BIBL. NAZ.
Vitt. Emanuele III.
RACCOLTA
VILLAROSA
D
65(14
NAPOLI

Ex Bibl. de Rosa

Digitized by Google

Ex Biblioth. de Rosaz

Digitized by Google

597518

D. JO. BAPTISTÆ

DE LUCA

S. R. E. CARDIN. INNOCENTII XI.
P. M. Auditoris & Supplicum Libellorum Secretarii,

THEATRUM

VERITATIS ET JUSTITIÆ,
SIVE

DECISIVI DISCURSUS

per Materias, ſeu Titulos diſtincti, & ad Veritatem editi in Forenſibus Controverſiis Canonicis, & Civilibus, in quibus, dum in Vrbe Advocatus, pro una Partium ſcripſit, vel Conſultus reſpondit.

TOMUS XIV.

I. DE REGULARIBUS, UTRIUSQUE SEXUS.
II. DE MATRIMONIO, SPONSALIBUS, ET DIVORTIO.
III. DE DECIMIS, OBLATIONIBUS, ET ELEEMOSYNIS.
IV. MISCELLANEUM ECCLESIASTICUM, DE IMMUNITATE Eccleſiaſtica, locali, reali, & perſonali, & de Epiſcopis, Prælatis, & Clericis; ac etiam de Cenſuris, Miſſis, Proceſſionibus, & aliis materiis Eccleſiaſticis.
V. ANNOTATIONES PRACTICÆ AD S. C. TRIDENTINUM IN REBUS Concernentibus Reformationem, & Forenſia.

ULTIMA EDITIO, CUM NOVISSIMIS ADDITAMENTIS, EX AUTHORIS Schedis depromptis, necnon Diſcurſibus, antehac in SUPPLEMENTO ſejunctim editis, ſuis loco & ordine inſertis.
Cum INDICIBUS *Argumentorum, Cauſarum ac Rerum Locupletiſſimis.*

LUGDUNI.
Sumptibus J. A. CRAMER & P. PERACHON.
M. DC. XCVII.

Digitized by Google

INDEX ARGUMENTORUM

Tituli de REGULARIBUS *utriuſque Sexus.*

DISC. I.

GEneralis, ſivè inſtructivus in univerſa materia Regularium, & Monialium.

DISC. II. *Romana, ſeu Pariſien. juris eligendi Generalem.*

De jure eligendi Generalem Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis redemptionis captivorum, an ſpectet, ne debeat ad univerſam Religionem, omneſque ejus Provincias, vel potiùs ex conſuetudine, vel præſcriptione ſpectet ad aliquas Provincias tantùm.

DISC. III. *Romana, ſeu Camaldulenſis electionis Generalis.*

De turno, ſeu alternativa per nationes, vel provincias in paſſiva electione Generalis, aliorumque Prælatorum, an & quando ſubſiſtat.

DISC. IV. *Romana, ſeu Vallis umbroſæ Turni.*

Ordinato turno, ſeu alternativa, ſuper Generalis, aliorumque Prælatorum paſſiva electione, inter plures Religiones ſimul unitas, vel inter ejuſdem Religionis provincias, vel nationes, ſi contingat, quod Generalis electus decedat, ſeu ad alium ſtatum aſſumatur, durante termino ſuæ præſituræ, an ſubrogari debeat alius de eadem Religione, vel provincia, ut turnus pro toto tempore ſortiatur effectum, vel potiùs eo jam conſumpto, ſiat locus torno ad favorem alterius expectantis.

DISC. V. *Eadem, ſeu Vallis umbroſæ diviſionis.*

An & quando procedi debeat ad diſſolutionem jam ſecutæ unionis, plurium Religionum, ſeu Congregationū.

DISC. VI. *Romana prorogationis Officii.*

De alternativa inter Minores Obſervantes nuncupatos de Familia, & Minores Obſervantes reformatos Familiæ Ciſmontanæ in officio Commiſſarii Generalis quando Miniſter generalis eſt de Familia ultramontana, diviſa inter ipſos Ordines in ſexennii tempore; An eidem alternativæ præjudicatum dicatur, ſi ille, qui pro primo triennio dicto muneri præfectus eſt, prorogationem Apoſtolicam pro alio triennio habeat; Et an ex iſto capite, prorogatio ſurreptitia dicenda veniat.

DISC. VII. *Romana juris viſitandi.*

De juriſdictione Miniſtri Generalis Minorum Obſervantium viſitandi PP. Tertii Ordinis Italiæ, & confirmandi Viſitatorem generalem à Capitulo ejuſdem Ordinis eligendum; An, & quomodo procedat.

DISC. VIII. *Romana Vicariatus.*

In concurſu deputationis Vicarii Generalis factæ per Papam, & alterius factæ per Miniſtrum Generalem, quænam prævalere debeat, & cum qua forma Miniſter Generalis Obſervantium deputare debeat Vicarium generalem; Et an conſilium aliquorum PP. ſit pernecеſſe ſequendum, necnè.

DISC. IX. *Januen. Vicarii Provincialis.*

De eadem materia concurſus inter Vicarium Provincialem ſuffectum à Diffinitorio in locum Provincialis defuncti, & Alterum, qui poſteà per Papam deputatus fuerit; Et an deputatio facta à Diffinitorio, importet veram electionem, vel potiùs dicenda ſit deputatio proviſionalis.

DISC. X. *Aprutina, ſeu Neapolitana Turni.*

De alternativa, ſeu ordine turnario, inter plures alicujus provinciæ partes, vel nationes, ſuper paſſiva electione Provincialis; An turnus conſumi, ſeu reſpectivè adimpleri dicatur per deputationem Provincialis, quæ extrà Capitulum, ac extra formam electionis facta ſit per Generalem, vel per Papam.

DISC. XI. *Baren. electionis.*

An electioni Provincialis factæ in Capitulo per ſchedulas ſecretas, cum ſcrutatoribus, aliiſque formalitatibus, obſtet, necnè deficientia alicujus voti, ſeu ſchedulæ, quia nempè cum eſſent 45. Vocales, repertæ eſſent ſolum 44. ſchedulæ, & quando id obſtet, necnè.

DISC. XII. *Angelopolitana electionis.*

De eadem materia electionis Provincialis, an & quando valida, vel invalida cenſenda ſit, præ eorum, ob mutationem loci deſtinati pro Capitulo, an illa cauſet nullitatem; Et quando contra electores, ad cenſuras, aliaſque pœnas procedi valeat &c. Et de novis creatione Abbatum, vel Prælatorum vocalium, electione imminente.

DISC. XIII. *Romana Prioratus.*

De differentia inter electionem, & poſtulationem, & quale jus, una, vel altera tribuat; Atque electione non facta, vel non ſubſiſtente, ad quem fiat devolutio; Et de aliquibus circà poteſtatem Generalis Ordinis S. Dominici.

DISC. XIV. *Romana ſeu Vallis umbroſæ contraventionis.*

An Generalis deputare poſſit extrà Capitulum generale, Diffinitores, aliaſque officiales, in locum deficientium, quamvis in Conſtitutionibus mandetur, ut id fiat in Capitulo, & non alias; Et an prohibitio Conſtitutionum, ne Generalis, ac Diffinitores obtineant Abbatias, percutiat caſum fixæ unionis alicujus Abbatiæ, quæ officio, ſeu prælaturæ Generalatus facta ſit.

DISC. XV. *Romana, ſeu Montis Virginis remotionis Priorum.*

An, & quando Priores, vel alii Prælati, vel officiales locales, per Generalem intrà conſuetum tempus, deſtitui, vel amoveri valeant, necnè.

DISC. XVI. *Romana præcedentiæ.*

De quæſtione præcedentiæ inter Aſſiſtentes, ſeu Collegas Generalis, & locales, vel Provinciales Superiores, in loco propriæ præſituræ.

DISC. XVII. *Romana præcedentiæ.*

An Vicarius Guardiani, ſeu alterius ſuperioris, qui ſecundum locum propè ſuperiorem occupare debet, in caſu in quo idem ſuperior, ob interventum alterius ſuperioris majoris, occupet ſecundum locum, debeat occupare tertium, vel potiùs, continuando propè perſonam dicti ſuperioris localis, debeat occupare quartum, cedendo tertium alteri digniori; Et generaliter de gradibus, & præcedentiis in Religione Minorum ſtrictioris obſervantiæ.

DISC. XVIII. *Romana præcedentiæ.*

De ordine præcedentiæ, ſive antianitatis, inter Magiſtros Ordinis Sancti Dominici, an deſumi debeat à die magiſterii, vel à die admiſſionis intrà numerum præfinitum; Et quid in concurſu illorum, qui ſint de provinciis numeratis, cum aliis de provinciis, non numeratis.

DISC. XIX. *Mediolanen. præcedentiæ.*

De præcedentia inter Religioſos, & de eorum diviſione ſi aliquo tempore uniti incedere conſueverint; Et incidenter de origine Ordinis Sancti Benedicti, ejuſque variis Congregationibus.

DISC. XX. *Neapolitana aſſociationis Statuæ.*

De pluribus Ordinibus ejuſdem Inſtituti Montis Carmeli, antiquo ſcilicet Calceatorum, & moderno Diſcalceatorum, vel S. Thereſiæ, An conſtituant unum, vel potiùs duos diſtinctos ordines, ad effectum celebrationis ſolemnitatum, aliaſque effectus.

DISC. XXI. *Hiſpalen. habitus.*

An una Religio prohibere poſſit profeſſoribus alterius Religionis, geſtationem proprii habitus, vel conſimilis, ad effectum, ut una diſtinguatur ab altera.

DISC. XXII. *Toletana de Veles.*

In cauſis Regularium, ad quos Judices ſit appellandum, vel habendus recurſus, Et quomodò in cauſis Regularium procedendum ſit, præſertim in Religionibus militaribus.

DISC. XXIII. *Neapolitana Monaſterii.*

De controverſia juriſdictionali inter Cardinalem Protectorem, & Miniſtrum Generalem Ordinis, ſuper regimine Monaſterii monialium ſubjecti eidem Ordini, ac ſuper fa-

cultate deputandi Guardianum, ſeu Prælatum, alioſque Officiales.

DISC. XXIV. *Brixinen. juriſdictionis.*

Commiſſo regimine Monaſterii monialium alicui Religioni, ejuſque Prælatis, & Religioſis; An id intelligendum ſit quoad omnimodam juriſdictionem, vel potiùs quoad regimen ſpirituale adminiſtrationis ſacramentorum, & divinorum, aliorúmque actus particulares.

DISC. XXV. *Angelopolitana Conventus.*

An, & quando, Monaſterium, vel Conventus dicatur principale, quod ſtet de per ſe, vel potiùs membrum dependens alterius Monaſterii, cui annexum ſit, adeòut in diviſione Provinciæ, quamvis ejus ſituatio ſit in una, Provinciæ pertinere cenſeatur ad aliam Provinciam, in qua ſit Monaſterium principale ſeu dominans.

DISC. XXVI. *Tudertina collectarum.*

De eadem materia, quando ſcilicèt unum Monaſterium ab altero dependens dicatur, ejuſque membrum ſit præſertim ad effectum communicationis exemptionum, & privilegiorum, quibus gaudet ipſum Monaſterium principale.

DISC. XXVII. *Portugallien. diviſionis Provinciæ.*

An & quando locus eſſe debeat diviſioni alicujus provinciæ Regularium, necnè.

DISC. XXVIII. *Baren. & Sypontina confinium.*

De diviſione confinium, inter duas provincias Religioſorum Mendicantium, ad effectum quæſtuationis, & nè quæſtuarii unius provinciæ, fines alterius ingredi valeant.

DISC. XXIX. *Cæſar auguſtana fundationis Conventus.*

De requiſitis neceſſariis pro nova fundatione Conventus Religioſorum in loco, ubi præſertim agatur de Religioſis mendicantibus per veritatem, utpotè exoſtiatim mendicitare, & quæſtuatione viventibus.

DISC. XXX. *Vicana Monaſterii.*

De eadem materia novæ fundationis, an in ea requiratur beneplacitum Apoſtolicum, ubi non agatur de religioſis Mendicantibus, ſed de Monachis; Et an conſenſus Epiſcopi, & Parochi ſufficiat tacitus, ſive implicitus.

DISC. XXXI. *Murana fundationis Conventus.*

De eadem materia novæ fundationis Conventus, non faciendæ ſine conſenſu Religioſorum exiſtentium infrà quatuor milliaria; Et de modo menſuræ dicti ſpatii, quomodò facienda ſit, & quæ menſura debeat attendi.

DISC. XXXII. *Romana hæreditatis de Rubeis.*

De conſtitutionibus Apoſtolicis prohibentibus novas erectiones Conventuum, vel Monaſteriorum, in quibus duodecim Religioſi ſubſtentari non poſſint, an locum habeant in Urbe; Et quatenùs habeant, quando eis diſpenſatum cenſeatur; Et an redditus & bona unius Monaſterii applicari poſſint pro ſubſtentatione alterius.

DISC. XXXIII. *Neapolitana Seminarii.*

De eadem materia novæ fundationis Monaſteriorum, vel Eccleſiarum, ſeu aliorum piorum locorum in eadem Civitate ſine conſenſu aliorum Monaſteriorum, vel Eccleſiarum exiſtentium intrà certum ſpatium; Quando, & quomodò hujuſmodi prohibitiones procedant; Et de modo menſurandi hoc ſpatium.

DISC. XXXIV. *Marſicana legati, ſeu fundationis.*

De eadem materia novæ fundationis Conventus, quando illa ſequuta dicatur ad effectum inſpiciendi, an defecta ſit, necnè conditio, ſub qua aliqua Religio vocata ſit, ſive ad ſubſtitutionis, vel alterius effectus purificationem.

DISC. XXXV. *Nullius Baren. fundationis.*

An pro fundatione Conventus Cappuccinorum, vel minorum Obſervantium, valeant legata, & donationes, aliæque diſpoſitiones, incapacitate non obſtante; Et de aliis ad dictum in capacitatem pertinentibus; Et quatenùs diſpoſitio fiat per viam irrevocabilis donationis inter vivos, an ob Religionis incapacitatem, ea ſit revocabilis, necnè.

DISC. XXXVI. *Eugubina Abbatia.*

De manualitate beneficiorum, ſeu officiorum regularium, quodque in eis non detur perpetuitas; Et quid ſi illa concedantur regulari profeſſo, cui ex religionis Inſtituto permittatur vivere extrà clauſtra etiam in habitu clerici ſæcularis.

DISC. XXXVII. *Romana, ſeu Papien. tranſitus.*

De tranſlatione, ſeu tranſitu Religioſi profeſſi, ab una Religione ad alteram; An, & quando, & quomodò concedatur; Et quid ubi ſit unica Religio, quamvis diviſa in diverſum vitæ Inſtitutum, ut ſunt Minores Obſervantes de Familia, & alii Obſervantes, Reformati; Atque ſub nomine alicujus Religionis, ad quam tranſitus conceditur, veniat illa, ex qua plures filiales prodierint.

DISC. XXXVIII. *Romana regreſſus ad Religionem.*

De eadem materia tranſitus ab una Religione ad alteram; Et quando Sacra Congregatio Regularium abſque oraculo Sanctiſſimi hanc licentiam concedat, & de effectibus hujuſmodi tranſitus; Et in ſpecie ſi ſecunda Religio ſupprimatur, an ille, qui ab alia ad eam tranſitum fecit, teneatur, necnè redire ad primam.

DISC. XXXIX. *Neapolitana tranſitus.*

De eadem materia tranſitus religioſi, vel monialis, de una Religione, ſeu de uno Monaſterio ad alterum; An ultrà effectus ſpirituales, quos operatur, eoſdem operetur, quoad bona temporalia, quæ ſequantur perſonam religioſi; Vel potiùs ea remaneant penès primam Religionem, ſeu primum Monaſterium.

DISC. XL. *Bovanien. conſus.*

De tacita profeſſione reſultante à geſtatione habitus, aliiſque actibus, qui profeſſis conveniunt, an, & quando ſequi dicatur, necnè; Et de differentia inter caſum, in quo nullus expreſſæ profeſſionis actus accedit, vel probetur; Et alterum, in quo accedat, ſed nulliter, undè per profeſſionem tacitam inferatur ad ſanationem.

Et an nullitas profeſſionis allegari poſſit à tertio, ſi ipſe profeſſus uſque ad obitum in Religione perſeveravit.

DISC. XLI. *Romana nullitatis profeſſionis.*

De profeſſione emiſſa ante annum decimum ſextum, cum diſpenſatione Apoſtolica, an dicatur valida, vel invalida; Et quatenùs invalida ſit, an & quando per diuturnam continuationem in Religione cum ſuſceptione ordinum inducatur ratihabitio ſanativa, ſeu nova profeſſio; Et de forma tenenda in judicio nullitatis profeſſionis, ad præſcriptum Concilii Tridentini.

Et incidenter, an annullata profeſſione, bona interim quæſita, & poſſeſſa per religioſum, ei reſtitui debeant, vel remaneant penès Religionem vel Monaſterium.

DISC. XLII. *Neapolitana nullitatis profeſſionis.*

De eadem forma præſcripta à Concilio Tridentino ſuper annullatione profeſſionis, an procedat, quando non ipſe profeſſus reclamat, ſed ipſa Religio ob invalidam profeſſionem, profeſſum dimittat.

DISC. XLIII. *Romana ſeu, &c. nullitatis profeſſionis.*

An, & quando dicatur aſſumptus habitus in alia Religione, undè propterea reſultet nullitas, profeſſionis emiſſæ in altera Religione ob ejus Conſtitutiones, vel Inſtitutum non admittendi eos, qui alterius Religionis habitum geſtaverint.

DISC. XLIV. *Bononien. nullitatis profeſſionis.*

De nullitate profeſſionis emiſſæ per vim & metum; Et an, & quando expreſſa ejus ratificatio nullitatem ſanet, necnè; Ac de aliquibus circà interruptionem novitiatus ob egreſſum intrà annum.

DISC. XLV. *Parmen. nullitatis profeſſionis.*

De nullitate profeſſionis emiſſæ in Religione Hieroſolymitana ob non ſervatam formam Stabilimentorum circà deputationem Commiſſariorum, ac profeſſionis emiſſionem ante ætatem in ipſis Stabilimentis præfinitam; Et de modo reclamationis infrà quinquennium, quomodò facienda ſit.

DISC. XLVI. *Melevitana nullitatis profeſſionis.*

De nullitate profeſſionis in eadem Hieroſolymitana Religione ex defectu novitiatus, & quando iſte corruptus, vel interruptus dicatur ob egreſſum à Conventu, ſeu à loco ad id deſtinato, adeòut novus novitiatus ex integro requiratur.

DISC. XLVII. *Romana ſeu Florentina tranſactionis.*

An & quando ſimoniaca, & invalida dicatur conventio, ſuper

Digitized by Google

ſuper ſtatu Religioſo aſſumendo, vel retinendo, ob aliquam rem temporalem, datam, vel refectam.

DISC. XLVIII. *Neapoli ana donationis.*

De eadem materia, an ſcilicet id, quod ingrediens Religionem, vel Monaſterium, dat, vel promittit, ut ad profeſſionem admittatur, importet ſimoniam.

Et incidenter, quatenùs donatio ad hunc effectum facta non ſubſiſtat, firma verò remaneat profeſſio, quæ non impugnetur, cui tam acquirantur bona in hac invalida donatione contenta, & an religioſi iure de eis ponere poſſit.

DISC. XLIX. *Lucana Fideicommiſſi.*

Religioſorum nomine, ſeu appellatione, quinam veniant; Et de religioſarum excluſione à fideicommiſſis, aliiſque ſucceſſionibus ex judicio teſtatoris.

DISC. L. *Mediolanen. Conſervatorii.*

An & quando domus, in qua collegialiter ſub certo inſtituto etiam Regulari vivant aliquæ mulieres, dicatur Monaſterium monialium, ipſæque mulieres dicantur moniales, & perſonæ Eccleſiaſticæ, vel potiùs dicatur domus ſæcularis, ipſæque mulieres etiam ſæculares, quialemve poteſtatem iſto in modo caſu habeat loci Ordinarius.

DISC. LI. *Turritana conſervatoriæ.*

An, & quando facultas eligendi, & habendi Conſervatorem privilegiorum, amiſſa ſeu præſcripta dicatur per non uſum; Et quam poteſtatem, ſeu juriſdictionem hodie habeant hujuſmodi Conſervatores, & in quo eorum poteſtas per Conſtitutionem Gregorii XV. moderata fuerit.

DISC. LII. *Papien. ſeu Mediolanen. Conſervatoris.*

De eadem materia Conſervatoris privilegiorum Regularium, an ſcilicet deputatos in loco, ubi eſt Monaſterium principale, ibique eum eo Diœceſano ſervata ſit forma Conſtitutionis Gregorii XV. juriſdictionem habeat in aliarum diœceſum locis, in quibus adſit ejuſdem Monaſterii grancia, ſeu membra, vel bona, quamvis cum illo Ordinario dicta forma Gregorianæ Conſtitutionis ſervata non ſit.

Et quid in iis, quæ concernunt jura parochialia, an Conſervatores poſſint ſe ingerere, vel potiùs cognitio de eis pertineat ad loci Ordinarium.

DISC. LIII. *Colonien. coadjutoriæ.*

De electione Abbatis, vel Prælati regularis alicujus Monaſterii, ſpectante ad Capitulum Conventuale ejuſdem Monaſterii, quomodò explicanda ſit; Et an ejus forma adimpleri debeat, quando vivente adhuc Prælato, agatur de conſenſu præſtando ſuper deputatione Coadjutoris.

DISC. LIV. *Romana ſeu Montis Virginis redditionis rationum.*

An, & de quibus, Generalis, vel alter Prælatus regularis, expleto officio teneatur reddere rationes; Et præſertim, an teneatur de œconomica adminiſtratione inferiorum officialium, ac miniſtrorum.

DISC. LV. *Caven. Abbatiæ.*

De intelligentia decretorum generalium Sacræ Congregationis Concilii prohibentium, nè Prælati, ac Superiores Regulares, mutuas pecunias ſub uſuris accipere poſſint, ſivè bona pignori dare, vel ea obligare.

DISC. LVI. *Romana pecuniaria, ſeu annui redditus.*

An monialis, condonare, ſeu remittere poſſit debitori, ſeu aliàs alienare annuam vitalitiam ſubventionem, quæ pro communi ſtylo pro ejus extraordinariis uſibus ſibi conſtituta fuerit.

DISC. LVII. *Licien. Salviani. ſeu Annualitatum.*

De eadem materia vitalitiæ præſtationis aſſignatæ religioſo, vel per eum reſervatæ ad ejus diſpoſitionem, ſi ſint decurſæ, & non extent plures annualitates, an eſſe debeant ad diſpoſitionem ipſius religioſi, vel ſpectent ad Monaſterium, vel Religionem; Et incidenter, cui Monaſterio acquirantur bona Religioſi.

DISC. LVIII. *Spoletana donationis.*

De forma, vel ſolemnitate, cum qua concipi debent renunciationes vel donationes, aliæque diſpoſitiones volentium profiteri in aliqua Religione; Et de differentia inter eas, quæ fiant poſt ſuſceptum habitum in ſtatu novitii, & illas quæ fiunt ante ingreſſum in ſtatu ſæculari.

DISC. LIX. *Parmen. renunciationis.*

De eadem materia renunciationis, vel alterius contractus initi per ingreſſurum Religionem, in ſtatu, quo fuerit jam acceptatus, atque de facto vivat in noviciatu ſub diſciplina magiſtri, & in ſtatu novitii, adhuc tamen ex Religionis inſtituto, retineat habitum ſæcularem.

DISC. LX. *Neapolitana Pharmacorum.*

An Regularibus liceat vendere ſæcularibus pharmaca, quæ conficiantur in Monaſteriis, vel domibus regularibus, pro ſervitio religioſorum, & aliorum ibi viventium; Et quando dicatur illicita negotiatio, necnè.

DISC. LXI. *Melevitana ſuſpenſionis receptionis.*

An M. Magiſter, ejuſque Conſilium demandare poſſint ſuſpenſionem receptionis aliquorum fratrum in genere de uno trium Ordinum; Et de Ordinibus, ex quibus Religio Hieroſolymitana conſtituitur; Et de modo, ſeu gradu appellandi ab eodem M. Magiſtro, vel Conſilio ad Papam, ejuſque Curiam.

DISC. LXII. *Januen. Teſtamenti.*

An clericatus regularis, ſeu profeſſio in Religione, tollat obſtaculum patriæ poteſtatis, ad effectum, ut filius familias fiat teſtabilis; Et quid de illis, qui primam, vel ſimplicem profeſſionem emiſerunt in Societate Jeſu, ante ſcilicet emiſſionem quartivoti, An habeant teſtamenti factionem, atque de bonis patriis omnibus diſponere valeant.

DISC. LXIII. *Romana ſeu Alatrina hæreditatis.*

De incapacitate Domuum Profeſſarum Societatis Jeſu; Et an, & quomodo obtinere poſſint hæreditatis, & legata, aliaſque diſpoſitiones, ubi præſertim annexum habeant onus perpetuum miſſarum, & anniverſariorum; Et de hæreditatibus, & legatis, relictis ipſis Profeſſis in particulari.

DISC. LXIV. *Surrentina functionum.*

An Regulares impedire poſſint ne Epiſcopus, vel eo abſente, aut impedito, prima Dignitas, principales functiones peragere valeat in eorum Eccleſiis, ſed quod illæ peragi debeant ab ipſo Prælato Regulari; Et quando Eccleſia cui ſerviunt Regulares, adhuc dicatur ſæcularis, atquè primævum ſtatum ſæcularem retineat.

DISC. LXV. *Neapolitana Funerum.*

An interveniente Capitulo Cathedralis in funere, cadaveris ſepeliendi in Eccleſia Regularium, idem Capitulum jus habeat ingrediendi Eccleſiam cum cruce, cum qua peracta fuit proceſſio, ibiquè erectam retinendi; Vel potiùs à Regularibus id impediri poſſit; Et de jure faciendi officium ſuper cadavere.

DISC. LXVI. *Romana profeſſionis ſeu Monaſterii.*

De eadem materia de qua ſupra *diſc.* 50. An & quando domus, in qua ſub aliquo regulari vel pio inſtituto collegialiter vivatur; dicatur verum monaſterium, ipſæque mulieres dicantur moniales profeſſæ.

DISC. LXVII. *Majoricen Fundationis Capellæ.*

De eadem materia de qua ſupra *diſc.* 39. *cum plurib. ſeqq.* & præſertim *diſc.* 38. ſuper nova fundatione Conventus mendicantium per veritatem, reluctantibus aliis conſimilibus mendicantibus.

DISC. LXVIII. *Forolivien. Erectionis Monaſterii.*

An nova fundatio monaſterii monialium impediri poſſit per vicinos, ex eo quod ea præjudicet in aſpectu, vel proſpectu vel per Religioſos in vim privilegiorum ſuper diſtantia cannarum.

DISC. LXIX. *Polentina Hoſpitalis.*

De eadem materia de qua *diſc.* 11. *de donat.* An ſcil. bona aſſignata ſeu elargita pro erectione Monaſterii, vel Conventus, ob iſtius ſuppreſſionem redeant ad concedentem, necne; Et an id procedat ubi agatur de conceſſione Hoſpitalis facta Religioni, ut illud adminiſtret.

DISC. LXX. *Romana Præcedentiæ.*

An Sacerdotibus Ordinis B. Joannis Dei debeatur præcedentia ſupra alios, qui nullos ordines ſactos habeant, quamvis ratione antianitatis ac munerum ſint in Religione digniores.

DISC. LXXI. *Oxomen. Concordiæ.*

An valeat & ſubſiſtat conventio, per quam Regula-

Digitized by Google

res priventur facultate tumulandi cadavera, & habendi ſepulturas in eorum Eccleſia vel cemeterio, ſive id non faciendi ſine licentia cleri ſecularis.

DISC. LXXII. *Montis Caſini Abbatiſſa.*

De electione Abbatiſſæ, quando dicatur concluſa, & quatenus non concludatur, quomodo Prælatus debeat ſe gerere. DISC. LXXIII. *Sublacen. Monaſterii.*

An juriſdictio delegata ſuper clauſura Monaſterii monialium, quæ competit ordinario in Monaſteriis exiſtentibus ſub regimine, & juriſdictione Prælatorum inferiorum procedat ubi iſte Prælatus ſit ejuſdem ordinis & ejuſdem Monaſterii, dati in commendam, penes quod ſit juriſdictio ordinaria.

DISC. LXXIV. *Nullius Regiminis & Superioritatis.*

An Commendatarius Monaſterii dicatur judex & ſuperior Monachorum in eo degentium cum facultate deputandi ſuperiorem & alia faciendi etiam circa vitam & mores, ac diſciplinam regularem.

DISC. LXXV. *Majoricen. Redditunm.*

De Incapacitate minorum obſervantium, & an Epiſcopus non obſtante eorum exemptione poſſit procedere contra debitores, & vendentes pro applicatione redditnum ad alios pios uſus.

DISC. LXXVI. *Romana ſeu Placentina Præeminentiarum Abbatialium*

An Abbates titulares manantes in Monaſteriis ſub Abbate actuali prætendere poſſint coæquales prærogativas competentes ſuperiori & Abbati actuali, ac exemptionem ab ejus obedientiâ & à ſervitiis; & muneribus quibus ſubjaceat alii religioſi in eo Monaſterio morantes.

DISC. LXXVII. *Romana Dotis & Alimentorum.*

An id, quod datur per mulieres ingredientes Monaſteria vel conſervatoria ſub nomine dotis, repetatur illis egredientibus, ubi habeant egrediendi libertatem; Et quatenus repetant, an ſolvere debeant alimenta pro tempore, quo in loco ſteterint.

SVMMA, SIVE COMPENDIVM *eorum quæ in Foro magis practicabilia continentur in Titulo de* REGULARIBUS *utriuſque Sexus.*

INDEX CAVSARUM

Tituli de REGULARIBUS *Ordine alphabetico Diœceſes Diſpoſitus.*

A

ANgelopalitana Conventus, diſc. 25.
electionis, diſc. 12.
Apruntina, ſeu Neapolitana Turni, diſc 10.

B

BAren. electionis, diſc. 11.
Sypontina confinium, diſc. 28.
Bononien. cenſus, diſc. 40.
Nullitatis profeſſionis, diſc. 44.
Brixien. juriſdictionis, ſeu regiminis Monaſterii, diſc. 24.

C

CAven. Abbatiæ, diſc. 55.
Cæſaraugustana fundationis Conventus, diſc. 29.
Colonien. Coadjutoriæ, diſc. 53.

E

EUgubina Abbatiæ, diſc. 36.

F

FOrolivienſis Erectionis monaſterii, diſc. 68.

H

HIſpalen. habitus, diſc. 2.

I

IAnuen. teſtamenti, diſc. 62.
Vicarii Provincialis, diſc. 9.

L

LIcien. Salviani, diſc. 57.
Lucana fideicommiſſi, diſc. 49.

M

MAjoricen. Fundationis Conventus, diſc. 74.
Redditunm, diſc. 75.
Marſicana Legati, ſeu fundationis, diſc. 54.
Mediolanen. Conſervatorii, diſc. 50.
Præcedentiæ, diſc. 19.
Melevitana nullitatis profeſſionis, diſc. 46.
Suſpenſionis receptionis, diſc. 61.
Montis Caſſini, diſc. 72.
Mutana, fundationis Conventus, diſc. 31.

N

NEapolitana aſſociationis ſtatutæ, diſc. 20.
Donationis, diſc. 48
Funerum, diſc. 65.
Monaſterii, diſc. 23.
nullitatis profeſſionis, diſc. 42.
Pharmacorum, diſc. 60.
Seminarii, diſc. 33.
Tranſitus, diſc. 39.
Nullius Baren. fundationis, diſc. 35.
Nullius Regiminis & Superioritatis, diſc. 74.

O

OXomenſis Concordiæ, diſc. 71.

P

PApien. ſeu Mediolanen. Conſervatorii, diſc. 52.
Parmen. nullitatis, diſc. 45.
Renunciationis, diſc. 79.
Portugallien. diviſionis provinciæ, diſc. 27
Potentina Hoſpitalis, diſc. 69.

R

ROmana, ſeu Vallis Umbroſæ Contraventionis, diſc. 14.
ſeu Vallis Umbroſæ Diviſionis, diſc. 5.
Dotis & Alimentorum, diſc. 77.
ſeu Camaldolen. Electionis Generalis, diſc. 3.
ſeu Alatrina Hæreditatis, diſc. 63.
Hæreditatis de Rubeis, diſc. 32.
ſeu Pariſien. Juris eligendi Generalem, diſc. 2.
Juris viſitandi, diſc. 7.
ſeu nullitatis profeſſionis, diſc. 43.
nullitatis profeſſionis, diſc. 41.
Pecuniaria, ſeu annui redditus, diſc. 56.
Præcedentiæ, diſc. 16.
Præcedentiæ, diſc. 17.
Præcedentiæ inter magiſtros Provinciæ Romanæ, & illos, aliarum Provinciarum, diſc. 18.
Præcedentiæ, diſc. 70.
ſeu Placentina Præeminentiarum Abbatialium, diſc. 76.
Prioratus, diſc. 13.
Profeſſionis ſeu Monaſterii, diſc. 76.
Prorogationis officii, diſc. 6.
ſeu M. Virginis Redditionis rationum, diſc. 58.
regreſſus ad Religionem, diſc. 38.
ſeu M. Virginis Remotionis Priorum, diſc. 15.
ſeu Florentina Tranſactionis, diſc. 47.
ſeu Papien. Tranſitus, diſc. 37.
ſeu Vallis Umbroſæ Turni, diſc. 4.
Vicariatus, diſc. 8.

S

SPoletana donationis, diſc. 58.
Sublacen. Monaſterii, diſc. 73.
Surrentina functionum, diſc. 64.

T

TOletana de Veles, diſc. 22.
Tudertina Collectarum, diſc. 26.
Turritana Conſervatorii, diſc. 51.

V

VIcana Monaſterii, diſc. 30.

Digitized by Google

INDEX.

ARGUMENTORUM

Tituli de MATRIMONIO, SPONSALIBUS & DIVORTIO.

DISC. I. *Romana nullitatis matrimonii.*

AN, & quando dicatur contractum domicilium in aliqua parochia, ad effectum, ut coram illo Parocho contrahi poſſit matrimonium, ad formam Concilii Tridentini; Et quid ubi novum domicilium ita affectatè, ac in fraudem contrahatur, ut actus clandeſtinè fierat, Et quid operetur licentia, quæ Parocho conceditur per Ordinarium loci pro ſtatu libero.

DISC. II. *Neapolitana matrimonii.*

Da matrimonio celebrato coram Parocho proprio unius ex contrahentibus, an valeat, ſi Parochus non audivit quid ageratur; Et an ejus diſſenſua, ac omiſſio denunciationum obſtent, necne; Et quomodo probetur quod matrimonium contractum ſit, & qui teſtes admittantur.

DISC. III. *Bononien. matrimonii.*

De matrimonio contracto coram ſimplici presbytero non Parocho, cum licentia Ordinarii, conceſſa ſub nomine, vel cognomine diverſo contrahentium, an valeat.

DISC. IV. *Mechlinien. matrimonii.*

De eadem mataria matrimonii contracti coram non parocho de Parochi licentia, an valeat, ſi licentia ſit vaga, & incerta, contrahantium nominibus non expreſſis; Et de matrimonio contracto per militem coram Vicario, ſeu cappellano axercitus.

DISC. V. *Leodien. nullitatis matrimonii.*

De matrimonio contracto inter raptorem, & raptam, an, & quando ax decreto Concilii Tridentini dicendum ſit invalidum, & qualis propriè dicatur raptus, de quo conciliata dacretum loquitur; Et incidanter da invaliditate matrimonii coram Parocho loci contracto per exteros ibi caſualiter moram trahentes.

DISC. VI. *Vicentina matrimonii.*

De probationa matrimonii coram Parocho, & taſtibus, juxta formam Sac. Concil. Tridentini per ſolos teſtes; Et an obſtet validitati matrimonii diſſenſus Parochi; Seu quod idem, ac teſtes, cum dolo, & frauda ad id vocati ſint, non factis denunciationibus.

Et de invaliditate matrimonii, ex cauſa metus, in caſu præciſo, quod da nocte vir in domo mulieris, cum iſta, per conjunctos daprebenſus aſſet, eiqua mora comminatur.

DISC. VII. *Romana matrimonii.*

An, & quando, ex ſponſalibua nulliter contractis cum patre, reſultet impedimentum publicæ honeſtatis, quod irritat matrimonium contractum cum filio; Et an diſpenſatio concedenda ſit ſuper præcedenti matrimonio rato tantùm, ad effactum, ut ſubſtineatur ſecundùm matrimonium conſumatum.

DISC. VIII. *Romana ſponſalium.*

De obligatione ad matrimonium, quæ reſultat à ſponſalibua, necne, Et quomodo ad hujua obligationia exequutionem procedi poſſit, & de cauſis axcuſantibus.

DISC. IX. *Januen. matrimonii.*

Da matrimonii rati diſſolutione, ob unius conjugis impotentiam, quomodo de iſta conſtare debeat; Et an ſufficiat unica triennalis cohabitatio, etiam ante judicis decretum, vel potiùs nova poſt illud requiratur.

Et an Papa, ex juſta cauſa, poſſit, ac ſolaat diſpenſare, ſuper diſſolutione matrimonii rati.

DISC. X. *Romana pactorum dotalium.*

De pacto, per quod unua conjugum obligatur vivere in certo loco, ſeu in certa domo, an valeat, & obliget, Et an attentatorum purgatio intret in materia martimoniali, quando illa cohabitationi conjugali, ipſique matrimonio præjudicare poteſt.

DISC. XI. *Neapolitana ſeparationis thori.*

De ſequeſtro muliaris à viro divertentis ſub prætextu petendi ſeparationem thori, Iſtius cauſa pendente; Et de loco, in quo ſequeſtranda ſit.

Et an donac cauſa decidatur per Judicem eccleſiaſticum, coram quo pendet, poſſit Judex ſæcularis ſe ingerere circa reſtitutionem dotis, vel circa alia temporalia, ax dicti articuli ſeparationia deciſiona reſultantis.

DISC. XII. *Romana prætenſa reconciliationis.*

Sequuta ſaparatione thori inter conjuges, per ſentantiam tranſactam in judicatum, & exaquutam, ex aauſa inimicitiarum, An ſubſequana reconciliatio tribuat jus illi, qui ſententiam paſſus eſt, cogendi conjugem, qui obtinuit, ad cohabitationam, in qua manutentionem petera valeat.

DISC. XIII. *Romana ſeparationis thori.*

De ſeparationa thori, ob uniua conjugia foroicationem, quando hæc ad hujuſmodi effectum ſufficienter probata dicatur; Et aliqua de materia mutuæ compenſationis delicti, excludantis jus petendi ſaparationem.

DISC. XIV. *Avenionen.*

De conditione, vel præcepto teſtatoria nubendi in certo loco, val cum certa perſona, ſeu genere perſonarum, an adverſetur libertati matrimonii, adeò ut, citrà incurſum pœnæ adjectæ, ſperni valeat; Et quatenùs non, an & quando contraveniens axcuſatur, vel reſtitutionem in integrum petera valeat.

Et de aliquibus ad materiam civilitatis, & quando dicatur retanta, vel reſpectivè amiſſa &c. Et quis dicatur verus, & originarius civis.

DISC. XV. *Romana matrimonii Hebræorum.*

De matrimonio Hebræorum, ejuſque requiſitis ad perfectionam, ut ſit obligatorium.

DISC. XVI. *Romana matrimonii.*

Da matrimonio inter abſentes per literas, an & quando valeat: Et incidenter de matrimonii probationa.

DISC. XVII. *Romana ſeparationis thori.*

De eadem materia de qua ſupra *diſc.* 11. ſeparationis thori ex cauſa ſævitiæ, & quomodo in hujuſmodi caſibus ſit procedendum.

SVMMA SEV COMPENDIVM *eorum quæ in Foro magis practicabilia continentur in hoc Titulo de* MATRIMONIO, SPONSALIBUS & DIVORTIO.

INDEX CAUSARUM,

Tituli de MATRIMONIO, SPONSALIBUS *&* DIVORTIO *continentur ordine Alphabetico per Diœceſes diſpoſitus.*

A

AVenionen. diſc. 14.

D

Bononien. Matrimonij. diſc. 3.

I

Januen. Matrimonij diſc. 9.

L

Leodien. nullitatis Matrimonij diſc. 5.

M

Meclinien. Matrimonij, diſc. 4.

N

Neapolitana Matrimonij, diſc. 2.

Separationis thori diſc. 11.

R

Romana Matrimonij diſc. 7.

Matrimonij diſc. 16.

Matrimonij Hebræorum diſc. 15.

Nullitatis Matrimonij diſc. 1.

Pactorum dotalium diſc. 10.

Prætenſæ reconciliationis diſc. 12.

Separationis thori diſc. 13.

Separationis thori diſc. 17.

Sponſalium, diſc. 8.

V

Vicentina Matrimonij diſc. 6.

INDEX

Digitized by Google

INDEX
ARGUMENTORUM

Tituli de Decimis *&* Oblationibus.

DISC. I. *Hiſpalen. decimarum.*

De privilegio exemptionis à ſolutione decimarum,nn, & quando ei obſtet Concilium Lateraneuſe *in cap. de decim.* Et de iſtius decrati Conciliaria intelligentia.

An decimæ debitæ ſint potius Eccleſiæ prædiali, quam ſacramentali, vel è contra; Et quæ conſuetudo,vel præſeriptio in hoc attendi debeat.

Et an Parochus Parocho decimam ſolvat, ſive una Eccleſia alteri.

DISC. II. *Palentina decimarum.*

De eadem materia textus *in cap. 2. de decimis*, nt ſcilicet elerici clericis decimas non ſolvant,quomodo id intelligendum veniat, Et an procedat in illis bonis,quæ aſſignata ſint pro dote beneficiorum, & cappellaniarum exiſtentium in eadem Eccleſia parochiali, non tamen ex cauſa parochialitatis, & curæ animarum.

DISC. III. *Calaguritana decimarum S. Aſcentii.*

Ad materiam text. *in cap.ſuggeſtum de decim.* an ſcilicet, & quando privilegiativa,vel conventionalis exemptio à ſolutione decimarum ceſſare, vel moderari debeat, ſi tractu temporis id magnam redoleat læſionem; Et incidenter de probatione, ac ſignis parochialitatis, ad effectum juris decimandi;Et de validitate tranſactionis ſuper decimis.

DISC. IV. *Toletana decimarum horti.*

Ad materiam textus *in cap. ex parte de decim. & cap.fin. de privileg.* ſuper exemptione ab unere decimarum ex novalibus, & quæ ſint oovalia.

Et incidenter de exemptione Religioſorum à decimis, pro hortis, & rebus ad proprium uſum deſervientibus; Et de aliquibus ad materiam privilegiorum exemptionis.

DISC. V. *Viterbien. decimarum.*

De differentia inter decimas prædiales, & ſacramentales; Et de prima decimarum ſpecie debita per Dominos prædiorum, quamvis ibi non vivant,neque ſacramanta percipiant.

DISC. VI. *Taurinen. decimarum.*

De conceſſionibus decimarum, ſeu juris decimandi,factis per Epiſcopos,alioſque Prælatos,cum Apoſtolica confirmatione, vel reſpectivè ſina, ad favorem laicorum;An, & quando cadant ſub revocatione Concilii generalis *in cap. nuper de decim.* Et quando decimæ præſumendæ ſint temporales,vel ſpirituales;Et de aliquibus ad materiam immemorabilis pro capacitate laicorum in hoc jure activo decimarum.

DISC. VII. *Illerden. decimarum.*

De eadem materia laici obtinentis jus decimandi in vim immemorabilis, & quando huic obſtet lis, quæ ſub diverſa re agitata fuerit, nec ne.

DISC. VIII. *Roſſanen. decimarum.*

An privilegia exemptionis, quantomvia ampla, ſuffragentur pro bonis conductis, ſeu arrendatis; Et an pro decimis temporalibus;Et quando iſtæ dicantur temporales potiùs, quam ſpirituales.

DISC. IX. *Ferrarien. decimarum.*

An examptio generalis conceſſa per Papam,in ejus Statu temporali, & ex cauſa temporali, ab omnibus oneribus, comprehendat atiam decimas ſpirituales;Et de materia novalium,ſeu bonorum, quæ licet verè non ſint novalia, pro talibus tamen habenda ſint; Et de aliquibus circa poteſtatem Papæ concedendi exemptionem à decimis; Et da juris aſſiſtentia in Epiſcopo.

DISC. X. *Urbinaten. decimarum.*

De jure decimandi in aliena parochia, privativè ad proprium parochum,an, & quando congruat,Et quid ad talis juris acquiſitionem requiratur.

DISC. XI. *Barbaſtren. decimarum.*

De eadem materia juris decimandi, quod poſſeſſor alterius Eccleſiæ, vel dignitatis, obtineat intrà fines parochiæ,privativè ad proprium parochum, ratione unionis,ex qua jus habituale reſultat.

DISC. XII. *Novarien. decimarum.*

Facta erectione novæ parochialis, cum diſmembratione partis territorii, & populi alterius parochiæ; An jus decimandi intra fines novæ parochiæ aſſignatos, in iſtam transferatur, vel potius remaneat penès antiquam Eccleſiam matricem.

DISC. XIII. *Pampilonen. primitiarum.*

De primitiis, an debeantur potiùs Eccleſiæ prædiali, quàm ſacramentali, vel è contra; Et an inter primitias, & decimas aliqua dignoſcatur differentia.

DISC. XIV. *Marſicana decimarum.*

Si ex conſuetudine decimæ ſolvantur ſolùm de quibuſdam fructibus, in aliis autem generalis axemptio habeatur, an illæ ſolvendæ ſint ex ſpecie fructuum de novo in regione,ſeu loco introducta; Vel potiùs iſti cadant ſub genere exemptio.

DISC. XV. *Ariminen. decimarum.*

An, & quando, reſtricto jure decimandi ad certas fructuum ſpecies, illud competat pro aliis fructibus, qui percipiantur ax agris, val prædiis, ex quibus aliàs fructus decimales percipi ſolebant, ob immutatam culturæ formam; Et è converſo quid ubi mutatio fiat ex fructibus non decimabillbus, ad decimabiles; Et incidenter da judicio ſummario, & exequutivo inexactiona decimarum.

DISC. XVI. *Urbevetana decimarum.*

De decima, ſeu duplici decima, & quando debita ſit; Et incidenter, ao venditor prædii, qui axpreſſe illud aſſeruit, ac promiſit liberum, & exemptum ab omni onere,& præſtatione, teneatur de evictione, vel actione quanti minoris pro onere decimarum parocho ſolvendarum.

DISC. XVII. *Toletana decimarum de Uzeda.*

De portione canonica debita Epiſcopo ex decimis; an ſit quarta, vel alia portio, & quomodo conſuetudo in ea attendi debeat; Et qoalem juris aſſiſtentiam, vel directam actionem contra parochianos Epiſcopus habeat.

DISC. XVIII. *Cordouben. Decimarum.*

De decimis molendinorum, an dieantur prædiales, vel potiùs perſonales, & induſtriales; Et de conſuetudine non ſolvendi decimas de induſtriis.

Et de regula,an, & quando axpenſæ deducantur,necne, anta decimationem.

Et an Capitulum habeat aſſiſtentiam juris in cauſa univerſali ſine Epiſcopo,

DISC. XIX. *Praeneſtina oblationum.*

De oblationibus, quæ fiant ſacris, ac devotis imaginibus intra limites Eccleſiæ parochialis,an, & quando pertineant ad Parochum, ſeu Rectorem, ſive ad Epiſcopum, aut alium.

DISC. XX. *Januen. eleemoſyna, vel ſubventionis.*

An eleemoſynæ, ac ſubventiones, quæ ex judicio teſtatoris, vel ax alia diſpoſitione, in certos uſus erogari valeant, ae debeant in alios uſus majoris pietatis, & indigentiæ, & præſertim in redemptionem exiſtentium in captivitate infidelium; Et generaliter de modo diſtribuendi eleemoſynas, & quinam dicantur pauperes.

Digitized by Google

DISC. XXI. *Conchen. Decimarum.*

Ao ille decimator, qui participet ſolum de aliquibus ſpe ciebus fructuum, pætendere valeat participationem de illius fructibus, qui colliguntur, motata cultura de illis prædiis, ex quibus dictæ ſpecies percipiebantur, ad eandem materiam de qua ſupra, diſc.14.&c.

DISC. XXII. *Sutrina Decimarum.*

De modo exigendi Decimas, & quando plures invicem conviventes, vel Socii unam conſtituant domum, ſive unum foculare.

SVMMA SIVE COMPENDIVM *rerum quæ continentur in hoc Titulo de* DECIMIS.

INDEX CAUSARUM

DE DECIMIS *ordine Alphabetico per Diœceſes diſpoſitus.*

A

Ariminen. Decimarum, diſc.18.

B

Barbaſtren. Decimarum, diſc.12.

C

Calaguritana Decimarum, diſc.19.
Conchen. Decimarum, diſc.21.
Corduben. Decimarum, diſc.18.

F

Ferrarien. Decimarum, diſc.9.

H

Hiſpalen. decimarum, diſc.2.

I

Jannen. eleemoſinæ, diſc.20.
Illerden. decimarum, diſc.7.

M

Marſicana decimarum, diſc.14.

N

Novarien. decimarum, diſc.12.

P

Palentina decimarum, diſc.2.
Pampilonen. primitiarum, diſc.13.
Præneſtina oblationum, diſc.19.

R

Roſſanen. decimarum, diſc.8.

S

Sutrina decimarum, diſc.22.

T

Taurinen. decimarum, diſc.6.
Toletana decimarum horbi, diſc.4.
Decimarum de Uzeda, diſc.17.
Viterbien. decimarum, diſc.5.
Urbevetana decimarum, diſc.16.
Urbinaten. decimarum, diſc.10

INDEX

Digitized by Google

INDEX
ARGUMENTORUM

Tituli, MISCELLANEI ECCLESIASTICI.

DISC. I.

DE Epiſcopis, & locorum Ordinariis, aliiſque Prælatis, & Officialibus Eccleſiaſticis.

DISC. II.

Diſcurſus generalis inſtructivus ſuper iis, quæ triplicem, localem, perſonalem, & realem immunitatem reſpicientia, tractati ſolent in Sacra Congregatione Immunitatis, diviſus ut infra.

DISC. III. *Melphicten. contributionis.*

An Clerici, & Eccleſiaſtici contribuere debeant in expenſis in conſtructione mœnium, & arcium pro defenſione civitatis ab infidelibus.

DISC. IV. *Melevitana collectæ.*

De eadem materia contributionis clericorum, & eccleſiaſticorum in expenſis, pro mœniis, & fortificationibus, adverſus incurſiones infidelium; Et de modo quo iſta contributio facienda ſit; Et incidenter de modo præſtandi conſenſum per eccleſiaſticos in hujuſmodi contributionibus; Ac etiam de materia monetæ reprobæ ſeu inferioris valoris, quam Princeps cudat, qualis effectus exinde reſultet.

DISC. V. *Bituntina Gabellæ farinæ.*

De exemptione Eccleſiaſticorum à gabella farinæ ſeu panis, quomodo eis debita ſit, ad tollendas fraudes; Et de antiquis tranſactionibus, vel conventionibus in hac materia, an debeant ſervari; Et incidenter de gabellis, & oneribus Regni Neapolitani & taxa franchitiarum.

DISC. VI. *Eadem Bituntina.*

De gabella vini quod vendatur ad minutum, an debeatur per eccleſiaſticos pro vino, quod colligunt in prædiis patrimonialibus, vel eccleſiarum, & quomodo.

DISC. VII. *Bojanen. decimæ.*

An, & quando clerici, aliive eccleſiaſtici teneantur ad decimas, aliaque onera laicalia, quæ ratione bonorum ſolvantur Baroni, vel Domino temporali loci; Et quid ubi iſte ſit etiam Epiſcopus, qui habeat utramque poteſtatem.

DISC. VIII. *Parmen. Prædii.*

De exemptione clericorum, & perſonarum eccleſiaſticarum, à Statutis, & legibus laicalibus, an operativa ſit ad effectum ſubſtinendi contractus, qui contra ejuſdem legis formam, initus ſit per laicum ipſi legi ſubditum favore clerici, vel alterius perſonæ exemptæ à poteſtate ſtatuentis.

DISC. IX. *Licien. immunitatis.*

Qualis dicatur proditio, quam Gregoriana conſtitutio recenſet inter caſus exceptuatos, eique immunitatem eccleſiaſticam denegat.

DISC. X. *Nullius ſeu Parmen.*

An, & quando dicatur commiſſum delictum in Eccleſia, ad effectum ut dicatur caſus exceptuatus à Gregoriana Conſtitutione.

DISC. XI. *Lucana Immunitatis.*

Quinam dicantur latrones exceptuati per eamdem Gregorianam Conſtitutionem; Et de aliis circumſtantiis immunitate privantibus; Et de proviſionibus, quæ per Sedem Apoſtolicam, vel per S. Congregationem capi ſolent ſuper aliqua pœna extraordinaria facinoroſorum hominum, qui ad Eccleſias confugiunt.

DISC. XII. *Urbevetana cenſurarum.*

An domus canonicales, vel domus Prælati, ſeu aliorum Eccleſiæ miniſtrorum, gaudeant Eccleſiaſtica immunitates; Et quid ubi illas inhabitent perſonæ ſæculares.

DISC. XIII. *Meſſanen Cenſurarum.*

An inferior Prælatus Eccleſiæ exemptæ, in qua actualem juriſdictionem habeat, ſe ingerere valeat in cauſis concernentibus immunitatem ejuſdem Eccleſiæ, vel aliarum ſibi ſubjectarum, atque cenſuras proferre ſine conſenſu Ordinarii loci; Et è converſo, an, & quando Ordinarius proferre poſſit cenſuras contra exemptos, ubi præſertim iſti habeant ſpeciale indultum, ut ab Ordinariis locorum cenſurari non poſſint.

DISC. XIV. *Neapolitan cenſurarum.*

An, & quando Ordinarius declarare poſſit excommunicatos, ſeu in alias cenſuras incurſos Regulares exemptos ab ejus juriſdictione; Et incidenter, an, & quando intrent cenſuræ prolatæ à Concilio Tridentino, & Apoſtolicis Conſtitutionibus contra uſurpatores, & occupatores bonorum Eccleſiæ.

DISC XV. *Nuſcana cenſurarum.*

An, & quando Ordinarius loci procedere valeat ad cenſuras contra Regulares exemptos; Et quatenùs procedat, an ab illis detur appellatio ſuſpenſiva, necnè; Ac etiam ubi agitur de proceſſionibus aliiſque eccleſiaſticis functionibus; An ſcilicet Regulares exempti iſtas facere valeant ſine licentia Parochi, vel Ordinarii.

DISC. XVI. *Neapolitana juriſdictionis.*

An, & quando Ordinarius juriſdictionem exerceat cum Regularibus exemptis pro contraventione eorum, quæ ſibi commiſſa ſunt; Et in ſpecie pro acceſſu ad Monaſteria Monialium; Et quid in concurſu cum Nuntio Apoſtolico Commiſſario generali Regularium, an huic competat cognitio privativa.

DISC. XVII. *Aſculana Cenſurarum.*

De cenſuris aliiſque pœnis incurrendis ob recurſus ad Magiſtratus ſæculares in cauſis eccleſiaſticis, an & quando eis locus fiat, & an Ordinarius contra exemptos ad cenſurarum declarationem procedere valeat; Et quid de trahentibus perſonas eccleſiaſticas ad forum laicalem.

DISC. XVIII. *Cæſaraugustana abſolutionis.*

An obtinens abſolutionem ab aliquibus expreſſis cenſuris, dicatur rectè ab illis abſolutus, ſi aliis cenſuris non expreſſis innodatus eſſet, Et an detur abſolutio ab una ſpecie cenſurarum, alia firma remanente.

DISC. XIX. *Faventina cenſurarum.*

De eadem materia validitatis, vel invaliditatis, declarationis incurſus cenſurarum contentarum in Bulla Cœnæ ob turbatam, vel impeditam eccleſiaſticam juriſdictionem.

DISC. XX. *Neapolitana cenſurarum.*

An, & quando occidens vel graviter percutiens Clericum ex cauſa defenſionis vitæ, vel honoris, ſive ex cauſa indignationis, vel magnæ provocationis, evitet cenſuram contentam in Canon. *ſi quis ſuadente diabolo.*

DISC. XXI. *Caſtri maris ſeu &c.*

An abſolutio à cenſuris Papæ reſervatis; obtenta à quolibet probato, & legitimo Confeſſario in vim Jubilæi, ſuffragetur pro cenſuris in judicium deductis, per publicos cedulones jam declaratis.

DISC. XXII. *Neapolitana impartitionis Bracchii.*

An poſſit Nuntius Apoſtolicus, invito, vel inſcio Ordinario loci, in ejus diœceſi impartiri brachium alteri Ordinario, volenti ibi exequi ejus ſententias contra

proprios ſubditos; Vel potiùs id privativè ſpectare debeat ad Ordinarium loci in quo exequutio fieri debet.

DISC. XXIII. *Neapolitana Competentiæ.*

An illa juriſdictio, quam Nuntius habet in cauſis particularibus, præſertim in cauſis illicitæ negotiationis, & receptationis bannitorum, interſit in illis, qui ſint miniſtri, officiales, vel familiares Ordinarii loci; Et quid ubi idem Ordinarius ſit etiam Cardinalis.

DISC. XXIV. *Neapolitana adjunctorum.*

An, & quando intret decretum Concilii Tridentini ſeſſ. 25. de reform. cap. 6. ſuper modo procedendi in cauſis capitularium cum Adjunctis.

DISC. XXV. *Neapolitana collationis.*

An Epiſcopus cogi poſſit invitus conferre primam tonſuram, aliosque ordines proprio diœceſano, adeò ut à denegatione detur appellatio, vel recurſus ad ſuperiorem, qui eumdem ordinem conferat, vel alteri conferendum committat; Et ad quem ſuperiorem iſto caſu ſit recurrendum.

DISC. XXVI. *Archeruntina, & Materanen. Diſtributionis Olei Sancti.*

De Conſecratione Olei Sancti, ejuſque diſtributione per diœceſim, quando agatur de pluribus diœceſibus æquè principaliter unitis, quomodò facienda ſit.

DISC. XXVII. *Praneſtina Concionatoris.*

An, & quando Populus, vel Communitas cogi valeat ad præſtandum eleemoſynam Concionatori per ipſam non nominato, ſed deputato per Epiſcopum; Et de aliis ad hanc materiam Concionatoris.

DISC. XXVIII. *Romana ſepulchri.*

De jure ſepulchri an ſit hæreditarium vel familiare, ſive an veniat ſub fideicommiſſo, vel remaneat in hæreditate directa, Et de jure prohibendi illationem cadaverum in propriam ſepulturam.

DISC. XXIX. *Vulturarien. Reſtaurationis Eccleſiæ.*

Ad quem pertineat onus reſtaurationis Eccleſiæ, an ſcilicet ad Rectorem habitualem, qui ejus fructus, & emolumenta obtinet, vel ad Rectorem actualem, aut ad Epiſcopum, qui ejus uſum habeat, ſive ad populum, vel alios.

DISC. XXX. *Romana ſeu Praneſtina fundationis Monaſterii.*

An & quando ille, qui incipit conſtruere Eccleſiam, vel Monaſterium, teneatur opus perficere ac dotare; Et incidenter de facultatibus exequutoris teſtamentarii; Ac etiam an certa deſtinatio bonorum pro pio opere adimplendo ſtet taxativè, vel demonſtrativè.

DISC. XXXI. *Majoricen. Juris quæſtuandi.*

De jure quæſtuandi competente alicui Hoſpitali, vel Eccleſiæ ſub certa invocatione privativè ad alios, quando per conſuetudinem acquiſitum dicatur, necne; Et quomodo id procedat; Et quæ ſpecies præſcriptionis, vel conſuetudinis requiratur.

DISC. XXXII. *Adrien. Solemnitatis.*

An una Eccleſia poſſit alteri prohibere celebrationem ejuſdem ſolemnitatis; Et quatenùs non, quomodo utraque peragenda ſit; Et an, & quando Cathedralis cogat clericos aliarum inferiorum ad interveniendum in proceſſionibus; Et de iſtarum ambitu, ſeu modo.

DISC. XXXIII. *Senen. celebrationis, vel reductionis Miſſarum.*

De reductione, vel ceſſatione aſſumpti oneris miſſarum, ob deficientes redditus bonorum aſſignatorum; Et an bona aſſignata ſtata dicantur potius demonſtrativè, adeò ut per fundatorem, vel per hæredes piè diſponentis aliundè ſupplendum ſit pro implemento pii operis, vel potiùs taxativè.

DISC. XXXIV. *Romana ſeu &c.*

An Judæi aliique infideles ad fidem converſi, vel eorum filii aliquam patiantur irregularitatem pro aſſequutione ordinum, vel beneficiorum; Et quid ubi talis vigeat conſuetudo inhabilitativa, an afficiat illos originarios, qui contraxerint domicilium in alio loco, in quo ea non vigeat.

DISC. XXXV. *Lucana opera.*

An adminiſtratio oblationum, & eleemoſynarum quæ fiant alicui Eccleſiæ, vel devotæ imagini, necnon factæ ſuppellectiles, eſſe valeant penès ſæculares, privativè ad Rectorem, vel ad Capitulum Eccleſiæ, in qua imago exiſtat.

DISC. XXXVI. *Romana adminiſtrationis.*

An adminiſtratoribus Montis Pietatis erecti pro ſubventione indigentium, cum mutuo gratuito, liceat occaſione Banci, ſeu Menſæ nummulariæ, quæ hac occaſione teneatur, mutuare in ſumma conſiderabili pecunias mercatoribus, & aliis banci correſponſalibus, præter ejuſdem Montis inſtitutum.

DISC. XXXVII. *Theatina præeminentiarum.*

An, & quando Clerici unius Eccleſiæ, accedere teneantur ad proceſſiones publicas, & ſolemnes, quæ per aliam Eccleſiam ejuſdem loci celebrantur, vel potiùs prætendere poſſint facere proprias proceſſiones, & ſolemnitates diſtinctè, ac independenter.

DISC. XXXVIII. *Calagurritana præeminentiarum.*

An ubi Capitulum ex conſuetudine, vel ex conventione, in aliqua Eccleſia, vel ſolemnitate intervenire debet, requiratur interventus omnium Dignitatum, & Canonicorum, vel ſufficiat aliquis competens eorum numerus; Et de obligatione Capituli aſſociandi Epiſcopum, ſive illi obviandi, eidemque aſſiſtendi, de tempore concionum, aliarumque functionum.

DISC. XXXIX. *Majoricen. Juriſdictionis ſedendi.*

De jure, ſeu ordine ſedendi in choro; Et an Canonici occupare poſſint ſedes vacuas Dignitatum; Vel reſpectivè an beneficiati ſedes Canonicorum; Ac etiam de ſede, & præcedentia celebrantis, cum aliis ad hanc materiam chori.

DISC. XL. *Romana denominationis.*

De ordine tenendo per quamdam ſpeciem præcedentiæ, tam ſuper expreſſione nominum, quam ſuper expreſſione imaginum, inter plures Dei ſervos, ab Eccleſia eodem tempore canonizandos, atque Sanctorum cathalogo adſcribendos.

DISC. XLI. *Nolen. Venationis.*

An clericis, & Eccleſiaſticis prohiberi poſſit per Baronem, vel Dominum temporalem venatio, vel piſcatio in locis prohibitis, ſeu reſervatis; Et quando hæc prohibitio intret, ſeu quomodo practicanda ſit.

DISC. XLII. *Romana Jubilæi univerſalis.*

De modo viſitandi Eccleſias, & numerandi dies viſitationis, ad effectum aſſequendi Jubilæum univerſale, quod dicitur Anni Sancti.

DISC. XLIII. *Rubea. Gabellæ.*

De eadem materia, de qua ſupra *diſc.* 5. ſuper franchitia Eccleſiaſticorum à gabella farinæ vel panis.

DISC. XLIV. *Caſtren. Subjectionis.*

An & quomodo clericus ſæcularis nullum habens beneficium reſidentiale dicatur ſubjectus Epiſcopo; Et an eodem tempore poſſit eſſe ſubditus plurium Epiſcoporum.

DISC. XLV. *Alexandrina Præeminentiarum.*

An Eccleſia collegiata inferior teneatur accedere proceſſionaliter ad aliam collegiatam digniorem, ut exindè accedatur ad Cathedralem, idemque agere in regreſſu in proceſſionibus, quæ per Cathedralem fiunt.

DISC. XLVI. *Nullius Bareæ, ſeu Juvenacen. Clericatus.*

An intelligentiam *Clem. prima de Pœnis* ſuper inhabilitatione filiorum, & deſcendentium eorum, qui occidunt Epiſcopum, vel alium Prælatum, & an procedat pro aſſequutione primæ tonſuræ, aliarumque ordinum.

DISC. XLVII. *Romana franchitiarum.*

De Franchitiis, quibus Clerici Cameræ, aliique Camerales potiuntur à Dohanis, aliiſque Gabellis quomodo competant.

DISC. XLVIII. *Romana taxa viarum.*

De exemptionibus, & Franchitiis à taxis, & contributio-

Digitized by Google

butionibus pro refectionibus pontium, & viarum, quibus in Urbe competant, & quomodo intelligi debeant.

DISC. XLIX. *Romana immunitatis duodecim filiorum.*

De immunitate duodecim filiorum, quando, & quomodo competat.

DISC. L. *Senecen. Tranſlationis.*

An, & quando Eccleſia Cathedralis ab uno loco ad alterum ejuſdem Diœceſis transferri poſſit, ac debeat.

DISC. LI. *Romana dimiſſionis epiſcopatus.*

An, & quando conſtare dicatur de cauſis dimittendi Epiſcopatum, tam pro dimiſſione libera, quam pro translatione ad aliam Eccleſiam.

DISC. LII. *Bituricen. & Albicen. Iuris metropolitici.*

De Diſmembratione provinciæ, & erectione unius ex Eccleſiis ſuffraganeis in Metropolitanam, cum aſſignatione ſuffraganeorum provinciæ antiquæ.

DISC. LIII. *Helnen. ſeu Narbonen. juris Metropolitici.*

De jure metropolitico per unam Eccleſiam prætenſo cum Eccleſia cathedrali, quæ ſe prætendat exemptam, vel ſubjectam alteri Metropolitano.

DISC. LIV. *Romana ſive &c. commendarum.*

An concedi poſſint, ac reſpectivè debeant Monaſteria regularia in commendam Clericis ſæcularibus, quando, & quomodo.

SUMMA SIVE COMPENDIUM *eorum quæ continentur in hoc Titulo* MISCELLANEI ECCLESIASTICI.

INDEX

INDEX CAUSARUM

Tituli MISCELLANEI ECCLESIASTICI *ordine alphabetico per Diœceſes diſpoſitus.*

A

ACheruntina, & msteraoen. diſtributionis Olei ſancti, diſc. 26.
Alexandrina Præminenriarom diſc. 45.
Andrien. ſolemnitatis, diſc. 32.

B

Bituntina Gabellæ farinæ, diſc. 5.
gabellæ vini, diſc. 6.
Biturien. & Albicien. Juris Metropolitici, diſc. 52.
Bojanen. decimæ, diſc. 7.

C

Calaguritana præeminentiarum, diſc. 38.
Caſtren. ſubjectionis, diſc. 44.
Caſtrimaris, vel Stabbien Cenſurarum, diſc. 21.
Cæſarauguſtana abſolutionis, d. 18.

F

Faventina cenſurarum, d. 19.

H

Helnen ſeu Narbonen. Juris Metropolitici, d. 53.

I

Imolen. Venationis, d. 41.

L

Licien. Immunitatis, d. 9.
Lucana Immunitatis, d. 11.
Lucana operæ, d. 35.

M

Majoricen. juris quæſtuandi, d. 31.
Juris ſedendi, vel chori, d. 39.
Melevitana collectæ, d. 4.
Melphicten contributionis, d. 3.
Meſſanen. cenſurarum, d. 13.

N

Neapolitana adjunctorum, d. 24.
cenſurarum, diſc. 14.
cenſurarum, d. 20.
collationis clericatus, d. 25.
competentiæ, d. 23.
impartitionis bracchii, d. 22.
juriſdictionis, d. 16.
Nullius Baren. ſeu Juvenacien. Clericatus, d. 46.
Nullius ſeu Parmen. Immunitatis, d. 10.
Nuſcana cenſurarum, d. 15.

P

Parmen. Prædii, d. 8.
Prænestina concionatoris, d. 27.

R

Romana ſeu &c. d. 34.
Adminiſtrationis M. Pietatis, d. 36.
Commendarum diſc 54.
Demiſſionis Epiſcopatus, diſc. 51.
Denominationis ſeu ordinis, d. 40.
Franchitiarum. diſc. 47.
Immunitatis duodecim filiorum, diſc. [illegible].
Jubilæi univerſalis, diſc. 42.
Seu Præneſtina fundationis Monaſterii, d. 30.
Sepulchri, diſc. 28.
Taxæ viarum, diſc. 48.
Ruben. Gabellæ, diſc. 43.

S

Senecen. Tranſlationis Cathedralis, diſc. 50.
Senen. celebrationis, vel reductionis miſſarum, d. 33.

T

Teatina Præeminentiarum, d. 37.

V

Urbevetana cenſurarum, diſc. 12.
Vulturarien. Reſtaurationis Eccleſiæ, d. 29.

INDEX

Digitized by Google

INDEX
ARGUMENTORUM

Tituli de ANNOTATIONIBUS *ad* SACRUM CONCILIUM TRIDENTINUM.

DISC. I.

Proœmialia.

DISC. II.

Super lectione ſacræ Scripturæ, & Theologiæ in Eccleſiis Cathedralibus, vel Collegiatis; Ac etiam ſuper præbenda Theologali, & altera præbenda Canonici Pœnitentiarii, ac erectione ſcholæ grammaticæ, *ad Seſſ. 5. ca. 1. & ſeſſ. 24. cap. 8. de Reformat.*

DISC. III.

Super prædicatione Verbi Dei, & facultate prædicandi, *ad Seſſ. 5. cap. 2. de Reform.*

DISC. IV.

Super reſidentia Epiſcoporum, & Prælatorum; Ac etiam Parochorum, & Canonicorum, aliorumque beneficiatorum, *ad Seſſ. 6. cap. 1. & 2. ſeſſ. 23. cap. 1. & ſeſſ. 24. cap. 11. de Reform.*

DISC. V.

Super viſitatione Eccleſiarum, & Perſonarum Eccleſiaſticarum, ac etiam Eccleſiaſticorum, vel piorum locorum, vel operum, *ad Seſſ. 6. cap. 4. ſeſſ. 7. cap. 8. ſeſſ. 13. cap. 1. ſeſſ. 21. cap. 8. ſeſſ. 22. cap. 8. & 9. ſeſſ. 24. cap. 3. & 9. de Reform.*

DISC. VI.

Inhibetur Epiſcopis, ne in aliena diœceſi abſque Diœceſani licentia, pontificalia exerceant; Ideoque agitur, an, & quos actus juriſdictionales, vel pontificales Epiſcopus in aliena diœceſi facere poſſit, *ad Seſſ. 6. de Reform. cap. 5. & 8.*

DISC. VII.

De prohibita pluralitate beneficiorum, *ad Seſſ. 7. de Reform. cap. 2.*

DISC. VIII.

De unione beneficiorum, & Eccleſiarum, *ad Seſſ. 7. cap. 6. ſeſſ. 21. cap. 5. ſeſſ. 23. cap. 18. ſeſſ. 24. cap. 13. & ſeſſ. 25. cap. 9. de Reformat.*

DISC. IX.

De Vicariis Eccleſiarum Parochialium, eorumque congrua, *ad Seſſ. 7. cap. 7. ſeſſ. 21. cap. 6. & ſeſſ. 25. cap. 16.*

DISC. X.

De viſitatione Hoſpitalium, & piorum locorum, quæ à laicis adminiſtrantur; Et de reviſione rationum, *ad Seſſ. 7. cap. 15. ſeſſ. 22. cap. 8. & 9. & ſeſſ. 25. cap. 8. de Reform.*

DISC. XI.

De nova forma inducta in probatione juriſpatronatus potentium; Et de prohibitione patronorum, ne ſe ingerant in adminiſtratione bonorum, & perceptione fructuum, *ad Seſſ. 14. cap. 12. & 13. ſeſſ. 25. cap. 9. de Reform.*

DISC. XII.

De Clerico homicida ad effectum diſpenſationis pro capacitate ordinum, & beneficiorum, *ad ſeſſ. 14. cap. 7.*

DISC. XIII.

De incapacitate Regularium obtinendi beneficia ſæcularia; Et de capacitate neceſſaria pro obtinendis beneficiis regularibus, *ad Seſſ. 14. cap. 10. & 11.*

DISC. XIV.

De facultate conferendi ordines; Et quando Epiſcopus propriis ſubditis in aliena diœceſi, vel in propria ſubditis alienis conferre poſſit, *ad ſeſſ. 21. cap. 1. & 2. ſeſſ. 23. cap. 8. ſeſſ. 14. cap. 1. 2. & 3.*

DISC. XV.

De diſtributionibus quotidianis, & earum lucro, ac privilegiis & aliis earum materiam concernentibus, *ad ſeſſ. 21. cap. 3. ſeſſ. 22. cap. 3. ſeſſ. 24. cap. 2.*

DISC. XVI.

De novis erectionibus Parochiarum, vel aliis proviſionibus ob excreſcentiam populi, *ad ſeſſ. 21. cap. 4.*

DISC. XVII.

De Eccleſiarum profanatione, & deſtructione, quando paupertas, vel indecentia ita exigat, *ad ſeſſ. 21. cap. 7.*

DISC. XVIII.

De prohibitione Quæſtuariorum; Et de jure quæſtuandi, *ad ſeſſ. 21. cap. 9.*

DISC. XIX.

De prohibitione ludendi, ac de illicita negotiatione, aliiſque indecentibus in clericis, *ad ſeſſ. 22. cap. 1.*

DISC. XX.

De excluſione Canonicorum non exiſtentium in ſacris à jure votandi, ſeu habendi vocem in Capitulo, *ad ſeſſ. 22. cap. 4.*

DISC. XXI.

De commutationibus ultimarum voluntatum, *ad ſeſſ. 22. cap. 6. & ſeſſ. 25. cap. 4.*

DISC. XXII.

De examine Notariorum; Et an iſtud munus ſit licitum Clericis, *ad ſeſſ. 23. cap. 10.*

DISC. XXIII.

De uſurpatoribus, & occupatoribus bonorum Eccleſiæ. Et ne patroni ſe ingerant in beneficiis de eorum patronatu, *ad ſeſſ. 22. cap. 11.*

DISC. XXIV.

De ætate neceſſaria in beneficiis eccleſiaſticis; Et de requiſitis in clericis in minoribus pro exemptione à foro laicali, *ad ſeſſ. 23. cap. 6.*

DISC. XXV.

De erectione Seminarii, *ad ſeſſ. 23. cap. 18.*

DISC. XXVI.

De nova forma matrimonii coram Parocho, &c. *ad ſeſſ. 24. cap. 1. & 9.*

DISC. XXVII.

De impedimentis matrimonii; Et de diſpenſationibus, *ad ſeſſ. 4. cap. 2. & ſeqq.*

DISC. XXVIII.

De matrimonio inter raptorem, & raptam, *ad Seſſ. 24. c. 6.*

DISC. XXIX.

De vagabundis, & concubinariis, *ad Seſſ. 24. cap. 7. & 8.*

DISC. XXX.

De Synodo, *ad ſeſſ. 14. cap. 2.*

DISC. XXXI.

De juriſdictione Capituli ſede vacante; Et de deputatione Vicarii, *ad Seſſ. 24. cap. 16.*

DISC. XXXII.

De proviſione Eccleſiarum parochialium, cum forma concurſus, *ad ſeſſ. 24. cap. 8.*

DISC. XXXIII.

De cognitione cauſarum primæ inſtantiæ coram locorum Ordinariis Et de delegatione cauſarum criminalium, & matrimonialium eiſdem Ordinariis privativè ad Prælatos inferiores, *ad ſeſſ. 24. cap. 20.*

DISC. XXXIV.

De proprietate bonorum Regularibus prohibita in particulari; Et de uſu annuarum præſtationum, *ad ſeſſ. 25. de Regul. cap. 2. cum ſeqq.*

DISC. XXXV.

De novis fundationibus Monaſteriorum, vel Conven-

ruum Regularium ; Et de Religionibus capacibus, vel incapacibus, *ad ſeſſ. 25. de Regul. cap 3.*

DISC. XXXVI.

De clauſura Regularium utriuſque ſexus, *ad ſeſſ. 25. de Regul. cap. 4. & 5.*

DISC. XXXVII.

De forma eligendi ſuperiores Regulares, & Abbatiſſas, ad *ſeſſ. 25. de Regul. cap. 6. & 7.*

DISC. XXXVIII.

De quæſtionibus præcedentiæ inter Regulares, *ad ſeſſ. 25. de Regul. cap. 13.*

DISC. XXXIX.

De profeſſione per Regulares non emittenda ante annum 16. & de novitiatu, *ad ſeſſ. 25. de Regul. cap. 15. & 17.*

DISC. XL.

De forma renonciationum faciendarum per ingreſſuros Religionem, *ad ſeſſ. 25. de Regul. cap. 16.*

DISC. XLI.

De forma provocandi adverſus profeſſionem, & dicendi de ejus nullitate, *ad ſeſſ 2. de Regul. cap. 19.*

DISC. XLII.

De ſpoliis Clericorum, & de facultatibus diſcernendi, *ad ſeſſ. de Reform. cap. 2.*

DISC. XLIII.

De cenſuris, & præſertim de excommunicatione non inferenda, niſi in ſubſidium, *ad Seſſ. 25. de Reform. cap. 2.*

DISC. XLIV.

De modo procedendi cum adjunctis in cauſis Capitulatium, *ad ſeſſ. 25. de Reform. cap. 6.*

DISC. XLV.

De expectativis, ac de regreſſibus, & Coadjutoris, *ad ſeſſ. 25. de Reform. cap. 7.*

DISC. XLVI.

De judicibus ſynodalibus, *ad ſeſſ. 25. de Refor. cap. 10.*

DISC. XLVII.

De prohibita anticipata ex actione fructuum beneficii, *ad ſeſſ. 25. de Reform. cap. 11.*

DISC. XLVIII.

De decimis, & de quarta canonica, ac etiam de Clericis concubinariis, *ad ſeſſ. 25. de Reform. cap. 12. 13. & 14.*

DISC. XLIX.

De filiis Clericorum non obtinentibus beneficia patris vel in Eccleſia, in qua pater habeat, *ad ſeſſ. 25. de Reform cap. 15.*

DISC. L.

Ut Epiſcopi dignitatem conſervent, & eccleſiaſticam immunitaem tueantur; ac etiam de prohibitio duellorum uſu, *ad ſeſſ. 25. de Reform. cap 17 19. & 20.*

F I N I S

D. IOH. BAPT.

Digitized by Google

D. IOAN. BAPTISTÆ
DE LUCA
DE
REGULARIBUS
VTRIVSQVE SEXVS.

DISCURSUS PRIMUS.

Generalis, ſive inſtructivus in materia Regularium, & Monialium, diviſus ut infrà.

I. De occaſione ſcribendi, & de antiquo ſtatu Regularium, & unde proveniant illorum controverſiæ à num. 1. ad 16.

II. De controverſiis inter Regulares, & Epiſcopos, ſeu locorum Ordinarios à num. 17. ad 42.

III. De controverſiis inter Regulares, & Parochos, aliosq; clericos ſæculares à n. 43. ad 66.

IV. De controverſiis inter ipſos Regulares diverſarum Religionum à n. 67. ad 87.

V. De controverſiis inter ipſos Regulares ejuſdem Religionis, ſeu inter Religioſum, & Religionem à n. 88. ad 104.

VI. De controverſiis inter Regulares, & privatos ſæculares ſuper rebus temporalibus, & aliis à num. 105. ad 125.

VII. De Monialibus, & Monaſteriis Monialium à n. 126. ad 157.

SUMMARIUM.

1 *Occaſio ſcribendi.*

2 *Diſtinctio diſcurſuum, ſeu materiarum.*

3 *De quibus forenſes debeant agere.*

4 *De Regularium origine, & introductione remiſſivè.*

5 *Regulares antiquitus non erant clerici, imo erant prohibiti clericari.*

6 *Solvebant decimas more populi, quia eodem more divina recipiebant in parochia.*

7 *Subjecti erant Ordinario loci eodem modo quo clerici, & alia perſona eccleſiaſtica.*

8 *Quare prius non aderant controverſia inter Regulares, & Ordinarios, vel clericos ſæculares.*

9 *Et quare non aderant inter ipſoſmet Regulares ejuſdem, vel diverſarum religionum.*

10 *Antiquitùs Monaſteria ſingulariter, ac independenter de per ſe regebantur.*

11 *Hodie omnes penè Regulares habent privilegium exemptionis à juriſdictione Ordinarii.*

12 *Item redacti ſunt ad regimen univerſitatis, ſeu Reipublicæ.*

13 *Unde proveniant tot Regularium lites, & controverſiæ.*

14 *Cauſæ Regularium debent, etiam de jure communi tractari ſummariè, & extra figuram judicii.*

15 *De erectione S. Congregationis Epiſcoporum & Regularium, & de modo procedendi.*

16 *Diſtinguuntur ſpecies controverſiarum ſeu materiæ inſpectiones.*

II.

17 *De eadem exemptione Regularium à juriſdictione Ordinariorum, & quando ſecus.*

18 *De ratione differentia inter Monaſteria ſingularia, & Religiones conſtituentes univerſitatem.*

19 *De caſibus, in quibus ceſſet exemptio, de qua num. 17.*

20 *De juriſdictione Ordinarii in parvis Conventibus.*

21 *Exempti adhuc debent reverentiam.*

22 *In Eccleſiis Regularium qualem præeminentiam habeat loci Ordinarius, & quando uſum pontificalium eis prohibeat.*

23 *Fiunt ſubditi Ordinarii in iis, quæ concernunt curam animarum, & adminiſtrationem Sacramentorum,*

24 *Ordinarius quando poſſit Regularibus denegare facultatem audiendi confeſſiones, vel licentias conceſſas revocare, vel ſuſpendere.*

25 *De eadem ſubjectione, ubi ipſi Eccleſiæ, Regulari annexa ſit cura.*

26 *Quæ facere poſſint Regulares in eorum Eccleſiis, & præſertim de proceſſionibus.*

27 *Quid de confraternitatibus laicorum in Eccleſiis Regularium.*

28 *De delictis Regularium extrà clauſtra.*

29 *An, & quando Ordinarius procedat ad cenſuras contra Regulares.*

Digitized by Google

30 *De generali ſubjectione Regularium Ordinario ratione turbatæ, vel offenſæ juriſdictionis.*

31 *De exemptione laicorum, vel clericorum ſæcularium, qui ſint Regularium coloni, ſervientes, & miniſtri.*

32 *An Ordinarius poſſit ſe ingerere, ubi adeſt Nuncius Apoſtolicus Commiſſarius generalis Regularium.*

33 *De Conſervatoribus privilegiorum, eorumque juriſdictione, & modo deputandi.*

34 *An, & quando Regulares teneantur accedere ad Synodum.*

35 *An cogantur accedere ad congregationes, vel lectiones caſuum conſcientiæ.*

36 *Poteſt Ordinarius dare licentias Regularibus audiendi confeſſiones ad tempus, eoſque denuò examinare.*

37 *Sunt quandoque Regulares ſubditi Ordinario ex lege fundationis.*

38 *Sive quia Eccleſiæ ſæcularis precarium uſum habeant.*

39 *Quid de Eccleſiis titulorum Cardinalium in Urbe, ubi degant Regulares.*

40 *S. Congregationes non ſe ingerunt in negotiis Urbis.*

41 *De controverſiis ſuper juriſdictione activa, quam habeant Prælati Regulares in vaſſallos ſæculares, & quomodo procedat.*

42 *De differentia inter Prælatos, & ſuperiores Regulares locales, & Generales Religionum, ſeu capita Ordinum; Et de juriſdictione Ordinarii cum Regularibus executoribus ultimarum voluntatum.*

III.

43 *In aliquibus partibus Epiſcopus eſt parochus univerſalis in tota diœceſi.*

44 *De controverſiis ſuper exemptione Regularium à ſolutione decimarum, & de ratione, cur non ſint exempti.*

45 *Cauſa decimarum cum Regularibus, ubi tractentur.*

46 *De aliis controverſiis cum parochis ſuper jure ſepeliendi, ac exequiis, & quarta funeralium.*

47 *Non poſſunt Regulares ſepelire cadavera decedentium intra limites parochiæ ſine proprio parocho.*

48 *Etiamſi cadavera ſine eorum facto ad eorum Eccleſiam aſportentur.*

49 *Ad quid deſerviant, ſeu quid operentur privilegia ſepeliendi.*

50 *Concluſio, de qua numer. 47. ampliatur etiamſi ſæcularis decedat in ipſo Monaſterio cum declaratione.*

51 *Fallit, ubi agatur de morientibus in hoſpitali recto per Regulares.*

52 *Quid ubi morientes in hoſpitali Regularium, volunt ſepeliri extra hoſpitale, vel Eccleſiam.*

53 *Ad quem pertinet facere officium ſuper cadavere, quod ſepeliatur in Eccleſia Regularium.*

54 *An in Eccleſia Regularium parochus, vel Capitulum ſæculare introducatur cum cruce.*

55 *Quid ubi in funere, quod peragitur in Eccleſia Regularium intervenit Capitulum Cathedralis.*

56 *Et quid de exequiis alicujus Principis in Eccleſia Regularium, an Epiſcopus poſſit illas velle facere, & Regularibus prohibere.*

57 *De quarta debita parocho, an & quando debeatur per Regulares.*

58 *Quanta ſit, & an varietur, & de conſuetudine Urbis.*

59 *De quarta legatorum.*

60 *De Sacramentis & aliis divinis, quæ miniſtrantur infirmis, an poſſint miniſtrari per Regulares.*

61 *An Regulares intervenire debentes in funere teneantur accedere ad parochiam.*

62 *Clerici ſæculares ſemper præcedunt Regulares.*

63 *An Regulares deferant propriam crucem, vel accedant ſub cruce Eccleſiæ majoris.*

64 *Quas proceſſiones Regulares ſine parocho facere poſſint.*

65 *An Clerici ſæculares poſſint prohiberi per Regulares ne habeant Cappellanias, vel celebrent miſſas in eorum Eccleſiis, & è contra.*

66 *De aliis quæſtionibus inter clericos ſæculares, & regulares.*

IV.

67 *De oppoſitione Regularium, ne nova Monaſteria erigantur cum diſtinctione.*

68 *Oppoſitio eorum, qui ſunt infra quatuor milliaria, procedit ſolum in Mendicantibus veris.*

69 *De requiſitis neceſſariis pro novis fundationibus.*

70 *De his agitur in Sac. Congregatione Regularium, quæ aliquando conſenſum ſupplet, & oppoſitiones rejicit.*

71 *De menſura diſtantiæ quatuor milliarium, an ab ipſis Conventibus, vel à locis inhabitatis facienda ſit.*

72 *Menſura facienda eſt per vias magis uſitatas.*

73 *Et more Romano, & quomodo conſtituatur unum milliare.*

74 *Diſtantia moraliter intelligenda eſt, neque curanda modica diverſitas.*

75 *De oppoſitionibus Religioſorum, & non Mendicantium ejuſdem loci infra certas cannas, & quomodo fiat diviſio.*

76 *Quando iſtud ſpatium attendi debeat, & de quibus domibus, vel fundationibus intelligitur, ut ſcilicet non procedat in hoſpitiis ſine Eccleſia.*

77 *Et non refert, an domus ſit propria, vel conducta.*

78 *Religioſi impediunt aliis eaſdem ſolemnitates, & functiones.*

79 *Religioſi unius Religionis impediunt aliis delationem ejuſdem habitus.*

80 *De quæſtionibus bonorum Religioſi tranſitum facientis de una Religione ad aliam, vel de uno Monaſterio ad alterum.*

81 *De controverſiis inter plures Religiones unitas, & unionis diſſolutione.*

82 *De illis Religionibus, quæ ſint de jure eadem, ſed de facto diverſæ.*

83 *De præcedentia inter Religioſos diverſarum Religionum, & quid de ſuper diſponat Conſtitutio Gregor. XIII.*

84 *De quæſtione præcedentiæ inter Generales Religionum, & Prælatos utriuſque Signaturæ.*

85 *De præcedentia tenenda inter Beatos occaſione canonizationis.*

86 *Qualis ordo teneri debeat, ſi in eadem Civitate plures ejuſdem Religionis Conventus diverſis temporibus fundati ſint.*

87 *Quando dicatur ſequuta fundatio Monaſterii in loco, ut non fiat locus ſubſtituto.*

V.

88 *De ſpeciebus controverſiarum, quæ inter Regulares ejuſdem Religionis haberi ſolent.*

89 *De præeminentiis, quæ remaneant ob munus Provincialis, vel alterius Prælaturæ quando competant, & quid requiratur.*

90 *De differentia inter magiſtros, vel graduatos numeratos, & non numeratos.*

91 *De materia valida, & canonica electionis.*

92 *De turno, ſeu electione paſſiva alternata inter provincias, vel nationes.*

93 *An una pars Religionis acquirat jus eligendi Generalem, vel Convocandi Capitulum.*

94 *Quomodo Sac. Congregatio in cauſis electionis procedere ſoleat.*

95 *Quod quandoque electiones invalidas ſanet, & electos confirmet.*

96 *De quæſtionibus, quæ habeantur ſuper nullitate profeſſionis, & de cauſis nullitatis.*

97 *An quod datur Religioni per ingredientem, vel profitentem importet ſimoniam.*

98 *De quæſtionibus ſuper jure quæſtuandi, ac diviſione finium, & provinciarum.*

99 *In concurſu Prælatorum deputatorum à Papa, & à Generali, quæ deputatio prævaleat.*

100 *De quæſtionibus inter profeſſores S. Religionis Hieroſolimitanæ*

Digitized by Google

ſolymitanæ ſuper Commendis, & dignatibus.
101 De aliis inter eamdem Religionem, & illos, qui petant habitum ſuper probatione nobilitatis.
102 De legatis, quæ fiant Religioſis ſub lege ne Religioni, vel Monaſterio quærantur.
103 An Religioſus poſſit eſſe executor teſtamentarius.
104 De Apoſtatis, & ejectis, & de incorrigibilibus remiſſivè.

VI.

105 Regulares habent jus expellendi perſonas inhoneſtas, vel ſcandaloſas à vicinatu.
106 An prohibeant elevationes domorum vel feneſtras ob aſpectum, vel proſpectum, & an hoc privilegium competat ſolum Monaſteriis monialium.
107 Quando de his quæſtionibus agere congruat coram Magiſtratibus ſæcularibus.
108 De redditione rationum Prælaturæ, vel alterius adminiſtrationis, & de pœnis alienantium, vel debita contrahentium.
109 An, & quando debita contracta per Prælatum, vel adminiſtratorem Monaſterii, illud obligent, & an ipſi Religioſi particulares obligentur.
110 Decretis, de celebratione miſſarum ſuper acceptationibus onerum miſſarum, & inveſtimentis pecuniarum.
111 De licentia, quæ concedi ſolet ſuper alienationibus, quas Regulares faciant, & de revocatione illarum facultatum, quas Regulares Prælati habeant.
112 De Religioſorum capacitate ſuccedendi in fideicommiſſis, vel hæreditatibus eorumque excluſione reſultante à diſponentium voluntate, vel à propria renunciatione, eorumdemque Religioſorum teſtamentis ante profeſſionem, & ſimilibus.
113 An, & quando Religiones incapaces in communi ob profeſſatam paupertatem ſint capaces legatorum, & diſpoſitionum.
114 De eodem, de quo num. 112. ſuper capacitate Religioſorum Religionum capacium in communi ſuccedendi in fidei commiſſis.
115 De renunciationibus aliiſque contractibus, qui fiant ante profeſſionem.
116 De teſtamentis, quæ fiant per ingredientes Religionem, quando recipiant perfectionem.
117 De ſolemnitatibus adhibendis in renunciationibus, quæ fiant per ingreſſuros.
118 De inteſtata ſucceſſione Novitii decedentis in novitiatu.
119 De quæſtionibus ſuper ſucceſſionibus, & bonis, ubi Religioſus fiat Epiſcopus, vel à Religione capaci ad incapacem tranſeat, ſive ob ſuppreſſionem Religionis ad ſæculum tranſeat.
120 De generali exemptione Regularium à legibus, & oneribus laicalibus.
121 An militates S. Stephani, aliarumque ſimilium militiarum profeſſores ſint Religioſi, vel Eccleſiaſtici.
122 Quando Religioſi ſubjiciantur gabellis, & oneribus publicis laicorum.
123 De diſtinctione mendicantium inter veros, & fictos, ſeu privilegiatos.
124 De capacitate, vel incapacitate Regularium obtinendi beneficia Eccleſiaſtica ſæcularia, vel penſiones ſuper eis.
125 De eorumdem capacitate ſuccedendi in feudis, vel in emphyteuſi.

VII.

126 Quæ ſint veræ Moniales, & an ſint tales mulieres oblatæ.
127 De juriſdictione Ordinarii in his oblatis vel mulieribus, quæ vivant in Conſervatoriis more Monaſteriorum.
128 An id quod datur iſtis mulieribus dicatur dos, & an eis congruant legata ſubſidiorum dotalium.
129 De Canoniſſis.
130 Quod non dentur præſertim in Italia veræ moniales ſine clauſura.
131 De Monaſterio Turris ſpeculorum Urbis, & ſimilibus.
132 De diſtinctione inter Monaſteria monialium exempta, & non exempta.
133 Etiam non exempta eſſe ſolent ſub regimine Regularium, qui in hoc munere ſubjacent Ordinario, cui ſubeſt Monaſterium.
134 In quibus Ordinarii poteſtas ſit reſtricta in Monaſteriis monialium, unde propterea recurratur ad Sac. Congregationem.
135 De controverſiis ſuper Abbatiſſa.
136 De conceſſionibus ſervarum particularium.
137 De controverſiis ſuper Confeſſariis ordinariis, vel extraordinariis.
138 De delegata juriſdictione Ordinarii loci in Monaſteriis exemptis circa clauſuram, & alia.
139 De prætenſionibus deputatorum laicorum ſuper clauſura, & aliis concernentibus Monaſteria monialium.
140 Cujus ætatis eſſe debeat Abbatiſſa.
141 Electio Abbatiſſæ fieri debet per duas ex tribus partibus votorum, eiſque non concordantibus, quid Ordinarius, vel Prælatus facere debeat.
142 Abbatiſſa eſt triennalis, ſed quandoque perpetua, & non poteſt confirmari inconſulta Sac. Congregatione.
143 Tertia ſoror non habet votum activum, vel paſſivum.
144 Quomodo novarum monialium acceptatio fieri debeat circa ſolutionem, vel depoſitum dotis.
145 Non ſequuta profeſſione etiam per mortem Novitiæ, ad quem dos data pertineat.
146 Dos Monialium eſt uniformis, & an alteretur, & quando ſit duplicata, vel major.
147 Eſt licita, & debita, & an per Monaſterium minui, vel remitti poſſit, & quando condonari, vel minui ſoleat.
148 Quod ſit vera dos ad omnes effectus, omniaque privilegia, & aliqua recenſentur.
149 Legata dotium an conveniant his dotibus Monialium, & quomodo.
150 De competentia dotis, ubi monialis tranſeat de uno Monaſterio ad aliud.
151 De tranſitu perpetuo, vel temporali de uno Monaſterio ad alterum, & de egreſſu.
152 Quid veniat ſub nomine dotis præſtandæ Moniali.
153 An vitalia præſtatio monialis ab ea remitti valeat.
154 De privilegio Monialium impediendi ædificia, vel proſpectus.
155 De novis erectionibus Monaſteriorum Monialium.
156 De educandis.
157 De Confeſſariis, & aliis ad materiam remiſſivè.

DISC. I.

CUm quidam Nobilis magnatitii etiam primarii ordinis, dignè ad purpuram evectus eſſet, 1
ſufficientem verò negotiorum Curiæ peritiam non haberet, ut potè per gradus Prælaturæ non inceſſus, atque Sacris Congregationibus Epiſcoporum, & Regularium, & S. Concilii Tridentini, ac Eccleſiaſticæ immunitatis adſcriptus eſſet; Hinc proinde, piè ac prudenter cupiens, ſuum munus, quo magis fieri poſſet, benè explere, aliquam a me petiit generalem hujuſmodi negotiorum inſtructionem; Unde propterea in quodam autumnali Tuſculano otio, (cui aliquorum meorum laborum, non infœcundæ matris titulus non immerito congruit) quantum memoria ſuggerere potuit, quatuor edidi diſtinctos Diſcurſus generales; Unum ſcilicet ſuper negotiis Regularium, & Monialium; Alterum ſuper negotiis Epiſcoporum, aliorumque; Ordinariorum, & Prælatorum, pro Congregatione Epiſcoporum 2

DISC. XXI. *Conchen. Decimarum.*

An ille decimator, qui participet ſolum de aliquibus ſpeciebus fructuum, prætendere valeat participationem de illius fructibus, qui colliguntur, mutata cultura de illis prædiis, ex quibus dictæ ſpecies percipiebantur, ad eandem materiam de qua ſupra, diſc. 14. &c.

DISC. XXII. *Sutrina Decimarum.*

De modo exigendi Decimas, & quando plures invicem conviventes, vel Socii unam conſtituant domum, ſive unum foculare.

SVMMA SIVE COMPENDIVM *eorum quæ continentur in hoc Titulo de* DECIMIS.

INDEX CAUSARUM

DE DECIMIS *ordine Alphabetico per Diœceſes diſpoſitus.*

A

Arimiaen. Decimarum, diſc. 18.

B

Barbaſtren. Decimarum, diſc. 18.

C

Calaguritana Decimarum, diſc. 13.
Conchen. Decimarum, diſc. 21.
Corduben. Decimarum, diſc. 18.

F

Ferrarien. Decimarum, diſc. 9.

H

Hiſpalen. decimarum, diſc. 2.

I

Jannen. eleemoſinæ, diſc. 20.
Illerden. decimarum, diſc. 7.

M

Marſicana decimarum, diſc. 14.

N

Novarien. decimarum, diſc. 12.

P

Palentina decimarum, diſc. 2.
Pampilunen. primitiarum, diſc. 13.
Præneſtina oblationum, diſc. 19.

R

Roſſanen. decimarum, diſc. 8.

S

Sutrina decimarum, diſc. 22.

T

Taurinen. decimarum, diſc. 6.
Toletana decimarum horbi, diſc. 4.
Decimarum de Uzeda, diſc. 17.
Viterbien. decimarum, diſc. 5.
Urbevetana decimarum, diſc. 16.
Urbinaten. decimarum, diſc. 10

INDEX ARGUMENTORUM

Tituli, MISCELLANEI ECCLESIASTICI.

DISC. I.

DE Epiſcopis, & locorum Ordinariis, aliiſque Prælatis, & Officialibus Eccleſiaſticis.

DISC. II.

Diſcurſus generalis inſtructivus ſuper iis, quæ triplicem, localem, perſonalem, & realem immunitatem reſpicientia, tractari ſolent in Sacra Congregatione Immunitatis, diviſus ut infra.

DISC. III. *Melphicten. contributionis.*

An Clerici, & Eccleſiaſtici contribuere debeant in expenſis in conſtructione mœnium, & arcium pro defenſione civitatis ab infidelibus.

DISC. IV. *Melevetana collecta.*

De eadem materia contributionis clericorum, & eccleſiaſticorum in expenſis, pro mœniis, & fortificationibus, adverſus incurſiones infidelium; Et de modo quo iſta contributio facienda ſit; Et incidenter de modo præſtandi conſenſum per eccleſiaſticos in hujuſmodi contributionibus; Ac etiam de materia monetæ reprobæ ſeu inferioris valoris, quam Princeps cudat, qualia effectus exinde reſultet.

DISC. V. *Bituntina Gabella farina.*

De exemptione Eccleſiaſticorum à gabella farinæ ſeu panis, quomodo eis debita ſit, ad tollendas fraudes; Et de antiquis tranſactionibus, vel conventionibus in hac materia, an debeant ſervari; Et incidenter de gabellis, & oneribus Regni Neapolitani & taxa franchitiarum.

DISC. VI. *Eadem Bituntina.*

De gabella vini quod vendatur ad minutum, an debeatur per eccleſiaſticos pro vino, quod colligunt in prædiis patrimonialibus, vel eccleſiaſticum, & quomodo.

DISC. VII. *Bojanen. decima.*

An, & quando clerici, aliive eccleſiaſtici teneantur ad decimas, aliaque onera laicalia, quæ ratione bonorum ſolvantur Baroni, vel Domino temporali loci; Et quid ubi iſte ſit etiam Epiſcopus, qui habeat utramque poteſtatem.

DISC. VIII. *Parmen. Prædii.*

De exemptione clericorum, & perſonarum eccleſiaſticarum, à Statutis, & legibus laicalibus, an operativa ſit ad effectum ſubſtinendi contractus, qui contra ejuſdem legis formam, initus ſit per laicum ipſi legi ſubditum favore clerici, vel alterius perſonæ exemptæ à poteſtate ſtatuentis.

DISC. IX. *Licien. immunitatis.*

Qualis dicatur proditio, quam Gregoriana conſtitutio recenſet inter caſus exceptuatos, eique immunitatem eccleſiaſticam denegat.

DISC. X. *Nullius ſeu Parmen.*

An, & quando dicatur commiſſum delictum in Eccleſia, ad effectum ut dicatur caſus exceptuatus à Gregoriana Conſtitutione.

DISC. XI. *Lucana Immunitatis.*

Quinam dicantur latrones exceptuati per eamdem Gregorianam Conſtitutionem; Et de aliis circumſtantiis immunitate privantibus; Et de proviſionibus, quæ per Sedem Apoſtolicam, vel per S. Congregationem capi ſolent ſuper aliqua pœna extraordinaria facinoroſorum hominum, qui ad Eccleſias confugiunt.

DISC. XII. *Urbevetana cenſurarum.*

An domus canonicales, vel domus Prælati, ſeu aliorum Eccleſiæ miniſtrorum, gaudeant Eccleſiaſtica immunitates; Et quid ubi illas inhabitent perſonæ ſæculares.

DISC. XIII. *Meſſanen. Cenſurarum.*

An inferior Prælatus Eccleſiæ exemptæ, in qua actualem juriſdictionem habeat, ſe ingerere valeat in cauſis concernentibus immunitatem ejuſdem Eccleſiæ, vel aliarum ſibi ſubjectarum, atque cenſuras proferre ſine conſenſu Ordinarii loci; Et è converſo, an, & quando Ordinarius proferre poſſit cenſuras contra exemptos, ubi præſertim iſti habeant ſpeciale indultum, ut ab Ordinariis locorum cenſurari non poſſint.

DISC. XIV. *Neapolitan. cenſurarum.*

An, & quando Ordinarius declarare poſſit excommunicatos, ſeu in alias cenſuras incurſos Regulares exemptos ab ejus juriſdictione; Et incidenter, an, & quando intrent cenſuræ prolatæ à Concilio Tridentino, & Apoſtolicis Conſtitutionibus contra uſurpatores, & occupatores bonorum Eccleſiæ.

DISC. XV. *Nuſcana cenſurarum.*

An, & quando Ordinarius loci procedere valeat ad cenſuras contra Regulares exemptos; Et quatenùs procedat, an ab illis detur appellatio ſuſpenſiva, necnè; Ac etiam ubi agatur de proceſſionibus aliiſque eccleſiaſticis functionibus; An ſcilicet Regulares exempti iſtas facere valeant ſine licentia Parochi, vel Ordinarii.

DISC. XVI. *Neapolitana juriſdictionis.*

An, & quando Ordinarius juriſdictionem exerceat cum Regularibus exemptis pro contravenrione eorum, quæ ſibi commiſſa ſunt; Et in ſpecie pro acceſſu ad Monaſteria Monialium; Et quid in concurſu cum Nuntio Apoſtolico Commiſſario generali Regularium, an huic competat cognitio privativa.

DISC. XVII. *Aſculana Cenſurarum.*

De cenſuris aliiſque pœnis incurrendis ob recurſus ad Magiſtratus ſæculares in cauſis eccleſiaſticis, an & quando eis locus fiat, & an Ordinarius contra exemptos ad cenſurarum declarationem procedere valeat; Et quid de trahentibus perſonas eccleſiaſticas ad forum laicalem.

DISC. XVIII. *Cæſaraugustana abſolutionis.*

An obtinens abſolutionem ab aliquibus expreſſis cenſuris, dicatur rectè ab illis abſolutus, ſi aliis cenſuris non expreſſis innodatus eſſet, Et an detur abſolutio ab una ſpecie cenſurarum, alia firma remanente.

DISC. XIX. *Faventina cenſurarum.*

De eadem materia validitatis, vel invaliditatis, declarationis incurſus cenſurarum contentarum in Bulla Cœnæ ob turbatam, vel impeditam eccleſiaſticam juriſdictionem.

DISC. XX. *Neapolitana cenſurarum.*

An, & quando occidens vel graviter percutiens Clericum ex cauſa defenſionis vitæ, vel honoris, ſive ex cauſa indignationis, vel magnæ provocationis, evitet cenſuram contentam in Canon *ſi quis ſuadente diabolo.*

DISC. XXI. *Caſtri maris ſeu &c.*

An abſolutio à cenſuris Papæ reſervatis; obtenta à quolibet probato, & legitimo Confeſſario in vim Jubilæi, ſuffragetur pro cenſuris in judicium deductis, per publicos cedulones jam declaratis.

DISC. XXII. *Neapolitana impartitionis Brachii.*

An poſſit Nuntius Apoſtolicus, invito, vel inſcio Ordinario loci, in ejus diœceſi impartiri brachium alteri Ordinario, volenti ibi exequi ejus ſententias contra

Digitized by Google

propr ios ſubditos;Vel potiùs id privativè ſpectare debeat ad Ordinarium loci in quo exequutio fieri debet.

DISC. XXIII. *Neapolitana Competentiæ.*

An illa juriſdictio,quam Nuntius habet in cauſis particularibus,præſertim in cauſis illicitæ negotiationis,& receptationis bannitorum,intret in illis, qui ſint miniſtri,officiales,vel familiares Ordinarii loci;Et quid ubi idem Ordinarius ſit etiam Cardinalis.

DISC. XXIV. *Neapolitana adjunctorum.*

An,& quando intret decretum Concilii Tridentini ſeſſ. 25. de reform. cap. 6. ſuper modo procedendi in cauſis capitularium cum Adjunctis.

DISC. XXV. *Neapolitana collationis.*

An Epiſcopus cogi poſſit invitus conferre primam tonſuram,aliuſque ordines proprio diœceſano,adeò ut à denegatione detur appellatio, vel recurſus ad ſuperiorem;qui eumdem ordinem conferat, vel alteri conferendum committat;Et ad quem ſuperiorem iſto caſu ſit recurrendum.

DISC. XXVI. *Archeruntina, & Materanen. Diſtributionis Olei Sancti.*

De Conſecratione Olei Sancti, ejuſque diſtributione per diœceſim, quando agatur de pluribus diœceſibus æquè principaliter unitis,quomodò facienda ſit.

DISC. XXVII. *Praneſtina Concionatoris.*

An,& quando Populus, vel Communitas cogi valeat ad præſtandum eleemoſynam Concionatori per ipſam non nominato,ſed deputato per Epiſcopum; Et de aliis ad hanc materiam Concionatoris.

DISC. XXVIII. *Romana ſepulchri.*

De jure ſepulchri an ſit hæreditarium vel familiare, ſive an veniat ſub fideicommiſſo,vel remaneat in hæreditate directa;Et de jure prohibendi illationem cadaverum in propriam ſepulturam.

DISC. XXIX *Vulturarien. Reſtaurationis Eccleſia.*

Ad quem pertineat onus reſtaurationis Eccleſiæ, an ſcilicet ad Rectorem habitualem, qui ejus fructus, & emolumenta obtinet, vel ad Rectorem actualem, aut ad Epiſcopum, qoi ejus uſum habeat,ſive ad populum, vel alios.

DISC. XXX. *Romana ſeu Praneſtina fundationis Monaſterii.*

An & quando ille,qui incipit conſtruere Eccleſiam, vel Monaſterium,teneatur opus perficere ac dotare; Et incidenter de facultatibus exequutoria teſtamentariis Ac etiam an certa deſtinatio bonorum pro pio opere adimplendo. ſit taxativè,vel demonſtrativè.

DISC. XXXI. *Majoricen. Juris quaſtuandi.*

De jure quæſtuandi competente alicui Hoſpitali,vel Eccleſiæ ſub certa invocatione privativè ad alios,quando per conſuetudinem acquiſitum dicatur,necne; Et quomodo id procedat;Et quæ ſpecies præſcriptionis, vel conſuetudinis requiratur.

DISC. XXXII. *Andrien. Solemnitatis.*

An una Eccleſia poſſit alteri prohibere celebrationem ejuſdem ſolemnitatis;Et quatenùs non,quomodo utraque peragenda ſit; Et an, & quando Cathedralis cogat clericos aliarum inferiorum ad interveniendum in proceſſionibus;Et de iſtarum ambitu, ſeu modo.

DISC. XXXIII. *Serrn. celebrationis,vel reductionis Miſſarum.*

De reductione,vel ceſſatione aſſumpti oneris miſſarum,ob deficientes redditus bonorum aſſignatorum;Et an bona aſſignata ſtata dicantur potius demonſtrativè, adeò ut per fundatorem,vel per hæredes piè diſponentis aliundè ſupplendum ſit pro implemento pii operis, vel potiùs taxativè.

DISC. XXXIV. *Romana ſeu &c.*

An Judæi aliique infideles ad fidem converſi,vel eorum filii aliquam patiantur irregularitatem pro aſſequutione ordinum,vel beneficiorom; Et quid ubi talis vigeat conſuetudo inhabilitativa, an afficiat illos originarios,qui contraxerint domicilium in alio loco, in quo ea non vigeat.

DISC. XXXV. *Lucana opera.*

An adminiſtratio oblationum, & eleemoſynarum quæ fiant alicui Eccleſiæ, vel devotæ imagini, necnon ſacræ ſupellectiles,eſſe valeant penès ſæculares, privativè ad Rectorem, vel ad Capitulum Eccleſiæ,in qua imago exiſtat.

DISC. XXXVI. *Romana adminiſtrationis.*

An adminiſtratoribus Montis Pietatis erecti pro ſubventione indigentium,cum mutuo gratuito,liceat occaſione Banci,ſeu Menſæ nummulariæ, quæ hac occaſione teneatur,mutuare in ſumma conſiderabili pecunias mercatoribus, & aliis banci correſponſalibus,præter ejuſdem Montis inſtitutum.

DISC. XXXVII. *Theatina praeminentiarum.*

An,& quando Clerici unius Eccleſiæ, accedere teneantur ad proceſſiones publicas,& ſolemnes,quæ per aliam Eccleſiam ejuſdem loci celebrantur. vel potiùs prætendere poſſint facere proprias proceſſiones, & ſolemnitates diſtinctè,ac independenter.

DISC. XXXVIII. *Calagurritana praeminentiarum.*

An ubi Capitulum ex conſuetudine,vel ex conventione, in aliqua Eccleſia, vel ſolemnitate intervenire debet, requiratur interventus omnium Dignitatum,& Canonicorum, vel ſufficiat aliquis competens eorum numerus;Et de obligatione Capituli aſſociandi Epiſcopum,ſive illi obviandi,eidemque aſſiſtendi, de tempore concionum,aliarumque functionum.

DISC. XXXIX. *Majoricen. Juriſdictionis ſedendi.*

De jure,ſeu ordine ſedendi in choro;Et an Canonici occupare poſſint ſedes vacuas Dignitatum; Vel reſpectivè an beneficiati ſedes Canonicorum; Ac etiam de ſede, & præcedentia celebrantis, cum aliis ad hanc materiam chori.

DISC. XL. *Romana denominationis.*

De ordine tenendo per quamdam ſpeciem præcedentiæ,tam ſuper expreſſione nominum, quam ſuper expreſſione imaginum, inter plures Dei ſervos, ab Eccleſia eodem tempore canonizandos,atque Sanctorum cathalogo adſcribendos.

DISC. XLI. *Nolen. Venationis.*

An clericis,& Eccleſiaſticis prohiberi poſſit per Baronem,vel Dominum temporalem venatio, vel piſcatio in locis prohibitis,ſeu reſervatis;Et quando hæc prohibitio intret,ſeu quomodo practicanda ſit.

DISC. XLII. *Romana Iubilei univerſalis.*

De modo viſitandi Eccleſias,& numerandi dies viſitationis,ad effectum aſſequendi Jubilæum univerſale, quod dicitur Anni Sancti.

DISC. XLIII. *Ruben. Gabella.*

De eadem materia, de qua ſupra *diſc.* 5. ſuper franchitia Eccleſiaſticorum à gabella farinæ vel panis.

DISC. XLIV. *Caſtren. Subjectionis.*

An & quomodo clericus ſæcularis nullum habens beneficium reſidentiale dicatur ſubjectus Epiſcopo; Et an eodem tempore poſſit eſſe ſubditus plurium Epiſcoporum.

DISC. XLV. *Alexandrina Praeminentiarum.*

An Eccleſia collegiata inferior teneatur accedere proceſſionaliter ad aliam collegiatam digniorem, ut exindè accedatur ad Cathedralem, idemque agere in regreſſu in proceſſionibus,quæ per Cathedralem fiunt.

DISC. XLVI. *Nullius Baren. ſeu Iuvenacen. Clericatus.*

An intelligentiam *Clem. prima de Pœnis* ſuper inhabilitatione filiorum,& deſcendentium eorum, qui occidunt Epiſcopum, vel alium Prælatum, & an procedat pro aſſequutione primæ tonſuræ,aliarumque ordinum.

DISC. XLVII. *Romana franchitiarum.*

De Franchitiis, quibus Clerici Cameræ, aliique Camerales potiuntur à Dohanis, aliiſque Gabellis quomodo competant.

DISC. XLVIII. *Romana taxa viarum.*

De exemptionibus, & Franchitiis à taxis, & contributio-

butionibus pro refectionibus pontium, & viarum, quibus in Urbe competant, & quomodo intelligi debeant.

DISC. XLIX. *Romana immunitatis duodecim filiorum.*

De immunitate duodecim filiorum, quando, & quomodo competat.

DISC. L. *Senecen. Translationis.*

An, & quando Eccleſia Cathedralis ab uno loco ad alterum ejuſdem Diœceſis transferri poſſit, ac debeat.

DISC. LI. *Romana dimiſſionis epiſcopatus.*

An, & quando conſtare dicatur de cauſis dimittendi Epiſcopatum, tam pro dimiſſione libera, quam pro translatione ad aliam Eccleſiam.

DISC. LII. *Bituricen. & Albien. Iuris metropolitici.*

De Diſmembratione provinciæ, & erectione unius ex Eccleſiis ſuffraganeis in Metropolitanam, cum aſſignatione ſuffraganeorum provinciæ antiquæ.

DISC. LIII. *Helnen. ſeu Narbonen. juris Metropolitici.*

De jure metropolitico per unam Eccleſiam prætenſo cum Eccleſia cathedrali, quæ ſe prætendat exemptam, vel ſubjectam alteri Metropolitano.

DISC. LIV. *Romana ſive &c. commendarum.*

An concedi poſſint, ac reſpectivè debeant Monaſteria regularia in commendam Clericis ſæcularibus, quando, & quomodo.

SVMMA SIVE COMPENDIVM *eorum quæ continentur in hoc Titulo* MISCELLANEI ECCLESIASTICI.

INDEX

INDEX CAUSARUM

Tituli MISCELLANEI ECCLESIASTICI *ordine alphabetico per Diœceſes diſpoſitus.*

A

ACherunrina, & materanen. diſtriburiouis Olei ſancti, diſc. 26.
Alexandiina Præeminenriarum diſc. 45.
Andiien. ſolemnitaris, diſc. 32.

B

Bitunrina Gabellæ farinæ, diſc.5.
gabellæ vini, diſc. 6.
Biturien. & Albicien. Juris Metropoliriciꝫ diſc.52.
Bojanen. decimæ, diſc.7.

C

Calaguritana præeminentiarum, diſc. 38.
Caſtren. ſubjectionis, diſc.44.
Caſtrimatis, vel Stabbien Cenſurarum, diſc.21.
Cæſatauguſtana abſolutionis, d.18.

F

Faventina cenſuratum, d. 19.

H

Helnen ſeu Narbonen. Juris Metropolitici, d.53.

I

Imolen. Venationis, d. 41.

L

Licien. Immunitatis, d. 9.
Lucana Immunitatis, d. 11.
Lucana operæ, d.35.

M

Majoricen. juris quæſtuandi, d.31.
Juris ſedendi, vel chori, d. 39.
Melevitana collectæ, d. 4.
Melphicten contributionis, d.3.
Meſſanen. cenſurarum, d. 13.

N

Neapolitana adjunctorum, d.24.
cenſurarum, diſc. 14.
cenſurarum, d. 20.
collarionis clericatus, d.25.
comperentiæ, d. 23.
impartirionis bracchii, d. 22.
juriſdictionis, d.16.
Nullius Baren. ſeu Juvenacien. Clericatus, d.46.
Nullius ſeu Parmen. Immunitatis, d. 10.
Nuſcana cenſurarum, d.15.

P

Parmen. Prædii, d.8.
Prænestina concionatoris, d. 27.

R

Romana ſeu &c. d. 34.
Adminiſtrarionis M. Pietatis, d.36.
Commendarum diſc 54.
Demiſſionis Epiſcopatus, diſc.51.
Denominationis ſeu ordinis, d. 40.
Franchitiarum, diſc. 47.
Immunitatis duodecim filiorum, diſc.[illegible]
Jubilæi univerſalis, diſc.42.
Seu Præneſtina fundatiouis Monaſterii, d.30.
Sepulchri, diſc. 28.
Taxæ viarum, diſc. 48.
Ruben. Gabellæ, diſc. 43.

S

Senecen. Tranſlationis Cathedralis, diſc.50.
Senen. celebrarionis, vel reductionis miſſarum, d.33.

T

Teatina Præeminantiarum, d.37.

V

Urbeverana cenſurarum, diſc.12.
Vulturarien. Reſtaurationis Eccleſiæ, d. 29.

INDEX

INDEX
ARGUMENTORUM

Tituli de ANNOTATIONIBUS *ad* SACRUM CONCILIUM TRIDENTINUM.

DISC. I.

Proœmialia.

DISC. II.

Super lectione ſacræ Scripturæ, & Theologiæ in Eccleſiis Cathedralibus, vel Collegiatis; Ac etiam ſuper præbenda Theologali, & altera præbenda Canonici Pœnitentiarii, ac erectione ſcholæ grammaticæ, *ad Seſſ.5.ca.1. & ſeſſ. 24. cap.8. de Reformat.*

DISC. III.

Super prædicatione Verbi Dei, & facultate prædicandi, *ad Seſſ.5.cap.2. de Reform.*

DISC. IV.

Super reſidentia Epiſcoporum, & Prælatorum; Ac etiam Parochorum, & Canonicorum, aliorumque beneficiatorum, *ad Seſſ. 6.cap.1. & 2. ſeſſ. 23. cap.1. & ſeſſ.24. cap.12. de Reform.*

DISC. V.

Super viſitatione Eccleſiarum, & Perſonarum Eccleſiaſticarum, ac etiam Eccleſiaſticorum, vel piorum locorum, vel operum, *ad Seſſ.6.cap.4. ſeſſ 7. cap.8. ſeſſ. 13. cap. 1. ſeſſ. 21.cap.8. ſeſſ.22. cap.8. & 9. ſeſſ. 24. cap.3. & 9. de Reform.*

DISC. VI.

Inhibetur Epiſcopis, ne in aliena diœceſi abſque Diœceſani licentia, pontificalia exerceant; Ideoque agitur, an, & quos actus juriſdictionales, vel pontificales Epiſcopus in aliena diœceſi facere poſſit, *ad Seſſ.6. de Reform.cap.5. & 8.*

DISC. VII.

De prohibita pluralitate beneficiorum, *ad Seſſ.7. de Reform.cap.2.*

DISC. VIII.

De unione beneficiorum, & Eccleſiarum, *ad Seſſ 7.cap. 6.ſeſſ.21. cap.5. ſeſſ.23.cap.18. ſeſſ.24.cap.13. & ſeſſ.25. cap. 9. de Reformat.*

DISC. IX.

De Vicariis Eccleſiarum Parochialium, eorumque congrua, *ad Seſſ.7.cap.7.ſeſſ 21 cap.6. & ſeſſ.25.cap.16.*

DISC. X.

De viſitatione Hoſpitalium, & piorum locorum, quæ à laicis adminiſtrantur; Et de reviſione rationum, *ad Seſſ. 7.cap.15.ſeſſ.22.cap.8. & 9. & ſeſſ.25.cap.8. de Reform.*

DISC. XI.

De nova forma inducta in probatione jurispatronatus potentium; Et de prohibitione patronorum, ne ſe ingerant in adminiſtratione bonorum, & perceptione fructuum, *ad Seſſ.14.cap.12. & 13. ſeſſ.25. cap 9. de Reform.*

DISC. XII.

De Clerico homicida ad effectum diſpenſationis pro capacitate ordinum, & beneficiorum, *ad ſeſſ.14.cap.7.*

DISC. XIII.

De Incapacitate Regularium obtinendi beneficia ſæcularia; Et de capacitate neceſſaria pro obtinendis beneficiis regularibus, *ad Seſſ.14.cap.10. & 11.*

DISC. XIV.

De facultate conferendi ordines; Et quando Epiſcopus propriis ſubditis in aliena diœceſi, vel in propria ſubditis alienis conferre poſſit, *ad ſeſſ.21.cap.1. & 2 ſeſſ.23.cap. 8.ſeſſ.14.cap.1.2. & 3.*

DISC. XV.

De diſtributionibus quotidianis, & earum lucro, ac privilegiis & aliis earum materiam concernentibus, *ad ſeſſ.21. cap.3. ſeſſ 22.cap 3. ſeſſ.24.cap.2.*

DISC. XVI.

De novis erectionibus Parochiarum, vel aliis proviſionibus ob excreſcentiam populi, *ad ſeſſ.21.cap.4.*

DISC. XVII.

De Eccleſiarum profanatione, & deſtructione, quando paupertas, vel indecentia ita exigat, *ad ſeſſ.21.cap.7.*

DISC. XVIII.

De prohibitione Quæſtuariorum; Et de jure quæſtuandi, *ad ſeſſ.22.cap.9.*

DISC. XIX.

De prohibitione ludendi, ac de illicita negotiatione, aliiſque indecentibus in clericis, *ad ſeſſ.22.cap.1.*

DISC. XX.

De excluſione Canonicorum non exiſtentium in ſacris à jure votandi, ſeu habendi vocem in Capitulo, *ad ſeſſ.22. cap.4.*

DISC. XXI.

De commutationibus ultimarum voluntatum, *ad ſeſſ.22. cap.6. & ſeſſ. 25.cap.4.*

DISC. XXII.

De examine Notariorum; Et an iſtud munus ſit licitum Clericis, *ad ſeſſ.23.cap.10.*

DISC. XXIII.

De uſurpatoribus, & occupatoribus bonorum Eccleſiæ, Et ne patroni ſe ingerant in beneficiis de eorum patronatu, *ad ſeſſ.22.cap.11.*

DISC. XXIV.

De ætate neceſſaria in beneficiis eccleſiaſticis; Et de requiſitis in clericis in minoribus pro exemptione à foro laicali, *ad ſeſſ.23.cap.6.*

DISC. XXV.

De erectione Seminarii, *ad ſeſſ.23.cap.18.*

DISC. XXVI.

De nova forma matrimonii coram Parocho, &c. *ad ſeſſ. 24.cap.1. & 9.*

DISC. XXVII.

De impedimentis matrimonii; Et de diſpenſationibus, *ad ſeſſ.4.cap.2. & ſeqq.*

DISC. XXVIII.

De matrimonio inter raptorem, & raptam, *ad Seſſ.24.c.6.*

DISC. XXIX.

De vagabundis, & concubinariis, *ad Seſſ.24.cap. 7. & 8.*

DISC. XXX.

De Synodo, *ad ſeſſ.14.cap.2.*

DISC. XXXI.

De juriſdictione Capituli ſede vacante; Et de deputatione Vicarii, *ad Seſſ.24.cap.16.*

DISC. XXXII.

De proviſione Eccleſiarum parochialium, cum forma concurſus, *ad ſeſſ.24.cap.8.*

DISC. XXXIII.

De cognitione cauſarum primæ inſtantiæ coram locorum Ordinariis Et de delegatione cauſarum criminalium, & matrimonialium eiſdem Ordinariis privativè ad Prælatos inferiores, *ad ſeſſ 24.cap.20.*

DISC. XXXIV.

De proprietate bonorum Regularibus prohibita in particulari; Et de uſu annuarum præſtationum, *ad ſeſſ.25. de Regul.cap.1. cum ſeqq.*

DISC. XXXV.

De novis fundationibus Monaſteriorum, vel Conven-

Digitized by Google

rum Regularium ; Et de Religionibus capacibus,vel incapacibus, *ad ſeſſ.25. de Regul.cap.3.*

DISC. XXXVI.

De clauſura Regularium utriuſque ſexûs, *ad ſeſſ. 25. de Regul.cap.4. & 5.*

DISC. XXXVII.

De forma eligendi ſuperiores Regulares, & Abbatiſſas,ad *ſeſſ.25. de Regul.cap.6. & 7.*

DISC. XXXVIII.

De quæſtionibus præcedentiæ inter Regulares, *ad ſeſſ. 25. de Regul.cap.13.*

DISC. XXXIX.

De profeſſione per Regulares non emittenda ante annum 16. & de novitiatu, *ad ſeſſ. 25. de Regul. cap. 15. & 17.*

DISC. XL.

De forma renunciationum faciendarum per ingreſſuros Religionem,*ad ſeſſ.25. de Regul.cap.16.*

DISC. XLI.

De forma provocandi adverſus profeſſionem, & dicendi de ejus nullitate, *ad ſeſſ 2. de Regul.cap.19.*

DISC. XLII.

De ſpoliis Clericorum, & de facultatibus diſcernendis, *ad ſeſſ. de Reform.cap.1.*

DISC. XLIII.

De cenſuris, & præſertim de excommunicatione non inferenda, niſi in ſubſidium,*ad Seſſ.25. de Reform.cap.2.*

DISC. XLIV.

De modo procedendi cum adjunctis in cauſis Capitularium,*ad ſeſſ.25. de Reform.cap.6.*

DISC. XLV.

De expectativis,ac de regreſſibus,& Coadjutoris,*ad ſeſſ. 25. de Reform.cap.7.*

DISC. XLVI.

De judicibus ſynodalibus, *ad ſeſſ. 25.de Refor.cap.10.*

DISC. XLVII.

De prohibita anticipata exactione fructuum beneficii, *ad ſeſſ.25. de Reform.cap.11.*

DISC. XLVIII.

De decimis, & de quarta canonica,ac etiam de Clericis concubinariis, *ad ſeſſ.25. de Reform.cap.12.13. & 14.*

DISC. XLIX.

De filiis Clericorum non obtinentibus beneficia patris vel in Eccleſia,in qua pater habeat, *ad ſeſſ. 25. de Reform cap.15.*

DISC. L.

Ut Epiſcopi dignitatem conſervent, & eccleſiaſticam immunitatem tueantur ; ac etiam de prohibitio duellorum uſu,*ad ſeſſ.25 de Reform.cap 17 19. & 20.*

F I N I S

D. IOH. BAPT.

D. IOAN. BAPTISTÆ
DE LUCA
DE
REGULARIBUS
VTRIVSQVE SEXVS.

DISCURSUS PRIMUS.

Generalis, ſive inſtructivus in materia Regularium, & Monialium, diviſus ut infrà.

I. De occaſione ſcribendi, & de antiquo ſtatu Regularium, & unde proveniant illorum controverſiæ à num. 1. ad 16.

II. De controverſiis inter Regulares, & Epiſcopos, ſeu locorum Ordinarios à num. 17. ad 42.

III. De controverſiis inter Regulares, & Parochos, aliosq; clericos ſæculares à n. 43. ad 66.

IV. De controverſiis inter ipſos Regulares diverſarum Religionum à n. 67. ad 87.

V. De controverſiis inter ipſos Regulares ejuſdem Religionis, ſeu inter Religioſum, & Religionem à n. 88. ad 104.

VI. De controverſiis inter Regulares, & privatos ſæculares ſuper rebus temporalibus, & aliis à num. 105. ad 125.

VII. De Monialibus, & Monaſteriis Monialium à n. 126. ad 157.

SUMMARIUM.

1 *Occaſio ſcribendi.*

2 *Diſtinctio diſcurſuum, ſeu materiarum.*

3 *De quibus forenſes debeant agere.*

4 *De Regularium origine, & introductione remiſſivè.*

5 *Regulares antiquitus non erant clerici, imo erant prohibiti clericari.*

6 *Solvebant decimas more populi, quia eodem more divina recipiebant in parochia.*

7 *Subjecti erant Ordinario loci eodem modo quo clerici, & alia perſona eccleſiaſtica.*

8 *Quare prius non aderant controverſia inter Regulares, & Ordinarios, vel clericos ſæculares.*

9 *Et quare non aderant inter ipſosmet Regulares earumdem, vel diverſarum religionum.*

10 *Antiquitus Monaſteria ſingulariter, ac independenter de per ſe regebantur.*

11 *Hodie omnes penè Regulares habent privilegium exemptionis à juriſdictione Ordinarii*

12 *Item redacti ſunt ad regimen univerſitatis, ſeu Reipublica.*

13 *Unde proveniant tot Regularium lites, & controverſiæ.*

14 *Cauſa Regularium debent, etiam de jure communi tractari ſummariè, & extra figuram judicii.*

15 *De erectione S. Congregationis Epiſcoporum & Regularium, & de modo procedendi.*

16 *Diſtinguuntur ſpecies controverſiarum ſeu materia inſpectiones.*

II.

17 *De eadem exemptione Regularium à juriſdictione Ordinariorum, & quando ſecus.*

18 *De ratione differentia inter Monaſteria ſingularia, & Religiones conſtituentes univerſitatem.*

19 *De caſibus, in quibus ceſſet exemptio, de qua num. 17.*

20 *De juriſdictione Ordinarii in parvis Conventibus.*

21 *Exempti adhuc debent reverentiam.*

22 *In Eccleſiis Regularium qualem præeminentiam habeat loci Ordinarius, & quando uſum pontificalium eis prohibeat.*

23 *Fiunt ſubditi Ordinarii in iis, qua concernunt curam animarum, & adminiſtrationem Sacramentorum.*

24 *Ordinarius quando poſſit Regularibus denegare facultatem audiendi confeſſiones, vel licentias conceſſas revocare, vel ſuſpendere.*

25 *De eadem ſubjectione, ubi ipſi Eccleſia, Regulari annexa ſit cura.*

26 *Qua facere poſſint Regulares in eorum Eccleſiis, & præſertim de proceſſionibus.*

27 *Quid de confraternitatibus laicorum in Eccleſiis Regularium.*

28 *De delictis Regularium extrà clauſtra.*

29 *An, & quando Ordinarius procedat ad cenſuras contra Regulares.*

30 *De generali ſubjectione Regularium Ordinario ratione turbatæ, vel offenſæ juriſdictionis.*

31 *De exemptione laicorum, vel clericorum ſæcularium, qui ſint Regularium coloni, ſervientes, & miniſtri.*

32 *An Ordinarius poſſit ſe ingerere, ubi adeſt Nuntius Apoſtolicus Commiſſarius generalis Regularium.*

33 *De Conſervatoribus privilegiorum, eorumque juriſdictione, & modo deputandi.*

34 *An, & quando Regulares teneantur accedere ad Synodum.*

35 *An cogantur accedere ad congregationes, vel lectiones caſuum conſcientiæ.*

36 *Poteſt Ordinarius dare licentias Regularibus audiendi confeſſiones ad tempus, eoſque denuò examinare.*

37 *Sunt quandoque Regulares ſubditi Ordinario ex lege fundationis.*

38 *Sive quia Eccleſia ſecularis precarium uſum habeant.*

39 *Quid de Eccleſiis titulorum Cardinalium in Urbe, ubi degant Regulares.*

40 *S. Congregationes non ſe ingerunt in negotiis Urbis.*

41 *De controverſiis ſuper juriſdictione activa, quam habeant Prælati Regulares in vaſſallos ſæculares, & quomodo procedat.*

42 *De differentia inter Prælatos, & ſuperiores Regulares locales, & Generales Religionum, ſeu capita Ordinum; Et de juriſdictione Ordinarii cum Regularibus exequutoribus ultimarum voluntatum.*

III.

43 *In aliquibus partibus Epiſcopus eſt parochus univerſalis in tota diœceſi.*

44 *De controverſiis ſuper exemptione Regularium a ſolutione decimarum, & de ratione, cur non ſint exempti.*

45 *Cauſa decimarum cum Regularibus, ubi tractentur.*

46 *De aliis controverſiis cum parochis ſuper jure ſepeliendi, ac exequiis, & quarta funeralium.*

47 *Non poſſunt Regulares ſepelire cadavera decedentium intra limites parochiæ ſine proprio parocho.*

48 *Etiamſi cadavera ſine eorum facto ad eorum Eccleſiam aſportentur.*

49 *Ad quid deſerviant, ſeu quid operentur privilegia ſepeliendi.*

50 *Concluſio, de qua numer. 47 ampliatur etiamſi ſæcularis decedat in ipſo Monaſterio cum declaratione.*

51 *Fallit, ubi agatur de morientibus in hoſpitali recto per Regulares.*

52 *Quid ubi morientes in hoſpitali Regularium, volunt ſepeliri extra hoſpitale, vel Eccleſiam.*

53 *Ad quem pertinet facere officium ſuper cadavere, quod ſepelitur in Eccleſia Regularium.*

54 *An in Eccleſia Regularium parochus, vel Capitulum ſæculare introducat ejus crucem.*

55 *Quid ubi in funere, quod peragitur in Eccleſia Regularium intervenit Capitulum Cathedralis.*

56 *Et quid de exequiis alicujus Principis in Eccleſia Regularium, an Epiſcopus poſſit illas velle facere, & Regularibus prohibere.*

57 *De quarta debita parocho, an & quando debeatur per Regulares.*

58 *Quanta ſit, & an varietur, & de conſuetudine Urbis.*

59 *De quarta legatorum.*

60 *De Sacramentis & aliis divinis, quæ miniſtrantur infirmis, an poſſint miniſtrari per Regulares.*

61 *An Regulares intervenire debentes in funere teneantur accedere ad parochiam.*

62 *Clerici ſæculares ſemper præcedunt Regulares.*

63 *An Regulares deferant propriam crucem, vel accedant ſub cruce Eccleſiæ majoris.*

64 *Quas proceſſiones Regulares ſine parocho facere poſſint.*

65 *An Clerici ſæculares poſſint prohiberi per Regulares ne habeant Cappellanias, vel celebrent miſſas in eorum Eccleſiis, & è contra.*

66 *De aliis quæſtionibus inter clericos ſæculares, & regulares.*

IV.

67 *De oppoſitione Regularium, ne nova Monaſteria erigantur cum diſtinctione.*

68 *Oppoſitio eorum, qui ſunt infra quatuor milliaria, procedit ſolum in Mendicantibus veris.*

69 *De requiſitis neceſſariis pro novis fundationibus.*

70 *De his agitur in Sac. Congregatione Regularium, quæ aliquando conſenſum ſupplet, & oppoſitiones rejicit.*

71 *De menſura diſtantiæ quatuor milliarum, an ab ipſis Conventibus, vel à locis inhabitatis facienda ſit.*

72 *Menſura facienda eſt per vias magis uſitatas.*

73 *Et more Romano, & quomodo conſtituatur unum milliare.*

74 *Diſtantia moraliter intelligenda eſt, neque curanda modica diverſitas.*

75 *De oppoſitionibus Religioſorum, & non Mendicantium ejuſdem loci infra certas cannas, & quomodo fiat diviſio.*

76 *Quando iſtud ſpatium attendi debeat, & de quibus domibus, vel fundationibus intelligitur, ut ſcilicet non procedat in hoſpitiis ſine Eccleſia.*

77 *Et non refert, an domus ſit propria, vel conducta.*

78 *Religioſi impediunt aliis eaſdem ſolemnitates, & functiones.*

79 *Religioſi unius Religionis impediunt aliis delationem ejuſdem habitus.*

80 *De quæſtionibus bonorum Religioſi tranſitum facientis de una Religione ad aliam, vel de uno Monaſterio ad alterum.*

81 *De controverſiis inter plures Religiones unitas, & unionis diſſolutione.*

82 *De illis Religionibus, quæ ſint de jure eadem, ſed de facto diverſæ.*

83 *De præcedentia inter Religioſos diverſarum Religionum, & quid de ſuper diſponat Conſtitutio Gregor. XIII.*

84 *De quæſtione præcedentiæ inter Generales Religionum, & Prælatos utriuſque Signaturæ.*

85 *De præcedentia tenenda inter Beatos occaſione canonizationis.*

86 *Qualis ordo teneri debeat, ſi in eadem Civitate plures ejuſdem Religionis Conventus diverſis temporibus fundati ſint.*

87 *Quando dicatur ſequuta fundatio Monaſterii in loco, ut non ſiat locus ſubſiſtito.*

V.

88 *De ſpeciebus controverſiarum, quæ inter Regulares ejuſdem Religionis haberi ſolent.*

89 *De præeminentiis, quæ remaneant ob munus Provincialis, vel alterius Prælaturæ quando competant, & quid requiratur.*

90 *De differentia inter magiſtros, vel graduatos numeratos, & non numeratos.*

91 *De materia valida, & canonica electionis.*

92 *De turno, ſeu electione paſſiva alternata inter provincias, vel nationes.*

93 *An una pars Religionis acquirat jus eligendi Generalem, vel Convocandi Capitulum.*

94 *Quomodo Sac. Congregatio in cauſis electionis procedere ſoleat.*

95 *Quod quandoque electiones invalidas ſanet, & electos confirmet.*

96 *De quæſtionibus, quæ habeantur ſuper nullitate profeſſionis, & de cauſis nullitatis.*

97 *An quod datur Religioni per ingredientem, vel profitentem importet ſimoniam.*

98 *De quæſtionibus ſuper jure quæſtuandi, ac diviſione finium, & provinciarum.*

99 *In concurſu Prælatorum deputatorum à Papa, & à Generali, qui deputatio prævaleat.*

100 *De quæſtionibus inter profeſſores S. Religionis Hieroſolimitanæ*

Digitized by Google

ſolymitanæ ſuper Commendis, & dignitatibus.

101 *De aliis inter eamdem Religionem, & illos, qui petant habitum ſuper probatione nobilitatis.*

102 *De legatis, quæ fiant Religioſis ſub tegmine Religionis, vel Monaſterio quærantur.*

103 *An Religioſus poſſit eſſe executor teſtamentarius.*

104 *De Apoſtatis, & ejectis, & de incorribilibus remiſſivè.*

VI.

105 *Regulares habent jus expellendi perſonas inhoneſtas, vel ſcandaloſas à vicinatu.*

106 *An prohibeant elevationes domorum vel feneſtras ob aſpectum, vel proſpectum, & an hoc privilegium competat ſolum Monaſteriis monialium.*

107 *Quando de his quæſtionibus agere congruat coram Magiſtratibus ſæcularibus.*

108 *De redditione rationum Prælaturæ, vel alterius adminiſtrationis, & de pœnis alienantium, vel debita contrahentium.*

109 *An, & quando debita contracta per Prælatum, vel adminiſtratorem Monaſterii, illud obligent, & an ipſi Religioſi particulares obligentur.*

110 *Decretis, de celebratione miſſarum ſuper acceptationibus onerum miſſarum, & inveſtimentis pecuniarum.*

111 *De licentia, quæ concedi ſolet ſuper alienationibus, quas Regulares faciant, & de revocatione illarum facultatum, quas Regulares Prælati habeant.*

112 *De Religioſorum capacitate ſuccedendi in fideicommiſſis, vel hæreditatibus eorumque excluſione reſultante à diſponentium voluntate, vel à propria renunciatione, eorumdemque Religioſorum teſtamentis ante profeſſionem, & ſimilibus.*

113 *An, & quando Religiones incapaces in communi ob profeſſatam paupertatem ſint capaces legatorum, & diſpoſitionum.*

114 *De eodem, de quo num. 112. ſuper capacitate Religioſorum Religionum capacium in communi ſuccedendi in fidei commiſſis.*

115 *De renuntiationibus aliiſque contractibus, qui fiant ante profeſſionem.*

116 *De teſtamentis, quæ fiant per ingredientes Religionem, quando recipiant perfectionem.*

117 *De ſolemnitatibus adhibendis in renunciationibus, quæ fiant per ingreſſuros.*

118 *De inteſtata ſucceſſione Novitii decedentis in novitiatu.*

119 *De quæſtionibus ſuper ſucceſſionibus, & bonis, ubi Religioſus fiat Epiſcopus, vel à Religione capaci ad incapacem tranſeat, ſive ob ſuppreſſionem Religionis ad ſæculum tranſeat.*

120 *De generali exemptione Regularium à legibus, & oneribus laicalibus.*

121 *An militantes S. Stephani, aliarumque ſimilium militiarum profeſſores ſint Religioſi, vel Eccleſiaſtici.*

122 *Quando Religioſi ſubjiciantur gabellis, & oneribus publicis laicorum.*

123 *De diſtinctione mendicantium inter veros, & fictos, ſeu privilegiatos.*

124 *De capacitate, vel incapacitate Regularium obtinendi beneficia Eccleſiaſtica ſæcularia, vel penſiones ſuper eis.*

125 *De eorumdem capacitate ſuccedendi in feudis, vel in emphyteuſi.*

VII.

126 *Quæ ſint veræ Moniales, & an ſint tales mulieres oblatæ.*

127 *De juriſdictione Ordinarii in his oblatis vel mulieribus, quæ vivant in Conſervatoriis more Monaſteriorum.*

128 *An id quod datur iſtis mulieribus dicatur dos, & an eis congruant legata ſubſidiorum dotalium.*

129 *De Canoniſſis.*

130 *Quod non dentur præſertim in Italia veræ moniales ſine clauſura.*

131 *De Monaſterio Turris ſpeculorum Urbis, & ſimilibus.*

132 *De diſtinctione inter Monaſteria monialium exempta, & non exempta.*

133 *Etiam non exempta eſſe ſolent ſub regimine Regularium, qui in hoc munere ſubjacent Ordinario, cui ſubeſt Monaſterium.*

134 *In quibus Ordinarii poteſtas ſit reſtricta in Monaſteriis monialium, unde propterea recurratur ad Sac. Congregationem.*

135 *De controverſiis ſuper Abbatiſſa.*

136 *De confeſſionibus ſervarum particularium.*

137 *De controverſiis ſuper Confeſſariis ordinariis, vel extraordinariis.*

138 *De delegata juriſdictione Ordinarii loci in Monaſteriis exemptis circa clauſuram, & alia.*

139 *De prætenſionibus deputatorum laicorum ſuper clauſura, & aliis concernentibus Monaſteria monialium.*

140 *Cujus ætatis eſſe debeat Abbatiſſa.*

141 *Electio Abbatiſſæ fieri debet per duas ex tribus partibus votorum, iiſque non concordantibus, quid Ordinarius, vel Prælatus facere debeat.*

142 *Abbatiſſa eſt triennalis, ſed quandoque perpetua, & non poteſt confirmari inconſulta Sac. Congregatione.*

143 *Tertia ſoror non habet votum activum, vel paſſivum.*

144 *Quomodo novarum monialium acceptatio fieri debeat circa ſolutionem, vel depoſitum dotis.*

145 *Non ſequuta profeſſione etiam per mortem Novitiæ, ad quem dos data pertineat.*

146 *Dos Monialium eſt uniformis, & an alteretur, & quando ſit duplicata, vel major.*

147 *Eſt licita, & debita, & an per Monaſterium minui, vel remitti poſſit, & quando condonari, vel minui ſoleat.*

148 *Quod ſit vera dos ad omnes effectus, omniaque privilegia, & aliqua recenſentur.*

149 *Legata dotium an conveniant his dotibus Monialium, & quomodo.*

150 *De competentia dotis, ubi monialis tranſeat de uno Monaſterio ad aliud.*

151 *De tranſitu perpetuo, vel temporali de uno Monaſterio ad alterum, & de egreſſu.*

152 *Quid veniat ſub nomine dotis præſtandæ Moniali.*

153 *An vitalia præſtita monialis ab ea remitti valeat.*

154 *De privilegio Monialium impediendi ædificia, vel proſpectus.*

155 *De novis erectionibus Monaſteriorum Monialium.*

156 *De educandis.*

157 *De Confeſſariis, & aliis ad materiam remiſſivè.*

DISC. I.

CUm quidam Nobilis magnatitii etiam primarii ordinis, dignè ad purpuram evectus eſſet, 1
ſufficientem verò negotiorum Curiæ peritiam non haberet, ut potè per gradus Prælaturæ non inceſſus, atque Sacris Congregationibus Epiſcoporum, & Regularium, & S. Concilii Tridentini, ac Eccleſiaſticæ immunitatis adſcriptus eſſet; Hinc proinde, piè ac prudenter cupiens, ſuum munus, quo magis fieri poſſet, benè explere, aliquam a me petiit generalem hujuſmodi negotiorum inſtructionem; Unde propterea in quodam autumnali Tuſculano otio, (cui aliquorum meorum laborum, non infœcundæ matris titulus non immeritò congruit) quantum memoria ſuggerere potuit, quatuor edidi diſtinctos Diſcurſus generales; Unum ſcilicet ſuper negotiis Regularium, & Monialium; Alterum ſuper negotiis Epiſcoporum, aliorumque; Ordinariorum, & Prælatorum, pro Congregatione Epiſcoporum 2

Digitized by Google

& Regularium; Tertium ſuper triplici eccleſiaſtica immunitate, perſonali ſcilicet, reali, & locali pro Sac. Congregatione Immunitatis; & quartum pro Sac. Congregatione Concilii ſuper magis contingibilibus, & practicis quæſtionibus, de quibus in eadem S. congregatione, vel in Rota, aliiſque Tribunalibus agi contingit ſuper obſervantia, & praxi, non autem ſuper interpretatione decretorum S. Concilii Tridentini, non tamen me ingerendo in iis, quæ reſpiciunt fidei dogmata, ſive forum internum, ut-pote extra propriam ſpheram, ſeu profeſſionem, cum ſemper in me, ac in aliis laudaverim illud vulgare dicterium, *Ne Sutor ultra crepidam*; ideoque, ut pluries in omni ferè
3 materia advertitur, præſertim verò *ſub tit. de uſuris*, nimium defetendo (ut par eſt) Moralibus, in iis, quæ forum internum concernunt, nunquam commendare potui, ut in iis quæ concernunt forum externum, ipſi debeant ſe ingerere, ſive quod per Judices in concurſu forenſium Canoniſtarum eis deferendum ſit; Et è converſo non laudo forenſes, qui ſe ingerant in iis, quæ forum externum concernunt.

Primus diſcurſus Regularium habetur in præſenti; De ſecundo infra *hoc eodem lib. tit. miſcellan. diſc.* 1. De tertio pariter *dict. tit. miſcellan. diſc.* 2. *in fin.* Et de quarto pariter infra *eod. lib.*

Quatenus igitur pertinet ad hunc primum, circa materias regularium; Illud in primis admonebam, mirandum non eſſe, quod apud antiquos Canones, ſive apud primos ac antiquos, Canoniſtas, non habeantur illæ Regularium quæſtiones, quæ hodie, vel cum Epiſcopis & clericis ſæcularibus, vel inter ſeipſos, adeo frequentes habentur, quoniam, relinquendo locum veritati, ſuper quæſtione, in qua Regularis vitæ profeſſores adeò inſudare ſolent, ſuper origine ſcilicet, ſive introductione vitæ regularis diſcretæ à clericis ſæcularibus, an à temporibus D. Petri, aliorumque Apoſtolorum, in ipſa naſcente primitiva Eccleſia, vel potius ab introductione vitæ anachoriticæ, cujus author fuit S. Paulus primus Eremita, & ſequuti fuerunt S. Antonius Ægyptius, S. Hilarion, ac alii; Sive à Regulari Inſtituto, cum quo collegialiter vivere cœperunt, S. Auguſtinus, S. Hieronymus, S. Baſilius, & S. Benedictus, ac ſimiles; Quidquid enim ſit de his. A.

Illud tamen certum eſt, atque apud omnes Scriptores concorde, quod antiqui, ſive monachi, ſive anachoritæ, aliique Regulares, qui (à monachis diſcreti Mendicantes dicuntur) non erant clerici; Quin imò clericari prohibiti erant,
5 ideoque more reliqui populi ſæcularis ſub parocho vivebant, à quo Sacramenta, aliaque divi-
6 na recipiebant; B. Indeque prodiit, quod decimas, reliqui populi more, ſolvebant; C. Ac etiam ejuſdem populi, & cleri ſæcularis more
7 ſubjacebant loci Ordinario, ſeu Diœceſano ob adhuc non introductum uſum privilegiorum ſuper illa exemptione, quam hodie praxis docet. D.

Hinc proinde ſequebatur, quod nulla aderat controverſiarum occaſio inter Regulares, & Ordinarios, vel Parochos, alioſque Clericos
8 ſæculares, quoniam ſi more reliqui populi Ordinario, & parocho reſpectivè in omnibus ſubjacebant, atque non ſe ingerebant in divinorum, & Sacramentorum adminiſtratione, minuſque in funeribus, & anniverſariis, utique nulla ſuberat controverſiarum occaſio.

Prout ferè nulla ſuberat occaſio controverſiarum, ſive inter diverſarum Religionum profeſſores, ſuper præcedentiis, aliiſque præminentiis, ut hodierna praxis docet, Aut inter ipſoſ-
met Religioſos ejuſdem Ordinis, vel Inſtituti; 9
Tum quia cùm non intervenirent in proceſſionibus, aliiſque eccleſiaſticis functionibus deerat præcedentiæ occaſio; Tum etiam quia attento eo primævo ſtatu, ejuſdem Ordinis, vel inſtituti profeſſores, ac Monaſteria, non conſtituebant illam univerſitatem, quam penè omnes Religiones hodie conſtituunt ſub uno Prælato Generali, aliiſque Officialibus, ac Prælatis, qui ſub Diffinitorum, vel Aſſiſtentium, ſeu Conſultorum, ac Provincialium, & Viſitatorum, ſeu
alio vocabulo nuncupantur, cum formalibus 10
comitiis generalibus, ac provincialibus, quæ ſtatutis temporibus celebrari ſolent, unde propterea manant inter eoſdem Religioſos pro hujuſmodi Prælaturis, aliiſque muneribus contentiones, ac factionariæ æmulationes, & diviſiones, cùm solùm aliqua rara diſſenſio pro electione Abbatis, ac Prælati localis inter ſingulorum Monaſteriorum alumnos antiquitus audiri ſolita eſſet, dum quodlibet Monaſterium de per ſe, ac independenter regebatur, eo modo quo hodierna quoque praxis docet, in iis, Germaniæ præſertim, aliarumque provinciarum ultra montes Monaſteriis, quæ antiquum ſtatum retinendo; ita ſingulari jure reguntur. E.

Poſtquam verò Sedis Apoſtolicæ benignitas cæpit, aliqua conſpicua, nimiumque qualificata Monaſteria, ſub ejus, ac B. Petri immediata 11
protectione, ac ſubjectione recipere, ideoque ab Ordinariorum, ſeu Diœceſanorum poteſtate, ac juriſdictione eximere, quod paulatim tractu temporis, ſive per privilegia expreſſa, ſive per extentionem, aut per communicationem, omnibus penè Religionibus præſertim citrà montes conceſſum eſſe praxis docet. F.

Atque omnium Religionum, vel Ordinum Regimen ad formam Reipublicæ, ſive univerſitatis redactum eſt; Nec non Regularibus conceſſa fuerunt indulta ſe clericandi, ſacroſque or-
dines ſuſcipiendi, ac etiam Sacramenta, alia- 12
que Divina miniſtrandi.

Hinc factum eſt, ut tot audiantur Regularium quæſtiones; Vel inter ſeipſos in eadem Religio-
ne; Vel interplurium Religionum profeſſores; 13
Vel cùm locorum Ordinariis; Aut cum Parochis, & cum Capitulis Cathedralium, & Collegiatarum, aliiſque Clericis ſæcularibus.

Quamvis autem, etiam ex juris communis diſpoſitione, vel intentione, religioſorum cauſas, non per juris apices, neque cum tela judiciaria, ſed ſummariè, ac potius in forma extrajudiciali (ut religioſam ſimplicitatem decet)
tractari debere, etiam antiquiores Canoniſtæ 14
firmaverint; G. Contrarius tamen invaluerat uſus; Unde propterea Sixtus Quintus per ejus Conſtitutionem, H. inter quamplures alias Congregationes, iſtam quoque erexit, ſuper
negotiis Regularium, eam conjungendo cum 15
altera ſuper negotiis Epiſcoporum, ita ut unam, eamdemque conſtituant; Et meritò, ob hujuſmo-

A. *tit. de juriſd. diſc.* 28 *& hoc tit. diſc.* 19.
B. *tit. de decim. diſc.* 1. *& ſeq. & dicto diſc.* 28. *de juriſd.*
C. *ibidem.*
D. *dicto diſc.* 28. *de juriſd. latius Cardinalis de Albiz. in diſcept. ſuper tutul. Cardinal. impreſſ. poſt eumd. tit. de juriſd.*

E. *dicto diſc.* 28. *de juriſd. & hoc tit. diſc.* 53.
F. *eod. diſc.* 28. *de juriſd. Cardin. de Albiz. ubi ſupra*
G. *hoc tit. diſc.* 22.
H. *Conſtit.* 74. *Sixti V.*

Digitized by Google

modi negotiorum frequentem connexionem, ut ita mote Principis, abſque ſtrepitu, & figura judicii, & abſq; proceſſu, vel tela judiciaria, ſummariè, ſola facti veritate inſpecta, & quandoque, imò frequentius, etiam per ſolas extrajudiciales, ac ſecretas informationes, controverſias terminet, prudentiales regulas ſæpius adhibendo potius quàm rigores legales.

Plures igitur ſunt Regularium controverſiarum ſpecies, quas pro clariori notitia diſtinguere congruit; Primò nempe inter Regulares viros, & locorum Ordinarios, ſeu Diœceſanos, aut alios
26 Prælatos, qui ordinariam eccleſiaſticam jurisdictionem habeant in loco; Secundò inter eoſdem Regulares viros, & Parochos, alioſque Clericos ſæculares, abſque eo quod Epiſcopus, vel Ordinarius ſit in cauſa; Tertiò inter eoſdem plurium Religionum profeſſores; Quartò inter profeſſores ejuſdem Religionis, vel Inſtituti, ſeu Monaſterii, ſive inter Religioſum, & ipſam Religionem; Quintò inter religioſum & privatum ſæcularem ſuper rebus temporalibus; Sextò circa Monaſteria Monialium, ipſaſque moniales; & ſeptimò inter aliquarum Militiarum eccleſiaſticarum profeſſores, ſive inter laicos Regularium ſervientes, & Magiſtratus ſæculares; Iſta verò ultima inſpectio, eccleſiaſticæ immunitatis perſonalis, vel realis materiam potius percutit, ideoque de illa agitur infrà *dicto diſc. 2. tit. miſcellan.* In preſenti autem agitur de dictis ſex aliis ſpeciebus, earumque appenditiis.

II.

De controverſis inter Regulares, & Epiſcopos, ſeu locorum Ordinarios.

QUatenus igitur ad primam pertinet, ea in duas alias ſubdiſtinguitur ſpecies, Unam ſcilicet paſſivæ exemptionis, de qua Regulares contendant cum Ordinario, ſeu Diœceſano prætendente cum eorum perſonis, vel ſervientibus, ac miniſtris, atque; in eorum Eccleſiis ejus juriſdictionem, ac poteſtatem exercere; Et alteram juriſdictionem eccleſiaſticæ activæ, quàm ipſi Regulares, eorumque Prælati, cum clero, & populo ſæculari habere, ac exercere prætendant, privativè ad Ordinarium, vel Diœceſanum, ſive etiam cumulativè.

In prima ſpecie, Regula generalis, ubi præſertim de illis Religionibus agatur, quæ univerſitatem ut ſuprà conſtituant, jureque Reipublicæ regantur, aſſiſtit Regularibus ſuper exemptio-
17 ne ab Ordinariorum, ſeu Diœceſanorum juriſdictione, viſitatione, correctione, ac poteſtate, cum, ſive ex privilegiis directè conceſſis, ſive indirectè, ac implicitè per communicationem, nulla dignoſci videatur Religio per Sedem Apoſtolicam approbata, cui hoc privilegium non competat.

Dubitandi etenim ratio cadit in illis, etiam antiquarum ac primariarum Religionum, Monaſteriis & Religioſis, in quibus, univerſitatis vel Reipublicæ qualitas non verificetur, quia nempe, quodlibet Monaſterium ſingulariter, ac independenter ſe regat, ut ſuprà inſinnatum eſt, cum in eis, exemptorum, ac non exemptorum diſcretivam praxis, ſeu obſervantia doceat.

Ex ea nimium probabili differentiæ ratione inter unam ſpeciem, & alteram, quod ubi agitur de Monaſteriis, vel Regularibus domibus,
18 univerſitatem conſtituentibus, atque Reipublicæ gubernium habentibus ſub Prælato Generali, aliiſque Officialibus, ac Prælatis, ut ſupra tunc Religioſi, eorumque locales Superiores, Viſitatores & congruos correctores habent, qui rectè ſuppleant eas partes, quæ Diœceſanis, ſeu locorum Ordinariis per ſacros Canones commiſſæ ſunt, quod non contingit in altera ſpecie. I.

Multis autem eadem generalis exemptio ſubjacet limitationibus per Concilium Tridentinum, & per Apoſtolica Decreta, ſive per receptam 19
D D. traditionem, ex Canonum mente præſumpta reſultantibus in pleriſque caſibus, in quibus, exemptione non obſtante Diœceſanus, vel Sedis Apoſtolicæ jure delegato, vel ejus antiquam, ac nativam reaſſumendo poteſtatem, Regularium Superior & protector eſt; Longum vero, ac tædioſum eſſet omnes hujuſmodi caſus recenſere, nulla exigente neceſſitate, cum de facili inſpici poſſint apud modernos Collectores, qui eos referunt. L.

Ultrà verò dictos caſus, Conſtitutiones Urbani VIII. & Innocentii X. quaſdem magis generales induxerunt limitationes, per quamdam
ſpeciem regulæ, in iis ſcili et Monaſteriis, vel 20
regularibus domibus, quæ de novo fundentur cum minori numero duodecim religioſorum, ſive etiam in antiquis, in quibus ſex ad minus non vivant.

Ea quoque generali limitatione, ſeu regulæ declaratione accedente, ut exemptio, quæ ſubjectionem juriſdictionalem ſuſtulit, alteram 21
tamen reverentialem non aboleverit, ideoque Regulares, & alii, quantum vis exempti, reverentiam, ac obſequium Ordinario debeant, in priſtinæ poteſtatis, ac ſuperioritatis reverentiam, ac etiam ob eam habitualem in pleriſque caſibus ad actum deducibilem, quam adhuc retinet. M.

Hinc proinde, quamvis in Regularium Eccleſiis, exemptis, Ordinarius viſitandi, ſeu alias corrigendi jus non habeat, quod generaliter in ſuæ diœceſis, vel territorii Eccleſiis habere dignoſcitur, adhuc tamen, ubi in eis adeſſe caſus 22
præbeat, throni erectio, aliæque præeminentiæ Epiſcopo, vel Ordinario in ſuæ diœceſis Eccleſiis de jure competentes, competunt, ipſoque præſente, in Divinis celebrandis, aliiſque Eccleſiaſticis functionibus jus non eſt Prælati Regularis eas exercere functiones, & præeminentias, quæ aliàs de jure, vel ex privilegiis competunt, niſi ipſomet Diœceſano permittente, cum debitæ reverentiæ ratio id exigat. N.

Juris communis autem diſpoſitione attenta, Regularibus Prælatis pontificalium uſum habentibus, loci Ordinarius prohibere poteſt illum immoderatum, vel etiam conſuetum ipſo præſente, Hodie verò per Decreta generalia S. Congregationis Rituum hic uſus nimium eſt reſtrictus ad certas anni ſolemnitates, & cum nimia moderatione. O.

Frequentiores verò, ſuper caſibus limitatis quæſtiones cadunt, ubi Regulares, in iis ſe ingerant, quæ clerum, ac populum ſæcularem Diœceſano ſubjectum percutiant, Puta in Divini 23
verbi concione, ac Sacramenti pœnitentiæ adminiſtra-

I. *eod. diſc. 28. de juriſd. & alibi ut ſupra.*

L. *Barboſ. de poteſtate Epiſcopi alleg.* 105. *Tamburin. de jur. Abb. tom.* 1. *diſp.* 15. *quæſit.* 2. *Frances in manual. Paſtor. Regul. part.* 2. *quæſt.* 2. *& dicto diſc.* 28. *de juriſd.*

M. *tit. de juriſd. diſc.* 35.

N. *tit. de juriſd. d.* 32. *& tit. de præemin. d.* 21.

O. *dicto tit. de juriſd. diſc.* 31. *& de præemin. diſc.* 15. *& in tit. miſcellan. diſc.* 1. *& in annot. de Sacr. Conc. Trid.*

miniſtratione, aliiſque actibus, animarum curam, ac Sacramentorum adminiſtrationem concernentibus.

In iſtis enim, abſque Ordinarii licentia, & authoritate, quovis amplo privilegio non obſtante, ſe ingerere non poſſunt, ideoque ſe ingerendo, ipſum Ordinarium in Superiorem agnoſcere tenentur, atque ab eo corrigi, ac puniri poſſunt, ex ea congrua ratione, quod ad Paſtorem inſpicere pertinet, an ſibi commiſſis ovibus per inferiores miniſtros Divina pabula, benè, vel malè miniſtrentur, ipſique exempti, in iis ſe ingerendo, per implicitam ſuæ exemptionis ceſſionem, ejuſdem Paſtoris, ac primi regulatoris ſubditos ſe faciunt.

Quamvis autem in hujuſmodi rebus, præſertim verò in Sacramento pœnitentiæ miniſtrando,
etiam in propria Eccleſia; cum clero, & populo
ſæculari, certa ſit Ordinarii poteſtas, atque
24 in ejus arbitrio repoſitum ſit, licentias Regularibus concedere, vel denegare, aut conceſſas ſuſpendere, ſeu revocare, aut novum examen ſuper idoneitate in earum renovatione exigere; Attamen diſcretè hanc poteſtatem exercere debet, ne erga univerſam Religionem, ſeu Ordinem, animoſa ſit; Ideoque ubi hæc facultas, omnibus illius Religionis vel Monaſterii Religioſis, abſque meriti, vel demeriti perſonalis diſcretione, denegetur, vel adimatur, pluries Sacra Congregatio id damnare conſuevit, atque Ordinariis prohibere; Quoties particulares facti circumſtantiæ, ob rebellionem, vel denegatam reverentiam in univerſum, ſeu ob aliam juſtam cauſam, quæ omnes tangat, aliud non ſuadeant. P.

Iſtaque poteſtas in animarum cura, & Sacramentorum adminiſtratione, Ordinario cum Regularibus exemptis etiam in eorundem Eccleſiis, in
iis tamen, quæ id concernant, non autem in ali-
25 is, nedum competit, ubi Regulares voluntariè,
ſeu precariò hanc adminiſtrationem capiant, vel aſſumant, ſed etiam ubi de jure, ac in titulum id eis competat, ut frequens praxis docet, ubi ipſorum Regularium Eccleſia parochialis exiſtat, ſeu ipſi animarum cura annexa ſit, cujus exercitium ipſis Regularibus competat, quoniam ii, qui huic muneri per Superiores Regulares præficiantur, ab Ordinario, prævio etiam examine, ſuper idoneitate ſcientiæ, ac moribus, approbari debent; Atque approbati, in iis, quæ id concernunt, ei ſubjaciunt, ipſaque Eccleſia etiam ſubjacet, limitatè tamen ad Sacramenta & Curam. Q.

Alia verò Divina, quæ devotionem potius concernunt, atq; jus parochiale non lædunt, ut ſunt miſſarum, ac officiorum celebrationes, ac
etiam proceſſiones (intrà tamen propria ſepta,)
26 etiam cum cleri, & populi ſæcularis interventu,
non prohibentur, Prohibitione cadente in proceſſionibus, quæ extrà propria ſepta, in territorio Epiſcopi, vel Parochiſiant; Niſi ſpeciale indultum Apoſtolicum, vel antiqua conſuetudo, cujus vigore idem indultum juridicè allegari valeat id concedat. R.

In viſitatione autem, aliavè juriſdictione, ac ſuperioritate Societatum, ſeu Congregationum,
aliarumque adunantiarum, quæ, ex clero, & po-
pulo ſæculari conſtitutæ, in Regularium Eccle- 27
ſiis exemptis, vel domibus erectæ ſint, quæſtiones cadunt; Regula tamen Ordinario, ſeu Diœceſano aſſiſtit, niſi peculiare privilegium aliter concedat, cum ad diœceſanum pertineat de hujuſmodi adunantiis inquirere, ne aliàs prohibitæ conventiculæ, cum Catholicæ Religionis præjudicio, vel bonorum morum corruptione fiant, ſive abuſus inducantur, pro facti qualitate. S.

In delictis, & exceſſibus, quæ per Regulares
extra clauſtra committantur, per locorum Ordi- 28
narios juriſdictio, ſeu poteſtas prætendi ſolet,
pluries tamen Sac. Congregatio cenſuit, ut ubi de caſibus exceptis non agatur, in quibus ille juriſdictionem habeat, poſſit quidem in eos manus injicere, atque carcerare, ſed proprio ſuperiori intra brevem terminum, puniendos, & corrigendos remittere debeat; Niſi jam experta Regularium Superiorum negligentia, etiam in caſibus non exceptis, hanc poteſtatem Ordinario tribuat cum tunc eos cognoſcere, & corrigere valeat. T.

Cumque pleriſque Religionibus, ſpecialiter per Apoſtolicam Sedem indultum ſit, ne eorum profeſſores excommunicari, aliiſque; cenſuris innodari valeant, minuſque eorum Eccleſiæ,
Eccleſiaſtico interdicto ſubjicii, niſi quando, in- 29
terdictum generale loci, reſpectu populi id exigat; Hinc frequentes cadunt quæſtiones, an hujuſmodi privilegio non obſtante, ad cenſuras Ordinarius contra eos procedere valeat.

Receptaque diſtinctio eſt, ut auctoritate ſua, eas non inferat, quas ab homine inferri D D. dicunt; Niſi rebellionis, vel injuriæ, ſeu violentiæ ratio in forma extrajudiciali per ſpeciem defenſionis id exigat V. Benè tamen à jure illatas declarare poſſit, cum tunc propriam juriſdictionem, ac poteſtatem cum exemptis exercere non dicatur, neque eos cenſuris ſubjicere, ſed jam à lege affectos declarare, ſeu denunciare, legis miniſtrum agendo, ſivè (magis ad rem) ſibi commiſſum clerum, & populum monendo, ut ſciant à quorum commercio abſtinere debeant, ſivè quos fidelium communioni admittere non debeant, ità cum ejus ſubditis ſuum munus exercendo X.

Ultra verò caſus, qui per Collectores ut ſupra
enumerantur, in quibus ſpecialiter Concilium
Tridentinum, vel Apoſtolica dextera, Regula- 30
res, exemptivis privilegiis non obſtantibus,
Ordinariis ſubjiciunt, ut (exempli gratia) ſunt acceſſus ad publicas proceſſiones, feſtorum obſervantia, & ſimilia; Ea generalis, ex juris communis diſpoſitione limitatio reſultat, quam turbata juriſdictio, vel offenſæ aures induxant, cum ab omni exemptione, hujuſmodi caſus excepti ſint, illique, quantumvis incompetentibus, competentiam, ac juriſdictionem tribuant, quoties omnimoda incapacitatis ratio non urgeat, ut ea per Canoniſtas recenſetur, quam in Judice laico, cum clericis, vel eccleſiaſticis, ſacri Canones induxerunt Y.

Quia verò hujuſmodi exemptiva privilegia,
Monaſteriorum, ac Regularium domorum, co-
lonos, ac, famulos, & ſervientes, aliosque 31
miniſ-

P. *de his omnibus concernentibus curam animarum, & adminiſtrationem Sacramentorum, ac licentias audiendi confeſſiones, & ſimilia ſub tit. de juriſdict. d. 6. 15 32. & 34. & in diſcept. Cardin. de Albiz. poſt dict. tit. & ſub tit. de paroch. d. 11. & 12. & in aliis,*

Q. *locis proximè citatis.*

R. *barboſ. de Epiſc. alleg. 78. & in ſumm. Apoſtol. deciſ. collectan. 605.*

S. *hoc tit diſc. 50. & ſub tit. de juriſdict. diſc. 45.*

T. *apud eoſdem. de quibus ſupra num. 19. & Barboſ. in ſumm. Apoſtol. dec. collect. 619.*

V. *tit. de juriſd. diſc. 47.*

X. *eod. tit. de juriſdict. diſc. 29. & infra hoc eod. lib. tit. miſcellan. ad materiam immunitatis diſc. 24*

Y. *eod. tit. de juriſd. diſc. 36.*

miniſtros, ferè generaliter complectuntur, quamvis de clero, & populo ſæculari exiſtant, Ordinariis aliàs ex lege diœceſana ſubjecti, Hinc promiſe, ſuper hac perſonarum ſpecie, frequentiores quæſtiones cadere ſolent.

Ex pluribus tamen, tam iſtius S. Congregationis Epiſcoporum, & Regularium, quam alterius S. Concilii Tridentini Interpretum declarationibus, ac Rotæ deciſionibus, hodie firmum, ac certum videtur, ut exemptio non intret niſi copulativè concurrentibus, ac verificatis tribus requiſitis à Conſtitutione Gregorii XIII. præſcriptis; Primò nempè, ut Monaſterii, vel Domus regularis ſervitio formiter addicti ſint; Secundo ut intra ejuſdem domus ſepta vivant; Et tertio ut ibidem, non more populi, ſed eo modo quo ipſemet Regulares, ſub Prælati, vel Superioris regularis obedientia vivant; Secus autem, ubi extra ſepta, intra quæ regularis clauſura reſtricta eſt, cum uxoribus, & familia more populi, quamvis in aliquo adjacenti ejuſdem Monaſterii, vel domus regularis ambitu, ſeu recinctu vivant, qui tamen extra regularem clauſuram exiſtat Z.

In iis verò locis, in quibus exiſtat Sedis Apoſtolicæ Nuncius, vel alter ab eodem ad ali-
32 quod cauſarum genus deputatus, qui Regularium, ac exemptorum Commiſſarius generalis, vel Delegatus quoque deputatus fuerit, ut præſertim & Neapolitani Regni Apoſtolicus Collector generalis, cui Nuntii nomen tribuitur, (illud retinendo quod habeat, quando apud Reges ibi morantes reſidebat,) quæſtiones cadere ſolent, cum Diœceſanis, ſeu locorum Ordinariis, potiſſimum vero cum ipſius Regiæ reſidentialis Civitatis, in qua ipſe Nuncius quoque reſidet, Archiepiſcopo, ipſo Nuntio prætendente cum Regularibus privativam; cognitionem, Improbabilem tamen hanc prætenſionem pluries Sacra Congregatio cenſuit, Vel quia dicta in Regulares delegata juriſdictio, ſeu commiſſio ad certos caſus reſtricta ſit; Vel quia ea procedat in concurſu cum Prælato, vel Superiori regulari pro iis caſibus in quibus exemptio, intrat, non autem in iis, in quibus exemptione ceſſante, Ordinariis, delegato, vel proprio ordinario jure, per obſtaculi remotionem, competat A.

Eædem quæſtiones, inter locorum Ordinarios cadere ſolent, ac ſpeciales Delegatos, qui privilegiorum Conſervatores dicuntur, dum ſæpi-
33 us illi longè majorem ſibi aſſumunt juriſdictionem, ac poteſtatem, quàm de jure competat, ipſis Ordinariis inhibendo.

Sacrorum autem Canonum generali diſpoſitione attentà, iſtorum poteſtas, ad ſolos manifeſtæ injuriæ, ſeu manifeſtæ violentiæ caſus reſtricta eſt ideoque formalis Tribunalis erectio eſt eis prohibita.

Aliquibus tamen Religionibus, (ut ſunt præſertim Sacra Religio Hieroſolymitana, & illa ſocietatis Jeſu aliis non excluſis, quibus id quoque conceſſum eſſe dignoſcatur) ex Apoſtolico ſpeciali indulto tributum eſt, ut omnium cauſarum civilium, criminalium, & mixtarum Judices exiſtant, ſive ſint activæ, ſivè ſint paſſivæ, ac ſive ſint rei, ſive ſint actores.

Id autem rationabiliter Gregorii XV. Conſtitutio moderata eſt, ut in cauſis paſſivis, in quibus ipſi Regulares Rei exiſtant, id procedat, non autem in activis, in quibus ſint Actores; Cum præſuppoſito tamen etiam in paſſivis, ut de iis cauſis agatur, quæ ſub regula generali exemptiva cadant, ideoque ratio conſervationis privilegiorum intret, non autem in exceptis, in quibus privilegia ceſſant, ideoque Ordinarii, ex ordinaria, vel delegata poteſtate, competentes exiſtant.

Super hujuſmodi autem Conſervatorum electione, ſeu deputatione, eadem Gregoriana Conſtitutio, certam induxit formam, qua nullatenus, vel malè ſervata, hæc poteſtas ipſis locorum Ordinariis commiſſa eſt, ipſique Conſervatores cenſentur, ut ſcilicet quodlibet Monaſterium, ſeu quælibet Regularis Domus, cui exemptiva privilegia competant, unum tantum, & non plures ſingulis quinquenniis interdicta variandi poteſtate, in eo loco, in quo ipſum Monaſterium eſt, deputare debeat, ac deputationem ejuſdem loci Ordinario denunciare, ejuſque authenticum documentum penes ejuſdem acta exhibere.

Cadente quæſtione ubi contingat, quod Monaſterium, vel Domus regularis, grancias, & membra, ſeu bona in aliis diœceſibus poſſideat, an in eis eadem forma denunciationis, ac exhibitionis coram illis Ordinariis ſervari debeat, ſive poteſtas dicti Conſervatoris exerceri, quod adhuc indeciſum remanet.

Apoſtolici Delegati, hujuſmodi Conſervatores dicuntur, à quibus ad Papam delegantem, non autem ad Metropolitanos, vel Primates, quinimò neque ad Legatos appellare licet; Niſi Legato id ſpecialiter in facultatibus attributum ſit, ut quandoque praxis docet; Vel niſi de illo generali Apoſtolico appellationum, Judice agatur, qui generaliter pro aliquo Regno, vel regione ob difficultatem acceſſus ad Curiam, deputatus fuerit, ut de Judice appellationum Inſulæ, ſeu Regni Sardiniæ S. Congregatio Concilii declaravit.

An autem hæc appellatio, ſuſpenſivum quoque effectum operetur, vel ad devolutivum tantum admittenda ſit, pendet ex cauſæ qualitate, an celeritatem deſideret, eique mora præjudicet, necnè, ut præſertim in caſu regularis, & conſuetæ hujuſmodi Conſervatorum poteſtatis contingit, quod ſcilicet de manifeſtis injuriis, aut violentiis agatur, eum tunc ad ſolum devolutivum appellationem intrare eadem Sacra Congregatio Concilii decreverit; Secus autem ubi hæc ratio ceſſat.

Hujuſmodi autem Conſervatoribus, alium ſubdelegandi, vel ſuo loco ſubſtituendi facultas denegata videtur; Atque pleræque aliæ ſuper eis contingunt, magis tamen raræ, minuſque frequentes quæſtiones, quas memoria recenſere non concedit, de facili tamen apud peculiaris materiæ Auctores tractatæ habentur, apud quos in caſus accurrentia inſpici poterit, ut generaliter de aliis Regularium, ac Ordinariorum quæſtionibus dici poteſt. B.

A ſupradicta diſtinctione, inter concernentia curam animarum, & Sacramentorum admini-
ſtrationem, aliaque ſuper ſpirituali regimine ele- 34
ti, & populi ſæcularis, quod Ordinario loci tanquam illarum ovium paſtori commiſſum eſt, ac ea quæ concernunt ipſorum Regularium diſciplinam, ſive propriæ Eccleſiæ cultum, aliaque indifferentia, quæ ovile Epiſcopi, ſeu Ordinarii non

Z. eod. tit. de juriſd. diſc. 1. 4. & 6. & in aliis.

A. dicto tit. de juriſdict. diſc. 36. & infra hoc eod. lib. d. 1. tit. miſcellan. ubi quod ità reſolutum fuit per S. Congreg. Epiſcoporum favore Archiepiſcopi Neapolitani.

B. De hac materia Conſervatorum hoc tit. diſc. 31. & 52. & tit. de juriſd. diſc. 49. cum ibi allegatis.

Digitized by Google

non percutiant, pendet deciſio quæſtionis, an Regulares ad Diœceſanam ſynodum accedere teneantur, necne; Ut ii, qui in prima parte diſtinctionis verſantur, atque illi qui dicti ovilis inferiores operarii ſint, accedere teneantur, ut a paſtore leges recipiant, quomodo oves regere debeant, eiſque divina pabula miniſtrare, ideoque ubi eccleſiæ regularium annexa ſit cura animarum, ſive ſit Sacramentalis, ſive ſit Juriſdictionalis Ordinario ſubordinata, illi, qui dictam curam exercent in Synodo intervenire debent, non autem alii quamvis tanquam indifferentes Regulares, ſine jure parochiali, ad audiendas ſæcularium confeſſiones, vel ad faciendum conciones populo ab Ordinario licentiam habuerint, niſi legitima conſuetudo aliter ſuadeat, cum Regulares, quoad ſeipſos, eorumque regimen, non juxta leges diœceſana, ſed juxtà propriam regulam ſub propriis regularibus Prælatis vivant.

Non improbabiliter tamen dici poſſe videtur, ut ii Regulares parvorum Conventuum, qui ad præſcriptum Conſtitutionis Innocentii X. ſuper reformatione Regularium, juriſdictioni, & correctioni Ordinarii loci in omnibus ſubjacent, ad inſtar Clericorum ſæcularium, eiſque exæquati, tanquam per reſtitutionem antiqui ſtatus ex remotione obſtaculi exemptionis, ad id cogi valeant. C.

Eademque diſtinctio cadere videtur in alia quæſtione, an Regulares, ab Ordinario cogi
35 valeant, accedere ad lectiones, vel congregationes, aliaſque conferentias caſuum conſcientiæ, vel Sacræ Scripturæ; Benè verum quod iſto caſu ſi non præcisè, attamen cauſativè videtur, ut Ordinarius ad id cogere valeat illos Regulares, qui etiam ſine formali annexione, vel exercitio curæ animarum, audire volunt confeſſiones ſæcularium, quoniam probabiliter Ordinarius in licentia, quam eis tribuit hanc legem, ſeu conditionem adjicere poteſt, ſine qua talis facultas exerceri non valeat. D.

Quemadmodum enim verius, magiſque receptum eſt, atque ab iſta, ac altera Sac. Congregatione Concilii pluries determinatum, ut Ordi-
36 narius poſſit hujuſmodi licentias audiendi confeſſiones concedere ad tempus determinatum, eoque elapſo denegare confirmationem, vel prorogationem abſque novo examine, ad effectum inſpiciendi, an in eo munere ille profecerit, atque in ſtudiis ad id neceſſariis ſe exercuerit, cum etiam ii, qui uno tempore ſint idonei, ac habiles, deſerendo ſtudia, atque in otio, & ignavia torpeſcentes, indocti, minuſque idonei evadere poſſint, ut occaſione agendi de novo examine etiam parochorum habentium parochias in titulum perpetuum, habetur in propria parochorum ſede; Ita probabilius ad alliciendum ad ſtudia, ſive ut hujuſmodi operarii in proprio munere melius ſe exerceant, atque iſtud faciant circuli ſtudium, quod eſt omnium melius, magiſque proficuum, debeant in hujuſmodi congregationibus, vel conferentiis intervenire; Itaque lex ſeu conditio, eis præſcribi poſſit. E.

Contingit etiam quandoque, ejuſdem exemptionis Regularium, ſingularis, ac extraordinaria limitatio ex lege fundationis, quia nempè Regularibus, Eccleſia, vel domus aliaque bona ſub
37 hac lege conceſſa ſint in ipſa eorum introductione, ſeu fundatione. F.

Vel quod, Eccleſia remanente in ſuo ſtatu ſæculari, ſub Rectore etiam ſæculari, illius uſus præcariò Regularibus ibi adjacentibus conceda-
tur, ut ibi miniſtrare, atque Divinum cultum 38
peragere valeant, quoniam in iis, quæ concernunt ipſius Eccleſiæ cultum, non autem diſciplinam regularem, vel alia, quæ extra Eccleſiam in Conventu ſequantur, Ordinarius rectè dici poteſt ſuperior. G.

Ad inſtar eorum, quæ ex probabiliori ſententia, habentur in illis Eccleſiis, quæ aſſignatæ
ſunt pro titulis Cardinalium in Urbe, quibus in- 39
ſerviunt, atque in eis Divina peragunt, ibi adjacentes Regulares (ut frequens praxis docet,) quoniam in iis, quæ concernunt ipſam Eccleſiam, ejuſque cultum, multoque magis curam animarum, quæ eiſdem Eccleſiis annexa ſit, Cardinalis Titularis, qui in ea reputatur tanquam Ordinarius, ac Diœceſanus, erit ſuperior etiam exemptorum H. Quamvis de his, quæ contingunt in Urbe, in hac Sacra Congregatione agi non ſoleat, ex ratione de qua in relatione praxis
Curiæ, ubi generaliter de iſtis Sacris Congrega- 40
tionibus, earumque auctoritate, & ſtylis agitur.

Alia hujus inſpectionis pars eſt, ubi inter loci
Ordinarium, & Regularem Prælatum quæſtio ſit, 41
ſuper eccleſiaſtica, vel quaſi Epiſcopali juriſdictione activa in clerum, & populum ſæcularem; Cum etenim frequenter caſus præbeat, ut Monaſteria, ex antiquis Principum conceſſionibus, poſſideant aliqua Oppida, vel Caſtra, cum juriſdictione temporali in vaſallos, vel incolas, Atque Apoſtolica privilegia exemptiva, conceſſa eiſdem Monaſteriis, vel Religioni in univerſum, loqui etiam ſoleant de colonis, ac ſervientibus, & vaſſalis, Hinc proindè inolevit uſus penè univerſalis, quod cum Monaſterii Prælati eſſent perſonæ eccleſiaſticæ, quibus eccleſiaſtica juriſdictio non incongrua eſt, utramque juriſdictionem ſpiritualem, ac temporalem, tam cum populo, quàm cum clero exercere conſueverint, Epiſcopis negligentibus; Potiſſimè verò quoniam ante Concilium Tridentinum, uſus vel abuſus inolverat, concedendi Cardinalibus, vel Prælatis Eccleſias Cathedrales, & Metropolitanas, in commendam abſque reſidentia, eo modo quo dantur Monaſteria, & Abbatiæ ideoque Vicarii, ac miniſtri id negligebant, proindeque iidem Prælati Regulares, ſe loci Ordinarios eſſe, cum plena, & quaſi Epiſcopali juriſdictione, privativè ad Diœceſanos prætendere cœperunt.

Verùm quia id non eſt peculiare Regularium tantùm, cum generaliter in pleriſque inferioribus Prælatis id verificari ſoleat, atque pariformiter procedat; Hinc proindè de hoc agitur infrà *d. diſc. 1. tit. miſcellan.* ubi generaliter de hujuſmodi controverſiis juriſdictionalibus inter Epiſcopos, ſeu locorum Ordinarios, & Prælatos inferiores; Quamvis etenim, pro frequentiori contingentia cum Prælatis Regularibus illæ quæſtiones quoque contingant attamen in ſæcularibus etiam Prælatis, vel Capitulis, ſeu Collegiis, eædem contingere ſolent, neque ſtatus regularis, in hoc aliquid peculiare habet ab aliis Prælatis inferioribus ſæcularibus diſcretum, cum illa eorum ampla privilegia exemptiva quæ colonorum, ac ſervientium, & vaſſallorum mentionem quoque continent, (ut ſupra advertitur) juriſdictionem vel ſubjectionem paſſivam percutiant, & quatenus in ſæcularibus, hujuſmodi ſervitii, vel coloniæ, aut

C. *tit. de juriſd. diſc. 37.*
D. *tit. de paroch. diſc. 16. ubi de materia cum ibi allegatis.*
E. *eod. diſc. 16. de paroch.*
F. *ſub. tit. de juriſd. diſc. 30.*

G. *eod. tit. de juriſd. diſc. 34. & in diſcept. Card. de Albiz. eod. tit.*
H. *locus proximè citatis.*

aut vaſſallagii qualitatem habentibus, ſuperius recenſita tria requiſita Conſtitutionis Gregorii XIII. concurrant.

Vel quod activa juriſdictio Ordinarii, vel alterius Prælati, non percutiat perſonas ipſorum ſæcularium, tanquam de populo, & clero ſæculari, ac de ovili, cujus regimen Ordinario loci, vel alteri Prælato commiſſum eſt, ſed influat in bona & jura ipſorum Regularium; Unde propterea privilegiorum, ac exemptionis violationem id redoleat; iſtorumque caſuum, vel effectuum confuſio, vel non benè facta diſtinctio, tot producere ſolet in hac materia æquivoca, & non benè regulata judicia, & quandoque etiam ſcandaloſas quæſtiones.

Illud autem in Regularibus quoad inferiorum Prælatorum hanc activam ſpiritualem, ſeu quaſi
42 Epiſcopalem juriſdictionem cum clero, & populo ſæculari, conſiderabile videtur, quod ubi agatur de ipſarum Religionum Generalibus, ſive (adhibendo verba Concilii Tridentini) de Religionum Capitulibus, tunc magis circumſpectè cum eis proceditur, dum pleraque eis conceduntur, quæ aliis inferioribus Prælatis permittenda non ſunt; Ex ea congrua ratione, quod illi, qui idonei reputantur pro regimine alicujus univerſæ Religionis, mereantur reputari congrui, ac idonei in regimine cleri, & populi ſæcularis alicujus loci, ideoque qualitas Nullius cum plena ordinaria quaſi Epiſcopali juriſdictione facilius admittitur in iis locis, in quibus ordinariam reſidentiam habeat, atque ſit Prælatus ille, qui eſt univerſæ Religionis caput, vel ſuperior Generalis; cum in reliquis ea, quæ infra *d. diſc. 1. tit. miſcellan.* habentur, circa hujuſmodi Prælatos inferiores, de activa juriſdictione ſpirituali, in clerum, & populum ſæculares, contendentes cum Diœceſanis, ſeu Ordinariis locorum, æquè percutiant Prælatos regulares, ac ſæculares, neque Regularium privilegia in hoc operativa ſint I.

Quando autem Regulares ſe ingerunt in munere executoria teſtamentarii piarum præſertim diſpoſitionum, rectè locorum Ordinarii, exemptivis privilegiis non obſtantibus, eos cogunt ad ſuæ adminiſtrationis rationes reddendas; Ideoque eorum Regulares ſuperiores id munus eis prohibere ſolent; ut infra in quinta Rubrica advertitur.

III.

De controverſiis inter Regulares, & Parochos, alioſque Clericos ſæculares, vel eorum Capitula, & Collegia.

INter Regulares, à Parochorum etiam juriſdictione, ac parochiali jure exemptos, ipſoſque parochos, alioſque clericos ſæculares, vel regulares, qui hoc jus parochiale habeant, ſive
43 etiam ipſummet Epiſcopum, ſeu Ordinarium loci, & Capitulum Cathedralis, quod jus connexum cum Ordinario habeat tanquam parochum in illis Diœceſibus, in quibus parochiarum diſtinctio non habeatur, unde propterea univerſa diœceſis unicam conſtituat parochiam in Eccleſia Cathedrali, ideoque Epiſcopus ſit unus, ac univerſalis parochus, ut in pleriſque Hiſpaniarum præſertim Diœceſibus, ac præcipuè magis, & qualificatis, Toletana, & Hiſpalen. L; Praxis docet, quod plures cadere ſolent controverſiæ,
44 præſertim verò illa decimarum, ſeu juris decimandi, ob exemptiva privilegia, quæ per Regulares prætenduntur, etiam ab ea ſolutione decimarum, ad quam generaliter omnes de clero, & populo erga parochum tenentur.

Atque in hoc, quidquid antiquiori tempore, inter Scribentes certatum fuerit; Hodie per tot Rotæ Romanæ deciſiones, materia explanata videtur, ut ſcilicet, regula generalis parocho aſſiſtat, quibuſcumque privilegiis exemptivis non obſtantibus, quæ derogationem non habeant Concilii Generalis Lateranenſis ſub Innocentio III. celebrati, ac regiſtrati *in cap. nuper de decim.* Præterquam quoad illos hortos, aliaque prædia, quorum fructus deſerviant pro uſu præcipuo ipſorum Regularium, eorumque ſervientium, qui in ipſis eorum ſeptis vivant, adeo ut ſub eorumdem Regularium privilegiis cadant; Alia etenim, quæ in hac decimarum materia habentur, ſuper novalibus, vel aliis dictæ regulæ generalis limitationibus, non percutiunt aliquod ipſorum Regularium peculiare jus vel privilegium, ſed proveniunt à ſubjecta materia, ſeu ratione, quæ omnibus congruit.

Meritò autem Regulares, quamvis à parocho ſacramenta, aliaque divina hodie ex Apoſtolicis indultis non percipiant, ſed ſibi ipſis ea, aliaque jura parochialia miniſtrent, quoad hoc decimarum onus, reliqui populi, & cleri ſæcularis jure recenſendi veniunt, ſpectato ſcilicet eorum originario, ac primævo ſtatu, qui propterea myſterioſè ſupra inſinuatus eſt, illeque in conſideratione habendus venit, quoniam regularis Inſtituti profeſſores antiquitus clericari, atque divina peragere prohibiti erant, ideoque more reliqui populi, in parochia ſacramenta, aliaque divina recipiebant; Et conſequenter decimas ſolvebant tanquam hujuſmodi oneris, ſeu miniſterii præmium congruum; Et licet Sedes Apoſtolica, gratioſè eis conceſſerit privilegia ſe clericandi, atque ſacramenta, aliaque divina ſibi ipſis miniſtrandi, noluit tamen jus parochorum tollere in bonis jam decimabilibus quæſitum; Unde propterea, non improbabilis opinio eſt, ut in eis, quæ nunquam decimabilia fuerunt, Regularium privilegia a quibuſcumque oneribus exemptiva, hanc ſpeciem non complectantur, neque ſub dicto decreto Concilii Generalis Lateranenſis cadant; ut in ſua peculiari decimarum ſede, latius, magiſque diſtinctè advertitur, ac examinatur M.

Verùm iſta controverſiæ ſpecies, pro frequentiori praxi, in forma judicii agitari ſolita eſt in Rota, aliiſque contentioſis Tribunalibus, ut potè exigens formalem proceſſum, ideoque tractari 45
non ſolet in iſta Sacra Congregatione, quæ ex ejus inſtituto, illa ſolum tractare ſolet, vel debet, quæ in forma ſummaria, & extrajudiciali, formalem proceſſum, ac telam judiciariam non exigunt N.

Altera frequentior ſpecies controverſiarum cadentium inter Regulares, & Parochos, alioſque Clericos, jus parochiale habentes, vel exercentes, percutit defunctorum ſepulturas, & exequi- 46
as, ac funera, ſive anniverſaria; Eaque plures habet ſpecies; Primò nempe ſuper ipſo jure ſepeliendi; Secundò ſuper jure faciendi officium; Et tertiò ſuper emolumentis, ſeu quarta parochiali.

In prima ſpecie, juris ſcilicet ſepeliendi, Ubi agatur de defuncto, qui ſit de populo, vel de clero ſæculari vivente in privata domo, tunc extra omnem controverſiam eſt, ut Regulares, quan- 47
tumvis privilegiati, atque in ſpecie habentes hoc expreſ-

I. *Sac. Conc. Trid. ſeſſ. 25. de Regular. cap. 11. hoc eodem lib. in fine, & de juriſd. diſc. 12. & in aliis.*
L. *infra ſub tit. de decim. diſc. 1.*
M. *dicto tit. de decim. diſc. 1. cum plurib. ſeqq.*
N. *Conſt. 74. Sixti V. & lib. 15. in relatione Curiæ.*

expreſſum in privilegiis, quod à parocho impediri non poſſint, ne in eorum Eccleſiis ſepulturam cadaveribus tribuant, non poſſint ſine parocho funus peragere extra eorum Eccleſiam, ut ad illam cadaver ducatur, quoniam eſſet exercere juriſdictionem in territorio parochi, in quo ipſi nullum jus habent, ut potè reſtrictum ad territorium proprium, quod conſiſtere dicitur intrà ambitum, ac ſepta Monaſterii.

Quinimò neque in propria Eccleſia funus peragere poſſunt, ac ſepulturam fidelibus de clero, 48 & populo ſæculari, qui ſub parocho vixerint, tribuere, ſine ejus interventu, ſeu conſenſu, puta quia, abſque ipſorum Regularium interventu, vel facto, conjuncti, vel benevoli defuncti, clàm de nocte ſeu aliàs illud cadaver ad eorum Eccleſias aſportarent, quoniam neque id fieri poteſt, ex quo ipſum jus funerandi, & ſepeliendi dicitur parochiale ex jure privativo parochi N.

Privilegia verò de hoc in ſpecie agentia percu- 49 tiunt remotionem illius obſtaculi ſeu prohibitionis, quam antiquitus Regulares habebant, ut in eorum Eccleſiis, nulli ſæculari, quamvis ex electione, ſepultura daretur, eo modo quo de præſenti, ex proprio tamen Inſtituto ab ejuſdem Religionis Prælato diſpenſabili, ſervat Religio Capuccinorum.

Ac fortius, etiamſi caſus præbeat, ut agatur 50 de eo, qui intra ipſum Monaſterium, vel Domum regularem, ejuſque ſepta decedat, adhuc tamen, quoties non concurrant ſuperius enunciata tria requiſita Conſtitutionis Gregorii XIII. ex quibus ille dici valeat formalis ſerviens vel miniſter comprehenſus ſub privilegiis exemptivis, puta quia hoſpitalitatis gratia, ſeu aliàs accidentaliter, ibi defunctus viveret, ac decederet, adhuc tamen privilegia non intrent, ſed jus funerandi pertinet ad parochum, cujus, ac Ordinarii juriſdictio, turbari ità dicitur, & conſequenter eſt unus ex caſibus, in quibus, exemptione non obſtante, Regulares efficiuntur ſubditi Ordinarii, ac de ejus foro O.

Niſi agatur de illis Regularibus, qui ex inſtituto pauperum infirmorum hoſpitalitatem exer- 51 ceant, ut eſt Religio Beati Joannis Dei vulgò noncupata *fate ben fratelli*, quoniam intra eorum Conventus, vel domus ambitum, ex Apoſtolicis indultis, ipſimet religioſi dicuntur infirmorum parochi, ideoque eis viventibus omnia ſacramenta miniſtrare poſſunt, morientibus autem dare ſepulturam, ac facere funus in eorum annexa Eccleſia, ut me ſcribente cum acri diſputatione deciſum fuit per Rotam, atque ità ſervatur P.

Ubi verò ille, qui in hoſpitali moriatur, in alia Eccleſia ſepulturam eligat, unde propterea cada- 52 ver cum funere aſportandum ſit, tunc non poſſunt Regulares hoſpitalis in hoc ſe ingerere extra ſepta propriæ Domus Regularis, ſed tali caſu ſubintrat parochus; Non quidem ille loci materialis, in quo hoſpitale ſitum ſit, ſed parochus proprius defuncti, ſub cujus parochia vivebat; Niſi ex privilegio, vel ex conſuetudine, quæ improbabilis non eſt, præſertim in magnis Civitatibus; in quibus id cauſaret confuſionem ſive magnum incommodum, quod pertineat ad parochum, intra cujus fines hoſpitale ſitum ſit, aliàs ſtatutum ſit, ut in Urbe docet praxis inſignis hoſpitalis S. Salvatoris propè Baſilicam Lateranenſem. Q.

Quoad ſecundam hujus controverſiæ ſpeciem, ſuper jure ſcilicet celebrandi funus, ſive ut vulgò 53 dicitur, faciendi officium poſtquam defunctus in Eccleſia Regularium ratione electionis, vel quia ibi ſit ſepultura majorum, tumulandus, veniat; Hodie per plures determinationes Sac. Congregationis Rituum (ad quam potius, quàm ad iſtam hujuſmodi materiæ pertinent) deciſa eſt quæſtio, quæ retroactis temporibus plurium inconvenientium, ac ſcandalorum productiva fuit, quoniam, tam in domo defuncti, quàm per viam, donec accedatur ad Eccleſiam Regularem, in qua exequiæ peragendæ ſint, ad parochum pertinet officium peragere, atque cum ſtola in ultimo, & digniori loco juriſdictionaliter incedere, omniaque alia peragere, quamvis oporteat per aliarum parochiarum fines tranſitum facere, dum ità dicitur continuare jus ſuum jam inceptum in ſuo termino, à quo, uſque ad terminum, ad quem; Verum in ingreſſu portæ, vel atrii Eccleſiæ regularis, parochus ſuum munus dimittit, illudque reaſſumit Prælatus illius Domus Regularis, vel alter Religioſus de ejus mandato, qui in propria Eccleſia officium peragit ſupra funus, quoniam ibi habetur tanquam parochus R.

Duplex autem iſto caſu quæſtio cadere ſolet; Primò nempè, an parochus, vel Capitulum Eccleſiæ Cathedralis ſeu Collegiatæ, in ipſamet Eccleſia Regulari intervenire debeat in celebratione 54 funerum, atque erectam crucem retinere, eodem modo, quo in via aſportaret; vel potius in hoc per Regulares prohiberi poſſit, atque per Sac. Congregationem, etiam per viam Decreti generalis, deciſum fuit contra Regulares S.

Altera verò quæſtio eſt, an hoc jus officiandi in propria Eccleſia locum habeat, quando in funere intervenit Capitulum Cathedralis; Non 55 quidem repræſentando parochum tantum ratione curæ, quæ annexa ſit Eccleſiæ Cathedrali, ſed tanquam Capitulum Cathedralis contradiſtinctum à parocho ratione majoris pompæ, vel ſolemnitatis, & iſto pariter caſu favore Regularium, quandoque Sac. Congregatio Rituum decrevit; Quod tamen mihi non placet, parumque probabile videtur, ut in propria ſede particulariter actum eſt T.

Prout probabilius videtur, ut hoc jus peragendi ſolemne funus alicujus Principis, vel Magnatis in propria Eccleſia, Regularibus competere non 56 debeat quando Epiſcopus loci Ordinarius cum ſuo Capitulo ibi intervenire velit, illudque munus peragere; Quamvis in caſus contingentia, Regularium potius favore ab eadem Sacra Rituum Congregatione reſolutio prodierit ex quadam tamen particulari circumſtantia V.

Ex eiſdem diſtinctionibus, reſultat determinatio ſuper tertia hujus controverſiæ ſpecie, circa ſcilicet quartam parochialem ſeu funeralem paro- 57 cho debitam ex cereis, & candelis, ac etiam ex culcitra, & ornamentis, aliiſque emolumentis omnibus funeris, & exequiarum, ac etiam aliarum functionum, quæ pro locorum moribus etiam poſt ſepultum cadaver in eorum commemoratione fieri ſolent, atque in hoc regula aſſiſtit parocho, quoties agatur de funere ejus ſubditi, adeò ut, (ut ſupra diſtinctum eſt) ad ipſum jus ſepeliendi tanquam parochiale pertineat; Niſi aliter concedant indulta Apoſtolica, quibus aliquæ Reli-

N. *ſub tit. de paroch. diſc. 23. & ſeq. Rot. deciſ. 348. par. 11. rec.*

O. *hoc tit. diſc. 52.*

P. *dicto diſ. 23. de paroch. & dicta dec. 348. par. 11. rec.*

Q. *dicto tit. de paroch. diſc. 38.*

R. *dicto tit. de paroch. diſc. 25. & tit. de juriſdict. diſc. 22.*

S. *de quo in cauſa Neapolitana enunciata infra in tit. miſcellan.*

T. *dicto diſc. 21. de juriſdict. & de paroch. diſc. 25.*

V. *tit. de juriſdict. diſc. 3.*

Religiones, ſeu aliqua Monaſteria particularia
potiuntur, ut præſertim potiri videtur Religio
Minorum Obſervantium, Quatenus tamen in lo-
co in uſu ſint, cum declarationibus, de quibus
ſpecialiter agitur in ejus propria, & peculiari pa-
rochorum, ſeu parochiarum ſede, ubi adverti-
tur, ut generaliter hæc privilegia in Urbe locum
ſibi non vendicent X.

Quamvis autem iſta portio parocho debita,
quotitativa ſit in quarta parte, quæ illi generali-
58 ter pro frequentiori uſu numen tribuit, non ta-
men ſemper, ac permiſceſsé talis eſt, cum ea lo-
corum conſuetudine, major, vel minor eſſe poſ-
ſit, ſive ad certam quantitatem teduci; & præſer-
tim in Urbe eſt in medietate Y.

Super legatis autem piis, quæ per defunctum
facta ſint Eccleſiæ, in qua ſepulturam elegerit,
quæſtiones cadere ſolent, an parocho quoque
59 iſta portio, ſeu quarta parochialis debita ſit;
Atque ceſſante conſuetudine, cui affirmativæ, vel
negativæ deferendum venit, deciſio pendet à
circumſtantiis facti, an ſcilicet legatum ſit ſepul-
turæ preciſè correſpectivum, vel potius ea alia
cauſa, ſeu motivo factum ſit, ut pariter in dicta
parochiarum, ſeu parochorum ſede adverti-
tur Z.

Pariter ex eiſdem diſtinctionibus pendet deci-
ſio aliarum quæſtionum, quæ inter Parochum, &
60 Regulares oriri ſolent ſuper adminiſtratione ſa-
cramentorum, quæ moribundis fiat, & quæ re-
gulariter ſit de jure parochiali, ut eſt ſacramen-
tum Euchariſtiæ pro viatico, & alterum extremæ
unctionis, (cum illud pœnitentiæ ſit abſque du-
bio etiam apud moribundos liberum) quoniam
hæc jura connexa ſunt cum jure ſepeliendi, at-
que ſub eiſdem regulis, vel reſpectivè limitatio-
nibus cadunt, ut potè dependentia ab eodem
principio juriſdictionali A.

Super funere quoque proceſſionaliter peragen-
do, quæſtiones inter parochos, vel clericorum
61 ſæcularium Capitula, & Regulares, cadere ſo-
lent, an ſcilicet Regulares teneantur accedere ad
Eccleſiam parochialem, vel matricem, ſeu digni-
orem, ex qua proceſſio dirigenda ſit, ad effe-
ctum accipiendi cadaver in propria domo, il-
ludque cum ſolita funebri pompa aſportandi ad
locum ſepulturæ, vel potius ſufficiat, quod Re-
gulares invitati reperiantur in loco, in quo ſit ca-
daver, exindè tantum proceſſionem peracturi;
Atque in hoc deferendum pariter eſt conſuetudi-
ni, quæ in hujuſmodi eccleſiaſticis functionibus,
& ceremonialibus, ſeu præeminentialibus contro-
verſiis, magnum locum occupat; Ea verò ceſ-
ſante, contra Regulares, quandoque deciſum
fuit, ut ſcilicet ad Eccleſiam parochialem, vel
majorem, à qua funeris proceſſio dirigenda eſt,
accedere teneantur B.

Nulla verò in hujuſmodi, vel ſimilibus functio-
nibus, inter clericos ſæculares, & regulares loci,
ſeu præcedentiæ quæſtio cadit, cum extra om-
62 nem controverſiam ſit, ut ratione ſimetrici, vel
hierarchici ordinis, clerus ſæcularis præcedat
regularem in genere; Ideoque clerici Eccleſiæ
collegiatæ, vel etiam ſimplicis modernæ, dignio-
rem occupant locum ſupra regulares quantum-
vis in loco antiquos, quoniam dicta contro-
verſia eſſe non dicitur inter ſingularium Eccleſia-
rum clericos, vel religioſos reſpectivè, ſed in-
ter unum, & alterum genus ſeu ordinem in uni-
verſum C.

Benè tamen quæſtio cadere ſolet, ſuper jure
deferendi cruces, an ſcilicet in proceſſionibus,
quæ fiunt ratione funerum, regulares proprias 63
cruces erigere poſſint, vel potius ſub unica Ec-
cleſiæ Cathedralis, vel majoris loci, incedere
debeant; Atque regula eſt, ut omnes ſub unica
cruce incedant, niſi conſuetudo aliter ſtatuat, In
aliis verò proceſſionibus, ac ſolemnitatibus, ſin-
guli proprias cruces deferant, ita tamen, quod
ſi in eadem Civitate plures exiſtant ejuſdem Reli-
gionis conventus, vel domus, omnes ſub unica
conventus antiquioris cruce incedant, ut adverti-
tur infrà in proximè ſequenti inſpectione ſuper
controverſiis inter ipſoſmet regulares diverſa-
rum Religionum profeſſores, quamvis & id non
ad hanc Sac. Congregationem Regularium, ne-
que ad illam Concilii, ſed ad ſuperius enuncia-
tam Rituum, decidendum pertineat, atque in
ea hujuſmodi quæſtiones peragi ſoleant D.

In eadem quoque Rituum Congregatione, ut
plurimum peraguntur illæ controverſiæ, quæ fre-
quenter cadunt inter regulares, & parochos, alia-
rumque Eccleſiarum clericos ſuper proceſſioni-
bus, & ſolemnitatibus, quas regulares, vel in 64
vim privilegiorum, vel in vim conſuetudinis
peragere velint etiam extra propria clauſtra, ſeu
ſepta; Quinimmo etiam in propriis Eccleſiis, vel
ſeptis, quod quandoque parochi, vel clerici ſæ-
culares impedire prætendunt ratione averſionis
concurſus populi, quia nempè eadem functio ce-
lebretur in parochia, ſeu alia Eccleſia ſæculari,
ſuper quo certa, & determinata regula dari non
poteſt, cum totum pendeat, vel a conſuetudi-
ne, vel a privilegiis, vel a populorum, & loco-
rum qualitate, aliiſque facti circumſtantiis E.

Super jure celebrandi miſſas, inter clericos ſæ-
culares, & regulares (ſecluſo etiam jure paro- 65
chiali) quæſtiones cadere ſolent, quia nempe re-
gulares prohibeant, ne clerici ſæculares capella-
nias in eorum Eccleſias obtineant, ſeu miſſas ce-
lebrare valeant, & econverſo ſæculares regulari-
bus, Deciſum tamen pariter eſt, ut id prohiberi
non poſſit, nec debeat, quodque aliud in ſummo
(parum tamen commendabili) rigore prætendi
non valeat niſi, ut celebrare volentes, contribu-
ere teneantur in expenſis de ſuper neceſſariis,
candelarum, hoſtiarum, vini, paramentorum, &
clericorum, ſive inſervientium; Dummodo ta-
men agatur de capellaniis manualibus nullum ti-
tulum præbentibus, ac æquipolentibus illi miſſa-
rum celebrationi, quæ ex devotione, vel pro
diurna eleemoſyna fiat; Secus autem ubi de cap-
pellaniis, vel beneficiis perpetuis in titulum,
cum tunc intret diverſa ratio prohibitionis bene-
ficiorum ſæcularium in Eccleſia regulari, vel
è contrà, ſeu incompatibilitatis, ut ſæculares re-
gularia, vel regulares ſæcularia obtineat be-
neficia F.

Quampluſes aliæ (quamvis magis raræ) inter 66
clericos ſæculares, & regulares oriri ſolent con-
troverſiæ, etiam quandoque ſuper jure quæſtu-
andi, quæ tamen ea conſuetudine, vel ea privile-
giis determinationem recipiunt.

IV. De

X. *tit. de paroch. diſc. 25.*
Y. *ibidem.*
Z. *eod. diſc. 25. de paroch.*
A. *Et idem locis proximè citatis.*
B. *Barboſ. de jur. Eccl. lib. 3. cap. 20. num. 63. & in ſumm. Apoſtol. deciſ. collectan. 393. num. 4.*
C. *ſub. tit. de præminent. diſc. 24. & infra hoc tit. diſc. 19.*
D. *dicto tit. de præminent. diſc. 25. & infra dicto tit. 19.*
E. *Barboſ. in ſumma Apoſtol. deciſ. collectan. 603. & faciunt quæ habentur ſub tit. de præminent. diſc. 20.*
F. *tit. de legatis diſc. 25.*

I V.

De controverſiis inter ipſos Regulares diverſarum Religionum.

FRequentiores quæſtiones huic Sacræ Congre-
gationi Regularium congruæ, cadunt inter
67 plures Religiones, ſeu earum profeſſores, quæ
percutiunt novas fundationes Monaſteriorum, &
Conventuum, quibus ſe opponant Religioſi alia-
rum religionum, qui in eodem loco, vel in aliis
ibi adjacentibus habeant jam Monaſterium, vel
Conventum, eorumque propterea intereſt aliam
Religionem non introduci; Idque duplicem ha-
bet inſpectionem, Unam ſcilicet, ubi agatur
de oppoſitione religioſorum unius loci, ne
fiat erectio in altero contiguo; & alteram, ubi
de illa religioſorum ejuſdem Civitatis, vel loci,
in quo nova erectio facienda ſit.

Quatenus pertinet ad primam, ea percutit ſo-
lùm Religiones mendicantes per veritatem, non
autem per fictionem ſeu privilegium juxta hujuſ-
modi mendicantium diſtinctionem, de qua in-
68 fra *cap. 6.* quia nempè ex actuali diurna oſtiaria
mendicitate omnino vivant; ſivè etiam, ubi bo-
norum, ac reddituum capaces, eis tamen non
ſufficienter proviſis, pro conſuetudine, ex men-
dicitate victum in notabili parte obtineant; Tunc
etenim, inter plura requiſita in novis fundationi-
69 bus neceſſaria, quæ ſunt; Primò conſenſus Apo-
ſtolicus, Secundò ille Epiſcopi ſeu Ordinarii loci,
Tertio parochi, & cleri; Quartò populi; & quin-
tò ille religioſorum ejuſdem loci, juxtà alteram
inſpectionem, de qua infra; & ulterius ex Apo-
ſtolicis Decretis, requiritur etiam conſenſus re-
ligioſorum habentium conventus, vel domos in
aliis locis adjacentibus infra ſpatium quatuor
milliarium, idque ratione præjudicii, quod
à eis infertur ſuper quæſtuatione, ac elee-
moſynis aliiſque oblationibus, & emolu-
mentis G.

De his autem quæſtionibus in iſta Sacra Con-
gregatione tractari contingit; Tum quia conſen-
ſus Apoſtolicus per ejus organum, ſeu omnino
70 prævia ejus conſultatione præſtari ſolet; Tum eti-
am quia hujuſmodi aliorum regularium, ac eti-
am Ordinarii, vel parochi, ſeu cleri oppoſitio-
nes examinare ſolet, & quandoque eas rejicere,
illorumque conſenſum ſupplere; Quando ſcilicet
juſta cauſa ità ſuadeat, quia nempe, oppoſitio
ex parum rationabili motivo ſequatur; Sive ubi
etiam juſtum habeat motivum, adhuc tamen ju-
dicetur quod præponderent alia motiva, quæ
novam fundationem exigant; H. Ideoque certa,
& determinata regula generalis de ſuper tradi
non poteſt, cuicumque caſui applicabilis; cum
determinatio, pro ejuſdem Sacræ Congregatio-
nis prudenti arbitrio, ex facti qualitate, ſingu-
lorumque caſuum circumſtantiis pendeat, benè,
ponderando ea, quæ hinc indè urgeant, atque
præponderantia attendendo.

Super diſtantia verò, ſeu menſuræ modo qua-
tuor milliarium diſputari ſolet, circa utrumque
terminum, à quo ſcilicet, Et ad quem; & an à ſi-
tuatione Conventuum, in quibus exiſtant, vel
71 reſpective deſtinati ſint, vel ab ipſis Oppidis, ſeu
locis inhabitatis; Cum etenim Minores præſer-
tim Obſervantes, vel Capuccini, inter quos fre-
quentius hujuſmodi quæſtiones oriuntur, ac ſimi-
les Mendicantes per veritatem, pro frequentiori
ſtylo, præſertim ubi non agatur de magnis Civi-
tatibus, procul a ſæcularium habitatione, ſol-
tim per quandam imaginem anachoritici Inſtituti
vivere ſoleant; Hinc propterea, notabilis diffe-
rentia diſtantiæ dignoſcitur, an uno, vel altero
modo fieri debeat menſura; Probabilius tamen
eſt, ut ipſorum Oppidorum, ſeu locorum, in
quibus populi reſpectivè vivant, ratio habenda
ſit; Ex ea congrua ratione, quod cum hæc di-
ſtantia certam rationem habeat, ſeu certum
finem, vel effectum percutiat, circa præjudicium
ſcilicet quæſtuationis, & eleemoſynarum; Ideo-
que immorandum non eſt in ſola materialitate di-
ſtantiæ inter unos religioſos & alios, ſed inter
populos, à quibus eleemoſinæ obtinentur I.

Atque ex eadem ratione, probabilius eſt, at-
que ita per hanc Sacram Congregationem,
quandoque determinatum fuit, ut hæc menſura,
non per aërem, neque recta via per campos, ſive 72
per hortos, ac ſemitas parum uſitatas ſed per
vias publicas magis frequentari ſolitas, fieri de-
beat L.

Eaque fiat more Romano, qui legalis eſt,
nempe ut quodlibet milliare conſtituatur ex mil-
le paſſibus, & quilibet paſſus ex quinque pedi- 73
bus latinis, & quilibet pes ex ſexdecim digitis
juxtà pedis delineationem, quæ juxtà antiquo-
rum traditionem habetur inſculpta in lapide affixo
in quodam loco fori Capitolini, neglecta conſue-
tudine loci ſuper diverſo modo menſurandi, Ex
ea congrua ratione, quod cum de hoc agendum
ſit, ad effectum practicandi Apoſtolicum Decre-
tum Clementis VIII. idcircò attendenda venit
illa diſtantia, quam veriſimiliter in animo habue-
runt idem Pontifex legis auctor, & illi qui in Urbe
ejus conciliarii fuerunt M.

Cumque iſta, & aliæ circumſtantiæ principa-
liter attendi ſoleant, ſpectato fine, ſeu effectu ut
ſuprà, hinc proindè, iſta diſtantia potius mo-
raliter, quàm phyſicè attendi ſolet; incongru- 74
um ſiquidem eſſet, quod, ſi caſus præberet, ut
ob aliquam modicam palmorum differentiam, iſti-
us diſtantiæ affirmativa, vel negativa reſultaret,
aliæ autem rationes, vel circumſtantiæ erectio-
nem exigerent, vel reſpectivè prohiberent, rati-
one præjudicii quod aliis reſultat, ita judaico
more in ſola littera, ſeu formalitate immoran-
dum eſſet.

Quo verò ad alteram inſpectionem, oppoſitio-
nis, quæ novæ fundationi fieret, per alios reli-
gioſos in eadem Civitate, ſive in eodem loco
exiſtentes, frequentius id provenit à privilegiis, 75
quibus directe, vel per communicationem, po-
tiantur, Religiones ſe opponentes, ne ſcilicet
infra certum cannarum ſpatium, novæ fundatio-
nes fieri poſſint; Iſtoque caſu probabilius eſt,
magis que receptum, ut per aerem diſtantiæ men-
ſura fieri debeat; Et nihilominus iſto etiam caſu,
cum debita proportione intrat idem, quod in
præcedenti inſpectione obſervatum eſt, ut ſcilicet
moraliter id attendi debeat, ſpectato fine, ſive
effectu, ob quem privilegia prodierunt, quod-
que præcluſum non remaneat Sac. Congregatio-
nis arbitrium ex cauſa magis præponderanti,
cum oraculo Sanctiſſimi ſuper diſpenſatione hu-
juſmodi privilegiorum oppoſitionem rejicere.

Ex dicta igitur congrua ratione, ut non ſola
materialis diſtantia, ad litteram judaico more at-
tendi debeat, ſed principaliter inſpici finis ſeu
effectus, ob quem ita ſtatutum eſt Rationabiliter
pluries determinatum fuit, tam per iſtam ſacram

Congre-

G. *hoc tit. diſc. 29. & 31.*
H. *locis proximè citatis.*

I. *dicto diſc. 31. hoc tit.* L. *ibidem.*
M. *eod. diſc. 31. hoc. tit.*

Congregationem, quàm per Rotam, ut hæc prohibitio, non percutiat illas Regularium domos, quæ pro ſola habitatione perſonarum ad formam hoſpitii, acquirantur ſeu fundentur cum interno oratorio, ad effectum miſſas, aliaque divina privatè, pro eorum ſpirituali uſu celebrandi, quoties non erigatur Eccleſia formalis, cum janua in via publica, ita ut divina publice peragantur, atque ſacramenta miniſtrentur, publicæ quæ fiant conciones, aliæque functiones, unde propterea intret ratio ſpiritualis æmulationis, ac diverſionis populi. N.

Atque hinc etiam manat, ut nil referat, an nova aliorum religioſorum manſio in loco, in
77 propria, vel in aliena conducticia domo ſequatur, quoniam punctus eſt in effectu ut ſuprà. O.

Inter religioſos Monaſteriorum, ſeu Conventuum jam in loco exiſtentium, quæſtiones, huic pariter S. Congregationi congruæ cadunt, vel circa modum quæſtuandi vel circa functiones ſpi-
78 rituales, ac ſolemnitates ſuper eadem celebritate alicujus Sancti, ſeu ſuper eadem invocatione, vel ſuper piarum Societatum, ſeu Congregationum erectionibus, in quibus eadem ſpiritualis æmulationis ratio ſuper populi concurſu, vel diverſione cadat, quod etiam inter clericos ſæculares contingit; idque certam ac determinatam regulam generalem non recipit, cum pro ſingulorum caſuum qualitate, ac circumſtantiis, ſpectato fine, ſeu effectu, de quo ſuprà, pro arbitrio id decidi ſoleat. P.

Super delatione ejuſdem habitus, vel ſimilis, aut alicujus ſigni, quæſtiones quoque cadunt, pro facti qualitate etiam decidente, ſpectato pa-
79 riter fine, ſeu effectu, nè ſcilicet ita confuſiones oriantur, & nè ſcandala, quæ in populo ex magis licentioſa vita religioſorum unius inſtituti reſultare poſſunt, præjudicium alteri inſtituto, vel Religioni cauſent, ideoque tunc prohibendum eſt. Q.

Temporalium bonorum quoque, oriri ſolent quæſtiones inter unam, & alteram Religionem, ſive ejuſdem Religionis diverſa Monaſteria, quan-
80 do contingat, ut religioſus ab uno ad alteram transferatur; Idque pariter certam non recipit regulam generalem, cuicumque caſui applicabilem, ſed ex qualitate tranſitus, aliiſque circumſtantiis determinationem expectat, ita ſe regulando cum reſolutionibus alias per eamdem Sacram Congregationem captis, cum debita tamen combinatione circumſtantiarum facti, debitaque caſuum proportione, ac reſolutionum applicatione non autem ut reſolutiones in aliquibus caſibus ſequutæ, quibuſcumque aliis indiſcrete applicandæ ſint. R.

Quia verò, quandoque contingit, ut plures Religiones, vel Congregationes, ſimul uniantur; Id aliquando controverſias inter eaſdem ita unitas producere ſolet, vel ſuper unionis diſſolutio-
81 ne, vel ſuper Prælaturarum aſſequutione, cum ordine turnario, cum ſimilibus, ſuper quibus pariter, certa regula dari non poteſt, cum totum pendeat à facti qualitate, & circumſtantiis, ex quibus S. Congregationis arbitrium eſt regulandum juxta conſimilium caſuum contingentias, ac reſolutiones, de quarum aliquibus in meis annotationibus habetur; De facili autem diſſolutio concedi ſolet, cum hujuſmodi unio, poſt exortas diſcordias, multa pariat inconvenientia. S.

Tanquam diverſæ de facto frequenter reputari ſolent, cum acribus controverſiis inter eas, illæ Religiones, quæ de jure pro una habendæ ſint, ut (ex. gr.) eſt Religio Minorum Obſervantium de
facto diverſa inter Obſervantes, qui de Familia di- 82
cuntur, ac alios cujuſdam ſtrictioris inſtituti, qui Reformati appellantur, tam ſuper libero tranſitu religioſorum de uno ordine ad alterum, quam ſuper illis prælaturis, & muneribus, quæ utique communia ſint, ſive ſuper quibuſdam aliis præeminentiis. T.

Præcedentiæ quæſtiones, quoque inter Religiones ipſas in univerſum, ſive inter ſingulorum locorum Conventus frequentes eſſe ſolent occaſione interventus in publicis proceſſionibus, vel
funeribus, aliiſque functionibus; De iſtis tamen, 83
non ad iſtam Congregationem Regularium, ſed alteram Rituum agere pertinet; Atque licet ante Conſtitutionem Gregorii XIII. magna deſuper dignoſceretur opinionum diverſitas, ſtantibus præſertim aliquarum Religionum privilegiis precedentiam concedentibus, ac etiam ob nimiam controverſam originem, ſeu antiquitatem, ex qua ſupponebatur, ut præcedentiæ ordo regulari deberet; Hujuſmodi tamen quæſtiones, in magna parte ſubtulit dicta Conſtitutio, quæ in primis mandat, ut antiquæ legitimæ conſuetudini, ubi extet, deferri debeat; Et meritò, cum in iſta præcedentiæ materia, obſervantiæ nimium deferendum veniat, eaque principatum obtinere videatur. V.

Ubi verò conſuetudo deſit, ſive quod pacifica & legitima dici non valeat, tunc diſponitur, ut in ſingulis locis, attendi debeat antiquitas receptionis, ſeu fundationis, ut ſcilicet ille Ordo, qui prius in loco receptus eſt, ac Monaſterium fundavit, digniorem occupet locum, Religionis antiquitate, vel privilegio firmo, remanente in actibus ſingularibus explicandis, non per ſingulorum Conventuum religioſos collegialiter, ac in forma univerſitatis, ſed per ſingulos Religioſos, juxta illum ordinem, quem Prælati, vel Conſervatores generales ſervant in Capella Pontificia aliiſque functionibus. X.

De quæſtione autem præcedentiæ inter Religionum Generales, & Prælatos utriuſque Signaturæ
referendarios habetur infra *in miſcellaneo Eccleſ.* ubi 84
de Epiſcopis, & Prælatis, ac etiam inſinuatur *ſub tit. de judic. in relatione, & praxi Curiæ*, occaſione agendi de utraque Signatura, Gratiæ, & Juſtitiæ.

Inter plurium Religionum Profeſſores jam defunctos, quibus tanquam Beatis Eccleſia cultum præſtari poſſe conceſſerit, occaſione ſolemnis canonizationis factæ de anno 1671. per Clementem X. quinque Sanctorum, præcedentiæ
quæſtiones noſtris temporibus excitarunt Regu- 85
lares (qui ex piorum diſpoſitionibus, ac eleemoſynis, de victu & veſtitu, ac habitatione proviſi, ſuſtentationis propriæ familiæ, aliarumque Mundi rerum onus non ſentientes, de facili in hujuſmodi piis quæſtionibus ſe occupant;) Atque juxta meum votum, prodiit reſolutio, ut non attenta mortis, vel Beatificationis antiquitate, in eorumdem Sanctorum ordine, ſeu hierarchia, puta inter æquè Confeſſores, vel reſpectivè inter æquè Martyres, ſervaretur idem ordo hierarchicus, qui inter Eccleſiæ militantis miniſtros, ſeu milites ſervatur, ut ſcilicet (ut ſupra inſinuatum eſt,) univerſus clerus ſæcularis præcedat clerum

B Regu-

N. *hoc tit. diſ. 30. & 31.* O. *eod. diſc. 33.*
P. *ſub tit. de præeminent. diſ. 10.*
Q. *hoc tit. diſc. 20. & 37.*
R. *hoc tit diſc. 38. & 39.* S. *hoc tit. diſc. 5.*
T. *hoc tit. diſc. 20. & 37.*
V. *hoc tit. diſc. 19. & ſub tit. de præeminent. diſc. 24. & 25.*
X. *eiſdem locis proxime citatis.*

Digitized by Google

regularem, & conſequenter Sancti de uno clero præcedant illos de altero, inter ipſos autem ejuſdem cleri, ſeu hierarchici ordinis, ſervetur antiquitas ex Beatificatione deſumenda, *ut infra in miſcellanea.*

Adhuc tamen dicta Gregoriana Conſtitutio hujuſmodi quæſtionibus omnimodum non dedit finem, eaque non obſtante plures exoriri ſolent 86 controverſiæ, præſertim verò, ubi contingat, ut ejuſdem Religionis plura in eadem Civitate adſint Monaſteria, quarum aliqua antiquiora, aliqua verò recentiora ſint; Intermedia vero adſint aliarum Religionum Monaſteria; Atque ubi de proceſſionibus generalibus agatur, in quibus omnium Monaſteriorum religioſi interveniunt, tunc plana res eſt, cum omnes ejuſdem Religionis, vel Inſtituti profeſſores, ſub unica antiquioris Monaſterii, vel Conventus cruce incedant, ideoque unum corpus repræſentent; Quæſtio autem eſt ubi contingat, ut in funeribus, aliiſque privatis proceſſionibus, quæ ex devotione peraguntur, invitentur ſolum, ac interveniant religioſi conventus recentioris, non autem illi antiquioris, an ſcilicet ex propria, vel ex alterius fundatione locus metiri debeat; Atque per Sacram Rituum Congregationem, me ſcribente, deciſum fuit, ut idem locus antiquæ fundationis retineatur, ne eadem Religio apud populum has diſtinctiones non callentem, modo in loco digniori, & modo in altero minus digno cernatur; Ac etiam quia univerſa Religio cum prima fundatione locum ita occupaſſe videtur, recentiores que conventus tanquam antiqui membra, ſeu dependentiæ quodammodo cenſeri debeant. Y.

Super fundatione item Monaſterii, vel Conventus in loco, quæſtio inter diverſas Religiones eſſe ſolet, non cumulativè pro pluribus fundatio- 87 nibus, ut ſupra, ſed privativè, quia nempe, vocata per diſponentem una Religione, ſub lege fundationis intra certum tempus faciendæ, eaque non ſequuta, vocata ſit altera; Per quem ſcilicet actum conditio fundationis adimpleta dicatur, ad effectum, ut alterius ſubſtitutio deficiat, nec ne; Idque me ſcribente diſputatum fuit in hac Sacra Congregatione Regularium, atque deciſum, ut non omnino formalis, ac perfecta fundatio, cum omnium requiſitorum interventu intra præfinitum tempus, neceſſaria ſit, ſed ſufficiat initiatio, ſeu ille actus præparatorius, qui deſuper haberi ſolet, ad acceptationem denotandam, Itaque dici meretur quæſtio potius facti, & voluntatis quam juris, certam, ac determinatam non recipiens regulam cuicumque caſui applicabilem, ſed pro facti qualitate, ac ſingulorum caſuum circumſtantiis recipiens determinationem, quoniam voluntas diſponentis varia eſſe poteſt, atque validam, ac perfectam fundationem in conditione ponere potuit, ut quandoque praxis docuit. Z.

V.

De controverſiis inter ipſos Regulares ejuſdem Religionis, ſeu inter Religioſum, & Religionem.

AD tres ſpecies frequentius quæſtiones, inter ejuſdem Religionis, ſeu plurium ſimul unitarum, unicam ita conſtituentium, profeſſores, 88 inter ſeipſos, vel inter eos, ipſamque Religionem reſtringi ſolent; Primò nempe ſuper præcedentia, aliiſque præeminentiis inter ſingulos; Atque de his præcedentiæ, vel præeminentiarum quæſtionibus privatis, quæ eccleſiaſticos ritus in genere non percutiunt, non ad Sacram Congregationem Rituum, ſed ad iſtam Regularium agere pertinet; Secundò ſuper electionibus, quæ in Capitulis generalibus, vel provincialibus, aut etiam conventualibus ſequuntur de Prælato Generali, vel Provinciali reſpective, ſive de localibus Superioribus, aliiſque Prælatis & Officialibus; Et tertio ſuper nullitate profeſſionis, quam intentet profeſſus, vel cum Religione, quæ illi ſe opponat, vel cum intereſſato; Quamvis etenim aliæ non deſint ſpecies controverſiarum, illæ tamen magis raræ ſunt.

Quatenus pertinet ad primam; Impoſſibile eſt, certam, ac determinatam regulam generalem, cuicumque caſui applicabilem deſuper ſtatuere, 89 cum totum pendeat; Vel à ſingularum Religionum legibus ſcriptis, vel non ſcriptis; Vel à ſingulorum caſuum particularibus circumſtantiis; Præſertim verò ubi agatur de illis præeminentiis, quæ remaneant ob jam obtentam prælaturam, quomodo ſcilicet iſta eſſe debeat. Z.

Sive ubi graduatorum numerus præfinitus in una provincia adſit, in altera verò non, quomodo inter eos præcedentiæ ordo ſervari debeat, cum ſimilibus; de quorum aliquibus in meis 90 particularium caſuum adnotationibus, ſeu diſcurſibus actum habetur; A. Aut inter ſuperiores locales, & Generalis ſocios, vel miniſtros. B.

Super ſecunda ſpecie, pariter impoſſibile eſt, certam regulam generalem ſtatuere, cum determinatio etiam pendeat à ſingulorum caſuum qualitate, ac particularibus circumſtantiis, ex quibus, attentis legibus particularibus Religionis, vel regulis generalibus juris communis, 91 quas in hac electionis materia habemus, inſpiciendum eſt, an electio canonica ſit, necnè; ejuſque forma bene ſervata; Sive an & quando inter plures Nationes, vel Provincias benè ſervetur alternativa, ſeu ordo turnatus, qui in 92 ea religione ſervari debeat in electione paſſiva; Vel an aliqua Religionis pars facultatem eligendi Generalem præſcripſerit, cum ſimilibus, de 93 quorum aliquibus pariter in meis particularium caſuum notis, vel diſcurſibus actum eſt. C.

Illud tamen generaliter inſinuando, quod cum hæc Sacra Congregatio, more Principis potius, quàm Judicis, rigoroſis legum cancellis adſtricta non ſit, ſed cum prudentialibus legibus frequenter procedere ſoleat; Hinc proinde ſæpius contingit, ut electio quamvis de ſtricta juris cenſura 94 invalida cenſenda ſit, adhuc tamen quandoque revalidari ſoleat, ubi, non ex vitio perſonæ, minuſque ex vitio culpoſo, ſeu peccaminoſo actus, ſed ex ſola juris ſubtilitate, nullitas proveniat; Quoties dignoſcatur, quod 95 electio de perſona digna ſequuta ſit; D. Quod tamen, ut dictum eſt, ex ſingulorum caſuum circumſtantiis prudenti arbitrio penſari ſolitis, varias recipit determinationes, ſecundum loca & tempora, aliaſque contingentias.

Facti potius, quoque, quàm juris eſt tertia ſpecies quæſtionum frequenter contingibilium, ſuper profeſſionis nullitate, quæ; Vel ex novitiatus non legitimè peracti; Sive ex defectu legi- 96 timi, ac liberi conſenſus; Aut ex defectu ætatis, vel ſimili, invalida prætendatur, cum totum pendeat

Y. ... tit. de præminent. diſc. 25. & hoc tit. diſc. 19.
Z. hoc tit. diſc. 34.

Z. hoc tit. diſc. 16. 17. 18.
A. eod. diſc. 18. B. hoc tit. diſc. 16.
C. de hac materia electionis activa & paſſiva, ac alternativa, vel turno, & aliis hoc tit, à diſc. 2. uſque ad 14. & ſub tit. de Canonic. & Capitulo pluries, & ad S. C. Trid. ſeſſ. 25. de Regular. cap. 6.
D. hoc tit. diſc. 3. & 4. & ſſ. & dicto tit. de Canonic. & Capit. diſc. 27.

Digitized by Google

dcat ex facti cirſumſtantiis, ex quibus etiam
pendet inſpectio revalidationis, quæ ex quin-
quennali geſtatione habitus, aliiſque actibus
profeſſo congruis, deduci ſolet; E. Sive an juſtæ
accedant, necnè cauſæ reſtitutionis in integrum
adverſus quinquennium, ob cujus lapſum, Sacr.
Concilium Tridentinum audientiam denegat,
atque judicandi poteſtatem adimit; ideoque im-
poſſibile quoque redditur, certam-regulam gene-
ralem deſuper ſtatuere; Aliqua verò materiæ no-
titia, ſi non omnimoda, in magna tamen parte
haberi poterit ex iis, quæ in eiſdem meis particu-
laribus notis habentur F.

In quibus etiam habetur, an id, quod per
profeſſurum datur Religioni, vel Monaſterio, ſi-
97 moniam ſapiat, necne. G.

Prout in eiſdem ſuo hac regularium ſede agitur
de pleriſque aliis quæſtionibus, puta de quæſtua-
98 tione inter unius, vel alterius provinciæ, ſive uni-
us, vel alterius conventus religioſos inter certos
fines; H. Aut ſuper ipſarum provinciarum, vel
99 ſinium diviſionibus; I. Vel ſuper proviſionibus
Prælatorum, quæ in eadem Prælatura, vel mu-
nere fiant per Papam, & per Generalem, quæ
ſcilicet prævalere debeat, L. cum omnia pende-
ant à facti qualitate, ac ſingulorum caſuum cir-
cumſtantiis.

Religio præſertim militaris Hieroſolymitana,
plures producere ſolet quæſtiones, quæ ſæcula-
100 rium potiùs, quam Regularium more, priùs in
ejuſdem Religionis Linguis, vel reſpective, Ordi-
natio, & completo Conſiliis, peragi ſolent, de-
inde verò in forma judiciaria & contentioſa, in
Signatura Gratiæ pro appellationum commiſſio-
nibus, quæ Rotæ dirigi ſolent, Quod etiam in ali-
quibus aliis militaribus Religionibus, quando-
que (licèt rariùs) praxis docere ſolet; Ideoque
non de facili in iſta, vel aliis Congregationibus
audiuntur hujuſmodi quæſtiones, quæ, vel inter
ipſos milites, vel capellanos, ac reſpectivè ſervi-
entes, eſſe ſolent ſuper Commendis & dignitati-
bus, cum ordine antianitatis, vel reſpectivè cum
qualitate benemerentiæ in concurſu obtinendis,
ideoque ſub beneficiali materia potius de his
agitur. M.

Vel ſuper ſufficienti juſtificatione generoſæ no-
bilitatis, aliiſque requiſitis pro aſſequutione præ-
ſertim habitus Juſtitiæ, idque pariter certam re-
101 gulam non recipit, cum ex facti particulari qua-
litate totum pendeat. N.

Super paſſiva inteſtabilitate particularium Reli-
gioſorum, cum ipſa Religione, ejuſque ſuperio-
ribus diſputari ſolet, ne ſcilicet legata, aliaſque
102 diſpoſitiones ſub exequutoriæ, vel diſtributionis
piæ prætextu, obtineant ob fraudem, quæ voto
paupertatis, ac prohibitæ proprietati fieri valet O.

An autem Religioſus, teſtamentarii exequuto-
ris munus acceptare, ac exercere valeat, eſt ſub
quæſtione, cujus deciſio à variis pendet diſtin-
103 ctionibus, ideoque ex facti qualitate regulanda
venit, certamque determinationem non recipit P.

De Apoſtatis quoque, & ejectis, atque incor-
rigibilibus, pluries agi contingit, cum quibus
pro ſingularum Religionum Inſtituto, ſeu legi-
bus procedi ſolet, ſive cum generalibus Decretis,

quæ deſuper habentur apud modernos Collecto- 104
res, apud quos facilè eſt in caſus occurrentia
reperire cum occaſio non dederit de his peragere.

VI.

De controverſiis inter Regulares, & privatos ſæculares, ſuper rebus temporalibus, & aliis.

INter illas controverſias, quæ in iſta Regulari-
um Congregatione, inter regulares, & ſæcula-
res, ſummariè, & abſque figura judicii peragi
ſolent; Sunt illæ, quæ ſcandali occaſionem, vel 105
diſciplinæ regularis corruptionem, ſeu præjudi-
cium cauſare poſſunt, putà ſuper jure expellendi
à domibus, quæ Monaſteriis, vel Conventibus re-
gularium proximæ ſint, meretrices, aliaſque per-
ſonas ſcandaloſas.

Sive ſuper jure impediendi vicinis, ne altiùs
eleventur eorum domos, ac ædificia, ex quibus
proſpectus, vel introſpectus activus, vel paſſivus
in regularium cellas, & clauſtra, vel hortos, ali- 106
aſque officinas haberi valeat, unde propterea ex
hujuſmodi aſpectu, vel introſpectu activo, vel
paſſivo, ſcandali, vel tentationis occaſio reſultet;
Aut ubi de jam conſtructis ædificiis agatur, con-
ſulendo, ut idem proſpectus, vel introſpectus
tollatur Q.

Quamvis etenim iſtud, pro frequentiori con-
tingentia, peculiare ſit privilegium Monaſterio-
rum monialium, in quibus majus viget periculum,
non ſolùm diſciplinæ regularis, ſed etiam virgi-
nalis pudoris, vel honeſtatis, ideoque major
ſubeſt ſcandali ratio, ac propterea, rejectis diſtin-
ctionibus deſuper tradi ſolitis, ſuper majori anti-
quitate Monaſterii, vel domorum reſpectivè, Aut
ſuper regula ſubſidii, ut ſcilicet vicinis id prohi-
bendum ſit, quando cum majori elevatione mu-
rorum Monaſterii, ſeu alias ex ejus parte conſuli
non poteſt, quaſi generaliter, & indefinitè hujuſ-
modi proviſiones capi ſoleant; Atque ſub quæſtio-
ne ſit inter D D. an ea, quæ de monialibus diſ-
poſita ſunt, in viris religioſam vitam profitentibus
quoque locum habeant, probabiliorque videatur
opinio negativa, quæ pro regula ſtatuenda ſit, ob
longam differentiæ rationem R.

Adhuc tamen refrænatum non eſt, etiam ordi-
narii Judicii arbitrium, multò verò magis illud
illius adeò ſupremi Magiſtratus, qui Principis
potiùs, quàm Judicis partes explere videtur, eti-
am cum Monaſteriis, vel Conventibus virorum,
eaſdem adhibere proviſiones, potiſſimè verò ubi
de illis agatur, qui ſtrictum profiteantur Inſtitu-
tum, pro facti qualitate, & circumſtantiis, ex qui-
bus hoc arbitrium regulandum eſt, ideoque certa,
& determinata regula deſuper ſtatui non poteſt S.

Hujuſmodi autem proviſiones per hanc Sacram
Congregationem indefinitè adhibentur, ſive vici-
ni ſint perſonæ eccleſiaſticæ æquè regulares, vel
ſæculares in temporali Ditione Eccleſiæ, in qua,
uterque gladius, ſpiritualis & temporalis in ea-
dem manu eſt; Extrà verò hanc Ditionem, in 107
Principum ſæcularium dominiis, circumſpectè
procedi ſolet, ubi agatur de puris laicis, qui in
hac prohibitione Rei cenſendi ſint; Quamvis ete-
nim de ſtricta juris cenſura, ſacrorumque Cano-
num, & Conciliorum, ſeu Apoſtolicorum de-
cretorum, diſpoſitione attenta, plurium D D. ſen-
ſus ſit, ut etiam loci Ordinarius, ſaltem cum re-
medio ſpirituali cenſurarum, ita inhibere valeat,
Attamen quia juxta aliquorum Principatuum

E. *de hac materia nullitatis profeſſionis hoc tit. diſc.* 41. *cum pluribus ſeqq.*
F. *loco proximè citatis.* G. *diſc.* 47. *&* 48.
H. *hoc tit. diſc.* 28. I. *hoc tit. diſc.* 27.
L. *hoc tit. diſc.* 8. *&* 9.
M. *ſub tit. de benefic. diſc.* 68. *&* 69.
N. *tit. de præeminent diſc.* 32. *& ſeqq.*
O. *ſub tit. de teſtam. diſc.* 56. *& ſub tit. de legat. diſc.* 27.
P. *eod. diſc.* 56. *de teſtam. & diſc.* 27. *de legat.*

Q. *ſub tit. de ſervitut. diſc.* 1. *&* 22.
R. *eod. tit. de ſervitut. diſc.* 18. *cum plur. ſeqq.*
S. *dicto. diſc.* 1. *&* 22. *de ſervit.*

leges, vel ſtylos id non de facili per ſæculares Magiſtratus permittitur, idcircò, quiquid ſit de hoc ſuper quo relinquitur locus veritati prudens conſilium reputatur, pro faciliori, ac celeriori hujus finis aſſequutione, rem cum delicatis quæſtionibus juriſdictionalibus non involvere, atque ita potiùs deſideratum effectum impedire, ſed conniventibus oculis permittere, ut ipſa Monaſteria, ſive ſint mulierum, ſive virorum, à ſæcularibus Magiſtratibus, contra laicos hujuſmodi petant proviſiones, piè, ac promptè in aliquibus Principatibus dari ſolitas, ita expreſſe diſponentibus eorum legibus particolaribus, ex quibus juris communis diſpoſitionem amphatam, aliqui D D. credunt, ut ita faciliùs, etiam favoſe virorum, idem recipiendum ſit T.

Super alienationibus bonorum, & jorium Monaſterii; Sive ſuper debitis à Prælato, vel adminiſtratore contractis, aut ſuper redditione rationum per ipſos regolares facienda de adminiſtratione, quæ Prælaturæ, vel alteri officio incum-
108 bat, audiuntur quoque in iſta Sacra Congregatione quæſtiones, inter ipſos Regulares; Potiſſimè verò, ac frequentius ad effectum incurſus pœnarum, & præſertim privationis officii, ac vocis activæ, & paſſivæ ex Statutis Religionis, vel ex Apoſtolicis Decretis, ſeu legibus reſultantium, ab alienationibus, vel ab æris alieni contractione V.

Ubi etenim de privatis quæſtionibus agatur, cum, ſæcularibus, ſuper validis, vel invalidis alienationibus, ſive ſuper debitis contractis cum eiſdem ſæcularibus, an ſcilicet obligent, nec ne
109 Monaſterium, ſive ipſoſmet religioſos, agi ſolet in forma judiciaria, & contentioſa coram Judicibus competentibus; Quamvis aliquando ipſis ſæcularibus ad hanc Sacram Congregationem recurrentibus, ea deſuper præviis opportunis veritatis informationibus providere opportunè quandoque ſoleat, cum ejus conſuetis legibus prudentialibus ad eorum regularium fidem conſervandam, & ne alias in indigentiis deſtituti ſint eo notabili beneficio, quod fidei obſervantia, & communis commercii libertas, ac ſecuritas præbet, atque ad id reflectendum eſt.

Hinc proinde in hujuſmodi caſuum occurrentiis frequenter diſputatis, laudare non conſuevi illos ſummos juris rigores, quibus mediantibus Monaſteria, vel ſucceſſores in Prælatura juridicè, ac citra juſtitiæ læſionem denegare poſſunt ſolutionem æris alieni contracti per prædeceſſorem Prælatum, vel alium adminiſtratorem, ſed mea conſuetudo fuit, frequentius conſulendi implementum, vel ſaltim honeſtum temperamentum pro fide, & libertate commercii conſervanda, quoties in ſæculari mutuante, ſeu aliàs credente, fraudis, & colluſionis probabilis ſuſpicio non urgeat, cum ſæpius verificari videatur vulgare dicterium, ſeu axioma, quod ſummum jus, ſumma injuria X.

Et quamvis in hac Sacra Congregatione Regulariom, ac in altera Concilii Tridentini, frequenter agatur de alienationibus, quæ per regulares faciendæ ſint; Sive de acceptationibus piorum
110 legatorum, cum perpetuis miſſarum & anniverſariorum onneribus, Aut de inveſtimentis pecuniarum, quæ ex eiſdem legatis, ſeu aliàs obveniant; Attamen id non percutit cauſas contentioſas cum ſæcularibus, ſed ſequi ſolet, vel ad ſatisfaciendum decretis generalibus ſacræ Congregationis Concilii, quæ vulgò dicuntur *de celebratione miſſarum*, aliiſque Apoſtolicis Conſtitutionibus, & decretis ſuper hujuſmodi legatorum & onerum acceptationibus, ac pecuniarum inveſtimentis Y.

Vel ad ſatisfaciendum diſpoſitioni *Extravagant. Ambitioſæ de rebus Eccleſ. non alien.* aliiſque prohibitionibus, quæ ſuper alienatione habeantur, præſertim per decreta generalia ejuſdem Sacræ Con- 111
gregationis Concilii, adimentia, vel reformantia illas facultates, quas ex privilegiis Apoſtolicis aliquarum Religionum Prælati in hac alienationis materia habebant, ad effectum ſcilicet habilitandi ac contrahendum, ac reddendi actum validum, cum illud Apoſtolicum beneplacitum, quod per Datariam, vel Secretariam Brevium ſuper alienatione bonorum Eccleſiæ expediri ſolet, in regularibus, pro ſpecie tamen, ſeu qualitate alienationum, ac Religionum reſpectivè, ſive pro diverſis Pontificum ſtylis ab iſta Congregatione, vel ab altera Concilii concedi ſoleat Z.

Aliæ verò forenſes quæſtiones, quæ inter regulares, & ſæculares haberi ſolent, vel ſuper retractatione bonorum male alienatorum, Vel ſuper inteſtatis, ac teſtatis directis, ac obliquis, 112
ſeu fideicommiſſariis ſucceſſionibus, Aut ſuper obſtantia, vel operatione renunciationum, ſive teſtamentorum, aliarumque diſpoſitionum, quas religioſi fecerint ante profeſſionem, cum ſimilibus, de quibus iuſta, peragi ſolet in Tribunalibus, & foris ordinariis in forma judiciaria, & contentioſa, cum tela judicii, ſolitoque proceſſu, quamvis aliquando iſta ſacra Congregatio pro facti qualitate hujuſmodi cauſas quoque ſummariè cognoſcere, ac tractare ſoleat, nimium tamen rarò, ac forte præter ejus inſtitutum, ſuæque erectionis legem diverſimodè diſponentem A.

Solùmque ubi de legatis, aliiſque piis diſpoſitionibus agatur ad favorem Religionum, quæ etiam in communi incapaces exiſtant, quæſtiones peragi ſolent, adhuc tamen frequentius in forma contentioſa in Tribunali Fabricæ Sancti Petri, & quan-
doque in ejuſdem Fabricæ Congregatione gene- 113
rali, ſuper capacitate ſcilicet, vel incapacitate, cum in caſu incapacitatis intrent facultates ipſius Fabricæ ſibi applicando hujuſmodi legata, aliaſque diſpoſitiones; Non ſemper tamen etiam in Religionibus incapacibus iſta incapacitas intrat; Vel quia illa percutiat perpetuam retentionem, non autem aſſequutionem ad effectum vendendi, & erogandi pretium in ejus quotidianas indigentias; Vel quia pia diſpoſitio ſit pro illis uſibus, pro quibus neceſſaria ſit pecunia in notabili quantitate, neque cum oſtiaria mendicitate conſuli valeat, puta pro conſtructione, vel refectione, aut ornatu Eccleſiæ, ſeu Conventus, vel pro ſacra ſupellectili Sacriſtiæ, aut pro infirmaria, vel pro libraria, ſive pro illis proviſionibus, quæ neceſſariæ ſunt ad veſtitum cum ſimilibus B.

Ubi verò agatur de Religionibus capacibus in communi; Receptum eſt, ut profeſſio in Religione non tollat jura ſanguinis, ac ſucceſſionis, perinde ac ſi perſona eſſet in ſtatu ſæculari, idcoq; non ſolum in ſucceſſionibus inteſtatis, vel teſta- 114
mentariis directis, ſed etiam in illis fidei commiſſariis, quæ agnationis, ac familiæ favore ordinatæ ſint, niſi expreſſa, vel tacita, ſeu conjecturalis accedat

T. *apud Rovit. deciſ. 92. cum aliis, de quibus locis proximè citatis.*
V. *hoc tit. diſc. 54. & 55. & ſub tit. de cred. diſc. 82. & 83.*
X. *ibidem.*
Y. *agitur ſub tit. de donat. diſc. 24.*
Z. *tit. de alien. & contract. prohib. d. 9. & 12. & hoc tit. diſc. 55. & ſeqq.*
A. *Conſt. 74. Sixti V. & habetur lib. ſequ. in relatione, & praxi Curiæ.*
B. *hoc tit. diſc. 35.*

accedat contraria diſponentis voluntas, quam
hodie in foro, extra controverſiam receptum eſt,
validam, ac ſervandam eſſe, rejecta opinione ne-
gantium hanc poteſtatem C.

Sive ubi non obſtent renunciationes, vel aliæ
diſpoſitiones factæ per ipſos religioſos ante profeſ-
ſionem, ſuper quarum validitate, vel operatio-
ne, ſive interpretatione, quæſtiones eſſe ſolent,
115 quaſi quod renunciationes, quæ fiant per ingreſ-
ſuros Religionem, majorem habeant operationem
quàm illæ, quæ fiant per ſæculares adhuc in ſæcu-
lo permanſuros, ut etiam in propria renunciatio-
num ſede habetur, cum deſuper certa, ac determi-
nata regula generalis ſtatui non valeat, ex quo de-
ciſio ex ſingulorum caſuum particularibus circum-
ſtantiis pendet D.

Prout etiam circa teſtamenta, aliaſque diſpoſi-
tiones per ultimam voluntatem quando ſcilicet
116 perfectionem, ac irrevocabilitatem recipiant, an
per mortem civilem, quæ ex profeſſione reſultat,
vel mors naturalis potius expectanda ſit; Atque
prior pars probabilior, magiſque recepta videtur,
niſi facti circumſtantiæ aliud ſuadeant E.

Cum autem Sacrum Concilium Tridentinum in
renunciationibus, aliiſque diſpoſitionibus, cer-
tam præſcripſerit formam, atque præſertim in Ita-
lia frequentia ſint Statuta certam formam in do-
nationibus, aliiſque contractibus præſcribentia,
117 præſertim in minoribus, ac mulieribus; Hinc pro-
inde ſuper hujuſmodi actuum validitate, vel inva-
liditate ex unius, vel alterius formæ defectu
quæſtiones audiuntur, ſuper quibus certa regula
ſtatui non poteſt, cum ex facti circumſtantiis,
ac pleriſque diſtinctionibus deciſio pendeat,
neque de his in hac ſacra Congregatione agi
ſoleat F.

Prout etiam quæſtiones audiuntur ſuper inte-
118 ſtata ſucceſſione in bonis ipſius, religioſi, qui ante
ſolemnem profeſſionem in ſtatu novitiatus obie-
rit; G. Aut inter ſæculares, ipſumque religio-
ſum, vel ejus reſpectivè Religionem, ubi ex cauſa
119 Epiſcopatus, vel aliàs à Religione egrediatur,
atque ad ſæculum redeat; Sive à Religione inca-
paci ad capacem in communi tranſeat; Aut quod
ob Religionis ſuppreſſionem ad ſæculum redeat
H. cum ſimilibus, de quibus in ſuis ſedibus in meis
notis agitur, utpote extra hoc inſtitutum, quod
eſt inſinuandi ea, de quibus pro frequentiori con-
tingentia in ſacris Congregationibus, in iſta præ-
ſertim Regularium, agatur.

De regularium verò perſonali, vel reali exemp-
tione à foro, ac legibus & oneribus laicalibus,
120 agere non oportet, cum id non percutiat peculia-
rem ipſorum Regularium materiam, ſed genera-
liter clericis, & perſonis eccleſiaſticis con-
gruat I.

Solumque in illis alicujus Inſtituti eccleſiaſtici,
ſeu religioſi profeſſoribus, perſonalis, vel realis
exemptionis quæſtio cadit, qui de facto extra
121 clauſtra, ſæcularium more, in domibus vivant,
ut ſunt aliquarum militiarum profeſſores, præter
illam Sancti Joannis Hieroſolymitani, quæ in om-
nibus eſt vera Religio, ejuſque profeſſores ſunt
veri religioſi, utpotè prævio formali novitiatu,
formalia vota emittentes; ut in juriſdictionali
materia advertitur. L.

Quia verò in temporali Eccleſiæ Ditione fre-
quentius, ac etiam alibi ex Apoſtolica conceſſio-
ne, ex juſtis motivis fieri ſolita, etiam eccleſia- 122
ſtici, & religioſi publicis oneribus & gabellis
ſubjici ſolent, cum expreſſione, ut etiam mendi-
cantes comprehenſi cenſeantur; Hinc proinde
ſub quæſtione cadere ſolet, de quibus mendican-
tibus id intelligendum ſit.

Siquidem illud mendicantium vocabulum du-
plicem habet ſignificationem; Unam ſcilicet ve-
ram, ac propriam in illis verificabilem, qui juxta 123
primævum inſtitutum, in ſtatu mendicitatis ex
quæſtuatione, ac eleemoſynis vivunt; Et alteram
impropriam, ſeu fictam, & privilegiativam, eo-
rum, qui ex primævo inſtituto, erant quidem ve-
ri mendicantes, deinde verò ex Apoſtolicis in-
dultis, ad poſſidendum bona, & redditus, ex
quibus vivant, habilitati ſunt, dictum titulum,
adhuc retinentes, ut ita diſtinguantur à mona-
chis; Ac etiam pro retentione privilegiorum,
quæ mendicantibus conceſſa ſunt.

Iſtaque diſtinctione ſic ſtante, intrat quæſtio
prædicta, in qua variè fuit judicatum, ut in meis
adnotationibus advertitur; Regula verò videtur
aſſiſtere mendicantibus per veritatem, ut hujuſ-
modi oneribus eorum ſtatui incongruis non ſub-
jaceant, quodque aſperum videatur, ut pro elee-
moſynis gabellæ ſolvi debeant; Adhuc tamen ex
obſervantia, aliiſque facti circumſtantiis, ac
ponderationibus, à me factis in dictis adnotatio-
nibus, deciſio pendere videtur, Ideoque certa,
& determinata regula deſuper non cadit M; Alia
etenim, quæ onerum, & gabellarum laicalium ſo-
lutionem, vel reſpectivè exemptionem percuti-
unt, clericis ſæcularibus, aliiſque perſonis Ec-
cleſiaſticis communia ſunt, ideoque de eis habe-
tur infra *dicto diſc. 2. tit. miſcellan.*

Super regularium incapacitate obtinendi benefi-
cia eccleſiaſtica ſæcularia, vel eccleſiaſticas
penſiones ſuper eis, quæſtiones in Rota, 124
aliiſque Tribunalibus, non autem in iſta Sa-
cra Congregatione audiuntur, occaſione
diſpenſationum Apoſtolicorum, quæ deſu-
per obtineantur, ſive quando talis ſit ſtatus
regularis, ut hunc effectum producat N.

Ac pariter ſuper capacitate eorumdem obti-
nendi fenda, vel emphyteuſim; atque in eis ſuc-
cedendi, vel obtenta retinendi, ſive an ſucce-
dat Monaſterium, ad emphyteoticam, ac feuda- 125
lem pertinet materiam, ab eadem S. Congrega-
tione extraneam. O.

VII.

De monialibus, earumque Monaſteriis.

Moniales, quæ virgines Deo ſacratæ, vel ſanctimoniales, in utroque jure appellantur, verè, & propriè illæ ſunt quæ cum ſolemni trium votorum ſubſtantialium emiſſione, matrimonium ſpirituale, quod per profeſſionem contrahi dicitur, Chriſto deſponſatæ ſunt, prævio integro probationis anno, ac in legitima ætate, eo modo, quo in viris religioſis profeſſis, ex Canonum, & Concilii Tridentini decretis requiritur ad hujuſmodi regularis ſtatus immutationem, ac impreſſionem; illæ ſiquidem mulieres, quæ virginitatem, vel

C. *ſub tit. de fideicommiſſ. diſc. 24. & 44. 63. cum plur. ſeqq. & ſub tit. de ſucceſſ. ab inteſt.*
D. *ſub tit. de renunc. diſc. 1. & ſeq. & ſub tit. de donat. diſc. 15. & hoc tit. diſc. 58. & 59.*
E. *ſub tit. de teſtam. diſc. 35. & 36.*
F. *dicto diſc. 58. & 59. hoc tit. & ad. S. C. T. ſeſſ. 25. de Regular. cap. 16.*
G. *hoc tit. diſc. 40.*
H. *hoc. tit. diſc. 38 & 39 & ſub tit. de renunc. d. 17.*
I. *Infra tit. miſcellan. Eccleſiaſtico diſc. 2.*
L. *ſub tit. de juriſd. diſc. 92. & tit. de jur. patron. diſc. 20. & tit. de Regal. diſc. 8.*
M. *ſub tit. de Regalib. diſc. 57.*
N. *ſub tit. de benef. & ſub tit. de penſion.*
O. *tit. de feud. diſc. 47. & ſub tit. de emphyteuſ. diſc. 28. & 50.*

Digitized by Google

vel caſtitatem Deo offerentes, atque ſuo aliquo
Inſtituto ab Eccleſia approbato, more monialium
vivunt, adeo ut vulgò moniales, pariformiter nun-
cupentur, ac exiſtimentur, profeſſionem tamen
cum dictorum votorum ſolemnitate non emittunt,
neque formalem novitiatum peragunt, Oblatæ
potiùs, quàm moniales cenſendæ ſunt; Quæſtio-
ne cadente, an licet non ſint perſonæ religioſæ,
attamen perſonæ eccleſiaſticæ reputari debeant,
quod fori, ac legum, & onerum laicalium exemp-
tionem, quod certam non recipit regulam gene-
ralem cuicumque caſui applicabilem, ob Inſtitu-
torum hujuſmodi varietatem diverſamque regio-
num, ſeu principatuum obſervantiam, cui de ſu-
per nimium deferendum videtur P.

Quamvis etenim, ceſſantibus privilegiis ex-
plicitis, vel illis implicitis, quæ vigore imme-
memorabilis, vel centenariæ præſcriptionis benè
probatæ, allegare licet, certa ſit Ordinarii loci
juriſdictio, ordinaria, vel delegata ſuper viſita-
127 tione, ac recognitione hujuſmodi adunantiarum
mulierum, quibus ſcholarum, vel conſervatori-
orum, ſeu templorum, nomen congruit, ac eti-
am ex vulgari uſu, Monaſteriorum; Attamen,
hoc jure ſecluſo, in reliquis, an perſonæ ſæcula-
res, vel eccleſiaſticæ cenſendæ ſint, ex ſingulo-
rum caſuum, ſeu locorum qualitate ac circum-
ſtantiis pendet, attentis præſertim legibus funda-
tionis, aliaque lege, quam obſervantia produ-
cit; Ideoque reſpectu iſtarum mulierum, quæ
verè moniales, ac perſonæ religioſæ non ſint,
ſive collegialiter cum formali clauſura, ſive abſ-
que clauſura vivant, ſuper hujuſmodi viſitatione,
vel recognitione quæſtiones frequenter audiun-
tur, etiam in Sacris Congregationibus Concilii,
& Immunitatis, frequentiùs verò in iſta Regularium,
quæ aliquando hujuſmodi adunantiarum diſſolu-
tionem demandare ſolet, mulieres ad proprias
domos tranſmittendo, quando facti circumſtan-
tiæ ita ſuadeant Q.

Cumque dos, à matrimonio carnali, vel ſpiri-
tuali, nomen, ac eſſentiam recipiat, illaque, ſine
uno vel, altero matrimonio non detur; Hinc
128 proinde, quemadmodum in iſtis mulieribus,
quamvis cælibem vitam collegialiter in habitu
monaſtico ducentibus, nullum dignoſcitur matri-
monium, ita quoque dotatæ dici non poſſunt,
quamvis ad inſtar monialium, ſub nomine dotis,
certa ſumma in ingreſſu ſolvatur Loco, quoniam
in effectu non eſt dos, ſed quædam alimentorum
aſſignatio ad ſubſtentationis recompenſam; Adeò
ut pia legata, quæ pro dotalibus ſubſidiis monia-
lium facta ſint, hujuſmodi mulieribus non congru-
ere Sacra Concilii Congregatio in facti contin-
gentia decreverit. R.

Poſita igitur qualitate formalis Monaſterii, ac
129 monialium per veritatem, ut ſupra; Quidquid
ſit in aliquibus regionibus, ultra montes, in qui-
bus aliquarum Canoniſſarum uſus abſque clauſura
adhuc retinetur, quæ tamen ſæculares potiùs re-
putantur S.

Quatenus pertinet ad mores præſertim Italiæ,
non datur hodie hujuſmodi monialium profeſſa-
130 rum uſus, niſi viventium in Monaſteriis, ſub for-
mali perpetua clauſura, cum ea Monaſteria, in
quibus illam non ſervari praxis docet, verè Mo-
naſteria non ſint, ſed potiùs Conſervatoria, ip-
ſæque mulieres non moniales, ſed oblatæ.

Ut eſt præſertim celebre Monaſterium Turris
ſpeculorum Urbis, ad cujus inſtar, pleraque alia
per Italiam, & extra, erecta ſunt, & quod tan- 131
quam exemplar communiter D D. de hac materia
agentes, allegare ſolent, cum in eo mulieres
primariæ nobilitatis exemplariſſimè ſub nimium
auſtero Inſtituto, vivant, fundatricem habentes
S. Franciſcam Romanam, & tamen revera monia-
les, ac perſonæ religioſæ non ſunt, quamvis ec-
cleſiaſticæ cenſeantur T.

Duplicis autem generis, Monaſteria moniali-
um dignoſcuntur; aliqua enim ex Apoſtolicis
privilegiis, frequentiùs in limine fundationis 132
concedi ſolitis; ab Ordinarii loci juriſdictione,
ac poteſtate exempta ſunt, Regularium juriſ-
dictioni, ac regimini, pro frequentiori contin-
gentia commiſſa; Alia verò non exempta, ſed
ſub omnimoda Ordinarii juriſdictione, ac admi-
niſtratione.

Adhuc tamen aliqua etiam non exempta, pro
eorum regula, ſeu Inſtituto, Regularium ſpiri-
tuali regimini commiſſa ſunt, cùm pleraque Mo- 133
naſteria, etiam non exempta, confeſſarios, alioſ-
que miniſtros habeant Regulares V, iſtoque caſu
Regulares, in iis quæ hanc adminiſtrationem
concernunt, ipſi Ordinario, eorum exemptione
non obſtante, ſubjacent, eo modo quo ſupra de
Regularibus in cura animarum, ac ſacramento-
rum adminiſtratione cum clero, & populo ſæcu-
lari ſe ingerentibus, advertitur V.

Reſpectu autem non exemptorum, raro in hac
Sacra Congregatione audiuntur quæſtiones, in-
ter Ordinarium, ipſaque Monaſteria in univer-
ſum, ſeu ſingulares moniales, præterquam pro
recurſibus in caſu gravaminum, eo modo quo il-
lum habent omnes clerici, omnes quæ perſonæ
eccleſiaſticæ ſubditæ.

Frequens autem hujus Sacræ Congregationis
occupatio eſt in iis, in quibus Ordinariorum
poteſtas per Apoſtolicas Conſtitutiones, aut per 134
ejuſdem Sacræ Congregationis, vel alterius Con-
cilii decreta generalia, vel particularia, reſtricta
eſt, Puta circa admiſſionem monialium ſupra nu-
merum præfixum; Sive circa admiſſionem trium
ſororum, & fortius in majori numero; Aut cir-
ca admiſſionem viduarum, ſeu aliàs corrupta-
rum, citra Monaſterii Inſtitutum; Vel circa in-
greſſum, ac moram puellarum ſæcularium edu-
cationis gratia, & quandoque etiam cuſtodiæ,
quamvis de nuptis mulieribus agatur, cum ſimi-
libus prohibitionibus, quibus diſpenſare oportet.

Aut circa controverſias, quæ naſcantur, ſu-
per electione Abbatiſſæ, quando una Partium,
ſuſpectum habeat Ordinarium, ſive ſentiendo ab 135
eo ſe gravatam, recurrat, ut frequens praxis do-
cet; Vel quod de ejuſdem Abbatiſſæ prorogatio-
ne, ad majus tempus ipſo Monaſterio flagitante,
agatur; Aut de conceſſione majoris numeri Con-
verſarum.

Potiſſimè verò, & frequentiùs, (in magnis
præſertim Civitatibus) tam ipſis Ordinariis,
quàm Sacræ congregationi, magnas inferunt mo- 136
leſtias petitiones ſuper conceſſione converſarum,
ſeu famularum, monialibus particularibus ratio-
ne gravis ætatis, vel infirmæ valetudinis, ſive ni-
miæ nobilitatis, vel ex alia juſta cauſa, quod
certam non habet regulam, cum totum pendeat
ab arbitrio, ex ſingulorum caſuum qualitate, ac
particu-

P. *tit de juriſd. diſc.* 45. *&* 95. *& hoc tit. diſc.* 50. *& in notis ad S. C. T.*

Q. *dicto diſc.* 45. *de juriſdict. & hoc tit. diſc.* 50. *& fuit deciſum per Sac. Congregationem Epiſcoporum de anno* 1670. *in una Ravennaten.*

R. *ſub tit. de dote diſc.* 167. *ubi generaliter de dotibus monialium, & in aliis ibidem.*

S. *Rot. apud Burat. deciſ.* 821. 827. *&* 840. *Lotter. de benef lib.* 1. *quæſt.* 19. *num.* 15.

T. *ſub tit. de dote d.* 5. *& d.* 167. *& in notis ad S. C. T.*

V. *Hoc tit. diſc.* 24.

V. *tit. de juriſd. diſc.* 26. *& ſeq. & in notis ad S. C. T.*

particularibus circumſtantiis regulando; Licet
enim à Sac. Congregationis poteſtate, id pen-
deat, Ordinarii tamen arbitrio, vel relationi in
his nimium deferri ſolet.

Eædem que moleſtiæ frequentes, ob ipſarum
monialium factionatias diviſiones, per Ordina-
137 rios, & per hanc Sac. Congregationem habentur,
ſuper prorogatione confeſſarii ordinarii ultra tri-
ennii tempus conſuetum, ſive ſuper ejuſdem re-
mutione infra dictum tempus præfinitum; Aut ſu-
per conceſſione confeſſarii extraordinarii, tam in
univerſum, quem Concilium Tridentinum dari
mandat, quà in aliquibus monialibus in particu-
lari, cum ſimilibus contingentiis, promiſcuum
perpetuo recluſarum, connaturali (compatibili)
inquietudine, ſeu levitate.

Majores autem quæſtiones, quæ in iſta, vel al-
tera Concilii Congregatione audiantur, ſunt cir-
138 ca juriſdictionem, quam in Monaſteriis exemptis,
Concilium Tridentinum, & Apoſtolicæ Conſti-
tutiones, locorum ordinariis delegarunt, circa
plura, præſertim vero circa viſitationem, & cuſto-
diam clauſuræ, & quid ſub hac juriſdictione veni-
at, an ſcilicet id ſolum, quod materialem clau-
ſuram concernit, vel quod etiam formalem, ſeu
ea, quæ ad clauſuræ cuſtodiam, & conſervatio-
nem tendunt, occaſionem violationis removendo.

Super his autem pariter certa, & determina-
ta regula ſtatui non poteſt, cum ex privilegiorum
tenore, ſeu qualitate, vel ex illa interpretatione,
quam ei dederit obſervantia, determinatio pen-
deat, potiſſimè ubi alter Prælatus in loco exiſtat,
cui Apoſtolica Sedes hujuſmodi viſitationem, &
cuſtodiam commiſerit, an ſcilicet Ordinarii loci
delegatio ceſſet, vel cumulativa ſit; Atque juxta
hanc poſteriorem partem, una, vel altera Sacra
Congregatio reſpondere conſuevit; Quamvis ali-
quando, in caſibus particularibus, pro eorum
qualitate, ac particularibus circumſtantiis, diver-
ſimodè demandari ſoleat tanquam per ſpeciem li-
mitationis regulæ X.

Tam in exemptis, quàm in non exemptis, cum
Ordinariis, aliiſque Prælatis, Monaſteriorum cu-
139 ram, ac juriſdictionem habentibus, & cum ſæcu-
laribus, cui per Communitates laicorum deputa-
ti ſint, audiuntur quæſtiones ſuper ingreſſu præ-
ſertim in clauſuram, ut per ipſoſmet Prælatos, vel
alios officiales, ſive per confeſſarios, vel per me-
dicos, & chirurgos, alioſque operatio fieri non
poſſit ſine eorum interventu; Pluries tamen una,
vel altera Congregatio cenſuit, ut ceſſante expreſ-
ſo Apoſtolico privilegio, ſive lege fundationis,
per Sedem Apoſtolicam approbata, id ab Ordi-
nario, vel alio Superiore invito, in ratione aucto-
ritativa, prætendi non valeat; Non improbando
tamen, ſed potius laudando; ut per ipſos Ordi-
narios, alioſque Prælatos ex regulis prudentiali-
bus iſta cautela libenter adhibeatur, quando mo-
res regionis, aliæque facti circumſtantiæ, ita exi-
gant, ideoque id certam non recipit regulam ge-
neralem cuicumque caſui applicabilem Y.

Abbatiſſa eligi non poteſt niſi ea, quæ ad mi-
nus quadragenaria ſit, atque per plures annos,
140 profeſſa; Ideoque electio aliàs invalida eſt, ſi
moniales provectæ adſint; Non tamen prohibetur
eadem denuò eligi in ipſamet vacatione, ubi inte-
rim ætatem expleverit, quoniam, ubi electio non
ex vitio perſonæ, vel alio defectu poſitivè crimi-
noſo, ſed ex legali impedimento caſſata ſit, non
prohibetur idem malè electus, denuò validè
eligi Z.

Et quamvis de jure, major pars votorum con-
cludat electionem, quamvis in dimidiato voto
medietatis acceſſus concurrat; Attamen in electi- 141
one Abbatiſſæ ſtatutum eſt, ut duæ ex tribus par-
tibus votorum concurrere debeant; Quando au-
tem non concordent, tunc per Sacræ Congregati-
onis decreta, monetur Ordinarius, vel alter Præ-
latus, ad quem pertinet, ſcrutinium in forma ſer-
vari ſolita pluries repetere, ſeu vota monialium
audire pro ejus arbitrio; Eiſque non concordanti-
bus, Abbatiſſam præficere, A, ut egomet in pra-
xi habui, dum eſſem Vicarius Capitularis in pa-
tria, quod cum moniales in factionarias diviſio-
nes abiiſſent, ita tenaciter, ut per exactiſſimas di-
ligentias, ac monitiones, in quinque, vel ſex ſcru-
tiniis, neque unum votum immutari potuerit,
præficiendam cenſui eam, quæ majorem votorum
partem habebat, ultra medietatem, adeò ut juris
communis diſpoſitione attenta, electio concluſa
eſſet, quamvis in altera factione tres meæ germa-
næ ſorores adeſſent, monialem conjunctam pro-
moventes.

Temporale pro frequentiori uſu ad ſolum tri-
ennium eſt Abbatiſſæ munus, niſi Monaſterii Inſti- 142
tutum, vel conſuetudo, aliud ſuadeat, cum in ple-
riſque, præſertim ultra montes, perpetua, ſive ad
vitam ſit, idque toleratur; Neque eadem denuò
eligi, ſeu confirmari poteſt, inconſulta Sacra Con-
gregatione, quæ quandoque concedit, & quan-
doque denegat pro ejus arbitrio ex facti qualita-
te; & circumſtantiis regulando A.

Activæ autem, ac paſſivæ vocis privationem
pati ſolet tertia ſoror, ſeu alia, quæ ex diſpenſa-
tione ad profeſſionem admiſſa ſit pro facti quali- 143
tate B.

Moniales de novo non recipiuntur, niſi de
conſenſu monialium capitulariter præſtando, ſive 144
de iis intra, ſive ſupra numerum agatur, atque
juxta generalia decreta Sacræ Congregationis re-
ceptio, ſeu admiſſio ad habitum ſequi non poteſt,
niſi prævio depoſito dotis dari ſolito faciendo pe-
nès ædem Sacram, vel penes idoneum campſo-
rem, ab Ordinario loci, vel Monaſterii Prælato
approbatum, hiſque modis deficientibus in arca
depoſitorum Monaſterii ſub pluribus clavibus,
quarum unam ipſe Ordinarius, vel Prælatus reti-
neat, ad effectum, ut ſequuta profeſſione, pecunia
depoſita, ad Monaſterii commodum in bona ſta-
bilia, vel æquivalentia inveſtiatur C.

Quatenus verò non ſequatur profeſſio, vel quia
puella propoſitum mutaverit, atq; ad ſæculum re-
deat, vel redire velit, Vel quia adhuc novitia de- 145
cedat, eadem dos reſtituatur, cui de jure; Adeo
ut quamvis non completo anno novitiatus, vel
ante legitimam ætatem moribunda ex devotione,
ſeu pro ſpirituali conſolatione, vel indulgentia-
rum aſſequutione, emittat profeſſionem, quæ va-
lida, & perfecta dici non valeat, adhuc tamen
dos reſtituenda eſt, neque exinde à Monaſterio
retineri poteſt D.

Ejuſdem dotis taxa, uniformis eſt, regulariter
non alterabilis, niſi facti circumſtantiæ alteratio-
nis juſtam cauſam præbeant, quæ tamen generalis,

X. dicto tit. de juriſdict. diſcurſ. 18. & diſcurſ. 25. & duob. ſeqq. & hoc tit. diſc. 24. & in notis ad S. C. T.

Y. hoc tit. diſc. 27. in fine

Z. hoc tit. d. 2. cum plurib. ſeqq. ad materiam electionis, & de eadem ſub tit. de Canon. & Capitulo, & in annot. ad S. C. T. ſeſſ. 25. de Regular. c. 6. & 7.

A. in dictis annot. ad S. C. T. ſeſſ. 25. de Regula. c. 6. & 7.

A. in annot. ad S. C. T. ubi ſupra.

B. Rot. apud Ottobon deciſ. 115.

C. ſub. tit. de dote diſc. 167. ubi de dote monialium.

D. eodem diſc. 167. ſub tit. de dote.

Digitized by Google

146 non autem particularis eſſe debet; Alteratio autem quotitativa potius quam quantitativa practicari ſolet, ubi aliqua alterativa qualitas in muliere accedat, quia nempè vidua, vel corrupta ſit, ſive in gravi ætate, aut extera, vel ſupranumeraria, ſive tertia ſoror &c. cum his, vel ſimilibus caſibus duplicata, & quandoque etiam triplicata dos præſtari ſoleat E.

Quamvis etenim aliqui, illicitam hanc dotis ſolutionem crediderint, quaſi quod ſimoniacam 147 labem ſapere videatur pro admiſſione ad habitum monaſticum, tanquam pro re ſpirituali, pecuniam, vel aliam rem temporalem dare; Omninò tamen improbabilis, rejectaq; eſt hæc opinio, quoniam non pro ſpiritualitate, ſed pro recompenſa temporalium ſumptuum, in monialium ſuſtentatione, id præſtatur, ad inſtar dotis, quæ viro per mulierem carnaliter nubentem ſolvitur, cum eadem ſit ratio, cum in matrimonio carnali quoque Sacramenti ſpiritualitas adſit.

Adeoque id firmum eſt, ut neque volens poſſit Monaſterium hanc dotem dari conſuetam, in toto, vel in parte remittere, atque minori ſumma contentari, niſi lex fundationis, alicujus generis puellarum favore ita diſponat; Vel niſi juſta accedat cauſa, per hanc tamen Sac. Congregationem approbanda, & nonniſi de hujus licentia, quæ quandoque (ubi paupertas exigat) favore puellarum de genere fundatoris, vel magni benefactoris, ſive ratione ex nimiæ nobilitatis, aut virtutis perſonalis puellæ, præſertim in muſica, concedi ſolet, pro arbitrio ex facti qualitate regulando, ideoque certam non recipit regulam F.

Ob exiſtentiam igitur veri matrimonii ſpiritualis, dicitur iſta vera dos, quoad omnes effectus, 148 omniaque privilegia, quæ doti matrimonii carnalis in utroque civili, & canonico Jure attributa leguntur, ſuper jure ſcilicet cogendi ad dotandum, ſive ſuper jure extrahendi dotem ex fideicommiſſo; Ac etiam ſuper uſuris, vel fructibus dotalibus, quæ Monaſterio ad inſtar viri debeantur, cum ſimilibus G.

Sub dotium item, vel ſubſidiorum dotalium legatis, vel diſpoſitionibus, hæc dos matrimonii 149 ſpiritualis quoque venit, niſi contraria accedat expreſſa, vel conjecturata diſponentis voluntas, quæ ſervanda eſt, Vel quia ad ſolas carnales nuptias ea reſtricta ſit; Vel quia minor ſumma pro una ſpecie, quam pro altera ſolvatur, ea reprobata opinione, quæ poteſtatis defectum in diſponente credit ratione averſionis a ſtatu Religioſo, cum id ad aliam juſtam, & non calumnioſam cauſam referendum ſit H.

Ejuſdem dotis acquiſitio per validam ac perfectam profeſſionem irretractabiliter fieri dicitur, 150 adeo ut, quidquid de ſucceſſionibus, aliiſque bonis dicendum ſit, in caſu tranſitus, quamvis neceſſarii, vel liciti de uno Monaſterio ad alterum, an ea ſequantur perſonam, nec ne, quod à facti circumſtantiis, pluribuſque diſtinctionibus, deciſionem recipit, firmum eſt, ut dos non reſtituatur, atque ad ſummum, ex juſta cauſa per ipſam Sacram Congregationem, cognoſcenda, ad alimenta ſuppeditanda donec vivat, primum Monaſterium cogi ſolet, quando alias conſultum non ſit I.

Super hoc autem tranſitu de uno Monaſterio ad 151 alterum, ſive perpetuò, ſive proviſionaliter, Aut ſuper temporali egreſſu pro aeris ſalubritate, ac valetudine recuperanda, inanes hodie remanent omnes illæ quæſtiones, quæ per DD. diſputati conſueverunt, cum locorum Ordinariis, aliiſque Monaſteriorum Prælatis iſta poteſtas adempta ſit; Licitè fieri non valeat, niſi de licentia Sacræ Congregationis, quæ nimium rarò, ac non niſi ex magna cauſa id concedit; Ea ſolum Ordinario, vel Prælato remanente poteſtate, quam periculi præciſa imminentia concedat, adeo ut moram non admittat, quæ in conſulenda hac Sacra Congregatione ſit neceſſaria, quod tamen nimium rarò praxis docet.

Sub nomine, vel obligatione dotis, non ſolùm venit id quod Monaſterio ad effectum deponendi, & reſpectivè inveſtiendi, ut ſupra tradi ſolet, ſed 152 etiam totum id, quod pro aliis expenſis, ac proviſionibus etiam honorificis juxta Monaſterii, ac perſonarum qualitatem, & conſuetudinem neceſſarium, vel congruum reputatur; Præſertim verò illa annua, vel menſtrua vitalitia ſubventio, quæ ex conſuetudine per Eccleſiam tolerata monialibus aſſignari ſolet pro illis indigentiis, vel honeſtis uſibus, quibus Monaſterium non occurrit.

Cadente quæſtione, an monialis hanc præſtationem remittere, ſeu aliàs alienare valeat, quod 153 à pluribus diſtinctionibus in rerum Regularium adnotationibus recenſitis determinationem recipit L.

Privilegium verò, quod in præcedenti Rubrica reſpectu virorum inſinuatum eſt, prohibendi ſæcularibus vicinis novas ædificiorum elevationes, ſeu aliàs generaliter præjudiciales aſpectus, vel proſpectus, clarius, atque cum minori dubitatione in monialibus locum ſibi vendicat, ut ibidem advertitur; Dubitandi ſolum ratione cadente, ubi 154 cum conſimili monialium Monaſterio quæſtio ſit, cum tunc honeſtatis, vel ſcandali ratio ceſſet, ideoque ſolum illa urgeat amœnitatis aeris, vel ventorum ſalubritatis, idque propterea certam non recipit regulam generalem, ſed à facti qualitate, & circumſtantiis arbitrium regulare debentibus determinationem recipit M.

Novorum Monaſteriorum erectio fieri non poteſt, inconſulta iſta Sacra Congregatione, quæ 155 nimium circumſpectè in hoc procedere ſolet, tam circa congruam dotem ab initio, ut ita cum ea aliiſque ſubſidiis dotalibus, tam in primo ingreſſu, quam ſucceſſivis temporibus Monaſterium benè proviſum remaneat, adeo ut prœſertim vita communis peragi poſſit, illaque non ſequantur inconvenientia, quæ in antiquis Monaſteriis inconſulto fundatis, ac non bene proviſis dignoſcuntur circa vitam communem, cujus introductionem Sacra Congregatio Ordinariis locorum inculcare ſolet, frequenter tamen Monaſterii inopia cogit, ut vita privata toleretur.

Plures quoque habentur in hac materia proviſiones per decreta generalia hujus Sacræ Congre- 156 gationis, vel alterius Concilii, circa puellas ſæculares educationis gratia in Monaſteriis morari ſolitas, præſertim verò, ut non niſi ante ætatem ſeptem annorum permittatur ingreſſus, atque poſt illam annorum viginti quinque demandetur egreſſus, quodque à monialibus ſeparatæ vivant, neque ultra præfinitum numerum recipiantur.

Ac etiam circa Confeſſarios tam ordinarios, quam extraordinarios, aliaſque medicorum, & chirurgorum, ac operariorum introductiones in 157 clauſura, quæ omnia, ac ſimilia, nec memoria ſuggerit, neque facile eſt abſque tædio recenſere, nimium

E. *ibidem.* F. *eodem diſc. 167. de dote.*

G. *eod. diſc. 167 de dote, & in aliis ibid.*

H. *eod. tit. de dote diſc. 12. & 167.*

I. *hoc tit. diſc. 39. & dicto diſc. 167 de dote.*

L. *de his vitalitiis ſubventionibus, quod etiam remitti, vel alienari poſſint hoc tit. diſc. 56. & 57. tit. de Regal. diſc 34. de dote diſc. 145. & 167. & de donat. diſc 31. & 40.*

M. *ſub tit. de ſervit. diſc. 8. cum pluribus ſeqq.*

Digitized by Google

bimium verò de facili apud Modernos declarationum nnins, vel alterius Sac. Congregationis elaboratos, ac notos Collectores, quando occaſio ſuppetat, videri poterunt; Iſtaque pro aliqua Regularium, ac monialium materiæ inſtructione, ſeu generica notitia ad notaſſe ſatis videtur.

An autem donationes, vel aliæ diſpoſitiones, quæ fiant pro Monaſterii, vel conventus erectione
158 ne reſolvantur, ipſa erectione effectum non ſortiente, vel ea ſequuta, ſed poſtmodum contingente ſuppreſſione, vel deſertione, donationum materiam potius percutit, atque ex variis diſtinctionibus determinationem recipit N.

† ISTE Diſcurſus ut pote generalis, & inſtructivus in hac materia Regularium habet ſuas adnotationes ab eodem *Auctore* in gloſſis marginalibus appoſitas, ac propterea alia non indiget ſuppletione; Solumque in idem videri poterunt ea, quæ latius habentur ſuper addita in Summa, ſive compendio, quod antea impreſſum non fuerat, dum una cum *d. diſc. generali* confert ad univerſam materiam.

ROMANA SEU PARISIEN JURIS ELIGENDI GENERALEM.

Pro ITALIÆ, ET HISPANIÆ PROVINCIIS

Cum QUATUOR PROVINCIIS GALLIÆ.

Reſponſum pro veritate.

De jure eligendi Generalem Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis redemptionis captivorum, an ſpectare debeat ad univerſam Religionem, omneſque ejus Provincias, vel potius ex conſuetudine, vel præſcriptione ſpectet ad aliquas Provincias tantum.

SUMMARIUM.

1 *De fundatione Religionis redemptionis captivorum, & de conſuetudine, Religionis circa electionem Generalis*
2 *De ſtylo, ſanandi electiones invalidas.*
3 *In prudentialibus non ſe ingerunt Reſpondentes de jure.*
4 *Solet conſuetudinibus derogari.*
5 *De poteſtate Papæ derogandi etiam Conciliis generalibus.*
6 *De eadem abſoluta poteſtate in beneficialibus, ac in officiis Regularium.*
7 *Quando derogatio juris tertii ſit favorabilis, & juſta.*
8 *De confirmatione in forma ſpecifica, vel communi.*
9 *Quando dicatur in forma ſpecifica.*
10 *De clauſula adjici ſolita in confirmatione in forma communi.*
11 *De eadem materia confirmationis.*
12 *Statuta, vel leges regredientia ad jus commune antiquum dicuntur favorabilia.*
13 *Generalis debet eligi ab univerſa Religione.*
14 *De virtute immemorabilis, vel centenariæ.*
15 *Mala fides impedit præſcriptionem.*
16 *Quando dicatur adeſſe mala fides.*
17 *De mutatione inſtituti Religionum.*
18 *De requiſitis immemorabilis.*
19 *De eadem, & an admittat initium.*
20 *Eligentes poſſunt ſuo juri renunciare.*
21 *De periculo hujus renunciationis.*
22 *Quando excluduntur actus facultativi.*
23 *Obſervantia æquivoca, & reſeribilis ad alium titulum non attenditur.*
24 *Ubi res reducitur ad injuſtitiam debet moderari.*
25 *De ſtylo aliarum Religionum in electione Generalis.*
26 *De rationibus ob quas convocari ſolet, Capitulum generale univerſæ Religionis.*
† 27 *De Electione Prælatorum Regularium.*
28 *Turnus quando dicatur conſummatus.*

N. *tit. de donation. diſc. 12. cum duobus ſeqq.*

DISC. II.

FUndata, ſive approbata de anno 1198. 1
ſub Innocentio III. Religione ſub invocatione Sanctiſſimæ Trinitatis, cujus inſtitutum eſt, vacandi pio operi redemptionis Chriſtianorum, qui ſub infidelium captivitate exiſtant; In ipſa primæva regula fundamentali, regiſtrata in Conſtitutione prima dicti Pontificis ejus confirmatoria, inter alia ſtatuitur id, quod omnibus approbatis Religionibus eſt commune, ut electio Miniſtri generalis per omnium fratrum Concilium fieri debeat; Eademque regula regiſtrata quoque eſt *in Conſtitutione 10. Clementis I V.* occaſione aliquarum reformationum ejuſdem Ordinis, atque ita circa ea primæva tempora pluries practicata fuit convocatio Capituli generalis in Urbe.

Cum autem per aliqua ſæcula caſus dediſſet, (incertum eſt, ex quo principio ſeu cauſa) quod Capitulum generale in aliquo Galliarum Conventu celebrari conſueverit per ſolos Religioſos, vel Prælatos vocales quatuor Provinciarum, Franciæ, Piccardiæ, Campaniæ, & Normandiæ, cum conſuetudine obtinendi a Sede Apoſtolica confirmationem ſingulorum Miniſtrorum Generalium, ita electorum; Atque iſta confirmatio ſub Innocentio X. peteretur per Miniſtrum Generalem electum in Conventu Pariſien. celebrato de anno 1652. Huic petitioni ſe oppoſuerunt Provinciæ Hiſpaniæ, & Italiæ, allegantes, dictæ electionis nullitatem, quodque propter ea confirmatione, vel ſanatione indigna eſſet, utpote facta contra formam regulæ legitimè non convocata univerſa Religione; Quare remiſſo (juxta ſtylum) negotio Conſultationi Sacræ Congregationis Epiſcoporum, & Regularium negotiis præpoſitæ, ex prudentialibus motivis, viſum fuit confirmationem concedere, cum dictæ nullitatis ſanatione.

Id autem per Sedem Apoſtolicam prudenter practicari ſolet, quando electionis jam factæ irritatio, inconvenientia cauſare poteſt, ut advertitur *ſub tit. d. Canonic. & Capitul. in Monaſterien. Coadjutoria diſc. 27.* & infra *hoc eod. tit. in Colonien. Coadjutoriæ diſc. 35.* ac etiam *infra in annot. ad S. Conc. Trid.* Potiſſime verò, ubi nullitas non ſit culpoſa de facto, quia ex dolo, vel delicto poſitivo reſultet, ſed potiùs proveniat à diſpoſitione juris, quia nempe facta ſit juxtà conſuetudinem, quamvis à jure improbatam, ut in propoſito alterius electionis Generalis habetur *diſc. proximè ſequenti*, Idque comprobatur etiam ex pluribus ſacris canonibus *ſub tit. de elect. in Decretal. & ſexto*, occaſione tunc frequentiorum quæſtionum in electionibus Epiſcoporum, quoniam pluries de electionis nullitate, vel caſſatione, reſpondere conſuevit, perſonam tamen electam tanquam dignam, Eccleſiæ vacanti præficiendo Apoſtolica auctoritate.

In eiſdem tamen litteris Apoſtolicis, ſuper hujuſmodi confirmatione emanatis diſpoſitum fuit, ut quacumque conſuetudine non obſtante, Capitulum generale ſingulis ſexenniis, in loco à præcedenti Capitulo determinando, celebrari deberet, cum interventu univerſæ Religionis, duorum ſcilicet vocalium cujuſlibet provinciæ, nempe Miniſtri Provincialis, & ſocii; Atque in eiſdem litteris injunctum fuit Cardinali, tunc temporis Ordinis Protectori, ut juxtà aliarum Religionum univerſalem uſum, Conſtitutiones pro regulæ obſervantia, & interpretatione, bonoque Religionis

gionis regimine edi deberent, ut de facto de anno 1656. editæ fuerunt, quæ per Alexandrum VII. ſucceſſorem de anno 1658. in forma ſpecifica (earum tenore inſerto) confirmatæ fuerunt, demandando obſervantiam per univerſam Religionem, cum ampliſſimis derogatoriis quarumcumque obſtantiarum, & præſertim conſuetudinum, ſub decreto irritanti; Atque inter alia in eiſdem Conſtitutionibus contenta, præſcripta fuit forma Capituli Generalis, ac electionis Miniſtri Generalis, aliorumque Prælatorum, cum interventu univerſæ Religionis ad præſcriptum regulæ, & dictarum Conſtitutionum *Innocentii III.* & *Clementis IV.* ac etiam dictarum litterarum *Innocentii X.* Cumque his non obſtantibus, dictæ quatuor provinciæ Galliarum, in earum prætenſione perſiſterent, juris convocandi Capitulum, ac eligendi Miniſtrum Generalem privative ad alias provincias, atque de facto ad id proceſſum fuiſſet; Hinc proinde, cum ex parte moderni Cardinalis Protectoris deſuper pro veritate conſultus fuerim.

Reſpondi, quod quidquid eſſet de motivis prudentialibus, de quibus ad I. Conſultos reſpondere debentes de jure, agere non pertinet. (ubi præſertim in iis, qui conſilium petunt, ut-
3 potè in hac majori eccleſiaſtica dignitate conſtitutis, atque per Summum Pontificem ad univerſalis Eccleſiæ regimen pro conſilio aſſumptis, hujuſmodi prudentialium regularum peritia, major, quàm in fori judiciarii Profeſſoribus præſupponenda eſt;) Quatenus tamen pertinet ad ea, quæ juris ſunt, pro dictæ prætenſionis improbatione, ac regulæ fundamentalis, modernarumque Conſtitutionum obſervantia reſpondere debere cenſui, dicta conſuetudine non obſtante, abſque neceſſitate examinandi de ejus viribus, ac validitate.

Siquidem, ubi etiam de ſtricta juris cenſura, conſuetudo valida dici poſſet, atque hujus juris
4 privativi præſcriptiva, adhuc tamen, ſtante geminata ejus improbatione per litteras Apoſtolicas, *Innocentii X.* & *Alexandri VII.* planum remanebat, ut eam in futurum, attendi non deberet, ob Sedis Apoſtolicæ ac generalium Conciliorum frequentem ſtylum in Religionum reformationibus, ac aliis proviſionibus, ipſius Catholicæ Eccleſiæ univerſalis reformationem concernentibus, contrariis conſuetudinibus derogandi, ut præſertim patet ex iis, quæ infrà hoc eodem libro habentur in remiſſivis adnotationibus ad ſacrum Concilium Tridentinum, ſuper iis, quæ externum forum judiciarium concernunt.

De ſuprema verò Summi Pontificis poteſtate id agendi, inter Catholicos nefas eſt dubitare; Si etenim, juxtà veriorem opinionem in Romana
5 Curia de plano receptam, derogare poteſt ſacris Canonibus, aliiſque Apoſtolicis Conſtitutionibus, & Decretis, quinimò etiam Conciliis generalibus, quorum reſpectu, aliud non dignoſcitur ſpeciale, niſi quædam magis certa voluntas, ob quam ſpecialis mentio deſiderata eſt, ut in eiſdem adnotationibus ad Concilium Tridentinum, advertitur, ac etiam *infra ſub tit. de decim.* occaſione agendi de decreto Concilii Lateranenſis ſub *Innocentio III.* ſuper exemptione Regularium à ſolutione decimarum, & de decreto alterius Concilii Lateranenſis ſub *Alexandro III.* occaſione incapacitatis ſæcularium obtinendi jus activum decimandi cum finitimis; Multò minus dubitandum eſt de poteſtate derogandi huic juri non ſcripto, quod ex quadam antiqua obſervantia reſultaret; Potiſſimè verò in iis, quæ ſunt merè ſpiritualia, atque eccleſiaſtica beneficia, vel
officia concernunt, dum in iſtis, ex veriori, ac 6
recepta ſententia, Papa dicitur ſupremus, ac abſolutus dominus, removendo proviſos, vel electos etiam ab ipſamet Sede Apoſtolica, quamvis nulla juſta cauſa accedat, quoad ea, quæ concernunt forum externum, quidquid ſit de iis, quæ concernunt forum internum, de quibus Theologi morales loquuntur, ex iis, quæ circa hanc poteſtatem habentur deducta *ſub tit. de Regal. diſc.* 148. ubi ſpecialiter agitur de poteſtate Papæ, aliorumque Principum tollendi jus tertii.

Clarius vero, ac potiſſime, ubi (ut in hac facti ſpecie) derogatio juris tertii non fiat in gratiam
alterius privati, ad iſtius ſupplicationem, vel 7
ſuggeſtionem, aut alias ex aliqua privata affectione, vel motivo, (quo caſu aliqua major dubitandi ratio de poteſtate cadere videtur, pleriſque diſtinguere ſolitis inter ordinariam, & abſolutam, ſeu plenam poteſtatem) Sed agitur de proviſione perpetua, & univerſali per viam legis pro alicujus Religionis, vel eccleſiaſticæ univerſitatis reformatione, ac meliori regimine, prævio etiam ſacræ Congregationis maturo conſilio, cauſa cognita, cum tunc abſque dubio id magis de plano procedat.

Adeo etenim conſiderabilis eſt hæc circumſtantia præcedentis conſultationis præſtitæ per aliquam Congregationem ordinariam, ſeu aliam
extraordinariam, & ſpecialem, quod licet re- 8
ceptam diſtinctionem habeamus in materia Apoſtolicæ confirmationis, inter illam, quæ fiat in forma ſpecifica, ac alteram in forma communi, ob longe diverſam operationem, unius, ac alterius, quia nempe confirmatio in forma communi non attenditur in iis, quæ ſunt expreſſè juri contraria, ſicuti attenditur, ac operativa eſt altera in forma ſpecifica; Itaque non dicatur talis, niſi ubi rei confirmatæ tenor ſit inſertus, ſeu alias de certa & ſpecifica ſcientia Papæ confirmantis conſtet juxta diſtinctionem, de qua, cæteris relatis, *Mantic. dec.* 222. *Spad. conſil.* 38. *lib.* 2. *dec.* 192. *&* 210. *par.* 2. *rec. deciſ.* 166. *par.* 5. *&* 222. *par.* 7.

Attamen ubi confirmatio ſequatur ex voto alicujus Congregationis ordinariæ, vel particularis, cujus conſultationem Papa deſideraverit, ad ef-
fectum deliberandi, an petita confirmatio con- 9
cedi debeat, necne, tunc quamvis illa fiat in forma ſimplici abſque inſertione tenoris, adhuc tamen dicitur in forma ſpecifica, ejuſque vim ac operationem habet, dum ita ex cauſæ cognitione habita per Congregationem reſultat certa ſcientia, ac informationis probatio, ex qua dicta differentia oritur, ut in ſpecie advertitur *dicta deciſ.* 191. *&* 210. *par.* 1. *recen.*

Niſi iſta etiam confirmatio explicitè contineat clauſulam in confirmationibus in forma communi
adjici ſolitam (& quæ etiam non adjecta in confir- 10
mationibus in forma communi ſubintelligenda eſt; *Dummodo ſcilicet ea, quæ confirmantur, non ſint juri, vel Conciliis præſertim Tridentino, ac Apoſtolicis Conſtitutionibus, & Decretis contraria.*

Taliſque naturæ, in forma ſcilicet communi reputatur confirmatio præſumpta, quæ reſultat ex longiſſimi temporis obſervantia, ex iis, quæ ad hanc materiam confirmationis, vel beneplaciti præſumpti ob temporis lapſum junctum cum obſervantia, habentur *ſub tit. de alienat. & contract. prohib. diſc.* 1. *& ſeqq.* ac etiam *ſub tit. de dote diſc.* 143. & alibi pluries.

Cum igitur omnia præmiſſa (quæ ſingulariter, ac disjuncta ſufficerent, in hac facti ſpecie, ſimul juncta concurrerent, quod ſcilicet, Conſtitutio-
num confirmatio cum contrariæ conſuetudinis 11
derogatione, erat in forma verè ſpecifica, inſerto ſcilicet

Digitized by Google

ſcilicet ipſarum Conſtitutionum integro tenore,
eamque præceſſerit matura conſultatio ordinariæ
Congregationis, Regularium negotiis & conſul-
tationibus præpoſitæ, Idque non per viam gratiæ,
vel proviſionis ſpecialis, ad alicujus privatam
utilitatem, cum alterius privato præjudicio
geſtum eſſet, ſed per viam generalis, ac perpetuæ
legis pro univerſali regimine Religionis; Hinc de
defectu poteſtatis, vel etiam de altero, qui in
Papa, alioque ſupremo Principe conſiderari ſolet,
non benè regulatæ voluntatis, dubitandum non
videbatur.

Ponderando quoque in idem ea, quæ recepta
habemus in materia Statutorum, & conſuetudi-
num, aliarumque novarum legum & proviſionum
12 ſuper earum favore, vel reſpectivè odio, & conſe-
quenter ſuper lata, vel ſtricta, ſeu favorabili, vel
odioſa interpretatione, quod ſcilicet, ubi nova
lex ſcripta, vel non ſcripta, quamvis alterius le-
gis correctoria ſit, attamen contineat reſtitutio-
nem alterius legis antiquæ; ad quam fiat reverſio,
& tunc dicatur potius favorabilis, ideoque beni-
gnè, ac latè interpretanda veniat juxta celebre
conſilium Ancharani, ut advertitur pluries *ſub tit. de
ſucceſſ. ab inteſtat.* & alibi, & hunc dicebam eſſe ca-
ſum; cum iſta nova lex, intermediæ contrariæ non
ſcriptæ revocatoria, reſtitutiva ſit primæ regulæ
fundamentalis; Et quod magis, circa id, quod
tam per ſacrorum Canonum diſpoſitionem, quam
per aliarum Religionum univerſalem ſtylum ſtatu-
tum eſt; unde propterea verſari videbamur in ter-
minis clarioribus.

Hinc proinde, nulla ſuppetebat neceſſitas
agendi de præfatæ conſuetudinis validitate, & an
ea dici deberet legitima, necne, dum iſta etiam
qualitate poſita, difficultas ceſſabat ex dicta re-
vocatione; Verum ubi de hoc puncto agendum
eſſet, Reſpondi adhuc probabilius videri, ut
iſta conſuetudo minus legitima eſſet, ideoque
revocatione, vel improbatione digna, quamvis
id ſequutum non eſſet, cum dubitari non poſſet,
quod multiplicem haberet claram juris reſiſten-
tiam; Tam ob ſacrorum Canonum diſpoſitionem
expreſſam, ut Religionum ſupremi Prælati, ſeu
13 Miniſtri Generales, ab univerſa Religione, non
autem ab aliqua ejus parte eligi debeant, ut mul-
ta deſuper colligit modernus *Paſſerin. in tract. de
elect. cap. 35. n. 5.* Tum etiam, ob univerſalem alia-
rum Religionum conſuetudinem, ita ſtatutis tem-
poribus Capitulum generale convocandi, ibi-
que ſupremum Moderatorem, alioſque Prælatos
eligendi; Ac etiam ob ipſam naturalem ratio-
nem, ut qui omnibus præeſſe debet, omnium
habeat conſenſum, quoties legitima conſuetudo
non induxerit, ut aliquis perſonarum ordo hunc
univerſum Reipublicæ conſenſum omnium vice
explicare poſſit.

Poſita igitur clara, & expreſſa juris reſiſtentia,
exinde reſultat certa conſequentia, ut contraria
conſuetudo, regulariter improba ſit, atque cor-
ruptelæ ſpeciem potius redoleat, quoties ea non
ſit immemorabilis, de cujus vitioſo, vel infecto
14 initio non conſtet, ob hujus præſcriptionis pecu-
liarem virtutem, ſeu operationem frequenter in
omni penè materia inſinuatam, præſertim *infra
ſub tit. de decim.* pluries *& ſub tit. de alien. & contr.
prohib. in Colonien. diſc. 3.* ubi etiam de centenaria;
quod ſcilicet ejus vigore quicumque titulus de
Mundo melior allegari poteſt, abſque juſtificatio-
ne, & ſic privilegium, vel decretum Apoſtoli-
cum etiam cum conſenſu aliarum provinciarum,
eoque alio, meliori modo, quo id ſequi potuerit.

Quare ponderabam, quod controverſia re-
ſtringeretur ad punctum hujuſmodi probationis;
pro cujus excluſione conſiderabam; Primò ma-
lam fidem, quæ ex recepta diſpoſitione juris ca-
nonici etiam in prophanis, ac in foro Principum
ſæcularium recepta perpetuò impedit præſcripti- 15
onem, quantumvis longiſſimum tempus accedat,
juxta vulgatem textum *in cap. fin. de præſcript.*
Iſtamque malam fidem reſultare dicebam ex eo,
quod tam Miniſter Generalis, quàm Provinciales,
aliique officiales, & vocales iſtarum provincia- 16
rum, quinimò privati religioſi, ut potè viventes
cum dicta regula fundamentali, eam ſemper te-
tinuerunt, atque præ manibus habuerunt; ideo-
que ita per eam in mala fide conſtituti fuerunt, ut-
potè diſponentem, quod electio Miniſtri Gene-
ralis per omnes fieri debeat juxta celebre *conſ. 96.
Gemin.* receptum per Rotam præſertim *apud Cava-
ler. dec. 77. num. 7. & 91. num. 10. apud Martin. de-
ciſ. 663. repetit. dec. 3. par. 7. rec. n. 27.* & frequenter.

Verùm reflectendo ad veritatem, Quamvis con-
cluſio in abſtracto vera ſit, Dubitabam tamen de
applicatione, quoniam non implicat, ut primæ-
va, ſeu fundamentalis regula uno modo ſtatuat,
deindeque tractu temporis, ex Apoſtolicis privi-
legiis, ſeu ex ejuſdem regulæ relaxatione per 17
Sedem Apoſtolicam tolerata, vivendi diverſus
modus inductus fuerit, ut pleriſque, ac penè in
omnibus Religionibus habemus, quod nimium
diverſus eſt modus, cum quo hodie vivitur ab eo,
qui per primævum inſtitutum præſcriptus fuit; Et
præſertim primus in Eccleſia Latina Ordo Bene-
dictinus, in ejus primæva erectione, diverſimodè
regebatur, quàm hodie, ut advertitur *infra in Me-
dionalen. diſc. 19. & ſub tit. de juriſdict. diſc. 28.* Ac
etiam Ordo Minorum, in primæva erectione erat
unicus in ſtrictiſſimo paupertatis voto erectus,
nunc verò diviſus in tot ſpecies, quæ majorem vel
reſpective minorem habent regulæ relaxationem,
ac præſertim circa modum celebrandi Capitulum
generale, ac eligendi Miniſtrum Generalem, &
quoad Religionem Minorum obſervantium, quæ
ex Conſtitutione 23. Leonis X. retinet titulum
univerſæ Religionis Sancti Franciſci, introducta
fuit diviſio intra ultramontanam, & citramonta-
nam familiam, cum alternativa; tam circa locum
celebrationis Capituli, quam circa paſſivam ele-
ctionem Miniſtri Generalis ex deductis *infra in Ro-
mana juris viſitandi diſc. 7.* Et conſequenter, cum
diverſus ſtatus ſubſequens, ob iſtam mutationem
ſit compatibilis cum antiquo, dici non poteſt, ut
ex ſcientia primævæ regulæ, iſta mala fides reſul-
tet; Potiſſimè quia in Prælatis, ac religioſis alia-
rum provinciarum, intrat eadem ſcientia, & ta-
men ad paſſi ſunt, unde propterea legitimi tituli
præſumptio vehemens reſultare videtur.

Ponderabam quoque, circa defectum proba-
tionis immemorabilis, quod nullum accederet 18
requiſitum ex iis, quæ recenſentur per celebrem
gloſſam in cap. 1. de præſcript. in 6. dum nulli inducti
fuerunt teſtes deponentes de quadragenaria pa-
cifica de viſu, ſubducto utroque tempore litis,
actorum pupillaris ætatis, ac de auditu à majori-
bus, abſque eo quod unquam contrarium geſtum,
dictum, vel auditum ſit, & cum probatione famæ
per capitulum ſeparatum, ac particulare, ut in
omni ferè materia advertitur, & præſertim in ſua
peculiari ſede *ſub tit. de judic.* Et fortius quia im-
memorabilis præcipuum requiſitum eſt illud, ut
non conſtet de ejus initio contrario, cum initium
dicatur immemorabili de directo oppoſitum, ut
*dicto diſc. 19. de alienat. & contract. & infra ſub tit. de de-
cim.* & ſæpius.

Sed pariter iſtud fundamentum videbatur pa-
rum tutum; Vel quia etiam centenaria eandem
virtutem habere videtur, ut ejus vigore quicum-
que

Signum

quam poſſibilis, ut melior titulus allegari poſſit
19 ex deductis præſertim *dicto diſc. 3. de alienat. & contr. prohib.* Vel quia non implicat, ut etiam immemorabilis, ſine teſtibus, per ſcripturas, vel alias certas probationis ſpecies probari poſſit; Dicta enim propoſitio, quod initium excludit immemorabilem, eique ſe opponit, procedit, quando illud ſtatum diverſum ita denotet, quod infectum, vel illicitum declaret aliorum, qui ſupra hominum memoriam inductus fuerit; non autem ut ita res à Mundi creatione eſſe debuerit, quoniam ut advertitur *dicto diſc. 3. de alienat.* ac alibi pluries, dari non poſſet immemorabilis ſuper dominiis temporaneis, ac libertate in iis, quæ per hiſtorias notoriorum eſt fuiſſe Romani Imperii, minuſque in jurepatronatus Eccleſiarum, quarum, uſus utique habebatur prius quam Eccleſia modernis ſæculis, ad alliciendum ſæculares ad fundandas & dotandas Eccleſias, illud jus introduxerit, ut in ſua materia *ſub tit. de jurepatr.* cum ſimilibus; Ideoque, cum ex chronicis Religionis, ipſaque facti notorietate, certum eſſet, quod ſupra hominum memoriam, & per plura ſæcula ita ſervatum eſt, rectè hæc ſufficiens probatio adeſſe videbatur.

Tertiò ponderabam ad hujuſmodi præſcriptionem, vel conſuetudinem impediendam, quod in
20 facultate ſit Provincialium, aliorumque Prælatorum, & Vocalium accedere, vel non accedere ad comitia, ibique votum proferre, quoniam quilibet poteſt ſuo juri renunciare, atque non accedendo facere ab eo ſe extraneum, ut ad hanc materiam electionis advertitur pluries infra, & *ſub tit. de Canonic. & Capitul. diſc.* 27. Et conſequenter intraret vulgaris, ac recepta concluſio, de qua infra *in dicta Romana juris viſitandi diſc.* 7. ac etiam *apud Rojas deciſ.* 327. & 356. & *deciſ.* 337. *par.* 10. *rec.* & in aliis, quod in facultativis præſcriptio non intrat, quia nempe aliæ Provinciæ noluerint illud incommodum pati.

Verum pariter illud motivum periculoſum videbatur; Tum quia in Religionibus, (quarum
21 præcipuum peculium conſiſtit in obedientia) ſingulis quibuſque temporibus ad Capitulum generale celebrandum ſtatutis, fieri ſolent omnium Vocalium convocationes per conſuetas litteras circulares, & conſequenter improbabile eſt, ut tam diuturno tempore, ac reiteratis actibus per tot Religioſos & Prælatos univerſæ Italiæ & Hiſpaniæ, aliorumque locorum hæc inobedientia regulari Inſtituto adeo oppoſita adeſſe potuerit; Tum etiam quia ubi accedunt duæ circumſtantiæ;
22 Primò nempe, diuturna & reiterata frequentia actuum; Et ſecundò inveriſimilitudo faciendi, vel reſpectivè negligendi id, quod non expediat, vel pro communi uſu fieri, vel negligi non ſoleat; ceſſat præſumptio facultatis, ac potius intrat altera neceſſitatis ex iis, quæ cæteris relatis habentur *in Majoricen. celebrationis miſſarum coram Bichio* inter ſuas *dec.* 512. & 541. *repetit. deciſ.* 186. & 380. *par* 11. *recen.* Nimia etenim improbabilitas facultatis excluſiva adeſſe videtur, quoniam illud jus electionis activæ & paſſivæ in Capitulis generalibus Regularium ex omnium Religionum uſu eſt majus negotium, majuſque ſtudium, ac ſollicitudo.

Tria verò alia fundamenta videbantur magis probabilia, non quidem ſingulariter ea conſiderando, ſed ſimul juncta, cum regula, *ut ſingula quæ non proſunt, &c.* quodque ita præcedentia pariter ſimul juncta, conſiderabilia remanerent pro illis comprobandis, vel confovendis; Seu verius cum ex omnibus, & præſertim ex ſequentibus tribus juſtum reſultet motivum, ob quod rationa-

[illegible]

biliter Sedes Apoſtolica iſtam conſuetudinem, ut ſuprà improbaverit, atque rem primævo ſtatui reſtituerit.

Primò ſcilicet ex eo facti præſuppoſito (ubi ſubſiſteret) quod modernis temporibus, per alias provincias contradictum fuerit, celebrando etiam diverſum Capitulum generale præſertim de anno 1546. & 1570. quodque ubi caſus dedit, ut aliarum provinciarum Prælati, & Vocales ad Capitulum acceſſerint, admiſſi fuerint, ac votum protulerint, quod tamen facti potius, quam juris erat.

Secundò fortius quia dici non poterat, ut adeſſet pacifica obſervantia præſcriptiva, dum iſta potius deſtructa remanebat, ex eo quod Miniſter Generalis pro tempore ita electus, præter aliarum Religionum ſtylum curavit obtinere Apoſtolicam confirmationem cum ſuppletione omnium defectuum; unde propterea duo exinde reſultare obſervabam; Primò nempe agnitionem defectus poteſtatis hujus Capituli celebrati per unam partem Religionis, ita curando obtinere hanc ſuppletionem, vel ſanationem alias nec neceſſariam, nec uſitatam; Et ſecundo, quod obſervantia dici non poterat univoca, dum obedientia, quam aliæ provinciæ hujuſmodi Generalibus, aliiſque Officialibus pro tempore præſtiterunt, Apoſtolicæ potius, quam ipſius Capituli poteſtati referenda erat; Ideoque intrat vera & recepta concluſio, de qua præſertim *ſub tit. de jurepatr. & ſub altero de benef.* in propoſito juris conferendi, vel præſentandi, ſive firmandi ſtatutum pro obſervantia, quod iſta ea tenus ſuas conſuetas facit operationes, quatenus univoca ſit, adeo ut id quod geſtum eſt, pernecceſſe illi juri, vel titulo referri debeat; Secus autem, ubi æquivoca & referibilis diverſo titulo, vel juri. 23

Et tertiò nimium probabiliter, quod intrarent ſaltem a ſimili termini textus *in cap. ſuggeſtum de decimis*, vel ſimiles in propoſito exemptionis Regularium à decimis pluries ponderati infrà *ſub tit. de decim.* quod ſcilicet, quando tractu temporis conſuetudo, vel etiam expreſſum privilegium, quinimo contractus correſpectivus ad aliquam magnam injuſtitiam, vel irrationabilitatem reducitur, etiam ex inferioris, ac ordinarii Judicis officio, reformari, vel irritari, aut alias ad juſtitiam & æqualitatem reduci debet; Ideoque cum attento præſenti ſtatu numerus Conventuum, ac Religioſorum Italiæ, & Hiſpaniæ in triplo, vel quadruplo excederet numerum Conventuum ac Religioſorum iſtarum quatuor Provinciarum, quod antiquioribus temporibus fortè non verificatur; Ita juſtè Summus Pontifex, non ſolùm tanquam ſupremus Princeps eccleſiaſticus, ac dominus abſolutus, cum ſuperius inſinuata ſuprema & abſoluta ejus poteſtate, ſed etiam tanquam juſtus Judex, benè abrogavit hanc conſuetudinem, quæ ita ad corruptelæ ſpeciem potius deveniſſe dicitur; Ac propterea probabilius videbatur, ut prædictarum Apoſtolicarum litterarum obſervantiæ omninò incumbendum eſſet. 24

Supponebatur quod ex parte dictarum provinciarum, fundamentum conſtitueretur in pluribus conſimilibus conſuetudinibus aliarum Religionum, & præſertim Ciſtercienſis & Præmonſtratenſis, ac etiam Carthuſianæ, quod ſemper Capitulum generale celebretur in Gallia, atque electio paſſiva Miniſtri Generalis in illius nationis Religioſo cadere ſoleat; Verum illud non videbatur fundamentum conſiderabile, quoniam reſpectu Ciſtercienſium, & Præmonſtratenſium, id provenit ob earumdem Religionum diviſionem in plures Congregationes, vel provincias, quarum 25

linguæ

Digitized by Google

ſingolæ proprium Generalem, aliosque Officiales, in proprio reſpectivè Capitulo generali eligunt; Et conſequenter meritò Itali, ac alii in eo Capitulo non interveniunt, quoniam ille Generalis non eſt illorum ſuperior, ideoque non intrat inconveniens, ut aliæ provinciæ obedire debeant illi Generali, in cujus electione nullam habeant participationem; Ut etiam obſervantia comprobat in Ordine S. Thereſiæ, quod diverſus eſt Generalis, qui eligitur in Hiſpaniis, ab eo qui eligitur in Italia, cum diverſo Capitulo generali; idemque praxis docet in aliis Religionibus.

Et quoad Religionem Carthuſianam, advertebam, quod ejus praxis potiùs retorquetur, quoniam licet ſemper Capitulum celebrari ſoleat in Gallia, attamen in eo intervenit univerſa Religio, mediantibus omnium Provinciarum Prælatis, & Officialibus; Aliud enim eſt conſuetudo localis eo modo, quo eſt alia ſuperiùs inſinuata in Religione Sancti Franciſci, ſeu Minorum Obſervantium; Aliud verò, ut una pars Religionis privativè ad alteram hoc jus habere debeat, potiſſimè quia dicta conſuetudo circa localitatem in hac Religione Carthuſiana probabilem habet rationem initii, ſeu fundationis Religionis in eo loco.

Alia etiam nimiùm convincenti ratione ponderata, ob quam, juſtè, ac prudenter dicta conſuetudine
26 improbata, reſtituta fuit prima regula fundamentalis,
quoniam in Capitulo generali, vice omnium Religioſorum intervenire debent omnium provinciarum, ac nationum Prælati & deputati, non ſolùm ea inſinuata ratione, ut omnium in jure activo, & paſſivo coæquale ſit jus eligendi, omneſque participent in electione illius ſuperioris, cui obedire debent; Sed etiam, ac fortiùs, quia potiſſima cauſa convocandi ſtatutis temporibus comitia generalia, reſpicit totius Religionis, ac ſingularum ejus partium regimen, tam ſpirituale circa obſervantiam regularem, quam etiam temporale & œconomicum, cum ſinguli Provinciales, ac Socii, vel Diſcreti, relationem faciant de Provinciarum ſtatu, ac ſtylis, ut ita dignoſcatur, an adſint abuſus, quibus occurri poſſit, novuſque Miniſter Generalis, aliique Diffinitores, vel Officiales in univerſo regimine deputati, informationem habeant de ſtatu univerſæ Religionis, ac ſingularum partium; Nec non ut ab univerſa Religione ita congregata, audiri valeant recurſus, & querelæ illorum religioſorum, qui credant, ſe à ſuperioribus, & Prælatis oppreſſos, & conſequenter dicta reſtrictio pernicioſa eſt, atque clarum redolet abuſum, meritò ſublatum; Hæc reſpondi conſultus; certum verò eſt quid ſequutum ſit.

27 † AGitur in hoc & ſeqq. diſcurſibus de electione
Generalium, aliorumque Prælatorum Regularium ac reſpectivè confirmatione, & deputatione ſuper qua alia non ſuperſuit occaſio diſputandi præterquam in caſu, de quo *diſc.* 72. in quo agitur de electione Abbatiſſæ.

Quo autem ad ea, quæ concernunt alternativam, ſeu
28 turnum ad effectum videndi, quando iſte dicatur
conſumatus, habetur *ſub tit. de Jurepatr. diſc.* 41.

Et de pluribus ad materiam electionis videri poterunt deducta *ſub tit. de Can. & Capit. & in Adnot. ad S. C. T. diſc.* 31. & 37.

ROMANA ſeu CAMALDULENSIS ELECTIONIS GENERALIS

Pro GENERALI ELECTO

Cum OPPOSITORIBUS.

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Epiſcoporum & Regularium, reſolutus pro Generali electo.

De turno, ſeu alternativa per Nationes, vel provincias in paſſiva electione Generalis, aliorumque Prælatorum, an & quando ſubſiſtat.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*

2 *Ad materiam text.* in cap. conſultationibus de jurepatronat. *favore poſſeſſoris.*

3 *Quod eadem diſpoſitio procedat etiam in electionibus.*

4 *De diſtinctione inter jus quæſitum, vel quærendum in beneficiis, & quando in manualibus non detur remotio.*

5 *De ſtylo ſanandi nullitatem electionis, atque electum ex integro deputandi.*

6 *Quando ſit locus rigoroſæ revocationi attentatorum, nec ne.*

7 *De cauſis inducentibus bonam fidem.*

8 *De clauſula* ſublata, *& decreto irritanti, eorumque operatione.*

9 *An admitti debeat in Religionibus turnus per nationes, vel provincias in Prælaturis.*

10 *De eodem, & quando hæc alternativa, vel turnus admitti debeat.*

11 *Quod auctoritati* Fagnani *in his materiis Regularium ſit deferendum, & de ratione.*

12 *De alio caſu controverſia ſuper eodem turno, ſeu alternativa.*

DISC. III.

CUm in capitulo generali Camaldulenſium, ſe-
quuta fuiſſet electio Abbatis Generalis in per- 1
ſona P. Jo. Marinetti Provinciæ Venetæ, poſt aliquod temporis intervallum, ipſo electo jam pacificè adminiſtrante, de electionis nullitate oppoſuerunt aliqui Religioſi provinciæ Hetruriæ, ob neglectum alternativæ ordinem in hac Religione præſcriptum, in electione paſſiva per litteras Apoſtolicas Pauli V. ut ſcilicet Generalis, aliique officiales per turnum provinciarum ſeu nationum eligi deberent; prohibita continuatione ejuſdem provinciæ, ſeu nationis; Introductaque cauſa in ſacra Congregatione Epiſcoporum & Regularium, prodiit de menſe Junii 16[illegible]0. reſolutio electo favorabilis, electionem ſcilicet ſubſtineri.

In diſputationibus autem deſuper habitis, duo erant puncti; Primò nempè ſuper validitate, vel invaliditate hujus electionis particularis, & an electus, qui jam pacificè Prælaturam per aliquod tempus poſſederat, continuare deberet pro toto tempore præfinito uſque ad novum Capitulum generale; Et ſecundò quid ſervandum eſſet in futurum, & an litteræ prædictæ ſuum effectum ſortiri deberent, necnè.

Quatenùs pertinet ad primum, ſcribens pro electo, dicebam etiam cum ſenſu veritatis, quod cum in facto, ea Capitulorum generalium, ac reſpectivè electionum ſerie conſtaret, quod modus in dictis litteris præſcriptus, non eſſet ſervatus, ſed quandoque continuata eſſet electio paſſiva in eadem provincia, vel nati-
one, quandoque autem in religioſis diverſæ provin-
ciæ electio contigiſſet ex caſu, abſque eo, quod ſerva- 2
tus fuiſſet turnus juxta ordinem in eiſdem litteris præſcriptum; Hinc proinde de plano intrabat concluſio deſumpta ex textu *in cap. conſultationibus de jurepatr.* de qua pluries *ſub tit. de jurepatr.* præſertim *in Capuana Abbatiæ diſc.* 36. ubi de recepta diſtinctione in propoſito ultimi ſtatus, & an jam facta præſentatio, vel proviſio ſubſtineri debeat, quod ſcilicet; Aut res eſt integra, quia nempe, nemine ex contendentibus adhuc inſtituto, diſputetur quænam præſentatio prævalere debeat, & quis eorum ſit inſtituendus, & tunc ubi conſtat de bono jure unius in petitorio, iſtud abſorbeat poſſeſſorium, neque attendatur ultimus ſtatus, qui non ſit legitimè præſcriptivus ſtatus antiqui; Aut verò jam ſequuta eſt pacifica inſtitutio ejus, qui præ-

ſentatus fuit per exiſtentem in quaſi poſſeſſione præſentandi, atque ad limites ultimi ſtatus, adeo ut ille, qui conſecutus de bono jure in petitorio agat de removendo jam inſtitutum, vel poſſeſſorem; Et tunc ſecùs, quoniam ejus boni juris canonizatio ſuffragabitur pro futuris vacationibus, non autem pro ea, quæ jam effectum ſortita eſt, ex ibi deductis.

Quod autem iſta concluſio, ex rationis identitate, procedat quoque in materia electionis, probare videtur textus in cap. querelam de electione, ac advertunt Abban eodem cap. conſultationibus nu. 2. & alii apud
3 Fagn. ibidem num. 7. Atque ubi non haberentur auctoritates, id clarè convinceret identitas rationis, à qua in jure in iis, quæ in contrarium deciſa non ſunt, rectè licitum eſt arguere; Si enim ut pluries in omni ferè materia advertitur, in caſibus expreſſe à jure, vel per receptas DD. traditiones non deciſis, licitum eſt recurrere ad leges particulares aliarum Ditionum, vel provinciarum; Multò magis ad jus commune.

Ac etiam, ad evidentiam comprobari dicebam ex ipſamet ratione, quæ tam à naturali, quam à poſitivo jure manat, quod ſcilicet ſine delicto irrogari non de-
4 beat pœna, vel gravis injuria fieri, ut in præſenti, per remotionem Generalis, aliorumque Prælatorum, re non integra ſequeretur, quoniam juxta receptam diſtinctionem frequenter inſinuatam præſertim ſub tit. de benef. diſcur. 70. inter non admiſſionem ad jus quærendum, ac privationem juris quæſiti, iſta poſterior formalem pœnam irrogare dicitur; Potiſſimè verò ubi talis privatio, vel remotio gravem injuriam, ac famæ, ſeu exiſtimationis præjudicium cauſaret, cum tunc, etiam in iis, quæ de ſui natura ſunt manualia, atque ad nutum amovibilia circumſpectè procedatur, neque remotio permittatur, ubi dicta ratio urgeat, ut ad miſeriam manualitatis advertitur eod. tit. de benef. diſ. 80. & 97.

Hinc proinde, ut inſinuatur diſc. præcedenti, atque in hac materia electionis habetur pluries ſub tit. de Canonic. & Capitul. præſertim diſc. 24. & ſeq. anti-
5 quus eſt S.dis Apoſtolicæ ſtylus, de præſenti etiam continuari ſolitus, quod ubi electionis nullitas non proveniat ex culpa inexcuſabili de facto, adeo, ut, tam in eligentibus, quam in electo, mala fides non dignoſcatur, atque eorum, quæ geſta ſunt retractatio aliquod ſcandalū, vel grave præjudiciū parere poteſt, tūc nullitatem ſanare ſolet, ſive electū, caſſata electione, ex ſua auctoritate eidē muneri præficere; Iſteque eſt etiam frequens ſtylus hujus S. Congregationis, in electionibus Provincialium, vel Superiorum localium, quod ſcilicet, ubi etiam electio de ſtricta juris cenſura ſit nulla, adhuc tamen reſcribi ſolet, ut electus (præſertim ubi res non eſt integra) in ſuo munere continuet, tanquam ab ipſa Congregatione deputatus; Ut etiam in electionibus Vicarii Capitularis ſede vacāte ſæpius practicavi.

In idem conferentibus iis, quæ ſub tit. de judic. habentur in materia revocationis, vel purgationis atten-
6 tatorum, quod ſcilicet ea negligitur, ubi non agatur de attentatis inexcuſabilibus, quæ facti, ſeu doloſa dicuntur, ſed de illis, quæ proveniunt ex diſpoſitione juris, ubi revocatio ſcandalum, vel aliud inconveniens, ſeu grave præjudicium paritura ſit.

Id autem in hac facti ſpecie, rectè verificari obſervabam, quoniam ex retroacta diverſa obſervantia annorum circiter ſexaginta, ac etiam ex pleriſque aliis facti circumſtantiis, præſertim ex eo quod illi religioſi,
7 qui inſcia Religione, iſtas litteras à Paulo V. obtinuerant, in primo Capitulo generali poſtmodum celebrato de anno 1611. eis in Definitorio exhibitis, declaraverant nolle uti ipſo Definitorio in huic declarationi plaudente; Et fortiùs quia, vel ſufficiens probatio, vel ſatis vehemens fumus dabatur, quod deputata per Urbanum VIII. particulari aliquorum Cardinalium Congregatione, ſuper iſtarum litterarum obſervantia prodierat reſolutio, ut earum ratio habenda non eſſet, utro' è ad aliquorum particularium religioſorum ſupplicationem, vel ſuggeſtionem emanatarum; Quamvis etenim per ſcribentes in contrarium utrumque factum, ſeu ejus concludens probatio negaretur, attamen ubi etiam iſta non adeſſet, negari non poterat, quin exindè reſultaret, tam eligentis, quàm electi juſta credulitas, bonaque fides, excluſiva culpæ, & delicti, ſine quibus deveniendum non erat ad hanc irritationem, ex qua, injuria, non ſolùm electo, ſed etiam univerſæ Religioni, ſeu ejus generali Diffinitorio inferri dicebatur; Ideoque quoad hunc primum punctum reſolutio (reflectendo etiam ad ſolam veritatem) probabilis, beneque fundata viſa eſt.

Licet enim Scribentes in contrarium nimiùm inſiſterent in clauſula ſublata, & decreto irritanti, contentia in dictis litteris Apoſtolicis, quorum virtus, ac ope- 8
ratio eſt inficiendi quamcumque contrariam poſſeſſionem, vel obſervantiam, ideoque impediendi ipſius obſervantiæ, vel conſuetudinis initium, & ne illa naſcatur ex iis, quæ plenè habentur, cæteris relatis in Ceſenaten. ſeu Sarſinaten. Laudemiorum coram Ghislerio, & Albergato impreſſ. deciſ. 400. par. 9. & deciſ. 199. par. 12. rec. & frequenter, inſinuatur in omni ferè materia, præſertim verò ſub tit. de judic. Attamen, ut ibidem, ac alibi pluries advertitur, id rectè procedit, quando omninò certum, ac indubitatum eſt, ut ſervari debeat id, cujus obſervantia, cum dictis clauſulis demandata eſt, adeo ut contraria obſervantia inexcuſabilis, & culpoſa dicenda veniat; Secus autem ubi aliqua probabilis dubietas deſuper cadat, cum tunc in poſſeſſorio, vel alio incidenti, cui eadem congruat ratio, hujuſmodi clauſularum obſtantia non attendatur, ex iis, quæ aliis relatis habentur apud Cavaler. deciſ. 522. num. 2. & 3. Buratt. & Add. deciſ. 131. 659. & 720. & frequenter.

Quo verò ad alium punctum petitorii, ſuper obſervantia turni, ſeu alternativæ, ad formam dictarum litterarum, pro tempore futuro; Iſta quæſtio, an ſcilicet congruat, necne, ut in Religionibus iſte turnus intro- 9
ducatur, vel permittatur in paſſiva electione Generalis aliorumque Prælatorum, plenè diſputatur per Fagnan. in cap. cum dilectus de conſuetudine, ubi conſtituitur regula negativa firmata per Rotam deciſ. 65. nu. 7. & 8. par. 1. rec. quod ſcilicet iſta turnus potius eſt in jure prohibitus, & contra naturam electionis, quæ debet eſſe libera, cum apud Deum non ſit acceptio perſonarum, & ne aliàs contingat, ut electores, neglectis perſonis dignis, quas agnoſcant Religionis bono regimini ac adminiſtrationi magis proficuas, cogantur eligere minùs dignum, ex ſola ratione nationalitatis.

Et quamvis idem Fagnan. agendo de Congregatione Somaſca, examinata ad partes quæſtione, atque deductis argumentis, quæ hinc indè urgent, pro ejus voto concludat, ut id potiùs permittendum ſit, ad pacem in Religione conſervandam, ac ad evitandas oppreſſiones, vel monopolia alicujus nationis, adhibendo præſertim juridicam, beneque fundatam diſtinctionem, de qua in propoſito libertatis matrimonii, vel 10
ad alios ſimiles effectus plenè habetur ſub tit. de teſta. diſc. 73. an ſcilicet provinciæ, vel nationes, inter quas hæc alternativa, ſeu turnus introducatur, ſint magnæ, atque notabilem habeant numerum Religioſorum, inter quos, probabiliter perſonæ dignæ, ac idoneæ exiſturæ ſint, unde propterea rectè practicabilis remaneat electionis libertas; Secus autem in caſu converſo; Accedente potiſſimum plurium aliarum Religionum conſimili uſu inſinuato diſc. proxime ſeq.

Attamen dicebam (quatenùs ad hanc rem pertinet,) ut id rectè procedat, quādo ipſa Religio pro bono pacis, & quietis univerſalis ita concorditer ſtatuit, adeo ut ea ſupplicante Sanctiſſimo pro approbatione hujus Statuti, vel determinationis, de hoc diſputari contingat, ad effectum conſulendi Papæ, an petitā approbationē ſit cōceſſurus, vel denegaturus; Atq; in his terminis & ad hunc effectum loquitur Fagnan. Secùs autem ubi majori parte Religionis reluctante, aliqui particulares

unius

unius provinciæ, vel nationis id petant, eum tunc ex ſenſu ejuſdem Auctoris, contrarium dicendum ſit.

Huic autem Auctori in iſta præſertim Regularium materia nimium deferendum venit, tanquam in ea per annos circiter quinquaginta, & forſan ultra, nimium verſato, præſertim verò occaſione reformationis Re-
11 gularium ſub Innocentio X. ſibi commiſſa, ſub aliis quoque Pontificibus ſucceſſoribus continuata.

Hinc proindè in una *Portugallien. electionis* diſpu-
12 tata in eadem Sacra Congregatione Epiſcoporum, & Regularium de eodem anno 1670. inter Provinciam Interamnenſem, & Religioſos aliarum Provinciarum Congregationis Benedictinæ Regni Portugalliæ; Cum dicti Religioſi aliarum Provinciarum inſtarent pro dicta diviſione, ſeu alternativa, ex eo fundamento, quod ob majorem numerum Religioſorum dictæ Provinciæ Interamnenſis inter eos penè ſemper caderet electio paſſiva, ideoque ipſi recurrentes muneribus Religionis penè excluſi remanerent, me ſcribente pro dicta Provincia repræſentante majorem partem Congregationis ita quoque reſolutum fuit, adhibitis tamen aliquibus prudentialibus, temperamentis, pro illis prudentialibus legibus, cum quibus iſta Sacra Congregatio (commendabiliter quidem) procedere ſolet, more Principis potius, quàm more Judicis, juxta finem, ob quem inſtituta fuit, ut advertitur *in lib. ſeq. de Iudic.* occaſione agendi de relatione, & praxi Curiæ.

ROMANA ſeu VALLIS UMBROSÆ TURNI

Inter CONGREGATIONEM VALLUMBROSANAM, ET CONGREGATIONEM SILVESTRINAM.

Reſponſum pro veritate.

Ordinato turno, ſeu alternativa, ſuper Generalis, aliorumque Prælatorum paſſiva electione inter plures Religiones ſimul unitas, vel inter ejuſdem religionis Provincias, vel Nationes, ſi contingat, quod Generalis electus decedat, ſeu ad alium ſtatum aſſumatur; durante termino ſuæ prælaturæ, an ſubrogari debeat alius de eadem Religione, vel provincia, ut turnus pro toto tempore ſortiatur effectum, vel potius eo jam conſumpto, fiat locus turno ad favorem alterius expectantis.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Moriente Generali intra ſolitum tempus, quid agendum ſit.*
3 *An & quando proviſio, vel electio conſumat turnum, diſtinguitur.*
4 *Moriente officiali infra ſuum terminum, an ſubingrediatur alter deputatus pro alio termino.*
5 *An mortuo Generali, in creatione novi mutari etiam debeant alii Officiales, & Diffinitores.*
6 *De Celeſtino Bruno Epiſcopo Bojanen. Venuſino inſigni Theologo.*
7 *Beneficia & officia Regularia ſunt omnia manualia, & obedientialia.*
8 *De conſuetudine Regni Siciliæ circa deputationem officialium.*
9 *De turno in Congregatione Olivetana.*
10 *Conſuetudo strictè intelligenda eſt, & non datur extenſio.*
11 *In quo conſiſtat jus turnarium.*
12 *Reſolutio cauſæ.*
13 *Quandoque prodeunt reſolutiones ex motivis ignotis, & non deductis à partibus.*

DISC. IV.

ANtiquiori tempore, unitis conſimilis habitus, ac penè ejuſdem Inſtituti Congregationibus 1
Vallumbroſana, & Sancti Joannis Gualberti, cum quodam turnario ordine in Prælaturis inter eas pacificè ſervato; Cenſuit tempore moderno Alexander VII. eiſdem quoque unire alteram Congregationem Silveſtrinam, quæ ſub eodem turno, de prima prælatura Generalatus, aliiſque muneribus participare deberet, ut ſcilicet ſingulis trienniis celebrando Capitulum ex tribus Congregationibus conſtituendum in quolibet ex earum una per turnum Abbas Generalis eligi deberet, qui omnibus præeſſet; Cum autem in primo Capitulo ad formam ejuſdem unionis celebrato, electus fuiſſet Abbas Generalis P. Tamburinus, Auctor tractatuum *de Jur. Abbatum, & de Iure Abbatiſſa*, profeſſus Congregationis Vallumbroſanæ; iſque ad annum circiter diem clauſiſſet extremum, unde propterea per Cardinalem protectorem ex Pontificio oraculo proceſſum eſſet ad convocationem Capituli generalis in Urbe, Atque vocalibus jam congregatis, prope diam ad Capituli celebrationem deveniendum eſſet; Exorta eſt difficultas, ſuper paſſiva electione Generalis aliorumq; Prælatorum, an ſe. ſubrogandus eſſet alter profeſſus ejuſdem Vallumbroſanæ Congregationis, qui suppleret quadriennium à defuncto inceptum, ut ita iſta Congregatio ejus turno perfectè gauderet; Vel potiùs eodem turno jam conſumpto juxta ordinem litterarum Apoſtolicarum ſubintrare deberet turnus Congregationis Silveſtrinæ; Quare deſuper tam per dictum Cardinalem Protectorem, quam per univerſum Capitulum pro veritate conſultus fui, ut alios quoque Advocatos deſuper conſultos fuiſſe credo.

Reſpondi incongruam videri conſilii petitionem, utpotè re non integra, cum id fieri debuiſſet, priuſquam ad Capituli Generalis convocationem cum jam ſubſequuto conſummationis effectu deveniretur; Tunc etenim, ex fundamentis, de quibus infra, probabiliùs pro ſuffectione alterius profeſſi ejuſdem Congregationis, in locum defuncti reſponderi debuiſſet, ut ita totus præcedentis Capituli generalis ordo in aliis Prælatis non revolveretur pro hujuſmodi ſuffectione fa- 2
cienda per Diffinitorium generale deputatum regimini Congregationum, & pro graviorum negotiorum determinatione, eo modo quo praxis me docuerat in caſu enunciato infra *diſc.* 6. quod ſcilicet mortuo infra ſexennium Miniſtro Generali familiæ cismontanæ Minorum Obſervantium, dilata fuit celebratio Capituli uſque ad conſueti temporis præfinitionem, ſuffecto interim per Diffinitorium alio Religioſo ejuſdem familiæ cismontanæ pro exercitio muneris cum nuncupatione Vicarii Generalis, atque ita rectè adaptabilia eſſent fundamenta de quibus infra; Secùs autem, dum jam ad Capituli generalis imminentem celebrationem proceſſum fuerat, cum tunc in puncto juris verius videretur, ut (turno jam conſumpto) electio novi Abbatis Generalis, ex alia Congregatione fieri deberet.

In iſta etenim quæſtione ſuper turnario jure conferendi, vel præſentandi activo, vel reſpectivè paſſivo per 3
Beneficialiſtas diſputari ſolita, atque in ſuis reſpectivè materiis pluries intimata *ſub tit. de benef.* & ſub altero *de jurepatr.* Verior magiſque recepta diſtinctio eſt, de qua cæteris relatis plenè *apud Gonzal. ad reg.* 8. *gloſ.* 45 §. 33. *per tot. & Rot. dec.* 898. *par.* 4. *diverſ.* cum aliis deductis in præfatis ſedibus, quod ſcilicet; Aut turnaria proviſio vel præſentatio nullum effectum ſortita eſt, non quidem ex caſu, ſed ex impedimento, quod collator, vel reſpectivè proviſus indebitè paſſus fuerit, eoque durante contigerit mors naturalis, vel civilis; Et tunc juxta unam ſententiam, turnus non dicitur cōſumptus, ex regula, quod qualibet diſpoſitio intelligenda eſt cum effectu; Juxta verò alterā opinionē, mitat diſtinctio an impedimentum præſtitum fuerit ab alio, cui ſuc-

ceſſivus turnus competebat, vel a tertio, abſque facto, vel culpa ejus, qui turnum expectabat; Ut primo caſu non intret conſumptio, ex regula quod impeditus in odium impedientis habetur pro faciente, vel non faciente, prout impedito magis expedit, ne aliàs impediens, ex propria culpa, vel delicto commodum reportet; Secus autem ubi à tertio, ut tunc id cadat ſub diverſa regula caſualis ineffectuationis, quæ non impedit turni conſumptionem, quamvis proviſus, beneficii poſſeſſionem adeptus non eſſet, dummodo proviſio eſſet jam perfecta, adeò ut proviſus habere diceretur jus in re, non autem actua remaneat in ſolis terminis præparatoriis, pro futuro jure aſſequẽdo, juxta diſtinctionem de qua *in Calagurritana benefi ii de Bilbao ſub tit. de beneſic. diſc.* 70. Multò verò magis, ac extra controverſiam, ubi proviſio, jam plenarium effectum ſortita eſt, etiam cum poſſeſſione, & exercitio, per aliquod tempus, cum iſto caſu ceſſet omnis ratio dubitandi.

Potiſſime verò, quoniam litteræ Apoſtolicæ hunc turnarium ordinem præſcribentes, non diſponebant, ut quælibet Congregatio integro quadriennio præfinito, inter unius, ac alterius Capituli celebrationem habere deberet Generalem, alioſque Prælatus, ſed in eis diſponebatur, ut in Capitulis generalibus pro tempore celebrandis, iſte ordo turnarius ſuper paſſiva electione ſervari deberet, ideoque attendontur ſolùm Capitula generalia, quoties eorum celebratio ſequi contingat, tempus autem quadriennii eſt accidentale, tanquam ſpatium quod intermediare debet, quatenus aliter caſus non præberet.

Atque ad id proximè conferri dicebam doctrinam *Felin. in cap. fin. de judic. poſt numer.* 4. *& Roman. in* 4 *l. fin. Cod. qui admitt. nu.* 5. quod ſcilicet, ſtante ſtatuto, vel conventione, ut unus officialis pro primo anno, vel ſemeſtri adminiſtrare debeat; Alter verò in alio anno, vel ſemeſtri ſubintrare, ſi caſus præbeat, quod primus infra iſtum terminum deficiat, illicò ſubintrare debeat alter, non expectato termino, cum jam turnus in primo conſumptus fuerit, terminus autem eſſet adjectus, cum præſuppoſito, quod primò electus naturaliter, vel civiliter viveret, ac adminiſtrare poſſet, unde propterea licet aliqua inæqualitas, ita reſultaret inter habentes hoc jus turnarium, id caſui referendum eſt, qui læſionem non cauſat.

Majorem autem difficultatem inferebat inconveniens, quod reſultabat aliis Prælatis, & officialibus in 5 præcedenti Capitulo electis, quoniam; Aut iſti continuare debuiſſent per integrum quadriennium, juxta formam deputationis, & ita revolvebatur ordo celebrationis futuri Capituli; Aut ad novam electionem totius diffinitorii procedendum erat, & tunc iſtis jam electis grave præjudicium, ac injuria inferri diceretur eos removendo à munere infra tempus, abſque culpa, vel demerito.

Verùm advertebam, quod hæc difficultas non videbatur conſiderabilis, quodque potiùs ad integri Diffinitorii novam electionem, juxta conſuetam formam Capituli generalis procedendum eſſet, ita edoctus ab obſervantia, ſeu deciſione ſequuta de anno 1649. in Religione S. Auguſtini; Cum etenim in præcedenti Capitulo, pro conſueto ſexennio, electi fuiſſent Generalis, & Diffinitores generales, ſeu nationum Aſſiſtentes; Atq; ad aſſiſtentiam Italiæ electus fuiſſet inſignis Theologus meus concivis Celeſtinus Brunus Auctor *quodlibeti* aliorumq; operum, qui poſtmodum 6 ad Eccleſiam Bojanenſem aſſumptus fuit; Caſus autem dediſſet mortem Generalis infra ſexennium, unde propterea hujus termini lapſu non expectato, ad Capituli generalis celebrationem deventum eſſet, proceſſum fuit quoque ad electionem novorum Aſſiſtentium, rejecta oppoſitione eorum, qui in præcedenti Capitulo electi inſtabant pro continuatione eorum temporis; Atque mihi licet more Advocati, ad petitionem dicti concivis, pro antiquis Aſſiſtentibus ſcribenti, juſta, neque fundata viſa eſt reſolutio, quoniam quando devenitur ad convocationem Capituli generalis, quod univerſam religionem repræſentat, ita diſſolvi dicitur totum illud corpus politicum ſeu intellectuale, quod in præcedenti Capitulo ipſa Religio formaverat, eiq; ſuas vices commiſerat, efformando ex integro corpus novum conſtitutum ex Generali tanquam capite, & ex Aſſiſtentibus, aliiſq; officialibus, tanquam membris, ideoque truncato capite, membra inutilia remanent.

Eatenùs autem antiquorum officialium continuatio locum habere ſolet, quatenus expectato conſueto termino, pro univerſæ Religionis convocatione, novique corporis efformatione, alter ſufficiatur in locum capitis defectu, quod ita fingitur, ut nunquam formaliter defecerit, mutandu ſolùm perſonam materialem, in eadem perſona formali, quæ ex legis fictione, vel operatione adhuc continuare dicitur; Et conſequenter non ſequitur diſſolutio capitis, unde propterea ad novi corporis efformationem procedere oportet.

Potiſſimè verò quia ut advertitur *ſub tit. de benef.* pluries præſertim *diſc.* 97. ac etiam infra *diſc.* 36. omnia officia, & beneficia regularia ſunt manualia, & obedien- 7 tiaria, neque proviſi, invito ſuperiore, continuationem prætendere poſſunt quamvis pro ſtylo eadem officia, vel beneficia ad vitam, vel ad certum tempus retineri ſolita eſſent, ut contingit in dignitatibus, & Commendis Hieroſolymitanæ Religionis, quoniam non per hoc tollitur manualis, ſeu obedientiaria quæ oritur ex voto obedientiæ, quod regulares profitentur.

Atque hinc, reſultare dicebam reſponſionem ad ea, quæ pro continuatione ejuſdem Cõgregationis facere videbantur, & præſertim ea quæ habentur *apud Maſtrill. de Magiſtr. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 75. ubi agendo de ſtylo Regni Siciliæ ultra Pharum, ut in comitiis, quæ ſin- 8 gulis ſtatutis temporibus celebrantur ſuper deputatione Judicum Magnæ Curiæ, & Conſiſtorii, cum hoc turnario ordine inter tres civitates, vel partes, in quas illud Regnum diviſum eſt, Panormitanam ſcilicet, Meſſanenſem, & Catanienſem, cum ſuis reſpectivè annexis, quod ſcilicet ſi contingat, ut intermedio tempore, inter una, & alia comitia decederent aliqui officiales, eorum loco ſubrogatio fieri debet ex eadem Civitate, vel Natione, ex qua erant defecti; Quoniam id rectè procedere dicebam eò quia, juxta ſupra inſinuatum exemplum Religionis Minorum Obſervantium, hæc ſuffectio non fit a comitiis generalibus, denuò congregatis, ſed per Proregem, cum conſilio eorum, qui juxta laudabiles illius Regni leges conſulendi ſunt, unde propterea continuare dicitur eorumdem officialium perſona formalis, mutata ſolùm perſona materiali.

Magis autem proximè, obſtare videbantur ea, quæ habentur apud *Vermigliol. conſ.* 464. *& ſeq.* ubi agen- 9 do de Olivetana Congregatione, in qua electio Abbatis Generalis ſingulis trienniis eſt turnaria inter ſex provincias, juxta ordinem per ejus Conſtitutiones præſcriptum, ut ſcilicet deficiente Generali jam electo infra triennium, ſubrogari debeat in ejus locum, uſque ad triennii complementum. Alter Religioſus ejuſdem provinciæ, quoniam id rectè procedit per viam ſubrogationis faciendæ à Diffinitorio tantùm, non autem ubi novi Capituli generalis formalis convocatio ſequatur.

Sive, ubi etiam in caſu hujus convocationis, in ea Congregatione ita ſervaretur, id referendum eſt parti- culari conſuetudini, cujus extenſio in jure non datur, 10 ſed attendi debet in caſu præciſo, ac individuo, in reliquis autem procedendum eſt cum diſpoſitione, vel ratione juris communis juxta celebre, ac receptum *conſ.* 237. *Oldradi*, ea deductis *apud Mantic. deciſ.* 357. *Gregor. & Add. deciſ.* 45. *&* 161. *deciſ.* 278. *&* 304. *par.* 12. *rec.* & habetur pluries in omni ferè materia præſertim *in Majoricen. Canonicatus ſub tit. de benef. diſc.* 30.

Licet enim *Vermigliol.* potiſſimum fundamentum conſtituere videatur, in motivo ſervandi æqualitatem procedendo cum propoſitionibus, ſeu axiomatibus

generalibus,

Digitized by Google

generalibus; Attamen iſtud pro meo judicio videbatur debile fundamentum, tam docto viro parum dignum, quoniam æqualitas conſiſtit in ordine turnario ſervando in Capitulis generalibus, quoties ea celebrari contingit, dum juxta regulas beneficiales magis proximas, & in hac materia attendendas, turnus conſumi dicitur per effectuationem electionis, non curata ineffectuatione exercitij per conſuetum tempus ob impedimentum, quod à caſu reſultet.

Quamvis autem in puncto juris, ita probabilius reſpondendum mihi videretur; Auditis tamen motivis, ex quibus Cardinalis Protector erat in ſenſu, ut ele-
12 ctio Generalis cadere deberet in perſona religioſi profeſſi ejuſdem Congregationis Valumbroſanæ, ſtante conſenſu alterius S. Joannis Gualberti, eumdem ſenſum laudavi, atque ita ſequutum fuit, eo quia cum experientia docuiſſet, quod hæc nova unio Silveſtrinæ Congregationis, ob habitus, ac etiam Inſtituti, & morum difformitatem, diſſenſiones, ac inconvenientia potius producebat, neque ſequebatur ille bonus finis, ob quem Pontifex ad hujuſmodi unionem devenerat, idem Pontifex jam in animo determinaverat ad diſſolutionem procedere, ut illinc ad aliquod tempus ſub Clemente ſucceſſore, voluntatis prædeceſſoris benè conſcio, ad conſultationem Sac. Congregationis Epiſcoporum, & Regularium ſequutum fuit juxta deducta *diſc. ſeq.*

Atque hinc edocemur id, quod benè obſervat *Ro-*
13 *vit. deciſ. 49. num. 13.* quod ſcilicet per magna præſertim Tribunalia, vel ſupremos Magiſtratus, frequenter prodeunt reſolutiones, ex motivis, quæ ipſiſmet Partibus obtinentibus, vel earum Advocatis ignota ſint; Subſequutus etenim eventus diviſionis, juſtam, ac prudentem comprobavit hanc reſolutionem, quæ tunc, illis Curialibus, qui cum regulis legalibus ſolum procedebant parum probabilis viſa fuit.

EADEM ſeu VALLIS UMBROSÆ DIVISIONIS.

Inter EASDEM CONGREGATIONES.

Caſus reſolutus per Sacram Congregationem Epiſcoporum, & Regularium pro diviſione.

An, & quando procedi debeat ad diſſolutionem jam ſequutæ unionis, plurium Religionum, ſeu Congregationum.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Quando unio Religionum diſſolvenda non ſit.*
3 *Novitates ſunt præjudiciales, ideoque non de facili admittendæ.*
4 *Dismembratio, vel diviſio Eccleſiarum vel corporum eccleſiaſticorum eſt ſpecies alienationis prohibita.*
5 *Quando non intret concluſio, de qua num. 2. atque unio diſſolvenda ſit.*
6 *Quod leges, & proviſiones Principum debeant revocari, ubi praxis eas doceat præjudiciales.*
7 *Principi eſt replicandum, neque ejus proviſiones tertio præjudiciales ſunt exequendæ.*
8 *Quando proviſio reducitur ad injuſtitiam, vel alia producit inconvenientia, eſt reformanda.*
9 *In communione nemo vivere tenetur, atque contrarium præceptum ſperni poteſt.*
10 *Unio duarum Univerſitatum ſuper paſcuis eſt quandocumque diſſolubilis.*
11 *In ſpecie diſſolutionis unionis Religionum.*
12 *Dantur exempla plurium diſſolutionum unionum Religionum.*
13 *De Hiſtoria Religionis Minorum, ac diviſione Obſervantium à Conventualibus.*

14 *De diviſione Religionis Capuccinorum ab illa Conventualium.*
15 *De alia diviſione Obſervantium, & Reformatorum.*

DISC. V.

EXperientia docente, quod unio iſtarum Congregationum, effectus produceret diverſos ab iis, qui ſperabantur, idem Alexander VII. qui eam fecerat, 1
in animo concepit ad diſſolutionem producere, quod tamen morte præventus, perficere non potuit; Quare inſtantibus duabus Congregationibus Vallumbroſana, & S. Joannis Gualberti, neque Silveſtrina diſſentiente, poſitivum tamen conſenſum non tribuente, pro eadem diſſolutione ſupplicatum fuit Clementi IX. immediato ſucceſſori, qui licet voluntatis prædeceſſoris benè conſcius eſſet, attamen ex motivo honeſtatis, & ne vulgus crederet, quod prædeceſſoris geſta revocaret, negotium (pro frequentiori ſtylo) remiſit conſultationi Sacræ Congregationis Epiſcoporum, & Regularium, ex cujus voto id ſequutum fuit, cum Patrium acquieſcentia.

In propoſitione autem cauſæ, cum duo eſſent puncti, unus ſcilicet prudentiæ, vel honeſtatis, ſuper celeri retractatione eorum, quæ à prædeceſſore geſta fuerant, & alter juris, an ſcilicet ad dictam diſſolutionem procedendũ eſſet; Hinc proinde ſuper utroq; pro parte dictã Congregationum petentium diviſionem ſcribendo

Quatenus pertinet ad primum, dicebam, quod tunc aliqua probabilis difficultas cadere poſſet, quæ in alterum punctum quoque influeret, quando ageretur de diviſione, vel de diſmembratione ejuſdem Religionis, 2
ſive etiam duarum, quæ ab antiquo unitæ, per pacificam obſervantiam, ita ſimul coagulatæ, ſeu conglutinatæ eſſent, quod apud populum, ſeu vulgus, antiquæ diverſitatis ignarum, id ſcandalum, vel novitatem conſiderabilem cauſare poſſet; Tunc etenim circumſpectè procedendum eſt; Tum ex dicto motivo, ut non de facili retractanda ſint geſta per prædeceſſorem; Tum etiam ex generali axiomate, quod novitates fre- 3
quentius eſſe ſolent perniciosæ, neque regulariter immutanda ſunt, quæ longa obſervantia dedit ex deductis *ſub tit. de præeminent. diſc. 30.* & alibi.

Ac etiam quia diviſiones, vel diſmembrationes Eccleſiarum, vel corporum eccleſiaſticorum, ſpeciem formalis alienationis redolere dicuntur, adeo ut cadant ſub diſpoſitione *extravag. Ambitioſæ* omneſque, ac fortè majores ſolemnitates exigant, cum juſtæ cau- 4
ſæ, neceſſitatis, vel utilitatis requiſito, eo modo quo in formalibus alienationibus deſideratur, ex iis quæ cæteris relatis habentur *apud Otthebon. deciſ. 6. & deciſ. 224. par. 10. rec.* & frequenter ut advertitur in ſua materia *ſub. tit. de alienat. & contract. prohib. diſc. 1. & ſub tit. de benef. diſc. 43. cum ſeq.*

Hæc autem omnia, in hac facti ſpecie ceſſabant, quoniam unio erat valde recens, iſtaque Silveſtrina Congregatio aliis duabus adjuncta, diverſitatem habitus adhuc retinebat, cum Inſtituti etiam, ac moris vivendi diverſitate, adeo ut eſſet ſolum quædam unio in- 5
tellectualis, cujus praxis habebatur tantum apud ipſos Religioſos in Capitulo generali; Vulgus autem ſeu populus id ignoraret eaſque tanquam diverſas, ut prius crederet; Ideoque experientia præbente, etiam circa ipſa initia, quod unio potius malos produceret effectus exinde reſultare dicebam, quod omnes juris, ac prudentiæ, & congruentiæ regulæ exigerent, ut procedendum eſſet ad diſſolutionem ab ipſomet auctore deſtinatam.

Cum etenim Principes, aliique Reipublicæ directores tanquam homines, futurorũ præſcientiam habere non valeant; Frequens autem experientia doceat, ut ea, quæ 6
ad ſalutare remedium Reipublicæ, vel proficuum finẽ diriguntur, diverſum quandoque producant effectum, Hinc proinde, quando id ſequi contingat, prudentiæ

potiùs adſcribitur, mutare conſilium in melius, ad
notata *per Canoniſtas in cap. novit. de judic.* cum con-
cordantibus relatis *per Galeot. reſponſ. fiſc. 23. Rovit.
ſuper pragm. 1. de gratiar. revocat. add. ad deciſ. 2.
par. 3. rec. num. 237.* & habetur præſertim *ſub tit.
de Regalib. diſc.* 148. ubi de materia poteſtatis Princi-
pis tollendi jus tertii, ac revocandi privilegia, vel alia,
quæ à ſeipſo, vel prædeceſſore geſta ſint.

Quinimò, ut *eodem diſc.* 148. habetur, etiam ejuſdem
Principis magiſtratibus, ac miniſtris conceditur dene-
7 gare executionem eorum, quæ ab ipſo Principe demã-
data ſint, eique etiam pluries replicare, donec melius
certiores ut in retractet, cum ad id agendum potiùs te-
neatur, ſi non ex vi coactiva, quã Princeps non agno-
ſcit in iis, quæ ſunt juris poſitivi, ex vi tamen directiva.

Quoverò ad ſecundum punctum legalem, deducebam
ea, quæ infra *ſub tit. de decim.* pluries inſinuantur ad
materiam textus *in cap. ſuggeſtum de decim.* ac etiam
8 alibi, præſertim *ſub tit. de empt. & vendit.* ac *ſub altero
de alien & cont.* quod ſcilicet quando, ſive ſit privile-
gium, ſive ſit contractus, tractu temporis ad talem redu-
catur ſtatum, quod injuſtitiam, vel nimiam læſionem
redoleat, ſive alia inconvenientia producat, tunc re-
tractationi, vel moderationi locus eſſe debet.

In idem quoque ponderando ea, quæ generaliter in
jure habemus de neceſſaria ſocietate, vel communione
9 non permittenda, adeò ut etiam teſtatorum præcepta
de non dividendo ſperni valeant, quoties ex juſto
motivo, reſtrictionem non habeant ad certam ætatem,
vel certum tempus ad notata *in l. nemo poteſt ff. de leg.
1.* cum concordantibus *per Rotam deciſ. 241. num. 33.
par. 5. rec.* Adeo ut non deſint Canoniſtæ & Morales
volentes, ut etiam juratæ conventiones de non divi-
dendo, ac permanendo in communione, non ſint obli-
gatoriæ.

Et de unione duarum Univerſitatum, ſeu Commu-
10 nitatum, ſuper promiſcuo uſu paſcuorum & territorii,
ut una partium petente, debeat eſſe quandocumque
diſſolubilis, habetur *apud Rovit. ſuper pragmat. in
Rubr. de paſcuis num. 18.*

Ac in ſpecialibus terminis diſſolutionis unionis ali-
quorum Monaſteriorum, quando dignoſcatur, quòd
unio ſit præjudicialis, vel inconvenientium productiva
cæteris relatis firmatur *per Rotam deciſ. 65. par. 1. re-
11 cent.* quæ reputatur in hac materia magiſtralis.

Deducebam quoque plura exempla diſſolutionum
hujuſmodi unionum, per Pontifices prædeceſſores
factarum, & præſertim, cum Clemens VIII. & Paulus
V. univiſſent duas Congregationes Somaſcam ſcilicet,
12 & illam Doctrinæ Chriſtianæ, ob inconvenientia, quæ
praxis ducebat ex tali unione reſultare, Innocentius X.
eam diſſolvit, ut teſtatur *Fagn. in cap. novi. ne ſed. vac.
num. 45. ubi num. 40. & ſeq. & in cap. ſane de Regu-
lar. num. 64.* teſtatur de diſſolutione conſimilis unio-
nis aliàs factæ, Congregationis Montis Coronæ, & al-
terius Congregationis Camaldulenſium Eremitarum,
cum aliis pluribus exemplis, quæ inſinuabantur, non
ſolùm circa diſſolutionem unionis plurium Religio-
num, vel Congregationum, quæ verè, ac de facto anti-
quitus eſſent diverſæ, ſed etiam in eadem Religione
quando diverſa vivendi forma, laxior vel reſpectivè
ſtrictior in ea irrepſiſſet.

Atque inter plura exempla valde frequentia inſi-
nuabam præſertim illud Religionis Sancti Franciſci
juxta ejus hiſtoricam ſeriem enunciatam *ſub tit. de
13 præeminent. diſc.* 11. occaſione agendi de controverſia
habita in Rota inter PP. Obſervantes Conventus San-
ctæ Mariæ Angelorum, & PP. Conventuales Sacri
Conventus Aſſiſii, ſuper oblationibus, quæ fiant in
die Portiunculæ.

Quod ſcilicet, fundata per S. P. Franciſcum Reli-
gione Minorum; in ſummo ſtatu paupertatis, per
quamdam ſpeciem vitæ eremiticæ, ſeu anachoriticæ,
extra dictæ Civitatis Aſſiſii ejus patriæ mœnia, in lo-
co, qui *Rivus tortus* dicitur, ita circa ea prima tem-
pora religioſis anachoritico more viventibus in ſpe-
luncis, vel cappannis; Poſtquam magnifico penèque
Regio ſumptu, conſtructus fuit intus eamdem Civita-
tem dictus Conventus, (qui proinde tanquam primus
per antonomaſiam *Sacer* appellatur,) unde propterea
ex tunc irrepſit nomen Conventualium, diſtinguendo
ſcilicet alios, qui in ſpeluncis, vel cappannis vive-
bant, introductoque poſtmodũ uſu ſtudii ſacrarum lit-
terarum & concionum, quarum primus profeſſor fuit
S. Antonius, qui vulgò Patavinus dicitur; Hinc proin-
de ex Apoſtolicis privilegiis, pro ſacrarum litterarum
meliori cultura, ex qua majus Eccleſiæ Catholicæ ſer-
vitium reſultabat, relaxatus fuit primævi inſtituti uſus
ac regulæ fundamentalis obſervantia, multis circa
eamdem regulam in illis temporibus habitis etiam
ſcandaloſis quæſtionibus per Sedem Apoſtolicam de-
ciſis *in cap. exiit de verb. ſignific. in 6. & in Clemen-
tina exivi eod. tit.* Quare tractu temporis, aliqui Reli-
gioſi prioris inſtituti, ac regulæ fundamentalis zelantes
in eodem Sacro Conventu Aſſiſii, aliiſque partibus,
juxta illud, non curatis privilegiis diſpenſativis, vivere
cæperunt, quorum auctor, vel unus ex illis primis obſer-
vantibus reputatur S. Bernardinus Senenſis; (Unde pro-
pterea Obſervantium nomen irrepſit diſcretivè ab aliis
in antiquo Conventualium vocabulo continuantibus;)
Verùm quia hæc diverſa vivendi forma in eodem loco
tractu temporis, diſſenſiones, ac inconvenientia produ-
cebat; Hinc proinde, ſub eorũdem Superiorum obedien-
tia; per ſolum modum diverſæ materialis habitatio-
nis, nulla data formali diviſione, illis, qui juxta rigoro-
ſam regulæ obſervantiam vivere volebant, aſſignata
fuit Eccleſia S. Mariæ Angelorum, quæ tunc erat mem-
brum, ac de pertinentiis dicti S. Conventus; Quia verò
dicti Obſervãtes nimiùm creverant, atque iſta materia-
lis ſeparatio non ſuffragabatur, idcircò ſub Leone X.
proceſſum fuit ad formalem ſeparationem, etiam cum
diverſo Generali, ut patet ex ejus *Conſtitutione* 23. in-
ſinuata etiam *diſc.* 7. occaſione agendi de Religioſis
tertii Ordinis.

Et in noſtro ſæculo, in ipſamet Religione Conven-
tualium, ſub quorum regimine, ac obedientia vivebant
alii ejuſdem ſtrictioris obſervantiæ profeſſores, *Ca-
puccini* nuncupati; Cum inconvenientia in dies reſul- 14
tarent ex unione perſonarum agentium diverſam vi-
tam; Hinc proinde ſub Paulo V. de anno 1617. ad for-
malem ſeparationem cum omninò diſtinctis Generali-
bus, aliiſque Prælatis proceſſum fuit.

Quinimò inter ipſosmet Obſervantes, ut ſupra, per
Leonem X. diviſus, cum tot majoribus prærogativis
Cum antiquus rigor aliquam accepit relaxationem; at-
que adinſtar ejus quod ut ſupra inter Conventuales 15
geſtum fuerat, aliqui ſtrictiorem vitam ad præciſam for-
mam regulæ ducere cæpiſſent per quandam ſpeciem
reformationis, ideoque *Reformatorum* nomen irrepſit
ſub eiſdem tamen Prælatis & Superioribus; Idcircò ſub
Urbano VIII. firmo ſolùm remanente Miniſtro Gene-
rali, qui promiſcuè ex uno, vel altero Ordine eligi
ſolet, Provinciarum; ac Provincialium, aliorũ q; Præla-
torum formalis diviſio ſequuta fuit, remanente quæſ-
tione ſuper libero tranſitu de uno Ordine ad alium, ut
infra *diſc.* 37. Igitur multo magis in iſto caſu.

ROMANA PROROGATIONIS OFFICII

Pro P. BONAVENTURA CABALLO

Cum OPPOSITORIBUS.

*Caſus diſputatus in Congregatione particulari, reſolu-
tus pro P. Bonaventura.*

De alternativa inter Minores Obſervantes nuncupa-
tos de Familia, & Minores Obſervantes reformato-
Familiæ Ciſmontanæ in officio Commiſſarii gene-
ralis, quando Miniſter Generalis eſt de Familia Ul-
tramontana

Digitized by Google

ttamontana, diviſa inter ipſos Ordines ſexennii tempore; An eidem alternativæ præjudicatum dicatur, ſi ille, qui pro primo trieonio dicto muneri præſectus eſt, protogationem Apoſtolicam pro alio triennio habeat; Et an ex iſto capite, ptorogatio ſubteptitia dicenda veniat,

SUMMARIUM.

1 *De alternativa in Prælaturis in Religione Minorum Obſervantium.*

2 *Facti ſeries, cum reſolutione caſus.*

3 *De materia invaliditatis gratia ex defectu ſurreptionis, vel defectus intentionis.*

4 *Quando intret regula de jure tertij quæſito non tollendo.*

5 *Quando inane ſit cumulare allegationes in concluſionibus planis & receptis.*

6 *Omnes quæſtiones hodie videntur ſopita, atque difficultas eſt in applicatione.*

7 *Materia ſurreptionis, vel obreptionis eſt arbitraria pro facti qualitate decidenda.*

8 *Quomodo concepta ſit alternativa, de qua num. 1.*

9 *Quando quis ratione turni, vel alternativa, aut qualitatis nationalis habere dicatur jus quæſitum in beneficio.*

10 *Prorogatio, ſive gratia ne expiret jus alicujus, non tollit jus alterius.*

11 *In facultate transferendi penſionem ſuper beneficio de jurepatronatus non eſt facienda ejus mentio.*

12 *Idem in facultate retinendi, non obſtante mutatione ſtatus incompatibilis.*

13 *Sive in retentione beneficiorum de jure patronatus.*

14 *De gratiis expectativis, vel de inveſtituris abuſivis, ut non impediant reſignationes, & alienationes.*

15 *Quando prorogatio temporis tollere dicatur jus quæſitum tertio.*

16 *De diſtinctione quando officium prorogatum ſit idem, vel diverſum.*

17 *De eadem materia prorogationis non præjudicantis alternativa.*

18 *De præjudicio reſultante à legitimatione illegitimorum, vel diſpenſatione inhabilium.*

19 *Fidejuſſor officialis ad certum tempus, non obligatur pro tempore prorogato.*

20 *De ratione cui innixus eſt ordo turnarius, ſive alternativa.*

DISC. VI.

1 ATtenta altetnativa in hac Religione introducta ſuper celebratiooe Capituli generalis, ac electione Miniſtri Generalis, ut ſcilicet in uno ſexennio Capitulum celebretur ultra mootes, ibique electio Mioiſtri Geoeralis cadere debeat io Religioſo familiæ ciſmontanæ, & io alio celebretur intra, ſeu citra montes, & è converſo electio dicti Miniſtri cadere debeat in ultramontano; Quando iſte ſecundus caſus contingit pro familia Ciſmontana, tuoc ex eadem eligitur alter Prælatus, cui Commiſſarij generalis nomen, (ad differentiam Miniſtri) tribuitur, quod etiam in caſu converſo, pro Hiſpaniis, aliiſque Ultramontanis partibus ſequitur juxta quæſtionem inter Miniſtrum Generalem, & Commiſſarium diſputatam *per Rotam decis. 577. 584. & 598. par. 5. recen.*

Quamvis autem ioter duus Ordines Obſervantium, & Reformatorum, hanc Religionem æquè cooſtituentea, eadem dignoſcatur habilitas ſuper electione paſſiva; Attamen cum id præſertim io hac ciſmontana familia aliquam æmulationem, & inconvenientia produceret; Hinc proinde in Capitolo Generali celebrato de anoo 1664. ſuper iſto munere Commiſſarij generalis, pro booo pacis concorditer ſtatuta quoque fuit diviſio per turnum, ut ſcilicet una vice Commiſſarius eſſe deberet de Familia, & in altera Reformatus, vel è contra.

Cumque caſus dediſſet, quod in primo triennio electio facta in Capitulo generali ſequuta eſſet in perſona inſignis concionatoris P. Bonaventuræ Caballi 2
Reformati, atque imminente lapſu triennij, Alexander VII. motu proprio prorogationem officij ad aliud triennium, atque uſque ad futuri Capituli generalis celebrationem illi conceſſiſſet; Hinc acriter ſe oppoſuit alter Ordo, ob præjudicium, quod ſibi reſultabat, circa dictam alternativam, cujus reſpectu hæc prorogatio ſubreptitia, atque invalida prætendebatur; Unde propterea deputata particulari Congregatione, atque puncto acerrimè diſputato, prodiit reſolutio ſuper prorogationis validitate; Ad coaſulendum tamen inconvenientibus, quæ ex hujuſmodi ſciſſura oriri poſſe prævidebatur, idem P. Bonaventura (ejus meritis ita quoque exigentibus,) proviſus fuit de Eccleſia Caſertana, unde propterea vacante officio, in eo deputatus fuit, pro dictæ alternativæ obſervantia, Religioſus alterius Ordinis Familiæ.

Io diſputatiooibus autem deſuper habitis, Scribentes pro oppoſitoribus deducebant præfatæ Apoſtolicæ proviſionis ſubreptionem, ac invaliditatem ex eo, 3
quod noo cootineret derogationem regulæ de jure tertij quæſito non tollendo; Ac etiam iofiſtebant in conſuetis generalibus, quæ adverſùs Principis gratias, ac proviſiones deduci ſolet, ut ſcilicet regulariter ſub ſe contioeant præſervationem juris tertij, ob præſumptionem generalem, quod Princeps non cenſeatur voluiſſe præjudicare tertio, juxta ea, quæ io foro habemus quotidiana in materia obreptionis, vel ſubreptionis, ſeu defectus iotentionis, ratione taciturnitatis eorum, quæ Priocipem retraxiſſent, vel difficiliorem reddidiſſent, cum ſimilibus.

Econverſo autem ego, & alii pro hac parte ſcribentes, inſiſtebamus quoque in aliis generalitatibus; 4
Primo ſcilicet, quod dicta regula de jure tertij quæſito non tollendo non intrat in gratiis de ſui natura Præjudicialibus; Secundo, quod ad evitandum defectum ſubreptionis vel obreptionis, vel defectus intentionis, ſufficit generica cogitatio, ſeu probabilitas, quod Princeps potuerit cogitare, iſtaque probabilitas adeſſe videbatur, dum factum erat recens, quod ſcilicet idem Pontifex Statuta edita in dicto proximo Capitulo generali in forma ſpecifica confirmaverat, & tamen in litteris ſuper iſta confirmatione editis, ampliſſimæ contioebantur derogatoriæ quorumcumque in contrarium obſtantium cum ſpecifica meotione Statutorum Religionis, quæ Apoſtolica auctoritate munita eſſent; Et tertio clarius, quod noo ageretur de gratia ad Partis ſupplicationem, ſed de illa motu proprio, quæ non ſubjacet defectui ſubreptionis, vel obreptionis, atque ſuper prædictis concluſionibus hinc inde deductis, fiebant conſueti allegationum cumuli, hodie 5
verè inanes, & inepti, utpotè ſuper valde notis, ac receptis concluſionibus, de quibus pluries habetur ſub diverſis materiis, præſertim verò in peculiari ſede *ſub tit. de judic.* occaſione agendi de executione litterarum Apoſtolicarum, & quænam illis impedimentum præbere ſoleant, adeo ut nullæ videantur cadere quæſtiones juris, ſed illæ ſint ſolum facti, & applicationis.

Advertebam tamen, quod iſtæ eſſent generalitates pro meo ſenſu in cauſis decidendis non de facili attendendæ, ubi ſolæ ſint, ideoque cum eis tantum procedendum non eſt, quoniam omnes ferè legales quæ- 6
ſtiones, quæ apud noſtros majores erant nimium involutæ, atque hinc inde habebant ſequaces quaſi per claſſes diviſos, hodie per Tribunalium deciſiones videntur penè ſopitæ, ſtatuta ſcilicet pro regula, ea opinione, quæ magis communis, ac recepta viſa fit. Altera verò opinione recepta pro limitatione, ac propterea ut plurimum omnes juris propoſitiones, quæ per Advocatos hinc inde deduci ſolent, generaliter, ac in abſtracto ſunt veræ, fallacia verò eſt io applicatione, quæ regulanda eſt ex particularibus facti circumſtantiis.

Præſertim verò in hac materia ſubreptionis & obreptionis, vel defectus intentionis tollendi jus tertij, quoniam quidquid aliqui involvant; Verius eſt, atque frequentius per Rotam firmatum, ut iſta ſit quæſtio
7 nudi facti & voluntatis,& conſequenter arbitrii,ideoque non apta recipere certam regulam generalem cuicumque caſui applicabilem,cum potius juxta generalem naturam quæſtionum voluntatis,deciſio in ſingulis caſibus ex eorum peculiari qualitate pendeat, ex adeò frequenter in omni penè materia inſinuaris.

Quare præmiſſis dictis generalitatibus, quæ pro ornatu ſcripturæ, juxta currentem ſtylum cum ſuperfluis allegationibus comprobabantur; Atque deſcendendo ad magis ſpecialia, quæ pro meo ſenſu oppoſitionem improbabilem reddebant; Advertebam in primis, quod dictum Statutum Religionis non habet præfinitionem certi temporis, quia nempe dicat, ut diviſio inter iſtos Ordines ſexennio,pro uno triennio deberet eſſe unus,& pro alio triennio alter, & quo ca-
8 ſu aliqua probabilis dubitandi ratio cadere potuiſſet, ſed dicitur per verba præciſa, *quod una vice eligatur Commiſſarius generalis cismontanæ familiæ ex Reformatis, altera verò vice ex Obſervantibus*; Et ſic præſcribitur ſolùm, circa paſſivam electionem, illa lex turnaria, de qua habetur *in præcedentibus*, ut ſcilicet quoties contingat electionem fieri, talis ordo ſervari debeat, ne poſſint eligentes illum pervertere; Id autem non importat aliquod jus formale, quod quæſitum ſit certæ perſonæ, unde propterea intrare poſſit dicta regula de jure tertii quæſito, ſed ſolùm importat quamdam majorem aptitudinem, ut ſcilicet illi de uno ordine ſolùm dicantur candidati, ſuper quibus cadere debeat electio paſſiva, non autem illi de altero.

Ad inſtar eorum, quæ habentur *ſub tit. de benefic. diſc.*70.quando ſcilicet dicatur quis habere jus quæſitum ob qualitatem patrimonialem, ſive ob illam ſan-
9 guinis, ſeu de certo genere habente juſpatronatus paſſivum,ſive privilegium,ut intra illud præſentatio, vel proviſio cadere debeat, quoniam id non tribuit jus formatum alicui,neque in re,neque ad rem,ſed ſolùm quamdam ſpem, ſeu majorem aptitudinem, quando contingat præſentationem, vel proviſionem fieri debere.

Ideoque ſi Papa,vel alter,qui ad id ſufficientem habeat poteſtatem, occurrat vacationi, atque impediat ne illa ſequatur, adeo ut prior proviſio, quæ alias de jure ceſſare debuiſſet, per prorogationem termini,vel
10 per remotionem obſtaculi,continuet, tunc non dicitur tolli jus activum,vel paſſivum præſentandi,vel eligendi, ſeu conferendi, ſed dicitur ſolum impediri ne fiat caſus vacationis, ob quem dictum jus exerceri deberet;Ideoque magna differentia eſt inter unum caſum & alterum.

Ad quod comprobandum deducebam eaque habentur *ſub tit. de penſionibus*, præſertim *diſc.* 58. quod licet ſuper beneficiis, quæ ſint de Regio jurepatronatus, non ſoleant reſervari penſiones abſque patroni
11 conſenſu;Attamen in facultate transferendi penſiones jam reſervatas, iſte conſenſus non deſideratur, quoniam non dicitur imponi, ſeu reſervari nova penſio, ſed mutata ſolum perſona materiali eadem penſio continuat.

Sive ea,quæ habentur *eod.tit.de penſion.diſc.* 1.& in aliis, quod licet in reſervationibus penſionum ſuper Eccleſiis Metropolitanis, vel Cathedralibus, requiratur derogatio Concilij Generalis Lateranenſis,vel re-
12 ſpectivè alia derogatio,ſive alicujus conſenſus deſideretur; Attamen id non requiritur in indulto, quod concedatur penſionario retinendi penſiones, matrimonio,vel bigamia,ſeu militia,aut profeſſione in Religione,non obſtante, quoniam non eſt penſionem conferre,vel reſervare,ſive Eccleſiam novo onere gravare, ſed ſolum removere obſtaculum futuræ extinctionis, quæ alias ex tali ſtatu incompatibili de jure reſultare debuiſſet,ita occurrendo per quamdam ſpeciem remedij præſervativi, unde propterea eadem antiqua penſio continuet jure ſuo primævo.

Idemque habetur *ſub tit. de jurepatr.* præſertim *diſc.* 66.quod licet regulariter invalidæ ſint proviſiones, quæ fiant beneficiorum de jurepatronatus laicorum, abſque iſtius ſpeciali mentione, ac derogatione; At- 13
tamen ſi poſſeſſori beneficij de hoc jurepatronatus, etiam Regio, (quod in hac parte ſaltem de facto eſt magis privilegiatum,quoniam illi derogari non ſolet) promoto ad Epiſcopatum, vel aſſumenti alium ſtatum incompatibilem, ob quem beneficij vacatio ſequi deberet, concedatur indultum retinendi incompatibilia, non requiritur conſenſus patroni,vel derogatio jurispatronatus, neque intrat ratio præjudicij, quoniam diſpenſatus nihil obtinet de novo, ſed ſolùm ei removetur obſtaculum; Ad inſtar illius,qui ex potentia ſupernaturali impediret, ne moreretur ille, qui pro naturali curſu tunc mori debebat, quoniam conqueri non poteſt ille,qui per talem mortem, tanquam de genere vocato,obtinere debuiſſet officia, vel beneficia,per hunc moriturum poſſeſſa, quoniam non eſt tollere jus expectanti, ſed principaliter concedere beneficium morituro, ne moriatur, ut ita vivendo, continuet in retentione eorum,quæ jam habebat.

Ut etiam in propoſito habentium gratias expectativas, de beneficiis, vel officiis vacaturis per ceſſum, 14
vel deceſſum poſſeſſoris, ut præſentationes ad favorem, vel permutationes non dicantur tollere jus habentis hujuſmodi gratiam, ſed ſolùm impedire, ſeu differre ne ſequatur caſus, advertitur in ſua materia *ſub tit.de benefic.*præſertim *diſc.* 40. Ac etiam *ſub tit. de Regalibus* ad materiam officiorum *diſc.* 3. & *ſub tit. de emphyt. diſc.* 1. in propoſito inveſtituræ præventivæ, ſeu abuſivæ, cum ſimilibus.

Igitur in hac materia,prorogationis officij, vel alterius juris, quod quis habeat, atque alter ſperet,vel expectet; In duobus caſibus advertebam, quod adeſſe potuiſſet conſidarabile præjudicium juris tertii, unde 15
propterea intraret dicta regula de jure tertii quæſito &c. Primo ſcilicet ubi in præcedenti Capitulo generali jam facta eſſet electio utriuſque Commiſſarii,cum diſtinctione, ac præfinitione temporis, quod ſcilicet pro primo triennio exercere debeteт Reformatus, & pro altero ille de Obſervantia,quoniam tunc uterque diceretur officialis jam deputatus ab initio, atque ambo haberent coæquale jus quæſitum habituale in officio, diviſo ſolùm exercitio,juxta illam turnariam diviſionem in exercitio juris inſolidum pluribus coæqualiter competentis, & de qua habetur pluries *ſub tit.de jurepatr.* ac etiam *ſub tit. de feud. diſc.* 8. ideoque prorogatio termini contineret præjudicium formale in jure jam quæſito.

Et ſecundo ubi prorogatio officij pro majori termino concederetur poſt jam elapſum terminum, quoniam tunc diceretur nova conceſſio officii ex integro 16
atque ille reputaretur novus,ac diverſus officialis, & conſequenter de directo violaret alternativam, ſecus autem termino adhuc durante, juxta receptam diſtinctionem *Bartoli,Baldi,Romani,Caſtrenſ.*& aliorum *in l. dies cautioni ff. de damn. infect. & l. ſed ſi manente ff. de precar.* Unde propterea præſertim *Caſtr. in dicta l. dies cautioni num.* 2. in ſpecie advertit, quod ſi officium de ſui natura duraturum erat ad biennium, eoque adhuc durante Princeps, vel alter habens ſufficientem poteſtatem,illud prorogeт ad aliud biennium, tunc erit unum & idem officium,perinde ac ſi ab initio illud collatum eſſet ad quadriennium, cum iſta ſit natura prorogationis, quæ obveniat re integra,atque per viam continuationis non interruptæ; Ut in terminis officiorum firmant *Apont. de poteſt. Proreg.tit. de diverſ. proviſion. in Rubr.de poteſt. ſubſtit. in offic. num.*7. *Larre.alleg.*50.*num.* 108. *in fine Maſtrill. de Magiſtrat. lib.* 1. *cap.*28. *nu.* 68. *Rovit. conſ.* 104. *num.* 12. *lib.* 2.

Staiban.

Staiban. ſan.reſol.59.num.40. & cæteri plenè collecti *per Noguerol. allegat.21.& Salgad. in labyrint. par.2. cap.57. num. 62.*

17 Er lo ſpecie prorogationis, quæ eſſet præjndicialis alrernativæ ſtatutæ inter provincias, vel nationes, ſuper paſſiva electione Miniſtri provincialis Regularium habetur *apud Barboſ. vot.47. num.91. & ſeq.* Er benè ad rem conferunt ea quæ habentnr *apud Marcell. de Maur. alleg.* 10. quod ſcilicet ſi pro quoliber parlamento ſtatutis temporibus habendo, eligi debeat Sindicus, cum alternativa, ſeu cum ordine rurnario, inter plures Civitates, vel Provincias, ſive inter ejuſdem Civitatis plateas, vel contratas, tunc ſi differatur parlamentum ad aliquod tempus ultra conſuetum, durat idem Sindicus, neque exinde præjudicatum dicitur alternarivæ, cum ſimilibus.

Et benè conferunr quoqne ea, quæ habentur *ſub*
18 *tit. de fideic.* & alibi pluries, & præſertim *ſub tit. de Regal. diſc.148.* in materia legitimationis naturalium, ſive diſpenſativæ habilitationis alias inhabilium, ut præſertim contingit in clericis ſuper ſucceſſione feudorum, circa dictam diſtinctionem habilitationis præventivæ, priuſquam fiar caſus ſucceſſionis, & quando alteri jus quæſitum dici non poteſt, ac alterius, quæ ſequatur poſt jam factum caſum, & jus quæſitum.

Tunc etenim ut advertunt ſuperius allegati præ-
19 ſertim *Caſtrenſ. in dicta l. dies cautioni num.* 2. cum aliis *per Marcell. de Maur. dicta alleg.* 10.*num.*8.*&* 9. etiam ex prorogatione; qnæ re integra, dorante adhuc primo termino fiat, tertius lædi dicitur, atque ſuum jus tolli, quando fieret major ejus obligatio, ſeu poſitivè deterior efficeretur ejus conditio; Puta (juxta exemplum quod tradir *Caſtrenſ.*) quod quis fidejuſſerit pro officiali ad certum tempus, puta ad aonum, vel biennium, quooiam tunc, licet tempus prorogarum re iotegra, primo tempori ineſſe dicitur, atque reputetur unum, & idem, oon tamen id præjudicare debebit fidejuſſori, qui ad primum tempus ſuam obligationem teſtrinxir; Ut præſertim babemus de fidejuſſore conductoris, ut non remaneat obligatus pro reconductione *ſub tit. de locat. diſcurſ.* 36. cum ſimilibus, in quibus eadem intrat ratio, Ideoque pnoctus eſt, quod protogario non inducit novum terminum, ſed ſolùm impedit oe primus terminus expiret, ut bene habetur *per Rotam deciſ. 21. de præbend. in nov. nnmer. 5. &* 8. ideoque juſta, beneque fundata viſa eſt reſolutio.

Ponderando etiam rarionem, ob qnam hujuſmodi
20 alternativa, ſive ordo rurnarius in paſſiva electione io Religionibus ſtatui ſolet, ad tollenda ſcilicet monopolia, & ne ſnperiores pro rempore, aſſumendo ad officia, & Prælatnras perſooas ejuſdem Provinciæ, vel Nationis, aut Ordinis, à quibus pendet futura electio, ita ſupplantarent allos, atque perpetuum redderent in una Natione regimen Religionis, ut *per Fagnan. in capit. cum dilectus de conſuetud. & Rot. dicta deciſ. 65. par. 1. rec.* Iſta etenim ratio ceſſat his caſibus, in quibus accedentalis prorogario, vel proviſio, alias quam per electionem ſequatur; Et conferunr quæ habentur ſupra *diſcur.* 3. & in aliis *hoc eodem tit.*

ROMANA JURIS VISITANDI

Pro MINISTRO GENERALI ORDINIS MINORUM OBSERVANTIUM

Cum VISITATORE GENERALI, ET RELIGIONE PP. TERTII ORDINIS ITALIÆ.

Caſus diſputatus in Congregatione particulari deputata non reſolutus.

De Judiſdictione Miniſtri generalis Minorum Obſervantium viſitandi PP. Tertij Ordinis Italiæ, & confirmandi Viſitatorem generalem à Capitulo ejuſdem Ordinis eligendum, An, & quomodo procedat.

SUMMARIUM.

1 *De ordine, progreſſu, & inſtitutione Tertii Ordinis S. Franciſci.*
2 *Ius ſeu facultas viſitandi, an amittatur per longævum non uſum.*
3 *Declaratur quando id procedat, & quando non.*
4 *Quando dicatur adeſſe mala fides impeditiva præſcriptionis.*
5 *Quando procedat concluſio, quod jus ſuperioritatis non præſcribitur.*
6 *De eadem materia præſcriptionis juris ſuperioritatis, & juriſdictionis.*
7 *Actus viſitationis faciendæ per ſuperiorem, an & quando dicatur actus facultativus, vel neceſſarius.*
8 *Viſitator generalis Tertij Ordinis non eſt caput, & ſupremus ſuperior Ordinis.*

DISC. VII.

QUamvis moderni, ad propriam affectionem potius, quam ad veritatem ſcribentes, varia dicaot 1
ſuper origine, ac progreſſu Religionis Tertij Ordinis; Scribens tamen in iſta controverſia, circa initia profeſſionis pro Miniſtro Generali Minorum Obſervantium, atque hiſtorica veritate deſumpta ſolùm ex Conſtitutionibus Apoſtolicis, canonizata etiam per Rotam *in Alixiponen. juris conferendi habitum coram Pirovano, & Merlino impreſſ. inter recent. dec.* 577. 584.*& 598.par.5.rec.* Supponebam in facto, pro cauſæ congrua reſolutione; Quod tertius ordo Pœnitentium à S. P. Franciſco inſtitutus fuit de anno 1221. non quidem ad formam Religionis, ut inſtitutus fuit ipſe ordo Minorum, ac etiam alter S. Claræ, ſed pro perſonis ſæcularibus extra clauſtra in propriis domibus degentibus, cujuſcumque ſexus, gradus, & qualitatis, quibus non regulam, ſed tantùm certæ vitæ, ac veſtitus modum honeſtum oretenus præſcripſit, cum non reperiatur ſcriptura per dictum fundatorem deſuper edita, eo modo quo de aliis Ordinibus reperitur, ut obſervat *Rota* locis citatis.

Hinc autem Ordinem, in Italia, & Sicilia creſcentem, Innocentius IV. de anno 1247. regendum, & gubernandum commiſit Miniſtro Generali Ordinis Minorum, qui tunc unicus erat, neque tantas ſciſſuras iſte Ordo adhuc paſſus fuerat; Verum quia non habebat regolam ſcriptam, à Sede Apoſtolica approbatam; Hinc eam præſcripſit Nicolaus IV. de anno 1289. atque in ea illud præſertim continetur, ut Fratres, ac Sorores, in qualibet Civitate, vel loco, unum Viſitatorem haberent, per ipſos diſcretivè eligendum, qui eſſet alicujus approbatæ Religionis Sacerdos; Conſulendo tamen, ut quo magis fieri poteſt, aſſumeretur ex ipſo ordine Minorum, per loci Guardianum aſſignandus, atque ex hoc tempore incepſit in hoc ordine nomen *Viſitatoris*, cujus officium propriè verſabatur circa directionem Fratrum, ac Sororum, ad vitam ſpiritualem, ut hodie (exempli gratia) ſunt Præfecti Congregationum Roſarij, & Carminis, ac ſimiles, dum quoad juris dictionalia ſubjacebant Ordinariis locorum, ac reſpectivè Judicibus, & Magiſtratibus ſæcularibus, ut poſt alios firmat *Rota dicta deciſ.* 598. *num. 3. & 4. par. 5. recent.*

Quia verò nonnullis ex iſtis Fratribus, & Sororibus circa annum 1400. vivere cœperant collegialiter, & in communem [illegible] inſtar Regularium; Attamen malè abſq; [illegible] ban; Hinc proindè Martinus V. de anno [illegible] verſum cœtum Tertij Ordinis, mandavit ſubjacere

ſubjacere regimini, viſitationi, & correctioni Generalis, ac Provincialium prædictorum, quod Sixtus IV. de anno 1471. ad univerſum Orbem ampliavit, atque ſub eodem celebratum fuit Capitulum generaliſſimum, omnium trium Ordinum complexivum; Idemque deindè mandavit Julius II.

Demum verò Leo X. anno 1521. multa circa hunc ordinem providendo, præſertim Conventuales ab Obſervantibus ſeparando, ex iis quæ habentur *in Aſſiſien. oblationum ſub tit. de præeminent. diſc.* 11. Exiſtimans inconveniens eſſe, ut ſub eodem Inſtituto, & regula viverent clauſtrales, ac perſonæ uxoratæ, in ſæculo degentes, unos ab aliis ſeparavit, mandando, ut exiſtentes in ſæculo vivere deberent ſub regula, jam ut ſupra præſcripta per Nicolaum IV. Regulares autem viverent juxta regulam Minorum, ſub dicto Generali, & Provincialibus Minorum Obſervantium; Ideoque Ordo Regularis Clauſtralis Tertij Ordinis in hac forma, in qua nunc exiſtit, tunc initium habuit; Quamvis enim Clemens VII. deputaſſet quemdam Superiorem ſub nuncupatione Viſitatoris Generalis Tertii Ordinis in aliquibus locis, & Regionibus Hiſpaniarum; Attamen Pius V. de annò 1578. hujuſmodi officium ſuppreſſit, atque inhærendo prædictis Leonis X. & aliorum Pontificum Conſtitutionibus, mandavit, ut hic Tertius Ordo, ut ſupra ſubjacere deberet juriſdictioni, atque correctioni Miniſtri Generalis, & Provincialium Minorum Obſervantium.

Ita verò ex tunc de facto per totum Orbem ſervatum fuit, ac ſervatur, præterquam in Italia, in qua Sixtus V. reintegrando antiqua officia Viſitatoris Generalis, & aliorum inferiorum officialium, ab iſtis intra hanc provinciam, Ordinem prædictum regi voluit, ita tamen, quod dictus Viſitator, in Capitulo Generali Minorum Obſervantium, ſuæ electionis confirmationem obtineret, quodque dictus Miniſter Generalis ſingulis quadrienniis poſt expletam viſitationem factam a dicto Viſitatore, eumdem Ordinem per ſeipſum, non autem per Subſtitutum viſitaret; Hæc tamen viſitatio, ob reſidentiam, quam hujus Ordinis Generales, pro notabili parte temporis facere ſolent in Hiſpania, atque in reliqua ſexennij parte alias provincias peragrari, adeo ut parùm in Italia reſideant, utpotè perſonaliter facienda, neglecta fuit, cum ſolum appareat de aliquibus actibus viſitationis circa illa principia in Urbe per duos Miniſtros Generales, quorum unus de Gonzaga, & alter de Caltagirona nuncupantur.

Cum autem modernus Miniſter Generalis ejuſdem Ordinis Minorum Obſervantium nuncupatus P. Jo. de Neapoli, hujuſmodi juriſdictionem exercere vellet, eique ſe opponerent Viſitator Generalis, totuſque Ordo prædictus Italiæ; Hinc deſuper per Innocentium X. deputata fuit aliquorum Cardinalium Congregatio particularis; Verum ob ſubſequutam mortem dicti P. Generalis cauſa ulteriorem progreſſum non habuit.

In diſputationibus autem in iſta Congregatione habitis, ſcribens pro dicto Miniſtro Generali, fundatam dicebam ejus intentionem ex præfata ſerie hiſtorica, per Rotam alias in locis citatis in parte deducta atque concludenter, non ex modernorum Chroniſtarum affectatis & mendacibus præſuppoſitis, ſed ſolùm ex Conſtitutionibus Apoſtolicis comprobata, illis præſertim Leonis X. & Pij V. in viridi obſervantia quoad reliquum Orbem exiſtentibus, ſolumque quoad Italiam moderatis per litteras Sixti V. eamdem Generalis juriſdictionem, ita reſtrictam comprobantes.

Ideoque fundata evidenter intentione actoris, to-
2 tus diſputationis punctus reſtringebatur ad rei conventi exceptiones, quæ unicè conſiſtebant in prædictæ juriſdictionis, ac facultatis amiſſione per longævum non uſum, per quem privilegia amitti, atque libertatem præſcribi, ultra regulas generales in materia indifferenti, de qua ſcribentes *in l. 1. ff. de nundinis & in cap. cum accessiſſent de Conſtit.* In ſpecialibus terminis juriſdictionis, ac juris viſitandi, adducebatur *text. in cap. cum ex officio de præſcription.* ubi *Abb.* & cæteri de quibus *Fuſ. de viſitatione lib. 1. cap. 2. num.* 16. Præſertim verò ubi agitur de præſcribendo libertatem adversùs viſitare volentem, non de jure communi, ut eſt Diœceſanus, qui viſitare velit Eccleſias ac perſonas intra ſuæ Diœceſis limites exiſtentes, ſed ex privilegio, ac jure ſpeciali, ut advertunt *Zabarell. & Imol. in Clem. 1. de cenſibus* ille *num.* 8. hic *num.* 10. *Socin. in tract. de viſitatione nu.* 53. *Felin. in eodem cap. cum ex offi io num.* 15. Et in ſpecie præſcriptionis juris viſitandi prætenſi per hunc Miniſtrum Generalem adversùs fratres tertij Ordinis, adducebantur auctoritates *Calderin. conſ. 13. ad med. tit. de cenſibus*, & *Borro.* (qui loquitur etiam de hoc Miniſtro Generali) *conſil. 25. nu. 10. lib. 1.*

Pro hujuſmodi objecto removendo dicebam, quod tunc illud alicujus momenti eſſe poſſet, quando ageretur de jure viſitandi competente ex privilegio particulari, cui privilegiatus poſſet expreſsè renuncia- 3
re cum tunc interet illa renunciatio tacita, quæ ex longo non uſo, ſeu ex longæva contraria patientia reſultat; Secus autem ubi hæc poteſtas deſit, quoniam nunquam fictio ſuperare poteſt veritatem, neque tacitum, vel præſumptum eſſe poteſt majoris operationis quam expreſſum; Ideoque ubi perſona privilegiata non poteſt privilegio expreſsè renunciare; Fortius verò ubi non eſt privilegium particulare, ſed facultas, quæ de jure generali competat; Tunc non poteſt inferior præſcribere contra ſuum ſuperiorem juriſdictionem, ac obedientiam, & jus viſitandi, ſub prætextu non uſus, etiam quod ille longiſſimus eſſet ad *text. in cap. cum ex officio de præſcript.* ubi *Innoc. Abb.* & cæteri de quibus *Bald. de præſcript. prima par. 8. partis principalis quæſt. 12. nu. 2. Barboſ. de officio Epiſcopi alleg. 128. & 129. Rota in Pampilonen. juris viſitandi 15. Martij 1624. coram Merlino inter ſuas dec.* 101. & habetur *ſub tit. de juriſdict. diſc. 1. cum pluribus ſeqq.*

Hinc proindè, ultra dictum fundamentum non dandi præſcriptionem in ſubdito adversùs ſuperiorem, minuſque dandi amiſſionem per actus tacitos illius juris, quod expreſſe renunciari non poteſt, reſultare dicebam alterum fundamentum malæ fidei, quod eſt præſcriptionis omninò excluſivum, etiam ſi mille annorum ſpatium intercederet, juxta *tex. in cap. fin. de præſcript.*

Cum enim, juxta jam dictam hujus Ordinis nati- 4
vam ſubjectionem, fundata eſſet intentio dicti Miniſtri Generalis tanquam ſuperioris ordinarii totius Ordinis extra caſus exceptos, & qui proinde cauſam, ſeu regulam generalem pro ſe habet; Intentio autem hujus Religionis intra Italiam fundaretur in exceptione reſultante ex dicta conceſſione Sixti V. quæ habet in ventre dictam præſervativam antiquæ juriſdictionis; Hinc proindè ſequi dicebam, ut tam Viſitator, quàm Religioſi in hac Provincia exiſtentes, iſtarumque litterarum vigore practicantes exemptionem, ab alia omnimoda, & ordinaria juriſdictione dicti Generalis, ita dicantur habuiſſe ſcientiam explicitam dicti juris, eidem reſervati impeditivam, unde propterea reſultat mala fides, juxta celebre, ac receptum punctuale *conſil. 96. Geminian. num. 4. verſ. ſed quoties legunt*, ſæpius per Rotam canonizatum, præſertim *deciſ.* 324. *num. 8. par. 1. recentior. apud Cavaler. deciſ. 92. num. 10. apud Burat. deciſ. 912. num. 9.* & in aliis; Iſtudque fundamentum eſſe irrefragabile dicebam, neque pendente diſputatione per alteram partem illi adæquate reſponſum fuit.

Scribentes in contrarium reſpondendo alteri inſinuatæ concluſioni de non dando præſcriptionem in 5
inferiori erga ſuperiorem, illam admittendo dicebant ut

Digitized by Google

ut procedat, quando ipſi ſubditi hujuſmodi præſcriptionem allegarent, adeò ut acephali, & abſque ſuperiore remanerent; Secùs autem ubi alter Prælatus, vel ſuperior talem juriſdictionem præſcripſiſſe alleget contra Ordinarium, quoniam non implicat, ut ab alio Prælato, quamvis inferiori, juriſdictio adversùs loci Ordinarium acquiratur ex deductis *in dicta Toletana juriſdictionis ſub tit. de juriſdictione diſc. 1. & ſeq.*

Quamvis autem hæc diſtinctio aliquam non levem impreſſionem apud nonnullos ex deputatis faceret, eo quia tali caſu ceſſare dicatur inconveniens, ut ſubditi remanere dicantur acephali, & ſine ſuperiore; Attamen replicando motivo, duo deducebam pariformiter ſolida, quorum unum ſufficere videbatur; Primò nempè, quod ubi juriſdictio inferioris Prælati, reſtricta non eſt ad certos actus particulares, ſed prætenditur omnimoda, cum totali privatione Ordinarij ſuperioris, & per quamdam ſpeciem omninodæ ſeparationis, ſeu diſmembrationis, tunc non ſufficit ordinaria præſcriptio quadragenaria, ſed (ceſſante explicito privilegio Apoſtolico) requiritur, vel immemorabilis, vel ſaltem centenaria; de cujus initio vitioſo non conſtet ex deductis *in allegata Toletana juriſdictionis*, & in aliis frequentes *dict. tit. de juriſdict.*

Ex his autem, nec una, nec altera erat juſtificabilis, adeo ut ceſſaret potentia probationis, dum à tempore Pontificatus Sixti V. non aderat tanti temporis lapſus; Multò verò magis, ſtantibus aliquibus actibus juriſdictionalibus, ac ſuperioritatis geſtis per dictos duos Miniſtros Generales, ideoque dicebam, quod difficultas ceſſabat ex ſolo facto.

6 Et ſecundò, quod tunc dicta concluſio de præſcribendo juriſdictionem per alium Prælatum procedit, quando hic, alium viſitandi, vel juriſdictionis exercendæ titulum non habet, adeò ut ſuæ juriſdictionis exercitium ſit incompatibile cum illa ſuperioris, ejuſque actus ad illum privandum tendant; Tunc enim ſuperior, videndo quod alter exerceat jus ſuum; atque longo tempore patiendo, & non prohibendo, neque idem jus exercendo, videtur tacitè illi renunciare; Secùs autem ubi alter Prælatus, actus juriſdictionales exerceat jure ſuo, compatibili cum jure alterius Prælati ſuperioris, quoniam tunc actus referunt ad jus proprium, ſine præjudicio alterius, qui licet ſuperioritatem longo tempore non exerceat, ſemper tamen retinere dicitur habitum, proindeque tanquam ex omiſſione actus facultativi ſibi non præjudicat *Innocen. in cap. auditis de præſcript.* & benè ad rem *Calderin. conſil. 2. de præſcript. circa med.* cum aliis *ſub tit. de præeminent. diſc. 26.*

Undè propterea, ſi Prælatus inferior, qui de jure, vel ex privilegio, ſeu conſuetudine habeat juriſdictionem cumulativam, ſeu compatibilem cum Epiſcopo, ut præſertim hodiè generaliter habemus ex Concilio Tridentino in locis exemptis, ſub inferiori Prælato exiſtentibus intra limites Diœceſium, longo tempore viſitet, ſuamque ordinariam juriſdictionem exerceat; Econverſo autem Epiſcopus ſuam delegatam exercere negligat, non per hoc inducitur privatio, vel præſcriptio, niſi conſtet, quod Prælatus inferior voluit omnimodam juriſdictionem exercere, non cumulativè, vel ſubordinatè, ſed privative ad Epiſcopum, ſeu alium ſuperiorem, cum iſtius prohibitione, ac ſcientia, & patientia, cum nunquam præſcriptio juriſdictionis detur per ſolam negligentiam non exercentis abſque actu poſitivo importante privationem favore præſcribentis. *Bald. conſil. 439. num. 11. lib. 3. Oldrad. conſil. 172. numer. 11. Calder. d. conſil. 2. Tuſc.* verbo *Præſcriptio concl. 536. & ſeq. & 543.* & melius *concluſ. 585. Capuaq. dec. 305. n. 7. par. 1.*

Atque receptum habemus in materia beneficiali, vel in altera juriſpatronatus, quod ſi unus ex patronis, vel collatoribus præſentet, vel reſpectivè conferat; Alter verò præſentare negligat, non per hoc ſibi præjudicat, neque præſentationes ab uno factæ inducunt præſcriptionem, niſi conſtet, præſentantem id egiſſe tanquam unicum patronum, privativè ad alium, animo præſcribendi; Et ſic ſimiliter de collatore.

Idque poteſt etiam exemplificari in Metropolitano habente facultatem viſitandi Provinciam, ac Synodum Provincialem celebrandi, quoniam ſi longo tempore, Epiſcopi ſuffraganei viſitant eorum reſpectivè diœceſim, atque Conſtitutiones Synodales ordinant, omnimodamque juriſdictionem exerceant, non per hoc tamen præſcriptum dici poteſt jus Metropolitani, quamvis longo tempore ſuam poteſtatem exercere non curaverit, ſtante actuum, & juriſdictionum compatibilitate; Ac etiam quia tractatur de actibus merè facultativis, in quibus officij neceſſitas non exigit eorum neceſſarium exercitium, quoniam ſuperior videndo fortè, quod per inferiorem benè adminiſtratio fieret, neque haberentur ſubditorum recurſus, & querelæ, idcirco neceſſarium non judicaverit ſuam juriſdictionem exercere.

Ex hoc autem reſponderi dicebam ingenioſo motivo deducto per aliquos ſcribentes pro altera parte, 7
quod ſcilicet viſitatio non ſit actus merè facultativus, ſed neceſſitatis, eo quia malè faciant Prælati, ad quos ſpectat, ſi non viſitant, ut firmant *g. & Vitalin. ac Imol.* & alii *in Clem. 1. de ſtatu monachorum*, & benè in his terminis præciſis obſervat *Calderin. conſil. 13. fin. de cenſibus*; Id etenim rectè procedit in ea viſitatione, quæ ex debito officij facienda eſt, quia nempè alias ſubditi remanerent ſine viſitatore, Secùs autem, ubi ordinarium viſitatorem, ac ſuperiorem habent, quo benè exercente ſuum officium, Prælatus major, ceſſantibus inconvenientibus poteſt ſe abſtinere ab actu, quem non reputet neceſſarium.

Clarius autem præmiſſa procedere dicebam in propoſita facti ſpecie, ex ejus particularibus circunſtantiis; Facultas enim viſitandi, conceſſa eſt ſingulis quatriennis Miniſtro Generali per ſe ipſum, & non per alium, idque vix redderet practicabile, quoniam cum in hujuſmodi Religione ſervetur, ut Miniſtri Generales alternatim ſingulis ſexenniis eligantur, ex ciſmontana, & ultramontana familia, atque ubi eſt ultramontanus ſoleat, parum curando res Italiæ, earum adminiſtratione commiſſa Commiſſario generali, pro majori parte temporis peragrari reliquas provincias, atque ut plurimum in Hiſpaniis reſidere, apud Curiam Regis Catholici, fortè, ut aliqui dicunt, ut expleto Generalatu, ſibi pateat illos magnos honores, quos ſumma pietas dicti Regis eis concedere ſolet; Idemque ſtimulus vigeat in ciſmontano, qui pariter ex dicto fine, dictam reſidentiam potius affectat, quam illam Italiæ, & Curiæ Romanæ, Hinc proinde mirum non eſt, ſi hujus Religionis prærogativæ in hac regione negliguntur, neque eadem Religio habet eam majorem exiſtimationem, quam in aliis regionibus, præſertim in Hiſpania retinet.

Clarius verò dum idem Miniſter Generalis, continuatè dicitur in hujus Tertij Ordinis ſuperioritate, 8
atque in prærogativa, ut ſit ejus caput, & ſuperior, dum per reliquum Orbem actu juriſdictionem, ac ſuperioritatem habet Ordinis prædicti, qui tanquam unicus, & idem, habere non poteſt plura capita, ne detur monſtrum plurium capitum in uno corpore; Ideoque viſitator, qui per ſolam Italiam eligi ſolet, dicendus non eſt caput Ordinis, ſed Prælatus inferior, Miniſtro Generali ſubordinatus, eodem modo, quo in eadem Religione Minorum, ſunt Commiſſarij Italiæ, ac reſpectivè Hiſpaniæ in Curia Romana, vel in Curia Regis abſente Generali, Atque ſunt plurium Congregationum Vicarij Generales in Religione Eremitarum S. Auguſtini, cum ſimilibus;

bus; Iſtaque mihi videbatur veritas; Nihil tamen reſolutum fuit in cauſa, quæ ut præmiſſum eſt, remanſit indeciſa ob diſceſſum ab Urbe, & mox ſequutum obitum dicti zelantis Generalis, cujus veſtigia in hac parte ſucceſſores ex jam dictis cauſis hucuſque ſequi, ac imitari neglexerunt.

ROMANA VICARIATUS

Pro P. MENDOSSA

Cum P. ASCANIO DE ASSISIO

Caſus diſputatus in Congregatione particulari, & reſolutus ut infra.

In concurſu deputationis Vicarij Generalis factæ per Papam, & per Miniſtrum Generalem, quænam prævalere debere debeat, & cum qua forma Miniſter Generalis Obſervantium deputare debeat Vicarium generalem; Et an conſilium ſit perneceſſè ſequendum, necnè.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Papa poteſt concurrere cum quolibet Prælato inferiori, eumque prævenire.*
3 *Quomodo Generalis Miniſter debeat deputare Vicarium generalem.*
4 *Negativa eſt probanda per allegantem.*
5 *An, & quando conſilium ſit ſequendum.*
6 *De differentia inter Iudicem ordinarium, & delegatum.*
7 *De alia differentia inter delegationem generalem, & particularem.*
8 *Quomodo facere ſufficiat deputationem, de qua num. 3.*
9 *Et quare expediat id non facere publicè, ſed clam.*

DISC. VIII.

1 QUemadmodum ex inſinuatis *diſc. præcedenti*, quando in hac Religione Minorum Obſervantium, Miniſter Generalis eſt ultramontanus, eligitur de familia ciſmontana Commiſſarius generalis, ita econverſo, quando eſt citramontanus, eligitur pro partibus ultramontanis Commiſſarius generalis, ex illa natione, atque ubi contingat, quod Miniſter Generalis Italiam egrediatur, pro iſta deputare ſolet duplicem Vicarium generalem, unum ſcilicet pro Obſervantibus nuncupatis de Familia; Et alterum aliis, qui nuncupantur & Reformati ad formam Conſtitutionis 23. Leonis X.

Hinc proinde, diſceſſurus ab Italia Miniſter Generalis, deputavit Vicarium Reformatorum P. Mendozam in Civitate Mediolani, ſeu in aliis partibus ibi adjacentibus; Verùm cum hujuſmodi deputationes publicari, ac effectum ſortiri non ſoleant, niſi poſtquam Miniſter Generalis Italiam egreſſus eſt, idcirco cum adhuc dictus egreſſus ſequutus non eſſet, cum ejus præſuppoſito, poſt plures dies, Pontifex deputavit in eodem munere P. Aſcanium de Aſſiſio, qui de facto adminiſtrationem ſuſcepit; Unde propterea accedendo ad Urbem P. Mendoza cum litteris ſuæ deputationis, invenit locum occupatum; Exortaque propterea deſuper controverſia, atque deputata particulari Congregatione, poſt aliquas diſputationes, nulla (quæ mihi innoteſcat) prodiit reſolutio; dum ex aliquibus prudentialibus motivis, Pontifex mandavit ſuperſederi uſque ad ejus novum ordinem, unde propterea P. Aſcanio poſſeſſore in exercitio officij continuante, controverſia habuit illum finem, quem, (ut vulgò dicitur) habere ſolent controverſiæ ſuper banco prædicationis tempore quadrageſimali, dum per reditum Generalis, ceſſavit cauſa litigandi.

In diſputationibus autem deſuper habitis, duo fuerunt puncti; Primo ſcilicet in concurſu proviſionis Papæ, & alterius Prælati ordinarij, qualis prævalere deberet; Et ſecundo quatenus, (ut infra) in puncto juris prævalere deberet illa Generalis, an adhuc ea corruere deberet, tanquam invalidè facta non ſervata forma dictæ *Conſtitutionis 23. Leonis X.* vel Statutorum Religionis.

Primus punctus erat potius facti, quam juris, ſuper veritate ſcilicet datæ, ſub qua concepta legebatur deputatio facta per Miniſtrum Generalem, ob antidatam à collitigante prætenſam, unde propterea deducebantur hinc inde facti circumſtantiæ veritatem, vel reſpectivè antidatam ſuadentes; Poſita autem veritate actus, dicebam ſcribens pro deputato à Miniſtro Generali, quod in puncto juris huic omnino aſſiſtebat major probabilitas; 2
Quamvis etenim Papa tanquam ſupremus Eccleſiæ Prælatus, dicatur Ordinarius Ordinariorum, atque concurrere poſſit cum quolibet Ordinario collatore, eumque prævenire; Attamen (ultra quod in dubio non præſumitur, quod hac facultate uti voluerit,) quando etiam de hoc conſtet, intelligitur cum certo præſuppoſito quod prævenerit; Sive difficultas cadere poteſt, ubi id ſit incertum, quia nempe eadem die utraque deputatio facta ſit, non conſtito quænam ſit prior, vel poſterior; Secus autem, ubi certum ſit, quod inferior collator jam prævenerit, quoniam tunc, niſi conſtet, quod Papa ejus ſuprema & abſoluta poteſtate uti voluerit, removendi jam deputatum ſeu proviſum, Apoſtolica proviſio non attenditur, ex iis, quæ cæteris relatis habentur *apud Dunoz. deciſ.* 856. plenius *deciſ. 25. par. 10. recen.* & habetur actum *ſub tit. de benef. diſc. 23.*

Retento igitur dicto præſuppoſito veritatis datæ, unde de conſequenti reſultabat dicta juris concluſio ad favorem proviſi ab Ordinario collatore; Hinc proinde cauſa reſtringi videbatur ad ſecundum punctum objectæ nullitatis dictæ proviſionis ob non ſervatam formam præſcriptam in dicta *Conſtitutione 23. Leonis X.* quod ſcilicet deputatio fieri debebat cum interventu Diffinitorij, quod ſequutum non erat.

Verùm hæc difficultas ceſſabat ex Statutis Religionis editis de annis 1639. & 1642. habentibus Apoſtolicam confirmationem cum amplis derogatoriis quibuſcumque contrariis Conſtitutionibus, per quæ diſponitur, ut hæc deputatio ſpectare debeat ad Generalem, de conſilio aliquorum diſcretorum Ordinis, unde propterea ceſſat neceſſitas interventus & conſenſus Diffinitorum, ſed ſufficit adhibere conſilium aliquorum Diſcretorum ad libitum ipſius Generalis, ut in ſpecie obſervat *P. Sanctorius* Melphien. Ordinis Reformatorum profeſſor *in commentar. dictorum Statutorum cap.* 8. *Statut.* 27. *fol.* 607. 3

Et quamvis *Miranda* ejuſdem Ordinis Obſervantium Reformatorum profeſſor, contrarium dicat, Attamen eidem reſpondet *Sanctor.* quod ſcilicet ipſe loquatur cum præſuppoſito antiquioris Statuti Toletani, editi pro deputatione Vicarij Familiæ ultramontanæ, dum hæc Statuta, pro Familia ciſmontana edita fuerunt, poſtquam *Miranda* ſcripſit.

4 Replicabant autem Scribentes prò altera parte, quod adhuc nullitas firma remanebat, ex eo quod non conſtaret de iſto conſilio, & an ad ejus normam deputatio ſequuta eſſet; Undè propterea aſſumpta

ſumpta fuit diſputatio articuli, an lege diſponente, ut aliquid de conſilio alterius fieri debeat, iſtud, nedum adhibendum, ſed etiam ſequendum ſit; Et in
4 hoc duo dicebam pro nullitate evitanda; Primò nempè, quod cum per alteram partem opponerent de hac negativa conſilii non adhibiti, vel non ſequuti, atque in hac negativa conſiſteret fundamentum intentionis ejus, qui allegat nullitatem actus, pro cujus validitate in dubio ſtat præſumptio, idcirco unus non erat iſtius Partis probare affirmativam, ſed alterius probare negativam, quæ probanda eſt per allegantem, quoties in ea conſiſtat ſuæ intentionis fundamentum ex relatis *per Gabriel. de probat. concluſ. 6. num. 5. Buratt. & add. decis. 10. & 948. Franch. deciſ. 241. num. 2.* ubi *add.* & paſſim.

Et ſecundo clarius, quoniam licet aliqui, (ut pro ſtylo nihil in hac facultate pacificum relinquerent,) velint, ut pernecеſſe ſequendum ſit conſilium à lege
5 demandatum; Atque alii adhibeant diſtinctionem, an lex utatur dictione *de*, vel *ex*, vel potius dictione *cum*, ut iſto ſecundo caſu conſilium non ſit neceſſarium, ſecus autem in primo.

Et quam diſtinctionem babemus in Curia per practicorum ora volitantem in commiſſionibus alicui directis *cum voto*, vel *de voto alterius* Judicis, vel reſpectivè Tribunalis, ut advertitur in ſua materia *ſub tit. de judic. & in relatione, ac praxi Curia.*

Nihilominus, indiſtinctè verior videtur generalis theorica *Innocentij, Ancharan. Abb. Card. Anan. Imola, & aliorum in cap. cum olim. de arbitr.* ut plenè firmatur *apud Barſat. conſ. 90. num. 36. & ſeqq.* ubi *num. 46. & ſeqq.* in ſpecie rejicit dictam diſtinctionem, *Sanchez de matrim. lib. 1. diſp. 34. num. 4. cum ſeqq. Rot. apud Burat. deciſ. 29. num. 16.*

Potiſſimè verò, & cum minori difficultate, ubi agatur de Prælato, vel Judice ordinario, qui ex diſ-
6 poſitione, vel intentione juris communis, in vim ordinariæ, vel univerſalis juriſdictionis, hanc poteſtatem habeat, tanquam nativam, & annexam ejus ordinariæ, ac univerſali juriſdictioni, ac de natura prælaturæ, cum aliqua dubitandi ratio cadat in delegatis ad caſus particulares, qui ſecluſa commiſſione, ſeu delegatione, habeantur tanquam perſonæ privatæ, juriſdictionem dativam, ſeu accidentalem merientes ex commiſſione, quæ præciſè & cum qualitatibus in ea annexis attendi debet, ut in ſpecie advertit *Barſat dicto conſ. 90. num. 39.* & eſt communis, ac recepta diſtinctio inter juriſdictionem ordinariam, ſeu nativam, & delegatam, ſeu dativam.

7 Clarius autem, ubi non agatur de delegatione ad univerſitatem cauſarum, ſive de illa delegatione, quæ ſit potius reſtitutiva antiquæ juriſdictionis ordinariæ, ac remotiva obſtaculi exemptionum, ut eſt illa delegata juriſdictio, quam Concilium Tridentinum, & Apoſtolicæ Conſtitutiones tribuunt locorum Ordinariis ſupra Regulares, alioſque exemptos juxta pluries deductas in ſua materia *ſub tit. de juriſdict. diſc. 1. cum ſeq.* Cum tunc iſta juriſdictio delegata, ordinariæ æquipollere videatur, eamdemque latam & favorabilem naturam habeat, quoniam in effectu, eſt reſtituere id, quod erat proprium, ac removere intermedium impedimentum juxta ea, quæ *ſub tit. de benef.* habentur in materia indultorum, quæ locorum Ordinariis conceduntur conferendi beneficia reſervata; Secus autem, ubi agatur de delegatione ſpeciali facta perſonæ, quæ in eo genere cauſarum, nativam, ſeu habitualem propriam juriſdictionem, vel poteſtatem non habeat, cum tunc ſtrictè ad limites verborum, ac juxta præciſam formam delegationis juriſdictio attributa cenſeatur ad textum *in cap. P. & G. de offic. delegat.* cum concordantibus in ſua materia *dicto tit de judic.* ac etiam habetur infra *hoc eodem lib. ſub tit. de matrim. in Bononien. diſc. 3.*

Hinc proinde cum ageretur de Prælato ordinario, cui de jure communi competebat hæc facultas in ejus abſentis, vel impediti locum, deputandi Vicarium, eo modo quo competit Epiſcopis, aliiſque Ordinariis, ita verſabamur in prima parte diſtinctionis; Et fortius ratione ſubjectæ materiæ, quoniam non agebatur de exercitio juriſdictionis contentioſæ, faciendo cauſa cognita, ſed de actu extrajudiciali, quod potius occulte, cum regulis, ac circumſpectionibus prudentialibus explicare expedit, ut occurratur favorum violentiis, quas ambitioſi adhibere ſolent, vel calumniantium oppoſitionibus adverſùs perſonam deſtinatam, ſeu electam, ut frequens praxis docere ſolet, ob æmulationes, quæ regularibus ſolent eſſe quodammodo connaturales, ideoque non eſt deſuper fabricandus proceſſus, ſed ſufficit ſingulariter, ac in forma confidentiaria audire ſenſum aliquorum, ſive extrajudiciales informationes accipere de idoneitate, aliiſque qualitatibus aliquorum religioſorum, inter quos electio facienda ſit, adeo ut, pro conſilio potius, quam pro forma præciſa, id præſcriptum videatur; Et conſequenter, iſtius cauſæ difficultas non reſidebat in jure, ſed in facto, ſcilicet in dicta antidatæ ſuſpicione, quæ tamen benè tolli videbatur, neque in dubio præſumenda eſt ex regula generali excluſiva delicti; Sive fortius, major difficultas reſidebat in aliquibus motivis prudentialibus, ex quibus revera hæc deputatio effectum ſortita non fuit.

JANUEN. VICARII PROVINCIALIS

Pro BENEDICTO A POMPEIANA

Cum P. GEORGIO A SAXELLO.

Caſus diſputatus in Congregatione particulari ſub incerto exitu.

De eadem materia concurſus inter Vicarium Provincialem ſuffectum à Deffinitorio in locum Provincialis defuncti, & Alterum, qui poſtea per Papam deputatus fuerit; Et an deputatio facta à Diffinitorio, importet veram electionem, vel potius dicenda ſit deputatio proviſionalis.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Quomodo in forenſibus quæſtionibus procedendum ſit.*
3 *Proviſionaliter deputatus non dicitur verè, & propriè officialis.*
4 *Papa poteſt prævenire quemcumque Prælatum inferiorem in proviſione officiorum.*
5 *Proviſio Vicarij non conſumit vacationem.*
6 *Diſtinguuntur plures ſpecies Vicariorum.*
7 *De eadem concluſione, de qua num. 3*
8 *Quando Vicarius dicatur verus Prælatus, vel officialis.*
9 *De eadem, & de modo diſtinguendi unam ſpeciem deputationis ab altera.*
10 *Verba præſuppoſitiva non inducunt diſpoſitionem.*
11 *De obſervantia hujus Religionis.*
12 *Quod non expediat immutare tempora conſueta celebrationis Capituli generalis, vel provincialis.*

DISC. IX.

DEfuncto Miniſtro Principali provinciæ Januen.
1 Ordinis Minorum ſtrictioris Obſervantiæ, adhuc non expleto pleno anno ſui officij; Diffinitorium, ad præſcriptum Statutorum Ordinis, ſub die 2. Novembris elegit in Vicarium Provincialem P. Benedictum, atque electio per Miniſtrum, ſeu Vicarium generalem confirmata fuit ſub die 12. ejuſdem, cum ſubſequuta poſſeſſione, ac adminiſtratione; Verùm P. Georgius ejuſdem Ordinis obtinuit ſe deputari Vicarium per litteras Apoſtolicas in forma Brevis, unde propterea exorta deſuper controverſia, atque per eumdem Pontificem deputata Congregatione particulari aliquorum Prælatorum, incertum eſt quid determinatum fuerit, cum poſt unicam diſputationem, non audierim amplius de negotio actum.

Hujus controverſiæ punctus erat ſuper jure quæſito dicto Vicario electo per Diffinitorium, pro quo ſcribebam; Sive ſuper dicti vicariatus qualitate, an ſcilicet eſſet ſolùm deputatio proviſionalis, donec de mandato Miniſtri Generalis (quamprimum commodè ſequi poſſet) celebraretur Capitulum pro novo Provinciali eligendo; Vel potius eſſet formalis electio, quam Diffinitorium vice univerſæ provinciæ feciſſet, tanquam per ſpeciem veræ, ac formalis ſubrogationis in locum defuncti, adeo ut dicendus veniret verus provinciæ ordinarius Prælatus, eo modo quo erat defunctus, cujus formalem perſonam in omnibus repræſentaret, ideoque duratura per totum tempus, in quo defunctus durare debuiſſet.

Ex hac etenim diſtinctione pendebat determinatio, ſeu applicatio concluſionum, quæ hinc indè deduce-
2 bantur, cum omnes in ſuis reſpectivè caſibus eſſent veræ, punctus autem conſiſteret in applicatione, juxta frequentiorem, ac penè generalem naturam quæſtionum forenſium, cum ex hoc, juxta adeo frequenter inſinuata, pendeant omnia æquivoca, quod ſcilicet proceditur cum generalitatibus, ſive cum deciſionibus, ac doctrinis in ſola littera, non reflectendo ad differentiam circumſtantiarum inter caſum controverſiæ, & caſus, de quibus ipſi agunt.

Ubi etenim hæc deputatio eſſet proviſionalis, tunc ita deputatus habere non dicitur officium in aliquem
3 titulum, ſed eſt ſimplex manualis ad nutum deputantis quandocumque amovibilis, ex iis quæ in terminis vicarij, cæteris relatis habentur *apud Fagnan. in cap. nullus num. 49. & 50. de elect.* & in qua auctoritate inſiſtebatur, Potiſſimè quia idem Auctor erat unus ex Prælatis iſtius Congregationis; Econverſo autem, ubi eſſet juxta ſupradictam ſpeciem, formalis electionis, ac ſubrogationis in univerſum jus defuncti, ita translatum in hunc vicarium, qui continuaret cum diverſa perſona materiali, eamdem formalem perſonam ordinarij Prælati habentis prælaturam in officium, atque in illum titulum, qui datur pro ſubjecta natura officiorum, ac beneficiorum regularium manualium ac obedientiariorum, tunc ſecùs dicendum eſt.

Quamvis enim, ut advertitur *diſc. præcedenti*, etiam in beneficiis ſæcularibus, de ſui natura perpe-
4 tuis in verum titulum conferri ſolitis, de ſuprema, & abſoluta Papæ poteſtate non ſit dubitandum, non ſolùm in præveniendo quemcumque ordinarium collatorem, ſed etiam removendo jam proviſum, ac poſſeſſorem, aliumque deputando; Attamen id facere non ſolet, neque ejus voluntas præſumenda eſt, quoties clara, & expreſſa non ſit, ideoque prævalere debet proviſio ordinarii collatoris, qui prævenerit, ut ad litteram diſponitur *in cap. dudum §. non igitur, & cap. ſi à ſede de præbend. in 6.* cum concordantibus *per Gonzal. de regul. 8. §. 3. proem. numer. 1. cum ſeqq. Lotter. de benef. lib. 2. quæſt. 25. num. 1. cum ſeqq. Rot. deciſ. 25. par. 10. rec. & apud Dunoz deciſ. 856.* & in aliis pluries, ac habetur in ſua materia *ſub titulo de benefic. diſc. 23.*

Id autem non negabant Scribentes in contrarium, quoties iſta deputatio fuiſſet in titulum ut ſupra; Et econverſo, ego non negabam eorum aſſumptum, quando ea fuiſſet proviſionalis, quoniam quemadmodum, citra injuriam, vel præjudicium perſonæ deputatæ potuiſſet Generalis demandare quamprimum convocationem Capituli pro electione Provincialis, ſive poſtquam alium huic muneri præfecerit, juxta praxim, de qua in alia Religione *diſc. proximè ſequenti*, ita multo magis id facere potuiſſet Papa.

Et in ſumma punctus erat, an iſtud officium dicendum veniret adhuc eſſe in ſtatu vacationis, ut eſſe di-
cuntur Eccleſiæ parochiales, donec juxta formam à 5
Concilio Tridentino præſcriptam, ab Ordinario, vel à Sede Apoſtolica, fiat formalis proviſio, quæ effectum ſortiatur, quamvis ad ejuſdem Concilij præſcriptum, interim deputetur vicarius, juxta deducta in ſua materia *ſub tit. de paroch.* quoniam id non conſumit vocationem, neque ita deputatus aliquod jus, vel titulum habet.

Pro congrua igitur dictæ theoricæ applicatione,
in qua totus punctus reſidebat; Advertebam quod 6
triplex vicariorum ſpecies in hujuſmodi officiis regularibus, vel reſpectivè in beneficiis ſæcularibus habetur, inter ſe diverſæ naturæ, ſeu qualitatis, ideoque non omnes auctoritates, quæ de vicariis loquuntur, cuicumque vicario applicandæ ſunt, ſed reflectendum eſt ad eorum ſpecies; Prima etenim eſt illa ſuperius enunciata, quæ per Ordinarium, vel per alium ſuperiorem, juxta expreſſam determinationem legis communis, vel particularis fiat, donec duret vacatio, atque fiat nova proviſio, ut interim Eccleſia, vel adminiſtratio detrimentum non patiatur, adeo ut non dubitetur de qualitate proviſionali; Et tunc rectè procedant ea, quæ per alteram partem dicebantur, quod iſte nullum formatum habeat, neque dici poſſit, quod ordinarius collator Papam prævenerit.

Altera eſt ſpecies illorum vicariorum, qui per Prælatos, etiam præſentes, deputantur pro quodam eorum adjutorio, atque pro ſupplendis aliquibus muneribus, quæ non de facili per eos explicari poſſunt; Ad inſtar illius deputationis Vicarij Generalis, vel reſpectivè Foranei, quam faciunt Epiſcopi, atque eſt in uſu inter regulares, quod ſuperiores etiam locales, quamvis præſentes, vicarium deputant, ut advertitur infra *diſc. 17.* Et tunc benè dicitur, quod iſte vicarius precario deputatus nullum ha-
bere dicitur titulum, vel jus formale, ut *per Abb.* 7
& Butr. & alios *in cap. G. perpetuus de fid. inſtrum. num. 1. ubi Fag. num. 5.* Et in terminis regularium *Paſſarin. de elect. cap. 25. quæſt. 20. num. 210.*

Tertia demum eſt ſpecies illius Vicarij, qui mortuo Prælato, in iſtius locum, ac univerſum jus ſubrogatur, tanquam perſona materialis, quæ repræſentet eamdem perſonam formalem, ac jure formalis prælaturæ independentis, adeo ut non differat à Prælato ordinario, qui in Capitulo, ſeu alias eligi ſolet, niſi in ſola nuncupatione; Et tunc per iſtius deputationem vocatio officij conſumi dicitur, iſte-
que dicitur verus Prælatus ordinarius habens jus in 8
officio, ut advertit *Paſſar. dicto cap. 25. quæſt. 20. numer. 210.* Atque in vicariis Eccleſiarum parochialium, de eadem diſtinctione inter illum vicarium, qui pendente vacatione, ſeu proviſione deputatur ſolum proviſionaliter, & alterum perpetuum, qui providetur in titulum ſub hoc nomine vicarij propter jus habituale rectoriæ, quod penes Capitulum,

Digitized by Google

tulum, vel aliquam Dignitatem reſideat, habetur in dicta ſua materia *ſub tit. de Paroch.* & advertitur per *Fagnan. in dicto cap. G. perpetuus num. 2. cum ſeqq.*

Quod autem iſte vicarius eſſet hujus naturæ, ſeu qualitatis, clarè comprobari dicebam ex pluribus; Primo nempè, quia ejus deputatio fit capitulariter, ac
9 in forma veræ electionis, eodem modo, quo fit electio Provincialis in Capitulo, cum ſola differentia numeri Vocalium, quod ſcilicet illa poteſtas, quæ per univerſam Provinciam attributa eſt ſuperioribus localibus, ac aliis, qui pro Religionum inſtituto habent vocem in Capitulo, ex iſtius delegatione in hujuſmodi contingentiis, reſtricta eſt ad ſolos Diffinitores, & alios juxta Religionum Statuta præfinitos, qui univerſam provinciam repræſentant.

Secundo, quia hic vicarius formiter confirmatur à Generali, eodem modo quo confirmatur Provincialis electus in Capitulo; Et tertio quod non ſolum durante officio, obtinet eamdem poteſtatem, eaſdemque præeminentias Provincialis in capite, abſque aliqua differentia, ſed etiam expleto officio, gaudet iſtis prærogativis, quibus gaudent Provinciales poſt officium expletum.

Reſtringi autem videbatur difficultas per Scribentes in contrarium ad punctum, quod iſte vicarius non haberet certam durationem per totum tempus triennii, quod decurrere debet inter unum Capitulum, & alterum, eo quia in libito Generalis eſſet quamprimum demandare Capituli convocationem pro nova electione, ideoque inferebatur quod ita re-
10 ſultaret, ut hæc deputatio eſſet proviſionalis, conſtituendo fundamentum in quodam Brevi Urbani VIII. anni 1625. Verum iſtud videbatur parum probabile fundamentum; Tum quia iſtud Breve non loquitur de hoc diſpoſitivè, ſed ſolùm præſuppoſitivè, quod non induxit diſpoſitionem aliquam juxta axioma, de quo *apud Gregor. & Add. dec. 208. & dec. 61. poſt collect. Bonden.* & frequenter; Tum etiam quia contrarium diſpoſitum videtur per Statutum editum in Capitulo generali celebrato de anno 1639. ab eodem Pontifice confirmatum, unde propterea poſteriora derogant prioribus.

Magna item opinionum diverſitas fuit inter aliquos ejuſdem Religionis PP. Antianos, qui in muneribus Vicarij, vel Commiſſarij generalis verſati fuerant ſuper hac obſervantia, an ſcilicet vicarius, ita per diffinitorium deputatus in locum provincialis defuncti, continuaverit, necnè per totum tempus, quo defunctus durare debuiſſet, dilata celebratione Capituli ad tempus commodum, vel potius iſtud an-
11 ticipatum eſſet; Magis autem concordantia videbantur teſtimonia ad favorem iſtius partis ſuper continuatione; Aliqui verò dabant quamdam conciliativam diſtinctionem, an vacatio contingeret potius circa initium, vel reſpectivè circa finem triennij; Dicebam verò, ut magis defendendum eſſet deponentibus de hac obſervantia juxta ſenſum iſtius partis; Tum quia magis aſſiſtere videbatur dictum Statutum anni 1639. Tum etiam ob obſervantiam majorem de recenti ſequutam in eo Miniſtro Generali, cujus mentio habetur ſupra *diſc.* 7. quoniam eo defuncto intra ſexenium per Diffinitorium aliquorum PP. in Urbe electus fuit Vicarius generalis, qui continuavit uſque ad integri ſexennij complementum; Et merito quidem, quoniam ita expedit, magiſque laudabile eſt ob inconvenientia, quæ alias interrumpendo curſum ordinarium Capitu-
12 lorum, reſultant circa Diffinitores, alioſque officiales in Capitulo eligi ſolitos, quoniam oporteret, vel eos intra terminum removere, vel pari eorum continuationem ultra tempus juxta caſum, de quo ſupra *diſc.* 4.

APRUTINA *ſeu* NEAPOLITANA TURNI

Pro NATIONE NEAPOLITANA

Cum NATIONE HETRUSCA

Reſponſum pro veritate.

De alternativa, ſeu ordine turnario, inter plures alicujus provinciæ partes, vel nationes, ſuper paſſiva electione Provincialis; An turnus conſumi, ſeu reſpectivè adimpleri dicatur, per deputationem Provincialis, quæ extra Capitulum ac extra formam electionis facta ſit per Generalem, vel per Papam.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Quando turnus conſumi dicatur.*
3 *Proviſiones Apoſtolicæ non mutant ſtatum.*
4 *Tempus belli humani non computatur in termino.*
5 *Idem de bello divino peſtis.*
6 *Quod à jure activo non inferatur ad paſſivum.*
7 *Contrarium.*
8 *Quomodo intelligenda ſit turni præfinitio in electione.*
9 *Quod magis exiſtimentur Prælati per electionem, quam per proviſionem unius.*
10 *Officiales ad tempus durat etiam elapſo tempore, ſi non poteſt haberi ſucceſſor.*

DISC. X.

PRovincia Aprutina Ordinis Prædicatorum, conſtituta eſt ex tribus nationibus, quæ ex antiqua 1
conſuetudine, jure cujuſdam ſocietatis ſimul junctæ ſunt; Ad tollendas vero diſſenſiones, quæ oriri ſolebant, ſuper electione miniſtri Provincialis, in Capitulo generali celebrato de anno 1629. conditum fuit Statutum Apoſtolica authoritate confirmatum, ſuper alternativa, ſeù turno inter iſtas nationes, ad æqualitatem inter eas ſervandam, ut ſcilicet, in uno Capitulo, paſſiva electio Provincialis cadere deberet in una natione, & ſic ſucceſſivè in aliis duabus; Cum autem de anno 1656. peſte in Neapolitana Civitate adeo graſſante, obiiſſet Provincialis in ultimo Capitulo electus nationis Hetruſcæ; Ideirco ſtante dicto impedimento, ob quod Capitulum celebrari non poterat, Generalis Ordinis, diſpenſando cum ea, quam habet, poteſtate quibuſcunque obſtantiis, (eadem diſpenſatione Apoſtolica quoque authoritate munita) deputavit uſque ad futuri Capituli celebrationem, in Provincialem quemdam Religioſum nationis Neapolitanæ, qui officium exercuit penè per totum illud tempus, in quo Provinciales electi exercere ſolent, deindeque celebrato Capitulo electus fuit Religioſus nationis Aprutinæ, cui poſt Hetruſcam, juxta retroactum ordinem electio debita erat; Hujus autem Provincialis termino expirante, novaque Capituli celebratione imminente; Cum juxta ordinem turni, electio cadere deberet in natione Neapolitana, excitata fuit difficultas coram P. Generali ex parte alterius nationis Hetruſcæ, quod ei potius paſſiva electio debita eſſet, dum Neapolitana jam ſuum habuerat Provincialem inter Hetruſcum, & Aprutinum ut ſupra; Quare deſuper ex parte Neapolitanæ nationis meum pro veritate reſponſum expetitum fuit, etiam pro directione, ut ſupponebatur, ipſius Generalis; Incertum tamen eſt quid ſequutum ſit; Credo autem quod juxta votum, ad favorem nationis Neapolitanæ fuerit reſo-

juſtum, cum juxta regulas juris, ita pro meo judicio, juſtitia exigere videretur.

In reſponſo igitur deſuper tradito; Dicebam quod punctus in eo reſidebat, an per dictam proviſionem factam per Generalem extra Capitulum, ac ſine forma electionis, conſumptus eſſet, necne turnus debitus huic Neapolitanæ nationi, quoniam non data conſumptione, iidem oppoſitores hunc ordinem non negabant.

In hoc autem, pro non conſumptione reſpondendum cenſui, quoniam de jure hujuſmodi turnariæ diviſiones intelligendæ veniunt, in illis proviſionibus, quæ ſequuntur per viam electionis factæ per ipſos, inter quos hæc alternativa, ſeu turnaria diviſio introducta eſt, pro æqualitate ſervanda, ſeu pro æquali exercitio illius juris, quod omnibus pariformiter, & coæquali jure competit, non autem ubi id, citra ipſorum factum, proveniat, ex proviſione Superioris, quæ pro ea vice impediat dicti juris exercitium, quoniam tunc id quoad eos habetur pro infecto, atque ex quodam jure poſtliminij, ſublato hoc intermedio tempore, quilibet juxta præfinitum ordinem, exercet jus ſuum *juxta conſ. 26. Calderin. de prabend.* rejecta contraria opinione *Ioan. Andr.* & aliorum antiquorum, ut *per Rotam deciſ. 2. de prab. in antiq. & deciſ. 10. Caſſador. num. 3. de conceſſ. prabend.* cum concordantibus *per Gonzal. ad regul. 8. gloſ. 43. §. 3. n. 8. cum ſeq. Rot. apud Buratt. deciſ. 153. n. 4. & deciſ. 926. num. 10.*

Ad quod confert regula generalis de qua pluries
3 *ſub tit. de beneſic.* ac etiam ſub altero *de jurepatr.* quod ſ. proviſiones Apoſtolicæ, ſive ſint per reſignationem, vel permutationem, ſive quia Papa cum ejus ſuprema poteſtate, quam habet in beneficialibus, prævenire voluerit inferiorem collatorem, vel etiam patronos, pro ea vice derogando juripatronatus non immutant ſtatum beneficij, neque aliquam inducunt alterationem.

Potiſſimè verò ubi hæc extraordinaria proviſio per Superiorem facta ſit ex juſto motivo impedimenti
4 belli Divini, vel humani, cùm tunc imitare videatur diſpoſitio textus *in §. 1. 2. 4. & fin. Cod. quib. non obſt. long. temp. praſcript.* cum concordantibus *per Rovit. ſuper pragm. 3. de pactis de retrovend. num. 3.* & habetur *ſub tit. de feud. diſc. 57. in fin.* quod ſcilicet tempus belli non connumeratur in termino conventionali, ſeu aliàs non habetur in conſideratione, ſed eo ſubducto, ac ſi non extitiſſet, tanquam per poſtliminij fictionem, conjungitur primum cum ultimo tempore, Iſtique termini adaptabiles videbantur, cùm peſtis dicatur bellum Divinum, ideoque cadit
5 ſub eiſdem legibus, quæ de bello loquuntur, ut pluries occaſione defalcbi, ſeu remiſſionis penſionis ex cauſa unius, vel alterius belli humani, vel Divini habetur *ſub tit. de Regularibus,* ac etiam ſub altero *de locat. & conduct.* & occaſione curſus fatalium habetur *ſub tit. de judic.*

Non negabant Scribentes pro oppoſitoribus, veritatem dictæ concluſionis, utpote receptæ; Dicebant
6 tamen, ut ea procedant, in eligendi, vel conferendi, ſeu præſentandi jure activo, non autem in jure paſſivo; Ex ea differentiæ ratione, quod iſto ſecundo caſo, proviſio extraordinaria facta per Superiorem in perſona unius nationis, vel generis, cui turnaria paſſiva electio debita erat, eumdem producit effectum, atque per eam adimpleretur ille finis, ob quem idem turnarius ordo introductus eſt, ut ſcilicet quælibet natio, ſeu pars, ita honorata remaneat, atque ſervetur æqualitas; Et conſequenter, quod a jure activo licitum non ſit arguere ad paſſivum, ob deficientem rationis identitatem.

Hoc autem fundamentum mihi parum probabi-
7 le videbatur; Tum quia hæc diſtinctio nullibi in jure inducta videtur, neque Scribentes in contrarium deſuper authoritates, vel juridicas rationes deducebant; Atque ut advertitur *ſub tit. de jurepatr.* hoc argumentum à jure activo ad paſſivum, vel è contra, licet non ſit concludens per neceſſe, attamen eſt probabile.

Tum etiam quia Statutum in verbis adhibet verbum 8
eligere, ibi, *alternatim ſemper Provinciales eligantur, ita ut ex eadem natione bis Provincialis immediatè eligi non poſſit,* ex quibus verbis, ad duo inferri obſervabam; Primo nempe, quod Statutum prohibet ſolum immediatam continuationem, tanquam per ſpeciem ſucceſſionis, ne Provincialis Prædeceſſor, ſucceſſorem, cum factionaria potentia per eum in officio parata, ex eadem natione ſibi deputet, quod ita ceſſabat; Et ſecundo quod licet in conſequentiam; Statutum inhabilitet in paſſiva electione illam nationem, ex qua in præcedenti Capitulo electus fuit Provincialis, attamen principaliter præſcribit legem electoribus.

Ac etiam quia, licet quoad effectus juris, hujuſmodi Provinciales, qui ob aliquod accidens deputantur quaſi proviſionaliter per Generalem, vel per 9
Papam, ſive per particulare Diffinitorium, juxta caſum de quo *diſc. præc.* Attamen de facto non reputentur veri Provinciales, illius majoris æſtimationis, ut reputantur illi, qui ab univerſa provincia formiter eliguntur, utpotè ex judicio multorum digniores reputati, cum illæ proviſiones, quæ ab unius tantum judicio pendent; quandoque caſui, vel fortunæ, quæ frequentiùs imprudens eſt, atque à ratione deviat, referendæ veniant.

Ponderabam quoque, quod licet tempus hujus officij ſit præfinitum; Attamen id intelligitur, qua- 10
tenus juxta ſtylum, commodè celebrari poſſit Capitulum pro ſucceſſoris electione, unde propterea ſi legitimum ſuperveniat impedimentum, etiam poſt tempus, tunc idem Provincialis in munere continuabit; Ad inſtar eorum quæ paſſim recepta habemus in officiis annalibus, ut ſunt gubernia in Regno Neapolitano, quod hoc non obſtante, etiam poſt annum, ſi non veniat ſucceſſor, continuant illum expectare debentes, & in ſpecie Provincialis habetur actum *apud Barboſ. vot. 47.* Adeoque ſi Provincialis nationis Hetruſcæ non obiiſſet, ſtante hoc impedimento, etiam poſt expletum triennium, continuare debuiſſet per totum illud tempus, in quo, expectando commodam convocationem Capituli poſt omnino ceſſatum impedimentum, ejuſque ſuſpicionem, continuavit iſte eius loco ſubrogatus, in quo caſus præbuit, ut de una vel altera natione eſſet, cum de nulla quoque ex his tribus eſſe potuiſſet; Prout etiam ex caſu provenit, ut ſui muneris exercitium duraret penè eodem tempore, quo durat Provincialis electus; Et conſequenter non dicebatur, ita honorata tota ipſa natio in jure electionis paſſivæ, ad quam omnes habiles, ac habentes requiſita concurrere potuiſſent; Iſtaque mihi videbatur veritas, atq; ita credo quod ſequutum ſit.

BAREN. ELECTIONIS

Pro PROVINCIALI ELECTO.

Votum deciſivum traditum Commiſſario generali pro electionis confirmatione.

An electioni Provincialis factæ in Capitulo per ſchedulas ſecretas cum ſcrutatoribus, aliiſque formalitatibus, obſtet, necne deficientia alicujus voti, ſeu ſchedulæ, quia nempe cum eſſent, 45. Vocales, repertæ eſſent ſolum 44. ſchedulæ, & quando id obſtet, necne.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Publicato ſcrutinio non eſt deveniendum ad novum, ſi electio eſt concluſa.*
3 *Ideoque non obſtat, quod in ſecundo ſchedulæ non reperiantur integræ.*
4 *Major pars, quæ concludit electionem, eſt, ubi excedit medietatem.*
5 *Poſt publicatum ſcrutinium ſchedulæ lacerantur, vel comburuntur, ſeu negliguntur.*
6 *Recenſentur caſus electionis Urb. VIII. ſuper errore unius ſchedulæ.*
7 *Quando vota ſunt excedentia, nil obſtat, quod deficiat una ſchedula.*
8 *Poſſunt aliqui vocales non dare votum, atque ſe facere extraneos.*
9 *Quod ſchedula alba non obſtet.*
10 *Et quando intret dubitatio.*
11 *In dubio pro electione.*
12 *Etiam ubi electio eſt nulla, ſolet ſanari, vel deputari electus.*
13 *An id fieri poſſit per Generalem Religionis.*
14 *In quo differant in hoc Papa, vel Sacra Congregatio, & Generalis.*

DISC. XI.

1 COadunato Capitulo Minorum Obſervantium Provinciæ Baren. pro electione Miniſtri Provincialis, atque ſervatis iis, quæ ad formam Statutorum ſervanda erant, intervenerunt 44. Vocales provinciæ, ultra exterum Viſitatorem, Capituli Præſidentem, qui votum quoque habebat; Cumque ſinguli, juxta morem, ſchedulas in urna poſuiſſent, atque tres Diſquiſitores, bis publicè dictas ſchedulas numeraſſent in integro numero 45. eiſque apertis, ac lectis, ex votorum adnotatione pro ſtylo facta per Secretarium, compertum fuit, quod triginta tria vota concurrebant in perſona P. Gratiani ab Altamura, decem vero in perſona P. Michaelis ab Andria, & reliqua duo erant diſperſa in aliis perſonis; Verum his ſequutis, Viſitator Capituli Præſidens, ſchedulas jam apertas, ac lectas numerari denuo demandavit, atque in iſta numeratione compertæ fuerunt in ſolo numero 44. Quare idem Præſidens, aſſerendo quod electio non eſſet canonica, beneque completa, mandavit ut procedi deberet ad novum ſcrutinium; Se oppoſuerunt autem Vocales, qui pro majori parte, aſſerendo quod electio erat jam perfecta, ac exeundo à loco Capituli, cantarunt juxta ſtylum hymnum, ſeu canticum *Te Deum laudamus &c.* dictoque P. Gratiano electo obedientiam pro more dederunt, Hinc proinde re delata ad eundem Commiſſarium generalem, de quo agitur ſupra *diſc.* 6. pro electionis confirmatione, vel reſpectivè irritatione, idem Commiſſarius meum, ac alterius Advocati votum pro veritate, deſuper petiit.

Auditis itaque partibus, earumque defenſoribus, atque benè concordato facto ſuper legitima convocatione Capituli, aliiſque validæ electionis requiſitis, quæ tam de jure, quam ex Statutis Religionis deſiderabantur; Unica dubitandi ratio reſtringebatur ad deficientiam dictæ ſchedulæ, ob quam Præſidens Capituli ad novum ſcrutinium procedi debere mandaverat.

2 Hoc tamen defectu non obſtante, fuimus in voto reſpondendi pro electionis validitate, quoniam cum jam ſcrutinium eſſet publicatum, ad novam electionem ſeu novum ſcrutinium, procedi non poterat, *ad text. in cap. publicato de elect. gloſ. in cap. quia propter* verbo *publicè eod. tit.* cum concordantibus collectis *per Barboſ. de jur. Eccleſ. lib. 1. cap. 19. num. 217.*

Neque obſtare cenſuimus deficientiam dictæ ſchedulæ; 3 quoniam (ut præmiſſum eſt) illa non erat in primo ſcrutinio, qui jam fuerat integer, atque integritas ad abundantiorem cautelam, confirmata fuerat per ſecundam numerationem; Hæc autem ulterior numeratio ſequuta fuerat poſt ſchedulas jam apertas, lectas, & publicatas, ea quæ in publicatione conſtabat, 4 quod electio erat benè concluſa, non ſolum cum exceſſu medietatis votorum, quod ſufficit ea deductis ad hanc materiam electionis *ſub tit. de Canonic. & Capit. diſc. 25. & ſeqq.* Sed etiam ultra duas tertias partes, unde propterea juxta communem uſum de quo teſtatur *Barboſ. dicto cap. 19. num.* 217. dictæ ſchedulæ erant lacerandæ, 5 vel potius comburendæ, cum ſolum in eis diligentia adhibeatur, quando præcisè numerus neceſſarius adeſt; Et conſequenter tanquam jam effrectæ inutiles, & igni deſtinatæ, negligi poterant, ideoque non mirum, ſi una earum perire potuit, excludendo etiam quamcumque malitiam, vel fraudem; Multò magis dum iſtius aliquis vehemens fumus aderat à præfata incongrua tertia renumeratione nimium adminiculatus, cum id denotaret magnam affectationem.

Ac etiam quia (quidquid ſit circa formam electionis Summi Pontificis præſcriptam per Apoſtolicas Conſtitutiones Gregorij XV. & Urbani VIII. 6 ſuper deficientia unius ſchedulæ juxta caſum, qui contigit in electione ejuſdem Urbani VIII. qui cum hoc non obſtante de ſuo jure tutus eſſet, adhuc tamen cum adeo memoranda generoſitate, ad omnem ſuſpicionis umbram, vel occaſionem tollendam, voluit ut deveniretur ad novum ſcrutinium, per quod, cum integris ſchedulis, primum approbatum fuit) cum de hoc agere, nulla in iſto caſu exigeret neceſſitas.

Quatenus pertinet ad terminos generales juris communis, credidimus, quod ubi etiam iſte defe- 7 ctus fuiſſet in ipſo primo ſcrutinio, adhuc tamen, dum vota erant adeo exuberantia, id non præjudicaret, cum provenire potuerit ex eo, quod aliquis ex electoribus, fortè indeterminatus, vel ex alio motivo, votum dare noluerit, ſeu ſchedulam non apponere in urna; Id etenim aliud non operatur, niſi quod vota illius, vel eorum, quorum ſchedulæ deficiunt, non numerantur, perinde ac ſi non eſſent in Capitulo, à quo, atque à jure votandi, ſe extraneos reddent illi, qui in Capitulo exiſtentes, nullatenus, vel inutiliter votum proferunt, eodem modo quo habetur de illis, qui voluntariè à Capitulo 8 diſcedunt, ſive legitime convocati ad illud accedere negligunt, ad textum *in cap. cum nobis cap. quod ſicut, cap. Eccleſia veſtra 2. cap. quia propter de electione* cum concordantibus relatis *per Barboſ. dicto cap. 19. num.* 223. *& ſeqq. Add. ad Buratt. deciſ.* 809. *num. 12. & dicto tit. de Canonic. & Capitul. diſc.* 27. & in aliis ibi proximis.

Et in ſpecie, ubi in urna reperiatur aliqua ſchedula alba, idem concludunt *Rodric. quæſt. regular. tom. 2.* 9 *quæſt. 52. art. 13. & Paſſarin. de elect. cap. 18. num. 24. & 25.* qui excitat difficultatem, quando ſtudiosè, ac affectate id geſtum eſſet, ad effectum, ut ita electio remaneret à majori parte, quæ alias concluſa adeſſet, iſtaque ſuſpicio in hac facti ſpecie non cadebat, ob 10 adeo magnam votorum exuberantiam.

Nihilominùs dicebamus, ut ſufficeret caſum reddi probabiliter dubium, in quo pro electionis validitate reſpondendum eſt, cum validitatis præ- 11 ſumptio potiùs aſſiſtat ex iis quæ ex eis relatis habentur *deciſ.* 289. *par. 6. recen. num. 25. & ſeqq.* ex authoritate Canoniſtarum *in cap. licet. Epiſcopus de præbend. in 6.*

Potiſſimè verò, quia non controvertebatur in fa-
12 cto, quod electus eſſet dignus, & qualificatus, cum iſto caſu, ut pluries ego practicavi, occaſione hujuſmodi quæſtionum, de quibus frequenter ſuper electionibus Provincialium agi contigit in Sacra Congregatione Epiſcoporum, & Regularium, etiam ubi in electione adeſſet aliquis defectus, ob quem de ſtricto jure, illa invalida cenſenda veniret, adhuc ratione, ubi ſit nullitas, quæ proveniat ſolùm à ſubtilitate juris, adeò ut actus non redoleat turpitudinem, ſeu machinationem, Sacra Congregatio ſoleat nullitatem ſanare, ſeu ex integro electum deputare, inhærendo antiquo Sedis Apoſtolicæ ſtylo, quam etiam hodie retinet Sacra Congregatio Conſiſtorialis, in electionibus Epiſcoporum, vel Coadjutorum ut ſupra *hoc eod. tit.* & alibi inſinuatur, ac etiam habetur *dicto tit. de Canonic. & Capit. dicto diſc. 27.* Attendendo etiam diſtinctionem, quam in foro receptam habemus circa attentata, vel nullitates inter attentata juris, & facti, ſeu doloſa, & non doloſa ex deductis in ſua materia *ſub tit. de judic.* cum ſimilibus.

Quamvis enim probabiliter dubitari poſſet, an hæc poteſtas competeret dicto Commiſſario (cùm id, utpotè non neceſſarium, pro commendabili Cu-
13 riæ ſtylo, examinare neglexerimus;) Idque pendere videatur à ſingularum Religionum Conſtitutionibus, vel privilegiis particularibus, hanc facultatem Generali tribuentibus, necne; Attamen id ponderabatur ad quandam ſuperabundantiam pro dicto effectu, quod ſcilicet, ubi etiam verſaremur in dubio, adeò ut aliquod intraret Judicis arbitrium (quod tamen ex facti qualitate & circunſtantiis, junctis cum regulis legalibus, non autem ex propria cervice, ſeu voluntate regulandum eſt) adhuc tamen iſtud pro validitate interponendum veniret.

In hoc autem differunt Papa, vel ejus ſupremus Magiſtratus, (qui in his materiis eſt Sacra Congrega-
14 tio Regularium,) & Generalis, cotam quo, de confirmatione, vel infirmatione diſputare contingat; Quod ſcilicet accedente juſta cauſa, quæ reſultet ab idoneitate perſonæ electæ, atque à ſinceritate actus, qui ex ignota ſubtilitate juris rigoroſæ nullitati ſubjaceat; Quando nullitas ſit omnino certa, & clara, Pontifex, vel Sac. Congregatio, nullitatem ſanat, vel deputationem ex integro facit: Generalis autem, eamdem cauſam attendit, pro regulando ejus arbitrium in caſu dubio; Sive ubi ex Conſtitutionibus Religionis poſita certa nullitate electionis, non debeat demandari nova convocatio Capituli, ſed jus deputandi Provincialem, tanquam ex jure devoluto ad ipſum pertineat, cum tunc prudenter, ac laudabiliter agat, deputando eumdem electum, qui tali caſu eſſe non debet deterioris conditionis quocumque alio, quem deputare poſſet, dum per electionis actum, quamvis inutilem, de facto reſultat certificatio, quod illa perſona grata ſit Religioni, ſeu provinciæ, atque ab ea digna reputetur.

ANGELOPOLITANA ELECTIONIS

Pro FERDINANDO DE GALLINDO ELECTO

Cum ANDREA DE MONTE, & ALIIS OPPOSITORIBUS

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Epiſcoporum, & Regularium, credo, reſolutus pro Ferdinando electo.

De eadem materia electionis Provincialis, an & quando valida, vel invalida cenſenda ſit, præſertim ob mutationem loci deſtinati pro Capitulo, an iſta cauſat nullitatem; Et quando contra electores, & cenſuras, aliaſque pœnas procedi valeat &c. Et de nova creatione Abbatum, vel Prælatorum vocalium, electione imminente.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Puncti, ſeu ſpecies nullitatis electionis.*
3 *De decreto. Sac. Conc. Trid. ne imminente electione poſſint creari novi Abbates, vel Priores.*
4 *Expedit Conventibus, vel Monaſteriis, ut eorum Prælati interveniant in Comitiis.*
5 *An, & quando Vocales puniri, vel proceſſari poſſint imminente electione.*
6 *De mutatione loci jam deſtinati pro electione, ſeu Capitulo.*

DISC. XII.

CUm in Civitate Angelopolitana, duo adeſſent
Conventus Ordinis S. Dominici, unus intrat, 1
& alter extra mœnia, ſub invocationibus ſancti Pauli, & ſancti Dominici reſpectivè; Deſtinata verò eſſet celebratio Capituli Provincialis in Conventu ſancti Dominici, atque ita per conſuetas litteras facta eſſet vocalium convocatio; Eis jam coadunatis, atque ante ejuſdem Capituli celebrationem occaſione rebellionis, vel inobedientiæ Prioris, & aliquorum vocalium dicti Conventus ſancti Dominici adverſùs Provincialis ordinationes ab eis ſpretas cum ſcandaloſis recurſibus ad magiſtratus ſæculares, cenſuerit Provincialis pro majori libertate electionis, mutare locum, atque Capitulum celebrare in alio Conventu ſancti Pauli intra mœnia, cum notificatione dictæ deſtinationis omnibus Vocalibus jam coadunatis, qui in totum erant viginti quinque; Ex iſtis, decem, & ſeptem ſuperioris præcepto obedientes, ad præfatum alium Conventum acceſſerunt in eadem Civitate exiſtentem; Accedere autem noluerunt præfati Prior, & adhærentes, qui ob inſinuatam inobedientiam, cum recurſu ad ſæculares, tanquam notoriè inobedientes ab eodem Provinciali declarati fuerunt excommunicati, atque privati utraque voce activa, & paſſiva; Atque celebrato Capitulo in dicto alio Conventu, per dictos 17. vocales concorditer in Provincialem electus fuit Ferdinandus; Econverſo dictus Prior, aliique ſeptem vocales illi adhærentes, Capitulum quoque in dicto alio Conventu celebrarunt, ibique elegerunt in Provincialem Andream, Quare delata re ad Generalem, hic partibus auditis, cum conſueto conſilio PP. ſibi aſſiſtentium, juxta hujus Religionis ſtylum, confirmavit electionem factam in Conventu ſancti Pauli, in perſona Ferdinandi, alium verò actum geſtum in Conventu Sancti Dominici invalidum, ac attentatum declaravit, adverſùs quam declarationem alter electus, eique adhærentes recurſum habuerunt ad Sacram Congregationem Epiſcoporum & Regularium, aſſumptaque deſuper diſputatione, credo quod approbatum fuerit judicium P. Generalis.

In hac autem diſputatione, tres erant puncti;
Primò nempe, an per Provincialem, ejuſque Diffini- 2
torium, imminente celebratione Capituli, ad effectum agendi numerum votorum, deputari potuerint Vicarij, in quatuor Conventibus, qui Priore carebant; Secundo, an poſt jam convocatum, & coadunatum Capitulum, ejus electione imminente, potuiſſent dictus Prior, & ſeptem alii vocales excommunicari, atque voce privari; Et tertio, an poſt jam ſequutam eamdem convocationem, & coadunationem, fieri potuerit dicta mutatio loci jam deſtinati, cum in his conſiſterent oppoſitorum objecta; Verùm

ſcribens

ſcribens pro electionis validitate (etiam in ſenſu veritatis) dicebam ei obſtare non debere.

Quatenùs igitur pertinet ad primum, per oppoſitores fundamentum conſtituebatur in decreto Sa-
3 cri Concilij Tridentini *ſeſſ. 25. de Regular. cap. 6.* per quod prohibentur novæ creationes Abbatum, & Priorum, aliorumque Prælatorum, qui aliàs votum in Capitulo habeant, ut ita numerus votorum augeatur.

Verùm iſtud erat fragile fundamentum, quoniam hoc decretum percurit creationem Abbatum, ſeu Priorum, aliorumque officialium, merè titularium, unde propterea nulla concurrat neceſſitas, vel juſta cauſa, ſed probabiliter id referri valeat ad affectatum augmentum votorum, atque ut ita Superior, ad quem dicta creatio pertinet, ſupplantare valeat majorem partem legitimorum vocalium, quos dignoſcat, vel ſuſpicetur in diverſam abire ſententiam, ideoque decreti ratio conſiſtit in hac fraude, ſeu affectatione; Secùs autem, ubi accedat juſta cauſa providendi de Superioribus illos Conventus, qui eo carebant, ut iſti non remanerent privati jure interveniendi in comitiis.

Id etenim ipſiſmet Conventibus nimiùm expedit; Tum ob eorũ novam proviſionem de Priore, ſeu Præ-
4 lato; Tum etiam quia in Capitulo non ſolum fit electio Provincialis, aliorumque officialium pro regimine provinciæ in univerſum, ſed agitur etiam de ſtatu, bonoque regimine ſingulorum Conventuum, quorum neceſſitates, vel occurrentiæ proponuntur per eorum Prælatos, vel Diſcretos, ut congruæ proviſiones dari valeant & conſequenter fuit juſta & rationabilis proviſio, quæ cadere non videtur ſub dicto decreto Conciliari.

Quo verò ad ſecundum punctum; Licet prohibitum
5 ſit, imminente electione, ac etiam per aliquod tempus præcedens ſpecialiter præſcriptum per hujus Religionis Conſtitutiones, ac generaliter per illas aliarum Religionum, inquiſitiones formare contra vocales, vel ad cenſurarum declarationem ſeu comminationem contra eos procedere, ex iis quæ cæteris relatis, habentur *apud Barboſ. vot. 47. num. 183. & ſeqq. Paſſarin. de elect. cap. 3. num. 13.* Attamen (admittendo veritatem aſſumpti) dicebam illud rectè procedere, quando ejus ratio urgeat, quia nempe id per Superiorem in fraudem affectari poſſet, ex eodem motivo, de quo ſupra prodiit decretum Concilii Tridentini prohibitivum creationis Abbatum, vel Priorum titularium; Iſto enim caſu rectè Superiori ita inquirenti imputandum venit, cur id præcedenti tempore neglexerit, ut etiam advertitur *ſub tit. de canonic. & Capit. diſc. 27.*

Secus autem, ubi hæc ratio ceſſet, quinimò fortiùs altera probabilis in contrarium urgeat, quia nempe id proveniat ex notorio delicto rebellionis ac inobedientiæ, vel recurſus ad laicos, vel ſimili, quod ſecum abſque dubio trahat incurſum cenſurarum, atque privationem vocis ipſo jure, adeò ut Superior tunc, ad reprimendum delictum, quod de novo ex improviſo patratum ſit, procedat ad declarationem incurſus cenſurarum, aliarumque pœnarum, cùm tunc utraque affectationis, ac negligentiæ ratio ceſſare dicatur; Et conſequenter dicta propoſitio non eſt adaptabilis, quoniam aliàs eſſet dare anſam vocalibus, ut infra terminum comitiis proximum, quinimo in ipſomet loco comitiorum, quæcumque gravia ſcandaloſa delicta committere poſſent, atque Superiori obedientiam impunè denegare, quo nil abſurdius, ideoque id intelligendum venit, ad limites rationis, cui iſtud aſſumptum innixum eſt.

6 Demùm quoad tertium objectum mutationis loci, Tunc illud fuiſſet conſiderabile, quando ageretur de illa mutatione loci, quæ facta fuit in provincia Trinacriæ, pro electione Diffinitoris, qui intervenire debebat in Capitulo generali iſtiuſmet Religionis (quamvis & hic defectus in eo caſu ſanatus fuerit) quod ſcilicet facta convocatione pro uno loco, ad quem plures vocales acceſſerint, deinde ſequuta fuerit immutatio alterius loci remoti, ita & taliter, quod vocales qui ad locum primò deſtinatum acceſſerunt, ſive iter direxerunt, in alio loco ſtatuta die moraliter intervenire non valeant, cum tali caſu rectè intret ratio fraudis, & contemptus; Secus autem in hac facti ſpecie, quod uterque locus erat in eadem Civitate, adeò ut ad horam, ac minus promptè ab uno ad alium Conventum acceſſi potuerit, atque mutatio omnibus innotuerat, aliique concorditer eam acceptarunt, Aliorum autem non acceſſus provenit potius à poſitiva inobedientia; Unde propterea non intrabat ratio dubitandi.

ROMANA PRIORATUS

Pro GENERALI S. DOMINICI

Cum PROVINCIALI LOMBARDIÆ.

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Epiſcoporum & Regularium, reſolutus pro Generali.

De differentia inter electionem, & poſtulationem, & quale jus una vel altera tribuat; Atque electione non facta, vel non ſubſiſtente, ad quem fiat devolutio; Et de aliquibus circa poteſtatem Generalis Ordinis S. Dominici.

SUMMARIUM.

1 *De introductione Tribunalis Inquiſitionis, & de prærogativa provinciæ Lombardiæ Ordinis S. Dominici.*
2 *Facti ſeries.*
3 *Electus habet terminum unius menſis ad acceptandum electionem, & alterius menſis ad petendum confirmationem.*
4 *Per ſecundum beneficium incompatibile cenſetur renunciatum primo.*
5 *Electus non poteſt duabus electionibus inhærere.*
6 *Dari non poteſt de jure tertio.*
7 *Superior abſque juſta cauſa non poteſt negare confirmationem, aliàs poteſt appellari.*
8 *In Religione ſancti Dominici, electio non tribuit jus electo.*
9 *Poſtulatio nullum jus tribuit.*
10 *Ad quem detur devolutio in hac Religione, ſi electio non fiat, vel electus non acceptet.*
11 *De magna poteſtate Generalis hujus Religionis.*
12 *Papa poteſt concurrere cum quocumque inferiori collatore, eumque prævenire.*
13 *Declaratur, quando exerceri debeat poteſtas, de qua num. 11.*

DISC. XIII.

CUm occaſione hæreſis tunc Lombardiam in-
feſtantis, iſte Ordo ſancti Dominici (ipſomet 1
fundatore vivente) majores in ea Italiæ parte progreſſus fecerit circa fidei Catholicæ defenſionem, & hæreſum expulſionem, adeò ut fortè dici valeat, ut exindè Inquiſitionis Tribunal initium habuerit, primuſque Inquiſitor fuerit S. Petrus Martyr, vel ſecundus poſt ſanctum Dominicum, ac propterea, ex iſta provincia Commiſſarius ſancti Officii, aliique Inquiſitionis officiales, ejuſdem Ordinis aſſumuntur; Idque occaſionem præbuit plurium profeſſorum aſſumptioni ad Cardinalitiam, ac etiam ad Pontificiam dignitatem, ut præſertim in B. Pio V. contigit; Hinc proinde, illa provincia, quamdam longè majorem

Digitized by Google

prærogativam, ſupra alias habere videtur, illeque Provincialis, eam omnimodam ſubordinationem Generali, quam alii habent, non de facili agnoſcit, ut frequentes controverſiæ docent, quæ noſtris temporibus diſputatæ fuerunt, tam in Sac. Congregatione Regularium, quàm in aliis particulariter deputatis.

Inter alias autem controverſias fuit iſta ſuper deputatione Prioris Conventus ſanctæ Sabinæ Urbis, qui annexus eſt dictæ provinciæ Lombardiæ, ejuſque membrum; Cùm etenim vacante Prioratu, Capitulum particulare ipſius Conventus, juxta hujus Religionis inſtitutum, congregatum eſſet pro electione Prælati, in ſcrutinio deſuper habito ſequuta fuit electio in perſona cujuſdam P. Vicarii, cum poſtulatione aliorum duorum Religioſorum; Cumque pendente confirmatione electionis, quæ aliqualiter neglecta fuit per dictam Provincialem, ad quem ea pertinet, idem Vincentius (pariter per electionem, cum ſubſequuto effectu) obtinuiſſet Prioratum Regii, Hinc proinde, adhuc durante termino unius menſis, per Conſtitutiones præſcripto, P. Generalis cum ejus plenaria poteſtate, quemdam P. Mauritium Priorem deputavit, idque ægrè ferendo Provincialis, recurſum habuit ad Sacram Congregationem Regularium, à qua poſt binam acerrimam diſputationem prodiit reſolutio Generali favorabilis ſuper approbatione dictæ deputationis.

In hujuſmodi autem diſputationibus, tria ex parte Provincialis, ac adhærentium deducebantur; Primò nempe, quod cùm de jure electus habeat terminum
3 menſis ad acceptandam electionem, & alterius menſis ad petendam confirmationem ad textum *in cap. cupientes, & cap. quam ſit de elect. in* 6. cum concordantibus relatis *per Donat. in prax. rer. regular. par.* 3. *tract.* 6. *de elect. quaſt.* 3. *Paſſarin. de elect. cap.* 20. *num.* 23. *&* 24 (qui quidem ambo ſunt hujus Ordinis profeſſores) Hinc proinde dicto primo termino durante non poterat procedi ad proviſionem hujus officii in præjudicium electi, ac juris ei quæſiti.

Secundò quod, ubi etiam, ob acceptationem ſecundæ electionis, cum ſubſequuta effectuatione, dici poſſet, quod ſimpliciter reſultaret non acceptatio primæ electionis, ſeu renunciatio cuicumque juri ex
4 ea quæſiti ad terminos textus *in cap. de multa de prebend. & cap. cumqui dep abend. in* 6. de quibus in ſua materia *ſub tit. de benef.* ſuper vacatione primi per aſſequutionem pacificam ſecundi beneficii incompatibilis; Adhuc tamen non potuiſſet Generalis alium Religioſum præficere in Priorem, dum aderant alii duo poſtulati ab eodem Capitulo conventuali.

Et tertiò, quod in omnem eventum, durante adhuc termino, procedi debuiſſet ad novam electionem, potiſſimè quia idem Generalis eam demandaverat, & conſequenter quod hæc deputatio fieri non poterat in præjudicium, tam Capituli habentis jus eligendi, quàm Provincialis habentis jus confirmandi electum.

Nullum tamen ex his fundamentis habere ſubſiſtentiam, dicebam ego ſcribens pro Generali (etiam eum ſenſu veritatis) qualem in ſecunda propoſitione, re maturius examinata, agnovit quoque Sacra Congregatio, quæ primo aſpectu magnam conceperat difficultatem, adeò ut in prima propoſitione, fuerit in limine reſolutio contraria.

Singula etenim examinando; Quatenùs pertinet ad primum, illud multipliciter tollebatur; Primò nempe ex jam inſinuata concluſione, occaſione ſecundi objecti, quod per acceptationem cum ſubſequuto effectu ſecundæ electionis, renunciatum fuerat primæ; Itaque concluſio, quæ generaliter procedit in beneficiis quæ jure proviſionis in titulum conferuntur, etiam in illis, quæ de facto jam obtenta, & poſſeſſa ſunt, multò magis procedit in hoc jure, potiùs ad rem, quàm in re, quod per electionem acquiri dicitur.

Ex alia etiam regula, quod non poteſt electus duabus electionibus inhærere, ut *in cap. ut qui duas de elect. in* 6. ubi *gloſſ.* & DD. communiter relati *per Paſſerin. ibid. & per Donat. in dicta prax. eod. tract.* 6. *par.* 3. *q.* 12. 5

Secundò, quia eſſet dare de jure tertii non conquerentis, da quo planum juris principium eſt dari non poſſe agendo, quidquid ſit excipiendo, ex iis, quæ pluries alibi habentur ad hanc materiam exceptionis juris tertii præſertim in ſua ſede *ſub tit. de judic.* 6

Et tertiò clariùs, quoniam ea, quæ de jure communi habentur circa jus, quod electo per legitimam, benéque concluſam electionem acquiritur, adeò ut Superior, ad quem confirmatio pertinet, ſine juſta cauſa eam denegare non poſſit, atque in caſu denegationis, concedatur electo appellatio, vel recurſus ad Papam, vel alios Superiores, non procedunt in iſta Religione ſancti Dominici, ex cujus Inſtituto, ac legibus, per electum nullum jus formatum acquiri dicitur, per quod Generalis, ceſſante juſta cauſa, ex lege juſtitiæ, dicatur obligatus illum confirmare, ſed in ejus libera poteſtate repoſitum eſt, etiam nulla aſſignata cauſa, confirmationem denegare, mandando, ut ad aliam procedatur electionem, ſive aliàs providendo. 7

Hinc proinde, inter electionem, & poſtulationem, in hac Religione nulla dignoſci videtur differentia, cùm adinſtar poſtulationis, electio nullum jus electo tribuat, neque facultatem appellandi, vel recurſum habendi adversùs denegatam confirmationem concedat, ut advertunt ſuper ìi allegati ejuſdem Religionis profeſſores, nempe *Donat. dicto tract.* 6. *de elect. quaſt.* 1. *num* 8. *in fin & quaſt.* 16. *num.* 4. *& Paſſarin. dicto tract. de elect. cap.* 19. *numer.* 21. 8

Atque ita per argumentum à fortiori, magis de plano reſultabat ſolutio ſecundi objecti, fundati in jure poſtulatorum, quoniam ſi in hac Religione ipſa electio nullum jus tribuit, multò minus tribuere poteſt poſtulatio, quæ etiam in terminis juris communis, quibus attentis, per electionem acceptatam, vel pendente termino ad acceptandum quoddam jus quæri dicitur, adhuc tamen poſtulato nullum jus quæritur, cùm poſtulatio redoleat ſolùm preces, quæ porriguntur Superiori, ut ex gratia, non autem ex juſtitia poſtulatum præficiat; ideoque in Superioris arbitrio eſt concedere, vel denegare, neque exinde poſtulato jus competit appellandi, vel recurſum habendi ad textum *in cap. unic. de poſtulat. in* 6. ubi *gloſ. & Scribentes communiter Hoſtien. in ſumm. tit. de poſtulat. prælator. num.* 1. cum concordantibus *per Donat. dicta prax. par.* 3. *tract.* 1. *de form. electionis. quaſt.* 1. *numer.* 11. *Paſſarin. dicto tract. de elect. cap.* 24. *num.* 72. ubi ponit caſum in individuo, quod pro ſtylo forſan hujus Religionis, Capitulum eligat unum, & poſtulet plures, an ſcilicet, denegata confirmatione electi, teneatur Generalis deputare unum ex poſtulatis, & benè concludit negativè. 9

Demum quoad tertium objectum; Scribentes pro Provinciali, longas & inutiles retexendo allegationes, & concluſionum cumulos, quaſi per viam formalis tractationis, deducebant ea, quæ apud Beneficialiſtas habentur in materia devolutionis, quaſi quod dici non poſſit devolutum eſſe ad Generalem jus deputandi iſtum Priorem, Tum quia adhuc durabat terminus, intra quem integrum erat jus Capituli Conventualis, procedendi ad novam electionem; Tum etiam, quia data etiam negligentia, unde propterea factus eſſet locus devolutioni, adhuc tamen juxta hujus Religionis ordinem, illa aperta erat ad beneficium Provincialis, quo etiam negligente aperitur jus Generali, juxta illum gradualem ordinem, quem in jure habemus de collatione beneficiorum, quæ fiunt ad alterius

electionem

Digitized by Google

electionem, vel præſentationem, idque in prima propoſitione magnam inferebat difficultatem.

Verùm advertebam, quod in hoc procedebatur cum æquivoco, quoniam Generalis hujuſmodi deputationem non fecerat ex jure devoluto, ſed in vim ejus ſupremæ, & abſolutæ poteſtatis, cùm ipſe ex hujus Religionis inſtituto, ac legibus, dicatur omnium,
10 & ſingulorum Conventuum Prior, ac Prælatus immediatus, onde propterea Priores, aliique Prælati locales dicantur nudi vicarii deputati ad ſolùm exercitium regiminis, adinſtar illorum rectorum, ſeu parochorum, qui deputantur in illis diœceſibus, in quibus non habeatur vera, & formalis diſtinctio parochiarum, quod Epiſcopus dicitur unicus parochus immediatus, qui cùm non poſſit per ſeipſum omnibus vacare, curam exercet per Rectores locales tanquam ejus vicarios, ut advertitur *hoc eod. lib. ſub tit. de decim. diſc.* 1. ac etiam pluries *ſub tit. de benef.* & ſub altero *de Paroch.* dictaque poteſtas hujus Generalis inſinuatur etiam alia occaſione *ſub tit. de præeminent diſc.* 27.

11 Et quamvis adversùs hanc ſupremam, & abſolutam poteſtatem, idem Provincialis Lombardiæ, aliique adhærentes, ſub Innocentio X. (ſub quo magna fuit rerum Regularium revolutio) oppoſitio facta eſſet, exagerando inconvenientia exinde reſultantia; Nihilominùs à Congregatione particulari deſuper deputata de menſe Junii 1652. prodiit reſolutio, ut expediret hanc poteſtatem Generalis ſubſtinere, neglectis aliquibus inconvenientibus ob præponderantiam majoris utilitatis Ordinis, ad ejus unitatem conſervandam, & ne aliàs aperiatur via illis ſciſſuris, quas per tot diverſas Congregationes paſſæ ſunt plures Religiones, & præſertim Benedictina, Auguſtiniana, Carmelitana, & omnino magis Franciſcana.

Quare per quandam ſimilitudinem, atque cum eâ
12 proportione, quæ comparativè dari poſſit; Dicebam quod huic Generali congruerent ea, quæ habentur *ſub tit. de beneſic.* præſertim *diſc.* 23. circa poteſtatem Papæ concurrendi cum quolibet ordinario collatore inferiori, eumque præveniendi, ac etiam providendi beneficia, quæ ad alterius electionem, vel præſentationem provideri ſolent.

Et licet iſta propoſitio dura videretur, eò quia (ut aliqui Cardinales Congregationis dicebant), id eſſet revolvere hujus Religionis ordinem, ac tollere jus e-
13 lectivum, quod competit, non ſolùm Provinciis in electionibus Provincialium, aliorumque Prælatorum, ſed etiam ſingulis Conventibus in deputatione Prælati localis; Attamen dicebam quod quemadmodum Papa, qui hanc poteſtatem habet, ob ejus nimium rarum, ac diſcretum uſum, hunc ordinem non pervertit, ita à pari, & cum debita proportione, in præſenti dicendum veniebat, quodque tunc exaggeratum inconveniens eſſet conſiderabile, quando adeſſet talis facultatis frequens, ac indiſcretus uſus, in cujus caſu ipſa Congregatio provideret; Expedit autem hanc poteſtatem conſervare ob inſinuatam congruam rationem conſervandi unitatem Ordinis.

ROMANA ſeu VALLIS UMBROSÆ CONTRAVENTIONIS

Pro GENERALI CONGREGATIONIS VALLUMBROSANÆ

Cum OPPOSITORIBUS.

Caſus diſputatus in Congregatione particulari, reſolutus pro Generali.

An Generalis deputare poſſit, extra Capitulum generale, Diffinitores, alioſque officiales, in locum deficientium, quamvis in Conſtitutionibus mandetur, ut id fiat in Capitulo, & non aliàs; Et an prohibitio Conſtitutionum, ne Generalis, ac Diffinitores obtineant Abbatias, percutiat caſum fixæ unionis alicujus Abbatiæ, quæ officio, ſeu prælaturæ Generalatus facta ſit.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries, & de prohibitione in iſta Congregatione, ne Generalis, & Diffinitores habeant Abbatias.*
2 *De rationibus dictæ Conſtitutionis, & quando non dicatur intrare ratio ambitus.*
3 *Eſſe poteſt Generalis totius Religionis, & Abbas unius Monaſterij.*
4 *Dantur exempla, ut unus repreſentet plures perſonas diverſas.*
5 *Quando intret beneficiorum incompatibilitas.*
6 *Unio, vel ſuppreſſio importat alienationem.*
7 *Generalis habet juris aſſiſtentiam ſuper ſuperioritate in omnibus non exceptuatis.*
8 *Diffinitores ſunt Prælati habentes adminiſtrationem Religionis.*
9 *Quod mortuo Generali, Diffinitorium interim alium ſubrogat.*
10 *De ſubrogatione Examinatorum ſynodalium extra ſynodum.*
11 *A pœna qualibet cauſa excuſat.*

DISC. XIV.

Diſponentibus Conſtitutionibus hujus Congregationis, editis ſub Gregorio XIII. ut electio Diffinitorum in Capitulo generali fieri deberet, quodque 1
Præſes Generalis, ac Diffinitores, durante eorum officio, Abbatias obtinere, vel ſibi appropriare non poſſent, injuncta generica pœna privationis officiorum, ac dignitatum in obſervantibus; Cùm infra ſpatium, quod intercedit inter unum Capitulum & alterum, aliqui Diffinitores obiiſſent, atque Generalis (qui tunc erat P. Serſalis Neapolitanus,) alios eorum loco ſubrogaſſet; Idemque, ad ſublevandam Congregationem a conſuetis contributionibus, pro ſubſtentatione Generalis, aliorumque officialium, perpetuam annexionem fecerit Abbatiæ Viculi, dignitati, ſeu officio Generalatus, ut cum ea ſe ſubſtentare poſſet; Hinc aliqui æmuli, vel zelatores, prætendentes, quod ob hanc duplicem Conſtitutionum contraventionem, à prælatura cecidiſſet, preces porrexerunt Pontifici, qui deſuper deputavit particularem Congregationem, à qua prodiit reſolutio Generali favorabilis, non conſtare ſcilicet de aliqua contraventione.

Duo igitur erant hujuſmodi quæſtionis puncta; Primò nempe, circa appropriationem dictæ Abbatiæ ſibi ipſi factam; Et ſecundò circa deputationem Diffinitorum; Quatenus igitur pertinet ad primum; Dicebam (etiam cum ſenſu veritatis) quod oppoſitio verè injuſta, maleque fundata eſſet, quoniam Conſtitutio- 2
nes in hac parte ad duas referri poterant rationes; Vel ſcilicet ad illam incompatibilitatis, juxta terminos textus *in cap. de multa de præbend. cum concord.* de quibus ad materiam incompatibilium *ſub tit. de beneſic.* Vel (& verius) ad tollendum ambitum, ſive aliorum Religioſorum oppreſſionem, ne ſcilicet ipſi Generalis, & octo Præſidentes, ad quos Abbatiarum vacantium proviſio ſpectare ſolet, vel in quarum proviſione, etiam in Capitulo generali facienda, magnam partem, ac auctoritatem habent, ſibi ipſis applicarent meliores, ut fortè retroacta praxis induxerat.

Utraque autem ratione attenta, earum neutra ad 3
rem adaptabilis erat; Non quidem prima, quoniam Generalis, non ex ambitu, vel ex avaritiæ, majoriſque utilitatis motivo, id egerat, ut ſcilicet obtineret copulativè, officij, ac Abbatiæ redditus, & emolumen-

ta;

ra, ſed ex bono animo, rectoque fine ſublevandi Congregationem, quæ ære alieno preſſa erat, à conſuetis impenſis, pro ſuſtentatione Generalis, ejuſque familiæ, ita hanc Abbatiam officio, pro majori Religionis utilitate prudenter unire curavit, abſque aliqua utilitate propria; Ita etenim dicebam rectè intrare verum principium, quod utilitas publica præferenda eſt utilitati privatæ, dum hæc annexio importabat ſolùm diminutionem unius Abbatis, & ſic præjudicium unius religioſi, qui de illa provideri debuiſſet, cum utilitate omnium Abbatiarum, totiuſque Religionis, ideoque ſine dubio applicabilis non erat ſecunda ratio ambitus, vel oppreſſionis, dum utilitas Generalis non creſcebat, neque duplicabatur.

Minuſque intrabat prima ratio incompatibilitatis juxta dictos terminos beneficiales; Tum quia revera
3 iſti non cadebant, cùm Generalatus non importet certum beneficium, vel prælaturam unius Monaſterii, onde propterea intret illa incompatibilitas, quæ datur inter duo beneficia inter ſe diſtincta, duos rectores, vel Prælatos regulariter exigentia, ad inſtar duarum mulierum, quæ duos viros habere debent, non autem, ut unus duas habeat uxores, quod Apoſtolica authoritate non diſpenſante in prælaturis in jure prohibitum eſt; Siquidem Generalatus eſt officium, quod importat quandam præſidentiam generalem omnium Monaſteriorum, quæ proprios habent Prælatos, pro ſubditorum recurſibus, aliiſque contingentiis Religionis; Idóque nil implicare videtur, ut poſſit una & eadem perſona materialis hanc duplicem perſonam formalem repræſentare.

Eo modo quo infrà *hoc tit. diſc.* 32. *& in Miſcell.*
4 *Eccleſiaſtico diſc.* 1. & *ſub tit. de praemin. diſc.* 1. & alibi pluries habemus in perſona Summi Pontificis, qui, ſecluſo Principatu temporali, ac agendo ſolùm de regimine ſpirituali, reduplicativè conſideratur tanquam Epiſcopus particularis Urbis, & tanquam Epiſcopus univerſalis totius Orbis; Atque Generales Duces exercituum habent particularem cohortem, cujus reſpectu, conſiderantur tanquam Duces, ſeu Capitanei particulares, & tamen præſunt univerſo exercitui, aliiſque Ducibus, & Capitaneis cum ſimilibus, taliſque eſt aliquarum Religionum, ſeu Congregationum praxis.

Et nihilominus, ubi etiam dicti termini incompatibilitatis intrarent; Adhuc tamen ceſſare dicebam
5 eorum applicationem, quoniam, ut in dictis ſua materia beneficiorum advertitur, illi procedunt, præſuppoſita continuatione utriuſque beneficii incompatibilis, in prioritatu, vel ſtatu, adeò ut requirerentur duo rectores diſtincti, eodem modo quo ut ſupra, duæ mulieres, duos diverſos habere debent viros; Secùs autem ubi unum beneficium alteri unitur per viam acceſſoriæ, ac ſubjectivæ unionis, quoniam tunc beneficium unitum deſinit eſſe tale, ejuſque nomen, ac eſſentiam amittit, atque efficitur prædium Eccleſiæ dominantis, ut pariter in dicta ſua materia *ſub tit. de beneſic.*

Quare unica dubitandi ratio cadere poſſe videbatur in eo, quod hæc unio ſubjectiva, vel hujus Abbatiæ
6 ſuppreſſio, redoleret ſpeciem alienationis cadentis ſub prohibitione *extravag. Ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alienand.* ex iis, quæ ad hanc materiam alienationis bonorum Eccleſiæ habentur *ſub tit. de alienat. & contract. prohib. diſc.* 1. *& ſeqq.* Verùm hæc difficultas neque intrabat, ex dicta ratione, quod verè non agebatur de duobus beneficiis, ex quibus uno ſuppreſſo, remaneret alterum tantùm, ob dictam munerum, ſeu reſpectuum diverſitatem, ob quam ceſſat ratio inconvenientis, cui incompatibilitas innixa eſt, ut unus eſſet vir duarum mulierum, dum hæc Abbatia remanebat in ſuo eſſe, habendo proprium Abbatem, cui ſiat annexa eſſet præſidentia univerſæ Congregationis; Iſteque abſque dubio rectè dici poterat caſus omiſſus.

Quo verò ad alterum punctum; Dicebam, quod regula aſſiſtebat Generali, ut ſcilicet, ad inſtar illius 7
aſſiſtentiæ, quam habet Epiſcopus, circa univerſam juriſdictionem in ſua diœceſi, in omnibus cauſis, & perſonis, in quibus de limitatione non doceatur ex deductis *ſub tit. de juriſdict. diſc.* 1. *cum pluribus ſeqq.* ac etiam infra *ſub tit. de Epiſc. & Prælat. diſc.* 1. & pluries, ita Generalis Religionis habere dicatur juriſdictionem, ſeu cauſam univerſalem, ut gerere poſſit omnia ea, quæ per jus commune, vel per Conſtitutiones Religionis ſibi prohibita non ſint juxta celebres *deciſiones Tullen. reformationis coram Dunozetto, Remboldo, & Pirovano*, quæ habentur impreſſæ *apud Tambur. de jur. Abbatiſſ. deciſ.* 15. *cum pluribus ſeqq. uſque ad* 24. earumque plures repertæ inter illas *Dunozetti*, *& in Ulyſſipponen. juris conferendi habitum coram Pirovano, Merlino, & Royas impreſſ. par.* 5. *recent. deciſ.* 577. 584. 598. *&* 618. quarum aliquæ ſunt repertæ inter eorumdem deciſiones particulares, nempe *apud Merlin. deciſ.* 720. *& apud Royas deciſ.* 31. Et conſequenter dicebam, quod intraret ſæpiùs inſinuata propoſitio vulgaris, quod habens pro ſe regulam, habere dicitur intentionem fundatam, donec doceatur de limitatione in dubio non præſumenda, ſed probanda per allegantem.

De iſta verò limitatione dicebam, quod ex tenore Conſtitutionum non docebatur, quodque revera
eſſet iſte caſus omiſſus, quoniam rectè per Conſtitu- 8
tiones diſponitur, ut in Capitulo generali, poſt ſequutam electionem Præſidentis generalis per univerſam Religionem, cum eadem forma electionis, fieri deberet electio Diffinitorum, cùm iſti quoque dicantur Prælati, ſeu officiales, qui univerſæ Religionis regimini deputati ſunt, tanquam ejus myſticum corpus conſtituentes; Sed poſtquam iſto corpore efformato, ipſoque Capitulo generali diſſoluto, contingat deficientia alicujus ex his membris, tunc dicitur caſus omiſſus per Conſtitutiones, ideoque intrat dicta regula generalis permiſſiva, nullaque adeſſe dicitur prohibitio, ſed potiùs permiſſum, ac laudabile dicendum eſt, ut reliquum corpus, conſtitutum ex Generali, & aliis Diffinitoribus, iſtud membrum quod deficit ſuppleat, ad ipſius corporis integritatem conſervandam;
Atque ſi ex deductis in præcedentibus, iſtius corporis 9
capite deficiente, nempe Generali, cùm tunc promptè univerſa Religio congregari non poſſit, neque expediat comitiorum tempora conſueta intervertere, conceditur pro aliquarum Religionum ſtylis, vel legibus, reliquo diffinitorii corpori, caput ſibi ſſicere; Multò magis dicebam, ut licitum eſſet capiti, aliiſque membris, unum inferius membrum deficiens ſupplere.

Ad id autem comprobandum ponderabam ea, quæ habentur *ſub tit. de Paroch. & Parochiis diſc.* 17. in propoſito Examinatorum ſynodalium, coram quibus parochialium concurſus haberi debent, quoniam eorum
deputatio fieri debet in ipſa ſynodo conſtituta ex uni- 10
verſa diœceſi, ſeu à deputatis, qui illam repræſentent; Et tamen ſi inter unius, ac alterius ſynodi convocationem, ac celebrationem ſequatur mors, vel aliud longum impedimentum aliquorum Examinatorum, tunc ſolus Epiſcopus, cum conſenſu Capituli Cathedralis, rectè alios ſubrogat, quoniam aliud eſt facere electionem, vel deputationem univerſalem ex integro, Aliud verò facere particularem ſubrogationem proviſionalem.

Clariùs verò, ac extra omne dubium, præmiſſa procedere advertebam, ſpectato effectu, ad quem de eis agebatur, quod ſcilicet principalis quæſtio non erat, de validitate, vel invaliditate geſtorum, & an ea approbari vel reprobari deberent, (ad quem effectum quoque credebam, quod præmiſſa procederent); Sed agebatur ad effectum excuſandi ab incurſu pœnarum

gravium

Digitized by Google

gravium, qualis præſertim eſt illa caducitatis ob adeò
qualificato officio, ad quem effectum, vulgare princi-
pium eſt, in foro quotidianum, ut qualis cauſa etiam
injuſta, quæ citrà dolum, ac maliriam, juſtè opina-
ta ſit, atque ut noſtri vulgò dicunt, etiam fatua, &
beſtialis ſufficit, cùm pro incurſu pœnæ formalis re-
quiratur delictum, & conſequenter dolus, ac ma-
litia ex pluries deductis *ſub tit. de emphyt.* ac etiam
ſub tit. de fideicom. in propoſito caducitatis ob con-
traventionem, ac pluries in omni alia ferè materia
præſertim *ſub tit. de benefic. diſc. 70. ſeq.* ſuper diſ-
tinctione inter excluſionem juris aſſequendi, & pri-
vationem juris quæſiti, cum ſimilibus.

ROMANA ſeu MONTIS VIRGINIS REMOTIONIS PRIORUM

Pro PRIORIBUS REMOTIS

Cum GENERALI.

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Epiſcoporum, & Regularium, ſopitus cum prudentiali temperamento.

An, & quando Priores, vel alii Prælati, vel officia-
les locales, per Generalem infra conſuetum tem-
pus, deſtitui, vel amoveri valeant, nec ne.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De poteſtate Generalium Religionum.*
3 *Beneficia, & officia Regularia ſunt obedientiaria, & manualia.*
4 *Quid de Commendis, & Dignitatibus Religionis Hieroſolymitanæ, & quomodo conferantur.*
5 *Quando etiam manualium amotio non detur.*
6 *De præjudicio, quod reſultat amotis à Prioratu.*
7 *Quod in Regularibus non de facili intrent limitationes, de quibus n. 5.*
8 *De diſtinctione inter Abbatias, quæ dantur in Capitulo generale, & officia prioratus.*
9 *Quod præjudicia reſultantia à remotione non ſint conſiderabilia.*
10 *De differentia inter remotionem generalem, & particularem.*
11 *Ordinarius an poſſit revocare licentias conceſſas Regularibus audiendi confeſſiones.*
12 *Generalis allegatio ſuſpicionis non attenditur.*
13 *Quomodo in his materiis procedendum ſit, & de ſtylo S. Congregationis.*

DISC. XV.

1 CONgregatio fundata per S. Gulielmum, quæ Mon-
tis Virginis appellatur, utpote neque per univer-
ſam Italiam dilatata, ſed infra quoſdam breves Regni
Neapolitani fines reſtricta, cum unico Monaſterio in
Urbe, ſingulo quoque triennio ſuum celebrat Capi-
tulum, in quo interveniunt Abbates, ac fortè etiam
Priores locales, atque facta electione Abbatis Gene-
ralis, fiunt mutationes Abbatum, aliorumque Præla-
torum; Quo verò ad Priores, qui pro ejuſdem Congre-
gationis Inſtituto, præficiuntur illis parvis Monaſte-
riis, quæ Abbatiæ titulum non habeant, ſive in Mo-
naſteriis Abbatialibus, ſub Abbate tanquam vicarij,
per ejus Conſtitutiones diſponitur, ut ſint annales,
cum admonitione tamen, ut crebræ mutationes, tan-
quam damnoſæ, quò magis fieri poteſt, vitari debeant;
Cùm autem Generalis, primo anno expleto, præter
Congregationis ſtylum (ut ceſſante demerito, Prio-
res etiam per integrum triennium continuent) ferè
omnium Priorum amotionem feciſſet, alios de novo
creando; Hinc amoti, ac etiam aliqui Abbates, eis
aſſiſtentiam præbentes, recurſum habuerunt ad Sa-
cram Congregationem Regularium, quæ cum conſue-
tis ejus legibus prudentialibus, quoddam adhibuit tem-
peramentum, per quod, Generalis exiſtimationi, ac di-
gnitati, ac etiam recurrentium indemnitati, pro ma-
jori parte conſultum extitit.

In diſputatione autem deſuper habita; Scribentes
pro Generali dicebant, fundatam eſſe ejus intentio- 2
nem ſuper hac poteſtate removendi Priores; Tum ex
regula generali, de qua *diſc. præceden.* ut Generalis
habeat cauſam univerſalem in omnibus iis, quæ non
ſint prohibita; Tùm etiam in natura beneficiorum,
vel officiorum regularium, ut ob votum obedientiæ, 3
non dentur in regularibus beneficia, vel officia perpe-
tua, ſed omnia ſint manualia, & obedientiaria, niſi
Pontificia poteſtas aliter diſponat, quamvis de facto
pro communi, ac frequentiori uſu ad certum tempus
conferri ſoleant; Quinimò etiamſi ad vitam, ut ſunt
præſertim Dignitates, & commendæ Hieroſolymita-
næ Religionis, quoniam adhuc de ſtricto jure benefi-
cia manualia, ſeu obedientiaria ſunt, ut habetur in ſua
materia *ſub tit. de benefic.* præſertim *diſc. 97.* ac etiam
inſinuatur *ſub tit. de Regul. diſc.* 148.

Et tamen hæc obtineri dicuntur, potiùs ex juſtitia,
quàm ex gratia, cum dignitates conferri debeant, ha- 4
bita ratione benemerentiæ, commendæ verò habita
ratione antianitatis, concurrentibus tamen pluribus
requiſitis neceſſariis ad habilitationem inducendam,
nempe, caravanis, reſidentia in Conventu, alia reſi-
dentia in commendis, illarum melioramentis, & quod
non ſit debitor theſauri, cum aliis de quibus *ſub tit. de
benef. diſc.* 68. *& ſeq.* Ex quibus patet, quod non eſt in
libito M. Magiſtri, vel Religionis gratificari magis
uni, quàm alteri, dictumque ordinem intervertere;
Multò igitur magis in hujuſmodi Prioratibus, vel ſi-
milibus prælaturis localibus, cùm non ſint beneficia,
ſed mera officia, collata ad libitum Superioris, qui
poterat alium deputare.

Scribens ego pro Prioribus amotis, non negabam
præmiſſorum veritatem, pro regula generali, cùm ſint
vera de jure, atque controverti non poſſint; Dicebam 5
tamen ut intrarent limitationes, de quibus in materia
manualium habetur *in eodem tit. de benef. diſc.* 80. *&*
97. ac etiam in propoſito officiorum *dicto diſc.* 148. *de
Regularibus*; Primò ſcilicet, ubi grave præjudicium in
fama, ſeu aliàs, amoto exinde reſultet; Et ſecundò,
ubi amotio, ex livore, ſeu ex malo animo fiat.

Utramque autem limitationem dicebam ad rem
applicari; Primam ſcilicet gravis præjudicij; Tum
ob diminutionem famæ, ſeu exiſtimationis, quæ reſul-
tet ex remotione præter ſolitum; Tum fortiùs, quia 6
ex Conſtitutionibus hujus Congregationis, adinſtar
Caſſinenſium, ac aliarum ſimilium, vacantibus Ab-
batiis, quæ formalem prælaturam, ſaltem habitua-
liter perpetuò importare dicuntur, illæ provideri de-
bent perſonis in hoc prioratus gradu conſtitutis; Et
conſequenter remotio à prioratu cauſat hanc inhabi-
litationem (prout in facto ſupponebatur, atque non-
nulla dabantur argumenta), ut non ex aliqua deme-
rentia, vel juſto motivo, ſed ex factionariis æmula-
tionibus id proveniſſet, ut ita æmoli factio debilita-
retur, atque propria impinguaretur, juxta connatura-
le malum, quod regnare ſolet inter Regulares, omneſ-
que alios, cum quibus comitia, vel actus electivi
practicantur.

Quamvis autem iſtæ limitationes (quæ more Ad-
vocati ſcribentis ad cauſæ opportunitatem, latè exor-
nabantur cum copioſis allegationibus tranſcriptis ex
iis, quæ habentur inſinuata *dicto diſc.* 80. *& 97. de* 7
benefic.) ſint pariter in abſtracto veræ in ſuis reſpec-
tivæ caſibus; Attamen reflectendo ad veritatem, ad-
vertebam, quod periculoſum eſſet cum hac genera-
litate procedere, quodque ubi ageretur de ſingulari-

bus

bus remotionibus, difficile videatur cum Regularibus, ubi agatur de hujuſmodi officiis & prælaturis localibus, eas ad praxim reducere, cùm ita eſſet intervertere regimen Regulare, ac Regularem diſciplinam deſtruere, tollendo obedientiam, quæ eſt primum, ac potiſſimum vitæ Regularis fundamentum.

Potiſſimè verò in hac facti ſpecie, quod non agebatur de remotione omnino indebita infra annum contra formam Conſtitutionum præcipientium, ut Priores debeant eſſe annales, ad differentiam Abbatum, qui ſunt triennales.

8 Et quo caſu magis circumſpectè procedendum eſt, præſertim ubi agatur de officiis, vel prælaturis collatis, non ex ſolo licito, vel benevolentia Superioris amoventis, ſed in Capitulo, vel Congregatione Generali, vel Provinciali reſpectivè, cùm tunc, citra obedientiæ violationem, ſi non per viam formalis appellationis, quæ non datur illi, qui jus formatum non habet, ſaltem per viam recurſus, vel querelæ, per Superiores, & præſertim per hanc ſacram Congregationem demandari ſoleat reintegratio, ut frequens praxis docet.

Siquidem id ſequutum fuerat expleto anno, ad formam Conſtitutionum, ideoque fuit ſolùm negare illam conniventiam, quæ haberi ſolet ſuper continuatione integri triennii, quando rectè ſe gerant in munere; ac propterea, ubi ageretur de una, vel de duabus remotionibus inter plures, tunc mihi videbatur, ut in contrarium aſſiſteret major probabilitas, niſi clarè doceretur de livore, qui in dubio non eſt præſumen-

9 dus; Neglecta altera limitatione, quæ reſultat ratione præjudicii reſultantis ob diminutionem exiſtimationis, vel ob contingentiam vacationis Abbatiæ, quoniam iſta videntur præjudicia connaturalia remotionis, ejuſque conſequutiva, ideoque in hujuſmodi officiis Regularibus, non de facili attendenda, quoniam, ut dictum eſt, ita perverteretur ordo diſciplinæ regularis, cum ſæpiùs congruat removere à loco ſuperiorem localem ex juſtis cauſis occultis, quas pro decore Religionis, aliiſque juſtis, vel prudentialibus motivis patefacere non expedit.

Quia verò agebatur de remotione penè generali omnium Priorum, adeò ut id importaret univerſalem mu-

10 tationem, cui congruere non poterant præmiſſæ rationes, quæ intrant in aliqua remotione particulari; Hinc proinde ſtantibus præſertim probationibus, vel efficacibus argumentis, ut id ex motivo factionatiæ diviſionis, vel æmulationis proveniret, dicebam, (etiam cum ſenſu veritatis) ut pro retractione eorum, quæ geſta erant, reſponderi deberet, ut de facto ſaltem pro majori parte, cum inſinuato prudenti temperamento, ſequutum fuit.

11 Ad id autem probandum ponderabam ea, quæ habentur *in Panormit. ſub tit. de juriſd. diſc. 32. & ſupra diſc. 1. & in annot. ad S. C. T.* quod ſ. quamvis in libito Epiſcopi ſit revocare licentias, vel facultates conceſſas Regularibus, audiendi confeſſiones ſacramentales ſæcularium, neque exinde detur appellatio, vel recurſus, quoniam id ſequi poteſt ex juſtis cauſis ſibi cognitis per extrajudiciales notitias & informationes, quas patefacere non convenit; Attamen ſi eſſet remotio generalis, puta omnium Regularium in genere, ſive omnium profeſſorum illius Religionis, (quando illi eſſent in aliquo numero conſiderabili,) iſta generalitas, cuidam livori potiùs referenda venit, Ideoque ſacra Congregatio reſtitutionem demandare ſolet, juxta plures declarationes relatas per ſolitos earum Collectores, præſertim per eoſdem Regulares, qui ut plurimùm ſcribere ſtudent, atque libros edere, pro eorum juribus, ac prærogativis tuendis.

Atque in idem conſiderabam ea, quæ in jure recepta habemus, ac in foro quotidiana circa recuſationem Aſſeſſorum, vel peritorum, ſeu Notariorum, vel delegatorum, ac aliorum, quos de jure, abſque neceſſitate probandi juſtam cauſam, recuſare licet, quoniam ſi fiat indiſcreta recuſatio generalis, puta omnium peritorum & profeſſorum alicujus Civitatis, tunc iſta tanquam indiſcreta, æmulationis, vel calumniæ potiùs habens ſuſpicionem, non venit attendenda. *Bald. in l. poſt modo ſub n. 1. ff. de condit. & demonſtr.* cum concordantibus *per Laurent. de jud. ſuſpect. cap. 3. n. 15. Cyriac. controv. 373. n. penult. & fin.* & habetur *ſub tit. de judic.*

Hinc proinde, in hac materia remotionis ſuperiorum localium, certa, & determinata regula dari non poteſt, atque erroneum eſt cum generalitatibus procedere, cùm verius ſit, ut totum pendeat ex facti qualitate, & circunſtantiis, præſertim verò ex ſtylo particulari illius Religionis, unde meritò (ut occaſione agendi de iſta ſacra Congregatione Regularium *lib. ſequenti* agendo de relatione Curiæ advertitur) ea cum regulis prudentialibus pro facti qualitate procedere ſolet, potiùs quàm cum leguleicis rigoribus; Et conſequenter materia non eſt capax certæ, ac determinatæ regulæ generalis, quæ cuicumque caſui applicari poſſit. 13

ROMANA PRÆCEDENTIÆ

Pro ASSISTENTIBUS, vel COLLEGIS GENERALIS MINIMORUM.

Cum PROVINCIALIBUS

Et CORRECTORIBUS LOCALIBUS.

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Epiſcoporum, & Regularium, reſolutus pro Aſſiſtentibus.

De quæſtione præcedentiæ inter Aſſiſtentes, ſeu Collegas Generalis, & locales, vel Provinciales Superiores, in loco propriæ prælaturæ.

S U M M A R I U M.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutio.*
3 *De præcedentia debita parocho, vel Rectori in propria Eccleſia ſupra digniores.*
4 *Declaratur quando, & quomodo id procedat.*
5 *De differentia inter ſocios Generalis, & ſocios Provinciales.*
6 *Membra non debent ſeparari à ſuo capite, neque corpus ſcindi.*
7 *De diſtinctione, an Canonici interveniant cum Epiſcopo jure ſingulari, vel potiùs capitulariter.*
8 *Subditus non debet præcedentiam habere ſupra Superiorem.*
9 *De authoritate ſpeciali in caſu, & de ratione.*
10 *Rejicitur ſpecialis authoritas contraria.*
11 *De ratione, ob quam Cardinales præcedunt Patriarchas, & Archiepiſcopos, ac Epiſcopos, & qualem participationem habeant Cardinales cum Papa.*
† 12 *De præcedentia inter Regulares.*

D I S C. V X I.

ORdo Minimorum, in univerſum regitur per Generalem, & tres Aſſiſtentes (qui Collegæ nuncupari ſolent,) atque in Capitulo generali eliguntur, eodem modo quo ipſe Generalis, cum diſtributione nationum; Unus ſcilicet pro Italica; Alter pro Gallica; Et alter pro Hiſpanica, votum deciſivum cum eo habentes, generale Diffinitorium conſtituentes, eo modo quo ferè omnes Religiones reguntur, cum ſola vocabulorum diverſitate, quod ſcilicet, In aliquibus dicuntur Aſſiſtentes; In aliis Diffinitores; In aliis Conſultores; Et in aliis Socij &c. Iſti autem, quando extra viſitationem, ſingulariter morantur in 1
ſibi

Digitized by Google

ſibi deſtinatis Conventibus, ſuum locum, pro Religionis legibus, vel ſtylis occupant, ſub locali ſuperiore, qui omnes præcedit, Ubi verò una cum Generali, occaſione viſitationis, Religionem peragrantur, tunc digniorem locum prope Generalem, ſupra locales, vel provinciales ſuperiores, in choro, & in menſa, aliiſque functionibus habere conſueverunt, uſque ad annum 1655. in quo Capitulo generali Romæ celebrato, ſtatutum fuit, ut Collegæ, tam generalis, quam Provincialium, juxta mentem regulæ, etiam in actu viſitationis, alium non debeant habere locum niſi illum ſuæ primogenituræ.

Hinc proinde adversùs iſtud decretum, Aſſiſtentes, vel Collegæ Generalis, electi in Capitulo celebrato
2 de anno 1667. recurſum habuerunt ad Sacram Congregationem Epiſcoporum, & Regularium, prævio reſcripto Sanctiſſimi, eidem directo, à quò de anno 1668. prodiit reſolutio, ipſis Aſſiſtentibus favorabilis, in alia propoſitione, occaſione novæ audientiæ confirmata, incertumque eſt, an controverſia ulteriorem progreſſum habuerit, dum de illa amplius actum non audivi.

In diſputationibus autem deſuper habitis; Scribentes pro ſuperioribus localibus, potiſſimum fun-
3 damentum conſtituebant in iis, quæ habentur *ſub tit. de præeminen. diſc.* 17. ſuper præcedentia debita parocho in propria Eccleſia, ſupra Canonicos, vel Dignitates, alioſque digniores Prælatos, quoniam tam legis diſpoſitio, quam naturalis ratio ſuadent, ut Prælatus in propria prælatura, omnes alios præcedere debeat, Unde propterea Epiſcopus in propria diœceſi, qui leges congruentiæ, ac urbanitatis ſervare nolit, præcedit, ac longe majores habet præeminentias ſupra Archiepiſcopos, aliuſque digniores Prælatos exteros, qui eum ſine dubio in loco tertio præcederent; Ita in hujuſmodi, ac ſimilibus generalitatibus immorando, eaſque cum conſueto inepto ſtylo moderno, cum inani chartarum repletione, copioſiſſimis allegationibus exornando, quamvis plana & præſupponenda eſſent.

Scribens autem pro Aſſiſtentibus (etiam cum ſenſu veritatis, qualem Sacra Congregatio agnovit),
4 dicebam quod dictæ generalitates ſunt veræ in ſuis caſibus, ubi ſcilicet dicti Aſſiſtentes ſingulariter in loco morarentur, ſive ubi eſſent ſolùm ſocij materiales Generalis, abſque voto deciſivo, adeo ut non haberent regiminis neceſſariam participationem, quamvis votum conſultivum haberent, adeo ut non efformarent corpus politicum, ſeu intellectuale, quod ſit univerſæ Religionis repreſentativum; Adinſtar eorum, quæ *ſub dicto tit. de præeminen. eodem diſc.* 17. habentur de illis Dignitatibus, & Canonicis Cathedralis, qui aſſociant Epiſcopum viſitantem diœceſim, quoniam, cum non habeant neceſſariam participationem in viſitatione, vel adminiſtratione, minuſque efforment unum corpus cum Epiſcopo, eo modo quo efformat totum Capitulum Cathedralis, idcircò non præcedunt Rectores in propriis Eccleſiis, vel capitulum Collegiatæ.

Eodem modo, quo in hac Religione practicatur in ſociis Provincialis, quibus merito, etiam quandò
5 ſunt cum Provinciali provinciam peragrante occaſione viſitationis, non competit præcedentia ſuper Correctores, vel Prælatos locales, quoniam habent ſolùm votum conſultivum, non autem deciſivum; Atque in hoc dicebam, quod verſabatur æquivocum, cum quo in dicto Capitulo generali anni 1656. proceſſum fuerat, exæquando ſocios, vel collegas Provincialis, iſtis Aſſiſtentibus, ita cum iſtis pariformiter determinando id, quod in ſociis Provincialis practicandum eſt; Id etenim continet æquivocum manifeſtum, ob notabilem differentiæ rationem, quoniam iſti Aſſiſtentes electi in Capitulo generali habent votum deciſivum, atque conſtituunt unum, & idem corpus, univerſæ Religionis repræſentativum, cujus Generalis eſt caput, ipſi verò ſunt membra, eo modo quo Eccleſiæ Cathedralis corpus conſtituunt Epiſcopus, & Capitulum.

Hinc proinde duæ intrabant planæ propoſitiones; 6
Primò nempe, quod membra non debent à ſuo corpore ſeparari, neque corpus per fruſta ſcindendum eſt *Felin. in cap. cum non liceat de præſcript. num.* 2. cum concordantibus *per Barboſ. de Canon. cap.* 18. *n.* 44. *& ſeqq. Grat. diſcept.* 101. *num.* 2. *cum ſeqq.* cum concordantibus *dicto diſc.* 17. *de præcedent.* & in deciſionibus in ea cauſa editis, ubi de diſtinctione, an 7
cum Epiſcopo interveniat Capitulum ejuſdem corporis conſtitutivum, vel interveniant ſolùm aliqui Capitulares, tanquam ſinguli pro aſſociatione materiali, & conſultiva, adeò ut non intret dicta ratio.

Et ſecundò, quia cùm iſti Aſſiſtentes, dum ſunt in viſitatione, ſint ſuperiores Provincialium, & Correctorum, adeò ut poſſint ex juſtis cauſis, eos punire, corrigere, privare, & carcerare, juxta facti qualita- 8
tem, hinc proinde dicuntur ſuperiores; Provincialis autem, vel ſuperior localis eſt ſubditus & conſequenter improprium eſt, ut ſubditus præcedat ſuperiorem, atque Judex ſtet ſub reo juxta plenè deducta *per Abb. conſ.* 21. *lib.* 1. & habetur pluries in dicta ſua materia *ſub tit. de præeminent.* occaſione agendi de hac materia præcedentiæ, cujus ſedes ibi eſt.

Ideoque fundatè *Peregrinus* ejuſdem Ordinis profeſſor *in gloſ. ad Conſtit. Urban. VIII. n.* 18. in ſpecie
hoc firmat, aſſignando dictam rationem, quod ſcili- 9
cet iſti ſunt conjudices, ideoque præcedere debent omnes illos, qui eorum viſitationi, & correctioni ſubjecti ſunt, nam aliàs eorum dignitas vileſceret, neque ſubditus timeret ſuperiorem, atque in dies orirentur inconvenientia, nullatenus permittenda, quoniam iſti primarii ſuperiores univerſæ Religionis directores, ipſam repræſentantes, cogerentur quotidie lites ſuſcipere cum iis, quos judicare debent ſuper eorum primogenitura, ſeu antianitate, illamque juſtificare, etiam in remotis Provinciis diverſi idiomatis, quo nil abſurdius.

Dictum verò æquivocum; cum quo in præfati decreti editione proceſſum fuit, provenit ab erronea
aſſertione *Paſſarelli* ejuſdem Ordinis profeſſoris, 10
præſupponentis, quod iſti eſſent ſolùm ſocii Generalis, pro materiali honorifica aſſociatione, eo modò quo ſunt ſocii Provincialis, juxta dictum exemplum Canonicorum Cathedralis aſſociantium Epiſcopum, qui non ſunt conjudices, neque faciunt corpus; Contrarium etenim eſt in iſtis Aſſiſtentibus, qui propterea cenſendi ſunt, poſt Generalem, primates Religionis; adeò ut eis congruant ea, quæ aliis
relatis habentur *apud Lotter. de benefic. lib.* 1. *quaſt.* 15
8 *num.* 34. *& ſeqq.* & præſertim *numer.* 57 *& ſeqq.* ſuper ratione, ob quam Cardinales præcedunt Patriarchas, & Archiepiſcopos, ac Epiſcopos, quamvis iſti ſint conſtituti in ordine majori, ob quamdam ſcilicet participationem, ad quam per Papam aſſumpti ſunt pro regimine Eccleſiæ univerſalis, unde propterea dicendi veniunt Judices & ſuperiores Epiſcoporum & Archiepiſcoporum ab eis judicandorum.

Quinimò advertebam, quod major urgeat ratio in iſto caſu, quàm in dicto exemplo Cardinalium, quoniam ipſi in iis quæ concernunt uſum clavium, & Pontificiam adminiſtrationem, habent eam participationem, quam Papa, qui abſolutum eſt, atque unicum caput, dare voluit, ut habetur *lib. ſeq.* in relatione Curiæ occaſione agendi de Sacr. Conſiſtorio, & de Collegio Cardinalium; Iſti autem ſunt electi, non ab ipſo Generali, ſed ab univerſa Religione, atque habent votum deciſivum, & penè coæquale, tanquam membra æquè concurrentia ad

conſtitutlonem corporis, in quo Generalis facit figuram ſolùm capitis non facientis ſuas operationes, ſine reliquo corpore, unde propterea termini ſunt fortiores.

† DE materia Præcedeotiæ interRegulares habetur infra *diſc.70.& generaliter ſub tit. de Præmin.*

ROMANA PRÆCEDENTIÆ

Inter ALIQUOS MINORES OBSERVANTES REFORMATOS.

Reſponſum pro veritate.

An Vicarius Guardiani, ſeu alterius ſuperioris, qui ſecundum locum prope Superiorem occupare debet, in caſu, in quo idem Superior, ob interventum alterius ſuperioris majoris, occupet ſecundum locum, debeat occupare tertium, vel potius, continuando prope perſonam dicti ſuperioris localis, debeat occupare quartum, cedendo tertium alteri digniori; Et generaliter de gradibus, & præcedentiis in Religione Minorum ſtrictioris obſervantiæ.

SUMMARIUM.

1 *Caſus controverſiæ.*
2 *Prima dignitas, quæ occupare ſolet primum locum in Choro à dexteris Epiſcopi, interveniente Vicario Generali ſedet à ſiniſtris.*
3 *Quæ verba oſtendant ſeſſionem immediatam.*
4 *Quando ſeſſio prope ſuperiorem, & ſupra alios digniores, non importet præcedentiam, ſed alium effectum.*
5 *De alio caſu controverſiæ.*
6 *De præminentia etiam finito officio vel Prælatura.*
7 *An iſta Religione reformata, & aliis ſimilibus congruat, ut adſint gradus, & præcedentiæ.*
8 *De hiſtoria Religionis Minorum.*

DISC. XVII.

1 CUm Urbanus VIII. in quibuſdam ejus litteris in forma brevis expeditis de menſe Decembris 1642 præſcribendo modum præcedentiæ inter PP. Minores ſtrictioris obſervantiæ, qui vulgo Reformati nuncupantur, ſtatuiſſet, ut Vicarij locales, qui omnes alios Religioſos præcedunt, locum cedere debeant illis, qui nuncupantur Patres Ordinis, vel Patres Provinciæ, utpotè dignioribus, præterquam in refectorio, in quo juxta, ac prope Guardianos ſedere debeant; Cumque conſuetudo ſit, ut Guardianus ſedeat in principio menſæ; hinc reſultat, ut Vicarius præcedat illos digniores Religioſos, qui ſint Patres Ordinis, vel Provinciæ, qui in choro, ac proceſſionibus, aliiſque actibus, ſuper eum præcedentiam habent; Verùm quia aliquando contingit, ut in refectorio interveniat Miniſter, ſeu Vicarius Generalis, qui ex conſuetudine, non ſedet in principio menſæ, ut facit Guardianus, ſed in medio, unde propterea Guardianus, tanquam omnibus dignior, occupando ſecundum locum, ſedet à dexteris Generalis, à ſiniſtris verò ſedere debet alter dignior, qui immediatè veniat poſt Guardianum, & ſic ſucceſſivè; Hinc proinde orta eſt controverſia, an dignior tertius locus à ſiniſtris Generalis, occupari debeat per Vicarium, qui, utpotè ſedere ſolitus prope Guardianum, omnes alios præcedit, vel potius iſte locus debeat occupari per digniorem Patrem Ordinis, vel Provinciæ, Vicarius autem continuando ſeſſionem prope perſonam Guardiani à dexteris, in quarto loco ſedere debeat; Atque ſuper hoc per hujus Ordinis Miniſtrum Generalem pro veritate conſultus

Reſpondi, quod ubi Vicarius, ratione officij præcedentiam generalem haberet ſupra omnes alios Religioſos, tunc indubitanter, pro eo reſpondendum eſſet, quoniam illa immediata ſeſſio poſt Guardianum non diceretur localis, ſeu materialis, ſed formalis, ideoque ſedere deberet in tertio loco prope Generalem, ne daretur inconvenient, ut minus dignus præcederet magis dignum.

Hinc proinde habemus, quod cum Vicarius Generalis, præcedendo omnibus Canonicis, & dignitatibus, ſedeat in loco digniori immediatè poſt Epiſcopum, ſi caſus præbeat, ut interveniente Metropolitano, vel Cardinali Legato, qui occuparet primum locum, adeo ut Epiſcopus ſecundum occuper, tunc Vicarius non ſedebit in quarto loco poſt Epiſcopum, ſed in tertio prope Legatum, vel Metropolitanum; Ut ſæpius declaravit S. Congregatio Rituum in caſu frequentius contingibili, de Vicario Generali interveniente in choro, in quo ſedes Epiſcopi ſit in medio, adeo ut prope eumdem a dextris ſedeat prima, & a ſiniſtris ſecunda Dignitas, quoniam interveniente Vicario Generali, qui occupet primam ſedem à dextris Epiſcopi, quæ occupari ſolet per primam Dignitatem, tali caſu dicta prima Dignitas, non ſedebit in quarta ſede à dextris poſt Vicarium, ſed in tertia à ſiniſtris prope Epiſcopum, quoniam ſemper locus dignior, per digniorem eſt occupandus, & ſic ſucceſſivè. a

Verùm quia in iſto caſu Vicarius Conventus non eſt dignior PP. Ordinis, vel Provinciæ, dum iſti eum in aliis omnibus functionibus præcedunt; Hinc proinde mea ſententia fuit, ut hujuſmodi Vicarij ſeſſio prope Guardianum in refectorio eſſet potius materialis, quam formalis, ut ſcilicet ſemper ſedere debeat prope perſonam Guardiani; Id autem mihi probari videbatur, tam in ſenſu litterali, quam in analogico litterarum Apoſtolicarum; Siquidem conſideratis illis verbis *juxta, propè, & immediatè*, illa proximitatem materialem denotant, adeo ut inter unum, & alterum nullus adſit intermedius, ex deductis *in Valentina juris ſedendi coram Merlino inter ſuas d.607.& in eadem d.31.66.& 224.p.7.recen.* 3

Si verò attendimus ſenſum analogicum, illa immediata ſeſſio Vicarij poſt Guardianum, ſonare non poteſt in dignitatem, ac præeminentiam, ſupra PP. Ordinis, vel Provinciæ, dum iſti in omnibus aliis actibus reputantur digniores, eumdem præcedunt, ex præſcripto earumdem litterarum, quæ alias contradictionem continerent; Ideoque dicendum eſſe mihi videbatur, ut hæc ſeſſio in refectorio, ita demandata fuiſſet, ad duos effectus, ex quibus de materiali immediata ſeſſione Papa ſenſiſſet, Primò nempe, ut ſi contingat, quod Guardianus abeſſet à menſa, vel ex alio accidenti non poſſet munus ſuum explere, eſſet ibi proximus Vicarius, qui promptè illius partes ſuppleat; & ſecundo (meo judicio proprius) quoniam in refectorio culpæ religioſorum auſcultantur, atque mortificationes imponuntur, pro culpis commiſſis in choro, vel in Conventu, aut in ipſomet refectorio; Officium autem Vicarij videtur principaliter in hoc verſari, in advertendo ſcilicet religioſorum defectus, illoſque referendo Guardiano, qui ut plurimum, cum ſit ſenex, vel alias impeditus, non poteſt omnia per ſe ipſum obſervare; Ideo expedit, ut Vicarius ſedeat prope, ac juxta perſonam Guardiani immediatè, ad hoc ut poſſit illum ad aures certiorari de erroribus, & culpis religioſorum; Id autem ſine ſcandalo contingere non poteſt, ſi alter adeſſet intermedius inter Guardianum, & Vicarium, ideóque ſedere debet juxta ipſum materialiter, ad effectus prædictos; Iſtudque fuit meum votũ; Incertum tamen eſt quid in praxi ſervetur. 4

In

Digitized by Google

In hoc autem propoſito graduum, ac præceden-
5 tiarum, in iſta reformata Religione profitente vivere juxta primævum Inſtitutum, diſputavi in Sacra Congregatione Viſitationis Apoſtolicæ, cui Pontifex rem conſulendam commiſit, an permittendi eſſent quidam gradus honorifici, ſeu præeminentiales ſecum ferentes quaſdam prærogativas, illam præſertim, quæ in Religione Minorum explicari ſolet ſub nomine paternitatis Ordinis, vel paternitatis provinciæ, Cum etenim de anno 1634. per litteras Urb. VIII. in iſtis Minoribus ſtrictioris Obſervantiæ, hujuſmodi gradus, vel honores aboliti eſſent, qui tanquam priſtinæ dignitatis reliquiæ remanent penes eos, qui Miniſtri, vel Commiſſarij, aut Procuratores aut Secretarij, aut Diffinitores generales, vel reſpectivè Provinciales, aut per aliquod tempus Concionatores, vel lectores fuerint; Deinde verò de anno 1642. experientia docente nimium præjudiciale videri, ut eadem eſſe deberet litteratorum, ac merentium conditio, qualis erat illa demerentium, & ſegniorum; Hinc idem Urbanus moderato dicto decreto anni 1634. priorem ſtatum reſtituit, obſervatum uſque ad annum 1665. in quo Alexander VII. ad petitionem aliquorum religioſorum provinciæ Romanæ tantum dictas litteras Urbani de anno 1634. reintegravit, revocando illas anni 1642. unde propterea aliarum provinciarum religioſi iſtas prærogativas habentes recurſum habuerunt.

Scribendo autem pro eis dicebam, quod juris regulæ ipſis aſſiſtunt, ut ſcilicet iis, qui in officiis, & prælaturis majoribus verſati fuerunt, aliquas retineant prærogativas tanquam reliquias priſtinæ digni-
6 tatis ad textum *in l. major dignitas Cod. de dignitat. lib. 12. lib. 1. & 2. Cod. de Præfect. prætor. lib. 12.* cum concordantibus plenè collectis *per Maſtrill. de magiſtrat. lib. 4. cap. 13. num. 69. & 72. Apont. de poteſt. Proreg. tit. de elect. officiat. §. ult. num. 19. Rovit. pragm. 1. de titul. abuſ. num. 24. & ſeqq.* & habetur alibi inſinuatum præſertim *ſub. tit. de feud. diſc. 84.* occaſione agendi, an Barones poſt venditum, vel refutatum feudum retineant baronales prærogativas, ac veniant ſub Bulla Baronum.

Difficultas autem reſidebat in ratione aſſignata in
7 proœmio litterarum Alexandri, quod ſcilicet, cum juxta primævum inſtitutum, iſti religioſi ſummam paupertatem ſummamque humilitatem profiteantur, idcirco eidem inſtituto, ac regulæ fundamentali adverſari videantur hujuſmodi honores, & prærogativæ, quaſi quod illæ prodierint, ex eadem relaxatione, ex qua prodiit acquiſitio, ac retentio bonorum, & redituum, ac etiam laxior modus, circa victum, & veſtitum.

Verùm in hoc mihi videbatur, quod procederetur cum aliquo æquivoco, quoniam, cum iſta Religio profiteatur ſtudium litterarum, tam pro concionibus & confeſſionibus, quam etiam pro aliis Eccleſiæ univerſalis occurrentiis; Hinc proindè iſtæ honorificentiæ videntur congruæ, & quodammodo neceſſariæ ad alliciendum religioſos, ut vacent ſtudiorum laboribus, quos frequentius natura abhorret, utpotè ſalutis, ac vitæ deſtructivos; Cumque in victu, & veſtitu, ac aliis, quæ concernunt corpus, ad præſcriptum regulæ, litteratorum, ac illiteratorum, & ſic laborantium, & ſegniorum, æqualis ſit conditio, congruum idcirco eſt, ut partes intellectus, in quibus iſti differunt, aliquam habeant præeminentiam, quoniam alias ita paulatim eſſet inducere deſertionem culturæ litterariæ; Et conſequenter de duobus, eligendum eſt id, quod ſit minus malum, ſeu Religioni in univerſum, vel univerſalis Eccleſiæ ſervitio eſt magis proficuum.

Quodque hujuſmodi honorificentiæ, non adverſentur primævo Inſtituto, atque ſint compatibiles cum ſumma paupertate juxta modum præſcriptum *in cap. exiit de verbor. ſignif. in 6. & Clementina exivi eodem tit.* repetebam ſcribendo in iſta cauſa eandem 8
hujus Religionis hiſtoriam, de qua habetur ſupra *diſc. 6. & ſub tit. de præeminent. diſc. 11.* quod ſcilicet, etiam circa ea primæva tempora, quando his religioſis, Conventualium nomen, etiam ſub Innocentio IV. attributum legitur, (non quia haberent illam privilegiativam regulæ relaxationem, quam habent hodierni Conventuales, ſed ita explicari ad differentiam illorum, qui non vivebant in Conventibus, ſed more anachoritico in ſpeluncis, vel cappanis,) iſtæ præeminentiæ erant in uſu, atque continuarunt, etiam poſtquam juxta enunciatam hiſtoriam, S. Bernardinus Senenſis, & alii, hanc ſtrictiorem regulæ obſervantiam induxerunt; Nimiumque in hoc deferri debere dicebam judicio univerſæ Religionis ſimul congregatæ in Capitulo generali celebrato de anno 1593. in quo iſte punctus examinatus fuit, atque diſcuſſis argumentis hinc inde confluentibus, concluſum eſt, ut ita continuari deberet, ob dictam rationem præponderantiæ, majoris boni, quod ob culturam litterarum, ac majorem emerentiam reſultat, non ſolum ipſi Religioni, ſed etiam Eccleſiæ univerſali, cum ſine præmio virtutis, ac ſine punitione vitii, nulla Reſpublica benè adminiſtrari valeat, minuſque proficere, præſertim in ſtudiorum occupatione, quæ peſſima dici ſolet; Benè verum, quod iſtæ regulæ hodiè videntur abire in deſuetudinem.

ROMANA PRÆCEDENTIÆ

Inter MAGISTROS PROVINCIÆ ROMANÆ

Et ILLOS ALIARUM PROVINCIARUM ORDINIS S. DOMINICI.

Reſponſum pro veritate.

De ordine præcedentiæ, ſive antianitatis, inter magiſtros Ordinis Sancti Dominici, an deſumi debeat à die magiſterij, vel à die admiſſionis intra numerum præfinitum; Et quid in concurſu illorum, qui ſint de provinciis numeratis, cum aliis de provinciis non numeratis.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries, & de ordine Magiſtrorum.*
2 *Magiſterium idem eſt, ac Doctoratus.*
3 *Inter Doctores attenditur antiquitas Doctoratus, & ſi eadem die ambo creati ſint, attenditur ætas.*
4 *De ordine præcedentiæ inter Epiſcopos, & alios Prælatos.*
5 *Canonicus ſupranumerarius non eſt verus Canonicus.*
6 *Quod creatio ſupranumerariorum importet gratiam expectativam.*
7 *Quando incipiant prærogativa ejus, qui creatus eſt officialis.*
8 *De Concurſu Canonici ab initio talis, & Canonici ſupranumerarij.*

DISC. XVIII.

IN Ordine Prædicatorum, ſive Sancti Dominici, circa gradum magiſterij, ejuſque præeminentias, 1
difformis habetur uſus, quoniam in aliquibus provinciis eo ipſo quod aliquis Religioſus creatus eſt magiſter, obtinet omnes magiſterij prærogativas, abſque aliqua numeri præfinitione; In aliis verò, adeſt numerus præfinitus, adeo ut ille, qui creatus eſt magiſter, potiatur ſolùm prærogativa nuncupationis,

alias verò non obtineat, niſi poſtquam admiſſus fuerit intra numerum præfinitum, ut præſertim ſervatur in provincia Romana, quæ eſt numerata; Cum autem in Conventu Urbis ſupra Minervam, ob reſidentiam Generalis, contingat, ut frequenter moram trahant plures, ferè omnium provinciarum magiſtri; Hinc inter iſtos, præſertim provinciarum Aragoniæ, Portugalliæ, & Trinacriæ, quæ non ſunt numeratæ, & magiſtros Romanos, adhuc intra numerum non admiſſos, quamvis prius creatos, vel etiam admiſſos de recenti poſt creationem illorum aliarum provinciarum, orta eſt præcedentiæ quæſtio, an ſcilicet, & ex quo tempore, antianitas magiſtrorum provinciæ Romanæ metienda eſſet, atque deſuper per magiſtros provinciarum exterarum conſultus

Reſpondi, ut pro iſtis probabilius reſpondendum videretur, quod ſcilicet, quoad Romanos, vel alios numeratarum provinciarum, creatio ſequi dicatur, non quando dignitas magiſterij confertur, ſed quando ſequitur ejus effectus, per admiſſionem intra numerum, cum tunc incipiant eſſe magiſtri, atque obtinere illos magiſterii effectus, quos in inſtanti creationis obtinent illi aliarum provinciarum; non numeratarum; Cum etenim magiſterium verè, ac pro-
2 priè importet, id quod inter ſæculares ſcientiarum profeſſores importat doctoratus, Hinc proindè, ad effectum præcedentiæ, inſpiciendum eſt, quando iſte gradus obtineri incipiat, quoniam in jure paſſim receptum eſt, ut antiquior Doctor præferatur juniori *ex gloſ. in l. cum quid verbo novum ff. ſi cert. pet. & in l. providendum C. de poſtul.* cum concordantibus
3 *Chaſſan. in catalog. glor. mund. par. 10. conſiderat.* 29. & tanquam abſolutum habetur *apud Barat. in l. 1. ff. de obſeq. à liber. patr. praſtand.* ubi de duobus, qui doctorantur eodem tempore, quis eorum præcedere debeat, ut attendatur ætas; de quo *Maſtrill. de magiſtr. lib. 5. cap. 4. numer. 15. Fab. de Ann. ſeu ſcribentes apud eum conſ.* 136. *n.7.* ubi multa de præcedentia attendenda ex prioritate temporis, de quo etiam *apud Capyc. Latr. conſult.* 43. *num.* 8. & apud alios frequenter.

Idque etiam habetur in omnibus aliis gradibus, Canonicorum Eccleſiarum Cathedralium, & Col-
4 legiatarum, ubi ordines non ſint diſtincti; Atque ubi ſint diſtincti, intra illos ejuſdem Ordinis; Ut etiam inter Cardinales, ac Archiepiſcopos & Epiſcopos reſpectivè praxis docet, ut *ſub tit. de præminent. diſc.* 16.

Quod autem in iſtis magiſtris provinciarum numeratarum, attendi non deberet tempus creationis, ſed illud admiſſionis intra numerum præfinitum, & con-
5 ſequenter, quod tunc dicerentur creari magiſtri, non autem prius, Ponderabam, ea, quæ habemus in Eccleſiis Cathedralibus, vel Collegiatis numeratis, in quibus contingat creari Canonicos ſupranumerarios, quoniam iſti non dicuntur veri Canonici, ſed potius Canonici in herbis, tanquam expectantes futuram qualitatem canonicalem, quando locus præfinitus eis aperiatur, Interim verò non ſunt Canonici, ſed incipiunt eſſe, quando locus aperitur ad notata *per Abb. in cap. cum M. Ferrarienſis de Conſtitut.* cum concordantibus collectis *per Barboſ. de Canonic. cap. 5. num.* 13. *& ſeqq.* & inſinuatur in ſua materia *ſub tit. de Canon. & Cap.* præſertim *in Collen. diſcurſu.* 6.

6 Hinc proindè creatio illorum magiſtrorum, dicitur ſolùm quædam conceſſio gratiæ expectativæ, ſive præventiva futuræ dignitatis præparatio, ſine effectu, ſortituro poſtquam locus aperietur, vel aliquæ ſolemnitates adimpleantur.

In idem quoque conferre dicebam ea, quæ habentur *ſub tit. de præminent. diſc.* 28. ſuper officialibus
7 creatis, ut locum, ſeu præcedentiam non occupent, aliaſque officij prærogativas non obtineant, niſi poſtquam ſervatis ſervandis, ad Collegium ſeu Tribunal admiſſi fuerint.

Ac propterea, ſi una Eccleſia Cathedralis, vel Collegiata ſit non numerata, ita ut, eo ipſo, quod 8
quis effectus eſt Canonicus, obtineat omnia jura canonicalia; Altera verò ſit numerata, unde propterea non obtineant jura canonicalia, niſi illi, qui ſunt de numero, utique nil refert, quod aliquis Canonicus ſupranumerarius creatus fuerit, in iſta numerata priuſquam crearetur alter Canonicus in non numerata, quoniam hic ſecundus erit dignior, dum illico, & ab initio eſt perfectè Canonicus ad omnes effectus, qualis non eſt alter, qui incipit eſſe talis, quando ejus gratia effectum recipit; Iſtique mihi videbantur termini ad rem applicabiles, incertum eſt autem quid ſequutum ſit.

MEDIOLANEN. PRÆCENTIÆ.

Pro PP. CISTERCIENSIBUS

Cum PP. CASSINENSIBUS

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Rituum, & reſolutus, ut infra.

De præcedentia inter Religioſos, eorumdemque diviſione, ſi aliquo tempore uniti incedere conſueverint; Et incidenter de origine Ordinis Sancti Benedicti, ejuſque variis Congregationibus.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De ſuppreſſione Humiliatorum.*
3 *Reſolutio cauſæ.*
4 *Quod error ſit aſſumere quæſtiones juris extra cauſæ neceſſitatem.*
5 *Canonici Regulares Lateranenſes cenſentur potius de Clero ſæculari.*
6 *Res judicata facit ſtatum, atque de albo nigrum.*
7 *Conſuetudo in materia præcedentiæ eſt attendenda, & de Conſtitutione Gregorij XIII. in hac materia.*
8 *De præeminentia Eccleſiæ Sancti Ambroſii Mediolani.*
9 *De ordine Hierarchiæ, ob quem ordinem ſæculares præcedunt Regulares.*
10 *De præeminentia Baſilicæ Sancti Pauli de Urbe.*
11 *Et de illa ejus Abbatis, in quo differat ab Abbatibus aliorum Monaſteriorum.*
12 *Antiquitas receptionis in loco, ſeu fundationis attendi debet pro præcedentia.*
13 *De præcedentia Eccleſiæ matricis ſupra filiales.*
14 *Attenditur tempus fundationis Conventus, non curata mutatione Religioſorum.*
15 *Capitulum quod de ſæculari fiat Regulare, vel è contra, non amittit ſuam antiquitatem, & præeminentias.*
16 *De hiſtoria Religionis Sancti Franciſci, ejuſque reformationum.*
17 *hiſtoria Religionis Sancti Benedicti, ejuſque Congregationum*
18 *Quomodo antiquitus Monaſteria Monachorum regebantur.*
19 *De introductione diverſarum Congregationum Sancti Benedicti, ſed quod omnes dicantur ejuſdem Ordinis.*
20 *De Congregatione Ciſtercienſi præſertim.*
21 *De Congregatione Caſſinenſi.*
22 *An unio aliquarum Religionum, vel Monaſteriorum debeat diſſolvi.*

23 *Inceſſus*

Digitized by Google

23 *Inceſſus ſub Cruce, vel vexillo denotat ſubjectionem.*

24 *De pluribus ſpeciebus unionum, & quando ea dicatur coaqualis, vel ſubjectiva.*

25 *De intereſſe in continuatione antiqui ſtatus ob retentionem alicujus dignitatis, vel praeminentia.*

DISC. XIX.

AD tollendas præcedentiæ controverſias in Civitate Mediolani exortas inter Caſſinenſes, & 1 Humiliatos, uſque ab anno 1492. Caſſinenſes ex quadam amicabili compoſitione Ducis, ac Senatus inceſſerunt ſub cruce Ciſtercienſium Sancti Ambroſii, quibus Humiliati locum cedebant; Poſtquam verò juxta ſeriem enunciatam *ſub tit. de Regalib. diſc.* 51. Ordinis Humiliatorum ſuppreſſio ſequuta fuit; Caſ-2 ſinenſes inceſſum ſub propria cruce, ac præcedentiam ſupra Ciſtercienſes prætendere cœperunt; Cumque non proceſſiſſent aliquæ proviſiones deſuper captæ, idcirco delata fuit cauſa ad Sacram Congregationem Rituum, quæ Ciſtercienſibus manutentionem in quaſi poſſeſſione præcedentiæ, Caſſinenſibus autem remiſſoriam conceſſit, ad faciendum eas probationes, 3 ex quibus ipſorum bonum jus reſultare prætendebant; Deindeque petita per Caſſinenſes diviſione, ut ſcilicet interim, ad ſcandala tollenda, diviſi incederent, huc uſque cauſa propoſita non fuit, ideoque pendet.

In his itaque diſputationibus, duo fuerunt puncti; Primò nempè ſuper præcedentia; Et ſecundò ſuper diviſione, cum ſuper utroque diſceptatum eſſet.

Quatenùs pertinet ad primum; Abſque neceſſitate aſſumendi altiores inſpectiones ſuper ipſis Religionibus, vel Congregationibus in genere; Dicebam ſcribens pro Ciſtercienſibus (etiam cum ſenſu veritatis) quod planum eſſet illorum bonum jus ex tribus fundamentis peculiaribus, cum quibus pariter S. Congregatio proceſſit, cum aſſumi non debeant, magis altæ, & ambiguæ quæſtiones generales in abſtracto, 4 quoties in concreto ex peculiaribus circunſtantiis caſus controverſi, quæſtio decidi poteſt; (Iſteque videtur unus ex intolerabilibus modernorum erroribus, præter cauſæ neceſſitatem, ac punctum præciſum hujuſmodi evagationes faciendi, atque genericam tractationem materiæ aſſumendi, ipſum punctum, in quo cardo difficultatis conſiſtit, quandoque neque guſtando, atque chartas, cum ſuperfluis digreſſionibus, & nauſeativis auctoritatum cumulis inaniter implendo.)

Primo nempè, quoniam uſque ab anno 1499. Archiepiſcopus ſententiam per quandam ſpeciem Statuti, ſeu legis generalis protulit, ſuper utriuſque ſæcularis ac regularis cleri ordine in proceſſionibus, aliiſque functionibus, atque in iſta ſententia poſt clerum ſæcularem, inter regulares primus locus huic Monaſterio Sancti Ambroſii tribuitur.

Licet enim ſupra hos Monachos, dignior legatur attributus locus Canonicis Regularibus Lateranenſibus loci Caxoreti, vel S. Mariæ paſſionis, Attamen id primum locum Monaſterij S. Ambroſii inter Regulares non tollit, quoniam ex iis, quæ habentur *ſub* 5 *tit. de praeminent. diſc.* 24. dicti Canonici Regulares utpotè clericorum ſæcularium potius habitum deferentes, atque figuram facientes, de clero ſæculari juxta hierarchicum ordinem cenſentur.

Dum igitur deſuper habetur ſententia adeo antiqua, in rem judicatam tranſacta, atque diutius ſervata, & quod magis eſt, lata per quamdam ſpeciem legis generalis, ad effectum firmandi utriuſque Cleri 6 ſtatum, ac ordinem, ita dicebam intrare vulgarem, & quotidianam propoſitionem, quod res judicata firmat ſtatum, atque noſtri dicunt, facit de albo nigrum

ſeu ens de non ente.

Secundo ſtante adeo diuturna conſuetudine, quæ in omni materia nimium attendenda, & multò magis ac peculiariter attendi debet in iſta materia præcedentiæ, in qua totum facit conſuetudo, quæ omni- 7 moda regulatrix dicitur, *Bald. in cap. cauſam num.* 6. *de probat. & in cap. cum olim de conſuetud.* cum concordantibus *apud Gregor. & add. dec.* 124. *& dec.* 254. *num.* 15. *& ſeq. par.* 10. *rec.* & habetur pluries in ſua ſede *ſub tit. de praeminent.* ac etiam, ita diſponitur per Conſtitutionem Gregor. XIII. quæ ad has controverſias tollendas prodiit, enunciatam *dicto tit. de praeminent. diſc.* 25. & alibi.

Et tertio ob ſpecialem prærogativam Eccleſiæ Sancti Ambroſii, quæ poſt Metropolitanam (cujus ipſemet Sanctus fuit Epiſcopus) eſt abſque dubio omnium aliarum Eccleſiarum illius Civitatis prima, 8 & major, ut docet praxis Capituli, ſeu cleri ſæcularis ejuſdem, (dum utrumque ordinem ſæcularem, & regularem ejus ſervitio addictum habet,) quod ſcilicet ejus clerici, omnes alios poſt Capitulum Metropolitanæ præcedunt.

Adeo ut, niſi obſtaret ordo Hierarchicus, vel ſimetricus, qui id prohibet juxta ea, quæ habentur *dicto diſc.* 24. *de praeminent.* poſt Metropolitanam, cum ejus clero ſæculari etiam ille Regularis iſtius Eccleſiæ ſupra Capitula ſecularia aliarum Collegiatarum 9 ejuſdem Civitatis locum digniorem occupare deberet quod ex præmiſſa ratione non ſequitur.

Atque ex hoc, non autem ex antiquitate Religionis in genere reſultat, quod in Urbe Caſſinenſes Monaſterij Sancti Pauli in clero regulari primum occupant locum, ex præeminentia ſcilicet Eccleſiæ, quæ eſt una ex Baſilicis Patriarchalibus conſtituentibus (juxta 10 unam opinionem) Eccleſiam Cathedralem, ſeu Patriarchalem Urbis, contradiſtinctam ab Eccleſia univerſali Orbis, cujus eſt Epiſcopus Papa uti Papa, Unde propterea niſi obſtaret dicta ratio ordinis Hierarchici, iſti religioſi occupare deberent illum locum, quem occupant Capitula ſæcularia aliarum trium Baſilicarum Patriarchalium.

Multaque huic Monaſterio; ejuſque Abbati competunt privilegia, & præeminentiæ, quæ non conceduntur aliis ejuſdem Congregationis Monaſteriis & Abbatibus, ut in ſpecie advertitur *ſub d. tit. de praeminent. diſc.* 25. ubi declarantur ea, quæ 11 habentur *ſub tit. de juriſdict. diſc.* 31. circa Abbatum pontificalia.

Ac etiam, quia in iſto Monaſterio intrat quoque ratio antiquioris receptionis in loco ad præſcriptum etiam Conſtitutionis Gregor XIII. de qua *eod. tit. de* 12 *praeminent. diſc.* 25. quoniam illud eſt antiquiſſimum ac omnium primum in Urbe, ideoque ab iſto ad alia Monaſteria arguere non licet.

Econverſo, duo potiſſimum deducebantur fundamenta; Primò nempè, quod in hoc Monaſterio Sancti Ambroſii, Ciſtercienſes adeſſent à tempore moderniori, & poſtquam ipſi Caſſinenſes jam erant in eorum Monaſterio Sancti Petri in Gluſſiate, quodque propterea dictum argumentum antiquitatis fundationis retorqueretur; Cum antiquiori tempore in iſto Sancti Ambroſii adeſſent Cluniacenſes; Et ſecundò, quod ipſi Caſſinenſes eſſent veri Monachi nigri primævi inſtituti Sancti Benedicti, & conſequenter, quod ipſa eſſet Religio matrix; Aliæ verò Religiones, vel Congregationes, quæ ab ea, tanquam à matre prodierunt, eſſent filiales, ideoque improprium, ac irrationabile ſit, ut filiæ matrem præcedant, ex iis quæ in materia præcedentiæ; aliarumque præeminentiarum inter Eccleſiam matricem, & filialem, habentur *ſub dicto tit. de prae-* 13 *minent. diſc.* 3. *cum ſeqq. & 9. & ſub. tit. de paroch. diſc.* 33. *&* 36.

Primum motivum nullius ponderis videbatur;

Tum quia in facto negabatur ex hac parte præſuppoſita introductio Caſſinenſium in dicto Monaſterio S. Petri, priuſquam Ciſtercienſes introducerentur in illo Sancti Ambroſii, ſuper quo tamen puncto, tanquam nudi facti, nullæ (pro laudabili ſtylo) erant Advocatorum partes; Tum clarius, quia cum omnes iſtæ Congregationes ſint verè, ac pariformiter ejuſdem Ordinis S. Benedicti, ut infra, ideirco pro antiquitate regulanda, attendendum eſt tempus ſuæ fundationis in iſta Religione in univerſum, non autem tempus communicationis, unius, vel alterius 14 ſpeciei ejuſdem generis, cum id non immutet ſtatum Eccleſiæ, vel Monaſterij.

Si enim exiſtentibus in Eccleſia Cathedrali Canonicis regularibus, eis amotis, introducantur Canonici 15 ſæculares, vel econverſo, non per hoc ipſius Eccleſiæ Capitulum, attento ſtatu præſenti dicendum erit novum, quoniam iſta eſt commutatio jure omnimodæ ſubrogationis in univerſum jus, ac ſtatum.

Ut magis ad rem, comprobat praxis Religionis Sancti Franciſci, quoniam, juxta ejus hiſtoriam, enunciatam *ſupra diſc. 6.* attento primævo Inſtituto, unica erat Religio, quæ Conventualium nomen habebat; Supervenit poſtmodum quædam reformatio 16 ſub nomine Obſervantium, ac etiam ab iſta prodiit altera ſtrictior ſub nomine Reformatorum, unde propterea caſus dedit, quod à multis Conventibus remoti fuerunt Conventuales, eorumque loco ſubrogati Obſervantes, deindeque iſtis etiam remotis, fuerunt ſubrogati Reformati, ut præſertim contigit in caſu, de quo *ſub tit. de juriſdict. diſcurſ. 26. & ſeqq.* & in aliis, Non per hoc tamen Conventus ſuam amiſit antiquitatem, quoniam iſtæ Religiones, vel Congregationes, quæ inter ſe, quoad aliquod ſtrictius vitæ inſtitutum, una potius quam in altera, de facto reputantur diverſæ, de jure tamen ſunt eædem, ex deductis *dicto tit. de præeminent. diſc. 25.* cum ſimilibus.

Ad probandum autem, quod Ciſtercienſes eſſent vere de eodem ordine Sancti Benedicti, eodem modo, quo ſunt Caſſinenſes, ac etiam tales eſſent Cluniacenſes, qui prius in hoc Monaſterio Sancti 17 Ambroſii morabantur; Advertebam ad hujus Ordinis hiſtoriam recenſitam *ſub tit. de juriſdict. diſc. 28.* nempè quod.

Celeberrimus Ordo iſte, in Eccleſia Latina primus Sancti Benedicti (cum ille Sancti Baſilij ſit Eccleſiæ Græcæ,) originem, primævamque fundationem habuit in loco qui Sublacus dicitur, cujus Monaſterij mentio habetur *in cap. cum ad Monaſterium de ſtatu Monachor.* deindeque S.P. fundator ſedem fixit in alio Monaſterio fundato in Monte Caſſino ubi obiit, ut docet ejus legenda, quæ in Breviario habitur; Iſtiuſque Ordinis profeſſores, utentes illo habitu nigro, quo magis exactè utuntur Caſſinenſes, Monachi nigri appellabantur, ut patet ex relatis *dicto diſc. 28. de juriſdict.*

Non regebatur autem hic Ordo, jure illius univerſitatis, vel reipublicæ, ut noſtris temporibus, præſertim in Italia, reguntur omnes Religiones, quia ſcilicet omnia Monaſteria, omneſque Religioſi, ſo-18 ciativo quodam jure, unicum conſtituerent corpus polyticum ſub Prælato Generali, aliiſque Prælatis, qui per provincias, vel nationes, aut alias, pro diverſis moribus deputari ſolent, per electionem ab univerſa Religione in Capitolo generali, vel per univerſam provinciam in Capitulo provinciali ex deductis *ſupra d. ſt. 5. cum ſeqq.* ſed quodlibet Monaſterium regebatur ſingulariter, & de per ſe ab aliis independenter, ut etiam hodie in aliquibus Germaniæ, & Galliæ partibus praxis docet, ac patet *ex deciſ. 24. p. 9. rec.* & ex caſu, de quo infra *in Colonien. coadjutoria. diſc. 53.* Eo modo quo in Italia, & ubique reguntur Monaſteria monialium, atque habemus in Congregationibus clericorum ſæcularium clauſtrali more viventium, juxta inſtitutum S. Philippi Nerii, vel Oratorii (qui in eorum primæva introductione Heronymi appellabantur, eo quia in Eccleſia S. Hieronymi Charitatis Urbis iſtud adeo laudabile inſtitutum initium habuit, iſtudque nomen retinent præſertim in Civitate Neapolis.

Hinc proindè ſequebatur, quod in eodem Ordine, regularis diſciplina, nimium diverſa eſſet, pro Abbatum, & Monachorum in ſingulis Monaſteriis viventium majori, vel minori relaxatione, ut de relaxatione ipſius primi Monaſterii Sublaci habetur *in dicto cap. cum ad Monaſterium de ſtatu Monachor.* Ideoque unum Monaſterium erat in ſummo ſtatu perfectionis, Alterum verò in ſtatu relaxationis, eo quia non erat unum & idem regimen ſub uno Prælato Generali, unaque Republica, vel univerſitate.

Agnoſcentes autem aliqui zelantes, ac ſancti hujus Ordinis profeſſores, quod pro conſervatione diſciplinæ regularis, atque pro tollendis ſcandalis, quæ in 19 univerſum Ordinis præjudicium licentioſa vita religioſorum unius Monaſterii producebat, neceſſarium eſſet, iſtud regimen ad formam univerſitatis hinc introducere cæperunt quamdam ſpeciem reformationis, conjunctæ cum unitate; Atque, ut ab aliis magis relaxatis diſtinguerentur, uti cœperunt quotidiano habitu aliqualiter diverſo, ejus tamen unitate retenta in illo habitu ſolenni, qui cuculla nuncupatur; Iſtique fuerunt præſertim Cluniacenſes & Ciſtercienſes, ac alii, qui ſunt de Benedictinis Congregationibus; Et in ſpecie Cluniacenſes appellantur Monachi Sancti Benedicti in Conſtitutione 5. Gregorii IX. atque de iſtis, & ſimilibus habetur *in Salamantina cuculla coram Cerro deciſ. 399. par. 12. rec. & deciſ. 56. poſt collectat. Bonden.* Atque hinc ſequutum eſt idem, quod ſupra in Religione S. Franciſci inſinuatur, quod ſcilicet a pleriſque Monaſteriis, per Sedem Apoſtolicam amoti fuerunt antiqui religioſi, eorumque loco ſubrogati alii hujuſmodi Congregationum, ſeu Reformationum.

Iſta verò præſertim Congregatio Ciſtercienſium, quæ fundata fuit circa annum 1100. mirabiliter crevit, adeo ut de tempore Concilii Lateranenſis celebrati *ſub Innoc. III.* habeatur mentio Capitoli Gene- 20 ralis, quod ab iſta Congregatione celebrabatur, atque de ejus dilatatione, & opibus, ut patet ex dicti Concilii decreto regiſtrato in ſatis celebri *cap. nuper de decim.* de quo pluries infra in materia *ſub tit. de decimis.*

In Monaſterio autem B. Juſtinæ de Padua Monachorum nigrorum primævi Inſtituti, circa annum 1400. introduci cœpit quædam reformatio, primævique inſtituti reſtitutio; Atque illi boni, ac pii Religioſi, cum eorum exemplari vita, alliciendo eos, qui in adjacentibus Monaſteriis vivebant, introducere cæperunt quandam formam Congregationis, quæ nomen unitatis, vel B. Juſtinæ de Padua accepit, eique Eugenius IV. multa conceſſit privilegia enunciata *dicto diſc. 28. de juriſdict.*

Cumque Monaſterium Caſſinenſe, Cardinalibus, vel Prælatis commendari ſolitum eſſet, idque *Julius II.* incongruum reputaret; Hinc proindè illud huic Con- 21 gregationi conceſſit, quæ ab eo tanquam capite nomen recipere deberet, ut patet ex ejus *Conſtitutione I.* Iſtaque Congregatio Italiæ fines non egreditur, cum in aliis partibus ultramontanis aliæ adſint Congregationes enunciatæ *d. diſc. 28. de juriſd.*

Ex his autem reſultare dicebam, ut eſſet quidem verum aſſumptum Caſſinenſium, quod ſcilicet ipſi eſſent de vero Ordine S. Benedicti, ſed non exinde inferri poteſt ad effectum iſtius, vel ſimilium controverſiarum, cum aliis ejuſdem Ordinis profeſſoribus, ſub aliquibus diverſis Congregationibus, vel Inſtitutis, quoniam iſti pariter ſunt verè ejuſdem Ordinis, omneſque

ſunt

Digitized by Google

ſicut ejuſdem Patris veri, ac legitimi filij, ita tractu temporis inter ſe diviſi; Adinſtar illius diviſionis, quæ in filiis, ac reſpectivè fratribus carnalibus, eorumque deſcendentibus reſultare ſolet in plures lineas, vel colonnellos.

Eſt benè verum, quod cum iſta Congregatio Caſſinenſis poſſideat antiqua, & prima Monaſteria Sublaci, Montis Caſſini, & Sancti Pauli de Urbe, atque antiquum habitum nigrum retineat, ita videtur, quod inter alias faciat figuram primævi instituti puri; Sed quoad ipſam Congregationem, ſeu univerſitatem per quam dictum primævum inſtitutum quodammodo reſtitutum fuit, ipſa eſt aliquibus recentior, quamvis ſingula Monaſteria ſuam antiquitatem retineant; Eo modo quo de reſtitutione antiquæ obſervantiæ regulæ Sancti Franciſci modernioribus temporibus in Obſervantibus, & Reformatis, & Capuccinis, ob antiquæ Religionis relaxationem cernimus.

Potiſſimè, quia in iſta etiam Congregatione Caſſinenſi ſequutum eſt id, quod in dicta Religione Sancti Franciſci contigit, quoniam poſt iſtius unitatis, vel reformationis introductionem, pleraque Monaſteria poſſeſſa per Cluniacenſes, aliiſque ejuſdem Ordinis Congregationes, ipſis conceſſa fuerunt, ſive per viam novæ conceſſionis, ſive per viam retentionis, ut in facto moderniori tempore poſt introductionem Ciſtercienſium in locum Cluniacenſium in hoc Monaſterio Sancti Ambroſii, ſequutum ſupponebatur circa introductionem eorumdem Caſſinenſium in dicto Monaſterio S. Petri, in quo Cluniacenſes pariter antiquitus morabantur.

Quo verò ad alium punctum ſeparationis, quodque
22 in futurum non uniti ſub unica cruce Sancti Ambroſij, ſed ſub propria S. Petri Caſſinenſes incedere deberent; Quamvis ex hac parte iſta unio non curaretur, atque potiùs daretur manus, dummodo cederetur puncto præcedentiæ, in qua erat quæſtio principalis; Adhuc tamen ſcribendo more Advocati ad cauſæ opportunitatem dicebam, quod licet regula ſit in materia ſocietatis, vel communionis, cum cujus terminis, iſta materia unionis regulatur, ut ea eſſe debeat quandocumque diſſolubilis, neque debeat quis cogi perſeverare invitus in communione, ex iis quæ in hoc propoſito habentur ſupra *diſcurſ. 5.* Attamen id procedit in ea unione, quæ ſit coæqualis, atque per veram ſpeciem ſocietatis, vel communionis bonorum, vel jurium; Secùs autem, ubi agatur de unione ſubjectiva, & per quandam ſpeciem deditionis protectioni, ut ità obtineantur prærogativæ, & exemptiones, aliaque privilegia, quæ aliàs non competerent, ſive ut evitaretur alterius oppreſſio, vel occupatio, ut praxis antecedentium ſæculorum Italiæ docuit in pleriſque Civitatibus, vel earum Dominis, qui alicujus adjacentis Reipublicæ, vel potentioris Principis collegationi, & confœderationi ſe dederunt, quoniam tunc non eſt confœderatio, coæquali, ac ſociativo jure facta, ſed potiùs deditio in protectionem, ut ità favores obtineantur, tempore neceſſitatis, vel formidatæ oppreſſionis; Ideoque ceſſante neceſſitate, non debet eſſe liber receſſus, ne aliàs inter fabula illius ſocietatis, quæ tempore hyberno tantùm fiat cum habente ignem, accedente autem vere, diſſolvenda ſit.

Et hic videbatur caſus, quoniam non agebatur de coæquali unione ſub aliquo vexillo communi cum promiſcua præeminentia in inceſſu, adeò ut dici poſſent duo ſocij coæquali jure viventes; Sed Caſſinenſes ità ſe quodammodo dederunt ſubjectioni, ac protectioni majoris Monaſterij Sancti Ambroſij, ut evitarent ſubjectionem Humiliatorum, cum quibus erat contentio; Itaque fuit deditio ſubjectiva dupliciter;
23 Primò nempè, quia non inceſſerunt ſub vexillo, quod utrique Monaſterio eſſet commune, atque utriuſque ſigna haberet, ſed ſub vexillo proprio, ac ſingulari iſtius Monaſterij S. Ambroſij, quod ſubjectionem denotat, ut advertitur *decíſ. 320. num. 27. par. 11. recent. & dicto diſc. 25. de praeminent.* Et ſecundò, quia ubi fuiſſet unio merè ſociativa ex jure coæquali, juxta illas unionis diverſas ſpecies, de quibus habetur *eod. tit. de* 24
praemin. diſc. 7. tali caſu debuiſſent Religioſi utriuſque Congregationis promiſcuè incedere juxta ordinem antianitatis, vel dignitatis ſingulorum, non autem ut in propria domo, & ſub propria Cruce Ciſtercienſium acciperent locum minus dignum, cum id non detur inter æquales, ſed inter ſuperiorem, & ſubditum, ſive inter protegentem, & protectum, aut digniorem, & minus dignum; Ideoque dicebam, quod intereſſet huic Monaſterio S. Ambroſij, quod iſta unio 25
continuaret pro conſervando ejus præeminentiam juxta ponderationes, de quibus *eodem tit. de praeminent. diſc. 11.* in propoſito juris, quod retinent Conventuales Aſſiſij, celebrandi ſolemnitatem portiunculæ in Eccleſia S. Mariæ Angelorum Minorum Obſervantium, cum ſimilibus.

NEAPOLITANA ASSOCIATIONIS STATUÆ

Pro CARMELITIS DISCALCEATIS, SEU S. THERESIÆ

Cum ANTIQUIS CARMELITIS CALCEATIS

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Rituum, variè reſolutus.

De prædictis Ordinibus ejuſdem Inſtituti Montis Carmeli, antiquo ſcilicet calceatorum, & moderno diſcalceatorum, vel S. Thereſiæ; An conſtituant unum, vel potius duos diſtinctos Ordines, ad effectum celebrationis ſolemnitatum, alioſque effectus.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutiones.*
3 *In functionibus merè privatis non intrant quæſtiones inter Religioſos.*
4 *Religio antiqua debet præcedere modernam ejus filialem.*
5 *Attenditur ſolemnitas illius Sancti, in cujus honorem fit principaliter.*
6 *Aſſociatio reliquiarum, vel ſtatuæ non arguit locum, vel præcedentiam.*
7 *Dantur exempla.*
8 *De aliquibus Religionibus poſteà diviſis in plures ſpecies.*
9 *De alio exemplo, ut num. 7.*
10 *Quando plures Ordines, vel Religiones habeant æquale jus in ſolemnizatione alicujus Sancti ejuſdem Ordinis.*
11 *Quod S. Thereſia ſit de Ordine Diſcalceatorum.*
12 *Negotia Regularium, à quibus Advocatis tractentur.*
13 *De controverſia inter Religiones ejuſdem Ordinis inter ſe diviſas.*
14 *De quæſtionibus ſuper alternativa in Prælaturis.*
15 *De eiſdem ſuper præcedentiis, vel præeminentiis.*
16 *De tranſitu ab uno Ordine ad alterum ejuſdem Religionis.*
17 *An plures Ordines diſtincti ejuſdem antiquæ Religionis, incedant uniti in præjudicium aliarum Religionum.*

DISC. XX.

1 CUM piiſſima Civitas Neapolitana, cum magna facilitate, atque frequentia, (non ſorte adeo commendabili,) Sanctus tutelares, vulgò protectores aſſumere ſoleat, & de conſequenti eorum ſtatuas argenteas, ſeu de alia materia pretioſa collocare in inſigni Reliquiarum cappella, quæ per eamdem Civitatem cum magno ſumptu conſtructa fuit in Eccleſia Metropolitana, ſub vocabulo, ſeu nuncupatione Theſauri, juxta ſeriem, de qua, agendo de hujus cappellæ regimine, ac privilegiis, habetur *ſub tit. de præeminent. diſc.* 12. Inolevit quoque mos, ut in ſolemniſſima, adeóque magnifica proceſſione *eodem diſc.* 8a. inſinuata, quæ de menſe Maii celebratur in memoriam tranſlationis reliquiarum Sancti Januarii primi Patroni, cum aſportatione capitis, ac ſanguinis ejuſdem Sancti, conſervati in quibuſdam vitreis ampullis, (unde propterea ſequitur ſingulis annis in toto Orbe celeberrimum miraculum, cujus mentionem habet ſacra legenda Breviarii, in officio ejuſdem Sancti) aſportari quoque proceſſionaliter ſolent dictæ ſtatuæ aliorum Sanctorum tutelarium; Atque ubi iſti ſint alicujus Inſtituti Regularis, tunc ejuſdem Inſtituti profeſſores, propriam reſpectivè ſtatuam, cum faculis cereis pro cuſtodia, & cultu, ac Religionis honore aſſociare ſolent; Ac etiam in die, quo celebratur feſtum ejuſdem Sancti, ac propriam Eccleſiam illius Ordinis à dicta Cappella aſportari ſolet eadem ſtatua, ut ibi, durante ſolemnitate, expoſita ſit, eaque completa, proprio loco reſtituatur, iſtaque aſportatio, ac reſtitutio reſpectivè, pro magis decenti cultu, ac populi devotione, ſolet cum proceſſione privata Religioſorum illius Inſtituti, unde propterea, frequenter in ea Civitate, hujuſmodi & ſimiles piæ, ac devotæ functiones cernuntur, quoniam inexplicabilis eſt illius populi devotio, ac pietas; Commendabilis quidem, ſed majori commendatione digna, ſi illud ſummum ſtudium, quod in actibus pietatis, ac devotionis adhibetur (his virtutibus non derelictis (cum ſua congrua moderatione adhiberetur etiam in majori juſtitiæ, bonorumque morum naturalium naturalium cultura, ne alias detur occaſio dicendi quod ſumme coluntur, ac ſervantur conſilia, ſpernuntur autem præcepta; Sive quod ſtudeatur pietati, negligatur autem juſtitia, quæ cenſenda eſt domina, cujus comes, vel pediſſequa eſt pietas.

Cum itaque inter dictas ſtatuas, eſſet illa S. Thereſiæ, constructa ex piorum eleemoſynis collectis opera & diligentia ejus alumnorum Carmelitarum diſcalceatorum illius Inſtituti, quod per iſtam Dei famulam fundatum fuit; Hinc proinde iſta duplex ſtatuæ aſſociatio proceſſionalis, controverſiam excitavit, inter præfatos Carmelitas diſcalceatos, & alios Carmelitas antiqui Inſtituti, qui (ad differentiam) Calceati appellantur, iſtis prætendentibus, quod cum unus & idem ſit Ordo, eorum autem ſit primævus, cui Matris nomen, & prærogativa congruat, dictaq; Sancta in eo vixerit, atq; profeſſa fuerit, quamvis hanc reformationem induxerit, tanquam per ſpeciem reſtitutionis primævæ auſteritatis, idcirco ipſis quoq; competere deberet jus dictæ aſſociationis ob eorum Ordinis decorem.

Introductaque cauſa in Sacra Congregatione Regularium, de menſe Septembris 1666. prodiit reſolutio Carmelitis calceatis favorabilis, ut ſcilicet
2 per Diſcalceatos in utraque proceſſione invitari deberent, ipſique à dexteris, ac digniori loco incederent, & è converſo, Calceati invitare deberent Diſcalceatos, in proceſſionibus, aliiſque ſolemnitatibus, quas celebrant, Beatæ Mariæ de Monte Carmelo, ac aliorum Sanctorum Ordinis; Et repropoſita cauſa de menſe januarii 1667. perſtitum fuit in deciſis, circa publicam ſolemnem proceſſionem menſis Maii, quo vero ad alteram privatam menſis Octobris, remiſſum fuit arbitrio Cardinalis Protectoris, qui declaravit, ut per ſolos Diſcalceatos, ea fieri deberet, abſque Calceatorum mixtura; Quare Diſcalceati non acquieſcentes, habito recurſu ad Sanctiſſimum, obtinuerunt cauſam remitti Sacræ Congregationi Rituum, quæ de menſe junii 1668. cenſuit ſervari debere dictam ultimam determinationem Sacræ Congregationis Regularium, & Protectoris reſpective; Verum conceſſa nova audientia, & repropoſita cauſa, cum maturiori diſputatione, (me in hac repropoſitione tantum ſcribente,) recedendo à deciſis, circa finem ejuſdem anni 1668, vel initio anni ſequentis, ad favorem Diſcalceatorum prodiit reſolutio, ut ſcilicet per ipſos tantum, utraque aſſociatio fieri deberet privative ad Calceatos, neque, quod ſciam, cauſa ulteriorem progreſſum habuit, & forte hæc ultima reſolutio pro majori firmitate, & obſervantia, confirmatione Apoſtolica munita fuit.

In hac igitur diſputatione, pro clariori determinatione, Scribens pro Diſcalceatis, diſtinguebam inſpectiones, juxta varias proceſſiones; Atque agendo de illa privata, quæ fieri ſolet de menſe Octobris ad dictum effectum aſportationis ſtatuæ à cappella ad dictam Eccleſiam, ut ibi in die ſolemnitatis expoſita eſſet; Dicebam quod caſus erat omnino planus, ac diſputatione indignus, dum hic erat actus mere privatus illius Eccleſiæ, in qua hæc expoſitio, pro majori populi concurſu, ac devotione, facienda erat, quodq; nulla ſuberat neceſſitas id agendi proceſſionaliter, dum etiam occulte, ſuper curru, hæc aſportatio fieri poterat; Fiebat autem iſto modo pro quadam majori decentia, & devotione per Religioſos commorantes 3
in illa Eccleſia, in qua expoſitio facienda erat, adeo ut neque id percuteret ejuſdem Religionis jus univerſum, unde propterea neque iidem Diſcalceati, qui morantur in aliis Conventibus, vel domibus in eadem Civitate, ejuſque ſuburbiis, vel adjacentiis, hunc interventum pretendere poſſent, ut eadem Congregatio Regularium jam agnoverat; Potiſſime quia iſte actus conceſſionis ſtatuæ ut in die ſolemnitatis exponeretur in propria Eccleſia, non provenit ex aliqua obligatione, vel diſpoſitione juris ſed ex quadam congruentia, ſeu lege honeſtatis, vel obligationis antidotalis donatarii erga donatorem; Ideoque cum Civitas hanc ſtatuam habeat in ejus cappella, utpote constructam ex opera, & diligentia Religioſorum iſtius Conventus, idcirco erga eos tantum, dicta lex, ſeu ratio congruentiæ urgebat.

Major igitur, ac tota quæſtio, fuit ſuper altera proceſſione de menſe Maij, utpotè ſolemni, & publica; concernente Ordinem, ſeu Religionem in univerſum, Ac propterea dicebant Scribentes pro antiquo Ordine principaliter profeſſa fuerit, neque unquam ab eo diſceſſerit, ſed ſub eo Inſtituto vivendo, hanc strictiorem regulæ obſervantiam reſtituere curaverit, non tamen exinde deſiit eſſe religioſa dicti Ordinis, ac propterea inter ejus Sanctos numeranda venit, & conſequenter in ſuis ſolemnitatibus coæquale eſt ejus juſdem Ordinis profeſſorum, quinimo majus illud Reli- 4
gionis antiquæ, ſeu matricis, ne alias detur abſurdum inſinuatum *diſc. præcedenti*, ut filia ſit ſupra matrem, vel diſcipula ſupra magiſtram; Vel quod filia, & reſpectivè diſcipula, matrem, ac magiſtram excludat ab illis præeminentiis, quas illa habebat, priuſquam altera prodiret.

His tamen obſtantibus; Contrarium, in caſu de quo agebatur, omnino verius eſſe dicebam, quoniam quidquid ſit de caſu, in quo principaliter ageretur de publica proceſſione, vel de alia ſolemnitate, quæ fieret in honorem hujus Sanctæ, quam quælibet Religio ex contendentibus, ſuam reſpectivè dicere poſſet, ut infra.

Ad

Digitized by Google

Ad effectum tamen, de quo præſens quæſtio erat, hæc inſpectio concurſus plurium Religionum, vel Congregationum ejuſdem Inſtituti non intrabat, ex
5 eadem ratione ſuperius ponderata in præcedenti inſpectione privatæ aſſociationis ſtatuæ de menſe Octobris, occaſione acceſſus, & receſſus à cappella Theſauri ad Eccleſiam propriam; Siquidem iſta ſolemnis proceſſio fit ſolum in honorem, & commemorationem Sancti Januarii primi Patroni, ac tranſlationis ejus reliquiarum; Pro majori verò ejuſdem proceſſionis pompa, illiuſque populi devotione, aſportantur etiam aliorum Sanctorum tutelarium ſtatuæ, tanquam per ſpeciem aſſociationis, vel comitatus, vulgo *corteggio*, quem alii Sancti tutelares recentiores faciant primo tutelari, tanquam eorum Principi in hoc genere; Itaque geſtatio ſtatuarum non fit intra locum, in quo incedat clerus regularis, adeo ut quilibet ſub propria cruce ſtatuam Sancti ejus ordinis geſtaret, qua caſu ratio dubitandi caderet, ut infra, quoniam geſtantur ſtatuæ, vel intra clerum ſæcularem, vel poſtea, ſeu ante utrumque, abſque unius vel alterius interſecatione.

Atqui religioſi, qui ſtatuas comitantur, non conſiderantur tanquam illi, qui ex præcepto, & obligatione, ſive ex devotione interveniant in proceſſione, ſub pro-
6 pria cruce, & in proprio loco, cum ſimetrico, ſeu hierarchico ordine, de quo *ſub tit. de praeminent. diſcur. 24. & 25 & hoc tit. diſc. praeced.* ſed conſiderantur tanquam miniſtri, & cuſtodes illius ſtatuæ, vel reliquiæ, eo modo quo incedunt, & conſiderantur alias inſignati Canonici Lateranenſes exiſtentes in Eccleſia Sanctæ Genueſiæ Pariſii, quoniam ita occupare dicuntur locum digniorem, etiam ſupra Capitulum Cathedralis, ipſumque Archiepiſcopum, non inde tamen inferri poteſt ad ipſorum religioſorum, vel ſui Ordinis præeminentiam, ut male credit. *VVameſ. lib. 1. conſil. canonic. conſ.* 10. ſed referendum eſt cuidam miniſterio, ſeu famulatui, qui ipſis reliquiis præſtatur, atque ad denotandum, quod ipſi ſunt earum miniſtri, & continui cuſtodes. ut advertitur *ſub tit. de praemin. diſc. 5.* Sive ad oſtendendum, quod illi qui ſtatuam aſſociant, & circumdant, eam conſtruxerunt, vel conſtrui curarunt, eamque dono dederunt Civitati, ſeu cappellæ; Et conſequenter non eſt præeminentia, quæ concernat Religionem, vel Ordinem univerſum, quoniam, ut ſuperius dictum eſt, poſſunt bene ſtare ſimul, ut hanc functionem peragant ſolùm religioſi unius Monaſterii, vel Conventus privative ad alios religioſos, ejuſdem individui, ac ſpecialis Ordinis, qui commorantur in aliis Monaſteriis, vel Conventibus in eadem Civitate.

Ad probandum autem quod hic actus aſſociationis alicujus imaginis, vel reliquiæ, non importet præeminentiam Ordinis eorum, qui hujuſmodi famulatum, vel obſequium præſtent; Dabam practicum exemplum
7 univerſale; quod habemus in laicorum piis Societatibus, & Confraternitatibus, quæ, cum ſacco, aliiſque ſignis, pro eccleſiaſtico ritu, ſub earum vexillis, & cum ordine præcedentiæ inter eaſdem interveniunt, in proceſſionibus, quoniam incedunt ante utrumque clerum, ſæcularem, & regularem, infimum, ſeu minus dignum locum occupantes, & tamen, ſi in ea proceſſione, vel principaliter ad illum effectum, vel acceſſoriè ad pompam, & ornatum geſtetur ſtatua, vel imago, quæ ſit ſub alicujus Confraternitatis cuſtodia, & cultu, & tunc Aliqui ex illis Confratribus eam geſtant in fine proceſſionis, in loco digniori, ſupra clerum ſæcularem; Non tamen dici poteſt, quod illa ſit præeminentia Confraternitatis, dum ea incedit in loco ſuo, ibique ejus corpus repræſentatur; Illi vero ſinguli accidentaliter aliud agunt miniſterium, juxta diſtinctionem inter Capitulum Cathedralis, & aliquos Canonicos ſingulares, qui Epiſcopum peragrantem diœceſim aſſociant de qua *ſub tit. de praeminen. diſc. 27.* cum ſimilibus.

8 Item (magis ad rem) ponderabam praxim, ſeu obſervantiam aliarum ſtatuarum, vel reſpective reliquiarum, quæ in eadem proceſſione, vel in aliis ſimilibus geſtari ſolent, illorum Sanctorum, cujus Inſtituti, ob diverſas Congregationes, vel reformationes exinde ortas plures diverſi Religioſi exiſtant; Et præſertim habemus de Sancto Antonio Ulyſſiponen. qui vulgo, Patavinus nuncupatur, quoniam ipſe fuit primo Canonicus Regularis, à quo Ordine legitimum tranſitum fecit ad illum Minorum tanquam ſtrictiorem, & qui Ordo, juxta ejus hiſtoriam recenſitam *ſupra diſc. 6. & ſub tit. de praeminen. diſc. 11.* in illis primis temporibus, in quibus ipſe Sanctus vixit, erat unicus juxta primævum ſuum Inſtitutum, poſtmodum diviſus in adeo magnum numerum diverſarum Religionum, vel Reformationum, & Congregationum, quarum quælibet eum rectè dicit ſuum, cum inſpecta origine, omnes ſint ejuſdem Ordinis, tanquam plures rivuli, manantes ab eodem fonte, ſeu ſcaturigine; Unde propterea quælibet Religio, vel Congregatio eum repræſentare curat, cum proprio habitu, ut etiam de ipſo fundatore S. Franciſco, aliiſque Sanctis ejuſdem Ordinis faciunt, ac etiam faciunt tot Congregationes Benedictinæ, quæ in habitu, & Inſtituto ſunt inter ſe diverſæ, quoniam omnes agnoſcunt in eorum Patrem, & fundatorem ipſum S. Benedictum, quem in ſtatuis, & imaginibus cum proprio habitu repræſentant, ut *diſc. praeced.* Idemque de S. Auguſtino; Et à quibus regulis, vel Ordinibus Sancti Benedicti, & Sancti Auguſtini, adeo magnus, ac forte omnium major Ordinum, ac Religionum, vel Congregationum numerus manavit, cum ſimilibus, quoniam ſi caſus præbeat, quod unus Ordo, vel una Congregatio, illius Sancti ſolemnitatem agat, vel ſtatuam cum ejus habitu conflet, ac donet, non tamen poſſunt alii, quamvis eumdem Sanctum patrem eorum Ordinis dicere poſſint, in hoc ſe ingerere, dum illa eſt functio particularis, quam quilibet reſpective facit.

Et magis proxime, imo in terminis fortioribus (non diſcedendo ab eadem Civitate, in qua frequentius, quã in qualibet alia Catholici Orbis, ob illius populi nimiam devotionem, & mores, Regularium contentiones, ac ſpirituales æmulationes audiuntur;) Quando 9
de anno 1631. Mons Veſuvius adeo magnam ignis evaporationem fecit, ad ſatisfaciendum illi populo, id tumultuariè de more nimium exoptanti, (neſcio quantum prudenter) proceſſionaliter per Civitatem, aſportatum fuit corpus Beati Jacobi de Marchia, quod integrum, omnibus publice expoſitum in arca vitrea aſſervatur in Eccleſia Sanctæ Mariæ Novæ, ſub cuſtodia Minorum Obſervantium; Ipſam arcam, cum faculis de more, aſſociabant ſolum Religioſi illius Conventus, abſque eo quod ſe ingererent alii, qui morabantur in aliis Conventibus ipſiuſmet individui Ordinis Minorum Obſervantium, qui vulgo dicuntur de familia, ad differentiam aliorum Minorum Obſervantium ſtrictioris Inſtituti, qui vulgo Reformati dicuntur; Et tamen etiam iſti, utpote ejuſdem Ordinis, in eodem Capitulo generali interveniunt, atque coæquale habent jus activæ, & paſſivæ electionis, ideóque potuiſſent prætendere interventum; Quinimo etiam Conventuales, quoniam juxta hiſtoriam recenſitam ſupra *diſc.* 6. licet dictus ſervus Dei, ac etiam Sanctus Bernardinus Senenſis, aliique coætanei fuerint auctores illius reformationis, vel regreſſus ad obſervantiam regulæ, juxta primævum Inſtitutum; Attamen ipſi vixerunt inter Conventuales, vel ſub ipſis, dum adhuc ſequuta non erat illa diviſio, quæ de anno 1517. facta fuit per Leonem X. de qua in ejus Conſtitutione 23. & tamen prorſus improbabilis fuiſſet hujuſmodi aliorum Religioſorum prætenſio.

Tunc autem dicebam, quod univerſus Ordo in genere quamvis ſubdiviſus in diverſas ſpecies, prætendere poſſet coæqualem interventum, quodque unus 10
non poſſit prætendere ſolemnitatis celebrationem privative ad alium, vel alios, quando ſcilicet ageretur de proceſſione, vel alia ſolemnitate, quæ principaliter

Digitized by Google

fieret per Civitatem, & in loco tertio, in honorem illius Sancti, quem, attento primævo Inſtituto, juxta præmiſſa exempla rectè omnes ſubdiviſi Ordines, vel Congregationes, proprium dicere poſſunt; Puta quia (ex. gr.) Civitate unum Sanctum recipiente in tutelarem, pro ſolemnitate receptionis, fieret proceſſio, vel alia functio, ad id principaliter ordinata; Sive ubi ageretur de illa proceſſione, vel functione, quæ fieret ex cauſa canonizationis illius Sancti, cum ſimilibus, quoniam tunc non poſſet unus Ordo, privativè ad alios, id prætendere, niſi Apoſtolica decreta, ſeu privilegia, aut legitima conſuetudo aliàs ſuaderent.

Præterea ex abundanti, ad probandum, quod iſti Ordines eſſent inter ſe diverſi, quodque iſta Sancta, peculiariter cenſenda eſſet potiùs Ordinis Diſcalceatorum; Ponderabatur obſervantia Sedis Apoſtolicæ
11 ſub Clemente VIII. Paulo V. Gregorio XV. & Urbano VIII. occaſione beatificationis, vel conceſſionis cultus, ac facultatis recitandi officium, & miſſam, ſive conceſſionis Indulgentiarum, quod ſolùm Ordini Diſcalceatorum, non autem alteri Indulta conceſſa fuerunt; Ejuſdemque Ordinis tantùm, non autem alterius, ſumptu, cura, ſtudio, & laboribus fabricati fuerunt proceſſus ſuper canonizatione; iſtaque ſequuta fuit.

Deducendo in idem Apoſtolica diplomata ſuper omnimoda hujus Ordinis ſeparatione, ac independentia ab altero ſub proprio Generali, propriiſque Prælatis, adeò ut non dignoſcatur illa dependentia, & antiqua ſubjectio, quæ dignoſcitur in pluribus reformatis Religionibus Ordinis Sancti Franciſci, vel Sancti Auguſtini quamvis deinde tractu temporis eorum formalem ſeparationem Sedes Apoſtolica, ad tollenda ſcandala, vel pro meliori regimine facere opportunum cenſuerit.

In hoc autem propoſito plurium Religionum, quæ de facto, ob Inſtituti diverſitatem, diverſæ ſint, attenta tamen origine, ſeu ſtipite, cenſendæ veniant unica, juxta ſuperiùs enunciata exempla Ordinum Sancti Franciſci, Sancti Auguſtini, & Sancti Benedicti, cum ſimilibus; Occaſione plurium controverſiarum quas frequenter diſputavi, tam in Sacra Congregatione Regularium, quàm in altera Rituum, præſertim circa profeſſionis initia (in quibus frequentiùs per Ro-
12 manæ Curiæ Advocatos hæc negotia pertractari ſolent, dum ſeniores in aliis gravioribus, ac difficilioribus cauſis prophanis occupati, quandoque ea negligunt;) Advertere conſuevi, quod procedendum quoque eſt cum plurium diverſorum caſuum diſtinctione, ſine qua facilis eſt æquivocorum incurſus.

13 Primus enim caſus eſt, ubi contentio ſit inter ipſosmet ejuſdem primævi Inſtituti Profeſſores, ita in diverſas Congregationes, vel Reformationes diviſos, inter quos intrent controverſiæ ſuper jure celebrandi ſolemnitatem alicujus Sancti ejuſdem Ordinis, qui inſpectâ origine, ſit omnibus communis; Sive ſuper jure repræſentandi illius Sancti imaginem, potiùs cum uno, quàm cum altero habitu, juxta ſtultas, & ſcandaloſas controverſias, quas noſtris temporibus, in eadem præſertim Neapolitana Civitate, audivimus, ac vidimus, inter Capuccinos, & Conventuales, vel Obſervantes, & tunc intrant ſuperiùs dicta, quoties Apoſtolica decreta, ſeu legitima locorum conſuetudo aliter non ſuadeat.

Alter controverſiarum caſus eſſe ſolet ille, de quo
14 *ſupra diſc.* 6 ſuper alternativa in jure electionis paſſivæ, ſive in præfecturis, ac prælaturis, inter plures Congregationes, vel Ordines ſociali jure ſub eiſdem Prælatis viventes, ut ibi.

15 Tertius eſt controverſiarum caſus ſuper præcedentiis vel aliis præeminentiis, vel juriſdictionibus juxta caſus de quibus ſuprà *diſc præcedenti*, & in aliis, *& ſub tit. de præeminen. diſc.* 11. & in aliis ibidem.

16 Quartus, ubi contingat diſputari de unitate, vel diverſitate Ordinum, ad effectum liberi tranſitus, concedendi, vel denegandi ab uno ad alium, juxta quæſtionem, de qua *infra diſc.* 37. an ſcilicet liber ſit tranſitus ab Obſervantibus ſtrictioris inſtituti, qui vulgò Reformati dicuntur, ad Obſervantes aliqualiter à rigore primævæ regulæ relaxatos, qui ad differentiam vulgò dicuntur de Familia cum ſimilibus.

Quintus demùm (omiſſis aliis, qui contingere poſſunt) eſt ille, quando ipſi Ordines origine identifici, 17
ſed poſtmodum diviſi, de unitate, vel identitate contendant cum tertio, cum aliis ſcilicet Religionibus, vel Ordinibus juxta caſum de quo agitur *dicto tit. de præmin. diſc.* 15. quia nempè Obſervantes Reformati, ſub eodem Generali, eodemque Capitulo generali viventes, tanquam unicum Ordinem, vel unicam Religionem conſtituentes, uniti in proceſſionibus incedere velint, ſub unica cruce, Ordinis, vel Conventus antiquioris, ut ita Religioſi recentioris Ordinis, vel Conventus præcedentiam habeant ſupra Religioſos aliorum Conventuum intermediorum, atque ut patet ex deductis *dicto diſc.* 25. *de præmin.* iſto caſu quæſtio nulla eſſe ſolet, quando utriuſque Ordinis, vel Conventus Profeſſores, ita ſub unica cruce uniti incedant, tanquam unicum Ordinem, vel Conventum repræſentantes, ſed quando contingat, quod Religioſi unius tantùm Conventus, & non alterius in functione interveniant, ut contingit in defunctorum funeribus, vel in privatis proceſſionibus ex devotione, an ſcilicet Religioſi Conventus, vel Ordinis recentioris, adhuc retineant eundem locum, quem occupant, quando incedunt uniti cum illis Conventus, vel Ordinis antiquioris; Atque pro ejuſdem loci retentione deciſum fuit ex ibi deductis; ideoque ad hujuſmodi diſtinctiones reflectendum eſt, ob notabilem differentiam, quæ viget inter hujuſmodi controverſiarum caſus, & ſine qua diſtinctione, facilis, ac frequens eſt æquivocorum incurſus.

† Videantur ad hanc materiam deducta *in Miſcell. Eccleſ. diſc.* 32.

HISPALEN. HABITUS

Pro RELIGIONE S. DOMINICI

Cum RELIGIOSIS REDEMPTIONIS CAPTIVORUM ALIQUARUM PROVINCIARUM HISPANIÆ.

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Regularium, reſolutus pro Religione S. Dominici.

An una Religio prohibere poſſit Profeſſoribus alterius Religionis, geſtationem proprii habitus, vel conſimilis, ad effectum, ut una diſtinguatur ab altera.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutio cauſæ.*
3 *Qualis dicatur color niger, & qualis brunus.*
4 *Attendi debet uſus loquendi.*
5 *Reformatæ Religiones non ſolent mutare colorem habitus, ſed ſolùm ejus materiam magis rudem, vel formam magis humilem.*
6 *Quod una Religio poſſit prohibere, ne alii Religioſi eumdem habitum aſſumant.*
7 *Clerici non poſſunt uti veſtibus laicalibus, & è contra laici veſtibus clericalibus.*
8 *& 9 De toga Doctorali, qualis ſit, & an Doctores etiam hodie eam deferre poſſint, ſi ex uſu communi denotet potius veſtem clericalem.*
10 *De jure prohibendi ne quis aſſumat proprium cognomen.*

Digitized by Google

11 *De jure ornandi antiqua ſepulchra, aliaque ſimilia faciendi.*

12 *Quod in ſcenis, & ludis non poſſint adhiberi veſtes clericorum, vel religioſorum.*

13 *Quomodo hujuſmodi controverſia decidi debeant.*

DISC. XXI.

1 RELigio Sanctiſſimæ Trinitatis redemptionis captivorum, de qua agitur ſupra *hoc eodem tit. diſc.* 1. pro ejus Inſtituto, utitur generaliter veſtibus albis, tam ſuperioribus, quàm inferioribus, præterquam in aliquibus Hiſpaniarum Provinciis, Aragonenſi ſcilicet, Caſtellæ, & Bethicæ, in quibus antiquiori tempore Profeſſores uti ſolebant veſte inferiori, ſeu interiori alba, alia verò ſuperior, quæ cappa dici ſolet, erat ejuſdam coloris bruni, ſeu *brunel*, qui eſt medius inter nigrum, & rubeum, atque vulgò in Italia, *cane* dicitur, eo modo quo utitur eadem Religio reformata Diſcalceatorum, quæ ex dictis provinciis manavit, ac habet in Urbe Conventum in Eccleſia S. Caroli ad quatuor fontes in Quirinali; Alii verò ejuſdem Religionis Reformati, ſeu Diſcalceati manantes à Provinciis Galliarum, atque in eodem Quirinali ubi proximè Eccleſiam, & Conventum habentes adhibent omnes veſtes, tam inferiores, quàm ſuperiores albas.

Ab aliquo autem tempore, prædictarum trium Provinciarum Profeſſores primævi Inſtituti, ſeu Calceati, cappæ ſeu veſtis ſuperioris colorem mutando, aſſumpſerunt nigrum, identificum cum illo habitu, quem habet Ordo Prædicatorum, ſeu Sancti Dominici, nulla penitùs intercedente differentia, niſi quod geſtant in pectore ſuper veſte alba interiori, ſive ſuper ſcapulari, quandam crucem, quam geſtant omnes hujus Religionis Profeſſores, ſed illa de facili cooperta à cappa, ſeu veſte ſuperiori, frequentiùs apud populum, præſertim in Urbe, aliiſque Italiæ locis, in quibus ignotus eſt hic particularis uſus dictarum Provinciarum, nulla dignoſcitur differentia, adeò ut communi opinione reputentur Ordinis S. Dominici.

Cum itaque occaſione Capituli Generalis celebrati in Urbe, in quo ordinatæ fuerunt hujus Religionis Conſtitutiones enunciatæ ſupra *dicto diſc.* 1. ad Urbem acceſſiſſent plures iſtarum Provinciarum Religioſi, in quorum aliquibus, caſus, vel imprudentia aliqua produxiſſet inconvenientia, exiſtimationi Religionis præjudicialia, apud populum opinantem, quod eſſent Ordinis Dominicani; Hinc proinde ejus Prælati, ut his inconvenientibus in futurum occurrerent, adierunt Sacram Congregationem Regularium, à qua

2 prodiit reſolutio huic Parti favorabilis, ut ſcilicet prohibitioni geſtationis dicti habitus, ejuſque mutationi locus eſſet; Incertus tamen eſt hujus reſolutionis progreſſus, vel exequutio in partibus, cum in Urbe ob diſceſſum dictorum Religioſorum ceſſaſſet occaſio.

In diſputationibus autem deſuper habitis, major quæſtio fuit, potiùs in facto, quàm in jure, ſuper probanti fide cujuſdam indulti Clementis Quarti, quod deducebatur ex parte dictorum Religioſorum, ut adhibere poſſent veſtes bruni coloris, quoniam ex hac

3 parte dicebatur, quod licet ejuſdem Clementis Conſtitutio juxta aliquas impreſſiones in Bullario ita ſimpliciter hujuſmodi facultatem contineret; Nihilominùs recognito originali in regiſtris Apoſtolicis Archivii Vaticani, dicta permiſſio qualificata erat, quando ſcilicet illi accedant ad partes infidelium, pro captivorum redemptione, juxta eorum inſtitutum, ut tunc id agere poſſent honeſtatis cauſa; Et nihilominùs, etiam iſto caſu, dicta Conſtitutio non loquitur de colore nigro, ſed bruno, qui eſt diverſus, atque ſuper hujus verbi, ſeu vocabuli ſignificatione, magna hinc inde fuit colluctatio, cum grammaticorum, ac eruditorum atteſtationibus.

Super hoc autem, ultra generalia, quæ in jure habemus, ſuper communi uſu loquendi, qui attendendus eſt, ac prævalet etiam rigoroſæ ſignificationi grammaticali, ex plenè cumulatis *deciſ.* 135. *par.* 10. *recen.* 4
ac pluries alibi inſinuatos; Ponderabam in ſpecie ego illud potiſſimum hujus veritatis argumentum, quod cum de anno 1590. hic Ordo in iſtis Provinciis reformari cœperit, atque reformatio fuerit approbata per Sedem Apoſtolicam de anno 1599. per Conſtitutionem 62. Clementis VIII. iſti Religioſi, Obſervantes, ſeu Reformati, juxta generalem ſtylum reformationum, non alterandi colorem habitus, ſed ſolùm materiam magis rudem & aſperam, ac etiam formam veſtitus magis humilem, ut comprobat praxis in reformationibus ferè omnium Religionum antiquarum præſertim Sancti Auguſtini, Sancti Franciſci, & Carmelitarum, aſſumpſerunt cappam, quam etiam hodie geſtant, dicti bruni coloris, qui vulgò *brunel*, ſeu *cane* dicitur. 5

Quamvis etenim ex hac parte, deducerentur plures Conſtitutiones Pontificiæ, præſertim Innocentii IV. & Gregorii XI. prohibentes, ne alii Religioſi hunc habitum aſſumere poſſent, quod etiam moderno tempore per Conſtitutiones Pontificias Gregorii XIV. Clementis VIII. & Urbani VIII. in Religionibus Minorum Obſervantium & Capuccinorum diſpoſitum eſt ex relatis *per Rodriq. quæſt. Regular. tom.* 2. *quæſt.* 77. *art.* 4. *Novar. in lucern. Regular. verbo Capuccini nu.* 2. & per alios modernos Morales, qui ut plurimùm, ſcribentes ad cauſæ propriæ defenſionem, in hujuſmodi collectionibus nimium immorantur; Attamen quando hic uſus eſſet antiquus utpotè originatus à dicta moderatione Clementis IV. ac etiam corroboratus à quodam diplomate, quod ſuper eodem ſub nomine Pontificis Pii IV. conceſſum fuit, juxta illius temporis ſtylum, per Cardinalem Pœnitentiarium, antequam prodiret ejuſdem Pii IV. Conſtitutio 53. hujuſmodi facultatum reformativa, tunc nimium dubitari poſſe credebam, quoniam licèt ex hac parte ad Conſtitutionem Clementis IV. reſponderetur modo quo ſuprà; Atqua ad aliud diploma ſub Pio IV. reſponderetur, quod non eſſet Summi Pontificis, ſed Cardinalis Pœnitentiarii non habentis facultatem derogandi Apoſtolicis Conſtitutionibus & privilegiis, ac tollendi jus tertii, quod neque ipſemet Papa tollere vellet, niſi ſpecialiter dicat, profitetur per ejus Regulam *de jur. tert. quæſit. non tollend.* Nihilominùs negari non poteſt, quin ex his reſultaret titulus coloratus bonæ fidei putativus, qui junctus cum obſervantia, magnam habet operationem & conſequenter punctus erat in negatione dictæ obſervantiæ, utpotè in diverſo, non autem in nigro colore, qui à moderno tempore aſſumptus fuit. 6

Ultrà verò præmiſſa, quæ conſiſtebant in nudo facto (ſuper quo pro Curiæ ſtylo, nullæ videntur Advocatorum partes, totæque ſunt cauſæ Patroni;) Scribens ego pro hoc Ordine Prædicatorum, deducebam quoque more Juriſtæ ea, quæ in jure ſtatuta ſunt, ſuper facultate prohibendi aliis illam habitus formam, quæ ab aliquo perſonarum genere ſolùm adhiberi conſuevit ad evitandas confuſiones & ſcandala; Unde propterea habemus, quod clericis prohibitum eſt uti veſtibus laicalibus, & è converſo laicis prohiberi poteſt per Epiſcopum, aliosque Eccleſiaſticos ſuperiores, ne clericorum habitu utantur ad communiter notata per Canoniſtas, præſertim *per Geminian. & Franch. in c. fin. de bigam. in* 6. cum concordantibus relatis *per Bellet. diſq. cleric. tit. de diſciplin. regular.* §. 2. *n.* 22. & *tit. de favor. cleric. real.* §. 5. *n.* 118. & habetur *ſub tit. de juriſdict. diſc.* 93. Ubi de puncto, an Epiſcopus prohibere poſſit laico Doctoratus gradum obtinenti, inceſſum cum ea toga, quam in Urbe, & in Statu Eccleſiaſtico deferunt Doctores, & Profeſſores, in nihilo diſtincti à Canonicis Cathedralium, vel Baſilicarum, vel à 7 8

Digitized by Google

vel à Parochis, aliiſque clericis etiam in ſacris.

Quamvis enim in eo caſu ego ſcribens pro Doctore, more Advocati circa profeſſionis initia, cum hiſtoriis, & cum DD. traditionibus probarem, quod clerici non poſſint uti toga adeò longa cum juxta antiquorum Canonum diſpoſitionem, clericorum veſtes non debeant eſſe nimium breves, ne videantur laici, minuſque nimium longæ, ne tranſeant in luxum to-
9 gæ, ſed ſint veſtes humiles, nempe inter genua & talos, ut praxis docet in Religionibus reformatis, ita regredientibus ad primævum Inſtitutum, ac antiquum incedendi morem, adeò ut clerici à moderno tempore aſſumpſerint hunc uſum togæ, quæ à tempore antiquiſſimo Romanæ Reipublicæ eſt Doctorum & Profeſſorum; ideoque incongruum eſt, ut exemplum debeat ſuffocare exemplar.

Nihilominus (reflectendo ad veritatem, ut ibi advertitur,) credebam, quod Epiſcopus rectè id prohibere poſſet, ex ſola ratione conſuetudinis, quoniam extra Urbem, in qua antiquiſſimus ac verus togæ uſus perſeverat, in aliis Principatibus DD. & Profeſſores ſæculares, vel aliqui officiales & magiſtratus adhibent veſtem brevem more aliorum ſæcularium, vel quandam breviorem togam uſque ad genua, ſub diverſa forma togæ potiùs Senatoriæ, quam Doctoralis, adeo ut antiquæ togæ doctoralis uſum retinere ſolùm videatur Curia Romana, & conſequenter intrat ratio confuſionis, & ſcandali, quoniam ille Doctor, qui incedendo togatus, publicè gereret ea quæ licita ſunt laicis, illicita verò clericis, induceret ſcandalum ordini clericali præjudiciale, cum populus illum reputet clericum; Ut quotidiana praxis docet in Urbe, quod exteri ad eam accedentes, prius quam ſtyli informationem obtineant, ſcandalizari ſolent, inſpiciendo togatos in curribus euntes cum mulieribus, quæ ſint uxor, & filiæ, aliæve conjunctæ, cum ſint puri laici, quos ipſi pro more patriæ, clericos etiam in ſacris reputant.

Ponderabam quoque in idem ea, quæ pluries inſinuata habentur *ſub tit. de præeminent.* ac etiam infra *ſub tit. miſcellan. Eccleſiaſtic.* ſuper jure prohibendi denominationem Capituli, vel Eccleſiæ, ſeu cappellæ,
10 vel congregationis; Ac etiam ut poſſit quis prohibere alteri aſſumptionem ſui cognominis ſeu familiæ, vel inſignium, ex deductis *per Chaſſan. in cathalog. glor. mund. par. 1. conſiderat. 2. n. 21. Rot. apud Cavaler. dec. 549. n. 2. in Ampurien. denominationis Canonicorum 20. Aprilis 1646. coram Melzio* cum aliis, de quibus locis citatis.

Ac etiam à ſimili ſuper facultate renovandi antiqua ſepulchra, vel antiquas inſcriptiones perſonarum alicujus familiæ, juxta caſum, de quo habetur *apud Dunoz. dec. 894.* Ex ea probabili ratione, quod quam-
11 vis nomina ſint ad placitum, ac etiam ad placitum ſint modi veſtiendi; Attamen ubi hæc, & ſimilia, quæ attenta naturali libertate licent, alteri præjudicium inferre poſſunt, rectè peti poteſt eorum prohibitio; ideoque habemus quod prohibitum eſt in ſcænis, ſeu ludis bachanalibus, in quibus mos eſt, extravagantes ac inſolitas veſtes adhibere, ut adhiberi poſſint veſtes reli-
12 gioſorum, & clericorum, ex dicta ratione ſcandali, vel contemptus; Quod tamen pro regionum moribus, ac ſtylis recipiendum videtur, dum apud aliquos exteros Comicos legimus in ſcænis fingi Religioſos, quinimò & Sanctos, ipſumque Patrem æternum, quod ibi nullum præbet ſcandalum, ſed potiùs ædificationem, ita regionis moribus exigentibus; Et tamen in Italia id eſſet nimiùm ſcandaloſum, in tragœdiis, vel comœdiis prophanis, cum ſolùm in merè ſpiritualibus repræſentationibus id nimiùm circumſpectè permittatur.

Et conſequenter, applicando ad rem, cogitabam
13 (reflectendo ad veritatem,) quod in iſta controverſia hæc petitio juſta & conſona eſſet in Urbe, aliiſque partibus, in quibus non habetur uſus dictorum Religioſorum diverſi Ordinis, hunc adeò conſimilem habitum deferentium, & tamen quod dictum inconveniens non adeſſet in illis provinciis, in quibus populus eſt aſſuetus, atque unum Ordinem ab alio benè diſtinguit.

TOLETANA DE VELES

Pro CONSILIO ORDINIS S. JACOBI DE SPATA.

Diſcurſus pro veritate.

In cauſis Regularium, ad quos Judices ſit appellandum, vel habendus recurſus; Et quomodo in cauſis Regularium procedendum ſit præſertim in religionibus militaribus.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *A Decreto viſitationis non datur appellatio ſuſpenſiva, & num. 6.*
3 *In cauſis Regularium appellandum non eſt ad Tribunalia forenſia, ſed illæ cognoſcendæ ſunt intra ipſum Ordinem & † 8.*
4 *Qui dicatur de Ordine ad dictum effectum.*
5 *Quare appelletur ad Rotam, & Tribunalia forenſia in cauſis Religionis Hieroſolymitanæ.*
6 *De concluſione de qua num. 2.*
7 *Qualificatio eligendorum non tollit jus eligendi neque ei præjudicare dicitur.*

DISC. XXII.

ORdines militares S. Jacobi de Calatrava, de Alcantara, & de Spata, per Sedem Apoſtolicam, 1
in perpetuam adminiſtrationem, conceſſi fuerunt Regi Catholico, qui tanquam M. Magiſter, plenam ac omnimodam juriſdictionem per ejus Conſilium, quod ex eorumdem Ordinum militibus, ſeu religioſis conſtitutum eſt, in milites religioſos, ac etiam inſervientes, & quoſcumque alios, qui ſub Ordinum privilegiis, ac obedientia vivunt, exercet, omniaque alia gerit eorumdem Ordinum gubernium & adminiſtrationem concernentia; Cumque præſertim ille S. Jacobi de Spata, in duas ſpecies diviſus eſſet; Unam ſcilicet militum de Juſtitia qui licet ſint profeſſi; Attamen in propriis domibus, in Civitatibus, & locis extra clauſtra, more ſæcularium vivunt, Et alteram ſacerdotum, ſeu cappellanorum, qui in aliquibus Conventibus more aliorum clauſtralium religioſorum vivunt; Atque iſtia, (quibus ex Conſtitutionum Apoſtolicarum, ac privilegiorum præſcripto incumbit exercere curam animarum & miniſtrare ſacramenta in quamplutibus oppidis, ac villis, & locis ad eumdem Ordinem pertinentibus) eædem Conſtitutiones, ſeu privilegia Apoſtolica vel explicitè, vel ex interpretatione deducta ab obſervantia concedant, ut in ſingulis quibuſque Conventibus, ad eos pertineat, religioſos in locum deficientium eligere, ſeu admittere; Compertum verò eſſet per dictum Conſilium Regium (quod figuram cujuſdam Diffinitorii generalis facere videtur) ex relationibus Viſitatorum, quos ipſummet Conſilium deputare ſolet, quod plures abuſus in hujuſmodi Conventibus irrepſiſſent, ille præſertim, admittendi in cappellanos, ſeu religioſas perſonas, quæ, ex defectu literaturæ, vel vitæ, ac morum ad curam animarum & ſacramentorum adminiſtrationem eſſent minùs aptæ, cum notabili illorum populorum præjudicio, & ſcandalo; Hinc proinde, plures edidit ordinationes, illam præſertim, ut in futurum eligi, ſeu admitti non deberent, niſi illi, qui priùs ab ipſo Conſilio, prævio examine circa literaturam, ac informatione circa natales, ac vitam, & mores probati atque

les,& idonei declarati fuerint;Cumque his ordinationibus omnes alij Conventus acquieviſſent; Ille autem de Veles (qui ſupponebatur major, magiſq; conſpicuus) ab eis,præſertim verò à jam dicta,circa reſtrictam libertatem admittendi ad Religionem perſonas ſibi benè viſas,appellaſſet ad Sedem Apoſtolicam, atque appellationis cauſam, juxta conſuetam formam forenſium controverſiarum, obtinuiſſet committi in Rota, per quam ad formam commiſſionis expedita fuit ſolita inhibitio, idcircò ex parte dicti Conſilij Ordinum inſiſtebatur ſuper dictæ inhibitionis moderatione, ſaltem quoad effectum ſuſpenſivum, atque deſuper tanquam Regius Advocatus per ejuſdem Regis miniſtros in Curia conſultus fui;Poſtmodum verò tranſmiſſus ad Curiam quidam procurator ſpecialis, alios adhibuit defenſores, ideoque incertus eſt cauſæ exitus, vel ſtatus.

Dicebatur autem in informationibus tranſmiſſis, ut deberet eſſe locus dictæ moderationi, dum agebatur de decretis factis in viſitatione juxta diſpoſitio-
2 nem S.Concilij Trid.*ſeſſ.24.de reform.c.*10. ob quam, ita communiter firmant DD. ut ab his decretis non detur appellatio ſuſpenſiva ex collectis per *Scacc. de appell.quæſt.17.limit.26.num.1. Barboſ.ad Concil. loco cit.num.2.& ſeſſ.13.de reform.cap.1. num.3. Quarant. in ſumma bullar. verbo Archiepiſcopi auctoritas*, ubi regiſtrata habentur Decreta generalia edita in materia appellationis per Sac. Congregationem Concilij de anno 1600. *Donat. Lainen. in praxi rerum Regular. tom.1.par.2.tit.de appell. tract.10. quæſt.18.*

Quamvis autem de hujus concluſionis applicatione poſſet nimium dubitari, quando ageretur inter ſæculares, ex iis, quæ ad hanc materiam habentur in ſua ſede *ſub tit.de Judiciis,& in annot.ad S. T. C.* Attamen cum ageretur de Religione, credebam quod juſta erat petitio, quoniam nimium pernicioſum eſt inter regulares practicare hanc viam appellandi à proviſionibus ſuperiorum Regularium ad Tribunalia forenſia,
3 ac extra ipſos Ordines, ex ea ratione, quod inter religioſos, potiſſimè verò in concernentibus reformationem diſciplinæ regularis, & ſtatum Religionis in univerſum, ſeu alicujus Provinciæ, procedendum non eſt per apices juris, neque per ordines judiciarios, more litium, & controverſiarum forenſium inter ſæculares, ſed ſummariè, ac ſimpliciter, de bono, & æquo, omnia cognoſcenda ſunt intra ipſum Ordinem.

Sub Ordinis autem nomine, ubi gravamen prætendatur illatum à Superiore Generali, ſeu à M. Magiſtro, vel à Diffinitorio, adeò ut non ſuperſit in Religione alter ſuperior, ad quem ſit recurrendum,
4 tunc veniunt, Vel Cardinalis Protector (in Religionibus, quæ illum habent;) Vel Sacr. Congregatio Epiſcoporum, & Regularium, quæ ad hunc effectum à Sixto V. erecta fuit; Ac etiam quandoque Sac. Congregatio Concilii, ubi ad iſtius mentem emanaſſent proviſiones, quæ prætenduntur gravatoriæ; Vel demùm, ipſemet Pontifex, qui aliquam Congregationem particularem deſuper deputare ſolet, ut de his omnibus actum habetur *per Fagnan. in cap. de Priore à num. 15. uſque ad fin. de appellat.* ubi refert decreta deſuper edita de anno 1650. per Congregationem deputatam.

Et generaliter, ut in cauſis Regularium, ita procedendum ſit, benè firmat *Lapus allegat. 73. n. 4. ubi Adden.lit. M.* qui alios cumulant,ac dixit pluries *Rota* præſertim *apud Celſ. deciſ. 25. numer. 9.* Major etenim reputatur ſubjectio, & obedientia Religioſi erga Abbatem,vel alios ſuperiores Ordinis,quam ſit illa,ad quam tenentur clerici ſæculares erga proprium Epiſcopum; Atque ita omnium Religionum Eccleſiæ Catholicæ obſervantia docet, quoniam alias maximum eſſet inconveniens, ut Capitulo, vel Superiore Generali,aliquas Ordinationes,vel Conſtitutiones faciente pro recto regimine Religionis, ac pro reſtitutione,ſeu reformatione antiquæ obſervantiæ, & diſciplinæ regularis, licitum eſſe deberet ſingulis Religioſis, vel Conventibus, ad Judices ordinarios, ac Tribunalia forenſia appellare, atque cauſas in forma contentioſa ad inſtar privatarum controverſiarum pertractare more ſæcularium.

Quamvis enim frequenter habeamus in Rota diſputatas controverſias concernentes regulares, & 5
præſertim militaris Religionis Sancti Joannis Hieroſolymitani in forma judiciaria, & contentioſa; Attamen id practicatur, inter ſingulos Religioſos ſuper commendarum, ac prioratuum, aliarumque dignitatum, vel beneficiorum pertinentia, poſtquam ejuſdem Religionis conſilium ordinarium, vel completum tanquam Judex primæ, vel ulterioris inſtantiæ judicavit, ut habetur *ſub tit. de beneficiis.*

Sive inter ipſam Religionem, & ſingulos, qui ad habitus ſuſceptionem, ob non benè probata requiſita, admiſſi non fuerunt, ideóque introduxerunt cauſam appellationis, ex deductis *ſub tit. de præeminentiis diſc. 32. & ſeqq.* Non autem circa concernentia ſtatum Religionis in univerſum, ſeu correctionem morum, ac extirpationem abuſuum, & reſtitutionem regularis diſciplinæ.

Ideoque ea, quæ circa appellationem à decretis in viſitatione habentur *apud Scacc. de appell. cap. 17. limit. 26. & Fagnan. in cap. dilectus num. 19.* 6
& ſeqq. de reſcript. an ſcilicet ſint diffinitiva, vel interloquutoria, ac in forma judiciali, vel potiùs extrajudiciali, ac ſummariè procedatur, ſive, an jure ordinario, vel delegato, cum aliis, quæ apud allegatos in propoſito habentur, procedunt poſitis terminis habilibus, interpoſitæ appellationis ad eos,qui legitimi Superiores jam præſupponuntur, adeò ut ſola quæſtio ſit ſuper appellationis effectu, an ſcilicet utrumque ſuſpenſivum, & devolutivum operari debeat, Vel potiùs devolutivum tantum; Verùm de hoc non erat præſens controverſia, cùm ea percuteret ſolùm punctum qualitatis Judicis recurſus, vel appellationis.

Ex hac autem ratione extranea etiam videbantur ea, quæ ſupponebatur deduci ex parte ejuſdem Conventus appellantis, circa dictarum proviſionum in- 7
juſtitiam, ac præjudicialitatem, quod ſcilicet ita ſinguli Conventus privari eſſent jure eligendi, ac admittendi perſonas ad habitum, & ſtatum religioſum, contra formam Conſtitutionum Apoſtolicarum, & contra diuturnam obſervantiam, dum hæc reſpiciebant merita diſputanda coram Judicibus à Papa declarandis.

Verùm diſcurrendo etiam de meritis cauſæ; Adhuc injuſtam, maléque fundatam dicebam hujuſmodi querelam, quoniam dicta proviſio, ſuper prævio examine, & approbatione admittendorum, non tollebat jus eligendi;Vel reſpectivè admittendi, ſed ſolùm concernebat qualificationem perſonarum in genere, ex quibus,in libitu ſingulorum Conventuum poſitum ſit, aliquos præligere,alios autem rejicere; Ideoque nullum juris eligendi,ſeu admittendi præjudicium adeſſe dicitur; Ad inſtar illius juris eligendi ad Magiſtratus,quod antiquitus competebat Populo, vel Senatui Romano,quoniam eligi non poterant, niſi candidati, ſive illi, qui haberent qualitates per leges Reipublicæ præſcriptas.

Ac etiam à ſimili habemus de electione Vicarij ſede vacante,quæ competit Capitulo Cathedralis,quoniam electio eſt libera,ſed ex præſcripto Concilii Tridentini, fieri debet de Doctore,vel licentiato in iure canonico, vel in Theologia ex deductis *ſub tit.de Canonicis, & Capitulo diſcur. 24. & ſeq.* ac etiam infra *in Miſcellan. Eccleſiaſtic. & in annotationibus ad Concil. Tridentin. ſeſſ. 24. de reform.cap. 16.* Atque in Monaſteriis Monialium, electio Abbatiſſæ, ad ipſas

moniales pertinet, ſed ea cadere debet in perſona, quæ certam præſtitam ætatem, certumque monacagii tempus, aliaque requiſita habeat.

Et generaliter in omnibus Religionibus, electio Generalis, vel reſpectivè Provincialis, aliorumque ſuperior um pertinet ad ipſam Religionem, ſeu Provinciam, vel Conventum; Verùm ex ipſius Religionis Conſtitutionibus, vel Apoſtolicis proviſionibus, electio ea fieri non poteſt, niſi in perſonis, quæ certa requiſita habeant; Id etenim non eſt tollere jus, vel libertatem eligendi, ſed ſolùm præſcribere eligendorum qualitatem, ac habilitatem.

Tunc etenim juri eligendi diceretur præjudicari, quando eos, quos Conſilium approbaſſet, Conventus invitus recipere teneretur; Id autem a Conſilio non prætendebatur, ſed ſolùm, ut ab ipſo Conſilio qualificarentur perſonæ, quæ hujuſmodi habitum ſuſcipere cupientes, ab eo idoneæ declararentur, ut benevolus receptores deinde invenire debeant, cum recipientium libertate.

Cum etiam de dicti Conſilii poteſtate non dubitaretur, ut occaſione viſitationis, ſeu alias ex juſta cauſa removere poſſet ab exercitio curæ, & adminiſtratione ſacramentorum, ſeu etiam ab ipſiſmet Conventibus expellere illos Religioſos, quos, vel ratione illiteraturæ minùs idoneos, vel ob vitam, ac mores ſcandaloſos inveniret; Hinc proinde omninò melius, ac ſanius conſilium videbatur, in materia adeò periculoſa curæ animarum, priùs malo occurrere, quàm illud curare; Potiſſimè quia hujuſmodi expulſiones, non abſque ſcandalo ſequi ſolent, dum per eas (ut experientia docet) neque omninò Religionis bono conſulitur, eo quia hujuſmodi vitiatorum converſatio, alios etiam probos, corrumpere, vel alterare ſolet, juxta vulgatum dicterium *morbida ſacta pecus &c.*

Ideoque (cum ſenſu etiam veritatis,) juſtam, ac rationabilem, & propterea omninò approbandam eſſe dicebam hujuſmodi proviſionem; Spectata potiſſimè majeſtate, & qualitate Conſilii, à quo prodiit; Adhuc tamen his non obſtantibus per Congregationem particularem deſuper deputatam reſolutum fuit, ut cauſa remaneret in Rota, ubi pendet, atque incertum eſt; in quo ſtatu reperiatur; Et de aliquibus proviſionibus Religionis Hieroſolymitanæ habetur infra *diſc.* 61.

† QUomodo procedendum veniat in cauſis Regularium, habetur ſupra *diſc.* 1. *hoc tit.* & *in Annot. ad S. C. T. diſc.* 16. & 34. & conſertim deducta *in Miſcell. Eccl. diſc.* 16. Et de militibus Hieroſolymitanis habetur latiùs *hoc eod. tit. diſc.* 61.

NEAPOLITANA MONASTERII

inter MINISTRUM GENERALEM MINORUM

OBSERVANTIUM

ET CARDINALEM PROTECTOREM

EJUSDEM ORDINIS.

Reſponſum pro veritate.

De controverſia juriſdictionali inter Cardinalem Protectorem, & Miniſtrum Generalem Ordinis, ſuper regimine Monaſterii ſubjecti eidem Ordini, ac ſuper facultate deputandi Guardianum, ſeu Prælatum, alioſque Officiales.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*

2 *De poteſtate Miniſtri Generalis Minorum Obſervantium.*

3 *De eodem, & quod habeat juriſdictionem.*

4 *Protectoria non tribuit juriſdictionem.*

5 *Delegatio eſt ſtrictè intelligenda, & non extenditur de perſona ad perſonam.*

6 *Expirat per mortem perſonæ, cui facta eſt delegatio.*

7 *Ad Pontificem pertinet tollere jura uni Religioni, & dare alteri.*

8 *Executoris Apoſtolici juriſdictio, quando duret, vel expiret reſpectivè.*

9 *Non eſt præſumendum in proviſione Apoſtolica præjudicium tertii.*

10 *Iuripatronatus Regio non ſolet derogari.*

11 *Ad materiam regulæ de jure quæſito non tollendo, & quando gratia dicatur de ſui natura præjudicialis.*

† 12 *De facultate deputandi Prælatos Regulares.*

DISC. XXIII.

PRæſuppoſita eadem facti ſerie, de qua ſuper conſtructione, ac exemptione, & regimine inſignis Monaſterii Monialium Sanctæ Claræ Neapolis habetur *ſub tit. de juriſdict. diſc.* 26. ubi de jure viſitandi clauſuram prætenſo per illius Civitatis Archiepiſcopum, ampliſſima exemptione non obſtante; Cum ejuſdem Monaſterii regimen, quod priùs erat ſub Conventualibus, de anno 1568. per Pium V. inſtante Rege Philippo II. conceſſum eſſet Minoribus Obſervantibus, deindeque de anno 1598. Clemens VIII. illud privativè ad Obſervantes, qui dicuntur Reformati, iſtamque mutationem commiſiſſet Cardinali, tunc temporis Ordinis Protectori; Hinc proindè, præſertim ab anno 1620. citra, Cardinalis Protector pro tempore, prætendendo quod dicta delegatio non eſſet perſonalis; ſed directa Protectoriæ, atque non perciperet illum ſolùm actum, ſed haberet tractum ſucceſſivum, ſe ingerere cœpit in deputatione Guardiani, & Confeſſariorum, aliorumque Officialium, privativè ad Miniſtrum Generalem, iſto ex quadam reverentia tolerante, dum caſus præbere conſuevit, ut iſtius adeò magni, & qualificati Ordinis protectionem, habeant Cardinales Pontificum nepotes; Quare circa profeſſionis initia; per eumdem Miniſtrum Generalem P. Joannem de Neapoli (qui niſi immatura morte præventus fuiſſet, multa ejus dignitati, ac prælaturæ à prædeceſſoribus neglecta reſtituiſſet, ut patet etiam ex alio caſu, de quo *ſupra diſc.* 7.) meum deſuper pro veritate conſilium petitum fuit. 1

Reſpondi verò, quod illud maturum deſuper tradi non poterat, niſi priùs, viſis vel auditis juribus, in quibus hanc facultatem fundaret Cardinalis protector, cum deſuper aliquod ſpeciale Indultum Apoſtolicum habere poſſet, ideoque deciſio pendeat ex circumſtantiis facti potiùs quàm ex puncto juris in genere.

Quatenùs verò, aliquod ſpeciale indultum non adeſſet, ut per aliquos ejuſdem Ordinis Religioſos ſupponebatur, atque id fundaretur in dicta delegatione Clementis VIII. facta Cardinali tunc temporis Protectori, tali caſu dicebam, ut probabiliora viderentur jura Miniſtri Generalis ſuper hujus Monaſterii regimine, & adminiſtratione; Tum ex ſpeciali lege fundationis enunciata *dicto diſc.* 26. *de juriſdict.* cujus tempore attento, unicus erat iſte Ordo Minorum, atque unicus Miniſter Generalis, in omnibus pro generali regula, exceptis caſibus limitatis, repræſentatus ab iſto qui ad præſcriptum Conſtitutionis 23. Leonis X. dicitur Miniſter Generalis totius Ordinis Sancti Franciſci; 2

Digitized by Google

ciſci; Unde propterea, ut habetur ſupra *dicto diſc.7.* ex-
ceptis aliquibus Ordinibus, qui habeot Generalē par-
ticularem, ut ſunt Coovenrual es, & Capuecini, huic
ſubjacent omnes adeò diverſi Ordines, vel Congre-
gationes in tam cupioſu numero in partibus ultra-
muntanis.

Tum etiam ex juris regula, vel aſſiſtentia in præce-
3 dentibus quoque pluries ioſinuata, reſpectu ounium
Religionum, qnod ſcilicet Miniſter, vel Prior Genera-
lis, tanquam piimus, ac major Religionia, vel Ordinis
Prælatus, ac director, per univerſam Religionem in
Capitulo generali deputari ſulitus, quando Apoſtolica
auctoritas aliàs non diſponat, habet juriſdictionem in
omnibus ſuæ Religionis Monaſteriis, domibus, ac
perſonis eodem modo, quo Epiſcopus illam habet in
omnibus Eccleſiis, & perſonia eccleſiaſticis ſuæ Diœ-
ceſis juxta deciſiones in præcedentibus allegatas præ-
ſertim *in Tullen. poſt Tambur. de jur. Abbatiſſ. deciſione
15. cum pluribus ſeqq. & in Ulyſſiponen. deciſ. 577. 584.
598. & 618. par. 5. rec.* & in aliis.

Econverſo autem, nullibi in jure hæc aſſiſtentia, ſeu
juriſdictio attributa legitur Cardinali protectori, cui
commiſſa ſolùm eſt protectio, quæ de ſui natura juriſ-
dictionem non importat, ut firmatur *per Rot. deciſ. 34.
n. 5. par. 4. rec. tom. 2.* Aliaque certa eſt juris regula, de
4 qua *ſub tit. de juriſdict. diſc. 1. & ſeqq.* & pleuè in deci-
ſionibus proditis in caſibus ibi enunciatis, quod ſcili-
cet juriſdictio privilegiativa, ubi præſertim prætenda-
tur privativè ad prælatum Ordinarium, non præſumi-
tur, niſi probetur.

Neque obſtare dicebam dictam Apoſtolicam dele-
gationem Clemeotis VIII. Tum quia ejus tenore at-
tento, perſonæ potiùs, quàm officio directa videtur;
5 Ideoque intrat certum juris principium, quod delega-
tio eſt ſtricti juris, ſtrictèque intelligenda, neque datur
extenſio de perſona ad perſonam *in c. ſignificante de
reſcript. & cap. P. & G. de offi io delegat.* cum concor-
dantibus *per Barboſ. in l. 1. art. 1. n. 204. & ſeqq. ff. de
officio delegat. Fagnan. in cap. quoniam de offi io delegati,*
& cooſequenter expiravit per mortem delegati ad tex-
6 tum *in cap. quoniam Abbas, & cap. cum litteris de
offic. delegat.*

Tum clariùs, attenta ſubjecta materia, ſeu cauſa de-
legationis, extra caſum, ſeu punctum controverſiæ,
quoniam, Aliud eſt, an iſtud Monaſterium in ſua Regia
ſuodatione commiſſum regimini, ac juriſdictioni Or-
diois Minorum, qui tunc erat unicus, eſſe debeat poſt
ejuſdem Ordinis diviſionem, potiùs penes unam ejuſ-
dem Religionis ſpeciem, quàm penes alteram, ſive an
eodem regimine jam exiſtente, penes unam ſpeciem,
ab iſta tolli poſſit, ac transferri in alteram; Aliud verò,
firmato jam regimine in una ſpecie, ſeu Ordine, ſuper
ejuſdem regiminis praxi, & exercitio.

Prima enim pars eſt ſolius pontificiæ poteſtatis, tol-
lendi ſcilicet jus uoi, & dandi alteri, ut advertitur *ſub
tit. de præminen. diſc. 11.* ubi de jure oblatiooum obla-
to Conventualibus, & conceſſo Obſervantibus, idque
7 non cadit ſub juriſdictione, vel poteſtate Miniſtri
Generalis, vel aliorum prælatorum Religionis, ut docet
praxis præcedentis tranſlationis hujus regiminis factæ
per pium V. à Conventualibus ad Obſervantes, uode
propterea pontifex circa ejus partes explicandas, vel
exequendas, congruè id commiſit, potiùs illi Cardina-
li, qui erat utriuſque Ordinis protector, quàm alteri,
utpotè magis informato de ſtatu, ac ſtylis utriuſque
Ordinis, & qui magis opportunè, atque cum minori
ſtrepitu, vel ſcandalo id practicare poterat, non autem
exinde inferri poteſt, ut poſt jam exequutam, ac effe-
ctuatam hanc delegationem, in eum tranſlata cenſean-
tur ea, quæ ipſum regimen, ita tranſlatum percutiunt
in futurum cum tractu ſucceſſivo.

In id conferente nimium frequenti, ac recepta con-
cluſione, quam præſertim præ manibus frequentet
habemus in materia beneficiali, vel ſimili, quod juris-
dictio exequutoris Apoſtolici, poſt jam conſummatam
exequutionem, tanquam ex ceſſante cauſa, expirat, ſeu
evaneſcit; Atque eatenùs durationem habere poteſt,
quatenùs res habeat tractum ſucceſſivum, pro cujus,
ipſiuſque exequutionis obſervantia, idem exequutor
adiri valeat, ex iis quæ habentur ex theorica *Innocen.
in cap. pro illorum num. 3. de præben.* cum concordanti-
bus *per Rot. deciſ. 21. & 265. par. 7. rec.* & in ſua materia
ſub tit. de judiciis.

Ideoque ubi etiam admittendum eſſet, quod hæc de-
legatio, ſeu cōmiſſio directa eſſet, potiùs officio, quam 8
perſonæ, etiam cum tractu ſucceſſivo, attamen id per-
cuteret caſum conſervationis hujus Ordinis Reforma-
torum in hoc regimine adverſùs alterum Ordinem Ob-
ſervantium de familia, quando ſpreta Apoſtolica pro-
viſione, vellet antiquus Ordo illud reaſſumere; Secùs
autem extra iſtum caſum, atque in iis quæ concernunt
actus faciendos per eum, qui jam obtinuit effectum
Apoſtolicæ proviſionis exequutioni demandatæ.

Potiſſimè verò, atque pro meo judicio, extra con-
troverſiam, quod utriuſque Ordinis, ſive ejuſdem
ob quemdam diverſum vivendi motum ita diſcretum, 9
unus & idem eſt Miniſter Generalis, unumque &
idem Capitulum Generale, quod eſt utriuſque Ordi-
nis æquè repræſentativum, onde propterea iſta Apo-
ſtolica proviſio directa Cardinali Protectori importa-
tat formalem privationem juriſdictionis ordinariæ, ac
jam competentis, & poſſeſſæ, tam a Miniſtro Generali,
quàm à Capitulo, ipſaque Religione in univerſum,
ac tolleret jus tertij, cujus mentio aliàs facta fuiſſet,
ſi Papa id habuiſſet in animo; Tum ex frequenter in-
ſinuata propoſitione, quod Principum gratiæ, ac pro-
viſiones intelligendæ veniunt ſine præjudicio tertij;
Tum clariùs in Summo Pontifice talem animum ex-
preſſè declarante per ejus regulam *de jur. tert. quæſit.
non tollend.*

Accedente quoque in idem, alia notabili circun-
ſtantia, quod cum iſtud Monaſterium ſit de jurepatro-
natus Regio ex fundatione, & dotatione juxta ſeriem, 10
de qua *dicto diſc. 26. de juriſdict.* atque ex ejuſdem fun-
dationis lege, Monaſterium eſſe debeat ſub regimine
Miniſtri, & Capituli Generalis, idcirco derogatio
ſpecialis neceſſaria fuiſſet, ſtante conſuetudine Papæ
non derogandi Regio juripatronatus, quod propterea
ſpeciali oura dignum eſt, ut in ſua materia *ſub tit. de
jurepatron.*

Tunc etenim dictæ propoſitiones, tam circa regu-
lam de jure tertij quæſito non tollendo, quam circa 11
ſpecialem derogationem jurispatronatus Regij ceſſa-
rent, quando ageretur de Apoſtolica proviſione quæ
pernecеſſe, ſeu in neceſſariam conſequentiam hoc
præjudicium juris tertij, ſeu derogationem dictæ legis
fundamentalis importaret, ex alia recepta concluſio-
ne, de qua *ſub tit. de præminent. diſc. 9* & *ſub tit. de
Regal. diſc. 148.* & alibi frequenter, quod in gratiis de
ſui natura præjudicialibus expreſſa derogatio dictæ re-
gulæ, ſeu mentio juris tertij non requiritur, ſed impli-
citè ſubintelligitur, quando ſcilicet ageretur de dua-
bus omnino diverſis Religionibus, diverſa corpora
conſtituentibus cum diverſo Diffinitorio, ſeu Capitulo
generali diverſoque Miniſtro, ſeu Prælato Generali,
ut verificatur in prima mutatione facta per Pium V.
à Conventualibus ad Obſervantes, quoniam tunc,
diſmembrandum Monaſterium ab una Religione, il-
ludque tribuendo alteri, in neceſſariam conſequen-
tiam venit præjudicium Prælatorum Religionis, à qua
diſmembratio facta eſt, iſtoque caſo diceretur gratia
pernecеſſe, ac de ſui natura præjudicialis; Id autem ad
rem applicabile non erat; Ideoque niſi aliquod ſpecia-
le indultum adeſſet, reſpondi quod omninò probabi-
lius videretur bonum jus Capituli, Miniſtri Generalis;
Verùm, ut dictum eſt, ſuperventa mors dicti nimium
zelantis, ac generoſi Prælati, hujus puncti ulteriorem
proſequutionem impedivit.

Digitized by Google

† CItra facultatem deputandi Guardianum, alioſque Prælatos Regulares, habetur *diſc.* 74. occaſione agendi de puncto, an Commiſſarius Monaſterii dicatur Judex, & Superior Monachorum in eo degentium, *diſc.* 73.

BRIXINEN. JURISDICTIONIS ſeu REGIMINIS MONASTERII

Pro MONASTERIO, ſeu CONSERVATORIO ÆNIPONTI

Cum GENERALI ORDINIS SERVORUM.

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Regularium, reſolutus pro Monaſterio.

Commiſſo regimine Monaſterii Monialium alicui Religioni, ejuſque Prælatis, & Religioſis; An id intelligendum ſit quoad omnimodam juriſdictionem, vel potiùs quoad regimen ſpirituale adminiſtrationis ſacramentorum, & divinorum, alioſque actus particulares.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutiones.*
3 *Quid operetur aſſiſtentia juris.*
4 *De ſubjectione mulierum profitentium aliquod Inſtitutum ſuperiori Generali ejuſdem Ordinis.*
5 *Declaratur de quibus mulieribus intelligatur.*
6 *Limitatio qualificata eſt probanda cum qualitate.*
7 & 8 *De factis circumſtantiis excludentibus applicationem concluſionis, de qua num.* 4.
9 *Actus, qui ſint æquivoci, & referibiles ad alium titulum, non tribuunt jus.*
10 *Quando Monaſteria Monialium non debeant ſtare ſine ſuperiore ac viſitatore.*
11 & 12 *An magis expediat, ut Monaſterium ſit ſub Nuntio Apoſtolico? quàm ſub Ordinario loco.*

DISC. XXIV.

1 CUm Archiduciſſa Anna Catharina de Auſtria in loco Æniponti duo fundaſſet Monaſteria, unum ſcilicet Monialium formale cum clauſura, & alterum ſine clauſura, ſeu potiùs Conſervatorium mulierum, quibus dedit nomen Servarum, iſtudque commiſiſſet ſpirituali regimini Ordinis Servorum Beatæ Mariæ, ex motivo, quod fundatrix, (adhuc non conſcia de exiſtentia hujus Religionis,) dictis mulieribus idem nomen, ſeu titulum attribuiſſet, atque tractu temporis inter hoc ſecundum Monaſterium ſeu Conſervatorium, ejuſque Abbatiſſam, ſeu Prælatiſſam, dictæque Religionis Generalem, ſeu Provincialem aliquæ ortæ eſſent controverſiæ; Monaſterio, ſeu Abbatiſſa prætendente, quod Religioſi huic ſervitio, vel regimini præpoſiti, ingerere ſe non poſſent, niſi in adminiſtratione ſacramentorum, ac divinorum, & in quibusdam aliis actibus particularibus; Econverſo autem prætendente Religione juriſdictionem, ac ſuperioritatem univerſalem.

Hinc introducta cauſa in Sacra Congregatione Regularium, de anno 1669. prodiit reſolutio juxta Monaſterii votum, ut ſcilicet dictæ Religioni, ejuſque
2 Prælatis, jure cujusdam ſpecialis commiſſionis, ea tantùm competerent, quæ in ipſius Monaſterii Conſtitutionibus expreſſa ſunt, eiſque commiſſa fuerunt, reſervata inſpectione ſuper juriſdictione generali, an competeret Epiſcopo jure ordinario, vel delegato; Vel potiùs ea committenda eſſet Nuncio Apoſtolico apud Imperatorem; Et quamvis ſuper hoc etiam puncto poſtea ſcripſerim pro Monaſterio exoptante, ut Nuncio id committeretur, incertum tamen eſt quid exindè ſequutum ſit, cum non audierim ampliùs de cauſa actum.

Quatenùs igitur pertinet ad dictum punctum, qui in forma contentioſa per juris tramites diſputatus fuit inter Monaſterium, & Generalem, ſeu alios Prælatos dictæ Religionis, Dicebam ſcribens pro Monaſterio, etiam cum ſenſu veritatis, quod deciſio controverſiæ pendebat à puncto competentiæ, vel reſpectivè incompetentiæ cauſæ univerſalis, vel aſſiſtentiæ juris in Generali, aliiſque Prælatis, qui in ſua Religione habent juris aſſiſtentiam; Ubi etenim hæc adeſt, tunc fundata dicitur intentio Prælati illam habentis, donec ille, qui exemptionem paſſivam, vel reſpectivè juriſ- 3
dictionem activam privativè prætendit, illam ex privilegio, vel legitima præſcriptione probet, cum iſta ſit virtus ſeu operatio præſumptionis, vel aſſiſtentiæ juris, ut fundet intentionem ejus, qui eam habet abſque alio extrinſecæ probationis fomento, cujus onus transfert in alteram partem, quæ hujus regulæ limitationem prætendat; Ubi verò hæc probatio accedat, quæ certos actus particulares percutiat, tunc ad illos tantùm ejus juriſdictio reſtringitur, firma in reliquis remanente cauſa univerſali ad favorem ejus, qui juris aſſiſtentiam habet, juxta ea, quæ pluries firmata habentur in ſua materia *ſub tit. de juriſdict.* præſertim *diſc.* 1. qui videtur regulator hujuſmodi controverſiarum, cadentium inter Ordinarium, habentem aſſiſtentiam juris ſuper cauſa univerſali intra ſuum territorium, vel ſibi commiſſam univerſitatem, & exemptos, vel Prælatos inferiores præcedentes hujus regulæ generalis particularem limitationem, & habetur etiam in pluribus aliis *diſc. ſeqq. eod. tit. de juriſdict.*

Iſta igitur generali, ac vera theorica præmiſſa, ſeu conſtituta; Quatenùs ad ejus applicationem pertinet, Stantibus Apoſtolicis Conſtitutionibus Innocentij VIII. enunciatis *per Rotam in dec. 566. num. 6. & 17. par. 5. rec.* quæ (ut infra) alia occaſione edita fuit ſuper hoc eodem Monaſterio, ut omnes ſcilicet mulieres, quæ ſub Pinzocherarum, vel Tertiariarum, aut Mantellatarum nomine ſeu vocabulo explicari ſolent, at- 4
que hoc Inſtitutum Servorum Beatæ Mariæ profitentur, ab Ordinariorum juriſdictione, exemptæ, atque ſub immediata Sedis Apoſtolicæ protectione receptæ, ſub regimine, ac juriſdictione hujus Ordinis, ejuſque Generalis, ac Provincialium, aliorumque Prælatorum eſſe deberent; Hinc proinde punctus erat in applicatione, an ſcilicet mulieres viventes in hoc Monaſterio ſeu Conſervatorio, eſſent, necne de hoc genere; Hoc etenim poſito, admittebam, quod ad prædictarum Conſtitutionum normam, regula, ſeu cauſa univerſalis aſſiſteret Generali, aliiſque Prælatis; Secus autem econverſo juxta præmiſſam diſtinctionem.

Ex defectu autem applicationis, cum juſtitiæ fundamento dicta reſolutio prodiit; Quoniam dictæ Conſtitutiones Apoſtolicæ, præſertim illa Innocentij VIII. cum qua proceditur, utpotè omnium aliarum præcedentium innovativa, & confirmativa, loquun- 5
tur de mulieribus viventibus, juxta inſtituta hujus Ordinis, ad normam declarationum, ſeu ordinationum, Martini V. Et conſequenter eſt conceſſio qualificata, intelligenda ad limites qualitatis, juxta axioma, ſuper qualificata limitatione, vel conceſſione non attendenda, niſi ad limites qualitatis, iſtaque juſtificata, ſuper 6
quo plura colligunt *Fontanell. de pact. nupt. clauſ. 5. gloſ. 1. par. 2. nu. 16. cum ſeqq. & Rota dec. 357. num. 24. par. 10. rec.* & paſſim.

Iſta verò qualitas non juſtificabatur, quinimo ejus probatio expreſsè excludebatur, dum iſtæ mulieres vivunt, juxta particulares Conſtitutiones per fundatricem in ipſo limine fundationis ordinatas, atque à 7
Sede Apoſtolica confirmatas, continentes diverſum Inſtitutum; Et quod magis eſt, de tempore quo, tam fundatio, quam Conſtitutiones ſequutæ fuerunt, iſtiſ-

quæ

Digitized by Google

qua mulieribus attributum fuit nomen Servatum B.
Virginis, non habebatur in eo loco noticia hujus Or-
dinis, cujus Profeſſoribus, ob ſuperventam hanc noti-
tiam, fundatrix, regimen ſpirituale committere voluit
dum perneceſſe Sacerdotibus ſæcularibus, vel regu-
laribus committendum erat, ita ex hac ratione ſimili-
tudinis nominis, vel Inſtituti, eos præeligendo, non
autem, quod eſſet Monaſterium fundatum cum hac
regula, vel Inſtituto, adeò ut caderet ſub præfata juris-
dictione, ſeu cauſa univerſali, quam dictæ Apoſtolicæ
Conſtitutiones concedunt; Accedentibus præſertim
8 pluribus facti circunſtantiis fundatricis voluntatem
comprobantibus, ut iſtorum Religioſorum aſſumptio,
ſeu præfectura eſſe deberet manualis, quodque ubi
non benè, ac diligenter ſuum munus explerent, dimit-
ti poſſent, aliique aſſumi, quod de directo repugnat
propriæ, ac nativæ jurisdictioni ordinariæ compe-
tenti Generali, aliiſque Prælatis in Monaſteriis, & do-
mibus ipſius Ordinis, eique ſubjectis.

Atque hinc, de conſequenti, corruere dicebam plu-
res actus jurisdictionales geſtos per Provinciales, alioſ-
que Prælatos Ordinis, cum ita remanerent æquivoci,
9 utpotè referibiles ad dictum manualem titulum depu-
tationis, quoniam niſi ab eis geſti eſſent, perneceſſe,
ac de natura regiminis, & adminiſtrationis, geri de-
buiſſent ab aliis clericis ſæcularibus, vel regularibus,
qui eidem muneri præpoſiti fuiſſent, & conſequenter
fuerunt actus precarii, ſeu famulatorii, qui jus ac
poſſeſſionem non tribuunt.

Major igitur, totaque dubitandi ratio reſtringi vi-
debatur ad ejuſdem Monaſterii prætenſionem ſuper
exemptione à jurisdictione Epiſcopi, contra quem in
10 poſſeſſorio idem Monaſterium curaverat in Rota ob-
tinere favorabiles reſolutiones regiſtratas *par. 5. rec.
decif. 546. & 566.* quaſi quod ita, ne aliàs Monaſterium
remaneret acephalum, & ſine ſuperiore, agnitum fuit
quod Ordinarius ac univerſalis ſuperior eſſet hujus
Ordinis Generalis, vel Provincialis, Verùm iſtud non
videbatur motivum conſiderabile; Tum clariùs, quo-
niam licet Monaſterium prætenderet ex lege funda-
tionis ſaltem implicita, exemptionem ab Ordinario,
non tamen prætendebat ſtare ſine ſuperiore, cum vel-
let agnoſcere in ſuperiorem Nuntium Apoſtolicum
apud Cæſarem, qui pluries Monaſterium viſitaverat,
alioſque jurisdictionis ac ſuperioritatis actus geſ-
ſerat.

Unde propterea quæſtio potiùs reducebatur ad di-
ctum alium punctum inter Nuntium, & Epiſcopum;
11 Et hic non erat juris, ſed facti, quoniam petitio, ut ejus
regimen committeretur potiùs Nuntio, quàm Epiſco-
po, non erat ex fundamento juſtitiæ, vel ex diſpoſitione
juris, cujus aſſiſtentia favore Epiſcopi non contro-
vertebatur; Sed erat ex gratia regulanda à motivis
prudentiæ, quibus attentis, pro gratiæ conceſſione di-
cebam reſpondendum videri, dum ità, non tam ratio-
ne majoris vicinitatis, quæ haberetur potiùs de Nun-
tio, quàm de Epiſcopo; Ac etiam fortiùs, quia occaſio-
ne tranſitus Nuntiorum pro tempore in acceſſu ad
Curiam Imperatoris, vel receſſu frequentiùs Mona-
ſterium adeò qualificatum Viſitatorem habere poteſt,
dum ob diſtantiam, & conſuetam qualitatem Epiſcopi,
fortè nullus, vel nimium rarus eſt caſus ejus acceſſus,
ac viſitationis perſonalis, ſed eam facere ſolet per Mi-
niſtros, & delegatos, ideoque magis congruum eſt,
ut id fiat perſonaliter per Nuntium Sedis Apoſtolicæ,
qui majorem habet auctoritatem, quoniam non ſolùm
habet eamdem poteſtatem, quam Epiſcopus cum illis
de clero & populo ſæculari, ſed etiam alteram cum
regularibus, aliiſque exemptis, quos proinde magis
coercere poteſt.

In idem ponderando ea, quæ in hoc propoſito Mo-
naſteriorum exemptorum ſub jurisdictione ac regi-
12 mine Nuntii Apoſtolici, ut ſubjacere non debeant al-
teri delegatæ jurisdictioni Ordinarii loci, habentur
ſub tit. de jurisdict. diſc. 26. Non tamen ſuper hoc ef-
formari potuit judicium, minuſque conſtanter aſſeve-
rari, quod ita juſtitia exigeret, cum hæc ſit materia gra-
tioſa, & arbitrii, regulanda potius ex legibus pruden-
tialibus, in quibus certa, & determinata regula dari
non poteſt, cum totum pendeat ex facti circunſtantiis
ac præſertim ex temporum contingentiis, ut quotidi-
ana praxis docet.

† AD concernantia Monaſteria Monialium, eo-
rumque regimen conferunt deducta *diſc. 73.*

ANGELOPOLITANA CONVENTUS

Pro PROVINCIA ANGELOPOLITANA

Cum PROVINCIA MESSICANA.

Reſponſum pro veritate,

An, & quando Monaſterium, vel Conventus, dicatur
principale, quod ſtet de per ſe, vel potiùs mem-
brum dependens alterius Monaſterii, cui annexum
ſit, adeò ut in diviſione Provinciæ, quamvis ejus
ſituatio ſit in una Provincia, pertinere cenſeatur ad
aliam Provinciam, in qua ſit Monaſterium princi-
pale, ſeu dominans.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Diſmembratio eſt ſpecies alienationis prohibita.*
3 *Mutato facto, mutandæ ſunt reſolutiones.*
4 & 5 *De materia unionis, ejuſque probatione, ac ef-
fectibus.*
6 *De diſtinctione inter obſervantiam preſcriptivam, &
interpretativam.*
7 *Ex quibus conſtet, an Monaſterium ſit principale, &
de per ſe, vel dependens ab altero, ejuſque mem-
brum. & † 10.*
8 *Quando quis dicatur legatarius, vel exequutor.*
9 *De ratione, ob quam novæ fundationes Conventuum
alicui Conventui dirigantur.*

DISC. XXV.

ALoyſius de Leone Romanus degens in Civitate 1
Antequeræ Indiarum, in ea provincia, quæ
nova Hiſpania nuncupatur, de anno 1557. in ejus
teſtamento quoddam pingue legatum reliquit Con-
ventui Sancti Franciſci Meſſicanæ Civitatis, ad effec-
tum, ut in eadem Civitate, vel in altera Angelorum,
ad electionem Protegis (qui deputatus fuit exequutor
teſtamentarius,) erigeretur Collegium, ſeu domus
ſtudiorum pro 24. alumnis ejuſdem Ordinis ad inſtar
Collegii Sancti Pauli Valliſoletani; quodque ubi
dictus Conventus Sancti Franciſci nollet, vel negli-
geret dictam diſpoſitionem acceptare, ea cenſeretur
facta ad favorem Conventus Sancti Dominici ejuſ-
dem Meſſicanæ Civitatis; Cumque Religioſi Sancti
Franciſci declaraſſent nolle acceptare legatum, ut-
potè ab eorum ſummæ paupertatis Inſtituto prohibi-
tum, illud acceptatum fuit per Conventum Sancti
Dominici, atque facta per Protegem electione in di-
cta Civitate Angelorum, in quodam loco contiguo
Conventui ejuſdem Ordinis, proceſſum fuit ad fun-
dationem, ſub nomine Collegii, de Regio jurepatro-
natus, attributo illius ſuperiori titulo Rectoris, atque
per ſpatium continuatum centum annorum, ſuperior
electus fuit, pro ſtylo hujus Religionis, per Capitolum
ejuſdem Conventus, cujus Sindici & Adminiſtrato-
res, Provinciali in viſitatione rationes reddere conſue-
verunt; Atque ſuperior vocem habuit in Capitulo
provinciali, aliaſque præeminentias, quas aliorum

Digitized by Google

Conventuum Priores, vel Superiores habere ſolent; Cumque de anno 1656. Provincia Meſſicana, ob ejus amplitudinem, & ex aliis juſtis cauſis per Patrem Generalem Ordinis in vim ejus facultatum, Apoſtolica etiam confirmatione accedente, diviſa fuiſſet in duas, antiquam ſcilicet Meſſicanam, & novam Angelopolitanam, cuilibet proprios fines aſſignando, & conſequenter Conventus intra eoſdem fines conſtructos, vel conſtruendos; Ac propterea iſtud Collegium Sancti Pauli, utpotè ſitum in ipſamet Civitate Angelorum, quæ nomen dedit novæ Provinciæ, ſub iſta caderet, recurſum habuit ad eumdem Generalem Conventus Civitatis Meſſicanæ, excitata prætenſione, ut dicta diviſione non obſtante, iſtud Collegium rema-
1 neret in eadem antiqua provincia Meſſicana, tanquam ejus membrum; Quare Generalis deſuper adhibuit votum duorum ex ſenioribus Romanæ Curiæ Advocatis, qui concorditer conſuluerunt quod juſta; beneque fundata eſſet petitio, ideoque ad voti normam, prodiit determinatio; Adversùs quam recurrente nova provincia Angelopolitana, deſuper ex parte ejus Nuntij, ſeu procuratoris ad hunc effectum tranſmiſſi, communicato dicto voto, pro veritate conſultus fui.

Per Conſulentes autem, firmato præſuppoſito, quod ob teſtatoris diſpoſitionem directam Conventui Meſſicano pro fundatione Collegij, iſtud quamvis materialiter in diverſa Civitate, pro majori forſan commoditate fundatum, cenſendum eſſet membrum ejuſdem Conventus, ſub cujus adminiſtratione Collegium fuerit; Hinc de conſequenti concludebant, ut illud remaneret in eadem provincia antiqua, de qua erat Conventus principalis, dicta diviſione non obſtante ex defectu poteſtatis Generalis, dum id importaret formalem diſmembrationem, quæ in jure repu-
2 tatur ſpecies veræ alienationis cadentis *ſub extravag. Ambitioſæ de reb. Eccleſiæ non alienand.* juxta auctoritates, ac deciſiones, quas deſuper habemus, plenè in eodem voto cumulatas, de quibus in ſua materia *ſub tit. de alienat. & contract. prohibit. diſc.* 1. & in aliis.

Quinimo quod adeſſet etiam defectus voluntatis; Tum ex juris regula, ut voluntas metienda ſit à poteſtate, ultra quam præſumenda non ſit; Tum etiam ob expreſſam declarationem ejuſdem Generalis; qui diviſionem fecerat, ut tanquam ignarus hujus circumſtantiæ, id in animo non habuerit; Potiſſimè verò ſtante etiam præcepto teſtatoris adjecto pro lege fundationis in capitulationibus initis inter Proregem executorem, etiam nomine Regis patroni, & procuratorem dicti Conventus, ut ſtatum Collegij alterare non poſſet ſub pœna caducitatis ad ejuſdem Regis favorem, vel diſpoſitionem.

Quando ſubſiſteret dictum præſuppoſitum, quod iſtud Collegium eſſet membrum dicti Conventus; Reſpondi, quod ego quoque in eamdem devenirem ſententiam, cum hoc poſitu, ſupraſcriptæ conſequen-
3 tiæ exindè reſultantes de plano procederent; Advertebam verò, quod clara fallacia conſiſteret in dicto facti præſuppoſito, quo ceſſante, vel variato, judicium quoque variandum eſt, ut benè præſertim advertitur *per Rotam deciſ. 378. num. 1 par. 11. rec.* & habetur *ſub tit. de judic. in relat. & praxi Curiæ*; in Rubrica; in qua agitur de Rotæ Romanæ Auditorio, occaſione agendi, de ejuſdem, aliorumque Tribunalium ſtylo variandi in reſolutionibus.

In facto ſiquidem, nulla accedebat hujus præſuppoſitæ annexionis, vel ſubjectivæ unionis probatio, adeo ut iſtud Collegium dicendum eſſet membrum, ſeu de menſa dicti Conventus, idque de jure non præſumitur, cum unio ſubjectiva reputetur odioſa, juxta ea, quæ in ſpecie Eccleſiarum, vel Conventuum dependentium, nec ne ab alio Monaſterio, vel Conventu, habentur *ſub tit. de paroch. diſc.* 10. & 12. & 35. ac etiam
4 pluries *ſub tit. de benefic.* Ibique advertitur, quod non omnis actus, qui aliquam ſuperioritatem, vel reſpectivè ſubjectionem importet, hunc effectum producit cum protectioni, vel patronatui, ſeu tributo, aut cenſuationi id referri poſſit juxta auctoritates, ac deciſiones ibi relatas, quas in hoc reſponſo quoque cumulabam.

Clarius verò, quia neque aliquod hujus ſubjectionis argumentum accedebat, ſed multa in contrarium urgebant, hujuſmodi ſubjectivam annexionem, ſeu dependentiam excludentium; Ut enim pluries adver- 5
titur in dicta ſua materia *ſub tit. de benefic.* ac etiam habetur *ſub tit. de præeminen. diſc.* 7. ubi ſormiter agitur de materia unionis, ejuſque pluribus ſpeciebus inter ſe omnino diverſis; Inter alios ſubjectivæ unionis, vel annexionis effectus; ille eſt præcipuus, ut res unita priorem eſſentiam, ipſumque nomen amittat; atque efficiatur prædium rei dominantis, cui facta eſt unio, & cui de conſequenti pertinet omnimoda adminiſtratio, quam de reliquis bonis, ac prædiis habet, adeo ut ille ſuperior, qui in hujuſmodi membris ſeu grangiis deputatur, non mereatur nomen Prælati, neque ejus prærogativas, ac præeminentias habeat, ſed potius reputetur vicarius, ſeu miniſter deputatus ad nudum exercitium facti, juxta ea quæ de vicariis Eccleſiarum parochialium unitarum alicui Capitulo, vel Univerſitati, vel alienì Dignitati, habentur in præfatis ſuis ſedibus, *de benefic. & de paroch.*

Contrarium etenim, in omnibus docebat adeo diu- 6
turna, & continuata, obſervantia unius ſæculi, ab ipſo limine fundationis, quæ obſervantia adeo antiqua dici poteſt etiam præſcriptiva juris alterì, multo magis, extra omnem controverſiam, illam attendendo tanquam interpretativam juris dubij, juxta pluries enunciatam diſtinctionem (qua fortè nil in foro frequentius,) inter obſervantiam præſcriptivam, & interpretativam, ut illa odioſa ſit, atque rigoroſa præſcriptionis requiſita exigat, iſta verò ſit favorabilis, dictoque rigori non ſubjaceat.

Certum enim erat in facto, quod iſtud Collegium, cum omnimoda independentia à præfato Conventu, proprium elegerat Rectorem, ſeu Prælatum, qui vo- 7
tum in Capitulo provinciali, aliaſque omnes prærogativas, ſeu præeminentias habuit, ad inſtar aliorum Priorum, & Prælatorum, abſque aliqua differentia, illeque eodem modo, quo alij ſuperiores Conventuum formalium, juxta hujus Religionis Inſtitutum, eligi conſuevit per ejuſdem Capitulum Conventuale, abſque participatione, vel confirmatione dicti alterius Conventus Meſſicani, à quo cum omnimoda independētia, bona propria ejus ſindici adminiſtrarunt, atq; rationes directè reddiderunt Provinciali in viſitatione eo modo quo alij Conventus principales, ac independentes, unde propterea videbatur, quod verſaremur in claris.

Ponderando quoque eam notabilem circunſtantiam diverſitatis naturæ quod ſcilicet dictus Conventus Meſſicanus eſſet liber; iſte autem ex ordinatione fundatoris, ac legibus fundationis, eſſet de Regio jurepatronatus; Ac etiam ponderando nimiam diſtantiam inter unam & alteram Civitatem, quoniam ſi in animo habuiſſet fundandi iſtud Collegium ad uſum ſtudiorum tanquam membrum, ſeu pars dicti Conventus principalis, probabiliter hæc fundatio ſequuta eſſet in eadem Civitate, vel in alio adjacenti loco, ut ita promptius, ac melius Prælatus Conventus principalis, alijque adminiſtratores, hujus membri regimini, ac adminiſtrationi vacare poſſent, atque invigilare; an ſtudia benè dirigerentur, nec ne, Quamvis enim praxis doceat, quod aliqua Monaſteria, grangias, ſeu membra dependentia poſſideant etiam in partibus remotis, & cum notabili diſtantia, attamen id frequentius provenit ex accidenti, ratione unionis, vel conceſſionis poſtmodum ſequutæ, ſecus autem, dum agebatur de nova conſtructione juxta præmiſſam facti ſeriem, ob omnimodam inveriſimilitudinem; ideoque licet iſtud non eſſet argumentum univocum, & concludens per neceſſe attamen junctum cum tot aliis videbatur nimiū efficax.

Dependentiæ,

Digitized by Google

Dependentiæ autem prætenſio deducebatur ſolum ex eo, quod fundatoris diſpoſitio directa eſſet ad ipſum Conventum Meſſicanum, ejuſque Religioſos, quòdque iidem cum Prorege conventiones, ſeu capitulationes ſuper dicta fundatione iniiſſent; Verùm dicebam, quod id nil concluderet, quoniam cum nullum dictæ diſpoſitionis emolumentum cedere deberet ad commodùm ipſius Conventus, cui diſpoſitio directa erat; Quinimo id expreſsè prohibitum eſſet, ut ſcilicet omnes effectus per teſtatorem deſtinati in hunc præciſum uſum erogari deberent, neque aliis applicari
8 poſſent; Hinc proindè advertebam intrare concluſionem, de qua cæteris relatis *apud Gregor. deciſ. 544. & Add. ad deciſionem 25 par. 3. rec.* & in ſua materia *ſub tit. de legatis*, quod ſcilicet in hoc diſtinguitur legatarius ab exequutore teſtamentario, quod quando totum id, quod relinquitur, erogandum eſt in opus deſtinatum, abſque eo quod aliquod emolumentum cedat ad commodum ejus, cui legatum directum eſt, tunc id non importat legatum, neque ille dici poteſt legatarius, ſed nudus exequutor; Et hic erat caſus.

Dictæque commiſſæ exequutionis congrua ratio aderat, quod ſcilicèt circa illa tempora fundationis, in quibus Religio in iis partibus adeò propagata non erat, ſed modici aderant Conventus quorum primus,
9 ac major erat iſte Meſſicanæ metropoliticæ Civitatis; Idcircò rationabiliter, ac prudenter ei directa fuit diſpoſitio cum in omnibus penè Religionibus in aliqua provincia, vel regione introductis, atque tractu temporis dilatatis, iſte fuerit ſtylus, fundandi ſcilicet primum locum in Metropolitica, ſeu magna Civitate, atque ab eo tanquam ſcaturigine, ſeu fonte prodierunt alii Conventus, magnam Provinciam conſtituentes, ideoque meritò ad hunc effectum huic Conventui diſpoſitio directa fuit; Atque juxta præmiſſa credo quod prodierit reſolutio, ut comprobant ea quæ habentur deducta *ſupra diſc.* 12. occaſione electionis Provincialis hujus provinciæ Angelopolitanæ, ubi habetur mentio iſtius Conventus, ſeu Collegii.

† QUando Monaſterium dicatur dependens ab alio, vel potiùs ſtet de per ſe, nullibi occaſio dedit poſtmodum diſputare; Videri tamen poterunt deducta *in Supplemento ſub tit. de Regal. diſc.* 165.

TUDERTINA COLLECTARUM

Pro CIVITATE TUDERTINA

Cum MONASTERIO MONIALIUM S. MARGHERITÆ.

Caſus diſputatus in Congregatione Boni Regiminis, reſolutus pro Civitate.

De eadem materia, quando ſcilicet unum Monaſterium ab altero dependens dicatur, ejuſque membrum ſit, præſertim ad effectum communicationis exemptionum, & privilegiorum, quibus gaudet ipſum Monaſterium principale.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Monaſterium alteri unitum, efficitur illius membrum, ac prædium.*
3 *De effectibus ex iſta unione, vel dependentia reſultantibus.*
4 *Quare in Statu Eccleſiaſtico etiam clerici ſæculares, & regulares oneribus ſubjaceant.*
5 *An mendicantes per veritatem ſubjaceant oneribus gabellarum.*
6 *Congregationes Benedictinæ non ſunt magis exemptæ, quam aliæ Religiones, ſed quomodo onera ſolvant.*
7 *Onera Cameralia non ſolvuntur Communitati, ſed directè Cameræ Apoſtolicæ.*
8 *De Compoſitione dictarum Congregationum Benedictinarum.*
9 *Non capit bona quæſita poſt compoſitionem.*
10 *De regula* ne no plus juris &c.
11 *Pro eiſdem bonis duplicatum onus non eſt ſolvendum.*
12 *Non dantur franchitiæ privilegiativæ in Statu Eccleſiaſtico.*
13 *In quo conſiſtat Judicantis, vel Conſulentis peritia.*

DISC. XXVI.

CUm Benedictinæ Congregationes, ob compoſitionem initam cum Camera Apoſtolica, quæ notabilem ſolvunt contributionem inter ipſas pro viribus, ſeu pro modo facultatum repartitam, non ſub- 1
jaceant collectis, quæ per Communitates imponi ſolent, pro ſolutione onerum cameralium; Atque Monaſterium Monialium Sanctæ Margheritæ hujus Tudertinæ Civitatis viveret ſub aliquo regimine, ac directione Monaſterij Sancti Pauli Urbis Congregationis Caſſinenſis, ex eo quod Moniales eamdem Sancti Benedicti regulam profitentur; Hinc proindè, Civitatis Adminiſtratoribus de more negligentibus, vel adeò ſubtiliter non perſcrutantibus iſtius Monaſterij bona, ea per aliquod tempus à collectis exempta fuerunt, cum hoc præſuppoſito, quod tanquam membrum præfati Monaſterij Sancti Pauli, eadem exemptione gauderet; Verùm ad hunc errorem tractu temporis Communitate advertente, eaque hujus Monaſterij bona collectare volente, orta deſuper controverſia in Congregatione boni Regiminis, prodiit reſolutio Civitati favorabilis, in repropoſitione confirmata, neque quod ſciam, hucuſque cauſa alium progreſſum habuit, unde propterea, credo quod Monaſterium acquieverit, vel ſe concordaverit.

In diſputationibus autem deſuper habitis, Scriben-
tes pro Monaſterio (cui quoque ipſum Monaſterium 2
principale Sancti Pauli adhærebat,) immorabantur in generalitatibus inſinuatis *diſc. præcedenti*, quod ſcilicet Monaſterium unitum alteri Monaſterio majori, dicitur ejus membrum, vel pars, quinimo reputatur ejus prædium, & conſequenter dicebant, quod de plano intraret conſequentia, ut omnia privilegia, & exemptiones capitis, competerent etiam membris plenè hanc annexionem, ac ſubjectivam dependentiam curando probare cum pluribus adminiculis, & argumentis, ſuper quorum ſingulis, pro ſtylo moderno, longiſſimas retexebant allegationes, deductas præſertim ex deciſionibus editis *in Senogallien. Parochialis*, de qua *ſub tit. de paroch. diſc.* 12. & *in Sancti Severini parochialis, vel juriſdictionis*, de qua *ſub tit. de juriſdict. diſc.* 15.

Scribens ego pro Civitate, advertebam, quod quidquid eſſet de præmiſſis, in ſuis caſibus, vel ad illos effectus, pro quibus agi ſolet de natura unionis, vel dependentiæ unius Monaſterij ab altero, juxta inſinuata *diſc. præcedenti*, ad effectum ſcilicet prælaturæ contradiſtinctæ, necne, & quando unum, vel potiùs
duo Monaſteria dicantur juxta conſiderationes, de 3
quibus *in Eugubina Abbatiæ ſub tit. de præmin. diſc.* 36. ubi occaſione agendi de prælaturis Monaſteriorum debitis nationalibus, agitur de hoc puncto, ad effectum videndi, quinam dicantur cives, ſeu nationales &c. Sive ad effectum aliorum privilegiorum, & præeminentiarum, imò etiam ad hunc effectum exemptionis à gabellis, & collectis, quibus etiam clerici
tam ſæculares, quàm regulares in Statu Eccleſiaſtico 4
frequentiùs eſſe ſolent ſubjecti, ex rationibus ponderatis *ſub tit. de Regalibus diſc.* 55. & 56.

Ubi etiam *diſc.* 57. agitur, an poſita ſubjectione Regularium ſolvendi gabellas pro carne, & vino, aliiſque victualibus, comprehendantur illi Religioſi Mendicantes, qui eleemoſynaliter, atque ex vera oſtiaria

Digitized by Google

mendicitate vivunt, cum ſimilibus, in quibus eadem intrat ratio, ut ſcilicet de natura, vel privilegio capitis participent etiam membra.

Attamen omnia hæc extranea eſſe dicebam à caſu
6 controverſiæ, adeo ut ea, quæ cum copioſis allegationibus deducebantur, ad hujus dependentiæ, vel annexionis probationem, inanem chartarum repletionem, inanemque laborem continerent; Siquidem ipſum principale Monaſterium S. Pauli, pro ejus bonis, ac membris, nullum habet privilegium exemptionis ab oneribus cameralibus, eaque de facto ſolvit, atque ſola diverſitas eſt in modo ſolvendi, quod ſcilicet alias Religiones, quæ ſe non concordarunt cum Camera, eadem onera ſolvunt Communitatibus locorum, in quibus bona ſita ſunt, non ex jure collectandi, quod ipſis Communitatibus laicalibus competat, quoniam eis abſque dubio eccleſiaſtici non ſubjacent, niſi quando ita per Papam demandetur citra directam violationem immunitatis eccleſiaſticæ ex rationibus de quibus
7 *dicto diſc. 55. de Regal.* ſed quia ut advertitur *eodem tit. de Regal. diſc. 92. & ſub tit. de ſervit. 35.* & ſæpius, hæc onera directè, ac immediatè ſolvuntur Papæ tanquam prædiorum tributa, ſeu decimæ; Communitates verò ejuſdem Papæ nomine hoc exactionis miniſterium explicant.

Eatenus verò, prædia, & bona iſtius Monaſterij,
8 omniumque Congregationum S. Benedicti à Communitatum collectis exempta ſunt, quatenus mediante dicta compoſitione, directè eadem onera ſolvunt Cameræ in quadam annua ſumma, pro modo facultatum, ſeu per æs, & libram, inter ipſas Congregationes in genere, ac reſpectivè inter cujus libet Congregationis Monaſteria, eorumque membra repartita; Adeout illa bona, quæ poſt dictam compoſitionem ab aliquibus Monaſteriis acquiſita fuerit, è manibus eorum, qui
9 hæc onera ſolvebant ſub Communitatum collectis, adhuc ſub eiſdem collectis perſeverent, utpotè ſub dicta compoſitione non comprehenſa, juxta determinationem Congregationis boni Regiminis ad praxim redactam.

Hinc proinde dicebam, quod vis non erat in privi-
10 legiis, & an ea, quæ ſunt conceſſa Monaſterio principali, conveniant etiam membris, ſeu granciis, aliiſque dependentiis, quoniam ipſum Monaſterium principale in hoc nullum habet privilegium, quod propterea ejus membris communicare non poteſt, ex vulgati axiomate *nemo plus juris &c.* ac etiam quia acceſſorium regulatum à ſuo principali, plus obtinere non poteſt, quam illud habeat; Sed punctus erat, an prædia, aliſque bona hujus Monaſterij monialium de tempore repartitionis factæ inter iſtas Congregationes, ac ſingula Monaſteria reſpectivè, pro ſolutione ſummæ compoſitæ, poſita eſſent in libro ſeu cataſtro bonorum Monaſterij S. Pauli, adeo ut de facto ſupportarent, necne hæc onera; Si enim poſita erant in dicta repartitione, tunc admittebam, quod Communitatis petitio juſta non eſ-
11 ſet, cum pro eadem re idem duplicatum onus ſolvi non debeat, quamvis de facto Moniales nihil ſolverent, quoniam earum loco ſolutionem facere potuit Monaſterium principale ad ſublevandum iſtud ſuum membrum, quod alias de proprio ſubſtentare deberet, quatenus eſſet tale, ut ſupponebatur.

Ubi verò hæc circunſtantia in facto non verificaretur, & tunc (etiam cum ſenſu veritatis) dicebam quod manifeſta eſſet juſtitia Civitatis, quoniam alias eſſet dare hujuſmodi bonorum omnimodam exemptionem ſeu franchitiam mere privilegiativam, quæ hodiè in Statu Eccleſiaſtico non datur ob Conſtitutiones Apoſtolicas, quarumcumque exemptionum revocatorias, illis exceptis, quæ ex cauſa merè onero-
12 ſa, & correſpectiva conceſſæ ſunt, ex deductis pluries *ſub tit. de Regal.* ad hanc materiam collectarum, & gabellarum præſertim *diſc. 47.* Iſtique videbantur proprij, ac præciſi hujus controverſiæ termini, quoniam ubi diſpoſitio certum effectum reſpicit, ille attendendus eſt, non curatis verborum formalitatibus, vel Juriſtarum generalibus propoſitionibus; Et conſequenter, extranea ſeu evagatoria erant ea, quæ deducebantur hinc inde ſuper hujus Monaſterij ſubjectione, ac dependentia, & an verè dicendum eſſet membrum, necne, quoniam ſive eſſet, ſive non, effectus erat idem.

Hinc proindè docemur, quod Judicantis, vel Con- 13
ſulentis peritia, vel doctrina, non conſiſtit in evagatoriis concluſionum, & auctoritatum conſarcinationibus, ſed in percutiendo punctum præciſum, congrueque applicando activa paſſivis, & quo brevius, eo melius.

PORTUGALIEN. DIVISIONIS PROVINCIÆ

Pro EJUSDEM PROVINCIÆ RELIGIOSIS DESIDERANTIBUS UNITATEM

Cum DESIDERANTIBUS DIVISIONEM.

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Regularium, reſolutus pro unitate.

An, & quando locus eſſe debeat diviſioni alicujus Provinciæ Regularis, necne.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Principi eſt replicandum, neque ad exequutionem deveniendum eſt, ſed ſuperſedendum, ubi mandata ſint alteri præjudicialia.*
3 *Reſolutio.*
4 *De materia diſmembrationis, ac diviſionis, novaque erectionis. & † 10.*
5 *Diviſio provinciarum fieri poteſt ex cauſa per Generalem.*
6 *De rationibus, ob quas ad diviſionem non erat procedendum.*
7 *Parvi Conventus, vel parva provincia improbantur, & quare.*
8 *Novitates regulariter pernicioſa, & non laudabiles,*
9 *Quomodo in hujuſmodi controverſiis procedendum ſit.*

DISC. XXVII.

IN Regno Portugalliæ, ab annis 170. circiter, erecta
fuit quædam Congregatio Minorum ſtrictioris ob- 1
ſervantiæ, nuncupata Diſcalceatorum pietatis, quæ tractu temporis, dilata fuit in 38. Conventus, unicam Provinciam in toto Regno conſtituentes; Cum autem, (ut frequenter contingit) inter aliquas ejuſdem Regni contratas, ſeu nationes, aliquæ factionariæ æmulationes exortæ eſſent; Hinc proinde, illa natio, ſeu pars, quæ minorem Religioſorum numerum habebat, cum præſuppoſito amplitudinis Provinciæ, quam ſingulis annis Miniſter Provincialis pedeſter, juxta inſtitutum, peragrari, ac viſitare non poſſet, præſuppoſito etiam omnium conſenſu, de anno 1668. obtinuit à Sacra Congregatione Regularium, ut in quas, pro Regionum, ſeu contratarum qualitate, dividi deberet; Atque ad normam reſolutionis, expeditæ fuerunt literæ Apoſtolicæ in forma brevis, directæ Miniſtro Generali Ordinis, ut veris exiſtentibus narratis, pro ejus conſcientia, & arbitrio, ad diviſionem deveniret, Cumque id perveniſſet ad notitiam aliorum Religioſorum, qui unitatem deſiderabant, illique apud Generalem, dictarum literarum exequutioni ſe oppoſuiſſent, unde propterea idem Generalis abſtinuit, ad hoc ut eamdem Congregationem recurſus haberetur.

Ita prudenter practicando propoſitionem inſinna-

ram

tam præſertim *diſc.* 148. *de Regal.*; quod ſcilicet Magiſtratus, cui Principis, vel alterius ſuperioris mandatorum, ſeu proviſionum exequutio commiſſa eſt, ad
2 eam facilis, ac promptus eſſe non debet, quoties ex intereſſatorum oppoſitionibus, vel ex aliis juſtis cauſis, agnoſcat ſuperſedendum eſſe, eumdemque Principem, vel Superiorem conſulendum; Hinc proinde delata cauſa ad eamdem Sacram Congregationem, de anno 1670. recedendo à reſolutis, pro unitatis continuatione reſponſum fuit.

Pro dicta unitate ſcribens, adhibebam eos terminos, qui deducti habentur *ſub tit. de praemin. diſc.* 6. in materia diviſionis, vel diſmembrationis diœceſum,
3 cum novæ Cathedralis erectione, juxta plura ibi deducta exempla; Ac etiam in idem adhibebam eoſdem terminos, quos habemus in materia diviſionis, vel diſmembrationis Eccleſiarum Parochialium *ſub tit. de Paroch. diſc.* 33. *& ſeqq.* quod ſ. regulariter diviſio, ſeu diſmembratio, dicitur prohibita alienatio, quæ cadit etiam ſub diſpoſitione *extravag. Ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alien.* & conſequenter exigit, non ſolum ſolemnitates, conſiſtentes in beneplacito Apoſtolico,
4 & in conſenſu intereſſatorum, ſed etiam juſtam cauſam neceſſitatis, cui alias oportune provideri non poſſit, quodque verificentur duo eſſentialia extrema, ſeu requiſita; Primò nempe, ut antiquæ Eccleſiæ, ſeu Provinciæ dignitas per hujuſmodi diſmembrationem, ſeu diviſionem non vileſcat, ſed in ſuo congruo, ac decenti ſtatu remaneat; Et ſecundo ut novum corpus filiale, juxta debitam decentiam, conſtitui valeat, ne alias eadem vilipendij ratio intret, ut etiam advertitur in notis *ad S. C. T.*

Ubi etenim dicta juſta cauſa neceſſitatis urgeat, dictaque extrema, ſeu requiſita verificentur, tunc admittebam, ut etiam cum auctoritate Miniſtri Genera-
5 lis, ad hanc diviſionem Provinciarum procedi valeat, Imo ubi neceſſitas, vel boni regiminis ratio exigat, id fieri debeat ex deductis *per Paſqualig. reſolut. moral.* 141. *Rot. dec.* 279. *num.* 9. *&* 10. *par.* 11. *rec.* Taliſque eſt praxis, ut præſertim habetur ſupra *in Angelopolitana diſc.* 25. ex eadem ratione, de qua in propoſito erectionis novarum Cathedralium, vel novarum Parochialium, locis ſupracitatis, quod ſcilicet omnia principia ſunt debilia, & exigua, unde propterea, Provincias, vel diœceſes, ex materialium finium amplitudine, conſtituere oportet; Tractu verò temporis, populo, vel numero Religioſorum, & Conventus excreſcente, adeo ut unus Prælatus, vel Superior non de facili ſupplere poſſit, unde detrimentum reſultet ſubditorum, vel diſciplinæ regularis, tunc oportunum eſt, ac laudabile, ad hujuſmodi diviſiones devenire, quando alias commode conſuli non poteſt.

Applicando autem ad rem; Omnia dicta requiſita
6 in facto ceſſare videbantur, unde propterea (etiam cum ſenſu veritatis per Sacram Congregationem quoque agnitæ) dicebam, ut hujuſmodi diviſioni locus non eſſet; Tum quia ceſſabat præſuppoſitum inconveniens, quod Provincialis ſtatutis temporibus univerſam Provinciam perſonaliter viſitare non poſſet, dum ex parte deſiderantium unitatem docebatur quod id ſemper ſequutum eſſet; Tum etiam quia, cum numerus Conventuum, ac reſpective Religioſorum, non eſſet valde copioſus, cum eſſent ſolùm 38. Conventus, & 400. circiter Religioſi; Hinc proindè remanerent duæ Provinciæ nimium exiguæ, peneque contemptibiles, quod expreſſe per ſacros Canones prohibetur ex deductis *d. diſc* 6. *de praemin.*

Ponderando in idem Conſtitutionem Innocentij Decimi de anno 1650. editam ſuper Conventuum
7 ſuppreſſione, ob rationem ibi aſſignatam, quod ſcilicet, ubi magis numeroſum eſt corpus, eò magis viget obſervantia diſciplinæ regularis; Et econverſo, cum eadem ſit proportio in ſingulis, quibuſque Conventibus, ac reſpectivè in Provinciis, dum quo major eſt Religioſorum numerus, eò magis adſunt viri litterati, ac exemplares ad Prælaturas idonei.

Cumque experientia probaſſet, quod hæc Provincia per duo penè ſæcula in hac unitate benè vixerat, ac profecerat, non de facili admitti debent novitates 8
quæ pro earum regulari natura, perníciosæ potiùs eſſe ſolent ex deductis præſertim *ſub tit. de praeminent. diſc.* 30. & alibi; Potiſſimè quia etiam Rex, qui hujus Congregationis ab antiquo tempore, introductor, & auctor fuit, eamdem exoptabat unitatem, atque vehementia urgebant adminicula, ut diviſionis petitio ex factionariis æmulationibus potiùs proveniret; Ideo- 9
que iſta materia, certam, ac determinatam non recipit regulam, cuicumque caſui applicabilem, cum ex ſingulorum caſuum circunſtantiis deciſionem recipiat potius cum Regulis prudentialibus, quàm cum rigoroſis propoſitionibus legalibus.

† DE materia diviſionis & diſmembrationis habe- 10
tur *ſub tit. de la roch. diſc.* 34. *& ſeqq. & diſc.* 42.

BAREN. ET SYPONTINA CONFINIUM

Inter CAPUCCINOS PROVINCIARUM SANCTI NICOLAI

Et SANCTI ANGELI

Reſponſum ad oportunitatem.

De diviſione confinium, inter duas Provincias Religioſorum Mendicantium, ad effectum quæſtuationis, & ne quæſtuarij unius Provinciæ, fines alterius ingredi valeant.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Quomodo dividantur Provinciæ Mendicantium pro quæſtuatione.*
3 *A finibus temporalibus non infertur ad ſpirituales, & è contra.*
4 *Fines Regularium ſunt diverſi à ſæcularibus, & eccleſiaſticis.*
5 *Regulares degentes extra clauſtra, præſertim quæſtuarij ſubjacent loci Ordinario, & de ratione.*
6 *Quare danda non eſt confuſio Diœceſum.*
7 *De modo diſtinguendi quæſtuationem Conventuum particularium.*
8 *Quando debeat practicari diviſio per aquas, de qua num.* 2.
9 *Non debent Religioſi unius loci, quæſtuare in territorio alterius.*
10 *Datur exemplum, & de ſituatione Civitatis Venuſinæ.*
11 *Reſolutio caſus, & de ejus ratione.*

DISC. XXVIII.

CUm ultimus Capuccinorum locus Provinciæ Sancti Nicolai Barenſis, ad oras maris Adriatici 1.
Apuliæ verſùs montem Garganum, ſit in inſigni oppido Barolitano, cui Civitatis nuncupatio merito quoque tribui ſolet; Et econverſo, ultimus locus, verſus eamdem partem, ſeu contratam Provinciæ Sancti Angeli, ſeu Apuliæ planæ, ſit in oppido Cirignolæ; Atque in territorio adjacente, unum, ac alterum locum intermediet nimium amplum, præſertim ovium paſcuis, hyberno tempore congruum ſpatium, unde propterea ab utraque Aprutij Provincia, aliiſque montuoſis partibus, animalia confluunt ſub ea dohana, cujus mentio habetur *ſub tit. de Regal. diſc.* 94. Religionum autem verè Mendicantium, ut præſertim eſt iſta Capuccinorum, quæſtuatio in hac parte nimium proficua ſit, potiſſimum pro lana, quæ Religioſo-

rum

ſum indumento neceſſaria eſt, ac etiam pro caſeo, & fœtibus.

Hujus autem Religionis laudabile ſit inſtitutum, pene omnibus aliis eamdem mendicitatem profiten- tibus commune, per Apoſtolicas Conſtitutiones, vel 2 decreta quoque comprobatum, ut quilibet Conven- tus, vel reſpectivè quælibet provincia quæſtuationem exerceat intra proprios fines, neque unus illos alterius ingrediatur, atque in dicto ſpatio, quidam fluvij, ſeu aquarum rivuli exiſtant; Hinc proinde inter dictas Provincias in Capitulo generali Romæ celebrato an- no 1671. extrajudicialis benevola orta eſt controver- ſia, ſuper hujuſmodi Provinciarum finibus, an ſcilicet illi regulandi eſſent ex dictis fluviis ſeu rivulis, ut ex parte Provinciæ Sancti Angeli prætendebatur, vel potius ex dictorum locorum finibus territorialibus, ut prætendebat Provincia Barenſis; Pro parte itaque iſtius requiſitus ad ejus jura tuenda, dum propriæ patriæ Conventus in hac Sancti Nicolai Provincia ſitus eſt.

Scribens ad ſequentis opportunitatem, dicebam, 3 quod ubi iſti fines territoriales, qui non ſolum diſtin- guunt, territoria dictorum oppidorum Baroli, & Ci- rignolæ, ſed etiam ipſaſmet Provincias Regias Ba- renſem, & Comitatus Molitij, percuterent ſolum juriſdictionem temporalem; Tunc admittebam, quod illi non benè concluderent diviſionem hujuſmodi Provinciarum Regularium, quæ ex frequentiori uſu, dividuntur per flumina, vel per torrentes, tanquam per confines certos, ac notorios, qui confundi non poſſunt; Tum ex regula generali, quam habemus in diœceſum diviſionibus, quod ex finibus tempo- ralibus inferendum non eſt ad ſpirituales, ex iis, quæ habentur pluries *ſub tit de juriſdict.* præſertim *diſc.* 1.

Tum clarius, quia, ut magis in ſpecie ſuper diviſio- 4 ne Provinciarum Regularium habetur *ſub tit. de præe- minent. diſc.* 29. confines hujuſmodi Provinciarum Regularium, non ſolum diverſi ſunt à finibus tempo- ralibus, dum una Provincia Regularis conſtare ſolet ex partibus exiſtentibus, etiam in pluribus principa- tibus inter ſe omnino diverſis, ac independentibus; Sed etiam neque regulantur cum finibus ſpiritualibus diœceſum, vel Provinciarum, cum frequenter caſus prabeat ut unius, ejuſdemque diœceſis loca ad di- verſas pertineant Provincias, *ut dicto diſc.* 29. adver- titur.

Verùm quia iſti fines territoriales, non erant ſolum temporales, ſed etiam ſpirituales, utpote dividentes 5 etiam diœceſes; Hinc proinde dicebam, quod eadem diviſio attendenda eſſet in hoc propoſito, ex eo po- tiſſimum fundamento, quod licet Regulares, ſive di- rectè, ac ſpecialiter, ſive ob communicationem privi- legiorum, ſint exempti a juriſdictione Ordinariorum, attamen in pleriſque caſibus collectis *per Barboſ. de Epiſc. alleg.* 105. *& per Tambur. de jure Abbat.* & alios ac habetur pluries *ſub tit. de juriſdict.* illis ſubja- cent; Præſertim verò hanc ſubjectionem ſentiunt iſti quæſtuarij de tempore, quo extra clauſtra, iſta occa- ſione commorantur, dum abſque dubio Ordinarius loci eos inquirere poteſt, præſertim ſtante Conſtitu- tione Innocentij X. ſuper ſtatu & reformatione Re- gularium, an habeant, necne legitimam licentiam, ac facultatem ſuperiorum, ſive ubi in aliquo delinque- rent, vel ſcandalum præberent, dum non valente pro- prio Prælato regulari deſuper providere, remanerent partes Ordinarij loci ſupplendi, ut etiam advertitur infra *in notis ad S. Concil. Trid.*

Hinc proinde inferebam, quod iſti quæſtuarij de- 6 bent reſpectivè ſe continere intra limites illius diœ- ceſis, in qua morantur, atque ubi ſitus eſt ipſe Con- ventus ibi proximus, in quo quæſtuationem faciunt, ne alias detur inconveniens, ut Ordinarius loci, in quo morantur, cognoſcat de iis, quæ occurrunt in territorio alieno; Vel econverſo Ordinarius, in cujus territorio caſus punibilis contingit, apponat manus cum perſonis de diverſa Provincia, non habens co- gnitionem Provincialis, aliorumque officialium, ut habet alter Ordinarius loci exiſtentis intra eam Pro- vinciam, ut ita dignoſcere valeat, an licentia, ſeu facultas ſit vera & legitima, nec ne, unde propterea confuſiones, & inconvenientia reſultare poſſent.

Clarius verò, quia in utroque loco, Baroli, & Ci- rignolæ, adſunt Conventus, & conſequenter, intrat alterum inconveniens, ut Religioſi unius Civitatis, vel oppidi accedant ad quæſtuandum in altera Civi- 7 tatis vel oppido, ejuſque territorio, quod eſt expreſsè prohibitum, ut advertitur infra *in Murana diſc.* 31. ubi de ſortioribus terminis mendicantium aliarum Religionum.

Tunc etenim ſubſtentabilis videretur uſus hujus Religionis dividendi, ut vulgò dicitur, confines per 8 quas, quando ageretur de intruſione, vel pertinentiis locorum adjacentium, in quibus Conventus non ad- eſſent, ut practicatum fuit in conſimili controverſia, quæ habebatur inter hanc Provinciam Sancti Nico- lai Barenſis, & Provinciam Baſilicatæ, pro locis Bari- lis, Ripacandidæ, & Gineſtræ, exiſtentibus inter Con- ventum Civitatis Venuſinæ ultimum Provinciæ Ba- renſis, & Conventum contiguum Civitatis Melphien- ſis, primum ex hac parte Provinciæ Baſilicatæ, quo- niam in Capitulis generalibus celebratis de annis 1619. & 1625. proceſſum fuit cum hac regula divi- ſionis aquarum, cum aliis ſimilibus, quæ deduce- bantur; Benè verum, quod in iſto caſu, in quo præfata loca aſſignata fuerunt Provinciæ Baſilicatæ, & pro Conventu Melphienſi, aderat quoque altera con- grua ratio, quod eadem loca ſunt de eadem diœceſi Melphienſi unita; Secus autem, ubi inter duas Civi- tates, vel duo oppida confinantia, ac exiſtentia in extremitatibus Provinciarum, nulla alia intermedient loca, cum tunc Religioſi cujuſlibet loci jus habeant privativum in territorio proprio, ne alias detur in- conveniens, ponderatum per textum *in l. præſes Cod.* 9 *de ſervit. & aqu.* cum concordantibus *ſub tit. de ſervit. diſc.* 29. ut ſcilicet cogatur ille, qui habet fontem, vel flumen in proprio prædio, ab uſu aquæ abſtinere, at- que proprios agros ſitientes relinquere, ut alieni re- motiores agri irrigentur, quod utique eſt abſurdum.

Atque ad id practice comprobandum, dabam exem- plum adjacentium Civitatum, Venuſinæ, & Lavel- lenſis, in quarum ſingulis adſunt Conventus hujus 10 Religionis, ambo ejuſdem Provinciæ Barenſis, quo- niam cum prope mænia Civitatis Venuſinæ adſit flu- vius, qui Dauni nomen habet, ex antiqua traditione, à Dauno Apuliæ Rege ſumptum, ut advertitur *ſub tit. de præeminent. diſc.* 35. ubi de hujus Civitatis deſcrip- tione, Major autem, magiſque fœcunda & aprica ter- ritorij pars, præſertim pro paſtura ovium, aliorumque animalium hyberno tempore, ſit per longum ſpatium ultra dictum fluvium, verſùs territorium dictæ alte- rius Civitatis Lavellenſis, utique magnum eſſet in- conveniens, ut attenta hac diviſione per aquas, Reli- gioſi Civitatis Venuſinæ, prohibendi eſſent quæſtuare, relinquendo meliorem partem territorij proprij exteris pluraque ſimilia exempla dabantur.

Quamvis autem præmiſſa, probabilia viderentur; Nihilominùs majori parti illorum Religioſorum, 11 quos Diffinitorium deputavit ad id decidendum, vi- ſum fuit, quod iſtæ eſſent ſubtilitates legales, non at- tendendæ per ipſos, qui procedere debent, cum reli- gioſa ſimplicitate ſuper obſervantia uſus Religionis circa terminos dividentes Provincias (quidquid ſit inter loca ſingularia ejuſdem Provinciæ) faciendi di- viſiones per aquas ſeu flumina tanquam per terminos perennes & invariabiles, quodque cum iſte uſus ſit generalis, violari non debebat, quamvis in aliquibus caſibus particularibus, aliqua urgeret probabilis ratio,

quæ

Digitized by Google

quæ contrarium ſuaderet, quoniam magis expedit conſervare uſum generalem; Dictaque ratio, mihi reflectenti ad veritatem, non diſplicebat, etiam legaliter ex regula textus in l. nam ad ea ff. de regul. jur. cum ibi notatis.

† DE materia quæſtuationis habetur in Annot. ad S.C.T. diſc. 8.

CÆSARAUGUSTANA FUNDATIONIS CONVENTUS

PRO UTROQUE CLERO, SÆCULARI, ET PARTE POPULI OPPIDI CARINENNÆ

Cum PP. CAPUCCINIS.

Caſus deciſus per Rotam Clero, & Oppoſitoribus, &c.

De requiſitis neceſſariis pro nova fundatione Conventus Religioſorum in loco, ubi præſertim agatur de Religioſis Mendicantibus per veritatem, utpote ex oſtiatia mendicitate, & quæſtuatione viventibus.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutiones cauſæ.*
3 *De ſtylo, ut deciſiones ſint loco informationum.*
4 *De diſtinctione mendicantium.*
5 *De requiſitis neceſſariis pro nova fundatione.*
6 *Agitur de primo requiſito beneplaciti Apoſtolici.*
7 *Quod ceſſet per Concilium Tridentinum.*
8 *Contrarium verius.*
9 *Quod Canoniſtis potius deferendum ſit, quam Moralibus.*
10 *Ceſſat quæſtio, de qua num. 8. & 9. per Conſtitutionem Urb. VIII.*
11 *Quid in Religione Capuccinorum.*
12 *De altero requiſito conſenſus Ordinarij, & an per ſuperiorem poſſit ſuppleri.*
13 *Quis ſit Judex appellationis in his cauſis.*
14 & 15. *De conſenſu Parochi, & Clericorum ſæcularium.*
16 *De conſenſu populi.*
17 *An Capitulum ſede vacante veniat ſub nomine Ordinarij.*
18 *De conſenſu aliorum Religioſorum.*
19 *Leuca quid ſignificet.*
20 *Quando ad menſuram diſtantiæ non ſit procedendum.*
21 *Quomodo iſtæ quæſtiones decidi debeant.*

DISC. XXIX.

1 DEſiderante parte populi oppidi Carinennæ, ibi erigere Conventum Capuccinorum Provinciæ Aragoniæ, atque ſe opponentibus Parocho & beneficiatis, necnon Minoribus Obſervantibus, in eodem loco Conventum habentibus, quibus pro frequentiori contingentia, quædam pars populi adhærebat, juxta illas factionarias diviſiones, quæ ex Religioſorum, vel Eccleſiaſticorum controverſiis inter ſæculares cauſari ſolent enuntiatas, præſertim *ſub tit. de præeminen. diſc. 9.* Delata cauſa ad Ordinarium, hic erectionem denegavit; Interpoſita verò appellatione ad Nuntium Apoſtolicum, atque per iſtum commiſſo negotio Epiſcopo Oſcenſi, hic ſupplendo conſenſu Ordinarij, pro erectione pronuntiavit; Quare com-
2 miſſa per Sanctiſſimum cauſa appellationis *in Rota coram Bevilaqua ſub die 18. Maij 1657.* juxta ſententiam Ordinarij, contra fundationem prodiit reſolutio, ad cujus limites emanavit ſententia, confirmata per duas alias Rotales *coram Melito, & Cerro* præviis diviſionibus, quæ habentur impreſſæ *par. 12. rec. deciſ. 289. & 309.* Commiſſaque denuo cauſa *in eadem Rota coram Vereſpio*, cum ſolita clauſula *conſtito de tribus*, prævia reſolutione ſuper denegatione remiſſoriæ *ſub die 17. Martii 1659.* deinde [illegible] 6. *Julii ejuſdem anni* prodiit reſolutio ſuper dictarum ſententiarum exequutione, iſtæque deciſiones habentur impreſſæ *poſt collect. Bonden. d*[illegible] *60. & 67.* Adhuc tamen novus recurſus habitus fuit ad Sanctiſſimum, in plena Signatura Gratiæ, ſed [illegible] reſcriptum fuit, unde propterea controverſia finem habuit, plures tamen ex dictis deciſionibus pro [illegible], hac parte ſolum informante, in alterius contumacia, unde propterea, non in omnibus inſtantiis ſcribere oportuit, cum ex laudabili ſtylo, deciſiones Parti obtinenti ſufficiant loco informationum Advocatorum, 3
quorum partes ſunt, eſſe parati reſpondere earundem deciſionum impugnationibus.

In his diſputationibus habitis in Rota, & in utraque Signatura, actum fuit de requiſitis neceſſariis, pro nova fundatione Conventus Regularium in aliquo loco, ubi præſertim agatur de hujuſmodi Regularibus Mendicantibus de facto, ſeu per veritatem, diſcretis ab illis, qui dicuntur Mendicantes impropriè ſeu pri- 4
vilegiativè, ſive, ut diſtinguantur à Monachis, quamvis de redditibus proviſi, mendicitatem non exerceant juxta diſtinctionem hujuſmodi Mendicantium per veritatem & per fictionem, de qua *ſub tit. de Regal.*, ad materiam vectigalium, ſeu gabellarum *diſc. 57.* ubi de puncto, an poſita ſubjectione etiam Regularium Mendicantium ſolutioni gabellarum pro victualibus, gabellæ ſolvi deberent pro illis victualibus, quæ eleemoſynaliter ex quæſtuatione parata, in Civitatem ſeu locum introducuntur ex ibi deductis.

Cum itaque, ex hac parte oppoſitorum quinque deducerentur defectus ſuper hujuſmodi nova fundatione, in qua dicti Religioſi in vim ſententiæ Epiſcopi Oſcenſis, de facto ſe intruſerant, ob calorem Magi- 5
ſtratus, ac majoris partis populi; Primo nempe defectus beneplaciti Apoſtolici; Secundo alter defectus conſenſu Ordinarii; Tertio quod non accederet conſenſus totius populi; Quarto alter defectus conſenſus Parochi & beneficiatorum, Et quinto conſimilis defectus conſenſus aliorum Religioſorum exiſtentium in eodem loco, vel in aliis adjacentibus infra quatuor milliaria juxta decretum generale Clementis VIII. de quo agitur infra *in Aſturicana diſc. 31.* Et potiſſimè, quia Minores Obſervantes, habentes Conventum in eodem loco, expreſſe ſe opponebant, atque erant in cauſa, utpote omnium magis intereſſati, dum ex eadem quæſtuatione, & mendicitate vivunt; Hinc proinde ſuper ſingulis dictis defectibus habitæ fuerunt diſputationes, an ſcilicet, & qui ſubſiſterent necne.

Quatenus igitur pertinet ad primum requiſitum Beneplaciti Apoſtolici, ut in nova fundatione Monaſteriorum, & Conventuum, neceſſarium eſſet; Ex hac parte dicebatur, claré probari per textum expreſſum 6
in cap. 1. de exceſſ. prælat. in 6. & per alium textum *in cap. unico de Relig. domib.* pariter *in 6.*

Non negabant Scribentes in contrarium, ut de jure communi illud neceſſarium eſſet, dum Canones ſunt litterales, ac in ſpecie loquuntur de his mendicantibus, unde propterea ceſſat quæſtio, de qua infra *in Vicana diſc. ſequ.* an eorum diſpoſitio locum habeat in Monachis.

Dicebant tamen, ut eorum diſpoſitio moderata ſit *per Sacrum Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. de regular. c. 3.* ac etiam per Apoſtolica privilegia, ut credunt 7
Rodriq. Lezzan. & alii Morales relati *per Donat. in praxi regular. tom. 1. p. 2. tract. 1. de Monaſt. ad fi. and. quæſt. 13. n. 4. & ſeq.* & hanc opinionem tenuiſſe viſa eſt *Rota in alia Cæſaraugustana deciſ. 745. par. 1. rec.*

Contrarium verò, etiam in ſenſu veritatis, dicebant ſcribens pro oppoſitoribus, eſſe verius, magiſque receptum;

ceptum; Tum quia ex magis communi ſenſu etiam
8 moderniorum, qui ſcripſerunt poſt Concilium Tridentinum, illud requiſitum reputatur neceſſarium, ut præſertim cæteris relatis *Campanil. in diverſ. jur. canonic. rubr. 12. cap. 13. num. 80. Barboſ. de Epiſc. alleg. 26. nu. 4. & in collect. in. ad cap. unicum nu. 3. de exceſſ. prælator.* ac etiam *Ricc. Novar Zerola*, & alii relati *per Donat. ubi ſupra num. 1.* ideoque iſta opinio prævalere deberet, tum ob majorem calculum; Tum etiam ob propoſitionem pluries inſinuatam, præſer-
9 tim *ſub tit. de uſur. diſc. 2. & 3.* ac etiam hoc eodem libro *ſub tit. de matrim. diſc. 6.* & alibi, & *per Cardinalem de Albicis initio ejus ſecunda diſceptat. regiſtrat. poſt tit. de juriſdict.* ut in iis, quæ ad forum externum ac judiciarium pertinent, Canoniſtis forenſibus potius quam Theologis ſeu Moralibus deferendum ſit; Potiſſimè quia ex iiſdem quoque plures idem tenent, ut patet *ex Donat. loco ſupracit. dicto num. 1. & Tambur. de jur. Abb. tom. 3. diſput. 5. quæſt. 1. num. 3.*

Verùm ubi etiam, antequam prodiret Conſtitutio 25. Urbani VIII. deſuper cadere poſſet quæſtio, iſta hodie ceſſat, utpotè per dictam Conſtitutionem deci-
10 ſa, ut agnoſcit *idem Donat. ubi ſupra*, ac etiam *quæſt. 9. num. 11. & quæſt. 15. num. 4.* Atque de tempore iſtarum diſputationum particulariter diſcuſſo articulo firmatum fuit *per Rotam in Craccovien. fundationis coram Celſo* inter ſuas *deciſ. 60. & 97.* Atque ita reſponſum remanebat *dictæ deciſioni 745. par. 1. rec.* cum tunc dicta deciſio adhuc non emanaſſet; Idque pro abſoluto habitum fuit in alia acerrima diſputatione habita de anno 1659. *in Romana hereditatis*, de qua infrà *diſc. 32* dum etiam Scribentes pro fundatione, id admittebant tanquam certum, inſiſtebant autem in eo, quod dicta Conſtitutio locum non haberet in Urbe, ſive quod beneplacitum Apoſtolicum jam præſtitum eſſet per organum Vicesgerentis, ex ibi deductis.

Adhuc tamen dicebant Scribentes pro nova fundatione, quod ubi etiam talis eſſet regula generalis in aliis Regularibus, Ea limitanda eſſet per privilegium
15 Apoſtolicum, quod deducebant ex Conſtitutione Urbani VIII. confirmante in forma ſpecifica ejuſdem Religionis Conſtitutiones, in quibus præſcribitur forma novarum fundationum Conventuum, cum licentia ſcilicet Ordinarij loci, & cum conſenſu communitatis, ideoque ad hæc tantum requiſita neceſſitas reſtricta eſſet.

Verum id continebat æquivocum clarum merito in deciſionibus rejectum, quoniam iſtud eſt monitum, ſeu præceptum ipſarum Conſtitutionum, directum in ejus Religioſos, ne facerent novas fundationes, niſi cum conſenſu & bona gratia Ordinarij, totius que populi, qui grati ſint, ne alias eis invitis introducantur, Non autem ut exinde reſultaret hoc privilegium, dum in contrarium inconcuſſa eſt praxis Sac. Congregationis, cujus plura decreta in ſpecie Capuccinorum referuntur *per Barboſ. in ſumma Apoſtolicarum deciſionum collect. 386. num. 69. & collect. 503. nu. 10.* pluraque alia dabantur manuſcripta, præſertim *in una Majoricen.* atque revera eſt res indubitata, diſputatione indigna.

Quo verò ad alterum requiſitum, conſenſus ſeu licentiæ Ordinarij loci; Scribentes pro erectione, non
12 negabant hujus requiſiti neceſſitatem, utpotè abſolutam, tam de jure communi, quam clarius ex Concilio Tridentino; Inſiſtebant autem in eo, quod idem conſenſus jam adeſſet, utpotè jam ſuppletus per Epiſcopum Oſcenſem deputatum per Nuntium Apoſtolicum, procedendo cum propoſitione generali, quam habemus in praxi frequentem ſuper ſuppletione conſenſus injuſte denegati, per Judicem, vel ſuperiorem facienda.

Non negabam ego aſſumptum, etiam in his terminis, quod ſcilicet, ubi Ordinarius, abſque juſta cauſa, iſtum conſenſum denegaret, recurſus haberi poſſit ad ſuperiores, qui illum ſuppleant, cum non agatur de actu faciendo ex gratia, & mera liberalitate, ſed ex juſtitia, ſive pro arbitrio boni viri, adinſtar illius ſuppletionis, quam in materia beneficiali, vel altera juris patronatus habemus in terminis *Clementinæ Auditor de reſcript.* vel illius de quo habetur infrà *ſub tit. miſcellan. eccleſiaſt. diſc. 3. & ſeq.* in propoſito collectatum, cum ſimilibus, quoniam in libito Ordinarii, ceſſant, juſta cauſa, aliiſque requiſitis accedentibus, repoſitum eſſe non debet, populis ita deſiderantibus, ac expedire opinantibus, denegare introductionem Regularium in loco; Verùm dicebam fallaciam conſiſtere in applicatione dupliciter; Primò ex ceſſante dicto præſuppoſito, quod denegatio eſſet irrationabili, & ſine juſta cauſa, dum ſtantibus tot defectibus, licentiæ ſcilicet Apoſtolicæ, vel Sacræ Congregationis, & conſenſus totius cleri, & partis populi, aliorumque Regularium prudens, ac juſta fuit denegatio; Et ſecundò fortiùs ob defectum poteſtatis, ſeu competentiæ, tam Nuntii delegantis, quam Epiſcopi ab eodem delegati, quoniam 13
per Conſtitutionem 31. Gregorii XV. ſtatum eſt, ut ab hujuſmodi denegationibus appellari non poſſit, niſi ad Papam, vel ad Sacram Congregationem Epiſcoporum & Regularium, privativè quoad omnes, & conſequenter Metropolitanus, vel Nuntius, aut alter Judex appellationis non poteſt ſe ingerere.

Oppoſitio parochi, & beneficiatorum, regulariter in hac materia eſt conſiderabilis, cum eorum conſenſus quoque ſit requiſitus, ratione præjudicii reſultantis in emolumentis oblationum & eleemoſynarum ratione anniverſariorum, & miſſarum aliorumque divinorum, ut cæteris relatis habetur *apud Donat in dicta* 14
prax. regular. tom. 1. part. 2. tract. 1. de Monaſt. ædific. quæſt. 15. nu. 1. Barboſ. de Epiſc. alleg. 26. num. 5. Ventrig. in prax. annot. 18. nu. 21. Eſt benè verum, quod ubi ad hunc ſolum defectum cauſa reſtringeretur, illius ſuppletio per ſuperiorem intrare debuiſſet eodem modo quo ſupra dictum eſt, de ſuppletione conſenſus Ordinarii; Cum enim iſta Religio ſe non ingerat in admi- 15
niſtratione ſacramentorum, & præſertim illius pœnitentiæ, neque accedat ad funera, minuſque admittat ſepulturam cadaverum in Eccleſia, hinc ſequitur, ut nullum, aut modicum, ac remotum præjudicium parocho, aliiſque clericis ſæcularibus, ejus introductio cauſet; Itaque oppoſitio per Sacram Congregationem negligi ſolet, quando populus concorditer id deſideret, neque alia juſta motiva denegandi obſtent.

Magis verò conſiderabilis, ac ſubſtantialis erat alter defectus conſenſus populi, cujus pars fortiter ſe opponebat etiam per viam factionariæ diviſionis, ex qua timebatur, ne ſcandala oriri poſſent; Quamvis e- 16
nim ex parte ſubſtinere volentium fundationem, deduceretur conſenſus Decurionum, ſeu Magiſtratus Communitatis; Attamen cum ageretur de negotio, quod omnes, ac ſingulos tangit, atque perpetuum ſucceſſivum præjudicium continere poteſt, requiritur conſenſus totius populi in Conſilio generali ex iis, quæ generaliter habentur *ſub tit. de alienat. & contract. diſc. 23.* & in his terminis *Ventrigl. in prax. dicta annot. 18. nu. 23.* & alii, de quibus in cauſæ deciſionibus præſertim *prima coram Bevilaqua*.

Benè verum, quod ſi convocato Conſilio, major pars populi id exoptet, ac laudet, aliqua verò minor pars, ſine juſta cauſa ſe opponat, quia nempe alii regulares, vel clerici ſæculares, ita aliquorum oppoſitionem affectent, ut frequens praxis docet, tunc Sacra Congregatio hanc oppoſitionem negligere ſolet, quam etiam negligere poteſt Ordinarius, ubi alia requiſita concurrant.

Ordinarii verò appellatione, tam circa conſenſum ab ipſo præſtandum, quàm circa alia ab eo auctori- 17
zanda, in hac materia non venit Capitolum Sede vacante, ex iis, quæ cæteris relatis habentur *apud Donat. dicto tract. 1. de monaſt. ædific. quæſt. 18. Barboſ. in ſumma*

ma Apoſtolicarum deciſ. collectan. 503. *num.* 15.& cum
hoc ſenſu proceſſit *Rota in Barchinonen. Conventus*
20. *Novembris* 1637. *coram Panzirolo*.

Demùm quoad oppoſitionem aliorum regularium;
18 Scribentes pro nova fundatione, non negabant il-
lam eſſe conſiderabilem, ac ſubſtantialem, potiſſimè
ubi ſit Religioſorum verè mendicantium, quorum
certum, ac evidens eſt præjudicium per introductio-
nem alterius Religionis, quæ cum eadem mendicita-
te vivat, ob decretum Clementis VIII. innovatum per
Conſtitutionem 31. Gregorij XV. quod eſt in viridi
obſervantia; Solumque Sacra Congregatio hanc op-
poſitionem negligere ſolet, ubi loci ſeu populi qualitas
talis eſſet, quod cum eleemoſynis utrique Conventui
ſufficienter conſulium eſſe poſſet, ſive aliud accederet
juſtum motivum, ut præſertim advertitur infra *diſc.* 31.
Quare reſtringebatur quæſtio potiùs ad factum diſtan-
tiæ, an adeſſet illa quatuor milliarium requiſita per
dictum decretum Clementis VIII. Cum etenim in Hi-
ſpania, diſtantia de loco ad locum explicari non ſoleat
cum termino ſeu vocabulo *milliarium*, ut practicatur in
Italia, ſed cum termino *leucarum*, qui eſt æquivocus,
ita varius, eo quia pro locorum diverſis uſibus dentur
19 leucæ majores, & minores, undè alicubi leuca impor-
tat tria, alibi quatuor, & alibi quinque milliaria, ut
de iſto vocabulo *gloſ. margin. in cap. ex parte* verbo
leuca de for. compet. Parlador. lib. 2. *rer. quotid. cap.*
19. *n.* 6. *Rovit. pragm.* 1. *de contumac. nu.* 1. *modern.*
Pacichell. in ejus tractat. de diſtantiis.

Hinc proinde ſuper hujus vocabuli ſignificatione
inter Scribentes hinc indè fuit major quæſtio, ſuper
qua advertebam, quod verè iſte erat labor inanis, ac
20 extra propoſitum, dum non agebatur de aliquo articulo
juris, ſed de re facti permanentis, quæ de facili decidi
poterat cum menſura facienda de ordine ejuſdem Ro-
tæ juxta modum, ſeu praxim de qua infra *d. diſc.* 31.
quando ad hunc ſolum punctum reſtricta eſſet quæſtio,
quæ propterea ſuperflua erat, dum tot alii defectus
obſtabant, & conſequenter juſtè, iſta menſura occa-
ſione petendi remiſſoriam, denegata fuit ex claro mo-
tivo irrelevantiæ, quoniam ubi etiam Religioſi oppo-
ſitores eſſent extra dictum ſpatium, adhuc ex aliis de-
fectibus, adeò ſubſtantialibus effectus erat idem.

Non poteſt autem in iſta materia, ſtatui regula cer-
ta, & generalis, cuicumque caſui applicabilis, cum ex
facti qualitate, & circunſtantiis pendeat, an ſcilicet
21 aliquorum ex dictis requiſitis concedenda ſit ſupple-
tio, necne; Idque cum conſueta lege prudentiali potiùs
quàm cum rigoroſis legum cancellis determinati ſolet
per dictam Sacram Congregationem, quæ ad præſcri-
ptum dictæ Conſtitutionis 31. *Gregor. XV.* fre-
quentiùs iſtas quæſtiones ſummariè decidit, nimium-
que propterea rari ſunt caſus, in quibus illæ formiter
diſputentur in Rota more judiciario.

† Vide *diſc.* 67. *&* 68.

VICANA MONASTERII

Pro CONGREGATIONE OLIVETANA

Cum EPISCOPO

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Epiſcoporum,
& Regularium, & reſolutus infrà.

De eadem materia novæ fundationis, an in ea re-
quiratur beneplacitum Apoſtolicum, ubi non aga-
tur de religioſis Mendicantibus, ſed de Monachis;
Et an conſenſus Epiſcopi, & Parochi ſufficiat ta-
citus, ſive implicitus.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *An conſenſus Apoſtolicus de jure requiratur in nova fundatione Monaſterium non mendicantium.*
3 *De ratione oppoſitionis aliorum Religioſorum.*
4 *Quid per Conſtitutiones Apoſtolicas modernas.*
5 *De conſenſu Apoſtolico, vel Sac. Congregationis implicito.*
6 *Quid de implicito conſenſu Ordinarij, & Parochi, ſeu Capituli.*

DISC. XXX.

Cum conſentiente, quinimò deſiderante, & coo- 1
perante Epiſcopo, prævio publico edicto, de
anno 1647. ſequuta eſſet fundatio Monaſterii Con-
gregationis Olivetanæ in Civitate Vici Equenſis;
Epiſcopus autem ſucceſſor, poſt plurium annorum
decurſum, circa annum 1665. ſe opponeret, atque præ-
tenderet, quod dicta erectio malè facta eſſet ſine con-
ſenſu, tam ipſius, quam Parochi, & Capituli, ac etiam
ſine beneplacito Apoſtolico; Hinc introducta cauſa
in Sacra Congregatione Epiſcoporum, & Regula-
rium, duo fuerunt diſputationum puncta; Primò nem-
pè, an dictum beneplacitum Apoſtolicum fuiſſet ne-
ceſſarium; Et ſecundò circa conſenſum, tam Ordinarii,
quàm Parochi, ſeu Capituli, cui animarum cura ibi
incumbit.

Quatenùs pertinet ad primum; Scribens pro fun-
datione ſubſtinenda, admittebam, quod dictum be-
neplacitum neceſſarium eſſet ad præſcriptum ſacro-
rum Canonum *in cap. unic. §. confirmatos de Religioſ.* 2
domib. in 6. *& cap. unic. de exceſſ. prælat. etiam in* 6.
Clementina cupientes de pæn. quoties ageretur de Re-
ligionibus Mendicantibus, de quibus loquuntur dicti
Canones, quorum diſpoſitio, etiam hodie poſt Con-
cilium Tridentinum viget juxta veriorem, magiſque
receptam ſententiam, de qua *diſc. præcedenti*; Secus
autem ubi agatur de Monachis, ut in præſenti; Tum
quia de illis dicti Canones non loquuntur; Tum etiam
ob ceſſantem illorum rationem ponderatam *eodem*
diſc. præcedenti.

Quodque Monaſteria Monachorum fundati poſ-
ſint cum ſolo conſenſu Ordinarii loci, dicebam ſcri-
bendo more Advocati, id probari per Canones *in cap.*
ſi quis vult Monaſterium 17. *quæſt.* 7. *& cap. quidem*
Monachorum cum pluribus ſequentibus 18. *quæſt.* 2.
ac etiam *in cap. nullorum de privil. in* 6.

Verùm reflectendo ad veritatem, in hoc puncto ma-
gnam ſentiebam difficultatem, Parti pro ſtylo li- 3
berè inſinuatam, quoniam juxta praxim receptam in
propoſito decreti Clementis VIII. ſuper conſenſu alio-
rum Religioſorum, id non reſtringitur ad ſolam ra-
tionem præjudicii, quod reſultat à mendicitate, dum
receptum eſt, ut attendatur etiam oppoſitio aliarum
Religionum, quæ non vivant cum mendicitate, ſed
cum redditibus, quamvis dicantur Mendicantes ex
privilegio juxta diſtinctionem de qua *diſc. præcedenti*,
inter Mendicantes per veritatem, & alios per fictio-
nem, ſeu privilegium, ob alias rationes æmulatio-
nis, vel diverſionis populi, ut alibi *hoc eod. tit.* adver-
titur.

Clariùs verò ob modernas Conſtitutiones Grego-
rii XV. & Urbani VIII. ſuper novis fundationibus
non concedendis, ubi congrua proviſio non adſit, adeò
ut ſubſtineri valeant ad minus duodecim Religioſi, ut 4
pluries advertitur, & præſertim *infra diſc.* 32. Et conſe-
quenter, ſtante præſertim altera Conſtitutione Inno-
centii X. praxis inconcuſſa recepit, ut ad hujuſmodi
novas fundationes, quamvis ageretur de Religionibus
Monachorum, qui, nec re, nec nomine, Mendicantes
dicantur, non procedatur, ſine licentia hujus Sacræ

Congregationis, quæ nomine Papæ beneplacitum præſtet, prævia matura informatione tam redditnum, & proviſionis, quàm ſuper aliis requiſitis.

Benè verum quod, cùm ageretur de erectione de
5 facto jam effectum ſortita ſpatio annorum circiter 20 atque adeſſet ſaltem quædam implicita approbatio deducta ex pluribus actibus præſertim ex licentia ab eadem Sac. Congregatione conceſſa, ut Monachi in illo Monaſterio exiſtentes, aliquas parochiales functiones exercere poſſent, Epiſcopo, & Capitulo deſiderantibus, ac etiam ob licentiam conceſſam ſuſpendendi ad tempus reſidentiam Monachorum, ut fructus in quaſdam Congregationis neceſſitates erogari poſſent; Hinc proinde, quando alia urgentia motiva non obſtarent, dicebam, ob aliquam hujuſmodi negotiorum experientiam, quod probabiliter ſperari poterat ab eadem Sacra Congregatione conſenſus revalidatorius.

Alter verò punctus conſenſus Epiſcopi, & Parochi, ſeu Capituli, videbatur planus pro hac parte, ideoque (etiam in ſenſu veritatis) dicebam quod injuſta,
6 maleque fundata eſſet oppoſitio, quoniam licet iſte conſenſus requiratur, non tamen ille ſcripturam, vel aliam certam formam exigit, ſed etiam tacitus, vel implicitus ſufficit ex ſcientia, & patientia, aliiſque circumſtantiis deductis juxta firmata in his terminis *per Rotam apud Dunozettum decif. 982. in fine* edita in caſu de quo *infra diſc.* 33. ideoque cum in facto juſtificaretur, quod præceſſerant edicta affixa in Eccleſia Cathedrali, ex eis in adeo parva Civitate abſque dubio in omnibus præſertim eccleſiaſticis certa ſcientia inducta fuit; Clariùs verò quis in facto juſtificabatur, quod introductio Monachorum facta fuit per Epiſcopum cum ſolemni proceſſione habita cum interventu Capituli, & cleri, ac populi, omnibus plaudentibus, & gratum habentibus, deindeque Religioſi ipſo Capitulo petente, ac deſiderante conſuevisſent docere doctrinam Chriſtianam, aliaſque parochiales functiones peragere in ejuſdem Capituli adjutorium, explendo ea munera, quæ aliàs Canonicis, & Clericis ex debito incumbebant, ita nimium certa reſultabat præſtatio conſenſus, vel ratihabitio, quæ ſonat in idem; Ideoque iſtud objectum penè nullius ponderis erat; Incertus tamen eſt cauſæ exitus; Credo autem quod fuerit cum quodam prudentiali temperamento, circa redditnum applicationem, eorum præſertim, qui proveniebant ex quodam pio legato pro doctrina Chriſtiana, quod Epiſcopus prædeceſſor huic Monaſterio applicaverat, dum ejuſdem Congregationis Superiores tunc neque multum inſiſtebant ſuper hujus fundationis ſubſtentatione.

MURANA FUNDATIONIS CONVENTUS

Pro COMMUNITATE CASTRI GRANDINIS, ET MINORIBUS OBSERVANTIBUS.

Cum CAPUCCINIS CIVITATIS MURI

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Epiſcoporum, & Regularium, cum reſolutione ut infrà.

De eadem materia novæ fundationis Conventus, non faciendæ ſine conſenſu Religioſorum exiſtentium infra quatuor milliaria; Et de modo menſuræ dicti ſpatij, quomodo facienda ſit, & quæ menſura debeat attendi.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutio ſuper menſura.*
3 *Quomodo menſura diſtantia fieri debeat.*
4 *Quid ſit milliare.*
5 *Et quid importet quilibet paſſus.*
6 *De eodem de quo num. 4.*
7 *De modo menſurandi per palmos.*
8 *Quomodo fieri debeat menſura, an per viam, vel per campos, ſeu per aerem.*
9 *Quod iſta quæſtio decidi debeat cum diſtinctione caſuum.*
10 *De menſura diſtantia inter unam Eccleſiam, & alteram in eadem Civitate.*
11 *De menſura agrorum pro uſu paſcuorum.*
12 *De alia regula pro veriſimili notitia.*
13 *De alia diſtantia pro quæſtuatione, vel pro dictis officialium*
14 *De aliis determinationibus ſuper diſtantia.*
15 *An diſtantia regulanda ſit à Conventibus vel ab ipſis locis.*
16 *Quando nonobſtante, quod locus ſit intra quatuor milliaria concedi debeat fundatio.*
17 *Proprium commodum alieno eſt præferendum.*
18 *De agentibus de materia diſtantiarum.*

DISC. XXXI.

NUllo exiſtente Conventu Religioſorum in loco Caſtri Grandinis, atque tam Epiſcopo, quam 1
Parocho, clero, & populo, concorditer deſiderantibus fundationem Conventus Minorum Obſervantium Reformatorum, ſuperiores huic deſiderio annuerunt, atque Sacra Congregatio, ſtantibus informationibus, quod ob qualitatem populi, ex eleemoſynis commodè ſubſtineri poterat numerus duodecim Religioſorum, erectionem approbavit.

Verùm ſe oppoſuerunt Capuccini Conventus Civitatis Muri, prætendentes, quod locus eſſet intra diſtantiam quatuor milliarium, ideoque obſtaret pluries enunciatum decretum Clementis VIII. ſuper novis Conventibus non fundandis ſine conſenſu Regularium exiſtentium infra dictum ambitum; Cumque ex parte Communitatis dicti loci, ac Obſervantium prætenderetur, quod adeſſet major diſtantia, ideoque decretum non intraret; Hinc proinde in eadem Sacra Congregatione Epiſcoporum, & Regularium, aſſumpta fuit diſputatio ſuper hoc ſolo puncto, quomodo ſcilicet menſuratio facienda eſſet, dum circa eam, partes in duobus diſcordabant; Primò ſcilicet an attendenda eſſent milliaria juxta uſum atteſtatum à peritis illarum partium, ut ſcilicet quilibet paſſus conſtitueretur ex ſeptem palmis cannæ mercantilis, vel potiùs juxta menſuram paſſus Romani; Et ſecundò an menſura facienda eſſet per aerem vel per terram, quatenùs facienda eſſet per terram, an ea fieri deberet per lineam rectam per campos, vel potiùs per vias, & quæ viæ attendi deberent, an ſcilicet magis publicæ, & à viatoribus communiter uſitatæ, vel potiùs per ſcurtos, quibus ruſtici, vel pedeſtres tabellarii ſolum uti
ſolent; Per omnes etenim alios menſuræ modos præterquam per vias publicas magis uſitatas, & cum paſ- 2
ſu Romano dictum ſpatium non aderat, ut adeſſe ſupponebatur juxta hunc modum; Aſſumptaque deſuper diſputatione, reſolutum fuit, ut menſura fieri deberet juxta morem Romanum, de quo infra, & per vias publicas, magis communiter frequentatas.

In utroque puncto, mihi, adhuc non ſuſcepto formiter munere Advocationis, pro nova erectione ſcribenti, reſolutio juſta, beneque fundata viſa eſt; Quatenus enim pertinet ad primum; Ex duplici fundamento dicebam, ut attendenda eſſent quatuor milliaria
juxta uſum Romanum; Primò ſcilicet, quod de hoc 3
agebatur, ad effectum ſatisfaciendi dicto decreto Clementis VIII. quoniam cum Pontifex, in Urbe, moram trahendo, ita præſcripſerit, ideircò illud ſpatium attendi debet, quod juxta morem Romanum ſibi viſum fuit congruum; Cum enim agatur de metienda voluntate Pontificis, de quo ſpatio ſenſerit, attendenda proinde

proinde ſunt illa milliaria, quæ ſibi innoteſcebant, ut-
potè in animo habita, non autem alia ignota, adinſtar
eorum, quæ pro regulanda moneta per Papam præ-
ſuppoſita, habentur *ſub tit. de Regal. diſc. 126.*

Et ſecundò clariùs, quoniam quæſtio non erat ſu-
per numero paſſuum, conſtituente unum milliare,
dum omnes concordant, ut illud conſtituatur ex mil-
le paſſibus ad textum *in l. mille paſſus ff. de verb. ſig-*
4 *nif.* ubi omnes, atque ad evidentiam docent ipſum
nomen, & communis uſus, ſed erat ſuper qualitate
paſſus; Cumque iſta oblque ſit eadem invariabilis, id-
circo clarus videbatur error petitorum de partibus,
aſſerentium quod paſſus importaret ſeptem palmos
cannæ mercantilis; Siquidem paſſus dicitur illud ſpa-
tium, quod importat extenſio, ſeu dilatatio hominis
manibus & pedibus, ut *per Alciat. in dicta. l. mille*
5 *paſſus, FenZon ad Statut. Urb. 197. num. 140.*

Hominum verò, ubique eſt idem ſtatus, præſertim
ſub eodem polo, ſive in hac eadem Provincia Italiæ;
Ideoque, nec legaliter, nec naturaliter dici poteſt,
quod in illis partibus major eſſet paſſus, quàm in Ur-
be, cujus ſtylus ſeu menſura magis juſta & adaptata
eſt antiquæ menſuræ, qua utebantur Romani & alii,
juxta lapidem exiſtentem in foro Capitolino cum de-
lineatione pedis Latini contra diſtincti à Græco, &
cum diſtinctione digitorum, Paſſus etenim ut patet
ex Iſidoro lib. 15. originum cap. 15. & 16. & per gloſſ. in
cap. ſicut antiquitus 17. quæſt. 4. & communiter DD.
in l. 1. ff. ſi quis cautionibus, Alciat. & Budens in dicta
l. mille paſſus, Eſcobar. de ratiocin. par. 2. computat. 12.
num. 9. Fenzon ad Statut. 197. num. 303. conſtituitur
ex quinque pedibus, pes autem conſtituitur ex ſexde-
cim digitis, quorum quilibet efformatur ex quatuor
granis hordeaceis, unde propterea, quodlibet milliare
conſtitutum à mille paſſibus, importat octuaginta
millia digitos, & in hoc concordant etiam geometræ,
6 & præſertim *Clavius* aliorum relator *cap. 1. ſphæra,*
tit. de varias. in menſur. iidemque comprobant ſpatia,
in quibus pro antiquæ Romanæ Reipublicæ moribus
erant columnæ milliariæ; Atque facta confrontatione
ſeu calculo menſurarum, quas adhibent moderni men-
ſores, qui diverſa adhibent vocabula, adamuſſim
reſpondent in idem; Ipſi etenim conſtituunt unum
milliare ex catenis 116. quæ important ſtajolas 1170.
quarum quælibet importat digitos 169. unde facto
calculo, adamuſſim conſtituunt dictam ſummam digi-
torum 80. m.

7 Econverſo autem, dicta menſura, quam adhibent
periti illarum partium, conſtituendo paſſum ex ſep-
tem palmis cannæ mercantilis, eſt exceſſiva, quoniam
quilibet palmus conſtat ex 14. digitis, cum aliquo for-
ſan exceſſu, unde propterea ſeptem palmi important
digitos 89. & ſic adeſt exceſſus in digitis 18. qui exceſ-
ſus pro ſingulo quoque milliare importat paſſus 225.
Et propterea cum juxta atteſtationes peritorum de-
ductas ex parte eorumdem oppoſitorum, hæc diſtan-
tia juxta illam menſuram eſſet paſſuum ter mille ſex-
centum, ita facta reductione dicti exceſſus, planum re-
manebat, ut diſtantia, juxta menſuram viæ publicæ
frequentatæ, eſſet major dicto ſpatio quatuor millia-
rium.

Quo verò ad alterum punctum, an ſcilicet hæc
8 menſura facienda eſſet per aerem, vel per terram; Et
quatenùs per terram, an per lineam rectam, & per
campos, vel per ſcortos, vel potiùs per viam publicam
magis uſitatam à viatoribus; Quamvis aliqua opinio-
num diverſitas dignoſcatur, adhuc tamen magis com-
munis eſt, ut fieri debeat per vias uſitatas ad commu-
niter notata *per DD. in l. 1. ff. ſi quis cautionibus*, ubi
præſertim *Caſtrenſ. & Jaſ.* advertunt, quod ſub nomi-
ne viæ non veniunt ſcorti, ſed viæ frequentatæ, atque
cæteris relatis, habetur *apud Revit. in pragm. 1. de ſa-*
lar. eorum qui mittuntur pro ſervitio &c. num. 7.

Advertebam tamen, quod iſta quæſtio non benè
cum generalitatibus tractanda eſt, ſequendo potius
unam, quàm alteram opinionem, perindè ac ſi eſſet
nudus articulus juris dubius, ſed videtur quæſtio po- 9
tiùs facti, variè decidenda, juxta ſubjectam materiam,
ſive ſpectato fine, ob quem, diſtantia præſcripta ſit,
aut attenta qualitate locorum, in quibus menſura ca-
dat, & quomodo illa practicari debeat.

Ubi etenim agatur de menſura diſtantiæ inter unam
Eccleſiam, & alteram, ſive inter duas ejuſdem artis a-
potheeas, juxta ipſarum artium Statuta intus eamdem
Civitatem, juxta illam menſuræ quæſtionem diſputa- 10
tam *infra in Neapolitana ſeminarii diſc.* 33. & tunc
veriùs videtur, ut fieri debeat per aerem, cum ob ædi-
ficiorum interſecationem, non videatur aliàs menſura
practicabilis, potiſſimè verò attentis aliquibus Con-
ſtitutionibus Apoſtolicis, quoniam præſcribendo cer-
tum ſpatium cannarum inter unam & alteram Eccle-
ſiam, ſeu domum Regularem, id exprimitur.

Aut verò agitur de menſura diſtantiæ agrorum ſeu
camporum pro paſcuis, aliiſque uſibus, ut ita ad tol-
lenda jurgia, quæ inter paſtores, & ruſticos oriri ſo- 11
lent, quilibet habeat proprios fines, atque inter unum
& alterum gregem, ſeu armentum, certa ſit diſtantia,
& tunc menſura facienda eſt per campos, non autem
per vias, nec per ſcortos, cum ita ſubjecta materia
ſuadeat.

Aut agitur de menſura diſtantiæ, pro regulando
itinere, in illa poſſibilitate, cum qua adhibitis majori-
bus diligentiis ſequi poteſt iter brevius juxta quæſtio- 12
nem, de qua *ſub tit. de jure patr. diſc.* 71. ad materiam
veriſimilis notitiæ, & tunc, ubi tabellariorum curſus,
equeſtri, vel reſpectivè pedeſtri modo diligentior per
ſcortos, vel campos, brevior eſſe poteſt, iſte menſuræ
modus attendendus eſt, quoniam ita pariter ſuadet
ſubjecta materia, ſeu finis, ob quem menſura facienda
eſt.

Aut demùm, ad hunc finem regulandi commer-
cium de loco ad locum pro quæſtuatione, vel pro aliis
effectibus in idem tendentibus; Sive pro regulandis 13
Judicum & Officialium dietis, quando accedunt ad
locum differentiæ, ut ita conſtitueretur dieta legalis
20. milliarium, pro quolibet die, ſive ad effectum ta-
xandi ſalarium tabellariorum, aut vectorum aſportan-
tium fruges, aliaque bona de loco ad locum cum ſimi-
libus; Et tunc verius eſt, ut menſura fieri debeat per
vias uſitatas; Atque talis in iſto caſu fuit determinatio
Sacræ Congregationis, cum in his ultimis terminis
verſaremur.

In conſimili autem quæſtione diſtantiæ de recenti
habita in Tribunali Sacræ Conſultæ, ſuper compre-
henſione affirmativa vel negativa Reatinæ Civitatis 14
intra Urbis diſtrictum, de cujus præfinitione habetur
ſub tit. de Regal. diſc. 72. ac etiam fit pluries mentio
ſub tit. de juriſdict. ita pariter determinatum fuit, &
meritò, quoniam ſubjecta materia, ſeu finis, vel effe-
ctus, ob quem diſtantia præſcribitur, in hoc propoſi-
to attendi debet, ideoque ubi percutit commercium
humanum, iſte pro frequentiori uſu de loco ad lo-
cum, non per campos & ſcortos, ſed per vias publicas,
& magis uſitatas habetur; Igitur iſte menſuræ modus
attendi debet.

Quamvis autem in hac controverſia, ita ex ſolo fa-
cto, omnis quæſtio ceſſaret, dum oppoſitores mora-
bantur in loco ultra quatuor milliaria, etiam ſi juxta
eorum prætenſionem, menſura diſtantiæ facienda eſ-
ſet inter unum Conventum & alterum; Quod tam 15
minùs probabile videbatur, dum iſta diſtantia præfi-
nita eſt pro fine, ſeu effectu quæſtuationis, & conſe-
quenter, pro commercio cum popolo utriuſque loci.

Adhuc tamen, ex abundanti dicebam, quod ubi
etiam dicta diſtantia non adeſſet, adeò ut intraret de-
cretum Clementis VIII. nihilominus ex facti qualitate 16
ejuſdem decreti moderationi locus eſſe debuiſſet, ita
interponendo illud arbitrium, quod quandoque ex ju-

ſta cauſæ etiam inferioribus Judicibus, ac Magiſtratibus conceditur temperandi regularem ſtricti juris rigorem; Siquidem ſupponebatur, quod ageretur de populo numeroſo, ac rixoſo, & armigero; quodque pro moribus regionis cum magno rigore viveretur circa mulierum honeſtatem, juxta frequentiorem ſtylum parvorum locorum, potiſſimè in montibus, in quibus minor viget urbanitas, quodque propterea nullo Regularium Conventu ibi exiſtente, aliqua dignoſcerentur inconvenientia, circa præſertim ſacramentum Pœnitentiæ adminiſtrandum per ſolos Clericos ſæculares ejuſdem loci, ideoque pro illius populi ſpirituali ſalute, nedum expediens, ſed quodammodo neceſſarium judicabatur, ut ibi erigeretur Conventus Regularium, qui ſacramenta præſertim iſtud pœnitentiæ miniſtraret, atque cum opere, & exemplo adeò obſervantia Religionis conciliarentur inimicitiæ & rancores; Et conſequenter prorſus improbabile dicebam, ut ob adeò modicum remotum intereſſe quæſtuationis Religioſorum in diverſo loco commorantium, iſtius populi adeò neceſſarium publicum bonum negligi deberet.

17 Atque talis ſine dubio fuiſſet cauſæ exitus, niſi ſupervenientæ revolutiones populares, iſtius loci, ac populi ſtatum omnino revolviſſent, & præſertim illum aliquarum divitum, & nobilium familiarum, quæ adeò laudabile opus ſubſtinebant, atque huic infortunio, aliud quoque peſtis acceſſit, unde propterea ob utriuſque Divini & humani belli excidium, magna ſequuta eſt hujus populi immutatio, cum aliàs attento eo ſtatu ſupponeretur, quod commodè iſte Conventus ſubſtineri poterat, non impedita dictorum aliorum Religioſorum quæſtuatione; Sed quando id ſequi non potuiſſet, melius eſſe dicebam, ut dictorum Religioſorum opponentium numerus minueretur, vel quod potiùs populus Civitatis, in quo Conventus erat, conſueti numeri continuationem deſiderando, eos ſubſtentaret, quàm ut iſtius populi publicum bonum impediretur, adeò ut verificaretur diſpoſitio textus *in l. Præſes C. de ſervit. & aqua*, de qua *ſub tit. de ſervit. diſc.* 29. ut uſus proprius alieno ſemper præferri debeat; Longè autem poſt has annotationes prodierunt aliqui laborea *Pacicchelli* ſtudioſi juvenis Romani
18 ſuper hac materia diſtantiarum; Et in quo tractatu præſertim inſitus eſt copioſus, ac eruditus diſcurſus amici mei Marcelli Severoli tunc Advocati, nunc utriuſque Signaturæ Referendarij ſuper diſtantia arborum, & ſepium inter vicinos prædiis ruſticis *poſt dec.* 34. *Rot. ibid. regiſtratam.*

ROMANA HÆREDITATIS DE RUBEIS

Pro PRESBITERIS CONGREGATIONIS S. PANTALEONIS IN MONTIBUS

Cum RELIGIONE BEATI PETRI DE PISIS.

Caſus deciſus per Rotam pro Congregatione Presbyterorum.

De Conſtitutionibus Apoſtolicis prohibentibus novas erectiones Conventuum, vel Monaſteriorum, in quibus duodecim Religioſi ſubſtentari non poſſint, an locum habeant in] Urbe, & quatenus habeant, quando ais diſpenſatum cenſeatur; Et an redditus & bona unius Monaſterii applicari poſſint pro ſubſtentatione alterius.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutiones cauſæ.*
3 *De Conſtitutionibus Greg. XV. & Urbani VIII.*
4 *Quod declarationes Sacræ Congregationis non attendantur in Urbe.*
5 & 6 *Quando dicantur Conſtitutiones Apoſtolica.*
7 *Declarationi Papæ in Signatura eſt deferendum.*
8 *An Conſtitutio Urb. VIII. corrigat Conſtitutionem Gregor. XV.*
9 *De vivæ vocis oraculo Officialium.*
10 *De pluribus perſonnis in Papa concurrentibus pro diverſis reſpectibus.*
11 *Quomodo dignoſcatur, quando Papa unam, vel alteram gerat perſonam.*
12 *An Religio aliunde ſuppleat.*
13 *Bona unius Monaſterij non poſſunt alteri applicari.*
14 *Ita bona unius Eccleſia alteri.*
15 *De varietate ingeniorum, ut quod uni videtur ſolidum, ab altero negligatur.*
16 *Declaratur concluſio, de qua numer. 13. & quando Religio redditus unius Conventus applicet altero.*

DISC. XXXII.

Retenta facti ſerie de qua in hac eadem cauſa *ſub tit. de fideicom. diſ.* 155. Cum punctus quæſtio- 1
nis eſſet ſuper purificatione conditionis ſubſtitutionia, quatenùs ſcilicet Religio primò inſtituta, ad effectum erigendi novum Conventum, non obtineret diſpenſationem Apoſtolicis Conſtitutionibus prohibentibus novas erectiones Conventuum, in quibus ſubſtentari non poſſint duodecim Religioſi, Hinc proindè, in diſputationibus habitis *in Rota*, præſertim ultimo loco *coram Melzio*, in qua poſt multaa propoſitiones *ſub die*
28. *Aprilis* 1659. prodiit reſolutio Congregationi 2
ſubſtitutæ favorabilis *impreſſ. poſt collectat. Bonden. deciſ.* 62. quæ anſam dedit concordiæ, ſuper tribus fuit quæſtio; Primò nempè, an Conſtitutiones Apoſtolicæ, ita diſponentes locum haberent in Urbe; Secundò an quatenùs locum haberent, adeſſet Apoſtolica derogatio; Et tertiò, an Religio poſſet aliundè ſupplere, ut eiſdem Conſtitutionibus ſatisfieret.

Quatenùs pertinet ad primum; Dubitandi ratio ex eo pendebat, quod Conſtitutio 31. Gregorij XV. con- 3
flata eſt in effectu ex quibuſdam declarationibus Sac. Congregationis, quæ ob confirmationem Papæ inter ejus Conſtitutiones, inſertæ fuerunt, eodem modo, quo in hac materia Regularium eſt celebris Conſtitutio 25. Urbani VIII. per quam diſponitur, ut ſi de facto ad hujuſmodi erectiones procederetur, deberet Conventus ſubjacere juriſdictioni Ordinarij; Ut etiam deinde de parvis Conventibus diſpoſitum fuit per Conſtitutionem Innocentij X. Et conſequenter, ut ad formam decreti particularis deſuper editi, quod declarationes Sacrarum Congregationum, ad quarum normam omnes Epiſcopi, aliique Ordinarii locorum,
& quicumque alij Prælati, vel Officiales Eccleſiaſtici 4
ſe regulare debent, locum non habeant in Urbe, cujus eſt Epiſcopus ipſemet Papa, ita in iſto caſu attendi non deberent.

Verùm in ſenſu etiam veritatis dicebam, quod iſtud
erat fragile fundamentum, quoniam pleræque Apo- 5
ſtolicæ Conſtitutiones ex alicujus Congregationis Cardinalium ordinariæ, vel particularis conſultatione pro commendabili ſtylo editæ ſunt, ſed quando Papa hujuſmodi conſultationes, vel reſolutiones approbat demandando earum perpetuam obſervantiam, atque ponuntur in Bullario inter alias Conſtitutiones pontificias, tunc jure Conſtitutionum Apoſtolicarum, non autem ſimplicium declarationum vel decretorum, quæ ipſamet Congregatio revocare poteſt, cenſendæ ſunt.

Ad quod conferunt ea, quæ in propoſito *Sixtina*, & *Clementina* ſuper moderatione dotium habentur
ſub tit. de dote diſc. 22. & 143. ubi de hia latiua. 6

Omniſque difficultas in hoc puncto ceſſabat ex duplici

Digitized by Google

duplici circunſtantia; Primò ſcilicet ratione obſervantiæ, dum hujuſmodi Conſtitutionibus tanquam talibus diſpenſari quandoque conſuevit ex gratia ſpeciali, quod ſupponit obſtaculum; Et ſecundò quia, ideuntibus ipſiſmet Religioſis reis conventis Innocen-
7 tium X. in Signatura Gratiæ, pro declaratione præſertim derogationis, de qua infrà, prodiit reſcriptum, ut obſerventur Conſtitutiones; Et conſequenter ita accedebat expreſſa declaratio Papæ, cui factæ in Signatura Gratiæ, etſi oretenùs, deferendum eſt ut *apud Royas dec.* 217. & in hujus cauſæ deciſione, & *dicto diſc.* 155. *de fideicom.*

Diſputatum quoque fuit, circa hujuſmodi Conſtitutionum obſtantiam, an dicta poſterior Conſtitutio
8 25. Urbani VIII. per quam adjicitur ſubjectio novorum Conventuum non habentium numerum duodecim Religioſorum, juriſdictioni Ordinarii loci, eſſet moderativa dictæ præcedentis Conſtitutionis 31. Gregorii XV. Vel potius cumulativa, ſeu additativa, ut ſc. firma remanente dicta prohibitione contenta in Conſtitutione Gregoriana, ſuperaddita ſit hæc proviſio, potiùs in pœnam contraventionis, non autem, ut ita hæc facultas conceſſa eſſet, atque juxta hunc ſecundum ſenſum, quod una eſſet alterius accumulativa, non autem moderativa deciſum fuit, & meritò; Tum ob dictam Pontificiam declarationem in Signatura Gratiæ, cui omninò deferendum eſſet, ut pluries deciſum fuit, ut ſupra, & alibi pluries inſinuatur præſertim *ſub tit de penſion.* Tum etiam quia iſte eſt ſenſus, & inconcuſſa praxis Sacræ Congregationis.

Aliqua major difficultas habita fuit, ſuper ſecundo
9 puncto, an ſcilicet adeſſet Apoſtolica licentia cum derogatione obſtantiæ reſultantis à dictis Conſtitutionibus; Idque prætendebatur ſequutum eſſe per licentiam ſuper hac nova fundatione conceſſam per Cardinalem Vicarium Urbis, ſeu per ejus Vicesgerentem aſſerentem id agere ex vivæ vocis oraculo Papæ, dum in iis, quæ ad hujuſmodi officialium munus pertinent, iſtæ aſſertiones ſuper vivæ vocis oraculo attenduntur, ut advertitur *ſub tit. de judic. in relat ſeu prax. Curiæ* occaſione agendi de Cardinali Vicario, aliiſque ſimilibus Officialibus.

Ceſſavit autem hæc difficultas ex prædicta Pontificia declaratione in Signatura Gratiæ, quæ revera fuit cauſa reſolutionis, dum prius in istot propoſitionibus capi non potuerat, quoniam dum Papa mandavit, quod ſervarentur Conſtitutiones, ita declaravit, quod eis non derogaſſet.

Et ulterius, ubi etiam hæc declaratio (ex imprudenti conſilio reorum prodita,) ſequuta non eſſet, adhuc tamen dicebam ſcribens pro actoribus, atque in cauſæ deciſione firmatur, quod hæc licentia non ſuf-
10 ficeret, deducendo ea, quæ pluries alibi inſinuata habentur, & præſertim *ſub tit. de præminen. diſc.* 1. & *ſub tit. de judic. in relat. Curiæ* occaſione agendi de Papa, vel de Cardinali Vicario; Quod ſcilicet in perſona Papæ multiplices diverſæ perſonæ formales conſiderantur; Una ſcilicet Papæ, Chriſti Vicarii, & Eccleſiæ univerſalis Epiſcopi; Altera Patriarchæ Occidentis; Tertia Principis temporalis illius Ditionis, quæ ſub vocabulo Status Eccleſiaſtici mediati, & immediati explicatur; Et quarta Epiſcopi particularis, ſeu Ordinarii Urbis; Cumque juxta firmata ſupra *in Cæſaraguſtana diſc.* 29. duplex licentia copulativè requiratur in novis erectionibus Conventuum, ſeu Monaſteriorum, una ſcilicet Papæ, & altera Ordinarii loci; Hinc proindè dicta licentia conceſſa per Urbis Vicarium, ſeu V. Gerentem, referenda erat ad hanc poſteriorem conceſſam ab Ordinario, non autem ad primam Apoſtolicam.

Organum autem, quo mediante, actos explicari ſolet, rectè comprobare videtur voluntatem Papæ, ex qua perſona illum facere voluerit, quoniam ea, quæ
11 concernunt hanc perſonam Epiſcopi particularis Urbis, per illud organum explicare ſolet, alia verò quæ concernunt regimen Eccleſiæ univerſalis, atque ab eo fiunt tanquam à Papa, explicare ſolet per organum Datarii, vel Secretarii Brevium, aliorumque Officialium deputatorum illis muneribus, quæ concernunt dictum regimen univerſale; Quamvis enim aliquando ex utraque perſona aliquid per hujuſmodi organa particularia, explicare ſoleat, attamen id eſt inſolitum, ac per accidens atque exprimitur, ut advertitur in dicta ſua ſede *ſub tit. de judic.* occaſione agendi de Papa, & de hujuſmodi officialibus.

Demùm quoad tertium punctum, an ſcilicet admittenda veniret oblatio Religionis adimplendi Con- 12
ſtitutiones, ac ſubſtentandi aliundè duodecim Religioſos, ita ſupplendo id, quod deficeret ex hujus hæreditatis redditibus; Iſte punctus in Rota reputatus fuit minùs dubitabilis; Tum ex voluntate teſtatoris, ut iſte novus Conventus ex ejus hæreditatis redditibus tantùm ſubſtentari deberet, unde propterea teſtator agnoſcendo quod non ſufficeret ad dictum numerum, dictam conditionem adjecit; Tum etiam ex concluſione, de qua *deciſ.* 277. *num.* 7. & *ſeqq. par.* 4. *rec. tom.* 2. *deciſ.* 561. *par.* 5. *num.* 7. & *deciſ.* 191. *num.* 11. *par.* 7. quod bona unius Monaſterii, vel Eccleſiæ non poſſunt alteri applicari, & habetur *ſub tit. de alienat. &* 13
contract. prohib. diſ. 1. & *ſeqq.* ubi quod etiam inter duas Eccleſias, quinimò inter ejuſdem Eccleſiæ duas cappellas, locum habeat diſpoſitio *extravag. Ambi-* 14
tioſæ de reb. Eccleſ. non alien.

Verùm, ubi factum non prodeſſet, quod ſcilicet iſta Religio ob ejus exiguas vires nun de facili id practicare poterat, undè propterea videbatur potiùs ob-
latio ad terrorem, juxta litigantium artificia, Quate- 15
nùs pertinet ad ea, quæ ſunt juris, iſte punctus qui fuit magis planus, mihi majorem inferebat timorem, ac difficultatem, illeque me impulit ad conſulendam, ac facilitandam concordiam, quæ controverſiæ finem dedit, unde propterea in dies experimur effectus, qui ex ingeniorum varietate reſultant.

Tum quia dicta concluſio ſuper prohibita applicatione bonorum unius Monaſterii ad favorem alterius,
in ſua origine, prodiit cum præſuppoſito antiqui ſtatus 16
regularium enunciato ſupra *diſc.* 26. & *ſub tit. de juriſdict. diſc.* 28. & in aliis, quod ſcilicet quodlibet Monaſterium regebatur de per ſe, independenter ab aliis, cum proprio Prælato, eo modo quo praxis docet in Monaſteriis Monialium, abſque illo uſu, quem hodie habemus, univerſitatis conſtitutæ ex omnibus Monaſteriis, vel Conventibus jure cujuſdam ſocietaria, ideoque meritò bona unius Monaſterii in alterum in eo ſtatu transferri prohibitum erat.

Tum etiam clariùs, quoniam attento quoque iſto moderno ſtatu univerſitatis, quæ ita ex omnibus Monaſteriis conſtituta eſt, dicta concluſio rectè procedit, ubi agatur de formali translatione ipſorum bonorum, vel jurium, cum abdicatione ab uno, & tranſlatione in alterum, cum tunc ſequi dicatur diſmembratio, quæ redolet ſpeciem formalis alienationis prohibitæ; Secùs autem, ubi ipſa Religio, eodem modo quo imponit collectas ſingulis Conventibus, vel Monaſteriis pro ſubſtentatione Generalis, aliorumque Officialium, vel pro aliis ejus occurentiis, ita hanc voluntariam collectam imponeret pro hujuſmodi ſuppletione; Sive quod, ubi etiam ad collectam generalem devenire non congrueret, nil prohibere videtur, ut quemadmodum, circa formalem alienationem, vel aſſignationem perpetuam, ſuperiores in Monaſterio, vel Conventu diviti, atque exuberantes redditus habente, collocare poſſunt aliquem minorem numerum Religioſorum, dummodò non minuatur duodenarius per dictas Apoſtolicas Conſtitutiones præſcriptus, ad effectum, ut aliqui exuberantes redditus erogentur in eleemoſynas pauperibus loci diſtribuendas, ſive in alium pium, ac laudabilem uſum; Ita

Digitized by Google

ad inſtar ejus quod præcepit S. Silveſter primus, ut clerici divites, clericis egenis ſubvenire debeant, huic uſui dicta applicatio fieret.

Potiſſimè quia iſta erectio per teſtatorem demandata fuerat, pro illis Religioſis, qui juxta primævum inſtitutum magis à commercio ſeparati eremiticam vitam ducere vellent, undè propterea nil implicare, quod ita aliqui ex illis Religioſis, qui aſſignati ſint Conventui magno ac diviti, in iſto novo Monaſterio ad hunc finem viverent, ita tamen ut deberent ſubſtentari à Conventu propriæ aſſignationis, perinde ac ſi ibi morarentur; Eodem modo quo aliquod Monaſterium, vel Collegium, pro ſuorum, præſertim juvenum, ſeu alumnorum meliori educatione, & ſtudiis, illos ſubſtentat in aliquo Collegio Urbis, ejuſdem Religionis, cum ſimilibus; Iſta verò diſcuſſa non fuerunt, atque, ut dictum eſt, magis factum, quàm jus dubitandi rationem tollebat; Ideoque concordia utrique parti congrua fuit, multumque honeſta, & laudabilis.

NEAPOLITANA SEMINARII

Pro SEMINARIO NOBILIUM

Cum DIVERSIS DOMIBUS REGULARIBUS.

Caſus deciſus per Rotam pro Seminario.

De eadem materia novæ fundationis Monaſteriorum, vel Eccleſiarum, ſeu aliorum piorum locorum in eadem Civitate ſine conſenſu aliorum Monaſteriorum, vel Eccleſiarum exiſtentium intra certum ſpatium; Quando, & quomodo hujuſmodi prohibitiones procedant; Et de modo menſurandi hoc ſpatium.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutio cauſæ.*
3 *De privilegiis Regularium ſuper Conſtructione Eccleſiarum, & Conventuum.*
4 *An ea procedant in magnis Civitatibus.*
5 *De ratione eorum privilegiorum, & in quibus caſibus ea non procedant.*
6 *De ratione ob quam nova Congregationes, vel fundationes prohibentur.*
7 & 8 *De eadem, de qua num. 5.*
9 *Intereſſe remotum in hoc non attenditur.*
10 *Conſenſus in hoc ſufficit etiam præſumptus, & tacitus.*
11 *Ad effectum privilegiorum non refert, an domus ſit propria, vel conductitia.*
12 *Idem circa ſeminarium.*
13 *De erectione Inſtituti Sancti Philippi Nerii.*
14 *Quando Privilegium Principis faciat legem.*
15 *De menſura facienda per aërem.*

DISC. XXXIII.

1 DEmandata per Marchionem Villæ Joannem Baptiſtam Manzium, fundatione Seminarii puerorum nobilium in ejus domibus, ſub educatione, & doctrina PP. Societatis Jeſu; Cum ex aliquibus cauſis, in dictis domibus, id ſequi non potuiſſet, unde propterea ſequutum fuit in quadam alia domo conductitia, quam poſt habitationem per annos 12. Gubernatores ab eodem fundatore deputati emerunt pro perpetua permanentia, atque hujuſmodi emptione ſequuta, ad aliquam diverſam ſtructuram Seminario magis adaptatam, ea reduceretur; Hinc ſe oppoſuerunt plures Religioſi, præſertim ibi magis adjacentes Conventus Sancti Dominici, & Domus Sancti Pauli, quibus etiam adhærebat Archiepiſcopus, à cujus ſententia, vel proviſione, introducta per appellationem cauſa in Rota *coram Dunozetto*, datoque dubio ſuper attentatis; Cum juxta frequentem ſtylum, nulla deſuper capta reſolutione, reſcriptum fuiſſet, ut videretur 2
de bono jure, idcircò *ſub die 12. Maii* 1656. ad favorem Seminarii prodiit reſolutio, quæ habetur impreſſ. *inter illas Dunozett. deciſ.* 942. cui oppoſitores acquieverunt, neque cauſa ulteriorem progreſſum habuit.

In diſputationibus deſuper habitis, oppoſitorum fundamentum conſiſtebat in privilegiis Apoſtolicis, quæ, vel directè, vel per communicationem ipſis competunt, ne intra certum cannarum numerum, ſeu 3
ſpatium, aliæ Eccleſiæ, ac domus Regularium erigi poſſint, & de quibus privilegiis, poſt Morales adeo frequenter de eis agentes, ac plures antiquiores Rotæ deciſiones ibidem recenſitas, habetur plenè *in celebri Januen. privilegiorum coram Royas deciſ.* 327. *&* 356. *inter ſuas, & coram Corrado deciſ.* 337. *par* 10. *rec.* illæque ſunt etiam impreſſæ *apud Paſqualig. qu. moral.* 339. *& Dian. par.* 9. *moral. in fin.*

Non negabam ego, ſcribens pro Seminario veritatem dictorum privilegiorum; Quamvis etenim Alii pro hac eadem parte ſcribentes, motivarent 4
quod in magnis Civitatibus non eſſent in uſu proviſiones Apoſtolicæ, quæ habentur in hac materia novarum fundationum; Nihilominus iſtud erat æquivocum, licet id practicaverim in pleriſque ſimilibus quæſtionibus diſputatis in Sacra Congregatione præſertim in duplici *Mediolanen.* quod illæ fuerint neglectæ; Quoniam differentia, quæ dignoſcitur in magnis Civitatibus, in quibus allegatus non uſus verificatur, percutit aliam diverſam diſtantiam quatuor milliarium de qua ſupra *in Murana diſc.* 31. non autem iſtam certi ſpatij ſeu diſtantiæ ex privilegiis particularibus, quæ diverſimodè aliquibus Religionibus conceſſa fuerunt.

Dicebam verò (etiam cum ſenſu veritatis, qualem Rota quoque agnovit,) quod non verſaremur in caſu privilegiorum, dum non agebatur de fundatione Eccleſiæ, in qua regulares concionari, vel ſacramenta 5
miniſtrare, ſive alia divina celebrare deberent, ſed agebatur de domo pro ſcholaribus ſæcularibus, ad ſolam educationem & doctrinam, ad quem effectum ibi vivebant aliqui religioſi, qui proindè potius tanquam educatores, & magiſtri, quam tanquam religioſi in propria domo regulari vivebant; Et conſequenter non adaptabantur privilegia, ſuper quorum aplicatione vel obſervantia, procedendum non eſt cum ſola formalitate verborum, ſed ſpectato fine, vel effectu, ob quem conceſſa fuerunt, ad tollendas ſcilicet conſuetas clericorum, præſertim regularium, æmulationes ſpirituales, invitandi populum, qui ita ab alia Eccleſia divertatur, pro Divinis recipiendis, ut advertitur in ſupra allegatis deciſionibus, & in aliis antiquioribus ibidem recenſitis; Ideoque, cum iſta domus habitura non eſſet Eccleſiam cum publica janua in via, minuſque ibi congrueret dicta ratio, de conſequenti non intrabant privilegia, quamvis aliqui religioſi ad dictum alium effectum ibi morarentur.

Ad quod comprobandum, deducebam practicum exemplum, in deciſione quoque ponderatum, inſignis ſeminarij Urbis, à quo, Pontifices, Cardinales, ac Prælati, aliique eximij viri, prodierunt, atque in dies prodeunt, ſub educatione, ac doctrina religioſorum ejuſdem Societatis Jeſu, quoniam pene adjacet Conventui Prædicatorum ſupra Minervam, non tamen exinde dignoſcitur hæc æmulatio, quæ eſt ſolum inter Eccleſias, & religioſos, qui in eis divina miniſtrant.

Et ad quam æmulationem evitandam habetur pluries *ſub tit. de præemin. præſertim. diſc.* 10. ut prohi- 6
hiberi

Digitized by Google

beri poſſint erectiones plurium Congregationum, vel aliorum Inſtitutorum, ſeu operum ſive plures proceſſionea, ſeu functiones ex ibi deductis.

7 Adeo ut recepta proxis doceat, etiam in Urbe, atque ego pluries practicavi in Sacr. Congregatione Regularium, ac admittunt moderni Morales, de hoc frequenter agentes, & præſertim *Lezan. in ejus ſumm.* quod hujuſmodi privilegia non comprehendunt illas domus regulares, quæ Eccleſiam formalem, ac januam in via publica non habent, neque ſacramenta, aliaque divina miniſtrant, & quæ vulgo hoſpitia dicuntur, quamvis per ſpeciem Conventus, ſub diſciplina regulari ibi vivatur, quoniam punctus non eſt in materiali habitatione religioſorum, ſed in dicto fine ſeu effectu.

Unde propterea in una *Mediolanen.* diſputata in
8 Sacra Congregatione Regularium, in qua agebatur de fundatione cujuſdam domus noviriatus, ſeu probationis Societatis Jeſu; Cum ſe præſertim opponarent parochus, advertebatur, quod in ipſo nullum adeſſet intereſſe, dum ex iſtius Societatis inſtituto, in Eccleſiis, quæ deſerviunt pro domibus Probationis, non adminiſtrantur ſacramenta, illud præſertim pænitentiæ, ut ſit in aliis Eccleſiis Domorum profeſſarum, & Collegiorum, minuſque, ſaltem pro frequentiori uſu, tumulari ſolent cadavera, vel fieri exequiæ, aut recipi eleemoſynæ promiſſis, vel anniverſariis, ideoque ceſſabat privilegiorum finis.

Et quamvis ex parte parochi replicaretur, quod adhuc vigeret ejus præjudicium, quod in dies creſ-
9 cere poterat ob ejuſdem domus dilatationem juxta frequentem praxim, unde propterea ita pateretur diminutionem populi ſæcularis viventis in adjacentibus domibus, quæ cum hujuſmodi dilatationibus incorporari ſolent; Nihilominus ut advertitur *ſub tit. de Paroch. diſc. 29.* ubi in individuo de hoc intereſſe ſeu præjudicio agitur, illud videtur nimis remotum, ideoque non cadens ſub iſtis privilegiis, quæ in prædicta ratione æmulationis principaliter fundata ſunt.

Clarius verò, in hac facti ſpecie, præmiſſa pro-
10 cedere dicebam, ſtante diuturna patientia eorumdem oppoſitorum ſpatio annorum duodecim, præſtatio enim conſenſus religioſorum adjacentium non exigit perneceſſe ſcripturam, vel aliam formam præciſam, ſed probari poteſt etiam per præſumptionas, & conjecturas ex deductis *apud Gregor. decis. 57. num. 7. & 355. num. 10. Buratt. & add. decis. 842. num. 4.* & in his terminis *decis. 87. nu. 3. & 4. par. 4. rec.* cum aliis in hujus cauſæ deciſione, in qua id ponderatur adversùs oppoſitionem Archiepiſcopi, vel promotoris fiſcalis, quod hujus ſeminarii fundatio facta eſſet ſine ejuſdem Ordinarij recognitione, & approbatione in litteris Apoſtolicis demandata.

Pro iſto motivo evitando, Scribentes pro regula-
11 ribus oppoſitoribus, ac etiam pro Ordinario, nimium inſiſtebant in eo, ut allegari non poſſet retroacta obſervantia, eo quia de præterito Seminarium fuerat in ea domo tanquam conductitia, ſequuta verò emptione, reſultabat novus ſtatus fixus, cui fiebat oppoſitio; Verùm iſtud erat debile fundamentum, quoniam in hac materia (ut ſuperius dictum eſt,) jus non conſiſtit in domo, vel in habitatione materiali, ſed in dicto fine, vel effectu, quo accedente, nil refert, an domus ſit conductitia, vel propria, ut in his ſpecialibus terminis advertitur *per Rotam dicta decis. 87. par. 4. recent.*

Et conferunt, quæ habentur in materia Seminarii,
12 de quo loquitur Concilium Tridentinum. *apud Gonzal. ad regul. 8. gloſ. 5. §. 7. num. 73. Barboſ. de Epiſc. alleg. 77. num. 25. add. ad Buratt. decis. 691. num. 15.* cum aliis in hujus cauſæ deciſione, in propoſito unionis beneficiorum, Seminario faciendæ, quod punctus non eſt in domo materiali, an ſit propria, & fixa vel conductitia, & variabilis, ſed eſt in ipſo Collegio formali puerorum, an adſit, necnè, ut habetur in ſua materia *ſub tit. de benefic.* ac etiam infra *in annot. ad Sacr. Concil. Trident.*

Quia verò presbyteri Oratorij S. Philippi, qui in 13
ea Civitate, Hieronymini dicuntur (ita retinendo illud primævum nomen, quod in Urbe habuerunt ob huiuſmodi Congregationis initium in Eccleſia Sancti Hieronymi charitatis,) ac etiam alia domus Theatinorum ſub invocatione SS. Apoſtolorum habebant indultum ſpeciale Urbani VIII. ut intra certum ſpatium, neque puerorum ſæcularium ſeminaria, ſub regularium educatione & doctrina, fundari poſſent ipſis invitis; Hinc proindè occaſione hujuſmodi indultorum ſpecialium, de duobus actum fuit; Primò ſcilicet, an exindè inferri poſſet ad pontificiam declarationem, ut hujuſmodi privilegia, etiam hæc puerorum ſeminaria complecterentur, atque hoc agitur in cauſæ deciſione, bene firmando, quod cum id con- 14
ceſſum eſſet per viam gratiæ ſpecialis, trahendum non eſſet ad legem generalem, vel ejus declarationem juxta textum clarum *in l. 2. Cod. de legibus, ubi gloſ.* reſpondendo *ad text. in l. fi. Cod. eodem,* declarat illum procedere in determinationibus factis per Principem ſuper aliquo articulo dubio, cujus dubietas ab alicujus legis interpretatione penderet, quoniam licet determinatio prodierit occaſione cauſæ particularis, attamen percutit punctum generalem, atque determinatio non eſt per viam gratiæ, & privilegii, ſed potiùs per viam juſtitiæ, ità declarando, quod jam in eſt, juxta eam declarationem legis ab eodem legiſlatore conditæ, de qua *ſub tit. de donat. in Eugubina diſcurſ. 35.* Sive juxta illam declarationem quam facere poteſt donator etiam ex intervallo, cum ſimilibus; Secùs autem per viam gratiæ, & privilegii ſpecialis, ut ponderatur *apud Bichium deciſione 625. num. 51.* occaſione agendi de indulto Gregorii XIII. pro Civitate Peruſina ſuper comprehenſione Monialium, & Eccleſiaſticorum ſub eo Statuto excluſivo; Quamvis iſtud exemplum à me tanquam Advocatum deductum, (reflectendo ad veritatem) non placeret, cum potiùs conſiderandum veniret in ratione interpretativa, ſeu comprobativa illius opinionis, quæ probabilior videtur, ut adverto *in eadem Bononien. de Zanis*, in qua dicta deciſio prodiit *ſub tit. de ſucceſſ. diſc. 5.* Ac etiam occaſione alterius indulti Pii, vel Sixti IV. ſuper ſolutione gabellæ vini, quod vendatur ad minutum advertitur *in Peruſina ſub. tit. de Regal. diſc. 52.* cum ſimilibus.

Alter punctus, occaſione dictorum indultorum diſputatus, quamvis in deciſione non tactus fuit ſuper diſtantia dictorum indultariorum, & quomodo men- 15
ſura facienda eſſet, ob quamdam diverſitatem notabilem, ubi per terram, vel per aërem menſura fieri deberet, pro inſpiciendo, an adeſſet præſcriptus cannarum numerus; Atque in hoc dicebam (etiam pro veritate,) ut attendi deberet menſura per aërem, dum ità expreſſe determinant Apoſtolicæ Conſtitutionas, illa præſertim Clementis IV. ſuper conſimili privilegio originaliter conceſſo Religioni PP. Carmelitarum, atque ita etiam ſuadet ſubjecta materia, quod in Civitatibus, & locis inhabitatis, ob ædificiorum interſecationem, non videtur aliàs hic menſuræ modus practicabilis; Cumque juxta iſtam menſuram ſine dubio diſtantia eſſet major, hinc proindè per oppoſitores hoc motivum derelictum fuit, ideoque non mirum, quod in deciſiona negligitur.

Digitized by Google

MARSICANA LEGATI ſeu FUNDATIONIS

Pro CONGREGATIONE SYLVESTRINORUM

Cum ALTERA CONGREGATIONE SCHOLARUM PIARUM

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Regularium, reſolutus pro Congregatione Scholarum.

De eadem materia novæ fundationis Conventus, quando illa ſequuta dicatur ad effectum inſpiciendi, an defecta ſit, necne conditio, ſub qua altera Religio vocata, ſit ſive ad alterius ſubſtitutionis, vel alterius effectus purificationem.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Diſpoſitio conditionalis non impleta conditione evaneſcit.*
3 4 & 5 *Differentia inter conditionem, & modum, & quando intret excuſatio non implementi.*
6 *Verba intelligenda ſunt cum effectu.*
7 *Legatum factum ingredienti Religionem intelligitur cum effectu.*
8 *Idem de legato facto pro ſtudiis.*
9 *Et idem de onere aſſumendi cognomen, & inſignia.*
10 *De eodem de quo num. 3. quando ſcilicet ſit conditio, vel modus.*
11 *De alio caſu controverſia.*
12 *Quando dicatur Conventus jam perfectus, & quomodo id dignoſcatur.*

DISC. XXXIV.

1 Retenta facti ſerie, de qua, agendo de hac eadem diſpoſitione, habetur *ſub tit. de legatis diſc. 44.* Cũ teſtator mandaſſet, ut in ejus domo fundari deberet domus Scholarum Piarum, dictaque erectione effectũ non ſortiente, neque altera Religionis Minimorum, ſequi deberet in Religione eligenda per Communitatem; Atque Religioſi primo loco vocati infra annum à teſtatore præfinitum ad locum accedentes cum licentia, & auctoritate Ordinarij deſtinaſſent ſitum, in quo erectio facienda erat, ibique plantata cruce, atque adhibitis quibuſdam aliis ſolemnitatibus, in hoc adhiberi ſolitis, aliquod etiam ædificium inchoaſſent; Deinde verò ob aliqua hujus Congregationis, ſeu Religionis impedimenta, plurium annorum ſpatio opus derelictum eſſet, ideirco Communitas nominavit Congregationem Silveſtrinorum acceptantem, ac ibi de facto introductam; Cumque primi Religioſi prætenderent, ut in præjudicium juris eis jam quæſiti, id fieri non potuiſſet, cauſam introduxerunt in Sacra Congregatione Epiſcoporum, & Regularium, à qua prodiit reſolutio eis favorabilis.

In diſputationibus autem deſuper habitis, punctus
2 erat ſuper implemento conditionis per teſtatorem præfinitæ, ſuper fundatione Conventus, vel domus infra annum, quo termino eiſpſo alia ſubſtituebatur Religio, an ſcilicet factus eſſet caſus ſubſtitutionis, necne, juxta conſimilem diſpoſitionem, de qua ſupra *diſc. 32.* & *ſub tit. de fideic. diſc. 155.* Cum etenim primæ Religionis vocationi adjectum eſſet certum tempus per viam conditionis ſuſpenſivæ potius, quam per viam modi. Hinc proinde, ſcribens pro Congregatione Silveſtrina dicebam idem, quod cæteris relatis habetur *dicto diſcurſ. 155. de fideic.* ac in deciſionibus in ea cauſa editis, quod ſcilicet nil referebat an Religio primo vocata, impedita fuiſſet infra præ-
3 finitum terminum conditionem implere, necne, quoniam juxta diſtinctionem, de qua latius *eodem tit. de fideic. diſc. 154.* & alibi, quoties agitur de diſpoſitione merè conditionali, tunc attenditur nudum factum non implementi intra terminum à teſtatore præfinitum, non curato, an illud fuerit culpoſum, necnè, quoniam ille, qui non adimplet, nullum ſentit damnum, vel præjudicium, ſed ſolum non obtinet lucrum quærendum, quod non reputatur conſiderabile, ut beneficium reſtitutionis in integrum intrare debeat, niſi agatur de acquiſitione quaſi debita ex ordine naturæ, ut eſt illa filiorum in bonis parentum, vel niſi tales accedant particulares facti circunſtantiæ, quæ ſuadeant, ut intrare valeat Judicis arbitrium, ſeu officium pro æquitate temperante hunc juris rigorem, fundata etiam in præſumpta, ſeu veriſimili ejuſdem diſponentis voluntate adjiciendi conditionem, vel tempus diſcretè, & quatenus legiti- 4
ma excuſatio, ſeu impedimentum non accedat juxta diſtinctiones, de quibus *ſub tit. de teſtam. diſc. 73.* & infra *ſub tit. de matrim. diſc. 14.* & alibi.

Quamvis autem iſta theorica, quam ego Scribens more Advocati deducebam, generaliter vera ſit; Nihilominus reflectendo ad veritatem, dubitabam de applicatione, ut huic Parti meam operam requirenti ab initio inſinuavi, adeoque reſolutio probabilis viſa eſt. Tum quia diſputationes plurium annorum intervallo habitæ in dicto conſimili caſu, de quo *dicto diſc. 32.* me docuerant, quod revera iſta theorica 5
quamvis primo rejecta *in deciſ. 416. coram Roias*, deindeque admiſſa *coram Albergato deciſ. 107. par. 12. rec.* Attamen in tertia inſtantia *coram Meltio*, in qua decies cauſa propoſita fuit ſine reſolutione, revera hujus theoricæ rigor attentus non fuit, ſed reſolutio prodiit ob declarationem Innocentij X. in Signatura Gratiæ, quod ſervemtur Conſtitutiones, denegando petitam derogationem; Unde propterea certificatum fuit, quod impoſſibilis eſſet conditionis purificatio, adeo ut ſi de tempore dicti recurſus ad Pontificem, in plena Signatura, qui fuit per decennium, & ultra poſt elapſum terminum ſex menſium à teſtatore præfinitum, derogatio in conditione poſita, conceſſa fuiſſet, utique datus non eſſet locus ſubſtitutis, ex dicta ratione, quod iſta regula, ſeu theorica generalis, intelligenda non eſt cum Judaico rigore ad litteram in omni caſu, ſed diſcretè, pro facti qualitate, ac veriſimili diſponentis voluntate, iſtius ſubſtantiam potius attendendo, quam verborum formalitatem, ſeu grammaticalem ſignificationem, & clauſularum, ut quandoque pro conſueta ineptia fieri praxis docet, & advertitur locis citatis præſertim *dicto diſc. 154. de fideicommiſſ.*

Tum clarius quoniam, licet verba diſpoſitionis
eſſent potius conditionalia, quam modalia, ſuper 6
ſuſceptione loci infra annum, cum expreſſa ſubſtitutione, quatenus infra dictum tempus, dicta ſuſceptio non ſequatur; Attamen illa jam ſequuta erat, juxta præmiſſam facti ſeriem, quamvis deinde proſequutio, ex aliquibus hujus Congregationis accidentibus ſuper ejus ſtatu, impedita, ſeu neglecta fuiſſet per aliquod temporis ſpatium; Et quamvis ego ſcribens more Advocati inſiſterem in axiomate, ſuper quo multa cumulantur *per Surd. conſ. 3. num. 25. cum ſeqq. & per Barboſ. axiom. 222. num. 10.* quod ſcilicet verba intelligenda ſunt cum effectu, & ſic, quod loci ſuſceptio, ſeu fundatio validè, ac perfectè ſequuta eſſet, ſervatis debitis requiſitis recenſitis ſupra *in Cæſaraugustana fundationis diſc. 29.* ac in deciſionibus in ea cauſa editis, quas, aliaſque ibi recenſitas deducebam.

Ac etiam deducerem ea, quæ juxta unam opinio-
nem, habemus in materia conditionis ingreſſus in 7
Religionem adjectæ in legato, vel alia diſpoſitione, ut intelligenda ſit cum effectu ex deductis pro utraque opinione *per Honded. conſ. 73. lib. 2. Menoch. lib. 4. præſumpt. 84. Capobl. de Baron. par. 1, num. 97. & ſequ.*

8 *& ſequ. Sanch. de matr. lib. 1. diſp. 34. numer. 16. Amendol. ad Franch. deciſ.* 14. Et ea quæ *habentur ſub tit. de legatis diſc.* 36. in propoſito conditionis ſtudiorum, ac Doctoratus, ut pariter intelligatur cum effectu.

In idem conferentibus iis, quæ habentur pluries *ſub tit. de fideicom. præſertim diſc.* 7. in propoſito
9 conditionis, vel oneris ſuſcipiendi cognomen, & inſignia teſtatoris, quod non ſufficiat verbaliter, vel ad breve tempus ſuſcipere, poſtea verò deſerere, ſed conditio intelligenda ſit cum effectu perſeverantiæ, cum ſimilibus.

Attamen fallacia eſſe videbatur in applicatione, quoniam, cum juxta dictam diſtinctionem inter conditionem, & modum, de qua *dicto diſc.* 154. *de fideicom. & diſc.* 73. *de teſtament.* quod conditionis
10 natura ſit, ut ejus implementum præcedat, atque, ut noſtri dicunt, ſtet à parte antea, priuſquam ſequatur emolumenti aſſequutio, hinc proinde impoſſibile eſt, ut ſub conditione adjecta ſit fundatio, & conſtructio formalis, cum uterque actus, tam circa implementum requiſitorum præſertim licentiæ Sacræ Congregationis ſupplentis beneplacitum Apoſtolicum, quam circa materialem conſtructionem, exigat longe majus tempus, ac notabiles ſumptus, & diligentias reſpectivè; Ideoque hæc omnia potius reſpiciunt modum, nempe proſequutionem à parte poſtea, & conſequenter non intrat privatio, vel amiſſio juris quæſiti ob non proſequutum, vel non continuatum implementum, niſi prævia monitione Judicis, aliiſque actibus conſtituentibus in contumacia, & culpa poſitiva ex inſinuatis *dicto diſc.* 7. ac etiam *dicto diſc.* 154. *de fideic. & in eodem in ſupplemento*, & alibi; Et ſic quod conditio ſuper ſuſceptione loci infra annum percuteret ſolum declarationem animi Religionis acceptandi diſpoſitionem, cum ſubſequuto actu reali deſtinationis loci, ac illarum ſimplicium ſolemnitatum, quæ ex parte ejuſdem Religionis proveniant, ſuper initiatione operis, quod jam ſequutum fuerat, unde propterea defectus potius erat in non implemento modi, quam conditionis; Potiſſimè vero ob impedimenta præſtita, tam per Religionem Minimorum prætendentem incapacitatem hujus Religionis primo vocatæ, ſuper quo etiam litigatum fuit, quam etiam per hæredes ſuper adimplemento legati ad hunc effectum facti, unde propterea ex pluribus probatum remanebat, quod ſubſtitutionis caſus factus non eſſet.

In hoc autem propoſito fundationis, ac perfe-
11 ctionis novi Conventus per teſtatorem demandatæ de ejus bonis hæreditariis, cum ſubſtitutione alterius perſonæ, vel piæ cauſæ, in eo quod, dicta fundatione facta, ſupereſſet; Conſultus fui pro veritate in una *Æſina hæreditatis* ex parte Minorum Obſervantium, ſeu aliorum intereſſatorum; Cum etenim Nicolaus Pacificus ſenior, avus probati Curialis Nicolai junioris, inſtitutis filiis cum ſubſtitutione ad favorem deſcendentium, his defectis, mandaſſet, conſtrui, ac perfici Conventum Minorum Obſervantium in patria, cum ſubminiſtratione omnium neceſſariorum, ſubſtituendo in eo quod ſupereſſet Camaldulenſes; Atque unus ex dicti teſtatoris filiis dicti Ordinis profeſſor, nimiumque qualificatus religioſus, in ſuæ provinciæ prælaturis verſatus, curaſſet, dicta conditione adhuc pendente, cum eleemoſynis, ejus cura, & diligentia partis, dictum Conventum fundare, adeo ut jam in eo viverent duodecim religioſi; Hinc proinde, adhuc vivente dicto Nicolao juniore, per cujus mortem veriſimiliter ſine prole ſequuturam, facturus eſt locus dictæ ſubſtitutioni, conſultus fui, an ſtante jam ſequuta fundatione aliundè, ac ſtante incapacitate hujus Religionis poſſidendi bona in redditu, dici poſſet, quod omnia bona, quæ ſub dicta ſubſtitutione caderent, debita eſſent alteri Religioni capaci ſubſtitutæ, ſeu potius quid huic Conventui, erga quem Nicolaus majorem habebat affectionem, utpote à patruo fundatum, applicari poſſet.

Reſpondi, quod punctus videbatur potius facti, & arbitrij, quam juris, quodque propterea determinatio penderet ab arbitrio ſuperiorum, Sacræ ſcili- 12
cet Congregationis Regularium, quæ in his materiis videtur proprius Judex, ac regulator, ſuper perfectione ſcilicet eorum, quæ requiruntur, ut Conventus jam benè completus dici poſſit circa ea, quæ ſumptum exigunt, atque cum oſtiaria mendicitate expleri non poſſunt, ideoque intret capacitas legatorum, aliarumque diſpoſitionum, non obſtante incapacitate regulæ, juxta ea quæ in hoc propoſito habentur *diſc. proxime ſequenti*; Non enim ſufficit, quod conſtructæ ſint cellæ pro habitatione religioſorum in numero neceſſario ad formam Apoſtolicarum Conſtitutionum, ſed requiruntur Eccleſia, & Sacriſtia, earundemque congrua proviſio, quæ Religionis, ac loci qualitati proportionata ſit de ſacra ſupellectili, aliiſque ornamentis, necnon Conventus perfectio, tam circa clauſuram, & clauſtrorum ſymetricam perfectionem, quam circa conſtructionem alicujus majoris numeri cellarum, pro hoſpitatione religioſorum tranſeuntium, ac Miniſtri generalis, vel reſpectivè Provincialis, occaſione viſitationis; Quinimo Prælatorum ſæcularium, occaſione tranſitus, cum his Religionibus, ex mendicitate viventibus, expediat, cum hujuſmodi officioſis hoſpitationibus, devotorum benevolentiam captare, & conſervare (non tamen abutendo iſto prudenti conſilio cum receptatione bannitorum, malefactorum;) Ac etiam circa congruam proviſionem adjacentis viridarij, cum recinctu murorum pro cuſtodienda clauſura, & cum aliis officinis, pro loci qualitate neceſſariis, & opportunis, ad hoc ut Conventus dici valeat perfectè fundatus; Hæc autem omnia non adverſantur Religionis Inſtituto, ejuſque incapacitati, quæ ſolum percutit ordinariam ſubſtentationem religioſorum in victu, de quo certi eſſe non poſſunt, non autem præmiſſa, ac alia, quæ utpotè notabilis ſumptus, pecuniarum uſum exigunt, atque cum diurna oſtiaria mendicitate non de facili expleri poſſunt, ut ſunt libraria, infirmaria, & ſimilia pro locorum qualitate; Ita tamen, quod iſte non ſit color quæſitus, quo mediante, legi, ſeu regulæ fraus fiat, ut advertitur *diſc. ſequenti*, Et conſequenter eſt quæſtio facti, ſeu arbitrij, quæ pro ſingulorum caſuum particularibus circumſtantiis deciſionem recipit abſque eo quod certa, & determinata regula, ſeu taxa generalis dari valeat; Ideoque concludendo, conſulebam, ut adiri deberet Sacra Congregatio, quæ prævia conſueta informatione, ad occurrendum litibus, id determinaret.

NULLIUS BAREN. FUNDATIONIS

Pro CAPUCCINIS, ET COMMUNITATE FASANI

Cum MARTA, ET ALIIS DE PATERNIS.

Caſus diſputatus in Congregatione Fabricæ, cum exitu ut ſupra.

An pro fundatione Conventus Capuccinorum, vel Minorum Obſervantium, valeant legata, & donationes, aliæque diſpoſitiones, incapacitate non obſtante; Et de aliis ad dictam incapacitatem pertinentibus; Et quatenus diſpoſitio fiat per viam irrevocabilis donationis inter vivos, an ob Religionis incapacitatem ea ſit revocabilis, necne.

SUMMA

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De punctis controverſia.*
3 *Donatio facta pia cauſa nemine pro ea acceptante, & ſtipulante, perfecta eſt.*
4 *Iuramentum excludit pœnitentiam.*
5 *Ad quem effectum acceptatio ſit neceſſaria.*
6 *Quando donatio ex cauſa oneroſa ante acceptationem ſit revocabilis.*
7 & 8 *Monaſterium erectum ſi deſeratur, cui bona donata acquirantur.*
9 *De bonis donatis Religionibus incapacibus.*
10 *An valeat donatio facta pro Monaſterio conſtruendo.*
11 *De unione facta Seminario.*
12 *De incapacitate Minorum. & † 21.*
13 *In quo differant Minores ab aliis Religionibus incapacibus.*
14 *Quando in Minoribus permittantur proviſiones.*
15 *In quibus incapacitas Minorum non obſtet pro Eccleſia, vel Conventu.*
16 *An Minores teneantur ad ſolvendum quartam parocho.*
17 *De eodem de quo num. 15. cum declaratione.*
18 *De incapacitate domorum profeſſorum, & Eccleſiarum Societatis Jeſu.*
19 & 20 *De intelligentia Decretalium, ut quod datur Minoribus, remaneat in dominio largientium.*

DISC. XXXV.

1 LUcretia Piſtoia Vidua, irrevocabiliter inter vivos, omnia ejus bona, reſervato uſufructu, donavit pro conſtructione Conventus Capuccinorum in Oppido Faſani ejus patria; Cumque morti proxima per aliquos conjunctos, quos hæredes inſtituit, inducta fuiſſet ad eam revocandam, hinc proinde inter dictos hæredes, & Communitatem, alioſque devotos, dictam fundationem optantes, introducta cauſa in Tribunali Fabricæ Neapolis, prodiit in prima inſtantia ſententia pro donationis validitate, & exequutione, revocata in ſecunda inſtantia, ſed prævia infirmatione ſententiæ revocatoriæ, confirmata in tertia; Unde propterea hæredes ex reſcripto Sanctiſſimi obtinuerunt cauſam revideri in Urbe, in plena Congregatione Fabricæ, à qua prodiit reſolutio, dictis duabus ſententiis conformis; Nullo tamen ſubſequuto effectu, quoniam revolutiones populares, aliaque ſuperventa accidentia, ita rerum ſtatum immutarunt, quod iidem Capuccini, qui huic fundationi pro commoditate Provinciæ nimium incumbebant, opus deſeruerunt, unde propterea credo quod cauſa habuerit illum finem, quem frequentius hujuſmodi piæ diſpoſitiones habere ſolent, per compoſitionem ſcilicet, cum eadem Fabrica.

In diſputationibus autem deſuper habitis (in quibus ego ad requiſitionem Capuccinorum propriæ provinciæ, ſcripſi cum patrio ſtylo ex motivo charitatis circa ipſa initia acceſſus ad Urbem ex cauſa negotiorum, antequam in Romana Curia vitam ducere, atque Advocationis munus ſuſcipere determinaſſem;)
2 Scribentes pro hæredibus reis conventis ad prædictam donationem elidendam, quatuor deducebant fundamenta; Primo nempè, quod dicta donatio facta eſſet abſenti, nemine pro Religione acceptante, & ſtipulante, ideoque ante acceptationem revocari potuerit; Secundo quod fieri non poſſit donatio futuro Monaſterio, quod adhuc non ſit in rerum natura; Tertio ob incapacitatem regulæ, quam in ſtrictiſſimo ejus primævo Inſtituto Capuccini profitentur in ſumma paupertate; Et quarto, quod ubi etiam pro fabrica, aliiſque uſibus compatibilibus, iſtorum religioſorum favore diſponi valeat, adhuc tamen, donec ſequatur diſpoſitionis effectus, bona remaneant in dominio elargientis, atque ad ejus liberam diſpoſitionem.

Nullam tamen ex his fundamentis ſubſiſtentiam habere dicebam; Singula etenim examinando; Quatenus pertinet ad primum, deducebam eadem, quæ 3
de hac materia ſpeciali donationis factæ piæ cauſæ, nemine pro ea acceptante, & ſtipulante, habentur in ſua materia *ſub tit. de donat.* præſertim *diſc.* 14. quod ſcilicet quamvis aliquorum, præſertim Moralium, ſententia ſit, ut re integra ante acceptationem ejus; ad quem pertinet locus ſit pœnitentiæ; Attamen juxta alteram magis communiter receptam, verius eſt contrarium, quoniam diſpoſitiones ad pias cauſas principaliter fieri dicuntur Deo, qui ubique eſt præſens, noſtraque opera, & vota acceptat, ex ibi deductis.

Multo vero magis, ubi accedat juramentum, quod
etiam in prophanis donationibus, ex magis recepta 4
ſententia, pœnitentiam excludit ex deductis *ſub tit. de donat.* præſertim *diſc.* 56. Ubi etiam advertitur,
quod requiſitum acceptationis, neceſſarium in jure 5
reputatur ad effectum tranſlationis dominii, quatenus bona donata, medio tempore inter donationem, & acceptationem, validè in alium transferantur, atque donatio munita ſit hypotheca, quod pariter, ubi agitur de Eccleſia, vel pia cauſa, non ita procedit ex deductis in dicta ſua ſede.

Et quamvis hæc difficultatem habeant, ubi agatur de donatione oneroſa, quæ ſpeciem contractus
correſpectivi potius redolet, ut in terminis dona- 6
tionis factæ cum onere miſſarum alicui Eccleſiæ, vel Monaſterio advertitur *eodem tit. de donat. diſcurſ.* 24. ac etiam in hoc ſpeciali propoſito fundationis Monaſterij, vel Conventus habetur *eodem tit. diſc.* 14. Attamen, ultra ibi ponderata, hæc difficultas procedere poteſt in Religionibus capacibus, quibus, juxta unam opinionem, incumbere dicatur onus jure contractus correſpectivi initi cum donatore, ſeu fundatore; ſubſtentandi Monaſterium ſeu Conventum, quamvis etiam bona ad hunc effectum donata deficerent, vel minuerentur; Quod tamen neque in
praxi receptum videtur, quoniam ubi iſte caſus con- 7
tingat, illa Religio deſerit Monaſterium, neque ad aliud de facto adſtringitur, ut recens praxis generalis per univerſam Italiam docuit in ſuppreſſione parvorum Conventuum facta ſub Innocentio X. de qua agit *Fagnan. in cap. Relatum num.* 38. *cum ſequ. Ne cler. vel Monac.* dum dictus Auctor fuit Secretarius, ac fortè director major Congregationis particularis ab eodem Innocentio deputatæ ſuper reformatione Regularium.

Quinimo (quod magis eſt,) quamvis juxta ſpe-
cialem traditionem *Iſernia tit. de capitul. Corrad. n.* 8
23. *circa finem* & alibi, non improbabiliter ſequuto iſto caſu, bona donata, ſeu aſſignata, ad hunc effectum, tanquam ea ceſſante cauſa, reverti debeant ad donatorem; Attamen, ubi adjectum non ſit expreſſum pactum reverſivum, contrarium in Romana Curia eſt magis receptum, ut pluries practicavi, præſertim in una *Campanien.* & in aliis, & plenè comprobat idem *Fagnan. in dicto cap. Relatum num.* 37. *& ſequen.* ubi quæſtionem examinat, quoniam hujuſmodi bona remanent apud ipſam Religionem, applicanda alteri contiguo Monaſterio, vel Conventui, vel aliis piis uſibus, ac operibus applicantur arbitrio Papæ, ut in dicta generali ſuppreſſione practicatum fuit, quod ſcilicet juxta locorum indigentias, vel oportunitates, applicata fuerunt Eccleſiis parochialibus, vel Seminario: aliiſque ſimilibus piis uſibus, & quandoque eriguntur in beneficia ſæcularia collativa, ut ſub eodem Innocentio, & ſucceſſoribus

Digitized by Google

ribus præſertim Clemente IX. praxis docuit in bonis aliquarum Religionum, quæ in totum ſuppreſſæ fuerunt, ideoque hujuſmodi pii elargitores adjicere debent pacta reverſiva clariſſimè explicanda.

Hæc autem omnia ceſſant, ubi agatur de bonis donatis ad hunc effectum conſtituendi, ſeu fundandi Conventus, & Eccleſias hujuſmodi regularium incapacium in communi, ſtrictiſſimum paupertatis votum profitentium, quoniam ipſa bona donata non retinentur, ſed alienantur, ut pretium irretractabiliter
9 erogetur in fabricam, & conſequenter intrare non poſſunt conſiderationes, quæ cadunt in Religione capaci ſuper obligatione ſupplendi aliunde, cum iſtæ Religiones nihil poſſideant, neque ipſasmet domos, & Eccleſias, in quibus permanent, quoniam adhuc eſſe dicuntur in dominio Eccleſiæ univerſalis, ut infra declaratur in quarto objecto.

Quo vero ad ſecundum objectum, ſuper articulo,
10 an valeat donatio facta Monaſterio conſtruendo; Quamvis *Abbas in cap. 3. de teſtam. num. 2.* id aſſerat, motus ex diſpoſitione *textus in cap. Abbate ſane de prabend. in 6.* cumque aliqui ſequantur; Attamen contraria opinio eſt verior, magiſque communiter recepta ex iis, quæ cæteris relatis habentur *apud Bero. conſ. 21. num. 8. & 9. lib. 2. Gonzal. ad regul. 8. §. 7. gloſ. 5. num. 100. & ſeqq. Grat. diſcept. 359. num. 34. cum ſequent. Garz. de Benef. par. 5. cap. 9. numer. 49. & 50.*

Clarius vero in hac facti ſpecie, quod (ut præmiſſum eſt) non agitur de donatione ipſorum bonorum ad commodum Conventus formalis, ac religioſorum ibi morari debentium, quo caſu intrat dicta difficultas, quæ neque ſubſiſtit, cum ſolum id ha-
11 beamus in unionibus beneficiorum, quæ ad præſcriptum Concilii Tridentini per Ordinarios fieri poſſunt, ad favorem ſeminarii, ut non valeant factæ ſeminario adhuc non erecto, ex deductis *ſub tit. de benef. diſcurſ. 7. & infra in annot. ad Sacr. Concil. Tridentin.* Quoniam ut præmiſſum eſt, hujuſmodi donationes non fiunt ipſi Conventui formali religioſorum utpotè in communi, & in particulari incapaci, ſed fiunt ipſi pio operi conſtructionis domus, vel Conventus ad effectum futuræ introductionis religioſorum, unde pernecesſe dicitur actus, qui præcedat efformationem futuri Monaſterij, ſeu Conventus.

Circa tertium objectum incapacitatis, deductum ex diſpoſitione textus *in cap. exiit de verbor. ſignific. in 6. & in Clementin. Exivi eodem. tit.* illa non negabatur ex hac parte, utpotè incontrovertibilis; Dicebam tamen; eam procedere, ubi bona donata,
12 ceſſura etiam ſint ad commodum ipſorum religioſorum, ut ex eorum fructibus, ac redditibus, victum, aliaque ad eorum uſum quotidianum neceſſaria obtinere poſſint, quoniam ita eſt contra inſtitutum ſtrictiſſimæ paupertatis, ac omnimodæ incertitudinis, comparandi in dies victum ex oſtiaria mendicitate, & congregandi pecunias, aliaque bona pro futuri temporis ſubſtentatione.

Atque in hoc differt iſta Religio Capuccinorum, ac altera Minorum ſtrictioris obſervantiæ, ſeu Reformatorum, ab aliis Religionibus, quæ paupertatem
13 quoque profitentur, abſtinendo à retentione bonorum ſtabilium, ſeu annuorum redditum, ut ſunt præſertim Domus profeſſæ Societatis Jeſu, ac etiam Domus Theatinorum ex inſinuatis *ſub tit. de teſtamen. diſcurſ. 36. & ſub tit. de legat. diſcurſ. 1.* & alibi, quoniam ſunt capaces legatorum, & hæreditatum, aliarumque diſpoſitionum etiam in bonis ſtabilibus magni valoris ad effectum tamen vendendi, atque pretium erogandi in currentes uſus, pro quibus prohibita non eſt contractatio pecuniarum, & frugum, aliorumque victualium anticipata æconomica proviſio; Hæc autem omnia prohibita ſunt iſtis Minoribus Capuccinis, vel Obſervantibus, utpotè ex diuturna mendicitate vivere debentibus, ſibi permiſſa aliqua proviſione illarum rerum, quæ ex mendicitate pariter comparatæ, obtineri non ſolent in dies ex oſtiaria quæſtuatione, ſed iſta ſolum practicabilis eſt certo tempore perceptionis, ut (exempli gratia) ſunt, lana pro veſtibus, caſeus, oleum, legumina, & aliqua 14
ſimilia.

Verùm iſta incapacitas, non intrat in iis, quæ ſine pecunia in notabili quantitate expleri non poſſunt,
& quibus cum oſtiaria mendicitate; occurri non valet, quoniam ad inſtar dictarum aliarum Religionum, 15
prohibita eſt retentio ad redditum, non autem ad effectum vendendi, ut pretium erogetur in illos uſus, quibus alias occurri non poteſt, ut ſunt conſtructio Eccleſiæ, vel Conventus, ſacriſtiæ ſuppellectilis ſacra, necnon libraria, infirmaria, & ſimilia extra quotidianum uſum victus ipſorum religioſorum *Bart. conſ. 5. n. 3. lib. 1. & in tract. Minoricar. lib. 1. diſtinct. 4. cap. 2. Abb. conſ. 63. n. 4. par. 2. Federic. de ſen. conſ. 12. n. 4.* & aliis relatis firmatur *per Rotam apud Merlin. deciſ. 456. repert. deciſ. 365. par. 5. rec. & deciſ. 16. par. 11.* & in aliis, cum ſit principium certum, ac receptum; Ideoque cum iſta donatio eſſet ad effectum conſtruendi fabricam Conventus, & Eccleſiæ pro habitatione religioſorum ex eleemoſynis quotidianis vivere debentium, ita ceſſabat objectum incapacitatis.

Hinc proinde, in quæſtione enunciata *ſub tit. de paroch. diſc. 25.* an ſcilicet de legatis, aliiſque largi-
tionibus, quæ occaſione ſepulturæ, vel funerum fiunt 16
iſtis religioſis, debeatur quarta canonica, dubitatum non fuit de validitate pinguis legati in ſumma notabili, quod factum fuit Conventui Reformatorum ſancti Franciſci ad Ripam Urbis pro refectione, & meliori ſtructura Eccleſiæ, aliiſque ædificiis Conventus, cum talis ſit recepta praxis.

Niſi fabrica, vel ſacriſtia, ſive infirmaria, ſit color quæſitus, ad fraudandam Regulam, adeo ut effectus diſpoſitionum, ſeu retentio redditum tendat
ad commodum, & ſubſtentationem ipſorum religio- 17
ſorum, ut advertitur in ſupra allegatis deciſionibus Rotæ, & ego pluries practicavi, præſertim verò *in una Romana legati* diſputata coram A. C. inter Minores Conventuales SS. Apoſtolorum, & minores Obſervantes Aracæli ſuper annuo legato perpetuo cum onere miſſarum relicto ſacriſtiæ Aracæli, adjecta prudenter ſubſtitutione in caſu incapacitatis ad favorem dictorum Conventualium, ne alias legatum ſibi applicaret Fabrica ſancti Petri, juxta ejus facultates enunciatas *ſub tit. de fideicom. diſc. 108.* & alibi, quoniam dicebam ſcribens pro Conventualibus, quod hic erat color quæſitus, dum ſacriſtia dictæ Eccleſiæ Aracæli, quæ eſt cappella Populi Romani, providetur de omnibus neceſſariis, imo etiam exuberanter, ut ejuſdem populi majeſtatem decet, per ejus Cameram; Potiſſimè verò ob adjectum onus miſſarum celebrandarum per ipſos religioſos, quorum commodo, non autem ſacriſtiæ in effectu annuus redditus, ita cedere debebat.

Ideoque non intrabant conſiderationes, de quibus in propoſito legati cum onere miſſarum, vel anniver-
ſariorum facti ſacriſtiæ Eccleſiæ Domus profeſſæ 18
Societatis Jeſu, habetur *infra diſc. 62.* quod ſcilicet ipſi religioſi, vel ſolus ſacriſtiæ Præfectus gerit partes nudi adminiſtratoris, vel executoris piæ diſpoſitionis, nihil autem cedit ad commodum ipſorum religioſorum, vel eorum domus, quoniam miſſæ, & anniverſaria celebrantur per clericos ſæculares, quibus pro eleemoſyna diſtribuuntur redditus, adeo ut ipſa Religio aliud hujus laboris, ac adminiſtrationis præmium non aſſequatur, niſi illud decoris, & honorificentiæ propriæ Eccleſiæ pro majori numero miſſarum quæ ibi celebrentur, ac propterea iſta dicitur potius

quæſtio

Digitized by Google

quæſtio facti, ex ejus qualitate, & circumſtantiis de-
cidenda.

Demum quoad ultimum objectum; Ea parte di-
ctorum hæredum dicebatur, quod per dictas Decte-
tales *in cap. exiit de verbor. ſignific. in 6. §. caterum.*
19 *cum in eadem regula, & §. ſed.* incipien. *quia oportet.*
expreſsè diſponitur, ut elargita his Patribus, eis non
aequirantur, ſed remaneant adhuc in dominio, &
diſpoſitiona ipſorum elargientium cum facultate re-
vocandi, quamvis donatio, ſeu alia elargitio facta
eſſet pro Eccleſiis, vel ædificiis conſtruendis, aliiſ-
que uſibus, pro quibus ut ſupra incapacitas Regulæ
non obſtet, atque ſuper hoc puncto fuit major iſtius
cauſæ difficultas, dum tractus deſcendit ad hanc ſpe-
ciem donationis etiam pro ædificio Eccleſiæ, vel
domus.

Verum iſtud objectum merito quoque neglectum
fuit, admiſſa duplici reſponſione, quam ego dabam,
20 Primo nempe, ut dictæ Decretalis diſpoſitio procedat
ubi agatur de elargitione pecuniæ numeratæ, cujus
contractatio etiam materialis his religioſis prohibita
eſt, ſive alterius rei æquipollentis, ne ita fraus regu-
læ fiat, atque uſus pecuniarum introducatur; Secus
autem ubi agatur de bonis ſtabilibus, vel etiam tali-
bus mobilibus, quod eis dicta ratio non congruat,
quoniam hæc eſſe dicuntur in dominio Eccleſiæ uni-
verſalis, ut probat eadem decretalis *in cap. exiit in §. ad
hæc cum fratres, & §. ſi præterea loca &c.* & clarius ea-
plicatur *in Clementin. exivi §. porro cū dictus Sanctus.*

Et ſecundò, quia eadem Decretalis ſupponit,
quod elargitio facta ſit ipſis religioſis, jam in loco
introductis, ac exiſtentibus, quod in præſenti ap-
plicari non poterat, dum donatio facta erat ad effe-
ctum parandi, & conſtruendi habitationem, ut illi
invitari, ac introduci poſſent, ideoque dicebam,
quod potius videbatur donatio ad commodum, &
gratiam illius populi, ut ab iſtorum religioſorum
exemplari vita, aliiſque ſpiritualibus exercitiis, &
monitis in vita ſpirituali proficeret, ac etiam obtine-
ret illa temporalia beneficia, quæ reportari ſolent à
charitate religioſorum, eorum partes benè explentium
in ſedandis inimicitiis, vel protegendis apud Judices,
ac Magiſtratus, & Superiores, miſerabilibus perſonis,
aliiſque oppreſſis &c.

† DE incapacitate Minorum Obſervantium agitur
infra *diſc. 75. & in Adnot. ad S.C.T. diſc. 35.*

EUGUBINA ABBATIÆ

Pro ANTONIO DE BENEDICTIS

Cum CONGREGATIONE CANONICORUM REGULA-RIUM S. SALVATORIS.

*Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Regularium,
& reſolutus pro Congregatione.*

De manualitate beneficiorum, ſeu officiorum regu-
larium, quodque in eis non detur perpetuitas; Et
quid ſi illa concedantur regulari profeſſo, cui ex
religionis Inſtituto permittatur vivere extra clau-
ſtra etiam in habitu clerici ſæcularis.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Qui dicantur cives, vel nationales.*
3 *Reſolutio.*
4 *Etiam in beneficialibus reus vincit per non jus a-
ctoris.*
5 *De regula triennali.*
6 Text. in l. ſi quis conductionis C. locat. *procedit in
omni materia.*
7 *Reſtitutio Conventuum ſuppreſſorum quomodo intelli-
gatur.*
8 *Quare non ſit deferendum Conſulentibus.*
9 *Declaratur quando intret regula* de triennali.
10 *An Canonici Regulares ſint capaces beneficiorum ſæ-
cularium.*
11 *Poſita capacitate, quid beneficii aſſecutio operetur.*
12 *De regula de quanum. 6.*
13 *Apoſtolicæ proviſiones non mutant ſtatum beneficii.*
14 *Beneficia Regularia ſunt manualia.*

DISC. XXXVI.

SEquuta de anno 1652. per Conſtitutionem a 8. In-
nocentii X. in generali ſuppreſſione parvorum 1
Conventuum, ſuppreſſione Monaſterii ſancti Am-
broſii extra mœnia Eugubinæ Civitatis Congregatio-
nis Canonicorum Regularium ſancti Salvatoris, de
quibus, diſcretis à Canonicis regularibus Lateranen-
ſibus habetur actum *ſub tit. de præminen. diſc.* 24.
Cùm ipſa Civitas, ob hujus Monaſterii, ejuſque Eccle-
ſiæ antiquitatem, ac devotionem, preces deſuper
eidem Papæ Innocentio porrexiſſet, idem Pontifex
Abbatialem titulum jam ſuppreſſum reſtituit, di-
ctamque Abbatiam contulit Alphonſo ejuſdem Con-
gregationis profeſſo, & concivi, eoque defuncto,
Alexander VII. ad preces ejuſdem Civitatis, dictam
Abbatiam contulit Antonio, pariter profeſſo, & civi,
ſtante hujus Congregationis Inſtituto enunciato *ſub
tit. de præminent. diſc.* 36. conferendi Abbatias, ſeu
prælaturas nationalibus, ibique agitur de puncto, an, 2
& qui dicantur nationales, & quid in hoc propoſito
iſtud *nationis* vocabulum denotet.

Cùm autem idem Antonius, poſtmodum de qua-
dam Eccleſia parochiali ſæculari ab eodem Pontifice
proviſus eſſet in diœceſi Acheruntina, ſeu Mate-
ranen. eique juxta iſtius Congregationis mores, vel
privilegia conceſſa fuiſſet à ſuperioribus licentia, ut
dictæ Eccleſiæ ſæculari ſervire poſſet extra clauſtra,
& in habitu clerici ſæcularis, elapſoque triennio, pro
ejuſdem Congregationis ſtylo, in Capitulo generali,
alteri religioſo profeſſo habitum regularem geſtanti,
hæc Abbatia collata eſſet, Antonius autem præten-
deret in ejus præjudicium id fieri non poſſe; Hinc 3
proinde introducta cauſa in Sacra Congregatione Re-
gularium, prodiit reſolutio Religioni favorabilis,
illaque mihi (licet ſcribenti pro Antonio ſuccum-
bente) fuit viſa benè fundata, & juxta votum ab ini-
tio prævisa, & requirenti ad ſcribendum inſinuata;
Ideoque mea ſententia erat, ut opus non aſſumere-
tur, ſed curaretur obtineri indultum à Papa ex gra-
tia ſpeciali, quandoque concedi ſolitum, ut dicta
proviſio facta per prædeceſſorem duratura eſſet ad
vitam.

Scribens autem pro Antonio more Advocati, 4
fundamentum conſtituebam in regula, quam in
omni materia habemus receptam, etiam in beneficia-
libus, juxta doctrinam *Innocentij in cap. ex inſinua-
tione de procuratoribus, & cap. olim de reſcript.* ubi
etiam *Felin.* & alii de quibus *Rota apud Mantic.
deciſ.* 278. *num.* 4. *deciſ.* 364. *num.* 2. *Burat. & add.
deciſ.* 380. & in ſua materia *ſub tit. de beneſic.* quod
ſcilicet reo, & poſſeſſori ſufficit vincere fugiendo,
ac per non jus actoris, abſque aliqua neceſſitate do-
cendi de jure ſuo; Et conſequenter, quod opus non
eſſet aſſumere inſpectionem ſuper qualitate provi-
ſionis per Pontificem factæ, de dicta Abbatia in
perſona Antonij poſſeſſoria, & an cenſenda eſſet
temporalis juxta uſum, ſeu circulum Religionis,
quoniam ſufficiebat, ut ipſa Religio nullum jus ha-
beret.

Potiſſimè vero ex duplici circunſtantia, Primo
nempe quod verſabatur in triennali pacifico poſ- 5
ſeſſore, quem tuetur, tam in petitorio, quam in
poſſeſſorio

Google

poſſeſſorio regula *de triennali*, quæ poſſeſſorem eximit ab onere juſtificationis tituli, ex iis quæ ad hujus regulæ materiam habentur *ſub tit. de benef. diſc.* 91.

Et ſecundo, quod idem Antonius non agnoſcebat ipſam Religionem in auctricem, quia nempe ab ipſa de Abbatia proviſus fuiſſet, quo caſu non potuiſſet objicere de non jure ſui auctoris juxta regulam textus *in l. ſi quis conductionis Cod. locati*, quam receptum eſt generaliter procedere in omni materia, omnique
6 caſu, in quo poſſeſſor ab alio rem, & jus obtineat, ex copiosè deſuper cumulatis per *Add. ad* 420. *ex num.* 50. *par.* 4. *rec. tom.* 2. & inſinuatur pluries alibi, dum ipſe proviſus fuerat à Papa independenter à Religione.

Quod autem ipſa Religio, nullum jus haberet, clare probari dicebam ex dicta Conſtitutione 48. Innocentij X. per quam iſtud Monaſterium ſuppreſ-
7 ſum fuit, cum ſuppreſſione tituli; Et quamvis deinde obtenta fuiſſet ad preces Civitatis gratia reintegratoria, nihilominus illa habenda erat, ac ſi conceſſa non eſſet, cum explicitum, vel implicitum præſuppoſitum haberet, quatenus ibidem ad ejuſdem Conſtitutionis præſcriptum adeſſet numerus ſex religioſorum juxta generalem declarationem proditam de anno 1655. relatam *per Fagnan. in cap. Relatum n.* 71. *&* 72. *de teſtam.*

Quamvis autem, more Advocati, hæc deducerem eaque cum aliis regulis, ac propoſitionibus generalibus exornare curarem; Nihilominus, reflectendo ad veritatem, (parti, ut dictum eſt ab initio liberè inſinuatam), advertebam quod omnes ſupradictæ propoſitiones, in ſuis caſibus veræ ſunt, fallacia ve-
8 ro erat in applicatione, unde propterea ex pluries inſinuatis monemur quantum deferri debeat authoritati Conſulentium in iis conſiliis, quæ damnabiliter publicæ luci prodeunt, eo modo quo ad cauſæ, & clientis opportunitatem, ſive ad pecuniam, conductitio more prodierunt.

Fallacia verò in eo conſiſtebat, quod, tam dicta regula, vincendi per non jus actoris, quam alterum præſidium Regulæ de triennali, locum habent, præ-
9 ſuppoſitis terminis habilibus, quatenus ſcilicet agatur de beneficio ſæculari de ſua natura perpetuo, ac poſſeſſo per perſonam capacem illud obtinendi, quia nempe eſſet clericus ſæcularis, unde propterea verificari valeat illa legitimi tituli poſſibilitas, vel præſumptio, quam jus commune in poſſeſſore inducit, magis verò dicta Regula de triennali; Secus autem ubi hæc poſſibilitas excluditur, cum nunquam præſumptio excedere, vel ſuperare poſſit veritatem, ut in hujuſmodi materia frequenter inſinuatum eſt, præſertim vero *ſub tit. de alienat. & contract. diſc.* 1. *& ſeq.* in propoſito beneplaciti Apoſtolici præſumpti ob diuturnam obſervantiam, cum ſimilibus.

Hæc autem poſſibilitas in præſenti excluſa remanebat, quoniam quidquid ſit, an iſti Canonici Regulares proviſi de aliquo beneficio ſæculari faculta-
10 tem habeant aſſumendi habitum ſæcularem, ac vivendi extra clauſtra, & an per Superiores regulares evocari poſſint, ex deductis *per Trulen. de ordin. Canonic. regular. lib.* 1. *cap.* 4. *Andreol. controv.* 340. cum aliis collectis *per moder. Pignatell.* in quibuſdam collectaneis, quibus *conſultationum canonicarum* titulum attribuit, *lib.* 1. *conſult.* 44. ubi latè multa refert, & an id procedat in Canonicis Regularibus Lateranenſibus, qui de clero ſæculari potius cenſeri videntur, non autem in iſtis ſancti Salvatoris venientibus ſub clero regulari juxta diſtinctionem, de qua *d. diſc.* 24. *de præminen.* (cum de his adhuc occaſio non præbuerit formiter diſputare.)

Adhuc tamen certum eſt, quod admiſſa etiam iſta facultate, illa non ſolvit à vinculo Religionis, neque
11 religioſum profeſſum, efficit clericum ſæcularem, ſed ſolum eum habilitat, ut vivere poſſit extra clauſtra in habitu clerici ſæcularis, ſub juriſdictione Ordinarij, ut quandoque per gratiam ſpecialem aliquibus religioſis concedi ſolet, ex pio motivo, ut ita miſerabilibus conjunctis providere poſſint juxta caſum inſinuatum infra *diſc.* 43. ideoque remanet regularis incapax beneficiorum ſæcularium, illis exceptis quæ per Papam ſcienter cum diſpenſatione hujus obſtaculi ſibi collata fuerint.

Et clarius, quoniam hæc proviſio ſequuta fuit de tempore, quo ipſe vivebat in clauſtris, & in habitu regulari tanquam de Abbatia Religionis, cum prærogativa voti in Capitulo generali, aliiſque præeminentiis, quæ competunt aliis Abbatibus Religionis, conſequenter benè intrabat dicta regula textus 12
in l. ſi quis conductionis, Cod. locat. ut Religioni ejus auctrici non poſſit religioſus refricare dominij quæſtionem, ac objicere de dictæ reintegrationis nullitate, ſeu inefficacia ex deficiente præſuppoſito Conventus actualis cum ſex ad minus religioſis, quoniam de hoc ad Ordinarium loci, vel ad alios objicere pertinet, non autem ad ipſum religioſum proviſum tanquam de ea prælatura ſuæ Religionis.

Neque alicujus momenti videbatur, quod hæc proviſio non emanaſſet, ab ipſa Religione, ſed à Pa-
pa, quoniam ut advertitur pluries in ſua materia *ſub* 13
tit. de benefic. recepta eſt regula beneficialis, quod Apoſtolicæ proviſiones non mutant ſtatum, niſi ubi de animo immutandi conſtet; Aliud enim ita Papa facere non dicitur, niſi uti ea facultate, quam habet præveniendi quemcumque Ordinarium, vel inferiorem collatorem ex deductis *dicto tit. de benefic.* præſertim 23. & alibi, non autem immutandi naturam, ſeu qualitatem beneficiorum, vel officiorum regularium, quæ ut in præcedentibus inſinuatur, ac in dicta ſua materia *de benefic.* & in altera *de penſionib.* 14. pluries, ob ſolemne votum obedientiæ, ſunt manualia, & obedientialia, quoties particularis Apoſtolica diſpenſatio non accedat, Taliſque eſt quotidiana praxis, quod Papa præveniendo electores, ſolet per breve creare Generales, & Provinciales, vel Abbates, & Commendatarios, alioſque Superiores, & Prælatos locales, ſed ubi expreſsè non diſpenſat, proviſio intelligitur juxta ſuum ordinarium, ac regularem curſum, officiorum, vel beneficiorum natura non immutata.

† Vide *Adnot. ad diſc.* 64. *de Benef.*

ROMANA *ſeu* PAPIEN. TRANSITUS AD PETITIONEM

PROCURATORIS GENERALIS MINORUM OBSERVANTIUM REFORMATORUM

Reſponſum pro veritate.

De translatione, ſeu tranſitu Religioſi profeſſi, ab una religione ad alteram; An, & quando, & quomodo concedatur; Et quid ubi ſit unica Religio, quamvis diviſa in diverſum vitæ Inſtitutum, ut ſunt Minores Obſervantes de Familia, & alij Obſervantes Reformati; Atque ſub nomine alicujus Religionis, ad quam tranſitus concedatur, quænam veniat, ſi ex illa plures filiales prodierint.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Tranſitus à ſtrictiori ad laxiorem omnino prohibitus.*
3 *Quid de tranſitu à laxiori ad ſtrictiorem.*

4 *In caſu tranſitus, faciendus eſt novus novitiatus cum nova profeſſione.*

5 *De tranſitu inter Minores Obſervantes de Familia, & Reformatos.*

6 & 7 *An iſtæ Religiones ſint diſtinctæ, vel potius habeantur pro unica.*

8 *De alio caſu tranſitus.*

9 *Uſus ſequendi eſt attendendus.*

10 *Qui Religioſi veniant ſub nomine Religionis S. Auguſtini.*

DISC. XXXVII.

1 OCcaſione tranſitus, quem de licentia Miniſtri Generalis, fecerat quidam religioſus Papienſis, à Minoribus Obſervantibus Reformatis, ad alios Minores Obſervantes, qui nuncupantur de Familia; Procurator generalis Reformatorum, reputando id reformationi pernicioſum, quodque iſte tranſitus eſſe poſſet mali exempli, quando non impugnaretur, circa profeſſionis initia meum deſuper pro veritate conſilium petiit, ad effectum deliberandi, an deberet, impugnando Miniſtri generalis poteſtatem, recurſum habere ad Sacr. Congregationem Regularium.

In reſponſo autem deſuper edito, duas conſtituebam inſpectiones; Unam ſcilicet retentis terminis generalibus tranſitus de una Religione ad alteram, cum præſuppoſito, quod illæ ſint inter ſe omnino diverſæ; Et alteram, deſcendendo ad ſpeciem ſuper iſto tranſitu ſpeciali, vel alio ſimili, inter hos Ordines ejuſdem Religionis, quæ unicum habet Miniſtrum ſuperiorem Generalem, & unicum Capitulum, ſeu diffinitorium generale.

Quatenus pertinet ad primam; Dicebam, quod quidquid ante Concilium Tridentinum, Canoniſtæ, vel Morales pro conſueta varietate teneant; Hodie
2 caſus remanet extra quæſtionem, quoties agatur de tranſitu à ſtrictiori ad laxiorem, cum iſte fieri non poſſet, quamvis accedat licentiam, ſeu conſenſus Religionis, niſi etiam accedat licentia, & authoritas Apoſtolica, quam nomine Papæ, ex ejus commiſſione, concedere ſolet ſacra Congregatio Regularium, ut expreſsè diſponit *Sac. Concil. Tridentinum ſeſſ. 25. de Regular. cap. 19.* & cæteris relatis habetur *apud Barboſ. de jure Eccleſ. tit. de tranſeunt. ad Religion. cap. 42. num. 76.* ac per omnes alios hujuſmodi Collectores, vel Morales paſſim, quorum authoritas deſideranda non eſt, ubi habemus expreſſum decretum Conciliare ab inconcuſſa quotidiana praxi comprobatum.

Ubi verò agatur de tranſitu ad ſtrictiorem, tunc quæſtio videtur potius facti, quam juris, non de
3 facili recipiens certam, ac determinatam regulam generalem, cuicumque caſui applicabilem, quoniam ferè omnes Religiones in hoc habere videntur Apoſtolica privilegia, ſive propria Statuta Apoſtolica authoritate munita ſuper certa forma deſuper adhibenda, qua non ſervata actus remanet ſine dubio invalidus ex relatis *per Barboſ. dicto cap. 42. nu. 51. cum ſeqq.*

Ubi verò certa forma præciſa non habeatur, tunc intrat quæſtio, de qua *apud eumdem Barboſ. cap. 42. num. 57. & 58. Fagnan. in cap. ne Religioſi num. 70. de Regular.* & latius *in cap. licet eod. tit.* Et qui *eodem tit. de Regular. in cap. ad Apoſtolicam* plenè agit de alia quæſtione, an regulares ad laxiorem religio-
4 nem ejuſdem ordinis tranſeuntes, teneantur iterum profiteri, ac novitiatum peragere, & de quo etiam *d. c. ſeq.* An ſcilicet ſufficiat ſola petitio licentiæ à Superioribus laxioris Religionis, quamvis non obtineat; Et licet, diſtingui ſoleat, an verè fiat ex zelo, bonoque ſpiritu, vel ex alio motivo; Attamen penè nullus eſt hodie hujus quæſtionis caſus, cum ad occurrendum hujuſmodi controverſiis penè omnes Religiones deſuper habeant proprias Conſtitutiones; Ideoque ubi pacificus conſenſus Religionis à qua non accedat, tunc tranſitus ad praxim deducibilis non eſt, niſi cum authoritate dictæ Sacræ Congregationis, quoniam Superiores ſtrictioris Religionis, alias non recipiunt tranſire volentem; Id autem in hac facti ſpecie circa tranſitum à laxiori ad ſtrictiorem obiter deducebatur, cum poſita diverſitate ordinum, verſaremur in caſu converſo tranſitus à ſtrictiori ad laxiorem, qui ex dicto Conciliari decretum remanet extra quæſtionem.

5 Deſcendendo autem ad alterum punctum ſpecialem; Supponebatur, quod difficultas reduceretur ad formam præſcriptam *per Conſtitutionem 31. Pauli V. §. 6.* ubi præſcribitur forma concedendi licentiam faciendi hujuſmodi tranſitum ex aliqua legitima cauſa, cum conſenſu Cuſtodis, & majoris partis Vocalium cuſtodiæ in Capitulo, ſeu Congregatione provinciali; Unde propterea ex parte tranſlati prætendebatur, quod ſi id fieri poteſt de conſenſu Cuſtodis, & Diffinitorii particularis, multo magis de conſenſu, & licentia Miniſtri generalis, cum ejus Diffinitorio, dum non agitur de tranſitu ab una Religione ad alteram, quoniam in effectu iſta eſt unica ſub unico Miniſtro generali, & unico eodemque Capitulo, & Diffinitorio generali, ut pluries agendo de hac Religione, in præcedentibus advertitur.

Verùm ubi praxis non eſſet in contrarium etiam de præſenti, cui tanquam obſervantiæ interpretativæ deferri debere dicebam; Pro meo judicio contrarium, attento iſtorum Ordinum hodierno ſtatu, ac regiminis modo, probabilius videbatur, adeo ut cum dicta Conſtitutione Pauli V. procedendum non eſſet; Siquidem attento tempore quo dicta Conſtitutio prodiit, iſti duo Ordines, magis promiſcui erant, atque pro unico habebantur, non ſolum circa unitatem Capituli generalis cum promiſcua coæquali voce activa, & paſſiva in omnibus Prælaturis, & officiis, ſed etiam circa regimen particulare provinciarum, quoniam unicus erat Miniſter provincialis, atque unicum Capitulum, ſeu Diffinitorium provinciale, ſolumque reformati habebant quemdam Cuſtodem ſubordinatum; Hodie verò immutatus eſt ſtatus, quoniam ſub Urbano VIII. ad occurrendum inconvenientibus, quæ ex iſta mixtura reſultabant, ob diverſum vitæ inſtitutum, adinſtar pluries enunciatæ diviſionis factæ per Leonem X. facta fuit formalis diviſio provinciarum, ideoque Reformati habent proprias provincias diſtinctas, cum diſtincto Miniſtro provinciali, ac Diffinitorio, adeo ut de facto faciant figuram duarum diverſarum Religionum, quarum una ſit laxior, altera ſtrictior, unde propterea de plano intrare videtur dictum decretum Concilij Tridentini. 6

Neque obſtare dicebam unitatem Capituli generalis, ac Miniſtri Generalis, quoniam ut inſinuatur 7
ſupra *diſc. 7.* ſub hoc eodem Miniſtro Generali ſunt multæ Congregationes, ſeu Ordines, in quos iſta Religio Minorum diviſa eſt, ut ſunt præſertim illi tertij Ordinis extra Italiam, qui ſunt calceati, & poſſident redditus, atque habent longè laxiorem vivendi modum ad inſtar Conventualium, ipſique interveniunt in Capitulo generali, tamen abſonum eſſet dicere, quod iſti Reformati, vel alij fortè ſtrictioris Inſtituti, qui habentur in Hiſpania, Gallia, & Luſitania, aliiſque partibus; tranſitum facere poſſent ad dictum tertium Ordinem cum ſimilibus; Supponitur tamen quod cum licentia Generalis iſte tranſitus, quandoque practicetur, licet raro.

In hoc autem propoſito, tranſitus de una Religione ad alteram; In una *Lugdunen*, cum quidam profeſſus

profeſſua in Societate Jeſu à Sacra Congregatione obtinuiſſet licentiam, ſervata prius certa forma, tranſeundi ad quaſdam præfinitas Religiones, inter quas erat illa S. Auguſtini, Religioſus autem tranſitum feciſſet ad Religionem Canonicorum Regularium; Dixi conſultiua pro veritate, quod iſte tranſitus fuiſſet illicitus, quoniam licet à Religione S. Auguſtini, ſeu ab ejus Regula multæ prodierint aliæ Religiones, & Congregationes, tanquam à matre, eodem modo, quo de Religione ſancti Benedicti, & aliis inſinuatur ſupra *in Mediolanen. diſc.* 19.

Attamen cum ſingulæ Religiones filiales propria habeant vocabula cum diverſo habitu, diverſoque Inſtituto, atque per communem uſum loquendi, ſub nomine Religionis ſancti Auguſtini, veniat ſolum illa Eremitarum primævi Inſtituti hodie contradiſtincta in Calceatos, & Diſcalceatos, ſeu Reformatos, hinc proinde voluntas Sac. Congregationis, quæ ex ſanctiſſimi oraculo hanc licentiam conceſſit, regulanda eſt ab hoc uſu loquendi, qui in metienda voluntate generaliter attendi debet *ad not.*
9 *per Abb. & Felin. in proem. decretal. Mantic. deciſ.* 59. *num.* 8. cum aliis plenè deductis *per Rotam deciſ.* 135. *num.* 4. *&* 5. *par.* 10. *rec.* atque frequenter inſinuatur *ſub tit. de fideicommiſſ.* & fere in omni alia materia; Alias etenim fieri potuiſſet tranſitus ad aliquam Religionem militarem ab eadem Regula San-
10 cti Auguſtini derivantem, atque ita Religioſo profeſſo in clauſtrali, & ſtricta Religione, licitum fieri poſſet, redire ad ſæculum, ac vivere eo modo, quo militarium Religionum pro profeſſores, more ſæcularium vivunt, in privatis domibus, quoniam iſti quoque, in larga, & generali ſignificatione,† deſumpta ex Regula originali, dici poſſent Ordinis ſancti Auguſtini, quo nil abſurdius.

† Videri poſſunt deducta *in Adnot. ad S.C.T. diſc.* 34. *&* 41.

ROMANA REGRESSUS AD RELIGIONEM

Pro URBANO, & MARIO DE MILLINIS

Cum JOANNE CELSO FRATRE.

Caſus diſputatus in Rota, non reſolutus.

De eadem materia tranſitus ab una Religione ad alteram; Et quando Sacra Congregatio Regularium abſque oraculo Sanctiſſimi hanc licentiam concedat, & de effectibus hujuſmodi tranſitus; Et in ſpecie ſi ſecunda Religio ſupprimatur, an ille, qui ab alia ad eam tranſitum fecit, teneatur, necne redire ad primam.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Per tranſitum ad aliam Religionem, ſolvitur vinculum primæ.*
3 *Declaratur ubi tranſitus ſit validus, ſecus autem ſi invalidus.*
4 *Dari ſolet, ut religioſus retenta prima religione, vivat in alia.*
5 *De licentia tranſitus ab una Religione ad aliam.*
6 *Quando, & quomodo Sacra Congregatio Regularium id concedat.*
7 *Quæ dicatur Religio laxior, vel ſtrictior.*
8 *Religio ad quam ſit tranſitus, debet eſſe probata per Sedem Apoſtolicam.*
9 *Doctorum aſſertionibus in iis, quæ facti ſunt, non defertur.*
10 *Communis exiſtimatio ſufficit, ut pro valido tranſitu, Religio judicetur probata.*
11 *Quomodo conſtet de vero & formali tranſitu.*
12 *Poſſunt non obſtante tranſitu retineri aliqua vincula primæ Religionis.*
13 *Ex validitate, vel invaliditate tranſitus reſultant ejus effectus.*
14 *De quaſi contractu inter Religionem, & profeſſum.*
15 *De concluſione ſuper tranſitu ſuorum effectuum operativo, quatenus ſit perpetuus.*
16 *Suppreſſa Religione, ejus profeſſores, licet vivant in ſæculo, adhuc ſunt Religioſi.*
17 *Tranſiens de una Religione, vel Monaſterio ad alterum, debet denuo facere noviciatum, & profeſſionem emittere cum ampliatione.*
18 *Quando ſuper Novitiatus abbreviatione ſoleat diſpenſari.*

DISC. XXXVIII.

JUxta facti ſeriem recenſitam *ſub tit. de renunciationibus diſc.* 17. Joannes Celſus, de anno 1615. 1
prævia renunciatione ad favorem ejus fratrum, profeſſionem emiſit in Religione Clericorum Regularium Minorum, deindeque de anno 1639. de licentia Sac. Congregationis Regularium, ac etiam Generalis Religionis, tranſitum fecit ad Congregationem boni Jeſu Ravennæ; Cumque iſtam de anno 1651. Innocentius X. ſuppreſſiſſet ex eo præſertim motivo, quod non benè conſtaret de ejus fundatione cum authoritate Sedis Apoſtolicæ, concedendo ejus profeſſis juxta generalem ſtylum aliarum Religionum ſuppreſſarum, facultatem vivendi in ſæculo in habitu, & more clericorum ſæcularium ſub Ordinario loci, quadam congrua ex proprij Monaſterij redditibus aſſignata pro ſubſtentatione, ut in ſpecie de hujus Congregatione ſuppreſſione fit mentio *ſub tit. de locato diſc.* 25. unde propterea Joannes Celſus, ſuſcepto habitu clerici ſæcularis, vivendo in Urbe, lites excitaſſet cum fratribus, tam ſuper renunciatione, de qua *d. diſc.* 17. *de renunciat.* quam etiam ſuper teſtata hæreditate alterius fratris defuncti juxta caſum de quo *ſub tit. de teſtam. diſc.* 38. Hinc proinde alii fratres, prætenſionem excitarunt, ut ad primam Religionem redire deberet, atque in clauſtris vivere; Commiſſiſque per Papam omnibus cauſis *in Rota coram Cerro*, inter alia dubia pro earum diverſitate diſputata, fuit iſtud, an dictus Joannes Celſus eſſet ſolutus à prima Religione, vel potius ad eam redire teneretur, habitaque deſuper bina diſputatione ſub diebus 27. *Aprilis* 1657. *&* 15. *Januarij* 1658. nulla prodiit reſolutio, atque ob ſubſequuta in omnibus concordiam quæſtio remanſit indeciſa.

In diſputationibus autem deſuper habitis, Scribentes hinc inde concordare videbantur in concluſionibus, ſeu theoricis juris, ideoque major controverſia erat ſuper earum applicatione; Scribentes etenim pro hac parte fratrum petentium regreſſum ad primam Religionem, admittebamus concluſionem deductam per Scribentes in contrarium, quod ſcilicet poſito legitimo ac perfecto tranſitu de una Religione ad alteram, eo ipſo, quod in ſecunda emiſſa eſt profeſſio, ſolvitur quodcumque vinculum 2
primæ, atque tranſlatus habetur in omnibus tanquam religioſus ſecundæ, perinde ac ſi eam ab initio ingreſſus eſſet, ut aliis relatis firmant *Sanch. ad præcept. decal. lib.* 6. *cap.* 7. *num.* 87. *Bordon. de profeſſ. cap.* 2. *quæſt.* 72. *Caſtropal. par.* 3. *tract.* 16. *diſput.* 3. *punct.* 17. *Barboſ. in collectan. ad cap. licet. de Regular. num.* 28. *Buttiglier de ſucceſſ. cap.* 2. *theorem.* 77. *num.* 14. & alii, qui cum longa ſuperflua ſerie per dictos Scribentes pro Joanne Celſo cumulabantur.

Econverſo iidem Scribentes admittebant con-

cluſionem, ſeu ejuſdem concluſionis limitationem quam ego & cæteri deducebamus, ut dictus effectus, qui ex translatione reſultat, non intret, ubi
3 tranſitus non ſit legitimus, ac omnino perfectus, cum tunc paria ſint nullum, & nihil, ut firmant *Abb. conſ. 95. num. 2. lib. 1. Sanch. ad præcept. decal. dicto lib. 6. cap. 7. num. 98. & 105. Donat. in prax. rer. Regular. par. 2. tract. 5. de tranſeuntibus quaſt. 52. n. 3. & 13.* & alii, quos forſan pariter cum ſuperfluo labore ad ſatisfaciendum moderno inepto ſtylo cumulabamus.

Sive ubi, dato etiam tranſitu legitimo, ac perfecto, conſtaret de voluntate Papæ, vel alterius Su-
4 perioris, qui licentiam tribuit, ut translatus adhuc remanere deberet alligatus votis ac vinculis primæ Religionis; Tunc etenim cum implicate videatur, ut quis eodem tempore duarum Religionum profeſſor exiſtat, atque duplici votorum vinculo adſtrictus ſit, hinc proinde dicebam, quod conſtito de hujuſmodi voluntate non ſolvendi à vinculis primæ Religionis, verè & propriè non eſſet translatio de una Religione ad alteram ſed potius illi religioſo continuanti in primævo ſtatu ſuæ Religionis, conceſſa fuerit facultas vivendi, intra illam, intra clauſtra alterius Religionis; Si etenim etiam citra caſum ſuppreſſionis, ut advertitur ſupra *diſc. 36.* ac etiam alibi infra, ſolet quandoque ex juſta cauſa concedi indultum religioſo vivendi in ſæculo cum habitu ſæculari ſub Ordinario loci, & tamen remanet verus religioſus, ejus Religionis votis adſtrictus; Ita fortius non implicat, ut eidem religioſo detur facultas vivendi in alia Religione, obſervando iſtius inſtitutum pro modo vivendi in iis, quæ ſunt compatibilia cum votis Religionis propriæ.

Hinc proinde tota erat quæſtio facti, & applicationis, an ſcilicet iſte tranſitus dici poſſet validus & perfectus, & quatenus cum ſufficienti facultate factus eſſet, an adeſſe cenſeretur dicta voluntas ſuperiorum, ut firmo remanente vinculo primæ Religionis, iſte dicendus eſſet tranſitus potius proviſionalis ut ſupra, quam ille omnimodus ac formalis, qui cauſat dictam totalem diſſolutionem primi vinculi.

Prætendebatur autem ex hac parte, dicti tranſitus nullitas ex duobus fundamentis; Primò nempe, ex defectu poteſtatis S. Congregationis, ac etiam Generalis primæ Religionis concedendi licentiam faciendi hunc tranſitum à ſtrictiori ad laxiorem, Et ſecundo ratione deficientis voluntatis, ſeu falſi præſuppoſiti, quod iſta eſſet Religio probata per Sedem Apoſtolicam, quod in facto ſupponebatur non ſubſiſtere, & conſequenter, quod deficeret extremum habile ad quod, iſtaque fundamenta examinando.

Quatenus pertinet ad primum, dicebam idem,
5 quod habetur inſinuatum *diſc. præcedenti*, quod ſcilicet, quamvis inter Scribentes ante Concilium Tridentinum, opinionum diverſitas habeatur ſuper iſta facultate concedendi licentiam tranſitus ab una Religione ad alteram; Attamen quæſtio ſopita fuit per decretum dicti Concilij *ſeſſ. 25. de Regular. cap. 19.* quod ſcilicet, ubi agatur de tranſitu à ſtrictiori ad laxiorem, tunc ſoli Papæ id reſervatum ſit, remanente facultate aliorum ſuperiorum, in caſu converſo tranſitus à laxiori ad ſtrictiorem, ut *per Navarr. conſ. 63. de Regular.* atque agendo in ſpecie de Cardinali protectore, habetur *apud Grat. diſcept. 434. num. 21. & apud Barboſ. loco citato diſc. præcedenti.*

Clarius verò id comprobari obſervabam per Con-
6 ſtitutionem 64. Sixti V. ſuper erectione hujus Congregationis Regularium, quæ in dicta Conſtitutione eſt undecima in ordine, dum ei conceditur facultas concedendi licentias, pro tranſitu à laxiori ad ſtrictiorem, ideoque denegatur altera in caſu converſo; Taliſque videtur praxis, quoniam, licet etiam in iſto caſu tranſitus à ſtrictiori ad laxiorem, id frequentius, ac penè ſemper, ab eadem Sacra Congregatione concedi ſoleat; Attamen iſto caſu, id non agit ex ſola authoritate propria, ſed ex illa Papæ, cujus organum ita dicitur; Vel quia ad preces volentis tranſitum facere, Papa negotium remittat eidem ſacræ Congregationi, iſtam facultatem ita ei communicando; Vel quia ubi eadem Congregatio, maturè pro ſtylo, examinato negotio, credat impartitioni licentiæ locum fore, adjici ſolet clauſula, *Si placuerit Sanctiſſimo*, à quo Præfectus, vel Secretarius, vivæ vocis oraculum accipit, quod in præſenti ſequutum non fuerat.

Atque ex vulgari recepto axiomate metiendi voluntatem à poteſtate, Advertebam, id ſequutum non eſſe, ex præſuppoſito facto per oratorem, quod iſta Religio ſeu Congregatio ſit ſtrictior, dum etiam in his diſputationibus habitis in Rota, Scribentes pro eo, id ſuſtinere conabantur, deducendo ejuſdem Congregationis Regulas fundamentales comprobantes, quod majora eſſent onera, & vincula, magiſque ſtrictum inſtitutum, quam illud primæ Religionis, & conſequenter, quod ſacra Congregatio rectè crediderit, quod dictam licentiam ex propria facultate concedere potuerit.

Verum iſtud præſuppoſitum remanebat falſum; & conſequenter dicebam etiam cum aliquo ſenſu veritatis, ut exinde de plano reſultaret tranſitus invaliditas ex defectu intentionis, qui ſine dubio reſultare dicitur à falſo præſuppoſito, quoniam licet 7
in verbis, attenta regula fundamentali, iſtius Congregationis inſtitutum ſtrictius, magiſque rigoroſum videretur; Attamen in facto juſtificabatur, quod dicta Regula nullatenus ſervabatur, ſed univerſa Congregatione redacta ad modicum numerum 24. virorum, in ea viveretur cum omnimoda relaxatione, more clericorum, quod anſam dedit ejus ſuppreſſioni; Ideoque in hoc propoſito non debet attendi origo, ſeu primævum Inſtitutum, ſed ſtatus hodiernus ſuper ejuſdem Inſtituti obſervantia, vel relaxatione; Fabuloſum enim eſſet dicere, quod, (ex gr.) Minores Conventuales, ſuum ſtrictum Inſtitutum juſtificare vellent, cum primitiva Regula fundamentali ordinata per ſanctum Franciſcum, ſtante ſubſequuta adeo notabili relaxatione, ex privilegiis Apoſtolicis, cum ſimilibus, ut in ſpecie advertunt *Canoniſtæ in cap. ſanè de Regular.* præſertim *Io. Andr. num. 5. & Abb. num. 6.* ubi benè advertitur, quod ſtrictius eſt Monaſterium Religionis laxioris, in quo ſervetur Regula, quam illud Religionis ſtrictioris, in quo Regula non ſervetur.

Nil enim refert, quod Regula ſit ſtricta, ſi vita eſt larga, neque perfectio conſiſtit in Inſtituto, ſed in obſervantia, ſeu (ut Morales dicunt) in actu ſignato, ut cæteris relatis advertit *Donat. rer. regular. tract. 5. de tranſeuntib. quæſt. 36. num. 2. & 5.* Atque ut advertit *S. Thomas ſecunda ſecundæ quæſt. ult. art. 8. in fine*, nil refert, quod Religio inſtituta ſit ad officiandum in choro, ſi ejus profeſſores chorum non adeant.

Quo vero ad alterum punctum, an iſta Congregatio dici poſſit vera, & probata Religio, in qua vota regularia emitti potuerint, adeo ut verificabile remaneret extremum habile ad quod, ſine quo, abſque dubio, verificabilis non eſt tranſitus legitimus, qui à prioris Religionis vinculo ſolvat; Quamvis ex hac parte ad probandum, quod verè non eſſet talis, deduceretur Pontificium oraculum, in diplomate ſuppreſſionis, in quo aſſeritur, quod maturè examinato negotio per Congregationem ad id deputatam, compertum fuit iſtam non eſſe Religionem

Digitized by Google

gionem à Sede Apoſtolica approbatam; Attamen
reflectendo ad veritatem, mihi videbatur, quod
iſtud eſſet fragile fundamentum, quamvis aliqui ex
noſtris, in eo potiſſimè inſiſterent, (talis eſt inge-
niorum varietas) quoniam per Scribentes in con-
trarium, ob diligentiam forſan ab ipſo principali,
cum majori otio adhibitam, fiebat magnus cumu-
lus Authorum, reponentium iſtam Congregatio-
nem inter Religiones; Et quamvis replicaretur,
quod in hoc deferendum non eſſet atteſtationibus
DD. quorum unus ab altero mutare ſolet ſub cœca
9 fide, ideoque receptam propoſitionem habemus,
quod DD. aſſertionibus non defertur in iis, quæ fa-
cti ſunt, ut præſertim de aſſertione alicujus Con-
ſtitutionis Apoſtolicæ, vel alterius decreti. *Rot.
apud Bich. dec. 567. & 626. & ſub tit. de Canonic.
diſc. 12.* & alibi pluries, ac propterea magis defe-
rendum eſſet Pontificiæ aſſertioni cauſa cognita; At-
tamen ad eff ctum, de quo agebatur, id non intrabat,
cum de anno 1639. in quo iſte tranſitus ſequutus fuit,
communi opinione, de facto iſta reputaretur probata
Religio.

Potiſſimè verò, quia talem eadem ſacra Congre-
10 gatio tunc cenſuit, ideoque intrabat regula deducta
ex vulgati textu *in l. Barbarius, ff. de offic. Præfecti
vigil.* ut communis reputatio pro veritate habeatur;
Potiſſimè verò quia, magis pertinet ad ſacram Con-
gregationem ſcire ac indagare, quænam ſint Religiones
à Sede Apoſtolica approbatæ necne, quam pertineat
ad privatum religioſum, qui ab adoleſcentia, in
cella & clauſtris recluſus, hæc veriſimiliter ignorat,
unde propterea eſſet eos decipere ſub publica fide;
Ac etiam quia per Innocentium non fuit poſitivè de-
claratum, quod hæc non eſſet talis, ſed quod adhibi-
tis diligentiis id non benè certificari potuit, unde
propterea hæc dubietas impulſum dedit ſuppreſſioni,
& conſequenter iſtud motivum non videbatur nimium
conſiderabile.

Minuſque tutum videbatur alterum ſupra inſinua-
11 tum motivum voluntatis ſacræ Congregationis non
ſolvendi à vinculo primæ Religionis, ſed ſolum con-
cedendi proviſionalem religioſi moram intra clauſtra
alterius Religionis, quod verò nullam tranſlationem,
vel tranſlationis effectum importat; Quoniam moti-
vum, verum de jure, tollebatur ex facto, ex cujus
circumſtantiis conſtabat, quod ageretur de vero ac
formali tranſitu, cum novitiatu præcedenti, ac for-
mali emiſſione novæ profeſſionis in iſta Religione;
Declaratio autem circa retentionem quarti voti, de
non ambiendo, quod in iſta Religione Clericorum Mi-
norum amittitur, potius probabat contrarium ex vul-
gari axiomate, quod exceptio firmat regulam in con-
trarium; Ita etenim quoad tria conſueta vota omni-
bus Religionibus communia, caſtitatis, paupertatis,
& obedientiæ, eis in genere firmis remanentibus,
conceſſa fuit facultas illa ſervandi, potius ſub una,
quam ſub altera Regula, quod reſpicit accidentia po-
tius quam ſubſtantiam.

Quia verò in hac ſecunda Religione non emitte-
batur dictum ſingulare ac extraordinarium votum,
12 atque dubium cadere poterat, an tranſitus ad diver-
ſam Religionem, illud ſolvat, necne; Hinc proinde
ſacra Congregatio, ad hujuſmodi dubium tollendum,
hanc declarationem adjecit, ut vinculum inhabilita-
tivum ad dignitates in uno ſtatu impreſſum, adhuc
afficeret perſonam, quamvis ad alium tranſiret, cum
id nullam redoleat incompatibilitatem, ut ſcilicet
profitens in una Religione, ultra vincula & onera,
quibus ex ejus inſtituto omnes alii ſubjacent, ipſe
aliud quoque habeat vinculum, quod cum inſtituto
ſit compatibile, neque adverſetur obſervantiæ pro-
priæ Regulæ, ut in iis, qui quartum ſolemne votum
in Societate Jeſu emiſerunt, deindeque ad aliam Reli-
gionem tranſeunt praxis docet.

Hinc proinde cauſa pendebat à puncto invalidi-
tatis tranſitus; Vel ex defectu poteſtatis Superioris, 13
qui licentiam dedit; Vel ab altero voluntatis, ſeu
falſi præſuppoſiti, ut ſupra; Poſita enim invalidita-
te, certa remanebat neceſſitas regrediendi ad pri-
mam Religionem, cum ita deficeret tranſitus in
ſubſtantia, perinde ac ſi ſequutus non eſſet; Ubi
verò eſſet validus, tunc producebat effectuum ut ſu-
pra, ex eo reſultantem omnimodæ liberationis à vin-
culis primæ Religionis, proinde ac ſi eſſet novus, ac
integer homo in hac ſecunda, ideirco iſtius fortunam,
ſive bonam, ſive malam ſequi debuit, nullaque adeſt
ratio, quæ cogat ad redeundum ad primam.

Ut enim advertitur pluries infra, ad materiam nul-
litatis profeſſionis, inter Religionem, & religioſum
iniri dicitur contractus mutuæ, ac viciſſitudinariæ 14
obligationis inductivus, quod ſcilicet religioſus te-
netur vivere in religione & obedientia ejus regulæ, è
converſo autem religio tenetur eum retinere & ſub-
ſtentare, niſi incorrigibilitas exigat ejectionem, quæ
operatur ut religioſus in odioſis remaneat talis, non
autem in favorabilibus; Cum igitur prima religio
iſtum religioſum jam ab ea egreſſum, quamvis regre-
di volentem invita ſuſcipere non teneretur, ita econ-
verſo.

Et quamvis ex hac parte, ego & alij, nimium in-
ſiſteremus in concluſione, quod tranſitus de una reli-
gione ad aliam, eatenus ſolvat à vinculo primæ, qua 15
tenus ita ſequatur, ut perpetuo in altera permaneat;
Attamen quamvis concluſio ſit vera, & certa, pariter
defectus erat in applicatione, quoniam id procedit,
ad effectum ut qui vult tranſire ad diverſam religio-
nem, teneatur ibi perpetuò profiteri, adeo ut mutato
ſolum inſtituto, firmus remaneat ſtatus religioſus, ne
alias ita non profitendo, in hac ſecunda, atque ſolu-
tus à prima, licentiam ſibi aſſumat redeundi ad ſæcu-
lum; Secus autem, ubi formiter profeſſus eſt perpe-
tuo permanere in ſecunda, atque non permanentia
non proveniat ex ejus culpa, ſeu voluntate, ſed ex
accidenti ſuppreſſionis Religionis, per quam profeſſi
non efficiuntur ſæculares, neque ſolvuntur à votis,
quibus adhuc adſtricti remanent, ſed ſolum eis per-
mittitur vivere in ſæculo, & in habitu clerici ſæcula- 16
ris ſub obedientia Ordinarij, ex iis, quæ cæteris re-
latis habentur *apud Donat. rer. regular. tom. 1. tract. 8.
q. 30. n. 2. & q. 48.*

Deducebatur etiam ex hac parte nullitas profeſ-
ſionis in ſecunda Religione ex ſubſtantiali defectu,
continui & integri anni novitiatus, qui requiritur
etiam in caſu hujuſmodi tranſitus de una Religione 17
ad alteram ex deductis ab eodem *Donat. in prax.
rer. reg. tract. 5. de tranſeunt. q. 29. vol. 1. & per Fa-
gnan. in cap. ad Apoſtolicam ex nu. 34. de Regular.*
Idque verum etiamſi ex origine eſſet eadem Reli-
gio, poſtea verò formaliter diviſa cum diverſo la-
xiori, vel ſtrictiori inſtituto, ut (ex gr.) à Refor-
matis Diſcalceatis S. Auguſtini, vel Carmelitarum,
ad Calceatos primi inſtituti laxioris, cum eadem in-
tret ratio, dum ſupponebatur, quod ſtetiſſet in no-
vitiatu ſolum per dies quadraginta; Verùm, refle-
ctendo ad veritatem, agnoſcebam, quod iſtud eſ-
ſet fragile motivum, quoniam licet regulariter no-
vitiatus in nova religione requiratur ad formam
Concilij, atque alias profeſſio in ea non bene emitti
dicitur; Attamen ſacra Congregatio paſſim diſpen-
ſare ſolet, aliquo brevi termino contenta, quoties
præſertim non agatur de tranſitu ad ſtrictiorem,
magiſque aſperam vitam, quoniam rigor integri &
continui anni, cui regulariter diſpenſari non ſolet,
procedit, ubi agatur de imprimendo ſtatum regula-
rem in genere, cum formali, ac omnimoda muta-
tione ſtatus irretractabilis, de ſæculari, in regula-
rem, ac de libero, in ſervum, ſeu de vivo, in mor-
tuum, Secus autem ubi, iſto ſtatu jam impreſſo, u-

gatur ſolum de accidentali mutatione vitæ, potius ſub una, quam ſub altera regula; Non quod licitum ſit abſque diſpenſatione novitiatum negligere, ſed ut facilius diſpenſetur, cum longiori, vel breviori termino, ex arbitrio, regulando ex facti qualitate, potiſſimum verò ex laxiori, vel reſpective ſtrictiori Inſtituto ſecundæ Religionis, ad quam fiat tranſitus; Ex ſequuta verò concordia ſuper his nulla prodiit reſolutio.

NEAPOLITANA TRANSITUS

pro MONASTERIO D. REGINÆ

Cum MONASTERIO SAPIENTIÆ ET ALIIS

Caſus diſputatus in Congregatione particulari, deciſus pro Monaſterio Sapientia, poſtea concordatus.

De eadem materia tranſitus religioſi, vel monialis, de una Religione, ſeu uno Monaſterio, ad alterum; An ultra effectus ſpirituales, quod operatur, eoſdem operetur, quoad bona temporalia, quæ ſequantur perſonam religioſi; Vel potius ea remaneant penes primam Religionem, ſeu primum Monaſterium.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutiones cauſa.*
3 *Quare non ſit deferendam Conſulentibus.*
4 *De puellis cauſa.*
5 *In claris non intrant quæſtiones.*
6 & 7 *De ſtylo ſacræ Congregationis circa tranſitum monialium de uno Monaſterio ad alterum circa dotem.*
8 & 9 *Donationes quæ fiant per profeſſurum aliis perſonis, non ceſſant ob tranſlationem.*
10 *Tranſitus cum clauſula præſervativa conſervat jura, ſed non dat de novo.*
11 *De circumſtantia, ob quam tranſitus non præjudicat primo Monaſterio, etiam ubi alias præjudicare deberet.*
12 *Donatio non debet cauſare damnum de proprio.*
13 *In quo conſiſtat doctrina Conſulentis, vel judicantis.*
14 *De tractantibus quæſtionem, an bona tranſlati ſequantur perſonam.*
15 *Eſt quæſtio decidenda cum diſtinctione caſuum.*
16 *Acquiruntur primæ Religioni ea, quæ intus ipſam Religionem quæſita ſunt, & de ratione.*
17 *In patrimonialibus referuntur plures opiniones, & ſtatuitur regula pro ſecundo Monaſterio, & de rationibus.*
18 *Donationes facta intuitu ingreſſus in Religionem, quam conditionem contineant.*
19 *Quid ubi agatur de tranſitu de Monaſterio ad alterum ejuſdem Religionis.*
20 *Expedit, ut Religio regatur jure univerſitatis, & Reipublicæ.*
21 *Quomodo decidi debeat quæſtio, de qua num. 10.*

DISC. XXXIX.

1 ELeonora neptis ſecundo genita ex filio Caroli Geſualdi ultimi Principis Venuſini hæc familia, habens dotem ducatorum 100.m. ex diſpoſitione avi, de qua habetur actum *in Venuſina legati coram Coccino deciſ. 493. par 4. recen. tom. 2.* In valde tenera ætate, educationis gratia, recluſa in Monaſterio Sapientiæ Neapolis arcti Inſtituti, ſub regula ſancti Dominici, ſub regimine autem ſpirituali Clericorum Regularium, qui vulgo Theatini nuncupantur, vix attingens annum decimum ſextum, qui ad profeſſionem eſt neceſſarius, prævio novitiatu, illam ibi emiſit; Ante vero profeſſionem, de dicta dote omnino ſe denudavit, dum detracta dote ſolita dari Monaſterio in modica ſumma ſcutorum bis mille circiter, reliquum totum donavit, partim Principi Ludoviſio, ejus ſororis primogenitæ viro, partim aliquibus Eccleſiis, vel domibus ipſorum Theatinorum, & partim in ſumma ducatorum 30. m. ipſi Monaſterio, ad effectum tamen eos erogandi in conſtructionem, vel perfectionem Eccleſiæ, reſervato uſufructu ad favorem Principiſſæ matris; Cum autem ad aliquos annos ob infirmam valetudinem obtinuiſſet à ſacra Congregatione Regularium licentiam, cum clauſula *ſine præjudicio primi Monaſterij*, faciendi tranſitum cum nova dote ad aliud Monaſterium nuncupatum D. Reginæ, ejuſdem Civitatis, ſub regula S. Franciſci, vel S. Claræ, Hinc emiſſa profeſſione, eadem monialis, nuncupata Maria Conſtantia, ſeu ex ejus perſona, ſecundum Monaſterium prætenſionem excitavit contra primum, ſuper reſolutione donationis, ac pertinentia bonorum; Et quamvis ego ex parte ejuſdem monialis, pro veritate conſultus, reſpondiſſem in contrarium, eam proinde monendo, ut amplecteretur ſatis honeſtam, ac proficuam ſibi oblatam concordiam; Sequendo tamen conſilium aliorum, ex delegatione Apoſtolica cauſam introduxit coram illo Archiepiſcopo, à quo, Scribente præ- 2 ſertim pro ea *Bottiglier.* qui illos labores regiſtravit in ejus *tractatu de ſucceſſion. theorem. 78.* prodiit ſententia ſibi favorabilis, à qua per primum Monaſterium, aliaſque Eccleſias donatarias interpoſita appellatione, & commiſſa per Papam cauſa Congregationi particulari, trium doctiſſimorum, nimiumque qualificatorum Cardinalium Franciotti, Corradi, & Otthoboni, prodiit ſententia revocatoria; Commiſſaque denuo cauſa alteri conſimili Congregationi particulari trium, doctrina, & qualitate parium Cardinalium, Sacchetti, Albicii, & Paulucci, poſterior ſententia confirmata fuit, deindeque controverſiæ finem dedit concordia, honeſta quidem, ſed longè inferior illa, quæ ante litem oblata, à me omnino conſulebatur.

Ex iſta præſertim verò cauſa edocemur, quàm erroneus ſit, atque irriſione dignus, adeò frequenter 3 (nunquam tamen ſatis) declamatus abuſus pragmaticus, deferendi ſub cœca fide doctrinis, non inquirendo earum fundamenta, vel occaſionem, quoniam in occurrentia caſus, in quo de hoc articulo diſputari contingat, tractu temporis, authoritatem fortè faciunt ſcripta *per Bottiglier.* ubi ſupra, & *Staiban. jan. reſ. 125. & ſeq.* qui alios cumulant, & præſertim *Menoch. de arbitrar. caſu 436. cum addit.* ubi latè de hoc agit; Et tamen ea continent fallaciam, non ſolùm detectam per contrariam cauſæ deciſionem, ſed etiam à me inſinuatam in primo reſponſo pro veritate deſuper edito, quamvis deinde in toto cauſæ progreſſu, ad hujus partis opportunitatem aliis fortè acrius ſcripſerim tanquam Advocatus, ideoque ſi mea Reſponſa ad cauſam, ut jacent, imprimerentur, quod utique damnabile cenſeo, deberent adinſtar aliorum conſiliorum facere authoritatem contra mei ipſius ſenſum, ac propterea nil iſto ab uſu contemptibilius.

Quamvis etenim per Scribentes hinc inde, ab alto, & cum magnis laboribus, tractata fuerit quæſtio, frequenter per antiquos, ac modernos Canoniſtas, ac etiam per Morales tractata; An ſcilicet monachus, vel monialis tranſiens de uno Monaſterio ad alterum, ſecum quoque trahat, necne bona primo 4 Monaſterio quæſita ex ejus perſona, quam ſequi debeant; Nihilominus pro meo judicio, in dicto Reſponſo pro veritate inſinuato, iſte videbatur improbus labor inanis, ac extra controverſiæ neceſſitatem, vel opportunitatem, ut frequens videtur modernorum

Legiſta

Digitized by Google

Legiſtatum virium, cùm ex facto ceſſaret omnis quæſ-
tio ; Diſtinguendo ſiquidem iſtam cauſam in tres inſ-
pectiones ; Primò ſcilicet, circa dotem priori Mo-
naſterio in ingreſſu, vel ſuſceptione habitus tradi-
tam ; Secundò circa dictam donationem ducatorum
30. m. in limine profeſſionis eidem Monaſterio fa-
ctam ; Et tertiò circa alias donationes factas aliis
Eccleſiis.

Super prima bonorum ſpecie, nulla cadere videba-
tur quæſtio, utpotè in facto expreſſe deciſa, dum ſacra
Congregatio, in licentia conceſſa ſuper tranſitu, ex-
5 preſſè ac deciſivè ſtatuit, ipſamet moniali conſentien-
te, atque id offerente, quod ſecundo Monaſterio no-
va dos ex integro dari ſolita, præſtari deberet, abſque
eo quod quidquam de prima prætendi poſſet, atque
ita de facto ſequutum fuit, unde propterea hoc reſ-
pectu de plano intrabat ſæpiùs inſinuata vulgaris re-
gula textus *in l. ille aut ille ff. de leg.* 3. quod in claris,
& expreſſis non intrant quæſtiones & argumenta, adeò
ut omnia, quæ circa hanc primam inſpectionem de-
ducerentur, verè inanem, ac evagatorium laborem
continerent.

Et nihilominùs, ubi etiam hæc expreſſa determi-
6 natio non adeſſet, idem quoque dicebam, quod in
puncto juris verius eſſet, quoniam ut ad hanc mate-
riam dotis Monialium habetur *ſub tit. de dote diſc.*
167. ac etiam advertitur infrà in altera *Neapolitana* ;
Iſta dos non præſtatur ob admiſſionem ad Monaſte-
rium, vel profeſſionem, cùm id redoleret ſimoniam,
ſed præſtatur in recompenſam alimentorum aliorum-
que onerum temporalium, quæ Monaſterium in ſe
ſuſcipit pro ſubſtentatione monialis ; Ideoque ipſa
voluntariè ab uno Monaſterio exeunte, atque ad al-
terum tranſire volente, primo Monaſterio ſufficit
dicere, quod per ipſum non ſtat, quo minùs alimenta
in communi menſa aliarum monialium parata ipſa
ſuſcipiat, quodque iſta ſumma ſolvi ſolita ſub no-
ne dotis rectè dici valeat reciprocus contractus
emptionis futuræ incertæ aleæ, quæ æqualiter ſe ha-
beat ad commodum, vel incommodum, quoniam mo-
nialis poteſt tamdiu vivere cum infirma tamen vale-
tudine, ut Monaſterium in ejus ſubſtentatione, ac in
medicinis & famulatu, notabiliter læſum, ac damni-
ficatum remaneat ; Et econverſo ob celerem ejuſdem
monialis mortem, citò ab hoc onere ſe eximendo, po-
teſt eſſe in lucro ſummæ, quæ ſub nomine dotis ita
ſoluta eſt, Et conſequenter nulla ſubeſt probabilis
ratio repetitionis.

Taliſque eſt praxis ejuſdem Sac. Congregationis,
7 quæ pluries ita determinavit, decernendo ſolùm,
quandoque pro ejus arbitrio, quando tranſitus ab
uno Monaſterio ad alterum ſit juſtus, vel neceſſarius,
ob infirmam valetudinem, ſeu ex alio juſto motivo,
ut teneatur primum Monaſterium ſubſidiariè, &
quando aliàs ob paupertatem monialis conſuli non
poteſt, illi ſuppeditare alimenta moderata pro loco-
rum qualitate juxta inſinuata *dicto diſc.* 167. *de dote*,
ubi generaliter agitur de hac materia dotis monia-
lium.

Pariter extra caſum, ſeu punctum quæſtionis erat
8 tertia inſpectio, ſuper donationibus ſcilicet factis
aliis Eccleſiis, quæ in hoc propoſito reputandæ ve-
niebant tanquam tertiæ, ac omninò extraneæ per-
ſonæ, quibus volens aſſumere ſtatum religioſum, at-
que ita ſe reddere mortuum mundo, & incapacem poſ-
ſidendi bona in particulari, ea elargiri voluit, eodem
modo quo elargita fuit pars ſororis viro, quoniam
ſicut iſta prophana donatio non impugnabatur, ne-
que impugnari poterat, ob tranſitum de uno Mo-
naſterio ad alterum, dum hoc non obſtante, firmus
remanet idem ſtatus regularis ; Ita multò magis
quoad donationes pias, in quibus non intrat illa
ratio correſpectivitatis, quæ intrat in ea donatione,
quæ fiat Monaſterio, in quo donans profiteri velit,
ut infrà.

Et quamvis Scribentes pro hac parte, dicerent,
quod adeſſet correſpectivitas, ea eo quod Eccleſiæ
donatariæ ſpectarent ad dictos religioſos, qui primi 9
Monaſterii ſpiritualem curam, & adminiſtrationem
habent ; Attamen iſtud videbatur motivum, quod
fabuloſum dici merebatur, utpote nulla probabili
ratione, vel authoritate munitum, quoniam, dicta
cura, vel adminiſtratio, eſſe quidem potuit impulſus
ſeu motivum, ad contrahendam aliquam affectionem,
vel devotionem erga iſtorum religioſorum Eccleſias,
& domos, non tamen exinde inferri poterat ad cau-
ſam finalem, ac præciſam, adeò ut intrarent termini
correſpectivitatis ; Ideoque hic punctus pariter vide-
batur planus, ac extra caſum quæſtionis, quæ tota
proinde reſtringebatur ad ſecundam inſpectionem,
ſuper bonis donatis primo Monaſterio.

Verùm pariter advertebam, quod quæſtio tolli
videbatur ex facto, ideoque extranea remanerent ea,
quæ per DD. in hoc articulo diſputantur, dum Sacr.
Congregatio, ſtante oppoſitione primi Monaſterii ex 10
motivo deficientis veritatis cauſæ per monialem nar-
ratæ, utrique parti conſulere voluit, moniali ſcilicet
potiùs gratioſè, & cum magna difficultate dictum
tranſitum indulgendo ; Et Monaſterio, ita præſervan-
do omnia ejus jura, & præjudicia cum dicta clauſula
ſine præjudicio, cujus notoria virtus, & operatio eſt
præſervandi omne jus, ac præjudicium, perinde ac ſi
actus non eſſet ſequutus, nihil tamen de novo conce-
dendo, quod prius non haberet juxta quotidianum, ac
notorium axioma.

Et ulteriùs, ubi etiam dicta præſervativa non ad-
eſſet ; Adhuc, ex alia facti circumſtantia, tolli vide-
batur neceſſitas aſſumendi articulum juris, quoniam
non agebatur de donatione ſimpliciter facta primo 11
Monaſterio, quod propterea fovere diceretur cauſam
lucrativam, adeò ut dici poſſet, quod donatio conti-
neret ſolùm expreſſionem ejus, quod de jure ineſt,
dumetiam ſine donatione, per profeſſionem, eadem
bona, ipſo jure acquiſita eſſent Monaſterio ; Sed erat
donatio cauſativa, ad certum ſcilicet effectum, ero-
gandi in conſtructionem, vel perfectionem, aut ma-
gis ſumptuoſam ſtructuram, ac ornatum Eccleſiæ, quod
jam adimpletum ſupponebatur, adeò ut, ſi donatio
effectum ſortiri non deberet, reſultaret damnum, ac
jactura de proprio Monaſterii, quod rectè dicere po-
terat, ſe geſſiſſe partes adminiſtratoris, vel exe-
quutoris voluntatis donatricis, erogando ſummam do-
natam, in illam majorem, magiſque ſumptuoſam
Eccleſiæ ſtructuram, vel ornatum, quorum neutrum
feciſſet, eo quod ſibi ſufficeret Eccleſia minoris
ſtructuræ, vel quod eam perficere diſtuliſſet, ut id
paulatim commodè agere poſſet cum fructibus exube-
rantibus, vel cum piorum elargitionibus.

Quamvis etenim, ipſi effectus donati, adhuc ex-
tarent, utpote conſiſtentes in capitalibus fructiferis,
ratione uſusfructus adhuc durantis favore matris do-
natricis, attamen in facto ſupponebatur, quod ero-
gatio, & conſumptio jam ſequuta eſſet in opus deſti-
natum per æquipollens, contrahendo ſcilicet tot de-
bita adhuc vigentia, pro quorum ſatisfactione, iſta
proprietas, aſſignata, ſeu deſtinata fuerat, dilata
exequutione ad tempus conſolidationis cum uſufruc-
tu ; Et conſequenter Monaſterium non contendebat
de lucro, ſed de damno vitando, & ne aliàs bene-
ficium in maleficium converteretur juxta ponderatio- 12
nes de quibus *in Romana ſeu Volaterana ſub tit. de
donat. diſc.* 43. Iſtæque circumſtantiæ facti erant illæ,
quæ me torquebant, inaneſque reddebant labores ad-
hibitos in articulo juris ; In hoc etenim conſiſtunt
judicium, ac doctrina Judicantis, vel Conſulentis,
bene ſcilicet ponderandi circumſtantias facti, atque 13
juxta eas applicare, ſeu regulare concluſiones, vel
doctrinas, non autem aſſumere in abſtractu quæſtio-
nes Juris, non reflectendo, an theoricæ, vel pro-

Digitized by Google

poſitiones, benè congruant, necne, cùm iſtæ ſint partes Scholaſticorum, vel Academicorum diſputantium in abſtracto, non autem forenſium diſputantium in concreto, quo magis ſtrictè, ac præciſe fieri poteſt, reſecando ſuperfluas evagationes.

Quatenùs verò pertinet ad ipſum articulum juris in genere; De illo pluries agere occaſio dedit, tam pro conſimili caſu monialium tranſeuntium de uno Monaſterio in alterum, quàm etiam virorum tran-
14 ſeuntium de una Religione ad alteram; Præſertim verò in una *Pragen.* in qua deſuper conſultus pro veritate, ut extero ſtylo ſatisfacerem, plenè reaſſumebam quæſtionem diſputatam per antiquos *Canoniſtas in cap. quod à te de cleric. conjugat.* reaſſumptam *per Cappell. Tholoſ. & ibi Aufrer. deciſ.* 39. & per alios moderniores de quibus *Bottiglier. & Staiban. jun. ubi ſupra, Fontanell. deciſ.* 226. *& ſeqq. Pillicion. illuſtr. quæſt.* 21. *cap.* 10.

Comperii verò, erroneum eſſe procedere cum generalitatibus, quoniam verè procedendum eſt eo modo, quo in omnibus penè forenſibus quæſtionibus
15 advertitur, cum diſtinctione, an tranſitus ſit licitus, & perfectus, adeò ut operetur illum effectum, de quo *diſc. præcedenti*, vel potiùs illicitus, ſive proviſionalis, eo modo quo *eodem diſc. præced.* advertitur; Iſto enim ſecundo caſu, in quo tranſitus non ſit perfectus, ac omnimodus, tàm de jure, quam de facto, tunc quæſtio ceſſat in radice, cùm religioſus perſeverare dicatur in primo Monaſterio, vel in prima Religione, eaque ſolùm intrat in primo.

Valido autem tranſitu præſuppoſito, pariter diſtinguendum eſt, an agatur de bonis acquiſitis per reli-
16 gioſum, intuitu primæ Religionis, vel Monaſterii, ſive etiam ex ejus labore, & induſtria perſonali, puta ex prædicationibus in viris, & ex laboreriis in monialibus, Et tunc pariter, quæſtio non intrat, quoniam, cùm hujuſmodi bona, directè, ac immediatè irretractabiliter acquirantur ipſi Religioni, vel Monaſterio, non ſolùm ob incapacitatem, religioſi habendi proprium, nec quidem temporis momento, citra proprietarii reatum; Sed etiam quia, dum ab ea Religione, vel Monaſterio, de victu, & veſtitu, aliiſque neceſſariis, proviſus fuit, atque pro frequentiori contingentia, imbutus illa doctrina, vel peritia, quæ fuit cauſa acquiſitionis, veriſimiliter alias, ex propria perſona, in ſtatu ſæculari non ſequuturæ, ideircò, juſtum, & congruum eſt, ut Religioni, vel Monaſterio debeatur, tanquam acquiſitio facta, ab ejus ſervo, vel operario.

Hinc proinde reſtringitur quæſtio ad bona patrimonialia, ſub quorum genere veniunt, non ſolùm ea,
17 quæ, ante, vel poſt profeſſionem ex conjunctorum ſucceſſione, vel amicorum merè prophanis, & perſonalibus diſpoſitionibus obvenerunt, ſed etiam ea, quæ in ſtatu ſæculari ex propria induſtria, vel labore, ſive ea beneficio fortunæ parta ſint, tranſitus autem non ſit culpoſus ex parte Monaſterii, vel Religionis, neque culpoſus, ſed tamen voluntarius ex parte ipſius religioſi, tranſlati à Superioribus, etiam de conſenſu primæ Religionis, vel Monaſterii.

Et iſto caſu, quatuor habemus opiniones, Unam ſcilicet ſimpliciter, ac indefinitè tenentium partes primi Monaſterii, ſeu Religionis, ex limitatione, quam recipit regula *cum ceſſante &c.* ubi ſcilicet effectus eſt jam conſumatus; Cùm etenim ob incapacitatem religioſi profeſſi, in ipſo inſtanti profeſſionis tanquam per mortem bonorum dominium acquiſitum fuerit Monaſterio, ita dicitur conſumatus effectus acquiſitionis, ideoque ceſſare non debet, quamvis ceſſet cauſa.

Altera eſt opinio diſtinguentium inter illam acquiſitionem merè cauſativam; ſeu acceſſoriam, quæ ea juris miniſterio, reſultat per profeſſionem; Et illam, quæ etiam ante profeſſionem, proveniat à voluntate profeſſuri, per donationem ſcilicet ab eo factam juxta caſum præſentis quæſtionis; Ut uno caſu bona abdicentur à primo, atque tranſeant cum perſona ad ſecundum, non autem in altero.

Tertia eſt pariter diſtinguentium, inter proprietatem, & uſumfructum, ut ſcilicet proprietas remaneat penes primum Monaſterium, alterum verò obtinere debeat uſumfructum durante vita religioſi.

Et quarta demùm eſt ſimpliciter, ac indefinitè tenentium partes ſecundi Monaſterii, ut ad illud, cum perſona tranſeant bona; Iſtaque opinio, in ſenſu Canoniſtarum (quibus, quoad ea, quæ ad forum judiciarium pertinent: ex pluries inſinuatis magis deferendum eſt, quàm Moralibus) probabilior, magiſque recepta videtur, eamque ſequuta eſt *Rota apud Seraph. d.* 1361. *& d.* 109. *&* 155. *p.* 2. *rec.* & in aliis, ex duplici ratione; Primò nempè quod bona dicuntur acceſſoria, & conſequutiva perſonæ, adeò ut illorum acquiſitio, dicatur merè occaſionalis, vel cauſativa, cum præſuppoſito durationis cauſæ pro toto tempore vitæ religioſi, unde propterea non intrat dicta limitatio de effectu jam conſumato, cùm procedat in ea conſumatione, quæ perfectè ſequuta ſit in ipſo inſtanti ſeu momento, abſque neceſſitate perſeverantiæ cauſæ productivæ, ſine qua, effectus progreſſum, vel durationem non habeat.

Et ſecundò in idem, quia, ut in hoc propoſito donationum, vel renunciationum, quæ per profeſſurum fiant Religioni, vel Monaſterio, habetur præ- 18
ſertim in altera *Neapolitana ſub tit. de donat. diſc.* 15. hujuſmodi donationes, vel renunciationes, tacitam, ſeu implicitam habent conditionem, quatenùs donator profeſſionem validè emittat, atque in ea perſeveret, cùm aliàs, non ſequuta profeſſione evaneſcat, niſi expreſſe contrarium ita diſpoſitum ſit, quodque diſpoſitio ſubſtineatur; Ideoque cùm tranſitus legitimus, ac omnimodus omninò extinguat primævum ſtatum, fingendo quod in prima profeſſus non fuerit, ſed ex integro in ſecunda, cujus ſtatum, ac fortunam ſequitur ex deductis *dicto diſc. præcedenti*; Hinc proinde, quemadmodum ſi profeſſio ſequuta non eſſet, vel ea invalida detecta, reſolvitur acquiſitio, ita ubi ejuſdem profeſſionis ſequatur diſſolutio per eum, qui ad id poteſtatem habeat, tanquam per ſpeciem reſolutionis acquiſitionis dotis, vel donationis propter nuptias inter conjuges; ubi de eorum conſenſu, ſeu alias, ex juſta cauſa, cum authoritate ſuperioris ſequatur verum, ac omnimodum divortium vinculi matrimonialis diſſolutivum juxta caſum de quo infrà *ſub tit. de matrimon.* cum ſimilibus; Taliſque videtur regula, juxta hanc ultimam opinionem, generaliter, ac in dubio ſtatuenda, limitationem tamen recipiens, ubi facti circumſtantiæ aliter ſuaderent.

Procedunt autem hæc ubi agatur de formali tranſitu ab uno Monaſterio ad alterum, inter quæ nulla
adſit connexio, ſed unum ſit ab altero omninò inde 19
pendens, ut pro communi uſu etiam hodie ſunt Monaſteria monialium, atque antiquiori tempore erant Monaſteria virorum, juxta inſinuata ſupra *in Mediolanen. diſc.* 19. *& ſub tit. de juriſdict. diſc.* 28. Et cum quo præſuppoſito loquuntur antiqui Canoniſtæ, de quorum tempore etiam in Italia iſte uſus vigebat, ut etiam hodie viget in aliquibus virorum Monaſteriis Germaniæ, Galliæ, & Poloniæ, Secùs autem, ubi agatur de tranſitu religioſi, ab uno Monaſterio ad alterum ejuſdem Religionis, quæ conſtituat univerſitatem ex omnibus Monaſteriis, vel Conventibus, quodam ſociativo jure concurrentibus, tanquam membra, ad efformandum unum corpus ſub uno capite, unoque regimine juxta diſtinctionem, de qua ſupra *dicto diſc.* 19.

Tunc etenim intrare non videntur iſti termini
tranſlationis, ſeu tranſitus, dum religioſus non im- 20
mutat ſtatum, vel inſtitutum, quod omnibus Monaſteriis,

Digitized by Google

naſteriis, vel domibus regularibus eſt commune, ſed ſolùm mutat domicilium, juxta illam obedientiariam mutationem, quam praxis moderniorum Religionum Mendicantium, docuit eſſe ſaluberrimam pro conſervatione ipſarum Religionum, ac diſciplinæ regularis, cùm frequens experientia doceat, ut religioſus in una Civitate, vel Provincia diſcolus, & ſcandaloſus, in altera Civitate, vel Provincia efficiatur optimus, exemplaris, juxta naturalem praxim tranſplantationis arborum, ac etiam hominum in ſæculo viventium, unde propterea etiam antiquæ Religiones monachales hunc uſum introduxerunt.

Hujuſmodi verò quæſtiones, quæ circa bona patrimonialia, vel quæſita contingant inter ejuſdem Religionis Monaſteria, vel domos, ubi religioſus de una ad aliam transferatur per hanc ſpeciem translationis
2 impropriæ, ita dictæ per modum loquendi, certam ac determinatam regulam in puncto juris habere non videntur, ſed potiùs decidendæ veniunt pro ſingularum Religionum ſtatutis, vel conſuetudinibus, & an in eis in uſu ſit illa certi Monaſterii addictio, quæ vulgò inter regulares *filiatio* dicitur; Sive an debeat attendi locus emiſſæ profeſſionis, vel locus mortis, aut ille, in quo diu, ac pro majori parte vitæ religioſus permanſerit, quodque in dubio deferendum ſit judicio ipſius Religionis, ſeu ejus Capituli, vel diffinitorii Generalis, quoniam in hujuſmodi Religionibus, quæ univerſitatem conſtituunt, adeò ut dici non valeat, quod quis ſit profeſſus præciſe ac taxativè in uno Monaſterio, non profeſſurus in altero, ſed profiteatur univerſæ Religionis, vel Congregationis inſtitutum, quod omnibus Monaſteriis, vel domibus regularibus ſit uniforme, ipſeque profeſſus efficiatur merè obedientiarius, ut certum habere non debeat domicilium, ſed vivere debeat in loco, in quo ſuperiori eum collocare placebit ac videbitur; Tunc acquiſitio bonorum profitentis, habitualiter fieri dicitur ipſi Religioni in univerſum, actualis autem applicatio, pendet à futuro eventu, ſive à futura contingentia, quatenùs ejuſdem Religionis leges, vel conſuetudines, aliter non ſuadeant, atque ita ſuper hujuſmodi controverſiis, quandoque reſpondere conſuevi, ut præſertim infrà *in Licien. diſc.* 57.

BONONIEN. CENSUS.

Pro CONVENTU SANCTI DOMINICI BONONIÆ

Cum N.

Caſus diſputatus coram Prælato Iudice commiſſario ſub incerto exitu.

De tacita profeſſione reſultante à geſtatione habitus, aliiſque actibus, qui profeſſis conveniunt, an, & quando ſequi dicatur, necne; Et de differentia inter caſum, in quo nullus expreſſæ profeſſionis actus accedat, vel probetur; Et alterum, in quo accedat, ſed nulliter, unde per profeſſionem tacitam inferatur ad ſanationem.

Et an nullitas profeſſionis allegari poſſit à tertio, ſi ipſe profeſſus uſque ad obitum in religione perſeveravit.

S U M M A R I U M.

1 *Facti ſeries.*
2 *De diſtinctione, an, & quando per geſtationem habitus reſultet tacita profeſſio.*
3 *In ſpecie de Religione Hieroſolymitana.*
4 *De Monialibus.*
5 *In quibus Concilium Tridentinum innovaverit diſpoſitionem Canonum.*
6 *Diſtinguuntur caſus ad effectum, de quo num. 2.*
7 *Quare hodie non detur de facili caſus hujus profeſſionis tacitæ.*
8 *Lapſus quinquennii inducit præſumptionem tantùm contraria probatione eliſibilem.*
9 *De domicilio, quando dicatur contractum necne.*
10 *Quare in caſu expreſſæ profeſſionis non reſultet illa ratificatio, quæ alias ex geſtatione habitus reſultaret.*
11 *Quid ubi de profeſſione agatur incidenter ad effectum ſucceſſionis.*
12 *Quando nullitas à tertio allegari poſſit.*
13 *Profeſſio ante legitimam ætatem emiſſa ex cauſa devotionis, & indulgentiarum, habetur ad alios effectus pro non facta.*
14 *De quæſtione, an, & quando Novitio decedenti in Religione cum animo profitendi ſuccedat Monaſterium.*

DISC. XL.

EX pecuniis paternæ hæreditatis ejus, qui ſuſcepto 1
habitu ſancti Dominici in Civitate Bononiæ, novitiatum peragebat, creatus fuit controverſus cenſus, ſuper cujus pertinentia, ſequuta morte creditoris, ad biennium poſt emiſſam profeſſionem, orta fuit quæſtio inter ipſum Conventum, in quo creditor, ſeu Dominus obierat, & ejus venientes ab inteſtato, prætendentes, quod ille mortuus eſſet potiùs in ſtatu ſæculari, ſeu novitii ob profeſſionis nullitatem, cùm detectum eſſet, quod ea emiſſa fuiſſet, adhuc non expleto ætatis anno decimo ſexto requiſito per Concilium Tridentinum ſub decreto annullativo, de quo *diſc. ſequenti*; Introductaque deſuper cauſa in partibus, prodiit ſententia favore venientium ab inteſtato, quæ in gradu appellationis coram A.C. revocata fuit, ab alio tamen Judice commiſſario, (coram quo tantùm, ac ſemel pro Conventu ſcripſi) prævia informatione ſecundæ, prima confirmata fuit, incertumque eſt qualis fuerit cauſæ finalis exitus, quem probabiliter credo per concordiam, dum de illa ampliùs actum non audivi.

Non potui autem deſuper maturum judicium efformare, dum jurium alterius partis communicatio ſequuta non fuit, minuſque habita diſputatio formalis in contradictorio, unde propterea audiri potuerint alterius partis fundamenta, ſine quorum notitia non de facili tale judicium efformari poteſt.

Scribendo igitur more Advocati ad cauſæ opportu- 2
nitatem dicebam, quod ubi ageretur de illa Religione, in qua habitus noviriorum, eſt diverſus ab illo profeſſorum, ut (exempli gratia) eſt Religio Hieroſolymitana, tunc nil refert, quod novitius, etiam poſt expletum annum noviriatus perſeveret in Religione per quantumvis notabile tempus, eodem noviriorum habitu retento; Secùs autem ubi hæc difformitas habitus non adſit, ſed idem ſit ille profeſſorum, ac novitiorum, ut contingit in omnibus ferè Religionibus clauſtralibus, quoniam tali caſu, ſi poſt legitime peractum annum probationis, ac expletam ætatem, quæ ad profeſſionem neceſſaria eſt, ille continuet in retentione habitus, ac in exercitio actuum, qui religioſis profeſſis conveniunt, inducitur profeſſio tacita juxta *text. in cap. ex parte de Regular.* cum concordantibus relatis *per Menoch. lib. 4. præſumpt. 84. n. 7. & conſ. 396. num. 12. & ſeqq. Donat. rerum regular. tom. 2. tit. de profeſſ. ſolem. quæſt.* 13. ubi in puncto de hac Religione Dominicana, ut habitus ſit indifferens, pro ut in viris regularibus Religionum clauſtra-
lium videtur generale, dum hæc differentia dignoſ- 3
citur in militaribus præſertim in inſignita ſancti Joannis Hieroſolymitani, in qua plures ſeneſcunt in ſtatu novitiorum, quia non expediat caſtitatis voto ſe adſtringere, ne incurratur inhabilitas in ſucceſſionibus feudorum, vel contrahendi matrimonium &c.

Ac

Ac etiam dignoſcitur in monialibus, in quibus diver- 4 ſus eſt habitus novitiarum ab illo profeſſarum.

Neque dictæ Decretalis diſpoſitio correcta, ſeu alterata videtur per Concilium Tridentinum, quoniam, ut conſtat ex iis, quæ habentur infrà *diſcurſibus ſe-* 5 *quentibus*, innovatio à Concilio inducta, conſiſtere videtur in duobus; Primò nempe in ampliatione ætatis ad alios duos annos poſt pubertatem; Et ſecundò in anno probationis continuo, & non interrupto ita dirimendo quæſtionem, quæ vigebat ſuper conjunctione temporum, de qua infra *diſc.* 46. In reliquis autem firma remanent ea, quæ per Canones diſpoſita ſunt, ut *per Navarr. Rodriq.* & alios *apud Donat. dicto tract.* 10. *de profeſſ. ſolemn quæſt.* 21. *& tract.* 12. *de reclamat. quæſt.* 3. Et conſequenter cùm iſto religioſus peracto anno novitiatus, atque expleta ætate 16. annorum, per aliud biennium in Religione continuaſſet, geſtando habitum, ac gerendo omnia alia, quæ per alios religioſos fiebant, ita dicebam, quod de plano intraret diſpoſitio dictæ Decretalis.

Verùm reflectendo ad veritatem, ubi iſta quæſtio eſſet principaliter ſuper ſtatu profeſſo eum ipſomet ſe allegante non profeſſum, ad effectum obtinendi libertatem redeundi ad ſæculum; Advertebam quod 6 dictæ Decretalis diſpoſitio non intraret, Siquidem duo caſus in hoc propoſito diſtinguendi videntur; Primò nempe, ubi poſt expletum annum novitiatus, nullus explicetur profeſſionis actus ſolemnis, ac explicitus, unde propterea ea deducatur tacitè ut ſupra; Et ſecundò, ubi fiat quidem actus expreſſus, ac ſolemnis, ſed ille ſit invalidus, utpotè adhuc non completa ætate neceſſaria, ut in præſenti, ſive ex alio defectu.

Primus caſus, de quo propriè Decretalis loquitur 7 nimiùm rarò ad praxim videtur hodie deducibilis, quoniam ex omnium ferè Religionum lege ſcripta, vel non ſcripta, non datur caſus profeſſionis tacitæ, ob certam præfinitam formam, vel ſolemnitatem, quæ adhibenda eſt, præſertim circa præviam acceptationem Capituli conventualis per vota ſecreta, niſi concurrat lapſus quinquennii præfiniti à Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regular. cap.* 19. ſeu accedant alia adminicula benè concludentia reciprocum conſenſum tàm ipſius religioſi profitentis, quam Religionis eum recipientis, cùm iſte dicatur mutuus, & correſpectivus contractus, qui utriuſque conſenſus conjunctionem exigit ob reciprocam utriuſque contrahentis obligationem, adeo ut quidquid more conſulentis, ingenium acuendo, probare conetur *Menoch. dict. conſ.* 296 ubi agit de tacita profeſſione in moniali, nimium difficile videatur, id ad praxim reducere, præſertim ante lapſum quinquennii; Niſi hujus reciproci perfecti conſenſus probatio ſaltem adminiculativa accedat.

Quamvis etenim Concilium Tridentinum loco ſupracitato, tàm in iſto caſu, quam in alio ſequenti 8 prædictum terminum ſtatuat; Nihilominùs ut firmatur præſertim per Rotam *in Ulyſſiponen. nullitatis profeſſionis* 19. *Januarii*, *&* 10. *Decembris* 1646. *coram Arguelles impreſſ. apud Dian. par.* 9. *deciſ.* 1. *&* 2. atque alibi advertitur, iſte terminus non inducit certam, ac determinatam probationem, ſed ſolùm quamdam vehementem præſumptionem, contraria tamen probatione, etiam adminiculativa eli̇dibilem, tàm ubi elapſum ſit quinquennium, ut eo non obſtante allegari poſſit tacitæ profeſſionis excluſio juxta caſum, de quo *diſc. ſequenti*, & patet ex caſu de quo agitur *ſub tit. de benefic. diſcurſ.* 75. ubi quod non obſtante decennali permanentia in Religione, adhuc difficile erat concludere profeſſionem; Quam etiam adhuc dicto termino non lapſo, pro ejuſdem profeſſionis incluſione, quoniam cum ſuper hac probatione non habeatur forma præciſa, nil prohibet eam fieri poſſe per modos vel ſpecies à jure inductas, unde propterea dictus terminus ſit quædam norma in dubio.

Ad inſtar eorum, quæ habentur *ſub tit. de præeminentiis diſc.* 36. *& ſeqq. & ſub tit. de Canonic. & Capitul. diſcurſ.* 21. ſuper domiciliaria civilitate contrahenda per decennalem habitationem, quoniam iſta 9 eſt præſumptio, contraria probatione, vel fortiori præſumptione elidenda, vel ſupplenda, quod ſcilicet poſſit quis in loco habitare per tempus longiſſimum, & tamen non contrahere domicilium, & èconverſo poſſit cum brevi mora illud acquirere ob declaratam voluntatem, aliaſque probationes, cum ſimilibus.

Quidquid autem ſit de iſto primo caſu, in quo hæc obiter inſinuantur pro ejus contradiſtinctione ab altero, in quo propriè verſabamur, quod ſcilicet expreſſa profeſſio emiſſa eſſet, ſed nulliter, unde propterea deducatur ratihabitio ſanativa nullitatis per ſubſequentem continuationem in Religione juxta caſus de quibus infra *diſcurſibus ſequentibus*.

Abſque dubio iſte caſus eſt longè difficilior, ex duplici conſideratione; Primò nempè quia ex continuatione geſtationis habitus, ac exercitio illorum actuum, qui profeſſis conveniunt, non poteſt ità in- 10 ferri ad tacitum reciprocum conſenſum, ſeu contractum, ut infertur in caſu præcedenti, dum id ſequutum fuit ex præſuppoſito, quod ille eſſet jam expreſſe ſolemni; Et ſecundò in idem, quoniam juxta ea, quæ pluries habentur *ſub tit. de alienationib. & contractib. prohib.*, & alibi, ad effectum inducendi ratificationem ſanativam nullitatis tàm in facto, quàm in jure, cum alias animus trahi non valeat ad ignorata, atque actus ſubſequuti rectè dici valeant æquivoci, ſeu geſti cum falſo præſuppoſito, quod religioſus ſe crediderit, vel èconverſo Religio eum judicaverit validè, ac legitimè profeſſum.

Et conſequenter (applicando ad rem,) cum neque dicta præſumptiva adeſſet probatio, quæ reſultat à 11 lapſu quinquennii, neque alia urgerent adminicula, difficile opus videbatur hanc tacitam profeſſionem ſuſtinere per ſolam continuationem biennalem in ſtatu ante ordines ſacros, in quo ſtatu in hac præſertim Religione, etiam ſolemniter, ac validè profeſſi, more novitiorum vivere videntur, atque parum forteque nihil ab eis differre.

Difficultas verò, quæ in iſta cauſa maturè examinata non fuit, neque adhuc occaſio dedit eam examinandi, in eo conſiſtebat, quod non agebatur de profeſſionis nullitate, ſeu validitate principaliter Religionem, & profeſſum, ſed incidenter ad effectum inteſtatæ ſucceſſionis cum legitimis hæredibus, hanc nullitatem allegantibus, an ſcilicet ipſo religioſo uſque ad obitum in eo ſtatu perſeverante abſque aliqua contrariæ voluntatis declaratione, ipſaque Religione eum profeſſum aſſerente, licitum ſit tertio hujuſmodi nullitatem allegare.

Et quamvis adhuc anceps remanerem; Attamen generales propoſitiones, quas habemus in iſta quæſtione, an ſcilicet nullitas allegari poſſit à tertio, mihi inferebant difficultatem contra Religionem ſeu Conventum, quoniam juxta receptam diſtinctionem 12 de qua pluries in ſua materia *ſub tit. de alienat. & contract. prohib.* tunc nullitas à tertio allegari non poteſt, quando non eſt inducta ipſo jure, ſed ope exceptionis, ſecus autem ubi adeſt expreſſum decretum irritans, quod ipſo jure inficiat, ut in præſenti contingit, ex decreto Conciliari, ubi profeſſio emittatur ante legitimam ætatem, ut in ſpecie *diſc. ſequenti*.

Et magis proximè, quoniam juxta plures declarationes Sacr. Congregationis relatas per notos earum Collectores, quos hodiè frequentes habemus, etiam expreſſa profeſſio, quam novitius, vel novitia 13 moriens de conſenſu Religionis, vel Monaſterii emittat ante legitimam ætatem, ac annum probationis, aliaque ſervari ſolita, vel debita, non ſuffragantur ad hunc effectum ſucceſſionis, vel lucri dotis datæ in ingreſſu, uterìam fortè advertitur *ſub tit. de*

dote

diſc. 167. ubi generaliter de dote monialium, quoniam iſta profeſſio ſequi dicitur potiùs ex devotione, & pro indulgentiis, & conſequenter quod non profeſſus obierit in eo ſtatu, non videtur hujuſmodi novum contractum revalidativum concludere; Adhuc tamen reſervo maturiùs cogitandum.

De hoc autem agit præ ceteris *Menoch. de arbitrar. caſu* 456. *præſertim num.* 12. *& ſeqq.* & aliqua inſinuantur occaſione dotis monialium *dicto diſc.* 167. *de dote.*

† VIderi poſſunt deducta *in Adnot. ad S. C. T. diſc.* 39. *&* 41.

ROMANA NULLITATIS PROFESSIONIS

Pro CONGREGATIONE CASSINENSI

Cum N.

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Regularium, & reſolutus ut infrà.

De profeſſione emiſſa ante annum decimum ſextum, cum diſpenſatione Apoſtolica, an dicatur valida, vel invalida; Et quatenus invalida ſit, an, & quando per diuturnam continuationem in Religione cum ſuſceptione ordinum inducatur ratihabitio ſanativa, ſeu nova profeſſio; Et de forma tenenda in judicio nullitatis profeſſionis, ad præſcriptum Concilij Tridentini.

Et incidenter, an annullata profeſſione, bona interim quæſita, & poſſeſſa per religioſum, ei reſtitui debeant, vel remaneant penes Religionem, vel Monaſterium.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Quare ſuperiores Regulares debeant eſſe faciles in his cauſis nullitatis profeſſionis.*
3 *Papa poteſt ſolvere religioſum à vinculo.*
4 *De ordine judicij in hoc ſervanda.*
5 *Stilus eſt Curiæ etiam occaſione incidentium agendi de meritis cauſæ.*
6 *De punctis cauſæ.*
7 *Juſta cauſa excuſat à temeritate.*
8 *De forma præſcripta à Concilio.*
9 *Quid operetur, an habitus temerè ſit dimiſſus necne.*
10 *De ratione ob quam demandatur reaſſumptio habitus, & redditus ad clauſtra.*
11 *De lapſu quinquennij quid operetur, & an, & quando competat reſtitutio in integrum.*
12 *Quomodo cognoſcatur, an hæc reſtitutio concedi debeat.*
13 *De eodem, & de ſtilo, qui deſuper tenetur.*
14 *De ætate, quæ de jure communi neceſſaria eſt ad profeſſionem.*
15 *De eodem, & qua regula teneri debeat.*
16 *Quomodo lex poſitiva in ſpiritualibus attendi debeat.*
17 *Laudatur major ætas ad profeſſionem.*
18 *Ætati ampliori per Concilium Papa diſpenſat.*
19 *Quomodo procedatur in quæſtione voluntatis.*
20 *An, & quando gratia præſumatur obtenta per oratorem.*
21 *De mandato præſumpto.*
22 *De aliis argumentis voluntatis.*
23 *Suſceptio ordinum inducit tacitam profeſſionem.*
24 *Annullata profeſſione, an, & quæ bona profeſſus recuperet.*

DISC. XLI.

APoſtolica auctoritate per litteras in forma brevis diſpenſatione conceſſa ſuper aliquibus menſi- 1
bus, qui adhuc deerant ad complementum ætatis 16. annorum per Sacr. Concilium Tridentinum requiſitæ, completo jam anno probationis, aliiſque ſervatis, quæ de jure, vel conſuetudine ſervanda ſunt, in Monaſterio Sublaceo profeſſionem emiſit N. qui deinde ſuis temporibus, ad paupertatis, ac Religionis titulum ad ſacros ordines promotus fuit, pluraque in proprio Monaſterio Urbis munera geſſit in ſtatu profeſſi, continuato ſpatio annorum circiter duodecim, Deindè verò mutato conſilio, cupiens ad ſæculum regredi, in quodam remoto Monaſterio ultra, vel prope montes, ubi ex electione, vel ſuperiorum præcepto moram trahebat, coram Ordinario loci, illiuſque Monaſterii Superiore, adversùs profeſſionem provocavit, obtentaque ab eis ſententia ſuper ejus nullitate, utpotè emiſſæ ante ætatem à Concilio præfinitam, ad ſæculum rediit; Agnoſcens verò geſtorum inſubſiſtentiam, à Sac. Congregatione Regularium ex Pontificio oraculo obtinuit, ut juxta formam Conciliarem, abſque neceſſitate reaſſumendi habitum, ac redeundi ad clauſtra, ejuſdem nullitatis cauſam inſtituere, ac proſequi poſſet coram Vicario Urbis, & Superiore proprii Monaſterii, Cumque ſe opponeret Religio aſſumpta fuit diſputatio in eadem Congregatione, an conſtaret de temeraria dimiſſione habitus, quod negativè reſolutum fuit; Deindeque a Judicibus prædictis ſuper nullitate prodiit ſententia, à qua commiſſa fuit cauſa appellationis in Rota, ubi tamen (me quoque conſulente) cauſa ulteriorem progreſſum non habuit, ob Religionis acquieſcentiam, eaqueſtante, poſtmodum omnis defectus hujus regreſſus ad ſæculum, Apoſtolica auctoritate ſanatus, vel ſuppletus fuit.

Libenter autem Religioni, pro qua ſcribebam, conſului acquieſcentiam, quinimò, ut in ipſamet pri- 2
ma inſtantia frigidè ſe opponeret, quoniam pro meo ſenſu, ſaluberrimum Religionibus videtur egreſſui oſtium apertum, vel facile, perniciosum autem econverſo, illud rigorosè clauſum retinere, ob axioma, ſeu dicterium, *ut morbida facta pecus &c.* Potiſſimè verò dum, ob jam notam Pontificis propenſionem, ex perſonali affectione, eum ejus poteſtate ſanandi, vel ſupplendi quemcumque defectum, cum enim id non ſit de facili cum aliis practicabile, ita ceſſabat inconveniens mali exempli, atque conſultum remanebat conſcientiæ; Cum dubitandum non ſit de poteſtate Papæ diſpenſandi, etiam gratioſe hujuſmodi votis regula- 3
tibus, atque religioſum quamvis validè profeſſum, reſtituendi primævo ſtatui ſæculari.

Nimium verò diſplicuit ordo, ſeu judicij modus deſuper tentus, neglecta ſcilicet forma per Concilium Tridentinum præſcripta *ſeſſ.* 25. *de Regular. cap.* 19.
ob malam introductionem, adeo ut minùs præjudiciale 4
fuiſſet gratiosè diſpenſare, dictamque reſtitutionem concedere, quàm hanc viam aperire.

In diſputationibus autem habitis in ſacra Congregatione, ſuper dicto dubio temerarij egreſſus, de toto cauſæ ſtatu quoque actum fuit, ex Curiæ ſtylo, præſertim in his ſacris Congregationibus, in quibus abſ- 5
que tela judiciaria proceditur, agendi etiam de meritis negotij principalis, quàmvis eſſet quæſtio ſuper aliquo incidenti, pro iſtius meliori regulatione; Qua-
tuor fuerunt puncti; Primò nempè, an conſtaret de 6
temerario egreſſu; Secundò ſuper forma judicij habendi coram Ordinario, ac Superiore loci, an ſcilicet ſtante lapſu quinquennii, audiri poſſet, & quomodo; Tertiò ſuper ipſius profeſſionis validitate, vel invaliditate; Et quartò, poſita etiam nullitate profeſſionis expreſſæ, an adeſſet profeſſio tacita.

Quatenùs

Quatenùs pertinet ad primum;Quamvis Scribentes
pro ipſo religioſo actore nimium inſiſterent in pro-
poſitionibus generalibus ſuper qualibet cauſa juſtè
opinata, quamvis talis non eſſet, excuſante à temeri-
tate & delicto; Ac propterea admitterent quidem in-
7 validitatem dictæ ſententiæ obtentæ ab Ordinario, &
ſuperiore Monaſterii, in quo accidentaliter morabatur,
tur, cùm Concilium diſponat, ac paſſim interpreta-
tum ſit de Ordinario, vel ſuperiore Monaſterii pro-
prii, attamen id ſaltem ſufficere debebat religioſo ſub-
tilitatum juris ignaro ad juſtam excuſationem indu-
cendam.

Dicebam tamen ſcribens pro Religione, quod hic
erat labor inanis, ideóque incongruum eſſet hoc du-
bium extra cauſæ opportunitatem, cùm pro meo ju-
dicio præciſus punctus eſſet ſecundus ſuper ordine,
ſeu modo tenendo.

Siquidem ad tollendas tot diſputationes, diverſaſ-
que opiniones Canoniſtarum, Moralium, quæ in hac
materia habebantur ob diverſarum religionem, vel lo-
8 corum praxim, unde propterea inconvenientia in dies
reſultabant, legem generalem Concilium *dicta Seſſ.*
25. *cap.* 19. cum certa forma præſcripſit, ut ſcilicet
regularis profeſſus, qui de ſuæ profeſſionis nullitate
objicere velit, non audiatur niſi intra quinquennium,
dictoque termino adhuc durante, ſi habitum dimiſe-
rit, audiri non valeat niſi ad Monaſterium, cum ha-
bitu redeat, iſtaque cauſa cognoſci non poſſit niſi con-
junctim per Ordinarium loci, & ſuperiorem Monaſterii
in quo profeſſus eſt, ut de hujuſmodi tribus requi-
ſitis communiter agunt Scribentes poſt Concilium
relati *per Barboſ. in gloſ. ad idem cap.* inter quos de
illis omnium latiùs, ac meliùs agit *Sanchez de ma-
trim. lib. 7. diſput.* 37.

Hinc proinde quando, ſive temerè, ſive non te-
merè, habitus dimiſſio ſequuta ſit, cum egreſſu à
clauſtris cùm indefinitè præſcribatur forma, ac pro-
hibeatur profeſſum audiri, niſi ad clauſtra redeat,
9 atque habitum reaſſumat, idcirco iſta forma impleri
debet, non curato modo priùs tento; Qualitas autem
criminoſa, alium non operatur effectum, niſi illum
rigoris, qui adhiberi ſolet ſuper formali carcere ob
apoſtaſiæ, ſeu temeritatis, ac inobedientiæ reatum,
donec cauſa nullitatis cognoſcatur.

Et conſequenter dicebam, quod hæc diſputatio ſu-
per temerario egreſſu, inanis erat, quoniam Reli-
gio non prætendebat dictum rigorem adhibere, ſed
ſolùm ut ſervaretur forma reaſſumptionis habitus, ac
regreſſus ad clauſtra, quæ ſervari debet, quamvis ex
juſta cauſa id ſequutum ſit, adeò ut fingendum ſit, ac
ſi nunquam habitus fuiſſet dimiſſus, minuſque ſequu-
tus aliquis egreſſus; Ideoque non videbatur qualis
eſſet hujus diſputationis effectus; Ea quoque nimiùm
10 probabili ratione accedente; ob quam reaſſumptio
habitus, atque regreſſus ad clauſtra omninò deman-
dari debet, ne ſcilicet alias ita religioſo ſub hoc præ-
textu concedatur licentia vivendi extra clauſtra du-
rante lite, quæ ita in longum protrahi poſſet, quam-
vis agnoſceretur, quod litis eventus futurus eſſet ma-
lus, dum ita obtineretur intentum vivendi interim
in ſæculo.

Præterea ex dictis tribus requiſitis non ſolùm ob-
ſtabat iſte non reaſſumptionis habitus intra clauſtra,
ſed etiam alter lapſus quinquennii, imò decennii &
ultrà; Quamvis etenim ſuper utroque obtentum eſſet
dictum reſcriptum ſacræ Congregationis, in hoc ta-
men dicebam, quod malè proceſſum eſſet, ideóque
dictum reſcriptum revocari debuiſſet, utpote inaudita
11 Religione obtentum, ob malum exemplum, malam-
que introductionem, contra inveteratam receptiſ-
ſimam praxim; Siquidem, ubi lapſus quinquennii ac-
cedit, per quod Concilium Tridentinum inducit, ſeu
præſumit quamdam tacitam profeſſionem, ſeu revali-
dationem, cujuſcumque defectus, quo emiſſa pro-
feſſio laborare, tunc quæſtio eſt inter DD. an ad-
verſus hujuſmodi temporis lapſum ex aliqua juſta cau-
ſa concedi debeat, necne in integrum reſtitutio; At-
que una opinio ſimpliciter tenet negativam, quaſi
quod iſte terminus inducat quamdam præſumptionem
juris, & de jure dictæ tacitæ profeſſionis, ſeu ratifica-
tionis quæ non admittat probationem in contrarium;
Sive quod idem tempus inducat quamdam præſcri-
ptionem peremptivam hujus actionis dicendi dedoctis
per Pariſ. de reſign. lib. 13. *quæſt.* 5. *num.* 46. & ple-
nè *Sanch. dicta quæ.* 37. *num.* 21. ubi de pluribus
iſtius opinionis fundamentis.

Quamvis autem contraria opinio probabilior ſit,
magiſque recepta, ut ſcilicet iſtius termini lapſus
ſimplicem juris præſumptionem inducat, contraria
veritatis probatione elidibilem; Sive quod adverſus
hanc præſcriptionem reſtitutio in integrum conce-
denda ſit, quoties tamen juſta cauſa accedat, juxta
terminos generales, quos habemus in materia reſtitu-
tionis in integrum ex clauſula, *ſi qua mihi* &c. etiam
adverſus longiſſimi temporis præſcriptionem omnia-
que alia præjudicia ex relatis *per Sanch. d. quæſt.* 37.
numer. 21. *&* *Barboſ. ad idem decretum Concil. n.* 8.
atque hanc pluries firmavit *Rota*, præſertim *in Uliſſi-
ponen. nullitatis profeſſionis* 19. *Januarii*, *&* 10. *De-
cembris* 1646. *coram Arguelles impreſſ. apud Dia-
nam reſolut. moral. par.* 9 *deciſ.* 1. *&* 2. *& in
Bononien. nullitatis profeſſionis* 5. *Maii* 1660.
coram Bevilaqua edita in caſu, de quo infra *diſc.*
44.

Attamen non pertinet ad Judices de hujus reſti- 12
tutionis in integrum conceſſione cognoſcere, vel ju-
dicare, cùm id privativè pertineat ad Papam, qui
eamdem reſtitutionem concedere non ſolet niſi prævia
conſultatione ſacræ Congregationis Concilii, cui
frequentiùs commiſſiones ſuper hujuſmodi reſtitu-
tionis petitione dirigi ſolent; Licèt quandoque, ſed
nimiùm raró, etiam huic Congregationi Regularium
directæ fuerint; Ac propterea, in una, vel altera Con-
gregatione, aſſumitur formalis diſputatio, an
conſtet, necne de ſufficienti cauſa dictæ reſtitu-
tionis; Iſtaque conſultatione accedente ſignatur
commiſſio directa præfatis Judicibus à Concilio de-
mandatis.

Quinimò, quandoque neque ſimpliciter remit-
titur commiſſio dictæ Congregationi, ſed Religio-
ne vel parte intereſſata audita, præcedere ſolet forma-
lis diſputatio in plena Signatura Gratiæ, ut præſertim
contingit in commiſſionibus, quæ proponantur per
profeſſos in Religione Hieroſolymitana, ut practica-
tum fuit in duobus caſibus, de quibus infrà *diſc.*
145. *&* 146. adeò ut quandoque etiam dicta remiſ-
ſio denegetur, atque commiſſio ſimpliciter re-
jiciatur, quia nempe juſtæ cauſæ vehemens fumus
non detur.

Atque ad hunc effectum, in hujuſmodi diſputa-
tionibus, quæ habeantur in Signatura Gratiæ, vel
in Congregatione Concilii agitur quaſi ex profeſſo
de ipſo puncto principali nullitatis, ſeu de meritis
cauſæ, adeò ut, quando prævia hac formali cogni-
tione, emanat judicium Congregationis ſuper con-
ceſſione reſtitutionis, multoque magis, ubi iſtud ſit 13
geminatum, priùs ſcilicet plenæ Signaturæ Gra-
tiæ, deindeque Congregationis, tunc apud Judi-
ces, cauſa videatur frequentiùs deciſa, eorumque
proceſſus quodammodo cæremoniales; licet quando-
que, ſed raró, diverſus ſit eventus, cùm formales
probationes coram eis fiant, dum ſignatura vel re-
ſpectivè Congregatio quemdam probabilem, ſive
ſufficientem fumum attendit, ex quo non fiunt
proceſſus formales. Ac propterea ad hunc effectum
in iſta controverſia, etiam occaſione diſputationis
dicti incidentis, deducebantur merita cauſæ princi-
palis, ut ita dignoſceretur, quod malè proceſſum
fuerat,

Digitized by Google

fuerat, ideoque revocandum eſſet dictum reſcriptum, ac demandanda obſervantia hujus formæ, ſeu praxis.

Quatenùs igitur pertinet ad dictum tertium punctum validitatis, vel invaliditatis profeſſionis de per ſe conſideratæ, præſcindendo à motivo tacitæ profeſſionis ſeu ratificationis; Non negabam, quod ſecluſa dicta diſpenſatione Apoſtolica, nullitas eſſet indubitata, ob expreſſam diſpoſitionem Concilii Tridentini, cum decreto annullativo, Prout èconverſo Scribentes in contrarium non negabant, quod ubi conſtaret de voluntate profeſſi obtinendi dictam diſpenſationem, ejuſque vigore profitendi ante tempus, quod validitas eſſet indubitata & meritò.

14 Siquidem in jure expreſſe cautum non eſt, qualis ætas neceſſaria ſit pro ſolemni emiſſione votorum Regularium, unde propterea, ex magis communi, ac recepto ſenſu, proceditur cum regula generali, quam habemus in omnibus humanis actibus viventium, ac morientium, qui ex voluntate pendeant, ut ſufficiat illa ætas, in qua voluntatis perfectæ exercitium, vel ſufficiens judicium, à lege præſupponitur, idque regulariter procedit, ubi poſt completam pupillarem ætatem pubes quis dicitur habilis ad teſtandum & contrahendum, ut in his terminis profeſſionis regolaris, quod de jure ætas quatuordecim annorum completorum ſufficiat; firmant magis communiter DD. relati *per Sanchez ad præcept. decal. lib. 5. cap. 4. numer. 2. per text. in cap. 1. & cap. ad noſtram de Regular.* cum ibi notatis.

Benè verum quod, eodem modo, quo habemus in matrimonio carnali, ac etiam in votis non ſolemnibus, nec non ſuper obſervantia juramenti in contractibus prophanis interpoſiti, iſta ætas præfinita eſt per legem civilem, quæ in his 15 materiis ſpiritualibus nullam habet poteſtatem, ideoque per Canones, & Canoniſtas ac Theologos, circa iſtam ætatis præfinitionem, ea recepta eſt, potiùs ex ordine naturali, cui, juxta magis communem hominum uſum, innixa eſt, ità ſtatuendo hanc regulam generalem, præſumptivam potiùs, quàm certam determinationem inalterabilem; Ideoque eſt præſumptio juris, elidibilis per contrariam veritatem, cui dicta præſumptio ſemper cedit; Si enim agatur de puero procacis ingenii, in quo natura judicii perfectionem acceleraverit, eodem modo quo circa matrimonium carnale habemus de malitia ſupplente ætatem, tunc nil prohibere videtur, ut etiam antè completam ætatem pupillarem, iſte contractus ſpiritualis fieri valeat; Et èconverſo, ſi adeò tardi, vel hebetis ingenii ſit, ut etiam in ætate 15. vel 16. annorum, adhuc dici valeat puer, non habens perfectum velle, vel nolle, tali caſu non videtur hæc major ætas conſiderabilis, quoniam procedendum eſt cum adeò frequenter inſinuata propoſitione, quæ à Judicantibus & Conſulentibus perpetuò, ac principaliter præ oculis habenda eſt, quod ſcilicet lex non eſt impoſita verbis, ſed rebus, ideoque immorandum non eſt in ſolis formalitatibus more Judaico, ſed inſpici debet finis, 16 vel effectus à lege conſideratus, ſeu volitus, ubi præſertim agitur de hujuſmodi actibus ſpiritualibus, qui cum Deo fiant, in quibus ſola veritas naturalis attendenda eſt, lex autem poſitiva eſt ſolùm miniſtra, ſtatuendo certum tempus, vel certam formam pro quadam regula deſumpta ex magis communi uſu, ad reſecandas lites, ac dubitationes, non autem ut contraria veritate naturali accedente, iſta prævalere non debeat, ut in propoſito ultimarum voluntatum ad pias cauſas habetur pluries *ſub tit. de teſtam.* ac etiam in propoſito donationis, vel renunciationis factæ per ingreſſurum Religionem in ætate pupillari, advertitur *ſub tit. de donat.* ſivo ſub altero *de renunciat.* cum ſimilibus.

Ampliatio autem facta per Concilium ad alios annos duos, prudenter quidem facta fuit, imò fortè laudabilius eſſet, ſi protraheretur uſque ad eam 17 majorem ætatem, in qua ex magis communi regionis uſu quis in omnibus perfectè major reputatur, eodem modo quo in voto caſtitatis emittendo in ſuſceptione ſacrorum ordinum habemus, cùm ſit major contractus, qui per hominem fieri poſſit ſuper perpetua ſui ſtatus immutatione; Et hoc ſtante dicta forma eſt inalterabilis, quamvis celer, ac extraordinaria judicii perfectio accedat, niſi Apoſtolica auctoritas illi diſpenſet, cum indubitata ſit poteſtas diſpenſandi, utpotè ſuper impedimento reſultante à jure poſitivo, non autem ab illo naturæ juxta inconcuſſam praxim, quam habemus 18 in diſpenſatione ſuper ætate ad ordines, vel ad dignitates ex collectis *per Pirr. Corrad. in ejus prax. diſpenſ. lib. 4. cap. 1. & 2.* & eſt in praxi valdè notorium.

Hinc proindè, quæſtio reducebatur ad punctum voluntatis profeſſi, quod ſcilicet ipſe in animo habuerit hanc diſpenſationem obtinere, vel ab aliis obtenta uti; Iſteque punctus videbatur potiùs facti, quàm juris, utpotè pendans à probationibus 19 & argumentis, ſuper quibus certa & generalis regula cuicumque caſui applicabilis ſtatui non poteſt, cum materia probationis, præſertim adminiculativæ ſeu præſumptivæ, arbitraria ſit, pro facti qualitate, ac ſingulorum caſuum circunſtantiis, ideoque, ut frequenter advertitur, pro meo judicio, fatuitatis, vel ſtultitiæ ſpecies eſt, procedere cum propoſitionibus generalibus, vel cum deciſionibus ac doctrinis, quæ certos diverſos caſus percutiant.

Applicando autem ad rem; Quamvis ex parte profeſſi deducerentur quædam inveriſimiles, ac affectatæ ejus conjunctorum atteſtationes, quod dicta diſpenſatio, eo inſcio, obtenta, eſſet per ejus patruum; Attamen argumenta, quæ in contrarium urgebant ſimul juncta, nimium concludere videbantur; Primò etenim ponderabam regulam ſeu præſumptionem generalem, quod gratia præſumitur obtenta per eum, cujus favore cantat ex deductis cæteris relatis *apud Dunoz. jun. deciſ. 811. nu. 7. & deciſ. 966. nu. 8. Bononien. pecuniaria, ſeu tranſactionis 24. Novembris 1670. §. fin. coram Albergato*; Potiſſimè verò, ubi ſit gratia, de qua ſuſpicari non poſſit, quod per alium affectari, ſeu procurari potuerit potiùs in ſupplantationem, ac præjudicium oratoris, putà juxta caſum, de quo *in Eugubina donationis 23. Ianuarii 1671. coram Bevilaqua, & 23. Ianuarii 1672. coram Rondanino*, de qua habetur actum *ſub tit. de donat. in ſupplemento*; Sive (magis proximè & ad rem, ut in praxi non ſemel expertus ſum,) quod aliquis alienorum bonorum captator, puerum inducat ad ſuſcipiendum habitum in aliqua Religione, ità ab eo extorquendo ſuorum bonorum donationem, vel aliam diſpoſitionem, atque ut ſe aſſecuret de non regreſſu diſponentis ad ſæculum, ità curet, cum diſpenſatione ſuper ætate, vel ſuper alio obſtaculo, profeſſionem accelerari, cum ſimilibus; Secùs autem ubi, ut in præſenti, hujuſmodi machinationis ſuſpicio non adſit cum id abſque notabili lucro, ſeu intereſſe fieri non ſoleat, ut advertitur *in Avenionen. ſub tit. de teſtament. diſc. 39.* & alibi; Ideoque iſta materia ſuper præſumptione impetrationis gratiæ per oratorem eſt pariter facti potiùs, quàm juris pro facti qualitate regulanda. 20

Alterum erat argumentum notabilis impenſæ

quinque ducatorum Cameræ, quam ultra mercedem
21 expeditoris facere oportuit, juxta receptam, ac frequentem propoſitionem quam habemus circa mandatum præſumptum in actibus judicialibus, quod ſcilicet illud præſumatur, ubi agatur de aliqua impenſa conſiderabili, quæ unum ſcutum excedat, ut in ſua materia *ſub tit. de judic.* & habetur *ſub tit. de benefic. diſc. 5.* in propoſito differentiæ prothonotariatus, qui per Breve obtineatur à Papa cum impenſa notabili, & alterius, qui ſine impenſa obtineatur à Nuntio, vel Legato.

Bene verum, quod iſtud argumentum ſubjacet eiſdem conſiderationibus habitis ſuper argumento præcedenti, quoties ſuſpicio adeſſe poſſit, ut gratia per tertium pro ejus intereſſe ad ſupplantandum potius gratiarum etiam cum ſumptu notabili impetrari potuerit; Ideoque pro facti qualitate, non autem generaliter, ac indefinitè iſtud argumentum quoque capiendum eſt.

Tertium erat argumentum, quod licet de per ſe dubie, ac fallax, attamen videbatur conſide-
22 rabile ſimul junctum cum aliis, quod ſcilicet iſtud breve repertum fuiſſet inter ſcripturas ejuſdem profeſſi.

Ac demum quarto clarius ob atteſtationes aliquorum religioſorum probatæ fidei, qui novitiatus, ac profeſſionis collegæ fuerant, quod ſcilicet ipſemet profeſſus de hac diſpenſatione ſollicitus fuerit, ut profeſſionem acceleraret pro antianitate in Religione, ex qua honores, ac prælaturæ nimium pendent.

In idem quoque magnifaciendum eſſe dicebam alterum fortiſſimum argumentum, quod reſultabat à perſeverantia in Religione cum geſtatione habitus, ac exercitio omnium illorum actuum & officiorum, quæ non niſi profeſſis congruunt.

Et magis à ſuſceptione ſacrorum ordinum ad titulum Religionis & paupertatis, cum ex hoc actu adeo
23 reiterato inductam cenſeri novam profeſſionem præcedentis invalidæ ſanativam pluries fuiſſe deciſum per ſacram Congregationem teſtentur *Tambur. de jur. Abb. tom. 3. diſp. 6. quæſt. 13. Barboſ. in collect. ad Concil. ſeſſ. 25. de Regular. cap. 15. ambo circa fin.* & alii moderni hujuſmodi declarationum collectores ſeu relatores.

Quidquid enim eſſet de puncto, an iſti actus, ſoli & de per ſe ſufficiant, ad id ita concludendum, ut adimant contrariam probationem, vel reſtitutionem in integrum ex ſupra inſinuatis; Attamen negari non poſſe dicebam, ut exinde ſaltem vehementiſſimum reſultaret argumentum, ut omnibus ſimul junctis iſta veritas manibus palpabilis redderetur, unde propterea, ſententia lata per Judices ſuper nullitate profeſſionis, omnino injuſta, maleque fundata mihi viſa eſt, idque etiam benè agnovit idem profeſſus, qui prudenter ſpecialem gratiam revalidatoriam à Papa obtinuit, per quam ſuæ conſcientiæ benè conſultum remanet.

Sopita iſta cauſa; Alia in eadem ſacra Congregatione excitata fuit difficultas, non tamen
24 formiter diſputata, nec deciſa, utpotè, (me quoque conſulente, & cooperante) per quandam honeſtam concordiam ſopita, ſuper bonis ſcilicet repertis in cella hujus profeſſi, quando diſceſſit, vel alibi; An, ſ. ſtante annullatione profeſſionis, adeo ut jure retrotractionis ad initium, ita cenſendus eſſet ab initio ſæcularis, bona ſibi reſtituenda eſſent, utpote Religioni nunquam acquiſita.

Atque ſuper hoc, etiam pro veritate pro parte Monaſterij, ſeu Religionis conſultus; dicebam quod, ſi ageretur de bonis patrimonialibus, ſive ex conjunctorum, vel amicorum elargitione, ſanguinis, vel perſonalis affectionis intuitu obventis; tunc juſta eſſet petitio, ob ita præſupponendam ſententiam declarantem profeſſionem invalidam ob retrotractionem ad ſuum initium, quod ſcilicet ille nunquam cenſeatur fuiſſe religioſus; Secus autem, ubi de hoc, vel ſimili acquiſitionis modo non conſtaret, quoniam tunc præſertim ob officia magnæ adminiſtrationis ab eo exercita, rectè intrare videbantur ea quæ à ſimili habemus ad materiam textus *in l. Quintus Mutius ff. donat. inter vir. & uxor.* Sive ea, quæ habemus in materia peculij ſervorum ſuper iis acquiſitionibus, quæ fiant per ſervum à domino alicui adminiſtrationi præpoſitum, quamvis deinde deregatur non ſervus, ac libertati reſtituatur; Ac etiam ea, quæ habentur *ſupra diſc. 38.* circa religioſum tranſitum de uno Monaſterio ad alterum, ut ſecum non trahat ea bona, quæ in ſtatu regulari acquiſivit, dum eſſet in primo Monaſterio alias quam ex merè temporalibus acquiſitionum modis; cum ſimilibus.

NEAPOLITANA NULLITATIS PROFESSIONIS

PRO PP. CARMELITIS DISCALCEATIS IPSOQUE PROFESSO CONCORDIBUS.

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Concilij, & reſolutus infra.

De eadem forma præſcripta à Concilio Tridentino ſuper annullatione profeſſionis, an procedat, quando non ipſe profeſſus reclamat, ſed ipſa Religio ob invalidam profeſſionem, profeſſum dimittat.

SUMMARIUM.

1 *De Conſtitutionibus Ordinis S. Thereſiæ.*
2 *Facti ſeries.*
3 *Reſolutio cauſæ.*
4 *In iis defectibus, qui ſunt fixi, & naturales, non intrat tacita ratificatio profeſſionis.*
5 *De differentia inter caſum, in quo religioſus dicat de nullitate, vel ipſa Religio circa lapſum quinquennii.*
6 *De eodem, & quando lapſus quinquennij non debeat obſtare.*
7 *An forma Conciliaris ſuper judicio Ordinarij, & ſuperioris localis, requiratur ubi ipſa Religio expellit nulliter profeſſum.*
8 *De eodem, de ratione differentiæ.*
9 *De expulſione incorrigibilium.*
10 *Ejectus tanquam incorrigibilis habetur pro religioſo in odioſis.*
11 *Quod forma Conciliaris exorbitet à jure communi.*
12 *De caſu in quo nullitas reſultet à contracta.*
13 *An valeant Statuta Religionis invalidantia profeſſionem ob aliquos defectus non detectos.*
14 *Quando Statuta dicantur confirmata in forma ſpecifica.*
15 *De Statutis excludentibus à Religione deſcendentes ab infidelibus.*
16 *De ratione inhabilitatis ſpuriorum ad ordines & beneficia.*

17 *Quod*

17 *Quid differat in hoc ſtatus Regularis.*
18 *Lex revocata attenditur tanquam doctrina.*
19 *De Statuto attendendo in ratione contractus.*
20 *An, & quando animus unius ex contrahentibus attendatur necne*

DISC. XLII.

1 DIſponentibus Conſtitutionibus Ordinis Carmelitarum Diſcalceatorum, ſeu ſanctæ Thereſiæ, Apoſtolica authoritate confirmatis, ut ad Religionem admittendi non eſſent illegitimè nati, ac alii, qui ſanguinis impuritatem paterentur, adeò ut profeſſio eorum, qui celato defectu admittantur, invalida ſit, ob deficientem Religionis animum, hujuſmodi perſonas admittendi; Cùm Dominicus illegitimus, celato defectu, profeſſionem emiſiſſet, eoque detecto, per Diffinitorium provinciale,
2 fuiſſet dimiſſus, etiam volens; atque deinde matrimonium carnale contrahere vellet; hinc occaſione denunciationum, excitata fuit hæc difficultas, an ſcilicet obſtaret dicta profeſſio; Quare deſuper conſulta per Ordinarium ſacra Congregatione Concilii, iſta reſpondit pro dictæ dimiſſionis invaliditate, ob non ſervatam formam præſcriptam à Concilio Tridentino *ſeſſ. 25. de Regular. cap. 19.* unde
3 propterea conceſſa reſtitutione in integrum adverſus lapſum quinquennii, atque ſervata in omnibus dicta forma, prodiit ſententia Ordinarii & Superioris regularis ſuper profeſſionis annullatione.

In diſputationibus autem deſuper habitis in ſacra Congregatione, in quibus ſcripſi pro Religione, concorditer procedente cum ipſo dimiſſo; Duo erant puncti; Primò nempe, an obſtaret lapſus quinquennii, juxta ejuſdem Conciliaris decreti diſpoſitionem; Et ſecundò, an dicta forma Conciliaris ſuper cognitione cauſæ conjunctim per Ordinarium & per Superiorem localem, habeat locum, quando non ipſe profeſſus dicit de nullitate profeſſionis ſed potiùs ipſa Religio, agnoſcendo illum eſſe nulliter profeſſum, eum dimittit.

Quatenùs pertinet ad primum; Dicebam, etiam cum ſenſu veritatis, qualem ſacra Congregatio quoque agnovit, reſpondendo de reſtitutione in
4 integrum, quodque dicti Judices procedere poſſent; Ut iſte quinquennalis lapſus obſtare non deberet, quoniam ubi non agitur de illo defectu, qui pendeat à ſola voluntate profitentis, purà, quia per vim & metum &c. Sed agitur de defectu naturali ignoto, & cujus cognitio veriſimiliter Religionem retraxiſſet ab admiſſione ingredientis ad profeſſionem, tunc quinquennium ad inducendam tacitam profeſſionem, ſeu ratificationem, computandum eſt à die, qua ipſius impedimenti ſcientia habita fuit ex generali propoſitione, de qua pluries *ſub tit. de contract. & alienat. prohibit.* quod animus trahi non poteſt ad ignorata, ideoque ſine ſcientia dari non poteſt ratificatio, ut in his terminis *Navarr. conſ. 26. num. 12. de Regular. Barboſ. in Collectan. ad idem Concil. Trid. dicto cap. 19. num. 19. Donat. in praxi Regular. tom. 2. de reclamat. profeſſ. quæſt. 10.* ubi concordantes.

Item quia idem Conciliare decretum percotere vi-
5 detur ipſum profeſſum reclamare volentem, ad quem verba dirigit, ideoque in eo caſu intelligendum venit, non autem in converſo, ex ea clara differentiæ ratione, quod ipſe profeſſus rectè conſcius eſt proprii defectus de tempore profeſſionis, ac tempore ſubſequenti, unde propterea non reclamando infra tantùm tempus, videtur denuò tacitè profiteri, ſive renunciare juri allegandi ſuæ profeſſionis nullitatem, vel ex hujuſmodi negligentia pati dicti juris ſibi aliàs competentis præſcriptionem, cùm dictæ tres rationes per Scribentes juxta ingeniorum varietatem in propoſito allegari ſoleant; Earum verò nulla congruit ipſi Religioni, niſi ut dictum eſt, in ea probaretur defectus certa ſcientia, ex cujus tempore quinquennium computari deberet, Hujus autem ſcientiæ probatio penè impoſſibilis videtur quoad ipſam Religionem, ita & taliter, quod exinde reſultet tacitus contractus obligatorius, pro quo non ſufficeret ſcientia, vel ſuſpicio aliquorum religioſorum in particulari.

Ac etiam, quia nullitas jam propoſita fuit infra quinquennium cum ſubſequuto etiam effectu dimiſſionis poſt ſcientiam; Et quamvis ex ſenſu Sac. 6
Congregationis poſtmodum, detectum eſſet dictæ dimiſſionis modum malè ſervatum eſſe; Attamen ex fundamentis, de quibus infrà in ſecundo puncto, & fortiùs ex inconcuſſa continuata obſervantia ejuſdem Religionis, juſtè ac probabiliter opinatum fuit benè proceſſum eſſe; Et conſequenter impoſſibile videbatur, ut illud tempus, in quo in bona fide profeſſus fuit in ſtatu ſæculari, & extra Religionem, computandum veniret pro tempore continuationis ſtatus in Religione; ex quo tacita profeſſio ſeu jam expreſſæ ratificatio deduci poſſet; quoniam eſſet deducere ex impugnatione rationem, atque geſta ad unum finem operarentur effectum de directo contrarium contra principia juris, & naturæ, juxta ea quæ habemus in minore, cui facto majori conceditur jus petendi reſtitutionem in integrum infra quadriennium, quo elapſo ex defectu, quoniam ſi minor intra dictum tempus coram Judice incompetente, quem tamen bona fide, ac probabiliter competentem credidit, reſtitutionem petat, atque actum irritari obtineat, non ex eo quod tractu temporis deregatur non vera opinata Judicis incompetentia, ſeu altera judicii malè ſervati nullitas, exindè dicendum eſt, tempus quadriennii decurriſſe, cum ſaltem iſtud dicendum veniat juſtum impedimentum prohibens temporis lapſum.

Quo verò ad alterum punctum, an ſcilicet dicta conciliaris forma ſuper cumolativo concurſu Ordinarii loci, & Superioris regularis omninò ſervari debeat; quando non ipſe profeſſus reclamat, atque profeſſionis nullitatem allegat, ſed 7
ipſa Religio detecta nullitate ipſum malè profeſſum dimittit; Dicebam, magis commune, ac etiam probabilem opinionem aſſiſtere Religioni pro negativa, ex ea ratione, quod decretum prædictum inductum videtur ipſarum Religionum favore, contra profeſſos reclamare volentes; Ideoque inducta ad favorem, retorqueri non debent in odium; Potiſſimè quia ubi agitur de hujuſmodi impedimentis perpetuis, publicum Religionis bonum in univerſum percutientibus, multa reſultare videntur inconvenientia, ſi ipſi Religioni hæc facultas interdiceretur, ut ex *Navarr. dicto conſ. 26. de Regul.* benè probat, *Sanchez de matrim. lib. 7. diſput. 37. num. 31. Rodriquez quæſt. regul. tom. 3. quæſt. 11. art. 2. Perein. de Relig. ſubdito tom. 1. quæſt. 1. cap. 25. tom. 3. Ceſpedes de exempt. cap. 3. dub. 48. Pellizar. in manual. Regular. tract. 2. cap. 3. q. 15. §. 28. & 29.* & alii Morales, qui nonquidem ex meo labore, vel genio collecti fuerunt, ſed ex alio aliquorum ejuſdem Religionis profeſſorum, cùm iſte collectorius labor, utpotè nullas habens ingenii, vel ſcientiæ partes perpetuò ſit abhorritus; Ex eis enim liquet hanc opinionem majori calculo receptam eſſe, ideoque prævalere debere contrariæ ſententiæ *Bordoni reſol. 22.* & aliorum in minori

numero, præſertim ob magis venerabilem auctorita-
tem *Navarr. Rodriquez, & Sanchez* antiquiorum, ac
etiam quia ratio eis magis aſſiſtere videtur.

Secundò ob diverſitatem rationis inter unum ca-
ſum, & alterum; Quando enim ipſe profeſſus vult
impugnare profeſſionem, adversùs Religionem, tunc
8 quia cogi non debet expectare Capitulum genera-
le, vel provinciale, quod non niſi ſtatutis tempori-
bus congregari ſolet, atque in locis remotis, & in-
commodis, ac etiam quia ob alia graviora Religio-
nis negotia ibi pertractanda, non de facili de hujuſ-
modi nullitate cognoſci poteſt, & cauſa terminari,
hinc propterea congruit, ut id fiat per ſuperiorem
localem, cui ob cauſæ gravitatem congruit dari Or-
dinarium in adjunctum; Hæc autem ratio in omnibus
ceſſat, quando agitur de dimiſſione facienda per ip-
ſam Religionem in Capitulo Generali, vel Provin-
ciali; Tum quia ceſſat dicta conſideratio, ut id ſe-
quatur ex judicio unius tantum, cum accedat judi-
cium graviorum PP. univerſam Religionem, vel pro-
vinciam repræſentantium; Tum fortius quia in hu-
juſmodi comitiis, nedum legaliter, ſed etiam pru-
dentialiter, conſideratis omnibus motivis concer-
nentibus bonum Religionis in univerſum, hujuſmo-
di negotia maturè examinari ſolent; Et quod magis
eſt, frequenter contingit, ut hæc negotia non ſint
ſingularia ſed plura, quia nempè detectis plurium
religioſorum maxè profeſſorum defectibus, re delata
ad comitia generalia, vel provincialia, ibi de omni-
bus tractatur; Et conſequenter impoſſibile eſt ſervare
dictam formam cumulativi interventus Ordinarij loci
ſingulorum, qui de omnino diverſis locis, & provin-
ciis, quinimo, & remotiſſimis regionibus eſſe poſ-
ſunt; Ac etiam quia incongruum videtur hujuſmodi
negotia in forma judiciaria pertractare; Ideoque ma-
gna differentia videtur inter unum caſum, & alte-
rum.

Conſiderando quod per decreta Sacr. Congre-
gationis edita de anno 1624. & approbata per Ur-
banum VIII. inſerta in Bullario, inter ejuſdem Pon-
9 tificis Conſtitutiones 26. ſtatutum eſt, ut expulſio-
nes profeſſorum ob incorrigibilitatem, & alia cri-
mina fieri non poſſint per Superiores locales, ſed
ſolum faciendæ ſint in Diffinitorio generali, vel
provinciali, cum interventu plurium PP. ex gravio-
ribus abſque eo quod Ordinarij loci interventus deſi-
deretur, ex dicta ratione, quod magna differentia
eſt inter judicium ſingulare unius ſuperioris localis,
& generale plurium inſimul congregatorum uni-
verſam Religionem, ſeu univerſam provinciam
repræſentantium; Et tamen magis gravis, & odio-
ſa eſt dimiſſio religioſi ex capite incorrigibilitatis,
vel alterius criminis, quam ex capite nullitatis;
Iſto enim ſecundo caſu, abſque alicujus infamiæ,
vel alterius notæ incurſus dimiſſus reſtituitur priſti-
næ libertati in omnibus; In altero autem, ultra
notam quam incurrit, adhuc remanet obnoxius
omnibus vinculis, & odiis, privatus tamen favo-
rabilibus, & privilegiis ex ſtatu religioſo reſultan-
tibus, cum religioſus ejectus ratione incorrigibi-
10 litatis, vel aliorum criminum, remaneat talis quo-
ad ejus odia, & præjudicia, & tamen non repute-
tur talis quoad favores, & privilegia. *Cardin. in
clem.* 1. *§. quia vero de ſtatu Monach.* cum concor-
dantibus *per Sanchez ad præcept. Decal. lib. 6. cap.
9. num.* 45. *Add. ad Buratt. deciſ.* 756. *num. fin.
Rot. deciſ.* 309. *num.* 8. *par.* 5. *rec.* Et conferunt,
quæ habemus in hærede indigno, ut in odioſis ha-
beatur pro hærede, & in filiu familias ingrato cum
ſimilibus.

Ideoque ſi in re graviore, ac magis præjudiciali
ſi ſtendum eſt de judicio Diffinitorii abſque mixtu-
ra Ordinarii, multo magis in ta. minoris præjudicii
ut ſupra, & conſequenter mihi videbatur, quod
ceſſaret ratio, quæ induxit Concilium ad deſide-
randum Ordinarij interventum, Illud etiam conſide- 11
rando, quòd dicta Conciliaris diſpoſitio aliquo modo
exorbitare videtur à jure communi, quo atteuto ipſe
ſolus ſuperior regularis tanquam religioſi ordinarius
eſſet competens, ideoque tanquam nova lex exorbi-
tans attendenda eſt in ſolo caſu, de quo loquitur,
quando ſcilicet ipſe profeſſus reclamat, non autem in
caſu converſo.

Item dicebam, quod cum de tempore quo fit pro-
feſſio, ſervetur in hac Religione, ut profiteri volens 12
expreſſe certioretur de dicta Conſtitutione, illam
etiam explicando in lingua materna, eique denuncie-
tur, quod in caſu quo detegatur aliquis ex illis defe-
ctibus tunc ignotis, Religio declarat non habere
animum eum admittendi ad profeſſionem, ſibique li-
citum eſſe illicò detecto defectu eum dimittere, atque
ipſe profitens eaſdem Conſtitutiones, dictamque
Religionis proteſtationem, ac declarationem accep-
tat, hinc proinde dimittendi facultas reſultare dici-
tur, non ex diſpoſitione Juris, ſed ex particulari
conventione inter Religionem, & profitentem, tan-
quam per ſpeciem pacti reſolutivi, & ad inſtar illius
facultatis, quæ per unum ex contrahentibus alteri
conceditur apprehendendi poſſeſſionem propria auc-
toritate cum ſimilibus; Ideoque ſtante præſertim in-
concuſſa obſervantia ab iſtius Religionis initio, atque
alias ille retrahatur à profeſſione, utique de nullitate
ſtantibus dictis rationibus, & fundamentis, refle-
ctendo ad veritatem, nimiùm rigoroſa videbatur dicta
reſolutio, litteræ magis quàm par eſt innixa; Si enim
Religio malitioſe occultaret novitio aliquas ejus aſ-
peritates, & rigores durante anno probationis, ne
opponere poſſet ipſe novitius, qui in actu profeſſio-
nis, ità proteſtatus eſſet, cum ad hunc effectum per
Sac. Concil. Trident. pro forma deſideretur annus con-
tinuus, ut ità in omnibus anni temporibus experimen-
tum fiat, ita à pari, & fortiùs.

Motivabatur etiam per aliquos Dominos Congre-
gationis de hujuſmodi Statutorum invaliditate, ſeu
inefficacia, ad inducendam nullitatem profeſſio- 13
nis; quæ aliàs ſervata diſpoſitione Canonum, & S.
Concil. Trident. emiſſa ſit; Verùm non videbatur,
quod motivum haberet ſubſiſtentiam, cum difficultas
rectè caderet, ubi ageretur de ſtatutis, quæ ipſius
Religionis tantùm auctoritate edita eſſent, in quibus
terminis loquuntur omnes tenentes hanc opinionem,
quam tali caſu admittebam eſſe magis communem,
& receptam; Secùs autem accedente confirmatio-
ne Apoſtolica in forma ſpecifica, qualia erat iſta;
Tùm quia in Bulla confirmationis eſt inſertus illarum
tenor ex deductis *deciſ.* 222. *num.* 52. *par.* 7. *rec.*
& ſæpius; Tùm etiam quia confirmatio emanavit 14
cauſa cognita, & prævia relatione Cardinalis Protec-
toris, ut obſervat *Rot. deciſ.* 394. *num.* 3. *par.* 1. *re-
cent.* tunc enim ob auctoritatem Papalem nemo du-
bitat.

Et ulterius conſiderabam in hac facti ſpecie duas
particulares circunſtantias Unam ſcilicet, quod dicta
quæſtio ſuper hujuſmodi Statutorum validitate ex 15
iis, quæ frequentius per DD. exemplificantur, per-
cutit caſum, in quo juris diſpoſitio repugnet, ita
ut dicantur Statuta contra Jus, ubi nempè arcean-
tur à Religione deſcendentes ex Judæis, aliiſque
infidelibus, vel hæreticis, aut ex aliqua natione, ex
ea ratione, quod in Eccleſia non eſt diſtinctio Judæi,
& Græci, omneſque Chriſtiani non habentes ca-
nonicum impedimentum admittendi ſunt ad Reli-
gionem, aliaque vota, & in his terminis loquuntur
Navarr. dicto conſ. 23. *lib.* 3. *de Regular. Rodri-* 16
quez quæſt. Regular. tom. 3. *dicta quæſt.* 11. *art.* 2.
Perein. dict. cap. 25. *quæſt.* 1. *§.* 3. *Sanchez de matrim.
dicto lib.* 7. *diſput.* 37. *num.* 10. & alii de materia agen-
tes; Secùs autem ubi agitur de hoc defectu nata-
lium

lium habente aliquid ſpeciale, dum habemus quod illum repellit à ſacerdotio, aliiſque ordinibus, à quibus dicti alii defectus non repellunt, nec non à dignitatibus, & beneficiis ex particulari ratione, quod tanquam in peccato geniti ut plurimum incontinentiæ paternæ hæredes eſſe ſolent, ut *in cap. 1. 56. diſtinctione cap. 1. de filiis presbiterorum in 6.* cum pluribus concordantibus.

Et quamvis circa ingreſſum in Religionem, ſeu ad-
17 miſſionem ad habitum monaſticum, in jure communi particularis prohibitio non habeatur, quinimò potiùs præſuppoſitivè videatur contrarium diſponi, dum habeatur, quod ingreſſus in Religionem abluit natalium maculam; Nihilominùs tanquam in caſu omiſſo, rectè adaptabilis videtur eadem ratio inhabilitativa ad ordines, & beneficia, vel ſaltem, ut ità Statuta dicantur, præter, non autem contra Jus; Et clariùs ob Conſtitutionem 71. Sixti V. per quam eadem inhabilitatio inducitur; Quamvis enim dicta Conſtitutio moderata fuerit per Gregorium XIV. atque per Clementem VIII. redacta ad terminos Juris communis; Nihilominùs, ſi attendi debet tanquam doctrina magiſtralis, & canonizatoria illius rationis, quæ Superiores Religionum impulit ad hujuſmodi Statuta or-
18 dinanda, ideoque rectè deducuntur leges revocatæ in argumentum, & pro doctrina magiſtrali ex deductis *per Salgad. in labyrint. part. 2. cap. 29. num. 24. & 26.* & dixit ſæpiùs Rota præſertim *in Ferrarien. penſionis coram Dunozetto inter ſuas deciſ. 830. num. 27.* ubi de declaratione.

Et ſecundò, quoniam hæc difficultas cadit, quando agitur de Statuto remanente in ſimplicibus terminis legis, cujus vigore actus annullatio prætén-
19 ditur; Secùs autem, ubi, ut in hac facti ſpecie, ut ſupra inſinuatum eſt, Conſtitutio deducitur potiùs ad probandum animum Religionis non contrahendi, niſi ſub certa conditione, qua defecta, expreſſe declaravit noluiſſe contrahere, ac habere actum pro infecto; Cum enim aliud non ſit profeſſio in Religione, niſi contractus merè correſpectivus, & hinc indè obligatorius, hinc proindè nulla juris ratio, vel diſpoſitio prohibere videtur, cur id quod geri poteſt in aliis contractibus, in iſto non procedat; Poiſſimùm verò, ubi in acta profitendi, per lecturam, ac certiorationem individuam, & ſpecialem iſtius Conſtitutionis, cum etiam vulgarizando fiat proteſtatio Alteri contrahenti præſenti, & acceptanti, unde propterea ceſſat ea difficultas, de qua *ſub tit. de dote d. 27.* & in
20 deciſionibus in ea cauſa editis, & alibi, quod ſcilicet in contractibus correſpectivis non ſufficit propoſitum in mente retentum, & quid in animo haberet unus contrahentium; Quinimò etiam ſi verbo, vel ſcripto eumdem explicaſſet, præter notitiam alterius contrahentis, cui id explicandum eſt, ut hoc non obſtante, & cum ea lege contraxiſſe dicatur; Ita enim ceſſat hæc difficultas, atque Conſtitutio potiùs tanquam pactum, & privata conventio, quæ tanquam pura lex attendi debet, ſtante præſertim ſub ſequuta continua obſervantia ab ipſo initio inſtituti, aliiſque rationibus ſatis de congruo, ut ſupra ſuadentibus, magis iſtam formam, quàm alteram judicialem à Concilio Tridentino præſcriptam pro minoribus ſcandalis, ac Religionis honeſtate, & decore ſervari debere.

ROMANA *ſeu &c.* NULLITATIS PROFESSIONIS

AD PETITIONEM RELIGIONIS, ET PROFESSI.

Reſponſum pro veritate.

An, & quando dicatur aſſumptus habitus in alia Religione, unde propterea reſultet nullitas profeſſionis emiſſæ in alia Religione ob ejus Conſtitutiones, vel Inſtitutum non admittendi eos qui alterius Religionis habitum geſtaverint.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De validitate Conſtitutionum Societatis Jeſu ſuper invalida profeſſione eorum, qui in alia Religione fuerint.*
3 *De incapacitate clericorum in feudis.*
4 *De nullitate admiſſionis ad profeſſionem ob defectum conſenſus in ratione contractus.*
5 *Quando ſuſceptio habitus in Religione ſit formalis vel ex devotione.*
6 *De eodem.*
7 *Saecularibus poteſt prohiberi habitus Regularis.*
8 *Novitius poteſt per aliquod tempus vivere in domo ſæculari conjunctorum, & quando.*
9 *De ætate neceſſaria ad profeſſionem.*
10 *De ætate ad matrimonium.*
11 *De eodem de quo num.* 8.
12 *Declarationi facientis, quando deferatur.*
13 *Quare in dubio pro nullitate profeſſionis de facili reſpondere debeat.*
14 *De lapſu quinquennii.*

DISC. XLIII.

Cum Conſtitutiones Societatis Jeſu, inter alias quas in eorum profeſſionibus exigunt, ſub decreto annullativo profeſſionis, ex deficiente voluntate aliàs admittendi, eam exigant præcipuam, ut ille, qui 1
admittitur, aliam Religionem nunquam ingreſſus fuerit, quamvis non emiſſa profeſſione ab ea egreſſus eſſet, idcircò ad multos annos poſt emiſſam profeſſionem per N. detecto, quod in adoleſcentia ſuſcepiſſet habitum alterius Religionis, orta eſt dubitatio, ſuper dictæ profeſſionis nullitate; Cumque in facto non dubitaretur de ſuſceptione dicti habitus, illa verò facta eſſet in nimium tenera ætate annorum decem; Hinc proindè dubitandi ratio cadebat, an dicta ſuſceptio, an reſpectivè geſtatio dici poſſet talis, ut caderet ſub dictis Conſtitutionibus habentibus indubitatum decretum annullativum; Quare deſuper pro veritate Conſultus.

Reſpondi tres conſtituendo inſpectiones; Unam ſcilicet ſuper dictarum Conſtitutionum efficacia, ſeu operatione inficiendi, necne ſolemnem profeſſionem potiſſimè à diuturna obſervantia comprobatam; Secundam ſuper qualitate iſtius ſuſceptionis, ac geſtationis habitus, an ſcilicet eſſet talis, de quo Conſtitutiones loquuntur; Et tertiam an obſtaret revalidatio, quæ regulariter reſultat à lapſu quinquennij, aliiſque actibus, qui non niſi legitimè profeſſo conveniunt.

Super prima, ultra ea, quæ ſuper hoc puncto in ſpecie firmat præſertim *Suarez de Relig. lib. 2. cap. 1. num. 20.* ſuper hujuſmodi Conſtitutionum validitate, ac efficacia, & rationabilitate ad conſervandam hujus Religionis unitatem, Deducebam in hoc Reſponſo eadem, quæ habentur *diſc. praecedenti* ſuper conſimili Conſtitutione circa legitimos natales, vel ſanguinis puritatem, Ac etiam à ſimili ponderabam ea, quæ habentur *ſub tit. de feud. diſc. 54.* ſuper reflexione ad leges feudales inhabilitantes clericos, & perſonas eccleſiaſticas, ad obtinendum, vel retinendum feuda, an eadere debeant, necne ſub diſpoſitione *text. in Auth. caſſa, & irrita Cod. de Sacroſanct. Eccleſ. & cap. Eccleſia ſancta Maria de Conſtitutionibus* cum concordantibus relatis per *Fagnan. in cap. quæ in Eccleſiarum de Conſtit.* 2 3

quod ſcilicet verior ſit, paſſimque recepta opinio pro validitate hujuſmodi legum, non quidem in ipſarum ratione auctoritativa, ſed in ratione declarationis voluntatis infeudantis, non contrahendi, ſeu non infeudandi niſi perſonas, quæ habeant certam qualitatem, ſine qua adeſſe non dicatur animus, quo ceſſante, in iis, quæ ſunt voluntatis, dari non poteſt actus validus, & obligatorius.

Ita à pari, non videtur quidnam prohibeat Re-
4 ligioni, etiam per leges ejus privata authoritate conditas animum declarare, non faciendi ipſum contractum, niſi cum perſonis certam qualitatem habentibus, adeò ut quando profitentes, qui aliquo defectu laborent, Religionem decipiant, illam occultando, habeantur pro non receptis, & non admiſſis, ex illa nullitate, quæ in omnibus contractibus, etiam in illis, ubi admiſtum eſt ſacramentum, vel admixta eſt aliqua ſpiritualitas, reſultat ratione erroris, vel falſi præſuppoſiti, ut habemus in matrimonio cum ſimilibus; Ideoque iſte primus punctus mihi videbatur planus, potiſſimè ſtante confirmatione Apoſtolica in ampla, & ſpecifica forma, per quam omnis tolli videtur difficultas.

Altera inſpectio videbatur potiùs facti, quàm ju-
5 ris, an ſcilicet dicta ſuſceptio, ac geſtatio habitus, ſequuta eſſet per viam formalis ingreſſus in Religionem, ad effectum probationis aſſumendo ſtatum novitii, atque vivendo intra clauſtra ſub obedientia ſuperiorum, & ſub obſervantia regulæ, quo caſu tantùm recipienda videtur dictarum Conſtitutionum diſpoſitio, quaſi quod illa perſona jam, licèt in ſtatu retractabili, vixerit ſub diverſo inſtituto; Ad inſtar illius mulieris, quæ licèt per matrimonium ad hunc non contractum dici non valeat quod fuerit alterius viri uxor, attamen fuerit ejus ſponſa per contractum ſponſalium, atque in hoc ſtatu cum eo cohabitaverit; Secùs autem ubi ſuſceptio, ac geſtatio habitus fuiſſent ex ſola devotione, adhuc permanendo in ſæculo, atque vivendo propriæ domi, in ſtatu merè ſæculari; Quinimò etiam vivendo in aliquo Conventu, vel domo regulari, ex cauſa ejuſdem devotionis, vel cauſa ſervitii, ac famulatus, ut præſertim in pueris ex devotione, vel non ſolemni voto, praxis docet in Civitate, ac Regno Neapolis frequens; Vel (ut quandoque practicari vidi), ad effectum ita occultandi perſonam, ut uſquequo, effugiat inimicos, vel Curiam, ita inter benevolos religioſos per aliquod tempus vivat, adeò ut non accedat illa ceremonialis ſuſceptio habitus, quæ permanus ſuperiorum in Eccleſiis ſequi ſolet, quando perſona ſæcularis vult effici regularis, ac propterea non conſtituatur in eo formali ſtatu novitii, qui proinde, licèt ad effectum inteſtabilitatis alioſque ſimiles, jure ſæcularis potiùs, quàm regularis cenſendus veniat, ad alios tamen effectus potiùs dicitur perſona religioſa, vel eccleſiaſtica, ut *hoc eodem tit.* pluries, & alibi advertitur.

Plura verò hinc inde argumenta ſuper hoc facto colluctabant; Majora verò, magiſque congruentia
6. videbantur eſſe illa pro formali ſuſceptione habitus, ac ſtatus novitii; Tùm ob conſuetam ceremoniam, vel ſolemnitatem adhiberi ſolitam, quando quis, verè Religionem ingreditur, illique ſtatui ſe addicit, cum permanentia per tempus notabile intra clauſtra more novitiorum, ejuſque collocatione locali per ſuperiores facta; Tùm clariùs quia, cum Provinciæ, vel Conventus Prælatus de ejus poteſtate dubitaret, ob nimium teneram ætatem, ad preces parentum, obtenta fuit diſpenſatio, ſeu licentia Generalis, quod utique neceſſarium non pro ſimplici geſtatione habitus ex ſola cauſa devotionis, cùm in pueris id praxis doceat, ex ſola privata electione parentum, vel conjunctorum.

Quamvis enim, tam ex omnium ferè Religionum privilegiis, quàm etiam ex intentione, vel ratione
Juris communis, ſæcularibus prohiberi poſſit, ne 7
laici religioſorum, vel clericorum habitu utantur, dum etiam una Religio profeſſoribus alterius Religionis, ad tollendas confuſiones, vel ſcandala id prohibere poteſt ex deductis *ſupra diſc.* 21. ac etiam *ſub tit. de juriſd. diſc.* 93. Attamen id procedit, ubi urgeat dicta ratio confuſionis, & ſcandali, vel ubi adeſſe poſſit altera ratio contemptus, vel etiam ſcandali, puta in ſcenis, & in ludis bacchanalibus cum ſimilibus, pro facti qualitate; Secus autem ubi in hujuſmodi pueris ex parentum devotione erga aliquem ſanctum illius Religionis.

In contrarium, duo obſtare videbantur; Primò nempe, nimiùm tenera ætas infantilis; Et ſecundò,
quòd quandoque extra conventum in parentum domo 8
pernoctare conſuevisset; Verùm hæc obſtare non videbantur, quoniam ſupradicta contraria argumenta, videbantur præponderantia, iſtique actus non erant omninò incompatibiles, quoniam egredi domo regulari, ac vivere per aliquod tempus in domo ſæculari, non eſt actus omninò incompatibilis cum ſtatu novitii, neque ſemper novitiatum corrumpit, ex iis, quæ habentur infra *in Melevitana diſc.* 46. Et nihilominùs id operari poſſet corruptionem dicti ſtatus, ad effectum ut annus probationis ex integro eſſet inchoandus, ex ibi deductis, non autem facere poteſt, quin perſona de facto non fuerit in eo ſtatu.

Quo verò ad teneram ætatem, ut inſinuatum eſt
ſupra diſc. 41. difficultas circa ætatem, ac perfectum 9
conſenſum, ſeu perfectum judicium, intrat ad effectum profeſſionis, per quam ſequi dicatur contractus obligationis actus irretractabilis; Secus autem de effectum ſuſcipiendi habitum monaſticum, cùm tunc certa ætas præfinita non ſit, neque prohibitum videatur pueros, vel puellas etiam in pupillari ætate admittere ad habitum, ac ſtatum novitii, protrahendo tamen profeſſionem ad ætatem congruam, quoniam annus novitiatus neceſſarius eſt, ne poſſit eſſe minoris temporis, ſed non eſt præciſus, atque poteſt eſſe per tempus majus plurium annorum, ut veriùs probant *Sanchez, Suarez*, & alii relati *per Barboſ. in collectan. ad Concil. ſeſſ. 25. de Regular. cap. 15. n. 7.*

Idque comprobari dicebam à ſimili ex iis, quæ ha- 10
bemus circa matrimonium, quoniam illud de præſenti perpetuò obligatorium, ac indiſſolubile, contrahi non poteſt ante pubertatem, & tamen etiam in infantili ætate contrahuntur ſponſalia de futuro ſubſequuturi matrimonii præparatoria; & quibus, data proportione, & quibus, data proportione, ſuſceptio habitus, ac ſtatus novitiatus aſſimilari poſſunt.

Quodque etiam novitiis ex cauſa infirmitatis; vel poſt expletum annum integrum continuum, donec
perficiatur tempus emittendi profeſſionem, citra cor-
ruptionem novitiatus, concedi valeat habitatio in 11
domo parentum, vel conjunctorum, habitu retento, videtur magis receptum, ex iis, quæ deſuper pro conſueto labore, & commendabili diligentia colligit *Barboſ. ad idem cap. 15. ſeſſ. 25. de Regular. num. 28. & ſeq.*

Et quando ſuper his aliqua cadere potuiſſet difficultas, adhuc dicebam, quod deferendum eſſet declarationi, quàm faciebat idem profeſſus, quod
ſcilicet dicta ſuſceptio, ac geſtatio habitus reſpecti- 12
vè fuiſſet pro formali ingreſſu, ac animo profitendi in eo inſtituto, dum ſuſceptio ſequuta fuerat in ætate proxima pubertati, & in qua doli capax dici poterat; Fortiùs verò ob continuationem in ætate, in qua iſte animus proprius erat excrebiis; Atque ad probandum quod dictæ declarationis deferendum eſſet, deducebam concluſionem pluries in

omnibus

omnibus ferè materiis inſinuaram præſertim verò *ſub tit. de donat.* quod ſcilicet, quamvis in donationibus inter vivos, vel in aliis legitimis, ac perfectis contractibus non detur pœnitentia, vel aliqua declaratio, quæ redoleat explicitam, vel implicitam revocationem, ſive propter obligationis diſſolutionem, adhuc tamen ubi agitur de actu ambiguo, qui ſit declarationis, vel interpretationis capax, rectè illi defertur, clariùs verò ubi talis declaratio probabilibus adminiculis, vel argumentis munita ſit.

Ac etiam ponderabam eadem quæ inſinuantur ſuprà *diſc. 41.* quod ſcilicet in hac materia in dubio pro invaliditate potiùs, quàm pro validitate reſpondendum

13 dum videtur, quoniam quando religioſus conſtituit in animo redire ad ſæculum, ac non permanere in eo ſtatu, pernicioſum videtur illum invitum retinere; Non quod iſta ratio ſimpliciter, ac indefinitè admittenda ſit, ne aliàs detur anſa iis, qui ſtatum regularem jam profeſſi ſunt, pro libito redeundi ad ſæculum, ſed ut quoties probabile dubium deſuper cadat, non adeò mordicùs inſiſtendum ſit, ſed potiùs in dubio indicandum pro egreſſu ex ejuſdem Religionis bono publico, ut iſtius Societatis commendabile probat inſtitutum priuſquam emittatur quartum votum, quod hujuſmodi quæſtiones parere ſolet, ut in præſenti producebat.

Demùm quoad tertium punctum tacitæ profeſſionis, vel ratihabitionis reſultantis à lapſu quinquennii, & ab actibus profeſſo congruis, ponderabam

14 eadem, quæ habentur in hoc propoſito eodem *diſc. præcedenti*, quod ſcilicet ante prohibitæ qualitatis notitiam hoc tempus non curriſ, cùm ſine ſcientia dari non poſſit contractus, vel ratihabitio ex ibi deductis; Atque ita juxta hoc votum, ſecutus eſt exitus, ſervatis iis, quæ ſervanda erant, unde propterea profeſſus in ſtatu clerici ſæcularis repoſitus fuit.

BONONIEN. NULLITATIS PROFESSIONIS

Pro ÆMILIO DE BLANCHIS

Cum ALIIS DE BLANCHIS.

Caſus deciſus per Rotam pro Æmilio.

De nullitate profeſſionis emiſſæ per vim & metum; Et an, & quando expreſſa ejus ratificatio nullitatem ſanet, necne; Ac de aliquibus circa interruptionem novitiatus ob egreſſum intra annum.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutio cauſæ.*
3 *Profeſſio per vim & metum eſt abſque dubio nulla.*
4 *Qualis debeat eſſe metus.*
5 *Et quomodo iſtius probatio regulanda ſit.*
6 *Lapſus quinquennii purgat defectum metus.*
7 *An in iſta materia procedat concluſio, ut ad validam ratificationem requiratur ſcientia certa facti & juris.*
8 *Qui defectus ſanentur per ratificationem.*
9 *Cum quibus debeat fieri ratificatio, ut validam profeſſionem inducat.*
10 *De interruptione novitiatus.*

DISC. XLIV.

1 Defuncto patre, à quo Æmilius ſupponebat ſe coactum fuiſſe ad profitendum in Religione Cruciferorum, obtenta commiſſione directa Cardinali Vicario Urbis, & Procuratori generali Ordinis per ſententiam, ſervatis ſervandis, declarata fuit invalida profeſſio, unde propterea ad ſæculum regreſſus, ſuſcepta etiam uxore, litem introduxit contra conſanguineos ſuper majorum fideicommiſſis, de quibus habetur actum *ſub tit. de fideicom. diſc. 68.* Iſtique lite pendente Rei conventi, ac bonorum fideicommiſſariorum poſſeſſores, prætendentes, quod dicta ſententia ſuper invaliditate profeſſionis abſque oppoſitore non ſubſiſteret, curarunt adverſùs eam committi appellationis, vel reſtitutionis in integrum cauſam *in Rota coram Bevilaqua*, datoque dubio, an profeſſio ſubſtineatur, *ſub die 5. Maii* 1660. ad favorem Æmilii, negativa prodiit reſolutio, cui oppoſitores acquieverunt circa iſtum punctum, reaſſumendo cauſam principalem ſuper fideicommiſſis. 2

Duæ autem erant ſpecies nullitatis; Prima nempe, ob vim, & metum à patre illatum; Et altera ob interruptionem novitiatus, eo quia pluries infra annum per feneſtras Conventus aufugiſſet, atque dimiſſo habitu ſtetiſſet in amicorum privatis domibus per aliquot dies, quamvis poſtea ab eodem patre ad Conventum cum reaſſumptione habitus redire coactus fuiſſet.

Super prima ſpecie, nulla cadebat inſpectio juris, cùm tota eſſet facti & probationis; Indubitatum ſiquidem eſt de jure, quod profeſſio emiſſa per vim & 3 metum, eſt invalida, tanquam ex deficiente conſenſu, ſine quo nullus contractus obligatorius dari poteſt, ex iis quæ plenè firmantur in ſæpius allegata *Ulyſſiponen. nullitatis profeſſionis 19. Ianuarii & 10. Decembris* 1646. *Arguelles* impreſſa poſt *Dian. par. 9. dec. 1. & 2.* cum aliis in hujus cauſæ deciſione; Sed quia ut frequenter habemus in hac materia metus ſeu violentiæ, tam occaſione hujus matrimonii ſpiritualis, quàm etiam carnalis, omniumque aliorum contractuum, etiam indifferentium in prophanis, non 4 omnis metus, neque omnes minæ ſufficiunt, ſed tales circumſtantiæ requiruntur, ut debeat eſſe metus cadens in conſtantem virum, adeò ut dicatur abeſſe animus, vel conſenſus, Hinc proinde certa juris regula deſuper ſtatui non poteſt, ac propterea omninò erroneum eſt, cum doctrinis, & deciſionibus editis in aliis caſibus procedere, ſive generalitates indefinitè attendere, cùm deciſio, prudentis Judicis arbitrio, pendeat à ſingulorum caſuum individuis circumſtantiis, qualitate ſcilicet perſonæ incutientis metum, vel minas, & qualitate perſonæ, cui infetantur, tàm in ordine ad ſexum, quàm ad ætatem nec non attentis moribus regionis, attentaque cauſa, ob quam moveri potuerit quis ad cogendum aliquem, ut per vim & metum illum ſtatum aſſumat.

Laudando quidem, imò neceſſariam reputando notitiam opinionum generalium, ac etiam deciſionum, aliarumque authoritatum ſpecialium, quæ in 5 materia habentur, Indagando quid in ſimilibus caſibus aliàs deciſum fuerit, ut ita legaliter, ac fundatè, non autem ex proprio capite tantùm arbitrium interponi valeat, principaliter tamen reflectendum eſt ad applicationem, Fabuloſum etenim eſt, ut illas minas, vel ſpecies metus, quæ ſufficientes reputatæ fuerunt in puero teneræ ætatis, vel in puella à patre, vel alio conjuncto terribili, magnæque authoritatis, cui alter ſe opponere non poſſit, attendere debeamus in viro perfectæ ætatis, veriſimiliter non adeò timente perſonam, quæ ipſum inducat ad profitendum, puta quia ſit mater, vel etiam pater lenis naturæ, ſeu timoratæ conſcientiæ; Multò magis ſi remotior conjunctus, attenta, (ut dictum eſt), potiſſimùm veriſimilitudine, vel inveriſimilitudine, reſultante à cauſa finali, vel impulſiva id faciendi, cùm iſtud dicatur turpe delictum in utroque foro, ideoque abſque notabili intereſſe, vel alio juſto motivo, non de facili præſumendum eſt; Et con-

ſequenter, totum pendet ex facto, ejuſque circunſtantiis, unitim conſiderandis, juxta pluries inſinuatam regulam tenendam in conjecturalibus, ſeu adminiculativis in his præſertim materiis difficilis probationis, in quibus benignius proceditur, cum hujuſmodi minæ, & concuſſiones, occultè, ac intra domeſticos parietes, ut plurimum ſequi ſoleant.

In hac autem facti ſpecie, ſufficientes adeſſe
6 videbantur probationes in cauſæ deciſione enunciatæ, adeo ut id agnoſcerent etiam Scribentes pro impugnantibus hanc nullitatem, ad quam, ac ad alteram, deductam ex interruptione noviriatus evitandam, fundamentum ſolum conſtituebant in quodam actu ratificativo per illum expreſsè facto ad aliquos annos, quod ſcilicet in publico refectorio coram Superiore locali, & aliis religioſis in eo Conventu exiſtentibus, declaraſſet ſe velle eſſe religioſum non obſtante quocumque defectu, qui tam ratione nullitatis, quam ratione non liberæ voluntatis adeſſe poſſet, quodque ita quicumque defectus ſanatus remaneret juxta firmata *in Meten. profeſſionis deciſ. 3. poſt Tambur. de jur. Abbat. & in Vliſſiponen. nullitatis profeſſionis coram Carillo inter ſuas deciſ.* 178. & 229. cum aliis relatis *per Add. ad deciſ. 179. n. 8. & ſeq. par. 4. rec.* in quibus firmatur, ut concluſio, quam frequentem, ac receptam habemus in prophanis in materia ratificationis ſanativæ actus invalidi, quod ſcilicet requiratur ſcientia certa nullitatis, tam facti, quàm juris ex pluries deductis in ſua materia *ſub tit. de alienat. & contract. prohibit* non procedat in iſto contractu ſpirituali pro-
7 feſſionis in Religione juxta aliquas declarationes Sacræ Congregationis relatas *per Add. ad dictam deciſ. 179. par. 4. rec.*

Quidquid autem ſit de hoc aſſumpto, de quo occaſio non dedit fundatiter in ſpecie diſputare, unde proptrerea, maturum judicium deſuper efformari potuerit, cùm illud durum videatur, ipſique naturali rationi contrarium, ut animus ad ignorata trahi valeat, dum actus ſubſequentes approbativi, congruè referri poſſunt ad præſuppoſitum præcedentis profeſſionis validè emiſſe, qua præſuppoſita profeſſus crediderit ſe ad illos actus tanquam conſequutivos obligatum eſſe.

Adhuc tamen, in hoc relinquendo locum veritati, dicebam, quod ubi, abſque iſtius præjudicio, dictum aſſumptum admittendum eſſet, adhuc ceſſabat ejus applicatio;. Tùm ex ea facti circunſtantia, in qua nullæ erant advocatorum partes, quæ ſolùm erant cauſæ Patroni, quod ſcilicet partita libri, ex qua hæc probatio deſumebatur, non eſſet legalis, & authenrica, ſed valde ſuſpecta; Tum etiam ex alia facti circunſtantia, ſuper cujus ſufficienti juſtificatione, erat pariter certamen ob exceptiones, quæ dabantur contra teſtes, quod ſcilicet adhuc duraret eadem cauſa metus, quodque iſte actus pariter ex eadem cauſa ſequutus eſſet, unde propterea idem erat effectus.

Verùm quatenùs pertinet ad ea, quæ juris ſunt, ſecluſis etiam dictis motivis facti; Dicebam, etiam cum ſenſu veritatis, ut hic actus ad id ſufficiens non eſſet ex duobus fundamentis.

Primò nempe quia ratificatio, ſive ſit expreſſa ſive tacita, apta eſt quidem ſanare defectum liberi conſenſus
8 dummodo tamen profeſſio non laboret defectu alterius formæ ſubſtantialis, quæ non pendeat à ſolo facto vel animo profitentis, ſed à diſpoſitione legis, aliàs actum irritantis, quoniam nunquam actua approbativus videtur majoris efficaciæ, quam ſi ipſamet ſolennis profeſſio ſinceriſſimè, & cum omnimoda libertate, iſta liberoque ac perfecto conſenſu facta ſit; Et tamen præſertim poſt Concil. Trid. invalida eſt, quoties non præcedat integer, & continuus annua noviriatus, utpote requiſitus pro forma præciſa ex deductis infra *diſc.* 46. Et conſequenter ubi egreſſus à novitiatu cum deſertione habitus eſſent tales, quod illum corrumpiſſent, ſeu interrumpiſſent, ita planum remanebat, ut hic actua nullius momenti remaneret quavmis reciprocus Religionis, & profeſſi novus liber, ac perfectus conſenſus acceſſerit, cùm in eorum poteſtate non ſit hunc defectum ſupplere, vel remittere.

Et ſecundò clariùs, quia cum poſita nullitate primæ profeſſionis, iſte novus actua ſpeciem habeat no-
væ profeſſionis ex integro, juxta ſæpiùs enunciatam 9
veram, ac receptam concluſionem præſertim *ſub dicto tit. de alien & contract. prohib.* ac etiam *ſub tit. de credit.* & alibi, ut ſcilicet ratificatio actua invalidi operetur ut nunc, non autem ut tunc, atque habeatur pro actu omninò novo; Profeſſio autem in Religione importat contractum reciprocum, hinc inde obligatorium, Religionis ſcilicet, ac profitentis; Hinc proinde unum ex eſſentialibus profeſſionis requiſitis, eſt illud, ut ea fiat coram ſuperiore, qui ab univerſa Religione, vel à Conventu Capitulari ſufficiens mandatum, vel ſufficientem facultatem habeat contrahendi pro ipſa Religione eamque obligandi, cum alias perfectus, & obligatorius contractus dari non valeat, ut firmatur *in dicta Vliſſiponen. nullitatis profeſſionis 19. Ianuarii, & 10. Decembris* 1646. *coram Arguelles*, in quibus receditur à præcedenter firmatis in eadem cauſa *coram Carillo*; Et hic erat caſus, quoniam hic novus actus geſtus non erat cum ſuperiore, qui talem poteſtatem haberet, atque ex eadem ratione, quod eſſet ſpecies nova profeſſionis, requirebatur alter novitiatus.

Quo verò ad alterum punctum, ſeu caput nullitatis ob interruptionem novitiatus, cùm ſuper hac materia
deducerentur eadem quæ habentur infrà *in Melevitana dicto diſc.* 46. hinc proinde, ne eadem repetantur, 10
ad ibi dicta relatio ſufficiat.

† Deciſio prodita in caſu habetur impreſſ. *par.* 13. *dec.* 211.

PARMEN. NULLITATIS PROFESSIONIS

Pro JOANNE BAPTISTA DE S. VITALI.

Cum RELIGIONE HIEROSOLYMITANA.

Caſus diſputatus in Signatura Gratiæ cum incerto exitu.

De nullitate profeſſionis emiſſæ in Religione Hieroſolymitana ob non ſervatam formam Stabilimentorum circa deputationem commiſſariorum, ac profeſſionis emiſſionem ante ætatem in ipſis Stabilimentis præfinitam; Et de modo reclamationis infra quinquennium, quomodo facienda ſit.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Commiſſiones Religionis Hieroſolymitanæ proponuntur ſolum in Signatura gratiæ.*
3 *Non ſignatur commiſſio reſtitutionis in integrum non dato ſaltem juſta cauſa.*
4 *An reclamatio fieri debeat coram utroque ſuperiore.*
5 *Poteſt fieri etiam coram amicis.*
6 *Profeſſio emiſſa in ætate præſcripta per Sac. Concil. Triden eſt valida, quamvis ſtatuta Religionis majorem ætatem exigant.*

DISC. XLV.

CUpientibus parentibus Comitia Joannis Baptiſtæ
de ſancto Vitali, ut hic aſſumeret habitum mi- 1
litum juſtitiæ in Religione Hieroſolymitana, deputatur

tari fuerunt commiſſarij de tempore quo erat in ætate annorum 15. adhuc non completorum; Cumque ob notoriam nobilitatem, brevi tempore expletus eſſet proceſſus, idcirco profeſſionem emiſit in ætate annorum ſexdecim, & menſium quatuor, Cupiens autem factus major ad ſæculum redire, cum libertate contrahendi matrimonium, elapſum vero eſſet quinquennium, unde propterea juxta ſæpius enunciatum decretum Concilij Tridentini, indigebat ſpeciali commiſſione Sanctiſſimi, directa Ordinario, ac Superiori locali; Stylus autem ſit negotiorum iſtius Religionis non ſignandi commiſſiones, ipſa Religione non conſentiente, niſi in plena Signatura Gratiæ, ut *infra diſc. 61.* & habetur etiam *ſub tit. de*
2 *præminen. diſc. 34.* ubi de appellationibus, quæ ad Sanctiſſimum interponi ſolent per volentes admitti ad hunc habitum juſtitiæ à non admiſſione facta per Religionem; Hinc proinde pro hujuſmodi commiſſione obtinenda, adita fuit plena Signatura Gratiæ, incertumque eſt reſcriptum emanatum; Probabiliter tamen credo, quod commiſſio rejecta fuerit, quoniam ubi non præbeatur ſufficiens fumus nullitatis, vel reſpective juſtæ cauſæ reſtitutionis in integrum, hujuſmodi commiſſiones ſignari non ſolent, nec debent, ne ita detur aditus injuſtitiis, & corruptelis, ubi præſertim non agatur de dirigendo commiſſionem Rotæ, vel alteri magno Tribunali, ſed Judicibus in partibus; Proindeque ex eadem ratione, quando hujuſmodi commiſſiones porriguntur per profeſſos aliarum Religionum, in quibus non vigeat hic ſtylus audiendi in plena Signatura Gratiæ, commiſſiones diriguntur conſultationi Sacræ Congregationis Concilij, quæ de hoc cum formali diſputatione cognoſcit, audita Religione, vel ejus Procuratore generali, & quatenus Congregatio cenſeat, quod commiſſio ſignanda ſit illa ſignatur in camera.

Oppoſitiones quæ fiebant ex parte Religionis duæ
3 erant; Prima nempe lapſus quinquennij, unde propterea ex eodem decreto Conciliari *ſeſſ. 25. de Regular. cap. 19.* deſumebatur tacita profeſſio cujuſcumque nullitatis ſanativa, ſive præſcriptio juris dicendi de nullitate; Et ſecundo quod nulla adeſſet ſufficiens cauſa nullitatis, adeo ut etiamſi reclamatio fuiſſet recens, & intra quinquennium, in nihilo proficeret.

Prima objectio facilis videbatur ſolutionis ex ſolo facto, in quo ſufficienter docebatur de reclama-
4 tione facta intra quinquennium coram Ordinario loci; Quamvis etenim replicaretur, ut id non ſufficeret dum copulativè decretum Conciliare hanc juriſdictionem tribuit Ordinario, & Superiori locali conjunctim, non autem diviſim, Attamen erat levis oppoſitio, Tum ex ea facti circunſtantia, quod in Civitate Parmenſi, patria reclamantis, tunc non reſideret Commendatarius, quodque adhibitæ fuerint exuberantes diligentiæ faciendi eumdem reclamationis actum coram ejuſdem Religionis Oratore, vel Receptore reſidente apud Rempublicam Venetam, qui pro Superiore in ea Provincia Lombardiæ recognoſci ſolet.

Tum etiam, quia dicta juriſdictio cumulativa, rectè procedit in ordine ad cognitionem cauſæ prin-
5 cipalis, & ne unus ſine altero proceſſum facere poſſit, atque ſententiam ſuper nullitate proferre, cum receptiſſimum ſit, ut conjunctim, non autem disjunctim procedere debeant; Non autem ad hunc effectum reclamationis, quoniam cum iſta contineat ſolum declarationem contrarij animi, qua mediante tollatur illa profeſſionis tacita ratificatio, quæ ex pacifica continuata obſervantia quinquennali inducta eſt, hinc proinde iſta animi declaratio etiam in forma extrajudiciali coram amicis fieri poteſt ex relatis *per Barboſ. in collect. ad idem Concil. dicto cap. 19.* & in ſæpius allegata *Uliſſiponen. nullitatis profeſſionis de anno 1646. coram Arguelles apud Dian. par. 9. deciſ. 1.* *&* *2.* Nimium autem refert, ut ea fiat coram uno ex dictis Judicibus in forma judiciali, ut ita obtineatur major certitudo actus, a quo excludantur illæ affectatæ, ac minus veræ probationes, quæ ad complacentiam per conjunctos, vel amicos deſuper fieri ſolent, ut non ſemel ſum expertus, ac præſertim vidi practicari in caſu de quo ſupra *diſc. 41.*

Major igitur difficultas reſidebat in altero objecto, quod ſcilicet caput nullitatis ut ſupra, deductum ex eo quod contra formam ſtabilimentorum 6
facta eſſet commiſſariorum deputatio, ac reſpective admiſſa profeſſio ſequuta eſſet ante præfinitam ætatem; quoniam ubi Statuta Religionis per Sedem Apoſtolicam ſpecialiter approbata id præciſè non diſponant ſub decreto annullativo tanquam per declarationem animi alias non contrahendi juxta ea, quæ in propoſito aliarum qualitatum perſonalium habentur ſupra *diſc. 42. & 43.* tunc hujuſmodi præfinitiones majoris ætatis, ultra eam, quam Concilium Tridentinum ampliando diſpoſitionem juris communis, præfinivit, important conſilium, vel etiam præceptum ſuperioribus ipſius Religionis, ne alias ad profeſſionem admittant, adeo ut, contraveniendo, poſſint etiam puniri, non autem exinde inferri poteſt ad nullitatem profeſſionis, ut rejecta contraria ſententia *Navarr. conſ. 25. lib. 4. tit. de Regular.* firmant *Sanchez ad præcept. decal. lib. 5. cap. 4. num. 6. & 7. Barboſ. de Epiſcop. alleg. 101. nu. 15. & in collectan. ad Concil. dicta ſeſſ. 25. de Regular. cap. 15. num. 12. & 13.* apud quem concordantes, occaſione agendi de conſimili ſtatuto in Religione Minimorum, in qua ob inſtituti nimiam aſperitatem ſtatutum eſt, ut profeſſio emitti non debeat niſi in magis adulta ætate annorum 18. laudabiliter quidem, quoniam ſi emittatur antea, dummodo adimpleatur forma Concilij, non poteſt exinde inferri ad nullitatem profeſſionis; Solumque ſtabilimentorum contraventio punibilis eſſe poteſt in ſuperiore contraveniente, ac etiam in ipſomet profeſſo, ut ſcilicet, ita ſibi non curat antianitas, vel ut non obtineat alias Religionis prærogativas, non autem ad hunc effectum nullitatis, quoties, (ut dictum eſt) ſtatutum à Sede Apoſtolica approbatum non contineat decretum irritativum. Non audivi autem amplius de iſta cauſa actum, Vel quia rejecta fuerit commiſſio; Vel quia illa obtenta, & directa Judicibus in partibus, ceſſaverit occaſio adhibendi operam patrocinantium in Urbe.

MELEVITANA NULLITATIS PROFESSIONIS

Pro MARCHIONE ANDREA CORSINO

Cum MARCHIONE PETRO FRATRE.

Caſus deciſus per Rotam pro Marchione Petro.

De nullitate profeſſionis in eadem Hieroſolymitana Religione ex defectu novitiatus, & quando iſte corruptus, vel interruptus dicatur ob egreſſum à Conventu, ſeu à loco ad id deſtinato, adeo ut novus novitiatus ex integro requiratur.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De ſolemnitate cinguli militaris.*
3 *Reſolutiones cauſæ.*
4 *Nullitas ex cauſa metus tota eſt facti.*
5 *De punctis cauſæ.*
6 *Quod in Religionibus militaribus non requiratur novitiatus.*
7 *Concilium Tridentinum, quid de novo diſpoſuit circa novitiatum.*

Digitized by Google

8 *Contraventio Statutorum inducit nullitatem profeſſionis.*
9 *Declaratur quando procedat id quod habetur n. 6.*
10 *De aliis militiis Eccleſiaſticis.*
11 *Quid de iſta ſancti Ioannis Hiereſolymitani.*
12 *In quo iſti milites ſancti Ioannis differant à religioſis clauſtralibus.*
13 *Quod deciſio placeat circa ea quæ firmantur ſuper novitiatu.*
14 *De novitiatu, an in eo detur conjunctio temporum.*
15 *An, & quando corrumpatur novitiatus per egreſſum.*
16 *Eſt quæſtio facti, & quomodo decidenda ſit.*
17 *De eodem, & de diſtinctione diverſorum Regularium.*
18 *De differentia inter Religiones clauſtrales, & militares.*
19 *Quomodo vivant novitii in clauſtris.*
20 *Et quomodo in Religione Hieroſolymitana.*
21 *Expleto anno non ſolet differri profeſſio.*
22 *Quod reſolutio in hac parte non placeat.*

DISC. XLVI.

1 POenitens Marchio Petrus Corſinus profeſſionis emiſſæ in Religione Hieroſolymitana in manibus Prioris Urbis qui ex ſpeciali indulto Apoſtolico ad id poteſtatem habebat, obtentaque commiſſione directa aliquibus Cardinalibus de voto *Rotæ coram*
2 *Royas*, deduxit primo loco nullitatem ex defectu cinguli militaris, de cujus ſolemnitate plenè agitur *per Fagnan.* agentem in individuo de iſta cauſa *in cap. qui Presbyteri de pœnit. & remiſſ. num. 1. & ſeqq.* eaque rejecta fuit ſub die. 10. *Decembris* 1649. ut patet
3 *ex deciſ.* 416. inter ſuas; In repoſitione ſub die 13. *Ianuarij* 1653. pro nullitate reſponſum fuit ex alio capite, quod emiſſa eſſet per vim, & metum, ut patet ex *deciſ.* 491. *ejuſdem Royas*, obtentaque adversùs hanc ſecundam reſolutionem nova audientia per Marchionem Andream, cujus intererat profeſſionem ſubſtineri, ut ita ſubſiſteret renunciatio ad ejus favorem facta; Cum ex hac parte Andreæ plura deducerentur nimium ſtringentia pro excluſione metus, idcirco convolatum fuit ad aliam deductam, ſed rejectam nullitatem ex defectu novitiatus, eaque poſt plures diſputationes fuit admiſſa ſub die 17. *Ianuarij* 1659. *coram Meltio ſubrogato*, iſtaque deciſio habetur impreſſa *apud Zuff. de legitim. proceſſ. deciſ.* 42. deindeque deventum eſt inter dictos fratres ad concordiam, quæ aliam produxit litem, de qua *diſcur. proximè ſequenti*.

Ego ſcripſi ſolum in ultimis diſputationibus ſuper puncto metus, & ſuper altero novitiatus, non autem ſuper illo cinguli; Et quatenus pertinet ad punctum metus, ille, ut inſinuatur *ſupra diſc.* 44.
4 erat potius facti quam juris, utpotè pendens ex probationibus, ex quibus revera excludi potius, quam concludi videbatur; Ideoque majores, fereque omnes diſputationes fuerunt ſuper altero puncto, ſeu defectu novitiatus.

In hoc autem duplex cadebat inſpectio; Primo nempe circa ipſius novitiatus ſubſtantiam, ſeu neceſſitatem in genere, an ſcilicet ille præcedere debeat in iſta Religione, quæ non eſt clauſtralis, ſed militaris;
5 Et ſecundo, quatenus etiam requiratur, an per diſceſſum à Conventu Melevitano, redeundo ad Urbem, atque habitus geſtationem deferendo, cenſeretur, ita corruptus novitiatus, jam per integrum annum continuum, & ultra in dicto Conventu peractus, ut opus eſſet alium ex integro facere.

Quoad primum, ego more Advocati cauſæ inſervientis, inhærendo aliis qui pro hac eadem parte ſcribebant, & qui tanquam motivi promotores in eo nimium inſiſtebant, negabam novitiatus neceſſitatem, 6
utpotè vigentem in Religionibus clauſtralibus, non autem in hujuſmodi militaribus, quarum profeſſores vivunt extra clauſtra in privatis domibus more ſæcularium, deducendo ad id probandum firmata *per Rotam apud Seraph. dec.* 151. *repetit. deciſ.* 91. *par.* 1. *diverſ.* & in voto trium Auditorum *Rot. deciſ.* 228. *par.* 3. *rec.* cum aliis de quibus *ſub tit. de juriſdict. diſc.* 92. *& de jurepatronat. diſc.* 10.

Neque obſtare dicebam ſtatutum Religionis *tit. de reception. fratr. cap.* 16. ubi in ſpecie diſponitur, ut ſervari debeat decretum Concilij Tridentini circa novitiatum per annum continuum, quoniam ubi 7
ſubſiſteret, quod de jure novitiatus in his Religionibus militaribus non ſit neceſſarius, & conſequenter quod non intret decretum Conciliare, non exinde inferri poterat ad nullitatem. Siquidem iſtud Conciliare decretum, Juris communis diſpoſitionem non alteravit, neque novitiatus neceſſitatem induxit, ubi ea non adeſſet, ſed ſolum dirimere voluit antiquam quæſtionem, de qua infra, ſuper conjunctione temporum interpolatorum, ita demandando continuationem integri anni; Et conſequenter cum hoc 8
Statutum non habeat decretum annullativum, non eſt aptum inducere nullitatem profeſſionis ex deductis in ſpecie hujus Religionis *diſc. proximè præcedenti*.

Verum reflectendo ad veritatem (quam ab initio in congreſſibus pro ſtylo liberè inſinuavi) agnoſcebam motivi fallaciam; quoniam *dicta deciſio Seraphini* impreſſa etiam poſt Statuta Religioni ſancti Stephani, ac etiam votum ibidem quoque impreſſum, aliæque ſimiles authoritates, quarum mentio habetur *ſub tit. de juriſdict. dicto diſc. 92. & ſub tit. de jurepatron. diſc.* 10. loquuntur de dicta Religione ſancti Stephani.

Maxima vero differentia eſt inter prædictam, aliaſque ſimiles militares Religiones, ac iſtam Hieroſolymitanam, quoniam in illa, & ſimilibus non emittuntur vota formalia, caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ, ſed ſolum ſit quædam promiſſio obſervantiæ ſtatutorum, quæ per modum loquendi, de facto [illegible] citur profeſſio; ſed de jure, ac verè non eſt talis; [illegible] inſtar illius profeſſionis; quam faciunt Oblatæ [illegible] Monaſterio Turris Speculorum Urbis de quibus [illegible] *tit. de dote diſc.* 5. & 167. & *infra diſc.* 50. cum ſimilibus, unde propterea dubium eſt, an tales milites dici valeant perſonæ eccleſiaſticæ, etiam reſpectu fori laicalis, vel privilegij clericalis, de quo *in cap. Odoardus de ſolution.* & an eorum commendæ, ſpirituales; vel potius merè temporales dicantur ex deductis *dicto diſc.* 92. *de juriſdict. dicto diſc.* 10. *de jurepatr. & diſc.* 118. *de credit.* Ideoque non redduntur inteſtabiles, vel alias incapaces poſſidendi bona in particulari, jure veri, ac privati dominij.

Iſta vero Religio Hieroſolymitana, eſt in omnibus, 11
vera, & propria Religio, ejuſque profeſſores ſunt verè religioſi profeſſi, ac ſubjecti tribus formalibus votis, caſtitatis, obedientiæ, & paupertatis, adeo ut efficiantur inteſtabiles, & incapaces habendi bona in particulari, ut *apud Gregor. deciſ.* 87. & 109. *deciſ.* 15. *par.* 11. *recen.* cum aliis deductis *dicto diſc.* 92. *de juriſdict.* & *diſc.* 6. & 35. *de teſtam.* ubi agendo de iſtorum militum inteſtabilitate, diſtinguuntur plures eorum ordines, ex quibus, Alij ſunt profeſſi, & Alij non ac etiam contra diſtinguendo novitios à profeſſis habetur *ſub tit. de feud. diſc.* 16.

Hinc proinde, novitiatus formalis, ad formam Juris communis, & Concilij Tridentini, & præciſe neceſſarius, eodem modo quo in aliis religioſis clauſtralibus, à quibus, in alio non differunt, niſi, 12
quod non coguntur vivere collegiali more intra clauſtra, ut per *Pariſ. de reſign. lib.* 6. *quæſt.* 2. *n.* 120. *Barboſ. de Epiſc. alleg.* 101. *num.* 8. & *in collect. ad*

Concil.

Concil.ſeſſ. 25. *de regular. cap.*15.*num.*5.*Grat. diſcept.* 363. *num.* 27. *Spad. conſ.* 16. *&* 127. *lib.* 1. & communiter; Et conſequenter Statutum Religionis dicendum non eſt diſpoſitivum, vel novi juris inductivum, ſed dictæ veritatis agnitivum, & comprobativum;
13 Idemque mihi, licet in contrarium ſcribenti, in hac parte, ſeu puncto, juſta, beneque fundata viſa eſt reſolutio.

Quo verò ad alterum punctum interruptionis, vel corruptionis noviriatus, econverſo reſolutio non placuit; Siquidem advertebam in primis, quod non verſabamur in caſu quæſtionis diſputatæ *per Bartho-*
14 *lom. Brixien. quæſt.* 68. *Abbat. in cap. ad Apoſtolicam num.* 9. *de Regular. Lap. alleg.* 47. *Silveſtr. in ſumma* verbo *Religio.* 5. *quæſt.* 4. *in fin. Angel. Tabien. Armill.* & alios antiquus Canoniſtas, & Morales, qui ſcripſerunt ante Concilium Tridentinum, circa conjunctionem ſcilicet temporum, quamvis interruptorum, ad perficiendum annum integrum probationis, quoniam quidquid ſit de veritate unius vel alterius opinionis, hodie quæſtio ſopita eſt per iſtud decretum Conciliare, per quod præſcribitur annus integer, & continuus abſque interruptione, ut ita in omnibus, & ſingulis menſibus, ac anni partibus, Religionis experimentum habeatur, idque jam adimpletum fuerat, cum peractus fuiſſet noviriatus in Conventu Melevitano per menſes ſexdecim continuos.

Quare reſtringebatur cauſa ad punctum alterius
15 diverſæ quæſtionis, pariter excitatæ *per Bartholom. Brix. dicta quæſt.* 68. an ſcilicet, dato jam complemento anni continui, adeo ut ſatisfactum ſit dicto decreto Conciliari, ſubſequutus egreſſus à novitiatu, illum corrumpat; Super hoc autem Morales, ac etiam aliqui Canoniſtæ, ſcribentes poſt Concilium, quorum plures recenſentur in hujus cauſæ deciſione, & *per Fagnan.* (agentem pariter de iſto caſu) *in dicto cap. quia presbyteri num.* 116. *& in cap. inſinuante qui clerici &c.* nimium ſe involvere videntur, atque in varias ſcinduntur ſententias, diſtinguendo inter egreſſum licitum, utpote veritum, non ſolum à licentia ſuperiorum, ſed etiam à juſta cauſa, puta infirmitatis, Et alium egreſſum, licitum quidem, ob licentiam ſuperiorum, ſed voluntarium, quia ſine cauſa; Ac alium illicitum, quia non ſolum ſit voluntarius ſine cauſa, ſed etiam ſine licentia, atque ubi agitur præſertim de ſecunda ſpecie liciti, ſed voluntarij, & ſine cauſa, tunc major eſt ſciſſura; Adhuc tamen magis communiter concludi videtur cum diſtinctione *Bartholom. Brixien.* an ſcilicet diſceſſus ſit talis, cum deſertione habitus regularis, ut exinde deſumatur animus omnino deſerendi Religionem, atque redeundi ad ſæculum, in quo per adeo notabile tempus vixerit, ut quodammodo dici valeat oblitus prioris ſtatus religioſi, & conſequenter quod requiratur novum experimentum.

Hinc proinde in effectu, iſta dicitur quæſtio vo-
16 luntatis, ideoque potius facti, quam juris, & conſequenter non apta recipere uniformem regulam generalem, cuicumque caſui applicabilem, cum in ſingulis caſibus pro eorum individuis circunſtantiis unam vel alteram voluntatem ſuadentibus decidenda ſit; Erroneumque propterea eſt, cum generalitatibus eam tractare, ſive applicare illas doctrinas, vel authoritates, præſertim antiquorum ſcribentium ante Concilium, procedentium cum præſuppoſito interruptionis intra annum, non autem ubi iſte accedat integer, & continuus juxta formam Conciliarem, quæ jam adimpleta ſit.

Conſtituta igitur iſta theorica, ſeu diſtinctione,
17 quæ generaliter, ac in abſtracto veriſſima eſt; Dicebam (etiam cum ſenſu veritatis) quod fallacia clara conſiſtere videbatur in applicatione, non benè diſtinguendo caſus, ac Religionum ſpecies, atque indefinitè applicando ea, quæ in hoc propoſito, Canoniſtæ, & Morales, præſertim ſcribentes poſt Concilium, & poſtquam ex ejuſdem Concilij ſenſu, ob Religionum reformationem illæ in meliori ſtatu, ſeu regimine conſtitutæ ſunt, utpote percurrientes Religiones clauſtrales, de quarum genere ſunt ferè omnes, excepta illa militari Hieroſolymitana, quæ non clauſtralis, verè & propriè Religio eſt, cum aliæ militares, potius impropriè, ac remotè ſint tales, ut ſupra.

Longa verò differentia eſt in hoc propoſito, inter Religiones clauſtrales, & iſtam militarem; In illis etenim, ut advertitur ſupra *in Bononien. diſc.*44.& 18
alibi, novitiorum habitus eſt idem, ac ille profeſſorum, atque ubi etiam in aliqua Religione ſignum aliquod dignoſcatur inter profeſſos, & novitios, adhuc tamen iſtorum habitus eſt formaliter regularis in omnibus, adeo ut populus non de facili diſtinguat profeſſos à non profeſſis, eoſque indefinitè reputet religioſos, atque ſequaces illius Inſtituti, quod ipſe habitus præſeferat.

Et quod magis eſt, in Religionibus clauſtralibus ſive ſint Monachorum, ſive mendicantium, novitii ſub arcta cuſtodia, nimiaque aſperitate retinentur ſub 19
valde probato magiſtro ejuſdem Religionis in eodem loco contradiſtincto ab aliis ejuſdem Conventus, vel Monaſterij partibus, in quibus profeſſi vivunt, adeò ut non permittatur eorum converſatio, neque cum ipſiſmet ejuſdem Ordinis, vel Conventus religioſis profeſſis, multù minus cum ſæcularibus, neque datur caſus, ut permittantur ſoli incedere, imò neque per ipſum Conventum, multò minùs extra.

Et conſequenter quando novitius egreditur à loco novitiatus, atque derelicto habitu regreditur ad ſæculum, ibique in habitu, & ſtatu ſæculari vivit, ita ejus voluntatem declaraſſe videtur pœnitentiæ, in aſſumendo illum ſtatum, illumque propterea omnino deſerendi, & conſequenter, quod rectè dici valeat corruptus præcedens novitiatus, quodque propterea oporteat novum ex integro peragere juxta ſenſum eorum, cum quibus in hujus cauſæ deciſione proceditur, quoniam benè proceſſum fuiſſet, quoties in his terminis verſaremur.

Hæc autem omnia ceſſant in hac Religione, quo- 20
niam licèt illius habitum ſuſcipientes, novitiatum per integrum annum continuum peragant in Conventu Melevitano, qui neque formalis Conventus clauſtralis eſt, cùm tota Civitas, in qua reſidet M. Magiſter cum ejus Conſilio, dicatur Conventus, ac pariter in privatis domibus more ſæcularium vivatur; Attamen poſt peractum annum, unde propterea ſatisfactum eſt Concilio, & Statutis, non omnes milites illico profeſſionem emittunt, quoniam multi, utpote nobiles, ac filij Magnatum, & feudatariorum, ne ſe adſtringant voto caſtitatis, quod nobilibus, & magnatiis dominibus notabilia præjudicia cauſare ſolet, ſed ſe continent in ſtatu novitiorum, in quo plures ſeneſcunt, ac moriuntur, ut inſinuatur *ſub tit. de penſion. diſc.*42.

Neque ſtabilimenta Religionis eos obligant ad profitendum, niſi poſt ætatem 25. annorum, qua etiam completa, concedi ſolent licentiæ, & prorogationes, 21
iſtique religioſi non habent habitum regularem à ſæcularibus contradiſtinctum, niſi quando ſint profeſſi, quod habitu ſæculari pariter utentes, geſtant crucem telæ albæ in parte ſiniſtra pallii (cum magnam in pectore non geſtent, niſi illi qui habeant dignitates), novitii verò nullum habent habitum vel ſignum, niſi quod eis licitum eſt deferre in pectore parvam crucem auream, quæ adeo exigua eſſe ſolet, ut vix dignoſcantur differentes ab aliis nobilibus ſæcularibus; Et conſequenter, prorſùs improprium eſſe dicebam, ut per diſceſſum à Conventu Melevitano cum venditione ſuppellectilium, quæ ibi habebantur, atque per aliquam moram in Urbe, in domo patrui

insignis

quinque ducatorum Cameræ, quam ultra mercedem 21 expeditoris facere oportuit, juxta receptam, ac frequentem propoſitionem quam habemus circa mandatum præſumptum in actibus judicialibus, quod ſcilicet illud præſumatur, ubi agatur de aliqua impenſa conſiderabili, quæ unum ſcutum excedat, ut in ſua materia *ſub tit. de judic.* & habetur *ſub tit. de benefic.* 46. in propoſito differentiæ prothonotariatus, qui per Breve obtineatur a Papa cum impenſa notabili, & alterius, qui ſine impenſa obtineatur a Nuntio, vel Legato.

Bene verum, quod iſtud argumentum ſubjacet eiſdem conſiderationibus habitis ſuper argumento præcedenti, quoties ſuſpicio adeſſe poſſit, ut gratia per tertium pro ejus intereſſe ad ſupplantandum potius gratiatum etiam cum ſumptu notabili impetrari potuerit, ideoque pro facti qualitate, non autem generaliter, ac indefinitè iſtud argumentum quoque capi p… ſum eſt.

Tertium erat argumentum, quod licet de per ſe debile, ac fallax, attamen videbatur conſide- 22 rabile ſimul junctum cum aliis, quod ſcilicet iſtud breve repertum fuiſſet inter ſcripturas ejuſdem profeſſi.

Et demum quarto clarius ob atteſtationes aliquorum religioſorum probatæ fidei, qui noviciatus, ac profeſſionis collegæ fuerant, quod ſcilicet ipſemet profeſſus de hac diſpenſatione ſollicitus fuerit, ut profeſſionem acceleraret pro antianitate in Religione, ex qua honores, ac prælaturæ nimium pendent.

In idem quoque magnifaciendum eſſe dicebam alterum fortiſſimum argumentum, quod reſultabat à perſeverantia in Religione cum geſtatione habitus, ac exercitio omnium illorum actuum & officiorum, quæ non niſi profeſſis congruunt.

Et magis à ſuſceptione ſacrorum ordinum ad titulum Religionis & paupertatis, cum ex hoc actu adeo 23 reiterato inductam cenſeri novam profeſſionem præcedentis invalidæ ſanativam pluries fuiſſe decisum per ſacram Congregationem teſtentur *Tambur. de jur. Abb. tom. 3 diſp. 6. quæſt. 13. Barboſ. in collect. ad Concil. ſeſſ. 25. de Regular. cap. 15. ambo circa fin.* & alii moderni hujuſmodi declarationum collectores ſeu relatores.

Quidquid enim eſſet de puncto, an iſti actus, ſoli & de per ſe ſufficiant, ad id ita concludendum, ut admittant contrariam probationem, vel reſtitutionem in integrum ex suprainſinuatis; Attamen negari non poſſe dicebam, ut exinde ſaltem vehementiſſimum reſultaret argumentum, ut omnibus ſimul junctis iſta veritas manibus palpabilis redderetur, unde propterea, ſententia lata per Judices ſuper nullitate profeſſionis, omnino injuſta, maleque fundata mihi viſa eſt, idque etiam benè agnovit idem profeſſus, qui prudenter ſpecialem gratiam revalidatoriam à Papa obtinuit, per quam ſuæ conſcientiæ benè conſultum remanet.

Sopita iſta cauſa; Alia in eadem ſacra Congregatione excitata fuit difficultas, non tamen 24 formiter diſputata, nec deciſa, utpotè, (me quoque conſulente, & cooperante) per quandam honeſtam concordiam ſopita, ſuper bonis ſcilicet repertis in cella hujus profeſſi, quando diſceſſit, vel alibi; An, ſ. ſtante annullatione profeſſionis, adeo ut jure retrotractionis ad initium, ita cenſendus eſſet ab initio ſæcularis, bona ſibi reſtituenda eſſent, utpote Religioni nunquam acquiſita.

Atque ſuper hoc, etiam pro veritate pro parte Monaſterij, ſeu Religionis conſultus, dicebam quod, ſi ageretur de bonis patrimonialibus, ſive ex conjunctorum, vel amicorum elargitione, ſanguinis, vel perſonalis affectionis intuitu obventis, tunc juſta eſſet petitio, ob ita præſupponendam ſententiam declarantem profeſſionem invalidam ob retrotractionem ad ſuum initium, quod ſcilicet ille nunquam cenſeatur fuiſſe religioſus; Secus autem, ubi de hoc, vel ſimili acquiſitionis modo non conſtaret, quoniam tunc præſertim ob officia magnæ adminiſtrationis ab eo exercita, rectè intrare videbantur ea quæ à ſimili habemus ad materiam textus *in l. Quintus Mutius ff. donat. inter vir. & uxor.* Sive ea, quæ habemus in materia peculij ſervorum ſuper iis acquiſitionibus, quæ fiant per ſervum à domino alicui adminiſtrationi præpoſitum, quamvis deinde deregatur non ſervus, ac libertati reſtituatur; Ac etiam ea, quæ habentur *ſupra diſc. 38.* circa religioſum translatum de uno Monaſterio ad alterum, ut ſecum non trahat ea bona, quæ in ſtatu regulari acquiſivit, dum eſſet in primo Monaſterio alias quam ex merè temporalibus acquiſitionum modis, eum ſimilibus.

NEAPOLITANA NULLITATIS PROFESSIONIS

Pro PP. CARMELITIS DISCALCEATIS IPSOQUE PROFESSO CONCORDIBUS.

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Concilij, & reſolutus infra.

De eadem forma præſcripta à Concilio Tridentino ſuper annullatione profeſſionis, an procedat, quando non ipſe profeſſus reclamat, ſed ipſa Religio ob invalidam profeſſionem, profeſſum dimittat.

SUMMARIUM.

1 *De Conſtitutionibus Ordinis S. Thereſiæ.*
2 *Facti ſeries.*
3 *Reſolutio cauſæ.*
4 *In iis defectibus, qui ſunt fixi, & naturales, non intrat tacita ratificatio profeſſionis.*
5 *De differentia inter caſum, in quo religioſus dicat de nullitate, vel ipſa Religio circa lapſum quinquennii.*
6 *De eodem, & quando lapſus quinquennij non debeat obſtare.*
7 *An forma Conciliaris ſuper judicio Ordinarij, & ſuperioris localis, requiratur ubi ipſa Religio expellit nulliter profeſſum.*
8 *De eodem, de ratione differentiæ.*
9 *De expulſione incorrigibilium.*
10 *Ejectus tanquam incorrigibilis habetur pro religioſo in odioſis.*
11 *Quod forma Conciliaris exorbitet à jure communi.*
12 *De caſu in quo nullitas reſultet à contractu.*
13 *An valeant Statuta Religionis invalidantia profeſſionem ob aliquos defectus non detectos.*
14 *Quando Statuta dicantur confirmata in forma ſpecifica.*
15 *De Statutis excludentibus à Religione deſcendentes ab infidelibus.*
16 *De ratione inhabilitatis ſpuriorum ad ordines, & beneficia.*

17 Quod

17 *Quid differat in hoc ſtatus Regularis.*
18 *Lex revocata attenditur tanquam doctrina.*
19 *De Statuto attendendo in ratione contractus.*
20 *An, & quando animus unius ex contrahentibus attendatur necne*

DISC. XLII.

DIſponentibus Conſtitutionibus Ordinis Car-
1 melitarum Diſcalceatorum, ſeu ſanctæ Theresiæ, Apoſtolica authoritate confirmatis, ut ad Religionem admittendi non eſſent illegitimè nati, ac alii, qui ſanguinis impuritatem paterentur, adeò ut profeſſio eorum, qui celato defectu admittantur, invalida ſit, ob deficientem Religionis animum, hujuſmodi perſonas admittendi; Cùm Dominicus illegitimus, celato defectu, profeſſionem emiſiſſet, eoque detecto, per Diffinitorium provinciale,
2 fuiſſet dimiſſus, etiam volens; atque deinde matrimonium carnale contrahere vellet, hinc occaſione denunciationum, excitata fuit hæc difficultas, an ſcilicet obſtaret dicta profeſſio? Quare deſuper conſulta per Ordinarium ſacra Congregatione Concilii, iſta reſpondit pro dictæ dimiſſionis invaliditate, ob non ſervatam formam præſcriptam à Concilio Tridentino *ſeſſ. 25. de Regular. cap. 19.* unde
3 propterea conceſſa reſtitutione in integrum adverſus lapſum quinquennii, atque ſervata in omnibus dicta forma, prodiit ſententia Ordinarii & Superioris regularis ſuper profeſſionis annullatione.

In diſputationibus autem deſuper habitis in ſacra Congregatione, in quibus ſcripſi pro Religione, concorditer procedente cum ipſo dimiſſo; Duo erant puncti; Primò nempe, an obſtaret lapſus quinquennii, juxta ejuſdem Conciliaris decreti diſpoſitionem; Et ſecundò, an dicta forma Conciliaris ſuper cognitione cauſæ conjunctim per Ordinarium & per Superiorem localem, habeat locum, quando non ipſe profeſſus dicit de nullitate profeſſionis ſed potiùs ipſa Religio, agnoſcendo illum eſſe nulliter profeſſum, eum dimittit.

Quatenùs pertinet ad primum; Dicebam, etiam cum ſenſu veritatis, qualem ſacra Congregatio quoque agnovit, reſpondendo de reſtitutione in
4 integrum, quodque dicti Judices procedere poſſent; Ut iſte quinquennalis lapſus obſtare non deberet, quoniam ubi non agitur de illo defectu, qui pendeat à ſola voluntate profitentis, putà, quia per vim & metum &c. Sed agitur de defectu naturali ignoto, & cujus cognitio veriſimiliter Religionem retraxiſſet ab admiſſione ingredientis ad profeſſionem, tunc quinquennium ad inducendam tacitam profeſſionem, ſeu ratificationem, computandum eſt à die, qua ipſius impedimenti ſcientia habita fuit ex generali propoſitione, de qua pluries *ſub tit. de contract. & alienat. prohibit.* quod animus trahi non poteſt ad ignorata, ideoque ſine ſcientia dari non poteſt ratificatio, ut in his terminis *Navarr. conſ. 26. num. 12. de Regular. Barboſ. in Collectan. ad idem Concil. Trid. dicto cap. 19. num. 19. Donat. in praxi Regular. tom. 2. de reclamat. profeſ. quæſt. 10.* ubi concordantes.

Item quia idem Conciliare decretum percutere vi-
5 detur ipſum profeſſum reclamare volentem, ad quem verba dirigit, ideoque in eo caſu intelligendum venit, non autem in converſo, ex ea clara differentiæ ratione, quod ipſe profeſſus certè conſcius eſt proprii defectus de tempore profeſſionis, ac tempore ſubſequenti, unde propterea non reclamando infra tantùm tempus, videtur denuò tacitè profiteri, ſive renunciare juri allegandi ſuæ profeſſionis nullitatem, vel ex hujuſmodi negligentia pati dicti juris ſibi aliàs competentis præſcriptionem, cùm dictæ tres rationes per Scribentes juxta ingeniorum varietatem in propoſito allegari ſoleant; Earum è verò nulla congruit ipſi Religioni, niſi ut dictum eſt, in ea probaretur defectus certa ſcientia, ex cujus tempore quinquennium computari deberet, Hujus autem ſcientiæ probatio penè impoſſibilis videtur quoad ipſam Religionem, ita & aliter, quod exinde reſultet tacitus contractus obligatorius, pro quo non ſufficeret ſcientia, vel ſuſpicio aliquorum religioſorum in particulari.

Ac etiam, quia nullitas jam propoſita fuit infra quinquennium cum ſubſequuto etiam effectu di-
miſſionis poſt ſcientiam; Et quamvis ex ſenſu Sac. 6
Congregationis poſtmodum detectum eſſet dictæ dimiſſionis modum malè ſervatum eſſe; Attamen ex fundamentis, de quibus infrà in ſecundo puncto; & fortiùs ex inconcuſſa continuata obſervantia ejuſdem Religionis, juſtè ac probabiliter opinatum fuit benè proceſſum eſſe; Et conſequenter impoſſibile videbatur, ut illud tempus, in quo in bona fide profeſſus fuit in ſtatu ſæculari, & extra Religionem, computandum veniret pro tempore continuationis ſtatus in Religione, ex quo tacita profeſſio ſeu jam emiſſæ ratificatio deduci poſſet; quoniam eſſet deducere ex impugnatione rationem, atque geſta ad unum finem operarentur effectum de directo contrarium contra principia juris, & naturæ, juxta ea quæ habemus in minore, cui facto majori conceditur jus petendi reſtitutionem in integrum infra quadriennium, quo elapſo ea denegatur, quoniam ſi minor intra dictum tempus coram Judice incompetente, quem tamen bona fide, ac probabiliter competentem credidit, reſtitutionem petat, atque actum irritari obtineat, non ex eo quod tractu temporis detegatur non vera opinata Judicis incompetentia, ſeu altera judicii malè ſervati nullitas, exindè dicendum eſt, tempus quadriennii decurriſſe, cum ſaltem iſtud dicendum veniat juſtum impedimentum prohibens temporis lapſum.

Quo verò ad alterum punctum, an ſcilicet dicta conciliaris forma ſuper cumulativo concurſu Ordinarii loci, & Superioris regularis omninò ſervari debeat, quando non ipſe profeſſus
reclamat, atque profeſſionis nullitatem allegat, ſed 7
ipſa Religio detecta nullitate ipſum malè profeſſum dimittit; Dicebam, magis commune, ac etiam probabilem opinionem aſſiſtere Religioni pro negativa, ex ea ratione, quod decretum prædictum inductum videtur ipſarum Religionum favore, contra profeſſos reclamare volentes; ideoque inducta ad favorem, retorqueri non debent in odium; Potiſſimè quia ubi agitur de hujuſmodi impedimentis perpetuis, publicum Religionis bonum in univerſum percutientibus, multa reſultare viderentur inconvenientia, ſi ipſi Religioni hæc facultas interdiceretur, ut ex *Navarr. dicto conſ. 26. de Regul.* benè probat, *Sanchez de matrim. lib. 7. diſput. 37. num. 31. Rodriquez quæſt. regul. tom. 3. quæſt. 11. art. 2. Perein. de Relig. ſubdito tom. 1. quæſt. 1. cap. 25. tom. 3. Ceſpedes de exempt. cap. 3. dub. 48. Pellizar. in manual. Regular. tract. 4. cap. 3. q. 15. §. 28. & 29.* & alii Morales, qui non quidem ex meo labore, vel genio collecti fuerunt, ſed ex illo aliquorum ejuſdem Religionis profeſſorum, cum iſte collectorius labor, ut potè nullas habens ingenii, vel ſcientiæ partes perpetuò ſit abhorritus; Ex eis enim liquet hanc opinionem majori calculo receptam eſſe, ideoque prævalere debere contrariæ ſententiæ *Bordoni reſol. 22.* & aliorum in minori

numero, præſertim ob magis venerabilem auctoritatem *Navarr. Rodriquez, & Sanchez* antiquiorum, ac etiam quia ratio eis magis aſſiſtere videtur.

Secundò ob diverſitatem rationis inter unum caſum, & alterum; Quando enim ipſe profeſſus vult impugnare profeſſionem, adversùs Religionem, tunc 8 quia cogi non debet expectare Capitulum generale, vel provinciale, quod non niſi ſtatutis temporibus congregari ſolet, atque in locis remotis, & incommodis, ac etiam quia ob alia graviora Religionis negotia ibi pertractanda, non de facili de hujuſmodi nullitate cognoſci poteſt, & cauſa terminari, hinc propterea congruit, ut id fiat per ſuperiorem localem, cui ob cauſæ gravitatem congruit dari Ordinarium in adjunctum; Hæc autem ratio in omnibus ceſſat, quando agitur de dimiſſione facienda per ipſam Religionem in Capitulo Generali, vel Provinciali; Tum quia ceſſat dicta conſideratio, ut id ſequatur ex judicio unius tantum, cum accedat judicium graviorum PP. univerſam Religionem, vel provinciam repræſentantium; Tum fortius quia in hujuſmodi comitiis, nedum legaliter, ſed etiam prudentialiter, conſideratis omnibus motivis concernentibus bonum Religionis in univerſum, hujuſmodi negotia maturè examinari ſolent; Et quod magis eſt, frequenter contingit, ut hæc negotia non ſint ſingularia ſed plura, quia nempè detectis plurium religioſorum ma è profeſſorum defectibus, re delata ad comitia generalia, vel provincialia, ibi de omnibus tractatur; Et conſequenter impoſſibile eſt ſervare dictam formam cumulativi interventus Ordinarij loci ſingulorum, qui de omnino diverſis locis, & provinciis, quinimo, & remotiſſimis regionibus eſſe poſſunt; Ac etiam quia incongruum videtur hujuſmodi negotia in forma judiciaria pertractare; Ideoque magna differentia videtur inter utrunt caſum, & alterum.

Conſiderando quod per decreta Sacr. Congregationis edita de anno 1624. & approbata per Urbanum VIII. inſerta in Bullario inter ejuſdem Pon-6 tificis Conſtitutiones 26. ſtatutum eſt, ut expulſiones profeſſorum ob incorrigibilitatem, & alia crimina fieri non poſſint per Superiores locales, ſed ſolum faciendæ ſint in Diffinitorio generali, vel provinciali, cum interventu plurium. PP. ex gravioribus abſque eo quod Ordinarij loci interventus deſideretur, ex dicta ratione, quod magna differentia eſt inter judicium ſingulare unius ſuperioris localis, & generale plurium inſimul congregatorum univerſam Religionem, ſeu univerſam provinciam repræſentantium; Et tamen magis gravis, & odioſa eſt dimiſſio religioſi ex capite incorrigibilitatis, vel alterius criminis, quam ſit ex capite nullitatis; Iſto enim ſecundo caſu, abſque alicujus infamiæ, vel alterius notæ incurſus dimiſſus reſtituitur priſtinæ libertati in omnibus; In altero autem, ultra notam quam incurrit, adhuc remanet obnoxius omnibus vinculis, & odiis, privatus tamen favorabilibus, & privilegiis ex ſtatu religioſo reſultantibus, cum religioſus ejectus ratione incorrigibi-10 litatis, vel aliorum criminum, remaneat talis quoad ejus odia, & præjudicia, & tamen non reputetur talis quoad favores, & privilegia. *Cardin. in clem. 1. §. quia vero de ſtatu Monach.* cum concordantibus *per Sanchez ad præcept. Decal. lib. 6. cap. 9. num. 45. Add. ad Buratt. deciſ. 756. num. fin. Rot. deciſ. 509. num. 8. par. 5. rec.* Et conferunt, quæ habemus in hærede indigno, ut in odioſis habeatur pro hærede, & in filio familias ingrato cum ſimilibus.

Ideoque ſi in re graviore, ac magis præjudiciali ſtandum eſt de judicio Diffinitorij abſque mixtura Ordinarij, multo magis in re minoris præjudicij ut ſupra, & conſequenter mihi videbatur, quod ceſſaret ratio, quæ induxit Concilium ad deſiderandum Ordinarij interventum; Illud etiam conſide- 11 rando, quod dicta Conciliaris diſpoſitio aliquo modo exorbitare videtur à jure communi, quo attento ipſe ſolus ſuperior regularis tanquam religioſi ordinarius eſſet competens, ideoque tanquam nova lex exorbitans attendenda eſt in ſolo caſu, de quo loquitur, quando ſcilicet ipſe profeſſus reclamat, non autem in caſu converſo.

Item dicebam, quod cum de tempore quo fit profeſſio, ſervetur in hac Religione, ut profiteri volens 12 expreſſe certioretur de dicta Conſtitutione, illam etiam explicando in lingua materna, eique denuncietur, quod in caſu quo detegatur aliquis ex illis defectibus tunc ignotis, Religio declarat non habere animum eum admittendi ad profeſſionem, ſibique licitum eſſe illicò detecto defectu eum dimittere, atque ipſe profitens eaſdem Conſtitutiones, dictamque Religionis proteſtationem, ac declarationem acceptat, hinc proinde dimittendi facultas reſultare dicitur, non ex diſpoſitione Juris, ſed ex particulari conventione inter Religionem, & profitentem, tanquam per ſpeciem pacti reſolutivi, & ad inſtar illius facultatis, quæ per unum ex contrahentibus alteri conceditur apprehendendi poſſeſſionem propria auctoritate cum ſimilibus; Ideoque ſtante præſertim inconcuſſa obſervantia ab illius Religionis initio, atque alias ille retrahatur à profeſſione, utique de nullitate ſtantibus dictis rationibus, & fundamentis, reflectendo ad veritatem, nimiùm rigoroſa videbatur dicta reſolutio, litteræ magis quam par eſt innixa; Si enim Religio malitioſe occultaret novitio aliquas ejus aſperitates, & rigores durante anno probationis, oe opponere poſſet ipſe novitius, qui in actu profeſſionis, ita proteſtatus eſſet, cum ad hunc effectum per Sac. Concil. Trident. pro forma deſideretur annus continuus, ut ita in omnibus anni temporibus experimentum ſiat, ita à pati, & fortiùs.

Motivabatur etiam per aliquos Dominos Congregationis de hujuſmodi Statutorum invaliditate, ſeu 13 inefficacia, ad inducendam nullitatem profeſſionis, quæ alias ſervata diſpoſitione Canonum, & S. Concil. Trident. emiſſa ſit; Verùm non videbatur, quod motivum haberet ſubſiſtentiam, cum difficultas rectè caderet, ubi ageretur de ſtatutis, quæ ipſius Religionis tantùm auctoritate edita eſſent, in quibus terminis loquuntur omnes tenentes hanc opinionem, quam tali caſu admittebam eſſe magis communem, & receptam; Secùs autem accedente confirmatione Apoſtolica in forma ſpecifica, qualis erat iſta; Tùm quia in Bulla confirmationis eſt inſertus illarum tenor ex deductis *deciſ. 221. num. 52. par. 7. rec.* & ſæpiùs; Tùm etiam quia confirmatio emanavit 14 cauſa cognita, & prævia relatione Cardinalis Protectoris, ut obſervat *Rot. deciſ. 194. num. 3. par. 5. recent.* tunc enim ob auctoritatem Papalem nemo dubitat.

Et ulterius conſiderabam in hac facti ſpecie duas particulares circunſtantias Unam ſcilicet, quod dicta quæſtio ſuper hujuſmodi Statutorum validitate ex 15 iis, quæ frequentius per DD. exemplificantur, percutit caſum, in quo juris diſpoſitio repugnet, ita ut dicantur Statuta contra Jus, ubi nempè arceantur à Religione deſcendentes ex Judæis, aliiſque infidelibus, vel hæreticis, aut ex aliqua natione, ex ea ratione, quod in Eccleſia non eſt diſtinctio Judæi, & Græci, omneſque Chriſtiani non habentes canonicum impedimentum admittendi ſunt ad Religionem, aliaque vota, & in his terminis loquuntur *Navarr. dicto conſ. 25. lib. 3. de Regular. Rodri-* 16 *quez quæſt. Regular. tom. 3. dicta quæſt. 11. art. 2. Peregr. dict. cap. 25. quæſt. 1. §. 3. Sanchez de matrim. dicto lib. 7. diſput. 37. num. 30.* & alii de materia agentes; Secùs autem ubi agitur de hoc defectu nata-

lium

lium habente aliquid ſpeciale, dum habemus quod illum repellit à ſacerdotio, aliiſque ordinibus, à quibus dicti alii defectus non repellunt, nec non à dignitatibus, & beneficiis ex particulari ratione, quod tanquam in peccato geniti ut plurimum incontinentiæ paternæ hæredes eſſe ſolent, ut *in cap. 1. 56. diſtinctione cap. 1. de filiis presbiterorum in 6.* cum pluribus concordantibus.

Et quamvis circa ingreſſum in Religionem, ſeu ad-
17 miſſionem ad habitum monaſticum, in jure communi particularis prohibitio non habeatur, quinimò potiùs præſuppoſitivè videatur contrarium diſponi, dum habeatur, quod ingreſſus in Religionem abluit natalium maculam; Nihilominùs tanquam in caſu omiſſo, rectè adaptabilis videtur eadem ratio inhabilitativa ad ordines, & beneficia, vel ſaltem, ut ità Statuta dicantur, præter, non autem contra Jus; Et clariùs ob Conſtitutionem 71. Sixti V. per quam eadem inhabitatio inducitur; Quamvis enim dicta Conſtitutio moderata fuerit per Gregorium XIV. atque per Clementem VIII. redacta ad terminos Juris communis; Nihilominùs, ſi attendi debet tanquam doctrina magiſtralis, & canonizatoria illius rationis, quæ Superiores Religionum impulit ad hujuſmodi Statuta or-
18 dinanda, ideoque rectè deducuntur leges revocatæ in argumentum, & pro doctrina magiſtrali ex deductis *per Salgad. in labyrint. part. 2. cap. 29. num. 24. & 26.* & dixit ſæpiùs Rota præſertim *in Ferraren. penſionis coram Dunozette inter ſuas deciſ.* 830. *num.* 27. ubi de declaratione.

Et ſecundò, quoniam hæc difficultas cadit, quando agitur de Statuto remanente in ſimplicibus terminis legis, cujus vigore actus annullatio præten-
19 ditur; Secùs autem, ubi, ut in hac facti ſpecie, ut ſupra inſinuatum eſt, Conſtitutio deducitur potiùs ad probandum animum Religionis non contrahendi, niſi ſub certa conditione, qua defecta, expreſſe declaravit noluiſſe contrahere, ac habere actum pro infecto; Cum enim aliud non ſit profeſſio in Religione, niſi contractus merè correſpectivus, & hinc indè obligatorius, hinc proindè nulla juris ratio, vel diſpoſitio prohibere videtur, cur id quod geri poteſt in aliis contractibus, in iſto non procedat; Potiſſimùm verò, ubi in actu profitendi, per lecturam, ac certiorationem individuam, & ſpecialem iſtius Conſtitutionis, eam etiam vulgarizando fiat proteſtatio Alteri contrahenti præſenti, & acceptanti, unde propterea ceſſat ea difficultas, de qua *ſub tit. de dote diſc.* 27. & in
20 deciſionibus in ea cauſa editis, & alibi, quod ſcilicet in contractibus correſpectivis non ſufficit propoſitum in mente retentum, & quid in animo haberet unus contrahentium; Quinimò etiam ſi verbo, vel ſcripto eumdem explicaſſet, præter notitiam alterius contrahentis, cui id explicandum eſt, ut hoc non obſtante, & eum ea lege contraxiſſe dicatur; Ita enim ceſſat hæc difficultas, atque Conſtitutio potiùs tanquam pactum, & privata conventio, quæ tanquam pura lex attendi debet, ſtante præſertim ſubſequuta continua obſervantia ab ipſo initio inſtituti, aliiſque rationibus ſatis de congruo, ut ſupra ſuadentibus, magis iſtam formam, quàm alteram judicialem à Concilio Tridentino præſcriptam pro minoribus ſcandalis, ac Religionis honeſtate, & decora ſervari deberi.

ROMANA *ſeu &c.* NULLITATIS PROFESSIONIS

AD PETITIONEM RELIGIONIS, ET PROFESSI.

Reſponſum pro veritate.

An, & quando dicatur aſſumptus habitus in alia Religione, unde propterea reſultet nullitas profeſſionis emiſſæ in alia Religione ob ejus Conſtitutiones, vel Inſtitutum non admittendi eos qui alterius Religionis habitum geſtaverint.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De validitate Conſtitutionum Societatis Jeſu ſuper invalida profeſſione eorum, qui in alia Religione fuerint.*
3 *De incapacitate clericorum in feudis.*
4 *De nullitate admiſſionis ad profeſſionem ob defectum conſenſus in ratione contractus.*
5 *Quando ſuſceptio habitus in Religione ſit formalis vel ex devotione.*
6 *De eodem.*
7 *Sacularibus poteſt prohiberi habitus Regularis.*
8 *Novitius poteſt per aliquod tempus vivere in domo ſæculari conjunctorum, & quando.*
9 *De atate neceſſaria ad profeſſionem.*
10 *De ætate ad matrimonium.*
11 *De eodem de quo num.* 8.
12 *Declarationi facientis, quando deferatur.*
13 *Quare in dubio pro nullitate profeſſionis de facili reſpondere debeat.*
14 *De lapſu quinquennii.*

DISC. XLIII.

CUm Conſtitutiones Societatis Jeſu, inter alias quas in eorum profeſſoribus exigunt, ſub decreto annullativo profeſſionis, ex deficiente voluntate 1
aliàs admittendi, eam exigant præcipuam, ut ille, qui admittitur, aliam Religionem nunquam ingreſſus fuerit, quamvis non emiſſa profeſſione ab ea egreſſus eſſet, ideircò ad multos annos poſt emiſſam profeſſionem per N. detecto, quod in adoleſcentia ſuſcepiſſet habitum alterius Religionis, orta eſt dubitatio, ſuper dictæ profeſſionis nullitate; Cumque in facto non dubitaretur de ſuſceptione dicti habitus, illa verò facta eſſet in nimium tenera ætate annorum decem; Hinc proindè dubitandi ratio cadebat, an dicta ſuſceptio, an reſpectivè geſtatio dici poſſet talis, ut caderet ſub dictis Conſtitutionibus habentibus indubitatum decretum annullativum; Quare deſuper pro veritate Conſultus.

Reſpondi tres conſtituendo inſpectiones; Unam ſcilicet ſuper dictarum Conſtitutionum efficacia, ſeu operatione inficiendi, necne ſolemnem profeſſionem potiſſimè à diuturna obſervantia comprobatam; Secundam ſuper qualitate iſtius ſuſceptionis, ac geſtationis habitus, an ſcilicet eſſet talis, de quo Conſtitutiones loquuntur; Et tertiam an obſtaret revalidatio, quæ regulariter reſultat à lapſu quinquennij, aliiſque actibus, qui non niſi legitimè profeſſo conveniunt.

Super prima, ultra ea, quæ ſuper hoc puncto in ſpecie firmat præſertim *Suarez de Relig. lib. 2. cap. 1. num.* 20. ſuper hujuſmodi Conſtitutionum validitate, ac efficacia, & rationabilitate ad conſervan- 2
dam hujus Religionis unitatem, Deducebam in hoc Reſponſo eadem, quæ habentur *diſc. præcedenti* ſuper conſimili Conſtitutione circa legitimos natales, vel ſanguinis puritatem, Ac etiam à ſimili ponderabam ea, quæ habentur *ſub tit. de feud. diſc.* 54. ſuper reflexione ad leges feudales inhabilitan- 3
tes clericos, & perſonas eccleſiaſticas, ad obtinendum, vel retinendum feuda, an cadere debeant, necne ſub diſpoſitione *text. in Auth. caſſa, & irrita Cod. de Sacroſanct. Eccleſ. & cap. Eccleſia ſancta Maria de Conſtitutionibus* cum concordantibus relatis per *Fagnan. in cap. qua in Eccleſiarum de Conſtit.*

Digitized by Google

quod ſcilicet verior ſit, paſſimque recepta opinio pro validitate hujuſmodi legum, non quidem in ipſarum ratione auctoritativa, ſed in ratione declarationis voluntaris infeudantis, non contrahendi, ſeu non infeudandi niſi perſonas, quæ habeant certam qualitatem, ſine qua adeſſe non dicatur animus, quo ceſſante, in iis, quæ ſunt voluntatis, dari non poteſt actus validus, & obligatorius.

Ita à pari, non videtur quidnam prohibeat Re-
4 ligioni, etiam per leges ejus privata authoritate conditas animum declarare, non faciendi ipſum contractum, niſi cum perſonis certam qualitatem habentibus, adeò ut quando profitentes, qui aliquo defectu laborent, Religionem decipiant, illam occultando, habeantur pro non receptis, & non admiſſis, ex illa nullitate, quæ in omnibus contractibus, etiam in illis, ubi admixtum eſt ſacramentum, vel admixta eſt aliqua ſpiritualitas, reſultat ratione erroris, vel falſi præſuppoſiti, ut habemus in matrimonio cum ſimilibus; Ideoque iſte primus punctus mihi videbatur planus potiſſimè ſtante confirmatione Apoſtolica in ampla, & ſpecifica forma, per quam omnis tolli videtur difficultas.

Altera inſpectio videbatur potiùs facti, quàm juris, an ſcilicet dicta ſuſceptio, ac geſtatio habitus,
5 ſequuta eſſet per viam formalis ingreſſus in Religionem, ad effectum probationis aſſumendo ſtatum novitii, atque vivendo intra clauſtra ſub obedientia ſuperiorum, & ſub obſervantia regulæ, quo caſu tantùm recipienda videtur dictarum Conſtitutionum diſpoſitio, quaſi quod illa perſona jam, licèt in ſtatu retractabili, vixerit ſub diverſo inſtituto; Ad inſtar illius mulieris, quæ licèt per matrimonium ad hunc non contractum dici non valeat quod fuerit alterius viri uxor, attamen fuerit ejus ſponſa per contractum ſponſalium, atque in hoc ſtatu cum eo cohabitaverit; Secùs autem ubi ſuſceptio, ac geſtatio habitus fuiſſent ea ſola devotione, adhuc permanendo in ſæculo, atque vivendo propriæ domi, in ſtatu merè ſæculari; Quinimò etiam vivendo in aliquo Conventu, vel domo regulari, ex cauſa ejuſdem devotionis, vel cauſa ſervitii, ac famulatus, ut præſertim in pueris ea devotione, vel non ſolemni voto, praxis docet in Civitate, ac Regno Neapolis frequens; Vel (ut quandoque practicari vidi), ad effectum ita occultandi perſonam, ut uſquequo, effugiat inimicos, vel Curiam, ita inter benevolos religioſos per aliquod tempus vivat, adeò ut non accedat illa ceremonialis ſuſceptio habitus, quæ per manus ſuperiorum in Eccleſiis ſequi ſolet, quando perſona ſæcularis vult effici regularis, ac propterea non conſtituatur in eo formali ſtatu novitii, qui proinde, licèt ad effectum inteſtabilitatis alioſque ſimiles, jure ſæcularis potiùs, quàm regularis cenſendus veniat, ad alios tamen effectus potiùs dicitur perſona religioſa, vel eccleſiaſtica, ut *hoc eodem tit.* pluries, & alibi advertitur.

Plura verò hinc inde argumenta ſuper hoc facto colluctabant; Majora verò, magiſque congruentia
6 videbantur eſſe illa pro formali ſuſceptione habitus, ac ſtatus novitii; Tùm ob conſuetam ceremoniam, vel ſolemnitatem adhiberi ſolitam, quando quis, verè Religionem ingreditur, illique ſtatui ſe addicit, cum permanentia per tempus notabile intra clauſtra more novitiorum, ejuſque collocatione locali per ſuperiores facta; Tùm clariùs quia, cum Provinciæ, vel Conventus Prælatus de ejus poteſtate dubitaret, ob nimium teneram ætatem, ad preces parentum, obtenta fuit diſpenſatio, ſeu licentia Generalis, quod utique neceſſarium non pro ſimplici geſtatione habitus ex ſola cauſa devotionis, cùm in pueris id praxis doceat, ex ſola privata electione parentum, vel conjunctorum.

Quamvis enim, tam ex omnium ferè Religionum privilegiis, quàm etiam ex intentione, vel ratione Juris communis, ſæcularibus prohiberi poſſit, ne 7
laici religioſorum, vel clericorum habitu utantur, dum etiam una Religio profeſſoribus alterius Religionis, ad tollendas confuſiones, vel ſcandala id prohibere poteſt ex deductis *ſupra diſc.* 21. ac etiam *ſub tit. de juriſd. diſc.* 93. Attamen id procedit, ubi urgeat dicta ratio confuſionis, & ſcandali, vel ubi adeſſe poſſit altera ratio contemptus, vel etiam ſcandali, puta in ſcenis, & in ludis bachanalibus cum ſimilibus, pro facti qualitate; Secus autem ubi in hujuſmodi pueris ex parentum devotione erga aliquem ſanctum illius Religionis.

In contrarium, duo obſtare videbantur; Primò nempe, nimiùm tenera ætas infantilis; Et ſecundò,
quòd quandoque extra conventum in parentum domo 8
pernoctare conſueviſſet; Verùm hæc obſtare non videbantur, quoniam ſupradicta contraria argumenta, videbantur præponderantia, iſtique actus non erant omninò incompatibiles, quoniam egredi domo regulari, ac vivere per aliquod tempus in domo ſæculari, non eſt actus omninò incompatibilis cum ſtatu novitii, neque ſemper novitiatum corrumpit, ex iis, quæ habentur infra *in Melevitana diſc.* 46. Et nihilominùs id operari poſſet corruptionem dicti ſtatus, ad effectum ut annus probationis ex integro eſſet inchoandus, ex ibi deductis, non autem facere poteſt, quin perſona de facto non fuerit in eo ſtatu.

Quo verò ad teneram ætatem, ut inſinuatum eſt
ſupra diſc. 41. difficultas circa ætatem, ac perfectum 9
conſenſum, ſeu perfectum judicium, intrat ad effectum profeſſionis, per quam ſequi dicatur contractus obligationis actus irretractabilis; Secùs autem de effectum ſuſcipiendi habitum monaſticum, cùm tunc certa ætas præfinita non ſit, neque prohibitum videatur pueros, vel puellas etiam in pupillari ætate admittere ad habitum, ac ſtatum novitii, protrahendo tamen profeſſionem ad ætatem congruam, quoniam annus novitiatus neceſſarius eſt, ne poſſit eſſe minoris temporis, ſed non eſt præciſus, atque poteſt eſſe per tempus majus plurium annorum, ut veriùs probant *Sanchez*, *Suarez*, & alii relati *per Barboſ. in collectan. ad Concil. ſeſſ. 25. de Regular. cap. 15. n. 7.*

Idque comprobari dicebam à ſimili ex iis, quæ ha- 10
bemus circa matrimonium, quoniam illud de præſenti perpetuò obligatorium, ac indiſſolubile, contrahi non poteſt ante pubertatem, & tamen etiam in infantili ætate contrahuntur ſponſalia de futuro ſubſequuturi matrimonii præparatoria; & quibus, data proportione, & quibus, data proportione, ſuſceptio habitus, ac ſtatus novitiatus aſſimilari poſſunt.

Quodque etiam novitiis ex cauſa infirmitatis; vel poſt expletum annum integrum continuum, donec
perficiatur tempus emittendi profeſſionem, citra cor- 11
ruptionem novitiatus, concedi valeat habitatio in domo parentum, vel conjunctorum, habitu retento, videtur magis receptum, ex iis, quæ deſuper pro conſueto labore, & commendabili diligentia colligit *Barboſ. ad idem cap. 15. ſeſſ. 25. de Regular. num. 28. & ſeq.*

Et quando ſuper his aliqua cadere potuiſſet difficultas, adhuc dicebam, quod deferendum eſſet declarationi, quàm faciebat idem profeſſus, quod
ſcilicet dicta ſuſceptio, ac geſtatio habitus reſpecti- 12
vè fuiſſet pro formali ingreſſu, ac animo profitendi in eo Inſtituto, dum ſuſceptio ſequuta fuerat in ætate proxima pubertati, & in qua doli capax dici poterat; Fortiùs verò ob continuationem in ætate, in qua iſte animus proprius erat exercitiis; Atque ad probandum quod dictæ declarationis deferendum eſſet, deducebam concluſionem pluries in omnibus

omnibus ferè materiis inſinuatam præſertim verò *ſub tit. de donat.* quod ſcilicet, quamvis in donationibus inter vivos, vel in aliis legitimis, ac perfectis contractibus non detur pœnitentia, vel aliqua declaratio, quæ redoleat explicitam, vel implicitam revocationem, ſive propriæ obligationis diſſolutionem, adhuc tamen ubi agitur de actu ambiguo, qui ſit declarationis, vel interpretationis capax, rectè illi defertur, clariùs verò ubi talis declaratio probabilibus adminiculis, vel argumentis munita ſit.

Ac etiam ponderabam eadem quæ inſinuantur ſuprà *diſc.* 41. quod ſcilicet in hac materia in dubio pro invaliditate potiùs, quàm pro validitate reſponden-
13 dum videtur, quoniam quando religioſus conſtituit in animo redire ad ſæculum, ac non permanere in eo ſtatu, pernicioſum videtur illum invitum retinere; Non quod iſta ratio ſimpliciter, ac indefinitè admittenda ſit, ne aliàs detur anſa iis, qui ſtatum regularem jam profeſſi ſunt, pro libito redeundi ad ſæculum, ſed ut quoties probabile dubium deſuper cadat, non adeò mordicùs inſiſtendum ſit, ſed potiùs in dubio indicandum pro egreſſu ex ejuſdem Religionis bono publico, ut iſtius Societatis commendabile probat inſtitutum priuſquam emittatur quartum votum, quod hujuſmodi quæſtiones parere ſolet, ut in præſenti producebat.

Demùm quoad tertium punctum tacitæ profeſſionis, vel ratihabitionis reſultantis à lapſu quinquennii, & ab actibus profeſſo congruis, ponderabam
14 eadem, quæ habentur in hoc propoſito eodem *diſc. præcedenti*, quod ſcilicet ante prohibitæ qualitatis notitiam hoc tempus non currit, cùm ſine ſcientia dari non poſſit contractus, vel ratihabitio ex ibi deductis; Atque ita juxta hoc votum, ſequutus eſt exitus, ſervatis iis, quæ ſervanda erant, unde propterea profeſſus in ſtatu clerici ſæcularis repoſitus fuit.

BONONIEN. NULLITATIS PROFESSIONIS

Pro ÆMILIO DE BLANCHIS

Cum ALIIS DE BLANCHIS.

Caſus deciſus per Rotam pro Æmilio.

De nullitate profeſſionis emiſſæ per vim & metum; Et an, & quando expreſſa ejus ratificatio nullitatem ſanet, necne; Ac de aliquibus circa interruptionem novitiatus ob egreſſum intra annum.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutio cauſæ.*
3 *Profeſſio per vim & metum eſt abſque dubio nulla.*
4 *Qualis debeat eſſe metus.*
5 *Et quomodo iſtius probatio regulanda ſit.*
6 *Lapſus quinquennii purgat defectum metus.*
7 *An in iſta materia procedat concluſio, ut ad validam ratificationem requiratur ſcientia certa facti & juris.*
8 *Qui defectus ſanentur per ratificationem.*
9 *Cum quibus debeat fieri ratificatio, ut validam profeſſionem inducat.*
10 *De interruptione novitiatus.*

DISC. XLIV.

1 Defuncto patre, à quo Æmilius ſupponebat ſe coactum fuiſſe ad profitendum in Religione Cruciferorum, obtenta commiſſione directa Cardinali Vicario Urbis, & Procuratori generali Ordinis per ſententiam, ſervatis ſervandis, declarata fuit invalida profeſſio, unde propterea ad ſæculum regreſſus, ſuſcepta etiam uxore, litem introduxit contra conſanguineos ſuper majorum fideicommiſſis, de quibus habetur actum *ſub tit. de fideicom. diſc.* 68. Itaque lite pendente Rei conventi, ac bonorum fideicommiſſariorum poſſeſſores, prætendentes, quod dicta ſententia ſuper invaliditate profeſſionis abſque oppoſitore non ſubſiſteret, curarunt adversùs eam committi appellationis, vel reſtitutionis in integrum cauſam *in Rota coram Bevilaqua*, datoque dubio, an 2
profeſſio ſubſtineatur, *ſub die* 5. *Maii* 1660. ad favorem Æmilii, negativa prodiit reſolutio, cui oppoſitores acquieverunt circa iſtum punctum, reaſſumendo cauſam principalem ſuper fideicommiſſis.

Duæ autem erant ſpecies nullitatis; Prima nempe, ob vim, & metum à patre illatum; Et altera ob interruptionem novitiatus, eo quia pluries infra annum per feneſtras Conventus aufugiſſet, atque dimiſſo habitu ſtetiſſet in amicorum privatis domibus per aliquot dies, quamvis poſtea ab eodem patre ad Conventum cum reaſſumptione habitus redire coactus fuiſſet.

Super prima ſpecie, nulla cadebat inſpectio juris, cùm tota eſſet facti & probationis; Indubitatum ſiquidem eſt de jure, quod profeſſio emiſſa per vim & 3
metum, eſt invalida, tanquam ex deficiente conſenſu, ſine quo nullus contractus obligatorius dari poteſt, ex iis quæ plenè firmantur in ſæpius allegata *Ulyſſiponen. nullitatis profeſſionis* 19. *Januarii* & 10. *Decembris* 1646. *Arguelles* impreſſa poſt *Dian. par.* 9. *dec.* 1. & 2. cum aliis in hujus cauſæ deciſione; Sed quia ut frequenter habemus in hac materia metus ſeu violentiæ, tam occaſione hujus matrimonii ſpiritualis, quàm etiam carnalis, omniumque aliorum
contractuum, etiam indifferentium in prophanis, non 4
omnis metus, neque omnes minæ ſufficiunt, ſed tales circonſtantiæ requiruntur, ut debeat eſſe metus cadens in conſtantem virum, adeò ut dicatur abeſſe animus, vel conſenſus; Hinc proinde certa juris regula deſuper ſtatui non poteſt, ac propterea omninò erroneum eſt, cum doctrinis, & deciſionibus editis in aliis caſibus procedere, ſive generalitates indefinitè attendere, cùm deciſio, prudentis Judicis arbitrio, pendeat à ſingulorum caſuum individuis circunſtantiis, qualitate ſcilicet perſonæ incutientis metum, vel minas, & qualitate perſonæ, cui inferantur, tàm in ordine ad ſexum, quàm ad ætatem nec non attentis moribus regionis, attentaque cauſa, ob quam moveri potuerit quis ad cogendum aliquem, ut per vim & metum illum ſtatum aſſumat.

Laudando quidem, imò neceſſariam reputando notitiam opinionum generalium, ac etiam deciſionum, aliarumque authoritatum ſpecialium, quæ in 5
materia habentur, indagando quid in ſimilibus caſibus aliàs deciſum fuerit, ut ita legaliter, ac fundatè, non autem ex proprio capite tantùm arbitrium interponi valeat, principaliter tamen reflectendum eſt ad applicationem, Fabuloſum etenim eſt, ut illas minas, vel ſpecies metus, quæ ſufficientes reputatæ fuerint in puero teneræ ætatis, vel in puella à patre, vel alio conjuncto terribili, magnæque authoritatis, cui alter ſe opponere non poſſit, attendere debeamus in viro perfectæ ætatis, veriſimiliter non adeò timente perſonam, quæ ipſum inducat ad profitendum, puta quia ſit mater, vel etiam pater lenis naturæ, ſeu timoratæ conſcientiæ; Multò magis ſi remotior conjunctus, attenta, (ut dictum eſt), potiſſimùm veriſimilitudine, vel inveriſimilitudine, reſultante à cauſa finali, vel impulſiva id faciendi, cùm iſtud dicatur turpe delictum in utroque foro, ideoque abſque notabili intereſſe, vel alio juſto motivo, non de facili præſumendum eſt; Et con-

ſequenter, totum pendet ex facto, ejuſque circunſtantiis, unitim conſiderandis, juxta pluries inſinuatam regulam tenendam in conjecturalibus, ſeu adminiculativis in his præſertim materiis difficilis probationis, in quibus benignius proceditur, cum hujuſmodi minæ, & concuſſiones, occultè, ſe intra domeſticos parietes, ut plurimum ſequi ſoleant.

In hac autem facti ſpecie, ſufficientes adeſſe
6 videbantur probationes in cauſæ deciſione enunciatæ, adeo ut id agnoſcerent etiam Scribentes pro impugnantibus hanc nullitatem, ad quam, ac ad alteram, deductam ex interruptione noviriatus evitandam, fundamentum ſolum conſtituebant in quodam actu ratificativo per illum expreſsè facto ad aliquos annos, quod ſcilicet in publico refectorio coram Superiore locali, & aliis religioſis in eo Conventu exiſtentibus, declaraſſet ſe velle eſſe religioſum non obſtante quocumque defectu, qui tam ratione nullitatis, quam ratione non liberæ voluntatis adeſſe poſſet, quodque ita quicumque defectus ſanatus remaneret juxta firmata *in Meten. profeſſionis deciſ. 3. poſt Tambur. de jur. Abbat. & in Vliſſiponen. nullitatis profeſſionis coram Carillo inter ſuas deciſ.* 178. & 229. cum aliis relatis *per Add. ad deciſ. 179. n. 8. & ſeq. par. 4. rec.* in quibus firmatur, ut concluſio, quam frequentem, ac receptam habemus in prophanis in materia ratificationis ſanativæ actus invalidi, quod ſcilicet requiratur ſcientia certa nullitatis, tam facti, quàm juris ex pluries deductis in ſua materia *ſub tit. de alienat. & contract. prohibit* non procedat in iſto contractu ſpirituali pro-
7 feſſionis in Religione juxta aliquas declarationes Sacræ Congregationis relatas *per Add. ad dictam deciſ. 179. par. 4. rec.*

Quidquid autem ſit de hoc aſſumpto, de quo occaſio non dedit formiter in ſpecie diſputare, unde propterea, maturum judicium deſuper efformare potuerit, cùm illud durum videatur, ipſique naturali rationi contrarium, ut animus ad ignorata trahi valeat, dum actus ſubſequentes approbativi, congruè referri poſſunt ad præſuppoſitum præcedentis profeſſionis validè emiſſe, qua præſuppoſita profeſſus crediderit ſe ad illos actus tanquam conſequutivos obligatum eſſe.

Adhuc tamen, in hoc relinquendo locum veritati, dicebam, quod ubi, abſque iſtius præjudicio, dictum aſſumptum admittendum eſſet, adhuc ceſſabat ejus applicatio;. Tùm ex ea facti circunſtantia, in qua nullæ erant advocatorum partes, quæ ſolùm erant cauſæ Patroni, quod ſcilicet partita libri, ex qua hæc probatio deſumebatur, non eſſet legalis, & authentica, ſed valde ſuſpecta; Tum etiam ex alia facti circunſtantia, ſuper cujus ſufficienti juſtificatione, erat pariter certamen ob exceptiones, quæ dabantur contra teſtes, quod ſcilicet adhuc duraret eadem cauſa metus, quodque iſte actus pariter ex eadem cauſa ſequutus eſſet, unde propterea idem erat effectus.

Verùm quatenùs pertinet ad ea, quæ juris ſunt, ſecluſis etiam dictis motivis facti; Dicebam, etiam cum ſenſu veritatis, ut hic actus ad id ſufficiens non eſſet ex duobus fundamentis.

Primò nempe quia ratificatio, ſive ſit expreſſa ſive tacita, apta eſt quidem ſanare defectum liberi conſenſus
8 dummodo tamen profeſſio non laboret defectu alterius formæ ſubſtantialis, quæ non pendeat à ſolo facto vel animo profitentis, ſed à diſpoſitione legis, aliàs actum irritantis, quoniam nunquam actus approbativus videtur majoris efficaciæ, quam ſi ipſamet ſolennis profeſſio ſinceriſſimè, & cum omnimoda libertate, iſta liberoque ac perfecto conſenſu facta ſit; Et tamen præſertim poſt Concil. Trid. invalida eſt, quoties non præcedat integer, & continuus annus noviriatus, utpote requiſitus pro forma præciſa ex deductis infra *diſc.* 46. Et conſequenter ubi egreſſus à noviriatu cum deſertione habitus eſſent tales, quod illum corrumpiſſent, ſeu interrumpiſſent, ita planum remanebat, ut hic actus nullius momenti remaneret quamvis reciproca Religionis, & profeſſi novus liber, ac perfectus conſenſus acceſſerit, cùm in eorum poteſtate non ſit hunc defectum ſupplere, vel remittere.

Et ſecundò clariùs, quia cum poſita nullitate primæ profeſſionis, iſte novus actus ſpeciem habeat no-
væ profeſſionis ex integro, juxta ſæpiùs enunciatam 9
veram, ac receptam concluſionem præſertim *ſub dicto tit. de alien & contract. prohib.* ac etiam *ſub tit. de credit.* & alibi, ut ſcilicet ratificatio actus invalidi operetur ut nunc, non autem ut tunc, atque habeatur pro actu omninò novo; Profeſſio autem in Religione importat contractum reciprocum, hinc inde obligatorium, Religionis ſcilicet, ac profitentis; Hinc proinde unum ex eſſentialibus profeſſionis requiſitis, eſt illud, ut ea fiat coram ſuperiore, qui ab univerſa Religione, vel à Conventu Capitulari ſufficiens mandatum, vel ſufficientem facultatem habeat contrahendi pro ipſa Religione eamque obligandi, cum alias perfectus, & obligatorius contractus dari non valeat, ut firmatur *in dicta Vliſſiponen. nullitatis profeſſionis 19. Ianuarii, & 10. Decembris* 1646. *coram Arguelles*, in quibus receditur à præcedenter firmatis in eadem cauſa *coram Carillo*; Et hic erat caſus, quoniam hic novus actus geſtus non erat cum ſuperiore, qui talem poteſtatem haberet, atque ex eadem ratione, quod eſſet ſpecies nova profeſſionis, requirebatur alter noviriatus.

Quo verò ad alterum punctum, ſeu caput nullitatis ob interruptionem novitiatus, cùm ſuper hac materia
deducerentur eadem quæ habentur infrà *in Melevitana dicto diſc.* 46. hine proinde, ne eadem repetantur, 10
ad ibi dicta relatio ſufficiat.

† DEciſio prodita in caſu habetur impreſſ. *par. 15. dec. 211.*

PARMEN. NULLITATIS PROFESSIONIS

Pro JOANNE BAPTISTA DE S. VITALI.

Cum RELIGIONE HIEROSOLYMITANA.

Caſus diſputatus in Signatura Gratiæ cum incerto exitu.

De nullitate profeſſionis emiſſæ in Religione Hieroſolymitana ob non ſervatam formam Stabilimentorum circa deputationem commiſſariorum, ac profeſſionis emiſſionem ante ætatem in ipſis Stabilimentis præfinitam; Et de modo reclamationis infra quinquennium, quomodo facienda ſit.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Commiſſiones Religionis Hieroſolymitanæ proponuntur ſolum in Signatura gratiæ.*
3 *Non ſignatur commiſſio reſtitutionis in integrum non dato ſumo juſtæ cauſæ.*
4 *An reclamatio fieri debeat coram utroque ſuperiore.*
5 *Poteſt fieri etiam coram amicis.*
6 *Profeſſio emiſſa in ætate præſcripta per Sac. Concil. Triden eſt valida, quamvis ſtatuta Religionis majorem ætatem exigant.*

DISC. XLV.

CUpientibus parentibus Comitis Joannis Baptiſtæ
de ſancto Vitali, ut hic aſſumeret habitum mi- 1
litum juſtitiæ in Religione Hieroſolymitana, deputatur

tati fuerunt commiſſarij de tempore quo erat in ætate annorum 15. adhuc non completorum; Cumque ob notoriam nobilitatem, brevi tempore expletus eſſet proceſſus, ideirco profeſſionem emiſit in ætate annorum ſexdecim, & menſium quatuor, Cupiens autem factus major ad ſæculum redire, cum libertate contrahendi matrimonium, elapſum vero eſſet quinquennium, unde propterea juxta ſæpius enunciatum decretum Concilij Tridentini, indigebat ſpeciali commiſſione Sanctiſſimi, directa Ordinario, ac Superiori locali; Stylus autem ſit negotiorum iſtius Religionis non ſignandi commiſſiones, ipſa Religione non conſentiente, niſi in plena Signatura Gratiæ, ut *infra diſc.* 61. & habetur etiam *ſub tit. de*
2 *præeminen. diſc.* 34. ubi de appellationibus, quæ ad Sanctiſſimum interponi ſolent per volentes admitti ad hunc habitum juſtitiæ à non admiſſione facta per Religionem; Hinc proinde pro hujuſmodi commiſſione obtinenda, adita fuit plena Signatura Gratiæ, incertumque eſt reſcriptum emanatum; Probabiliter tamen credo, quod commiſſio rejecta fuerit, quoniam ubi non præbeatur ſufficiens fumus nullitatis, vel reſpectivè juſtæ cauſæ reſtitutionis in integrum, hujuſmodi commiſſiones ſignari non ſolent, nec debent, ne ita detur aditus injuſtitiis, & corruptelis, ubi præſertim non agatur de dirigendo commiſſionem Rotæ, vel alteri magno Tribunali, ſed Judicibus in partibus; Proindeque ex eadem ratione, quando hujuſmodi commiſſiones porriguntur per profeſſos aliarum Religionum, in quibus non vigeat hic ſtylus audiendi in plena Signatura Gratiæ, commiſſiones diriguntur conſultationi Sacræ Congregationis Concilij, quæ de hoc cum formali diſputatione cognoſcit, audita Religione, vel ejus Procuratore generali, & quatenus Congregatio cenſeat, quod commiſſio ſignanda ſit illa ſignatur in camera.

Oppoſitiones quæ fiebant ex parte Religionis duæ
3 erant; Prima nempe lapſus quinquennij, unde propterea ex eodem decreto Conciliari *ſeſſ. 25. de Regular. cap.* 19. deſumebatur tacita profeſſio cujuſcumque nullitatis ſanativa, ſive præſcriptio juris dicendi de nullitate; Et ſecundo quod nulla adeſſet ſufficiens cauſa nullitatis, adeo ut etiamſi reclamatio fuiſſet recens, & intra quinquennium, in nihilo proficeret.

Prima objectio facilis videbatur ſolutionis ex ſolo facto, in quo ſufficienter docebatur de reclama-
4 tione facta infra quinquennium coram Ordinario loci; Quamvis etenim replicaretur, ut id non ſufficeret dum copulativè decretum Conciliare hanc juriſdictionem tribuit Ordinario, & Superiori locali conjunctim, non autem diviſim, Attamen erat levis oppoſitio, Tum ex ea facti circumſtantia, quod in Civitate Parmenſi, patria reclamantis, tunc non reſideret Commendatarius, quodque adhibitæ fuerint exuberantes diligentiæ faciendi eumdem reclamationis actum coram ejuſdem Religionis Oratore, vel Receptore reſidente apud Rempublicam Venetam, qui pro Superiore in ea Provincia Lombardiæ recognoſci ſolet.

Tum etiam, quia dicta juriſdictio cumulativa, rectè procedit in ordine ad cognitionem cauſæ prin-
5 cipalis, & ne unus ſine altero proceſſum facere poſſit, atque ſententiam ſuper nullitate proferre, cum receptiſſimum ſit, ut conjunctim, non autem disjunctim procedere debeant; Non autem ad hunc effectum reclamationis, quoniam cum iſta contineat ſolum declarationem contrarij animi, qua mediante tollatur illa profeſſionis tacita ratificatio, quæ ex pacifica continuata obſervantia quinquennali inducta eſt, hinc proinde iſta animi declaratio etiam in forma extrajudiciali coram amicis fieri poteſt ex relatis *per Barboſ. in collect. ad idem Concil. dicto cap.* 19. & in ſæpius allegata *Uliſſiponen. nullitatis profeſſionis de anno* 1646. *coram Arguelles apud Dian. par. 9. deciſ.* 1. & 2. Nimium autem refert, ut ea fiat coram uno ex dictis Judicibus in forma judiciali, ut ita obtineatur major certitudo actus, atque excludantur illæ affectatæ, ac minus veræ probationes, quæ ad complacentiam per conjunctos, vel amicos deſuper fieri ſolent, ut non ſemel ſum expertus, ac præſertim vidi practicari in caſu de quo ſupra *diſc.* 41.

Major igitur difficultas reſidebat in altero objecto, quod ſcilicet caput nullitatis ut ſupra, deductum ex eo quod contra formam ſtabilimentorum 6
facta eſſet commiſſariorum deputatio, ac reſpectivè admiſſa profeſſio ſequuta eſſet ante præfinitam ætatem; quoniam ubi Statuta Religionis per Sedem Apoſtolicam ſpecialiter approbata id præcisè non diſponant ſub decreto annullativo tanquam per declarationem animi alias non contrahendi juxta ea, quæ in propoſito aliarum qualitatum perſonalium habentur ſupra *diſc.* 42. & 43. tunc hujuſmodi præfinitiones majoris ætatis, ultra eam, quam Concilium Tridentinum ampliando diſpoſitionem juris communis, præfinivit, important conſilium, vel etiam præceptum ſuperioribus ipſius Religionis, ne alias ad profeſſionem admittant, adeo ut, contraveniendo, poſſint etiam puniri, non autem exinde inferri poteſt ad nullitatem profeſſionis, ut rejecta contraria ſententia *Navarr. conſ. 25. lib. 4. tit. de Regular.* firmant *Sanchez ad præcept. decal. lib. 5. cap. 4. num. 6. & 7. Barboſ. de Epiſcop. alleg. 101. nu. 15. & in collectan. ad Concil. dicta ſeſſ. 25. de Regular. cap. 15. num. 12. & 13.* apud quem concordantes, occaſione agendi de conſimili ſtatuto in Religione Minimorum, in qua ob inſtituti nimiam aſperitatem ſtatutum eſt, ut profeſſio emitti non debeat niſi in magis adulta ætate annorum 18. laudabiliter quidem, quoniam ſi emittatur antea, dummodo adimpleatur forma Concilij, non poteſt exinde inferri ad nullitatem profeſſionis; Solumque ſtabilimentorum contraventio punibilis eſſe poteſt in ſuperiore contraveniente, ac etiam in ipſomet profeſſo, ut ſcilicet, ita ſibi non currat antianitas, vel ut non obtineat alias Religionis prærogativas, non autem ad hunc effectum nullitatis, quoties, (ut dictum eſt) ſtatutum à Sede Apoſtolica approbatum non contineat decretum irritativum. Non audivi autem amplius de iſta cauſa actum, Vel quia rejecta fuerit commiſſio; Vel quia illa obtenta, & directa Judicibus in partibus, ceſſaverit occaſio adhibendi operam patrocinantium in Urbe.

MELEVITANA NULLITATIS PROFESSIONIS

Pro MARCHIONE ANDREA CORSINO

Cum MARCHIONE PETRO FRATRE,

Caſus deciſus per Rotam pro Marchione Petro.

De nullitate profeſſionis in eadem Hieroſolymitana Religione ex defectu novitiatus, & quando iſte corruptus, vel interruptus dicatur ob egreſſum à Conventu, ſeu à loco ad id deſtinato, adeo ut novus novitiatus ex integro requiratur.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De ſolemnitate cinguli militaris.*
3 *Reſolutiones cauſæ.*
4 *Nullitas ex cauſa metus tota eſt facti.*
5 *De punctis cauſæ.*
6 *Quod in Religionibus militaribus non requirantur novitiatus.*
7 *Concilium Tridentinum, quid de novo diſpoſuit circa novitiatum.*

8 *Contraventio Statutorum inducit nullitatem profeſſionis.*
9 *Declaratur quando procedat id quod habetur n. 6.*
10 *De aliis militiis Eccleſiaſticis.*
11 *Quid de iſta ſancti Ioannis Hieroſolymitani.*
12 *In quo iſti milites ſancti Ioannis differant à religioſis clauſtralibus.*
13 *Quod deciſio placeat circa ea qua firmantur ſuper novitiatu.*
14 *De novitiatu, an in eo detur conjunctio temporum.*
15 *An, & quando corrumpatur novitiatus per egreſſum.*
16 *Eſt quaſtio facti, & quomodo decidenda ſit.*
17 *De eodem, & de diſtinctione diverſorum Regularium.*
18 *De differentia inter Religiones clauſtrales, & militares.*
19 *Quomodo vivant novitii in clauſtris.*
20 *Et quomodo in Religione Hieroſolymitana.*
21 *Expleto anno non ſolet differri profeſſio.*
22 *Quod reſolutio in hac parte non placeat.*

DISC. XLVI.

1 POenitens Marchio Petrus Corſinus profeſſionis emiſſe in Religione Hieroſolymitanam, manibus Prioris Urbis qui ex ſpeciali indulto Apoſtolico ad id poteſtatem habebat, obtentaque commiſſione directa aliquibus Cardinalibus de voto *Rota coram*
2 *Royas*, deduxit primo loco nullitatem ex defectu cinguli militaris, de cujus ſolemnitate pleoè agitur *per Fagnan.* agentem in individuo de iſta cauſa *in cap. qui Presbyteri de pœnit. & remiſſ. num. 1. & ſeqq.* eaque rejecta fuit ſub die. 10. *Decembris* 1649. ut patet
3 *ex deciſ.* 416. inter ſuas; In repoſitione ſub die 13. *Ianuarij* 1653. pro nullitate reſponſum fuit ex alio capite, quod emiſſa eſſet per vim, & metum, ut patet ex *deciſ.* 491. *ejuſdem Royas*, obtentaque adversùs hanc ſecundam reſolutionem nova audientia per Marchionem Andream, cujus intererat profeſſionem ſubſtineri, ut ita ſubſiſteret renunciatio ad ejus favorem facta; Cum ex hac parte Andreæ plura deducerentur nimium ſtringentia pro excluſione metus, idcirco convolatum fuit ad alias deductam, ſed rejectam nullitatem ex defectu novitiatus, eaque poſt plures diſputationes fuit admiſſa ſub die 27. *Ianuarij* 1659. *coram Meltio ſubrogato*, iſtaque deciſio habetur impreſſa *apud Zuff. de legitim. proceſſ. deciſ.* 45. deindeque deventum eſt inter dictos fratres ad concordiam, quæ aliam produxit litem, de qua *diſcur. proximè ſequenti.*

Ego ſcripſi ſolum in ultimis diſputationibus ſuper puncto metus, & ſuper altero novitiatus, non autem ſuper illo cinguli; Et quatenus pertinet ad punctum metus, ille, ut inſinuatur *ſupra diſc.* 44.
4 erat potius facti quam juris, utpotè pendens ex probationibus, ex quibus revera excludi potius, quam concludi videbatur; Ideoque majores, fereque omnes diſputationes fuerunt ſuper altero puncto, ſeu defectu novitiatus.

In hoc autem duplex cadebat inſpectio; Primo nempe circa ipſius novitiatus ſubſtantiam, ſeu neceſſitatem in genere, an ſcilicet ille præcedere debeat in iſta Religione, quæ non eſt clauſtralis, ſed militaris;
5 Et ſecundo, quatenus etiam requiratur, an per diſceſſum à Conventu Melevitano, redeundo ad Urbem, atque habitus geſtationem deferendo, cenſeretur, ita corruptus novitiatus, jam per integrum annum continuum, & ultra in dicto Conventu peractus, ut opus eſſet alium ex integro facere.

Quoad primum, ego more Advocati cauſæ inſervientis, inhærendo aliis qui pro hac eadem parte ſcribebant, & qui tanquam motivi promotores in eo nimium inſiſtebant, negabam novitiatus neceſſitatem, 6
utpotè vigentem in Religionibus clauſtralibus, non autem in hujuſmodi militaribus, quarum profeſſores vivunt extra clauſtra in privatis domibus more ſæcularium, deducendo ad id probandum firmata *per Rotam apud Seraph. dec. 121. repetit. deciſ. 91. par. 1. diverſ.* & in voto trium Auditorum *Rot. deciſ.* 228. *par.* 3. *rec.* cum aliis de quibus *ſub tit. de juriſdict. diſc.* 92. *& de jurepatronat. diſc.* 20.

Neque obſtare dicebam ſtatutum Religionis *tit. de reception. fratr. cap.* 16. ubi in ſpecie diſponitur, ut ſervari debeat decretum Concilij Tridentini circa novitiatum per annum continuum, quoniam ubi 7
ſubſiſteret, quod de jure novitiatus in his Religionibus militaribus non ſit neceſſarius, & conſequenter quod non intret decretum Conciliare, non exinde inferri poterat ad nullitatem. Siquidem iſtud Conciliare decretum, Juris communis diſpoſitionem non alteravit, neque novitiatus neceſſitatem induxit, ubi ea non adeſſet, ſed ſolum dirimere voluit antiquam quæſtionem, de qua infra, ſuper conjunctione temporum interpolatorum, ita demandando continuationem integri anni; Et conſequenter cum hoc 8
Statutum non habeat decretum annullativum, non eſt aptum inducere nullitatem profeſſionis ex deductis in ſpecie hujus Religionis *diſc. proximè præcedenti.*

Verum reflectendo ad veritatem (quam ab initio in congreſſibus pro ſtylo liberè inſinuavi) agnoſcebam motivi fallaciam, quoniam *dicta deciſio Sera-* 9
phini impreſſa etiam poſt Statuta Religioni ſancti Stephani, ac etiam votum ibidem quoque impreſſum, aliæque ſimiles authoritates, quarum mentio habetur *ſub tit. de juriſdict. dicto diſc.* 95. *& ſub tit. de jurepatron. diſc.* 20. loquuntur de dicta Religione ſancti Stephani.

Maxima vero differentia eſt inter prædictam, aliaſque ſimiles militares Religiones, ac illam Hieroſoly- 10
mitanam, quoniam in illa, & ſimilibus non emittuntur vota formalia, caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ, ſed ſolum fit quædam promiſſio obſervantiæ ſtatutorum, quæ per modum loquendi, de facto dicitur profeſſio, ſed de jure, ac verè non eſt talis; Ad inſtar illius profeſſionis, quam faciunt Oblatæ in Monaſterio Turris Speculorum Urbis de quibus *ſub tit. de dote diſc.* 5. & 167. *& infra diſc.* 50. cum ſimilibus, unde propterea dubium eſt, an tales milites dici valeant perſonæ eccleſiaſticæ, etiam reſpectu fori laicalis, vel privilegij clericalis, de quo *in cap. Odoardus de ſolution.* & an eorum commendæ, ſpirituales, vel potius merè temporales dicantur ex deductis *dicto diſc.* 92. *de juriſdict. dicto diſc.* 50. *de jurepatr. & diſc.* 118. *de credit.* Ideoque non redduntur inteſtabiles, vel alias incapaces poſſidendi bona in particulari, jure veri, ac privati dominij.

Iſta vero Religio Hieroſolymitana, eſt in omnibus, 11
vera, & propria Religio, ejuſque profeſſores ſunt verè religioſi profeſſi, ac ſubjecti tribus formalibus votis, caſtitatis, obedientiæ, & paupertatis, adeo ut efficiantur inteſtabiles, & incapaces habendi bona in particulari, ut *apud Gregor. deciſ.* 87. & 109. *deciſ.* 15. *par.* 11. *recen.* cum aliis deductis *dicto diſc.* 92. *de juriſdict. & diſc.* 6. & 35. *de teſtam.* ubi agendo de iſtorum militum inteſtabilitate, diſtinguuntur plures eorum ordines, ex quibus, Alij ſunt profeſſi, & Alij non ac etiam contra diſtinguendo novitios à profeſſis habetur *ſub tit. de feud. diſc.* 16.

Hinc proinde, novitiatus formalis, ad formam Juris communis, & Concilij Tridentini, & præciſe neceſſarius, eodem modo quo in aliis religioſis clauſtralibus, à quibus, in alio non differunt, niſi, 12
quod non coguntur vivere collegiali more intra clauſtra, ut *per Pariſ. de reſign. lib.* 6. *quaſt.* 2. *n.* 120. *Barboſ. de Episc. alleg.* 101. *num.* 8. *& in collect. ad*

Concil.

Digitized by Google

Concil. ſeſſ. 25. de regular. cap. 15. num. 5. Grat. diſcept. 363. num. 27. Spad. conſ. 16. & 127. lib. 1. & communiter; Et conſequenter Statutum Religionis dicendum non eſt diſpoſitivum, vel novi juris inductivum, ſed dictæ veritatis agnitivum, & comprobativum;

13 Ideoque mihi, licet in contrarium ſcribenti, in hac parte, ſeu puncto, juſta, beneque fundata viſa eſt reſolutio.

Quo verò ad alterum punctum interruptionis, vel corruptionis novitiatus, econverſo reſolutio non placuit; Siquidem advertebam in primis, quod non verſabamur in caſu quæſtionis diſputatæ *per Bartho-* 14 *lom. Brixien. quaſt. 68. Abbat. in cap. ad Apoſtolicam num. 9. de Regular. Lap. alleg. 47. Silveſtr. in ſumma* verbo *Religio. 5. quaſt. 4. in fin. Angel. Tabien. Armill.* & alios antiquos Canoniſtas, & Morales, qui ſcripſerunt ante Concilium Tridentinum, circa conjunctionem ſcilicet temporum, quamvis interruptorum, ad perficiendum annum integrum probationis, quoniam quidquid ſit de veritate unius vel alterius opinionis, hodie quæſtio ſopita eſt per iſtud decretum Conciliare, per quod præſcribitur annus integer, & continuus abſque interruptione, ut ita in omnibus, & ſingulis menſibus, ac anni partibus, Religionis experimentum habeatur, idque jam adimpletum fuerat, cum peractus fuiſſet novitiatus in Conventu Melevitano per menſes ſexdecim continuos.

Quare reſtringebatur cauſa ad punctum alterius 15 diverſæ quæſtionis, pariter excitatæ *per Bartholom. Brix. dicta quaſt. 68.* an ſcilicet, dato jam complemento anni continui, adeo ut ſatisfactum ſit dicto decreto Conciliari, ſubſequutus egreſſus à novitiatu, illum corrumpat; Super hoc autem Morales, ac etiam aliqui Canoniſtæ, ſcribentes poſt Concilium, quorum plures recenſentur in hujus cauſæ deciſione, & *per Fagnan.* (agentem pariter de iſto caſu) *in dicto cap. quia presbyteri num. 116. & in cap. inſinuante qui clerici &c.* nimium ſe involvere videntur, atque in varias ſcinduntur ſententias, diſtinguendo inter egreſſum licitum, utpote vetitum, non ſolum à licentia ſuperiorum, ſed etiam à juſta cauſa, puta infirmitatis, Et alium egreſſum, licitum quidem, ob licentiam ſuperiorum, ſed voluntarium, quia ſine cauſa; Ac alium illicitum, quia non ſolum ſit voluntarius ſine cauſa, ſed etiam ſine licentia, atque ubi agitur præſertim de ſecunda ſpecie liciti, ſed voluntarij, & ſine cauſa, tunc major eſt ſciſſura; Adhuc tamen magis communiter concludi videtur cum diſtinctione *Bartholom. Brixien.* an ſcilicet diſceſſus ſit talis, cum deſertione habitus regularis, ut exinde deſumatur animus omnino deſerendi Religionem, atque redeundi ad ſæculum, in quo per adeo notabile tempus vixerit, ut quodammodo dici valeat oblitus prioris ſtatus religioſi, & conſequenter quod requiratur novum experimentum.

Hinc proinde in effectu, iſta dicitur quæſtio vo- 16 luntatis, ideoque potius facti, quam juris, & conſequenter non apta recipere uniformem regulam generalem, cuicumque caſui applicabilem, cum in ſingulis caſibus pro eorum individuis circumſtantiis unam vel alteram voluntatem ſuadentibus decidenda ſit; Erroneumque propterea eſt, cum generalitatibus eam tractare, ſive applicare illas doctrinas, vel authoritates, præſertim antiquorum ſcribentium ante Concilium, procedentium cum præſuppoſito interruptionis intra annum, non autem ubi iſte accedat integer, & continuus juxta formam Conciliarem, quæ jam adimpleta ſit.

Conſtituta igitur iſta theorica, ſeu diſtinctione, 17 quæ generaliter, ac in abſtracto veriſſima eſt; Dicebam (etiam cum ſenſu veritatis) quod fallacia clara conſiſtere videbatur in applicatione, non benè diſtinguendo caſus, ac Religionum ſpecies, atque indefinitè applicando ea, quæ in hoc propoſito, Canoniſtæ, & Morales, præſertim ſcribentes poſt Concilium, & poſtquam ex ejuſdem Concilij ſenſu, ob Religionum reformationem illæ in meliori ſtatu, ſeu regimine conſtitutæ ſunt, utpote percurientes Religiones clauſtrales, de quarum genere ſunt ferè omnes, excepta iſta militari Hieroſolymitana, quæ non clauſtralis, verè & propriè Religio eſt, cum aliæ militares, potius impropriè, ac remotè ſint tales, ut ſupra.

Longa verò differentia eſt in hoc propoſito, inter Religiones clauſtrales, & iſtam militarem; In illis etenim, ut advertitur ſupra *in Bononien. diſc. 44.* & 18 alibi, novitiorum habitus eſt idem; ac ille profeſſorum, atque ubi etiam in aliqua Religione ſignum aliquod dignoſcatur inter profeſſos, & novitios, adhuc tamen iſtorum habitus eſt formaliter regularis in omnibus, adeo ut populus non de facili diſtinguat profeſſos à non profeſſis, eoſque indefinitè reputet religioſos, atque ſequaces illius Inſtituti, quod ipſe habitus præſeferat.

Et quod magis eſt, in Religionibus clauſtralibus ſive ſint Monachorum, ſive mendicantium, novitii ſub arcta cuſtodia, nimiaque aſperitate retinentur ſub 19 valde probato magiſtro ejuſdem Religionis in eodem loco contradiſtincto ab aliis ejuſdem Conventus, vel Monaſterij partibus, in quibus profeſſi vivunt, adeò ut non permittatur eorum converſatio, neque cum ipſiſmet ejuſdem Ordinis, vel Conventus religioſis profeſſis, multò minus cum ſæcularibus, neque datur caſus, ut permittantur ſoli incedere, imò neque per ipſum Conventum, multò minùs extra.

Et conſequenter quando novitius egreditur à loco novitiatus, atque derelicto habitu regreditur ad ſæculum, ibique in habitu, & ſtatu ſæculari vivit, ita ejus voluntatem declaraſſe videtur pœnitentiæ, in aſſumendo illum ſtatum, illumque propterea omnino deſerendi, & conſequenter, quod rectè dici valeat corruptus præcedens novitiatus, quodque propterea oporteat novum ex integro peragere juxta ſenſum eorum, cum quibus in hujus cauſæ deciſione proceditur, quoniam benè proceſſum fuiſſet, quoties in his terminis verſaremur.

Hæc autem omnia ceſſant in hac Religione, quo- 20 niam licèt illius habitum ſuſcipientes, novitiatum per integrum annum continuum peragant in Conventu Melevitano, qui neque formalis Conventus clauſtralis eſt, cùm tota Civitas, in qua reſidet M. Magiſter cum ejus Conſilio, dicatur Conventus, ac pariter in privatis domibus more ſæcularium vivatur; Attamen poſt peractum annum, unde propterea ſatisfactum eſt Concilio, & Statutis, non omnes milites illico profeſſionem emittunt, quoniam multi, utpote nobiles, ac filij Magnatum, & feudatariorum, ne ſe adſtringunt voto caſtitatis, quod nobilibus, & magnatitiis dominibus notabilia præjudicia cauſare ſolet, ſed ſe continent in ſtatu novitiorum, in quo plures ſeneſcunt, ac moriuntur, ut inſinuatur *ſub tit. de penſion. diſc. 42.*

Neque ſtabilimenta Religionis eos obligant ad profitendum, niſi poſt ætatem 25. annorum, qua etiam completa, concedi ſolent licentiæ, & prorogationes, 21 iſtique religioſi non habent habitum regularem à ſæcularibus contradiſtinctum, niſi quando ſint profeſſi, quod habitu ſæculari pariter utentes, geſtant crucem telæ albæ in parte ſiniſtra pallii (cum magnam in pectore non geſtent, niſi illi qui habeant dignitates), novitii verò nullum habent habitum vel ſignum, niſi quod eis licitum eſt deferre in pectore parvam crucem auream, quæ adeo exigua eſſe ſolet, ut vix dignoſcantur differentes ab aliis nobilibus ſæcularibus; Et conſequenter, prorſus improprium eſſe dicebam, ut per diſceſſum à Conventu Melevitano cum venditione ſuppellectilium, quæ ibi habebantur, atque per aliquam moram in Urbe, in domo patrui

insignis

inſignis Prælati, vel in domo paterna in patria, deſumi poſſet ea deſertio, quæ per DD. vel Morales conſideratur in præfato alio diverſo caſu novitiorum Religionum clauſtralium, cum fallacia videatur manifeſta; Et ex his mihi videbatur, quod probabiliter
2 ſperari debuiſſet receſſus, quando ulteriorem diſputationem non impediiſſet ſubſequuta concordia inter fratres, per quam conventum fuit de ſolo actu negativo, id eſt, quod in eo ſtatu, cauſa abſque ulteriori progreſſu quieſcere deberet, quamvis concordia deinde effectum ſortita non ſit, ut habetur *diſc. proximè ſequenti.*

ROMANA *ſeu* FLORENTINA TRANSACTIONIS

Inter EOSDEM MARCHIONES ANDREAM Et PETRUM DE CORSINIS.

Caſus deciſus per Rotam pro Petro.

An & quando ſimoniaca, & invalida dicatur conventio ſuper ſtatu religioſo aſſumendo, vel retinendo, ob aliquam rem temporalem, datam, vel refectam.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutio cauſæ.*
3 *De ſimonia pro admiſſione ad habitum, & profeſſionem regularem dando rem temporalem.*
4 *Declaratur quando id procedat.*
5 *De alia declaratione.*
6 *Datur exemplum ſuper prima declaratione, de qua num. 4.*
7 *Et de ſecunda declaratione, de qua n. 5.*
8 *Poteſt ſecundogenitus eum muneribus allicere primogenitum, ut Religionem ingrediatur, vel ſacros Ordines ſuſcipiat, ut ipſe ſuccedat in primogenitura.*
9 *Temporalitas, quæ incidenter, vel acceſſoriè ſequatur non attenditur.*
10 *In conventione, ut abſtineatur à lite non intrat concluſio, de qua n. 3.*
11 *Conventio ſuper receſſu à lite beneficiali, an, & quando importet ſimoniam.*
12 *De conventione ſuper ſtatu perſonæ.*

DISC. XLVII.

Quæſtionem ſuper nullitate profeſſionis *diſcurſu præcedenti* examinatam, atque per ibi inſinuatam
1 concordiam ſopitam, Ad breve tempus, idem Marchio Petrus ſuſcitavit prætendendo dictæ concordiæ invaliditatem, quaſi quod ob quandam pecuniarum ſummam à fratre acceptam, ne litem ulterius proſequeretur, ita impeditus remaneret, ſententiam ſuper declaratione ejus ſtatus ſæcularis, ac liberi reportare, & conſequenter, quod in ſtatu potius regulari, & impedito, vel ſaltem incerto vivere cogeretur, Idemque reaſſumpta cauſa *in ead. Rot. coram Cerro* ſubroga-
2 to, atque dato dubio, an concordia obſtaret *ſub die 4. Julii* 1660. negativa prodiit reſolutio, quæ habetur impreſſa *apud Zuff. de legitim. proceſſ. deciſ.* 50. *& apud Benden. deciſ.* 75. *& p.* 13. *rec. dec.* 187. Eique Andreas acquirvit, non curando ſubſtinere amplius renunciationem, unde propterea ad bonorum diviſionem deventum eſt, quæ alias inter eos produxit controverſias diſputatas coram Magiſtratibus Florentinæ Civitatis communis patriæ.

Reſolutio prodiit ex fundamento ſimoniacæ infectionis, ex eo quod per iſtam conventionem Petrus accepiſſet ab Andrea fratre ſcuta decem mille, aliaſque proficuas promiſſiones, ad effectum, ut deferendo 3
litem perſeveraret in ſtatu regulari, & conſequenter, quod intraret diſpoſitio textus *in c. veniens de ſimon.* ubi expreſsè deciditur, ut conventio, vel datio rei temporalis ad hoc, ut quis habitum monaſticum, vel ſtatum religioſum habeat dicitur ſimoniaca, ibique firmant communiter Canoniſtæ, ac etiam *Bal. Caſtr. Salicet.* & alii Civiliſtæ *in l. fin. C. de tranſact. Navarr. conſ.* 85. *lib.* 5. *de ſimon. Suar. de Relig. tom.* 1. *lib.* 4. *de ſimon. cap.* 17. *num.* 5. *&* 6. & alii Morales in deciſione recenſiti.

Verum, (reflectendo etiam ad ſolam veritatem), iſtud fundamentum omnino minus probabile videbatur, quodque dicta juris concluſio in ſuo caſu vera, nullatenus ad rem adaptabilis eſſet, ideoque manifeſta eſſet fallacia in applicatione dupliciter.

Primo nempe, quoniam tunc ſimonia committi dicitur, quando ex pacto, & voluntaria conventione datur res temporalis, quæ alias debita non ſit ob 4
finem aſſequendi rem ſpiritualem; Secus autem, ubi datur id, quod jam debitum erat, quoniam pactum, vel implementum quod eſt debitum, atque juri conſonat, non inducit ſimoniam, ut benè *Geminian. conſ.* 84. *n.* 18. *&* 19. *Dec. conſ.* 118 *n.* 5. *Pariſ. de confidentia q.* 27. *n.* 131. *Tondut. q. civil.* 96. *tom.* 1. *num.* 22. *Buratt. deciſ.* 444. *n.* 2.

Ac etiam, quia (ut ex eiſdem patet), intrat ſimonia, ubi datur res temporalis ad finem aſſequendi rem ſpiritualem, quæ ſit principalis in intentione, ſecus autem, ubi alius ſit finis ejus, qui dat, vel promittit, juxta exempla de quibus infra.

Utraque verò declaratio ad rem adaptabilis erat; Prima ſiquidem, quoniam per iſtam conventionem nil de novo datum, vel promiſſum fuit, ſed adim- 5
pletum id, ad quod in vim renunciationis, Andreas renunciatarius Petro renuncianti certis temporibus promiſerat, juſtè autem recuſabat præſtare, ob litis introductionem, cujus eventus influebat in ejuſdem renunciationis reſolutionem, unde propterea concordia aliud non importabat niſi primæ conventionis, ſeu renunciationis obſervantiam, abſtinendo ab impugnatione.

Ad quod comprobandum dabam exemplum, quod ſi reſignatarius beneficij, intuitu reſignationis, apoſtolica authoritate, legitimè ſe obligat ſolvere reſi- 6
gnanti annuam penſionem, vel aliam ſummam, neget autem obligationem implere, ob litem ab eodem reſignante motam, ſuper reſignationis nullitate, vel ſuper alia re, à qua conſequutive ipſa reſignatio corruat, reſignatus verò paciſcendo renunciet liti, atque ita tollat obſtaculum ſive impedimentum, ob quod juſtè debitor negabat debiti ſolutionem, tunc ſi penſionis ſolutio fiat, vel promittatur, nullum malum fieri dicitur, neque exinde dici poteſt, quod actus ſit ſimoniacus; Sive ſi quis intuitu admiſſionis propriæ filiæ, vel ſororis in Monaſterio, licitè ſe obligaverit illi ſolvere dotem dari ſolitam, vel aliam extraordinariam, ob aliquam alterativam qualitatem mulieris ita receptæ, deinde verò ſolutione pendente, Monaſterium litem introducat ſuper monialis ejectione, atque ita debitor juſtè differat ſuam obligationem implere, ſi poſtea Monaſterium cedat liti, benè ſolvitur debitum jam conſtitutum tanquam ex ceſſante cauſa impedimenti, cum ſimilibus.

Et quoad alteram declarationem, pariter ea de plano intrare videbatur, quoniam Andreæ fratris ma- 7
joris uxorati, atque numeroſam jam familiam habentis nil intererat, an Petrus frater minor efficeretur religioſus, vel alium ſtatum Eccleſiaſticum ſuſciperet ratione ſpiritualitatis, ſed ejus intereſſe principaliter conſiſtebat in fine temporali, ne frater uxorem ſuſciperet, ac filios procrearet, unde reſultaret diviſio bonorum in hac nobili familia exiſtentium ex fideicommiſſis

fideicommiſſis majorum; Et hic erat finis principalis, ad quem aſſequendum intererat ſubſtineri profeſſionem, ſive ad illius nullitatis declarationem non procedi, tanquam medium, per quod dictus finis poneretur in tuto, ut in his terminis ſpecialibus advertitur per *Tondutum dicta quaeſt. 96. n. 24. & ſeqq.*

Hinc proinde, ut quotidiana praxis docet, atque
8 licitè fieri poſſe, habetur *apud Sanchez conſil. moral. lib. 2. cap. 3. dubitat 16. in fin.* ſi filius ſecundo genitus poſſeſſoris alicujus majoratus, vel principatus, curet, cum muneribus, vel oblationibus pinguium proviſionum, aliiſque artificiis, etiam doloſis, introducere fratrem primogenitum, ut aſſumat ordines ſacros, vel ingrediatur Religionem, ibique profiteatur, ad effectum, ut ita ſe inhabilitet ad ſucceſſionem majoratus, vel principatus ſeu feudi, in quo propterea ſecundogenitus efficiatur primus, juxta plures caſos, quos temporibus noſtris practicari vidimus in Urbe, & in Civitate Neapolis, aliiſque locis, non exinde dici poterit, quod ita committatur ſimonia; dando vel promittendo rem temporalem promittitur pro ſpiritualitate, quam nil intereſt datoris, vel promiſſoris obtinere, ſed datur ad dictum effectum temporalem, pro cujus aſſequutione allicitur quis ad aſſumendum ſtatum ſpiritualem tanquam medium, ideoque attendendum eſt id, ob quod principaliter alias res temporalis datur, vel promittitur,
9 quamvis incidenter ſpiritualitas ita admixta ſit, ut *deciſ. 28. num. 1. & ſeq. par. 4. rec. tom. 2.*

Clariùs, quoniam neque iſta conventio, ſeu tranſactio percutiebat ipſum ſtatum, quod ſcilicet ea mediante Petrus, qui prætendebat ſe non profeſſum, efficeretur profeſſus, ſive de ſæculari efficeretur regu-
10 laris obligatus ad vota & onera Religionis, ſed ſolùm conventio erat, ut abſtineret à proſequutione litis, ad effectum, ut ita remanente cauſa ſuſpenſa & indeciſa, poſſet quidem ſtantibus deciſionibus Rotalibus Petrus quoad onera Religionis ſe reputare exemptum, ſed ita remaneret impeditus aſſumere ſtatum matrimonialem, cujus impedimentum ex ſupra inſinuato fine temporali deſiderabatur.

Hinc habemus quod, Aliud eſt conventio ſuper ipſo jure, vel alia re ſpirituali principaliter in contractum deducta; Et aliud eſt conventio ſuper renunciatione litis tanquam per remotionem obſtaculi
11 juxta *deciſ. 15. de renunciat. in antiq. & deciſ. 3. de renunciat. in nov.* cum concordantibus *apud Garz. de benef. p. 12. c. 3. §. 3. num. 235. Suarez lib. 1. tom. 4 de ſimon. cap. 51. num. 5.* ubi quod conventio ſub obligatione non litigandi non dicitur percutere jus ſpirituale, quod uni detur, & alteri tollatur, quoniam quilibet remanet in ſuo ſtatu, ſolumque eſt ſpecies ſuſpenſionis armorum, quoque interim res perſeverent in eo ſtatu, in quo reperiantur; Atque catenùs in litibus, quæ fiunt ſuper beneficiis eccleſiaſticis, cum aliqua circomſpectione in hac materia proceditur, quatenùs ſubſit ratio fraudis, quæ ſimoniæ fieri poſſet, ut ita ille, qui agnoſcit deterius jus in beneficio habere, illud mediante pecunia obtineat; Et ſicubi res ſpiritualis eſt principaliter in lite, adeò ut ob ejus aſſequutionem bona temporalia dentur, vel promittantur, non autem ubi conventio eſt principaliter ſuper re temporali hinc inde; Ideoque pro meo judicio, à caſu iſtius controverſiæ omninò extraneus videbatur iſte terminus ſimoniæ, qui in his terminis ſtatus regularis cadere poteſt, ubi agatur de conventione inter Monaſterium, ejuſque Prælatum, & profiteri volentem, juxta caſum de quo infra *diſc. ſeq.* In iſto autem caſu potiùs juxta diſpoſitionem, vel intentionem juris civilis cadere potuiſſent termini diverſi invaliditatis iſtius conventionis, tanquam inductivæ ſervitutis in perſona libera; Verùm de his actum non fuit.

† AD hanc Simoniæ materiam videri poterunt deducta *diſc. 77. & ſub tit. de Dot. diſc. 11. & 167.* & in ſua Sede *ſub tit. de Benef. diſc. 70. & 71.* Et *ſub tit. de Penſ. diſc. 41. & 80. & tit. de Canon. diſc. 29.*

NEAPOLITANA DONATIONIS

Pro ANTONIO ET CONSORTIBUS

Cum COLLEGIO S. DEMETRII.

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Regularium reſolutus pro Collegio.

De eadem materia, an ſcilicet id, quod ingrediens Religionem, vel Monaſterium, dat, vel promittit, ut ad profeſſionem admittatur, importet ſimoniam.

Et incidenter, quatenùs donatio ad hunc effectum facta non ſubſiſtat, firma verò remaneat profeſſio, quæ non impugnetur, cuinam acquirantur bona in hac invalida donatione contenta, & an religioſus de eis diſponere poſſit.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De ſimonia recipiendo rem temporalem pro admiſſione ad Religionem.*
3 *Non tamen ex inde inficitur profeſſio.*
4 *Exitus cauſæ.*
5 *Quid requiratur ad effectum ſimoniæ.*
6 *Quando verificetur ea ſimonia de qua num. 2.*
7 *Quandoque datur aliquid licitè Monaſterio pro admiſſione ad habitum.*
8 *De dote monialium.*
9 *Et quando detur etiam dos duplicata de ratione*
10 *Etiam in caſu ſimoniæ ut num. 2. cui applicentur bona.*
11 *Camera Apoſtolica ſuccedit in bonis religioſi decedentis extra clauſtra.*
12 *Quod religioſus etiam poſt profeſſionem poſſit declarare ejus voluntatem.*

DISC. XLVIII.

OBtenta per Antonium à Sacra Congregatione ex
juſtis cauſis, licentia faciendi tranſitum à Reli- 1
gione Diſcalceatorum S. Thereſiæ, ad laxiorem Congregationem Somaſcam, factaque cum prima Religione concordia per eamdem Congregationem approbata ſuper bonis ab eodem religioſo in ſæculo poſſeſſis, ita dirimendo quæſtionem, de qua ſupra in alia *Neapolitana diſc. 39.* Attributa eidem facultate de illa parte, quæ in vim dictæ concordiæ ſibi remanebat, diſponendi ad favorem conjunctorum, vel ſecundæ Religionis, ad quam tranſitum faciebat; Ipſe de omnibus aliis diſpoſuit, ad favorem fratris numeroſæ familiæ onerati, atque juxta gradum ſuæ nobilitatis, non benè proviſi, præterquam de ſcutis mille, quos inveſtitos in quibuſdam juribus fructiferis, cum quibuſdam aliis bonis donavit Collegio S. Demetrii, in quo profeſſionem emittere debebat poſtea emiſſam; Ad aliquos verò annos, idem Antonius, ex aſſerto motivo charitatis erga fratris familiam, cupiens, ut hic effectus illius beneficio cederet, nullitatem dictæ donationis promovit ob ſimoniacā infectionem, ex quo quod facta eſſet tanquam præmium admiſſionis ad non impugnatam profeſſionem, fretus diſpoſitione textus *in cap. veniens de ſimonia*, ubi præciſe deciditur, ut nullum ac ſimoniacum ſit id, quod Abbati, vel Monaſterio datum eſt à profeſſo, cum concordantibus, de quibus *diſc. præcedenti.*

K

Quamvis etenim id non inficiat ipſam profeſſionem, quæ valida remanet, ut ſupponitur *in dicto*
3 *cap. veniens*, ac etiam habetur *in cap. quoniam in eodem tit.* neque iſta quæſtio aſſumeretur, quia profeſſio non impugnabatur; Nihilominùs id, quod ita turpiter receptum eſt, retineri non poteſt, ſed reſtituendum venit, ut litteraliter in eodem textu deciditur.

Introducta verò cauſa in dicta ſacra Congregatione
4 Regularium; Cùm per Antonium requiſitus fuiſſem ad ſcribendum, agnita difficultate, illam pro ſtylo inſinuavi, eum monendo ut deſiſteret, atque potiùs quamdam honeſtam oblatam concordiam amplecteretur, cùm pro meo judicio potiùs timendus eſſet malus, quàm ſperandus bonus cauſæ eventus, qualem nòn obſtante hoc monito, ipſe experiri voluit, illeque fuit juxta votum, dum pro validitate prodiit reſolutio, quæ mihi licèt pro ſuccumbente, juſta, beneque fundata viſa fuit.

Dicebam ſiquidem, in diſcurſu ad veritatem edito pro cauſæ directione, quod licet, ob litteralem diſpoſitionem directi textus, & communem ſenſum,
5 non ſolùm Canoniſtarum, & Moralium, ſed etiam Civiliſtarum, de quibus *diſc. præced.* certa ſit ſuperiùs inſinuata propoſitio; Nihilominus difficultas erat in applicatione, quoniam ut patet ex deductis *in Tolet. Archipreſbyteratus ſub tit. de benefic. diſc.* 56. & alibi, ac etiam advertitur *diſc. præcedenti*, ad effectum ſimoniæ, duo copulativæ deſiderantur; Primò nempe, pactio correſpectiva rei temporalis pro ſpirituali, adeò ut aliàs iſta ſine illa conceſſa non eſſet, ſecùs autem ſi ea ſpirituali purè conceſſa, ille qui recepit, ex mera gratitudine, liberaque voluntate, nulla cogente actione aliquid temporale elargiatur; Et ſecundò, ut res temporalis, principaliter detur pro aſſequutione rei ſpiritualis, ſecùs autem pro alia re temporali, quamvis occaſione ſtatus ſpiritualis, & ſic ubi ex pacto aliquid datur, vel promittitur pro admiſſione ad habitum, vel ad profeſſionem, ut in eadem Decretali ſupponitur.

Id autem, attento illorum temporum ſtatu, erat
6 contingibile, dum admiſſio ad profeſſionem in aliquo Monaſterio nimiùm prodeſſe poterat pro capacitate electionis paſſivæ in Abbatem, ut etiam hodie praxis docet in aliquibus Germaniæ Monaſteriis nimiùm qualificatis, quorum Abbatiæ redolere videntur ſpeciem Principatus, unde propterea etiam filii magnorum Principum ſtudent admitti ad profeſſionem, ac effici de numero monachorum ob dictam capacitatem paſſivæ electionis, juxta caſum de quo infra *in Colonien. diſc.* 53. Cumque receptio pendeat à conſenſu capitulari, dari poteſt iſte caſus, ut mediante pecunia, vel alia recompenſa temporali id obtineatur.

Neutrum verò ex his requiſitis in facto juſtificabatur; Quamvis enim aliquis vehemens fumus daretur, quod dictum Collegium ſe facilem reddiderit ad hunc religioſum admittendum ob iſtud emolumen-
7 tum, ſine quo probabiliter non admiſiſſet; Adhuc tamen admiſſa pro concludenti iſta probatione, non ex inde inferri poterat, ut verſaremur in caſu dictæ Decretalis, cùm ad aliam juſtam cauſam temporalem id referendum veniret, quod ſcilicet, cùm admittendus conſtitutus eſſet in gravi ætate, ideoque non ita idoneus ad Religionis ſervitium, ut ſunt juvenes, ſed potiùs majoribus incommodis, & ſumptibus ſubiectus, cùm ipſamet ſenectus dicatur infirmitas, & propterea majora incommoda, & diſpendia parere ſoleat, hinc proinde Monaſterium, rationabiliter, ac licitè ſollicitum fuit de iſta proviſione, qua mediante à dictis oneribus, ac ſumptibus merè temporalibus eximeretur, juſteque ſine illa eum recipere recuſaſſet.

Ad quod comprobandum ponderabam ea, quæ habentur *ſub tit. de dote diſc.* 11. & *diſc.* 167. ſuper
8 dote, quæ datur Monaſterio per puellas ibi profiteri volentes, quod ſcilicet quamvis aliquorum opinio ſit, ut ea citra ſimoniacam labem recipi non valeat, attamen hæc opinio paſſim rejecta eſt, atque contrarium docet inconcuſſa praxis, ipſa Sede Apoſtolica, non ſolùm approbante, ſed etiam prohibente, ne Monaſterium, quamvis volens, ſolitam dotem remittere, vel diminuere valeat, ex ea ratione, quod non datur ob ſpiritualitatem profeſſionis, vel habitus monaſtici, ſed in recompenſam oneris temporalis, quod Monaſterium in ſe ſuſcipit, ad inſtar dotis, quæ conſtituitur viro pro matrimonio carnali, in quo eadem ſpiritualitatis ratio intrat.

Quinimò ubi agatur de muliere vidua, vel corrupta, vel leve, aut parum valida, vel de ſupernu-
9 meraria, aut de tertia ſorore per S. Congregationem demandari ſolet ſolutio dotis duplicatæ, vel triplicatæ, ut advertitur *dicto diſc.* 167. *de dote*, ubi de hac materia dotis monialium, non tamen exinde inferri poteſt ad ſimoniam, cùm id non detur principaliter propter profeſſionem, vel habitum monaſticum, ſed in recompenſam oneris, vel præjudicii temporalis; Et hic mihi videbatur caſus, unde propterea imprudens conſilium cenſui hoc opus aſſumere, quod tamen aliis defenſoribus aſſumendum eſſe viſum fuit; (Talis eſt ingeniorum varietas.)

In eodem diſcurſu edito ad veritatem pro directione, motivabam, quod ubi etiam intraret diſpoſitio
dictæ Decretalis, adeo ut iſta donatio cedere non de- 10
buiſſet ad commodum dicti Collegii, non exinde tamen obtineretur intentum, ut bona donata remanerent ad liberam diſpoſitionem ipſius Religioſi profeſſi, ſed vel acquiſita eſſent ipſius Religionis univerſitati vel quatenùs univerſa Religio culpoſa dici poſſet, quia nempe Generalis, aliique Prælati ipſam repræſentantes, hujus conventionis participes fuiſſent, adeo ut eadem intraret ratio, ut turpiter quæſitum retineri non poſſet, acquireretur Eccleſiæ univerſali, ſeu ejus loco Cameræ Apoſtolicæ eo modo, quo acquiruntur bona
Religioſorum decedentium extra clauſtra juxta Con- 11
ſtitutionem *Gregorii XIII.* 43. & habetur aliis relatis *apud Fontanell. deciſ.* 227. *in fine & per Rotam. deciſ.* 121. *num.* 17. & 18. *par* 6. *rec.* ubi declaratur, ut non procedat in iis, quæ jam Monaſterio, vel Religioni quæſita erant, dum Religioſus erat in clauſtris, quoniã profeſſus in ipſo inſtanti profeſſionis ſervo aſſimilatus contrahit incapacitatem habendi dominium bonorum in particulari cum eorum libera diſpoſitione.

Niſi dici poſſet, quod eum (his bonis exceptis) ſe aliorum univerſitate, inſtante profeſſione, juxta ſibi attributam facultatem, diſpoſuerit ad favorem fratris, ita etiam iſta bona, quæ ob actus infectionem habenda eſſent pro non donatis ſub dicta univerſitate com- 12
prehenderentur; Quodque adaptari poſſent ea, quæ in terminis teſtamenti conditi per volentem profiteri, habentur *ſub tit. de teſta. diſc.* 35. quod ſcilicet quamvis non poſſit poſt emiſſam profeſſionem teſtamentum revocare, ſeu alias de bonis diſponere, attamen poſſit ejus dubiam diſpoſitionem declarare, ad inſtar illius declarationis, quæ conceditur donatori, quamvis eidem denegetur facultas revocandi validam, ac perfectam donationem inter vivos; Hæc autem deducebantur in ſola ratione motivandi, ſed diſputata non fuerunt.

LUCANA FIDEICOMMISSI

Reſponſum pro veritate ſuppreſſis nominibus.

Religioſorum nomine, ſeu appellatione, quinam veniant; Et de Religioſorum excluſione à fideicom-

fideicommiſſis, aliiſque ſucceſſionibus ex judicio teſtatoris.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *An Religioſi excludi poſſint à fideicommiſſis, & legatis, aliiſque diſpoſitionibus. & † 11.*
3 *De triplici diſtinctione Religioſorum.*
4 *De diſtinctione clerici ſæcularis, & regularis, & qui propriè dicantur Religioſi.*
5 *An Profeſſores militiarum eccleſiaſticarum ſint Religioſi.*
6 *Quid de novitiis.*
7 *De diſtinctione Mendicantium à non Mendicantibus.*
8 *De verbo ſæcularium contradiſtincto à Regularibus quibus congruat.*
9 *De regularibus viventibus in ſæculo.*
10 *De ratione ob quam regulares excludi ſolent.*

DISC. XLIX.

1 ORdinato per teſtatorem fideicommiſſo particulari in quibusdam bonis ad favorem deſcendentium maſculorum nepotis ex fratre, quem hæredem inſtituit, excluſos voluit omnes Religioſos, tam ſæculares, quam clauſtrales, & tam Mendicantes, quàm non Mendicantes ſub qualibet Religione, & Regula vocatos; Cumque defuncto primo Inſtituto, plures ejus filii ſucceſſiſſent, quorum aliqui jam clerici in minoribus, vellent ſacros ordines ſuſcipere; Hinc pro veritate conſultus fui, an ita effici dicerentur Religioſi, adeò ut ſub dicta excluſione caderent; Atque dubitandi rationem præbebat contradiſtinctio ſæcularium à regularibus, quaſi quod Religioſi ſæculares dicendi non eſſent, niſi clerici ſæculares, cum alii in aliqua Religione profitentes, venirent ſub nomine clauſtralium; Ac etiam in petitione motivatum fuit, de dictæ diſpoſitionis validitate.

Quatenùs ad hanc ſecundam dubitationem pertinet; Reſpondi, quod hodie, illa omninò abolita videtur, ideoque diſputationem non admittit; Licet enim ut advertitur *ſub tit. de fideic. diſc. 63. & ſeqq. & ſub tit. de dote diſc. 12.* Aliqui Canoniſtæ, magis verò Mo-
2 rales crediderint, ut hujuſmodi Religioſorum, ſeu alias vitam eccleſiaſticam profitentium excluſiones, pro non ſcriptis habendæ veniant, ex generali diſpoſitione, ſeu ratione textus *in Authentica caſſa, & irrita Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* cum concordantibus, quaſi quod à Religione, ſeu vita eccleſiaſtica id advertat, atque meliorem partem eligentes puniat, eoſque ſucceſſione indignos reputet, ducto à fortiori argumento ab iis quæ in jure ſtatuta ſunt ſuper conditionibus inducentibus viduitatem, ſive matrimonii libertatem adimentibus, vel reſtringentibus, cum ſimilibus.

Nihilominùs, iſta opinione rejecta, paſſim, ac extra omnem controverſiam, contraria opinio hodie recepta eſt, quoniam diſpoſitio referenda non venit ad odibilem excluſionem eligentium vitam Religioſam, vel eccleſiaſticam, ob illius vitæ, ſeu ſtatus odium, ſed ad honeſtum finem vocandi ſolùm exiſtentes in ſæculo pro familiarum conſervatione, & propagatione, ac decore, quamvis id non exprimatur, quoniam præſumitur, niſi iſta præſumptio per contrariam probationem ceſſet, per quam conſtet, quod odio dicti ſtatus id diſpoſitum ſit, quod inter Catholicos nunquam, vel nimiùm rarò in praxi verificabile videtur, ideóque non eſt excluſio pœnalis ob illum ſtatum, ſed potiùs eſt adjectio diverſæ qualitatis, quam diſponens in ſucceſſoribus deſideravit, ex deductis *d. diſc. 12. de dote*, occaſione agendi de puncto, an relictum pro dote matrimonii carnalis conveniat ingredientibus Monaſterium, & *dicto diſc. 63. & ſeqq. de fideicommiſſis*, ubi in ſpecie de ſucceſſione Religioſorum in fideicommiſſis; Et conferunt, quæ generaliter habentur *ſub tit. de teſtam. diſc. 73. & ſub tit. de feud. diſc. 54.* ubi de excluſione clericorum, & eccleſiaſticorum à ſucceſſione, vel retentione feudorum; Adeò ut iſtæ quæſtiones videantur hodie ſolùm voluntatis, non autem poteſtatis, an ſcilicet & quando diſponens id voluerit, necne, ſed quando voluntas eſt expreſſa, tunc ceſſat omnis quæſtio.

Quo verò ad primum punctum, an ſcilicet ſub hac
diſpoſitione venirent clerici ſæculares conſtituti in ſacris; Reſpondi quod pariter negativa videretur indubitata; Siquidem Religioſi in triplici ſignificatione capi poſſunt; In latiſſima ſcilicet, lata, & ſtricta; Latiſſima etenim, ac impropria ea eſt quæ complexiva ſit omnium illorum qui Chriſtianam Religionem profitentur, cum ita diſcreti ab infidelibus, Religioſi rectè dicantur; Lata verò ea quæ continet genericam diſtinctionem verè ſæcularium, qui veniunt ſub nomine populi, & eccleſiaſticorum venientium ſub generico nomine clerici ſub cujus nomine veniunt omnes clerici tam ſæculares, quàm regulares, abſque diſtinctione ordinum ſacrorum, vel minorum, quoniam etiam clerici in minoribus ordinibus conſtituti, dicuntur veri Religioſi, & eccleſiaſtici eamdem habentes perſonalem, ac realem eccleſiaſticam immunitatem, quam obtinent illi in ſacris, ubi non obſtet defectus requiſitorum Concilii Tridentini, per quem in effectu declarantur non clerici, ut infra advertitur, agendo de clericis ſæcularibus; Et conſequenter, in hac facti ſpecie nil referebat, an eſſent clerici in minoribus tantùm, vel etiam in ſacris. 3

In ſtricta verò, ac propria ſignificatione, juxta communem uſum loquendi, ſub nomine Religioſorum, 4
veniunt ſolùm illi, qui alicujus Religionis inſtitutum, cum ſolemni emiſſione trium votorum profitentur, ideoque de clero regulari efficiuntur juxta communem diſtinctionem, ſuper qua, agendo de hoc nomine, ſeu vocabulo Religioſi, plura de more colligit elaboratus *Barboſ. inter tract. var. de appellatione verbor. appellation. 233.* atque de hac diſtinctione habetur *ſub tit. de præeminent. diſc. 30.*

Adeò ut ex deductis in alia *Lucana ſub tit. de juriſdict. diſc. 91.* quamvis aliquæ militiæ à ſede Apoſtolica approbatæ pro aliquo Religioſo, vel pro inſtituto 5
erectæ de facto ex communi uſu loquendi dicantur Religiones, attamen verè & propriè non ſunt tales, earumque Profeſſores non ſunt vere Religioſi ut etiam de mulieribus vitam cælibem, ac ſpiritualem etiam ſub clauſura eligentibus habetur *d. ſcur. ſeq.* quoniam Religioſi propriè dicuntur illi, qui regulare Inſtitutum cum formali votorum emiſſione profitentur; Adeò ut etiam illi, qui hujuſmodi Religionum Inſtitutum regulare aſſumunt, ac habitum deferunt, donec ſunt novitii, quamvis ad certos effectus favorabiles
ſub nomine eccleſiaſticorum, ſeu Religioſorum veniant, eorumque aliquibus immunitatibus, ac privilegiis potiantur; Attamen in effectu non ſunt talca, quoniam ſunt teſtabiles, atque dominium bonorum retinent, quinimò ſunt capaces feudorum, ac beneficiorum eccleſiaſticorum ſæcularium, vel penſionum ſuper eiſdem beneficiis, ut in ſuis reſpectivè materiis advertitur *ſub tit. de benefic.* & ſub altero *de penſionibus* ac altero *de feudis* cum ſimilibus. 6

Clariùs verò in hac facti ſpecie, quod teſtator contradiſtinxit mendicantes à non mendicantibus, cum 7
ita relata videretur intentio agendi de vero regulari tantùm, ita diſtinctio inter mendicantes, & non mendicantes, ut alibi *hoc eod. tit.* advertitur, quæ diſtinctio non cadit in clero ſæculari.

Unica dubitandi ratio reſultare videbatur à diſcretiva loquutione ſæcularium, & clauſtralium; Et quidem ubi iſtud verbum *clauſtralium* explicatum fuiſſet ſub altero Regularium, ratio dubitandi fuiſſet ni-

nimùm probabilis, quoniam verbum genericum Re-
8 gularium, clerum Regularem complectitur, dum alterum verbum ſæcularium clero ſæculari congruit; Verùm difficultas ceſſabat ex eo quod hoc verbum *ſæcularium* poſitum fuerat contradiſtinctè à clauſtralibus ad effectum explicandi omnes Regulares, ſeu religioſos quamvis extra clauſtra viverent, ut ſunt præſertim milites Hieroſolymitani, qui ut advertitur *ſupra diſc. 46.* & alibi, ſunt verè Religioſi tria ſolemnia vota prævio formali novitiatu emittentes, ideoque inteſtabiles, atque incapaces poſſidendi bona in particulari redduntur, ac ſæculo moriuntur, & tamen extra clauſtra in privatis domibus more ſæcularium vivunt.

Prout etiam, ſive ex indultis ſpecialibus, ſive ob eam plurium Religionum commendabilem ſuppreſ-
9 ſionem, quam noſtra ætas experta eſt, plures adeſſe ſolent Religioſi, qui Regularem ſtatum adhuc retinentes, atque votis regularibus adſtricti vivunt in ſæculo in habitu clericorum ſæcularium ſub obedientia Ordinarii, ideoque tanquam non viventes in clauſtris de facto dicuntur Religioſi ſæculares, contradiſtincti à clauſtralibus.

Ponderatis etiam illis aliis verbis ex facti ſerie narratis, quod ſcilicet non contentus teſtator præfata diſtinctione mendicantium à non mendicantibus addidit alia verba *ſub aliqua Religione, vel regula*, cum ita ad oculum deſcribuntur illi, qui regulare Inſtitutum formiter profitentur.

Cum etenim formalem profeſſionem in aliquo Inſtituto regulari emittentes, ita efficiantur incapaces poſſidendi in particulari, bona, vel jura, quæ juxta opinionem Canoniſtarum in Romana Curia, ac ge-
10 neraliter in foro eccleſiaſtico magis receptam directè tranſeunt ad Religionem, vel Monaſterium, quod directè, ac immediatè jure ſuo ſuccedere, vel obtinere dicitur, non autem mediante perſona Religioſi, ut Civiliſtæ volunt; Hinc propterea procedendo cum ſæpiùs inſinuata propoſitione, ut in hujuſmodi quæſtionibus voluntatis, non formalitas verborum, ſed ſubſtantia voluntatis attendi debeat, ita teſtator eos tantùm providere voluit, qui viventes in ſæculo indigent bonorum, ac redituum temporalium ſubſidio, quo non indigent Religioſi, dictumque ſubſidium, ita congruum eſt laicis, quàm clericis in ſæculo viventibus, ut præſertim advertitur *ſub tit. de fideicommiſſ. dicto diſc. 64.* ne aliàs Religiones, ita in hujuſmodi bonis ſuccederent, ac ſe ingererent; Iſtaque videbatur iſtius voluntatis ſubſtantia, quæ ſpectato effectu attendenda eſt, neglectis (ut dictum eſt) verborum formalitatibus, vel grammaticalibus ſignificationibus, cum id grammaticorum partes eſſe videantur.

11 † DE Religioſorum excluſione vide *Adnot. ad diſc. 63. de fideicom.*

MEDIOLANEN. CONSERVATORII

Pro GUBERNATORIBUS DOMUS PIÆ MULIERUM POENITENTIUM.

Diſcurſus pro directione.

An & quando domus in qua collegialiter ſub certo inſtituto etiam Regulari vivant aliquæ mulieres, dicatur Monaſterium Monialium, ipſæque mulieres dicantur Moniales, & perſonæ Eccleſiaſticæ, vel potiùs dicatur domus ſæcularis, ipſæque mulieres etiam ſæculares, qualemve poteſtatem iſto ſecundo caſu habeat loci Ordinarius.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *In Monaſteriis Monialium, certa eſt Ordinarij loci juriſdictio ordinaria, vel delegata.*
3 *De errore ſcribentium in materiis juriſdictionalibus.*
4 *De diverſis Inſtitutis, vel Religionibus mulierum.*
5 *Recenſentur pauci caſus, ſeu effectus juriſdictionales.*
6 *Ordinarius habet regulam generalem in omnibus Eccleſiis diœceſis.*
7 *Eccleſia ſæcularis precario conceſſa Regularibus non mutat ſtatum.*
8 *Oratoria privata ſæcularium ſubjacent Ordinario.*
9 *In Eccleſia nulla eſt laicorum poteſtas.*
10 *Quare in cappellis Regiis, & aliquibus Eccleſiis Ordinarius non habeat juriſdictionem.*
11 *De eadem concluſione, de qua num. 4.*
12 *In concernentibus curam animarum cum clero, & populo certa eſt juriſdictio Ordinarij, ſive ſit ordinaria, ſive delegata.*
13 *De juriſdictione Ordinarij in Conſervatoriis, vel adunantiis mulierum ſæcularium.*
14 *De eadem juriſdictione cum adminiſtratoribus piorum locorum, etiam ſæcularium.*
15 *Aliud eſt locum eſſe pium, & Aliud eſt eſſe Eccleſiaſticum.*
16 *Sine diſtincta notitia circumſtantiarum facti non datur maturum judicium.*
17 *De ſignis arguentibus, quod ſit Monaſterium Monialium.*
18 *Quando obſervantia deferatur, & quomodo attendi debeat.*
19 *Quæ ſigna ſint æquivoca, & conveniant etiam ſæcularibus.*
20 *An unio beneficiorum ſit compatibilis cum loco pio ſæculari.*
21 *De modo diſtinguendi locum eccleſiaſticum à loco pio ſæculari ex fundatione.*
22 *Quando auctoritas eccleſiaſtica in fundatione ſit æquivoca.*
23 *Sedes Apoſtolica non committit ſæcularibus Monaſteria Monialium.*
24 *Voluntas Papæ arguitur ex ſtylo.*

DISC. L.

DE anno 1532. Aliqui mercatores, aliique probi viri ſæculares, pium aſſumpſerunt opus erigendi 1
in hac Civtiate domum, in qua ſe recipere, ac honeſte vivere poſſent illæ inhoneſtæ mulieres, quæ pœnitentes, ad meliorem frugem regredi vellent, juxta Urbis inſtitutum, cujus mentio habetur *ſub tit. de teſtam. diſc. 37.* occaſione agendi de hujuſmodi inhoneſtarum mulierum inteſtabilitate; Dictum autem opus de anno 1534. perfectum fuit, atque de anno ſequenti, tunc regnantis Ducis diplomate munitum, aliiſque privilegiis, & conceſſionibus ditatum fuit, & præſertim circa juriſdictionem, & facultates Gubernatorum ſæcularium, ad quorum preces de anno 1538. Paulus III. dum Placentiæ moraretur, ne iſtæ mulieres pro miſſa audienda, aliiſque divinis, ac ſacramentis recipiendis, domum egredi, atque per Civitatem evagari cogerentur, indultum in forma brevis conceſſit, in quo (pro ſtylo) eamdem Domum, pro mulierum pœnitentium confugio deputando, & approbando, ſub dictorum Gubernatorum ſæcularium regimine, & adminiſtratione, facultatem dedit habendi cappellanum, qui in proprio oratorio miſſam celebraret, ac ſacramenta, aliaque jura parochialia dictis mulieribus miniſtrare poſſet, independenter ab Ordinario, & à Parocho, à quorum juriſdictione, locum; & Gobesnatores exemit; Succeſſivis autem temporibus,

temporibus, pio opere excreſcente, utraque eccleſiaſtica, & laicali poteſtate in idem cooperantibus, eadem Domus ad formam magni Monaſterij, cum cujuſdam Eccleſiæ parochialis ſuppreſſæ annexione, redacta fuit, atque Archiepiſcopi, & præſertim S. Carolus Borromeus cum ejus conſueta piiſſima ſollicitudine, in vim indulti Apoſtolici enunciati *ſub tit. de benefic. diſc.* 47. aliquas Eccleſias, ſeu beneficia univit; Prout etiam Carolus V. & Philippus II. aliique Reges quamplura privilegia conceſſerunt.

Cum autem poſt decurſum annorum circiter 105. inter Archiepiſcopum, ſeu ejus Officiales, dictoſque Gubernatores aliquæ exortæ eſſent controverſiæ ſuper hujus Domus, ac mulierum in ea exiſtentium juriſdictione, ac regimine, caſus dedit, quod ex imprudenti conſilio cujuſdam Curialis opinantis, quod totum jus Gubernatorum penderet à præfato indulto Apoſtolico Pauli III. monitorium A.C. ſuper ejus obſervantia obtentum fuit, pro cujus moderatione inſtante Promotore Fiſcali Curiæ Archiepiſcopalis, aſſumptaque deſuper diſputatione, Judex difficultatem reſtrinxit ad punctum, an dictum indultum exemptivum caderet ſub decretis revocatoriis, vel moderatoriis Sac. Concilii Trident. & ſub aliis Conſtitutionibus Apoſtolicis agentibus de Monaſteriis monialium.

Cumque in hoc ſtatu, (pro Curiæ frequenti ſtylo) ad cauſæ jam vulneratæ, vel malè directæ defenſionem ſuper dicta reſtrictiva evocatus eſſem; Dixi quod ſi admitteretur præſuppoſitum, ut ageretur de Monaſterio Monialium, tunc opus eſſet deſperatum, ideoque punctus reſtrictus eſſet incapax defenſionis ex inferius deducendis; Ac propterea dixi quod unicus, ac verus modus defenſionis jurium Gubernatorum conſiſteret in defenſione diverſi puncti, ſuper hujus ſcilicet loci qualitate, vel ſtatu, negando quod ageretur de Monaſterio Monialium, ac de perſonis eccleſiaſticis, ſed potiùs quod ageretur de pia domo ſæculari, ac de perſonis ſæcularibus, laicali poteſtate ſubjectis, aliqua tamen ad miſſa poteſtate Ordinarii in actibus de quibus infra.

Quare convocato deſuper (pro Curiæ commendabili ſtilo) Advocatorum congreſſu, concluſum fuit, ut pro obtinenda magis diſtincta facti notitia, ex qua melior cauſa directo mentienda erat, deſuper à me ederetur diſcurſus (ut editus fuit) in quo in forma diſcurſiva, cum præfata diſtinctione, materia theoricè peragebatur, quod ſcilicet, ſi illud eſſet Monaſterium, atque mulieres in eo viventes dicendæ venirent moniales, tunc planum eſſet bonum jus Archiepiſcopi ſuper dicti indulti moderatione, ex iis quæ habentur deducta *ſub tit. de juriſdict. diſc.* 25. *cum pluribus ſeqq.*

2 Secùs autem èconverſo ex deductis *eodem tit. diſc.* 45.

Rei tamen eventus, à meo ſenſu diverſus fuit, quoniam Gubernatores eorumque conſultores, loco reſpondendi petitis, ac inſtruendi cauſæ defenſores in Curia, Senatum adierunt, exhibitoque dicto meo reſponſo ſeu diſcurſu, ob ibi motivata fundamenta, Regio Advocato fiſcali eis adhærente, aliquas obtinuerunt proviſiones, ſuper quarum executione pro conſueto non multum diſcreto ſtylo, qui in partibus adhiberi ſolet, non nulla reſultarunt inconvenientia, unde propterea Archiepiſcopo (meo etiam aliquibus cauſis cliente) deſuper conſulente Sanctiſſimum, atque ab iſto particulari Congregatione deputata, ex parte eorundem Gubernatorum, magis verò ex illa tractantium negotia Regis Catholici, tanquam ejus Advocatus, denuò deſuper conſultus fui.

In hoc itaque ſecundo reſponſo, aſſumendo potiùs partes reſpondentis de jure pro veritate, quàm ſcribentis more Advocati ad cauſæ opportunitatem, ne alias conſimilia reſultarent inconvenientia; Viſis utriuſque partis fundamentis deductis in quibuſdam mihi com-
3 municatis informationibus; Dicebam idem, quod pluries infrà *in Miſcell. Eccleſiaſt.* agendo de contro-

verſiis juriſdictionalibus vel de eccleſiaſtica immunitate advertitur, quod ſcilicet, ut benè practicari poſſet celeberrimum divinum oraculum reddendi, quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, & quæ ſunt Dei, Deo; Quod verbis quidem, per ora defenſorum utriuſque poteſtatis quotidiè volitat, factis autem ferè nunquam ſervatur, dum iidem defenſores, factionario more, conſueto extremorum vitio peccantes, atque adulationi potiùs quàm veritati ſtudentes, totum pro ſe volunt, totumque alteri negant, unde propterea dixi, quod procedendum eſſet cum debita caſuum, ſive cum diverſorum effectuum diſtinctione, qua mediante, utrique parti poſſet eſſe benè conſultum, præfatumque oraculum bene practicari.

Priuſquam autem ad prædictam caſuum ſeu effectuum diſtinctionem deſcenderem; Illud præmittebam, ne incongruum eſſet aſſumere quæſtionem, 4
quam cum aliquo æquivoco in continuis controverſiis plenè, aliis de more relatis aſſumunt *Menoch. conſ.* 948. *& Cyriac. controv.* 5 4. ſuper ſtatu, vel ſuper eccleſiaſtica, aut ſæculari qualitate illarum mulierum, quæ aliquod religioſum inſtitutum profitentur, & quæ enunciantur *in Clementina* 1. *de religioſ. domib. & in extrav. g. unica eod. tit. & in Clementina unic. de ſtat. monach.* & quæ appellari ſolent *Converſæ Tertiariæ, Biguinæ, Collegiatæ Mantellatæ, Pinzoncheriæ, Canoniſſæ, Ieſuitiſſæ*, & cum aliis vocabulis diligenter collectis, & enunciatis *per Tamburin. de jur. Abbatiſſ. diſput.* 7. *quæſt.* 2. *cum pluribus ſequentibus*, ac etiam mentio habetur *ſub tit. de juriſdict. diſc.* 45. In his enim mulierum generibus dicta quæſtio ſtatus cadit non ratione loci, in quo vivant, juxta caſum præſentis quæſtionis, ſive an dici valeant moniales, necne alicujus particularis Monaſterii, ſed ratione inſtituti diverſi, quaſi quod iſtæ eſſent ſpecies religioſarum, quæ adinſtar virorum religioſorum, atque ad formam univerſitatis, vel Reipublicæ regantur, ſive collegialiter in una domo, ſive ſingulariter in propriis domibus vivant; Unde propterea, quidquid ſit de hujuſmodi mulieribus Religionibus, vel Inſtitutis, prudenter per Sedem Apoſtolicam in totum, vel pro majori parte ſuppreſſis, dum illæ mulieres, quas cernimus habitum alicujus Religionis geſtare, atque tertiarias ſeu pinzoncherias appellamus, ex devotione potiùs ſæcularem ſtatum retinentes, atque in privatis domibus viventes, cenſendæ ſunt, id extraneum erat à caſu controverſiæ.

Quatenùs igitur ad iſtum caſum pertinet, decem diſtinguebam diverſos caſus, vel effectus; Primò nem-
pè circa viſitationem, ac regimen ſpirituale Eccleſiæ 5
exterioris, cui populo pateat acceſſus ad divina, ac etiam Eccleſiæ interioris, ſi quæ adeſt, in qua divina peragantur; Secundò circa adminiſtrationem ſacramentorum, aliorumque jurium parochialium, cum ipſiſmet mulieribus in iſto Conſervatorio viventibus; Tertiò circa viſitationem ſemel in anno, vel in illis temporibus, in quibus univerſalis viſitatio Civitatis, & diœceſis fieri ſolet; Quartò circa regulares meram ſpiritualitatem concernentes; Quintò circa regimen œconomicum, ſeu merè temporale; Sextò circa regimen mixtum ſuper electione ſcilicet Prioriſſæ, aliarumque officialium; Septimò circa licentiam egreſſus ipſarum mulierum à domo, vel ingreſſus aliarum in eandem; Octavò circa poteſtatem dimittendi à domo eaſdem mulieres; Nonò circa cognitionem cauſarum ipſius Conſervatorii in univerſum; Et decimò circa cognitionem aliarum cauſarum civilium, criminalium, & mixtarum ſingularium perſonarum in dicto Conſervatorio viventium, vel aliarum, quæ in eo vel ejus occaſione delinquant.

Super primis quatuor; Ubi etiam admitteretur tan- 6
quam certum aſſumptum ſæcularium, quod iſta eſſet domus ſæcularis, ac etiam ſæculares eſſent mulieres in ea viventes, adhuc tamen pro Archiepiſcopo reſpon-

Digitized by Google

dentium eſſe dixi, ſingulos etenim examinando; Quatenus pertinet ad primum, regula generalis aſſiſtit Ordinario ſuper juriſdictione plena in omnibus Eccleſiis
6 ſuæ diœceſis, non docto de exemptione, quæ tanquam limitatio non præſumitur ad vulgarem textum *in cap. omnes baſilicæ &c.* cum concordantibus, de quibus *ſub tit. de juriſd. diſc. 1. & ſeqq.* & alibi pluries, unde propterea cum de nulla exemptione conſtaret, dum illa conceſſa per Paulum III. reſpicit domum, non autem Eccleſiam aliquam, ita de plano intrat regula.

Clarius verò, ac extra omne principium dubitandi ex pluribus circumſtantiis, quarum ſingulas dicebam conſiderabiles multo magis ſimul junctas; Primo nempe, quia iſta non eſt Eccleſia conſtructa per ipſas
7 mulieres, vel earum Gubernatores, adeo ut dici valeat membrum ipſius domus exemptæ, ſed eſt antiqua Eccleſia parochialis ibi proxima jam libera, & de diſpoſitione Epiſcopi, qui eam conceſſit his mulieribus ratione contiguitatis per quamdam ſpeciem uſus præcarii, ideoque ejus natura immutata non fuit, juxta ea, quæ plene habentur in fortioribus terminis Eccleſiarum ſæcularium conceſſarum Regularibus exemptis *ſub tit. de juriſdict. diſc.* 0. & *cap.* 34. ac etiam *ſub tit. de Regular. in Surrentina diſc. penult. vel final.*

Secundo quia, ſi dicimus, quod iſtæ ſunt mulieres ſæculares, quæ ita voluntariè in hac ſæculari domo pro
8 meliori frugè vivant, ut infra, exinde ſequitur, ut dici non valeant capaces poſſidendi Eccleſiam jure ſuo, adeo ut etiamſi aliquam haberent Eccleſiam interiorem pro majori commoditate, non habentem januam in via, adeo ut reliquo populo non pateat acceſſus, eo modo quo eſt Eccleſia celeberrima Conſervatorii Turris Speculorum Urbis, adhuc tamen idem dicendum eſſet, quoniam in ſubſtantia tunc eſſet privatum oratorium perſonarum ſæcularium, quod abſque dubio ſubjacet viſitationi, ac moderationi Ordinarii.

Et tertio, quia eſſet dare abſurdum, ut Eccleſia nullum haberet eccleſiaſticum Prælatum, vel Rectorem, atque etiam in divinis eſſet ſub omnimoda ju-
9 riſdictione, & adminiſtratione Gubernatorum ſæcularium, quod implicat.

Unde propterea in caſu, de quo *ſub tit. de juriſdict. diſc.* 40. Quamvis ageretur de hoſpitali ſub regia protectione, unde propterea ſupponeretur, quod caderet potius ſub limitationibus contentis in S. Concilio Tridentino, adhuc tamen quoad Eccleſiam vel divina, juriſdictio Ordinarii non ponebatur in controverſia.

Quamvis etenim pleræque habeantur Eccleſiæ adjacentes hoſpitalibus, aliiſque piis locis Regiæ protectionis immediatæ, vel in arcibus aut in Regiis palatiis ſive Eccleſiæ nationales, in quibus Ordinarius non ſe
10 ingerit; Attamen (omiſſo quod in pleriſque caſibus id proveniat potius de facto ratione potentiæ, vel reverentiæ illius Principis, ſub cujus protectione ſit ille locus,) etiam in illis, in quibus id juridicè ſequatur, provenit ex indultis Apoſtolicis, per quæ proviſum remanet de Prælato ac Superiore, & Viſitatore eccleſiaſtico, puta de Nuntio, vel alio delegato Apoſtolico, vel de Regio Cappellano majori, cui per Sedem Apoſtolicam per indultum ſpeciale omnes cappellæ regiæ commiſſæ fuerint, cum ſimilibus.

Quoad ſecundum effectum, curæ animarum & adminiſtrationis ſacramentorum cum ipſiſmet mulieri-
11 bus, planum pariter dicebam eſſe bonum jus Ordinarii, cum eo dilemmate; Aut enim illud dicendum eſt Monaſterium Monialium, & certum eſt, quod hodie per Concilium Tridentinum, & Apoſtolicas Conſtitutiones, quacumque exemptione non obſtante, in his ſubjacet Ordinario ſaltem jure delegato, ut frequenter *in dicto diſc. de juriſd.* & tanquam abſolu-
12 tum ſupponitur ſupra *in Brixinen. diſc.* 24. & alibi; Aut dicimus, quod eſt domus merè ſæcularis de populo, & ſic de ovibus ipſi Epiſcopo commiſſis, & tunc pernecеſſe idem reſultat, dum privilegiativæ exemptiones in his, quæ concernunt curam animarum & adminiſtrationem ſacramentorum, reſpectu cleri & populi ſæcularis, hodie extra controverſiam cadunt ſub moderationibus Concilii Tridentini & Apoſtolicarum Conſtitutionum, ex deductis *ſub tit. de juriſd. diſc. 1. cum pluribus ſeqq.* & paſſim.

Idem dixi favore Archiepiſcopi reſpectu tertii &
quarti caſus circa viſitationem, ac regulas, ſeu modum 13
vivendi in iis quæ concernunt ſpiritualitatem, vel poſſibilitatem ſcandalorum, ex iis quæ in ſpecialibus terminis conſervatorii, vel domus merè ſæcularis mulierum habentur *dicto tit. de juriſdict. diſc.* 45.

Super quinto puncto merè temporalis œconomicæ
adminiſtrationis nulla aderat controverſia, quæ ſolùm 14
cadere poſſet ſuper reviſione rationũ, & aliis diſpoſitis per Sacrum Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 22. *de reform. cap.* 8. & 9. Sed ubi ſubſiſteret facti præſuppoſitum, quod in hoc Archiepiſcopus nunquam ſe ingeſſerit, tunc ſtante obſervantia unius ſæculi, & ultra, dicebam adaptari poſſe ea quæ habentur *in dicto tit. de juriſdict. diſc.* 41. & 55.

Reſtringebatur igitur quæſtio ad alios ſuprà recenſitos quinque caſus, vel effectus, quorum omnium determinationem pendere dicebam ab eodem principio, ſtatus, loci, & perſonarum, an ſcilicet iſtud dicendum eſſet Monaſterium Monialium, adeò ut, tam locus, quam perſonæ eſſent in ſtatu eccleſiaſtico, vel è converſo eſſet domus ſæcularis, ipſæque mulieres pa-
riter ſæculares, quamvis ſub pio inſtituto viventes, 15
quoniam, Aliud eſt locum eſſe pium, Aliud verò eſſe eccleſiaſticum, ex deductis *in alia Mediolanen. dicto tit. de juriſdict. diſc.* 60. ac etiam latius *eodem tit. diſc.* 92. & *ſub tit. de alienat. & contract. probib. diſc.* 7. & 8. & alibi.

Quæſtio itaque (ut dicebam,) remanebat potius
facti & applicationis, quam juris, ac propterea, non 16
bene firmato facto, (in quo aliqua notabilis diſcordantia dignoſci videbatur,) atque non viſis juribus alterius partis, dicebam quod certum, ac maturum judicium efformari non poterat; Ex iis autem, quæ deſumebantur à quibuſdam ſcripturis, ex pluribus prætendebant Scribentes pro Archiepiſcopo probari, quod iſtud eſſet Monaſterium Monialium, ac etiam quod illi aſſiſteret obſervantia.

Primo nempe, quod iſtæ mulieres uniformem mo-
naſticum habitum gererent, atque ſub certa regula S. 17
Auguſtini, vel S. Claræ viverent, quamdam ſpeciem profeſſionis emittentes, in choro etiam divina pſallendo, aliaque gerendo, eodem adamuſſim modo, quo omnes aliæ Moniales.

Secundo ob unionem aliquorum beneficiorum eccleſiaſticorum eidem Monaſterio factam; Tertio, quia eſſet locus fundatus Apoſtolica auctoritate per dictum indultum Pauli III. Et quarto demum propter obſervantiam, quod ſcilicet Archiepiſcopus plures actus juriſdictionales, ac ſuperioritatis exercere conſuevit, quodque præſertim quaſdam regulas eis præſcripſerit, juxta quas illæ vixerint.

Excepto autem tertio fundamento, ad quod ut in-
fra difficultas reſtringi videbatur, advertebam, quod 18
reliqua omnia eſſent æquivoca, & non concludentia, in caſu, ad effectum de quibus agitur, & præſertim ultimum obſervantiæ; ea etiam admiſſa, Dicebam quod licet ei nimium in his materiis deferri debeat; Attamen procedit; ubi eſt univoca, ſecus autem, ubi æquivoca, & rectè compatibilis, ſeu conciliabilis cum ſtatu ſæculari, utpote referibilis ad primos quatuor caſus, vel effectus ſuperius deductos, in quibus pro Archiepiſcopo reſpondendum eſſe dixi; dum circa modum clauſuræ quamvis voluntariæ, ut occurratur ſcandalis & conventiculis (poſita in Ordinario loci juriſdictione,) reſultat facultas gerendi omnia alia,

quæ

Digitized by Google

quæ ad eumdem finem tendunt, juxta pluries enunciatam propoſitionem, ut conceſſo fine, conceſſa cenſeantur omnia media, ſine quibus ad illum perveniri non poteſt.

Quo verò ad ſigna monaſtica contenta in primo fundamento; Dicebam (etiam in ſenſu veritatis,) quod
19 illa nil concluderent, ex eadem ratione, quod eſſent æquivoca, & convenientia etiam ſæcularibus voluntariè, & ex devotione ſub aliquo pio inſtituto vivere volentibus, juxta exemplum dicti inſignis Monaſterii Turris ſpeculorum Urbis, dum eumdem habitum monaſticum adinſtar aliarum monialium geſtant, ſtrictiſſimam, ac rigoroſam regulam profitentur, ſub obedientia Prælatæ, vel ſuperioriſſæ vivunt; divina in choro peragunt, quemdam novitiatum faciunt, ac etiam quamdam ſpeciem profeſſionis emittunt, tamen non ſunt moniales, ſed ſimplices oblatæ, retinentes dominium & adminiſtrationem bonorum, ac habentes factionem teſtamenti, omniaque aliaque ſæcularibus competunt etiam cum libertate redeundi ad ſæculum, & contrahendi matrimonium, cum non contrahant verum matrimonium ſpirituale, neque civiliter moriantur, ut in ſolemniter profitentibus contingit, ex deductis *ſub tit. de dote diſc. 5. & 167.* ac etiam *dicto diſc. 45. de jurisdict.* & plenius *eodem tit. diſc. 92.* occaſione agendi de profitentibus militias eccleſiaſticas, quoniam non omnis promiſſio obedientiæ importat profeſſionem; neque omnis modus piè, ac laudabiliter vivendi importat ſtatum religioſum, vel eccleſiaſticum, ex ibi deductis.

Alterum argumentum unionis aliquorum benefi-
20 ciorum pariter æquivocum remanet, Tum quia eſt referibile ad ipſam eccleſiam ibi annexam pro miſſis celebrandis: Tum etiam quia, ex recepto ac notorio beneficialiſtarum axiomate pluries enunciato *ſub tit. de benef.* unio acceſſoria, vel ſubjectiva extinguit beneficii nomen, ac ſubſtantiam & eſſentiam, unde propterea effici dicitur nudum prædium, & conſequenter nulla dignoſcitur implicantia, quod ea bona, quæ priùs erant eccleſiaſtica, tempore effecta profana, per Papam tanquam dominum aſſignarentur alicui loco pio, qui non per hoc immutat naturam, eo modo quo fiunt beneficiorum eccleſiaſticorum uniones ſeminariis puerorum, qui propterea remanent ſæculares, neque per hoc illa domus dici poteſt eccleſiaſtica, quamvis ſit ſub cura, & adminiſtratione Ordinarii, vel Regularium, ex deductis ſupra *in Neapolitana Seminarii diſc. 33.*

Unica igitur difficultas reſtringebatur ad dictas litteras Pauli III. ſtante quod in illis dicitur, quod ea domus pro uſu & habitatione mulierum impudica-
21 rum honeſtè vivere volentium, perpetuò deputabatur, & ſic quod eſſet locus fundatus cum auctoritate Apoſtolica juxta diſtinctionem, de qua cæteris relatis *Rota decis. 313. par. 10. & 248. par. 11 rec.* quarum prima prodiit *in alia Mediolanen.* de qua agitur *dicto tit. de jurisd. diſc. 60.* & habetur etiam *ſub tit. de alien & contr. diſc. 7. & 8.*

Verùm pariter iſtud erat æquivocum, quoniam, ut in ejusdem Apoſtolicis litteris enunciatur, iſte locus erat jam per plures annos anteà fundatus, atque ineſſe
22 deductus cum auctoritate laicali; Dicta verò eccleſiaſtica ſeu Apoſtolica auctoritas, adhibita non fuit pro fundatione, ſed ſolùm pro dicta facultate habendi oratorium cum cappellano adminiſtrante ſacramenta aliaque divina; Atque dicta verba prudenter, ac myſterioſe per Papam adjecta fuerunt, ex ſuperius inſinuata ratione, de qua præſertim in ſimilibus conſervatoriis mulierum *dicto diſc. 45. de jurisd.* ac etiam *dicto diſc. 92. eodem tit.* & alibi, quod ſcilicet etiam ſæcularium ſcholæ, & adunantiæ ſub quantumvis piè inſtituto, fieri non poſſunt, nec debent ſine auctoritate Papæ, vel Ordinarii loci, omneſque piæ confraternitates laicorum perneceſſe habent aliquam eccleſiaſticam approbationem, non inde tamen inferri poteſt eccleſiaſticam qualitatem, ut locis citatis advertitur.

Omnemque difficultatem in hoc propoſito ad evidentiam tolli dicebam ex illa circumſtantia, quod Pontifex iſtum locum commiſit totali regimini & admi- 23
niſtrationi dictorum Gubernatorum ſæcularium abſque alterius eccleſiaſtici Prælati viſitatione, & juriſdictione, quod implicare videtur, quoniam licet præſertim in duobus ſæculis antecedentibus frequens fuerit Sedis Apoſtolicæ ſtylus concedendi hujuſmodi exemptiones ab Ordinario loci; Attamen alteri Prælato Monaſterij commiſſum eſt, ut patet ex caſibus, de quibus *dicto tit. de jurisd. diſc. 25. & ſeqq.* ſignum clarum quod Papa præſuppoſuit domum vere ſæcularem; Ex ſtylo autem Papæ ejuſque Datariæ, vel Secretariæ, regulatur ejus voluntas, ut *apud Mancin. decis. 214. nu. 4. Greg. r. & add. decis. 150.* & paſſim cum ſit 24
propoſitio quotidiana; Quamvis enim Papa id poſſit, non tamen ſoleat, ut in beneficiorum ſede pluries advertitur; Adhuc tamen maturiori judicio locum reſervari.

† DE hac materia Conſervatorij agitur infra *diſc. 66.*

TURRITANA CONSERVATORIÆ

Pro COLLEGIO SOCIETATIS JESU

Cum ARCHIEPISCOPO.

Caſus deciſus per Rotam pro Collegio.

An, & quando facultas eligendi, & habendi Conſervatorem privilegiorum, amiſſa ſeu præſcripta dicatur per non uſum; Et quam poteſtatem, ſeu jurisdictionem hodie habeant hujuſmodi Conſervatores, & in quo eorum poteſtas per Conſtitutionem Gregorii XV. moderata fuerit.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutio cauſæ.*
3 *De punctis controverſiæ.*
4 *An & quando in facultativis detur præſcriptio.*
5 *Religioſorum negligentia non præjudicat Religioni, vel Monaſterio.*
6 *An Religioſi gaudeant privilegio centenariæ.*
7 *Ob decretum irritans non poteſt dari de non uſu.*
8 *Declaratur.*
9 *Non datur præſcriptio ob non uſum, ubi non adfuerit, occaſio uſus.*
10 *De exiguis principiis Monaſteriorum quando fundantur.*
11 *Ubi non deputatur conſervator, ſubintrat Ordinarius.*
12 *De eodem, de quo num. 4. & 5. & quando præſcriptio intret.*
13 *Quandoque Monaſteria fundantur ſub lege, ut ſubjaceant Ordinario.*
14 *Quando immemorabilis ſit improbabilis.*
15 *Quid Conſtitutio Gregorii XV. innovet.*
16 *De differentia inter conſervatores privilegiorum Societatis Jeſu, & illos aliarum Religionum.*
17 *Quid de cauſis miſerabilium perſonarum, an in eis eſſent privilegia Regularium.*
† 18 *De Conſervatoribus Privilegiorum.*

DISC. LI.

COnceſſo per Pium V. Societati Jeſu, ejuſque Collegiis, ac Domibus, indulto ſibi eligendi 1
Conſervatorem eorum privilegiorum, cui ampla poteſtas, ac jurisdictio competeret, cognoſcendi quaſ-

Digitized by Google

cunque cauſas civiles, criminales, & mixtas, in
quibus dictæ Domus, vel Collegia, ſeu Profeſſores eſ-
ſent, non ſolum Rei, ſed etiam actores, & ſuper quo
indulto, ob ſuperventam dicti Pontificis mortem per
Gregorium XIII. ſucceſſorem in conſueta forma, quæ
dicitur *rationi congruit*, expeditæ fuerunt litteræ, quæ
habentur regiſtratæ in Bullario inter Conſtitutiones
ejuſdem *Gregor. Conſtitutione* 1. Cum ob fortè non
urgentem occaſionem, caſus dediſſet, quod Collegium
Turritanæ Civitatis, fundatum uſque ab anno 1572.
retroactis temporibus, Conſervatorem ad formam
dicti indulti, ſibi eligere neglexiſſet, De anno vero
1664. ſervata forma Conſtitutionis 9. Gregorij XV.
id egerit huic innovationi ſe oppoſuit Archiepiſco-
pus, inhibendo Conſervatori electo, ne ſe ingereret,
atque per appellationem ab hac inhibitione commiſſa
2 cauſa *in Rota coram Albergato* ex parte Archiepiſco-
pi pe ita fuit remiſſoria, ad effectum probandi imme-
morabilem ſuper non uſu iſtius privilegij, quod prop-
terea ita amiſſum, ſeu præſcriptum eſſet, atque ſuper
ejus denegatione prodiit reſolutio *ſub die 24. Februa-
rij* 1667. Deinde verò aſſumpta diſputatione in nego-
tio principali ſuper dubio, an & in quibus caſibus jus
competeret eligendi Conſervatorem, *ſub die 25. Iunij*
1668. pariter Collegio favorabilis reſolutio prodiit,
cui Archiepiſcopus acquievit, neque cauſa ulteriorem
progreſſum habuit, cum moderatione tamen ad limi-
tes dictæ Conſtitutionis 9. Gregorij XV. ut Conſer-
vatoris juriſdictio eſſet pro cauſis paſſivis tantum, in
quibus ſcilicet Collegium eſſet reus, non autem in
quibus eſſet actor.

In diſputationibus autem ſuper utroque dubio ha-
bitis, tres fuerunt puncti; Primo ſcilicet, an per non
uſum, amiſſa, ſeu præſcripta eſſet hæc facultas, adeo ut
3 etiam in cauſis, in quibus Collegium eſſet reus, proce-
di deberet coram ipſo Ordinario loci; Secundo qua-
tenus iſta facultas competeret, atque amiſſa non eſſet,
an & quomodo exercenda eſſet, an ſcilicet in ſolis ca-
ſibus manifeſtæ injuriæ ſeu violentiæ, non autem in
illis, in quibus cum ordine judiciario procedendum
eſt; Et tertio, quatenus etiam judicialis cognitio com-
peteret, an locum haberet in cauſis viduarum, ac mi-
ſerabilium perſonarum, ſtante quod de facto quædam
lis mota per viduam contra Collegium dictæ depu-
tationi, atque huic controverſiæ occaſionem de-
derat.

Quatenus pertinet ad primum, meritò denegata fuit
remiſſoria ex capite improbabilitatis, quoniam ſeclu-
4 ſa immemorabili, vel centenaria, qualiber alia præ-
ſcriptio, abſque dubio, ad id ſuffragari non poteſt, ex
tribus diſtinctis fundamentis; quorum unum ſuffice-
ret multo magis ejs ſimul junctis; Primo nempe quod
cum ageretur de actu facultativo, intrat certum juris
principium frequenter in omni fere materia enuncia-
tum præſertim infra *ſub tit. de decim.* quod in faculta-
tivis nunquam intret præſcriptio, niſi conſtito de vo-
lontate exercendi facultatem, cui ſubſequuta ſit pro-
hibitio per longiſſimum tempus effectum ſortita cum
pacifica acquieſcentia; Clarius vero ubi non agatur de
actibus facultativis, qui conſiſtant in aliquid faciendo
cum frequentibus reiteratis actibus poſitivis, in quibus
cadere poteſt dubitatio, an jure facultatis, vel potius
obligationis geſti ſint juxta deducta *in Majoricen.
celebrationis miſſarum coram Pichio inter ſuas dec. 512.
& 542. repetit. dec. 186. & 380. par. 11. rec.* ſed agatur
de actibus negativis, in quibus concluſio magis de
plano procedit, Ultra generalia, in terminis non uſus
privilegiorum, quæ alicui Religioni conceſſa ſint,
plenè habetur *apud Royas dec. 327. & 359. & in eadem
cauſa dec. 337. part. 10. rec.*

Secundo clarius, quia privilegium conceſſum eſt
5 Religioni, quinimo ipſimet Collegio particulari,
præjudicare non potuit negligentia Prælatorum pro
tempore ea deductis in proxime allegatis *deciſionibus*,
ac in ſua materia *ſub tit. de alienat. & contract.* ubi
quod præſcriptio eſt ſpecies alienationis.

Et tertio, quod cum plures Religiones habeant pri-
vilegium Apoſtolicum, communicativum privilegij
Eccleſiæ Romanæ, ſuper centenaria; Hinc proinde
ſtante ferè generica communicatione privilegiorum
inter omnes Religiones, ita videtur, quod centenaria
requiratur, ut advertitur in eiſdem ſupra allegatis *dec.
coram Royas*, & in altera earum confirmatoria *deciſ.* 6
337. *par. 10. recent.* in quibus agitur de privilegiis in
præcedentibus pluries enunciatis impediendi, ne intra
certum ſpatium novæ Eccleſiæ conſtrui poſſint.

Iſtis motivis, alterum addebam ſcribendo more
Advocati, quod hoc privilegium contentum in dicta
Conſtitutione prima Gregorij XIII. habet decretum
irritans, cujus virtus, ac operatio eſt inficere quam- 7
cunque poſſeſſionem, & conſequenter impedire
contrariam conſuetudinem, vel præſcriptionem quæ
ſine poſſeſſione non datur ea iis quæ plenè cæteris re-
latis habentur *deciſ. 400. par. 9. rec. & deciſ. 99. par. 12.*
& ſæpius.

Verùm iſtud motivum de jure verum, agnoſcebam
quod eſſet fallax quoad applicationem, quoniam ut
habetur *apud Otthob. deciſ. 175. num.* 16 & in aliis, at-
que in omni ferè materia advertitur, id procedit in eo 8
decreto irritanti, quod adjectum ſit in aliqua lege, qua
non poſſint ſubditi non uti, ut præſertim frequenter
habetur in propoſito decreti irritantis contenti in
Conſtitutione Pij IV. ſuper confirmatione Concilij
Tridentini, ad effectum, ut non uſus, vel contrarius
uſus adversùs diſpoſita in eodem Concilio, attendi
non debeat, quoties ſit obſervantia, quæ præſcripti-
va, ſeu deſtructiva ſit juris clari, non autem interpre-
tativa diſpoſitionis ambiguæ juxta receptam diſtin-
ctionem ſæpiſſimè inſinuatam; Secus autem ubi agatur
de decreto irritanti adjecto alicui privilegio conceſſo
ex jure ſpeciali in gratiam, & favorem alicujus per-
ſonæ, vel univerſitatis, quæ poteſt nolle uti, ſuoque
favori renunciare, Ideoque iſtud motivum non erat
totum.

Bene tamen ſolida erant alia ſuperius inſinuata,
præſertim verò primum, & ſecundum, pro quorum
corroboratione, ultra generales regulas, quas in jure
habemus; Alteram ego addebam ſatis notabilem con-
ſiderationem; quod non uſus provenire potuerit ex
deficiente occaſione, quo caſu planum eſt, ut per
quodcumque tempus quantumvis longiſſimum, non 9
inducatur præſcriptio, ut pluties alibi advertitur præ-
ſertim *in Baren. Baldachini ſub tit. de præemin. diſc. 26.*

Probabilem autem dicebam occaſionis deficien-
tiam; Tum quia, ut inſinuantur pluries infra *ſub tit.
de decim.* ac etiam *in Melevitana contributionis ſub tit.
de benefic. diſc. 88.* & alibi, quando Religioſi, in aliquo 10
loco introducuntur, initia ſolent eſſe debilia, paulatim
verò, cum longo temporis tractu, ex piis diſpoſitioni-
bus acquirunt bona, quæ hujuſmodi controverſiis
frequentius occaſionem præbent, potiſſime ubi aga-
tur de antiquis fundationibus, antequam proditent
pluries enunciatæ Conſtitutiones Gregorij XV. &
Urbani VIII. prohibentes novas erectiones abſque
dote ſufficienti ad ſubſtentationem duodecim Reli-
gioſorum; Tum etiam quia cum novæ introductiones
Religionum, ut plurimum fiant ex deſiderio, ac bene-
volentia populi, & cleri, in ea prima ætate continuare
ſolent amor, qui deinde tractu temporis frigeſcit ob
longam converſationem, quæ nauſeam inducit,
ideoque oriuntur controverſiæ præſertim cum clero,
unde propterea oportet recurrere ad privilegia, & con-
ſequenter ad eorum Conſervatorem.

Ponderabam quoque, quod cum per Conſtitutio-
nem nonam Gregorij XV. diſponebatur, ut negligen-
tibus Regularibus alicujus loci ſibi eligere Conſerva-
torem ſpecialem juxta formam ibi præſcriptam ſub- 11
intret Ordinarius, ita exinde reſultat, ut non poſſit al-
legari

legati non uſus habendi conſervatorem, cumque eligendi, dum ejus electio ita implicite cum ſolo ſilentio facta eſt, uſquequo alium deputare videatur. dum ipſamet Conſtitutio Gregorij, præſupponit indubitatam facultatem variandi, diſponendo de novo, ne id infra quinquennium fieri poſſit.

Neceſſaria igitur eſt, vel immemorabilis, vel cente-
12 naria, non quidem in ratione præſcriptionis, quoniam hæc in facultativis non intrat, etiam per decurſum mille annorum; Ac etiam quia nimium facile eſt illam impedire præſcriptionem, quæ deducatur ex negligentia eorum, qui poſitivè præjudicare non poterant juxta ea quæ in hoc propoſito habentur *in Colonien. ſub tit. de alienat. & contract. diſc.* 3. Sed in ratione poſſibilitatis allegantis contrarium privilegium Apoſtolicum ſive quemcumque alium titulum meliorem ex deductis *eodem diſc. 3. de alienat.* ac pluries infra *ſub tit. de decim* & alibi.

Iſtaque poſſibilitas, etiam ſecluſo privilegio Apoſtolico viget ex lege, ſeu conventione in limine fundationis, quod ſcilicet Ordinarius, ſub ea lege Regulares in loco receperit, eiſque aliquam Eccleſiam, vel alia jura conceſſerit, ut ejus viſitationi, ac juriſdi-
ctioni ſubjacere deberent ex deductis *ſub tit. de juriſ-*
13 *dict. in Fanen. diſc.* 30.

Iſta vero probatio immemorabilis, vel ſaltem centenaria, erat impoſſibilis; Tum quia privilegium ſ... pervenit de anno 1572. ideoque ex facto ceſſabat lapſus
14 centum annorum; Tum etiam quia ex facto quoque tollebatur pacifica contraria obſervantia, dum ex declarationibus Sacræ Congregationis editis de anno 1617 in alia *Turritana* ad petitionem hujus Archiepiſcopi conſulentis ſuper modo, quo hujuſmodi Conſervatores eorum facultates exercere poſſent, ac deberent ex relatis *per Barboſ. de Epiſc. alleg.* 106. *num.* 15. *& in ſumma Apoſtolicarum deciſionum* verbo *conſervator collect.* 216. *num.* 12. Ita conſtabat de contrario uſu Conſervatorum in hac diœceſi; Ac propterea merito remiſſoria ex capite improbabilitatis denegata fuit.

Quovero ad ſecundum punctum reſpicientem merita negotij principalis, an ſcilicet illud privilegium particulare caderet ſub moderatione dictæ Conſtitu-
15 tionis 9. Gregorij XV. Admittebam ut caderet ſolum in ea parte, in qua Conſervatoribus hujus Societatis conceditur etiam juriſdictio cognitionis cauſarum, ubi Religioſi eſſent actores, cum dicta Conſtitutio Gregoriana in hac parte ſit clara; Ubi verò ſint rei, quamvis ſcribentes pro Archiepiſcopo prætenderent, ut per hanc Conſtitutionem, omnia hæc privilegia redicta eſſent ad terminos juris *in cap.* 1. *& fin. de offic. delegati in* 6. Attamen, etiam cum ſenſu veritatis qualem Rota quoque agnovit, dicebam, ut id nullam ſubſiſtentiam haberet, quoniam dicta Conſtitutio Gregoriana, excepta præfata moderatione in cauſis, in quibus eſſent actores, aliud non diſponat de novo, niſi circa formam deputationis tam ſuper qualitate perſonarum, ut ſint in eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ, ad iſtar eorum quæ diſpoſita habentur in Judicibus Synodalibus, quam etiam circa modum faciendi hanc deputationem, & præſertim, ut ea denuncietur Ordinario, juxta caſum de quo infra *diſc. ſequenti*, In reliquis autem privilegia potius approbat, & confirmat.

Et conſequenter, cum iſtud privilegium particulare aliquam habeat formam extraordinariam, per quam Conſervatores conſtituuntur etiam Judices, cum facultate cognitionis omnium cauſarum, idcirco illud
16 non ſubjacet reſtrictioni generali contentæ in dictis Decretalibus ad ſolas injurias, ac violentias manifeſtas ut *ex Molin.* adverti in ſpecie *Barboſ. dicta alleg.* 106 *num* 3. cum aliis in hujus cauſe deciſione, atque fuit habitum pro abſoluto per S. Congregationem Concilij in *Algaren. ſub tit. de juriſdict. diſc* 49. ubi diſputatus fuit articulus, an Conſervatores privilegiorum hujus Societatis dici poſſent Judices, quodque ab eis appellari poſſet ad Judicem generalem appellationum in hac Inſula per Sedem Apoſtolicam deputari ſolitum, & an appellatio operari debeat effectum ſuſpenſivum, necne ex ibi deductis, ac etiam habetur in propoſito privilegiorum hujus Societatis *diſc. proximè ſequenti.*

Tertius demum punctus, an ſcilicet loci Ordinarius
etiam adversùs Regulares exemptos, ac privilegia- 17
tos non obſtantibus privilegiis, procedere poſſit in cauſis miſerabilium perſonarum in vim decreti Concilij Tridentini *ſeſſ. 7. de reformat. cap.* 14. ita innovando decretum Concilij Lugdunenſis, regiſtratum *in c. volentes de privil. in* 6. fuit planus, quoniam juxta pluries declarata per Sacram Congregationem, receptum eſt, ut hoc decretum non comprehendat regulares, niſi eos, qui degant extra clauſtra, ut *per Barboſ. Rodriq. Navar.* & alios de quibus in cauſæ deciſione.

† DE Conſervatoribus privilegiorum habetur ali-
qua ſuperius *diſc.* 1. *& in Miſcell. Eccl. pari-* 18
ter diſc. 1. *num.* 67. *&* 68. *de Juriſd. diſc.* 49. Poſterior deciſio prodita *in impreſſ. par.* 15. *rec. deciſ.* 285.

PAPIEN. *ſeu* MEDIOLANEN. CONSERVATORIS

Pro COLLEGIO SOCIETATIS IESU MEDIOLANI

Cum EPISCOPO.

Conſilium pro veritate.

De eadem materia Conſervatoris privilegiorum Regularium, an ſcilicet deputatus in loco, ubi eſt Monaſterium principale, ibique cum eo Diœceſano ſervata ſit forma Conſtitutionis Gregorij XV. juriſdictionem habeat in aliarum diœceſum locis, in quibus adſint ejuſdem Monaſterij granciæ, ſeu membra, vel bona, quamvis cum illo Ordinario dicta forma Gregorianæ Conſtitutionis ſervata non ſit.

Et quid in iis, quæ concernunt jura parochialia, an Conſervatores poſſint ſe ingerere, vel potius cognitio de eis pertineat ad loci Ordinarium.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De aliquibus declarationibus Sacr. Congregationis in hac materia.*
3 *Declaratur quid dicta declarationes contineant.*
4 *Conſervatores ſunt delegati Apoſtolici.*
5 *Ad quem ab eis appelletur.*
6 *Ubi bona ſunt in pluribus territoriis, quis ſit judex competens.*
7 *Quid de tutore pupilli habentis bona in diverſis locis.*
8 *De adeptione poſſeſſionis beneficii.*
9 *De ſubcollectoribus Apoſtolicis diverſarum diœceſum.*
10 *Quod in Italia diœceſes habent fines anguſtes.*
11 *A Conſervatoribus aliarum Religionum non licet arguere ad illos Societatis Ieſu.*
12 *Quando Regularibus liceat necne ſe ingerere in adminiſtrationes ſacramentorum, & in ſepultura.*

DISC. LII.

CUm Collegium Societatis Jeſu Civitatis Medio- 1
lani, poſſideat granciam ſeu tenutam in Oppido Galligodæ, ſub diœceſi Papien. ubi reſidet unus

unus Sacerdos Religioſus ejuſdem Societatis, cum aliquibus miniſtris, & inſervientibus, tam regularibus, quam ſæcularibus; Sequuta verò morte unius ex ſervientibus ſæcularibus, dictus Religioſus, in ejuſdem granciæ Eccleſia, poſt ſacramentorum adminiſtrationem, ſepulturam quoque illi dediſſet, ideoque ejuſdem loci Parochus querelas deſuper porrexiſſet coram Epiſcopo, hic proinde manus in cognitione appoſuit, Quare Collegium recurſum habuit ad Conſervatorem ſuorum privilegiorum in Civitate Mediolani, benè ſervata forma Conſtitutionis Gregorij XV. deputatum, qui inhibuit in forma conſueta Epiſcopo, deſuper propterea conſulenti Sacram Congregationem Concilij, unde propterea conſultus fui ſuper duobus punctis; Primo nempe in genere, an Conſervator deputatus in una diœceſi, coram cujus Ordinario ſervata ſit forma ab eadem Gregoriana Conſtitutione præſcripta, ſuas facultates exercere valeat in altera diœceſi, coram cujus Ordinario eadem forma ſervata non ſit, Et ſecundo in ſpecie, an ſcilicet poſita etiam juriſdictione dicti Conſervatoris in ſuis caſibus, in quibus incidiſſet privilegia, ea tamen comprehenderet iſtum caſum, in quo agebatur de adminiſtratione ſacramentorum, aliorumque jurium Parochialium.

Quatenus igitur pertinet ad primum punctum,
2 ſupponebatur ex parte Collegij, quod caſus eſſet jam expreſsè deciſus per eamdem Sacram Congregationem ſub die 23. *Octobris* 1623. juxta declarationem relatam *per Perein. de privil. regular. in addit. ad Conſtitutionem Gregorij XV. cap. 11. num.* 17. ut ſcilicet unus tantum Conſervator eligi poſſit in loco, ubi ſitum eſt Monaſterium principale, ibique ille ſuas facultates exercere poſſit etiam pro granciis, & membris. non autem ut in ſingulis diœceſibus, in quibus membra adeſſent, plures Conſervatores eligi deberent.

Adversùs iſtam declarationem, cadebat ratio dubitandi, ex eo quod Sacra Congregatio Epiſcoporum, & Regularium de anno 1656. in una *Parmen. ſeu Terdonen.* relata per Collectorem *Nicolium in elucubrat. tom. 2. de Conſervator. tit. 29.* inter Epiſcopum, & Religioſos Sancti Auguſtini in conſimili controverſia ſepulturæ per illos Religioſos traditæ cuidam ſæculari cujus cadaver repertum fuerat in puteo Conventus, ut cognitio cauſæ ſpectaret ad Ordinarium.

Verum iſta dubitatio, ſeu declarationum præſuppoſita diverſitas non intrabat, quoniam recentior deciſio S. Congregationis Epiſcoporum, & Regularium
3 anni 1656. non percutit illum punctum, an Conſervator deputatus in una diœceſi exerceat ejus facultates in altera, in qua forma Gregorianæ Conſtitutionis ſervata non ſit; Sed præſuppoſito, quod Conſervator, ac Monaſterium eſſent in eadem diœceſi, quodque forma ſervata eſſet, quæſtio erat circa naturam, ſeu qualitatem cauſæ, ideoque percutiebat potius ſecundum punctum, de quo infra.

Quinimo neque dicta antiquior declaratio Sacræ Congregationis Concilij anni 1623. verè, & propriè percutit eumdem primum punctum, quoniam deciditur ſolum, ut unus debeat eſſe Conſervator, ne alias licentia aſſumatur multiplicandi Conſervatores, atque plures eligendi in ſingulis granciis, vel membris, ſed non deſcenditur ad punctum præciſum, an ſcilicet poſita unicitate Conſervatoris, debeat ejus deputatio denunciari omnibus illis Ordinariis in quorum diœceſibus ſuas facultates exercere velit.

Super hoc autem conſultus ex parte Collegii dicebam probabilius videri, quod facta Conſervatoris le-
4 gitima deputatione in loco, in quo ſitum eſt Monaſterium principale, ejus facultates ubique exerceri poſſint, quoniam Conſervatores dicuntur delegati Apoſtolici, à quibus appellatur ad Papam delegantem, adeo ut ſub quæſtione ſit, an ſubjaceant Legato *Anchar. conſ. 132. Ruin. conſ. 3. lib. 4.* & alii *apud Barboſ. de Epiſc. alleg. 106. nu. 2. & 5. Paſqualig. ad Franch. de Conſervator. quæſt. 6. nu. 842. & ſeqq.* & habetur *ſub tit. de juriſdict. diſc.* 49. Ubi de quæſtione inſinuata etiam *diſc. præcedenti*, an ſcilicet ab eo appelletur ad 5
Judicem generalem appellationum, qui per Sedem Apoſtolicam deputetur in aliquo Regno, vel Provincia; Et conſequenter non habet fines determinatos, niſi quos ipſa delegatio reſtrinxerit, quoniam Papa habet totum mundum pro territorio, ſeu diœceſi; Et ſic illa forma, quæ præſcribitur per Gregorianam Conſtitutionem, conſideratur ad effectum, ut benè imprimatur iſta qualitas Apoſtolicæ delegationis, ea verò impreſſa ſuam facit operationem in omni loco, in quo Papæ delegantis poteſtas vigeat, quando ita oporteat ob delegationis implementum.

Ad id autem comprobandum ponderabam ea quæ habentur *ſub tit. de juriſdict. diſc.* 87. ut ſcilicet ad Ju- 6
dicem loci, in quo ſit corpus, vel caput hæreditatis, pertineat decernere, cui debita ſit directa, vel fideicommiſſaria hæreditas, etiam reſpectu bonorum exiſtentium in diverſis territoriis, vel Provinciis, in quibus etiam ille reputatur hæres, quoties non ſint Principatus adeo diverſi, ac independentes, ut dici valeant tot diverſæ hæreditates, vel diverſa patrimonia juxta ponderationes inſinuatas *ſub tit. de hærede diſcur.* 3. & *ſub tit. de ſucceſſ. diſcur.* 9. & *ſub tit. de juriſdict. diſc.* 90.

Ac etiam ea quæ habentur *ſub tit. de tutor. & adminiſtr. diſc.* 3. ut tutor deputatus per Judicem loci, in 7
quo eſt pupillus, ſit tutor ubique, quodque ſolemnitates per eum adimplendas, adimplere ſufficit in loco deputationis, non autem in ſingulis locis, in quibus bona ſita ſint, niſi ſuppetat cauſa, ob quam Judex loci bonorum ſuum officium interponere poſſit ſuper aliqua proviſione, per quam pupilli indemnitati conſulatur, cum ſimilibus.

Item ad rem facere videbantur, ea quæ habemus in beneficialibus, aliiſque ſpiritualibus, in quibus de Eccleſiis, vel Monaſteriis agatur, ſub ſe habentibus grancias, & membra, ſeu etiam alias Eccleſias, vel Monaſteria, acceſſoriè, vel ſubjectivè unita, quoniam ubi unio non ſit æque principaliter, ſufficit Prælato, vel Rectori, ut legitimè poſſeſſionem adipiſcatur, aliaque adimplenda adimpleat in ipſa Eccleſia, vel Monaſterio principali, etiam reſpectu Eccleſiarum, vel Monaſteriorum inferiorum, abſque neceſſitate adimplendi aliam ſolemnitatem in ſingulis, quoniam reputantur prædia acceſſoria, & conſequutiva, ut pluries agendo de beneficiis unitis habetur in ſua materia *ſub tit. de beneſic.* ac etiam in propoſito unionis plurium Cathedralium *ſub tit. de præemin. diſc.* 2. & alibi. 8

Dabam in hoc practicum exemplum Apoſtolicorum Subcollectorum, qui pro ſpoliis, aliiſque juribus 9
cameralibus, in ſingulis diœceſibus, unici ad omnium cauſarum univerſitatem deputantur, cum obligatione exhibendæ ſuæ deputationis litteras illi diœceſano, ſeu alia ibidem adimplendi, quoniam poſtquam adimpleverint ea, quæ adimpleri debent, ad effectum, ut validè illud munus exerceri valeat, ſi negotia ſpectantia ad illam diœceſim, in diverſa diœceſi explicanda ſint, non videntur ibi prohibendus, ſuas facultates exercere, neque ſubeſt neceſſitas in ſingulis locis diverſarum diœceſum eandem formam ſervare, quoniam ſufficit, ut illa ſervetur in loco principali, ad effectum benè imprimendi certam qualitatem, qua impreſſa intrat ejus operatio ubique, quoties certa reſtrictio non adſit; Ut puta (ex. gr.) Eccleſiæ Metropolitanæ Salernitanæ, ex Apoſtolica auctoritate unitæ ſunt plures Eccleſiæ inferiores exiſtentes in diverſis diœceſibus, juxta inſinuata *ſub tit. de juriſdict. diſc.* 21. unde propterea ſi ratione ſpolij Epiſcopi defuncti, vel ratione fructuum ſede vacante Subcollector Apoſtolicus Salernitanæ diœceſis cogatur ſuum munus explere, ſuaſque facultates exercere in locis diverſarum diœceſum,

Digitized by Google

diœceſum, in quibus hæc membra ſita ſint, non videtur, juxta quotidianam receptam praxim, prohibitus id agere, quoniam ei ſufficit adimpleviſſe formam ſuæ deputationis in loco, pro quo principaliter deputatus eſt, cum ſimilibus.

Ponderabam quoque, ut idem ſuaderet viva, & 10 convincens ratio, dum alias materia eſſet impracticabilis, atque inconvenientia reſultarent, quoniam præſertim in Italia, ubi diœceſes ſunt adeo breves, ac frequentes, ut præſertim contingit in Apulia, quod quilibet locus etiam exiguus habet Epiſcopum, ac nomen Civitatis, ex inſinuatis *ſub tit. de præeminent. diſc. 6. in fine*, & alibi; ideoque, ſi vel neceſſitas adminiſtrationis bonorum, ac negotiorum Monaſterij, vel alia ratio præbeat, ut ejus Religioſi, aliique miniſtri diverſas Civitates, vel diœceſes in ea regione peragrentur, incertumque ſit ubinam injurias, ac violentias, aliaſque moleſtias paſſuri ſint cum violatione ſuorum privilegiorum, unde propterea hæc forma per eorum Conſervatorem ubique impleri non poteſt; ita ſequeretur, quod illi Religioſi, qui injurias, ac violentias patiuntur, abſque Conſervatore, ac defenſore remanerent, quod eſt abſurdum, ideoque primus punctus mihi videbatur planus.

Quo verò ad alterum, ſuper majori ſcilicet competentia fori, ſeu cognitionis cauſæ inter Ordinarium loci & Conſervatorem, cujus legitima facultas præ-
11 ſupponatur, & quamvis, ut ſupra, caſus contingeret in eadem diœceſi, in qua deputatus eſt, ad formam adimplevit, adeo ut poſita utriuſque juriſdictione habituali, quæſtio ſolum eſſet ſuper majori competentia unius privativè ad alterum, ut eſt propriè caſus, de quo agitur in dicta declaratione Sacræ Congregationis Epiſcoporum & Regularium anni 1656. Ad duo advertebam; Primo nempè, quod ab iis, quæ diſponuntur cum aliis Religionibus non habentibus hoc ſimile indultum ſpeciale, inferre non licet, quoniam regulariter in aliis Religionibus facultas Conſervatorum procedit ad limites textus *in cap. 1. & cap. fin. de offic. delegat. in 6.* in caſibus ſcilicet injuriæ, ac violentiæ manifeſtæ; Illi verò iſtius Societatis ſunt etiam Judices omnium cauſarum paſſivarum, ex inſinuatis *diſc. præced. & dicto diſc. 49. de juriſdict.* & conſequenter dicta declaratio prodita pro diverſa Religione non videbatur percutere caſum.

Et ſecundo, magis ad rem, quoniam in eo caſu age-
12 batur de cadavere perſonæ, quæ indubitanter erat de populo ſæculari, adeo ut illa non eſſet comprehenſa ſub privilegiis, neque cum ea poterant Religioſi ſe ingerere circa adminiſtrationem ſacramentorum, aliorumque divinorum, ſive circa exercitium jurium parochialium, in quibus omnibus, quando regulares volunt ſe ingerere, efficiuntur ſubditi Ordinarij loci, non obſtante quantumvis ampla exemptione, quoniam ex iſta paſſiva inferri non poteſt ad juriſdictionem activam in clero & populo ſæculari; Solumque reſpectu ſæcularium, qui non ſint profeſſi Religionis, exemptiones & privilegia intrant, quando copulativè concurrant requiſita, de quibus præſertim latius, magiſque ex profeſſo *ſub dicto tit. de juriſdict. diſc. 4.* & in aliis ibidem, pluries ac frequenter; Ideoque in eo caſu regulares ſe ingerendo in exercitio jurium parochialium, appoſuerunt manus in meſſe aliena, Ordinarium, vel Parochum turbando in ſua juriſdictione; Et conſequenter benè reſolutum fuit, ut cognitio ſpectaret ad Ordinarium, cujus juriſdictio turbata fuerat, & ob quod exercitium etiam exempti ità affecti fuerunt ejus ſubditi, neque aliquæ intrabant partes Conſervatoris privilegiorum, cum abſque dubio verſaremur extra illorum caſum; In hac verò facti ſpecie agebatur de quodam ſerviente, qui addictus ſervitio vivebat intra ſepta domus regularis, atque ſub obedientia Superioris regularis, adeo ut verificarentur requiſita, de quibus *dict. diſc. 4. de juriſdict.* unde propterea intrabant privilegia, & de conſequenti facultates Conſervatoris in quæſtione ſuper eorumdem privilegiorum obſervantia, vel violatione; incertum eſt autem, quid ſequutum ſit.

COLONIEN. COADJUTORIÆ

Pro CARDINALI DE BADEN TUNC ABBATE FULDENSI

Cum ALIQUIBUS RELIGIOSIS MONASTERII SIGBURGENSIS.

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Conſiſtoriali; reſolutus pro Cardinali.

De electione Abbatis, vel Prælati Regularis alicujus Monaſterij, ſpectante ad Capitulum Conventuale ejuſdem Monaſterij, quomodo explicanda ſit; Et an ejus forma adimpleri debeat quando, vivente adhuc Prælato, agatur de conſenſu præſtando ſuper deputatione Coadjutoris.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De uſu coadjutoriæ cum futura ſucceſſione in Eccleſiis Germaniæ. & † 19.*
3 *Reſolutio cauſæ.*
4 *De ſtylo Sedis Apoſtolicæ ſanandi defectus electionum, eaſque confirmandi nullitate non obſtante.*
5 *Contemptus aliquorum vocalium, etiam unius viciat electionem.*
6 *Vota ſingularia extra Capitulum non attenduntur.*
7 *Citatio probatur per comparitionem, quamvis de illius exequutione non conſtet.*
8 *Non curantes intervenire in Capitulo, vel ab illo exeuntes, aut nullatenus, vel inutiliter votantes, habentur pro non intervenientibus.*
9 *Capitulum poteſt repræſentari etiam in duobus capitularibus imo etiam uno.*
10 *De cauſis ex quibus expedit deputari Coadjutorem.*
11 *Capitulares Prælato rebelles non ſunt convocandi.*
12 *de loco, in quo electio, vel alter actus Capitularis fieri debeat.*
13 *Interventus eorum qui non habeant votum in Capitulo, an præjudicet electioni.*
14 *In electione coadjutoris non eſt neceſſaria forma electionis, vel conſenſus Capituli.*
15 *De ratione, ob quam alicui Doctori nimium deferri debeat.*
16 *Papa non ligatur conſenſu Capituli, imo neque Prælati in deputatione Coadjutoris.*
17 *De poteſtate Papæ in beneficialibus.*
18 *De diſtinctione conſenſuum Capitularium.*

DISC. LIII.

CUm Abbas Monaſterii Siebergenſis Ordinis Sancti Benedicti, adeò infirma valetudine laboraret, ut congruè ſibi coadjutorem petere poſſet, juxta ea coadjutoriæ requiſita, de quibus habetur in ſua materia *ſub tit. de beneſic.* Ex aliquibus autem impedimentis reſultantibus à perſona magnæ potentiæ in loco, idem Abbas reſidentiam non haberet in ipſo Monaſterio, ſed in quadam ejus grancia, ſeu membro intus Civitatem Colonienſem; Atque ex eodem impedimento, ſibi ac pleriſque monachis ei adhærentibus, non pateret tutus, ac liber acceſſus ad ipſum Monaſterium; Hinc proinde, cum conſuetis litteris citatoriis, convocavit omnes Religioſos vocales pro certa die in dicta grancia coadunandos ad præfatum effectum eligendi coadjutorem, prout ſequutum fuit, quod 1

illi

Digitized by Google

illi, qui parendo citationi, ſe congregaverant, concorditer elegerunt Matthiouem de Baden Abbatem Fuldenſem, quo petente Apoſtolicam auctoritatem pro hujuſmodi coadjutoria cum futura ſucceſſione, juxta
2 frequentem Germaniæ ſtylum, de quo *in Monaſterien. ſub tit. de Canon. & Capit. diſc. 27.* ita prudenter fortè inductum ad occurrendum majoribus inconvenientibus reſultare ſolitis in electionibus, quas facere oporteat Sede vacante pro electione novi Prælati Eccleſiæ viduatæ; Remiſſoque negotio juxta ſtylum conſultationi Sacræ Congregationis Conſiſtorialis, ad quam de his negotiis agere pertinet, *de menſe Iulij 1671.* prodiit reſolutio pro conceſſione coadjutoriæ, adversùs quam obtenta nova audientia per op-
3 poſitores, qui erant aliqui Capitulares in ipſo Monaſterio principali reſidentes ab eorum abbate rebellantes, atque aliis adhærentes litteris convocatoriis parere noluerunt, aſſumpta deſuper magis formali diſputatione in forma contentioſa, quod in prima propoſitione ſequutum non fuerat, de menſe Novembris, vel Decembris ejuſdem anni, prior reſolutio approbata fuit, ideoque coadjutoriæ conceſſio effectum ſortita eſt cum conſueta ſuppletione, vel ſanatione defectuum, qui adeſſent in dicta electione, ſeu præſtatione conſenſus, juxta praxim tantam *in dicta Monaſterien. ſub tit. de Canonic. & Capitul. dicto diſc.*
4 *27.* pluries quoque ſupra *hoc eod. tit.* inſinuatam, præſertim *diſc. 11. & 12.* quod ſcilicet ſtylus eſt Sedis Apoſtolicæ, vel Sacræ Congregationis Regularium, in electionibus Provincialium, aliorumque Prælatorum Regularium, ſupplendi, vel ſanandi defectus, quibus de rigore juris electio laboraret deputando ex integro perſonam electam, quando iſta digna ſit, neque nullitas ſit criminoſa.

In diſputatione igitur habita in ſecunda propoſitione, in qua ſolum ſcribebam pro coadjutore electo, (qui poſtmodum dignè ad purpuram evectus fuit) plura erant oppoſitorum objecta, ex quibus dicta electio invalida prætendebatur, & præſertim, quod non eſſet concluſa à majori parte, dum ex viginti ſeptem Capitularibus, congregata fuerat tertia pars circiter, atque ex congregatis plures erant adhuc non conſtituti in ſacris, & conſequenter non habebant votum in Capitulo; Potiſſime verò, quia actus capitularis geſtus non erat in Monaſterio loco ſolito, ubi aderant oppoſitores, qui erant octo vocales, quorum ſpretus irritabat quoque actum ex certo juris principio, de quo *ſub*
5 *tit. de Canon. & Capit. dicto diſc. 27.* & in aliis, ut ſcilicet etiam contemptus unius ad id ſufficiat.

Et quamvis poſt ſequutum hunc actum capitularem, plures vocales, qui ſtatuta die non comparuerant, illi adhæſerint per actus ſingulares; Attamen dicebant, quod de eis nulla ratio habenda eſſet, cum in actibus
6 capitularibus, ſeu collegiativis, qui gerendi ſunt à pluribus, tanquam conſtituentibus univerſitatem, ſeu unum corpus politicum, non attenduntur hæc vota ſingularia, tradita extra Capitulum, ſeu extra comitia, ut habetur *eod. tit. de Canon. & Capit.* ubi agitur de electione, aliiſque actibus capitularibus, ac etiam habetur pluries *ſub tit. de jurepatr.* occaſione agendi de jure præſentandi, quod competat univerſitatibus, vel corporibus polyticis.

Scribens ego pro validitate actus dicebam, quod ubi etiam ageretur de formali electione Prælati, ſeu Paſto-
7 ris Eccleſiæ viduatæ, juxta terminos textus *in c. quia propter de elect.* cujus forma ſervata fuerat, adhuc actus eſſet validus, dictis objectis non obſtantibus; Siquidem quatenùs pertinet ad magis ſubſtantiale objectum contemptus ipſorum oppoſitorum; Ubi etiam non conſtaret de eorum legitima citatione, (quæ tamen aderat,) adhuc defectus non intrabat ſtante quadam proteſtatione per eos facta, in qua ſe citatos appellant, atque actus qui fieri debebat ſcientiam oſtendunt; Ad alium enim effectum non deſideratur citatio, niſi ut deducatur ad notitiam, qua concurrente, dicitur ejus finis impletus, omniſque defectus ſanatus, ex deductis *apud Gregor. & add. deciſ. 27. Buratt. & add. deciſ. 727. dec. 231. in fin. par. 10. rec.* & paſſim.

Hinc proindè, tam iſtorum, quàm aliorum abſentium reſpectu, intrabat certa propoſitio, de qua per textus litterales *in cap. cum nobis, & cap. quod ſicut de* 8
elect. habetur pluries in dicta ſua materia *ſub tit. de Canon. & Capit.* quod ſcilicet Capitulares convocati, ſi intervenire negligunt, vel intervenientes, deindè voluntariè exeunt à Capitulo, vel non exeuntes, nolunt proferre votum, ſive illud inutiliter proferunt, aut ſcienter indignum eligunt, pro ea vice ſe faciunt à jure votandi extraneos, illique renunciare dicuntur, totumque jus Capituli conſolidatur in iis, qui ſe congregant, atque legitimè actum capitularem perficiunt; quamvis eſſent in parvo numero, quoniam, ut habetur præſertim *ſub tit. de benef. in Cæſaraugustana Canonicatus diſc. 23.* & alibi, jus Capituli, aliis impeditis, 9
vel ſe extraneos facientibus, etiam in uno reſidere poteſt.

Et ulteriùs, ubi etiam dictorum octo vocalium convocatio ſequuta non fuiſſet; Adhuc tamen electioni non præjudicaſſet, cum in facto benè juſtificatum eſſet, quod ipſi adhærentes illi potenti ſæculari poteſtati, ob quam Abbas, & alii in Monaſterio non reſide- 10
bant, neque ad illud patebat tutus acceſſus, rebelles erant, ac inobedientes proprio Prælato, adeò ut eorum convocatio, impedimentum, vel ſcandalum parere potuiſſet in actu, quem gerere oportebat prætisè ex eadem cauſa recenſita *per Fagnan. in cap. nulla de conceſſ. præbend. num. 72. circa med.* ſuper neceſſitate ſc. ex hujuſmodi, vel ſimili cauſa aſſumendi coadjutorem magnæ auctoritatis ac potentiæ, & conſequenter iſti rebelles & contumaces licite contemni poterant, utpote notorie cenſurati, ac privati voce activa & paſſiva.

Unde merito in fortioribos terminis conſimilis electionis coadjutoris, pro Eccleſia Leodienſi facta ex- 11
tra ipſam Eccleſiam ob non tutum acceſſum, ſive ob non probabilem timorem impedimenti, cum contemptu majoris partis Canonicorum Prælato rebellium, actus reputatus fuit validus, ex deductis *ab eodem Fagnan. in cap. cum ex injuncto de nov. oper. nunciat.* ubi regiſtrantur etiam litteræ Innocentij X. ſuper illius actus approbatione.

Atque exinde reſultabat reſponſio ad aliud objectum, quod electio facta non eſſet in Monaſterio tan- 12
quam loco conſueto, cum adamuſſim idem defectus concurreret *in dicta Leodienſi,* Ac etiam advertebam, quod id nullibi in jure cautum reperitur, potiſſime ubi actus fiat in ejuſdem Monaſterij grancia, ſeu membro, & ſic non in loco omnino extraneo, & tali, ut vocales juſte recuſare potuiſſent acceſſum; Dando in hoc practicum exemplum actuum capitularium gerendorum per Monaſterium S. Pauli extra Urbem, qui fiant in membro, ſeu hoſpitio S Caliſti ejuſdem Monaſterij intra Urbem prope Eccleſiam S. Mariæ trans Tyberim, cum ſimilibus.

Et quoad interventum monachorum, qui non erant in ſacris, juſtificabatur in facto, Monaſterij conſuetu- 13
do; Ac ulterius, cum vota fuiſſent concordia, nil referebat dictus interventus, cum mixtura non habentium votum non contradicta non præjudicet electioni, quæ ab aliis bene concluſa ſit, dum difficultas cadit, quando talia vota illegitima ipſam electionem concluderent, ſecus autem ubi ipſis etiam non intervenientibus, actus eſſet benè concluſus.

Deducebantur autem hæc ad exuberantiam, ac præter cauſæ neceſſitatem; quoniam non agebatur de confirmatione concedenda vel deneganda verè, ac formalis electionis, quæ facta eſſet de Prælato Eccleſiæ viduatæ, juxta caſum diſputatum *in Tridentina,* 14
de quo eodem *tit. de Canonic. & Capit. diſc. 28.* & ad
quum

Digitized by Google

quem effectum, de electione diſputari ſolet in forma judicii, ac per rigoroſos tramites juris coram eo, ad quem confirmatio pertinet, juſtitiam commutativam adminiſtrando; Sed agebatur de coadjutoria cujus conceſſio petita à Prælato, qui coadjutore indigeat, pendet à mera gratia Papæ, qui ut ejus arbitrium in gratiæ conceſſione benè interponat, petitionem examinandam remittit conſultationi S. Congregationis conſiſtorialis gerentis partes aſſeſſoris, ſeu conſultoris Papæ, qui ex laudabili, ac prudenti ſtylo circumſpectè in hac materia procedere ſolet, deſiderando ſcilicet, conſenſum Capituli, ſeu Monaſterii, non quod ille ſit neceſſarius, neque quod ipſum Capitulum aliquod jus, vel participationem habeat in ipſius gratiæ conceſſione; Sed ut ita Papa certificetur de animo Capitularium, nè aliàs, eis inviſum, & odibilem, ſeu malè morigeratum præficiat coadjutorem, qui futurus erit ſucceſſor, & ſic ad ſui animi inſtructionem, ut advertitur *d. diſc. 27. de Canon. & Capitul.* Atque in iſta cauſa dabatur votum *Maraldi* editum in alia conſimili controverſia; Huic autem voto nimium deferendum eſſe advertebatur non ſolùm quia erat doctiſſimus Canoniſta, ut teſtabantur ii, qui eum practicaverant, & quem ego quoque in ejus ultima ſenecta agnovi, & practicavi, ſed etiam quia erat in his materiis verſatiſ-
35 ſimus, utpotè in muneribus, Subdatarii, ac Datarii, & Secretarii brevium per quinquaginta annos, & ultra verſatus in iſta Congregatione, ac negotiis conſiſtorialibus.

Abſurdum etenim eſſe dicebam, ut poteſtas Papæ in conceſſione, vel denegatione coadjutoriæ omni-
36 modam dependentiam habere debere à conſenſu Capitularium, qui ut dictum eſt ex quadam congruentia laudabiliter adhibetur, quoniam attento ſtylo, magis neceſſarius eſt conſenſus ipſius coadjuti, qui etiam præſtitus re integra revocari poteſt, unde propterea gratia coadjutoriæ ita corruit ex iis, quæ habentur *ſub tit. de beneſic. diſcur.* 78. Et tamen receptum eſt, quod ubi juſta cauſa accedat, poſſit Papa, atque laudabiliter quandoque agat, Prælato, quamvis non conſentienti, imò invito dare coadjutorem juxta doctrinam *Io. Andr. in cap. conſultationibus nu. 10. de cleric. agrot.* Ideóque inter requiſita coadjutoriæ recenſita *per Fagnan. in cap. de Rectore, & in duobus aliis ſeqq. de Cleric. agrotant. & in cap. nulla de conceſſ. prabenda*, ubi omnium latiùs de iſta coadjutoriæ materia tractando, iſtud requiſitum non recenſet.

Et meritò, quoniam ſi juxta veriorem ſententiam
37 de qua *ſub tit. de Regal. diſc.* 148. & alibi, Papa tanquam in beneficialibus, ac ſpiritualibus ſupremus, ac abſolutus dominus, tollere poteſt prælaturas; Ac etiam ex juſta cauſa cogere Epiſcopum, ut mittat Epiſcopatum ex collectis *per Barb. ſ. de Epiſc. alleg. 113. num. 9.* quidquid circa hunc defectum poteſtatis in contrarium pleno deducat idem *Fagnan. in cap. conſultationibus n. 24. & ſeqq. de cleric. agrotant.* cui alioquin docto, & probo Canoniſtæ in hac parte deferendum non eſt, cum agendo potiùs cauſam propriam, in hac parte non videatur idoneus teſtis, vel ea quæ ipſe deducit intelligenda veniant in foro interno ex deductis *d. Eo diſc.* 148. Igitur multò magis dare poteſt Prælato coadjutorem, etiam ſine ejus conſenſu, ac propterea ſi iſte negligi poteſt, multò magis ille ſubditorum.

Exindè autem, de plano reſultabat reſponſio ad a-
38 liud objectum, circa vota ſingularia data per alios monachos extra Capitulum, ac etiam circa alia data per non conſtitutos in ſacris, ex quorum numeratione conſtabat, quod, exceptis dictis oppoſitoribus, omnium aliorum conſenſus aderat, cum ita Papa certificaretur de conſenſu, ad quem effectum attenduntur etiam vota extra Capitulum, quoniam aliud eſt formalis electio, ſeu actus Capitularis ſolemnis, ac juriſdictionalis; Et aliud eſt conſenſus approbativus, ut magiſtraliter diſtinguit *Innoc. in cap. in geneſi de elect. num. fin.* ibique alii, & præſertim *Abb. n. 11.* atque cum hac diſtinctione pertranſit *Rot. apud Buratt. deciſ. 259. n. 5.*

† DE iis, quæ pertinent ad electionem Regularium habetur ſupra *diſc. 1. cum ſeqq.* Quo verò ad materiam coadjutoriæ videri poterunt deducta *ſub tit. de Beneſ. diſc. 42. & in Supplemento eod. tit. diſc. 122. & 123.*

ROMANA *ſeu* MONTIS VIRGINIS REDDITIONIS RATIONUM

Pro ABBATE URBANO DE MARTINO.

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Regularium reſolutus cum concordi temperamento.

An, & de quibus, Generalis, vel alter Prælatus regularis, expleto officio, teneatur reddere rationes; Et præſertim, an teneatur de œconomica adminiſtratione inferiorum officialium, ac miniſtrorum.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *An, & quando præponens teneatur de facto præpoſiti.* & † 7.
3 *Generalis Religionis aſſimilatur Epiſcopo in ſua diœceſi.*
4 *An Vicarius Capitularis teneatur de Vicariis foraneis cum ſimilibus.*
5 *Obſervantia eſt deferendam.*
6 *Reſolutio caſus.*

DISC. LIV.

DIſponentibus Conſtitutionibus Congregationis Montis Virginis, ut Abbas Generalis, expleto 1
triennali officio ſuæ adminiſtrationis, rationes reddere teneatur Generali ſucceſſori, ac tribus Judicibus in Capitulo generali ad hunc effectum deputandis; Cum in redditione rationum, ad formam dictarum Conſtitutionum facta, per Abbatem Urbanum de Martino poſt expletum ſuum officium Generalatus, per Judices condemnatus fuiſſet ad notabilem ſummam pecuniariam, quæ ſupponebatur malè adminiſtrata, per cellerarios, alioſque inferiores Prælatos, vel miniſtros; Hinc, tanquam gravatus, recurſum habuit ad Sacram Congregationem Regularium, quæ cum conſueta ejus legibus prudentialibus controverſiam terminavit cum quodam concordi temperamento, quo mediante recurrens penè in totum victoriam reportavit, cum ex facti circumſtantiis clarè pateret dè dictæ condemnationis animoſitate, ob factionarias diviſiones inter religioſos nimiùm frequenti.

Facti autem potiùs, quàm juris, iſta quæſtio erat, ſuper diſjunctione partitarum, unde propterea pro commendabili Curiæ ſtylo, nullæ penè videbantur partes Advocatorum, ſed totæ erant cauſæ Patronorum; Ut autem meam Juriſtæ operam, circa profeſſionis initia à recurrente adhibitam, in aliquo præſtarem; Dicebam, etiam cum ſenſu veritatis, quod verè injuſta, & animoſa eſſet dicta condemnatio, in concernentibus merè œconomicam adminiſtrationem geſtam per cellerarios, & Procuratores, alioſque miniſtros inferiores deputatos in ipſomet Capitulo, in quo ipſe Generalis electus fuerat; Atque ubi etiam aliqui ex eis intermedio tempore ab ipſomet Generali deputati fuiſſent, non tamen de eorum facto, vel culpa teneri debuiſſet, dum eos deputaverat ex neceſſitate officii, circa ea quæ ab hujuſmodi inferioribus miniſtris explicanda ſunt, neque explicari debent, vel poſſunt per ipſum præponentem.

Eatenus enim præponens de facto præpoſiti, vel ſubſtituti tenetur, quatenus voluntariè id agat in iis
2 muneribus, quæ ad ipſum præponentem gerere ſpectabat, juxta receptam diſtinctionem, de qua cæteris relatis habetur *apud Rovit. conſ. 87. lib. 1. & deciſ. 79. Farinac. quæſt. 110. num. 111. Gregor. deciſ. 133. & 326.* Et conferunt etiam quæ habentur *in Romana redditionis rationum ſub tit. de Regal. diſc. 86.*

Siquidem Abbas, vel alter Prælatus Generalis Re-
3 ligionis, aſſimilatur Epiſcopo in ſua diœceſi, ut advertunt *Rodriqu. quæſt. regular. tom. 1. quæſt. 22. art. 10. Suarez de Relig. tom. 4. cap. 12. lib. 2. num. 2. & 9. Mirand. in manual. Prælat. par. 1. quæſt. 13. art. 3. & 5. & cæteri;* Ideoque ejus adminiſtratio concernit juſtitiam, ac obſervantiam diſciplinæ regularis, aliaque concernentia Religionis regimen in univerſum, non autem æconomicam adminiſtrationem, explicari ſolitam, per cellerarios, & Procuratores, alioſque miniſtros inferiores.

Ad quod comprobandum deducebam valdè proximum practicum exemplum, vicarii, vel reſpectivè
4 æconomi generalis Eccleſiæ per Capitulum Sede vacante deputati ad præſcriptum *Sac. Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 16.* Quoniam vicarius tenetur ſtare ſindicatui, ſuæque adminiſtrationis rationes reddere, ut etiam tenetur æconomus generalis; Sed ſi in eorum munere deficiant vicarii foranei, aliique inferiores æconomi, & miniſtri, quos de neceſſitate deputare oportet, in ſingulis locis diœceſis circa ea, quæ per ipſum vicarium explicari non poſſunt, neque convenit, non exinde dicendum erit, ut in ejus ſindicatu de his teneri debeat, cum redditio rationum, ad quam obligatur concernat adminiſtrationem juſtitiæ, ac ea quæ directè per ipſum geſta ſint; Taliſque eſt praxis.

Clarius verò in hac facti ſpecie, quoniam in facto
5 juſtificabatur, quod talis quoque eſſet obſervantia, non ſolùm generica aliarum Religionum, ſed etiam ſpecifica iſtius, unde proptereà deducebam adeo frequentem, ac vulgarem propoſitionem, quam in foro quotidianam habemus, ut obſervantia dicatur optima interpres, ac interpretationum regina, eique deferendum ſit, adeo ut verborum proprietati quoq; prævaleat; Et conſequenter meritò in dicto temperamen-
6 to, cum quo cauſa ſopita fuit, habita ſolùm eſt ratio de aliquibus partitis, quæ de ipſius Generalis mandato honeſtè erogatæ fuerant, ſed citra neceſſitatem, contra earumdem Conſtitutionum formam, cum in reliquis circa æconomica nullæ videantur partes Prælati Generalis, vel Provincialis, niſi quatenus de ejus culpa poſitiva conſtet, ſive quod ita expreſſè ſuadeant leges, vel obſervantia Religionis.

† QUando Dominus, ſeu præponens teneatur de
7 facto famuli, ſeu Præpoſiti habetur *ſub tit. de de Locat. diſc. 9. & ſub tit. de Regal. diſc. 180.*

CAVEN. ABBATIÆ

Pro P. FLAMINIO DE NEAPOLI.

Caſus diſputatus in Congregatione particulari, cum exitu, ut infra.

De intelligentia decretorum generalium Sacræ Congregationis Concilii prohibentium, ne Prælati, ac Superiores Regulares, mutuas pecunias ſub uſuris accipere poſſint, ſive bona pignori dare, vel ea obligare.

SUMMARIUM.

1 *De decretis generalibus ne Prælati regulares poſſint contrahere debita.*
2 *Facti ſeries.*
3 *In caſibus exemplaribus procedi ſolet cum nimio rigore.*
4 *De intelligentia dictorum decretorum.*
5 *De diſtinctione pœnarum, vel nullitatis.*
6 *Pœna privationis vocis eſt magna inter Regulares.*
7 *An ſub prohibitione alienationis veniat hypotheca.*
8 *Quid requiratur ad uſuram.*
9 *Conſuetudo etiam mala excuſat à pœnis.*
10 *De caſu, in quo excuſetur ſuperior à contraventione decretorum, de quibus num. 1.*
11 *Prohibitio extravag. Ambitioſæ ceſſat in caſu neceſſitatis.*
12 & 13 *De calamitatibus tempore peſtis, vel belli.*
14 *De debitis contractis per Abbatem, vel etiam per monachum privatum remiſſivè.*

DISC. LV.

PEr decreta generalia Sac. Congregationis Concilii, edita de anno 1643. & ab Urbano Octavo 1
approbata, Statutum eſt, ut Prælati, ac Superiores Regulares, non poſſint abſque ejuſdem Sac. Congregationis licentia accipere pecunias mutuas ad cambium, vel aliud intereſſe, ſive etiam ſub mutuo gratuito dato pignore, vel cum hypotheca bonorum Monaſterii, ſeu Conventus, ſub aliquibus pœnis, illa præſertim privationis prælaturæ, ac vocis activæ, & paſſivæ, quæ inter regulares eſt gravis, ac fortè omnium major; Cum autem P. Flaminius præſideret Monaſterio Sanctiſſimæ Trinitatis Cavæ, de cujus prærogativis habetur per *Rotam in Caven. collationis ordinum coram Veroſpio impreſſ. poſt Tondut. de penſion.* 2
deciſ. 31. atque ob indigentias Monaſterii, cauſatas à peſte, quæ in illis partibus, ac etiam in Urbe adeò graſſata eſt de anno 1656. quandã pecuniarum ſummam mutuam ſub uſuris accepiſſet ſine dicta licentia; Hinc proinde Viſitatores, eum incurſum declararunt in pœnas à dictis decretis inflictas; Quare Abbas recurſum habuit ad Sacram Congregationem Regularium, à qua cauſam evocavit Congregatio particularis aliquorum Cardinalium deputata pro æconomica reformatione aliquarum Religionum; Cumque iſte fuiſſet primus caſus, qui poſt dictam deputationem contigerat ſuper dictorum decretorum contraventio- 3
ne; Idcirco, juxta regularem naturam primorum caſuum, & ad aliorum exemplum, ac terrorem, procedebatur cum aliquo rigore, ut ex prudentialibus motivis ſubſtinerentur geſta per Viſitatores; Verùm niſi mors dicti recurrentis controverſiæ finem dediſſet, probabilius ſperari debuiſſet revocatio dictæ condemnationis.

Dicebam ſiquidem ſcribens pro recurrente, quod non improbabiliter prætendi poterat, ut præfata decreta non disjunctivè, ſed conjunctivè intelligenda eſſent, quia ſcilicet unum de duobus ad pœnarum incurſum non ſufficeret, ſed conjunctim requireretur, 4
ut eſſet contractus ſub uſuris pro accepta pecunia, ac datio pignoris, ſive hypotheca bonorum accederet, quodque ubi etiam contrarium eſſet verius, adhuc tamen negari non poterat, ut id induceret talem dubietatem, ſeu credulitatem, quæ licet non ſufficeret ad validitatem actus, ſufficeret tamen ad excuſandum incurſum pœnarum, pro quibus neceſſaria eſt malitia, ſeu talis culpa, quæ redoleat delictum, ſine quo formalis pœna dari non debet, juxta 5
diſtinctionem, inter nullitatem actus, & incurſum pœnarum, de qua in his terminis alienationis bonorum Eccleſiæ *ſub tit. de alienat. & contract. diſc. 1.* Et confert

confert altera diſtinctio inter pœnam caducitatis ob
alienationem, & iſtius nullitatem *ſub tit. de fideicom.*
pluries præſertim, *in Bononien. diſc.* 157.

Potiſſimè verò, ubi agatur de graviſſima pœna,
qualis inter regulares rectè dici poteſt iſta privationis
prælaturæ jam poſſeſſæ, ac etiam illa privationis vocis
6 activæ, & paſſivæ, ad inſtar eorum, quæ habentur *ſub
tit. de benefic.* circa pœnam privationis beneficiorum,
quod ſcilicet ſicuti in temporalibus, ſeu corporalibus
gravis eſt pœna capitalis, ità in beneficialibus, vel
hujuſmodi ſpiritualibus, per modum loquendi, atque
cum debita proportione, eſt iſta pœna privationis de
præſenti, ac inhabilitationis de futuro.

Verùm ubi etiam admittendum eſſet, quod clarè
ac inexcuſabiliter dicta decreta disjunctivè intelli-
7 genda eſſent; Adhuc tamen in neutro caſu verſari di-
cebam, quoniam quiquid ſit de quæſtione, de qua
apud Royas deciſ. 261. quæ in materia reputatur ma-
giſtralis cum aliis *dicto diſc. 1. de alien. & contract.* &
latiùs *ſub. tit. de credito diſc.* 13. & 151. an ſcilicet pro
hibitio hypothecæ intelligenda ſit de ſpeciali, non au-
tem de generali, Ceſſabat neceſſitas aſſumendi hanc
quæſtionem, cum neque generalis adeſſet, nullum-
que pignus datum, unde propterea contraventio de-
ducebatur ſolùm ex eo, quod mutuatori aliqui fru-
ctus, ſeu interuſuria ſoluta eſſent pro more regionis
pluries enunciato in ſua materia *ſub tit. de uſur.* Ut
8 enim ibidem advertitur, atque eſt principium certum,
ad effectum ut contractus dicatur uſurarius atque
termini uſuræ interent, requiritur præcedens pactio
obligatoria, cujus vigore lex præſumit, quod de-
bitor non voluntariè, ſed coactè ſolverit uſuras; Se-
cùs autem ubi nulla accedente pactione, nullaque
neceſſitate cogente debitor ſponte ſua, & ex ratione
obligationis antidotalis pro officio ità impenſo ali-
quam acceſſionem mutuatori ſolvat ex deductis præ-
ſertim *ſub dicto tit. de uſur.* & in aliis; Tunc etenim,
quidquid ſit in foro interno, de quo ſolus Deus ju-
dicat, circa uſuram mentalem; Quoad ea quæ perti-
nent ad forum externum, cum in dubio delictum non
præſumatur, certum eſt quod dicta obligatoria pactio-
ne non accedente, dici non poteſt mutuum uſura-
rium, potiſſimè ubi de hoc non agatur ad ſolum effe-
ctum impediendi lucrum in mutuatore ne acceſſiones
faciat, ſed eas reſtituere, vel imputare teneatur. ſed
agatur ad ſolos effectus pœnales.

Ac ulterius, certa ſupponebatur conſuetudo hu-
9 jus Congregationis, aliorumque Abbatum ſaltem in
eo Regno, ubi ex inſinuatis *dicto tit. de uſur.* in uſu
eſt iſta præſtatio intereſſe etiam pro mutuo, ex pro-
poſitione, quod ubi etiam conſuetudo prava, & re-
proba dici valeat, pro effectibus civilibus exinde re-
ſultantibus, ad commodum, & utilitatem, adhuc ta-
men ſufficit ad excuſandum à pœna ex inſinuatis *eo-
dem tit. de uſur.* & alibi pluries; Ideoque ubi etiam
ageretur de debito voluntariè contracto, cui dicto-
rum decretorum prohibitio congrueret, adhuc tamen
dictæ condemnationi locus non videbatur.

Clariùs verò, atque pro meo judicio extra omnem
anſam dubitandi, quoniam hujuſmodi prohibitio-
10 nes diſcretè intelligendæ veniunt pro iis caſibus, qui-
bus congruat ratio prohibitionis inductiva, ubi ſcili-
cet volontarie id ſequatur pro quotidianis uſibus, qui-
bus Abbas, vel alter ſuperior, ſe gerendo more dili-
gentis patris familias, cum ipſius Monaſterii fructibus,
ac redditibus, occurrere poteſt, ac debet, Ad inſtar
illius prohibitionis contrahendi debita præſertim uſu-
raria, ac pignorandi, vel hypothecandi bona pupilli
quam habemus in tutoribus, quorum jure, Prælati,
ac adminiſtratores Eccleſiarum cenſendi veniunt; Se-
cus autem ubi magna, & inopinata neceſſitas urgeat,
cui aliàs conſuli ſeu occurri non valeat, cum à ceſ-
ſante ratione iſte caſus non videatur ſub prohibitio-
11 ne comprehenſus, præſertim (ut dictum eſt) ad effe-
ctus pœnales, ex iis, quæ in fortioribus terminis for-
malis alienationis cadentis *ſub Extravaganti Ambi-
tioſæ de reb. Eccleſ. non alien.* ubi neceſſitas urgeat,
habentur *dicto diſc. 1. de alienat. & contract.* cum aliis
ibidem inſinuatis.

Et hic erat caſus, quoniam, ut omnes experti ſu-
mus, in eo calamitoſo tempore, impedito commer- 12
cio, fructus, ac redditus non de facili exigi poterant,
longéque majores, ac extraordinarij erant ſumptus,
qui tam ex notabiliter alterato valore victualium,
quàm pro diligentiis præſervativis neceſſarij erant,
nimiumque oportuna erat pecunia numerata in no-
tabili quantitate, adeout in Urbe etiam Cardinales,
& Magnates, aliique nobiles, ac etiam idonei, &
prudentes populares, circa initia hujus belli divini,
loca montium, aliaque jura etiam pro viliori pretio, 13
& cum notabili jactura diſtraxerint, ſive gemmas, &
argenta ſub gravibus uſuris pignori dederint, ut pe-
cuniam numeratam domi promptam haberent, ac
etiam ut magnam, ac inſolitam facerent proviſio-
nem victualium, edocti de adeo gravibus inconve-
nientibus ſequutis in Civitate Neapolis, in qua peſtis
adeo magnam ſtragem fecit, quod ſcilicet majus fla-
gellum fuit fames, quam ipſa peſtis, adeò ut quoad
uſum pecuniarum, ac victualium, (ut dici ſolet,)
neque frater fratrem agnoſceret, vel filius patrem;
Ideoque revera hujuſmodi condemnatio improbabi-
lis videbatur, atque revocatione digna, ut ſequutum
fuiſſet, niſi mors recurrentis quæſtionem terminaſſet,
quoniam lex diſcretè intelligenda eſt, ſpectato fine
pro quo prodiit, ſeu ratione, cui innixa eſt, judaicum
verò eſt cum ſola generalitate litteræ in omni caſu pro-
cedere.

De hac autem materia, mutui, vel alterius debi-
ti contracti, per Abbatem, vel alium ſuperiorem, ſi- 14
ve Procuratorem, aut adminiſtratorem Monaſterij,
an iſtud obliget & quomodo, habetur actum *ſub
tit. de credito diſc.* 82. Ubi etiam *diſc.* 83. agitur de
alia notabili, & curioſa quæſtione, an ſcilicet reli-
gioſus profeſſus in particulari contrahere, ac ſeſe
obligare inhabilitatus, validè contrahat, atque ſe
obliget, ubi obligationem dirigat ad tempus habile,
in quo ſæculo, ſeu contrahendi habilitati ſit reſtitu-
tus, puta per promotionem ad Epiſcopatum, ex ibi
deductis.

† Vide *Adnot. ad disc.* 82. *&* 83. *de Cred.*

ROMANA PECUNIARIA ANNUI REDDITUS

Pro ANDREA PETRILLO

Cum MONASTERIO N.

Caſus diſputatus coram A. C. ſub incerto exitu credo per concordiam.

An monialis condonare, ſeu remittere poſſit debito-
ri, ſeu aliàs alienare annuam vitalitiam ſubven-
tionem, quæ pro communi ſtylo pro ejus extraor-
dinariis uſibus ſibi conſtituta fuerit.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Vitalitia præſtatio monialium eſt pars dotis eis debi-
ta, &* † 22.
3 *Bona religioſo delata acquiruntur directè Religioni.*
4 *De differentia inter jus quæſitum, & quærendum.*
5 *Mulier non poteſt facere dotis conditionem deterio-
rem.*
6 *Monialis non poteſt alienare vitalitiam aſſignationem.*
7 *Contrarium quod alienatio fructuum non cadat ſub pro-
hibitione.*

8 *De eodem, & declaratione.*
9 *Monachus remittit jura per ipſum quæſita.*
10 *Quomodo quæſtio decidi debeat.*
11 & 12 *De diſtinctionibus ſuper concluſione, de qua num. 6. & 7. & quomodo intelligatur.*
13 *Retrodonatio exigit eaſdem ſolemnitates quas donatio.*
14 *De validitate retrodonationis contemplatione matrimonij.*
15 *De intereſſe Monaſterij in dicta aſſignatione.*
16 *De cauſis ob quas dicta remiſſio fieri poſſit.*
17 *De eodem, & quando id licitè fiat.*
18 *De eodem de quo num. 10.*
19 *Cui applicentur decurſa annualitates non exactæ.*
20 *De alio caſu notabili in eodem propoſito.*
21 *Quando contra Monaſterium, vel piam cauſam potius inclinandum ſit.*

DISC. LVI.

1 ANdreas, in proſperæ, ac melioris fortunæ ſtatu conſtitutus, ex benevolentia erga conjunctam, cum qua nullam habebat legalem neceſſitatem, ei conſtituit illum annuum redditum vitalitium pro extraordinariis indigentiis, ac uſibus, qui hodie ex communi conſuetudine per Eccleſiam tolerata videtur, adeò frequens, & connaturalis, ut dicatur pars dotis, ideoque de neceſſitate præſtandus ſit, etiam ubi agatur de obligatione merè ſubſidiaria in vim *Auth. res*
2 *quæ Cod. commun. de legat.* ex deductis in ſua materia *ſub tit. de dote* pluries præſertim *diſc.* 145. & 167. Cumque ob aliqua infortunia, dicti elargitoris fortuna deterior facta eſſet, atque monialis piè, ac prudenter agendo, eumque commiſerando, receptis pro una vice quibuſdam effectibus cum pro tempore futuro liberavit à dicto onere, quod importabat annua ſcuta 36. Hinc ſequuta (ut probabilius credo) morte monialis, Monaſterii Adminiſtratores pro quodam indiſcreto zelo, judicium contra dictum Andream coram A C. inſtituerunt, pro valde notabili ſumma, quam importabant decurſæ annualitates, incertoſque remanet cauſæ exitus, qualem credo per concordiam, dum poſt unicam vel binam diſputationem, ampliùs de illa actum non audivi.

Scribentes, itaque pro Monaſterio actore pro conſueto inepto ſtylo pragmatico, chartas replebant
3 cum copioſa allegationum congerie ad probandum, quod ob incapacitatem religioſi profeſſi aliquid habendi in particolari, omnia bona, & jura ſibi delata, juxta opinionem Canoniſtarum, quæ in Curia de plano recepta eſt, directè, ac immediatè acquiruntur Monaſterio, ideoque ipſe religioſus diſpoſitionem non habet etiam per actum negativum non acquirendi, cum eo nolente acquirere, vel agnoſcere, ipſum Monaſterium directè, ac jure ſuo agnoſcere, & acquirere poſſit, ut in jure diſpoſitum eſt favore Domini, vel patris in juribus delatis ſervo, vel filio in poteſtate, ideoque multò minùs remittere, vel condonare po-
4 teſt jus quæſitum, quod eſt quid magis juxta ea quæ ad materiam *textus in l. qui autem ff. quæ in fraudem creditor.* habentur pluries *ſub tit. de credit.* præſertim *diſc.* 137.

Potiſſimè verò quia juxta firmata locis ſupra inſinuatis *ſub tit. de dote*, iſta vitalitia ſubventio conſtituta moniali, dicitur dos ſeu ejus pars, atque exinde inferebant ad concluſionem, de qua in eadem ſua ma-
5 teria *ſub tit. de dote*, ut mulier non poſſit ſuæ dotis deteriorem facere conditionem, ideoque invalida ſit quæcumque obligatio, vel alienatio ob quam indotata remaneat, quamvis agatur de muliere majore, liberam ſuorum bonorum adminiſtrationem habente, multò magis, ubi de moniali profeſſa hanc non habente libertatem.

Atque deſcendendo ad magis ſpecialia, deducebant firmata individualiter *per Rotam in Viterbien. ſalviani* 20. *Junii* 1659. *coram Cerro* impreſſ. *dec.* 100. 6
par. 13. *rec.* ubi in ſpecie firmatur, quod monialis non potuerit hanc annuam, quamvis vitalitiam præſtationem debitori dimittere.

Econverſo autem, Scribens ego pro Andrea reo convento, deducebam ea, quæ ex auctoritate *Sanch. ad præcept. decal. lib.* 7. *cap.* 22. *num.* 16. *Barboſ.* 7
ad Sacr. Conc. Trid. ſeſſ. 25. *de Regular. cap.* 2. *num.* 14. habentur firmata *per Rotam in Romana ſalviani* 31. *Januarii.* 1646. *coram Vereſpio*, ubi agendo de milite Hieroſolymitano profeſſo dicitur, quod remittere poteſt hujuſmodi præſtationem, quæ conſiſtit in fructibus, non autem in ſubſtantia, neque tangit præjudicium Religionis, vel Monaſterii, ut etiam inſinuatur in ſua materia *ſub tit. de alienat. & contract. diſc.* 12. dum de facto ex tolerata Eccleſiæ conſuetudine, Monaſterium non impedit hujuſmodi præſtationis uſum, ubi ille non ſit illicitus, ut ſupponitur *per Rotam in Romana cenſus* 27. *Maii* 1652. *coram Bichio* inter ſuas *deciſ.* 508. *repetit. deciſ.* 253. *par.* 11. *rec.* confirmata 27. *Aprilis* 1654. *coram Bevilaqua*, ubi agen- 8
do de religioſo, qui aliquorum bonorum, ac redditum ex ejus conjunctorum ſucceſſione obventorum ex Apoſtolico indulto habebat, deciditur quod non potuerit pecunias erogare in contractum cenſus vitalitij; Et de conſimili indulto habetur *in Romana fideicommiſſi de Cuppis ſub tit. de fideic. diſc.* 64.

Ac etiam deducebam firmata *per Rotam deciſ.* 284. *nu.* 7. *par.* 3. *diverſ. lib.* 3. ubi quod monachus remittere poteſt jura per ipſum quæſita ex ejus ſtipulatione, 9
ſeu alia proviſione priuſquam Monaſterium acceptet, atque ſuper his generalitatibus diſputabatur hinc inde.

Reflectendo autem ad veritatem, Credebam quidem, ut in hac facti ſpecie, ex ejus qualitate, ac particularibus circumſtantiis, probabiliores eſſent partes rei conventi, pro quo ſcribebam, quodque indiſcretè per pium locum illa fieret petitio, ex ratione de qua 10
infra; Erroneum tamen putabam, ut cum dictis generalitatibus indiſtinctè in omni caſu procedendum eſſet, cum potiùs quæſtio cum plurium caſuum diſtinctione, atque pro facti qualitate & circumſtantiis, decidenda videatur.

Aut etenim, abſque juſta cauſa, quæ ſaltim cauſativè, ſeu moraliter neceſſaria cenſenda ſit, ipſa moniali adhuc vivente, facta ſit remiſſio ipſius annui redditus ac juris percipiendi in futurum; Et tunc rectè 11
intrent firmata *in dicta Viterbien. Junii* 1659. *coram Cerro*, ſuper invaliditate remiſſionis, non quidem ex prohibitione contenta *in Extravag. ambitioſæ*, cum non agatur de bonis in proprietate, ſed de fructibus aſſequendis ſub incerta alea vitæ, ac verè deſtinatis pro uſu perſonæ particolaris, ut ad materiam alienationis bonorum Eccleſiæ advertunt *dicto tit. de alienat. & contract. diſc.* 1. & *dicto diſc.* 12. Sed ex duplici alia ratione.

Primò nempè, quia etiam ubi aſſignatio, vel alia diſpoſitio præciſe fiat pro uſu perſonæ particularis religioſi profeſſi, vel monialis, cum prohibitione, quod Monaſterio non acquiratur, neque ſe ingerat, atque diſpoſitio valida ſupponenda ſit, adeo ut ex con- 12
ſuetudine ab Eccleſia tolerata, ſervari debeat; Adhuc tamen ad evitandam incompatibilitatem ne religioſus profeſſus contra votum paupertatis dicatur habere aliquid proprium, lex præſupponit dominium in Religione, vel Monaſterio, cum obligatione permittendi religioſo uſum, & adminiſtrationem, non quidem per ſpeciem uſusfructus, prout juris eſt, cum illius quoque religioſus ſit incapax, ſed per quandam ſpeciem, ſeu imaginem commoditatis, ut eſt nudi facti, adeo ut ſubſtantiam non percutiat.

Quinimò ſi religioſus malè utatur convertendo pecunias in alios uſus quam pios, vel neceſſarios, ſi alias

alias religioſo congruos, ipſa Religio, ſeu Monaſterium poteſt impedire, imo diſpoſita retractare, juxta firmata *in dicta dec.* 580. *B. ubi repetit. deciſ.* 253. *par.* 21. *rec.* & in ejus confirmatoria ſuperius allegata, cum ibi plenè deductis; Et conſequenter nulla in ipſo religioſo poteſtas reſidet, remittendi, vel retrodonandi, dum remiſſio, ſeu retrodonatio juris jam validè, ac perfectè quæſiti, quamvis facta eidem donatori alienationis, ac novæ donationis ſpeciem habeat, ideoque eaſdem exigat ſolemnitates, ac poteſtatem ex pluries inſinuatis in ſua materia *ſub tit. de donat.* & formiter actum fuit *in Eugubina donationis eod. tit. in*
13 *ſupplemento.*

Secundo ex ſuperius motivata ratione, quæ per Scribentes in contrarium in iſta cauſa deducebatur, quod ſcilicet hujuſmodi vitalitia ſubventio dicitur dos, ſeu dotis pars; & conſequenter quod mulier non poſſit ita ſe reddere indotatam, quamvis eſſet ſæcularis liberam habens diſpoſitionem, ideoque multo minus monialis profeſſa.

Et tertio præſuppoſitis etiam eiſdem fortioribus terminis perſonarum ſæcularium capacium dominij cum libera facultate diſponendi, ut ſcilicet intrarent ea, quæ habentur *ſub tit. de donat. diſc.* 2. *& ſeq.* ſuper
14 invaliditate retrodonationis, vel remiſſionis donationis contemplatione matrimonij ob jus, vel intereſſe ſecundarium uxoris, ac filiorum; Sive ea, quæ habentur *in Beren. ſub tit. de alienat. & contract. diſc.* 38. ſuper invalida alienatione, vel obligatione, aut alia conventione ſuper bonis, ad quorum titulum quis ad ſacros ordines, vel ad prælaturam promotus fuerit, cum ſimilibus.

Siquidem, ubi etiam excludatur Monaſterii intereſſe primarium; ne ſcilicet nil de hoc redditu ſibi
15 ipſi applicare poſſit, neque religioſo, vel moniali impedire adminiſtrationem & uſum, adhuc tamen dicitur habere intereſſe, cum ita exiſtimatur ab illis expenſis, ac oneribus, quæ in infirmitate, vel in veſtiario, ſive in aliis uſibus de neceſſitate, de congruentia ipſi religioſo, ſeu moniali ſuppeditare oporteret; Ac etiam quia, cum in religioſis præſupponendum non ſit delictum, ſed quod agatur id, quod de jure faciendum eſt, ita etiam frequentiori uſu docente, hujuſcemodi redditus, vel ſubventiones erogari ſolent, ut inſenſibiliter in aliorum religioſorum, ac Monaſterii utilitatem cedant, ſive quod erogentur in libros, vel tabulas pictas, aliaque mobilia religioſo ſtatui non incongrua, quæ moriente religioſo remanent penes Religionem, ſeu Monaſterium.

Eatenus verò in hac facti ſpecie contrarium dicebam probabilius, quatenùs ità ſuaderet juſta cauſa,
16 ob quam retrodonatio, ſeu remiſſio dici non mereretur alienatio voluntaria, ſed potiùs neceſſaria recognitio veritatis, ac bonæ fidei, ſive exercitium illius virtutis gratitudinis, ad quam donatarius erga donatorem, quandoque etiam ſub vinculo peccati tenetur, juxta deducta præſertim *ſub tit. de Regal. diſc.* 1. & alibi; Siquidem cum in facto ſupponeretur, quod iſta monialis, vel cum ejus licitis, ac virtuoſis laboreriis vel ex bonis, aliundè obventis, eſſet congruè, ac ſufficienter proviſa, pro illis uſibus, & indigentiis; pro quibus hujuſmodi ſubventio deſtinata eſt, adeo ut Monaſterii indemnitati conſultum remaneret, atque ſupponeretur, quod donator, qui ex mera liberalitate, & charitate, nullo jure cogente, ad hanc ſubventionem ſe obligaverat, fortunam, ſeu conditionem deterioraſſet, adeo ut iſtud annuum, vel menſtruum onus ejus perſonæ, ac familiæ ſubſtentationi magnum impedimentum, vel incommodum præſtaret, adeo ut fuiſſet tollere neceſſaria, ut haberentur ſuperflua, hinc proinde dicebam, quòd piè ac laudabiliter iſta monialis egerat, veritatem, ac bonam fidem potiùs agnoſcendo.

Hinc proinde, ut pluries pro veritate conſultus, reſpondere conſuevi, quando monialis, vel alter religioſus cum virtuoſis laboribus, ſeu alias abſque aliquo Religionis, vel Monaſterii incommodo ſe providendo de iis, pro quibus hujuſmodi vitalitii reddi- 17
tus aſſignari ſolent, verè ex juſto & charitativo motivo erga parentes, vel conjunctos abſtinuerit ab hujuſmodi vitalitiæ præſtationis exactione, atque in hac voluntate uſque ad obitum perſeveret, quamvis nullam expreſſam remiſſionem facit, non tamen dicendum eſt, ut Religioni vel Monaſterio illa tribui debeat actio, quæ in merè leguleico rigore competeret petendi omnes decurſas annualitates, quoties earum non ſolutio non provenerit ex mera contumacia, & concuſſione, quam conjuncti religioſi facere ſolent juxta caſum, de quo *diſc. ſequenti*, ſed juſtum ac probabile accedat motivum voluntariè abſtinendi ab exactione; Quemadmodum enim, ſi exactio ſequuta fuiſſet, atque monialis, vel religioſus exactum erogaſſet ex motivo charitatis in ſubventionem conjunctorum, vel alicujus nobilis familiæ, non poſſet, quod datum eſt retractari, ita videtur quod implicitè hanc piam, ac laudabilem erogationem ſingulis annis erga parentes, vel conjunctos religioſus facere voluerit per actum negativum, ſeu abſtentivum abſque inani circuitu.

Ideoque iſta materia, facti potiùs quàm juris eſt pro facti qualitate, & circunſtantiis decidenda, non 18
autem juxta conſuetam pragmaticorum ineptiam eum regulis & propoſitionibus generalibus, illas indefinitè cuicumque caſui applicando, non diſtinguendo caſum à caſu, unde tot reſultant æquivoca juſtitiæ, ac Reipublicæ adeò præjudicialia.

Ubi verò non exactio proveniat ex contumacia debitoris, adeò ut dicta rationabilis implicita remiſ- 19
ſio non intret, & tunc ſuper jure annualitates decurſas exigendi, & applicandi intrat quæſtio, de qua *diſc. ſequenti.*

In hoc autem propoſito annuæ vitalitiæ ſubventionis aſſignatæ moniali, de notabili caſu agitur *ſub* 20
tit. de Regal. diſc. 34. quod ſcilicet parentes, vel conjuncti moniali aſſignaverant emolumenta locorum montium, vel aliorum jurium vocabilium ad vitam, Cumque caſus præbuiſſet extinctionem dictorum locorum montium, mediante reſtitutione ſortis, orta eſt quæſtio, ad quem ſcilicet iſta ſpectaret, atque ubi dicitur probabilius videri, ut vel denuo eroganda eſſet in cenſus vitalitios, vel alia jura ſimilia, ut adimpleretur finis, ob quem ea jura aſſignata ſunt, vel quod ipſum Monaſterium, cui de jure illius ſortis dominium delatum eſt ſaltim habitualiter, ſi vult eam obtinere, atque in effectus perpetuos inveſtire, teneatur ſuppeditare moniali eumdem redditum, qui ex inveſtimento vitalitio perciperetur, Adinſtar eorum, quæ habentur *ſub tit. de ſervit.* ad materiam uſusfructus circa prudens, ac rationabile temperamentum judicioſè adinventum per modernos ita temperantes merè leguleicum indiſcretum rigorem antiquorum, quando uſufructuarius pecuniæ, vel illorum bonorum, quæ ſervando ſervari non poſſunt, cautionem à lege requiſitam præſtare non poteſt ut ſcilicet ipſe proprietarius, ſi eligat inveſtimentum cum aliis non facere, proprietatem penes ſe retineat, uſufructuatio autem de illo honeſto fructu reſpondeat, qui ex inveſtimento tuto alias obtineretur, cum ſimilibus; Adhuc tamen, neque omnino certa regula generalis cuicumque caſui applicabilis deſuper ſtatuenda videtur, ſed utpotè in quæſtione facti potius quam juris, ſingulorum caſuum circunſtantiæ attendendæ videntur, ex quibus regulandum eſt Superioris arbitrium, cui id remiſſum videtur, dummodo tamen iſtud prudenter, ac diſcreto zelo, qui haberi ſolet erga Monaſterium & Religionem, ita ex motivo pietatis lædendo juſtitiam, atque præter domini, ſeu largitoris voluntatem, privando perſonam illius religioſi, vel monialis, illa

majori ſubventione, quoties facti circunſtantiæ non doceant, ut id quod obtinetur ex inveſtimento perpetuo, ſufficiat etiam de congruo, quodque exceſſus eſſet potius ſuperfluus, ac præjudicialis, adeo ut religioſo, delinquendi potius, paiumque religiosè vivendi, anſam & commoditatem præberet; Ideoque ſingulos caſus, vel quæſtiones conſiderando, ſemper edocemur, ut totum conſiſtat in applicando congruè activa paſſivis pro facti qualitate.

† DE hujuſmodi vitalitiis præſtationibus agitur *ſub tit. de Dote disc.67.& tit.de teſtam.disc.36.37. & 50.*

LICIEN. SALVIANI *ſeu* ANNUALITATUM

Pro P. HENRICO BROCCA

Cum MONASTERIO LICII.

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Regularium, ubi pendet.

De eadem materia vitalitiæ præſtationis aſſignatæ religioſo, vel per eum reſervatæ ad ejus diſpoſitionem, ſi ſint decurſæ, & non exactæ plures annualitates, an eſſe debeant ad diſpoſitionem ipſius Religioſi, vel ſpectent ad Monaſterium, vel Religionem, Et incidenter, cui Monaſterio acquirantur bona Religioſi.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutio in alio puncto in eadem cauſa.*
3 *Status cauſa.*
4 *Cui acquirantur bona relicta monacho ſub lege, ut non acquirantur Monaſterio.*
5 *Annualitates decurſa, qua Religioſo reſervata ſint, cui debeantur.*
6 *De alimentis præteritis habentibus naturam futurorum, ſi pro eis contracta ſint debita.*
7 *Quod pro congrua declaratione procedi debeat cum diſtinctione caſuum.*
8 *Datur diſtinctio diverſarum ſpecierum tranſitus ab uno Monaſterio ad alterum.*
9 *De differentia inter ſpecies, & qualis ſit propriè tranſitus.*
10 *Quid referat profeſſionem fieri in Religione, qua regitur jure univerſitatis, & ad quem ſpectet recipere profeſſionem, vel admittere ad habitum.*
11 *Diſtinguuntur plures ſpecies bonorum.*
12 *An bona donata Monaſterio tranſeant cum perſona profeſſa ad aliud Monaſterium ad quod eſt tranſlata.*
13 *De bonis acquiſitis per Religioſum intuitu ſtatus religioſi.*
14 *Quid de bonis Religioſi morientis.*
15 *Et de bonis patrimonialibus, vel obventis ex ſucceſſione.*
16 *De regula quod quidquid acquirit monachus, acquirit Monaſterio.*
17 *Quod bona delata ex perſona Religioſorum poſſint applicari uſibus Religionis in univerſum.*
18 *De annuis vitalitiis præſtationibus Religioſorum, an ſint permittenda, & quomodo.*
19 *Et quid derelictis ſub conditione, ut non acquirantur Monaſterio, ſed erogentur in pios uſus occultos.*
20 *Ad quem pertineant annualitates decurſa, & non exacta.*
21 *Quod ibet Monaſterium agit pro juribus Religionis, vel Religioſi.*

DISC. LVII.

VOlens Henricus profeſſionem emittere in Con-
gregatione Cœleſtinorum in Monaſterio Civi- 1
tatis Licienſis ejus patriæ, donationem ſuorum bo-
norum fecit conjunctis, cum reſervatione annuæ præ-
ſtationis ducatorum 70. ad ejus vitam, ejuſdemque
uſum, ac diſpoſitionem, expreſsè deſuper obtenta
licentia Sacræ Congregationis Regularium, quodque
ſecuta ejus morte, per quam iſtud onus ceſſaturum
eſt, tenerentur conjuncti ſolvere pro una vice dicto
Monaſterio ducatos 800. Cum autem donatarii,
ex mera contumacia, per plures annos à dicta ſolu-
tione defeciſſent, hinc proinde idem donator, jam
profeſſus, judicium in Salvisno pro annualitatibus
decurſis, in futurum decurrendis, ad ipſius bona
donata inſtituit coram Ordinario, à quo prodiit ſen-
tentia reorum conventorum abſolutoria ex defectu
legitimationis perſonæ ex incompetentia actionis,
ob incapacitatem religioſi profeſſi poſſidendi, vel
exercendi jure nomine privato; Unde propterea no-
vum judicium inſtitutum fuit ſub nomine Monaſterii,
cujus favore prodiit ſententia in ſecunda inſtantia
confirmata per A. C. & in tertia per Rotam præ-
viis duabus deciſionibus 19. *Iunij 1669. coram Car-
pineo, & 23. Iunij 1670. coram Bourlemont ſub-* 2
rogato.

Præfatis autem ſententiis exequutioni demanda-
tis, alia orta eſt controverſia inter ipſum P. Henri-
cum, ac præfatum Monaſterium, ſub cujus nomine
cauſa acta erat, non quidem ſuper annuo reddito cur-
renti, cujus diſpoſitio, juxta licentiam Sacræ Con-
gregationis, ac frequentiorem Religionum toleratum
uſum, non controvertebatur, ſed circa annualitates
decurſas, quas ſibi ipſi dictum Monaſterium deberi
& applicari prætendebat; Econverſo autem religioſus
prætendebat eſſe debere ad ejus diſpoſitionem, quam
declarabat facere velle ad favorem aliquorum Mo-
naſteriorum ejuſdem Religionis, in quibus ipſe
moratus fuerat tanquam monachus, vel eorum Abbas,
unde propterea re delatâ ad Sacram Congregationem 3
Regularium, adhuc pendet ejus reſolutio dilata ob
aliqua impedimenta oppoſitorum, probabiliter tamen
creditur, ut juxta petita per religioſum pro dicta ap-
plicatione reſpondendum ſit. 1

In diſputationibus, itaque deſuper habitis, duo
erant puncti; Primò nempè circa uſum, vel diſpoſi-
tionem particularem dicti religioſi, an ſcilicet decur-
ſæ annualitates, multorum annorum notabilem ſum-
mam conſtituentes, cadere deberent ſub ea diſpoſi-
tione, & adminiſtratione, ſub qua cadebant redditus
currentes ſingulorum annorum, Et ſecundò poſito
quod non caderent, circa pertinentiam ad dictum Mo-
naſterium Licii.

Super utroque ex parte hujus Monaſterii objicie-
batur, quod caſus eſſet jam deciſus per dictas deci- 4
ſiones Rotæ in iſta cauſa editas, in quibus firmatur, ut
non obſtante lege in eadem donatione contenta,
quod de hujuſmodi reddito nihil Religioni, vel Mo-
naſterio acquiri valeat, adhuc tamen ſubſtantia do-
minii acquiratur Monaſterio, juxta doctrinam *Bart.
in Auth. excipitur Cod. de bon. qualib. num.* 2. cujus
verba præciſa regiſtrantur in ſecunda deciſione cum
aliis *per Sanchez ad præcepta decalog. lib. 5. cap.4. num
98.& lib.7.cap.17.num. 25.Barboſ. de Epiſc.alleg.*105.
*num.*3. *& 4.Rota apud Penſam deciſ.* 1214. *nu.*7. cum
quibus proceditur.

Scribens pro ipſo religioſo admittebam, præmiſſa
generaliter, ac abſtracte vera eſſe, dicebam verò falla- 5
ciam conſiſtere in applicatione, Quatenus enim per-
tinet ad primum punctum, non negabam, ſed poſiti-
vè admittebam (quamvis ipſi principali, id non pla-
ceret) quod iſtæ decurſæ annualitates ſortiri non
deberent

deberent eamdem naturam quam quælibet annualitas currens in ſingulo quoque anno; Quamvis etenim verius videatur, ut illæ non immutent ſuam naturam fructuum, licèt notabilem ſummam ob annualitatum multiplicitatem, conſtituant; Attamen id rectè procedere obſervabam, ad effectum, ut non caderent *ſub Extravag. Ambitioſæ*, eo modo quo cadunt capitalia, neque in eis procedat illa præciſa neceſſitas inveſtiendi quæ cadit in pecuniis conſtituere debentibus capitale fructiferum, ut (ex. gr.) ſunt legata pro miſſis in perpetuum celebrandis ex fructibus ſingulorum annorum, ſive ſunt capitalia reſtituta pro extinctione cenſuum, cum ſimilibus, de quibus in ſua materia alienationis bonorum Eccleſiæ *ſub tit. de alien. & contract. prohib. diſc.* 1. & in aliis; Adeò ut pro arbitrio ſuperiorum hujuſmodi pecuniæ conflatæ ex fructibus ſimilibus, qui plurium annorum ſpatio exacti non ſunt, converti poſſint in fabricam, vel in ornamenta, ſacramque ſuppellectilem Eccleſiæ, vel Sacriſtiæ, aliaſque Monaſterii indigentias, vel majores commoditates, ut quotidiana recepta praxis docet, ac etiam comprobat altera praxis in beneficiis, vel Eccleſiis ſæcularibus, quod hujuſmodi annualitates, tanquam fructus maturi, & non exacti, cadunt ſub ſpolio Epiſcopi, vel beneficiati defuncti, ſub quo non cadunt capitalia.

Non tamen exinde reſultat effectus, ut hæc maſſa ſortiri deberet eamdem naturam, quam ſortiuntur annualitates currentes ſingulorum annorum, ob longam rationis diverſitatem, quoniam Eccleſia tolerat iſtam conſuetudinem, eo quia adminiſtratio eſt modica, & proportionata piis, ac religioſis uſibus quotidianis, ac extraordinariis indigentiis currentibus, per quamdam ſpeciem pinguioris proviſionis alimentorum; Et conſequenter id non congruit notabili maſſæ conflatæ ex annualitatibus decurſis, cum illa ità contradiſtinctè quamdam ſpeciem capitalis redolere videatur, atque eſſet facere monachum profeſſum proprietarium; Niſi idem profeſſus, ſincerè, ac citra fraudem, & colluſionem, in illis annis, in quibus iſte reddi-tus exigi non potuit, pro extraordinariis indigentiis ac licitis uſibus, mutuas pecunias ab aliis accepiſſet, vel alia debita contraxiſſet, ex hujuſmodi redditus

6 recuperatione diſſolvenda, quoniam iſto etiam caſu intrare videtur imitatio ſimilis alteri, de qua *ſub tit. de credito diſcur.* 82. & 83. ſuper regula prohibitiva religioſi profeſſi contrahendi, vel ſe obligandi, cum tunc adaptari videantur ea, quæ in jure habemus de alimentis præteritis, ità habentibus naturam currentium, vel futurorum, ubi pro eis contracta ſint debita; Sive ea quæ habentur *eodem tit. de credito diſc.* 86. ſuper obligatione patris ſolvendi debita contracta per filium in cauſam alimentorum, cum ſimilibus.

Quare tota diſputatio reſtringebatur ad ſecundum punctum applicationis hujuſmodi decurſarum annualitatum, cui ſcilicet, & quomodo facienda eſſet; Cumque ſuper hoc ſcribentes pro Monaſterio, elaboratè quidem, ac ingenioſe multa cumularent, quæ plures longèque inter ſe diverſos caſus percutiunt, præſertim in caſu tranſitus de uno Monaſterio ad al-

7 terum; Hinc proindè (pro mea conſuetudine) dicebam advertendum eſſe ad ſolitam diſtinctionem caſuum, ſine qua ſemper in æquivoca inciditur, ut frequens praxis docet.

Dicebam itaque, ad eam imprimis generalem diſtinctionem reflectendum eſſe, inter illum formalem tranſitum qui fiat ab uno Monaſterio ad alterum independens, ac omninò diverſum, ut ſunt hodiè Mo-

8 naſteria monialium, atque in viris erant antiquitus Monaſteria præſertim Ordinis Sancti Benedicti, ex quibus etiam hodiè aliqua extant ultra montes, ex deductis ſupra *diſc.* 19. *& ſub tit. de juriſdict. diſc.* 28. Et illum tranſitum quem de ordine ſuperiorum faciunt viri religioſi de uno Monaſterio ad alterum ejuſdem Religionis, ac fortiùs ejuſdem provinciæ.

Longa ſiquidem differentia eſt inter unum caſum, 9
& alterum; In primo etenim, ille qui in uno Monaſterio profitetur, illi ſe addicit, atque in eo juxta ejus inſtitutum vivere ſe obligat, cum reciproco contractu inter ipſum, & Monaſterium, adeò ut tranſitus ad alterum dicatur formalis immutatio vitæ, ſeu ſtatus, eo modo quo hodierna praxis docet in tranſitu monialium ex deductis *ſupra diſc.* 39. dum etiam inter Monaſteria ejuſdem Ordinis, ejuſdemque regulæ, puta Sancti Benedicti, inter ſe independentia, datur major, vel minor vitæ auſteritas, vel, quod magis, aut minus regularis diſciplinæ vigeat obſervantia, ut advertitur *ſupra d. diſc.* 19. *& dicto diſc.* 28. *de juriſdict.* Adeo ut idem ferè videatur tranſitus de uno Monaſterio ad alterum, ac ille de una Religione ad alteram, potiſſimè ubi illa antiquitus eſſet eadem, juxta caſum, de quo ſupra *diſc.* 37.

In altero autem caſu tranſlationis religioſi de uno Monaſterio, vel Conventu ad alterum ejuſdem Religionis, quæ ex illo Reipublicæ, vel ſocietatis jure inſinuato *dicto diſc.* 19. regatur per eoſdem Prælatos, Generales, & Provinciales; Et tunc juridicè dici non poteſt formalis tranſitus, quoniam verè & propriè ille qui in aliqua Religione profitetur, non ſe addicit magis uni quàm alteri Monaſterio, ſed contrahit cum univerſa Religione, ejuſque inſtitutum obſervare profitetur ſub obedientia ſuperiorum, in quorum libito eſt, religioſos mutare ſtatutis temporibus de loco ad locum, iſtaque mutatio, regularem diſciplinam nimium conſervat, unde propterea profiteri in uno Monaſterio eſt per accidens neceſſarium, cum in uno loco profeſſionem emittere oporteat.

Clarius vero ex ea conſideratione, de qua ad aliud propoſitum ſupra *diſc.* 44. quod ſcilicet in iſtis Religionibus, quæ ad formam Reipublicæ, vel Univerſi- 10
tatis reguntur, non cuilibet locali ſuperiori facultas competit admittendi aliquem ad habitum, & ad novitiatum, & multo minus ad profeſſionem, cum ex decretis Clementis VIII. aliorumque Pontificum, certa Monaſteria, vel certi Conventus in ſingulis provinciis deſtinentur pro locis novitiatus, ibique profeſſio emittatur in manibus illius Prælati, vel ſuperioris ad id deputati, qui facultatem habeat contrahendi nomine univerſæ Religionis, ideoque in tali Conventu multi novitij de diverſis patriis, vel provinciis profeſſionem emittunt, non pro illo particulari Monaſterio, ſed in genere pro Religione; Et conſequenter nullatenus intrant, ſed omnino improprij ſunt termini tranſitus, vel tranſlationis, cum potius intrent illi mutationis domicilij de loco ad locum.

His itaque ita generaliter prænotatis; Quatenus ad applicationem pertinet; Cum verſaremur in hoc ſecundo caſu Religionis, quæ regitur jure Reipublicæ cum connexione omnium Monaſteriorum, ſociativo, & coæquali jure ipſam Religionem conſtituentium, eo modo quo plura membra efformant unum, & idem corpus; Hinc proinde, aliam diſtinctionem pariter generalem adhibendam eſſe advertebam, inter caſum ſcilicet controverſiæ ſuper pertinentia bonorum, vel jurium religioſi profeſſi inter ſæculares, & aliquod Monaſterium, abſque aliorum Monaſteriorum contradictione, juxta caſum in ſpecie hujus Religionis diſputatum *apud Royas deciſ.* 91. cum aliis de quibus pluries *hoc eodem tit.* & ſub altero *de donat.* ac altero *de fideicom. & de ſucceſſionib. ac de renunciationibus*, & alibi, & caſum in quo quæſtio ſit inter diverſa ejuſdem Religionis Monaſteria, vel aliquod Monaſterium, & ipſam Religionem in univerſum, ſuper eadem bonorum pertinentia.

Quidquid igitur ſit de primo caſu controverſiæ cum ſæcularibus, abſque eo quod Religio ſit in cauſa, 11
utpotè ab illo præſentis quæſtionis extraneo; Quatenus pertinet ad ſecundum, quoque ſpecies bonorum

L 4

Digitized by Google

diſtinguendæ ſunt; Prima etenim eſt illorum, quæ per profeſſitum, alicui certo, ac determinato Monaſterio, per donationem, vel aliam diſpoſitionem dentur; Altera eorum, quæ acquirantur per ipſum religioſum intuitus ſtatus religioſi, & occaſione permanentiæ, ac exercitiorum ſpiritualium in aliquo Monaſterio; Tertia eorum quæ reperiantur penes religioſum in cella, in qua degit, vel alibi. & quæ vulgò ſub nomine ſpolij explicari ſolent; Altera eorum quæ jura miniſterio per profeſſurum in ſæculo poſſeſſa, per profeſſionem Religioni, vel Monaſterio acquiruntur; Sive in idem quæ ex cauſa ſanguinis, vel ex alia profana, jure teſtatæ, vel inteſtatæ ſucceſſionis, vel alias, ex perſona religioſi deferuntur; Et quinta demum (juxta hanc præciſam facti ſpeciem) ubi agatur de hujuſmodi vitalitiis, annuis, vel menſtruis aſſignationibus, quæ pro extraordinariis uſibus, ac indigentiis fiant religioſo in particulari.

Prima quæſtio circa bona donata, diſputata per Canoniſtas *in cap. quod a te de cler. conjug.* cum aliis
12 de quibus ſupra *dicto diſc. 59.* oriens ex regula *cum ceſſante &c.* nullatenus intrat in iſto caſu, in quo non agatur de formali tranſitu, ſed ſolum de locali, ac temporanea mutatione, ideoque omnia quæ iſtam quæſtionem percutiunt, prorſus extranea remanent.

In ſecunda ſpecie bonorum, quæ per religioſum acquirantur intuitu, vel occaſione ſtatus religioſi de
13 tempore quo in eo Monaſterio permaneat, dupliciter acquiſitio contingere poteſt; Primo ſcilicet ob devotionem elargientium bona, principaliter erga Religionem, vel Monaſterium, ejuſque Eccleſiam, in qua devoti divina recipere ſoleant, & præſertim ibi habere confeſſarium, unde propterea per accidens illa perſona religioſi, occaſione audiendi confeſſiones in Eccleſia, vel aſſiſtendi infirmis, eleemoſynas, aliaſque elargitiones habeat; Et iſto caſu, abſolutum videtur, ut acquiſitio fiat illi Conventui, ſeu Monaſterio, in quo moratur, cum ita principaliter ipſius Monaſterii intuitu ipſe religioſus, tanquam ejus operarius, acquiſitionem feciſſe videatur.

Alter autem acquiſitionis modus eſt, occaſione etiam ſtatus religioſi, ſed cum ejus virtutibus perſonalibus, puta in concionibus; Et tunc iſtæ acquiſitiones de communi uſu habere potius videntur naturam quintæ ſpeciei, de qua infra, ut ſcilicet ſint perſonales ideoque perſonam ſequantur; Adhuc tamen deferendum videtur legibus ſcriptis, vel non ſcriptis particularibus ſingularum Religionum.

In tertia ſpecie, pariter legibus ſcriptis, vel non ſcriptis ſingularum Religionum deferendum videtur;
14 Sive deciſio pendet ex ſingulorum caſuum circunſtantiis, & an mors ſequatur ex cauſa mutæ accidentalis, vel potius, ut ibi ordinariam, ac fixam reſidentiam haberet, cum ea quæ inter religioſus dicitur *filiatio*, ideoque non de facili certa regula deſuper ſtatui poteſt; Atque revera in iſto caſu, raræ videntur quæſtiones, quæ in ſolo puncto juris decidendæ ſint, cum quælibet Religio deſuper Conſtitutiones, vel Statuta habere ſoleat.

Major itaque difficultas cadit in quarta ſpecie, atque pariter, ubi adſunt Conſtitutiones, vel conſuetu-
15 dines particulares, his deferendum eſt, neque aliud quærendum eſt, cum in rebus quæ expreſsè in jure deciſæ non ſunt, conſuetudo totum facere videatur; Quatenus autem iſta, vel alia ſcripta lex Religionis deſit, adeo ut in ſolo puncto juris quæſtio decidenda ſit; Tunc licet quædam communis vulgi opinio, ex notoria regula, de qua *in dicta deciſ. 91. Royas* & paſſim, ut quidquid acquirit monachus, acquirit Monaſterio, ut juxta ſæpius inſinuatam opinionem Canoniſtarum, in Curia Romana receptam, acquiſitio fiat directè, ac immedialè; Credat regulam aſſiſtere illi Monaſterio, in quo profeſſio emiſſa ſit, ſive illi, in quo profeſſus filiationem elegerit; Attamen, ſecluſo (ut dictum eſt) particulari jure, ſcripto vel non ſcripto, quamvis occaſio adhuc non dederit id formiter diſputare, pro meo judicio iſtud videtur æquivocum Aliquorum ſe decipientium cum dictis regulis, deſumptis ex jure civili, vel canonico, quorum utrumque ita diſponit cum eo præſuppoſito, quod tunc vigebat, quod ſcilicet quodlibet Monaſterium ſe regebat, de per ſe independenter ab aliis, adeo ut profeſſio emitteretur limitate ſuper vita religioſi in eo Monaſterio ducenda, cum præciſa, & perpetua addictione; Id autem hodie, præſertim citra montes, non eſt in praxi, cum omnes Religiones tam monachales, quàm Mendicantes ſe regant juxta ſupradictam formam Reipublicæ, vel univerſitatis, neque religioſi addicuntur potiùs uni Monaſterio, vel Conventui, ſed profitentes illud inſtitutum in genere, efficiuntur merè obedientiarii Religionis ad ſuperiorum nutum amovibiles de loco ad locum; Et conſequenter dictæ regulæ generales, quæ in utroque jure civili, & canonico habentur de acquiſitione favore Monaſterii, intelligendæ videntur favore ipſius Religionis in univerſum, quaſi quod ipſa efformet unum Monaſterium formale, conſtitutum ex tot materialibus inter ſe diſtinctis gratia majoris commoditatis, ſeu melioris divini cultus.

Unde propterea: ut advertitur ſupra *diſc. 38.* & in alias, ſi neceſſitas, vel utilitas, aut majeſtas Religionis 16
exigeret, ut bona quæ obveniunt ex perſona religioſi, erogentur in uſus concernentes bonum Religionis in univerſum etiam cum aliquo Collegio pro ſtudio totius provinciæ, cum ſimilibus, non videtur ſubeſſe congrua ratio quæ id prohibeat, dum in profeſſis, juxta iſtum modernum uſum, non videtur habere majus jus unum Monaſterium quàm alterum.

Diſcurrebam hæc obiter pro ſola diſtinctione caſuum, atque ad effectum oſtendendi incongruam applicationem regularum, & doctrinarum, quæ dictos caſus percutiunt, ad illum præſentis controverſiæ, quæ præciſe cadit in quinta, & ultima ſpecie vitalitiarum ſubventionum particularium; Ideoque in præmiſſis relinquitur locus veritati, omniaque utpotè obiter inſinuata reſervantur maturiori judicio.

Quatenùs itaque pertinet ad dictum caſum præciſum quæſtionis ſuper dicta ſcilicet quinta ſpecie vi-
talitiæ præſtationis, quæ ſingulis annis, vel menſibus, 17
religioſo in particulari aſſignari, vel reſervari ſolent pro extraordinariis indigentiis, vel uſibus, ut occaſione Monialium pluries inſinuatur præſertim *ſub tit. de dote diſc. 145. & ſub tit. de Regal. diſc. 34.* ac etiam *ſub tit. de Regular. diſc. præced.* Quamvis ut patet præſertim ex plenè deductis *per Sanchez ad præcepta Decal. lib. 7. cap. 22. Caſtropal. oper. moral. tract. 15. de obligat. Relig. diſput. 3. punct. 7.* Morales nimium ſe involvant, an id permittendum ſit, atque cum ſtatu religioſo, & paupertatis compatiatur, præſertim poſt decretum *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regul. cap. 2.* Attamen hodie receptum eſt id eſſe permiſſum ex conſuetudine per Eccleſiam tolerata dummodo tamen practicetur compatibiliter cum ſtatu paupertatis, ut ſcilicet pecuniæ retineantur in depoſito, vel arca communi Monaſterij, atque exinde religioſus à manu ſuperioris eas percipiat, erogandas in religioſos, vel honeſtos uſos, de quibus ſuperior inquirere poteſt, id denegando, quando illi non videantur congrui, vel honeſti, quoniam ut cæteris relatis firmatur *per Rot. apud Bich. deciſ. 508. repet. deciſ. 253. par. 9. rec.* & in alia edita *in eadem cauſa de anno 1654. coram Bevilaqua*, etiam ubi ex Apoſtolica diſpenſatione religioſus bonorum eorumque fructuum adminiſtrationem, ac diſpoſitionem obtineat, adhuc idem intelligendum eſt, iſtaque dicitur conditio intrinſeca, & ſubintelligenda quamvis non exprimatur.

Ad tollendam etenim compatibilitatem prædictam datur diſtinctio inter dominium, vel jus habituale, & actualem adminiſtrationem, vel uſum de facto,

ſcto, ut prima ſpecies ſit penes Religionem, vel Monaſterium, altera verò penes religioſum in particulari; Juxta eam conciliationem, quæ datur in hujuſmodi annualitatibus, vel bonis quæ dentur, vel relinquantur religioſo ſub expreſſa lege, ut non acquirantur Monaſterio ex deductis *ſub tit. de donat. diſc. 25. & in dictis hujus cauſæ deciſionibus.*

Bene verum, religioſi ad evitandam dictam neceſſitatem ponendi pecuniam in depoſito, vel arca Monaſterij ac reddendi rationes de uſibus, in quos erogent, ſolliciti eſſe ſolent de cautela, de qua habetur actum *ſub tit. de teſtam. diſc. 56.* quod ſcilicet faciunt ſe deputare exequutores ad effectum erogandi pecuniam in pia opera occulta, quæ publicare non teneantur, ſed ſint certa, ne alias ratione incertitudinis Fabricata manus apponat, unde propterea ejuſdem Fabricæ officiales exigunt juramentum à religioſo fiduciario compatibile cum violatione ſecreti, quod ſcilicet juret agi de operibus certis abſque neceſſitate exprimendi, quæ & qualia ſint, atque ita fiunt fraudes quibus data parum timorata conſcientia non de facili occurri poteſt.

His itaque ſic ſtantibus, ſequitur, ut hujuſmodi annualitates dicendæ veniant mere perſonales, ideo-
19 que ſequi debeant perſonam religioſi, & conſequenter illæ quæ ex mora debitoris exigi non potuerunt, ſpectare debeant ad Monaſterium, in quo in illis annis religioſus vixit, quoniam in effectu permittuntur tanquam per ſpeciem commodioris, ac pinguioris ſubſtentationis; Et de conſequenti dicebam, quod injuſta eſſet iſta prætenſio Monaſterij patriæ religioſi, quod nullum ſubſtituit onus in ſubſtentatione ejuſdem; Et econverſo nimium juſta, & probabilis erat petitio, ut applicarentur prædictis aliis Monaſteriis in quibus vixerat; Potiſſimè verò, quoniam in eis non vixerat tanquam ſubditus obtinendo illum victum ordinarium, qui omnibus pariformiter ſuppeditatur, ſed tanquam Abbas, & ſuperior adminiſtrans bona Monaſterij, ideoque potuit ſibi ipſi pinguius ſuppeditare ea, quæ pro commodiori ſubſtentatione, vel uſu ſolitus erat erogare, quando annualitates exigebat, animo tamen ac intentione illud reintegrandi cum eiſdem poſt exactionem, eodem modo, quo ſi ab amico in eamdem cauſam mutuas pecunias accepiſſet, ita reſtituturus eſſet, adeo ut iſto caſu etiam congruè applicarentur ea, quæ ſuper debito contracto per religioſum profeſſum habentur *ſub tit. de credit. diſcur. 83.* dum ita erat potius recognitio veritatis, & obligationis, etiam pro exoneratione conſcientiæ, quæ prohibenda non eſt.

Neque præmiſſis obſtare dicebam, quod lis ſuper recuperatione facta eſſet nomine iſtius Monaſterij; Tum quia illud habebat principale intereſſe pro ſorte
20 ſcut. 800. Tum etiam quia id provenerat ex imperitia Ordinarii, vel ejus Vicarij, qui abſolutoriam dederat debitori Reo convento ob incompetentiam actionis in judicio intentato per ipſum religioſum, dum idem agere poterat, neque Judex eum repellere debebat, ſed benè reſtringere executionem juxta modum præmiſſum, ut non darentur libere ipſi religioſo, ſed ponerentur in communi depoſito ſub diſpoſitione ſuperiorum, & conſequentes multo magis potuit agere ipſum Monaſterium, dum cuilibet religioſo conceditur agere ad favorem Religionis, vel Monaſterii, ad effectum tamen prædictum, non autem ad commodum privatum; Verùm id non efficit, ut applicatio fieri debeat ei, cui facienda non eſt ex deductis *per Poſt. de manut. obſer. 55. nu. 133. Caval. deciſ. 629. num. 6.* & communiter; Potiſſimè verò, quia ob iſtam modernam introductionem regiminis Religionum ad formam Reipublicæ, vel Univerſitatis, ita inter ejuſdem Religionis Monaſteria adeſſe dicitur quædam ſocietas, ſeu mandatum, ut unum pro alio agere valeat, cum in effectu jus reſideat penes ipſum corpus Religionis, eo modo quo eſt negotium, vel patrimonium ſociale penes plures fratres, vel ſocios, cum ſimilibus, neque ex eo quod aliquis ſe ingerat in exercendo actionem, reſultare debet pertinentia juris alias non competentis.

† Deciſiones proditæ habentur impreſſæ *dec. 405. & 410. par. 16. rec.*

SPOLETANA DONATIONIS

Pro ANDREA GALASSO

Cum CONVENTU SANCTI SIMEONIS SPOLETI.

Caſus deciſus per Rotam pro Galaſſo.

De forma, vel ſolemnitate, cum qua concipi debent renunciationes, vel donationes, aliæque diſpoſitiones volentium profiteri in aliqua religione; Et de differentia inter eas, quæ fiant poſt ſuſceptum habitum in ſtatu Novitii, & illas quæ fiunt ante ingreſſum in ſtatu ſæcularis.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutio cauſæ.*
3 & 4. *Donatio cum aliquo onere, an, & quando revocari poſſit.*
5 *Renunciatio per Novitium fieri poteſt poſt decem menſes &* † 14.
6 *Sed non antea, etiamſi deficiant aliqui dies.*
7 *Solemnitates Concilii non requiruntur in renunciatione facta ante ingreſſum.*
8 *Et an iſto caſu requirantur ſolemnitates ſtatuti laicalis.*
9 *Actus non ſolemnis, qui non ſufficiat ad obligandum, ſufficit ad probandum.*
10 *Quando etiam quis dicatur Novitius.*
11 *Solus habitus non facit novitium.*
12 *Et quando etiam non novitii ſint perſonæ eccleſiaſtica.*
13 *De eodem circa renunciationem novitiorum.*

DISC. LVIII.

Petrus, ſuſcepto jam habitu tertii Ordinis Sancti Franciſci, ſive, ut vulgo dicitur *Tertiarii*, adhuc 1
tamen in ſæculo permanendo, in Oppido Trebii, donationem fecit inter vivos Andreæ fratri, ſub aſſertiva deſtinati ingreſſus in Religionem Conventualium, qui poſtmodum de facto ſequutus fuit, atque poſt decem menſes novitiatus dictam donationem ratificavit, & quatenus opus de novo fecit; Cumque ob aliquam infirmam valetudinem, Andreas per plures annos à patria abeſſe, atque in Urbe morari coactus eſſet, iſtoque medio tempore idem donator jam profeſſus, bonorum donatorum fructus percepiſſet, atque donatario regredienti, impugnata donatione, eorum dominium, & poſſeſſio à Conventu controverterentur; Hinc proinde, judicium aſſociationis inſtituit coram Ordinario, à quo favorabilem ſententiam obtinuit, in ſecunda inſtantia confirmatam per 2
A. C: & in tertia *per Rotam coram Calataiù* prævia deciſione 16. *Martii* 1671. cum ſubſequuta exequutione.

In diſputatione habita in Rota, pro qua ſolum pro Andrea donatario ſcribebam, de duobus ex parte Conventus poſſeſſoris objiciebatur; Primò nempè de invaliditate donationis ob defectum utriuſque formæ, ac ſolemnitatis, illius ſcilicet præſcriptæ *à Sacro Concilio Tridentino ſeſſ. 25. de Regular. cap. 16.* & alterius requiſitæ per Statuta laicalia loci; Et ſecundo, quod cum hæc donatio contineret aliqua onera illud

præſertim

præſertim cujuſdam vitalitiæ præſtationis ad favorẽ
3 donatoris, illa potuiſſet ſe integra, & ante acceptationem revocari juxta firmata *per Rot. deciſ. 27. par. 7. rec. apud Royas deciſ. 314. num. 21.* & in aliis recentioribus pluries, in quibus recenſentur auctoritates dictam diſtinctionem adhibentes inter donationem lucrativam, & oneroſam abſenti factam.

Scribens pro donatario; Quatenus pertinet ad hoc ſecundum objectum, dicebam, etiam cum ſenſu veritatis, quod illud nulla conſideratione dignum eſſet; Tum quia de plano tollebatur ex facto, in quo con-
4 ſtabat de acceptatione ab initio; Tum etiam ob ejuſdem concluſionis, ſeu diſtinctionis declarationem pluries deductam in ſua materia *ſub tit. de donat. præſertim. diſc. 56.* ubi allegantur auctoritates, ac deciſiones, ut ſcilicet id procedat in ea donatione oneroſa, & correſpectiva, quæ contineat tale onus, ut damnum donatario in proprio patrimonio inferre valeat, adeo ut poſſit expedire non acceptare, quia beneficium converti poſſet in maleficium, atque ex parte donatoris eſſet potius induſtria, quam benevolentia, & liberalitas juxta caſum, de quo plenè agitur *in Romana, ſeu Albanen. Vineæ 20. Iunij 1670. coram Albergato*, de qua *ſub tit. de donat. in ſupplemento*, cum ſimilibus; Secus autem ubi ſemper donatio lucrativa eſt, atque donatarius certat de lucro abſque timore damni, quamvis admixtum ſit aliquod onus quod ſit emolumento inferius; Potiſſimè verò, ubi non ſit perpetuum, ſed ad vitam donatoris tantum ex deductis in dicta ſua materia *ſub tit. de donat.* Et hic erat caſus controverſiæ, cum onus conſiſteret in annua præſtatione vitalitia, quæ inferior erat ipſorum bonorum fructibus, illaque adjecta erat per viam ſimplicis reſervationis ex ipſiſmet fructibus bonorum donatorum.

Quo verò ad alterum objectum, pariter illud, abſque ulteriori diſputatione, tolli videbatur ex facto, ob ſecundam ſcilicet donationem factam poſt ingreſſum Religionis, atque poſt lapſum decem menſium novitiatus, ſervata forma Concilij Tridentini; Et quamvis
5 objiceretur, quod dictæ formæ ſatisfactum non eſſet, eo quod donatio facta non erat infra duos menſes ante profeſſionem, ſed plures menſes poſt lapſum decimum menſem; Nihilominus iſtud non erat motivum conſiderabile, quoniam ut patet ex deductis *per Sanchez ad præcepta decalog. lib. 7. cap. 5. num. 64. & ſeqq. Barboſ. de Epiſc. alleg. 99. num. 6. Rot. apud Merlin. deciſ. 869.* & advertitur *ſub tit. de donat. diſcur. 15.* magis communiter, ac hodie extra controverſiam receptum eſt, ut decretum conciliare, ita loquatur præſupponendo quod juxta ejuſdem Concilii mentem, ſtatim expleto anno, vel admittatur novitius ad profeſſionem, vel dimittatur, non tamen præcisè requiritur, ut actus ſequi debeat infra duos menſes ante profeſſionem, ſed ſufficit, ut ſequatur poſt jam ex-
6 pletos decem menſes novitiatus, adeo ut non ſtat antea; Unde propterea *apud Royas deciſ. 91. num. 23.* Rota invalidam cenſuit donationem à novitio factam in decimo menſe incepto, ſed non expleto, quoniam ſi completo probationis anno, profeſſionis actus ad alios menſes differatur, id non præjudicat validitati actus, qui poſt completos decem menſes initus eſſet.

Verùm ubi ceſſante hoc ſecundo actu, de primi validitate agendum eſſet; Dicebam quod neuter defectus obſtaret; Non quidem primus ob non ſervatam
7 formam Concilii Tridentini, cum hodie magis receptum ſit, ut intret in donatione, vel alio contractu facto per ſæcularem ante Religionis ingreſſum, & ſuſceptionem habitus, quamvis eo intuitu actus factus eſſet ex iis quæ habentur infra *diſcur. proximè ſequenti.*

Et quoad alterum defectum ſolemnitatum requiſi-
8 tarum à ſtatuto laicali, quod neque illæ adhibendæ non eſſent, deducebam eadem quæ habentur *dicto diſc. 15. de donat.* Quamvis enim quoad concluſionem in genere, ſive in abſtracto, haberem difficultates inſinuatas *eodem diſc. 15.* quoniam durum, parumque probabile videtur, atque contra veriſimilem ejuſdem Concilii intentionem, ut ita per imprudentem adoleſcentem ignorantem quid agat, atque ſeductionibus de facili ſubjectum, iſte actus, utraque forma, vel ſolemnitate careat, ut ibi ponderatur; Attamen in iſto caſu, ex facti circumſtantiis hæc dubitandi ratio tollebatur, cum eſſet diſpoſitio prudenter, benèque regulata juxta debitum naturæ ordinem, ſeu charitatem benè ordinatam.

Et quod magis eſt, ponderabam, quod ſecundus actus factus in ſtatu novitii nimium attendendus eſſet, quamvis rigoroſè invalidus dici poſſet, eo quia non eſſet in omnibus præcisè ſervata forma Conciliaris, quoniam juxta pluries Inſinuata *ſub tit. de alien. & contract.* actus minus ſolemniter geſti, quamvis Ineffi- 9
caces ad probandam veritatem, ſeu iſtius agnitionem, ubi potiſſimè ipſa aliunde adminiculata ſit, & ſic quod ſaltem iſte ſecundus actus operativus eſſet ad probandam ſinceritatem primi; quodque non intrarent rationes, vel ſuſpiciones, ob quas ſolemnitates ſtatutariæ deſiderantur.

Et quamvis objiceretur, quod neque primus actus dici poſſet geſtus à ſæculari, ſed potius à religioſo poſt jam ſequutam ſuſceptionem habitus, eo quia erat jam tertiarius, qui geſtabat ejuſdem Religionis habitum, potiſſimè quia in ipſamet donatione ſe enunciavit cum adjecto, ſeu nuncupatione *fratris*, eo modo quo faciunt regulares, & non faciunt ſæculares, unde propterea inferebatur, quod verſaremur in caſu decreti Conciliaris; Attamen illud erat leve fundamentum, cum ex donationis contextu pateret, 10
quod ea facta eſſet in Oppido Trebil, ubi nullus adeſt hujus Religionis Conventus, quod neque ſufficeret, cum ex Conſtitutionibus Apoſtolicis, novitiatus formalis peragi debeat in Conventibus ad id particulariter deſtinatis cum ſuo magiſtro, aliiſque requiſitis, neque alibi fieri valeat ſub decreto annullativo, unde propterea frequenter, ſubſequente reclamatione intra quinquennium, ex iſto capite, profeſſiones annullari conſueverunt.

Sola etenim geſtatio habitus ſine formali illius ſuſceptione ſe conſtituendo in ſtatu novitii, non reddit religioſum, vel novitium; Potiſſimè ubi vivat adhuc in ſæculo, quoniam fieri poteſt, vel ratione habitus illius tertii Ordinis ſæcularium, qui contradiſtinctus 11
ab alio tertio Ordine regulari enunciatur *ſupra diſc. 7.* Vel geſtari ſolet per oblatos, qui etiam quoad forum, & onera laicalia reputari ſolent puri ſæculares, ubi vivant in ſæculo, atque eorum bona ad proprium privatum commodum adminiſtrent, ut alibi advertitur; Quinimo ubi etiam ſint veri oblati, qui vivant in ipſis Conventibus, ſeu domibus regularibus, more religioſorum, ſub obedientia Superioris, cum geſtatione habitus, diſcreti tamen ab illo, quem geſtant novitii, & profeſſi; Adhuc tamen licet quoad exemptionem fori, ac onerum, aliaque privilegia, & exemptiones 12
etiam ſpirituales, non habeantur pro puris laicis, non tamen ſunt religioſi, minuſque novitii, ſed potius veniunt ſub nomine ſervientium, qui pro devotione, vel ſigno ſervitii geſtant illum tertiariorum habitum, quem pro libito dimittere poſſunt, ſive illum ſuſcipientes tanquam præparationem futuræ pro eos admiſſionis ad habitum, ut in iſta præſertim Religione Conventualium ego pluries ſum expertus; Ideoque probabilius videtur, ut non intret decretum Conciliare, quod juxta magis communem opinionem, exigit formalem ſtatum religioſum exiſtentis in probatione, ut in ſpecie firmat *Paſqualig. q. moral. 273.* 13
cum aliis *diſcur. ſequenti*; Benè verum quod iſto caſu, nimium circumſpectè procedendum videtur in renunciationibus aliiſque diſpoſitionibus, quæ fiant per iſtos,

Digitized by Google

iſtos, ita de facto viventes cum habitu in domibus regularibus, ſub obedientia ſuperioris regularis, cum ita nimium adaptari videatur eadem ratio, cui Conciliare decretum innixum eſt.

† DE ſolemnitatibus requiſitis in renuntiationibus, quæ fiant ob futurum ingreſſum habetur actum *in Adnot. ad S. C. T. diſc.* 40.

PARMEN. RENUNTIATIONIS

Pro P. FLAVIO CALENDA CASSINENSI

Reſponſum pro veritate.

De eadem materia renunciationis, vel alterius contractus initi per ingreſſurum Religionem, in ſtatu, quod fuerit jam acceptatus, atque de facto vivat in novitiatu ſub diſciplina magiſtri, & in ſtatu novitii, adhuc tamen ex Religionis inſtituto, retineat habitum ſæcularem.

SUMMARIUM.

1 *Laudabile eſt, ut novitiis non detur ſtatim habitus.*
2 *Facti ſeries.*
3 *De natura, ſeu qualitate renunciationis.*
4 *Diſtinguuntur plures caſus circa ſolemnitates renunciationis, quæ fiant occaſione ingreſſus in Religionem.*
5 *Solemnitates Concilii intrant in puro laico.*
6 *In eo qui eſt verus novitius intrant ſine dubio.*
7 *Quid in eo, qui ante ingreſſum facit renunciationem intuitu ingreſſus.*
8 *Quomodo oporteat judicare, & num.* 14.
9 *Quando permanentia in Monaſterio, vel geſtatio habitus non faciat novitium.*
10 *De caſu præciſo ejus, qui eſt receptus in novitiatu adhuc in habitu ſæculari, & de differentiis inter illum qui ſuſcepit habitum, & non ſuſcepit.*
11 *De declaratione Sac. Congregationis in hac materia.*
12 *Quomodo fiant acceptationes monialium.*
13 *De opinione Auctoris in quæſtione, de qua num.* 7.
14 *De eodem de quo num.* 8.

DISC. LIX.

EX Inſtituto Congregationis Caſſinenſis, quod ex
1 ſententia Divi Baſilii, & aliorum, laudat *Vecchius in tractat. de Novitiis diſput.* 11. *cap.* 1. Quando
aliquis jam admiſſus eſt ad ſuſceptionem habitus, atque collocatus in loco conſueto inter novitios, ſub eorum magiſtro, vivendo in propria cella more aliorum novitiorum, adhuc tamen per quindecim ſaltem dies, retinet ejus conſuetum habitum ſæcularem, ut ita poſſint interim melius ejus mores conſiderari.

In hoc autem ſtatu, conſtitutus Vincentius in ætate 17. annorum, ſolitam renunciationem ejus bonorum, ac ſucceſſionum, fecit Antonio patri, qui prius ad favorem ejuſdem Vincentii, Octavii alterius filii,
2 donationem ſuorum bonorum fecerat, cum reciproca ſubſtitutione inter eos; Cumque poſt patrem, ſequuta eſſet quoque mors dicti Octavii fratris abſque prole, inſtituta hærede uxore; Hinc reſpectu dictorum bonorum donatorum, ex parte dicti Vincentii (qui in Religione, mutato nomine appellatur Flavius) pro veritate de duobus conſultus fui; Primò nempe ſuper hujus renunciationis ſubſiſtentia; Et ſecundo ea poſita, ſuper comprehenſione, ſeu operatione reſpectu dictæ reciprocæ ſubſtitutionis.

Super hoc ſecundo puncto, maturum reſponſum dari non potuit, ob non exhibitam renunciationem, ex cujus tenore conſpici potuerit, an eſſet mere realis, vel perſonalis, ſive extinctiva, vel tranſlativa; Vel
ita concepta, quod iſtum caſum comprehenderet, 3
necne, juxta diſtinctionem de qua in . materia *ib in. de nunciat.* cum ex ibi deductis, illa ſit quæſtio potius facti, quam juris, ex facti qualitate, & circumſtantiis decidenda.

Quatenus verò pertinet ad primum punctum invaliditatis, quæ prætendebatur, ex eo quod non eſſet ſervata forma præſcripta *per Sacr. Concil. Tridentin. ſeſſ.* 25. *de reformat. cap.* 16. Dicebam, quod iſte caſus eſſet mixtus, utpotè participans de una, & altera
illarum ſpecierum, de quibus frequentius per DD. 4
diſputari ſolet; ideoque ad veritatem melius indagandam, advertebam pro ſtylo, ut plures caſus diſtingui debeant; Primò nempè, ubi agatur de donatione, vel renunciatione facta per ſæcularem, qui nulla, explicita, vel implicita mentione facta, vel contemplatione habita, futuri ingreſſus in Religionem, aliis aſſignatis cauſis, ſeu motivis, actum fecerit, quamvis deinde caſus præbeat, ut etiam intra breve tempus, aliquam Religionem ingrediatur; Secundo, ubi econverſo agatur de renunciatione, vel alia diſpoſitione facta per novitium, poſtquam Religionem jam ingreſſus eſt, atque habitum ſuſcepit; Tertio, ubi agatur de renunciatione, vel alia diſpoſitione, quæ fiat per mere laicum adhuc exiſtentem in ſæculo, in habitu ſæculari, ſub expreſſo tamen intuitu futuri ingreſſus in Religionem; Quarto, ubi etiam per ſæcularem, qui in habitu ſæculari vivat in Monaſterio, vel domo regulari, non tamen cum formali deſtinatione in ſtatu novitii, ut (v. gr.) ſunt puellæ ſæculares, quæ erant in Monaſterio gratia educationis; Quinto, ubi etiam per ſæcularem, qui vivat in ſæculo, vel etiam in Monaſterio, atque geſtet habitum Religionis, contradiſtinctum tamen ab illo novitii, & profeſſorum, juxta caſum de quo *diſc. præcedent.*; Et ſextu demum, ubi (juxta illum caſum præciſum) volens ingredi Religionem, per Superiores admiſſus, atque collocatus fuerit in loco ſolito novitiatus, ibique vivat in ſua cella ſub magiſtro novitiorum, ducendo eorum aſperam vitam; adhuc tamen retineat per aliquos dies habitum ſæcularem, quia ſic exigat Religionis inſtitutum.

In primo caſu, omnes concordant, ut decretum Conciliare non intret, ideoque caſus regulandus ve-
niat cum terminis generalibus contractuum, qui 5
fiant indifferenter à puro laico, ut præſertim advertit *Sanchez ad præcept. decal. lib.* 7. *cap.* 5. *num.* 2. *Paſqualig. reſol. moral.* 273. *in princ.* & omnes de quibus infra.

In ſecundo autem, econverſo, nemine diſſentien-
te, planum eſt, *ut* forma Conciliaris ſervari debeat, 6
adeo ut *Rot. apud Royas deciſ.* 91. *num.* 23. invalidam dixerit donationem factam per novitium ad favorem matris in decimo menſe novitiatus, ex eo quod deficerent aliqui dies ad complementum decimi menſis, unde propterea non verificetur decretum Conciliare, quod iſte actus fieri debeat infra duos menſes ante profeſſionem.

In tertio; Una opinio, quæ anteſignanum habet *Navarr.* non improbabiliter credit, ut ex identitate rationis, idem quod in proxime præcedenti caſu di-
cendum ſit, iſtamque opinionem ſequuntur multi, qui 7
diligenter cumulantur *in d. dec.* 91. *Royas n.* 3. ideoque tranſcribere non oportet, ac etiam referunt ultra ibi allegatos, *Bottilier de ſucceſſ. theor.* 65. qui eam ſequitur, & *Paſqualig. dicta quæſt.* 273. *num.* 2. atque hanc tenuit *Rota apud Caroll. deciſ.* 29. *repetit. deciſ.* 586. *par.* 5. *rec.* unde quando iſta tenenda eſſet magis, de plano ea procederet in aliis tribus caſibus, utpotè fortioribus.

Contraria vero opinio, majores habet ſequaces, ut patet ex relatis cum eadem diligentia, quæ forſan in extenſore inſolita dici poteſt (ideoque referenda

patientia

patientiæ alicujus ex ſcribentibus in cauſa) *d.dec.91. Royas n.6.* reaſſumpta *per addent.ad dict. dec.596.par. 5.rec.* Et ultra ibi allegatos cumulant *Paſqualig. dicta quæſt. 273. num. 3. Boitilier ubi ſupra, Altogr.conſ.35. & 36. lib. 1.* Illamque poſtmodum ſequuta eſt eadem *Rota in Neapolitana*, de qua habetur actum *ſub tit. de donat. diſc. 15.* & recentius *in Spoletana*, de qua *diſc. præcedenti*; Ideoque cum iſta ſit opinio magis
8 communi DD. calculo recepta, atque ita pluries per Rotam firmata, ſtante Juriſtarum ſtylo, ſeu obligatione, in judicando & conſulendo ad veritatem, procedendi, cum magis communi opinione, quæ à magnorum Tribunalium deciſionibus; vel judicantis pluries canonizata ſit, idcirco dixi, licet contra proprium ſenſum, quod non videbatur ab ea recedendum.

Eadem opinio, pariter recepta eſt in quarto, &
9 quinto caſibus, in quibus revera ille dicitur adhuc verus ſæcularis, cum geſtatio materialis habitus vivendo in ſæculo, ſive materialis permanentia Monaſterio gratia educationis, non faciant religioſum, neque conſtituant in ſtatu novitii, ut advertunt ſuperius allegati, vel reſpective in allegatis recenſiti, ac etiam comprobatur ex iis, quæ habentur infra in fortiori ſexto, & ultimo caſu, ac advertitur etiam *diſc. præcedenti*.

Major igitur dubitandi ratio cadere poſſe videbe-
10 tur in ſexto, & ultimo caſu, (qui erat præſentis controverſiæ præciſus) quod ſcilicet adoleſcens jam fuerit acceptatus, atque de facto receptus in Monaſterio, ac repoſitus in loco noviciatus vivendo, in cella ſub magiſtro noviciorum, & in illius ſtatus auſteritatibus, retento ſolum habitu pro quadam cæremonia, ut ſatisfieret Inſtituto Religionis; Iſto enim caſu nulla videbatur ſubeſſe, nec quidem imaginabilis differentia, inter iſtum, ac alios novitios, tam circa illum fervorem, qui per novitios haberi ſolet, quam circa maximam obedientiam, ac ſubordinationem cum omnimoda denegatione propriæ voluntatis; Quinimò, cum ex humana conditione, vehementer optentur ea, quæ non habeantur, poſtquam verò habita ſunt, vileſcant; Hinc proinde major ex communi uſu videtur fervor illorum adoleſcentium, qui in hoc ſtatu conſtituti ſunt, jam de facto ducentes vitam noviciorum, habitum verò deſiderantes; Idſóque magna differentia videtur inter iſtos, ac illos, qui facta quidem determinatione ingrediendi Religionem, adhuc vivant in ſæculo, ac in propriis domibus more ſæcularium, cum aliis ſæcularibus liberè converſando, juxta tertium, ac etiam quartum caſum.

Atque in quinto, licet adſit permanentia materialis in Monaſterio, ut contingit in illis puellis, quæ in Monaſteriis vivunt educationis gratia; Attamen differens eſt vivendi modus, cum adinſtar aliarum puellarum permanentium in propriis domibus, incedant ornatæ, atque nullum ſentiant chori, vel obſervantiæ regulæ onus, neque vivant ſub exacta diſciplina magiſtræ noviciarum, quæ omnino ſegregatæ, non ſolùm à ſæcularibus, ſed etiam ab ipſiſmet profeſſis, ut novitii vivunt in benè regulatis Monaſteriis.

Solaque differentia inter eos, qui de facto ſuſceperunt habitum materialem, & eos, qui adhuc non ſuſceperunt, in eo conſiſtere videtur, ut aliquo major renitentia, ſeu vis interpretativa urgeat, in deſertione habitus ſuſcepti ex ſaiomete, quod turpiùs dicitur &c. Verùm iſta videtur differentia nimium levis, quoniam quoad erubeſcentiam exeundi Monaſterio, & redeundi ad ſæculum, apud ſæculares, eadem, ac individua videtur, cum de facto, eo ipſo quod quis propriam domum deſerendo, Monaſterium ingreſſus eſt, atque ſub conſueta noviciorum arcta cuſtodia repoſitus, non habet ampliùs liberam converſationem ſæcularium, ſed de facto apud populum reputatur jam effectus religioſus, unde propterea quando egreditur à domo regulari, atque regreditur ad ſæculum, de facto vulgò reputatur egreſſus à Religione, quam ingreſſus fuerat, cum vulgus non diſtinguat illas formalitates, quæ conſiderantur præſertim *per Paſqualig. reſol. 274.* in iis religioſis, qui per certum tempus, etiam ſuſcepto habitu, reputantur tanquam hoſpites, quoniam iſtæ innoteſcunt ſolùm profeſſoribus illius Religionis, qui notitiam habent eorum Inſtituti, ſed quoad clerum, & populum, ac etiam attentis rationibus, quibus inniti potuit Concilium Tridentinum, decernendo hanc formam, nulla videtur ſubeſſe imaginabilis differentia, quoniam ſi dicatur, quod iſti dici non poſſunt veri religioſi, ſed potiùs pro ſæcularibus pro retentione dominii bonorum, ac libertate de iis diſponendi more ſæcularium, idem quoque pariformiter procedit in illis novitiis, qui habitum ſuſceperint, atque per annum, & ultra in eo ſtatu permanſerint uſque ad ultimum ſolemnis profeſſionis momentum.

Neque videtur, quod ad rem faciat declaratio Sacræ Congregationis Concilii, quæ movit *Menoch. de arbitr. caſ. 436. in addit.* ad retractandam ſententiam, quam priùs conſulendo tenuerat cum aliis *per Grat. dec. March. 37. & Ricc. dec. 295. par. 2.* cum 11
quibus alii moderniores in conſueta cæca fide, more avium, vel ovium, uno alterum inſequente pertranſeunt, relati *per Donat. in prax. rer. regular. tom. 2. par. 4. tract. 7. de bon. novitior. quæſt. 10. num. 5. & ſeq.* Quoniam dicta declaratio percutit caſum puellæ viventis in Monaſterio, quæ per moniales jam acceptata fuerit, non tamen adhuc ſuſcepto habitu; Iſte verò caſus omnino diverſus eſt, quoniam ut communis praxis docet (atque ego occaſione exercendi per quinquennium, & ultra munus Vicarii Capitularis, ac
Generalis, expertus ſum) cum in Monaſteriis monia- 12
lium præfinitus ſit certus numerus, pluteſque puellæ etiam ex iis, quæ per plures annos in eodem Monaſterio vixerunt gratia educationis, ad illum locum obtinendum aſpirare ſoleant, adeò ut frequenter factionariæ diviſiones inter ipſas Moniales habeantur, tanquam in actu electivo, per majorem partem votorum concludendo, magis ad unius, quàm ad alterius puellæ favorem, idcirco ille actus acceptationis dicitur ſolum præparatorius futuræ ſuſceptionis habitus, eo modo quod eſt depoſitum dotis antecedenter faciendum, juxta decreta generalia Sac. Congregationis, de quibus *ſub tit. de dote diſc. 167.* ſed puella interim perſeverat in eodem ſtatu inter educandas, eodem modo quo prius, atque non ſubjacet obſervantiæ regulæ, neque oneribus Religionis vel Monaſterii ſub rigoroſo Magiſtro, ut vivunt illi juvenes, qui recepti ſunt inter novitios juxta præſentem caſum; Poriſſime quia in Monaſteriis mulierum, circa novitias, pro frequentiori uſu non dignoſcitur illa auſteritas, diverſaque vivendi forma, quæ in Religionibus virorum; Ideoque dicta declaratio S. Congregationis emanata in dicto caſu, revera percutere non videtur illum, de quo in præſenti, qui nullam habere dignoſcitur differentiam ab eo, de quo loquitur decretum Conciliare.

Ex præmiſſis autem, ita pro meo ſenſu probabilius
videtur, Fortius verò, ubi tenenda ſit altera opinio in- 13
ſinuata *diſc. præcedenti*, & de qua plenius *dicto diſc. 15. de donat.* ut ſcilicet hujuſmodi renunciationes, veſlii contractus non ſubjaceant ſolemnitatibus ſtatutorum ſæcularium; Id etenim prorſus improbabile videtur, atque contra omnem naturalem, ac legalem rationem, quæ debet eſſe anima legis, cum ita longè faciliùs reſultent inconvenientia, ac quibus occurrendum, Concilium Tridentinum, eam induxit formam, cum adoleſcentes in ea tenera ætate magis conjunctorum, vel aliorum, qui eorum bona ſperata capiare ſtudent ſeductionibus, ac violentiis in eo ſtatu ſubjaceant, quam de tempore quo ſuſcepto habitu vivunt in

novitiatu,

Digitized by Google

novitiatu, quando reſpectu parentum, vel conjunctorum, quorum favore renunciationes fiant, abſque dubio longè major eſt libertas, firmaque voluntas, dum ſæculares non de facili cum eis tractare poſſunt; Et quatenus admittantur, neque loqui poſſunt de ſolo ad ſolum cum facultate ſeducendi, vel incutiendi vim & metum; Quinimo potius, pro diverſarum Religionum ſtylo (ſine aliquarum tamen præjudicio) quædam interpretativæ violentiæ in contrarium adeſſe ſolent, quod ſcilicet ipſi magiſtri, vel alii Religioſi, potius ab hujuſmodi renunciationibus, vel diſpoſitionibus eos avertere ſatagunt; Et conſequenter meus intellectus non percipit hujus opinionis fundamentum, neque placent ea, quæ in caſu fortiori firmantur *apud Paſqualig. d. reſ.* 274.

14 Verùm quia pro ſtylo ab initio tento, & connaturali, abhorrendi munus tranſcriptoris, ſeu collectoris, atque parvipendendi doctrinas Conſulentium, vel Modernorum Collectorum, quando juris principiis, vel rationibus bene innixæ non ſint, ita videor in hoc nimium diffamatus (cum aliqua tamen propria complacentia,) gerendi ſcilicet partes ratiocinatoris abſque auctoritatibus; Ideirco in hoc reſponſo, concludendo dixi, quod durum eſſet dictum meum ſenſum in foro ſubſtinere, ex præmiſſis in contrarium deductis, quodque propterea potius inſiſtendum eſſet in altero puncto comprehenſionis, ſuper quo judicium reſervavi viſo tenore renunciationis.

NEAPOLITANA PHARMACORUM

Pro REGULARIBUS

Cum UNIVERSITATE PHARMACOPOLARUM.

Caſus diſputatus coram A. C. poſtea concordatus.

An Regularibus liceat vendere ſæcularibus pharmaca, quæ conficiantur in Monaſteriis, vel domibus regularibus, pro ſervitio Religioſorum, & aliorum ibi viventium; Et quando dicatur illicita negotiatio, necne.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De fundamentis prohibitionis.*
3 *Quando adeſſe dicatur mercatura clericis prohibita &* † 12.
4 *In ſpecie de pharmacis.*
5 *Quod id non avertat à divinis, neque præbeat ſcandalum.*
6 *Quod in Religioſis ſit laudabilis labor propriis manibus.*
7 *De ratione prohibitionis in Minoribus Obſervantibus.*
8 *Quales propriè dicantur Bullæ Apoſtolicæ tanquam leges generales.*
9 *De Congregatione Viſitationis Apoſtolicæ.*
10 *Senſus Auctoris, & quomodo in materia procedendum ſit.*
11 *Quare in pharmacis permittatur pretium alteratum.*

DISC. LX.

1 CUm in Civitate Neapolis (ubi pro nimia illius populi pietate, ac devotione, ſingulariter fortè ad univerſum Orbem catholicum, quam plura magna adſint Monaſteria Regularium, etiam plura ſingularum Religionum;) Atque juxta generalem conſuetudinem Regularium, tam virorum, quam mulierum, præſertim ubi agatur de magnis Domibus, vel Monaſteriis Regularibus, retineatur officina pharmacorum pro ſervitio infirmariæ, adeo ut ex inſinuatis pluries ſupra præſertim *diſc.* 35. etiam in Minoribus Obſervantibus, juxta primævum rigoroſum Inſtitutum in ſummo paupertatis ſtatu viventibus, cum omnimoda bonorum incapacitate in communi, adhuc detur capacitas legatorum aliarumque diſpoſitionum pro iſto uſu; Mos autem inoleverit, ut vel ob devotionem, vel ob compoſitionum excellentiam, ſeu puritatem, plures ſæculares pharmaca in eorum infirmitatibus ex hujuſmodi officinis Religioſorum habere curant; Hinc proinde Univerſitas pharmacopolarum ſæcularium, id reputando nimium ei præjudiciale, litem deſuper inſtituit coram A. C. tanquam Judice exemptorum, atque ſententiam favorabilem ſuper hac prohibitione reportavit, quaſi quod eſſet negotiatio Religioſis illicita; Introducta verò per appellationem cauſa *in Rota*, defuit ulterioris diſputationis occaſio ob quoddam concorde temperamentum, quod controverſiæ finem dedit.

Ex parte autem dictæ univerſitatis, prohibitionem petentis quatuor deducebantur fundamenta; Primo nempe regula generalis, quæ in jure canonico habetur 2
de clericis negotiatoribus; Si n. ea procedit in clericis ſæcularibus, multo magis, & abſque dubio in regularibus; Secundo quod ubi etiam de ſtricto jure dici non poſſet ea illicita negotiatio, de qua canones loquuntur, adhuc tamen ea prohibenda eſſet, vel ratione ſordidi, & mechanici exercitii, vel ratione aversionis à divinis officiis, & contemplationibus; Tertio deducebatur Conſtitutio Urbani VIII. per quam præcisè, ac in individuo id prohibetur in univerſum Religioni Minorum Obſervantium; Ita enim dicebant, quod reſultaret lex generalis ex determinatione Papæ, quamvis facta eſſet pro caſu, & Religione particulari juxta diſpoſitionem *text. in l. fi. Cod. de legib.* cum ibi communiter notatis, Et quarto clarius ob decretum generale Sacræ Congregationis Viſitationis Apoſtolicæ ſub eodem Urbano VIII. per quod generaliter omnibus Regularibus utriuſque ſexus id prohibetur Atque iſtud ultimum fundamentum movit Judicem ad ita ſententiandum.

Econverſo ſcribens ego pro Regularibus, circa profeſſionis initia, deducebam cum copioſis allegationibus (juxta juvenum ſtylum) regulam generalem 3
quæ pro libertate facit in excluſionem ſervitutis, vel prohibitionis, atque ſingulariter reſpondendo ad objecta; Quatenus pertinet ad primum, non negabam regulam prohibentem clericis negotiationem, vel mercaturam. Negabam tamen applicationem, quoniam mercatura clericis prohibita verè, & propriè dicitur illa, quæ conſiſtit in emptione mercium ad effectum, ut lucri cauſa carius vendantur; Secus autem ubi aliquæ res emantur tanquam materia artificii, ſeu opificii, ut ex utroque ex arte ſcilicet, & ex materia, ſimul junctis, aliquod diverſum compoſitum fiat, quod vendatur *juxta celebre conſ.* 207. *Federici de Senis* pluries enunciatum *ſub tit. de Regal.* occaſione agendi de vena ferrea Inſulæ Iluæ; ibi enim agitur de Religioſis emeotibus ferrum, ad effectum illud elaborandi, ut in ſubtilia opera reducatur atque apud Scribentes paſſim dantur exempla emptionis coriorum ad effectum faciendi ſotulares, ſive chartarum pro componendis libris aut viminorum pro componendis caniſtris, ſive fili pro componendis retibus cum ſimilibus de quibus *Canoniſtæ in cap. fin. de vit. & honeſt. cleric. & in cap. 1. ne clerici, vel monachi*, ex plene relatis *per Rodea de ſpol. cleric. quæſt.* 2. *Carol. de Grat. effect. cleric* 6. *num.* 35. *& ſeqq. Bellet. diſquiſit. clerical. tit. de diſcipl. cleric.* § 21. *num.* 12. *cum ſeqq. Barboſ. de Epiſc. alleg.* 2. *num.* 11. Et in ſpecie ut licitum ſit emere zacarum, ac herbas & aromata pro conficiendis ſyruppis, ac aliis medicamentis etiam ad effectum vendendi; aliis relatis *Lezan.* 4
in ſumm. tom. 1. cap. 9. num. 39. *& tom.* 4. *verſ. negotiatio quoad regulares num.* 6. *cum ſeqq.*

Clarius verò, ac extra omne dubium, quoniam iſta

officina non tenebatur principaliter pro exercendo hanc artem, cum qua victus, ac divitiæ parari poſſent, ut faciunt ſæculares, ſed principaliter retinetur ex neceſſitate uſus proprii, idque licitè imò laudabiliter, unde propterea venditio compoſitorum exuberantiæ eſt incidens, ſeu acceſſoria.

Ad ſecundum reſpondebam, quod neutra ratio adaptabatur; Non quidem illa averſionis à divinis officiis, & contemplationibus, cum hujuſmodi opificio
5 deputari ſoleat aliquis converſus, eo modo quo converſi deputantur in aliis exercitiis magis avertentibus, ut ſunt coquina, & ſimilia; Et quatenus etiam deputetur Religioſus clericus in ſacris, attamen in magnis Conventibus, unus, vel duo Religioſi applicati hujuſmodi exercitiis divino cultui non præjudicant.

Et quoad ſcandala, de plano intrabat reſponſio ſuperius tradita, quod ſcilicet non agebatur de officina principaliter, ac publicè in via expoſita ad induſtriam, ut ſunt officinæ ſæcularium, ſed principaliter id fit pro ſervitio Monaſterii, vel domus Regularis.

Et nihilominus apud antiquos *canones in cap. 21. quaſt. 1. cap. 2. & 3. 9. diſtinct. cap. ejiciens 88. de diſtinct & cap. nunquam deconſecrat. diſtinct. 5.* & in aliis; In
6 monachis, & Religioſis laudantur potius hæc exercitia perſonalia compatibilia cum officiis divinis, poſt illa expleta in horis otioſis, exemplo antiquorum Anachoretarum Thebaides, ſeu Ægypti; Ac etiam exemplo Apoſtoli ſe gloriantis, ut ea quæ ſibi, & ſuis neceſſaria erant, propria manu contractaverit; Unde propterea plurium ſententia eſt (quæ improbabilis non videtur,) ut reſtituendo hunc antiquum Anachoretarum, & monachorum uſum, id præciſe atque pro regula Religioſis præcipiendum eſſet, ut ita non ex certis redditibus, vel ex mendicitate, & oſtiaria quæſtuatione, ſed ex labore perſonali, victum, ac veſtitum procurando, evitaretur illa otioſitas, quæ forſan multa inconvenientia producit in Eccleſia Catholica cujus tamen judicio in hoc deferendum eſt.)

Ad tertium fundamentum Conſtitutionis Urbani VIII. advertebam, quod ea adduci non poterat in exemplum, neque facit legem generalem, cum prodierit
7 ex peculiari ratione, huic Religioni tanquam incapaci congrua, non autem aliis capacibus; Cum etenim in Religione Minorum Obſervantium, cum aliqua relaxatione Inſtituti, introductus eſſet uſus adminiſtrationis pecuniarum, ac retentionis redditumm; Idcircò in Capitulo generali Romæ celebrato de anno 1625. plures factæ fuerunt ordinationes per ipſam Religionem, inter quas fuit iſta ad tollendam occaſionem dicti uſus pecuniarum; Iſtæque ordinationes (forſan parùm laudabiliter, ut de pleriſque aliis ſtatutis, & ordinationibus etiam laicalium Societatum factum fuit)
8 inſertæ fuerunt in Bullario ratione Apoſtolicæ approbationis, unde propterea non ſunt Bullæ, ſeu leges, quæ in forma legum ordinatæ fuerint; Et nihilominùs illa habet rationem peculiarem, ut ſupra.

Et demùm quoad quartum fundamentum, deductum ex decreto viſitationis Apoſtolicæ advertebam, quod ut alias dictum fuit, atque in ſpecie illi reſpon-
9 dendo, advertitur etiam *per Lezan. in ſumm. tom. 4. verſ. negotiatio quoad Regulares numer. 6. cum ſeqq.* iſta Congregatio percutit viſitationem particularem, quam ea mediante facit Papa, non tanquam Papa, ſed tanquam Epiſcopus particularis Urbis, de ejus Civitate, & diœceſi Et conſequenter non poteſt exindè inferri ad legem generalem pro univerſo Orbe unde propterea ad ſummum id benè deſervire poteſt, ac debet pro norma, ſeu regula aliorum Epiſcoporum, ſeu Ordinariorum, ut pariter ad imitationem, ita ſtatuant, non autem ut hæc dici poſſit lex Papalis, ſive decretum generale alicujus Sacræ Congregationis, ubique ſervandum, eo modo quo ſunt decreta Sacrarum Congregationum Epiſcoporum, & Regularium, & Concilii Tridentini.

Iſta deducebam more Advocati ſcribentis ad cauſæ opportunitatem, Reflectendo autem ad veritatem, 10 advertebam, ut in hoc propoſito, utrumque extremum vitioſum eſſet, quoniam ducto exemplo à præfato decreto Viſitationis Apoſtolicæ pro Urbe, quæ tanquam reſidentia Papæ, aliis exemplar eſſe debet, id permittendum non ſit indiſcretè, & ad induſtriam, ſeu negotiationem, E converſo autem, indiſcretum, ac irrationabile ſit id ſimpliciter prohibere; Tum quia per hoc medium multi conſervantur devoti, ac benevoli illius Monaſterii, ſeu Religionis; Tum etiam quia, non omninò certa eſt quantitas pharmacorum, ac medicamentorum, quia in eo anno indigere debeant ipſi Religioſi, cum id pendeat ab evento majoris, vel minoris numeri infirmorum, unde propterea in compoſitione, quæ fit ſemel in anno, vel in ſtatutis temporibus, prudens conſilium eſt, ponere ſe in tuto, atque facere proviſiones potiùs excreſcentes.

Cumque hujuſmodi compoſitiones non ſint conſervabiles, unde propterea revolvente novo anno, vel 11
ſtatuto tempore excreſcentes inutiles remanent, eaſque projicere oporteat, (Unde propterea toleratur majus pretium quam intrinſecus valor importet, adinſtar eorum, quæ de pretio ſalis, aliorumque mineralium habentur pluries *ſub tit. de Regal.*) Hinc proinde aliqua venditio moderata dictis que rationibus congrua permittenda eſt†, neque iſta dici debet mercatura, ut advertitur *ſub tit. de Legatis diſc. 11.*

† DE mercatura, & negotiatione Clericis prohibita habetur *ſub tit. de Camb. diſc. 18. & diſc. 32. & in Annot. ad S. C. T. diſc.*

MELEVITANA SUSPENSIONIS RECEPTIONIS

Pro FRATRIBUS SERVIENTIBUS ARMORUM GALLIÆ

Cum M. MAGISTRO, ſeu RELIGIONE HIEROSOLYMITANA

Caſus diſputatus Congregatione deputata pro negotiis dicta Religionis, pendet.

An M. Magiſter, ejuſque Conſilium demandare poſſint ſuſpenſionem receptionis aliquorum Fratrum in genere de uno trium ordinum; Et de ordinibus, ex quibus Religio Hieroſolymitana conſtituitur; Et de modo, ſeu gradu appellandi ab eodem M. Magiſtro, vel Conſilio ad Papam, ejuſque Curiam.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries, & de ordinibus ex quibus conſtituitur Religio Hieroſolymitana.*
2 *De iſtius Religionis privilegiis circa appellationem, & modum committendi appellationes.*
3 *An detur appellatio ſuſpenſiva.*
4 *Quarum cauſarum cognitionem habeat Religio.*
5 *De eodem de quo num. 1. de ordinibus hujus Religionis.*
6 *Non poſſunt M. Magiſter, & Conſilium ſe ingerere in iis quæ concernunt mutationem inſtituti, & extinctionem unius ordinis.*
7 & 8. *Quando Religio poſſit facere proviſiones etiam ſuper non receptione fratrum in genere.*

DISC. LXI.

ÆGrè ferentes Milites Juſtitiæ iſtius Hieroſoly- 1
mitanæ Religionis, uſum fratrum Servientium armorum, quem ob identitatem habitus, forte reputant eorum decori, ac exiſtimationi præjudicialem, dum apud populum nullatenus diſtingui videntur, eo modo, quo diſtinguuntur illi de alio ordine fratrum

trum cappellanorum, utpotè habentes diverſum habitum clericalem; Curarunt inſenſibiliter penè illum ſupprimere in Italia, in qua nimius rarus hodie de facto cernitur uſus hujuſmodi fratrum ſervientium armorum; Cumque ille eſſet magis frequens in Gallia, ubi etiam ſupponitur, quod ſit alicujus majoris exiſtimationis, quodque illum aſſumant perſonæ etiam alicujus ordinariæ, ſeu legalis nobilitatis, qui non poſſint benè juſtificare illam generoſam, quæ pro habitu juſtitiæ neceſſaria eſt, juxta illas diverſas nobilitatis ſpecies, de quibus habetur *ſub tit. de praemin. diſc.* 35. Ideoque milites juſtitiæ dictæ provinciæ vellent quoque ita paulatim, ac inſenſibiliter agere idem, quod ſequutum fuit in Italia, curarunt obtinere à M. Magiſtro, ejuſque Conſilio per viam decreti proviſionalis ſuſpenſionem receptionis iſtorum fratrum ſervientium donec aliter provideretur; Quare ex parte totius ordinis iſtius Provinciæ, habitus fuit recurſus ad Sanctiſſimum pro revocatione dicti decreti, vel pro commiſſione appellationis, remiſſoque negotio conſultationi Congregationis deputatæ ſuper negotiis hujus Religionis, (quæ Congregatio Melevitana dicitur,) atque aſſumpta diſputatione, nulla prodiit reſolutio, eò quia ipſius Religionis Orator petit terminum ad certiorandum M. Magiſtrum, & Conſilium, ad effectum ſciendi motiva, ſeu fundamenta dictæ proviſionis, atque in hoc ſtatu res pendet.

Scribendo autem in hac diſputatione pro recurrentibus, duas conſtituebam inſpectiones, unam ſcilicet Ordinis ſuper commiſſione cauſæ appellationis, etiamſi juriſdictio ſupponenda ſit; Et alteram juſtitiæ, ſeu defectus poteſtatis M. Magiſtri deſuper providendi.

Quatenùs pertinet ad primum; Dicebam quod etiam in cauſis in quibus certa eſt Religionis juriſdictio, ſeu competentia, ut ſunt illæ inter ipſam, & particulares qui admitti velint ad habitum juſtitiæ ſuper
2 non admiſſione probationis nobilitatis juxta caſus, de quibus *ſub tit. de praemin. diſc.* 32. *cum duobus ſeqq.* Vel illæ conceſſionis Commendarum, ſeu Dignitatum; juxta caſus de quibus *ſub tit. de benefic. diſc.* 68. *&* 69. & in aliis in ſupplemento *eod. tit.* cum ſimilibus Cum inter quam plura privilegia per Sedem Apoſtolicam huic adeò emeritæ Religioni conceſſa, & recenſita in Conſtitutione 9. Pii IV. ſive in confirmatione ejus ſtatutorum, illud contineatur, ut cauſæ intra ipſam Religionem cognoſci debeant, cum ordine in ejus ſtabilimentis præſcripto; Ab Aſſemblea ſcilicet ad linguam; A lingua ad Conſilium ordinarium; Et ab ordinario ad completum; Et à completo ad Capitulum generale abſque alia appellatione, vel recurſu (quamvis primi duo revera non ſint Iudices in forma judicii cognitionem habentes, unde propterea propriè prima inſtantia dicitur Conſilii ordinarii, ſecunda completi, & tertia Capituli generalis;) Ideircò Religio antiquitus prætenſionem habebat, quod neque ad Romanam Curiam accedi poſſet; Verùm hodie iſta prætenſio ſopita fuit, quoniam jam inconcuſsè receptum eſt, ut id intelligatur de aliis Iudicibus, & Tribunalibus appellationum, ac recurſuum, non autem de ipſo Papa, ad quem appellatio, & recurſus per hujuſmodi privilegia nunquam, ſublati cenſentur; Solaque hujus Religionis peculiaris prærogativa ex quodam ſtylo, in eo conſiſtit, quod non ſubjacet Signaturæ Iuſtitiæ, ſed ſignantur commiſſiones manu Papæ, ac frequentius non niſi in plena Signatura gratiæ, licèt quandoque pro cauſarum qualitate ſignentur etiam in Camera.

Pro frequentiori autem praxi appellationes recipi, & committi non ſolent per ſaltum, & omiſſo medio, ſed gradatim, poſt ſcilicet cauſam diſcuſſam, & deciſam in dicto utroque Conſilio, ordinario, & completo, negligendo ſolùm tertium gradum Capituli generalis, ex ea congruâ ratione, quod illud rarum, ac incertum eſt, ideoque in hujuſmodi cauſis concernentibus jura viralitia, & ut plurimum inter ſenes, ubi de concurſibus ad Commendas, vel Dignitates agatur, vel de admiſſione ad habitum non congruit illud expectare.

Adhuc tamen arctatum non eſt ejuſdem Papæ arbitrium, etiam dictum ordinem intervenendi, atque per ſaltum cauſam appellationis committere ob facti circumſtantias redolentes M. Magiſtri, ac Religionis talem enixam voluntatem, ut Ordo prædictus inanem circuitum veriſimiliter redoleat, juxta caſum, de quo *diſc.* 34 *de praem.* cum ibi deductis; Ideoque eſt materia arbitraria, quæ certam, ac præciſam non habet regulam cuicumque caſui applicabilem, ſed pro ſingulorum caſuum qualitate, & circumſtantiis arbitrium regulari ſolet.

Applicando autem ad rem; Ultra quod dictus ordo utriuſque Conſilii tentus videbatur; Adhuc dicebam intrare debere arbitrium prædictum committendi per ſaltum omiſſo medio, dum facti circumſtantiæ clarè comprobabant, quod eſſet circuitus inanis.

Neque videbatur opus aſſinere quæſtionem plu-
ries diſputatam in eadem Signatura gratiæ, præſertim 3
in Melevitana Commenda pro priore de Sangil in Gallia, enunciata *ſub tit. de Iud.* in diſcurſu, in quo agitur de materia appellationis, an ſcilicet dictorum Conſiliorum ſententiæ executione demandari debeant, appellatione non obſtante, utpotè admittenda ad ſolum effectum devolutivum, non autem ad ſuſpenſivum, juxta ea quæ habentur præſertim *apud Dunozet. dec.* 643. 673. *&* 690. cum aliis *in d. tit. de Iudiciis*; Cum enim ageretur de ſententiis negativis, ita implicitam ſecum trahebant executionem de facto, ideoque iſta quæſtio ceſſabat in radice, cum ea intret, quando agatur de ſententiis latis in materia, in qua intret executio poſitiva, puta in adjudicatione Dignitatum, vel Commendarum, ſeu officiorum, in quibus caſibus hujuſmodi quæſtio auditur; Secùs autem, ubi de illis ſententiis, vel decretis negativis, quæ pro frequentiori contingentia emanant in negatione admiſſionis ad habitum, cum in his ipſa ſubjecta materia de facto ſecum trahat executionem non concedendo id quod petitur.

Deducebam hæc ad ſuperabundantiam, ac præſupponendo etiam Religionis, ejuſque M. Magiſtri, & utriuſque Conſilii competentiam; Verum aſſumendo alteram inſpectionem dicebam, quod de ſtricta juris cenſura videbatur, quod id rectè negari poterat, ideoque poſito defectu juriſdictionis, & competentiæ in genere, ut non intraret dicta prima inſpectio Ordinis ſeu gradualitatis, quodque cognitio etiam in prima inſtantia ſpectaret ad Papam.

Siquidem juriſdictio, seu competentia Religionis rectè intrat in cauſis ſupra exemplificatis cum perſonis ſingularibus, puta ſuper admiſſione certarum per-
ſonarum ad habitum, ſuper adjudicationem Digni- 4
tatum, & Commendarum magis uni, quàm alteri; Aut ſuper ſpoliis militum defunctorum, vel ſimilibus cauſis, etiam inter ipſam Religionem, & perſonas particulares, ſive cum aliquibus univerſitatibus, quæ jure perſonæ particularis cenſendæ ſint, puta ſi contentio ſit inter unam linguam, & alteram, vel inter unum & alterum Prioratum, cum ſimilibus.

Secùs autem in caſu præſentis controverſiæ, in quo agebatur de proviſione directa ad quamdam implicitam, ſeu inſenſibilem ſuppreſſionem unius ex tribus ordinibus, ex quibus coæqualiter juxta ejus primævam fundationem iſta Religio conſtituta eſt, ex uno
ſcilicet ordine militum Iuſtitiæ, altero fratrum cap- 5
pellanorum, & altero fratrum ſervientium armorum, & qui tres ordines pariformiter, & æque principaliter illam Religionem conſtituunt ut aliis relatis habetur *deciſ.* 15. *par.* 11. *rec.* adeò ut omnes interveniant, ac votum habeant in electione M. Magiſtri; Alii verò hu-

jus Religionis profeſſores, ut ſunt milites, qui dicuntur obedientiæ, ſeu mediæ crucis, ac donati, & oblati, verè non ſunt fratres profeſſi, ut advertitur *dicto diſc.* 55. ac alibi etiam inſinuatur.

Et conſequenter ita eſſet immutare ſtatum Religionis, ac ſupprimere unum ex ordinibus illam conſti-
6 tuentibus, quod fieri non poteſt niſi per Papam, cujus tantùm poteſtas eſt, Religiones approbare, vel ſupprimere, aut dividere; Eſſet enim alias dare, quod tribus pro communi eadem bona, ſive idem patrimonium coæquali jure poſſidentibus, repoſitum eſſet in facultate duorum, ſive unius potentioris, majoremque administrationem de facto habentis, ſocios, ſeu condominos excludere, quod in jure implicat; Ideoque Religionis, ejuſque M. Magiſtri, & d. Conſilii jus eſt, cognoſcendi, an aliquæ perſonæ, vel nationes ad dictos ordines reſpectivè admitti debeant necne, ſuſpendendo etiam admiſſionem perſonarum de aliqua provincia, vel natione in genere, ob illius provinciæ, vel nationis demerentiam erga ipſam Religionem, & quandoque praxis docuit, etiam in aliquibus Ditionibus, vel Civitatibus Italiæ, non autem decernere ſuper deſtructione, & non progreſſu unius ordinis in genere, cum tunc intret ratio, de qua ſupra.

Neque his adverſari videntur ea quæ habentur ſupra *in Toletana diſc.* 22. ubi de conſimili proviſione facta per M. Magiſtrum, ſeu verius per Diffinitorium
7 ſuper receptione ad conſimilem ordinem inferiorem; Tum quia etiam in eo caſu appellatio admiſſa fuit, & cauſa commiſſa in Rota, ubi pendet, unde propterea illum caſum deducebam pro exemplo, arguendo etiam à fortiori; Tum clarius quia, ut ibi advertitur, illæ proviſiones non concernunt prohibitionem, vel ſuſpenſionem receptionis ad ordinem, cujus conſervatio, & progreſſus ita impediatur, minusque ſuper jure eligendi, vel admittendi, ſed ſolum ſuper qualificatione perſonarum, & ne admitterentur indigni, vel incapaces, quod rectè fieri poteſt, & eſt munus, quod pertinet ad ipſam Religionem, ideoque magna differentia eſt inter unum caſum, & alterum.

Adhuc tamen, non auditis juribus, vel motivis al-
8 terius partis, maturum judicium ſuper meritis negotii principalis efformari non potuit, & an adſit nec ne talis juſta cauſa, quæ ſuſpenſionem receptionis ad aliquod tempus compatibiliter cum ipſius ordinis conſervatione, ſuadere poſſet, puta quia numerus fratrum in hoc ordine nimiùm excretus eſſet, juxta illas ponderationes, quæ in ſimili caſu habentur *ſub tit. de Can. & Capitulo diſcur.* 19. *& ſeqq.* Quod ſcilicet quamvis ex legibus fundationis, vel ex antiqua conſuetudine ad aliquam Eccleſiam non numeratam, ſeu ejus maſſam, vel communiam, recipi debeant omnes nationales, vel patritiæ certas habentes qualitates, adeout ipſa congregatio, vel communia non poſſit denegare hanc receptionem in genere, non tamen prohibenda videtur, per aliquod tempus, ob excreſcentem numerum receptionem ſuſpendere, ſive quandoque pro facti qualitate certum numerum præfinire; Ita à pari, quoties tamen ſuſpenſio ſit ad tempus, dictumque juſtum motivum habeat impediendi multiplicitatem productivam inconvenientium; Licet in hac facti ſpecie, ob praxim præſertim Italiæ, aliaſque facti circumſtantias, revera finis videretur hunc ordinem paulatim ſupprimere, ut etiam ſupponebatur.

9 † DE modo, & gradu appellandi in Religione Hieroſolymitana habetur quoque *in Relat. Curiæ diſc.* 30. *num.* 25. *& ſeqq.* occaſione agendi de Signatura Gratiæ, & inſinuantur aliqua *ſupra diſc.* 22.

JANUEN. TESTAMENTI

Pro MARCHIONE JULIO SPINOLA

Cum GHERARDO FRATRE.

Reſponſum ad cauſam.

An clericatus regularis, ſeu profeſſio in Religione tollat obſtaculum patriæ poteſtatis, ad effectum, ut filiusfamilias fiat teſtabilis; Et quid de illis, qui primam, vel ſimplicem profeſſionem emiſerunt in Societate Jeſu, ante ſcilicet emiſſionem quarti voti; An habeant teſtamenti factionem, atque de bonis patrimonialibus diſponere valeant.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De Statuto Januæ ſuper teſtamento filiifamilias.*
3 *In quo corrigat jus commune.*
4 *Teſtamentum conditum per profeſſurum in Religione, a quo tempore perfectionem recipiat.*
5 *Profeſſio in Religione liberat à patria poteſtate.*
6 *Non ſequitur per novitiatum, ſed per profeſſionem.*
7 *De errore aſſumentium inanes labores extraneos à caſu.*
8 *Clerici filiifamilias habent teſtamenti factionem. & † 13.*
9 *Si ſunt in minoribus, ad hunc etiam effectum debent habere requiſita Concilii Tridentini.*
10 *Religioſi profeſſi ſunt etiam clerici.*
11 *Quid operetur in Societate Ieſu profeſſio ſimplex cum ſolis tribus votis.*
12 *An iſti ita profeſſi in Societate Ieſu habeant teſtamenti factionem, aliamque diſponendi facultatem, &c.*

DISC. LXII.

DEfuncta Marchioniſſa Fauſtina Doria, ſuperſtitibus tribus filiis, æque ſuccedentibus in ejus dote 1
ſcut. argent. 45500. Unus eorum ingreſſus Societatem Jeſu, poſt emiſſa tria vota ſimplicia; volenſque emittere profeſſionem ſolemnem cum quarto voto, patre adhuc ſupervivente, teſtamentum condidit, in quo, jure prælegati, reliquit Marchioni Julio fratri primogenito portionem maternæ hæreditatis, de aliis verò bonis ad favorem utriusque fratris, ac etiam patris, inter dictos duos fratres ſæculares, plures controverſiæ exortæ ſunt, de quibus *ſub tit. de feud. in ſupplemento*, ac etiam *ſub tit. de dote*, *& ſub tit. de teſt. pariter in ſupplemento*, & præſertim ſuper ſucceſſione feudi Arquati; Super iſtius quoque teſtamenti validitate, quæſtio orta eſt, prætendente fratre ſecundogenito, ut ob dictæ diſpoſitionis invaliditatem, jus coæquale in defecta portione dicti fratris Religioſi ſibi competeret, quodque propterea primogenitus eam præcipuam habere non deberet; Quare deſuper ex parte dicti primogeniti teſtamentarii, ad cauſæ defenſionem, ſeu opportunitatem requiſitus fui.

Cum autem in hac Civitate adſit ſtatutum *lib.* 5. 2
cap. 12. §. 4. incipien. *filii, vel filiafamilias*, per quod diſponitur, ut filiifamilias concedere poſſint teſtamentum, quatenus pater infra menſem à die habitæ notitiæ poſt mortem teſtantis illud non impugnet, adeò ut ſolus actus negativus impugnandi, deſerviat loco approbationis.

Hinc ad duo inferebam; Primò nempe quod iſtud
Statutum non alterat diſpoſitionem Juris communis, 3
in præjudicium teſtamenti conditi per filiumfamilias, ſed potiùs illam alterat pro eo ſubſtinendo, quoniam de Jure communi filiusfamilias, neque patre conſentiente teſtari poteſt, minuſque teſtamentum invalide

conditum

conditum à paterna approbatione validitatem recipere
poteſt; cum donationi cauſa mortis tantum id conce-
datur; Et conſequenter, ubi de jure ad ambiguitatem
redocatur validitas ut infra, tunc Statutum potiùs aſ-
ſiſtit, quàm reſiſtat teſtamento.
Et ſecundò, quod ita per ſuperviventiam patris,
ejusque acquieſcentiam, non ſolùm per menſem, ſed
per annos, inducta eſſet dicti teſtamenti approbatio,
quatenus ſcientia accederet, non obſtante, quod teſta-
tor adhuc naturaliter viveret; dùm juxta veriorem,
magiſque receptam opinionem, teſtamentum condi-
4 tum per profeſſurum in Religione, non expectat per-
fectionem à morte naturali; ſed illam recipit à morte
civili, quæ ex profeſſione reſultat, unde propterea ad
hunc effectum teſtator pro mortuo habendus, quoties
contrarium cautum non ſit, ex iis quæ habentur in alia
Jannen. ſub tit. de teſtamentis diſc. 35. Ideoque diſ-
ficultas remanebat in verificatione facti mihi ignoti;
an ſcilicet verificaretur necne requiſitum ſcientiæ pa-
tris; cum ea data; ceſſaret omnis dubitatio.
Verùm ubi etiam, ſecluſa iſta lege particulari, in ſo-
lo puncto Juris communis, de iſtius teſtamenti vali-
ditate agendum eſſet; in aliquibus reſponſis, vel ad-
notationibus ab eodem teſtamentario tranſmiſſis, fun-
5 damentum principale conſtitui videretur in concluſio-
ne ſuper qua multa elaboratè de more colligit *Beſſ. de
Patr. poteſt. cap.* 1. §. 5. *num.* 36. ubi refert *Sanchez*,
& alios loquentes in ſpecie de Religioſis hujus Socie-
tatis Ieſu, qui ante emiſſionem quarti voti emiſerint
ſolum tria vota ſimplicia, quod ſcilicet profeſſio in
Religione liberat à patria poteſtate, reprobatis *Harp-
rech.* & aliis ſcholaſticis, qui contrarium ſentiunt,
ſed malè, etiam in rigoroſis terminis juris civilis, ex
ejuſdem juris principio, quod non poteſt quis eodem
tempore, eſſe in poteſtate duorum inſolidum, juxta
ea quæ habemus in filio familias per extraneum ar-
rogato, cum illa formali arrogatione, per quam in ar-
rogatoris poteſtatem tranſibat; Et conſequenter, cum
Religioſus profeſſus tranſeat in plenam, ac omnimo-
dam poteſtatem Religionis ejuſque ſuperiorum, rema-
nere non poteſt in poteſtate patris.
Approbando autem motivum, ſeu concluſionem in
genere; Advertebam ad illius irrelevantiam ex defectu
applicationis, quoniam cum in ſenſu eorumdem qui
6 hanc tenent opinionem, iſta ſolutio patriæ poteſtatis,
ſequatur per profeſſionem, non autem per ingreſſum
in Religionem, donec perſiſtatur in ſtatu novitii; Hinc
ſequitur, ut nullus exinde reſultet effectus ad rem
noſtram, quoniam eo ipſo quod damus profeſſum,
illum dare debemus inteſtabilem; Et conſequenter li-
beratio à patria poteſtate nullius operationis remanet
circa iſtum effectum facultatis teſtandi; Ideoque veri-
ficari obſervabam conſuetum Modernorum errorem,
cum magno labore ſe diffundentium in quæſtionibus
7 inutilibus ad rem non facientibus, nullumque pro-
ficuum effectum producentibus, quod eſt proprium
ſcholaſticorum, quibus id rectè congruit, forenſibus
autem omninò incongruum eſt.
Solidius itaque fundamentum reſpondi (etiam in
ſenſu veritatis) ut eſſet illud circa facultatem teſtandi
quæ reſultat à clericatu, etiam de bonis adventitiis,
8 juxta opinionem, quam (retractando meipſum ſuper
motivatis *ſub tit. de ſervit. diſc.* 61.) veriorem agnoſco
ſub tit. de teſtamen. diſc. 34. Quamvis enim in eo caſu
ſcriberem favore patris impugnando teſtamentum à
filio familias conditum non obſtante clericatu; Atta-
men id non provenit ex defectu dictæ concluſionis,
ſed ex altero motivo non benè probati clericatus; Si-
ve, (data etiam ejus probatione) ex defectu requiſito-
rum, quæ ex diſpoſitione Sac. Concil. Trid. requirun-
tur in clericis in minoribus pro competentia privile-
9 giorum clericalium; Et ex quo motivo, Rota in ea cau-
ſa recedendo à deciſione 13. *Junii* 1670. *coram Bour-
lemont*, in qua pro validitate teſtamenti reſponſum
fuerat, pro invaliditate reſpondit *ſub die* 4. *Aprilis*
1671. *coram eodem*; Et meritò quidem, quoniam ut
advertitur in ea cauſa *ſub eodem titulo de teſtam. in ſup-
plemento*, ac etiam in annotationibus *ad Concil. Trid.
ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 6. prorſus incongruum eſt dice-
re, ut ille qui, non obſtante clericatu, per ſæcularem
poteſtatem, furcis ſuſpendi, atque in fruſta ſcindi
poteſt, aliiſque ignominioſis pœnis affici, remanere
debeat in ſtatu clericali pro hujuſmodi minoribus
privilegiis; Ideoque verius eſt; ut amiſſio privilegii
fori ſtet demonſtrativè, non autem taxativè ad dei o-
tandam omnimodam amiſſionem clericatus, quodque
non habens requiſita, habendus veniat pro laico, ita
exprimendo privilegium majus, vel caſum magis du-
bitabilem, ut ſub eo alii minùs dubitabiles veniant.
Ita verò difficultas in hac facti ſpecie cadere non
poterat, cum hic teſtator ſupponeretur in presbytera-
tus ordine conſtitutus; Et ob quam circumſtantiam, 10
neque oportebat aliam aſſumere concluſionem, an
Religioſi dicendi ſint clerici, adeo ut clericatibus pri-
vilegiis gaudeant; Et in qua etiam hodie, jam per A-
poſtolicas Conſtitutiones, quàm per communem utrum
verior eſt opinio affirmativa, cum antiquorum propo-
ſitio, quod monachi ſub nomine populi potiùs, quàm
cleri venirent, procedat attento tempore antiquo,
quando Religioſi nullos ſuſcipiebant ordines, neque
divinis miniſtrabant, quinimò erant expreſſè prohibi-
ti clericari; Ideoque more reliqui populi, ſacramenta,
aliaque divina recipiebant in Parochia, ut inſinuatur
ſub tit. de decimis, & alibi.
Difficultas autem reſtringi videbatur ad ſuperius
inſinuatam inteſtabilitatem de jure reſultantem à pro-
feſſione in Religione, ut pluries habetur in ſua mate-
ria *ſub tit. de teſtamen. dicto diſcurſ.* 35. & alibi; Quam-
vis etenim in hac Societate, ex ejus peculiari inſtituto 11
per emiſſionem trium votorum, caſtitatis, pauperta-
tis, & obedientiæ; non contrahatur ille perfectus con-
tractus hinc inde obligatorius, qui in aliis Religionibus
inter Religionem, & profitentem contrahi dicitur, ob
libertatem quam retinent ſuperiores ex cauſis ſibi be-
nè viſis dimittendi profitentem, qui uſque ad emiſſio-
nem quarti voti apud eos non habetur pro verè pro-
feſſo; ſed eſt in ambiguo ſtatu ſæculari, & tanquam
per quandam ſpeciem novitii, ex iis quæ aliis relatis
plenè habentur *per Rot. apud Bich. deciſ.* 32. *repetita
deciſ.* 32. *par.* 9. *rec.* Attamen ipſi profitentes ad om-
nes alios effectus, donec iſta dimiſſio ſequatur, undè
propterea redeant ad ſtatum ſæcularem, ſunt verè Re-
ligioſi, & Profeſſi.
Adhuc tamen credebam, ut veriùs eſſet id, quod in
ſpecie in hoc propoſito facultatis teſtandi, non ob-
ſtante iſtorum votorum emiſſione, donec ſequatur 12
profeſſio ſolemnis per emiſſionem quarti voti, firmant
Caſtropal. oper. moral par. 3. *tract.* 16. *diſput.* 12. *numer.*
2. *& ſeq. Manz. de teſtam. tit.* 2. *numer.* 273. & alii,
ut ſcilicet iſti Religioſi ſint teſtabiles, ſuorumque bo-
norum diſpoſitionem habeant, ex ea ratione, quod in-
terim compatibiliter cum voto paupertatis, ob de-
pendentiam è Præpoſito generali, aliiſque ſuperiori-
bus, adhuc ſunt capaces dominii bonorum patrimonia-
lium ut habetur *apud Fagnan. in cap. in præſentia
de probat. num.* 90. *&* 118. *de Marin. reſol.* 195.
num. 9. *lib.* 1. apud quos alii; Quinimò retinent etiam
penſiones eccleſiaſticas ſuper beneficiis ſæcularibus,
quarum Regulares profeſſi ſunt incapaces ex pluries
inſinuatis in ſua materia *ſub tit. de penſion.* Atque ſo-
la difficultas eſt in modo diſponendi, an ſcilicet eſſe
debeat cum licentia ſuperioris, & ad uſus pios, ex re-
latis *per Sanchez ad precept. decal. Caſtill. Cutell.* &
alios quos refert *Cenſal. ad Peregrin. art.* 28. *verſ.
quinimo obſervat.* Ac etiam advertebam ſufficere ut id
non haberetur expreſſè deciſum in contrarium, ut de-
ferendum ſit praxi, vel obſervantiæ tanquam interpre-
tativæ, quodque licitum non eſſet arguere ab illis re-

gulis generalibus, quas in materia aliorum Regularium habemus, ob iſtius Societatis inſtitutum peculiare ab aliis Religionibus diverſum, potiſſime in hoc propoſito teſtandi, vel diſponendi, quoniam in aliis profeſſis id provenire dicitur etiam ex defectu ſubjecti, dum bona ipſo jure acquiruntur in ipſo instanti profeſſionis Monaſterio, vel Religioni, quod in iſta Societate non contingit; Et propterea quamvis eſſem requiſitus ad ſcribendum more Advocati ad cauſæ opportunitatem pro validitate teſtamenti; attamen in ſenſu etiam veritatis credebam, ut ita quoque reſponderi deberet; Quamvis non viſis juribus, ac fundamentis oppoſitoris, omnino maturum judicium deſuper efformari non potuerit.

Quamvis enim, (ut inſinuatum eſt) Profeſſores hujus Societatis (qui ante emiſſionem quarti voti ad

13 differentiam hujuſmodi Profeſſorum, apud eos ſcholaſtici potius dicuntur) ſint veri Religioſi, donec per ſuperiorem à Societate dimittantur, ob expreſſam declarationem Conſtitutionis 89. Gregor. XIII. ut advertitur *per Fagnan. in d. c. in præſentia nu. fin.* Attamen ob quemdam implicitum ſtatum ſæcularium, quem habitualiter retinent, redeundi ad ſæculum, ſuperiore dimittente juxta plene deducta *in dicta deciſ. 52. Bichi*, non videtur adeo incompatibilis hæc retentio dominii, & diſpoſitionis in particulari, abſque repugnantia religioſæ paupertatis; Potiſſimè quia cum iſta incompatibilitas non proveniat a jure divino, ſed ab humano, vel poſitivo, omne illius obſtaculum tollere poteſt Pontificia poteſtas, quæ hanc retentionem concedit; Ideoque de conſequenti reſultat teſtandi facultas ante dicti quarti voti emiſſionem, ut etiam praxis, & obſervantia comprobat.

14 † DE Teſtamenti factione, quam habent Clerici filii familias habetur in ſua ſede *ſub tit. de Teſtam. diſc. 33. & 61. & in Adnot. ad d. diſc. 34.*

ROMANA *ſeu* ALATRINA HÆREDITATIS

Pro DOMO PROFESSA SOCIETATIS JESU URBIS

Cum FABRICA SANCTI PETRI.

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Fabricæ, ubi pendet.

De incapacitate Domuum Profeſſarum Societatis Jeſu; Et an, & quomodo obtinere poſſint hæreditates, & legata, aliaſque diſpoſitiones, ubi præſertim annexum habeant onus perpetuum miſſarum, & anniverſariorum; Et de hæreditatibus, & legatis, relictis ipſis profeſſis in particulari.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De facultatibus Fabricæ in operibus incertis.*
3 *Quod Profeſſi ſint capaces legatorum.*
4 *De eorundem incapacitate in aliis ſucceſſionibus, &c. † 24.*
5 *Quid ſi profeſſus ante profeſſionem cedat alteri ejus jura.*
6 *De legatis cum onere miſſarum Eccleſiæ vel ſacriſtiæ domus profeſſæ Societatis Jeſu.*
7 *Facultates Fabricæ, quando intrent.*
8 *An Religioſi ſint executores teſtamentarij.*
9 *De eodem de quo num. 6.*
10 *Quando dicatur legatarius, vel exequutor.*
11 *Quod domus profeſſa Societatis Jeſu ſint capaces hæreditatum.*
12 *De eodem, & de rationibus id probantibus.*
13 *Quod univerſa Societas Jeſu ſit de verè mendicantibus.*
14 *De differentiis inter Minores, & Jeſuitas.*
15 *De tempore incapacitatis Jeſuitarum.*
16 *Obſervantia dicitur interpres, eique deferendum eſt.*
17 *An in his profeſſoribus differant hæreditates à legatis.*
18 *Quod non detur hæc diſtinctio in piis diſpoſitionibus.*
19 *Quando Religioſus profeſſus ſit capax legatorum, & hæreditatum, necne.*
20 *De eodem, de quo num. 6. ubi diſpoſitio eſt cum onere miſſarum.*
21 *Onus miſſarum poteſt impleri per alium.*
22 *Diſpoſitio inutilis non vitiat totum teſtamentum.*
23 *Et an ea vitietur, & quando &c.*

DISC. LXIII.

FUlvia Molella Alatrinæ Civitatis, in eadem patria degens, ac moriens hæredes inſtituit PP. Societatis Jeſu Domus profeſſæ Urbis, atque per novam periodum incipientem per verbum; *Item*, mandavit, ut dicti PP. deberent pro ejus anima celebrare miſſam quotidianam, & anniverſarium, injungendo etiam onus faciendi celebrare ſingulis ſabbatis miſſam in Eccleſia S. Mariæ gratiarum dictæ ejus patriæ, aliiſque adjectis legatis, & oneribus; Quare prætenſionem excitarunt Procuratores Fabricæ S. Petri, ut ob dictorum PP. ſeu domus incapacitatem ſtante præſertim dicto onere eis injuncto celebrandi miſſam quotidianam, & anniverſarium, intrarent Fabricæ facultates, ac propterea introducta fuit cauſa in ejus plena Congregatione, ubi pendet. 1

Scribens autem pro Domo profeſſa, ejuſque capacitate, in excluſionem facultatum Fabricæ, ad tollenda, ſeu elucidanda æquivoca, cum quibus aliqui ſcribentes pro Fabrica procedebant, fundamentum præcipue conſtituentes in quibuſdam recentibus exemplis cum eiſdem Religioſis ſuper caſibus, in quibus ego quoque pro eis ſcripſeram, & præſertim *ſub tit. de teſtam. diſc. 23.* advertebam, ut procedi deberet cum diſtinctione diverſorum caſuum diverſam habentium rationem, ex quorum confuſione, adeo frequentia apud modernos æquivoca oriuntur.

Primus igitur caſus eſt iſte, de quo habetur actum *d. diſc. 23. de teſtam.* quod ſcilicet Duciſſa Ceræ reliquerat Religioſo profeſſo quarti voti Præfecto Congregationis quinque plagarum Urbis annua ſcuta biscentum ad vitam eroganda in pios occultos uſus ejuſdem Religioſi arbitrio, & ſuper quo legato Fabrica manus appoſuit, unde propterea hæres cum eadem Fabrica ſe concordavit, idque deducebam tanquam unum ex exemplis; Verum æquivocum eſſe dicebam ad rem deducere iſtum caſum, quoniam in eo quæſtio non erat ob incapacitatem Religioſi, quatenus ipſe dici debuiſſet legatarius, quodque legatum ad ejus favorem factum eſſet, dum verius, magiſque in praxi receptum eſt, ut profeſſi hujus Societatis quamvis habendi ſint pro omnino mortuis, & incapacibus quoad inteſtatas, vel fideicommiſſarias ſucceſſiones, ſtante utraque incapacitate in particulari, & in communi, attamen ſint capaces legatorum, aliarumque diſpoſitionum ex teſtamento, aliave ultima voluntate, ad effectum ut acquiratur eorum domui profeſſæ, eo modo, quo ipſa domus capax eſt illarum diſpoſitionum quæ directe, ac immediate, ejus favore fiant ut infra cum nulla ſubſiſtat ratio differentiæ; Sed prætenſiones fabricæ in eo caſu fundabantur in incertitudine piorum operum, quodque Religioſus non eſſet legatarius ſed executor, ideoque iſte caſus omnino extraneus eſt ab illo præſentis controverſiæ. 2 3

Alter caſus eſt, ubi agatur de hæreditatibus, aliiſque ſucceſſionibus ab inteſtato, vel ex teſtamento delatis Religioſo profeſſo quarti voti, poſt jam emiſſam profeſſionem; Et in hoc admittebam omnimodam incapacitatem, tam in particulari quam in communi, 4

non

non quidem ut bona delata acquirantur Fabricæ, vel Eccleſiæ univerſali, ſed ut perſona Religioſi habenda veniat pro vere mortua, & non exiſtente in rerum natura, ad effectum, ut ſucceſſio deferatur aliis proximè venientibus in gradu, vel reſpective caducetur, quando de fideicommiſſaria agatur, ut pluries advertitur in ſua materia *ſub tit. de fideicomm.* occaſione agendi de capacitate Religioſorum ſuccedendi in fideicommiſſis; Et in ſpecie iſtius Societatis habetur actum *per Cardinalem de Lugo in ejus reſponſis lib. 4. dub. 4. & 5.* cum aliis de quibus infra, & latè *Giovagnon. conſ. 85. lib. 1.* cum aliis *per Cenſal. ad Peregr. art. 28. verſ. quintus eſt caſus*.

Solumque iſto caſu in facti contingentia dubitatum vidi, an proximè ſucceſſurus in fideicommiſſo,
5 vel in alio jure, poſſit ante profeſſionem hanc ſpem cedere alteri perſonæ capaci, atque concluſum fuit negative, quoniam volens profiteri in hujuſmodi Religionibus omnino incapacibus, tam in communi, quàm in particulari, poteſt quidem in perſonam capacem ante profeſſionem transferre, non ſolum bona, & jura in proprietate, ſed etiam jura perſonalia, ſeu vitalitia duratura ad ejus vitam naturalem, ex deductis *per Apont conſil. 159. lib. 2.* & juxta caſum de quo in ſpecie *diſc. 36. de teſtam.* & alios; Secus autem ubi agatur de hujuſmodi juribus quærendis, & in ſpe, pro quibus aſſequendis requiritur exiſtentia, & capacitas de tempore quo illa aperiuntur, adeo ut extrema ſint habilia, cum ceſſionarius dicatur procurator cedentis, ejuſque perſonam repræſentet, ſeu ex ea emolumentum capiat juxta caſum, de quo *d. diſc. 36.* ubi de ceſſionario jurium ad vitam profeſſuri in hac Societate, ideoque pariter caſus extraneus remanebat ab iſta quæſtione.

Tertius caſus, me quoque ſcribente in hoc eodem Tribunali, cum iſta Domo Profeſſa diſputatus cum hærede, qui ne ſe eximeret à legato, ſe compoſuerat cum Fabrica, quod ſcilicet agebatur de legato quatuor
6 locorum montium facto per Fulviam Catandinam ſacriſtiæ dictæ Domus ad effectum ut ex fructibus, Religioſi ſacriſtiæ Præfecti celebrari facerent ſingulis annis anniverſarium; iſteque caſus pariter extraneus eſt, quoniã ſubſtantia totius diſpoſitionis conſiſtit in ipſo onere anniverſarii, vel miſſarum, cujus ſuſceptio iſtis Religioſis expreſsè prohibita eſt, unde propterea nulla erat quæſtio ſuper eorum capacitate, vel incapacitate, ſed ego ſcribens pro validitate legati in excluſionem facultatum Fabricæ, inſiſtebam in eo, quod revera non ageretur de legato facto ipſi Domui, vel ejus Religioſis cum onere per ipſos explicando, ſed legatum directum erat in ipſum pium opus, quod ubi eſt certum, præcisè adimplendum eſt, atque excludit Fabricæ facultates, intrantes ſolum, ubi opera ſunt incerta,
7 vel ubi ſint certa, & adimpleri tamen non poſſint ob inſufficientiam rei ad id deſtinatæ juxta caſum, de quo infra *in Miſcellan. diſc. 30.* Iſti autem Religioſi in dicta diſpoſitione conſiderantur tanquam Præfecti ſacriſtiæ, ad effectum faciendi adimplere pium opus; & ſic tanquam executores potius, quam legatarii ratione officii, quod iſtis, ac ſimilibus Religioſis etiam mendicantibus per veritatem de licentia Superiorum eſt permiſſum; Potiſſime verò, ubi munus executoris non obliget ad ſtrepitum fori, vel ad alia ſæcularia ne-
8 gotia eis incongrua, ſed ſolum verſetur circa opera pietatis; quo caſu munus eis congruum eſt, ut in ſpecie iſtorum Profeſſorum Societatis Jeſu advertunt *Sanchez ad præcepta Decalogi lib. 6. cap. 11. num. 17. & ſeqq. ac num. 31. & ſeqq. Add. ad Buratt. deciſ. 14. lit. A.* Et generaliter, agendo de aliis Religioſis veræ mendicitatis Profeſſoribus, & præſertim de PP. Theatinis habetur actum *dicto tit. de teſtam. diſc. 56.*

Solaque difficultas in hujuſmodi diſpoſitionibus,
9 quæ fiunt favore ſacriſtiæ Religioſorum incapacium, cadere poteſt quando iſte remanere poſſet color quæſitus ad faciendum fraudem regulæ, contra cujus diſpoſitionem, vel mentem ipſi Religioſi provinti remanerent de redditibus, cum quibus certi eſſent de illo victu, qui pendere debet ab eleemoſynarum incertitudine, juxta caſum de quo ſupra *diſc. 35.* cum ſimilibus, & ſic ubi ageretur de miſſis, vel anniverſariis celebrandis per ipſuſmet Religioſos, ad quorum commodum cedere deberent redditus deſtinati pro eleemoſyna.

Sed ubi ipſi Religioſi in hoc nullatenùs ſe ingerunt, ſed ſolùm curam habent, ut per clericos ſæculares pia 10
opera impleantur eiſdem clericis aſſignatas eleemoſynas, vel redditus integrè diſtribuendo abſque aliqua eorum utilitate, vel participatione, tunc revera ipſi dicuntur nudi exequutores; atque ceſſat ratio prohibitionis, ex recepta diſtinctione quam habemus inter legatarium, & exequutorem, ut ſcilicet legatarius dicatur ille, quando id quod poſt adimpletum onus excreſcit, ejus commodo cedit; Executor autem ac miniſter eſt, quando nullum commodum reportat, ſed totum expendendum eſt, vel ſi excreſcit, cedit commodo hæredis, ex deductis *per Mantic. de conject. lib. 8. tit. 4. n. 13. Add. ad Greg. deciſ. 446. in fin. Add. ad d. deciſ. num. 35. & ſeqq. par. 3. rec.* ubi concordantes, & habetur pluries deductum *ſub dicto tit. de teſtam.* ac propterea inhumanum & irrationabile eſſet, quod piè teſtantibus prohibendum eſſet committere piorum operum curam, & executionem Religioſis magis obſervantibus, ac profeſſoribus paupertatis, in quibus rationabiliter major fiducia habenda venit; Sed quidquid ſit, pariter iſte caſus diverſus erat ab illo præſentis controverſiæ, & conſequenter æquivocum erat illum ad rem deducere.

Quartus demum eſt caſus præciſus controverſiæ, ubi ſcilicet ipſi Domui Profeſſæ directè relinquatur legatum, vel hæreditas ex teſtamento vel alia diſpoſitione, an ſcilicet obſtet necne incapacitas; Et iſte caſus ſubdiſtinguendus eſt inter illum, in quo inſtitutio ſit pura abſque aliquo onere perpetuo, & ſucceſſivo miſſarum, & anniverſariorum, & alterum, in quo tale onus adjectum ſit.

Primus caſus hodie videtur planus, non admittens amplius diſputationem, quoniam illæ difficultates, 11
quæ ſubeſſe poterant ex Conſtitutione Pauli Tertii confirmatoria hujus inſtituti, ejuſque primævæ regulæ, ſublatæ fuerunt per ſubſequutas declarationes factas ab eodem Sancto fundatore, ac approbatas per Apoſtolicas Conſtitutiones, illam præſertim Greg. XIII. ac propterea fiſtuum eſt, ut prohibitio ſeu incapacitas ad aſſequendas hæreditates, & legata, aliaque bona percutiat retentionem, non autem aſſequutionem ad effectum vendendi, atque pretium erogandi in victum, & veſtitum, alioſq; quotidianos uſus, quoniam ratio prohibitionis conſiſtit in retentione, ob quam verificetur eadem ratio, quæ ſuperiùs in Minoribus Capuccinis, & Obſervantibus inſinuata eſt *diſc. 35.* Ne ſcilicet ita Profeſſores certi reddantur de victu, & veſtitu, aliiſque neceſſariis cum annuis redditibus, atque ita devietur ab inſtituto vivendi in ſtatu paupertatis ex eleemoſynis, ſuper quarum qualitate vel quantitate aliquid ſtatutum non habetur; Ideoque nihil refert, quod in magna quantitate à piè diſponentibus, ſive ſub nomine legati, ſive ſub illo hæreditatis, aut aliàs fiant; quoniam punctus non eſt in verbis, ſed in effectu, ut plenè probant *Menoch. conſ. 1014.* & ex eo, aliiſque ibi relatis, ex profeſſo diſputato articulo firmatur *per Rotam apud Buratt. deciſ. 245.* quæ reputatur in materia magiſtralis, & firmant alii relati *per Barboſ. in Collect. ad C. Te eodem cap. 3. §. ſſ. 25. de Regular. num. 9. & Fagnan. dicto cap. in præſentia de prob. nu. 66. Cenſal. ad Pereg. art. 28. verſ. Quintus eſt caſus*, & alii plures.

Idque convincentem habet rationem, quoniam cum per eamdem regulam prohibeatur etiam retentio,

& cultura illorum hortorum, qui permittuntur Minoribus Capuccinis & Obſervantibus, qui ex illorum oleribus & fructibus notabilem victus partem comparant, & econverſo inſtitutum, tam circa victum & veſtitum, quam circa habitationem, aliaſque commoditates, & Eccleſiarum cultum, potiùs de magnifico ſeu lauto habere videatur, ea eo valdè probabili motivo, ut ita melius conſervetur Religio in ejus obſervantia & majeſtate, ſeu exiſtimatione, quodque ejus Profeſſores de omnibus ſufficienter proviſi, faciliùs vitæ activæ, ac proximi ſaluti cum prædicationibus, & confeſſionibus, aliiſque ſpiritualibus exercitiis, vacare valeant, neque ob victum, & veſtitum, cogantur aliis vacare; Hinc proptereà longè major ſumptus eſt neceſſarius, quàm in dictis Capuccinis, & Obſervantibus longè humiliorem ſtatum in veſtitu, ac victu, & in aliis profitentibus, & de conſequenti pernecesse iſta capacitas eſt ſupponenda.

Atque ita obſervabam, quod congruè adaptentur ea, quæ habentur *ſupra dicto diſc.* 55. in ipſiſmet Minoribus ſuper capacitate pro fabrica Eccleſiæ, & Conventus, vel pro ſacriſtia, ſive pro infirmaria, & ſimilibus, in quibus provideri non poteſt cum oſtiaria quæſtuatione incerta; Ideoque pernecesse his omnibus ponderatis danda eſt iſta incapacitas in aſſequutione, firma remanente incapacitate in retentione, cum dicta aſſequutio ſine retentione non tollat veram, ac propriam mendicitatem.

Ratio enim dubitandi circa mendicitatem, & an iſtius Societatis Profeſſores dicendi veniant verè, &
13 propriè mendicantes, cadit in collegiis poſſidentibus bona ſtabilia, & redditus, ex quibus ſubſtentantur abſque aliqua mendicatione; Et nihilominùs ob aſſiſtentiam Conſtitutionum Apoſtolicarum, verius magiſque receptum eſt, univerſam Religionem etiam reſpectu collegiorum, hoc non obſtante, eſſe verè, & propriè mendicantem, cum bona, & redditus eſſe dicantur, non in collegiorum privato dominio, ſed ſub diſpoſitione Præpoſiti Generalis, ex iis quæ plenè ad partes diſputato articulo, aliiſque relatis firmantur *per Fagnan. in dicto cap. in præſentia de probat. ex num. 61. uſque ad finem, & per Rot. deciſ. 101. par. 10. recent.* ubi concordantes, ſed reſpectu Dominum profeſſarum ob ceſſantem retentionem, iſta dubitatio non intrat.

Ponderando potiſſimè notabilem differentiam inter dictos Minores Obſervantes, & Capuccinos, ac iſtius
14 Societatis Profeſſores, quod ſcilicet, non ſolùm illa Minorum eſt etiam de facto circa uſum pecuniæ, ut advertitur *ſub tit. de teſtam. diſc.* 56. ſed etiam quia Minorum incapacitas præciſè provenit à ſacris Canonibus *in cap. exiit de verb. ſignif. in 6. & in Clem. exivi de paradiſo eodem tit.* ac etiam ex decreto *Conc. Trid. dicta ſeſſ. 25. de Regul. cap.* 3. per quod, ad tollendas omnes quæſtiones, & ambiguitates, aliquorum inconvenientium productivas, ſtatuta fuit regula generalis capacitatis omnium Regularium in univerſum, dictis Obſervantibus & Capuccinis exceptis.

Incapacitas autem iſtius Societatis eſt potius voluntaria, ob voluntariam ſcilicet renunciationem,
15 quam ipſius Societatis nomine in eodem Concilio fecerunt illi ejus Profeſſores, qui in eo aderant, ut teſtantur *Sanchez*, & alij relati *per Fagnan. in dicto cap. in præſentia num.* 84. Ac etiam ob ejus Conſtitutiones, quæ licet ratione Apoſtolicæ confirmationis, obligatoriæ ſint; Attamen ad præſcriptum earumdem, ab ipſamet Societate, ejuſque Præpoſito generali vel Capitulo, ſeu Congregatione generali moderari, ac declarari, vel interpretari poſſunt, ut advertitur *in eadem dec. 245. Burattı.*

Iſta verò interpretatio ſuper capacitate obtinendi etiam hæreditates, ad dictum tamen effectum vendendi, non autem retinendi, implicitè adeſt per ob-
16 ſervantiam, quæ in omnibus actibus, præſertim verò in legibus, & Statutis dicitur optima interpres ex relatis *deciſ. 59. par. 10. rec. num. 12. & ſeqq.* & paſſim.

Inter autem plures hujuſmodi obſervantiæ caſus, duos præcipuos ponderabam magna conſideratione dignos, duorum ſcilicet, dignitate, eximia doctrina, ac nimia pietate inſignium, hujus Societatis Profeſſorum, Cardinalium ſcilicet, *Bellarmini, & de Lugo*; qui morientes hanc eandem Domum Profeſſam hæredem inſtituerunt; Ideoque dici poteſt doctrina ſolidior, utpotè in facto potius quam in verbis conſiſtens, potiſſimè dum poſterior *Cardinalis de Lugo*, de hujus Societatis inſtituto, quaſi ex profeſſo agit in ejus *reſponſ. moral. lib. 4.* ac etiam *in tract. de juſt. & jur. tom. 1. diſp. 3. ſect. 5. num.* 99. ideoque erat in materia peritiſſimus, ac proptereà moriens, rem illicitam non feciſſet, neque illa effectum ſortita eſſet in ea Domo, quæ caput eſt Religionis, ob continuam reſidentiam Præpoſiti generalis, & Aſſiſtentium, & in qua Capitula generalia, & Congregationes celebrantur; Ideoque melior, & clarior interpretatio deſiderari non poteſt.

Et quamvis Aliqui, diſtinctionem adhibere ſoleant inter legata & hæreditates, quaſi quod prima ſpecies permiſſa ſit, non autem poſterior; Attamen iſta di- 17
ſtinctio, nullum habet rationis, vel authoritatis probabile fundamentum, atque ut advertitur pluries *ſub tit. de teſtam.* occaſione agendi de diſpoſitionibus per ultimam voluntatem ad pias cauſas, præſertim *diſc. 13. & ſeqq.* Ac etiam *ſub tit. de fideicomm. diſc.* 108. & alibi, iſtæ diſtinctiones inter hæreditates & legata, & fideicommiſſa, ſive inter teſtamenta & codicillos, ſive inter diſpoſitiones directas & obliquas, proveniunt à 18
ſubtilitate juris civilis, quæ attendenda non eſt in piis, ac ſpiritualibus diſpoſitionibus, in quibus ſola naturalis veritas attenditur; Ac etiam quia nulla dignoſci videtur probabilis ratio differentiæ, contrariumque convincit obſervantia, ut ſupra.

Huic autem diſtinctioni, anſam, ſeu occaſionem dederunt traditiones Scriptorum ejuſdem Societatis, & præſertim *Molin. Sanchez, Suarez, & de Lugo*, & aliorum agentium de ſingularibus profeſſis quarti vo- 19
ti, quod ſcilicet per Regulam, vel per Conſtitutiones & Decreta, dicuntur incapaces hæreditatum, & ſucceſſionum, non ſolum ab inteſtato, ſed etiam ex teſtamento, & tamen reputantur capaces legatorum; Verum iſtud eſt æquivocum ſuper mala intelligentia, quoniam Conſtitutiones & Decreta ſuper hujuſmodi incapacitate, etiam ex teſtamento, reſpiciunt diſpoſitiones proprianas ratione perſonæ, vel generis, ut contingit præſertim in fideicommiſſariis ſucceſſionibus, quæ teſtamentariæ etiam dicuntur, ac etiam in ſucceſſionibus directis, quia nempe profeſſus, de tempore quo erat ſæcularis, ſive ſcholaſticus, inſtituatur hæres, vel alia diſpoſitio ejus favore fiat, quoniam ſi hanc profeſſionem quarti voti emittat, redditur hujus diſpoſitionis incapax, per ſpeciem illius caducationis, quæ etiam de jure civili reſultat per mortem naturalem teſtamentarii ante teſtatorem, cum iſta profeſſio huic morti æquipolleat, atque iſto caſu idem eſt in hæreditatibus, ac in legatis, vel fideicommiſſis particularibus, cum in omnibus intret eadem ratio caducationis; Sed ſi poſt profeſſionem, per teſtatorem, ſive ſit jure inſtitutionis univerſalis, ſive jure legati, vel fideicommiſſi particularis, aliqua fiat diſpoſitio ad favorem Profeſſi, tunc indiſtinctè illa valida cenſenda eſt, eodem modo quo ad favorem ipſius Domus profeſſæ, ad commodum tamen commune, non autem particulare, atque ad eundem effectum vendendi & expendendi, non autem retinendi, cum nulla ſubſit differentiæ ratio.

Difficultas itaque in hac facti ſpecie reſidebat in perpetuo onere pro celebratione miſſæ quotidianæ & 20
anniverſarii, quod ſupponit ſucceſſivam, ac perpetuam retentionem redditutum, ex quibus ſucceſſivis annis, & temporibus hoc onus adimplendum eſt; Ac etiam

etiam quia hujuſmodi onerum ſuſceptio eſt expreſsè per regulam & Conſtitutiones prohibita.

Advertebam tamen, quod tunc difficultas eſſet conſiderabilis, quando tale onus præcisè adimplendum eſſet per ipſosmet religioſos, ad quorum commodum ceſſurum eſſet emolumentum eleemoſynæ, quæ pro miſſis, & anniverſariis dari ſolet, cum ita fieret fraus legi, vel prohibitioni juxta ponderationes, de quibus ſupra *diſc.* 35. Secus autem, ubi iſtud eſſet ſimplex onus injunctum hæredi, explicabile per alios clericos ſæculares, vel regulares, adeo ut ipſi Profeſſores gererent ſolum eas partes, quas gerunt hæredes, etiam ſæculares, quibus hujuſmodi oneta injunguntur; cum tunc ceſſet ratio, ſive effectus, qui principaliter conſiderandus eſt.

Agnoſcebant Scribentes pro Fabrica vim reſpon-
21 ſionis; Ideoque inſiſtebant in eo, quod dum teſtatrix diſpoſuerat, quod dicti Religioſi hæredes inſtituti deberent miſſam quotidianam, & anniverſarium celebrare, ita perſonarum induſtria electa eſſet; Verum (in ſenſu etiam veritatis) dicebam contrarium eſſe verius, ex magis communi, & recepta concluſione, quod per onus celebrationis miſſarum, aliorumque divinorum injunctum in ipſamet erectione beneficii, vel cappellaniæ, non inducitur qualitas ſacerdotalis, cum idem onus recte adimpleri poſſit per ſubſtitutum, quoties non conſtet de enixa, & præciſa voluntate, ut celebratio fieri debeat per ſe ipſum ex plene firmatis *apud Merlin. deciſ.* 825. & habetur pluries in ſua materia *ſub tit. de beneficiis diſc.* 67. *cum pluribus ſeqq.*

Et nihilominus, ubi etiam de tali voluntate conſta-
22 ret, adeo ut diſpoſitio eſſet inutilis, adhuc tamen dicebam, quod non exinde inferri poterat ad caducationem totius hæreditatis, ſed ſolum illius ratæ bonorum, vel pretii, quæ proportionata eſſet dicto oneri, ſuper quo prætendi poterat, quod facultates Fabricæ intrarent, dum iſta erat diſpoſitio particularis facta per Capitulum, ſeu periodum ſeparatum poſt inſtitutionem univerſalem pure conceptam, ideoque iſta pars accidentalis inutilis, viriare non deberet totam diſpoſitionem; Idque admittendo, etiam quod in hac pia particulari diſpoſitione, non intrarent (ut vere non intrare credebam) ea quæ habentur deducta *ſub tit. de teſtam. diſc.* 73. ſuper conditione, vel diſpoſitione à lege prohi-
23 bita, ut in ultimis voluntatibus non vitiet, ſed potius ipſa vitiata remaneat, adeo ut ea habita pro non ſcripta ex beneficio juris non decreſcendi, hæres obtineat totum, perinde ac ſi onus adjectum non eſſet, quoniam dum agebatur de opere pietatis pro ſalute animæ teſtantis, admittebam, quod diſpoſitio non eſſet inutilis, ſed adimpleri deberet eo modo, quo adimpleri poteſt in ſpecie, vel in æquipollenti, non autem, ut totam diſpoſitionem vitiare deberet, Atque in hoc erat punctus, ob quem dicebam, quod prætenſio Fabricæ non eſſet juſta ſuper tota hæreditate, ſed ad ſummum pro rata cadente ſuper dicti oneris implemento; Adhuc tamen cauſa pendet, & forſan ejus exitus annotabitur infra poſt indicem.

24 † DE Incapacitate Jeſuitarum latius habetur actum *in Adnot. ad Sac. Concil. Trid.* Et *in Adnot. ad diſc.* 35. *&* 36. *de Teſtam.*

SURRENTINA FUNCTIONUM.

Pro ARCHIEPISCOPO ET CAPITULO.

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Rituum, & reſolutus pro Archiepiſcopo, & Capitulo.

An Regulares impedire poſſint ne Epiſcopus, vel eo abſente, aut impedito, Prima Dignitas, principales functiones peragere valeat in eorum Eccleſiis, ſed quod illæ peragi deberent ab ipſo Prælato Regulari; Et quando Eccleſia cui ſerviunt Regulares, adhuc dicatur ſæcularis, atque primævum ſtatum ſæcularem retineat.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Abſente vel impedito Epiſcopo functiones ſpectant ad primam Dignitatem.*
3 *Reſolutio cauſæ, & de ratione reſolutionis.*
4 *Quando dicatur Eccleſia Regularis.*
5 *Clerici ſæculares poſſunt habere cappellaniam in Eccleſia Regulari.*
6 *De Eccleſiis ſæcularibus cui ſerviunt Regulares, & de titulis Cardinalium.*
7 *Quomodo probetur Eccleſia ſæcularis.*
8 *Epiſcopus non poteſt mutare ſtatum Eccleſiæ, & de ſæculari facere regularem.*
9 *De eodem, & quod id importat alienationem.*
10 *De beneplacito Apoſtolico præſumpto ex lapſu temporis.*
11 *De eodem, de quo num.* 7.
12 *De ſtylo Curiæ non immorandi in ſuperfluis.*
13 *In functionibus Pontificalibus Prælatus regularis etiam in Eccleſia propria ſe non ingerit.*
14 *De eodem de quo num.* 2.
15 *Exemptio non tollit reverentialia erga Epiſcopum.*
16 *De uſu pontificalium Prælatorum regularium, & aliorum inferiorum.*
17 *Quando iſtis conſultum ſit, ſi Epiſcopus eos impediat.*
18 *De Capitulo ſuccedente in juriſdictione Epiſcopi, & de ratione.*
19 *De jure faciendi officia in funere in Eccleſia regulari. &* † 20.

DISC. LXIV.

AD facilitandam introductionem clericorum Regularium (qui vulgò Theatini nuncupan- 1
tur) in hac Civitate, Archiepiſcopus illius temporis, de anno 1608. eis conceſſit uſum Eccleſiæ S. Antonini præcipui Patroni Civitatis habentis Rectorem in titulum collativum ſimplicis beneficii, ab Ordinario, vel reſpectivè Sede Apoſtolica provideri ſoliti; Cumque per piam ſæcularium confraternitatem in eadem Eccleſia erectam, ſolemnitas dicti Sancti cum magna pompa celebrari ſolita ſit cum interventu Archiepiſcopi pontificaliter celebrantis, & Capituli Cathedralis, adeò ut videatur loci major, ſeu primaria ſolemnitas; Caſus autem in illo anno præberet, quod Archiepiſcopus impeditus eſſet pontificaliter celebrare, vellet autem cum Capitulo aſſiſtere, ac propterea miſſæ ſolemnis celebrationem injunxiſſet primæ Di-
gnitati, cui, abſente, vel impedito Epiſcopo jus 2
pontificales functiones peragendi competit, ex pluries deductis *ſub tit. de præeminent.* præſertim *diſc.* 19. *&* 20 ubi de ſolitis controverſiis inter Archidiaconum & Archipresbyterum; Se oppoſuerunt dicti Religioſi prætendentes, quod cum Archiepiſcopus per ſe ipſum pontificaliter celebrare nollet, vel non poſſet, tali caſu, non ad primam Dignitatem Capituli ſæcularis, ſed ad eorum Præpoſitum tanquam Prælatum in propria Eccleſia, iſtas partes explicare pertineret; Quare delata re ad ſacram Congregationem Rituum de 3
anno 1657. pro Archiepiſcopo & Capitulo reſolutum fuit.

Reſolutionis unicum fundamentum fuit qualitas Eccleſiæ, quod ſcilicet ea non eſſet regularis, ſed adhuc retineret antiquum ſtatum Eccleſiæ ſæcularis, & conſequenter ita ceſſaret fundamentum dictorum Religioſorum, quod in propria Eccleſia regulari jus peragendi primarias functiones, pertineret ad proprium Prælatum, ideoque iſte punctus remanſit indeciſus, totaque diſputatio fuit ſuper dictæ Eccleſiæ ſtatu, an

ſcilicet

ſcilicet eſſet ſæcularis vel regularis, quoniam poſito ſtatu ſæculari, idem Scribentes pro regularibus dabant manus victas.

In hoc autem, Scribens pro Archiepiſcopo, & Capitulo (etiam cum ſenſu veritatis) dicebam, quod
4 planus eſſet ſtatus ſæcularis, qui rectè compatibilis eſt cum uſu, quem habeant clerici regulares, qui Conventum, ſeu Domum ibi adjacentem habeant; Siquidem non omnis Eccleſia, cui Regulares inſerviant, dicenda eſt Regularis, ſed illa quæ per eoſdem fundata, ſeu conſtructa ſit, tanquam pars, vel membrum Monaſterii, ſeu Conventus, adeo ut ſuperior Regularis dicatur ejus Prælatus vel Rector, ſecus autem, ubi Eccleſiaſticus jã exiſtens in ſtatu ſæculari, atq; habens proprium Rectorem, eis precario concedatur ad hoc, ut in ea divina peragere valeant, quoniam erit Eccleſia ſæcularis, cui compatibiliter Regulares inſerviant, eodem modo, quo Eccleſiæ Regulari inſer-
5 vire poſſunt clerici ſæculares, ibique cappellanias ſeu beneficia habere, dummodo non ſint in altari majori, adeo ut redoleant ipſius Eccleſiæ principalem rectoriam, ſeu prælaturam; Ut de clericis ſæcularibus, qui cum hac diſtinctione ſunt capaces habendi cappellanias, ac non impediendi celebrare miſſas in Eccleſiis Regularibus, habetur *ſub tit. de legatis diſc.* 25.

Et econverſo de Regularibus habentibus hunc precarium uſum Eccleſiarum ſæcularium, earum natura non immutata, habetur *ſub tit. de juriſdict. diſc.* 30.
6 & plenius *eodem tit. diſc.* 34. ubi de pluribus Eccleſiis titularibus Cardinalium in Urbe. in quibus Regulares inſerviunt, & in ibi annexis diſputationibus *Cardinalis de Albicis*, in quibus ex profeſſo de his titulis cardinalitiis agitur.

Quod autem iſta Eccleſia continuatè in ejus antiquo ſtatu ſæculari, planum erat ex probata continuatione providendi in titulum ejus rectoriam in perſona
7 clerici ſæcularis, quod fieri non poteſt ex pluries de ſua materia *ſub tit. de benef.*

Ac etiam, quia regulando voluntatem à poteſtate, atque juxta generalia, & recepta axiomata, quæ in foro quotidiana habemus, ut ad excludendum delictum, actus interpretari debeat, quod geſtus cenſeatur eo modo quo valide, ac licite fieri poterat,
8 ita dicendum erat, quod conceſſio facta per Archiepiſcopum referibilis eſſet ad dictum uſum precarium tantum, ipſius Eccleſiæ ſtatu non immutato, juxta conſimilem caſum, de quo *dicto diſcurſ.* 30. *de juriſdict.* Siquidem ut habetur *ſub tit. de alienat. & contract. Prohib. diſcur.* 5. ac etiam *ſub tit. de Paroch. diſc.* 35. diviſio, vel ſuppreſſio, aut diſmembratio, ſeu alia conceſſio Eccleſiarum redolet prohibitam alienationem, quæ ab Epiſcopo, vel alio Prælato fieri
9 non poteſt abſque copulativo concurſu ſolemnitatis, & juſtæ cauſæ, ut in ſpecie ſuper facultate mutandi ſtatum Eccleſiæ, atque de ſæculari facere Regularem, communiter firmant *Canoniſtæ in c. cum de beneficio de Praben. in ſexto*, & firmatur *per Rot. apud Baratt. deciſ.* 635. *num.* 9. *deciſ.* 163. *num.* 4. *par.* 5. *rec. & deciſ.* 368. *num.* 4. *par.* 2. & in aliis frequenter; Quamvis enim in hac ſpecie alienationis ſpiritualis non intret neceſſitas ſolemnitatis beneplaciti Apoſtolici ad præſcriptum *Extravag. Ambitioſa*; Attamen intrant aliæ ſolemnitates ad præſcriptum antiquorum Canonum, ac etiam neceſſitas juſtæ cauſæ, de quibus non conſtabat.

Iſtud fundamentum (reflectendo ad veritatem) videbam parum tutum, quoniam ſtante lapſu tam diuturni temporis annorum ferè 50. intrabat præſumptio ſolemnitatum, ac juſtæ cauſæ, quæ reſultat ab obſervantia temporis longiſſimi 40. annorum ex deductis
10 *dicto diſcur.* 5. *de alien. & contract. & ſub tit. de dote diſc.* 143. & alibi.

Et quamvis ſcribendo more advocati deducerem Conſtitutionem Urb. VIII. dirimentem hanc præſumptionem, attamen motivum erat fallax, Tum quia percutit illas alienationes, vel conceſſiones in quibus neceſſarium eſt beneplacitum Apoſtolicum; Tum etiam quia procedit cum ſæcularibus, non autem inter eccleſiaſticos ex deductis *eodem diſc.* 5. *de alien. & contract.*

Solidum autem, ac irrefragabile erat motivum voluntatis ejuſdem Archiepiſcopi, quoniam ſi id in animo habuiſſet, ſuppreſſiſſet rectoriam ſæcularem, ob manifeſtam implicantiam, ut eadem Eccleſia poſſit eodem tempore eſſe duplicis naturæ diverſæ, imo contrariæ, atque ita duplicem Rectorem, ſeu ſponſum habere; Neque ſolum accedebat actus negativus non 11
ſuppreſſionis rectoriæ ſæcularis, ſed etiam poſitivus novæ proviſionis factæ poſt dictam conceſſionem ab eodem Archiepiſcopo, & ſucceſſive ab aliis, vel juxta vacationum ſpecies, à Sede Apoſtolica; Atque ita corruebat etiam dictum motivum præſumptionis ſolemnitatum, & cauſæ ob deficientem obſervantiam veram, & univocam, quæ præcisè neceſſaria eſt, cum temporis lapſu, qui ſolus quantumvis magnus non ſufficit, ex ibi deductis ad hanc materiam.

Hinc proinde, nulla ſuberat neceſſitas aſſumendi aliam inſpectionem, an ſcilicet, poſito etiam quod Eccleſia eſſet regularis, jus peragendi primarias, ac pontificales functiones, abſente, vel impedito Epiſcopo, ſpectaret ad primam Dignitatem, vel alium digniorem Capituli Cathedralis, ac propterea prudenter Sacra Congregatio, inhærendo valde commen- 12
dabili ſtylo non immorandi in ſuperfluis, neque evagatorias diſputationes aſſumendi, hunc punctum in iſta cauſa diſputare noluit, dum ſtante ſtatu ſæculari Eccleſiæ, ceſſabat occaſio quæſtionis in radice.

Ad ſatisfaciendum tamen partibus Advocati deducere debentis omnia motiva ob ingeniorum diverſitatem, ut advertitur *in titulo de judic.* in relatione & praxi Curiæ, agendo de Advocatis; Deducebam quoque iſtud motivum, quod ſcilicet, poſito etiam ſtatu regulari Eccleſiæ, adhuc hujuſmodi functiones peragi deberent à prima Dignitate, ſeu à digniori Capituli.

Duas itaque cum præſuppoſito, quod ageretur de Eccleſia regulari conſtituebam inſpectiones; Primo nempe ſuper jure ipſius Epiſcopi præſentis, ac interventientis in functione, ac volentis celebrare pontificaliter, ſive ſolemniter aſſiſtere miſſæ ab alio celebrandæ, Et ſecundo abſente, vel impedito Epiſcopo, ubi ſolum Capitulum interveniat, utpotè ſolitum intervenire cum Epiſcopo.

Primo caſu planum eſt, ut ad Epiſcopum pertineat functionem peragere, ſive ipſo non celebrante, per- 13
tineat ad digniorem de Capitulo, vel ad alium de eodem corpore ab Epiſcopo deputandum, abſque eo quo Prælatus regularis poſſit ſe ingerere, ut agendo de hoc eodem caſo inſinuatur *dicto diſcur.* 30. *juriſdict. in fin.* ac etiam *diſcur.* 31. Ex ea congrua ratione quod cum Eccleſiæ regulares ſint in diœceſi, ac territorio Epiſcopi, ipſe eſt ſuperior Prælatus, quo præſente, ac invito, alter ejus ſubditus ſe ingerere non poteſt; Niſi quando compatibiliter cum ſubjectione, ad illum de jure functio pertineat, unde propterea Epiſcopus non poſſit tollere jus tertii; Puta quia eo nolente, vel non valente celebrare pontificaliter, jus
peragendi functionem de jure pertineat ad primam 14
Dignitatem, ſive nullis extantibus dignitatibus ad digniorem de Capitulo, quoniam non poteſt Epiſcopus mandare, ut functio peragatur ab ejus Vicario generali, vel alio, ut advertitur *ſub tit. de præeminen. diſcur.* 19. & 20. ubi concordantes, quoniam conſtituentibus Epiſcopo, & Capitulo unum & idem corpus formale Cathedralis, nihil intermediare poteſt inter caput, & reliquum corpus, atque capite impedito, operatio facienda eſt à reliquo corpore, cujus vice

Digitized by Google

vice illam ab una perſona tantum explicabilem, primum vel dignius membrum explicat, ac ibi deductis.

Exemptio autem Eccleſiæ, ac perſonarum per
15 Apoſtolica indulta conceſſa Regularibus, hoc nullius eſt operationis, quoniam ut advertitur *dicto tit. de juriſdict. diſcur.* 35. exemptio tollit, ſeu impedit juriſdictionalia, non autem reverentialia, ac præeminentialia, dum, ut ſatis frequenter inſinuatur *hoc eodem tit.* & alibi, attenta origine, omnes, etiam Regulares, ſunt ſubditi Epiſcopo, ad inſtar reliqui cleri, & populi, ac propterea accidentalis, ac privilegiativa exemptio, non tollit reverentiam debitam ratione priſtinæ ſuperioritatis, quæ etiam de præſenti adeſt habitualis, atque frequenter eſt ad actum deducibilis ob juriſdictionem, tam ordinariam, quam delegatam, quam præſertim à Concilio Tridentino citra, Diœceſanus habet cum Regularibus, aliiſque exemptis.

Idque adeo verum, quod licet Prælatis regularibus, vel aliis, etiam ſæcularibus exemptis, ex
16 Apoſtolicis indultis, concedatur in propria Eccleſia pontificaliter celebrare, ac etiam thronum erectum habere, cum moderationibus tamen moderno tempore demandatis per decreta generalia hujus Sac. Congregationis Rituum, de quibus *dicto diſc.* 31. *de juriſdiction. & tit. de præminen. diſcur.* 15. Attamen neque in illis temporibus in quibus id licite explicari poteſt ipſo Epiſcopo præſente, niſi quatenus ipſe permittere velit, ut locis citatis advertitur; Solumque ubi affectatè per quamdam ſpeciem animoſitatis, Epiſcopus, præter ſolitum, vellet intervenire in illis
17 functionibus, quæ ab ipſis Regularibus, eorumque Prælato fieri ſolent, ut ita exercitium hujuſmodi præeminentiarum impediat, haberi poteſt recurſus ad Sac. Congregationem quæ inhibeat Epiſcopo ne ſe ingerat, abſtinendo ab interventu, non autem, ut eo interveniente, atque pontificaliter celebrante, ſive etiam pontificaliter, ac juriſdictionaliter aſſiſtente, inferior Prælatus, præſendere poſſit peragere functiones, ex generali ratione, quod ubi major adeſt, minor ceſſat, atque luminare majus occupat luminare minus, neque inter caput, & corpus dari poteſt interſecatio membri extranei, præſertim verò diverſæ, imo contrariæ naturæ, ut eſt Prælatus regularis.

Non negabantur hæc, ſed potius admittebantur à ſcribentibus pro altera parte; Inſiſtebatur verò mordicus ſuper altero caſu, in quo, Epiſcopo abſente, vel impedito, ſolum Capitulum interveniret, quaſi quod tunc ceſſarent dictæ rationes militantes in Epiſcopo, ratione ſuperioritatis.

Verum poſito, quod ex conſuetudine iſta eſſet functio Pontificalis, peragi ſolita, cum interventu Epiſcopi, & Capituli, ad invitationem præſertim
18 Civitatis, & populi, qui illam ſolemnitatem celebrent, adeo ut, non ſit ultroneus, ac inſolitus, & affectatus interventus; Dicebam quod eædem rationes pariformiter intrabant, quoniam ut advertitur *dicto tit. de præminen. diſc.* 21. & 22. & alibi pluries, & præſertim *ſub tit. de juriſdict. & ſub altero de Canonicis, & Capitulo*, occaſione devolutionis juriſdictionis Epiſcopalis ad Capitulum Sede vacante, vel impedita, cum corpus Eccleſiæ Cathedralis efformetur ab Epiſcopo tanquam capite, & à Capitulo tanquam reliquo corpore, hinc proinde, ſublato, vel impedito capite, lex fingit id quod non facit natura, ut ſcilicet reliquum corpus, etiam ſine capite, ex quodam jure accreſcendi, vel non decreſcendi, exceptis iis quæ ſunt ordinis Pontificalis, omnes alias faciat operationes, ipſumque corpus repræſentet.

Atque hinc ſequitur, ut intellectus acquieſcere
19 non poſſit opinioni, in qua reſidet Sacra Congregatio Rituum, ut Capitulo ſolemniter, & capitulariter interveniente in exequiis, vel funeribus, jus peragendi officium in Eccleſia Regulari ſpectare debeat ad Prælatum Regularem, quoniam id bene, ac rationabiliter locum habet in concurſu Parochi, non autem in concurſu Capituli Cathedralis ex deductis *diſc.* 22. *de præmin.* & inſinuatur *diſc. ſequ.*

NEAPOLITANA FUNERUM

Pro CAPITULO METROPOLITANÆ

Cum CARMELITIS S. MARIÆ DE VITA.

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Rituum, reſolutus pro Capitulo.

An interveniente Capitulo Cathedralis in funere cadaveris ſepeliendi in Eccleſia Regularium, idem Capitulum jus habeat ingrediendi Eccleſiam cum cruce, cum qua peracta fuit proceſſio, ibique erectam retinendi; Vel potiùs à Regularibus id impediri poſſit; Et de jure faciendi officium ſuper cadavere.

SUMMARIUM.

1 *De ſtylo faciendi funera ſolemniter.*
2 *Quomodo incedant Regulares in funere ſepeliendi in eorum Eccleſia.*
3 *Reſolutio antiqua.*
4 *Facti ſeries in caſu controverſia.*
5 *Reſolutio.*
6 *Quod jus officiandi etiam in Eccleſia regulari debeat ſpectare ad Capitulum.*
7 *De differentia inter Parochum, & Capitulum.*
8 *Quæ jura parochialia poſſint Regulares exercere in eorum Eccleſia.*
9 *Differentia inter jura parochialia cum vivis, & officium ſuper cadavere.*
10 *De ratione concluſionis, de qua num.* 6.
11 *Capitulum Cathedralis præcedit Parochos, & Capitula inferiora in eorum Eccleſiis.*
12 *Quando in funere, in quo intervenit Capitulum procedant necne ea de quibus num.* 9. *&* 10.
13 *Datur exemplum Collegii Cardinalium.*
14 *An Regulares poſſint excommunicare ab Epiſcopo.*
15 *Etiam non ſubditi efficiuntur ſubditi ob turbatam juriſdictionem.*

DISC. LXV.

CUm pro moribus illius Civitatis, Capitulum Eccleſiæ Metropolitanæ intervenire ſoleat in 1
funeribus, quæ ſolemniter, & cum aliqua proceſſionali pompa celebrantur ex inſinuatis *ſub tit. de Paroch. diſcur.* 28. omneſque clerici ſæculares, & regulares in eodem intervenientes, in executionem decretorum generalium Sac. Congregationis incedant ſub unica cruce ipſius Capituli, juxta declarationes relatas *per Barboſ. de Paroch. par.* 3. *cap.* 26. *n.* 78. Prætenſionem autem excitaverint Regulares de anno 1640. ſignanter Caſſinenſes, Cæleſtini, & Olivetani, non licere Capitulo erigere crucem in ingreſſu eorum Eccleſiæ, quaſi quod tunc ceſſaret ejus juriſdictio, tan- 2
quam in loco exempto, ita arguendo ab iis quæ habentur in materia officii, quod ſcilicet in domo defuncti, ac etiam in via Parochus defert ſtolam, atque digniorem locum occupando, omnes alias peragit functiones, ipſi autem Regulares, in quorum Eccleſia funus peragendum eſt, incedunt in loco ſuo, juxta ordinem ſuæ fundationis; Sed eo ipſo, quod cadaver ingreditur Eccleſiam Regularium, Parochus dimittit ſtolam, ſuumque officium, illudque in omnibus reaſſumit Prælatus regularis, vel alter ab

eo

Digitized by Google

eo deputatus, juxta declarationes Sacræ Congregationis Rituum recenſitas *ſub tit. de præminen. diſc.* 22. quaſi quod eadem eſſet ratio; Unde propterea re delata ad eamdem Sacr. Rituum Congregationem de menſe Januarij 1641. prodiit reſolutio ad fa-
3 vorem Capituli, ſuper ingreſſu, & retentione crucis erectæ.

Quia verò dicta reſolutio prodiit cum Regularibus trium Ordinum tantùm, ut ſupra, idcircò Alii, præſertim Mendicantes de facto in eadem prætenſione continuabant, ſed occaſio non dedit illam ad exercitium deducere niſi de anno 1670. ob mortem
4 *Venerigli auctoris tractatus de auctoritate Archiepiſcop. & notabilium Eccleſiaſticorum*, quod cum eſſet Epiſcopus Caſertinus, obiiſſet autem in Civitate Neapolis cum electione ſepulturæ in Eccleſia S. Mariæ de Vita Ordinis Carmelitanorum, in ſolemni funere peracto cum interventu Capituli, volentibus iſtius miniſtris ingredi Eccleſiam cum cruce erecta, dicti Religioſi januas clauſerunt, unde propterea cum aliquo ſcandalo cadaver, de ordine Capituli, ad aliam Eccleſiam aſportatum fuit, ibique funus peractum; Quare Archiepiſcopus Eccleſiam prædictam eccleſiaſtico interdicto ſuppoſuit, dictiſque Regularibus
5 (quibus omnes alii adhærebant) recurrentibus ad eamdem Sacram Congregationem Rituum, prodiit reſolutio Capitulo favorabilis, attentatum improbando, atque mandando ſervari dictum decretum anni 1641. & approbando appoſitionem interdicti.

In diſputatione itaque deſuper habita, duo deducebantur, ex parte Regularium. Primò nempè circa ipſum punctum principalem ingrediendi eorum Eccleſiam cum cruce erecta, quod ſcilicèt iſte eſſet actus juriſdictionalis, qui exerceri non poteſt in loco exempto, & extra proprium territorium, adinſtar ejus quod (ut ſupra inſinuatum eſt,) & habemus receptum ex pluribus declarationibus Sacræ Congregationis circa jus Parochi ingrediendi Eccleſiam Regularium juriſdictionaliter, ac faciendi officium ſuper cadavere ut ſupra; Et ſecundo ſuper defectu juriſdictionis Ordinarii ſupponendi Eccleſiam prædictam interdicto, ſtantibus privilegiis Apoſtolicis conceſſis huic Religioni in ſpecie, ne per locorum Ordinarios, eorum perſonæ, vel Eccleſiæ cenſuris innodari, vel ſupponi valeant.

His tamen non obſtantibus, etiam cum ſenſu veritatis dicebam ſcribens pro Capitulo, quod ſuper utroque reſponderi deberet pro hac parte, ut ſequu-
6 tum fuit; Quatenùs enim pertinet ad primum, deducebam eadem quæ inſinuantur *diſc. præced.* & habetur particulariter actum *ſub tit. de præminen. diſcur.* 21. quod ſcilicèt etiam reſpectu juris officiandi ſuper cadavere, omninò probabilius eſſe videretur, ut ea quæ diſpoſita ſunt de Parocho, nullatenùs locum habere debeant in Capitulo Cathedralis interveniente ſolemniter, ac in forma Capituli; Secùs autem ubi intervenirent aliqui Canonici jure ſingulari tanquam repræſentantes potiùs Parochum ratione curæ, quæ ipſi Eccleſiæ Cathedrali annexa eſſet, ut ita declarando reſolutionem emanatam *in Andrien.* quæ videtur in hac materia originalis, advertitur *dicto diſcurſ.* 22. *de præminen.*

Magna etenim differentia eſt inter Parochum, &
7 & Capitulum Cathedralis, quoniam Parochus habet territorium limitatum intra ſuos fines, ac etiam intra iſtos, reſpectu eorum, qui ſubjacent ejus curæ, & juriſdictioni, & conſequenter, ubi ingreditur Eccleſiam exemptam, dicitur eſſe extra proprium territorium, & in loco, in quo nullam habet juriſdictionem, nullumque jus reverentiale, vel præeminentiale, ut agendo de hoc jure funerum in ſpecie quoad hoſpitalia exempta, vel domos Regularium, advertitur *ſub tit. de Paroch. diſc.* 23.

Et quamvis, ut habetur ſupra *in Papien. ſeu Mediolanen. Conſervatoris diſcur.* 32. & alibi, etiam in
Conventibus, aliiſque domibus Regularium, invito 8
Parocho non poſſint exerceri jura Parochialia cum Parochianis, dum ex privilegiis Apoſtolicis, eorumdem jurium exercitium conceditur ſolùm reſpectu ipſorum Religioſorum, ac etiam illorum ſæcularium, qui intra eadem ſepta more eorumdem Religioſorum, ſub obedientia ſuperioris, ac ſervitio addicti vivant, juxta tria requiſita præſcripta per Conſtitutionem Greg. XIII. recenſita *ſub tit. de juriſdict. diſc.* 4. & alibi; Attamen id provenit principaliter ratione perſonarum ſubditarum, potius quàm ratione loci Eccleſiæ, & ſic ex eo quod exerceri non poſſit juriſdictio cum non ſubdito, & cum ovibus alienis, diverſo paſtori commiſſis, unde propterea reſultet formalis turbatio, ac uſurpatio alienæ juriſdictionis.

Hæc autem ratio non intrat in officio, quod geratur
ſuper cadavere jam annihilato, quoniam illa eſt func- 9
tio, quæ principaliter eſt eccleſiaſtica ratione loci, & conſequenter non eadem eſt ratio inter iſtum caſum, & alterum adminiſtrationis ſacramentorum, aliorumque jurium Parochialium, cum Parochianis viventibus, ideoque dictæ reſolutiones habent probabile fundamentum.

Non ſic eſt in Capitulo Cathedralis, quoniam ex
inſinuatis *dicto diſc. præced.* ac etiam *dicto diſc.* 22. 10
de præmin. Capitulum format unum & idem corpus cathedraticum cum Epiſcopo, ideoque in omnibus locis, & Eccleſiis, ac etiam perſonis intra univerſam diœceſim habet jus reverentiale, & præeminentiale, etiam cum perſonis, & locis exemptis ratione priſtinæ, ac habitualis juriſdictionis, & ſuperioritatis, atque in pleriſque caſibus præſertim à Concil. Trident. citra, habet juriſdictionem actualem, tam Sede plena in iis actibus, qui de jure geri debent à Prælato cum conſenſu Capituli, quàm fortiùs Sede vacante, vel impedita, atque exemptio non tollit jus territoriale, & quod illa Eccleſia exempta dicatur in proprio territorio, quamvis in aliquibus caſibus, ipſius juris territorialis exercitium ſit accidentaliter per exemptiva privilegia impeditum, ideoque prorſus improprium videtur, exæquare Parocho Capitulum Cathedralis.

Atque ad id comprobandum deducebam eadem
quæ habentur *eodem tit. de præminen. diſ.* 17. & 21. 11
quod ſcilicet quamvis Parochus in propria Eccleſia omnes præcedat, etiam in majori dignitate eccleſiaſtica conſtitutos; Attamen non præcedit Capitulo Cathedralis, cui etiam in propria Eccleſia locum cedit; Quando tamen capitulariter Canonici interveniunt, ipſum corpus Capituli repræſentantes, ſecùs autem ubi aliqui Canonici, vel Dignitates jure ſingulari; Ideoque ſi Capitulum in propria Eccleſia præcedit Parochum, vel etiam totum Capitulum Collegiatæ ex deductis *dicto diſc.* 17. *de præminen.* hinc non videtur cur eamdem præeminentiam habere non debeat in Eccleſia Regularium in iis præſertim, quæ percutiunt juriſdictionem, ac præeminentiam ipſius Capituli, directè juxta caſum præſentis quæſtionis, quod ſcilicet ipſi Capitulo impediebatur ingreſſus præeminentialis cum propria cruce.

Tunc etenim, etiam in funere capitulari rectè pro-
cedere videntur dictæ declarationes ſuper jure of- 12
ficiandi ſpectante ad Prælatum Regularem privativè ad Parochum, quando ſcilicet Capitulum intervenit in funere pro ſola honorifica aſſociatione, non autem in forma juriſdictionali ipſum funus peragendo, adeò ut Parochus quoque ſtolam deferat, atque officium in domo defuncti, & in via faciat, ſive in Eccleſia ſepulturæ non exempta, non autem in exempta, cum tunc Capitulum, quodam jure

Digitized by Google

jure privato potiùs, ſolum actum honorificum aſſociationis, peragere dicatur; Secùs autem ubi agitur de funere verè capitulari, id eſt, quod prima Dignitas, vel dignior Canonicus, ſive concorditer Canonicus hebdomadarius, ad quem pro ſtylo id pertineat, juxta caſum de quo *eodem tit. de præeminen. diſcur.* 59. incedat cum pluviali, adeò ut etiam Parochus locum ei cedat; Ut e. g. in funere Epiſcopi, vel Principis, aut magni Magiſtratus, ſive in aliis caſibus, in quibus ex illius diœceſis conſuetudine, licitum ſit; iſto enim caſu prorſus fabuloſum videtur, ut ille dignior de Capitulo, ipſum corpus Capituli repræſentans in Eccleſia Regulari, ſibi quoque habitualiter ſubdita, exuere debeat ſtolam & pluvialem, atque cedere locum inferiori, propterque ſubdito, cum id repugnet omnibus juris principiis, ac rationibus; Atque cum hac diſtinctione benè conciliabiles videntur declarationes favore Regularium emanatæ, etiam in caſu quo in funere interveniat Capitulum, ubi ſcilicet adhuc Parochus officium peragat, unde propterea contentio ſit inter Parochum & Prælatum Regularem, niſique Capitulo interſit, an officium ab uno, vel ab alio peragatur, dum ab eo ſolum quædam honorifica aſſiſtentia de facto jure privato præſtare dicitur.

Dabam in hoc practicum exemplum ſolemnitatum, quæ celebrantur in Urbe cum interventu Cardinalium, quoniam ubi non ſunt cappellæ, vel ſolem-
13 nitates formaliter cardinalitiæ, in quibus non interveniat Collegium uti Collegium, repræſentando ipſum corpus, ſed ſolùm ea devotione, vel benevolentia invitati interveniant aliqui Cardinales, etiam in numero notabili, pro quadam honorifica aſſiſtentia, tunc illa non dicitur formalis cappella cardinalitia, atque aliquæ functiones permittuntur clericis ſæcularibus, vel regularibus illius Eccleſiæ, in qua ſolemnitas peragatur, Secùs autem ubi interveniant in forma Collegii, & cappellæ formaliter cardinalitiæ, quoniam tunc clerici ipſius Eccleſiæ omninò extranei remanent ab actu, omneſque functiones fiunt per ipſius Collegii, ſeu Pontificiæ cappellæ miniſtros; Ita à pari data debità proportione.

Quo verò ad alterum punctum interdicti, in quo ſcribebam potiùs pro Archiepiſcopo; Quamvis ea parte Regularium deducerentur ſolitæ auctoritates Moralium, qui ſcripſerunt ante Conſtitu-
14 tionem Gregorij XV. pluries enumerati *hoc eodem tit.* & ſub altero *de juriſdict.* quod ſcilicet etiam in caſibus, in quibus Ordinarius aliquam ordinariam, vel delegatam juriſdictionem habeat cum Regularibus exemptis, non tamen ad perſonalem correctionem, minuſque ad cenſuras procedere valeat; Attamen dicebam idem, quod eiſdem ſupracitatis locis nimium frequenter dicere occaſio dedit, quod ſcilicet quidquid ſit de iſta quæſtione ante editionem dictæ Conſtitutionis, ob eam tamen ipſa deciſa remanet.

Fortiùs verò quoniam, ut præſertim advertitur *ſub dicto tit. de juriſdict. diſcur.* 36. iſta quæſtio cadere poteſt in cauſis, vel actibus indifferentibus, in
15 quibus Ordinarius habeat ſolùm quamdam competētiam, vel cognitionem, ſecùs autem ubi ut in præſenti accedat formalis turbatio, ac offenſio ſuæ juriſdictionis, ac majeſtatis, cum tunc non ſolùm illi, qui ſunt naturaliter, ſeu habitualiter ſubditi, ita accidentaliter exempti, ſed etiam illi qui ſunt naturaliter non ſubditi, puta alienarum diœceſum, efficiantur ſubditi, cum competentia ratione offenſæ propriæ juriſdictionis dicatur omnibus major, neque detur exemptio, quæ illam tollat, quoties adſit competentia in genere, adeò ut dari poſſit prorogatio ex deductis *dicto diſcu.* 36. *de juriſdict.* & alibi; Cum ſola dubitandi ratio cadat, ubi accedat prætenſa incompetentia, ac negatio prorogatio-

nis, ut eſt illa Judicis laici cum clericis, de quo tamen agere non oportebat, utpote extra caſum quæſtionis; Siquidem ex eadem ratione ſuperiùs inſinuata, quod corpus cathedraticum eſſe formatur ab Epiſcopo, & Capitulo, utique injuria, vel reſiſtentia facta Capitulo ſolemniter intervenienti ut Capitulari ut ſupra, fieri quoque dicitur Epiſcopo, cum de offenſa facta corpori, participare dicatur etiam caput.

ROMANA PROFESSIONIS

Seu MONASTERII INTER PARTES UT INFRA.

Caſus diſputatus in S. Congregatione Concilij, & reſolutus ut infra.

De eadem materia, de qua ſupra diſc. 50. An & quando domus, in qua ſub aliquo regulari, vel pio inſtituto collegialiter vivatur, dicatur verum Monaſterium, ipſæque mulieres dicantur Moniales profeſſæ.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries cum reſolutionibus.*
2 *Solemnis profeſſio in Religione præſtat impedimentum dirimens matrimonij.*
3 *De voto auctoris.*
4 *Dicitur votum ſolemne Religionis, ubi emittatur in aliqua Religione a Sede Apoſtolica approbata.*
5 *De eodem etiamſi tria vota ſubſtantialia non exprimantur.*
6 *De clauſura Monialium, ſed quod non ſit de eſſentia Religionis.*
7 *De eadem clauſura, & quando adeſſe dicatur, necne.*
8 *De ſignis, & argumentis affirmativis, vel negativis ſtatus Monaſterij.*
9 *Quod ſigna, & verba, ſeu vocabula ſoleant eſſe æquivoca, & dantur ſimilitudines.*
10 *Quomodo verè dignoſcendum ſit, an ſit Monaſterium & qualia requiſita deſiderentur in fundationibus Monaſteriorum Monialium.*
11 *Stylus Papa probat ejus voluntatem.*
12 *Quid ſervetur in novis fundationibus Monaſteriorum Monialium.*
13 *Quod non ſoleant permitti iſta fundationes ſine clauſura.*
14 *Ad quid conſideretur defectus clauſuræ.*
15 *De concluſione, de qua num. 4. ut votum ſolemne dicatur illud, quod emittatur in aliqua Religione approbata per Sedem Apoſtolicam.*
16 *De mutatione ſtatus Religionum, earumque diviſione ac diverſis inſtitutis.*
17 *In quo loco, & quomodo fieri debeat profeſſio.*
18 *Quid de Monaſteriis Monialium & quomodo profeſſio fiat.*
19 *Quando attendantur ſigna, & argumenta, de quibus num. 8. & ſeq.*
20 *Conſtitutionum editio, & approbatio convenit etiam Conſervatoriis Oblatarum, vel mulierum ſæcularium.*
21 *De aliis argumentis deſtructivis Monaſterii Regularis.*

DISC. LXVI.

NObilis Matrona Romana Joanna de Sabellis Lateræ Duciſſa, prole deſtituta, de viri etiam 1
placito, imitando fortè illos conjuges Romanos patritios, de quibus in ſacra Legenda S. Mariæ Majoris, vel ad Nives fit mentio; In ejus propria

domo, adunantiam fecit honeſtarum puellarum virginum, ſub eo Sancti Auguſtini originario inſtituto, vel regula, quam moderno tempore S. Franciſcus de Sale innovavit; Tractu verò temporis, etiam primariæ, ac magnatitiæ nobilitatis puellæ, eamdem domum ingreſſæ ſunt, aliquibus ordinatis Conſtitutionibus, circa puellarum receptionem, novitiatum, oblationem, ac vivendi formam, cum omnium uniformi habitu more Monialium; Deindeque ab Alexandro VII. obtentum fuit indultum exemptionis à Parocho, facultate attributa proprio Cappellano exercendi jura Parochialia.

In hoc autem ſtatu in loco recepta fuit, prævioque anno Novitiatus, aliiſque ad prædictarum Conſtitutionum normam adimpletis, tanquam per ſpeciem profeſſionis oblationem emiſit Livia Ducis Cæſarini filia; Poſtmodum verò aliæ ordinatæ fuerunt Conſtitutiones, quæ per Clementem Decimum in forma ſpecifica confirmatæ fuerunt, earumque obſervantiam in manibus Prælati deputati ejuſdem loci regimini, omnes aliæ ibi exiſtentes mulieres promiſerunt, præfata Livia excepta; Clauſuram verò etiam juxta Conſtitutiones, domus prædicta non habebat, dum pro Superioriſſæ libito admittat domus Turris Speculorum intra illius Septa admittuntur ſeculares viri, ac mulieres, ipſis quoque Monialibus, vel oblatis permiſſo egreſſu, in aliquibus anni temporibus, cum aliquibus tamen majoribus reſtrictionibus, quàm in præfata Domo Turris Speculorum practicetur.

Cum itaque poſt Fundatricis obitum, prædicta Livia, cum Federico Sfortia ex Comitibus Sanctæ Floræ matrimonium contraxerit, in eadem domo; Hinc Cecilia Sonneni Principiſſa, natu minor, ob intereſſe primogenituræ, de qua agitur *ſub tit. de Fideic. diſc. 201. & 204.* hujus matrimonii effectuationi ſe opponendo prætenſionem excitavit ſuper dicti matrimonii nullitate ratione ſolemnis profeſſionis, ac ſtatus Monaſtici; Atque remiſſo per eumdem Clementem Decimum negotio Sac. Congregationi Concilii, pro matrimonii validitate, præfatam Liviam ſæcularem non autem profeſſam declarando, reſolutio prodiit; Aſſumptaque poſtmodum de ejuſdem Papæ mandato, alia diſputatione ſuper ſtatu dictæ Domus, pariter reſolutum fuit eam non eſſe regularem, minuſque mulieres ibi oblatas eſſe veras Moniales profeſſas ſolemni Religionis voto adſtrictas.

In diſputationibus itaque ſuper primo puncto particulari deſuper habitis, quam plures Advocati in majori autem numero Theologi ex parte dictæ Principiſſæ oppoſitricis conſulti, atque ad oppoſitionis
2 defenſionem aſſumpti, copioſiſſimis deſuper editis reſponſis, ac informationibus, opinabantur, quod juſta, beneque fundata eſſet oppoſitio, quodque præfata Livia eſſet ſolemni Religionis voto adſtricta; Quo poſito, de conſequenti indubitata reſultabat conſequentia nullitatis matrimonij, cujus impedimentum dirimens ſolemnis profeſſio regularis inducit, atque ſuper iſto indubitato, ac notorio principio, pro conſueto modernorum inepto ſtylo, cum inani chartarum repletione, magnum faciendo allegationum cumulum; Ego verò, quamvis tanquam Advocatus ad cauſæ opportunitatem per eamdem Principiſſam aſſumptus, ſuper ejuſdem ſtatus regularis probatione quoque ſcripſerim, ſive aliorum ſcriptis ſubſcripſerim, ab initio tamen fui
3 in contrario voto, pro ſtylo Patribus liberè, apertè, ac ſincerè indicato, nedum oretenus, ſed etiam in ſcriptis, eadem promovendo motiva, ex quibus ambæ particularis, & generalis prodierunt reſolutiones, quæ propterea mihi quamvis in contrarium ſcribenti juſtæ, beneque fundatæ viſæ ſunt.

In præfatis itaque Juriſtarum, ac Theologorum copioſis reſponſis, quæ penè volumina conſtituebant, generalitatibus, & ſuperfluitatibus pro ignari vulgi 4
placito repleta in eo principaliter, ac potiſſimum inſiſtebatur, quod ad effectum, ut votum dici valeat ſolemne, & regulare inductivum ſtatus religioſi, ſufficit quod illud ſit emiſſum in una ex Religionibus per Sedem Apoſtolicam approbatis ad *textum in cap. unic. de vot. in 6.* ubi communiter Scribentes, de quibus plenè *Sanchez. de matrim. lib. 7. diſput.* 25. & omnes communiter, & in ſpecie Monialium, aliis relatis habetur *per Rot. deciſ. 216. num. 6. cum ſeqq. par. 2. diverſ.* quæ videtur auctoritas in hac materia Monialium omnium melior, magiſque præciſa.

Quod autem iſtud eſſet verum Monaſterium, dicebant ſufficere, quod in eo ſervaretur inſtitutum, ſeu Regula Divi Auguſtini, quæ ſine dubio eſt una 5
ex approbatis à Sede Apoſtolica, Nullatenus curando formulam oblationis emiſſæ, quod explicitè non contineret tria vota eſſentialia caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ, quoniam eo ipſo, quod prævio anno integro Novitiatus ad Concilii Tridentini præſcriptum, atque in ætate legitima, ab eodem Concilio ſtatuta, in manibus ſuperioris fit promiſſio vivendi in eo inſtituto, eo ipſo hujuſmodi trium votorum emiſſio facta cenſetur, cum certa profitendi formula non habeatur *Abb. in cap. porrectum de Regular. nu. 13. cum concord. per Sanch. ad præcep. decal. lib. 5. cap. 3. num. 5. Bordon. de profeſſ. Regular. cap. 18. nu. 16. & communiter*, cum ſit aſſumptum verum; Deſuper quoque ponderando formulas, cum quibus ſolemnis emittitur profeſſio in pleriſque Congregationibus Benedictinis præſertim in Caſſinenſi, ac etiam in Religione S. Auguſtini, in illa Prædicatorum, ſeu S. Dominici, & in aliis, cum vis non ſtet in verbis, ſed in ſubſtantia veritatis.

Ad objectum verò deficientis clauſuræ, quæ ad præſcriptum Conſtitutionis Bonifacii Octavi *in cap. periculoſus de Religioſ. ordin. in 6.* innovatæ per 6
Concilium Tridentinum, magis verò per Conſtitutiones Beati Pii V. & Gregorii Decimitertii, Monaſteriis Monialium connaturalis videtur, Reſpondebant quod clauſura non eſt de eſſentia, vel ſubſtantia Religionis, ſeu ſtatus Regularis *Suar. de Religion. tom. 4. lib. 1. cap. 8. num. 1. Giballin. de clauſur. diſput. 1. cap. 1. n. 2. Spada conſil. 92. num. 2. lib. 3.* & alij, qui deſuper deducebantur.

Potiſſimè verò, & clarius, dum præfatæ Conſtitutiones, in quibus Monialium egreſſus juxta ibi ſtatutam formam permittitur, ac etiam ingreſſus ſæcularium in forma ſpecifica per Summum Pontificem approbatæ, & confirmatæ fuerunt, cum conſuetis obſtantiarum derogatoriis, cum quibus præfatis, Bonifacii, Pii, & Gregorii Conſtitutionibus derogatum erat, cum iſtæ Conſtitutiones, ut etiam ipſummet Concilium Tridentinum, non habeant illam Conciliorum generalium prærogativam; ut non veniant ſub generalibus derogatoriis, ſed ſpeciali mentione indigeant ex deductis *in Adnotationibus ad Concilium Tridentinum diſc. 1. & ſub tit. de Decim. diſc. 4. & alibi.*

His autem reſpectu clauſuræ addebam ego ea, quæ habentur *in allegata deciſ.* 216. *par. 2. diverſ.* quod ſcilicet in ea præſupponitur, quod Moniales exirent aliquando de Monaſterio cum licentia 7
Abbatiſſæ, ſine qua egreſſus illicitus erat, adeout poſſent etiam per cenſuras compelli ad redeundum, & tamen firmatur, quod ibi aderat clauſura, à qua arguitur ad Monaſterii qualitatem; Et per conſequens non dicitur abeſſe clauſura, ex eo quod

Digitized by Google

quod aliquando Moniales egrediantur, ubi non ad libitum proprium propriave auctoritate id fiat, ſed cum licentia Superioriſſæ, atque juxta modum, & tempus ab ea præſcriptum.

Fortiùs verò, quoniam per dictas Conſtitutiones, etiam ille egreſſus, qui à Superioriſſa aliquibus anni temporibus conceditur, eſt nimium reſtrictus, ut ſcilicet ſolum concederetur pro viſitandis Baſilicis, & Patriarchalibus, aliiſque inſignibus Sanctuariis, abſque eo quod diverti poſſint etiam ad domus Parentum, vel Fratrum, & Sororum, ſive aliquem etiam, conjunctum in via, vel in Eccleſia alloqui, quinimò, ut neque pro itinere adhibere poſſent currus, ſeu rhedas, etiam parentum, & conjunctorum, ſed ſolùm rhedam propriam Monaſterii ipſo rhedario, eiſdemque Monialibus egreſſuris ignorantibus, ad quarum Eccleſiarum viſitationem accedendum eſſet, & qua die, dum in ipſo actu egreſſus Superioriſſa explicat loca, ac propterea dicebam, quod non erat egredi clauſuram formalem, ſed ſolùm materialem, ad finem ſpiritualem ſub obedientia, & cuſtodia illius provectæ Monialis, quam ipſa Superioriſſa præficeret; Ad inſtar illius egreſſus, qui occaſione ſolemnitatis proceſſionaliter fieri ſolet per aliquem ambitum, dum non exindè violari dicitur clauſura; Atque ad idem comprobandum deducebam ea, quæ in materia Eccleſiaſticæ immunitatis localis habentur *in Miſcellan. Eccleſiaſtic. diſc.* 2. quod ſcilicet ille, qui detentus per familiam Curiæ, atque in ſua libertate non exiſtens, ingrediatur locum immunem, vel per eum tranſeat, non gaudet Eccleſiaſtica immunitate, cum etiam in via, vel in eo loco dicatur potiùs eſſe in vinculis, cum ſimilibus.

Ponderabantur quoque quamplures enuncia-
8 tivæ Pontificiæ, tam in literis in forma Brevis ſuper exemptione à juriſdictione Parochi, quàm in dicta confirmatione Conſtitutionum, aliæque enunciativæ Cardinalis Vicarii, ipſarumque Monialium met Superioriſſæ, in quibus locus appellatur Monaſterium, ipſæque mulieres Moniales profeſſæ; Magis verò deducebantur eadem ſigna ponderata *in dicta deciſ.* 216. *par.* 2. *diverſ.* quinimò & alia majora, ſuper formali ſcilicet novitiatu per annum integrum, cum ſolemni ſuſceptione habitus, uniformis, & cum inciſione capillorum, & inſuper cum alia ſolemnitate in emiſſione oblationis cum pulſatione campanæ in ſignum mortis, cum aliis actibus, qui in emiſſione veræ profeſſionis fieri ſolent, & cum abjectione proprii nominis ſæcularis, ac familiæ, aſſumendo novum nomen more Monialium, ut iſta nobilis puella fecerat, dum derelictis proprio nomine Liviæ propriave familia, aſſumpſerat nomen Sororis Mariæ Pulcheriæ; Cum ſolutione dotis, & cum vita communi, faciendo renunciationem bonorum, & jurium fieri ſolitam per volentes profiteri in aliquo Monaſterio cum enunciatione propoſiti vivendi in eo loco in perpetuum in divino famulatu, cum aliis ſimilibus ſignis, & argumentis.

Econverſo autem Scribentes pro dicta Livia, ejuſque ſtatu ſæculari, magnam peneque totam vim conſtituebant in vocabulis, quod ſcilicet in Conſtitutionibus tàm antiquis, quàm modernis non appellaretur Monaſterium, ſed Congregatio, quodque formula, per quam fiebat promiſſio non appellaretur profeſſio, ſed oblatio, ipſæque mulieres non appellarentur mulieres, ſed oblatæ, cum ſimilibus formalitatibus verbalibus.

Magis verò, ita implicitè admittendo, quod poſt ſequutam ſpecificam Conſtitutionum confirmationem per Clementem Decimum, locus conſtitutus eſſet in ſtatu Monaſterii, inſiſtebatur in eo, quod iſta puella mutato jam propoſito noluiſſet facere illum acceptationis, vel novæ promiſſionis actum, quem aliæ fecerant, ſed quod potiùs animum in contrarium declaraverat, Ac propterea in prima diſputatione hujus cauſæ particularis quamplures pro hujus puellæ ſtatu ſæculari ex hac circumſtantia reſponderunt opinantes, quod aliæ, in quibus eadem ſubſtantia non militabat, eſſent Moniales, quamvis deindè in alia diſputatione generali iſtud præſuppoſitum juxta meum votum ab initio habitum, atque in congreſſibus apertum, detectum ſit erroneum.

Fundamentum quoque conſtituendo in eo, quod iſtæ mulieres haberent retentionem dominii, & poſſeſſionis illorum bonorum, vel redditnum, quæ ſibi reſervabant, cum libertate diſponendi; Ac etiam deducendo aliquas atteſtationes ſuper intentione fundatricis non faciendi formale Monaſterium, ſed potiùs conſervatorium ad inſtar ſuprà enunciati Turris Speculorum, ac atteſtationem, ſeu declarationem quamplurium aliarum mulierum hujuſmodi, quæ conſimilem oblationem fecerant, quod non habuerant animum ſe obligandi ſolemnibus votis regularibus.

Iſta itaque erant fundamenta, quæ per utramque Partem reſpectivè circumferebantur; Verùm reflectendo ad veritatem, more Judicis potiùs, quàm Advocati, ut in congreſſibus pro directionibus cau- 9
ſarum haberi ſolitis faciendum eſt; Mihi videbatur, quod omnia præmiſſa argumenta, hinc inde eſſent æquivoca, atque de facili ſolubilia; Ad inſtar eorum, quæ *ſub tit. de Beneſic. diſc.* 14. & 59. ac etiam *ſub tit. de Praemin. diſc.* 2. *& ſeq.* & in aliis habentur ſuper ſignis Cathedralitatis, vel Collegialitatis Eccleſiæ, quoniam multa ſunt ſigna, & argumenta quæ Cathedralitati, vel Collegialitati congruunt, illamque comprobant, ut ſunt; Arca; Sigillum, Miſſa Conventualis; Sindicus, Celebratio dedicationis Nomen Capituli, & ſimilia; Et tamen iſta ſigna verificari ſolent etiam in iis Clericorum Congregationibus, vel Adunantiis, ſeu Communiis, quæ in pleriſque Parochialibus, vel ſimplicibus Eccleſiis locorum habentur.

Idemque circa enunciativas, ſeu nomina, vel vocabula, quoniam, ut docet praxis præfatæ Domus Turris Speculorum, aliarumque ſimilium enunciatarum ſupra *hoc eodem tit. diſc.* 50. *& ſub tit. de Juriſdict. diſ.* 45. *& ſub altero de Dote diſc.* 5. & 167. & alibi, etiam hujuſmodi conſervatoria appellantur Monaſteria, ipſæque oblatæ nuncupantur Moniales, earumque in habitu, & in aliis figura faciunt, vel èconverſo, atque ad nimium frequenter in omnè penè materia advertitur, præſertim verò *ſub tit. de Fideicommiſſ.* omninm levius, ac majoris fallaciæ argumentum videtur illud, quod à verborum, ſeu vocabulorum formalitatibus deducatur.

Dicebam itaque, quod præcipuus punctus erat in indaganda ſubſtantia veritatis, vel rei quidditate & in animo Pontificis, qui in Monaſteriis Urbis ex inſinuatis *ſupra hoc tit. diſc.* 32. & alibi pluries duplicem 10
gerit perſonam, ſive figuram facit; Unam ſcilicèt Summi Pontificis, & alteram Epiſcopi particularis, ac Ordinarii loci; Et an ipſe, ſive ex una, ſive ex altera, vel ex utràque perſona verum regulare Monaſterium Monialium erigere, & approbare voluerit.

Quidquid etenim ſit de quæſtione, an illud Apoſtolicum beneplacitum, quod cumulativè cum conſenſu Ordinarii loci ex veriori, hodieque recepta ſententia requiritur in fundationibus Conventuum virorum ex deductis *ſupra diſc.* 29. *& ſeq.* requiratur etiam in fundationibus Monaſteriorum Monialium, vel ſufficiat ſola approbatio Epiſcopi ex iis, quæ pro utraque ſententia haben-

tur deducta *per Fagnan. in cap. grave de eff. ordinat. nu. 53. & ſeqq.* & qui licet concludere videatur, ut ſola Epiſcopi auctoritas ſufficiat, fatetur tamen *num. 69.* quod de ſtylo ſaltim in Italia non permittuntur novæ fundationes Monaſteriorum Monialium, inconſulta Sac. Congregatione Epiſcoporum, & Regularium, quæ priùs diligenter examinat tam proviſionem temporalem ad præſcriptum enunciatæ Conſtitutionis Bonifacii Octavi *in cap. periculoſus de Regularibus, in 6.* quàm etiam mores, & regulas vivendi, taliſque eſt inconcuſſa praxis.

Adhuc tamen in Urbe, cujus negotiis dicta Sac. Congregatio non ingerit utramque perſonam gerit Papa, quamvis per diverſa organa ejus voluntatem explicare ſoleat in negotiis ſcilicet ſpectantibus ad Epiſcopatum per organum Vicarii; In aliis vero ſpectantibus ad Pontificatum per organum Secretarii Brevium, vel Secretarii Status, aut Datarii, aliorumque ſimilium Officialium.

Ad iſtam itaque voluntatem indagandam, ad argumenta recurrendum eſt, quæ à negotii qualitate,
11 vel ſubjecta materia reſultant; Potiſſimum vero, ac principaliter à ſtylo Datariæ, & Cancellariæ, aliorumque ejus Magiſtratuum, & Tribunalium ut apud *Mantic. deciſ. 214. Gregor. & add. deciſ. 150. & paſſim.*

Dupliciter igitur nimium clarè deſumi videbatur Papæ voluntas non erigendi iſtum locum in formale Monaſterium regulare; Primo nem-
12 pe ex eodem inſinuato Sacræ Congregationis ſtylo extra Urbem, quod ſcilicet moderno tempore poſt Concilium Tridentinum, & enunciatas B. Pii V. & Gregorii Decimitertii Conſtitutiones non introducuntur puellæ in locum, neque in eis ſuſceptio habitus, vel emiſſio ſolemnis profeſſionis permittitur, niſi prius per Vicarium, vel alios, quibus ipſe Papa committat, locus materialis viſitetur, an ſit bene conſtructus pro cuſtodia clauſuræ, & commoditate Monialium; Ac etiam an ſit bene proviſus, de redditibus, & ſupellectilibus, aliiſque neceſſariis, præfiniendo numerum, ac etiam dotem, necnon approbando inſtitutum, ſeu modum vivendi; Hiſque peractis ab alio Monaſterio aſſumi ſolent duæ Moniales profeſſæ provectæ tanquam Magiſtræ, & inſtitutrices in vita religioſa, quorum nihil in præſenti ſequutum fuerat, dum præfata nobilis patrona, ſæcularis, & nupta privata auctoritate, & ſpiritu pietatis, & devotionis, in ejus domo hujuſmodi puellarum adunantiam, vel Congregationem fecerat, paulatim vero in hanc formam ad inſtar Monaſtici Status idem locus reductus fuerit.

Et ſecundo fortius, quoniam poſtquam Concilium Tridentinum innovavit præfatam Conſti-
13 tutionem Bonifacii Octavi in *dicto cap. periculoſus* magis vero ac ſtrictius id egerunt præfatæ Conſtitutiones Piana, & Gregoriana, ſuper clauſura rigoroſa, tam ab intra, quam ab extra, quod ſcilicet Moniales non egrederentur Monaſterium, neque perſonæ ſæculares in illud introducerentur, niſi pro uſibus neceſſariis, adeout etiam ipſiſmet Epiſcopis, vel Prælatis ingreſſus citra viſitationis occaſionem prohibeatur, numquam Sedes Apoſtolica præſertim intra Italiam erectionem novi Monaſterii, vel continuationem antiqui, ſine iſta rigoroſa clauſura permiſit; Atque ſi aliqua ultra montes dignoſcitur permiſſio, illa nimium rara eſt, cum maxima difficultate, ad preces Magnorum Principum, cum ſpeciali hujuſmodi Conſtitutionum derogatione, ſequuta; Et per conſequens nullatenus dicendum eſt, quod ſtante iſta inconcuſſa obſervantia per ſæculum, & ul-, ita implicite, & per argumenta in ipſamet Urbe, iſtud novum, ac præjudiciale exemplum introduci voluerit.

Ac propterea advertebam quod defectus clau-
ſuræ nimium conſiderabilis erat, non quidem in ratione requiſiti eſſentialis profeſſionis ſolemnis, ſtatus regularis, ſed in ratione voluntatis Papæ, non concedendi fundationem Monaſterii, ſed potius approbandi hanc piam, & laudabilem mulierum Congregationem ſeu adunantiam, in una domo bene adminiſtrata, juxta frequentem uſum, quem hodie habemus, deſumptum ex dicto celebri exemplari domus Turris ſpeculorum ex inſinuatis *dicto diſc. 45. de juriſdict. & diſc. 167. de dote, & ſupra hoc eodem titulo diſc. 50.* Ideoque aliud eſt conſiderare clauſuram tanquam requiſitum eſſentiale profeſſionis regularis; Et aliud illius defectum conſiderare, ad arguendam Pontificia voluntatem, non erigendi formale monaſterium; Atque in hoc conſiſtunt adeo frequentia ſæpius declamata modernorum pragmaticorum æquivoca, quod attendendo in litera juris propoſitiones in abſtracto veras, non reflectunt ad congruam applicationem. 14

Magis vero ſolemne dicebam eſſe alterum æqui-
vocum præſati aſſumpti deducti *ex text. in cap. unic. de vot. in 6.* quod ſcilicet illud dicatur ſolemne votum, quod in aliqua domo emittatur ſuper obſervantia alicujus regulæ per Sedem Apoſtolicam approbata; Ita etenim eſſet dare, quod aliquibus viris vel mulieribus; cum privata auctoritate in aliqua domo ſe congregantibus, atque vivere ſtatuentibus ſub regula S. Benedicti, ſive alicujus ex quatuor Mendicantibus illa domus eſſet verè regularis, ipſæque perſonæ verè religioſæ, quo nil abſurdius. 15

Clarius vero quoniam penè omnes antiquæ religiones per Sedem Apoſtolicam approbatæ, hodie non remanent in primævo ſuæ fundationis ſtatu, ſed in parte relaxatæ, vel alteratæ fuerunt, unde tractu temporis ex earum ſingulis, quamplures aliæ inter ſe diverſæ prodierunt religiones, vel Congregationes, ſeu reformationes (ut ex. gr. loquendo de hac eadem regula S. Auguſtini) illa Inſtituta fuit circa finem quarti vel initium quinti ſæculi, eamque ſub diverſis tamen, magis largis, vel ſtrictis inſtitutis, pro ſingularum Cathedralium, vel Metropolitanarum Eccleſiarum, vel regionum qualitate, receperunt eatum Canonici, aliique Clerici, qui regulares dicebantur, deindeque ab eadem prodierunt tot diverſæ Canonicorum regularium Congregationes vel militiæ, aliaque inſtituta; Ac etiam poſt plurium ſæculorum decurſum prodiit religio Heremitarum, quæ prius dicebatur Guglielmitarum, hodie vero dicitur Auguſtinianorum, iſtaque pariter in tot Congregationes, & reformationes diviſa eſt, cum inſtitutis inter ſe nimium diverſis, Idemque in Religione Sancti Benedicti diviſa in tot Congregationes enunciatas *ſub hoc tit. diſc. 19.* & in illa Sancti Franciſci diviſa, in Conventuales, in Obſervantes, in Reformatos in Capuccinos, in illos tertii Ordinis, in Recollectos, in Diſcalceatos, ac plures alias Congregationes ultra montes, cum ſimilibus; Et per conſequens nimis improprium eſt dicere ita in genere, quod profiteri unam ex his regulis abſque dubio per Sedem Apoſtolicam probatis, ad id ſufficiat, dum oportet deducere ad ſpeciem inſtitutum particulare ab eadem Sede approbatum, adeout legitime profeſſus in Religione (ex. gr.) Minorum obſervantium, ſi velit facere tranſitum ad religionem Minorum Conventualium, vel Minorum Capuccinorum, ſeu tertii Ordinis, quamvis omnes profiteantur regulam Sancti Franciſci, adhuc tamen ultra auctoritatem ſuperiorum requiritur nova profeſſio 16

prævio

prævio novo noviciatu; Quinimo in eadem Religione Sancti Auguſtini, ſi ab illa canonicorum regularium, ad alteram Heremitarum, vel etiam in eadem Heremitarum, ab illa calceatorum ad alteram diſcalceatorum, vel econtra, ut pluries à S. Congregatione Epiſcoporum, & regularium declaratum fuit, cum ſimilibus.

Vel ubi in uſu ſit antiquus ſtylus enunciatus *ſub tit. de juriſdict. 28. & ſupra dicto diſc. 19. hoc tit.* quo ſcilicet ejuſdem Individuæ religionis Monaſteria in forma ſingulari adminiſtrentur, adeout non adſit univerſitas, vel reſpublica, ſed quodlibet monaſterium ſtet de per ſe, quoniam profeſſio emiſſa in uno Monaſterio, in illo tantum continet contractum correſpectivum, non autem in altero, quod aliquod diverſum inſtitutum, ſeu modum vivendi habere poteſt.

Et quod magis eſt, etiam in ipſamet Individua particulari religione, vel Congregatione, quæ ſub
17 eiſdem Generali, & Provincialibus ſuperioribus, aliiſque Prælatis ad formam univerſitatis vel Reipublicæ gubernetur, adeout profeſſus in uno loco dicatur profeſſus in univerſa illa religione, cum mutatione domicilii de loco ad locum juxta placitum Superiorum, adhuc profeſſionem emittere debet in illo Monaſterio, quod per ſuperiores ad id deſtinatum eſt, ut contingit in illis Conventibus vel Monaſteriis, quæ pro noviciatu ſunt in univerſa Religione vel in ea provincia deſtinati; Atque in Hieroſolymitana Religione eſt unicus Conventus Melevitanus, Ex ea conviccenti ratione, quod cum profeſſio contineat contractum correſpectivum hinc inde obligatorium, Religionis ſcilicet, & ipſius Profitentis, idcirco oportet ut emittatur coram illo, qui per ipſam Religionem deputatus eſt, atque ab ea habet mandatum ad ipſam obligandum, ut pluries in præcedentibus advertitur præſertim *diſc.* 40.

Ex his autem, quæ procedunt in religioſis ſexus maſculini, manifeſta reſultat illatio ad moniales,
18 quoniam iſtæ non conſtituunt aliquam religionem per ſpeciem reipublicæ vel univerſitatis, ſub ejuſdem ſuperioribus Generalibus vel Provincialibus, ut faciunt viri cum tranſitu de uno Monaſterio ad alterum, ſed quodlibet Monaſterium regitur de per ſe, independenter, atque licet plura adſint Monaſteria in eadem Civitate ſub eadem regula, puta S. Claræ, vel Sancti Franciſci, ſive Sancti Benedicti, aut Sancti Auguſtini in genere, attamen unum Monaſterium vel inſtitutum eſt magis laxum, & alterum magis arctum ſub diverſis vivendi modis.

Igitur manifeſtus error eſt, cum dicta generalitate procedere, quoniam eſt quidem valde pro-
19 feſſionis regularis, neceſſarium requiſitum, ut ſit ſub aliqua regula per Sedem Apoſtolicam approbata, ſed approbatio debet eſſe ſpecifica in eo ſpeciali, ac præciſo ſtatu, ac inſtitutum, in quo ſervatis aliis de jure ſervandis, adſit ille, qui facultatem habeat obligandi Monaſterium, qualis in Monaſteriis monialium dicitur Ordinarius loci, ſive in Monaſteriis exemptis eſt ille Prælatus, cui Sedes Apoſtolica in exemptivo privilegio id commiſerit; Hæc autem omnia in præſenti deficiebant, & per conſequens ſigna, & argumenta utpote æquivoca, & apta etiam convenire Conſervatoriis, non concludebant.

Iſta etenim ſigna, & argumenta, ubi alia in contrarium non adſint, rectè operativa ſunt in Monaſteriis antiquis, ante Concilium, & ante modernas Apoſtolicas Conſtitutiones, dictique ſtyli introductionem fundatis, non autem in Monaſteriis modernis, quorum fundatio hodiè non datur niſi cum præfatis requiſitis ac diligentiis;

Multo vero magis dum concurrebant alia argumenta, & adminicula contraria, ſuperius recenſita, quæ ſola, & de per ſe non eſſent ad diſtinctionem Monaſterii jam in eo ſtatu conſtituti & probari cum vehementibus argumentis; Secus autem ubi deſerviant ad comprobationem ejus, quod ipſa loci qualitas, ob defectum clauſuræ regulariter præſeferat.

Nullius autem ponderis videbatur conſtitutionum confirmatio, etiam in forma ſpecifica, quoniam ut advertitur in ſæpius allegatis *diſcurſibus* 20 *45. de juriſdict. & diſc. 50. ſuper hoc eodem titulo*, etiam ſæcularium mulierum vel oblatarum Conſervatoria, vel Congregationes, & adunantiæ ſub aliquo pio, & Eccleſiaſtico inſtituto reguntur ſub juriſdictione, ac viſitatione Ordinarii loci, in iis quæ ſpiritualitatem concernant; Ac propterea congruit, ut eorum leges, & Conſtitutiones, pro recta adminiſtratione, & regimine Ordinarii loci, vel Pontificis approbationem habeant, non inde tamen ex iſta inferri poteſt ad formalem erectionem monaſterii in forma omnino inſolita.

Magni faciendæ quoque videbantur tot atteſtationes, & declarationes, tam plurium perſonarum, quæ de voluntate fundatricis erant conſciæ, quàm earumdem omnium mulierum concorditer, cum nullatenus veriſimile eſſet quod omnes æternæ ſalutis immemores eſſe debeant, Prout magnum præbebat argumentum obtenta exemptio privilegiativa à juriſdictione Parochi, quæ aliàs neceſſaria non fuiſſet, ſi de vero Monaſterio regulari ageretur; Atque cum his ſimul juncta bene operativa videntur alia leviora argumenta ex verborum formalitate ut ſupra deducta, quia nempe diceretur oblatio, & non profeſſio, atque diceretur Congregatio, non Monaſterium, cum aliis de quibus ſupra.

MAJORICEN. FUNDATIONIS CONVENTUS

Pro PP. CAPUCCINIS.

Cum PP. OBSERVANTIBUS.

Caſus diſputatus in Congregatione particulari.

De eadem materia de qua ſupra *diſc.* 39. *cum pluribus ſeqq. & præſertim diſc.* 31. ſuper nova fundatione Conventus Mendicantium per vetitatem, reluctantibus aliis conſimilibus Mendicantibus.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Quod reprimi debeat licentia procedendi ad novas erectiones de facto.*
3 *De rationibus ob quas deſideratur conſenſus aliorum religioſorum.*
4 *Quomodo intelligi debeat lex quæ deſiderat conſenſum aliorum mendicantium.*
5 *Quale ſit præjudicium quod in hoc propoſito debet attendi.*
6 *Dantur ſimilia ad idem comprobandum.*
7 *Quod iſta ſint quæſtiones potius facti quam juris, & quomodo decidi debeant.*
8 *Expedit quandoque ut diminuatur antiquus ſtatus pro novis fundationibus vel erectionibus.*
9 *De æmulatione virtuoſa & proficua.*

DISC. LXVII.

INtroductis in Civitate Majoricen. Capuccinis, cum omnibus illis conſenſibus, qui enun- 1

ciantur *ſupra diſc. 19. & in aliis ſeqq.* adeout alia non adeſſet oppoſitio, niſi illa Minorum obſervantium duos Conventus in Civitate, alioſque plures in Regno habentium, juxta caſum converſum, de quo ſupra *diſ. 31.* in quo Obſervantibus ſe opponebant Capuccini; Deputata deſuper aliquorum Cardinalium particulari Congregatione, atque propoſita cauſa, alia non adfuit difficultas, niſi illa noo paritionis cuidam reſcripto, ut pendente determinatione dicti Patres de facto introducti diſcedere deberent, ideoque dictum fuit, quod doceatur de paritione, & in hac parte bene, ut ita reprimatur licentia procedendi de facto ad hujuſmodi erectiones per populum, & clerum ſæcularem, ipſoſque regulares introdu-
2 cendos; Quatenus vero pertinet ad merita negotii principalis, ut mihi plures Cardinales Congregationis retulerunt, ex tunc docto de paritione conclusa fuit reſolutio pro nova fundatione; Et merito quoniam, ut dicebam ſcribendo ad inſtantiam Civitatis, & Regni pro dicta fundatione, duæ ſunt rationes, ob quas, tam ex diverſis privilegiis particularibus aliquarum Religionum, quæ ob communicationem videntur effecta pene univerſalia, enunciata *ſupra diſc.* 33. quam ex Decreto Clem. VIII. de quo *d. diſc.* 31. deſiderantur conſenſus aliorum Regularium, quorum oppoſitio attendenda venit; Una nempe æmulationum ſpiritualium in Confeſſioni-
3 bus, & prædicationibus, ac funeribus, & ſepultura, aliiſque divinis; Et altera ob præjudicium quæſtuationis, & eleemoſinarum. Prima ratio non videtur adaptabilis huic inſtituto, dum Religioſi in eorum Eccleſiis non admittunt ſepulturas, & funera, minuſque prædicant, neque Confeſſiones audiunt, ſed anacoretico more profitentur vivere ab aliis ſegregati, vacantes vitæ contemplativæ potius quam activæ, ideoque ratio iſta ratio ceſſabat ut advertitur *ſupra diſc.* 33. Et ulterius accedebat conſenſus aliorum Regularium exiſtentium intra cannas contentas in privilegiis, & quibus magis illa conguebat.

Hinc proinde quæſtio reſtringebatur ad alteram rationem præjudicij quæſtuationis, atque in hoc, etiam cum ſenſu veritatis, dicebam idem, quod ha-
4 betur ſupra *dicto diſc.* 31. ac etiam obſervant *Paſqualig. ad Franch. tit. fund. nov. Convent. n. 460. Novar. in prax. ...* 18. *ſeu* 12 *num.* 4. & ſimiles, quod ſcilicet cum iſta lex habeat explicitam vel implicitam rationem præjudicii eleemoſinarum, & mendicationis, ideo ſpectari debet ejus finis, vel effectus; Quando etenim nova fundatio præjudicare poteſt religioſis verè mendicantibus antiquioribus; Tunc illa non eſt permittenda, ex regula quod non debet diſcooperiri unum altare, ut alterum cooperiatur; Secus autem ubi poteſt utrique remanere conſultum, Quare punctus eſt in applicatione hujus theoricæ ad factum.

Siquidem generaliter, & in abſtracto ſemper no-
5 væ fundationes, & Introductiones ejuſdem inſtituti Mendicantium per veritatem videntur præjudiciales utpote tollentes jus accreſcendi, quoniam id quod unis detur, ſi iſti non adeſſent per devotos daretur aliis, iſtaque erat ratio, cui oppoſitio innitebatur, ſed male quoniam id rectè procedit intra limites congruentiæ, & honeſtatis, quando ſcilicet nova introductio impedimentum præſtaret, ut in antiquo Conventu ſuſtentari non poſſet decens numerus Religioſorum, adeout ejus majeſtas vileſceret, ſive diſciplina regularis pateretur illud detrimentum, quod conſideratur in conſtitutionibus Gregorii XV. Ur-
6 bani VIII. ſuper prohibitione erigendi novos Conventus, in quibus ſuſtentari non valeant ad minus duodecim, non autem ut iſta oppoſitio ſit ad luxum, pro ſuſtentatione numeri exceſſivi; Non quod reſtrictio facienda ſit ad præciſum numerum duodenarium, cum id practicandum ſit juxta qualitatem locorum, ſed ut adſit diſcreta moderatio, adeout oppoſitio non ſit ad dictum exceſſum, in cujus caſu intrare debet arbitrium S. Congregationis pro moderatione, adinſtar eorum, quæ habentur *diſc.* 6. *de præemin.* ſuper novis erectionibus Cathedralium ad terminos *Extravag. Salvator*, ut non attendatur oppoſitio, quæ non habeat juſtum motivum diminutionis ejus congruæ ſuſtentationis, & majeſtatis; Sive adinſtar eorum, quæ habentur *diſc.* 79. *de ſervit.* ut ſcilicet concedatur vicino facultas retrahendi rem vicini pro conſtructione novi conſpicui ædificii ad ornatum publicum, ſed cum debita moderatione, ut non efficiatur magnum palatium ad luxum exuberantem, cum ſimilibus.

Ac propterea, hujuſmodi quæſtiones dicendæ veniunt potius facti quam juris certam non habentes 7
regulam utpote deciſionem recipientes ex ſingulorum caſuum circumſtantiis pro qualitate locorum, & populi, & per conſequens intrat vera, & in praxi frequenter recepta concluſio, quod quando de jure requiritur alicujus conſenſus, qui injuſte, & ſine probabili ratione denegatur, tunc illum ſupplet Judex, vel ſuperior.

Applicando autem ad rem, præſupponebatur,
quod Religioſi oppoſitores in ipſamet Civitate habe- 8
bant duos magnos, nimiumque numeroſos Conventus, quodque ob qualitatem Civitatis, & populi, abſque diminutione conſueti numeri potuiſſent quoque iſti novi Religioſi congruè ſuſtentari. Sed quando etiam iſtud præſuppoſitum non omnino ſubſiſteret, adeout oportuiſſet diminuere aliquem numerum, adhuc tamen dicebam quod hoc arbitrium interponendum erat, juxta eoſdem ſupra enunciatos terminos novarum erectionum Cathedralium, vel parochialium, quoniam omnis nova erectio pernecesse, & de ſui natura eſt præjudicialis, ob diſmembrationem territorii, & populi, quam ab una facere oportet, ſed non attenditur, quando oppoſitio ſit ad luxum, & exceſſum, non autem ad congruentiam. Magis etenim expedire dicebam quod in iſtis antiquis conventibus reſecaretur numerus exceſſivus, quam ut impediretur hæc nova introductio, tum ad ſatisfaciendum devotioni, ac pro deſiderio populi;
Tum clarius quia introductio, aliorum Religioſorum 9
profitentium eamdem rigoroſam obſervantiam regulæ, præbebit ſtimulum antiquis bene vivendi, ac exactè obſervandi idem inſtitutum; Ideoque dicitur ſpecies æmulationis virtuoſæ, & proficuæ.

FOROLIVIEN. ERECTIONIS MONASTERII

Pro ARCHIPRESBITERO ASPINO

Cum MARCHIONE ALBICINO, ET ALIIS.

Caſus diſputatus in S. Congregatione Epiſcoporum, & Regularium.

An nova fundatio Monaſterii Monialium impediri poſſit per vicinos ex eo quod eis præjudicet in aſpectu, vel proſpectu; Vel per Religioſos in vim privilegiorum ſuper diſtantia cannarum.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Expenditur* diſc. 18. de Servit. *& de differentia inter illum caſum, & iſtum.*
3 *Quod non expedit conſtruere Monaſteria in locis commodis, & habitatis.*
4 *Quando locus erectionis percutiat ſubſtantiam erectionis.*
5 *Quod expediat vicinis quandoque erigi Monaſteria & de ratione.*

6 *Pri-*

6 *Privilegium diſtantiæ religioſorum non intrat in erectione Monaſteriorum monialium, & de ratione.*

DISC. LXVIII.

ARchipresbyter Cathedralis Aſpinus, & ejus germana ſoror, quæ in ſtatu cælibi, & virginali 1 propriæ domi uſque ad ſenectam vixit, cupientes totum aſſem Deo dicare, determinarunt in domo propriæ habitationis erigere Monaſterium ſub invocatione Viſitationis, juxta regulam S. Franciſci de Sales, cum aſſignatione aliorum bonorum annui redditus ſcutorum tercentom decem circiter pro dote, ſub ea lege quod dicto Archipresbytero præmoriente, dicta ſoror ibi recipi deberet in unam ex monialibus, Cum autem huic erectione ſe opponerent aliqui Religioſi cum privilegiis cannarum, de quibus *ſupra diſc.* 53. ac etiam Marchio Albicinus, ex eo quod ita præjudicaretur conſpicuo ejus palatio exiſtente in conſpectu, in S. Congregatione Epiſcoporum, & regularium, ſine cujus licentia, ut ſæpius inſinuatum eſt, hujuſmodi novæ erectiones ſequi non poſſunt; Hinc aſſumpta diſputatione, cum artificiosè ex parte oppoſitorum, & præſertim ultimi controverteretur factum, impugnando plantam, de ordine Congregationis factam per Epiſcopum allegatum ſuſpectum, ut ita res in longum protraheretur, idcirco nulla facta reſolutione mandatum fuit novam plantam confici debere per unum ex Epiſcopis vicinioribus, atque in hoc ſtatu, quod ſciam, cauſa pendet.

In una itaque diſputatione, in qua Ego ſcripſi; Cum ſcribentes pro oppoſitoribus magnum peneque totum fundamentum conſtituerent in meis jam editis *diſcurſibus* 8. *& ſeqq. de ſervit.* à quibus omnia de2 ſumebantur, cum aliquo tamen majori ſuperfluo allegationum, & regularum cumulo, ea exornando, dicebam etiam cum ſenſu veritatis, quod licet ſtricto jure ibi deducta extranea revera eſſent a caſu quæſtionis, cum præſertim *in diſc.* 18. agatur de præjudicio, quod per novum ædificium unius Monaſterii Monialium inferatur alteri conſimili, in quo viget particularis ibi conſiderata ratio perpetuæ clauſuræ, non adaptabilis domibus ſæcularium; Adhuc tamen quando ageretur de nova erectione facienda ex alicujus defuncti pia diſpoſitione in genere, ſive ex aliis bonis ad id deſtinatis pro pietate, vel ex Civitatis, aut loci commoditate, & decore, abſque certi loci præciſa deſtinatione, tunc ex ratione congruentiæ, & honeſtatis admittebam ut recipienda eſſent ea, quæ ibi dicuntur, cum tali caſu nil intereſſet erectionem in uno potiùs quam in altero loco ſequi, ſed ſolum ſpectetur ipſa ſubſtantia erectionis in genere, ideoque intraret æquitativum axioma, ut quod uni non nocet, & alteri 3 prodeſt &c. Potiſſimè quia mihi ſemper inconveniens viſum eſt, quando ratio particularis non urget, ut in præſenti, fieri hujuſmodi novas erectiones in locis habitatis ob notabilia incommoda exindè reſultantia non ſolùm dominis domorum adjacentium ſed etiam publicæ commoditati incolarum, ut notoria praxis in Urbe docet aliiſque Italiæ Civitatibus præſertim in Neapolitana, quod adeò multiplicata fortè in vitioſo exceſſu monaſteria occupant nobiliora, & commodiora palatia, aliaque ædificia.

Verum in hac facti ſpecie hujuſmodi conſiderationes non intrare dicebam ex eo, quod locus non ſtatet ſolum accidentaliter, ac propterea Judicis officium, vel arbitrium ex præfatis conſiderationibus interponi poſſet pro erectione in loco diverſo minus præjudi4 ciali ſed locus reſpiciebat potius ſubſtantiam erectionis, alias non ſequuturæ cum præjudicio publico, cujus magis, quam privati ratio habenda eſt, quod ſcilicet eatenus iſti pii diſponentes hoc opus peragere volebant, quatenus aſſequerentur id quod de Beata Cecilia legitur *ut domum meam Eccleſiam conſervarem*; Potiſſimè quod unus eorum erat mulier, quæ cupiebat ibi perpetuò vitam ducere ob illam affectionem, quam omnes, præſertim verò mulieres contrahunt in ea domo, in qua natales habuerunt, ac ſemper vixerunt, deducendo in id modernum exemplum in Urbe de Cardinali Gynnaſio, & Catharina Nepte, quod monaſterium nuncupatum de Gynnaſiis ordinis S. Thereſiæ in parte propriæ domus ob conſolationem habitandi adjacenter, erexerunt, aliàs fortè non erectum cum ſimilibus; Et per conſequens æquitativæ conſiderationes non intrabant, ſed potius retorquebantur, atque huic parti aſſiſtere dicebam regulas generales aſſiſtentes cuicumque volenti ædificare in ſuo, ceſſante æmulatione, non curetur de præjudicio, quod vicino reſultet, ex deductis *diſc.* 8. *& ſeqq. d. tit. de ſervit.*

Clarius verò in hac facti ſpecie, in qua oppoſitoris potius intereſſe videbatur iſtud monaſterium conſtrui, dum ita reddebatur magis tutus ab omni ſervitute aſpectus vel proſpectus, tum quia in planta 5 ſupponebatur quod è conſpectu ejus domus, vel palatii nullæ conſtruerentur feneſtræ, tum quia ubi etiam eſſent conſtruendæ, offerebatur id, quod tam de juſtitia, quàm de honeſtate eſt faciendum, ut inſinuatur *eod. tit. de ſervit. diſc.* 19. *& ſeq.* quod ſcilicet ex parte Monaſterii modernioris conſuli deberet aſpectui, & proſpectui, non autem cogere vicinos ad patiendum præjudicium in propriis domibus, dum aliàs iſta domo, obveniente ad manus alterius privati, qui de præſenti vel tractu temporis eſſe poſſet æquè dives, & potens; ita conſtrui poſſet majus, & altius ædificium longè majoris præjudicii utiquè non impediendi, & per conſequens dicebam quod ita hæc oppoſitio magis convincebatur æmulatoria, utpote potius oppoſitori damnoſa, & præjudicialis; Atque ad id comprobandum deducebam, practicum exemplum in Urbe Monaſterii S. Catherinæ de Rota è conſpectu inſignis palatii Ducis Matthei quod utique longè magis intereſt dominorum iſtius palatii adeſſe in eo ſitu iſtud Monaſterium, quam ſi ille ſitus efficeretur de dominio alicujus privati divitis, ac potentis, qui conſimile magnum ædificium in eo conſtruere poſſet.

Quo verò ad aliam oppoſitionem Religioſorum illa videbatur prorſus improbabilis, omnique diſpu6 tationis dote indigna, utpote nulli innixa fundamento, ſed eſſet fortè ad complacentiam, & gratificationem ejuſdem vicini, ut ita ejus oppoſitio aliquod majus haberet fomentum, quoniam ut advertitur ſupra *diſc.* 53. & alibi, hujuſmodi privilegia ſuper diſtantia unicè fundantur in ratione evitandi æmulationes in Eccleſiaſticis functionibus, quæ ratio nullatenus adaptari poteſt monaſteriis Monialium, ita docente communi uſu in ipſamet Urbe, aliiſque Civitatibus, quod paſſim in erectionibus hujuſmodi monaſteriorum monialium non deſiderantur illi conſenſus, qui in novis fundationibus monaſteriorum, & Conventuum virorum ob ceſſantem rationem, requiruntur.

POTENTINA HOSPITALIS

Pro COMMUNITATE CIVITATIS POTENTIÆ.

Caſus diſputatus in Congregatione ſuper ſtatu regularium, reſolutus pro Communitate.

De eadem materia, de qua *diſc.* 12. *de donat.* An ſcilicet bona aſſignata, ſeu elargita pro erectione Monaſterii, vel Conventus, ob iſtius ſuppreſſionem redeant ad concedentem nec ne; Et an id procedat ubi agatur de conceſſione Hoſpitalis facta Religioni, ut illud adminiſtrent.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries cum reſolutionibus.*
2 *Bona donata in erectione, an in caſu ſuppreſſionis redeant ad donantem.*

DISC. LXIX.

CUm in Civitate Potentiæ adeſſet pia Domus ſub
1 dominio, & adminiſtratione Communitatis, in qua Hoſpitalitas exercebatur ſequuta fundatione aliàs enunciatæ Religionis Hoſpitaliorum nuncupatæ *fate ben fratelli*, eadem Communitas de anno 1598. præfatos Religioſos convocavit, eiſque dictam domum cum bonis, & redditibus conceſſit ſub lege adminiſtrandi Hoſpitalitatem juxta eorum inſtitutum, & ſub diverſis aliis pactis, & conditionibus, cum clauſula *non aliter, et non alio modo*; Cumque per Conſtitutionem Innocentii X. ſequuta eſſet ſuppreſſio omnium parvorum Conventuum Italiæ, in quibus ſubſtentari non poſſent ſex Religioſi, inter quos fuit iſte, atque Epiſcopus cum auctoritate Congregationis ſuper ſtatu regularium, inaudita tamen Communitate, applicaſſet domum, ac bona & redditus ſeminario, hinc poſt ſequutam eiuſdem Epiſcopi mortem, Communitas recurſum habuit ad eamdem Congregationem, à qua prodiit reſolutio pro reintegratione Conventus dictorum Religioſorum, quatenus eſſet practicabilis, ut ſupponebatur, quod ſcilicet quidam alii aſſignarentur redditus, ut propterea ad formam dictæ Conſtitutionis ſex Religioſi in eo vivere poſſent, ſin minus reſtitueretur antiquo, ac primævo ſtatui ſub adminiſtratione Communitatis; Reſolutio tamen remanſit ſine effectu, & merito ex diſpoſitione *tex. in cap. 1. tit. ne ſede vacante*, expectando novum Epiſcopum, qui audiri debeat.

In informatione autem ad communitatis inſtantiam deſuper edita, dicebam quod in iſto caſu non in-
2 trabat quæſtio diſputata *per Fagnan. in cap. relatum ne Cler. vel Monach. num. 39. & ſeqq. & de qua diſc. 12. de donat.* an ſcilicet bona donata pro erectione jam effectuata alicujus conventus vel Monaſterii ob iſtius ſuppreſſionem redeant ad donantem, quoniam opinio negativa quam veriorem profitetur *Fagnan. ubi ſupra*, & practicat dicta Congregatio, procedit quando donatio facta eſt ipſi religioni vel ipſi conventui cui bona jam ſint quæſita, atque de ejus dominio effecta, Sed non erat iſte caſus, quoniam Communitas non donavit domum, & bona Conventui vel Religioni, ſed ſolum eidem domui, non immutato ejus ſtatu, ac deſtinatione præfecit iſtos religioſos tamquam miniſtros, & operarios magis aptos, & opportunos, per quos hoſpitalitas melius exercetur, ita convertendo in ſubſtentationem religioſorum id, quod impendere aliàs oportebat in mercedibus, & ſubſtentatione miniſtratorum, & inſervientium ſecularium, ideoque immutatio miniſtrorum non cauſat donationem, & abdicationem, ac translationem dominii reſpectivè & per conſequens ex defectu applicationis ad factum dicebam etiam pro veritate, quod extranea eſſet dicta quæſtio, indebitéque in iſto caſu practicatum eſſet id quod generaliter diſpoſitum eſt de applicatione bonorum, ac redditinum hujuſmodi ſuppreſſorum conventuum in alios uſus pios arbitrio Epiſcoporum.

ROMANA PRÆCEDENTIÆ.

Pro SACERDOTIBUS

Cum ALIIS RELIGIOSIS ORDINIS B. JOANNIS DEI.

Caſus diſputatus coram Cardinali Protectore, cum reſolutione ut infra.

An Sacerdotibus iſtius Ordinis debeatur præcedentia ſupra alios, qui nullos Ordines ſacros habeant, quamvis ratione antianitatis, ac munerum ſint in Religione digniores.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries, & de inſtituto iſtius Religionis.*
2 *Subditi non debent, nec poſſunt habere præcedentiam ſupra ſuperiorem.*
3 *Decanus in Collegio præcedit omnes etiam digniores.*
4 *Parochus in Parochia præcedit omnes.*
5 *De ordine hyerarchico attendendo in regulatione præcedentiæ.*
6 *Canonici in ſacris præcedant antiquiores, qui non ſint in ſacris.*
7 *An in hoc attendatur inhabilitatis ad Prælaturas, & Officia.*

DISC. LXX.

CUm in hoc ordine modernorum Hoſpitalariorum nuncupato *Fateben. fratelli*, fundato per B. Ju- 1
annem Dei, renovatus eſſet antiquus uſus regularium, quod non clericarentur, quoniam ſtante obligatione, quam habent inſerviendi per ſe ipſos infirmis in operibus mecanicis, & vilibus, incongruum prudenter, ac pie à fundatore reputatum fuit id peragi per Sacerdotes, alioſque in ſacris Ordinibus conſtitutos, idcirco omnia munera Religionis etiam illa Prælati Generalis, & Provincialium, ac Priorum aliorumque Officialium localium ſunt penes illos Religioſos, qui non ſint in Ordinibus conſtituti, aliqui verò ex iis efficiuntur Sacerdotes pro adminiſtrandis Sacramentis, aliiſque divinis, infirmis exiſtentibus in Hoſpitalibus, adeout ibi dicantur Parochi, ut in ſpecie advertitur *diſc. 23. de Parochis*, iſtique exempti ſunt à dictis ſervitiis, & oneribus, ſed econverſo ſunt incapaces munerum, & officiorum Religionis; Hiſque ſic ſtantibus orta eſt præcedentiæ controverſia inter Sacerdotes, & alios, qui ratione officiorum, vel antianitatis eſſent in Religione digniores, atque vel concorditer, vel ex Papæ reſcripto aſſumpta deſuper diſputatione coram Cardinali Protectore Ordinis, ut audio nulla, deſuper prodiit ſententia, vel determinatio expreſſa, ſed quod ejus ſenſibus oretenus explicatis, ſervetur; ut poſt Prælatos & Superiores actuales, quales ſunt Generales, Provinciales, Prior, & Vicarius localis & fortè alii juxta leges, vel mores Ordinis, & qui actuales Superiores, & Prælati dici poſſunt, Sacerdotes præcedant alios, quamvis ratione munerum, & officiorum aliàs exercitorum, vel ratione antianitatis iſti eſſent de jure digniores, idque mihi ſcribenti pro Sacerdotibus viſum eſt probabile.

Quatenus etenim pertinet ad præcedentiam Præla- 2
torum, ac ſuperiorum, licet quoad ordinem ſint minùs digni, adhuc tamen id videtur omni jure deberi ob incongruentiam, ut ſubditi præcedentiam habeant ſuper Superiorem, ut docet praxis in Capitulis Cathedralium, ac etiam Baſilicarum Patriarchalium Urbis, & ſimilium, quod licet adſint Canonici conſtituti in dignitate Epiſcopali, imò Patriarchali, adhuc tamen ſuper eos præcedit Vicarius Epiſcopi, vel

reſpectivè Archipresbyteri, quamvis eſſer ſimplex Clericus in minoribus, cum præcedentia non detur perſonæ, ſed officio, ac muneri, ob incompatibilitatem, ut membra ſint ſupra caput; Ideoque ut advertitur *in relat. Curiæ* loquendo de Tribunalibus, & Collegiis, quamvis in eis adſint conſtituti in ordine Sacerdotali, vel Epiſcopali, imò Patriarchali, adhuc tamen eoa præcedit Decanus, qui ſit inferior ordine, ex eadem ratione, quod repræſentat caput, ipſi verò repræſentant membra, ac propterea apud Doctores paſſim deduci ſolet exemplum Epiſcopi, qui tanquam Scholaris ſit in ſcholis, quod ſubeſt Rectori occupanti primum, ac digniorem locum, ex eadem ratione; Ideoque Egomet ſcribens pro Sacerdoribus in hac parte dabam manus quoad ſuperiores actuales.

4 Quo verò ad alios æquè ſubditos, qui pro inſtituto Religionis, vel ob reliquias munerum, & officiorum peractorum, vel ratione antianitatis eſſent digniores, dicebam etiam cum ſenſu veritatis pro Sacerdotibus reſponderi debere; Tùm ex eo quod in hujuſmodi Hoſpitalibus, & Conventibus ipſi ſunt Parochi non ſolum infirmorum ſed etiam ipſorummet Religioſorum, ut *in dicto diſc. 23. de Parochis*; Ideoque Parochus in Parochia præcedere debet omnes, qui aliàs eſſent digniores *diſc. 21. de præced. & alibi*, quod tamen motivum non videtur tutum, quoniam verè ipſi Sacerdotes non ſunt Parochi, ſed iſtius partes gerunt tanquam Vicarii, & Miniſtri in ſolo exercitio jure Parochiali reſidente penes ipſum Hoſpitale, vel ipſum Conventum; Tùm etiam, & tutius ratione ordinis Hierarchici, de quo *diſc. 23. & 24.*

5 *eodem tit. de Præemin. & diſc. 40. in Miſcell. Eccl.* Et fortiùs ex eo quod habetur inter Canonicos, vel alios Beneficiatos ejuſdem Eccleſiæ quod conſtituti in ſacris præcedunt alios, qui non ſint in ſacris, quamvis antiquiores, vel aliàs ratione munerum digniores, quoties non ſint ſuperiores actuales, ut declaratum fuit per Sacram Congregationem, juxta declarationes relatas *per Barboſ. in Summ. Apoſtol. deciſ. verbo Ca-*

6 *nonicus quoad Collect. 91. num. 2. & ſeqq.* Multò magis, dum per Statuta Religionis, ſeu per determinationes aliquorum Generalium, ac etiam per Sacram Congregationem, ita declaratum ſupponebatur per cauſæ Patronum in facto ſcribentem.

Et quamvis in contrarium magnum fundamentum conſtitueretur in Sacerdotum incapacitate ad

7 munera, & Prælaturas Religionis, quaſi quod ita alii, qui non ſint Sacerdotes ex hujus Religionis inſtituto in ea cenſendi veniant digniores; Attamen iſtud eſſe fragile fundamentum, quoniam id non provenit, ex eo quod alii declarentur digniores Sacerdotibus, ſed potiùs ex majori dignitate, & reverentia Sacerdotum, ne cogantur ſubire illa ſervitia mecanica, & vilia, quæ eorum ordini incongrua ſunt, & ſic id potiùs arguit majorem Dignitatem, & reverentiam juxta ea, quæ habemus in muneribus Civitatum, quod Clerici, quamvis ſint Cives ſicut alij, attamen ex legibus, vel ex conſuetudine locorum, non ſunt eorum capaces, quoniam non congruit, ut ſe immiſceant officiis ſæcularibus, per quæ retrahantur à divinis officiis, non indè tamen inferre licet, quod laici ob iſtam capacitatem ſint Clericis digniores, eoſque præcedere debeant, cum res ſit in oppoſitum, ut *dicto diſc. 23. de Præem. & alibi.*

OXOMEN CONCORDIÆ.

Pro CAPITULO CATHEDRALIS RESIDENTE IN OPPIDO DE BURGO

Cum PP. CARMELITIS DISCALCEAT.

Caſus diſputatus in Rota cum incerto exitu.

An valeat, & ſubſtineatur conventio, per quam Regulares priventur facultate tumulandi cadavera, & habendi ſepulturas in eorum Eccleſia, vel Cæmeterio, ſive id non faciendi ſine licentia Cleri ſæcularis.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De efficacia, & operatione tranſactionis.*
3 *Sub alienatione bonorum Eccleſiæ veniunt etiam jura incorporalia inter duas Eccleſias.*
4 *Quod per conventionem inter alios non præjudicetur tertio.*
5 *Per longiſſimam obſervantiam præſumuntur ſolemnitates, & cauſa.*
6 *Ex quibus inferatur ad ſcientiam, & conſenſum populi.*
7 *Quando non ſit alienatio prohibita utpotè onus in acquiſitione.*
8 *In ſpecie de conventione non dandi ſepulturam invito Parocho.*
9 *Antiquitus Regulares non erant Clerici, & non peragebant divina.*
10 *Per.* Clem. dodum de ſepultur. *non eſt derogatum* cap. 1. & 3. de pact. in ſexto.
11 *Actus non poteſt dividi, ſed debet recipi cum ſua cauſa, & qualitate.*

DISC. LXXI.

De anno 1589. cum Patres Carmelitæ diſcalceati, ſeu S. Thereſiæ cuperent fundare eorum 1 Conventum in Oppido de Burgo, ubi eſt reſidentia Epiſcopi, & Capituli Cathedralis, ſe opponeret autem Capitulum, penes quod juxta pene generalem uſum Hiſpaniarum pluties enunciatum *ſub tit. de Decim.* abſque diſtinctione Parochiarum reſidet cura animarum totius Oppidi, hinc inter dictum Capitulum, & Provincialem deventum eſt ad concordiam, per quam præſtante Capitulo conſenſum huic novæ fundationi; Econverſo Provincialis promiſit, quod Religioſi in eo permanſuri non prædicabunt in diebus, & horis, in quibus prædicaretur in Cathedrali, minuſque concederent alicui ſepulturam, niſi de ejuſdem Capituli licentia, cum aliis conventionibus ad rem non facientibus, Cum autem poſt obſervantiam pacificam (ut ex hac parte præſupponebatur annorum circiter 80. præfati Religioſi in vim eorum privilegiorum, & facultatum, contra formam concordiæ dediſſent ſepulturam aliquibus cadaveribus ſæcularium; Hinc exorta lite coram Nuntio, à quo prodiit decretum ſuper concordiæ obſervantia, atque ab eo per appellationem introducta cauſa *in Rota coram Vicecomite*, datoque dubio, an obſervanda eſſet concordia, ſtante diſcordantia in facto inter cauſæ Patronos ſuper retroacta obſervantia, dilata fuit reſolutio, deindeque ex parte Religioſorum petita, & obtenta remiſſoria; Incertum eſt quid deinde ſequutum ſit, dum vel ob ſolitam mutationem defenſorum, vel ob mei ſtatus mutationem, ob quam forum dimiſi, amplius de cauſa actum non audivi.

Quamvis autem plures habitæ fuerint diſputatio-nes,

nes , nihilominus illæ fuerunt potius ſuper incidenti-
bus , conceſſionis ſcilicet vel denegationis remiſſo-
riæ, ac etiam conceſſionis inhibitionis ſpecialis , quæ
ex hac parte petebatur , ne interim pendente lite , ſe-
pultura concederetur ; Sed quatenus pertinet ad bo-
num jus in negotio principali ſuper dicto dubio , an
concordia ſit obſervanda necne , unica, me ſcribente,
habita fuit diſputatio.

In hac itaque dicebam, quod cum huic parti aſſiſte-
ret Regula pro validitate , & obſervantia concordiæ
quæ , tanquam res judicata omnes decidit , ac dirimit
2 quæſtiones , ac extinguit prætenſiones , & jura do-
nec de medio tollatur , adeout non niſi de ejus exe-
quutione, & obſervantia agendum ſit ex frequenter
inſinuatis , ſub diverſis materiis , & præſertim *diſc.
50. de alien. & contract. prohib.* ubi de aliquibus an-
notationibus ad hanc materiam concordiæ ; Hinc
punctus erat in objectis , quæ duo erant ; Primò nem-
pè poteſtatis dicti Provincialis abſque mandato uni-
verſæ Religionis , & ſine beneplacito Apoſtolico , &
cauſa neceſſitatis vel evidentis utilitatis privandi Re-
ligionem , vel Monaſterium hoc jure ſibi competente
3 in ſpecie ex privilegiis , & conceſſionibus Apoſtoli-
cis , dum receptum eſt , quod prohibita alienatio , de
qua *in extrav. Ambitioſæ cum concordan.* percutit
etiam hæc jura incorporalia , quamvis agatur inter
duas Eccleſias , vel duo corpora Eccleſiaſtica ex de-
ductis *diſc. 1 de alien. & contract. prohib.* & alibi plu-
ries, adeout adeſſe videretur conſuetum deteſtabile vi-
tium ſcribentium pro Religioſis ſuper magno ſuper-
fluo cumulo allegationum in comprobatione hujus
veræ , hodieque notoriæ concluſionis in ſuis caſibus,
dum ea hac parte id non controvertebatur , ut in dies
cum nauſea contingit.

Et ſecundò , quod iſta conventio præjudicare non
poſſet , nec deberet populo , qui in concordia non
4 intervenerat , ſuumque non præſtiterat conſenſum ,
dum ita ſibi adimebatur libertas , ac facultas eligendi
ſepulturam, ideoque adaptari dicebant Scribentes in
contrarium à ſimili , ac fortiùs ea , quæ habentur in
pactis , & renunciationibus hæreditatis & ſucceſſionis
tertij, cui præſertim non conſentienti, vel conſentien-
ti , atque in ea voluntate non perſeveranti, id præju-
dicare non debet , faciendo pariter deſuper eumdem
ſuperfluum , & inutilem cumulum in certo principio
non controverſo.

Admittendo itaque dictas concluſiones tanquam
certas in ſuis caſibus , dicebam pro frequenti conſue-
tudine fallaciam eſſe in applicatione ad caſum ; Ubi
etenim ſubſiſteret facti præſuppoſitum , quod ex hac
parte dicebatur certum , pacificæ ſcilicet , & conti-
nuatæ obſervantiæ per dictum ſpatium annorum
octuaginta , tunc ita de plano tolli dicebam utrum-
que objectum , quoniam per obſervantiam longiſſimi
temporis etiam 30. annorum ; Multò magis adeò diu-
turni , intrat præſumptio tam ſolemnitatum , & cauſæ
ex deductis *eod. diſc. 1. de Alienat. & Contract. pro-
hib.* non obſtante Conſtitutione Urb. VIII. quam
5 receptum eſt prodiiſſe contra ſæculares , ideoque
locum non habere inter Eccleſiaſticos , cum quibus
adhuc proceditur cum diſpoſitione juris communis ,
ut ibidem , quam etiam ſuper præſumpto conſenſu
populi juxta ea , quæ à ſimili habentur *ſupra diſc.* 33.
Potiſſime in conventione , quæ habere videtur ſpe-
ciem notorii non ſolum ob occaſionem , ex qua illa
prodiit , dum fundatio ex ejuſdem populi conſenſu ,
6 & deſiderio ſequuta fuit , ejuſque conſenſus quoque
deſideratur , ſed etiam ratione ſubjectæ materiæ ,
quoniam quotidie homines moriuntur , & frequens
eſt hodierna conſuetudo ex motivo devotionis , vel
intuitu confeſſariorum , & aſſiſtentium in infirmitate ,
& agonia , eligendi ſepulturam in Eccleſiis Regula-
rium , ideoque ſubſiſtente iſto præſuppoſito , ceſſare
videbatur quæſtio in radice , atque occaſio aſſumendi
defenſionem in puncto juris.

Verum ubi , ſecluſa obſervantia , agendum eſſet ex
integro de hoc puncto tanquam in conventione re-
centi , adhuc tamen advertebam , etiam in ſenſu ve-
ritatis , non intrare dictos terminos alienationis , 7
ſed quod potius iſta eſſet illa ſpecies conventionis,
de qua *diſc. 30. de juriſdict.* quod ſcilicet ad effectum
obtinendi id , quod non habetur , promittatur , non
uſus alicujus juris , & privilegii alias competentis,
ut in eo caſu , quod obtenta fuit Eccleſia ſub ea lege,
ut Religioſi ſubjacere debeant viſitationi Epiſcopi,
adeout non poſſent uti eorum privilegiis exemptivis ,
dum ita nihil alienatur , vel admittitur de bonis , &
juribus jam obtentis , & poſſeſſis ſed obtinetur ali-
quid de novo , cum annexo onere , vel reſtrictione ,
ad inſtar novæ acquiſitionis bonorum , qua ſubjaceant
cenſibus , & canonibus , vel ſervitutibus , aliiſque
oneribus ; Quoniam imponere cenſus, vel conſtituere
ſervitutes , & onera ſuper bonis , quæ jam poſſidean-
tur , eſt prohibitum *per Extrav. ambitioſæ*, ſed non eſt
prohibitum in ſe accollare onera , ſub quibus bona
acquirantur , dummodo iſta non excedant valorem
ipſorum bonorum , neque afficiant alia bona Eccle-
ſiæ ; Ideoque receptum eſt , quod in acquirendis iſta
prohibitio non intret , ut *eodem diſc. 1. de Alien. &
Contract. prohib. numer.* 121. *& alibi* , Cum etenim
iſta fundatio ſequi non poſſet abſque conſenſu Pa-
rochi , & Cleri , quoties iſte injuſte denegatus non
ſuppleatur per Papam , vel per Sacram Congrega-
tionem , eatenus autem ille obtentus fuerit , quatenus
adjecta fuerit iſta qualitas , ſine qua alias fundatio
ſequuta non eſſet ; Hinc dicebam in nihilo præjudi-
catum eſſe juribus Religionis , circa hujuſmodi facul-
tates alias vel competentes in Eccleſiis & conventi-
bus , jam fundatis , & poſſeſſis , quoniam ita Reli-
gio non ſolum privata remaneret hoc accidenti , ſed
etiam ipſa ſubſtantia , quia Conventum , & Eccle-
ſiam nullatenus haberet in loco ; Ideoque ſicut prohi-
bitum non eſt , quod aliqui religioſi voluntarie ex
eorum inſtituto , vel ſtylo abſtineant ab hujuſmodi
actibus , ut præſertim ſequitur in Cappuccinis , ſive
quod in caſu particulari declarent nolle officiare in
Eccleſia juxta caſum , de quo *ſupra diſc.* 33. cum
ſimilibus , ita nullatenus ratio cur ad effectum obti-
nendi id quod non habetur , atque faciendi rem uti-
lem Religioni , huic conventioni conſentiterint , id- 8
que eſſe ſolitum advertitur *per Franc. controv. inter
Epiſc. & regul. tit. de nov. fundat. num.* 482. *&
ſeqq.*

Potiſſime vero , & clarius cum iſta conventio non
contineat rem exorbitantem , atque tollentem ea ju-
ra , quæ ex antiquorum Canonum diſpoſitione Reli-
gioſis jure ſuo nativo competunt ; Quoniam ut in- 9
ſinuatur *ſupra diſc. 1. & alibi* , antiquioribus tem-
poribus Monaci , aliique Regulares erant prohibiti
clericari , & habere Eccleſias , in quibus divina pera-
gerent , ſed more populi ſæcularis ſubjacebant Paro-
cho , ut etiam advertitur *ſub tit. de Decim.* ſed pau-
latim per privilegia ad id habilitati fuerunt cum præ-
judicio Parochorum , quibus proinde reſervata fuit
portio canonica , ex iis quæ habentur pluries *ſub tit.
de Paroch* , in propoſito quartæ , ſeu portionis cano-
nicæ, Ideoque iſta eſt reverſio ad jus antiquum iſtaque
eſt ratio , cui innixa eſt diſpoſitio *tex. in cap. 1. & 3.
de pact. in 6.* quibus derogatum non eſt *per Clement.* 10
dudum de ſepult. ut *per Barboſ. in collect. ad dict. cap.*
1. atque tanquam abſolutum firmat vel præſupponit
*modernus moralis Petrus de Murgo in tract. de ſepult.
tom. 1. tract. 7. diſquiſ. 6. dub. 13. pag.* 285, quam
allegare oportet in hujuſmodi irreperibilibus ſcripto-
ribus , & habetur *eodem diſc. 1. de Alienat. & Contract.
prohib. & diſcurſu. 26. de Paroch. & alibi.*

Hinc ſequi dicebam quoque reſponſionem ad al-
terum objectum præjudicii populi , quoniam ſi iſte
Conventus

Conventus non eſſet fundatus, utique populus non
haberet uſum hujuſmodi facultatis; igitur eodem mo-
do quo ſupra non poteſt actus dividi, Et per conſe-
11 quens dicebam, quod non ſolum in iſto caſu, in quo
conventio inita eſt per primum Prælatum, & Recto-
rem iſtius Provinciæ juxta terminos *d. cl. tex. in cap.
1. & 3. de pact. in 6.* ſed ubi etiam inita eſſet per pu-
rum Converſum, vel oblatum, aut ſimplicem ſæcu-
larem ſine aliquo mandato, adhuc tamen intraret di-
lemma, quod Aut Religio volebat ratum habere ac-
tum ab eo geſtum, aut non, Si volebat, prout de fa-
cto volebat, debebat conventionem obſervare. Si vero
nolebat, quod dimitteret Conventum, atque Reli-
gioſi à loco diſcederent, utpotè non legitime intro-
ducti, cum inter eſſentialia requiſita ſit illud conſen-
ſus Ordinarii loci, ac etiam Parochi, & Cleri, qui
ita deficere dicebatur, utpotè ſub tali lege præſtitus,
Ac propterea aliquam concipiebam admirationem,
quod huic controverſæ tanta dubietatis, ac diſputa-
tionum dos tribueretur ob individuitatem conſenſus,
& actus, qui dividi non poteſt, neque in parte ac-
ceptari, & in parte reprobari, repetendo quoad po-
pulum idem, quod ſupra de ſtatu antiquo ſuper ne-
ceſſitate accedendi ad Parochiam abſque hac li-
bertate cum prohibitione Religioſorum hujuſmo-
di functiones peragendi, quod tamen dicebatur
ad ſuperabundantiam, dum populus non erat in
cauſa, ſed opponebatur de jure tertii non conque-
rentis.

MONTIS CASSINI ABBATISSÆ

Pro ABBATISSA ELECTA.

Caſus diſputatus in Sac. Congregatione Epiſcoporum, & Regularium, reſolutus ut infra,

De electione Abbatiſſæ, quando dicatur concluſa, & quatenus non concludatur, quomodo Prælatus debeat ſe gerere.

SUMMARIUM.

1 *Quando dicatur concluſa electio Abbatiſſæ, & quid facere debeat Prælatus ubi non concludatur.*
2 *Facti ſeries cum reſolutione.*
3 *Quomodo deferri debeat declarationibus Sacrarum Congregationum.*
4 *De lege particulari in electione Abbatiſſæ in Monaſteriis ſub Congregatione Caſſinenſi.*
5 *De quibus Monaſteriis iſta lex loquatur.*
6 *De differentia inter Prælatos inferiores ſub altero Ordinario, & illos qui ſint Ordinarii cum territorio ſeparato.*

DISC. LXXII.

TErminato officio Abbatiſſæ Monialium Mona-
1 ſterii S. Germani, cum in nova electione Abbas
Caſſinenſis tanquam Ordinarius interveniret, Moniales
autem ob ſciſſuram votorum non concordarent in
concludendo electionem pro duabus ex tribus parti-
bus, quæ requiruntur juxta declarationes Sac. Con-
gregationis relatas *per Barboſ. in Summa Apoſtolica-
rum deciſ. verbo Abbatiſſa Collectan. 5. nu. 19. & 20.*
ubi concordantes; Hinc Abbas obſervando id, quod
in eiſdem declarationibus diſponitur, replicando
ſcilicet in diverſis diebus ſcrutinia prævijs moni-
tionibus, eiſque adhuc non concordantibus, ſibi
bene viſam Monialem deputavit; Quare monialibus
diverſæ factionis recurrentibus ad S. Congregatio-
2 nem Epiſcoporum, & Regularium, cum ſupponere-
tur in facto, quod aliqua adfuiſſet violentia, vel
præcipitantia ex parte Abbatis protegentis diverſam
factionem concurrentem cum illa, quam ipſe depu-
taverat, reſcriptum fuit, quod unus ex Epiſcopis
vicinioribus exploraret voluntatem Monialium, ha-
bitaque iſtius Epiſcopi relatione mandatum fuit pro-
cedi ad novam electionem, principaliter ex motivis
potius prudentialibus, & ex informationibus extra-
judicialibus, juxta iſtius præſertim Congregationis
ſtylum enunciatum *diſc. 16. in Relat. Cur.* ubi de iſta
Congregatione agitur.

Iſtaque eſt ratio, cui innititur pluries enunciatum
aſſumptum, quod ſcilicet nimium circumſpectè pro-
cedendum eſt in deferendo determinationibus iſtius, 3
aliarumque Congregationum Cardinalitiarum, non
quod magna non ſit earum auctoritas, dum Rota,
aliaque Tribunalia profitentur eis reverenter deferre,
neque audent contrarium judicare, ideoque multo
magis in aliis Judicibus, & Tribunalibus inferiori-
bus id procedit, ſed quod reflectendum eſt ad diſtin-
ctionem inter illas declarationes, quæ generaliter,
& in abſtracto emanant per viam oraculi ſeu inter-
pretatione Concilii Tridentini, vel aliquarum Con-
ſtitutionum Apoſtolicarum, & illas determinationes,
quæ ſequuntur in caſibus particularibus, ob eorum
circumſtantias, ut etiam habetur *de c. 1. in adnot.
ad Concil. Trid. & diſc. 35. de Inst. & alibi;* Ac pro-
pterea irriſione digni cenſendi veniunt illi, qui alios
non aperientes libros, niſi (ex gr.) *Barboſ. in dd.
collect. Nicol. in floſc. & ſimiles*, eo ipſo quod inve-
niunt relatum, quomodo in aliquibus caſibus deci-
ſum fuerit per Congregationem, abſque alio diſcur-
ſu, vel reflexione, ad literam id attendunt, cum
id rectè procedat in declarationibus generalibus,
quamvis prodiris, occaſione caſuum particularium,
non autem in hujuſmodi determinationibus particu-
laribus, quæ in eo caſu præciſo prodierint ſequenter
cum legibus prudentialibus, & ob aliquas circun-
ſtantias, quæ non adaptentur ad alios caſus.

In hac vero facti ſpecie, quatenus pertinet ad ju-
ridicum, præſuppoſitum fuit proceſſum eſſe ad infir- 4
mationem deputationis ob non ſervatam formam par-
ticulariter ſtatutam per Conſtitutionem, vel motum
proprium Gregorii XIII. in Monaſteriis iſtius Ordi-
nis S. Benedicti ſub regimine Caſſinenſium regiſtrat,
in Bullario Caſſinenſi *Conſt. 204.* quod ſcilicet Mo-
nialibus non concordantibus in duabus ex tribus
partibus, debet Prælatus proponere tres Moniales,
atque præficere illam ex iis, quæ habeat majorem
partem votorum.

Quatenus itaque pertinet ad hoc motivum, dice-
bam ſcribens pro Abbatiſſa deputata, non benè ad 5
rem applicari hujuſmodi Conſtitutionem, eo quia
illa in verbis loquitur de Monaſteriis hujus Ordinis
exiſtentibus ſub regimine, & adminiſtratione
iſtorum Religioſorum, & ſic ubi Abbas, vel al-
ter Prælatus Regularis interveniat ſolùm Præ-
latus Regularis Præpoſitus regimini Monaſterii,
quod ſit in aliqua diœceſi ſub Ordinario loci, juxta
generalem frequentiorem uſum, non autem congrue-
re huic Monaſterio, in quo Abbas Caſſinenſis non
habet illam ſimplicem adminiſtrationem, & ſupe-
rioritatem, quæ habetur in aliis Monaſteriis ex ſola
ratione, quod ſint Ordinis, ſed conſideratur tan-
quam Epiſcopus, vel Ordinarius loci, qualis eſt in
hoc Oppido, tanquam in Territorio nullius; Quini-
mo apud Oppidanos opinio, ac prætenſio eſt, quod
ejuſdem Oppidi Eccleſia Collegiata ſit vera Cathe-
dralis, quodque ejuſdem Eccleſiæ Canonici conſti-
tuant Capitulum, ut patet ex deductis *diſc. 52. de
Præm.* Quamvis etenim iſta prætenſio nullum habe-
ret fundamentum ex ibidem deductis, adeout reverà
dicendus veniat Prælatus inferior.

Attamen quia nullus alius adeſt Epiſcopus tan-
quam in Territorio verè ſeparato, & nullius, eſt ve-
rus Ordinarius loci, idcirco dicebam, quod illi non
congruerent

congruerent ea, quæ diſponuntur de Prælatis Regularibus inferioribus ſub loci Ordinario, ſed potiùs ea, quæ diſponuntur, & ſervantur in Epiſcopis, aliiſque locorum Ordinariis; Ac propterea ſit caſus non comprehenſus in dicta Conſtitutione ob notabilem differentiam, ſiquidem in illis Monaſteriis, quæ ſint ſub regimine, & adminiſtratione hujuſmodi inferiorum Prælatorum ſub Ordinario loci, iſte intervenire poteſt, ſi vult, in electione Abbatiſſæ, ut advertitur *diſc. 17. in adnot. ad Conc. Tr.* ac etiam *ſupra diſc. 1. & alibi*, nec non ſibi commiſſa eſt viſitatio, & cuſtodia clauſuræ, ut *in Sublacen. hoc eod. tit. diſc. 18. & 26. de Jurid. & alibi*, quæ omnia ceſſant in iſto caſu, quoniam Abbas facit figuram Epiſcopi, & veri Ordinarii, ideoque alter Ordinarius non poteſt in eo ſe ingerere; Id autem reputatum fuit ingenioſum ratiocinium, quoniam cum Conſtitutio loquatur generaliter de Monaſteriis ſubjectis huic Congregationi, idcirco proceſſum eſt cum regula generali, quaſi quod aliqua major juriſdictio, vel prærogativa, quam Congregatio habet potiùs in iſto Monaſterio, quàm in aliis exiſtentibus in alienis Diœceſibus, non faciat differre in ſpecie, & non tollat, quin dicatur Monaſterium Ordinis, & illi ſubjectum.

SUBLACEN. MONASTERIJ.

Pro ABBATE SUBLACI,

Et CARDINALI COMMENDATARIO EIUSDEM ABBATIÆ.

Caſus diſputatus in S. Congregatione Epiſcoporum, & Regul. reſolutus ut infra.

An juriſdictio delegata ſuper clauſura, Monaſterij Monialium, quæ competit Ordinario in Monaſteriis exiſtentibus ſub regimine, & Juriſdictione Prælatorum inferiorum, procedat ubi iſte Prælatus ſit ejuſdem Ordinis, & ejuſdem Monaſterij dati in Commendam, penes quod ſit Juriſdictio ordinaria.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries cum reſolutione.*
2 *De fundamentis pro Prælato inferiori contra Epiſcopum.*
3 *Id quod obtinetur in vim concordiæ, dicitur obtineri jure ſuo primævo.*
4 *Reſpondetur ad fundamenta, de quibus n. 2.*
5 *De differentia inter Abbatem Regularem Monaſterij, & Commendatarium ejuſdem Monaſterij.*

DISC. LXXIII.

1 ANtiqua lis diu agitata inter Epiſcopum Tiburtinum pro tempore, & Abbatem, ſeu Commendatarium celebris Monaſterij Sublaci, quod eſt primum, ac originale Monaſterium totius Ordinis Monaſtici in Eccleſia latina ſuper puncto de quo *diſc. 5. cum plurib. ſeqq. ſub tit. de Juriſd.* An ſcilicet illud circumdatarium in quo exiſtunt aliqua Oppida, & Caſtra ſubdita huic Monaſterio in juriſdictione ſpirituali, & Epiſcopali etiam cum Clero, & populo ſæculari, eſſent in dicta Diœceſi Tiburtina, vel potius in territorio ſeparato, & nullius, *ſub Urb. VIII.* ſopita fuit per concordiam, per quam data quadam recompenſa Epiſcopo ſtabilitum fuit territorium ſeparatum cum ceſſione quorumcumque ejuſdem Epiſcopi jurium; Cumque *ſub Gregorio XIII.* Cardinalis Columna in oppido Sublaci fundaſſet cum Apoſtolica authoritate de anno 1583. Monaſterium Monialium ſub regula S. Benedicti, & invocatione S. Jo. Baptiſtæ, illudque commiſiſſet curæ, & gubernio, ac juriſdictioni, & protectioni Abbatis Regularis ejuſdem Monaſterii cujus ipſe erat Commendatarius, hinc Cardinalis Carolus Barberinus Commendatarius de anno 1671. obtinuit à S. Congregatione Epiſcoporum, & Regularium declarari quod ſtante dicta tranſactione cum Epiſcopo Tiburtino, ſibi competant circa clauſuram Monialium, & alia contenta in Conſtitutionibus Apoſtolicis illa præſertim Gregorii XV. omnia quæ competunt Epiſcopis, & Ordinariis locorum, iſtaque declaratione ſic ſtante dictus Commendatarius prohibuit acceſſum ad dictum Monaſterium Monialium ſine licentia ipſius vel ejus Vicarii Generalis, aliosque exercere cæpit actus delegatæ juriſdictionis contentos in dictis Conſtitutionibus, & enunciatos pluries *hoc tit.* ac etiam *in Miſcell. Eccleſ.* & alibi, quare Abbas recurſum habuit ad præfatam S. Congregationem quæ tamen ſtetit in decretis.

In diſputatione autem deſuper habita ſcribens pro Abbate more Advocati deducebam primo firmata 2 *apud Bich. dec. 459. repet. dec. 373. par. 11. rec.* per quam deciſionem dicebam caſum decidi in dividuo ad favorem Abbatis regularis contra Epiſcopum in regimine Monaſterii ejuſdem Ordinis. Et ſecundo quod cum iſtud Monaſterium fundatum eſſet per illum, qui erat Commendatarius, & tamen voluit dare hanc juriſdictionem, & ſuperioritatem Abbati regulari, ita dicebam quod adeſſet clara lex fundationis approbata per Sedem Apoſtolicam, ideoque intrarent ea quæ in puncto regiminis Monaſterii Monialium ſub regularibus contra Epiſcopum ob conſimilem legem fundationis approbatam *ab eod. Greg. XIII. habentur diſc. 27. de juriſdict.*

Cumque Scribentes pro Commendatario pene totum fundamentum conſtituerent in novo jure, quod dicebant in eum ſupervento ex ceſſione dicti Epiſcopi Tiburtini, cujus perſonam ita repræſentaret; Reſ- 3
pondebam, & in hac parte etiam cum ſenſu veritatis, quod iſtud eſſet clarum æquivocum; quoniam Commendatarii prædeceſſores, & ipſemet immediatus, qui dictam concordiam fecit, ſemper ſubſtinuerunt litem ſuper territorio ſeparato, & vera qualitate nullius independenter à dicto Epiſcopo, ideoque juxta pluries enunciatam ſub diverſis materiis naturam tranſactionis, & præſertim *diſc. 50. de alien. contr. probib.* illi non tribuit jus novum, quod acquiratur ab altero tranſigente, ſed continuatur jure antiquo, & primævo proprio ita aſſecurato ab incertitudine, & moleſtiis tanquam per remotionem obſtaculi, & ſic revera iſtud fundamentum erat fragile.

Reflectendo autem ad veritatem ab initio pro ſtilo requirentibus meam operam libere inſinuatam habebam difficultatem, ideoque reſolutio fuit juxta votum quoniam in primis fallax erat fundamentum, 4
quod conſtituebatur *in dicta deciſ. Bich.* tum ob difficultates, quæ in individuo coorta eam conſiderantur *diſc. 18. de juriſdict.* ideoque fruſtra repetendas tum ob notabilem differentiam inter illum Abbatem regularem Monaſterii Caſſinenſis, & iſtum, In eo etenim nullus adeſt Commendatarius, ideoque ipſe Abbas eſt Prælatus cum juriſdictione Epiſcopali juxta ea, quæ de illo habentur *in Montis Caſſini juriſdictio-* 5
nis, vel Cathedralitatis ſub tit. de præmin. in hoc ſupplemento diſc. 52. unde eſt Prælatus in toto territorio etiam cum clero, & populo ſæculari, adeout faciat figuram Epiſcopi, quamvis ut in caſu, de quo *dicta deciſ. Bich.* revera iſta qualitas in conſideratione habenda non eſſet, dum Monaſterium non erat in ejus territorio, ſed in diœceſi alterius Epiſcopi, In præſenti autem Abbas regularis eſt ſolum ſuperior Monachorum, & menſæ Monaſterialis conſideratus tanquam contradiſtinctus ab illo Abbate Monaſterii, qui habet Territorium, & juriſdictionem ordinariam,

ordinariam, & Epiſcopalem etiam cum clero, & populo, adeout Abbas regularis exceptis iis, quæ concernunt diſciplinam regularem, & regimen Monachorum, & eorum menſæ, conſideretur tanquam Vicarius, & miniſter ad negotia particularia Commendatarii, penes quem reſidere dicitur Prælatura vera, & propria Monaſterii, ne aliàs detur inconveniens duorum capitum in uno corpore juxta ponderationes de quibus *diſc. 34. de juriſdict. & hoc tit.* ac alibi *pluriès*, Et ſic injunctum fuit huic Abbati regulari tanquam miniſtro, & Vicario Commendatarii Ordinarii, loci regimen, & adminiſtratio hujus monaſterii, vel ſibi tanquam Prælato regulari inferiori ſub Ordinario loci, in cujus territorio Monaſterium ſitum eſt, dum ita oportet dare Ordinarium loci, penes quem reſideat iſta juriſdictio delegata contradiſtincta ab illa ordinaria, quæ in Monaſteriis exemptis reſidet penes Prælatos inferiores regulares, vel aliàs exemptos, iſtaque perſona ordinarii loci nullo pacto verificabilis videtur in perſona iſtius Abbatis, qui dicitur talis impropriè, ſive ad certum effectum tantum regiminis monachorum, & intra ambitum monaſterii, non autem cum jure territoriali, & territorio.

NULLIUS REGIMINIS, ET SUPERIORITATIS

Pro CARDINALI OTTHOBONO COMMENDATARIO.

Cum CONGREGATIONE CAMALDOLENSI.

Reſponſum pro veritate.

An Commendatarius Monaſterii dicatur Judex, & ſuperior monachorum in eo degentium dum facultate deputandi ſuperiorem, & alia faciendi etiam circa vitam, & mores, ac diſciplinam regularem.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*

2 *Religioſi exempti ſubjacent Prælato Eccleſiæ, cui inſerviunt in concernentibus cultum, & ſervitium ipſius Eccleſiæ.*

3 *De aliis caſibus in quibus religioſi exempti ſubjacent Ordinario loci.*

4 *De hiſtoria ſuper antiquo modo regiminis religioſorum, & moderno.*

5 *Quare in religionibus quæ reguntur ad formam Communitatis, debeant omnes ſubjacere eiſdem ſuperioribus Religionis.*

6 *Secus in altero caſu quod Monaſteria regantur jure ſingulari.*

7 *Quando erecta ſit Congregatio Camaldulenſium Calceatorum.*

8 *De obſervantia.*

9 *Reſpondetur ad Breve pontificium, & quid contineat.*

10 *De alia reſponſione ad objectum in caſu.*

DISC. LXXIV.

1 AB anno 1468. ac etiam antea, quod Monaſterium S. Mariæ Vangadiritia nullius Diæceſis, commendatum fuit Cardinalibus, vel Prælatis, & Clericis ſæcularibus, obſervantia dedit quod Commendatarius in eo, deputavit Priorem, & collocavit monachos Congregationis Camaldulenſis, eoſque viſitavit, atque alios ſuperioritatis, & Prælaturæ actus geſſit; Cumque de anno 1625. Religioſi tunc temporis in hoc Monaſterio exiſtentes controverterent hanc juriſdictionem, & ſuperioritatem Commendatarii, iſte deſuper ſententiam, vel decretum reportavit à Nuncio Venetiarum cum ſubſequuta executione, atque ita impoſterum continuatum fuit. Cum autem Congregatio iſta Camaldulenſium calceatorum habentium in Urbe monaſterium S. Gregorii, de anno 1657. obtinuiſſet declarari per S. Congregationem, ac etiam per Breve pontificium pro declarationis roboratione, quod ad Generalem, alioſque ſuperiores, non autem ad Commendatarios pertineret juriſdictio ſupra Monachos degentes in hujuſmodi Monaſteriis commendatis, hinc cum de anno 1664. Apoſtolica auctoritate iſtud Monaſterium commendatum eſſet qualificato Cardinali Otthobono prius Rotæ Auditori, ut volumen ejus deciſionum docet, ex iſtius parte pro veritate conſultus fui, an prælatum Breve ſibi obſtaret, necnè.

2 Negative reſpondi in omnibus; Pro clariori autem reſolutione, & ne clarum confunderetur cum turbido præmittebam plures caſus, vel effectus diſtingui debere; Aut enim agitur de concernentibus cultum, & ſervitium Eccleſiæ, præſcindendo à diſciplina regulari, & à cauſis perſonalibus circa mores, & alia; Et tunc planum eſſe dicebam, ut quamcumque exemptione non obſtante ſubjaceant Commendatario tanquam Prælato, & Rectori illius Eccleſiæ, cujus ſervitio ſe addixerunt juxta ea quæ habentur deducta *ſupra diſc. 64.* ac etiam *diſ. 34. de Juriſd.* fruſtra repetenda, in cujus caſu agitur de Religioſis inſervientibus in Eccleſiis titulorum Cardinalium; Illa etenim difficultas, quæ in eo caſu habita fuit ratione contrariæ conſuetudinis, in præſenti ceſſabat, dum obſervantia potius aſſiſtebat, ideoque firma remanent illa fundamenta.

3 Aut agitur de illis actibus & caſibus, in quibus regulares, exemptione non obſtante, ſubjacent Ordinario loci ratione juriſdictionis delegatæ per Sacrum Concilium Tridentinum, & per Apoſtolicas Conſtitutiones, etiam ubi agatur de eorum propriis Eccleſiis, quarum Ordinarius loci non ſit Prælatus particularis, puta in concernentibus curam animarum Et adminiſtrationem Sacramentorum, & in concionibus, & proceſſionibus, vel acceſſibus ad moniales, cum ſimilibus, de quibus *ſupra diſc. 1. & pluries ſub tit. de juriſd. & Miſcell. Eccleſ.* & alibi; Et tunc pariter pro Commendatario dicebam ſine dubio reſpondendum venire, non ratione Commendæ Monaſterii per quam repræſentet ſolum Abbatem, & Prælatum regularem, ſed ex eo quod idem Commendatarius, ob qualitatem Territorii verè ſeparati, & nullius cum plena juriſdictione Epiſcopali cum Clero, & populo, dicitur Ordinarius loci, ideoque ſibi competit dicta juriſdictio delegata etiam cum Religioſis aliorum Monaſteriorum, & Conventuum exiſtentium in hoc territorio; Multo igitur magis in hoc Monaſterio, cujus eſt etiam Prælatus.

Aut demum agitur de concernentibus diſciplinam regularem, ſive cauſas perſonales Religioſorum circa mores, & alia, nec non deputatione ſuperioris, & collocatione, vel reſpective amotione Monachorum, cum ſimilibus concernentibus regimen, & adminiſtrationem Monaſterii, & ad quem caſum verè, & propriè quæſtio reſtringebatur; Et tunc præſcindendo à dicto Brevi, cui reſpondebam ut infra; Quatenus pertinet ad articulum in genere, ſive in abſtracto, advertebam pro tollendis æquivocis, & pro congrua determinatione puncti, reflecti debere ad ſæpius enunciatam Regularium hiſtoriam, de qua *ſupra diſc. 1. & diſc. 5. cum pluribus ſeqq.* ac etiam *diſc. 28. de juriſd.* & alibi. Quod ſcilicet magna diffe- 4
rentia eſt inter illa monaſteria, quæ juxta antiquos mores regebantur ſingulariter, & de per ſe abſque dependentia ab aliis; Et illa quæ quodam jure ſocietatis, vel univerſitatis reguntur ad formam Reipublicæ ſub eiſdem ſuperioribus, & Prælatis Generalibus, & provincialibus.

In iſto etenim poſteriori caſu, qualis erat ille, de quo agitur *diſc. 34. de juriſd.* id quod ut ſupra declaratum fuit nimium congruum videtur, quoniam
5 omnia monaſteria, vel conventus, omneſque Religioſi tam ſuperiores, quam ſubditi pariformiter vivere debent cum eiſdem legibus, & inſtitutis, & ſub eodem Superiore, & regulatore Generali cum crebris mutationibus de loco ad locum, prout ſtylus, vel opportunitas exigat, perinde ac ſi unum eſſet Monaſterium intellectuale, vel formale diviſum in tot membra, vel partes materiales, & ac ſi eſſet unus Prælatus, & ſuperior, qualis eſt ille, qui dicitur Generalis qui in ſingulis locis deputet ejus Vicarios, & miniſtros ob impoſſibilitatem reſidendi ubique per ſe ipſum, ut occaſione Generalis Ordinis S. Dominici conſideratur *diſc. 27. de praemin.* magiſque docet praxis in Generali Societatis Ieſu; Et per conſequens incongrua eſt mixtura Prælatorum Clericorum ſæcularium habentium hujuſmodi commendas, nè contra Divinum oraculum detur inconveniens arandi in bove & aſino, ut advertitur *diſc. 4. & 5. eod. tit de praem.* ac etiam ne pandantur ſecreta Religionis, & ob quam rationem cauſæ Religioſorum cognoſci non debent extra Religionem, ac Prælatos regulares, ut advertitur *ſupra d. diſcurſus. 1.* & alibi *pluries*.

In altero autem caſu, vel in altera ſpecie regiminis ſingularis, & independentis, juxta morem anti-
6 quum illæ rationes non intrant, quoniam regula quidem præſcripta per fundatorem Religionis eſt omnibus communis in partibus eſſentialibus, ſed modus illam obſervandi, tam in iis, quæ concernunt præcepta, quam & magis in iis, quæ concernunt conſilia, eſt diverſus, eodem modo quo ubique docet notoria praxis Monaſteriorum monialium ejuſdem regulæ, ejuſdemque inſtituti, ac etiam in partibus ultra montes, in quibus etiam in Monaſteriis virorum adhuc idem viget uſus; Eadem praxis docet, quod ſcilicet in uno Monaſterio cum ſtrictiori, & in altero cum laxiori vita, & obſervantia vivatur; Ideoque intrat ſolùm controverſia ſuper ſubjectione Ordinarii inter iſtum, & proprium Prælatum regularem, quod pendet à privilegio exemptivo juxta quæſtionem, de qua *d. diſc. 28. de juriſd.* & alibi; Sed quando idem gerit utramque perſonam, quia ſit Ordinarius loci, ac etiam ſuperior, & Prælatus Monaſterii ſubrogatus loco Abbatis qui juxta antiquum morem haberet, Abbatiam in titulum juxta conſiderationta, de quibus *in Romana, & Placentina hoc eod. tit. diſc. 76.* Et tunc ceſſare videtur omnis ratio dubitandi.

Applicando autem ad rem advertebam, quod iſtud Monaſterium cadere non deberet ſub Congregatione, vel univerſitate, ideoque illi non congruerent ea, quæ de ſpecie communitativa ſuperiùs dicuntur, quoniam cum antiquitus in iſta Religione, ut fortè generaliter in monachalibus ſervaretur ſtylus antiquus regiminis ſingularis, atque cum exemplo, vel Ciſtercienſium, in quibus legitur, priuſquam in allia, uſus Capituli generalis ſub Innoc. III. in Concilio generali regiſtrato *in cap. nuper de decim.* vel cum exemplo Caſſinenſium, de quo *d. diſc. de juriſdict. & hoc. tit. d. diſc. 76.* ſub Martino V. vel Eugenio IV. iſta ſociativa unio, decem, & ſeptem Monaſteriorum Italiæ ſequuta eſſet ſub Leone X. juxta illum regiminis modum, qui in ſpecie hujus Congrega-
7 tionis enunciatur *ſupra diſc. 3.* atque inter hæc decem, & ſeptem Monaſteria inter quæ hujuſmodi ſocietas contracta fuit, iſtud non legatur, hinc ſequi dicebam, quod remanebat in priori natura, fortiùs verò ob continuatam obſervantiam annorum circiter tantum ſexaginta in contrarium ad favorem Commendatarii, dum ita ceſſare videbatur omne dubium, eam pro iſtius remotione, quando intraret, ſufficeret aliquod tempus quale quale ratione interpretationis, juxta deducta *diſc. 21. de judic.* & alibi pluries, 8
multò verò magis accedente centenaria, per quam allegari poteſt privilegium Apoſtolicum, & quicumque alter titulus de Mundo melior ex deductis *eod. diſc. 21. de judic.* ac etiam *diſc. 3. de alien. & contr. prohib.* & alibi pluries.

Hinc de conſequenti dicebam nullam habendam eſſe rationem de prædicta declaratione S. Congregationis, ac Brevi ejus confirmatorio, non quidem ex aliquo defectu, ſed ex non comprehenſione, quo- 9
ex præmiſſis rationibus vigentibus in illis Religionibus, vel Congregationibus, quarum regimen eſt ad formam univerſitatis, vel Reipublicæ ut ſupra, iſtarum reſpectu declaratio eſt juſta, beneque fundata, ſed ex defectu non comprehenſionis Monaſteriorum ſingularium, quibus dictæ rationes non congruunt; Nil etenim Papa, vel Congregatio concedere voluit de novo per viam gratiæ ſpecialis præjudicialis tertiò, cujus jus tolleretur; Tum quia id non præſumitur, juxta ſatis vulgatam, nimiumque frequenter inſinuatam concluſionem de gratiis, & conceſſionibus Principum, ut intelligantur ſine tertii præjudicio; Tum ob omiſſam derogationem regulæ de jure tertii quæſito non tollendo, ſed ſolum declaratum fuit id, quod de jure ineſt, atque de juſtitia debetur.

Unicam dubitandi rationem in eo conſiſtere advertebam, quod retento dicto antiquo ſtylo regiminis ſingularis, Monachi in quolibet Monaſterio fixè, 10
& perpetuò addicuntur ibique profitentur, ut docet praxis in Monaſteriis ultra montes, & citra montes in Monaſteriis monialium, ac etiam in Canonicis, & beneficiaris Cathedralium & Collegiatarum Regularium, enunciatis *diſc. 3. cum duobus ſeqq. de praemin.* & alibi, ideoque præmiſſa congruunt iſtis Religioſis, qui ſumuntur de corpore Congregationis, atque tanquam addicti Reipublicæ, vel univerſitati uniformiter cum aliis vivere debent ſub Prælato generali, ſub eiſdem legibus, & crebris mutationibus.

Verùm obſervabam id eſſe quidem conſiderabile ad effectum, ut ſuperiores Congregationis non tenerentur inviti aſſignare Monachos pro iſto Monaſterio, neque illos diſmembrare à corpore, vel univerſitate, ſed quod Commendatarius ſibi quærat Monachos, qui in ejus Monaſterio profeſſionem emittant ibique perpetuò vivant ſegregati ab aliis de Congregatione, niſi dicendum ſit, quod in vim dictæ centenariæ allegari poſſit privilegium Apoſtolicum ſuper iſto neceſſario famulatu, ad inſtar ejus, quod docet praxis in Religioſis, qui præficiuntur, vel aſſignantur ſervitio Pænitentiariæ in tribus Baſilicis Patriarchalibus Urbis; Sed poſito quod velint pati ut aliqui Religioſi pro commoditate, & exoneratione Religionis, ejuſque majori decore vivant in hoc Monaſterio, exinde ſequitur; ut pati debeant, quod illi ſubſint Prælato, & ſuperiori ejuſdem Monaſterii, qualis eſt Commendatarius, ita literis ejus commendæ expreſſè diſponentibus.

MAJORICEN. REDDITUUM

Pro EPISCOPO

Cum MINORIBUS OBSERVANTIBUS, ET ALIQUIBUS CONFRATERNITATIBUS.

Caſus diſputatus in Congregatione Epiſcoporum, & regularium reſolutus pro Epiſcopo.

De incapacitate Minorum obſervantium, & an Epiſcopus, non obſtante eorum exemptione poſſit procedere contra debitores, & vendentes pro applicatione redditu um ad alios pios uſus.

SUM-

Digitized by Google

SUMMARIUM.

1 *De incapacitate Minorum obſervantium, & quibus eorum bona applicentur.*
2 *Facti ſeries, vel caſus controverſia.*
3 *Epiſcopus eſt exequutor piarum diſpoſitionum, eaſque etiam ex cauſa commutat.*
4 *Non habens intereſſe non eſt audiendus.*
5 *Quomodo religioſi incapaces dicuntur intereſſati ſuper capacitate aliorum indirectè.*
6 *Intereſſe vel jus mediatum non cauſat declinationem fori ex proprio privilegio.*

DISC. LXXV.

1 POſtquam juxta ſeriem de qua *diſc. 11. de praem. & diſc. 5. & 6. 17. & 19.* & alibi, Religio Minorum obſervantium ſeparata fuit ab illa Conventualium, ita efformando duas diverſas Religiones ſub diverſis Generalibus iſta Obſervantiæ profitente obſervantiam paupertatis ad præſcriptum regulæ, juxta ejus declarationes contentas *in cap. exiit de verb. ſign. in 6. & Clem. exivi eod. tit.* adeout. *per Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regular. cap. 3.* ſtatuendo regulam generalem capacitatis omnium Religionum ita, & alia Capuccinorum tanquam per limitationem regulæ exceptuatæ fuerint, ex deductis *in annot. ad idem diſc. 35.* Stantibus declarationibus, de quibus *eod. diſc. 35. ad idem Concil. & ſupra diſc. 1. & 35. & in aliis*, ac etiam *ſub tit. de legatis diſc. 1.* quod iſta incapacitas non comprehenderet legata, aliaſque pias diſpoſitiones, quæ fierent pro Sacriſtia, ſeu infirmaria, & libraria, aut fabrica Eccleſiæ, & ſimilibus; Sub hoc prætextu, & pallio inolevit paulatim aliqua relaxatio prioris inſtituti, ut ad ipſorum religioſorum ſubſtantationem, & commodum acceptarentur, ac retinerentur bona ſtabilia, magis vero cenſus & alii redditus, adeout quodammodo iſti Religioſi viverent eodem modo quo Conventuales, & alii capaces, potiſſimè verò poſtquam adinſtar ejus, quod antiquiori tempore ſequutum eſt, inter hos Obſervantes, & Conventuales, alia exorta eſt diverſa vivendi forma inter eoſdem, ad differentiam nuncupatos de Familia cujuſdam laxioris inſtituti & alios ſtrictioris obſervantiæ, qui propterea Reformati nuncupantur, ex pluries inſinuatis ſupra locis citatis occaſione agendi de muneribus, & præcedentiis, ac etiam de tranſitu ab uno ordine ad alium; Hinc autem relaxationi etiam in familia, curavit Capitulum generale anni 1625. providere, prohibendo retentionem bonorum ſtabilium, ac redditum, utpotè contra Inſtitutum, atque leges in eodem Capitulo emanatæ ratione Apoſtolicæ confirmationis Urbani VIII. habentur regiſtratæ in Bullario ejuſdem Pontificis *Conſtitut.* 49. Unde ſequutum eſt quod in pleriſque locis in bonis, & redditibus hujuſmodi erecta fuerunt beneficia Eccleſiaſtica ſæcularia collativa, in aliis autem, in quibus receptum ſit Tribunal Fabricæ S. Petri, iſta hujuſmodi redditus exigere, ac ſibi applicare in vim ejus facultatem conſuevit, & ubi iſtud Tribunal miniſtros non habeat, Epiſcopi exigere, aliiſque piis uſibus applicare conſueverunt; Declaratione poſtmodum ab eiſdem Obſervantibus obtenta, ut ſolùm à ſponte dantibus hujuſmodi cenſus, & præſtationes exigere poſſent, non autem petere.

Ad hanc verò legem fraudandam denunciatum fuit Epiſcopo, quod pecuniæ obvenientes ex eleemo-
2 ſynis aliiſque piis diſpoſitionibus inveſtirentur in cenſus alioſque redditus ad commodum, & favorem illorum Religioſorum in hac Civitate, & Inſula Majoricen. exiſtentium ſub nomine aliquarum ſocietatum, vel confraternitatum ſæcularium, erectarum in eorum Eccleſiis, & præſertim pro duobus numeroſis Conventibus in Civitatibus, fierent inveſtimenta ſub nominibus ſocietatum S. Mariæ Angelorum, & Conceptionis, quare Epiſcopus licet cum ejus ordinaria auctoritate poſſet, attamen obtinuit per literas in forma Brevis Apoſtolicam commiſſionem procedendi contra dd. Societates, & debitores, ac tendentes, ad effectum detegendi fraudem, eaque detecta applicandi dd. redditus in alios pios uſus; In cujus commiſſionis exequutionem pleriſque cauſis contra multos de Clero, & populo ſæculari, eaſdemque ſocietates introductis, inſtetit Procurator generalis Religionis dictæ pro Commiſſionis moderatione ex motivo exemptionis ipſorum Religioſorum à juriſdictione Epiſcopi, quodque iſte caſus non eſſet de comprehenſis ſub juriſdictione delegata à Concilio Tridentino, & per Apoſtolicas conſtitutiones attributa Ordinariis, exemptione non obſtante, ex inſinuatis *ſupra diſc. 1.* & alibi *pluries*, remiſſoque negotio conſultationi S. Congregationis Epiſcoporum, & regularium.

Dicebam ſcribens pro Epiſcopo, quod revera iſta commiſſio nullam contineret exorbitantiam exemptioni, ac privilegiis Religionis præjudicialem. Quinimò quod neque erat delegatio, quæ tribueret illam juriſdictionem, quam alias Epiſcopus non haberet, ſed potius quandam excitationem propriæ, ac ordinariæ juriſdictionis, obtentam ad quandam exube- 3
rantem cautelam, quoniam cauſæ non agebantur cum ipſis Religioſis exemptis, ſed cum illis de Clero, & populo ſæculari ſubdito eidem Epiſcopo, cui etiam ſubjacent dictæ Societates, ad effectum detegendi hanc fraudem, atque applicandi hujuſmodi redditus Religioſorum incapacium in pios uſus, juxta ejus ordinarias facultates, ob quas Epiſcopus dicitur legalis exequutor omnium piarum diſpoſitionum cum facultate eas applicandi in alios pios uſus, quando non ſint practicabiles illi uſus, pro quibus ipſæ diſpoſitiones factæ ſint, ex collectis *per Carp. in ejus tract. de exequut. teſtam lib. 1. cap. 21. & 22.* ac *habetur, diſc. 21. in annot. ad Conc.* ubi de hac facultate commutandi, abſque eo quod ipſi Religioſi eſſe poſſent in cauſa; Ac propterea ratione eorum exemptionis declinarent hunc forum, ob dilemma inevitabile quod aut ipſi negando fraudem dicerent, quod redditus hujuſmodi non eſſent ad eorum commodum, & tunc exaudiendi non eſſent, ea regula, de qua *diſc.* 4
17. de Iudic. & alibi, quod non habens intereſſe non debet audiri, neque ad cauſam admitti. Aut fatentur fraudem, atque dicunt ſe principaliter intereſſatos; Et tunc ſtante jam ſtatuta incapacitate pariter repellendi veniebant, ex eo quod non haberent jus, & perſonam ſtandi in judicio, cum ſolum eis, ut ſuprà, indultum ſit recipiendi à debitoribus ſponte dantibus. Et quando etiam 5
dici poſſet, quod haberent intereſſe remotum, & mediatum, ut ſcilicet dd. piæ Societates in eorum Eccleſiis exiſtentes hujuſmodi cenſus, & redditus exigerent hujuſmodi cenſus, & redditus exigerent jure, & nomine proprio ad effectum ut ex eiſdem facere poſſent eis eleemoſinas, aliaſque pias elargitiones, quod ceſſante fraude, & colluſione non videtur prohibitum; Adhuc tamen ob iſtud intereſſe ſecundarium, vel mediatum dicebam allegari non poſſe proprium privilegium, propriamque exemptionem pro declinatione fori, cum ſufficiat competentia cum eis, cum quibus tanquam poſſeſſoribus cauſa immediatè agebatur ex deductis *diſc. 63. de juriſdictione*, & alibi.

Digitized by Google

ROMANA *ſeu* PLACENTINA PRÆEMINENTIARUM ABBATIALIUM.

Pro CONGREGATIONE CASSINENSI

Cum ALIQUIBUS ABBATIBUS TITULARIBUS.

Caſus diſputatus in Congregatione Epiſcoporum, & Regularium, reſolutus pro Congregatione.

An Abbates titulares morantes in Monaſteriis ſub Abbate actuali prætendere poſſint coæquales prærogativas competentes Superiori, & Abbati actuali, ac exemptionem ab ejus obedientia, & à ſervitiis; Et muneribus, quibus ſubjacent alij Religioſi in eo Monaſterio morantes.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries cum reſolutione.*
2 *De antiquo modo regiminis Monaſteriorum; & de hodierno.*
3 *Quales ſint Abbates hodierni.*
4 *Et quibus gaudeant prærogativis, & quare.*
5 *Quibus prærogativis gaudeant Abbates titulares.*
6 *De eorum habitu.*

DISC. LXXVI.

CUm aliqui Religioſi Ordinis Caſſinenſis Mona-
1 ſterii S. Pauli de Urbe obtinuiſſent ex gratia per Capitulum generale honoris ergo, creati Abbates titulares, obtenta etiam confirmatione Apoſtolica per Breve, ſive per organum S. Congregationis; Ac etiam quidam alius Religioſus Monaſterii Placentiæ obtinuiſſet per viam Datariæ in titulum provideri de Abbatia antiquitus actuali ultra montes, hodie occupata ab infidelibus; Hinc iſti reſpectivè Abbates titulares plures excitarunt prætenſiones; Primò nempè exemptionis ab onere ſe præſentandi ſuperiori in egreſſu, & regreſſu more aliorum Religioſorum; Secundò ſuper duplicato veſtiario; Tertiò ſuper digniori Sede poſt Abbatem regiminis; Quartò ſuper jure habendi famulum ejus arbitrio eligendum alendum à Monaſterio aliis miniſteriis non applicandum. Quintò ſuper uſu pulvinarium in Choro. Sextò ſuper inceſſu in eo habitu in quo incedunt Abbates regiminis, iſtam que prætenſionem præſertim habebat Abbas titularis Monaſterii, ultra montes ubi Abbates adhibent illum habitum prælatitium quem in Italia adhibet ſolum Præſes Generalis; Et Septimò ſuper exemptione à refectorio communi, & cum latiori uſu habitationis, & commoditatum, omnes autem hujuſmodi prætenſiones rejectæ fuerunt, & meritò abſque alia inſpectione juris ex ſolo fundamento Conſtitutionum Congregationis magis verò ex altero obſervantiæ non ſolum conſimilium Abbatum titularium honoris gratia creatorum à Religione, vel per Breve reſpectivè, ſed etiam illorum, qui fuerunt Abbates actuales regiminis, quinimò Præſidentes Generales, ac propterea ita ex facto dirimi videbatur omnis quæſtio, nullaque videbatur
2 ſubeſſe neceſſitas, adhibendi operam Juriſtæ; Ut autem illam à Congregatione deſideratam adhiberem, ſcribendo contra hujuſmodi prætenſiones pro generica earum rejectione, advertebam ad id quod habetur *ſupra diſc. 1. & diſc. 28. de Juriſd.* quod ſcilicet antiquiori tempore omnes Religiones, vel ordines præſertim verò iſte ordo Monachorum nigrorum S. Benedicti de quo in ſpecie agitur *in capcum ad Monaſterium de Statu Monac.* vivebant diverſo modo quo de præſenti, quoniam ſingula Monaſteria regebantur de per ſe, & ſingulariter cum ſuis Monachis fixis conſtituentibus capitulum, & cum Abbate habente Abbatiam in titulum, & Prælaturam eodem modo quo etiam de præſenti practicatur in pleriſque Monaſteriis ultra montes præſertim occaſione electionis Abbatis vel ejus coadjutoris *in hoc Supplemento ſub tit. de Canon. & Capitulo diſc.* 33. occaſione agendi de electione; Hodiè verò in Italia diverſus eſt ordo vel modus, quoniam à temporibus Martini Vel Eugenii IV. quando ſedato diuturno ſchyſmate in Concilio Conſtantienſi in pleriſque initium habuit ille novus ordo qui hodie practicatur ad tollenda inconvenientia, quæ ex iſto modo ſingulari oriebantur, quod in uno Monaſterio viveretur cum obſervantia regulæ in altero verò ſcandaloſe, & cum relaxatione erecta fuit iſta Congregatio per quamdam ſpeciem ſocietatis inter plura Monaſteria, ut ita regerentur ad formam Reipublicæ vel Univerſitatis, quodque ubique eſſet uniformis modus vivendi, cum crebra, & frequenti mutatione Abbatum, aliorumque ſuperiorum, ac etiam quando opportunitas exigat ipſorum Monachorum de loco ad locum, nuncupata proinde Congregatio Unitatis, vel B. Juſtinæ de Padua ratione loci, in quo hæc unio ſequuta fuit uſque ad tempora Julii ſecundi, quando ex ejus conceſſione eadem Congregatio obtinuit Monaſterium Caſſinenſe prius commendari ſolitum ſub hac lege ut ab eo tanquam capite Religionis, denominationem ſortiri deberet, mutando ſingulis trienniis Abbates de loco ad locum, & quandoque brevius, quando ita opportunitas exigat, & quandoque etiam ut illi qui per aliquod tempus fuerunt Abbates cum actuali regimine acquieſcant, atque adinſtar aliorum Monachorum ſubditorum ſub alio Abbate vivant.

Exinde autem ſequi dicebam, quod iſti Abbates 3
non ſunt ſicuti erant antiqui in Italia, & nunc ſunt ultra montes ut ſupra, fixi ſcilicet, & perpetui Prælati, ſed potiùs Officiales, & Gubernatores præfecti adminiſtrationi, & regimini ad tempus bene viſum Superioribus, & ad eorum nutus manuales, obtinentes ex hoc titulo Abbatiæ illas honorificas præeminentias Eccleſiaſticas, de quibus agitur *diſc. 15. de Præeminin. & diſc. 31. de Juriſd. & alibi*, & per conſequens ad duo inferebam; Primò nempè, quod illæ præeminentiæ, quibus circa obe- 4
dientiam, & modum vivendi potiuntur Abbates actuales, qui ad differentiam Abbatum Titularium dicuntur Regiminis, non competunt ex ſola ratione tituli, & Dignitatis Abbatialis ſed potiùs ratione Superioritatis, & Præfecturæ; Et ſecundò de conſequenti, quod Abbates titulares, qui adinſtar aliorum Monachorum vivunt ſub regimine, & obedientia alterius Abbatis, vel quia honoris gratia tales creati ſint, vel etiam quia retineant hunc titulum tanquam reliquias actualis Abbatiæ, & adminiſtrationis priùs obtentæ, in duobus differant ab aliis ſimplicibus Monachis. Primò nempè in illo uſu 5
pontificalium, de quo *dicto diſcur. 15. de Præeminen.* & in quo pariſicantur Abbatibus actualibus. Et ſecundò in magis honorificis ſeſſionibus, & tractatibus poſt Superiorem in Choro, & in menſa, aliiſque locis juxta ea, quæ habentur *in Neapolitana Præminentiarum ſub tit. de Præminen. in hoc Supplemento diſc. 41.* de illis qui ſunt Epiſcopi, vel Archiepiſcopi titulares, & Canonici Baſilicarum Patriachalium Urbis, ac aliarum Cathedralium, quoniam in reliquis conſiderantur tanquam ſimplices Canonici, & hunc dicebam eſſe caſum, quoniam in Monaſterio, in quo ſub Abbate, & Prælato actuali vivunt tanquam ſubditi, conſide-

Digitized by Google

conſiderantur tanquam ſimplices Monachi, non autem tanquam Abbates, ne detur monſtrum plurium capitum in uno corpore.

Quo verò ad habitum, qui prætendebatur à dicto
6 Abbate titulari Monaſterii ultra Montes, dicebam, quod accederet ad ſuum Monaſterium, ibique adhiberet habitum prælatitium in proprio Territorio, dum ibi facit figuram Prælati; Secus autem in loco, ubi vivit tanquam ſimplex Monachus ſubditus, eodem modo, quo de dictis Epiſcopis, & Archiepiſcopis, & Patriarchis in partibus infidelium, ac etiam, quia eſſet dare maximum inconveniens, ut majorem, magiſque honorificum præminentialem habitum haberet ſubditus, qui Abbatis ſolam nuncupationem honorificam obtineat, quam habeat Abbas actualis, & ſuperior.

ROMANA DOTIS & ALIMENTORUM

Pro MONASTERIO POENITENTIÆ AD LUNGARIAM

Cum ANGELA, ET DIONYSIA.

Reſponſum pro veritate.

An id, quod datur per mulieres ingredientes Monaſteria, vel Conſervatoria ſub nomine dotis, repetatur illis egredientibus, ubi habeant egrediendi libertatem; Et quatenus repetant, an ſolvere debeant alimenta pro tempore, quo in loco ſteterunt.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries cum reſpectu.*
2 *De Dote Monialium, quando, & quomodo acquiratur Monaſterio.*
3 *Quod per declarationes S. Congregationis non ſtatuatur regula generalis, & de ratione.*
4 *Quid importet id, quod per Mulieres verè non Moniales datur Conſervatorio, vel loco, in quo vivant.*
5 *Alimentandus nil prætendere poteſt ab eo, qui tenetur præſtare alimenta ſi voluntariè non curat percipere.*
6 *Quod ubi reſtituendum eſt datum in ſorte, debeant refici alimenta.*
7 *De refectione alimentorum in pauperibus mendicantibus Hoſpitalis S. Sixti de Urbe.*

DISC. LXXVII.

1 Ultra Monaſterium mulierum pœnitentium in Via Curſus, cujus pluries habetur mentio *ſub tit. de Teſtam.* occaſione inteſtabilitatis mulierum inhoneſtarum, quarum illud eſt hæres neceſſarius, quod eſt verum Monaſterium, atque mulieres in eo viventes ſunt verè Moniales ob ſolemnem profeſſionem, quam in eo emittunt, adeſt etiam pro eiſdem mulieribus pœnitentibus in via Lungariæ Conſervatorium, cui pro communi uſu loquendi, Monaſterii quoque nomen tribuitur, atque mulieres pœnitentes, quæ illum locum eligant, nuncupantur Moniales, quia more Monialium tàm in habitu, quam in aliis vivunt, ſed reverà non ſunt tales, quia ſolemnem profeſſionem regularem non emittunt, juxta caſum, de quo *ſupra diſc.* 50. ubi in ſpecie de conſimilibus mulieribus pœnitentibus; Ac propterea libertatem habent egrediendi, ſicuti èconverſo eamdem habent libertatem Superiores, & Adminiſtratores illas dimittendi, Cum itaque Angela, & Dionyſia ex eorum libito eſſent egreſſæ ab iſto Conſervatorio, atque repetere prætenderent id, quod in ingreſſu inſtar Monialium dederant pro Dote, juxta illam impropriam dotem, quæ in hujuſmodi domibus, vel Conſervatoriis quoque practicatur enunciatam *ſub tit. de Dote diſc.* 5. & 167. ac etiam *ſupra dicto diſc.* 50. & 66. & alibi; Econverſo autem per adminiſtratores loci excipereteur de repetitione alimentorum pro tempore, quo in eo vixerant, ſaltim in eo, quod excederet fructus proportionatos ſummæ ſolutæ, qui utique pro omnibus expenſis ad victum, & veſtitum, & medicamenta, & alia neceſſaria non ſufficiunt, atque deſuper coram Vicario penderet controverſia; Hinc deſuper ex parte Monaſterii pro veritate conſultus reſpondi; quod de ſtricta, & rigoroſa juris cenſura, neque ipſa ſors perſoluta repeti poſſet, quodque ubi ex quadam æquitate, vel congruentia præfatæ reſtitutioni locus eſſe deberet, adhuc tamen ſine dubio intraret refectio alimentorum.

Diſtinguendo ſiquidem vera & formalia Monaſteria, in quibus emittitur profeſſio ſolemnis ab hujuſmodi Domibus, vel Conſervatoriis, In prima ſpecie
hujuſmodi quæſtio non cadit, quoniam juxta ea quæ 2
habentur *dicto diſc.* 167. *de Dote*, ubi agitur de hac dote Monialium, ac etiam *ſupra diſc.* 1. *ex num.* 544. ubi etiam *ex num.* 126. *cum ſeqq.* de dicta diſtinctione inter vera Monaſteria, & Conſervatoria, quando puella admittenda eſt ad habitum Monaſticum, unde conſtituatur in ſtatu Novitiæ, fit depoſitum dotis ſolitæ Monaſterio in arca ad hunc effectum deputata, vel penes idoneum Campſorem, juxta ea quæ habentur *diſc.* 59. *de Cred.* pro anno; vel alio ulteriori tempore noviciatus, adeout pecunia ſtet otioſa, & acquiri non dicatur Monaſterio, quod exigit à Novitia alimenta; Undè quando Novitia mutato propoſito velit egredi; ſive quod durante tempore probationis decedat, illi vel ejus hæredibus, aut aliis ſub hac lege dotem dantibus reſtituitur; Si verò emittat profeſſionem, tunc irrevocabiliter acquiritur Monaſterio abſque onere illam reſtituendi, quamvis de licentia Superiorum transferatur in aliud Monaſterium, juxta caſum de quo *ſupra diſc.* 39. atque ad aliud Monaſterium gravari non ſolet, niſi aliquando ad alimenta ſubſidiaria, & doti proportionata, quia nempe non habeat conjunctos, qui ea ſuppeditare valeant, ut *dicto diſc.* 167. *num.* 28. & 29. *de Dote*, atque *Nicol. in floſc.* aliique ſimiles collectores, quos mea conſuetudo eſt, ex genio non de facili videre, & allegare, plures deſuper referunt determinationes S. Congregationis, per quas tamen certa, & generalis
non ſtatuitur regula, cum regulentur juxta ſingulorum caſuum circumſtantias, ut advertitur *diſc.* 1. *in Annot. ad Conc. Trid.* & *diſc.* 15. & *ſeq. in rel. Cur.* & *alibi*; Ac propterea clarus remanet error, frequens tamen, & quotidianus, In omni caſu indifferenter deducere hujuſmodi determinationes, earumque cumulum facere; Sed quidquid ſit de iſto caſu, illum extraneum eſſe dicebam à præſenti quæſtione. 3

In caſu itaque præciſo advertebam, quod non intrabant termini dotis cum iſta nomen, & eſſentiam recipiat à matrimonio carnali, vel ſpirituali,
ut in ſpecie advertitur *dicto diſc.* 167. *de dote num.* 4
9. & 10. ſed potius dicendum eſt ut id, quod ſolvitur, habeat quamdam ſpeciem cenſus vitalitii, ſeu veriùs illius conventionis, quæ legitur ſequuta inter improbum, & iniquum negotiatorem, & celebrem Picum Mirandulanum, cui Fœnicis ingeniorum attributum ex communi conſenſu ſaltim in ſæculis modernis congruit, conventionis ſcilicet ſub certo pretio ſuppeditandi alimenta ad vitam tanquam per ſpeciem incertæ aleæ, quæ ſe habere poteſt æqualiter ad lucrum, & damnum, quoniam ubi vita ſit brevis, receptor pecuniæ eſt in lucro, ob quod dictus improbus negotiator mortem adeò celebri viro accelerare curavit, ubi verò ſit longæva eſt in damnu, juxta ea,

quæ habentur *diſc. 54. & 61. de donat & alibi.* Quinimò etiam in dote Monialium, eadem ſpecies contractus ineſſe videtur, quoniam ut advertitur *dicto diſc. 167.* & alibi pluries, non datur, neque dari poteſt dos pro Monachagio, quoniam eſſet Simonia, ſed datur pro hujuſmodi temporalitate, ac propterea fructus, quem ipſa dos inveſtita præbeat, eſt minor ſumptibus neceſſariis pro ſuſtentatione Monialis, quoniam illud damnum, quod ita Monaſterium patitur, compenſatum remanet à lucro ſortis juxta ea, quæ habentur in cenſibus, ac officiis, aliiſque juribus vitalitiis.

His itaque ſic ſtantibus dicebam intrare ea, quæ habentur in terminis cenſus vitalitii, ut ſors ſit demortua, & irrepetibilis, ſolumque ille, qui eam dedit jus habeat petendi conventam præſtationem, ſive conventa alimenta, in quibus regula eſt, quod ubi
5 alimentandus ex ejus libito, & voluntate nolit ſuſcipere alimenta in domo illius, qui alere ex diſpoſitione legis, vel hominis tenetur, aliud petere non poteſt, quoties juſta cauſa non accedat, ob quam Judicis officium, vel arbitrium interponatur; Quoniam ſufficit, ut non ſtet per eum quominus illa præſtet, ex collectis *per addentes ad deciſ. 636. par. 4. rec. tom 3. & ſub. tit. de Legat. diſc. 24. & alibi*, atque habetur *diſc. 160. 161. & in aliis ſub tit d. Dote*, in viro faciente ſuos fructus dotis, quamvis non præſtet alimenta uxori, quoties iſta ſine cauſa ab eo divertat, ut apud *Peuting. deciſ. 235.* cum aliis de quibus locis citatis; Atque tunc locus videtur reſtitutioni ejus, quod acceptum eſt, quando puellæ invitæ dimittantur abſque earum facto, vel culpa ob diſſolutionem loci de ordine Superiorum juxta caſum de quo *diſc. 17. de renunciat. num. 5.* cum ſimilibus.

Hinc non videbatur opus aſſumere inſpectionem refectionis alimentorum habitorum pro tempore moræ; Verum quando ex quadam æquitate, ſeu ra-
6 tione congruentiæ reſtitui deberet acceptum ſub nomine dotis, tanquam ex ceſſante cauſa, tunc indubitabile videri dicebam, ut reficiendum eſſet Loco illud plus, quod pro earumdem mulierum ſobſtentatione, aliiſque ſumptibus expenſum eſſet, ultra id, quod importaret fructus inveſtimenti dictæ dotis ex inſinuata ratione, quod iſtud majus onus ſupportatur intuitu, & contemplatione lucri ſortis principalis, & non aliàs; Ideoque eſſet dare inconveniens, quod hujuſmodi mulieres, ſaltim in lege congruentiæ, & honeſtatis delinquendo, ac turpiter agendo, lucrum reportarent cum damno loci, cui quædam injuria ita fieri dicitur, ac etiam ex ratione deficientis intentionis.

Ac propterea à ſimili cum frequenter contingat, quod in Hoſpitali pauperum mendicantium S. Sixti, de quo fit mentio *diſc. 79. cum duobus ſeqq. ſub tit. de Regal. & alibi* per eos ſenes, vel infirmos, qui in illo recipi cupiunt, aliquæ pecuniarum ſummæ, vel aliqua bona dentur etiam ſub titulo donationis, ſi deindè nauſeantes illam vitam, cupiunt egredi, quamvis de juris rigore donatio tanquam perfecta & irrevocabilis non admitteret pœnitentiam, attamen adinſtar illarum donationum, vel renunciationum, quæ fiant per novitios, & ingreſſuros, ut non ſequuta profeſſione reſolvantur, cenſui, ac practicare ſcri, ut ex motivo veriſimiliter ceſſantis intentionis, & cauſæ finalis, ac etiam ex motivo congruentiæ, & honeſtatis eis reſtituatur quidquid dederint, retenta tamen ſumma proportionata alimentis, aliiſque expenſis ex eadem ratione reſpectivitatis ac deficientis voluntatis; Atque ex iſta poſteriori ratione, quando poſt mortem hujuſmodi Mendicantium detectum eſt, quod ipſi fraudantes illam denunciant, quam tenentur facere in ingreſſu, poſſiderent pecunias, & bona, de quibus ante ingreſſum, vel poſtea diſpoſuerint, judicavi, quod diſpoſitiones eſſent validæ; Quinimò quod haberent legitimos ſucceſſores ab inteſtato juxta ordinem juris præterquam Fiſcum, cui Hoſpitale præfertur ex deductis *diſc. 149. de Regal.* ſed quod illi, quorum favore diſpoſitum ſit, vel qui ſuccedere prætendunt, reficere debeant alimenta, aliaſque expenſas, pro quibus bona ſint affecta ex dicta ratione deficientis præſuppoſiti, vel deficientis voluntatis recipiendi in loco, & alendi illum, qui eſſet proviſus de proprio, contra loci inſtitutum ſubveniendi pauperibus, & mendicantibus adinſtar eorum, quæ habentur *diſc. 7. de Dote*, ſuper ſubſidiis dotalibus non præſtandis illis puellis, quæ ſint de ſuo proviſæ; Ac propterea quando id occultetur, atque ſe præſupponentes pauperes, obtineant ſubſidium, iſtud revocatur, cum ſimilibus, quibus eadem congruat ratio.

SUMMA

Digitized by Google

SUMMA SIVE COMPENDIUM

Eorum, quæ in Foro magis practicabilia continentur in Lib. XIV. & in hoc Supplemento Par.I. de Regularibus utriuſque Sexus.

I. DE variis Regularium generibus, ac ordinibus; Et de variis Regularis profeſſionis ſpeciebus; Ac aliis ad materiæ introductionem; Et de requiſitis validæ profeſſionis, ac effectibus ex iſta reſultantibus.

II. De translatiooe de una Religione ad aliam; Et de variis ſpeciebus egreſſus à Religione, & mutationis ſtatus, cum effectibus exinde reſultantibus.

III. De novis fundationibus Religiooum, & Congregationum, vel novorum Conventuum, & Monaſteriorum, & de Prælatis Regularibus, eorumque electione, & poteſtate.

IV. De Regularium exemptionibus, prærogativis, & privilegiis, & de eorumdem privilegiorum Conſervatoribus, & aliis ad materiam.

V. De Monialibus, & aliis ad earum materiam; Et de aliis Mulieribus, quæ more Monialium religiosè vivant.

SUMMARIUM.

I.

1 *DE diſtinctione utriuſque Cleri, & qualis ſit Clerus ſæcularis.*
2 *De Clero regulari, & qui ſub eo veniant.*
3 *Non eſt neceſſaria explicatio trium votorum Paupertatis, Caſtitatis, & Obedientiæ, ſed ſufficit implicita in promiſſione vivendi ſub regula.*
4 *De diſtinctione regulariū ſexus maſculini à Monialibus.*
5 *De alia diſtinctione plurium generum, vel Ordinum regularium ſexus maſculini.*
6 *Item de diſtinctione Mendicantium per privilegium, vel per veritatem, ſive capacium, & incapacium, & qui ſint.*
7 *De Ordinibus Militaribus, eorumque diſtinctione, & qui ſint regulares.*
8 *Ad quos effectus Canonici, & Clerici regulares cadant ſub Clero ſæculari.*
9 *De Novitiis, ut non ſint veri regulares.*
10 *Non omnis profeſſio facit religioſum, ſed ea quæ ſua habeat requiſita.*
11 *Primum eſt, ut ſit in Religione probata, & quomodo id intelligatur.*
12 *De Novitiatu.*
13 *De ætate.*
14 *Ut fiat in manibus legitimi Superioris profeſſio, & gratuita ſine præmio.*
15 *Conſenſus debet eſſe liber & ſincerus.*
16 *De requiſitis particularibus, & extraordinariis aliquarum Religionum.*
17 *De reciproca Religionis, & Religioſi obligatione.*
18 *Quid in Societate Jeſu.*
19 *De expulſis, vel ejectis.*
20 *Profeſſio in Religione inducit impedimentum dirimens in matrimonio.*
21 *Per eam vacāt beneficia ſæcularia, & ceſſant penſiones.*
22 *Sed acquiritur capacitas beneficiorum regularium.*
23 *Beneficia regularia ſunt manualia.*
24 *De incapacitate bonorum in particulari, & cui acquirantur.*
25 *Fallit in Societate Jeſu, & quomodo.*
26 *Cui Monaſterio ex pluribus ejuſdem Religionis bona Profeſſi quærantur.*
27 *De illis redditibus, quorum adminiſtratio, & diſpoſitio Religioſis permanſit.*
28 *Quid accedente diſpoſitione, ut Monaſterio, vel Religioni non quæratur.*
29 *An Regulares ſint exequutores teſtamentarii.*
30 *Bona Regularium extra Clauſtra acquiruntur Cameræ Apoſtolicæ.*
31 *Papa diſpenſare poteſt prædictis incapacitatibus.*
32 *In Religione Hieroſolymitana, etiam M. Magiſter.*

II.

33 *Quando propriè intret tranſitus, vel tranſlatio.*
34 *Tranſlatio fieri non poteſt ſine licentia Apoſtolica, & quando concedi ſoleat.*
35 *Requiritur novus novitiatus in alia Religione, & quando non.*
36 *An Religioſus tranſlatus trahat ſecum bona ad ſecundam Religionem.*
37 *Quid de dote Monialium, vel ſimili ſolutione.*
38 *An Religioſus tranſlatus in Religione incapaci ad capacem recuperet bona.*
39 *Quid ubi Religioſus egrediatur à Religione diſtinguuntur plures caſus.*
40 *De judicio annullationis profeſſionis, & de forma tenenda.*
41 *De lapſu quinquennij, & de reſtitutione in integrum adversùs eum.*
42 *De cauſis annullationis, & de tacita profeſſione, ſeu ratificatione, ac revaliditate.*
43 *De Societatis Jeſu inſtituto exempto à dicta forma.*

III.

44 *Non poſſunt fundari novæ Religiones abſque approbatione Sedis Apoſtolicæ, atque aliàs non datur ſolemne votum Religionis.*
45 *Sacra Congregatio Epiſcoporum, & Regularium cognoſcit de novis fundationibus Monaſteriorum.*
46 *Recenſentur requiſita novarum fundationum Monaſteriorum, & præſertim de conſenſibus.*
47 *De illis Monaſteriis, in quibus adſit minor numerus duodecim vel ſex.*
48 *De requiſito diſtantia cannarum, vel quatuor milliarium.*
49 *Quando requiſita non deſiderentur.*
50 *Quomodo ſit facienda menſura quatuor milliarium.*
51 *Quod conſenſus abſque juſta cauſa denegatus poſſit ſuppleri.*
52 *Hodie ſuperiores Regulares non ſunt Prælati in titulum, ſed Officiales, & Magiſtratus ad tempus.*
53 *De modo, cum quo facienda eſt Prælatorum electio.*
54 *De aliis ad materiam eorumdem Superiorum.*
55 *Generalis debet eligi ab univerſa Religione.*

IV.

56 *Monaſteria ſingularia ceſſantibus privilegiis ſubjacent Ordinario loci.*
57 *Ubi vero agatur de Religionibus, quæ reguntur jure Univerſitatis, generica eſt earum exemptio.*
58 *De hujus exemptionis limitationibus, & quando ſubjaceant Ordinario.*
59 *An, & quando Ordinarius procedat ad cenſuras, & pœnas cum Regularibus.*
60 *De aliis caſibus, in quibus exemptionis privilegium per accidens ceſſet.*
61 *De conſervatoribus privilegiorum.*
62 *De quæſtionibus præcedentiæ inter Religioſos ejuſdem Religionis.*
63 *De Præcedētia inter Religioſos diverſarum Religionū.*
64 *Profeſſio in Religione cauſat legitimationem illegitimorum.*

65 *De aliis privilegiis Regularium.*
66 *De obligationibus, & contractibus Religioſorum.*
67 *De exemptionibus à decimis, & à juribus Parochialibus.*
68 *De exemptione famulorum, colonorum, & ſervientium ac n[illegible]iorum.*

V.

69 *A Regularibus viris ad Moniales, & è contra licet arguere.*
70 *De juriſdictione Ordinarii circa clauſuram, etiam in Monaſteriis exemptis.*
71 *De electione Abbatiſſa, & per quantum tempus duret.*
72 *In Monialibus non datur vera mendicitas.*
73 *De differentia circa clauſuram.*
74 *Defectus clauſura eſt magnum argumentum, quod non ſit verum Monaſterium.*
75 *Quando dicatur verum Monaſterium, & mulieres dicantur vera Moniales.*
76 *De dote Monialium.*
77 *De vitalitiis redditibus, qui Monialibus aſſignari ſolent.*
78 *De eadem dote Monialium, & de pluribus ad ipſam pertinentibus.*
79 *De aliis Mulieribus extra clauſuram religioſe viventibus.*

I.

De variis Regularium generibus, ac ordinibus; Et de variis Regularis profeſſionis ſpeciebus; Ac aliis ad materiæ introductionem; Et de requiſitis validæ profeſſionis, ac effectibus ex illa reſultantibus.

EX duplici fidelium utriuſque Sexus genere Ca-
1 tholica Eccleſia conſtituta, quorum unum Populi; Alterum verò Cleri vocabulum, ſive hierarchicum ordinem habet; Iſtud poſterius, in duas diviſum eſt ſpecies, vel genera ſubalterna, quorum unum ſæculare, alterum verò regulare dicitur, Sæcularis enim Clerus ex illis conſtituitur perſonis quæ clericali Militiæ adſcripti, atque divino ſervitio, Eccleſiarumque cultui addicti, nullum emittunt ſolemne votum, illo caſtitatis excepto, quod per Latinæ Eccleſiæ Clericos, dum in Sacris conſtituuntur ordinibus, emittitur, ſæcularium more, propriumque habentes, atque in privatis domibus viventes aliqua ſolum circa vitam, mores, & habitum, obligatione adſtricti, ut à laicis diſtinguantur.

Sub Regularis autem Cleri genere, veniunt illæ, utriuſque ſexus perſonæ, quæ ſub aliqua Regula (à
2 qua denominationem accipiunt) per Apoſtolicam Sedem approbata, ſolemnem emiſerint profeſſionem, quæ, pro diverſo Religionum ſeu Monaſteriorum ſtylo explicitum, vel implicitum perpetuum, paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ votum contineat; Quamvis etenim una opinio explicitam hanc deſideret promiſſionem; Verius tamen eſt, ut ea implicita ſit ſatis, quæ ſub promiſſione vivendi ſub probata regula adeſt, *diſc. 66. hoc tit. in Supple-*
3 *mento*, dummodo ea, quæ per Eccleſiaſticam legem pro forma, vel ſubſtantia deſiderantur, accedant.

4 Duo itaque ſunt Regularium genera, Unum ſcilicet perſonarum maſculini ſexus; Alterum vero fœminini; Iſtud autem ſub Monialium genere, ſeu vocabulo pro loquendi uſu explicari ſolet, ideoque ſub regularium vocabulo primum maſculini ſexus tantum genus explicatur, Altero fœminini ſub Monialium nomine inferius peracto.

Iſtud verò ſubalternorum plurium generum vel ordinum diſtinctionem recipit; Alius namque eſt Ca-
5 nonicorum, & Clericorum Regularium Ordo; Alius Monachorum; Alius Mendicantium Et alius Militum ſeu Militaris; Mendicantes vero aliam recipiunt diſtinctionem, inter illos qui, re, & nomine ſint de facto tales, quia nempè retentionis bonorum, ac redituum incapaces, ex eleemoſynis, ac mendicitate vivant; Alii verò qui ad certos favorabiles ac privilegiativos effectus tales dicuntur, atque ex legis 6
fictione cenſendi ſunt, re autem, ſive naturali veritate attenta, non ſunt, quia ex redditibus, quos retinent, non autem ex Mendicitate vivant; Atque exindè alia capacium, & incapacium in communi diſtinctio oritur, dum nulla ob votum paupertatis capacitas in particulari datur.

Prior item meræ mendicitatis ſpecies, quoque diverſa eſt pro inſtitutorum varietate; Alij enim eam 7
profitentur omnimodam, ut hæreditates, & legata, aliaſque univerſales, vel particulares, non obtineant diſpoſitiones, neque bona ſtabilia, vel mobilia notabilis quantitatis, quæ proviſionem temporis conſiderabilis importent, aſſequi ac retinere poſſunt, ut ex diuturna quæſtuatione, Mendicorum adinſtar vivant, iis exceptis, quæ non perſonarum victum quotidianum percutiant, ſed illa opera, quibus cum mendicitate, ac diuturna quæſtuatione conſuli non valet, ut in Eccleſiæ, vel Conventus conſtrictione, vel refectione Eccleſiaſticæ ſuppellectilis, vel Sacriſtiæ moderatæ, ac inſtituto proportionata proviſione, infirmariæ, ac librariæ uſibus, & ſimilibus, quibus eadem congruat ratio, quales ſunt illi, qui Minores Obſervantes, ac Minores Capuccini dicuntur, vel ſimiles, ſi qui ſunt, idem habentes inſtitutum.

Alij verò incapacitatem habent, hæreditates, & legata, aliaſque diſpoſitiones in bonis ſtabilibus, vel redditibus ad perpetuam retentionem aſſequi, non autem ad momentaneam, vel brevi duraturam, pro eorum venditione, ut pretium quotidianis uſibus inſerviat, quales illi ſunt Clerici Regulares, qui Theatini vulgò nuncupantur, ac alij, qui Jeſuitæ appellati, & quatro adſtricti ſunt voto, non autem illi, qui, tribus generalibus, caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ, voto tantum adſtricti ſint; Ideoque illa in eorum domibus diſtinctio cadit, ut illæ, quæ profeſſarum domuum nomen, ac ſtatum habent, hujuſmodi ſubjaceant incapacitati, non autem illæ, quibus Collegiorum nomen tribuitur.

Ea quoque inter explicatos, ac ſimiles Ordines Mendicantes per veritatem diſtinctio cadit, quod primi, qui Minores Obſervantes, & Capuccini dicantur, huic ſubjaceant incapacitati ex Eccleſiaſticæ conciliatis legis neceſſitate; Alii verò, ex proprio inſtituto, ideoque quodammodo ex propria voluntate, dum enunciata Tridentini Concilii lex per duarum præmiſſarum Religionum exceptionem genericam in contrarium pro capacitate ſtatuit regulam. *de his in Adnot. ad Sac. Conc. Trid. diſc. 35.*

Militaris idem ordo, aliam recipit diſtinctionem inter eas militias, quæ nedum piæ, & Eccleſiaſticæ, ſed vere religioſæ ſunt, earum profeſſores præmiſſorum trium, paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ ſolemni voto adſtrictos habentes, eoſque in vero regulari ſtatu conſtituentes, ut ea præſertim Religio eſt, quæ Sancti Joannis Hieroſolymitani vulgo Melevitana dicitur, aliæve ſimiles; Aliæ vero ratione inſtituti piæ ſunt, atque ob Apoſtolicæ Sedis approbationem, Eccleſiaſticæ, earumque profeſſores una ſententia, à contradictoribus non immunis, ut propterea ex obſervantia deciſio pendeat, in Eccleſiaſtico ſtatu conſtituat, quales illæ ſupponuntur, quæ in Italia S. Stephani, ac Sanctorum Mauritii, & Lazari, vel ſimiles appellantur, In Hiſpania vero, S. Jacobi de Spata, de Calatrava, de Alcantara, de Monteſia, & ſimiles; Pleriſque aliis in Catholico Orbe exiſtentibus Militaribus Ordinibus, quibus,

aliquod

aliquod pietatis inſtitutum annexum habentibus,
piorum attributum recte cognuit, non autem al-
terum Eccleſiaſticorum, quia nempe ſæcularium
Principum tantum, non autem Apoſtolicæ Sedis
auctoritate erectionem ac regulam, ſive inſtitutum
ſortiantur. *In eiſdem Adnot. ad Sac. Concil. Trid. diſc.*
84. *&* 39.

Primo item, Canonicorum, & Clericorum Re-
gularium enunciatus Ordo, duplicem ſeu mixtam
8 quoque habet ſpeciem, ut in Eccleſiaſticis ſcilicet
functionibus, in quibus, pro Eccleſiæ ritu, ſolem-
nia adhibetur clericalis habitus, à domeſtico, &
quotidiano diverſus, pro ſæcularibus Clericis potius
cenſendi ſint, atque cum ſæcularis Cleri hierarchico
Ordine uniti incedentes, illum occupent locum,
qui ab altero regularis Cleri ſit diverſus, In reli-
quis autem veri ſint regulares, atque ſub altero Hie-
rarchico regularium Ordine cadant, *diſc.* 24. *de
Praemin.*

Hæ autem ita prænotatæ diſtinctiones, cum eo
recipiendæ ſunt præſuppoſito, ut de iis agatur perſo-
nis, quæ cum enunciata ſolemni trium votorum emiſ-
ſione, in hoc regulari ſtatu, vel hierarchico Ordine
9 jam conſtitutæ ſint; Ideoque regularis habitus ſuſce-
ptio, vel etiam regularis vita, quæ profeſſorum ad
inſtar, devotionis, vel probationis gratia ducatur
hunc non operatur effectum, ſed perſonas in ſtatu
ſæcularis adhuc conſervat, quamvis aliquorum pri-
vilegiorum, quæ regularibus conceſſa ſunt, participes
fiant, ac reſpective Eccleſiaſticum, non autem regu-
larem aſſumant ſtatum, ut in iis contingit, quos No-
vitios dicimus.

Non omnis tamen præmiſſorum votorum emiſſio,
vel profeſſio hunc operatur effectum, ſed ea tantum,
10 quæ illa habeat requiſita, quæ per Eccleſiaſticam le-
gem ſtatuta ſunt, & ſine quibus ſolemnis, ac legiti-
ma dicenda non eſt, Eadem ſunt.

Primum ſuperius enunciatum, ut juxta aliquam à
Sede Apoſtolica probatam Regulam, vivendi promiſ-
11 ſio ſit, particulari ſeu individuo inſtituto ad ſpeciem
deducto, ubi eadem ordinaria ac generica regula per
Sedem Apoſtolicam approbata, ex ejuſdem Sedis pla-
cito, diverſas habeat vitæ formas vel modos; Ideo-
que generica regulæ promiſſio non ſufficit.

Secundò ut integer, & continuus præcedat pro-
bationis annus, qui per egreſſum cum notabili ſtatu
12 vitæ ſæcularis, ac animo religionem deſerendi, non
adeò corruptus ſit, ut nova ex integro deſideranda
ſit probatio; Quamvis etenim antiquorum canonum
diſpoſitione attenta, continuationis requiſitum ne-
ceſſarium non ſit, ut propterea interruptorum tem-
porum admittatur conjunctio ad integrum conſtituen-
dum annum; Tridentinum tamen Concilium iſtud
quoque continuationis adjunxit requiſitum; Majoris
temporis, poſt jam completum annum, curſu in
novitiatu ſeu probationis ſtatu non prohibito, *diſc.*
45. *&* 46. *hoc tit.*

Tertium eſt ætatis requiſitum ab eadem Tridentini
13 Concilii lege in ſexdecim completorum annorum æta-
te ſtatutum, ut minor ſufficiens ſit, major vero, quam-
vis ea Religionis legibus, vel inſtituto deſiderata,
non ſit neceſſaria, niſi particularis lex, quæ Apoſto-
licæ Sedis in ſpecifica forma confirmationem habeat,
irritans vel annullativum non contineat decretum;
diſc. 41.

Et denique quartum eſt poteſtatis requiſitum, ut
14 coram eo iſta emittatur profeſſio, qui ad id per ipſam
religionem vel alios ſuperiores, ad quos pertinet,
deputationem habeat, ut propterea ipſam obligare
valeat religionem ad illum correſpectivum, atque
hinc inde obligatorium contractum, qui inter pro-
feſſum & ipſammet Religionem iniri dicitur; Quod-
que gratuitus ſit actus hinc inde, cum citra Simo-
niacam labem aliquid pro emittenda profeſſione dari,
vel recipi non valeat, niſi rei temporalis datio aliam
alimentorum vel ſimilem habeat cauſam correſpecti-
vam, *diſc.* 47. *&* 48.

Alterum addi ſolet requiſitum liberi, ac ſinceri
conſenſus profitentis, quodque doli, vel metus, qui
in conſtantem cadat virum, ſive falſi præſuppoſiti, 15
vel ſimilem habeat defectum, qui profitentis adimat
conſenſum, illud autem generale vitium tam in quo-
cumque contractu vel obligatione licet profana,
quam peculiare ſtatus regularis requiſitum ab Eccle-
ſiaſtica lege inductum dicendum eſt, cum abſque li-
bero, ac ſincero conſenſu correſpectivi non dentur
contractus obligatorij, ac irretractabiles, *diſc.* 43.
& 44.

Ea aliquarum tamen religionum Inſtitutis à Sede 16
Apoſtolica approbatis alia accedere debent requiſita;
quorum defectus profeſſionem inficiat, eamque pro
infecta haberi faciat ea deficiente conſenſu, quem
alias Religio non præſtare profiteatur; id autem cer-
tam non recipit regulam, cum à facti circumſtantiis
deciſionem expectet.

Præmiſſis itaque accedentibus requiſitis, ob quo- 17
rum concurſum valida, & legitima profeſſio ſuppo-
nenda ſit, Ea quamplures producit effectus, quorum
magis notabiles, ac practicabiles eſſe dignoſcuntur.

Primo reciproca Religionis, ac profeſſi obliga-
tio, Profeſſi nempè perpetuò vivendi ſub habitu, ac
regula, ſeu inſtituto, & obedientia, eique interveni-
di juxta ejuſdem religionis mores, ac inſtitutum;
Religionis autem econverſo, illum perpetuo apud ſe
retinendi, atque de neceſſariis in victu, & veſtitu, 18
ac aliis pariter juxta mores, ac inſtitutum providen-
di; Hujuſmodi reciproca obligatione ſingulari quo-
dam jure, Apoſtolicam habente approbationem,
ceſſante in Societate Jeſu, ut ſimplex trium votorum
emiſſio, priuſquam aliud magis ſolemne emittatur,
quod quartum dicitur, dictum operetur effectum,
ut obligetur quidem ipſe profeſſus, non autem religio
quæ pro ſuperiorum arbitrio eum dimittere valeat,
atque ſæculo reſtituere, *diſc.* 62. *& tit. de Renunc.
diſc.* 17.

Eadem item Religionis obligatione, in caſu in-
corrigibilitatis ceſſante, ut incorrigibilem expellere 19
valeat, eique neceſſaria denegare, ipſo expulſo in ſibi
odioſis Religionis, ac votorum vinculis adhuc ad-
ſtricto remanente filii familias vel ſervi ingrati adin-
ſtar *diſc.* 3. *n.* 104. *& diſc.* 42.

Secundo ut ratione voti caſtitatis, matrimonium
contrahendi, perpetuum, ac dirimens impedimen- 20
tum exinde reſultet, ut propterea illud quod de facto
contractum ſit matrimonium omnino irritum; ac
infectum habendum veniat.

Tertio incapacitas de novo obtinendi, vel obtenta
retinendi Eccleſiaſtica beneficia ſæcularia, vel Eccle- 21
ſiaſticas penſiones ſuper eiſdem beneficiis reſervatas,
ut propterea profeſſionis emiſſio, jam obtentorum
vacationem, atque penſionis ceſſationem inducat,
Præfata Societate Jeſu excepta, quod retentionem
jam obtentorum, donec quartum emittatur votum
ob implicitum ſæcularem ſtatum in quo adhuc ſim-
plices ejus profeſſi eſſe dicuntur ad religionis nutum
diſc. 62.

Econverſo autem capacitatem profeſſio inducit,
obtinendi regularia beneficia, & officia, quorum ſæ-
culares incapaces exiſtunt, ex beneficiali regula, ut 22
non niſi ſæcularibus ſæcularia, & regularibus regula-
ria, &c. Ita tamen ut ratione voti obedientiæ in Re-
gularibus ea non detur perpetuitas, quæ in ſæculari-
bus datur, ſed manualia ſeu obedientialia ad Superio- 23
rum nutum amovibilia ſint beneficia *ſub tit. de Benef.
diſc.* 64. *& in hoc tit. diſc.* 56.

Et quarto ob paupertatis votum, alia reſultat in-
capacitas dominii, ac veræ poſſeſſionis, ſive quod
proprium retinendi; Eaindeque ſervorum adinſtar, 24

quibus regulares profeſſi aſſimilantur, utraque, activa, & paſſiva inteſtabilitas, omniſque alia diſponendi inhabilitas reſultat; Ideoque ubi religio ob veram, quam profiteatur mendicitatem in communi quoque incapax exiſtat, jam obtenta, & acquiſita bona, niſi ante profeſſionem idem diſpoſuerit, iis deferuntur, quibus caſus mortis ex legis, vel prioris domini diſpoſitione, mors naturalis deferat, cujus vicem iſta mors civilis habet; Ubi verò, eadem incapacitate in communi retenta, profeſſo ipſius Religionis vel religioſi ſtatus intuitu ex novis diſpoſitionibus bona vel jura deferantur, Eccleſiæ univerſali, ſive ubi uſu vigeant, Vaticanæ Baſilicæ privilegia, ejus Fabricæ deferuntur.

Capacitate autem Religionis in communi accedente ipſi juxta Canoniſtarum in Romana Curia, atque in univerſo Eccleſiaſtico foro receptam ſententiam directè, ac immediatè abſque aliquo ipſius religioſi facto vel medio deferuntur tam ea, quæ idem in ſæculo obtinebat, quam illa quæ poſt profeſſionem delata ſint, niſi diverſa ejuſdem profeſſi in ſtatu habili facta diſpoſitio, vel majorum voluntas, ipſorumque bonorum qualitas aliud ſuadeat.

Eadem, quæ in beneficiis & penſionibus inſi-
25 nuata eſt, limitatione cadente in ſimplicibus Societatis Jeſu profeſſis, donec quartum emittatur votum, quod omnimodam tam Religionis in communi quàm profeſſi in particulari capacitatem inducit, veraque mortis naturalis producit effectus.

Diverſam verò Civiliſtæ opinionem tenent, eadem admiſſa profeſſi incapacitate in particulari, pro delatione ad Religionem in communi mediatè ex ipſius Religioſi profeſſi perſona cujus deſideretur conſenſus, non autem directè ac immediatè, ut Canoniſtæ volunt, *diſc.* 56. *&* 57.

Quæſtione cadente inter ejuſdem Religionis Monaſteria, vel domos, cuinam iſta fiat acquiſitio, vel
26 delatio, ubi de iis agatur religionibus, quæ omnium Monaſteriorum, vel domorum communicationem habeant, atque univerſitatem ſeu Rempublicam conſtituant; In iis etenim, in quibus Monaſterio, ſingulari, ac independenti jure reguntur, ipſo Monaſterio in quo emiſſa eſt profeſſio, omnia congruunt, quæ de Religione inſinuata ſunt; Id autem certam non recipit regulam, cum à cujuſlibet Religionis legibus vel ſtylis deciſio pendeat *diſc.* 39. *&* 57.

27 Quamvis autem ex quadam per Eccleſiam tolerata conſuetudine, pro diverſis Religionum moribus, præſertim verò militarium, quarum profeſſi ſæculari, populi more in privatis vivant domibus bonorum, vel redituum poſſeſſionem, ac adminiſtrationem, & diſpoſitionem de facto habeant; Quod etiam in Monialibus frequentior praxis docet; Non tamen propria ſed precaria ad ſuperiorum nutum poſſeſſio ac adminiſtratio eſt, antiqui ſervorum vel filiorum familias peculii adinſtar cum paupertatis voto compatibilis. *diſc.* 56. *& ſeqq.*

Quia verò ex morientium, ſeu viventium diſpo-
28 ſitionibus, bona, vel jura, ſeu redditus, profeſſis relinqui, vel donari ſub ea lege ſolent, ut Religioni vel Monaſterio, nullum jus, nullaque ſuperioribus poteſtas quæratur; Hinc manat quæſtio, conſuetam habens opinionum ſciſſuram, an iſta lex ſervanda ſit, ut una opinio credit; Vel potius vitiata maneat, & pro non ſcripta, ut ea neglecta bona Religioni quærantur, ut aliorum eſt ſenſus; Vel ipſa diſpoſitio vitietur, ut altera tenet ſententia; Probabilior verò illa videtur, media, ſeu conciliativa opinio, ut habituale bonorum dominium, ex eadem ſic interp[...]rata lege, religioni, vel Monaſterio quæratur. *d*[...] 57.

Ipſius autem obſervantia, ubi ſcandali, vel inconvenientis ratio non prohibeat, quoad adminiſtrationem, & uſum ipſi profeſſo juxta elargientis voluntatem permittatur, pro honeſtis tamen, ac religioſo congruis uſibus; Niſi eidem religioſo, aliquorum operum exequutio commiſſa ſit, ut propterea exequutoris munus gerat, quod ubi pietatem vel honeſtatem 29
contineat, nullamque occultet fraudem, profeſſis non incongruit, Superiorum tamen, & non aliàs accedente licentia. *ſub. tit. de Teſt. diſc.* 56.

In iis verò bonis, quæ per Religioſum extra Clauſtra decedentem poſſideri vel obtineri comperiatur, 30
non Religio vel Monaſterium, ſed Apoſtolicus Fiſcus Apoſtolicarum legum præſcripto ſuccedit, ſive illa occupat, dummodo per Religionem vel Monaſterium re integra, ipſo religioſo vivente, agnita non ſint, ſeu aliàs jam quæſita. *diſc.* 48.

Cum autem, non ex divina ſed poſitiva Eccleſiaſti- 31
ca lege præmiſſi, ac ſimiles reſultent effectus vel incapacitates; Hinc manat, ut firmo manente religioſo ſtatu, Pontificia diſpenſatio, eos beneficiorum, ac penſionum, vel bonorum, & facultatis teſtandi capaces reddat; Iſta tamen diſpenſatio quæ poſſidendi, & adminiſtrandi bona habilitationem concedat, eam ſub ſe conditionem continet, ut in eius honeſtos religioſo congruos diſpoſitio ſequatur, niſi aliàs latior indulti tenor concedat. *tit. de Teſtam. diſc.* 23. *&* 37.

In Hieroſolymitana verò militari Religione, quamvis in ea profeſſi, veri ſint religioſi ad præmiſ- 32
ſas etiam incapacitates, Magni tamen Magiſtri licentia teſtandi ſeu aliàs diſpondi ſufficit, pro diſpoſitionis validitate. *ſub tit. de Teſtam. diſc.* 28. *&* 35.

II.

De translatione ſeu tranſitu de una Religione ad aliam; Et de variis ſpeciebus egreſſus à Religione, & mutationis ſtatus cum effectibus exindè reſultantibus.

SUper illa translatione quæſtiones cadunt, quæ 33
ab una, in qua profeſſio emiſſa ſit, ad aliam Religionem facienda venit, quamvis origine inſpecta, utriuſque eadem ſit regula vel fundatio, ubi diverſa ſit vita, vel diverſum inſtitutum; Magis verò ubi etiam in origine vel regula diverſitas accedat; Idemque ubi ejuſdem religionis diverſa ſint monaſteria, quæ ſingulari regantur jure communionem, vel univerſitatem non conſtituentia, ut propterea aliqua inſtituti ſeu vitæ diverſitas dignoſcatur; Ubi etenim de iis agatur Religionibus quæ Reipublicæ vel univerſitatis more regantur, ut propterea in omnibus Monaſteriis vel domibus ſub eorumdem Generalis, & Provincialis Prælatorum obedientia, ac regimine, uniforme ſit inſtitutum, eademque vivendi norma, mutationes de loco ad locum commendabiles potius, atque Religioſæ diſciplinæ conſervationi congruæ dicuntur, non autem translationes vel tranſitus, qui poſita dicta vitæ vel inſtituti notabili diverſitate ut ſupra cadunt. *diſc.* 37. *cum duobus ſeqq.*

Prohibitionem verò genericam, abſque Sedis 34
Apoſtolicæ placito hujuſmodi formales tranſitus vel translationes habent; Hujus verò beneplaciti ſeu licentiæ conceſſio, illam habet regulam, quæ tamen pontificiam non reſtringit poteſtatem, ſed voluntatem regulare ſolet; ut ſuperiorum utriuſque Religionis, à qua, & ad quam, accedente conſenſu, à laxiori ad ſtrictiorem, non autem èconverſo à ſtrictiori ad laxiorem concedatur, niſi aliàs Papæ placeat, ſeu videatur.

Nova tamen in ſtatu novitiatus probatio per 35
integrum, & continuum annum ad Tridentini Concilii præſcriptum neceſſaria eſt, quamvis de illo

minus

minus remoto agatur tranſitu, qui inter eas fiat Religiones, eamdem habentes originem ſeu fundationem, ubi tamen laxioris, ac reſpective ſtrictioris vitæ ratione, de facto diverſæ reparantur, ſecus vero, ubi eadem continuet unitas, quamvis aliqua vitæ adſit diverſitas; Adhuc tamen ſuper integri anni lapſu diſpenſari ſolet *locis proxime citatis.*

Super bonorum vero, vel jurium ex profeſſi per-
ſona delatorum, vel competentium pertinentia legi-
36 tima translatione ſequuta, inter primam & ſecundam
Religionem, ſive primum, & ſecundum Monaſte-
rium, quæſtio cadit, ex lege in tranſitus licentia adjecta in primis deciſionem recipiens.

Ea vero ceſſante, adeout per juris tramites quæſtionem decidere congruat, magna dignoſcitur opinionum ſciſſura probabilius cum ea conciliandi diſtinctione, ut bona primæ Religionis vel Monaſterii intuitu vel occaſione, ſive ex illa virtute, vel induſtria, quam ipſe religioſus ſtatus cauſaverit, ad primam pertineant, ſive illico ei perfectè delata vel quæſita non auferantur; Alia vero bona ſæcularia quæ ob incapacitatem in particulari ex profeſſione reſultante in juris miniſterio religioni vel Monaſterio quæſita ſint, perſonam ſequantur, clarius vero ubi aliqua Religioni vel Monaſterii culpa ſeu factum voluntarium tranſitum cauſaverit; Econverſo autem, iſta regula limitationem recipiente, ubi ex ipſius Religioſi facto culpoſo, vel omnino voluntario, quod juſtæ cauſæ fomentum non habeat, tranſitus ſequatur.

Aliqua majori dubitandi ratione, in iis cadente bonis, quæ per profeſſum primæ Religioni vel Monaſterio ante profeſſionem cum expreſſo donationis titulo elargita ſint; Adhuc tamen probabilius, tanquam ex ceſſante cauſa, eadem intrat regula ut perſonam ſequantur, ubi ipſa profeſſio donationis cauſa finalis fuerit, ſecus autem ſi alia, ſive ubi prima Religio vel Monaſterium non de lucro captando contenderet ſed de damno vitando, ut in ſua ſede latius; Ideoque non de facili certa, & uniformis deſuper cadit regula vel deciſio, quæ à facti qualitate, ac circumſtantiis pendet. *diſc.* 39.

Id autem, quód in Monaſteriis præſertim Monia-
37 lium, pro dote in ſuſceptione habitus ſeu emiſſione
profeſſionis per profitentem ſolvitur, utpote ex contractu correſpectivo ſuper futura incerta alea datum, non repetitur, ſed ipſius Monaſterii culpa vel alia juſta cauſa, aut profeſſi tranſeuntis ſubſidiaria neceſſitas, ad proportionatam alimentorum ſuppeditationem obligare ſolet; Idque in religionibus etiam virorum, ſi licite aliquid ex eadem cauſa correſpectiva datum ſit. *In ſupplemento hoc tit. diſc.* 77. *& diſc.* 39.

Ubi vero tranſitus, quandam ſtatus mutationem
38 inducat, quia nempe Religione incapaci, etiam in
communi, ad aliam capacem ſequatur, cum iis, quibus, per hanc profeſſi civilem mortem omnimodam, bona acquiſita vel delata ſint, quæſtio cadit, conſuetam pariter habens opinionum ſciſſuram; an ſecunda religio vel Monaſterium capax tanquam per ſpeciem reviviſcentiæ ea recuperet, ac avocet, probabilior tamen videtur negativa.

Egreſſus quoque à Religione qui reverſionem ad
39 ſæcularem ſtatum, vel facultatem in ſæculo vivendi
inducat, eaſdem parit quæſtiones ſuper bonorum avocatione, eaque ex ipſius egreſſus qualitate deciſionem recipit, Ubi etenim ob profeſſionis detectam nullitatem ſequatur, plana eſt recuperatio, ſeu non amiſſio, vel continuata retentio, ac ſi profeſſio emiſſa non eſſet, cum paria ſint nullum & nihil; Illis ſolum bonis religioni vel Monaſterio remanentibus, quæ ejus vel putativi religioſi ſtatus intuitu vel occaſione quæſita ſint.

Si autem ex Apoſtolica diſpenſatione, vel ex cauſa illius Eccleſiaſticæ dignitatis, quæ ſæcularem te ſolet vivendi formam egreſſus à Religione, vel Monaſterio ſequatur, ut in Epiſcopali vel Archiepiſcopali dignitate frequentius, & quandoque in Cardinalitia, etiam praxis docet, opinionum non deeſt ſciſſura; Probabilior autem negativa videtur opinio, ut bona jam quæſita non avocet, ſivè ex propria renuntiatione vel diſpoſitione ſive ex illa majorum, ut in feudis vel fideicommiſſis contingit, Aut ex altera legis; In feudis tamen, ubi ultimus de linea ſit, ad devolutionem impediendam, In ea feudorum ſpecie, quorum incapacitatem Clericatus non inducat, aliqua majori cadente dubitandi ratione, adhuc tamen negativa majorem fortè probabilitatem habet, rarus vero hujuſmodi quæſtionis eſt caſus, cum iis exceptis feudis, quæ in temporali Ditione Eccleſiæ ſint non de facili vera, & propria dentur feuda cum clericatu compatibilia, eis exceptis, quæ Eccleſiæ ejuſque Prælato conceſſa ſint. *diſc.* 17. *de Renunt.*

Egreſſus ex enunciata cauſa nullitatis, majores
fori quæſtiones producit, illaque duplicem ordinis, 40
& juſtitiæ inſpectionem habet, ordinis nempe ad formam à nova Tridentini Concilii lege præſcriptam, ut intra quinquennii terminum nullitatis cauſa conjunctim à loci Ordinario, & à Superiore regulari ejuſdem loci cognoſcenda ſit, quocumque alio Judice incompetenti declarato, Iſtaquè cognitio aſſumenda non ſit, niſi profeſſo, quatenus illum dimiſerit, Religionis habitum aſſumente, atque in clauſtra ſub regularium ſuperiorum obedientia redeunte, carcerationem etiam vel alias afflictiones ob dimiſſionis habitus vel egreſſus à Monaſterio temeritatem patiente.

Quinquennii vero accedente lapſu in eiſdem alias
competentibus Judicibus, nulla habenda eſt juriſ- 41
dictio ac poteſtas, niſi eam deleget ſeu communicet Apoſtolica Sedes eum reſtitutionis in integrum adverſus hujuſmodi lapſum quinquennii conceſſione; Taliſque reſtitutio nonniſi ex juſta concedi ſolet cauſa per Sacram Congregationem ejuſdem Concilii Interpretem, vel etiam ipſo Papa in plena Signatura gratiæ examinanda, ejuſdem tamen Papæ libero non impedito arbitrio eamdem reſtitutionem concedendi, quamvis cauſa juris rigore attento illam non exigat.

Reclamationes præſertim, quæ intra hunc quinquennii terminum extrajudiciali etiam via coram conjunctis vel amicis ſequutæ ſint, ſive metus, vel alterius impedimenti duratio, cauſæ juſtitiam frequentius producunt, aliis tamen cauſis non excluſis; Quamvis etenim aliquorum opinio ſit, ut quinquennii lapſus tacitæ inducat profeſſionis præſumptionem, quæ juris, & de jure ſit, ut propterea contrariam non admittat probationem, Verius tamen, magiſque receptum eſt, ut juris tantum præſumptionem inducat contraria elidibilem probatione *diſc.* 40. *ſeqq. & in Adnot. ad Sac. Concil. Trid. diſc.* 41.

Juſtitiæ vero inſpectio certam non habet regulam, cum à facti probationibus, & circumſtantiis nullitas
pendeat, ratione ſcilicet illegitimæ ætatis, vel im- 42
perfecti noviciatus, aut deficientis poteſtatis ejus, coram quo profeſſio emiſſa ſit, ſive metus, aut vis, vel doli, ſuper hujuſmodi defectuum ſufficienti juſtificatione cadentibus quæſtionibus, quæ facti potius quam juris eſſe dicuntur; Sive probatione poſita an eiuſdem defectus voluntatis ſufficiens ſubſequuta ſit ſuppletio ex aliis actibus qui præſumptionem à quinquennali ſilentio reſultantem, magis coadjuvant, & confirmant, ut præſertim ſuſceptio, & adminiſtratio illorum officiorum vel munerum, quæ nonniſi legitime profeſſis congruunt, conſiderari ſolet.

ſoler, ſive ſuſceptio Sacrorum Ordinum ad paupertatis, ac religioſi ſtatus titulum, cum ſimilibus pro facti qualitate, & circumſtantiis. *Locis ſupra citatis.*

Præmiſſis vero ex ſingulari inſtituto ſuperius enunciata Societas Jeſu non ſubjacet, ubi ad quarti voti deventum non ſit emiſſionem, ex qua quinquennii terminus juxta aliorum profeſſorum præmiſſas regulas computandus eſt, atque Conciliaris forma ſervanda; Alios etenim trium ſimplicium votorum profeſſos ipſius Societatis major Prælatus ex ſibi viſa cauſa, cujus juſtificationis obligationem non habeat, liberum concedit, vel eipit egreſſum omnimodum, cum votorum ſolutione, ut propterea egreſſus ſæcularem in omnibus aſſumat ſtatum.

III.

De novis fundationibus Religionum; & Congregationum vel novorum Conventuum, & Monaſteriorum; Et de Prælatis regularibus, eorumque electione, & poteſtate.

44 SUper novis fundandis Religionibus vel Congregationibus nulla cadit dubitandi ratio, ut nonni ſi cum Apoſtolica auctoritate, & probatione ſequatur, quod ſoli pontificiæ poteſtati reſervatum ſit, ideoque illæ Congregationes vel militiæ, quæ pro collegiali Religioſo vivendi modo, vel pro operum pietate, Religionis ſpeciem, vel imaginem habeant, tales vere non ſunt, neque perſonas in eis profitentes in ſtatu regolari conſtituunt, atque caſtitatis, ac paupertatis, & obedientiæ, quamvis ſolemniter emiſſa vota ſimplicia, & privata, non autem ſolemnia, & regularia, cenſenda veniant, cum inter ſuperius enunciata ſolemnis, ac valide profeſſionis requiſita, illud primum, ac præcipuum ſit, ut in Religione ab Apoſtolica Sede probata juxta pariter probatam regulam ſequatur emiſſio.

45 Novarum itaque fundationum Monaſteriorum, Conventuum, ſeu domorum quæſtiones frequenter Romanæ Curiæ forus audit, præſertim vero Sacra Epiſcoporum & Regularium Congregatio, cujus ex Pontificiis legibus privativa eſt cognitio, quoties Papæ non placeat eam in forma judiciali Tribunali Rotæ committere, ut in cauſis ultra montes præſertim quandoque praxis docet.

46 Plura vero ſunt novæ fundationis requiſita, copulative deſiderata, ut ea legitima dicatur; Primo nempe Sedis Apoſtolicæ placitum; Quamvis etenim aliquorum ſit ſenſus, ut in Mendicantium non autem in Monachorum Ordine id procedat; Contrarium tamen magis receptum eſt, ut indiſtincte iſtud accedere debeat requiſitum.

47 Primò conſenſus Ordinarii loci; Secundò ille parochi, vel reſpective, pro locorum qualitate, univerſi Cleri ſæcularis; Tertio alter conſenſus populi; Et quarto conſenſus aliorum regularium in eodem loco vel reſpective in aliis adjacentibus, ut infra, exiſtentium, Hiſque omnibus accedentibus, ea congrua, ſeu veriſimiliter ſperata, deſideratur proviſio, ut ad minus duodenarius religioſorum numerus ibi ſuſtineri valeat, exemptionis privilegio alias denegato, ut ea novæ fundationis Monaſteria vel Conventus, in quibus iſtud deſit requiſitum, Ordinarii ſubjaceant juriſdictioni, ac poteſtati; In illis autem antiquæ fundationis, quæ pontificias leges deſuper editas præcedant, ſexenario major numerus eamdem inducit ſubjectionem.

48 Quartum requiſitum, quod aliorum regularium conſenſum percutit, diverſas habet ſpecies; Ubi etenim de illorum religioſorum novo ingreſſu agitur, qui ex redditibus viventes vere mendicantibus nullum in eleemoſynarum quæſtuatione parant præjudicium, illorum tantum Regularium deſideratur conſenſus, qui intra certum ſpatium, à ſingularum Religionum indultis præfinitum, exiſtant, ſpiritualis æmulationis ac diverſionis populi gratia; Ideoque ubi ſimplex hoſpitii, vel collegii, ſeu pii loco regimen] ſit (abſque publica Eccleſia, cum prædica- 49 tionum & confeſſionum, aliorumque divinorum abſtinentia, hujus requiſiti neceſſitas ceſſat ex ceſſante ratione.

Mendicantes autem per veritatem ex eleemoſina- 50 rum diurna quæſtuatione viventes, aliorum æque mendicantium indigent aſſenſu, qui intra quatuor milliarium ambitum, ſeu circuitum exiſtant; Iſtius diſtantiæ menſura juxta leges ſeu Romanos paſſus per frequentes, ac uſitatas vias, non autem per agros vel per ſcortos facienda, atque non ab ipſorum conventuum ſed civitatum vel oppidorum, aliorumve locorum ſitu metienda diſtantia. 51

Omnes tamen hujuſmodi conſenſus, Apoſtolica Sedes, ejuſque vice enunciata Sacra Congregatio, juſta exigente cauſa, quæ denegationis juſtitiam convincat, quandoque pro facti qualitate ſupplet, ideoque certam id non recipit regulam *diſc. 29. & ſeqq. & 67. & 68. in hoc ſupplemento.*

Ob ſuperius enunciatum commendabilem recen- 52 tiorem uſum regiminis Religionum univerſitatis vel Reipublicæ more; omnium Monaſteriorum vel Conventuum ſeu domorum communione quadam accedente, ut præſertim in Italia, & in Hiſpania generica praxis docet, perpetuorum Prælatorum ſeu regularium beneficiorum cum actuali conventu uſus exulaſſe videtur, ut propterea primus, vel major Prælatus, cui Generalis vocabulum; pro communi uſu, tribuitur, aliique provinciales, ſeu locales, quibus Ordinariorum ſeu Metropolitanorum ſpecies ſeu imago congruit, temporanea eſt poteſtas, pro majori vel minori ſpatio per ſingularum Religionum leges vel conſuetudines ſtatutum, aliquibus exceptis, quæ majorem Prælatum ad vitam habeant, ipſos tamen Religionis placito durante; Iſtorumque Prælatorum pro eadem legum vel ſtylorum diverſitate per electionem proſequentiori uſu fieri ſolet creatio. *diſc. 1. cum ſeqq.*

53 Quamvis autem canonum diſpoſitione attenta, in iſta ſpecie electionis ſcrutinii formam per eoſdem canones demandatam ſervare non oportere, utpote in iis inducta Prælaturis, quæ viduatæ Eccleſiæ verum, ac perpetuum redoleant ſponſalitium, non autem ſimplex officium vel Magiſtratum, quem hodiernæ regulares Prælaturæ important; Moderna tamen Tridentini Concilii lex, eamdem ſecreti ſcrutinii formam induxit, canonum diſpoſitione in reliquis legitimæ electionis requiſitis, firma manente; In eo præſertim ut illa dicatur major pars actus concluſiva, quæ medietatem in uno vel dimidio voto excedat, ſingularum Religionum ſalvis legibus valide, ac legitime ordinatis, quæ majorem votorum numerum aliaſque deſiderant ſolemnitates, vel reſpective primi ſeu majoris Prælati confirmationem, ideoque certam id non recipit regulam, cujus etiam eſt incapax eorumdem Prælatorum vel ſuperiorum duratio, vel major aut minor poteſtas pro ſingularum religionum legibus, ac ſtylis.

In majoris vero Prælati cui Generalis nomen con- gruit, electione, juris regula eſt, ut univerſa Religio 54 ſingulæve ejus partes vel provinciæ jus habeant, niſi legitima ſcripta vel non ſcripta lex aliter ſtatuat, *d. diſc. 1. cum ſeq.*

IV.

De Regularium exemptionibus, prærogativis, præcedentiis, & privilegiis; Et de eorumdem privilegiorum conſervatoribus, & de aliis ad materiam.

56 EAdem ſuperius inſinuata diſtinctione retenta inter illos Regulares, quorum Monaſteria vel domus ſingulari jure reguntur, quamvis idem profiteantur inſtitutum, ut eos illarum Religionum, quæ omnium Monaſteriorum, ac domorum connexione accedente, univerſitatis, vel Reipublicæ ſpeciem conſtituant, ſub unico primo, ſeu generali Prælato, ac aliis juxta earum diverſum regimen ut primo caſu, qui in maſculino ſexu ultra montes etiam tatus, citra vero nullus eſt, exemptio ab Ordinarii poteſtate, à ſingulorum Monaſteriorum vel domorum ſpeciali Apoſtolico indulto pendeat; Eoque ceſſante ſub antiqua cadunt regula, utrumque ſæcularem ac regularem clerum Ordinario ſeu Diæceſano pariformiter ſubjiciente.

In altero vero ob communicationem privile-
57 giorum quæ aliquibus Religionibus conceſſa, aliis per Apoſtolicam Sedem facta eſt, generica recte ſtatui poteſt regula exemptiva, ex moderna tamen Concilii Tridentini lege, aliiſque poſterioribus Apoſtolicis Conſtitutionibus, vel decretis, quam pluribus ſubjecta limitationibus non de facili compendio congruis, de facili tamen apud collectores videndis, *de Iuriſd. diſc. 25. & ſeqq. & diſc. 1. hoc tit. ex num. 17.*

Eas tamen frequentior praxis docet, quæ in obli-
58 gatione accedendi ad publicas proceſſiones, atque Ordinarii judicio circa præcedentiam vel incedendi modum, acquieſcendi, conſiſtunt, ſive ejuſdem parendi mandatis, ac inhibitionibus ſuper acceſſu ad monaſteria Monialium, vel ſuper obſervantia feſtorum, ſive interdicti, ac in aliis, quæ publicam neceſſitatem vel ſalutem, ſive uſum concernant, cum ſimilibus, quibus eadem congruat ratio, *locis proximè citatis, & in Miſcell. Eccl. diſc. 16. & 32.*

Frequentior autem ea eſt limitatio, quam exercitium curæ animarum, vel adminiſtratio Sacramentorum, aliorumque jurium parochialium ſeu verbi Dei prædicatio cum clero, & populo eidem Ordinario ſubjecto, producunt; Iſtæque ac ſimiles genericæ ſunt limitationes omnibus regularibus indifferenter congruæ.

Quæſtione cadente, an ſubjectione poſita, facultas competat, infligendi pœnas præſertim vero ſpirituales cenſurarum, ſuper quibus ſpecificum accedat Regularium privilegium, ne ad eas Ordinarius cum
59 ipſis procedat; Quamvis autem non modica deſuper opinionum ſciſſura dignoſcatur; Modernæ tamen Pontificiæ leges, ſuper exemptorum privilegiis quæſtionem decidunt, atque affirmativam ſententiam ſtatuunt veriorem, *Miſcell. Eccleſiaſt. diſc. 13. & ſeqq. in Adnot. ad S. C. Trid. diſc. 43. & diſc. 65. hoc tit.*

Incurſas quoque cenſuras à lege inflictas Ordinarium denunciare, ſeu declarare poſſe privilegiis non obſtantibus, verius eſt, ubi nulla ſuper facti verificatione, cauſæ judicialis cognitio cadat, quia nempe factum, ac jus certum ſit, ideoque non Judicis, ſed ſimplicis denunciatoris partes agat cum proprio populo ſuum munus potius exercendo, ut cenſuratos ſciat, à quorum commercio abſtinere debeat.

Particulares vero limitationes, à fundationis lege, quandoque derivant, quia nempe, ſub hac lege per eos acceptata Regulares in loco per Ordinarium re-
60 cepti ſunt, ſive aliquam receperint conceſſionem; Vel à Religioſorum numero juxta ſuperius enunciatam diſtinctionem inter modernas, & antiquas fundationes; In modernis ſcilicet poſt illius pontificiæ legis editionem, quæ illa prohibet ædificari Monaſteria, vel Domus Religioſorum duodenarium minorum numerum habentes, In antiquis vero, ubi ſit ſexenario minor, *ibidem.*

Pro iſto exemptionis privilegio, quod omnium eſt majus, omnibuſque ut ſupra, commune, ac genericum; ac etiam pro aliis, quibus, una, vel 61
altera Religio potiatur, conſervandis, Apoſtolica Sedes, ſingulis Monaſteriis, ac domibus indulſit, ut Apoſtolicum ſibi aſſumant, ac habeant Judicem, eorumdem privilegiorum conſervationi incumbentem, cui propterea Conſervatoris privilegiorum nomen, ſeu vocabulum tribuitur, *De hujuſmodi Conſervatoribus diſc. 51. & ſeqq. hoc tit. & de Iuriſd. diſc. 49.*

Quia veró in abuſum hæc facultas irrepſerat; Hinc moderna pontificia lex; quorumvis indultorum, prævia moderatione, aliquibus, exceptis Religionibus, quæ abſque individua mentione ſub genericis proviſionibus non cadunt, formam ſtatuit, juxta quam hujuſmodi Conſervatorum deputatio facienda eſt, eorumque muneris exercitium verſari debet, in ſua Seda videndum, *Locis citatis.*

Præcedentiarum quæſtiones quoque inter Regulares frequenter forus audit, illæque duplicem habent ſpeciem; Unam nempe inter ſingulos ejuſdem inſtituti, vel domus profeſſores; Alteram vero illos diverſorum Inſtitutorum, ſeu Religionum.

In prima ſpecie, certa, & generalis non cadit re- 62
gula cum à ſingularum Religionum, vel reſpective domuum ſcriptis, vel non ſcriptis legibus deciſio pendeat; Conſuetudine præſertim in hac materia principatum obtinente.

In altera vero ſpecie, inter ſolemnes Eccleſiaſticas functiones, & actus, vel congreſſus privatos, diſtinctio cadit, ut primo caſu illi Regulares, qui Cleri- 63
corum ſæcularium Eccleſiaſticum adhibeant habitum, eorumque figuram gerant, ſeu imaginem habeant, utpote ſub Cleri ſæcularis hierarchico ordine recenſendi, reliquos omnes Cleri regularis præcedant; Inter illos vero, qui ſub Cleri regularis hierarchico ordine cadunt, ex moderna Pontificis lege, quæ Gregoriana dicitur, Religionum neglectis indultis, vel antiquitatis prærogativa, prior receptio in loco, præcedentiam præbeat, niſi aliter legitima exigat conſuetudo.

Quæſtione cadente, ubi plurimum ejuſdem Religionis, vel inſtituti domorum diverſis temporibus fundatio accedat; Receptum vero eſt, ut prioris antiquitas aliis ejuſdem inſtituti domibus eamdem communicet prærogativam, ne unum idemque Corpus ſciſſuram, patiatur, ſeu diverſo jure cenſeatur.

In aliis vero privatis, ac indifferentibus actibus Religionis antiquitas locum ſtatuit, niſi Apoſtolicum Indultum, hujus Regulæ limitationem producat; Antiquitate, non ex Inſtituti introductione, ſed ex Apoſtolicæ approbationis tempore metienda, *diſcurſus 16. & ſeqq.*

Inter ſtatus Regularis favores, & privilegia, illud præſertim notabile cenſetur, ut illegitimorum nata-
lium reſtitutionem inducat, atque ita illegitimos ad 64
honorificos tamen effectus, non autem eos, qui in ſucceſſionibus, aliiſque prophanis juribus legitimorum, vel aliorum jus tollant *diſc. 42. num. 17.* Pleraque alia religioſus ſtatus minus in praxi contingibilia producit privilegia in ſuis videnda Sedibus. 65

Illud autem eſt genericum, ut hodie regularis profeſſio clericatus ſpeciem habeat, ideoque ſæcularium Clericorum immunitates, ac privilegia communicet.

Super

Super profeſſorum item contractibus, & obligationibus ſive in communi, ſive in particulari cadunt quæſtiones in contractuum, & prohibitarum alienationum, ſive in debiti, & crediti ſedibus peractæ, *tit. de Credito. diſc.* 82. *&* 83. *& hoc tit. diſc.* 55.

Prout in altera decimarum, de eorumdem Rego-
67 larium exemptione, & privilegiis in ea decimarum materia agitur *tit. de Decimis. diſc.* 2. *& ſeqq.* Atque in altera Parochorum de funerum, & ſepulchrorum, vel canonicæ portionis, aut de jurium parochialium exercitio agitur *de Paroch. diſc.* 25. Ac etiam in altera Sede præeminentiarum, ubi etiam de reverentia Ordinario, vel Diœceſano per Regulares, exemptivis privilegiis non obſtantibus, præſtanda. *tit. de Juriſdict.* 35. *& diſc.* 64. *hoc. tit.*

In rerum juriſdictionalium altera Sede de multis
68 quoque agitur, quæ regulares concernunt; Et præſertim ſuper eorum exemptionis, aliorumque privilegiorum communicatione ipſorum Colonis, famulis, ac miniſtris, quamvis profeſſi non ſint, ſed ſæculares, ibique recenſetur pontificia Gregoriana lex, quæ formam, ſeu regulam deſuper ſtatuit, ut illis Cleri, vel Populi ſæcularis perſonis iſta competat privilegiorum Regularium communicatio, in quibus tria copulativè accedant requiſita; Primo nempe fixa, & perpetua, ſeu majoris partis vitæ formalis addictio Religionis, & regularis domus ſervitio, Secundo vita intra ejuſdem Regularis domus clauſtra, vel ſepta eorumdem Regularium more, non autem Cleri, vel Populi ſæcularis more in privatis domibus, quamvis de ipſius Religionis, vel regularis Domus dominio ſint, Et tertio, ut ſub regularis Superioris obedientia Religioſorum pariter adinſtar vivant; Multo igitur magis eorum Novitiis eadem competunt privilegia; Et de aliis in ſuis videndum eſt Sedibus *de Juriſdict. diſc.* 4. 33. *& alibi.*

V.

De Monialibus, & aliis ad earum materiam. Et de aliis mulieribus, quæ more Monialium religioſè vivant.

69 OMnia quæ ſolemnis ac validæ regularis profeſſionis requiſita, & effectus concernunt in maſculini ſexus profeſſoribus recenſita, Monialibus quoque pro generali regula congruunt, ut propterea arguendi licentia detur, iis exceptis, in quibus diverſitas, aut limitatio ſtatuta ſit. *hoc tit. diſcurſu* 1. *ex num.* 126.

Omnibus itaque præmiſſis præſuppoſitis; In exem-
70 ptivis præſertim privilegiis ea dignoſcitur differentia, ut Monialium quacumque exemptione non obſtante, Ordinarii loci delegata intret facultas, ac juriſdictio ſuper clauſuræ viſitatione, & cuſtodia tam materiali, quam formali, ne abſque ejus placito clauſuram ingredi, vel Moniales alloqui non liceat, quamvis proprii Prælati licentia accedat, obſervantiæ deferendo an copulativum ejuſdem Prælati placitum accedere debeat, & illud ſolius Ordinarii non ſufficiat. *de Juriſdict. diſc.* 18. *&* 25. *& hoc diſc.* 24. *& in adnot. ad S. C. T. diſc.* 36. *& hoc. tit. in Supplemento diſc.* 73.

Super Abbatiſſæ, ſeu Prælatæ electione duplex
71 quoque differentia dignoſcitur; Una ſcilicet, ut eodem exemptionis non obſtante privilegio, loci Ordinarius exemptionis actui aſſiſtere valeat; Quodque non ab ea majori parte, quæ votorum medietatem excedat electio concludatur, ſed duas ex tribus exigat, eadem tamen regulariter accedente temporalitate, ut triennii metam non excedat, quamvis omnium uniformis ſuper confirmatione, vel temporia prorogatione conſenſus accedat, niſi Sacræ Congregationis Epiſcoporum, & Regularium placitum adſit, antiqua tamen non improbata conſuetudine, quæ citra montes nulla eſt, ultra vero rara, ut ad vitam ſive ad longius tempus Abbatiſſæ, vel Prælatæ ſit duratio, *diſc.* 1. *ex num.* 140. *in Adnot. ad Sac. Concil. Trid. diſc.* 37. *& in Supplemento hoc tit. diſc.* 72.

Iſte item veræ mendicitatis ſtatus, qui in maſculini ſexus Regularibus datur, cum bonorum ſtabilium 72
ac redituum incapacitate, ut ex diurna eleemoſynarum quæſtuatione, aliave obventione, vita ducatur, in Monialibus eſt prohibitus, cum ſexus honeſtatis, ac pudicitiæ id congruat, ejuſdem periculum importet.

Clauſuræ quoque rigor nimium diverſus eſt; Quamvis etenim in clauſtralibus Religionibus virorum 73
clauſura quoque Monaſteriorum, vel Domorum cadat, ne mulieribus acceſſus, vel egreſſus, aut mora pateat; Ea tamen larga, & impropria eſt, præmiſſam tantum concernens prohibitionem, in aliquibus ſolemnitatibus quoque limitari ſolitam, ideoque virorum ſæcularium ingreſſum, ac moram non prohibet, minuſque eorumdem Religioſorum egreſſum illum, qui illicite, & animo deſerendi habitum, ac Religionem non ſequatur; In Monialibus vero, longe ſtrictior eſt clauſuræ lex, intrinſecus, & extrinſecus, ſive active, & paſſive, ne ſcilicet ipſæ Moniales ejus limites egredi valeant, ſed ſub perpetua clauſura vivant, minuſque inter eoſdem clauſuræ limites tam viri, quàm mulieres ſive ſæculares, ſive Eccleſiaſticæ ſint, quinimo ipſimet Prælati, viſitationis juſta cauſa, vel ſimili ceſſante, ingredi valeant, iis exceptis, quorum ingreſſum neceſſitas exigat, ut Medici & Chirurgi, ac Fabri, aliique operarii ſunt; Ideoque hujus requiſiti rigoroſæ clauſuræ defectus magnum præbet argumentum veri Monaſterii regularis excluſivum, quodque potius pia Domus ſæcularis ſit, cui 74
Conſervatorii nomen vulgo tribui ſolet, *diſc.* 66. *hoc tit. in Supplemento.*

Frequens etenim in Italia præſertim hujuſmodi piarum Domorum uſus eſt, in quibus Monaſteriorum ſpeciem pene in omnibus habentibus ſub aliquo pio 75
inſtituto, quinimo etiam ſub aliqua electa regula, quæ generice per Apoſtolicam Sedem jam probata ſit, collegialiter vitam ducant, Monialium more, etiam quoad habitum, ac aliquas promiſſiones, vel oblationes, vitæque aſperitatem, ſub Prælatæ, aliorumque Eccleſiaſticorum Superiorum, vel Ordinarii loci obedientia, & tamen Moniales non ſunt, ſed potius ſæculares, illeque locus, ſæcularis potius eſt, quam Monaſterium, cujus eſſentiale requiſitum eſt formalis fundatio ſub inſtituto, in ipſo individuo loco per ſuperiores probato; Idque pro moderna currenti Italiæ praxi, nonniſi cum Apoſtolica approbatione per Sacræ Congregationis Epiſcoporum, & Regularium organum explicare ſolita, ſequitur, *diſc.* 50. *&* 66. *in Supplemento hoc tit.*

Differunt quoque Moniales à maſculini ſexus Regularibus, in eo pecuniario, vel quantitativo ſubſi- 76
dio, quod ſub dotis nomine Monaſterio præſtant Moniales, non autem viri, ex ſuperius jam inſinuata ratione, illam tollente Simoniacæ labis dubitationem à pleriſque habitam, ut non pro Monaſtico habito, vel ſtatu, ſed pro alimentis, aliiſque temporalibus ſubſidiis, id præſtetur, illius dotis adinſtar, quæ pro matrimonio carnali, viro per mulierem præſtatur, ideoque ut in ſua dotali ſede advertitur, iſta quoque vera dicitur dos, omnibuſque dotalibus potitur privilegiis, immodo verum & ſpirituale accedat matrimonium, quod per ſolemnem profeſſionem cum Chriſto contrahi dicitur, *de dote diſc.* 11. *&* 167. *& hoc tit. diſc.* 77. *in Supplemento, & diſc.* 1. *ex num.* 144.

Magis item in Monialibus, quam in viris, ea per 77

Eccleſiam

Eccleſiam tolerata viget conſuetudo, annuam vel menſtruam ad propriam diſpoſitionem pro extraordinariis uſibus, ac indigentiis, habendi vitalitiam præſtationem, quæ dotis pars, ex communi uſu dicitur, ideoque ſub dotis præſtandæ obligatione cadit, *ibidem.*

Omnium ejuſdem Monaſterii Monialium æqualis
eſt, ac uniformis ea ſumma, quæ ſub dotis nomine
ipſi Monaſterio præſtatur, difformitate cadente per
98 perſonarum qualitate, ſive ubi aliquod urgeat ob-
jectum, puta quia Mulier corrupta, vel infirma, ſive
tertia ſoror, aut ſupernumeraria, ac propterea dupli-
catam vel majorem dotem pro facti qualitate, vel
conſuetudine, aut pro Sacræ Congregationis arbitrio
ſolvere debeat.

Et econverſo minus ordinaria Summa ſolvendo; Vel quia de diverſo ordine Converſarum inferioribus ſervitiis addicta ſit: Vel quia de fundatoris, ſeu magni fundatoris ſanguine; Aut quia animi dotes, ac virtutes, dotis partem compenſent pro ejuſdem Sacræ Congregationis arbitrio, ſine cujus placito hujuſmodi diminutio interdicta eſt.

Ex ejuſdem Sacræ Congregationis decretis in ſuſceptione habitus, dos in ipſius Monaſterii area, vel penes idoneam perſonam pro locorum qualitate, & moribus deponenda eſt pro Novitiatus tempore, non niſi poſt ſolemnem, ac validam profeſſionem probationis expleto anno in legitima ætate emiſſam, Monaſterio applicanda; Ideoque puella egrediente, ſive decedente ante profeſſionem, dotantibus reſtituenda eſt, quamvis ea emittatur profeſſio, quæ devotionis, vel ſpiritualis conſolationis gratia per morientes Novitias emitti ſolet, *ibidem.*

Antiquitas plurium Religioſarum Mulierum ha-
bebat genera, quæ diverſas conſtituebant Religiones, 79
vel Ordines, ſub Pinzocheriarum; Biguinarum;
Tertiariarum & Mantellatarum, pluribuſque aliis
ſimilibus vocabulis explicari ſolitos; Hodie verò
merito per Eccleſiam iſte abolitus eſt uſus, ut non
niſi in legitime fundatis Monaſteriis, ſub enunciata
ſtricta, activa, & paſſiva clauſura, dentur veræ Mo-
niales profeſſæ; Aliæ vero mulieres, quæ antiqua-
rum biguinarum, & tertiariarum, ac ſimilium adin-
ſtar in privatis domibus, ac etiam in adunantiis,
& conſervatoriis ſub alicujus etiam probatæ Reli-
gionis habitu, & regula, cœlibem, ac religioſam
ducant vitam, iis accidentibus requiſitis, quæ per
Pontificias leges ſtatuta ſunt, Eccleſiaſticam ad ſum-
mum, pro fori exemptione, vel immunitate, aſſu-
munt qualitatem, non autem regularem, ideoque
veræ Moniales profeſſæ cenſendæ non ſunt, *diſc. 50.
& 66. in Supplemento hoc tit.*

De aliis verò minus in praxi frequentibus in ſua Sede videndum eſt.

F I N I S.

D. JOAN. BAPTISTÆ DE LUCA DE MATRIMONIO, SPONSALIBUS ET DIVORTIO.

ROMANA NULLITATIS MATRIMONIJ

Pro FRANCISCO

Cum CASSANDRA.

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Concilij Tridentini, reſolutus pro Caſſandra.

An & quando dicatur contractum domicilium in aliqua parochia, ad effectum, ut coram illo Parocho contrahi poſſit matrimonium, ad formam Concilij Tridentini; Et quid ubi novum domicilium ita affectatè, ac in fraudem contrahatur, ut actus clandeſtinè fieret; Et quid operetur licentia, quæ Parocho conceditur per Ordinarium loci.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutio.*
3 *Quis ſit Ordinarius Urbis.*
4 *De delegatione Parochi, vel Ordinarii.*
5 *De decretis ſuper poligamia.*
6 *De aliis ſuper denunciationibus.*
7 *De delegationis intelligentia.*
8 *Sufficit Parochus unius contrahentis.*
9 *Fraudulenta mutatio domicilij non obſtat.*
10 *Habitatio accidentalis in villa, vel alio loco non ſufficit.*
11 *Referuntur plures opiniones ſuper legitimo domicilio.*
12 *De qua applicatione ad caſum circa dictam quæſtionem.*
13 *In arbitrariis non de facili convincitur injuſtitia.*
14 *Quod reſolutio non placeat.*
15 *In quibus terminis procedant deciſiones quæ deſuper habentur.*

DISC. I.

1 POST diuturnam converſationem, quam Franciſcus habuerat cum Caſſandra, quæ inhoneſtam vitam ducebat in domo ad annum conducta in parochia ſanctæ Mariæ in Campitello; Cùm Franciſcus intenderet eam ſibi uxorem deſponſare, timeret autem, ne innoteſceret Aſcanio patri, in cujus domo vivebat in parochia S. Auguſtini, curavit mulier de die frequentare domum cujuſdam ejus benevolæ mulieris in parochia S. Nicolai in Carcere, ut ibi videretur, quamvis de nocte ad propriam conſuetam domum rediret; Obtentaque à Viceſgerente licentia directa Parocho S. Nicolai, ut conjungeret iſtam mulierem tanquam ejus ſubditam in matrimonium, prævio examine duorum teſtium facto ſuper ſtatu libero deponentium, quod vidiſſent eam habitare in hac parochia, ad matrimonij celebrationem coram eo deventum eſt, cum diſpenſatione denunciationum; Hoc autem detecto, curavit viri pater, ut ex parte filij, qui à muliere diverterat, introduceretur cauſa nullitatis matrimonij coram Viceſgerente; Verùm ex reſcripto Sanctiſſimi, ſtante mulieris paupertate, cauſa ſummariè pro ſtylo decidenda remiſſa fuit Sac. Congrega-
tioni Concil. Trid. Interpretum, à qua *ſub die* 23. 2
Aprilis 1667. prodiit reſolutio pro matrimonij validitate, non ſine tamen magna votorum ſciſſura, ideoque conceſſa fuit nova audientia, quæ tamen ſine effectu remanſit, dum ſuperventa mors viri, controverſiæ finem dedit.

In diſputatione igitur deſuper habita, duo erant puncti, Primò circa mulieris domicilium in iſta parochia, an ſcilicet ita legitimè contractum dici poſſet, ut ille Parochus dici poſſet proprius, ad ſatisfaciendum Conciliari formæ; Et ſecundò, quatenùs etiam non eſſet talis, an ſufficeret licentia conceſſa per Viceſgerentem, cum idem Conciliare decretum alternative loquitur de Parocho, vel de quocumque presbytero habente licentiam ab Ordinario loci, vel ab ejus Vicario Generali, atque ſub unius, vel alterius nomine in Urbe veniunt Cardinalis Vicarius, qui repreſentat Papam tanquam Epiſcopum Romæ, Viceſgerens autem reputatur dicti Cardinalis Vicarii Vicarius, ex iis, quæ habentur firmata *per Rotam in Romana hæreditatis* 28. *Aprilis* 1659. *coram Meltio* impreſſ. *poſt collect. Bonden. deciſ.* 62. edita in caſu, de quo *ſub tit. de fideicomm. diſc.* 155. atque pluries alibi inſinuatur præſertim

Digitized by Google

ſub tit. de præeminen. diſc. 1. ubi de diſtinctione plurium perſonarum formalium perſonæ materialis Papæ.

Potiſſima ratio reſolutionis fuit iſta licentia Viceſgerentis, per quam plures credebant quod omnis ceſſaret difficultas, quamvis de domicilio contracto dubitarent, unde propterea ex his votis, junctis cum aliis, qui opinabantur, quod domicilium bene contractum eſſet, ita major votorum pars conſtituta fuit pro reſolutione.

Verum ſcribens ego pro viro (reflectendo etiam ad veritatem) credebam, quod iſtud fundamentum contineret fallaciam in applicatione, ut etiam erat fundamentum non ſolum eorum, qui pro nullitate votum præſtabant, ſed etiam aliorum, qui pro validitate reſolvebant, ex motivo domicilii; Clara etenim erat fallacia, quoniam hæc licentia per Viceſgerentem data, non erat data Parocho poteſtatem alias non habenti, ut ita eam obtineret tanquam per
4 ſpeciem delegationis juxta caſus, de quibus *infra in Bononien. & in Mechlinien.* Sed data erat eidem cum præſuppoſito quod eſſet proprius Parochus ad diverſum effectum, ſtantibus ſcilicet decretis generalibus Sacræ Congregationis univerſalis Inquiſitionis, inhibentibus Parochis, ne eum perſonis, de quarum ſtatu libero omnino certi non ſint, matri-
5 monia contrahi permittant, niſi prævia Ordinarii loci licentia, quæ concedi non ſolet niſi poſt receptas probationes ſuper contrahentium ſtatu libero, ſaltem per duos teſtes deponere debentes ſuper interrogatoriis, quæ per eadem decreta, pro generali formula præſcripta ſunt, ideoque exinde inferri non poterat ad delegationem aliquam juriſdictionis, vel poteſtatis, alias non competentis, cum revera hæc non eſſet delegatio, ſed ſolum remotio obſtaculi, pro cautela, ſive pro indemnitate ejuſdem Parochi, ne alias incurreret pœnas ab eiſdem decretis inflictas, non autem ut id perciperet ſubſtantiam, ſeu validitatem matrimonii, quoties ille non eſſet proprius parochus, ſeu quod aliud canonicum impedimentum obſtaret.

6 Ad inſtar eorum, quæ habentur infra in *Neapolitana d. 6. ſeq.* ſuper prohibitione, quam habent Parochi à Concilio Tridentino, ac ſtrictius ſub gravibus pœnis à Synodalibus Conſtitutionibus locorum, ne matrimonia ſolemnizare poſſint, neglectis denunciationibus in utraque contrahentium parochia, quoniam ſi eis neglectis, matrimonium fiat, id ejus validitati non obſtabit, quamvis Parochus pœnis ſubjaceat.

Cum etenim delegatio dicatur actus voluntatis, per quam delegans tribuat privato illam poteſtatem, ſeu juriſdictionem, quam non habebat, hinc
7 proinde impoſſibile eſt, ut illa adeſſe poſſit ſine voluntate delegantis, ex generali axiomate, ut actus voluntarii trahi non poſſint ultra id quod voluntas eſt; Et clarius ex peculiari natura delegationis, quæ eſt ſtricti juris, ac ſtrictiſſimè ad limites verborum intelligenda, ideoque conceſſa ad unam cauſam, ſeu ad unum actum, trahi non poteſt ad alium, ſive ſub nomine unius perſonæ, pro diverſa perſona ſuffragari non poteſt, ut ultra generalia, quæ in judicialibus commiſſionibus, vel delegationibus habentur in ſua ſede *ſub tit. de Judic.* In his ſpecialibus terminis habetur *apud Dunozett. deciſ.* 451. ubi in terminis fortioribus licentiæ conceſſæ occaſione diſpenſandi denunciationibus, & per *Tondut. quæſt. benef.* 154. *numer. 1. & ſeqq.* edita in caſu de quo *diſc.* 4. & infra *in alla Bononien. diſc.* 3. Eſſet enim maximum abſurdum, ut hujuſmodi licentiæ, quæ conceduntur parochis ad dictum diverſum effectum, cum præſuppoſito eorum poteſtatis, quodque ageretur cum propriis ſubditis, ad id trahi poſſent, quoniam ita nimium de facili fraudes fieri poſſent dictæ formæ Conciliari, quæ inanis, ac fatua remaneret.

Major igitur, peneque tota difficultas cauſæ con-
ſiſtebat in primo puncto, an ſcilicet dici poſſet le- 8
gitime contractum domicilium per mulierem in iſta parochia, dum abſolutum, ac extra omnem controverſiam receptum eſt, ut ſufficiat præſentia Parochi unius contrahentium, nulla diſtinctione data inter virum, & mulierem, ex plene collectis *per Boſſ. de matrimonio cap. 4. num.* 11. Iſte autem punctus in duos alios ſubdiſtinguebatur; Primo nempe circa ipſius domicilii ſubſtantiam, & an eſſet tale, quod mulier iſtius parochiæ ſubdita dici poſſet, pro hujus ſacramenti adminiſtratione; Et ſecundo, poſito eti in ſufficienti domicilio, an obſtaret, quod illud affectatè, ac in fraudem contractum eſſet, dum revera mulier propriam habebat domum ſolitæ habitationis in diverſa parochia à qua affectatè ad hunc effectum diſceſſit, atque ad eam poſt ſequutum matrimonium redit.

Quamvis autem ſuper hoc ſecundo puncto fraudis, vel affectationis, more Advocati ad cauſæ opportunitatem, plura deducerem, cum generalibus propoſitionibus ſuper infectione eorum, quæ ad legem fraudandam fiant; Nihilominus reflectendo ad veritatem,
agnoſcebam quod poſito domicilio ſufficienter con- 9
tracto, iſtud eſſet fragile fundamentum, quoniam uſque ab anno 1600. hæc Sacra Congregatio Concilii *in una Senen.* quæ reputatur in materia magiſtralis, diſcuſſo articulo cenſuit, ut hæc fraus, ſeu affectatio non obſtaret, cum alias id præjudicium præberet libertati matrimoniorum in æqualibus perſonis, ſive præter parentum, vel conjunctorum voluntatem contrahendi, quoniam, cum id in conſueta parochia propria, ſtante neceſſitate trinæ denunciationis, abſque publicitate ſequi non valeat, unde propterea de facili reſultare poteſt impedimentum; Idcirco contrahentes, ad diverſum locum, vel diverſam parochiam domicilium ſtudioſè transferre ſatagunt; Atque cum dicta reſolutione deinde proceſſum fuit in pleriſque aliis caſibus relatis per *Fagnan. cap. Significavit de paroch.* & per *Barboſ. de paroch. cap. 21. numer.* 40. *Boſſ. de matrimon. cap. 4. num.* 18. atque cum hoc ſenſu paſſim proceditur.

Ideoque unus punctus cauſæ conſiſtebat in dicta
inſpectione, ſuper ſubſtantia ſcilicet domicilii; & 10
an illud contractum dici poſſet, ad effectum adminiſtrationis hujus ſacramenti, quod aliquam habet peculiarem qualitatem deſiderantem domicilium vere, ac legitime contractum, adeo ut non ſufficiat illud accidentale, ſeu occaſionale, quod pro aliorum ſacramentorum adminiſtratione ſufficit etiam in viatoribus, ac peregrinis, vel in iis, qui gratia recreationis, ſive recollectionis fructuum, aut pro aeris beneficio, in villa, ſeu alio loco quamvis notabili tempore moram trahant, quoniam licet à villæ, ſeu alterius loci Parocho, alia Sacramenta licite illis adminiſtrentur, non tamen iſtud adminiſtrari poteſt, ac propterea matrimonium coram eo contractum, remaneret invalidum, ac præter formam Conciliarem ad text. *in cap. is qui de ſepultur. in ſexto,* cum concordantibus *per Sanch. hoc. tract. lib. 3. diſp. 23. quæſt. 2. num. 9.* & 11. *Boſſ. eod. cap. 4. num. 16. & ſeqq. Barboſ. voto 19. n. 4. & ſeqq. Rota apud Dunozett. d. deciſ. 451. & in Leodien. nullitatis matrimonii 28. Junii. 1666. coram Cerro,* edita in caſu, de quo *diſc.* 5.

Quando autem ad hunc effectum dici valeat ſufficienter contractum domicilium, necne, magna inter
DD. opinionum varietas dignoſcitur; Alii enim vo- 11
lunt, ut requiratur formalis translatio domicilii de una parochia ad alteram, cum expreſſa declaratione verbali, vel ſaltem cum indiciis, & actibus facti, ibi perpetuo habitandi, priuſque domicilium deſerendi, Alii vero credunt, ut requiratur in nova parochia habitatio annalis, vel ſaltem pro majori parte anni; Et alii, ut hæc ſecunda opinio procedat, quoad alia ſacramenta;

Secus

Secùs autem quoad illa matrimonij, & ordinis, ut prima opinio in his tenenda ſit; Atque aliorum eſt opinio probabilior, quæ tribuitur *Federico de Sen. conſ. 254.* quam ſequitur Sac. Congregatio Concilij, ut ad hunc effectum matrimonij, ſufficiat ſola habitatio, abſque neceſſitate, explicitæ, vel implicitæ declarationis animi, vel temporis notabilis, ſeu aliorum requiſitorum, quæ de jure deſiderantur ad contrahendum formale domicilium, quoad alios effectus, dummodo ſit habitatio conſtans, ac formalis in ea parochia, privativè ad præcedentem habitationem in priori; Secus autem ſi ſit gratia recreationis, vel ex alia cauſa accidentali, priori habitatione non derelicta, atque cum brevi reverſione ad eam, ex deductis *per Fagnan. in dicto cap. ſignificavit de parochi. numer. 20. & ſeqq.* ubi dictas opiniones refert, ac etiam refert dictam deciſionem *Senen.* de anno 1600. cum qua in aliis proceſſum fuit, & habetur etiam apud *Barboſ. de Paroch. cap. 21. num. 45. & Boſſ. de matrim. cap. 4. num. 13.* atque eum eodem ſenſu proceſſit *Rota in celebri Toletana coram Merlino* inter ſuas *deciſ. 194.* quæ eſt etiam in materia megiſtralis.

Hinc proinde, hac ultima opinione retenta, fallacia eſſe ſolet in applicatione, circa quam dicendum eſt, ut iſta ſit quæſtio facti potiùs, ac probationis, etiam ad- 12 miniculativæ, quam juris, ideoque juxta regularem hujuſmodi quæſtionum facti naturam, certa regula generalis deſuper conſtitui non poteſt, cuicumque caſui applicabilis, cum probationum materia, præſertim, ubi de adminiculativis agitur, Judicis arbitrio repoſita ſit, ex ſingulorum caſuum qualitate, ac circunſtantiis regulanda; Et de conſequenti, erroneum pro meo judicio eſt, procedere cum propoſitionibus generalibus, vel cum deciſionibus, quæ in diverſis caſibus prodierint, quoniam ſtant benè ſimul, ut in uno caſu aliquæ probationes, vel argumenta ſufficiant, in altero autem, eadem, ac longè majora inſufficientia ſint, quia nempe ita locorum, ac temporum, & perſonarum, aliarumque circunſtantiarum qualitas, uno, vel altero modo exigat.

His autem ſic ſtantibus (applicando ad rem;) Dicebam quod non de facili hæc reſolutio de poſitiva improbabilitate redargui poſſe videbatur, cum id in 13 arbitrariis non ſit convincibile, ut advertitur *apud Gregor. deciſ. 106. nu. 2. Revit. ſuper pragmat. in Rubr. de appellat. n. 25. & ſeqq.* ubi concordantes.

Pro meo autem judicio, ea difficultates pati videbatur, quoniam iſta mulier, etiam de tempore, quo 14 matrimonium contractum fuit, tenebat conſuetam domum conductam, cum mobilibus; Et quod magis eſt, ad eam nocte redibat, ibique dormiebat, etiam cum ipſo viro ibi ſolito habere conſuetudinem; Alia verò domus erat alterius, qui eam tenebat conductam, eoque tunc accidentaliter abſente, ejus mater potuit huic mulieri complacere, præſtando ſolam patientiam quod ibi de die moraretur; Et conſequenter nullum verificabatur domicilij requiſitum, dum deerat utrumque extremum, à quo, & ad quod, deſertio ſcilicet prioris domicilij, ejuſque tranſmigratio cum ſupellectilibus, aliiſque bonis neceſſariis ad novam domum, cauſa ibi habitandi, ac vivendi, qualis erat caſus *dictæ deciſ. 194. Merlin.* ut ejus circunſtantiæ, & argumenta ex lectura comprobant.

Ita pariter *in Senen. & in Patavina,* & in aliis relatis *per Fagnan. in dicto cap. ſignificavit, & per Barboſ. dicto cap. 21. de paroch.* iſtius voluntatis argumenta accedebant, quod nempe volentes contrahere matrimonium, quod cupiebant eſſe parentibus, vel conjunctis occultum, diſceſſerant ab una Civitate, atque ad aliam acceſſerant, ibi domum conducentes, atque in ea habitando diu, noctuque; Quamvis enim id affectatè factum eſſet ad hunc ſolum finem, vel effectum, attamen id eſt conſiderabile ad alios effectus, qui ex vero domicilio reſultarent, illum præſertim civilitatis, ac ſimiles, non autem ad iſtum, ad quem ſufficit, ut de facto primum domicilium deſertum ſit, atque novum contractum, cum fixa & formali habitatione; Verum in hac facti ſpecie utrumque ceſſabat; Ideoque niſi viri mors quæſtionem deciſiſſet, probabilius in re propoſitione ſperãdus videbatur receſſus à reſolutis.

† IN iſta materia matrimoniali nulla ſuppetiit occaſio poſtmodum diſputandi, præterquam, in duobus caſibus, de quibus *diſc. 16. & 17.* quorum ultimus concernit eamdem materiam, de qua *diſc. 11. hoc tit.* ſuper ſeparatione ſcilicet Thori ex cauſa ſævitiæ; Et in altero agitur de matrimonii probatione, & ſignanter, quando licite per literas inter abſentes contrahatur.

Præterea in hac ultima editione additum fuit Compendium, ſive Summa, in qua tota materia reaſſumitur; Prout etiam de pluribus eamdem concernentibus habetur actum *in Adnot. ad S.C. Trid. præſertim diſc. 26. cum ſeqq.*

NEAPOLITANA MATRIMONII

Pro MICHAELE VAEZ DUCE CASÆMAXIMÆ

Cum JOANNA MARIA DE SCIART.

Caſus deciſus per Rotam pro Io. Maria.

De matrimonio celebrato coram parocho proprio unius ex contrahentibus, an valeat, ſi parochus non audivit quid ageretur; Et an ejus diſſenſus, ac omiſſio denunciationum obſtent, necne; Et quomodo probetur quod matrimonium contractum ſit, & qui teſtes admittantur.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De reſolutione ſuper ſubminiſtratione alimentorum mulieri lite pendente.*
3 *De requiſitis pro hujuſmodi alimentorum ſuppeditatione.*
4 *Sententia probat bonum jus, etiam ſi ſuſpenſa ſit per appellationem.*
5 *An pater viri ad dicta alimenta teneatur.*
6 *Reſolutio cauſæ principalis ſuper matrimonio.*
7 *Defectus denunciationum non obſtat validitati matrimonii.*
8 *Convocatio Parochi cum fraude pariter non obſtat.*
9 *Qualis Parochi, & teſtium præſentia requiratur.*
10 *Quando conſenſus dicatur bene, vel male explicatus.*
11 *Teſtes conjuncti admittuntur ad probationem matrimonii.*
12 *Numerus ſupplet defectum, vel exceptiones.*
13 *De differentia circa probationem matrimonii inter canonizationem, & impugnationem.*
14 *Conſenſus mulieris etiam nutu, & ſignis ſufficit.*
15 *Ex quibus conſenſus deducatur.*
16 *De materia probationis matrimonii, & quando parentes, vel conjuncti admittantur, necne.*

DISC. II.

MIchael Vaez Dux Caſæmaximæ, Comitis Mole (qui etiam erat Præſidens togatus Regiæ 1 Cameræ Summariæ) tunc viventis filius, captus amore Jannæ Mariæ de Sciart, natalibus (ut ſupponebatur,) æqualis, fortunæ tamen bonis longè inæqualis, ut patrem lateret, ex præordinatione cum dicta Maria, ex improviſo ad Eccleſiam parochialem acceſſit, ibique, cum Parochus celebrando, converſus ad populum diceret, *Dominus vobiſcum*, apprehenſa dicta Maria per manum, eidem Parocho coram teſti-

bus dixit, quod illa erat ejus uxor, dicta Maria reſpon-
dente cum ſolo verbo affirmativo. *Signor ſi*, Cumque
Parochus indignatus reſponderet, *eſtis excommuni-
cati*, atque ſtatim deſcendendo ab Altari, accederet ad
ſacriſtiam, ibidem eum inſe quentes, denuo, coram eiſ-
dem, aliiſque teſtibus, eadem protulit verba, muliere
pluries repetente dicta affirmativa verba *Signor ſi*,
ſignor ſi, & exinde, cum ea per aliquos menſes coha-
bitavit, eam Dueſſam appellando, atque à famulis ap-
pellari faciendo; Deinde vero, ſive pœnitentia ductus,
ſive ut indignati patris gratiam captaret, à dicta mu-
liere diſceſſit, atque conventus in Curia Archiepiſco-
pali ad cohabitandum, oppoſuit de matrimonii nulli-
tate, quæ rejecta fuit per eamdem Curiam, & quæ ſen-
ſer, ſententiam diffinitivam protulit ſuper matrimonii
validitate, ac obligatione cohabitandi; Cumque per
quemdam Epiſcopum delegatum Apoſtolicum; dicta
ſententia ex capite nullitatis actorum, infirmata eſſet,
hinc commiſſa cauſa *in Rota coram Rojas*, cum clau-
ſula, *ſubminiſtratis alimentis arbitrio Rotæ*, datoque
dubio ad formam reſcripti, *an intret arbitrium*, pro di-
2 cta alimentorum ſubminiſtratione, ſub *die* 13. *Maii*
1650. affirmativa prodiit reſolutio, ut patet ex deciſio-
ne deſuper edita inter ejus *impreſſas deciſ.* 422. ex eo
fundamento, quod licet vir, cui dos ſoluta non fuit, non
teneatur uxori alimenta ſuppeditare, attamen id fallit,
quando indotatam ſcienter pauperem duxit, ac etiam
quando inter eos pendeat lis ſuper validitate matri-
monii ea [illegible] ctis in eadem deciſione.

Potiſſime vero, ex duplici circumſtantia; Primo
nempe, quod reſcriptum Signaturæ ſuper alimento-
3 rum ſubminiſtratione erat deciſivum, ac præciſum per
ablativum abſolutum, qui importat conditionem, ſub
qua attributa eſt juriſdictio; Et ſecundo quia concur-
rebat utrumque hujuſmodi ſubminiſtrationis requi-
ſitum, paupertas ſcilicet mulieris bene probata, & præ-
ſumptio boni juris, quæ reſultabat a ſententia favora-
bili ſuper matrimonii validitate; Licet enim appella-
tio ſuſpendat ſententiam, ejuſque reliquos effectus, ita
ut regulariter habeatur, ac ſi non eſſet in rerum natu-
ra, Attamen retinet hunc effectum præſumptionis
4 juris quoad ſubminiſtrationem alimentorum, ut ſæ-
pius firmavit Rota, & paſſim practicatur.

Illud vero, quod aliqualiter durum viſum eſt, pa-
rumque probabile, conſiſtebat in eo, quod, cum pro-
bata eſſet quoque paupertas viri, utpote filii familias,
5 condemnatus fuit pater, qui ita duplicem patiebatur
injuriam; Unam ſcilicet circa matrimonium contra-
ctum eo ſpreto, Et alteram in ſuppeditandis alimentis;
Ideoque circa hoc ponderanda videntur eadem, quæ
econverſo, contra patrem pro filia ipſo inſcio, ac invi-
to nubente, deciſa fuerunt in caſu, de quo *in Romana
dotis ſub tit. de dote, diſc.* 1. & 2.

Aſſumpta igitur poſt dictam reſolutionem diſputa-
tione dubii ſuper negotio principali, an ſcilicet con-
6 ſtaret de matrimonio valido, *ſub die prima Iulii ejuſ-
dem anni* 1650. affirmativa etiam reſolutio prodiit
mulieri favorabilis, ut liquet ex deciſione inter illas
ejuſdem *Rojas dec.* 4[illegible]1. ad cujus deciſionis normam
expedit ſententia, & commiſſa denuo cauſa appella-
tionis, *in eadem Rota coram Corrado ſub die* 13. *Mar-
tii* 1651. pro confirmatione dictæ ſententiæ, muliere
ſolum informante, reſponſum fuit, ut ex deciſione im-
preſſa *par.* 11. *rec. dec.* 375.

Iſtæ poſteriores reſolutiones in negotio principali,
mihi quamvis pro viro ſcribenti, viſæ ſunt probabiles,
beneque fundatæ, juxta votum, in quo ab initio fui
(aliis contradicentibus) in primo congreſſu habito
pro directione cauſæ, non obſtantibus iis, quæ egomet,
& cæteri deducebamus tanquam Advocati pro nulli-
tate, ex parte viri ſcribentes, Unde propterea tam
ſæpe docemur, quantum Conſulentium auctoritati
deferendum ſit.

Opponebatur enim; Primo de matrimonii clande-
ſtinitate ex defectu publicationum ab eodem S. Con-
cilio demandatarum, potiſſime quia per Conſtitutio-
nes Synodales, vel per edicta Archiepiſcopi ſub cen-
ſuris, expreſſe proviſum quoque erat, ne aliquo pacto
illæ omitterentur; Verum erat leve fundamentum, 7
quoniam licet Parochus, & contrahentes, alias facien-
do, graviter peccent, unde propterea poſſunt etiam
cenſuris innodari, ſeu alias puniri; Attamen iſta non
dicitur ſolemnitas ſubſtantialis, cujus omiſſio cauſaret
matrimonii nullitatem *Covar. de ſponſ. par.* 2. *c.* 6. *ſub.
n.* 6. *Gutier. de matrim. cap.* 69. *nu.* 4. *Baſſ. eod. tract.
cap.* 7. *num.* 3. Atque fuiſſe declaratum per Sac. Con-
gregationem Concilii teſtatur *Bellarmin. in notis ad
ſacrum Conc.* ac perpetuò tenuit *Rota ſignanter apud
Buratt. dec.* 530. & 803. *Seraph. dec.* 1099. *nu.* 4. & in
aliis plene collectis in utraque hujus cauſæ deciſione
præſertim *ſecunda coram Corrado dicta deciſ.* 375. *nu.
fin. par.* 11. & eſt propoſitio hodie receptiſſima.

Opponebatur item, de immediato receſſu, & fuga
Parochi, expreſſè diſſentientis; Verum & hoc pariter 8
erat leve fundamentum, quoniam ut habetur infra
deductum *in Vicentina diſc.* 6. ubi allegantur hujus
cauſæ deciſiones, nullus Parochi vel teſtium conſen-
ſus requiritur, ſed ſolum ſufficit, ut coram eis actus ex-
plicetur, quamvis invitis, ac vi detentis, ſeu cum frau-
de, ſub diverſo titulo vocatis.

Et quamvis ego ſcribens tanquam Advocatus, ni- 9
mium inſiſterem in eo, quod prædictorum præſentia
non ſufficit mere materialis, & de facto, ſed requiritur
etiam moralis, ita & taliter, quod ſciant, atque intelli-
gant quod agatur, *Sanchez de matrim. lib.* 3. *diſput.* 39
numer. 1. *Gutier. eodem cap.* 39. *numer.* 8. *Rota in Gra-
naten. matrimonii* 1. *Aprilis* 1639. *coram Veroſpio dec.*
122. *n.* 4. *par.* 8. *rec. cum aliis per adden. ad dec.* 431. *n.*
15. & *ſequen. par.* 4. *rec. tom.* 2. Attamen, ut in eadem
Vicentina advertitur, id procedit, ad effectum, ut co-
ram Parocho, & teſtibus dormientibus, vel ebriis, ſeu
fatuis, aut alias rationis uſum impeditum habenti-
bus, ſeu aliud agentibus, ac non audientibus, vel alias
non intelligentibus id fiat; Secus autem, ubi naturali-
ter intelligunt, ſed ſtudioſè curent nolle intelligere,
neque actum approbare, ut in præſenti, dum Parochus
ſtatim clamavit, *Excommunicati*, *Excommunicati*, in-
ferendo ad excommunicationem per Conſtitutiones
Synodales, vel decreta Ordinarii illata contrahen-
tibus matrimonia abſque denunciationibus, aliiſque
ſer. ſer. ita enim conſtat, quod bene intellexit quid age-
retur, potiſſime ſtante geminatione actus repetiti in
ſacriſtia, poſtquam ante altare prius erat explicatus.

Allegabatur etiam imperfectio actus, ob non ex-
plicatum conſenſum contemporaneum mulieris, quæ
non probatur tunc explicatus per verba ad id ſuffi-
cientia, quoniam licet aliqui teſtes deponerent de ver-
bis affirmativis ut ſupra prolatis; Dicebatur tamen, ut 10
illis nulla fides adhibenda eſſet, utpote pluries excep-
tiones patientibus, cum una eſſet mater, alii verò con-
juncti vel familiares mulieris, aut alias exceptione eli-
dibiles, atque in hoc Scribentes de partibus pro viro,
principaliter inſiſtebant, ita certam victoriam ſibi pro-
mittentes, Verum (ut ab initio dixi in congreſſu, atque
cauſæ eventus comprobavit) iſtud pariter erat leve
fundamentum; Diſtinguendo enim punctum fidei te-
ſtibus adhibendæ, ab alio puncto, an conſenſus mu-
lieris eſſet ſufficienter explicatus.

Quatenus pertinet ad primum; Favore matrimo-
nii receptum eſt; ut etiam teſtimonium parentum, vel 11
conjunctorum admitti debeat *ad text. in cap. videtur
35. quæſt.* 6. *reperit. in cap. videtur extra qui matrimo-
nium accuſare poſſunt, ubi Abb. Butr. & cæteri apud
Maſcard. de probat. concluſ.* 1019. *Menoch. de arbitr.
caſu* 102. *Farinac. quæſt.* 54. *n.* 64. & *ſequen. Rota apud
Mantic. deciſ.* 372. *num.* 1. *cum ſeq. Buratt. dec.* 530. &
713. Ideoque nil intererat, quod inter teſtes adeſſet
ejuſdem Mariæ mater; Potiſſime quia non pendebat
tunc

Digitized by Google

tota probatio à dicto ipſius, vel alterius teſtis exceptione elidibilis, adeo ut dici poſſet, quod non adeſſent
12 duo teſtes integri, dum erant trea, ideoque numerus ſupplebat defectum, atque efficiebat, ut tres deſervirent pro duobus, ut in ſpecie ponderatur apud *Mantic. & Buratt. ubi ſupra & deciſ. 374. & 630. par. 3. rec. & dec. 124. num. 15. & ſequen. par. 7.* in quibus de probatione matrimoniali per teſtes, quamvis defectivos ſupplendos ex numero, vel aliis adminiculis.

Magna enim differentia eſt inter caſum, in quo
13 agatur de matrimonio deſtruendo, vel econverſo de eo ſubſtinendo; Primo enim caſu requiruntur magis rigoroſæ, & exactæ probationes; in altero autem ſufficiunt leviores, ac etiam imperfectæ, & adminiculativæ inſimul conjungendæ, ut in allegatis *deciſionibus 374. & 630. par. 3. recent.*

Clarius vero, ac extra dubitationem, dum dicta probatio ſatis benè adminiculata remanebat; Tum ex ejuſdem viri confeſſione; Tum etiam, ex ſubſequuta cohabitatione, & tractatu, ac etiam ex præcedentibus ſponſalibus, ſeu tractatibus, ipſaque prærordinatione accedendi ad Eccleſiam, atque faciendi illum actum inconſulto parocho.

Quo vero ad conſenſum mulieris, non reperitur ſuper ejus explicatione tradita certa verborum formu-
14 la, ſed receptum eſt, ut etiam nutu, & ſignis explicari poſſit, quamvis contrahens loqui poſſet, quoniam ſæpius modeſtæ puellæ, ex verecundia, in eo actu non audent loqui *Sanchez. lib. 2. diſput. 31. num. 5. Pont. lib. 2. cap. 7. num. 5. & ſequen. Rot. deciſ. 124. num. 5. & 13. par. 7. rec.*

Multo magis dum teſtes explicite deponebant eam
15 pluries protuliſſe illa verba affirmativa *Si, ſi*, tam ante altare, quam in ſacriſtia, ipſeque actus accedendi ſtudioſe ad eccleſiam parochialem, atque inſimul ſe tenendi per manus, deindeque inſequendi unitim Parochum uſque ad ſacriſtiam, ibique etiam actum repetendo, ad occultum hujuſmodi conſenſum probabat, Potiſſime ſtantibus præcedentibus, & ſubſequentibus circa promiſſiones & cohabitationem; Et fortius attenta conditione mulieris, quæ licet nobilis, & fortè æqualis quoad notabilia; Attamen quoad fortunæ bona, longe inæqualis, ideoque ſibi valde expediebat, ut viro melioris conditionis copularetur.

In propoſito autem probationis matrimonii per parentes, vel conjunctos, ſeu familiares; In una *Cara-*
16 *cen. Matrimonii* diſputata coram A.C. pro quo iam Didaco petente abſolvi à vinculo matrimonii, ob illud non bene probatum; Cum ex parte mulieris, ad probationem adduceretur dictum ſui genitoris, ac unius teſtis, qui erat ejuſdem genitoris famulus, & à quo ſupponebatur vocatum fuiſſe Parochum ad domum mulieris, ſub conſueto falſo prætextu infirmitatis, cujuſdam alterius perſonæ ibi degentis, juxta caſum de quo infra *in dicta Vicentina matrimonii diſc. 6.* Dicebam ſcribens pro viro quod probatio naturalis non adeſſet per duos teſtes, cum unus eorum, nempe Antonius mulieris pater, eſſet potius pars intereſſata ex eo quod ipſe matrimonium affectaverat ad reparandum honorem, tam filiæ quam proprium, ob copulam, quæ ſupponebatur ſequuta inter contrahentes, vel ſaltem ob ejus diffamationem, unde propterea juxta caſum, de quo in *dicta Vicentina*, curatum fuit ad matrimonium deveniri; Tunc enim dicitur pars intereſſata, & principalis in cauſa, ideoque munus teſtis implere non poteſt, neque iſto caſu intrat concluſio de fide parentibus, atque conjunctis adhibenda, *ad notata per Canoniſtas in d. cap. videtur qui matrim. accuſ. poſſ. & in cap. ſuper eo in 2. de teſtibus*, quod clare id probat *Pariſ. conſ. 58. num. 15. & 59. num. 25. lib. 4. Alex. conſ. 153. & 154. lib. 5. Menoch. d. caſu 102. nu. 9. Maſcard. dicta concluſ. 1019. n. 27. & dec. 58. num. 10. & 11. par. 7. rec.* Alter vero teſtis erat famulus patris, ac etiam ſocius criminis, unde ceſſabant numerus teſtium, & alia adminicula hujuſmodi defectuum ſuppletiva; Incertum tamen eſt, quid in iſta cauſa *Caracen.* fuerit judicatum.

BONONIEN. MATRIMONII

Votum in caſu diſputato in Sac. Congregatione Concilii inter Patres, ut infra.

De Matrimonio contracto coram ſimplici presbytero non Parocho, cum licentia Ordinarii, conceſſa ſub nomine, vel cognomine diverſo contrahentium, an valeat.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutio.*
3 *Placet reſolutio, & de ratione.*
4 *Ubi adeſt rigor ſcriptus non attenditur æquitas.*
5 *Inconvenientia ponderantur.*
6 *De differentia inter Iudices inferiores, & Sacras Congregationes.*
7 *In iis, quæ ſunt fori externi deferendum eſt Canoniſtis potius quam Theologis.*
8 *Qualis ſit ratio formæ Conciliaris.*
9 *Non requiritur conſenſus Parochi.*
10 *An, & quando error in nomine vitiet.*
11 *Delegatio ſtrictè intelligenda eſt & non extenditur.*
12 *Quomodo Conſulentis auctoritati deferatur.*
13 *An, & quando forma in genere adimpleatur per æquipollens.*
14 *In ſpecie hujus formæ non datur implementum per æquipollens.*
15 *Quod iſta ſit ſolemnitas, non autem forma probatoria.*
16 *De concluſione de qua n. 10. quæ declaratur.*
17 *De teſtamento cum incerto, vel erroneo hæredis nomine.*
18 *Declarationi ejus, qui dedit licentiam eſt deferendum.*
19 *De concluſione de qua num. 11.*
20 *De alio caſu ſimili.*
21 *Quod fraus in hac materia non vitiet.*
22 *De eodem, & declaratur.*
23 *Matrimonium nullum debet obligare in ratione ſponſalium ad illud denuo contrahendum valide, vel ad dotandum.*

DISC. III.

CUpiens Dominicus matrimonium contrahere cum muliere inæquali, timens autem, ut id a- 1
gendo coram proprio Parocho, vel illo mulieris, impediri deberet, vel quod innoteſceret, patruo, quem timebat, quodque id ſequutum eſſet, ſi ejus nomen expreſſiſſet Vicario Generali, attento quod idem patruus erat Curiæ Archiepiſcopalis officialis, hinc proinde curavit, ab eodem Vicario concedi facultatem cuicumque presbytero aſſiſtendi matrimonio, quod contrahendum erat per Dominicum, alterato tamen cognomine, dum proprio occultato, aliud ideale ſuppoſitum fuit, ut ita ad perſonæ cognitionem deveniri non poſſet; Cum autem id ad patrui notitiam deveniſſet, curavit iſte, ut idem juvenis, divertendo à muliere, de matrimonii nullitate opponeret, unde propterea (incertum eſt, an ex parte viri, vel mulieris, vel potius concorditer ex parte utriuſque,) ne deſuper per viam judicialem aſſumeretur lis per tres conformes agitanda, quæ Partium conditione incongrua
erat, præſertim mulieris, quæ pauper erat, deſuper conſulta fuit Sacra Congregatio Concilii Tridentini Interpretum; Atque propoſito dubio, ob magnam votorum ſciſſuram, nulla capta fuit reſolutio, ideoque in pluribus aliis propoſitionibus ſequutum fuit; Verum in Congregatione habita *ſub die 9. Februarii* 1669. prævaluerunt vota pro nullitate, pro qua prodiit 2

bus dixit, quod illa erat ejus uxor, dicta Maria reſpondente cum ſolo verbo affirmativo. *Signor ſi*, Cumque Parochus indignatus reſponderet, *eſtis excommunicati*, atque ſtatim deſcendendo ab Altari, accederet ad ſacriſtiam, ibidem eum inſequentes, denuo, coram eiſdem, aliiſque teſtibus, eadem protulit verba, muliere pluries repetente dicta affirmativa verba *Signor ſi, Signor ſi*, & exinde, cum ea per aliquos menſes cohabitavit, eam Duciſſam appellando, atque à famulis appellari faciendo; Deinde vero, ſive pœnitentia ductus, ſive ut inde gnati patris gratiam captaret, à dicta muliere diſceſſit, atque conventus in Curia Archiepiſcopali ad cohabitandum, oppoſuit de matrimonii nullitate, quæ rejecta fuit per eamdem Curiam, quæ ſenſer, ſententiam diffinitivam protulit ſuper matrimonii validitate, ac obligatione cohabitandi; Cumque per quemdam Epiſcopum delegatum Apoſtolicum; dictæ ſententia ex capite nullitatis actorum, infirmata eſſet, hinc commiſſa cauſa *in Rota coram Rojas*, cum clauſula, *ſubminiſtratis alimentis arbitrio Rotæ*, datoque dubio ad formam reſcripti, *an intret arbitrium*, pro di-
2 cta alimentorum ſubminiſtratione, ſub *die 13. Maii* 1650. affirmativa prodiit reſolutio, ut patet ex deciſione deſuper edita inter ejus *impreſſas deciſ.* 422. ex eo fundamento, quod licet vir, cui dos ſoluta non fuit, non teneatur uxori alimenta ſuppeditare, attamen id fallit, quando indotatam ſcienter pauperem duxit, ac etiam quando inter eos pendeat lis ſuper validitate matrimonii ex deductis in eadem deciſione.

Potiſſime vero, ex duplici circumſtantia; Primo nempe, quod reſcriptum Signaturæ ſuper alimento-
3 rum ſubminiſtratione erat deciſivum, ac præciſum per ablativum abſolutum, qui importat conditionem, ſub qua attributa eſt juriſdictio; Et ſecundo quia concurrebant utrumque hujuſmodi ſubminiſtrationis requiſitum, paupertas ſcilicet mulieris bene probata, & præſumptio boni juris, quæ reſultabat a ſententia favorabili ſuper matrimonii validitate; Licet enim appellatio ſuſpendat ſententiam, ejuſque reliquos effectus, ita ut regulariter habeatur, ac ſi non eſſet in rerum natura, Attamen retinet hunc effectum præſumptionis
4 juris quoad ſubminiſtrationem alimentorum, ut ſæpius firmavit Rota, & paſſim practicatur.

Illud vero, quod aliqualiter durum viſum eſt, parumque probabile, conſiſtebat in eo, quod, cum probata eſſet quoque paupertas viri, utpotè fili familias,
5 condemnatus fuit pater, qui ita duplicem patiebatur injuriam; Unam ſcilicet circa matrimonium contractum eo ſpreto; Et alteram in ſuppeditandis alimentis; Ideoque circa hoc ponderanda videntur eadem, quæ econverſo, contra patrem pro filia ipſo inſcio, ac invito nubente, deciſa fuerunt in caſu, de quo *in Romana dotis ſub tit. de dote, diſc.* 1. & 2.

Aſſumpta igitur poſt dictam reſolutionem diſputatione dubii ſuper negotio principali, an ſcilicet con-
6 ſtaret de matrimonio valido, *ſub die prima Iulii ejuſdem anni* 1650. affirmativa etiam reſolutio prodiit mulieri favorabilis, ut liquet ex deciſione inter illas ejuſdem *Rojas dec.* 421. ad cujus deciſionis normam expedit ſententia, & commiſſa denuo cauſa appellationis, *in eadem Rota coram Corrado ſub die* 13. *Martii* 1651. pro confirmatione dictæ ſententiæ, muliere ſolum informante, reſponſum fuit, ut ex deciſione impreſſa *par.* 11. *rec. dec.* 375.

Iſtæ poſteriores reſolutiones in negotio principali, mihi quamvis pro viro ſcribenti, viſæ ſunt probabiles, beneque fundatæ, juxta votum, in quo ab initio fui (aliis contradicentibus) in primo congreſſu habito pro directione cauſæ, non obſtantibus iis, quæ egomet, & cæteri deducebamus tanquam Advocati pro nullitate, ex parte viri ſcribentes, Unde propterea, tam ſæpe docemur, quantum Conſulentium auctoritati deferendum ſit.

Opponebatur enim; Primo de matrimonii clandeſtinitate ex defectu publicationum ab eodem S. Concilio demandatarum, potiſſime quia per Conſtitutiones Synodales, vel per edicta Archiepiſcopi ſub cenſuris, expreſſe proviſum quoque erat, ne aliquo pacto illæ omitterentur; Verum erat leve fundamentum, 7
quoniam licet Parochus, & contrahentes, alias faciendo, graviter peccent, unde propterea poſſunt etiam cenſuris innodari, ſeu alias puniri; Attamen iſta non dicitur ſolemnitas ſubſtantialis, cujus omiſſio cauſaret matrimonii nullitatem *Covar. de ſponſ par.* 2. *c.* 6. *ſub. n.* 6. *Gutier. de matrim. cap.* 69. *nu.* 4. *Baſſ. eod. tract. cap.* 7. *num.* 3. Atque fuiſſe declaratum per Sac. Congregationem Concilii teſtatur *Bellarmin. in notis ad ſacrum Conc.* ac perpetuo tenuit *Rota ſignanter apud Buratt. dec.* 530. & 803. *Seraph. dec.* 1099. *nu.* 4. & in aliis plene collectis in utraque hujus cauſæ deciſione præſertim *ſecunda coram Corrado dicta deciſ.* 375. *nu. fin. par.* 11. & eſt propoſitio hodie receptiſſima.

Opponebatur item, de immediato receſſu, & fuga Parochi, expreſsè diſſentientis; Verum & hoc pariter 8
erat leve fundamentum, quoniam ut habetur infra deductum *in Vicentina diſc.* 6. ubi allegantur hujus cauſæ deciſiones, nullus Parochi vel teſtium conſenſus requiritur, ſed ſolum ſufficit, ut coram eis actus explicetur, quamvis invitis, ac vi detentis, ſeu cum fraude, ſub diverſo titulo vocatis.

Et quamvis ego ſcribens tanquam Advocatus, ni- 9
mium inſiſterem in eo, quod prædictorum præſentia non ſufficit mere materialis, & de facto, ſed requiritur etiam moralis, ita & taliter, quod ſciant, atque intelligant quod agatur, *Sanchez de matrim. lib.* 3. *diſput.* 39 *numer.* 1. *Gutier. eodem cap.* 39. *numer.* 8. *Rota in Granaten. matrimonii* 1. *Aprilis* 1639. *coram Verоſpio dec.* 122. *n.* 4. *par.* 8. *rec. cum aliis per adden. ad dec.* 431. *n.* 15. & *ſequen. par.* 4. *rec. tom.* 1. Attamen, ut in eadem *Vicentina* advertitur, id procedit, ad effectum, ut coram Parocho, & teſtibus dormientibus, vel ebriis, ſeu fatuis, aut alias rationis uſum impeditum habentibus, ſeu aliud agentibus, ac non audientibus, vel alias non intelligentibus id fiat; Secus autem, ubi naturaliter intelligunt, ſed ſtudioſe curent nolle intelligere, neque actum approbare, ut in præſenti, dum Parochus ſtatim clamavit, *Excommunicati. Excommunicati*, inferendo ad excommunicationem per Conſtitutiones Synodales, vel decreta Ordinarii illata contrahentibus matrimonia abſque denunciationibus, aliiſque ſer. ſer. Ita enim conſtat, quod bene intellexit quid ageretur, potiſſime ſtante geminatione actus repetiti in ſacriſtia, poſtquam ante altare prius erat explicatus.

Allegabatur etiam imperfectio actus, ob non explicatum conſenſum contemporaneum mulieris, qui non probatur tunc explicatus per verba ad id ſufficientia, quoniam licet aliqui teſtes deponerent de ver-
bis affirmativis ut ſupra prolatis; Dicebatur tamen, ut 10
illis nulla fides adhibenda eſſet, utpote pluries exceptiones patientibus, cum una eſſet mater, alii verò conjuncti vel familiares mulieris, aut alias exceptione elidibiles, atque in hoc Scribentes de partibus pro viro, principaliter inſiſtebant, ita certam victoriam ſibi promittentes, Verum (ut ab initio dixi in congreſſu, atque cauſæ eventus comprobavit) iſtud pariter erat leve fundamentum; Diſtinguendo enim punctum fidei teſtibus adhibendæ, ab alio puncto, an conſenſus mulieris eſſet ſufficienter explicatus.

Quatenus pertinet ad primum; Favore matrimo-
nii receptum eſt, ut etiam teſtimonium parentum, vel 11
conjunctorum admitti debeat *ad text. in cap. videtur* 35. *quæſt.* 6. *repetit. in cap. videtur extra qui matrimonium accuſare poſſunt, ubi Abb. Butr. & cæteri apud Maſcard. de probat. concluſ.* 1019. *Menoch. de arbitr. caſu* 102. *Farinac. quæſt.* 54. *n.* 64. & *ſequen. Rota apud Mantic. deciſ.* 372. *num.* 2. *cum ſeq. Buratt. dec.* 530. & 783. Ideoque nil intererat, quod inter teſtes adeſſet ejuſdem Mariæ mater; Potiſſime quia non pendebat

lis

Digitized by Google

tota probatio à dicto ipſius, vel alterius teſtis excep-
12 tione elidibilis, adeo ut dici poſſet, quod non adeſſent duo teſtes integri, dum erant tres, ideoque numerus ſupplebat defectum, atque efficiebat, ut tres deſervirent pro duobus, ut in ſpecie ponderatur apud *Mantic. & Burat. ubi ſupra & deciſ. 374. & 630. par. 3. rec. & dec. 124. num. 15. & ſequen. par. 7.* in quibus de probatione matrimoniali per teſtes, quamvis defectivos ſupplendos ex numero, vel aliis adminiculis.

Magna enim differentia eſt inter caſum, in quo
13 agitur de matrimonio deſtruendo, vel econverſo de eo ſubſtinendo; Primo enim caſu requiruntur magis rigoroſæ, & exactæ probationes; in altero autem ſufficiunt leviores, ac etiam imperfectæ, & adminiculativæ inſimul conjungendæ, ut in allegatis *deciſionibus 374. & 630. par. 3. recent.*

Clarius vero, ac extra dubitationem, dum dicta probatio ſatis benè adminiculata remanebat; Tum ex ejuſdem viri confeſſione; Tum etiam, ex ſubſequuta cohabitatione, & tractatu, ac etiam ex præcedentibus ſponſalibus, ſeu tractatibus, ipſaque præordinatione accedendi ad Eccleſiam, atque faciendi illum actum inconſulto parocho.

Quo vero ad conſenſum mulieris, non reperitur ſuper ejus explicatione tradita certa verborum formu-
14 la, ſed receptum eſt, ut etiam nutu, & ſignis explicari poſſit, quamvis contrahens loqui poſſet, quoniam ſæpius modeſtæ puellæ, ex verecundia, in eo actu non audent loqui *Sanchez. lib. 2. diſput. 31. num. 5. Pont. lib. 2. cap. 7. num. 5. & ſequen. Rot. deciſ. 124. num. 5. & 13. par. 7. rec.*

Multo magis dum teſtes explicite deponebant eam
15 pluries protuliſſe illa verba affirmativa *Si, si*, tam ante altare, quam in ſacriſtia, ipſeque actus accedendi ſtudioſe ad eccleſiam parochialem, atque inſimul ſe tenendi per manus, deindeque inſequendi unitim Parochum uſque ad ſacriſtiam, ibique etiam actum repetendo, ad occultum hujuſmodi conſenſum probabat, Potiſſime ſtantibus præcedentibus, & ſubſequentibus circa promiſſiones & cohabitationem; Et fortius attenta conditione mulieris, quæ licet nobilis, & fortè æqualis quoad notabilia; Attamen quoad fortunæ bona, longe inæqualis, ideoque ſibi valde expediebat, ut viro melioris conditionis copularetur.

In propoſito autem probationis matrimonii per parentes, vel conjunctos, ſeu familiares; In una *Cara-*
16 *cen. Matrimonii* diſputata coram A. C. pro quo ſum Didaco petente abſolvi à vinculo matrimonii, ob illud non bene probatum; Cum ex parte mulieris, ad probationem adduceretur dictum ſui genitoris, ac unius teſtis, qui erat ejuſdem genitoris famulus, & à quo ſupponebatur vocatum fuiſſe Parochum ad domum mulieris, ſub conſueto falſo prætextu infirmitatis, cujuſdam alterius perſonæ ibi degentis, juxta caſum de quo infra *in dicta Vicentina matrimonii diſc. 6.* Dicebam ſcribens pro viro quod probatio naturalis non adeſſet per duos teſtes, cum unus eorum, nempe Antonius mulieris pater, eſſet potius pars intereſſata ex eo quod ipſe matrimonium affectaverat ad reparandum honorem, tam filiæ quam proprium, ob copulam, quæ ſupponebatur ſequuta inter contrahentes, vel ſaltem ob ejus diffamationem, unde propterea juxta caſum, de quo in *dicta Vicentina*, curatum fuit ad matrimonium deveniri; Tunc enim dicitur pars intereſſata, & principalis in cauſa, ideoque munus teſtis implere non poteſt, neque iſto caſu intrat concluſio de fide parentibus, atque conjunctis adhibenda, *ad notat. per Canoniſtas in d. cap. videtur qui matrim. accuſ. poſſ. & in cap. ſuper eo in 2. de teſtibus*, quod clare id probat *Pariſ. conſ. 58. num. 15. & 59. num. 25. lib. 4. Alex. conſ. 153. & 154. lib. 5. Menoch. d. caſu 102. num. 9. Maſcard. dicta concluſ. 1019. n. 27. & dec. 58. num. 10. & 11. par. 7. rec.* Alter vero teſtis erat famulus patris, ac etiam ſocius criminis, unde ceſſabant numerus te-

ſtium, & alia adminicula hujuſmodi defectuum ſuppletiva; Incertum tamen eſt, quid in iſta cauſa *Caracen.* fuerit judicatum.

BONONIEN. MATRIMONII

Votum in caſu diſputato in Sac. Congregatione Concilii inter Patres, ut infra.

De Matrimonio contracto coram ſimplici presbytero non Parocho, cum licentia Ordinarii, conceſſa ſub nomine, vel cognomine diverſo contrahentium, an valeat.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutio.*
3 *Placet reſolutio, & de ratione.*
4 *Ubi adeſt rigor ſcriptus non attenditur æquitas.*
5 *Inconvenientia ponderantur.*
6 *De differentia inter Iudices inferiores, & Sacras Congregationes.*
7 *In iis, quæ ſunt fori externi deferendum eſt Canoniſtis potius quam Theologis.*
8 *Qualis ſit ratio formæ Conciliaris.*
9 *Non requiritur conſenſus Parochi.*
10 *An, & quando error in nomine vitiet.*
11 *Delegatio ſtrictè intelligenda eſt & non extenditur.*
12 *Quomodo Conſulentis auctoritati deferatur.*
13 *An, & quando forma in genere adimpleatur per æquipollens.*
14 *In ſpecie hujus formæ non datur implementum per æquipollens.*
15 *Quod iſta ſit ſolemnitas, non autem forma probatoria.*
16 *De concluſione de qua n. 10. quæ declaratur.*
17 *De teſtamento cum incerto, vel erroneo hæredis nomine.*
18 *Declarationi ejus, qui dedit licentiam eſt deferendum.*
19 *De concluſione de qua num. 11.*
20 *De alio caſu ſimili.*
21 *Quod fraus in hac materia non vitiet.*
22 *De eodem, & declaratur.*
23 *Matrimonium nullum debet obligare in ratione ſponſalium ad illud denuo contrahendum valide, vel ad dotandum.*

DISC. III.

CUpiens Dominicus matrimonium contrahere cum muliere inæquali, timens autem, ut id agendo coram proprio Parocho, vel illo mulieris, 1
impediri deberet, vel quod innoteſceret, patruo, quem timebat, quodque id ſequuturum eſſet, ſi ejus nomen expreſſiſſet Vicario Generali, attento quod idem patruus erat Curiæ Archiepiſcopalis officialis, hinc proinde curavit, ab eodem Vicario concedi facultatem cuicumque presbytero aſſiſtendi matrimonio, quod contrahendum erat per Dominicum, alterato tamen cognomine, dum proprio occultato, aliud ideale ſuppoſitum fuit, ut ita ad perſonæ cognitionem deveniri non poſſet; Cum autem id ad patrui notitiam deveniſſet, curavit iſte, ut idem juvenis, divertendo à muliere, de matrimonii nullitate opponeret, unde propterea (incertum eſt, an ex parte viri, vel mulieris, vel potius concorditer ex parte utriuſque,) ne deſuper per viam judicialem aſſumeretur lis per tres conformes agitanda, quæ Partium conditione incongrua 2
erat, præſertim mulieris, quæ pauper erat, deſuper conſulta fuit Sacra Congregatio Concilii Tridentini Interpretum; Atque propoſito dubio, ob magnam votorum ſciſſuram, nulla capta fuit reſolutio, ideoque in pluribus aliis propoſitionibus ſequutum fuit; Verum in Congregatione habita *ſub die 9. Februarii 1659.* prævaluerunt vota pro nullitate, pro qua prodiit

reſolutio, quæ contemporanea fuit alteri recenſitæ
ſub tit. de Paroch. diſc. 1. in qua pariter magna, pe-
neque factionaria votorum diviſio adfuit.

Cum igitur per plures ejuſdem Congregationis
Cardinales, unius vel alterius opinionis reſpective
ſequaces, deſuper conſultus eſſem, poſtquam pluries
propoſita cauſa, nulla capi potuerat reſolutio; Reco-
3 gnitis ſcripturis, ac motivis hinc inde deductis, mihi
viſum fuit quod mulieri, ſeu validitati matrimonii, aſ-
ſiſteret quidem nimia æquitas, rigor vero juris reſi-
ſteret, atque verior eſſet altera opinio ſuper nullitate,
quam dici ſequendam videri; Tum quia non ſcripta
æquitas, in judicando attendenda eſt, quando jus ſcri-
ptum non urgeat in contrarium, ſive quod illud ſit
4 dubium, unde propterea agatur de ejus interpretatio-
ne, quæ benigne, ac potius juxta æquitatem, quam
juxta rigorem fieri debet; Ubi autem habetur jus ſcrip-
tum, quamvis rigoroſum, tunc ab iſto recedendum
non eſt, ob contrariam æquitatem non ſcriptam, ut
advertitur *ſub tit. de judic.* in relatione praxis curiæ
Romanæ, occaſione agendi de Rotæ Auditorio ſub
cujus nomine de Judicibus, ac de modo judicandi in
genere agitur.

Tum fortius, ac principaliter ob plura inconve-
5 nientia, quæ de facili ſequi poſſent, ſi dicta altera opi-
nio canonizaretur; Siquidem ſi licentia per Ordina-
rium data cuilibet presbytero conjungendi in matri-
monium Titium, ita ſuffragari poſſet pro matrimonio
contracto per Sempronium, reſultaret, quod cum
eadem licentia, poſſent contrahi multa matrimonia
inter diverſas perſonas, atque manifeſta fraus fieri illi
formæ, quæ cum adeo maturo judicio inducta fuit
per S. Concilium Tridentinum, ad occurrendum in-
convenientibus, quæ ex matrimoniis clandeſtinis re-
ſultabant.

Itaque poſterior ratio magis me impulit, atque in
6 voto deſuper edito inſinuata, Aliquos in eamdem ſen-
tentiam traxit, quoniam prima, quæ derivat ex gene-
rica propoſitione obligatoria Judicum ordinariorum,
quorum arbitrium inter rigoroſos juris cancellos re-
ſtrictum eſt, pro meo judicio ſufficiens viſa non eſſet
in adeo ſupremo Tribunali, à quo more ſupremi Prin-
cipis potius quam Judicis, ſive more Senatus potius
quam Tribunalis, oracula præſtantur ſuper Concilii
interpretatione.

Cumque dicta votorum ſciſſura reſultaret ex opi-
nionum diverſitate, quæ in hac materia dignoſcitur
inter Canoniſtas, & Theologos morales, ut infra;
Hinc proinde dixi idem, quod pluries alibi inſinuatum
7 habetur præſertim *ſub tit. de uſur. diſc.* 1. quod ſcilicet
in iis, quæ concernunt forum externum, ſequenda eſt
opinio Canoniſtarum, non autem Theologorum,
quorum partes ſunt agendi de concernentibus forum
internum, in quibus eis deferendum eſt ut etiam ad-
vertit doctus *Cardinalis de Albicis initio ſecundæ
diſceptationis editæ ſuper juriſdictione, vel titulis Car-
dinal. impreſſ.* inter hos meos labores *poſt tit. de juriſ-
dict. diſc.* 34.

Tenentes igitur opinionem pro validitate, juxta
8 ſenſum Theologorum, duplici nitebantur fundamen-
to; Primo nempe quod cum forma Conciliaris illum
habuerit finem, ut matrimonium contraheretur, pu-
blicè in faciem Eccleſiæ, coram unius contrahentium
Parocho, & duobus teſtibus, vel coram quolibet pres-
bytero, de licentia ipſius Parochi vel Ordinarii loci,
ſub cujus nomine extra controverſiam receptum eſt,
ut veniat etiam Vicarius Generalis, hinc proinde, ita
adimpletus dici poterat iſte finis, non curando hujuſ-
modi ſubtilitates circa modum; Potiſſime ſtante alte-
ra pariter recepta, & abſoluta propoſitione de qua
9 præſertim ſupra *in Neapolitana diſc. præced.* quod
nullus Parochi conſenſus requiritur, ſed ſufficit ejus
præſentia materialis etiam cum poſitivo diſſenſu, &
conditione.

Et ſecundo, aſſumendo quæſtionem acto diſputa-
tam per tractantes materiam matrimonialem præſer- 10
tim *per Sanchez. Pont. Gutier. Boſſ. Averſ.* & alios
Morales, an ſcilicet, & quando error in nomine vitiet,
necne, decidendo quæſtionem cum diſtinctione, an
error ſit in ſubſtantialibus, vel in cauſa finali, & tunc
vitiet, ſecus autem in accidentalibus, de quibus in hac
facti ſpecie agi ſupponebatur; Magnum quoque fun-
damentum conſtituendo in jam edita deciſione Rotæ
in Mechlinien. matrimonii 5. *Martii* 1666. *coram
Cerro* in caſu de quo habetur, *diſcurſu proxime ſe-
quenti.*

Econverſo autem, Canoniſtæ qui tenebant diver-
ſam opinionem, ultra dictam, potiſſimam quidem, ac
efficacem rationem fraudis, quæ de facili fieri poſſet
ſive alteram inconvenientium exinde reſultantium 11
Fundamentum conſtituebant in defectu formæ, cum
matrimonium contractum non eſſet coram Parocho,
minuſque coram presbytero, qui ad id facultatem ha-
beret ab Ordinario, quoniam cum facultas per Vica-
rium Generalem attributa, loqueretur de viro habente
unum cognomen, trahi non poterat ad alterum di-
verſi cognominis, cum delegatio ſit ſtricti juris, ſtri-
cteque intelligenda ad limites verborum, ideoque
non extendatur de perſona ad perſonam etiam de
partium conſenſu, qui dare non poteſt juriſdictionem
perſonæ privatæ, illam habitualiter non habenti juxta
textus litterales *in cap. ſignificante de reſcript. & cap.
P. & G. de offic. delegat.* ac firmant communiter ſcri-
bentes *apud Federic. de Sen. conſ.* 163. *num.* 2. *Bar-
boſ. in l.* 1. *art.* 1. *num.* 204. *& ſeqq. ff. de judic. Carleval.
de judic. tom.* 1. *diſputat.* 2. *numer.* 1162. *Fagnan. in
cap. quoniam de offic. delegat.* & habetur in ſua mate-
ria *ſub titul. de judic.* Et in his terminis habetur *apud
Tondut. quæſt. benef.* 154. *numer.* 18. *& numer.* 27. *cum
ſeqq.*

Quamvis enim iſta auctoritas in caſu, de quo lo-
quitur negligenda eſſet, utpote conductitia more Con- 12
ſulentis ad oportunitatem cauſæ, de qua agitur *diſc.
ſeq.* in qua contrarium judicatum fuit, ob ejus diverſas
circumſtantias; Attamen, advertebam, quod Doctoris
fallacia conſiſtit in applicatione ad caſum, non autem
in veritate concluſionis.

Iſta vero poſita, de plano reſultabat nullitas, ob ex-
preſſum decretum irritans in Conciliari Decreto con-
tentum, dum iſte presbyter, coram quo matrimonium
contractum fuerat, ita remanebat vir mere privatus,
utpote non parochus unius contrahentium, minuſ-
que habens proprii Parochi, vel Ordinarii licentiam
quæ conceſſa pro una perſona, juriſdictionem ſeu fa-
cultatem non tribuebat pro altera.

Neque ſubſiſtere dicebam dicta fundamenta, qui-
bus altera opinio innitebatur, quoniam quidquid ſit
de concluſione pluries alibi inſinuata, & præſertim
ſub tit. de feud. diſc. 87. *& ſub tit. de teſtam. diſc.* 25.
an ſcilicet, & quando forma, quæ certum habet finem, 13
ſeu certam rationem expreſſam, impleri poſſit per
æquipollens.

In præciſis terminis hujus formæ conciliaris in ma-
trimonio, omnino verius eſt, atque extra controver- 14
ſiam receptum, ut ita dicitur forma præciſa, vel ſolem-
nis, quæ non admittat implementum per æquipol-
lens, adeo ut ſi matrimonium celebraretur in publica
platea, ſeu alias coram magno cœtu virorum qualifi-
catorum, abſque tamen interventu proprii Parochi,
vel alterius de ejus licentia, id non ſufficeret, ut firmant
Sanchez hoc tract. lib. 3. *diſputat.* 17. *num.* 4. *cum ſeqq.
Gutier. cap.* 61. *num.* 4. *cum ſeqq. Boſſ. cap.* 1. *§.* 12. *nu.*
29. *cum ſeqq. Barboſ. de Paroch. cap.* 21. *num.* 61. *Rot.
dec.* 657. *p.* 1. *diverſ.*

Ex his autem patet, erroneam eſſe credulitatem
opinantium, quod cum Parochus in hoc actu nullum 15
exerceat actum juriſdictionis, neque ab ejus conſen-
ſu pendeat actus perfectio, ita dicatur ſolum quidam
teſti

Digitized by Google

teſtis qualificatus, quoniam ſi ita eſſet, quod ſcilicet iſta eſſet forma probatoria, exigens ultra duos integros teſtes Parochum tanquam teſtem qualificatum, ita reſultare deberet idem, quod de Parocho circa formam probatoriam diſponitur in teſtamentis *per textum in cap. cum eſſes de teſtam.* ut ſcilicet ſufficeret Confeſſarius, vel quod ſufficerent alii duo ſimplices teſtes, qui vicem iſtius qualificati teſtis ſupplerent, ex deductis, *dicto diſc. 25. de teſtam.* & tamen in his terminis contrarium verius eſt, quoniam ſi matrimonium contraheretur coram magno numero perſonarum in eccleſiaſtica etiam majori dignitate conſtitutarum ſeu aliàs qualificatarum, ſine tamen Parocho, vel alio per ipſum, vel per Ordinarium delegato, actus eſſet abſque dubio inutilis, & conſequenter iſtud primum fundamentum nullam habere videbatur ſubſiſtentiam.

16 Quo verò ad alterum fundamentum Theologorum, advertebam, quod quidquid ſit de quæſtione in abſtracto, an & quando error in nomine, vel cognomine, vel in alia circunſtantia vitiet, necne actum; Attamen id videbatur extra caſum quæſtionis, adeò ut inanem laborem continerent ea, quæ plenè, nimiumque elaboratè ſuper iſta quæſtione hinc inde deducebantur; Iſta enim quæſtio, percutit caſum, in quo voluntas ſit certa circa unum ſubjectum, quod tamen erroneè in verbis explicetur, ſub diverſo nomine, vel ſub alia diverſa circunſtantia, & ſic, ubi faciens habeat in animo faciendi eam rem, ſed in verbis ea errore alteram exprimat, ad materiam textus *in l. ſi in nomine Cod. de teſtamen.* cum concordantibus, de quibus *ſub tit. de teſtamen. diſc.* 22. ubi de teſtatore volente inſtituere piam Societatem ſanctiſſimi ſacramenti, eam expreſſit ſub diverſo nomine, ſeu voca-
17 bulo Redemptori, quoniam ſi aliunde de hac voluntate expreſſè, vel adminiculativè conſtet, veritas attenditur, atque error in nomine non vitiat, ex ibi deductis, & in deciſionibus in ea cauſa editis *impreſſ. par. 10. recen. deciſ.* 310. *&* 350.

Verùm non erat iſte caſus, ideoque ab eo extranea remanebat dicta quæſtio, atque in hoc frequens Juriſtarum, ac Moralium error conſiſtere ſolet, capiendo
18 quid pro quo, atque cum improbo labore chartas inaniter replendo quæſtionibus ad rem non facientibus; Siquidem, Vicarius generalis teſtabatur, quod ipſe in animo habuit dandi eam licentiam pro alia perſona, diverſa ab ea, de qua agebatur, cujus notitiam habebat; Sive quod ita perſonæ cognitionem habuiſſet, ſi ejus cognomen fuiſſet expreſſum, utpotè commune, ejuſdem juvenis patruo; qui erat ejuſdem Curiæ Archiepiſcopalis officialis, ſine cujus participatione, aliàs hanc licentiam non dediſſet; Unde propterea per hanc declarationem animi ipſius delegantis ita ceſſare videbatur omnis difficultas, cum ipſe alias non eſſet facturus.

Quinimò de ſtricto jure, ubi etiam iſta circunſtantia deficeret, adeò ut dici poſſet, quod Vicarius dictam
19 licentiam ita conceſſiſſet, ſi unius, ac ſi alterius nominis, vel cognominis expreſſio facta eſſet, adhuc tamen ob dictam concluſionem, quod delegatio ſtrictè ad ſenſum verborum intelligenda eſt, neque id procederet; Siquidem *gloſſa in d. c. ſignificante de reſcript. verbo non de Remen.* excitat in ſpecie motivum; Et quamvis pro ratione dubitandi deducat ea, quæ ſupra habentur de errore nominis non vitiante legatum, vel aliam diſpoſitionem; Attamen concludit contrarium, atque cum ea magis communiter pertranſeunt DD. de quibus ſupra, multò magis, ac extra omne dubium, ubi hæc circunſtantia ceſſet.

Ad auctoritatem verò *Rotæ in d. Mechlinien. ma-*
20 *trimonii* reſpondebam cum rationibus diverſitatem caſus comprobantibus, de quibus *diſc. proximè ſeq.* ne idem fruſtra repetatur.

21 Inſiſtebant quoque tenentes aliam opinionem, in concluſione de qua *ſupra diſc. 1. & ſequen.* quod etiam fraudulenter, ac doloſe licitum eſt hujuſmodi licentias obtinere, ut ita evitetur impedimentum, quod alias præſtari poſſet, Verùm pariter id non videbatur facere ad caſum, quoniam, Aliud eſt occultare aliquam perſonalem qualitatem, vel aliam circunſtantiam, ob quam expreſſam reſultaret impedimentum, vel difficultas, abſque tamen alteratione ſubſtantiæ veritatis in perſona; Aliud verò, cum alteratione ſubſtantiæ, ſupponere unam perſonam pro altera; Ut (ex gr.) Prin- 2
cipes, vel Magnates, exprimendo per veritatem nomen proprium, quàm proprii nominis nuncupatione explicari ſolent, atque cogniti ſunt; Sive vir dives, vel nobilis cum plebeo, ac abjecto habitu comparens, aliquam gratiam petat, cum ſimilibus.

Quidquid enim ſit de veritate in iſto caſu, quam examinare non oportebat; Difficultas ceſſabat ex de- 22
fectu applicationis; quoniam in præſenti agebatur de deceptione ſubſtantiali in nomine, ſeu cognomine inducente præſuppoſitum perſonæ omnino diverſæ, unde propterea urgebat ratio abſurdi ſuperius conſiderati, quod ita cum unica licentia, centum matrimonia inter diverſas perſonas contrahi poſſent; Ideoque in puncto juris ob iſtud inconveniens probabilis viſa eſt reſolutio, neglecta dicta æquitate.

Advertebam tamen quod licet iſte actus, in ratione
matrimonij de rigore invalidus eſſet; Benè tamen at- 23
tendendus de æquitate veniret, in ratione ſponſalium, ad effectum cogendi virum ad matrimonium, denuò validè contrahendum, cum remediis, quæ deſuper prodita ſunt; Et quatenùs indurato animo perſiſteret, in negativa, unde propterea abſtinendum eſſet, (ut decet,) à coactione præciſa, *ex relatis ſub tit. de dote diſc.79. & infra diſc.*8. tali caſu cogeretur ad congruè dotandum mulierem, ut virum æqualem obtineret; Adinſtar eorum, quæ de ſtupratore habentur *ſub d. tit. de dote diſc.* 142. ac etiam pœnis perſonalibus rigorosè illum ſubjiciendo.

MECHLINIEN. MATRIMONIJ

Pro COMITISSA HONORATA DE BARGHAS

Cum DUCE GUISIÆ.

Caſus deciſus per Rotam pro Comitiſſa.

De eadem materia matrimonii contracti coram non Parocho de Parochi licentia, an valeat, ſi licentia, an valeat, ſi licentia ſit vaga, & incerta, contrahentium nominibus non expreſſis, Et de matrimonio contracto per militem, coram Vicario, ſeu Cappellano exercitus.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutiones ſuper modo citandi per edictum, & ſuper alimentis.*
3 *De ſtylo Rotæ una parte non informante.*
4 *De fundamentis impugnantium matrimonium.*
5 *De ſtylo effugiendi ſuperfluitates.*
6 *Reſolutio puncti principalis ſuper matrimonio.*
7 *Defectus conjunctorum non attenditur.*
8 *Defectus conjunctorum non attenditur.*
9 *De materia, ſeu probatione metus.*
10 *De inæqualitate, vel indignitate.*
11 *Etiam cum indigno validum eſt matrimonium.*
12 *Quare conſulentibus, non ſit deferendum.*
13 *Unus ex duobus Parochis ſufficit.*
14 *Delegatio generalis ad omnia ſacramenta ſufficit pro matrimonio.*
15 *Quando Cappellanus exercitus ſufficiat cum militibus.*

Digitized by Google

16 *Quod obſervantia ſit deferendum.*
17 *Quando non expreſſis nominibus in licentia obſtet.*
18 *De eodem.*
19 *Militis nomen cui conveniat.*
20 *Et de vocabulo* Nobilis.

DISC. IV.

DUm Guiſæ Dux, in Belgico exercitu Regis Ca-
1 tholici militabat, matrimonium cum Honorata
contraxit, coram ejuſdem exercitus Vicario, cui
etiam mulieris Parochus licentiam conceſſerat ſub
ea forma conjungendi ſcilicet in matrimonium quem-
dam nobilem virum militarem cum nobili muliere,
eorum tamen nominibus non expreſſis, juxta verba
præciſa regiſtrata *apud Tondut.* infra allegandum;
Duceautem ad aliquod tempus pœnitente, ideoque
pro conſueta inconſtantia, matrimonii nullitatem
allegante; Introducta cauſa *in Rota coram Cerrado*
2 ſub *die 15. Aprilis* 1646. prodiit reſolutio ſuper
modo citandi per edictum, ut patet ex *dec.* 395.
par 9. recen. Deindeque *coram Priolo* ſubrogato *ſub
die 13. Maii* 1656. alia prodiit reſolutio mulieri favo-
rabilis, ſuper alimentis, & ſumptibus litis impreſſ. *de-
ciſ.* 158. *par.* 12. *recen.* Atque ſequuta poſtmodum viri
morte, quæ cauſæ principali finem impoſuit, cum
mulieri expediret matrimonii validitatem canonizari;
Tum ob ejus famam, ac exiſtimationem; Tum etiam
ob lucra dotalia, aliaque emolumenta, cauſam reaſ-
ſumpſit *coram Cerre* pariter ſubrogato; Cumque di-
ſputandum eſſet ſine oppoſitore, atque (ut in Curia
dicitur,) una tantùm parte informante, eo quia viri de-
functi ſucceſſores comparere negligebant; Hinc pro-
inde, juxta ſtylum, pro cauſæ directione convocatus
fuit præfatæ mulieris Advocatorum congreſſus, ad ef-
fectum benè examinandi objecta, quæ deduci poſſent,
quatenùs altera pars informaret; Tum ad effectum ut
ſolida, beneque fundata reſolutio prodiret; Tum etiam
attento Rotæ nimiùm laudabili ſtylo, diligenter pra-
cticandi axioma *ut ea, quæ deſunt Advocatis, Judices*
3 *ſuppleant*; Unde propterea frequenter contingit,
quod propoſita cauſa una tantùm parte informante,
prodeat reſolutio contra informantem.

Potiſſimè dum jam nota erant viri fundamenta ut-
potè deducta *per Tondutum*, qui conſilium pro eo
datum jam ediderat *in ultimo ejus Reſolutionum volu-
mine tom.* 1. *par.* 3. *quæſt. benef. reſol.* 154. ubi plura
4 deducuntur motiva ſuper hujus matrimonii nullitate;
Primò nempe ob non ſervatam formam Conciliarem
coram proprio Parocho, dum matrimonium con-
tractum fuerat coram Vicario, ſeu Cappellano exer-
citus, Non obſtante licentia huic attributa per pa-
rochum mulieris, cum illa eſſet ſub incertis nomini-
bus, atque cum demonſtrationibus viro incongruis,
dum ſignificatur ſub nomine militis, ac viri nobi-
lis, quorum neutrum congruè dicitur; Non quidem
attributum militis cum eſſet Dux militum, non autem
miles; Minuſque alterum nobilis, cum eſſet de or-
dine Principum, vel ſaltem de illo Magnatum pri-
mæ ſphæræ; Atque exinde infertur ad concluſionem,
de qua *diſcurſ. præced.* ſuper ſtricta delegationis na-
tura, & operatione, illam latè exornando.

Secundò ob clandeſtinitatem deductam ex omiſ-
ſione denunciationum, ac etiam quia matrimonium
celebratum erat ſine aliquo interventu conjunctorum,
& amicorum viri.

Et tertiò ratione metus, deducti ex eo quod matri-
monium celebratum eſſet in domo ipſius mulieris,
quæ in loco habens conjunctos nobiles, dici poterat
potens; Econverſo autem vir exterus, ac juvenis an-
norum viginti quinque, atque imprudens, dum ita per
hoc matrimonium amiſit magnos redditus eccleſiaſti-
cos, ut ab eo ſupponitur ſcutor. 140. m.

Quamvis autem in informationibus per Advoca-
tos, & per cauſæ Patronum editis, his omnibus obje-
ctis ſigillatim ſatisfieret, atque eorum aliqui, cum
prolixitate incongrua commendabili ſtylo Curiæ, (ita
nimium damnabiliter corrupto) valde ſe diffunde-
rent; Attamen tam in congreſſu, quàm ſcribendo, ego
fui in ſenſu, ut in primo puncto, ſtrictè, tanquam ſub-
ſtantiali inſiſtendum eſſe; Reliqua etenim, contemp-
tibilia, atque examine indigna videbantur, utpotè nul- 5
lum, nec facti, nec juris fundamentum habentia, ſed
continentia illum magnum paleæ acervum, qui ſuper
modico tritico ita confuſo ex moderno inepto ſtylo
congeri ſolet; Taliſque fuit Rotæ ſenſus, quoniam
propoſita cauſa *ſub die 5. Martii* 1666. ſuper dicto 6
primo objecto, ſolùm perſtitum fuit, in reſolutione
capta favore mulieris pro matrimonii validitate.

Abſolutum quidem hodiè eſt, atque extra omnem 7
controverſiam, ut denunciationum ſolemnitas ſervari
quidem debeat tam per Parochum, quàm per partes,
adeò ut malè agant, atque peccent aliàs faciendo, ſed
id non influit ad matrimonii nullitatem, ut advertitur
præſertim *in Neapolitana diſc.* 2. Nullibi verò cau-
tum eſt, ut interventus conjunctorum, vel amicorum 8
deſiderari debeat, cum id aptum ſit quidem præſtare
aliquod tale quale adminiculum vis, vel metus, quan-
do iſtius probationes, & argumenta concurrant juxta
caſum, de quo *in Vicentina diſc.* 6.

Et quoad metum, manifeſtæ fabulæ ſpecies videba-
tur, ut vir Princeps, vel Magnates primi ordinis, qui in
exercitu adeò potenti imperabat, metum à muliere 9
vidua, nobili quidem, ſed abſque potentia utpote ſub-
dita in loco, pati debuerit, cum ad hunc effectum nul-
litatis ex defectu conſenſus, requiratur metus forma-
lis, cadens in conſtantem virum; qui verè conſenſum
tollat ex deductis *d. diſc.* 6. ubi de hac materia matri-
monii meticuloſi, & pluties *ſub tit. de Regular.* ubi
pariter de invaliditate profeſſionis, ſeu matrimonii
ſpiritualis, ex eadem cauſa.

Aliqua verò inæqualitas quæ reſultabat à majori
potentia, vel dignitate viri, quamvis etiam mulier no- 10
bilis, ac magnatum ordinis eſſet juxta illam inæquali-
tatis ſpeciem, de qua *ſub tit. de dote diſc.* 1. 2. &
144. Ac etiam deſertio tam magnorum redditum ec-
cleſiaſticorum, & immatura ætas, argumentum quidem
præbebant imprudentiæ, ac volubilis naturæ, quæ priùs
comprobata erat à diſceſſu à proprio Rege naturali
deindeque (poſt hoc matrimonium) ab iſta lite, ac
ab aliis geſtis, & præſertim ab iis, quæ habentur apud
Chroniſtas agentes de motibus, ſeu revolutionibus
popularibus Civitatis Neapolitanæ, totiuſque Regni;
Non inde tamen inferri poteſt ad matrimonii nullita- 11
tem, quoniam, ut inſinuatur *dictis diſc.* 1. & 2. & 144.
de dote, etiam matrimonium poſitivè indignum, atque
aptum ad exhæredationem, vel ad denegationem do-
tis, aliosque præjudiciales effectus, ex lege civili com-
muni, vel municipali reſultantes, firmum, ac validum
eſt, quoniam apud Deum in ſpiritualibus non datur
acceptio perſonarum.

Hinc proinde in dies, magis, ac magis edocemur,
quàm manifeſtè erroneus ſit modernus pragmaticus
uſus, in judicando, vel conſulendo, ita ſimpliciter de- 12
ferendi dicto, vel auctoritati Conſulentium ad partis
requiſitionem pro cauſæ opportunitate, cum pleraque
per eos, vel ad ingenii oſtentationem, vel ad ſcripturæ
ornatum, vel pro indoctis Judicibus, qui bona, & ſo-
lida motiva non capientes, levia, & fallacia ample-
ctuntur, deduci ſoleant, quæ verè nullam juris ſubſiſten-
tiam habent, ſive quatenùs in ſuis caſibus vera ſint,
manifeſtam continent fallaciam in applicatione etiam
apud eoſdem.

Quatenùs igitur ad prædictum ſubſtantiale pri-
mum objectum pertinet, duo erant puncti; Primò
circa inſinuatum defectum licentiæ traditæ per Paro-
chum mulieris Vicario exercitus; Et ſecundò an iſto
dici poſſet Parochus viri, cum abſolutum ſit, ut ad va-
liditatem

Google

ſiditatem matrimonii ſufficiat interventus Parochi uniusex contrahentibus: ſive ſit ille viri, ſive mulieris
13 ex iis, quæ habentur plenè deducta *per Beſſium hoc tract. cap. 4. n. 10. & Rota apud Merlin. dec. 194. nu. 6.* cum aliis in hujus cauſæ deciſione, & alibi *hoc tit.* pluries, cum ſit principium hodie præſupponendum.

Quoad ſecundum punctum poteſtatis Vicarii exercitus, nulla cadebat quæſtio juris, ſed tota erat facti, vel interpretationis facultatum, quæ per litteras Apo-
14 ſtolicas attributæ fuerant dicto Vicario adminiſtrandi ſacramenta militibus, ac aliis exercitum ſequentibus; Cumque facultas eſſet generalis, ſuper omnium ſacramentorum adminiſtratione, hinc receptum eſt, ut ea ſufficiat, etiam pro iſto ſacramento matrimonij ex relatis *per Fagnan. in cap. quod nobis de clandeſt. deſpenſat. numer. 27. Barboſ. de Epiſc. alleg. 32. num. 127. Rot. decis. 750. par 3. diverſ.* cum aliis in Deciſione.

15 Sola igitur difficultas cadebat, an ſcilicet juxta ea, quæ de privilegiis militaribus ſuper forma teſtandi habentur *ſub tit. de teſtam. diſc.* 28. id procedat ſolum de tempore, quo milites ſunt in caſtris, ac in expeditione, quando urbanus Parochus non de facili haberi poteſt, ideoque congruit, ut hujuſmodi ſpirituales miniſtri ibi prompti habeantur; Secùs autem ubi hyberno tempore, milites extra caſtrorum conflictum, more reliqui populi, in Civitatibus, vel locis habitatis, vivunt ſub Parochis.

In hoc autem vota non fuerunt concordia, ideoque Deciſio deſuper edita non figit pedes, referendo ſolum ſenſum aliquorum opinantium, ut id ſufficeret etiam iſto caſu, ex motivo obſervantiæ benè in facto juſtificatæ, quod ſcilicet iſte Vicarius exercitus, etiam de eo tempore, milites in matrimonium conjungere
16 ſolitus erat, ex propoſitione, qua in foro nil frequentius, quod obſervantia dicitur optima interpres, ac interpretationum Regina, rectéque declarat quid per Indultum conceſſum ſit; Ut ultra auctoritates in cauſæ Deciſione relatas; In ſpecialibus terminis interpretationis Indultorum Apoſtolicorum reſultantis ab obſervantia, ut hæc etiam verborum proprietati, ſeu grammaticali ſignificationi prævaleat, firmatur *dec. 59. num. 13. par. 10. recen. & in Cæſaraugustana portionum 16. Junii 1659. coram Albergato* edita in caſu, de quo *ſub tit. de Canonic. & Capit. diſc.* 7. atque nimium frequenter advertitur in omni ferè materia; Non tamen fuit opus in hoc motivo nimium inſiſtere, cum reverà ſolidum eſſet alterum legitimæ facultatis ejuſdem Vicarii, reſultantis à dicta licentia Parochi mulieris.

Circa quam advertebam (etiam in ſenſo veritatis)
17 quod concluſio deducta *per Tondutum* ſuper ſtricta operatione delegationis, eſt vera ex deductis ſuper ea *diſcurſ. proxime praced.* Quodque in hujuſmodi licentiarum forma rectè intrare poteſt abſurdum *eod. diſc. praced.* ponderatum, ut ita de facili formæ Conciliari fraus fieri poſſet, atque cum una licentia centum matrimonia celebrari; Verùm iſta regula generaliter, ac in dubio recipienda, limitationem pati debebat in hac facti ſpecie, ex ejus particularibus circunſtantiis, clarè certificantibus Parochi delegantis voluntatem determinatam ad has certas perſonas, ideoque rectè adaptari dicebam ea, quæ habentur *in Cathacen. ſub tit. de teſtam. diſc.* 22. *& in deciſ.* 310. & 350. *part. 10. recen.* in ea cauſa editis, quod ſcilicet quamvis incerta hæredis inſtitutio teſtamentum corruere faciat; Secùs tamen dicendum ſit, ubi per teſtes, vel alias probationis ſpecies, quamvis adminiculativas, voluntatis certitudo habeatur.

Applicando autem ad rem; Clara videbatur hæc probatio; Tum per teſtes benè concludentes quod
18 Parocho ſignificatum fuerit, inter quas perſonas matrimonium contrahendum erat, quodque ex quibuſdam prudentialibus motivis ob perſonarum qualitatem ita ſtudioſè licentia concepta fuerat, ut idem Parochus quoque atteſtabatur; Tum etiam quia in libro matrimoniorum qui ex præſcripto ejuſdem Conciliaris decreti per Parochos tenendus eſt (& cui receptum eſt, quod major fides ſuper matrimonij probatione præſtanda venit) idem Parochus ſub eadem die dicta licentia adamuſſim enunciata, partitam deſcripſit exprimendo nomina contrahentium, ideoque his ſimul junctis, ac etiam ſubſequuta matrimonij publicitate, ac notabilis temporis cohabitatione, rei veritas nimium clara videbatur.

Inter fabulas autem dicebam reponendas eſſe conſiderationes *Tonduti* ubi ſupra, quod ſcilicet attributum militis convenire non deberet Duci; Sive quod 19
attributum nobilis non conveniret ei, qui Principis, vel magnatis primi ordinis dignitatem haberet, quoniam ubi etiam Parochus hujuſmodi ſubtilitatum non conſcius, in his erraſſet, atque impropriè loquutus eſſet, attamen id aptum non erat tollere ſubſtantiam veritatis aliunde comprobatæ, juxta caſum de quo *dicto diſc. 22. de teſtam.*

Et ulteriùs neque dici poterat impropria loquutio, quoniam in jure, nomen militis, etiam Ducibus, ac Imperatoribus militiæ, vel exercitus bene congruit, 20
dum aliàs militaria privilegia eis convenire non deberent, quod utique magnum abſurdum eſſet.

Quo verò ad viri nobilis attributum; Juxta uſum loquendi ipſius Sedis Apoſtolicæ, ac ſacrorum Canonum, vel ſacræ ſcripturæ, Principibus potius, ac Magnatibus primi ordinis illud congruit, quàm illis, qui 21
privata ſolùm nobilitate polleant, quamvis iſta generoſa ſit, ut comprobat praxis Secretariæ, vel Cancellariæ Apoſtolicæ, cum nobilitatis plura ſint genera, pluries enunciata in ſua ſede *ſub tit. de præeminen.* præſertim *diſc.* 35.

LEODIEN. NULLITATIS MATRIMONIJ

Pro ANNA ISABELLA BARONISSA DE FRAIPONT

Cum RICCARDO STRAVIO.

Caſus deciſus per Rotam pro Anna Iſabella.

De Matrimonio contracto inter raptorem, & raptam, an, & quando ex decreto Concilij Tridentini dicendum ſit invalidum, & qualis propriè dicatur raptus, de quo Conciliare decretum loquitur; Et incidenter de invaliditate matrimonij coram Parocho loci contracto per exteros ibi caſualiter moram trahentes.

S V M M A R I V M.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutiones cauſæ.*
3 *De punctis, vel inſpectionibus cauſæ.*
4 *An, & quando detur reſtitutio in integrum, ſeu ejus cauſa committatur remiſſive.*
5 *Quando dicatur contractum domicilium in parochia ad hunc effectum matrimonii.*
6 *Non dicitur raptus illicitus ille, qui fiat de muliere volente.*
7 *Quod in parentibus requiratur diſſenſus expreſſus cum violentia eis illata.*
8 *De jure canonico, & clarius ex Concilio Tridentino parentum diſſenſus non curatur.*
9 *Quomodo intelligi debeat concluſio de qua num. 6. & 7.*
10 *De anteſignanis duarum pugnantium opinionum.*
11 *De ratione ob quam in hac materia nimium deferri debeat authoritati Navarr. ac aliorum ſcribentium prope tempora Concilii.*

12 *Obſer-*

12 *Obſervantia proxima eſt attendenda.*

13 *Quod Civiliſta & Canoniſta non recipiant opinionem de qua num. 6. & 7.*

14 *Canoniſtis potius, quàm Theologis eſt deferendum.*

15 *In quo ſenſu recipienda ſint volentes, ut mulieris conſenſus excuſet raptum.*

16 *De rationibus, vel argumentis, ex quibus tenenda non eſt opinio de qua num. 6.*

17 *De eodem, quod aliàs Conciliare decretum nunquam eſſet verificabile.*

18 *Quod attendi debeat ſubſtantia veritatis, ſeu voluntatis, ac finis Concilii.*

19 *De jure civili paternus diſſenſus irritabat matrimonium filii, ſed id correctum eſt per Ius canonicum.*

20 *Iſta verò correctio multa cauſabat inconvenientia.*

21 *De declaratione S. Congregationis de anno 1608. quod Concilium reſtituit rigorem Iuris civilis.*

22 *Et quod aliàs Conciliare decretum eſſet fatuum.*

23 *De alio decreto ſuper nova forma matrimonii, atque ita iſtud adinſtar.*

24 *Quod iſtud decretum ſit exorbitans à jure communi.*

25 *Etiam ſi raptus fiat è domo tutoris, adhuc inorat decretum Concilii.*

26 *De eodem.*

27 *De concluſione, ut pravius matrimonii tractatus excuſet raptum etiamſi adeſſet hic tractatus.*

28 *De eadem concluſione, quando illa procedat.*

29 *De jure communi ſolus conſenſus conjugum, etiam præſumptus ſufficiebat ad matrimonium, quod dabatur etiam præſumptum.*

30 *De ratione, cui innititur concluſio de qua num. 27.*

31 *Ut dicta concluſio procedat, etiam hodie ex ſolo tractatu, quamvis iſte non indicat matrimonium ratum.*

32 *De eodem, quodque ita intelligendi ſint Morales.*

33 *Quod reſolutiones videantur juſta, beneque fundata.*

34 *Declaratio. S. Congregationis anni 1608.*

DISC. V.

1 PRo matrimonio contrahendo inter ipſum, & Annam Iſabellam unicam filiam, ac legitimam futuram hæredem Baronis de Fraipont, nuncium ſeu mediatorem, Comes de Dutas deputavit Riccardum Staviuin, qui cum patre tractatum concluſit, diſſentiente puella, quæ virum deſiderabat quemdam conjunctum, cum quo tractatus adeò invaluerat, ut etiam pro Apoſtolica diſpenſatione obtinenda mandatum datum eſſet; Quare pater, ut filiam ad id induceret, communicato conſilio, cum eodem nuncio, ſeu mediatore determinavit puellam recludere in quodam Monaſterio Bruxellen. cui præſidebat dicti Comitis de Dutas amita, ut hac via eam ad matrimonium induceret, ac propterea alia ſumpta occaſione, ad dictam Civitatem puellam ducebat; Tranſeundo autem per Civitatem Leodien. præfatus Riccardus mediator, dictum Baronem induxit (qui alibi hoſpitium deſtinaverat,) ut illud acceptaret hoſpitium, quod ab ipſo paratum erat in cujuſdam ejus conjuncti domo, in qua ob commoditatem alloquendi puellam, inſcio patre illi patefecit cauſam, ſeu finem itineris, eamque confirmando in averſione erga ſuum principalem, quem pater ſponſum deſtinaverat, pro ſe ipſo tractare cæpit, atque die ſequenti, reaſſumpto colloquio, concluſa fuit in proxima nocte fuga; eaque ſequuta, atque ipſo Riccardo puellam ducente ad domum cujuſdam alterius ejus conjuncti, ad aliquos dies conducta quadam domo, coram illius Parocho matrimonium celebratum fuit.

Patre itaque ipſa die habita fugæ notitia, apud ſuperiores loci recurrente, atque poſt aliquod tempus ob inente, ut filia reponeretur in loco tuto, introducta fuit lis ſuper matrimonii nullitate, atque introducta cauſa *in Rota coram Cerro ſub die 18. Iunii* 1666. 2
ſuper nullitate prodiit reſolutio mulieri favorabilis, ex duplici fundamento; Primo ſcilicet ex cauſa raptus, quo accedente Sac. Concilium Trid. *Seſſ. 14. de refor. matrim. ca. 6.* decernit nullum poſſe conſiſtere matrimonium inter raptorem & raptam, quandiu iſta in ejus poteſtate fuerit; Et ſecundo ex altero defectu formæ ab eodem Concilio præſcriptæ, ut coram unius contrahentium parocho, matrimonium celebrari debeat, dum illud celebratum fuerat coram Parocho S. Remacli, Civitatis Leodien. qui non erat Parochus Riccardi, qui domicilium habebat in oppido Stabuleti, minuſque Annæ Iſabellæ, domicilium habentis in ejus Caſtro Fraipont; Ad cujus deciſionis normam, expedita ſententia, commiſſaque cauſa appellationis, *coram Carpineo ſub die 27. Martii* 1667. pro dictæ ſententiæ confirmatione reſponſum fuit, ideoque altera ſententia expedita; Et commiſſa cauſa in tertia inſtantia *coram Bevilacqua ſub die 13. Iunii* 1670. pro eadem confirmatione reſolutum fuit, conceſſaque adverſùs hanc reſolutionem nova audientia, in locum dicti Ponentis in alio munere occupati, ſubrogato *Taja*, coram iſto *ſub die 11. Martii* 1671. perſtitum fuit in deciſis, ideoque expedita fuit tertia ſententia, atque victus non acquieſcendo, recurſum habuit ad Signaturam Juſtitiæ pro commiſſione reſtitutionis in integrum, quæ cum bina reſolutione denegata fuit, eidemque denegato etiam recurſu ad Signaturam Gratiæ, cauſa finem habuit, dictaque puella alium ſibi placitum virum duxit.

In hujuſmodi autem diſputationibus pluribuſque aliis intermediis, in quibus reſolutio non prodiit; Sive 3
occaſione remiſſoriæ habitis in Rota per tres inſtantias; Duo, ut præmiſſum eſt, erant puncti; Primò ſcilicet, ſuper nullitate ex cauſa raptus; Et ſecundo ſuper altero ex defectu formæ coram non proprio Parocho; In Signatura verò Juſtitiæ, ac etiam coram Auditore Papæ, occaſione tentati recurſus ad Signaturam Gratiæ ultra dictos punctos concernentes merita negotii principalis, de quibus in utraque Signatura diſputari ſolet, ad effectum guſtandi de injuſtitia, ob quam locus detur commiſſioni, etiam in caſibus, in quibus, juxta regulas juris, deneganda veniret, actum fuit de puncto reſtitutionis in integrum adverſùs rem judicatam, vel tres conformes, an ſcilicet, & quando de illius commiſſione reſpondendum ſit necne; De hoc autem tertio 4
puncto concernente ordinem agitur in ejus peculiari ſede *in hac eadem cauſa ſub tit. de judiciis.*

Quatenùs verò pertinet ad ſecundum, ille nimium brevis erat, atque facti, vel arbitrii potiùs, quàm juris an ſcilicet per habitationem in domo, quæ ſtudioſe 5
per duos dies antea ab ipſo viro conducta fuerat, contractum eſſet domicilium ſufficiens, ſuper quo deducebantur hinc inde quæ habentur *ſupra diſc.* 1. procedendo præſertim cum firmatis *per Rotam apud Dunozettum deciſ.* 451.

Major igitur penéque tota quæſtio fuit ſuper primo puncto raptus, an ſcilicet verificaretur, necne; Pro ejus enim excluſione, dicebant Scribentes pro viro, ex auctoritate *Sanchez de matrim. l. 7. diſp. 13. n.* 6
15. quod ſi fœmina invitis parentibus volens extrahatur, tunc Conciliaris diſpoſitio non intret, Iſtamque opinionem, rejecta illa *Navarri*, & aliorum relatorum ab eodem *Sanchez*, ſequuntur quamplures, præſertim Morales relati *per Boſſ. hoc tr. ca. 13. §. 6. n. 21. Barboſ. in collect. ad idem decret. concil. n. 3. Leander. qu. moral. par. 2. tr. 9. de matr. Sacr. diſp. 22. q. 3.* ac per alios, quos Scribentes pro viro, cum conſueto improbo Legiſtarum labore cumulabant; Mihi verò magis dum dici non poterat, quod actus ſequutus eſſet verè, & propriè parentibus invitis, quia nempe expreſſe diſſentiendo, ob violentiam à raptore illatam, impedire non potuerint; ne puella abduceretur, ſecùs autem ubi patre ignaro, ac dormiente, id ſequutum ſit, ut in præſenti

ſenti contigerat, ideoque neque violentia, neque poſitivus diſſenſus verificarentur.

Clarius verò quia, ex quadam ejuſdem puellæ confeſſione, emiſſa coram quodam Judice Leodien (qui *Scabinus*, ibi appellatur) conſtabat, quod die antecedenti, matrimonii tractatus præceſſerat; iſto enim accedente, etiam poſitivus parentum diſſenſus, quinimò abductio mulieris volentis cum poſitiva violentia, non attenditur, ex diſpoſitione, vel intentione ſacrorum Canonum libertati matrimonii aſſiſtentium; Tum clariùs ex Concilio Tridentino, per quod, deciſæ, ac ſublatæ fuerunt omnes antiquæ quæſtiones ſuper parentum conſenſu in matrimonio filiorum deſiderando, enixè providendo libertati matrimonii, ut dicti conſenſus negativa, vel diſſenſus poſitivus ejus validitati præjudicare non debeat.

Pro methodica igitur determinatione hujus quæſtionis, tollendiſque æquivocis, cum quibus procedere videntur plerique Morales, ſuper quorum auctoritate Scribentes in contrarium totam vim conſtituebant; Scribens ego pro muliere, duas diſtinguebam inſpectiones. Primò ſcilicet (præſcindendo à circunſtantia prævii tractatus matrimonii) an ſolus conſenſus puellæ, quæ volens abduci patiatur, excludat illum raptum formalem, de quo Concilium Tridentinum loquitur, tam ad effectum aliarum pœnarum, quàm ad iſtum nullitatis matrimonii, quoties id ſequutum ſit invitis, vel inſciis parentibus, vel tutoribus, ſeu aliis, ſub quorum poteſtate, vel educatione puella viveret; Et ſecundò quid in caſu dicti præcedentis tractatus matrimonii.

9 Quoad primum, longè antea quam ob diligentias per me, agentibus pro muliere in congreſſibus enixè injunctas, haberetur notitia infraſcriptæ declarationis Sac. Congregationis Concilii anni 1608. quæ in ultima diſputatione *coram Taja* ſolum habita fuit; Cum ſenſu etiam veritatis dicebam, quod dicta opinio *Sanchez*, & ſequacium; Vel minùs vera cenſenda eſſet, verior autem illa antiquorum Canoniſtarum, cum qua procedunt *Navarr.* & alii Morales; de quibus infra; Vel quod intelligenda veniret, ubi accederet dicta circunſtantia præcedentis tractatus matrimonii juxta ſequentem inſpectionem; quodque in hoc conſiſteret æquivocum, confundendo iſtum caſum, in quo nullo præcedente formali tractatu matrimonij cum raptore, agatur de ſimplici conſenſu puellæ præſtito ex cauſa libidinis, vel ex muliebri levitate, ſive ex alio motivo, Et alium caſum in quo dictus formalis tractatus præcedat; Iſti etenim caſus vel termini, nimium inter ſe diverſificant, ut infrà, ideoque manifeſtum æquivocum eſt eos confondere, atque auctoritates, quæ unum percutiunt, alteri applicare; Iſteque nimium frequens pragmaticorum, ſeu Collectorum abuſus, indigeſtè conſarcinandi doctrinas, totam vim in arithmetico numero conſtituendo, illaſque non diſtinguendo, cum id tot frequentia in hac facultate producat æquivoca.

Ad probandum autem fallaciam dictæ opinionis duas conſtituebam partes; Unam in parte doctrinali, quæ ſcilicet opinio majores, & graviores haberet Auctores; Et alteram in parte ratiocinativa, reaſſumendo articulum per ejus principia, ut ita dignoſci poſſet, quænam opinio melius fundata eſſet, ideoque tenenda.

Circa primam partem; Cum inter moderniores, præſertim verò Morales, utriuſque opinionis anteſig-
10 nani vulgò reputari ſoleant; Pro una ſcilicet *Navarr. conſ. 2. de raptor.* ubi firmat nullitatem ex cauſa raptus quamvis mulieris aſſenſus accedat; Et pro altera *Sanchez. dicta diſp. 16. lib. 7. num. 13.* ubi reprobato nominatim *Navarr.* contrarium tenet; Hinc proindè, in primis advertebam, quod omiſſa inſpectione quiſnam eorum eſſet magis gravis Doctor.

Adhuc nimium conſiderabilis videtur ea circunſtantia, ob quam auctoritati *Navarri*, potiùs in hoc puncto, aliiſque concernentibus decreta S. Concilii Tridentini, deferendum eſſet, ex ponderatione ſcilicet de qua *ſub tit. de parochi. diſc. 1. & ſub tit. de juriſdict. diſc. 41. & 95.* Quod ſcilicet hic Auctor ſcripſit 11
in temporibus editioni, ac publicationi Concilii valde proximis, dum de tempore, quo illud celebratum, ac reſpectivè publicatum fuit, ipſe jam erat in Curia in nimia exiſtimatione, adeò ut plures Cardinales, ac Prælati, ejus conſilio, & opera frequenter uterentur. Ideoque nimium probabile eſt quod ipſe à Cardinalibus, qui in Concilio præſidentes fuerunt, ſive à Prælatis, qui in eo intervenerunt, perceperit, qualis fuerit Patrum ſenſus, vel motivum, edendi illud decretum adversùs raptores.

Ponderando etiā nimiùm, tam pro iſta doctrina, quàm pro infraſcripta declaratione anni 1608. receptam, ac 12
frequentem concluſionem, quam habemus in materia obſervantiæ, quod ſcilicet quamvis illa dicatur optima interpres, ac interpretationum Regina; Attamen id intelligendum venit, de obſervantia actui proxima, cum tunc intret congrua ratio, cui eadem concluſio innixa eſt, quod ſcilicet illi, qui ita obſervarunt, eſſent veritatis conſcii, ſecus autem ubi ea ſit remota, ut advertitur *ſub tit. de juriſd. diſc. 41.*

Præterea, examinando genericè auctoritates, quas deſuper habemus; ſive agatur de illis, qui ſcripſerunt ante Concilium Tridentinum in ſolis terminis juris communis, ſive de illis, qui poſtea ſcripſerunt, certum eſt, quod forenſes tam Civiliſtæ, quàm Canoniſtæ, quos referunt idem *Sanch. dicta diſp. 13. num. 13. in pr.* 13
& diſp. 12. Farinac. quæſt. 145. num. 118. & ſeqq. plenè modernus *Corriad. dec. 89. num. 40. de Marinis reſol. 301. n. 8. lib. 1.* & alii, de quibus in hujus cauſæ deciſionibus, tenent, ut ſæpius criminoſus, ac punibilis dicatur etiam ille, qui committitur in mulieris volentis abductione, ubi fiat, invitis, vel etiam ſolùm inſciis parentibus, aut educatoribus, in quorum tutela, vel educatione illa ſit; Ideoque intret propoſitio, de qua ſuprà *in Bononien. diſcur. 3.* ut in foro externo Canoniſtis potius, ac forenſibus, quàm Theologis de- 14
ferendum ſit.

Illi etenim, qui tam ex antiquis Canoniſtis, quàm ex modernis, contentantur conſenſu puellæ, negligendo illum parentum, vel aliorum, in quorum tutela vel educatione ſit, procedunt cum præſuppoſito, quod ac- 15
cedat talis conſenſus, qui reddat contractum matrimonii jam perfectum in terminis juris communis, quatenus moderna forma Conciliaris non adeſſet, ut habetur infrà in altera principali inſpectione, agendo de prævio matrimonii tractatu; Atque in hoc conſiſtit aliquorum Moralium æquivocum, confundendo ſcilicet iſtam ſpeciem conſenſus, cum altera illius ſimplicis conſenſus, qui conſideretur diſcretivè ad poſitivam violentiam; Sive conſiſtit æquivocum in mala intelligentia, vel mala applicatione eorumdem Moralium, ac aliorum, qui ſolo conſenſu mulieris contentantur, in dictis terminis, dictoque præſuppoſito retento.

In parte quoque diſcurſiva, ſeu ratiocinativa, idem dicendum eſſe (etiam cum ſenſu veritatis) conſtanter 16
affirmabam, quoniam ex communi humano ſenſu, ac uſu, ſi dormiente, vel in ſtudiis, aliiſque negotiis occupato; aut etiam extra domum exiſtente patrefamilias, ex ejus domo, cum ſuaſionibus, ac blanditiis, vel cum aliis ſuggeſtionibus, abducatur puella, adeò ut nulla concurrat vis vera, & poſitiva in parente, neque in ipſa abducta; Adhuc tamen, ſi univerſus populus interrogetur, omnes etiam ruſtici, ac mulieres, pro communi humano ſenſu, & uſu, dicent, quod puella de domo paterna, vel alterius educatoris, criminosè, ac illicitè rapta fuerit; Ideoque dicebam, quod tam Judices dubitantes, quàm Scribentes in contrarium, qui haberent filias, vel neptes innuptas, in hoc ponerent manus, (ut vulgò dici ſolet) ſupra pectus,

tus atque conſiderarent ſi id eis contingeret, an ſe vocare deberent gravi injuria affectos, cum formali raptu, iſtaque naturalis veritas, non autem Juriſtarum, vel Theologorum formalitates attendi debent.

Item quia iſtud Conciliare decretum, adeò accuratè editum, remaneret de vento, atque nunquam, vel ni-
17 mium rarò eſſet verificabile, ſi intelligendum eſſet de illo raptu, qui fieret cum violentia poſitiva, quæ potentialiter, ac armata manu fieret, parentibus, vel educatoribus expreſſe diſſentientibus, dum id eſſet ſolum verificabile in puellis ruſticorum viventium in domibus ruſticanis, ſive in perſonis infimæ plebis, non autem in nobilibus, vel civilibus viventibus in Civitatibus, vel oppidis alicujus qualitatis, non adhibito armamento ad formam exercitus, quod utique prorſus abſonum eſt dicere; Ideoque ſpernendæ videntur in foro illæ ſcriptorum ſimplicitates, quæ adverſantur ſenſui naturali, ac uſui communi, ipſique veriſimili voluntati Legislatoris, ac fini per eum habito, ſive effectui deſiderato, & ex lege ſperato.

Ac propterea dicebam quod in hoc etiam propoſito intrater vera propoſitio in omni ferè materia iorſt-
18 noata, atque in judicando, & conſulendo præ oculis habenda, ac principaliter attendenda, ut in omnibus humanis actibus, ac etiam in legum interpretationibus non cortex, vel formalitas verborum, ſed ſubſtantia veritatis, ſeu veriſimilis voluntatis attendi debeat, ſpectato fine, ſeu effectu, ob quem ille actus initus eſt.

Quod autem, verus Concilli ſenſus fuerit, intelligere de quocumque raptu, juxta rigores juris civilis, eoſ-
19 que reſtituere, ſublatis Canoniſtarum, ac Moralium ſubtilitatibus, & diſtinctionibus, ea tantum moderatione firma remanente, quæ reſultet ex formali, ac perfecto matrimonii tractatu, ut infrà; Altiùs materiam per ejus principia aſſumendo, advertebam, quod attento Jure Civili, non ſolùm ad effectum pœnarum, ſed in ſpecie, ad effectum nullitatis matrimonii, ſufficiebat negatio conſenſus paterni, quamvis diſſenſus non accederet, ex deductis *ſub. titul de dote diſcurſ.* 1. & in aliis; Et generaliter pro aliis pœnis raptus, ut attento Jure Civili, iſte adeſſe dicatur, quamvis de puella volente fiat, nullo deſiderato poſitivo diſſenſu parentum per violentiam eis illatam, conſtat ex relatis *per Farinacc.* & alios ubi ſupra.

Quia verò id libertati matrimonii adverſabatur, cum iſtud ab ipſorum contrahentium, non autem à parentum ac aliorum, libero, perfectoque conſenſu pendere debeat; Hinc proinde ſacri Canones corrigendo Jus Civile, non improbarunt matrimonium, quod cum puella volente, ac patiente ſe abduci, contraheretur, quaſi quod raptus committi non dicatur, cum volente; Quinimo, etiamſi raptus verus cum violentia accedat, adhoc tamen, ſi puella dum eſt in manibus raptoris, ex libero, ac perfecto conſenſu ſuperveniente, cum eo matrimonium contrahere determinet, illud ex ſacrorum Canonum ſenſo, validum erit, non obſtante initio vitioſo, quoniam ſufficit ut vitium ceſſet de tempore contractus, quando conſenſus ſit liber, ac perfectus.

Cum autem iſta ſacrorum Canonum diſpoſitio, ex zelo libertatis matrimonii, nimium, ac ultra quàm par
20 eſt, per Canoniſtas, ac Morales ampliata, penè inconvincibilem, ſeu impracticabilem reddidiſſet hujuſmodi raptus reatum, idque magna produceret inconvenientia, quod ſ. viri inæquales, vel aliàs indigni, ſeu parentibus exoſi, ita impunè licitum ſibi reddebant, abſque parentum conſenſu, vel ſcientia, eorum filias habere in uxores, eorumque hæreditates, ac ſucceſſiones, cum his malis artibus captare, ubi præſertim (juxta frequentem contingentiam) ex inveſtitura, vel fideicommiſſo, ſeu majoratu majorum, aut à Statuto, ſucceſſio ſit neceſſaria, adeò ut nil referat habere parentes benevolos, vel indignatos, Hinc proinde ſacrum Concilium, ut huic malo occurreret, plurium inconvenientium, & ſcandalorum productivo, moderari voluit Canonum benignitatem, ſeu Canoniſtarum, ac Moralium nimium benignas interpretationes, quæ ſatis de facili hujuſmodi petulantiam excuſabant, adeò ut ferè unquam ad praxim deductibilis eſſet caſus raptus formalis, atque ita reſtituere voluit rigorem Juris Civilis; non quidem circa neceſſitatem paterni conſenſus, cum in hoc potius Canones ampliaverit, ſed circa raptum; Ut benè inſinuatur in declaratione S. Con-
gregationis Concilii *ſub die 24. Ianuarij* 1608. quæ 21
infra regiſtratur in calce, atque ita etiam diſcurrendo, exprimitur in aliquibus votis eorum, qui in dicta Congregatione intervenerunt, & quæ in antiquis regiſtris ejuſdem Congregationis, imminente ultima diſputatione Rotali *coram Taja*, reperta fuerunt.

Si etenim, etiam hodie poſt Concilium procedendum eſſet cum eiſdem ſenſibus vel interpretationibus 22
Canonum, cum quibus antea procedebatur, adeò ut Concilium nihil de novo ſtatuerit, exinde ſequeretur, quod hujuſmodi Conciliare decretum, fatuum, nulliuſque operationis remaneret, atque omnino ſuperfluum fuiſſet; Id autem in lege, quæ adeò ſummo ac maturo ſtudio edita fuit per tot inſignes Canoniſtas & Theologos, ac prudentes viros, in generali Concilio congregatos, nullatenus eſt aſſerendum.

Potiſſimè dum, ejuſdem decreti contextus, ad evi-
dentiam probat, ut ſtudiosè, ac accuratè iſta lex edita 23
ſit, ad occurrendum malo, quod in hac materia adeo invaluerat, eo modo quo ad eumdem effectum, alia quoque decreta fuerunt licet à Sacris Canonibus exorbitantia, ac matrimonii libertati contraria, ut præſertim contingit in nova forma præciſa, quæ per idem Concilium ſub decreto irritanti inducta fuit ſuper matrimonii publicitate in faciem Eccleſiæ, ut ſcilicet non niſi coram unius contrahentium vero, ac proprio Parocho, duobus que teſtibus celebrari poſſit.

Attenta etenim diſpoſitione utriuſque Civilis, & Canonici Juris, derivata etiam ab utroque Divino, &
naturali, ad matrimonii perfectione, aliud non deſi- 24
deratur, niſi conſenſus naturalis, liber ac perfectus; Solumque Jus Civile deſideravit conſenſum parentum, ſed in hac parte correctum fuit per Jus Canonicum, & clarius per idem Concilium; Et conſequenter, indubitatum remanet, quod hujuſmodi nova forma, vel ſolemnitas extrinſeca, impediat illam antiquam libertatem, quæ matrimonio connaturalis erat; Adeo ut aliqui moderni Theologi, adhuc in eo perſeverent humore malencolico, quod hujuſmodi forma, utpote Divino, ac naturali juri contraria, induci non potuerit (quamvis eorum opinio omnino reprobata ſit, atque contemptibilis remaneat;) Id autem prudenter, ac rationabiliter ordinatum fuit, ut ita occurreretur illis ſcandalis, & inconvenientibus, quæ in dies reſultabant ex matrimoniis clandeſtinis, & ad quæ tollenda, ſtatutum generaliter fuit, ut ea publicè in faciem Eccleſiæ ita celebrari deberent.

Sic à pari, ad conſulendum ſcandalis, & inconvenientibus reſultantibus ab hujuſmodi raptibus, prudenter S. Concilium opportunum credidit, reſtituere in hac materia antiqui Juris Civilis rigorem, atque non ſolum annullare matrimonium, verùm etiam adjicere cenſuras, aliaſque graves pœnas, ex quibus patet, quod iſta non fuit ea ſimplex antiquorum Canonum innovatio, vel reſtitutio, quam idem Concilium in pleriſque partibus induxit, ſed ita ſtatuere voluit per legem omnino novam ab antiqua Canonum diſpoſitione exorbitantem eodem modo, quo in dicta nova forma, vel ſolemnitate ſtatuit.

Adeo ut Sacra Congregatio, interpretando iſtud 25
decretum, pro illius contraventione, ac matrimonii nullitate, reſponderit, quamvis ageretur de puella quæ à parentum jam defunctorum poteſtate ſoluta eſſet, atque ſub tutoris, vel alterius educatoris poteſta-

te

Digitized by Google

te vivetet, ot ex declaratione io cauſæ deciſionibus
eounciata.

Et quamvis Serlbeotes pro viro, huic declarationi
reſpondetent, quod cum ea loquatur de tutore, ita
26 ſuppunatur puella adbuc impubes, & non apra ma
trimonio, quodque propterea ex iſto defectu potius
in eo caſu reſultaret nullitas per Sacram Congregatio-
nem declarata; Nihilominus (pro meo judicio) iſta
videbatur protsùs inepra reſponſtu, utpote præſuppo-
nens in tam magno, & qualificatu Senatu, ineptiam
manifeſtam, præbendi ſcilicet oraculum ſuper inter-
pretatiune hujus decreti ſuper nullitate ex ejus diſpo-
ſitione reſultante, ob circunſtantiam raptus commiſ-
ſi cum tutore, ſi nullitas reſultaret ex illo defectu na-
turali, qui omni jure attento, reſultabat ea imperfe-
ctione conſenſus, ut clare ad ſenſum.

Præſuppoſito igitur pro certo, & conſtanti (ut
pro meo ſenſu indubitantur præſupponendum vide-
tur,) quod raptus ad hunc effectum, juxta juris Civilis
rigorem atteudi debeat, quamvis poſitiva parentum
violentia non accedat, quodqoe illum non eacuſet
ſimplex mulieris coo ſenſus, adhibitus ex alio motivo,
27 quàm illo matrimonij, cujua formalis, ac perfectus
tractatos præceſſerit, juxta dictam declarationem anni
1608. cujus tenor in calce regiſtratur; Hinc proindè,
unica dubitandi probabilis ratio in iſta eauſa, in eo
conſiſtebat, in talis matrimonii tractatua præceſſiſſet,
neene, adeo nt iſta limitatio, ſeu excuſatiu intraret, &
quæ bodie unice admittenda videtur; Atque in huc
fuit major diſputationum conflictus, ſtante confeſſio-
oe puellæ emiſſa, coram eo Judice, vel Magiſtrato, qui
Scabinus ibi appellatur, quod ſcilicet, cum Riccardus
pro ſe ipſo de mâtrimonio die præcedenti tractare
cœpiſſet, die ſequenti concluſa fuit fuga, dum ea huc
tractatus conelusio deducebatur.

Verum iſta probatio, in facto deſtruebatur per
plures contrarias diverſæ voluntatis probationes,
etiam per actus geſtos de tempore quo puella erat in
manibus, ac poteſtate raptoris, atque revera, ea eaclude-
batur, magiſque concludens dabatur probatio quod
fuga per eam deſiderata, atque tractata eſſet, non qui-
dem ad finem perducendi ad effectum jam perfectum,
& eonelusum matrimonii tractatum, ſed ad finem evi-
tandi, ne recluderetur in Monaſterio, atque ita cogere-
tur contrahere matrimonium cum eo, quem abhorre-
bat; Quamvis etenim aliæ probationes ex parte viri ad-
ducereotur præſertim per qoamdam apocam, attamen
convineebaotur factæ de tempore, quo puella erat in
ejus poteſtate, cum antidata, ideoque revera in nulla
conſideratione erant habendæ, totumque in facto,
ejuſque eireunſtantiis conſiſtebat potius quam io jure,
ut ex cauſæ Deciſionibus patet.

Quatenus vero pertinet ad ea, quæ juris ſunt; circa
28 dictam limitationem quæ raptus excuſationem indu-
cat ob præcedentem matrimonii tractatum; Adver-
tebam, quod talis limitatio, de jure vera eſt, atque
obi in facto verificetur, admittenda venit; Fallacia
vero conſiſtebat in mala intelligentia, ſeu mala ap-
plicatione; Cum etenim antequam nova forma per
Concilium Tridentinum induceretur, matrimonium
omniom perfectum, ac ratum, tam in ratione con-
29 tractus, quam in ratione ſacramenti, contraheretur
per ſolum liberum, ac perfectum viri, & mulieris
conſenſum, etiam implicitum, ac præſumptum, alia
forma, vel ſolemnitate ad ejus perfectionem non de-
ſiderata; Unde propterea in terminis juris communis
datur abſque dubio matrimonium præſumptum, quod
per hanc formam Conciliarem eſt ſublatum; Hine
proinde, ille tractatus, de quo loquuntur antiqui
Canoniſtæ, & Theologi, perficiebat matrimonium,
eoque ita perfecto, & conelusſo, ſi vir, ut mulie-
rem ſecum abduceret, violentiam parentibus, vel edu-
catoribus inferret, atque per ſpeciem raptus id ageret,
tunc nil committeret illicitum, vel criminoſum,
quoniam in effectu, id aliud continere non dicitur,
niſi quod vir ſecum ducat ejus uxorem, iſtaque virum 30
ſequatur; Violentia vero, vel clandeſtinitas adhibea-
tur ſolum, ad removendum illicitum obſtaculum,
ſeu impedimentum parentum, vel aliorum; Atque hic
eſt verus, & germanus ſenſus textus *in cap. cum cau-
ſa de raptor.* ibique *Hoſtien. numer.* 3. *Abb. Anchar.
& Ioan. de Anan.* omnes *numer.* 4. ac alii communi-
ter, cum hoc ſenſu procedentes, ut ita puella, tanquam
uxor, vel ſponſa, virum, vel ſponſum ſequatur, ad effe-
ctum, ut matrimonium jam conelusum, ſuam habeat
eaequutionem.

Hoc autem poſito; Bene dicebant Scribentes in
contrarium, quod Concilium Tridentinum potius
aſſiſtat majori libertati, quodque parentum conſenſus 31
ex ejus diſpoſitione elarius, magiſque de plano ſperni
valeat; Sed punctus eſt in hujus perfecti tractatus ve-
rificatione, an ſcilicet ille dici poſſet talis, quod ſi non
adeſſet dicta Conciliaris forma, vel ſi verſaremur in
locis, in quibus etiam hodie, ub non acceptationem
Concilii proceditur in matrimonio cum antiqua di-
ſpoſitione juris, ita dici poſſet matrimonium valide
ac perfectè contractum, quod ſponſa ſponſum ſequu-
ta fuerit.

Quia vero hujuſmodi tractatus, quamvis de jure
communi eſſet habilis ad perficiendum matrimonium,
adeo ut eo ſequuto, dici poſſet quod ſint effecti vir
& uxor, hodie, ob dictam novam formam Concilia- 32
rem non ſufficit, illeque reſolvitur in ſponſalia præ-
paratoria illius matrimonii rati, ac perfecti, quod juxta
hanc formam eſt contrahendum; Hine proinde, ſi
præcedat talis tractatus, qui de jure communi ut ſupra
eſſet ſufficiens, ad matrimonium jam perfectum, ho-
die autem remanet in dictis terminis ſponſalium; Ad-
huc ex eadem ratione ille ſufficiens erit ad raptus ex-
cuſationem, quoniam licet dici non poſſit id, quod
antiquiores dicebant, quod ſcilicet uxor virum ſeque-
retur pro matrimonii jam contracti conſumatione, &
exequutione, adhuc tamen dici poteſt, quod ſponſa
ſequatur ſponſum, ut ita coram Parocho, & teſtiona,
juxta formam Conciliarem, jam tractatum, atque ex
eorum parte jam perfecte conclusum matrimonium
ſequi poſſet; Et hoc eſt quod in effectu dicere voluit
Sanchez loco citato, inhærendo ſenſui antiquorum,
quod ſcilicet mulieris fuga, à domo parentum, vel edo-
catorum (quamvis etiam cum violentia) ſequuta ea
ejus libera, & perfecta voluntate, quæ a dolo vel falſis
ſuggeſtionibus, & ſeductionibus aliena ſit, prærordi-
nata fuerit ad dictum finem matrimonii, ita adhibendo
do iſtam viam, ad effectum illum obtinendi, qui alias
obtineri non poſſet, ob impedimenta, quæ à paren-
tibus, vel aliis conjunctis, ſive educatoribus indebitè
præſtarentur, atque in his terminis, & cum hoc præ-
ſuppoſito *Sanchez*, & alii intelligendi ſunt, cum alias
male loquerentur; Ideoque fallacia eſt prædictæ, in
abſtracto veræ, ac recipiendæ theoricæ, mala intelli-
gentia, ſeu mala applicatione.

Et conſequenter, cum in hac facti ſpecie, dictus for-
malis, ac perfectus tractatus non adeſſet, minuſque 33
ad præmiſſum matrimonii finem, ſed ad alium diver-
ſum effectum fuga per puellam deſiderata eſſet; ne ſci-
licet in Monaſterio recluderetur, neque ei vis fieret
contrahendi abhorritum matrimonium, ita firmum
remanebat, quod verſabamur in caſu raptus, de quo
decretum Conciliare loquitur; Ideoque reſolutiones
(reflectendo etiam ad ſolam veritatem poſt ſopitam
cauſam) probabiles, beneque fundatæ viſæ ſunt.

Tenor autem declarationis edita de anno 1608. *eſt ut
ſequitur.*

Die 24. Januarii 1608. habita eſt Congregatio Con-
cilii domi Illuſtriſs. D. Cardinalis Camerinen. cui 34
interfuerunt Illuſtriſs. Cardinales, Camerinen.
Monteſperell, Palavicinus, Acquaviva, Mantica,
Pamphilius, Montistegalls, Maffeus, qui omnes

ſenſerunt, Concilium procedere etiam in muliere volente, dum tamen ſit raptus juxta terminos juris civilis; Unus Cardinalis Montis regalis exiſtimavit Concilium procedere quoad nullitatem matrimonii, non autem quoad pœnas, ſed cæteri omnes putarunt, Concilium ſibi vendicare locum, etiam quoad pœnas, &c.

† DEciſiones editæ hoc in caſu ſunt impreſſæ *part. 14. rec. deciſ. 498. & part. 15. dec. 60. 162. & 305. par. 16. dec. 250.*

VICENTINA MATRIMONII

Inter FRANCISCAM, ET FELICEM.

Reſponſum pro veritate.

De probatione matrimonii coram Parocho, & teſtibus, juxta formam Sac. Conc. Trid. per ſolos teſtes; Et an obſtet validitati matrimonii diſſenſus Parochi; Seu quod idem, ac teſtes, cum dolo, & fraude ad id vocati ſint, non factis denunciationibus.

Et de invaliditate matrimonii, ex cauſa metus, in caſu præciſo, quod de nocte vir in domo mulieris, cum iſta per conjunctos deprehenſus eſſet, eique mors comminaretur.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Matrimonium contractum eſſe coram Parocho & teſtibus probari poteſt per teſtes.*
3 *An teſtes debeant eſſe omni exceptione majores.*
4 *Adminicula ſupplent eorum defectus.*
5 *Qualis præſentia vel conſenſus Parochi requiratur.*
6 *Qualis fuerit finis Concilii Tridentini circa formam.*
7 *Benedictio Parochi non eſt neceſſaria, ejuſque falſa credulitas non præjudicat.*
8 *De poteſtate Cappellani, vel ſubſtituti à Parocho.*
9 *Metus quomodo probetur, ut ſufficiat ad nullitatem.*
10 *Quomodo in arbitrariis procedendum ſit.*
11 *Et quæ circumſtantiæ ponderandæ ſint.*
12 *De articulo juris, an & quando metus annullet matrimonium.*
13 *De caſu in quo metus curatus non fuit.*
14 & 15 *Facilius attenditur clandeſtinitas poſt Concilium in ordine ad metum.*
16 *An metus vel violentia directa ad finem diverſum, annullet matrimonium.*
17 & 18 *De argumentis metus, vel violentiæ quæ ad matrimonium directa ſint.*
19 *Verba denotantia liberum conſenſum quando attendantur.*
20 *De purgatione metus ex ſubſequutis actibus liberi conſenſus.*
21 *De aliis argumentis excluſivis metus.*
22 *Concluſio ſeu votum ſuper caſu.*
23 *De alio caſu controverſia, & quod facilius ſit locus annullationi matrimonii ratione metus ubi ſit ratum tantum.*

DISC. VI.

1 CÆptis amoribus inter nobiles, vel ſatis civiles adoleſcentes, paris, vel non multum imparis conditionis, Felicem, & Franciſcam, deventum eſt, in domo cujuſdam vicinæ coram alio viro, ad ſermones, in quibus mutua promiſſio matrimonii intervenit, dictaque promiſſio anſam dedit eorumdem amorum effectuationi plurium amorum ſpatio continuatæ, in quibus puella, patribus, & congruis nuptiis, per fratrem pluries deſtinata, iſtas reſpuit; Cum autem vir, pluries requiſitus, in longum protraheret promiſſi matrimonii effectuationem; Hinc, ſive quod puella Antonio fratri rem panderet; Sive quod alias factum ad ejus notitiam deveneris, eadem mulier, ſub aſſertione abſentiæ fratris à Civitate, virum ad ejus domum conſuetumque cubiculum de nocte evocavit, ubi ſuperveniente, tanquam ex improviſo, dicto Antonio fratre, qui credebatur abſens, cum ſclopo, aliiſque armis, atque de geſtis ſe conquerente, Felix dixit ſe ibi eſſe cauſa honoris, ideoque velle Franciſcam ducere in uxorem; Quare per ejuſdem Antonii famulum, evocati fuerunt duo teſtes, & quidem ſacerdos ibi proxime convivantes, ac etiam ſub prætextu miniſtrandi ſacramenta ejuſdem famuli matri, utpote graviter infirmæ, evocatus fuit cappellanus, qui ob Parochi infirmitatem, ejus vice, ſacramenta miniſtrare ſolebat, atque coram iſtis, matrimonium contractum fuit, cum pluribus circumſtantiis, in facti notula contentis, de quibus ad rem in diſcurſu; Poſtquam vero judicia criminalia hinc inde agitata fuerunt coram Judicibus laicis; Introducta fuit ex parte mulieris cauſa in foro eccleſiaſtico coram Ordinario ſuper canonizatione matrimonii, formatoque proceſſu, deſuper (incertum eſt ex cujus parte) pro veritate conſultus fui.

In reſponſo autem edito, cauſam diſtinguebam in tres inſpectiones, vel punctos; Primo nempe circa probationem matrimonii, an ſcilicet probaretur illud coram Parocho, & teſtibus ad formam S. Conc. Trid. valide contractum eſſet; Secundo circa poteſtatem ſacerdotis non Parochi, coram quo matrimonium contractum fuit; Et tertio circa vim, & metum ex cujus defectu (data etiam validitate ratione formæ) dictum matrimonium prætendebatur nullum.

Primum punctum dixi videri planum pro affirmativa, circa probationem matrimonii validi juxta formam præſcriptam à *Sac. Conc. Seſſion. 14. de matrimon. cap. 1.* quoniam juxta proceſſum Curiæ Epiſcopalis, (quem dixi attendi debere) dicti tres teſtes benè conteſtes deponebant de mutuo conſenſu poſitivo per utrumque contrahentem in verbis explicato coram ipſis, & Cappellano, qui vice Parochi ſacramenta miniſtrare ſolebat mulieri de tempore infirmitatis. 2

Neque dubitandum eſſe dixi, ut matrimonium, etiam juxta dictam formam Conciliarem, per ſolam teſtium depoſitionem probari poſſit, juxta magis receptam opinionem, quam inconcuſsè tenent Sacra Congregatio Concilii, & Rota Romana, quibus in hac materia omnino deferendum eſt, ut in ſpecie probationis per teſtes *Mantic. deciſ. 372. per tot. Buratt. deciſ. 192. & 530. utrobique num. 1. & deciſ. 713. num. 7. Royas deciſ. 431. numer. 3. deciſ. 431. numer. 1. par. 4. recen. tom. 2. deciſ. 124. per. tot. par. 7. dec. 233. num. 18. par. 10 totè dec. 375. n. 3. cum ſeq. par. 11.* & ſæpius. 3

Minuſque obſtare credidi exceptiones, quæ dabantur contra teſtes; Tum quia opus non eſt, ut iſti ſint omnino idonei, ac omni exceptione majores, ideoque de facili, hujuſmodi exceptiones repelli ſolent, ut in ſpecie *apud Mant. dicta dec. 372.* quæ eſt in hac materia magiſtralis, & *Buratt.* ubi ſupra; Tum etiam quia non erant ſolùm duo, ita ut per eorum exceptiones dici valeat, quod non adeſſet perfecta probatio naturalis, cum eſſent tres, inter quos aderat unus ſacerdos, unde numerus ſupplebat quemcumque defectum aliorum, ut in ſpecie tertii teſtis advertitur *apud Buratt. dicta deciſ. 713. num. 8.*

Clarius vero, ac extra omnem dubitationem, ob alia adminicula cujuſcumque defectus ſuppletiva, reſultantia ex depoſitione dicti cappellani, & ex ſubſequutis coram ipſo Parocho, ac etiam ex confeſſione ejuſdem viri in apoca eodem tempore confecta ſuper futura conſtitutione dotis, & traductione ſponſæ ad ejus domum poſt doctoratum, accedentibus quoque 4

præcedentibus

Digitized by Google

præcedentibus ſponſalibus, ſeu promiſſionibus, unde propterea, omnibus inſimul junctis, iſtius veritatis probatio mihi videbatur indubitata.

Et quamvis dictus Cappellanus qui vices Parochi gerebat, in ejus depoſitione diceret, ſe non bene advertiſſe ad verba per contrahentes prolata; Atque receptum ſit, ut præſentia Parochi, & teſtium ita requiratur 5 ut intelligant quid agatur. *Guttier. de matrimon. c. 39. n. 8. Rota deciſ. 122. num. 4. par. 8. recen. Adden. ad dictam deciſ. 431. par. 4 recen. tom. 2. num. 25. & ſequen. & num. 29.* ubi concordantes; Attamen dixi, quod non requiritur eorumdem, præſertim Parochi conſenſus, quodque in actu aliquam faciant operationem, quoniam ſufficit, ut non ſint dormientes, vel infantes, ſeu alias impediti, adeo ut percipere non poſſent quid ageretur; De reliquo enim, etiamſi eis tranſeuntibus, vel expreſsè diſcedentibus; ac fugientibus, ac cum fraude, ac dolo ad alium finem evocatis, actus fiat, adhuc valet, ut in puncto Parochi evocati ſub falſo prætextu ſubminiſtrandi ſacramenta cuidam infirmæ atque ſe excuſantis, quod non poſſet actum approbare, firmat *Rot. d. deciſ. 431. num. 5. par. 4. recen. tom. 2.* ubi *Adden. num. 14. & ſequen. & dec. 616. eadem par. 4. tom. 2.*

Et de Parocho diſſentiente, vel fugiente *eadem. Rot. coram Rojas dicta dec. 431. num. finali, dec. 124. num. 17. & 18. par. 7. & deciſ. 375. num. 7. cum ſequen. par. 11.* in quibus plene allegantur *Sanchez, Guttier. Pont. Barboſ.* & cæteri de materia tractantes; Atque in eiſdem deciſionibus, præſertim *d. dec. 375. par. 11.* plene reſpondetur ad defectum denunciationum, ſive ad alterum defectum concordantiæ teſtium in formalitate verborum, & habetur *ſupra diſc. 2.*

Potiſſime quia, ipſiuſmet Cappellani, ſeu Parochi depoſitio, una cum ſubſequutis coram Parocho, occaſione falſæ licentiæ per dictum Antonium fratrem exhibitæ, ad oculum probabat, quod Parochus bene omnia audiiſſet, prudenter vero curaſſet ita deponere ad ſe excuſandum à pœnis illatis Parochis, vel eorum vicesgerentibus, qui conjungerent in matrimonium in privatis domibus, & abſque denunciationibus, ut in ſpecie bene advertitur per *Rot. deciſ. 259 par. 4. recen.* ubi negligitur conſimilis Parochi dubia, & incerta depoſitio, ac etiam *dicta deciſ. 124. par. 7.*

Finis enim Sac. Conc. Triden. ſuper dictæ formæ 6 inductione, fuit pro evitandis matrimoniis clandeſtinis, atque ut actus ſequatur in faciem Eccleſiæ, unde propterea, quando dictus finis adimpletur, tunc non adeo mordicus inſiſtitur in formalitatibus, ut liquet ex allegatis deciſionibus, atque talis eſt ſenſus Sac. Congregationis Concilii, ut frequens praxis docet, præcipue in *Romana nullitatis matrimonii* de qua *diſc. 1.* & in aliis.

Minuſque obſtare dixi, quod ex ſubſequutis coram 7 Parocho circa falſam licentiam, ac etiam, ex querela criminali porrecta per mulierem, cum inſtantia coactionis ad matrimonium, videretur, quod in mente dicti viceparochi, ac Partium, actus habitus fuiſſet pro imperfecto, quoniam cum iſta fuerit ſimplicitas, vel falſa, & erronea credulitas cauſata ab ignorantia Juris, quaſi quod crederetur, ut ad perfectionem matrimonii neceſſaria eſſet illa cæremonialis forma verborum Parochi, *Ego vos conjungo &c.* quæ tamen non eſt neceſſaria, ut in ſpecie in allegatis deciſionibus præſertim *d. deciſ. 124. num. 17. par. 7. & deciſ. 375. n. 7. & ſequen. par. 11.* ubi allegantur aliæ antiquiores deciſiones, ac Scribentium auctoritates; Hinc proinde iſta erronea credulitas tollere non poterat ſubſtantiam veritatis ita bene probatæ.

Magis planum dixi videri alium punctum ſuper poteſtate cappellani; Tum quia plures teſtes proba- 8 bant quod ille, ſtante infirmitate Parochi, publicè, & palam ejus vices gerebat in exercitio Curiæ, ac adminiſtratione ſacramentorum, præſertim iſtius ſacramenti matrimonii; Tum clarius, quia tam ipſe Parochus, qui facultatem dedit, quam ipſe Cappellanus qui recepit, id ingenue faſſi ſunt; Potiſſime quia fuit facultas, ſeu delegatio generalis, occaſione impedimenti ex cauſa infirmitatis, juxta caſum, de quo punctualiter *dicta deciſ. 431. par. 4. rec. tom. 2. num. 4. & 5.* ideoque ſuper hoc puncto ceſſare videbatur occaſio, ſeu principium dubitandi.

Difficultas igitur tota reſidebat in tertio puncto deficientis conſenſus ratione metus; In hoc autem dicebam, quod certa, & determinata generalis deciſio 9 non cadit, cum non ſit quæſtio juris, ſed ſolum facti, & voluntatis, ex ſingulorum caſuum particularibus circumſtantiis, pro Judicis prudenti arbitrio decidenda, ut in his terminis advertitur *apud Sperell. deciſ. 5. n. 72. & ſequ. & apud Baſſ. de matrimon. cap. 12. num. 14. cum ſequen.* & patet ex omnibus infra allegandis deciſionibus & auctoritatibus.

In arbitrio autem, ſeu quæſtionibus facti, & ambiguæ voluntatis, ut ſunt frequenter illæ fideicommiſſorum conjecturalium, & ſimiles; Stultitiæ ſpe- 10 ciem ſemper cenſui, mordicus, ac præcisè immorari in regulis generalibus, ſive in deciſionibus, vel doctrinis, illis præſertim Conſulentium, regulando deciſionem ex eorum numero arithmetico (ut moderna ineptia facere ſolet) quoniam ex perſonarum, locorum, temporum, ac morum regionis qualitate, frequens praxis docet, ut conjecturæ, & adminicula, quæ in uno caſu ſufficientia ſunt, in altero eadem, ac majora non ſufficiant, ideoque recte eadem adminicula, ſeu probationis ſpecies, in uno caſu canonizantur, & in altero reprobantur, quia ſic unius, vel alterius caſus qualitas exigat.

Hinc proinde in hac facti ſpecie, ponderandos ni- 11 mium eſſe dixi mores regionis, nec non qualitates fratris puellæ, ac dictarum aliarum perſonarum ſibi aſſiſtentium, ad effectum conjiciendi, an in viro tunc adeſſet talis metus, qui dici poſſet cadens in conſtantem virum, & qui removeret conſenſum ab actu; De reliquo etenim juris propoſitiones in abſtracto, tam pro una, quam pro altera parte videntur indubitatæ; Ut ſcilicet metus debeat eſſe, ut ſupra, & non ſufficiat levis; Quodque eo concurrente, actus remaneat omnino irritus ex proxime allegandis, ſecus autem econtra; Ideoque non viſis juribus utriuſque partis, atque non habita magis diſtincta notitia omnium circumſtantiarum facti, præſertim vero qualitatis, tam dicti Antonii, ac aliorum ſibi aſſiſtentium, quam etiam dicti Felicis, ac morum regionis, vix adæquatum judicium pro veritate dari poſſe reſpondi.

Quantum vero juris theoricæ, atque conſimilium caſuum deciſiones docent, Probabilius pro nullitate 12 potius, quam pro validitate reſpondendum videbatur; Licet enim in conſimili caſu *Cepolla conſ. civil. 2.* quod eſt celebre apud volentes ſubſtinere matrimonium, eutet excuſare nullitatem, Idemque ingenioſè faciat *Laderchius conſ. 17.* Ac etiam habeatur in his præciſis terminis canonizatum per *Rotam* matrimonium conſimili modo initum in una *Uliſſiponen. matrimonii 16. Decembris 1616. coram Pirovano*, quæ non eſt impreſſa, confirmata in aliis, quæ habentur impreſſæ *dec. 600. & 605. par. 4. recent.*

Nihilominus, in contrarium eſt magis communis, longeque magis frequens numerus, tam Conſulentium, quam Deciſionantium, aliorumque Scribentium ut ſcilicet matrimonia, quæ abſque publicationibus, ac interventu conjunctorum, aliiſque præcedere ſolitis ex improviſo fiant de nocte in domibus ipſarum mulierum, cum quibus viri, præſertim vero inexperti adoleſcentes, per parentes, ſeu fratres, vel alios conjunctos mulierum, tanquam in fragranti repertis ſint, cenſeantur meticuloſa, & invalida, reprobatis nominatim *Cepolla & Laderchio* loc. cit, atque firmant plures, quos ad ſatisfaciendum requirenti, ita ob mores

regionis deſiderandi, (genio, ac ſtylo nimium repugnantibus,) deducere curavi; Nempe *Alex. conſ.* 98. *lib.* 3. *& conſ.* 156. *lib.* 5. *Alex. de Nevo conſ.* 12. quod eſt repetitum inter *conſil. dicti Alex. de Imola d. lib.* 3. *conſ.* 99. *Barbatia conſ.* 54. *lib.* 1. quod eſt in eodem caſu, de quo *apud Alex. d. conſ.* 98. *& 99. Barbob. conſ.* 24. *inter conſil. matrimon. diverſor. lib.* 1. quod eſt editum in eodem individuo caſu, quo econverſo ſcripſit *Cepoll. dicto conſ.* 2. Atque, ut liquet ex ipſis allegandis deciſionibus iſtud *conſil. Barbob.* videtur magis receptum; *Corn. conſ.* 41. *lib.* 2. *Pariſ. conſ.* 53. *& conſ.* 60. *lib.* 4. *Rimiald. jun. conſ.* 362. quod eſt repetitum *inter conſilia matrimonialia diverſorum conſ.* 77. *Aponte conſ.* 44. *lib.* 1. ubi ſic teſtatur deciſum, *Giovagnon. conſ.* 67. *lib.* 1. apud quos omnes, utpote tunc viſos, habentur cæteri, quos otium non dedit videre.

Et ex Deciſionantibus *Sperell. d. dec.* 5. quæ eſt pleniſſima, & videtur in materia magiſtralis, utpote compoſita ex laboribus, omnium fere Juris conſultorum, vel Moralium primi ordinis Italiæ, qui in ea gravi cauſa ſcripſerunt, ibique nominatim reprobatur *Cepolla d. conſil.* 2. *& Ladercb. conſ.* 17. *Riccius dec.* 82. *par.* 4. *Monter.* licet non ad effectum nullitatis matrimonii, ſed alterius contractus *deciſ. Aragon.* 45.

Et *Rota Romana apud Buratt. dec.* 36. quæ eſt repetita *deciſ.* 643. *par.* 2. *recent. & deciſ.* 213. quæ eſt repetita *deciſ.* 784. *par.* 3.

Omnes iſtæ ſunt auctoritates punctuales, atque percutientes caſum præciſum matrimonii contracti de nocte ex improviſo, juxta hanc facti ſpeciem; Et de hoc etiam ſuper metus præſumptione ex auctoritate *Joan. Andrea, & Abbatis in cap. veniens de ſponſalibus* generaliter agunt *Maſcard. Boſſ. Menoch. Sanchez. Gutier*, & cæteri, qui habentur collecti apud *Sperell. dicta deciſ.* 5. & in allegatis Rotæ deciſionibus *coram Buratto*.

Accedunt etiam aliæ auctoritates, vel deciſiones agentes de eadem materia metus, ad effectum invalidandi matrimonium, quæ percutiunt caſus, vel terminos diverſos, licet eorum fundamenta influant etiam ad rem; Ut ſunt *Oldrad. conſil.* 35. ubi de nullitate allegata per mulierem, quæ per vim, & metum à viro rapta, & coacta fuerat; *Barboſa ſeu Scribentes apud eum voto* 16. ubi de metu reverentiali illato viro ab ejus Patre; Et *Rota coram Seraph. deciſ.* 859. ubi pariter de metu reverentiali, aliiſque violentiis allegatis ex parte mulieris, & *apud Gregor. dec.* 326. *&* 374. Et de metu reverentiali allegato ex parte viri *apud Penniam deciſ.* 1140.

Atque in proximis terminis matrimonii ſpiritualis contracti per vim, & metum *apud Buratt. dec.* 505. & plenius *in Ulyſſiponen. nullitatis profeſſionis coram Arguelles* impreſſ. *poſt Dianam p.* 9. *fol.* 1. *&* 5. & pluries *ſub tit. de Regul.* Verum cum iſtæ eſſent auctoritates generales, dixi quod non multum videbantur curandæ, ubi habemus individuales, ex quibus liquet frequentius pro metu, & ſucceſſive pro nullitate reſponſum, vel judicatum fuiſſe.

Unicus enim caſus, qui pro validitate in his termi-
13 nis deciſus reperitur, eſt ille de quo agitur *in dicta Ulyſſiponen. deciſ.* 600. *&* 605. *par.* 4. *recent.* Verum iſtæ deciſiones innituntur illius particularibus circumſtantiis liberam voluntatem præ ſe ferentibus; Et nihilominus ut patet ex lectura, ſunt deciſiones nimis debiles, quas tamen credere debeo juſtas, ob facti qualitatem tunc Judicibus cognitam, ad præſens vero nobis obſcuram.

Et quidem, ſi apud antiquos Canoniſtas, ac alios
14 ſcribentes ante Conc. Trid. iſta forma contrahendi matrimonium de nocte, & ex improviſo in domo mulieris, abſque interventu propinquiorum viri, præ ſe ferebat probationem metus, & violentiæ, malamque faciem habebat, quando matrimonia clandeſtina adeo prohibita non erant; Multo magis id affirmandum eſt poſt Concilium, quando ad conſulendum inconvenien- 15
tibus, quæ ex clandeſtinis matrimoniis reſultant, præſcripta eſt forma adeo publica, & ſolemnis; Unde propterea, omnes illi defectus, qui ex parte viri impugnantis matrimonium allegabantur ſuper primo puncto reſpiciente formam à dicto Concilio præſcriptam; quamvis eo reſpectu nullam haberent ſubſiſtentiam; Nimiũ tamen eos conſiderabiles videri advertebam ad hunc effectum corroborandi dictam metus probationem, ex hujuſmodi contrahendi modo alias reſultanté.

Conſiderabam, an ſuffragari poſſet illa plurium
Moralium, aliorumque Scribentium conſideratio, de 16
qua plene, & ex profeſſo *Sperell. dec.* 6. *& Farinac. in Fragmen. verbo metus n.* 62. quod ſc. violentia incuſſa non ſit directe, ad extorquendum matrimonium, ſed principaliter ad vindictam injuriæ, pro qua evitanda vir ex ejus ſpontanea voluntate offerat matrimonium, ut latius eſt videre apud *Sperell. dicta dec.* 6. ubi allegantur *Sanchez. Reginald.* & cæteri, atque pertranſit etiam (licet parum diſcuſſa materia) *modern. Boſſ. de matrim. cap.* 12. *num.* 128.

Verum dixi quod magna remanet difficultas ſuper applicatione, quoniam, ex facti circumſtantiis, quales ſunt; Præcedentia ſponſalia, ſeu promiſſiones futuri
matrimonii; Longa plurium annorum converſatio, 17
cujus quodammodo impoſſibile eſt ut frater puellæ notitiam non habuiſſet; Modus fraudulentus, cùm quo adoleſcens per mulierem vocatus eſt, ſub aſſertiva abſentiæ fratris, Promptitudo teſtium ſeu amicorum; Negligentia claudendi portas; Subita convocatio Parochi; Et præparatio falſificatæ licentiæ, quatenus Parochus teneretur, clare, atque ad oculum convincere videbantur, ut totum præordinatum fuiſſet ad extorquendum matrimonium, ut ipſa facti ſeries nimis clarè comprobare videbatur.

Potiſſime vero ſtante qualitate viri, qui erat filiusfamilias, & ſcholaris, ac inexpertus adoleſcens; Et ex
qua præſertim circunſtantia, ſtantibus ſubſequutis, 18
magnam dixi remanere dubitandi occaſionem, Siquidem, ſi verum eſſet, ut matrimonium ex ejus libera voluntate contractum eſſet, abſque dubio ea nocte permanſiſſet cum ſponſa, quod unice ad ſalvandam coactionem ponderat *Cepoll. conſ. civil.* 4. Et econverſo ad probandum metum ponderatur in allegatis deciſionibus coram *Buratto*; Et quando etiam in ea nocte, ob aliquam animi turbationem, cum muliere permanere, atque matrimonium conſumare noluiſſet, omnino probabile eſt, quod diebus ſubſequentibus rediiſſet pro continuanda illa amorum licita, & tuta effectuatione, quam tot annorum ſpatio, illicite, & clandeſtine atque cum tot periculis, ac timoribus, & incommodis continuaverat, cum timor patris impediret quidem traductionem ſponſæ ad domum, alioſque publicitatis actus, non autem dictam continuationem amorum, adeo ut omnino impoſſibile videretur captivare ſani hominis intellectum ad credendum, ut adoleſcens ſcholaris, in eo intermedio ſpatio, donec id ad patris notitiam devenit, ſe continere potuerit, quando matrimonium ex ejus voluntate initum fuiſſet.

Ponderando, in excluſionem motivi, de quo apud
Sperell. dicta deciſ. 6. *& Farinac. ubi ſupra*, excitari 19
per Scribentes pro validitate, quod licet vir coram Parocho, & teſtibus, protulerit verba ſignificantia conſenſum poſitivum de præſenti, juxta deducta ſuper primo puncto; Nihilominus, ut ex iiſdem teſtium depoſitionibus patere obſervabam, Antonius frater, fuit ille, qui fecit omnes partes in ſcena interrogando Felicem, ac etiam requirendo Parochum; Et conſequenter non probabatur in facto dicta circunſtantia, cum qua unice hæc nullitas ſalvari poſſet, quod ſcilicet, ordinato acceſſu conjunctorum, pro vindicanda injuria cum viri morte, hic, ad eam effugiendam ſua ſponte, obtulerit matrimonium.

Deducebatur

20 Deducebatur quædam ſubſequens alloquutio clandeſtina poſt aliquos dies cum eodem Antonio in quadam Eccleſia ſeu Conventu; Verum non videbatur actus ſufficiens ad purgandum metum, ac inducendam ratificationem, cum hæc deduci ſoleat ex ſubſequuta copula, & continuata converſatione poſt omnino ceſſatam cauſam metus, qua durante, idem ineſſe dicitur, unde propterea magnam ſentiebam difficultatem.

Conſtituebatur idem fundamentum in abſolutoria
21 ria ſequuta ad favorem Antonii in judicio criminali, ſed non videbatur quod eſſet ſolidum fundamentum, quoniam nullum delictum commiſerat, curando ita proprio, ac ſororis honori conſulere, mediante matrimonio; Et econtra, condemnatio in eodem judicio criminali dicti Felicis, potius præſupponebat matrimonii validi negationem, quoniam ſi Judex criminalis credidiſſet matrimonium validum, utique nullus ſuberat condemnationi vel pœnæ locus, ideoque non videbatur ſubeſſe probabile fundamentum, quod pro libertate, ſeu metus excluſione, captivaret intellectum.

Præcedentes autem promiſſiones adoleſcentis pro
22 aſſequendo ſuorum amorum fine, dixi quod ſunt conſuetæ phraſes amantium, ita ſimplices puellas decipientium, unde propterea, quamvis agnoſcerem, quod caſus ex parte mulieris commiſeratione dignus eſſet, quodque omne poſſibile arbitrium in caſu dubio interponendum eſſet ad ejus favorem pro matrimonii validitate; Sive quod ſtante præſuppoſita æqualitate, vel non magna diſparitate, locus eſſe deberet rigoroſæ, ac præciſæ coactioni viri ad contrahendum denuo matrimonium, quatenus primum non ſubſiſteret; Verum hæc dixi, quod non potuerint prodeſſe ad ſalvandam dictam nullitatem ejus, quod actum erat; Incertum autem eſt quid in eo caſu ſequutum ſit.

In hac vero materia matrimonii meticuloſi; Pro
23 ejus nullitate ſcripſi quoque *in una Romana* pro Angela, cum Lucio coram V. Gerente, in qua ex parte mulieris opponebatur de metu reverentiali, juncto cum importunitatibus parentum adoptivorum, una cum minis, eam expellendi è domo, ac privandi eorum ſucceſſione, quam ab ipſis prole carentibus, ipſa tanquam pauper puella adoptata de facto, ſeu ut dicitur filia animæ, veriſimiliter ſperabat, cum aliis facti circunſtantiis, à quibus dicebam totum pendere, cum iſtæ non dicantur quæſtiones juris, ſed facti, ideoque (ut ſupra) certam, ac generalem deciſionem non recipiunt, ſed pro Judicis prudenti arbitrio, juxta ſingulorum caſuum qualitatem decidendæ ſunt; Ad iſtud autem arbitrium regulandum pro nullitate, ſatis ponderabam eam circunſtantiam, quod matrimonium eſſet ſolum ratum, adhuc non conſumatum, ex triplici ratione; Primo nempe quia in tenera puella virgine, atque virorum converſationis ignara facilior eſt timor ſeu concuſſio *Gregor. deciſ. 326. num. 25. cum aliis per Barboſ. dicto voto 17. num. 105.* Secundò quia facilius diſſolvitur matrimonium adhuc ratum, in quo non intret præceptum divinum, ut quos Deus conjunxit, homo non ſeparet, ex deductis infra *in Iannen. diſc. 9.* Et tertio, quia abſtentio à copula, & matrimonii conſumatione, eſt magnum inditium non liberæ voluntatis, *ut apud Mantic. dec 24. nu. 12.* cum aliis allegatis *per Sperell. dicta deciſ. 5. num. 59. & 63. & apud Buratt. dicta dec. 861.*

ROMANA MATRIMONII

Reſponſum pro veritate ſuppreſſis nominibus perſonarum nobilium primi ordinis.

An, & quando, ex ſponſalibus nulliter contractis cum patre, reſultet impedimentum publicæ honeſtatis, quod irritet matrimonium contractum cum filio; Et an diſpenſatio concedenda ſit ſuper præcedenti matrimonio rato tantum, ad effectum, ut ſubſtineatur ſecundum matrimonium conſumatum.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Sponſalia etiam invalida de jure communi cauſant impedimentum publicæ honeſtatis.*
3 *Secus autem ex Concilio Tridentino.*
4 *Sponſalia contracta inter prohibitos ſub conditione diſpenſationis, adhuc ſunt invalida, & obtenta diſpenſatione novum exigunt conſenſum.*
5 *Hypotheca dotalis a quo tempore incipiat.*
6 *Matrimonium ratum inducit impedimentum.*
7 *Quando matrimonio rato diſpenſetur*
8 *De eodem ſuper juſta cauſa diſpenſationis.*

DISC. VII.

Contractis ſponſalibus de futuro, inter Titium, & Meviam, quarto affinitatis gradu conjunctos, 1
ſub reſervatione Apoſtolicæ diſpenſationis, quæ deinde obtenta fuit, litteris etiam expeditis, (quas tanquam ſubreptitie extortas, Datarius deinde ab illarum Expeditore ſibi reſtitui curavit,) factiſque interim proclamationibus, ac etiam dato per Titium, qui in quadam arce a pluribus annis ex gravi cauſa carceratus retinebatur, mandato ad matrimonium contrahendum, ſub incertitudine, an ad ejuſdem matrimonii celebrationem cum dicto procuratore deventum eſſet; In hoc ſtatu aliud initum eſt matrimonium, juxta Sac. Conc. Trid. formam, inter dictam Meviam, & Cajum dicti Titii filium, ſubſequuta etiam ejus conſumatione, Hinc proinde poſt aliquod tempus, apud Meviæ conjunctos orta eſt dubitatio, ſuper hujus ſecundi matrimonii validitate, quatenus de hoc dubitari poſſet, quomodo conſulendum eſſet; Cumque deſuper pro veritate conſultus eſſem

Reſpondi, quod attentis terminis Juris commu-
nis, potuiſſet dubitari de validitate ſecundi matrimo- 2
nii; ob diſpoſitionem *text. in cap. unico de ſponſal. in 6.* ubi expreſsè diſponitur, ut ex ſponſalibus puris, & certis, quamvis nullis, præter quam ex defectu conſenſus, oriatur impedimentum publicæ honeſtatis, quod ſubſequens matrimonium dirimit, ac firmant DD. collecti *per Sanchez. lib. 7. diſp. 68.*

Verum iſta difficultas hodie ceſſat poſt Concil.
Trid. per quod *Seſſ. 24. de reformat. Matr. cap. 3.* ex- 3
preſsè deciditur, ut hoc impedimentum publicæ honeſtatis, quod reſultat, à ſponſalibus, ex quacumque cauſa invalidis, non obſtet validitati matrimonii; Quod etiam confirmatur per Motum proprium Pii V. *Conſtit. 26.* Et conſequenter moderni, de quibus *Sanch. ubi ſupra num. 10. cum ſequen. & Barboſ. ad Concil. ubi ſupra*, ideòque cum dicta ſponſalia eſſent invalida, ita ceſſabat difficultas.

De invaliditate autem dictorum ſponſalium, dixi non eſſe dubitandum, ſtante dicto impedimento affi-
nitatis intra quartum gradum; Licet enim alias dubi- 4
tatum fuerit, an valeant ſponſalia contracta inter impeditos, ſub conditione diſpenſationis obtinendæ, ſub qua, & non alias, matrimonium contrahendum ſit neque deſint plures tenentes opinionem pro validitate; Verior tamen, magiſque recepta eſt contraria opinio, ut adeo nulla ſint, nullamque penitus obligationem, vel alium effectum inducentia, ut etiam ſuperventa diſpenſatio ea non revalidet, niſi novus accedat ſimultaneus conſenſus, ut plene diſcuſſo articulo firmatur *per Rotam dec. 603. par. 5. rec. & dec. 107. p. 8.* ac habetur deductum *in Æſtina ſub tit. de dote, diſc. 79.* ſuper articulo, an hypotheca dotalis initium ſumat à die ſponſalium, vel potius à die matrimonii; Potiſſime vero ac extra difficultatem, dum diſpenſatio poſita

Digitized by Google

fuerat ſub expreſſa conditione adimente aliàs conſenſum ab actu, unde propterea ceſſabant illa fundamenta, quæ pro diverſa ſententia urgent, in eiſdem deciſionibus deducta.

Difficultas autem ſupereſſe poterat, quando in vim mandati dati per virum procedendi poſt obtentam
6 diſpenſationem, ad matrimonii rati celebrationem, in faciem Eccleſiæ, ad talem actum proceſſum eſſet, de quo requirentes erant incerti, cum tunc ex eadem *Conſtitutione 62. Pii. V.* impedimentum publicæ honeſtatis, abſque dubio reſultaret; Iſtoque caſu dicebam aliud non ſupereſſe remedium niſi illud obtinendi diſpenſationem Apoſtolicam ſuper tali impedimento, cum revalidatione ſecundi matrimonii jam conſumati, ac diſſolutione primi ſolùm rati.

Hanc autem diſpenſationem, juſtè, ac rationabiliter ſperandam eſſe dicebam, utpotè per Sedem Apoſtolicam concedi ſolitam, quando nulla ſuſpicio urgeat
7 conſumationis primi matrimonii, dum è converſo ob conſumationem ſecundi, infamia mulieris, aliaque ſcandala reſultarent, juxta exempla in una *Cajetana*, & in una *Caven.* relata *per Barboſ. ad Concil. dicto cap. 3 ſeſſ. 24. de reform. matr. num. 12. & 13.*

In hoc autem caſu verſabamur, quoniam ob arctam carcerationem Titii in arce primaria bene cuſtodita,
8 abſque eo quod unquam per Mæviam ad eum habitus eſſet acceſſus, omnis ſuſpicio cohabitationis penitus ceſſabat; Et è contra, ſtante copula ſequuta per menſes cum ejuſdem Titii filio, ac perſonarum conſpicua qualitate, non dubitabatur de juſta cauſa ex ratione infamiæ, & ſcandalorum.

ROMANA SPONSALIUM

Pro QUODAM MARCHIONE

Cum N.

Caſus diſputatus in Tribunali Vicarii reſolutus pro Marchione.

De obligatione ad matrimonium, quæ reſultet à ſponſalibus, necne, & quomodo ad hujus obligationis exequutionem procedi poſſit, ac de cauſis excuſantibus.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Ille qui contraxit ſponſalia, cogi poteſt ad contrahendum matrimonium.*
3 *Declaratur ubi ſponſalia ſint valida, & non adſit juſta cauſa excuſationis.*
4 *De requiſitis ad validitatem ſponſalium circa repromiſſionem.*
5 *An, & quando promiſſio matrimonii excludat pœnitentiam & ſit obligatoria.*
6 *De materia promiſſionis in genere.*
7 *De eadem concluſione de qua num. 5 ſuper promiſſione.*
8 *Quando promiſſio dicatur gratuita, vel correſpectiva.*
9 *De eodem ex facti circumſtantiis.*
10 *Quod juſta cauſa excuſet ab exequutione ſponſalium.*
11 & 12 *Qualis dicatur juſta cauſa, & quomodo regulanda ſit.*
13 *De nobilitate Doctorum, & Profeſſorum, eorumque filiorum.*
14 *Timor exhæredationis eſt juſta cauſa.*
15 *De ſucceſſione feudorum Regni Neapolitani, & poteſtate morientis gravandi ſucceſſorem.*
16 *Quando dicantur nuptiæ inæqua ad hunc effectum excuſandi.*
17 *De eodem, & de diſtinctione effectuum.*
18 *Tenera ætas in hoc eſt conſiderabilis.*
19 *Contractis ſponſalibus inter eos, in quibus adeſſet canonicum impedimentum, ſi accedat diſpenſatio, non requiritur novus conſenſus de tempore habili remiſſivè.*

DISC. VIII.

CUm filius primogenitus cujuſdam Ducis, habens titulum Marchionis, adoleſcentiæ ardore, captus 1
eſſet amore puellæ, quæ ex nimium civilibus parentibus procreata erat, adeò ut, circumſcripta generoſa nobilitate, vel magnatitia qualitate, in terminis privatæ nobilitatis, ipſa nobilis ordinariæ ſpheræ dici poſſet, abſque dubio tamen in omnibus inæqualis; Hinc priùs per epiſtulas familiares quæ inter amantes practicari ſolent, deinde verò per apocam, eam promiſit ducere in uxorem, quatenus eum ab Urbe diſcedere volentem ſequeretur, ut ita clam à parentibus, eorum amores ad effectum ducere poſſent; Habita verò de his notitia per juvenis patrem iſte curavit eum ab hoc propoſito divertere; Unde propterea ex parte puellæ, ejuſque parentum, & conjunctorum, productis dictis epiſtolis, & apoca in Tribunali Vicarii coram V. Gerente, inſtitutum fuit judicium ſuper dicti Marchionis coactione, etiam per cenſuras, aliaque juris remedia in executione ſponſalium.

In diſputationibus autem habitis, Scribentes pro
muliere actrice, latè inſiſtebant cum copioſis allegationibus deſumptis ex *Sanchez, Guttier. Baſ.* & aliis 2
hanc matrimonialem materiam tractantibus, ac etiam ex collectis *per Add. ad Buratt. dec. 311. & Adden. ad deciſ. 431. p. 4. rec. tom. 2. ex num. 58.* ſuper concluſione, quod contractis ſponſalibus de futuro, unus contrahentium jus habet implorandi Judicis officium, pro alterius renuentis coactione ad matrimonium, nedum per adſtrictionem perſonalem, ſeu captionem pignorum, aut gravaturiam, aliaque remedia à jure prodita pro coactione ad factum, ſed etiam per cenſuras, ad quas deveniri quoque poteſt pro Iudicis tamen prudenti arbitrio, non ſemper interponendo, ſed juxta ſingulorum caſuum particulares circumſtantias; Et quatenus etiam interponatur, perſeverante altera parte indurato animo in negativa, adhuc abſtinendum eſt, quoniam omninò coactæ nuptiæ, ex præcita coactione, quæ adimat conſenſum, permittendæ non ſunt, ut apud allegatos, ac habetur etiam deductum *in Æſina dotis ſub tit. de dote diſc. 79.* occaſione tractandi articulum hypothecæ dotalis, an ſumat initium à die ſponſalium, vel à die matrimonii.

Scribens pro viro, non negabam veritatem dictæ
concluſionis, quoniam abſque tanto allegationum 3
cumulo, poterat præſupponi, quoties damus perfectionem, ac validitatem ſponſalium, abſque eo quod juſta cauſa concurrat, quæ ab eorum implemento excuſet; Ideoque reſpondebam, quod pondus difficultatis non erat in dicta concluſione, ſed ejus applicatione ad factum, an ſcilicet concurrerent, necne, ſponſalia perfecta, & obligatoria; Et quatenus ſic, an adeſſet juſta cauſa, quæ excuſaret; Ideoque ſcribendo, duas conſtituebam inſpectiones, Unam ſcilicet ſuper ſponſalium imperfectione, Et alteram ſuper juſta cauſa excuſante.

Quatenus igitur pertinet ad primam; Dicebam
quod ad eſſentiam, ac perfectionem ſponſalium, re- 4
quiritur repromiſſio alterius contrahentis, ita ut unius promiſſio non ſufficiat, cum ſit contractus, qui ad ſui perfectionem exigit duorum mutuum, ac reciprocum conſenſum in idem ex deductis cæteris relatis *per Sanchez hoc tract. lib. 1. diſp. 5. num. 1.* & per omnes Legiſtas, Canoniſtas, & Morales paſſim pertranſeuntes cum textu litterali *in l. 1. de ſponſal.*; Solumque cadere ſolet quæſtio, an præcedente unius promiſſione, ſeu pollicitatione, ſimplex acceptatio alterius, cui promiſſio facta ſit, vim habeat repromiſſionis, ita ut ſponſalia perficiat; Et quamvis non deſint tenentes affirmativam; Negativa tamen verior, magiſque communiter recepta videtur, quam late, ac bene probant

Sanchez

Digitized by Google

Sanchez dicto lib. 1. quæſt. 5. Guttier. eod. tract. lib. 1. cap. 5. cum quibus cæteri moderniores pertranſeunt; Ideoque cum in facto conſtaret ſolum de permiſſione, ſeu pollicitatione viri mediantibus epiſtolis amatoriis, ex quarum retentione, aliiſque adminiculis, ex parte mulieris deducebatur acceptatio, non conſtaret autem de poſitiva repromiſſione perficiente contractum, atque inducente utriuſque contrahentis obligationem, ob quam, æqualiter utrique reſpectivè jus competeret alterum tenuentem cogendi, idque re integra, & ante pollicentis pœnitentiam; Hinc proinde de plano reſultare dicebam, ut non eſſet locus coactioni, tanquam ex deficiente fundamento obligationis, quæ eſt cauſa, mater hujuſmodi obligationis, cum non dubitetur, ut durantibus terminis ſimplicis promiſſionis, ſeu pollicitationis, abſque repromiſſione perficiente contractum hinc inde obligatorium, locus fiat pœnitentiæ ex plene deductis *per Sanchez dicto lib. 1. diſp. 6. n. 27. cum ſequen.*

Unde propterea, ſtante acceptatione alterius Partis abſque tamen poſitiva repromiſſione; Difficultas reſtringebatur ad punctum, an talis acceptatio excluderet pœnitentiam, ac redderet promiſſionem irrevo-
5 cabilem, ita ut illi, cui promiſſio facta eſt, jus, vel actio competat, contra promittentem ad obſervantiam, ſi non in ratione ſponſalium jam perfectorum, ſaltem in ratione ſimplicis promiſſionis, ut diſtinguendo habetur *per Guttier. dicto cap. 5. n. 3.*

In hac autem quæſtione *Sanchez dicta diſput. 5. ex n. 7. ad* 11. tres refert diverſas opiniones, ipſe verò *ex d. num. 11. ad* 15. duos diſtinguit caſus. Unum ſcilicet, ubi promiſſio gratis, ac liberaliter facta ſit; Et alterum, ubi correſpective, ac per viam contractus hinc inde oneroſi; Ut primo caſu promiſſio acceptata, etiam ſine repromiſſione excludat pœnitentiam, & ſit obligatoria, ſecus autem in ſecundo.

Iſtaque diſtinctio generaliter habetur in quibuſcumque aliis promiſſionibus indifferentibus ad materiam *text. in l. ſi abſenti ff. de donat.* de qua habetur
6 cæteris relatis *per Rot. deciſ. 27. par. 7. recen. in Reggien. bonor. 23. Februarii 1646. & 23. Ianuarii 1647. coram Corrado.* quarum prima eſt *deciſ. 387. par. 9.* & ſæpius *ſub tit. de donat.* occaſione agendi de materia, quando ſcilicet donatio facta abſenti; ſit revocabilis, necne, ex ibi deductis.

Verum hanc diſtinctionem, acriter, ac docte impugnat *Pont. eod. tract. de matrimon. lib. 12. cap. 4. per totum*; Et merito quidem, ratione ſubjectæ materiæ
7 cum in ſponſalibus directis ad futurum matrimonium, non ſit verificabilis promiſſio gratuita & liberalis, in qua unus dare, Alter vero ſolum recipere dicatur; Atque onus de ſolo damno, Alter de ſolo lucro contendat, cum ſemper in matrimonio, vel ſponſalibus, utpote in actu hinc inde oneroſo, & correſpectivo, inſit correſpectivitas, & cauſa oneroſa ex parte utriuſque; Ideoque non data repromiſſione perficiente contractum, ita certum eſſe dicebam, ut locus fuiſſet pœnitentiæ re integra.

Et nihilominus ubi etiam dicta diſtinctio tenenda
8 eſſet, atque procedendum cum ſenſu *Sanchez*; Adhuc tamen, ex facto ceſſabat difficultas; Quærit enim ipſe *num.* 15. quando hujuſmodi promiſſiones cenſendæ veniant gratuitæ, vel potius econverſo correſpectivæ & per viam contractus, atque dicit quod ſtandum eſt intentioni promittentis, de qua ſi non conſtet, advertit, ut recurrendum ſit ad facti circumſtantias, ac tractatus antecedentes, quod ſcilicet ſi in antecedentibus nullus fuit habitus ſermo futuri matrimonii, ſed ſolum ob aliquod acceptum beneficium, unus ex motivo gratitudinis ſponte alteri hujuſmodi promiſſionem faciat, tunc dicatur promiſſio gratuita, ſecus autem econverſo; Ubi verò ineſt dubium, tunc capi debeat intellectus, juxta ſecundam partem, ut ſcilicet, potius ex cauſa contractus correſpectivi, promiſſio cenſeatur, & ſequitur *Guttier ibidem num 6.* ex regula, quam recepta habemus *apud Cavaler. deciſ. 603. deciſ. 54. par. 5. recen.* & frequenter, ut in dubio donatio, & liberalitas præſumi non debeant.

Applicando autem ad caſum; Cum ex præcedenti-
bus epiſtolis conſtaret de tractatu matrimonii, exinde 9
ſequebatur, ut promiſſio contenta in apoca, quamvis pure concepta, & abſque illis conditionibus ſimulranei diſceſſus ab Urbe, non eſſet mere gratuita, & ſpontanea, ſed correſpectiva, & per viam contractus; Alia etiam in idem tendente recepta concluſione, de qua pluries in dicta ſua materia *ſub tit. de donat.* quod ſcilicet in caſu dubio, deferendum eſt declarationi ipſius donantis, ſeu promittentis quamvis alias in caſu claro actus eſſet irrevocabilis, & obligatorius.

Hinc proindè, ceſſabat neceſſitas aſſumendi alteram inſpectionem, ſuper juſta cauſa excuſante, ſeu eximente ab obligatione prædicta, utpotè non contra-
ctas. Verùm ubi etiam, data perfectione ſponſalium, de 10
hoc agi debuiſſet, adhuc (cum ſenſu etiam veritatis, cum quo quoque credebam verſari in caſu imperfectionis ſponſalium ut ſupra;) Dicebam ut pro viri abſolutoria reſponderi deberet, cum recepta pariter concluſio ſit, ut juſta cauſa ſufficiat ad ſponſalium diſſolutionem, ſive ad regulandum Judicis arbitrium, ut à coactione renuentis abſtineat juxta *deciſ. Pennæ* 517. juxta Lugdunen aliàs *deciſ.* 405. juxta Venetam, cum qua tanquam magiſtrali proceditur, *ut apud Boſſ. hoc tract. cap. 11. num. 97. cum ſequen. Buratt. dec. 311. &* 412. *Cavaler. deciſ.* 447. plenè *in Calaguritana prætenſi matrimonii 11. Februarii 1647. coram Meltio* impreſſ. *dec. 19. par. 10. recen.* & in aliis.

Juſta verò cauſa, in præſenti, abſque dubio concur-
rere videbatur, ob indignationem Ducis patris, nec- 11
non divitis, & qualificati patrui, ac aviæ, aliorumque conjunctorum, & ex qua indignatione maximum præjudicium reſultare poterat, inductivum omnimodæ mutationis ſtatus, ob comminatam exhæredationem, ſeu privationem illarum ſucceſſionum, quas tanquam primogenitus domus, veriſimiliter ſperabat. Iſtam verò eſſe juſtam cauſam, firmatur in ſpecie *apud Cavaler. & Pennam ubi ſupra,* cum aliis *apud Boſſ. de matrimon. cap. 11. ſub num. 97. Buratt. dicta deciſ. 412. num. 6. in d. Calaguritana coram Meltio*, in qui-
bus concordantes, *& per Adden. ad dictam deciſ.* 12
431. *par. 4 rec.* 2. Apud quos habetur, ut iſta ſit materia arbitraria, in qua certa, & determinata regula generalis tradi non poteſt, ſed totum pendeat à prudentis Judicis arbitrio, juxta conſuetam arbitrariorum naturam ex ſingulorum caſuum particularibus circumſtantiis regulando, prout perſonarum, temporum, locorum, bonorum, modi contrahendi ſponſalia, & morum regionis, qualitas expoſcat.

Super hujuſmodi puncto juſtæ cauſæ, Scribentes pro muliere multa inculcabant circa materiam exhæ-
redationis filiorum ex cauſa indignarum nuptiarum, 13
non autem ex iſtis, quas tales in hac facti ſpecie dici non poſſe contendebant, cum ageretur de puella honeſta ex civilibus, honeſtiſque parentibus orta, & cujus pater erat Doctor, deducendo conſuetas leguleicas propoſitiones, quod Doctor dignus ſit nuptiis cujuslibet Comitiſſæ, vel è contra, ut *apud. Paſchal. de patr. poteſt. par. 2. cap. 5. num. 68. & 69* cum aliis, de quibus *in Romana dotis ſub. tit. de dote diſcur.* 1. ubi de hac materia dignarum, vel indignarum nuptiarum, *& ſub tit. de præem. nob. diſc.* 35. ubi de nobilitate Doctorum, & Profeſſorum.

Illud etiam ſubjungendo, quod cum hujus domus
aſſis conſiſteret in bonis antiquis fideicommiſſis ſub- 14
jectis, ac etiam in Feudis in Regno Neapolitano Iuris Francorum jure primogenituræ regulatis, ita neque volens poterat pater filium eo invito nubentem hujuſmodi feudis, ac bonis fideicommiſſariis privare, inculcando quoque ea, quæ habentur *apud Barboſ. in l.*

1. *par.* 5. *num.* 36. *ff. ſolut. matrimon. Cavaler. deciſ.* 526. *Merlin. de legit. lib.* 3. *tit.* 1. *quæſt.* 25. de Statutis inducentibus exhæredationem filiorum abſque patria conſenſu nubentium.

Sed hæ revera nullam habere videbantur ſubſiſtentiam; Tum quia ultra bona antiquis hujus conſpicuæ domus fideicommiſſis ſubjecta, ac etiam feuda, adhuc magnus, ac ſatis notab lis erat aſſis ab hoc primogenito ſperatus ex bonis liberis, patris, patrui, & aviæ aliorumque conjunctorum, indignationem altàs, ac privationem comminantium; Tum etiam, quia clarum erat eorumdem Scribentium æquivocum quoad dicta feuda, quoniam licet in Regno Neapolitano ex lege inveſtituræ, ac natura individua Iuris Francorum illa debeantur primogenito, cui pater nec volens poteſt auferre, quatenùs pertinet ad ipſum corpus feudi; Attamen ob hæreditariam qualitatem admixtam etiam reſpectu ultimi morientis, quamvis ageretur de
15 feudis antiquis, ut *per Franch. deciſ.* 1. cum aliis frequenter deductis in ſua materia *ſub. tit. de feud.* Exinde ſequitur, ut pater, ſeu alter feudatarius in vita, vel in morte poſſit filio primogenito, vel alteri legitimo ſucceſſori præjudicare in ejus integro valore, gravando ſucceſſorem in pretio, quod reputatur allodiale, quod idem importat in effectu, ac ſi ageretur de bonis liberæ diſpoſitionis.

Et quoad punctum dignitatis, vel indignitatis, Di-
16 cebam quod ille peteretur materiam formalis exhæredationis, etiam a legitima, alias de neceſſitate debita & quam adhuc ſub dubio eſt etiam per indignas nuptias intrare, ex diſpoſitione juris canonico ex collectis *per Merlin. de legit. lib.* 4 *tit.* 1. *quæſt* 6. *cum aliis in dicta Romana dotis ſub tit. de dote diſc.* 1. Verùm punctus erat in eo gravi præjudicio, quod reſultabat a voluntariis diſpoſitionibus patris in reliquo abeſſe, necnō patrui, ac aliorum, a quorum grata, & libera voluntate totum pendebat; Ideoque ſpectandum erat, an accederet juſta, ſeu verisimilis cauſa indignationis dictum grave præjudicium productæ; Siquidem aliud eſt nuptias eſſe formaliter indignas ad effectum inducendi juſtam omnimodæ exhæredationis cauſam; Aliud
17 verò eas eſſe inæquales, & incongruas, ad effectum inducendi juſtam indignationem, ac privationem eorum, quæ à libera voluntate pendent; Quoniam ubi ratione inæqualitatis, ſcandalum in Civitate, vel in cognatione, ſeu aliquod dedecus familiæ, vel domui reſultat, adhuc dicitur juſta cauſa, ex deductis *per Sanchez lib.* 1. *diſput.* 14. *num.* 3. *&* 4. apud quem concordantes.

Eoque magis hæc præmiſſa de plano procedere dicebam, ſtante tenera ætate, atque tunc nimia facilitate
18 dicti adoleſcentis; Licèt enim ubi contractum eſſet matrimonium, ita ut adeſſet jam vinculum ſpirituale ſacramenti, non curentur ea, quæ de jure communi, vel ſtatutario diſpoſita habentur favore minorum contrahentium, utpotè de facili circumventionibus ſubjectorum, dum in ſpiritualibus ſufficit adeſſe ætatem congruam naturaliter obligantem; Attamen in ordine ad regulandum dictum arbitrium ſuper obligatione ſponſalium in ratione contractus, non autem in ratione ſacramenti, iſta circumſtantia remanet valde conſiderabilis; Ideoque juſta fuit reſolutio.

De iſta verò materia ſponſalium, quæ contracta eſſent inter eos, inter quos adeſſet canonicum impedimentum, an illo ſublato per Apoſtolicam diſpenſationem requiratur novus conſenſus de tempore habili, vel ſufficiat primus, aliqua inſinuantur *ſub tit. de dote diſc.* 79.

IANUEN. MATRIMONII.

Inter ANNAM MARIAM, ET BABILANUM.

Diſcurſus pro directione, cum reſolutione ut infra.

De matrimonii rati diſſolutione, ob unius conjugis impotentiam, quomodo de iſta conſtare debeat; Et an ſufficiat unica triennalis cohabitatio, etiam ante Iudicis decretum vel potius nova poſt illud requiratur.

Et an Papa, ex juſta cauſa poſſit, ac ſoleat diſpenſare, ſuper diſſolutione matrimonii rati.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*

2 *De novo experimento poſt triennalem habitationem neceſſario, & de dicti triennii computatione.*

3 *De Conſilio prudentiali deſuper tradito.*

4 *Quod judex omiſſa opinione magis communi, ſequi poſſit alteram magis rationabilem.*

5 *Papæ munus eſt occurrere ſcandalis.*

6 *Exitus controverſiæ.*

7 *Quod Papa poſſit diſpenſare diſſolutioni matrimonii rati tantum.*

8 *Quando faciliùs id procedat, atque concedendum veniat.*

9 *De eadem concluſione, de qua num.* 2. *de triennali cohabitatione poſt diligentias.*

10 *A quo tempore triennium computandum ſit referuntur plures opiniones.*

11 *Quod ſit quæſtio facti & quomodo decidi debeat.*

12 *De ſignis, vel argumentis, ex quibus deſumendum ſit, an impedimentum ſit naturale, vel accidentale.*

13 *Quod ſit deferendum peritis.*

14 *Ut prudentia, ſeu bona directio in negotiis fori externi neceſſaria ſit potius quam diſputatio quæſtionum in abſtracto.*

15 *De differentia inter virginem & viduam ſuper juſtificatione, quod matrimonium non ſit conſumatum.*

DISC. IX.

Contracto matrimonio ad formam Sac. Conc. 1
Trid. inter Annam Mariam, & Babilanum, nobiles adoleſcentes; Quamvis in triennali, ac majori cohabitatione, ob ſponſi impotentiam, conſumatio ſequuta non eſſet; Attamen prudens, ac modeſta puella, rem ſolis parentibus communicatam, occultam tenebat; Atque ulteriorem cohabitationem, eum eadem patientia ſemper proſequuta eſſet, niſi acceſſiſſet quædam prohibitio forſan indiſcreta, quæ puellæ facta fuit, per confeſſarium, idque publicitati, ac etiam ſeparationi, cum gravibus diſſidiis, occaſionem præbuit; Cumque mulier, ejuſque parentes, libertatem ab hoc vinculo obtinere optarent, nimiumque ex ſubſequutis rancoribus, abhorreret novam cum dicto ſponſo cohabitationem pro novo experimento; Hinc plures primi nominis Morales, tàm in ipſa Civitate Ianuen. quàm in Urbe. ac alibi, deſuper conſuluerunt, reportatis favorabilibus Reſponſis probantibus, ut abſque nova cohabitatione, ſtante jam ſequuta triennali, ſeparatio matrimonii obtineri poſſet ac deberet.

Ex eadem verò parte mulieris, ejuſque parentum, Ego fui conſultus, potiùs pro directione cauſæ in foro agitandæ, quàm ſuper dicto puncto, circa quem ob dicta Reſponſa mulieris parentes, & conjuncti in tuto eſſe opinabantur; Reſpondi autem, nimium periculoſum videri, viam forenſem deſuper aggredi, quoniam 2
licet Morales concorditer teneant, ut ſufficiat triennium

Digitized by Google

nium à die cohabitationis computandum, abſque novi experimenti neceſſitate; Nihilominùs ubi non conſtet de indiciis ſaltem veriſimiliter certis impotentiæ naturalis, ita ut illa remaneant æquivoca, tunc magis communis opinio Canoniſtarum, quam tenat Rota, ut infra, eſt ut nova triennalis cohabitatio poſt Judicis decretum requiratur, quod omninò mulier, ejuſque parentes abhorrebant.

Hinc proinde valdè periculoſum eſſe dicebam, hujuſmodi opus in judicio aſſumere, quoniam licet, ubi ſigna, quamvis non evidentia, & indubitata, veriſimiliter, naturalem potiùs, quàm accidentalem cauſam ſuadent, etiam in ſenſu Canoniſtarum, novum experimentum non ſit neceſſarium; Attamen punctus difficultatis eſt in applicatione ad factum, quando ſcilicet ſigna, de una, vel de altera ſpecie cenſenda ſint, & ſuper quo, partibus diſſentientibus, longiſſimæ, ac inextricabiles lites eſſe ſolent, ob varia medicorum, ac peritorum judicia, quæ juxta ſingularum partium opportunitatem dari ſolent, ut quotidiè in omnibus materiis, quæ à peritorum judicio pendent, experimur, unde oportet devenire ad electionem tertii periti, & quandoque etiam quarti, ſeu peritioris, cum litibus perpetuis, potiſſimè in hac materia, in qua nimis circumſpectè, ac lentè procedi ſolet, expectando mortem unius.

Ideoque mea opinio fuit, ut recurrendum eſſet ad Papam, eique ſupplicandum, ut ad obviandum malis
3 & inconvenientibus, quæ, retenta Canoniſtarum, ac Rotæ rigoroſa opinione, ex novo experimento reſultare poſſent, committeret cauſam loci Ordinario, ſeu alteri, prout de jure determinandam; Eo ſolum declarato, ut concurrentibus aliis requiſitis præſcriptis per ſacros Canones *in cap. 1. & cap. laudabilis, & cap. fin. de frigid. & maleficiat.* ſufficeret triennalis cohabitatio jam ſequuta, abſque novo experimento.

Neque incongruam dicebam petitionem, quoniam ſi quilibet Judex potiſſimùm verò ſupremus Magiſtratus, ex aliqua probabili cauſa, quæ in eo particulari
4 caſu contingat, poteſt, relicta opinione magis communi, amplecti in judicando minùs communem, tanquam æquiorem, ſeu in eo caſu magis rationabilem & congruam, ex deductis *per Franc. decis. 30. num. 2. Cevall. comm. contra commun. in præfat. num. 40. cum ſequen. Rot. dec. 163. par. 7. rec. num. 7. & in aliis per add. ad decis. 460. num. 18. & ſeqq. par. 4. rec. tom. 2.* Multò magis id aſſerendum eſt in Papa, qui proinde rem à jure exorbitantem, concedere non diceretur, neque directè jus tertii tollere, ſed ſolùm, unam magis, quàm alteram opinionem, in iſto caſu, ex ejus particularibus circumſtantiis canonizare, nedum ea dicta juſta cauſa occurrendi ſcandalis, quibus propriè ad
5 Papam pertinet occurrere *ad notat. in cap. ſuper his de conſanguin. & affinit. & cap. cum ex injuncto de novi operis nunciat.*

Sed clariùs, quoniam verè & propriè (ut infra,) rigoroſa Canoniſtarum, & Rotæ opinio recipienda videtur, quando ſigna ſunt valde æquivoca, adeò ut probabiliter, ad accidentalem potiùs, quàm ad naturalem cauſam, impedimentum referri valeat, unde propterea plerique totum id remittunt Judicis arbitrio; Ideoque cum in hac facti ſpecie, ſigna impotentiæ, quodammodo certitudinaliter denotarent cauſam, potiùs naturalem, quam accidentalem, ut peritiſſimi medici teſtabantur, hinc proinde rationabilis mihi videbatur petitio.

Juxta idem conſilium porrectæ fuerunt preces Papæ
6 Alexandro VII. qui remiſit negotium conſulendum Sacræ Congregationi negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſitæ, cui juxta diſcurſum, de quo infra, concorditer probabile viſum fuit, ut in hac facti ſpecie, ex ejus particularibus circumſtantiis, dictæ Moralium opinioni potiùs adhærendum eſſet; Verùm noluit capere reſolutionem, niſi parte audita, ad quem effectum, juxta ſtylum ſcripſit pro informatione Cardinali Duratio Archiepiſcopo, per quem cum ſumma ejus conſueta prudentia, & charitate, prævidendo mala, quæ ex hujuſmodi controverſiæ proſequutione oriri potuiſſent, (me quoque temperamentum inſinuante) inductæ fuerunt partes ad ſupplicandum eidem Papæ concorditer, ut ſtantibus diſſidiis, & odiis, gratioſe diſpenſaret ſuper hujuſmodi matrimonii, & non conſumati diſſolutione; Atque ita ſequutum fuit, prævio juramento coram eodem Archiepiſcopo præſtito, tam ab ipſis conjugibus, quàm à ſeptima manu conjunctorum, ac etiam relatione obſtetricum (dum de virgine agebatur) juxta Canonum diſpoſitionem, ſuper mulieris virginitate, ac matrimonii non conſumatione, atque ita præſens controverſia finem habuit, aliàs probabiliter pro toto tempore vitæ unius ex contendentibus, duratura, ſi via judicialis aſſumpta eſſet.

Iſta verò diſpenſatio, pleriſque in ſolo verum cortice diſcurrentibus, viſa fuit exorbitans, ſed malè, quoniam, quicquid aliqui dubitaverint, magis communis 7
eſt opinio Canoniſtarum, quam forus externus recepit, ac ſervat, & præſertim Curia Romana, ut Papa ex juſta, vel honeſta cauſa, illa præſertim odii, & inimicitiarum, diſpenſare poſſit ſuper matrimonio rato tantùm, & non conſumato, illudque diſſolvere, ex iis quæ antiquioribus relatis habentur apud *Sanchez de matrim. lib. 2. diſput. 14. Fagnan. in cap. ex parte num. 6. cum ſequen. de converſ. conjugatorum. Pirr. Corrad. in praxi diſpenſat. matrimonial. lib. 8. c. 7.* atque ultra exempla relata *per Sanchez, & Corrad ubi ſupra*, pleraque alia, etiam recentiora Urbani Octavi, & ejuſdem Alexandri dabantur, prævio etiam voto Sac. Congregationis Concilii.

Multò verò magis, quia in hac facti ſpecie, verè, &
propriè non erat formalis diſpenſatio ſuper matrimonio alioquin firmo, ac indiſſolubili, dum ſtantibus 8
claris indiciis impedimenti naturalis, videbatur potius quædam adminiſtratio juſtitiæ, ita prudentialiter ſub alio titulo magis honeſto, more Principis, adminiſtratæ, cum ita utriuſque partis juribus conſultum remaneret, ne ſ. vir judicialiter declararetur impotens, quod idem abhorrebat, ſperando, ut ea impotentia, quam in hac ſponſa virgine experiebatur, ceſſare poſſet in alia muliere vidua, quod ſæpe praxis docuit.

Quatenùs verò pertinet ad articulum, de quo ſupra, an ſcilicet ſufficiat triennalis cohabitatio, abſque 9
novo experimento à die matrimonii computanda, vel potiùs poſt Judicis decretum, nova cohabitatio, pro novo experimento requiratur, & per quantum tempus; Dicebam in diſcurſu deſuper edito, ut recepta diſtinctio ſit quod; Aut ex ſignis evidentibus, ac indubitatis, certò conſtat, impedimentum eſſe naturale; Et tunc opus non eſt triennalem cohabitationem expectare, vel alias diligentias adhibere, ſed ſtatim per Judicem eccleſiaſticum competentem, ad diſſolutionem procedi poteſt; Aut ſigna impedimenti naturalis non ſunt omninò certa, & evidentia, ac indubitata, verùm ſatis veriſimiliter id probent; Et tunc conſtito de mulieris virginitate; Vel per inſpectionem obſtetricum, & peritarum mulierum; Vel per utriuſque conjugis, ac ſeptem conjunctorum juramentum, juxta formam traditam per canones ſupra allegatos, atque accedente triennali cohabitatione, abſque alio experimento, per eundem Judicem competentem proceditur ad diſſolutionem; Solumque cadit quæſtio, an dictum triennii tempus poſſit per Judicem abbreviari; atque probabilior videtur affirmativa, ex juſta cauſa ita rationabiliter ſuadente.

Aut verò ſigna ſunt æquivoca, & dubia, ita ut incertum ſit, an impedimentum proveniat à cauſa naturali frigiditatis, ſeu alterius defectus naturæ, vel potiùs ab accidentali maleficiorum; Et tunc, verior, magiſque communis, & recepta opinio eſt, ut trien-

naliſ

Digitized by Google

nalis cohabitatio omninò neceſſaria ſit abſque poteſtate abbreviandi, ut poſt Canoniſtas *in cap. laudabilem de frigid. & maleſ. Sanchez, de Matrim lib. 7. cap. 107. & 108. Pontius eodem tract. lib. 7. cap. 66. Gutier. eod. cap. 120. Menoch. de arbitr. caſu 519. Sperell. deciſ. 141. numer. 2. & ſequen. Rota apud Buratt. dec. 763. Penne, deciſ. 1017. 1224. & 1256. Seraphin. deciſ. 687. deciſ. 695. par. 1. recen. Toletana nullitatis matrimonii 18. Februarii 1639. coram Coccino impreſſ. poſt Dianam par. 6. fol. 187.* ac etiam *inter ſuas.*

Solumque cadit quæſtio ſuper modo computandi dictam triennalem cohabitationem, an ſcilicet à die contracti matrimonii, ſeu temporis, ex quo conjuges rei uxoriæ operam præſtare cœperunt, ſive judicis decretum cum aliis diligentiis præcedat, ſive ſequatur, ſive intermediet; Vel potiùs à die dicti decreti, atque diligentiarum adhibitarum.

In hujuſmodi autem quæſtione, quatuor habemus opiniones, Prima eſt jam inſinuata Moralium, ut indiſtinctè ſufficiat cohabitatio triennalis abſque alterius novi experimenti neceſſitate, ea ea ratione, quod jam ſacrorum Canonum diſpoſitioni ſatisfactum eſt, neque admitti debent illi actus, in quibus peccati periculum ſubeſt, *Sanchez dicto lib. 7. cap. 110. num. 4. & 5. Pontius dicto cap. 66. num. 12. Bonaccin. de impedimento matrim. lib. 7. quaſt. 3. puncto 13. num. 21.* cum quibus tranſeunt *Enriquez, Reginald. Filliucc. Caſtropalaŭ. Rebell. Perez, Tancred.* & reliqua caterva per dictos alios Morales in iſta cauſa conſultos plenè collecta.

Secunda eſt opinio *Hoſtien. in dicto cap. fin. n. 10.* & aliorum Canoniſtarum relata *per Rotam apud Peniam dicta deciſ. 1017. n. 3. & 1224. num. 2.* ut id Judicis arbitrio repoſitum ſit.

Tertia eſt volentium, ut triennio, quo Judicis decretum præceſſit, aliquod aliud tempus etiam modicum pro Judicis arbitrio benè viſum, addi debeat, de qua apud *Peniam dicta dec. 07. num. 4.*

Et quarta demùm eſt magis rigoroſa plurium Canoniſtarum, quam tanquam tutiorem tenet Rota, ut nova triennalis habitatio pro novo experimento poſt decretum requiratur, ut liquet ex dictis deciſionibus *coram Penia, Seraphino, Burrato & Coccino*, ex ea ratione, quia nil ſervirent diligentiæ ſpirituales per ſacros Canones demandatæ cum exorciſmis, pœnitentiis orationibus, eleemoſynis, aliiſque ſpiritualibus remediis, niſi experimentum fiat temporis notabilis, an illæ proficiant, necne, atque ita in cognitionem deveniatur, an cauſa ſit potiùs naturalis, quàm accidentalis; Atque his poſitis (quidquid ſit in ſoro interno,) Quatenùs ad externum pertinet; Ubi cauſa judicialiter, & in forma contentioſa decidenda eſſet, tunc certum dicebam ut in judicando ſequi debuiſſet hæc ultima opinio Canoniſtarum, quam Rota ſequitur.

Hinc advertebam, ut iſta quæſtio videatur hodie
11 potiùs facti, & applicationis, quàm juris, circa ſignorum impedimenti ſpeciem, ſeu qualitatem, an ſcilicet ſint indubitata, & evidentia ſuper defectu naturali; quo caſu ceſſat omnis dubitatio, vel ſint omninò æquivoca, & dubia (in quo caſo intrat dicta quæſtio,) Vel veriſimiliter naturalem defectum demonſtrent potiùs, quàm accidentalem, cum tunc intret arbitrium, ut ita diſtinguendo, quæſtionem conciliari admonent, *Addit. ad deciſ. 27. poſt primum volum. conſi. Farinacc. & Pontius dicto cap. 6. n. final.* Atque in hoc ſenſu dicebam rectè procedere, ac recipiendam eſſe ſecundam opinionem relatam *apud Peniam dicta dec. 1224. n. 2.* ubi totum Judicis arbitrio remittitur, ut ſc. ſpecies ſeu qualitas ſignorum id regulare debeat; Ideoque dicebam Agentibus pro muliere, ut in caſu judicialis diſputationis, potiùs elaborandum eſſet in probationibus facti, quàm in Reſponſis Theologorum, vel Juriſtarum Conſultationibus, in quibus adeò elaboratum fuerat inutiliter, quoniam quæſtio eſt potiùs facti quàm juris.

Conſiderando enim caſus, in quibus Rota in allegatis deciſionibus *coram Seraphino, Penia, Buratto, & Coccino*, novum experimentum deſideravit, conſtat ita rationabiliter determinatum eſſe, quoniam agebatur de viris robuſtis, qui naturaliter ad copulam habiles reputabantur, & qui aliarum mulierum cognitionem aſſerebant, ac probabant, unde propterea probabiles conjecturæ, pro accidentalis magis quàm naturalis impedimenti cauſa concurrebant; In caſo autem converſo, nulla ſubeſſe videtur ratio, ob quam hujuſmodi triennale experimentum, tanquam per quamdam judaiſmi ſpeciem, omninò requiri debeat; Et ſic remanet quæſtio conjecturalis, ideoque arbitraria, quæ adinſtar quarumcumque conjecturalium, & ambiguarum quæſtionum, certam, ac uniformem determinationem non recipit, ſeu diverſimodè decidenda eſt, juxta ſingulorum caſuum individuas circumſtantias, pro Iudicis prudenti, beneque regulato arbitrio pendendas.

In hac verò facti ſpecie, videbatur, quod ſigna ſi non evidenter, ac indubitatè attamen ſatis veriſimiliter, cauſam naturalem potiùs quam accidentalem præſe ferabant; Primò quia vir conſtitutus erat in florida ætate 24. annorum, quando majores libidinis ardores habentur, atque coeundi potentia viget; Secundò quia vocem nimiam exilem illi ſpadonum, ac frigidorum ſimilem habebat; Tertiò quia nullos pilos, vel eorum ſignum in facie in ea ætate habebat; Et quartò quia nulla fama erat, quod cum aliis mulieribus, etiam corruptis, magiſque facilibus, ut præſertim ſunt meretrices, rem habuerit; Potiſſimè quia ex ejuſdem viri moribus, ac vivendi licentia, id referri non poterat ad cauſam, ob quam mulierum cognitionem non habuerunt S. Caſimirus, & ſimiles; Ponderando præſertim, quod cum eſſet patris diligentiſſimi, ac valdè divitis filius unicus, ex quo proles nimiùm deſiderari debebat, omnino probabile videbatur, ut omnes poſſibiles diligentiæ deſuper eſſent adhibitæ, dum in facto ſupponebatur, quod juvenis viveret, cum ea licentia, cum qua juvenes nobiles, in ea libera patria quandoque vivere ſolent. 12

Et his addebantur relationes plurium peritiſſimorum, ac primi ordinis medicorum, qui complexionis ac ſtatus ejuſdem notitiam habebant, conſtanter affirmantium, atque bonas, & concludentes rationes adducentium, quod reverà iſtud eſſet impedimentum naturale, ac certum, præſertim cum puella virgine, adeò ut inanes futuræ eſſent quæcumque diligentiæ; Ideoque cum illis ſuperfluis copioſis allegationibus, quæ ſuper certis propoſitionibus, vel ad ſcripturæ ornatum, vel ad ſatisfaciendum vulgo ignaro, ex his judicium præbenti, per Advocatos conſarcinari ſolent, deducebam vulgarem propoſitionem, ut in arte peritis deferendum eſſet. 13

Iſtius autem cauſæ exitus præſertim me docuit, quantum in Conſulentibus, & Advocatis, magis neceſſaria ſit prudentia, & politica negotiorum directio, quam ſuperflua indigeſtaque allegationum conſarcinatio, in qua ex malo noſtri ſæculi fato, ac abuſu, in futuris tamen (ut video) magis augendo, totum eſt leguleicorum opus, ac ſtudium, ac etiam aliquorum inſipidorum Iudicum guſtus, non diſtinguendo lepram à lepra, & an auctoritates ſint benè, vel malè fundatæ, ſeu (quod magis eſt,) an rectè congruant activa paſſivis; Quoniam ſi cum ſolo leguleico more iſta cauſa gubernata fuiſſet, utique, unius ex contendentibus mortem pro ejus terminatione, expectare oportuiſſet. 14

In quadam verò alia cauſa, in qua ob inimicitias, & antipatiam, cum hoc exemplo idem practicatum fuit, cum præſuppoſito etiam quod ageretur de matrimonio rato tantum, difficultas magna apud me erat, quod ageretur de vidua, quæ cum viro jam dormierat, ideoque non agnoſcebam, quomodo convinci poſſet negativa conſummationis matrimonii; licet enim id non ſit 15

omninò

omninò impoſſibilis juſtificationis, attamen videtur nimium difficilia, adeò ut ſit difficultas, quæ quodammodo fraternizet cum impoſſibilitate.

ROMANA PACTORUM DOTALIUM

Pro PHILIPPO COLEONE

Cum N. FRANCISCO PUSTERLO.

Caſus diſputatus in Signatura Iuſtitiæ.

De pacto, per quod unus conjugum obligatur vivere in certo loco, ſeu in certa domo, an valeat, & obliget; Et an attentatorum purgatio intret in in materia matrimoniali qoando illa, cohabitationi conjugali, ipſique matrimonio præjudicare poteſt.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutio cauſæ.*
3 *Injuſtitia reddit caſum appellabilem etiam in judicio executivo.*
4 *De validitate pacti inter conjuges permanendi in certo loco, vel in certa domo.*
5 *Quod iſtud pactum concernat favorem mulieris, ideoque non allegatur à tertio.*
6 *Non intrat purgatio attentatorum, ex qua ſcandala oriantur.*
7 *Quando conjuges etiam volentes, non poſſint ſimul cohabitare.*
8 *Intereſſe affectionis in hoc non attenditur.*
9 *De cautela adhiberi ſolita pro obſervantia pacti de quo num. 4.*
10 *Ex quibus cauſis iſtud pactum quamvis validum non obliget.*
11 *An, & quando cautionis remedio locus eſſe debeat, nec ne.*
12 *Quando præjudicium, quod infertur viro, principaliter concernat præjudicium uxoris.*

DISC. X.

1 INter alia pacta dotalia, ſuper matrimonio inter Philippum & Angelam Felicem Franciſci filiam, conventum eſt, ut conjuges, vivente patre, in ejus domo donec viveret, ſemper cohabitare deberent, prout ad aliquod tempus ſequutum fuit; Exortis autem gravibus diſſidiis inter generum, & utrumque ſocerum, etiam cum querelis criminalibus, unde propterea Philippus à domo prædicta divertit; Hinc introducta fuit lis *in Rota coram Meltio* ſuper dicti pacti de cohabitando validitate, ac ſubſiſtentia, qua pendente, cum mulier ſequi vellet virum, ejuſque voluntatem denunciaſſet V. Gerenti, de iſtius mandato extracta fuit à domo paterna, atque traducta ad illam viri ſeu Corinthii ejus patris, unde propterea ſocer coram eodem *Meltio* obtinuit ſub die 27. *Martii* 1651.
2 dictum actum declarari attentatum, ut liquet ex deciſione deſuper edita *impreſſ. dec.* 132. *par.* 11. *rec.* in qua proceditur eum regulis generalibus, ut omnia geſta coram alio Judice, lite pendente in Rota, dicantur attentata, ideoque ante omnia revocanda ſint, etiam ex officio Judicis, cujus majeſtas læſa eſt, non obſtante prætenſa dicti pacti invaliditate, cum id reſpiciat juſtitiam, ac merita negotii principalis, examinanda in diſputatione cauſæ poſt purgationem attentatorum per hujuſmodi exceptionem non retardandam ex deductis in Deciſione, ad cujus limites expedito mandato, pro iſtius executione impedienda per Philippum adita fuit Signatura Juſtitiæ, ad effectum obtinendi commiſſionem appellationis cum clauſula tranſlativa, ut etiam in executivis, & privilegiatis judiciis ratione injuſtitiæ, vel nimiæ turbiditatis reſcribi ſolet, prout ſequutum fuit.

In hoc autem ſtatu diſputandi in Signatura, requiſitus ex parte Philippi; Pro eo ſcribens, præſuppoſita recepta, & quotidiana concluſione, de qua in ſua materia *ſub tit. de judic.* ut injuſtitia in quocumque judicio, quantumvis exequutivo, & privilegiato reddat cauſam appellabilem, quoniam permittenda non eſt executio ſententiæ, vel decreti injuſti, etiamſi ageretur de tribus conformibus; Cum aliquo etiam ſenſu veritatis, injuſtum dicebam iſtud mandatum reſtitutionis uxoris ad domum ſoceri, ipſa uxore non curante, ac volente potiùs cohabitare cum viro, quoniam quæſtio ſuper validitate hujuſmodi pactorum inter conjuges de cohabitando in certa Civitate, vel in certa domo, procedit uno conjugum diſſentiente, quod frequentiùs contingit in mulieribus nolentibus deſerere patrios, vel parentum lares; atque non ſequi viros aliò domicilium transferre volentes, & in his terminis loquuntur DD. ſive unam, ſive alteram opinionem in hujuſmodi quæſtione tenentes, de quibus plenè *Herculan. in ſuis quæſt. poſt tit. de verb. oblig. tertia quæſt. principali, Sanchez de matrimonio lib. 1. diſp.* 23. *n.* 40. *Pontius eod. tract. lib.* 12. *c.* 20. *Guttier. eadem q.* 15. *& ſequen. Rota in Tridentina Matrimonii* 27. *Iunii* 1646. *coram Ceſio inter ſuas dec.* 9. *& in eadem* 11. *Martii* 1646. *coram Albergato* impreſſ. *dec.* 35. *par.* 11. *rec.* 3 4

Tenentes enim affirmativam favore uxoris, principaliter moventur, ex ea ratione, quod uxor quoddam jus in perſona viri habere dicitur, *Ut benè Rom. in l. ſtipulationes non dividuntur ff. de verb. oblig.* cujus formalia verba refert *Capyc. dec.* 135. *num.* 4. *&* 5. ſequuntur *Pont. dicto cap.* 20. *num.* 8. *circa finem. Guttier. dicta quæſt.* 23. *nu.* 15. *verſ. probatur etiam*; Ideoque cum pactum percutiat favorem uxoris, nullum jus, nullaque ratio ſuadere videbatur, ut ipſa conſentiente, ac renunciante cuicumque proprio favori, vel juri tam ex pacto, quàm ex litis pendentia reſultanti, poſſet tertius petere hujuſmodi attentatorum purgationem reſultantem in præjudicium ipſiuſmet mulieris, quæ ſic reſtituta domui paternæ, ſeparationem à proprio viro pati cogeretur, & ſucceſſivè privationem debiti maritalis, aliorumque effectuum matrimonialium, contra omnia ſcripti, ac naturalis juris principia, ut quod favore introductum eſt, in odium retorqueatur, atque tertius ſeparet conjuges inſimul cum maritali affectione cohabitare volentes, contra præceptum Evangelicum. 5

Hinc proinde dicebam de plano intrare concluſionem, quod ubi ex purgatione attentatorum reſultat ſeu reſultare poteſt ſcandalum, vel peccatum, aut aliud malum irreparabile ab ipſa abſtinendum eſt, *ut dec.* 2. *ut lit. pend. in novis, ubi Adden. dec.* 8. *ut lit. pend. in antiquis Greg. dec.* 276. *num.* 5. cum aliis plenè collectis *per Lancellot. de attentatis par.* 2. *cap.* 4. *limit.* 13. *& cap.* 12. *limit* 43. 6

Uno enim ſolo caſu ſimultaneus conjugum conſenſus ſuper mutua cohabitatione, non excuſat ab attentatis, ac ſpretu inhibitionis ſuperioris quando iſta ex juſta cauſa ſuſpicionis peccati provenit, quia nempe Epiſcopus ſuſpicans de validitate matrimonii, vel ex alia cauſa, ob quam interim quod de ea cognoſcatur, mutua cohabitatio, peccatum, vel ſcandalum parere poteſt, eam utrique prohibet juxta terminos *text. in cap. laudabilem ut lite pend. & cap. tua de ſponſa duorum* cum concordantibus, cum aliàs nulla juris diſpoſitio, vel ratio prohibeat conjugem renunciare poſſe attentatis ad ſui favorem, ac etiam renuntiando pacto ſuper cohabitatione in certa domo vel Civitate, alterum conjugem ſequi cum ſemper hujuſmodi pacta intelligantur, quatenùs ille, ad cujus favorem pactum adjectum eſt, illo uti velit, ut generaliter habemus de pactis reſolutivis, ac ſimilibus. 7

Et

Digitized by Google

Et quamvis in contrarium diceretur, quod in hujus
8 pacti obſervantia intereſſatus quoque eſſet ſponſæ pa-
ter, cujus intererat ratione affectionis, ac etiam com-
modi ex filiali obſequio reſultantis, filiam cum genero
in propria domo habere; Nihilominus iſtud dicitur
intereſſe affectionis, & ſanguinis, non autem cohabi-
tationis; Quod non datur niſi inter ipſos conjuges,
quorum principaliter intereſt, dictum verò intereſſe
affectionis parentum, vel conſanguineorum dicitur
acceſſorium, & remotum, quod non ſufficit, neque
præponderare poteſt conſenſui principalis intereſſati
juxta magiſtralem doctrinam *Bart. in l. fidejuſſores ff.
de pactis*, Unde propterea, quoad parentes, & conjun-
ctos cadere ſolùm poteſt actio ad intereſſe burſale,
quod ex hujuſmodi pacti in obſervantia reſultet; Ideó-
que ad hunc effectum adjici ſolet cautela diminutio-
nis dotis, non per viam pœnæ, & privationis, (quo ca-
9 ſu dubitari poſſet de validitate ratione libertatis ma-
trimonii, & cohabitationis conjugum,) ſed per viam
conditionis, ut ſcilicet conſtituta dote ſimpliciter in
minori ſumma, promittatur etiam augmentum quali-
ficatè, obtinendum. ſ. quatenùs talis conditio conti-
nuum implementum ſortiatur, & non aliàs, cum tunc
tanquam conditio lucrativa ad lucrum, non cadat
ſub diſpoſitione pœnæ, ex iis quæ ſuper hujuſmodi
conditionibus adimplendis, vel rejiciendis habentur
ſub tit. de teſtam. diſc. 73. & infrà diſc. 14.

Clarius verò, accedente juſta ſuperventa cauſa gra-
vium diſſidiorum. ob quæ cohabitatio generi cum ſo-
cero credebatur impracticabilis; Si enim, etiam in ſen-
ſu tenentium validitatem hujuſmodi pactorum, ad-
huc juſta cauſa, quamvis levior, puta; Juſſus paternus;
10 Inſalubritas aeris; Diminutio bonorum; Novi mune-
ris ſuperventio, cum ſimilibus, excuſat ab obſervantia
ex deductis *per Sanchez Pont. Guttier. &* alios ubi ſu-
pra; Multò magis hujuſmodi cauſa accedente, quæ ubi
vigeat inter ipſos conjuges, apta quoque eſt ad thori
ſeparationem, quæ ita inter conjuges concordes ob
inimicitiam cum tertio induceretur, id etenim theori-
cè & practicè novum in Mundo videri dicebam.

Et quamvis in dicta Deciſione dicatur, quod ſtan-
te cautione per ſocerum oblata, ita conſulium eſſet;
11 Nihilominùs non videbatur probabile fundamen-
tum, quoniam hujuſmodi inſpectio procedit inter
ipſos conjuges quando ſcilicet uxor, quæ à viro diver-
tit, cum eo habitare timet ex ſola ratione ſævitiæ, cum
ita hujuſmodi timori conſultum ſit; Quod tamen ne-
que ſemper eſt tutum, ſed remiſſum eſt prudentis Ju-
dicis arbitrio ex facti circunſtantiis regulando, ex
quibus inſpiciendum eſt, inſpecta qualitate perſona-
rum, temporum, & locorum, ac principaliter cauſa
diſſidiorum, an cautionis fragilitati fidendum ſit, nec-
ne; Et in his terminis loquuntur deciſiones, & aucto-
ritates ibidem deductæ; Verùm illæ à præſenti con-
troverſia extraneæ remanent, quoniam punctus, de
quo agebatur, non erat, an vir cogendus eſſet ad acce-
dendum ad domum ſoceri, cum adhuc nihil deſuper
decretum, vel mandatum eſſet, ſed erat ſuper reſtitu-
tione mulieris ad domum paternam, à qua attentatè
extracta fuerat.

Ubi enim dictum mandatum exequutioni deman-
dandum eſſet, tunc hujuſmodi exequutio, non viri, ſed
12 ipſius mulieris damnum, ac præjudicium principali-
ter contineret, quoniam donec diſputaretur, an vir
cogendus eſſet ad eamdem domum accedere, & an
cautioni fidendum eſſet, necne, interim irreparabiliter
remaneret ſine viro mulier, quæ ita vincendo perderet
cauſam: Ideoque rationabiliter de appellatione reſcri-
ptum fuit.

NEAPOLITANA SEPARATIONIS THORI

Pro CÆSARE SERSALE MARCHIONE MONTORII,

Cum MARCHIONISSA UXORE.

Diſcurſus pro directione cauſæ, quæ ob ſubſequutam mortem viri remanſit indeciſa.

De ſequeſtro mulieris à viro divertentis ſub prætextu petendi ſeparationem thori, iſtius cauſa pendente; Et de loco, in quo ſequeſtranda ſit.

Et an donec cauſa decidatur per Judicem Eccleſiaſticum, coram quo pendet, poſſit Judex ſæcularis ſe ingerere circa reſtitutionem dotis, vel circa alia temporalia, ex dicti articuli ſeparationis deciſione reſultantia.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutio ſuper appoſitione ſequeſtri.*
3 *Sequeſtrum mulieris quando intret.*
4 *An id procedat in muliere provecta.*
5 *In quo loco mulier ſit ſequeſtranda.*
6 *Reſtitutio dotis, & ſuppeditatio alimentorum ab Eccleſiaſtico Judice decerni debent.*
7 *Vir non tenetur ad alimenta erga mulierem ab ejus domo diſcedentem.*
8 *Dantur exempla ejus quod habetur num. 6.*
9 *Quando Judex laicus decernat ea quæ habentur ſed. num. 6.*
10 *De alio caſu controverſia ſimilis.*
11 *De eadem concluſione de qua num. 7.*
12 *De facultate remiſſoria in his materiis, & qualis eſſe ſoleat iſtarum cauſarum finis.*
13 *An lite pendente, non danda ſit manutentio in obſequiis matrimonialibus & quando cautio admittenda ſit.*

DISC. XI.

Divertente Marchioniſſa Montorii à viro, petiit
iſte in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, eam 1
cum remediis à jure pro ditis compelli ad cohabi-
tationem; Ipſa verò excipiente de thori ſeparatione,
ob ſævitiam, aliaſque cauſas, pro quarum probatione
articulos dederat, ac teſtes induxerat examinandos,
vir petiit lite pendente ſibi decerni manutentionem
in cohabitatione; Cumque Curia Archiepiſcopalis
decreviſſet, petitæ manutentioni deferendum non eſſe,
eaque non obſtante procedendum ad receptionem
teſtium, appellavit vir ab hoc decreto; Et introducta 2
cauſa *in Rota coram Cerre*, aſſumptoque dubio, an
mulier ſequeſtranda eſſet, & in quo loco, *ſub die 4.
Iulii* 1660. ipſo viro tantùm informante, in contuma-
ciam mulieris non comparentis, prodiit reſolutio ſuper
dictæ mulieris ſequeſtro in aliquo Monaſterio, vel
Conſervatorio dictæ Civitatis, vel penes honeſtam
matronam arbitrio Nuntii Apoſtolici; Iſtaque re-
ſolutione ſequuta, mulier adivit illud Sac. Conſi-
lium, quod dicitur S. Claræ, à quo obtinuit ſeque-
ſtrum Terræ Montorii, aliorumque effectuum dota-
lium pro reſtitutione dotis, vel pro præſtatione ali-
mentorum, unde propterea, cum pro viro ſcriberem,
tam in Rota pro dicto ſequeſtro mulieris, quàm
etiam pro remotione dicti ſequeſtri appoſiti per Sac.
Conſilium; Duo erant puncti ut ſupra, quorum diſ-
cuſſio, ulteriorem progreſſum non habuit, ob ſub-
ſequutam viri mortem, quæ liti finem dedit.

Quatenus igitur pertinet ad primum punctum diſputatum in Rota ſuper mulieris ſequeſtro, duæ erant dubii partes; Una ſcilicet ſuper ipſo ſeque-

ſtro

3 ſtro in genere; Et altera ſuper loco; Quoad primam dicebam planum eſſe affirmativam, quoniam licet diſpoſitio *textus in cap. ex tranſmiſſa de reſtit. ſpoliatorum, & cap. cum locum de ſponſal.* procedat in ſequeſtro mulieris pendente quæſtione ſuper fœdere matrimonii; Nihilominus Rota, eorumdem Canonum diſpoſitionem recepit, atque practicat, etiam quando agantur de cauſa ſeparationis thori, ut in alia conſimili *Neapolitana apud Buratt. deciſ.* 684. ubi punctualiter de muliere quamvis provectæ ætatis ut erat iſta; Et de muliere quamvis infirma *deciſ.* 108. *par.* 6. *rec.*

Licet enim frequentius, ac facilius hujuſmodi ſe-
4 queſtrum demandari ſoleat, ubi agatur de muliere juvene, in qua urgeat periculum honeſtatis, vivendo extra domum viri; Nihilominus quia plures ſunt cauſæ, ex quibus hujuſmodi remedium adhiberi ſolet, quarum una, & frequentior, eſt jam dicta conſulendi honeſtati, & ſcandalis, non tamen exinde ſequitur, ut iſta ceſſante, debeant aliæ ceſſare ex prudentis Judicis arbitrio, in quo totum repoſitum eſt.

In eodem quoque arbitrio reſidet alter punctus loci, ut *in eadem deciſ.* 684. *Buratti, & dicta deciſ.* 108. *par.* 6. *recen.* Quia vero in cauſis de partibus Rota non poteſt eſſe de facili informata de facti
5 circunſtantiis, ex quibus hujuſmodi arbitrium regulandum eſt; Hinc proinde, loco honeſtæ matronæ, legi ſolet aliquod Monaſterium, juxta *deciſ.* 497. *Penia* repetit *dec.* 131. *poſt* 2. *vol. conſ. Farin.* cum qua proceſſum fuit *in dicta dic.* 586. *Buratti*; In hac vero facti ſpecie, cum ageretur de muliere provectæ ætatis, prudenter demandato ſequeſtro in genere, illius locus remiſſus fuit arbitrio Nuntii Apoſtolici in ea Civitate reſidentis.

Quo vero ad alium punctum ſequeſtri appoſiti per Sac. Conſil., Dicebam (etiam cum ſenſu veritatis) claram eſſe fori incompetentiam ſaltem in tempore, priuſquam ſcilicet dicta cauſa ſeparationis thori, quæ pendebat coram Judice eccleſiaſtico terminaretur; Cum enim dotis reſtitutio, ac alimentorum ſuppeditatio non petantur ex cauſa temporali ſtante de per ſe independenter à ſeparatione thori, ſed ex iſtius cauſa, cujus cognitio, ac determinatio pertinet abſque dubio ad Judicem eccleſia-
6 ſticum, ut concorditer firmatur per omnes Eccleſiaſticos de materia matrimoniali tractantes abſque contradicente, atque ex ipſiſmet gravibus Doctoribus regionis, in eodem Tribunali verſatis *Franch.* qui fuit ejuſdem Sac. Conſ. meritiſſimus Præſes *deciſ.* 36. *num.* 1. Exinde ſequitur, articulum reſtitutionis dotis, vel præſtationis alimentorum, tanquam dependentem, & conſequutivum, ad eumdem Judicem eccleſiaſticum ſpectare debere juxta *text. clarum in cap. de prudentia de donat. inter vir. & uxor. ubi gloſ. Abb.* & cæteri *Sanchez lib.* 10. *diſp.* 8. *num.* 25. Et ex laicis *Molina de primogenit. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 76. atque admittit tanquam abſolutum *Barboſ.* qui alias in hac materia eſt laicalis juriſdictionis acerrimus defenſor *in l.* 1. *ff. ſolut. matrim. num.* 46. & cæteri, cum videatur propoſitio theorice, & practice certa, ex ea convincenti ratione, quo mulieri non competit ex cauſa ſeparationis thori, actio repetitionis dotis, niſi ſeparatio ſequatur culpa viri.

Minuſque eadem habet actionem ad alimenta
7 extra viri domum, à qua voluntarie divertit, niſi conſtet ex juſta cauſa divertiſſe ex culpa viri. *Sanchez lib.* 9. *diſput.* 4. *num.* 20. *Surd. de alimen. tit.* 7. *quæſt.* 16. *Galeot. lib.* 2. *controv.* 65. *nu.* 47. *Rot. in alia Neapolitana ſeparationis thori* 16. *Martii* 1646. *coram Peutingero*, & in aliis frequenter editis in cauſis proxime infra inſinuatis; Ideoque cum ad eccleſiaſticum Judicem pertineat declarare, an ſeparatio, ſeu diverſio mulieris à viro eſſet licita, necne, hinc proinde impoſſibile eſt, ut alter Judex ſub prætextu temporalitatis poſſit apponere manus ſuper eo puncto, qui eſt omnino connexus, ſeu dependens à puncto ſpirituali juſtæ ſeparationis; Alias enim dari poſſet caſus, ut duæ contrariæ determinationes eodem tempore ſuper eodem puncto à diverſis Judicibus manerent, atque innocens condemnaretur favore culpoſi.

Ad probandum autem, quod ita paſſim ubique ſervetur in praxi, deducebam plura exempla, præ- 8
ſertim illud, de quo *in dicta alia Neapolitana matrimonii coram Peutingero, infra num.* 10. Et in altera *Neapolitana matrimonii*, de qua habetur *ſupra diſc.* 2. *& in Januen. ſeparationis thori*, in qua tot habentur deciſiones *coram Meltio*, recenſitæ *dec.* 323. *p.* 9. *rec.* in fine, ex quibus liquet quod idem Sac. Conſ. circa reſtitutionem dotis, aliaque temporalia, utpote conſequutiva, ſeu dependentia à puncto ſeparationis, geſſit partes executoris, & delegati ipſius Rotæ in bonis à viro in eo Regno poſſeſſis; Idemque in altera *Januen. ſeparationis thori*, & in aliis, ac etiam extra Italiam *in Tullen. matrimonii* Ducis Lotharingiæ, de qua *coram Ghiſlerio, & Albergato, deciſion.* 233. *par.* 10. *deciſ.* 301 329. *&* 335. *par.* 11. & *in Mechlinien. matrimonii* Ducis Guiſiæ *coram Corrado, Priolo, & Cerro*, de qua habetur *ſupra diſc.* 2. & in aliis, quoniam ſemper eadem Rota, in qua pendebat, vel deciſa fuit cauſa principalis ſeparationis thori, decrevit circa conſequutiva, & dependentia præſtationis ſcilicet alimentorum, ac reſtitutionis dotis, Judice laico gerente ſolum partes executoris, ſeu impartiendo brachium.

Uno autem caſu dicebam, quod rectè Judex laicus
poſſet deſuper manus apponere, ubi ſcilicet ageretur 9
de alimentis proviſionalibus, donec per Rotam, vel alium Judicem eccleſiaſticum, deſuper provideretur, ne ob loci diſtantiam, ac temporis intervallum, quod de natura litis eſt neceſſarium in hujuſmodi proviſione à proprio Judice facienda, mulier interim alimentis careat, atque forte iſta fuit intentio Sac. Conſilii.

In hac item materia, diſputationes habuit *in alia Neapolitana ſeparationis thori* ſupra inſinuata
in Rota coram Peutingero, quæ eodem modo ter- 10
minata fuit, per mortem ſcilicet unius ex collitigantibus, ut frequentior iſtarum cauſarum exitus eſſe ſolet; Cum enim Franciſca Sarxalis divertiſſet à Paſchale Caracciolo Marchione Macchiagodonæ ejus viro, atque prodiiſſet ſententia Curiæ Archiapiſcopalis condemnatoria dictæ Franciſcæ ad mutuam cohabitationem; Introducta cauſa per appellationem in Rota, obtinuit Franciſca remiſſoriam, cum vigore, multos induxit teſtes, qui nihil concludebant, unde propterea mulier convolavit ad remedia extraordinaria, obtinendo ab Urbano VIII. per breve, avocationem, ac extinctionem litis, atque ſub prætextu gravis ætatis utriuſque conjuges, Pontifex decrevit motu proprio, & de plenitudine poteſtatis ſeparationem, diſtributis fructibus dotis pro duobus ex tribus partibus mulieri pro ejus ſubſtentatione, alia vero tertia parte pro tempore conſtantis matrimonii ad commodum viri remanente; Iſtaque proviſione viſa fuit Curiæ ſatis exorbitans, qualem declaravit Innoc. X. ſucceſſor, de voto etiam plenæ Signaturæ Gratiæ, reducendo dictum breve ad viam juris, ac ſi non emanaſſet; Unde propterea reaſſumpta cauſa in Rota *coram Peutingero*, & firmato dubio, an eſſet, necne locus ſeparationi thori, vel reſpective coactioni dictæ Franciſcæ ad cohabitandum cum viro, ſtante dicti brevis revocatione, integros fructus dotis percipiente, oppoſitum fuit per mulierem de præſtatione alimentorum, unde propterea

ſuſpenſo dicto dublo principali, datum fuit dubium ſuper dicto incidenti alimentorum *ſub dicta die* 16.
11 *Martii* 1646. reſolutum ad favorem viri, ex ea ratione, quod hic teneretur alere uxorem in propria domo, non autem extra eam, à qua ipſa voluntarie diverterit, non probata juſta cauſa, in dubio non præſumenda ad text. *in l. conſenſu Cod. de repudiis* cum concordantibus *per Sanchez & per Surd. de alimentis ubi ſupra, Cavaler. deciſ.* 469. *n.* 1. *deciſ.* 517. *par.* 3. *recen.* & paſſim.

Cumque per virum inſtaretur pro diſputatione dicti dubii principalis, Agentes pro muliere, ita
12 affectantes ob gravem litigantium ætatem, dilationem terminationis cauſæ uſquequo unina eorum mors illam decideret (ut exitus docuit) petierunt novam remiſſoriam, ſub prætextu probandi novas inimicitias, & cauſas dictæ ſeparationis; Et quamvis manibus palpari videretur hujuſmodi petitionis calumnia, quodque totum fieret ad ſupradictum finem; Nihilominus cum in his materiis ab hoc Tribunali nimium circumſpectè procedi ſoleat, ſub *die* 4. *Iulii ejuſdem anni* 1646. pro conceſſione remiſſoriæ reſponſum fuit, ad inſtantiam autem viri non acquieſcentis, ſed petentis iterum audiri repropoſito dubio ſub *die* 15. *Februarii* 1647. perſtitum fuit in deciſis, atque in hac ſecunda deciſione ponderatum fuit, quod cum ageretur de cauſa matrimoniali benignius procedi debeat, neque de facili coanguſtandæ ſint probationes, quibus pendentibus mors viri dedit liti finem, qualis hujuſmodi cauſarum ſolet eſſe frequentior.

Quamvis enim de ſtricta juris cenſura, etiam in hac materia intret diſtinctio petitorii, & poſſeſſorii, atque vir petere valeat manutentionem in quaſi
13 poſſeſſione recipiendi ab uxore obſequia maritalia, ex relatis *apud Merlin. deciſ.* 67. *in princ.* Attamen Rotæ, & Curiæ ſtylus eſt in hoc ſe regulandi ex facti qualitate, ex qua pendet, an cautioni ſit fidendum, necne, adeò ut videatur materia Judici arbitraria, ut *apud Merlin. dicta deciſ.* 67. vel ſcilicet cogendi uxorem ad cohabitandum, vel illam ſequeſtrandi apud honeſtam matronam, ſive in Monaſterio, ut ſupra; Idque nimium pendet à qualitate perſonarum, quoniam ſi agatur inter Magnates inter quos contracta ſint indignationes, ob quas ad judicium veniatur, cum id arguat magnam cauſam, idcirco non de facili cautionis remedium adhibetur, dum lis duratura eſt, ob inconvenientia, quæ reſultare poſſunt; Secùs autem ubi agatur de perſonis privatæ fortunæ, & quæ juxta mores regionum, præſertim Urbis, de facili rixantur, ac ſeparantur, ſed de facili conciliantur, quoniam tunc hujuſmodi proviſiones proficuæ eſſe ſolent, ad lites omnino componendas; Ideoque id certam non recipit regulam cuicumque caſui applicabilem, ſed pro ſingulorom caſuum circunſtantiis, prudens Judicis arbitrium eſt regulandum.

ROMANA PRÆTENSÆ RECONCILIATIONIS.

Pro BARBARA BARONIA

Cum FRANCISCO VALLETTA.

Caſus diſputatus coram Vicario, ſeu Prælato deputato cum incerto exitu, credo pro Barbara.

Sequuta ſeparatione thori inter conjuges, per ſententiam tranſactam in judicatum, & exequutam, ex [illegible] inimicitiarum; An ſubſequens reconciliatio tribuat jus illi, qui ſententiam paſſus eſt, [illegible] conjugem, qui obtinuit, ad cohabitationem, in quam manutentionem petere valeat.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Res judicata tollit poſſeſſionem, quæ etiam tollitur per tempus longum, & quando ſecus.*
3 *An & quando ſubſequuta reconciliatio inter conjuges attendatur.*
4 *De eodem cum diſtinctione.*
5 *De mutuo compenſatione adulterii.*
6 *Quando admitti debeat remedium cautionis.*

DISC. XII.

EManata uſque ab anno 1647. ab favorem Barbaræ contra Franciſcum virum ſententia tranſacta 1
in judicatum, exequutioni etiam demandata ſuper ſeparatione thori, ac reſtitutione dotis; Poſt annos 12. & ultra, Franciſcus, ſub motivo ſubſequutæ interim reconciliationis, atque ceſſatæ cauſæ odiorum, & inimicitiarum, ob quam dicta ſententia prodierat, judicium inſtituit coram eodem Vicario, ſeu Prælato deputato in locum Viceſgerentis, ſeu Locumtenentis civilis, qui ſententiaverat, ſuper manutentione in quaſi poſſeſſione cohabitandi cum uxore, atque ab ea recipiendi obſequia maritalia; Verum pro muliere ſcribens, diſtinguendo cauſam in plures inſpectiones. Unam ſcilicet, quoad incentatum judicium poſſeſſorii; Et alteram in bono jure ſuper puncto, an ſubſequuta reconciliatio ceſſare faciat ſententiam emanatam ſuper ſeparatione, adeo ut intret actio ad petendum cohabitationem.

Quatenùs pertinet ad primam (cum ſenſu etiam 2
veritatis,) dicebam quod prorsùs vana, nullique fundamento innixa eſſet actoris petitio, cum non detur manutentio ſine poſſeſſione, quæ ſublata fuit per dictam ſententiam ejuſque exequutionem ad text. *in l. qui univerſas §. item Prætor. ff. de acquir. poſſeſſ.* & DD. paſſim de quibus latè *de manut. obſerv.* 12. *num.* 26. Potiſſimè accedente patientia per ſpatium annorum duodecim, & ultrà, cum etiam decennale tempus indueat præſumptionem amiſſionis illius poſſeſſionis civilis, quæ animo retinetur, quaſi quod ita habita ſit pro derelicta, quamvia id difficultates patiatur in juribus incorporalibus, ex iis, quæ habentur in ſua materia *ſub tit. de Iudiciis*; Verùm opus non fuit hujuſmodi inſpectionem aſſumere, cum ſatis planum eſſet alterum motivum amiſſæ poſſeſſionis per ſententiam exequutioni demandatam, ideoque adversùs factum Judicis hoc retinendæ remedium non datur, niſi quoties ageretur de facto nullo, vel notoriè injuſto, ita ut ageretur de tali notoria injuſtitia, quæ æquipolleat nullitati, ut habetur in foro quotidianom, & pluries in dicta ſua materia *ſub tit. de Iudiciis.*

Quo verò ad alterum punctum, adhuc difficultas ceſſabat ex facto, in quo nedùm reconciliatio non bene probabatur, ſed potiùs excludebatur, ut
docebat cauſæ Patronus, ad quem, de iis, quæ facti 5
ſunt, agere pertinebat; Et quoad ea, quæ ſunt juris dicebam diſtinguendos eſſe caſus; Siquidem aliud eſt, ubi mulieri agenti ad ſeparationem thori ob inimicitias, vel ſævitiam viri, iſte excipiendo opponat de reconciliatione, per quam antiqua injuria remiſſa cenſeatur, & iſto caſu actus reconciliativi, qualeſqualeſ ſunt, attendendi veniunt ad impediendam, ſeu reddendam turbidam probationem mulieris, cui tanquàm actrici incumbit onus, probationis concludentia ita ſublatæ, vel offuſcatæ, ex iis, quæ in hac materia colligit *Sperell. deciſ.* 139. *num.* 93. *lib.* 2. ubi cæteri.

Aliud vero, ubi mulier jam perfectè probavit ſævitiam,

ſævitiam, ſeu inimicitias, aut aliam juſtam cauſam
à Judice jam approbatam, ac admiſſam, per ſenten-
tiam exequutioni demandatam; Tunc enim ſi ma-
4 ritus inſtituendo ex integro novum judicium rein-
tegrationis ad priorem ſtatum, tanquam ea ceſ-
ſante cauſa alleget reconciliationem, quæ impor-
tet omnimodam remiſſionem prioris injuriæ, ac
abolitionem cauſæ, ob quam ſeparatio decreta
fuerat, tenetur eam probare concludenter, ita &
taliter, quod dictum effectum producat; Ideoque
non ſufficit probare illos actus, qui excludant ſo-
lum ceſſationem inimicitiæ, ſeu odii poſitivi, in
quo ex Chriſtianæ legis præcepto perſeverare non
licet; Et conſequenter magna differentia eſt inter
caſum, in quo actus reconciliativi deducantur re
integra, & ad effectum impediendi, ne ſeparatio
ſequatur; Et alterum, in quo poſt jam decretam,
& exequutam ſeparationem, deducatur reconci-
liatio, ad effectum faciendi eam ceſſare tanquam
ex ceſſante cauſa, ex axiomate, quod turpius
ejicitur, quam non admittitur hoſpes, ſeu quod fa-
cilius impediantur facienda, quam retractentur jam
facta.

Hinc in ſimili dicebam, quod ſi conjux inno-
5 cens, mota lite adversùs conjugem adulteram, ipſe
quoque in adulterium incidat, tunc ob mutuam
delictorum compenſationem, ceſſat jus vel actio
petendi ea iſta cauſa ſeparationem; Sed ſi poſt la-
tam, & exequutam ſententiam ſeparationis, conjux
innocens, abſolutus a coactione habitationis forni-
cetur, non per hoc intrat dicta mutua compenſatio
ex deductis *per Sanchez lib.* 10. *diſput.* 50. *num.* 30.
cum ſequen.

Offerebatur ex parte viri cautio, per quam dice-
bant Scribentes pro eo, quod conſultum eſſet mu-
lieri, omniſque difficultas ceſſaret; Verum neque
6 videbatur fundamentum probabile, quoniam, quid-
quid ſit de puncto, an, & quando cautionis fragi-
litati fidendum ſit re integra, & quoties ad ſeparatio-
nem deventum non ſit, quod remiſſum eſt Judicis
arbitrio, frequentius interponendo pro excluſione
confidentiæ habendæ hujuſmodi remedii fragilitati,
quoties inimicitiæ, & ſævitiæ ſunt graves, ex plenè
collectis *per Cyriac. controv.* 172. ea habetur *per Rot.
deciſ.* 153. 191. 202. 239. *&* 277. *par.* 6. *recen.* & in aliis
frequenter; Adhuc tamen dicebam quod verſabamur
extra hujuſmodi quæſtionem cadentem, ut dictum
eſt, re integra, & quoties adhuc articulus ſeparationis
non ſit deciſus, ſecus autem ubi adſit ſententia tran-
ſacta in judicatum, & executioni demandata, cum
aliud ſit impedire faciendum, aliud vero retractare
jam factum ut ſupra.

ROMANA SEPARATIONIS THORI

Pro MARIA CÆCILIA

Cum CAMILLO

Caſus deciſus per Rotam pro Camillo.

De ſeparatione thori, ob unius conjugis fornica-
tionem, quando hæc ad hujuſmodi effectum ſuf-
ficienter probata dicatur; Et aliqua de materia
mutuæ compenſationis delicti excludentis jus pe-
tendi ſeparationem.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Locus eſt ſeparationi thori ob adulterium.*
3 *De ejuſdem adulterii probatione, quales ad hunc effe-
ctum deſideretur.*
4 *De eodem, & quomodo hæc probatio debeat regulari.*

5 *De circunſtantiis facti ſuper eadem probatione.*
6 *De eodem, ac de opinione requirente probationem
rigoroſam.*
7 *De eodem, ac diſtinctione.*
8 *Quid operetur etiam fornicatio alterius conjugis.*
9 *Et quid operetur reconciliatio.*

DISC. XIII.

Post diuturnam pacificam cohabitationem, inter 1
Camillum, & Mariam Cæciliam conjuges arti-
fices, ac inferiores populares, ſpatio annorum circi-
ter quindecim; Vir ex eo quod crederet mulierem
cum amaſio fornicatam eſſe, judicium inſtituit in Tri-
bunali Vicarii ſuper ſeparatione thori, atque ſen-
tentiam favorabilem reportavit; Introductaque per
appellationem cauſa in *Rota coram Albergato*, ſub *die*
10. *Maii* 1658. pro eadem ſeparatione, in dictæ ſen-
tentiæ confirmationem reſponſum fuit, unde propte-
rea mulier acquievit, neque quod ſciam, cauſa ulterio-
rem habuit progreſſum, dictaque deciſio eſt impreſſa
par. 12. *recent. deciſ.* 337.

In hac autem diſputatione habita in Rota, in qua
ſolum pro muliere paupere, meum gratuitum, atque
charitativum patrocinium implorante ſcripſi; Non
dubitabatur de juris principio in eadem deciſione fir-
mato, ut ex cauſa adulterii per unum conjugem com-
miſſi, detur alteri innocenti, eademque macula non
fœdato, jus petendi ſeparationem thori ad text. *in* 2
cap. ſignificaſti, & cap. gaudemus de divortio, & fir-
mant communiter Scribentes, de quibus *Sanchez
lib.* 10. *diſput.* 3. *Gratian. diſcept.* 737. *num.* 50. *cum ſe-
quen. Rota apud Penſam deciſ.* 1018. *in principio*, & in
aliis frequenter.

Minuſque impugnabam alteram concluſionem
à Scribentibus pro viro deductam, atque in hujus
cauſæ deciſione firmatam, quod cum adulterium,
clam & in occulto committi ſoleat, adeo ut rari,
ac fere nulli ſint caſus, in quibus expreſſa, & con- 3
cludens probatio haberi valeat, ut ex *Maſcard. conſ.*
57. *num.* 3. & advertitur *per Rot. deciſ.* 95. *num.* 12.
par. 2. *diverſ.* idcirco ad præſumptivam, & conjectu-
ralem probationem recurrendum ſit, dummodo præ-
ſumptiones, & conjecturæ violentæ ſint *ad not. in
cap. litteris de præſumptionibus*, cum concordanti-
bus *per Barboſ. in l.* 2. *in princip. num.* 76. *&* 79. *ff.
ſolut. matrimon. Sanchez dicta diſput.* 3. *num.* 10. *Rota
deciſ.* 32. *num.* 2. *& dec.* 35. *nu.* 7. *poſt* 2. *volum. conſ.
Farin.*

Ideoque juxta conjecturalium, ac præſumptiva-
rum materiarum regularem naturam, hujuſmodi 4
quæſtiones ſunt potius facti, quam juris, unifor-
mem determinatam regulam non recipientes, ſed
prudentis Judicis arbitrio decidendæ ſunt, ex ſingu-
lorum caſuum particularibus circunſtantiis, tam cir-
ca fidem teſtibus adhibendam, quam circa perſona-
rum qualitatem, regionis mores, retroactæ vitæ ſta-
tum, aliaſque circunſtantias, quæ inſimul unitæ cum
regula, *ut ſingula quæ non proſunt &c.* animum Judicis
ad ita credendum inducant, unde propterea non de
facili ſuper reſolutionis juſtitia, vel injuſtitia judicium
efformari valet.

Verum ex facti circunſtantiis in iſto caſu con-
currentibus (reflectendo ad veritatem) quamvis 5
ſcriberem in contrarium, adhuc pro dictæ reſolu-
tionis probabilitate magis animus inclinabat, pro-
pter concurſum plurium probationum, & conje-
cturarum, quæ concurrebant, licet ſingulæ proba-
tionis ſpecies ſuas paterentur difficultates; Quam-
vis enim ſcribens pro muliere dicerem, ut deferen-
dum non eſſet teſtibus de converſatione mulieris
cum adultero in eadem aula per horas januis clauſis,
deponentibus, cum eſſent viles, aliaſque paterentur
perſonales exceptiones, dum eorum unus erat puer

Digitized by Google

apothecæ famulus, & alter erat mulier famula, de qua dicebam ſatis ſuſpicandum eſſe, ut ſeparationem uxoris à viro animosè affectaret, propter proprium intereſſe, ut ita ſine impedimento, domini converſationem haberet, deducendo late firmata in terminis probationis adulterii *per Grat. conſ. 50. num. 33. lib. 2. Burſat. conſ. 435. num. 39. Sanchez dicto lib. 10. diſput. 12. num. 51.* Et in terminis ſævitiæ ad eumdem effectum, *Rot. deciſ. 524. n. 5. par. 6. recent. Tridentina matrimonii 11. Martii 1650. coram eodem Albergato*, impreſſ. *deciſ. 35. par. 12. Bononien. ſeparationis thori 10. Iunii ejuſdem anni coram Bichio* inter ſuas *deciſ. 435.* ut ſcilicet tanquam in cauſa gravi, teſtes exceptione majores requirantur; Nihilominus, cum agitur (ut ſupra) de materia difficilia probationis, & quæ non niſi per domeſticos haberi poteſt, agnoſcebam quidem, ut diſcretè per Judicem procedendum eſſet in adhibendo fidem teſtibus, atque invidendo, an eorum dictum ab aliis urgentibus adminiculis corroboratum eſſet, necne; Ideoque cum in hac facti ſpecie multæ concurrerent conjecturæ, & adminicula per teſtes vicinos fide dignos probata, præcedentes ſcilicet amores, ſalutationes, ſigna, epiſtolæ, alloquutiones ſecretæ de nocte, aliique ſimiles actus in Deciſione deſuper edita ponderati, de quibus etiam *apud Ottbob. dec. 262.* idcirco hæc omnia nimium dictorum teſtium fidem comprobare videbantur, atque certam reddere adulterii probationem reſultantem ex notabili horarum mora cum adultero in eadem aula januis clauſis.

Quamvis enim ſcribens in cauſa tanquam Advocatus, deducerem punctualem auctoritatem *Balcas conſ. 445. num. 2. lib. 2.* quod eſſe ſequendum probat *Burſat. dicto conſ. 435. num. 55. & ſequen.* ut ſcilicet non concludat probatio adulterii, ex eo quod mulier inventa eſſet in camera januis clauſis cum viro deſpectorato, & cum caligis ſolutis, quoniam poterat quidem adeſſe animus, ad effectum tamen non deductus, idemque non puniendus effectus abſque effectu, Nihilominus iſtæ ſunt Advocatorum ſubtilitates in gratiam clientum, cum prorſus impoſſibile ſit, ut præcedentibus amoribus, aliiſque ſignis, & actibus ut ſupra, in ſubſequuta mora amaſii cum amaſia per horas in aula januis clauſis, dici debeat non eſſe probatum adulterium; Multo magis quia, ultra dicta ſigna, & actus, concurrebant etiam publica vox, & fama, necnon extrajudiciales ejuſdem mulieris confeſſiones, unde propterea, concluſio, quam deducebam, ex collectis *per Sanchez dicto lib. 10. diſput. 12. num. 41. cum ſequen. & Sperell. dec. 140. num. 18.* ut ſcilicet præſumptiones, &
7 conjecturæ debeant eſſe vehementes, atque ſuſpicio violenta per actus proximos, beneque concludentes, generaliter, ac abſtracte eſt vera, potiſſime ad hunc effectum ſeparationis thori, in quo magis circumſpectè procedendum eſt, quam ad alterum effectum, de quo agitur *apud Ottbobon. dicta deciſ. 262.* probandi ſcilicet impedimentum affinitatis, cum agatur non ſolùm ad effectum ſeparandi conjuges, ſed de inducendo mulieris infamiam; Attamen punctus eſt in applicatione, quæ tanquam in quæſtione potius facti quam juris, ex ipſius facti circumſtantiis regulanda eſt.

Deducebam vehementes ſuſpiciones, quæ habebantur de fornicatione etiam viri cum dicta famu-
8 la, unde propterea intrare deberet mutua compenſatio dictæ actionis excluſiva, ex plene deductis *per Sanchez dicto lib. 10. diſput. 5. cum ſequen.* Verum factum non aſſiſtebat, cum ſuſpiciones eſſent temeræ.

Item deducebam ſubſequutam reconciliationem, per quam præcedens injuria remiſſa cenſeatur, unde propterea ceſſat actio petendi ſeparationem ex deductis per *Sanchez dicto lib. 10. diſput. 14. Farin. conſ. 157. n. 11. lib. 2. Rota in Bonon. ſeparationis thori 22. Februarii 1650. coram Bichio inter ſuas dec. 412.* Sed 9
pariter difficultas erat in facto circa applicationem, dum non probabatur, quod de tempore converſationis, & reconciliationis, maritus fuiſſet conſcius adulterii, ut requiritur ad effectum remiſſionis injuriæ *ut apud Peniam dicta deciſ. 1018. & 1092. utrobique num. 5. dec. 49. num. 8. & ſequen. par. 4. rec.* Reconciliatio etenim, non data dicta ſcientia, operabatur ſolum remiſſionem aliquarum diſſenſionum inter eos habitarum, etiam cum querelis criminalibus; Verum iſtæ faciliorem, ac propenſiorem reddiderunt Rotam ad reſpondendum pro hujuſmodi ſeparatione, cujus plures cauſæ ita concurrere videbantur, ideoque dici non poterat quod arbitrium fuiſſet male interpoſitum.

AVENIONEN.

Pro DOMITILLA CASTELLETT.

Reſponſum pro veritate.

De conditione, vel præcepto teſtatoris, nubendi in certo loco, vel cum certa perſona, ſeu genere perſonarum, an adverſetur libertati matrimonii, adeo ut citra incurſum pœnæ adjectæ, ſperni valeat; Et quatenus non, an & quando contraveniens excuſetur, vel reſtitutionem in integrum petere valeat.

Et de aliquibus ad materiam civilitatis quando dicatur retenta, vel reſpective amiſſa &c. Et quis dicatur verus, & originarius civis.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De punctis cauſæ.*
3 *Præceptum injunctum uni perſonæ, non cenſetur repetitum in altera.*
4 *De eodem ſuper excluſione.*
5 *An, & quæ conditiones admittantur vel rejiciantur circa matrimonii libertatem.*
6 *Quando dicatur conſtitutio invitativa ad lucrum, vel pœna, ſeu modus.*
7 *De eodem & quod quandoque modus reſolvatur in conditionem.*
8 *De eodem, & quando præcepta circa matrimonium ſint obligatoria.*
9 *De reſtitutione in integrum adverſùs contraventionem præcepti.*
10 *De civilitate originaria, quamvis non adſit nativitas.*
11 *Nativitas accidentalis non tollit civilitatem patriæ originariæ.*
12 *Poteſt quis habere duas civilitates diverſis reſpectibus.*
13 *De eadem materia civilitatis, & quando ea deſideretur per veritatem, & non ſufficiat ficta.*

DISC. XIV.

FRanciſcus Bonagratia, qualificatus civis Avenionen. filiam habens Joannam jam nuptam, & 1
Domitillam, ex Antonia altera filia prædefuncta, neptem, eas hæredes inſtituit, cum quibuſdam ſubſtitutionibus, tam in caſu mortis, quam in caſu contraventionis ejus voluntatis ad favorem adimplentis, ejuſque deſcendentium; Deinde vero per capitulum ſeparatum, narrando ejus voluntatem eſſe, ut omnia bona conſervarentur in dicta ejus patria inter familias, nobiles, ac etiam pro conſervandis piis operibus ab ipſo inſtitutis, mandavit ut dicta

dicta Domitilla neptis, adhuc innupta per verba præciſa ea Gallico idiomate in latinum tranſlata, *nubere deberet nobili Avenionenſi, nativo, & civi naturali; ac nato a nobili, ſimiliter nativo, & non ex privilegio, vel gratia Principis, vel Civitatis*, adeo ut ipſa nubente cætero, quamvis nobili, vel civi filio nobilis, vel civis non naturalis, ſed ea privilegio, vel gratia, non intelligatur instituta, atque ita ejus institutio, cum iſta conditione facta cenſeretur, ac aliàs tota hæreditas deveniret ad Joannam, ejuſque filios cum eodem onere; Adimplevit dicta Domitilla præceptum; Ea dicta verò Joanna altera filia nupta N. Caſteller, orta fuit altera Domitilla, quæ cupiens nubere Pompeio filio Comitis Pauli de Gildas, quorum uterque natus erat, atque morabatur Pariſiis, occaſione cujuſdam officij, quod in Curia Regis habuit Camillus, nobilis, ac civis originarius Avenionen. pater Pauli, qui in ſervitio Regis continuabat, & qui ab eodem effectus erat feudatarius; Adhuc tamen verbis, & factis ſe civem Avenionenſem ſemper declarando, tenendo ibi domum apertam, ac curando ſe adſcribi in eo Collegio mercatorum, atque eligi ad munera, & officia Civitatis, ejuſdem quoque onera more aliorum civium ſupportando, plura etiam bona ibidem acquirendo, ultra retentionem antiquorum, à majoribus obvenientium, obtenta etiam Apoſtolica diſpenſatione ſuper abſentia; Hinc proinde eadem Domitilla junior, à me aliiſque advocatis conſilium pro veritate petiit, an tutè, & abſque periculo incurſus, dictæ caducitatis, matrimonium prædictum contrahere poſſet.

Reſpondi, reſolutionem pendere à triplici puncto,
2 ſeu triplici inſpectione; Primò ſcilicet, an præceptum à teſtatore injunctum dictæ alteri Domitillæ ſeniori, repetitum cenſeretur huic Domitillæ nepti ex altera filia; Secundò quatenùs ſic, an dicatur libertati matrimonij contrarium, adeò ut tanquam habendum pro non ſcripto, ſperni poſſet; Et tertiò, an dictus Pompeius, cui nubere intendebat, haberet, necne qualitates à teſtatore præſcriptas, ita ut, etiam in caſu validitatis præcepti, iſtius contraventio reſultaret.

Quoad primam, probabilius cenſui negativè reſ-
3 pondendum videri, quoniam cum ageretur de præcepto mere perſonali, adjecto dictæ alteri Domitillæ nomine proprio, & appellativo, ita videbamur verſari extra quæſtionem, quæ intrat in præceptis, ſeu oneribus adjectis alicui generi perſonarum, ſeu aliquibus perſonis ſub nomine collectivo, quia nempè quæſtio ſit, an adjectum filiis, ex rationis identitate, ſeu veriſimili teſtatoris voluntate, repetitum cenſeatur nepotibus, aliiſque deſcendentibus, qui apti ſint comprehendi ſub genere, & nomine filiorum; Et quo etiam caſu, in pœnalibus, & odioſis adhuc regula eſt negativa ex plenè collectis *per Fuſar. q. 460. & 679. Rota in Ariminen. fideicom. 23. Martij 1615. coram Dunozetto ſeniore inter ſuas dec.81. & in Romana fideicommiſſi 27. Martij 1641. coram Ghislerio*, & frequenter in ſua materia *ſub tit. de fideicommiſſis diſc.70. cum ſeq.*

Potiſſimè verò quia dicti præcepti adjectio, neglecta legebatur in Joanna altera filia, quæ licèt nupta, viduari tamen poterat, aliaſque nuptias contrahere; Licet enim ratio per teſtatorem explicata,
4 omnibus conveniret, utpotè reſpiciens conſervationem ipſorum bonorum in patria; Nihilominus, aliis adminiculis, & conjecturis non concurrentibus, non videbatur, ut præceptum perſonale, proprio, ac appellativo nomine factum, præſertim in pœnalibus, ac odioſis, poſſet ex hujuſmodi ratione effici generale, & continere repetitionem, cum ad ſummum, hujuſmodi conſideratio, ſuffragari poſſet ad inducendum limitationem dictæ alterius regulæ ſuper repetitione deſcendentium ſub genere filiorum cum ſimilibus.

Hinc ſuperfluum eſſe dicebam agere de ſecunda, & tertia inſpectione, dum ita poſita etiam validitate præcepti, quodque in viro non concurrerent qualitates, adhuc eramus in caſu omiſſo, vel ſaltem nimium probabiliter dubio, an dictum præceptum cenſeretur repetitum, necne, iſtaque ſola probabilis dubietas videbatur ſufficiens, juſtamque cauſam præbebat obtinendi in omnem eventum reſtitutionem in integrum, quæ in hujuſmodi caſu intrabat, ut infra; Stante etiam probabili dubietate, eadem ſuper aliis inſpectionibus, tam validitatis præcepti, quam civilitatis viri, cui requirens nubere intendebat.

Verum ad ſuperabundantem ſatisfactionem requirentis, ſeu ejus Sapientum de partibus, diſcurrere cenſui ſuper materia validitatis vel invaliditatis dictæ conditionis; Atque in hoc dicebam, quod, licet plerique matrimonii libertatem nimis tueri volentes, 5
ſenſerint, ut hujuſmodi præcepta, ſeu conditiones tanquam dictæ libertati præjudiciales, ex Juris Canonici, clarius vero ex Sac. Concilii diſpoſitione, indefinite irritæ ſint, atque pro non ſcriptis haberi debeant; Attamen, rejecta hac opinione utpotè minus probabili, verior, magiſque communiter recepta videtur opinio diſtinguens, ut ſcilicet inſpici debeat forma diſpoſitionis, an eſſet ſolum invitativa ad lucrum, vel potius inductiva pœnæ, ut primo caſu ſuſtineatur, non autem in ſecundo, quoniam matrimonium non eſt ſubjectum pœnis, juxta *text. in cap. gemma de ſponſal.* Ut ita diſtinguendo habetur *per Oldrad. conſ.* 16. quod eſt in materia celebre, ac magiſtrale, & ſequuntur cæteri magis communiter collecti, *per Capyc. Latr. conſult. 72. num. 1. & conſult.134.n. 3. Sanchez de matrim. lib. 1. diſput. 33. num.6. Coſcia diſſert.9. Mercian. diſput. 77.num.7. & per tot. Cyriac. controv.451.num.1. & ſequen. Rota dec. 493. in principio p. 4. rec. tom. 2. in Anconitana legati 30. Maii 1642. coram Bichio, inter ſuas deciſ. 89. in Romana ſeu Comen. hæreditatis 26. Iunii 1647. coram Meltio impreſſ. deciſ. 93. p.* 10. & in aliis deductis *ſub tit. de teſtam. diſc. 75.*

Loquendo enim generaliter, ac in abſtracto, di-
ſtinctio in puncto juris hodie vera, & recepta videtur, atque ſola quæſtio cadit ſuper applicatione ad 6
factum, quando ſcilicet, de una, vel de altera diſtinctionis parte agi dicatur; Aliqui enim credunt, ut tunc dicatur pœna, quando puella, cui tale præceptum injungitur, paſſura eſt damnum, & jacturam rei propriæ, ſecus autem ubi operetur, ne obtineat bona teſtatoris ita diſponentis, cum tunc de lucro contendere dicatur abſque proprii patrimonii diminutione, ut ex *Oldrad. dicto conſ.* 16. firmant *Covarr. de ſponſal. par. 2. cap. 3. §. 3. num. 7. & 8. Sanchez dicta diſput. 33. num.* 7. & 8. *Cancer. lib. 3. var. cap. 7. num. 300. & 302. plene Coſcia dicta diſſert. 9. num. 32. & ſequen. & num.* 41. & hanc admittere videtur *Rota in dicta Anconitana legati coram Bichio inter ſuas deciſ.* 89.

Alii vero credunt, ut tunc demum agatur de lucro, quando diſpoſitio concepta ſit per viam conditionis ſuſpenſivæ, & à parte antea, quæ ſe opponat principio acquiſitionis, ita ut contraveniens nihil amittat, niſi facultatem conſequendi; Secus autem ubi ſit à parte poſtea, & per viam modi, ſeu conditionis reſolutivæ, quoniam id non impedit aſſecutionem legati, vel alterius diſpoſitionis ſolum amittendæ in caſu contraventionis, quæ ita importare dicitur rei jam quæſitæ, & incorporatæ amiſſionem, unde propterea amittens dicitur fieri pauperior; Et conſequenter ſentire pœnam, quæ amiſſioni etiam magni lucri ineſſe dicitur, *ut ex Aretin. in l. Titia ff. de verb. oblig.* & aliis, plene *Moro-*

Digitized by Google

tiat conſ. 197. *Menoch. conſ.* 425. *num.* 4. *cum ſequen. & conſ.* 1083. *num.* 9. *cum ſequen. Capic. Latr. dicta conſult.* 72. *num.* 16. *cum ſequen. Ciriac. dicta controv.* 451. *num.* 83. *cum ſequen. Rota dicta dec.* 493. *num.* 30. *& ſequen. par.* 4. *rec. tom.* 2. cum aliis *ſub d. tit. de teſtam. dicto diſc.* 73.

Tertia eſt opinio diſtinguens, inter diſpoſitiones omnino voluntarias ad favorem extraneorum, & quodammodo neceſſarias ad favorem filiorum, ut primo caſu valeant; Altero autem non, ex ea differentiæ ratione, quod cum paterna hæreditas filiis quodammodo debita ſit, hinc proinde conditio, ſeu contraventio, potius privationem juris habiti, quam impedimentum juris habendi continere dicitur, ut poſt *Rum. Grot.* & alios plene *Menoch. dicto conſ.* 425. *num.* 4. *& ſequen. & dicto conſ.* 1083. *num.* 7. *cum ſequen. Ciriac. controv.* 451. *num.* 83. *cum ſequen. Capic. Latr. conſult.* 77. *num.* 18. & hanc diſtinctionem ſequuta eſt *Rota in dicta Romana ſeu Comen. coram Melzio decif.* 93. *par.* 10. *rec.*

Inſinuabam tamen quod mihi indiſtinctè placeret, atque verior videtur prima opinio *Oldradi*, quo-
7 niam, ſive conditio apponatur tanquam ſuſpenſiva, & à parte antea, ſive tanquam reſolutiva, & à parte poſtea, illa ſemper ineſſe dicitur acquiſitioni, quæ ita qualificata eſt, ut ſcilicet non ſit pura, & perfecta, ſed in pendulo, & reſolubiliter. Diſtinctio autem inter filios, & extraneos, nullum habere videtur juris fundamentum, quoniam, excepta legitima, quæ hujuſmodi conditionibus, vel oneribus, ſive uno, ſive altero modo conceptis, non ſubjacet, ex ipſius legitimæ natura, & tanquam ſucceſſio neceſſaria, juxta vulgarem *text. in l. quoniam in prioribus Cod. de inoff. teſtam.* & frequenter in ſua materia *ſub tit. de legitima, & detractionibus*; In reliquo aſſe, nulla differentia videtur inter filios, & extraneos, cum pariformiter diſpoſitio dicatur mere voluntaria, & cum omnimoda teſtatoris libertate pro libito diſponendi.

Clarius vero ubi conditio non contineat talem
8 reſtrictionem, ad certas perſonas, vel ad certum genus, ſeu locum adeo reſtrictum, quod libertati matrimonii præjudicatum eſſe dicatur, ut plures caſus diſtinguendo habetur in hac materia deductum *in Bonon. fideicommiſſi de Guidottis ſub tit. de fideicommiſſis, diſc.* 44. *& dicto tit. de teſtamen. diſc.* 73. Et in ſpecie conſimilis præcepti nubendi civi oriundo *Fulgoſ. conſ.* 61. *& Rota in dicta Anconitana legati* 30. *Maii* 1642. *coram Bichio inter ſuas decif.* 89. Quidquid in contrarium in terminis conſimilis præcepti non ducendi virum, niſi civem, habeatur *apud Cyriac. dicta controv.* 451. *num.* 99. *&* 100. quoniam aſperum, ac irrationabile videtur, ut patri morienti, prohibendum eſſet præſcribere filiabus innupti, ac veriſimiliter imprudentibus, hujuſmodi leges, quæ prudentiæ, & boneſtatis fundamentis innixæ ſunt, ut ita eas alliceret, ad obtinenda ea bona, quæ poterat eis non relinquere, cum non videatur ſubeſſe ratio, cur qui poteſt facere plus, non poſſit facere minus, & qui poteſt nullatenus concedere, ac omnino denegare, non poſſit concedere qualificate, præſertim ubi qualitas eſt diſcreta, ita ut non dicatur adimere libertatem, ut latius *in dicta Bononien. & dicto diſc.* 73. *de teſtam.*

Nihilominus quia ſecunda, & tertia opiniones ſupradictæ magnum habent authoritatum fomentum, & quod magis eſt in hac facti ſpecie inſimul uniebantur, quod ſcilicet ageretur de deſcendente, quæ jam ex perſona matris ſucceſſerat in bonis, quorum privationem tanquam ſpeciem pœnæ contraventio in-
9 duceret; Hinc proinde dicebam, ita tutius ad matrimonium prædictum procedi poſſe, quoniam ſi apud noſtros receptum eſt, ut puellæ præſertim minores, adverſus hujuſmodi contraventiones quamvis alis inexcuſabiles, reſtitutionis in integrum beneficio juventur ex plene deductis *apud Menoch. Ciriac. & Marcian. jun. locis citatis & per Rotam dicta dec.* 493. *part.* 4. *rec. tom.* 2. *Morett. dicto conſ.* 97. *Altograd. conſ.* 77. *lib.* 2. & apud alios; Multo magis, ac extra controverſiam, accedentibus tot juſtis, & probabilibus excuſationis cauſis; Primo ſcilicet, quoniam dubium eſt ut ſupra, an hoc præceptum alteri Domitillæ injunctum, conſeratur aliis repetitum; Secundo quia, ut proxime, cum fundamento tot authoritatum credi potuit, ut tale præceptum non eſſet obligatorium; Et tertio, quia, ut infra, pariter ſatis probabiliter credi poterat, ut vir haberet qualitates à teſtatore præſcriptas.

Quatenus ergo pertinet ad iſtum punctum civilitatis in viro deſideratæ; Dicebam, quod licet pri-
mo aſpectu videretur poſſe ſatis dubitari, dum ne- 10
que ipſe, neque ejus pater in Civitate nati erant, cum originarius dicatur ille, qui procreatus eſt à patre, qui natus ſit in loco, non autem ab avo, quoties eo mortuo conceptus eſt, ex plene collectis *per Carleval. de Iudiciis tom.* 1. *quæſt.* 2. *num.* 533. Nihilominus in puncto juris, probabilius videbatur; ut qualitas originarii vere concurreret, ex eo quod tam pater, quam filius nati eſſent Pariſiis, occaſione officii, quod Camillus Pauli pater, ac ſucceſſive Idem Paulus, ibi exercebant in Curia Regis, unde propterea cenſendi erant nati in ipſamet Civitate originaria Avenionenſi, ex regula quod abſentia occaſionalis non tollit, neque interrumpit civilitatem,
neque nativitas accidentalis in alio loco tollit, ut 11
quis in propria patria originaria vere natus dici non debeat, ut loquendo de ſeipſo *Felin. in cap. cum. Rudolphus n.* 14. *de reſcriptis Grammat. decif.* 103. *num.* 112. *Menoch. conſ.* 80. *num.* 9. *cum ſequen. & lib.* 6. *præſumpt.* 30. *num.* 16. *&* 17. ubi exemplificat in ejus filiis *Cyriac. controv.* 292. *num.* 30. *&* 31. *plene Giurba obſerv.* 76. *Ottbob. dec.* 148. *num.* 8. & habetur pluries deductum *ſub tit. de præeminentiis*, ubi de hac materia civilitatis agitur; Ac etiam in *Anconitana onerum ſub tit. de Regalib. diſc.* 104. ad materiam gabellarum ſeu contributionum; Atque docet quotidiana praxis nobilium Neapolitanorum feuda poſſidentium, qui pene pro majori parte naſcuntur extra eam Civitatem, in feudis, ubi nati ſunt etiam patres, ac avi, & tamen habentur pro veris civibus Neapolitanis quoad omnia, non ex privilegio, vel fictione, ſed per veritatem, ac ſi ibi nati eſſent; Idemque in Januenſibus, aliiſque nationibus induſtriæ vacantibus, vel occaſione etiam feudorum, & officiorum, vel frequentius ratione mercaturæ.

Potiſſime dum continuabatur, more aliorum 12
civium in ſupportatione onerum, ac deſcriptione in Collegio, cum aliis ſupra enunciatis; Nil obſtante, quod ſupponeretur, ut Pariſiis quoque civilitatem contraxiſſet, quoniam non implicat aliquem eſſe civem duorum locorum *ad text. in l. aſſumptio §. filius ff. ad municipal. Menoch. lib.* 6. *præſumpt.* 42. *numer.* 4. *Buratt. decif.* 804. *num.* 4. *Adden. ad eum decif.* 811. *num.* 7. *decif.* 187. *in fine poſt Zacch. de oblig.* & in aliis, ut in dicta ſua materia civilitatis *ſub tit. de præeminentiis.*

Et quamvis nimium dubitari poſſet quod teſta-
toris voluntas refragaretur, quod ſcilicet ſenſiſſe in- 13
tellexit de civibus per omnimodam veritatem de facto, cum actuali habitatione in loco, per illa verba *nato ex nobili pariter nativo*, quæ verba caſum propriæ originis, non autem paternæ reſpicere videntur, ex ponderatis *apud Merlin. decif.* 832. *n.* 5. Ac etiam ob rationem adjectam conſervationis bonorum in patria, & ut ejus deſcendentes incumberent iis operibus per ipſum teſtatorem ordinatis,

unde

unde circa hunc punctum, ex teſtatoris veriſimili voluntate, quando de eo ſolo ad alios effectus agendum eſſet, dicebam quod non levis cadere poſſet difficultas; Nihilominùs, ad effectum evitandi pœnam caducitatis, quæ timebatur, ſtantibus tot probabilitatibus, ut ſupra, dicebam, ut probabilius timendum non eſſet, ideoque ſi expediret ad matrimonium deveniri poſſet; Et de hac materia civilitatis habetur etiam in Reggien. conſortii, *ſub tit. de Canonicis, & capitulo, diſcurſ. 12.* & in ſupplemento in eodem caſu.

ROMANA MATRIMONII HEBRÆORUM

Pro ESTER ANNUBRA

Cum LEONE DE MARENO.

Caſus diſputatus coram A. C. reſolutus pro Leone.

De Matrimonio Hebræorum, ejuſque requiſitis ad perfectionem, ut ſit obligatorium.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Inter infideles non datur matrimonium, tanquam ſacramentum.*
3 *Inter Iudæos ſervanda eſt in matrimonio lex Moyſis.*
4 *Etiam circa minorem ætatem.*
5 *De actibus, qui requiruntur ex dicta lege in matrimonio Iudæorum.*
6 *De interpretatione dictæ legis per Rabbinos.*
7 *Quod matrimonium inter Iudæos, quod non habeat omnia requiſita, habet vim ſponſalium.*
8 *An, & quomodo detur matrimonium inter infideles.*
9 *De pœna mulieris nuptæ, quæ cum alio viro rem habeat.*
10 *Reſolutio cauſæ.*

DISC. XV.

1 CUm Leo, per plures annos in figura maritali
converſationem cum Ester habuiſſet, eam verò
ex quodam tempore crudeliter tractaret, hinc iſta,
coram A. C. judicium inſtituit, vel ſuper nullitate
matrimonii per dictum Leonem prætenſi, vel ſuper
thori ſeparatione, ex dicta cauſa ſævitiæ; Aſſumptaque
deſuper diſputatione; Dicebam ſcribens pro muliere,
quod in matrimoniis Judæorum, aliorumque
Infidelium, procedendum non eſt cum regulis ſacrorum
Canonum, vel Sac. Conc. Trid. cum hæc reſpiciant
matrimonium tanquam ſacramentum, quod
2 non datur inter Infideles, qui non ligantur Conſtitutionibus
eccleſiaſticis directis, *per Ricciull. de jure
perſonarum part. 2. cap. 3. num. 1. & ſequen. Baſſ.
de matrim. cap. 1. §. 31. num. 82.* Ideoque conſiderandum
eſt matrimonium tanquam ſimplex contractus,
qui ex duorum conſenſu, inter Infideles conſideratur,
quando ſcilicet, ad inſtar aliorum contractuum,
dicatur utriuſque contrahentis obligatorius
ad mutuam cohabitationem, aliaque debita,
& onera matrimonialia, necne.

Inter Judæos autem in ſpecie, ut quoad matrimo-
3 nium ſervanda ſit lex Moſaica, firmat *Marquard.
de Iudæis part. 2. cap. 4. num. 9.* & admittitur *per
Ricciull. dicto cap. 3. per totum*; Et generaliter de lege
Moſaica attendenda inter Hebræos, tàm ad effec-
4 tum minoris ætatis, quàm ad alios, plenè deductum
habetur. *apud Cyriac. controv. 140. & 241. & Farin.
in fragment. verbo Iudæi.* Quare dicebam,
punctum eſſe in Moſaicæ legis intelligentia, quando
ſcilicet ad ejus præſcriptum dicatur validè, ac perfectè
matrimonium initum eſſe, necne.

Controverſia verò eſt in eo, quod cùm ex dicta
lege, tres actus requirantur, ſeu enuncientur, qui 5
dicuntur *aras, chiduſſin, & niſſuin*, an ſcilicet iſti
actus importent perfectum matrimonii contractum,
adeò ut alter actus ad perfectionem non requiratur,
(ut ex parte viri prætendebatur), vel potiùs
illi importarent ſimplicem præparationem, ſeu
promiſſionem futuri matrimonii, adinſtar noſtrorum
ſponſalium de futuro, matrimonium verò
non perficiatur, niſi per alias ſolemnitates, quæ explicantur
cum vocabulo *niſſuin* (ut erat mulieris prætenſio.)

Dicebant enim plures Rabbini, ſive in Hebraica
litteris periti Judæi, quod dicti termini, *aras*, 6
chiduſſin, & niſſuin., eſſent ſynonymi, atque importarent
ſolùm illum actum, qui fit per annuli impoſitionem,
ſeu per cujuſdam monetæ traditionem,
per quem actum dicebant ſequi ſolùm ſpeciem
ſponſalium de futuro, ſeu præparationem ad matrimonium
perfectum, ac inductivum copulæ licitæ,
imò obligatoriæ, necnon poteſtatis viri in mulierem
cum aliis effectibus ex matrimonio reſultantibus (quos
iidem Judæi dicunt inter eos eſſe decem) cùm ſolùm
dicti actus præparatorii inducant mulieris obligationem,
ne alteri viro nubere valeat, donec ſequatur libellus
repudii, ad quem, iidem Rabbini, ſeu periti
dicebant, quod donec matrimonium cum aliis ſolemnitatibus
perficeretur, mulier poterat, etiam ſine
cauſa cogere virum, atque ita obtinere libertatem
nubendi cuiqumque.

Hinc propterea dicebam quod iſte actus eſſet minùs
obligatorius, quam ſint noſtra ſponſalia de futuro
inducentia obligationem, etiam per cenſuras, 7
aliaſque coactionis ſpecies, ceſſante juſta cauſa, ad
matrimonium; Cùm enim principalis matrimonii effectus
conſiſtat in viciſſitudinaria licentia, & reſpectivè
obligatione copulæ carnalis licitæ, atque dicti
periti concorditer affirmarent, iſtum effectum non
ſequi, niſi accedentibus aliis ſolemnitatibus ut ſupra
nuncupatis *niſſuin*, idcircò dicebam probabilius videri,
quod donec iſtæ ſolemnitates intervenirent,
quas ſupponebatur, in hac facti ſpecie non adeſſe,
per dictos alios actus, qui ſequuti erant, inducta eſſent
ſolùm ſponſalia, futuri matrimonii præparatoria,
ideoque licitum eſſet mulieri petere ſolutionem à vinculo,
& à maritali ſubjectione.

Neque dicebam, ut in hac materia matrimonii
Infidelium, ita ſtrictè, ac rigoroſe procedendum 8
eſſet, ſicuti in illo Chriſtianorum, cùm inter Infideles
non detur illud perfectum, ac indiſſolubile matrimonium,
quod datur inter fideles, ut ad litteram
probat *text. in cap. Quando de divortiis*, ubi quod
licèt inter Infideles, verum matrimonium exiſtat, non
tamen eſt ratum, ac indiſſolubile, ſicuti inter fideles,
quoniam indiſſolubilitas reſultat ex lege Evangelica
ob ſignificatum unionis inter Deum, & Eccleſiam,
quæ ratio non congruit Infidelibus, *ut per Marquard.
de Judæis dicta part. 2. cap. 2. num. 16. benè Pont. de
Matrim. lib. 7. cap. 48. num. 1. & ſequen.* Adeò ut
non deſint volentes, ut etiam hodie inter Judæos
licitus ſit libellus repudii, *ut per Marquard. dicta
part. 2. cap. 8. num. 4.* Et quamvis *Sanchez*, aliique
Morales de hoc dubitent, ad effectum tribuendi libertatem
conjugibus jam conjunctis, & poſt matrimonium
conſumatum alias nuptias contrahendi; Nihilominus
dicebam difficultatem prædictam reſultantem
ex dicto Evangelico *Matthæi cap. 19.* procedere
cum præſuppoſito jam ſequuti matrimonii,
dum illud loquitur de viro, & uxore, qui termini propriè
congruunt illis, qui matrimonium perfectè contraxerunt,
non autem qui ſola ſponſalia, ſeu actus
præparatorios.

Major difficultas reſultabat ex eo, quod ex dictis
actibus *aras & chiduſſin*, reſultabat pœna mortis contra 9

Digitized by Google

mulierem, quæ cum alio viro rem habere inveniatur, unde propterea inferebatur, quod hæc eſſet pœna adulterii, quod in neceſſarium antecedens præſupponit matrimonium; Reſpondebam tamen, quod lex Moſaica *Deuteronomij cap.* 22. quæ adjicit dictam pœnam, non explicat, an id eſſet ratione adulterii, cùm loquatur de muliere alicui viro deſponſata, quod verbum deſponſationis non ſupponit de neceſſitate matrimonium perfectum, ſaltem ad effectus, de quibus agebatur; Neque aliqua implicantia adeſſe dicitur ut etiam ſponſa de futuro dictæ pœnæ ſubjaceat, ob injuriam, quæ irrogari quoque dicitur ſponſo, qui in vim ſponſalium, matrimonium deinde contrahendo, ita deceptus inveniretur ducendo mulierem ab alio corruptam.

Verùm Judex, ſtante longæva plurium anno-
10 rum cohabitatione, cum veriſimili ſubſequuta copula (licèt ex parte mulieris negata, utpote illicita, donec dictæ aliæ ſolemnitates ſequerentur) fretus etiam authoritate *Navarr. conſil.* 2. & 3. *de converſ. Infidelium lib.* 3. pro matrimonii validitate pronunciavit, neque cauſa ulteriorem habuit progreſſum; unde propterea, cùm unica tantùm ſcriptura deſuper confecta eſſet abſque communicatione ſcripturarum, & jurium alterius partis, non potui deſuper maturum judicium pro veritate efformare, cùm iidem Hebræorum periti eſſent inter ſe in hoc diſcordes.

Compendium eorum, quæ in hoc titulo continentur, habetur *in Adnotationibus ad S. C. T. ſeſſ.* 24. *de Reform. matrim. cap.* 1. *& ſeq. & cap.* 6.

ROMANA MATRIMONII

PRO A.

Cum B. ET C.

Caſus diſputatus in S. Congregatione Concilii, & reſolutus pro B. & C.

De matrimonio inter abſentes per literas, an & quando valeat; Et incidenter de matrimonij probatione.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries cum reſolutione.*
2 *De punctis controverſia.*
3 *Non requiritur conſenſus Parochi, ſed ſufficit ejus ſimplex præſentia.*
4 *Si Parochus non deſcribit in libro Matrimonij, adhuc poteſt aliundè probari.*
5 *De diſtinctione quando in hac materia exacta probatio requiratur; Et quando ſufficiat levis etiam per teſtes exceptione oludibiles.*
6 *Quomodo in hac probationum materia ſit procedendum.*
7 *Levis probatio ſufficit, ubi incidenter de matrimonio agitur.*
8 *De caſu in quo principaliter, ſed ſine contradictione, vel contraria probatione.*
9 *De modo tenendo in regulando probationes, non contradictas.*
10 *Quid ubi Parochus contradicat.*
11 *Teſtis eſt ſuſpectus ſi allegat in conteſtem alium qui neget.*
12 *Declaratur concluſio, de qua n.* 3. *ut requiratur intelligentia.*
13 *Fortius intelligentia requiritur in matrimonio per Epiſtolam.*
14 *De repromiſſione.*
15 *Quod reſolutio in puncto probationis placeat, & quare erroneum ſit procedere cum deciſionibus.*
16 *Quando propriè difficultates intrent in hac materia.*
17 *De conſiderationibus circa probationem.*
18 *De alio motivo Iudicum, & Conſulentium.*
19 *De opinione volentium, quod forma matrimonij per Epiſtolam non valeat.*
20 *De opinione contraria magis communi.*
21 *Senſus Auctoris in quæſtione.*
22 *Et quomodo intelligi debeat facultas contrahendi matrimonium per procuratorem.*
23 *De alio motivo Iudicum.*
24 *De ratione, ob quam in iſto caſu procedi debuiſſet cum prima opinione negativa, & quod inæqualitas non dirimit matrimonium.*
25 *De poteſtate Papæ tollendi matrimonium ratum, & quando hæc poteſtas exercenda ſit.*

DISC. XVI.

IN arcto, diuturnoque carcere ex cauſa uxoricidii exiſtens B. pro humano loquendi uſu, ac fortunæ 1
conſueta ſtultitia, vel cæca irrationabilitate, ex antiqua illuſtri familia immeritos habens natales, ùnmeritamque Magnatitiam qualitatem, in gravi etiam ætate conſtitutus (quod crimen auget) indignus cum populari mulierecula abſente, per iſtius epiſtolæ organum in ipſomet carcere, coram Parocho, & teſtibus matrimonium contraxit; Idque (ut decebat) nimiùm ægreſcente A. ejus filio in magnatitio quoque conſtitutus ordine, cauſam nullitatis matrimonij ſummariè a Sanctiſſimo cognoſcendam committi obtinuit Sac. Congregationi Concilij, à qua ipſa die pereuntis menſis Septembris 1673. affirmativa pro matrimonij validitate, cum aliqua votorum diſcordantia reſolutio prodiit.

In diſputationibus autem deſuper habitis, duo fuerunt puncti ad trutinam deducti; Primò nempè, 2
ſuper iſta contrahendi per literas forma, in genere, ſive in abſtracto, an hodie poſt Concilij Tridentini decreta valeat; Secundò quatenus valeat, an in caſu controverſiæ benè ſervata eſſet iſta contrahendi forma; Iſtiuſque poſterioris puncti occaſione, de ſufficienti matrimonij probatione actum eſt, ubi præſertim inter Parochum, & teſtes diſcrepantia dignoſcatur; De alijs verò pluribus incidenter.

Quatenus itaque (præſuppoſita validitate hujus formæ contrahendi per epiſtolam in genere) ad ſecundum punctum hujus particularis cauſæ pertinet, facti potiùs, quàm juris videbatur quæſtio, ſuper efficacia ſcilicet probationis, quod forma conciliaria bene ſervata eſſet, necne.

Ex parte ſiquidem, tam viri, quàm mulieris matrimonij validitatem concorditer prætendentium, dicebatur, quod cum illi duo teſtes, qui ex decreto Conciliari, cum Parocho deſiderantur, benè deponerent de actu geſto juxta ejuſdem Conciliarii decreti formam, quod ſcilicet vir coram Parocho, & ipſis, exhibita mulieris abſentis Epiſtola ejus manu conſcripta Parocho, directa, in qua ſuum conſenſum præſtabat ſuper matrimonio contrahendo cum ipſo viro, qui ſuum conſenſum quoque præſtitit, & conjunxit, ita ſufficiens aderat probatio, non obſtante, quod Parochus id negaret; Ex hodie 3
certa, & recepta concluſione, de qua ſupra *hoc eodem tit. diſc.* 2. *&* 6. & alibi pluries quod ſcilicet nulla Parochi conſenſus deſuper deſideratur, ſed ſola præſentia ſufficit, quamvis ad alium finem dolosè fuerit evocatus, imò quamvis expreſſus ejus diſſenſus adeſſet.

Non debet etenim à Parochi affirmatione, vel 4
negatione id pendere, ad inſtar eorum, quæ in his quoque terminis habemus ſuper ejuſdem Parochi negligentia, vel malitia non regiſtrandi actum matrimonij

Digitized by Google

trimonij in libro, qui ad ejuſdem Conciliaris decreti præſcriptum retineri debet, quoniam non eàindè præcluſa eſt via, illud probandi per alias ſpecies probationis, ut aliis relatis *deciſ.* 233. *num.* 12. *par.* 20. *&* *dec.* 301. *num.* 4. *& ſeqq. par.* 11. *rec.* & in aliis frequenter.

Et quoniam adversùs dictos teſtes, ex hac parte aliquæ per cauſæ Patronum dabantur exceptiones,
5 illa præſertim, quod eſſent viles, & famuli ejuſdem viri; Idcircò Scribentes pro matrimonij invaliditate in hoc potiſſimum, ac principaliter inſiſtentes, veram in ſuo caſu adhibebant diſtinctionem, inter odibilem probationem contra matrimonium ſuper ejus nullitate, vel diſſolutione; Et favorabilem ſuper ejus validitate, ac exiſtentia, ut ſcilicet primo caſu; exactæ, beneque concludentes requirantur probationes, ideoque teſtes omni exceptione majores deſiderentur, exceptionumque ratio habeatur, ubi numerus, vel adminicula eas non ſuppleant; Secùs autem in altero, in quo ſufficiunt domeſtici imò conjuncti, ſeu alias exceptione elidibiles teſtes, ut *apud Mantic. deciſ.* 372. *dicta deciſ.* 233. *par.* 10. *&* 301. *par.* 11. *recen.*

6 Scribens ego è converſo ad inſtantiam oppoſitorum, ea jam inſinuatis honeſtatis, ac decoris motivis, circa præmiſſas concluſiones, conſuetas nimiumque frequentes canebam cantiones, quod ſcilicet præmiſſæ concluſiones in ſuis caſibus eſſent veræ, non autem quibuſcumque caſibus applicabiles quodque propterea in hujuſmodi caſu facti, & probationis potius quàm juris manifeſtus error ſit cum generalitatibus, vel concluſionibus, ſeu aliorum caſuum deciſionibus procedere, cum veritas revera pendeat ex ſingulorum caſuum individuis circumſtantiis.

7 Admittebam ſiquidem dictam diſtinctionem inter odibilem, & favorabilem probationem, quodque hoc ſecundo caſu leviores, minuſque perfectæ ſufficerent probationes etiam per teſtes alias exceptione elidibiles; Dicebam tamen id procedere in caſu, in quo incidenter de matrimonij probatione agatur, ad effectum ſcilicet legitimationis perſonarum puta probandi legitimam procreationem, vel deſcendentiam pro ſucceſſionibus præſertim in feudis, & fideicommiſſis, aliiſque ſimilibus, & ad quos effectus majores deſuper cadere ſolent quæſtiones, ut præſertim *apud Ottheb. deciſ.* 252. *& in tot. Rota deciſionibus editis in celebri Parmen. Status*, & in alia majori de qua incidenter agitur *ſub tit. de Feud. diſc.* 2. & ſæpiùs.

8 Ubi verò principaliter agatur de ipſo fædere matrimonij, advertebam diſtinguendum eſſe, quod ſcilicet, Aliud eſt, ubi Parochus habeat ſe merè negativè, quia nempè nullatenus ſit in cauſa, nullamque faciat depoſitionem, ſolumque illud contrarium deducatur argumentum, quod ex ejus ſeſuliet negligentia, quia in ejus libro partita non reperiatur deſcripta, adeoque deſit concurſus poſitivè contrariantium probationum hinc indè: Et tunc rectè dicta concluſio procedat, atque in his terminis procedunt præmiſſæ, aliæque plures deciſiones, & auctoritates, quæ deſuper, pro conſueta inutili chartarum repletione, in magno cumulo deducebantur.

Et nihilominus etiam iſto caſu; quando inter ipſos contrahentes diſcordia vigeret, quia nempè unus affirmaret, & alter negaret; ideoque unus de vinculo, alter verò de libertate contenderet; Sive quod eis concordantibus, quæſtio eſſet cum tertio agente de nimium gravi præjudicio, adeo ut de ipſo matrimonii fædere principaliter ageretur, quia
9 nempè ex unius matrimonii validitate, alterius de facto contracti invaliditas reſultaret; His etenim, vel ſimilibus caſibus, ex majori, vel minori præjudicii gravitate regulandum venit probationum pondus penſandum prudenti Judicis arbitrio, in quo probationum materia repoſita eſt juxta celebrem textum *in* 3. *ff. de teſtib.* cum concordantibus *ſub. tit. de Iudic. diſc.* 32. Prorſus enim improbabile eſſet, quod nimium inæquali, vel indigna muliere, ſe prætendente à viro notabili mutatione ſtatus fieret, pro muliecularum conſuetudine viris ſe proſtituentium, vel è converſo inæquali viro nobilis Matronæ, vel divitis puellæ matrimonium affectante, teſtibus vilibus, vel conjunctis, aut aliàs exceptione elidibilibus, ità de facili deferendum eſſet; Ideoque firmum remaneret, erroneum eſſet, cum ſolis generalitatibus, vel cum concluſionibus in abſtracto procedere, illaſque omni caſui pariformiter applicare.

Sed quando, ut in præſenti Parochi poſitivè contraria depoſitio accedat, negando illud factum, de quo teſtes deponunt; Et tunc, ſecluſis infra- 10 ſcriptis particularibus circumſtantiis, etiam cum ſenſu veritatis; dicebam prorſus erroneum eſſe, ut in iſta contrarietate, potiùs duobus vilibus famulis ipſius Partis inducentis deferendum eſſet quàm Parocho in Sacerdotali, ac parochiali dignitate conſtituto, qui juxta terminos textus *in c. cum eſſet de teſtam.* duorum teſtium vicem gerit; Ac propterea adhibendo eoſdem terminos textus *in c. cum eſſet*, qui nimium ſimiles, ac proximi videntur, deducebam ea, quæ habentur *ſub tit. de Teſtam. diſc.* 25. ut Parocho, nedum contrarium aſſerente, vel negante, ſed 11 etiam vacillante, teſtibus deferendum non eſſet; Quodque intraret concluſio, de qua *ſub tit. de Iudic. diſc.* 32. & alibi, quod potiùs ſuſpecti de falſo redduntur ac fide indigni teſtes, qui in conteſtes adducunt alios, qui negent.

Clariùs verò in hac facti ſpecie, quoniam non agebatur de matrimonio contracto inter præſentes, 12 ſed inter abſentes per epiſtolam; Quamvis etenim vera ſit concluſio, de qua ſupra, quod ſola Parochi materialis præſentia ſufficiat, abſque ejus conſenſu, quinimo etiam cum ejus poſitivo diſſenſu, imò etiamſi caſualiter ibi reperiatur, vel quod vi, ſeu dolo ad id ſit inductus; Nihilominùs certum eſt, ut ipſius, ac teſtium intelligentia requiſita ſit, ut nempè intelligant, ac percipiant quid agitur, & ne dormientium, vel ebriorum, aut aliud agentium præſentia ſufficiat ex inſinuatis *ſupra diſc.* 2. *&* 6.

Cum itaque ageretur de epiſtola, per quam mulier abſens loquebatur cum ipſo Parocho, cui directa erat, ſine dubio neceſſarium erat, ut ipſe Parochus 13 ſciret, atque intelligeret, quod ea epiſtola eſſet conſcripta per illam mulierem, ne aliàs eſſet confictum folium; Et per conſequens, naturaliter, ac legaliter, impoſſibile dicebam, ut Parocho, totam facti ſeriem negante, teſtibus deferendum eſſet, cum ipſi Parocho principaliter, incumberet notitia conſenſus alterius partis, ut ità utriuſque conſenſus conjunctio verificari poſſet; Ideoque *Boſſius de matrim. c.* 3. *n.* 213. agendo de iſta contrahendi forma, præſupponit, ut Parocho, & teſtibus innoteſcat veritas epiſtolæ, quam Morales exemplificando præſupponunt uni ex contrahentibus directam; Multò magis in præſenti, quod ipſi Parocho directa erat.

Deducebam quoque ea, quæ occaſione ſponſalium inter abſentes per literas familiares habentur ſupra *hoc eodem tit. diſc.* 8. ſuper neceſſario requiſito repromiſ- 14 ſionis, cujus Scribens notitiam haberet, ut ita coram parocho, & teſtibus, quando forma conciliaris ſervatur, legitima adeſſet conſenſuum conjunctio, atque ex iſto præſertim motivo aliqua gravia vota pro invaliditate inclinabant.

Reflectendo autem ad veritatem, ſecluſis difficultatibus, de quibus infra ſuper ipſa contrahendi for- 15 ma in genere, iſtaque præſuppoſita; probabilis potius

Digitized by Google

tiis mihi, quamvis ſuccumbenti, viſa eſt reſolutio, ex particularibus facti circumſtantiis; Ideoque in dies magis edocemur, quàm ad evidentiam erroneum ſit cum aliorum caſuum deciſionibus, vel cum reſponſis, quæ in eis prodierint in alijs diverſis decidendis procedere, ad circumſtantiarum diverſitatem vel reſpectivè combinationem non reflectendo.

Ex duobus itaque præmiſſæ conſiderationes, quas
16 tanquam Advocatus deducebam, in ſuis caſibus veræ, ad rem non faciebant; Primò nempè quoniam contrahentes, eamdem veritatem affirmabant, atque in eadem perſeverabant voluntate, denuo ubi opus eſſet, actum peracturi, ideoque ceſſabant illæ difficultates, quæ verè, & propriè deſuper cadere ſolent tam circa probationem, quam circa repromiſſionem, quando inter ipſoſmet contrahentes contentio ſit, quia nempe unus neget, & alter affirmet.

Et ſecundò quia, ex alijs teſtibus qui in loco actus aderant, & ex pleriſque alijs adminiculis, veritas depoſitionis teſtium nimium comprobata erat,
17 ideoque ſupplebantur exceptiones; Et èconverſo ex pluribus extrajudicialibus ipſius parochi confeſſionibus, pluribus ejuſdem mendacijs, parumque bona fama, de mendacio, ac affectatione clarè convinci videbatur; Ac etiam, quantum ab aliquibus ex Congregationis Patribus omnium prudenter, & circumſpectè motivantibus, deſumi potuit, forſan ipſe Parochus, coram aliquibus eamdem affirmavit veritatem, cujus negationem judicialem, timori, ac minis referebat; Ad id autem Judices, & Conſulentes reflectere debent, quod ſcilicet forenſes controverſiæ
18 frequentius à ſingulorum caſuum individuis circumſtantijs deciſionem recipiunt.

Majorem igitur difficultatem, mihi ad veritatem reflectenti, inferebat primus punctus generalis, ſuper quo hucuſque per iſtam S. Congregationem vel per Rotam adhuc formiter non diſputato, nec deciſo, aliquam majorem, magiſque maturam deſideraſſem diſcuſſionem, ac reflexionem, an ſcilicet iſta contrahendi forma, poſt novum jus conciliare admittenda eſſet, nec ne.

Illam etenim efformant quæſtionem ſcribentes poſt Concilium, qui pro majori parte, peneque om-
19 nes ſunt Morales, atque negativam ſententiam tenent duo eamdem *de Ledeſma* nuncupationem habentes ac alii relati *per Sanchez hoc tract. lib. 2. c. 12. Guttierez eodem tract. c. 45. Boſſ. dicto c. 3. n. 312. & ſeqq.* & alii, pro modernorum, præſertim verò Moralium, conſuetudine cum ſufficiat unum dixiſſe, ut alii per eadem pene verba, dicant; Ex ea motri ratione, quod Conciliare decretum ipſorum contrahentium præſentiam in verbis præſupponit, ideoque iſtam contrahendi formam inter abſentes non admittit.

Majori tamen calculo, affirmativa opinio recepta
20 eſt, ut ex proximè allegatis, ac aliis patet, plures expendendo rationes, quam omnium latius reaſſumit *Guttierez loco citato*, illam præſertim, quod cum etiam poſt Concilium forma contrahendi per Procuratorem vel per nuntium ſpecialem recepta ſit, adhibendo exemplum Abraham, idque frequens praxis doceat, idcirco iſta quoque contrahendi forma per Epiſtolas admitti debeat; Ac etiam quia cum ante Concilium receptum eſſet, eam ſufficere, inſinuata ſolùm repromiſſionis quæſtione cadente; Hinc proindè in nova, & correctoria lege, correctionum, ac exorbitantiarum cumulus non eſt permittendus, ac propterea verius ſit, ut contrahentium præſentia demonſtrativè non autem taxativè in conciliari decreto pro frequentiori contingentia præſupponatur.

Quando autem cum hujuſmodi, ac ſimilibus generalitatibus, punctus regulandus eſſet, admittebam 21
quod præponderantia eſſent hujus poſterioris opinionis fundamenta? Verùm difficultatem mihi inferebat ea generalis in omni materia frequenter inſinuata propoſitio, quæ pro meo ſenſu ac genio in omnibus fori quæſtionibus decidendis principatum obtinere debet, ut ſcilicet, non verborum formalitas, minuſque legalium propoſitionum generalitas attendi debeat, ſed ſubſtantia veritatis, atque ratio, vel finis, ob quem lex prodierit, ac ordinata ſit.

Cum itaque prævia illa, adeò magna diſcuſſione, ac maturitate, quam ejuſdem Concilii hiſtoria, & acta docent, ut multis occurreretur inconvenientibus, quæ clandeſtina matrimonia producebant, iſta nova introducta fuerit forma, per quam publicè, & palam, in faciem Eccleſiæ matrimonium contractum dici valeat; Hinc proinde iſta ratio, vel iſte finis attendendus videtur, qui eluſus alias remaneret, dum coram viri parocho ac teſtibus, qui nullam abſentis, quinimò aliquando in diverſa regione, vel Civitate morantis puellæ notitiam habeant, clandeſtinum matrimonium contrahi poſſet, adeo ut ille pater familias, qui propriam filiam domi caute cuſtodiam retineat dignis, & altis nuptiis deſtinatam, ita ignarus eam habere cogatur alterius inæqualis vel indigni uxorem, mediantibus amatorijs epiſtolis, quæ nimium de facili, ancillis vel aliis mulierculis mediantibus, à puellis obtinentur frequenter ignorantibus quid agant.

Neque congruere videtur ſimile de Procuratore, vel Nuntio, quoniam id pro frequentiori praxi inter magnos Principes, vel Magnates, ac nobiles contingit, mediante Nuntio, vel nobili, & qualificato Procuratore publicè, & palam deputato, vel tranſ- 22
miſſo juxta præfatum deduci ſolitum exemplum Abraham.

Ac propterea pro meo judicio (veritati tamen integrum locum relinquendo) etiam ubi de procuratore agatur, id cum eadem moderatione intelligi debeat, ut idem adimpleatur finis, non autem ubi procuratoris deputatio non eſſet per publicum inſtrumentum, ſed per conſimilem epiſtolam familiarem, vel aliam privatam, & clandeſtinam ſchedulam; Et econverſo, ut iſta contrahendi forma per epiſtolam, vel per ſchedulam privatam ſufficeret, ac admittenda veniret, ubi publicitatem haberet, adeo ut ratio decreti Conciliaris congrueret vel finis adimpleretur, ut in Principum, vel in Magnatum contingit notoriis privatis literis, quas literas patentes vel ſchedulas appellamus.

Alias etenim nimium de facili, antiqua clandeſtinitatis inconvenientia, ita Mundo reſtituuntur, dictumque conciliare decretum, cum adeò magna diſcuſſione, & maturitate editum, eluſorium ac ideale remanebit; Nimiaque ponderatione digna pro meo ſenſu videtur illa circumſtantia, quod inter ſpatium annorum centum, & decem circiter à die publicationis Concilij, iſte caſus adhuc diſputatus ac deciſus non ſit, quodque iidem DD. ſupra recenſiti, ac alij, qui hanc formam admittunt, eam non laudant, ſed potius damnant.

Iſte autem videtur modus cum quo magna, & ſu- 23
prema Tribunalia, iſtud præſertim, quod Principis partes potius quodammodo gerere videtur, procedere debeant, non autem in ſola fide vel traditione aliquorum privatorum ſcriptorum.

His autem ita generaliter inſinuatis; Quatenus etiam ad applicationem præſentis cauſæ particularis 24
pertinet; Dicebam, quod ſtante magna contrahentium inæqualitate, adeout verè indignum matrimonium dicendum eſſet, in hoc dubio articulo nunquam deciſo, atque ut ſupra ex facti qualitate regulando, pro invaliditate reſpondere debuiſſet, admiſſa etiam

ſufficienti

ſufficienti probatione; Quamvis etenim hodie extra controverſiam ſit inter Catholicos, ut inæqualitas vel indignitas, matrimonij validitatem, vel ſubſtantiam non tollat, ut inſinuatur *ſub tit. de dote diſc. 1.* & alibi; Attamen juſtum motivum id præbere videtur, ut in articulo dubio, una potius quam altera opinio amplectenda veniret, potiſſimè ab adeo magno Tribunali, in quo facilius quam in ordinario ſeu inferiori Judice verificatur aſſumptum de quo *ſub tit. de judicijs diſc. 35.* & alibi, ut liceat in judicando, omiſſa magis communi opinione, minus communem pro facti qualitate magis rationabilem amplecti.

Ac etiam ſtante quod, poſt dictum actum, certum erat, quod nulla acceſſerat conſummatio, dum vir erat in arcto carcere ut ſupra, mulier autem in Monaſterio eſt, & per conſequens agebatur de matrimonio rato tantum dum aſſerta copula, antequam actus ſequeretur, tanquam inter concubinos in nulla conſideratione habetur; Ità juſtè & congruè interponi potuiſſet Pontificis auctoritas de qua *ſupra diſc. 9.* ſtante etiam magna inæqualitate ætatis, cum vir ſenex eſſet, & mulier valdè juvenis, quæ ſine ejus præjudicio alteri collocari poterat.

ROMANA SEPARATIONIS THORI,

Pro BARTHOLOMÆO ANSIDEO

Cum VICTORIA CHERUBINA.

Caſus diſputatus in Tribunali Vicarij reſolutus pro Bartholomæo.

De eadem materia, de quá ſupra *diſc. 11.* ſeparationis thori ex cauſa ſævitiæ, & quomodo in hujuſmodi cauſis procedendum ſit.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*

2 *In hac materia matrimoniali etiam ubi agitur de poſſeſſorio, cognoſcenda ſunt merita.*

3 *De manutentione viri in quaſi poſſeſſione obſequiorum maritalium lite pendente quomodo ſit regulanda.*

4 *De circunſtantiis ex quibus arbitrium judicis ſit regulandum.*

5 *An in monaſterio vel penes honeſtam matronam uxor avertens, ſit collocanda.*

6 *An cautioni quæ per virum offertur, ſit fidendum.*

7 *Authoritates, & deciſiones in hac materia ad quid proſint.*

DISC. XVII.

1 Divertiente Victoria à viro, iſtoque in Tribunali Vicarij petente cum magis celeri, ac uſitato remedio manutentionis in quaſi poſſeſſione recipiendi obſequia maritalia, illam cogi ad redeundum, ut poſt plures diſputationes nedum coram ejuſdem Tribunalis Locumtenente Civili, ſed etiam in plena Congregatione qualibet hebdomoda haberi ſolita, juxta ea quæ habentur *diſc. 13. in Relatione Curiæ*, decretum fuit, cum etiam in diſputationibus quæ
2 habeantur in poſſeſſorio diſcreto à petitorio, in hac præſertim materia rationabiliter quidem de petitorio, ac meritis negotij principalis quamvis incidenter cognoſci ſoleat, præſertim circa fidem teſtibus adhibendam, & quando dicatur conſtare, necne de tali ſævitia quæ ſit ſufficiens ad ſeparationem, adeout fidendum non ſit cautioni, vel econverſo iſtud remedium attendi debeat, nec non ſuper ſequeſtro mulieris interim demandando, atque ſuper his per ſcribentes hinc inde pro conſueto moderno verè damnabili, & contemptibili ſtylo magna fieret chartarum repletio, magnuſque cum improbo labore cumulus deciſionum, & authoritatum, certando cuinam major aſſiſteret numerus. Hinc ſcribens pro viro dicebam, quod licet tam apud antiquiores, quam etiam apud moderniores de partibus, ubi raræ ſunt hujuſmodi quæſtiones, magnæ ſuper præmiſſis ſoleant reteri quæſtiones, præſertim circa punctum manutentionis viri lite pendente in quaſi poſſeſſione exigendi obſequia maritalia ab uxore, quæ ab eo divertit, ex collectis ad ſatietatem per
modernum moralem *Baſſ. de effict. matrim. cap. 6. §. 4. num. 71. & ſeqq.* ac etiam *apud Merlin. dec. 67. in princ.* cum aliis, de quibus infra; Attamen in curia præſertim in hoc Tribunali, ubi frequentes, & quotidianæ ſunt hujuſmodi cautiones, revera iſta eſt inanis chartarum repletio ratione ſubjectæ materiæ periculoſæ, ob quam procedendum non eſt in hoc ſummario, & privilegiato judicio poſſeſſorio cum illis regulis, & facilitatibus, cum quibus proceditur in aliis materiis indifferentibus, de quibus *diſc. 44. de Judic.* & alibi, ſed potius dicendus eſt punctus facti, & arbitrij decidendus ex prudenti arbitrio regulando à facti qualitate, ac ſingulorum caſuum particularibus circumſtantiis, non autem ex eo quod Doctores, vel Collectores, in abſtracto dicant, vel quod in diverſis caſibus per Rotam deciſum fuerit, ut etiam inſinuatur ſupra *diſc. 11. in fine.* 3

Quantum verò plurium cauſarum hujuſmodi praxis me docuit, ac etiam docent tot Rotæ deciſiones, 4
quas in hac materia habemus in parte infra inſinuatas pro iſto arbitrio bene regulando, ad tria reflecti ſolet, ac debet; Primò circa proviſionem de perſona mulieris lite pendente, an in monaſterio, vel penes honeſtam matronam fieri debeat, quod juxta deducta *eod. diſc. 11.* certam, & uniformem non habet regulam, cum potiſſimè pendeat à circunſtantiis facti, præſertim verò à mulieris ætate, & a moribus 5
regionis, aliiſque conſiderationibus deſuper habendis, ut utriuſque partis indemnitati in materia adeo ſuſpecta, & periculoſa bene conſultum ſit. Secundò circa accelerationes probationum, quæ offerantur per mulierem à viro divertentem, reſecando quantum poſſibile eſt cauſidicorum dilationes, & calumnioſa artificia, ne ita indirectè obtineatur intentum; Et tertiò reflectendo ad materias articulatas, ac etiam ad qualitatem perſonarum ad effectum dignoſcendi an cauſæ ſciſſurarum conjugalium ſint adeo graves, & periculoſæ, ut cautionis fragilitati fidendum non ſit, vel econverſo ſint tales, quod cautio reputari valeat ſufficiens medicina, quam optimam 6
inter populares, ac etiam civiles medij ſtatus quotidiana praxis docet, præſertim in Urbe, in qua longè minor eſt virorum authoritas, & potentia cum mulieribus, quàm ſit in aliis locis, ideoque inter alias circunſtantias, quæ conſiderandæ veniunt pro iſtius arbitrij regulatione, an dictæ cautioni fidendum ſit, necne, ſunt mos regionis, & qualitas perſonarum ob maximam differentiam, quæ dignoſcitur inter populares, vel mediocres, ac Magnates, & nobiles, quoniam in primo genere perſonarum etiam ex levibus diſcordiis faciles ſunt hujuſmodi diverſiones, & ſciſſuræ, ſed faciles etiam reconciliationes; Econverſo autem in altera ſpecie ob majorem ſtimulum honoris, & exiſtimationis non niſi ex magnis cauſis ad hujuſmodi actus deveniri ſolet, atque ità rectè ponderando deciſiones, invicem pugnare videntur in hac materia, quandoque denegando cohabitationem cum cautione, & quandoque concedendo, verè tamen non ſunt diverſæ, ut præſertim ſi vera potentis cohabitationem contra conjugem denegantem

i

Digitized by Google

gantem habetur *deciſ.* 371. *poſt* 2. *vol. conſ. Farin.* quæ reputari ſolet magiſtralis *apud Buratt. dec.* 711. & 815. *Duran. dec.* 72. *Bich. deciſ.* 425. latè *Coccin. dec.* 2011. & 2030. *repetit deciſ.* 155. & 191. *par.* 6. *rec. deciſ.* 35. *par.* 11. Et èconverſo favore conjugis divertentis *deciſ.* 706. *par.* 1. *rec.* & *apud Merlen. dec.* 446. cum concordan. quæ hinc indè in materia habentur, cum revera ut præmiſſum eſt iſta cenſenda non ſit quæſtio juris, ſed facti, ideoque manifeſtam
7 redderet ineptiam, improbus labor ſuper cumulo deciſionum, & authoritatum in abſtracto, cum totum pendeat à præmiſſis facti circunſtantiis, authoritates verò, ac præſertim deciſiones Rotæ deſervire debeant pro quadam norma ſeu lumine judicis, quomodo alias magna Tribunalia in hoc ſe regulare conſueverint, faciendo tamen debitam combinationem circunſtantiarum non autem procedendo in illarum ſola litera, & cum regulis & concluſionibus generalibus in abſtracto, biſque conſideratis in hac facti ſpecie juſtè ad favorem viri prodiit reſolutio.

SUMMA SIVE COMPENDIUM

Eorum quæ in Foro magis practicabilia continentur in hoc Supplemento Par. II. de Matrimonio, ſponſalibus, & divortio.

I. DE pluribus ſponſalium ac matrimonij ſpeciebus, ac de aliis generalitatibus ad materiæ introductionem.

II. De Sponſalibus de futuro, eorumque forma, & effectibus.

III. De requiſitis neceſſariis ad validitatem, ac perfectionem matrimonij, ſeu Sponſalium inter præſentes, eorumque interventus probatione.

IV. De impedimentis Canonicis à jure communi vel Conciliari provenientibus, quæ matrimonium irritent; Et econverſo de matrimonij impedimentis ex legibus ſæcularis vel hominis prohibitione manantibus ab eodem Canonico communi vel Conciliari jure ſublatis.

V. De matrimonij diſſolutione vel ſeparatione, ac de aliis ad materiam pertinentibus ſuper effectibus præſertim ex illo reſultantibus.

SUMMARIUM.

I.

1 *DE aliquibus quæſtionibus, quæ non tractantur.*
2 *De quibus tractetur.*
3 *De diſtinctione ſponſalium, & de terminis qui adhibentur.*
4 *De diſtinctione matrimonij rati, & conſummati.*
5 *De alia præſumpti, & expreſſi, ac publici, & clandeſtini & an detur præſumptum.*
6 *Omiſſio publicationum non irritat matrimonium.*
7 *Quales leges civiles, vel ſæculares in hac materia attendantur.*
8 *Quibus Auctoribus in hac materia ſit deferendum.*

II.

9 *Sponſalia de futuro præbent actionem ad cogendum ad Matrimonium, & quæ ſpecies coactionis intret.*
10 *Quando iſta coactio intret, & quæ cauſa excuſet.*
11 *Quando ſponſalia dicantur valida, & obligatoria.*
12 *An obtenta Apoſtolica diſpenſatione novus requiratur conſenſus.*
13 *De ſponſalibus inter præſentes, & de ætate ad id ſufficiente.*
14 *De illis inter abſentes, & de quæſtionibus in iſto caſu cadentibus.*
15 *Parentes contrahunt ſponſalia pro filiis.*
16 *Quid deferat ſponſalia eſſe valida licet non omninò obligatoria.*
17 *De impedimento honeſtatis quod oritur à ſponſalibus.*

III.

18 *Ad quid referat inſpicere de forma matrimonij de jure communi.*
19 *De ætate ſufficiente ad matrimonium.*
20 *Conſenſus debet eſſe liber, & ſincerus ſine metu vel dolo.*
21 *De conſenſu ſimulato, vel conditionali.*
22 *De matrimonio inter abſentes per procuratorem, vel Nuntium aut literas attenta diſpoſitione juris communis.*
23 *Iſtud mandatum re integra eſt revocabile, pacto, vel juramento non obſtante.*
24 *De neceſſitate repromiſſionis ubi fiat per literas.*
25 *Non debent inter contrahentes adeſſe impedimenta.*
26 *De probatione Matrimonij, & quomodo.*
27 *De Matrimonio præſumpto ſublato per Concilium.*
28 *De forma Concilij coram Parocho, & teſtibus.*
29 *De publicationibus.*
30 *De delegato generale vel particulari parochi.*
31 *Ordinarius loci vel ejus Vicarius Generalis aut Capitularis eamdem parochi facultatem habet.*
32 *Non autem Archipresbyter Cathedralis.*
33 *Sufficit parochus unus contrahentium.*
34 *Quis dicatur parochus proprius ad hunc effectum.*
35 *An ſufficiat domicilium contractum in fraudem.*
36 *Etiam inter abſentes attenta forma Conciliari matrimonium per procuratorem vel Nuntium ſeu literas contrahitur.*
37 *Non requiritur conſenſus parochi, & teſtium, etiam ſi diſſentiant & qualis eorum intelligentia requirantur.*
38 *Quomodo conſenſus contrahentium explicetur.*
39 *Si conſenſus ſit ſimulatus vel coactus, ſed poſtea ſupervenіat conſenſus liber an nova forma requiratur.*
40 *Debet matrimonium deſcribi in libro.*
41 *De errore nominis vel cognominis.*

IV.

42 *De duplici ſpecie impedimentorum.*
43 *De impedimento conſanguinitatis vel affinitatis.*
44 *De diſpenſatione Apoſtolica deſuper concedi ſolita.*
45 *De effectibus diſpenſationis.*
46 *De voto ſolemni Religionis vel caſtitatis.*
47 *De cognatione, vel affinitate ex coitu illicito.*
48 *De affinitate ſpirituali.*
49 *De impedimento publicæ honeſtatis.*

50 *De*

50 *De ligamine alterius Matrimonij.*

51 *De diſparitate cultus, ſeu Religionis.*

52 *De impedimento criminis.*

53 *De illo erroris.*

54 *De altero impotentiæ ad copulam.*

55 *De impedimento ex cauſa raptus.*

56 *Damnata ſunt omnes leges ſæculares quæ matrimonijs præjudicent, & quid in hoc facere poſſint Magiſtratus ſæculares.*

57 *De quæſtionibus quæ deſuper cadunt, ac etiam ſuper conditionibus quæ adjciuntur per teſtatores, aliſque diſponentes.*

V.

58 *Matrimonium conſummatum eſt indiſſolubile de jure divino, ideoque Papa illud non diſſolvit.*

59 *Sed ſolum in eo intrat ſeparatio thori, & quando hæc intret.*

60 *Lite pendente mulier eſt ſequeſtranda.*

61 *Iudex Eccleſiaſticus eſt ſolum competens, & quid agere poſſit judex laicus.*

62 *Si matrimonium eſt ratum tantum ex juſtis cauſis intrat verum divortium.*

63 *Papa poteſt diſſolvere matrimonium ratum tantum.*

64 *De aliquibus effectibus matrimonii, & præſertim de obligatione mulieris ſequendi virum, & an pactum contrarium valeat.*

65 *De effectu legitimationis prolis ex matrimonio putativo.*

66 *Et de alia legitimatione ob ſubſequens matrimonium.*

67 *Diſpenſatio Apoſtolica legitimat prolem in radice cum retrotractione, ſi alia extrema non diſpenſabilia habilia ſint.*

68 *Quando legitimati per ſubſequens matrimonium, non habeantur pro legitimis.*

I.

De pluribus Sponſalium & matrimonii ſpeciebus; ac de aliis generalitatibus ad materiæ introductionem.

1 DOgmaticis, ac Moralibus, aliiſque de univerſa materia, pro utroque foro, ex profeſſu agentibus, eas reſervando quæſtiones, quæ in externo practico foro, nullæ vel nimium raræ ſunt ſuper matrimonii ſcilicet origine, vel introductione, an in ipſa Mundi creatione in terreſtri Paradiſo, inter Adam, & Evam ſequuta ſit; Sive an ex divino, Eccleſiaſtico jure, vel divino præſuppoſito, an ex utroque, veteri & novo Teſtamento, vel ex novo tantum, unitas, ac indiſſolubilitas proveniant; Et quomodo antiquum repudium, vel antiqua mulierum pluralitas in uno viro, quæ in Sacra legitur pagina, contigerint; Sive quæ inter contractum, & Sacramentum vigeant differentiæ, qualiſve ſit Sacramenti vera materia, & forma; Cum aliis pleriſque, in ultimo præſertim œcumenico Tridentino Concilio, diſputatis, ac deciſis.

De iis tantum, in præſenti compendioſè agitur, quæ ejuſdem Tridentini Concilii decretis præſuppo-
2 ſitis, juxta praxim Curiæ Romanæ, quæ ex debito, communis eſt univerſo foro Eccleſiaſtico, qui ſolus eſt hujuſmodi controverſiarum cognitor, ac deciſor, externo practico foro magis congruunt. *Adnot. ad S. C. T. diſc. 26. cum ſeqq. in quibus agitur de materia matrimonii præter ea quæ habentur hoc eod. tit.*

Duplicem itaque in primis, inter ſponſalia, ge-
3 nericam habemus diſtinctionem; Illorum ſcilicet, quæ de futuro, ac aliorum quæ de præſenti dicuntur; Iſtaque poſterior ſpecies idem denotat, ac matrimonium, ſub cujus vocabulo, pro loquendi practico forenſi uſu, hæc ſponſalia de præſenti explicari ſolent, in illis de futuro tantum iſtud ſponſalium vocabulum adhibendo, ideoque idem adhibetur practicus loquendi uſus vel ſtylus.

Matrimonium itaque plures habet ſpecies vel terminos pro effectuum diverſitate; Aliud namque eſt, quod ratum tantum dicitur, quia nempe, poſt illud 4
contractum, nulla inter contrahentes carnalis perfecta copula ſequuta ſit, ea quæ præceſſerit, non curata; Et alterum quod ob enunciatam ſequutam copulam conſummatum dicitur.

Aliud item eſt, quod expreſſum; Aliud vero quod præſumptum dicitur; Iſta vero poſterior ſpecies, quæ apud antiquos Canoniſtas, & Morales eſt frequens, 5
pro moderna praxi, utpote à præfato Tridentino Concilio abolita receſſit à foro, eam nimium raram cognitionem habens, quam locorum ſeu regionum præſefert qualitas, quia nempe nova Conciliaria forma in uſu non ſit, ideoque matrimonium præſumptum adhuc detur.

Idemque ſuper alia terminorum diſtinctione, inter matrimonium publicum, & clandeſtinum, ut verè, & propriè clandeſtinum illud ſit, quod ob non ſervatam formam à præfato Concilio inductam coram parocho, & teſtibus publicum, atque in facie Eccleſiæ celebratum dici non valeat.

Alia tamen magis impropriè ſeu remota datur ſpecies clandeſtinitatis, quæ tamen actum non vitiat, ut alia præcedens, ubi nempè eadem nova forma coram Parocho, & teſtibus impleta quidem ſit, illa verò non præceſſerit trina publica in Eccleſia denuntiatio, ſeu 6
publicatio, quam idem Concilium citra tamen actus irritationem præcipit. *diſc. 1. & 2. hoc tit. & diſc. 26. in Adn. ad S. C. T.* Alii verò termini, matrimonii ſcilicet liberi, vel coacti, ſive puri vel conditionalis, ac ſimiles, magis improprii ſunt, diverſaſque non conſtituunt ſpecies, ſed ejus potius denotant modum pro effectibus, qui exinde reſultant.

Ea quoque prænotata generalis regula, ut quidquid per civiles leges communes, aliaſque particulares laicales ſtatutum eſt; quod matrimonii ſubſtantiam 7
ſeu validitatem, ac libertatem percutiat, pro non ſcripto habendum ſit, cum antiquorum etiam Canonum, & Conciliorum correctio ſeu abolitio accedat; Magis verò illa inſinuati Concilij Tridentini; Ideoque nulla hujuſmodi legum, vel ejus interpretum, in externo etiam foro ſæculari, habenda eſt ratio, in iis, quæ matrimonii ſubſtantiam, ſeu validitatem concernunt, ejuſque connaturales vel ſubſtantiam ſeu validitatem, ac libertatem proximè afficeret; Non autem ſuper iis qui remoti ſint, atque aliqua lucra vel beneficia, ab ipſamet civili lege delata per ſpeciem non impletæ conditionis, vel deficientis qualitatis potius quam per illam pœnæ, percutiant, ut latius infra.

Illud quoque generali prænotatione dignum cenſendum eſt, ut in iis, quæ ad hunc, de quo ſolùm agitur, externum practicum forum pertinant, cum forenſium Canoniſtarum potius auctoritate; ac 8
ſenſu procedendum ſit, quàm illorum, qui ſive Canoniſtæ ſive Morales, vel dogmatici ſint, pro interno potius foro, cujus Judex eſt Deus, qui corda ſcrutatur, ac mentes hominum videt, loquuntur, quàm pro eo externo, de quo Eccleſia ſolum ex iis judicat, quæ videt; Iſtaque neglecta auctoritatum diſtinctio pleraque in hac materia producit æquivoca.

II.

De ſponſalibus de futuro eorumque forma, & effectibus.

SAcramenti ſpeciem, vel mixturam iſta ſponſalia non habent, ſed illius Sacramenti præparato- 9
ria, vel ordinatoria ſunt, quod per alia ſponſalia de præſenti perficitur, ideoque in ſimplicis contractus terminis remanent; Illius tamen operationis, ut ubi valida, & perfecta ſint uni ex contrahentibus e

Digitized by Google

jas, vel actionem præbeant, alterum cum Eccleſiaſtici tamen Judicis privativa auctoritate, cogendi ad matrimonium contrahendum, cum iis perſonalibus, vel realibus moleſtiis, & adſtrictionibus, quas lex, vel ſtylus pro aliorum contractuum, & obligationum implemento induxerit, & ſervet; Quinimo etiam cum ſpiritualibus cenſurarum armis vel remediis; Ita tamen ut moralis, non autem ut præciſa una, vel altera ſit coactio; Ubi enim, quantum ut par eſt, pro caſuum circumſtantiis, & qualitate ſufficientes adhibitæ ſint diligentiæ, ac ſpecies coactionis, eas tamen parum proficuas experientia probet, ab ulteriori exequutione abſtinendum eſt, cum illius tamen intereſſe refectione, quod alteri contrahendi ex contractus indebitè denegata obſervantia vel implemento reſultet. *diſc. 7. & 8. hoc tit. & diſc. 27. in Adn. ad S. C. T.*

Cum indebitæ vero denegationis præſuppoſito,
10 hæc procedunt; Secus autem ubi juſtam illa habeat excuſationem vel denegationis, cauſam ab ipſius contractus validitate vel imperfectione reſultantem, ſive etiam validitate, ac perfectione poſita, ab ea superventa vel præexiſtenti cauſa, quæ juſtam præbeat excuſationem, qualis generaliter ea eſt, quæ juris civilis diſpoſitione attenta ad divortium ſufficeret, ſive illa juris Canonici ad thori ſeparationem aliæque ſunt, quæ hinc divortii, vel ſeparationis thori non operantes effectum, iſtum tamen inducant; Vel (ex. gr.) ſuperventa deformitas vel notabilis infirma valetudo, ſive parentum, aliorumque majorum magna indignatio, vel notabilis amiſſionis ſucceſſionum, ac bonorum, vel jurium juſtus timor, vel probabile periculum, aliaque ſimilia, pro facti qualitate prudentia Judicis arbitrio penſanda. *ibid.*

Ad eorum autem validitatem, ac perfectionem,
11 ultra illa liberi ac legitimi conſenſus requiſita, quæ in quibuſcumque contractibus ac humanis actibus deſiderantur, illud quoque, ex peculiari jure exigitur, ut inter contrahentes (ætatis excluſo impedimento) aliud Canonicum non vigeat, quod matrimonium contrahi poſſe prohibeat, quoniam ſicuti ipſum matrimonium invalidum eſſet, ita fortius invalida ſunt ſponſalia.

Quæſtione cadente, quæ non modicam inter Canoniſtas, & Theologos ſciſſuram opinionum habet,
12 an ſuperventa Apoſtolica diſpenſatio, quæ præexiſtens tollat impedimentum, iſta revalidet ſponſalia, quæ novum poſitivum conſenſum vel contractum non exigant; Vel potius iſte denuo ſit neceſſarius, ut efficacem ad præmiſſa coactionem producant. Iſtaque poſterior canoniſtarum opinio, quæ novum deſiderat conſenſum vel contractum, in foro magis recepta eſt, quoque propterea libera ſit pænitendi licentia ſeu facultas. *diſc. 7. & 8. hoc tit.* quæ tamen eam non tollit moralem ſive honeſtatis, & congruentiæ neceſſitatem, quæ pro magis probabili ac recepta ſententia iſto etiam caſu, dotalis hypothecæ retrotractionem ad ſponſalium diem inducit, ut in dotali ſede advertitur, *tit. de Dote diſc. 78. & 79.*

Dupliciter autem hæc ſponſalia contrahi ſolent, eodem modo quo & ipſum matrimonium; Inter
13 præſentes ſcilicet, & abſentes; In primo vero caſu, aliæ non cadunt peculiares quæſtiones præter illas, quæ quoſcumque alios indifferentes contractus vel humanos actus percutiunt, ſuper conſenſus libertate, ac ſinceritate, ſufficientia ætatis inſpectione cadente; Ea tamen ſufficiens reputatur, quæ ſupra infantiam ſit, licet infra eam pubertatem quæ pro Matrimonio neceſſaria reputetur, ita tamen, ut pubes ea rata habeat.

Inter abſentes vero, eadem in his procedunt ſpon-
14 ſalibus, quæ, ut infra, in ipſomet habentur matrimonio, per nuntium, vel per Procuratorem, ſeu per epiſtolam; Eadem quoque repromiſſionis quæſtione cadente, quæ conſuetam habet opinionum ſciſſuram, ea vero probabilior eſt, quæ illam exigit *diſc. 8. hoc tit.*

Facilius tamen, in eo præſertim caſu, in quo per epiſtolam, actus fiat, in hac ſponſalium ſpecie, procedunt ea, quæ in matrimonio habentur, dum illa non cadit dubitandi ratio, quæ ex moderna Concilii Tridentini forma in matrimonio oritur. *diſc. 16. in Supplemento hoc tit.*

Illud autem peculiare in hujuſmodi ſponſalibus de futuro videtur, utpotè inter pueros, ſupra infantilem, 15
infra vero pupillarem, pro frequentiori uſu contrahi ſolitis, ut parentes mandatum ad id ſufficiens habere dicantur ad ſponſalia eorum vice contrahenda, ſub enunciatæ tamen ratificatione conditione, legitima ſuperventa ætate ad matrimonium apta.

Nimium autem refert, actum valide fieri poſſe,
quamvis pœnitentiæ, vel reſolutioni ex ratihabi- 16
tionis defectu ſubjaceat, ut matrimonio ſubſequuto, hypotheca illius dotis, quæ in ipſorum ſponſalium contractu conſtituta ſit, illius temporis initium ſumat ex jam inſinuata ratione, quo ratihabitionis conditio, quamvis à libera voluntate implementum, ſeu purificationem expectet, non omnino tamen voluntaria ſit, quæ retrotractionem non admittat, ſed potius mixta, illam habens admixtam neceſſitatem, quæ à congruentiæ, ac honeſtatis lege manat.

Honeſtatis impedimentum quod ab hac ſponſalium lege reſultet, apud antiquiora ante Concilii Tri-
dentini decreta non modicam habebat quæſtionem 17
cum conſueta opinionum ſciſſura, hodie vero per eadem decreta deciſionem habuit, ut in ſolo primo gradu cadat. *diſc. 7. hoc tit.*

III.

De Requiſitis neceſſariis ad validitatem, ac perfectionem matrimonii, ſeu ſponſalium inter præſentes, eorumque interventus probatione.

DUplicem iſta rubrica inſpectionem habet, ſuper validi, ac perfecti matrimonii requiſitis; Unam nempe, canonum, vel juris communis diſpoſi-
tione attenta; Alteram vero, ubi cum Concilii Tri- 18
dentini legibus vivatur, idque inſpicere refert pro iis regionibus, in quibus præfati Concilii decretis in toto, vel in parte ex Apoſtolicæ Sedis tolerantia in uſu non exiſtentibus, ad juris communis tramites, iſta matrimonialis materia regulanda venit, Conciliari forma non curata.

Canonum itaque diſpoſitione attenta; Certa deſuper præſcripta non eſt forma, ſed ea ſufficit legiti-
ma conſenſuum conjunctio quæ in quibuslibet huma- 19
nis actibus, ad perfectum, ac obligatorium contractum generice ſufficiens reputetur, quia nempe conſenſus illam, judicii perfectionem habeat, quæ ex legis præſumptione à pubertate reſultat, ideoque in viro, nonniſi poſt annum decimum quartum, in muliere autem poſt duodecimum ſequatur.

Ex legis tamen præſumptione id manat, quæ veritati cedit; Ubi etenim ætatem ſuppleat malitia, ejus perfectio expectanda non eſt; Ad inconvenientia tamen vitanda, Apoſtolica licentia, quæ hanc ſub ſe conditionem habet, obtinenda eſt; Et econverſo, ingenii hebetudo, vel tarditas, in ea ætate adhuc imperfectum judicium, ſeu conſenſum cauſare ſolet; Ideoque legis ratio, vel ſpiritus non autem litera attendenda eſt præfata ætate, ex frequentiori contingentia, ſtatuta pro regula, præmiſſæ limitationi ſubjecta.

Libertatem quoque idem conſenſus habere debet, ac ſinceritatem, ne dolo, vel metu, ſeu vi, à no-

lente

lente extortus dici valeat, eodem modo, quo in altero ſpirituali matrimonio per ſolemnem regularem profeſſionem contrahi ſolito omnibuſque aliis contractibus, ſtatutum eſt, *ſub tit. de Regal. diſc. 43. & ſeqq. & hoc tit. diſc. 4. & 6.*

Id autem certam, ac genericam non recipit regulam, cum à facti circumſtantiis pendeat, an ille accedat juſtus metus, qui in conſtantem cadat virum, ſive ille dolus, qui conſenſum adimat, vel imperfectum reddat, ideoque erroneum eſt cum generalitatibus deſuper procedere, illiſque diſtinctionibus, quæ inter verum, & expreſſum, ac reverentialem metum habentur, cum à ſingulorum caſuum circumſtantiis, pro locorum, temporum, ac perſonarum, aliarumque contingentiarum qualitate totum pendeat, utpote in voluntatis, ac facti potius, quam juris quæſtione.

Purus item iſte conſenſus eſſe debet, ac verus,
21 ideoque ſimulationis, vel conditionis multæ per morales præſertim diſputantur quæſtiones, hodie, ubi conciliaris forma ſervanda ſit, externo practico foro pene incongruæ, atque interno potius adaptatæ in ſua Sede pro caſuum opportunitate videndæ, utpotè ob tot varietates, ac diſtinctiones, compendio parum aptæ.

Inter abſentes quoque, ad aliorum contractuum
22 inſtar, ac juxta eorum generales regulas, hujuſmodi conſenſuum conjunctionem fieri, prohibitum non eſt, ſive per Mandatarios ſive per nuncios, aut literas, id ſequatur. *ſub tit. de Alien. & Contract. diſc. 47.*

Ea ſpecialitate vigente, ut re integra prioſquam perfecta ſequatur conſenſuum conjunctio jam præ-
23 ſtiti conſenſus, vel dati mandati revocatio concedatur, illa non attenta mandati irrevocabilitate, quæ in prophania indifferentibus contractibus datur, neque jurisjurandi religione hanc inducente irrevocabilitatem, ſeu liberam, pœnitendi facultatem excludente.

Ubi vero per ipſorum contrahentium literas id ſe-
24 quatur, enunciata cadit repromiſſionis quæſtio, ut ſcilicet ille, qui prior per ſcripturam alterum contrahentium ad matrimonium invitat, eique ſuum pollicetur conſenſum, acceptationis alterius reddatur conſcius, atque in eadem perſeveret voluntate ut legitima fiat conſenſuum conjunctio; Eaque probabilior videtur opinio, quæ repromiſſionis neceſſitatem credit, *diſc. 8. hoc tit.*

25 Contrahentium habilitas quoque deſideranda eſt, ne ſcilicet inter eos aliquod vigeat canonicum dirimens impedimentum ex iis, quæ in ſequenti rubrica inſinuantur, illis non curatis impedimentis, quæ impedientia tantum, non autem dirimentia ſint.

Præmiſſorum autem implementum, expreſſam per teſtes, vel ſcripturas probationem admittit, etiam
26 leviorem per domeſticos, vel conjunctos teſtes in aliis indifferentibus actibus ad perfectam probationem, non omnino idoneos, quod tamen certam, ac generalem non recipit regulam, cuicumque caſui applicabilem, ſed pro ſingulorum caſuum qualitate, & circumſtantiis decidendum eſt, ideoque de errore merito redarguendi veniunt illi, qui cum generalibus regulis, vel traditionibus in omni caſu procedant, *de probatione, matrimonii habetur hoc tit. diſc. 6. & in Supplemento diſc. 16. & in adnot. ad S.C. T. diſc. 26.*

Præſumptam quoque ſive adminiculativam admit-
27 tit probationem, juxta genericas indifferentium regulas ab utroque anteriori ac poſteriori tempore præſumptiones, & adminicula deſumendo; ideoque juxta initio inſinuatas diſtinctiones, veri, ac præſumpti matrimonii diſtinctio datur; Moderna vero inſinuata Tridentini Concilii lege attenta præſumpti matrimonii ſpecies abolita eſt, formæ tamen ab ea ſtatutæ adminiculativa non excluſa probatione.

Ad occurrendum itaque inconvenientibus, quæ clandeſtina producebant matrimonia, certa & præciſa 28
ſtatuta eſt forma, ſub irritanti, ſeu annullativo decreto, ea non ſervata, ut ſcilicet in faciem Eccleſiæ, coram contrahentium Parocho, ac duobus teſtibus, & non alias, matrimonium contrahendum ſit.

Quamvis etenim, ut eidem occurratur clandeſtinitati, alia demandetur trium publicationum diligentia
in Eccleſia inter miſſarum ſolemnia, ac etiam per S. 29
Congregationis Inquiſitionis decreta, ut alteri occurratur poligamiæ inconvenienti, aliquæ demandentur diligentiæ; Punitione tamen digni reputandi ſunt Parochus, & alii, qui hæc negligant, actum verò eorum omiſſio non vitiat, cum ſola forma, cujus omiſſio vitiat, in præfata Parochi, & teſtium præſentia conſiſtat, eaque nullum admittat æquipollens implementum, ſed præciſa eſt; Atque publicationibus Ordinarius ex cauſa diſpenſat. *diſc. 1. & 2.*

Parochi vero delegatus, vel Mandatarius genera-
lis, cui Vicarij nomen tribui ſolet, iſtam quoque 30
habet poteſtatem; Eamdemque habet particularis delegatus, cui ipſe illum ſpecificum actum peragendi facultatem, ſeu licentiam tribuerit; Delegationis tamen ſpecialis accedentibus requiſitis, quæ à jure in qualibet delegata juriſdictione deſiderantur, illo præſertim certitudinis perſonarum juxta Canoniſtarum ſenſum à Theologis tamen contradictum in ſua Sede latius. *diſc. 6.*

Majorem vero hanc habet poteſtatem Epiſcopus,
vel alter Ordinarius Prælatus, qui Parochus paro- 31
chorum in ſuo dicitur Territorio, ejuſque generalis Vicarius, vel ille qui vacante, ſeu impedita Sede à Capitulo ſit deputatus, atque uni, vel alteri Prælato ſcilicet, vel Vicario eadem conceditur generaliter, vel ſpecialiter delegandi facultas, vel per ſe ipſum interveniendi. *diſc. 3.*

Illa vero generalis Cura, quam antiquorum Ca-
nonum diſpoſitione attenta in univerſa Diœceſi, Ca- 32
thedralis Archipresbyter, tanquam Epiſcopi in ſpiritualibus Vicarius habebat, utpotè contraria conſuetudine abolita, ad id hodie inſufficiens reputatur.

Non utriuſque tamen contrahentis Parochus eſſe
debet, ſed ille unius, ſive viri, ſive uxoris ſufficit dum- 33
modo talis de jure dici mereatur. *diſc. 1. & 4.*

In hoc autem, majores fori quæſtiones, iſta nova forma producere ſolet, quando nempe in ea Parochia
tale contractum dicatur domicilium, ut contrahen- 34
tium, vel unius eorum ad hunc effectum ſufficiens adſit ſubjectio; Occaſionalia etenim mora, tutandi, vel infirmitatis, aut alterius accidentis gratia ad id non ſufficit, cum formale requiratur domicilium; Id autem certam non recipit regulam, cum à facti pendeat circumſtantiis, quæ contrahendi animum ſuadeant, ideoque pro ſingulorum caſuum qualitate prudens arbitrium regulandum eſt. *diſc. 1. & 5. in Adnot. ad S. C. T. diſc. 26.*

Quæſtione cadente, an fraudulenta novi domicilii
mutatio ad id ſufficiat, magiſque recepta eſt affirma- 35
tiva opinio, ubi fraus ad matrimonii libertatem tendat, quodque illa, cauſam, non autem effectum percutiat, quia nempe, ut parentibus, vel aliis veriſimiliter impedituris, matrimonium celaretur, domicilii mutatio facta ſit, ita tamen, ut illud contractum dici valeat. *ibidem.*

Quamvis autem Conciliare decretum in litera contrahentium ſupponat præſentiam, eamque præcipiat
contrahendi formam, quam jus civile in ſtipulationi- 36
bus adjicit, ut Parocho interrogante contrahentes, iſtiſque affirmantibus, dicat eos conjungere in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, Nuptialem quoque juxta Eccleſiaſticum ritum eis impartiendo benedictionem; Demonſtrativè tamen, vel ſuppoſitive, pro frequentiori uſu, lex ita loquitur, dum inter abſentes quoque, vel eorum alterum, per Procuratorem,

vel Nuntium, ſeu literas, cum eadem forma, coram
Parocho, & teſtibus, ad juris communis normam,
enim hujus formæ tantum alteratione, contrahi po-
reſt, quoties in eo actu, qui per Mandatarios, vel
Nuntios, ſeu literas coram Parocho explicatur, con-
trahentium voluntas duret, ac præexiſtat. *diſc.* 8. *&*
16. *in hoc ſupplemento.*

Ejuſdem quoque Parochi, ac teſtium conſenſus
37 non deſideratur, ſed ſola intelligentia requiſita eſt, ne
coram ipſis dormientibus, vel ebriis, ſeu alia pera-
gentibus, atque ad actum non advertentibus, quid
agatur, quamvis invitis, ſeu vi, vel dolo inductis, ac
detentis, quinimo diſſentientibus, recte actus expli-
catur, ideoque ubi inter abſentes per literas, vel man-
datarios actus fiat, Parochi, & teſtium intelligentiæ
verificatio aliquam parere ſolet dubitandi rationem,
diſc. a. 3. *&* 6.

38 Conſenſus item explicatio contrahentium, vel
eorum alterius, certam non habet verborum formam,
neque omninò expreſſa deſideranda eſt, ſed etiam quæ
ex ſignis, & argumentis manet. *diſc.* a.

Ubi verò ſimulatus aut alias, ex vi, vel dolo infectus
conſenſus eſſet, ut propterea actum vitiaret; Adhuc
tamen hujus conciliaris formæ implementum, jam
39 ſequutum, illum operatur effectum, ut ſuperveniens
liber, vel ſincerus conſenſus, qui legitimam indu-
cat ratihabitionem abſque alia forma, vel ſolemnitate,
ad juris communis limites actum revalidet; Ideoque
ad hunc effectum præſumpti matrimonii jam aboliti
ſpecies, vel imago adhuc durat.

Actum in libro ad hunc effectum retinendo per
Parochum deſcribi idem Conciliare decretum præ-
40 cipit ad ſufficientem probationem ex ejuſdem libri
partita manantem, id autem neque formam percutit,
ideoque Parochi negligentia veritati, ac validitati
non præjudicat, ubi alia ſufficientis probationis ſpe-
cies accedat ſuper formæ obſervantia.

Nominum vel cognominum contrahentium alte-
ratio, vel omiſſa qualitas dubitandi rationes parere
41 ſolet, ubi præſertim non coram Parocho, vel Ordi-
nario, ſed coram particulari delegato actus fiat ob
delegationis vitium exindè ſequi ſolitum, ut in ſua
Sede.

I V.

*De impedimentis Canonicis à jure communi, vel conci-
liari provenientibus, quæ matrimonium irritent; Et
è converſo de matrimonii impedimentis ex legis ſæcu-
laris, vel hominis prohibitione manantibus ab eodem
Canonico communi, vel Conciliari jure ſublatis.*

41 QUamvis Canones, plura ſtatuant matrimonii
impedimenta, non tamen omnia eamdem ha-
bent operationem; Aliqua etenim impedientia tan-
tum dicuntur, ut re infecta ſeu integra licitè actus
impediri, vel prohiberi valeant, actum tamen de
facto ſequutum non inficiant, iſtumque inſpectio
raram in foro praxim habet; Majores etenim ejuſ-
dem fori quæſtiones jam contracti matrimonii in-
fectionem percutiunt. *de matrimonii impedimentis ha-
betur in Adnot. ad S. C. T. diſc.* 27.

Primis itaque impedientibus tantùm cuilibet me-
diocriter in moralibus facultate verſanti innoteſcenti-
43 bus; Atque alterius ſpeciei dirimentium apud foren-
ſes inſpectione cadente; Illud quod omnium fre-
quentiùs eſt ſanguinis, vel affinitatis intra quartum
gradum juxta juris Canonici computationem, quæ
illam juris civilis duplicat, ut propterea quartus ca-
nonicus octavum civilem importet, modicam habeat
juris quæſtionem, quæ tota facti eſt ſuper conſan-
guinitatis, vel affinitatis intra prohibitos gradus ex-
iſtentia, ſeu juſtificatione.

Apud remotiores gradus inæqualitas aliquam præ-
buit dubitandi rationem, quia nempe quartus, &
quintus eſſet, an prohibitiva, vel permiſſiva pars in
hac inæqualitate attendenda ſit, magiſque receptum,
ut permiſſiva pro libertate prævaleat.

Quæſtiones vero Apoſtolicarum diſpenſationum,
quæ deſuper concedi ſolent, validitatem, ſeu legiti-
mam executionem percutiunt; Id autem certam non 44
habet regulam, cum à ſingulorum caſuum qualitate,
& circumſtantiis deciſio pendeat; Stricte vero in hu-
juſmodi diſpenſationibus proceditur, ut in expreſſis
tantum, ſuam faciant operationem, neque earum
detur extenſio, quamvis rationis identitas, vel non
denegandi conſuetudo accedat.

Vitio autem ceſſante, ea magnos operatur effectus,
ut nedum vincula, & impedimenta, pro actu facien- 45
do, futuriſque effectibus tollat, ſed etiam actum jam
infectum ab initio, ad quod fit retrotractio revalidet,
pro liberorum interim procreatorum legitimatione
præſertim, dummodo extremorum habilitas accedat,
ut aliud non obſtaret impedimentum, niſi illud,
quod per diſpenſationem ſublatum, quodque poſt
eam obtentam, nova, ac legitima conſenſuum acce-
dat conjunctio, ut in ſponſalibus de futuro inſinuatur
abſque conciliaris formæ, vel ſolemnitatis neceſſitate,
ubi ea ut legitimè jam adhibita, *diſc.* 7. *&* 8. *in Adnot.
ad S. C. T. diſc.* 27.

Solemne caſtitatis votum, quod per profeſſionem
in Religione valide factam, vel ſacrorum ordinum 46
ſuſceptionem emiſſum ſit, dirimens quoque producit
impedimentum, non autem illud caſtitatis, vel Re-
ligionis votum, quod privatum, non autem ſolemne
cenſendum ſit.

Cognationis autem, vel affinitatis enunciatum
impedimentum, quod uſque ad quartum canonicum 47
protrahitur gradum, in ea conſanguinitatis ſpecie
procedit, quæ per legitimam contracta ſit copulam,
ubi vero per illegitimam, duplicem pariter Canoni-
cum non egreditur gradum.

Spiritualis quoque affinitas idem præſtat impedi-
mentum inter patrinos, ac perſonam in Chriſmate,
vel Baptiſmate tentam, ejuſque parentes, abſque ul- 48
teriori progreſſu, Tridentino Concilio ita antiquas
dirimente quæſtiones.

Publicæ honeſtatis etiam impedimentum ante
Tridentinum Concilium aliquam præbebat opi- 49
nionum ſciſſuram ab eodem Concilio ſublatam,
certam pariter deſuper ſtatuendo regulam, ut pri-
mum non excedat gradum. *diſc.* 7. *& d. diſc.* 27. *ad
S. C. T.*

Alterius matrimonii valide contracti ligamen,
idem producit dirimens impedimentum, cum viro- 50
rum, vel reſpective mulierum pluralitas interdicta
ſit, dummodo validum, ac legitimum ſit matrimo-
nium, quamvis ratum, cum non entis nullæ ſint par-
tes, ideoque invalidum hunc non producit effectum,
quem neque ſponſalia de futuro producunt, ideoque 51
poſteriora legitima ſponſalia de præſenti prioribus de
futuro prævalent, quibuſcunque neglectis pactis, &
conventionibus, juriſjurandi etiam Religione muni-
tis. *eod. diſc.* 27.

Diſparitas cultus, vel Religionis idem producit
impedimentum, cujus tamen nullam, vel nimium ra- 52
ram forus praxim habet, ideoque in ſua Sede in caſus
contingentia videndum; Prout etiam raram praxim
illud habet impedimentum, quod à crimine manat,
quia nempè prioris conjugis criminoſa mors pro eo
matrimonio præciſe contrahendo ſequuta ſit, cum
in eo tantùm, non autem in aliis id impedimentum
præſtet.

Quamvis autem inter hæc impedimenta in iis, qui
deſuper habentur, verſibus; Error quoque recenſeatur, 53
non tamen impedimentum cenſendum eſt a lege inductum,
ſed naturalis defectus conſenſus; Iſtaque ſpe-
cies non difficili compendio ſubjacet, cum à ſingu-
lorum

lorum caſuum pendeat qualitate, & circumſtantiis, atque facti potiùs, quam juris quæſtio ſit; Ideoque ad pleniorem Sedem recurrendum, *locis ſupra citatis, & præſertim diſc. 3. & 4.*

54 Carnalis copulæ impotentia idem dirimens, ſeu annullativum producit effectum ex ceſſante cauſa finali, ut propterea ille qui potens eſt, aliud matrimonium contrahendi libertatem habeat, non tamen propria auctoritate ſibi ipſi juſdicendo, quamvis alterius contrahentis, qui ſupponatur impotens accedat aſſenſus, ſed prævia Eccleſiaſtici competentis Judicis declaratione, ſuper cujus ordine, vel forma, non modica dignoſcitur, inter Canoniſtas, & Theologos opinionum ſciſſura, quæ inter cujuslibet facultatis profeſſores non deeſt; Ea tamen pro externi fori praxi probabilior diſtinctio eſt, ut in hujuſmodi quæſtione, quæ facti potius quàm juris, cenſenda eſt, ipſius facti in primis, ex judicio peritorum, aliiſque ſignis, inquiratur veritas; Ubi etenim, certum eſt, ut naturalis ſit frigiditas, vel ineptia inſtrumenti, ſeu vaſis impedimentum per quod matrimonii conſummatio de præterito, ac habitus, vel potentia futuræ conſummationis certò deſint, tunc aliis non deſideratis diligentiis declarationi aperitur locus; Ubi verò id ambiguum ſit, an à naturali, vel accidentali maleficiorum cauſa id proveniat, tunc ſpiritualia adhibenda ſunt, exorciſmorum, ac ſacramentorum, & jejuniorum, ac orationum remedia; Eiſque adhibitis, triennale quoque deſideratur experimentum; Quæſtione cadente, an cohabitationis tempus, quod hujuſmodi præceſſit diligentias, in hoc triennii ſpatio computandum ſit (ut Theologi credunt) Vel ex Judicis decreto, poſt ſpiritualia adhibita remedia illud initiari debeat, retroacti temporis cohabitatione neglecta, ut forenſes Canoniſtæ volunt, atque Romana Curia ſequitur; Hiſque completis, aliiſque per obſtetrices, & peritos ſuper non conſummatione adhibitis diligentiis, receproque ab iiſdem contrahentibus, eorumque conjunctorum ſeptima manu juramento, ſuper præteritæ conſummationis negativa, futuræque impotentia ad hujuſmodi deveniatur declarationem. *diſc. 9.*

Moderna enuntiati Tridentini Concilii lex, aliud dirimens introduxit impedimentum, quod 55 ex raptu reſultat; Ut donec rapta penes raptorem, vel alium, qui ab eo dependeat, exiſtat, ejuſque priſtinæ libertati omninò reſtituta non ſit, matrimonium inter eos validè contrahi non valeat, quamvis raptæ liber, ac ſincerus ſuperveniat conſenſus.

Quæſtiones autem, facti potius, quàm juris deſuper cadunt ſuper hujuſmodi raptus qualitate, quando ſcilicet ille, verus, ac proprius qui hujuſmodi producat effectum, adeſſe dicatur; Idque pariter non modicam habet opinionum ſciſſuram, quam plores tollunt, vel conciliant diſtinctiones, ac declarationes, compendio parum aptæ, ideoque in ſua Sede videndæ. *diſc. 5. in Adnot. ad S. C. T. diſc. 28.*

Quemadmodum verò, moderna Conciliaris lex, nova in matrimonio, ita juſtis ſuadentibus motivis, induxit impedimenta, cum enunciata nova forma præcisè ſervanda, & cum proximè inſinuato impedimento, quod ex raptu reſultat; Alia verò honeſtatis, ac fornicatiæ, & ſpiritualis affinitatis moderata eſt, ſeu benignè declaravit; antiquas ita dirimendo ambiguitates; Ita èconverſo, antiquam ma- 56 trimonij libertatem, à Canonum; Conciliorumque decretis manantem, ut ſæcularium legum, vel hominum tollantur impedimenta, ampliavit, ſeu clarius declaravit, omneſque antiquas ambigoitates ex interpretum ſubtilitate, vel opinionum varietate orientes ſuſtulit, ut omnimoda dignoſcatur adeſſe libertas, magna inæqualitate, quinimo poſitiva in dignitate, vel patria, ſeu dominicali poteſtate neglectis, omnibus ſæcularibus legibus, vel ſæcularium magiſtratuum prohibitionibus damnatis, ut propterea ſæculari poteſtati ea ſolum concedatur gerere, quæ ipſum liberæ voluntatis factum percutiant pro ejuſdem libertatis fomento potius, & auxilio.

Adhuc tamen ſuper earumdem ſæcularium legum diſpoſitione, vel magiſtratuum edictis vel prohibitionibus, ſive teſtantium, aut aliàs diſponentium 57 voluntate vel præcepto, non modicæ dignoſcuntur controverſiæ, cum conſueta opinionum ſciſſura, non quidem ſuper ipſius Matrimonij ſubſtantia, & validitate, vel directo, ac præciſo impedimento, dum inter Catholicos extra quæſtionem id remanet, ſed ſuper illis remotis, indirectiſque impedimentis, quæ ſuper ſucceſſionibus, vel bonis, ac juribus inferantur; Id autem pariter certam ac generalem, ſub compendio explicabilem regulam, non de facili recipit, cum à pleriſque pendeat diſtinctionibus, ac declarationibus, in ſua ſede proinde videndis; An ſcilicet pœnam, legis vel hominis diſpoſitio inferat, ob conditionis vel modi implementum; Vel potius eadem conditio aut modus, eam qualitatem inducat, cum qua juris quærendi, ac lucri fiat acquiſitio; Sive an, ætatis, loci, temporis, ac perſonarum reſtrictio, juſtæ rationis habeat fomentum, atque matrimonij libertatem ita quoque benè exercibilem conſervet, atque omnino non adimat, ut in ſua ſede latius. *ſub tit. de Teſtam. diſc. 73.*

V.

De matrimonij diſſolutione vel ſeparatione, ac de aliis ad materiam pertinentibus ſuper effectibus præſertim ex illo reſultantibus.

DUplicem hæc rubrica inſpectionem habet, ſuper matrimonij, jam validè, ac perfectè contracti diſſolutione, vel ſeparatione; Unam ſcilicet, ſuper ea omnimoda ſolutione vinculi, per quam contrahentes omnimodam acquirant libertatem, atque in primævo conſtituantur ſtatu, perinde ac ſi illud contractum non eſſet; Et alteram, vinculo firmo remanente, ſuper abſolutione ab obligatione cohabitandi, ac præſtandi debita, & obſequia matrimonialia, idque legaliter ſub termino ſeparationis thori, vulgò autem ſub illo divortij explicatur.

Ad primum effectum, initio inſinuata diſtinctio 58 intrat, inter matrimonium ratum, & conſummatum, ut in hoc poſteriori, cujus diſſolutionis prohibitionem à divino jure manare magis receptum eſt, ex oraculo, ut quos Deus conjunxit, homo non ſeparet, Prima omnimodæ diſſolutionis ſpecies non cadat, quamvis juſta cauſa, & Apoſtolica auctoritas accedant, quinimò iſtis mutuus contrahentium conſenſus adjungatur; Solumq; verificabilis eſt alter ſepara- 59 tionis thori, ipſius matrimonij vinculo firmo manente; Duplici tamen accedente requiſito; Primò nempe juſta cauſa ſævitiæ vel inimicitiarum, adeout cautionis medicina inſufficiens reputetur; ſivè carnalis, vel ſpiritualis fornicationis; Et ſecundò Eccleſiaſtici ſuperioris auctoritas, ſine qua, mutuo etiam conſenſu, legitima non datur ſeparatio. Iſtaque ex præmiſſis aliiſque cauſis deſuper conſiderari ſolitis facienda, certam, ac genericam non habet regulam, ubi præſertim, ex inimicitiarum, vel ſævitiæ aliorumvè inconvenientium cauſa pendeat, cum pro Judicis arbitrio, ex ſingulorum caſuum circumſtantiis regulando, inſpiciendum ſit, an inſinuatæ cautionis medicinæ ſit fidendum, cum in iſtius ſubſidium, & non alias, ubi mutuus non accedat conſenſus, huic ſeparationi locus fiat, atque de culpa ejus, qui cauſam

Digitized by Google

præbeat, pro frequentiori forenſi praxi inſpici ſolet
pro burſali præſertim intereſſe fruitionis dotis, ut
in odium conjugis favore innocentis judicandum ſit;
Lite autem deſuper pendente, ita ſexus honeſtatis
periculo exigente, penes honeſtam matronam, cujus
60 loco pro moderna frequentiori praxi, Monaſterium
Monialium, vel probatum Conſervatorium religioſe
viventium ſuccedit, mulier ſequeſtranda eſt; Totumque
in Eccleſiaſtici Judicis foro privativè competente
gerendum eſt; Ea ſæculari Judici vel Magiſtratui
deſuper attributa poteſtate, quæ merè temporalia,
acceſſoria, vel conſequutiva concernat, puta alimen-
61 torum ſuppeditationem, ac dotis ejuſque fructuum
aſſignationem vel ſecuritatem, ſive illam quoad per-
ſonas proviſionem, quæ ſcandalorum & inconvenien-
tium præſervativam vel curativam redoleat medicinam,
*de hujuſmodi ſeparatione habetur hoc tit. diſc. 11. & ſeqq.
& in ſupplemento diſc. 17.*

Ubi verò ratum tantum ſit matrimonium, cùm
negativæ conſummationis certa, tutaque probatio-
ne præmiſſis accedentibus cauſis, quæ ad conſumma-
62 ti ſeparationem aptæ ſint, cum Eccleſiaſtici pariter
Judicis auctoritate, illud intrat formale divortium,
quod ſub repudij nomine in jure civili explicatur,
diſſolutionis vinculi inductivum; In cauſæ tamen pro-
batione ac urgentia ſeu gravitate, longè rigoroſius
procedendum eſt, ubi præſertim mutuus non accedat
63 aſſenſus, qui ſine cauſa inſufficiens reputatur; Niſi
Apoſtolica accedat auctoritas, quæ ex Canoniſtarum
ſenſu, conſuetum habente antiquorum Theologorum
diſſenſum in practico tamen foro extra controverſiam
recepto, matrimonium ratum diſſolvere poteſt, cum
inſinuatum divinum oraculum alterum percutiat con-
ſummatum, per quod duo in carne una jam effecti ſint.
diſc. 9. & in Adn. ad S.C.T. diſc. 27.

Matrimonij validi effectus quam plures, in ſuis
reſpectivè ſedibus ſparſim inſinuati habentur; Puta
competentiæ fructuum dotalium, de quibus in ſua do-
64 tali ſede, *ſub tit. de dote diſc. 161.* Patriæ poteſtatis, ab
obligationis mulieris ſequendi virum, quæſtione ca-
dente ubi contraria accedat conventio, quam Aliqui
validam, & obligatoriam, Aliqui verò invalidam, ac
pro non ſcripta habendam eſſe credunt; Alij verò
diſtinguunt, ut in ſua ſede *diſc. 10. hoc tit.* cum ple-
riſque ſimilibus effectibus, illo præſertim juris peten-
di, ac reſpectivè obligationis præſtandi conjugale
debitum, ſuper quo interni potius, quam externi fori
quæſtiones cadunt, hoc externo ad actum proximum
cohabitationis obligante.

Major autem effectus, qui in externo foro fre-
quentiores habet quæſtiones, pro ſucceſſionum, alio-
rumque jurium effectibus exindè manantibus, eſt
ille legitimationis prolis ad natalium illam effugien-
dam maculam, quæ ex copula extra legitimum con-
jugium contrahitur; Id autem duplicem habet ſpe-
ciem; Unam ſcilicèt pro legitimate illius prolis,
quæ in conſtantia ſeu figura illius matrimonii pro-
creata ſit, quod cum validum reputaretur, invali-
dum ac illegitimum poſtea detegitur, quodque pro-
pterea putativum dicitur, Et alteram ubi, extra
matrimonium in ſtatu illegitimo ſequuta ſit pro-
creatio, ex ſubſequenti autem matrimonio, legiti-
matio, vel natalium reſtitutio deducatur. *diſc. 161.
de dote.*

In prima ſpecie putativi matrimonij, tam ad
iſtum, quàm ad alios effectus illum præſertim per- 65
tinentiæ fructuum dotalium à bonæ vel reſpectivè
malæ fidei qualitate deciſio pendet; Ubi etenim
bonæ fidei putativum ſit matrimonium, illud veri
omnes operetur effectus, iſtum præſertim legitimæ
prolis, cujus favore, unius tantùm parentum bo-
na fides ſufficit, alterius mala non curata; Quin-
imò neque poſitivè bona neceſſaria eſt, ſed ſuffi-
cit media, quæ poſitivè malam excludat. *diſc. 161.
de dote.*

In altera verò ſpecie illius legitimitatis, quæ ex
poſtmodum ſupervenienti matrimonio reſultet, ab
extremorum habilium conjunctione pendet, an ſcili- 66
cet procreationis tempore inter parentes, canonico
non obſtante impedimento, validum, ac legitimum
conſiſtere poſſet matrimonium, intermedio alterius
matrimonii impedimento non obſtante, ob iſtius
diſſolutionem, illud inter priores concubinos poſtea
ſequatur.

Illa verò impedimenta hanc favorabilem retro-
tractionem, vel extremorum conjunctionem tollunt,
quæ diſpenſabilia non ſint, ut illud eſt quod ab alte-
rius legitimi matrimonii vinculo, tunc ligante manet; 67
Secùs verò ubi ab altero, quod ab humana lege pro-
veniens diſpenſabile ſit, ut illud conſanguinitatis vel
affinitatis, ſive criminis, aut raptus vel ſimile eſſe di-
gnoſcitur, quod per Apoſtolicam non vitioſam tolla-
tur diſpenſationem, cujus ea eſt virtus, & operatio,
ut cum vi retrotractiva, prolis legitimationem in ma-
trimonii radice inducat, ut propterea ita pro legi- 68
tima habenda ſit, ac ſi verè in matrimonii conſtantia
ſequuta eſſet, niſi particularis legis vel hominis pro-
viſio hanc legitimitatis abhorret ſpeciem, eamque
veram, ac de facto naturalem exigeret, quæ in
conſtantia tunc præexiſtentis matrimonii ſequuta ſit,
*de legitimatione per ſubſequens matrimonium habe-
tur ſub tit. de fideicommiſſis, de ſucceſſ. ab inteſt. &
pluries alibi.*

De aliis verò in externi fori, de quo agitur, praxi
minus frequentibus, in ſua ſede videndum eſt.

FINIS.

D. JOAN. BAPTISTÆ
DE LUCA
DE
DECIMIS, OBLATIONIBUS
ET ELEEMOSINIS.

HISPALEN. DECIMARUM

Pro MONASTERIO SANCTI ISIDORI

Cum CAPITULO METROPOLITANÆ.

Caſus deciſus per Rotam pro capitulo.

De privileg o exemptionis à ſolutione decimarum, an & quando ei obſtet Concilium Lateranenſe *in cap. nuper de decim.* Et de iſtius decreti Conciliaris intelligentia.

An decimæ debitæ ſint potius Eccleſiæ prædiali, quàm Sacramentali vel econtra; Et quæ conſuetudo, vel præſcriptio in hoc attendi debeat.

Et an Parochus Parocho decimam ſolvat, ſive una Eccleſia alteri.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutiones cauſa.*
3 *De reſtitutione in integrum adverſus rem judicatam.*
4 *Ubi non adſunt parochiæ diſtincta, Epiſcopus eſt parochus.*
5 *Eccleſia Cathedralis conſtituitur ab Epiſcopo, & Capitulo.*
6 *Capitulum habet participationem in adminiſtratione decimarum.*
7 *De pluribus punctis ſeu fundamentis.*
8 *De probatione immemorabilis.*
9 *Ejus vigore poteſt allegari quicumque titulus.*
10 *In ſpecie decimarum idem.*
11 *An immemorabilis ſit incompatibilis cum privilegio.*
12 *De exemptione nativa ſive contrario principio.*
13 *De tempore Concilii Lateranenſis* in cap. nuper de decim.
14 *Refertur tenor dicti decreti Conciliaris*, in cap. nuper.
15 *De eodem, & quid propriè contineat.*
16 *Habens pro ſe regulam, dicitur habere intentionem fundatam.*
17 *De axiomatibus generalibus ſuper eodem.*
18 *Sola aſſiſtentia juris in hac materia non ſufficit.*
19 *Ad quid deſerviat probatio immemorabilis etiam imperfecta.*
20 *Negativa ſolutionis probatur ex libris.*
21 *De eodem de quo num. 12. ſuper exemptione nativa.*
22 *Ob expulſionem Maurorum decimæ in Hiſpania concedebantur laicis.*
23 *De privilegiis conceſſis huic Religioni.*
24 *Iſta ſufficiunt ad titulum putativum.*
25 *De diſtinctione ſuper præſcriptione decimarum.*
26 *Quadragenaria juncta cum titulo putativo æquipollet immemorabili.*
27 *De concluſione quod clerici clericis decimam non ſolvant.*
28 *Diſtinguuntur plures caſus in iſta concluſione.*
29 *Qualis ſit caſus præciſus controverſia.*
30 *Coloni ſolvunt decimam non obſtante exemptione.*
31 *De eodem, & ſuper quæſtione, inter Eccleſiam matricem, & filialem.*
32 *De ratione ob quam facilius Eccleſia præſcribit decimas contra Eccleſiam.*
33 *Antiquitus Regulares non miniſtrabant in divinis, & ſubjacebant parocho.*
34 *Clerici jure privato, & ſingulari ſolvunt decimas.*
35 *De perſona formali, ſeu intellectuali repræſentata per plures.*
36 *De quæſtione inter Eccleſiam prædialem & ſacramentalem.*
37 *Cui potius aſſiſtat regula.*
38 *An procedat ſolùm in dominiis, vel in affictuariis.*
39 *De incompatibilitate, ut idem ſit decimarum debitor, & creditor.*
40 *De concurſu trium perſonarum ad hunc effectum.*
41 *Impugnatur id de quo num. 38.*

Digitized by Google

42 *De eodem ſuper intellectu aliquarum deciſionum.*

43 *Declaratur incompatibilitas de qua, num. 39.*

44 *De concurſu plurium perſonarum formalium in una materiali.*

45 *De diſtinctione inter corpus vel Capitulum, & ſingulos.*

46 *Declaratur quod Monachi recipiunt Sacramenta à parocho.*

47 *Obſervantia eſt deferendum.*

48 *Unde provenit, ut cum Regularibus hodie rigoroſè procedatur, & non antiquitus.*

DISC. I.

MOnaſterium Sancti Iſidori, quod antiquitus
1 erat Ordinis Ciſtercienſium, in proximis temporibus expulſionis Maurorum, per Medinæ Ducem fundatum in Oppido, ſeu loco Sancti Pontii, quod ſupponitur conſtituere territorium ſeparatum, ac Nullius, ſub ejuſdem Monaſterii omnimoda quaſi Epiſcopali juriſdictione, tractu temporis ablatum Ciſtercienſibus, conceſſum fuit Religioni S. Hieronymi, quæ dicitur de Eſcurial, illudque quamplura poſſidet bona ſita in adjacenti diœceſi Hiſpalenſi, pro quibus, retroactis temporibus non conſuevit ſolvere decimas, quando propria manu, vel ſumptu ea colat.

Pro earum igitur ſolutione, uſque ab anno 1632. Capitulum Eccleſiæ Metropolitanæ litem in partibus excitavit; Introductaque poſtmodum cauſa *in*
2 *Rota coram Cerro ſub die 16. Iunii 1657.* prodiit ad Capituli favorem reſolutio, ad cujus normam expedita ſententia, & commiſſa cauſa appellationis *coram Tana*; Cum ex parte Capituli prætenderetur res judicata ob appellationem infra legitima tempora non interpoſitam; Hinc proinde datum fuit conſuetum dubium, an conſtet de re judicata, quod affirmativè ad favorem partis Capituli reſolutum fuit *ſub dieb. 26. Aprilis 1660. 13. Iunii 1661. 16. Februarii 1663. & 23. Maii 1668.* deindeque aſſumpta fuit diſputatio ſuper conceſſione remiſſoriæ, incertumque eſt quid ulterius in cauſa ſequutum ſit, cum amplius ad ſcribendum in ea, huc uſque requiſitus non fuerim.

In tot autem diſputationibus habitis in ſecunda inſtantia *coram Tana* (in qua ſolùm ego ſcripſi), duæ erant partes; Una ſcilicet ordinis, ſuper puncto appellationis interpoſitæ infra legitima tempora, ad effectum videndi an adeſſet, necne ſententiæ tranſitus in rem judicatam; Et altera in meritis negotii principalis ſuper ejuſdem ſententiæ injuſtitia, de qua in ſimilium dubiorum diſputationibus principaliter agi ſolet, quoniam poſita etiam re judicata ratione ordinis, adhuc nullus eſt ejus effectus, ubi accedat injuſtitia, cujus ratione intrat reſtitutio in integrum, ut habetur in ſua materia *ſub tit. de judic.* ac etiam alibi pluries incidenter inſinuatur; Atque de prima
3 parte concernente appellationem ſeu ordinem judicii agitur in hac eadem cauſa ſub dicta propria ſede *de judic.*

Quatenus verò pertinet ad ſecundam partem meritorum negotii principalis; Non controvertebatur, quod fundata eſſet actio, ſeu intentio Capituli actoria, ſuper jure decimandi, eò quia juxta ferè generalem
4 talem Hiſpaniæ conſuetudinem in iſta diœceſi non adſunt parochiæ, nulluſque parochus proprius in titulum, unde proptereà tota diœceſis, ſeu Eccleſia Cathedralis dicitur unica parochia, cujus Rector, ſeu Parochus univerſalis eſt Epiſcopus, qui in ſingulis locis, vel Eccleſiis curam exercet, & Sacramenta adminiſtrat per clericos ab eo ad nutum amovibiles deputari ſolitos, ut in ſpecie hujus diœceſis plenè habetur in deciſionibus editis in *Hiſpalen. juris amovendi Curatos coram Peutingerio*, de quibus deciſionibus, iſtaque materia facultatis amovendi ad nutum deputatos ad curam animarum, habetur actum *ſub tit. de benef. diſc. 80.* & pluries *ſub tit. de paroch.*

Cumque (ut pluries advertitur *ſub tit. de juriſdict.* & ſub altero *de praemin.* ac etiam *ſub altero de Canon. & Capitul.*) Eccleſia Cathedralis, ſeu ejus corpus politicum, vel intellectuale efformari dicatur ab Epiſ- 5
copo tanquam capite, & à capitulo reliquum corpus conſtituente; Hinc proinde, ob hanc promiſcuam Eccleſiæ adminiſtrationem ſeu habitualem curam, promiſcuum eſt Epiſcopi, & Capituli jus decimandi, adminiſtratio autem eſſe ſolet penes Capitulum, à quo Epiſcopus ejus obtinet portionem; Et conſequenter Capitulum dicitur habere illam juris aſſiſtentiam quam generaliter in decimis habet parochus, ut in ſpecie hujus diœceſis habetur
deciſ. 22. & 1.. par. 7. rec. deciſ. 101. par. 10. & 6
in aliis pluries; Ideoque punctus erat in exceptionibus, ex quibus Monaſterium prætendebat ad hujuſmodi decimarum ſolutionem non teneri pro bonis ab eo poſſeſſis extra limites, vel territorium Sancti Pontii, intra hujus diœceſis fines, cum in illis, quæ intra dicti loci limites exiſtunt, nulla caderet controverſia.

Quatuor igitur erant Monaſterii fundamenta di-
ſtincta, quorum ſingula ſufficientia erant ad exem- 7
ptionem, quamvis omnia inſufficientia reputata fuerint; Quod tamen mihi ſcribenti pro Monaſterio (reflectendo etiam ad ſolam veritatem) nimis durum, vel rigoroſum eſt, quoniam ubi etiam ea ſingulariter, ac diſtinctè conſiderata aliquam pati poſſent difficultatem, attamen videbantur, motiva ſimul connectenda, quodque omnia unitim ponderata cum regula, *ut ſingula quæ non proſunt &c.* viderentur hanc exceptionem benè concludere, ideoque intellectos non acquieſcebar reſolutionibus.

Primò etenim deducebatur fundamentum præſcriptionis immemorabilis; Secundò alterum privilegiorum Apoſtolicorum Ordinis Ciſtercienſium, quorum loco cum omnibus privilegiis, ac prærogativis iſti Religioſi ſubrogati fuerant; Tertiò quod cum iſtud Monaſterium haberet curam animarum, ideircò intraret diſpoſitio textus *in cap. 2. de decim.* ubi diſponitur, quod ſicuti Levitæ Levitis decimas non præſtabant, ita hodiè clerici clericis eas non ſolvant; Et quartò quod cum Eccleſia ipſius monaſterii eſſet ſacramentalis domini bonorum, Eccleſia verò Hiſpalenſis eſſet prædialis tantùm, hinc proinde intrarent termini textus *in cap. cum non ſint homines, & cap. Ad Apoſtolica de decim.* in quibus habetur, quod cum non reperiatur in jure ſtatutum, an potius uni quam alteri Eccleſiæ decimæ debeantur, ideircò conſuetudini deferendum ſit, & conſequenter ubi non adeſſet immemorabilis benè probata, ſufficeret conſuetudo ſeu præſcriptio ordinaria, de cujus concludenti probatur; Quare ſingula hæc fundamenta examinando.

Quatenus pertinet ad primum immemorabilis, de de illo actum non fuit in his diſputationibus habitis in ſecunda inſtantia *coram Tana*, ſed ſolum in 8
prima diſputatione *coram Cerro*, in qua ego non ſcripſi, ſolumque incidenter, ut infrà pro aliorum motivorum comprobatione ego deducebam iſtud fundamentum probationum ſuper immemorabili factarum; Iſte verò punctus nullam habere videbatur quæſtionem juris, dum ea videbatur nudi facti ſuper ſufficienti ſcilicet juſtificatione requiſitorum, quæ in hac probatione deſiderantur, recenſita per celebrem *gloſ. in cap. 1. de præſcript.* & de quibus, ac de materia hujus probationis particulariter

culariter agitur in propria ſede *ſub tit. de judic.*

Ideò enim probatio inſufficiens reputata fuit, eò quia, licet teſtes omnes ſupra ætatem ad id neceſſariam ad minus annorum 54. ante motam litem, bene deponerent de eorum viſu per annos quadraginta, non tamen benè concluderent in quadam rigoroſa verborum formalitate requiſitum auditus à majoribus ſive alterum famæ, ideoque totum conſiſtebat in facto ſuper ipſorum teſtium dicto

Ubi etenim ſufficiens immemorabilis probatio cum ſuis requiſitis adeſſet, tunc non dubitabatur de ejus relevantia in puncto juris, quæ in tot deciſionibus, quas in copioſo numero, ſuper hac materia habemus, præſupponitur abſoluta; Et meritò ob iſtius
9 præſcriptionis virtutem ſeu operationem, quod ejus vigore allegari poteſt quicumque titulus de mundo melior, abſque juſtificationis neceſſitate, ex iis quæ generaliter habentur collecta *apud Sperell. deciſ. 37. Buratt. & add. dec. 435. Apont. deciſ. 2. & ſub tit. de alienat. & contract. prohibit. diſc. 3.* & ſub altero *de jurepatr. diſc. 58* ac in dicta peculiari ſede *ſub tit. de judic.*

Et in his ſpecialibus terminis exemptionis à ſolu-
10 tione decimarum, *dec. 101. par. 10. rec. apud Ceſ. dec. 110. num. 5. & ſeqq. apud Bich. deciſ. 386. num. 17. & ſeqq.* Ubi de differentia circa iſtud privilegium præſumptum, & aliud expreſſum circa modum probationis, & in aliis ſæpiſſimè, ſic rectè allegari poteſt Apoſtolicum privilegium cum expreſſa, ac ſpeciali derogatione Concilii generalis Lateranen. *in cap. nuper. de decim.*

Et quamvis Scribentes pro Capitulo, objicerent de incompatibilitate hujus fundamenti, cum altero privilegiorum Apoſtolicorum conceſſorum Ciſtercienſibus, quodque propterea inepta eſſet eorum cumulatio, ex eo quod inter immemorabilis requiſita, illud eſt præcipuum, ut non detur ejus initium,
11 quod ita per privilegium dari dicitur; Et conſequenter quod privilegium ſit immemorabilis deſtructivum, ſive ejus probationis impeditivum, Nihilominus erat parum probabilis oppoſitio, quoniam juxta diſtinctionem de qua, poſt antiquiores ab eis relatos, benè *Lanar. conſ. 94. & Rota dec. 218. par. 6. rec. & dec. 29. par. 7.* cum aliis de quibus *ſub tit. de Regal. diſc. 47. & dict. diſc. 3. de alienat. & contract. prohib.* Incompatibilitas adeſſe dicitur, quando poſſeſſor ita imprudenter producat privivilegium, ut ad illum titulum ſuam poſſeſſionem, vel exemptionem reſtringat. ſecus autem ubi cumulativè, & cum debitis cautelis deducatur, quoniam non implicat, ut habens fundatam intentionem in immemorabili, ad iſtius majorem confirmationē, ac obſervantiam, compatibiliter privilegium quoque obtinuerit, ex ibi deductis

Potiſſimè verò, & clarius, in hac facti ſpecie, quoniam Ciſtercienſium privilegia jam præſuppoſita, ſeu enunciata in dicto Concilio Lateranenſi regiſtrata *in cap. nuper*, jam vigebant de tempore
12 fundationis hujus monaſterii, ac expulſionis Maurorum, qua ſequuta, tanquam per ſpeciem Eccleſiæ primitivæ, & quaſi ex integro, in hac regione reſtitutum, ſeu reaſſumptum fuit jus decimandi, quod ob tyrannidem infidelium abierat in oblivionem; Ideoque exiſtentia privilegii in ipſo initio cauſaret quamdam exemptionem nativam, atque per ſpeciem oppoſitionis principio, ne jus decimandi, quod tunc naſcebatur, reſpectu iſtorum bonorum, oriretur, ita ſe opponendo principio acquiſitionis; Atque ita excluſum remaneat principium ſervitutis, quod dicitur immemorabilis excluſivum; Verùm non fuit opus hanc inſpectionem aſſumere, dum ob hujuſmodi probationis rigoroſam formam non ſervatam, ceſſabat ex facto occaſio diſputandi in puncto juris de hujuſmodi compatibili concurſu.

Quo verò ad ſecundum fundamentum privilegiorum, non controvertebatur eorum exiſtentia; Punctus autem quæſtionis erat, an illis obſtaret derogatio contenta in dicto decreto Concilii Lateranenſis *ſub Innoc. III. regiſtrato in c. nuper de decim.* quod præcedebat, dum Concilium prædictum celebratum fuit 13
circa initium ſæculi duodecimi, & ſic circa annum 1215. Monaſterium autem fundatum fuerit initio ſæculi decimitertii, de anno ſcilicet 1301. Et conſequenter dicebant Scribentes pro Capitulo (quibus Rota adhæſit) quod de plano intrabat de bonis poſtea de novo acquiſitis, de quibus idem decretum litteraliter loquitur.

In hoc autem advertebam, quod decretum prædictum duas continet partes, ut ejus litera clarè probat, 14
abſque alicujus gloſſæ, vel interpretationis neceſſitate; In prima etenim refertur quoddam decretum, quod ad Pontificis, vel ipſius Concilii commotionem fecerat Capitulum generale Ordinis, ut in futurum Monaſteria jam fundata, ad tollendas parochorum querelas abſtinerent à novis bonorum decimabilium acquiſitionibus, niſi fortè pro Monaſteriis noviter fundandis, & quatenus acquiſitiones fierent præſertim per viam obventionum, bona aliis excolenda committantur, per quos decimæ ſolvi debeant; In ſecunda verò parte, ſequitur decretum ipſius Concilii generalis ex §. *Ne occaſione &c.* per quod decernitur per verba præciſa, *ut de alienis terris, & a modo acquirendis, etiamſi eas propriis manibus, aut ſumptibus excolant, decimas perſolvant Eccleſiis, quibus ratione prædiorum antea ſolvebantur &c.*

Ex his igitur patet, quod revocatio privilegiorum, quæ conceſſa erant Ciſtercienſibus, ac generaliter competebant aliis Regularibus juxta *tex. in* 15
cap. ex parte tua de decim. reſtricta eſt ad bona, in quibus copulativè duplex concurrat qualitas; Una ſcilicet, ut ea per Religioſos quæſita ſint de novo poſt Concilium; Et altera quod prius pro eis decimæ ſolvi conſueviſſent, unde propterea privilegia exemptiva cauſarent præjudicium poſitivum amiſſionis juris quæſiti, ac privationis illarum decimarum, quæ jam percipiebantur, ut ejuſdem decreti clara litera probat, cum qua pertranſeunt *Io. Andr. Hoſtien. Butr.* & cæteri Canoniſtæ (cum DD. loqui non poſſint contra textum clarum) & ex eorum ſenſu, ita ex modernis, dictorum requiſitorum copulativum concurſum deſiderantibus, benè firmat *Fagnan. in eodem cap. nuper num. 14. 18. & 19.* Ac propterea indebitè dicebant Scribentes in contrarium, quod hic eſſet ſenſus iſtius moderni, cum ſit ſenſus communis antiquiorum fundatus in clara litera textus.

Difficultas igitur reſidere videbatur, ſuper onere probationis, & cuinam illud incumberet, circa ſecundum requiſitum, quod bona eſſent alias decimabilia, an ſcilicet Capitulo actori incumberet onus probandi affirmativum, vel potius Monaſterio reo probandi negativam; Atque in hoc generalitates utrique parti aſſiſtere videbantur; Siquidem reſpectu Capituli, cum illud haberet, ut ſupra fundatam intentionem in aſſiſtentia juris, idcircò intrabat frequens, & recepta propoſitio in omni ferè ma- 16
teria enunciata, de qua *apud Mantic. dec. 241. num. 4. & Barboſ. axiom. 198.* quod ſcilicet habens pro ſe regulam, & aſſiſtentiam juris, habere dicitur intentionem fundatam, donec ille, qui ſe fundat in limitatione, eam probet, cum hoc in dubio non præſumatur, iſtaque ſit præſumptionis virtus, ac operatio, ut transfundat onus probationis in aliam partem.

E converſo autem, dicebam ego ſcribens pro Monaſterio, quod hæc eadem generalitas huic potius aſſiſteret, quoniam dum ejus intentio funda-

Digitized by Google

ea erat in ſupra enunciatis privilegiis regulam generalem exemptivam ſtatuentibus, hinc proinde dum Capitulum actor adducebat hanc replicationem deductam ex dicta revocatione privilegiorum, quæ non eſt pura, & ſimplex, ſed qualificata, ea probanda eſt qualitas, quæ eſt fundamentum intentionis, ex duplici axiomate; Primò nempè quod ubi reus bene fundat ſuam exceptionem, tunc actor, qui cum modificativa replicatione eam elidere intendit, talem replicationem cum ſua cauſa, vel qualitate concludenter juſtificare debet tanquam fundamentum intentionis. *Gregor. & add. deciſ.* 228. & communiter, cum iſta ſint axiomata plana; Et ſecundò, 18 quia ubi agitur de aliqua limitatione qualificata, probanda eſt ea qualitas, ſub qua limitatio inducta eſt ea plenè relatis *per Fontanell. de pactis clauſ. 5. gloſ. 1. p. 2. nu. 19. Rot. dec. 357. par. 10. rec. nu. 23. & ſeq.* ac paſſim.

Verùm, ubi etiam huic parti talis neceſſitas incumberet, cujus tamen contrarium probabilius videbatur ex altero axiomate, quod reo ac poſſeſſori ſufficit vincere per non jus actoris, dum ſola aſſiſtentia juris admittitur pro fundamento intentionis in juriſdictionalibus tantùm, non autem in aliis, niſi ſaltem adminiculorum fomentum accedat, ne ultra gne alia, in his ſpecialibus terminis decimarum plures deciſiones & auctoritates colligunt *add. ad Baratt. deciſ. 219. & apud Roias deciſ. 412. num. 3.*

19 Adhuctamen, vel probabiliores, vel vehementia argumenta hujus negativæ accedere videbantur ex pluribus, quæ ſimul juncta pro meo judicio ad evidentiam hanc veritatem convincebant; Primò nempè, ob ſupra enunciatam probationem immemorabilis, quam, ſpectata ſubſtantia veritatis, teſtes concludebant, adeò ut ex jam inſinuatis in primo puncto, ejus non admiſſa canonizatio, provenisſe potius videatur ex quodam leguleico rigore, quamdam judaiſmi ſpeciem redolente ob defectum cujuſdam formalitatis verborum circa auditum à majoribus, provenientem potius ab imperitia Judicum, vel Notariorum Rotæ, ac Romanæ Curiæ formalitates in hac probationis ſpecie deſideratas; Unde propterea dicebam, quod quando hæc probatio non eſſet ſufficiens ad concludendam illam perfectam immemorabilem, quæ abſque alia inſpectione ſufficeret, ut ejus vigore quicumque titulus de mundo melior allegari poſſet; Attamen ſufficiens reputari deberet ad iſtam probationem, quæ ex axiomatibus, vel regulis ſupra deductis ſaltim dubium eſt an huic parti incumberet.

Secundò in idem, quod cum Capitulum eſſet de magis inſignibus, ac primi ordinis Capitulis Hiſpaniarum, ob amplitudinem, ac divitias Civitatis, & 20 diœceſis pariter ex primariis, unde propterea hujuſmodi decimarum exactio magnam continet machinam, atque retinentur libri benè ordinati, cum archivio, & officialibus ad id ſpecialiter deputatis; Utique ex ipſorum librorum inſpectione, de facili dari poſſet contraria probatio, vel ſaltim aliquis fumus, abſque neceſſitate adhibendi quaſdam nimiùm exactas, ac affectates diligentias, faciendi probationes per teſtes nulla fide dignus ob exceptiones in perſona, & in dicto, vel quia percutiebant exactionem à conductoribus, ſeu arrendatariis; Ideoque adaptari dicebam concluſionem, quam habemus in materia poſſeſſionis exemptionis à ſolutione gabellarum, ut ex earumdem gabellarum libris negativa probetur, juxta communem traditionem *Bart.* & aliorum *in l. Titia textores ff. de legat. 1.* cum concordantibus relatis *per Capyc. Latr. conſult.* 66. *num.* 39. & latiùs *conſult.* 68. *num.* 10.

Tertiò quia iſta fundatio ſequuta fuit de tempore recenti poſt Maurorum expulſionem, infra annos ſcilicet triginta circiter, quando nimiùm probabile eſt 21 quod tanquam per ſpeciem Eccleſiæ primitivæ, hodiernus ſtatus decimatorius, adhuc introductus, ſeu practicatus non eſſet, cum lectura chronicarum Hiſpaniæ doceat, quod ea primæva tempora id non de facili permittebant.

Quartò fortiter, quoniam in Ducem fundatorem, ex chronicarum teſtimonio hæc bona pro hujuſmodi fundatione conceſſa, obvenerant à manu Regia, 22 nempè à Regina Maria, ideoque nimiùm probabile eſt, ea decimabilia non eſſent, quoniam ut patet ex magna copia deciſionum Rotalium, quas in hac materia decimarum habemus inter volumina; Ac etiam ex deductis *in Cæſarauguſtana Cathedralitatis ſub tit. de præmin. diſcurſ. 3. cum pluribus ſeqq.* Summi Pontifices, præſertim Gregorius VII. & Urbanus II. ex pio, prudentique motivo, ut ita Reges, ac Duces, & milites Chriſtianos adjacentium Provinciarum, invitarent, ac impellerent ad Maurorum expulſionem, non ſolùm exemptionem paſſivam, ſed etiam jus activum decimarum, quinimò quod magis, ipſaſmet Eccleſias, earumque bona, exceptis Cathedralibus, conceſſerunt.

Et quintò demùm, quoniam Agentes pro Monaſterio non ſolum ſe offerebant promptos ad ſolutionem decimarum ex illis bonis, quæ ſaltim eum fumo ducentenni fuiſſe aliàs decimabilia, ſed offerebant dimittere ipſamet bona in proprietate ad Capituli omnimodam utilitatem.

Præterea advertebam negari non poſſe, quin juxta præmiſſa, probabiliter dubium eſſet, an non obſtante 23 dicto Conciliari decreto *in cap. nuper*, ſuffragarentur privilegia Ciſtercienſia, vel etiam propria, & particularia hujus Religionis S. Hieronymi, quæ cum derogatione dicti Concilii conceſſa fuerunt inſigni Regio Monaſterio, nuncupato *de Eſcurial*, quæ huic, & aliis Monaſteriis per Sedem Apoſtolicam communicata fuerunt; Unde propterea reſultaret titulus bonæ fidei putativus, qui junctus cum qua- 24 dragenaria, de cujus concludenti, ac perfecta probatione dubitari non poterat, in hac materia ſufficit, quamvis ageretur de laicis, multò magis ubi de clericis, in quibus infrà in tertio, & quarto fundamentis.

Quamvis enim in hac materia exemptionis à ſolutione decimarum, quæ à conſuetudine, vel præſcriptione reſultat, recepta ſit diſtinctio quod, Aut non agitur de omnimoda præſcriptione ipſius ſubſtantiæ, vel juris decimandi in univerſum, ſed 25 de præſcriptione quotæ, ſive certarum ſpecierum fructuum, vel modi ſolvendi, & tunc ſufficiat ordinaria triennalis, vel quadragenaria præſcriptio; Quinimo juxta unam opinionem etiam ordinaria decennalis; Aut verò agitur de omnimoda præſcriptione in genere, & tunc requiratur immemorabilis, vel ſaltem centenaria, quæ vitioſum principium, vel titulum non habeat, ex de- 26 ductis per *Rot. dec. 23. par. 6. rec. apud Roias dec.* 391. & alibi *hoc eodem tit.* Attamen huic æquipollet etiam pacifica quadragenaria munita titulo bonæ fidei putativo ex iis, quæ pluries habentur in omni ferè materia, ſuper iſta certa, & frequenti concluſione.

Quo verò ad tertium punctum, ſeu fundamentum ſuperius inſinuatum, deductum ex text. *in cap. novum genus il ſecundo de decim.* ut ſcilicet, 27 quemadmodum in veteri Teſtamento Levitæ Levitis decimas non præſtabant, ita in novo Teſtamento clerici clericis, ſive Eccleſiæ Eccleſiis eas præſtare non debeant; Quamvis textus ſit literalis, attamen ſuper ejus intellectu magna dignoſcitur pugna inter Canoniſtas, & Theologos, quinimò

imò inter cujuſlibet ordinis, vel ſcientiæ profeſſores ut patet ex plenè collectia *per Barboſ. vot. 41. & in collect. ad eumdem text. in cap. 2. & Caſtropal. tom. 2. oper. moral. tract. 10. de decim. diſput. unic. punct. 11.* cum aliis de quibus infrà, ac etiam de tempore hujuſmodi diſputationum, me quoque ſcribente, diſputatum fuerat *in Palentina decimarum*, de qua agitur infrà *diſc. ſequen.*

Pro conciliatione autem, atque pro tollendis æquivocia, in quæ incurri ſolet, ex conſueto abuſu Collectorum, qui indigeſtè auctoritates in magno 28 numero conſarcinare ſtudent, ad earum diverſitatem non reflectendo; Advertebam ad id, quod ex plurics inſinuatis, hodiè penè in omnibus forenſibus quæſtionibus pro earum congrua deciſione præciſè neceſſarium videtur, ut ſcilicet procedendum ſit cum caſuum, ſeu quæſtionum diſtinctione, ex qua, congrua reſultat doctrinarum applicatio, earumdemque conciliatio.

Prima igitur quæſtio eſt, ubi agatur de bonis exiſtentibus intra fines Eccleſiæ parochialis, cui decimæ debentur, quæ tamen aſſignata ſint pro dote beneficiorum, vel cappellaniarum, in ipſamet Eccleſia parochiali erectarum, ſive pro ſubſtentatione clericorum eidem Eccleſiæ inſervientium, & de iſta quæſtione agitur particulariter *in dicta Palentina diſc. ſequen.* ideoque auctoritates de iſta quæſtione agentes, extraneæ remanent à caſu præſentis controverſiæ.

Altera quæſtio eſt, ubi bona ſita ſint in aliena parochia, ſed aſſignata pro dote alterius Eccleſiæ, quæ non ſit parochialis, vel ſit intra limites alterius parochialæ, & de iſta agunt *Gutier. lib. 2. practic. cap. 21. num. 54.* & alii relati *per Barboſ. d. vot. 41. num. 8. & de paroch. par. 3. cap. 18 §. 3. num. 9.* iſtaque quæſtio cadit potiùs ſub infraſcripto quarto fundamento, deducto ex textu *in cap. cum ſint, & cap. ad Apoſtolica*, ſuper quæſtione inter Eccleſiam prædialem, & Eccleſiam Sacramentalem, ſed pariter iſtæ auctoritates extraneæ ſunt a caſu.

Tertia eſt quæſtio, de qua pariter agitur *in dicta Palentina diſc. ſequen.* circa bona patrimonialia, vel ex aliis titulis poſſeſſa per ipſummet parochum, vel per clericos ipſi Eccleſiæ parochiali inſervientes, & pariter id extraneum eſt à caſu; Et conſequenter omnes auctoritates, quæ percutiunt dictas tres quæſtiones ponendæ ſunt ad partes.

Præciſa igitur, ac propria quæſtio in præſenti controverſia cadebat in bonis merè eccleſiaſticis, quæ una 29 Eccleſia parochialis habens etiam jus decimandi, poſſideat intra limites alterius parochiæ, adeò ut verificetur caſus præciſus, ut unus parochus, alteri parocho decimas ſolvere debeat, concurrente in utroque eodem jure activo decimandi.

Non de facili autem DD. ad hanc præciſam ſpeciem deſcendunt, cum plures ex eis, promiſcuè agant de Eccleſiis de novo conſtructis, intrà limites parochiæ, quæ tamen non ſint parochiales, neque coæquale jus decimandi habeant; Ut plurimum exemplificantes in Eccleſiis quas conſtituunt Regulares, & ſic juxta ſecundam quæſtionem ſupra diſtinctam, ut patet ex *Abb. in d. cap. novum genus num. 6. Rebuff. de decim. quæſt. 5. num. 19. & 20. Gutier. d. cap. 21. num. 54. cum tribus ſeqq.* procedendo cum materia, ſeu quæſtione textus *in cap. 1. de cenſib.* unde proptereà ſenſus Canoniſtarum favore Eccleſiæ parochialis contra alias Eccleſias, non videtur ità indefinitè attendendus tanquam æquivocus, utpotè referibilis ad Eccleſias non Parochiales.

Et quamvis *Zabarell. conſ. 88.* agat de bonis Eccleſiæ matricis Patriarchæ Aquileienſis, quæ eſt parochialis, ſita intra limites alterius parochiæ ſubditæ, ſeu filialis, attamen neque percutit caſum præciſum, Tum quia loquitur incidenter, & non diſputat quæſtionem, dum illa non erat inter unum parochum, & alterum, ſed cum colonis, vel attendatariis, qui ſolvere debent decimam etiam fruc- 30 tuum, quos colligunt ex bonis alias exemptis, & non decimabilibus tanquam ex bonis ſuis, non autem ex illis locatoris, ut advertitur infrà in ſequenti quarto puncto, & habetur etiam *ſub tit. de Regal. diſc. 53.* ſuper obligatione colonorum laicorum ſolvendi gabellas, aliaque onera laicalia pro fructibus, quos colligunt in bonis eccleſiaſticis per eos conductis.

Tum etiam quia ut advertitur infrà *in Novarien. diſc. 12.* ubi quæſtio eſt inter matricem, & fi- 31 lialem, aliqua peculiaris ratio dignoſcitur, quoniam ſtant bene ſimul, ut Eccleſia filialis ſit vera parochia, atque in univerſum habeat jus parochiale, & tamen matrix jus decimandi, in toto, vel in parte retineat.

Magis proximè caſum præciſum percutere videtur *Abbas*, (qui hujus decimatoriæ materiæ magiſter dici meretur) *in cap. nuper n. 7.* dum ponit caſum de alia Eccleſia exiſtente intra limites antiquæ parochiæ, quæ ob multitudinem populi ſit etiam parochialis, vel curam exerceat, juxta ea, quæ habentur in ſua materia *ſub tit. de paroch.* præſertim *diſc. 33. cum ſeq.* ubi de diſtinctione inter Eccleſias ſocias, vel coæquales in cura animarum, ac inter matrices, & ſubditas; vel adjutrices, dum *Abbas* iſtas novas Eccleſias vocat cappellas ad differentiam matricis, quam vocat plebem; Atque per argumentum à contrario, & ſubobſcurè loqui videtur, ſe referendo ad largius dicenda *in cap. cum contingat eod. tit.* ubi potiùs pro hac parte decidere videtur, dum *num. 3. & 4.* optimè, ac magiſtraliter diſtinguit inter laicos, & Eccleſiaſticos, vel Eccleſias; Ubi enim agitur de præſcriptione decimarum cum laicis, qui jus activum decimandi prætendant, tunc nimiùm rigoroſe proceditur ob vehementem juris reſiſtentiam, eorumque incapacitatem obtinendi jura ſpiritualia ex deductis infra *in Taurinen. diſc. 6.* Secùs autem ubi cum clericis, & perſonis eccleſiaſticis, non proprio ac privato, ſed Eccleſiæ nomine hanc præſcriptionem deducentibus, ex nimium congrua ratione per eum aſſignata, quod de jure Divino decimæ debentur Deo, & Eccleſiæ in univerſum; Di- 32 ſtributio autem magis uni, quàm alteri Eccleſiæ, oritur ex jure poſitivo eccleſiaſtico, & conſequenter non viget illa poſitiva reſiſtentia, quæ intrat cum laicis, quoniam juri Divino præcipienti decimarum ſolutionem non adverſatur, an potiùs una, quàm altera Eccleſia decimas percipiat, ut habetur infrà in ſequenti quæſtione, inter Eccleſiam prædialem, & ſacramentalem.

Ex his autem conſtare dicebam, quod iſte caſus præciſus non habetur expreſſe deciſus in jure, & conſequenter, ut intrarent eadem, quæ habentur infrà in ſequenti puncto quæſtionis inter Eccleſiam prædialem, & ſacramentalem, ut præſcriptioni, vel conſuetudini, quamvis ſimplici, ac decennali deferendum ſit; Multò verò magis dum ut ſupra accedit vera immemorabilis, vel ad minus, & abſque dubio quadragenaria.

Et clariùs quoniam, tam iſta, quàm altera quæſtio, de qua infra in puncto ſequenti, percutit caſum, in quo utraque Eccleſia contendat de jure activo, exigendi ſcilicet decimas à laicis, ac poſſeſſoribus bonorum; Secùs autem, ubi ut in præſenti, una Eccleſia contendat ſolùm de libertate, ſeu exemptione à jure paſſivo, dum etiam laicis faciliùs iſta ex præſcriptionis, vel conſuetudinis beneficio conceditur, atque longè minor juris reſiſtantia dignoſcitur.

Scribentes pro Capitulo, nimis ab alto aſſumentes 33 materiam hujus textus *in cap. 2.* cum magno labore,

Digitized by Google

copioſiſque allegationibus, probare conabantur ea
33 quæ collecta habentur *per Tamburin. initio tractat.*
de jure Abbat. ac per alios modernos Collectores fre-
quenter, quod ſcilicet Regulares, ſeu Monachi, juxta
eorum primævum inſtitutum, non erant clerici, quin-
imò clericati, ac in divinis miniſtrare prohibiri erant,
deindeque modernioribus temporibus fuerunt ad id
paulatim diſpenſati, adeò ut hic modernus in Eccleſia
olus, qui præſertim invaluit poſt introductionem
Mendicantium, qui vitam activam magis profiteri
cœperunt, (dum antiqui Monachi, & Anachoreti,
contemplativæ potiùs dediti erant;) ut regulares Sa-
cramentorum, ac divinorum adminiſtrationi incum-
bant, unde ita conſequentiam trahebant, quod cum
textus loquatur de clericis, non congrueret illis Reli-
gioſis tanquam Monachis.

Verùm iſtud fundamentum, quod cum magno ap-
paratu deducebatur, omninò verè contemptibile erat,
utpotè continens æquivocum manifeſtum, quoniam
diſpoſitio, vel ratio *dicti textus cap.* 2. non conſiſtit in
34 clericatu perſonali, dum etiam clerici quantumvis in
ſacris, atque in majoribus dignitatibus conſtituti, pro
iis bonis, quæ tanquam patrimonialia, vel alias quæſi-
ta, quinimò etiam occaſione ſimplicium beneficio-
rum, vel cappellaniatum poſſident, jure ſæcularium
habentur, atque tenentur ad decimas, cum textus præ-
dictus, juxta veriorem, ac germanum ejus ſenſum, lo-
quatur de illis clericis, qui ratione Eccleſiæ parochia-
lis, ejuſque miniſterii, vel cultus, hanc exemptionem
allegent, ex deductis *in dicta Palentina diſc. ſequen.*
ubi in ſpecie de hac materia; Et conſequenter nil re-
fert an iſti Religioſi Eccleſiæ parochiali inſervientes,
atque curam exercentes, & ſacramenta adminiſtran-
tes, in ſtricti juris cenſura venirent, nec ne ſub nomine
clericorum, quoniam punctus exemptionis non eſt in
eorum perſonis, vel bonis jure privato, ac ſingulari,
ſed eſt in ipſa Parochia, ejuſque Parocho, cujus perſo-
35 na intellectualis rectè conſtitui, vel repræſentari dici-
tur per plures perſonas materiales univerſitatem, ſeu
corpus politicum conſtituentes, ut ſunt Capitula, &
Collegia, vel Monaſteria, quibus aliqua parochialis
Eccleſia annexa ſit, quoniam ipſum corpus univerſa-
le, ſeu politicum dicitur Parochus, qui habitualiter
habet curam animarum, ac repræſentat Eccleſiæ
ſponſum, ſinguli verò non ſunt Parochi, neque ani-
marum curam habent, quoniam aliud eſt corpus, aliud
ſunt ſingula membra ex deductis in ſua materia *ſub tit.*
de benefic. & ſub altero *de Paroch.* occaſione agendi
de ætate, vel ſacris ordinibus requiſitis in beneficiis
curatis, ut non requirantur in Canonicatibus, vel be-
neficiis Eccleſiæ Collegiatæ, cui cura animarum an-
nexa ſit, minuſque oporteat facere ſpecialem curæ a-
nimarum mentionem, quæ in curatis neceſſaria eſt,
cum ſimilibus ibi deductis præſertim *in Melphien.*
cantoriæ dicto tit. de benef. diſc. 55. & in annotatione
ad S. C. T. in materia concurſus.

Demùm quoad quartum, & ultimum punctum,
ſeu fundamentum deductum ex diſpoſitione text. *in*
cap. cum ſint, & cap. ad Apoſtolica, ſuper quæſtione
36 inter Eccleſiam prædialem, & alteram ſacramentalem,
litteraliter in eis diſponitur, quod cum non reperiatur
in jure deciſum, an decimæ debeantur potiùs Eccleſiæ
prædiali, quàm ſacramentali, hinc proinde deferen-
dum ſit conſuetudini; Non tamen Canones expri-
munt qualis eſſe debeat iſta conſuetudo, circa quam
Interpretes magis communiter concordant, quod
cum iſta non dicatur contra jus, ſed præter, ſufficeret
ordinaria decennalis, ut latè, ac magiſtraliter *Abbat.*
conſ. 58. *par.* 1. *& in dicto cap. cum ſint in principio*
num. 6. & aliis antiquioribus relatis firmant *Covarr.*
lib. 1. *var. cap.* 17. *num.* 8. *verſ.* 4. *Guttier. lib.* 1. *pract.*
quæſt. 17. *num.* 2. *&* 5. *& lib.* 2. *canonic. cap.* 21. *num.* 58.
Barboſ. de jur. Eccleſ. lib. 3. *c.* 26. §. 2. *& de paroch.*
cap. 28. §. 2. *utrobique num.* 13. *& ſeqq.* ac tenuit perpe-
tuò Rota ut *apud Achill. deciſ.* 3. *&* 6. *de decim. Put.*
deciſ. 150. in correctis *num* 5. *lib.* 1. *deciſ.* 163. *num* 3. *&*
4 *par.* 2. *diverſ. deciſ.* 275. *&* 289. *par.* 1. *rec.* quæ
ſunt eædem *apud Cavaler. deciſ.* 95. *&* 107. *num.* 1.
dec. 124. *num.* 11. *& ſeqq. par.* 5. *Segobien. decimarum*
10. *Octobris* 1583. *coram Aldobrandino ſeu Clemente*
VIII.

Aliaque deſuper dignoſci non videtur quæſtio niſi
ſuper juris regula, vel præſumptione in dubio, ad effe-
ctum exinde dignoſcendi, cuinam incumbat onus
probandi conſuetudinem, qua non probata, fundata
remaneat intentio habentis pro ſe regulam juris; Et in 37
hoc licèt aliqua pariter habeatur antiquorum variatio
plenè relata *per Abb. dicto conſ.* 58. concludit tamen,
& benè pro Eccleſia prædiali; Et ſequuntur DD. ſupra
allegati; Quamvis *Rota in dicta Segobien. decimarum*
coram Aldobrandino ſeu Clemente VIII. ſentire vide-
atur, ut regula aſſiſtat potiùs ſacramentali, quod tamen
ego licet ſcribens pro ſacramentali, atque more Ad-
vocati deducerem hanc concluſionem, credebam mi-
nus tutum; Verùm opus non erat id examinare, cum ceſ-
ſaret quæſtio ex facto, ſtante probatione non ſolùm
decennalis, ſed quadragenariæ imò de facto immemo-
rabilis, ut ſupra.

In deciſionibus autem deſuper editis, præſertim ve-
ro, ac latius in illa 26. *Februarii* 1663. admittitur con-
cluſio tanquam incontrovertibilis, negatur autem ap-
plicatio ad caſum ex quatuor fundamentis; Primo
nempe quod textus in *cap. cum ſin.* agat de decimis,
quæ debentur per Colonos, qui viventes in una Paro- 38
chia, accedunt ad alteram, cauſa colendi prædia ibi
exiſtentia, & ſic de decimis quodammodo induſtriali-
bus, quæ ab eis debentur ex portione Colonica juxta
ſenſum *Anchar. & Io. Andr. & Abb. ibid.*

Secundo, quod dictorum Canonum diſpoſitio
percutiat caſum, in quo duæ Eccleſiæ parochiales acti-
ve concurrant in exactione hujuſmodi decimarum ab
iis, qui viventes in una Parochia, ibique ſacramenta
percipientes, in altera prædia poſſideant, & colant; Id
autem non eſſet verificabile in facti ſpecie, cum idem
Monaſterium, quod bona poſſidebat, & colebat in alie-
na Parochia, poſſidebat etiam Parochiam ſacramen- 39
talem: ideoque intraret incompatibilitas actionis, &
paſſionis in eodem ſubjecto, quodque non poſſit quis
eodem tempore eſſe debitor, & creditor ſui ipſius, ſive
quod res propria ſibi ſerviat, ut in his terminis habe-
tur *in deciſ.* 23. *ſub num.* 1. *par.* 2. *diverſ. & in Calagu-*
ritana decimarum de Ochon. 1. *Iulii* 1664. *coram Cer-*
ro; Ponderando in idem, ea quæ proximè habemus in
materia cenſuali, quod ſi fundus cenſitus efficiatur de
dominio creditoris, cenſus extinguitur, vel ſaltem tali
dominio durante ſuſpenditur, ac obdormit, ex eadem
ratione incompatibilitatis, quod res ſua ei ſervire non
poteſt, idemque in ſervitutibus &c.

Tertio in idem, quod non verificaretur conſuetu-
do per Canones præſuppoſita ſuper jure activo, quod
unus Parochus, in Parochia alterius decimas exege-
rit, quoniam non docebatur ex parte Monaſterii de
aliqua exactione activa, quæ videtur impracticabilis
cum ſe ipſo, dum probationes percutiebant ſolum ne-
gativam ſolutionis reſpectu Parochiæ actricis, & ſic
exemptionem à jure paſſivo, non autem poſſeſſionem
in jure activo.

Et quarto (quod coincidere videtur cum ſecundo)
ut pro ipſorum Canonum verificatione deſiderandus 40
veniat concurſus trium perſonarum, nempe Paro-
chi prædialis, alterius Parochi ſacramentalis, & Paro-
chianorum, qui poſſidentes, vel colentes prædia exi-
ſtentia intra limites unius Parochiæ, in altera viverent
ac ſacramenta reciperent; In hac autem facti ſpecie,
iſta tertia perſona deficeret, quoniam Monachi, qui
in hoc Monaſterio vivunt, non veniunt ſub nomine
Parochianorum, ſeu populi ſæcularis viventis ſub
Parocho cum reciproca neceſſitate adminiſtrationis,
ac

Digitized by Google

ac receptionis ſacramentorum, dum ipſi, pro omnium Regularium uſu, ac privilegiis, independenter à Parocho, ſacramenta recipiunt à proprio ſuperiore regulari in proprio Monaſterio, quamvis huic nulla annexa ſit Parochialitas, ſed adſit Eccleſia Parochialis diverſa ex pluries deductis *ſub tit. de juriſd. diſc. 1. & ſeq.* & alibi pluries.

Verum (in ſenſu etiam veritatis) dicebam quod nulla ex his reſponſionibus probabile fundamentum habebat; Quatenus enim pertinet ad primam, (ſalva
41 ea reverentia, quæ antiquitati debita eſt) intellectus *Jo. Andr. & Anchar.* quem ſolum refert, ſed non probat *Abbas*, omnino improbabilis videtur, utpote contra claram literam *textus in cap. Ad Apoſtolica in fin.* ubi ſupponitur, quod domini prædiorum, in una Parochia, illa poſſideant, & excolant, & in altera vivant, ac ſacramenta recipiant; Et tamen proceditur cum eadem diſtinctione de qua *in cap. cum ſint*, ideoque iſte ſenſus eſt de directo contra textum, ac merito moderniores communiter procedunt cum præſuppoſito, quod agatur etiam de dominis, ut patet *ex Gutier. Barboſ.* & aliis ubi ſupra, atque cum hoc intellectu, ſeu præſuppoſito etiam reſpectu dominorum ſemper proceſſit *Rota ut apud Achill. dict. dec. 6. de decim. Put. dec. 150. lib. 1. dec. 163. par. 2. diverſ. apud Cavaler. dec. 95. & 107. repetit. dec. 479. & 289. par. 2. rec. in d. Segobien. decimarum 10. Octobris 1583. coram Clemente VIII.* Et in ſpecie cum Monaſterio Regularium ſito in una Parochia, & poſſidente bona in altera *dec. 524. par. 5. rec.*

Secunda reſponſio continet æquivocum clarum in applicatione, ut convincunt auctoritates, quibus innititur; nempe *deciſ. 23. par. 2. diverſ.* cum qua proceditur *in Calaguritana de Ochon. prima Julii 1654.*
42 *coram Cerro* ex auctoritate *Bonifacii in Clementina prima num. 51. & ſeq. de decim.* ubi de caſu, in quo Monaſterium, vel Religio, quæ ſit in una Parochia, & poſſideat bona in altera, non habeat Parochiam ſacramentalem, & conſequenter non contendat de jure activo, ſed ſolùm de paſſivo exemptionis; Ideoque id extraneum remanet à caſu controverſiæ, in quo, ut infra in quarta reſponſione, rectè verificatur concurſus trium perſonarum ob earum reduplicationem in hoc Monaſterio, quod repræſentat perſonam Parochi, & alteram perſonam Parochiani poſſeſſoris, unde propterea hæc reſponſio continet æquivocum clarum in applicatione.

Idemque dignoſcitur æquivocum in præſuppoſita
43 incompatibilitate, adhibendo ſimile de creditore cenſuario, qui efficiatur dominus fundi cenſiti, quoniam ut pluries ad hanc materiam incompatibilitatis crediti, & debiti in eadem perſona advertitur *ſub tit. de credito & ſub tit. de camb.* ac etiam inſinuatur *ſub tit. de feud.* id rectè procedit quando una & eadem ſit perſona materialis, ac formalis, atque non accedat reſpectuum diverſitas; Sed iſta concurrente, id nullam continet implicantiam, quoniam rectè in una & eadem perſona materiali, pro reſpectuum, vel ſtationum diverſitate, dari poteſt concurſus debitoris, & creditoris, vel emptoris, & venditoris, ſeu mandantis, & mandatarii cum ſimilibus, ut in ſpecie habetur *in Palæſtina diſc. ſeq.* de Parocho, qui poſſideat jure privato bona ſita in ejus Parochia, quoniam eſt debitor decimarum ſibi ipſi ſolvendarum abſque dicta implicantia, ob duplicem perſonam, quam ita repræſentat, unam ſcilicet propriam, & privatam, & alteram Parochi nomine Eccleſiæ.

Atque exinde de plano corruere dicebam tertiam reſponſionem, quæ magis evidenti laborat æquivo-
44 co, quoniam, ut eodem *diſc. ſeq.* advertitur, quando in una perſona materiali, pro reſpectuum diverſitate, verificatur duplicitas perſonarum formalium, tunc in integra fructuum perceptione, ac repoſitione in ejus horreo, per actum occultum, ita à lege ſubintellectum ratione inanis circuitus, ſubintelligitur uterque actus ſolutionis, & exactionis reſpective, quod ſcilicet Parochus tanquam Parochianus, ac privatus poſſeſſor bonorum, debitor decimarum, iſtas ſolvit ſibi ipſi tanquam Parocho, eaſque perceptas confundit cum reliquis fructibus propriis; Ad inſtar illius ſolutionis ac inſtantaneæ reſtitutionis, quas lex occultas in novatione, vel in delegationis, ſeu transfuſione debiti de una cauſa in aliam, unde propterea iſta tertia reſponſio vere diſcurſu indigna videbatur.

Demum quoad quartam, ea pariter de plano tolli videtur, cum iis, quæ habentur ſuperius inſinuata occaſione agendi de tertio fundamento ad materiam 45
textus in cap. 2. de decim. quod ſcilicet Aliud eſt corpus univerſale, puta Capitulum, vel Collegium, ſeu Monaſterium cui annexa eſt Parochia; Aliud vero ſunt ſinguli Canonici, vel Collegiales, iſti etenim non dicuntur Parochi, neque habitualem curam habent, quamvis eam de facto exerceant, unde propterea Canonici, vel Beneficiati alicujus Eccleſiæ quæ ſit Parochialis, ſingulariter conſiderati dicuntur Parochiani, & ſubditi ejuſdem propriæ Eccleſiæ, dum non implicat, ut pro reſpectuum diverſitate, quis eodem tempore ſit paſtor, & ovis.

Ad id autem quod dicitur, ut Monachi, tanquam exempti à jure Parochiali, recipiant ſacramenta à proprio ſuperiore, independenter à Parocho, & conſe- 46
quenter quod non verificetur concurſus trium perſonarum; Pariter advertebam quod continere videtur clarum æquivocum, quoniam ut ſupra ex ſenſu eorumdem Scribentium pro Capitulo acto e advertitur, antiquitùs Monachi erant potiùs laici, quam clerici, atque ſæcularium more ſacramenta recipiebant in Parochia, ideoque attento eo ſtatu verificabatur concurſus trium perſonarum nempè Parochi prædialis repræſentati per Capitulum actorem; Sacramentalis repræſentati per ipſum Monaſterium in univerſum tanquam per perſonam intellectualem, ſeu corpus politicum; Et Parochianorum, quales erant ipſimet Monachi; Superventa verò privilegia exemptiva Monachorum, aliorumque regularium utpote inducta ad favorem, retorqueri non debent in odium, neque immutare debent ſtatum ita jam impreſſum, pro quo initium attendendum eſt; Ac etiam quia rectè iſtud Monaſterium dicere poteſt quod hujuſmodi ſuperventis privilegiis non indigebat, ideoque eorum uſum neglexit, dum ipſorummet erat Parochus.

Et nihilominus advertebam, quod ex his negari non poteſt, quin materia reduceretur ad probabilem 47
dubietatem, ut propterea omnino deferendum eſſet tam diuturnæ obſervantiæ, tam in ratione interpretativa, quam in altera præſcriptiva, dum non ſolum concurrebat decennalis, quæ ex magis recepto ſenſu ſufficit, ut dictorum Canonum diſpoſitio intret, ſed etiam quadragenaria, immo vera, & de facto immemorabilis, cum ea exemptione, quæ potius nativa, quam dativa dicenda eſt, utpote innixa origini fundationis, abſque eo quod conſtaret quod unquam hæc bona decimabilia fuerint; Et fortius conjungendo iſtud fundamentum deductum *ex cap. ad Apoſtolica*, cum altero *in dicto cap. 2.* Si etenim iſta ſingulariter, ac diſtinctè conſiderata ſufficiunt, multo magis ſimul juncta; Ideoque reſolutiones, vel improbabiles vel nimium aſperæ, ac rigoroſæ videbantur.

Ponderando quoque in hoc propoſito rigoris, qui 48
in hac materia ab aliquo moderno tempore probabiliter per Rotam, & Curiam Romanam adhiberi conſuevit contra Regulares exemptos ad favorem Parochorum, ſeu clericorum ſæcularium, quod ſcilicet Antiquiori tempore, atque circa primævam Monachorum aliorumque Regularium introductionem, iſti erant in parvo numero, & in ſtatu paupertatis, ideoque per Parochos diſſimulari, & commiſerari erant in decimarum exactione tanquam per ſpeciem ele-

moſynæ, eademque ratio impulit ſedem Apoſtolicam ad eis concedendum aliqua privilegia; Cum itaque tractu temporis iidem regulares ex piis diſpoſitionibus, vel etiam ex contractibus correſpectivis valde ditati fuerint, atque prædialia quæſierint poſſeſſa à ſæcularibus, qui decimas ſolvebant; Hinc iſta æquitas ſeu commiſeratio reſolvi dicitur ad iniquitatem, & ad Parochorum ſupplantationem pro exuberanti Regularium ditatione ad notatam *in cap. ſuggeſtum de decim.* ut præſertim advertitur *per Rot. deciſ.* 344. *p.* 11. *rec.* edita in caſu de quo infra *diſc.* 3. *& in aliis*; Iſta verò nimium congrua ratio in hac facti ſpecie non intrabat, cum in facto doceretur, quod iſtud Monaſterium nullas bonorum alias decimalium acquiſitiones feciſſet, quinimo quod potius diminuta eſſent bona pro ejus fundatione aſſignata, & conſequenter ita major convincebatur rigor deſuper adhibitus; Et tamen hæc non valuerunt ita exigentibus illis cauſarum fatis, quæ in die experimur.

† IN iſta materia Decimarum alia non adfuit occaſio, præterquam in duobus caſibus, de quibus *diſc.* 21. *&* 22. quorum primus concernit eamdem materiam de qua *diſc.* 14. *&* 15. *hoc tit.* Et in altero agitur de modo exigendi decimas; Et quando plures invicem conviventes vel ſocii dicantur conſtituere unam Domum, ſive unum foculare.

PALENTINA DECIMARUM

Pro CAPITULO CATHEDRALIS

Cum BENEFICIATIS LOCI DE OSSORNO.

Caſus deciſus per Rotam pro Capitulo.

De eadem materia textus *in cap. 2. de decimis*, ut ſcilicet clerici clericis decimas non ſolvant, quomodo id intelligendum veniat, & an procedat in illis bonis, quæ aſſignata ſint pro dote beneficiorum, & cappellaniarum exiſtentium in eadem Eccleſ. Parochiali, non tamen ex cauſa Parochialitatis, & curæ animarum.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutiones cauſæ.*
3 *Quod Clerici Clericis decimas non ſolvant.*
4 *Qualis eſſet cauſæ punctus.*
5 *Qualis ſit verus* text. in cap. 2. de decim.
6 *Idem Parochus ſolvit decimas ſibi ipſi de bonis ſuis.*
7 *De compatibili concurſu actionis, & paſſionis in eodem ſubjecto.*
8 *An famulatus neceſſarius det aliquod jus.*
9 *&* 10 *De eodem cum diſtinctione, & de effectu exinde reſultante.*

DISC. II.

1 CUm in hac diœceſi, idem vigeat uſus, qui *diſc. præcedenti* inſinuatus eſt, pene univerſæ Hiſpaniæ communis, ut nullæ adſint Parochiæ diſtinctæ, ideoque Epiſcopus ſit Parochus univerſalis; Ac etiam alter vigeat uſus, qui in Italia quinque & præſertim in pleriſque Regni Neapolitani partibus habetur pluries inſinuatus *ſub tit. de benef.* & ſub altero *de Canon. & Capitul.* ac alibi, quod Eccleſiæ matricis ſervitio adſcribi ſolent omnes clerici naturales loci, qui in Hiſpania beneficiati, in Italia vero Cappellani ſeu Presbyteri participantes nuncupari ſolent, congregationem per quamdam Capituli ſeu Collegii ſpeciem conſtituentes, cum area communi, aliiſque univerſitatis, vel Collegii ſignis; Hinc proinde, in matrice Eccleſia loci de Oſſorno, in qua cura animarum exercetur, & Sacramenta populo miniſtrantur, cum notabilis adeſſet hujuſmodi clericorum ſeu beneficiatorum numerus, ex eis Epiſcopus, duos, vel plures, quos magis idoneos, ac opportunos reputet, eligere ac deputare ſolet pro exercitio curæ animarum, ac adminiſtratione ſacramentorum, ad ejus nutum amovibiles, inter eos quaſi per circulum quandoque variando, ita tamen ut decimarum loci tertia pars ad hunc effectum aſſignata, ponatur in maſſa communi, ac veniat in diſtributionibus ad commodum omnium; Alia tertia parte pro eodem Hiſpaniarum uſu ſpectante ad Epiſcopum, & Capitulum; Et alia tertia diviſa inter Dominum temporalem loci, & ejuſdem Eccleſiæ fabricam; Omnium decimarum adminiſtratione, & collectione exiſtente penes dictam beneficiatorum Congregationem, quædam horrea retinentem, in quibus recondere conſuevit quoque fructus illorum bonorum, quæ ab eadem Congregatione ſeu maſſa poſſidentur, ratione piorum legatorum ſeu cappellaniarum, cum oneribus miſſarum, & anniverſariorum.

Cum autem ab aliquo moderno tempore, innovando dictam antiquam conſuetudinem, Beneficiati cœpiſſent reponere fructus hujuſmodi bonorum, in horreo ſeparato, ad effectum ut integrè inter eos dividerentur, nullamque participationem ratione decimæ habere deberent dicti alii participantes; Hinc proinde exorta deſuper lite in partibus, ac aliquibus ſententiis, & decretis, tam in poſſeſſorio, quàm in petitorio emanatis; Introducta per appellationem cauſa *in Rota coram Zarata*, datoque dubio in poſſeſſorio, cuinam dandum eſſet mandatum de manutenendo, cum pro frequenti ſtylo, in cauſis gravibus, nulla capta reſolutione, reſcriptum eſſet, ut videretur de bono 2
jure, etiam ad effectum manutentionis, idcirco aſſumpta in dicto bono jure diſputatione *ſub die* 14. *Maii* 1655. prodiit reſolutio ad favorem Capituli, aliorumque participantium, quæ reſolutio habetur impreſſa *par.* 12. *rec. dec.* 16. ad cujus normam expedita ſententia, & commiſſa per Signaturam cauſa appellationis *in eadem Rota coram Cerro* cum clauſula *conſtito de tribus*, & cum alia clauſula reſpectu mandati de manutenendo, *cum facultate manutenendi quem de jure*, poſt binas reſolutiones *coram eodem Cerro* ſuper denegatione remiſſoriæ, petitæ per Beneficiatos, *ſuper diebus* 24. *Ianuarii*, *&* 24. *Iunii* 1656. duplex dubium propoſitum fuit, an ſcilicet conſtaret de tribus conformibus, quæ veniant exequendæ; Et an dandum eſſet mandatum de manutenendo, & utrumque *ſub die* 22. *Iunii* 1657. ad favorem Capituli, & conſortium reſolutum fuit, atque ita credo quod cauſa finem habuit, dum de illa amplius actum non audivi, dictæque reſolutiones habentur impreſſæ *ead. par.* 12. *rec. dec.* 283. *&* 284.

In hujuſmodi autem diſputationibus, ultra ea quæ concernebant poſſeſſorium, in facto potius quam in jure conſiſtentia, & de quibus proinde Advocati, vel nihil, vel parum agere ſolent; Unicus punctus juris reſtringebatur ad intellectum textus *in cap. 2. de decim.* de cujus materia agitur quoque *diſc. præcedenti*, eo diſponente, ut quemadmodum in veteri Teſtamento 3
Levitæ Levitis decimas non præſtabant, ita in Novo eas clerici clericis non ſolvant, quomodo ſcilicet, & in quibus caſibus id intelligendum veniat.

Cumque bona pro dictis beneficiis ſeu cappellaniis, aut anniverſariis aſſignata, ſita eſſent intra limites ejuſdem Eccleſiæ, ſive in ejuſdem loci territorio, atque pertinerent ad clericos ejuſdem Eccleſiæ ſervitio adſcriptos, & animarum curam ibi exercentes, hinc proinde non intrabant diverſæ quæſtiones, vel caſuum diſtinctiones enunciatæ *diſc. præcedenti*, ſed reſtringe- 4
batur punctus ad ſecundum caſum, ibi diſtinctum, & exemplificatum, ubi ſcilicet agatur de bonis exiſtentibus intra limites ipſius Eccleſiæ Parochialis, atque aſſignatis

ſignatus pro dote, vel cultu ejuſdem, ſeu beneficiorum in eadem exiſtentium.

In hoc autem, dicebam ſcribens pro Capitulo, & conſortibus, quod quidquid male dicat *gloſſ. in eodem cap.* 2. communiter reprobata; Verus, ac receptus di- 5 ctæ Decretalis intellectus eſt, ut de illis clericis id intelligendum veniat, qui Levitarum loco ſubrogati ſunt, quia nempe hæc bona habeant tanquam præmium ſeu mercedem laboris, & occupationis, ratione miniſterii, quod populo decimas ſolventi exhibent, in exercitio curæ animarum, ac in adminiſtratione ſacramentorum, adeo ut iſta bona dici valeant aſſignata pro dote ipſius Eccleſiæ Parochialis, atque ad hunc effectum curæ; Unde propterea ſi idemmet Parochus qui 6 habeat Parochiam in titulum, intra ejuſdem Parochiæ limites bona poſſideat patrimonialia, & laicalia; Quinimo etiam Eccleſiaſtica ratione aliorum compatibilium beneficiorum, vel piorum legatorum, ſive etiam incompatibilium, quæ ex Apoſtolica diſpenſatione retineat, adhuc de eis decimam ſolvere debet ſibi ipſi, tanquam diverſæ perſonæ, pro ea perſonarum formalium reduplicatione in eadem perſona materiali, quæ conſideratur *dicto diſc. præcedenti*, quod ſcilicet ita conſiderantur duæ perſonæ omnino diſtinctæ; Una ſcilicet Parochiani ſeu unius de populo jure privato poſſidentis bona, ac decimarum debitoris; Et altera adminiſtratoris Eccleſiæ Parochialis, quæ revera eſt decimarum creditrix juxta receptam ſententiam *Innocentii Abb.* & aliorum *in eodem cap.* 2. *Covarr. li.* 1. *var. c.* 27. *n.* 8. *verſ. primum hinc eſt, Suarez de Relig. tom.* 1. *ca.* 17. *num.* 16. cum aliis plene collectis *per Barboſ. vot.* 41. *n.* 15. *cum ſeq.* & in cauſæ deciſionibus; Ideoque cum iſta bona aſſignata non eſſent ipſi Eccleſiæ Parochiali, vel ejus clericis, pro mercede ſeu præmio curæ animarum, & adminiſtrationis ſacramentorum, ſed ex diverſa cauſa anniverſariorum, & celebrationis miſſarum, ex legatis, aliiſque piis diſpoſitionibus, hinc proinde in hac parte repræſentabant perſonam omnino diverſam ab illa Parochi, quamvis iſtam quoque ipſi de facto exercerent.

Clarius quoque, dum iidem Beneficiati nullum habebant in hujuſmodi cura, ſeu Parochialitate titu- 7 lum, qui ut ſupra, ob non diſtinctionem Parochiarum, reſidet penes Epiſcopum, tanquam Parochum univerſalem, ſed conſiderantur tanquam nudi ſervitores, ac miniſtri manuales pro ſolo exercitio, unde propterea ceſſat in radice illa ratio dubitandi, quæ in ipſomet Parocho habente Parochiam in titulum cadere poteſt ratione incompatibilis concurſus actionis, & paſſionis in eodem ſubjecto; Quamvis revera, neque in ipſomet Parocho iſta incompatibilitas dignoſcatur ob dictam perſonarum formalium diſcretionem, quæ in eadem perſona materiali datur ex deductis *dicto diſc. præcedenti.*

8 Non negabantur hæc per Scribentes pro Beneficiatis, Dicebantur tamen, quod licet habitualiter cura ſit penes Epiſcopum, qui aliquos ex iſtis beneficiariis ad ejus nutum deputat ad exercitium; Attamen eſt deputatio neceſſaria, dum non poteſt deputare clericos exteros, ſed perneceſſè deputare debet ex illis, qui ſunt ex iſto cætu, ſeu congregatione, quodque propterea jus curæ actualis reſideat penes ipſum corpus Beneficiatorum quamvis exercitium ab aliquibus eorum explicetur; Ad inſtar eorum quæ habentur *ſub tit. de benef.* in propoſito juris conferendi, quod competit Capitulo, & explicatur per Canonicum turnarium ſive hebdomadarium, ac etiam *ſub tit. de jurepatronat.* de jure patronatus exiſtente penes totam familiam, exercitio autem penes unum, vel aliquos, cum ſimilibus.

Ideoque dicebant quod intraret doctrina *Io. Fan-* 9 *tucci*, cum qua tranſeunt *Franch. in c. fin. num.* 5. *de præbend. in* 6. *Geminian. ibid. nu.* 5. *& Rota apud Seraphin. dec.* 716. *num.* 9. quod ſcilicet ſi officium, vel beneficium, quod à ſuperiore dari ſolitum eſt Capitulari, poteſt ab eo dari etiam non Capitulari, & tunc non erit Capitulare, ſed ſi perneceſſe dandum eſt Capitulari, tunc erit Capitulare, quamvis eſſet ad nutum amovibilis, quoniam iſta facultas eſt circa unam, vel aliam perſonam, ſed non circa ipſum corpus Capituli.

Verum dicebam, ut id extraneum eſſet à caſu quæſtionis; Quoniam admiſſo etiam dicto præſuppoſito, 10 ut hæc deputatio in Epiſcopo eſſet neceſſaria, adeo ut non poſſet deputare alios clericos qui non eſſent de iſto gremio (quod examinare non oportebat); Adhuc tamen, id aliud non operatur, niſi ut iſte reciprocus famulatus dici valeat neceſſarius, ejuſque emolumenta ſpectarent ad congregationem ſeu maſſam, atque ad inſtar dici poſſent capitularia, ſed ſemper agendo de emolumentis Parochialibus, quæ data, vel aſſignata ſunt ratione exercitii curæ animarum; Ideoque ubi ageretur de illis bonis, quæ aſſignata ſunt loco congruæ Vicario exercenti curam animarum in Eccleſia parochiali, quæ alteri unita ſit juxta caſum de quo *in Peruſin. ſub tit. de Paroch. h. diſc.* 10. cum ſimilibus, tunc rectè dicendum videtur, ut intrarent iſti termini, neque Parochus habitualis decimam de hujuſmodi bonis petat.

CALAGURITANA DECIMARUM S. ASCENTII

Pro MONASTERIO S. MARIÆ DE ESTRELLA

Cum PAROCHIS, ſeu BENEFICIATIS SANCTI ASCENTII.

Caſus variè deciſus per Rotam.

Ad materiam text. *in cap. ſuggeſtum de decim.* an ſcilicet, & quando privilegiativa, vel conventionalis exemptio à ſolutione decimarum ceſſare, vel moderari debeat, ſi tractu temporis id magnam redolcat læſionem; Et incidenter de probatione, ac ſignis Parochialitatis, ad effectum juris decimandi; Et de validitate tranſactionis ſuper decimis.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutoriæ cauſa.*
3 *De punctis cauſa.*
4 *De validitate tranſactionis.*
5 *Decima ſpectant ratione curæ habitualis.*
6 *An, & quando in actibus Capitularibus, vel Collegiatis non ſufficiat conſenſus majoris partis.*
7 *Tranſactio quando officiat venientes jure ſuo.*
8 *De circumſtantia ob quam confirmationi Apoſtolicæ magis deferendum eſt.*
9 *Ad regulandam tranſactionem, quale tempus attendi debeat.*
10 *Ad materiam text.* in cap. ſuggeſtum.
11 *Eſt error inſiſtere in quæſtionibus juris ubi difficultas poteſt removeri cum facto.*
12 *Quod ſit deſideretur in deciſionibus Rotæ.*
13 *De ratione ceſſantis exemptionis Religioſorum in decimis, & ad eandem materiam* cap. ſuggeſtum.
14 *De læſione, quæ reſultat tractu temporis in habentibus tractum ſucceſſivum.*
15 *&* 16 *De eodem, & declaratur.*
17 *De diſtinctione remiſſionis juris quæſiti, & juris quærendi.*
18 *&* 19 *De eodem, de quo num.* 15. *&* 16.
20 *Declarantur deciſiones* Martin. Andr. *in quibus terminis procedant.*

Digitized by Google

DISC. III.

1 ORtali e inter Patochos, & beneficiatos oppidi Sancti Aſcentii, ibiqur ſitum Monaſtetium S. Matiæ de Eſtiella, ordinis Sancti Hieronymi nuncupati *de Eſcurial*, ſuper jure decimandi bona à Monaſterio poſſeſſa, tam in dicto oppido, quam in loeo dicto Villareiæ; Cum Monaſterium in vim privilegiorum, exemptionem prætenderet, ae etiam in bonis Villareæ jure Parochialis activo Ecclesiæ Sancti Emiliaoi ibi annexæ; De anno 1432. deventum eſt ad concordiam per quam determinatum fuit, ut pro bonis ſitis in dicto loco Sancti Aſcentii, Monaſterium ſolvere deberet, de tritico, hordeo, & vino tantum quinquageſimam, in reliquis autem omnibos exemptione potiri deberet; Poſt obſervantiam vero dictæ concordiæ per duo ſæcula; Suſcitata lite per Parochos & beneficiatos in partibus, deindeque introducta cauſa in Rota *coram Zarate* ſub die 17. *Aprilis*, & 1. *Iulii* 1654. peodierunt reſolutiones ad favorem Parochorum, altera intermediante ſuper denegatione remiſſoriæ, ad quarum reſolutionum normam (quarum aliquæ habentur impreſſæ *par.* 11. *recen. deciſ.* 344.
2 & 345.) expedita ſententia, & commiſſa cauſa in eadem *Rota coram Cerro* ſub *die* 26. *Iunii* 1658. pro infirmatione ſenteotiæ, favore Monaſterii reſponſum fuit, ſed repropoſita cauſa 7. *Februarii* 1659. hæc reſolutio in parte reformata fuit; Verum ſub diebus 3. *Iunii* 1661. 4. *Decembris* 1662. & 5. *Decembris* 1664. *coram eodem*, recedendo ab hac poſteriori reſolutione reformatoria, prior approbata fuit favore Monaſterii pro obſervantia tranſactionis in omnibus, atque ita credo, quod cauſa finem habuit.

In hujuſmodi autem diſputationibus duo fuerunt puncti; Primo nempe ſuper validitate dictæ tranſactionis ratione ſolemnitatis, & cauſæ; Et ſecundo
3 quatenus eſſet valida, an ob prætenſam læſionem reſultantem à nimia caereſeentia bonorum intrarent termini textus *in cap. ſuggeſtum de decim.* ſive alii termini generales ſuper reductione ad juſtitiam illius contractus; qui ſtractu temporis nimium injuſtus, ac læſivus efficeretur.

Primus punctus percutiebat potius terminos, ſeu materiam alienationis bonorum Eccleſiæ, de quibus in ſua peculiari ſede *ſub tit. de alien. & contract. diſc.* 1.
4 atque in magna parte conſiſtebat potius in facto, quam in jure, ſuper veritate, & forma probanti ejuſdem concordiæ, ejuſque confirmationis conceſſæ per Paulum II. auctorem *Extravagan. Ambitioſæ*, ac etiam ſuper probatione Parochialitatis ſaltem habitualis dictæ Eccleſiæ Sancti Emiliani dicti loci diruti Villarieæ, ac alterius Sancti Joannis de Ruogo; Poſita enim Parochialitate, certa reſultabat conſequentia ſuper jure activo decimandi, etiam bona aliorum ſita intra limites dictæ Parochiæ ad favorem Monaſterii, cui unita erat, cum jus decimandi pertineat ad eum, cui ra-
5 tione unionis cura habitualis competit. *Caputaq. deciſ.* 339. *par.* 3. *apud Merlin. deciſ* 817. *num.* ., & in aliis, de quibus in cauſæ deciſionibus cum ſit concluſio certa; Pleraque autem concurrebant Parochialitatis adminicula, in eiſdem deciſionibus recenſita, præſertim in ultima anni 1664. unde propterea ſufficiens probatio aderat.

Obiiciebatur etiam, de dictæ concordiæ nullitate ex defectu in primis deciſionibus *coram Zarate* omiſ-
6 ſo, quod in ea non intervenieſſent omnes Parochi, ſeu Beneficiati, quorum interventus dicebatur neceſſarius, ſtante quod agebatur de actu voluntario, in quo non ſufficit major pars, ſed deſideratur conſenſus omnium ea iis, quæ cæteris relatis in hae materia habentur *apud Franch. deciſ.* 5. *ubique Adden.* & in primis cauſæ deciſionibus, ac etiam in *Monaſterien. canonicatus* 20. *Novembris* 1654. & 22. *Maii* 1656. *coram eodem Cerro*, in quibus concordantes.

Verum de facili objectum ſolutum fuit, quoniam iſta concluſio recte procedit in iis, quæ ſingulis competunt jure ſingulari, ac ſunt mere voluntaria; Secus autem ubi agitur de actibus factis jure univerſitatis, ſeu collegiativo, & qui potius neceſſarii, quam voluntarii dici merentur, ut potiſſimum eſt tranſactio, quoties bona fide inita ſit, juxta diſtinctiones, de quibus 7
ſub tit. de fideicom. diſc. 173. *& ſeqq. & ſub tit. de feudis diſc.* 49. *& ſub tit. de emphyt. diſc.* 52. ac in dicta ſua materia *ſub tit. de alienat. & contract.* & alibi pluries ſuper articolo, an & quando tranſactio præjudicet tertio, vel ſucceſſori independenter venienti ex perſona propria, Quoniam ubi, (ceſſante colluſione,) ea bona fide inita ſit, dicitur actus potius neceſſarius tanquam ſpecies rei judicatæ, inter ipſas partes concorditer emanatæ, ad ponendum ita pattem litis in tuto, ac ſe aſſecurandum de majori damno, quod incertus litis eventus inferre poterat; Potiſſime vero ſtante confirmatione Apoſtolica omnium defectuum ſuppletiva, Et circa quam confirmationem, ad effectum, ut 8
ei magis deferendum eſſet, ponderabam ram particularem circumſtantiam, quod conceſſa eſſet per Paulum II. qui in hac materia alienationis bonorum Eccleſiæ fuit omnium rigoroſior, & accuratior, ut comprobat Conſtitutio deſuper per eum edita in *Extravag. Ambitioſæ* cum qua hodie vivitur.

Inſiſtebant quoque Scribentes pro Parochis, ſuper defectu cauſæ reſpectu ſaltem bonorum exiſtentium intra limites propriæ Parochiæ S. Aſcentii, dum quoad hæc, reſtante jure activo, ratione Parochialitatis competente in aliis bonis, quæ in diverſis limitibus exiſtebant, atque ſtante etiam juris aſſiſtentia eorum favore, alius non aderat redemptionis prætextus, qui anſam dederat concordiæ reſtringenti ſolutionem decimarum ad tres ſpecies fructuum tantum, ac in iſtis in adeo modico ſumma quinquageſimæ, niſi ille privilegiorum per Sedem Apoſtolicam huic Religioni conceſſorum quæ tamen pluries per Rotam iam antiquam, quam mediam declarata fuerunt non ſuffragantia pro hac exemptione decimarum, ob non factam ſpecialem derogationem omnino neceſſariam decreti Conc. general. Lateran. regiſtrati *in c. nuper de decim.*

Verum pariter iſtud erat fragile fundamentum de 9
facili rejectum, quoniam ut advertitur *apud Otthob. dec.* 25. *n.* 12. *& ſeqq.* & alibi pluries, ad regolandum tranſactionem, attendendum eſt illius tempus, non curato quod de tempore ſubſequenti, in iis præſertim, quæ conſiſtunt in ambiguis, & diſputabilibus articulis juris, quod Rota, vel alia Tribunalia mutaverint opinionem, atque unam potius, quam alteram receperint, dum ea deductis ad materiam alienationis bonorum Eccleſiæ *dicto tit. de alienat. & contract. prohib. diſc.* 1. *& pluribus ſeqq.* ac etiam *ſub tit. de empt. & vendit.* ad materiam læſionis, attenditur tempus contractus, atque ſufficit quod tunc actus ſit utilis, vel non læſivus, non curato quid poſtea eventus præbeat, ut etiam firmatur in auctoritatibus, de quibus infra in puncto ſequenti.

Quatenus igitur pertinet ad dictum alium punctum, (ſuper quo major fuit diſputatio,) ad materiam ſcilicet text. *in cap. ſuggeſtum de decimis*, per quem 10
diſponitur, ut ubi privilegium exemptivum tractu temporis magnam producit læſionem, ſeu præjudicium, tunc revocari, vel moderari debeat; Difficultas ſublata fuit ex facto; ex cujus circumſtantiis potius prodierunt reſolutiones huic parti favorabiles, dum bene juſtificata fuit fallacia actorum, cum qua in primis deciſionibus proceſſum eſt, magnæ ſcilicet ditationis, & excreſcentiæ bonorum, quæ alias decimabilia per iſtud Monaſterium quæſita fuerint, quoniam in facto bene juſtificatum fuit, quod iſtæ acquiſitiones adæquatæ, ſeu compenſæ remanebant cum conceſſionibus emphyteuticis, aliiſque alienationibus, quæ

ſæcularibus

Digitized by Google

ſæcularibus factæ fuerant de bonis antiquis,& exemptis,ex quibus ipſi Parochi decimas percipiebant;Ideoque meritò Rota neglexit inſiſtere ſuper puncto juris, cum ex frequenter inſinuatis, nimia imprudentia ſit, ac manifeſta ineptia, aſſumere quæſtiones juris,atque in hujuſmodi diſputationibus tempus, ac laborem terere, ubi quæſtio dirimi poteſt cum facto.

Bene verum quod cum in deciſione præſertim 7.
12 *Februarii* 1659.quoad punctum juris firmaretur concluſio fundata in traditione *Bart. in l. inter ſtipulantem §. ſacram ff. de verb. oblig.* de qua infra,Idcirco deſideraſſem illius declarationem, in poſterioribus deciſionibus revocatoriis; Non quidem pro ſervitio, vel opportunitate iſtius cauſæ,pro qua, ut ſupra evitabatur concluſio ex facto, ſed pro aliis cauſis in futurum ratione auctoritatis, quam iſta deciſio in parte non revocata, vel non declarata facere poteſt, ut advertitur *ſub tit. de judiciis* in relatione, ac praxi Curiæ, occaſione agendi de Rotæ Auditorio, & alibi.

In iis autem, quæ in puncto juris conſiſtebant ad materiam text. *in dicto cap. ſuggeſtum*; De facili pariter
13 ex hac parte difficultas evitabatur, quoniam probabilius,magiſque receptum eſt,ut hujus Decretalis diſpoſitio locum habeat in exemptione mere gratioſa, & privilegiativa, quæ ita ceſſare debet ex regula *cum ceſſante &c.* ob rationem inſinuatam ſupra *diſc.* 1.quod ſcilicet primæva Monachorum, aliorumque Regularium introductio fuit in ſtatu paupertatis, atque bona per eos poſſeſſa, modicum Parochis pariebant præjudicium, ſecus autem nunc divitiis excretis.

Ideoque eadem Decretalis recipienda non venit in contractibus oneroſis, & correſpectivis,in quibus habemus regulam ſupra inſinuatam deſumptam ex textu *in l. Præſes & l. de fideicommiſſo Cod. de tranſact.* & ex traditione *Innocentii in cap. quorum de cenſib.* quod ſufficit juſtitia contractus de tempore quod ille initus eſt,non curato poſteriori eventu, qui ſicuti uni parti præjudicialis fuit, ita eidem poterat eſſe utilis. Et in ſpecie in his terminis *in cap. ſuggeſtum*,ut procedat ſolum in privilegiis, non autem in contractibus eſt ſenſus *Abb. ibi. num.* 6. ac cæteris relatis firmant *Socin. jun. conſ.* 60.*n.* 58.*& ſeqq. lib.* 3.*Roland. conſ.* 13.*n.* 69.*& ſeqq. lib.* 3. *Natta conſ.* 597.*& ſeq. Menoch. conſ.* 156.*n.* 34,atque in forma diſcurſiva (nihil tamen firmando) inſinuatur in dicta deciſione 3. *Iunii* 1661.

Replicabant tamen Scribentes in contrarium, at-
14 que Rota, (ut præmiſſum eſt) admiſit in deciſione 7. *Februarii* 1659. ut iſta concluſio recte procedat in iis conventionibus, quæ temporis momento perficiantur, non autem in iis, quæ habeant tractum ſucceſſivum, atque ſingulis annis, vel temporibus contineant novum ac reiterabile præjudicium, quoniam tunc, ſi tractu temporis contractus ad injuſtitiam, ſeu nimiam inæqualitatem reducatur, vel eſt reſcindendus, vel reducendus ad juſtitiam, & æqualitatem juxta dictam theoricam *Bart. in l. inter ſtipulantem §. ſacram n.* 7. *ff. de verb. oblig.* cum concordantibus *apud Natt. conſ.* 548. *num.* 36. *Rot. apud Martin. Andr. deciſ.* 48. *nn.* 13. *&* 14. *& deciſ.* 70.*num.* 3.*&* 4. *Theſaur. deciſ.* 226.*Capyc. Latr. deciſ.* 18.*n.* 5. apud quos concordantes, idque ad rem applicari dicebant, quoniam præjudicium erat reiterabile ſingulis annis, in quibus decimæ præſtari debebant.

Verum ſcribens pro Monaſterio, reſpondebam quod dupliciter ceſſabat dictæ concluſionis applicatio
15 ad caſum, abſque neceſſitate examinandi ejus veritatem, vel declarationes in caſu ſuo; Primo ſiquidem quoniam, ut patet,præſertim ex deductis *per Theſaur. & Capyc. Latr.* ubi ſupra, ad hunc effectum requiritur, ut læſio ſit in adeo magno exceſſu, quod redolere dicatur iniquitatem; Ideoque cum id in facto (ut ſupra) ceſſaret,de conſequenti opus non erat iſtam concluſionem examinare.

Et ſecundo, quod iſta concluſio non eſſet applicabilis ad caſum controverſiæ, Procedit etenim ubi agatur de onere, quod ſingulis annis,vel temporibus,per actum poſitivum, per quem quis ſufferre onus, ac damnum pati teneatur, juxta caſum de quo agit *Natta* ubi ſupra,quod ſcilicet teneretur Communitas ſingulis annis vendere fruges, ac victualia pro certo, & determinato pretio, quod attento tempore conventionis erat congruum, de præſenti autem ob notabilem alterationem pretiorum remanet viliſſimum; Ad inſtar illius venditionis piſcium,& carnium ſilveſtrium,quam Univerſitas Nurſinorum facere tenetur pro menſa Capitolii, ſeu Conſervatorum Populi, cum id recenſeatur inter onera ob damnum poſitivum, quod pati oportet in ſuppletione ejus, quod neceſſarium eſt ad emendum ea bona pro pretio currenti, ut inſinuatur *ſub tit. de Regal. diſc.* 98. Sive juxta exemplum, quod noſtri magis communiter tradere ſolent illius conventionis, quæ fiat per Furnarium, de coquendo panem in ejus furno pro aliqua familia, vel univerſitate, quæ tunc eſſet parva, deinde vero tractu temporis multum excreta; Aut de molendo triticum, ſive oleas in ejus molendinis cum ſimilibus, adeo ut agatur de onere, quod conſiſtat in actu facti poſitivi ſingulis annis, vel temporibus præſtandi, vel patiendi, cum damno, & diminutione proprii patrimonii.

Id autem dicebam non eſſe ad rem applicabile,quoniam bona erant in Monaſterii dominio,cujus ratione
integri fructus ad dominum ſpectant, onus autem de- 16
cimarum, ſive collectarum, ac contributionum, quæ decimarum vicem proportionabiliter habent, ut pluries advertitur in earum materia *ſub tit. de Regal.* dicitur quid accidentale, quod redolet ſpeciem ſervitutis, ob cujus remiſſionem, vel diminutionem dominus fundi ſervientis nihil acquirit de novo, ſed ſolum removet illud obſtaculum, quod rem ſuam minus pretioſam reddebat; Iſta vero remotione ſequuta,non verificantur termini oneris ſucceſſivi, & reiterabilis, quoniam dicitur potius actus, qui momento temporis perficiatur per quem extincta cauſa obligatoria, acquirat quis libertatem, cujus ſtatu conſtituto,actus, qui ſubſequuntur quamvis reiterabiles, dicuntur effectus naturales, & conſequutivi,juxta exemplum tradi ſolitum per Beneficialiſtas,occaſione agendi de indultis, quæ conceduntur Ordinariis collatoribus conferendi reſervata, illius ſcilicet, qui habeat membra ligata, quoniam donec durant vincula, ſeu ligamina, dicitur onus vel impedimentum poſitivum,ac ſi ſucceſſivum, & reiterabile,quod infert damnum certum, & palpabile,ſeu viſibile; Si vero ille, in cujus gratiam vincula injecta ſunt, ea ſolvat,tunc iſta ſolutio importat actum reſtitutionis membrorum priſtinæ libertati, operationes vero ſubſequentes, ac reiterabiles, non proveniunt ab ea diſſolutione,tanquam cauſa earum productiva, ſed proveniunt a facultate naturali.

Ita pariter, juxta practicum quotidianum exemplum,quod habemus in cenſibus reſervativis,vel conſignativis, ſeu canonibus, & livellis,quibus bona ſtabilia affecta eſſe ſolent, quoniam ex parte debitoris ſingulis annis illud onus importat damnum poſitivum ſolvendi eam pecuniam, vel partem fructuum; Ubi vero ſequatur extinctio, vel remiſſio,dicitur actus liberativus, qui momento temporis perficitur, atque creditor, ita potius remittit jus quærendum, & ſic illud majus lucrum, quod ſingulis temporibus obtenturus fuiſſet,quam quod ſentiat onus, ac damnum poſitivum; Iſtique videbantur noſtri termini, & conſequenter, quod dicta concluſio ab eis extranea eſſet, maleque applicata.

Reflectendo autem ad veritatem, ponderabam quod licet vere, & proprie termini dictæ concluſionis non intrarent,adhuc tamen intraret eadem ratio, ut ita de facto ille,cui decimæ debitæ erant, damnum ſentire dicitur ſingulis temporibus per diminutionem illius

Digitized by Google

illius majoris redditus, ſeu emolumenti, quod jam agnitum erat, & competebat, ideoque non eſt verum non acquirere, ſeu abſtinere ab acquirendo, ſed remittere jus quod jam agnitum erat, & competebat juxta
17 eam diſtinctionem, de qua habetur pluries *ſub tit. de credito* præſertim *diſc.* 137. ad materiam textus *in l. qui autem ff. quæ in fraud. creditor*, an ſcilicet, & quando debitor poſſit nolle quærere, vel remittere in præjudicium creditorum, quoniam ita eſt etiam proprium patrimonium diminuere, ac ſe depauperare, unde propterea ut habetur in ſua materia *ſub tit. de donat.* ac etiam ſub altero *de alienat. & contract. prohibit*, inſinuatio, aliæque ſolemnitates ita requiruntur in donatione, vel alia alienatione vere tranſlativa ejus quod donator poſſidet, & alteri tradit, ſicuti in remiſſione, ſeu condonatione ejus, quod jam ſibi competit, atque pariformiter intrant termini læſionis, ac præjudicii.

Bene verum, quod licet ratio ſit eadem, idemque ſit finis, vel effectus; Attamen termini videntur diverſi, quod ſcilicet læſio reſultat, non ratione ordinis ſucceſſive reiterabilis, ut eſt in caſu de quo ſupra, ſed ex
18 ceſſante præſuppoſito, ſeu voluntate, quæ ita ceſſare dicitur ex regula, ſeu axiomate quod quælibet diſpoſitio, vel conventio intelligenda venit rebus in eodem ſtatu permanentibus ſuper quo axiomate multa colligit elaboratus *Addition. ad deciſ.* 523. *num.* 5. *par.* 4. *recen. tom.* 3. quod ſcilicet ita onus ſibi debitum quis remiſerit, quoniam eo ſtatu attento, modicum ſibi præbebat præjudicium, quodque alias non feciſſet, ſi hanc alterationem prævidiſſet, vel ad eam cogitaſſet, Ad inſtar eorum, quæ in materia defalchi, ſeu remiſſionis penſionis ob caſum veriſimiliter non prævisum neque cogitatum habentur *ſub tit. de Regalibus* pluries, ac etiam *ſub tit. de locat. & conducto*, cum ſimilibus.

Fortius vero, ubi notabilis alteratio ſtatus, ex qua damnum, vel præjudicium reſultat, ſive illud ſit poſi-
19 tivum, ſive negativum non proveniat ab augmento, vel decremento intrinſeco, quod citra factum poſitivum, & voluntarium contrahentis ex temporis, vel aliorum accidentium beneficio, vel maleficio ſequatur, ut eſt caſus de quo loquitur *Natta* ubi ſupra, ſed proveniat à facto poſitivo; Puta (ad rem noſtram) ex cauſa novarum acquiſitionum bonorum, à quibus volens poterat abſtinere; Durum enim, & irrationabile videtur, quod ille, cui aliqua exemptio, vel franchitia data eſt, dum conſtitutus eſt in mediocri fortuna, cum induſtria deinde poſſet multa bona acquirere, atque longe meliori fortuna ſe conſtituere, ob quam illa franchitia, magnum ſibi cauſet lucrum, notabile autem damnum illi, qui eam conceſſit, aliàs non conceſſurus; Idque fortè adaptabile videtur introductioni franchitiarum, & immunitatum, quæ tempore primitivæ Eccleſiæ clericis, ſeu eccleſiaſticis conceſſæ fuerunt, ut inſinuatur in *Barchinonen. ſub tit. de Regal. diſc.* 58. & infra *in Miſcellan. diſc.* 5.

Advertebam tamen non facere ad rem ſupra allegatas *deciſ.* 48. & 70. *Martin. Andr.* quoniam ut patet ex earum facti ſerie, recenſita in præcedenti *dec.* 25.
20 *ejuſdem*, ibi agebatur de conventione pro obſervantia, & exequutione ſententiæ, quæ credebatur juſta, deinde vero detecta fuit injuſta ob injuſtitiam, quæ vere, & intrinſecus ione jam exiſtebat, ideoque intrabant termini falſi præſuppoſiti, qui diverſi ſunt ab illis læſionis ſupervenientis.

† DEciſiones *coram Zarat.* ſunt inter ejus impreſſas *deciſ.* 53. & 67. & ex aliis duæ habentur impreſſ. *dec.* 24. *par.* 13. & *dec.* 232. *par.* 14. *rec.*

TOLETANA DECIMARUM HORTI

Pro PP. REDEMPTIONIS CAPTIVORUM

Cum ARCHIEPISCOPO.

Caſus deciſus per Rotam pro PP.

Ad materiam textus *in cap. ex parte de decim. & cap. fin. de privileg.* ſuper exemptione ab onere decimarum ex novalibus.

Et incidenter de exemptione Religioſorum à decimis, pro hortis, & rebus ad proprium uſum deſervientibus; Et de aliquibus ad materiam privilegiorum exemptionis.

S U M M A R I U M.

1 *Facti ſeries cum reſolutione.*
2 *Exemptio Religioſorum à decimis intelligitur de iis, quæ ſunt pro uſu proprio.*
3 *De novalibus autem generalis eſſe debet.*
4 *De ratione quæ viget in novalibus.*
5 *De differentia inter exemptionem, de qua n.* 2. *& alteram num.* 3.
6 *&* 7 *De eodem circa novalia.*
8 *&* 9 *An exemptioni novalium obſtet derogatio, contenta* in cap. nuper.
10 *De quo tempore prodiit decretum Concilii generalis in* cap. nuper.
11 *Quæ propriè ſint novalia cadentia* ſub dicta exemptione.
12 *Etiam de prædiis incultis, eorumque paſcuis, & herbis debetur decima.*
13 *Decimator an impediat culturam bonorum ſeu ejus mutationem.*
14 *Debetur decima de novis fructibus introductis in prædio alias fructifero.*
15 *&* 16 *Quando propriè ſint novalia exempta.*
17 *Cui incumbat onus probationis.*
18 *De eodem de quo num.* 15. *&* 16.
19 *Conciliis generalibus expreſſe eſt derogandum.*
20 *Declaratur.*
21 *De ratione inſtituti Religionis, ob quod privilegium exemptionum decimarum intrare debet, non obſtante revocatione.*

D I S C. IV.

CUm PP. Reformati vulgò Diſcalceati Ordinis redemptionis captivorum Conventum habentes 1
extra muros Civitatis Toletanæ, ab eo Magiſtratu ad id poteſtatem habente, legitimè obtinuiſſent quemdam ſterilem, ac inutilem ſitum ibi adjacentem, quem paulatim, ac tractu temporis ex eorumdem Religioſorum laboribus, ac devotorum auxiliis reduxerunt ad uſum horti, ex quo ultra uſum proprium, aliqua utilitas ex oleribus excreſcentibus venalibus percipitur; Hinc Archiepiſcopus ex pluries inſinuata conſuetudine tanquam Parochus univerſæ diœceſis habens jus decimandi, prætenſionem excitavit ſuper decimis hujuſmodi olerum, emanatiſque in partibus aliquibus invicem pugnantibus ſententiis, introducta per appellationem cauſa *in Rota coram Cerro*, atque dato dubio, an decimæ debeantur, *ſub die* 4. *Maii* 1669. ad favorem PP. prodiit reſolutio negativa, neque quod ſciam, cauſa ulteriorem progreſſum hucuſque habuit, niſi deſenſores mutaverit, ut frequenter contingit, quod mutatio Procuratoris ſecum trahit mutationem Advocatorum.

In hac autem diſputatione, Scribentes pro Archiepiſcopo, inſequendo forſan diſputationes habitas in partibus, atque opinantes, quod hæc exemptio deduceretur

cernetur ex diſpoſitione *text. in cap. ex parte 1. de deci-*
2 *mis*, per quem conceditur exemptio Religioſis pro eorum hortis, & vineis, dicebant (& bene) quod hæc Decretalis, quæ de novalibus etiam loquitur, intelligenda venit de oleribus, aliiſque fructibus, qui deſerviunt pro uſu ipſorum Religioſorum, ac eorum inſervientium, non autem de exuberantibus, ex quorum venditione redditus pecuniarius, vel aliud emolumentum percipiatur, juxta communem interpretationem DD. ibidem ſcribentium & præſertim *Anchar. n. 2. Abbat. num. 3. in fin. verſ. debet intelligi Anan. num. 2. Rebuff. de decim. quæſt. 14. num. 58. Menoc. eodem tra. cap. 5. quæſt. 1. num. 16. & 17. Rota deciſ. 493. par. 4. rec. dec. 94. poſt Tamburin. de jur. Abb. apud Peniam dec. 1072.* & in aliis ex quibus patet, quod licet eadem Decretalis in fine de novalibus loquatur, attamen id non eſt ſpeciale in novalibus, quæ demonſtrativè, ſeu incidenter enunciantur, dum idem procedit in quibuſcumque aliis bonis, quibus novalium terminus non congruit, quoniam in eiſdem quoque intrat exemptio pro fructibus, qui proprio uſui deſerviant.

Non negabam ego ſcribens pro PP. imò expreſſe admittebam hujus theoricæ veritatem; Dicebam ve-
3 rò, quod hujuſmodi exemptio reſpectu novalium, non deducebatur ex dicta Decretali *in cap. ex parte*, ſed ex altera *in cap. fin. de privil.* ubi hæc exemptio
4 conceditur, ex peculiari novalium natura, & ex diverſa ratione ab illa uſus proprii de qua *in dicto ca. ex parte*; Ex eo ſcilicet quod, ut plurimum hujuſmodi novalium reductio, nonniſi cum magno ſumptu, ac labore ſequi ſolet, ideoque fructus, qui ex eis percipitur, ex cauſa oneroſa, & correſpectiva percipi dicitur, potiùs tanquam effectus proprii ſumptus, vel propriæ induſtriæ, quàm tanquam elargitio, ſeu beneficium naturæ; Ac etiam quia nullum exinde Parocho præjudicium parari dicitur, dum bona erant aliàs ſterilia, & infructifera, ideoque de conſequenti non decimabilia.

Hinc proinde longè diverſi ſunt termini unius Decretalis, ac alterius, ob rationis diverſitatem, cum exemptio, quæ conceditur per dictam Decretalem *in*
5 *cap. ex parte*, dicatur gratioſa, & privilegiativa, altera verò conceſſa *in d. cap. fin.* contineat potiùs agnitionem, ſeu adminiſtrationem juſtitiæ, ex vulgari recepta juris propoſitione de qua *ſub tit. de benef.* & alibi pluries, quod fructus, qui ex bonis percipiuntur, dicuntur illi, qui deductis priùs expenſis, ſuperſunt ad ſolam percipientis utilitatem, cum in hac parte conſiſtere dicatur illud beneficium naturæ, ac Dei, cui proinde in recognitionem pro ſubſtentatione ejus miniſtrorum, decima ſolvi debet; Id autem non intrat in fructibus novalium, qui ſaltem circa prima tempora, nunquam paſſas expenſas adæquare ſolent.

Adverſùs hanc reſponſionem, de tribus replicabatur per Scribentes in contrarium pro Archiepiſcopo;
6 Primò nempe de auctoritate *Barboſa de jur. Eccleſ. lib. 3. cap. 26. §. 3. num. 57.* ubi in ſpecie agendo de exemptione novalium, dicit, ut ea procedat reſpectu fructuum deſervientium pro uſu proprio tantùm; Secundò, quod hoc privilegium quoque revocatum eſſet per Concilium generale Lateranenſe regiſtratum *in c. nuper de decim.* Et tertiò quod hæc verè dici non poſſent novalia, quibus congrueret ſecunda ratio ſupra aſſignata, quod Parochus ex eis priùs nullas decimas perciperet, cum iſte ſitus quamvis apertus, & campeſtris, deſerviret etiam pro paſcuis arietum, & agnorum, quorum ipſe decimam obtinebat, dum ita etiam ex paſcuis decimæ percipi dicuntur in ipſis animalibus, vel eorum fœtibus, vel lacte, ut habetur *infra diſc.* 8.

Verùm (cum ſenſu etiam veritatis) dicebam quod nulla ex his reſponſionibus probabile fundamentum haberet; Singulas enim examinando; Quatenùs pertinet ad primam deductam ex dicta auctoritate *Barboſ.* dicebam ut ea omninò negligenda eſſet, prout meritò per Rotam neglecta fuit, utpotè nulli innixa fundamento, atque laborans æquivoco manifeſto, quod videtur quotidianum pabulum hujuſmodi elaboratorum Collectorum, quorum operatio ut dici ſolet, tota eſt 7
in humeris, nulla verò in capite, dum procedit, cum terminis textus *in cap. ex parte de decimis*, cujus diſpoſitione attenta (ut ſuperiùs dictum eſt) nulla viget differentia, inter novalia, & non novalia, ſed attenditur ſolùm cauſa uſus proprii, peculiaris autem exemptio novalium provenit ex alia Decretali *in cap. fin. de privil.* ob diverſam rationem ſupra ponderatam.

De facili autem ceſſabat altera reſponſio circa re- 8
vocationem contentam *in cap. nuper*, quoniam hæc exemptio novalium conceſſa, ſeu veriùs declarata per dictam Decretalem *in cap. fin. de privil.* eſt poſterior dicto Concilio generali Lateranenſi, & conſequenter dici non poteſt ut decretum Conciliare revocaſſet id, quod adhuc conceſſum non fuerat, ut in ſpecie *poſt Abbatem in eodem cap. nuper num. 3.* advertit *Fagnan. ibidem num. 22. & 23.* Qui aliam aſſignat rationem latius expenſam ſupra *diſc. 1.* & quæ coincidit cum ter- 9
tia reſponſione, de qua infrà, ut ſcilicet dicta revocatio Conciliaris percutiat ea bona, quæ ſunt aliàs decimabilia, unde propterea eorum acquiſitio per exemptos tolleret Parochis jus quæſitum; Ideoque prudenter Pontifex Gregor. IX. dictæ Decretalis auctor, ita cenſuit compatibiliter cum dicto decreto Conciliari, quoniam, ut ſupra inſinuatum eſt, iſta exemptio novalium, non provenit ex gratia, & privilegio, ſed ex juſtitia ob recenſitas rationes, & conſequenter iſta dicenda non eſt lex nova, quæ aliquid ſtatuat contra jus antiquum, ſed potiùs declaratio, vel determinatio ejus, quod de jure procedebat, ſed erat ambiguum.

Siquidem Concilium Lateranenſe celebratum fuit ſub Innocentio III. in anno 17. ſui Pontificatus, qui 10
juxta chronologias cadit ſub anno ſalutis 1215. ut ex traditione *Io. Andr.* advertit *Anchar. in eodem Cap. nuper num. 7. & Abbas n. 3. circa fin.* Iſta verò Decretalis edita fuit per Gregorium IX. qui fuit creatus Pontifex de anno 1227. Atque ſecluſa neceſſitate revolvendi tempora, & chronologias, obſervabam id probari per evidentiam rei, quæ dicitur omnium probationum melior, magiſque concludens, dum idem Gregorius IX. hujus Decretalis auctor fuit compilator quinque librorum *Decretalium*, in quorum tertio regiſtratum eſt iſtud decretum Conciliare, quod ita per neceſſe convincitur præceſſiſſe.

Major igitur, peneque tota diſputatio fuit circa ter-
tiam reſponſionem, an ſcilicet iſta bona dici poſſent 11
talia, ut eis hæc novalium exemptio congrueret; Quamvis enim attento generali novalium vocabulo, ſub eo veniant omnia prædia, quæ priùs inculta, deinde ad culturam redacta ſint, adeò ut eorum ſtatus, vel ſpecies immutata ſit; Attamen, ad effectum de quo agitur, cum potiùs attendi debeat finis ſeu ratio, quam cortex, vel formalitas verborum, novalia dicuntur illa, quæ conſiſtunt quidem in prædiis incultis redactis ad culturam; ita tamen quod in primævo ſtatu, vel nullam, vel nimiùm modicam decimam ex eis Parochus perciperet, adeò ut hæc exemptio grave detrimentum Eccleſiæ Parochiali non cauſet; Secùs autem ubi in eo ſtatu inculto bona producerent quoque fructum notabilem licet diverſum, unde propterea notabile eſſet jus decimandi, ut ad litteram diſponit textus *in cap. quid per novale de verbor. ſignific.*

Et meritò quidem, quoniam, ut praxis ubiquè do-
cet, atque advertitur etiam *in Ravennaten. collectæ ſub* 12
tit. de Regal. diſc. 59. Multoties meliora, magiſque fructifera, & tuta ſunt prædia, & terrena inculta ad peatorum, vel paſcuorum uſum deſervientia, adeò ut frequenter, præjudicialis, ac damnoſa dicatur eorum reductio ad culturam, quæ præjudicare non debet decimatori; Non quidem ut iſte impedire poſſit rei do-

minum ne illis faciem ſeu ſpeciem immutet, niſi agatur de illo decimatore temporali, qui ratione directi dominii hoc jus decimandi habeat, juxta diſtinctiones de quibus ad materiam paſcuorum ſeu juris paſcendi *ſub tit. de ſervit. diſc. 36. & 37.* Sed ut ſequuta immutatione, vel de fructibus naturalibus ad induſtriales ſeu mixtos, vel de una ſpecie induſtrialium ad alteram, tanquam per ſpeciem ſubrogationis, de novis
14 fructibus decima debeatur, quamvis de illis percipi non conſueverit, quoniam intrat ſubrogatio *ad text. in c. commiſſum &c. in tua de decim. cum concord.* de quibus poſt *Rebuff. Monet. Guttier.* & alios *Rot. apud Carill. dec. 44. & repetit. dec. 591. par. 5. rec. Rovit. deciſ. 97* & advertitur etiam *infra diſc. 15.*

Hinc proindè, potiùs facti inter cauſæ Patronos, quam juris inter Advocatos quæſtio fuit, ſuper facta qualitate ex qua pendebat dictæ juris theoricæ determinatio ſeu applicatio; Benè autem juſtificatum fuit,
15 quod hic eſſet ſitus ſterilis, non aptus ad fructum notabilem, qui ſub annua venditione, vel locatione caderet; Quamvis etenim ex parte actoris probatum eſſet, quod arietes, præſertim diſtinati ad uſum macelli Civitatis, in eo depaſci ſolerent; Attamen erat ea modica paſtura, quæ etiam in locis ſterilibus datur, juxta illam paſturam, quam ego exemplificando, deducebam in monte teſtaceio, intra mœnia Urbis, quoniam ad effectum faciendi conceſſionem, id ex tunc probatum, & conſideratum fuit ad effectum evitandi contraventionem illius Regiæ Pragmaticæ; Atque idem *text. in cap. quid per novale de verborum ſignificat.* præſupponit ut ager incultus, qui ad culturam redactus eſt, aliquem produceret fructum, ſed conſiderat, an iſte ſit notabilis, nec ne, quoniam, excepto merè arenoſo, vel paludoſo litore maris, non datur ager, vel terrenum adeò ſterile, etiam in locis ſaxoſis, ut non producat aliquam modicam herbam, etiam inter unum ſaxum, & alterum, ſed punctus eſt in qualitate, vel quantitate, ſpectato effectu præjudicii, an ſcilicet iſtud ſit notabile, nec ne.

Cum autem *dictus textus in cap. quid per novale*, enunciando prædium incultum, dicat eſſe illud, de quo memoria non habeatur quod quandoque cultum fuerit; Hinc proinde Scribentes pro actore, nimium
16 in eo inſiſtebant, quod non benè probata eſſet hæc immemorabilis cum ſuis requiſitis recenſitis *per gloſſ. in cap. 1. de præſcript.* ſuper quibus cum improbo inani labore chartas allegationibus implebant; Verè autem hæc erat ineptia manifeſta, & contemptibilis; Tum quia ipſa rei evidentia id probabat, dum erat ſitus montuoſus, & ſaxoſus naturaliter culturæ ineptus, qui non niſi ex Religioſorum longa patientia, & labore, ad hunc ſtatum reduci poterat, vel reducere expediebat, ut generalis praxis docet locorum, quæ per ſpeciem eremi conceſſa fuerunt illis reformatis, ac rigoroſis Religioſis, qui quamdam ſpeciem antiquæ anachoriticæ vitæ ducunt.

Tum etiam, quia onus eſt actoris probare id, quod eſt ſuæ intentionis fundamentum, cum reo juxta notoria, & quotidiana axiomata, ſufficiat vincere per non jus; Quamvis etenim in hac decimatoria materia intentio Parochi actoris fundata ſit in ſola aſſiſtentia juris ut pluries *hoc eodem tit.* advertitur præſertim *diſc. ſeq.* adeò ut reus, qui exemptionis exceptionem allegat
17 dicatur in ea actor, qui concludentis probationis onere gravetur, juxta diſtinctionem *de qua apud Mantic. dec. 241. Gregor. & add. dec. 228.* & paſſim; Attamen in hac facti ſpecie, reus ſuam exceptionem jam quoque benè fundaverat, eo ipſo quod probaverat hæc eſſe novalia ex dicta clara diſpoſitione textus *in cap. fin. de privil.* Cumque ad hanc evitandam actor replicaret, quod iſta non eſſent de illa ſpecie novalium, quibus hæc exemptio congruit, eo quia etiam in præcedenti ſtatu notabilem fructum decimatorium producerent, ideoque exemptio notabile præjudicium Eccleſiæ Parochiali pareret; Hinc proinde turbiditas conſiſtebat in hac replicatione, cum qua tanquam per ſpeciem limitationis regulæ exemptivæ novalium, hanc exemptionem evitare prætendebat, & conſequenter intrabat axioma de quo *apud Mantic. & Gregor. ubi ſupra*, ac alias quotidie, quod limitatio in dubio non præſumitur, ideoque ille, qui eam allegat, concludentis probationis onere premitur.

Item quia dictus textus *in cap. quid per novale* illam ponderat circumſtantiam, non extantis memoriæ 18
de ſtatu culturæ, ne aliàs prætendi poſſet, ut ſub novalium nomine, venirent omnes illi agri, qui naturaliter culturæ, ac ſegetibus apti, & quandoque coli ſoliti per eorum dominos, vel ex incuria, vel etiam ex induſtria, temporum conditione ita exigente, paſcuis deſtinati fuerint, ut frequens praxis docet in caſalibus agri Romani, quod ſcilicet in aliquibus temporibus magis expedit habere agros incultos ad uſum paſcuorum, quàm eos colere; Non autem ut propterea deſideranda veniat rigoroſa probatio illius immemorabilis, quæ in hac materia apta eſt ad omnimodam exemptionem decimarum, etiam in caſibus, in quibus illæ aliæ debitæ ſint, ob eam immemorabilis virtutem, ſeu operationem adeò notabilem, quod ejus vigore allegari poteſt, abſque juſtificationis neceſſitate Apoſtolicum privilegium, cum ſpeciali derogatione dicti Concilii generalis *in cap. nuper*, vel quicumque alter titulus de Mundo melior, etiam contractus oneroſi, & correſpectivi, quinimò non ſolùm ad effectum ſimplicis exemptionis paſſivæ, ſed etiam ad illum juris activi decimatorii etiam in laicis, qui ſine Apoſtolica auctoritate hujuſmodi jurium ſpiritualium incapaces exiſtunt, ex deductis infra *in Taurinen. diſc. 6.* & in aliis, ideóque meritò hæc rigoroſa probatio deſideratur, ſed manifeſtum æquivocum eſt ad hunc effectum idem deſiderare, cum id nullum juris, vel rationis fundamentum habeat.

Deducebantur etiam ex hac parte ad quamdam ſuperabundantiam, privilegia Apoſtolica exemptiva huic Religioni conceſſa; Meritò autem Rota in Deciſione deſuper edita, ea neglexit, inhærendo commendabili Curiæ ſtylo, negligendi ſuperflua; Adhuc tamen inter Scribentes hinc inde deſuper certatum fuit, quamvis in hac unica diſputatione, ſuper reſolutio non prodiit, in hoc puncto judicium pro veritate efformari non potuerit; Siquidem Scribentes pro Archiepiſcopo actore inſiſtebant in ſulita concluſione,
quæ in hac materia eſt quotidiana, ut ſcilicet hujuſ- 19
modi privilegia in propoſito decimarum, non ſuffragentur, quoties non habeant ſpecialem derogationem dicti Concilii generalis *in cap. nuper*, ex generali regula, ſeu natura Conciliorum generalium, ut indigeant mentione, ac derogatione ſpeciali, atque non veniant ſub derogationibus, vel non obſtantiis generalibus, excepto Concilio Tridentino, quod ita diſponente ejus confirmatione Conſtitutione Pii IV. non indiget hac mentione ſpeciali, ſed venit ſub derogatoriis generalibus.

Non negabam ego ſcribens pro reis conventis veritatem hujus theoricæ ſeu concluſionis; Dicebam tamen, quod ea non conſiſtit in præciſa formalitate ver- 20
borum, ſed in ratione veriſimiliter deficientis voluntatis Papæ non comprehendi ſub diſpoſitionibus: ac derogatoriis generalibus decreta Conciliorum generalium; Verùm hæc eſt nuda præſumptio juris, quæ tollitur per contrariam explicitam, vel etiam implicitam virtualem, ſeu adminiculativam probationem; Ad inſtar eorum quæ habemus ex eadem ratione voluntatis ad materiam derogationis regulæ *de jur. tert. quæſit. non tollend.* cum nulla deſuper cadat quæſtio poteſtatis Papæ ſupra Concilium generale, juxta opinionem, quam inconcuſſe tanquam omninò veriorem Romana Curia tenet, unde propterea ubi alicu-

jus

tus Concilii generalis mentio habeatur, ea ſufficit, ſive dicatur de Conciliis generalibus in genere, aut quod alia ejusdem voluntatis adminicula, ſeu argumenta concurrant, quoniam in effectu iſta eſt quæſtio voluntatis ſuper cujus probatione certa forma præſcripta non eſt, ſed ſufficit quod de illa conſtet, juxta originariam deciſionem in hac materia decimarum in *Conchen. exemptionis* coram *Orano* relata *per Garſ. de beneſ. par. 4. cap. 5. num. 29. Mellin. dec. 277. in fin. add. ad Baratt. dec. 704. n. 12.* & admittitur *in Vercellen. decimarum 15. Junii 1646. coram Cerro*, & latiùs *dec. 334. par. 12. rec.* & ſæpiùs.

Et conſequenter, ſtante amplitudine privilegiorum huic Religioni conceſſorum, vel innovatorum per Urbanum VIII. in ejus conſtitutione 131. videbatur quod hujus voluntatis ſufficiens probatio adeſſet.

21 Ponderabam quoque in idem iſtius Religionis inſtitutum, ob quod faciliùs dictæ voluntatis probatio, vel præſumptio reſultaret, ob quamdam peculiarem rationem, quæ in aliis Religionibus non dignoſcitur; In aliis etenim, hæc exemptio à ſolutione decimarum, majorum ipſorum Religioſorum commoditatem, vel proviſionem redolet, quæ attendenda non eſt in concurſu Clericorum ſæcularium, animarum curæ, ac Sacramentorum adminiſtrationi vacantium; Hæc autem ratio non intrat in hac Religione, præſertim reformata, quæ in victu, & veſtitu ipſorum Religioſorum arctiſſima eſt, forte magis, vel ſaltem non minùs, quàm illa Capuccinorum vel Minorum Obſervantium ſtrictioris Inſtituti, adeò ut, ad eorum inſtar rectè, cum oſtiaria mendicitate ſe ſubſtentare poſſent; Eatenùs autem redditus, ac bona temporalia poſſident, atque de eis ſollicitì eſſe ſolent, ut eorum emolumentum convertant in principale hujus Religionis Inſtitutum redemptioni captivorum à manibus Infidelium quod omnium magis pium opus videtur, pro quo antiqui Sancti PP. etiam vaſa ſacra frangi, ac vendi poſſe dixerunt, atque practicarunt; Quinimò aliqui, ut præſertim Paulinus Epiſcopus Nolanus, ſe ipſos vendiderunt; Ideoque parum probabile videtur, ut pro majori Parochorum, vel Epiſcoporum ditatione, hoc adeò pium opus per iſtud jus decimandi impeditum, vel diminutum remaneret; Et conſequenter hæc privilegia potiùs quamdam juſtitiæ declarationem, quàm gratioſam, ac privilegiativam conceſſionem à jure exorbitantem continere videntur; Adhuc tamen defuit occaſio id formiter diſputandi, mihi verò ad veritatem etiam reflectenti, nimium probabile id videbatur.

† DEciſio, *quæ prodiit, habetur impreſſ. dec. 99. par. 15. rec.*

VITERBIEN. DECIMARUM

Pro PAROCHO S. MARIÆ FARINARUM

Cum RICCIOLIS, ET ALIIS.

Caſus diſputatus coram A. C. ſeu Prælato deputato, reſolutus pro Parocho.

De differentia inter decimas prædiales, & ſacramentales; Et de prima decimarum ſpecie debita per dominos prædiorum, quamvis ibi non vivant, neque ſacramenta percipiant.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De regula* cum ceſſante &c.
3 *Reſolutio cauſa.*
4 *De diſtinctione inter decimas prædiales, & ſacramentales.*
5 *De caſu in quo quis plures habeat habitationes.*
6 *Cui Eccleſiæ iſti ſolvant decimas.*
7 *Regulariter ſolvendæ ſunt in Eccleſia, in qua recipiuntur ſacramenta.*
8 *Decimæ ſolvendæ ſunt de omni acquiſitione etiam ex induſtria, vel exercitio.*
9 *De decima portionis colonicæ.*
10 *De decima prædiali, cui ſolvenda.*
11 *In iſtis etiam ſubeſt ratio ſacramentorum in habitu.*
12 *Decimæ aſſimilantur collectis, & è contra.*
13 *Forenſes an ſolvant collectas.*
14 *Obſervantiæ eſt deferendum.*
15 *Pendente diſcuſſione exceptionis datur Epiſcopo manutentia.*
16 *De differentia inter privilegium explicitum, & implicitum, quod deducitur ab immemorabili.*
17 *In poſſeſſorio non admittuntur exceptiones contra teſtes.*
18 *Sola juris aſſiſtentia non ſufficit in materia decimarum, ſed bene juncta cum adminiculis.*

DISC. V.

PRævio decreto Viſitatoris Apoſtolici, uſque ab anno 1574. Epiſcopus de anno 1580. ex iiſdem motivis, de quibus ſuper conſimili proviſione habetur, *ſub tit. de Parochis in Melphicten. diſc.* 18. pro cura animarum viventium in Colonicis ſeu ruralibus domibus prædiorum extra mœnia Civitatis Viterbii, duas erexit Parochias, ſuis finibus cuilibet aſſignatis, atque pro Parochi ſubſtentatione, facta enumeratione domorum, ſeu familiarum, ita ſparſim in prædiis viventium, loco decimarum, ex quibus hujuſmodi Parochialium dotem conſtitui debere per dictum Viſitatorem decretum fuerat, præſcripta fuit quædam uniformis taxa, ſeu præſtatio annua juliorum quinque pro qualibet domo ſeu familia, quæ per Epiſcopum ſucceſſorem de anno 1648. ex juſtis, & prudentibus motivis, commutata fuit in quandam præſtationem pariter uniformem tritici; Cumque poſt diuturnam pacificam obſervantiam, aliqui prædiorum domini præſertim Riccioli, in dicta Civitate, vel alibi viventes, nulloſque habentes in prædiis Colonos fixos in eorundem prædiorum domibus viventes, hujus præſtationis ſolutionem denegarent; Ordinarius autem inſtante Parocho Sanctæ Mariæ Farinarum, mandatum contra eos decreviſſet; Hinc per appellationem introducta cauſa coram A. C. ſeu Prælato deputato. 1

Scribentes pro appellantibus, qui ad hujuſmodi oneris ſolutionem, ſe non teneri prætendebant, cum vagis generalitatibus, in eo inſiſtebant, quod cum hujuſmodi onus injunctum eſſet per domos ſeu familias, intra hujuſmodi Parochialium limites viventes, atque in eis recipientes Sacramenta, pro quorum commodiori adminiſtratione ad hanc novam erectionem proceſſum fuerat, ideircò ex regula *cum ceſſante &c.* ipſi rei conventi, quibus dicta ratio non congruebat, cum in prædiis non habitarent, neque ibi ſacramenta reciperent, ad id teneri non deberent, nimium ſe diffundendo ſuper interpretatione primi decreti Viſitatoris Apoſtolici quod ad Colonos, vel incolas, decimarum onus reſtringere videbatur, & an per duas poſteriores proviſiones Epiſcoporum, illud alteratum fuerit, vel alterari potuerit, Sive an quaſi poſſeſſio ſeu obſervantia, in qua inſiſtebat cauſæ Patronus, qui Parochum tuebatur, ſuffragari deberet, nec ne; Vel an per teſtes, ea benè probata eſſet ob plures exceptiones, quæ in perſona, & dicto adversùs eos deducebantur. 2

3 Requiſitus autem penè in limine expeditionis (juxta ſtylum Curiæ) ad ſcribendum in jure pro Parocho; Dicebam etiam in ſenſu veritatis, injuſtam eſſe appellationem; atque improbabilem appellantium præ

tenſionem fundatam in dicto motivo non habitatio-
nis,ac non perceptionis ſacramentorum , cum in hoc
manifeſtum eſſet æquivocum Scribentium pro eiſdem;
Idque Judex agnovit.

Dicebam etenim , advertendum eſſe ad notoriam
4 diſtinctionem duarum diverſarum ſpecierum decima-
rum, quod ſcilicet; Aliæ ſunt perſonales vel ſacramen-
tales; Aliæ verò reales,ſeu prædiales ; In prima autem
ſpecie procedunt ea,quæ per dictos Scribentes dedu-
cebantur , cum illæ verè correſpectivæ ſint ad curam
animarum , ac perceptionem ſacramentorum, & con-
ſequenter intrat dicta regula *cum ceſſante &c.* illæ-
que prætendi non poſſint niſi ab incolis; quibus dicta
ratio congruat.

Cadente quæſtione inter plures Parochias , quæ
æquè ſacramentales dici poſſent , quia nempè Paro-
chiani , vel cauſa rurandi,vel occaſione negotiationis
5 ſeu collectionis fructuum , aut aliàs , partem vitæ in
una , & partem in altera ducerent, ut frequenter con-
tingit in paſtoribus, qui pro commoda animalium pa-
ſtura , partem vitæ in montibus, partem verò in mari-
timis , vel aliàs apricis regionibus , ducere coguntur,
juxta ea quæ occaſione dohanæ , habentur *ſub tit. de
Regalibus, diſc.* 94. *&* 95.

Iſtoque caſu , licet pro Juriſtarum ac Moralium
conſuetudine, penè in omnibus materiis generali,opi-
nionum varietas dignoſcatur ex iis , quæ antiquiori-
6 bus relatis habentur collecta elaboratè de more *per
Barboſ. de Paroch. cap.* 28. §. 1. *n.* 12. ex quibus patet,
quod conſuetudo , ſive obſervantia ſit melior hujus
quæſtionis judex ; Eodem modo quo eſt judex alterius
quæſtionis de qua ſupra *diſc.* 1. inter Eccleſiam ſacra-
mentalem , & alteram prædialem, quæ ex conſuetudi-
ne , prætendat etiam perſonales colonorum decimas.

Attamen ubi una vel altera circumſtantia ceſſet ,
7 tunc , ſicuti extra controverſiam videtur affirmativa ,
ut ſcilicet hujuſmodi decimæ perſonales ſeu ſacra-
mentales ſolvi debeant Parochiæ,in qua ex jure,ſeu ex
reciproca neceſſitate Parochiali, ſacramenta recipiun-
tur , vel recipi debent; Ita èconverſo certa videatur ne-
gativa,ut non viventes intra Parochiæ limites,ejuſque
propterea non ſubditi , ad eaſdem non teneantur , ut-
potè ſolvendas Parochiæ propriæ, cui dicta ratio con-
gruat, adminiſtrationis ſacramentorum, & curæ ani-
marum , pro quibus hujuſmodi decimæ perſonales,vel
ſacramentales Parocho miniſtranti ſolvi dicuntur,tan-
quam laboris merx , ſeu præmium,ex oraculo , ut qui
altari ſervit, de altari vivat, ſive quod bovi trituranti,
os claudi non debeat.

Verùm hæc omnia procedunt in decimis merè per-
ſonalibus , quæ ex omni induſtria , vel opificio ſolvi
8 debent, adeò ut de ſtricto juris rigore etiam ex Advo-
catorum , & Procuratorum , ac Notariorum,& Medi-
corum,aliorumque Profeſſorum lucris,& emolumentis
decima ſolvi debeat quamvis pro magis communi uſu
de facto id non ſervetur , ex iis quæ habentur *apud
Barboſ. d. tractat. de Paroch. c.* 28. §. 1. *nu.* 30. *& in-
fra diſc.* 18.

Et licet ſub hoc decimarum genere , veniant illæ ,
9 quæ per agrorum , ac prædiorum colonos, ex ipſorum
prædiorum fructibus , pro eorum parte colonica per-
cipiuntur , & quæ decimæ, primo aſpectu,potiùs præ-
diales , ſeu reales dici videntur, utpotè conſiſtentes in
quota fructuum naturalium , vel mixtorum , qui ex
prædiis, & agris percipiuntur ; Attamen ut advertitur
dicto diſc. 1. *& ſub tit. de Regalibus in Mantuana diſc.*
55. alias inſinuata occaſione agendi de oneribus lai-
calibus , ſolvendis per Colonos bonorum Eccleſ.
Verùmtamen eſt , ut decima perſonalis potiùs dicatur,
quoniam colonica fructuum pars obtineri non dici-
tur ratione bonorum , & tanquam dominii ſequela,
adeò ut ſit emolumentum reale , ſeu prædiale (cum iſte
terminus congruat ſolùm portioni dominicali) ſed
obtinetur tanquam pretium ejus induſtriæ , & laboris
ac expenſarum pro prædii cultura, ipſorumque fru-
ctuum recollectione , quaſi quod , quemadmodum
dominus, quando manu ſua,ſive ad omne ſuum com-
modum , & incommodum prædium colit, cogitur in
pecunia , vel in alia re æquivalenti ſolvere mercedes
conductitiis colonis , ac operariis,qui de illa mercede
pro locorum conſuetudine decimas perſonales Eccle-
ſiæ ſacramentali ſoluturi eſſent , ita domino nolente
hoc onus ſubire , ſed ejus loco , fructuum portionem
colonicam eorumdemque incertam aleam colono aſ-
ſignare , iſta in locum dictæ mercedis operarum per-
ſonalium ſubrogata dicitur.

In hac verò facti ſpecie, quamvis ceſſaret cauſa,ſeu
ratio ſolutionis decimarum perſonalium , vel ſacra-
mentalium ; Non tamen ceſſabat altera obligatio de- 10
cimarum prædialium,quæ de jure debitæ ſunt illi Ec-
cleſiæ,intra cujus limites ipſa prædia ſita ſunt,non cu-
rato , an eorum domini , intra diverſæ Parochiæ fines
vivant,ac ſacramenta percipiant,quoniam (ut dictum
eſt) Aliæ ſunt decimæ perſonales,quæ in ſola ratione
adminiſtrationis ſacramentorum à perſonis debentur;
Aliæ verò reales ſeu prædiales , quæ debitæ , ex quo-
dam jure territoriali,ſeu juriſdictionali , illi Eccleſiæ,
intra cujus limites bona exiſtunt,ut ita quilibet Paro-
chus de ſuis emolumentis certus reddatur ex bonis ,
quæ intra ſuæ Parochiæ fines ſita ſunt , ejuſque ſub-
ſtentatio non pendeat à voluntate Parochianorum, an
in una , vel in altera Parochia vitam ducere eligant ,
ſæpius variando , ut aliquarum præſertim magnarum
Civitatum conſuetudo probare videtur;Ut ita diſtin-
guendo habetur in auctoritatibus , & deciſionibus de
quibus *ſupra d. diſc.* 1. ac etiam habitum fuit pro ab-
ſoluto *in Calagurritana Decimarum Sancti Aſcentii.
diſc.* 3. reſpectu bonorum exiſtentium intra fines Pa-
rochiæ loci diruti , ac depopulati, in quibus nemo vi-
vat,ſed prædiorum domini in aliis Parochiis vivant,ac
ſacramenta percipiant , quoniam receptum eſt, ut ad
hunc effectum ſufficiat ſola cura habitualis , quamvis
non adſit actualis.

Atque ita dicebam , quod in prædialibus quoque
verificari dicitur eadem ratio curæ animarum , ac ad- 11
miniſtrationis ſacramentorum , in potentia,ſeu in ha-
bitu , quod ſcilicet , ſi prædiorum domini,eligant pro
eorum oblectamento , vel commoditate , in ipſis præ-
diis vivere , atque in ea Parochia ſacramenta recipere;
tunc Parochus ad id tenetur , neque recuſare poteſt ,
Ideoque congruere videntur ea quæ in materia ſalarii,
vel mercedis habentur *ſub tit. de tutor. & adminiſtr.
diſc.* 18. & alibi,quod ſcilicet pro conſecutione ſalarii
obtinendi per eum, qui ad ſervitium, vel miniſterium
tenetur, quoties ab eo peti contingat, ſufficiat ſola po-
tentia , quod ſcilicet per eum non ſtet quominùs con-
ventum , vel debitum ſervitium præſtet ; Ponderando
etiam quod ob neceſſitatem culturæ , & collectionis
fructuum etiam in illis prædiis , in quibus fixi coloni
non vivunt,per neceſſe in aliquibus anni temporibus,
vitam ducunt operarii diurni,qui in ea Parochia ſacra-
menta aliaque divina pabula percipiunt , & conſe-
quenter , ut etiam ratio adminiſtrationis actualis ali-
qualiter verificari dicatur.

In idem quoque conferre dicebam ea,quæ habemus
& è contra,rectè arguere licet,quoniam collectæ, di-
cuntur etiam decimæ, quæ Principi,vel Civitati ſol-
vuntur , adinſtar hujuſmodi decimarum ſpiritualium
quæ ſolvuntur Deo tanquam Principi ſpirituali ex
pluries inſinuatis ad materiam vectigalium,& collecta-
rum *ſub tit. de Regalibus & infra d. diſc.* 18. Quoniam
intrat eadem diſtinctio inter collectas perſonales ,
quæ ſolvuntur ratione perſonæ , ac laborum,& indu-
ſtriarum perſonalium , & illæ debentur illi Commu-
nitati , cujus perſona ſit ſubdita ratione domicilii fixi;
Quæſtione cadente reſpectu exterorum, qui acciden-
talem , ſeu occaſionalem ibi trahant moram, ideoque
ſubditi,ac domiciliarii dicendi non ſunt,reſpectu illa-
rum

rum collectarum, vel contributionum, quæ proportionatæ ſunt illis expenſis, & oneribus, quorum commodum etiam exteri occaſionaliter, ibi viventes ſentiunt, ut (ex. gr.) ſunt ſtipendia medicorum, & chirurgorum, vel expenſæ horologiorum, & ſimiles ex deductis in ſua materia.

Ubi verò agitur de collectis realibus, quæ per æs, & libram ſolvuntur, ratione bonorum, ac prædiorum in territorio exiſtentium; Quamvis de ſtricta juris cenſura forenſes, qui bona in eo territorio poſſideant, tanquam non ſubditi illius Communitatis, ex defectu
13 juriſdictionis collectari non poſſint; Attamen de communi conſuetudine, præſertim Italiæ, etiam antiqua, cujus mentionem faciunt *Bart.* & alii antiquiores, forenſes quoque collectantur, quamvis ibi non vivant, ſed in propria patria, in qua onera publica ſupportant ex plenè deductis *per Rotam deciſ. 3. poſt Cenc. de cenſ.* & in aliis relatis, *dicto tit. de Regalibus, diſc. 92.* ubi etiam *diſc. 77.* habetur, quod immò in pleriſque locis forenſes, qui bona in loco poſſidtant, duplici ſeu majori collecta gravantur, dictæque conſuetudinis à pleriſque improbatæ, congrua ibi aſſignatur ratio.

Omniſque difficultas in hac facti ſpecie ceſſabat ob obſervantiam, ac poſſeſſionem, in qua Parochus exiſtebat, ex qua duplicem effectum valdè proficuum in propoſito reſultare dicebam, Primo nempè ex re-
14 cepta, & quotidiana propoſitione adeò frequenter in omni materia inſinuata, quod in quibuſcumque ambiguis quæſtionibus, obſervantia dicitur optima interpres, ac magnus judex.

Et ſecundò, quia Parocho exiſtenti in poſſeſſione exigendi decimas, juxta perpetuum, & inconcuſſum
15 Rotæ antiquæ, & modernæ ſtylum, danda eſt manutentio pendente diſcuſſione prætenſæ exemptionis, ſive iſta deducatur à privilegio, ſive à præſcriptione etiam immemorabili, quoties non agatur de privilegio omninò claro, & indubitato, quod nullam admittat quæſtionem, cum tunc ſolùm clarum petitorium abſorbere dicatur poſſeſſorium; Secùs autem ubi illud aliquam admittat quæſtionem, quæ altiori indagine digna ſit, ac Judicis determinationem exigat.

Certiùs autem, ubi exemptio deducatur ex privilegio implicito, quod allegari poteſt in vim immemo-
16 rabilis, quoniam licet non dubitetur de virtute ſeu operatione hujus adeò privilegiatæ præſcriptionis; Attamen quia eam probare oportet per teſtes, cum tot rigoroſis requiſitis, quorum verificatio in praxi nimium rara eſt, ubi præſertim contingat fieri in partibus, ad conſilium præſertim non callentium praxim curiæ Romanæ, unde propterea quæſtio non cadat ſuper virtute ſeu operatione ipſius immemorabilis, (præſuppoſita legitima ejus probatione) ſed cadat ſuper facto, an ſ. probatio benè, vel malè facta ſit, cum id exigat altiorem indaginem, ac Judicis determinationem, ideoque dicitur exceptio petitorii, non admittenda in poſſeſſorio, ut plenè antiquioribus relatis firmatur *in Hiſpalen. decim. coram Meltio impreſſa par. 10. rec.* 22. ac melius, & quidem magiſtraliter ita diſtin-
17 guendo in alia confirmatoria coram *Bichio inter ſuas dec* 386. ac etiam in aliis frequenter præſertim *apud Rojas dec.* 391. *apud Celſum dec.* 44. & paſſim.

Neque curandum eſſe dicebam de criticatione probationum dictæ poſſeſſionis; Tum ex regula generali, de qua pluries in ſua materia *ſub tit. de judic.* & alibi, quod in poſſeſſorio, præſertim retinendæ, non admittuntur exceptiones contra teſtes, neque deſiderantur perfectæ, & concludentes probationes, ſed etiam imperfectæ ſufficiunt.

Tum clariùs in hac ſpeciali materia decimarum fa-
18 vore Parochi habentis pro ſe aſſiſtentiam juris, quæ licet ſola in hac materia juxta opinionem in Rota, & Curia magis receptam, non ſufficiat in poſſeſſorio eo modo, quo ſufficit in juriſdictionalibus, attamen ſufficiens reputatur ubi ſit adminiculata ex iis, quæ habentur collecta *per add. ad Buratt. deciſ.* 119. & inſinuatur alibi pluries, & conſequenter ille, qui habet juris aſſiſtentiam non indiget perfecta, & concludenti probatione, ſed ſibi ſufficiunt adminicula, quæ non dubitatur reſultare ex teſtibus, quamvis alicui exceptioni ſubjectis, quinimò etiam ex privatis atteſtationibus ex pluries deductis in dicta ſua materia, *ſub tit. de judic.* & alibi.

† Deciſiones ſunt impreſſæ, *dec.* 67. *&* 375. *par.* 15. *& dec.* 199. *&* 391. *par.* 16. *rec.*

TAURINEN. DECIMARUM

Pro ARCHIEPISCOPO.

Cum COMITIBUS DE VALPERGA.

Caſus deciſus per Rotam pro Archiepiſcopo.

De conceſſionibus decimarum, ſeu juris decimandi; factis per Epiſcopos, alioſque Prælatos, cum Apoſtolica confirmatione, vel reſpectivè ſine, ad favorem laicorum; An & quando cadant ſub revocatione Concilii generalis *in cap. nuper de decimis*, Et quando decimæ præſumendæ ſit temporales vel ſpirituales; Et de aliquibus ad materiam immemorabilis pro capacitate laicorum in hoc jure activo decimarum.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De reſolutionibus quæ diverſis temporibus in cauſa prodierunt.*
3 *De punctis cauſæ.*
4 *Quando ſit locus ſequeſtro.*
5 *An, & quando ſententia lata cum uno præjudicet altori ac faciat ſtatum.*
6 *Etiam ubi non præjudicat, adhuc facit adminiculum*
7 *An, & quando tertius veniens ad cauſam, faciat acta ſua.*
8 *De diſtinctione inter decimas ſpirituales, & temporales.*
9 *Cui incumbat onus probandi unam, vel alteram qualitatem.*
10 *Probatio præſumpta non ſufficit ubi eſt fundamentum intentionis.*
11 *An, & quando in poſſeſſorio ſola poſſeſſio non ſufficiat ſine titulo.*
12 *In decimis ſola poſſeſſio ſufficit ob poſſibilitatem quod ſint temporales.*
13 *Etiam in ſpiritualibus dari poteſt poſſeſſio commoditatis in laico ſeu aliàs incapaci.*
14 *Quomodo hæc negotia gubernari debeant.*
15 *De actione negatoria.*
16 *Decimæ præſumuntur potiùs ſpirituales, quàm temporales.*
17 *De argumentis temporalitatis, vel ſpiritualitatis.*
18 *De incapacitate laicorum obtinendi decimas ſpirituales.*
19 *De ademptione poteſtatis Prælatorum facta per Concilium Lateranenſe.*
20 *An conceſſio decimarum præſumatur facta ante, vel poſt dictum Concilium.*
21 *Enunciativa an & quando probent.*
22 *De probatione immemorabilis.*
23 *Lis in qua poſſeſſor vicit, non interrumpit immemorabilem.*
24 & 25 *An, & quando immemorabilis ſufficiat, ut laicus obtineat decimas ſpirituales abſque titulo.*

DISC. VI.

1 PRætendentibus Comitibus de Valperga, ex anti-
quiſſimis conceſſionibus Archiepiſcoporum, ac
etiam ex plurium ſæculorum antiqua, & immemora-
bili poſſeſſione, ſibi competere jus decimandi bona
exiſtentia intra fines oppidorum Ripariæ, & Fumi;
Econverſo autem eorumdem locorum incolis id con-
trovertentibus, (abſque eo quod Archiepiſcopus eſſet
in cauſa) introducta deſuper lite *in Rota* prius *coram*
Cerro, deinde *coram Penia*, prodierunt favore Com-
munitatum dictorum locorum quædam reſolutiones,
2 ut liquet *ex deciſ. 616. Penia juxta Lugduen. alias*
dec. 486. juxta Venetam impreſſionem; Poſtmodum
verò tam coram eodem, quàm in aliis inſtantiis tres
ſententiæ conformes Rotales ad favorem Comitum
prodierunt cum ſubſequuta executione, unde pro-
pterea cauſa dormiuit; Ea verò moderno tempore
reaſſumpta per Archiepiſcopum, cui eædem Com-
munitates adhærebant *coram Bourlemont ſubrogato*,
ſub die 23. Martii 1667. ad favorem Archiepiſcopi
prodiit reſolutio, ad cujus normam expedita ſententia,
& commiſſa cauſa *in eadem Rota coram Calatain*, poſt
reſolutionem ſuper ſequeſtro *ſub die 27. Aprilis 1668.*
prodiit etiam ſecunda ſententia confirmatoria prævia
deciſione *ſub die 31. Maii, 1669.* deindeque tertia
coram Priolo prævia deciſione *ſub die.. Iunii 1670.*
atque Signatura reſcribente cum clauſula, *ſine præju-*
dicio, trium conformium, cauſa, vel finem habuit,
vel concordata eſt, vel ſaltem quieſcit, dum de illa am-
pliùs actum non audivi.

In tot autem diſputationibus deſuper habitis in tri-
bus inſtantiis in Rota, ac etiam demum in Signatura,
quinque erant puncti; Primò ſuper ſequeſtro de quo
3 actum fuit in ſecunda inſtantia *coram Calatain*; Se-
cundò an obſtarent dictæ tres antiquæ ſententiæ Ro-
tales; Tertiò an iſtæ dicendæ eſſent decimæ ſpiritua-
les, vel temporales ad effectum capacitatis laicorum;
Quartò circa conceſſiones factas per Archiepiſcopos;
Et quintò circa immemorabilem, tam quoad ejus
probationem, quam circa ejusdem virtutem, ſeu o-
perationem.

De primo puncto habetur actum in ſua materia
ſub. tit. de judic. ubi de iis, quæ judicii ordinem, ac hu-
juſmodi incidentia concernunt, & præſertim, quando
ſequeſtro locus eſſe debeat, adeò ut intret limitatio
4 regulæ, quæ illud prohibet, quando juſta cauſa non
accedat, quæ limitationem ſuadeat.

Quatenùs verò pertinet ad ſecundum punctum
trium conformium Rotalium, planum videbatur, ut
illæ non obſtarent Archiepiſcopo actori, quoniam la-
tæ fuerunt cum dictis Communitatibus laicorum, quæ
dici non poterant legitimi contradictores, ſeu legitimi
5 defenſores ob diverſitatem juris, ſeu tituli; Ipſæ etenim
contendebant de ſola exemptione paſſiva, Archiepi-
ſcopus autem de jure activo, loco Parochi, & conſe-
quenter de plano intrabat regula textus *in l. ſæpe ff. de*
except. rei judic. ut res judicata cum uno, non præju-
dicet tertio diverſo jure venienti; Quinimò etiamſi ex
eodem, ubi illud ſit coæquale, & contemporaneum,
cum ſolùm ſententia lata cum uno, præjudicet alteri,
atque cum eo ſtatum faciat, ſeu exoſet exceptionem
rei judicatæ, quando jus tertii ſit acceſſorium, ſeu con-
ſequutivum, defenſio autem cauſæ principaliter ſpe-
ctaret ad eum, cum quo lata eſt, juxta diſtinctiones
de quibus *ſub tit. de juriſdict. in Converſanen. & in*
Marſicen. ac *in Toraſonen. diſc. 2. 13. & 22.* ac etiam
habetur *ſub. tit. de fideicomm. diſc. 271. & ſeqq.* oc-
caſione agendi de re judicata, vel de tranſactione cum
hærede gravato, an obſtet fideicommiſſario, cum ſimi-
libus, de quibus in ſua propria ſede *ſub tit. de judic.*
& in hujus cauſæ deciſionibus, cum ſolum, ex ibi de-
6 ductis, res judicata, quæ prodiit cum uno, quoties non
conſtet de colluſione, vel ejus ſuſpicio non accedat
aliquod adminiculum faciat contra tertium ſavore vi-
ctoris.

Potiſſimè quia, Archiepiſcopus non curaverat ſe
admitti ad dictam cauſam cum Communitatibus, in
ſtatu, & terminis, unde propterea dici poſſet quod fe-
ciſſet acta ſua, aiſque ligaretur, dum judicium inſti-
tuerat ex integro, independenter ab altero colligan-
te, juxta diſtinctionem, de qua *deciſ. 352. num. 1. par. 3.* 7
recen. Adden. ad Gregor. deciſ. 259. num. 7. cum aliis
in hujus cauſæ deciſionibus, & in dicta ſua materia
ſub. tit. de judiciis.

Circa tertium punctum, an decimæ eſſent tempo-
rales, vel ſpirituales, non controvertebatur concluſio
plenè per Scribentes in contrarium exornata, de qua
pluries infra præſertim *diſcurſ. 8.* quod iſte terminus, 8
ſeu vocabulum decimarum, non ſemper, neque perne-
ceſſe importat illas decimas ſpirituales, quæ de jure
Divino in veteri Teſtamento ſolvebantur Levitis, in
Novo autem ſolvuntur Parochis, cum congruere poſ-
ſit etiam decimis temporalibus, quæ, vel per ſpeciem
canonis, vel cenſus, in recognitionem directi domini
fundi, vel per ſpeciem collectæ, ſeu contributionis
ſolvuntur domino temporali loci, ſeu alteri perſonæ
quamvis ſæculari, ut etiam habetur *in Hydruntina*
onerum ſub tit. de Regal. diſc. 50. Ideoque ſola quæſtio
erat cuinam incumberet onus probandi unam, vel al-
teram qualitatem, ex qua laicorum capacitas, vel re-
ſpectivè incapacitas reſultat.

In hoc autem Scribentes pro Comitibus procede-
bant cum vulgari, & quotidiano axiomate, quod præ 9
cæteris conſtanter Romana Curia ſequitur, & à me
inſinuatur in omni ferè materia, & præſertim *ſub tit.*
de dote diſc. 144. & 145. in propoſito agendi, cuinam
incumbat onus probandi congruitatem, vel incon-
gruitatem dotis, ſive exiſtentiam, vel carentiam bono-
rum liberorum, cum ſimilibus, ac etiam in dicta ſua
peculiari probationum ſede *ſub tit. de judiciis*, quod
ſcilicet ſemper onus actoris eſt, probare id, quod pro
ſuæ intentionis, vel actionis fundamento allegat,
quamvis in negativa conſiſtat; Atque juxta opinio-
nem pariter receptam in Curia, de qua *per Adden. ad* 10
Gregor. dec. 53. & dec. 202. numer. 4. par. 5. recen.
& paſſim, in iis, quæ in actore ſint fundamen-
tum intentionis, ſola præſumptiva probatio non
ſufficit.

Scribens ego pro Archiepiſcopo dicebam, quod
quidquid ſit de hujuſmodi generalitatibus, in aliis ca-
ſibus, ſeu ad alios effectus; Quatenus pertinet ad hos
terminos ſpeciales quæſtionis ſuper jure decimandi
per laicos poſſeſſi, vel prætenſi, diſtinguendum eſt in-
ter judicium poſſeſſorium, & petitorium; Primo ete-
nim caſu, quamvis poſito quod ageretur de decimis
ſpiritualibus, non intraret favore laicorum regula ge- 11
neralis, quam in poſſeſſorio retinendæ habemus, quod
in hoc judicio non quæritur de juſtitia, vel injuſtitia,
cujus inſpectio reſervatur ad petitorium, ſed attendi-
tur nudum factum poſſeſſionis, cum id procedat in
juribus, ac bonis indifferentibus, in quibus non urgeat
vehemens juris reſiſtentia, quæ operatur, ut ſola poſ-
ſeſſio ſine titulo legitimo, ſaltem ſufficienter colorato,
non ſufficiat, ut receptum habemus in Regalibus, ac
aliis, quæ ſine privilegio Principis per privatum poſſi-
deri non poſſint.

Attamen iſta poſſibilitas, quod ſint decimæ tem-
porales, ſufficit ad tollendam dictam vehementem
juris reſiſtentiam, quodque propterea poſſeſſor ſit ma-
nutenendus; Potiſſimè verò ubi poſſeſſio ſit diuturna, 12
ſeu temporibus conſiderabilis, cum tunc attendatur, ac
ſit manutenibilis etiam in iis, quibus jus reſiſtat, ut
ſine privilegio poſſidere non poſſint; Ut ultra genera-
lia, de quibus in omni ferè materia, & præſertim *ſub*
tit. de Regalib. ac *d. tit. de judic.* In his præciſis termi-
nis, me econverſo ſcribente pro Comitibus de Publi-

ciis

ciis contra ipſummet Archiepiſcopum firmatum fuit in alia *Taurinen. decimarum* 23. *Iunii* 1664. *coram eodem Bourlemont*, *ex deciſ.* 404. *Gregor.* cum aliis in dicta deciſione relatis.

Quinimo ubi ageretur de decimis ſpiritualibus, adhuc in poſſeſſorio, ubi præſertim poſſeſſio ſit diuturna, ſeu temporis conſiderabilis, id obſtare non vide-
13 tur, cum referri poſſit, non quidem ad ipſum jus decimandi, quod eſt ſpirituale, cujus laicus eſt incapax, ſed ad illam capacitatem, quæ etiam in ſpiritualibus in laico dari poteſt, in ſola ſcilicet perceptione, ſeu commoditate, prout nudi facti eſt, abſque mixtura juris, juxta eam capacitatem, quam quotidianam habemus in laicis circa commoditatem penſionum eccleſiaſticarum, ut in ſua materia *ſub tit. de penſion.* præſertim *diſc.* 10. & de capacitate privatorum in feudis, aliiſque juribus regalibus non obſtante ſtrictiſſima prohibitione alienandi, & incapacitate obtinendi ſine aſſenſu domini, habetur pluries *ſub tit. de feud.* præſertim *diſc.* 61. *& ſeq.* & alibi.

Et in his ſpecialibus terminis decimarum, ita diſtinguendo inter jus decimandi, & commoditatem ſeu facultatem exigendi decimas de facto, ut laicorum incapacitas, ad primum, non autem ad alterum effectum procedat, cæteris relatis habetur *per Abb. in cap. ad hæc, num.* 4. *Rebuff. hoc tract. quæſt.* 10. *num.* 34. *Gratian. diſcept.* 238. *num.* 21. *& admittitur dec.* 95. *num.* 10. *poſt Salgad. in labyrint.* Et conſequenter una vel altera poſſibilitas ad id ſufficit; Ideoque non mirum ſi iſtiſmet Comitibus in eadem cauſa per Nuncium Sabaudiæ conceſſa fuit manutentio, in ſecunda inſtantia confirmata per A. C. Quamvis enim ego in hoc ſecundo Tribunali Scribens pro Archiepiſcopo more Advocati inſiſterem in dicta concluſione, quod vehemens juris reſiſtentia impediat etiam in poſſeſſorio; Attamen (reflectendo ad veritatem, ab initio pro ſtylo agentibus pro Archiepiſcopo inſinuatam) dice-
14 bam quod juſta eſſet determinatio, Ideoque conſului quod in Rota, cedendo poſſeſſorio, aſſumeretur petitorium, prævidendo ex tunc cautelam jam admiſſam, ut obtenta in petitorio prima ſententia, intentari, ac obtineri poſſet ſequeſtrum, ex iis, quæ ſuper hoc puncto ſequeſtri habentur in hac eadem cauſa *ſub tit. de judic.*

Secus autem ubi quæſtio ſit in petitorio; quoniam tunc, juxta receptam diſtinctionem, de quo in propo-
15 ſito ſervitutum plene cæteris relatis habetur *diſc.* 101, *par.* 4. *rec. tom.* 2. *& ſub tit. de ſervit. diſc.* 23. & in propoſito penſionum eccleſiaſticarum, vel cenſuum, ſeu livellorum, aliorumque onerum habetur *ſub tit. de penſ.* & ſub altero *de emphyt.* illi, qui habet pro ſe juris aſſiſtentiam, vel præſumptionem, competit facultas intentandi ſuper ejus libertate contra eum, qui ſervitutem, vel jus in alieno prætendit, actionem negatoriam, quæ abſque alia juſtificatione ſufficit ad ejus abſolutoriam ſeu libertatis canonizationem, ſi ille, qui ſervitutem habere prætendit, in præfinito termino eam non probet.

Iſtique termini recte intrabant, quoniam licet iſte
16 decimarum terminus ſit æquivocus, qui ſpiritualibus, ac temporalibus congruere poteſt, atque inter DD. opinionum varietas dignoſcatur, cuinam qualitati potius præſumptio aſſiſtat; Attamen Rota, & Curia ſequitur opinionem, quæ anteſignanum habet *Bald. conſ.* 416. *lib* 1. ut in dubio præſumantur potius ſpirituales quam temporales, ut habetur *dec.* 64. *num.* 7. *par.* 1. *rec. dec.* 22. 28. *&* 180. *p.* 7. *apud Merlin. deciſ.* 694. *cum aliis per add. ad Greg. dec.* 404. & firmatur in dicta alia *Taurinen. Decimarum* 23. *Iunii* 1664. *coram Bourlemont*. Ideoque intrat conſuetus effectus præſumptionis, transfundendi onus probandi contrarium in alteram partem.

Multo vero magis, ac extra dubium, ubi hæc juris præſumptio, aliquibus facti adminiculis munita ſit, quæ plura concurrere videbantur; Primo nempe, & 17
potiſſimum, quod iſtæ decimæ erant communes pro quibuſdam quotis, inter ipſos Comites, & Parochum, Id enim eſſe magnum ſpiritualitatis argumentum in ſpecie advertitur in altera *Taurinen. impreſſ. par.* 10. *rec. dec.* 291. Secundo, non leve argumentum ſeu adminiculum deſumebam ab obſervantia, tam antiqua, quam moderna, circa hujus cauſæ introductionem, ac diuturnam agitationem, primò in partibus coram Nuncio, deinde in Rota, tanquam in Tribunalibus eccleſiaſticis, quod utique in hoc Principatu laicali tequnium non eſſet, neque ipſe Princeps quamvis Partibus conſentientibus, juxta communem praxim permiſiſſet, ubi quæſtio eſſet inter Baronem, ejuſque vaſſallos ſuper decimis, aliiſque oneribus temporalibus; Signum elatum quod ageretur de ſpiritualibus, de quibus nonniſi in foro eccleſiaſtico, quoties agitur de ipſo jure decimandi, non autem de nudo facto exactionis agi poteſt, ob fori laicalis incapacitatem.

Et tertiò quia, iidem Comites allegaverant, ac etiam exhibuerant antiquas conceſſiones, ac renovationes factas per Archiepiſcopum pro tempore; Quamvis etenim iſtud adminiculum eſſet æquivocum, ideoque ſolum, ac de per ſe inſufficiens, eo quia hujuſmodi oppida, ſeu loca erant de dominio directo Eccleſiæ etiam in dominio temporali (quidquid ſit de dominio alto vel ſuperioritate Principis) unde propterea conceſſio continebat etiam jus temporale; Attamen ſtantibus præmiſſis aliis, iſtud quoque cum eis conjungendum conſiderabile videbatur; Potiſſimè dum in retroactis diſputationibus cauſæ antiquæ, ut liquet ex ſupra allegata *dec. Penia*, & ex aliis, ipſimet Comites probare conati ſunt immemorabilem, ad effectum ſubſtinendi hujuſmodi competentiam, ac tollendi dictam juris reſiſtentiam, atque ſemper proceſſum fuit cum præſuppoſito, quod ageretur de decimis ſpiritualibus, cum quarum terminis proceſſum fuit, ideoque iſte punctus videbatur planus.

Hinc de conſequenti; Quatenùs pertinet ad quar- 18
tum punctum; Iidem ſcribentes pro Comitibus, non negabant regulam ſuper eorum incapacitate, ac vehementi juris reſiſtentia juxta textus literales *in cap. decimas* 16. *quæſt.* 7. *cap. prohibemus, cap. tua, cap. dudum de decim. cum concord. collect. per Monet. hoc tr. cap.* 5. *quæſt.* 3. *num.* 57. *apud Celſ. dec.* 118. *num.* 14. *cum concord. in cauſa deciſionibus*, cum ſit principium abſolutum; Ideoque, ultra motivum immemorabilis, de quo infra in puncto ſequenti, fundamentum conſtituebatur in exhibitis Inveſtituris, vel renovationibus antiquis Archiepiſcoporum de annis 1305. & 1414. aliiſque poſterioribus, in quarum aliquibus enunciatur quod iſtæ eſſent conceſſiones antiquiſſimæ, etiam ante Concilium Lateranenſe ſub Alexandro III. per 19
quod Epiſcopis, aliiſque inferioribus Prælatis expreſſe adempta eſt facultas faciendi laicis hujuſmodi conceſſiones decimarum, non revocatis tamen conceſſionibus jam factis, ac effectum ſortitis de quarum manifeſto vitio non appareret, ideoque nulla videbatur cadere quæſtio juris, ſed tota erat facti, an ſcilicet conſtaret de hujuſmodi antiquitate, quodque conceſſiones jam factæ eſſent ante dictum Concilium.

Atque in hoc (cum ſenſu etiam veritatis, qualem Rota quoque agnovit) dicebam probabiliorem eſſe 20
negativam; Tum quia in dubio talis eſt præſumptio juris, ut ſcilicet, potius poſtea, quam antea conceſſiones factæ præſumantur, ideoque præſumptio ſtat pro invaliditate, ex iis quæ cæteris relatis habentur *apud Barboſ. de Epiſc. alleg.* 121. *n.* 5. *& per Rotam in alia Taurinen. dec.* 195. *n.* 9. *par.* 2. *rec.* Tum etiam quia prima inveſtitura, quæ exhibebatur, erat de dicto anno 1305. & ſic poſt Concilium, quod celebratum fuit circa annum 1215. Et quamvis iſta conceſſio non convinceret quod eſſet prima, ſed potius præſupponere videretur alteram præcedentem, non tamen concludebat

tempus ante Concilium, ob poſſibilitatem quod ea ſequi potuerit in notabili intermedio tempore.

Enunciativæ autem quod originariæ conceſſiones, actæ eſſent ante Concilium, tunc ſuffragari potuiſſent, quando eſſent antiquæ, atque continerentur in
21 dictis primis inveſtituris annorum 1305. & 1414. Sed non proderant, quia continebantur ſolum in quibuſdam renovationibus modernis obtentis de annis 1580. & 1594 ideoque nullius ponderis videbantur; Tum quia recentes, ideoque non attendendæ, cum ſolum deferant antiquis ultra centum annos ex relatis *per add. ad Buratt. deciſ. 578. num. 11.* Tum quia etiam antiquis enunciativis tunc defertur, ubi ſunt aliunde bene adminiculatæ, vel ubi non agatur principaliter de enunciato, quod incidenter ad alium effectum deducatur, ſecus autem ubi ſuper eo ſit principalis quæſtio, quoniam tunc ſolæ non ſufficiunt ex iis quæ antiquioribus relatis habentur *apud Greg. deciſ. 262. num. 3. & apud Otthob. dec. 227. num. 12.* & frequenter cum ſit propoſitio certa.

Potiſſime vero ubi enunciativa non ſit tertii non ſuſpecti, ſed ejuſdem Epiſcopi, qui actum prohibitum fecit, quoniam in prohibitis non ſtatur confeſſionibus, vel aſſertionibus, ex regula quod prohibitus alienare, eſt etiam prohibitus confiteri, ne alias legis fraus de facili dat, illaque verbis potius, quam rebus impoſita dicatur, quia nempe id, quod directe fieri prohibitum eſt, ita indirecte ſequatur, ut ultra generalia, de quibus *ſub tit. de alienat. & contract. prohib.* pluries; In ſpecie aſſertionum, vel enunciativarum Epiſcopi, vel Prælati facientis actum plene habetur *apud Otthob. dec. 6. & dec. 224. par. 11. rec.* in propoſito agendi de diſmembrationibus, de quibus etiam agitur *ſub tit. de benefic.* & ſub altero *de Paroch.* pluries.

Clarius vero, ac extra omnem dubitationem, quoniam iſtæ recentes enunciativæ ad evidentiam convincebantur affectatæ, ac probabiliter ab Archiepiſcopis, vel eorum officialibus ad id non reflectentibus, ſtudioſè exortæ poſt jam introductam, & agitatam litem *in Rota coram Penia & Cotta* uſque ab anno 1566. cum ex motivatis in deciſionibus editis in dicta antiqua cauſa cum Communitatibus, & probabilius ex motivatis per Advocatos in Curia occaſione congreſſuum, qui pro directione cauſæ haberi ſolent, ita ipſi admoniti, & conſulti fuerint, ideoque omnino planum videbatur, ut hujuſmodi enunciativis nullatenus deferendum eſſet.

Demum quoad quintum, & ultimum motivum immemorabilis, duæ erant inſpectiones; Una ſcilicet facti (quamvis in deciſionibus neglecta) an iſta probatio cum ſuis requiſitis adeſſet, necne; Et altera, juris an poſita ejus probatione ad hunc effectum relevaret.

Circa primum, quamvis probatio, attento tempore præſenti, atque ſubducto ſolum illo hujus moder-
22 næ litis, eſſet bene facta, cum ſuis conſuetis requiſitis poſitis per celebrem *gloſſ. in cap. 1. de præſcript. in 6.* Attamen dicebam, ut deduci deberet tempus etiam dictæ primæ litis habitæ cum Communitatibus, quæ in Rota initium habuit uſque ab anno 1566. Ita enim reſultabat, ut immemorabilis non ſolum non remaneret probata, ſed eſſet improbabilis, cum ſubducto dicto tempore litis, impoſſibile eſſet habere teſtes, qui ſub dicto etiam tempore pupillaris ætatis concludere poſſent immemorabilis primatium, ac ſubſtantiale requiſitum pacificæ quadragenariæ poſſeſſionis de viſu.

Ac etiam quia per dictam litem in poſſeſſoribus mala fides inducta erat, neque alterum verificari poterat eſſentiale requiſitum, quod nihil in contrarium unquam geſtum, vel auditum fuerit; Accedente etiam dicta exhibitione tituli conceſſionum.

Et quatenus ſingulis his conſiderationibus bene reſponderi poſſet, ad hanc ultimam ſcilicet exhibitionis conceſſionum, quod illa ſit compatibilis cum immemorabili, quando ad eas titulum, ſeu initium reſtrictum non ſit, ut alibi in præcedentibus inſinuatur, quodque omnimoda diverſitas cauſæ ſuperius ponderata ad effectum evitandi obſtaculum rei judicatæ, ſeu trium conformium, dictæ litis obſtaculum tollat juxta 23
firmata in his terminis in deciſionibus, de quibus *diſc. proxime ſeq.* dum ex alia regula, quod lis, in qua obtentum fuit, non interrumpit præſcriptionem, neque inducit malam fidem, ſed potius ita confirmat bonam. *Seraphin. deciſ. 1027. num. 14. cum concord. apud Buratt. & add. dec. 172. num. 16 & dec. 436. nu. 7. Gregor. & add. dec. 467. Bich. dec. 361. num. 23.* Nihilominus iſta ſimul juncta, atque ſuperius ponderata affectatio contenta in ultimis renovationibus poſt dictam litem ſuper enunciativis quod conceſſiones eſſent ante Concilium, quemdammalum fumum ſeu rei malam faciem inducere videbantur, ut immemorabilis bene concluſa non videretur.

Unde propterea advertebam, quod ita magis de plano intraret alter punctus juris ſuper dictæ immemorabilis, quamvis bene probatæ, operatione, & qui punctus fuit potiſſima cauſa reſolutionum, quod ſcilicet quamvis accedente immemorabili, dari poſſit 24
etiam in laico poſſeſſio hujus juris decimandi, ob adeo frequenter inſinuatam immemorabilis virtutem, ſeu operationem, ut ejus vigore allegari poſſit quicumque titulus de Mundo melior, & conſequenter etiam privilegium Apoſtolicum, vel conceſſio Epiſcopi ante dictum Concilium Lateranenſe; Attamen in his ſpecialibus terminis; quamvis inter antiquos Canoniſtas ſub non modica quæſtione fuerit, an ea ſola ſufficiat, vel neceſſaria quoque ſit probatio famæ privilegii, vel alia æquipollens, quod id ſequutum ſit ex inveſtitura feudali, ſeu æquipollenti, ob quam tollatur jus proprium quod in laico eſt impoſſibile, ſeu omnino incompatibile, unaque opinio credat, ut hoc adjunctum neceſſarium non ſit, quoniam ex eadem immemorabilis virtute ſeu operatione allegandi quemcumque titulum de Mundo meliorem, ita hæc omnia allegari poſſunt.

Verum in Rota prævaluit, magiſque recepta eſt altera opinio, quæ tribuitur *Jo. Andr.* eamque ſequitur *Fælin. in cap. cum cauſa de præſcript. & in c. cum contingat de foro compet.* ut firmiter diſcuſſo articulo firmavit *Rota antiqua deciſ. 215. par. 2. diverſ.* quæ reputatur in materia magiſtralis, cum qua deinde proceſſum fuit in aliis pluries, præſertim *apud Merlin. deciſ. 694. nu. 18. & ſeq. dec 103. num. 7. & ſeq. par. 7.* atque cum hac procedunt *Mareſcott. Monet. & alii* in præmiſſis, & in hujus cauſæ deciſionibus relati, unde propterea ad effectum faciendi hanc aliam probationem, curavit altera pars obtinere in ſecunda inſtantia remiſſoriam ſibi conceſſam prævia *dicta deciſ. 27. Aprilis 1668. coram Calatain*, ea tamen ad exercitium deducta non fuit.

Bene verum quod (reflectendo ad veritatem) pro meo judicio, quamvis Scribentes in contrarium id 25
non motivaverint, dictæ enunciativæ, quando non haberent ſupradictæ affectationis ſuſpicionem, cenſeri debuiſſent probatio æquipollens, ſed ob præcedentem litem, affectatio videbatur clara, ideoque ea, quæ prodeſſe debuiſſent, ita nocebant, & conſequenter reſolutiones probabiles viſæ ſunt.

ILLERDEN. DECIMARUM

Pro CAPITULO OPPIDI DE ALBELDA

Cum DOMINO ſeu CARLANO EJUSDEM LOCI.

Caſus deciſus per Rotam pro Carlano.

De eadem materia laici obtinentis jus decimandi in vim

vim immemorabilis, & quando huic obſtet lis, quæ ſub diverſa re agitata fuerit, necne.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De pluribus reſolutionibus cauſæ.*
3 *De probatione immemorabilis.*
4 *Quale tempus litis debeat deduci.*
5 *Et quæ his non præjudicet.*
6 *De jure decimandi temporali competente Baronibus.*

DISC. VII.

1 ORta jamdiu controverſia inter Parochum oppidi de Albelda, ejuſque Baronem, qui Carlanus ibi appellatur, ſuper jure decimandi, dum Parochus decimas prætendebat ex illis domibus & bonis, quæ non eſſent franca, qualia erant ſolum ea, quæ erant deſcripta in quodam libro nuncupato *maniſiſto*, in quo bona deſcripta erant; De anno 1418. juxta dictam diſtinctionem, favore Parochi prodiit ſententia arbitramentalis, ut ſcilicet Carlano jus decimandi, privativè ad Parochum in bonis francbis tantum in dicto libro deſcriptis, competeret, in aliis autem eſſet Parochi; Cumque deinde dicta Eccleſia Parochialis in Collegiatam erecta fuiſſet, Hinc propterea Capitulum, in locum Parochiæ in omnibus ſubrogatum, dicta determinatione non contentum, litem coram Ordinario introduxit, de anno 1593. ſuper ſolutione decimarum contra poſſeſſores bonorum francorum, citato etiam pro ſuo jure Carlano, qui econverſo judicium introduxit ſuper ejus jure decimandi in univerſo territorio etiam reſpectu bonorum, quæ in ejus libro non deſcripta, non franca dicuntur, atque de an. 1616. prodiit in partibus ſententia illa favorabilis, eum declarando decimatorem univer-
2 ſalem; Introductaque per appellationem cauſa *in Rota coram Sacrato, de anno* 1618. dicta ſententia revocata fuit, idemque dictum per duas alias ſententias Rotales *coram Ubaldo, & Vereſpio de annis* 1620. & 1621. Verum commiſſa denuo cauſa per Signaturam *coram Pirovano*, cum clauſula *paritio judicato*, aſſumpta fuit conſueta quæſtio ſuper immemorabili, in qua ex inſinuatis, *d. præcedenti* unicum eſt refugium laicorum alias abſque dubio incapacium hujus juris decimandi, atque ſuper hoc variæ prodierunt reſolutiones, quoniam *ſub diebus* 15. *Martii* 1630. & 7. *Februarii* 1631. dictum fuit non bene conſtare de immemorabilis probatione quæ ad id ſufficeret, quarum reſolutionum prima eſt impreſſa *deciſ.* 511. *par.* 5. *rec.* deinde vero *ſub die* 23. *Iunii* 1631. ab illis receſſum fuit, ex eo fundamento, quod non ageretur de jure decimandi in univerſum, ſed de illo ſuper quibuſdam bonis; Verum repropoſita cauſa, *coram eodem Pirovano ſub die* 18. *Februarii* 1639. recedendo ab ultimo deciſis, confirmatæ fuerunt priores reſolutiones; In alia vero propoſitione 16. *Decembris ejuſdem anni* approbata fuit dicta diverſa reſolutio 23. *Iunii* 1631. iſtæque reſolutiones habentur impreſſæ *p.* 8. *rec. dec.* 108. & 385. eiſque ſtantibus, Carlanus obtinuit per Signaturam committi *eidem Pirovano* cauſam reſtitutionis in integrum adverſus dictas tres conformes, atque aſſumpta deſuper diſputatione, prodiit ſententia ſuper reſtitutionis competentia, prævia reſolutione *ſub die prima Martii* 1641. eaque confirmata fuit in alia inſtantia *coram Ghiſlerio* prævia *dec.* 4. *Iulii ejuſdem anni*, ac demum commiſſa denuo cauſa *coram Celſo ſub die* 22. *Martii* 1656. pro dictarum ſententiarum confirmatione ad favorem Carlani prodiit quoque reſolutio, quæ habetur inter ejus impreſſas *deciſ.* 217. neque audivi amplius actum de cauſa, vel quia Capitulum acquieverit; Vel quia defenſores mutaverit.

In hac autem ultima diſputatione habita *coram Celſo*, (in qua ſolum ego ſcripſi pro Capitulo, cum de tempore præcedentium, neque ad Curiam adhuc acceſſiſſem) unicus punctus fuit, an immemorabilis bene 3 probata eſſet, necne cum requiſitis vulgatis *gloſſa in cap.* 1. *de præſcript. in* 6. quibus accedentibus, de ejus operatione dubitandum non erat, cum cautelatè facta eſſet etiam cum fama privilegii, unde propterea ceſſaret difficultas de qua *diſc. præcedenti*, An autem talis probatio bene concluderet pendebat ab alio puncto litis ut ſupra motæ uſque ab anno 1593. quinimo uſque ab anno 1418. quoniam cum primum, ac eſſentiale requiſitum ſit, ut teſtes deponant de pacifica quadragenaria de viſu poſt pubertatem, unde ad minus teſtes habere debent ætatem annorum 54. ante motam litem, hinc proinde ſi primæ litis tempus ſubducendum eſſet, non ſolum deficiebat probatio, ſed ea erat impoſſibilis, ſecus autem ubi ſubducendum eſſet ſolum tempus ſecundæ litis, initium habentis de anno 1617. cum tunc probatio concluderet.

In hoc autem, Rota in deciſionibus editis ſuper dicto puncto, & præſertim ultima *coram Celſo* proceſſit cum eadem concluſione *de qua diſc. præced.* & in aliis 4 quod ſcilicet ejuſdem, non autem diverſæ litis tempus deduci deberet, cum antiqua lis mota de anno 1418. vel de anno 1593. eſſet ab hac recenti diverſa, dum antiqua lis erat ſuper jure particulari decimandi ſolum quædam bona particularia franchitiam habentia, vel reſpectivè non habentia, iſte verò recentior erat ſuper jure univerſali.

Verum pro meo judicio videbatur, ut in hoc proceſſum eſſet cum aliquo æquivoco, quoniam Parochus ab initio de anno 1418. habens juris aſſiſtentiam ſuper jure univerſali decimandi omnia bona intra ſuæ Parochiæ limites exiſtentia, iſtud verò jus exercendo in aliquibus tantum, atque in aliis, quæ diverſam qualitatem habebant deſcriptionis in dicto libro, ex antiquo uſu impeditus, ad alia iſtam qualitatem non ha- 5 bentia, ejus petitionem reſtringeret, & ne ſuper iſtis impediretur, id non cauſat litem ſuper jure peculiari, ſed continet jus, ſeu regulam univerſalem, non impediendam niſi in ſolis caſibus limitatis, juxta ea quæ habentur *ſub tit. de juriſdict. diſc.* 2.

Ac propterea, illud jus decimandi, quod Baro ſeu Carlanus habebat in dictis aliis bonis qualificatis, ve- 6 rè non importaret jus decimandi activum ſpirituale, quod ei competeret, ſed ſolum potius quamdam exemptionem paſſivam à jure decimandi, ac propterea ſi ipſe Carlanus ea poſſideret nihil ſolvere deberet, ſed integros fructus perciperet; Sed quia tanquam ex conceſſione in emphyteuſim, vel ſub feudum poſſidebantur à privatis, Idcircò id quod exemptio à decima Parochiali importabat, ipſius domini commodo cederet.

Ad inſtar eorum quæ habentur *in Algaren. ſub tit. de juriſdict. diſc.* 49. Quod ſcilicet cum ex eo Regio privilegio Comes de Sedillo haberet jus obtinendi decimas frumenti, aliarumque frugum illorum territoriorum, unde propterea conductores ſolvere ſolent dominis territoriorum penſionem, quæ ibi ſub terratici vocabulo nuncupatur, ac ulterius decimam Comiti, quando Eccleſiaſtici ab hoc onere exempti poſſident terras, quas colonis concedunt, iſti eiſdem Dominis ſolvunt ſolitum terraticum, ac etiam iſtam decimam, quam alias ſolvere deberent Comiti, ſi bona eſſent laicalia, Iſteque mihi videbatur caſus; Adhuc tamen in unica diſputatione in qua ex parte Carlani parum ſcriptum fuit, dum Deciſiones juxta ſtylum fuerunt loco informationum, non potuit maturum judicium deſuper efformari.

ROSSANEN

ROSSANEN. DECIMARUM

Pro ARCHIEPISCOPO

Cum QUODAM COLLEGIO SOCIETATIS IESU.

Caſus diſputatus coram A. C. ſub incerta exitu.

An privilegia exemptionis, quantumvis ampla, ſuffragentur pro bonis conductis, ſeu arrendatis; Et an pro decimis temporalibus; Et quando aliæ dicantur tales potius, quam ſpirituales.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De privilegiis exemptivis Societatis Ieſu.*
3 *An ſub nomine Regnorum Caſtellæ, & Legionis veniat Regnum Navarræ.*
4 *Privilegia exemptiva non ſuffragantur pro prædiis conductis.*
5 *Decimæ quæ ſolvuntur per conductores, in effectum ſolvi dicuntur per locatores.*
6 *Dantur exempla in gabellis, & doanis.*
7 *Idem de conductore aſſumente in ſe onera.*
8 *Decimæ præſumuntur potius ſpirituales.*
9 *Epiſcopus an habeat juris aſſiſtentiam in decimis.*
10 *Duplex decima, ſeu redecima non debetur.*
11 *Decimæ poſſunt ſpectare ad aliam Eccleſiam, quam ad Parochialem.*
12 *Præſumptio de qua num. 8. tollitur per contrariam probationem.*
13 *Recenſentur plures aliæ cauſæ, in quibus agitur de decimis temporalibus.*
14 *De decimarum temporalium uſu in Regno Neapolitano.*
15 *De argumentis temporalitatis, & de pluribus aliis caſibus.*
16 *Exemptio ad quid ſuffragari debeat.*
17 *An, & quando Clerici cives debeant ſubjacere prohibitioni paſcuorum.*
18 *De caſibus, in quibus, etiam Clerici ſolvunt decimas, & onera, damna temporali*

DISC. VIII.

1 Cum in hac diœceſi Archiepiſcopus exigere ſoleat decimam, ſeu aliam portionem fœtuum, & lactis ovium, aliorumque animalium, quæ à locis montuoſis ad ea paſcua hyberno tempore accedere ſolent, præſertim verò Collegium Societatis Coſentinæ ſeu alterius loci, quaſdam tenutas conduxiſſet pro paſtura herbarum hyemalium pro ejus ovibus, aliiſque animalibus, atque prætenderet ad hujuſmodi decimarum ſolutionem non teneri; Hinc introducta deſuper cauſa coram A. C. poſt aliquas diſputationes, credo quod ea finem habuerit per concordiam, cui anſam dederit decretum Archiepiſcopo favorabile.

Fundamentum Collegii, ſeu ſcribentium pro eo, conſiſtebat in ampliſſimis hujus Societatis privilegiis ſuper exemptione a ſolutione decimarum etiam cum derogatione Concilii generalis Lateranenſis *in cap. nuper*, quæ pluries per Rotam canonizata fuerunt, ut
2 patet præſertim ex iis, quæ nimium fuſo calamo pro illius extenſoris ſtylo habentur *in Hiſpal. decimarum coram Corrado impreſſ. par. 10. rec. deci.* 101. & in aliis, quæ de tempore hujus diſputationis prodierunt, & deinde *in Pampilonen. decimarum ſub tit. de praemin. diſc.* 29.

Scribens pro Archiepiſcopo, non negabam hujuſmodi exemptionis veritatem poſt has diſputationes quoque me pro eadem Societate ſcribente, plures ab eadem Rota canonizatam, & præſertim *in dicta Pampilonen. decimarum dicto diſc. 20. tit. de praeminent.* in quo caſu ſcribentes Parochis vel Clero non impugnabant hanc regularem exemptionem, ſed inſiſtebant in quadam modificatione reſultante à motu proprio Leonis XI. edito pro Regnis Caſtellæ & Legionis, unde propterea ſola quæſtio fuit ſuper diverſo puncto, an ſcilicet ſub dictorum Regnorum nomine veniret illud Navarræ, utpote per Regem Catholicum Ferdinandum poſt ejus acquiſitionem, dictorum Regnorum coronæ annexum, ideoque probabilior viſa fuit negativa, & de conſequenti privilegium generale exemptionis ob certam limitationem, ſeu moderationem, remanſit ſub regula, ex ibi deductis. 3

Negabam tamen (etiam cum ſenſu veritatis) eorumdem privilegiorum applicationem ad caſum, ex duobus fundamentis, quorum quodlibet de per ſe, decimatori ſufficiebat pro victoria, Primo nempe, quod ubi etiam ageretur de decimis ſpiritualibus, ſub hujuſmodi privilegiis cadentibus, adhuc tamen in caſu controverſiæ ſuffragari non debebant; cum procedant in prædiis, ac bonis propriis ipſius Religionis, ſua manu, vel ſumptu cultis, non autem in alienis, quæ ipſa conduceret.

Et ſecundo, quod ex facti circumſtantiis, probabilius dicendum veniret, quod iſta non eſſet decima ſpiritualis, ſed potius temporalis, debita Archiepiſcopo, tanquam prædiorum, ſeu tenutarum domino directo, ſeu alias ex legum vel Principum temporalium conceſſione jus habenti, ideoque ſuper his punctis potius quam ſuper dictis privilegiis in genere diſputationes fuerunt.

Quatenus igitur pertinet ad primum, dicebam caſum videri in jure planum, ut hujuſmodi exemptiones non ſuffragentur pro prædiis conductis, ob expreſſam diſpoſitionem textus *in cap. dilectus de decim.* ubi 4
Abb. Butr. & alii Canoniſtæ communiter (cum DD. loqui non poſſint contra leges, vel canones, quando eorum diſpoſitio ſit expreſſa); Idque convincentem habet rationem, quod ſcilicet iſto caſu, decimæ non exiguntur ab ipſis conductoribus privilegiatis, ſed à locatoribus, ac prædiorum dominis, qui exempti non ſunt.

Et quamvis ſcribentes in contrarium; non negando concluſionis veritatem, replicarent; ut Archiepiſcopus ſuo jure uteretur contra ipſos locatores decimationi ſubditos, exigendo ab eis decimas ejus, quod ab 5
ipſo Collegio pro paſtura, ſeu herbarum pretio ſolutum fuerat; Nihilominus reſponſio parum tuta erat, quoniam cum ex hujuſmodi herbis animalium paſturæ deſtinatis, decimæ percipi non poſſint in ipſiſmet fructibus, eo modo quo exiguntur, de frumento, aliiſque fructibus ſeparabilibus; Hinc proinde frequentior uſus induxit eas exigere in fœtibus, aliiſque fructibus animalium ibi depaſcentium, ut in ſpecie *Rebuff. hoc tract. quaeſt. 8. num.* 21. Itaque ſolutio fieri non dicitur per conductores exemptos, quamvis ipſi eſſent animalium domini, ut rei aſpectus, ſeu factum materiale prima fronte videtur, ſed potius per locatores, ac prædiorum dominos in ea parte pretii, ſeu penſionis, quam hujus oneris intuitu diminutam recipiunt, cum alias ea ſolvi deberet in majori ſumma, ideoque onus eſt pars pretii juxta theoricam *Bart. in l. interdum §. quoties ff. de vectigal. Bal. conſ. 31. num. 2. lib. 1.* cum concordantibus *apud Gratian. diſcept. 390. n. 8. & Menoch. conſ. 136. 20.*

Et conferunt quæ habentur *in Mantuana exemptionis ſub tit. de Regal. diſc.* 51. occaſione agendi de exemptione laicorum, conducentium bona Eccleſiæ, a gabellis, & oneribus laicalibus, quod ſcilicet onus, vel reſpective exemptio dicitur pars pretii, illudque auget, vel reſpective minuit, ac etiam pluries *eod. tit.* præſertim *diſc.* 67. in propoſito dohanarum, aliarumque

que gabellarum, quæ ſolvuntur pro mercibus, aliiſque victualibus, quod licet materialiter, ac de facto ſolvantur per exteros, ſeu alias non ſubditos Principi, vel Civitati, gabellæ impoſitori; Attamen revera ſolvi dicuntur per emptores ſubditos, cum quibus merces contractantur, dum intuitu dohanæ, ſeu gabellæ ſolutæ, venduntur pro majori pretio, ipſeque introductor ſeu venditor pro minori eſſet venditurus, unde propterea non eſſet obtinere exemptionem paſſivam ab onere, ſed potius exercere jus activum exactionis gabellarum, & dohanarum, quæ pertinent ad Principem, vel Rempublicam ad privatam utilitatem, atque non ageretur devitando damnum in re propria quod exemptus ex gabella ſentiret, ſed de faciendo lucrum de alieno ex ibi deductis, ideoque ita exemptus ſolvere dicitur onus, non jure, ac nomine ſuo, ſed vice ac nomine ſubditi locatoris, ex implicito ejus mandato.

Ad inſtar illius locationis, quæ pro minuti penſione fiat de prædiis, quæ affecta ſint oneribus cenſuum,
7 ſeu livellorum, quæ conductores in ſe aſſumunt, ſive ubi iidem conductores in ſe aſſumunt onus refectionis tectorum, & viarum, aliarumque contributionum, quæ per domorum, vel prædiorum dominos fieri ſolent, vel debent, quoniam in effectu à locatore in parte diminutæ penſionis, non autem à conductore ſolvi dicuntur ex deductis in ſua materia *ſub tit. de locat. & contract.*

Hinc nulla ſubeſſe videbatur neceſſitas agendi de altero puncto qualitatis hujuſmodi decimarum, an ſcilicet eſſent ſpirituales, vel temporales, dum, admiſſa etiam ſpiritualitate, effectus erat idem ex præmiſſis;
8 Verùm de illo agendo; Pro eo Advocatorum ſtylo, qui potius neceſſarius, eſt ob ingeniorum varietatem, ob quam ex pluries inſinuatis in dies edocemur, quod Judices ſolida motiva negligendo, fallacia potius, ac pene contemptibilia amplecti ſolent; Admittebam concluſionem inſinuatam ſupra *diſc.* 6. in qua Scribentes in contrarium inſiſtebant, quod ſcilicet juxta opinionem, quam Rota, & Curia ſequitur, decimæ in dubio præſumuntur, potiùs ſpirituales, quàm temporales.

Potiſſime verò ubi Parochus non ſit in cauſa, quoniam licet regulariter Epiſcopus non habeat illam juris
9 aſſiſtentiam, quam habet Parochus, cui, non autem Epiſcopo decimæ debitæ ſunt, ex iis, quæ cæteris relatis habentur firmata *in S. Severinæ decimarum coram Rojas* inter ſuas *deciſ.* 344. & 412. Attamen id rectè procedit in concurſu Parochi, iſtoque in cauſa exiſtente; Vel ratione ejus præjudicii; Vel ne, ipſo ſuas integras decimas exigente, cogantur Parochiani, ſeu prædiorum domini ſolvere redecimam, ſeu duplicem decimam, quæ in jure prohibita eſt *cap.* 5. ubi *DD. de de-*
10 *cim. Buratt. & adden. dec.* 575. *Rot. dec.* 203. & 458. *par.* 5. *recen.* Secus autem ubi Parochus non eſt in cauſa, neque alias decimas exigit, adeo ut non intret unum vel alterum ex dictis inconvenientibus, quoniam cum Parochiani, ſeu prædiorum domini in genere ad hoc onus teneantur, idcirco concedenda non eſt exemptio ex oppoſitione juris tertii non conquerentis, Ac etiam quia ſicuti ex deductis ſupra *diſc.* 1. & in aliis, in pleriſque diœceſibus uſus induxit, quod licet actualiter, ac de facto, quoad exercitium curæ animarum, & adminiſtrationis ſacramentorum, Parochiæ ſint diſtinctæ, ſuoſque habeant Rectores, vel Miniſtros, attamen ex quadam juris fictione, intellectualiter non ſunt diſtinctæ, ſed univerſa diœceſis unicam conſtituit Parochiam habitualem, cujus Parochus eſt Epiſcopus, qui jus decimandi habeat.

Sive magis ad rem, ſicuti non implicat ut jus deci-
11 mandi privative ad Parochiam filiadem, pertineat ad matricem ex deductis infra *in Novarien. diſc.* 15. Ita pariter non implicat, ut ex eodem uſu introduci potueſit, quod quamvis Parochiæ ſint diſtinctæ quoad reliqua jura Parochialia, ipſæque in titulum conferantur attamen jus decimandi, reſervatum ſit Eccleſiæ Cathedrali, ſeu Epiſcopo tanquam Parocho generali, ſeu Parocho Parochorum.

Admittebam ego veritatem hujus theoricæ in abſtracto, quatenus non urgentibus contrariis circumſtantiis, cum ſola juris regula, ſeu præſumptione procedendum eſſet, dicebam vero ſecus eſſe talibus acce- 12
dentibus circumſtantiis, ex quibus contraria probatio expreſſa, vel adminiculativa reſultaret, quoniam cum hæc ſit ſimplex, & nuda juris præſumptio, indubitatum eſt, quod ea cedere debeat contrariæ probationi non ſolum expreſſæ, ſed etiam præſumptæ, ſeu adminiculativæ, quæ ex contrariis fortioribus præſumptionibus, vel argumentis reſultet.

Quare, tam occaſione iſtius cauſæ, quàm plurium conſimilium, quas frequenter occaſio dedit diſputare in eodem Tribunali A. C. præſertim *in S. Severinæ* inter Archiepiſcopum, & Baronem, ac cives pro Ar- 13
chiepiſcopo (prædeceſſore illius, ſub quo ob conſuetum indiſcretum cenſuratum uſum tot inconvenientia reſultarunt); Et *in Comen. decimæ* pro Monaſterio Monialium Leuci cum diverſis particularibus; Ac etiam *in Mediolanen. decimarum* pro altero Monaſterio Monialium Varſi cum PP. Olivetanis S. Victoris, ac ſimilibus, dicere conſuevi quod iſta non eſt quæſtio juris, ſed facti, ac probationis, ideoque certam, ac determinatam regulam generalem cuicumque caſui applicabilem non recipit, ſed in ſingulis caſibus pro facti qualitate, ejuſque particularibus circumſtantiis deciſio varia eſt, & de conſequenti manifeſtus eſt conſuetus error pragmaticorum cum regulis, vel doctrinis generalibus in eis procedere.

Ut enim in præcedentibus advertitur, iſte decimarum terminus æquivocus eſt, æquè congruus ſpiritualibus, ac temporalibus, ut præſertim in Regno Nea-
politano, ubi illæ præſtationes, quæ prædiorum dominis directis, & frequentiùs Baronibus ſolvi ſolent in 14
certa quota fructuum, ſub hoc decimarum vocabulo explicari ſolent, ut patet *apud Capic. deciſ.* 80. *Franch. deciſ.* 117. & 124. *Rovit. deciſ.* 97. *Capobl. de baron. part* 2. *cap.* 78. *Rovit. pragmat.* 1. *de offi. bajul. num.* 17. ubi *add. litt. A.* & habetur *ſub tit. de Regal. d.* 50. & alibi.

Applicando autem ad rem; Plura argumenta reſpectivè, pro qualitate dictorum caſuum concurrere videbantur; Atque præſertim in iſta cauſa, & in altera ſupra enunciata *S. Severinæ*, in provincia Calabriæ, illud videbatur nimium efficax argumentum quod juxta 15
ferè generalem illius Regni conſuetudinem nullæ ſolvuntur decimæ de frumento, vino, oleo, aliiſque frugibus, in quibus magis propriè ſolvi debent, ac ſolent; Et ſecundò fortiùs pro convincenti probatione quod hæc ſolutio erat in oppoſitum decimarum ſpiritualium, quoniam iſtæ, ubi præſertim ſunt perſonales, vel ſacramentales, quales dicuntur illæ, quæ ſolvuntur de hujuſmodi animalium induſtriis, quibus realium, ſeu prædialium terminus non congruit, ſolvi debent per Parochianos, & Parochiæ ſubditos, non autem per exteros ovium dominos, qui illas tranſmittendo ad hyberna paſcua per paſtores, & famulos, neque ibi morantur, ſive aliquam brevem accidentalem moram habere ſolent, qui propterea hujuſmodi decimas de jure ſolvunt proprio Parocho; Et tamen pro frequentiori regula, aliquas particulares limitationes recipiente, hujuſmodi decimæ exiguntur ſolùm à forenſibus, ac hyberno tempore, quando ſolùm forenſium animalia à montibus ad hæc paſcua deſcendunt, non autem à civibus, ac ſubditis; Signum clarum quod eſt ſolum pro jure paſcendi, quod à forenſibus emitur, non autem à civibus ut plurimùm ex communi uſu jus paſcendi in locis campeſtribus, quamvis de privato dominio quodam civico jure habentibus ex pluries deductis in ſua materia paſcuorum *ſub tit. de ſervitut.* præſertim *diſc.* 39. Et tertiò ob uſum iſtius Provinciæ, quod Eccleſiæ Cathedrales, & Metropolitanæ,

Digitized by Google

litanæ, ex Regum, vel Principum conceſſionibus, hujuſmodi tenutas hybernis paſcuis præſertim congruas, quas ibi *curſus* appellant, poſſident, ut patet præſertim ex deductis *ſub tit. de juriſdict. in Cotronen. & in Caſentina diſc.* 47. & 48.

Atque in dictis aliis cauſis *Comen. & Mediolanen.* in quibus hoc jus decimandi poſſidetur per Monaſteria Monialium ex titulo emptionis à privatis laicis, pro magno argumento ponderabam illud, quod reſultat à regula juris, ut in dubio præſumptio capienda ſit pro validitate actus, & excluſione delicti, quale alias ſupponendum eſſet in hujuſmodi juris ſpiritualis contractatione inter laicos incapaces, pretio mediante; Potiſſimè verò quia ut advertitur *ſub tit. de dote diſc.* 167. ubi agitur de dotibus Monialium, inveſtimenta dotium fieri non ſolent niſi cum licentia Epiſcopi, vel alterius Ordinarii, qui vel in totum, vel pro ejus canonica portione regulariter eſt intereſſatus in decimis ſpiritualibus, ideoque prorſus inveriſimile eſſe dicebam, tam ratione delicti, quam ratione proprii intereſſe, ut hoc inveſtimentum permiſſum eſſet; Atque ex his à ſimili alia argumenta pro facti qualitate, & circumſtantiis in aliis cauſis deſumenda veniunt, prudenti Judicis arbitrio, cui iſta quæſtio utpotè facti, & voluntaris commiſſa eſt.

Poſito autem quod agatur de decimis temporalibus, tanquam pro pretio paſcuorum, exinde de plano reſultabat, ut nullatenus hæc privilegia exemptiva
16 ſuff. agari poſſent, quinimo neque ipſa exemptio generalis, quam de jure Canonico ex diſpoſitione, vel intentione juris Divini, habent Clerici, & Eccleſiæ, ab oneribus laicalibus, quoniam iſta exemptio non tribuit, ut Clerici aliena paſcua non ſoluto pretio, cum eorum animalibus ſumere poſſint, ut advertitur pluries *ſub tit. de ſervitut.* ad materiam paſcuorum, ac etiam *dicto diſc.* 53. & in aliis *ſub tit. de Regalibus*, & infra *in Miſcellan. diſcurſ.* 5. & 6. quod ſcilicet immunitas Eccleſiaſtica præſervat à damno, & jactura in bonis propriis, non autem ut lucrum faciant de alieno.

Solumque hujuſmodi clericale privilegium conſiderari ſolet, in illis paſcuis propriæ patriæ, in quibus de conſuetudine ex jure civico, omnes cives, & inco-
17 læ jus paſcendi habeant, iidem verò cives voluntariè illo ſe privent, reducendo illam territorii partem, ut vulgo dicitur, ad *bannitam*, ſeu *defenſam*, ut pretium exinde retrahendum, pro publicis neceſſitatibus deſerviat, an ſcilicet id afficiat clericos, nec ne ex deductis *ſub tit. de ſervit.* & altero *de Regalib.* Sed extra patriam, & in alienis territoriis id remanet extra omnem controverſiam.

Quinimo etiam in propria patria, & territorio, quando agatur de illis prædiis recluſis, quæ vulgo *appatronata* appellantur, in quibus dictus civicus uſus non habeatur; Sive quod idem uſus denegatur in toto territorio non ſoluto paſcui pretio, quod ſub *fida* vocabulo ſolvi ſolet, domino temporali, ad quem pertineat totum territorium, non ſolum in ratione territoriali, ſeu juriſdictionali, ſed etiam in ratione dominii, juxta caſum de quo *in Amerina eodem tit. de ſervit. diſc.* 56.

18 Hinc proinde in una *Chaſſanen.* diſputata coram A. C. pro Duce Belliſguardi domino loci Caſalis novi, cum Conventu Minimorum ejuſdem loci; Cum iſte Conventus renueret ſolvere certam præſtationem fructuum ſub decimæ vocabulo pariter explicari ſolitam ſub prætextu immunitatis; Atque Scribentes pro Conventu, cum magno allegationum cumulo, totum deſumendo ex celebri *Alben. gabella coram Merlino* inter ſuas *dec.* 901. *repert. dec.* 339. *part.* 6. *recen.* aſſumerent quæſtionem de qua *in dicta Hydruntina ſub tit. de Regal. diſc.* 50. & in *Mediolanen. imbotatus eod. tit. diſc.* 51. & alibi, an ſcilicet, & quando, Clerici, & Eccleſiaſtici teneantur ad onera laicalia, quibus bona in eos obventa ſubjacebant penes laicos priores poſſeſſores, diſtinguendo onera merè realia, fixa, & invariabilia à perſonalibus, vel mixtis; Dicebam ego ſcribens pro domino temporali, quod iſte eſſet labor inanis, ac extra propoſitum, dum non agebatur de onere laicali, quod loci Dominus in ratione Baronali, ſeu juriſdictionali exigebat, ſed de illa fructuum quota, ſeu reſponſione, quæ loco penſionis, ſeu portionis dominicalis præſtanda eſt domino per colonum, vel per ſubalternum dominum utilem, quodam coloniæ jure fructus percipientem, ideoque nil commune habet exemptio, vel immunitas eccleſiaſtica, ac habetur etiam infra *in Miſcellan. Eccleſiaſt. in Bejanen. diſcurſ.* 7. Atque ita pro Domino judicatum fuit.

FERRARIEN. DECIMARUM

Pro EPISCOPO ET PAROCHIS

Cum BENTIVOLIS.

Caſus variè deciſus per Rotam.

An exemptio generalis, conceſſa per Papam, in ejus Statu temporali, & ex cauſa temporali, ab omnibus oneribus, comprehendat etiam decimas ſpirituales; Et de materia novalium, ſeu bonorum, quæ licet verè non ſint novalia, pro talibus tamen habenda ſint; Et de aliquibus circa poteſtatem Papæ concedendi exemptionem à decimis; Et de juris aſſiſtentia in Epiſcopo.

S U M M A R I U M.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutiones cauſæ.*
3 *An Epiſcopus habeat aſſiſtentiam in decimis.*
4 *De errore cumulandi allegationes in regulis certis.*
5 *De eadem materia, de qua num.* 3.
6 *De poteſtate Papæ eximendi à decimis.*
7 *De praxi non ſolvendi decimas.*
8 *De eadem poteſtate de qua num.* 6.
9 *Et de ratione, ob quam alicubi exemptio decimarum habeatur.*
10 *De vocabulo decimarum temporalium diverſo à ſpiritualibus.*
11 *Quare non ſit immorandum in formalitate verborum privilegii.*
12 *Idem de inveſtituris feudalibus.*
13 *De demonſtrationibus, quod Papa conceſſerit exemptionem tanquam Princeps laicus.*
14 *De ratione, ob quam strictè procedatur in exemptione decimarum.*
15 *Quando intret exemptio novalium.*

D I S C. IX.

OCcupata ab aquis (pro illius, alias fælicis regionis, nimia infelicitate) notabili parte terri- 1
torii Ferrarienſis, unde propterea diuturno tempore nonnulla, alias pretioſa prædia, Eccleſiarum, & privatorum, ſterilia, atque inutilia effecta erant, Marchio Bentivolus, & conſortes, magnum opus aſſumere volentes exſiccationis aquarum, ac reductionis bonorum ad priorem culturæ ſtatum, conventionem inierunt cum Cameræ Apoſtolicæ Officialibus, per Papam ampliſſimè approbatam, ut in recompenſam hujuſmodi magnorum ſumptuum, ac laborum, in hoc tam utili opere erogandorum, medietas omnium terrarum, ſeu prædiorum, cedere deberet commodo ipſorum bonificantium, immunis, & exempta à quibuſcumque datiis, gabellis, ac oneribus, ſub quorum genere, cujuſcumque decimæ quoque mentio facta fuit, reliqua medietate antiquorum dominorum, & poſſeſſorum commodo cedere debente

bente; Cumque dictum opus, in toto, vel in parte notabili perfectum eſſet, atque prædia reddita eſſent fructifera, prætenſionem excitarunt Epiſcopus, & Parochi, conſequendi decimas à Bentivolo, & conſortibus, eodem modo quo a privatis poſſeſſoribus exigebant, dicto exemptionis privilegio non obſtante; Introductaque cauſa in *Rota* uſque ab anno 1634.
a *coram Ghiſlerio*, eaque diu quieſcente, ac reaſſumpta *coram Albergato* ſubrogato, ſub die 26. *Maii* 1656. pro jure decimandi, ad favorem Epiſcopi, & Parochorum, prodiit reſolutio, quæ habetur impreſſa *par. 12. recen. deciſ. 83.* à qua tamen in repropoſitione receſſum fuit, firmando decimas non deberi, ac privilegium ſuffragari ſub *die 11. Ianuarii* 1658. Iſtaque reſolutio habetur etiam *in eadem par. 12. recen. deciſ. 299.* neque (quod ſciam) cauſa ulteriorem progreſſum habuit.

Quanvis autem Scribentes hinc inde, ipſaque prima Deciſio plura deduceret ſuper aſſiſtentia juris ad favorem Epiſcopi actoris, etiam in locis, in quibus re-
3 gulariter hanc aſſiſtentiam non habet juxta firmata *in deciſ. 344. & 412. coram Rojas*, & in aliis; Attamen iſte revera inanis erat labor, inaniſque chartarum repletio, cum tanto allegationum cumulu, quem prima deciſio deſuper facit, ſuper juris aſſiſtentia in Parochis, qui erant in cauſa uniti cum Epiſcopo, ac ſuper iſtius jure pro ejus quarta, ſeu portione canonica, dum iſta ſunt principia juris nimis certa, hodieque indubitata; Et conſequenter in magnis Tribunalibus præ-
4 ſertim, præſupponenda ſunt, cum auctoritatum indicatio in hujuſmodi certis, ac receptis principiis, vel propoſitionibus, congrua ſolum videatur, in ſcholis pro tyronum inſtructione; Et tamen ignarum leguleicum vulgus, ad hujuſmodi ineptas ſuperfluitates adeò reflectit.

Iſta etenim aſſiſtentiæ quæſtio cadit, ubi contentio ſit inter Epiſcopum, & Parochum, ſive inter eundem Epiſcopum, & privatos decimabiles, qui aliquas decimas Parocho ſolvant, ſecùs autem ipſis Epiſcopo, &
5 Parochis ſimul agentibus, ſive Parochis nullas exigentibus, neque petentibus decimas, nulloque alio exiſtente decimatore, inter Epiſcopum, & privatos ad decimas de jure obligatos, quando eis legitima præſcriptio, vel conſuetudo non ſuffragetur, quoniam (ut in præcedentibus quoque inſinuatur) quemadmodum ex conſuetudine, vel implicita reſervatione, uni Eccleſiæ competere poteſt jus decimandi intra fines alterius, ut deductis in duobus *diſcurſibus proximè ſeqq.* Ita non implicat, ut idem jus competere valeat Eccleſiæ Cathedrali, ejuſque Epiſcopo tanquam Parocho Parochorum intra Parochiarum fines, ad inſtar uſus Hiſpaniæ inſinuati, *diſc. 1. & ſeqq.* quaſi quod Parochiatus dicto, ſpectato effectu, ſit potiùs in ſolo actu, vel exercitio, ipſo habitu remanente penes Epiſcopum, cujus vice, antiquiori tempore, Archipresbyter, tanquam Vicarius natus in ſpiritualibus, curam univerſalem exercebit cumulativè cum Parochis tanquam miniſtris inferioribus, ut inſinuatur *ſub tit. de præem. diſc. 40.* & in aliis; Neque implicat, ut etiam hoc jus in ſolo actu ſeu exercitio (habitu penès alium exiſtente) importare valeat titulum perpetuum, & collativum, cujus vigore proviſi Eccleſiarum Parochialium Rectores dicantur, vel pro talibus ad alios effectus de facto habeantur, ut occaſione agendi de Vicariis perpetuis in titulum conferri ſolitis, habentur plures in ſua materia *ſub tit. de beneſic.* & ſub altero *de paroch.*

Prout inanem chartarum replerionem continebant plenè deducta per Scribentes pro altera parte, ac initio ſecundæ deciſionis allegata circa Pontificiam poteſtatem eximendi aliquas particulares perſonas, vel
6 etiam populos, & regiones à decimarum ſolutione, cum id pariter apud Catholicos ſit principium indubitatum, ac præſupponendum, ideoque pro ſola tyronum inſtructione auctoritatum allegationes deſerviunt; Quamvis etenim de hac poteſtate dubitantes, procedant cum vero principio, quod decimæ debeantur de jure Divino, cui Pontificia poteſtas diſpenſare non poteſt; Attamen iſta dubitatio cadit apud eos, qui aliquam legalis facultatis ſuperficialem notitiam habentes, vulgò *infarinati*, in generalium propoſitionum ſuperficie ſolum immorantur; Si enim hoc aſſumptum ita indefinitè attendendum veniret, ſequeretur quod neque per conſuetudinem centenariam, vel immemorabilem id induci poſſet, cujus contrarium docet recepta praxis notabilis partis Orbis Catholici, & 7
præſertim Italiæ, in cujus majori parte, præſertim in Regno Neapolitano, rarus eſt decimarum uſus, cum centenaria, vel immemorabilis, non ex alia ratione hanc exemptionem in totum inducat, niſi ob facultatem ex ea reſultantem, allegandi quemcumque titulum meliorem, & ſic privilegium Apoſtolicum, etiam cum derogatione Conciliorum generalium.

Plures etenim rationes hanc poteſtatem comprobant, derivantes ab eodem principio inſinuato præ- 8
ſertim *ſub tit. de teſtam. ſub tit. de matrim. & de uſur.* ac alibi, quod ſ. quamvis Papa non poſſit directè derogare juri Divino, attamen poteſt illud interpretari, atque pro temporum, ac regionum, & perſonarum qualitate, ſeu ex aliis juſtis cauſis, obſervantiam diverſimodè præſcribere pro caſibus particularibus; Primò ſcilicet, quia jus Divinum præcipit decimarum ſolutionem in genere tanquam tributum ipſi Deo præſtandum, cui tanquam omnium rerum Domino, omniumque fructuum gratioſo largitori, iſta quota tanquam portio dominicalis, in dominii, ac beneficii recognitionem præſtari debet; An autem uni vel alteri Eccleſiæ, vel uni, ac aliis miniſtris hæc ſolutio facienda ſit, non eſt à Deo expreſsè determinatum, ideoque remanet ſub ſuprema adminiſtratione Papæ, tanquam Dei Vicarii, qui poteſt hoc onus applicare Eccleſiæ univerſali, ejuſque nomine ipſas decimas tanquam proprias, ac implicitè ſolutas denuò remittere ex juſta cauſa aliquibus perſonis, vel populis.

Et ſecundò quod, ut advertitur ſupra *diſc. 1.* & alibi, in propoſito præſcriptionis, vel conſuetudinis, juris Divini diſpoſitio eſt circa decimarum debitum in genere, vel ſubſtantia, non autem circa modum, qui etiam per ordinariam longi, ſeu longiſſimi temporis 9
præſcriptionem, vel conſuetudinem, diverſus conſtitui poteſt, ipſis decimas ſolvendo etiam in re æquipollenti, in qua ſolvi dicuntur per eos, qui ex privilegio Apoſtolico, vel ex legitima conſuetudine de facto eas non ſolvant in ſpecie, id eſt in ipſis fructibus, quos ex bonis percipiunt, ſed in emolumentis, quæ per populum ſolvuntur Parocho, occaſione funerum, & ſepulturæ, ac adminiſtrationis aliorum ſacramentorum, pro quibus tanquam ſpiritualibus, pecuniarium, ſeu aliud temporale emolumentum, citra ſimoniam percipi non poſſet, atque ideo lictum eſt, quia ſubrogatum fuit loco decimarum, ſive tanquam merces, & ſalarium laboris perſonæ miniſtrantis, ut adinſtar bovis triturantis, cui Deus præcipit os claudi non debere, vivat de illo miniſterio, in quo ſe gerit, ac laborat; Sive quod etiam in locis, in quibus Eccleſiis bene proviſis de prædiis, aliiſque bonis, ex quorum fructibus, & proventibus Parochus, aliique miniſtri congruam obtineant ſubſtentationem, nihil pro Divinorum miniſtratione ſolvitur, adhuc dici valeat, quod eadem prædia, & bona, in Eccleſiarum fundatione per ipſos populos, vel eorum vice per Principes, loco decimarum, jure ſubrogationis, aſſignata fuerint; Siquidem Divinum præceptum non conſiſtit in formalitate verborum, ſed in ſubſtantia finis, ſeu effectus ſubſtentationis ſ. miniſtrorum divino cultui, & ſacramentorum miniſtrationi vacantium, dum idem Divinæ legis auctor, in diſtributione terræ populo factæ, ab ea excluſit Levitas, quos poſſeſſione bonorum incapaces eſſe

volvit, eorumque loco decimas ſubrogavit, ab aliis ſolvendas pro illorum ſubſtentatione, ideoque ſi hæc ſubſtentatiu habet ut ex fructibus bonorum populo aſſignatorum, ita rectè obtinetur finis, atque in effectu decimæ per populum in hoc æquipollenti impliciè ſolvi dicuntur in ipſis bonis pleno jure ad id aſſignatis.

Cauſæ punctus igitur erat, ſuper hujus privilegij interpretatione; Circa quam Scribentes hinc inde, ac utraque Deciſio (ut earum jam impreſſarum tenor oſtendit) nimium immorantur, pro conſueta Juriſtarum frigiditate, ſuper verborum formalitate, circa diſtinctionem decimarum ſpiritualium, ac temporalium,
10 & ſuper qua diſtinctione, ſecunda deciſio nimium inſiſtit, quod. ſ. *decimarum* vocabulum ſpiritualibus propriè conveniat, cum temporalibus, *decimationum* vocabulum ſeu terminus magis conveniat; Id autem pro meo ſenſu, claram continere videtur frigiditatem, dum ex auctoritatibus deductis *diſc. præcedenti*, & alibi patet, quod etiam in temporalibus idem decimarum terminus adhibetur.

Neque placebat magna diſputatio habita ſuper ea facti circumſtantia, an in ea regione in univerſum adeſſet uſus decimarum temporalium, quibus decimæ vocabulum in privilegio contentum referri poſſet, Et quatenus adeſſet, ut ex hac parte in facto docebatur; an referret quod iſte uſus eſſet in aliis territorii partibus, non autem in iſtis, ut ſecunda deciſio nimium ponderat una cum verborum generalitate; ac prægnantia, quoniam notiſſimum eſt quod quando per Cancel-
11 lariæ Apoſtolicæ, vel Secretariæ Brevium Officiales, literis ſuper gratiis, & privilegiis Apoſtolicis componuntur, ipſi non reflectunt, neque informationem habent, an magis in uno, quàm in altero loco certæ onerum ſpecies ſolvantur, ſed juxta conſueta formularia, ad ſpeciem deducunt omnia onera, eorumque diverſa vocabula, ut ita, pro regionum, ſeu locorum diverſitate, omnia complectantur, non autem ut exinde certa, & determinata Papæ voluntas deſumi valeat, ſuper ſingulorum verborum ſignificatione, vel operatione; Ad inſtar eorum quæ pluries *ſub tit. de feud.* præſertim
12 *diſc.* 2. habentur circa ineptiam aliquorum, qui ex amplitudine verborum, quæ contineri ſolent, juxta generale formularium in inveſtituris feudalibus, in quibus dicatur (ex. gr.) cum fluminibus, lacubus, nemoribus montibus, paſcuis &c. inferunt quod ita feudatario hæc conceſſa cenſeantur, quamvis aliàs non ſint de pertinentiis feudi, quod continet errorem manifeſtum, cum ſimilibus; Omninò enim verius eſt, ut ſpectari debeat ſubſtantia voluntatis, ex facti qualitate, & circumſtantiis deſumenda, juxta adeò frequenter inſinuatam generalem regulam, cum qua hujuſmodi quæſtiones voluntatis decidendæ ſunt, utpote facti potiùs, quàm juris.

Attenta verò rei ſubſtantia, probabilius videbatur, ut in hujuſmodi conventionis approbatione Papa ſe
13 geſſerit, potiùs tanquam Princeps ſæcularis, quàm tanquam Pontifex, ita conſulendo ſubditorum beneficio pro hujus territorii exſiccatione abſque mixtura Pontificiæ, ac ſpiritualis poteſtatis, juxta pluries hujuſmodi perſonarum inſinuatam diſtinctionem præſertim *ſub tit. de dote diſc.* 22. in propoſito Statutorum Urbis aliarumque legum temporalitatem concernentium, quodque propterea intellectum ſit de oneribus cameralibus vel communitativis, aliiſque laicalibus ſub Principis temporalis poteſtate cadentibus; Idque arguebat, non ſolùm ipſius privilegij contextus, ſed etiam clariùs, ea circumſtantia, quod iſta conceſſio non provenerat per organum immediatum Datarij, allorumque Officialium Principatus Eccleſiaſtici, ſed ex capitulationibus, & conventionibus habitis cum Theſaurario, aliiſque Officialibus Cameræ, ac Principatus temporalis, ſuper re merè temporali, nulla aſſignata cauſa, vel ratione, quæ ſpiritualitatem concerneret.

Ac etiam magnum reſultare videbatur argumentum, ex neglecta derogatione Concilij generalis Lateranenſis regiſtrati *in cap. nuper de decim.* adeo frequenter inſinuati, quam veriſimile non eſt in re adeò gravis momenti neglectam eſſe, utpotè concluſa prævijs pluribus ſapientum maturis conſultationibus, ſi de decimis ſpiritualibus cogitatum eſſet, cum in Curia, etiam infra mediocriter verſatos, notiſſimum ſit, ut iſta ſpecialis derogatio requiratur.

Et quamvis ſcribentes pro reis conventis, (quorum dicta reaſſumere videtur ſecunda Deciſio) plenè, ac elaboratè inſiſterent, ſuper ea interpretatione decreti Conciliaris, de qua habetur actum ſupra *in Hiſpalen.* 14
diſc. 1. ut ſcilicet ejus diſpoſitio attendi debeat, ubi ejus ratio congruat, quia nempè privilegium exemptivum grave inferat Eccleſiis parochialibus præjudicium reſpectu bonorum, ex quibus penes non privilegiatos decimæ percipiebantur, ſecùs autem ubi hæc ratio ceſſet ut in præſenti; Attamen iſte videbatur labor extraneus, quoniam; Aliud eſt agere de validitate ſeu operatione privilegii, quod expreſſe conceptum ſit ſuper exemptione à decimis ſpiritualibus juxta caſum de quo *in dicta Hiſpalen.* cum ſimilibus; Aliud verò id ponderare ad effectum interpretationis privilegii ambigui, ad aliarum decimarum temporalium ſpecies referibiles, ita deſumendo argumentum diverſæ voluntatis ex hujus derogationis omiſſione.

Solidum igitur, ac probabile, poſterioris reſolutionis fundamentum, ita ſubobſcurè in ſecunda Deciſione deductum, & ob quod mihi quamvis in contrarium ſcribenti, ea probabilis, viſa eſt, videbatur illud deductum ex diſpoſitione vel ratione textus *in cap. fin.* 15
de decim. de quo habetur actum ſupra *in Toletana decimarum horti diſc.* 4. quod ſcilicet iſta bona dici poſſent novalia, pro quibus ex ibi aſſignatis rationibus, decimæ ſolvi non debent; Quamvis etenim, in propria, ac ſtricta ſignificatione, verè novalia dicenda non eſſent, cum ea juxta diſpoſitionem *textus in cap. quid per novale de verbor. ſignif.* dicantur bona omninò infructifera à tempore, cujus contrarii memoria non extet, quod in præſenti dici non poterat, cum rectè memoria haberetur illorum culturæ, ac boni ſtatus, & fructiferæ qualitatis, ita per remotionem impedimenti reſoluti ab inundationibus, illa reſtituendo primævo ſtatui; Attamen de facto, ac ſpectato effectu, bona per diuturnum tempus effecta erant ſterilia, & inutilia abſque ſpe, quod ex ſolo naturæ beneficio, vel operatione ad priorem ſtatum regredi poſſent, ideoque de facto non erant decimabilia & conſequenter bene congruit eadem novalium ratio, quæ in omnibus primariò attendenda eſt.

VRBINATEN. DECIMARUM

Pro ARCHIPRESBYTERO TALLACHII

Cum PAROCHO COLBRUDOLI

Caſus diſputatus in Sacra congregatione Concilii, credo reſolutus pro Archipresbytere.

De jure decimandi in aliena Parochia, privativè ad proprium Parochum, an, & quando congruat; Et quid ad talis juris acquiſitionem requiratur.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Procedendum eſt in deciſionibus cauſarum cum diſtinctione cauſarum.*
3 *De quæſtione exemptionis paſſiva inter Parochum, & Parochianos.*
4 *De jure decimandi activo pretenſo per laicum.*
5 *De eodem jure decimandi activo per omninò tertium Eccleſiaſticum.*

6 De

6 *De eodem jure prætenſo per Epiſcopum , vel Prælatum.*

7 *De eodem inter Vicarium , & eum , cui Parochia ſit unita.*

8 *De eodem inter Eccleſiam prædialem , & ſacramentalem.*

9 & 10 *De eodem inter matricem & filialem.*

11 *De differentia ubi poſſeſſio deducatur ad effectum probationis , vel præſcriptionis.*

12 *De ponderatione in caſu de quo num. 9. & 10.*

13 *Reſolutio cauſæ.*

14 *Aſſignatio facta Rectori unius Eccleſiæ alicujus partis decimarum potius arguit jus univerſale in alia Eccleſia.*

DISC. X.

1 ARchipresbytero Tallachii exiſtente in antiqua poſſeſſione percipiendi decimas in loco Colbrudoli , iſtius Parochus recurſum habuit ad S.Congregationem Concilii , oraculum petendo ſuper indebita exactiona decimarum, quam unus Parochus intra limites alterius Parochiæ , privativè ad proprium Parochum faciebat ; Cumque in ſupplici libello deſuper porrecto , confunderentur , ſive indigeſtè cumularentur ferè omnes auctoritates , ac deciſiones quas habemus in hac materia, ſuper puncto capacitatis,vel incapacitatis juris decimandi,privativè ad proprium Parochum ; Hinc proinde pro parte Archipresbyteri Rei conventi , requiſitus ad reſpondendum deducta pro parte actoris , advertebam ad id, quod frequenter

2 in omni materia inſinuatur , quod hodie pro congrua ſeu methodica omnium penè forenſium quæſtionum determinatione , pernecesse procedendum eſt cum diverſorum caſuum diſtinctione.qua mediante , congrua reſultat concluſionum , ac doctrinarum applicatio , ea verò neglecta , eaſdemque concluſiones , vel doctrinas indigeſtè conſarcinando , magna reſultant æquivoca,quæ videntur pragmaticorum pabulum quotidianum ; Quare plures caſus diſtinguendo dicebam quod

Primus eſt , ubi contentio ſit inter Parochum , & ſubditos,vel alios intra ſuæ Parochiæ limites poſſidentes bona , contendentes de libertate , ſeu exemptione

3 ab onere ſolvendi decimas, unde propterea contentio ſit inter duos , quorum unus agat de jure activo.Alter verò de paſſivo ; & de iſto caſu agitur ſupra *in Hiſpalen. & in Calagaritana diſc.* 1. & x & in aliis,quarum deciſiones in hoc propoſito cumulabantur , ſed malè, utpote extra caſum controverſum , ideoque dicebam quod ſegregari debebant , atque poni ad partes.

Alter caſus eſt , ubi quæſtio quidem ſit ſuper jure activo decimandi , inter Parochum,& tertium, qui tamen ſit laicus juxta tot deciſiones editas in pluribus *Toletanis*, & in aliis ſuper jure decimandi,quod aliqui

4 divites , & magnates Hiſpaniarum in pleriſque locis habere prætendunt juxta caſum de quo ſupra *in Taurinen. diſc.* 6. Et tunc , ob vehementem juris reſiſtentiam in laico,poſſidendi hue jus ſpirituale,rigoroſa immemorabilis probatio neceſſaria eſt ; Quinimò juxta opinionem , quam Rota ſequitur , neque illa ſufficit, niſi quoque accedat ſpecialis probatio famæ privilegii,vel aliud æquipollens ex deductis *dicto diſc.* 6. Sed pariter plures auctoritates , ac deciſiones , quæ in id cumulabantur , iſtum caſum percutientes , tanquam extraneæ ſegregari debebant,cum contentio eſſet cum altera Eccleſia,in qua urget dicta reſiſtentia.

Tertius caſus eſt , ubi agatur quidem de eodem jure decimandi activo , quod in aliena Parochia privativè ad proprium Parochum prætendatur per aliam perſonam eccleſiaſticam, quæ tamen nullum habeat jus,nec

5 actuale,nec habituale in cura animarum alienæ Parochiæ minuſque prætēdere poſſit antiqui juris reliquias; Et tunc,licet Parochus habeat juris aſſiſtentiam,adverſus quam requiritur , vel privilegium Apoſtolicum ; vel immemorabilis,ſeu centenaria , cujus vigore idem privilegium allegari poſſit,eo quia in extraneo volente exigere decimas in Parochia aliena , concurrit etiam juris reſiſtentia; Attamen quia iſta non eſt vehemens, ut eſt illa laici , juxta caſum præcedentem,idcircò non requiritur probatio adeò rigoroſa , ut ibi ; Sed quidquid ſit de iſto caſu,qui in praxi nimiùm rarus videtur pariter extraneus erat ab illo controverſiæ.

Quartus eſt , ubi eadem contentio ſit cum alterius Eccleſiæ Prælato ſeu Rectore,in quo probabiliter dari 6
poſſit quædam cura ſaltem remotè habitualis,in ratione juriſdictionali , puta inter Parochum , & Epiſcopum,vel alium Prælatum,cui competat juriſdictio,ſeu jus territoriale , ac juriſdictionale in ipſius Parochiæ finibus , juxta caſum de quo præſertim *in Craccovien. decimarum 9. Iunii 1653. coram Vereſpio impreſſ.dec.* 316. *par.* 11.*rec.*Et tunc non intrat quæſtio ſuper reſiſtentia,ſed benè altera ſuper aſſiſtentia,quæ magis uni, quàm alteri competat,cum eà transferat in alium onus benè probandi præſcriptionem immemorabilem , vel quadragenariam cum titulo putativo , ſeu fama privilegii, Iſtoque caſu ob poſſibilitatem à veriſimilitudine non alienam,quod illa Eccl. major,antiquitùs,Chriſtiano populo ita non exereto, etiam curam ſacramentalem haberet in his finibus , eo modo quo juriſdictionalem nunc habet; Eatenùs parochus conſuetam juris aſſiſtentiam habet , quatenùs doceat quod antiquo tempore eius Eccleſia eſſet etiam in ſtatu parochialitatis , ex ibi deductis , ſed quidquid ſit de iſtius caſus deciſione,quamvis ille eſſet proximus,non tamen erat præciſus.

Quintus eſt , ubi quæſtio ſit inter vicarium ſeu parochum habentem curam actualem , & alium Prælatum , vel Dignitatem prætendentem habere habitua- 7
lem ratione unionis parochiæ,vel reſpectivè juris decimandi , quæ ſuæ prælaturæ , vel dignitati facta eſſet, juxta caſum de quo *in Barbaſtren. diſc.ſeq.* ſed pariter neque iſte erat caſus quæſtionis.

Sextus , ubi eadem quæſtio ſit inter duos diverſos parochos , quorum unus nullum jus nec actuale , nec 8
habituale habeat , & habere potuerit ſuper cura animarum alterius parochiæ ; Quæſtio autem proveniat à diverſitate ſubjectionis perſonæ decimabilis,quia nempe ipſa vivat , atque ſacramenta percipiat in una parochia , poſſideat verò bona intra fines alterius , cui ſcilicet Eccleſiæ iſtorum bonorum decimæ debeantur, an prædiali , vel ſacramentali ; Et de iſta quæſtione , pariter à noſtra extranea , agitur ſupra *in Hiſpalen. diſc.* 1. & infra *in Pampilonen. primitiarum , diſc* 13. ſed pariter extra rem.

Septimus eſt ,ubi contentio ſit inter duas Eccleſias æquè parochiales , quarum tamen una,certam habeat 9
dependentiam ab altera,quia nempe, expreſſe conſtet, quod una eſſet matrix , Altera verò filialis , vel reſpectivè adjutrix , juxta caſum de quo infra *in Novarien. diſc.* 12. neque concurrat talis obſervantia ex qua ad legitimam præſcriptionem vel conſuetudinem inferri valeat , ſed ſolùm agatur de quæſtione in nudo puncto juris , an ſcilicet , diſmembratione , novaque erectione non obſtante , jus decimandi remaneat penes Eccleſiam matricem , ex ibi deductis , ſed pariter iſte non percutiebat caſum præciſum quæſtionis , dum de iſta matricitate , vel filiatione clarè,ac expreſſe non conſtabat.

Octavus igitur proprius , ac præciſus caſus eſt , 10
ubi quæſtio ſit inter duas parochias ita adjacentes , quod licet non habeatur certa probatio dicti antiquitatis , attamen adſit poſſibilitas, quod una potuerit antiquitùs eſſe ſola parochia , quæ complecteretur omnes utriuſque fines , altera verò , tractu temporis , prævia diſmembratione alicujus partis territorii , erigi potuerit de novo , ita exigente ne-

ceſſitate, ob excretum populum, ſive ob magnum incommodum activum, vel paſſivum parochi, & populi in activa, & paſſiva adminiſtratione ſacramentorum, ut per antiquos Canones innovatos per Sac. Conc. Tridentinum diſpoſitum eſſe habetur pluries, *ſub tit. de paroch. præſertim diſc. 34. & ſeq. in annotat. ad Sac. Concil. Trident.* adeò ut non accedat intermediatio alterius territorii, vel alia circunſtantia, quæ excludat hanc poſſibilitatem, ſive illam inveriſimilem reddat, ſed potiùs è converſo, loci utriuſque parochiæ ſituatio, aliæque circunſtantiæ, hanc poſſibilitatem reddant veriſimilem, juxta ponderationes, de quibus *in prædicto diſc.* 12. ex ibi aſſignata ratione, quod antiquiori tempore, quando ob adhuc non omninò expulſam gentilitatem totus populus non erat Chriſtianus, etiam in magna Civitate, vel oppido, unus parochus pro univerſo populo Chriſtiano ſufficiebat; Sive quod parochia haberet latos fines campeſtres, in quibus nullus populus adeſſet, deinde verò introductus vel nimium excretus juxta ibi inſinuatum caſum parochiæ ſancti Joannis majoris Neapolis, de qua occaſione juris ſepeliendi habetur actum *dicto tit. de paroch. diſc.* 27. quod ſcilicet intra illius fines, oportuit magnum numerum viginti circiter parochiarum erigere cum ſimilibus.

Iſtoque caſu, nulla videtur adeſſe reſiſtentia juris in adjacenti parocho Eccleſiæ, quæ ita antiquitùs potuerit eſſe unica, & conſequenter matrix, minuſque adeò certa eſt illa aſſiſtentia, quam in aliis ſupra exemplificatis caſibus reſpectivè parochus habeat, vel adverſus ſubditos contendentes de exemptione paſſiva, vel adverſus tertium contendentem de jure activo ſine iſta antiqui juris proprii poſſibilitate, ſed eſt quædam aſſiſtentia magis ſimplex, fundata in juris præſumptione, elidibili per contrariam obſervantiam, quam poſſeſſor juris decimandi, ubi præſertim illa aliis adminiculis, vel argumentis munita ſit, deducere poterit, potius ad probationem dicti allegati juris, vel ſtatus antiqui proprii, quàm pro formali præſcriptione juris alieni.

Ob notabilem differentiam, quæ viget inter caſum, in quo diuturna poſſeſſio deducatur ad effectum
11 præſcriptionis; Et alterum in quo eadem deducatur ad effectum probationis proprii juris, vel tituli allegati, ex iis, quæ circa hanc differentiam habentur præſertim particulariter examinata *in Coloniensi. ſub tit. de alienat. & contract. prohib. diſc.* 93. ac etiam in ſua generali materia probationum *ſub tit. de judic.* atque in conſimilibus controverſiis inter duas Eccleſias, ſuper aliquibus præeminentiis, vel functionibus advertitur infra *in titul. miſcellan. Eccleſiaſt. & in tit. de præeminent.*

Applicando autem ad rem, nulla ex parte actoris dabatur probatio, nec quidem præſumptiva, vel adminiculativa, quod ejus Eccleſia eſſet in hoc an-
12 tiquo ſtatu, priuſquam iſta Eccleſia hoc jus decimandi acquireret, juxta ponderationem ſeu diſtinctionem de qua *in dicta Cracovien. decimarum coram Verospio dec.* 316. *p.* 11. *rec.* deductam in quarto caſu, qui huic aliqualiter approximat; Econverſo autem naturaliter, ac de facto aderat probatio immemorabilis, quamvis, ubi ea præciſè neceſſaria eſſet, juxta illum rigorem, qui in caſu poſitivæ reſiſtentiæ deſideratur, dici non poſſet perfecta, potius ex imperitia Notarii, vel defenſorum, ob non benè concluſa ejus requiſita, eodem modo quo inſinuatur ſupra *dicto diſc.* 1.

Loci autem ſituatio hanc probationem antiqui ſtatus reddebat nimiùm inveriſimilem, atque pleraque accedebant indicia, & argumenta; Tum ob quamdam antiquam traditionem; Tum etiam ob aliquas majores præeminentias, inter quas eam ponderabam reſultan-
13 tem à magis honorifico titulo Archipræsbyteri, quem iſte parochus habebat, dum alter habebat illum ſimplicis Rectoris, ideoque omnibus ſimul junctis (etiam cum ſenſu veritatis) dicebam, ut clarum videretur bonum jus iſtius Eccleſiæ, pro qua credo quod reſolutio prodierit de anno 1669. quando hæc diſputatio habita fuit.

Deducebatur ex parte actoris pro magno fundamento ad enervandam probationem immemorabilis, quoddam decretum factum in viſitatione per Archie- 14
piſcopum de anno 1615. quando ejus prædeceſſore conquerente, ſibi decreta fuit iſtarum decimarum tertia pars, unde inferebatur, quod teſtes debuiſſent concludere primum, ac eſſentiale immemorabilis requiſitum, quadragenariæ de viſu poſt completam pubertatem ſub dicto iſto tempore dicti recurſus qui ſpeciem litis, ac interruptionis haberet & qua ſubductione facta, utique probatio non aderat, cùm teſtes non haberent ætatem ad id neceſſariam, qui fere centum annorum eſſe debuiſſet; Verùm advertebam, quod potius hæc circunſtantia retorquebatur, atque præmiſſa fortius comprobabat, dum aſſignata ratione tenuitatis fructuum, & emolumentorum, Ordinarius, firmo remanente jure univerſali decimandi in altera Eccleſia, iſtius quotæ participationem demandaverat, tanquam per ſpeciem illius ſupplctionis congruæ, ad quam Eccleſia matrix, vel ea, cui parochia annexa ſit, tenetur, quando tractu temporis emolumenta vicarii ſeu rectoris Eccleſiæ unitæ ſeu filialis, vel adjutricis notabiliter diminuta ſint, atque ad congruam ſubſtentationem non ſufficiant ex deductis, *in Peruſina ſub tit. de paroch. diſc.* 20. *& in Barchinonen. eod. tit. in ſupplementa*, & in aliis; Ideoque id potius matricitatem comprobabat.

BARBASTREN. DECIMARVM

Pro DECANO ECCLESIÆ CATHEDRALIS

Cum CAPITULO ECCLESIÆ DE BOLTANA.

Caſus deciſus per Rotam pro Decano.

De eadem materia juris decimandi, quod poſſeſſor alterius Eccleſiæ, vel dignitatis, obtineat intra fines alicujus parochiæ, privativè ad proprium parochum, ratione unionis, ex qua jus habituale reſultet.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutiones cauſæ.*
3 *Immemorabilis tollit aſſiſtentiam juris.*
4 *Vicarius non habet aſſiſtentiam contra eum cui unita eſt parochia.*
5 *De probatione unionis ad hunc effectum.*
6 *De ejuſdem unionis deſtructione.*
7 *Stant ſimul, ut Eccleſia ſit unita, & quod decimæ, aliaque jura ſint Vicarii.*
8 *De differentia probationis unionis ad diverſos effectus.*
9 *Ius decimandi poteſt reduci ad certas ſpecies tantùm.*
10 *Curato loco congruæ ſolent aſſignari bona vel reditus.*
11 *Ad quem effectum in litteris Apoſtolicis redditus beneficii ſolent narrari in certa ſumma.*
12 *De poteſtate, & voluntate tollendi jus tertii.*
13 *Quando non oporteat derogare regulæ* de jure tertii quæſito &c.
14 *In eadem Eccleſia poſſunt dari Rector & Collegium diſtinctè.*
15 *De reductione penſionis, vel præſtationis ad certam ſum-*

Digitized by Google

ſummam uniformem.

16 *Locatio, & conductio non præſtat titulum obligatorium in futurum.*

DISC. XI.

CUm Eccleſia loci de Boltana, tunc diœceſis Oſcenſis eſſet in ſtatu ſimplicis parochiæ, ſeu
1 vicariæ; Ab antiquo tempore, Decanus dictæ Cathedralis Oſcenſis, erat in poſſeſſione percipiendi decimas tritici, aliarumque certarum ſpecierum fructuum reliquis ad parochum ſeu vicarium pertinentibus; De anno verò 1544 in gratiam Communitatis, & populi, Paulus IV enunciato jure dicti Decani, cum narrativa emolumenti in annuis ſcutis 150. iſtam Eccleſiam erexit in Collegiatam, transferendo in Collegium omnia jura, & emolumenta parochialia; Poſtmodum autem, facta per Pium V. nova erectione Eccleſiæ Cathedralis *Barbaſtren.* mediante diſmembratione partis dictæ diœceſis *Oſcen.* hoc jus decimandi, narratum dicti valoris ſcutorum 150. diſmembratum fuit à præfato Decano, & translatum in alterum Decanum hujus novæ Cathedralis, in cujus finibus iſtud oppidum cadebat; Quare novum Collegium Portionariorum (tractu temporis notabiliter decimis excretis) prætenſionem excitavit, quod jus Decani reſtringeretur ad præfatam ſummam pecuniariam ſcutorum 150. integris decimis ad favorem ipſius Collegii, cadere debentibus;
2 Introductaque lite de anno 1621. prius coram A. C. deindeque *in Rota*, tres prodierunt ſententiæ ad favorem Capituli ſeu Collegii *coram Coccino*, *Ubaldo*, *& Carillo* Reaſſumpta verò cauſa per Decanum fortè indefenſum, & commiſſa per Signaturam Juſtitiæ cum clauſula *pariter* in eadem *Rota coram Albergato*, ſequutoque dictæ clauſulæ implemento, atque dato dubio, an ultima præſertim ſententia *Carilli* eſſet confirmanda, vel infirmanda, *ſub die 7. Maii* 1660. pro Infirmatione prodiit reſolutio, ad cujus normam expedita ſententia, eaque tranſacta in judicatum, ob appellationem in tempore non interpoſitam, commiſſa cauſa reſtitutionis in integrum *coram Tala*, datoque dubio conſueto, an conſtaret de rejudicata, vel potius de cauſis reſtitutionis in integrum *ſub diebus* 11. *Decembris* 1663. *&* 30. *Maii.* 1666. affirmativæ de prima, negativæ autem de ſecunda parte ad favorem Decani prodierunt reſolutiones; Incertumque eſt an cauſa ulteriorem progreſſum habuerit, dum de illa amplius actum non audivi.

Reſolutionum præcipuum fundamentum fuit probatio immemorabilis, facta ex parte Decani, ſuper qua, an eſſet benè, vel malè facta, fuerunt majores quæſtiones, ob exceptiones, quæ dabantur teſtibus, id ideò potius facti, quàm juris quæſtio erat; Poſita enim probatione immemorabilis, etiam
3 ipſimet ſcribentes pro Portionariis, qui parochum repreſentabant, non negabant concluſionem plenè in deciſionibus comprobatam præſertim *in prima coram Albergato*, ut per eam eſſet juris aſſiſtentia, quam parochus habet in jure decimandi, cum cujus fundamento proceſſum fuit in antiquis deciſionibus *coram Carillo*, & in aliis, quodque alteri competere valeat jus decimandi in aliena parochia; Potiſſimè verò ubi ſit perſona eccleſiaſtica, cui non obſtet illa vehemens, ac major juris reſiſtentia, quæ obſtat laico juxta diſtinctionem, de qua *diſc. præcedenti.*

Verùm dicebam, ſcribens pro Decano, præſertim in ultima diſputatione anni 1666. adhibendo eamdem aliquorum caſuum diſtinctionem, de qua eodem *diſc. præcedenti*, quod ſcilicet ubi etiam probatio immemorabilis ob exceptiones, quæ adverſus eam dabantur, difficultates pati poſſet; Adhuc tamen id non obſtaret in caſu præſentis quæſtionis, in qua verè, & propriè non agebatur de controverſia inter parochum habentem curam pleno jure actuali, & habituali, & tertium, qui nullum jus habeat, & quo caſu intrat aſſiſtentia favore parochi; 4
ac reſiſtentia contra tertium, unde propterea deſiderare oportet immemorabilem benè concluſam; Siquidem potiùs agebatur inter duos ejuſdem Eccleſiæ parochialis miniſtros, eodem jure parochiali diverſis reſpectibus venientes, ideoque extranea remanent ea, quæ percutiunt caſum tertii, quamvis eccleſiaſtici, nullum parochiale jus, quamvis habituale, vel antiquum habentis, quoniam hic Decanus, utpotè ex regula ſubrogatorum habens omne jus alterius Decani Oſcenſis, ejuſque jura repreſentans dicendus non erat tertius decimator in aliena parochia, ſed potius parochus habitualis, cujus dignitati ipſa parochia annexa erat, ipſi autem Portionarii repreſentabant vicarium habentem ſolùm curam actualem, ſeu ad ejus exercitium deputatum juxta ea, quæ habentur pluries *ſub. tit. de paroch.* præſertim *diſc.* 10. ubi de cauſa *Barchinonen.* de qua latiſſimè *Rota dec.* 330. *par.* 9. *rec.* & in alia *Barchinonen. in ſupplem. eod. tit. de paroch.* Hoc etenim poſito reſultat, quod juris aſſiſtentia ſuper decimis competit potius parocho habituali, quàm actuali, ex deductis *apud Gregor. & add. deciſ.* 174. *Merlin. deciſ.* 95. *&* 115. & in cauſæ deciſionibus, & paſſim, & conſequenter nulla urgebat neceſſitas dictæ immemorabilis probationis.

Quod autem dictæ dignitati Decani Oſcenſis annexa eſſet cura habitualis probari advertebam ex eadem Bulla Pauli IV. ſuper erectione hujus Eccleſiæ in Collegiatam, in qua narratur, quod iſta Eccleſia provideri ſolita erat ad præſentationem, vel omnimodam diſpoſitionem dicti Decani, Iſtaque narrativa comprobata remanebat ab aliis adminiculis; Primò nempe à fama; Secundò à frequenti conſuetudine Hiſpaniarum, quod parochiales diœceſis annexæ eſſent aliquibus dignitatibus Cathedralis juxta caſum de quo *d. deciſ.* 95. *&* 115. *Merlin.* *& deciſ.* 33. *p.* 9. *rec.* ubi concordantes recenſentur; 5
Tertiò ab ipſa denominatione antiqui parochi, qui non utebatur eo nomine, quo uti ſolent Rectores Eccleſiarum parochialium illas pleno jure actuali, ac habituali pure habentes, & quibus propriè congruit terminus ſponſi Eccleſiæ, ſed habebat nomen vicarii, quod ſupponit exiſtentiam principalis juris parochialis in altero, cujus ipſe vices gerat, ideoque potiùs miniſterium facti denotat juxta diſtinctionem, de qua pluries in dicta ſua materia *ſub tit. de paroch.* Et quartò, ultra pleraque alia argumenta in facto concurrentia, ponderabant iſtud, quod reſultabat ex ipſa poſſeſſione decimandi, cùm in dubio ea referenda ſit potiùs admodum licitum, quàm illicitum; Non quod iſtud ſolùm argumentum de per ſe ad id ſufficiat, ſed benè ut cum aliis junctum ſit conſiderabile ex regula, *ut ſingula quæ non proſunt &c.*

Ad excludendam hanc unionem, Scribentes in contrarium quatuor ponderabant; Primò nempe quod jus antiqui Decani *Oſcen.* ac etiam novi, ejus 6
loco ſubrogati non erat in decimis, ſed in annua præſtatione pecuniaria ſcutorum 150. quæ referri poteſt ad tributum, vel ad cenſum ratione protectionis, vel patronatus, ſive ratione conceſſionis aliquorum bonorum, non tamen exinde inferri poteſt ad unionem; ſed ad habituale jus parochiale, ut pluries firmatum fuit per Rotam præſertim plenè *in Bononien. parochialis* 24. *Aprilis* 1652. *coram Melzio* & habetur in dicta ſua materia *ſub tit. de parochis diſc.* 10. & in aliis.

Secundò quod attentis etiam probationibus factis ex parte Decani, ſuum jus decimandi reſtri-

Digitized by Google

ceſſitare, ob excretum populum, ſive ob magnum incommodum activum, vel paſſivum parochi, & populi in activa, & paſſiva adminiſtratione ſacramentorum, ut per antiquos Canones innovatos per Sac. Conc. Tridentinum diſpoſitum eſſe habetur pluries, *ſub tit. de paroch. præſertim diſc. 34. & ſeq. in annotat. ad Sac. Concil. Trident*, adeò ut non accedat intermediatio alterius territorii, vel alia circunſtantia, quæ excludat hanc poſſibilitatem, ſive illam inveriſimilem reddat, ſed potiùs è converſo, loci utriuſque parochiæ ſituatio, aliæque circunſtantiæ, hanc poſſibilitatem reddant veriſimilem, juxta ponderationes, de quibus *in prædicto diſc.* 12. ex ibi aſſignata ratione, quod antiquiori tempore, quando ob adhuc non omninò expulſam gentilitatem totus populus non erat Chriſtianus, etiam in magna Civitate, vel oppido, unus parochus pro univerſo populo Chriſtiano ſufficiebat; Sive quod parochia haberet latos fines campeſtres, in quibus nullus populus adeſſet, deinde verò introductus vel nimium excretus juxta ibi inſinuatum caſum parochiæ ſancti Joannis majoris Neapolis, de qua occaſione juris ſepeliendi habetur actum *dicto tit. de paroch. diſc.* 27. quod ſcilicet intra illius fines, oportuit magnum numerum viginti circiter parochiarum erigere cum ſimilibus.

Iſtoque caſu, nulla videtur adeſſe reſiſtentia juris in adjacenti parocho Eccleſiæ, quæ ita antiquitùs potuerit eſſe unica, & conſequenter matrix, minuſque adeò certa eſt illa aſſiſtentia, quam in aliis ſupra exemplificatis caſibus reſpective parochus habeat, vel adverſus ſubditos contendentes de exemptione paſſiva, vel adverſus tertium contendentem de jure activo ſine iſta antiqui juris proprii poſſibilitate, ſed eſt quædam aſſiſtentia magis ſimplex, fundata in juris præſumptione, elidibili per contrariam obſervantiam, quam poſſeſſor juris decimandi, ubi præſertim illa aliis adminiculis, vel argumentis munita ſit, deducere poteſt, potius ad probationem dicti allegati juris, vel ſtatus antiqui proprii, quàm pro formali præſcriptione juris alieni.

Ob notabilem differentiam, quæ viget inter caſum, in quo diuturna poſſeſſio deducatur ad effectum
11 præſcriptionis; Et alterum in quo eadem deducatur ad effectum probationis proprii juris, vel tituli allegati, ex iis, quæ circa hanc differentiam habentur præſertim particulariter examinata *in Colonien. ſub tit. de alienat. & contract. prohib. diſc.* 93. ac etiam in ſua generali materia probationum *ſub tit. de judic.* atque in conſimilibus controverſiis inter duas Eccleſias, ſuper aliquibus præeminentiis, vel functionibus advertitur infra *in titul. miſcellan. Eccleſiaſt. & in tit. de praeminent.*

Applicando autem ad rem, nulla ex parte actoris dabatur probatio, nec quidem præſumptiva, vel adminicularia, quod ejus Eccleſia eſſet in hoc an-
12 tiquo ſtatu, priuſquam iſta Eccleſia hoc jus decimandi acquireret, juxta ponderationem ſeu diſtinctionem de qua *in dicta Cracovien. decimarum coram Veroſpio dec. 316. p. 11. rec.* deductam in quarto caſu, qui huic aliqualiter approximat; Econverſo autem naturaliter, ac de facto adetat probatio immemorabilis, quamvis, ubi ea præciſè neceſſaria eſſet, juxta illum rigorem, qui in caſu poſitivæ reſiſtentiæ deſideratur, dici non poſſet perfecta, potius ex imperitia Notarii, vel defenſorum, ob non benè concluſa ejus requiſita, eodem modo quo inſinuatur ſupra *dicto diſc.* 1.

Loci autem ſituatio hanc probationem antiqui ſtatus reddebat nimiùm inveriſimilem, atque pleraque accedebant inditia, & argumenta; Tum ob quamdam antiquam traditionem; Tum etiam ob aliquas majores præeminentias, inter quas eam ponderabam reſultan-
13 tem à magis honorifico titulo Archipræsbyteri, quem iſte parochus habebat, dum alter habebat illum ſimplicis Rectoris, ideoque omnibus ſimul junctis (etiam cum ſenſu veritatis) dicebam, ut clarum videretur bonum jus iſtius Eccleſiæ, pro qua credo quod reſolutio prodierit de anno 1669. quando hæc diſputatio habita fuit.

Deducebatur ex parte actoris pro magno fundamento ad enervandam probationem immemorabilis, quoddam decretum factum in viſitatione per Archie- 14
piſcopum de anno 1615. quando ejus prædeceſſore conquerente, ſibi decreta fuit iſtarum decimarum tertia pars, unde inferebatur, quod teſtes debuiſſent concludere primum, ac eſſentiale immemorabilis requiſitum, quadragenariæ de viſu poſt completam pubertatem ſub dicto iſto tempore dicti recurſus qui ſpeciem litis, ac interruptionis haberet & qua ſubductione facta, utique probatio non adeſſet, cùm teſtes non haberent ætatem ad id neceſſariam, qui fere centum annorum eſſe debuiſſet; Verùm advertebam, quod potius hæc circunſtantia retorquebatur, atque præmiſſa fortius comprobabat, dum aſſignata ratione tenuitatis fructuum, & emolumentorum, Ordinarius, firmo remanente jure univerſali decimandi in altera Eccleſia, iſtius quotæ participationem demandaverat, tanquam per ſpeciem illius ſupplementionis congruæ, ad quam Eccleſia matrix, vel ea, cui parochia annexa ſit, tenetur, quando tractu temporis emolumenta vicarii ſeu rectoris Eccleſiæ unitæ ſeu filialis, vel adjutricis notabiliter diminuta ſint, atque ad congruam ſubſtentationem non ſufficiant ex deductis, *in Peruſina ſub tit. de paroch. diſc.* 20. *& in Barchinonen. eod. tit. in ſupplemento*, & in aliis; Ideoque id potius matricitatem comprobabat.

BARBASTREN. DECIMARVM

Pro DECANO ECCLESIÆ CATHEDRALIS

Cum CAPITULO ECCLESIÆ DE BOLTANA.

Caſus deciſus per Rotam pro Decano.

De eadem materia juris decimandi, quod poſſeſſor alterius Eccleſiæ, vel dignitatis, obtineat intra fines alicujus parochiæ, privativè ad proprium parochum, ratione unionis, ex qua jus habituale reſultet.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutiones cauſæ.*
3 *Immemorabilis tollit aſſiſtentiam juris.*
4 *Vicarius non habet aſſiſtentiam contra eum cui unita eſt parochia.*
5 *De probatione unionis ad hunc effectum.*
6 *De ejuſdem unionis deſtructione.*
7 *Stant ſimul, ut Eccleſia ſit unita, & quod decimæ, aliaque jura ſint Vicarii.*
8 *De differentia probationis unionis ad diverſos effectus.*
9 *Ius decimandi poteſt reduci ad certas ſpecies tantùm.*
10 *Curato loco congruæ ſolent aſſignari bona vel reditus.*
11 *Ad quem effectum in litteris Apoſtolicis redditus beneficii ſolent narrari in certa ſumma.*
12 *De poteſtate, & voluntate tollendi jus tertii.*
13 *Quando non oporteat derogare regulæ* de jure tertii quæſito &c.
14 *In eadem Eccleſia poſſunt dari Rector & Collegium diſtinctè.*
15 *De reductione penſionis, vel præſtationis ad certam ſum-*

ſummam uniformem.

16 *Locatio, & conductio non præſtat titulum obligatorium in futurum.*

DISC. XI.

CUm Eccleſia loci de Boliana, tunc diœceſis Oſcenſis eſſet in ſtatu ſimplicis parochiæ, ſeu 1 vicariæ; Ab antiquo tempore, Decanus dictæ Cathedralis Oſcenſis, erat in poſſeſſione percipiendi decimas tritici, aliarumque certarum ſpecierum fructuum reliquis ad parochum ſeu vicarium pertinentibus; De anno verò 1544 in gratiam Communitatis, & populi, Paulus IV enunciato jure dicti Decani, cum narrativa emolumenti in annuis ſcutis 150. iſtam Eccleſiam erexit in Collegiatam, transferendo in Collegium omnia jura, & emolumenta parochialia; Poſtmodum autem, facta per Pium V. nova erectione Eccleſiæ Catheralis *Barbaſtren.* mediante diſmembratione partis dictæ diœceſis *Oſcen.* hoc jus decimandi, narratum dicti valoris ſcutorum 150. diſmembratum fuit à præfato Decano, & translatum in alterum Decanum hujus novæ Cathedralis, in cujus finibus iſtud oppidum cadebat; Quare novum Collegium Portionariorum (tractu temporis notabiliter decimis excretis) prætenſionem excitavit, quod jus Decani reſtringeretur ad præfatam ſummam pecuniariam ſcutorum 150. integris deci-mis ad favorem ipſius Collegii, cadere debentibus; 2 Introductaque lite de anno 1621. prius coram A. C. deindèque *in Rota*, tres prodierunt ſententiæ ad favorem Capituli ſeu Collegii *coram Coccino*, *Ubaldo*, & *Carillo* Reaſſumpta verò cauſa per Decanum fortè indefenſum, & commiſſa per Signaturam Juſtitiæ cum clauſula *parito* in eadem *Rota coram Albergato*, ſequutoque dictæ clauſulæ implemento, atque dato dubio, an ultima præſertim ſententia *Carilli* eſſet confirmanda, vel infirmanda, *ſub die 7. Maii* 1660. pro infirmatione prodiit reſolutio, ad cujus normam expedita ſententia, eaque tranſacta in judicatum, ob appellationem in tempore non interpoſitam, commiſſa cauſa reſtitutionis in integrum *coram Taia*, datoque dubio conſueto, an conſtaret de rejudicata, vel potius de cauſis reſtitutionis in integrum *ſub diebus* 11. *Decembris* 1665. & 30. *Maii.* 1666. affirmativæ de prima, negativæ autem de ſecunda parte ad favorem Decani prodierunt reſolutiones; Incertumque eſt an cauſa ulteriorem progreſſum habuerit, dum de illa amplius actum non audivi.

Reſolutionum præcipuum fundamentum fuit probatio immemorabilis, facta ex parte Decani, ſuper qua, an eſſet benè, vel malè facta, fuerunt majores quæſtiones, ob exceptiones, quæ dabantur teſtibus, id circò potius facti, quàm juris quæſtio erat; Poſita enim probatione immemorabilis, etiam 3 ipſimet ſcribentes pro Portionariis, qui parochum repreſentabant, non negabant concluſionem plenè in deciſionibus comprobatam præſertim *in prima coram Albergato*, ut per eam ceſſet juris aſſiſtentia, quam parochus habet in jure decimandi, cum cujus fundamento proceſſum fuit in antiquis deciſionibus *coram Carillo*, & in aliis, quodque alteri competere valeat jus decimandi in aliena parochia; Potiſſimè verò ubi ſit perſona eccleſiaſtica, cui non obſtet illa vehemens, ac major juris reſiſtentia, quæ obſtat laico juxta diſtinctionem, de qua *diſc. præcedenti.*

Verùm dicebam, ſcribens pro Decano, præſertim in ultima diſputatione anni 1666. adhibendo eamdem aliquorum caſuum diſtinctionem, de qua eodem *diſc. præcedenti*, quod ſcilicet ubi etiam probatio immemorabilis, ob exceptiones, quæ adverſus eam dabantur, difficultates pati poſſet; Adhuc tamen id non obſtaret in caſu præſentis quæſtionis, in qua verè, & propriè non agebatur de controverſia inter parochum habentem curam pleno jure a- 4 ctuali, & habituali, & tertium, qui nullum jus habeat, & quo caſu intrat aſſiſtentia favore parochi; ac reſiſtentia contra tertium, unde propterea deſiderate oporter immemorabilem benè concluſam; Siquidem potiùs agebatur inter duos ejuſdem Eccleſiæ parochialis miniſtros, eodem jure parochiali diverſis reſpectibus venientes, ideoque ceſſarent tamen ea, quæ percutiunt caſum tertii, quamvis eccleſiaſtici, nullum parochiale jus, quamvis habituale, vel antiquum habentis, quoniam hic Decanus, utpotè ea regula ſubrogatorum habens omne jus alterius Decani Oſcenſis, ejuſque jura repreſentans dicendus non erat tertius decimator in aliena parochia, ſed potius parochus habitualis, cujus dignitati ipſa parochia annexa erat, ipſi autem Portionarii repræſentabant vicarium habentem ſolùm curam actualem, ſeu ad ejus exercitium deputatum juxta ea, quæ habentur pluries *ſub. tit. de paroch.* præſertim *diſc.* 10. ubi de cauſa *Barchinonen.* de qua latiſſimè *Rota dec.* 330. *par.* 9. *rec.* & in alia *Barchinonen. in ſupplem. eod. tit. de paroch.* Hoc etenim poſito reſultat, quod juris aſſiſtentia ſuper decimis competit potius parocho habituali, quàm actuali, ex deductis *apud Gregor. & add. deciſ.* 174. *Merlin. deciſ.* 95. & 115. & in cauſæ deciſionibus, & paſſim, & conſequenter nulla urgebat neceſſitas dictæ immemorabilis probationis.

Quod autem dictæ dignitati Decani Oſcenſis annexa eſſet cura habitualis probari advertebam ex eadem Bulla Pauli IV. ſuper erectione hujus Eccleſiæ in Collegiatam, in qua narratur, quod iſta Eccleſia provideri ſolita erat ad præſentationem, vel omnimodam diſpoſitionem dicti Decani, Iſtaque narrativa comprobata remanebat ab aliis adminiculis; Primò nempe à fama; Secundò à frequenti conſuetudine Hiſpaniarum, quod parochiales diœceſis annexæ eſſent aliquibus dignitatibus Cathedralis juxta caſum de quo *d. deciſ.* 95. & 115. *Merlin.* & 5 *deciſ.* 33. *p.* 9. *rec.* ubi concordantes recenſentur; Tertiò ab ipſa denominatione antiqui parochi, qui non utebatur eo nomine, quo uti ſolent Rectores Eccleſiarum parochialium illas pleno jure actuali, ac habituali pure habentes, & quibus propriè congruit terminus ſponſi Eccleſiæ, ſed habebat nomen vicarii, quod ſupponit exiſtentiam principalis juris parochialis in altero, cujus ipſe vices gerat, ideoque potiùs miniſterium facti denotat juxta diſtinctionem, de qua pluries in dicta ſua materia *ſub tit. de paroch.* Et quartò, ultra pleraque alia argumenta in facto concurrentia, ponderabant iſtud, quod reſultabat ex ipſa poſſeſſione decimandi, cùm in dubio ea referenda ſit potiùs admodum licitum, quàm illicitum; Non quod iſtud ſolùm argumentum de per ſe ad id ſufficiat, ſed benè ut cum aliis junctum ſit conſiderabile ex regula, *ut ſingula quæ non proſunt &c.*

Ad excludendam hanc unionem, Scribentes in contrarium quatuor ponderabant; Primò nempe quod jus antiqui Decani *Oſcen.* ac etiam novi, ejus 6 loco ſubrogati non erat in decimis, ſed in annua præſtatione pecuniaria ſcutorum 150. quæ referri poteſt ad tributum, vel ad cenſum ratione protectionis, vel patronatus, ſive ratione conceſſionis aliquorum bonorum, non tamen eatenùs inferri poteſt ad unionem, ſeu ad habituale jus parochiale, ut pluries firmatum fuit per Rotam præſertim plenè *in Bononien. parochialis* 24. *Aprilis* 1652. *coram Melzio* & habetur in dicta ſua materia *ſub tit. de parochis diſc.* 10. & in aliis.

Secundò quod attentis etiam probationibus factis ex parte Decani, ſuum jus decimandi reſtri-

ctum erat ad certas fructuum ſpecies tantùm, ideoque non habebat cauſam univerſalem, quæ arguit jus parochiale; Tertiò quia ubi etiam ante erectionem hujus Eccleſiæ in Collegiatam dici poſſet, ut cura habitualis eſſet penes Decanum, ea tamen Apoſtolica authoritate ſublata fuit per dictam erectionem, per quam jus parochiale ipſi Collegio noviter erecto attribuitur; Et quartò quod in omnem eventum, aliud ex parte Decani prætendi non poſſet, niſi dicta annua præſtatio pecuniaria, quam diuturno tempore loco decimarum percipere conſueverat; & de qua ſolum agunt tam litteræ Apoſtolicæ Pauli IV. ſuper erectione Collegiatæ, quam illæ Pii V. ſuper ſubrogatione hujus novi Decani; Itaque erat præcipuus præciſus punctus, dum ob populi eacreſcentiam decimæ longe plus importabant.

Nullum tamen ex his objectis urgere videbatur, ſingula etenim examinando; Quatenùs pertinet ad primum, illud coincidit cum quarto, quod nempe non implicat, cum unione, ſeu cum cura habituali, ut dignitati, vel Eccleſiæ principali ex fructibus loco
7 ſuæ portionis dominicalis, ſeu juris habitualis ſolvatur aliqua annua præſtatio etiam modica, reliqui autem fructus dimittantur vicario ob ejus ſubſtentationem, aliaſque expenſas neceſſarias pro Eccleſiæ cultu, & ſubſtentatione, ut in ſpecie cæteris relatis advertitur *apud Merlin. d. dec. 95. & 115. & dicta dec. 230. par. 9. recen.* atque admittitur *d. diſc. 10. de paroch. & eodem tit. in ſupplemen. in d. Barchinon.* Ideoque annua præſtatio ſola; & de per ſe non præbet ſufficiens unionis argumentum, tanquam ſignum æquivocum, ac referibile ad cenſum, ſeu alium titulum ut ſupra; Sed ubi alia unionis argumenta accedant, potiſſimè verò ubi de eadem unione non agatur principaliter ad effectum collationis, & pro firmando ſtatum Eccleſiæ, ſed agatur incidenter ad dictum alium effectum, tunc minores probationes ſufficiunt, ut advertitur in ſua unionum materia *ſub tit. de benef.* quoniam tunc non ex eo quod Eccleſia principalis non participet de ipſis fructibus in ſpecie, ſed eorum loco detur aliqua uniformis præſtatio pecuniaria, reſultat unionis excluſio.

Hinc proinde dicebam quod, Aliud eſt id ponderare ad effectum affirmativum probationis unionis
8 in dubio non præſumendæ, quando id loco probationis adducatur per eum, qui unionem prætendit, & allegat; Aliud verò ad effectum negativum, deſtruendi ſcil. unionis probationes, vel argumenta; Potiſſimè, ut dictum eſt, ubi de illa agatur incidenter ad effectum potius favorabilem interpretandi poſſeſſionem, in qua quis reperiatur, ut ea ad modum licitum potiùs, quàm illicitum referenda veniat.

Quo verò ad ſecundum objectum reſtrictionis juris decimandi ad certas ſpecies, duo deducebam; Primò nempe, quod etiam in ipſomet parocho utrumque plenum habituale, & actuale jus parochiale habente non implicat, ut ex conſuetudine ad certas tantùm fructuum ſpecies jus decimandi reſtrictum ſit juxta ea,
9 quæ habentur infra *in Marſicana diſc. 14.* Et ſecundò quia ſtant benè ſimul, quod parochus habitualis pro ſe retineat decimas aliquorum fructuum, reliquas verò omnes dimittat ejus vicario, aliiſque miniſtris ut ſupra loco cujuſdam portionis colonicæ,
10 ſeu loco congruæ, ut advertitur *in Perusina, & Murana*, & in aliis in dicta ſua materia *ſub tit. de paroch. diſc. 19. & 20.*

Tertium objectum pariter planum videbatur, quoniam Pontifex enunciavit jus Decani in dicta ſumma pecuniaria non quoad eam, Apoſtolica autho-
11 ritate, jus decimandi reſtringere voluerit, ſed ſolum demonſtrativè, gratia exprimendi valorem, ut pro ſtylo Datariæ, & Cancellariæ fieri ſolet pro regulandis taxis componendæ aliarumque expenſarum in hujuſmodi erectionibus; Neque Papa concedendo novo Collegio Eccleſiam parochialem, & curam animarum, tollere voluit jus habituale Decani, cùm id non exprimeret; Atque juris regula eſt generalis frequenter inſinuata in omni ferè materia, & præſertim *ſub tit. de Regal. diſc. 148.* ubi particulariter agitur de poteſtate Principis tollendi jus tertii, quod 12
ſcilicet data etiam poteſtate, voluntas non præſumitur, ſed ſemper Principum gratiæ intelligendæ ſunt ſine tertii præjudicio, multo verò magis in Papa qui per Regulam *Cancellariæ de jure tertii quæſito non tollend.* expreſſe profitetur, ſuumque animum declarat, per ejus gratias non tollere jus tertii, niſi expreſſe dicatur cum ſpeciali mentione, ac derogatione dictæ Regulæ.

Et quamvis Scribentes in contrarium nimiùm inſiſterent in concluſione, de qua *apud Seraph. deciſ.* 13
762. & 1345. de qua *eodem diſc. 148. de Regal. & diſc. 9. de præeminen.* & alibi, ut ſcilicet id non procedat in gratiis de ſui natura præjudicialibus, quales in ſpecie dicuntur novæ erectiones, quæ per neceſſe ſecum trahunt præjudicium tertii, tuique juris diſmembrationem, vel diminutionem; Attamen replicabam, quod concluſio eſt vera, ſed fallacia clara erat in applicatione, cùm id procedat in iis, quæ per neceſſe ex gratia reſultant in tertii præjudicium; Ut (ex. gr.) in novæ Cathedralis, vel parochialis erectione eſt illa diſmembratio territorii, ac populi, cujus aſſignatio fiat novæ Eccleſiæ; Vel ſunt illæ præeminentiæ, quæ ex nova impreſſa qualitate reſultant juxta caſum de quo *dicto diſc. 9. de præeminen.* Secùs autem in iis, quæ ſunt compatibilia, & quæ non reſultant ab ipſa gratia tanquam ex neceſſario antecedenti, vel neceſſario conſequenti.

Jus enim parochiale non eſt perneceſſe annexum collegialitati, atque poſſunt ſimul ſtare, quod in eadem Eccleſia parochiali, adſit proprius rector, contra diſtinctus à Collegio in ea erecto, pro effectuum, ſeu reſpectuum diverſitate, ut in pleriſque Eccleſiis praxis docet; Quinimò etiam ut adſint perſonæ, vel corpora diverſæ naturæ, ſæcularis, & re- 14
gularis, ut advertitur *ſub tit. de juriſdict. in Romana Tituli Cardinalitii diſc. 34. & in Cæſaraugustana Cathedralitatis ſub. tit. de præeminen diſc. 4.* & alibi; Unde propterea poterant ſtare ſimul, quod iſta Eccleſia erigeretur in Collegiatam abſque eo quod Collegium haberet curam animarum, quæ continuaret in primævo ſtatu penès antiquum vicarium cujus jura tantùm, talia qualia eſſent, Papa transferre voluit in Collegium, quod ita in effectu ſolùm jus dicti antiqui parochi, ſeu rectoris repræſentat.

Demùm quoad quartum objectum, quod hoc jus decimandi redactum eſſet ad dictam annuam ſummam pecuniariam; Dicebam, quod tunc iſtud motivum fuiſſet conſiderabile quando verificarentur termini textus *in cap. cum olim de cenſib.* cum concordantibus, de quibus in propoſito taxationis mo- 15
netæ habetur *ſub tit. de penſion. diſc. 34. & ſeqq.* quod ſcilicet, vel ob diuturnam obſervantiam requiſitis vel argumentis munitam allegari poſſet præſcriptio inductiva certi ſtatus tanquam per ſpeciem implicitæ concordiæ, quæ ex futuro incerto bono, vel malo eventu ad utriuſque partis commodum, ac reſpectivè incommodum æquè ſe habere poſſet, ut ſcilicet, ſive decimæ augerentur, ſive minuerentur, ſemper eadem ſumma uniformis ſolvenda eſſet; Id autem in præſenti non verificabant, ſed potius in oppoſitum facti circumſtantiæ oſtendebant ut id ex utriuſque reſpectivè partis facultate aliquibus temporibus ſequutum eſſet pro majori commoditate, & per quamdam ſpeciem impli-

eiri

citi contractus emptionis, & venditionis, ſive locationis, & conductionis, atque ut vulgo dicitur *appaltus*, ſeu arrendamenti, ex quo actu inferri non poteſt ad jus, vel titulum obligatorium in futurum, ut in his terminis hujuſmodi implicitæ conventionis inter Clerum, & Epiſcopum ſuper certa ſumma pecuniaria, vel ſuper certa uniformi quantitate frumenti, vel aliorum fructuum ſolvenda per parochum,
16 vel Clerum jus parochi habentem, Epiſcopo pro quarta, ſeu portione canonica ſibi debita ex decimis, aliiſque emolumentis parochialibus, ut iſte titulus non ſit obligatorius in futurum, cæteris relatis, habetur *Beneventana quarta coram Dunozetto* inter ſuas *deciſ. 842. & 890.* edita me ſcribente pro Clero, ac alibi etiam advertitur.

† DEciſ. ſunt impreſſæ *dec. 216. & 510. par. 13. & deciſ. 69. par. 14.*

NOVARIEN. DECIMARUM

Pro PAROCHO ARLEXIÆ

Cum PAROCHO N.

Caſus diſputatus coram A. C. ſub incerto exitu.

Facta erectione novæ parochialis, cum diſmembratione partis territorii, & populi alterius parochiæ; An jus decimandi, intra fines novæ parochiæ aſſignatos, in iſtam transferatur, vel potius remaneat penes antiquam Eccleſiam matricem.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Quod obſervantia ſit bona interpres.*
3 *Ubi verba ſunt clara, de alio non eſt quærendum.*
4 *Decimæ regulariter debentur Eccleſiæ filiali noviter erectæ.*
5 *Contrarium.*
6 *Declaratur.*
7 *Ubi frequentius contingere ſolent novæ erectiones parochialium.*
8 *Quando ad novas erectiones procedendum ſit, necne.*
9 *Quod iſta ſit quæſtio facti, & quomodo decidi debeat.*
10 *Datur diſtinctio ſuper deciſione quæſtionis, de qua num. 4. & ſeq.*
11 *De eodem, ac diſtinctione caſuum.*
12 & 13. *De diverſis ſpeciebus matricitatis ad diverſos effectus.*

DISC. XII.

CUm juxta ſacrorum Canonum, & Sacri Con-
1 cilii Tridentini diſpoſitionem ſæpius enunciatam in ſua materia *ſub tit. de paroch. & in annot. ad S. C. Trid.* ob amplitudinem territorii, ac populi excreſcentiam, Ordinarius, prævia diſmembratione partis territorii, & populi Eccleſiæ parochialis loci Arlexiæ, novam Eccleſiam parochialem erexiſſet; nulla in erectione facta mentione decimarum; Hinc proinde, inter antiquum, & reſpective modernum parochum, ſuper earum pertinentia, orta eſt controverſia, Introductaque cauſa coram A. C. incertum eſt, qualis fuerit ejus exitus, dum ob ſuperventam mortem cauſæ Patroni, poſt aliquas diſputationes, de illa amplius actum non audivi.

In diſputationibus igitur, quæ deſuper habitæ fuerunt, cum nulla adeſſet pacifica obſervantia, quæ dici poſſet hujus quæſtionis interpres, vel judex,
2 qualis de jure dici debuiſſet, quatenus adeſſet, quoniam cum ex iis, quæ infra habentur, iſta ſit ambigua quæſtio potius facti, & voluntatis, quid ſcilicet in animo habuerit Ordinarius, quando ad hanc novam erectionem proceſſit, unde propterea conſuetudo, ſeu obſervantia, dummodo ſit univoca, & pacifica, rectè attendenda videtur, quamvis non eſſet temporis conſiderabilis, non tanquam præſcriptiva, ſed tanquam interpretativa juxta quotidianam nimium receptam diſtinctionem in omni materia frequenter inſinuatam.

Hinc proinde quæſtio reducebatur ad merum punctum, ſeu titulum juris, an ſcilicet diſmembratio cum præſuppoſito, quod legitimè, ac valide facta ſit de parte populi, & territorii, ex una parochia pro erectione alterius, importet etiam diſmembrationem juris decimandi, vel potius illud remaneat penes antiquam, ſeu matricem.

Hic autem articulus, tunc circa profeſſionis initia, iſtius cauſæ occaſione, leviter diſputatus fuit, eo quia facti circumſtantiæ quæſtionem, ad favorem matricis dirimere videbantur, ob quædam verba, 3
quæ reſervationem decimarum præſeferebant, & quo caſu intrat vulgaris regula textus *in l. ille aut ille ff. de leg. 3.* de qua in his ſpecialibus terminis *Rot. deciſ. 448. num. 1. & per tot. par. 1. rec.* cum concordan. *apud Barboſ. de paroch. cap. 28. §. 2. n. 18. & 19.*

Verum illum etiam diſcurrendo in genere, ob aliquas interpretationes, quæ dictis verbis dabantur, Cum Scribentes pro Eccleſia filiali dicerent, quod ejus intentio fundata eſſet in magis communi opinione Canoniſtarum præſertim *Abb. in cap. cum contingat de decimis*, ubi *Butr.* & alii *apud Fagnan.* 4
ibidem, qui plene quæſtionem expendit *num. 31. cum ſequen. & Rot. apud Martin. Andr. deciſ. 59. num. 6. deciſ. 178. par. recen. deciſ. 673. par. 2. & deciſ. 682. par. 3.* & in aliis, in quibus allegatur *Calderin. conſ. 1. de decim.* cum quo alii procedere ſolent.

Advertebam ego ſcribens pro Eccleſia matrice ad ea, quæ referuntur *per Barboſ. loc. ſupra citato num. 19. in fin.* quod ſcilicet in eodem caſu in quo prodiit *dicta deciſ. 59. Martin. Andr.* quæ inter allegatas 5
videbatur omnium recentior, edita una tantum parte informante, cum in repropoſitione, altera parte formante Rota habuiſſet difficultatem, ideircò nulla capta reſolutione, remiſit dubium ad Sac. Congregationem Concilii, quæ cenſuit contrarium, ideoque huic poſteriori reſolutioni ſtandum eſſet.

Clarius verò quoniam, ultra fundamentum ex facto deductum, ut ſupra; Alterum in idem reſultabat, ex ea circumſtantia, quod in erectione hujus novæ parochiæ, conſtituebatur dos pro congrua ſuſtentatione Rectoris, oblata per illam Communitatem parochianorum, ſeu incolarum, quorum intere- 6
rat hanc erectionem fieri, ob diſtantiam ab antiqua parochia, ſive ob itineris aſperitatem in aliquibus anni temporibus, ut in ſpecie ponderatur *in dicta deciſ. 448. par. 1. recen.* ac etiam in alia *Novarien. deciſ. 311. par. 6. num. 11. & ſeq.*

Siquidem ferè omnes deciſiones, quas in hac materia habemus, editæ videntur pro cauſis iſtius diœceſis, vel alterius *Mediolanen.* ex ea ratione, quod in 7
illarum regionum incolis gaudentibus, ea felicitate quam S. Scriptura (loquendo, de Salomone) enunciat, quod ſcilicet quilibet vivere poteſt ſub vite, vel ſub ficu ſua, & non vigeat ea verè deploranda miſeria bannitorum, ac latronum incurſus cui ſubjacet Regnum Neapolitanum; Excreſcente populo ita ſparſim per agros in prædiis vivente, atque hyberno præſertim tempore ob regionis aſperitatem ac torrentium copiam, impedito, vel nimium incommodo effecto itinere parochianorum ad Eccleſiam, ſeu parochi ad parochianos infirmos, hinc frequenter oritur iſta neceſſitas faciendi hujuſmodi diſmembrationes, ac novas erectiones reſpective, vel ſaltem erigendi, ſeu deſtinandi Eccleſias adjutrices, ut agendo præſertim de hac diœceſi *Novarien.* habentur *ſub tit. de paroch. diſc. 34.*

Quia vero parochianorum indigentiæ, ſive inconvenientibus, quæ ab itineris diſtantia, vel aſperitate reſultare ſolent, conſuli poteſt enim dicto remedio erectionis, vel deſtinationis alicujus Eccleſiæ 8 adjutricis, cui inſerviat pro exercitio curæ, ac adminiſtratione ſacramentorum idoneus vicarius; idque etiam pro diœceſis qualitate multiplicari poteſt, ut advertitur, *d. diſc. 34. de paroch.* per erectionem autem depauperetur antiqua Eccleſia parochialis, ejuſque dignitas vileſceret, juxta illas conſiderationes, de quibus occaſione novæ erectionis Cathedralis habetur *ſub tit. de præeminen. in Burgen. diſc. 6. & in annot. ad S. C. T. & alibi*; Hinc proinde ad hujuſmodi formales diſmembrationes, novaſque erectiones procedi non ſolet, niſi ubi nova erectio ſequatur, cum eo quo fieri poteſt minori antiquæ Eccleſiæ præjudicio, ut ſcilicet patiatur quidem illud diminutionis, juriſdictionis populi, ac etiam alterum conſequutivum diminutionis aliorum emolumentorum parochialium, non autem iſtud decimarum, in quo frequentius parochiarum præcipua dos conſiſtere ſolet; Ideoque eatenus locorum Ordinarii ad hujuſmodi novas erectiones cum formali diſmembratione procedere ſolent, quatenus illa parochianorum pars vel communitas, quæ id petit, congruè dotet novam parochiam, adeo ut antiquæ dos, iſtud detrimentum ſaltem in hac parte non patiatur; Potiſſime vero quia, ut patet *ex dicto diſc. 34 de paroch.* frequentius hujuſmodi novæ erectiones, per aliquas parochianorum communitates peti ſolent, tam pro commodiori adminiſtratione ſacramentorum, quam pro quadam honorificentia, vel ambitione, ne ita agnoſcere videantur quamdam ſuperioritatem alterius communitatis, in qua parochia ſita ſit.

Hinc proinde; Quamvis occaſio non dederit formiter, magiſque mature hunc articulum in Rota diſputare, Attamen ſemper credidi, quod iſta 9 dicenda non ſit quæſtio juris, ſed potius facti, & voluntatis, ut etiam recenter agnoviſſe viſa eſt *Rota in Hiſpalen. ſeu nullius decimarum 23. Novembris 1671 coram Bourlemont.* quod ſcilicet principaliter ex facti qualitate, & circunſtantiis in eo fortiori caſu pro antiqua Eccleſia contra modernam diſmembratam reſponſum fuit; Ac propterea juxta adeo frequenter inſinuatam regulam, quæ in hujuſmodi facti, ac voluntatis quæſtionibus inſinuata eſt, erroneum videtur, cum generalitatibus procedere, ſive cum deciſionibus proditis in aliquibus caſibus particularibus, cum vere ſingulorum deciſio ex eorum præciſis circunſtantiis, ac facti qualitate metienda ſit, ponderando antiquæ Eccleſiæ dotem, an ſcilicet nimium pinguis, vel moderata, necne, ac etiam conſiderando alteram dotem aſſignatam Eccleſiæ noviter erectæ, ut ita cum prudenti arbitrio, habita debita proportione, dignoſcatur, quid per diſmembrantem, ac erigentem reſpective volitum fuerit.

Eſt bene verum quod nimium rari videntur hujuſmodi caſus ut ad ſolum punctum ſeu articulum juris 10 in abſtracto quæſtio reducatur; quoniam aut agitur de erectionibus modernis, & tunc, cum per tot diſputationes deſuper habitas intellectus magis illuminatus fuerit, id exprimi ſolet; Aut verò agitur de antiquis, & tunc obſervantia tanquam optima interpres dirimit quæſtionem.

Quidquid autem ſit de dicto caſu recenter diſputato *in dicta Hiſpalen. coram Bourlemont*, in quo me 11 pro neutra partium ſcribente, agitur inter Epiſcopum tanquam parochum univerſalem diœceſis, & illum Prælatum inferiorem, qui eſt Ordinarius, cum proprio territorio ſeparato ex diſmembratione facta Apoſtolica authoritate, de qua habetur actum *ſub tit. de juriſdict. diſc. 8.*

Quatenus pertinet ad hujuſmodi controverſias, inter Eccleſias matrices, & filiales; Advertendum eſt ad eam diſtinctionem, quam deducebam *in Tranen. juris ſepeliendi*, de qua habetur actum *ſub titul. de paroch. diſc. 27.* ac etiam habetur infra *in tit. Miſcellan. Eccleſiaſtic. diſc. 1.* quod ſcilicet tripliciter 12 Eccleſia ſolet dici matrix; Primo nempe potius impropriè, ut in ſpecie advertitur *in alia Novarien. diviſionis parochialium diſc. 35. ſub d. tit. de paroch.* Quia ob parochiæ amplitudinem, aliæ eriguntur, vel deſtinentur Eccleſiæ inferiores intra ejus limites exiſtentes, quarum ſervitio præficiantur vicarii, vel clerici, pro commodiori exercitio curæ, & adminiſtrationis ſacramentorum, abſque tamen earum formali erectione in titulum; Et tunc, quamvis iſtæ Eccleſiæ vulgo dici ſoleant filiales, ipſaque parochia antiqua, comparative dicatur matrix, Attamen iſta eſt impropria loquutio, quoniam verè non adeſt hæc differentia matris, & filiæ ſed parochia remanet in ejus priori unitate, iſtæ vero Eccleſiæ inferiores dicuntur adjutrices, ſeu membra, & granciæ, eo modo quo ſupra *in Palentina diſc. 2.* & in aliis advertitur de Eccleſiis localibus aliquarum diœceſum Hiſpaniarum, in quibus parochiæ ſint diſtinctæ, ſed Eccleſia Cathedrali eſt unica parochia, & Epiſcopus eſt parochus univerſalis, unde propterea non intrat quæſtio pertinentiæ juris decimandi, quoniam licet Eccleſiæ locales; vel earum Vicarii, & clerici curam exercentes, aliquam habeant decimarum loci participationem juxta caſum, de quo *in dicta Palentina diſc. 2. & in Barbaſtren. diſc. præcedenti* in aliis & attamen iſta non eſt participatio juris decimandi, ſed potius participatio commoditatis de facto tanquam pro ſalario ſeu mercede miniſtrorum, & loco congruæ.

Altera eſt ſpecies Eccleſiæ matricis, comparative ad alias parochias in loco exiſtentes, ab ea tamen independentiam habentes; quæ tales dicantur ratione antiquitatis, ſive alicujus majores præeminentiæ, hæc pariter impropriè matrix dicitur, cum aliæ 13 Eccleſiæ non ſint filiæ, ſed potius dicitur Eccleſia major ſeu prima in loco ad effectum, ut ibi majores ſolemnitates celebrari debeant, atque ad eam aliæ inferiores accedere juxta ea, quæ habentur infra *dicto tit. Miſcellan. Eccleſiaſtic. in Theatina, & ſub tit. de præmin. diſc. 9.* atque de iſta ſpecie videtur ea, de qua agitur *dec. 173. par. par. 1. rec.* cum qua in iſta quæſtione procedere videntur *dictæ deciſ. 673. par. 2. & 682. par. 3. & dec. 59. Martin. Andr.* ſed malè, quoniam diverſa eſt ratio.

Tertia demum eſt ſpecies caſus præciſi, in quo propriè una dicitur matrix comparativè ad alteram uti filiam, ubi ſcilicet ex una parochia efficiantur duæ, vel plures, quoniam prima revera eſt aliarum mater, dum ex ejus territorii, ac populi parte aliæ efformatæ ſunt; ideoque iſti tres termini diſtinguendi veniunt, ob longam differentiam, quæ inter unum, & alium dignoſcitur, neque ex eo quod aliqua Eccleſia, matricis nomen ſeu aliquas præeminentias habeat; indefinitè matricitatis effectus reſultant, cum iſtud nomen ad alias cauſas ut ſupra valeat referri, ideoque diverſi ſunt effectus.

PAMPILONEN. PRIMITIARUM

Pro ECCLESIA PROCHIALI OPPIDI VILLÆ TORTÆ

Cum ECCLESIA PAROCHIALI ESTRELLÆ.

Caſus deciſus per Rotam pro Parochiali Villa Torta.

De primitiis, an debeantur potius Eccleſiæ prædiali, quam Sacramentali, vel econtra; Et an inter primitias, & decimas aliqua dignoſcatur differentia.

SUM-

Google

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutio cauſæ.*
3 *An decimæ debeantur Eccleſiæ prædiali, vel Sacramentali.*
4 & 5 *De eodem cum diſtinctione.*
6 *Teſtes reducendi ſunt ad concordiam qua magis fieri poteſt.*
7 *Conſtitutionibus ſynodalibus eſt deferendum.*
8 *In conflictu teſtium, quibus magis deferandum ſit.*
9 *Habenti intentionem fundatam ſufficit turbidam reddere probationem alterius partis.*
10 *De conciliatione teſtium de qua num. 6.*
11 *De efficacia conſtitutionum ſynodalium.*
12 *De diſtinctione inter decimas, & primitias, & quando ab unis ad alias arguere liceat.*
13 *In dubio pro regula contra limitationem eſt reſpondendum.*

DISC. XIII.

1 TRanslato per aliquos incolas Villæ Tortæ, do-
micilio ad oppidum ſeu Civitatem Eſtreliæ, orta
eſt controverſia inter utriuſque loci parochos, ſuper
primitiarum pertinentia bonorum in loco Villæ Tor-
tæ exiſtentium, an uni, vel alteri Eccleſiæ debitæ eſſent
2 atque delata cauſa ad Rotam *coram Bourlemont*, *ſub
die* 10. *Decembris* 1670. pro Eccleſia parochiali Villæ
Tortæ prodiit reſolutio, neque hucuſque, quod ſciam,
cauſa ulteriorem progreſſum habuit.
In hac igitur diſputatione, Scribentes hinc inde,
concordabamus reſpectu decimarum in concluſione,
ſeu principio de quo ſupra *diſc.* 1. deducto ex diſ-
poſitione *textus in c. cum non ſint homines*, & *cap.
Apoſtolica de decimis*, quod ſcilicet cum in jure ſta-
3 tutum non ſit, an decimæ, prædiali, vel Sacramen-
tali Eccleſiæ potius debitæ ſint, conſuetudini defer-
ri debet; Ideoque quæſtio fuit ſuper tribus; Primò
ſcilicet cuinam potius aſſiſteret juris præſumptio pro
conſueto effectu ex inde reſultante fundandi intentio-
nem ejus, qui juris præſumptionem pro ſe habet, at-
que in alterum transferendi onus probandi contra-
rium; Secundò circa probationem iſtius conſuetudinis,
ſtantibus pluribus, quæ inde urgebant, quibus ſci-
licet potius deferendum eſſet, ſeu quæ prævalerent;
Et tertio, an ea, quæ de decimis in jure diſpoſita ſunt,
in primitiis quoque procedant, vel potius in iſtis ali-
qua peculiaris ratio accedat, ob quam diverſimodè
ſtatuendum ſit.
Quatenus pertinet ad primum; Quamvis Scribentes
pro Eccleſia Sacramentali, deducerent ea, quæ pro
ratione dubitandi adducuntur *per Abb. in* magiſtrali
4 *conſil.* 58. ubi plenè iſtam quæſtionem examinat,
pluresque antiquiorum Canoniſtarum opiniones re-
fert; Ac etiam deducerent ea quæ favore ejuſdem Ec-
cleſiæ Sacramentalis inſinuantur ſupra *d. diſc.* 1.
& præſertim cumularent ibi allegatas Rotæ deci-
ſiones firmantes, ut ſacramentali potius, quàm
prædiali, ceſſante conſuetudine, juris diſpoſitio aſ-
ſiſtat.
Attamen ſcribens in iſta cauſa pro Eccleſia præ-
diali, cum ſenſu etiam veritatis, agnitæ in cauſa de
qua *dicto diſc.* 1. (quamvis in ea ſacramentali ſcribe-
rem) dicebam quod juris regula Eccleſiæ prædiali
5 potius aſſiſtit, pro ea rata, quæ cadit ſub decimis rea-
libus ſeu prædialibus, cum revera juris aſſiſtentia,
quam Eccleſia ſacramentalis habet, percutiat ſolùm
ratam eandem ſub portione colonica, referibili in-
duſtriæ perſonali, juxta auctoritates ac rationes ibidem
ponderatas, quas in hac diſputatione quoque adduce-
bam; Et in ſpecie primitiarum, ut debeantur Eccleſiæ,
in qua prædia ſita ſunt firmatur *deciſ.* 261. *num.* 1.
& per tot. par. 6. *recent.*

Quo verò ad ſecundum punctum, probationum
hinc inde colluctantium ſuper conſuetudine, quæ 6
iſtius quæſtionis regulatrix eſt, ille potius facti, quàm
juris erat, atque reverà probationes hujus Eccleſiæ
prædialis erant ponderoſiores, cum contrariæ eſſent
æquivocæ ſeu compatibiles, utpotè referibiles ad illas
decimas, quas parochiani ſolvere conſueverunt Ec-
cleſiæ ſacramentali occaſione prædiorum exiſtentium
intra fines alterius parochiæ ratione induſtriæ per-
ſonalis tanquam arrendatarii, ſeu coloni; ideoque
dicebam intrare propoſitionem per ora forenſium vo-
litare ſolitam; ac frequenter receptam, de qua exte-
ris relatis apud *Gregor. & add. dec.* 351. *num.* 37. *&
ſeqq. dec.* 471. *&* 487. *utrobique n.* 7. *dec.* 553. *&* 597.
p. 7. *rec. apud Buratt. & add. dec.* 430. & ſæpius,
& in ſua materia *ſub tit. de judic.* quod ſcilicet ubi
habentur teſtes hinc inde, qui videantur inter ſe con-
trarii, unde propterea reſultet, ut eorum aliqui ſint
mendaces, tunc omnis poſſibilis, vel compatibilis
intellectus capiendus eſt, ſive omnis interpretatio fa-
cienda pro eorum reductione ad concordiam, ut ex-
cludatur delictum; Et conſequenter cum ita conci-
liari poſſent, quodque omnes dicerent verum, cum
dicta diſtinctione reſpectivè, ita probatio facta pro
hac parte firma remanebat.
Clarius verò, ac extrà omnem quæſtionem (adeò 7
ut cauſa mihi videretur nimiùm plana, iſtaque diſ-
putatione indigna) dum accedebat etiam Conſtitutio
ſynodalis, quæ idem diſponit, cum ita per iſtam non
tanquam legem aliquid de novo diſponentem, ſed
tanquam enunciantem id, quod de jure diſpoſitum
eſt, atque loci obſervantia dabat, fortiſſimè admi-
niculati remanerent noſtri teſtes ex altero practico
principio *de quo add. ad Buratt. dec.* 45. *Mantic. dec.*
366. *Tiburtina Caſtrorum* 31. *Martii* 1659. *coram
Bevilaqua*, & ſæpius, & in dicta ſua materia *ſub tit.
de judic.* quod ſcilicet in conflictu teſtium, ac pro-
bationum, deferendum eſt iis, quibus juris diſpo-
ſitio magis aſſiſtit, ſive magis aſſiſtunt adminicula ha- 8
bentia rerum primordium veritatis, ſeu deſumpta ex
ſcripturis, vel aliis ſpeciebus inalterabilibus, in qui-
bus cadere non valeat ſubordinationis, vel affectatio-
nis ſuſpicio, aut erroris poſſibilitas.
Et nihilominus ſufficere dicebam huic parti alte-
rum practicum axioma de quo in his terminis deci-
marum relatis *per Surd. conſ.* 505. *num.* 6. & alios, 9
habetur *in Tolet. decimarum de Capilla coram Veroſ-
pio par.* 10. *dec. rec.* 158. *&* 270. *utrobique num.* 2. *&*
3. quod ſcilicet habenti pro ſe juris regulam, ſeu
aliàs jam fundatam intentionem, non incumbit onus
faciendi probationes majores ſeu præpondarantes,
ſed ſufficit cum ſuis probationibus, tales quales illæ
ſint, quamvis imperfectæ, offuſcare probationes al-
terius partis, cui onus incumbat concludenter pro-
bandi ſuam exceptionem ſeu limitationem, quoniam
ita non dicitur deſtrui, vel ſuffocari contraria pro-
batio jam facta, ſed impediri ne illa fiat, ut tanquam
per remotionem obſtaculi, firma remaneat inten-
tio ejus, qui juris regulam, ſeu aſſiſtentiam pro ſe
habet. 10
Potiſſimè verò, & clarius in iſta peculiari materia
conſuetudinis, cujus præcipuum, ac eſſentiale re-
quiſitum conſiſtit in pacifica, continuata, & non in-
terrupta obſervantia per illud tempus, quod juxta
ejuſdem conſuetudinis diverſam naturam, neceſſa-
rium eſt, ad eam legitimè inducendam, ideoque ita
probationes pariter ad excludendum in teſtibus de-
lictum, conciliabiles remanebant, quodque omnes
hinc inde dicerent verum, quod ſcilicet uterque pa-
rochus habens reſpectivè hanc prætenſionem primitias
exigere curaverit, atque pro benevolentia ita poſſe-
ſſorum reſpectivè coactionem perfecerit, dum ita
actus, qui geſti erant ex parte hujus parochiæ præ-
dialis, quamvis inſufficientes ad inducendam ejus
favore

favore conſuetudinem, abſque dubio ſufficientes erant, ad impediendam conſuetudinem contrariam, favore alterius, ut propterea neutra probatione concludente, huic Eccleſiæ prædiali ſufficeret juris regula ſeu aſſiſtentia munita etiam à jure ſpeciali Conſ-
11 titutionum ſynodalium, quæ fieri non poſſunt in iis, quæ ſint contra jus clarum, iſtius diſpoſitioni derogando, bene tamen in iis, quæ ſunt præter jus, & clariùs ubi ſunt juxta, vel ſaltem ubi contineant ejuſdem juris dubii interpretationem; Ut agendo de Conſtitutionibus ſynodalibus advertitur *ſub tit. de judic.* & alibi, ideoque ex pluribus reſolutio favore Eccleſiæ prædialis juſta, beneque fundata viſa eſt cum præſuppoſito, quòd inttarent termini generales decimarum.

Demum quoad tertium punctum; Quamvis ſcribentes in contrarium deducerent ea quæ habentur,
12 *apud Rebuff. hoc tract. q. 1. nu. 17. cum ſeqq. & Monet. cap. 2. num. 9. & 10. Rot. apud Martin. Andr. dec. 59. num. 10. & 11.* quod ſcilicet; Aliud ſint decimæ; Aliud verò primitiæ, quodque ex diſpoſitis in una ſpecie, ad alteram inferri non poteſt; Attamen admittebam veritatem aſſumpti in abſtracto; Negabam verò applicationem ad caſum, id etenim rectè procedit, ad effectum excludendi neceſſariam argumentationem affirmativam, vel negativam de una ſpecie ad aliam, quoniam poſſunt ſtare ſimul, ut una ſpecies, unum, & altera ad alterum pertineat, ſive quod in eis diverſa detur obſervantia tam ſuper ſubſtantia, quàm ſuper modo ſolvendi, ut in ſpecie *apud Martin. Andr. dicta decif. 59.* id ponderatur ad effectum quæſtionis de qua, *diſc. proximè præcedenti*, quod nempè una ſpecies ſpectare poſſit ad Eccleſiam matricem, altera verò ad filialem, quodque ex reſervatione, vel reſpectivè aſſignatione, quæ de una ſpecie favore unius facta eſſet, inferri non valeat ad reſervationem alterius, ſed potius, ut juxta conſuetam diſcretivæ operationem, reſultet argumentum in contrarium; Et ſic ad rem noſtram; rectè compatibile eſt, ut iſtam quæſtionem inter Eccleſiam prædialem, & ſacramentalem expreſſe non deciſam, decidat conſuetudo cum hac diſtinctione inducta, quod ſcilicet uni Eccleſiæ ſolvantur decimæ, & alteri primitiæ; Verum id rectè procedit, aſſiſtente facto, ſecùs autem iſtius aſſiſtentia deficiente, adeò ut procedendum ſit cum ſola aſſiſtentia juris communis, cum iſta in dubio, ſive ſit favore unius, ſive alterius, pariformiter utramque ſpeciem complectatur, dum generaliter in jure ſtatutum eſt, quod ſicuti Levitis, tam decimæ, quàm primitiæ debitæ erant, ita pariter in novo Teſtamento omnes parocho debeantur, taliſque eſt regula, quæ ut ſupra apta quidem eſt limitationem recipere, iſtaque poſſibilitas excludit dictam neceſ-
13 ſariam argumentationem, ſed ceſſante probatione limitationis, procedendum eſt cum regula, pro qua in dubio judicandum eſt, cum limitatio non præſumatur juxta vulgatum axioma, ſuper quo plura colligunt *Barboſ. axiom. 198. Mantic. decif. 52. 357. par. 10. rec. circa fin.* & paſſim.

† DEciſio prodita habetur *in par. 16. dec. 382.*

MASSICANA DECIMARUM

Pro COMMUNITATE PODII CINOLFI

Cum PAROCHO.

Caſus diſputatus coram A.C. ſub incerto exitu, credo, ſopitus per concordiam.

Si ex conſuetudine decimæ ſolvantur ſolùm de quibuſdam fructibus, in aliis autem generalis exemptio habeatur, an illæ ſolvendæ ſint ex ſpecie fructuum de novo in regione, ſeu loco introducta; Vel potiùs iſti cadant ſub genere exempto.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De ſubrogatione novorum fructuum in locum antiquorum.*
3 & 4 *Declaratur, & quando dicantur novales, de quibus decima non debetur.*
5 *De diſtinctione cauſæ univerſalis, cui aſſiſtat.*
6 *De effectu cauſæ univerſalis.*
7 *Quando ea uni aſſiſtere dicatur.*
8 *De diſtinctione inter obſervantiam interpretativam, & præſcriptivam.*
9 *Immemorabilis quando requiratur in exemptione decimarum.*
10 *De quibus decimæ debeantur.*
11 *Habens pro ſe juris aſſiſtentiam, dicitur habere intentionem fundatam.*
12 *De fructibus minutis, & in modica quantitate non ſolet exigi decima.*
13 *De modo accedendi quæſtionem in caſu introductionis novæ ſpeciei fructuum.*
14 *Quod in facultativis non intret præſcriptio.*
15 *De eodem modo de quo num. 13.*

DISC. XIV.

CUm in oppido Podii Cinulfi, ex antiqua non
controverſa conſuetudine, Parochus decimas 1
exigat de frumento, aliiſque quinque ſpeciebus fructuum tantùm, in reliquis autem exemptio ſit generalis, nullaque decima ſolvatur; Ab annis verò quadraginta circiter, ſequuta eſſet nova introductio cujuſdam frumenti quod *turcum* vulgò dicitur, iſtamque ſpeciem incolæ pro loci qualitate experti magis proficuam, colerent, unde propterea effecta eſſet ſpecies penè major in loco; Hinc proinde parochus prætenſionem excitavit ex hac ſpecie decimam percipere; Introductaque cauſa coram A. C. post unicam, vel binam diſputationem, de illa ampliùs actum non audivi, unde probabiliter puto, quod concordia ei finem dederit.

Scribentes pro parocho, potiſſimum fundamentum 2
conſtituebant in iis, quæ antiquioribus relatis in propoſito decimarum temporalium plenè habentur deducta apud *Rovit. dec. 97.* & in terminis decimarum ſpiritualium *per Rot. apud Cavil. decif. 44. & 48.* quarum prima eſt repetit *decif. 591. part. 5. recen. & in Carpectoraten. decimæ 4. Iulii 1618. coram eodem, & in ead. 5. Iunii 1647. coram Bichio* inter ſuas *decif. 322. & apud Merlin. decif. 434. & 474.* ſuper decimarum ſolutione facienda de fructibus, qui ex nova introductione, vel nova ſpecie culturæ, ex prædiis percipiantur, aliàs percipi non ſolitis, & qui ſub novalium nomine explicari ſolent.

Verùm Scribens pro Communitate rea conventa, dicebam in hoc procedi cum æquivoco, dum iſtæ auctoritates, ac aliæ apud eas percutiunt terminos
diverſos, de quibus *diſc. proximè ſequenti*, ubi ſci- 3
licet nova introductio fructuum fiat jure ſubrogationis loco antiquorum, quia nempè in agro, qui prius ſegetibus pro collectione frumenti, aliarumque frugum deſtinatus erat, plantentur vites, vel arbores, ità illum convertendo ad diverſam ſpeciem pro novorum, ac diverſorum fructuum perceptione, quoniam licèt iſti novales dicantur, attamen de eis quoque decima ſolvenda eſt, tanquam ſubrogatis loco antiquorum fructuum, quorum ſpecies ità in eo agro perimitur, & in his terminis rectè dictæ auctoritates procedunt,

Ut enim advertitur *diſc. ſequenti*, ac etiam ſupra *in Toletana decimarum horti diſc. 4.* tunc in novalibus

4 bus exemptio intrat, quando eorum congrua ratio adaptatur, quod ſcilicet per eorum introductionem, Parocho notabile præjudicium non reſultet, quia ad culturam rediguntur bona, & prædia inculta, ex quibus prius nulla, vel modica decima percipiebatur; ſecùs autem ubi ea erant fructifera, & decimabilia, ſolumque innovatio importet immutationem de una ſpecie ad alteram, adeò ut generatio unius, alterius corruptionem importet.

Id autem in hac facti ſpecie dici non poterat, quoniam iſta fructuum ſpecies non erat talis, ut eorum introductio deſtrueret alias ſpecies, cùm in agris qui frugum perceptioni, ac ſegetibus deſtinati ſunt, iſta ſpecies cum aliis conſuetis compatibilis eſſet, quia nempe pro colentium placito, ſeu pro temporum opportunitate, quandoque una, & quandoque altera ſpecies ſeratur, ut etiam in cannapa, aliiſque frugibus praxis docebat, quod ſcilicet in eodem agro in uno anno ſeratur frumentum, in altero legumina, & in altero cannapa, cum ſimilibus, & tamen pro aliquibus ſpeciebus ſolùm decima ſolvebatur, pro aliis autem non, quamvis de eiſdem agris individuis ageretur, ideoque non intrabant dicti termini novalium, cadentes ſuper omnimoda immutatione formæ colendi.

Dicebam igitur quod hujus controverſiæ deciſio pendebat à puncto, ſeu diſtinctione cauſæ univer-
5 ſalis, vel particularis, quam communiter tradunt Canoniſtæ *in cap. cùm in tua hoc tit.* ubi præſertim *Butr. num. 2. & 5.* & cæteris relatis *Giovagnon. conſ. 28. num 3. & ſeqq. lib. 2. Rot. apud Merlin. dicta deciſ. 434. n. 9. & d. deciſ. 322. Bichii*, & in aliis, cui ſcilicet cauſa univerſalis aſſiſtere dicatur.

Ubi enim cauſa univerſalis aſſiſteret Communitati, ejuſque hominibus, ſuper exemptione à decimis, per
6 viam regulæ generalis, quæ limitationem pateretur in ſolis iis ſpeciebus, ad quas taxativè reſtrictum eſſet jus parochi; Et tunc pro Communitate reſpondendum veniret, quoniam hic eſt effectus cauſæ univerſalis, ut exceptis caſibus limitatis, reliqua omnia ſecum trahat, ipſaque exceptio firmet regulam generalem in contrarium ea ſupra allegatis; Et conferunt quæ in hoc propoſito cauſæ univerſalis, vel actuum particularium habentur in materia juriſdictionali *ſub tit. de juriſdict. in Toletana diſc. 1.* & infra *diſc. 18.*

Quod autem cauſa univerſalis aſſiſteret Communitati, probari dicebam ex eo, quod ad prædictas ſex ſpecies ex antiqua conſuetudine jus decimandi
7 reſtrictum eſſet, neque uniformiter, ſed variè pro earundem diverſitate; Et conſequenter reſultat regula generalis exemptiva in contrarium etiam reſpectu novalium, ut advertitur *deciſ. 169. nu. 17. par. 5. recent.*

Et clariùs ſtante præſuppoſita obſervantia diuturna annorum 40. & ultra à quibus hæc nova ſpecies fructuum in loco introducta erat, cum iſta, ob du-
8 bietatem, an & cui aſſiſteret cauſa univerſalis, rectè conſiderabilis remaneret, tanquam interpretativa, quæ longè favorabilior eſt magiſque operativa, quàm ſit altera præſcriptiva, cùm non exigat tempus determinatum, aliaque præſcriptionis requiſita juxta vulgarem, adeoque frequenter inſinuatam diſtinctionem inter obſervantiam interpretativam, & præſcriptivam, de qua benè *Barboſ. in l. poſt dotem n. 47. ff. ſolut. matrim. Rot. deciſ. 319. & 351. par. 6. recen.* & quotidie.

Quinimò, ſtante lapſu tam diuturni temporis dici poterat, ut eſſet quoque præſcriptiva, quamvis in hac materia exemptionis decimarum, ex pluries in-
9 ſinuatis in præcedentibus requiratur immemorabilis ob receptam diſtinctionem, de qua cæteris relatis *apud Roias deciſ. 591. & deciſ. 23. part. 6. recen.* quod ſcilicet, Aut agitur de ſubſtantia decimarum in genere, præſcribendo ſcilicet ipſum jus decimandi, à quo allegetur exemptio; Et tunc neceſſaria ſit immemorabilis; Aut verò, poſito jure decimandi in genere, agatur de modo, vel circa quotam, vel circa reſtrictionem ad certas ſpecies, ſeu commutationem, dando pecuniam, vel aliam rem loco decimæ, & tunc ſufficit quadragenaria.

Quamvis autem ob non benè diſcuſſam cauſam, cum conſueta communicatione informationum ulterius partis, ex qua intellectus nimiùm illuminari ſolet, maturum judicium pro veritate deſuper efformare non potuerim; Attamen reflectendo ad veritatem, ſentiebam aliquam difficultatem contra Communitatem, ut ſcilicet parocho potiùs aſſiſteret cauſa univerſalis, neque conſuetudo exigendi decimas de ſex ſpeciebus fructuum tantùm, & non de aliis, reſtrictionem præciſam importaret, ſed potiùs id proveniret de qua infrà, quod ſ. non in vim præſcriptionis, ſed potiùs ea diſpoſitione, vel intentione juris proveniret. Siquidem juris aſſiſtentia generalis eſt pro parocho, ut ei debeantur decimæ, non ſolùm de frumento, hordeo, vino, oleo, & aliis fructibus hujuſmodi magis conſiderabilibus, ſed etiam de paſcuis, de foliis arborum, de anima- 10
lium fœtibus, de lana, & caſeo, ac etiam de quacumque alia ſpecie acquiſitionis, quamvis ex ſola induſtria perſonali, vel operatione intellectus, ut penè centum ſpecies refert elaboratus collector *Barboſa de paroch. cap. 28. §. 1.* apud quem concordantes.

Poſita igitur hac regula, intrat vulgare principium, in præcedentibus pluries inſinuatum, ac etiam
dicto diſc. 1. de juriſdict. ac in deciſionibus in ea cauſa 11
editis, in quibus principaliter agendo de juriſdictione Epiſcopali, de conſequenti infertur quoque ad hoc jus decimandi, quod ſcilicet habens hanc regulam, habere dicitur intentionem fundatam, donec probetur limitatio, quæ non præſumitur, ſed concludenter probanda eſt.

Hæc autem probatio deſumi non poſſe videbatur, ex eo quod pro aliis fructuum ſpeciebus decima non
conſueverit exigi, quoniam cùm pro territorii, ejuſ- 12
que incolarum qualitate, fructus notabiles, in quibus major utilitas conſiſtit, reſtringerentur ad iſtas ſex ſpecies, alii verò eſſent nimiùm modici, vel cùm tam magno labore, & ſumptu parti, quod nullam ferè cauſarent utilitatem, ſeu modicum continerent naturæ beneficium, idcircò abſtentio parochorum ab exactione decimarum ex eis, prodiit potiùs ex quadam generali conſuetudine deducta ex non ſcripta æquitate, ſeu ea, quam vulgò dicimus *Epicheia* abſtinendi ab immoderato rigore exigendi decimam de hujuſmodi fructibus minutis, ut advertit *Reboff. hoc tract. quaſt. 13. num. 51. Rot. deciſ. 64. num. 11. par. 9. recen.* Ideoque dici non poterat, ut id proveniret ex ea conſuetudine, quæ præſcriptiva ſit, atque pro conſueta præſcriptionis operatione, habilis tollere jus uni, & dare alteri, ſed potius ex quadam æquitativa abſtentione facultativa, ſeu commendabili connivventia, juxta eam connivventiam inſinuatam *ſupra diſc. 1.* & in aliis, quam parochi habere conſueverunt cum Regularibus in eorum debilibus principiis, vel introductione.

Hinc proinde advertebam, quod in hac facti ſpe-
cie, congrua deciſio penderet, potius ex facti cir- 13
cumſtantiis, quàm ex regulis juris, an ſcilicet hæc nova fructuum ſpecies eſſet notabilis, & in magna quantitate, adeo ut illi congrueret eadem ratio aliarum ſex ſpecierum decimabilium vel potiùs è converſo adhuc eſſet modica; unde propterea dici poſſet de reliquo genere leguminum, ac rerum non decimabilium, ut hoc ſecundo caſu iſtud novale ſub cauſa univerſali exemptiva caderet, non autem in primo;

Itaque non ex conſuetudine, præſcriptione cauſæ univerſalis, ſed ex identitate rationis, ut in ſpecie de introductione fructuum in loco, ità diſtinguendo, circa initia, in quibus ea modica ſit, ac ſucceſſiva tempora, in quibus excreverit, habetur *apud Monet hoc tractat. cap. 5. quæſt. 5. num.* 109.

Atque hinc reſultare advertebam reſponſionem ad retroactam obſervantiam non exigendi decimas in hac ſpecie novorum fructuum, ob aliam juris regulam, ſuper qua in his terminis decimarum plura colligunt *Rovit. dicta deciſ. 97. & Rot. apud Carill. dicta*
14 *deciſ. 44. &* 48. quarum ſecunda eſt repetita *deciſ. 591. par. 5. recen.* & in aliis, de quibus ſupra, quod ſcilicet in facultativis non intrat præſcriptio niſi ex tempore petitionis, ac denegationis, cum ſubſequuta acquieſcentia, cum in incorporalibus hæc dicantur ſtare loco poſſeſſionis; ſine qua non datur præſcriptio; Potiſſimè verò ubi ſucceſſor veniat jure ſuo independenter à prædeceſſoribus, quorum negligentia ſibi præjudicare non potuit, ut in propoſito præſcriptionis advertitur *ſub tit. de fideicommiſ.* & ſub altero *de jure patron.* ac alibi pluries.

Omniſque difficultas ità ceſſare videbatur ex dicta diſtinctione reſultante à fructuum quantitate, quoniam cum circa initia novæ introductionis, ea mo-
15 dica eſſe ſoleat, ac etiam frequentiùs ob modicam colonorum peritiam, magis laborioſa, & diſpendioſa, idcircò mirum eſſe non debet, ſi per aliquod tempus donec eadem ſpecies notabiliter creverit, parochus ex dicta æquitate, ſeu conniventia abſtinuit, & conſequenter, quod eis exercitis ex regula *cum ceſſante &c.* ſive ex ratione textus *in cap. ſuggeſtum hoc tit.* dicta facultativa abſtentio eſſe non debeat in futurum obligatoria; Et conſequenter pro ſtylo, ex Divina benigna aſſiſtentia, inconcuſſe ſervato, liberè partibus inſinuata difficultate conſului, ut reflecterent ad dictam diſtinctionem, ſeu facti circumſtantiam, quodque ubi iſta nova fructuum ſpecies notabiliter creviſſet, curarent cum honeſta concordia litem ſopire, ut credo ſequutum eſſe.

ARIMINEN. DECIMARUM

Pro PAROCHIS.

Reſponſum pro veritate.

An, & quando, reſtricto jure decimandi ad certas fructuum ſpecies, illud competat pro aliis fructibus, qui percipiantur ex agris, vel prædiis, ex quibus aliàs fructus decimabiles percipi ſolebant, ob immutatam culturæ formam; Et è converſo, quid ubi mutatio fiat ex fructibus non decimabilibus, ad decimabiles; Et incidenter de judicio ſummario, & exequutivo in exactione decimarum.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Quando non poſſit dari maturum judicium pro veritate.*
3 *Habenti cauſam univerſalem non præjudicat mutatio culturæ.*
4 *Quod parochus habeat juris aſſiſtentiam in cauſa univerſali.*
5 *De jure decimandi fructus novos etiam in decimis temporalibus.*
6 *Quando cultura immutari poſſit in præjudicium habentium jus paſcendi.*
7 *& 8 An, & quando de fructibus novis non debeatur decima.*
9 *De eodem, & quando compenſatio intret.*
10 *& 11 De præſcriptione, an, & quando.*
12 *De obſervantia interpretativa.*
13 *Decima habens viam executivam.*
14 *Quando autem de hoc dubitari poſſit.*

DISC. XV.

PRæſuppoſita conſuetudine hujus diœceſis Ariminenſis, ſolvendi ſolùm decimam frumenti, & lini, 1
non autem vini, & fœni, ſeu paſcuorum ex pratis; Cum ab aliquo tempore poſſeſſores agrorum, qui frumenti, ac lini perceptioni deſtinati erant, in eis vineas conſtruxiſſent, ſeu ad uſum pratorum, & paſcuorum reduxiſſent, & è converſo aliquæ jam deſertæ vineæ, vel prata, ad culturam, pro frumento, ſeu lino, redacta eſſent; Hinc ex parte parochorum, pro veritate conſultus fui, an ſcilicet, pro vino, & fæno, ſeu paſcuis, quamvis aliàs non decimabilibus, eis deberetur decima, ex ea peculiari ratione, quod hujuſmodi fructus perciperentur ex prædiis decimari ſolitis in diverſa fructuum ſpecie, vel è converſo; Et an poſita affirmativa, eis obſtaret longi, vel longiſſimi temporis præſcriptio, ſeu conſuetudo non exigendi; Et quatenus idem jus competeret, atque Judex primæ inſtantiæ eorum favore ità decerneret, an cauſa eſſet appellabilis, & ordinaria, vel potiùs ſummaria & exequutiva.

Quamvis autem in hujuſmodi Reſponſis, etiam 2
pro veritate, ad inſtantiam partis intereſſatæ peti ſolitis, omninò certum, ac maturum judicium non de facili efformari poſſit, cum in facti notulis, quæ ad hunc effectum tranſmittuntur, vel ex inadvertentia, vel ex deficiente notitia, deduci non ſoleant illæ circumſtantiæ, ex quibus bonum jus alterius partis reſultet; Attamen procedendo cum illis juris propoſitionibus, quæ juxta facti narrati præſuppoſita reſultant.

Quatenùs pertinet ad primum quæſitum; Dixi 3
quod ipſorum parochorum favore plana videbatur affirmativa, quoties agatur de illo decimatore, qui juris aſſiſtentiam habeat in cauſa univerſali, ut tunc non obſtante immutatione culturæ prædiorum aliàs decimabilium, debeantur decimæ ex fructibus ſubrogatis, ac de novo introductis, quoniam hæc immutatio fieri non debet cum notabili præjudicio decimatoris, qui in illis prædiis, & bonis jus decimandi jam quæſitum habebat.

Neque dubitatur de jure parochi ſuper cauſa univerſali, ut in ea etiam reſpectu novorum fructuum 4
juris aſſiſtentiam habeat, ad textum *in cap. commiſſum eſt, & cap. cum in tua de decim. in fin.* ubi communiter Canoniſtæ; Atque ità in ſpecie, relatis *Covarruv. Rebuff. Gutier.* & aliis hanc decimarum materiam tractantibus, ſæpiùs firmavit *Rota*, adeo ut videatur concluſio præſupponenda, & ſuper qua verè inanis labor eſt, auctoritates cumulare, vel ineptias eas deſiderare, ut præſertim firmatur *apud Manticam deciſ.* 341. *Carill. deciſ. 44. &* 48. quarum prima eſt repetit. *deciſ. 591. par. 5. recen. apud Roiat deciſ.* 414. *deciſ. 666. num. 1. par. 3. recen. deciſ. 502. num. 2. par. 4. in Abulen. decimarum 15. Ianuarii* 1644. *coram Peutingerio*, & in aliis.

Ut enim benè advertitur *apud Carill. dicta deciſ.* 44. aliàs *deciſ. 591. par. 5. rec.* in hoc propoſito, circa novos fructus ſubrogatos, difficultas intrat, ubi 5
agatur de decimatore particulari habente jus reſtrictum ad certas ſpecies fructuum; Et in propoſito decimarum temporalium ſolvendarum Baroni, ſeu Domino temporali ut debeantur etiam de fructibus, qui percipiantur ex novis plantationibus, eò quia culturæ immutatio tollere non debet jus decimatoris habetur plenè *apud Rovit. dicta deciſ.* 97. Et conferunt quæ habentur ad materiam juris paſcendi *ſub tit. de ſervit. diſc. 37. & ſequent.* ſuper articulo, an, & quando incolæ immutare poſſint faciem agrorum, ac

ac prædiorum, reducendo uſum vinearum, vel cannetorum, agros paſcuis, vel ſegetibus deſtinatos in præjudicium juris paſcendi univerſalis, quod loci Dominus habeat.

Difficultatem autem aliquam, circa applicationem concluſionis, mihi inferebat ea circumſtantia, quod èconverſo aliqua prædia antiquitus fructibus 7 non decimabilibus deſtinata, converſa eſſent in fructus decimabiles, an ſcilicet ità locus eſſe deberet cuidam compenſationi, ne aliàs in parochis daretur illa in jure damnata inæqualitas, quæ leonina dici ſolet, quod ex immutatione culturæ ſentire deberent ſolum lucrum, non autem ſubjacere damno, cum ità inter parochum, & parochianos, quædam ſpecies ſocietatis contracta videatur, ſolutionis, ac exemptionis reſpectivè pro qualitate fructuum; Et conſequenter intret verum principium juris frequenter in omni ferè materia inſinuatum præſertim *ſub tit. de credito*, ut ſocietati repugnet hæc inæqualitas, quod unus ſubjacere debeat damno abſque ſpe lucri, & è contra.

Ponderabam quoque, in idem conferre ea, quæ habentur ſupra *in Toletana decimarum horti diſc*. 4. in 8 materia novalium, ut ſcilicet pro eis decimæ non debeantur, ubi agatur de prædiis aliàs infructiferis, ex quibus parochus nullam decimam percipiebat, cum tunc nullum ſibi præjudicium faciat exemptio; Eatenùs enim ex novis fructibus decimari non ſolitis, ſolvenda quoque eſt decima, quatenùs ſint ſubrogati loco antiquorum decimabilium; Et conſequenter, quamvis iſta prædia eſſent aliàs fructifera, & culturæ deſtinata, adeò ut verè, & propriè non congruat dicta concluſio ſumpta in ſenſu litterali, cum procedat in agris, aliàs incultis, & ſterilibus, attamen attenta ratione, ſive attento effectu, idem dicendum venit, dum ob qualitatem fructuum non decimabilium, idem reſpectu parochi, vel alterius decimatoris videtur, ut prædia ſint ſterilia, vel culta, & fæcunda, producentia fructus decimationi non ſubjectos; ideòque intrare debeat adeò frequenter inſinuata propoſitio in judicando, & conſulendo ſemper præ oculis habenda, ut non cortex, & formula verborum, ſed ſubſtantia veritatis, ſeu finis, vel effectus à lege conſideratus attendi debeat, quoniam lex non eſt impoſita verbis, ſed rebus.

Sed quoniam hæc diſtinctio in eodem genere fructuum decimabilium confuſionem pareret; Hinc 9 proinde quando notabilis inæqualitas parochis præjudicialis ex hac mutua compenſatione non reſultaret, tunc in ratione dubitandi dicebam, quod probabiliter dubitari poſſet de applicatione primæ concluſionis ipſorum parochorum favore firmatæ, ſuper jure decimandi, etiam vinum, & prata, quamvis generaliter non decimabilia, ex ratione ſubrogationis; Reſervavi tamen maturius judicium poſt meliorem facti notitiam ſuper dicta culturæ immutatione hinc inde, ad effectum inſpiciendi, an ita res promiſcuè ſe haberet, quod æqualitatem, vel reſpectivè notabilem inæqualitatem produceret; Adhuc tamen occaſio non dedit hunc punctum formiter diſputare, ut maturius judicium ſuper eo efformari potuerit.

Quatenus verò, dicto compenſationis motivo non intrante, admittenda eſſet dicta prima concluſio 10 ſubrogationis fructuum novalium, loco antiquorum fructuum decimabilium; Reſpondi, non obſtare longævam obſervantiam contrariam, ubi ea capienda eſſet in ratione præſcriptiva, ex pariter vera, & recepta concluſione, in præcedentibus inſinuata, quod in facultativis non intrat præſcriptio, niſi ex tempore petitionis, ac reſpectivè denegationis cum ſubſequuta acquieſcentia, cum hæc in incorporalibus ſtare dicantur loco quaſi poſſeſſionis, ſine qua præſcriptio non datur; Potiſſimè verò dum parochi ſucceſſores veniunt jure proprio, independenter à prædeceſſoribus, quorum negligentia eis præjudicare non debet, quoniam qui non poteſt remittere, vel expreſſè diſponere, neque poteſt negligere, ne major ſit virtus taciti, quàm expreſſi, ſeu ficti, quàm veri, & ne quod directè prohibitum eſt, per indirectum ſequatur.

Ideoque ut præſertim advertitur *in Colonien. ſub tit. de alien. & contract. prohib. diſc*. 3. in illis juribus, in quibus ſucceſſores veniunt jure ſuo independenter à prædeceſſoribus, nunquam, vel nimirum rarò, practicabilis eſt præſcriptio, quantumvis antiqua obſervantia concurrat, quæ ſolum operativa eſſe ſolet, quando ille, qui eam pro ſe habet, prudentem adhibeat cautelam allegandi titulum proficuum, putà privilegium Apoſtolicum, Secùs autem ubi, imprudenter, ad præſcriptionis præſidium recurrat, ut latius advertitur, *dicto diſc. 3. de alienat. & contract*. ubi de concluſionis declarationibus. 11

Benè tamen in hac facti ſpecie diuturna obſervantia obſtaculum præbere poterat, in ratione interpretativa ob ſuperius excitatam dubitandi rationem compenſationis, cum ea ſtante, rectè intret terminus interpretationis; Verùm etiam ſuper hoc maturum judicium efformare non potui, ob deficientem magis diſtinctam notitiam hujus obſervantiæ ejuſque ſingularum circumſtantiarum, ex quibus pendet reſolutio, an deferri debeat, necne. 12

Hinc proindè in ſpecie motivum præſcriptionis neglectum fuit in eiſdem ſuprà allegatis deciſionibus *præſertim deciſ. 666. par. 3. & deciſ. 402. par. 4. rec. & apud Carill. dicta dec. 44. repetit. dec. 691 par. 4. rec.* Et conſequenter iſta quæſtio dicenda videtur potius facti, quam juris, non de facili recipiens certam, ac generalem regulam, cuicumque caſui applicabilem, cum deciſio potius pendeat ex facti qualitate, & circumſtantiis, ad quas principaliter reflectendum eſt, non autem cum conſueto errore procedendi cum generalitatibus juris.

Demùm quod aliud quæſitum ordinis, an ſcilicet intrante ſupradicta prima concluſione favore parochorum, competeret judicium ſummarium, vel exequutivum, Reſpondi quod generaliter, ac in abſtracto plana eſt regula affirmativa, ut pro decimis competat via exequutiva ex iis, quæ cæteris relatis habentur *apud Dunozett. deciſ. 990. num. 1. & apud Roias dec. 391. num. 3* & paſſim, cum regulariter ſit principium abſolutum. 13

Verùm in hac facti ſpecie dubitabam, ſaltem pro unica tranſlatione exequutionis per Signaturam concedenda, ob temporis antiquitatem, ad inſtar eorum quæ habentur *ſub tit. de penſion. in Urbanen. diſc. 67.* ſuper ſtylo Signaturæ relato *per Gomez*, ut etiam in penſionibus eccleſiaſticis, exequutivis, & privilegiatis, reſcribi ſoleat de appellatione ſuſpenſiva, ob temporis antiquitatem, cum declarationibus ibi contentis; Clarius verò in hac facti ſpecie, ob ſuprà inſinuatam dubitandi rationem, reſultantem à motivo compenſationis fructuum decimabilium, qui percipiantur ex prædiis antiquitùs deſtinatis diverſis fructibus non decimabilibus, cum ita pernecesse intret Judicis interpretatio, ſeu declaratio, quæ ſecum trahit appellationem, ut in ſua materia, *ſub tit. de judic.* Ideoque de praxi judicii exequutivi probabiliter dubitari poterat. 14

VRBEVETANA DECIMARUM

Pro MARCHIONE MARABOTTINO.

Reſponſum pro veritate.

De redecima, ſeu duplici decima, an, & quando debita ſit; Et incidenter, an venditor prædii, qui expreſsè illud aſſeruit, ac promiſit liberum, vel exemptum ab omni onere, & præſtatione, teneatur de evictione, vel actione quanti minoris pro onere decimarum parocho ſolvendarum.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries remiſſivè.*
2 *De decimis temporalibus.*
3 *In dubio præſumuntur ſpirituales.*
4 *Prohibita eſt exactio redecimæ ſeu duplicis decimæ, niſi adſit conſuetudo.*
5 *De argumentis temporalitatis.*
6 *In poſſeſſorio non quæritur de juſtitia, vel injuſtitia.*
7 *De actione negatoria.*
8 *De oneribus intrinſecis decimarum venditor non tenetur.*
9 *Idem de oneribus collectarum, & onerum publicorum.*

DISC. XVI.

1 PRæſuppoſita facti ſerie in hac eadem cauſa enarrata, *ſub tit. de Empt. & vendit. diſc.* 36. occaſione
agendi de diverſo articulo concernente obligationem
evictionis, vel actionem quanti minoris; Quatenus
pertinet ad hanc materiam decimarum, ex quarum
debito, ſeu natura, & qualitate pendebat dicti alterius puncti determinatio.

Reſpondi quod deciſio pendebat potius ex facto,
quàm ex jure, an ſcilicet iſta præſtatio ſub nomine
2 decimæ, importaret potius decimam temporalem,
quæ redoleret ſpeciem cenſus, ſeu livelli, ratione
directi dominii, ſeu ex alio titulo prophano, Vel
potius decimam ſpiritualem, debitam parocho in
ſola ratione parochialitatis, inſinuando in Reſponſo
deſuper edito eadem, quæ habentur *ſupra diſc.* 6.
ſuper ſignificatione hujus vocabuli decimarum, ut
etiam hujuſmodi livellis, vel canonibus, aliiſque
reſponſionibus merè temporalibus congruit.

Quatenus autem, ex parte parochi, expreſsè, vel
ſaltem adminiculativè, non doceretur de oneris
3 temporalitate, adeò ut juxta opinionem, quam tenet
Rota, & Curia, præſumptio ſtatet potius pro ſpiritualitate, quàm pro temporalitate ex deductis *eodem
diſc.* 6. tunc ſtante dicta præſuppoſita conſuetudine,
quod, parochi integras decimas exigant à colonis;
Dicebam quod juris regula ei reſiſtebat, quoniam
de jure prohibitum eſt exigere redecimam ſeu duplicem decimam, ex iis, quæ antiquioribus relatis
habentur firmata *apud Buratt. dec.* 575. *ubi add.* latè
cumulant concordantes *deciſ.* 672. *par.* 1. *& deciſ.* 548.
4 *par.* 5. *rec.* & in aliis; In quibus pariter firmatur ejuſdem
regulæ limitatio ex contraria conſuetudine, quæ
tamen debet eſſe immemorabilis, vel ſaltem quadragenaria, cum fama privilegii, vel cum titulo bonæ
fidei colorato, juxta regularem naturam præſcriptionis eorum, quibus jus reſiſtat, ut præſertim in hac
decimatoria materia receptum habemus ex pluries inſinuatis in præcedentibus.

Nimium tamen probabile videbatur, ut iſtud eſſet
potius onus temporale ſeu prophanum; Tum ex ſpe-
5 cialitate, quod ex iſto prædio, non autem ex aliis adjacentibus intra ejuſdem parochiæ fines exiſtentibus
exigeretur; Tum etiam quia non eſſet in quota, juxta
regularem decimarum ſpiritualium naturam, ſed in
certa uniformi quantitate; Verùm, ſive ex hac ratione temporalitatis, ſive ex altera conſuetudinis inducentis limitationem, ſuper redecima, dixi quod deciſio pendebat potius à facto, quàm à jure, à probationibus ſcilicet, quas parochus deduceret in judicio
actionis negatoriæ per ipſum poſſeſſorem intentandæ.

Quoties enim non agitur de conſuetis decimis
ex juris communis diſpoſitione parocho debitis, in
quibus abſque alia probatione ipſe habet intentionem fundatam in aſſiſtentia juris; Sed agatur de de- 6
cima extraordinaria, cui jus potius reſiſtat, quàm
aſſiſtat; Tunc licèt in poſſeſſorio parochus, vel alter
in quaſi poſſeſſione juris exigendi exiſtens, ad aliquam
tituli juſtificationem non teneatur ex recepta propoſitione, de qua in ſua materia *ſub tit. de judic.* ubi
de ejus declarationibus, ac alibi pluries, quod in hoc
judicio non quæritur de juſtitia, vel injuſtitia, ſed attenditur nudum factum poſſeſſionis, rejiciendo ad
petitorium ea, quæ concernunt juſtitiam vel injuſtitiam; Attamen in petitorio ſufficit poſſeſſori pro obtinenda abſolutoria ab onere fructuum ſola intentatio
actionis negatoriæ, donec ille, qui præſtationem vel 7
aliam ſervitutem prætendit, illam juſtificet, ex iis,
quæ antiquioribus relatis habentur *per Rot. dec.* 101.
par. 4. *rec. tom.* 2. *& apud Cenſ. de cenſ. quæſt.* 90. *ex
num.* 9. ac pluries advertitur præſertim, *ſub tit. de penſion. & ſub altero de emphyt.* ac etiam *de ſervitut.*

Ex probationibus autem à parocho faciendis, de
conſequenti reſultare Reſpondi alterius quæſiti reſolutionem ſuper actione competente adverſus venditorem pro evictione, vel actione quanti minoris, 8
quoniam ſi iſtud eſſet onus temporale, ac extraordinarium, quod parocho debitum eſſet, non ex diſpoſitione juris ratione decimarum ſpiritualium, ſed
potius in ratione cenſus, ſeu livelli, tunc de plano
dicta actio intraret; Secus autem ubi ageretur de decimis ſpiritualibus, quæ importare dicuntur onus
intrinſecum, & reale debitum per quemcumque
poſſeſſorem de natura rei, & conſequenter non cadit ſub hujuſmodi aſſertionibus, ac promiſſionibus
libertatis factis per venditorem, ex iis, quæ cæteris relatis habentur *apud Ann. ſeniorem. alleg.* 48.
*& in Sabinen. Status Montis Libretti, ſub tit. de
feud. diſc.* 65. ubi quod venditor non tenetur ad
evictionem, vel ad quanti minoris ob aſſertionem,
ac promiſſionem, quod nemora, ac prata, aliaque bona exiſtentia in feudo, vel caſtro vendito,
eſſent libera, & exempta ab omni onere, & ſervitute ob jus paſcendi ſeu lignandi quod in eodem loco
habeant ejus incolæ, & vaſſalli, cum iſtud dicatur
onus intrinſecum, & connaturale, quod ſub dicta
promiſſione non venit niſi deducatur ad ſpeciem,
ex deductis, *d. diſc.* 65. *de feud. & diſc.* 36. *de empt.
& vend.*

Atque in idem conferre dicebam ea, quæ communis praxis docet de collectis & tributis, aliiſque
oneribus, quæ Principi, vel Communitati per prædiorum, ac bonorum poſſeſſores ſolvuntur, quod pro eis 9
non intrat actio evictionis, vel quanti minoris, ob
dictam libertatis, ac exemptionis promiſſionem, niſi
deducatur ad ſpeciem, cum dicatur onus intrinſecum, & de natura rei; Sic à pari, quoniam, ut pluries advertitur, *ſub tit. de Regal.* ad materiam gabellarum, & vectigalium, iſti termini parificantur,
cum collectæ, & tributa, quæ Principi, vel Civitati ſolvuntur, ſpeciem decimarum quoque habeant,
ad inſtar iſtarum ſpiritualium.

TOLETANA

Digitized by Google

TOLETANA DECIMARUM DE UZEDA.

Diſcurſus in congreſſu pro directione.

De portione canonica debita Epiſcopo ex decimis, an ſit quarta, vel alia portio, quomodo conſuetudo in ea attendi debeat, Et qualem juris aſſiſtentiam, vel directam actionem contra parochianos Epiſcopus habeat.

S U M M A R I U M.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutiones prodita in cauſa.*
3 *De quarta canonica debita Epiſcopo ex decimis.*
4 *An Epiſcopus habeat actionem directam contra decimabiles.*
5 *Quid dicta quarta debita ſit de jure.*
6 *Quod conſuetudo ſeu obſervantia dividi non poſſit.*
7 *Conſuetudini eſt deferendum, ubi non proveniat à locatione.*
8 *De diſtinctione ſuper præſcriptione decimarum.*
9 *Quando intret queſtio quartæ, & de concurſu trium perſonarum.*
10 *De conſuetudine Hiſpaniarum non habendi parochias diſtinctas, quodque Epiſcopus ſit parochus univerſalis diœceſis.*
11 *Quo jure fieri dicatur diviſio decimarum inter Epiſcopum, & exercentes curam.*

DISC. XVII.

Diviſis fructibus decimabilibus, inter magis con-
1 ſiderabiles, ut ſunt triticum, hordeum, vinum, oleum, aliæque fruges, quæ ſub vocabulo *ſiccorum* explicari ſolent, & in minutos, minuſque conſiderabiles, ut ſunt poma, pira, olera, & ſimilia, quæ ſub nomine *virentium*, explicantur, ut ſcilicet hæc ſecunda ſpecies in oppido Uzedæ integra ſpectet ad Rectores, ſeu beneficiatos curam animarum exercentes, de altera verò ſpecie, ipſi participent pro tertia parte, pro alia tertia Archiepiſcopus, & pro alia quidam participantes; Atque ſequuta de reductione ejuſdem prædii ad uſum horti, ex quo aliqua notabilis decima, ex oleribus, & pomis percipiebatur; Hinc prætenſionem excitavit Archiepiſcopus ſuper quarta ſeu portione canonica, juxta diſpoſitionem juris ex his decimis ſibi debita; Introductaque cauſa *in Rotam*
2 *coram Dunozetto ſub die 5. Decembris* 1631. ad favorem Rectorum ſeu Beneficiatorum prodiit reſolutio in poſſeſſorio retinendæ, ut patet *ex deciſ.* 310. *inter ejus impreſſas*; Reaſſumpta verò ex parte Archiepiſcopi cauſa in bono jure de anno 1656. *coram Zarate ſubrogato*, hinc ex parte Rectorum convocatus fuit congreſſus pro directione, incertumque remanet, an ulteriorem progreſſum habuerit, dum frequenter accidit, quod litigantes, præſertim in hujuſmodi cauſis Hiſpanis, audiunt pro directione ſenſum plurium Advocatorum, eoque habito, cum aliquibus tantum defenſoribus pro minori ſumptu cauſam proſequuntur, unde propterea maturum judicium deſuper efformari non potuit.

Supponebatur igitur, quod ex parte Archiepiſcopi, & Agentium pro eo, prætenſio fundaretur in
3 aſſiſtentia juris ſuper participatione omnium decimarum ſibi debita in quarta parte, quæ portio canonica dicitur, juxta *textum in cap. conquerente* §. *nos autem de offic. Ordinar.* ubi communiter ſcribentes. *Rot. apud Seraph. deciſ.* 1204. *num.* 4. *dec.* 31. *par.* 2. *diverſ.* & habetur in propoſito quartæ funeralium, *ſub tit. de paroch. diſc.* 25. ubi concordia.

Unde propterea intrat quæſtio, an Epiſcopus ad decimas a parochianis percipiendas, concurrat directè, ac jure coæquali, pro ejus quota; Vel potiùs, hac actione ſibi denegata, habeat ſolùm jus vel actionem contra parochos pro communicatione, ſeu parti- 4
cipatione, ex iis, quæ habentur in dicta hujus cauſæ *dec.* 310. *Durani*, planè *Fagnan. in cap. quoniam de decimis, apud Gregor. dec.* 519. & plenius *deciſ.* 155. 327. & 357. *par.* 5. *rec.* in quibus firmatur verius eſſe, ut actio directa contra parochianos non detur, benè tamen intentare poſſit Judicis officium contra eoſdem, nempè tanquam debitores debitoris, de quo etiam habetur *dec.* 334. *par.* 6. *rec.* & *in Frequentina decimarum* 10. *Iunii* 1639. *coram Ghislerio*, in quibus, & prius *d. dec.* 31. *par* 2. *diverſ.* & *dec.*
311. *num.* 2. *par.* 6. firmatur quod hæc participatio 5
debita ſit Epiſcopo ex diſpoſitione juris, reprobata opinione volentium, ut id ex conſuetudine proveniat.

Econverſo, Beneficiatorum defenſores admittentes, quod ageretur de quæſtione inter parochum & Epiſcopum ſuper portione canonica, dicebant (& benè) his terminis retentis, quod cum iſta regulariter ſit quarta pars, de conſequenti Archiepiſcopus plus
debito, ac exceſſivè exigebat eamdem portionem, ex 6
decimis majoribus fructuum ſiccorum, & conſequenter procedebant cum dilemmate quod; Aut ſtandum erat diſpoſitioni juris communis; Aut conſuetudini; Primo caſu generaliter de omnibus portio ad dictam quotam, à jure ſtatutam reduci debebat, idque Beneficiatis expediebat, ideoque dabant manus; In ſecundo autem, conſuetudo dividi non debebat, & rationabiliter quidem, quoniam ille exceſſus, quem ultra quotam à jure ſtatutam in fructibus ſiccis, Archiepiſcopus percipiebat, compenſatus hinc inde remanebat cum ſibi denegata participatione in hac ſpecie.

Atque ad probandum, ut deferendum eſſet conſuetudini, ſive iſta, non immutata natura quotæ, eam in pluri, vel minori ſtatuiſſet; Sive etiam eam redu-
cendo ad certam uniformem quantitatem, quoties iſta 7
non habeat initium à locatione, vel alio contractu voluntario, & reſolubili, cujus continuationi, vel renovationi obſervantia referri valeat juxta deducta *deciſ.* 757. *par.* 1. *diverſ. deciſ.* 53. *par.* 6. & *apud Dunozet. deciſ.* 824. & 990. Deducebant receptam diſtinctionem, quam habemus tam in his terminis, quàm in ipſis decimis inter parochum, & parochianos, de qua poſt *Covarruv. Rebuff. Monet.* & alios relatos, *Martin. Andr. deciſ.* 45. *dicta*
deciſ. 25. & 311. *par.* 6. *recen.* & in aliis pluries, quod 8
ſcilicet; Aut agitur de præſcribendo dictas decimas, earumque ſubſtantiam in toto, & tunc requiritur immemorabilis, vel ſaltem quadragenaria cum fama tituli, vel cum iſto bonæ fidei putativo; Aut verò de inducendo conſuetudinem ſuper alteratione quotæ, vel ſuper reductione ad certam quantitatem, vel ad certam ſpeciem fructuum tantùm, & tunc iſte rigor non requiritur, ſed ſimplex quadragenaria ſufficit, dum hoc ſecundo caſu non urget illa poſitiva juris reſiſtentia, quæ urget in primo, ut etiam in præcedentibus inſinuatur pluries.

Quamvis autem, retento etiam dicto præſuppoſito, quod ageretur de quæſtione inter parochum, & Epiſcopum, ſuper quarta, ſeu portione canonica, ego laudarem diſcurſum pro hac parte, potiſſimè quia inevitabile videbatur præfatum dilemma, dum electio ipſi Archiepiſcopo daba-
tur, vel ſcilicet acquiſceret conſuetudini prout 9
jacet, vel ea ſublata de medio, indefinitè attenderet diſpoſitionem juris ſuper quota ab ipſo jure ſtatuta; Nihilominùs diverſa fuit mea ſententia, quod ſcilicet omnia cum dicto præſuppoſito hinc

indè deducta, extranea eſſent à caſu quæſtionis, in qua dicti termini quartæ, ſeu portionis canonicæ nullatenùs intrarent; Siquidem iſta quæſtio præſupponit concurſum trium perſonarum, nempè populi, qui explicari ſolet ſub nomine ovium, Parochi habentis curam in titulum, cui tanquam paſtori integras decimas oves ſolvant; Et tertiæ perſonæ Epiſcopi, cui parochus decimas jam perceptas, ratione cujuſdam concurſus habitualis in eadem cura, communicet iſtam quotam.

Iſte autem concurſus trium perſonarum, in præſenti non adeſt, quoniam in hac diœceſi verificatur
10 idem, quod inſinuatur ſupra *in Hiſpalen. diſc. 1. & in Palentina diſc. 2.* in aliis, quod ſcilicet pro frequentiori Hiſpaniarum uſu, parochiæ non ſunt diſtinctæ, ſed pro univerſa diœceſi, Eccleſia Cathedralis eſt unica parochia, ideoque ſibi debentur decimæ, de quibus participare ſolet Capitulum Cathedralis jure cujuſdam participationis, quam habet Capitulum, cum Epiſcopo in adminiſtratione Eccleſiæ Cathedralis, quæ formari dicitur ſimul ab Epiſcopo tanquam capite, & à Capitulo, tanquam reliquo corpore, ex iis quæ pluries habentur *ſub tit. de Canonic. & Capitul.* Hujuſmodi autem Rectores, qui in ſingulis locis curam exercent, & ſacramenta miniſtrant, non ſunt parochi, neque jus decimandi habent, cum iſtud, ex pluries inſinuatis, reſideat penes eum, qui habet curam habitualem, ſed ſunt nudi famuli, ac miniſtri deputati, ad nudum factum exercitii, quod impoſſibile eſt ubique per ipſum parochum habitualem explicari; Et conſequenter advertebam extraneos, ac improprios eſſe dictos terminos, quartæ, ſeu canonicæ portionis inter Epiſcopum, & parochum, cum ita Epiſcopus utramque perſonam gerat, ideoque ſui ipſius debitor eſſe non poteſt, quoniam ita eſſet in eadem perſona dare titularem, & penſionarium; Et ſic quod attento jure habituali om-
11 nes decimæ pertinerent ad Epiſcopum jure ſuo qui eodem modo quo *in dicta Palentina diſc. 2.* jure cujuſdam impliciti contractus aſſignationis loco ſalarii, ſeu congruæ, dederat his Beneficiatis tanquam miniſtri tertiam partem decimarum ex fructibus ſiccis, & integram decimam ex aliis fructibus virentibus, & conſequenter quod hæc antiqua aſſignatio congruæ eſſet hinc inde inalterabilis, quoties non urgeret ratio reductionis rerum ad nimiam injuſtitiam, juxta ea, quæ in propoſito aſſignationis congruæ habentur *in Peruſina ſub tit. de paroch. diſc. 20.* ubi concordantes, atque his terminis attentis, clariùs, magiſque planum mihi videbatur bonum jus hujuſmodi Rectorum, ſeu Beneficiatorum.

CORDUBEN. DECIMARUM

Pro COMITISSA ALOYSIA DE GONGORA

Cum CAPITULO.

Caſus in poſſeſſorio deciſus per Rotam pro Aloyſia.

De decimis molendinorum, an dicantur prædiales, vel potiùs perſonales, & induſtriales; Et de conſuetudine non ſolvendi decimas de induſtriis.

Et de regula, an, & quando expenſæ deducantur, necne, ante decimationem.

Et an Capitulum habeat aſſiſtentiam juris in cauſa univerſali ſine Epiſcopo.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutio cauſa.*
3 *Etiam in poſſeſſorio ſolet guſtari de meritis.*
4 *De operatione cauſa univerſalis, & aſſiſtentia juris.*
5 *In decimis non datur extenſio de re ad rem, vel de caſu ad caſum.*
6 *Epiſcopus in decimis non habet juris aſſiſtentiam, multò minus Capitulum.*
7 *Fallit ubi non adſit parochianorum diſtinctio.*
8 *Quando Capitulum iſto caſu habeat aſſiſtentiam juris.*
9 *De argumento temporalitatis decimarum.*
10 *Arrendatarii, ſeu conductores non præjudicant domino in ſolutione decimarum.*
11 *Servitus non præſumitur, ſed eſt probanda per allegantem, ac ſufficit allegare negatoriam.*
12 *In concurſu probationum, quibus potius deferendum ſit.*
13 *Decimæ debentur etiam de molendinis.*
14 *Debentur decima ante deductionem expenſarum.*
15 *Quod ſint fructus induſtriales illi molendinorum.*
16 *Ex induſtriis de conſuetudine non ſolvitur decima, & de ratione.*
17 *Fallit ſi adſit conſuetudo particularis, qua prævalet generali.*
18 *Quod concluſio, de qua num. 14. non procedat in fructibus naturalibus, non autem in induſtrialibus, & de ratione differentia.*
19 *De concluſione ut non debeatur redecima, & an applicetur ad rem.*

DISC. XVIII.

PLuribus exiſtentibus molendinis in flumine *Gualdaquivi* nuncupato, decurrente prope mœnia Civi- 1
tatis Cordubenſis, quorum duo ſunt de pleno dominio Capituli, quod ex pleriſque aliis decimam percipere conſuevit; Cum Comes de Gongora ſe exemptum prætenderet, ideoque ſe manutenere in exemptione conſueverit pro ejus molendino nuncupatu *de Caſilos*; Hinc deſuper Capitulum, uſque ab anno 1635. judicium inſtituit coram Ordinario, à quo decretum quoddam favorabile reportavit; Econverſo autem, in gradu appellationis coram Nuncio, prodiit decretum favorabile poſſeſſori, atque devoluta per appellationem cauſa *ad Rotam coram Bourlemont*, datoque dubio in poſſeſſorio, an & cui danda eſſet manutentio; an ſcilicet Capitulo in quaſi poſſeſſione exigendi, vel Comitiſſæ in quaſi poſſeſ-
ſione libertatis, *ſub die 20. Junii 1672.* pro Comitiſ- 2
ſa prodiit reſolutio, atque in hoc ſtatu cauſa pendet.

Duæ erant hujus diſputationis inſpectiones; Primò ſcilicet, circa probationem poſſeſſionis exigendi, vel non ſolvendi reſpectivè; Et ſecundo circa bonum
jus, quod incidenter, & pro guſtu ex commendabili 3
ſtylo, etiam in poſſeſſoriis judiciis, pro eorum faciliori regulatione deduci ſolet.

Quatenus pertinet ad primum; Cum ex parte Capituli, benè, & concludenter probaretur poſſeſſio decimandi, in pleriſque aliis molendinis in eadem fluminis contrata exiſtentibus, non benè autem probaretur poſſeſſio reſpectu iſtius molendini, dum deducebatur ſolùm exactio unica vice facta à quodam arrendatario, ſeu conductore in faneeis 250. pro decimis plurium annorum, de affectatione, ſeu collu-
ſione ſuſpecta, ob plures facti circumſtantias, quæ 4
ex hac parte per cauſæ Patronum benè, ac diligenter conſiderabantur, idcircò Scribentes pro Capitulo, recurrebant ad motivum cauſæ univerſalis reſultantis ab aſſiſtentia juris, ob quam ex pluries inſinuatis in præcedentibus, quaſi poſſeſſio probata ex aliquibus prædiis, ſuffragatur quoad omnia exiſtentia intra limites juriſdictionis ejuſdem decimatoris.

Quare ab hoc puncto aſſiſtentiæ juris, & cauſæ univer-

univerſalis reſolutio cauſæ in poſſeſſorio pendere videbatur, cum ea poſita, vel reſpectivè negata, Scribentes hinc inde concordarent in concluſionibus, ſeu theoricis juris enunciatis etiam in præcedentibus, ſeu theoricis juris enunciatis etiam in præcedentibus præſertim *diſc.* 14. *&* 15. quod ſcilicet concurrente dicta aſſiſtentia, ex qua reſultat cauſa univerſalis, poſſeſſio in parte, influit in totum; Econverſo autem, ea non concurrente, adeò ut jus decimatoris conſiſtat in jure, vel titulo particulari, tunc poſſeſſio non ſuffragatur niſi ad ejus limites, ac in bonis, in quibus illa præcisè probetur.

In iſta enim materia decimarum non datur extenſio de re ad rem, vel de prædio ad prædium ut in his terminis *Achill. deciſ. 3. de decim. circa finem*, *Seraph. deciſ.* 802. *num.* 6. *Coccin. deciſ.* 187. *num.* 2. &
5 frequenter, cum ſit concluſio firma, quoniam iſto ſecundo caſu jus decimandi redolet ſpeciem ſervitutis particularis, cujus extenſio prohibita eſt.

Itaque circa iſtam juris aſſiſtentiam, Scribentes prò Capitulo cumulabant multas deciſiones editas *in Hiſpalen. & Toletana, Palentina*, & in aliis enunciatis *in diſcurſibus præcedentibus*, ad probandum hodiè receptum, ac planum aſſumptum, quod licèt regulariter Epiſcopus, & Capitulum in jure decimandi
6 non habeat juris aſſiſtentiam, ſed potiùs reſiſtentiam, cum iſtud ſit jus parochorum, illud autem Epiſcopi conſiſtat in quarta canonica, quæ per parochos eis præſtanda eſt, ut apud *Seraph. dicta dec.* 802. *apud Rotas deciſ.* 344. *&* 412. *utrobique in princ.* Et frequenter; Attamen, id procedit in illis diœceſibus, in
7 quibus parochiæ ſint diſtinctæ, ideoque parochorum uſus habeatur; Secùs autem, ubi nullæ parochiæ diſtinctæ ſint, juxta magis frequentem Hiſpaniarum uſum, quoniam tunc Epiſcopus dicitur parochus univerſalis totius diœceſis, ipſaque Eccleſia Cathedralis unica parochialis, & conſequenter ipſe hanc aſſiſtentiam habet, atque ex ejus jure etiam Capitulum jure adminiſtrationis, & participationis ex ſæpiſſimè firmatis,

Non negabamus, ego, & alii pro hac parte ſcribentes, hujus aſſumpti veritatem; Dicebamus tamen, illud procedere, quando Epiſcopus eſt in cauſa, ejuſque
8 vice, ac nomine potius, quàm proprio, Capitulum decimas petit jure dictæ adminiſtrationis, ac participationis; Secùs autem ubi jure, ac nomine proprio independenter ab Epiſcopo, quoniam tunc hanc aſſiſtentiam juris non habet, ut in ſpecie advertitur *in dicta dec.* 87. *Coccini, deciſ.* 22. *num.* 6. *&* 7. *par.* 7. *rec.*

Cum itaque probaretur, quod Epiſcopus non eſſet in cauſa, nullamque haberet, nec prætenderet participationem hujuſmodi decimarum; Quinimò ex quibuſdam articulis, aliiſque actibus aliàs factis ex parte Capituli, probaretur quod ipſum actitet ſubſtinuerit non jus Epiſcopi in decimis hujuſmodi molendinorum, de conſequenti plana remanebat excluſio cauſæ univerſalis, quodque decimatio ex aliis molendinis, ad cauſam, vel titulum particularem potiùs referri deberet.

Magnum quoque argumentum ex eo deſumendo, quod Capitulum in eodem flumine, pleno jure dominii privati poſſideret duo ex hujuſmodi molendinis,
9 unde propterea probabile eſſe dicebam, quod antiquitus idem dominium haberet aliorum molendinorum, quæ privatis in emphyteuſim, ſeu alio jure conceſſiſſet ità exigendo decimam potiùs temporalem per ſpeciem canonis, vel portionis dominicalis, juxta illam decimæ temporalis ſpeciem, quæ habetur pluries enunciata in præcedentibus præſertim *diſc.* 6. *& ſeq.*

Excluſa igitur dicta cauſa univerſali; Quatenùs pertinet ad præpondeantiam probationum poſſeſſionis hinc inde punctus erat potiùs facti, quàm juris; Meliores autem videbantur probationes hujus partis, potiſſimè quia major probatio
10 ex parte Capituli actoria, conſiſtebat in ſuarum conſtitutione, quæ ſit facta per quemdam conductorem, ſeu occuarrendatarium, quoniam ubi etiam vera, & ſinc., quoapta non eſt locatori, vel domino præjudicare, ut in ſpecie *apud Rotas dicta dec.* 344. *n.* 13. & frequenter; Multò magis dum iſte actus de colluſione ac affectatione nimium ſuſpectus erat.

Et nihilominùs advertebam, quòd huic parti, non incumbebat neceſſitas alicujus probationis præponderantis quoniam cum eſſet reus, & poſſeſſor, intentionem fundatam habebat in regula juris, quæ aſſiſtit 11
libertati in excluſionem ſervitutis, pro qua ſufficit actio, vel exceptio negatoria, quæ conceditur contendenti de libertate adverſùs prætendentem ſervitutem, ex iis quæ generaliter in materia ſervitutis habentur *deciſ.* 101. *par.* 4. *rec. tom.* 2. *& ſub tit. de ſervitut.* pluries, unde ad cenſus, vel alias annuas præſtationes infertur ex collectis per *Cenc. de cenſ. quæſt.* 87.

Ubi verò quis abſque alio extrinſecæ probationis fomento, intentionem habet fundatam in regula, ſeu præſumptione juris, tunc duo irrefragabilia dicebam vulgaria, nimiumque frequenter inſinuata axiomata; 12
Primò nempè quod, habenti jam intentionem fundatam, ſufficit cum ejus probationibus offuſcare, vel debilitare illas colligantis, cui incumbit earum onus, ut ità dicantur minùs perfectæ ad effectum, ut ipſe vincat per non jus; Et ſecundò in idem, quod paribus exiſtentibus probationibus hinc inde, potior eſt conditio rei, & poſſeſſoris, unde proptereà illi, qui in hoc onere probationis, actoris partes ſacere dicitur, incumbit majus onus faciendi probationem adeò concludentem, & perfectam, ut apta ſit facere duplicem operationem; Primò nempè ſuffocare illam colligantis; Et ſecundò ut concludens remaneat, quod utique in hac facti ſpecie non accedebat.

Quoverò ad alteram inſpectionem in meritis, duæ erant ejus partes; Primò nempè, poſita etiam aſſiſtentia juris, decimandi ratione parochiali, an decimæ à molendino deberentur in genere; Et ſecundò poſito quod deberentur, an detrahi deberent expenſæ, & quæ.

Ad primum, dicebant Scribentes pro Capitulo, caſum eſſe expreſsè deciſum, *per textum in cap. paſtoralis* 28. *de decim.* ut de molendinis decimæ debeantur, quod etiam dicitur *in cap. pervenit*, *& cap. transmiſſa eod. tit.* & firmant communiter DD. ampliantes, ſive agatur de molendinis ad aquam, ſive ad ventum, ex relatis *per Monet. hoc tract. cap.* 5. *q.* 4. *num.* 35. *Caſtill. tom.* 3. *controv. c.* 13. *num.* 10. *Barboſ. de jur. Eccl. lib.* 3. *cap.* 16 *§.* 1. *nu.* 24. *& de paroch. par.* 3. *cap.* 28. *§.* 1. *num.* etiam 24. latè *Gutier. practicarum lib.* 1. *quæſt.* 18. *num.* 9. *& ſeqq.* ubi in ſpecie de quæſtione ſuper molendinis ad ventum, & refertur *in deciſ.* 458. *num.* 35. *par.* 5. *recen.* 13

Et ad ſecundum pariter dicebant aſſiſtere regulam decimatori, ut ſcilicet decima debeatur ante expenſarum deductionem *ad tex. in eod. cap. paſtoralis* 28. *de decim. ubi DD. de quibus Monet. dicto cap.* 5. *quæſt.* 4. *num.* 28. *&* 36. *Barboſ. de paroch. dicto cap.* 28. *§.* 1. *num.* 34. *& ſeqq.* 14

Quatenus pertinet ad primum; Ego & alii ſcribentes pro hac parte, dicebamus quod molendina non dicuntur prædia naturaliter fructifera, adeo 15
ut fructus, qui percipiuntur, dici valeant naturales, vel ſaltem mixti, ob coæqualem operationem naturæ, & induſtriæ hominis, ſed potius dici debent fructus mere induſtriales, cum natura in hoc nihil operetur, ſed totus ſit effectus induſtriæ hominis, quæ etiam facit, ut aqua ſeu ventus, quamvis ſine effectus naturæ, cooperentur tanquam miniſtri velociores, magiſque operativi, quoniam

Quia vero parochianorum indigentiæ, ſive inconvenientibus, quæ ab itineris diſtantia, vel aſperitate reſultare ſolent, conſuli poteſt cum dicto remedio erectionis, vel deſtinationis alicujus Eccleſiæ
8 adjutricis, cui inſerviat pro exercitio curæ, ac adminiſtratione ſacramentorum idoneus vicarius; idque etiam pro diœceſis qualitate multiplicari poteſt, ut advertitur, *d. diſc. 34. de paroch.* per erectionem autem depauperetur antiqua Eccleſia parochialis, ejuſque dignitas vileſceret, juxta illas conſiderationes, de quibus occaſione novæ erectionis Cathedralis habetur *ſub tit. de præeminen. in Burgen. d. 6. & in annot. ad S. C. T. & alibi*; Hinc proinde ad hujuſmodi formales diſmembrationes, novaſque erectiones procedi non ſolet, niſi ubi nova erectio ſequatur, cum eo quo fieri poteſt minori antiquæ Eccleſiæ præjudicio, ut ſcilicet patiatur quidem illud diminutionis, juriſdictionis populi, ac etiam alterum conſequutivum diminutionis aliorum emolumentorum parochialium, non autem iſtud decimarum, in quo frequentius parochiarum præcipua dos conſiſtere ſolet; Ideoque eatenus locorum Ordinarii ad hujuſmodi novas erectiones cum formali diſmembratione procedere ſolent, quatenus illa parochianorum pars vel communitas, quæ id petit, congruè dotet novam parochiam, adeo ut antiquæ dos, iſtud detrimentum ſaltem in hac parte non patiatur; Potiſſime vero quia, ut patet *ex dicto diſc. 34 de paroch.* frequentius hujuſmodi novæ erectiones, per aliquas parochianorum communitates peti ſolent, tam pro commodiori adminiſtratione ſacramentorum, quam pro quadam honorificentia, vel ambitione, ne ita agnoſcere videantur quamdam ſuperioritatem alterius communitatis, in qua parochia ſita ſit.

Hinc proinde; Quamvis occaſio non dederit formiter, magiſque mature hunc articulum in Rota diſputare. Attamen ſemper credidi, quod iſta
9 dicenda non ſit quæſtio juris, ſed potius facti, & voluntatis, ut etiam recenter agnoviſſe viſa eſt *Rota in Hiſpalen. ſeu nullius decimarum 23. Novembris 1671 coram Bourlemont.* quod ſcilicet principaliter ex facti qualitate, & circunſtantiis in eo fortiori caſu pro antiqua Eccleſia contra modernam diſmembratam reſponſum fuit; Ac propterea juxta adeo frequenter inſinuatam regulam, quæ in hujuſmodi facti, ac voluntatis quæſtionibus inſinuata eſt, erroneum videtur, cum generalitatibus procedere, ſive cum deciſionibus proditis in aliquibus caſibus particularibus, cum vere ſingulorum deciſio ex eorum præciſis circunſtantiis, ac facti qualitate metienda ſit, ponderando antiquæ Eccleſiæ dotem, an ſcilicet nimium pinguis, vel moderata, necne, ac etiam conſiderando alteram dotem aſſignatam Eccleſiæ noviter erectæ, ut ita cum prudenti arbitrio, habita debita proportione, dignoſcatur, quid per diſmembrantem, ac erigentem reſpective volitum fuerit.

Eſt bene verum quod nimium rari videntur hujuſmodi caſus ut ad ſolum punctum ſeu articulum juris
10 in abſtracto quæſtio reducatur; quoniam aut agitur de erectionibus modernis, & tunc, cum per tot diſputationes deſuper habitas intellectus magis illuminatus fuerit, id exprimi ſolet; Aut verò agitur de antiquis, & tunc obſervantia tanquam optima interpres dirimit quæſtionem.

Quidquid autem ſit de dicto caſu recenter diſputato *in dicta Hiſpalen. coram Bourlemont*, in quo me
11 pro neutra partium ſcribente, agitur inter Epiſcopum tanquam parochum univerſalem diœceſis, & illum Prælatum inferiorem, qui eſt Ordinarius, cum proprio territorio ſeparato ex diſmembratione facta Apoſtolica authoritate, de qua habetur actum *ſub tit. de juriſdict. diſc. 8.*

Quatenus pertinet ad hujuſmodi controverſias, inter Eccleſias matrices, & filiales; Advertendum eſt ad eam diſtinctionem, quam deducebam *in Tranen. juris ſepeliendi*, de qua habetur actum *ſub titul. de paroch. diſc. 27.* ac etiam habetur infra *in tit. Miſcellan. Eccleſiaſtic. diſc. 1.* quod ſcilicet tripliciter 12
Eccleſia ſolet dici matrix; Primo nempe potius impropriè, ut in ſpecie advertitur *in alia Novarien. diviſionis parochialium diſc. 55. ſub d. tit. de paroch.* Quia ob parochiæ amplitudinem, aliæ erigantur, vel deſtinentur Eccleſiæ inferiores intra ejus limites exiſtentes, quarum ſervitio præficiantur vicarii, vel clerici, pro commodiori exercitio curæ, & adminiſtrationis ſacramentorum, abſque tamen earum formali erectione in titulum; Et tunc, quamvis iſtæ Eccleſiæ vulgo dici ſoleant filiales, ipſaque parochia antiqua, comparative dicatur matrix, Attamen iſta eſt impropria loquutio, quoniam verè non adeſt hæc differentia matris, & filiæ ſed parochia remanet in ejus priori unitate, iſtæ vero Eccleſiæ inferiores dicuntur adjutrices, ſeu membra, & granciæ, eo modo quo ſupra *in Palentina diſc. 2.* & in aliis advertitur de Eccleſiis localibus aliquarum diœceſum Hiſpaniarum, in quibus parochiæ ſint diſtinctæ, ſed Eccleſia Cathedrali eſt unica parochia; & Epiſcopus eſt parochus univerſalis, unde propterea non intrat quæſtio pertinentiæ juris decimandi, quoniam licet Eccleſiæ locales; vel earum Vicarii, & clerici curam exercentes, aliquam habeant decimarum loci participationem juxta caſum, de quo *in dicta Palentina diſc. 2. & in Barbaſtren. diſc. præcedenti* in aliis & attamen iſta non eſt participatio juris decimandi, ſed potius participatio commoditatis de facto tanquam pro ſalario ſeu mercede miniſtrorum, & loco congruæ.

Altera eſt ſpecies Eccleſiæ matricis, comparative ad alias parochias in loco exiſtentes, ab ea tamen independentiam habentes, quæ tales dicuntur ratione antiquitatis, ſive alicujus majores præeminen- 13
tiæ, hæc pariter impropriè matrix dicitur, cum aliæ Eccleſiæ non ſint filiæ, ſed potius dicitur Eccleſia major ſeu prima in loco ad effectum, ut ibi majores ſolemnitates celebrari debeant, atque ad eam aliæ inferiores accedere juxta ea, quæ habentur infra *dicto tit. Miſcellan. Eccleſiaſtic. in Theatina, & ſub tit. de præemin. diſc. 9.* atque de iſta ſpecie videtur ea, de qua agitur *dec. 173. par. par. 1. rec.* cum quâ in iſta quæſtione procedere videntur *dicta deciſ. 673. par. 2. & 682. par. 3. & dec. 59. Martin. Andr.* ſed malè, quoniam diverſa eſt ratio.

Tertia demum eſt ſpecies caſus præciſi, in quo propriè una dicitur matrix comparative ad alteram uti filiam, ubi ſcilicet ex una parochia efficiantur duæ, vel plures, quoniam prima revera eſt aliarum mater, dum ex ejus territorii, ac populi parte aliæ efformatæ ſunt; ideoque iſti tres termini diſtinguendi veniunt, ob longam differentiam, quæ inter unum, & alium dignoſcitur, neque ex eo quod aliqua Eccleſia, matricis nomen ſeu aliquas præeminentias habeat; indefinitè matricitatis effectus reſultant, cum iſtud nomen ad alias cauſas ut ſupra valeat referri, ideoque diverſi ſunt effectus.

PAMPILONEN. PRIMITIARUM

Pro ECCLESIA PROCHIALI OPPIDI VILLÆ TORTÆ

Cum ECCLESIA PARO. HIALI ESTRELLÆ.

Caſus deciſus per Rotam pro Parochiali Villa Tortæ.

De primitiis, an debeantur potius Eccleſiæ prædiali, quam Sacramentali, vel econtra; Et an inter primitias, & decimas aliqua dignoſcatur differentia.

SUM-

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutio cauſa.*
3 *An decima debeantur Eccleſia prædiali, vel Sacramentali.*
4 & 5 *De eodem cum diſtinctione.*
6 *Teſtes reducendi ſunt ad concordiam quo magis fieri poteſt.*
7 *Conſtitutionibus ſynodalibus eſt deferendum.*
8 *In conflictu teſtium, quibus magis deferendum ſit.*
9 *Habenti intentionem fundatam ſufficit turbidam reddere probationem alterius partis.*
10 *De conciliatione teſtium de qua num. 6.*
11 *De efficacia conſtitutionum ſynodalium.*
12 *De diſtinctione inter decimas, & primitias, & quando ab unis ad alias arguere liceat.*
13 *In dubio pro regula contra limitationem eſt reſpondendum.*

DISC. XIII.

1 TRanſlato per aliquos incolas Villæ Tortæ, domicilio ad oppidum ſeu Civitatem Eſtrellæ, orta eſt controverſia inter utriuſque loci parochos, ſuper primitiarum pertinentia bonorum in loco Villæ Tortæ exiſtentium, an uni, vel alteri Eccleſiæ debitæ eſſent
2 atque delata cauſa ad Rotam *coram Bourlemont, ſub die* 10. *Decembris* 1670. pro Eccleſia parochiali Villæ Tortæ prodiit reſolutio, neque hucuſque, quod ſciam, cauſa ulteriorem progreſſum habuit.

In hac igitur diſputatione, Scribentes hinc inde, concordabamus reſpectu decimarum in concluſione, ſeu principio de quo ſupra *diſc.* 1. deducto ex diſpoſitione *textus in c. cum non ſint homines, & cap. Apoſtolica de decimis*, quod ſcilicet cum in jure ſta-
3 tutum non ſit, an decimæ, prædiali, vel Sacramentali Eccleſiæ potius debitæ ſint, conſuetudini deferri debet; Ideoque quæſtio fuit ſuper tribus; Primò ſcilicet cuinam potius aſſiſteret juris præſumptio pro conſueto effectu ex inde reſultante ſundandi intentionem ejus, qui juris præſumptionem pro ſe habet, atque in alterum transferendi onus probandi contrarium; Secundò circa probationem iſtius conſuetudinis, ſtantibus pluribus, quæ inde urgebant, quibus ſcilicet potius deferendum eſſet, ſeu quæ prævalerent; Et tertio, an ea, quæ de decimis in jure diſpoſita ſunt, in primitiis quoque procedant, vel potius in iſtis aliqua peculiaris ratio accedat, ob quam diverſimodè ſtatuendum ſit.

Quatenus pertinet ad primum; Quamvis Scribentes pro Eccleſia Sacramentali, deducerent ea, quæ pro ratione dubitandi adducuntur *per Abb. in* magiſtrali
4 *conſil.* 58. ubi plenè iſtam quæſtionem examinat, pluresque antiquiorum Canoniſtarum opiniones refert; Ac etiam deducerent ea quæ favore ejuſdem Eccleſiæ Sacramentalis inſinuantur ſupra *d. diſc.* 1. & præſertim cumularent ibi allegatas Rotæ deciſiones firmantes, ut ſacramentali potius, quàm prædiali, ceſſante conſuetudine, juris diſpoſitio aſſiſtat.

Attamen ſcribens in iſta cauſa pro Eccleſia prædiali, cum ſenſu etiam veritatis, agnitæ in cauſa de qua *dicto diſc.* 1. (quamvis in ea ſacramentali ſcriberem) dicebam quod juris regula Eccleſiæ prædiali
5 potius aſſiſtit, pro ea rata, quæ cadit ſub decimis realibus ſeu prædialibus, cum revera juris aſſiſtentia, quam Eccleſia ſacramentalis habet, percutiat ſolùm ratam cadentem ſub portione colonica, referibili induſtriæ perſonali, juxta auctoritates ac rationes ibidem ponderatas, quas in hac diſputatione quoque adducebam; Et in ſpecie primitiarum, ut debeantur Eccleſiæ, in qua prædia ſita ſunt firmatur *deciſ.* 261. *num.* 1. *& per tot. par.* 6. *recent.*

Quo verò ad ſecundum punctum, probationum hinc inde colluctantium ſuper conſuetudine, quæ 6
iſtius quæſtionis regulatrix eſt, ille potius facti, quàm juris erat, atque reverà probationes hujus Eccleſiæ prædialis erant ponderoſiores, cum contrariæ eſſent æquivocæ ſeu compatibiles, utpotè referibiles ad illas decimas, quas parochiani ſolvere conſueverunt Eccleſiæ ſacramentali occaſione prædiorum exiſtentium intra fines alterius parochiæ ratione induſtriæ perſonalis tanquam arrendatarii, ſeu coloni; Ideoque dicebam intrare propoſitionem per ora forenſium volitare ſolitam; ac frequenter receptam, de qua cæteris relatis apud *Gregor. & add. dec.* 351. *num.* 37. *& ſeqq. dec.* 471. *&* 487. *utrobique n.* 7. *dec.* 153. *&* 197. *p.* 7. *rec. apud Buratt. & add. dec.* 430. & ſæpius, & in ſua materia *ſub tit. de judic.* quod ſcilicet ubi habentur teſtes hinc inde, qui videantur inter ſe contrarii, unde propterea reſultet, ut eorum aliqui ſint mendaces, tunc omnis poſſibilis, vel compatibilis intellectus capiendus eſt, ſive omnis interpretatio facienda pro eorum reductione ad concordiam, ut excludatur delictum; Et conſequenter cum ita conciliari poſſent, quodque omnes dicerent verum, cum dicta diſtinctione reſpectivè, ita probatio facta pro hac parte firma remanebat.

Clarius verò, ac extrà omnem quæſtionem (adeò 7
ut cauſa mihi videretur nimiùm plana, iſtaque diſputatione indigna) dum accedebat etiam Conſtitutio ſynodalis, quæ idem diſponit, cum ita per iſtam non tanquam legem aliquid de novo diſponentem, ſed tanquam enunciantem id, quod de jure diſpoſitum eſt, atque loci obſervantia dabat, fortiſſimè adminiculati remanerent noſtri teſtes ex altero practico principio *de quo add. ad Buratt. dec.* 43. *Mantic. dec.* 366. *Tiburtina Caſtrorum* 31. *Martii* 1659. *coram Bevilaqua*, & ſæpius, & in dicta ſua materia *ſub tit. de judic.* quod ſcilicet in conflictu teſtium, ac probationum, deferendum eſt iis, quibus juris diſpo-
ſitio magis aſſiſtit, ſive magis aſſiſtunt adminicula ha- 8
bentia certum primordium veritatis, ſeu deſumpta ex ſcripturis, vel aliis ſpeciebus inalterabilibus, in quibus cadere non valeat ſubordinationis, vel affectationis ſuſpicio, aut erroris poſſibilitas.

Et nihilominus ſufficere dicebam huic parti alterum practicum axioma de quo in his terminis decimarum relatis *per Sard. conſ.* 505. *num.* 6. & alios, 9
habetur *in Tolet. decimarum de Capilla coram Vereſpio par.* 10. *dec. rec.* 158. *&* 270. *utrobique num.* 2. *&* 3. quod ſcilicet habenti pro ſe juris regulam, ſeu aliàs jam fundatam intentionem, non incumbit onus faciendi probationes majores ſeu præponderantes, ſed ſufficit eum ſuis probationibus, tales quales illæ ſint, quamvis imperfectæ, offuſcare probationes alterius partis, cui onus incumbat concludenter probandi ſuam exceptionem ſeu limitationem, quoniam ita non dicitur deſtrui, vel ſuffocari contraria probatio jam facta, ſed impediri ne illa fiat, ut tanquam per remotionem obſtaculi, firma remaneat intentio ejus, qui juris regulam, ſeu aſſiſtentiam pro ſe
habet. 10

Potiſſimè verò, & clarius in iſta peculiari materia conſuetudinis, cujus præcipuum, ac eſſentiale requiſitum conſiſtit in pacifica, continuata, & non interrupta obſervantia per illud tempus, quod juxta ejuſdem conſuetudinis diverſam naturam, neceſſarium eſt, ad eam legitimè inducendam, ideoque ita probationes pariter ad excludendum in teſtibus delictum, conciliabiles remanebant, quodque omnes hinc inde dicerent verum, quod ſcilicet uterque parochus habens reſpectivè hanc prætenſionem primitias exigere curaverit, atque pro benevolentia ita poſſeſſorum reſpectivè coactionem perfecerit, dum ita actus, qui geſti erant ex parte hujus parochiæ prædialis, quamvis inſufficientes ad inducendam ejus favore

favore conſuetudinem , abſque dubio ſufficientes
erant , ad impediendam conſuetudinem contrariam ,
favore alterius , ut propreteà neutra probatione con-
cludente , huic Eccleſiæ prædiali ſufficeret juris re-
gula ſeu aſſiſtentia munita etiam à jure ſpeciali Conſ-
11 titutionum ſynodalium , quæ fieri non poſſunt in iis,
quæ ſint contra jus clarum , iſtius diſpoſitioni dero-
gando , bene tamen in iis , quæ ſunt præter jus , &
clarius ubi ſunt juxta , vel ſaltem ubi contineant ejuſ-
dem juris dubii interpretationem ; Ut agendo de
Conſtitutionibus ſynodalibus advertitur *ſub tit. de ju-
dic.* & alibi , Ideoque ex pluribus reſolutio favore
Eccleſiæ prædialis juſta, beneque fundata viſa eſt cum
præſuppoſito , quod inſtarent termini generales deci-
marum.

Demum quoad tertium punctum ; Quamvis ſcri-
bentes in contrarium deducerent ea quæ habentur ,
12 *apud Rebuff. hoc tract. q. 1. nu. 17. cum ſeqq. &
Moret. cap. 2. num. 9. &* 10. *Rot. apud Martin. An-
dr. dec. 59. num.* 10. *&* 11. quod ſcilicet ; Aliud ſint
decimæ ; Aliud verò primitiæ , quodque ex diſpo-
ſitis in una ſpecie , ad alteram inferri non poteſt ; At-
tamen admittebam veritatem aſſumpti in abſtracto ;
Negabam verò applicationem ad caſum , id etenim
rectè procedit , ad effectum excludendi neceſſariam
argumentationem affirmativam , vel negativam de
una ſpecie ad aliam , quoniam poſſunt ſtare ſimul , ut
una ſpecies , unum , & altera ad alterum pertineat ;
ſive quod in eis diverſa detur obſervantia tam ſuper
ſubſtantia , quàm ſuper modo ſolvendi , ut in ſpecie
apud Martin. Andr. dicta deciſ. 59. id ponderatur ad
effectum quæſtionis de qua , *diſc. proximè præcedenti* ,
quod nempè una ſpecies ſpectare poſſit ad Eccleſiam
matricem , altera verò ad filialem , quodque ex reſer-
vationa , vel reſpectivè aſſignatione, quæ de una ſpe-
cie favore unius facta eſſet , inferri non valeat ad
reſervationem alterius , ſed potius , ut juxta conſue-
tam diſcretivæ operationem , reſultet argumentum in
contrarium ; Et ſic ad rem noſtram ; rectè compari-
bile eſt , ut iſtam quæſtionem inter Eccleſiam præ-
dialem , & ſacramentalem expreſſe non deciſam ,
decidat conſuetudo cum hac diſtinctione inducta ,
quod ſcilicet uni Eccleſiæ ſolvantur decimæ , & alteri
primitiæ ; Verum id rectè procedit , aſſiſtente facto ,
ſecùs autem iſtius aſſiſtentia deficiente , adeò ut pro-
cedendum ſit cum ſola aſſiſtentia juris communis, cum
iſta in dubio , ſive ſit favore unius , ſive alterius, pari-
formiter utramque ſpeciem complectatur , dum gene-
raliter in jure ſtatutum eſt , quod ſicuti Levitis , tam
decimæ , quàm primitiæ debitæ erant , ita pariter in
novo Teſtamentu omnes parocho debeantur, taliſque
eſt regula, quæ ut ſupra apta quidem eſt limitationem
recipere , iſtaque poſſibilitas excludit dictam neceſ-
13 ſariam argumentationem , ſed ceſſante probatione
limitationis , procedendum eſt cum regula , pro qua
in dubio judicandum eſt , cum limitatio non præſu-
matur juxta vulgatum axioma , ſuper quo plura col-
ligunt *Barboſ. axiom.* 198. *Mantic. deciſ.* 51. 357. *par.*
10. *rec. circa fin.* & paſſim.

† DEciſio prodita habetur *in par.* 16. *dec.* 382.

MASSICANA DECIMARUM

Pro COMMUNITATE PODII CINOLFI

Cum PAROCHO.

Caſus diſputatus coram A.C. ſub incerto exitu , credo , ſopitus per concordiam.

Si ex conſuetudine decimæ ſolvantur ſolùm de qui-
buſdam fructibus , in aliis autem generalis exem-
ptio habeatur, an illæ ſolvendæ ſint ex ſpecie fruc-
tuum de novo in regione , ſeu loco introducta ;
Vel potiùs iſti cadant ſub genere exempto.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De ſubrogatione novorum fructuum in locum antiquo-
rum.*
3 & 4 *Declaratur , & quando dicantur novales, de qui-
bus decima non debetur.*
5 *De diſtinctione cauſæ univerſalis , cui aſſiſtat.*
6 *De effectu cauſæ univerſalis.*
7 *Quando cauſa aſſiſtere dicatur.*
8 *De diſtinctione inter obſervantiam interpretativam ,
& præſcriptivam.*
9 *Immemorabilis quando requiratur in exemptione deci-
marum.*
10 *De quibus decimæ debeantur.*
11 *Habens pro ſe juris aſſiſtentiam , dicitur habere inten-
tionem fundatam.*
12 *De fructibus minutis , & in modica quantitate non ſo-
let exigi decima.*
13 *De modo decidendi quæſtionem in caſu introductionis
novæ ſpeciei fructuum.*
14 *Quod in facultativis non intret præſcriptio.*
15 *De eodem modo de quo num.* 13.

DISC. XIV.

CUm in oppido Podii Cinolfi , ex antiqua non
controverſa conſuetudine , Parochus decimas 1
exigat de frumento , aliiſque quinque ſpeciebus fruc-
tuum tantùm , in reliquis autem exemptio ſit gene-
ralis , nullaque decima ſolvatur ; Ab annis verò qua-
draginta circiter , ſequuta eſſet nova introductio eu-
juſdam frumenti quod *turcum* vulgò dicitur, iſtamque
ſpeciem incolæ pro loci qualitate experti magis profi-
cuam , colerent , unde propterea effecta eſſet ſpecies
penè major in loco ; Hinc proinde parochus præten-
ſionem excitavit ex hac ſpecie decimam percipere ;
Introductaque cauſa coram A. C. poſt unicam , vel
binam diſputationem , de illa amplius actum non au-
divi , unde probabiliter puto , quod concordia ei
finem dederit.

Scribentes pro parocho, potiſſimum fundamentum 2
conſtituebant in iis , quæ antiquioribus relatis in
propoſito decimarum temporalium plenè habentur de-
ducta apud *Rovit. dec.* 97. & in terminis decimarum
ſpiritualium *per Rot. apud Caril. deciſ.* 44. *&* 48. qua-
rum prima eſt repetit *deciſ.* 591. *part.* 5. *recen. & in
Carpectoraten. decima* 4. *Iulii* 1618. *coram eodem , &
in ead.* 5. *Iunii* 1647. *coram Bichio* inter ſuas *deciſ.*
322. *& apud Merlin. deciſ.* 434. *&* 474. ſuper decima-
rum ſolutione facienda de fructibus , qui ex nova in-
troductione , vel nova ſpecie culturæ , ex prædiis
percipiantur , aliàs percipi non ſolitis , & qui ſub no-
valium nomine explicari ſolent.

Verùm Scribens pro Communitate rea conventa ,
dicebam in hoc procedi cum æquivoco , dum iſtæ
auctoritates , ac aliæ apud eas percutiunt terminos
diverſos , de quibus *diſc. proximè ſequenti* , ubi ſci- 3
licet nova introductio fructuum fiat jure ſubrogatio-
nis loco antiquorum , quia nempè in agro , qui prius
ſegetibus pro collectione frumenti , aliarumque fru-
gum deſtinatus erat , plantentur vites , vel arbores ;
ità illum convertendo ad diverſam ſpeciem pro no-
vorum , ac diverſorum fructuum perceptione , quo-
niam licèt iſti novales dicantur , attamen de eis quo-
que decima ſolvenda eſt , tanquam ſubrogatis loco
antiquorum fructuum , quorum ſpecies ità in eo agro
perimitur , & in his terminis rectè dictæ auctoritates
procedunt,

Ut enim advertitur *diſc. ſequenti* , ac etiam ſupra
in Toletana decimarum horti diſc. 4. tunc in novali-
bus

Digitized by Google

4 bus exemptio interſit, quando eorum congrua ratio adaptatur, quod ſcilicet per eorum introductionem, Parocho notabile præjudicium non reſultet, quia ad culturam rediguntur bona, & prædia inculta, ex quibus prius nulla, vel modica decima percipiebatur; ſecùs autem ubi ea erant fructifera, & decimabilia, ſolumque innovatio importet immutationem de una ſpecie ad alteram, adeò ut generatio unius, alterius corruptionem importet.

Id autem in hac facti ſpecie dici non poterat, quoniam iſta fructuum ſpecies non erat talis, ut eorum introductio deſtrueret alias ſpecies, cùm in agris qui frugum perceptioni, ac ſegetibus deſtinati ſunt, iſta ſpecies cum aliis conſuetis compatibilis eſſet, quia nempe pro colentium placito, ſeu pro temporum opportunitate, quandoque una, & quandoque altera ſpecies ſeratur, ut etiam in cannapa, aliiſque frugibus praxis docebat, quod ſcilicet in eodem agro in uno anno ſeratur frumentum, in altero legumina, & in altero cannapa, cum ſimilibus, & tamen pro aliquibus ſpeciebus ſolùm decima ſolvebatur, pro aliis autem non, quamvis de eiſdem agris individuis ageretur, ideoque non intrabant dicti termini novalium, cadentes ſuper omnimoda immutatione formæ colendi.

Dicebam igitur quod hujus controverſiæ deciſio pendebat à puncto, ſeu diſtinctione cauſæ univer-
5 ſalis, vel particularis, quam communiter tradunt Canoniſtæ *in cap. cùm in tua hoc tit.* ubi præſertim *Butr. num.* 2. *&* 5. & cæteris relatis *Giovagnon. conſ.* 28. *num* 3. *& ſeqq. lib.* 2. *Rot. apud Merlin. dicta deciſ.* 434. *n.* 9. *& d. deciſ.* 322. *Bichi*, & in aliis, cui ſcilicet cauſa univerſalis aſſiſtere dicatur.

Ubi enim cauſa univerſalis aſſiſteret Communitati, ejuſque hominibus, ſuper exemptione à decimis, per
6 viam regulæ generalis, quæ limitationem pateretur in ſolis ſex ſpeciebus, ad quas taxativè reſtrictum eſſet jus parochi; Et tunc pro Communitate reſpondendum veniret, quoniam hic eſt effectus cauſæ univerſalis, ut exceptis caſibus limitatis, reliqua omnia ſecum trahat, ipſaque exceptio firmet regulam generalem in contrarium ex ſupra allegatis; Et conferunt quæ in hoc propoſito cauſæ univerſalis, vel actuum particularium habentur in materia juriſdictionali *ſub tit. de juriſdict. in Toletana diſc.* 1. & infra *diſc.* 18.

Quod autem cauſa univerſalis aſſiſteret Communitati, probari dicebam ex eo, quod ad prædictas ſex ſpecies ex antiqua conſuetudine jus decimandi
7 reſtrictum eſſet, neque uniformiter, ſed variè pro earundem diverſitate; Et conſequenter reſultat regula generalis exemptiva in contrarium etiam reſpectu novalium, ut advertitur *deciſ.* 169. *nu.* 17. *par.* 5. *recent.*

Et clariùs ſtante præſuppoſita obſervantia diuturna annorum 40. & ultra à quibus hæc nova ſpecies fructuum in loco introducta erat, cum iſta, ob du-
8 bietatem, an & cui aſſiſteret cauſa univerſalis, rectè conſiderabilis remaneret, tanquam interpretativa, quæ longè favorabilior eſt magiſque operativa, quàm ſit altera præſcriptiva, cùm non exigat tempus determinatum, aliaque præſcriptionis requiſita juxta vulgarem, ideoque frequenter inſinuatam diſtinctionem inter obſervantiam interpretativam, & præſcriptivam, de qua benè *Barboſ. in l. poſt dotem n.* 47. *ff. ſolut. matrim. Rot. deciſ.* 319. *&* 351. *par.* 6. *recen.* & quotidie.

Quinimò, ſtante lapſu tam diuturni temporis dici poterat, ut eſſet quoque præſcriptiva, quamvis in hac materia exemptionis decimarum, ex pluries in-
9 ſinuatis in præcedentibus requiratur immemorabilis ob receptam diſtinctionem, de qua cæteris relatis *apud Roias deciſ.* 391. *& deciſ.* 23. *part.* 6. *recen.* quod ſcilicet, Aut agitur de ſubſtantia decimarum in genere, præſcribendo ſcilicet ipſum jus decimandi, à quo allegetur exemptio; Et tunc neceſſaria ſit immemorabilis; Aut verò, poſito jure decimandi in genere, agatur de modo, vel circa quotam, vel circa reſtrictionem ad certas ſpecies, ſeu commutationem, dando pecuniam, vel aliam rem loco decimæ, & tunc ſufficit quadragenaria.

Quamvis autem ob non benè diſcuſſam cauſam, cum conſueta communicatione informationum utriuſque partis, ex qua intellectus nimiùm illuminari ſolet, maturum judicium pro veritate deſuper efformare non potuerim; Attamen reflectendo ad veritatem, ſentiebam aliquam difficultatem contra Communitatem, ut ſcilicet parocho potiùs aſſiſteret cauſa univerſalis, neque conſuetudo exigendi decimas de ſex ſpeciebus fructuum tantùm, & non de aliis, reſtrictionem præciſam importaret, ſed potiùs id proveniret de qua infrà, quod ſ. non in vim præſcriptionis, ſed potiùs ex diſpoſitione, vel intentione juris proveniret. Siquidem juris aſſiſtentia generalis eſt pro parocho, ut ei debeantur decimæ, non ſolùm de frumento, hordeo, vino, oleo, & aliis fructibus hujuſmodi magis conſiderabilibus, ſed etiam de paſcuis, de foliis arborum, de anima- 10
lium fœtibus, de lana, & caſeo, ac etiam de quacumque alia ſpecie acquiſitionis, quamvis ex ſola induſtria perſonali, vel operatione intellectus, ut penè centum ſpecies refert elaboratus collector *Barboſa de paroch. cap.* 28. §. 1. apud quem concordantes.

Poſita igitur hac regula, intrat vulgare principium, in præcedentibus pluries inſinuatum, ac etiam
dicto diſc. 1. *de juriſdict.* ac in deciſionibus in ea cauſa 11
editis, in quibus principaliter agendo de juriſdictione Epiſcopali, de conſequenti interfuit quoque ad hoc jus decimandi, quod ſcilicet habens hanc regulam, habere dicitur intentionem fundatam, donec probetur limitatio, quæ non præſumitur, ſed concludenter probanda eſt.

Hæc autem probatio deſumi non poſſe videbatur, ex eo quod pro aliis fructuum ſpeciebus decima non
conſueverit exigi, quoniam cùm pro territorii, ejuſ- 12
que incolarum qualitate, fructus notabiles, in quibus major utilitas conſiſtit, reſtringerentur ad iſtas ſex ſpecies, alii verò eſſent nimiùm modici, vel cùm tam magno labore, & ſumptu parti, quod nullam ferè cauſarent utilitatem, ſeu modicum continerent naturæ beneficium, ideircò abſtentio parochorum ab exactione decimarum ex eis, prodiit potiùs ex quadam generali conſuetudine deducta ex non ſcripta æquitate, ſeu ea, quam vulgò dicimus *Epicheia* abſtinendi ab immoderato rigore exigendi decimam de hujuſmodi fructibus minutis, ut advertit *Rebuff. hoc tract. quæſt.* 13. *num.* 51. *Rot. deciſ.* 64. *num.* 11. *par.* 9. *recen.* Ideoque dici non poterat, ut id proveniret ex ea conſuetudine, quæ præſcriptiva ſit, atque pro conſueta præſcriptionis operatione, habilis tollere jus uni, & dare alteri, ſed potius ex quadam æquitativa abſtentione facultativa, ſeu commendabili conniventia, juxta eam conniventiam inſinuatam *ſupra diſc.* 1. & in aliis, quam parochi habere conſueverunt cum Regularibus in eorum debilibus principiis, vel introductione.

Hinc proinde advertebam, quod in hac facti ſpe-
cie, congrua deciſio penderet, potius ex facti cir- 13
cumſtantiis, quàm ex regulis juris, an ſcilicet hæc nova fructuum ſpecies eſſet notabilis, & in magna quantitate, adeo ut illi congrueret eadem ratio aliarum ſex ſpecierum decimabilium vel potius è converſo adhuc eſſet modica, unde propterea dici poſſet de reliquo genere leguminum, ac rerum non decimabilium, ut hoc ſecundo caſu iſtud novale ſub cauſa univerſali exemptiva caderet, non autem in primo;

Idque

Digitized by Google

Itque non ex conſuetudine, præſcriptione cauſæ uni-
verſalis, ſed ex identitate rationis, ut, in ſpecie de
introductione fructuum in loco, ità diſtinguendo,
circa initia, in quibus ea modica ſit, ac ſucceſſiva
tempora, in quibus excreverit, habetur *apud Monet
hoc tractat. cap. 5. quæſt. 5. num.* 109.

Atque hinc reſultare advertebam reſponſionem ad
retroactam obſervantiam non exigendi decimas in
hac ſpecie novorum fructuum, ob aliam juris regu-
lam, ſuper qua in his terminis decimarum plura col-
14 ligunt *Rovit. dicta deciſ.* 97. *& Rot. apud Carill. dicta
deciſ.* 44. *&* 48. quarum ſecunda eſt repetita *deciſ.*
591. *par. 5. recen.* & in aliis, de quibus ſupra, quod
ſcilicet in facultativis non intrat præſcriptio niſi ex
tempore petitionis, ac denegationis, cum ſubſequuta
acquieſcentia, cum in incorporalibus hæc dicantur
ſtare loco poſſeſſionis; ſine qua non datur præſcriptio;
Potiſſimè verò ubi ſucceſſor veniat jure ſuo indepen-
denter à prædeceſſoribus, quorum negligentia ſibi
præjudicare non potuit, ut in propoſito præſcriptio-
nis advertitur *ſub tit. de fideicomm.* & ſub altero *de
jure patron.* ac alibi pluries.

Omniſque difficultas ità ceſſare videbatur ex di-
cta diſtinctione reſultante à fructuum quantitate, quo-
niam cum circa initia novæ introductionis, ea mo-
15 dica eſſe ſoleat, ac etiam freqentiùs ob modicam co-
lonorum peritiam, magis laborioſa, & diſpendioſa,
idcircò mirum eſſe non debet, ſi per aliquod tempus
donec eadem ſpecies notabiliter creverit, parochus
ex dicta æquitate, ſeu conniventia abſtinuit, & con-
ſequenter, quod eis exceptis ex regula *cum ceſſante
&c.* ſive ex ratione textus *in cap. ſuggeſtum hoc tit.*
dicta facultativa abſtentio eſſe non debeat in futurum
obligatoria; Et conſequenter pro ſtylo, ex Divina
benigna aſſiſtentia, inconcuſſe ſervato, liberè parti-
bus inſinuata difficultate conſului, ut reflecterent ad
dictam diſtinctionem, ſeu facti circumſtantiam, quod-
que ubi iſta nova fructuum ſpecies notabiliter cre-
viſſet, curarent cum honeſta concordia litem ſopire, ut
credo ſequutum eſſe.

ARIMINEN. DECIMARUM

Pro PAROCHIS.

Reſponſum pro veritate.

An, & quando, reſtricto jure decimandi ad certas fructuum ſpecies, illud competat pro aliis fructibus, qui percipiantur ex agris, vel prædiis, ex quibus aliàs fructus decimabiles percipi ſolebant, ob immutatam culturæ formam; Et è converſo, quid ubi mutatio fiat ex fructibus non decimabilibus, ad decimabiles; Et incidenter de judicio ſummario, & exequutivo in exactione decimarum.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Quando non poſſit dari maturum judicium pro veritate.*
3 *Habenti cauſam univerſalem non præjudicat mutatio culturæ.*
4 *Quod parochus habeat juris aſſiſtentiam in cauſa univerſali.*
5 *De jure decimandi fructus novos etiam in decimis temporalibus.*
6 *Quando cultura immutari poſſit in præjudicium habentium jus paſcendi.*
7 *&* 8 *An, & quando de fructibus novis non debeatur decima.*
9 *De eadem, & quando compenſatio intret.*
10 *&* 11 *De præſcriptione, an, & quando.*
12 *De obſervantia interpretativa.*
13 *Decimæ habent viam executivam.*
14 *Quando autem de hoc dubitari poſſit.*

DISC. XV.

PRæſuppoſita conſuetudine hujus diœceſis Arimi-
nenſis, ſolvendi ſolùm decimam frumenti, & lini, 1
non autem vini, & fœni, ſeu paſcuorum ex pratis;
Cum ab aliquo tempore poſſeſſores agrorum, qui fru-
menti, ac lini perceptioni deſtinati erant, in eis vineas
conſtruxiſſent, ſeu ad uſum pratorum, & paſcuorum
reduxiſſent, & è converſo aliquæ jam deſertæ vineæ,
vel prata, ad culturam, pro frumento, ſeu lino, re-
dacta eſſent; Hinc ex parte parochorum, pro veritate
conſultus fui, an ſcilicet, pro vino, & fæno, ſeu
paſcuis, quamvis aliàs non decimabilibus, eis debe-
retur decima, ex ea peculiari ratione, quod hujuſ-
modi fructus perciperentur ex prædiis decimari ſo-
litis in diverſa fructuum ſpecie, vel è converſo; Et
an poſita affirmativa, eis obſtaret longi, vel longiſ-
ſimi temporis præſcriptio, ſeu conſuetudo non exi-
gendi; Et quatenus idem jus competeret, atque Judex
primæ inſtantiæ eorum favore ità decerneret, an cauſa
eſſet appellabilis, & ordinaria, vel potiùs ſummaria
& exequutiva.

Quamvis autem in hujuſmodi Reſponſis, etiam
pro veritate, ad inſtantiam partis intereſſatæ peti 2
ſolitis, omninò certum, ac maturum judicium non
de facili efformari poſſit, cum in facti notulis, quæ
ad hunc effectum transmittuntur, vel ex inadverten-
tia, vel ex deficiente notitia, deduci non ſoleant illæ
circumſtantiæ, ex quibus bonum jus alterius partis
reſultet; Attamen procedendo cum illis juris pro-
poſitionibus, quæ juxta facti narrati præſuppoſita re-
ſultant.

Quatenùs pertinet ad primum quæſitum; Dixi
quod ipſorum parochorum favore plana videbatur 3
affirmativa, quoties agatur de illo decimatore, qui
juris aſſiſtentiam habeat in cauſa univerſali, ut tunc
non obſtante immutatione culturæ prædiorum aliàs
decimabilium, debeantur decimæ ex fructibus ſubro-
gatis, ac de novo introductis, quoniam hæc immuta-
tio fieri non debet cum notabili præjudicio decima-
toris, qui in illis prædiis, & bonis jus decimandi jam
quæſitum habebat.

Neque dubitatur de jure parochi ſuper cauſa uni-
verſali, ut in ea etiam reſpectu novorum fructuum 4
juris aſſiſtentiam habeat, ad textum *in cap. commiſ-
ſum eſt, & cap. cum in tua de decim. in fin.* ubi com-
muniter Canoniſtæ; Atque ità in ſpecie, relatis *Co-
varruv. Rebuff. Gutier.* & aliis hanc decimarum ma-
teriam tractantibus, ſæpiùs firmavit *Rota*, adeo ut
videatur concluſio præſupponenda, & ſuper qua verè
inanis labor eſt, auctoritates cumulare, vel ineptias
eas deſiderare, ut præſertim firmatur *apud Manticam
deciſ.* 341. *Carill. deciſ.* 44. *&* 48. quarum prima eſt
repetit. *deciſ.* 591. *par. 5. recen. apud Roias deciſ.* 414.
deciſ. 666. *num. 1. par. 3. recen. deciſ.* 502. *num. 2. par.
4. in Abulen. decimarum 15. Ianuarii* 1644. *coram
Peutingerio*, & in aliis.

Ut enim benè advertitur *apud Carill. dicta deciſ.*
44. aliàs *deciſ.* 591. *par. 5. rec.* in hoc propoſito, cir- 5
ca novos fructus ſubrogatos, difficultas intrat, ubi
agatur de decimatore particulari habente jus reſtric-
tum ad certas ſpecies fructuum; Et in propoſito deci-
marum temporalium ſolvendarum Baroni, ſeu Do-
mino temporali ut debeantur etiam de fructibus, qui
percipiantur ex novis plantationibus, eò quia cultu-
ræ immutatio tollere non debet jus decimatoris ha-
betur plenè *apud Rovit. dicta deciſ.* 97. Et confe-
runt quæ habentur ad materiam juris paſcendi *ſub tit.
de ſervit. diſc.* 37. *& ſequent.* ſuper articulo, an, &
quando incolæ immutare poſſint faciem agrorum,
ac

Digitized by Google

ac prædiorum, reducendo uſum vinearum, vel cannetorum, agros paſcuis, vel ſegetibus deſtinatos in præjudicium juris paſcendi univerſalis, quod loci Dominus habeat.

Difficultatem autem aliquam, circa applicationem concluſionis, mihi inferebat ea circunſtantia, quod èconverſo aliqua prædia antiquitus fructibus
7 non decimabilibus deſtinata, converſa eſſent in fructus decimabiles, an ſcilicet ità locus eſſe deberet cuidam compenſationi, ne aliàs in parochis daretur illa in jure damnata inæqualitas, quæ leonina dici ſolet, quod ex immutatione culturæ ſentire deberent ſolum lucrum, non autem ſubjacere damno, cum ità inter parochum, & parochianos, quædam ſpecies ſocietatis contracta videatur, ſolutionis, ac exemptionis reſpectivè pro qualitate fructuum; Et conſequenter intret verum principium juris frequenter in omni ferè materia inſinuatum præſertim *ſub tit. de credito*, ut ſocietati repugnet hæc inæqualitas, quod unus ſubjacere debeat damno abſque ſpe lucri, & è contra.

Ponderabam quoque, in idem conferre ea, quæ habentur ſupra *in Toletana decimarum horti diſc.* 4. in
8 materia novalium, ut ſcilicet pro eis decimæ non debeantur, ubi agatur de prædiis aliàs infructiferis, ex quibus parochus nullam decimam percipiebat, cum tunc nullum ſibi præjudicium faciat exemptio; Eatenùs enim ex novis fructibus decimari non ſolitis, ſolvenda quoque eſt decima, quatenùs ſint ſubrogati loco antiquorum decimabilium; Et conſequenter, quamvis iſta prædia eſſent aliàs fructifera, & culturæ deſtinata, adeò ut verè, & propriè non congruat dicta concluſio ſumpta in ſenſu litterali, cum procedat in agris, aliàs incultis, & ſterilibus, attamen attenta ratione, ſive attento effectu, idem dicendum venit, dum ob qualitatem fructuum non decimabilium, idem reſpectu parochi, vel alterius decimatoris videtur, ut prædia ſint ſterilia, vel culta, & fæcunda, producentia fructus decimationi non ſubjectos; Ideòque intrare debeat adeò frequenter inſinuata propoſitio in judicando, & conſulendo ſemper præ oculis habenda, ut non cortex, & formula verborum, ſed ſubſtantia veritatis, ſeu finis, vel effectus à lege conſideratus attendi debeat, quoniam lex non eſt impoſita verbis, ſed rebus.

Sed quoniam hæc diſtinctio in eodem genere fructuum decimabilium confuſiones pareret; Hinc
9 proinde quando notabilis inæqualitas parochis præjudicialis ex hac mutua compenſatione non reſultaret, tunc in ratione dubitandi dicebam, quod probabiliter dubitari poſſet de applicatione primæ concluſionis ipſorum parochorum favore firmatæ, ſuper jure decimandi, etiam vinum, & prata, quamvis generaliter non decimabilia, ex ratione ſubrogationis; Reſervavi tamen maturius judicium poſt meliorem facti notitiam ſuper dicta culturæ immutatione hinc inde, ad effectum inſpiciendi, an ita res promiſcuè ſe haberet, quod æqualitatem, vel reſpectivè notabilem inæqualitatem produceret; Adhuc tamen occaſio non dedit hunc punctum formiter diſputare, ut maturius judicium ſuper eo efformari potuerit.

Quatenus verò, dicto compenſationis motivo non intrante, admittenda eſſet dicta prima concluſio
10 ſubrogationis fructuum novalium, loco antiquorum fructuum decimabilium; Reſpondi, non obſtare longævam obſervantiam contrariam, ubi ea capienda eſſet in ratione præſcriptiva, ex pariter vera, & recepta concluſione, in præcedentibus inſinuata, quod in facultativis non intrat præſcriptio, niſi ex tempore petitionis, ac reſpectivè denegationis cum ſubſequuta acquieſcentia, cum hæc in incorporalibus ſtare dicantur loco quaſi poſſeſſionis, ſine qua præſcriptio non datur; Potiſſimè verò dum parochi ſucceſſores veniunt jure proprio, independenter à prædeceſſoribus, quorum negligentia eis præjudicare non debet, quoniam qui non poteſt remittere, vel expreſsè diſponere, neque poteſt negligere, ne major ſit virtus taciti, quàm expreſſi, ſeu ficti, quàm veri, & ne quod directè prohibitum eſt, per indirectum ſequatur.

Ideoque ut præſertim advertitur *in Colonien. ſub tit. de alien. & contract. prohib. diſc.* 3. in illis Juri- 11
bus, in quibus ſucceſſores veniunt jure ſuo independenter à prædeceſſoribus, nunquam, vel nimium rarò, practicabilis eſt præſcripio, quantumvis antiqua obſervantia concurrat, quæ ſolum operativa eſſe ſolet, quando ille, qui eam pro ſe habet, prudentem adhibeat cautelam allegandi titulum proficuum, puta privilegium Apoſtolicum, Secùs autem ubi, imprudenter, ad præſcriptionis præſidium recurrat, ut latius advertitur, *dicto diſc.* 3. *de alienat. & contract.* ubi de concluſionis declarationibus.

Benè tamen in hac facti ſpecie diuturna obſervantia obſtaculum præbere poterat, in ratione in- 12
terpretativa ob ſuperius excitatam dubitandi rationem compenſationis, cum ea ſtante, rectè intret terminus interpretationis; Verùm etiam ſuper hoc maturum judicium efformare non potui, ob deficientem magis diſtinctam notitiam hujus obſervantiæ ejuſque ſingularum circunſtantiarum, ex quibus pendet reſolutio, an deferri debeat, necne.

Hinc proindè in ſpecie motivum præſcriptionis neglectum fuit in eiſdem ſupra allegatis deciſionibus *præſertim deciſ. 666. par. 3. & deciſ. 402. par. 4. rec. & apud Carill. dicta dec. 44. repetit. dec. 591 par. 5. rec.* Et conſequenter iſta quæſtio dicenda videtur potius facti, quam juris, non de facili recipiens certam, ac generalem regulam, cuicumque caſui applicabilem, cum deciſio potius pendeat ex facti qualitate, & circunſtantiis, ad quas principaliter reflectendum eſt, non autem cum conſueto errore procedendi cum generalitatibus juris.

Demùm quod aliud quæſitum ordiris, an ſcilicet intrante ſupradicta prima concluſione favore parochorum, competeret judicium ſummarium, vel exe- 13
quutivum, Reſpondi quod generaliter, ac in abſtracto plana eſt regula affirmativa, ut pro decimia competat via exequutiva ex iis, quæ cæteris relatis habentur *apud Dunozett. deciſ. 990. num. 1. & apud Reias dec. 391. num.* 3 & paſſim, cum regulariter ſit principium abſolutum.

Verùm in hac facti ſpecie dubitabam, ſaltem pro unica translatione exequutionis per Signaturam concedenda, ob temporis antiquitatem, adinſtar eorum 14
quæ habentur *ſub tit. de penſion. in Urbanen. diſc.* 67. ſuper ſtylo Signaturæ relato *per Gomez*, ut etiam in penſionibus eccleſiaſticis, exequutivis, & privilegiatis, reſcribi ſoleat de appellatione ſuſpenſiva, ob temporis antiquitatem, cum declarationibus ibi contentis; Clarius verò in hac facti ſpecie, ob ſupra inſinuatam dubitandi rationem, reſultantem à motivo compenſationis fructum decimabilium, qui percipiantur ex prædiis antiquitùs deſtinatis diverſis fructibus non decimabilibus, cum ita pernecesse intret Judicis interpretatio, ſeu declaratio, quæ ſecum trahit appellationem, ut in ſua materia, *ſub tit. de judic.* Ideoque de praxi judicii exequutivi probabiliter dubitari poterat.

Digitized by Google

VRBEVETANA DECIMARUM

Pro MARCHIONE MARABOTTINO.

Reſponſum pro veritate.

De redecima, ſeu duplici decima, an, & quando debita ſit; Et incidenter, an venditor prædii, qui expreſsè illud aſſeruit, ac promiſit liberum, vel exemptum ab omni onere, & præſtatione, teneatur de evictione, vel actione quanti minoris pro onere decimarum parocho ſolvendatum.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries remiſſivè.*
2 *De decimis temporalibus.*
3 *In dubio præſumuntur ſpirituales.*
4 *Prohibita eſt exactio redecimæ ſeu duplicis decimæ, niſi adſit conſuetudo.*
5 *De argumentis temporalitatis.*
6 *In poſſeſſorio non quæritur de juſtitia, vel injuſtitia.*
7 *De actione negatoria.*
8 *De oneribus intrinſecis decimarum venditor non tenetur.*
9 *Idem de oneribus collectarum, & onerum publicorum.*

DISC. XVI.

PRæſuppoſita facti ſerie in hac eadem cauſæ enar-
1 rata, *ſub tit. de Empt. & vendit. diſc.* 36. occaſione
agendi de diverſo articulo concernente obligationem
evictionis, vel actionem quanti minoris; Quatenus
pertinet ad hanc materiam decimarum, ex quarum
debito, ſeu natura, & qualitate pendebat dicti alte-
rius puncti determinatio.

Reſpondi quod deciſio pendebat potius ex facto,
quàm ex jure, an ſcilicet iſta præſtatio ſub nomine
2 decimæ, importaret potius decimam temporalem,
quæ redoleret ſpeciem cenſus, ſeu livelli, ratione
directi dominii, ſeu ex alio titulo prophano, Vel
potius decimam ſpiritualem, debitam parocho in
ſola ratione parochialitatis, inſinuando in Reſponſo
deſuper edito eadem, quæ habentur *ſupra diſc.* 6.
ſuper ſignificatione hujus vocabuli decimarum, ut
etiam hujuſmodi livellis, vel canonibus, aliiſque
reſponſionibus merè temporalibus congruit.

Quatenus autem, ex parte parochi, expreſsè, vel
ſaltem adminiculativè, non doceretur de oneris
3 temporalitate, adeò ut juxta opinionem, quam tenet
Rota, & Curia, præſumptio ſtaret potius pro ſpiri-
tualitate, quàm pro temporalitate ex deductis *eodem
diſc.* 6. tunc ſtante dicta præſuppoſita conſuetudine,
quod parochi integras decimas exigant à colonis;
Dicebam quod juris regula ei reſiſtebat, quoniam
de jure prohibitum eſt exigere redecimam ſeu dupli-
cem decimam, ex iis, quæ antiquioribus relatis
habentur firmata *apud Buratt. dec.* 575. *ubi add.* latè
cumulant concordantes *deciſ.* 672. *par.* 1. *& deciſ.* 548.
4 *par.* 5. *rec.* & in aliis; In quibus pariter firmatur ejuſdem
regulæ limitatio ex contraria conſuetudine, quæ
tamen debet eſſe immemorabilis, vel ſaltem quadra-
genaria, cum fama privilegii, vel cum titulo bonæ
fidei colorato, juxta regularem naturam præſcriptio-
nis eorum, quibus jus reſiſtat, ut præſertim in hac
decimatoria materia receptum habemus ex pluries in-
ſinuatis in præcedentibus.

Nimium tamen probabile videbatur, ut iſtud eſſet
potius onus temporale ſeu prophanum; Tum ex ſpe-
5 cialitate, quod ex iſto prædio, non autem ex aliis adja-
centibus intra ejuſdem parochiæ fines exiſtentibus
exigeretur; Tum etiam quia non eſſet in quota, juxta
regularem decimarum ſpiritualium naturam, ſed in
certa uniformi quantitate; Verùm, ſive ex hac ratio-
ne temporalitatis, ſive ex altera conſuetudinis indu-
centis limitationem, ſuper redecima, dixi quod de-
ciſio pendebat potius à facto, quàm à jure, à proba-
tionibus ſcilicet, quas parochus deduceret in judicio
actionis negatoriæ per ipſum poſſeſſorem intentandæ.

Quoties enim non agitur de conſuetis decimis
ex juris communis diſpoſitione parocho debitis, in
quibus abſque alia probatione ipſe habet intentio-
nem fundatam in aſſiſtentia juris; Sed agatur de de- 6
cima extraordinaria, cui jus potius reſiſtat, quàm
aſſiſtat; Tunc licèt in poſſeſſorio parochus, vel alter
in quaſi poſſeſſione juris exigendi exiſtens, ad aliquam
tituli juſtificationem non teneatur ex receptæ propo-
ſitione, de qua in ſua materia *ſub tit. de Judic.* ubi
de ejus declarationibus, ac alibi pluries, quod in hoc
judicio non quæritur de juſtitia, vel injuſtitia, ſed at-
tenditur nudum factum poſſeſſionis, rejiciendo ad
petitorium ea, quæ concernunt juſtitiam vel injuſti-
tiam; Attamen in petitorio ſufficit poſſeſſori pro ob-
tinenda abſolutoria ab onere fructuum ſola intentatio
actionis negatoriæ, donec ille, qui præſtationem vel 7
aliam ſervitutem prætendit, illam juſtificet, ex iis,
quæ antiquioribus relatis habentur *per Rot. dec.* 101.
par. 4. *rec. tom.* 2. *& apud Cenſ. de cenſ. quæſt.* 90. *ex
num.* 9. ac pluries advertitur præſertim, *ſub tit. de pen-
ſion. & ſub altero de emphyt.* ac etiam *de ſervitut.*

Ex probationibus autem à parocho faciendis, de
conſequenti reſultare Reſpondi alterius quæſiti re-
ſolutionem ſuper actione competente adverſus vendi-
torem pro evictione, vel actione quanti minoris, 8
quoniam ſi iſtud eſſet onus temporale, ac extraor-
dinarium, quod parocho debitum eſſet, non ex diſ-
poſitione juris ratione decimarum ſpiritualium, ſed
potius in ratione cenſus, ſeu livelli, tunc de plano
dicta actio intraret; Secus autem ubi ageretur de de-
cimis ſpiritualibus, quæ importare dicuntur onus
intrinſecum, & reale debitum per quemcumque
poſſeſſorem de natura rei, & conſequenter non ca-
dit ſub hujuſmodi aſſertionibus, ac promiſſionibus
libertatis factis per venditorem, ex iis, quæ cæte-
ris relatis habentur *apud Ann. ſeniorem. alleg.* 48.
*& in Sabinen. Status Montis Libretti, ſub tit. de
feud. diſc.* 65. ubi quod venditor non tenetur ad
evictionem, vel ad quanti minoris ob aſſertionem,
ac promiſſionem, quod nemora, ac prata, alia-
que bona exiſtentia in feudo, vel caſtro vendito,
eſſent libera, & exempta ab omni onere, & ſervi-
tute ob jus paſcendi ſeu lignandi quod in eodem loco
habeant ejus incolæ, & vaſſalli, cum iſtud dicatur
onus intrinſecum, & connaturale, quod ſub dictæ
promiſſione non venit niſi deducatur ad ſpeciem,
ex deductis, *d. diſc.* 65. *de feud. & diſc.* 36. *de empt.
& vend.*

Atque in idem conferre dicebam ea, quæ com-
munis praxis docet de collectis & tributis, aliiſque
oneribus, quæ Principi, vel Communitati per prædio-
rum, ac bonorum poſſeſſores ſolvuntur, quod pro eis 9
non intrat actio evictionis, vel quanti minoris, ob
dictam libertatis, ac exemptionis promiſſionem, niſi
deducatur ad ſpeciem, cum dicatur onus intrinſe-
cum, & de natura rei; Sic à pari, quoniam, ut plu-
ries advertitur, *ſub tit. de Regal.* ad materiam ga-
bellarum, & vectigalium, iſti termini parificantur,
cum collectæ, & tributa, quæ Principi, vel Civi-
tati ſolvuntur, ſpeciem decimarum quoque habeant,
ad inſtar iſtarum ſpiritualium.

TOLETANA DECIMARUM DE UZEDA.

Diſcurſus in congreſſu pro directione.

De portione canonica debita Epiſcopo ex decimis, an ſit quarta, vel alia portio, quomodo conſuetudo in ea attendi debeat, Et qualem juris aſſiſtentiam, vel directam actionem contra parochianus Epiſcopus habeat.

S U M M A R I U M.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutiones prodita in cauſa.*
3 *De quarta canonica debita Epiſcopo ex decimis.*
4 *An Epiſcopus habeat actionem directam contra decimabiles.*
5 *Quid dicta quarta debita ſit de jure.*
6 *Quod conſuetudo ſeu obſervantia dividi non poſſit.*
7 *Conſuetudini eſt deferendum, ubi non proveniat à locatione.*
8 *De diſtinctione ſuper præſcriptione decimarum.*
9 *Quando intret quæſtio quartæ, & de concurſu trium perſonarum.*
10 *De conſuetudine Hiſpaniarum non habendi parochias diſtinctas, quodque Epiſcopus ſit parochus univerſalis diœceſis.*
11 *Quo jure fieri dicuntur diviſio decimarum inter Epiſcopum, & exercentes curam.*

D I S C. XVII.

1 DIviſis fructibus decimabilibus, inter magis conſiderabilea, ut ſunt triticum, hordeum, vinum, oleum, aliæque fruges, quæ ſub vocabulo *ſiccorum* explicari ſolent, & in minutos, minuſque conſiderabiles, ut ſunt poma, pira, olera, & ſimilia, quæ ſub nomine *virentium*, explicantur, ut ſcilicet hæc ſecunda ſpecies in oppido Uzedæ integra ſpectet ad Rectores, ſeu beneficiatos curam animarum exercentes, de altera verò ſpecie, ipſi participent pro tertia parte, pro alia tertia Archiepiſcopus, & pro alia quidam participantes; Atque ſequuta de reductione ejuſdem prædii ad uſum horti, ex quo aliqua notabilis decima, ex oleribus, & pomis percipiebatur; Hinc prætenſionem excitavit Archiepiſcopus ſuper quarta ſeu portione canonica, juxta diſpoſitionem juris ex his decimis ſibi debita; Introductaque cauſa *in Rotam*
2 *coram Dunozetto ſub die 5. Decembris* 1631. ad favorem Rectorum ſeu Beneficiatorum prodiit reſolutio in poſſeſſorio retinendæ, ut patet *ex decis.* 320. *inter ejus impreſſas*; Reaſſumpta verò ex parte Archiepiſcopi cauſa in bono jure de anno 1656. *coram Zarato ſubrogato*, hinc ex parte Rectorum convocatus fuit congreſſus pro directione, incertumque remanent, an ulteriorem progreſſum habuerit, dum frequenter accidit, quod litigantes, præſertim in hujuſmodi cauſis Hiſpanis, audiunt pro directione ſenſum plurium Advocatorum, eoque habito, cum aliquibus tantum defenſoribus pro minori ſumptu cauſam proſequuntur, unde propterea maturum judicium deſuper efformari non potuit.

Supponebatur igitur, quod ex parte Archiepiſcopi, & Agentium pro eo, prætenſio fundaretur in
3 aſſiſtentia juris ſuper participatione omnium decimarum ſibi debita in quarta parte, quæ portio canonica dicitur, juxta *textum in cap. conquerente* 6. *nos autem de offic. Ordinar.* ubi communiter ſcribentes. *Rot. apud Seraph. decis.* 1204. *num.* 4. *dec.* 31. *par.* 2. *diverſ.* & habetur in propoſito quartæ funeralium, *ſub tit. de paroch. diſc.* 25. ubi concordia.

Unde propterea intrat quæſtio, an Epiſcopus ad decimas à parochianis percipiendas, concurrat directè, ac jure coæquali, pro ejus quota; Vel potiùs, hac actione ſibi denegata, habeat ſolùm jus vel actionem contra parochos pro communicatione, ſeu participatione, ex iis, quæ habentur in dicta hujus cauſæ 4
dec. 320. *Durani*, planè *Fagnan. in cap. quoniam de decimis*, *apud Gregor. dec.* 519. & plenius *deciſ.* 122. 327. & 357. *par.* 5. *rec.* in quibus firmatur verius eſſe, ut actio directa contra parochianos non detur, benè tamen intentare poſſit Judicis officium contra eoſdem, nempè tanquam debitores debitoris, de quo etiam habetur *dec.* 334. *par.* 6. *rec.* & *in Frequentina decimarum* 10. *Junii* 1639. *coram Ghislerio*, in quibus, & prius *d. dec.* 31. *par* 2. *diverſ.* & *dec.* 311. *num.* 2. *par.* 6. firmatur quod hæc participatio 5
debita ſit Epiſcopo ex diſpoſitione juris, reprobata opinione volentium, ut id ex conſuetudine proveniat.

Econverſo, Beneficiatorum defenſores admittentes, quod ageretur de quæſtione inter parochum & Epiſcopum ſuper portione canonica, dicebant (& benè) his terminis retentis, quod cum iſta regulariter ſit quarta pars, de conſequenti Archiepiſcopus plus
debito, ac exceſſivè exigebat eamdem portionem, ex 6
decimis majoribus fructuum ſiccorum, & conſequenter procedebant cum dilemmate quod; Aut ſtandum erat diſpoſitioni juris communis; Aut conſuetudini; Primo caſu generaliter de omnibus portio ad dictam quotam, à jure ſtatutam reduci debebat, idque Beneficiatis expediebat, ideoque dabant manus; In ſecundo autem, conſuetudo dividi non debebat, & rationabiliter quidem, quoniam ille exceſſus, quem ultra quotam à jure ſtatutam in fructibus ſiccis, Archiepiſcopus percipiebat, compenſatus hinc inde remanebat cum ſibi denegata participatione in hac ſpecie.

Atque ad probandum, ut defendendum eſſet conſuetudini, ſive iſta, non immutata natura quotæ, eam in plure, vel minori ſtatuiſſet; Sive etiam eam reducendo ad certam uniformem quantitatem, quoties iſta 7
non habeat initium à locatione, vel alio contractu voluntario, & reſolubili, cujus continuationi, vel renovationi obſervantia referri valeat juxta deducta *deciſ.* 727. *par.* 1. *diverſ. deciſ.* 23. *par.* 6. & *apud Dunozet. deciſ.* 824. & 990. Deducebant receptam diſtinctionem, quam habemus tam in his terminis, quàm in ipſis decimis inter parochum, & parochianos, de qua poſt *Covarruv. Rebuff. Monet.* & alios relatos, *Martin. Andr. deciſ.* 45. *dicta deciſ.* 23. & 311. *par.* 6. *recen.* & in aliis pluries, quod 8
ſcilicet; Aut agitur de præſcribendo dictas decimas, earumque ſubſtantiam in toto, & tunc requiratur immemorabilis, vel ſaltem quadragenaria cum fama tituli, vel cum iſto bonæ fidei putativo; Aut verò de inducendo conſuetudinem ſuper alteratione quotæ, vel ſuper reductione ad certam quantitatem, vel ad certam ſpeciem fructuum tantùm, & tunc iſte rigor non requiritur, ſed ſimplex quadragenaria ſufficit, dum hoc ſecundo caſu non urget illa poſitiva juris reſiſtentia, quæ urget in primo, ut etiam in præcedentibus inſinuatur pluries.

Quamvis autem, retento etiam dicto præſuppoſito, quod ageretur de quæſtione inter parochum, & Epiſcopum, ſuper quarta, ſeu portione canonica, ego laudarem diſcurſum pro hac parte, potiſſimè quia inevitabile videbatur præfatum dilemma, dum electio ipſi Archiepiſcopo dabatur, vel ſcilicet acquieſceret conſuetudini prout 9
jacet, vel ea ſublata de medio, indefinitè attenderet diſpoſitionem juris ſuper quota ab ipſo jure ſtatuta; Nihilominùs diverſa fuit mea ſententia, quod ſcilicet omnia cum dicto præſuppoſito hinc

indè deducta, extranea eſſent à caſu quæſtionis, in qua dicti termini quartæ, ſeu portionis canonicæ nullatenùs intrarent; Siquidem iſta quæſtio præſupponit concurſum trium perſonarum, nempè populi, qui explicari ſolet ſub nomine ovium, Parochi habentis curam in titulum, cui tanquam paſtori integras decimas oves ſolvant; Et tertiæ perſonæ Epiſcopi, cui parochus decimas jam perceptas, ratione cujuſdam concurſus habitualis in eadem cura, communicet iſtam quotam.

Iſte autem concurſus trium perſonarum, in præſenti non aderat, quoniam in hac diœceſi verificatur
10 idem, quod inſinuatur ſupra *in Hiſpalen. diſc. 1. & in Palentina diſc. 2.* in aliis, quod ſcilicet pro frequentiori Hiſpaniarum uſu, parochiæ non ſunt diſtinctæ, ſed pro univerſa diœceſi, Eccleſia Cathedralis eſt unica parochia, ideoque ſibi debentur decimæ, de quibus participare ſolet Capitulum Cathedralis jure cujuſdam participationis, quam habet Capitulum, cum Epiſcopo in adminiſtratione Eccleſiæ Cathedralis, quæ formari dicitur ſimul ab Epiſcopo tanquam capite, & à Capitulo, tanquam reliquo corpore, ex iis quæ pluries habentur *ſub tit. de Canonic. & Capitul.* Hujuſmodi autem Rectores, qui in ſingulis locis curam exercent, & ſacramenta miniſtrant, non ſunt parochi, neque jus decimandi habent, cum iſtud, ex pluries inſinuatis, reſideat penes eum, qui habet curam habitualem, ſed ſunt nudi famuli, ac miniſtri deputati, ad nudum factum exercitii, quod impoſſibile eſt ubique per ipſum parochum habitualem explicari; Et conſequenter advertebam extraneos, ac improprios eſſe dictos terminos, quartæ, ſeu canonicæ portionis inter Epiſcopum, & parochum, cum ita Epiſcopus utramque perſonam gerat, ideoque ſui ipſius debitor eſſe non poteſt, quoniam ita eſſet in eadem perſona dare titularem, & penſionarium; Et ſic quod attento jure habituali om-
11 nes decimæ pertinerent ad Epiſcopum jure ſuo qui eodem modo quo *in dicta Palentina diſc. 2.* jure cujuſdam impliciti contractus aſſignationis loco ſalarii, ſeu congruæ, dederat his Beneficiatis tanquam miniſtri tertiam partem decimarum ex fructibus ſiccis, & integram decimam ex aliis fructibus virentibus, & conſequenter quod hæc antiqua aſſignatio congruæ eſſet hinc inde inalterabilis, quoties non urgeret ratio reductionis rerum ad nimiam injuſtitiam, juxta ea, quæ in propoſito aſſignationis congruæ habentur *in Peruſina ſub tit. de paroch. diſc.* 20. ubi concordantes, atque his terminis attentis, clariùs, magiſque planum mihi videbatur bonum jus hujuſmodi Rectorum, ſeu Beneficiatorum.

CORDUBEN. DECIMARUM.

Pro COMITISSA ALOYSIA DE GONGORA

Cum CAPITULO.

Caſus in poſſeſſorio deciſus per Rotam pro Aloyſia.

De decimis molendinorum, an dicantur prædiales, vel potiùs perſonales, & induſtriales; Et de conſuetudine non ſolvendi decimas de induſtriis.[1]

Et de regula, an, & quando expenſæ deducantur, necne, ante decimationem.

Et an Capitulum habeat aſſiſtentiam juris in cauſa univerſali ſine Epiſcopo.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutio cauſæ.*
3 *Etiam in poſſeſſorio ſolet guſtari de meritis.*
4 *De operatione cauſæ univerſalis, & aſſiſtentia juris.*
5 *In decimis non datur extenſio de re ad rem, vel de caſu ad caſum.*
6 *Epiſcopus in decimis non habet juris aſſiſtentiam, multò minus Capitulum.*
7 *Fallit ubi non adſit parochianorum diſtinctio.*
8 *Quando Capitulum iſto caſu habeat aſſiſtentiam juris.*
9 *De argumento temporalitatis decimarum.*
10 *Arrendatarii, ſeu conductores non præjudicant domino in ſolutione decimarum.*
11 *Servitus non præſumitur, ſed eſt probanda per allegantem, ac ſufficit allegare negatoriam.*
12 *In concurſu probationum, quibus potius deferendum ſit.*
13 *Decimæ debentur etiam de molendinis.*
14 *Debentur decimæ ante deductionem expenſarum.*
15 *Quod ſint fructus induſtriales illi molendinorum.*
16 *Ex induſtriis de conſuetudine non ſolvitur decima, & de ratione.*
17 *Fallit ſi adſit conſuetudo particularis, quæ prævalet generali.*
18 *Quod concluſio, de qua num. 14. non procedat in fructibus naturalibus, non autem in induſtrialibus, & de ratione differentiæ.*
19 *De concluſione ut non debeatur redecima, & an applicetur ad rem.*

DISC. XVIII.

PLuribus exiſtentibus molendinis in flumine *Gualdaquivir* nuncupato, decurrente prope mœnia Civi- 1
tatis Cordubenſis, quorum duo ſunt de pleno dominio Capituli, quod ex pleriſque aliis decimam percipere conſuevit; Cum Comes de Gongora ſe exemptum prætenderet, ideoque ſe manutenere in exemptione conſueverit pro ejus molendino nuncupato *de Caſilos*; Hoc deſuper Capitulum, uſque ab anno 1635. judicium inſtituit coram Ordinario, à quo decretum quoddam favorabile reportavit; Econverſo autem, in gradu appellationis coram Nuncio, prodiit decretum favorabile poſſeſſori, atque devoluta per appellationem cauſa *ad Rotam coram Bourlemont*, datoque dubio in poſſeſſorio, an & cui danda eſſet manutentio; an ſcilicet Capitulo in quaſi poſſeſſione exigendi, vel Comitiſſæ in quaſi poſſeſſione libertatis, *ſub die 20. Junii* 1672. pro Comitiſ- 2
ſa prodiit reſolutio, atque in hoc ſtatu cauſa pendet.

Duæ erant hujus diſputationis inſpectiones; Primò ſcilicet, circa probationem poſſeſſionis exigendi, vel non ſolvendi reſpectivè; Et ſecundo circa bonum 3
jus, quod incidenter, & pro guſtu ex commendabili ſtylo, etiam in poſſeſſoriis judiciis, pro eorum faciliori regulatione deduci ſolet.

Quatenus pertinet ad primum; Cum ex parte Capituli, benè, & concludenter probaretur poſſeſſio decimandi, in pleriſque aliis molendinis in eadem fluminis contrata exiſtentibus, non benè autem probaretur poſſeſſio reſpectu iſtius molendini, dum deducebatur ſolùm exactio unica vice facta à quodam arrendatario, ſeu conductore in ſanecis 250. pro decimis plurium annorum, de affectatione, ſeu colluſione ſuſpecta, ob plures facti circumſtantias, quæ 4
ex hac parte per cauſæ Patronum benè, ac diligenter conſiderabantur, ideircò Scribentes pro Capitulo, recurrebant ad motivum cauſæ univerſalis reſultantis ab aſſiſtentia juris, ob quam ex pluries inſinuatis in præcedentibus, quaſi poſſeſſio probata ex aliquibus prædiis, ſuffragatur quoad omnia exiſtentia intra limites juriſdictionis ejuſdem decimatoris.

Quare ab hoc puncto aſſiſtentiæ juris, & cauſæ univer-

Digitized by Google

univerſalis reſolutio cauſæ in poſſeſſorio pendere videbatur, cum ea poſita, vel reſpectivè negata, Scribentes hinc inde concordarent in concluſionibus, ſeu theoricis juris enunciatis etiam in præcedentibus, ſeu theoricis juris enunciatis etiam in præcedentibus præſertim *diſc.14.& 15.* quod ſcilicet concurrente dicta aſſiſtentia, ex qua reſultat cauſa univerſalis, poſſeſſio in parte, influit in totum; E converſo autem, ea non concurrente, adeò ut jus decimatoris conſiſtat in jure, vel titulo particulari, tunc poſſeſſio non ſuffragatur niſi ad ejus limites, ac in bonis, in quibus illa præcisè probetur.

In iſta enim materia decimarum non datur extenſio de re ad rem, vel de prædio ad prædium ut in his terminis *Achill.deciſ.3.de decim. circa finem*, *Seraph.deciſ.* 802. *num. 6. Coccin. deciſ.* 187. *num.* 2. &
5 frequenter, cum ſit concluſio firma, quoniam iſto ſecundo caſu jus decimandi redolet ſpeciem ſervitutis particularis, cujus extenſio prohibita eſt.

Itaque circa illam juris aſſiſtentiam, Scribentes pro Capitulo cumulabant multas deciſiones editas *in Hiſpalen. & Toletana, Palentina*, & in aliis enunciatis *in diſcurſibus præcedentibus*, ad probandum hodiè receptum, ac planum aſſumptum, quod licèt regulariter Epiſcopus, & Capitulum in jure decimandi
6 non habeat juris aſſiſtentiam, ſed potiùs reſiſtentiam, cum iſtud ſit jus parochorum, illud autem Epiſcopi conſiſtat in quarta canonica, quæ per parochos eis præſtanda eſt, ut apud *Seraph. dicta dec.* 802. *apud Roias deciſ.*344.*& 415. utrobique in princ.* Et frequenter; Attamen, id procedit in illis diœceſibus, in
7 quibus parochiæ ſint diſtinctæ, ideoque parochorum jus habeatur; Secùs autem, ubi nullæ parochiæ diſtinctæ ſint, juxta magis frequentem Hiſpaniarum uſum, quoniam tunc Epiſcopus dicitur parochus univerſalis totius diœceſis, ipſaque Eccleſia Cathedralis unica parochialis, & conſequenter ipſe hanc aſſiſtentiam habet, atque ex ejus jure etiam Capitulum jure adminiſtrationis, & participationis ex ſæpiſſimè firmatis,

Non negabamus, ego, & alii pro hac parte ſcribentes, hujus aſſumpti veritatem; Dicebamus tamen, illud procedere, quando Epiſcopus eſt in cauſa, ejuſque
8 vice, ac nomine potius, quàm proprio, Capitulum decimas petit jure dictæ adminiſtrationis, ac participationis; Secùs autem ubi jure, ac nomine proprio independenter ab Epiſcopo, quoniam tunc hanc aſſiſtentiam juris non habet, ut in ſpecie advertitur *in dicta dec.* 87. *Coccini, deciſ.* 52. *num. 6. & 7. par. 7. rec.*

Cum itaque probaretur, quod Epiſcopus non eſſet in cauſa, nullamque haberet, nec prætenderet participationem hujuſmodi decimarum; Quinimò ex quibuſdam articulis, aliiſque actibus aliàs factis ex parte Capituli, probaretur quod ipſum acriter ſubſtinuerit non jus Epiſcopi in decimis hujuſmodi molendinorum, de conſequenti plana remanebat excluſio cauſæ univerſalis, quodque decimatio ex aliis molendinis, ad cauſam, vel titulum particularem potiùs referri deberet.

Magnum quoque argumentum ex eo deſumendo, quod Capitulum in eodem flumine, pleno jure dominii privati poſſideret duo ex hujuſmodi molendinis,
9 unde propterea probabile eſſe dicebam, quod antiquitus idem dominium haberet aliorum molendinorum, quæ privatis in emphyteuſim, ſeu alio jure conceſſiſſet ità exigendo decimam potiùs temporalem per ſpeciem canonis, vel portionis dominicalis, juxta illam decimæ temporalis ſpeciem, quæ habetur pluries enunciata in præcedentibus præſertim *diſc. 6. & ſeq.*

Excluſa igitur dicta cauſa univerſali; Quatenùs pertinet ad præponderantiam probationum poſſeſſionis hinc inde punctus erat potiùs facti, quàm juris; Meliores autem videbantur probationes hujus partis, potiſſimè quia major probatio, quæ daretur ex parte Capituli actoris, conſiſtebat in dicta ſolutione, quæ ſit facta per quemdam conductorem ſeu arrendatarium, quoniam ubi etiam vera, & ſincera eſſet, apta non eſt locatori, vel domino præjudicare, ut in ſpecie *apud Roias dicta dec.* 344. *n.* 13. & frequenter; 10
Multò magis dum iſte actus de colluſione ac affectatione nimium ſuſpectus erat.

Et nihilominus advertebam, quòd huic parti, non incumbebat neceſſitas alicujus probationis præponderantis quoniam cum eſſet reus, & poſſeſſor, intentionem fundatam habebat in regula juris, quæ aſſiſtit 11
libertati in excluſionem ſervitutis, pro qua ſufficit actio, vel exceptio negatoria, quæ conceditur contendenti de libertate adversùs prætendentem ſervitutem, ex iis quæ generaliter in materia ſervitutis habentur *deciſ.* 101. *par. 4. rec. tom. 2. & ſub tit. de ſervitut.* pluries, unde ad cenſus, vel alias annuas præſtationes infertur ex collectis per *Cenc. de cenſ. quæſt.* 87.

Ubi verò quis abſque alio extrinſecæ probationis fomento, intentionem habet fundatam in regula, ſeu præſumptione juris, tunc duo inſtare dicebam vulgaria, nimiumque frequenter inſinuata axiomata; 12
Primò nempè quod, habenti jam intentionem fundatam, ſufficit cum ejus probationibus offuſcare, vel debilitare illas colligitantis, cui incumbit earum onus, ut ità dicantur minùs perfectæ ad effectum, ut ipſe vincat per non jus; Et ſecundò in idem, quod paribus exiſtentibus probationibus hinc inde, potior eſt conditio rei, & poſſeſſoris, unde propterea illi, qui in hoc onere probationis, actoris partes facere dicitur, incumbit majus onus faciendi probationem adeò concludentem, & perfectam, ut apta ſit facere duplicem operationem; Primò nempè ſuffocare illam colligitantis; Et ſecundò ut concludens remaneat, quod utique in hac facti ſpecie non accedebat.

Quoverò ad alteram inſpectionem in meritis, duæ erant ejus partes; Primò nempè, poſita etiam aſſiſtentia juris, decimandi ratione parochiali, an decimæ à molendino deberentur in genere; Et ſecundò poſito quod deberentur, an detrahi deberent expenſæ, & quæ.

Ad primum, dicebant Scribentes pro Capitulo, caſum eſſe expreſsè deciſum, *per textum in cap. paſtoralis* 28. *de decim.* ut de molendinis decimæ debeantur, quod etiam dicitur *in cap. pervenit, & cap. transmiſſa eod. tit.* & firmant communiter DD. ampliantes, ſive agatur de molendinis ad aquam, ſive ad ventum, ex relatis *per Monet. hoc tract. cap. 5. q. 4. num. 35. Caſtill.tom.3.controv.c.13.num.* 10. *Barboſ.de jur. Eccl.lib.3.cap.*26 *§.1. nu.* 24. *& de paroch.par. 3. cap.* 28. *§. 1. num.* etiam 54. latè *Gutier. practicarum lib. 1. quæſt.* 18.*num.9.& ſeqq.* ubi in ſpecie de quæſtione ſuper molendinis ad ventum, & refertur *in deciſ.*438.*num.*35.*par.*5.*recen.* 13

Et ad ſecundum pariter dicebant aſſiſtere regulam decimatori, ut ſcilicet decima debeatur ante expenſarum deductionem *ad tex. in eod. cap. paſtoralis* 28. 14
*de decim. ubi DD. de quibus Monet. dicto cap.5.quæſt. 4.num.*28.*& 36. Barboſ. de paroch. dicto cap.* 28. *§. 1. num. 34. & ſeqq.*

Quatenus pertinet ad primum; Ego & alii ſcribentes pro hac parte, dicebamus quod molendina non dicuntur prædia naturaliter fructifera, adeo 15
ut fructus, qui percipiuntur, dici valeant naturales, vel ſaltem mixti, ob coæqualem operationem naturæ, & induſtriæ hominis, ſed potius dici debent fructus mere induſtriales, cum natura in hoc nihil operetur, ſed totus ſit effectus induſtriæ hominis, quæ etiam facit, ut aqua ſeu ventus, quamvis ſint effectus naturæ, cooperentur tanquam miniſtri velociores, magiſque operativi, quoniam

etiam muli, vel equi operantes in molendinis, quæ dicuntur ad manum, producunt à natura, & tamen eorum operatio circa hunc effectum tota referenda eſt induſtriæ, eo modo quo induſtriales dicuntur omnes fructus, qui percipiuntur à prædiis urbanis deſtinatis hominum habitationi, ſeu aliis officinis, & uſibus, vel commoditatibus, *ut dec. 95. num. 4. poſt Merlin. de pignor. & apud Ottobon. deciſ. 193. num 6. & ſeqq.* unde propterea licet Canones dicant ut etiam de molendinis decimæ debeantur, id provenit quia de omni induſtria, & opificio decimæ ſolvi debent.

Et conſequenter exinde reſultaret penè univerſalis conſuetudo, quæ præſertim in Hiſpania probatur,
16 & de qua teſtantur *Soto de juſtitia, & jure lib. 9. quæſt. 4. art. 2. Navarr. & alii apud Gutier. canon. quæſt. lib. 2. quæſt. 1. num. 33. Azor. inſtit. moral. lib. 7. c. 31. verſ. ſeptimo quæritur tom.* 1. quod ſcilicet quamvis ad præſcriptum ſacrorum Canonum ex ſola induſtria, & opificio, vel ingenii operatione decimæ debeantur, etiam ex advocatorum, & Procuratorum, ac Notariorum, & ſcribarum, medicorum, mercatorum, & artificum lucris, ex iis quæ deducuntur per diligentem, ac elaboratum Collectorem *Barboſ. de Paroch. dicto cap.* 28. Attamen uſus communis docet contrarium; Et meritò quidem, quoniam id magnam pareret confuſionem, ac lites inextricabiles ſuper hujuſmodi lucrorum probatione, ac liquidatione dum ob temperamentorum diverſitatem, quotidiana praxis docet, quod aliqui naturaliter timidi, vel avari, quamvis multum lucrentur, ſemper audiuntur dolentes, de parvo lucro; & alii vanitatis amatores, ac inanis gloriæ cupidi, jactant lucra talia, ut neque medietas, ac minus fortè verificetur.

Quamvis autem iſta generalis conſuetudo vera ſit, adeò ut irriſione digni cenſendi eſſent illi Parochi, qui freti auctoritate Canonum, & Canoniſtarum, vel
17 Moralium, hujuſmodi prætenſionem excitarent; Attamen ubi, (ut in caſu de quo agitur, in Capitulo actore verificaretur aſſiſtentia juris, & cauſa univerſalis ratione juris parochialis; Advertebam quod motivum videretur parùm tutum ſtante jam benè probata exactione decimarum ab aliis molendinis in eodem flumine eademque contrata exiſtentibus, ex certa juris propoſitione, quod conſuetudo particularis prævalet univerſali; Potiſſimè verò, & clarius, ubi illa ſit potius favorabilis, quam odioſa, utpotè impeditiva, ne contraria conſuetudo in hoc nata ſit, ad effectum conſervandi diſpoſitionem juris communis, dum ex pluries deductis in omni fere materia, & præſertim, *ſub tit. de ſucceſſ. ab inteſtato* (ubi eſt major, ac peculiaris Statutorum, & Conſuetudinum ſedes) favorabilis cenſetur illa conſuetudo, per quam, correctu jure innovativo juris antiqui ad iſtud fiat reverſio, ut etiam in Statutis habemus, cum tunc non adſit illa exorbitantia, vel correctio, quæ in Statutis, & conſuetudinibus odibilitatem inducit; Ideoque ſolidum motivum, per quod iſtud jus decimandi in genere excluſum remanebat, conſiſtebat in negatione hujuſmodi cauſæ univerſalis, quodque decimatio Capituli actoris, temporalis potius, ac jure ſervitutis dicenda eſſet ut ſupra.

Verùm, ubi præſuppoſita dicta cauſa univerſali ex titulo parochiali, competeret jus decimandi in genere, adeò ut cauſa reſtringeretur ad alium punctum dedu-
18 ctionis expenſarum; Tunc (etiam in ſenſu veritatis) dicebam, quod deductioni locus non eſſet, non obſtante dicta regula in contrarium, quoniam, *ut poſt Monet. hoc tract. de decim. dicto cap. 6. quæſt. 4. num. 32. & ſeqq.* qui plures refert, benè (ac forſan præter ſtylum) diſcutit, & ratiocinatur, *Barboſ. dicto cap. 28. §. 1. num. 37. & ſeqq.* regula prædicta, ſuper cujus ratione, Canoniſtæ, & Theologi nimiùm certant, ſex relatis *ab eodem Barboſ.* locum habet in fructibus naturalibus, in quorum proviſione principaliter operatur natura ſeu Dei beneficentia, ſine qua inanis eſſet illa hominis induſtria, quæ admixta eſt, ut ſunt fruges, aliique fructus terræ, ac etiam lana, lac, & fœtus animalium; Secus autem ubi de fructibus, & lucris merè induſtrialibus, ex ea differentiæ ratione, quod decimæ fructuum naturalium ſunt de jure divino, illæ verò induſtrialium ſunt de jure humano.

Prima etenim ſpecies, ex eo deſumpta eſt, quod Domini eſt terra, & plenitudo ejus, quodque totum id quod percipitur, Dei beneficio immediatè referendum eſt, & ſine cujus gratia, induſtria vel operatio humana inanis eſſet, juxta dictum Apoſtoli, quod neque qui plantat, neque qui rigat, eſt aliquid, ſed qui incrementum dat Deus; Ideoque ſicuti non deductis expenſis, domino temporali fundi debetur reſponſio fructuum in conventionali, vel conſuetudinaria quota pro ejus dominicali portione, adeo ut expenſæ pro cultura recollectionis factæ per colonum, compenſatæ remaneant ab ejus portione colonica; Sic à pari, quoniam Deus eſt primus dominus, qui iſtam dominicalem portionem ſibi reſervare voluit pro ſubſtentatione ejus miniſtrorum; Unde ad inſtar idem introduxerunt Principes, cum tributis, & collectis, quæ decimis aſſimilatæ ſunt, ut pluries advertitur *ſub tit. de Regal.* occaſione agendi de materia vectigalium, ac etiam inſinuatur, *ſub tit. de benefic. diſ.* 89. occaſione agendi de uſu, & introductione annatarum in beneficiis eccleſiaſticis.

Non ita ſit autem iſta ratio in induſtriis, in quibus natura nihil operatur; Quoniam licet iſtud emolumentum, Dei gratiæ, & beneficio quoque referri debeat, quia niſi ipſe dediſſet, atque in dies conſervaret vires tam corporis, quàm mentis, id ſequi non poſſet, attamen eſt auxilium magis remotum, ac mediatum, in naturalibus autem magis proximum, & immediatum.

Ac etiam quia in induſtrialibus, ut plurimum magnæ ſolent eſſe impenſæ, adeò ut ſi iſtarum deductio non fieret, ſed de decima ex omnibus percipienda eſſet, plus obtineret decimator, quàm ipſemet fructuum perceptor, ut præſertim verificari dicebam, in molendinis ad manum, quorum uſus neceſſarius habetur in Apulia, aliiſque ſimilibus regionibus, in quibus non adſunt flumina, neque ventorum copia ad hunc effectum, quoniam facto calculo ejus quod ex molituris percipitur, emolumentum eſt magnum, ſed illius maximam partem abſorbent expenſæ, adeò ut quandoque vix decima remaneat pro domino; Et conſequenter prorſus abſonum eſſet, ut decima ex integro emolumento, non deductis expenſis percipienda eſſet.

Motivabant Sapientes de partibus pro hac Parte, quod cum molitura non ſolvatur in pecunia, ſed in quadam menſura ipſiuſmet frumenti, ita eſſet exigere redecimam de jure probibitam, ex iis quæ habentur 19
ſupra in Urbevetana, *diſc.* 16. & latè *in alia Cordubeu. deciſ. 458. par. 5. rec.* dum pro eodem frumento, in ejus recollectione jam ſoluta fuit decima; Verùm iſtud motivum, quamvis ab aliis pro hac parte in curia ſcribentibus, deductum, & cultum eſſet; A me omninò neglectum fuit, utpotè contemptibile, quoniam eſt per accidens quod merces molituræ præſtetur potius in frumento, quàm in pecunia, ejuſque loco, atque decima non exigitur de frumento tanquam frumento, ſed tanquam de induſtria, & emolumento molendini.

PRENESTINA OBLATIONUM

Pro PETRO ANGELO MATTHIOLO

Reſponſum pro veritate.

De oblationibus, quæ fiant ſactis, ac devotis imaginibus intra limites Eccleſiæ parochialis, an, & quando pertineant ad Parochum, ſeu Rectorem, ſive ad Epiſcopum, aut alium.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Qualibet cauſa excuſat ab incurſu pœnarum.*
3 *De cenſuris contra occupatores bonorum Eccleſiæ.*
4 *De quæſtione ad quem pertineant oblationes, & eleemoſyna.*
5 *In quæſtionibus facti erroneum eſt procedere cum doctrinis in genere.*
6 *Regula in oblationibus, & eleemoſynis aſſiſtit parocho.*
7 *An Epiſcopus poſſit transferre imaginem de loco ad locum.*
8 *Quomodo hodie antiquæ quæſtiones juris decisæ ſint.*
9 *Regula de qua num. 6. limitatur ex voluntate facientium oblationes.*
10 *De alia limitatione ubi ſint magnæ.*
11 *De eodem, & de diſtinctione.*
12 *Etiam ubi non debeantur Rectori, illius tamen eſt adminiſtratio, ſed evitari non poteſt ſuperintendentia Epiſcopi.*
13 *Quomodo oblationes, & eleemoſynæ dicantur eſſe in fructu, etiam certo.*

DISC. XIX.

1 POſtquam Petrus Angelus dimiſerat Eccleſiam parochialem, ſeu præpoſituram loci Palliani, ab Ordinario (inſtante forſan ſucceſſore in præpoſitura) pulſatus fuit ad reddendum rationes, cum reſtitutione reliquatus, de nonnullis eleemoſynis, ac oblationibus factis cuidam devotæ Imagini exiſtenti in parochia, vel intra ejus limites, etiam cum comminatione cenſurarum ob hujuſmodi oblationum ac eleemoſinarum occupationem, quaſi quod ita incurriſſet in cenſuras contentas in Sac. Concil. Trident. *ſeſſ.* 22. *de reform. cap.* 11. Quare deſuper pro veritate pro parte ejuſdem Petri Angeli conſultus fui, ad effectum determinandi quomodo ſe gerere deberet, tam circa ſibi injunctam redditionem rationum, ac reſtitutionem reſpectivè, quàm circa prætenſum incurſum cenſurarum, ac pœnarum ratione uſurpationis ſeu occupationis bonorum Eccleſiæ.

2 Quatenus pertinet ad ſecundum quæſitum; Reſpondi planam videri negativam, etiam ubi ſuper primo malum jus foveret, atque ad reſtitutionem teneretur, quoniam cum ex infra dicendis ſuper primo puncto, regula ſibi aſſiſteret, atque dubium caderet ſuper limitatione, quæ tam de facto, quàm de jure adhuc dubia erat, ita dicebam de plano ceſſare omne dubium circa incurſum cenſurarum, & pœnarum; Tum ex generali regula ſeu axiomate, quod in pœnalibus quælibet cauſa quamvis malè opinata excuſat, atque ut vulgò Juriſtæ dicunt, etiam fatua, & beſtialis, ut habetur pluries, *ſub tit. de emphyt.* in propoſito excuſationis à pœna caducitatis, & alibi, cum formalis, & gravis pœna non detur ſine delicto poſitivo; Tum etiam quia, ut habemus in propoſito cenſurarum contentarum *in extravag. ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alienand.* ſtant benè ſimul, quod actus ſit malè geſtus, & tamen quod non adſit incurſus cenſurarum, cum ad hunc effectum temeritas requiratur, ut advertitur, *ſub tit. de alienat. & contract. prob.* *diſc.* 1. & in aliis.

Multò magis ad hunc effectum cenſurarum contentarum in dicto decreto Conciliari contra occupatores, & uſurpatores bonorum Eccleſiæ, quoniam ut advertitur *infrà ſub tit. Miſcellan. Eccleſiaſtic. diſc.* 14. id procedit eodem modo, quo Bulla Cœnæ in occupationibus, vel uſurpationibus potentialibus, unde propterea, cum hujuſmodi circunſtantiæ ſine dubio non adſint, vanum erat agere de cenſuris, & pœnis. 3

Difficultas itaque conſiſtebat in primo puncto, ſuper quo, licet ad ſcripturæ ornatum, ut ignaro vulgo ſatisfieret (ut quandoque præſertim in Reſponſis extra Curiam facere oportet, multa deducere, illas tranſcriptoris partes gerendo, quæ hodie Juriſtis videntur adeò connaturales, tranſcribendo ſcilicet ea quæ pleuè habentur deducta *per Rot. in Lunen. Sarzanen. oblationum coram Merlin. inter ſuas deciſ.* 257. *repetit. deciſ.* 37. *par.* 5. *rec.* ac *per Barboſ. de paroch. par.* 3. *cap.* 24. *num.* 22. *& ſeq. & nu.* 29. *& ſeq.* quorum uterque totum deſumpſit ex iis, quæ cum conſueto copioſo, & elaborato ſtylo pro utraque parte collecta habentur, *per Decian. conſ.* 16. *lib.* 2. 4

Attamen reverà, iſta quæſtio, dicenda potius eſt facti, quàm juris, ideoque cum pendeat ex facti circunſtantiis, abſque iſtarum diſtincta notitia, certum judicium de facili dari non poteſt; Et conſequenter, ut pluries in hujuſmodi quæſtionibus facti inſinuatur, non ſolùm erroneus, ſed nimia irriſione dignus eſt modernus pragmaticorum uſus, cum doctrinis, vel deciſionibus, quæ certos caſus percutiant, vel generales propoſitiones ſtatuant, indefinitè, atque cum cœca fide in omni caſu procedere, cum reverà totum pendeat ex circunſtantiis facti, ex quibus congrua applicatio deſumenda eſt. 5

Quamvis etenim apud antiquiores iſta quæſtio inter Epiſcopum, & parochum, nimium controverſa fuerit, an oblationes, vel eleemoſynæ, quæ fiant alicui cappellæ, vel imagini exiſtenti in Eccleſia parochiali, vel etiam extra ejus limites, ad unum vel alterum pertineant, & quatenus ad neutrum, cujusnam eſſe debeat adminiſtratio ex relatis per ſupra allegatos, & præſertim *in dicta deciſ. Rot. apud Merlin.* quæ in curia circumferitur, tanquam in materia magiſtralis, pluries canonizata præſertim *in Roſſanen. Cappellæ ſeu Iuriſpatronatus coram Cerro*, de qua habetur actum, *ſub tit. de jurepatr. diſc.* 12. etiam inſinuatur *in Romana Imaginis, ſub tit. de paroch. diſc.* 32. ubi etiam de puncto an poſſit Epiſcopus aliquam imaginem in loco prophano exiſtentem, ad quam populus confluat, transferre de loco ad locum. 6 7

Attamen, juxta penè generalem naturam omnium aliarum quæſtionum, quæ apud antiquiores nimium involutæ & controverſæ fuerunt, illa hodie plana videtur in puncto juris; Dubitandi autem ratio cadit in facto ſeu applicatione, quoniam generaliter illa opinio, quæ tanquam magis probabilis per modernos ac Tribunalia magis recepta ſit, ſtatuta eſt pro regula; Altera verò opinio remanet pro limitatione quando facti circunſtantiæ eam ſuadeant, ut in omni ferè materia advertitur, & præſertim frequentius, *ſub tit. de fideicommiſſ.* 8

Regula igitur aſſiſtit parocho potius, quàm Epiſcopo; Ea verò plures patitur limitationes præſertim duas; Primò nempe ubi expreſſe, vel etiam adminiculativè, & conjecturaliter conſtet de voluntate facientium oblationes, & eleemoſynas, ut ipſi Eccleſiæ ſeu certis uſibus applicari debeant, non autem, ut ipſe Rector impinguaretur, atque in privatos uſus, privatamque utilitatem convertat, cùm tunc abſque dubio iſta voluntas ſervari debeat, eaque cuicumque juris diſpoſitioni prævaleat. 9

Et ſecundò in idem, in ambiguo, ubi ſcil. ipſarum oblationum qualitas, vel quantitas eamdem 10

favore conſuetudinem, abſque dubio ſufficientes erant, ad impediendam conſuetudinem contrariam, favore alterius, ut propterea neutra probatione concludente, huic Eccleſiæ prædiali ſufficeret juris regula ſeu aſſiſtentia munita etiam à jure ſpeciali Conſ-
11 titutionum ſynodalium, quæ fieri non poſſunt in iis, quæ ſint contra jus clarum, iſtius diſpoſitioni derogando, bene tamen in iis, quæ ſunt præter jus, & clariùs ubi ſunt juxta, vel ſaltem ubi contineant ejuſdem juris dubii interpretationem; Ut agendo de Conſtitutionibus ſynodalibus advertitur *ſub tit. de judic.* & alibi, Ideoque ex pluribus reſolutio favore Eccleſiæ prædialis juſta, beneque fundata viſa eſt cum præſuppoſito, quod intrarent termini generales decimarum.

Demum quoad tertium punctum; Quamvis ſcribentes in contrarium deducerent ea quæ habentur,
12 *apud Rebuff. hoc tract. q. 1. nu. 17. cum ſeqq. & Moret. cap. 2. num. 9. & 10. Rot. apud Martin. Andr. dec. 59. num. 10. & 12.* quod ſcilicet; Aliud ſint decimæ; Aliud verò primitiæ, quodque ex diſpoſitis in una ſpecie, ad alteram inferri non poteſt; Attamen admittebam veritatem aſſumpti in abſtracto; Negabam verò applicationem ad caſum, id etenim rectè procedit, ad effectum excludendi neceſſariam argumentationem affirmativam, vel negativam de una ſpecie ad aliam, quoniam poſſunt ſtare ſimul, ut una ſpecies, unum, & altera ad alterum pertineat, ſive quod in eis diverſa detur obſervantia tam ſuper ſubſtantia, quàm ſuper modo ſolvendi, ut in ſpecie *apud Martin. Andr. dicta deciſ. 59.* id ponderatur ad effectum quæſtionis de qua, *diſc. proximè præcedenti*, quod nempè una ſpecies ſpectare poſſit ad Eccleſiam matricem, altera verò ad filialem, quodque ex reſervatione, vel reſpectivè aſſignatione, quæ de una ſpecie favore unius facta eſſet, inferri non valeat ad reſervationem alterius, ſed potius, ut juxta conſuetam diſcretivæ operationem, reſultet argumentum in contrarium; Et ſic ad rem noſtram; rectè compatibile eſt, ut iſtam quæſtionem inter Eccleſiam prædialem, & ſacramentalem expreſſe non deciſam, decidat conſuetudo cum hac diſtinctione inducta, quod ſcilicet uni Eccleſiæ ſolvantur decimæ, & alteri primitiæ; Verum id rectè procedit, aſſiſtente facto, ſecùs autem iſtius aſſiſtentia deficiente, adeò ut procedendum ſit cum ſola aſſiſtentia juris communis, cum iſta in dubio, ſive ſit favore unius, ſive alterius, pariformiter utramque ſpeciem complectatur, dum generaliter in jure ſtatutum eſt, quod ſicuti Levitis, tam decimæ, quàm primitiæ debitæ erant, ita pariter in novo Teſtamento omnes parocho debeantur, taliſque eſt regula, quæ ut ſupra apta quidem eſt limitationem recipere, iſtaque poſſibilitas excludit dictam neceſ-
13 ſariam argumentationem, ſed ceſſante probatione limitationis, procedendum eſt cum regula, pro qua in dubio judicandum eſt, cum limitatio non præſumatur juxta vulgatum axioma, ſuper quo plura colligunt *Barboſ. axiom. 198. Mantic. deciſ. 51. 357. par. 10. rec. circa fin.* & paſſim.

† DEciſio prodita habetur *in par. 16. dec. 382.*

MASSICANA DECIMARUM

Pro COMMUNITATE PODII CINOLFI

Cum PAROCHO.

Caſus diſputatus coram A.C. ſub incerto exitu, crede, ſopitus per concordiam.

Si ex conſuetudine decimæ ſolvantur ſolùm de quibuſdam fructibus, in aliis autem generalis exemptio habeatur, an illæ ſolvendæ ſint ex ſpecie fructuum de novo in regione, ſeu loco introducta; Vel potiùs iſti cadant ſub genere exempto.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De ſubrogatione novorum fructuum in locum antiquorum.*
3 & 4 *Declaratur, & quando dicantur novales, de quibus decima non debetur.*
5 *De diſtinctione cauſæ univerſalis, cui aſſiſtat.*
6 *De effectu cauſæ univerſalis.*
7 *Quando ea uni aſſiſtere dicatur.*
8 *De diſtinctione inter obſervantiam interpretativam, & præſcriptivam.*
9 *Immemorabilis quando requiratur in exemptione decimarum.*
10 *De quibus decimæ debeantur.*
11 *Habens pro ſe juris aſſiſtentiam, dicitur habere intentionem fundatam.*
12 *De fructibus minutis, & in modica quantitate non ſolet exigi decima.*
13 *De modo accedendi quæſtionem in caſu introductionis novæ ſpeciei fructuum.*
14 *Quod in facultativis non intret præſcriptio.*
15 *De eodem modo de quo num. 13.*

DISC. XIV.

CUm in oppido Podii Cinolfi, ex antiqua non controverſa conſuetudine, Parochus decimas 1
exigat de frumento, aliiſque quinque ſpeciebus fructuum tantùm, in reliquis autem exemptio ſit generalis, nullaque decima ſolvatur; Ab annis verò quadraginta circiter, ſequuta eſſet nova introductio cujuſdam frumenti quod *turcum* vulgò dicitur, iſtamque ſpeciem incolæ pro loci qualitate experti magis proficuam, colerent, unde propterea effecta eſſet ſpecies penè major in loco; Hinc proinde parochus prætenſionem excitavit ex hac ſpecie decimam percipere; Introductaque cauſa coram A. C. poſt unicam, vel binam diſputationem, de illa amplius actum non audivi, unde probabiliter puto, quod concordia ei finem dederit.

Scribentes pro parocho, potiſſimum fundamentum 2
conſtituebant in iis, quæ antiquioribus relatis in propoſito decimarum temporalium plenè habentur deducta apud *Rovit. dec. 97.* & in terminis decimarum ſpiritualium *per Rot. apud Carill. deciſ. 44. & 48.* quarum prima eſt repetit *deciſ. 591. part. 5. recen. & in Carpentoraten. decimæ 4. Iulii 1618. coram eodem, & in ead. 5. Iunii 1647. coram Bichio* inter ſuas *deciſ. 322. & apud Merlin. deciſ. 434. & 474.* ſuper decimarum ſolutione facienda de fructibus, qui ex nova introductione, vel nova ſpecie culturæ, ex prædiis percipiantur, aliàs percipi non ſolitis, & qui ſub novalium nomine explicari ſolent.

Verùm Scribens pro Communitate rea conventa, dicebam in hoc procedi cum æquivoco, dum iſtæ auctoritates, ac aliæ apud eas percutiunt terminos 3
diverſos, de quibus *diſc. proximè ſequenti*, ubi ſcilicet nova introductio fructuum fiat jure ſubrogationis loco antiquorum, quia nempè in agro, qui prius ſegetibus pro collectione frumenti, aliarumque frugum deſtinatus erat, plantentur vites, vel arbores, ità illum convertendo ad diverſam ſpeciem pro novorum, ac diverſorum fructuum perceptione, quoniam licèt iſti novales dicantur, attamen de eis quoque decima ſolvenda eſt, tanquam ſubrogatis loco antiquorum fructuum, quorum ſpecies ità in eo agro perimitur, & in his terminis rectè dictæ auctoritates procedunt,

Ut enim advertitur *diſc. ſequenti*, ac etiam ſupra *in Toletana decimarum horti diſc. 4.* tunc in novalibus

Digitized by Google

4 bus exemptio intrat, quando eorum congrua ratio adaptatur, quod ſcilicet per eorum introductionem, Parocho notabile præjudicium non reſultet, quia ad culturam rediganturbona, & prædia inculta, ex quibus prius nulla, vel modica decima percipiebatur; ſecùs autem ubi ea erant fructifera, & decimabilia, ſolumque innovatio importet immutationem de una ſpecie ad alteram, adeò ut generatio unius, alterius corruptionem importet.

Id autem in hac facti ſpecie dici non poterat, quoniam iſta fructuum ſpecies non erat talis, ut eorum introductio deſtrueret alias ſpecies, cùm in agris qui frugum perceptioni, ac ſegetibus deſtinati ſunt, iſta ſpecies cum aliis conſuetis compatibilis eſſet, quia nempe pro colentium placito, ſeu pro temporum opportunitate, quandoque una, & quandoque altera ſpecies ſeratur, ut etiam in cannapa, aliiſque frugibus praxis docebat, quod ſcilicet in eodem agro in uno anno ſeratur frumentum, in altero legumina, & in altero cannapa, eum ſimilibus, & tamen pro aliquibus ſpeciebus ſolùm decima ſolvebatur, pro aliis autem non, quamvis de eiſdem agris individuis ageretur, ideoque non intrabant dicti termini novalium, cadentes ſuper omnimoda immutatione formæ colendi.

Dicebam igitur quod hujus controverſiæ deciſio pendebat a puncto, ſeu diſtinctione cauſæ univer-
5 ſalis, vel particularis, quam communiter tradunt Canoniſtæ *in cap. cùm in tua hoc tit.* ubi præſertim *Butr. num. 2. & 5.* & cæteris relatis *Giovagnon. conſ. 28. num 3. & ſeqq. lib. 2. Rot. apud Merlin. dicta deciſ. 434. n. 9. & d. deciſ. 322. Bichi*, & in aliis, cui ſcilicet cauſa univerſalis aſſiſtere dicatur.

Ubi enim cauſa univerſalis aſſiſteret Communitati, ejuſque hominibus, ſuper exemptione à decimis, per
6 viam regulæ generalis, quæ limitationem pateretur in ſolis ſex ſpeciebus, ad quas taxativè reſtrictum eſſet jus parochi; Et tunc pro Communitate reſpondendum veniret, quoniam hic eſt effectus cauſæ univerſalis, ut exceptis caſibus limitatis, reliqua omnia ſecum trahat, ipſaque exceptio firmet regulam generalem in contrarium ex ſupra allegatis; Et conferunt quæ in hoc propoſito cauſæ univerſalis, vel actuum particularium habentur in materia juriſdictionali *ſub tit. de juriſdict. in Toletana diſc. 1.* & infra *diſc. 18.*

Quod autem cauſa univerſalis aſſiſteret Communitati, probari dicebam ex eo, quod ad prædictas ſex ſpecies ex antiqua conſuetudine jus decimandi
7 reſtrictum eſſet, neque uniformiter, ſed variè pro earundem diverſitate; Et conſequenter reſultat regula generalis exemptiva in contrarium etiam reſpectu novalium, ut advertitur *deciſ. 269. nu. 17. par. 5. recent.*

Et clariùs ſtante præſuppoſita obſervantia diuturna annorum 40. & ultra à quibus hæc nova ſpecies fructuum in loco introducta erat, cum iſta, ob du-
8 bietatem, an & cui aſſiſteret cauſa univerſalis, rectè conſiderabilis remaneret, tanquam interpretativa, quæ longè favorabilior eſt magiſque operativa, quàm ſit altera præſcriptiva, cùm non exigat tempus determinatum, aliaque præſcriptionis requiſita juxta vulgarem, adeoque frequenter inſinuatam diſtinctionem inter obſervantiam interpretativam, & præſcriptivam, de qua benè *Barboſ. in l. poſt dotem n. 47. ff. ſolut. matrim. Rot. deciſ. 319. & 351. par. 6. recen.* & quotidie.

Quinimò, ſtante lapſu tam diuturni temporis dici poterat, ut eſſet quoque præſcriptiva, quamvis in hac materia exemptionis decimarum, ex pluries in-
9 ſinuatis in præcedentibus requiratur immemorabilis ob receptam diſtinctionem, de qua cæteris relatis *apud Roias deciſ. 391. & deciſ. 23. part. 6. recen.* quod ſcilicet, Aut agitur de ſubſtantia decimarum in genere, præſcribendo ſcilicet ipſum jus decimandi, à quo alligetur exemptio; Et tunc neceſſaria ſit immemorabilis; Aut verò, poſito jure decimandi in genere, agatur de modo, vel circa quotam, vel circa reſtrictionem ad certas ſpecies, ſeu commutationem, dando pecuniam, vel aliam rem loco decimæ, & tunc ſufficit quadragenaria.

Quamvis autem ob non benè diſcuſſam cauſam, cum conſueta communicatione informationum alterius partis, ex qua intellectus nimiùm illuminari ſolet, maturum judicium pro veritate deſuper efformare non potuerim; Attamen reflectendo ad veritatem, ſentiebam aliquam difficultatem contra Communitatem, ut ſcilicet parocho potiùs aſſiſteret cauſa univerſalis, neque conſuetudo exigendi decimas de ſex ſpeciebus fructuum tantùm, & non de aliis, reſtrictionem præciſam importaret, ſed potiùs id proveniret de qua infrà, quod ſ. non in vim præſcriptionis, ſed potiùs ex diſpoſitione, vel intentione juris proveniret. Siquidem juris aſſiſtentia generalis eſt pro parocho, ut ei debeantur decimæ, non ſolùm de frumento, hordeo, vino, oleo, & aliis fructibus hujuſmodi magis conſiderabilibus, ſed etiam de paſcuis, de foliis arborum, de anima- 10
lium fœtibus, de lana, & caſeo, ac etiam de quacumque alia ſpecie acquiſitionis, quamvis ex ſola induſtria perſonali, vel operatione intellectus, ut penè centum ſpecies refert elaboratus collector *Barboſa de paroch. cap. 28. §. 1.* apud quem concordantes.

Poſita igitur hac regula, intrat vulgare principium, in præcedentibus pluries inſinuatum, ac etiam *dicto diſc. 1. de juriſdict.* ac in deciſionibus in ea cauſa 11
editis, in quibus principaliter agendo de juriſdictione Epiſcopali, de conſequenti infertur quoque ad hoc jus decimandi, quod ſcilicet habens hanc regulam, habere dicitur intentionem fundatam, donec probetur limitatio, quæ non præſumitur, ſed concludenter probanda eſt.

Hæc autem probatio deſumi non poſſe videbatur, ex eo quod pro aliis fructuum ſpeciebus decima non conſueverit exigi, quoniam cùm pro territorii, ejuſ- 12
que incolarum qualitate, fructus notabiles, in quibus major utilitas conſiſtit, reſtringerentur ad iſtas ſex ſpecies, alii verò eſſent nimiùm modici, vel cùm tam magno labore, & ſumptu parti, quod nullam ferè cauſarent utilitatem, ſeu modicum continerent naturæ beneficium, idcircò abſtentio parochorum ab exactione decimarum ex eis, prodiit potiùs ex quadam generali conſuetudine deducta ex non ſcripta æquitate, ſeu ea, quam vulgò dicimus *Epicheia* abſtinendi ab immoderato rigore exigendi decimam de hujuſmodi fructibus minutis, ut advertit *Rebuff. hoc tract. quæſt. 13. num. 51. Rot. deciſ. 64. num. 11. par. 9. recen.* Ideoque dici non poterat, ut id proveniret ex ea conſuetudine, quæ præſcriptiva ſit, atque pro conſueta præſcriptionis operatione, habilis tollere jus uni, & dare alteri, ſed potius ex quadam æquitativa abſtentione facultativa, ſeu commendabili conniventia, juxta eam conniventiam inſinuatam *ſupra diſc. 1.* & in aliis, quam parochi habere conſueverunt cum Regularibus in eorum debilibus principiis, vel introductione.

Hinc proinde advertebam, quod in hac facti ſpecie, congrua deciſio penderet, potius ex facti cir- 13
cumſtantiis, quàm ex regulis juris, an ſcilicet hæc nova fructuum ſpecies eſſet notabilis, & in magna quantitate, adeo ut illi congrueret eadem ratio aliarum ſex ſpecierum decimabilium vel potius èconverſo adhuc eſſet modica, unde propterea dici poſſet de reliquo genere leguminum, ac rerum non decimabilium, ut hoc ſecundo caſo iſtud novale ſub cauſa univerſali exemptiva caderet, non autem in primo;

Idque

ldque non ex conſuetudine, præſcriptione cauſæ uni-
verſalis, ſed ex identitate rationis, ut, in ſpecie de
introductione fructuum in loco, ità diſtinguendo,
circa initia, in quibus ea modica ſit, ac ſucceſſiva
tempora, in quibus excreſcetit, habetur *apud Monet
hoc tractat. cap. 5. quæſt. 5. num.* 109.

Atque hinc reſultare advertebam reſponſionem ad
retroactam obſervantiam non exigendi decimas in
hac ſpecie novorum fructuum, ob aliam juris regu-
lam, ſuper qua in his terminis decimarum plura col-
14 ligunt *Rovit. dicta deciſ. 97. & Rot. apud Carill. dicta
deciſ.* 44. & 48. quarum ſecunda eſt reperita *deciſ.
591. par. 5. recca.* & in aliis, de quibus ſupra, quod
ſcilicet in facultativis non intrat præſcriptio niſi ex
tempore petitionis, ac denegationis, cum ſubſequuta
acquieſcentia, cum in incorporalibus hæc dicantur
ſtare loco poſſeſſionis; ſine qua non datur præſcriptio;
Potiſſimè verò ubi ſucceſſor veniat jure ſuo indepen-
denter à prædeceſſoribus, quorum negligentia ſibi
præjudicare non potuit, ut in propoſito præſcriptio-
nis advertitur *ſub tit. de fideicomm.* & ſub altero *de
jure patron.* ac alibi pluries.

Omniſque difficultas ità ceſſare videbatur ex di-
cta diſtinctione reſultante à fructuum quantitate, quo-
niam cum circa initia novæ introductionis, ea mo-
15 dica eſſe ſoleat, ac etiam frequentiùs ob modicam co-
lonorum peritiam, magis laborioſa, & diſpendioſa,
ideircò mirum eſſe non debet, ſi per aliquod tempus
donec eadem ſpecies notabiliter creverit, parochus
ex dicta æquitate, ſeu conniventia abſtineat, & con-
ſequenter, quod eis exereris ex regula *cum ceſſante
&c.* ſive ex ratione textus *in cap. ſuggeſtam hoc tit.*
dicta facultativa abſtentio eſſe non debeat in futurum
obligatoria; Et conſequenter pro ſtylo, ex Divina
benigna aſſiſtentia, inconcuſſe ſervato, liberè parti-
bus inſinuata difficultate conſului, ut reflecterent ad
dictam diſtinctionem, ſeu facti circumſtantiam, quod-
que ubi iſta nova fructuum ſpecies notabiliter cre-
viſſet, curarent cum honeſta concordia litem ſopire, ut
credo ſequutum eſſe.

ARIMINEN. DECIMARUM

Pro PAROCHIS.

Reſponſum pro veritate.

An, & quando, reſtricto jure decimandi ad certas fructuum ſpecies, illud competat pro aliis fructibus, qui percipiantur ex agris, vel prædiis, ex quibus aliàs fructus decimabiles percipi ſolebant, ob immutatam culturæ formam; Et è converſo, quid ubi mutatio fiat ex fructibus non decimabilibus, ad decimabiles; Et incidenter de judicio ſummario, & exequutivo in exactione decimarum.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Quando non poſſit dari maturum judicium pro veritate.*
3 *Habenti cauſam univerſalem non præjudicat mutatio culturæ.*
4 *Quod parochus habeat juris aſſiſtentiam in cauſa univerſali.*
5 *De jure decimandi fructus novos etiam in decimis temporalibus.*
6 *Quando cultura immutari poſſit in præjudicium habentium jus paſcendi.*
7 & 8 *An, & quando de fructibus novis non debeatur decima.*
9 *De eodem, & quando compenſatio intret.*
10 & 11 *De præſcriptione, an, & quando.*
12 *De obſervantia interpretativa.*
13 *Decimæ habent viam executivam.*
14 *Quando autem de hoc dubitari poſſit.*

DISC. XV.

PRæſuppoſita conſuetudine hujus diœceſis Arimi-
nenſis, ſolvendi ſolùm decimam frumenti, & lini, 1
non autem vini, & fœni, ſeu paſcuorum ex pratis;
Cum ab aliquo tempore poſſeſſores agrorum, qui fru-
menti, ac lini perceptioni deſtinati erant, in eis vineas
conſtruxiſſent, ſeu ad uſum pratorum, & paſcuorum
reduxiſſent, & è converſo aliquæ jam deſertæ vineæ,
vel prata, ad culturam, pro frumento, ſeu lino, re-
dacta eſſent; Hinc ex parte parochorum, pro veritate
conſultus fui, an ſcilicet, pro vino, & fœno, ſeu
paſcuis, quamvis aliàs non decimabilibus, eis debe-
retur decima, ex ea peculiari ratione, quod hujuſ-
modi fructus perciperentur ex prædiis decimari ſo-
litis in diverſa fructuum ſpecie, vel è converſo; Et
an poſita affirmativa, eis obſtaret longi, vel longiſ-
ſimi temporis præſcriptio, ſeu conſuetudo non exi-
gendi; Et quatenus idem jus competeret, atque Judex
primæ inſtantiæ eorum favore ità decerneret, an cauſa
eſſet appellabilis, & ordinaria, vel potiùs ſummaria
& exequutiva.

Quamvis autem in hujuſmodi Reſponſis, etiam
pro veritate, ad inſtantiam partis intereſſatæ peti 2
ſolitis, omninò certum, ac maturum judicium non
de facili efformari poſſit, cum in facti notulis, quæ
ad hunc effectum tranſmittuntur, vel ex inadverten-
tia, vel ex deficiente notitia, deduci non ſoleant illæ
circumſtantiæ, ex quibus bonum jus alterius partis
reſultet; Attamen procedendo cum illis juris pro-
poſitionibus, quæ juxta facti narrati præſuppoſita re-
ſultant.

Quatenùs pertinet ad primum quæſitum; Dixi
quod ipſorum parochorum favore plana videbatur 3
affirmativa, quoties agatur de illo decimatore, qui
juris aſſiſtentiam habeat in cauſa univerſali, ut tunc
non obſtante immutatione culturæ prædiorum aliàs
decimabilium, debeantur decimæ ex fructibus ſubro-
gatis, ac de novo introductis, quoniam hæc immuta-
tio fieri non debet cum notabili præjudicio decima-
toris, qui in illis prædiis, & bonis jus decimandi jam
quæſitum habebat.

Neque dubitatur de jure parochi ſuper cauſa uni-
verſali, ut in ea etiam reſpectu novorum fructuum 4
juris aſſiſtentiam habeat, ad textum *in cap. commiſ-
ſum eſt, & cap. cum in tua de decim. in fin.* ubi com-
muniter Canoniſtæ; Atque ità in ſpecie, relatis *Co-
varruv. Rebuff. Gutier.* & aliis hanc decimarum ma-
teriam tractantibus, ſæpiùs firmavit *Rota*, adeo ut
videatur concluſio præſupponenda, & ſuper qua verè
inanis labor eſt, auctoritates cumulare, vel ineptias
eas deſiderare, ut præſertim firmatur *apud Manicam
deciſ. 341. Carill. deciſ.* 44. & 48. quarum prima eſt
reperit. *deciſ. 591. par. 5. recen. apud Roias deciſ.* 414.
*deciſ. 666. num. 1. par. 3. recen. deciſ. 502. num. 2. par.
4. in Abulen. decimarum 15. Ianuarii* 1644. *coram
Pentingerio*, & in aliis.

Ut enim benè advertitur *apud Carill. dicta deciſ.*
44. aliàs *deciſ. 591. par. 5. rec.* in hoc propoſito, cir- 5
ca novos fructus ſubrogatos, difficultas intrat, ubi
agatur de decimatore particulari habente jus reſtric-
tum ad certas ſpecies fructuum; Et in propoſito deci-
marum temporalium ſolvendarum Baroni, ſeu Do-
mino temporali ut debeantur etiam de fructibus, qui
percipiantur ex novis plantationibus, eò quia cultu-
ræ immutatio tollere non debet jus decimatoris ha-
betur plenè *apud Rovit. dicta deciſ.* 97. Et confe-
runtur quæ habentur ad materiam juris paſcendi *ſub tit.
de ſervit. diſc. 37. & ſequent.* ſuper articulo, an, &
quando incolæ immutare poſſint faciem agrorum,
ac

ac prædiorum, reducendo uſum vinearum, vel cannetorum, agros paſcuis, vel ſegetibus deſtinatos in præjudicium juris paſcendi univerſalis, quod loci Dominus habeat.

Difficultatem autem aliquam, circa applicationem concluſionis, mihi inſerebat ea circumſtantia, quod è converſo aliqua prædia antiquitùs fructibus
7 non decimabilibus deſtinata, converſa eſſent in fructus decimabiles, ac ſcilicet ità locus eſſe deberet cuidam compenſationi, ne aliàs in parochis daretur illa in jure damnata inæqualitas, quæ leonina dici ſolet, quod ex immutatione culturæ ſentire deberent ſolum lucrum, non autem ſubjacere damno, cum ità inter parochum, & parochianos, quædam ſpecies ſocietatis contracta videatur, ſolutionis, ac exemptionis reſpectivè pro qualitate fructuum; Et conſequenter intret verum principium juris frequenter in omni ferè materia inſinuatum præſertim *ſub tit. de credito*, ut ſocietati repugnet hæc inæqualitas, quod unus ſubjacere debeat damno abſque ſpe lucri, & è contra.

Ponderabam quoque, io idem conferre ea, quæ habentur ſupra *in Toletana decimarum horti diſc. 4.* in
8 materia novalium, ut ſcilicet pro eis decimæ non debeantur, ubi agatur de prædiis aliàs infructiferis, ex quibus parochus nullam decimam percipiebat, cum tunc nullum ſibi præjudicium faciat exemptio; Eatenùs enim ex novis fructibus decimari non ſolitis, ſolvenda quoque eſt decima, quatenùs ſint ſubrogati loco antiquorum decimabilium; Et conſequenter, quamvis iſta prædia eſſent aliàs fructifera, & culturæ deſtinata, adeò ut verè, & propriè non congruat dicta concluſio ſumpta in ſenſu litterali, cum procedat in agris, aliàs incultis, & ſterilibus, attamen attenta ratione, ſive attento effectu, idem dicendum venit, dum ob qualitatem fructuum non decimabilium, idem reſpectu parochi, vel alterius decimatoris videtur, ut prædia ſint ſterilia, vel culta, & fæcunda, producentia fructus decimationi non ſubjectos; Ideoque intrare debeat adeò frequenter inſinuata propoſitio in judicando, & conſulendo ſemper præ oculis habenda, ut non cortex, & formula verborum, ſed ſubſtantia veritatis, ſeu finis, vel effectus à lege conſideratus attendi debeat, quoniam lex non eſt impoſita verbis, ſed rebus.

Sed quoniam hæc diſtinctio in eodem genere fructuum decimabilium confuſiones pareret; Hinc
9 proinde quando notabilis inæqualitas parochis præjudicialis ex hac mutua compenſatione non reſultaret, tunc in ratione dubitandi dicebam, quod probabiliter dubitari poſſet de applicatione primæ concluſionis ipſorum parochorum favore firmatæ, ſuper jure decimandi, etiam vinum, & prata, quamvis generaliter non decimabilia, ex ratione ſubrogationis; Reſervavi tamen maturius judicium poſt meliorem facti notitiam ſuper dicta culturæ immutatione hinc inde, ad effectum inſpiciendi, an ita res promiſcuè ſe haberet, quod æqualitatem, vel reſpectivè notabilem inæqualitatem produceret; Adhuc tamen occaſio non dedit hunc punctum formiter diſputare, ut maturius judicium ſuper eo efformari potuerit.

Quatenus verò, dicto compenſationis motivo non
10 intrante, admittenda eſſet dicta prima concluſio ſubrogationis fructuum novalium, loco antiquorum fructuum decimabilium; Reſpondi, non obſtare longævam obſervantiam contrariam, ubi ea capienda eſſet in ratione præſcriptiva, ex pariter vera, & recepta concluſione, in præcedentibus inſinuata, quod in facultativis non intrat præſcriptio, niſi ex tempore petitionis, ac reſpectivè denegationis cum ſubſequuta acquieſcentia, cum hæc in incorporalibus ſtare dicantur loco quaſi poſſeſſionis, ſine qua præſcriptio non datur, Potiſſimè verò dum parochi ſucceſſores veniunt jure proprio, independenter à prædeceſſoribus, quorum negligentia eis præjudicare non debet, quoniam qui non poteſt remittere, vel expreſsè diſponere, neque poteſt negligere, nè major ſit virtus taciti, quàm expreſſi, ſeu ficti, quàm veri, & ne quod directè prohibitum eſt, per indirectum ſequatur.

Ideoque ut præſertim advertitur *in Colonien. ſub tit. de alien. & contract. prohib. diſc. 3.* in illis juri- 11
bus, in quibus ſucceſſores veniunt jure ſuo independenter à prædeceſſoribus, nunquam, vel nimium rarò, practicabilis eſt præſcriptio, quantumvis antiqua obſervantia concurrat, quæ ſolum operativa eſſe ſolet, quando ille, qui eam pro ſe habet, prudentem adhibeat cautelam allegandi titulum proficuum, putà privilegium Apoſtolicum, Secùs autem ubi, imprudenter, ad præſcriptionis præſidium recurrat, ut latius advertitur, *dicto diſc. 3. de alienat. & contract.* ubi de concluſionis declarationibus.

Brevi men in hac facti ſpecie diuturna obſervantia obſtaculum præbere poterat, in ratione in- 12
terpretativa ob ſuperius excitatam dubitandi rationem compenſationis, cum ea ſtante, rectè intret terminus interpretationis; Verùm etiam ſuper hoc maturum judicium efformare non potui, ob deficientem magis diſtinctam notitiam hujus obſervantiæ ejuſque ſingularum circumſtantiarum, ex quibus pendet reſolutio, an deferri debeat, nec ne.

Hinc proindè in ſpecie motivum præſcriptionis neglectum fuit in eiſdem ſupra allegatis deciſionibus *præſertim deciſ. 666. par. 5. & deciſ. 402. par. 4. rec. & apud Carill. dicta dec. 44. repetit. dec. 591 par. 5. rec.* Et conſequenter iſta quæſtio dicenda videtur potius facti, quam juris, non de facili recipiens certam, ac generalem regulam, cuicumque caſui applicabilem, cum deciſio potius pendeat ex facti qualitate, & circumſtantiis, ad quas principaliter reflectendum eſt, non autem cum conſueto errore procedendi cum generalitatibus juris.

Demùm quod aliud quæſitum ordinis, an ſcilicet intrante ſupradicta prima concluſione favore parochorum, competeret judicium ſummarium, vel exe-
quutivum, Reſpondi quod generaliter, ac in ab- 13
ſtracto plana eſt regula affirmativa, ut pro decimis competat via exequutiva ex iis, quæ cæteris relatis habentur *apud Dunozett. deciſ. 990. num. 1. & apud Roias dec. 391. num. 3* & paſſim, cum regulariter ſit principium abſolutum.

Verùm in hac facti ſpecie dubitabam, ſaltem pro unica translatione exequutionis per Signaturam con-
cedenda, ob temporis antiquitatem, adinſtar eorum 14
quæ habentur *ſub tit. de penſion. in Urbanen. diſc. 67.* ſuper ſtylo Signaturæ relato *per Gomez*, ut etiam in penſionibus eccleſiaſticis, exequutivis, & privilegiatis, reſcribi ſoleat de appellatione ſuſpenſiva, ob temporis antiquitatem, cum declarationibus ibi contentis; Clarius verò in hac facti ſpecie, ob ſupra inſinuatam dubitandi rationem, reſultantem à motivo compenſationis fructuum decimabilium, qui percipiantur ex prædiis antiquitùs deſtinatis diverſis fructibus non decimabilibus, cum ita pernecesſe intret Judicis interpretatio, ſeu declaratio, quæ ſecum trahit appellationem, ut in ſua materia, *ſub tit. de judic.* Ideoque de praxi judicii exequutivi probabiliter dubitari poterat.

VRBEVETANA DECIMARUM

Pro MARCHIONE MARABOTTINO.

Reſponſum pro veritate.

De redecima, ſeu duplici decima, an, & quando debita ſit; Et incidenter, an venditor prædii, qui expreſsè illud aſſeruit, ac promiſit liberum, vel exemptum ab omni onere, & præſtatione, teneatur de evictione, vel actione quanti minoris pro onere decimarum parocho ſolvendarum.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries remiſſivè.*
2 *De decimis temporalibus.*
3 *In dubio præſumuntur ſpirituales.*
4 *Prohibita eſt exactio redecimæ ſeu duplicis decimæ, niſi adſit conſuetudo.*
5 *De argumentis temporalitatis.*
6 *In poſſeſſorio non quæritur de juſtitia, vel injuſtitia.*
7 *De actione negatoria.*
8 *De oneribus intrinſecis decimarum venditor non teneatur.*
9 *Idem de oneribus collectarum, & onerum publicorum.*

DISC. XVI.

PRæſuppoſita facti ſerie in hac eadem cauſa enar- 1 rata, *ſub tit. de Empt. & vendit. diſc. 36.* occaſione agendi de diverſo articulo concernente obligationem evictionis, vel actionem quanti minoris; Quatenus pertinet ad hanc materiam decimarum, ex quarum debito, ſeu natura, & qualitate pendebat dicti alterius puncti determinatio.

Reſpondi quod deciſio pendebat potius ex facto, quàm ex jure, an ſcilicet iſta præſtatio ſub nomine 2 decimæ, importaret potius decimam temporalem, quæ redoleret ſpeciem cenſus, ſeu livelli, ratione directi dominii, ſeu ex alio titulo prophano, Vel potius decimam ſpiritualem, debitam parocho in ſola ratione parochialitatis, inſinuando in Reſponſo deſuper edito eadem, quæ habentur *ſupra diſc. 6.* ſuper ſignificatione hujus vocabuli decimarum, ut etiam hujuſmodi livellis, vel canonibus, aliiſque reſponſionibus merè temporalibus congruit.

Quatenus autem, ex parte parochi, expreſsè, vel ſaltem adminiculativè, non doceretur de oneris 3 temporalitate, adeò ut juxta opinionem, quam tenet Rota, & Curia, præſumptio ſtaret potius pro ſpiritualitate, quàm pro temporalitate ex deductis *eodem diſc. 6.* tunc ſtante dicta præſuppoſita conſuetudine, quod parochi integras decimas exigant à colonis; Dicebam quod juris regula ei reſiſtebat, quoniam de jure prohibitum eſt exigere redecimam ſeu duplicem decimam, ex iis, quæ antiquioribus relatis habentur firmata *apud Burat. dec. 575. ubi add.* latè cumulant concordantes *decif. 672. par. 1. & deciſ. 548.* 4 *par. 5. rec.* & in aliis; In quibus pariter firmatur ejuſdem regulæ limitatio ex contraria conſuetudine, quæ tamen debet eſſe immemorabilis, vel ſaltem quadragenaria, cum fama privilegii, vel cum titulo bonæ fidei colorato, juxta regularem naturam præſcriptionis eorum, quibus jus reſiſtat, ut præſertim in hac decimatoria materia receptum habemus ex pluries inſinuatis in præcedentibus.

Nimium tamen probabile videbatur, ut iſtud eſſet potius onus temporale ſeu prophanum; Tum ex ſpe- 5 cialitate, quod ex iſto prædio, non autem ex aliis adjacentibus intra ejuſdem parochiæ fines exiſtentibus exigeretur; Tum etiam quia non eſſet in quota, juxta regularem decimarum ſpiritualium naturam, ſed in certa uniformi quantitate; Verùm, ſive ex hac ratione temporalitatis, ſive ex altera conſuetudinis inducentis limitationem, ſuper redecima, dixi quod deciſio pendebat potius à facto, quàm à jure, à probationibus ſcilicet, quas parochus deduceret in judicio actionis negatoriæ per ipſum poſſeſſorem intentandæ.

Quoties enim non agitur de conſuetis decimis ex juris communis diſpoſitione parocho debitis, in quibus abſque alia probatione ipſe habet intentionem fundatam in aſſiſtentia juris; Sed agatur de de- 6 cima extraordinaria, cui jus potius reſiſtat, quàm aſſiſtat; Tunc licèt in poſſeſſorio parochus, vel alter in quaſi poſſeſſione juris exigendi exiſtens, ad aliquam tituli juſtificationem non teneatur ex recepta propoſitione, de qua in ſua materia *ſub tit. de judic.* ubi de ejus declarationibus, ac alibi pluries, quod in hoc judicio non quæritur de juſtitia, vel injuſtitia, ſed attenditur nudum factum poſſeſſionis, rejiciendo ad petitorium ea, quæ concernunt juſtitiam vel injuſtitiam; Attamen in petitorio ſufficit poſſeſſori pro obtinenda abſolutoria ab onere fructuum ſola intentatio 7 actionis negatoriæ, donec ille, qui præſtationem vel aliam ſervitutem prætendit, illam juſtificet, ex iis, quæ antiquioribus relatis habentur *per Rot. dec.* 101. *par. 4. rec. tom. 2. & apud Cenſ. de cenſ. quæſt. 90. ex num. 9.* ac pluries advertitur præſertim, *ſub tit. de penſion. & ſub altero de emphyt.* ac etiam *de ſervitut.*

Ex probationibus autem à parocho faciendis, de conſequenti reſultare Reſpondi alterius quæſiti reſolutionem ſuper actione competente adverſus venditorem pro evictione, vel actione quanti minoris, 8 quoniam ſi iſtud eſſet onus temporale, ac extraordinarium, quod parocho debitum eſſet, non ex diſpoſitione juris ratione decimarum ſpiritualium, ſed potius in ratione cenſus, ſeu livelli, tunc de plano dicta actio intraret; Secus autem ubi ageretur de decimis ſpiritualibus, quæ importare dicuntur onus intrinſecum, & reale debitum per quemcumque poſſeſſorem de natura rei, & conſequenter non cadit ſub hujuſmodi aſſertionibus, ac promiſſionibus libertatis factis per venditorem, ex iis, quæ cæteris relatis habentur *apud Ann. ſeniorem. alleg. 48. & in Sabinen. Status Montis Libretti, ſub tit. de feud. diſc. 65.* ubi quod venditor non tenetur ad evictionem, vel ad quanti minoris ob aſſertionem, ac promiſſionem, quod nemora, ac prata, aliaque bona exiſtentia in feudo, vel caſtro vendito, eſſent libera, & exempta ab omni onere, & ſervitute ob jus paſcendi ſeu lignandi quod in eodem loco habeant ejus incolæ, & vaſſalli, cum iſtud dicatur onus intrinſecum, & connaturale, quod ſub dicta promiſſione non venit niſi deducatur ad ſpeciem, ex deductis, *d. diſc. 65. de feud. & diſc. 36. de empt. & vend.*

Atque in idem conferre dicebam ea, quæ communis praxis docet de collectis & tributis, aliiſque oneribus, quæ Principi, vel Communitati per prædiorum, ac bonorum poſſeſſores ſolvuntur, quod pro eis 9 non intrat actio evictionis, vel quanti minoris, ob dictam libertatis, ac exemptionis promiſſionem, niſi deducatur ad ſpeciem, cum dicatur onus intrinſecum, & de natura rei; Sic à pari, quoniam, ut pluries advertitur, *ſub tit. de Regal.* ad materiam gabellarum, & vectigalium, iſti termini parificantur, cum collectæ, & tributa, quæ Principi, vel Civitati ſolvuntur, ſpeciem decimarum quoque habeant, ad inſtar iſtarum ſpiritualium.

TOLETANA DECIMARUM DE UZEDA.

Diſcurſus in congreſſu pro directione.

De portione canonica debita Epiſcopo ex decimis, an ſit quarta, vel alia portio, quomodo conſuetudo in ea attendi debeat, Et qualem juris aſſiſtentiam, vel directam actionem contra parochianos Epiſcopus habeat.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutiones prodita in cauſa.*
3 *De quarta canonica debita Epiſcopo ex decimis.*
4 *An Epiſcopus habeat actionem directam contra decimabiles.*
5 *Quid dicta quarta debita ſit de jure.*
6 *Quod conſuetudo ſeu obſervantia dividi non poſſit.*
7 *Conſuetudini eſt deferendum, ubi non provenіat à locatione.*
8 *De diſtinctione ſuper præſcriptione decimarum.*
9 *Quando intret quæſtio quartæ, & de concurſu trium perſonarum.*
10 *De conſuetudine Hiſpaniarum non habendi parochias diſtinctas, quodque Epiſcopus ſit parochus univerſalis diœceſis.*
11 *Quo jure fieri dicatur diviſio decimarum inter Epiſcopum, & exercentes curam.*

DISC. XVII.

1 Diviſis fructibus decimabilibus, inter magis conſiderabiles, ut ſunt triticum, hordeum, vinum, oleum, aliæque fruges, quæ ſub vocabulo *ſiccorum* explicari ſolent, & in minutos, minuſque conſiderabiles, ut ſunt poma, pira, olera, & ſimilia, quæ ſub nomine *viridium*, explicantur, ut ſcilicet hæc ſecunda ſpecies in oppido Uzedæ integra ſpectet ad Rectores, ſeu beneficiatos curam animarum exercentes, de altera verò ſpecie, ipſi participent pro tertia parte, pro alia tertia Archiepiſcopus, & pro alia quidam participantes; Atque ſequuta de reductione ejuſdem prædii ad uſum horti, ex quo aliqua notabilis decima, ex oleribus, & pomis percipiebatur; Hinc prætenſionem excitavit Archiepiſcopus ſuper quarta ſeu portione canonica; juxta diſpoſitionem juris ex his decimis ſibi debita; Introductaque cauſa *in Rotam*
2 *coram Dunozetto ſub die 5. Decembris* 1631. ad favorem Rectorum ſeu Beneficiatorum prodiit reſolutio in poſſeſſorio retinendæ, ut patet *ex decis.* 320. *inter ejus impreſſas*; Reaſſumpta verò ex parte Archiepiſcopi cauſa in bono jure de anno 1656. *coram Zarate ſubrogato*, hinc ex parte Rectorum convocatus fuit congreſſus pro directione, incertumque remanent, an ulteriorem progreſſum habuerit, dum frequenter accidit, quod litigantes, præſertim in hujuſmodi cauſis Hiſpanis, audiunt pro directione ſenſum plurium Advocatorum, eoque habito, cum aliquibus tantum defenſoribus pro minori ſumptu cauſam proſequuntur, unde propterea maturum judicium deſuper efformari non potuit.

Supponebatur igitur, quod ex parte Archiepiſcopi, & Agentium pro eo, prætenſio fundaretur in
3 aſſiſtentia juris ſuper participatione omnium decimarum ſibi debita in quarta parte, quæ portio canonica dicitur, juxta *textum in cap. conquærente* 6. *nos autem de offic. Ordinar.* ubi communiter ſcribentes. *Rot. apud Seraph. decis.* 1204. *num.* 4. *dec.* 31. *par.* 2. *diverſ.* & habetur in propoſito quartæ funeralium, *ſub tit. de paroch. diſc.* 25. ubi concordia.

Unde propterea intrat quæſtio, an Epiſcopus ad decimas à parochianis percipiendas, concurrat directè, ac jure coæquali, pro ejus quota; Vel potiùs, hac actione ſibi denegata, habeat ſolùm jus vel actionem contra parochos pro communicatione, ſeu participatione, ex iis, quæ habentur in dicta hujus cauſæ 4
dec. 320. *Durani*, planè *Fagnan. in cap. quoniam de decimis*, *apud Gregor. dec.* 519. & plenius *deciſ.* 122. 327. & 357. *par.* 5. *rec.* in quibus firmatur verius eſſe, ut actio directa contra parochianos non detur, benè tamen intentari poſſit Judicis officium contra eoſdem, nempè tanquam debitores debitoris, de quo etiam habetur *dec.* 334. *par.* 6. *rec.* & *in Frequentina decimarum* 10. *Junii* 1639. *coram Ghislerio*, in quibus, & prius *d. dec.* 31. *par* 2. *diverſ.* & *dec.* 311. *num.* 2. *par.* 6. firmatur quod hæc participatio 5
debita ſit Epiſcopo ex diſpoſitione juris, reprobata opinione volentium, ut id ex conſuetudine proveniat.

Econverſo, Beneficiatorum defenſores admittentes, quod ageretur de quæſtione inter parochum & Epiſcopum ſuper portione canonica, dicebant (& benè) his terminis retentis, quod cum iſta regulariter ſit quarta pars, de conſequenti Archiepiſcopus plus 6
debito, ac exceſſivè exigebat eamdem portionem, ex decimis majoribus fructuum ſiccorum, & conſequenter procedebant cum dilemmate quod; Aut ſtandum erat diſpoſitioni juris communis; Aut conſuetudini; Primo caſu generaliter de omnibus portio ad dictam quotam, à jure ſtatutam reduci debebat, idque Beneficiatis expediebat, ideoque dabant manus; In ſecundo autem, conſuetudo dividi non debebat, & rationabiliter quidem, quoniam ille exceſſus, quem ultra quotam à jure ſtatutam in fructibus ſiccis, Archiepiſcopus percipiebat, compenſatus hinc inde remanebat cum ſibi denegata participatione in hac ſpecie.

Atque ad probandum, ut deferendum eſſet conſuetudini, ſive iſta, non immutata natura quotæ, eam in pluri, vel minori ſtatuiſſet; Sive etiam eam reducendo ad certam uniformem quantitatem, quoties iſta 7
non habeat initium à locatione, vel alio contractu voluntario, & reſolubili, cujus continuationi, vel renovationi obſervantia referri valeat juxta deducta *deciſ.* 727. *par.* 1. *diverſ. deciſ.* 23. *par.* 6. & *apud Dunozet. deciſ.* 824. & 990. Deducebant receptam diſtinctionem, quam habemus tam in his terminis, quàm in ipſis decimis inter parochum, & parochianos, de qua poſt *Covarruv. Rebuff. Monet.* & alios relatos, *Martin. Andr. deciſ.* 45. *dicta deciſ.* 23. & 311. *par.* 6. *recen.* & in aliis pluries, quod 8
ſcilicet; Aut agitur de præſcribendo dictas decimas, earumque ſubſtantiam in toto, & tunc requiritur immemorabilis, vel ſaltem quadragenaria cum fama tituli, vel cum iſto bonæ fidei putativo; Aut verò de inducendo conſuetudinem ſuper alteratione quotæ, vel ſuper reductione ad certam quantitatem, vel ad certam ſpeciem fructuum tantùm, & tunc iſte rigor non requiritur, ſed ſimplex quadragenaria ſufficit, dum hoc ſecundo caſu non urget illa poſitiva juris reſiſtentia, quæ urget in primo, ut etiam in præcedentibus inſinuatur pluries.

Quamvis autem, retento etiam dicto præſuppoſito, quod ageretur de quæſtione inter parochum, & Epiſcopum, ſuper quarta, ſeu portione canonica, ego laudarem diſcurſum pro hac parte, potiſſimè quia inevitabile videbatur præfatum dilemma, dum electio ipſi Archiepiſcopo dabatur, vel ſcilicet acquieſceret conſuetudini prout 9
jacet, vel ea ſublata de medio, indefinitè attenderet diſpoſitionem juris ſuper quota ab ipſo jure ſtatuta; Nihilominùs diverſa fuit mea ſententia, quod ſcilicet omnia cum dicto præſuppoſito hinc

indè deducta, extranea eſſent à caſu quæſtionis, in qua dicti termini quartæ, ſeu portionis canonicæ nullatenùs intrarent; Siquidem iſta quæſtio præſupponit concurſum trium perſonarum, nempè populi, qui explicari ſolet ſub nomine ovium, Parochi habentis curam in titulum, cui tanquam paſtori integras decimas oves ſolvant; Et tertiæ perſonæ Epiſcopi, cui parochus decimas jam perceptas, ratione cujuſdam concurſus habitualis in eadem cura, communicet iſtam quotam.

Hic autem concurſus trium perſonarum, in præſenti non aderat, quoniam in hac diœceſi verificatur
10 idem, quod inſinuatur ſupra *in Hiſpalen. diſc. 5. & in Palentina diſc. 2.* in aliis, quod ſcilicet pro frequentiori Hiſpaniarum uſu, parochiæ non ſunt diſtinctæ, ſed pro univerſa diœceſi, Eccleſia Cathedralis eſt unica parochia, ideoque ſibi debentur decimæ, de quibus participare ſolet Capitulum Cathedralis jure cujuſdam participationis, quam habet Capitulum, cum Epiſcopo in adminiſtratione Eccleſiæ Cathedralis, quæ formari dicitur ſimul ab Epiſcopo tanquam capite, & à Capitulo, tanquam reliquo corpore, ex iis quæ pluries habentur *ſub tit. de Canonic. & Capitul.* Hujuſmodi autem Rectores, qui in ſingulis locis curam exercent, & ſacramenta miniſtrant, non ſunt parochi, neque jus decimandi habent, cum iſtud, ex pluries inſinuatis, reſideat penes eum, qui habet curam habitualem, ſed ſunt nudi famuli, ac miniſtri deputati, ad nudum factum exercitii, quod impoſſibile eſt ubique per ipſum parochum habitualem explicari; Et conſequenter advertebam extraneos, ac improprios eſſe dictos terminos; quartæ, ſeu canonicæ portionis inter Epiſcopum, & parochum, cum ita Epiſcopus utramque perſonam gerat, ideoque ſui ipſius debitor eſſe non poteſt, quoniam ita eſſet in eadem perſona dare titularem, & penſionarium; Et ſic quod attento jure habituali om-
11 nes decimæ pertinerent ad Epiſcopum jure ſuo qui eodem modo quo *in dicta Palentina diſc.* ad jure cujuſdam impliciti contractus aſſignationis loco ſalarii, ſeu congruæ, dederat his Beneficiatis tanquam miniſtri tertiam partem decimarum ex fructibus ſiccis, & integram decimam ex aliis fructibus virentibus, & conſequenter quod hæc antiqua aſſignatio congruæ eſſet hinc inde inalterabilis, quoties non urgeret ratio reductionis rerum ad nimiam injuſtitiam, juxta ea, quæ in propoſito aſſignationis congruæ habentur *in Perusina ſub tit. de paroch. diſc. 20.* ubi concordantes, atque his terminis attentis, elatiùs, magiſque planum mihi videbatur bonum jus hujuſmodi Rectorum, ſeu Beneficiatorum.

CORDUBEN. DECIMARUM

Pro COMITISSA ALOYSIA DE GONGORA

Cum CAPITULO.

Caſus in poſſeſſorio deciſus per Rotam pro Aloyſia.

De decimis molendinorum, an dicantur prædiales, vel potiùs perſonales, & induſtriales; Et de conſuetudine non ſolvendi decimas de induſtriis.

Et de regula, an, & quando expenſæ deducantur, necne, ante decimationem.

Et an Capitulum habeat aſſiſtentiam juris in cauſa univerſali ſive Epiſcopo.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*

2 *Reſolutio cauſæ.*

3 *Etiam in poſſeſſorio ſolet guſtari de meritis.*

4 *De operatione cauſæ univerſalis, & aſſiſtentiæ juris.*

5 *In decimis non datur extenſio de re ad rem, ve de caſu ad caſum.*

6 *Epiſcopus in decimis non habet juris aſſiſtentiam, multò minus Capitulum.*

7 *Fallit ubi non adſit parochianorum diſtinctio.*

8 *Quando Capitulum iſto caſu habeat aſſiſtentiam juris.*

9 *De argumento temporalitatis decimarum.*

10 *Arrendatarii, ſeu conductores non præjudicant domino in ſolutione decimarum.*

11 *Servitus non præſumitur, ſed eſt probanda per allegantem, ac ſufficit allegare negatoriam.*

12 *In concurſu probationum, quibus potius deferendum ſit.*

13 *Decima debentur etiam de molendinis.*

14 *Debentur decima ante deductionem expenſarum.*

15 *Quod ſint fructus induſtriales illi molendinorum.*

16 *Ex induſtriis de conſuetudine non ſolvitur decima, & de ratione.*

17 *Fallit ſi adſit conſuetudo particularis, quæ prævalet generali.*

18 *Quod concluſio, de qua num. 14. non procedat in fructibus naturalibus, non autem in induſtrialibus, & de ratione differentiæ.*

19 *De concluſione ut non debeatur redecima, & an applicetur ad rem.*

DISC. XVIII.

Pluribus exiſtentibus molendinis in flumine *Gualdaquivir* nuncupato, decurrente prope mœnia Civi- 1
tatis Cordubenſis, quorum duo ſunt de pleno dominio Capituli, quod ex pleriſque aliis decimam percipere conſuevit; Cum Comes de Gongora ſe exemptum prætenderet, ideoque ſe manutenere in exemptione conſueverit pro ejus molendino nuncupato *de Caſilet*; Hinc deſuper Capitulum, uſque ab anno 1635. judicium inſtituit coram Ordinario, à quo decretum quoddam favorabile reportavit; Econverſo autem, in gradu appellationis coram Nuncio, prodiit decretum favorabile poſſeſſori, atque devoluta per appellationem cauſa *ad Rotam coram Bourlemont*, datoque dubio in poſſeſſorio, an & cui danda eſſet manutentio; an ſcilicet Capitulo in quaſi poſſeſſione exigendi, vel Comitiſſæ in quaſi poſſeſ-
ſione libertatis, *ſub die 20. Junii 1672.* pro Comitiſ- 2
ſa prodiit reſolutio, atque in hoc ſtatu cauſa pendet.

Duæ erant hujus diſputationis inſpectiones; Primò ſcilicet, circa probationem poſſeſſionis exigendi, vel non ſolvendi reſpectivè; Et ſecundo circa bonum
jus, quod incidenter, & pro guſtu ex commendabili 3
ſtylo, etiam in poſſeſſoriis judiciis, pro eorum faciliori regulatione deduci ſolet.

Quatenus pertinet ad primum; Cum ex parte Capituli, benè, & concludenter probaretur poſſeſſio decimandi, in pleriſque aliis molendinis in eadem fluminis contrata exiſtentibus, non benè autem probaretur poſſeſſio reſpectu iſtius molendini, dum deducebatur ſolùm exactio unica vice facta à quodam arrendatario, ſeu conductore in fanecis 250. pro decimis plurium annorum, de affectatione, ſeu collu-
ſione ſuſpecta, ob plures facti circumſtantias, quæ 4
ex hac parte per cauſæ Patronum benè, ac diligenter conſiderabantur, ideircò Scribentes pro Capitulo, recurrebant ad motivum cauſæ univerſalis reſultantis ab aſſiſtentia juris, ob quam ex pluries inſinuatis in præcedentibus, quaſi poſſeſſio probata ex aliquibus prædiis, ſuffragatur quoad omnia exiſtentia intra limites juriſdictionis ejuſdem decimatoris.

Quare ab hoc puncto aſſiſtentiæ juris, & cauſæ univer-

univerſalis reſolutio cauſæ io poſſeſſorio pendere
videbatur,cum ea poſita , vel reſpectivè negata , Scri-
bentes hinc inde cooeordarent io concluſionibus ,
ſeo theoricis juris eounciatis atiam in præcedenti-
bus,ſeu theoricis juris enunciatis etiam in præcedenti-
bus præſertim *diſc.14.& 15.* quod ſcilicet concurrente
dicta aſſiſtentia,ex qua reſultat cauſa univerſalis, poſ-
ſeſſio in parte , influit in totum ; Econverſo autem ,
ea noo concurrente , adeò ut jus decimatoris conſi-
ſtat in jure , vel titulo particulari , tunc poſſeſſio non
ſuffragatur niſi ad ejus limites , ac in bonis,in quibus
illa præciſè probetur.

In iſta enim materia decimarum oon datur ex-
tenſio de re ad rem , vel de prædio ad prædium ut in
his terminis *Achill.decis.3.de decim. circa finem* , *Se-*
5 *raph.decis.*802. *num.* 6. *Coccin. decis.* 187. *num.* 2. &
freqoenter , cum ſit concluſio firma , quoniam iſto
ſecuodo caſu jus decimandi redolet ſpeciem ſervitutis
particularis , cujus extenſio prohibita eſt.

Itaqne circa illam juris aſſiſtentiam , Scribentes
prò Capitulo cumulabant multas deciſiones editas
in Hiſpalen. & Toletana, Palentina , & in aliis enun-
ciatis *in diſcurſibus præcedentibus* , ad probandum
hodiè receptum , ac planum aſſumptum , quod licèt
regulariter Epiſcopus,& Capitulum in jure decimandi
6 non habeat juris aſſiſtentiam , ſed potiùs reſiſtentiam,
cum iſtud ſit jus parochorum , illud autem Epiſcopi
conſiſtat in quarta canonica , quæ per parochos eis
præſtanda eſt , ut apud *Seraph. dicta dec.* 802. *apud
Rojas deciſ.*344.*&* 412.*utrobique in princ.*Et frequen-
ter ; Attamen , id procedit in illis diœceſibus , in
7 quibus parochiæ ſint diſtinctæ , ideoque parochorum
uſus habeatur ; Secùs autem , ubi nullæ parochiæ
diſtinctæ ſint , juxta magis frequentem Hiſpaniarum
uſum , quoniam tunc Epiſcopus dicitur parochus
univerſalis totius diœceſis , ipſaque Eccleſia Cathe-
dralis unica parochialis , & conſequenter ipſe hanc
aſſiſtentiam habet,atque ex ejus jure etiam Capitulum
jure adminiſtrationis , & participationis ex ſæpiſſimè
firmatis,

Noo negabamus , ego,& alii pro hac parte ſeriben-
tes , hujus aſſumpti veritatem ; Dicebamus tamen ,
illud procedere,quaodo Epiſcopus eſt in cauſa,ejuſque
vice , ac nomine potius , quàm proprio , Capitulum
8 decimas petit jure dictæ adminiſtrationis , ac partici-
pationis ; Secùs autem ubi jure , ac nomine proprio
independenter ab Epiſcopo , quoniam tunc hanc
aſſiſtentiam juris non habet , ut in ſpecie advertitur
*in dicta dec.*187.*Coccini,deciſ.* 22. *num.* 6. *&* 7. *par.* 7.
rec.

Cum itaque probaretur , quod Epiſcopus non
eſſet in cauſa , nullamque haberet , nec prætenderet
participationem hujuſmodi decimarum ; Quinimò
ex quibuſdam articulis , aliiſque actibus aliàs factis
ex parte Capituli , probaretur quod ipſum acriter
ſubſtinuerit non jus Epiſcopi in decimis hujuſmodi
molendinorum , de conſequenti plana remanebat ex-
cluſio cauſæ univerſalis , quodque decimatio ex aliis
molendinis , ad cauſam , vel titulum particularem po-
tiùs referri deberet.

Magnum quoque argumentum ex eo deſumendo ,
quod Capitulum in eodem flumine, pleno jure domi-
nii privati poſſideret duo ex hujuſmodi molendinis ,
9 unde propterea probabile eſſe dicebam, quod antiqui-
tus idem dominium haberet aliorum molendinorum ,
quæ privatis in emphyteuſim,ſeu alio jure conceſſiſſet
ità exigendo decimam potiùs temporalem per ſpeciem
canonis,vel portionis dominicalis,juxta illam decimæ
temporalis ſpeciem, quæ habetur pluries anunciata io
præcedentibus præſertim *diſc.* 6.*& ſeq.*

Excluſa igitur dicta cauſa univerſali ; Quatenùs
pertinet ad præponderantiam probationum poſ-
ſeſſionis hinc inde punctus erat potiùs facti , quàm
juris ; Meliores autem videbantur probationes hujus
partis , potiſſimè quia major probatio , quæ daretur
ex parte Capituli actoris , conſiſtebat in dicta ſolu-
tione , quæ ſit facta per quemdam conductorem ſeù
arrendatarium,quoniam ubi etiam vera,& ſincera eſſet,
apta non eſt locatori , vel domino præjudicare , ut io
ſpecie *apud Roſas dicta dec.* 344. *n.* 13. & frequenter; 10
Multò magis dum iſte actus de colluſione ac affecta-
tione nimium ſuſpectus erat.

Et nihilominis advertebam , quòd huic parti , non
incombebat neceſſitas alicujus probationis præponde-
rantis,quoniam cum eſſet reus,& poſſeſſor , intentio-
nem fundatam habebat in regula juris , quæ aſſiſtit 11
libertati in excluſionem ſervitutis , pro qua ſufficit
actio,vel exceptio negatoria , quæ conceditur conten-
denti de libertate adverſùs prætendentem ſervitutem,
ex iis quæ generaliter in materia ſervitutis habentur
decis. 101. *par.* 4. *rec.* *tom.* 2. *& ſub tit. de ſer-
vitut.* pluries , unde ad cenſus , vel alias annuas
præſtationes infertur ex collectis per *Cenc. de cenſ.
quæſt.* 87.

Ubi verò quis abſque alio extrinſecæ probationis
fomento , intentionem habet fundatam in regula ,
ſeu præſumptione juris , tunc duo initare dicebam
vulgaria , nimiumque frequenter inſinuata axiomata ; 12
Primò nempè quod , habenti jam intentionem funda-
tam , ſufficit cum ejus probationibus offuſcare , vel
debilitare illas colligantis, cui incumbit earum onus,
ut ità dicantur minùs perfectæ ad effectum , ut ipſe
vincat par non jus ; Et ſecundò in idem , quod pari-
bus exiſtentibus probationibus hinc inde , potior eſt
conditio rei , & poſſeſſoris , unde proptereà illi ,
qui in hoc onere probationis , actoris partes facere
dicitur , incumbit majus onus faciendi probationem
adeò concludentem , & perfectam , ut apta ſit facere
duplicem operationem ; Primò nempè ſuffocare
illam colligantis ; Et ſecundò ut concludens re-
maneat , quod utique in hac facti ſpecie oon accede-
bat.

Quoverò ad alteram inſpectionem in meritis , duæ
erant ejus partes ; Primò nempè , poſita etiam aſſiſten-
tia juris , decimandi ratione parochiali , an decimæ
à molendino deberentur in genere ; Et ſecundò poſito
quod deberentur , ao detrahi deberent expenſæ , &
quæ.

Ad primum , dicebant Scribentes pro Capitulo ,
caſum eſſe expreſsè deciſum , *per textum in cap. pa-* 13
ſtoralis 28. *de decim.* ut de molendinis decimæ de-
beantur , quod etiam dicitur *in cap. pervenit* , *&
cap. tranſmiſſa eod. tit.* & firmant communiter DD.
ampliantes , ſive agatur de molendinis ad aquam ,
ſive ad ventum , ex relatis *per Monet. hoc tract. cap.*
5. *q.* 4. *num.* 35. *Caſtill.tom.*3.*controv.c.*13. *num.* 10.
*Barboſ.de jur. Eccl.lib.*3.*cap.*16.*§.*1. *nu.* 24. *& de pa-
roch.par.* 3. *cap.* 28. *§.* 1. *num.* etiam 24. latè *Guttier.
practicarum lib.* 1. *quæſt.* 18.*num.*9.*& ſeqq.* ubi in ſpe-
cie de quæſtione ſuper molendinis ad ventum , & re-
fertur *in decis.*438.*num.*35.*par.*5.*recen.*

Et ad ſecundum pariter dicebant aſſiſtere regulam
decimatori , ut ſcilicet decima debeatur ante expen- 14
ſarum deductionem *ad tex. in eod. cap. paſtoralis* 28.
*de decim. ubi DD. de quibus Monet. dicto cap.*5.*quæſt.*
4.*num.*28.*&* 36.*Barboſ. de paroch. dicto cap.* 28. *§.*
1. *num.* 34. *& ſeqq.*

Quatenus pertinet ad primum ; Ego & alii ſeri-
bentes pro hac parte , dicebamus quod molendina
noo dicuntur prædia naturaliter fructifera , adeo 15
ut fructus , qui percipiuntur , dici valeant natura-
les , vel ſaltem mixti , ob coæqualem operationem
naturæ , & induſtriæ hominis , ſed potius dici de-
bent fructus mere induſtriales , cum natura in hoc
nihil operetur , ſed totus ſit effectus induſtriæ ho-
minis , quæ etiam facit , ut aqua ſeu ventus , quam-
vis ſint effectus naturæ , cooperentur tanquam mi-
niſtri velociores , magiſque operativi , quoniam

etiam mali, vel equi operantes in molendinis, quæ dicuntur ad manum, producunt à natura, & tamen eorum operatio circa hunc effectum tota referenda eſt induſtriæ, eo modo quo induſtriales dicuntur omnes fructus, qui percipiuntur à prædiis urbanis deſtinatis hominum habitationi, ſeu aliis officinis, & uſibus, vel commoditatibus, *ut dec. 95. num. 4. poſt Merlin. de pignor. & apud Ottobon. deciſ. 193. num 6. & ſeqq.* unde propterea licet Canones dicant ut etiam de molendinis decimæ debeantur, id provenit quia de omni induſtria, & opificio decimæ ſolvi debent.

Et conſequenter exinde reſultaret penè univerſalis conſuetudo, quæ præſertim in Hiſpania probatur,
16 & de qua teſtantur *Sotus de juſtitia, & jure lib. 9. quæſt. 4. art. 2. Navarr. & alii apud Guttier. canon. quæſt. lib. 2. quæſt. 2. num. 33. Azor. inſtit. moral. lib. 7. c. 31. verſ. ſeptimo quæritur tom.* 1. quod ſcilicet quamvis ad præſcriptum ſacrorum Canonum ex ſola induſtria, & opificio, vel ingenii operatione decimæ debeantur, etiam ex advocatorum, & Procuratorum, ac Notariorum, & ſcribarum, medicorum, mercatorum, & artificum lucris, ex iis quæ deducuntur per diligentem, ac elaboratum Collectorem *Barboſ. de Paroch. dicto cap.* 28. Attamen uſus communis docet contrarium; Et meritò quidem, quoniam id magnam pareret confuſionem, ac lites inextricabiles ſuper hujuſmodi lucrorum probatione, ac liquidatione dum ob temperamentorum diverſitatem, quotidiana praxis docet, quod aliqui naturaliter timidi, vel avari, quamvis multum lucrentur, ſemper audiuntur dolentes, de parvo lucro; & alii vanitatis amatores, ac inanis gloriæ cupidi, jactant lucra talia, ut neque medietas, ac minus fortè verificetur.

Quamvis autem iſta generalis conſuetudo vera ſit, adeò ut irriſione digni cenſendi eſſent illi Parochi, qui freti auctoritate Canonum, & Canoniſtarum, vel
17 Moralium, hujuſmodi prætenſionem excitarent; Attamen ubi, (ut in caſu de quo agitur, in Capitulo actore verificarentur aſſiſtentia juris, & cauſa univerſalis ratione juris parochialis; Advertebam quod motivum videretur parùm tutum ſtante jam benè probata exactione decimarum ab aliis molendinis in eodem flumine eademque contrata exiſtentibus, ex certa juris propoſitione, quod conſuetudo particularis prævalet univerſali; Potiſſimè verò, & clarius, ubi illa ſit potius favorabilis, quam odioſa, utpotè impeditiva, ne contraria conſuetudo in hoc nata ſit, ad effectum conſervandi diſpoſitionem juris communis, dum ex pluries deductis in omni fere materia, & præſertim, *ſub tit. de ſucceſſ. ab inteſtato* (ubi eſt major, ac peculiaris Statutorum, & Conſuetudinum ſedes) favorabilis cenſetur illa conſuetudo, per quam, correctu jure innovativo juris antiqui ad iſtud fiat reverſio, ut etiam in Statutis habemus, cum tunc non adſit illa exorbitantia, vel correctio, quæ in Statutis, & conſuetudinibus odibilitatem induit; Ideoque ſolidum motivum, per quod iſtud jus decimandi in genere excluſum remanebat, conſiſtebat in negatione hujuſmodi cauſæ univerſalis, quodque decimatio Capituli actoris, temporalis potius, ac jure ſervitutis dicenda eſſet ut ſupra.

Verùm, ubi præſuppoſita dicta cauſa univerſali ex titulo parochiali, competeret jus decimandi in genere, adeò ut cauſa reſtringeretur ad alium punctum dedu-
18 ctionis expenſarum; Tunc (etiam in ſenſu veritatis) dicebam, quod deductioni locus non eſſet, non obſtante dicta regula in contrarium, quoniam, *ut poſt Monet. hoc tract. de decim. dicto cap. 6. quæſt. 4. num. 32. & ſeqq.* qui plures refert, benè (ac forſan præter ſtylum) diſcurrit, & ratiocinatur, *Barboſ. dicto cap.* 28. §. 1. *num. 37. & ſeqq.* regula prædicta, ſuper cujus ratione, Canoniſtæ, & Theologi nimiùm certant, ſex relatis *ab eodem Barboſ.* locum habet in fructibus naturalibus, in quorum proviſione principaliter operatur natura ſeu Dei beneficentia, ſine qua inanis eſſet illa hominis induſtria, quæ admixta eſt, ut ſunt fruges, aliique fructus terræ, ac etiam lana, lac, & fœtus animalium; Secus autem ubi de fructibus, & lucris merè induſtrialibus, ex ea differentiæ ratione, quod decimæ fructuum naturalium ſunt de jure divino, illæ verò induſtrialium ſunt de jure humano.

Prima etenim ſpecies, ex eo deſumpta eſt, quod Domini eſt terra, & plenitudo ejus, quodque totum id quod percipitur, Dei beneficio immediatè referendum eſt, & ſine cujus gratia, induſtria vel operatio humana inanis eſſet, juxta dictum Apoſtoli, quod neque qui plantat, neque qui rigat, eſt aliquid, ſed qui incrementum dat Deus; Ideoque ſicuti non deductis expenſis, domino temporali fundi debetur reſponſio fructuum in conventionali, vel conſuetudinaria quota pro ejus dominicali portione, adeo ut expenſæ pro cultura recollectionis factæ per colonum, compenſatæ remaneant ab ejus portione colonica; Sic à pari, quoniam Deus eſt primus dominus, qui iſtam dominicalem portionem ſibi reſervare voluit pro ſubſtentatione ejus miniſtrorum; Unde adinſtar idem introduxerunt Principes, cum tributis, & collectis, quæ decimis aſſimilatæ ſunt, ut pluries advertitur *ſub tit. de Regal.* occaſione agendi de materia vectigalium, ac etiam inſinuatur, *ſub tit. de benefic. diſc.* 89. occaſione agendi de uſu, & introductione annatarum in beneficiis eccleſiaſticis.

Non ca lit autem iſta ratio in induſtriis, in quibus natura nihil operatur; Quoniam licet iſtud emolumentum, Dei gratiæ, & beneficio quoque referri debeat, quia niſi ipſe dediſſet, atque in dies conſervaret vires tam corporis, quàm mentis, id ſequi non poſſet, attamen eſt auxilium magis remotum, ac mediatum, in naturalibus autem magis proximum, & immediatum.

Ac etiam quia in induſtrialibus, ut plurimum magnæ ſolent eſſe impenſæ, adeò ut ſi iſtarum deductio non fieret, ſed de decima ex omnibus percipienda eſſet, plus obtineret decimator, quàm ipſemet fructuum perceptor, ut præſertim verificari dicebam, in molendinis ad manum, quorum uſus neceſſarius habetur in Apulia, aliiſque ſimilibus regionibus, in quibus non adſunt flumina, neque ventorum copia ad hunc effectum, quoniam facto calculo ejus quod ex multuris percipitur, emolumentum eſt magnum, ſed illius maximam partem abſorbent expenſæ, adeò ut quandoque vix decima remaneat pro domino; Et conſequenter prorſus abſonum eſſet, ut decima ex integro emolumento, non deductis expenſis percipienda eſſet.

Motivabant Sapientes de partibus pro hac Parte, quod cum molitura non ſolvatur in pecunia, ſed in quadam menſura ipſiuſmet frumenti, ita eſſet exigere redecimam de jure probibitam, ex iis quæ habentur 19
ſupra in Urbevetana, *diſc.* 16. & latè *in alia Cordubèn. deciſ. 458. par. 5. rec.* dum pro eodem frumento, in ejus recollectione jam ſoluta fuit decima; Verùm iſtud motivum, quamvis ab aliis pro hac parte in curia ſcribentibus, deductum, & cultum eſſet; A me omninò neglectum fuit, utpotè contemptibile, quoniam eſt per accidens quod merces multuræ præſtetur potius in frumento, quàm in pecunia, ejuſque loco, atque decima non exigitur de frumento tanquam frumento, ſed tanquam de induſtria, & emolumento molendini.

PRE

PRENESTINA OBLATIONUM

Pro PETRO ANGELO MATTHIOLO

Reſponſum pro veritate.

De oblationibus, quæ fiant ſacris, ac devotis imaginibus ioira limites Eccleſiæ patochialis, an, & quando pertineant ad Patochum, ſeu Rectorem, ſive ad Epiſcopum, aut alium.

S U M M A R I U M.

1 *Facti ſeries.*
2 *Qualibet cauſa excuſat ab incurſu pœnarum.*
3 *De cenſuris contra occupatores bonorum Eccleſiæ.*
4 *De quæſtione ad quem pertineant oblationes, & eleemoſynæ.*
5 *In quæſtionibus facti erroneum eſt procedere cum doctrinis in genere.*
6 *Regula in oblationibus, & eleemoſynis aſſiſtit parocho.*
7 *An Epiſcopus poſſit transferre imaginem de loco ad locum.*
8 *Quomodo hodie antiquæ quæſtiones juris deciſæ ſint.*
9 *Regula de qua num. 6. limitatur ex voluntate facientium oblationes.*
10 *De alia limitatione ubi ſint magnæ.*
11 *De eodem, & de diſtinctione.*
12 *Etiam ubi non debeantur Rectori, illius tamen eſt adminiſtratio, ſed evitari non poteſt ſuperintendentia Epiſcopi.*
13 *Quomodo oblationes, & eleemoſynæ dicantur eſſe in fructu, etiam certo.*

D I S C. XIX.

1 POſtquam Pettus Angelus dimiſerat Eccleſiam parochialem, ſeu præpoſituram loci Palliani, ab Ordinario (inſtante forſan ſucceſſore in præpoſitura) pulſatus fuit ad reddendum rationes, cum reſtitutione reliquatus, de nonnullis eleemoſynis, ac oblationibus factis cuidam devotæ Imagini exiſtenti in parochia, vel intra ejus limites, etiam cum comminatione cenſurarum ob hujuſmodi oblationum ac eleemoſinarum occupationem, quaſi quod ita incurriſſet in cenſuras contentas in Sac. Concil. Trident. *ſeſſ.* 22. *de reform. cap.* 11. Quare deſuper pro veritate pro parte ejuſdem Petri Angeli conſultus fui, ad effectum determinandi quomodo ſe gerere deberet, tam circa ſibi injunctam redditionem rationum, ac reſtitutionem reſpectivè, quàm circa prætenſum incurſum cenſurarum, ac pœnarum ratione uſurpationis ſeu occupationis bonorum Eccleſiæ.

Quatenus pertinet ad ſecundum quæſitum; Re-
2 ſpondi planam videri negativam, etiam ubi ſuper
primo malum jus foveret, atque ad reſtitutionem teneretur, quoniam cum ex infra dicendis ſuper primo puncto, regula ſibi aſſiſteret, atque dubium caderet ſuper limitatione, quæ tam de facto, quàm de jure adhuc dubia erat, ita dicebam de plano ceſſare omne dubium circa incurſum cenſurarum, & pœnarum; Tum ex generali regulà ſeu axiomate, quod in pœnalibus quælibet cauſa quamvis malè opinata excuſat, atque ut vulgò Juriſtæ dicunt, etiam fatua, & beſtialis, ut habetur pluries, *ſub tit. de emphyt.* in propoſito excuſationis à pœna caducitatis, & alibi, cum formalis, & gravis pœna non detur ſine delicto poſitivo; Tum etiam quia, ut habemus in propoſito cenſurarum contentarum *in extravag. ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alienand.* ſtant benè ſimul, quod actus ſit malè geſtus, & tamen quod non adſit incurſus cenſurarum, cum ad hunc effectum temeritas requiratur, ut advertitur, *ſub tit. de alienat. & contract. prohib. diſc.* 1. & in aliis.

Multò magis ad hunc effectum cenſurarum con-
tentarum in dicto decreto Conciliari contra occu- 3
patores, & uſurpatores bonorum Eccleſiæ, quoniam ut advertitur *infrà ſub tit. Miſcellan. Eccleſiaſtic. diſc.* 14. id procedit eodem modo, quo Bulla Cœnæ in occupationibus, vel uſurpationibus potentialibus, onde propterea, cum hujuſmodi circunſtantiæ ſine dubio non adſint, vanum erat agere de cenſuris, & pœnis.

Difficultas itaque conſiſtebat in primo puncto, ſuper quo, licet ad ſcripturæ ornatum, ut ignaro vulgo
ſatisfieret (ut quandoque præſertim in Reſponſis ex 4
tra Curiam facere oportet, multa deducerem, illas tranſcriptoris partes gerendo, quæ hodie Juriſtis videntur adeò connaturales, tranſcribendo ſcilicet ea quæ plenè habentur deducta *per Rot. in Lunen. Sarzanen. oblationum coram Merlin. inter ſuas deciſ.* 257. *repetit. deciſ.* 37. *par.* 5. *rec. ac per Barboſ. de paroch. par.* 3. *cap.* 24. *num.* 22. *& ſeq. & nu.* 29. *& ſeq.* quorum uterque totum deſumpſit ex iis, quæ cum conſueto copioſo, & elaborato ſtylo pro utraque parte collecta habentur, *per Decian. conſ.* 16. *lib.* 2.

Attamen reverà, iſta quæſtio, dicenda potius eſt
facti, quàm juris, ideoque cum pendeat ex facti cir-
cunſtantiis, abſque iſtarum diſtincta notitia, certum 5
judicium de facili dari non poteſt; Et conſequenter, ut pluries in hujuſmodi quæſtionibus facti inſinuatur, non ſolùm erroneus, ſed nimia irriſione dignus eſt modernus pragmaticorum uſus, cum doctrinis, vel deciſionibus, quæ certos caſus percutiant, vel generales propoſitiones firment, indefinitè, atque cum cœca fide in omni caſu procedere, cum reverà totum pendeat ex circunſtantiis facti, ex quibus congrua applicatio deſumenda eſt.

Quamvis etenim apud antiquiores iſta quæſtio inter
Epiſcopum, & parochum, nimium controverſa fuerit,
an oblationes, vel eleemoſynæ, quæ fiant alicui cap-
pellæ, vel imagini exiſtenti in Eccleſia parochiali, vel
etiam extra ejus limites, ad unum vel alterum perti-
neant, & quatenus ad neutrum, cujusnam eſſe debeat
adminiſtratio ex relatis per ſupra allegatos, & præſer- 6
tim *in dicta deciſ. Rot. apud Merlin.* quæ in curia cir-
cunferuntur, tanquam in materia magiſtralis, pluries
canonizata præſertim *in Roſſanen. Cappellæ ſeu Iuriſpatronatus coram Cerro*, de qua habetur actum, *ſub tit. de jurepatr. diſc.* 12. etiam inſinuatur *in Romana Imaginis, ſub tit. de paroch. diſc.* 32. ubi etiam de
puncto an poſſit Epiſcopus aliquam imaginem in loco
prophano exiſtentem, ad quam populus confluat, 7
transferre de loco ad locum.

Attamen, juxta penè generalem naturam omnium
aliarum quæſtionum, quæ apud antiquiores nimium 8
involutæ & controverſæ fuerunt, illa hodie plana videtur in puncto juris; Dubitandi autem ratio cadit in facto ſeu applicatione, quoniam generaliter illa opinio, quæ tanquam magis probabilis per modernos ac Tribunalia magis recepta ſit, ſtatuta eſt pro regula; Altera verò opinio remanet pro limitatione quando facti circunſtantiæ eam ſuadeant, ut in omni ferè materia advertitur, & præſertim frequentius, *ſub tit. de fideicommiſſ.*

Regula igitur aſſiſtit parocho potius, quàm Epi-
ſcopo; Ea verò plures patitur limitationes præſertim
duas; Primò nempe ubi expreſſe, vel etiam admini-
culativè, & conjecturaliter conſtet de voluntate faci-
entium oblationes, & eleemoſynas, ut ipſi Eccleſiæ 9
ſeu certis uſibus applicari debeant, non autem, ut
ipſe Rector impinguaretur, atque in privatos uſus, privatamque utilitatem converrat, cùm tunc abſque dubio iſta voluntas ſervari debeat, eaque cuicumque juris diſpoſitioni prævaleat.

Et ſecundò in idem, in ambiguo, ubi ſcil. ipſa- 10
rum oblationum qualitas, vel quantitas eamdem

veriſimilem voluntatem præſeferre videatur, quia nempe oblationes, ac eleemoſynæ eſſent magnæ, vel etiam minutæ, quæ tamen ob nimiam frequentiam, magnæ quoque dici merentur, atque veriſimilem præſeferrent voluntatem devotorum, ut pro fabrica, vel ornatu ſeu dote illius cappellæ, vel Eccleſiæ deſervirent, ut regulariter pro communi uſu verius dicendum videtur, atque in praxi magis receptum eſt, quoniam pro majori parte, illæ Eccleſiæ, quæ hodie habentur, etiam ſumptuoſæ ſtructuræ, & cum pingui dote, ita initia habuerunt.

Hinc proinde dicebam, quod pro congrua deciſione, procedendum videtur cum diſtinctione quod; Aut agitur de imagine de novo reperta, ſeu etiam de
11 antiqua, ad quam ob aliquas contingentias, ſive miracula, vera, vel opinata, populus cum eleemoſynis, & oblationibus confluat; Et tunc qualeſcunque illæ ſint, ſub dictis limitationibus cadere debeant, cùm poſterior priorem implicitè continere videatur; Omninò enim probabile eſt, quod populus pro gratiis acceptis, vel ſperatis, ad illam imaginem recurrendo cum eleemoſynis, & oblationibus, id agat animo donandi ipſi imagini, & frequentius ut ſumptuoſa Eccleſia conſtruatur, ac dotetur, & ornetur, non autem ad donandum Parocho, vel Epiſcopo ſeu alteri Prælato ad privatam utilitatem.

Solumque iſto caſu intrat quæſtio diſputata *in dicta*
12 *Roſſanen. ſub. tit. de jure patr. diſc.*12. ſuper adminiſtratione, in qua pro veriori magiſque recepta opinione regula aſſiſtit parocho, quando certum ſit de ſituatione intra limites parochiæ; Et èconverſo aſſiſtit Epiſcopo quando ſit extra omnem parochiam; Verùm in caſu etiam quod regula aſſiſtat parocho, adhuc tamen prohibendus non eſt Epiſcopus, ſive ex diſpoſitione juris communis, cùm dicatur parochus parochorum, ſive ex diſpoſitione *Sacri Concilii Tridentini ſeſſ.*22. *de reform. cap.* 8. *&* 9. ut rationes adminiſtrationis debeant ei reddi, atque ſuperintendentiam quamdam habeat, *ex deduct. ſub tit. de juriſd. diſc.* 40. *cum pier. ſeuq. & infra in annot. ad S. C. T. loc. citat.*

Aut verò agitur de antiquis Eccleſiis vel imaginibus ad quas ſingulis annis, vel temporibus populus ex de-
13 votione vel conſuetudine cum oblationibus, & eleemoſynis confluere ſoleat ut (ex. gr.) docet praxis in Urbe in Eccleſia S. Antonii Viennenſis, quod in die ejus ſolemnitatis, confluunt habentes equas aliaque animalia cum cereis, & pecuniis aliiſque oblationibus; Ac etiam eſt caſus oblationum in Eccleſia S. Mariæ Angelorum Aſſiſii in die Portiunculæ, de quo habetur actum *ſub tit. de præmin. diſc.*11. cum ſimilibus; Et tunc iſtæ oblationes, & eleemoſynæ pertineant ad Parochum ſeu Rectorem tanquam fructus, adeò ut licet Beneficialiſtarum regula ſit, quod in valore non veniunt niſi fructus certi, non autem incerti; Attamen ubi hujuſmodi oblationes, & eleemoſynæ ex longo uſu videntur quaſi certæ, & uniformes, unde propterea invenirent conductorem ſeu appaltatorem, habentur tanquam fructus certi, ſi non ad effectum *Regulæ de valore* ad alios tamen effectus, ex iis quæ habentur *in dicta Aſſiſii. oblationum, ſub tit. de præminent. dicto diſc.*11. ac etiam, *ſub tit. de jurepatr. diſ.*10. & generaliter ad materiam *Regulæ de valore. ſub tit. de benefic. diſc.* 90. Iſtamque pluries, reſpondendo in hac materia, dicere conſuevi videri germanam diſtinctionem.

Applicando itaque ad rem, cùm ex facti circumſtantiis conſtaret, quod ageretur de prima parte diſtinctionis, oblationum ſcilicet & eleemoſynarum factarum novæ imagini, hinc proinde contra ipſum requirentem reſpondendum cenſui, ideoque eidem conſului, ut eo quo poſſet modo ſe concordaret, ut credo ſecutum eſſe.

† DE Oblationibus & Decimis de quibus ſeq. diſc. agitur quoque *ſub tit. de Paroch. diſc.* 25. *&* 32. *& in Annot. ad S.C.T. diſc.*19. *& diſc.*12. *de Jurepatr.*

JANUEN. ELEEMOSYNÆ vel SUBVENTIONIS

Pro IACOBO RAGGIO.

Reſponſum in forma ſupplicis libelli apud Senatum Reipublicæ.

An eleemoſynæ, ac ſubventiones, quæ ex judicio teſtatoris, vel ex alia diſpoſitione, in certos uſus erogari debent, erogari valeant, ac debeant in alios uſus majoris pietatis; & indigentiæ, & præſertim in redemptionem exiſtentium in captivitate Infidelium; Et generaliter de modo diſtribuendi eleemoſynas, & quinam dicantur pauperes.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Diſtinguuntur puncti, ſive inſpectiones.*
3 *De probatione paupertatis ejuſque materia.*
4 *De variis ſpeciebus nobilitatis.*
5 *De conſiderabilibus inter æquè nobiles.*
6 *Ad effectum regulandi paupertatem pro ſubventione inſpici debet cauſa.*
7 *De applicatione ad caſum, ut etiam dives dici mereatur pauper.*
8 *Eleemoſyna potius diſtribuenda ſunt conjunctis quàm extraneis.*
9 *An quod relinquitur conjunctis, dicatur pium opus.*
10 *Quod redemptio captivorum ſit opus pium ſuper alia erga pauperes.*
11 *De alienatione bonorum fideicommiſſi ob dotem puellarum, vel alimenta.*
12 *Vel ob redemptionem à ſervitute.*
13 *An id procedat in tranſverſalibus.*
14 *De poteſtate executorum, vel diſtributorum.*
15 *De poteſtate Principis commutandi ultimas voluntates, eiſque diſpenſandi.*

DISC. XX.

CUm juxta nimiùm commendabilem Civitatis Januen. ſtylum, pluries enunciatum præſertim, 1
ſub tit. de jurepatr. diſc. 54. *& ſub tit. de fideicommiſſ. diſc.* 3. Nicolaus ſub eo conſueto cumulo, ſeu multiplico, reliquiſſet ad effectum, ut adminiſtratores per eum deputati, ſtatutis temporibus, diſtributionem facerent de fructibus cumulatis, partim in ſubventionem, ac eleemoſynam pauperum, inter quos ejus propinquos præferri voluit, & partim pro ſubſidio dotali puellarum; Caſus autem dediſſet, quod Jacobus de hac familia, teſtatoris propinquus navigando de loco ad locum in Turcarum ſervitutem incidiſſet, unde propterea, tanquam nobilis qualificatus, atque in opinione apud pyratas perſonæ divitis, notabili indigeret pecuniarum ſumma pro ſe redimendo, unde propterea in aliqua parte ex iſto cumulo, ſeu multiplico ſubventionem peteret; Videretur autem adminiſtratoribus petitio incongrua, utpote extra caſum diſpoſitum per teſtatorem, qui eleemoſynam præſtari voluit pauperibus ejus conjunctis, qui extraneis præferri deberent, & conſequenter quod id non conveniret dicto Jacobo, qui etiam dives erat, beneque de ſuis bonis proviſus, cum quibus ſe redimere poſſet; Hinc proinde habitus fuit recurſus ad Senatum, apud quem in forma ſupplicis libelli requiſitus fui ad probandum in jure, juſtitiam, vel ſaltem congruentiam petitionis, quodque illi annuendum eſſet.

Scribendo igitur, tres efformabam inſpectiones; 2
Primò nempe an Orator in hoc propoſito dicendus eſſet

eſſet pauper, cui congrueret hæc diſtributio, quam teſtator ſub nomine eleemoſynæ pauperibus diſtribuendæ explicavit; Secundò an hæc diſpoſitio pia eſſet, adeò ut iſtud verbum *eleemoſyna*, in ea ſignificatione capiendum eſſet, per quam explicatur illa diſtributio, quæ ex motivo charitatis, erga proximum indigentem fiat, adeò ut formalis paupertatis, vel indigentiæ requiſitum deſiderandum veniat; Vel potiùs utpote favore conjunctorum, importaret illam ſubventionem temporalem, quæ ex honorifico motivo conſervandi decorem agnationis, & familiæ, eſt valdè ibi in uſu ut ſupra, quidque uno, vel altero caſu de juſtitia, per exequutores, vel per Judicem ordinarium faciendum eſſet; Et tertiò, quatenus ad præciſos limites juris ac juſtitiæ, per exequutores, vel per Judicem ordinarium huic petitioni annuendum non eſſet, utpote extra caſum à teſtatore diſpoſitum, ad quid in hoc ſe extenderet poteſtas Senatus; Et an (data poteſtate), probabile concurreret motivum regulandi voluntatem.

Quatenùs pertinet ad primum, advertebam, quod licèt in hac materia probationis paupertatis, DD. (ut
3 penè in omnibus), nimium variare, ac ſe involvere videantur, ut patet ex iis, quæ, poſt antiquiores ab eis relatos, habentur *apud Maſcard. de probat. concl.* 1154. *Menoch. de arbitr. caſu* 65. *Barat. & add. deciſ.* 15. *&* 41. *&* 310. *deciſ.* 283. *par.* 10. *rec.* & ſæpiùs.

Attamen verius eſt, ut iſta ſit quæſtio potiùs facti, quàm juris non de facili recipiens regulam generalem, ſeu uniformem cuicumque caſui applicabilem, cùm revera pendeat ex facti qualitate, ac ſingulorum caſuum circumſtantiis; Non ſolùm attendendo qualitatem perſonæ, loci reſpectivè, an ſ. ſit nobilis, vel plebeius, ex generali propoſitione, ut id quod facit plebeium divitem, in nobili paupertatem importet, & ſic, proportionabiliter juxta ſubjectam materiam, ut benè *Rot. apud Duran. dec.* 98. *n.* 10. Sed etiam ponderando ſpeciem nobilitatis majoris, vel minoris ſphe-
4 ræ, ſeu gradus, juxta illas diverſas nobilitatis ſpecies, quæ recenſitæ habentur *in Venuſina præminentiarum ſub tit. de præminent diſc.* 35. quod ſcilicet; Alia eſt nobilitas ſimplex, ſeu legalis qualis ea dicitur, quæ diſtinguit perſonam civilem à plebeia, atque à pœnis, vel oneribus vilibus eximit; Alia verò illa magis qualificata, quæ generoſa dicitur, pro habitu militari juſtitiæ in aliqua militia, puta in illa S. Joannis Hieroſolymitani, vel ſimili; Et in qua etiam ſpecie, inter unam, & alteram militiam, quamvis ambæ, idem nobilitatis requiſitum exigant, valdè notabilis differentia dignoſci ſolet. Alia verò dicitur illa nobilitas majoris ſpheræ, ſeu magis publica Civitatis dominantis, vel metropoliticæ, ad differentiam nobilitatis privatæ Civitatum inferiorum, vel ſubditarum, juxta ibi exemplificatas ſpecies; Et alia eſt nobilitas major, quæ magnatitia dicitur; Et tamen etiam inter iſtas ſingulas ſpecies, non quidem de jure, pro gradibus Civitatis, vel Ditionis, qui nobilibus illius qualitatis, vel ſpeciei congruant, ſed de facto, atque in hominum opinione, ſeu in communi exiſtimatione, ſpheræ notabilis diverſitas dignoſcitur ex majori antiquitate, vel ex majoribus divitiis, aut ex gradibus, & honoribus, qui unam familiam reddant magis conſpicuam, quàm alteram, quamvis in eadem patria, vel regione, ſint æquè nobiles, eorumdemque graduum, & munerum capaces; Ut etiam ultra inſinuata præfato *diſc.* 35. habetur *in Fulginaten. eod. tit. de præmin. diſc.* 30. *& in Melevitana diſc.* 32. *& in Aſculana eodem tit. in ſupplemento*, & alibi, ac etiam inſinuatur *ſub tit. de dote diſc.* 1. *&* 2. *&* 144. occaſione agendi de taxa dotis congruæ, ſeu de matrimonio digno, vel indigno.

Item poſita ſpecie nobilitatis, habenda quoque eſt ratio Civitatis, vel loci, in quo perſona vivat ob
5 notabilem vivendi modum in magnis metropoliticis Civitatibus, ac in parvis, ſive in una, vel in altera regione, ut præſertim plenè advertitur *d. diſc.* 2. *de dote*, ubi inſinuatur caſus, quod in duabus ſororibus paris nobilitatis, ex eodem patrimonio dotandis, in una nupta nobili viro in parvo loco, congrua reputata fuit dos ſcutor. 6. m. In altera verò nupta in Urbe, judicata fuit congrua illa ſcutorum 14. m. cum ſimilibus, quoniam totum intelligendum eſt, cum debita proportione.

Potiſſimùm verò (ultra præmiſſa) principaliter inſpici debet cauſa, ob quam de paupertatis requiſito, vel juſtificatione agatur, & ſignanter, ſi ſubventio, quæ ratione paupertatis petatur, ex legis rigore potius proveniat, ac odioſa cenſenda ſit, utpotè tertio directè, ac poſitivè præjudicialis, ut (ex gr.) eſt illa ſuppeditatio alimentorum, ac ſumptuum litis, quam adverſario colligitanti contra quandam humanam rationem facere oporteat, cùm in ea, ſtrictè, ac rigoroſe procedi debeat, ut advertitur in ſua materia *ſub tit. de judic.* Vel etiam eſt illa alimentorum ſubſidiaria petitio, quæ à conjuncto invito, per conjunctum parum gratum, fortèque exoſum, ex Judicis officio petantur, cum ſimilibus, in quibus ratio odii potiùs vigeat; Vel è converſo, agatur de hujuſmodi diſtributionibus, quæ ex piis, vel honorificis defunctorum voluntatibus, fieri debent, ſpectando etiam ipſius diſtributionis cauſam, & an majorem, vel minorem æquitatem, vel rationabilitatem contineat, nec non effectum exinde reſultantem, & an ille qui ſubventionem habet, vel perit, cùm ea proviſus remaneat, necne.

Ut putà (præſupponendo licitam, ac honeſtam proviſionis cauſam,) petit dotale ſubſidium puella de ſanguine, vel familia, ad terminos textus *in Auth. res quæ Cod. com. de legat.* de quibus *ſub tit. de dote diſc.* 145. & alibi pluries; Et tunc ſtrictè paupertas, vel caſus ſubſidij juſtificari, ſeu attendi debet, ad limites indigentiæ, ſeu proviſionis congruæ, & non ultra, Unde propterea ſi habeat de proprio, in toto, vel in parte, id prius erogari debeat; Ut ultra ea, quæ habentur ad terminos *dicta Auth. res quæ*, occaſione etiam ſubſidiorum dotalium, quæ ex piis diſpoſitionibus præſtari debent, advertitur *eodem tit. de dote diſc.* 7. Ex ea congrua ratione, quod illud ſubſidium conſtituit perſonæ peculium ſufficiens ad ejus ſubſtentationem, adeò ut alia ſubventione, vel bonorum ſubſidio in futurum non indigeat; Ita pariter in eo ſubſidio, quo maſculi indigeant, ut aliquam ingrediantur Religionem, à qua poſtmodum proviſi remaneant, ſive ut aliquod obtineant officium, ex cujus exercitio, & emolumentis congruè in futurum vivere valeant, cum ſimilibus.

Secùs autem, ubi agatur de illa ſpecie ſubventionis, ex qua proviſio perſonæ non reſultet, ſed neceſſaria ſit ad certum effectum, quo ſequuto, adhuc perſona, proviſione, bonorumque ſubſidio indigeat, adeò ut nulla remaneant veſtigia, ſeu reliqui ſubſidij, de quo agitur; Ut (ex. gr.) eſt caſus (de quo in præſenti) redemptionibus ab hoſtibus, vel à bannitis, & latronibus; Ac etiam caſus redemptionis à moleſtiis criminalibus ad effectum ſe exculpandi de criminum imputatione, ſuamque innocentiam juſtificandi, vel etiam, in caſu reatus, ad effectum ſe componendi, ad evitandas pœnas præſertim ignominioſas familiæ, vel parentelæ præjudiciales, cum ſimilibus, quoniam id, quod in hujuſmodi cauſam erogatur, totum perditur, nilque remanet pro futura ſubſtentatione perſonæ, ita liberatæ pro tempore futuro.

In hac autem ſubventionis ſpecie adhuc ejus cauſa nimium ponderanda eſt, an æquitate, vel commiſeratione, magis, vel minùs, digna ſit, quoniam magna differentia eſt, inter illum pauperem, qui ex infortuniis in eo ſtatu paupertatis conſtitutus eſt, & illum, qui culpa ſua, & ex vitioſa vita pauperem ſe effecit, ſive inter illum, qui accidentaliter, & abſque culpa in ma ous

Digitized by Google

hoſtium, vel bannitorum incidit, ſive injuſtam perſequutionem in judicio criminali patitur, & illum, qui eſt reus, & delinquens.

Applicando itaque ad rem; Quamvis ad alios effectus proviſionis perſonalis, præfatus Jacobus poſſeſſor portionis hæreditariæ paternæ, potiùs dives, quàm pauper, de ſtricto jure dici deberet, unde propterea ſibi non conveniret illa eleemoſynalis diſtributio, de qua pro frequentiori contingentia, teſtator ſentiit pro ſubventione perſonæ, ad effectum ejus neceſſariæ, vel congruæ ſubſtentationis; Attamen, ad hunc effectum dicebam cenſendum eſſe talem, quodque ex præſumpto, vel implicito teſtatoris judicio dicta ſubventio ei conveniret, quoniam, juxta ſupra dictam diſtinctionem, iſta impenſa, quamvis neceſſaria eſſet, attamen erat ad meram jacturam, neque exinde perſona remanebat proviſa, dum redemptione ſequuta, eadem perſona libertati reſtituta, debebat in patria ſe
7 ſubſtentare cum de decore convenienti ejus nobilitati ac ſtatui, & conſequenter ei dici non poterat, quod dum habebat proprium, illud erogare deberet, eo modo, quo dicitur in ſubſidio dotali, ob longè diverſam rationem; Potiſſimè dum agebatur de caſu non culpoſo, ſed ex mero infortunio commiſeratione digno; Ac etiam quia non agebatur de ſubventione ad integrum opus, ſed pro aliqua parte, unde propterea notabilem ſummam de proprio eſſe erogare oportebat; Ideoque his omnibus ſimul junctis dicebam, nimium probabile videri, quod verſaremur in caſu indigentiæ, ſaltem moralis, ſi non phyſicæ, vel præciſæ.

Quo verò ad aliam inſpectionem; Dicebam quod cùm teſtator expreſſe diſpoſuiſſet, ut conjuncti extraneis præferri deberent, ita ceſſabat neceſſitas id comprobandi de jure; Et nihilominùs, etiam ſi teſtator
8 ita non diſpoſuiſſet, adhuc ita de jure ſub intelligendum veniret, quoniam juxta benè ordinatam charitatem, eleemoſyna potiùs conjunctis, quàm extraneis eroganda eſt, ut *in Canone non ſatis 86. diſtinct.* cum concordantibus *apud Franch. decis. 190. ubi Adden.*

Quod autem iſta eſſet eleemoſyna, continens opus pietatis, ac diſpoſitio eſſet pia, certum quoque videri dicebam, quoniam licèt certent DD. an id, quod re-
9 linquitur conjunctis, referendum ſit potiùs temporali motivo ſanguinis, & honorificentiæ, quàm alteri charitatis, erga Deum, & proximum, ex iis, quæ ſuper utraque opinione deducta habentur *ſub tit. de teſtam. diſc. 19.* Attamen quæſtio intrat, ubi agatur diſpoſitione ad favorem certarum perſonarum, cum quibus ratio ſanguinis principaliter vigeat, vel etiam incertarum de certo genere, cui eadem ratio congruat; Et nihilominùs etiam tali caſu, ſi motivum pietatis adaptabile eſt, adeò ut non ſit color quæſitus, atque teſtator illud explicet adhuc rectè opus pium, dici poteſt, ex ibi deductis; Multo verò magis, ubi diſpoſitio eſt generica pro pauperibus, inter quos juxta ſupradictam benè ordinatam charitatem, conjunctis prælatio ſolùm data eſt.

Quod autem iſtud opus eſſet pium, quodque eleemoſyna relicta pro pauperibus propinquis, in hoc opus potiùs eroganda eſſet, quamvis adeſſent alii propinqui indigentes ordinaria ſubventione pro alimentis, quibuſque illis tale opus præferendum eſſet (multò
10 magis dum nulli adeſſent); Dicebam, in ſenſu veritatis, quod non eſſet dubitandum, quoniam nulla datur neceſſitas, vel pietas major, quàm iſta redemptio captivorum apud barbaros hoſtes, & infideles: Siquidem paupertas, affligit ſolùm corpus, atque non eſt talis, ut mortem cauſet, ob charitatem, quæ viget inter eoſdem Catholicos; Maximè in magnis, ac divitibus Civitatibus, in quibus ob copiam perſonarum divitum, & nobilium, ſummæ pietatis (ut notoria praxis comprobat), etiam perſonæ nobiles, ſine præjudicio decoris, mediantibus PP. ſpiritualibus; aliiſque piis mediantibus, & operariis, occultas habent ſubventiones; Secùs autem ubi agatur de exiſtentibus in captivitate apud Infideles, dum iſta captivitas ſociam habet extremam paupertatem, deſtitutam tamen eo ſolatio charitatis quod inter fideles habetur; Atque ultra maximam corporis afflictionem, quæ ab aſperrimo ſervitutis jugo reſultat, longè major, quàm illa, quam ſola paupertas cauſat, viget etiam periculum animæ ob ſcandoloſam Infidelium converſationem, ac privationem ſubſidiorum ſpiritualium, unde propterea ſubeſt apoſtaſiæ periculum, ex iis quæ antiquioribus relatis collecti habentur *per Barboſ. in l. ſancimus Cod. de Sacroſanct. Eccleſ. & de univerſ. jur. Eccleſ. lib. 3. cap. 27. de legat. piis num. 15. & per Prat. in addit. ad Paſchal. de patr. poteſt par. 3. cap. 5. verſ. hinc eſt, Adden. ad Tiraquell. de pia cauſa in præfat.* Atque communis eſt ſenſus SS. PP. antiquorum, ut pro hoc pio opere, non ſolùm temporalia Eccleſiæ bona alienari debeant, ſed etiam ipſa vaſa ſacra effringi.

Et nihilominùs, ubi etiam iſta dicenda eſſet diſpoſitio prophana, principaliter facta, ex temporali motivo ſanguinis, ac decoris agnationis, & familiæ 11
juxta hujus Civitatis ſupra enunciatam conſuetudinem; Adhuc tamen, ducto argumento à diſpoſitione textus *in Auth. res quæ Cod. commun. de leg.* ſuper ſubſidiis dotalibus præſtandis puellis ex fideicommiſſo, de quo *ſub tit. de dote diſc. 145.* & in aliis pluries, idem dicendum eſſe in alimentis, aliiſque ſubventionibus maſculorum, advertitur pluries *dicto diſc. 145. de dote*, ac etiam *ſub tit. de feud* ad materiam Bullæ Baronum, *& tit. de fideicommiſ. diſc. 163.* ubi de praxi Congregationis Baronum; Et in ſpecie quod pro redemptione ab hoſtibus, vel bannitis bona fideicommiſſo ſubjecta alienari poſſint, antiquioribus ab eis relatis habetur *apud Menoch. de arbitr. caſ. 192.* 12
num. 23. & 24. Fuſar. de ſubſtitut. quæſt. 535. num. 2.

Et quamvis, juxta magis communem, ac receptum ſenſum, diſpoſitio, vel ratio *dictæ Authen. res quæ*, procedat ſolùm in deſcendentibus, non autem in tranſverſalibus, ut agendo de alimentis, aliiſque ſubventionibus maſculorum habetur *apud Seraph. decis. 925. & apud Rot. in Romana fideicommiſſi, vel ſalviani de Pacificis 28 Iunii 1653. coram Albergato*, & in aliis, 13
de cujus caſu agitur *ſub tit. de fideicommiſſ. dicto diſc. 165.* Attamen advertebam in præſenti obſtare non poſſe; Tum quia teſtator expreſſe mandaverat ſubventionem conjunctorum potiùs, quàm extraneorum; Tum etiam quia cùm ipſe eſſet cælebs, propriamque familiam effectivam non haberet, ita familia contentiva loco effectivæ habenda videtur ex pluries inſinuatis *ſub tit. de fideicommiſſ.* præſertim *diſc. 25.* Unde propterea congruere videtur illa ratio veriſimilis voluntatis, ad quam inter tres rationes aſſignari ſolitas referibilis remanet diſpoſitio *dictæ Auth. res quæ.*

Clariùs verò, ac extra omnem controverſiam, quoniam iſta quæſtio percutit caſum, in quo agatur de diſtractione bonorum fideicommiſſi in ſorte principali, unde propterea ipſius fideicommiſſi deſtructio, vel diminutio reſultaret, ſecùs autem dum ſalva remanente ſorte principali, agebatur de fructibus cumulatis, qui ex teſtatoris judicio jam diſtribuendi erant, unde propterea nulla erat quæſtio ſuper ſubſtantia diſtributionis, ſed ſolùm ſuper modo magis in unum, quàm in alterum pium opus.

Atquehinc dicebam, quod etiam per ſolos terminos juris, atque per juſtitiæ commutativæ terminos, 14
ipſi adminiſtratores, vel exequutores, (qui in ea Civitate fideicommiſſarii nuncupari ſolent) poterant, ac debebant hanc diſtributionem huic operi erogare; Tum ob amplam facultatem à teſtatore eis attributam; Tùm quia etiam de jure probabilius eſt, ut juſta cauſa accedente numerus pluralis in ſingularitates reſolvatur,

tur, quodque illa eleemoſina, quæ pluribus diſtribuenda eſt, uni tantùm diſtribui, ſeu aſſignari valeat ex iis, quæ antiquioribus relatis ad ſatietatem de more colligit *Caſtill. lib. 5. controver cap. 67. ex num. 14.* ubi concordantes.

Verùm ubi etiam dicendum veniret quod auctoritas exequuturum ad id ſe non extenderet; Adhuc ta-
15 men (aggrediendo tertiam inſpectionem) dicebam quod certa erat poteſtas Senatus repreſentantis Principem ſupremum; Tùm quia coram eodem excitanda non eſt quæſtio poteſtatis, ut advertitur *ſub tit. de feud. diſc. 9.* & alibi; Tùm etiam quia, quidquid ſit de quæſtione in abſtracto, an Princeps ſæcularis poſſit apponere manus in commutationibus ultimarum voluntatum continentium pias diſpoſitiones, vel potiùs id ſit ſolùm Pontificiæ poteſtatis, ſuper quo veritati integrum locum relinquebam; In hac Civitate, ex ejus moribus, atque ex teſtantium voluntate, iſta quæſtio ceſſat, dum hujuſmodi diſtributiones, ibi adeò frequentes, Reipublicæ, ejuſque Senatus protectioni, ac ſupremæ directioni, & diſpoſitioni relinquuntur, unde propterea poteſtas, quamvis alias de jure non competeret de plano reſultat à voluntate diſponentium, qui ſi poſſunt hanc poteſtatem tribuere privatis Exequutoribus, quos ipſi deputant, multò magis ſupremo Principi.

Super poteſtate autem Principis derogandi, vel diſpenſandi ultimis voluntatibus, ac tollendi jus tertii deducebam eadem, quæ habentur de lucta *ſub tit. de Regal. diſc. 148.* ubi latiùs de hac materia.

CONCHEN. DECIMARUM

Pro PAROCHO ET ALIIS PARTICIPIBUS

Cum CANTORE CATHEDRALIS.

Caſus variè deciſus per Rotam.

An ille decimator, qui participet ſolum de aliquibus ſpeciebus fructuum, Prætendere valeat participationem de illis fructibus, qui colliguntur mutata cultura de illis prædiis, ex quibus dictæ ſpecies percipiebantur ad eamdem materiam, de qua ſupra *diſc. 14. & 15.*

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries cum reſolutionibus.*
2 *De fundamentis Partis contrariæ.*
3 *Quod iſtæ ſint quæſtiones potiùs facti, quàm juris, & de ratione.*
4 *Debet procedi cum diſtinctione caſuum.*
5 *De Decimis temporalibus.*
6 *De controverſia inter Parochum, & Populum.*
7 *De controverſia inter Parochum, & Vicarios exercentes curam.*
8 *De Decimatore particulari.*
9 *De caſu præciſo quæſtionis inter Parochum, & alium Decimatorem.*
10 *Reſpondetur ad contraria.*
11 *De operatione immemorabilis, quando procedat.*

DISC. XXI.

1 CUm in Oppido de Graſcuena Cantor Cathedralis ratione cujus præſtimonij annexi Dignitati pro quadam rata participaret de decimis ſeptem ſpecierum fructuum, nempè grano, tritico, hordeo, centeno, avena, carnibus, & agnis, adeout aliæ decimæ perciperentur integræ per Parochum, alioſque participes, progreſſu verò temporis ſequutum ſit, quod coloni mutata cultura in illis prædiis, ac terris, ex quibus dictæ ſpecies fructuum percipi ſolebant, plantaverint oleas, ac ſeminarent crocum, ac proptereà notabiles effectæ ſunt decimæ olei, & croci, quæ priùs erant modicæ, & per conſequens diminutionem paſſæ eſſent decimæ prædictarum aliarum ſpecierum; Hinc prætenſionem excitavit ſuper participatione iſtorum fructuum tanquam ſubrogatorum loco antiquorum, introductaque cauſa *in Rota coram Manzanedo ſub die 31. Maij 1617.* ad ejus favorem pro participatione prodiit reſolutio, quæ habetur *impreſſ. par. 4. recent. deciſ. 502.* poſtmodum verò, ut ſæpè contingit ob mutationem poſſeſſoris dignitatis diu ſiluit cauſa, quam circa annum 1673. reaſſumpſit modernus Cantor *coram Emerix ſubrogato*, coram quo aſſumpta pro ſtylo reviſione dictæ deciſionis, poſt trinam propoſitionem *ſub die 6. Aprilis 1676.* pro receſſu à deciſis prodiit reſolutio, ut prætenſa participatio non debeatur, atque in hoc ſtatu, quod ſciam cauſa reperitur.

In his itaque novis diſputationibus, cum Scribentes pro Cantore multas deciſiones, & auctoritates inculcarent ad probandum, quod mutatio ſeminis, vel culturæ præjudicare non debeat decimatori, cui proptereà debitæ ſint decimæ de novis fructibus tanquam ſubrogatis loco antiquorum, quodque iſtud eſſet jus reale infixum ipſis bonis, ipſique cauſæ productivæ, cumulando multas deciſiones ſpecialiter ſuper hoc puncto pro titas in hac eadem Diœceſi Conchen. quarum plu-
res recenſentur *in dicta deciſione coram Manzanedo*, 2
ac etiam *apud Merlin. deciſ. 435. & 474. & apud Bich. deciſ. 322.* nimiumque inſiſterent *in deciſ. 44. & 48. Carill. quarum primo eſt repetita deciſ. 591. par. 5. recent.* Ac etiam inſiſterent in operatione immemorabilis, ut ejus vigore quicunque titulus de mundo melior allegari valeat.

Hinc ſcribens pro Parocho, & Collegio Societatis Jeſu participe, aliiſque conſortibus, & participibus,
etiam cum ſenſu veritatis dicebam inhærendo deductis 3
ſupra *diſc. 14. & 15.* ac etiam *diſc. 18. & alibi*, quod iſta reverà cenſenda videtur hodiè quæſtio potiùs facti, & applicationis quàm juris, cujus theorica eſt certa, cum qua procedit etiam in dicta deciſione *coram Manzanedo*, quam dicebam benè loqui generaliter, & in abſtracto, quoad ea, quæ juris ſunt, ſed quod fallacia erat in applicatione ad factum, ut frequenter contingit.

Ad id autem melius dignoſcendum, tollendaque
æquivoca, in quæ confundendo de more auctoritates, 4
& concluſiones incidi ſolet, adeout videatur quotidianum, & connaturale æquivocum illorum modernorum pragmaticorum, qui in ſola litera auctoritatum abſque alio diſcurſu verè damnabiliter procedunt, advertebam reflectendum eſſe ad ſolitam ſacram anchoram diſtinctionis caſuum.

Primus etenim caſus eſt, ubi agitur de decimis
temporalibus, quæ debentur Baroni, vel alteri jux- 5
tà ea quæ habentur *ſupra diſc. 8. & diſc. 7. in Miſcellan. Eccleſiaſt. & diſc. 50. de Regal. & alibi*, atque de hac ſpecie agitur *apud Carill. dicta deciſ. 44. & 48.* eodem modo quo *apud Rovit deciſ. 97. & alios*, atque cum hac ſpecie clarus error eſt confundere illas decimas ſpirituales, de quibus in iſta controverſia agitur, quoniam hujuſmodi decimæ temporales, ità impropriè appellantur per quemdam uſum loquendi, reverà tamen important canonem, vel reſponſionem pro recognitione dominij, & loco portionis dominicalis, ideoque dicitur jus verè reale in ſpecie, & per conſequens, quicumque fructus ex eo percipiantur, Domino debita eſt reſponſio, vel recognitio, niſi legitima conſuetudo aliter ſuadeat, adeout illi non obſtent difficultates, de quibus *apud Rovit. deciſ. 97.* vel niſi eſſet illa ſpecies decimarum temporalium, quæ redoleret potiùs gabellam, vel contributionem debitam per vaſſalos domino juxta caſum de quo *d. diſc. 50. de Regal.* ex conventione, vel præſcriptione, quoniam tunc

Digitized by Google

tunc tantum debitum, quantum conventum, vel præſcriptum.

Alter caſus eſt, in quo agatur quidem de decimis ſpiritualibus, de quibus in præſenti agebatur, ſed controverſia ſit inter Parochum, vel alterum habentem jura Parochi, ut in Hiſpania frequentius eſt Epiſcopus cum Capitulo, & Populum, quia nempe fuerint neglectæ decimæ aliquorum fructuum tanquam minutæ, & modicæ conſiderationis juxta caſum, de quo *ſupra diſc.* 14 & tunc dicendum eſt idem, quod ibi.

Tertius eſt, qui coincidit in idem, & de quo pro-
7 priè loquuntur, vel omnes, vel pro majori parte ſuperiùs enunciatæ deciſiones in aliis conſimilibus controverſiis hujus Diœceſis, quando pariter contentio ſit inter Parochum, vel habentem jura Parochi, & Capellanos, ſeu Vicarios deputatos exercitio Curæ, qui aliquam decimarum participationem habeant juxta caſum, de quo *ſupra diſc.* 2. & in aliis, quia nempè illis dimittantur aliquæ decimæ minutæ, utpotè modicæ conſiderationis tanquam neglectæ, ideoque id ceſſet, quando notabiliter excreſcant.

Quartus caſus eſt, ubi contentio ſit inter illum, qui de jure non ſit decimator univerſalis, neque habeat
8 aſſiſtentiam in cauſa univerſali, & populum, ſeu poſſeſſores prædiorum, juxta caſum, de quo *ſupra diſc.* 18. Et tunc tantùm pertinet quantum poſſeſſum, vel præſcriptum, atque non intrat extenſio, vel ſubrogatio ut ibi.

Quintus demùm eſt caſus noſter præciſus, quod contentio ſit inter Parochum, qui habet juris aſſiſten-
9 tiam, ac intentionem fundatam in cauſa univerſali, & alterum, qui non ſit Parochus, ſed ſolùm habeat ex privilegio, vel antiqua conſuetudine participationem decimarum cum Parocho; Et tunc niſi iſte doceat ſe eſſe etiam decimatorem univerſalem, atque habere jus coæquale cum Parocho, ut contingit (ex. gr.) in Epiſcopo, & Capitulo ſimul, juxta enunciatam Hiſpaniæ conſuetudinem, & in aliquibus partibus ex Apoſtolicis privilegiis etiam in Rege, & aliquibus Magnatibus, adeout ipſe in iſtorum jus ſucceſſerit, eorumque loco fuerit ſubrogatus, & talicaſu, cum ceſſante iſta circunſtantia dicatur decimator particularis certorum fructuum ultra eos ſuum jus non extenditur; ex eadem regula, quod tantum præſcriptum, quantum poſſeſſum; Ideoque non intrat ſubrogatio, quia reverà non habet jus reale in univerſum, quod eſt idem, ac cauſa univerſalis, ut *in ead. deciſ. Manzaned.* admittitur, & firmatur, & per conſequens probabilior remanet hæc poſterior reſolutio, non quidem ex fallacia applicationis.

Atque hinc dicebam non applicari deciſiones & concluſiones, quæ addocebantur in contrarium cum conſueto improbo labore, & magno cumulo inutiliter chartas replendo in iis, quæ non negabantur, cum percuterent dictos diverſos alios caſus, ultra quos
10 dari ſolet alter quæſtionis inter duos Parochos, ad quorum unum pertineant decimæ prædiales, & ad alterum ſacramentales, juxta caſum, de quo *ſupra diſc.* 5. cum ſimilibus.

Prout etiam ex defectu applicationis dicebam non obſtare ea quæ in eadem inutili, ac ſuperflua chartarum repletione deducebantur ſuper virtute, & ope-
11 ratione deducebantur ſuper virtute, & operatione immemorabilis, quoniam ea rectè procedere dicebam in iis, quæ poſſeſſa fuerint, quatenùs Parochus ſuper eis moveret controverſiam, prætendendo quod doceri deberet de legitimo titulo, qui ità quicumque melior allegari poteſt juxta tot deciſiones Rotæ, quæ in voluminibus habentur inter Epiſcopos, & Capitula ex una, & aliquos Duces, & Magnates vel nobiles ſæculares ex altera, quod frequenter contingit in Hiſpania, & quandoque etiam in Italia juxta caſus, de quibus *ſupra diſc.* 6. ſed ſemper intra limites poſſeſſionis, & in eo quod eſt poſſeſſum, non autem, ut allegari poſſit titulus poſſeſſioni contrarius, ut in hac facti ſpecie; quod poſſeſſio utpotè reſtricta ad certas ſpecies erat contraria cauſæ univerſali poſſeſſæ per Parochum habentem in illa aſſiſtentiam juris.

Et quamvis replicaretur, quod iſte Cantor eſſet ſubrogatus in locum Epiſcopi decimatoris univerſalis, attamen gratis dicebatur abſque juſtificatione; Si etenim etiam Capitulum Cathedralis ſine Epiſcopo dicitur potiùs decimator particularis, ut *ſuprad. diſc.* 18. multò magis una Dignitas, & quod magis, quia hanc participationem non habet principaliter ratione dignitatis, ſed potiùs ratione præſtimonij ſibi annexi, quod juxta antiquam introductionem, & naturam erat quædam ſubventio temporalis, quæ præſtabatur ſcholaribus, ut ſe poſſent ſubſtentare in ſtudiis.

Et quoad motivum exiguitatis aliarum decimarum minutarum, quæ propterea neglectæ fuerint, dicebam quoque illud tolli ex facto, cum participaret de decimis vini aliorumque fructuum, qui ubique tanquam neceſſarij pro victu humano, ſunt notabiles, & in magna quantitate; Ideoque ea facto etiam ceſſabat difficultas.

SUTRINA DECIMARUM,

Pro CAPITULO TULPHARUM

Cum POPULO.

Reſponſum pro veritate.

De modo exigendi decimas, & quando plures invicem convenientes, vel ſocij unam conſtituant domum, ſive unum focolare.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Quando pater, & filius, vel alij viventes in eadem domo unum foculare conſtituant.*
3 *De modo ſolvendi decimas, & de quibus ſint ſolvendæ.*
4 *De focis, an de negotio focali unicam, vel duplicatam decimam ſolvant.*

DISC. XXII.

CUm antiquitùs in Eccleſia Parochiali S. Ægidij Oppidi Tulpharum adeſſent tantùm duo Sacerdotes, qui curam animarum exercebant, populus autem majorem numerum Sacerdotum in ea cuperet, ut ad formam Eccleſiæ Collegiatæ ibi divina celebrarentur, hinc de anno 1588. inter Communitatem dictoſque duos Curatos, & Epiſcopum deventum eſt ad conventionem, ut in eadem Eccleſia adeſſe deberent ſex Sacerdotes computatis dictis Curatis, & duo Clerici, pro quorum congruori ſubſtentatione Communitas ei conceſſit quædam territoria aliaque bona, quæ concedi dictum fuit ultra decimas conſuetas ad rationem duodecim ſtariorum frumenti pro quolibet aratro conſtituto ex quatuor bovibus cum diſtinctione ratarum, quando eſſent tres, vel duo, ſive unus, & ſtariorum trium, & unius quarti pro quolibet foculari ſub diverſis pactis, & capitulationibus ad rem non facientibus. Itaque conventione ſic ſtante, ſuumque effectum ſortita de tribus dubitari contigit. Primò nempè circa ratam frumenti ſolvendam pro quolibet foculari, an pluribus in eadem domo viventibus ad eamdem menſam, eumdemque ignem communem, iſti unum tantum foculare conſtituant, vel potiùs cenſeri debeant duo focularia ſeparata? Secundò, an illi, qui nullatenus ſerunt, ideoque non colligunt frumentum, teneantur ad ſolutionem dictæ decimæ debitæ ad rationem focularis ut ſupra. Et tertiò ſi aliqui dent boves colono, ad ſoccitam, a- 1

deo

Digitized by Google

adeo ut aratrum fiat commune domino boum, & colono, debeatur ſolum unica decima ratione aratri, vel duplex; Una ſcilicèt ratione aratri, & altera ratione focularis. Quare deſuper conſultus,

Ad primum reſpondi, quod ratio dubitandi contra Collegium, ſeu Parochos cadere poſſe videretur, quando iſta communis vita ſeparetur inter patrem,
2 & filios, quod ſi revera omnes vivant ſub unico tecto, & ad unicam menſam, habendi eſſent pro unico foculari, ſecùs autem ſi quilibet diſtinctè cognoſceret ſuum, ac ſe, ſuamque familiam regeret, quoniam tunc conſtituere dicuntur diverſa focularia, quamvis in eadem domo materiali vivant, quoniam non attenditur domus materialis, ſed potiùs formalis, adeout ſi vivant pro communi abſque eo quod quis diſtinctè cognoſcat, & adminiſtret ſuum, ſed habitet in diverſis domibus materialibus id non tollit unitatem focularis & ſic è contra ex iis quæ habentur *apud Boer. Caпоblanch. Marott. Rovit.* & alios in puncto onerum ſolvendorum per focularia, à me relatos *diſc. 96. de Regal. n. 5. & 6.* iſto enim caſu patris, & filiorum vita communis videtur connaturalis, ut filij vivant ſub tecto, & adminiſtratione patris, ideoque ipſi non conſtituant novum, ac diverſum foculare, ſed ſecluſo iſto caſu, nulla videtur cadere ratio dubitandi inter tranſverſales quamvis arcto gradu conjunctos, multò magis inter extraneos, qui non poſſunt tollere jus tertij, & eludere, ac fraudare onera cum eorum voluntaria ſocietate, & communione, potiſſimè ubi iſta non eſt univerſalis, ac formalis, quia quilibet cognoſcat, & adminiſtret ſuum, ſed eſt ſolum materialis vivendi ad unum ignem, & unam menſam, cum materialitas in hoc non attendatur ut ſupra.

Ad ſecundum pro Eccleſia quoque reſpondendum cenſui, ut omnes ad iſtud onus tenerentur, quoties omnimoda paupertas, ac impotentia eos, utpotè miſerabiles non excuſet, quoniam concordia, quæ reverà
3 in hac parte nullam continet novam conventionem, ſed ſolum enuntiat antiquam conſuetudinem comprobatam quoque ab antiquo libercùlo, diſtinguit ratas debendas ad rationem aratrorum, vel boum, ab illis, quæ debentur ad rationem focularium, ideoque præſupponitur, quod illi, qui ſolvere debeant ad rationem focularium, non habeant aratra, & boves, & conſequenter non colligant frumentum, ideoque contradiſtinctio eſt clara & literalis.

Nil obſtante, quod decima dicatur de jure quota fructuum, qui colliguntur, ideoque ſolvi non debeat, niſi per eos, qui illum fructum colligunt, quoniam decimæ ſacramentales, quæ Parocho debentur tanquam præmium laboris pro adminiſtratione Sacramentorum non debentur ſolum ex tritico, ſed etiam ex omnibus aliis frugibus, ac etiam ex vino, & oleo, ex animalium fœtibus, & fructibus, necnon ex lucris, quæ fiant cum induſtriis, & negotiis, quinimò etiam cum labore, & operibus perſonalibus, ex relatis *per Barboſ. de Paroch c. 28. §. 1. cum concordan.* deductis *ſupra diſc. 12. & 18.* & paſſim, ſed ex conſuetudine in pleriſque locis ad tollendas diſſenſiones, & confuſiones, quæ oriri ſolent occaſione exigendi omnes decimas minutas ex fructibus prædictis tanquam per ſpeciem concordiæ, & tranſactionis præſtantur in una; vel aliquibus ſpeciebus, & alicubi in pecunia ex relatis *ſupra diſc. 14. & 15.* & per conſequens iſta rata frumenti quæ ſolvitur ad rationem focularium contradiſtincta ab altera, quæ ſolvitur ratione aratrorum, & boum, continet onus certum, ità taxatum loco aliarum decimarum ſolvendarum ex aliis fructibus, & etiam ex labore & opificio perſonali ut ſupra, ità clarè comprobante dicta diſtributione ad rationem focularium, quod ad evidentiam denotat perſonalitatem oneris, undè diverſa obſervantia exigendi aliquid in pullis, vel alia modica re, eſt referibilis ad paupertatem impotentium, non autem apta tollere jus Eccleſiæ, 4
cui factum adminiſtratorum præjudicare non poteſt.

Ad tertium reſpondendum cenſui id, quod dictum eſt in primo, quod ſcilicèt voluntaria ſocietas duorum extraneorum ſupplantare non poſſit Tertium, eique præjudicare, taxatio etenim ratæ ad rationem aratrorum, vel boum eſt major ob qualitatem mixtam decimæ ſcilicèt fructuum, qui in frumento colliguntur tanquam per ſpeciem decimæ prædialis, & alterius decimæ perſonalis, ac propterea poſſeſſor aratri ſupponitur, quod ſit una, & eadem perſona formalis quæ conſtitui poſſit ex pluribus perſonis materialibus conſtituentibus tamen illam perſonam ſocialem contradiſtinctam à perſonis materialibus in aliis rebus, & negotiis diverſis ab eo negotio ſociali, adeout unus, & idem poſſit eſſe debitor, & creditor ſui ipſius, vel emptor, & venditor, alioſque ſimiles actus incompatibiles facere, quia negotium ſociale dicitur conſtituere perſonam diverſam, & contradiſtinctam, ex deductis *ſub tit. de Credit. diſc. 11. n. 2.* ubi concordantes, & per conſequens cum dominus, & colonus ſint reverà perſonæ diverſæ diverſa habentes focularia, & patrimonia, adeo ut colonus poſſit habere vineas, & oliveta, aliaque bona, necnon alias facere acquiſitiones ex ejus laboribus, & operibus, hinc ſequitur quod conſiderandæ veniunt duæ perſonæ diſtinctæ, quarum una repræſentat dominum aratri, qualis eſt propriè dominus boum, & qui ratione aratri illam decimam majorem ſolvat; altera verò ſolvat decimam minorem ratione focularis, ideſt propriæ induſtriæ, propriique opificii; ac aliorum fructuum, quos ex ejus bonis fortè colligere poteſt, Iſtumque pro meo judicio dixi videri verum, ac germanum ſenſum hujuſmodi antiquæ conſuetudinis, quæ in dicta conventione enunciata, ac approbata, ſeu præſervata fuit.

SUMMA SIVE COMPENDIUM

Eorum, quæ continentur in hac Parte III. De Decimis, & Oblationibus, &c.

I. Generalia de origine decimarum, earumque diverſa ſpeciebus, & de laicorum incapacitate, *à n. 1. ad 10.*

II. De concurſu plurium Eccleſiarum, vel Clericorum in jure activo decimandi *à num. 11. & 18.*

III. De exemptione à decimarum obligatione in toto, vel in parte, vel in modo, ex privilegio, vel præſcriptione, ſeu conſuetudine, *à num. 19. ad 34.*

IV. De oblationibus, & eleemoſynis aliiſque canonicis portionibus, vel præſtationibus, *à num. 35. ad fin.*

SUMM.

I.

SUMMARIUM.

1 *De introductione decimarum ex divino oraculo , ejuſque ratione favore Levitarum.*
2 *De antiquiſſimo decimarum uſu.*
3 *Loco Levitarum ſucceſſerunt parochi.*
4 *Debentur decimæ etiam ex induſtria , & opificio , ſed ex jure humano.*
5 *Iſta ſpecies decimarum non videtur eſſe in uſu.*
6 *An expenſæ culturæ , & collectionis deducantur ante decimas , diſtinguitur.*
7 *De duplici genere decimarum temporalium, & ſpiritualium , & quales in dubio præſumuntur.*
8 *In poſſeſſorio laicis decimarum poſſeſſoribus quamvis incapacibus , decernitur manutentio , & de ratione.*
9 *Laici ſunt incapaces decimarum ſpiritualium.*
10 *Diſtinguuntur materiæ inſpectione.*

II.

11 *Parochi habent aſſiſtentiam juris in decimis , non autem Epiſcopi.*
12 *Epiſcopis ex decimis debetur à parochis portio canonica.*
13 *Declaratur concluſio de qua num. 11.*
14 *Ubi parochia non ſunt diſtincta, Epiſcopus eſt parochus generalis & decimator.*
15 *Ad parochum habitualem , non autem ad vicarium actualem decimæ pertinent.*
16 *An ad matricem , vel ad filialem decimæ pertineant.*
17 *Cui potius decimæ debeantur , an prædiali , vel ſacramentali.*
18 *Quod Eccleſiæ non parochiales poſſint habere jus decimandi.*

III.

19 *An ex privilegio, vel ex conſuetudine acquiratur decimarum exemptio & de ratione.*
20 *De ratione exemptionis privilegiativæ , quæ clericis , vel religioſis conceditur.*
21 *De concluſione quod clerici clericis decimas non ſolvunt.*
22 *De ratione moderationis privilegiorum Regularium ſuper exemptione decimarum.*
23 *Sunt generaliter exempti Regulares pro hortis , & vineis ad uſum proprium.*
24 *Exempti non communicant exemptionem colonis & arrendatoribus.*
25 *Ex novalibus decimæ non debentur.*
26 *Declaratur & quæ propè ſint novales.*
27 *Quando , & quomodo in decimis intret præſcriptio.*
28 *De regula generali decimarum de omnibus emolumentis , & per omnes perſonas.*
29 *Quomodo ſolvantur de paſcuis , & herbis.*
30 *Quod inter decimas, & primitias non adſit differentia.*
31 *In quo loco decimæ ſolvi debeant.*
32 *An fiat deductio expenſarum.*
33 *Non debetur redecima.*
34 *Quando privilegium Apoſtolicum ſuffragetur.*

IV.

35 *De quarta debita Epiſcopo per parochos ex decimis.*
36 *De oblationibus.*
37 *De diſtributione eleemoſynarum.*

I.

Generalia de origine decimarum , earumque diverſis ſpeciebus , & laicorum incapacitate.

CUm à diviſione terræ Promiſſionis , quam Deus
1 in Veteri Teſtamento dedit filiis Iſrael ab Ægyptiorum captivitate liberatis, excluſos eſſe idem Deus voluerit Levitas ejus cultui addictos , ut à temporalium rerum curis exempti , melius Divinis vacare poſſint ; Bovi autem trituranti, ex eodem divino oraculo , os claudi non debeat , omniſque operarius dignus ſit mercede ſua, ideóque vulgare prodiit axioma, ut qui altari ſervit , de altari vivere debeat.

Hinc reliquo populo terram obtinenti , onus idem Deus injunxit , de quibuſcomque fructibus, decimas, ac primitias præſtandi Levitis, qui victum exinde reportent , ita fructuum iſta quotitativa portione Deo reſervata per illius portionis dominicalis ſpeciem, quæ per colonum Domino ſolvitur , quoniam Domini eſt terra , & plenitudo ejus , totumque id quod terra producit ,Dei beneficio referendum juxta dictum Apoſtoli , neque qui plantat , neque qui rigat eſt aliquid , ſed qui incrementum dat , Deus. A. *diſc.* 18.

Quinimò antiquiorum eſſe hujuſmodi decimarum uſum , in geſtis Abrahæ , & Melchiſedech , ſacra pagina docet.

Levitarum autem loco , in novo teſtamento , parochi , aliique clerici divinis miniſtrantes ſucceſſerunt ; Ideoque eis , ex eodem jure divino, decimæ & 2
primitiæ de omni fructu debitæ ſunt. B. *diſc.* 1. *cum pluribus ſeqq.* 3

Illa quoque per ſacros Canones ſuperaddita eſt
obligatio decimarum ex proprio labore , vel induſtria , omnique lucro , & opificio; Illam verò ſpeciem humano jure debitam eſſe verius eſt ; Eamque penè generalis uſus abolevit , ubi de corporis , vel ingenii lucro , vel induſtria agatur , naturæ operatione non 4
admixta , niſi particularis uſus Canonum diſpoſitionem adhuc conſervet. C. *diſc.* 18. 5

Ea verò inter unam, & alteram ſpeciem differentia potiſſimum dignoſcitur; Ut ex prima fructuum naturalium ſpecie , ſi hominis induſtriam annexam habeant, integra ex acervo decima debita ſit, nulla facta 6
expenſarum deductione, tanquam dominicalis portio, quæ per colonum Domino in recognitionem beneficii , vel dominii debeatur ; Altera verò induſtrialium , humano potiùs jure debita , expenſarum deductionem patiatur , ita primo caſu fructus capiendo in ſola ratione naturali , pro toto eo quod natura prodit , & colligitur, in altero autem in ratione civili de eo , quod detractis expenſis , ſupereſt. D. *eod. diſc.* 18.

Duplicem verò ſignificationem hoc decimarum vocabulum habet , ſpiritualium ſcilicet à divino præcepto ut ſupra manantium , & temporalium, qui- 7
bus quæcumque præſtatio in quota fructuum ratione prophani dominii , vel tributi, aut alterius juris temporalis congruit.

Quæſtione cadente in dubio , ubi ſcilicet unius , vel alterius generis certa non habeatur probatio , an ſpirituales potiùs quam temporales cenſendæ ſint, vel èconverſo magis temporales, quàm ſpirituales; Atque prior pars verior , magiſque recepta eſt pro ſpiritualitatis præſumptione , contrariis etiam præſumptionibus , & argumentis elidibilis; Ideoque facti potiùs quàm juris eſt quæſtio ex facti qualitate , ac ſingulorum caſuum circunſtantiis decidenda, certam proinde non recipiens regulam generalem. E. *diſc.* 6. *cum ſeqq. & diſc.* 10.

Unius autem , vel alterius generis poſſibilitas , in
poſſeſſorio præſertim , etiam favore ſæcularium , qui 8
ſpiritualium , cum poſitiva, & vehementi juris reſiſtentia incapaces exiſtunt ; nimium operativa dignoſcitur, ut dicta vehementi reſiſtentia non obſtante, laico poſſeſſori decernenda ſit manutentio , utpotè referibilis ad eas temporales decimas , quarum laicus eſt capax. F. *eod. diſc.* 6. *& ſeqq.*

Spirituali verò qualitate præſuppoſita , extra controverſiam eſt laicorum incapacitas in jure activo , 9
quod tamen explicitum Apoſtolicum indultum tribuere poteſt , ac etiam illud implicitum , quod ex conſueta operatione benè probatæ immemorabilis; vel centenariæ vitioſum initium non habentis eſt alle-

allogabile, quoties ejuſdem privilegii fama benè probata accedat. *G. dicto diſc. 6. & ſeq.*

Laico autem in cauſa non exiſtente, vel exiſtente
10 cum certa capacitate, cujus nulla ſit quæſtio Bina eſt materiæ generalis inſpectio; Una ſcilicet plurium decimatorum de hoc jure decimandi activo ejuſque pertinentia, inter ſe contendentium; Et altera eſt ſuper exceptione paſſiva inter parochum, vel alium decimatorem, decimas exigere volentem, illoſque de populo illas jure exemptionis, vel præſcriptionis in toto, vel in parte ſolvere abnuentes.

II.

De concurſu plurium Eccleſiarum, vel Clericorum in jure activo decimandi.

VBi juxta regulam diœceſum ſtatum ſeu naturam, Eccleſiæ parochiales diſtinctæ ſint; Parochus
11 intra fines propriæ parochiæ, aſſiſtentiam legis fundatamque intentionem habet in cauſa univerſali juris decimandi perſonas, ac bona intra propriæ parochiæ fines etiam in concurſu Epiſcopi, cui in concurſu parochi lex non aſſiſtit, ſed potiùs reſiſtit; Quamvis etenim Epiſcopus univerſæ diœceſis parochus, omniumque diœceſanorum primus paſtor exiſtat, ideoque parochus parochorum dicatur, attamen iſtud decimarum emolumentum non ipſi, ſed parochis lex defert, utpotè Levitarum loco ſubrogatis; *H. diſc. 1. cum*
12 *plurib. ſeqq. & diſc.* 18. Eiſdem tamen obligatione injuncta per ſpeciem recognitionis, vel dominicalis portionis præſtandi Epiſcopo quotitativam portionem, cui quartæ vocabulum à frequentiori uſu tribuitur, ut ſcilicet quarta pars ejus quod percipitur, eſſe debeat, quamvis non impliceat, ut in vim conſuetudinis major vel minor exiſtat.

In concurſu autem parochi, hæc juris reſiſtentia in
13 Epiſcopo dignoſcitur, non autem ut illam populus decimarum debitor ita objiciat, ut laico decimatori, vel decimabili, præſuppoſita ſpiritualitate, de illa, objicere poſſit, eum ceſſante jure parochi particularis, cujus ſubſtentationi aliundè conſultum ſit, improba non cenſeatur ea conſuetudo, quæ decimas Epiſcopo, tamquam primo parocho deferat. *I. diſc. 6. & ſeq. & diſc.* 17.

Ubi verò nulla parochiarum diſtinctio adſit, ut Hiſpaniarum præſertim penè univerſalis eſſe videtur
14 conſuetudo, unica dicitur totius diœceſis parochialis Eccleſia Cathedralis, atque Epiſcopus parochus univerſalis, ideoque eamdem habet aſſiſtentiam, quæ data diviſione ſingulis parochis competit, atque ex Epiſcopi participatione eamdem habet aſſiſtentiam Capitulum, quod cum eodem Epiſcopo Eccleſiæ Cathedralis corpus efformat, ut earumdem præſertim Hiſpaniarum frequentior praxis docet. (*diſc.* 11. & *ſeqq. & diſc.* 18.

Si verò Eccleſia parochialis duplicem habeat miniſtrum, vel rectorem, habitualem ſcilicet, cui ipſa Eccleſia unita ſit ut in Capitulis, vel Collegiis, aut Mona-
15 ſteriis, ac etiam in pleriſque dignitatibus, ac beneficiis praxis docet, Et actualem cui Vicarii perpetui, vel manualis vocabulum tribui ſolet; Ad primum, non autem ad ſecundum jus decimandi pertinet, cum ille verus Eccleſiæ ſponſus, ac rector dicatur, Alter autem purus facti miniſter, ſolo exercitio deputatus, niſi conſuetudo, vel conventio aliter ſuadeat, ut aliqua quota, vel quantitate habitualis Rector contentus, reliquum vicario loco congruæ dimiſerit. (*ſub tit. de Paroch. diſc. 19. & ſeqq. & hoc tit. diſc. 2. & 11.*

Ipſaque parochialis Eccleſia ob multitudinem populi, vel territorii amplitudinem in duas, vel plures diviſa, quarum prima matrix, aliæ autem filiales dicun-
16 tur, quæſtio eſt, an jus decimandi intra novarum, ſeu filialium fines ipſarum, vel matricis eſſe debeat, regula filialibus aſſiſtente, niſi lex fundationis, vel conſuetudo diverſimodè ſtatuat, cum nulla dignoſcatur juris reſiſtentia, ut nova Eccleſia aliunde ſufficienter proviſa, etiam intra ejus limites mater aliqua jura parochialia pro ſuæ dignitatis, vel majeſtatis conſervatione retineat, ideoque facti potiùs quàm juris quæſtio eſt, certam, ac uniformem non habens regulam pro ſingulorum caſuum qualitate, ac circumſtantiis decidenda. (*diſc.* 10. & 12.)

Inter plures æquè parochiales Eccleſias, juris decimandi quæſtiones cadunt, quia nempe ſacramentalis una ſit, prædialis altera, cui magis jus aſſiſtat, cumque
id in jure cautum non ſit, iidem ſacri Canones con- 17
ſuetudini deferendum eſſe ſtatuunt, eamque decennalem, ac ordinarium ſufficere, frequentior Canoniſtarum, ac Moralium ſchola docet; Conſuetudinis autem juſtificatione ceſſante, prædiali potiùs, quam ſacramentali juris regulam aſſiſtere magis receptum eſt, clariùs verò ubi ſacramentorum perceptio in aliena Parochia occaſionalis vel accidentalis exiſtat (*diſcurſ.* 1. & 5.

Non Parochiali quoque Eccleſiæ privativè ad Parochialem ex Apoſtolica conceſſione, vel conſuetudi-
ne, iſtud jus decimandi competere, aliquando praxis 18
docet, Quamvis enim juris aſſiſtentiam Parochialis, reſiſtentiam verò non Parochiales habeat, non ea tamen vehemens reſiſtentia eſt, quæ immemorabilis, vel centenariæ non vitioſæ obſervantiæ, ſeu præſcriptionis requiſitum deſideret, ſed quadragenaria ſufficit, ex ea congrua ratione, quod decimarum debitum directè, ac principaliter erga Deum & Eccleſiam in univerſum eſſe dignoſcitur, ideoque in laicis poſitiva incapacitas, ac vehemens reſiſtentia urget, inter Eccleſias verò magis, vel minùs qualificatas, utpotè de eodem genere exiſtentes, tanta non dignoſcitur reſiſtentia, potiſſimè verò ubi Eccleſiæ non Parochialis, quæ jus decimandi poſſideat, certum initium non habeatur ob eam poſſibilitatem, ut antiquitùs Parochialitatem obtinens, alteri Eccleſiæ, hoc jure pro ſe retento, eam dimiſerit, ut in ſua ſede altiùs dignoſcitur. (*diſc.* 10. & *in aliis.*

III.

De exemptione à decimarum obligatione in toto, vel in parte ſeu in modo ex privilegio, vel præſcriptione ſeu conſuetudine.

CRedunt aliqui, neque ex privilegio, neque ex
conſuetudine, exemptionem ab onere ſpiritualium 19
decimarum dari poſſe; Cum etenim earum certa ſit à jure divino derivatio; Hinc ſequi aſſerunt, ut Papa exemptionem privilegiativam deſuper non concedat, cum ſibi non tribuatur poteſtas divino juri derogandi vel diſpenſandi, minuſque præſcriptio intret, cum in hujuſmodi impræſcriptibilibus, ac publicis juribus, eatenùs illa operativa ſit, quatenùs præ ſe ferat implicitum Apoſtolicum privilegium, quod ex immemorabilis virtute allegari poteſt, ideoque plus operari non poteſt fictio quàm veritas.

Contrarium autem verius, magiſque receptum eſt, quoniam debentur quidem decimæ Deo, & Eccleſiæ in univerſum, ſive in ſubſtantia; An autem uni, vel alteri Eccl. debitæ ſint, ſive uno, vel altero modo, id jure divino ſtatutum non eſt, ideoque in omiſſis, benè poteſtas Papæ intrat, declarandi ſcilicet vel ſupplendi.

Ideo etenim, ex oraculo divino Levitis in veteri Teſtamento decimæ debebantur, quia terrarum, aliorumque temporalium bonorum, ac emolumentorum eos Deus incapaces eſſe præcepit, unde propterea decimas, tanquam ſubſidiarium remedium demandavit, ut iſti ſpirituales operari de hac mercede viverent, & ne bovi trituranti os clauderetur; Quando itaque idem obtineatur effectus in alio æquipollenti fructuum, qui percipiantur ex terris, ac prædiis, vel emolumentis, & oblationibus occaſione miniſtrationis ſacramentorum aliorumque divinorum, ita æquipollenter à populo decimæ ſolvi dicuntur, meritoque exemptio ab Eccleſia vel à conſuetudine conceſſa eſt per agnitionem veritatis, vel ceſſationem cauſæ potiùs quàm per gratioſam, 20
vel privilegiativam exemptionem. (*diſc.* 1. & 2.

In illis autem clericis ſæcularibus, vel regularibus, à

quì-

Digitized by Google

quibus nulla emolumentorum vel obligationum ſolu-
tio fiat vel Parochi recognitio habeatur, alia congruit
ratio, cui exemptiva privilegia innixa ſunt, quod ſci-
cet quemadmodum in veteri Teſtamento Levitæ Levi-
tis decimas non præſtabant, ita in Novo clerici clericis
præſtare non debent.

Quamvis etenim in illis clericis id procedat, qui
21 vere clericali, ac levitico jure, jus habeant decimarum,
eodem ſcilicet, & coæquali jure Parochiali, & ob ani-
marum curam, non autem in patrimonialibus, ac aliis,
quæ diverſo jure obtineantur, cum in his clerici ſæcu-
lares, vel regulares, aut Monachi, à reliquo populo ſu-
per decimarum ſolutione non differant, atque ſæcula-
rium jure habendi ſint; (*eodem diſc.* 1. & 2.) Adhuc ta-
men ex ceſſante ratione adminiſtrationis divinorum,
quæ ex Apoſtolicis indultis regulares ſibi ipſis præ-
ſtant, non incongruit ut diſpenſativa obligationis ceſ-
ſatio accedat; Ac etiam quia ipſi quoque de genere
miniſtrorum Dei, ac divinorum, cenſentur, ideoque
non eſt tollere genus ſed mutare ſpeciem, quod Pon-
tificiæ poteſtati non negatur, cum divino præcepto id
adverſum non ſit.

Ob exceſſum verò Regularium numerum, eorum-
demque nimiùm ampliatam capacitatem obtinendi,
22 ac retinendi bona temporalia, unde propterea grave
reſultat Parochorum præjudicium, etiam Apoſtolica
ſedes, quæ circa initia nimiùm benignè ſe geſſit in
Conciliis etiam generalibus hujuſmodi exemptionem
moderata eſt, ex ea congrua ratione, ut id quod æqui-
tatis motivum habuit, iniquitatem redoleat, ideoque
cautum eſt, hujuſmodi exemptiva privilegia, eatenùs
operativa eſſe ac ſuffragari, quatenùs expreſſam con-
tineant mentionem Conciliorum generalium id pro-
hibentium, ſive quod eorundem implicita mentio
habeatur, ut in Papa concedente dignoſcatur dero-
gandi voluntas, cujus potiùs quæſtio eſt, nulla verò
poteſtatis. *diſc.* 1. & 2. *cum ſeqq.*

Sub iſta moderatione autem non cadunt fructus
hortorum, qui pro ipſorum regularium proprio victu
23 deſerviant, in hac fructuum ſpecie antiqua exemptio-
ne adhuc vigente. (*diſc.* 4.)

Ubi verò etiam pro venalibus valida exemptiva
privilegia competant, iiſdem ſua manu, vel ſumptu co-
lentibus, non autem colonis, vel attendatariis pro-
ſint, quoties exemptio eorumdem colonorum, non
24 autem exemptorum utilitatem redoleat. (*diſc.* 1. & 8.

Nuvalia decimarum ac primitiarum oneri in defi-
nitè non ſubjacent, ſive de clericis, ſive de laicis agatur
dummodo verè novalia ſint, ubi ſcilicet adeò ſterilia,
25 & inculta antiquitus bona eſſent, ut nullus vel modi-
cus exinde fructus perciperetur, ideoque nullum, vel
modicum eſſet Parochi præjudicium ut exemptio con-
cedatur, dum juſtitiæ potiùs quam gratiæ fundamen-
to innixa eſt, quia nempe hujuſmodi novalia magnum
ſupponunt præcedentem ſumptum, ut ad illum ſta-
tum bona reducantur. (*diſc.* 4.

Quamvis etenim novalium nomine veniant illi
fructus, qui de novo in regione, vel in fundo intro-
26 cantur, ad hunc tamen effectum impropriè, ac abuſi-
vè, tales cenſendi ſunt, atque loco antiquorum cedunt
(*diſc.* 14. & 15.)

Super decimarum præſcriptione frequentes audiun-
tur quæſtiones cum ea diſtinctione decidendæ, an de
ſubſtantia, vel omnimodo jure agatur, vel potiùs de
quota, vel de modo, aut de aliquibus non autem om-
27 nibus fructuum ſpeciebus; Ubi etenim de ſubſtantiæ,
vel generis præſcriptione agitur, immemorabilis, vel
centenaria vitioſum non habens initium, requiritur;
Ubi verò de quota, vel modo, quadragenaria ſufficit,
ita tamen, ut præſcriptionis neceſſaria requiſita ac-
cedant, illud præſertim poſſeſſionis, cujus vicem ne-
gatio cum ſubſequuta acquieſcentia habet, cum ſolum
ſilentium, negligentiæ, vel facultati non petendi refe-
renum veniat, ideoque præſcriptionem non cauſet;
Certam verò regulam non de facili ſubjecta materia
patitur, cum ex facti circunſtantiis, & qualitate po-
tiùs deciſio pendeat. (*dicto diſc.* 14. & 15. *ac etiam d.* 1.

Per omnes autem perſonas, atque ex omnibus bo-
nis decimas deberi abſque perſonarum exceptione jam
inſinuatum eſt, ubi privilegium, vel præſcriptio non 28
accedat; Ac etiam de omnibus fructibus, omnique
opificio, & induſtria, quamvis in hac poſteriori parte
induſtrialium, penè generalis conſuetudo contrarium
recepiſſe videatur. (*diſc.* 18.

De paſcuis autem, non in iis, ſed in animalium de-
paſcentium fœtibus, vel fructibus decimæ ſolvi fre- 29
quenter ſolent per animalium dominos, revera tamen
per dominos prædiorum ſolvi dicuntur, cum pars pretii
ſit id, quod paſcuorum conductor ita ſolvat. (*diſcurſ.* 8.

Quamvis autem aliqui inter decimas, & primitias
differentiam ſtatuant, nulla tamen ex vera dignoſcitur 30
cum eadem ſit unius, ac alterius generis ratio, licet
quandoque conſuetudo præbeat, ut una Eccleſia pri-
mitias; Altera verò decimas obtineat. (*diſc.* 13.

Super loco autem in quo ea præſtanda ſit, an ſcilicet
in horreo, vel ad domum decimatoris aſportanda, con- 31
ſuetudo decidit, qua ceſſante, in horreo præſtandas
eſſe, juris regula ſtatuere videtur; Alia tamen expen-
ſarum deductione non facta, ubi de naturalibus fructi- 32
bus agatur, quamvis aliquam induſtriæ partem admix-
tam habeant, ſecùs autem ubi de merè induſtrialibus,
ut initio ſupra advertitur. (*diſc.* 18.)

Redecimam non deberi juris regula eſt ea antiqua ta-
men conſuetudine recipiens limitationem. *diſc.* 16. & 18. 33

Non omne item Apoſtolicum privilegium hanc ex-
emptionem operatur, ſed illud, cujus tenor oſtendat de
ſpiritualibus intellectum eſſe, cum ad temporales re- 34
ferri valeat. (*diſc.* 9.

IV.

De oblationibus; & Eleemoſynis aliiſque canonicis portionibus, vel præſtationibus.

Sub hac inſpectione non cadit illa canonica por-
tio, cui quartæ vocabulum vulgò tribuitur, quæ verè 35
per Parochum Epiſcopo ex decimis aliiſque emolu-
mentis debita eſt, cum iſta ſub Parochorum, ac Paro-
chialium ſede cadat. *Agitur ſub tit. de Paroch. diſc.*
85. *ac etiam hoc tit. diſc.* 17.

Atque ſub eadem Parochorum ſede cadunt illæ
oblationes, ſive occaſione miniſtrationis ſacramento-
rum, aliorumque divinorum fiant, in quibus regula
Parocho aſſiſtit, intra cujus fines ea devota imago ex- 36
iſtat, cui eleemoſynæ præſtentur, quoties ita conſuetæ,
ac exiguæ ſint, ut fructuum, & emolumentorum no-
men eis congruat, non autem ſi adeò notabiles, ut Ec-
cleſiæ conſtructionem, vel ornatum, ſeu dotationem
potiùs quàm ipſum Parochum à devotis oblatoribus
contemplatam eſſe ſuadeat veriſimilitudo, ut propter-
ea Epiſcopi auctoritas, vel adminiſtratio intret. (*eod.
tit. de Paroch. diſc.* 32. & *in annot. ad Concil. Trident.*
& *hoc tit. diſc.* 19.

Super eleemoſynarum autem diſtributione, certa
non habetur ſtatuta regula generalis cuicumque caſui 37
applicabilis, cum ex diſponentium voluntate, vel ex
regionis conſuetudine, aliiſque facti circunſtantiis
deciſio pendeat, totumque prudenti, beneque regu-
lato arbitrio exequutoris vel diſtributoris, remiſſum
ſit, benefactorum proximorum potius favore, quàm
extraneorum interponendi, ſive poſita proportionabi-
li paupertate, magis favore nobilium, quàm ignobi-
lium, ſive potiùs favore illorum qui ex infortunio,
alioque caſu in paupertatem inciderunt, quam qui ex
vitio, vel culpa, cum aliis ſimilibus pro facti qua-
litate penſandis.

D. JOAN. BAPTISTÆ
DE LVCA
MISCELLANEUM ECCLESIASTICUM.

DISCURSUS PRIMUS.

De Epiſcopis, & locorum Ordinariis aliiſque Prælatis, & Officialibus Eccleſiaſticis.

Diſcurſus Generalis inſtructivus pro ſedentibus in Sac. Congregatione Epiſcoporum, diviſus, ut infra.

INDEX RUBRICARUM.

I. De diviſione generali Epiſcoporum, ſeu Ordinariorum, aliorumque Prælatorum, ac eorum Vicariorum, Officialium, & Miniſtrorum; Et de diviſione Eccleſiarum, pluriumque generum, vel ſpecierum, *à numer. 1. ad 38.*

II. De controverſiis inter Ordinarios, & Papam, ejuſque Romanæ Curiæ Officiales, *à num. 39. ad 57.*

III. De controverſiis inter Ordinarios, & Legatos, vel Nuncios Apoſtolicos, aliosque Apoſtolicos Delegatos, & Commiſſarios, *à num. 58. ad 71.*

IV. De controverſiis inter Ordinarios ſuffraganeos, & Metropolitanos, *à num. 72. ad 81.*

V. De controverſia inter Ordinarium loci, & alterum Ordinarium vicinum, ſive inter plures Epiſcopos, vel Diœceſanos, *à num. 82. ad 86.*

VI. De controverſiis inter Ordinarium, & Prælatos inferiores, contendentes de juriſdictione activa, *à num. 87. ad 102.*

VII. De controverſiis inter Ordinarium, & Clericos, aliosque Eccleſiaſticos exemptos contendentes de exemptione paſſiva; Et de controverſiis inter Ordinarium, & Clericos non exemptos, aliosque ſubditos, & diœceſanos etiam ſæculares, & de eorum regimine, *à num. 103. ad 129.*

SUMMARIUM.

I.

1 *Occaſio ſcribendi.*
2 *De quibus in hoc diſcurſu agatur.*
3 *De Papa uti Papa, & Epiſcopo Eccleſiæ univerſalis.*
4 *Quod Papa habeat territorium.*
5 *Ad Papam pertinet territoria dividere, vel unire, & Eccleſias Cathedrales, & Metropolitanas erigere.*
6 *De ſuprema ejus poteſtate.*
7 *An ipſe ligetur aliqua lege.*
8 *Papa eſt etiam Rex.*
9 *Eſt Patriarcha Occidentis.*
10 *Eſt Epiſcopus Urbis ejuſque diſtrictus.*
11 *De ſtrictu Urbis, & num. 40.*
12 *De Collegio Cardinalium.*
13 *Quod Cardinales præcedant Epiſcopos in officio, & in præeminentialibus; ſed in ordine, & juriſdictione in titulis dicantur Prælatis inferiores.*
14 *De Patriarchis.*
15 *De Primatibus.*
16 *De Legatis.*
17 *De Archiepiſcopis, ſeu Metropolitanis.*
18 *De Epiſcopis.*
19 *De Prælatis inferioribus cum vero territorio ſeparato & nullius.*
20 *De aliis Prælatis inferioribus cum juriſdictione ordinaria, ſine territorio ſeparato intra alienam diœceſim.*
21 *De Prælatis localibus, putà primis dignitatibus Collegiatæ, & de ſuperioribus Regularibus.*
22 *De Vicario generali, & Capitulari.*
23 *De Epiſcopo habente Eccleſiam cum plena juriſdictione Epiſcopali in aliena diœceſi.*
24 *De Cardinalibus in eorum titulis.*
25 *De Parochis, vel Rectoribus Eccleſiarum Parochialium.*
26 *De Eccleſiis Patriarchalibus Urbis.*
27 *Una Eccleſia Cathedralis, vel Patriarchalis efformari poteſt à pluribus Eccleſiis materialibus.*
28 *De Eccleſiis metropolitanis.*
29 *De Cathedralibus.*
30 *De Collegiatis.*
31 *De Parochialibus earumque diverſis ſpeciebus.*
32 *De aliis Eccleſiis in genere earumque diverſis ſpeciebus.*
33 *De differentia inter Eccleſias & Oratoria privata.*
34 *De differentia inter loca pia, & loca Eccleſiaſtica.*
35 *De unitate Eccleſiæ, ejuſque Prælati vel Rectoris.*
36 *Quod tamen dentur duo Epiſcopi, vel Rectores unius Eccleſiæ.*
37 *Et de pluribus Clericis habentibus rectoriam unius Eccleſiæ.*
38 *De unione plurium Eccleſiarum penes eundem Epiſcopum, vel Rectorem, & de diverſis ſpeciebus earum diverſiſque effectibus.*

II.

39 *Vicarius Urbis qui exercet poteſtatem Papæ uti Epiſcopi particularis habet cumulativam cum Ordinariis intra diſtrictum.*
40 *De eodem diſtrictu, de quo num. 11.*
41 *Quæ ſit Provincia Papæ.*
42 *De Sac. Congregatione viſitationis Apoſtolicæ.*
43 *De præventione.*

44 *Quomodo ſit regalanda comprehenſio intra diſtrictum.*
45 *De menſura diſtantiæ pro comprehenſione in diſtrictu.*
46 *An & quando de his cognoſcat aliqua Sac. Congregatio Cardinalium.*
47 *Sac. Congregationes non ſe ingerunt in negotiis Urbis.*
48 *De diſtinctione ſpecierum juriſdictionis, & poteſtatis Ordinariorum.*
49 *De collatione beneficiorum.*
50 *Quando Sac. Congregationes cognoſcant etiam de rebus beneficialibus.*
51 *Papa poteſt prævenire Ordinarium collatorem in proviſione beneficiorum & quando cenſeatur feciſſe.*
52 *De cognitione cauſarum in prima inſtantia ſpectante ad Ordinarium loci.*
53 *In quibus reſtricta ſit Ordinariorum poteſtas.*
54 *De reſtricta collatione ordinum.*
55 *Quando alteri committatur, ut ordines alieno ſubdito conferne, vel ejus cauſas cognoſcat.*
56 *Aliquando Ordinario inhibetur, ne inconſulta Sac. Congregatione contra ſubditum procedat.*
57 *De aliis circa eaſdem reſtrictiones.*

III.

58 *Quare cum Legatis, & Nunciis non cedant illæ controverſiæ quæ cum Papa.*
59 *De facultatibus quæ conceduntur Legatis.*
60 *De Nunciis, eorumque poteſtate.*
61 *In quibus manus appenant.*
62 *De cognitione cauſarum in prima inſtantia, ut Legati, & Nuncii ſe non ingerant.*
63 *De eodem reſpectu Baronum, aliorumque Magiſtratuum etiam partibus conſentientibus.*
64 *De cauſis ſpectantibus ad Legatos, & Nuncios privative ad Ordinarios.*
65 *Præſertim de Nuncio Neapolis in aliquibus cauſis.*
66 *De eodem in cauſis Regularium.*
67 *De Conſervatoribus privilegiorum.*
68 *An ſint exempti ab Ordinario.*
69 *De exemptione ſubcollectorum Apoſtolicorum.*
70 *De eiſdem, & in quibus exemptio non ſuffragetur.*
71 *An Nuncius, vel alter Apoſtolicus Cõmiſſarius ſe ingerat in conceſſione brachii ſuper exequutione in aliena diœceſi.*

IV.

72 *Quare hodie modica ſit auctoritas Metropolitanorum.*
73 *An detur appellatio ab iis, quæ mandantur in viſitatione.*
74 *De caſibus in quibus Metropolitanus non poteſt inhibere.*
75 *De auctoritate convocandi Concilium provinciale.*
76 *De ratione ob quam in Italia cauſæ omiſſo medio per appellationem trahantur ad Curiam.*
77 *De viſitatione liminum.*
78 *De auctoritate Archiepiſcopi cum ſuffraganeo, ejuſque officialibus.*
79 & 80. *De cauſis ob quas Metropolitanorum poteſtas hodie modica eſt.*
81 *De juris metropolitici competentia.*

V.

82 *De controverſiis ſuper majori competentia fori inter plures Ordinarios.*
83 *De aliis controverſiis ſuper collatione ordinum abſque uſu pontificalium.*
84 *Quomodo iſtæ controverſiæ decidendæ ſint.*
85 *De quæſtionibus finium inter diœceſes ſeu ſuper majori vicinitate.*
86 *De quæſtionibus ſuper præcedentia.*

VI.

87 *De cauſa controverſiarum inter Ordinarios, & Prælatos inferiores. & de diſtinctione inter exemptionem paſſivam & juriſdictionem activam.*
88 *De eadem diſtinctione Prælatorum inferiorum, de qua ſupra num. 19. & 20.*
89 *De juribus Prælatorum inferiorum nullius cum territorio ſeparato.*
90 *De eiſdem, & quæ eis permittenda non ſint, & quæ permittuntur.*
91 *De reſtrictionibus poteſtatis eorumdem.*
92 *De probatione territorii ſeparati veri cum qualitate nullius.*
93 *Quare immemorabilis ſit difficilis probationis.*
94 *De centenaria, & quãdo obſtet quod conſtet de principio.*
95 *Quod immemorabilis poſſit probari per ſcripturas.*
96 *De Prælatis inferioribus infra diœceſim ſine qualitate Nullius.*
97 *Quid ſuper his innovaverit Concilium Tridentinum.*
98 *Quæ remaneant hodie Prælatis inferioribus.*
99 *De Prælatis nullius impropriè, & per fictionem.*
100 *An Prælati inferiores, vel exempti teneantur accedere ad Synodum.*
101 *De Prælatis inferioribus regularibus intra propria ſepta.*
102 *De aliis habentibus plenam juriſdictionem in perſonas in aliena diœceſi.*

VII.

103 *De Eccleſiis ſæcularibus exemptis.*
104 *In quibus adhuc Ordinario ſubjaceant.*
105 *Et in quibus ſæcularium, & regularium exemptiones differant.*
106 *De aliis exemptionibus accidentalibus ratione officii.*
107 *De accidentali exemptione ob ſuſpicionem Ordinarii.*
108 *Ordinarius habet pro ſe regulam cum omnibus Clericis ſuæ diœceſis.*
109 *Epiſcopus, vel alter Prælatus recuſatur in cauſa Eccleſiæ, vel Menſæ.*
110 *De competentia fori Epiſcopalis cum laicis in cauſis ſpiritualibus.*
111 *Epiſcopus poteſt in quacumq; diœceſis parte reſidere, ibique tribunal habere, & ſubditos evocare.*
112 *In quibus temporibus teneatur reſidere in Cathedrali.*
113 *Quid ubi ſunt plures diœceſes unitæ.*
114 *De Vicario foraneo, ſeu locali, & quas cauſas cognoſcat.*
115 *Quando ſit locus diſmembrationi diœceſis, & erectioni novæ Cathedralis.*
106 *Idem de Parochiis dividendis, vel uniendis.*
117 *De modo exercendi curam, & adminiſtrandi ſacramenta in parochia unita alicui Capitulo, vel Collegio.*
118 *De Viſitatione diœceſis quomodo fieri debeat, & à quibus abſtinendum.*
119 *Quomodo puniantur Epiſcopi malè gerentes.*
120 *De extorſionibus quæ fieri ſolent.*
121 *De teſtamentis ad pias cauſas, vel pro anima quæ per Epiſcopos fiant.*
122 *De gravaminibus, & extorſionibus in collatione ordinum.*
123 *De iis qui ratione naturalitatis, vel ob certas qualitates Eccleſiarum ſervitio ſunt adſcribendi.*
124 *De abuſu in ordinando multos clericos.*
125 *De ratione ob quam Sac. Congregatio Epiſcoporum poteſtatem reſtringat.*
126 *De recurſibus adverſus denegationem collationis ordinum, vel tonſuræ.*
127 *De opportunis proviſionibus ut conſulatur fraudibus cum clericatu.*
128 *De aliis ad rem.*
129 *Præſertim de poteſtate Capituli ejuſque Vicarii ſede Epiſcopali vacante.*

DISCURSUS I.

RETenta eadem ſcribendi occaſione ſupra inſinuata *ſub tit. de Regular. diſc. 1. in principio*; 1
Quatenùs pertinet ad inſtructionem, ſive aliqualem genericam notitiam eorum, quæ Epiſcoporum, ſeu Ordinariorum, aliorumque Prælatorum, & clericorum ſæcularium negotia concernunt.

Quamvis aliqui currentis, ac decurſi ſæculi ſcriptores, cum conſueta pugna, pro ingeniorum varietate, vel

vel ex motivo adulandi, poteſtati, aut perſonæ in cu-
2 jus gratiam ſcripſerunt, vel quia eorum aliqui (abſque
proborum præjudicio) catholicam Religionem extrin-
ſecùs, ac in verbis profitentes, re tamen, hæreſis, vel
ſchiſmatis vitio maculati fuerunt, vel politicis propoſi-
tionibus dediti, nullam reverà profitendo Religionem,
multa ſcripſerint minùs vera, ſeu Pontificiæ poteſtati,
atque Eccleſiæ, & fidei catholicæ unitati præjudicialia,
circa introductionem, ac poteſtatem Epiſcoporum, ac
diviſionem diœceſium, ſeu territoriorum, Eccleſiarum-
que Cathedralium, vel Metropoliticarum introductio-
nem, & uſum; Attamen cum de practica inſtructione
agatur eorum, quæ Romana Curia, præſertim verò Sa-
cræ Congregationes ſervant; Idcircò neglectis iis, quæ
ab iſtis dicta ſint, retentiſque, vel præſuppoſitis opi-
nionibus ab eadem Curia receptis, ea practicabilia tan-
tùm, quæ memoria ſuggerat, inſinuantur, præſertim ve-
rò, quæ practicè pertractare mihi occaſio præbuit, aliis
generalibus quæſtionibus neglectis, utporè ad rem
non neceſſariis, & quæ de facili apud modernos, Epiſ-
coporum, vel Cathedratici juris materiam pertractan-
tes inſpici poſſunt.

Generalis itaque Eccleſiaſticorum Prælatorum diſtin-
3 ctio ea eſt; In primis, ut Papa conſideratus tanquam
Chriſti Vicarius, atque Catholicæ fidei, & Eccleſiæ uni-
cum caput viſibile, ſit univerſalis Eccleſiæ Epiſcopus, ac
Ordinarius Ordinariorum, univerſum habens Orbem
pro ejus diœceſi, cum territorio, ſeu jure territoriali,
etiam in iis temporalibus, quę fidem, ac Religionem con-
cernunt, ut Sacra Congregatio univerſalis Inquiſitionis,
temerariam, imò hæreticam declarando opinionem ne-
4 gantium in Papa territorium, ſeu jus territoriale, eique
tribuentium ſolam juriſdictionem in perſonas Eccleſia-
ſticas, noſtra ætate maturè decrevit circa annum 165.

Ideoque ſolius Pontificiæ poteſtatis eſt, diœceſes,
ac territoria dividere, vel diſmembrare, ſive unire, at-
5 que Eccleſias Cathedrales, & Metropolitanas de novo
erigere, vel erectas unire, aut ſupprimere, & Epiſco-
pos creare, quamvis eorum electio, vel nominatio, ex
privilegiis Apoſtolicis explicitis, vel illis implicitis,
quæ in vim antiquæ immemorabilis conſuetudinis, alle-
gari poſſunt, ad alios pertineat, puta ad Capitula, ſive ad
Reges, vel ſupremos Principes. (*ſub tit. de praemin. diſc. 1. 2. & 6. & ſub tit. de juriſdict. diſc. 1.*)

Omniumq; propterea Epiſcoporum, aliorumque Præ-
latorum ſubjectio, debitaque ſubordinatio, per eos qui
catholicam fidem, ejuſque unitatem, re, non autem
6 verbis tantum profitentur, neganda non eſt, cum ita eſſet
negare fidei, & Eccleſiæ unitatem, ejuſque capitis indi-
viduam naturam, ac habitualem poteſtatem, quamvis ab
ejus exercitio, idem Papa ut indulta per ipſam Apoſto-
licam Sedem conceſſa ſervet, prudenter abſtinere ſoleat;
Voluntaris tamen, atque commendabilis prudentiæ effe-
ctus iſte eſt, non autem poteſtatis defectus, cum per
7 quæcumque quantumvis ampla privilegia, vel indulta,
etiam per ſpeciem contractus, vel concordatorum, in iis
quæ Juri Divino, clarè non adverſantur, ea poteſtas li-
gandi, & ſolvendi, quàm Chriſtus Petro tradidit, ligata
non ſit. [*de concordatis an ligent poteſtatem Papæ ſub tit. de benefic. diſc. 27*]

Quidquid ſit an ejus perſonæ, non autem poteſtatis
ligamen, quod infert juramentum ab eo præſtitum,
ipſum detinere ſoleat, ac debeat, ita in ipſa perſona,
non autem in Pontificia dignitate, hujuſmodi poteſtatis
defectum impropriè, ac obliqua urgente, quod meum
non eſt agere.

In eadem perſona Papæ, triplex alia diverſarum per-
ſonarum formalium, pro reſpectuum diverſitate ſpe-
cies concurrit; Una ſcilicet Principis Ditionis tempo-
ralis Eccleſiæ, quæ ſub nomine Status Eccleſiaſtici me-
diati, & immediati explicari ſolet, unde propterea, apud
8 ſacros Canones, Papa ſe ipſum appellat, Papam & Re-
gem. (*Cap. cum inter in fin. de elect. dicto diſc. 1. de praeminent.*) Iſtaque perſona extranea eſt à præſenti diſ-
curſu, de ea verò agitur *lib. ſeq.* occaſione agendi de rela-
tione, & praxi Curiæ Romanæ, & alibi pluries. (*tit de judic. in relatione Curiae in Rubrica de Papa, & pluries ſub tit. de juriſd.*

Altera eſt perſona contradiſtincta ab illa Papæ,
quàm idem ſub ſeipſo gerit Patriarchæ occidentis, & de
iſta pariter ad rem non agitur, cum ea rarò, vel unquam
ad praxim reduci videatur, ejuſque conſideratio aliqua 9
habetur in eadem relatione, & praxi Curiæ, occaſione
agendi de poteſtate Collegii Cardinalium Sede Papali
vacante. (*loco proximè cit. in rubrica de Collegio Cardinalium.*)

Et altera demùm eſt perſona Epiſcopi, ſeu Ordinarij
particularis Urbis, ejuſque territorij, ſeu diſtrictus, ſuper
quo cadit quæſtio, quanti ſe protendat, an ſcilicet ad 10
centum milliaria, ut leges civiles diſponunt, vel ſolùm
ad quadraginta, ut per Urbis Statuta hodie præfinitum
eſt. (*De diſtrictu Urbis dicto tit. de praeminen diſc. 2 & tit.* 11
de Regal. diſc. 72. & 94. & ſub tit. de juriſdict. diſc. 50. & 53.

Poſt Papam, (non attento ordine tento per *Chaſſaneum in Cathalogo gloriæ mundi*, & alios,) ſuccedunt
Cardinales, quos praxis docet, ut magnam incompara- 12
biliter præeminentiam habeant ſupra Patriarchas, ac
Primates, & Archiepiſcopos.

Verùm id percutit potiùs honorifica, & præeminen-
tialia, ſive illa juriſdictionalia; quæ à Papæ conſortio 13
pendeant non autem circa ordinem gradualem juriſdi-
ctionis, ac poteſtatis, cum in juriſdictionalibus, reſpectu
ſuarum Eccleſiarum titularium, Cardinales, ſub inferio-
rum Prælatorum ordine, ſeu ſphæra comparativè ad Ur-
bis Epiſcopum veniant, ut infra. (*infra nu. 24. & tit. de juriſd. diſc. 34.*

Itaque poſt Papam, ſecundus eſt locus Patriarcha-
rum; Rarùm pariter de illorum poteſtate, nimium rarum
eſt in praxi agere, quoniam licèt per Papam juridicè 14
creentur Patriarchæ Conſtantinopolitanus, Alexandri-
nus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus; Attamen,
cum Orbis partes quæ ad eos pertinent, ſub infidelium
jugo exiſtant, atque Chriſtiani qui ibi vivunt, ſchiſmati-
ci pro majori parte ſint, hinc proinde de facto, nulla illo-
rum eſt poteſtas, vel ea modica quæ per eorum Vica-
rios, ac Miſſionarios, cum aliquibus ibi catholicè viven-
tibus exercetur, adeò ut juriſdictionalium controverſia-
rum caſus non dentur in his Sacris Congregationibus,
ſolùmque de aliquibus agi ſoleat in Sac. Congregatione
de propaganda fide.

Quamvis autem poſt Patriarchas, tertium locum oc-
cupent Primates, Attamen in Italia illorum uſus non ha- 15
betur, rarumque eſt in his Sacris Congregationibus, vel
in Rota, aliiſque Curiæ Tribunalibus, de illorum ſenten-
tiis, ac geſtis perſgere.

Legatorum autem inſpectio, ſub hoc ordine non ca- 16
dit, cum ipſi potiùs ſub prima ſpecie controverſiarum
cum Papa, eorumque Delegatis cadant, illorumque non
eſt ordo, ſed potiùs officium.

Succedunt igitur Archiepiſcopi, quibus Metropoli-
tanorum titulus in jure conceditur, iſtique duplicem
gerunt perſonam; Unam ſcilicet Epiſcoporum, ſeu Or- 17
dinariorum in eorum propria, & immediata diœceſi;
Et alteram Metropolitanorum, ac judicum appellatio-
nis, & recurſuum ab Epiſcopis, aliiſque Prælatis, & judi-
cibus ordinariis eccleſiaſticis exiſtentibus intra Provin-
ciam; Quoties ex Apoſtolico privilegio non ſint exem-
pti, atque Apoſtolicæ Sedi immediatè ſubjecti.

Alter ſuccedit Ordo Epiſcoporum, qui, ceſſante dicto 18
exemptionis privilegio, ſuffraganei dicuntur, iſtique in
eorum diœceſibus Ordinarij ſunt.

Poſt Epiſcopos, ſuccedunt illi Prælati, qui territorium
habent, verè, ac de facto ſeparatum à quacumque diœ- 19
ceſi, intra cujus limites, oppida, & caſtra exiſtunt, cum
clero, & populo ſæculari ibi vivente, adeò ut ſit
ſpecies diœceſis, quæ tamen talem titulum non habeat
eu quis Prælatus ordine, ac dignitate Epiſcopali careat,

neque Eccleſia eſt Cathedralis, ideoque dicitur Nullius, ſed ſola denominatione Provinciæ Metropolitani, in qua hoc territorium ſitum ſit; Iſteque Prælatus, qui alicubi ſæcularis, & alicubi regularis eſt, ad inſtar Epiſcopi, dicitur Ordinarius loci, univerſamque Epiſcopalem, tam ordinariam, quàm delegatam habet juriſdictionem, adeò ut aliud ei non deſit, niſi exercitium, non autem habitus eorum, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, vel eorum quæ per Apoſtolicas Conſtitutiones ſpecialiter vicinio-ri Epiſcopo commiſſa ſunt. [*tit. de juriſdict. diſcurſ. 1. & diſcurſ. 8.*

Alia eſt ſpecies Prælatorum ſæcularium, vel regularium qui eccleſiaſticam Epiſcopalem, ſeu ordinariam juriſdictionem habent in aliquibus oppidis, vel caſtris, exiſtentibus intra limites alicujus diœceſis, in clerum, &
20 populum ſæcularem, ibi viventem, adeò ut ſint Prælati hanc juriſdictionem habentes, in alieno territorio, ſeu diœceſi, quamvis de illa ratione exemptionis, non cenſeantur; Iſtique duplicis generis exiſtunt; Alii etenim ex privilegio, vel præſcriptione, univerſalem, ac indefinitam omnium cauſarum ordinariam juriſdictionem habent; Alij verò ad certas cauſas, ſeu certos caſus reſtrictam. [*ibid. proxime ſupra.*

Et demùm alii ſunt inferiores Prælati, ſæculares, vel regulares, qui in aliena diœceſi exiſtentes, juriſdictio-
21 nem habent in ſolas perſonas Eccleſiaſticas propriæ Eccleſiæ, vel proprii Monaſterii, vel etiam in ſæculares, eidem Eccleſiæ, vel Monaſterio ſervientes, atque intra propria ſepta viventes, cum exemptione à Ordinario loci, nullum tamen habent populum ſæcularem ſubditum, ut generaliter ſunt Abbates, & Priores, aliique ſuperiores locales Monaſteriorum, & Conventuum, aliarumque domorum regularium, ac etiam aliquarum Eccleſiarum collegiatarum ſæcularium principales Dignitates, quæ ſub Decani, vel Præpoſiti, ſive Archidiaconi, vel Archipresbyteri nomine explicari ſolent, juriſdictionem in Canonicos, & clericos, aliosque ſervientes propriæ Eccleſiæ habentes; Iſtiſque Prælatis ob aliquam majorem amplitudinem privilegiorum exemptionis, impropriè per quemdam modum loquendi, titulus Nullius quandoque dari ſolet; Verè autem ille fictus, ac impropriùs eſt. (*apud Bich. deciſ. 439 & tit. de juriſdict. diſc.* 8)

Quamvis autem alii adſint Eccleſiaſticam juriſdictionem exercentes, ut ſunt Vicarii Generales, vel Capitulares, ſeu foranei, atque Cathedralium, & collegiatarum Capitula ſede vacante, vel impedita: Attamen non nativa, ſed dativa, vel accidentalis eſt hæc juriſdictio, precaria, vel proviſionalis, ideoque Prælaturæ nomen eis non congruit. [*de juriſdictione Capituli ſede vacante, ejuſque Vicarii ſede vacante in notis ad S.C.T. ſeſſ. 24. de reform. cap.*]

Habetur etiam quædam tertia ſpecies Prælatorum, quibus, quoad effectus, ac plenariam Epiſcopalem juriſ-
22 dictionem, Ordinarii, ac nullius per veritatem nomen congruere poſſe videtur, ſine tamen territorio, ſed intra territorium alienum; Ad inſtar Prælatorum localium alterius generis, ſed abſque illa ſubordinatione Ordinario loci, quam illi habent, & cum aliqua activa juriſdi-
23 ctione in perſonas, quamvis de clero, & populo ſæculari ſint, atque ſparſim in territorio alterius Diœceſani vivant, ideoque dici poteſt quædam extraordinaria, tertia, ſeu mixta ſpecies, ut [ex. gr.] ſunt Archiepiſcopus Feſulanus in Civitate Florentiæ, Archiepiſcopus Nazarenus in oppido Barolitano Tranen. Diœceſis, Protector Almæ Domus Lauretanæ, & ſimiles ſi qui adſunt. [*tit. de juriſdict. diſcurſ. 20. & diſc. 30*]

Ac etiam dici poſſe videntur in ſenſu antiquorum Canoniſtarum Cardinales in eorum Eccleſiis Titulari-
24 bus Urbis, quamvis ex Apoſtolicis decretis, reſpectu cleri, & populi ſæcularis, contrarium praxis docere videatur, ut juriſdictio ſit Ordinarii, cujus perſonam repræſentat Vicarius Papæ conſiderati in ultima ſuperiùs diſtin-cta perſona Epiſcopi particularis Urbis. [*eodem titulo de juriſdiction. diſcurſ. 34. 25.*]

Adeſt quoque aliud inferiorum Prælatorum genus, qui & ſi nullam juriſdictionem, ut præcedentes, in ſacramentalibus, tamen, ac divinis aliquam habere dicuntur juriſdictionem, ac Prælaturam, ut ſunt Parochi, 25
ſeu Eccleſiarum Parochialium Rectores, qui duplicem conſtituunt ſpeciem, habitualium ſcilicet, & actualium, quoniam frequens praxis docet, quod Eccleſiæ parochiales alicui dignitati, vel Prælaturæ, ſeu Collegio, vel Monaſterio unitæ ſunt propterea habentes vicarium, qui curam exerceat; Primus autem habitualis eſt proprius rector, & prælatus, alter verò miniſter; Atque poſt iſtos ſunt ſimplicium beneficiorum Rectores. [*de his ſubtit. de Paroch. & Parochialis.*]

Cognito autem de pluribus, ac diverſis generibus Prælatorum, congrua etiam cognitio eſt de pluribus, ac diverſis Eccleſiarum generibus, ſeu qualitatibus; Aliæ ſiquidem ſunt Patriarchales, quæ in Orbe Catholico 26
noſtri commercii, dicuntur ſolùm quatuor Baſilicæ Urbis, nempe Lateranenſis, Vaticana, Liberiana ſeu Sanctæ Mariæ Majoris, quibus inſerviunt clerici ſæculares, & illa Sancti Pauli extra muros, cui inſerviunt regulares ordinis Sancti Benedicti ſeu Congregationis Caſſinen. Indeciſa quæſtione remanente, an ſola Lateranenſis duplicem gerat figuram, Patriarchalis ſcilicet, & Cathedralis Papæ conſiderati tanquam Patriarchæ & tanquam Epiſcopi, non autem tanquam Papæ, cujus Eccleſia eſt univerſalis ex omnium fidelium univerſitate conſtituta; Vel potiùs omnes quatuor Baſilicæ materiales, quodam ſociativo jure, tanquam membra unius corporis formalis, æquè concurrant ad efformandam iſtam Eccleſiam Patriarchalem, ſeu Cathedralem. Receptum 27
etenim eſt in jure, ut quamvis Eccleſia Cathedralis unica, & individua ſit, tanquam repræſentans perſonam ſponſæ, Unitas tamen conſiſtat in habitu, ſeu in formalitate, quo verò ad actum, ſeu materialitatem non implicet, ut ex pluribus Eccleſiis materialibus localiter diſtinctis, ea conſtituatur, ſeu efformetur, cum aliquo ordine præcedentiæ inter eas, eo modo quo unum, ac idem Capitulum individuum conſtituitur à pluribus perſonis Canonicorũ. (*tit. de præeminent. diſc. 2. cum duobus ſeqq.*

Aliud Eccleſiarum genus eſt illarum, quæ Metropoliticam, ſeu Primatialem prærogativam habent, tanquam ſponſæ Primatum, ſeu Metropolitanorum, iſtæque eo-
dem modo, quo ſupra, de earum Prælatis dictum eſt, du- 28
plicem ſpeciem conſtituunt; Unam ſcilicet Cathedralis propriæ, ac immediatæ diœceſis, in qua Archiepiſcopus, conſideratur tanquam Epiſcopus, ſeu Ordinarius primæ inſtantiæ; Et alteram Metropolitanæ ſeu capitis Provinciæ, complexivæ plurium Cathedralium, quarum eſt ca- 29
put, Archiepiſcopus autem eſt Judex ac ſuperior appellationum, vel ſecundæ inſtantiæ.

Tertium eſt genus Eccleſiarum Cathedralium, quæ efformant caput omnium aliarum Eccleſiarum diœceſis. (*De his tit. de præeminent. diſc. 2. cum ſeqq.*

Quartum eſt Eccleſiarum Collegiatarum, quæ ſubdiſtinguuntur in ſæculares, & in regulares pro qualitate clericorum eis inſervientium, atque ſeculares ſubdiſtin- 30
guuntur in ſimplices, & in inſignes. (*eod. tit. de præeminent. diſc. 8. & ſeqq.*)

Quintum eſt genus Eccleſiarum Parochialium, quæ plures in ſingulis reſpectivè locis habent ſpecies; Aliæ ſi quidem ſunt unicæ in loco, alias inferiores Eccleſias habentes tanquam adjutrices, ac membra ſubordinata; Aliæ verò, ubi earum plures in Civitate ſeu loco exi- 31
ſtant, juxta regularem, ac ordinariam naturam, inter ſe diſtinctos fines, diſtinctumque populum habent, adeò ut quilibet paſtor ſuas cognoſcat oves, neque unum ovile cum altero confundatur; Aliæ verò ſine finium diſtinctione, proprias, ac diſtinctas cognoſcunt oves per ſolam diſtinctionem familiarum; Et aliæ neque hanc diſtinctionem habent, ſed jure cujuſdam communionis univerſalis

verſalis, quælibet pro ejus virili, ſeu quota poſſidet totum, quia nempe cujuſlibet Parochus, in loco, ejuſque univerſo populo promiſcuè ſacramenta, aliaque divina miniſtret; Has autem ſecundam, & tertiam ſpecies, Sacrum Concilium Tridentinum parum laudat, eaſque ad primam reduci locorum Ordinariis injungit.

Inter iſtas verò, ſive de una, ſive de altera ſpecie ſint, aliquarum præeminentiarum ratione, dari ſolet diverſa nuncupatio, ſeu qualitas, matris, & filiarum, quod ſcilicet una, vel tanquam in loco antiquior, vel in primævo ſtatu unica, poſt modum verò ea fidelium multitudine diviſa, major ſeu matrix dicitur, aliæ verò ſunt filiales; Omnes etenim in jure parochiali ſunt coæquales cum omnimoda independentia, ſed una eatum ad inſtar Decani, ſeu primæ Dignitatis in Capitulo, vel Collegio aliquam majorem habet prærogativam; Ubi etenim aliæ Eccleſiæ ab una ſint dependentes, cum omnimoda ſubordinatione, tunc quamvis pro communi uſu loquendi, matricis, ac filialium nomen, ſeu terminus quoque adhibeatur, Impropria tamen loquutio eſt, quoniam revera unica eſt Parochia, aliæ verò dicuntur inferiores Eccleſiæ adjutrices tanquam membra pro commodiori juris parochialis, & curæ exercitio. (*tit. de paroch. diſc. 33. & ſeq.*)

Aliæ demùm inferiores Eccleſiæ, generaliter ſimplices, ac ſubditæ dicuntur, cum ea diſtinctione, quod aliæ habeant Beneficiatum, ſeu Rectorem, & aliæ non niſi ſervientem pro ſolo cultu ipſius Eccleſiæ, ejuſque bonorum adminiſtratione.

32 Eccleſiarum autem nomine veniunt ſolum illæ, quæ cum Ordinarii, vel alterius eccleſiaſtici ſuperioris legitima auctoritate pro fidelium congregatione; divinoque 33 cultu, ac divinorum officiorum celebratione, publico omnium uſui conſecratæ, vel cum ea deſtinatione quæ benedictio vulgò dicitur, deſtinatæ ſunt, cum januam in via publica, ut omnibus liber pateat aditus; Illæ ſiquidem manſiones, quæ eidem divino cultui, ac divinorum celebrationi, etiam cum legitima ſuperiorum auctoritate deſtinatæ ſunt, intra tamen domorum ſæcularium, vel etiam regularium ſepta, adeò ut habeant jannam in via publica, neque omnibus liber pateat aditus, privata Oratoria potiùs, quàm Eccleſiæ dicuntur, notabiliſq; differentia inter unum, ac alterum genus dignoſcitur. (*tit. de Regular. diſc. 33.*)

Ultra Eccleſias, & Oratoria, adſunt quoq; loca etiam divinis, & orationibus, piiſque operibus deſtinata, ac deſervientia pro chriſtiana, & eccleſiaſtica pietate, iliſque in duas ſubdiſtinguuntur ſpecies, quoniam Alia dicuntur loca eccleſiaſtica, Alia verò pia tantum; Eccleſiaſtica ſiquidem ſunt ea, quæ ordinarii loci, ſeu alterius eccle-34 ſiaſtici ſuperioris auctoritate formaliter erecta ſunt, ſeu, non conſtituto de formali erectione, pleraque habent ſigna, quæ locum eccleſiaſticum conſtituunt; Pia verò ſunt ea, quæ hanc erectionem, vel ſigna non habent, pro facti qualitate, & circumſtantiis, ex quarum ſingulis id pendet, ideoque certam, ac determinatam regulam generalem non recipit.

Magna verò differentia inter unam, & alteram ſpeciem dignoſcitur, tam ratione exemptionis à foro, ac oneribus, & legibus laicalibus, & reſpectivè à majori, vel minori Ordinarii loci, vel alterius Prælati ſuperioritate, quàm ratione prohibitionis alienationis, quæ de bonis eccleſiaſticis habetur, non autem de illis laicalium locorum, quæ licet ratione operum, quæ exercent piorum nomen, ſeu titulum habeant, atque quandam eccleſiaſticam imaginem retineant ſeu figuram faciant, ut ſunt (ex. gr. infirmorum hoſpitalia, mulierum conſervatoria, ſæcularium congregationes, vel confraternitates, cum ſimilibus (*tit. de juriſd. d. 40. & ſeqq. ad 45. & in notis ad S.C.T. & tit. de Regular. diſc. 50.*)

Quamvis autem Metropolitana, vel Cathedralis, aut reſpectivè Parochialis Eccleſia unica ſit, ſaltem formaliter ut ſupra, unuſque eſſe debeat Prælatus, vel Rector, ac propterea uni prohibitum ſit, plurium Eccleſiarum Præ-35 laturam, vel Rectoriam obtinere, ne detur in uno viro plurium ſponſarum, ſeu mulierum ſimultaneus concurſus à jure damnatus, vel detur monſtrum plurium corporum ſub uno capite; Et è converſo prohibitum eſt, ne eadem Eccleſia pluribus committatur Prælatis, vel Rectoribus, ne aliud detur inconveniens pluralitatis virorum unius mulieris, ſive monſtrum plurium capitum in uno corpore.

Ad hoc tamen, utraque unitate habituali firma manente actualis exercitii diviſio compatibilis eſt, quia imò ejuſdem habitualis juris dictam regularem incompatibilitatem tollere poteſt Apoſtolica auctoritas, cui omne id conceſſum eſt, quod juri divino expreſsè, vel directè non adverſatur, ſed à juris poſitivi ſeu eccleſiaſtici, citra divini violationem, ſeu contraventionem proveniat, ubi potiſſimum juſta cauſa id exigat. (*ſub tit. de benef. & infra ad S.C.T.*)

Ideoque duos ejuſdem Cathedralis Epiſcopos quandoque (licet rarò) praxis docet, quia ſic ritus diverſitas exigit, ob duplicis ſcilicet ritus Græci, & Latini uſum, 36 ideoque duplicem pro utroque ritu Epiſcopum dare congruat. (*tit. de juriſd. diſc. 20.*

Sive quod Eccleſia Parochiali numeroſum populum habente, cujus curam unus habere non valeat, ex Apo-37 ſtolica conceſſione, vel ex antiqua conſuetudine, ad ſciſſuram evitandam, plures præficiantur Clerici, cum coæquali jure, penès quos quoddam Collegium, ſeu unam intellectualem perſonam repræſentantes, individuum jus rectoriæ reſideat; Aut quod unus habeat jus rectoriæ; Alii verò quoddam famulatus, vel coadjutoriæ jus neceſſarium in titulum. [*tit. de Paroch. diſc. 3. cum plurib. ſeqq. & ſub tit. de benef. & in notis ad S.C.T.*]

Unionis quoque jure, praxis docet in uno Prælato, vel Epiſcopo plurium Eccleſiarum, vel Metropolitica-38 rum, ſeu etiam Collegiatarum Eccleſiarum poſſeſſionem, ac adminiſtrationem; Idemque dupliciter contingere ſolet; Vel ſcilicet accidentaliter in ea perſona tantùm ea quadam particulari commendatione, ipſarum Eccleſiarum ſtatu in nihilo immutato.

Vel ex perpetua unione, quæ triplex eſſe ſolet; Primò ſcilicet unitivè, adeò ut ambæ coæqualiter ad unam conſtituendam jure confuſionis concurrant; Secundò acceſſoriè, vel ſubjectivè, quando una alteri ita unitur, ut propriam naturam ac eſſentiam amittat, fiatque pars atque membrum ejus, cui facta eſt unio; Et tertiò æquè principaliter, jure coæquali, cujuſlibet natura, vel ſtatu non immutatis, Iſtaq; poſterior ſpecies in Cathedralibus præſertim in uſu magis eſt, atque favorabilis reputatur, ſicuti è converſo ſecunda odioſa cenſetur; Ita etenim neutri notabile inferri non dicitur præjudicium, dum quælibet Eccleſia ſuum retinet ſtatum ad omnes effectus, de quibus infra in diſcurſu, atque verè, & de facto inter ſe habentur pro duabus invicem diſtinctis, quamvis unum habeant Gubernatorem, qui quoad ſe dicitur unus, & idem, ſed quoad eas habetur pro duplici homine diverſo, ſeu diſcreto; Ideoque nimiùm refert unionis naturam ſeu qualitatem inſpicere ad magnam effectuum varietatem exinde reſultantem. [*de materia unionis dicto tit. de benef. pluries, & dicto tit. de praeminent. diſc. 7. & in notis ad S.C.T.*

II.

De controverſiis inter Ordinarium, & Papam, ejuſquè Romana Curia Officiales.

POſita igitur ſupradictarum reduplicatione perſonarum eccleſiaſticarum in Papa, una ſcilicet Papæ tanquam Epiſcopi Eccleſiæ univerſalis, & altera ejuſdem tanquam Epiſcopi particularis Urbis, [cum altera perſona Principis temporalis ab hac inſpectione omninò extranea ſit;] Cum utraque perſona, locorum Ordinarii, eas controverſias habere ſolent, quas eidem Papæ placet per juris tramites à ſacris Congregationibus, vel à Rota, aliiſq; Tribunalibus pertractari, ac decidi.

Attenta ſiquidem magis reſtricta, minorique poteſtate Epiſcopi Urbis, quam Papa exercet per ejus Vicarium, [qui unus ex Cardinalibus eſſe ſolet] juriſdictio-

39 nales controverſiæ oriri ſolent cum Epiſcopis, aliiſque
locorum ordinariis intra Urbis diſtrictum, qui hodie
firmatus eſt intra ambitum quadraginta milliarium, in-
tra quem, cum ſingulorum locorum Ordinariis reſpecti-
vè, Vicarius ejuſque Vicem gerens, aliique Officiales, cu-
mulativam exercent juriſdictionem, etiam in prima in-
ſtantia, quæ Ordinario loci reſervata eſt, adeò ut inter eos
detur præventio, eodem modo, quo inter Magiſtratus ſæ-
culares contingit, nëpe Senatorë Gubernatorë Urbis.
(de hoc districtu Urbis dictaque juriſdictione ſupra nu. 11.)
Quamvis etenim, ut ſupra innuatur, ex teſtimonio
40 legum civilium, antiquus Urbis diſtrictus, ſeu territo-
rium, ex antiquæ Romæ amplitudine magnaque abſque
exemplo numeroſitate, ad centum milliarium ambitum
protenderetur, iſtaq; reſtrictio ad 40. recens videatur, ut-
potè determinata per moderna Statuta ſub Gregorio
XII. cum antiquorũ reformatione, aliiſq; additionibus
redacta ad illũ, quem habemus currentë uſum, illaq; juxta
opinionë in qua hodie Rota reſidere videtur, regulariter
laicalia potiùs cenſeantur, ideoq; ſuper antiquo diſtrictu,
in ſpiritualibus attendenda non ſint, cũ diverſi ſint uni ac
alii fines, neque ab eis arguere licitum ſit; Attamen uſus
circa cognitionem cauſarum ita recepit; Antiquo ambitu
in conſideratione ſolum haberi ſolito, ut jux a antiquo-
rum loquendi morem, ſuburbicarium ſpatium, vel terri-
torium dicatur, in quo non detur Metropolitani uſus,
vel poteſtas, adeò ut aliquæ antiquæ conceſſiones, vel
erectiones, quæ intra hoc ſpatium ſe protendunt, effe-
ctum non ſortiri ſupponantur. *(locus proximè citatis nu.
11. praeſertim diſc. 1. de praemin.)*
41 Hinc proinde Aliqui hunc ſuburbicariũ centũ milliariũ
ambitũ, ſub nomine Provinciæ Papæ, ad differentiã bre-
vioris diſtrictus explicare ſolent, ſed malè, cũ iſtud voca-
bulũ Provinciæ Papæ, potiùs congruat Papæ, tanquam
Papæ; reſpectu illorum Epiſcoporum, vel aliorum infe-
riorum Ordinariorũ, qui à Metropolitania exempti ſint,
atq; ſub immediata Papę ſubjectione exiſtant, adeò ut iſte,
Metropolitani partes ita cum eis gerere videatur, ideoq;
meritò iſtud Provinciæ vocabulum adhibetur per quam-
dam aſſimilationem; ac diſcretè à majori poteſtate, quæ
univerſum mundũ ut ſupra cöplectitur. *(Ibidë ut ſupra.)*
Idemq; uſus circa reſtrictionem ad breviorem ambitũ
42 quadraginta milliarium, non ſolum habetur à dicto Tri-
bunali Ordinario Vicarii, quod eſt propriè Tribunal Epi-
ſcopale, ſeu Ordinarii Urbis in iis, quæ ad loci Ordinariũ
pertinent, ſed etiam habetur per Sac. Congregationem
Apoſtolicæ viſitationis adjacentium Epiſcopatuum, ſeu
locorũ, cum hęc viſitatio, iſto privato diœceſano jure fieri
dicatur, neq; ultra ſe extendat; Ideoq; facti potiùs quàm
43 juris quæſtiones eſſe ſolent, inter Tribunal Vicarii, &
Epiſcopos ſeu Ordinarios locorum, ſuper præventione,
an ſcilicet, & quando hæc legitimè ſequuta dicatur, de
quo in ejus peculiari judiciorũ ſede habetur, *tit. de judic.
in relatione Curiæ, Rubrica de Congregatione viſitationis.*
Quæſtione cadente ſuper termino, ex quo iſte ambi-
44 tus, vel diſtrictus veniat regulandus, an ſcilic. à ſituatione
loci Eccleſiæ Cathedralis, vel potiùs ab illa ſingulorum
locorum, in quibus caſus contingant, cum pleræque Ca-
thedrales intra diſtrictũ ſitæ ſint, earum tamen diœceſes
ultrò ſe protendant; Et è converſo, aliæ extra diſtrictũ
exiſtentes, ſe extendant ad loca intra illũ ſituata, in pun-
cto autem juris probabiliùs videtur, ut ipſius Cathedra-
lis ſituatio attendi debeat, niſi receptus uſus, (cui deferë-
dum videtur,) contrarium doceat. *tit. de juriſd. diſc. 50.*
Super modo autem faciendi menſuram diſtantiæ ali-
qua habentur in adnotationibus rerum Regularium.
ſub tit. de Regular. diſc. 31.
De his autem in Sacris Congregationibus agi non
45 ſolet, niſi quatenùs in caſibus particularibus, Papa ea-
rum aliquam deſuper conſulere videatur, ut in caſus
contingentia praxis docuit ſuper quadam controverſia
inter Metropolitanum, illiuſq; ſuffraganeum, qui licet in
Metropolis erectione pro ſuffraganeo expreſſè aſſigna-
46 tus eſſet, huic tamen metropolitico juri ſubjectionem
negabat ex defectu intentionis Papæ, eo quia intra hunc
centum milliarium ambitum Eccleſia Cathedralis ſita
eſſet, cum Sacræ Congregationi Concilii Tridentini, in
qua pendet caſus indeciſus, id remiſſum fuerit. *dicto tit.
de praeminent. diſc. 1.*
Regulariter enim facultates ſacrarum Congregatio-
num, non comprehendunt Urbem, ac ea quæ ſub Car- 47
dinalis, Vicarii juriſdictione, ac adminiſtratione ſunt. *ſub
tit. de Regular. diſcurſ. 38. & ſub tit. de fideic. diſcur. 155.*
Attenta verò altera magis lata perſona, ſeu poteſtate
Papæ uti Papæ, Ordinariorumque juriſdictionem, ſeu 48
poteſtatem in duplicem diſtinguendo ſpeciem; Unam
ſcilicet voluntariã, ſeu gratioſam, quæ conſiſtit in provi-
ſione beneficiorum eccleſiaſticorum aliorumq; officiorũ
Et alteram contentioſam conſiſtentem in judiciali co-
gnitione cauſarum civilium, criminalium, & mixtarum.
Quatenùs ad hanc primam ſpeciem pertinet; Licet re-
gula generalis Ordinario loci aſſiſtat, ut de jure ad ipſum 49
pertineat collatio, ſeu proviſio omnium beneficiorũ, vel
capellarum, ſeu officiorũ intra ſuæ diœceſis, ac territorii
fines exiſtentium; Attamẽ vel per Apoſtolicas Conſtitu-
tiones, vel per Cancellariæ regulas pleræq; reſervationes,
vel affectiones inductæ ſunt, per quas iſta Ordinariorum
poteſtas, nimium reſtricta eſt, penèq; ad nihilum redacta,
quoties indulta Apoſtolica, quæ Cardinalibus concedi
ſolent, vel ſedis Papalis vacatio, aliquã (& ſi utq; plenam)
antiquæ poteſtatis reſtitutionë non cauſet; Licet etenim
eædem reſervationes, quatuor anni menſes accipiant, ſive
alternativa concedi ſolita alios duos tribuat; Realiũ tamë,
vel perſonalium, ſeu localiũ reſervationũ, vel affectionum
uſus, adeò frequens eſt, ut etiam in iis vacationibus, quæ
in his menſibus contingunt, rara ſit hujus facultatis pra-
xis; Id autem peculiarem materiam beneficiariã percutit,
neq; hujuſmodi quæſtiones, inter proviſos à Sede Apo-
ſtolica, & ab Ordinario in Sacris Congregationibus tra-
ctari ſolent, cũ pro beneficiorum qualitate, ſeu valore in
forma judiciaria de eis tractetur in Rota, vel corã Prælatis,
quibus, id ſpecialiter cõmittatur. *ſub tit. de benef. pluries.*
Quandoq; tamen de validitate unionũ, quas ad Conci-
lii Tridentini præſcriptum locorum Ordinarii faciunt, ad 50
favorë ſeminarii, vel præbendarum Eccleſiæ Cathedralis,
ſeu aliàs, in ejuſdem Concilii Congregatione peragi ſo-
let, ideoq; ſedentibus in ea congruit, ut iſtam præſertim
unionum materiam benè calleant. *dicto tit. de benef. prae-
ſertim diſc. 43. & ſeqq. in not. ad S.C.T.*
Ubi verò Apoſtolicis reſervationibus, vel affectionibus
ceſſantibus, extra controverſiam ſit, hæc Ordinarii pote- 51
ſtas; Adhuc tamen Papa tanquã Ordinarius Ordinariorũ,
cum eis concurrere poteſt, eoſq; prævenire; Id autë licet
poſſit, non tamë facere ſolet, ideoq; in dubio præſumen-
da non eſt hæc voluntas, ad quam propterea, ſive ea etiã
accedente, ad ipſum præventionis factũ, quæſtiones re-
ſtringuntur, quæ pariter in dictis Tribunalibus in forma
judiciaria tractari ſolent, non autem in Sacris Congre-
gationibus, idque ſub peculiari beneficiorum tractatione
cadit, ab hoc inſtituto extraneum. *eod. tit. de benef. diſc. 23.*
Super alia verò ſpecie contentioſæ juriſdictionis, Ex
Sacrorum Canonum diſpoſitione, vel innovatione, clariùs
verò magiſq; præcisè ex illa Sacri Concilii Tridentini, 52
cognitio cauſarum primæ inſtantiæ ad locorum Ordina-
rios pertinet, omnibus illis uſibus, vel privilegiis à Con-
cilio ſublatis, ex quibus etiam in prima inſtantia in Curia
Romana, vel corã aliis Apoſtolicis, delegatis cauſæ civi-
les, criminales, vel mixtæ introduci ſolebant; Hodie ve-
rò ex Conciliari decreto, illę cauſę, quę de facto in Curia
introducuntur, partibus non conſentientibus, Ordinariis
remittuntur; Niſi miſerabilium perſonarum privilegium,
quod fori electionem concedit, aliter ſuadeat; Vel niſi de
illis gravioribus cauſis agatur, quarum cognitio etiam in
prima inſtantia, Rotę vel alicujus Sacræ Congregationis
judicio digna reputetur; Super hoc certa regula generalis
cuicumq; caſui applicabilis ſtatui non poteſt, cum id ex
Papę arbitrio pëdeat, ejuſq; Gratię, vel Juſtitię Signaturæ
conſilio pro ſingulorũ caſuum qualitate, & circũſtantiis
decidatur; Sed de his pariter in Sacris Congregationibus
agi non ſolet, cum id ad utramque inſinuatam Gratiæ, &

Digitized by Google

Juſtitiæ Signaturam pertineat, *ſub tit. de judic. & ſub tit. de juriſdict. diſc. 68. & 72. & in notis ad S.C. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 20.*

Ordinariorum autem poteſtatem, in pleriſque Sacra Congregatio, præſertim Epiſcoporum, & Regularium, non 53 ſolùm generaliter coarctavit, puta in iis, quæ concernunt Monaſteria Monialium, ac admiſſionem puellarum educationis gratia, ut in ſua Regularium ſede adverti tur, ac etiam generaliter fecit altera Sac. Congregatio Concilii, præſertim circa facultatem reducendi onera miſſarũ ſive faciendi inveſtimenta pecuniarũ, quæ pro hujuſmodi perpetuis oneribus relictæ ſunt, citra formã in ejuſdẽ Congregationis generalibus decretis præſcriptã, ſed etiam quandoque in aliquibus caſibus particularibus.

Potiſſimè reſtringendo poteſtatem impoſitionis manuum, qua aliqui Ordinarii abuti ſolent, præſertim circa collationem primæ tonſuræ, quoniã Cõmunitatibus lai-54 corũ recurrentibus, Sacra Congregatio (cõmendabiliter quidem, eoque cõmendabilius, quo frequentiùs id agetur) inhibere ſoleat, ne inconſulta ipſa Sacra Congregatione tonſura præſertim conferatur; Et è converſu quandoque ejuſdem, aliarumve ordinum collatio eis demandari ſolet, quando abſque juſta cauſa arctatis præterit aliquo 55 beneficio, ſeu ſperantibus præſentationem, vel nominationem ad beneficium, vel cappellaniam à majoribus fundatam, animoſè id denegetur, quod pariter certam non recipit regulam cuicumque caſui applicabilem, cum totum pendeat à prudenti beneque regulato arbitrio pro facti qualitate, & ſingulorum caſuum circumſtantiis.

Eodemque modo quandoque Ordinariis hæc Sacra Congregatio demandare ſolet, ne ad carcerationem, 56 alioſque irretractabiles actus procedatur contra aliquos clericos, alioſque ſubditos, quando ob recurſus habitos, ſive ex aliis cauſis probabilis urgeat animoſitatis ſuſpicio ob quam aliquando omnimoda exemptio ab Ordinarii poteſtate, & juriſdictione per eamdem Sac. Congregationẽ concedi ſolet, illã alicui viciniori delegando.

Pleraque autem alia circa hujuſmodi reſtrictionem, vel recurſus contingunt, quæ vel memoria non ſuggerit, vel facilè non eſt ita recenſere, cum à caſuum particularibus circumſtantiis totum pendere ſoleat, ac etiam pleraque 57 inſinuantur in annotationibus ad Sac. Conc. Trid de quibus infra. *In annot. ad S. C. T. hoc eod. lib. in fin. ac etiam tit. de judic. in relatione Curiæ.*

III.

De controverſiis inter Ordinarios, & Legatos, ſeu Nuncios Apoſtolicos, alioſq; Apoſtolicos Delegatos & Commiſſarios.

Recenta eadem ſuperiùs inſinuata diſtinctione, inter duplicem ſpeciem juriſdictionis, ſeu poteſtatis in Ordinario, voluntariæ, ſcilicet, & contentioſæ; Quatenùs pertinet ad primam, non cadunt illæ inſpectiones, 58 quæ ſupra quoad Papam inſinuatæ ſunt circa collationes beneficiorum, vel officiorum, ſeu ordinum ſuper poteſtate concurrendi cum quolibet Ordinario, eumque præveniendi, cum id ſolius Pontificiæ poteſtatis ſit, ex peculiari ratione quod ubique eſt Ordinarius major tanquam Epiſcopus totius Orbis; Niſi idem Pontifex reſpectu alicujus regionis, vel provinciæ, ejus Legato præſertim de latere, ſpecialiter hanc facultatem communicaverit, quod facti, ac voluntatis quæſtionẽ potiùs cõtinet, atque ex facultatũ tenore pendet, nulla cadente quæſtione poteſtatis.

Quamvis etenim Legatis extraordinariis, ac de latere, qui ad magnos Principes, vel pro magnis negotiis ultra montes tranſmittuntur, amplæ facultates com-59 municari ſoleant, tam circa conceſſionem Apoſtolicarum diſpenſationum matrimonialium, ſive ſuper ætate, vel natalibus, aut interſtitiis pro aſſequutione ordinum, ac beneficiorum cum ſimilibus; Attamen id tangit jus ipſius Papæ, neque Ordinarii intereſt an beneficia reſervata, vel affecta, quorum collatio ſibi interdicta eſt, mediatè vel immediatè conferantur.

Ut etiam habetur de aliquibus Nunciis apud Princi-60 pes, qui Legati poteſtatem in pluribus habent, cum jure [licèt magis coarctato] aliquas concedendi diſpenſationes, ac etiam conferendi beneficia reſervata, vel affecta, quæ non excedant valorem 24. ducatorum, neque ſint Canonicatus in Cathedrali, vel principales Dignitates in Collegiata, ut ſuper facultatibus præſertim Nuncii Hiſpaniarum frequentes in Rota audiuntur quæſtiones; Attamen pariter intrat eadem ratio, de qua ſupra, ut id non tangat jus Ordinarii, in iis quæ ad ejus pertinent collationem, *tit. de beneſic. diſc. 26. 90. & 91.*

Prout etiam, licèt Legatus, vel reſpectivè Nuncius, in collatione ordinum quandoque manus apponat; Atta- 61 men non ordinario jure, & per concurſum, ut Papa facit, ſed potiùs juxta facultates, vel reſpectivè ſtylus, id provenit jure appellationis, vel recurſus, quia nempe Ordinarius abſque juſta cauſa deneget, eo modo quo ſupra de facultatibus Sac. Congregationis Epiſcoporum inſinuatum eſt, niſi in ſpecialibus facultatibus Legati de Latere id contineatur.

Quo verò ad alterã contentioſæ juriſdictionis ſpeciem, Præſuppoſito quod agatur de cauſis, vel perſonis indifferentibus, adeo ut non intrent ſpeciales facultates Lega- 62 ti vel Nuncii, ſeu Collectoris Apoſtolici, ut ſunt præſertim quoad perſonas reſpectu Cameræ Apoſtolicæ collectores, ac ſubcollectores, alii que miniſtri, & reſpectu cauſarum ſunt illæ, quæ concernunt jura Cameræ, ſeu ſpoliorum, vel illicitæ negotiationis, aliquarum inſtar, idem procedere videtur ubi adſit Tribunal Fabricæ S. Petri, ſive illud Inquiſitionis, aut ſimile.

Quemadmodum regula generalis, tàm de jure, quàm clariùs ex Conc. Trid. aſſiſtit Ordinario, ut cauſæ omnes in prima inſtantia coram ipſo cognoſci debeant, ideoque etiam à Papa, ſeu ejus Romanæ Curiæ Tribunalibus illæ remittantur quoties ex privilegio electionis fori Principia, vel ob cauſæ gravitatem, limitatio non intret de ſupra; Multò magis idem dicendum eſt in Legatis, vel Nunciis, qui juxta facultates, vel ſtylos reſpectivè, ſunt quidem Judices appellationis, vel recurſus, ſed præter hãc viã in cauſis primæ inſtantiæ ſe non ingerunt una partiũ diſſentiente; Quinimò ut etiam utraque conſentiente, utriuſque ſignaturæ ſenſum quandoque expertus ſum, ad inſtantiam Ordinarii, vel ejus Promotoris fiſcalis, cauſa adhuc remitti debeat ad partes.

Idque inter laicos quoque receptum eſt, ubi præſertim cum feudatariorum, ſeu Baronum, & Domicellorum vaſſallis, ac ſubditis agatur, quoniam non obſtante utriuſque 63 partis conſenſu, à Tribunalibus Principis, vel alterius ſuperioris Magiſtratus, cui cognitio in gradu appellationis, vel recurſuum competat, adhuc Baroni petenti fit remiſſio; Sicuti è converſo ea peti poteſt per una partiũ, quãvis Baro, vel reſpectivè Ordinarius juri ſuo cedat, atque conſenſum præſtet, ut ibi cauſa cognoſcatur. *tit. de juriſd. diſcurſ. 51. & 53.*

Hinc proinde quæſtiones inter Ordinarios, & Legatos, vel Nuncios, alioſque Apoſtolicos Commiſſarios, facti 64 potiùs, quàm juris eſſe videntur, ſuper verificatione ſcilicet illius qualitatis, in perſona, vel cauſa, ob quã intrent facultates ſpeciales Nũcii, vel Cõmiſſarii Apoſtolici privativè ad Ordinariũ, juxta ea, quæ pro frequentiori contingẽtia ſuperius exemplificata ſunt; Sive ubi agatur de illis cauſis, in quibus, vel ex facultatibus, vel ex conſuetudine locũ habeat cumulativa, & cõſequenter intret prævẽtio.

Idque præſertim in Italia praxis docet in Nuncio, ſeu Collectore generali Regni Neapolitani, inter quem & Ordinarios locorum frequentes in hac Sacra Congregatione, & in aliis, aut in utraque Signatura hujus modi 65 quæſtiones audiuntur, quoniam cauſæ ſpoliorum, vel decimarum papalium, ſeu aliæ jus Cameræ percutientes, illæque ſubcollectorum, aliorumque officialium, & miniſtrorum privativè ad ipſum Nuncium, vel reſpectivè Apoſtolicum commiſſarium pertinent; In quibuſdam verò aliis, Nuncius concurrit cum Ordinariis, & cumulativam habet, ut præſertim contingit in cauſis illicitæ negotiationis, aut in illis receptationis bannitorũ, vel criminibus, quæ vulgò *campaniæ* dicuntur, quorum cognitio per aliquas literas Apoſtolicas Nuncio quoque demũ data eſt, ex cauſa fortè majoris poteſtatis, ac potentioris bra-

eſt in illis partibus, in quib. ob adeo exiguos Epiſcopatus in eo Regno, cũ aliquo forſan abuſu, adeò frequẽtes, ac fortè ultra quàm par eſt etiam oneratos, Ordinariorum poteſtas debilis eſſe ſolet, non apta hujuſmodi facinoroſos homines coercere; Non tamen exinde reſultat privativa, quàm indebitè Nuncius prætendit, ac de facto quandoque practicat, & præſertim cum pauperibus ac exiguis Ordinariis, *tit. de juriſd. diſc. 36. & hoc lib. tit. Miſcellan. diſc. 23.*

Prout indebitè eamdem prætendit privativam in cauſis Regularium, ex eo quod per ſpecialem commiſſionem, ſive per generales facultates ſit illorum, aliorumque
66 exemptorum judex, & commiſſarius generalis in toto Regno, quo in iis caſibus, in quibus Ordinarij poteſtas cum regularibus, aliiſque exemptis non intrat, quia nempè ceſſantibus limitationibus locum habeat regula generalis exemptiva, nil ad Ordinarium pertinet inſpicere an regularis, vel alter exemptus potiùs à Nuncio quàm à proprio Prælato regulari, vel alio ſuperiori puniatur; Secùs autẽ ubi de his agatur caſib. exceptis, in quib. ex ordinario, vel delegato jure intret Ordinarij juriſdictio etiam cum exemptis, cum tunc in aliquibus caſibus indifferentibus intret cumulativa, & conſequenter locum habet præventio, in pleriſque autem favore Ordinarij intrat prælativa, adeò ut præventio ei non obſtet, ut (ex. gr.) in iis quæ concernunt curam animarum, vel adminiſtrationem ſacramentorum, ſeu aliàs ipſius Ordinarii offenſam, vel turbatam juriſdictionem, ut pluries iſta Epiſcoporum, & Regularium, vel alteta Concilij Sacra Congregatio declaravit, occaſione controverſiarum cum Archiepiſcopo Neapolitano, dum alij Ordinarij Civitatum, & locorum Regni frequentiùs hujuſmodi quæſtiones ob eorum exiguas vires aſſumere non audent. (*dicto tit. Miſcellan. hoc eod. lib. diſc.*)

Cum Conſervatoribus privilegiorum Regularium,
67 quæſtiones pariter Ordinarii locorum frequentes habere ſolent, eo quia hujuſmodi Conſervatores opinantes penè omnimodam Apoſtolicam auctoritatem habere, fimbrias nimiùm dilatare ſolent, atque præſertim valdè faciles eſſe ad cenſuras comminandas, imò etiam de facto proferendas contra ipſos Ordinarios, vel eorum vicarios, & officiales, ſed malè, Quamvis etenim Apoſtolici delegati, vel commiſſarij ſint; Eorum tamen poteſtas nimiùm coarctata eſt, quoniam poſito etiam illorum valida deputatione cum requiſitis à Gregorij XV. Conſtitutione præſcriptis, adhuc tamen generaliter ad ſolos caſus injuriæ, ac violentiæ manifeſtæ eorum poteſtas reſtricta eſt, aliquibus exceptis Religionibus ſpeciale indultum habentibus, ut præſertim ſunt Hieroſolymitana Religio, & Societas JESU, ut etiam ſint Judices, in cauſis tamen paſſivis, non autem activis, juxtà ejuſdem Gregorianæ Conſtitutionis moderationem, ut in Regularium quoque ſede, ſeu materia advertitur. (*tit. de juriſdict. diſc. 49. & tit. de Regul. diſc. 51. & 52.*)

Eorumdem verò Conſervatorum, ſeu Judicum Synodalium in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutorum, qui, vel ex dicta cauſa conſervationis privilegiorum Regula-
68 rium, vel ex particularium cauſarum delegatione, Apoſtolici Commiſſarij ſunt, exemptio ab Ordinarij poteſtate eadem non reſultat, niſi circa ea, quæ ipſius commiſſionis, vel delegationis exercitium, vel exequutionem concernunt, in reliquis autem remanent ſubditi, ut antea. (*diſc. 44. & diſc. 49. de juriſd.*

Exemptio autem ſubcollectorum particularium, ſeu localium ſive ſint ordinarij, ſive extraordinarij, qui in magno numero cum aliquo forſan abuſu, & ſcandalorum,
69 aliorumque inconvenientium productione, deputari ſolent, quæſtiones cum Ordinariis producere ſolet; Vel quia ſub hujuſmodi exemptionis clypeo in partib. non viventes ſub oculis Nuncij, vel alterius Superioris, nimiùm ſcandaloſam vitam ducere ſoleant; Iſtoque caſo Ordinarij partes eſſe videntur, cum eis æquè, ac cum propriis clericis, & ſubditis benè invigilare, atque in caſu criminum, & exceſſuum prævio proceſſu, aliiſque ſervatis de jure ſervandis, ad limites juſtitiæ, pro qualitate cauſarum in carceribus detrudere, nomine tamen Nuncij, vel alterius Superioris illicò certiorandi cum tranſmiſſione proceſſus, ut quandoque Ego cum eſſem Vicarius Capitularis generalis practicavi, atque optimam medicinam eſſe expertus ſum.

Vel aliæ inſtant quæſtiones ratione malæ deputationis, contra eaſdem Apoſtolicas proviſiones, ne in qualibet Diœceſi niſi unus deputetur, qui non niſi in ea diœceſi, in 70
qua deputatus eſt, exemptione potiatur, non autem ubi occaſione originis, vel domicilij in figura viri privati vivat, vel moretur, Sive ut deputari non debeant niſi perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ, & quib. præſertim non incumbat cura animarum, & quatenùs incumbat, ut exemptio in iis, quæ illam concernunt, ſuffragari non debeat; (*Adſunt decreta generalia Sac. Congregationis Concilij edita ſub die 1671.*) Attamen quamvis hæc de jure diſpoſita ſint, nimiùm tamen de facto ſervantur, in illis præſertim diœceſibus, in quibus pauperes, ac modicæ auctoritatis, & exiſtimationis Epiſcopi adſint; Unde proptereà ex iſto malo Eccleſiaſticorum exemplo, Baronum, aliorumque ſæcularium Magiſtratuum oppreſſiones quoque reſultant.

Atque adeò hujuſmodi Subcollectorum exemptio per quoddam Decretum ſub Urbano VIII. editum, dilatata eſt, ut quamvis deſinant eſſe tales, eorumq; deputatio expiret, adhuc tamen, duret exemptio donec vivant, quod ita non modica producit inconvenientia, cum ita per circulum penè omnes potentiores clerici, malè vivendi licentiam affectantes, ab Ordinarij poteſtate ſe eximant.

Ut autem his inconvenientibus occurreretur, longè poſt hanc inſtructionem, Sacra Congregatio Concilij, prævio maturo conſilio de anno 1671. plures edidit declarationes, benè fundatas, multumque commendabiles, quarum tamen exequutio per aliquas proviſiones ſuſpenſa remanet (*Sunt dicta decreta generalia, de quibus litt. A. proximè.*)

Prætendi quoque ſolent per dictum Nuncium, alioſve ſimiles Apoſtolicos Commiſſarios, ut in Civitate reſidentiæ, vel alibi, intra ſibi commiſſam Provinciam, vel Religionem, ſibi competat facultas concedendi bra-
chium, ſeu exequutionem mandatorum aliorum Epiſco- 71
porum, vel ſuperiorum contrà mandantium ſubditos, in perſona, vel bonis, loci Ordinario neglecto, quaſi quod hanc cumulativam recepta conſuetudo concedat, Id autem probabili juris fundamento deſtitutum videtur, cum iſtud ſit jus territoriale, quod debetur loci Ordinario tanquam Domino pro ſua portione territorij, non autem huic Nuncio, legati jura non habenti, atq; ad certũ genus cauſarum ſolum delegato, cum juriſdictione in perſonas, vel in cauſarũ certo genere; Conſuetudo autem diverſum percutit caſum, ubi nempè de exequendis mãdatis Papæ, ejuſque Tribunalium Curiæ Romanæ agatur, cum Papa ubique poteſtatem habeat, totumque Mundum habeat pro diœceſi. (*Hoc lib. dicto tit. Miſcell. diſc. 22.*)

Quo verò ad ea, quæ appellationes, vel recurſus ad Legatos, vel Nuncios habentes jura Legati pertinet, aliquid occaſione Metropolitani inſinuatur Rubrica ſequenti; Potiſſimè quia Sacræ Congregationes de his cognoſcere non ſolent, ſed ea pertinent ad unam, vel alteram gratiæ, aut Juſtitiæ Signaturam.

IV.

De controverſiis inter Ordinarios, vel Suffraganeos, & Metropolitanos.

QUamvis apud Sacros Canones, ac antiquiores Canoniſtas, Metropolitani in Suffraganeos magna ſit auctoritas; Hodiè tamen præſertim in Italia, comparativè ad ſtatum antiquum, ea ſatis modica eſſe videtur; Tum ob copiam Eccleſiarum, quæ ex Pontificiis privile- 72
giis à Metropolitano exemptæ ſunt, atque immediatè ſubjectæ Sedi Apoſtolicæ, ideoque, ut ſupra advertitur, eſſe dicuntur in provincia Papæ, qui per modum loquendi, ſeu comparativè, earum metropolitanus eſt, eaſ-

que

Digitized by Google

que modernus Eccleſiarum Italiæ relator recenſet. (*tit. de præeminent. diſc. 1.*)

Tum etiam, ob ſuſpenſivam appellationem, quàm
Sac. Conc. Trid. in pleriſque ſuſtulit, præſertim verò in
73 iis, quæ in viſitatione demandari ſolent; Licet enim er-
ronea ſit opinio, quam generaliter habere videntur
Epiſcopi, aliique Ordinarii, ut omnia, quæ in viſitatione
demandantur, appellationem nòn admittant, cum ex
pluribus declarationibus Sacræ Congregationis ejuſ-
dem Concilij Tridentini Interpretum, receptum ſit, ut
Conciliaria decreta loquantur de iis, quæ morum cor-
rectionem concernunt, ſive aliàs ex delegata auctorita-
te demandantur, non autem in iis, quæ fiunt ex auctori-
tate ordinaria: Nihilominùs id quoque notabiliter Me-
tropolitani minuit poteſtatem. (*de decretis generalibus
deſuper editis ſub Clement. VIII. apud Quarant. in
ſumma Bullar. verb. Archiep. auctoritas.*)

Magis verò ea diminuta fuit per ejuſdem Concilij
Tridentini decretum ſuper penè antiquata Canonum
diſpoſitione, ut cauſæ in prima inſtantia coram locorum
ordinariis omninò cognoſci debeant, pluribus impro-
batis prætextibus, ex quibus Metropolitani, aliique Su-
periores in eis manus apponebant; Magiſque per decre-
ta generalia initio currentis ſæculi edita per Sacram
74 Congregationem Epiſcoporum, per quæ Metropolita-
norum facultas appellationes recipiendi, ac inhibendi
nimium coarctata videtur, atque ſucceſſivis tempori-
bus per alias proviſiones, plura adempta ſunt, præſer-
tim verò poſt erectionem Sac. Congregationis Immu-
nitatis; Ex iſtius enim proviſionibus Metropolitani ma-
nus ligatæ ſunt in iis, quæ localis præſertim Eccleſiaſti-
cæ immunitatis violationem concernunt, cum ad ipſam
Sac. Congregationem recurſus habeatur. (*tit. de juriſ-
dict. diſc. 49.*

Prout auctoritas convocandi Concilium Provincia-
le, atque Synodum celebrandi, ſublata quidem non eſt,
ſed ejus exercitium inhibitum Sac. Congregatione in-
75 conſulta, quod de facto illum producit effectum, ut hu-
juſmodi Conciliorum uſus in Italia nimiùm rarus di-
gnoſcatur, ac penè abolitus. (*in annot. ad S. C. T.*)

Item quia, licèt per Sacros Canones, demandata ſit
gradualis, ac ordinata appellatio, eaque prohibita ſit
76 per ſaltum, omiſſo medio; Nihilominus, quia receptum
eſt ut hujuſmodi prohibitio non comprehendat ipſum
Papam, ejuſque Officiales, ad id in Curia Romana de-
putatos, quodque ad eum, omiſſo medio appellari va-
leat; Hinc proinde ob facilitatem, & commoditatem,
quam hæc Italiæ provincia pro aliis habet, eamdem Ro-
manam Curiam adeundi, abſque neceſſitate tranſcen-
dendi montes, vel maris navigationi ſe ſubjiciendi, eum
adeò prompto Tabellariorum, & curſitantium uſu, adeò
ut frequenter commodiùs in Curia cauſas peragere ju-
dicetur, quam coram Metropolitanis, idcircò frequen-
tior hæc via per appellantes, ac recurrentes adhibetur,
ſive id in forma judiciaria per viam appellationis co-
ram A. C. vel Signaturæ Juſtitiæ, aliiſque Tribunalibus
agatur, juxtà ea quæ in relatione, ac praxi Curiæ recen-
ſentur; Sive frequentiùs per recurſus ad Sacras Con-
gregationes, iſtam præſertim Epiſcoporum, & Regula-
rium.

Ac etiam, quia ex obligatione per Conſtitutiones,
Apoſtolicas (*conſtitutione 15. Sixti V. & de privilegiis
Epiſcoporum accedentium ad limina nè moleſtari poſſint
tit. de juriſd. diſc. 89.*) injuncta Italiæ Epiſcopis ſingulis
77 triennis Apoſtolorum limina viſitandi, iſtaque occaſio-
ne ſtatum Eccleſiæ, omneſque contingentias referendi
Sacræ Congregationi Concilij, idcircò proviſiones, vel
oracula ab ea recipi ſolent, ſuper quorum exequutione,
Metropolitani impedimenta non præſtant, adeò ut,
quamvis eadem vigeat auctoritas per Sacros Canones,
& per Concilia generalia Metropolitanis attributa, ne-
dum in appellationum cauſis recipiendis, cum inhibendi
facultate, ſed etiam in poteſtate cum ipſiſmet ſuffraga-
78 neis eorumque vicariis aliiſque officialibus, cum magna
tamen moderatione reſpectu perſonarum illorum ſuf-
fraganeorum, qui Epiſcopali dignitate fulgeant, tam
quoad perſonales diſtrictiones, quam quoad cenſuras;
(*tit. de juriſdict. diſc. 52.*) Nihilominus (ut dictum eſt)
ex tot reſtrictionibus, ac moderationibus, quas diſtinctè
recenſere memoria non ſuggerit, diligenter collectas
per modernos, qui ſpecialiter de Archiepiſcopi aucto-
ritate agunt, comparativè ad antiquum ſtatum penè ad
nihilum redacta eſt. (*Ventriglia in tract. de Archiepiſcopi
auctoritate.*)

Meritò autem ita ſequutum eſt, ob Metropolitano-
rum nimiam frequentiam, quam Italia habet, exiguoſque 79
diœceſum, ac provinciarum fines, cum ita ob facilem,
ac celerem aditum ad eos, eorumque poteſtatis facilem
uſum (qui in abuſum frequenter tranſcendit,) Ordina-
riorum loci poteſtas penè annihilata erat, nimiumque
facile ſubditis reddebatur ſuperiorem localem ſperne-
re, atque vivendi licentiam impunè ita aſſumere; Et
quamvis nè annihilata ſit poteſtas Ordinarij, quodam-
modo annihilata videatur illa Metropolitani, idque op-
preſſionibus ſubditorum quandoque aditum aperiat;
Ex duobus tamen malis, minus eligere prudenter viſum
eſt; Vel quia in pleriſque eadem Metropolitani auctori-
tas occurrere poteſt; Vel quia promptus, ac facilis eſt
Romanæ Curiæ aditus.

Hinc ſequitur, ut rarò in Sacris Congregationibus
audiantur, inter Metropolitanos, & Suffraganeos quæ- 80
ſtiones in iis, quæ voluntariam juriſdictionē, ſeu politi-
cum regimen Eccleſiæ, aut morum correctionem, crimi-
numque punitionem concernunt, cum in cauſis con-
tentioſis, quoties ille qui ſe gravatum credit, appellando
Metropolitanum adeat, adverſus iſtius proviſiones, vel
geſta, per appellatum, contentioſa Romanæ Curiæ Tri-
bunalia, eum judiciario ordine adeunt, dum Sacræ
Congregationes in hujuſmodi contentioſis cauſis cum
formali proceſſu, ac tela judiciaria ſe ingerere non ſo-
leant, quamvis aliquando pro earum arbitrio, & cauſa-
rum qualitate, iſtam cognitionem quoque aſſumant.

Super modo autem inhibendi, & an interet appellatio
ſuſpenſiva agitur ſub ſede judiciorum, neque de hac iſta
Sac. Congregatio cognoſcere ſolet.

Contentio quoque aliquando cadit (ut inſinuatum
eſt) ſuper ipſo jure Metropolitico, quod aliquis Epiſco- 81
pus neget, quia nempè exemptionem, ac immediatam
Papæ ſubjectionem prætendat, quod in præeminentia-
rum ſede inſinuatur. (*tit. de præeminent. diſc. 1.*)

V.

*De controverſiis Inter Ordinarium loci, & alterum Ordi-
narium vicinum ſive inter plures Epiſcopos,
vel Diœceſanos.*

INter illos locorum Ordinarios, qui Epiſcopali, vel
Archiepiſcopali dignitate fulgeant, ſive eadem æquè
careant, adeò ut ea non dignoſcatur diſcretiva, quæ di-
gnoſcitur inter Epiſcopos, & Prælatos inferiores, quo-
rum ordinaria poteſtas per quamdam improprietatem,
ſeu aſſimilationem quaſi Epiſcopalis dicitur; Aliæ vigere 82
non ſolent controverſiæ, niſi illæ, quæ in caſibus parti-
cularibus, majorem, vel minorem competentiam concer-
nunt, ſuper illis cauſis, in quibus uterque competens
dici valeat, vel talem ſe prætendat; Puta quia (de con-
tentioſis cauſis civilibus agendo) Unus ſe prætendat
magis competentem ratione originis, vel domicilij per-
ſonæ, Alter autem ratione rei ſitæ, ſive ratione contra-
ctus, cum ſimilibus.

Aut in criminalibus, pro frequentiori contingentia,
quod Unus ſe prætendat magis competentem ratione
loci delicti, Alter autem ratione originis, vel domicilij,
potiſſimè verò ubi unus eorum cauſam prævenerit, an
hoc non obſtante, eam alteri remittere teneatur. (*ſub tit.
de juriſdict. diſc. 57.*)

Majores autem inter plures Epiſcopos, vel Ordina-
rios quæſtiones vigere videntur, huic Sacræ Congrega- 83
tioni congruæ, ſuper exercitio voluntariæ juriſdictionis,
& præſertim circa ordinum collationem, an ſcilicet, &

quando

quando Ordinarius unius loci, ex cauſa beneficij, vel familiaritatis aut alicujus domicilij in ejus diœceſi contracti, ordines conferre valeat clerico alienæ diœceſis; Sivè qui nullam habens diœceſim liberi, & catholici commercij, an unius vel alterius ſubditus effectus ſit, contendatur, ſtante præſertim Sacri Concilij Tridentini diſpoſitione, quæ illam ſacrorum Canonum ſeverius innovat ſub gravibus pœnis, ne unius loci Epiſcopus, vel Ordinarius in collatione ordinum, cum alterius diœceſani ſubdito, eo inconſulto ſe ingeret, ſeu in alio pontificalium uſu. (*In adnot. ad S.C.T. & ſub tit. de juriſd. diſc. 52.*)

Super his autem, vel ſimilibus quæſtionibus, ea præ-
84 ſertim, quæ aliquando ſuper finibus territorialibus vigere ſolet, non de facili, certa, & determinata regula generalis cuicumque caſui applicabilis ſtatui poteſt, cum determinatio ex facti qualitate, ac ſingulorum caſuum particularibus circumſtantiis pendeat, ſuper majori, vel reſpectivè minori competentia, aut ſuper valida præventione, ſive quando unius diœceſanus, ita alterius ſubditus effectus dicatur, ut ab eo ordines recipere valeat, cum totum remiſſum ſit, ac pendeat ex facti circumſtantiis pro congrua diſpoſitionis juris applicatione, juxta ea, quæ in meis caſuum particularium adnotationibus, præſertim in materia juriſdictionali habentur. (*dicto diſc. 52. & 57. & in aliis ibidem.*

85 Super finibus præſertim diœceſanis, quæſtiones inter vicinos Epiſcopos haberi ſolent, occaſione intermediantis alicujus ſeparati territorij, quod *Nullius* per veritatem ſit ſub inferiori Prælato, unde propterea pleraque (ut infra.) viciniori Epiſcopo in eo territorio per Concilium Tridentinum, & Apoſtolicas Conſtitutiones, demandata ſunt, ac etiam per S. Congregationem pro caſuum contingentiis demandari ſolent, quomodo ſcilicet major vicinitas debeat regulari, an ex diœceſium extremitate, vel potius ex ipſius Eccleſiæ Cathedralis, menſura facienda ſit, iſtaque poſterior pars probabilior videtur. (*eodem titul. de juriſd. diſc. 50.*)

Præcedentiæ quoque controverſiæ inter eos, qui
86 Epiſcopali, vel reſpectivè Archiepiſcopali dignitate æquè fulgeant, non quidem ubi coæqualis ſit contendentium conditio, quia nempè ambo Epiſcopi actuales ejuſdem provinciæ, ſive ambo Archiepiſcopi actuales, (cum inter iſtos receptum ſit, ut juxta cappellæ Pontificiæ leges, vel ordinem, conſecrationis tempus, ſeu antianitas attendatur) ſed ubi unus in propria provincia ſit (*tit. de præeminent. diſc. 16*) alter autem de Aliena, ſive (ut frequentius in Germania præſertim, aliiſque partibus ultra montes diſputari contingit) unus in propria provincia cum actuali diœceſi, ac juriſdictione, Epiſcopali tantum dignitate præfulgens contendat cum altero, qui in majori Archiepiſcopali dignitate ſit conſtitutus, habituali tamen, non autem actuali, quia nempè in partibus infidelium, in ea Provincia moram trahens occaſione peragendi munus vicarij in ſpiritualibus Metropolitani, vel alicujus Epiſcopi; Idque varias habet opiniones, ac propterea, ſive ex aliquibus diſtinctionibus, ſive ex functionum qualitate, deciſionem recipere videtur, ideoque non de facili certam, ac determinatam admittit regulam. (*Ibidem.*

Majores igitur quæſtiones eſſe ſolent inter illos Ordinarios, qui Epiſcopali, vel Archiepiſcopali dignitate fulgeant, & illos Ordinarios, qui hac dignitate carentes, inferiores Prælati dicuntur; Hæc autem inſpectio cadit ſub proximè ſequenti Rubrica.

V I.

De controverſiis inter Ordinem & Prælatos inferiores contendentes de juriſdictione activa.

INvoluta antiquiori tempore videbatur hujuſmodi controverſiarum ſpecies; Sive ob aliquam terminorum, aut plurium ſpecierum hujuſmodi Prælatorum
87 confuſionem; Sive quia agendo de privilegiis exemptivis, quæ aliquibus Eccleſiis, vel Monaſteriis, earumque Prælatis, ſeu Religionibus in univerſum per Sedem Apoſtolicam ampliſſimè conceſſa ſunt, confundebantur juriſdictiones, activa, & paſſiva;

Hodie verò, ex plurib. S. Congregationis Concilij Tridentini declarationibus, et Rotę Romanæ deciſionibus, noſtra præſertim ętate editis, ob diſtinctiones clarius explicatas, quàm prius factum ſit, materia plana videtur; Siquidem, ut advertitur ſupra occaſione exemptionis Regularium *ſub tit. de Regul. diſcurſu 1.* Aliud eſt Eccleſiæ, vel Monaſterij, ejuſque Prælati, & clericorum ſęcularium, vel regularium, aliorumq; inſervientiũ exemptio paſſiva, id eſt ne ipſi Ordinario ſubjaceant, unde de conſequenti reſultet limitate in ipſis perſonis exēptis juriſdictio activa Prælati ejuſdem Eccleſiæ, vel Monaſterij, juxta praxim plurium Eccleſiarum collegiatarũ ſæcularium, ac generaliter omnium domorum regularium, in quibus, pręſertim in Italia, nõ intrat generalis juriſdictio Ordinarij, ſeu generalis ceſſatio exẽptionis, ob Conſtitutiones Urbani VIII. & Innocentij X. ratione modici numeri religioſorũ; Aliud vero eſt juriſdictio activa ordinaria ſeu quaſi Epiſcopalis, quam hujuſmodi Prælati inferiores exempti habere prætendunt cum clero, & populo ſæculari vivente intra aliquẽ ambitũ, ſeu intra certum territoriũ, quod de ejuſdem Eccleſię, vel Monaſterij prophani, ſeu temporali dominio ſit; Ex hujuſmodi etenim tam diverſarum ſpecierum confuſione, ac etiam ex altera plurium diverſarum ſpecierum ipſorum Prælatorum, retroactis temporibus, tot reſultarunt æquivoca, & jurgia; quæ nequè omninò adhuc deſierunt.

Cum etenim per Apoſtolica privilegia exemptiva, aliquibus pręſertim Religionibus, cum magna verborũ amplitudine cõceſſi, ut ſunt pręſertim illa, quæ (meritò quidem,) conceſſa fuerunt per Sedem Apoſtolicam eminentiſſimæ Hieroſolymitanæ Religioni, Priores, & Cõmendatarij in eorũ Commẽdis, & Prioratib. veri Ordinarij declarentur, cum Vaſſallorum, & colonorum mentione, atq; eorum frequenter prębeat, ut ex Principum ſæculariũ praxi, ipſa Monaſteria, & Commendæ, ac Prioratus, aliquod temporale dominium, oppidorum, caſtrorum, & vicorum, ſeu pagorum habeant, cum juriſdictione in eorum incolas, quib. præſertim in Italia vaſſallorum nomen, ſeu vocabulum congruit, ita contra diſtinguendo eos, qui ſub immediata ſupremi Principis ſubjectione ſint, ac eos, qui ſub ejuſdem Principis mediata, immediata verò Baronum, & domicellorum, aliorumq; habentium utile, vel ſub alternum dominium locorum; Hinc proinde iſte uſus inolevit, ut Prælati, hujuſmodi temporalis juriſdictionis occaſione, ſpiritualem quoque, ſeu quaſi Epiſcopalẽ ſibi uſurpaverint, cum privilegiorum clypeo; Ordinarius, vel eorum officialib. ſuę juriſdictionis exercitium impediendo (*tit. de juriſd. diſc. 1. cum plurib. ſeqq.*)

Conſtituta igitur hac diſtinctione inter juriſdictionem paſſivam, & activam, iſtaque poſteriorem ſubdiſtinguendo inter illam activam, quæ ſit in perſonis exemptis viventibus intra ſepta Monaſteriorum ſeu Commendarum, juxta requiſita enunciata ſuperius *dicto tit. de Regular. 6. diſc. 1.* illamque ordinariam, & quaſi Epiſcopalem juriſdictionem activam, quæ competat cum clero, & populo ſæculari, qui in Civitatibus, oppidis, & caſtris, ſeu villis, in privatis domibus vivat.

Quatenus ad hanc juriſdictionis ſpeciem pertinet,
privilegia exemptiva quantumvis ampla, quæ vel Reli- 88
gionibus in univerſum, vel Eccleſiis, & Monaſteriis in particulari conceſſa ſint, eu nullius ſunt operationis, utpotè dictam diverſam ſpeciẽ percutientia; Dictæq; activę juriſdictioni cõpetentia major vel minor cum privativa, vel reſpectivè cumulativa, & ſubordinata Ordinarij juriſdictione, pendet ab alia diſtinctione plurium diverſarum ſpecierum hujuſmodi inferiorum Prælatorum initio conſtitutæ inter illos inferiores, qui materiale territorium ſeparatum verè habeant tanquam per ſpeciem propriæ diœceſis, in qua clerus, & populus ſæcularis vivat, cum qualitate nullius per veritatem, quia nempe illud territorium ab omni diœceſi abſtractum ſit, ac independeat; Et illos Prælatos, qui exiſtunt intrà fines alicujus diœceſis, juriſdictionem hac prætendentes cum clero, & populo alicujus loci inhabitati intra alienã diœceſim exiſtentis, adeò ut qualitas nullius, ac territorij ſeparati per veritatem, non accedat. (*Ibidem.*) Ubi

Ubi enim de prima ſpecie agitur, (ut ſupra initio in-
89 ſinuatum eſt) Prælatus, ab Epiſcopo, non niſi in nomine ſeu dignitate, ac Epiſcopalis ordinis exercitio differt; In reliquis enim omnibus verus loci Ordinarius eſt, à quocumque Epiſcopo, vel Diœceſano independens, cum ipſe ſit ibi Diœceſanus, non ſolum quoad juriſdictionem eccleſiaſticam ordinariam, ſed etiam quoad eam delegatam ſupra alios inferiores Prælatos, qui in diœceſi exiſtant, de qua infrà.

Atque licet ea quæ ſunt ordinis Epiſcopalis in exercitio non habeat, ut ſunt collatio ſacrorum ordinum, conſecratio Eccleſiarum, & ſacrorum vaſorum, ac olei ſancti, & ſimilia; Attamen facultatem impartitur cuicumque ordinem Epiſcopalem habenti, ut intra ejus diœceſim, vel territorium, vel alibi cum propriis ſubditis hanc poteſtatem exerceat.

Sub quæſtione ſiquidem fuit illis primis temporibus poſt Tridentini Concilii publicationem, an hujuſmodi inferioribus Prælatis qui ſint *Nullius* per veritatem, competeret, nec ne facultas concedendi litteras dimiſſoriales ejus ſubditis pro ordinibus à quocumque catholico Antiſtite ſuſcipiendis, quem ipſe maluerit, unde propterea, donec articulus determinaretur, proviſionaliter id alicui viciniori Epiſcopo per Sacram Congregationem Concilii commiſſum fuit; Attamen poſtea, favore plurium hujuſmodi Prælatorum, reſolutiones prodierunt, reſpectu vero aliquorum adhuc dictæ proviſiones durant, quoniam modernus Congregationis ſenſus ab antiquo hoc diverſus videtur (& commendabiliter quidem.) (*eod tit. de juriſd. diſc.* 16.

Laudabilius autem pro meo judicio videretur, ut hujuſmodi inferiorum Prælatorum, cum tam ampla pote-
90 ſtate, tam ordinaria, quam delegata, omnimoda fieret ſuppreſſio, ut ita hujuſmodi controverſiis adeò frequentibus, atque tot inconvenientium productivis, cum unica lege generali occurreretur, Nimium etenim improbabile videtur, ut in Epiſcoporum proviſionibus per S. Canones, & per Concilia generalia aliaque Apoſtolica decreta tot demandentur diligentiæ, in electione ſcilicet perſonæ, eaque ſequuta, in examine, ac in rigoroſo proceſſu, cum duplici diſcuſſione in Sacro Conſiſtorio, & cum tot juramentis, ac promiſſionibus, quæ ab eis exiguntur occaſione conſecrationis, nec non cum obligatione accedendi ſingulo quoque triennio, ubi ſint intra montes, vel ſingulo quinquennio ubi ſint ultra, cum obligatione dandi relationē ſtatus Eccleſiæ, atq; ita quodammodo reddendi pluries rationes ſuæ adminiſtrationis.

Prout etiam adeo Sacri Canones, & Concilia incumbunt ſuper celeri Eccleſiarum vacantium proviſione, & in illæ diu Paſtore viduatæ remaneant, neq; diuturnam patiantur vacationem.

Et tamen, ut quilibet clericus ſæcularis vel regularis ad nutum, etiam quandoq; Principis ſæcularis deputari ſolitus, ſive per alium Prælatum regularem abſq; eo quod Romanam Curiam videat, nullamq; adimpleat ſolemnitatem vel obligationem ex his, quæ in Epiſcoporum proviſionibus adhibentur, habere debeat in univerſam illam juriſdictionem, & poteſtatem; quam ipſi Epiſcopi habent, quo nil abſurdius.

Iſtorum autem Prælatorum poteſtatem in aliquo re-
91 ſtrinxerunt Apoſtolicæ Conſtitutiones, præſertim verò circa ea quæ eccleſiaſticam localem juriſdictionem concernunt, ut advertitur in *diſcurſu ſequent.* ſuper immunitate, cum ſpeciali delegatione id committendo Epiſcopo viciniori, cui etiam quandoq; in ſingula tempora pro Sacræ Congregationis Concilii, vel Epiſcoporum arbitrio, viſitatio committi ſolet, aliaque ſpecialiter demandantur, verùm id non tollit inconveniens.

Majores autem quæſtiones, quas deſuper fortè audiat, percutiunt hujus Prælaturæ verificationem cum dicta qualitate materialis territorii ſeperati, ac nullius per naturalem veritatem, ea etenim poſita dictæ conſequentiæ de plano reſultant, ac receptæ ſunt; Facti autem, ac probationum potius, quam juris iſta quæſtio videtur; Juris etenim regula eſt, quod cum ex ſupra initio inſinuatis
juxta opinionem, quam tanquam probabiliorem Roma- 92
na Curia ſequitur, ſub Dionyſio primo, totus Mundus in diœceſes ſub Epiſcopis, vel Archiepiſcopis diviſus fuerit, hinc proinde iſta qualitas nullius, ac territorii ſeparati non præſumitur, ſed per allegantem benè, & concludenter probanda eſt; talique probatione non facta, fundata remanet intentio illius Epiſcopi, ſeu diœceſani, à cujus diœceſi, vel territorio ille locus undique circumdatus fuerit.

Ubi verò hæc omnimoda circumdatio non accedat, quia nempè in angulo ſeu extremitate ſit, unde propterea plurium diœceſium confinantiam habeat, quandoque Rota hujuſmodi inferiores Prælatos ab adjacentium Epiſcoporum jure, ac moleſtiis abſolvendos eſſe cenſuit ex non jure actoris, ob quod juxta generalia juris axiomata, reo & poſſeſſori vincere ſufficit, ob non probatam ſcilicet ab actore ſituationem loci intra ſuam diœceſim.

Minus verò probabile id cenſendum videtur, quoniam alio Epiſcopo non comparente, ſeu non docto de alterius Epiſcopi juriſdictione, vel poſſeſſione ob reſiſtentem præſcriptionem acephaliæ qualitatis, fundata videtur Epiſcopi agentis, & comparentis intentio, iſtaque opinio moderniori tempore magis recepta videtur & meritò quidem.

Probatio autem hujuſmodi territorii ſeparati, ac nullius per veritatem, ad duas tantùm ſpecies ex veriori, magiſque recepta ſententia reſtricta eſt; Primò nempè ad expreſſum; & clarum privilegium Apoſtolicum, non autem cujuſlibet alterius Prælati, vel Principis, cum ſolius Pontificiæ poteſtatis ſit hujuſmodi ſpiritualia territoria dividere, diſmembrare, unire, vel applicare.

Altera verò ſpecies eſt, immemorabilis benè probatæ cum ſuis requiſitis; Ea etenim data rectè dici poteſt adeſſe idem privilegium Apoſtolicum ex virtute ſeu operatione immemorabilis, ut ejus vigore allegari poſſit quicumque titulus de mundo melior, abſque juſtificationis neceſſitate.

In hac autem ſecunda ſpecie verificanda nimia difficultas dignoſci ſolet, cùm inter alia ejus requiſita ea ſint præcipua, ut non conſtet de initio, minuſque quod aliquod in contrarium unquam geſtum, dictum, vel auditum ſit, atque quadragenaria poſt pubertatem à teſtibus bene concluſa fuerit, deducto tempore litis.

Hinc frequentior praxis docet, ut requiſita nunquam 93
benè juſtificentur, eo quia actus contrarii locorum Ordinarii accedant, quorum aliqui ſufficiunt, immò in ſenſu rigoroſo per Rotam recepto ſufficit unicus actus per quem in cauſa univerſali omne jus conſervatur; Vel quia poſt Concilii Tridentini publicationem occaſione delegationis ab eo factæ, ut infra, in locis exiſtentibus ſub inferioribus Prælati, cum circa ea initia iſta diſtinctio *Nullius* proprii & improprii adhuc adeò clarè explicata non eſſet, ipſumque Concilium in verbis etiā illos *Nullius* ſubjicere videtur, hinc proinde excitatæ fuerunt lites & controverſiæ, quarum tempore ſubducto, impoſſibile reddi ſolet habere teſtes talis ætatis, ut dictam quadragenariam pacificam de viſu ſubducto utroque tempore litis, ac pupillaris ætatis, concludere valeant.

Vel quod, (ut frequentior contingentia me docuit,) inferiorum Prælatorum major antiqua ſimplicitas, ad ſe confovendum adverſus ordinarios, titulos exhibuerit, ſuā facie infectos, nempè ex conceſſione Ordinariorum ad id poteſtatem non habentium; Vel quod ea habuerit pontificia privilegia ampliſſimè exemptiva ſed enunciantia, quod locus eſſet alicujus diœceſis, quod excludit territorium ſeparatum, *eod. tit. de juriſdict. diſc.* 1. *& ſeqq.*

Super centenaria præſcriptione pacifica, cadit quæ- 94
ſtio, quæ adhuc involuta, & obſcura eſſe videtur, an immemorabili æquivaleat; Aliquibus ſimpliciter negantibus, eo quia ita initium contrarium dari videtur; Aliis verò opinantibus, ut centenaria de jure major ſit, quæ

imme-

Digitized by Google

quibus nulla emolumentorum vel obligationum ſolu-
tio fiat vel Parochi recognitio habeatur, alia congruit
ratio, cui exemptiva privilegia innixa ſunt, quod ſci-
cet quemadmodum in veteri Teſtamento Levitæ Levi-
tis decimas non præſtabant, ita in Novo clerici clericis
præſtare non debent.

Quamvis etenim in illis clericis id procedat, qui
21 vere clericali, ac levitico jure, jus habeant decimarum,
eodem ſcilicet, & coæquali jure Parochiali, & ob ani-
marum curam, non autem in patrimonialibus, ac aliis,
quæ diverſo jure obtineantur, cum in his clerici ſacu-
lares, vel regulares, aut Monachi, à reliquo populo ſu-
per decimarum ſolutione non differant, atque ſæcula-
rium jure habendi ſint; (*eodem diſc.* 1. *&* 2.) Adhuc ta-
men ex ceſſante ratione adminiſtrationis divinorum,
quæ ea Apoſtolicis indultis regulares ſibi ipſis præ-
ſtant, non incongruit ut diſpenſativa obligationis ceſ-
ſatio accedat; Ac etiam quia ipſi quoque de genere
miniſtrorum Dei, ac divinorum, cenſentur, ideoque
non eſt tollere genus ſed mutare ſpeciem, quod Pon-
tificiæ poteſtati non negatur, cum divino præcepto id
adverſum non ſit.

Ob excretum verò Regularium numerum, eorum-
demque nimium ampliatam capacitatem obtinendi,
22 ac retinendi bona temporalia, unde propterea grave
reſultat Parochorum præjudicium, etiam Apoſtolica
ſedes, quæ circa initia nimium benignè ſe geſſit in
Conciliis etiam generalibus hujuſmodi exemptionem
moderata eſt, ex ea congrua ratione, ut id quod æqui-
tatis motivum habuit, iniquitatem redoleat, ideoque
cautum eſt, hujuſmodi exemptiva privilegia, catenùs
operativa eſſe ac ſuffragari, quatenùs expreſſam con-
tineant mentionem Conciliorum generalium id pro-
hibentium, ſive quod eorundem implicita mentio
habeatur, ut in Papa concedente dignoſcatur dero-
gandi voluntas, cujus potiùs quæſtio eſt, nulla verò
poteſtatis. *diſc.* 1. *&* 2. *cum ſeqq.*

Sub iſta moderatione autem non cadunt fructus
hortorum, qui pro ipſorum regularium proprio victu
23 deſerviant, in hac fructuum ſpecie antiqua exemptio-
ne adhuc vigente. (*diſc.* 4.)

Ubi verò etiam pro venalibus valida exemptiva
privilegia competant, iiſdem ſua manu, vel ſumptu co-
lentibus, non autem colonis, vel arrendatariis pro-
ſunt, quoties exemptio eorundem colonorum, non
24 autem exemptorum utilitatem redoleat. (*diſc.* 1. *&* 8.

Novalia decimarum ac primitiarum oneri in defi-
nitè non ſubjacent, ſive de clericis, ſive de laicis agatur
dummodo verè novalia ſint, ubi ſcilicet adeò ſterilia,
25 & inculta antiquitus bona eſſent, ut nullus vel modi-
cus exinde fructus perciperetur, ideoque nullum, vel
modicum eſſet Parochi præjudicium ut exemptio con-
cedatur, dum juſtitiæ potiùs quam gratiæ fundamen-
to innixa eſt, quia nempe hujuſmodi novalia magnum
ſupponunt præcedentem ſumptum, ut ad illum ſta-
tum bona reducantur. (*diſc.* 4.

Quamvis etenim novalium nomine veniant illi
fructus, qui de novo in regione, vel in fundo intro-
26 cantur, ad hunc tamen effectum impropriè, ac abuſi-
vè, tales cenſendi ſunt, atque loco antiquorum cedunt
(*diſc.* 14. *&* 15.)

Super decimarum præſcriptione frequentes audiun-
tur quæſtiones cum ea diſtinctione decidendæ, an de
ſubſtantia, vel omnimodo jure agatur, vel potiùs de
quota, vel de modo, aut de aliquibus non autem om-
27 nibus fructuum ſpeciebus; Ubi etenim de ſubſtantiæ,
vel generis præſcriptione agitur, immemorabilis, vel
centenaria vitioſum non habens initium, requiritur;
Ubi verò de quota, vel modo, quadragenaria ſufficit,
ita tamen, ut præſcriptionis neceſſaria requiſita ac-
cedant, illud præſertim poſſeſſionis, cujus vicem ne-
gatio cum ſubſequuta acquieſcentia habet, cum ſolum
ſilentium, negligentiæ, vel facultati non petendi refe-
rentur veniat, Ideoque præſcriptionem non cauſet;
Certam verò regulam non de facili ſubjecta materia
patitur, cum ea facti circumſtantiis, & qualitate po-
tiùs deciſio pendeat. (*dicto diſc.* 14. *&* 15. *ac etiam d.* 1.

Per omnes autem perſonas, atque ex omnibus bo-
nis decimas deberi abſque perſonarum exceptione jam
inſinuatum eſt, ubi privilegium, vel præſcriptio non 28
accedat; Ac etiam de omnibus fructibus, omnique
opificio, & induſtria, quamvis in hac poſteriori parte
induſtrialium, potè generalis conſuetudo contrarium
recepiſſe videatur. (*diſc.* 18.

De paſcuis autem, non in iis, ſed in animalium de-
paſcentium fœtibus, vel fructibus decimæ ſolvi fre- 29
quenter ſolent per animalium dominos, reverà tamen
per dominos prædiorum ſolvi dicuntur, cum pars pretii
ſit id, quod paſcuorum conductor ita ſolvat. (*diſcurſ.* 8.

Quamvis autem aliqui inter decimas, & primitias
differentiam ſtatuant, nulla tamen re verà dignoſcitur 30
cum eadem ſit unius, ac alterius generis ratio, licet
quandoque conſuetudo præbeat, ut una Eccleſia pri-
mitias; Altera verò decimas obtineat. (*diſc.* 13.

Super loco autem in quo ea præſtanda ſit, an ſcilicet
in horreo, vel ad domum decimatoris aſportanda, con- 31
ſuetudo decidit, qua ceſſante, in horreo præſtandas
eſſe, juris regula ſtatuere videtur; Alia tamen expen-
ſarum deductione non facta, ubi de naturalibus fructi- 32
bus agatur, quamvis aliquam induſtriæ partem admix-
tam habeant, ſecùs autem ubi de merè induſtrialibus,
ut initio ſupra advertitur. (*diſc.* 18.)

Redecimam non deberi juris regula eſt ex antiqua ta-
men conſuetudine recipiens limitationem. *diſc.* 16. *&* 18. 33

Non omne item Apoſtolicum privilegium hanc ex-
emptionem operatur, ſed illud, cujus tenor oſtendat de
ſpiritualibus intellectum eſſe, cum ad temporales re- 34
ferri valeat. (*diſc.* 9.

IV.

De oblationibus; & Eleemoſynis aliiſque canonicis portionibus, vel præſtationibus.

SUb hac inſpectione non cadit illa canonica por-
tio, cui quartæ vocabulum vulgò tribuitur, quæ vè 35
per Parochum Epiſcopo ex decimis aliiſque emolu-
mentis debita eſt, cum iſta ſub Parochorum, ac Paro-
chialium ſede cadat. *Agitur ſub tit. de Paroch. diſc.*
25. ac etiam hoc tit. diſc. 17.

Atque ſub eadem Parochorum ſede cadunt illæ
oblationes, ſive occaſione miniſtrationis ſacramento-
rum, aliorumque divinorum fiant, in quibus regula
Parocho aſſiſtit, intra cujus fines ea devota imago ex- 36
iſtat, cui eleemoſynæ præſtentur, quoties ita conſuetæ,
ac exiguæ ſint, ut fructuum, & emolumentorum no-
men eis congruat, non autem ſi adeò notabiles, ut Ec-
cleſiæ conſtructionem, vel ornatum, ſeu dotationem
potiùs quàm ipſum Parochum à devotis oblatoribus
contemplatam eſſe ſuadeat veriſimilitudo, ut propter-
ea Epiſcopi auctoritas, vel adminiſtratio intret. (*eod.*
tit. de Paroch. diſc. 32. *& in annot. ad Concil. Trident.*
& hoc tit. diſc. 19.

Super eleemoſynarum autem diſtributione, certa
non habetur ſtatuta regula generalis cuicumque caſui 37
applicabilis, cum ex diſponentium voluntate, vel ex
regionis conſuetudine, aliiſque facti circumſtantiis
deciſio pendeat, totumque prudenti, beneque regu-
lato arbitrio executoris vel diſtributoris, remiſſum
ſit, benefactorum proximorum potius favore, quàm
extraneorum iure ponendi, ſi in poſita proportionabi-
li paupertate, magis favore nobilium, quàm ignobi-
lium, ſive potiùs favore illorum qui ex infortunio,
alioque caſu in paupertatem inciderunt, quam qui ex
vitio, vel culpa, cum aliis ſimilibus pro facti qua-
litate penſandis.

D. JOAN. BAPTISTÆ
DE LVCA
MISCELLANEUM ECCLESIASTICUM.

DISCURSUS PRIMUS.

De Epiſcopis, & locorum Ordinariis aliiſque Prælatis, & Officialibus Eccleſiaſticis.

Diſcurſus Generalis inſtructivus pro ſedentibus in Sac. Congregatione Epiſcoporum, diviſus, ut infra.

INDEX RUBRICARUM.

I. De diviſione generali Epiſcoporum, ſeu Ordinariorum, aliorumque Prælatorum, ac eorum Vicariorum, Officialium, & Miniſtrorum; Et de diviſione Eccleſiarum, pluriumque generum, vel ſpecierum, *à numer. 1. ad. 38.*

II. De controverſiis inter Ordinarios, & Papam, ejuſque Romanæ Curiæ Officiales, *à num. 39. ad 57.*

III. De controverſiis inter Ordinarios, & Legatos, vel Nuncios Apoſtolicos, aliosque Apoſtolicos Delegatos, & Commiſſarios, *à num. 58. ad 71.*

IV. De controverſiis inter Ordinarios ſuffraganeos, & Metropolitanos, *à num. 72. ad 81.*

V. De controverſiis inter Ordinarium loci, & alterum Ordinarium vicinum, ſive inter plures Epiſcopos, vel Diœceſanos, *à num. 82. ad 86.*

VI. De controverſiis inter Ordinarium, & Prælatos inferiores, contendentes de juriſdictione activa, *à num. 87. ad 102.*

VII. De controverſiis inter Ordinarium, & Clericos, alioſque Eccleſiaſticos exemptos contendentes de exemptione paſſiva; Et de controverſiis inter Ordinarium, & Clericos non exemptos, alioſque ſubditos, & diœceſanos etiam ſæculares, & de eorum regimine, *à num. 103. ad 129.*

SUMMARIUM.

I.

1 *Occaſio ſcribendi.*
2 *De quibus in hoc diſcurſu agatur.*
3 *De Papa uti Papa, & Epiſcopo Eccleſiæ univerſalis.*
4 *Quod Papa habeat territorium.*
5 *Ad Papam pertinet territoria dividere, vel unire, & Eccleſias Cathedrales, & Metropolitanas erigere.*
6 *De ſuprema ejus poteſtate.*
7 *An ipſe ligetur aliqua lege.*
8 *Papa eſt etiam Rex.*
9 *Eſt Patriarcha Occidentis.*
10 *Eſt Epiſcopus Urbis ejuſque diſtrictus.*
11 *De ſtricta Urbis, & num. 40.*

12 *De Collegio Cardinalium.*
13 *Quod Cardinales præcedant Epiſcopos in officio, & in præeminentialibus; ſed in ordine, & juriſdictione in titulis dicantur Prælati inferiores.*
14 *De Patriarcha.*
15 *De Primatibus.*
16 *De Legatis.*
17 *De Archiepiſcopis, ſeu Metropolitanis.*
18 *De Epiſcopis.*
19 *De Prælatis inferioribus cum vero territorio ſeparato & nullius.*
20 *De aliis Prælatis inferioribus cum juriſdictione ordinaria, ſine territorio ſeparato infra alienam diœceſim.*
21 *De Prælatis localibus putà primis dignitatibus Collegiatæ, & de ſuperioribus Regularibus.*
22 *De Vicario generali, & Capitulari.*
23 *De Epiſcopo habente Eccleſiam cum plena juriſdictione Epiſcopali in aliena diœceſi.*
24 *De Cardinalibus in eorum titulis.*
25 *De Parochis, vel Rectoribus Eccleſiarum Parochialium.*
26 *De Eccleſiis Patriarchalibus Urbis.*
27 *Una Eccleſia Cathedralis, vel Patriarchalis efformari poteſt à pluribus Eccleſiis materialibus.*
28 *De Eccleſiis metropolitanis.*
29 *De Cathedralibus.*
30 *De Collegiatis.*
31 *De Parochialibus earumque diverſis ſpeciebus.*
32 *De aliis Eccleſiis in genere earumque diverſis ſpeciebus.*
33 *De differentia inter Eccleſias & Oratoria privata.*
34 *De differentia inter loca pia, & loca Eccleſiaſtica.*
35 *De unitate Eccleſiæ, ejuſque Prælati vel Rectoris.*
36 *Quod tamen dentur duo Epiſcopi, vel Rectores unius Eccleſiæ.*
37 *Et de pluribus Clericis habentibus rectoriam unius Eccleſiæ.*
38 *De unione plurium Eccleſiarum penes eundem Epiſcopum, vel Rectorem, & de diverſis ſpeciebus unionis diverſiſque effectibus.*

II.

39 *Vicarius Urbis qui exercet poteſtatem Papæ uti Epiſcopi particularis habet cumulativam cum Ordinariis intra diſtrictum.*
40 *De eodem diſtrictu, de quo num. 11.*
41 *Quæ ſit Provincia Papæ.*
42 *De Sac. Congregatione viſitationis Apoſtolicæ.*
43 *De præventione.*

44 *Quomodo ſit regulanda comprehenſio intra diſtrictum.*
45 *De menſura diſtantiæ pro comprehenſione in diſtrictu.*
46 *An & quando de his cognoſcat aliqua Sac. Congregatio Cardinalium.*
47 *Sac. Congregationes non ſe ingerunt in negotiis Urbis.*
48 *De diſtinctione ſpecierum juriſdictionis, & poteſtatis Ordinariorum.*
49 *De collatione beneficiorum.*
50 *Quando Sac. Congregationes cognoſcant etiam de rebus beneficialibus.*
51 *Papa poteſt prævenire Ordinarium collatorem in proviſione beneficiorum & quando cenſeatur feciſſe.*
52 *De cognitione cauſarum in prima inſtantia ſpectante ad Ordinarium loci.*
53 *In quibus reſtricta ſit Ordinariorum poteſtas.*
54 *De reſtricta collatione ordinum.*
55 *Quando alteri committatur, ut ordinet alieno ſubdito conferat, vel ejus cauſas cognoſcat.*
56 *Aliquando Ordinario inhibetur, ne inconſulta Sac. Congregatione contra ſubditum procedat.*
57 *De aliis circa eaſdem reſtrictiones.*

III.

58 *Quare cum Legatis, & Nunciis non cedant illæ controverſiæ quæ cum Papa.*
59 *De facultatibus quæ conceduntur Legatis.*
60 *De Nunciis, eorumque poteſtate.*
61 *In quibus manus apponant.*
62 *De cognitione cauſarum in prima Inſtantia, ut Legati, & Nuncii ſe non ingerant.*
63 *De eodem reſpectu Baronum, aliorumque Magiſtratuum etiam partibus conſentientibus.*
64 *De cauſis ſpectantibus ad Legatos, & Nuncios privative ad Ordinarios.*
65 *Præſertim de Nuncio Neapolis in aliquibus cauſis.*
66 *De eodem in cauſis Regularium.*
67 *De Conſervatoribus privilegiorum.*
68 *An ſint exempti ab Ordinario.*
69 *De exemptione ſubcollectorum Apoſtolicorum.*
70 *De eiſdem, & in quibus exemptio non ſuffragetur.*
71 *An Nuncius, vel alter Apoſtolicus Commiſſarius ſe ingerat in conceſſione brachii ſuper exequutione in aliena diœceſi.*

IV.

72 *Quare hodie modica ſit auctoritas Metropolitanorum.*
73 *An detur appellatio ab iis, quæ mandantur in viſitatione.*
74 *De caſibus in quibus Metropolitanus non poteſt inhibere.*
75 *De auctoritate convocandi Concilium provinciale.*
76 *De ratione ob quam in Italia cauſæ omiſſo medio per appellationem trahantur ad Curiam.*
77 *De viſitatione liminum.*
78 *De auctoritate Archiepiſcopi cum ſuffraganeo, ejuſque officialibus.*
79 & 80. *De cauſis ob quas Metropolitanorum poteſtas hodie modica eſt.*
81 *De juris metropolitici competentia.*

V.

82 *De controverſiis ſuper majori competentia fori inter plures Ordinarios.*
83 *De aliis controverſiis ſuper collatione ordinum abſque uſu pontificalium.*
84 *Quomodo iſtæ controverſiæ decidendæ ſint.*
85 *De quæſtionibus finium inter diœceſes ſeu ſuper majori vicinitate.*
86 *De quæſtionibus ſuper præcedentia.*

VI.

87 *De cauſa controverſiarum inter Ordinarios, & Prælatos inferiores. & de diſtinctione inter exemptionem paſſivam & juriſdictionem activam.*
88 *De eadem diſtinctione Prælatorum inferiorum, de qua ſupra num. 19. & 20.*
89 *De juribus Prælatorum inferiorum nullius cum territorio ſeparato.*
90 *De eiſdem, & quæ eis permittenda non ſint, & quæ permittuntur.*
91 *De reſtrictionibus poteſtatis eorumdem.*
92 *De probatione territorii ſeparati veri cum qualitate nullius.*
93 *Quare immemorabilis ſit difficilis probationis.*
94 *De centenaria, & quando obſtet quod conſtet de principio.*
95 *Quod immemorabilis poſſit probari per ſcripturas.*
96 *De Prælatis inferioribus infra diœceſim ſine qualitate Nullius.*
97 *Quid ſuper his innovaverit Concilium Tridentinum.*
98 *Quæ remaneant hodie Prælatis inferioribus.*
99 *De Prælatis nullius impropriè, & per fictionem.*
100 *An Prælati inferiores, vel exempti teneantur accedere ad Synodum.*
101 *De Prælatis inferioribus regularibus intra propria ſepta.*
102 *De aliis habentibus plenam juriſdictionem in perſonas in aliena diœceſi.*

VII.

103 *De Eccleſiis ſæcularibus exemptis.*
104 *In quibus adhuc Ordinario ſubjaceant.*
105 *Et in quibus ſæcularium, & regularium exemptiones differant.*
106 *De aliis exemptionibus accidentalibus ratione officii.*
107 *De accidentali exemptione ob ſuſpicionem Ordinarii.*
108 *Ordinarius habet pro ſe regulam cum omnibus Clericis ſuæ diœceſis.*
109 *Epiſcopus, vel alter Prælatus recuſatur in cauſa Eccleſiæ, vel Menſæ.*
110 *De competentia fori Epiſcopalis cum laicis in cauſis ſpiritualibus.*
111 *Epiſcopus poteſt in quacumque diœceſis parte reſidere, ibique tribunal habere, & ſubditos evocare.*
112 *In quibus temporibus teneatur reſidere in Cathedrali.*
113 *Quid ubi ſunt plures diœceſes unitæ.*
114 *De Vicario foraneo, ſeu locali, & quas cauſas cognoſcat.*
115 *Quando ſit locus diſmembrationi diœceſis, & erectioni novæ Cathedralis.*
116 *Idem de Parochiis dividendis, vel uniendis.*
117 *De modo exercendi curam, & adminiſtrandi ſacramenta in parochia unita alicui Capitulo, vel Collegio.*
118 *De Viſitatione diœceſis quomodo fieri debeat, & à quibus abſtinendum.*
119 *Quomodo puniantur Epiſcopi malè gerentes.*
120 *De extorſionibus quæ fieri ſolent.*
121 *De teſtamentis ad pias cauſas, vel pro anima quæ per Epiſcopos fiant.*
122 *De gravaminibus, & extorſionibus in collatione ordinum.*
123 *De iis qui ratione naturalitatis, vel ob certas qualitates Eccleſiarum ſervitio ſunt adſcribendi.*
124 *De abuſu in ordinando multos clericos.*
125 *De ratione ob quam Sac. Congregatio Epiſcoporum poteſtatem reſtringat.*
126 *De recurſibus adverſus denegationem collationis ordinum, vel tonſuræ.*
127 *De opportunis proviſionibus ut conſulatur fraudibus cum clericatu.*
128 *De aliis ad rem.*
129 *Præſertim de poteſtate Capituli ejuſque Vicarii ſede Epiſcopali vacante.*

DISCURSUS I.

RETenta eadem ſcribendi occaſione ſupra inſinuata *ſub tit. de Regular. diſc. 1. in principio*; 1
Quatenùs pertinet ad inſtructionem, ſive aliqualem genericam notitiam eorum, quæ Epiſcoporum, ſeu Ordinariorum, aliorumque Prælatorum, & clericorum ſæcularium negotia concernunt.

Quamvis aliqui currentis, ac decurſi ſæculi ſcriptores, cum conſueta pugna, pro ingeniorum varietate, vel

vel ex motivo adulandi, poteſtati, aut perſonæ in cujus gratiam ſcripſerunt, vel quia eorum aliqui (abſque proborum præjudicio) catholicam Religionem extrinſecùs, ac in verbis profitentes, re tamen, hæreſis, vel ſchiſmatis vitio maculati fuerunt, vel politicis propoſitionibus dediti, nullam reverà profitendo Religionem, multa ſcripſerint minùs vera, ſeu Pontificiæ poteſtati, atque Eccleſiæ, & fidei catholicæ unitati præjudicialia, circa introductionem, ac poteſtatem Epiſcoporum, ac diviſionem diœceſium, ſeu territoriorum, Eccleſiarumque Cathedralium, vel Metropoliticarum introductionem, & uſum; Attamen cum de practica inſtructione agatur eorum, quæ Romana Curia, præſertim verò Sacræ Congregationes ſervant; Idcircò neglectis iis, quæ ab iſtis dicta ſint, retentiſque, vel præſuppoſitis opinionibus ab eadem Curia receptis, ea practicabilia tantùm, quæ memoria ſuggerat, inſinuantur, præſertim verò, quæ practicè pertractare mihi occaſio præbuit, aliis generalibus quæſtionibus neglectis, utpotè ad rem non neceſſariis, & quæ de facili apud modernos, Epiſcoporum, vel Cathedratici juris materiam pertractantes inſpici poſſunt.

Generalis itaque Eccleſiaſticorum Prælatorum diſtin-
3 ctio ea eſt; In primis, ut Papa conſideratus tanquam Chriſti Vicarius, atque Catholicæ fidei, & Eccleſiæ unicum caput viſibile, ſit univerſalis Eccleſiæ Epiſcopus, ac Ordinarius Ordinariorum, univerſum habens Orbem pro ejus diœceſi, cum territorio, ſeu jure territoriali, etiam in iis temporalibus, quæ fidem, ac Religionem concernunt, ut Sacra Congregatio univerſalis Inquiſitionis, temerariam, imò hæreticam declarando opinionem ne-
4 gantium in Papa territorium, ſeu jus territoriale, eique tribuentium ſolam juriſdictionem in perſonas Eccleſiaſticas, noſtra ætate maturè decrevit circa annum 165[illegible].

Ideoque ſolius Pontificiæ poteſtatis eſt, diœceſes, ac territoria dividere, vel diſmembrare, ſive unire, at-
5 que Eccleſias Cathedrales, & Metropolitanas de novo erigere, vel erectas unire, aut ſupprimere, & Epiſcopos creare, quamvis eorum electio, vel nominatio, ex privilegiis Apoſtolicis explicitis, vel illis implicitis, quæ in vim antiquæ immemorabilis conſuetudinis, allegari poſſunt, ad alios pertineat, puta ad Capitula, ſive ad Reges, vel ſupremos Principes. (*ſub tit. de praemin. diſc. 1. 2. & 6. & ſub tit. de juriſdict. diſc. 1.*)

Omnimoda propterea Epiſcoporum, aliorumque Prælatorum ſubjectio, debitaque ſubordinatio, per eos qui catholicam fidem, ejuſque unitatem, re, non autem
6 verbis tantum profitentur, neganda non eſt, cum ita eſſet negare fidei, & Eccleſiæ unitatem, ejuſque capitis individuam naturam, ac habitualem poteſtatem, quamvis ab ejus exercitio, idem Papa ut indulta per ipſam Apoſtolicam Sedem conceſſa ſervet, prudenter abſtinere ſoleat; Voluntatis tamen, atque commendabilis prudentiæ effectus iſte eſt, non autem poteſtatis defectus, cum per
7 quæcumque quantumvis ampla privilegia, vel indulta, etiam per ſpeciem contractus, vel concordatorum, in iis quæ Juri Divino, clarè non adverſantur, ea poteſtas ligandi, & ſolvendi, quàm Chriſtus Petro tradidit, ligata non ſit. [*de concordatis an ligent poteſtatem Papæ ſub tit. de benefic. diſc. 27*]

Quidquid ſit an ejus perſonæ, non autem poteſtatis ligamen, quod infert juramentum ab eo præſtitum, ipſum detinere ſoleat, ac debeat, ita in ipſa perſona, non autem in Pontificia dignitate, hujuſmodi poteſtatis defectum impropriè, ac obliqua urgente, quod meum non eſt agere.

In eadem perſona Papæ, triplex alia diverſarum perſonarum formalium, pro reſpectuum diverſitate ſpecies concurrit; Una ſcilicet Principis Ditionis temporalis Eccleſiæ, quæ ſub nomine Status Eccleſiaſtici mediati, & immediati explicari ſolet, unde propterea, apud ſacros Canones, Papa ſe ipſum appellat, Papam & Re-
8 gem. (*Cap. cum inter in fin. de elect. dicto diſc. 1. de praeminent.*) Iſtaque perſona extranea eſt à præſenti diſcurſu, de ea verò agitur *lib. ſeqn.* occaſione agendi de relatione, & praxi Curiæ Romanæ, & alibi pluries. (*tit. de judic. in relatione Curiæ in Rubrica de Papa, & pluries ſub tit. de juriſd.*

Altera eſt perſona contradiſtincta ab illa Papæ, quàm idem ſub ſeipſo gerit Patriarchæ occidentis, & de iſta pariter ad rem non agitur, cum ea tarò, vel unquam ad praxim reduci videatur, ejuſque conſideratio aliqua 9
habetur in eadem relatione, & praxi Curiæ, occaſione agendi de poteſtate Collegii Cardinalium Sede Papali vacante. (*loco proximè cit. in rubrica de Collegio Cardinalium.*)

Et altera demùm eſt perſona Epiſcopi, ſeu Ordinarii particularis Urbis, ejuſque territorii, ſeu diſtrictus, ſuper quo cadit quæſtio, quanti ſe protendat, an ſcilicet ad 10
centum milliaria, ut leges civiles diſponunt, vel ſolùm ad quadraginta, ut per Urbis Statuta hodie præfinitum eſt. (*De diſtrictu Urbis dicto tit. de praeminen diſc. 1. & tit.* 11
de Regal. diſc. 71. & 94. & ſub tit. de juriſdict. diſc. 50. & 53.

Poſt Papam, (non attento ordine tento per *Chaſſaneum in Cathalogo gloriæ mundi*, & alios,) ſuccedunt Cardinales, quos praxis docet, ut magnam incompata- 12
biliter præeminentiam habeant ſupra Patriarchas, ac Primates, & Archiepiſcopos.

Verùm id percutit potiùs honorifica, & præeminentialia, ſive illa juriſdictionalia, quæ à Papæ conſortio 13
pendent, non autem circa ordinem gradualem juriſdictionis, ac poteſtatis, cum in juriſdictionalibus, reſpectu ſuarum Eccleſiarum titularium, Cardinales ſub inferiorum Prælatorum ordine, ſeu ſphæra comparativè ad Urbis Epiſcopum veniant, ut infra. (*infra nu. 24. & tit. de juriſd. diſc. 34.*

Itaque poſt Papam, ſecundus eſt locus Patriarcharum; Verùm pariter de iſtorum poteſtate, nimiùm rarum eſt in praxi agere, quoniam licèt per Papam juridicè 14
creentur Patriarchæ Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus; Attamen, cum Orbis partes quæ ad eos pertinent, ſub infidelium jugo exiſtant, atque Chriſtiani qui ibi vivunt, ſchiſmatici pro majori parte ſint, hinc proinde de facto, nulla iſtorum eſt poteſtas, vel ea modica quæ per eorum Vicarios, ac Miſſionarios, cum aliquibus ibi catholicè viventibus exercetur, adeò ut juriſdictionalium controverſiarum caſus non dentur in his Sacris Congregationibus, ſolùmque de aliquibus agi ſoleat in Sac. Congregatione de propaganda fide.

Quamvis autem poſt Patriarchas, tertium locum occupent Primates, Attamen in Italia illorum uſus non ha- 15
betur, rarumque eſt in his Sacris Congregationibus, vel in Rota, aliiſque Curiæ Tribunalibus, de iſtorum ſententiis, ac geſtis peragere.

Legatorum autem inſpectio, ſub hoc ordine non ca- 16
dit, cum ipſi potiùs ſub prima ſpecie controverſiarum cum Papa, eorumque Delegatis cadant, illorumque non eſt ordo, ſed potiùs officium.

Succedunt igitur Archiepiſcopi, quibus Metropolitanorum titulus in jure conceditur, iſtique duplicem gerunt perſonam; Unam ſcilicet Epiſcoporum, ſeu Or- 17
dinariorum in eorum propria, & immediata diœceſi; Et alteram Metropolitanorum, ac judicum appellationis, & recurſuum ab Epiſcopis, aliiſque Prælatis, & judicibus ordinariis eccleſiaſticis exiſtentibus intra Provinciam; Quoties ex Apoſtolico privilegio non ſint exempti, atque Apoſtolicæ Sedi immediatè ſubjecti.

Alter ſuccedit Ordo Epiſcoporum, qui, ceſſante dicto 18
exemptionis privilegio, ſuffraganei dicuntur, iſtique in eorum diœceſibus Ordinarii ſunt.

Poſt Epiſcopos, ſuccedunt illi Prælati, qui territorium habent, verè, ac de facto ſeparatum à quacumque diœ- 19
ceſi, intra cujus limites, oppida, & caſtra exiſtunt, cum clero, & populo ſæcularis ibi vivente, adeò ut ſit ſpecies diœceſis, quæ tamen talem titulum non habeat eo quia Prælatus ordine, ac dignitate Epiſcopali careat,

neque Eccleſia eſt Cathedralis, ideoque dicitur Nullius, ſed ſola denominatione Provinciæ Metropolitani, in qua hoc territorium ſitum ſit; Iſteque Prælatus, qui alicubi ſæcularis, & alienbi regularis eſt, ad inſtar Epiſcopi, dicitur Ordinarius loci, univerſamque Epiſcopalem, tam ordinariam, quàm delegatam habet juriſdictionem, adeò ut aliud ei non deſit, niſi exercitium, non autem habitus eorum, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, vel eorum quæ per Apoſtolicas Conſtitutiones ſpecialiter viciniori Epiſcopo commiſſa ſunt. [*tit. de juriſdict. diſcurſ. 1. & diſcurſ. 8.*

Alia eſt ſpecies Prælatorum ſæcularium, vel regularium qui eccleſiaſticam Epiſcopalem, ſeu ordinariam juriſdictionem habent in aliquibus oppidis, vel caſtris, exiſtentibus intra limites alicujus diœceſis, in clerum, &
20 populum ſæcularem, ibi viventem, adeò ut ſint Prælati hanc juriſdictionem habentes, in alieno territorio, ſeu diœceſi, quamvis de illa ratione exemptionis, non cenſeantur; Iſtique duplicis generis exiſtunt; Alii etenim ex privilegio, vel præſcriptione, univerſalem, ac indefinitam omnium cauſarum ordinariam juriſdictionem habent; Alij verò ad certas cauſas, ſeu certos caſus reſtrictam. [*ibid. proximè ſupra.*

Et demùm alii ſunt inferiores Prælati, ſæculares, vel regulares, qui in aliena diœceſi exiſtentes, juriſdictio-
21 nem habent in ſolas perſonas Eccleſiaſticas propriæ Eccleſiæ, vel proprii Monaſterii, vel etiam in ſæculares, eidem Eccleſiæ, vel Monaſterio ſervientes, atque intra propria ſepta viventes, cum exemptione ab Ordinario loci, nullum tamen habeant populum ſæcularem ſubditum, ut generaliter ſunt Abbates, & Priores, aliique ſuperiores locales Monaſteriorum, & Conventuum, aliarumque domorum regularium, ac etiam aliquarum Eccleſiarum collegiatarum ſæcularium principales Dignitates, quæ ſub Decani, vel Præpoſiti, ſive Archidiaconi, vel Archipresbyteri nomine explicari ſolent, juriſdictionem in Canonicos, & clericos, alioſque ſervientes propriæ Eccleſiæ habentes; Iſtiſque Prælatis ob aliquam majorem ampliorem privilegiorum exemptionis, impropriè per quendam modum loquendi, titulus Nullius quandoque dari ſolet; Verè autem ille fictus, ac impropriùs eſt. (*apud Bich. deciſ. 439 & tit. de juriſdict. diſc.* 8)

Quamvis autem alii adſint Eccleſiaſticam juriſdictionem exercentes, ut ſunt Vicarii Generales, vel Capitulares, ſeu foranei, atque Cathedralium, & collegiatarum Capitula ſede vacante, vel impedita: Attamen non nativa, ſed dativa, vel accidentalis eſt hæc juriſdictio, præcaria, vel proviſionalis, ideoque Prælaturæ nomen eis non congruit. [*de juriſdictione Capituli ſede vacante, ejuſque Vicarii ſede vacante in notis ad S.C.T. ſeſſ. 24. de reform. cap.*]

Habetur etiam quædam tertia ſpecies Prælatorum, quibus, quoad effectus, ac plenariam Epiſcopalem juriſ-
22 dictionem, Ordinarii, ac nullius per veritatem nomen congruere poſſe videtur, ſine tamen territorio, ſed intra territorium alienum; Ad inſtar Prælatorum localium ultimi generis, ſed abſque illa ſubordinatione Ordinario loci, quam illi habent, & cum aliqua activa juriſdi-
23 ctione in perſonas, quamvis de clero, & populo ſæculari ſint, atque ſparſim in territorio alterius Diœceſani vivant, ideoque dici poteſt quædam extraordinaria, tertia, ſeu mixta ſpecies, ut [ex. gr.] ſunt Archiepiſcopus Feſulanus in Civitate Florentiæ, Archiepiſcopus Nazarenus in oppido Barolitano Tranen. Diœceſis, Protector Almæ Domus Lauretanæ, & ſimiles ſi qui adſunt. [*tit. de juriſdict. diſcurſ. 20. & diſc. 30*]

Ac etiam dici poſſe videntur in ſenſu antiquorum Canoniſtarum Cardinales in eorum Eccleſiis Titulari-
24 bus Urbis, quamvis ex Apoſtolicis decretis, reſpectu cleri, & populi ſæcularis, contrarium praxis docere videatur, ut juriſdictio ſit Ordinarii, cujus perſonam repræſentat Vicarius Papæ conſiderati in ultima ſuperiùs diſtincta perſona Epiſcopi particularis Urbis. [*eodem titulo de juriſdiction. diſcurſ. 34. 25.*]

Adeſt quoque aliud inferiorum Prælatorum genus, qui & ſi nullam juriſdictionem, ut præcedentes, in ſacramentalibus, tamen, ac divinis aliquam habere dicuntur juriſdictionem, ac Prælaturam, ut ſunt Parochi, 25
ſeu Eccleſiarum Parochialium Rectores, qui duplicem conſtituunt ſpeciem, habitualium ſcilicet, & actualium, quoniam frequens praxis docet, quod Eccleſiæ parochiales alicui dignitati, vel Prælaturæ, ſeu Collegio, vel Monaſterio unitæ ſunt proprium habentes vicarium, qui curam exerceat; Primus autem habitualis eſt proprius rector, & prælatus, alter verò miniſter; Atque poſt iſtos ſunt ſimplicium beneficiorum Rectores. [*de his ſubtit. de Paroch. & Parochialis.*]

Cognito autem de pluribus, ac diverſis generibus Prælatorum, congrua etiam cognitio eſt de pluribus, ac diverſis Eccleſiarum generibus, ſeu qualitatibus; Aliæ ſiquidem ſunt Patriarchales, quæ in Orbe Catholico 26
noſtri commercii, dicuntur ſolùm quatuor Baſilicæ Urbis, nempe Lateranenſis, Vaticana, Liberiana ſeu Sanctæ Mariæ Majoris, quibus inſerviunt clerici ſæculares, & illa Sancti Pauli extra muros, cui inſerviunt regulares ordinis Sancti Benedicti ſeu Congregationis Caſſinen. Indeciſa quæſtione remanente, an ſola Lateranenſis duplicem gerat figuram, Patriarchalis ſcilicet, & Cathedralis Papæ conſiderati tanquam Patriarchæ & tanquam Epiſcopi, non autem tanquam Papæ, cujus Eccleſia eſt univerſalis ex omnium fidelium univerſitate conſtituta; Vel potiùs omnes quatuor Baſilicæ materiales, quodam ſociativo jure, tanquam membra unius corporis formalis, æquè concurrant ad efformandam iſtam Eccleſiam Patriarchalem, ſeu Cathedralem. Receptum 27
etenim eſt in jure, ut quamvis Eccleſia Cathedralis unica, & individua ſit, tanquam repræſentans perſonam ſponſæ, Unitas tamen conſiſtat in habitu, ſeu in formalitate, quo verò ad actum, ſeu materialitatem non implicet, ut ex pluribus Eccleſiis materialibus localiter diſtinctis, ea conſtituatur, ſeu efformetur, cum aliquo ordine præcedentiæ inter eas, eo modo quo unum, ac idem Capitulum individuum conſtituitur à pluribus perſonis Canonicorū. (*tit. de præeminent. diſc. 2. cum duobus ſeqq.*

Aliud Eccleſiarum genus eſt illarum, quæ Metropoliticam, ſeu Primatialem prærogativam habent, tanquam ſponſæ Primatuum, ſeu Metropolitanorum, iſtæque eodem modo, quo ſupra, de earum Prælatis dictum eſt, du- 28
plicem ſpeciem conſtituunt; Unam ſcilicet Cathedralis propriæ, ac immediatæ diœceſis, in qua Archiepiſcopus, conſideratur tanquam Epiſcopus, ſeu Ordinarius primæ inſtantiæ; Et alteram Metropolitanæ ſeu capitis Provinciæ, complexivæ plurium Cathedralium, quarum eſt ca- 29
put, Archiepiſcopus autem eſt Judex ac ſuperior appellationum, vel ſecundæ inſtantiæ.

Tertium eſt genus Eccleſiarum Cathedralium, quæ efformant caput omnium aliarum Eccleſiarum diœceſis. (*De his tit. de præeminent. diſc. 1. cum ſeqq.*

Quartum eſt Eccleſiarum Collegiatarum, quæ ſubdiſtinguuntur in ſæculares, & in regulares pro qualitate clericorum eis inſervientium, atque ſæculares ſubdiſtin- 30
guuntur in ſimplices, & in inſignes, (*eod. tit. de præeminent. diſc. 8. & ſeqq.*)

Quintum eſt genus Eccleſiarum Parochialium, quæ plures in ſingulis reſpectivè locis habent ſpecies; Aliæ ſi quidem ſunt unicæ in loco, alias inferiores Eccleſias habentes tanquam adjutrices, ac membra ſubordinata; Aliæ verò, ubi earum plures in Civitate ſeu loco exi- 31
ſtant, juxta regularem, ac ordinariam naturam, inter ſe diſtinctos fines, diſtinctumque populum habent, adeò ut quilibet paſtor ſuas cognoſcat oves, neque unum ovile cum altero confundatur; Aliæ verò ſine finium diſtinctione, proprias, ac diſtinctas cognoſcunt oves per ſolam diſtinctionem familiarium; Et aliæ neque hanc diſtinctionem habent, ſed jure cujuſdam communionis univerſalis

Digitized by Google

verſalis, quælibet pro ejus virili, ſeu quota poſſidet totum, quia nempe cujuſlibet Parochus, in loco, ejuſque univerſo populo promiſcuè ſacramenta, aliaque divina miniſtret; Has autem ſecundam, & tertiam ſpecies, Sacrum Concilium Tridentinum parum laudat, eaſque ad primam reduci locorum Ordinariis injungit.

Inter iſtas verò, ſive de una, ſive de altera ſpecie ſint, aliquarum præeminentiarum ratione, dari ſolet diverſa nuncupatio, ſeu qualitas, matris, & filiarum, quod ſcilicet una, vel tanquam in loco antiquior, vel in primævo ſtatu unica, poſtmodum verò ex fidelium multitudine diviſa, major ſeu matrix dicitur, aliæ verò ſunt filiales; Omnes etenim in jure parochiali ſunt coæquales cum omnimoda independentia, ſed una earum ad inſtar Decani, ſeu primæ Dignitatis in Capitulo, vel Collegio aliquam majorem habet prærogativam; Ubi etenim aliæ Eccleſiæ ab una ſint dependentes, cum omnimoda ſubordinatione, tunc quamvis pro communi uſu loquendi, matricia, ac filialium nomen, ſeu terminus quandoque adhibeatur, Impropria tamen loquutio eſt, quoniam revera unica eſt Parochia, aliæ verò dicuntur inferiores Eccleſiæ adjutrices tanquam membra pro commodiori juris parochialis, & curæ exercitio. (*tit. de paroch. diſc. 33. & ſeq.*)

Aliæ demùm inferiores Eccleſiæ, generaliter ſimplices, ac ſubditæ dicuntur, cum ea diſtinctione, quod aliæ habent Beneficiatum, ſeu Rectorem, & aliæ non alii ſerviente pro ſolo cultu ipſius Eccleſiæ, ejuſque bonorum adminiſtratione.

32 Eccleſiarum autem nomine veniunt ſolum illæ, quæ cum Ordinarii, vel alterius eccleſiaſtici ſuperioris legitima auctoritate pro fidelium congregatione, divinoque
33 cultu, ac divinorum officiorum celebratione, publico omnium uſui conſecratæ, vel cum ea deſtinatione quæ benedictio vulgò dicitur, deſtinatæ ſunt, cum janua in via publica, ut omnibus liber pateat aditus; Illæ ſiquidem manſiones, quæ eidem divino cultui, ac divinorum celebrationi, etiam cum legitima ſuperiorum auctoritate deſtinatæ ſunt, intra tamen domorum ſæcularium, vel etiam regularium ſepta, adeò ut habeant januam in via publica, neque omnibus liber pateat aditus, privata Oratoria potiùs, quàm Eccleſiæ dicuntur, notabiliſq; differentia inter unum, ac alterum genus dignoſcitur. (*tit. de Regular. diſc. 33.*)

Ultra Eccleſias, & Oratoria, adſunt quoq; loca etiam divinis, & orationibus, piiſque operibus deſtinata, ac deſervientia pro chriſtiana, & eccleſiaſtica pietate, illaque in duas ſubdiſtinguuntur ſpecies, quoniam Alia dicuntur loca eccleſiaſtica, Alia verò pia tantum; Eccleſiaſtica ſiquidem ſunt ea, quæ ordinarii loci, ſeu alterius eccle-
34 ſiaſtici ſuperioris auctoritate formaliter erecta ſunt, ſeu, non conſtituto de formali erectione, pleraque habent ſigna, quæ locum eccleſiaſticum conſtituunt; Pia verò ſunt ea, quæ hanc erectionem, vel ſigna non habent, pro facti qualitate, & circumſtantiis, ex quarum ſingulis id pendet, ideoque certam, ac determinatam regulam generalem non recipit.

Magna verò differentia inter unam, & alteram ſpeciem dignoſcitur, tam ratione exemptionis à foro, ac oneribus, & legibus laicalibus, & reſpectivè à majori, vel minori Ordinarii loci, vel alterius Prælati ſuperioritate, quàm ratione prohibitionis alienationis, quæ de bonis eccleſiaſticis habetur, non autem de illis laicalium locorum, quæ licet ratione operum, quæ exercent pioſum nomen, ſeu titulum habeant, atque quandam eccleſiaſticam imaginem retineant ſeu figuram faciant, ut ſunt (ex. gr.) infirmorum hoſpitalia, mulierum conſervatoria, ſæcularium congregationes, vel confraternitates, cum ſimilibus (*tit. de juriſd. d. 40. & ſeqq. ad 45. & in notis ad S.C.T. & tit. de Regular. diſc 50.*)

Quamvis autem Metropolitana, vel Cathedralis, aut reſpectivè Parochialis Eccleſia unica ſit, ſaltem formaliter ut ſupra, unuſque eſſe debeat Prælatus, vel Rector, ac propterea uni prohibitum ſit, plurium Eccleſiarum Præ-
35 laturam, vel Rectoriam obtinere, ne detur in uno viro plurium ſponſarum, ſeu mulierum ſimultaneus concurſus à jure damnatus, vel detur monſtrum plurium corporum ſub uno capite; Et è converſo prohibitum eſt, ne eadem Eccleſia pluribus committatur Prælatis, vel Rectoribus, ne aliud detur inconveniens pluralitatis virorum unius mulieris, ſive monſtrum plurium capitum in uno corpore.

Adhuc tamen, utraque unitate habituali firma manente actualis exercitii diviſio compatibilis eſt, quia imò ejuſdem habitualis juris dictam regularem incompatibilitatem tollere poteſt Apoſtolica auctoritas, cui omne id conceſſum eſt, quod juri divino expreſsè, vel directè non adverſetur, ſed à juris poſitivi ſeu eccleſiaſtici, citra divini violationem, ſeu contraventionem proveniat, ubi potiſſimùm juſta cauſa id exigat. (*ſub tit. de benef. & infra ad S.C.T.*)

Ideoque duos ejuſdem Cathedralis Epiſcopos quandoque (licèt rarò) praxis docet, quia ſic ritus diverſitas exigit, ob duplicis ſcilicet ritus Græci, & Latini uſum, 36
ideoque duplicem pro utroque ritu Epiſcopum dare congruit. (*tit. de juriſd. diſc. 20.*

Sive quod Eccleſia Parochiali numeroſum populum habente, cujus curam unus habere non valeat, ex Apo- 37
ſtolica conceſſione, vel ex antiqua conſuetudine, ad ſciſſuram evitandam, plures præficiantur Clerici, cum coæquali jure, penès quos quoddam Collegium, ſeu unam intellectualem perſonam repræſentantes, individuum jus rectoriæ reſideat; Aut quod unus habeat jus rectoriæ; Alii verò quoddam famulatus, vel coadjutoriæ jus neceſſarium in titulum. [*tit. de Paroch. diſc 3. cum plurib. ſeqq. & ſub tit. de benef & in notis ad S.C.T.*]

Unionis quoque jure, praxis docet in uno Prælato, vel Epiſcopo plurium Eccleſiarum, vel Metropolitica- 38
rum, ſeu etiam Collegiatarum Eccleſiarum poſſeſſionem, ac adminiſtrationem; Idemque dupliciter contingere ſolet; Vel ſimpliciter accidentaliter in ea perſona tantùm ex quadam particulari commendatione, ipſarum Eccleſiarum ſtatu in nihilo immutato.

Vel ex perpetua unione, quæ triplex eſſe ſolet; Primò ſcilicet unitivè, adeò ut ambæ coæqualiter ad unam conſtituendam jure confuſionis concurrant; Secundò acceſſoriè, vel ſubjectivè, quando una alteri ita uniatur, ut propriam naturam ac eſſentiam amittat, fiatque pars atque membrum ejus, cui facta eſt unio; Et tertiò æquè principaliter, jure coæquali, cujuſlibet natura, vel ſtatu non immutatis, iſtaq; poſterior ſpecies in Cathedralibus præſertim in uſu magis eſt, atque favorabilis reputatur, ſicuti è converſo ſecunda odioſa cenſetur; Ita etenim neutri notabile inferri non dicitur præjudicium, dum quælibet Eccleſia ſuum retinet ſtatum ad omnes effectus, de quibus infra in diſcurſu, atque verè, & de facto inter ſe habentur pro duabus invicem diſtinctis, quamvis unum habeant Gubernatorem, qui quoad ſe dicitur unus, & idem, ſed quoad eas habetur pro duplici homine diverſo, ſeu diſcreto, Ideoque nimiùm refert unionis naturam ſeu qualitatem inſpicere ad magnam effectuum varietatem exinde reſultantem. [*de materia unionis dicto tit. de benef. pluries, & dicto tit. de praeminent. diſc. 7. & in notis ad S.C.T.*

II.

De controverſiis inter Ordinarium, & Papam, ejuſquè Romana Curia Officiales.

POſita igitur ſupradictam reduplicatione perſonarum eccleſiaſticarum in Papa, una ſcilicet Papæ tanquam Epiſcopi Eccleſiæ univerſalis, & altera ejuſdem tanquam Epiſcopi particularis Urbis, [cum altera perſona Principis temporalis ab hac inſpectione omninò extranea ſit;] Cum utraque perſona, locorum Ordinarii, eas controverſias habere ſolent, quas eidem Papæ placet per juris tramites à ſacris Congregationibus, vel à Rota, aliiſq; Tribunalibus pertractari, ac decidi.

Attenta ſiquidem magis reſtricta, minorique poteſtate Epiſcopi Urbis, quam Papa exercet per ejus Vicarium, [qui unus ex Cardinalibus eſſe ſolet] juriſdictio-

39 nales controverſiæ oriri ſolent cum Epiſcopis, aliiſque
locorum ordinariis intra Urbis diſtrictum, qui hodie
firmatus eſt intra ambitum quadraginta milliarium, in-
tra quem, cum ſingulorum locorum Ordinariis reſpecti-
vè, Vicarius ejuſque Vicea gerens, aliique Officiales, cu-
mulativam exerceant jurisdictionem, etiam in prima in-
ſtantia, quæ Ordinario loci reſervata eſt, adeò ut inter eos
detur prævεntio, eodem modo, quo inter Magiſtratus ſæ-
culares contingit, nãpe Senatorẽ Gubernatorẽ Urbis.
(de hoc diſtrictu Urbis dictaque jurisdictione ſupra nu.11.)

Quamvis etenim, ut ſupra ſinuatur, ex teſtimonio
40 legum civilium, antiquus Urbis diſtrictus, ſeu territo-
rium, ex antiquæ Romæ amplitudine magnaque abſque
exemplo numeroſitate, ad centum milliarium ambitum
protenderetur, iſtaq; reſtrictio ad 40. recens videatur, ut-
potè determinata per moderna Statuta ſub Gregorio
XII. cum antiquorũ reformatione, aliiſq; additionibus
redacta ad illũ, quem habemus currentẽ uſum, Illaq; juxta
opinionẽ in qua hodie Rota reſidere videtur, regularitat
laicalia potiùs cenſeantur, ideoq; ſuper antiquo diſtrictu,
in ſpiritualibus attendenda non ſint, cũ diverſi ſint uoi ac
alii fines, neque ab eis argoare licitum ſit; Attamen uſus
circa cognitionem cauſarum ita recepit; Antiquo ambitu
in conſideratione ſolum haberi ſolito, ut juxta antiquo-
rum loquendi morem, ſuburbicarium ſpatium, vel terri-
torium dicatur, in quo non detur Metropolitani uſus,
vel poteſtas, adeò ut aliquæ antiquæ conceſſiones, vel
erectiones, quæ intra hoc ſpatium ſe protendunt, effe-
ctum non ſortiri ſupponantur. *(latis praxime citatu nu.
21. præſertim diſc. 1. de præemin.)*

41 Hinc proindè Aliqui hunc ſuburbicariũ centũ milliariũ
ambitũ, ſub nomine Provinciæ Papæ, ad differentiã bre-
vioris diſtrictus explicare ſolent, ſed malè, cũ iſtud voca-
bulũ Provinciæ Papæ, potiùs congruat Papæ, tanquam
Papæ; reſpectu illorum Epiſcoporum, vel aliorum infe-
riorum Ordinariorũ, qui à Metropolitanis exempti ſint,
atq; ſub immediata Papę ſubjectione exiſtant, adeò ut iſta,
Metropolitani partes ita cum eis gerere videatur, ideoq;
meritò iſtud Provinciæ vocabulum adhibetur per quam-
dam aſſimilationem; ac diſcretè à majori poteſtate, quæ
univerſum mundũ ut ſupra cõplectitur. *(Ibidẽ ut ſupra.)*

Idemq; uſus circa reſtrictionem ad breviorem ambitũ
42 quadraginta milliarium, non ſolum habetur à dicto Tri-
bunali Ordinario Vicarii, quod eſt propriè Tribunal Epi-
ſcopale, ſeu Ordinarii Urbis in iis, quæ ad loci Ordinariũ
pertinent, ſed etiam habetur per Sac. Congregationem
Apoſtolicæ viſitationis adjacentium Epiſcopatuum, ſeu
locorũ, cum hęc viſitatio, iſto privato diœceſano jure fieri
dicatur, neq; ultra ſe extendat; Ideoq; facti potiùs quàm
43 juris quæſtiones eſſe ſolent, inter Tribunal Vicarii, &
Epiſcopos ſeu Ordinarios locorum, ſuper præventione,
an ſcilicet, & quando hæc legitimè ſecuta dicatur, de
quo in ejus peculiari judiciorũ ſede habetur. *tit. de judic.
in relatione Curiæ, Rubrica de Congregatione viſitationis.*

Quæſtione cadente ſuper termino, ex quo iſta ambi-
44 tus, vel diſtrictus veniat regulandus, an ſcilic. à ſituatione
loci Eccleſiæ Cathedralis, vel potiùs ab illa ſingulorum
locorum, in quibus caſus contingant, cum pleræque Ca-
thedrales intra diſtrictũ ſitæ ſint, earum tamen diœceſes
ultrò illa protendant; Et è converſo, aliæ extra diſtrictũ
exiſtentes, ſe extendant ad loca intra illũ ſituata, in pun-
cto autem juris probabiliùs videtur, ut ipſius Cathedra-
lis ſituatio attendi debeat, niſi receptus uſus, (cui deferẽ-
dum videtur,) contrarium doceat. *tit de juriſd. diſc. 50.*

Super modo autem faciendi menſuram diſtantiæ ali-
qua habentur in adnotationibus rerum Regularium.
ſub tit. de Regular. diſc. 31.

De his autem in Sacris Congregationibus agi non
45 ſolet, niſi quatenùs in caſibus particularibus, Papæ ea-
rum aliquam deſuper conſulere videatur, ut in caſus
contingentia praxis docuit ſuper quadam controverſia
inter Metropolitanum, illiuſq; ſuffraganeum, qui licet in
Metropolis erectione pro ſuffraganeo expreſsè aſſigna-
46 tus eſſet, huic tamen metropolitico juri ſubjectionem
negabat ex defectu intentionis Papæ, eo quia intra hunc

centum milliarium ambitum Eccleſia Cathedralis ſita
eſſet, cum Sacræ Congregationi Concilii Tridentini, in
qua pendet caſus indeciſus, id remiſſum fuerit. *dicto tit.
de præeminent. diſc. 1.*

Regulariter enim facultates ſacrarum Congregatio-
num, non comprehendunt Urbem, ac ea quæ ſub Car- 47
dinalis, Vicarii juriſdictione, ac adminiſtratione ſunt. *ſub
tit. de Regular. diſcurſ. 32. & ſub tit. de fideic. diſcur. 155.*

Attenta verò altera magis lata perſona, ſeu poteſtate
Papæ uti Papæ, Ordinariorumque juriſdictionem, ſeu 48
poteſtatem in duplicem diſtinguendo ſpeciem; Unam
ſcilicet voluntariã, ſeu gratioſam, quæ conſiſtit in provi-
ſione beneficiorum eccleſiaſticorum aliorumq; officiorũ
Et alteram contentioſam conſiſtentem in judiciali co-
gnitione cauſarum civilium, criminalium, & mixtarum.

Quatenùs ad hanc primam ſpeciem pertinet; Licet re-
gula generalis Ordinario loci aſſiſtat, ut de jure ad ipſum 49
pertineat collatio, ſeu proviſio omnium beneficiorũ, vel
capellarum, ſeu officiorũ intra ſuæ diœceſis, ac territorii
fines exiſtentium; Attamẽ vel per Apoſtolicas Conſtitu-
tiones, vel per Cancellariæ regulas pleræq; reſervationes,
vel affectiones inductæ ſunt, per quas iſta Ordinariorum
poteſtas, nimium reſtricta eſt, penèq; ad nihilum redacta,
quotiea indulta Apoſtolica, quæ Cardinalibus concedi
ſolent, vel ſedis Papalis vacatio, aliquã (& ſi neq; plenam)
antiquæ poteſtatis reſtitutionẽ non cauſet; Licet etenim
eædem reſervationes, quatuor anni menſes accipiant, ſive
alternativa concedi ſolita alios duos tribuat; Realiũ tamẽ,
vel perſonalium, ſeu localiũ reſervationũ, vel affectionum
uſus, adeò frequens eſt, ut etiam in iis vacationibus, quæ
in his menſibus contingunt, rara ſit hujus facultatis pra-
xis; Id autem peculiarem materiam beneficialẽ percutit,
neq; hujuſmodi quæſtiones, inter proviſos à ſede Apo-
ſtolica, & ab Ordinario in Sacris Congregationibus tra-
ctari ſolent, cũ pro beneficiorum qualitate, ſeu valore in
forma judiciaria de eis tractetur in Rota, vel corã Prælatis,
quibus, id ſpecialiter cõmittatur. *ſub tit. de benef. pluries.*

Quandoq; tamen de validitate unionũ, quas ad Conci-
lii Tridentini præſcriptum locorum Ordinarii faciunt, ad 50
favorẽ ſeminarii, vel præbendarum Eccleſiæ Cathedralis,
ſeu aliàs, in ejuſdem Concilii Congregatione peragi ſo-
let, ideoq; ſedentibus in ea congruit, ut iſtam præſertim
unionum materiam benè calleant. *dicto tit. de benef. præ-
ſertim diſc. 43. & ſeqq. in not. ad S.C.T.*

Ubi verò Apoſtolicis reſervationibus, vel affectionibus
ceſſantibus, extra controverſiam ſit, hæc Ordinarii pote- 51
ſtas; Adhuc tamen Papa tanquã Ordinarius Ordinariorũ,
cum eis concurrere poteſt, eoſq; prævenire; Id antè licet
poſſit, non tamẽ facere ſolet, ideoq; in dubio præſumen-
da non eſt hæc voluntas, ad quam propterea, ſive ea etiã
accedente, ad ipſum præventionis factũ, quæſtiones re-
ſtringuntur, quæ pariter in dictis Tribunalibus in forma
judiciaria tractari ſolent, non autem in Sacris Congre-
gationibus, idque ſub peculiari beneficiorum tractatione
cadit, ab hoc inſtituto extraneum. *eod. tit. de benef. diſc. 23.*

Super alia verò ſpecie contentioſæ juriſdictionis; Ex
Sacrorum Canonum diſpoſitione, vel mutatione, clariùs
verò magiſq; præcisè ex illa Sacri Concilii Tridentini, 52
cognitio cauſarum primæ inſtantiæ ad locorum Ordina-
rios pertinet, omnibus illis uſibus, vel privilegiis à Con-
cilio ſublatis, ex quibus etiam in prima inſtantia in Curia
Romana, vel corã aliis Apoſtolicis, delegatis cauſæ civi-
les, criminales, vel mixtæ introduci ſolebant; Hodie ve-
rò ex Conciliari decreto, illę cauſę, quę de facto in Curia
Introducuntur, partibus non conſentientibus, Ordinariis
remittuntur; Niſi miſerabilium perſonarum privilegium,
quod fori electionem concedit, aliter ſuadeat; Vel niſi de
illis gravioribus cauſis agatur, quarum cognitio etiam in
prima inſtantia, Rotę vel alicujus Sacræ Congregationis
judicio digna reputetur; Super hoc certa regula generalis
cuicumq; caſui applicabilis ſtatui non poteſt, cum id ex
Papę arbitrio pẽdeat, ejuſq; Gratię, vel Juſtitię Signaturæ
conſilio pro ſingulorũ caſuum qualitate, & circũſtantiis
decidatur; Sed de his pariter in Sacris Congregationibus
agi non ſolet, cum id ad utramque inſinuatam Gratiæ, &

Digitized by Google

Juſtitiæ Signaturam pertineet, *ſub tit. de judic. & ſub tit. de juriſdict. diſc. 68. & 72. & in notis ad S.C. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 20.*

Ordinariorum autem poteſtatem, in pleriſque Sacra
Congregatio, præſertim Epiſcoporum, & Regularium, non
53 ſolùm generaliter coarctavit, puta in iis, quæ concernunt
Monaſteria Monialium, ac admiſſionem puellarum edu-
cationis gratia, ut in ſua Regularium ſede adverritur, ac
etiam generaliter fecit altera Sac. Congregatio Conci-
lii, præſertim circa facultatem reducendi onera miſſe-
rũ ſive faciendi inveſtimenta pecuniarũ, quæ pro hujuſ-
modi perpetuis oneribus relictæ ſint, citra formã in ejuſ-
dẽ Congregationis generalibus decretis præſcriptẽ, ſed
etiam quandoque in aliquibus caſibus particularibus.

Potiſſimè reſtringendo poteſtatem impoſitionis ma-
nuum, qua aliqui Ordinarii abuti ſolent, præſertim circa
collationem primæ tonſuræ, quoniã Cõmunitatibus lai-
54 corũ recurrentibus, Sacra Congregatio (cõmendabiliter
quidem, eoque cõmendabilius, quo frequentiùs id agere-
tur) inhibere ſolet, ne incõſulta ipſa Sacra Congregatione
tonſura præſertim conferatur; Et è converſo quandoque
ejuſdem, aliorumve ordinum collatio eis demandari ſo-
let, quando abſque juſta cauſa arctetis præſertim aliquo
55 beneficio, ſeu ſperantibus præſentationem, vel nomi-
nationem ad beneficium, vel cappellaniam à majori-
bus fundatam, animosè id denegetur, quod pariter cer-
tam non recipit regulam cuicumque caſui applicabilem,
cum totum pendeat à prudenti beneque regulato arbitrio
pro facti qualitate, & ſingulorum caſuum circumſtantiis.

Eodemque modo quandoque Ordinariis hæc Sacra
Congregatio demandare ſolet, ne ad carcerationem,
56 aliosque irretractabiles actus procedatur contra aliquos
clericos, alioſque ſubditos, quando ob recurſus habitos,
ſive ex aliis cauſis probabilis urgeat animoſitatis ſuſpi-
cio, ob quam aliquando omnimoda exemptio ab Ordi-
narii poteſtate, & juriſdictione per eamdem Sac. Con-
gregationẽ concedi ſolet, illã alicui viciniori delegando.

Pleraque autem alia circa hujuſmodi reſtrictionem, vel
recurſus contingunt, quæ vel memoria non ſuggerit, vel
facilè non eſt ita recenſere, cum à caſuum particularibus
circumſtantiis totum pendere ſoleat, ac etiam pleraque
57 inſinuantur in annotationibus ad Sac. Conc. Trid de
quibus infra. *In annot. ad S. C. T. hoc eod. lib. in fin. ac etiam tit. de judic. in relatione Curiæ.*

III.

De controverſiis inter Ordinarios, & Legatos, ſeu Nuncios Apoſtolicos, alioſq; Apoſtolicos Delegatos & Commiſſarios.

Retenta eadem ſuperiùs inſinuata diſtinctione, inter
duplicem ſpeciem juriſdictionis, ſeu poteſtatis in
Ordinario, voluntariæ, ſcilicet, & contentioſæ; Quate-
nùs pertinet ad primam, non cedunt illæ inſpectiones,
58 quæ ſupra quoad Papam inſinuatæ ſunt circa collationes
beneficiorum, vel officiorum, ſeu ordinum ſuper pote-
ſtate concurrendi cum quolibet Ordinario, eumque præ-
veniendi, cum id ſolius Pontificiæ poteſtatis ſit, ex pecu-
liari ratione quod ubique eſt Ordinarius major tanquam
Epiſcopus totius Orbis; Niſi idem Pontifex reſpectu ali-
cujus regionis, vel provinciæ, ejus Legato præſertim de
latere, ſpecialiter hanc facultatem communicaverit, quod
facti, ac voluntatis quæſtionẽ potiùs cõtinet, atque ex fa-
cultatũ tenore pendet, nulla cadente quæſtione poteſtatis.

Quamvis etenim Legatis extraordinariis, ac de late-
re, qui ad magnos Principes, vel pro magnis nego-
tiis ultra montes tranſmittuntur, amplæ facultates com-
59 municari ſoleant, tam circa conceſſionem Apoſtolica-
rum diſpenſationum matrimonialium, ſive ſuper æta-
te, vel natalibus, aut interſtitiis pro aſſequutione ordi-
num, ac beneficiorum cum ſimilibus; Attamen id tan-
git jus ipſius Papæ, neque Ordinarii intereſt an benefi-
cia reſervata, vel affecta, quorum collatio ſibi interdi-
cta eſt, mediatè vel immediatè conferantur.

Ut etiam habetur de aliquibus Nunciis apud Princi-
60 pes, qui Legati poteſtatem in pluribus habent, cum
jure [licèt magis coarctato] aliquas concedendi di-
ſpenſationes, ac etiam conferendi beneficia reſervata,
vel affecta, quę non excedant valorem 24. ducatorum,
neque ſint Canonicatus in Cathedrali, vel principales
Dignitates in Collegiata, ut ſuper facultatibus præſertim
Nuncii Hiſpaniarum frequentes in Rota audiuntur
quæſtiones; Attamen pariter intrat eadem ratio, de
qua ſupra, ut id non tangat jus Ordinarii, in iis quæ ad
ejus pertinent collationem. *tit. de beneſic. diſc. 28. 90. & 91.*

Prout etiam, licet Legatus, vel reſpectivè Nuncius, in
collatione ordinum quandoque manus apponat; Atta- 61
men non ordinario jure, & per concurſum, ut Papa facit,
ſed potiùs juxtà facultates, vel reſpectivè ſtylos, id prove-
nit jure appellationis, vel recurſus, quia nempe Ordina-
rius abſque juſta cauſa deneget, eo modo quo ſupra de
facultatibus Sac. Congregationis Epiſcoporum inſinua-
tum eſt, niſi in ſpecialibus facultatibus Legati de Late-
re id contineatur.

Quo verò ad alterã contentioſæ juriſdictionis ſpeciem;
Præſuppoſito quod agatur de cauſis, vel perſonis indiffe-
rentibus, adeò ut non intrent ſpeciales facultates Lega- 62
ti vel Nuncii, ſeu Collectoris Apoſtolici, ut ſunt præſer-
tim quoad perſonas reſpectu Cameræ Apoſtolicæ colle-
ctores, ac ſubcollectores, aliique miniſtri, & reſpectu
cauſarum ſunt illæ, quæ concernunt jura Cameræ, ſeu
ſpoliorum, vel illicitę negotiationis, ad quarum inſtar,
idem procedere videtur ubi adſit Tribunal Fabricæ S.
Petri, ſive illud Inquiſitionis aut ſimile.

Quemadmodum regula generalis, tàm de jure, quàm
clariùs ex Conc. Trid. aſſiſtit Ordinario, ut cauſæ omnes
in prima inſtantia coram ipſo cognoſci debeant, ideoquè
etiam è Papa, ſeu ejus Romanæ Curiæ Tribunalibus il-
læ remittuntur quoties ex privilegio electionis fori, Prin-
cipia, vel ob cauſæ gravitatem, limitatio non intret ut
ſupra; Multò magis idem dicendum eſt in Legatis, vel
Nunciis, qui juxta facultates, vel ſtylos reſpectivè, ſunt
quidem Judices appellationis, vel recurſus, ſed præter hãc
viã in cauſis primæ inſtantiæ ſe non ingerunt una partiũ
diſſentiente; Quinimò ut etiam utrèque conſentiente,
utriuſque ſignaturę ſenſum quandoque expertus ſum, ad
inſtantiam Ordinarii, vel ejus Promotoris fiſcalis, cauſa
adhuc remitti debeat ad partes.

Idque inter laicos quoque receptum eſt, ubi præſertim
cum feudatariorum, ſeu Baronum, & Domicellorum vaſ-
ſallis, ac ſubditis agatur, quoniam non obſtante utriuſque 63
partis conſenſu, è Tribunalibus Principis, vel alterius ſu-
periore Magiſtratus, cui cognitio in gradu appellationis;
vel recurſuum competat, adhuc Baroni petenti fit remiſ-
ſio; Sicuti è converſo ea peti poteſt per una partiũ, quãvis
Baro, vel reſpectivè Ordinarius juri ſuo cedat, atque con-
ſenſum præſtet, ut ibi cauſa cognoſcatur. *tit. de juriſd. diſcurſ. 51. & 53.*

Hinc proindè quęſtiones inter Ordinarios, & Legatos,
vel Nuncios, alioſque Apoſtolicos Commiſſarios, facti 64
potiùs, quàm juris eſſe videntur, ſuper verificatione ſcili-
cet illius qualitatis, in perſona, vel cauſa, ob quã intrent fa-
cultates ſpeciales Nũcii, vel Cõmiſſarii Apoſtolici privati-
vè ad Ordinariũ, juxta ea, quæ pro frequentiori contingẽ-
tia ſuperius exemplificata ſunt; Sive ubi agatur de illis ca-
ſibus, in quibus, vel ex facultatibus, vel ex conſuetudine
locũ habeat cumulativa, & cõſequenter intret pręvẽtio.

Idque præſertim in Italię praxis docet in Nuncio, ſeu
Collectore generali Regni Neapolitani, inter quem &
Ordinarios locorum frequentes in hac Sacra Congrega-
tione, & in aliis, aut in utraque Signatura hujus modi 65
quæſtiones audiuntur, quoniam cauſæ ſpoliorum, vel de-
cimarum papalium, ſeu aliæ jus Cameræ percutientes,
illæque ſubcollectorum, aliorumque officialium, & mi-
niſtrorum privativè ad ipſum Nuncium, vel reſpectivè
Apoſtolicum commiſſarium pertinent; In quibuſdam
verò aliis, Nuncius concurrit cum Ordinariis, & cumula-
tivam habet, ut præſertim contingit in cauſis illicitę ne-
gotiationis, aut in illis receptationis bannitorũ, vel cri-
minibus, quæ vulgò *campaniæ* dicuntur, quorum cognitio
per aliquas litteras Apoſtolicas Nuncio quoque demã data
eſt, ex cauſa fortè majoris poteſtatis, ac potentioris bra-

chiis in illis partibus, in quib. ob adeo exiguos Epiſcopatus in eo Regno, cũ aliquo forſan abuſu, adeò frequẽtes, ac fortè ultra quàm par eſt etiam oneratos, Ordinariorum poteſtas debilis eſſe ſolet, non apta hujuſmodi facinoroſos homines coercere; Non tamen eandem reſultat privativa, quàm indebitè Nuncius prætendit, ac de facto quandoque practicat, & præſertim cum pauperibus ac exiguis Ordinariis, *tit. de juriſd. diſc. 36. & hoc lib. tit. Miſcellan. diſc. 23.*

Prout indebitè eandem prætendit privativam in cauſis Regularium, ex eo quod per ſpecialem commiſſionem, ſive per generales facultates ſit illorum, aliorumque
66 exemptorum judex, & commiſſarius generalis in toto Regno, quo in iis caſibus, in quibus Ordinarij poteſtas cum regularibus, aliiſque exemptis non intrat, quia nempè ceſſantibus limitationibus locum habeat regula generalis exemptivs, nil ad Ordinarium pertinet inſpicere an regularis, vel alter exemptus potiùs à Nuncio quàm à proprio Prælato regulari, vel alio ſuperiori puniatur; Secùs autẽ ubi de his agatur caſib. exceptis, in quib. ex ordinario, vel delegato jure intret Ordinarij juriſdictio etiam cum exemptis, cum tunc in aliquibus caſibus indifferentibus intret cumulativa, & conſequenter locum habeat præventio, in pleriſque autem favore Ordinarij intrat prælativa, adeò ut præventio ei non obſtet, ut (ex.gr.) in iis quæ concernunt curam animarum, vel adminiſtrationem ſacramentorum, ſeu aliàs ipſius Ordinarii offenſam, vel turbatam juriſdictionem, ut pluries iſta Epiſcoporum, & Regularium, vel altera Concilij Sacra Congregatio declaravit, occaſione controverſiarum cum Archiepiſcopo Neapolitano, dum alij Ordinarij Civitatum, & locorum Regni frequentiùs hujuſmodi quæſtiones ob eorum exiguas vires aſſumere non audent. (*dicto tit. Miſcellan. hoc eod. lib. diſc.*)

Cum Conſervatoribus privilegiorum Regularium,
67 quæſtiones pariter Ordinarii locorum frequentes habere ſolent, eo quia hujuſmodi Conſervatores opinantes penè omnimodam Apoſtolicam auctoritatem habere, fimbrias nimiùm dilatare ſolent, atque præſertim valdè faciles eſſe ad cenſuras comminandas, imò etiam de facto proferendas contra ipſos Ordinarios, vel eorum vicarios, & officiales, ſed malè, Quamvis etenim Apoſtolici delegati, vel commiſſarij ſint; Eorum tamen poteſtas nimiùm coarctata eſt, quoniam poſito etiam illorum valida deputatione cum requiſitis à Gregorij XV. Conſtitutione præſcriptis, adhuc tamen generaliter ad ſolus caſus injuriæ, ac violentiæ manifeſtæ eorum poteſtas reſtricta eſt, aliquibus exceptis Religionibus ſpeciale indultum habentibus, ut præſertim ſunt Hieroſolymitana Religio, & Societas JESU, ut etiam ſint Judices, in cauſis tamen paſſivis, non autem activis, juxtà ejuſdem Gregorianæ Conſtitutionis moderationem, ut in Regularium quoque ſede, ſeu materia advertitur. (*tit. de juriſdict. diſc. 49. & tit. de Regul. diſc. 51. & 52.*)

Eorumdem verò Conſervatorum, ſeu Judicum Synodalium in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutorum, qui, vel ex dicta cauſa conſervatoriæ privilegiorum Regula-
68 rium, vel ex particularium cauſarum delegatione, Apoſtolici Commiſſarij ſunt, exemptio ab Ordinarij poteſtate eadẽ non reſultat, niſi circa ea, quæ ipſius commiſſionis, vel delegationis exercitium, vel exequutionem concernunt, in reliquis autem remanent ſubditi, ut antea. (*diſc. 4. 4. & diſc. 49. de juriſd.*

Exemptio autem ſubcollectorum particularium, ſeu localium ſive ſint ordinarij, ſive extraordinarij, qui in magno numero cum aliquo forſan abuſu, & ſcandaloſum,
69 aliorumque inconvenientium productione, deputari ſolent, quæſtiones cum Ordinariis producere ſolet; Vel quia ſub hujuſmodi exemptionis clypeo in partib. non viventes ſub oculis Nuncij, vel alterius Superioris, nimiùm ſcandaloſam vitam ducere ſoleant; Iſtoque caſu Ordinarij partes eſſe videntur, cum ei æquè, ac cum propriis clericis, & ſubditis benè invigilare, atque in caſu criminum, & exceſſuum prævio proceſſu, aliiſque ſervatis de jure ſervandis, ad limites juſtitiæ, pro qualitate cauſarum in carceribus detrudere, omnino tamen Nuncij, vel alterius Superioris illicò certiorandi cum tranſmiſſione proceſſus, ut quandoque Ego cum eſſem Vicarius Capitularis generalis practicavi, atque optimam medicinam eſſe expertus ſum.

Vel aliæ intrant quæſtiones ratione malæ deputationis, contra eaſdem Apoſtolicas proviſiones, nè in qualibet Diœceſi niſi unus deputetur, qui non niſi in ea diœceſi, in 70
qua deputatus eſt, exemptione potiatur, non autem ubi occaſione originis, vel domicilij in figura viri privati vivat, vel moretur, Sive ut deputari non debeant niſi perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ, & quib. præſertim non incumbat cura animarum, & quatenùs incumbat, ut exemptio in iis, quæ illam concernunt, ſuffragari non debeat; (*Adſunt decreta generalia Sac. Congregationis Concilij edita ſub die 1671.*) Attamen quamvis hæc de jure diſpoſita ſint, nimiùm rarò de facto ſervantur, in illis præſertim diœceſibus, in quibus pauperes, ac modicę auctoritatis, & exiſtimationis Epiſcopi adſint; Unde propterà ex iſto malo Eccleſiaſticorum exemplo, Baronum, aliorumque ſæcularium Magiſtratuum oppreſſiones quoque reſultant.

Atque adeò hujuſmodi Subcollectorum exemptio per quoddam Decretum ſub Urbano VIII. editum, dilatata eſt, ut quamvis deſinant eſſe tales, eorumq; deputatio expiret, adhuc tamen, duret exemptio donec vivant, quod ita non modica producit inconvenientia, cum ita per circulum penè omnes potentiores clerici, malè vivendi licentiam affectantes, ab Ordinarij poteſtate ſe eximant.

Ut autem his inconvenientibus occurreretur, longè poſt hanc inſtructionem, Sacra Congregatio Concilij, prævio maturo conſilio de anno 1671. plures edidit declarationes, benè fundatas, multumque commendabiles, quarum tamen exequutio per aliquas proviſiones ſuſpenſa remanet (*Sunt dicta decreta generalia, de quibus litt. A proximè.*)

Prætendi quoque ſolent per dictum Nuncium, aliosve ſimiles Apoſtolicos Commiſſarios, ut in Civitate reſidentiæ, vel alibi, intra ſibi commiſſam Provinciam, vel Religionem, ſibi competat facultas concedendi brachium, ſeu exequutionem mandatorum aliorum Epiſco- 71
porum, vel ſuperiorum contrà mandantium ſubditos, in perſona, vel bonis, loci Ordinario neglecto, quaſi quod hanc cumulativam recepta conſuetudo concedat, Id autem probabili juris fundamento deſtitutum videtur, cum iſtud ſit jus territoriale, quod debetur loci Ordinario tanquam Domino pro ſua portione territorij, non autem huic Nuncio, legati jura non habenti, atq; ad certũ genus cauſarum ſolum delegato, cum juriſdictione in perſonas, vel in cauſarũ certo genere; Conſuetudo autem diverſum percutit caſum, ubi nempè de exequendis mãdatis Papæ, ejuſque Tribunalium Curiæ Romanæ agatur, cum Papa ubique poteſtatem habeat, totumque Mundum habeat pro diœceſi. (*Hoc lib. dicto tit. Miſcell. diſc. 22.*)

Quo verò ad ea, quæ appellationes, vel recurſus ad Legatus, vel Nuncios habentes jura Legati pertinet, aliquid occaſione Metropolitani inſinuatur Rubrica ſequenti; Potiſſimè quia Sacræ Congregationes de his cognoſcere non ſolent, ſed ea pertinent ad unam, vel alteram gratiæ, aut Juſtitiæ Signaturam.

IV.

De controverſiis inter Ordinarios, vel Suffraganeos, & Metropolitanos.

QUamvis apud Sacros Canones, ac antiquiores Canoniſtas, Metropolitani in Suffraganeos magna ſit auctoritas; Hodiè tamen præſertim in Italia, comparativè ad ſtatum antiquum, ea ſatis modica eſſe videtur; Tum ob copiam Eccleſiarum, quæ ex Pontificiis privile- 72
giis à Metropolitano exemptæ ſunt, atque immediatè ſubjectæ Sedi Apoſtolicæ, ideoque, ut ſupra advertitur, eſſe dicuntur in provincia Papæ, qui per modum loquendi, ſeu comparativè, earum metropolitanus eſt, eaſque

que modernus Eccleſiarum Italiæ relator recenſet. (*tit de præeminent. diſc.1.*)

Tum etiam, ob ſuſpenſivam appellationem, quàm Sac. Conc. Trid. in pleriſque ſubſtulit, præſertim verò in
73 iis, quæ in viſitatione demandari ſolent; Licet enim erronea ſit opinio, quam generaliter habere videntur Epiſcopi, aliique Ordinarii, ut omnia, quæ in viſitatione demandantur, appellationem non admittant, cum ex pluribus declarationibus Sacræ Congregationis ejuſdem Concilij Tridentini Interpretum, receptum ſit, ut Conciliaria decreta loquantur de iis, quæ morum correctionem concernunt, ſive aliàs ea delegata auctoritate demandantur, non autem in iis, quæ fiunt ea auctoritate ordinaria: Nihilominùs id quoque notabiliter Metropolitani minuit poteſtatem. (*de decretis generalibus deſuper editis ſub Clement. VIII. apud Quarant. in ſumma Bullar. verb. Archiep. auctoritas.*)

Magis verò ea diminuta fuit per ejuſdem Concilij Tridentini decretum ſuper penè antiquata Canonum diſpoſitione, ut cauſæ in prima inſtantia coram locorum ordinariis omninò cognoſci debeant, pluribus improbatis prætextibus, ex quibus Metropolitani, aliique Superiores in eis manus apponebant; Magiſque per decreta generalia initio currentis ſæculi edita per Sacram
74 Congregationem Epiſcoporum, per quæ Metropolitanorum facultas appellationes recipiendi, ac inhibendi nimium coarctata videtur, atque ſucceſſivis temporibus per alias proviſiones, plura adempta ſunt, præſertim verò poſt erectionem Sac. Congregationis Immunitatis; Ex iſtius enim proviſionibus Metropolitani manus ligatæ ſunt in iis, quæ localis præſertim Eccleſiaſticæ immunitatis violationem concernunt, cum ad ipſam Sac. Congregationem recurſus habeatur. (*tit. de juriſdict. diſc. 49.*

Prout auctoritas convocandi Concilium Provinciale, atque Synodum celebrandi, ſublata quidem non eſt, ſed ejus exercitium inhibitum Sac. Congregatione in-
75 conſulta, quod de facto illum producit effectum, ut hujuſmodi Conciliorum uſus in Italia nimiùm rarus dignoſcatur, ac penè abolitus. (*in annot. ad S. C. T.*)

Item quia, licèt per Sacros Canones, demandata ſit gradualis, ac ordinata appellatio, eaque prohibita ſit
76 per ſaltum, omiſſo medio; Nihilominus, quia receptum eſt ut hujuſmodi prohibitio non comprehendat ipſum Papam, ejuſque Officiales, ad id in Curia Romana deputatos, quodque ad eum, omiſſo medio appellari valeat; Hinc proinde ob facilitatem, & commoditatem, quam hæc Italiæ provincia pro aliis habet, eamdem Romanam Curiam adeundi, abſque neceſſitate tranſcendendi montes, vel maris navigationi ſe ſubjiciendi, cum adeò prompta Tabellariorum, & curſitantium uſu, adeò ut frequenter commodiùs in Curia cauſas peragere judicetur, quam coram Metropolitanis, idcircò frequentior hæc via per appellantes, ac recurrentes adhibetur, ſive id in forma judiciaria per viam appellationis coram A. C. vel Signatura Juſtitiæ, aliiſque Tribunalibus agatur, juxtà ea quæ in relatione, ac praxi Curiæ recenſentur; Sive frequentiùs per recurſus ad Sacras Congregationes, iſtam præſertim Epiſcoporum, & Regularium.

Ac etiam, quia ex obligatione per Conſtitutiones, Apoſtolicas (*conſtitutione 15. Sixti V. & de privilegiis Epiſcoporum accedentium ad limina ne moleſtari poſſint tit. de juriſd. diſc. 89.*) iojuncta Italiæ Epiſcopis ſingulis
77 triennia Apoſtolorum limina viſitandi, iſtaque occaſione, ſtatum Eccleſiæ, omneſque contingentias referendi Sacræ Congregationi Concilij, idcircò proviſiones, vel oracula ab ea recipi ſolent, ſuper quorum exequutione, Metropolitani impedimenta non præſtant, adeò ut, quamvis eadem vigeat auctoritas per Sacros Canones, & per Concilia generalia Metropolitanis attributa, nedum in appellationum cauſis recipiendis, cum inhibendi facultate, ſed etiam in poteſtate cum ipſiſmet ſuffraga-
78 neis eorumque vicariis aliiſque officialibus, cum magna tamen moderatione reſpectu perſonarum illorum ſuffraganeorum, qui Epiſcopali dignitate fulgeant, tam quoad perſonales diſtrictiones, quam quoad cenſuras, (*tit. de juriſdict. diſc.52.*) Nihilominus (ut dictum eſt) ex tot reſtrictionibus, ac moderationibus, quas diſtinctè recenſere memoria non ſuggerit, diligenter collectas per modernos, qui ſpecialiter de Archiepiſcopi auctoritate agunt, comparativè ad antiquum ſtatum penè ad nihilum redacta eſt. (*Ventriglia in tract. de Archiepiſcopi auctoritate.*)

Meritò autem ita ſequutum eſt, ob Metropolitanorum nimiam frequentiam, quam Italia habet, exiguoſque 79
diœceſum, ac provinciarum fines, cum ita ob facilem, ac celerem aditum ad eos, eorumque poteſtatis facilem uſum (qui in abuſum frequenter tranſcandet,) Ordinariorum loci poteſtas penè annihilata erat, nimiumque facile ſubditis reddebatur ſuperiorem localem ſpernere, atque vivendi licentiam impunè ita aſſumere; Et quamvis nè annihilata ſit poteſtas Ordinarij, quodammodo annihilata videatur illa Metropolitani, idque oppreſſionibus ſubditorum quandoque aditum aperiat; Ex duobus tamen malis, minus eligere prudenter viſum eſt; Vel quia in pleriſque eadem Metropolitani auctoritas occurrere poteſt; Vel quia promptus, ac facilis eſt Romanæ Curiæ aditus.

Hinc ſequitur, ut rarò in Sacris Congregationibus audiantur, inter Metropolitanos, & Suffraganeos quæ- 80
ſtiones in iis, quæ voluntariam juriſdictionè, ſeu politicum regimen Eccleſiæ, aut morum correctionem, criminumque punitionem concernunt, cum in eiuſis contentioſis, quoties illa qui ſe gravatum credit, appellando Metropolitanum adeat, adverſus iſtius proviſiones, vel geſta, per appellatum, contentioſa Romanæ Curiæ Tribunalia, eum judiciario ordine adeuntur, dum Sacræ Congregationes in hujuſmodi contentioſis cauſis cum formali proceſſu, ac tela judiciaria ſe ingerere non ſoleant, quamvis aliquando pro earum arbitrio, & cauſarum qualitate, iſtam cognitionem quoque aſſumant.

Super modo autem inhibendi, & an interet appellatio ſuſpenſiva agitur ſub ſede judiciorum, neque de his iſta Sac. Congregatio cognoſcere ſolet.

Contentio quoque aliquando cadit (ut inſinuatum eſt) ſuper ipſo jure Metropolitico, quod aliquis Epiſco- 81
pus neget, quia nempè exemptionem, ac immediatam Papæ ſubjectionem prætendat, quod in præeminentiarum ſede inſinuatur. (*tit. de præeminent. diſc.1.*)

V.

De controverſiis Inter Ordinarium loci, & alterum Ordinarium vicinum, ſive inter plures Epiſcopos, vel Diœceſanos.

INter illus locorum Ordinarios, qui Epiſcopali, vel Archiepiſcopali dignitate fulgeant, ſive eadem æquè careant, adeò ut ea non dignoſcatur diſcretiva, quæ dignoſcitur inter Epiſcopos, & Prælatos inferiores, quorum ordinaria poteſtas per quamdam impropietatem, ſeu aſſimilationem quaſi Epiſcopalis dicitur; Aliæ vigere 82
non ſolent controverſiæ, niſi illæ, quæ in caſibus particularibus, majorem, vel minorem competentiam concernunt, ſuper illis cauſis, in quibus uterque competens dici valeat, vel talem ſe prætendat; Puta quia (de contentioſis cauſis civilibus agendo) Unus ſe prætendat magis competentem ratione originis, vel domicilij perſonæ, Alter autem ratione rei ſitæ, ſive ratione contractus, cum ſimilibus.

Aut in criminalibus, pro frequentiori contingentia, quod Unus ſe prætendat magis competentem ratione loci delicti, Alter autem ratione originis, vel domicilij, potiſſimè verò ubi unus eorum cauſam prævenerit, an hoc non obſtante, eam alteri remittere teneatur. (*ſub tit. de juriſdict. diſc.57.*)

Majores autem inter plures Epiſcopos, vel Ordinarios quæſtiones vigere videntur, huic Sacræ Congrega- 83
tioni congruæ, ſuper exercitio voluntariæ juriſdictionis, & præſertim circa ordinum collationem, an ſcilicet, & quando

Digitized by Google

quando Ordinarius unius loci, ex cauſa beneficij, vel familiaritatis aut alicujus domicilij in ejus diœceſi contracti, ordines conferre valeat clerico alienæ diœceſis; Sive qui nullam habens diœceſim liberi, & catholici commercij, an unius vel alterius ſubditus effectus ſit, contendatur, ſtante præſertim Sacri Concilij Tridentini diſpoſitione, quæ illam ſacrorum Canonum ſeverius innovat ſub gravibus pœnis, ne unius loci Epiſcopus, vel Ordinarius in collatione ordinum, cum alterius diœceſani ſubdito, eo inconſulto ſe ingerat, ſen in alio pontificalium uſu. (*In adnot. ad S.C.T. & ſub tit. de juriſd. diſc. 52.*)

Super his autem, vel ſimilibus quæſtionibus, ea præ-
84 ſertim, quæ aliquando ſuper finibus territorialibus vigere ſolet, non de facili, certa, & determinata regula generalis cuicumque caſui applicabilis ſtatui poteſt, cum determinatio ex facti qualitate, ac ſingulorum caſuum particularibus circumſtantiis pendeat, ſuper majori, vel reſpectivè minori competentia, aut ſuper valida præventione, ſive quando unius diœceſanus, ita alterius ſubditus effectus dicatur, ut ab eo ordines recipere valeat, cum totum remiſſum ſit, ac pendeat ex facti circumſtantiis pro congrua diſpoſitionis juris applicatione, juxta ea, quæ in meis caſuum particularium adnotationibus, præſertim in materia juriſdictionali habentur. (*dicto diſc. 52. & 57. & in aliis ibidem.*

85 Super finibus præſertim diœceſanis, quæſtiones inter vicinos Epiſcopos haberi ſolent, occaſione intermedianis alicujus ſeparati territorij, quod *Nullius* per veritatem ſit ſub inferiori Prælato, unde propterea pleraque (ut infra,) viciniori Epiſcopo in eo territorio per Concilium Tridentinum, & Apoſtolicas Conſtitutiones, demandata ſunt, ac etiam per S. Congregationem pro caſuum contingentiis demandari ſolent, quomodo ſcilicet major vicinitas debeat regulari, an ex diœceſium extremitate, vel potius ex ipſius Eccleſiæ Cathedralis, menſura facienda ſit, iſtaque poſterior pars probabilior videtur. (*eodem titul. de juriſd. diſc. 50.*)

Præcedentiæ quoque controverſiæ inter eos, qui
86 Epiſcopali, vel reſpectivè Archiepiſcopali dignitate æquè fulgeant, non quidem ubi coæqualis ſit contendentium conditio, quia nempè ambo Epiſcopi actuales ejuſdem provinciæ, ſive ambo Archiepiſcopi actuales, (cum inter iſtos receptum ſit, ut juxta cappellæ Pontificiæ leges, vel ordinem, conſecrationis tempus, ſeu antianitas attendatur) ſed ubi unus in propria provincia ſit (*tit. de præeminent. diſc. 16*) alter autem de Aliena, ſive (ut frequentius in Germania præſertim, aliiſque partibus ultra montes diſputari contingit) unus in propria provincia cum actuali diœceſi, ac juriſdictione, Epiſcopali tantum dignitate præfulgens contendat cum altero, qui in majori Archiepiſcopali dignitate ſit conſtitutus, habituali tamen, non autem actuali, quia nempè in partibus infidelium, in ea Provincia moram trahens occaſione peragendi munus vicarij in ſpiritualibus Metropolitani, vel alicujus Epiſcopi; Idque varias habet opiniones, ac propterea, ſive ex aliquibus diſtinctionibus, ſive ex functionum qualitate, deciſionem recipere videtur, ideoque non de facili certam, ac determinatam admittit regulam. (*Ibidem.*

Majores igitur quæſtiones eſſe ſolent inter illos Ordinarios, qui Epiſcopali, vel Archiepiſcopali dignitate fulgeant, & illos Ordinarios, qui hac dignitate carentes, inferiores Prælati dicuntur; Hæc autem inſpectio cadit ſub proximè ſequenti Rubrica.

VI.

De controverſiis inter Ordinem & Prælatos inferiores contendentes de juriſdictione activa.

INvoluta antiquiori tempore videbatur hujuſmodi controverſiarum ſpecies; Sive ob aliquam terminorum, aut plurium ſpecierum hujuſmodi Prælatorum
87 confuſionem; Sive quia agendo de privilegiis exemptivis, quæ aliquibus Eccleſiis, vel Monaſteriis, earumque Prælatis, ſeu Religionibus in univerſum per ſedem Apoſtolicam ampliſſimè concesſa ſunt, confundebantur juriſdictiones, activa, & paſſiva;

Hodie verò, ex plurib. S. Congregationis Concilij Tridentini declarationibus, ac Rotæ Romanæ deciſionibus, noſtra præſertim ætate editis, ob diſtinctiones clarius explicatas, quàm prius factum ſit, materia plana videtur; Siquidem, ut advertitur ſupra occaſione exemptionis Regularium *ſub tit. de Regul. diſcurſu 1.* Aliud eſt Eccleſiæ, vel Monaſterij, ejuſque Prælati, & clericorum ſæcularium, vel regularium, aliorumq; inſervientiũ exemptio paſſiva, id eſt ne ipſi Ordinario ſubjaceant, unde de conſequenti reſultet limitate in ipſis perſonis exẽptis juriſdictio activa Prælati ejuſdem Eccleſiæ, vel Monaſterij, juxta praxim plurium Eccleſiarum collegiatarũ ſæcularium, ac generaliter omnium domorum regularium, in quibus, præſertim in Italia, nõ interei generalis juriſdictio Ordinarij, ſeu generalis ceſſatio exẽptionis, ob Conſtitutiones Urbani VIII. & Innocentij X. ratione modici numeri religioſorũ; Aliud vero eſt juriſdictio activa ordinaria ſeu quaſi Epiſcopalis, quam hujuſmodi Prælati inferiores exempti habere prætendunt cum clero, & populo ſæculari vivente intra aliquẽ ambitũ, ſeu intra certum territoriũ, quod de ejuſdem Eccleſiæ, vel Monaſterij prophani, ſeu temporali dominio ſit; Ex hujuſmodi etenim tam diverſarum ſpecierum confuſione, ac etiam ex altera plurium diverſarum ſpecierum ipſorum Prælatorum, retroactis temporibus, tot reſultarunt æquivoca, & jurgia; quæ nequè omninò adhuc deſierunt,

Cum etenim per Apoſtolica privilegia exemptiva, aliquibus præſertim Religionibus, cum magna verborũ amplitudine cõceſſi, ut ſunt præſertim illa, quæ (meritò quidem,) conceſſa fuerunt per Sedem Apoſtolicam eminentiſſimæ Hieroſolymitanæ Religioni, Priores, & Cõmendatarij in eorũ Commẽdis, & Prioratib. veri Ordinarij declarentur, cum Vaſſallorum, & colonorum mentione, atq; caſus frequenter præbeat, ut ex Principum ſæculariũ pietate, ipſa Monaſteria, & Commendæ, ac Prioratus, aliquod temporale dominium, oppidorum, caſtrorum, & vicorum, ſeu pagorum habeant, cum juriſdictione in eorum incolas, quib. præſertim in Italia vaſſallorum nomen, ſeu vocabulum congruit, ita contra diſtinguendo eos, qui ſub immediata ſupremi Principis ſubjectione ſint, ac eos, qui ſub ejuſdem Principis mediata, immediata verò Baronum, & domicellorum, aliorumq; habentium utile, vel ſub alternum dominium locorum; Hinc proinde iſte uſus inolevit, ut Prælati, hujuſmodi temporalis juriſdictionis occaſione, ſpiritualem quoque, ſeu quaſi Epiſcopalẽ ſibi uſurpaverint, cum privilegiorum clypeo; Ordinariis, vel eorum officialib. ſuę juriſdictionis exercitium impediendo (*tit. de juriſd. diſc. 1. cum plurib. ſeqq.*)

Conſtituta igitur hac diſtinctione inter juriſdictionem paſſivam, & activam, iſtaque poſteriorem ſubdiſtinguendo inter illam activam, quæ ſit in perſonis exemptis viventibus intra ſepta Monaſteriorum ſeu Commendarum, juxta requiſita enunciata ſuperius *dicto tit. de Regular 6. diſc. 1.* illamque ordinariam, & quaſi Epiſcopalem juriſdictionem activam, quæ competat cum clero, & populo ſæculari, qui in Civitatibus, oppidis, & caſtris, ſeu villis, in privatis domibus vivat.

Quatenus ad hanc juriſdictionis ſpeciem pertinet, 88
privilegia exemptiva quantumvis ampla, quæ vel Religionibus in univerſum, vel Eccleſiis, & Monaſteriis in particulari conceſſa ſint, ea nullius ſunt operationis, utpotè dictam diverſam ſpeciẽ percutientia; Dictæq; activę juriſdictioni cõpetentia major vel minor cum privativa, vel reſpectivè cumulativa, & ſubordinata Ordinarij juriſdictione, pendet ab alia diſtinctione plurium diverſarum ſpecierum hujuſmodi inferiorum Prælatorum initio conſtituta inter illos inferiores, qui materiale territorium ſeparatum verè habeant tanquam per ſpeciem propriæ diœceſis, in qua clerus, & populus ſæcularis vivat, cum qualitate nullius per veritatem, quia nempe illud territorium ab omni diœceſi abſtractum ſit, ac independens; Et illos Prælatos, qui exiſtant intrà fines alicujus diœceſis, juriſdictionem hanc prætendentes cum clero, & populo alicujus loci inhabitant intra alienã diœceſim exiſtentis, adeò ut qualitas nullius, ac territorij ſeparati per veritatem, non accedat. (*Ibidem.*)

Ubi

Digitized by Google

Ubi enim de prima ſpecie agitur, (ut ſupra initio in-
89 ſinuatum eſt) Prælatus, ab Epiſcopo, non niſi in nomine ſeu dignitate, ac Epiſcopalis ordinis exercitio differt; In reliquis enim omnibus verus loci Ordinarius eſt, à quocumque Epiſcopo, vel Diœceſano independens, cum ipſe ſit ibi Diœceſanus, non ſolum quoad juriſdictionem eccleſiaſticam ordinariam, ſed etiam quoad eam delegatam ſupra alios inferiores Prælatos, qui in diœceſi exiſtant, de qua infrà.

Atque licet ea quæ ſunt ordinis Epiſcopalis in exercitio non habeat, ut ſunt collatio ſacrorum ordinum, conſecratio Eccleſiarum, & ſacrorum vaſorum, ac olei ſancti, & ſimilia; Attamen facultatem impartitur cuicumque ordinem Epiſcopalem habenti, ut intra ejus diœceſim, vel territorium, vel alibi cum propriis ſubditis hanc poteſtatem exerceat.

Sub quæſtione ſiquidem fuit illis primis temporibus poſt Tridentini Concilii publicationem, an hujuſmodi inferioribus Prælatis qui ſunt *Nullius* per veritatem, competeret, nec ne facultas concedendi litteras dimiſſoriales ejus ſubditis pro ordinibus a quocumque catholico Antiſtite ſuſcipiendis, quem ipſe maluerit, unde propterea, donec articulus determinaretur, proviſionaliter id alicui viciniori Epiſcopo per Sacram Congregationem Concilii commiſſum fuit; Attamen poſtea, favore plurium hujuſmodi Prælatorum, reſolutiones prodierunt, reſpectu vero aliquorum adhuc dictæ proviſiones durant, quoniam modernus Congregationis ſenſus ab antiquo hoc diverſus videtur (& commendabiliter quidem.) (*eod tit. de juriſd. diſc.*16.

Laudabilius autem pro meo judicio videretur, ut hujuſmodi inferiorum Prælatorum, cum tam ampla pote-
90 ſtate, tam ordinaria, quam delegata, omnimoda fieret ſuppreſſio, ut ita hujuſmodi controverſiis adeò frequentibus, atque tot inconvenientium productivis, cum unica lege generali occurreretur, Nimium etenim improbabile videtur, ut in Epiſcoporum proviſionibus per S. Canones, & per Concilia generalia aliaque Apoſtolica decreta tot demandentur diligentiæ, in electione ſcilicet perſonæ, eaque ſequuta, in examine, ac in rigoroſo proceſſu, cum duplici diſcuſſione in Sacro Conſiſtorio, & cum tot juramentis, ac promiſſionibus, quæ ab eis exiguntur occaſione conſecrationis, nec non cum obligatione accedendi ſingulo quoque triennio, ubi ſint intrà montes, vel ſingulo quinquennio ubi ſint ultra, cum obligatione dandi relationẽ ſtatus Eccleſiæ, atq; ita quodammodo reddendi pluries rationes ſuæ adminiſtrationis.

Prout etiam adeo Sacri Canones, & Concilia incumbunt ſuper celeri Eccleſiarum vacantium proviſione, & ne illæ diu Paſtore viduatæ remaneant, neq; diuturnam patiantur vacationem;

Et tamen, ut quilibet clericus ſæcularis vel regularis ad nutum, etiam quandoq; Principis ſæcularis deputari ſolitus, ſive per alium Prælatum regularem abſq; eo quod Romanam Curiam videat, nullamq; adimpleat ſolemnitatem vel obligationem ex his, quæ in Epiſcoporum proviſionibus adhibentur, habere debeat in univerſum illam juriſdictionem, & poteſtatem; quam ipſi Epiſcopi habent, quo nil abſurdius.

Iſtorum autem Prælatorum poteſtatem in aliquo re-
91 ſtrinxerunt Apoſtolicæ Conſtitutiones, præſertim verò circa ea quæ eccleſiaſticam localem juriſdictionem concernunt, ut advertitur in *diſcurſu ſequent.* ſuper immunitate, cum ſpeciali delegatione id committendo Epiſcopo viciniori, cui etiam quandoq; in ſingula tempora pro Sacræ Congregationis Concilii, vel Epiſcoporum arbitrio, viſitatio committi ſolet, aliaque ſpecialiter demandantur, verùm id non tollit inconveniens.

Majores autem quæſtiones, quas deſuper forum audiat, percutiunt hujus Prælaturæ verificationem cum dicta qualitate materialis territorii ſeperati, ac nullius per naturalem veritatem, ea etenim poſita dictæ conſequentiæ de plano reſultant, ac receptæ ſunt; Facti autem, ac probationum potius, quam juris iſta quæſtio videtur; Juris etenim regula eſt, quod cum ex ſupra initio inſinuatis
juxta opinionem, quam tanquam probabiliorem Roma- 92
na Curia ſequitur, ſub Dionyſio primo, totus Mundus in diœceſes ſub Epiſcopis, vel Archiepiſcopis diviſus fuerit, hinc proinde iſta qualitas nullius, ac territorii ſeparati non præſumitur, ſed per allegantem benè, & concludenter probanda eſt, talique probatione non facta, fundata remanet intentio illius Epiſcopi, ſeu diœceſani, à cujus diœceſi, vel territorio ille locus undique circumdatus fuerit.

Ubi verò hæc omnimoda circumdatio non accedat, quia nempè in angulo ſeu extremitate ſit, unde propterea plurium diœceſium confinantiam habeat, quandoque Rota hujuſmodi inferiores Prælatos ab adjacentium Epiſcoporum jure, ac moleſtiis abſolvendos eſſe cenſuit ex non jure actoris, ob quod juxta generalia juris axiomata, reo & poſſeſſori vincere ſufficit, ob non probatam ſcilicet ab actore ſituationem loci intra ſuam diœceſim.

Minus verò probabile id cenſendum videtur, quoniam alio Epiſcopo non comparente, ſeu non docto de alterius Epiſcopi juriſdictione, vel poſſeſſione ob reſiſtentem præſcriptionem acephaliæ qualitatis, fundata videtur Epiſcopi agentis, & comparentis intentio, iſtaque opinio moderniori tempore magis recepta videtur & meritò quidem.

Probatio autem hujuſmodi territorii ſeparati, ac nullius per veritatem, ad duas tantùm ſpecies ex veriori, magiſque recepta ſententia reſtricta eſt; Primò nempè ad expreſſum; & clarum privilegium Apoſtolicum, non autem cujuſlibet alterius Prælati, vel Principis, cum ſolius Pontificiæ poteſtatis ſit hujuſmodi ſpiritualia territoria dividere, diſmembrare, unire, vel applicare.

Altera verò ſpecies eſt, immemorabilis benè probatæ cum ſuis requiſitis; Ea etenim data rectè dici poteſt adeſſe idem privilegium Apoſtolicum ex virtute ſeu operatione immemorabilis, ut ejus vigore allegari poſſit quicumque titulus de mundo melior, abſque juſtificationis neceſſitate.

In hac autem ſecunda ſpecie verificanda nimia difficultas dignoſci ſolet, cùm inter alia ejus requiſita ea ſint præcipua, ut non conſtet de initio, minuſque quod aliquod in contrarium unquam geſtum, dictum, vel auditum ſit, atque quadragenaria poſt pubertatem à teſtibus bene concluſa fuerit, deducto tempore litis.

Hinc frequentior praxis docet, ut requiſita nunquam benè juſtificentur, eo quia actus contrarii locorum 93
Ordinarii accedant, quorum aliqui ſufficiunt, immò in ſenſu rigoroſo per Rotam recepto ſufficit unicus actus per quem in cauſa univerſali omne jus conſervatur; Vel quia poſt Concilii Tridentini publicationem occaſione delegationis ab eo factæ, ut infra, in locis exiſtentibus ſub inferioribus Prælati, cum circa ea iuſtia iſta diſtinctio *Nullius* proprii & improprii adhuc adeò clarè explicata non eſſet, ipſumque Concilium in verbis etiã illos *Nullius* ſubjicere videtur, hinc proinde excitatæ fuerunt lites & controverſiæ, quarum tempore ſubducto, impoſſibile reddi ſolet habere teſtes talis ætatis, ut dictam quadragenariam pacificam de viſu ſubducto utroque tempore litis, ac pupillaris ætatis, concludere valeant.

Vel quod, (ut frequentior contingentia me docuit,) inferiorum Prælatorum major antiqua ſimplicitas, ad ſe confovendum adverſus ordinarios, titulos exhibuerit, ſui facie infectos, nempè ex conceſſione Ordinariorum ad id poteſtatem non habentium; Vel quod ea hibuerit pontificia privilegia ampliſſimè exemptiva ſed enunciantia, quod locus eſſet alicujus diœceſis, quod excludit territorium ſeparatum, *eod. tit. de juriſdict. diſc.* 1. *& ſeqq.*

Super centenaria præſcriptione pacifica, cadit quæ- 94
ſtio, quæ adhuc involuta, & obſcura eſſe videtur, an immemorabili æquivaleat; Aliquibus ſimpliciter negantibus, eo quia ita initium contrarium dari videtur; Aliis verò opinantibus, ut centenaria de jure major ſit, quam imme-

Digitized by Google

immemorabilis; Atque Aliqui Civiliſtæ, ſeu prophani DD. qui de juribus regalibus prophanis agunt, iſtos centenariæ, ac immemorabilis terminos confundunt, eos promiſcuè adhibendo, ſeu pro ſynonimis capiendo.

Probabilior autem videtur diſtinctio, an centenariæ probatio affirmativa, beneque concluſa accedat, abſque initii, ſeu tituli coarctatione, nec ne; Ubi etenim talis exiſtat, (quæ tamen ut experientia docet, in hac præſertim ſpeciali materia, rarò vel nunquam ad praxim deducitur, ob ſtatus rerum revolutionem à Concilio Tridentino ſequutam (& tunc probabilius videtur, ut ea immemorabili æquivaleat, eumdemque operetur effectum, ea facultate, quæ à tali centenaria quoque reſultat; allegandi abſq; juſtificationis onere quemcumque meliorem titulum, & ſic Apoſtolicum privilegium ſuper ſeparatione.

Propoſitio etenim, ut initium contrarium id excludat, locum habere videtur, quando illa accedat coarctatio ad certum titulum, ut ita ſupponat initium, quod conſtet eſſe infectum, vel inſufficiens, ſecus autem ubi iſta coarctatio ex parte poſſeſſoris non accedat, quamvis ex parte actoris, ſeu aliàs deduca.ur de antiquo contrario ſtatu, qui initium ſupponat, cum etiam in caſu immemorabilis, initium ſupponere oporteat, ac præcedentem diverſum ſtatum ſub aliqua diœceſi, ſtante ſuperius inſinuato jam recepto aſſumpto, quod uſque à primitivæ Eccleſiæ calamitoſa perſequutionis temporibus *Dionyſius primus* univerſum Mundum in veras diœceſes ſub Epiſcopis, & Archiepiſcopis, diviſerit, ideoque de conſequenti in omnibus, quæ hodie extant ſeparata territoria cum vera qualitate *Nullius*, ſtatum diverſum, ac initium ſupponere oporter; Quare difficultas non juris, ſed facti eſſe videtur ſuper hujus ita non coarctatæ, nec interruptæ centenariæ juſtificatione. (*eod. tit. de juriſd. diſc. 1. cum pluribus ſeqq.*

Item quamvis reſpectu immemorabilis, de ejus regulari natura ſit, ut per teſtes, non autem per ſcripturas probari debeat, quaſi quod poſita ſcriptura detur ini-
95 tium immemorabilis excluſivum. Eique oppoſitum; Verius tamen eſt per ſcripturas quoque hanc juſtificationem fieri poſſe, quæ antiquiorem immemorabilem ſupponant poſſeſſionem, vel ſtatum, cum dicta concluſio procedat in illis ſcripturis, quæ dictam tituli, ſeu initii coarctationem importent, ſecus autem ubi vigeat, atque excluſa non ſit dicta poſſibilitas allegandi Apoſtolicum privilegium, quod propè lapſum ſæculi, in quo pacifica poſſeſſio probetur, supervenire potuit compatibiliter cum antecedenti diverſo ſtatu diœceſano.

Iſta verò probatione ceſſante, adeò ut, vel ex contraria explicita probatione, vel ex dicti juris præſum-
96 ptione locus in diœceſi præſupponendus veniat, atque vera, & propria, ſeu naturalis territorii ſeparatio excluſa remaneat, unde propterea ad exemptionem ſive ad præſcriptionem ordinariæ juriſdictionis confugere oporteat, atque verificetur terminus Prælati inferioris in aliena diœceſi exiſtentis, quamvis de illa dicendus non veniat; Et tunc ſecluſa Concilii Tridentini diſpoſitione, atque juris communis terminis attentis, Conſtitutio Bonifacii VIII. hujuſmodi controverſiarum inter diœceſanos, ac inferiores Prælatos regulatrix erat, ad effectum judicandi, an juriſdictio eſſet univerſalis, ac omnimoda Ordinarii privativa etiam ſuper viſitatione, illiſque primariis actibus, qui diœceſanæ legis connaturales, ac primarii videntur, vel potius præſcriptio inferioris Prælati ad certos caſus, vel ad certas cauſas reſtricta ſit, adeò ut non univerſalis, ſed particularis cenſenda veniat. *eod. diſc. 1. de juriſd. cum ſeqq. & diſc. 17.*

Iſtæ verò quæſtiones, ad quas antè Concilii editio-
97 nem hujuſmodi controverſiæ reſtringebantur, in deſuetudinem penè abierunt, quoniam per idem Concilium, quibuſcumque privilegiis, vel conſuetudinibus, vel Conſtitutionibus non obſtantibus, locorum Ordinariis ex Apoſtolicæ Sedis delegato jure, juriſdictio attributa eſt ſuper cognitione cauſarum matrimonialium, & criminalium, ac ſuper iis omnibus, quæ animarum curam, & ſacramentorum adminiſtrationem concernunt; Et conſequenter circa concurſum in parochialibus, approbationem confeſſariorum, & concionatorum, aliaque ab ipſo Concilio expreſſa atque per ſubſequutas Apoſtolicas Conſtitutiones, vel generales proviſiones Sacrarum Congregationum ampliata, præſertim circa concernentia clauſuram Monaſteriorum monialium, adeò ut Diœceſani, ſive Ordinarii iſta juriſdictione delegata contenti, frequentius de aliis ſolliciti eſſe non ſoleant; & meritò, quoniam in parvis præſertim locis, in quibus de hujuſmodi controverſiis agi contingit, prædictis cauſis exceptis, eccleſiaſtica juriſdictio in illis præſertim temporalibus ditionibus, in quibus cum laicis juriſdictionis exercitium in caſibus mixtis non de facili permittitur, penè contemptibilis remanet. *Ibidem.*

Adhuc tamen aliqui Diœceſani ſola, ac delegata ju- 98
riſdictione non contenti, ordinariam quoque inferioribus Prælatis negant; Super quo tamen regula generalis dari non poteſt, cum ex facti circumſtantiis pendeat, an illa caſuum particularium verificetur præſcriptio, quam Sacri Canones in concurſu Diœceſani in inferiori Prælato admittunt. Cum Concilium deſuper circa ordinariam juriſdictionem nil innovaverit, ſolumque delegatam in certis caſibus ut ſupra tribuerit. Et quamvis aliqua Modernorum ſubtilitas, ob privilegiorum amplitudinem, etiam in iis locis quæ inter alienam diœce- 99
ſim ſint, quamdam intellectualem, per ſpeciem metaphyſicæ, *Nullius*, ac territorii ſeparati, qualitatem ponderent; per impropriĕtatem tamen id ſequitur ad quamdam majorem, ac extraordinariam exemptionem denotandam, non tamen effectus veri territorii ſeparati, ac *Nullius* id producit, neque præfatam delegatam juriſdictionem tollit.

Super neceſſitate accedendi ad ſynodum, ſive ſuper
concurſibus in parochialibus ad Concilii Tridentini 100
præſcriptum habendis coram examinatoribus ſynodalibus, quæſtiones cadere ſolent etiam in locis, quæ verè ac naturaliter de territorio ſeparato ſint, cum vera qualitate nullius; Atque diſtinctio eſt, an ille inferior Prælatus, quamvis in omnibus ut ſupra loci verus Ordinarius cenſeatur, jus convocandi ſynodum habeat, illudque de facto exerceat nec ne, ut propria ſynodo exiſtente coram examinatoribus in ea deputatis parochialium concurſus rectè expleri valeat, atque ſubditi proprios habentes diœceſanos ad ordinationes recipiendos accedere non teneantur; His autem ceſſantibus ad Epiſcopi vicinioris ſynodum, vel reſpectivè ad illam Metropolitani, juxta particularem obſervantiam accedere debeant iſtius loci clerici, quibus cura animarum, & ſacramentorum adminiſtratio incumbit.

De aliis verò inferiorum Prælatorum ſpecie, qui ju- 101
riſdictionem in perſonas intra propria ſepta habeant, habetur in alio Regularium diſcurſu, ac in proximè ſequenti Rubrica.

Datur tamen, (ut ſupra initio plures Prælatorum ſpecies diſtinguendo, advertitur) quædam ſingularis,
& extraordinaria ſpecies Prælatorum qui intra alienæ 102
diœceſis limites plenam Epiſcopalem habeant juriſdictionem etiam ab illa per Concilium delegata Ordinario immunem, in perſonas certas de clero, & populo ſeculari, quamvis in Ordinarii diœceſi, vel territorio vivant; Verùm iſta eſt quædam extraordinaria, ac ſingularis prærogativa, quæ ex Apoſtolicis indultis, vel ex antiqua conſuetudine ratione Epiſcopalis dignitatis, qua ipſi Prælati fulgeant, competit, ut (ex. gr.) ſunt ſuperius inſinuati Epiſcopus Feſulanus in Civitate Florentiæ, Archiepiſcopus Nazarenus in Diœceſi Tranen. & Protector Almæ Domus Lauretanæ, & ſimiles *dicto tit. de juriſd. diſc. 20. & 21.*

VII.

De controverſiis inter Ordinarium, & Clericos, alioſque Eccleſiaſticos exemptos contendentes de exemptione paſſiva, Et de controverſiis inter Ordinarium, clericos non exemptos, alioſque ſubditos, & diœceſanos, etiam ſæculares, & de eorum regimine.

DE Ordinarii poteſtate cum exemptis actum habetur *ſub tit. de regular. diſc.* 1. qui eſt generalis diſcurſus Regularium; Quamvis etenim quamplures dentur Eccleſiæ Collegiatæ ſæculares, vel etiam non col-
103 legiatæ, quarum clerici, aliique ſervientes ab Ordinario exempti ſunt, ſubjecti proprio Prælato, qui in ea principalis Dignitas exiſtat, ſeu alteri Eccleſiaſticæ perſonæ, ut præſertim in magnis Civitatibus aliquorum nationales Eccleſiæ eſſe ſolent, quæ, licet collegiatæ non ſint, aliquos tamen clericos manuales, vel conductitios perpetuò ſeu temporaliter eis adſcriptos habet, ac etiam eſſe ſolent cappellæ Principum ſupremorum, ſive eorum Vicariorum, qui Principis vices gerant, ac figuram faciant, cum ſimilibus.

Attamen eadem penè in omnibus, quæ ibi dicta
104 ſunt, procedere quoque videntur circa ſubjectionem, in iis, quæ animarum curam, & ſacramentorum adminiſtrationem concernunt cum clero & populo de Ordinarii grege; Ac etiam circa obligationem accedendi ad publicas proceſſiones, & feſtorum obſervantiam, aliaque ſimilia, in quibus Concilium Tridentinum, & Apoſtolicæ Conſtitutiones, exemptos non exemptis exæquarunt, niſi ſpecialia accedant privilegia Apoſtolica, quæ dicto Concilio, & Conſtitutionibus derogando, etiam in caſibus exceptis, vel eorum aliquibus exemptionem tribuant, quod etiam in aliquibus regularibus, præſertim circa exemptionem ab obligatione accedendi ad publicas poſſeſſiones praxis docet.

Illud autem in ſæcularibus peculiare videtur; ut in
105 eis verificare non oporteat tria requiſita Conſtitutionis Gregorii XIII. quæ in Monaſteriorum, ſeu Domorum & Eccleſiarum regularium ſervientibus, ac miniſtris non profeſſis, & ſæcularibus deſiderantur, cùm pro locorum, ſeu Eccleſiarum diverſa qualitate diverſique privilegiorum tenoribus, vel receptis moribus, quamvis more reliqui Cleri, & populi ſæcularis in privatis domibus per Civitatem, ſeu locum ſparſim vivant, adhuc tamen exemptionibus in caſibus non exceptis potiuntur; In reliquis autem, ubi ſpeciale indultum, vel antiqua legitima conſuetudo, cujus vigore implicitum indultum allegari valeat, ſeu ejuſdem expliciti latior interpretatio ſequatur, aliàs non ſuadeat, à caſibus exceptis in Regularibus exemptis, ad ſæculares etiam exemptos rectè arguere licet, ex rationis identitate.

Datur item in Clericis ſæcularibus, ac etiam in lai-
106 cis (pro ditionum tamen, ſeu principatuum diverſis moribus, ac ſtylis) quædam accidentalis, ſeu occaſionalis exemptio in aliquibus perſonis, alicujus muneris, vel ſervitii ratione, ut (ex gr.) contingit in ſpoliorum, aliorumque jurium Cameræ Apoſtolicæ ſubcollectoribus, aliiſque miniſtris, & in officialibus, ac miniſtris Tribunalis Inquiſitionis, & in Commiſſariis Fabricæ S. Petri, cum ſimilibus ſupra in tertia rubrica enunciatis; Verùm circa iſtos, reſpectu caſuum exceptorum, certa, & determinata ſtatui non poteſt regula, cùm ex tenore exemptionum, ſive ex diverſis diœceſum, ac regionum receptis conſuetudinibus, vel ſtylis in magna parte id pendeat; Quamvis etenim, ut in proximè inſinuata Rubrica advertitur, plures deſuper habeantur valdè commendabiles, ac juſtæ proviſiones, non ſemper tamen, vel non omnium reſpectivè praxis habetur; Ideoque in caſuum contingentiis pro eorum qualitate, ac particularibus circumſtantiis judicium efformare oportet, illud ex conſimilibus caſibus retroacto tempore ſequutis, eorumque determinationibus cum congrua tamen circumſtantiarum combinatione, regulando.

Prout certam non recipit regulam illa accidentalis
exemptio, quæ aliquibus perſonis, vel etiam Capitulis, 107
& Univerſitatibus, ſeu populis, per Papam, ſive per iſtam Congregationem, alioſve ſuperiores ratione inimicitiarum, ſeu litis pendentiæ, vel ex alia juſta cauſa concedatur; Multoties etenim praxis docet, ut juſta cauſa accedente, non ſolùm perſonæ particulares, vel etiam univerſus Clerus, & populus alicujus loci ab Ordinarii juriſdictione eximatur, atque alteri viciniori proviſionaliter ſubjiciatur, ſeu committatur; Id etenim pariter pendet ex facti qualitate, ac ſingulorum caſuum circumſtantiis, ex quibus regulandum eſt prudens Sac. Congregationis arbitrium, nedum ex juris ſcripti regulis, ſed etiam ex legibus prudentialibus, ideoque in ſingulis caſibus pariter pro eorum ſpeciali qualitate arbitrium regulandum eſt, aliquam recipiendo normam à retroactis ſimilibus proviſionibus, vel determinationibus, non autem ut quod in uno caſu factum eſſe conſtet, in quocumque alio præcisè faciendum ſit, attendendo Sanctæ Congregationis declarationes, vel determinationes in ſola littera pro regula generali, ut quandoque erroneè fieri praxis docet.

Reſpectu verò non exemptorum, diſtinguendo controverſias, quæ habeantur cum Clericis, ac aliis perſonis indubitatè Eccleſiaſticis, quæ ſub nomine Cleri veniant, cum illis quæ habeantur cum ſæcularibus venientibus ſub nomine populi; Quatenùs ad primam
ſpeciem pertinet, extra controverſiam, regula genera- 108
lis Ordinario aſſiſtit ſuper plena, & omnimoda juriſdictione in ſuæ diœceſis Clericos, aliaſque Eccleſiaſticas perſonas, alicujus exemptionis privilegio non munitas; *de iſta regula dicto diſc.* 1. *de juriſdict. cum ibi allegatis.* Nullæque, vel nimium raræ videntur hujus regulæ limitationes, illis exceptis, quæ ratione ſuſpicionis, vel alterius juſtæ recuſationis reſultent, *eodem tit. de juriſdict. diſc.* 46. *& ſeqq. & ſub tit. de judiciis.*

Ut præſertim pro frequentiori contingentia praxis docet in illis cauſis, in quibus Ordinarius, vel alter Superior de proprio intereſſe agit, atque collitigans dici
valeat; Idque, non ſolùm ubi intereſſe privatum ſit, ſed 109
etiamſi ejus Menſæ, unde propterea cauſæ bonus, vel malus eventus aliquam ipſius Ordinarii utilitatem, vel reſpectivè damnum concernat; Quamvis etenim regula ſit, ut Epiſcopus, vel alter Prælatus etiam in cauſa propriæ Menſæ competens exiſtat, adeò ut non accedente recuſatione validè procedat, neque exinde nullitas ex defectu juriſdictionis prætendi valeat; Attamen juxta magis communem, ac receptam opinionem, recuſari poteſt, atque recuſatus abſtinere debet, *ibidem.*

Vel niſi ordo judicii ita exigat, quia nempe per appellationem cauſæ ad Metropolitanum, vel alium appellationis Judicem legitimè devoluta ſit.

Aut quod alter forus magis competens eamdem cauſam trahat, juxta ſuperiùs inſinuata in quinta Rubri-
ca; Id autem non juriſdictionis, & poteſtatis habi- 110
tualis, ac in genere, ſed potiùs majoris, vel minoris competentiæ, ſeu ordinis judicii materiam percutit.

Reſpectu verò laicorum, impoſſibile eſt, certam ſtatuere regulam, cuicumque caſui applicabilem, niſi ex cauſæ qualitate ita generaliter, ac ubique apud Catholicos Canonum præceptis obedientes putà privativa juriſdictio Eccleſiaſtica intret, in cauſis merè ſpiritualibus, in quibus de ipſa ſpiritualitate principaliter agatur; ut præſertim pro frequentiori contingentia practicari poteſt in cauſis matrimonialibus, tam ubi de jam contracti matrimonii validitate agatur, quam ubi de contrahendi libertate, ſeu forma; Aut etiam de thori formali ſeparatione principalis quæſtio ſit, ſive de ſimilibus cauſæ, quibus ſpiritualium nomen, & qualitas congruit; Quamvis in iſtis quoque pro diverſis regionum, ſeu principatuum legibus, vel ſtylis, in iis, quæ meram temporalitatem concernunt, citra puræ ſpiritualitatis cognitionem, ſæcularis poteſtas manus ſaltem

proviſionales quandoque apponere ſoleat; Ideoque deſuper certa regula pariter ſtatui non poteſt, cùm ex ſingulorum caſuum qualitate, & circunſtantiis, præſertim verò ex regionum, ſeu locorum legibus, vel moribus, in magna parte id pendeat, ac propterea integer locus veritati relinquitur.

In cauſis autem mixti fori, in quibus pro regula generali juriſdictio etiam in laicos Ordinario, vel Diœceſano tribuitur, in aliquibus ditionibus ex Apoſtolicis indultis explicitis, ſeu veriùs implicitè ex antiqua conſuetudine, vel præſcriptione deductis, id non conceditur, ideoque certam regulam ubique non recipit.

Generaliter autem inter locorum Ordinarios, & ſubditos, ſive Clerici, ſive laici ſint, quæſtiones eſſe ſolent,
111 non ſuper ſubſtantia juriſdictionis, ac ſuperioritatis, ſed ſuper loco, ac modo, quia nempe aliqua diœceſis pars, ſive aliquis locus prætendat, ut incolæ, vel ſubditi extra proprios lares trahi non valeant, ibique per ipſummet Epiſcopum, ſeu Prælatum, vel per particularem Vicarium, ſeu Officialem judicari debeant; Sive quod Epiſcopus, vel Prælatus in certo loco, nempe in Civitate, ubi ſita eſt Cathedralis, reſidentiam facere, ac Tribunal erectum habere debeat, impugnando poteſtatem trahendi ſubditos ad alium locum diœceſis.

In his autem regula generalis Epiſcopo, vel Ordinario Prælato aſſiſtit, ut in quacumque diœceſis parte reſidentiam facere, ac Tribunal erigere valeat, ibique ſubditos cognoſcere, eorumque cauſas tractare. (*tit. de juriſdict. diſc. cum duobus ſeqq.*)

Licèt enim Epiſcopus pro majori parte anni regulariter in Eccleſia Cathedrali reſidere debeat, ibique Tri-
112 bunal erectum habere; Attamen hæc regula operativa quidem eſt, ut ſubditi hanc Sacram Congregationem, ſeu illam Concilii, alioſque Superiores adire valeant, ut illum ad reſidendum cogant, quod diverſimodè pro locorum qualitate, & commoditate, ſeu retroacta obſervantia, vel aliis juſtis cauſis accedentibus demandari ſolet; Ut plurimū tamen ad Concilii Tridentini præſcriptum demandando præciſam reſidentiam in Cathedrali in quibuſdam anni temporibus, præſertim Adventus, & Quadrageſimæ, ac in aliquibus majoribus ſolemnitatibus, (*dicto tit. de juriſdict. diſc* 24) Non per hoc tamen ſubditis licitum redditur ſibi ipſis jus dicere, atque Ordinarii convocationibus, & præceptis non parere, ex eo quod in Cathedrali, ſeu in alio conſueto loco non reſideat, ſed alibi Tribunal erectum habeat, dummodo tamen illud intra diœceſim ſit, ſecùs autem ſi extra.

Idque non ſolùm, ubi unica ſit Eccleſia unicave diœceſis, ſed etiam ubi duæ vel plures, perpetuò tamen Apo-
113 ſtolica auctoritate quamvis æquè principaliter unitæ, quoniam non per hoc duo, vel plura Tribunalia cum duobus, vel pluribus Vicariis generalibus, aliiſque Officialibus habere tenetur, Licèt enim Eccleſiæ, ac diœceſes æquè principaliter unitæ pro duabus omninò diſtinctis habeantur, atque earum quælibet proprios diſtinctos retineat fines, propriaque jura, & privilegia, perinde ac ſi unio non adeſſet; adhuc tamen, cum Epiſcopi, vel Prælati perſona unica ſit, ac naturaliter individua, quoad eum, atque ad hunc effectum ambo, vel plures pro unica habentur, ut in qualibet unius, vel alterius diœceſis parte reſidere valeat, ac Tribunal erectum habere, (*locis proximè cit. diſc.* 23. *& 24. de juriſd. & tit. de præeminent. diſc.* 7.) Niſi Apoſtolicæ proviſiones, vel antiqua conſuetudo, quæ jus facultativum excludat, aliter ſtatuant; Multò igitur minus per ejuſdem diœceſis loca particularia, vel partem aliquam, id prætendi poteſt.

Niſi agatur de cauſis brevioribus, quibus congruit, ut per localem Superiorem, cui vicarii foranei nomen
114 datur, in loco cognoſcantur, cùm earum qualitas incommodum adeundi Tribunal non patiatur.

Ejuſdem verò diœceſis, vel plurium ſimul unitarum amplitudo, vel qualitas, ex qua itineris aſperitas, vel nimia incommoditas reſultet, diſcretum arbitrium regulare debet ſuper præfinitione cauſarum breviorum, quarum uniformis regula, ſeu certa imprudenter per aliquos Doctores, ſeu verius Collectores tribuitur, cùm ex locorum vicinitate, vel diſtantia, ac itineris facilitate, vel aſperitate reſpectivè, aliiſque circunſtantiis id regulandum ſit, (*dicto diſc.* 22 *de juriſdict.*)

Ex eadem diœceſis amplitudine, ac itineris aſperitate ex qua difficile redditur, nimiumque incommo- 115
dum Paſtori oves ſtatutis temporibus viſitare, ac recognoſcere, ipſiſque ovibus Paſtorem adire, reſultare ſolent controverſiæ inter Epiſcopum, & ſubditos ſuper alicujus partis diœceſis diſmembratione, novæque Cathedræ erectione, de quo tamen ad hanc Sac. Congregationem agere non pertinet, ſed ad Conſiſtorialem; Atque pariter certa, & determinata regula generalis cuicumque caſui applicabilis deſuper ſtatui non poteſt, quoniam licèt hæc juſta cauſa cenſeatur id agendi, plura tamen requiſita ad id deſiderantur, ea præſertim, ut antiquæ Eccleſiæ dignitas non viloſcat, ac etiam nova convenientem quoque dignitatem ſortiri, & conſervare valeat, quod pro regionum moribus regulam recipit, cùm in una regione, præſertim in Italia, non dedeceat diœceſes exiguas eſſe, atque Eccleſias Cathedrales breves fines habere, in aliis autem regionibus, præſertim ultra montes, diverſa ſit praxis, adeò ut illi fines, qui in Italia magnam etiam metropoliticam provinciam conſtituunt, ibi vix exiguam faciant diœceſim Eccleſiæ ſuffraganeæ, ideoque ex facti qualitate arbitrium regulandum eſt. *N. tit. de præminen. diſc.* 6.

Cum eadem proportione, ſeu comparativè, Epiſcopi, aut Ordinarii arbitrium ad mentem ſacrorum Canonum, & Concilii Tridentini, regulandum eſt circa uniones, reſpectivè novas erectiones, ac diſmembrationes parochiarum, cùm ſuper his populorum, vel Clericorum clamores adverſùs Epiſcopos, vel Ordinarios, in iſta, magis verò in altera Concilii Congregatione, & quandoque etiam in Rota, aliiſque Tribunalibus, audiri ſoleant, quia nempe in caſu unionis plurium Eccleſiarum parochialium, ille Clerus, & populus, qui ſit Eccleſiæ quodammodo inferioris, quæ propterea, ſive de jure, ſive de facto, ſive de utroque ſimul, alterius, quæ majorem figuram faciat, ſubdita efficiatur, id ægrè ferre ſoleat.

Sive quod una parte populi, & Cleri magis remota majuſque incommodum ſentiente novæ parochiæ erectionem petente, altera pars ægrè ferat diſmembrationem, utpotè diminutivam ut dignitatis Eccleſiæ eodem modo quo Capitulum Cathedralis, ac Civitas diſmembrationem diœceſis ut ſupra ægrè ferendo, diſmembrationi, novæque erectioni ſe opponere ſolet.

Id etenim pariter certam, ac determinatam regulam non recipit, ſed Ordinarii prudentiæ, ac arbitrio remiſſum eſt, quod tamen liberum non eſt, ſed à juſta cauſa
neceſſitatis populi coarctatum; Cùm etenim diviſio, 116
vel diſmembratio hujuſmodi ſpeciem prohibitæ alienationis ſapiat; Idcircò ultra ſolemnitates à jure præſcriptas, quæ in conſenſu Rectoris, & populi conſiſtunt, juſta quoque cauſa copulativè neceſſaria eſt, ubi ſcilicet commodæ curæ, & adminiſtrationi Sacramentorum aliàs conſultum eſſe non poſſit, ſive ob populi ſciſſuram, ut ſcandalis, & inconvenientibus occurratur ita providere oporteat, vel congruat, aut quod ob multitudinem populi, atque ob emolumentorum, ac proventuum exuberantiam, utraque Eccleſia in ſua opportuna majeſtate remaneat, cum ſimilibus circunſtantiis juſtam cauſam redolentibus, Secùs autem ubi ſola territorii amplitudo, ſeu itineris aſperitas in aliqua anni parte, vel alterius incōmoditatis ratio urgeat, alia verò requiſita non verificentur; Tunc etenim ad unius, vel plurium proviſionalium, ſeu adjutricum Eccleſiarum deſtinationem, ſeu vicariorum, & adjutorum ſuperadditionem juxta indigentiam, abſque formalitate diſmembrationis, novæque erectionis, deveniendum eſt.

Ea verò diviſio Eccleſiarum Parochialium ex Con-

cilii

Digitized by Google

cilii Tridentini præſcripto commendabilis potius eſt, neque prohibitam alienationem non redolet, ideoque dicta requiſita non deſiderat, ubi ſcilicet diviſio ſolum exercitium curæ, ſoloſve fines, vel populum percutiat, iſtarū Eccleſiarum jure, ac ſubſtantia non immutatis, quia nempe juxta aliquarum regionum præſertim Apuliæ antiquos mores, plures Eccleſiæ parochiales ſociativo quodam jure totum territorium poſſideant, omniq; populo abſque finium diſtinctione ſacramenta miniſtrent; Id etenim parum commendabile eſt, cùm ita oves proprium, ac certum non agnoſcant paſtorem, ideoque populi, ac finium diviſio laudabilis eſt, atque per Epiſcopum, ſeu Ordinarium loci, quando ratio ſcandali in contrarium non urgeat, facienda eſt, (*tit. de paroch. diſc.* 33. *cum ſeqq. & in annot. ad S.C.T.*)

Ex eadem quoq; ratione, ad ejuſdem Concilii Triden-
117 tini, & Conſtitutionum Apoſtolicarum præſcriptum, pluribus quoque Sacræ Congregationis decretis ita præcipientibus, ubi totius populi, vel alicujus partis cura ratione unionis, vel antiquæ conſuetudinis, Cathedralis, vel Collegiatæ Eccleſiæ Capitulo, ſeu alteri Regularium, aut ſæcularium Clericorum univerſitati incumbat, non laudatur, ut cura penes omnes Canonicos, vel Clericos exiſtat, ac promiſcuè exerceatur; ſed ut unus, vel plures certi vicarii deputentur, ex eadem ratione, ut oves proprium, ac certum agnoſcant paſtorem, iſteque viciſſim cognoſcat ſibi commiſſas oves, pro eo vero, ac proprio parochiali jure, quod in promiſcua, ſeu viciſſitudinaria neceſſitate conſiſtere dicitur, ut ſcilicet functiones præciſè parochiales ille Clericus populo miniſtrare, & è converſo populus ab eo ſuſcipere cogatur; Laudato in aliis Canonicis, & clericis illa ſacramentorum, ac divinorum miniſtratione, quæ ex majori pietate, ſive pro parochi adjutorio fiat, (*dicto tit. de paroch. pluries, & tit. de benef. diſc.* 55.)

Diœceſis viſitatio quoque controverſitas inter Epiſcopum, vel Ordinarium, & Clerum, ac populum reſ-
118 pectivè parere ſolet; Vel quia Ordinario eam negligente ſingulis annis facere ad Concilii Tridentini præſcriptum, illa petatur; Vel (& frequentius,) quia præter neceſſitatem eam Epiſcopus, vel Prælatus nimiùm frequentare ſtudeat, ex ſola ratione exigendi procurationem, cujus prohibitio quamvis enixè à Concilio Tridentino facta ſit penè idealis, ac ſine effectu de facto remanere videtur. Sive, ut occaſione revidendi rationes adminiſtrationum hoſpitalium, & confraternitatum, aliorumque piorum locorum ad Concilii Tridentini præſcriptum, ſalarium, vel aliud emolumentum obtineatur, quamvis, id quoque prohibitum ſit; Aut quod bullarum, aliorumque titulorum beneficiorum, & cappellaniarum recognitio cancellariæ lucrum producat, quamvis pariter ſit prohibitum, ſed prohibitio ſine effectu remaneat; Vel demùm, quod ob indiſcretas expenſas victualium, & viaticorum, quas ex eodem Concilio exigere licet, neglecta moderatione ab eo demandata, Clerici, & Eccleſiæ, ac pia loca graventur, unde propterea compoſitiones, ac extorſiones pati cogantur; Pleriſque Prælatis hoc viſitandi munus, induſtriæ, ac turpis lucri gratia, utinam non frequenter exercentibus;

Quamvis etenim ab eodem Concilio ſingulis annis univerſæ diœceſis viſitatio, ac peragratio quò magis per ſeipſum fieri poteſt, vel ſaltem per vicarium, ſeu alium officialem demandetur, atque pluries per Sacram Congregationem Concilii, vel Epiſcoporum, declaratum fuerit Conciliare decretum non eſſe unicæ annalis viſitationis arctativum, neque Epiſcopum, ſeu Prælatum prohiberi quò minùs juſta cauſa exigente pro ejus arbitrio pluries hanc peragrationem, ac viſitationem facere valeat; Attamen è converſo, viſitationis onus ſingulis annis injunctum ita non eſt, ut præciſam induceat neceſſitatem, quoniam ubi præſertim de exiguis diœceſibus agatur, quæ quodammodo ſingulis diebus, vel menſibus ab Epiſcopo viſitari videntur nulla exigit neceſſitas hanc formalitatem viſitationis pro dicto ſolu ſine induſtriæ, ac lucri frequenter repetere; prædicto anni termino ita demonſtrativè potiùs, quàm taxativè ſtatuto: Ita tamen ut diſcretè, atque pro paſtoralis officii zelo opportunè exerceatur, ut ſcilicet morboſæ oves recognoſcantur, ut curentur, ſive an eiſdem ovibus per inferiores paſtores, vel cuſtodes divina paſcua benè miniſtrentur, necnè, atque abuſuum introductio impediatur, non autem ex ſolo fine colligendi ſtatutis temporibus à grege lanæ, ac lactis proventum, parum in reliquis curando, an morboſæ, ſeu validæ ſint oves, vel an bona, ſeu mala paſcua habeant quod utinam quandoque praxis non doceret; Adeò ut aliqui SS. PP. majora declamare ſoleant præjudicia, quæ per malos Eccleſiaſticos, maloſque paſtores inferuntur, quàm ea, quæ ab infidelibus, vel hæreticis, cum his facilius occurri poſſit. (*in annotat. ad S.C.T.*)

Licèt enim ſumma ſit hujus Sacræ Congregationis
Epiſcoporum, ac alterius Concilii ipſiuſque Summi 119
Pontificis, ac aliorum ejus miniſtrorum vigilantia, atque ſubditis recurrentibus opportunè provideri ſoleat, ipſis Epiſcopis, vel Prælatis ſtrictè præcipiendo, ut ab his abſtineant, atque indebitè exacta reſtituant, frequenter etiam juriſdictionem ſuſpendendo, vel interdicendo cum Vicarii Apoſtolici deputatione, & quandoque ad Vrbem evocando, imò in carcere qui dignitati ſit congruus, in aliquo ſcilicet Urbis Monaſterio, detrudendo, ac etiam ad alicujus depoſitionem procedendo, ſive in pœnam, à majori, ac nobiliori Eccleſia, ad aliam inferiorem transferendo, (ut è converſo in caſu emerentiæ ejuſdem tranſlationis uſus ad alios alliciendum fortè commodabilis eſſet;) Attamen vel ob diſtantiam locorum, vel ob ſubditorum infimam conditionem, alioſque majorum malorum timores, ſive majores ſumptus, quos deſuper pati oportet, non de facili cum hac medicina malo occurri videtur, potiſſimè quia clamores, ac recurſus frequenter indebitos, & calumnioſos à malis potiùs quàm à bonis adversùs zelantes Prælatos praxis quandoque docet; Ideoque Metropolitanarum præſertim Eccleſiarum proviſionibus nimiùm accuratè procedendum videretur, in perſonis ſcil. expertæ integritatis, ac peritiæ, ut ita hujuſmodi inconvenientibus facilius, ac opportunius occurri poſſet.

Eadem inconvenientia, ac ſubditorum oppreſſiones,
& præjudicia, frequens praxis docet, atque exinde cla- 120
mores apud hanc Sacram Congregationem haberi ſolent, ob indebitam, ac exceſſivam exactionem illorum jurium Epiſcopalium, quæ intra debitam moderationem à Sacris Canonibus, & Conciliis permiſſa ſunt, ut præſertim ſunt Cathedraticum, ac ſubſidium charitativum.

Sive extorſionibus, ac oppreſſionibus aditum præbere ſolent ea, quæ pro debito officii benè adminiſtrari nimiùm pia, & commendabilia ſunt, puta piorum legatorum, aliarumque piarum diſpoſitionum exequutio per ſacros Canones Epiſcopis, aliiſque Prælatis commiſſa, Sive illa pro decedentibus ab inteſtato piarum
diſpoſitionum pro animæ ſuffragio ſuppletio, vel teſta- 121
tio, quæ ex aliquarum regionum, vel diœceſium conſuetudine, ac bono, & laudabili initio, Epiſcopo, vel alteri Prælato conceditur, cum indiſcretè, atque ad proprium lucrum, & emolumentum non abſque ſcandalo quandoque hæc facultas practicari ſoleat; Quamvis enim ob ſubditorum clamores, plures deſuper Sacræ Congregationis prodierint proviſiones, tam circa debitam moderationem ad veriſimilis defuncti voluntatis limites, ejuſque virium, ac familiæ menſuram, quàm etiam ne quidquam ad Epiſcopi, ſuorumque utilitatem erogetur; adhuc tamen praxis de facto contrarium docet, ideoque ſanctius eſſet, ut indefinitè id prohiberetur ad elidendam radicem, ſeu tollendam occaſionem hujuſmodi malorum. *tit. de teſtamen. diſc.* 24.

Ipſimet actus ſpirituales, ut præſertim eſt collatio 122
ordinum, juſtos ſubditorum clamores, ac recurſus parere ſolent; Vel ſcilicet ipſorum Clericorum ordines

Digitized by Google

petentium, vel recipientium; Quia nempe arctatis, aut
alias juſtè eos petentibus abſque cauſa denegentur; Vel
quia pro eorum collatione, ſub nomine emolumento-
rum cancellarii pro juſtificatione legitimorum nata-
lium, ac ſufficientis patrimonii, aliorumque requiſito-
rum, non modicæ fieri ſoleant extorſiones contra ex-
preſſam prohibitionem Sac. Conc. Trid. *in annot. ad
S. C. T.*

Cùm Cathedralis, vel Collegiatæ, ſeu parochialis
Eccleſiæ Capitulis, vel Cleris, aut Rectoribus quæſtio-
nes oriri ſolent ſuper ejuſdem ordinati adſcriptione il-
lius Eccleſiæ ſervitio, cum in pleriſque partibus vigeant
123 ſtatuta, ſeu conſuetudines, ut in Eccleſiis Cathedralibus,
vel Collegiatis, ſeu Parochialibus non numeratis, ac re-
ceptitiis, omnium civium, qui juxta diverſos loquendi
uſus præſertim Hiſpaniæ, naturales ſeu patrimoniales,
dici ſolent, non recipiantur niſi ii, qui certas habeant
qualitates ab ipſo Capitulo, ſeu Collegio, vel Congre-
gatione examinandas, & approbandas, unde propte-
rea prætenſio habetur, quod Epiſcopus, vel Prælatus,
clericare, ſeu aliàs ordinare non poſſit, niſi perſonas
prius ita approbatas, & receptas; Id autem nullam
habet ſubſtantiam quoad facultatem ordinandi, ac etiam
ordinatos Eccleſiæ ſervitio adſcribendi pro implemen-
to requiſitorum Concilii Tridentini in Clericis primæ
tonſuræ, cùm dictæ conſuetudines, vel ſtatuta rectè
compatibilia remaneant, ad effectum ſcilicet receptio-
nis pro participatione maſſæ communis, ac pro aliis
prærogativis, quibus potiuntur illi, qui de Collegio, vel
de Congregatione ſint, cùm id ordinandi poteſtatem
coarctare non debeat, *tit. de Canonic. & Capitul. diſc.* 18.
cum pluribus ſeqq.

Majores autem clamores ſuper iſta materia collatio-
nis ordinum ſunt illi Communitatum laïcalium, quæ
nimium indiſcretè ita per Epiſcopos, aliosque Præla-
tos gravari ſolent, cum facili manuum impoſitione,
ſeu conceſſione primæ tonſuræ, quæ frequentius pro
fraudandis publicis oneribus, eorumque franchitiis, ac
etiam pro effugiendo forum laicalem, ut ita major vi-
vendi licentia habeatur, quàm pro Dei ſervitio, ac vi-
tæ ſpiritualis deſiderio accipi ſolet, ut etiam advertitur
diſc. ſequent. pro Congregatione Immunitatis, ideoque
valdè commendabiliter, (ut ſupra inſinuatum eſt,) hæc
Sacra Congregatio inhibere ſolet aliquibus Epiſcopis,
aliiſque Prælatis locorum, in quibus iſte dignoſcatur
abuſus, ne primam tonſuram conferant, ipſa Sac. Con-
gregatione inconſulta.

De his etenim, vel ſimilibus proviſionibus indebi-
tè conqueruntur Epiſcopi & Ordinarii locorum, ſive
ignarum vulgus obloquitur, quaſi quod ita paulatim
124 ſit Epiſcoporum poteſtatem annihilare, quoniam de
ſeipſis potiùs conqueri debent, quod eorum poteſtate
abutantur, neque advertant ad ea, de quibus ipſos benè
admonet Cardinalis Bellarminus in ejus Opuſculo ſu-
per impoſitione manuum, cui titulus eſt *admonitio ad
nepotem* Epiſcopum Theanenſem, ideoque in aliqui-
bus partibus commendabilibus videretur, ut Sac. Con-
gregatio faciliùs, ac frequentiùs iſtas daret monitiones,
vel inhibitiones.

In caſu autem converſo, ad eandem Sac. Congrega-
tionem, haberi ſolent recurſus per eos, qui clerica-
lem ordinem ſuſcipere cupiunt, Epiſcopi autem ne-
125 gant, quoniam ut dictum eſt: Aut agitur de aliis or-
dinibus majoribus, ad quos promoveri petant illi, qui
jam in ſtatu clericali ſint, & tunc, ubi prævia Epiſcopi
informatione (pro inconcuſſo ſtylo ſemper expectanda)
conſtet, quod nulla adſit juſta denegationis cauſa, Sac.
Congregatio quandoq; id præcipere ſolet, præſertim ubi
agatur de arctatis: Ubi verò agitur de merè ſecularibus,
qui primam tonſurā petant, tunc etiamſi nulla aſſigne-
tur denegandi cauſa ſpecialis, adhuc reputatur juſta, &
ſufficiens prædicta ratio generalis, ut parcè in hoc pro-
cedendum ſit, ob Communitatum præjudicia, & Magi-
ſtratuum laicalium querelas, ac etiam ob ſcandala, &
præjudicia totius ordinis clericalis, quæ ex Clericorum
numero oriuntur, cùm non videatur, quæ ita de facili
clericandi neceſſitas ſubſit in pueris vix ætatem anno-
rum ſeptem attingentibus, de quorùm moribus, & ani-
mo, an ſcilicet vitam clericalem aſſumpturi ſint nec nè,
incerti ſumus; Ideoq; ſancta res eſſet, ſi deſuper fieret ea
generalis proviſio, quæ facta eſt ſuper introductione
puellarum ſæcularium in Monaſteriis monialium edu-
cationis gratia; Niſi particulares facti circunſtantiæ
probarent, quod injuſta, & animoſa eſſet denegatio, vel
illius ſcilicet, qui in provecta ætate ad ſacerdotium ha-
bili, verè pro ejuſdem ſacerdotii deſiderio, ac Dei ſpiritu,
id petant, vel ubi ſequuta ſit, ſeu immineat, vacat in ali-
cujus beneficii, vel cappellaniæ de jurepatronatus ejus
majorum, vel conjunctorum, unde propterea denegatio
ſequi poſſet ex malignitate, ſeu ex affectatione ſpiran-
tium id idem beneficium, ſeu cappellaniam *hoc eod.
lib. tit. Miſcell. diſc.* 15.

Hinc propterea, pro ea experientia, ante acceſſum ad 126
Curiam, mihi dedit regimen diœceſis propriæ patriæ,
per quatuor, vel quinque annos in munere prius Vicarii
Capitularis, & deinde Generalis, ac etiā prius in aliquib⁹
muneribus laicalibus, quorum occaſione agnovi magna
Communitatum præjudicia, ad tria cogitabā, in quibus
opportunæ proviſiones eſſent congruæ; Primò nempè,
quod illi clerici in minoribus, qui ad ætatem ſacerdotio
habilem pervenerunt, atq; idonei abſq; juſta cauſa negli-
gunt, illum, alioſq; ſacros ordines ſuſcipere, vel quod id
explere non poſſint ob illiteraturam, ſeu aliud impedi-
mentum, vel habitu, & tonſura clericali priventur, ac
laici reputentur, vel ſaltem reducantur ad ſtatum Cleri-
corum conjugatorum, qui, (ut advertitur in alio diſcurſu
immunitatis) Communitatibus non ſunt adeò graves,
Imò forſan laudabilius eſſet generaliter Clericis in mi-
noribus denegare exemptionem onerum laicalium, eo-
dem modo quo conjugatis denegatur; Iſtaque eſſet op-
tima medicina, non ſolùm pro evitandis fraudibus, ac
præjudiciis Communitatum, ſed etiam pro evitandis
tot ſcandalis, & inconvenientibus, cum præjudicio
totius ſtatus, vel ordinis clericalis, quæ in dies expe-
rimur ob copiam Clericorum in minoribus.

Secundò, ut tam pro conſolatione parentum, qui ca-
piunt filios dirigere per viam Eccleſiaſticā, quàm etiam 127
pro ſervitio Eccleſiarum in Divinis, pueris concedere-
tur ſolùm licentia aſſumendi habitum clericalem, cujus
ratione aliqua tantùm concederentur privilegia, quibus
potiri ſolent illæ domus, in quibus aliquis clericus adſit,
puta circa hoſpitationes militum, ſive reſpectu ipſorum,
qui habitum deferunt, & Eccleſiæ inſerviunt circa mu-
nera ſordida, & merè perſonalia, atq; ita occaſione ſervi-
tii Eccleſiæ eorū fiat experimentum, neq; tonſura confe-
ratur, niſi poſtquam ita bene probati ſacrorum ordinum
ſuſceptioni proximi ſint; Atque ſi Deus ad hoc munus
Epiſcopale me vocaſſet, (quod tamen ſequutum non
eſſe eidem gratias ago) ita utique practicaſſem.

Et tertiò, ut ad populi proportionem certus numerus
præfigeretur cum pro Italiæ calamitatibus, iſtæ proviſio-
nes neceſſariæ videantur, dū in nimium exceſſū iſte abu-
ſus creviſſe videtur; Super his tamen totum ſuperiorū ju-
dicio, ac prudentiæ cū veritatis integro loco relinquitur.

De pleriſque aliis, tam inter Epiſcopos, & Clericos,
alioſque ſubditos, quàm cum Capitulis, & Commu-
nitatibus, ſive inter ipſamet corpora, ſeu perſonas, in iſta 128
Congregatione Epiſcoporum; vel in altera Concilii
frequenter agi ſolet, & præſertim circa applicationem
pœnarum, & mulctarum, ſive circa deputationem Vi-
carii Generalis, ut eſſe debeat Doctor, ac non diœce-
ſanus frequentius verò cum Communitatibus laicali-
bus circa electionem Concionatoris, ejuſque merce-
dem, vel alimenta; Sive circa viſitationes, ac admini-
ſtrationes, & rationum redditiones hoſpitalium, alio-
rumque piorum locorum laicalium.

Frequentes item ſunt quæſtiones circa ea, quæ
concernunt poteſtatem Capituli, & adminiſtratio-
nem

nem Eccleſiæ ſede vacante, vel plena, & impedita, de quibus actum eſt ſub ſede rerum Capitulariuo; *ſub tit. de Canon. & Capitul. diſc.24. cum duobus ſeqq. & in annot. ad S.C.T. ſeſſ.24. de reform. c.26.* Et de aliis, quæ
559 in hoc diſcurſu omiſſà ſunt, vel incidenter habentur in *diſc.ſeq.* negotiorum Sac. Congregationis Concilii, occaſione agendi de ejuſdem Concilii decretis ſuper ſebus forenſibus, ac practicabilibus, ubi plura ex iis, quæ in illo ac prædictis aliis diſcurſibus continentur repetere, vel ſaltem remiſſivè inſinuare oporter, *in annot. ad S.C.T.*

Diſcurſus generalis inſtructivus ſuper iis, quæ triplicem, localem, perſonalem, & realem immunitatem reſpicientia, tractari ſolent in Sacra Congregatione immunitatis, diviſus ut infrà.

I. De Immunitate Eccleſiarum, aliorumque Eccleſiaſticorum, ſeu piorum locorum, ut ad ea confugientes tuti ſint. *à n.1. ad* 18.

II. De Immunitate perſonali Clericorum, aliarumque perſonarum Eccleſiaſticarum, ſeu quæ pro Eccleſiaſticis, haberi debent pro exemptione fori laïcalis, *à n.*18. *ad* 29.

III. De eadem immunitate perſonali, pro exemptione à legibus, & ſtatutis laïcalibus, aliiſque edictis, vel proviſionibus, *à n.* 19. *ad* 39.

IV. De exemptione reali Clericorum, & perſonarum Eccleſiaſticarum, ac aliarum, quæ pro talibus haberi debeant, à gabellis, & tributis, ſeu contributionibus, aliiſque laïcalibus oneribus, *à n.*36. *ad finem.*

SVMMARIVM.

I.

1 *De erectione Sacræ Congregationis immunitatis.*
2 *De quæſtionibus in ea diſputari ſolitis.*
3 *Immunitas Eccleſiarum ſupponitur abſoluta.*
4 *Quid diſponat Conſtitutio Gregor. XIV.*
5 *De proviſionibus quæ capi ſolent ut occurratur in caſibus exceptis.*
6 *De caſibus exceptis quomodo debeant verificari.*
7 *Præſertim de caſu excepto ob delictum in Eccleſia patratum.*
8 *De proditione.*
9 *Quomodo in materia procedi debeat, an benignè, vel rigorosè.*
10 *Quæ inconvenientia quandoque oriantur quia Prælati non benè ſe gerant.*
11 *De eodem ut rigorosè procedi debeat contra delinquentes.*
12 *De praxi Gregorianæ Cõſtitutionis in caſibus exceptis.*
13 *Ad Epiſcopum pertinet agere de immunitate, & cognoſcere caſus exceptos etiam in locis exemptis imò Nullius.*
14 *Ideoque malè Regulares exempti in hoc Epiſcopo ſe opponunt.*
15 *Quæ ſint loca immunia.*
16 *De prudentibus proviſionibus Sac. Congregationis ſuper demolitione Eccleſiarum, & aliis.*
17 *An ſit ſtandum proceſſui judicis laïci.*

II.

18 & 19 *Quomodo decidantur cauſæ remiſſionis clericorum ad forum Eccleſiaſticum.*
20 *De probatione clericatus ejuſque requiſitis.*
21 *De Clericis conjugatis.*
22 *De ſelvaticis.*
23 *De Clericis Græcis, ſeu orientalibus.*
24 *De regularibus, & præſertim noviriis, & oblatis.*
25 *Quid de mulieribus viventibus more monialium.*
26 *De profeſſoribus militiarum.*
27 *De confraternitatibus laïcorum.*
28 *Quando bona Eccleſiaſticorum ſubjaceant foro laïcali in cauſis civilibus in dicto foro introductis, ſeu aliàs.*

III.

29 *Paria ſunt forum ſortiri, & legibus ligari, ideoque exempti foro laïcali, ſunt exempti à ſtatutis.*
30 *Quid ubi leges reſpiciant bonum publicum.*
31 *De eodẽ, & quomodo in hoc Prælati ſe gerere debeant.*
32 *Quare contentiones cum ſæcularibus in hoc habeantur.*
33 *De ſtatutis laïcalibus attendendis in ſucceſſionibus, vel in contractibus cum Eccleſiaſticis.*
34 *Quid ubi iſti Clerici legibus laïcalibus uti velint.*
35 *Litigante Clerico quale jus attendi debeat.*

IV.

36 *De exemptione Clericorum in eorum bonis à gabellis, & oneribus laïcalibus.*
37 *Ut ea non competat Clerico mercatori, & quæ ſit mercatura.*
38 *De limitibus regula, de qua num.*36.
39 *De quibus in præſenti agatur.*
40 *De bonis emptis, & donatis à laïcis.*
41 *An conſuetudini in hoc ſit deferendum.*
42 *An Clerici teneantur ad contributionem pro expenſis publicis ad eorum etiam utilitatem, vel neceſſitatem.*
43 *De requiſitis pro iſta contributione.*
44 *Neque volentes Clerici poſſent oneribus laïcalibus ſe ſubjicere.*
45 *De dictis requiſitis, & quæ per ſuperiores ſuppleantur.*
46 *An & quando exemptio Eccleſiaſticorum communicetur laïcis colonis, vel emptoribus bonorum.*
47 *Quæ regula tenenda ſit in Eccleſiaſticorum immunitate reali.*
48 *De mercatura Clericis prohibita.*
49 *De modo immunitatis in victualibus.*
50 *In quibus Epiſcopi invigilare debeant.*
51 *De ratione ob quam circumſpectè in exemptione Clericorum eſt procedendum.*
52 *De donationibus in fraudem.*
53 *De aliis perſonis quæ pro Eccleſiaſticis habendæ ſint*
54 *De Clericis conjugatis.*
55 *De proviſione ut occurratur fraudibus, & tamen immunitati non præjudicetur.*
56 *Nulla juriſdictio poteſtati laïcali deſuper tribuenda eſt.*
57 *De materia remiſſivè.*
58 *De ratione ob quam in materia immunitatis præſertim realis pro laïcis potius contra Eccleſiaſticos concludi videatur.*

DISCURSUS II.

EX eadem ſcribendi occaſione, de qua ſupra *ſub tit. de Regular. diſcurſ.*1. pro ſummaria, & aliqua generica cognitione, ſeu inſtructione illorum negotiorum, de quibus tractari contingit in Sacra Congregatione Eccleſiaſticæ immunitatis de novo erectæ per Urbanum VIII. & quæ prius (forſan cum majori ipſius immunitatis ſervitio,) non ita clamorosè, ſed magis inſenſibiliter tractabantur per Sac. Congregationem Epiſcoporum, & Regularium negotiis præpoſitam. 1

Neglectis inutilibus quæſtionibus generalibus, ſuper quibus inter Canoniſtas, & Morales ex una, & Civiliſtas, ſeu Laicos ex altera, adeò certari ſolet, atque vel ad ingenii oſtentationem, vel ad æmulationem, ſeu veriùs ad adulationem, propriamque ambitionem, ita benè merendi, atque gradus, ac dignitates aſſequendi, potius, quàm pro veritatis, ac juſtitiæ zelo, pleraque exorbitantia hinc inde aſſumuntur, ac ſubſtinentur, unde propterea potiùs reſultant præjudicia illiuſmet poteſtatis, quam hujuſmodi fictionarii ſcriptores indiſcretè tueri ſtudent; An ſcilicet Eccleſiarum, aliorumq; ſacrorum, vel immunium locorum immunitas pro aſylo delinquentium, qui ad ea confugiant, ſive in eis morentur, ſit de jure Divino, vel potius poſitivo, ex quo reſultat quantum deſuper ſe extendere valeat Pontificia poteſtas, ſive illa Epiſcoporum, aliorumque Prælatorum; Ac etiam qualis deſuper poteſtas Principibus, aliiſque Magiſtratibus ſæcularibus competit; Sive an Eccleſiæ, aliaque 2

ſacta, & Eccleſiaſtica loca hanc immunitatem habeant
in ſola ratione privilegii, vel reverentiæ, vel potiùs in
ratione territoriali, & ſic an dicantur eſſe, in vel de
territorio Principis ſæcularis, vel potiùs redoleant
quamdam ſpeciem territorii ſeparati, cum ſimilibus;
Super his etenim integer locus veritati relinquitur, to-
tum remittendo judicio S. M. Eccleſiæ, cùm non ad
materiæ formalem tractationem, ſed pro inſinuato
fine alicujus inſtructionis, ac talis qualis genericæ co-
gnitionis eorum, de quibus in praxi, magis frequen-
ter agi contingit, ſequentia compendioſè inſinuentur.

Præſuppoſita itaque tanquam indubitabili, ac abſo-
3 luta Eccleſiarum, aliorumque ſacrorum locorum im-
munitate in genere, ut ad ea confugientes tuti ſint,
ſive ex crimine, ſive ex ære alieno licet ſub Judicis po-
teſtate aliàs eſſent; Quamvis apud antiquiores, ſuper
Canonum, aliorumque Apoſtolicorum intelligentia,
vel praxi, plures, cum nimia opinionum diverſitate,
diſputentur quæſtiones, ſuper caſibus, in quibus con-
fugientes ad Eccleſiam, ejus immunitate indigni cen-
ſendi eſſent; ſive in caſibus etiam non exceptis, ſuper
modo confugiendi; Aut in caſibus exceptis, ſuper mo-
do ſeu facultate extrahendi, ſive probandi quod con-
fugiens alicujus caſus exceptuati reus eſſet, *de his agunt
nimium frequenter atque in copioſo numero moderni Ca-
noniſtæ, & morales pro immunitatis ampliatione, & laici
pro reſtrictione eorum, qua authoritates notoria ſint etiam
non profeſſoribus.*

Omnes tamen hujuſmodi quæſtiones hodie ſublatæ
videntur per Conſtitutionem Gregorii XIV. in hac
4 materia editam, per quam certi caſus in ea expreſſi ex-
ceptuati ſunt, *in Bullar. inter illas dicti Pontificis conſti-
tutiones.* Unde propterea juxta magis probabilem, at-
que à Sacra Congregatione receptam opinionem, in re-
liquis omnibus, per hujuſmodi exceptiones, conſtituta
dicitur regula generalis pro immunitatis competentia,
quamvis aliàs crimina enormia ſint, ſeu aliàs ſcanda-
loſa, & Reipublicæ præjudicialia; Sive quod iſte aſilus
aditum præbeat delinquendi facinoroſis hominibus,
cum ſimilibus ponderationibus quæ ante dictam Con-
ſtitutionem per DD. fieri ſolebant, cum ad hujuſmodi,
ac ſimiles quæſtiones dirimendas, præfata Conſtitutio
prodierit; Unde propterea in præmiſſis, vel ſimilibus
inconvenientibus, juxta opinionem à dicta Sac. Con-
gregatione receptam, non ceſſat quidem immunitas,
ſed opportunæ proviſiones pro facti qualitate, ac ſingulo-
5 rum caſuum circumſtantiis, ab eadem Sacra Congre-
gatione, ex oraculo etiam Papæ, capi ſolent, puta ge-
neraliter demandando locorum Ordinariis, ac reſpecti-
vè regularium, ſeu aliàs exemptarum Eccleſiarum, &
domorum Prælatis, ne facinoroſos, ac diffamatos ho-
mines ibi recipiant, ſive ibi ſe confovere permittant.

Ac etiam in aliquibus caſibus particularibus, ob cri-
minum enormitatem, ſive ut futuris ſcandalis occur-
ratur, permittendo extractionem, atque confugientis
detruſionem in temporali, vel perpetuo carcere, ſive
etiam in triremibus; Ita tamen ut Eccleſiaſticæ im-
munitatis præſidium, illum operetur confugientibus
proficuum effectum, quod à pœna ordinaria eos præ-
ſervet, cum iſtius praxis permitti non ſoleat, imò ex-
preſsè inhiberi; Quamvis etenim ſub Clemente Octa-
vo in quodam gravi caſu, etiam ad effectum pœnæ
ordinariæ jam ſequutæ, extractio ſequuta fuerit, at-
que immunitati derogatum ſit, iſtudque exemplum per
ſæcularium Magiſtratuum ora, ſive per illa ſcriben-
tium contra immunitatem favore laïcalis poteſtatis,
frequenter volitare ſoleat, non tamen de facili ejus pra-
xis permittitur, niſi quando fortè tales eſſent alicujus
caſus circumſtantiæ, ut idem concedendum eſſet, Ideo-
que nulla deſuper certa, generalis regula ſtatui poteſt,
cum in ſingulis caſibus pro eorum qualitate arbitrium
interponendum ſit, & conſequenter erroneum eſt cum
aliquibus determinationibus particularibus generaliter
in omni alio quis ſimilis videatur, procedere.

Hinc propterea, facti potius, quàm juris videntur ho-
diè penè omnes quæſtiones in hac materia locali im-
munitatis cadentis, an ſcilicet, & quando verificari di- 9
cantur caſus exceptuati per hanc modernam Apoſtoli-
cam legem, cum qua proceditur, quando ſcilicet cri-
men ſapiat veram proditionem, ſeu verum aſſaſſinium,
aliudve crimen exceptum, cum in hoc Eccleſiaſtici
ſcriptores, Canoniſtæ, & Morales, indiſcretè magis
forſan, quàm par eſt, hanc immunitatem zelantes,
ejuſque favorem nimium ampliantes, adeò ſubtiliter
caſuum exceptorum verificationem deſiderant, ut ferè
nunquam eorum verificatio, juxta ipſorum ſenſum de-
tur; Id autem videtur parum probabile, cum pro meo
ſenſu Reipublicæ interſit favore publicæ quietis, pu-
blicique boni, benignè potiùs agere, atque opiniones
rigoroſas contra confugientes potius amplectendas con-
gruum videtur.

Præſertim circa illum caſum exceptum delinquen-
tium in Eccleſia, vel ſub ejus clypeo, ita reſtringere 7
ſtuduerunt, ut penè annihilatus remaneat, quia nempè
Conſtitutio, loquendo de Eccleſia, intelligenda non
veniat de illis criminibus, quæ in ſcalis illius, in por-
ticu, atrio, vel in ſacriſtia, vel in campanili, aliiſque
adjacentibus membris, vel officinis ſequantur, quaſi
quod lex præcisè, ac ad litteram, in vera, & propria
ſignificatione Eccleſiæ, de qua loquitur, intelligenda
ſit, cum in ea, non autem in aliis partibus crimen, quod
patratur, ſacrilegii qualitatem ſapiat; Id autem parùm
probabile videtur, cum lex non verbis, ſed rebus im-
poſita ſit, ideoque non verborum formalitas attendi
debet, ſed ſubſtantia veritatis, vel finis & effectus, ob
quem legis proviſio emanavit. Cum etenim eadem im-
munitas, quæ Eccleſiæ competit, hujuſmodi adjacen-
tibus membris, vel officinis quoque conceditur, hinc
proindè idem eſt effectus, eademque intrat ratio, quæ
non à ſacrilegio provenit, ſed ab ipſius immunitatis
abuſu, & ne illa delinquendi occaſionem præbeat, ſeu
facilem aditum aperiat; Ideóque iſte finis, vel effectus
principaliter ſpectandus videtur, indagando potius ſub- 8
ſtantiam voluntatis legiſlatoris, quam formalitatis, ſeu
grammaticales ſignificationes verborum legis.

Idemque circa aliorum criminum exceptuatorum 9
verificationem, vel circumſtantias, & præſertim ubi
agatur de proditione, ac aſſaſſinio, quorum qualitas dif-
ficilis eſt probationis, quoniam ubi præſertim hujuſmo-
di criminum, frequentia in regione dignoſcatur, undè
propterea Reipublicæ ſeu publicæ quietis interſit rigo-
roſè cum eis procedere, ut nedum jam patrata ſcelera
puniantur, ſed futuris occurratur, ita facinoroſos ho-
mines coercendo, dum ſe vident hoc præviſo Eccleſia-
ſticæ immunitatis præſidio privatos, largè contra de-
linquentes potius in dubio procedendum videtur, non
autem amplectendus Eccleſiaſticorum, præſertim Mo-
ralium zelus, ut in dubio pro immunitate reſponden-
dum ſit, quoniam in concurſu boni publici, & privati,
primum eſt præferendum, atque in dubio pro eo reſ-
pondendum; Dicta etenim benigna interpretatio, ipſam
immunitatem non lædit, ut Aliqui zelatores credunt,
cum ipſius ſubſtantia, ſeu competentia in genere in nul-
la quæſtione ſit; ſed quæſtio in hujuſmodi caſibus exce-
ptis favorem privati criminoſi potius penetrat, quod
ipſorum ſacrorum Canonum intentioni, quinimò ex-
preſſæ diſpoſitioni adverſatur, (*de his infrà diſc. 10. cum
pluribus ſeqq.*

Mordicus igitur, atque cum eo majori, qui fieri po-
teſt, zelo per Eccleſiaſticos Prælatos ipſa immunitas in
genere tuenda eſt, & ne laïcali poteſtati concedatur
illam ſpernere, ſibique jus dicere, atque eum propria
auctoritate delinquentes extrahere, ac punire; Sed
quando ad ejuſdem Conſtitutionis Gregorianæ præ-
ſcriptum, ipſa laïcalis poteſtas reverenter (ut decet,)
agendo, ab Eccleſiaſtico ſuperiore, ad quem pertinet,
extrahendi licentiam petit ratione criminis excepti,
iſtaque immunitate indigni, tunc circumſpectè ipſa

Eccleſia

Eccleſiaſtici ſuperiores in hoc procedere debent, non autem criminoſos confovere, atque illorum privatum favorem publico bono præferre; Si enim ita Prælati, aliique Eccleſiaſtici Judices diſcretè, (ut par eſt) ſe gererent, ſæcularium Magiſtratuum querelæ non audirentur; Ideóque non lex, ſed mala obſervantia legis tot producere ſolet inconvenientia ipſimet immunitati præjudicialia, adeò ut loco defenſionis potius læſio, ac præjudicium ipſius immunitatis ita reſultare ſoleant; Taliſque eſt Sacræ Congregationis ſenſus, ſed punctus eſt in inferiorum Prælatorum, ſeu Judicum Eccleſiaſticorum abuſu, ſeverè quandoque puniendo.

Ut enim ferè per luſtrum me docuit exercitium hujuſmodi Eccleſiaſticorum munerum ante acceſſum ad
10 Curiam, deinque etiam ipſius Curiæ diuturna praxis, in illis diœceſibus, in quibus Epiſcopi, eorumque officiales, & miniſtri illum rectum habent juſtitiæ zelum, quem habere debent, ut laïcis in juſtitiæ adminiſtratione exemplar ſint, nullæ audiuntur laïcalium Magiſtratuum querelæ, nullaque ſequuntur inconvenientia, quoniam cum finis ſit Reipublicæ quies, ſeverè puniendo crimina, non ſolum pro ejus, quod jam ſequutum eſt punitione, ſed magis, ut id alios in futurum terreat, atque à criminibus avertat, dummodo idem ſequatur effectus, nil refert, an per unam, vel per alteram manum, ſeu poteſtatem id fiat; Ideoque partes ſedentis in hac Sacra Congregatione Immunitatis, rigoroſæ potius, quam benignæ contra delinquentes eſſe debent, ne aliàs ſerpentes, aliaque venena-
11 ta animalia humano generi, aliiſque pacificis, & proficuis animalibus inimica, & præjudicialia, confoveantur, ac alantur; Pro caſuum tamen qualitate, & circunſtantia, adeò ut Eccleſiaſticæ immunitatis ſubſtantia, vel reverentia non lædatur, Ideóque certa regula generalis cuicumque caſui applicabilis deſuper ſtatui non poteſt, ſed prudens benéque regulatum arbitrium pro ſingulorum caſuum qualitate, & circunſtantiis adhibendum eſt.

Super modo autem, ſeu praxi, in caſibus exceptis; Ante dictam Conſtitutionem Gregorii, magna pari-
12 ter erat Doctorum diſſenſio per eamdem Conſtitutionem ſopita, ut ſcilicet laïcalis poteſtas ſibi ipſi in hoc jus dicere non valeat, ſed ad Epiſcopum judicare pertineat, capta interim proviſione ſuper aſſecuratione perſonæ delinquentis, vel in carceribus ipſius Epiſcopi, quatenus eos tutos habeat, vel in ipſamet Eccleſia, ſub cuſtodibus, quos Magiſtratus ſæcularis apponat, ſive in ipſiſmet, utpotè magis tutis carceribus ſæcularibus, precario tamen nomine Epiſcopi, tanquam ſi eſſent carceres proprii, juxta facti qualitatem, ac ſingulorum caſuum particulares circunſtantias, ex quibus diſcretè, ac prudenter, Epiſcopi arbitrium regulari debet, atque, ubi dubitationi ſit locus, deſuper conſuli ſolet iſta S. Congregatio, quæ cum majori prudentia, & maturitate, proviſiones demandare ſolet, diſcretas quidem, atque juſtitiæ adminiſtrationi, contra delinquentes, potius favorabiles, quoties congrua teneatur via, ut laïcalis poteſtas in hoc ſibi ipſi propriaque auctoritate jus non dicat; Ubi etenim, iſtud inconveniens ceſſet, adeò ut Eccleſiaſticum judicium non contemnatur, ſanctius, & commendabilius videtur, ut in dubio, quo magis fieri poteſt, contra delinquentes arbitrium interponi debeat.

Adeoque Epiſcopo id commiſſum eſt, ut non ſolum iſta ſit ejus privativa juriſdictio in Eccleſiis, vel locis
13 quantumvis amplè exemptis exiſtentibus intra limites ſuæ diœceſis, quamvis inferior Prælatus ordinariam juriſdictionem ibi quoque habeat; Sed etiam in illis locis, quæ ſint verè nullius, cum vera, & actuali ſeparatione territorii, adeò ut inferior Prælatus plenam quaſi Epiſcopalem habeat juriſdictionem non ſolum ordinariam, ſed etiam delegatam, juxta ſpecies diſtinctas *diſcurſu præced.* ſuper negotiis Epiſcoporum, & Prælatorum, quoniam adhuc hujuſmodi cauſarum cognitio delegata eſt Epiſcopo viciniori.

Hinc proinde fabuloſa eſt prætenſio, quam pro communi vitio habent regulares exempti, & præſertim mi- 14
lites, aliique profeſſores Religionis Sancti Joannis Hieroſolymitani, ut ad eos pertineat propriarum Eccleſiarum, vel Commendarum, ſeu Domorum immunitatem tueri, atque Epiſcopi proviſionibus, & præceptis non parere ſub exemptionis prætextu, quoniam, commendabiliter quidem, quoties id citra ſcandalum practicari poteſt, ipſam immunitatem tueri poſſunt, ac debent, donec Epiſcopus conſulatur, ſed ubi iſte conſultus proviſiones adhibet, ad eos non pertinet ulterior cognitio, neque aliæ ipſorum partes remanent.

Non ſolum autem, ſuper caſibus exceptis quæſtiones cadunt, ſed etiam ſuper qualitate loci, ad quem
delinquens confugerit, an ſcilicet ſit immunis, nec ne, 15
quoties non agatur de Eccleſia, vel loco indubitatè Eccleſiaſtico, unde propterea ſuper hujuſmodi qualitate probabilis dubitandi ratio cadat, ut ſunt (ex gr.) Domus Epiſcopi, vel Cardinalis, ſeu alterius Prælati; Ac etiam domus Canonicales, ſeu clericorum, vel Religioſorum; Sive ſunt cæmeteria, aliæque officinæ ab Eccleſia ſeparatæ, aut ſunt atria, & ambitus, vel privata oratoria, ſive Eccleſiæ ita dirutæ, & collapſæ, ut prophanatæ prætendantur, cum ſimilibus, quorum ſinguli pro facti ſpeciali qualitate, atque ſingulorum caſuum particularibus circunſtantiis deciſio intrat; Ideoque in iſto pro generali materiæ inſtructione compendioſo diſcurſu, penè impoſſibile ſive incongruum videtur omnia diſtinguere, ac recenſere, cum totum revera pendeat ex ſingulorum caſuum qualitate, ac potiſſimum ex obſervantia.

Retenta tamen pro meo ſenſu eadem inſinuata regula, ut in dubio pro immunitatis excluſione, & pro
publico favore reſpondendum ſit, dum praxis docet, 16
quod hæc eadem S. Congregatio prudenter mandavit plures demoliri Eccleſias, ſive novas conſtrui inhibuit in locis campeſtribus, vel aliàs delinquentium, ac facinoroſorum hominum receptuationi expoſitas, plureſque dedit optimas proviſiones præſertim circa illos regulares exemptos, qui per quamdam anachoreticæ vitæ ſpeciem, extra Civitates, & oppida ſeu aliàs extra ſæcularium habitationem, Eccleſias, & domos ſeu Conventus, & Monaſteria habent, ut ab hujuſmodi receptuationibus abſtineant; Optimaque eſſet, iſta medicina, quando ſuper hujuſmodi proviſionum obſervantia, cum debita charitate, & applicatione juſtitiæ, Epiſcopi magis invigilarent, ſuperiores locales quandoque contra venientes ſeverè puniendo, dum in hac materia, etiam cum exemptis ex Gregoriana conſtitutione juriſdictionem, ac poteſtatem habent.

Majores autem ſæcularium Magiſtratuum querelæ eſſe ſolent ſuper probatione criminum, quæ prætendantur exceptuata, ut ſcilicet Epiſcopus deferre debeat 17
proceſſui deſuper per eos formato, non autem ut ipſe proceſſum ex integro formare valeat, atque ſuper hoc, magna inter laïcos, & Eccleſiaſticos DD. ſciſſura dignoſcitur; Quamvis autem apud Eccleſiaſticos magis recepta ſit opinio, ut proceſſui Judicis ſæcularis, Epiſcopus deferre non teneatur, non improbabiles tamen ſæcularium querelæ in hoc propoſito videntur, quoniam ſtante præſertim in Italia adeò exiguarum, ac pauperum diœceſum frequentia, unde propterea Eccleſiarum regimen non ſemper integris, & qualificatis viris commiſſum eſt, hinc frequens praxis docet, quod ſub prætextu formandi hunc novum proceſſum informativum, ita ſtudent delinquentes ſeu eorum defenſores fabricare proceſſum defenſivum, atque illum à Curia ſæculari jam fabricatum deſtituere, ideoque circumſpectè pro facti qualitate, præſertim verò pro illa judicum ſeu Tribunalium laïcalium, ac propterea certa, & determinata regula deſuper dari non poteſt, ſed ex ſingulorum caſuum circunſtantiis deciſio pendet.

Ad plures autem annos poſt hunc diſcurſum editum, aliquæ prodierunt ab eadem Sacra Congregatione proviſiones ex oraculo Papæ approbatæ adhuc tamen non publicatæ, quibus ſequuta publicatione deferendum erit.

I I.

De immunitate perſonali clericorum, aliarumque perſonarum Eccleſiaſticarum, ſeu quæ pro Eccleſiaſticis haberi debent, pro exemptione à foro laicali.

NOn ſunt adeò frequentes in hac Sacra Congregatione controverſiæ, quæ hanc ſpeciem immunitatis percutiant, quoniam ubi de illis perſonis agatur, de quarum clericali ſeu Eccleſiaſtica qualitate non dubitetur, ut ſunt clerici ſæculares in ſacris, vel etiam in minoribus, aliquod Eccleſiaſticum beneficium habentes, ſive in quibus certa ſit verificatio requiſitorum Concilii Tridentini, rarò datur caſus, ut ſæcularis poteſtas deſuper manus apponat, ſive quod apponendo remiſſionem ad ſuos Eccleſiaſticos Judices deneget, atque de his frequentius agi ſolet coram ipſiſmet locorum Ordinariis, abſque neceſſitate conſulendi hanc S. Congregationem, quæ ſolum deſuper conſuli ſolet, quando de gravioribus agatur negotiis; in quibus ſupremi, vel majores Magiſtratus ſæculares manus apponant, ex cauſa ſtatus, vel ex alia publica, & gravi cauſa; Iſtoque caſu, cum regulis prudentialibus, atque in forma extrajudiciali potius, quam cum legalibus propoſitionibus, & cum forma judiciali commendabiliter procedi ſolet, ita ſine ſtrepitu obtinendo id quod
19 concedendum eſt; Sive quandoque pro locorum moribus, vel rerum contingentiis, ad majora inconvenientia evitanda, aliquid diſſimulando, ac reſcribendo, ut quilibet propriæ conſulat conſcientiæ; Unde propterea verum eſt, ut iſtæ, ac etiam aliæ præcedentem localis immunitatis ſpeciem concernentes, per tramites juris formiter diſputentur, atque claſſicorum Advocatorum opera adhibeatur, cum hujuſmodi negotia, illis potius congrua ſint, quibus Negotia gerentium, ſeu vulgò Agentium, titulus congruit, juxta illas diverſorum Curialium ſpecies quæ in Romanæ Curiæ relatione, ac praxi enunciantur, (*lib. 15. de judiciis in relatione & praxi in Rubrica de Advocatis & Procuratoribus,*) Ideoque non mirum, ſi non adeo diſtincta deſuper admonitio, ſeu inſtructio dari poteſt, cum ſint materiæ potius extra ſpheram.

Majores autem quæſtiones, quæ iis præſertim, occaſione cauſarum criminalium contingentibus, ſuper
20 ipſarum perſonarum exemptione ſive immunitate, cadere videntur ſuper facto potiùs quàm ſuper jure, nempe ſuper probatione clericatus, vel eo etiam in minoribus juſtificatio, ſuper requiſitis à Sacro Concilio Tridentino præſcriptis, & coram quo hæc juſtificatio facienda ſit; Quia verò de his agitur in alio diſcurſu inſtructivo eorum, quæ in foro magis practicabilia diſputari contingit ſuper interpretatione Sac. Concilii Tridentini; Idcircò, ne eorumdem ſuperflua repetitio fiat ea, quæ ibi habentur ad rem congruunt, (*in annotationibus ad S. C. T. in fine hoc tit.*)

Super clericis conjugatis, quatenus requiſitorum Concilii concurſus accedat, diſputari quoque ſolet, ad quas cauſarum ſpecies hæc immunitas ſeu fori exemptio extendatur, atque attenta ſacrorum Canonum diſpoſitione planum eſt ad criminales tantum reſtringi.

Apud modernos autem poſt Tridentini Concilii editionem, quæſtio exorta eſt, an per idem Concilium,
21 antiquorum Canonum diſpoſitio in hoc ampliata ſit, ut in civilibus quoque idem procedit, idque varias habet opiniones cum eo diſtinctionis fœdere conciliari ſolitas, ut locorum conſuetudini ſeu receptæ obſervantiæ deferendum ſit, ut in eodem proximè inſinuato diſcurſu ſuper iis, quæ ad ejuſdem Sacri Concilii materias pertinent, inſtituatur.

Ibique etiam de illis Eccleſiarum ſervientibus, qui clerici Selvatici vulgò pro aliquarum regionum moribus nuncupantur; Et hæc quoad clericos ſæculares 22
juxta frequentiorem uſum, juxta ritum latinum cœlibes.

Ubi verò contingat, ut in pluribus Italiæ partibus praxis docet clericos orientales, ſeu ritus græci adeſſe, ab Eccleſia Latina toleratos, (quatenùs ſchiſmatis tabe infecti non ſint) ſuper uxorum, ac filiorum exemptione quæſtio cadit, quæ pariter varias habet opinio- 23
nes cum eodem diſtinctionis fœdere ut plurimum conciliari ſolitas, quod ſcilicèt obſervantiæ, ac ſtylis deferendum ſit.

Quo verò ad clerum regularem; Ubi de iis agatur 24
qui, prævio anno probationis, ſolemniter profeſſi ſint in aliqua probata Religione, nulla cadit quæſtio, cum extra controverſiam ſit eorum immunitas à foro laïcali, dum verè perſonæ Eccleſiaſticæ eſſe dicuntur.

Quæſtione ſolum cadente in novitiis, in quibus idem pariter magis receptum videtur; Quamvis etenim in eis non verificentur effectus illius mortis civilis, quam ſolemnis profeſſio in Religione inducit, adeo ut ſæcularium jure cenſeantur, pro Eccleſiaſticis perſonis tamen ad hunc effectum ex magis vera, & recepta opinione habentur.

Majori difficultate cadente in iis, quibus neque profeſſorum neque novitiorum qualitas detur, ſed in habitu, ac vita aliquod, in toto, vel in parte regulare inſtitutum ſequantur, ut ſunt Monaſteriorum, aliarumque regularium domorum illi ſervientes, qui vulgò *oblati* dicuntur, ſive illi qui in aliquo à ſæcularibus diverſo habitu, ac vitæ inſtituto, qui ad regularium inſtar, extra omnem tamen Religionem, anachoreticam vitam apud aliquam Eccleſiam, vel pium locum ducant; Atque ſuper his, obſervantiæ pariter deferendum videtur pro locorum legibus, ac receptis moribus, nec non pro cauſarum, ſeu negotiorum qualitate, pro qua utriuſque fori ſubjectionem pati ſolent, ac propterea rectè regula generalis cuicumque caſui applicabilis non de facili ſtatui poteſt.

Idemque in illis mulieribus, quæ verè moniales non ſint, ſed ad monialium inſtar, vel collegialiter in
aliquo conſervatorio, ſeu domo, vel ſingulariter in 25
propriis domibus cum aliquo monaſtico habitu, & ſub aliquo regulari inſtituto vivant, (*tit. de Regular. diſc. 1. & 50. & tit. de juriſdict. diſc. 45.*)

In profeſſoribus Militiarum, quæ ſub aliquo pio Inſtituto cum Apoſtolica auctoritate erectæ ſint eadem 26
fori quæſtio cadere ſolet, pariter cum eadem obſervantiæ diſtinctione probabilius decidenda, quoties de illis Militiis agatur, in quibus formalis, ac ſolemnis profeſſio regularis cum formali trium votorum emiſſione non ſequatur, ut pariter in eodem regularium diſcurſu advertitur, ac etiam in eo qui aliqua Concilii Tridentini decreta expendit, (*tit. de Regular. diſc. 5. & de juriſdict. diſc. 92. & in annot. ad S. C. T.*) ubi de aliis perſonarum ſpeciebus, præſertim verò de illis perſonis, quæ vere Eccleſiaſticæ non ſint, ſed aliquod
Eccleſiaſticum, vel pium corpus, vel univerſitatem 27
conſtituant, ut ſunt illi, qui adſcripti ſint piis confraternitatibus, aliiſque ab Eccleſia probatis congregationibus, ſeu locis, in quibus Eccleſiaſtica, vel pia opera exerceantur, (*de his confraternitatibus tit. de juriſd. diſc. 42. & ſequ. & 60.*)

In cauſis verò civilibus, vel mixtis, in quibus laïca-
lis fori exemptio, vel reſpectivè competentia, non per- 28
ſonam, ſed bona tantum concernat; Quamvis certa regula ſit, ut eadem exemptio, quæ clericorum ac aliorum Eccleſiaſticorum perſonis competit, eorum quoque bonis etiam patrimonialibus, vel aliàs ex propria, ſeu temporali cauſa quæſitis concedatur, ne pro eis, ubi reus eſt, ad laicalem forum trahi valeat; Attamen in pleriſque caſibus, vel ex diſpoſitione juris, vel etiam ex aliquarum regionum, ſeu Tribunalium ſtylis, ea limitationem recipit, Ubi ſcilicèt tanquam

actor

actor voluntarius pro ejus intereſſe invitetur ad comparendum in judicio univerſali, vel particulari, quod coram Judice laïco pendeat; Sive ubi ab eodem laïco bona habuerit ſub hac lege & conditione, ut ad ejus nutum reſtituere debeat; Aut ubi judicio jam introducto, ac pendente, immutatio ſtatus ſequatur, in ipſomet principali, qui laïcus medio tempore clericus fiat, ſeu quod laïco moriente, lite pendente clericus ſuccedat; Sive quia bona, quæ in lite ſunt, in ejus fraudem à laïco alienentur in clericum, cum ſimilibus, in quibus licèt generaliter eadem vigeat regula, ut non niſi Eccleſiaſtici Judicis auctoritate etiam ſuper ipſis bonis moleſtari valeant, attamen ex aliquibus conſuetudinibus, vel ſtylis Tribunalium; Vel quia ob eorum antiquitatem Apoſtolicum privilegium præſumendum ſit, illudque allegare liceat; Vel quia ex prudentialibus regulis ad majora inconvenientia evitanda hunc abuſum tolerare, vel diſſimulare congruat, in ipſiſmet bonis, ſi jam coram laïco præventa fuerint in ſtatu habili, abſque aliqua tamen moleſtia in perſona, aliiſque bonis propriis, quandoque praxis dictæ regulæ limitationem docet juxta plures diſtinctiones, de quibus in meis adnotationibus ſub juriſdictionali materia habetur, ideoque certa regula generalis deſuper ſtatui non poteſt (*tit. de juriſdict. diſc. 9.*)

III.

De eadem immunitate perſonali pro exemptione à legibus, ac ſtatutis laïcalibus, aliiſque edictis, vel proviſionibus.

JUris verum, ac receptum principium eſt, ut paria ſint forum ſortiri, ac legibus ligari, ideoque ab exem-
29 ptione, vel immunitate fori, ad illam legum rectè arguere licèt, ut clerici, aliæque perſonæ Eccleſiaſticæ laïcali foro non ſubjectæ, neque laïcalium legum, & ſtatutorum ſubjectionem ſentiant, ubi de municipalibus, ſeu particularibus legibus agatur (*tit. de dote diſc 22. & 143. & tit. de ſucceſſ. ab inteſt. diſc. 5. cum duobus ſeqq.*)

Quamvis etenim plurium ſententia ſit, ut ubi leges pro publico bono editæ ſint illi innixæ naturali ratio-
30 ni, quæ abſque perſonarum diſtinctione omnes afficere debet, exemptos quoque complectatur; Regulariter tamen ex juris Canonici receptis principiis id non procedit, licet in aliquibus regionibus, ſivè ex privilegio Apoſtolico implicito, vel explicito, ſivè ex eiſdem regulis prudentialibus ex quibus ut ſupra advertitur, etiam fori ſubjectionem tolerare, vel diſſimulare quandoque congruit, hæc regula limitationem de facto pati ſolet, ideoque certa, ac determinata norma pro quocumque caſu, & quocumque loco pariter non habetur.

Hinc proindè Eccleſiaſticorum Prælatorum, ac Judicum prudentia deſuper occurrere debet, ut in iis ſci-
31 licet, quæ publicum bonum, publicamque utilitatem concernant, atque divini, vel naturalis juris rationem habeant, clerici aliique Eccleſiaſtici, eaſdem leges ſervare debeant, non quidem in ratione arctativa, ſeu vi directiva, quæ ex ipſa laïcali poteſtate reſultet, ſed ex eorumdem Eccleſiaſticorum Superiorum conſimilibus legibus, & proviſionibus, vel ex ea vi directiva, quæ non ipſa lex poſitiva; ſed ejus ratio à jure divino, vel naturali derivata, eos quoque obliget, ut ſcilicet, (ut par eſt,) ſæcularibus potius exemplar ſint, eoſque ad obſervantiam eorum quæ bonum primariò reſpiciunt, potius invitent, atque ædificationem non non autem ſcandalum tribuant; Nulla tamen deſuper ſtatuta regula, ſeu forma ſuper hujus muneris praxi; cum ex inſinuatis prudentialibus regulis, pro locorum, ſeu regionum moribus, ac ſtylis, circumſpectè procedendum ſit, dictas prudentiales regulas quandoque adhibendo, atque Canonum rigorem quandoque relaxando, ut locorum, & caſuum qualitas exigit, (*ſuper his aliqua inſinuantur locis proximè citatis, & de juriſdict. diſc. 45. 59. 64. & ſeqq. & 91.*)

Bene verum, quod ubi clerici, & Eccleſiaſtici benè vivunt, eo modo quo vivere debent; ut ſæcularibus, in Chriſtianis præceptis boniſque moribus naturalibus, exemplar ſint, atque ædificationem præbeant, quod- 32
que Epiſcopi, aliique prælati eorum partes benè expleant, tunc nimium rari ſunt caſus in quibus hujuſmodi audiantur quæſtiones, vel reſultent inconvenientia Eccleſiaſticæ immunitati præjudicialia, quæ pro frequentiori contingentia reſultare ſolent ex ejuſdem immunitatis abuſu, vel nimium indiſcreto, ac exceſſivo uſu; Ideòque Eccleſiaſticorum Prælatorum, ac Superiorum partes in præſervativa magis quam in curativa ratione haberi debent, ut ſcilicet Eccleſiaſtici benè vivant, atque Chriſtianæ, & naturalis legis præcepta obſervent; Non tamen commendandi videntur laïci, qui eorum poteſtatem cum exemptis exercere ſatagunt; Verum ſuper his (ut præmiſſum eſt) nulla ſtatuitur regula, vel determinatio, ſed ſolum pro aliqua generica materiæ cognitione, vel inſtructione id inſinuatur in ſola ratione diſcurſiva, relinquendo locum veritati, dum pro ſingulis locis, vel caſibus ex particularibus contingentiis, vel circumſtantiis, non ſolùm juridicè ſed etiam cum prudentiæ, ſeu congruentiæ legibus procedere hæc Sacra Congregatio prudentiſſimè ſolet.

In cauſis verò privatis contentioſis civilibus, quæ inter privatos, coram ordinariis Judicibus potiùs, quàm 33
in Sacra Congregatione peraguntur, frequenter de hac exemptione Eccleſiaſticorum à laïcalibus legibus agi contingit, potiſſimum verò ſuper inteſtatis ſucceſſionibus ob frequentium legum, & ſtatutorum, præſertim in Italia ſuper fœminarum, vel cognatorum excluſione favore maſculorum, vel agnatorum, an clericos ſæculares, vel regulares, ſeu moniales afficiant; *dicto tit. (de ſucceſſ. ab inteſt. diſc. 5. cum duobus ſeq.)*

Sivè an etiam inter laïcos, clerici defuncti ſucceſſio, juxta laïcalia ſtatuta, vel potius ſecundùm ordinem juris communis regulari debeat, (*ibidem, & de teſtamen. diſc. 25.*)

Aut in contractibus, qui per laïcos ſtatuto ſubditos cum clericis, aliiſque Eccleſiaſticis fiunt, an ſolemnitates à ſtatutis, ac legibus laïcalibus præſcriptæ ſervari debeant, (*de dote diſc. 22. & 143. & de alienat. & contract. prohib. in ſupplemento.*)

Vel an ipſimet clerici, & exempti eiſdem legibus laïcalibus ad eorum favorem in privilegiativa ratione uti valeant, (*dicto tit. de dote diſc. 22. & 141.*) cum ſi- 34
milibus quæſtionibus, de quibus occaſione particularium forenſium quæſtionum in meis, adnotationibus juxta ſuas reſpectivè materias actum habetur.

Ut etiam tam circa Statuta, & leges particulares, quàm etiam circa ipſum Jus commune civile, ſub judiciali materia habentur plures diſtinctiones, an, & quando clericus qui cum laïco in foro laïcali litem habeat, tam circa ordinatoria, quàm etiam circa deciſoria, laïcales leges ſervare teneatur, eiſque effectus maneat (*ſub tit. de judiciis.*) Ideoque non de facili certa regula generalis cuicumque caſui applicabilis deſuper ſtatui poteſt, cum ex pleriſque diſtinctionibus, & circumſtantiis, diverſiſque locorum moribus, vel ſtylis id pendeat, potiſſimè verò quia in contentioſis, & ordinariis Tribunalibus in forma judiciaria, quam in hac Sacra Congregatione de his agi ſolet, ideoque in caſus occurrentia in ſuis ſedibus, vel materiis, pro quæſtionum qualitate, de his videndum eſt, ità hìc prodam generali, ac ſuperficiali guſtu ad aliqualem inſtructionem inſinuando.

IV.

De exemptione reali clericorum, & perſonarum Eccleſiaſticarum, ac aliarum, quæ pro talibus haberi debeant, à gabellis, & tributis, ſeu contributionibus, abſque laïcalibus oneribus.

EOdem modo, quo ſuperius initio, occaſione im- 35
munitatis localis, inſinuatur, in iſta Immunitate realis

reali, inter utriuſque fori ſeu poteſtatis profeſſores, ac ſequaces, plures habentur quæſtiones ſuper iſtius immunitatis origine, ac ſubſiſtentia, illorum bonorum reſpectu, quæ Eccleſiaſtica non ſunt, neque Eccleſiæ, vel clericatus ratione ab eis poſſideantur, ſed patrimonialia ſint; ſeu aliàs ex temporali, ſeu prophano titulo obveniant; Potiſſimè verò, in clericis qui in minoribus conſtituti ſint, qui in quibus pro diverſis locorum moribus, vel legibus, nedum reſpectu hujuſmodi bonorum temporalium exemptio negatur, ſed etiam in iis, quæ perſonam quoque concernunt, atque pro ejus uſu neceſſaria, vel opportuna ſunt, ut in iis gabellæ aliiſque oneribus contingit, quæ victualia vel ſimilia humano uſui neceſſaria, vel opportuna percutiunt.

Quidquid autem ſit de his, ac ſimilibus quæſtionibus, quarum diſtincta diſcuſſio formalem exigit tractationem; Quatenus ad ea quæ frequentiorum praxim, Italiæ præſertim, concernunt, neque in hac Sacra Congregatione peragi contingit; Sive ex Divino, ſive ex Canonico jure expreſſo, aut ex magis recepto DD. ſenſu, id manet; Pro generali regula receptum eſt, ut clericis, ſive in ſacris, ſive in minoribus ordinibus, ſolaque prima tonſura conſtituti ſint, qui debita habeat requiſita, quæ pro alia immunitate à foro, ac legibus laïcalibus deſiderantur, neque conjugati ſint, indefinitè immunitas à gabella, & collectis, aliiſque laïcalibus oneribus competat, etiam pro eorum bonis patrimonialibus ſeu aliàs ex induſtria, vel fortunæ beneficio, aliave temporali cauſa obvenerint, & acquiſita ſint. (*De his ſub titul. de Regul. diſc. 50. & 51.*

Quoties tamen de iis non agatur, quæ mercaturam ſeu negotiationem concernunt, cum clerico negotiatori, ſive in ſacris, ſive in minoribus conſtituto, immu-
37 nitas denegetur, atque ſæcularis jure in ipſis mercibus, ac bonis habeatur; Cum Eccleſiaſtica tamen non autem propria laïcali poteſtate, juxta juris regulam generalem pro locorum ſtylis, vel moribus limitari ſolitam ad hujuſmodi onerum ſolutionem adſtringendus. (*Eod. tit. de regal. diſc. 70. & 131.*)

Hinc proindè, facti potius, quàm juris deſuper quæſtiones cadunt, ſuper ipſius mercaturæ qualitate ſeu ve-
38 rificatione, à proprio Eccleſiaſtico ſuperiore determinanda, ne aliàs ſub hoc prætextu, pro bonis patrimonialibus, ſeu aliàs ſub regula exemptiva cadentibus, ad onerum laïcalium ſolutionem aſtringi contingat, cum plerique dentur caſus in quibus clerici emant bona eaque poſteà vendant, & tamen non ſit mercatura. (*Eod. tit. de Regal. diſc. 53. & 99. & tit. de Regular. diſc. 60.*)

Quamvis autem iſta ſit regula generalis ubique in dubio tenenda; Plures tamen ea recipit limitationes,
39 vel modificationes, quas non facile eſt determinatè recenſere, cum pro variis regnorum, ſeu ditionum, explicitis Apoſtolicis decretis, & conceſſionibus, ſive illis implicitis, quæ ex centenaria vel immemorabili, legitima, & pacifica conſuetudine reſultant, Aut ex illa obſervantia, cui in ambiguis quæſtionibus interpretativæ nomen, ac operatio congruit; Aut quia diſſimulare prudens conſilium reputetur, nimis varia ſit praxis; Potiſſimum verò (ut inſinuatum eſt) reſpectu clericorum in minoribus, ſeu reſpectu bonorum, quæ ex verè temporali ſeu prophana cauſa obtinentur; Aut in iis, quæ ſunt iis oneribus, quæ implicitè ſeu inſenſibiliter pro victu, ac veſtitu in magis alterato victualium ſeu mercium pretio ſupportari praxis docet; In his etenim, ac ſimilibus pro diverſis locorum receptis moribus aliiſve particularibus circumſtantiis, variæ dignoſcuntur limitationes pro ſingulorum caſuum qualitate, quandoque reprobari, quandoque verò approbari, ſeu frequentius diſſimulari, ac tolerari ſolent, ideoque firma, & generalis regula, à limitationibus immunis, cuicumque loco vel caſui applicabilis non de facili ſtatui poſſe videtur, (*tit. de Regul. diſc. 55. cum ſeqq. ad 58. & hoc tit. diſc.*)

Illæ autem frequentiores quæſtione, in iſta materia cadentes, ita ſummatim recenſentur quas memoria ſuggerit, in aliis verò minus frequentibus, in caſuum contingentiis, illi, qui formales hujus materiæ tractationes ediderunt, conſuli poterunt.

Major itaque, ac frequentior ea eſt quæſtio, quæ percutiat bona, collectis, ac tributis laïcalibus jam obnoxia, quæ à laicis, ex titulo donationis ſeu venditionis, aut ſucceſſionis, ſeu aliàs in clericos, vel Ec- 40
cleſias obvenerint, an ſcilicet cum ſuo jam infixo onere tranſeant; Et quamvis inter Eccleſiaſticos, & ſæculares ſcriptores, magna deſuper cum nimia opinionum varietate colluctatio dignoſcatur; Hodie tamen per hanc Sacram Congregationem recepta eſt diſtinctio, quam ex probabiliori magiſque communi DD. ſenſu Rota pluries firmavit, ſuper triplici ſcilicet, perſonalium, mixtorum, ac merè realium onerum ſpecie, ut hæc ultima tantum ipſa bona afficiat, eaque ſequatur penes clericos, vel alios exemptos, non autem aliæ duæ priores, undè propterea, facti potius, quàm juris hodie quæſtio remanet per Eccleſiaſticos judices pariter decidenda, ſuper verificatione ſcilicet hujus veræ realitatis, ad cujus effectum ea deſiderantur requiſita, ut onus ſit perpetuum, ac fixum, & invariabile abſque eo quod conſtet de initio, quod à perſonali potius cauſa in juriſdictionali auctoritate potius obvenier juxta diſtinctiones, ac declarationes, quæ magis diſtinctè in meis adnotationibus ſuper vectigalium ſeu Regalium materia habentur, cum non de facili ita ſummatim, ac compendioſè explicari valeant (*dicto diſc. 50. & 51. de regal.*)

In iſta verò præſertim quæſtione, aliiſque ſimilibus, 41
obſervantiæ nimium deferendum videtur, quoties de ejus vitioſa cauſa non conſtet; Quamvis etenim ex magis communi Canoniſtarum, ac Moralium ſenſu, per hanc S. Congregationem recepto, in hac materia non admittatur præſcriptio; Attamen ubi immemorabilis, vel centenaria accedat obſervantia, de cujus initio vitioſa non conſtet, nimium operativa videtur pro illa facultate, quæ poſſeſſori tribuitur allegandi indultum Apoſtolicum, vel quemcumque alium titulum de mundo meliorem; ubi verò iſta facultas non intret, quia nempe minoris temporis obſervantia ſit, vel quod immemorabilis aut centenariæ requiſita non benè concluſa remaneant, adhuc tamen, ubi de iſto, vel conſimili dubio caſu agitur, eadem obſervantia, non in ratione præſcriptivi, ſed in altera interpretativa, nimiùm attendenda videtur. *Ibidem, & in ibi allegata Alben. coram Merlino.*

Altera eſt magis involuta quæſtio, de qua frequenter 42
in hac materia diſputari contigit, ubi ſcilicet de iis oneribus agatur, quæ impoſita ſint pro illis publicis expenſis, vel contingentiis, quæ clericorum, & Eccleſiaſticorum promiſcuam cauſam ſeu communem utilitatem, vel commoditatem aliamve proviſionem concernant ut (ex.gr.) ſunt illæ, quæ fiant pro ſtipendio medicorum, & chirurgorum, ac ſimilium, ſive pro refectione mœnium Civitatis, pro cuſtodia à communibus inimicis, ſeu aliàs à malefactoribus publicam quietem turbantibus, aut pro refectione pontium, & viarum, ſive pro aggerum conſtructione, vel refectione pro inundationibus evitandis, aut pro inundationum exſiccationibus, vel pro cuſtodia territorii de tempore peſtis, cum ſimilibus.

In hoc autem diſtinctio eſt, inter illa opera quæ principaliter ſint publica, quamvis acceſſoriè, ac ſecundariò ſeu ſpectato effectu, in privatorum utilitatem tendant, ut ſunt præmiſſi, vel ſimiles caſus, qui omnes tangant in univerſum; Et illa, quæ principaliter reſpiciant utilitatem, vel commoditatem privatam aliquorum tantùm jure ſingulari, quamvis acceſſoriè, vel conſequutivè ad omnium utilitatem, vel commoditatem rendunt, ut ſunt illi aggeres, vel expurgationes, quæ fiunt pro impedienda inundatione in aliqua parte territorii ad utilitatem

litatem vel præſervandum à damno aliqua prædia, quæ ſint in illa parte ſeu contrata; Sive ſunt refectiones viarum, quæ de jure dicuntur vicinales, id eſt principaliter deſervientes pro uſu, & commoditate aliquorum prædiorum quamvis alii, qui prædia non habent, earumdem viarum uſum, & commoditatem habeant; Aut ſunt proviſiones ſuper extirpatione locuſtarum, vel ſuper impedienda ratum irruentia, ſive ſuper cuſtodia vinearum vel ſatorum ne damnificentur, cum ſimilibus, quoniam licet ex hujuſmodi proviſionibus reſultet publica utilitas omnium civium, & incolarum in univerſum ratione annonæ ſeu majoris abundantiæ, vel ratione majoris ſalubritatis aëris, &c. Attamen id principaliter percutit utilitatem dominorum prædiorum.

In hac ſecunda ſpecie, quod ſcilicet agatur de proviſionibus, quæ privatam utilitatem, vel commoditatem principaliter percutiant, adeò ut ipſi prædiorum domini eos non præſupponendo fatuos vel perditus, ſed diligentes patres familias, cogerentur ſinguli pro ſuis reſpectivè bonis eaſdem expenſas facere, expediat autem immò frequentiùs neceſſarium ſit, ut illæ fiant in univerſum ſeu publico jure, cum unica directione alicujus Magiſtratus, vel alterius officialis ad id deputati, ut uniforme ſit opus, cujus defectus in parte, totum vitiaret, vel inutile redderet, ut præſertim ſunt refectiones vel conſtructiones aggerum, vel expurgationes alveorum, aut proviſiones ſuper locuſtis, cum ſimilibus, unde propterea expenſæ deſuper faciendæ de natura rei parandæ ſint per collectam ſeu contributionem faciendam per dominos prædiorum pro virili ſeu æs & libram; Et tunc Eccleſiaſtica immunitas non intrat, neque clerici aliæque perſonæ Eccleſiaſticæ ſive ipſamet Eccleſia exemptionem aliquam habent, quoniam aliud non eſt exemptio ſeu immunitas Eccleſiaſtica, niſi remanere ſeu continuare in ea libera ſuorum bonorum fruitione, quam natura concedit, atque non pati illam diminutionem, quam producit illud accidentale onus, quod reſultat a contributione, vel gabella impoſita per poteſtatem ſæcularem, non autem facere lucrum de alieno, ita ſe eximendo ab illis expenſis quas tanquam per ſpeciem culturæ ſeu majoris utilitatis facere oporteret ſingulariter, & tamen inutiliter, niſi alii vicini facerent, ideoque attendendum non eſt, quod aliquis privatus ex ejus induſtria, vel majori diligentia ſeu beneficio, quod reſultat à ſui prædii ſituatione, poſſet eas evitare, aut minores reddere, quoniam ubi ſubjecta materia exigat, ut jure univerſo fiant ea, quia opus debet eſſe un. formæ, quodque defectus in parte, vitiaret in toto, tunc publica utilitas plurium ſive univerſitatis illius contratæ, quæ conſequtivam habet omnium utilitatem, præferri debet alicui privatæ utilitati, vel majori commoditati; Solumque privilegium Eccleſiaſticorum eſt, ut non laicali auctoritate, ſed ex illa loci ſuperioris Eccleſiaſtici ad id cogi debeat; Tum ex eo ut non detur inconveniens, quod laicus juriſdictionem exerceat cum Eccleſiaſticis; Tum etiam ne ita ſub hoc prætextu indirectè graventur Eccleſiaſtici ad alia onera laicalia publica ſeu communitativa, ita pro hujuſmodi expenſis imponendo collectas, vel cōtributiones exceſſivas, ut id quod exuberat, in alias publicas neceſſitates, vel commoditates erogetur, ut quandoque ego expertus ſum, ideoque vel cum auctoritate ſuperioris Eccleſiaſtici, vel concorditer cum interventu deputatorum cleri, vel Eccleſiaſticorum id faciendum eſt, ut juſta, & proportionata ſit repartitio; Et in ſumma ut id principaliter ſequatur in ratione æconomica potius quam in ratione auctoritativa ſeu juriſdictionali, quamvis aliquorum Magiſtratuum ſeu publicorum officialium auctoritas, ex neceſſitate, vel pro majori opportunitate requiratur, vel adhibenda ſit.

Ubi verò de prima ſuperius diſtincta ſpecie agatur, illorum ſcilicet onerum, quæ principaliter reſpiciant publicam utilitatem, vel commoditatem omnium civiū, & incolarum in univerſum, unde propterea de conſequenti reſultet utilitas privata ſingulorum juxta ſuperius exemplificatos caſus vel ſimiles; Et tunc, licet non modica dignoſcatur opinionum diverſitas, quæ generaliter in omnibus, magis autem, ac particulariter in iſta materia immunitatis Eccleſiaſticæ dignoſcitur; Attamen in magis recepto Moraliſtarum, & Canoniſtarum ſenſu, quem Sacra Congregatio ſequitur, regula eſt ut clerici, & Eccleſiaſtici ab eis exempti ſint, quoniam ipſi, è converſo alia ſupportant orationum, vigiliarum, jejuniorum, aliarumque aſperitatum onera, quæ omnium publica neceſſitate, vel auctoritate fieri debent, ad obtinendam Dei protectionem; ideóque omnes coæqualiter in idem contribuere, ac onera ſupportare dicuntur, diverſo tamen jure ſeu modo, quod ſcilicet laici circa temporalia & Eccleſiaſtici circa divina, *De iſta materia dicto diſc. 58. & 59. de Regal. & hoc tit. diſc. ſequenti cum aliis ſeqq.*

Quamvis aut talis ſit regula generalis, adhuc tamen limitationem pro locorum moribus, vel caſuum qualitate pati ſolet, Vel quia in contrarium adſit Apoſtolica proviſio explicitā, ſive illa implicita, quæ in vim centenariæ, vel immemorabilis conſuetudinis, de cujus infecto, ac vitioſo initio non conſtet, allegari poteſt.

Vel quando ſæcularium vires non ſuppetant, unde propterea Eccleſiaſticorum contributio congrua, vel neceſſaria reputetur; Ad iſtum tamen eff ctum receptum eſt, ut plura requiſita copulativè concurrere debeant, Primò nempè Apoſtolica auctoritas; Secundò conſenſus ordinarii loci; Tertiò conſenſus Cleri ſeu Univerſitatis Eccleſiaſticorum; Quartò, ut cum Eccleſiaſtici ſuperioris auctoritate, non autem cum laicali collectæ, vel contributionis exactio, ab eis fiat; Et quintò demùm, ut verificetur caſus ſubſidii, quia nempe laicorum vires, utpotè ab aliis publicis oneribus & gabellis, gravati vel debilitati, ad id non ſuppetant, ad quod dignoſcendum Ordinarii loci conſenſus, & auctoritas ita deſideranda venit, atque ut ita juſta, beneque regulata ſeu proportionata ſit collecta ſeu contributio, ne ut ſuprà in alia ſpecie inſinuatum eſt ſub hoc prætextu aliis oneribus laicalibus, in quibus eadem non urgeat ratio, Clerici, & Eccleſiaſtici compellantur. *diſc. proximo & ſequ.*

Omnia hæc requiſita copulativè neceſſaria ſunt
quamvis ipſi Eccleſiaſtici velint hæc onera ſupportare
atque collectis ſe ſubjicere, cum neque volentes in hac 44
forma collectarum vel contributionum, vel gabellarum
id facere valeant, quamvis ſingul. ex privata pietate ac
liberalitate per ſpeciem eleemoſynæ, vel elargitionis, id
agere prohibiti non videantur; Quamvis etiam ſuper
hoc Eccleſiaſtici Prælati, ac ſuperiores invigilare debeant, ne ita paulatim abuſus inducantur; Ac etiam quia
ut quandoque expertus ſum, quamvis in verbis & apparenter voluntariè, atque ex motivo charitatis id fieri
dicatur, attamen ex indirecta, ſeu interpretativa quadam vi id ſequi ſolet.

Duo autem requiſita, conſenſus ſcilicet Ordinarii loci, & ipſius Cleri, per Summum Pontificem quandoque 45
ſuppleri ſolent, ubi nempe minus indebitè tales conſenſus denegentur; Et quandoque etiam Pontifex extrajudicialibus informationibus contentus, eximit ab onere ſpeciali juſtificationis ſubſidii pro facti qualitate, ideoque deſuper certa, & determinata regula dari non poteſt cuicunque caſui applicabilis, cum ex ſingolorum caſuum circunſtantiis, prudentiæ vel æquitatis regulis potius attentis; deſuper per Sedem Apoſtolicam directè, vel per organum hujus Sacræ Congregationis, proviſiones demandari ſoleant, ubi potiſſimum pro defenſione ab infidelibus, vel ab hæreticis expenſas facere oporteat. *ibidem.*

Nimium quoque involuta, & controverſa eſt inter
Eccleſiaſticos & Laïcos alia quæſtio, ſuper immunitate, 46
vel exemptione Laïcorum, ratione connexionis cum Clericis & Eccleſiaſticis, quia nempe ſint eorum coloni, vel ſervientes, & miniſtri, ſive fructuum, aliorumque bonorum emptores, vel conductores, an ſcilicet illa immunitas, quam ipſi Eccleſiaſtici in eorum bonis habent;

habent, communicetur laicis colonis, vel eorundem bonorum emptoribus, aut conductoribus.

In hoc autem penè impoſſibile eſt, certam tradere regulam generalem, ita compendioſè explicabilem, quæ quibuſcumque caſibus, ac locis, & perſonis applicari valeat; Tum quia varii ſunt regionum ſeu ditionum ſtyli ac mores, quos vel ob implicitam Apoſtolicam proviſionem ex antiquitatis operatione allegabilem, vel ob regulas prudentiales, tolerare ſeu diſſimulare congruit; Tum etiam, quia pro tot diſſidentibus opinionibus conciliandis, æquivociſque tollendis plures adhibere oportet diſtinctiones ſeu diverſas conſiderare circumſtantias pro ſingulorum caſuum qualitate, ideoque ad meas adnotationes in hac materia vectigalium, & gabellarum ſub altera magis generali Regalium aliqualiter inſinuata recurrendum erit. *dict. tit. de Regal. diſc. 50. cum pluribus ſeqq.*

Eâ ſolùm generali regulâ, pro meo ſenſu, conſtituen-
47 da, atque à ſedentibus in hac S. Congregatione, aliiſque Prælatis, ac ſuperioribus Eccleſiaſticis habenda, ut hæc immunitas in ſola ratione exemptionis paſſivæ conſideretur, atque cuſtodiatur, non autem in ratione activa. Id eſt, quod Eccleſiaſtici præſerventur ab accidentalibus laicalibus oneribus, adeo ut naturalem obtineant libertatem ſuper eorum bonorum fruitione, & contractatione, abſque diminutione illius naturalis, ac intrinſeci pretii, quod ipſa bona eorumque fructus habent, perinde ac ſi onera non adeſſent, unde propterea per ea ſeu eorum ratione jacturam, vel damnum in re ſua ſentire vel pati non cogantur: Non autem in ratione activa, id eſt, ut lucrum facere debeant de illis oneribus, quæ per laicos ſolvuntur, ſibique applicare illud pretium extrinſecum, ſeu intrinſeci, & naturalis pretii augmentum, quod ipſa onera cauſant, ita ad lucrum, ac induſtriam hanc immunitatem convertendo, atque ita illam colendo avaritiam, quam ſacri canones ex Divinis præceptis in Clericis magis, quàm in ſæcularibus deteſtantur; Si etenim Clericis prohibent Canones illam indifferentem mercaturam, quæ pro humana induſtria, licitè, ac ſine aliqua peccati labe exerceri poteſt, & quæ potius Reipublicæ pro humano commercio, ac vita civili, utilis, imò neceſſaria eſt, abſque eo quod jus tertii lædatur, quoties candidè ac ſincerè exerceatur;
48 Idque non in ſola ratione Divinorum, à quibus hæc ſæcularia negotia avertere ſolent, cum in ſæcularibus, etiam ratione beneficii reſidentialis alicujus Eccleſiæ ſervitio addictis, juxta brevium horarum tali ſervitio applicationem compatibiliter, ac bene utrique vacari valeat, ac etiam, quia hodie major forſan Clericorum numerus eſt eorum, qui, ſive ex devotione, ſive ex principali motivo fraudandi forum, & onera laicalia, Clericalem ſtatum aſſumunt abſque aliquo beneficio reſidentiali, vel Eccleſiæ ſervitio, ideoque iſtis mercatura permitti deberet; Sed negatur ex alia ratione tollendi avaritiæ occaſionem, vel radicem, adeo ut ſi de facto illa exerceantur in iis, quæ ipſam mercaturam concernunt, nulla potiantur immunitate, ſed pro laicis habendi veniant; Igitur multò magis iſta mercatura ſeu avaritiæ cultura prohibenda eſt, ne ſub clypeo Eccleſiaſticæ immunitatis hoc vitium exerceatur; Ac etiam quia eſt locupletari de alieno, atque id quod per laicos ſolvitur ut publicis oneribus erogetur, ad privatam utilitatem, ac locupletationem, applicetur, adeo ut illud crimen verificari quandoque videatur, cujus definitio eſt, ut rei alienæ invito domino contrectationem contineat; Itaque cum omni majori zelo invigilandum eſt, ut in ejus ratione paſſiva, immunitas cuſtodiatur, ac ſervetur, non autem ut dictam activam induſtriam, ac mercaturam producat, præſervando quidem Eccleſiaſticos, ne damnificentur in ſuo, non autem, ut lucrum faciant de alieno. *dicto diſc. 50. & ſequ. de Regal. & diſc. 5. & ſeqq. hoc tit.*

Eademque generalis regula pro caſuum ac locorum contingentiis, & opportunitate practicanda, recté quoque intrat, ac ſtatuenda videtur ſuper modo obtinendi immunitatem ſeu franchitiam, præſertim 49
ſuper victualibus aliiſque uſualibus rebus ad victum, & veſtitum, aliumque humanum uſum neceſſariis, vel opportunis, ut ſcilicet pro iis tantùm immunitatem obtineant, quæ neceſſaria ſunt, ex morali tamen ſeu congrua non autem phyſica vel naturali neceſſitate pro eorum perſona eaque familia, quæ pro qualitate perſonarum, ſervitio neceſſaria eſt, ſive ex canonum præcepto ab ipſis Clericis alimenta recipere debeat, non autem ut conjunctis, vel familiaribus laicis immunitatem communicent, publicave onera fraudent; Sive (quod longè deteſtabilius eſt) ad avaritiam, ac lucrum de alieno, quod furti ſpeciem redolere videtur, immunitatem convertant, illam ſcilicet laicis vendendo, ut aliquarum regionum praxis docet, *ibidem.*

Super his autem, ac ſimilibus fraudibus, hæc Sacra Congregatio, nec non Epiſcopi, aliique Prælati, ac ſuperiores Eccleſiaſtici nimium vigilare debent, ut ita Evangelicum oraculum ſervetur, tradendi quæ ſunt 50
Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo, atque ut dictum eſt, Eccleſiaſtici præſerventur in ſuo, non autem ut ita capiant alienum; Si enim tam ſuper his, quàm ſuper eorumdem Eccleſiaſticorum vita, & moribus invigilaretur, ac etiam ne localis immunitatis mercaturam quoque faciant cum delinquentibus & malefactoribus, utique, vel nullæ, vel nimium raræ eſſent cum laicis, Eccleſiaſticæ immunitatis, vel juriſdictionis controverſiæ.

Illa quoque accedente ratione nimium præ oculis habenda, non quidem pro ipſius immunitatis ſubſtantia, vel denegatione in genere, ſed pro diſcreto ejus uſu, ut accuratius Epiſcopis diſcretus injungatur uſus impoſitionis manuum, ſiquidem iis primis temporibus, in quibus Sacri Canones prodierunt, rarus erat uſus 51
Clericorum ad ſolos limites neceſſitatis vel opportunitatis Divini cultus ac ſervitii, dum illi, qui huic cæleſti militiæ adſcribebantur, ex hoc ſolo motivo pro Chriſto militandi, id agebant, ideoque populis lavamen potius ac exemplar erant, cujus contrarium nimiâ copiâ hodie producit, unde propterea rectè congruit ea ratio, quæ in materia decimarum ponderari ſolet ſuper exemptione Regularium, quod ſcilicet primævis temporibus rarus erat eorum uſus, atque in ſtatu paupertatis, ideoque congruenter parochi à decimarum ſolutione per quamdam ſpeciem charitatis, ac pietatis eos eximebant, ſecus autem hodiernis temporibus poſt excretum eorum numerum excretaſque divitias; Non quidem ut id laicali poteſtati licentiam tribuere debeat violandi immunitatem, atque Eccleſiaſticos laicalibus oneribus ſupponendi, ſed ut Eccleſiaſtici ſuperiores debeant in ejuſdem immunitatis diſcreto uſu invigilare ad fraudes vitandas.

Potiſſimè verò ea fraus frequenter committi ſolet, ut parentes aliique conjuncti, pueris vix infantia expleta, prima tonſura affectatè initiatis, ſub prætextu con- 52
ſtituendi dotem ſeu peculium, ad cujus titulum ad ſacros Ordines promovendi ſint, omninò inveriſimiles faciunt bonorum donationes, ut illas à laicalibus oneribus eximant, ita occultè & cautelatè fraudem tegendo, ut ea improbabilis reddatur; Ideoque recti ac zelantes Prælati, eâ ſolâ probatione contenti, quæ ab inveriſimilitudine, ſive à regionis moribus reſultet, pro hujuſmodi bonis immunitatem denegant, uſquequo donatarius ſacros ordines aſſumat, atque ille impleatur finis, ad quem actus ordinatus eſt, idque etiam diſcretè ad ſolos limites neceſſitatis vel congruentiæ pro loci moribus, vel perſonarum qualitate, adeò ut Sacri Concilii Tridentini diſpoſitioni, vel intentioni ſatisfactum ſit, cùm exceſſus eamdem habeat fraudis rationem nimiumque probabilem læſionem. (*In annot. ad S. C. T.*)

Ultra Clericos ſæculares, vel regulares cœlibes, ſive illos

Digitized by Google

55 illos conjugatos qui Græco ritu vivant, in quibus quoad immunitatem in genere vel ſubſtantia, nulla quæſtio cadit, ſed ea tantum ut ſupra eſt ſuper uſu, vel modo, pleræque aliæ habentur perſonæ occaſione alterius immunitatis perſonalis ſuperius inſinuatæ, de quibus quæſtio eſt, an ad hunc effectum Eccleſiaſticæ dicendæ ſint, vel pro Eccleſiaſticis habendæ, ut ſunt præſertim aliquarum Eccleſiarum ſeu piarum Militiarum profeſſores, ſive aliquarum Religionum, vel Monaſteriorum oblati, aut aliàs regularium more ſub aliquo pio, ac laudabili inſtituto viventes; Super his autem ac ſimilibus, certa regula pariter ſtatui non poteſt, cum locorum ac ditionum antiquis, & receptis moribus potius deferendum videatur; Iſta etenim conſuetudo non deſtructiva ſeu innovativa ejus quod à jure expreſsè ſtatutum ſit, ſed potius interpretativa ejus quod ſit in jure dubium, dicenda venit.

Idemque in illis qui licet clerici caractere inſigniti ſint, in conjugali tamen ſtatu vivunt; Iſtis etenim,
55 ſive Latinum, ſive Græcum ritum profiteantur, quoties in minoribus adhuc exiſtant, regula eſt, ut exceptis merè perſonalibus, ac ſordidis muneribus, aliam non obtineant exemptionem, vel immunitatem, niſi eam, quam legitima conſuetudo tribuat, cum tunc ea ſervanda ſit. *tit. de Regal. diſc.* 60.

Ad tollendas autem fraudes, quæ in victualium præſertim, aliarumque uſualium rerum contradictione de facili ſolent, ac poſſunt, abſque eo quod illis occurri valeat; In magnis præſertim Civitatibus, vel emporiis, aliiſve locis, quibus eadem congruat ratio, mos inoleviт, à Canoniſtis & Moralibus, ipſaque Apoſtolica ſede laudatus, ut omnes indefinitè gabellas, & onera ſolvant etiam Eccleſiaſtici, quibus in fine anni, vel menſis, ſeu aliàs juxta locorum mores, à gabellarum exactoribus in pecunia reficiatur id, quod gabellæ importent juxta quamdam uniformem veriſimilem taxam juxta locorum mores, quibus in hoc deferendum eſt; *eod. tit. de Regal. diſc.* 58. *& hoc tit. diſc.* 5. *& ſeqq.* Ita tamen ut laïcali poteſtati juriſdictionis exercitium non detur, quoties ab Eccleſiaſticorum perſonis vel etiam bonis aliis, extra ea, de quorum ſolutione occaſione introductionis, vel extractionis ſeu alterius contractionis gabellis, ac oneribus agatur, minuſque pro effectibus pœnarum, quæ per laïcorum leges, & edicta impoſitæ ſint pro fraudibus, vel contraventionibus.

Et hæc, ita ſummatim pro aliqua tali quali generica, ac ſuperficiali materiæ notitia ſuggerit memoria,
56 cui pro humana imbecillitate impoſſibile eſt omnia recenſere, ideoque ſuper iis minus frequentibus caſibus de quibus agi contigat, ut adeo frequentes tractatores, vel collectores recurſus habendus erit.

Scandalum autem præbere non habet, quod juxta plures caſus de quibus in particularibus adnotationibus agi contingit de materia immunitatis præſertim realis, laicorum partes frequentius teneantur; *infra hoc tit. diſc.* 5. *& ſeqq. & tit. de Regal. diſc.* 50. *cum plur. ſeqq. & alibi eod. tit. de Regal.* Congrua etenim ratio aſſignatur *libro ſeq. in relatione & praxi Curiæ occaſione agendi de hac Sacra Congregatione Immunitatis.*

† SUperiores diſcurſus utpotè generales, & inſtructivi nulla indigent ſuppletione. Pluraque poſtmodum, præſertim quoad concernentia immunitatem addita fuerunt in ſumma, ſive compendio, ac etiam *in diſcurſibus proximè inſinuandis.*

MELPHICTEN. CONTRIBUTIONIS.

PRO CIVITATE.

Reſponſum pro veritate.

An Cleri & Eccleſiaſtici contribuere debeant in expenſis, in conſtructione mœnium & arcium pro defenſione civitatis ab infidelibus.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Certa eſt exceptio Eccleſiaſticorum à muneribus, & contributionibus laïcorum.*
3 *De requiſitis, ut teneantur in expenſis publicis mœnium & arcium.*
4 *Quomodo iſta materia decidi debeat.*
5 *Reſpondetur contra Eccleſiaſticos, & de ratione.*
6 *Si conſenſus ab Epiſcopo & Clero denegetur, poteſt ſuppleri à ſuperiore.*
7 *De eodem de quo num.* 4. *& qui ſtylus per Sedem Apoſtolicam teneatur.*
8 *De gravi onere gabellæ moliturae frumenti ſeu farinæ in aliquibus partibus Regni Neapolitani.*
9 *Quod exindè franchitiæ Eccleſiaſticorum tendant ad lucrum ac redditum.*
10 *Ubi agitur de munitionibus adversùs infideles vel hæreticos, majus eſt periculum & intereſſe Eccleſiaſticorum.*
11 *Dantur exempla contributionis Eccleſiaſticorum.*

DISCURSUS III.

OB anguſtiam ſitus, & excreſcentiam populi Civitatis Melphitti, quæ ad litus maris Adriatici 1
in Apulia ſita eſt, neceſſitas dedit, ut in parte adjacenti extra mœnia, à ſæculo circiter, multa & forſan magis conſpicua constructa fuerint privata ædificia, pluresque Eccleſiæ, & qualificati Conventus Regularium, Sancti Dominici, Minorum Obſervantium, Minorum Conventualium, Capucinorum, & Societatis Jeſu, ideoque (ut vulgò dicitur) conſtructus fuit Burgus, qui Civitati pœnè æqualis videtur, adeo ut opus fuerit, pro cura animarum & adminiſtratione Sacramentorum, erigere ſeu deſtinare Eccleſiam adjutricẽ cũ Vicario particulari ut habetur *ſub tit. de Paroch. diſc.* 18.

Cum autem ob occupationem Inſulæ Cretenſis, factæ per Imperium Turcarum, iſtorum incurſus nimium probabilis timor haberetur, in ejus caſu, tam laici, quàm Eccleſiaſtici in dicto Burgo viventes, ipſæque Eccleſiæ, abſque aliquo defenſionis præſidio, facili ſubjicerent excidio; Et quod magis eſt, iſta ædificia ipſimet Civitati adimunt defenſionem, unde propterea ipſa Civitas pariformiter eidem ſubjacet evidenti periculo, eorumque demolitio non eſſet practibilis, ideoque præcisè neceſſarium judicaretur, quam primùm, omni quâ fieri poteſt celeritate, dictum Burgum, muris ac turribus, aliiſque munitionibus recingere; Nullatenus autem per Communitatem, publico ære, id explicari poſſet, unde propterea oportebat id agere cum civium & incolarum contributione; Iſta verò pro moribus regionis, atque ſtantibus gravibus gabellis, quibus ut infra, ille populus premitur, non eſſet practicabilis, niſi mediante novâ impoſitione ſuper oleo, quod in eo territorio in magna quantitate colligitur.

Hinc proindè, ex parte Civitatis, pro veritate conſultus fui, an in iſta contributione concurrere deberent Eccleſiæ, & perſonæ Eccleſiaſticæ utriuſque Cleri, ſæcularis & regularis, quæ valde notabilem olivetorum partem poſſident, & conſequenter magnam colligunt olei quantitatem, adeo ut à Sanctiſſimo, vel à S. Congregatione immunitatis, iis, quæ in his contingentiis ſervari ſolent, id decernendum fore ſperari poſſet.

Reſpondi, quod negativam primo aſpectu ſuadere

Digitized by Google

videbatur generalis regula exemptiva à publicis oneri-
2 bus, quæ Eccleſiis & Eccleſiaſticis aſſiſtit, & ſuper qua multa elaborate colliguntur *per Rotam in Barchionen. exemptionis 13. Iunii 1646. coram Corrado impreſſ. deciſ. 412. par. 9. recent.* Eandemque regulam ego, præſertim apud Eccleſiaſticos, & in eorum Tribunalibus ſuppono abſolutam *in tit. de Regalibus diſc. 58. n. 4.* ubi fatuitatem dico (ut revera eſt) auctoritates deſuper deſiderare, vel cumulare.

Et quamvis, ubi agitur de oneribus reſpicientibus expenſas concernentes ea, quæ tam laïcis, quam Eccle-
3 ſiaſticis, ſive, tam Clero, quam populo ſunt communia, ut in ſpecie ſunt conſtructiones, vel refectiones mænium, ac turrium, vel arcium, & ſimilia opera, iſta regula limitationem recipiat; Attamen id eatenus procedit, quatenus copulativè verificentur ſex requiſita poſita *per Abb. in celebri conſ. 5. par. 1.* quod omnium Eccleſiaſticorum judicio reputatur in materia magiſtrale, ex iis quæ cæteris relatis habentur *apud Fagnan. in cap. non minus de immun. Eccleſ. num. 25. & ſeq.* & habetur *dicto diſc. 58. de Regal. num. 12.* Primò nempe aſſenſus Pontificis; Secundò ille Epiſcopi & Cleri; Tertiò juſta cauſa publicæ neceſſitatis; Quartò, quod iſta promiſcuè reſpiciat tam laïcos, quàm Eccleſiaſticos, Quintò, ut abſque mixtura laïcalis poteſtatis, id fiat cum auctoritate ſuperioris Eccleſiaſtici; Et ſextò, ut ita exigat ſubſidii ratio, quia nempe ſæcularium vires non ſuppetant, ideoque ſi per laicorum contributionem id explicari poteſt; non debent Eccleſiaſtici oneri eſſe ſubjecti, quamvis ipſi de comodo munitionum quoque participent, cùm ipſi alia ſupportent onera ſpiritualia ad eumdem finem defenſionis ab hoſtibus cooperantia, ad implorandum Divinam protectionem, ut advertitur *d. diſc. 58. n. 13.*

4 Verùm pluries deſuper conſultus, dicere conſuevi (ut etiam advertitur *dicto diſc. 58. eod. num. 13.*) quod iſta facti potiùs, quàm juris quæſtio dicenda eſt, certam proindè non recipiens regulam generalem, cuicumque caſui applicabilem, cùm verè deciſio ex ſingulorum caſuum qualitate, ac particularibus circunſtantiis pendeat; Ideoque aliquando pro Eccleſiaſticis, & quandoque pro laïcis reſpondi, quia ſi unius, vel reſpectivè alterius diverſa qualitas exigebat.

In hac verò facti ſpecie, rectè informatus de ſtatu omnium Civitatum, & locorum Regnis (qui fortè ob
5 adeò longas, & continuas bellorum calamitates uniformis eſt per univerſam Europam) Et in ſpecie attento ſtatu hujus Civitatis, contra Eccleſiaſticos reſpondendum eſſe cenſui, adeo ut eis, etiam renitentibus, ab eodem Sanctiſſimo, vel à Sacra Congregatione immunitatis id demandari debere, nimium probabiliter ſperandum eſſet.

Hujuſmodi etenim quæſtiones reſtringuntur ad ultimum requiſitum ſubſidii, quoniam primum eſt ſuppo-
6 nendum (cum Pontifice denegante, inanis remaneat inſpectio) Alterum conſenſus Epiſcopi, & Cleri, dixi videri omninò probabile, quod nullatenus ille denegandus erit, cùm eſſet nimium irrationalis denegatio ut infrà; Et in omnem eventum mereretur ab eiſdem ſuperioribus ſuppleri ex conſiderationibus, de quibus *dicto diſc 58. n. 14.* Tertium, & quartum erant incontrovertibilia, ex præmiſſa facti ſerie, atque quintum ſupponebatur, ac admittebatur.

Meritò igitur dixi, quod iſta eſt quæſtio potius facti, quàm juris, utpote deciſionem expectans à facti qualitate, inſpectis nempe Cleri & populi ſæcularis divitiis, vel reſpectivè paupertate, aliiſque circunſtantiis, ideo-
7 que (ut dictum eſt,) ſtultitiæ ſpecies eſſe videtur cum generalitatibus procedere, ſive certum deſuper dare judicium, cùm id pendeat à futuris informationibus faciendis per aliquem Epiſcopum viciniorem à Sanctiſſimo vel à S. Congregatione deputandum, & ſine quibus informationibus difficile ac rarum eſt determinationem obtinere, niſi Epiſcopi & utriuſque ſæcularis & regularis Cleri pietas, & circumſpectio, ad hos inanes, ac omnibus præjudiciales ſumptus, & labores vitandos, veritatem agnoſceret, dum id notorium & incontrovertibile videbatur eiſdem Eccleſiaſticis optimè cognitum.

Siquidem æs publicum Communitatis abſque dubio totum abſorptum eſt ab antiquis oneribus fiſcalibus, aliiſque communitativis ordinariis, & extraordinariis, atque neque ſufficere ſupponebatur, ut revera eſt in toto eo Regno generaliter notorium.

Cives autem laïci magnis oppreſſi ſunt gravamini- 8
bus gabellarum, & præſertim, quod pro molitura frumenti ſolvitur gabella carolenorum ſeptem cum dimidio pro quolibet tumulo, adeò ut importet ſcuta tria, & ultra monetæ Romanæ pro quolibet rubro, quod abſque dubio per Sanctiſſimum; ac S. Congregationem immunitatis, univerſamque Curiam Romanam reputaretur onus maximum, ac pene intolerabile, dum in Urbe & Statu Eccleſiaſtico ſolvitur gabella molituræ ad rationem juliorum trium pro quolibet rubro, quæ importat grana ſeptem circiter pro tumulo, & tamen reputatur onus grave, magnoſque habet conqueſtus.

Clariùs quia non ſolùm ab iſto graviſſimo onere exempti ſunt Eccleſiaſtici, ſed ejuſdem oneris exorbitantia (cum aliquo forſan abuſu, qui conſuli deberet) tendit ad lucrum, & induſtriam Eccleſiaſticorum, quoniam ex antiquorum pietate de tempore, quo longè minores 9
erant gabellæ, longéque minor, ac ſatis modicus erat numerus Eccleſiaſticorum, facta fuit quædam taxa panis, forſan in duplo, & ultra indigentiam, ideoque Eccleſiaſtici excreſcentem franchitiam ad lucrum, & induſtriam vendunt, ut advertitur eodem *lib. 1. de Regal. diſc. 54.* ubi in ſpecie agitur de iſta gabella farinæ ſeu molituræ, & habetur etiam infra *in Bituntina diſc. 5.* Aliaque ferunt onera aliarum gravium gabellarum carnium piſcium, vini, aliorumque victualium ac rerum; Et quod magis id reddere videtur indubitatum, ſupportant etiam antiquum onus gabellæ ſuper eodem oleo in decima ſexta parte circiter pretii; Ab iſtis autẽ omnibus Eccleſiaſtici ſunt exempti, adeò ut quælibet etiam modica novi oneris additio in laïcis, ad terminos intolerabilitatis deveniret, In Eccleſiaſticis autem (qui ab omnibus aliis oneribus exempti ſunt) eſſet onus valde exiguum, ac penè inſenſibile; Potiſſimè dum idem populus ſæcularis alia quoque ſupportat onera cum ipſiſmet Eccleſiaſticis, occaſione adminiſtrationis Sacramentorum aliorumque Divinorum ac funerum, *ut dicto diſc. 18. de paroch.*

Illud potiſſimè conſiderando, quod hujuſmodi
munitiones neceſſariæ reputantur, non quidem pro 10
bello inter Principes Catholicos, adeo ut Eccleſiaſtici dicere valeant, quod munitiones potius concernant utilitatem, ac beneficium Principis laici regnantis, quàm utilitatem, ac neceſſitatem populorum, & præſertim Eccleſiaſticorum, quorum jura, ita ab uno, ac ab altero Catholico Principe conſervari ſperetur; Sed agitur ad effectum ſe tuendi ob oppreſſione, ac dominatione infidelium, quorum dominatio longè magis lædit ac deſtruit Eccleſias, & Eccleſiaſticos, quàm ſæculares.

Iſtaque ratio generalis, fortius viget in ſpecie in caſu de quo agitur, quoniam fortè major, ac nobilior pars ædificiorum exiſtentium extra mænia in hoc Burgo conſiſtit in Eccleſiis & Conventibus; Atque (ut dictum eſt) Imperium Turcarum, non aufert bona laicis, quos relinquit in ſuo ſtatu, ſed bene aufert bona & immunitates Eccleſiaſticis, atque deſtruit Eccleſias, & Conventus Religioſorum; Et conſequenter potius per Eccleſiaſticos, quàm per ſæculares iſtud opus explicandum videtur; Ideoque maxima differentia eſt inter caſum, in quo ob bellum inter Principem loci, ac alterum Principem Catholicum, munitiones facere oporteat, & iſtum caſum, in quo id fiat pro ſe defendendo ab incurſionibus infidelium, vel hereticorum,

cum

tum iſti magis ac principaliter lædant ac deſtruant Eccleſias & Eccleſiaſticos.

Atque inter quàmplura exempla, quæ adhibendò aliquas diligentias inveniri poſſe dixi pro Civitatibus,
11 & locis, in quibus conſimiles Turcarum vel hæreticorum incurſiones, vel oppreſſiones timerentur, deducebam illud, de quo in *Melevitana diſc. ſequ.* & in aliis ibi relatis, cum ibi deducta nimium ad rem faciant.

† AGitur in hoc & ſeqq. diſcurſibus de contributione, ac reſpectivè exemptione Eccleſiaſticorum, de qua habetur *diſc.* 43. in quo agitur de eademmet franchitia, de qua *ſupra diſc.* 5. ac etiam *diſc.* 47. *& ſeqq.* in quibus habetur de franchitiis, & exemptionibus Clericorum Cameræ, aliorumque Cameralium, cum aliis *ſub tit. de Regal. diſc.* 50. *& ſeqq. & in eorumdem Adnot.*

MELEVITANA COLLECTÆ PRO CLERO.

CUM M. MAGISTRO, VEL S. RELIGIONE HIEROSOLOLYMITANA.

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Immunitatis reſolutus, ut infra.

De eadem materia contributionis Clericorum, & Eccleſiaſticorum in expenſis, pro mœniis, & fortificationibus, adversùs incurſiones infidelium; & de modo quo iſta contributio facienda ſit; & incidenter de modo præſtandi conſenſum per Eccleſiaſticos in hujuſmodi contributionibus; Ac etiam de materia monetæ reprobæ, ſeu inferioris valoris, quam Princeps cudat, qualis effectus exinde reſultet.

SUMMARIUM.

1 *De conceſſione Inſulæ Melevitanæ Religioni Hieroſolymitanæ.*
2 *De pluralitate perſonarum concurrentium in M. Magiſtro dictæ Religionis.*
3 *De eodem circa appellationes ad Curiam Romanam.*
4 *Caſus controverſiæ ſeu facti ſeries.*
5 *De mutatione monetæ in dicta Inſula.*
6 *Reſolutio ſeu ſtatus cauſæ.*
7 *Quando Eccleſiaſtici teneantur contribuere in expenſis reſpicientibus publicam communem utilitatem.*
8 *De eodem, & quando requiſita deſiderentur necne.*
9 *De poteſtate, & conſuetudine Papæ ſubjiciendi Eccleſiaſticos oneribus laicalibus.*
10 *De materia ſubreptionis, vel defectus intentionis.*
11 *Motiva ex quibus creditur bonum jus Eccleſiaſticorum.*
12 *Quomodo Princeps debeat facere monetam.*
13 *Et quomodo concedatur cudere monetam cum aliqua mixtura.*
14 *Quando liceat cudere monetam minoris valoris.*
15 *De effectibus qui reſultant à moneta mala.*
16 *De materia monetæ.*
17 *Quod facere monetam inferiorem ſit ſpecies gabellæ.*
18 *De gabella reſultante à jure privativo in ſale, & aliis victualibus.*
19 *De applicatione ad caſum circa implicitam exactionem collectæ cum moneta inferiori.*
20 *Quomodo fieri debeant collectæ, vel contributiones.*
21 *Merces & pecuniæ quare potius ſubjaceant collectis.*
22 *Quomodo conſenſus Eccleſiaſticorum præſtari debeat.*
23 *An, & quando major pars præjudicet minori.*
24 *De modo votandi in actibus communitativis.*
25 *De eodem.*

DISCURSUS IV.

CUM occupata per Turcas Inſula Rhodi, Sac. Religio Hieroſolymitana ſedem fixam non haberet; 1
Carolus quintus, poſſeſſor Regni Siciliæ ultra Pharum annexi coronæ Aragoniæ, juxta illam annexionem, quæ recenſetur *ſub tit. de feudis diſc.* 20. *& ſub tit. de præemin. diſc.* 29. *& tit. de Regal. diſc.* 127. Inſulam Melevitanam, quæ erat membrum dicti Regni, in feudum Regale ſeu dignitatis, redolens jus Principatus, dictæ Religioni ejuſque M. Magiſtro conceſſit, ut de hujuſmodi conceſſione latius habetur *ſub tit. de juriſd. diſc.* 69. Unde propterea, juxta illam plurium perſonarum formalium reduplicationem in una perſona materiali, quæ occaſione agendi de Papa, pluries enunciata fuit, & præſertim, *hoc eodem tit. diſc.* 1. *& ſub tit. de Regular.* 2
diſc. 32. ac etiam *ſub tit. de præemin. diſc.* 1. & in relatione Curiæ *ſub tit. de judic.* Prædictus M. Magiſter duplicem gerit perſonam; Unam ſcilicet ſupremi Prælatii, ſeu Generalis hujus militaris Religionis per univerſum orbem Catholicum; Et alteram Principis laici dictæ Inſulæ, dominium, ac juriſdictionem habentis cum populo, non autem cum Clero, qui ſuum habet Epiſcopum, juxta illam Prælaturam ſeu Magiſterium, quod ex Apoſtolica conceſſione plurium militiarum Eccleſiaſticarum habet Rex Catholicus in Hiſpania, aliique Principes habent in Italia, & in aliis Orbis Catholici partibus, ex deductis *ſub tit. de juriſdict. diſc.* 92.

Unde propterea *dicto diſc* 69. *ſub tit. de juriſdict.* ac
etiam pluries *ſub tit. de judic.* iſta perſonarum diſcretio 3
in M. Magiſtro conſideratur, in ordine ad appellationes, vel recurſus ad Papam, vel ad Romanam Curiam, ſive in ordine ad erectionem fori Principis ex privilegio contento *in l. unic. Cod. quando Imper. inter pupill. & vid. &c.*

Cùm itaque hæc Inſula, tam ratione proximitatis
dominio Turcarum, quàm ob reſidentiam hujus Reli- 4
gionis; cujus inſtitutum eſt, adversùs infideles militare, continuum; nimiumque probabilem timorem habeat potentiæ dicti Imperii, idcircò ſuper munitionibus ſeu fortificationibus potiſſimum prudenter invigilare ſolet, atque cum aliquæ jam cæptæ fortificationes, quæ valdè opportunæ reputabantur, per ipſam perfici non poſſent cum ejus facultatibus tunc nimium extenuatis minuſque cum ſæcularium tantum collecta, ſeu contributione; Hinc proinde, de anno 1645. ab Innocentio X. in forma commiſſaria illi Inquiſitoris conceſſa fuit facultas dicto M. Magiſtro, ac Religioni imponendi gabellam, ſuper frugibus, aliiſque comeſtibilibus; cui etiam Eccleſiaſtici utriuſque Cleri ſæcularis, & regularis, ſubjacere deberent, pro conflanda ſumma ſcutorum centum mille in dictam cauſam præcisè erogandorum, & non aliàs.

Atque circa idem tempus, ut ejuſdem Religionis indigentiis occurreretur, per quandam ſpeciem inſenſi-
bilis collectæ, idem, vel alter M. Magiſter, quamdam 5
æream monetam cudi juſſit, cui per ejus edictum, longè majorem dedit valorem, quàm materiæ intrinſecus valor importaret, explicando in eadem, quod valor non eſſet in ære, ſed in fide, & de qua monetæ ſpecie fit mentio, *ſub tit. de Regal. diſc.* 126. *& ſub tit. de benefic. diſc.* 88.

Cumque dicta Apoſtolica conceſſio exequutioni tunc demandata non eſſet, atque ob eamdem cauſam enunciatam *diſc. præcedenti*, dictæ potentiæ Turcarum rationabiliter major creviſſet timor, unde propterea omninò opportunum crederetur, dictas munitiones perficere; idcirco de menſe Decembris 1671. à dicto M. Magiſtro, ac Religione, ſub narrativa, quod dicta conceſſio innocentii effectum ſortita non eſſet; quodque in frugibus, ac victualibus nimium incommodum eſſet eam practicare, magis autem commodum per viam collectæ per æs, & libram ſuper bonis ſtabilibus, idcircò à Clemente X. literæ eidem Inqui-

Digitized by Google

6 ſitori directæ, obtentæ fuerunt, pro effectuatione dictæ
conceſſionis, immutato dicto modo illam practicandi;
Atque à dicto Inquiſitore ſententia ſuper exequutione
prodiit; Adverſùs quam, aliquibus Eccleſiaſticis recur-
rentibus ad Pontificem, remiſſoque negotio juxta ſty-
lum S. Congregationi Immunitatis, poſt diſcuſſam
cauſam nulla prodiit reſolutio, ſed ex aliquibus, pru-
dentialibus potiùs, quam legalibus motivis, reſcriptum
fuit audiri oraculum Sanctiſſimi, quod adhuc non eſt
prolatum, quod ſciam, ſive quod ſucceſſori Inquiſitori
injunctum ſit, ut denuò partes audiat.

Quidquid autem ſit de præfatis motivis prudentiali-
bus, de quibus privati viri forenſis partes non ſunt age-
re, vel judicare, cùm à facto potiùs, quàm à jure pendeat
eorum judicium; Quatenus pertinet ad ea, quæ juris
ſunt; Quamvis alii pro Eccleſiaſticis recurrentibus quo-
que ſcribentes ingenioſè ac elaboratè nimium ſe dif-
funderent (eleganti quidem, & commendabili ſtylo)
ſuper Clericorum, aliorumque Eccleſiaſticorum exem-
ptione à laïcalibus collectis, & contributionibus, etiam
iis, quæ pro mœniis & arcibus, aliiſque munitionibus
7 fiant, ex cauſa publica quæ ipſos Eccleſiaſticos quoque
tangat, quoties cumularivè non verificentur ea requiſi-
ſa, quæ ex recepto magiſtrali conſilio *Abb.* recenſentur,
diſc. præcedenti.

Ac etiam in facto convincenter oſtenderent, non
verificari præcipuum requiſitum ſubſidii, ob immuta-
tum rerum ſtatum, quodque de præſenti, Religionis
aſſis longè major eſſet, quam de tempore dictæ primæ
conceſſionis, potiſſimè ob jam diſſolutum æs alienum,
quo tunc premebatur, aliaque plura in facto deduce-
rentur nimiùm relevantia.

Attamen ego, qui pariter pro eiſdem Eccleſiaſticis
ſcribebam, etiam in ſenſu quod iſta fundamenta, & præ-
8 ſertim illud deficientium requiſitorum non multum tu-
ta eſſent; Prima ſiquidem inſpectio ſuper dictorum re-
quiſitorum verificatione, percutit caſum, in quo res
adhuc ſit in fieri, ad effectum ſcilicet inſpiciendi, an
Eccleſiaſticorum contributio demandanda ſit, nec ne,
atque ab Ordinario, & reſpectivè à Sede Apoſtolica
præſtari debeat conſenſus, ac ſuppleri ille, quem inde-
bitè ipſi Eccleſiaſtici denegarent; Iſta vero inſpectio
ceſſat, quando res eſt jam in facto eſſe, quia nempe per
Sedem Apoſtolicam, diſpoſitivè, ac præceptivè conceſ-
ſum ſit, hujuſmodi requiſitis non deſideratis, cum de po-
teſtate ſubjiciendi etiam Eccleſiaſticos laïcalibus one-
ribus ex cauſis eidem Sedi bene viſis, dubitandum non
9 veniat ex rationibus, & fundamentis latius deductis, *ſub
tit. de Regal. diſc. 55. & ſequ.* occaſione agendi de ſtylo
ejuſdem Sedis in ſtatu Eccleſiaſtico ſubjiciendi gabel-
lis, aliiſque oneribus, etiam Eccleſiaſticos, idque conce-
dendi quandoque aliquibus Principibus, ut præſertim
in Hiſpania contingit in illis ſubſidiis, quæ diverſa ha-
bent vocabula.

Solumque in puncto juris dicebam, quod intrare poſ-
ſet defectus intentionis, ſeu vitium ſurreptionis, vel obre-
ptionis, quod ſcilicet Pontifex, qui moderno tempore
poſteriorem gratiam conceſſit, præſuppoſuit, ut idem
10 eſſet ſtatus rerum, qualis erat de tempore primæ con-
ceſſionis, cujus exequutionem demandavit, ſolùm im-
mutato modo, dum de præſenti docebatur in facto,
quod non ſubſiſteret narrata cauſa inſufficientiæ virium
Religionis, quæ tunc ſubſtinebat.

Verum de iſto fundamento pariter advertebam ni-
mium dubitandum eſſe, quoniam hæc inſpectio ſurrep-
tionis, vel defectus intentionis cadit coram judice quan-
do incertum ſit, qualis fuerit Principis intentio; Et quo
caſu, ut pluries inſinuatur, verius eſt, ut tanquam in quæ-
ſtione voluntatis, ideoque potius facti, quàm juris, cer-
ta regula generalis deſuper ſtatui valeat, cum deciſio
pendeat à ſingulorum caſuum particularibus circumſtan-
tiis, potiſſimum verò à veriſimilitudine vel inveriſimi-
litudine, ideoque dicitur materia arbitraria ex iis, quæ
cæteris relatis habentur *apud Gregor. & add. dec.* 1,0. &

frequenter, cùm ſint principia hodie quotidiana nimium-
que vulgata; Et conſequenter ubi Princeps ſit præſens,
illeque aditus, pro ſuæ voluntatis declaratione, dicat
qualis ea fuerit, tunc omnis quæſtio ceſſat juxta caſum,
de quo *ſub tit. de Regular. dicto diſc.* 32.

Ex duobus tamen fundamentis, (etiam cum aliquo
ſenſu veritatis) dicebam, quod Eccleſiaſticorum grava-
men adeſſet, ideoque iſta gratia effectum ſortiri non
deberet; Primò nempe circa ſubſtantiam, ex eo quod 11
dicta prima conceſſio Innocentii effectum jam ſortita
eſſet, atque Eccleſiaſtici ab hoc Principe ſeculari, iſtam
collectam, longéque majorem jam paſſi eſſent, quodque
culposè idem Princeps contra ejuſdem conceſſionis for-
mam id quod exinde retraxit, in alias cauſas, non au-
tem in eam, quæ per Papam demandata fuit, erogaſ-
ſet, Ideoque id ipſis Eccleſiaſticis præjudicare non de-
beret, cùm ita citra Pontificis voluntatem duplicem pa-
terentur collectam; Et ſecundò, quod ubi etiam gratia
effectum ſortiri deberet, adhuc tamen gravamen adeſſet
circa modum, quodque propterea in omnem even-
tum locus eſſet reformationi ſeu diverſi modi præfini-
tioni; Atque præſertim ex hoc ſecundo fundamento
clara videbatur juſtitia recurrentium.

Quatenus igitur pertinet ad primum fundamentum
ſuper implemento, ſeu effectu gratiæ, quodque jam
Eccleſiaſtici iſtam collectam exuberanter paſſi eſſent,
defectus autem ex parte Religionis conſiſteret in mala
applicatione ejus, quod exinde retractum fuit.

Dicebam quod de jure, Princeps vel alter qui habeat
facultatem cudendi monetam, tenetur in utroque foro, 12
eam facere de bona materia ſeu liga, adeo ut habeat na-
turalem, ac intrinſecum materiæ valorem, in quo ſit
ubique expendibilis, etiam extra ipſius cuſſori Prin-
cipatum, vel ditionem, ideoque ubique apta ſit commer-
cio, quis nempe (ex. gr.) ſi valor intrinſecus argenti
in maſſa eſt ſcutorum decem, ita debeat ad monetam
reduci, quod ille numerus monetarum, qui juxta or-
dinationem cuſſoris, importat ſummam ſcutorum de-
cem, contineat eamdem libram argenti, & ſic reſpecti-
vè moneta auri, vel æris habitâ proportione.

Solumque permittitur de communi uſu quædam
mixtura inferioris materiæ, quæ vulgò liga dicitur, pro
reintegratione impenſarum, quæ in ipſa cuſſione ſunt
neceſſariæ, adeo ut Princeps, vel alter ſuperior, qui hoc 13
regale jus cuſſionis monetarum habeat, partes admini-
ſtratoris pro populo, & communi uſu, vel commercio
facere dicatur, ita cum eodem populo, & commercio,
ac etiam cum non ſubditis, qui in regione commercium
habeant, faciendo quemdam contractum, vel quaſi com-
mutationis, ad limites juſtitiæ commutativæ, ex iis quæ
firmant *And. de Barulo, Io. de Platea* & alii *in l. 1. C. de
de veter. numiſmat. poteſt. lib.* 10. noſter erudiſſimus Re-
gnicola *Borell. in tract. de præſtant. Regis Catholici cap.
12. num. 28. & ſeqq. Lotter. de benef. lib. 1. quæſt. 39. &
dicto diſc. 126. de Regal.*

Et licet quandoque, ex cauſa publicæ neceſſitatis,
eidem Principi, vel alteri Superiori hoc jus regale ha-
benti, ubi alias occurri non valeat, concedatur ut mo- 14
netam inferioris materiæ cudat, eique majorem extrin-
ſecum ſeu accidentalem valorem cum ejus auctoritate
tribuat; Attamen id ſolùm conceditur proviſionaliter,
cum obligatione ſupplendi verum valorem, tanquam per
ſpeciem conſignationis ſigni ſeu ſchedulæ conſiſtentis
in illa moneta inferiori, ceſſatâ neceſſitate, & cum
quodam implicito mutuo, ſeu per ſpeciem venditionis
victualium, & mercium aliarumque rerum in commer-
cio exiſtentium habitâ fide de pretio, ut apud allegatos,
& advertitur *dicto diſc. 126. de Regal.*

Siquidem alias eſt fallere publicam fidem, reci-
piendo bona (ex. gr.) valoris decem, & dando pro 15
eis monetam, quæ idealiter, ac fictè conſtituat de-
cem, ſed in effectu non importet niſi quinque vel qua-
tuor, &c. pro quibus tantum in commercio humano
extra illam ditionem expendibilis eſt, vel etiam in ea-
dem

Digitized by Google

dem cum exteris negotiatoribus, ac introductoribus mercium, & victualium, non recipientibus niſi monetam habentem juſtum valorem naturalem ſeu intrinſecum ubique expendibilem, quam ita emere oportet cum longè majori quantitate monetæ inferioris, cujus valor naturalis ac intrinſecus monetæ bonæ æquivaleat, juxta ea quæ in propoſito emptionis ſcutum auri ſtampatum pro uſu cambiorum, vel pro expeditionibus Datariæ, aut pro ſolutionibus penſionum, aliorumque debitorum in ſcutis auri, vel incertæ ſpecie monetæ argenti,
16 habentur *ſub dicto tit. de Regal. diſc. 126. & ſeqq. & tit. de benefic. diſc. 88. & 89. & tit. de penſion. diſc. 4. & ſeqq. & tit. de credito, diſc. 140.* ac alibi pluries.

Quando itaque id ſequitur, atque de facto, quia nempe non verificetur caſus ceſſantis neceſſitatis, vel ſupervenīæ commoditatis Principis faciendi hanc reintegrationem, ac reſtituendi iſtud implicitum mutuum contractum cum populo, qui ita de facto damnificatus
17 remaneat, Et tunc, ſpectato effectu, iſta cuſſio monetæ inferioris, cum obligatione illam recipiendi, & contractandi pro majore valore, quam verè ac propriè importat quandam implicitam gabellam, ſeu collectam perſonalem, quam Princeps, mediante hoc neceſſario uſu monetæ, à ſubditis ac populo exigit; Ad inſtar illius gabellæ vel collectæ, quam ita inſenſibiliter Princeps, aliique dominantes exigunt mediante jure privativo, quod exercent in venditione ſeu contractione victualium, aliarumque rerum, quæ humano uſui neceſ-
18 ſariæ ſunt juxta frequenter inſinuata *ſub dicto tit. de Regalibus*, occaſione agendi de hac generali, ac frequentiori praxi in ſale, cujus valor intrinſecus ratione ſolius materiæ valde modicus eſt, & tamen ob illam neceſſitatem, quam producit jus privativum, eſt longè major, ideoque in illo exceſſu valoris extrinſeci ſeu accidentalis ineſſe dicitur implicita gabella perſonalis, quæ à ſubditis exigatur, quod etiam in pane venali aliiſque vectualibus, vel uſualibus practicatur, habetur *dicto tit. de Regal.* ac etiam *infra in duobus diſcurſibus proximè ſeqq.*

Applicando itaque ad rem; Cum M. Magiſter, ſeu Religio in hac Inſula, reſpectu Cleri & populi, aliam
19 non gerat perſonam, niſi illam Principis ſæcularis, vel feudatarii ut ſuprà; Atque cum hac illicita introductione monetæ, neceſſitatem induxerit in utroque Clero ſæculari & regulari, aliiſque Eccleſiaſticis exemptis, patiendi hanc jacturam in venditione aliave contractatione fructuum eorum bonorum etiam Eccleſiaſticorum, præſertim ob neceſſitatem exigendi à laicis debitoribus, & reddentibus in ea ſpecie monetæ annuas præſtationes, in quibus, vel ex cauſa cenſuum impoſitorum ad formam Bullæ Nicolai V. (qui propterea in utraque Inſula Siciliæ, & Melitæ bullales vulgò dicuntur) vel ex cauſa canonum, & livellorum, ſive anniorum legatorum pro miſſis, & univerſariis, in quibus major pars redditiuum Eccleſiaſticorum conſiſtere videtur; Ita de conſequenti unum de duobus reſultat; Vel ſcilicet quod idem Princeps ex dicto implicito mutuo remaneat debitor Eccleſiaſticorum in reintegratione ejus quod intereſt; Vel quod ita ab Eccleſiaſticis, gabellam ſeu collectam in prima Innocentii conceſſione contentam exuberanter exegerit, unde propterea gratia effectum ſeu implementum ſortita ſit; Et conſequenter quidquid ſit quoad laicos proprios ſubditos, Attamen quoad Eccleſiaſticos, quos collectare non potuit, niſi ad limites dictæ conceſſionis, jam collecta ſequuta fuit, non tamen erogata in illum uſum à Papa demandatum, ideoque idem uſus de proprio, tanquam per ſpeciem reſtitutionis debiti, suppleri debet cum certum ſit, quod dicta moneta non afficit non ſubditos, ut advertitur *dicto diſc. 126. de Regal.* ubi allegantur *Lotter. de benef.* & alii id in ſpecie firmantes.

Et quamvis in contrarium duæ urgere videantur conſiderationes, Primò nempe, ut id nil præjudicet Eccleſiaſticis, dum illam inferiorem monetam quam ita ab eorum debitoribus, & vendentibus, vel ab emptoribus fructuum obtinent, pro eodem valore impendunt, perindè ac ſi eſſet bonæ materiæ; Et ſecundò fortius ob communem uſum aliorum Principatuum, quoniam in eis ad Principem ſæcularem pertinet cudere monetam, quæ inter omnes eſt in uſu, neque jus conceditur Eccleſiaſticis illam reprobare, ſeu aliam cudere monetam, quoniam ita eſſet Reipublicæ regimen intervertere.

Attamen iſtæ conſiderationes, quæ in effectu ſonant in idem, atq; una ineſt alteri, non videntur ad hanc facti ſpeciem applicabiles ex ejus particularibus facti circunſtantiis; Tum quia agitur de parva Inſula, quæ de neceſſariis proviſa non eſt, ideoq; oportet ſe providere de rebus ad veſtitum præſertim, ac aliis ad humanum uſum neceſſariis in aliis regionibus, in quibus moneta non eſt expendibilis, quod non de facili cadit in Regnis, & Provinciis, aliiſq; magnis Principatibus; Tum etiam quia; Aliud eſt ut Eccleſiaſtici agendo, jus non habeant refectionis damni, quod ex mala moneta ſentiunt contrà Principem cuſſorem, atque ad hunc effectum dicta conſideratio communis uſus magna eſt; Aliud verò, ut excipiendo, ſeu replicando dicere valeant eidem Principi, vel Rectori petenti ab eis ſubſidium pro cauſis promiſcuæ utilitatis, vel neceſſitatis, ut in iſtas cauſis, vel expēſas eroget id quod percepit emolumenti ex mala qualitate monetæ, dum ita in effectu ipſi Eccleſiaſtici contribuunt; Ideoque aliud eſt actio, Aliud verò exceptio.

Hinc nulla videbatur ſubeſſe neceſſitas aſſumendi ſecundam inſpectionem, ſuper modo exigendi iſtam collectam ſeu contributionem, quoniam ſublato principali, de conſequenti ceſſat acceſſorium, atque inane opus eſt agere de modo ſolvendi illud debitum, quod nullatenus eſt in obligatione.

Verùm ubi de hoc ſecundo puncto agendum eſſet;
Adhuc advertebam, quod clarum adeſſet Eccleſiaſticorum immò ſæcularium gravamen, imponendi iſtam collectam per æs, & libram ſuper bonis ſtabilibus in Inſula exiſtentibus quamvis etiam bona ipſius Religionis eidem contributioni ſubjacerent; Quoniam illæ expenſæ, quæ omnes tangunt, ab omnibus pariformiter ferri debent, ut ita à maximo, uſque ad minimum cum debita proportione, ſarcina feratur ad textum *in l. 1. C. de quibus muner. lib. 10. cum concordan. pluries deductis ad materiam collectarum d. tit. de Regal. præſertim diſc.* 102. *& in aliis ibi proximis.* 20

Cum itaque in hac Inſula multi adſint mercatores, & negotiantes poſſeſſores notabilis aſſis conſiſtentis in pecunia, & mercibus, ac pretioſa ſuppellectili. Idemque magis verificetur in ipſius Religionis militibus & Capellanis; ac ſervientibus juxta illam trium Ordinum diſtinctionem quæ recenſetur, *decis. 15. par. 11. rec.* & ſæpius, *& ſub titul. de Regular. diſcurſ.* 61. Potiſſimè verò in poſſeſſoribus pinguium Prioratuum, & Commendarum aliarumque dignitatum exiſtentium in diverſis Catholici Orbis partibus; Hinc proindè, injuſtus remanet hujus collectæ, vel contributionis modus, dum iſti ditiores, qui bona ſtabilia in ipſa Inſula non poſſident, ita exempti remanerent; Et tamen ducto eodem argumento, de quo *diſc. præcedenti*, iſti, qui exemptionem ita obtinent, in munitionibus magis intereſſati ſunt ideoque 21
ad majorem contributionem teneri deberent, quoniam ubi infidelium occupatio, vel incurſio ſequeretur, eorum majus eſſet damnum poſſidentium pecunias, ac merces, & pretioſam ſupellectilem, dum hæc ſubjacent hoſtium, ac militum deprædationi, cui non ſubjacent bona ſtabilia; Ac etiam quia iſta vel expreſsè; vel directè, vel indirectè, ac inſenſibiliter ratione culturæ ſeu venditionis fructuum aliis oneribus ſubjacent.

Objiciebatur de conſenſu penè totius utriuſque Cleri præſtiti cum ſingulorum ſubſcriptionibus in quibuſdam foliis, quod propterea exaudiri non deberent alii recurrentes ipſius Cleri ſatis modicam partem conſtituentes; Verùm iſtud erat debile refugium ex

22 tribus diſtinctis fundamentis, quorum quodlibet ſolidum eſſe dicebam; Primò nempe quod neque volentes Eccleſiaſtici poſſunt ſe ſubjicere laicalibus oneribus, quando copulativè non concurrant alia requiſita, de
23 quibus *diſc. præcedenti*; Et conſequenter iſte conſenſus quamvis ſolemniter, ac legitimè præſtitus eſſet, non veniebat attendendus; Secundò ex vero principio, quod in iis quæ tangunt intereſſe ſingulorum, major pars minori non præjudicat.

Et tertiò fortiùs ex alia vera concluſione pluries in-
24 ſinuata præſertim, *ſub tit. de Canonic. & Capitul.* ac etiam *ſub tit. de jure patron.* & alibi, quod ſcilicet in actibus communitativis ſeu collegialibus non attenduntur vota ſingularia, ſed ea præſtari debent collegialiter more univerſitatis.

Quinimò frequentius praxis laudabiliter introdu-
25 xit, ut tam in actibus capitularibus ſeu conventualibus, ex decretis ſeu declarationibus Sacræ Congregationis Epiſcoporum, & Regularium, quàm etiam in actibus communitativis, qui fiant per Communitates laicales Status Eccleſiaſtici ex proviſionibus S. Conſultæ, & alibi, ex mandato proprii Principis vel ſupremi Magiſtratus, adhiberi debeat iſta forma per vota ſecreta, quamvis de jure iſta neceſſitas non adſit, ad libertatem conſervandam; Quod etiam in Collegiis, vel piis Confraternitatibus, aliiſque adunantiis generaliter introductum eſt; Potiſſimè verò ubi agitur de negotiis concernentibus intereſſe ejus, qui ſit loci Princeps vel Dominus, qui etiam Eccleſiaſticis, & exemptis, quamdam vim inferre dicitur, cum moleſtiis, quas conjunctis inferre poteſt.

Atque in idem ex parte Eccleſiaſticorum pleraque alia deducebantur fundamenta, de quibus tamen utpotè conſiſtentibus in nudo facto, pro commendabili Curiæ ſtylo, ad Advocatos agere non pertinet.

BITUNTINA GABELLÆ FARINÆ PRO CIVITATE.

CUM CLERO.

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Immunitatis, & pendet.

De exemptione Eccleſiaſticorum à gabella farinæ, ſeu panis, quomodo eis debita ſit, ad tollendas fraudes; Et de antiquis tranſactionibus, vel conventionibus in hac materia, an debeant ſervari; & incidenter de gabellis, & oneribus Regni Neapolitani, & taxa franchitiarum.

SVMMARIVM.

1 *De Regalibus, quæ obtinet Rex in Regno Neapolitano,*
2 *Et de contributionibus & de collectis quæ eidem Regi ſolvuntur.*
3 *Quomodo Communitates vivant, & gabellas imponant.*
4 *De gabella farinæ, ſeu molituræ.*
5. 6. 7. & 8. *Quomodo practicetur exemptio Eccleſiaſticorum aliorumque exemptorum.*
9 *Facti ſeries.*
10 *Status cauſæ.*
11 *Exemptio Eccleſiaſticorum indubitata.*
12 *Tranſactio extinguit omnia jura, ſolumque pro obſervantia agitur.*
13 *Non poſſunt primæva jura exerceri niſi illa prius de medio tollatur, illaque excuſat à contumacia, & cenſuris.*
14 *Sententia ſine actis non probat.*
15 *Quid ubi ſit ſententia antiqua.*
16 *Quomodo dicatur deficere obſervantia.*
17 *Mora non datur in illiquidis.*
18 *Exemptio debetur Eccleſiaſticis pro uſu, non autem ad lucrum, & fraudem.*
19 *Clericus mercator non eſt exẽptus oneribus & gabellis.*
20 *Exemptio Eccleſiaſticorum in cujus damnum redũdet.*
21 *Sacræ Congregationes non cognoſcunt cauſas judiciales.*
22 *Super quibus erant quæſtiones inter partes.*
23 *De requiſito tranſactionis ut aliquod detur, & remittatur hinc inde.*
24 *De eodem de quo num. 19.*
25 *An Eccleſiaſtici teneantur ad contributiones, & onera pro expenſis ad promiſcuam utilitatem & neceſſitatem.*
26 *An teneantur ad onera pro bonis ad eos obvenis à laicis.*
27 *Quod iſta non ſint amplius quæſtiones juris ſed facti.*
28 *Ad regulandam tranſactionem debent attendi opiniones quæ tunc tenebantur.*
29 *De concluſione ut actus regulari debeat de tempore quo fiat, & de limitatione ubi tractu temporis reducatur ad injuſtitiam.*
30 *Per quadragenariam junctam cum titulo bonæ fidei putativo præſcribuntur etiam impræſcriptibilia.*
31 *De diſtinctione inter præſcriptionem decimandi in genere vel modum, ſeu quotam.*
32 *De eadem diſtinctione in materia immunitatis Eccleſiaſticæ, quando ſit præſcriptibilis nec ne.*
33 *De poteſtate Papæ ſubjiciendi Eccleſiaſticos oneribus laicalibus.*
34 *De eodem ubi de certa re, vel taxa, ſeu modo.*
36 *De eodem de quo num. 18. & quanta debeat eſſe franchitia Eccleſiaſticorum.*
37 *De inconvenientibus reſultantibus à taxa generali uniformi.*
38 *De eadem taxa, & quod concordia, vel conſuetudo debeat ſervari.*
39 *Quanta ſit taxa proportionata uſui perſonæ.*
40 *De rationibus, ob quas antiqua taxa debent potius minui, & quod intret ratio cap. ſuggeſtum de decimis.*
41 *Damnatur magnus numerus Clericorum.*
42 *In quorum damnum id tendat.*
43 *De modo conſulendi fraudibus, quæ reſultant ab his franchitiis.*
44 *De fraudibus, quæ fiant per Clericos.*
45 *Non poteſt introduci panis, vel farina in præjudicium habentis gabellam, vel jus molituræ.*
46 *Immunes à gabellis poſſunt cogi ad denunciandum.*
47 *Quomodo deberet provideri.*
48 *Quid concludatur in cauſa.*

DISCURSUS V.

Regni Neapolitani Rex, pro publicis oneribus ſupportandis, atque (ut Juriſtæ dicunt) pro Reipubli- 1
cæ dote, quam Princeps, tanquam ejus maritus obtinet pro ſupportatione onerum matrimonii politici, ultra illa emolumenta, quæ reportat ex juris regalibus recenſitis in ſua materia *ſub tit. de Relalib.* quibus, ratione juris privativi aliquæ etiam gabellæ, ſeu collectæ, implicitè inſunt; Ut (ex gr.) ſunt ſalinæ cum ſalariis, id eſt, cum jure privativo vendendi ſalem; Dohanæ quæ in jure vectigalia ſeu portoriæ, aut teloniæ dicuntur; Aliæ Dohanæ animalium ſeu publicorum paſcuorum; Fodinæ ſeu mineralia; Tractæ, ſeu extractiones; Piſcheriæ, & alia ſimilia in præfata regalium ſede inſinuata, quæ Regis præcipua ſunt eaque non competunt Baronibus, niſi ex aliquo ſpeciali privilegio, vel ex immemorali, cujus vigore privilegium allegari valeat, ex ibi deductis.

Obtinet quoque, partim in ratione antiquarum concordiarum, & partim ratione donativorum, quæ in
tempora per Regnum ipſi Regi fieri ſolent, contri- 2
butiones, vel collectas, quæ ſingulis annis, uniformes tanquam per ſpeciem cenſus, vel annuæ præſtationis ſolvuntur pro numero domorum fumantium, ſive (ut vulgò dicitur) focularioru, ad rationem ſcilicet tot ducatorum

Digitized by Google

ducatorum ſeu carolenorum pro quolibet foculari; Unde propterea mos eſt, in tempora faciẽdi animarum, ſeu focularium deſcriptionem, ob ſingulorum locorum excreſcentiam, vel decreſcentiam reſpective, ut ita in qualibet Civitate, vel oppido, ſeu loco habitato, ſtatuto focularioꝛum numero, ſtatuatur taxa uniformis ejus quod illius Civitatis, Oppidi, aut loci communitas ſingulis annis Regiæ Curiæ, vel ejus reſignatariis, ſub nomine fiſcalium ſtatutis temporibus (quæ ibi tannæ dicuntur) ſolvere debeat.

3 Pro ſolutione autem iſtius, aliorumque onerum (quæ ad differentiam fiſcalium, ſeu cameralium, communitativa dicuntur) ut ex gr. ſunt ſtipendia mendicorum, & chyrurgorum ſcholæ, ac etiam horologiorum, ac fontium, & aquæ ductuum, nec non murorum ſeu mænium ac viarum, & pontium expenſæ, nec non hoſpitationes, vel tranſitus militum, & publicorum Magiſtratuum, cum ſimilibus; Mos eſt, quod quælibet univerſitas ſeu communitas (cum licentia tamen Regis vel illorum Magiſtratuum, ad quos pertinet, & non alias) ſibi, ſuiſque ſubditis, gabellas & collectas dictorum onerum ſupportationi proportionatas, diverſimodè imponit, juxta regionum diverſos mores, vel diverſos mores, vel diverſas qualitates, unde propterea gabellæ, vel collectæ non ſunt uniformes, cùm in pleriſque Civitatibus & locis, & forſan pro majori parte) experientiâ docente, quod collecta realis pro modo facultatum, quæ per æs & libram dicitur, ſive perſonalis, quæ in jure capitatio dicitur, vulgò *la teſta*, non eſt de facili practicabilis & opportuna, vivitur per gabellas impoſitas ſuper uſu victualium, vel ſuper introductione frugum. In aliis autem vivitur cum dictis collectis perſonalibus, vel realibus reſpectivè & in aliis mixtim cum his omnibus, prout regionum ſeu locorum diverſa qualitas præbeat.

In Apulia præſertim, major Communitatum nervus, pro frequentiori uſu conſiſtit in gabella, quæ molituræ tritici, ſeu farinæ vulgò dicitur, quod ſcilicet vo-
4 lentes pro uſu panis qui penè in toto Regno (paucis locis montoſis Aprutii exceptis) de alia ſpecie in uſu non eſt, niſi de puro & bono tritico, iſtud molere, atque ad farinæ uſum reducere, tenentur ſolvere communitati quamd m ſummam pro ea menſura, quæ ibi tumulus dicitur, ſub nomine modii explicari ſolitus, qui importat quintam circiter partem illius menſuræ, quæ in Urbe ſub nomine rubii, in uſu eſt; Atque factâ quâdam peræquatione illius ſortis, ac ſolidi tritici, quod regio producit, æſtimatur in pondere rotulorum quinquaginta farinæ pro quolibet tumulo, qui important libras centum viginti quinque circiter juxta pondus libræ Romanæ; Diverſuſque eſt ſtylus exactionis hujus gabellæ, quoniam in pleriſque locis illa exigitur ad rationem menſuræ in aliis autem ad rationem ponderis; Et de qua gabella in aliis hujuſmet provinciæ locis agitur *ſub tit. de Regal. diſc.* 54. *&* 155.

Quia verò ab hujuſmodi gabella exempti ſunt Eccleſiaſtici utriuſque Cleri ſæcularis & regularis, ac
5 etiam plures laici, puta milites, & aliqui regii officiales, ac etiam illi patres, qui ob numerum duodecim filiorum onuſti dicuntur, & ſimiles; Idcircò ne ex hujuſmodi exemptionibus fraudes reſultarent, quia nempe moleretur triticum ultra ipſorum exemptorum uſum, pro uſu non exemptorum, qui in eiſdem domibus vivunt, ut præſertim ſunt conjuncti, mos inolevit, quod Eccleſiaſticis, aliiſque exemptis, per gabellæ adminiſtratores, vel conductores ſingulis menſibus gratis traditur illud idem ſignum, ſeu illa parva pagella, quæ omnibus non exemptis tradi ſolet pro ſigno gabellæ jam ſolutæ ut ita in molitura tritici, vel in panis coctione, aliove uſu impedimentum non habeatur.

Sed quoniam, non omnibus Eccleſiaſticis aliiſque exemptis, ſuppetit commoditas conficiendi panem pro-
priæ domi, unde propterea emere coguntur panem ve- 6
nalem, cujus pretium ex pluries inſinuatis *dicto tit. de Regal.* præſertim, *diſc.* 61. eſt mixtum, partim ſcilicet intrinſecum, & naturale pro valore tritici, ac pro expenſis molituræ, cocturæ, & compoſitionis, partim verò extrinſecum, & accidentale ratione gabellæ; Idcirco mos pariter inolevit inſinuatus etiam, *ſub dicto tit. de Regal. diſc.* 54. quod Eccleſiaſticis permittitur facultas vendendi, ſeu gratis concedendi conjunctis, vel extraneis, dicta ſigna, ſeu parvas pagellas, ut ita ſe reintegrent de illa gabella, quam ſolvunt occaſione emendi panem venalẽ.

Taliſque eſt mos penè generalis totius Regni in illis partibus, in quibus iſta gabella ſit in uſu, præterquam
in Civitate Neapolis, in qua, ob illius populi nimiam 7
amplitudinem, iſte uſus eſt impracticabilis abſque magnis fraudibus, ideoque mos inolevit, à Sede Apoſtolica in magnis Civitatibus, vel in publicis emporiis approbari ſolitus, ut patet ex deciſionibus, & auctoritatibus pluries inſinuatis, *d. tit. de Regal.* præſertim *diſc.* 58. quod ſcilicet, tam reſpectu iſtius gabellæ panis, quàm etiam vini & carnium, aliorumque victualium, vel mercium omnes etiam Eccleſiaſtici exempti, indefinitè eo modo quo ſæculares non exempti, gabellam ſolvunt, ſeu victualia ingabellata emunt, deinde verò in fine anni, vel in aliis ſtatutis temporibus, per gabellarium vel alium ad id deputatum, eis in pecunia ſolvitur id, quod gabella importare poteſt.

Super taxa verò dictæ franchitiæ quantitatis panis vel tritici, ac vini, aliorumque victualium, uniformi-
miter Eccleſiaſticis præſtandæ, diverſus etiam eſt regio- 8
num ſeu locorum ſtylus; Quamvis enim Tribunal Regiæ Cameræ, antiquo tempore de anno ſcilicet 1541. quamdam fecerit taxam generalem pro toto Regno, ad rationem cujuſdam numeri unciarum carnium aliorumque victualium, ac etiam cujuſdam menſuræ vini vel olei ſingulis diebus pro qualibet perſona, ejuſque famulo, vel famula, atque reſpectu iſtius gabellæ, ad rationem tumulorum viginti quinque quolibet anno, cum præſuppoſito quod teneatur famulus, vel duodecim cum dimidio ceſſante dicto præſuppoſito; Dictaque taxa moderno tempore, de anno 1649. cum aliqua (rationabili quidem) moderatione, fuerit innovata, præſertim reſpectu hujus gabellæ ad rationem unius rotuli panis pro qualibet perſona ſingulis diebus, ut patet ex utraque taxa regiſtrata inter decreta Regiæ Cameræ *poſt deciſiones Reverter. tom.* 2. *decreto* 637. *fol.* 941.

Adhuc tamen, diverſus eſt mos locorum, quod alicubi illa eſt major, alicubi verò minor, pro dignitate vel qualitate perſonarum, ut inſinuatur etiam *d. diſc.* 54. *&* 155. *de Regalibus*, in quibus de eadem gabella agitur.

Iſta igitur ſic ſtante genericâ hujus gabellæ notitia,
quæ pro iſtius vel ſimilium controverſiarum opportuna 9
deciſione, congrua, imò neceſſaria videtur; Cùm inter communitatem Civitatis Bituntinæ in Apulia, in ea provincia, quæ juxta modernam illius Regni diviſionem, Iapigiæ, ſeu Terra Barii dicitur, & Capitulum Cathedralis, univerſumque Clerum ſæcularem; antiquo tempore exortæ eſſent controverſiæ, ſuper exemptione à gabellis, quæ tunc aderant, de anno 1459. ad quamdam concordiam deventum eſt; Verùm immutato rerum ſtatu, atque impoſita de novo, vel nimium adaucta iſta gabella farinæ ſeu molituræ, publicataque taxa generali anni 1541. novæ exortę fuerunt controverſię; Cumque eſſet ejuſdem Civitatis Pręſul inſignis Concionator Cornelius Muſſus Placentinus, Ordinis Minorum Conventualium, de cujus conjunctis, iſtâ occaſione in hac Provincia incolatum habentibus, habetur mentio *ſub tit. de fideic. deciſ.* 149. hinc ipſius opera, & mediatione, de anno 1556. ad novam deventum eſt concordiam à Pio IV. de anno 1562. in aliquibus partibus; & præſertim circa franchitiam gabellarum panis, & vini inſerto tenore capitulorum in forma ſpecifica approbatam, per quam;

Digitized by Google

cuio pluribus diſtinctis capitulis, ſtatutus fuit modus exemptionis Cleri ſæcularis ab omnibus gabellis, ac oneribus reſpectivè, cum conventione præſertim, ut exempti quoque eſſent ab illis expenſis, & oneribus, quæ promiſcuam utilitatem, & commoditatem Eccleſiaſticorum, & ſæcularium concernunt, ut ſtipendia medici, chirurgi, ac refectiones mœnium, & viarum, & ſimilia; In ſpecie verò hujus gabellæ farinæ, ſeu molituræ, cum debita proportione ſtatus perſonarum, conventum eſt, ut franchitia Dignitatum Cathedralis, ſingulis menſibus eſſe deberet ad rationem rotulorum centum farinæ pro quolibet, illa verò Canonicorum, aliorumque in Presbyterali ordine exiſtentium, ad rationem rotulorum quinquaginta; Exiſtentium autem in aliis diaconatus, vel ſubdiaconatus ordinibus ſacris, ad rationem rotulorum triginta ſeptem cum dimidio, omniumque aliorum Clericorum in minoribus ad rationem rotulorum viginti quinque, qui pro ſuſtentatione cujuſlibet Perſonæ abſque dubio ſufficiunt, ac exuberant, dum Regularibus, qui collegiali more in clauſtris vivunt, ac partibus onuſtis, aliiſque exemptis ad iſtius ultimæ taxæ rationem, imò ad minorem franchitia datur, ad rationem ſcilicet rotulorum viginti duo, cum dimidio pro qualibet perſona.

Pacificam, ſaltem in judicio, habuit obſervantiam iſta concordia uſque annum 1631. in qua aliqui Eccleſiaſtici, illam reputantes præjudicialem, quodque tanquam perſonalis, non deberet afficere ſucceſſores, Apoſtolicam obtinuerunt commiſſionem directam ejuſdem Civitatis Epiſcopo, à quo de anno 1642. prodiit ſententia ſuper dictæ concordiæ infirmatione, ſeu perſonalitate, atque in ejus exequutionem de anno 1649. aliquæ relaxatæ fuerunt cenſuræ; Verùm id nullum produxit effectum, ideoque in eadem obſervantia continuatum fuit uſque ad annum 1671. quando Epiſcopus ob majorum franchitiarum denegationem, Communitatis Magiſtratum excommunicavit, ipſamque Civitatem
50 de..le Eccleſiaſtico interdicto ſuppoſuit, Unde propterea poſt aliquam contumaciam, ex quodam imprudenti conſilio, apud Sacram Congregationem Immunitatis contractam, habito ad eam recurſu, aſſumptaque deſuper diſputatione, ad petitionem Eccleſiaſticorum dilatà reſolutione cum ſuſpenſione cenſurarum, deputata fuit per Papam Congregatio particularis aliquorum Cardinalium, & Prælatorum, coram qua adhuc pendet indeciſa.

51 In diſputationibus itaque deſuper habitis, ac reſpectivè præparatis; Quamvis ſcribentes pro Eccleſiaſticis, cum adeò frequenter damnata, & declamata inutili chartarum repletione, quæ hodie omnibus Juris Profeſſoribus, (neſcitur ex quo ſpiritu vel ratione) connaturalis effecta eſt, ſuper notoriis, ac indubitatis regulis, ac propoſitionibus, de plano præſupponendis, inſiſterent ſuper Clericorum, aliorumque Eccleſiaſticorum immunitate à gabellis, & collectis aliiſque laïcalibus oneribus, quodque neque volentes, abſque Apoſtolica auctoritate aliiſque requiſitis enunciatis in duobus diſcurſibus proximè præcedentibus, poſſunt ſe ſubjicere, ideoque multò minus eorum ſucceſſores non conſentientes obligare.

Attamen reverà iſte erat labor inanis, continens (ut dictum eſt) ſuperfluam chartarum repletionem, quoniam ego ſcribens pro Civitate, hujuſmodi regulas ſeu propoſitiones non impugnabam, imò expreſsè admittebam, nullaque erat quæſtio ſuper ipſa exemptione in genere, vel ſubſtantia, ſed ſolum punctus erat ſuper modo, vel majori, ſeu minori taxa, ſeu quantitate.

In hoc autem, duas efformabam inſpectiones; Unam ſcilicet ordinis de præterito malè tenti, atque in futurum tenendi; Et alteram juſtitiæ, ſeu meritorum; ad effectum inſpiciendi, an dicta tranſactio eſſet valida, & ſucceſſorum obligatoria nec ne, & quomodo iſta franchitia danda eſſet.

52 Quatenus itaque pertinet ad primum dicebam, quod tranſactionis natura eſt, ut tanquam res judicata, (cujus vim habet) extinguat omnia jura, omneſque actiones, adeo ut alia non ſuppetat actio, niſi illa pro ipſius tranſactionis exequutione & obſervantia, *cap. 1. de tranſact. cum concord. per Gregor. & add. deciſ. 216 num. 2. & 286. num. 6. Buratt. deciſ. 464. num. 7. & ſub tit. de alien. & contract. dec. 50. n. 26.*

Quando verò unus tranſigentium illam impugnare velit, atque regredi ad priora jura per eam dimiſſa, tunc opus eſt, ut prius illam de medio tollat per tres confor-
mes, ut per rem judicatam, ut ita annihilata tranſactione, priores actiones, primævaque jura reviviſcant, atque 53
exerceri poſſint juxta receptam *deciſ. 550. Cavaler. n. 4. dec. 86. num. 9. par. 6. recent.* & frequenter, ut pluries habetur in omni ferè materia, & præſertim *ſub tit. de judiciis* occaſione agendi de judicio immiſſionis, vel alio poſſeſſorio, aut executivo, ubi adſit tranſactio, quæ invalida prætendatur, moltò verò magis ad effectum excuſandi à cenſuris, quoniam iſtæ non dantur ſine contumacia, à qua concordia excuſat, etiamſi poſtea declaretur nulla, *ut bene apud Dunozett. ſenior. deciſ. 34. n. 6. repetit. deciſ. 505. n. 6. par. 1. rec. & apud Roias deciſ. 364. n. 14. & ſeqq. & per tot. ubi concordantes.*

Neque dici poterat, quod id jam ſequutum eſſet per dictam ſententiam de anno 1642. tranſactam (ut prætendebatur) in judicatum, quoniam niſi exhiberentur acta,
ex quibus ejus validitas, ac juſtitia juſtificarentur, ſola 54
ſententia nihil probat, neque attendenda eſt ex deductis *per Gregor. & add. deciſ. 1. & 209. Buratt. & add. deciſ. 76. 94. & 825.* & paſſim, cùm ſit principium omnium vulgare, ac receptum, *ut ſub tit. de judiciis.*

Et quamvis illud limitari ſoleat, quando agatur de ſententia antiqua; Nihilominus ad hujus limitationis
effectum duo copulativè deſiderantur; Primò nempe la- 55
pſus temporis 30. annorum, ſine quibus non datur antiquitas; Et ſecundò copulativè, ut concurrat obſervantia per totum tempus ſupradictum, & non aliàs, ut patet ex proximè allegatis, & habetur in ſua ſede *ſub dicto tit. de judiciis.*

Utrumque autem ceſſabat, cùm inter ſententiam &
litem, non adeſſet hoc intervallum 30. annorum com- 56
pletorum, & quod magis eſt, nulla aderat exequutio, quæ potius fuit ſemper in contrarium, unde propterea, quamvis de ſtricto jure prætendi non poſſet illa deſertio litis, quæ de jure Canonico, ac in foro Eccleſiaſtico, in quo inſtantia nunquam perit, intrare ſolet, cùm ad hunc effectum copulativè deſiderentur malum jus, & idem continuatum ſpatium tricennale, quod non aderat ex pluribus, præſertim tentativis medio tempore factis per Eccleſiaſticos, quamvis abſque effectu; Attamen ſaltim aliqua præſumptio, ſeu vehemens adminiculum exinde reſultare videbatur cognitionis mali juris, cùm aliàs veriſimile non ſit, quod tamdiu exequutio dictæ jam obtentæ ſententiæ favorabilis neglecta fuiſſet, ideoque magis neceſſariam dicebam dictam tranſportationem actorum, ex quibus pro ſtylo ſeu experientia frequentiori, probabiliter, tam nullitas, quàm injuſtitia ſententiæ convinci ſolet, quibus accedentibus agi non poterat de re judicata, ex pariter abſoluto, & quotidiano principio, quod ſententia nulla vel injuſta nunquam tranſit in judicatum; Atque ita eventus docuit, quoniam exhibitis actis poſt hæc ſcripta, de pluribus nullitatibus ſententiam laborare conſtitit.

Præterea, ubi etiam eadem res judicata ſupponenda veniret, adeo ut tranſactionis remedio ſublato, jus Eccleſiaſticorum, integrum remaneret; Adhuc tamen hujuſmodi cenſuræ ſuſtineri non poterant, utpotè promulgatæ ex prætextu violatæ Eccleſiaſticæ immunitatis vel contumaciæ, in denegando debitam exemptionem ſeu franchitiam, ab iſta laicalium juxta præmiſſam facti ſeriem, ſeu concordiæ tenorem, dicta franchitia, juxta diverſos Eccleſiaſticorum ordines non negabatur, ac de facto ſemper præſtita fuit, ac præſtatur, ideoque nulla erat quæſtio franchitiæ, in genere vel in ſubſtantia, ſed ſuper

majori

majori vel minori quantitate; Cumque nullibi per ſacros Canones, vel per Apoſtolica decreta, iſta præciſa quantitas liquidata ſeu præſcripta habeatur; Hine proinde dicebam, quod omnino præcedere deberet ex ju-
17 dicio ejuſdem Sacræ Congregationis, vel alterius judicis competentis dicta liquidatio, quâ non ſequuta, debitor dici non poteſt in mora, vel contumacia, neque ad aliquam exequutionem deveniri poteſt, cùm ignoret, quid debeat, *c. non eſt in mora de reg. jur. in 6. l. vinum, ff. ſi cert pet. Gregor. & add. dec. 22. & in eadem ſede judiciorum ſub tit. de judiciis*, & alibi pluries.

Ideoque ex his certum remanebat, quod promulgatæ cenſuræ non ſuſtinerentur, neq; aliis de novo locus eſſe poterat, donec utrumq; ex præmiſſis præcederet; Primò ſcilicet irritatio dictæ trāſactionis, & ſecundò liquidatio.

Utrumque autem dicebam fieri debere in Rota, vel in alio Tribunali judiciario, ſervatis ſervandis cum pro-
18 ceſſu, ac probationibus hinc inde, ſuper loci conſuetudine, ac etiam ſuper Eccleſiaſticorum ſtatu, ac indigentia, ad effectum faciendi dictam taxam uſui proprio proportionatam, ad cujus limites tantùm, indubitatum eſt, quod exemptio Eccleſiaſticis debetur, non autem in exceſſu ad fraudem, ſeu lucrum, quoniam ut pluries in iſta materia gabellarum, & vectigalium advertitur in dicta ſua ſede *ſub dicto tit. de Regal.* præſertim *dicto diſc. 53. & 54. & diſc. 61.* & alibi, Eccleſiaſticis debetur ſolum exemptio paſſiva, ne ſcilicet cogantur occaſione uſus victualium, quæ ipſis eorumque neceſſariæ familiæ congrua ſunt, ſolvere gabellas laicales, adeo ut quoad eos res reducatur ad ſtatum antiquum, ac naturalem, ante gabellarum impoſitionem, perinde ac ſi illæ non eſſent in rerum natura, non autem in ratione activa, ad lucrum, & locupletationem, de quibus revera erat quæſtio, quod ſcilicet obtineretur franchitia in exceſſu, ad effectum vendendi, cùm ita eſſet exercere jus regale Principis, atque in privatam utilitatem erogare id, quod Principi pro oneribus publicis debitum eſt.

Id autem à ſacris canonibus, non ſolùm non præcipitur, ſed potius damnatur, quoniam ſi Clerico negotiato-
19 ti denegatur hæc immunitas in iis, quæ mercaturam ſeu negotiationem concernunt, adeò ut pro laico habeatur ad textum *in capitul. quamquam de cenſib. in 6. & Clementina præſenti eodem tit. cum concordantibus per Bellet. diſquiſ. Cleric. tit. de Cleric. exempt. à muner. § 4. n. 1.* & habentur pluries *dicto tit. de Regal.* præſertim *dicto diſc. 53. & 70.* Multò minus permittendum eſt iſtud lucrum, quod importat formalem locupletationem cum aliena jactura, quod nedum per ſacros Canones, ſed etiam per Jus Divinum, & naturale, etiam ſæcularibus abſque dubio prohibitum eſt, multò magis Clericis, & Eccleſiaſticis, qui juſtitiam magis colere tenentur, atque laicorum exemplar eſſe.

Fortius autem, quoniam juxta præmiſſam facti ſeriem (quam proindè ita diſtinctè recenſere congruum videbatur) iſtud illicitum lucrum Eccleſiaſticorum, non redundaret in damnum Principis ſæcularis, cujus exin-
20 dè minus efficeretur emolumentum gabellarum (quo etiam caſu implicitè ſeu indirectè redundaret in damnum, ac jacturam aliorum civium ſæcularium) dum ubi cum franchitiis, vel fraudibus gabellarum aliorumque vectigalium emolumenta diminutionem patiuntur, adeo ut ea non ſufficiant ad onera, quæ ex illis ſupportanda ſunt, novæ gabellæ vel contributiones imponuntur, quod tendit in idem; Sed magis proximè, ac directè, id tendit in damnum, ac jacturam aliorum ſæcularium, quoniam contributio Regi ſolvenda eſt uniformis ut ſupra; adeo ut nil interſit, an franchitiæ Eccleſiaſticorum ſint majores vel minores, ſed principale intereſſe eſt aliorum civium non exemptorum, quorum onus augetur, unde propterea eſt magis directè locupletari cum aliena jactura, quod redolet ſpeciē furti veri, ac poſitivi.

Cùm itaque iſta taxa ſeu liquidatio cum probationibus, ac formali proceſſu facienda eſſet; Hinc propterea dicebam, quod cauſa remitti debebat Judicibus, ac Tribunalibus ordinariis, pertractanda in forma judiciaria, & contentioſa, quoniam ut patet ex conſtitutione 75. *Sixti V.* Sive ex ejus declarationibus, & advertitur *ſub tit. de judic.* in relatione, & praxi Curiæ agen- 21
do de Sacris Congregationibus Cardinalium, iſtarum inſtitutum eſt cognoſcēdi ſummariè, ac in forma extrajudiciali more Principis, ne Eccleſiaſtica immunitas de facto violetur, ita locorum Ordinariis aſſiſtendo, non autem aſſumendo formales partes Judicis cum proceſſu judiciario; Ideoque iſtius præſertim Congregationis ſtylus eſt, quando punctus eſt dubius, ac formalem judiciariam diſcuſſionem exigit, cauſam remittere Rotæ vel alteri Judici ordinario, ut in ſpecie patet ex pluribus caſibus recenſitis *dicto tit. de Regalibus*, & præſertim *diſc. 50. & 51. 54. 58.* & in aliis pluries.

Verùm, ubi, ſive in ipſa Sacra Congregatione, ſive 22
in Rota, aliove Tribunali, de hoc agendum eſſet; Quatenus pertinet ad ſecundam inſpectionem, ſuper validitate, ac obſervantia dictæ concordiæ; Dicebam quod eo tempore de multis erat quæſtio inter Civitatem & Clerum; Primò nempe ſuper quantitate ſeu modo franchitiæ iſtius gabellæ farinæ ſeu molituræ; Secundò ſuper franchitiis aliarum gabellarum ſuper vino, aliiſque victualibus; Tertiò ſuper contributione Eccleſiaſticorum in expenſis publicis promiſcuam utilitatem, vel commoditatem concernentibus, nempe medicorum, chirurgorum, refectionis mœnium, ac viarum &c. Quartò ſuper bonis ſtabilibus, quæ ex titulo emptionis, vel donationis, aut ſucceſſionis obvenirent à laicis, penes quos ea erant publicis oneribus affecta; Et quintò ſuper gabellis debitis pro induſtriis, & negotiationibus, & ſuper aliis.

Super omnibus itaque concordatum fuit, atque in pleriſque, præſertim à tertia, quarta, & quinta ſpecie, generaliter Eccleſiaſtici fuerunt exempti, atque ſuper prima ſtatutum fuit id, quod ſupra in facti ſerie dictum eſt & in altera vini id quod habetur *diſc. ſeq.* & de aliis non eſt controverſia. Unde propterea quando etiam iſta taxa dici poſſet minor eo, quod de jure debitum eſſet, adhuc tamen, id quod per Eccleſiaſticos in hoc dimiſſum fuit, compenſatum remanet cum eo, quod Civitas eis dimiſit, pro aliis ut ſupra, in quibus, vel clarum vel reſpectivè probabile jus fovebat; Ideoque verificatur vera, & 23
propria natura tranſactionis, in aliqua reciproca dimiſſione hinc inde, in qua conſiſtit eſſentiale requiſitum tranſactionis, quæ aliàs leonina & invalida diceretur, *l. 1. ff. de tranſact. l. tranſactio C. eod. cum concord. apud Carill. deciſ. 279. n. 1. & dicto tit. de alien. & contract. diſc. 50. num. 6.*

Siquidem ex Supra deductis *n. 19.* certa eſt obligatio 24
Eccleſiaſticorum ſolvendi gabellas pro induſtriis & negotiationibus; Et quoad contributiones pro expenſis concernentibus promiſcuam Eccleſiaſticorum, & ſæcularium neceſſitatem, vel utilitatem, aut commoditatem, non eſt expreſsè determinatum in jure, ſed ſub magna quæſtione, habente Doctores hinc inde ut pa-
tet ex relatis *per Fagnan. in cap. non minus de immun. Eccleſ. n. 23. & ſeqq.* cum aliis inſinuatis ſupra *diſc. 2. n. 42. & ſub tit. de Regal. diſc. 58.* 25

Prout ſub magna quæſtione eſt alia ſpecies onerum pro bonis, quæ in eos obvenerunt à laicis, ut patet ex 26
plenè relatis *per Merlin. dec. 902. repetit. dec. 359. par. 6. rec.* & alibi pluries *ac eodem tit. de Regal. diſc. 51.*

Et Quamvis hodie in Tribunalibus Eccleſiaſticis, & 27
præſertim in iſta S. Congregatione Immunitatis, ac etiā in Rota, ambæ iſtæ quæſtiones in puncto juris videantur ſopitæ cum diſtinctionibus, de quibus in locis citatis habetur, adeo ut non videantur amplius quæſtiones juris, ſed potius facti & applicationis, quando ſcilicet de una, vel de altera diſtinctionis parte ſeu circumſtantia agatur; Attamen dicebam, quod ad duo advertendum eſſet pro dicta reciproca dimiſſione ſeu recompenſa tranſactionem juſtificante; Primò nempe quod indubitata eſt poſſibilitas verificationis diſtinctionum, vel reſpectivè

requiſito

Digitized by Google

requiſitorum in aliquibus caſibus, in quibus Eccleſiaſtici ad hæc onera tenerentur, à quibus generaliter, ac indefinitè exempti fuerunt, & conſequenter quod hæc exemptio eſſet pretio æſtimabilis.

Et ſecundò fortius, quod licet hodiernis temporibus, ob magis communem ſenſum Modernorum, & præſertim Moralium, quorum adeo magna copia hoc ſæculo irrepſit, Eccleſiaſticam immunitatem nimium zelantium; Ac etiam ob modernas deciſiones Rotæ, vel declarationes iſtius, aliarumque Sacrarum Congregationum, pariter hoc ſæculo editas, vel etiam antea, ſed poſt Concilii Tridentini editionem & publicationem,
28 opinio Eccleſiaſticis favorabilis aliquem majorem progreſſum habuerit; Attamen pro tranſactione regulanda ejuſque juſtitia, ſeu læſione reſpectivè, inſpiciendum eſt tempus, in quo ea inita fuit, quando nullis adhuc extantibus Congregationibus peneque ignota in illis partibus (exceptis diſpenſationibus matrimonialibus, & quibuſdam ſimilibus ſolius Pontificiæ poteſtatis) erat Curia Romana, præſertim in judicialibus, & contentioſis, majoremque praxim habebat in utraq; quæſtione altera opinio, quæ etiam hodie apud ſæculares, ac in eorum Tribunalibus majorem habet plauſum; Ac propterea intrat recepta, & in foro quotidiana concluſio, quod ad regulandam tranſactionem ejuſq; juſtitiam ſeu læſionem reſpectivè, inſpiciendum eſt tempus, in quo illa prodiit, & quæ opiniones tunc tenerentur, non autem tempus præſens, in quo cum diverſis opinionibus procedatur, ut in ſpecie *apud Otthobon. deciſ. 25. n. 11. cum plur. ſeqq.* & ſæpius advertitur.

29 Et eſt receptiſſima propoſitio generalis, de qua pluries in omni ferè materia, præſertim in illa alienationis bonorum Eccleſiæ adeò in jure privilegiata, quod utilitas, vel reſpectivè læſio contractus attendi debet de illius tempore, neglecto ſubſequuto eventu, qui ſicuti fuit malus, ita potuit eſſe bonus, & è contra, ut pluries habetur in omni ferè materia, præſertim *ſub tit. de alien. contract. diſc. 1.* & in aliis ad materiam alienationis bonorum Eccleſiæ.

Itaque vera, & recepta propoſitio, aliam non recipit limitationem, niſi eam de qua agitur *ſub tit. de decim. diſc. 3.* & alibi, quando ſcilicet agatur de rebus habentibus tractum ſucceſſivum, in quibus lapſus temporis vel immutatio ſtatus rerum, magnam cauſaſſet mutationem, adeò ut contractus, qui de eo tempore quo initus fuit, juſtus erat, hodie valde injuſtus & læſivus eſſet, non quidem cum levi, & ordinaria læſione, ſed cum magna & enormiſſima, adeout ut redoleret ſpeciem iniquitatis ex ibi deductis; Id autem in hac facti ſpecie potius verificabile videtur ex hac parte Civitatis ob adeò excretum numerum Eccleſiaſticorum, ut infrà.

Præterea, ubi etiam circumſcriptâ iſtâ compenſatione, ſeu mutua remiſſione adæquationem abſque dubio producente, iſta concordia de per ſe conſideranda eſſet,
30 independenter à ſupradictis aliis circumſtantiis, ſuper ſola taxa hujus gabellæ farinæ vel panis; Adhuc dicebam (etiam in ſenſu veritatis) quod ſuſtineri deberet, ejuſque obſervantia demandari, tam ratione ejus intrinſecæ juſtitiæ, quam etiam ratione adeo diuturnæ obſervantiæ pacificæ annorum ſeptuaginta quinque ab anno ſcilicet 1556. quo inita fuit uſque ad annum 1631. in quo ejus judicialis impugnatio initium habuit, qua tamen non obſtante continuavit per alios annos quadraginta, adeo ut tranſierit etiam in longam conſuetudinem ultra ſæculum.

Quoniam ubi conſuetudo, vel poſſeſſio munita eſt cum titulo ſaltim bonæ fidei putativo, eaque eſt quadra-
31 genaria, & multò magis longè major, ac penè centenaria, tunc habet vim centenariæ, atque operatur etiam in iis, quæ regulariter de jure ſunt impræſcriptibilia, ut in omni ferè materia ſæpius advertitur, & præſertim *ſub tit. de juriſdict. & ſub altero de decim.* ac etiam *ſub altero de Regal.* cum ſit concluſio receptiſſima.

Clarius verò, ac extra omne dubium, ubi non agatur de præſcribendo jus in genere, vel in totum, ſive in ſubſtantia, ſed ſolum in quota, vel in modo, juxta veram paſſimque receptam diſtinctionem pluries inſinuatam, præſertim *ſub tit. de decimis*, & alibi, quod ſcilicet aliud eſt jus præſcribendi ſolutionem decimarum in genere, vel in ſubſtantia, ad quem effectum requiritur immemorabilis, vel ſaltim centenaria, ſine certo initio vitioſo, unde propterea ejus vigore allegari poſſit privilegium Apoſtolicum, & quicumque titulus de mundo melior; Aliud verò, ubi agitur de præſcriptione quotæ, vel modi, cum tunc ſufficiat præſcriptio ordinaria.

Ita pariter in hac materia immunitatis Eccleſiaſticæ ipſa immunitas in genere utpote de jure Divino eſt impræſcriptibilis ob malam fidem, in qua laïci illam violantes, ſemper eſſe dicuntur, cum Sedes Apoſtolica non 32
ſoleat concedere hæc privilegia in genere, & pro omnibus caſibus vel oneribus, ideoque allegabilis non eſt titulus conceſſionis Apoſtolicæ omninò inveriſimilis & inſolitæ, quoniam fictio nunquam ſuperare poteſt veritatem, ac intrare in iis, quæ per veritatem eſſe non ſolent, nec poſſunt, ut in propoſito beneplaciti Apoſtolici præſumpti advertitur *ſub tit. de alien. & contr. prohib. diſc. 1. & tit. de dote diſc. 143.* & alibi pluties; Potiſſimè verò ſtante continuatâ innovatione ſeu publicatione Bullæ cœnæ Domini ſingulis annis, cùm ita interrumpatur ſeu impediatur omnis præſcriptio.

Secus autem ubi non agatur de generica, & indefinita privatione Eccleſiaſticæ immunitatis, ac ſubjectione Eccleſiaſticorum oneribus laïcalibus, ſed de quibuſdam oneribus ſpecialibus, & particularibus, quibus ex aliqua 33
juſta cauſa congruum videatur, omnes etiam Eccleſiaſticos ſupponere, de quibus *in duobus diſcurſibus proximè præcedentibus*, ac etiam *dicto tit. de Regal. diſc. 55. & 56.* etiamſi de omnimoda ſubjectione agatur reſpectu alicujus, vel aliquarum gabellarum particularium, ſive reſpectu alicujus ordinis Eccleſiaſticorum, Puta ex. gr. (& quidem fortè commendabiliter) quod Clerici in minoribus tantum, exequarentur Clericis conjugatis, nullaque immunitate reali potiri deberent.

Multò igitur magis, & abſque dubio, ubi non agatur 34
de omnimoda ſubjectione alicui gabellæ, vel collectæ, ſed agatur de quota, vel taxa, ſeu modo, cum tunc ſit indubitatum, quoniam, ut ſuprà dictum eſt, omnes concordant, atque praxis notoria docet, ut in magnis Civitatibus, aliiſque publicis emporiis, rectè inducatur, quod omnes, etiam Eccleſiaſtici indefinitè, more reliqui populi ſæcularis, merces, & victualia, aliaque bona gabellata emant, ſeu alias gabellas ſolvant, deindeque in fine anni, vel in aliis ſtatutis temporibus, eis reficiatur in pecunia id, quod onus gabellatum veriſimiliter pro uſu proprio importare poteſt; Atque ſancta res eſſet, ſi generaliter, ac ubique id induceretur (ex gr.) obſervando idem in toto Regno Neapolitano, quod in ipſa majori ſeu Regia Civitate ſervatur.

Clarius verò, ubi taxa, ſeu quota ſit honeſta, adeo ut etiam de rigore juſtitiæ, plus prætendi non valeat, ut in præſenti verificari videtur. Siquidem (ut ſupra advertitur,) nullibi per ſacros Canones, vel Apoſtolica decreta ſtatutum eſt, quanta eſſe debeat iſta franchitia clerico- 35
rum, vel Eccleſiaſticorum, cum ſolum ſtatutum in genere ſit, ut perſona clerici pro ſeipſo, illoq; neceſſario famulatu, quem ſuo ſumptu alere tenetur, cogi non debeat ſolvere bona gabellis laicalibus affecta, ità ex gabellarum cauſa cariori pretii, adeò ut ipſe Eccleſiaſticos conſervari debeat in eo ſtatu libertatis in quo humanum genus vivebat priuſquã gabellarum uſus introduceretur.

Et hoc ſtante, cadere non poteſt certa, & uniformis taxa, quæ omnibus congruat, quoniam non omnium eadem eſt conditio, dum aliqui Eccleſiaſtici ſunt nobiles, ac divites, qui pro ſui ſtatus qualitate premuntur neceſſitate habendi majorem famulatum, Aliqui verò, de ordine populari ſeu plebeio nullum habent famulatum, ſed onus alimentorum ad eorum perſonam reſtringitur.

Sed quoniam iſte modus quodammodo impractica-

bilis

Digitized by Google

36 bilis, atque in ſingulis perſonis quotidie inexplicabiles lites produceret reſpectu illorum famulorum, vel conjunctorum ſecularium, pro quibus etiam hæc franchitia danda eſſet ratione neceſſitatis quæ clerico incumbat eis alimenta ſuppeditandi; Hinc proinde, ut advertitur etiam *dicto diſc. 54. de Regal.* ab antiquo tempore in toto Regno generalis inolevit conſuetudo, vel taxa per edicta Regiæ Cameræ, ut ſine exceptione perſonarum, ac ſine diſtinctione nobilium vel ignobilium, ſeu tenentium, vel non tenentium famulos, aut habentium vel non habentium conjunctos ab eis alendos, pro diverſis locorum moribus, quædam uniformis, in ſingulis diebus, vel hebdomadis, aut menſibus, adeſſet taxa, regolanda ex ordinibus ſeu gradibus, in quibus clerici eſſent, ut ſcilicet, major franchitia daretur perſonis conſtitutis in dignitate Eccleſiaſtica, media conſtitutis in præsbyteratu, minor conſtitutis in aliis ordinibus ſacris, & minima clericis in minoribus, in quibus, (ut dictum eſt,) in aliquibus Europæ partibus, magis ab Eccleſia toleratur conſuetudo, ut ad inſtar eorum, quæ per canones diſponuntur in clericis conjugatis, qui etiam veri clerici, & perſonæ Eccleſiaſticæ ſunt, hac reali immunitate non potiantur; Et Adinſtar illius taxæ uniformis, quæ per conſtitutiones ſynodales, vel ſingularum diœceſum diverſas conſuetudines, habetur in patrimonio, ad cujus titulum clerici in ſacris, ad præſcriptum Sacri Concilii Tridentini, ordinari debent, quoniam conſiderantur tanquam clerici, non curata qualitate perſonarum, ex regola quod apud Deum non eſt exceptio perſonarum, ut advertitur *ſub tit. de alien. & contract. prohib. diſc. 38.* cum ſimilibus.

Et quamvis exinde inconveniens reſultare dicatur,
37 quod ille clericus qui majori familia ſit onuſtus, ita pro ea cogatur ferre onus gabellarum laïcalium; Attamen non eſt ita conſiderabile; Tum quia naturaliter, ac de facto illæ perſonæ, quæ ab ipſo, ex charitate, vel congruentia ſobſtentantur, ſunt perſonæ ſæculares, ideoque directè Eccleſiaſtica immunitas non violatur.

Cum etiam ob conſiderationem de qua *dicto diſc. 54. de Regal.* quod ſcilicet iſta utilitas, quam Communitas, vel Princeps ſentit à gabella ſolvenda ab iis, qui majorem familiam habent, compenſata remaneat de illo damno, quod idem Princeps vel Communitas ſentit, dando illis clericis, qui nullam habent familiam neceſſariam, franchitiam exceſſivam vendibilem, ſeu alias communicabilem laicis, adeò ut facta peræquatione majus detegatur gabellarii damnum, quam lucrum, nimiumque intereſſet Principi vel Communitatis, quando id commodè practicabile eſſet, ut ſingulis franchitia daretur ad præciſos limites neceſſitatis, vel uſus, cum major ſit numerus clericorum pauperum, ac ordinis popularis, quam divitum, & nobilium in illis partibus; Unde propterea in hac parte clerus ſæcularis quamdam ſpeciem univerſitatis conſtituere videtur; Sivè ipſe gabellarius in effectu dat integram franchitiam, immò majorem, quæ ſingulis reſpectivè debita eſſet, inæqualitas autem eſt ſuper modo dividendi inter ſeipſos, de quo ipſi videatur, an uni major, vel alteri minor portio debita ſit.

Super iſta verò taxa, nulla lex ſcripta habetur, niſi ea, quam antiquitùs fecit Regia Camera, ut ſupra; Et in qua totum erat Eccleſiaſticorum fundamentum, quod tamen ceſſibat cum eadem Regia Camera moderno tempore dictam fecerit reformationem, quæ concordat cum iſta conventionali; In pleriſque autem Civitati-
38 bus, & locis eſt diverſa, ubi ſcilicet major, & ubi minor prout antiquus uſus introduxit; Et conſequenter, ubi etiam, ſeclusis aliis conſiderationibus, de quibus ſupra, iſta taxa conventionalis ſola, & de per ſe attendenda eſſet, adhuc nulla ſubeſt ratio, ob quam concordia adeò bona fide facta, ex opera, & mediatione Epiſcopi adeò qualificati, atq; per Sedem Apoſtolicã in ſpecie approbata, & tamdiu per integrum ſæculum obſervata, non debeat effectum ſortiri, dum potius id quod conceditur, neceſſarium, vel congruum uſum exuberat.

Siquidem certum eſt, quod taxa minor clericorum rotulorum viginti quinque in farina, qui important circi- 39
tèr rotulos triginta ſeptem, ſive libras centum decem in pane, ſuperat uſum perſonæ, cum ferè nemo civilis tantam panis quantitatem conſumat, dum major conſumptio ſolùm verificabilis videtur in illis ruſticis laboratoribus, qui cum ſolo pane, & aqua calida ſalita vitam ducunt; Ita etiam comprobante ejuſdem Civitatis individua obſervantia, dum religioſis clauſtralibus, qui tamen uſum habent (in clericis ſæcularibus non multum frequentem) notabilem fragmentorum panis quantitatem ſingulis diebus diſtribuendi pauperibus, datur ad dictam infirmam rationem rotulorum viginti duo cum dimidio pro qualibet perſona; Idemq; ſervatur cum militibus, vel regiis officialibus, ac patribus onuſtis aliiſque privilegiatis, & exemptis; Multo magis dũ in clericis ſæcularibus concurrunt dictæ circunſtantiæ cõpenſitivæ.

Præterea, ubi etiam in iſta taxa conſiderari poſſet aliqua diminutio præjudicialis; Adhuc tamen advertebam, quod ex mutatione ſtatus rerum, illa creſcere non debe- 40
ret, ſed potius diminutionem pati, adeò notabiliter, ac indiſcretè adauctum numerum clericorum, in ſacris, & in minoribus; Unde propterea rectè adaptari dicebam ea, quæ ex diſpoſitione vel ratione textus *in cap. ſuggeſtum de decim.* habẽtur *ſub tit. de decim. diſc. 1.* & in aliis, quod ſcilicet antiqua pietas laïcorum patiebatur libenter in clericis exuberantem uſum franchitiarum, ex tribus rationibus tunc copulativè vigentibus, quarum aliquæ ponderantur etiam *dicto diſc. 58. de Regal.* & quæ omnes hodie ceſſant; Primò nempè quod antiquitùs laici erant longè ditiores, longéque minus gravati publicis oneribus, quæ hodie ob bella, aliaſq; calamitates pene ad intolerabilitatem devenerunt; E converſo autem clerici erant pauperes minoſque proviſi de bonis temporalibus; Secundò quia etiam clerici privati in conſuetudine habebant, practicare id, quod eis per ſacros canones injungitur, circa eleemoſynas, ac pauperum alimoniam, de eo quod eorum proprium moderatum uſum excedebat, quod hodiè parum practicatur.

Et tertiò fortiùs magiſq; conſiderandum circa numerum, quod antiquitus ille exiguus erat, ut benè comprobat *Cardinalis Bellarminus* in ejus opuſculo de manuum impoſitione, quotidie ab Epiſcopis præ manibus habendo, quod intitulatur *Admonitio ad nepotem*; Hodiè verò 41
numerus clericorum crevit, non ſolum in exceſſum, ſed in magnum abuſum, atque major pars vitam clericalem ſuſcipere videtur, potius pro effugiendis publicis oneribus, eiſq; fraudandis, quàm pro motivo vitæ ſpiritualis, ac ſerviendi Deo; Atque præſertim hic abuſus dignoſcitur in iſta Civitate, quoniam ea in totum conſtituta ſupponitur ex animabus circiter decem mille, computatis omnibus tam laïcis quam Eccleſiaſticis utriuſq; cleri, ac etiam computatis ruſticis qui, pro miſerabili illarum regionum aliàs felicium, conditione, ob incurſiones bannitorum, vel piratarum, in Civitatibus, & intra mœnia quoq; vivere coguntur etiam mulieribus, & pueris computatis; Et tamen adſunt centum ſexaginta religioſi viri, qui pro iſto populo ſufficerent, ac abundarent pro Divinorum miniſtratione; Necnon adſunt quatuor centum circiter clerici in ſacris, & in minoribus, de clero ſæculari, adeò ut, detractis pauperibus ruſticis, & artificibus, qui ex quotidiano labore victum in miſero ſtatu ſibi comparare coguntur & qui verè non dicuntur conſtituere Civitatem, major ſit numerus Eccleſiaſticorum utriuſque cleri, quàm ſit ille nobilium, vel civium ſæcularium, qui verè Civitatem conſtituunt, quo nil abſurdius; Et conſequenter benè congruunt termini *dicti tex. in cap. ſuggeſtum*; Atque ſicuti iſta ratio conſideratur in ſolutione decimarum favore clericorum ſæcularium contra regulares, ità ex identitate, conſiderabilis videtur favore ſæcularium contra clericos ſæculares.

Puriſſimè verò ex duplici conſideratione; Primò nempè quia majus, vel minus præjudicium quod ab hujuſmodi

42 hujuſmodi franchitiis reſultat, non tendit in damnum Principis ſæcularis, ſed in damnum, ac perniciem illorum miſerabilium ſæcularium qui ex diurno labore vivunt, cum ita eos magis gravare oporteat pro ſuppletione onerum, quæ ſunt fixa, & uniformia ut ſupra; Et ſecundò quod reverà non agitur de exemptione paſſiva, ſed principaliter de jure activo exigendi illum exceſſum ad vendendum, & ſic ad purum lucrum, & locupletationem, ita verè ſe impinguando cum ſanguine pauperum, quod utique eſt de directo contra ſenſum ſacrorum Canonum & Conciliorum; Ideóque rectè verificatur ſuperius inſinuata concluſio, quod res initio juſta, ſancta, & rationabilis, hodiè redacta eſt ad manifeſtam iniquitatem, ob dictum abuſum damnatum à S. Congregatione Epiſcoporum, & Regularium, quæ aliquando inhibere ſolet hujuſmodi peſſimis Epiſcopis uſum iſtius poteſtatis ipſa inconſulta, ideoque gravamen non eſt immunitate omninò ſervanda, ſed in abuſu numeri exceſſivi clericorum abſque neceſſitate, vel utilitate Eccleſiæ.

Theoricè, ſive in ratiocinativo diſcurſu, vel in arith-
43 metica demonſtratione his fraudibus, & inconvenientibus conſultum eſſe poſſet, ſupprimendo iſtas gabellas, atque vivendo per collectas perſonales, & reales, cum regulæ arithmeticæ ad evidentiam doceant, quod ſi quilibet pater familias ſolveret medietatem ejus quod pro numero perſonarum ſolvit in gabellis occaſione uſus victualium. Communitas longè majus emolumentum retraheret; Verùm cum plures Communitates, etiam de tempore quo ego eram in illis partibus id practicare voluiſſent, experientia docuit quod practica non reſpõdet theoricæ, quodq; mores regionis non patiuntur hunc modum collectarum, ob inconvenientia in exactione.

Augentur inconvenientia, quod multi Eccleſiaſtici parum timoratæ conſcientiæ vendunt integram franchitiam, deindeque aſſecurati à pœnis, ac moleſtiis per-
44 ſonalibus gabellariorum, introducunt ab extra panem, vel farinam, quod utique eſt prohibitum, ut in ſpecie prohibitionis introducendi panem, vel farinam in præ-
45 judicium ejus qui habet jus molituræ, habetur *per Rotam dicta deciſ.349. par.9. rec.* & advertitur *dicto tit. de Regal.diſc.145.& 155.* & ſæpius; Et licet etiam exempti cogi poſſint ad denunciãdum gabellario id quod in-
46 troducunt quamvis de eo ad aliquam gabellam non teneantur, ut aliis relatis habetur *dicto tit. de Regal.diſc.57.* Attamen ubi non ſubeſt timor pœnarum, & moleſtiarum perſonalium de facto, iſtæ legales proviſiones, parum vel nihil proſunt; Ideoque ſanctius videretur, ut
47 demandaretur per totum illud Regnum eadem obſervantia ſuperius inſinuata, quæ viget in Regia ſeu majori Civitatis Neapolis.

Cum autem ex parte Eccleſiaſticorum totum fundamentum ad probandam læſionem conſtitueretur in dicta antiqua taxa generali Regiæ Cameræ; Hinc plu-
48 ra replicabam, ex quibus mihi videbatur quod caſus eſſet dubitatione indignus; Primò nempè quod cum major pars Canonicorum, & presbyterorum ordinis plebei non haberet famulum, ita concordia dabat idem quod taxa, & plus.

Secundò quod dicta taxa dederat cauſam novæ controverſiæ, ſuper qua prodiit concordia, ideoque eſt petere principium; Tertiò quia ſi quid diminutum eſſet, compenſatum remanebat ab aliis ut ſupra; Et quartò clarius ob dictæ antiquæ taxæ modernam moderationem, & nimium quidem rationabiliter, ob excretũ numerum clericorum, atq; ob excreta onera publica, ut ſupra, ideoq; factum ejuſdem Regiæ Cameræ nõ poteſt impugnari, ſed vel in totũ approbari, vel in totũ reprobari.

Ac demùm concludebam quod tria erant media hujuſmodi franchitiarum; Unum ſcilicet de jure ad ſolos limites uſus; Et alterum concordiæ, atque alterum taxæ Regiæ ita moderatæ, & ex his oprio Eccleſiaſticis dabatur, ſed punctus quæſtionis non erat ſuper exemptione, ſed ſuper lucro, & ditatione illicita.

EADEM BITUNTINA GABELLÆ VINI.

INTER EASDEM PARTES.

Caſus diſputatus in eadem S. Congregatione Immunitatis ubi pendet.

De gabella vini quod vendatur ad minutum, an debeatur per Eccleſiaſticos pro vino, quod colligunt in prædiis patrimonialibus, vel Eccleſiarum, & quomodo.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Quando vinum novum bibi debeat.*
3 *Status cauſæ.*
4 *Clerici poſſunt vendere vinum ad minutum.*
5 *Quando non dicatur mercatura revendere id quod emitur.*
6 *Declaratur id de quo num.4.*
7 *De errore pragmaticorum circa malam intelligentiam doctrinarum.*
8 *Quid dicant Canoniſtæ antiqui ſuper dicta concluſione de qua num.4.*
9 *Sed non inde infertur ad exemptionem à gabella.*
10 *In quo conſiſtat immunitas Eccleſiaſticorum, ut præſerventur à damno, ſed non faciant lucrum.*
11 *Quæ ſpecies gabellæ ſit illa, quæ imponatur ſuper victualibus.*
12 *De duplici victualium pretio ratione gabellæ.*
13 *A quã ſpecie gabellæ Eccleſiaſtici ſint exempti.*
14 *Declaratur aſſumptum quod res tanti valet quanti venditur.*
15 *Quare diverſum ſit pretium venditionis minutæ.*
16 *Quando dicatur lædi immunitas Eccleſiaſtica prohibendo venditionem ad minutum clericis.*
17 *An Eccleſiaſticis liceat aperire furnos pro eorum frumento excicando.*
18 *An, & quando Eccleſiaſtici debeant contribuere in expenſis reſpicientibus publicam annonam, & ſimilia.*
19 *Quid in ſolutione portus literarum, vel nivis cum ſimilibus.*
20 *De franchitia gabellæ farinæ aliarumque victualium, an debeatur clericis abſentibus.*

DISCURSUS VI.

Retenta facti ſerie de qua *diſc.præcedenti*; In eadem ibi enunciata concordia, agendo de gabella vini, 1
taxata fuit pariter certa quantitas, pro qua clerici eſſe deberent exempti, juxta eamdem proportionem, de qua in gabella farinæ; Cumque in hac Civitate duplex gabellæ ſpecies adeſſet ſuper vino; Una ſcilicet quando illud vendatur in notabili quantitate, ut vulgò dicitur *all' ingreſſo*, ad rationem unius vel medii ſolidi pro qualibet amphora, quæ ibi vulgò *quartara* nuncupatur, & altera quando venditur ad minutum, iſtaque ſit quotitativa, adeſt in quarta parte pretii, quod juxta tempora, ad inſtar omnium aliorum victualium, eſt varium, quia nempe, vilius, vel carius, prout major, vel minor copia, ſive tempus recollectæ, proximum, vel re- 2
motum ſuadet, cum ea differentia, quæ naturaliter ubiq; viget in pretio inter vinũ novum, & vetus, de quo agitur etiam in corpore juris civilis, quando pupillo per tutorẽ, vel reſpectivè militibus per annonarios dari debeat vigant, *Capoblanch. ſingular. 5. add. ad dec. 18. num. 21. par. 3. rec.*
num novum vel reſpectivè vetus *ad tex. in l. Iubemus C. de erogat. in liter. annona lib.12.* ſuper quo plura colli-

Obſervantia hinc dedit, quod quando clerici ſæculares, vel regulares, vendant vinum in eorum vineis recollectum in notabili quantitate ſive all' ingroſſo, exempti ſunt à dicta gabella quæ per laicos venditores ſolvitur pro qualibet amphora in certa, & determinata quãtitate,

ſive

Digitized by Google

ſive pretium ſit majus ſive minus; Ubi verò illud venditur ad minutum, tunc eorum tabernarius vel miniſter ex pretio quod tetrahit, tres ex quatuor partibus præſtat domino vini, quartam autem ſolvit gabellario; Atque ubi exempti non comprehenſi in concordia, qui vineas non habeant, ſive habeant, ſed pro majori commoditate, aut induſtria, vinum proprium vendere velint ad minutum, pro eorum autem uſu emere ab aliis ad minutum vel *all' ingroſſo*, tunc pro quantitate juxta Regiam taxam eorum uſui proportionatam, nullam ſolvunt gabellam, ſed tantum pretium intrinſecum, & naturale vini, quod ſcilicet ſi illud vendatur ad rationem quatuor quadrantium pro qualibet ampulla, ſeu parva amphora, vulgò *Carafa*, Clericus ſolvit tantùm tres, dum in Clericis ſæcularibus conſultum eſt per concordiam emendo vinum, all' ingroſſo.

Occaſione autem controverſiæ excitatæ inter Eccleſiaſticos, & Civitatem ſuper gabella farinæ de qua *diſc. præcedent*. excitatum etiam iidem Eccleſiaſtici innovatores hanc prætenſionem exemptionis iſta gabella vini, quod vendatur ad minutum, recollectum in eorum patrimonialibus, vel in Eccleſiarum vineis; Et introducta pariter cauſa in eadem Sacra Congregatione Immuni-
3 tatis, cauſa reperitur in eo ſtatu qui enunciatur, *dicto diſc. præcedenti* ſuper alio puncto gabellæ panis, vel farinæ.

In diſputationibus itaque deſuper habitis; Scribentes pro Eccleſiaſticis deducebant eaſdem auctoritates modernorum Canoniſtarum, & Moralium, quæ in hoc præciſo puncto habentur relatæ *per del Bene in tract. de*
4 *immunit. Eccleſiaſtic cap. 5. dubit. 7. ſect. 16 & ſect. 22. cum ſeqq. & ſub tit. de Regal. diſc. 52.* per quos concorditer firmatur, atque pluries per hanc Sacram Congregationem deciſum refertur, quod Clericis licitum eſt vendere eorum vinum ad minutum, quoties non agatur de vino empto ad mercaturam, ſeu negotiationem, ſed de illo, quod colligatur in propriis vineis patrimonialibus, vel Eccleſiarum, ſive etiam de illo, quod emptum fuerit principaliter ad uſum, deinde autem vendere contingat, adeò ut inesse non dicatur mercatura ſed potius proveniat ab aliqua caſus contingentia juxta ponderationes de quibus generaliter *ſub tit. de Regal. diſc. 60.* & in ſpecie vini habetur *ſub tit. de legatis, diſc. 12.* occaſione agendi, an, & quando vinum, quod domi teſtatoris
5 reperitur, veniat, necne ſub legato mobiliũ, ſub quo non veniant ea quæ mercimonii cauſa ibi retineantur; & conſequenter dicebant, quod caſus eſſet planus, quodque dictæ obſervantiæ, potius congrueret nomen abuſus.

Contrarium ſcribens pro Civitate, cum eodem ſenſu veritatis, quem ſemper in hac materia habui in pluribus ſimilibus controverſiis explicato, & præſertim *dicto*
6 *diſc. 52. de Regal.* dicebam eſſe probabilius.

Reaſſumendo ſiquidem, ea quæ loco citato pariter deducta habentur; Dicebam in primis advertendum eſſe ad æquivocum, quod pro meo judicio nimis clarum eſt, & cum quo moderni Canoniſtæ, & Morales in hac materia procedunt, ſuper intelligentia ſcilicet antiquo-
7 rum Canoniſtarum, qui bene loquuntur, ſed malè intelliguntur ſeu applicantur, confundendo unum caſum cum altero, quod in univerſa pene legali facultate contingit, ob perpetuò damnandam, ac declamandam introductionem ineptiſſimi pragmatici uſus, procedendi cum auctoritatibus in ſola littera, ſeu cum verborum formalitate, non diſtinguendo caſus, neque examinando finem ad quem graves antiqui Doctores loquũtur, ideóq; tot produxit atq; in dies producit æquivoca, & cõfuſiones.

Antiqui ſiquidem Canoniſtæ, & præſertim *Io. Andrea, Geminian. & Franch. in c. unic. de vita & honeſt. cler. in 6.* Aliique relati *dicto diſc. 52. de Regal.* ex quo-
8 rum auctoritate moderni hoc aſſumptum probari ſupponunt, non loquuntur ad hunc effectum ſolutionis gabellæ (forſan tunc ignotæ,) ſed diſputant iſtam quæſtionem ad diverſum effectum, an ſcilicet actus eſſet licitus, vel illicitus clericis, vel quia redoleret mercaturam eis prohibitam, vel quia hæc venditio vini ad minutum præ-

ſeferat quoddam mæcanicum ac ſordidum, & vile exercitium tabernarii quod clericis abſque dubio incongruũ, ac illicitum eſt; Tum quia per illud dignitas Clericalis vileſcit; Tum etiam quia in hujuſmodi cauponis, vel tabernis, ob illam nimiam maleque regulatam lætitiã, & quandoq; ebrietatẽ, quam immoderatus vini uſus cauſare ſolet, verba obſcena, & ſcandaloſa, ac etiam quandoq; facta illicita, & ebrietati connaturalia, reſultant, quod utique Clericis illicitum, ac indecorum eſt, cum totius ordinis Clericalis præjudicio; Sed quoniã hæc prohibitio vendendi ad minutum in cauponis vel tabernis, ſeu etiam in propriis cellis vinariis, nimium præjudicialis eſſet Clericis ita patientibus quamdam prohibitionem vendendi fructus ſuorum bonorum, qui aliàs non adeò commodè vendi poſſent, adeò ut Clericorum conditio ita deterior efficeretur quam ſit illa laicorum; Idcircò benè (rectis dubitandi rationibus,) cõcluditur, ut id fieri valeat, dummodò ſequatur compatibiliter cum decore ſtatus clericalis, id eſt quod hæc venditio non fiat per ſe ipſos, ſed per famulos, vel alios hoc miniſterium exercere ſolitos; Et hoc eſt quod antiqui Canoniſtæ dicũt, (& bene.)

Non videtur autem quomodo Moderni exinde inferant ad exemptionem ab iſta gabella, quam revera ſolvunt laici emptores, cum id nullum, nec juris, nec facti 9
fundamentum habere videatur, quoties gabella ſit talis, quod nullum præſtet impedimentum libertati vendendi, minuſque cauſet diminutionem pretii intrinſeci & naturalis, quod Clericus integrum obtineat.

Pro regulatione igitur iſtius articuli, dicebam idem quod habetur, *dicto diſc. 52.* ac etiã latius, *diſc. 53. de Reg.* 10
occaſione agendi de alio articulo communicationis immunitatis, vel exemptionis Clericorum laicis colonis, vel emptoribus, ſeu conductoribus eorum bonorũ, ac etiam inſinuatur, *diſc. præcedenti*, quod ſcilicet, Clericis, aliiſque Eccleſiaſticis, debita quidem ſit, atque inconcuſsè & religiosè ſervanda immunitas à gabellis, & oneribus laicalibus, in ratione paſſiva, id eſt, ne ipſi directè, vel indirectè illa ſolvere cogantur, vel quod occaſione eorũ ſolutionis, quæ à laicis emptoribus, vel conductoribus fieri deberet, diminutionem patiatur intrinſecum, ac naturale pretium ſuorum bonorum, adeò ut exinde detrimẽtum ſentiant, ſed conſerventur in primævo ſtatu naturali libertatis perinde ac ſi non adeſſent gabellæ aliaq; onera, quæ quoad eos, utpote à juriſdictione, & poteſtate impoſitoris laici exemptos, habenda ſint pro non extantibus in rerum natura, atque uſq; ad hos limites rectè procedit, ea religiosè ſervari debent; Secus autem in ratione activa, ut ſcilicet ſub prætextu immunitatis, licitũ reddatur clericis, vendere eorum bona, & victualia, ultra pretium naturale, & intrinſecum, pro illo majori ſeu cariori quod producit gabella ſolvenda per laicos ementes vinum, atque victualia ad minutum, quoniam tunc non eſſet obtinere exemptionem à ſolutione onerum laicalium, ſed iſta activè exigere à laicis, atq; ſibi ipſis ad privatam utilitatẽ applicare.

Ut etenim plenius advertitur *in dicto tit. de Regal. in* 11
allegatis, diverſ. 52. & 53. & in diſc. 61. ac etiam in aliis pluribus, in quibus agitur de ſale, & ſalinis, & de dohanis mercium, Iſtæ gabellæ, quæ imponuntur ſuper victualibus, vel ſuper mercibus, & aliis quæ ad victum, & veſtitum, aliumq; humanum uſum deſerviunt, quamvis apparenter, ſuper ipſis rebus impoſitæ videantur, reverà tamen ſunt merè perſonales, quas Princeps, vel Reſpublica, ab ejus ſubditis, magis commodè, ac inſenſibiliter exigit occaſione uſus hujuſmodi rerum, quæ humano uſui deſerviunt; Ideoque victualium, vel mercium, aliarumque uſualium rerum duplex eſt pretium, unum ſcilicet intrinſecum, & naturale, quod conſiſtit in ipſa materia, ſeu merce. Alterum verò extrinſecum, ſeu acci- 12
dentale, proveniens à gabella, vel ab alio onere, eo modo quo præſertim praxis univerſalis penè totius Orbis docet in ſale, ut latius loco ſupracitato advertitur.

Itaque diſcretio in individuo comprobata remanet in hac Civitate, quoniam (ex. gr.) ſalma vini quando venditur (ut dictum eſt) *all' ingroſſo*, eſt in com-

Digitized by Google

muni contractatione, in ſcutis tribus, quibus ipſa materia de per ſe conſiderata communi æſtimatione, & uſu valet; Quando verò ad minutum, importat ſcuta quatuor, & ultra, quoniam illud augmentum in quarta parte pluris, directè ac immediatè provenit à gabella.

Ex prima verò ſpecie pretii intrinſeci, & naturalis ſcutorum trium, laicus venditor patitur diminutionem
13 pro illa gabella uniformi, quam ad rationem unius ſolidi pro amphora ſolvere tenetur; Iſtamque diminutionem pati non debent Clerici venditores, qui integrum pretium prædictum intrinſecum obtinebunt, adeò ut bona propria, ratione gabellæ, nullam patiuntur diminutionem; Et è converſo iidem Clerici, quando (citra fraudem ad proprium uſum) emunt vinum, ad formam concordiæ à laicis, adhuc illud non ſolvunt niſi ad dictam rationem pretii intrinſeci, & naturalis, quod venditoris ac domini nil interſit, an aliud majus pretium intrinſecum ab emptore ſolvatur, necne.

Igitur clarum ac abſolutum videtur, ut Clericus venditor vini, ad limites juſtitiæ commutativæ, aliud prætédere nun poſſit niſi juſtum, ac naturale pretium rei ſuæ, non autem illud plus quod non eſt ſuum, ſed alienũ, undè propterea eſſet manifeſta læſio juſtitiæ commutativæ, atque locupletatio de re aliena, quod utique ab omni divino, naturali, canonico & civili jure damnatum eſt.

Siquidem, *ut dicto diſc.* 52. *&* 61. advertitur, frumentum in communi uſu & contractatione eſt (ex. gr.) ad rationem ſcuti unius pro quolibet tumulo, ſive ſcutorum quinque pro quolibet rubro, & tamen panis venalis in platea, ad rationem unius ſolidi pro quolibet pane, importat ſcuta duo pro tumulo, vel decem pro rubro, idque provenit ratione gabellæ, ideoque Clericus, quando eſt emptor panis pro uſu proprio, rectè prætendere poteſt illum ſolvere in ſolo pretio naturali ad rationem ſcuti unius pro tumulo, & bene dicit, undè propterea ei datur franchitia de qua *dict. diſc. praced.* ſed è converſo, quando ſit venditor, non poterit prætendere velle reducere ſuum frumentum ad panem venalem, illumque ad proprium commodum vendere pro eo majori alterato pretio, quoniam (ut dictum eſt) eſſet mera mercatura illicita, imò pejus, quoniam eſſet locupletatio de alieno, obtinendo illud majus pretium, quod non eſt ſuum; Atque aliàs ſi poſſideret aliquam ſalinam, cujus fructus naturalis (ex. gr.) importet ſcutum unum pro ſacco, dandum eſſet, quod poſſet vendere ſalem ad minutum pro pretio currenti, quod ſit ſcutorum decem, ut docebat praxis Status Eccleſiaſtici quando aderant augmenta pretii ſalis ex inſinuatis *ſub tit. de Regalibus*, & tamen utroque caſu inconcuſſa praxis docet contrarium, ergo idem iſto caſu dicendum eſt, cum nulla vigeat differentiæ ratio.

Sufficere itaque debet exempto, ut obtineat integrum pretium rei ſuæ, quódque illud per onera laicalia diminutionem aliquam non patiatur, non autem ut ita lucrum de alieno faciat, ita practicando oraculum Evangelicum *tolle quod tuum eſt, &c.*

Neque probabilitatem aliquam habet aſſumptum, quod res tanti valet, quanti vendi poteſt, quandoque Cle-
14 ricus, vendendo rem ſuam quanti communiter venditur in platea, nemini facit injuriam, ſed utitur jure ſuo; Quoniam revera commune pretium eſt illud minus naturale, & quanti reverà res venderetur, ſi gabella non adeſſet; Illud verò plus eſt gabella merè perſonalis, quam illa occaſione Princeps exigit; Atque aliàs reſultaret, quod quando Clericus emit, emeret in ſolo pretio naturali intrinſecu, recuſando ſolvere illud majus utpotè non pretium, ſed gabellam, & quod quando vendit eſſet pretium, contra regulam *ſecundùm naturam, &c.*

Quamvis enim diverſum ſit rerum pretium in venditionibus minutis ab eo quod eſt in venditionibus groſ-
15 ſis, ut advertitur pluries, *dicto tit. de Regal.* præſertim *diſc.* 117. *& alibi*; Attamen iſta differentia provenit ſolum à ratione majoris impenſæ, & incommodi, ac etiam periculi, juxta ibi contentas ponderationes, ſed non ultra, atque ad limites hujuſmodi impenſarum, vel alterius damni eſt pretium intrinſecum, quod totum eſſe debet venditoris exempti, abſque eo quod diminutionem aliquam patiatur ratione gabellæ, non autem percipere poterit illud plus quod à gabella directè, ac immediatè provenit.

Cumque deſuper habeamus expreſſum oraculum Pontificium, quod ita præcisè hanc rationem aſſignat,
illudque ad verbum regiſtratum eſt, *dicto diſc.* 52. *de* 16
Regal. Hinc proindè meus intellectus non percipit quomodo neglecto oraculo Pontificio, in hoc attendere debeamus aliquas affectatas conſiderationes eorum, qui opinantes Eccleſiaſticam immunitatem tueri & ampliare, reverà illam lædunt, eique magna inferunt præjudicia, ut toties experientia docuit.

Tunc autem immunitatis ſeu libertatis Eccleſiaſticæ præjudicium dignoſceretur, quando Magiſtratus ſecularis prohibere vellet Clericis, & Eccleſiaſticis, ne eorum vinum, alioſque fructus vendere poſſent ad minutum in tabernis, vel cellis vinariis, neque in eis retinere poſſent panem, aliaque victualia, gratia facilioris venditionis vini, cum ſimilibus, adeò ut Clericorum conditio fieret deterior quam illa laicorum; Quando tamen jus privativum non eſſet munitum conſuetudine immemorabili, ex cujus conſueta operatione allegari poteſt etiam privilegium Apoſtolicum; Et ſic eſſet ſpecies ſervitutis, vel reſtrictio naturalis libertatis, & tunc benè procedunt declarationes, quæ deſuper habentur; Sed quando ipſi obtinent totum id, quod ſuum eſt, neque in aliquo impediti, vel damnificati remanent tunc juſtum non eſt, ut dictum turpe lucrum de alieno aſſequantur, quoniam ita eſſet dare mercaturam poſitivam, imò pejus cum id redoleat ſpeciem furti, ſive uſurpationem juris regalis imponendi gabellas, & collectas populo ad privatam utilitatem, & locupletationem, quod neque ipſimet Principi conceditur, cum iſtud jus Princeps exerceat tanquam Reipublicæ, ac ſubditorum pater, & legitimus adminiſtrator, ut pro eorumdem defenſione, & conſervatione cum hujuſmodi gabellis, & contributionibus onera matrimonii politici ſupportet, quando exigat neceſſitas, atque ad iſtius limites; Ergo melioris eſſent conditionis Clerici, quàm ipſimet Principes in hoc jure activo.

Hinc proinde in pluribus controverſiis, (me frequentius in eis ſcribente) habitis noſtra ætate inter
Epiſcopos, vel Cardinales commendatarios Monaſte- 17
riorum, & Eccleſiarum, & Communitates locorum, tam in iſta S. Congregatione, quam illa Boni Regiminis, ſuper facultate Eccleſiaſticis concedenda aperiendi furnos pro explanatione frumenti, quod aliàs in annis uberibus non de facili pro juſto pretio vendi poteſt; Cum ſe opponerent Communitates ratione notabilis præjudicii, eo quia panis venalis, ſeu coctura in furno habet aliquod majus pretium extrinſecum tanquam per ſpeciem gabellæ; Idcircò una, vel altera Congregatio decernere conſuevit, quod ſi Communitas non vult pati talem aperturam furni ſibi præjudicialem, emat, vel ejus furnariis, aut Annonariis mandet, ut pro juſto, & currenti pretio intrinſeco, & naturali emant frumentum Epiſcopi, vel Eccleſiaſticorũ, ſin minus patiatur furni aperturam, ita conſulendo indemnitati Eccleſiaſticorum, ne impediantur vendere eorum bona pro juſto, & currenti pretio intrinſeco, & naturali, non autem, ut immunitas Eccleſiaſtica deſervire valeat pro ſcuto, vel pallio mercaturæ, ac fraudis, applicando ſibi ipſis ad purum lucrum illud augmentum extrinſecum, quod reſultat à gabella.

Quare in ea queſtione, quæ inter Eccleſiaſticos, & ſæ-
culares diſputari ſolet, an Eccleſiaſtici teneantur contri- 18
buere illis expenſis, quæ pro publica annona fiunt; Erroneum pro meo ſenſu ſemper cenſui iſtam queſtionem ita examinare genericè, ac in abſtracto, ut pleriq; faciunt, ex relatis *per Fagnan. in cap. non de immun. Eccleſ.* ubi concordantes, quoniam verius videtur, ut ea tractari debeat in concreto, cum diſtinctione caſuum, ſeu effectuum.

Siquidem,

Digitized by Google

Siquidem, ut ad hanc materiam annonæ advertitur pluries *dicto tit. de Regal.* præſertim, *diſc.* 44. & 45. ac etiam *diſc.* 58. & 59. & 125. triplici modo ſuper ea proviſiones accipiuntur; Primò nempè ut Princeps tanquam ſubditorum pater, eis tempore penuriæ ſubveniat cum gratuita diſtributione panis de proprio, & tunc, ſi ad hunc effectum, collectam, vel contributionem imponat, Eccleſiaſtici non teneantur; Secundò in univerſum, adeò ut proviſiones principaliter reſpiciant publicum bonum quod ſecundariò cedat in utilitatem privatam, puta demandando exſiccationes, vel purgationes agrorum, ut ita regio fertilior fiat, atque ita, frumenti, aliarumque frugum major copia habeatur, & tunc pariter Eccleſiaſtici non tenentur ad collectas, & contributiones pro his expenſis, quamvis iſtæ ſecundariò, & conſecutivè tendant in eorum utilitatem; Tertiò demum ubi utilitas eſt principaliter privata, ut ſingulorum agrorum exſiccatio, vel expurgatio ſequatur, faciendo id quod ipſi ſingulariter more diligentis patris familias facere deberent; Sive ut ita ſinguli habeant panem venalem pro minori pretio, ita illud plus ſupplendo cum aliqua contributione, pro emptione frumenti juxta caſus de quibus *dicto tit. de Regal. diſc.* 44. Et tunc non videtur ſubeſſe ratio cur ipſi contribuere non debeant pro rata privatæ utilitatis, ut etiam occaſione exſiccationis, vel expurgationis propriorum agrorum, aut occaſione introductionis aquæ in Civitatem, vel cuſtodiæ vinearum, ſeu refectionis viarum, & aquæductuum, cum ſimilibus, diſtinguendo habetur *dicto tit. de Regal. diſc.* 58. & 59.

Et in ſumma, ut clerici, & Eccleſiaſtici præſerventur à damno, atque contendant de immunitate pro exemptione paſſiva, ut ita conſerventur in priori ſtatu libertatis naturalis, quando gabellarum, & contributionum laicalium uſus non aderat, non autem, ut ipſi faciant lucrum de alieno; Ad inſtar eorum, quæ habemus in privilegiis, quæ in jure conceduntur Eccleſiis, & pupillis, vel minoribus, & mulieribus, ut non circumveniantur, non autem, ut circumveniant, quodque præſerventur à damno in ſuo, non autem ut faciant lucrum de alieno, atque ad hunc punctum, ſeu ad hanc diſtinctionem tota hæc materia reſtringi videtur.

Undè propterea *in eodem tit. de Regal. diſc.* 46. habe-
19 tur, quod licet officium curſoris, vel magiſtri poſtarum ſit de Regalibus Principis laici, illudque ſoleat concedi in appaltum more gabellarum, aliorumque vectigalium; Non tamen exindè reſultat, ut Eccleſiaſtici non ſubjecti vectigalibus, aliiſque oneribus laicalibus debeant obtinere litteras francas, quoniam id quod ſolvitur, eſt pro expenſis portus ex ibi deductis; Ubi etiam ex eadem ratione habetur de appaltu nivis, cum ſimilibus, quoniam revera non ineſt illa gabella implicita, quæ in aliis juribus privativis ineſſe dicitur; Ubi etenim adeſſet, tunc in eo exceſſu, qui ultra expenſas ſolveretur jure implicitæ gabellæ, poſſent Eccleſiaſtici prætendere exemptionem, quæ propterea non practicatur.

Facilia verò ſunt æquivoca, in quæ in hac materia in-
20 cidi ſolet; ob non benè cognitam hujuſmodi gabellarum naturam, ut de æquivoco circa franchitiam gabellæ farinæ, aliorumque victualium dandam clericis abſentibus advertitur, *dicto diſc.* 52. *de Regal.* ubi declaratur.

BOJANEN. DECIMÆ PRO BARONE CASTRI PETRUSII.

CUM EPISCOPO, ET ECCLESIASTICIS.

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Immunitatis; reſolutus ut infrà

An, & quando clerici, aliive Eccleſiaſtici teneantur ad decimas, aliaque onera laicalia, quæ ratione bonorum, ſolvantur Baroni, vel Domino temporali; Et quid ubi iſte ſit etiam Epiſcopus, qui habeat utramque poteſtatem.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De puncto onerum realium.*
3 *De abuſu circa confuſionem caſuum.*
4 *De caſu onerum in ratione juriſdictionis Baronalis, de quorum initio conſtet.*
5 *Quid ubi non conſtet de initio.*
6 *De caſu controverſia quod Baro ſit dominus territorii jure privato.*
7 *Quale dominium tunc habeant particulares.*
8 *De decimis temporalibus.*
9. *In quo conſiſtat immunitas Eccleſiaſticorum.*
10 *Dantur exempla dominii de quo n. 6.*
11 *Quando Eccleſiaſtici cogantur ad ſolvendas reſponſiones domino territorii.*
12 *De duplici perſona diverſis reſpectibus in Barone.*
13 *Quando intret quæſtio de qua num. 2.*
14 *De probatione dominii.*
15 *Obſervantia eſt deferendum.*
16 *De concluſione quod Epiſcopus præſumitur informatus de negotiis ſuæ diœceſis.*
17 *De alio caſu in quo onus ſit perſonale.*
18 *Epiſcopus conſideratus ut Baro, non eſt Epiſcopus.*
19 *De differentia inter obſervantiam præſcriptivam, & interpretativam.*
20 *De exitu hujus cauſæ.*

DISCURSUS VII.

CUm Baro caſtri Petruſii, ab antiquiſſimo tempore eſſet in poſſeſſione exigendi ab omnibus, etiam 1
Eccleſiaſticis colentibus illud territorium, annuam reſponſionem in quota fructuum, qui percipiuntur, tanquam per ſpeciem decimæ (cujus vocabulum quoque adhibetur.) Epiſcopus autem, poſt decennium, & ultra, quo illam Eccleſiam rexerat, ob aliquas controverſias ex cauſis privatis exortas inter ipſum, & dictum Baronem, ex motivo defenſionis Eccleſiæ immunitatis, quæ ita læderetur per exactionem oneris per laicum laicali auctoritate, quæ fiat à Clericis, & Eccleſiaſticis, monitorium tranſmiſiſſet cum comminatione cenſurarum contentarum in Bulla Cœnæ pro reſtitutione exacti, ac abſtentione in futurum, Hinc propterea Baro habuit recurſum ad S. Congregationem, qua juxta ſtylum reſcribente Epiſcopo pro informatione, quodque interim ſuſpenderet quemcunque proceſſum ad ulteriora relatio, ſeu informatio ab Epiſcopo data tanquam per ſpeciem informationis in jure continebat illas generalitates, quæ in hac materia decantari ſolent, tranſ-
criptus ex *dec.* 902. *Merlin. repetit. dec.* 339. *par.* 6. *rec.* & 2
apud plures hanc materiam Eccleſiaſticæ immunitatis tractantes, ac etiam apud *Celſum dec.* 159. & 332. ſuper requiſitis neceſſariis ad hoc ut onera laicalia tranſeant cum ipſis bonis à laicis in Eccleſiaſticos, ut ſcilicet ſint perpetua, fixa, & uniformia, ſive invariabilia tanquam per ſpeciem cenſus, vel canonis, aut alterius ſimilis reſponſionis, inſiſtendo in talium requiſitorum non verificatione, quodque propterea intraret Eccleſiaſticorum immunitas, cui non docto de limitatione, aſſiſtit regula generalis lariſſimè, atque ad nimiam ſatietatem comprobata *in dec.* 412. *par.* 9. *rec.* ad quam hodiè omnes Eccleſiaſtici recurrunt, ubi etiam elaboratus *Rubeus* deciſionũ Rotæ collector, in annotationibus multa cumulat.

Scribens ego pro Barone, reaſſumendo in hac materia, ea quæ inſinuata habentur *ſub tit. de Regal. diſc.* 50. & 51. & in aliis; Ac etiam quæ in Tribunali A.C. pluries dicere conſuevi in pleriſque cauſis, tam pro Eccleſiaſticis, quàm contra, pro requirentium opportunitate (juxta ſtylum Advocatorum) præſertim *in Chaſ-*
ſanen. enunciata *ſub tit. de decim. diſc.* 8. & *in Biſinianen. ſerratici* de qua igitur *ſub. tit. de alien. & contract. diſc.* 3
18. & in aliis; Dicebam idem, quod frequens mea eſt dicendi conſuetudo, atque in omni forenſi quæſtione, modernus abuſus repetere cogit. Quod ſcilicet, quamvis apud antiquiores multæ vigerent involutæ quæſtiones;

præſertim in iſta materia; Attamen illæ videntur hodie
explanatæ cum tot deciſionibus Rotæ, & declarationibus
ſacræ Congregationis, adeò ut juris theoricæ generales
in abſtracto, videantur claræ, ac extra controverſiam,
tam ſuper regulis quam ſuper limitationibus reſpectivè,
omneſque propterea quæſtiones remanent potiùs facti,
& applicationis, pro ſingulorum caſuum qualitate,
& circumſtantiis; Ideoque meritò (circa ſuperfluæ
repetitionis vitium, damnari, atque inculcari meretur
abuſus procedendi cum ſolis generalitatibus, applicando
generaliter cuicumque caſui, deciſiones, ac
declarationes, quæ in aliquibus particularibus controverſiis
prodierint, cùm revera procedendum ſit cum
plurium caſuum diſtinctione, & præſertim (quatenus
ad hanc ſpeciem ſtrictè pertinet omiſſis aliis magis remotis)
tres caſus diſtinguendi ſunt.

Primus eſt ubi de cauſa ſeu initio exactionis laïcalis
4 conſtat qualis eſt ille caſus de quo agitur *in Hidruntina
onerum d. diſc.50. de Regal.* in quo prodierunt *dictæ deciſ.
259. & 331. Celſi.* quod ſcilicet ex concordia inter
vaſſallos, & Baronem pro compoſitione aliarum controverſiarum,
Baroni aſſignata fuerit decima, vel alia
annua præſtatio fructuum, qui colligantur in territorio;
Et tunc intrat inſpectio, an iſta conventio importet nec
ne onus verè reale cum dictis requiſitis, adeò ut afficiat
ipſa bona, quæ cum hoc onere tranſeant ad Eccleſiaſticos,
in quos jure ſucceſſionis, aut legati, ſive emptionis,
& venditionis tranſeant ex deductis *dicto diſc. 50.*
Ideoque iſtum caſum percutientia, extranea ſunt ab illo
controverſiæ.

Alter caſus eſt, ubi de hoc initio non conſtet, ſed
exactio proveniat ex antiqua poſſeſſione, vel conſuetudine,
5 adeò ut incertus ſit ejus titulus, qui æquivocus
remaneat, utporè referibilis ad dominium directum
territorii, juxta caſum ſequentem, ſed etiam referibilis
ad titulum collectæ, & recognitionis dominii in ſola
ratione juriſdictionali, juxta caſum præcedentem, vel
ſimilem, ac etiam referibilis ad decimas ſpirituales,
quæ in pleriſque partibus per laïcos poſſideantur juxta
ea, quæ habentur in dicta ſua materia *ſub tit. de decim.
diſc.* 8. ac etiam quæ habentur *in Mediolanen. dicto tit.
de Regal diſc.51.* Et pariter omnia ibi deducta, quæ iſtum
caſum percutiunt, extranea remanent.

Tertius caſus eſt noſter, ubi ſcilicet, Baro, vel Do-
6 minus temporalis loci, non ſit Dominus in ſolo jure baroniæ,
ſive in ſolo dominio juriſdictionali, ac territoriali,
ſumpto pro jure terrendi, ſed ſit Dominus totius
territorii jure privati dominii, adeò ut particulares cives,
& incolæ, ac alii, qui prædia in eo poſſideant, non
habeant dominium pleno jure, ſed potiùs utile, vel ſubalternum,
reſtrictum ad ſolam fruitionem, ſeu quandoque
ad unam ſpeciem fructuum induſtrialium tantùm,
non autem naturalium; juxta ea quæ ponderantur *dicto
diſc.50. & ſeq. de Regal.* ac etiam *in Amerina ſub tit. de
ſervit. diſc.36.* cum ſimilibus.

Et tunc particulares agrorum, ac prædiorum Do-
7 mini, & poſſeſſores, videntur potiùs habere quoddam
jus coloniæ perpetuæ, unde propterea teneantur Baroni,
non quia ſit Baro, & Magiſtratus ſæcularis, ſed quia ſit
Dominus directus bonorum, ſolvere recognitionem
tanquam ſpeciem portionis dominicalis in certa quota,
quæ in Regno Neapolitano aliiſque partibus decima
dici ſolet pro quodā communi uſu, non tamen ad iſtam
quotam reſtricta eſt, cum varia ſit pro locorum moribus,
& qualitate: Et de quo vocabulo habetur in hoc propoſito
apud Ann. allegat.94. Franch. dec. 103.117. & 124.
8 *Capoblanc. de Baron. tom.1. cap.78. Rovit. dec.97. de Marin.
reſol.213 lib.1.* cum aliis de quibus *diſc 50. ſub tit.
de Regal. diſc 30. de ſervit. & dicto diſc.8.* ac etiam *diſc.
6. & 7. de decim.*

Hoc autem poſito, non intrant termini immunitatis
Eccleſiaſticæ, ſeu Exemptionis Clericorum à foro, &
oneribus laïcalibus, circa obligationem ſolvendi, quoniam,
ut pluries in præcedentibus inſinuatur, immunitas
in eo conſiſtit, ut quis non gravetur de proprio, ne-
que rerum ſuarum diminutionem pati cogatur, ratione 9
onerum laïcalium, ſed conſervetur in primævo ſtatu naturalis
libertatis, non autem ut liceat uſurpare aliena.

Ad quod comprobandum, dabam practicum exemplum
plurium caſtrorum, & locorum exiſtentium in-
fra diſtrictum Urbis de quibus *dicto diſc.36. de ſervitut.* 10
& diſc.35. & 39. & in aliis eodem tit. & diſc. 72. de feudis;
quod ſcilicet cùm Dominus temporalis habeat dominium
totius territorii in prædicta ratione dominii
privati, multæque Eccleſiæ, ac Religiones, & perſonæ,
etiam ſæculares, imò in Epiſcopali, vel Cardinalitia
dignitate conſtitutæ, in hujuſmodi territoriis poſſideant
vineas, aliaque prædia, indubitanter ſolvunt hujuſmodi
reſponſiones in aliqua quota, majori, vel minori,
tanquam per ſpeciem portionis dominicalis, quam colonus
Domino ſolvere tenetur, vel per ſpeciem canonis
aut livelli ſolvendi Domino per emphyteutam ſeu
livellarium, quem aſſumptio ſtatus clericalis non excuſat.

Solumque iſta qualitas operativa remanet, circa
exemptionem fori; quod ſcilicet non poſſit Dominus 11
temporalis cum propria authoritate baronali ſeu juriſdictionali
Clericum non ſolventem cogere in perſona
vel bonis per actus tales, qui juriſdictionis exercitium
importent, cum exequutionem judicialem petere debeat
à Judice Eccleſiaſtico, ad quem, ubi ipſa obligatio
ſolvendi ponatur in quæſtione, pertinet judicare,
& quæſtionem decidere; Secus autem, ubi agatur de
illa manuum injectione, quam pro communi praxi habent
Domini directi, eorumque miniſtri de facto, ac
propria authoritate, ex pacto, vel ex conſuetudine
in ipſiſmet fructibus bonorum, de eorum directo dominio,
in ratione merè privata, & eo modo, quo cuilibet
privato id competere poteſt, præſcindendo à qualitate
baronali, ſeu juriſdictionali, cum hæc duo jura ſint
inter ſe diſtincta, ut pluries advertitur *ſub tit. de feud.* 12
quod ſcil. unus poteſt eſſe Baro, & Dominus territorii
etiam jure feudi, ſed ſine juriſdictione, quæ ſit penes
alterum, vel penes eumdem ex titulis diverſis, habitis
etiam à diverſis perſonis.

Hinc proinde extranea remanebat à caſu controver-
ſiæ dicta quæſtio, ſuper qualitate onerum, an eſſent verè 13
realia vel potiùs perſonalia, ſeu mixta, quoniam ea procedit,
retento themate, ſeu præſuppoſito, quod agatur
de oneribus laïcalibus debitis Baroni, vel Domino temporali
in ſola ratione baronali, ſeu juriſdictionali, ſeu
jure recognitionis dominii publici, non autem ratione
dominii privati, quod particulares habeant pleno jure
in prædiis in eo territorio exiſtentibus, adeò ut idem
Baro vel feudatarius conſiderandus veniat reduplicativè,
poſſidens etiam intra ipſum feudum bona, & prædia
jure privato juxta pluries inſinuata *dicto tit. de feud.
præſertim diſc.* 2.

Ac propterea totus punctus erat potiùs facti, & applicationis
quàm juris, nempe ſuper juſtificatione iſtius do-
minii privati, quæ tamen ex facti circumſtantiis ſuffi- 14
ciens adeſſe videbatur, præſertim ex eo, quod in ſpecie
pro hujuſmodi decima ſolvi conſuevit relevium, tanquam
de redditibus, & fructibus, de quo relevio habetur,
ſub tit. de feud. diſ.28.

Et licet iſta ſpecies probationis eſſet æquivoca, quoniam,
ubi etiam iſta decima debita eſſet in ſola ratione
baronali ſeu juriſdictionali, tanquam onus laïcale, in
recognitionem dominii publici, adhuc tamen debitum
eſſet relevium, eo modo quo debetur de emolumentis
cancellariæ, & proventuum criminalium, qui competunt
in ſola ratione juriſdictionis.

Attamen pleraq; alia aderant adminicula, ex quibus,
præſertim in antiquis, non dubitatur, quin dominium
directum probetur potiſſimè incidenter ad hujuſmodi
affectus, pro quibus facilior probatio admittitur, quàm
ubi agatur principaliter ad effectum devolutionis juxta
diſtinctionem de quā pluries *ſub tit. de emphyt.*

Inter

Digitized by Google

Inter alia verò adminicula, illud advertebam eſſe 15 nimiùm conſiderabile, quod reſultat ab adeò antiqua obſervantia, cum veriſimili ſcientia, & tolerantia Epiſcoporum, in quibus non præſumitur ignorantia illorum actuum, qui non unicè momento temporis, ſed publicè, ſingulis annis, cum eorum multiplicitate, per diuturnum tempus fiant, quoniam cùm Epiſcopus teneatur ad præſcriptum S. Concilii Tridentini ſingulis annis diœceſim peragrare, ac viſitare, idcircò præſumitur informatus de omnibus, quæ in ea contin-
16 gant, *ut apud Mantic. deciſ. 158. Buratt. & add. dec. 22. & 635.* & frequenter; Potiſſimè verò in hujuſmodi parvis diœceſibus, ac reſpectivè parvis locis, in quibus quidquid fiat, notorii ſpeciem apud omnes habet, Unde propterea intrare non poſſunt illæ conſiderationes, de quibus habetur præſertim *ſub tit. de præmin. diſc. 6.* quando ſcilicet ob magnam amplitudinem diœceſis, & qualitatem Prælati, datur caſus, quod rarò Epiſcopus perſonaliter diœceſim viſitet; Et quando etiam id aliquando agit, attamen ob brevem moram, quam in ſingulis locis faciat, non poſſit veriſimiliter de omnibus informationem habere; Ideóque iſta concluſio, de veriſimili informatione, vel ſcientia Epiſcopi, diſcretè pro facti qualitate, ac ſingulorum caſuum circumſtantiis intelligenda venit, non autem attendenda, cum conſueta generalitatum ineptia.

Nimiùm autem ſtringere videbatur illud adminiculum, quod in hoc territorio poſſideret quam plura bona inſigne Monaſterium Caſſinenſe, quod in illis partibus conſiderabilem habet potentiam etiam temporalem, ac diligentiſſimos habet miniſtros, nimiùm, & quandoque in exceſſu invigilantes ſuper conſervatione privilegiorum, ac immunitatis, & tamen ſemper ſolvere conſueverunt decimam.

Poſito autem iſto dominio, etiam privato totius territorii, ex quo hujus præſtationis competentia reſul-
17 tat, illud producere ſolet aliud onus, quod reverà eſt merè perſonale, & juriſdictionale, ratione vaſſallagii, ſeu veriùs concuſſionis potentialis, quod ſcilicet ob illam propoſitionem, quæ habetur pluries inſinuata præſertim *ſub tit. de Regal. diſc. 144. & 145. & ſub tit. de ſervit. dicto diſc. 56. & de feud. diſc. 3.* ut non poſſint vaſſalli deſerere culturam bonorum Domini in proprio territorio, & accedere ad colendum territoria aliena, ita inolevit uſus in aliquibus locis, quod vaſſalli volentes colere agros extra territorium, ſolvunt Baroni terragium ſeu reſponſionem quamdam, quæ vulgò dicitur extra territorium, ut præſertim contingit in caſu de quo in ſupra inſinuata *Biſinianen.* quod Epiſcopus tanquam Baro Caſtri ſanctæ Sophiæ, illud exigit ab Albanenſibus illius Caſtri incolis, ideoque prætendit etiam illud exigere à Clericis, & Eccleſiaſticis, quod tamen ego ſcribens pro Eccleſiaſticis coram A. C. (etiam in ſenſu veritatis) dicebam minus probabile, quodque id de directo eſſet contra Eccleſiaſticam immunitatem, dum iſtud eſt onus merè perſonale ratione vaſſallagii, quin imò, aliquando injuſtum, & in ratione concuſſiva, ſeu potentiali adeò ut etiam per Regios Magiſtratus, & officiales id ſoleat prohiberi.

Et quamvis replicaretur quod nulla adeſſet Eccleſiaſticæ immunitatis violatio, cùm non à Barone domino laico, ſed ab Epiſcopo iſta exactio fieret; Attamen erat fragile fundamentum, quoniam Epiſcopus poſſidebat illud Caſtrum ex elargitione Regum ſeu antiquorum
18 potentium Principum Biſiniani, ideoque in hac parte gerebat perſonam Baronis laici; non autem Epiſcopi; Ad inſtar eorum quæ habentur *ſub tit. de judic.* & alibi occaſione Conſtitutionis Ægidianæ, ac etiam *ſub tit. de dote diſc. 21. & 143.* de Papa conſiderato tanquam Principe temporali Status Eccleſiaſtici, quod ejus leges, & proviſiones non ligant Eccleſias & Eccleſiaſticos, niſi ubi commiſcendo etiam poteſtatem Papalem, ita velit ac diſponat, quod tamen in Epiſcopo verificabile non eſt, cùm non habeat poteſtatem ſtatuendi contra jus, ac ſubditis collectas, & onera imponendi, *dicto diſc. 18. de alien. & contract.*

Circa dictam probationem dominii deductam ex obſervantia inſiſtebatur ex parte præfati Epiſcopi Bo- 19
janen. quod in materia Eccleſiaſticæ immunitatis non datur conſuetudo vel præſcriptio, cùm iſta potiùs corruptela reputetur, ſtante potiſſimùm continua interruptione, quæ ſingulis annis ſequitur ex publicatione Bullæ Cœnæ; Dicebam tamen quod aſſumptum eſt verum, ſed fallacia clara in applicatione, quoniam aliud eſt conſiderare obſervantiam in ratione præſcriptiva, & ad hunc effectum bene dicitur; Aliud verò in ratione interpretativa ſeu probativa, vel adminiculativa, & ad hunc effectum dicta propoſitio prorſus incongrua, & extranea eſt, quoniam non eſt ratione poſſeſſionis & obſervantiæ aliquod jus quærere, ſed ſolùm per illam comprobare illud jus, vel dominium, quod ex alio legitimo titulo competat, juxta pluries inſinuatam diſtinctionem in foro quotidianam inter obſervantiam præſcriptivam, & interpretativam.

Deſuper autem nulla prodiit reſolutio, quoniam cùm Epiſcopus judicialiter proceſſiſſet, eidem remiſſa fuit 20
cauſa prout de jure terminanda ad præſcriptum *S. C. T. ſeſſ. 24. de reform. cap. 20.* ut cauſæ in prima inſtantia coram locorum Ordinariis terminari debeant, atque in hoc ſtatu cauſa (quod ſciam) in partibus pendet.

PARMEN. PRÆDII PRO HORATIO VIOLA.

ALEXANDRO, ET HORATIO DE VILLANIS.

Reſponſum ad cauſam extra Curiam.

De exemptione Clericorum, & perſonarum Eccleſiaſticarum, à Statutis, & legibus laicalibus, an operativa ſit ad effectum ſuſtinendi contractus, qui contra ejuſdem legis formam, initus ſit ſuper laicum ipſi legi ſubditum, favore clerici, vel alterius perſonæ exemptæ à poteſtate ſtatuentis.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Quod ſolemnitates in contractibus mulierum, vel minorum non requirantur, quando fiant jure univerſitatis.*
3 *Quod ſit procedendum cum diſtinctione caſuum.*
4 *Clerici, & Eccleſiaſtici ſunt exempti à legibus laicorum, ac paria ſunt forum ſortiri, ac legibus ligari.*
5 *Quare leges civiles, & feudales ligant Clericos.*
6 *An, & quando leges laicales editæ ad publicum commune bonum, ligent Eccleſiaſticos.*
7 *An Clericus litigans in foro laicali ligetur legibus, & ſtylis laicorum.*
8 *An ex pacto Clericus ligetur ritu M. C. V. Neapolis, vel ſimi.*
9 *An ubi Clerici haberi debeant jure laici, ſubjaceant legibus laicalibus, puta in mercibus, vel in paſcuis.*
10 *An, & quando Clericus allegat legem laicalem contra laicum in ratione activa, & privilegiativa.*
11 *Quid in materia juris congrui, vel alterius retractus.*
12 *An Statuta, & leges laicales intrent in contractu facto per laicum cum Clerico vel cum Eccleſia.*
13 *Quid ubi Clericus ſit reus, atque agatur de retractatione actus jam effectuati.*
14 *De eodem, ac de proprio ſenſu.*
15 *Et de diſtinctione ſuper eodem.*
16 *Datur ſimile in materia juramenti.*
17 *De alia ponderatione in idem de quo ſuprà num. 2.*

DISCURSUS VIII.

1 INſtituto per Octavium, hærede altero Octavio filio
cum ſubſtitutione in caſu obitus abſq; filiis ad favoré
antiquioris de familia, factoq; caſu mortis inſtituti abſ-
que prole, inſtituto hærede Oratorio Steccatæ nuncu-
pato, prætenſionem excitavit Zenobia teſtatoris filia, &
reſpectivè ultimi defuncti ſoror, inter cujus poſtea de-
functæ quatuor filios, & Oratorium ſequuta eſt concor-
dia, per quam prædium, in quo fideicommiſſaria hære-
ditas conſiſtebat, pro medietate Oratorio adjudica-
tum fuit, pro alia medietate dictis quatuor Zenobiæ
filiis, quorum duorum defunctorum portiones obti-
nuit Alexander pater, qui, ac Iſabella filia, nec non Ale-
xander, & Octavius filii Innocentiæ alterius filiæ con-
junctim cum dicti Oratorii Adminiſtratoribus, prædium
conceſſerunt in livellum Horatio, cum pacto francandi,
quod præſertim cum dicta Iſabella practicatum fuit; Ea-
que poſt plurium annorum decurſum defuncta; Alexan-
der, & Horatius filii, prætendentes dictæ conceſſionis
invaliditatem ob non ſervatam formam decreti Duca-
lis, ſuper alienationibus, & contractibus mulierum, ju-
dicium in Curia Epiſcopali contra Horatium conceſſio-
narium Clericum inſtituerunt, pro vendicatione octavæ
partis dicti prædii quæ ſub eorum matris portione cadit;
Quare deſuper ex parte Horatii Rei conventi, ad cau-
ſæ tamen opportunitatem, requiſitus fui, ut motivis
docti, ac ingenioſi Judicis reſponderetur; illaque duas
habebant partes; Unam ſcilicet, an generaliter, ſecluſo
clericatu conceſſionarii, intraret, necne dictum decre-
tum Ducale, adeo ut omiſſio ejus formæ, ſtante decre-
to irritanti, nullitatem ab actoribus prætenſam cauſa-
ret; Et ſecundò quatenus decretum intraret, an illud
attendi deberet, ſtante quod conceſſionarius erat Cle-
ricus illi non ſubjectus.

Prima pars videbantur potiùs facti quàm juris, ſuper
circumſtantiis ſcilicet, ex quibus prætendebatur, ut non
verificaretur ejus caſus, juxta ponderationes in hujuſmo-
di Statutis, vel legibus pluries habitas in ſua ſede *ſub*
2 *tit. de alienat. & contract. prohib.* Et præſertim pondera-
bam, ut illud non intraret in caſu præſentis quæſtionis,
ob elatè ceſſantem ejus rationem, cùm loquatur de alie-
nationibus, quæ ſeductionibus, ac fraudibus ſubjectæ
ſunt, & ſic in contractibus, qui per ipſas fierent jure ſin-
gulari, unde propterea dicta ratio ſit verificabilis; Secùs
autem in hac facti ſpecie, quod ipſa mulier intervenerat
in contractu, quodam jure collegiativo, ſeu communi-
tivo, ſuper alienatione totius prædii pro octava portio-
ne, intervenientibus pro aliis ſeptem pluribus viris pru-
dentiſſimis, nempe pro quatuor portionibus aliquibus
qualificatis Adminiſtratoribus dicti Oratorii, & pro aliis
duabus, ejuſdem mulieris patre, nec non duobus ex
ſorore defuncta nepotibus pro altera portione, unde
propterea non videbatur caſus cadens ſub hoc Statuto,
ob illius ceſſantem rationem.

Ad id ponderando ea, quæ habemus ad materiam
textus *in l. unica Cod. quand. Imper. inter pupillos, & vi-
duas, &c.* ſuper privilegio electionis, & variationis fori
conceſſo perſonis miſerabilibus; ut non competat Com-
munitatibus univerſalibus, quamvis inter perſonas illa
conſtituentes, admixtæ eſſent miſerabiles, ob ceſſantem
rationem facilis oppreſſionis, vel non defenſionis, ſtan-
te exiſtentia aliorum ut latius in ſua ſede *ſub dicto tit.
de alienat. & contract. prohibit. in ſupplemento in hac
eadem cauſa.*

Quatenus autem pertinet ad alteram inſpectionem;
Cùm, tam in motivis, quam etiam in Reſponſis editis
pro actoribus, doctè quidem, ac elaboratè, penè ex inte-
gro reaſſumpta eſſet tractatio materiæ ſeu quæſtionis,
an ſcilicet, & quando poſſit ſubditus contrahere cum
non ſubdito, ſpreta lege ſui ſuperioris, & ſic an defectus
formæ præſcriptæ per Statutum laicale, afficiat Cleri-
cos Statuto non ſubditos, qui contrahant cum laico ſub-
dito; Atque deſuper plures cumularentur authoritates
percutientes diverſos terminos, vel caſus; Hinc proinde,
inhærendo pluries inſinuato ſtylo, qui pro meo ſenſu, 3
hodie in omnibus fori quæſtionibus, nedum opportunus,
ſed præcisè neceſſarius videtur, ad æquivoca tollenda,
& pro congrua applicatione authoritatum, procedendi
ſcilicet per diverſorum caſuum diſtinctionem, atque ita
ſegregando authoritates extraneas ab illis, qui ad rem
non faciant, veritatem dignoſcere, & quæ authoritates
verè ad cauſam faciant inſpicere.

Conſtituebam in primis hodie abſolutam, ac de pla-
no præſupponendam propoſitionem pluries in omni fe-
tè materia inſinuatam, & præſertim *ſub tit. de ſucceſſion.* 4
ab inteſtato) ubi eſt major ſedes Statutorum, ac jurium
municipalium;) At etiam *ſub tit. de dote diſc. 22. & 43.
& alibi*, quod ſcilicet paria ſint forum ſortiri, ac legi-
bus ligari, quodque propterea quemadmodum Clerici
aliæque perſonæ Eccleſiaſticæ, laicali foro non ſubja-
cent; ita laicalibus legibus non ligentur, dum eatenus
ligantur legibus civilibus, quatenus ſacri Canones ea- 5
rum obſervantiam demandent in caſibus in quibus
eis non adverſentur, legibus verò feudalibus ligantur
potiùs in ratione pacti ſeu conditionis adjectæ in inve-
ſtitura feudali ex ponderatis *ſub tit. de feud. diſc. 54.* Dic-
taque certa propoſitione ita ſtatuta, cùm ejus generali-
tas nimium vaga ſit, idcircò ad diverſorum caſuum diſ-
tinctionem deſcendendo.

Primus caſus eſt ubi, ſine mixtura laici, qui legi laï-
cali ſubditus eſt, præcisè, ac directè agatur de paſſiva,
& coactiva ſubjectione Clericorum, & Eccleſiaſtico- 6
rum legibus, ac Statutis laïcalibus; Et tunc apud om-
nes, tam Civiliſtas, quàm Canoniſtas recepta eſt dicta
regula negativa extra controverſiam, quæ tamen inter
eos non modica eſt in iis legibus, quæ concernant bo-
num publicum commune, tam laicis, quàm Clericis,
unde propterea leges fundatæ ſint in ratione naturali,
quæ omnes pariformiter afficiat; Pleriſque Clerico-
rum comprehenſionem prætendentibus ſub hujuſmodi
legibus, vel edictis ex plenè relatis *per Menoch. conſil.
800. Franch. & add. dec. 9. Caroſ. de Graſſ. de effect. Cler.
eff. 2. n. 166. & ſeqq.*

Aliis verò id firmiter negantibus, atque ſubſtinenti-
bus, quod ratio naturalis, vel illa publici boni, afficiat
quidem etiam Clericos ex vi directiva, ut contravenien-
do peccent, atque malè faciant, unde propterea ab eo-
rum ſuperioribus Eccleſiaſticis, punibiles, ac reprehen-
dibiles dici mereantur, non autem ex vi coactiva ipſius
legis laicalis, quodque earum pœnis ſubjacere debeant,
ex iis quæ aliis relatis habentur plenè deducta *apud Spe-
rell. deciſ. 10. cum pluribus ſeqq. ubi alii, & per modern.
Certiad. in dec. Aragon.* ubi cum inexplicabili labore
integra folia cum authoritatibus etiam ſuper notoriis
incidentibus replere ſtudet, res quidem pro meo ſenſu
irriſione digna.

Verùm iſta quæſtio extranea erat à caſu controverſiæ,
& conſequenter omnes authoritates, quæ hujuſmodi
generalitatem percutiant, ſegregandæ erant ac ponen-
dæ ad partes, cùm ageretur de Statuto emanato ſuper
contractibus faciendis per mulieres ſæculares in materia
merè privata.

Alter caſus eſt ubi agatur de ſubjectione legum laï-
calium, quam Clerici & Eccleſiſtici pati debeant, nec-
ne quando tanquam actores vel rei voluntarii, aut ra- 7
tione reconventionis ſeu præventionis cauſæ ante ſuper-
ventum ſtatum Clericalem, ſive juxta alios caſus de
quibus *ſub tit. de juriſd. diſc. 94.* litigant in foro laica-
li, an ſcilicet, & quando laicalibus legibus vel ſtylis ſub-
jaceant, necne; Idque varias habet diſtinctiones illam
præſertim inter ordinatoria, & deciſoria; Et alteram
inter actorem, & reum, ex iis quæ aliis relatis habentur,
ſub tit. de judiciis, occaſione agendi quod, ſeu quale jus ac-
cēdi debeat: Sed paritèr omnes authoritates quæ iſtū ca- 8
ſū percutiūt, extraneæ ſunt ab illo præſenti cōtroverſiæ.

Tertius caſus eſt illius ſubjectionis quam Clericus de
lege, vel de ſtylo laicali voluntariè patiatur in vim con-
ventionis

ventionis, quia nempè pacificatur, ut pro obſervantia contractus, conveniri valeat ad formam Statuti laicalis juxta caſum de quo habetur actum *ſub tit. de credito, diſc.* 116. ſuper pactis, quæ in inſtrumentis, in Regno Neapolitano adjici ſolent, ut pro contractus obſervantia, poſſint inſtrumenta incuſari, & liquidari ad formam Riſus illius Magnæ Curiæ Vicariæ, an ſcilicet lex laicalis obliget Clericum, non in ratione legis, ſed in ratione pacti tanquam adinſtar juxta *conſ. Abb.* 33. *lib.* 2. & tunc intrant ea quæ habentur deducta *dicto diſc.* 116. *de credito*; Sed pariter iſte caſus extraneus eſt, ideoq; authoritates illum percutientes, quarum aliquæ deſuper cumulabantur, & præſertim *deciſ.* 548. *par.* 9. *rec. repet. deciſ.* 180. *poſt Zach. de oblig.* reponi merebantur ad partes.

9 Quartus eſt ille caſus, in quo Clericus, jure laici habendus venit, etiam ex ſenſu ſacrorum Canonum, ut præſertim contingit in Clerico negotiatore, qui pro bonis ad mercaturam ſeu negotiationem pertinentibus, non gaudet immunitate reali, ſed more laici ſubjacet gabellis, aliiſque oneribus laicalibus *ex deductis ſub tit. de Regal. diſc.* 53. *& ſupra diſc.* 5. Aut ubi agatur de illis paſcuis, in quibus Clericus non alio jure depaſcere valeat niſi civico, & quantum illius Civitatis, vel loci leges concedant, juxta ea quæ ad hanc materiam juris paſcendi habentur pluties *ſub tit. de ſervit. & ſub tit. de juriſdict. diſc.* 66. & tunc intrat quæſtio, an Clerici ſubjaceant legibus laicalibus ſuper ſolutione fidæ, & diffidæ, & ſuper aliis, ſed quidquid ſit de his, pariter caſus eſt extraneus, ideoque extraneæ remanent authoritates, quæ illum percutiant.

Quintus eſt caſus, in quo ipſemet Clericus vel exemptus alleget ad ſui favorem tanquam per ſpeciem pri-
10 vilegii, ac exemptionis à damno, vel præjudicio, legem laicalem annullativam actus ob certam ſolemnitatem non ſervatam juxta caſum diſputatum *ſub tit. de dote diſc.* 22. ac etiam actum eſt *eod. tit. de dote diſc.* 143. cum ſimilibus; & tunc quando ipſe de tempore quo contrahit, ſeu aliàs diſponit, declarat etiam implicitè ſeu adminiculativè gaudere velle contrahendi ac diſponendi libertate naturali quæ ad limites juris communis ei cōpetat, nolleque ſubjacere reſtrictionibus à Statuto reſultantibus, & rectè id facere poteſt, cùm cogendus non veniat illi ſubjacere; Secus autem hujuſmodi declaratione non accedente, ipſoque declarante potius habuiſſe in animo utendi beneficio Statuti, ex vera, & recepta concluſione quod, licet Clericus non ſubjaceat legi laicali in ratione coactiva, benè tamen voluntariè illa uti poteſt in ratione favorabili, & privilegiativa, cum Clericatus non tollat prærogativas naturales, eaque beneficia, quæ cuilibet civi competunt, neq; Clericus inferioris conditionis eſſe debet quocumque ſæculari; Ac etiam ratione inæqualitatis, vel claudicationis, quam in ſui præjudicium pati cogeretur, quod ſcilicet ſi ipſe cum laico contraxiſſet ſine tali forma vel ſolemnitate, atque pro contractus obſervantia agere vellet coram Judice laico, iſte cogeret ſuum ſubditum objicientem de nullitate actus ob legem ſui ſuperioris non ſervatam, ut infra in ultimo caſu; Igitur è converſo non debet ipſe ſubjacere coactioni ob æqualitatem inter partes ſervandam, ut latius *diſc.* 22. *&* 45. *de dote*, occaſione agendi de Clerico qui dotem conſtituit ultra taxam à Statuto Patriæ præſcriptam; Quidquid ſit in eo caſu, in quo contrariæ prodierunt deciſiones ob quaſdam circumſtantias particulares ibi ponderatas.

Septimus eſt caſus, quando pariter Clericus à lege
11 laicali exemptus, illam pro ſe allegat in ratione privilegiativa, illudq; jus vult exercere contra laicum, quod ex naturali qualitate præſcindendo à Clericatu, ſibi competat, ſed è converſo laicus contra quem illud jus exercere velit, objiciat de eadem claudicatione, quod ſcilicet ipſe idem jus contra Clericum invitum exercere non poſſet; Ut (ex. gr.) eſt in jure retrahendi, quod ex lege municipali loci competat ratione vicinitatis, vel ſanguinis, aut conſortii vel inquilinatus &c. quoniam contra Clericum tali legi non ſubditum; hoc jus non eſt exercibile, ex iis, quæ habentur in ſua materia *ſub tit. de ſervitut. diſc.* 71. An ſcilicet è converſo Clericus vicinus, vel conſors, &c. hunc retractum exercere valeat contra laicum, ita utendo lege laicali favorabiliter, ac in ratione privilegiativa; Cumque iſto caſu ipſe tanquam actor laicum cogere teneatur in ejus foro laicali *ad text. in cap. ſi Clericus laicum de for. compet.* ideòque non de facili per laicum Judicem ſibi audientia conceditur ex firmatis *apud Franch. & add. dec.* 285. & conferunt quæ habentur *ſub tit. de judic.* ad materiam *Ægidiana*, ut neque proſit Clericis ex dicta ratione æqualitatis, ſed pariter illa quæſtio extranea eſt à caſu.

Octavus demùm (omiſſis aliis ſi qui fortè ſint,) eſt caſus præciſus hujus controverſiæ, quando ſcilicet laicus, contra formam Statuti, ſeu legis ſui ſuperioris, ſe obliger, vel aliter diſponat favore Clerici, vel Eccleſiæ, 12
deinde vero, eadem lege fretus, actus nullitatem alleget, agendo, vel excipiendo; Et tunc, licet non deſint volentes, ut id fieri non valeat ex ratione exemptionis Eccleſiæ vel Clerici, cujus favore in contractu diſpoſitionum ſit ex deductis, *per Bellet. diſq. Cleric. par.* 1. *tit. de exempt. Cleric. à ſtat* §. 5 *n.* 43. cum aliis *relatis per Carol. de Graſſ. de effect.* 2. *n.* 354. & inſinuatur *ſub tit. de dote* in allegatis *diſc.* 22. *&* 143. *ac etiam eod. tit. diſc.* 103. Nihilominus altera opinio, etiam in puncto juris pro meo ſenſu probabilior videtur, eamque ſine dubio tenent Tribunalia, ex regula quod ſubditus non poteſt contrahere cum non ſuo ſubdito, ſpreta lege ſui ſuperioris juxta theoricam *Bart. in l. cunctos populos C. de ſumm. Trinit. n.* 32. quam ſequuntur alii relati, *per Surd. conſil.* 1. *n.* 41. *& ſeqq. & Carol. de Graſſ. dicto effect.* 2. *n* 355 *& ſeqq.* ac habetur locis citatis, atque admiſſum fuit per Rotam in caſu de quo agitur, *ſub tit. de alienat. & contractib. diſc.* 32. ubi de quæſtione an valeat contractus ſine ſolemnitatibus ſtatutariis initus cum Eccleſia.

Illa etenim adhibetur diſtinctio, an factus ſit cum Eccleſia uti Eccleſia, ex motivo pietatis, ac religionis, vel potius, cum eadem, ex jure privato, vel ex cauſa correſpectiva, & prophana, ut primo caſu non intrent ſolemnitates, atq; ſine eis actus valeat, ſecus autem in altero, ex ibi deductis, quoniam dicto caſu lex nullam facit operationem cum non ſubdito, ſed illam totam facit cum proprio ſubdito, illum inhabilitando ad aliàs contrahendum cum quocumque, talis qualis ille ſit, Neque Eccleſiæ libertatis præjudicium dignoſci videtur, cùm Clericus, vel Eccleſia non conſideretur in ratione Eccleſiaſtica, ſed in ratione merè privata, & prophana; Atque tunc dictum præjudicium eſſet conſiderabile, quando lex laicalis inhabilitaret ſubditum ad piè diſponendum favore Eccleſiæ uti Eccleſiæ, ſive Clerici uti Clerici, ideò ut cum non ſubdito potiùs quàm cum ſubdito ſuam faceret operationem; Aliàs etenim ſi indefinitè dictum aſſumptum procederet, quod ſcilicet exemptio alterius contrahentis à juriſdictione, & poteſtate ſtatuentis, ſufficeret ad validitatem actus, quodque talis lex attendi non deberet, ſequeretur quod idem dicendum eſſet, non ſolùm in Clericis, ſed etiàm in forenſibus, & quibuſcumq; aliis, qui ſtatuentis ſubjectionem non ſentirent, quod utiq; non procedit, quoniam laicus excipiendo munitur lege proprii ſuperioris, qui poteſtatē aliter diſponendi, vel contrahendi ſibi ademit.

Ponderabam tamen, quod præmiſſa rectè procedant, ac etiam pro meo ſenſu in praxi recipienda ſint, quando laicus cum clypeo propriæ legis de hoc excipit, atque ſe tuetur coram proprio Judice ſæculari profitente 13
ſervare leges ſui fori; Secùs autem ubi è converſo (ut in præſenti caſu,) contractu jam affectum ſortito, laicus tanquam actor, pulſet Clericum reum coram ſuo Judice Eccleſiaſtico, pro retractatione actus; Tunc etenim videtur quod recipienda veniat prima opinio, quam aliqui Canoniſtæ ſuperius citati tenent pro actus validitate, quoniam eſſet cogere Clericum ad patiendum jacturam ſeu amiſſionem juris tam quæſiti & poſ-

ſeſſi in vim legis laicalis, quæ cum ipſo directè operationem faceret, illum privando (ut dictum eſt) jure quæſito, ac poſſeſſo.

Iſta deducebam ſcribendo more Advocati, ſeu Conſulentis, ad cauſæ oportunitatem, abſque eo quod
14 cum diligentiis tunc adhibitis, caſus præbuerit invenire authoritates deſcendentes in ſpecie ad hanc diſtinctionem; Adhuc tamen indeterminatus remanſi ſuper efformatione proprii judicii ad veritatem, quoniam licet nimium urgere videatur dicta ponderatio, quod ita operatio legis laicalis fieret cum Clerico exempto, cum quo ejus vigore actio exercetur; Attamen in contrarium ponderabam, quod vendicatio rei ſuæ malè alienatæ, quam laicus agendo faciat contra Clericum poſſeſſorem, non proveniat, directè ac immediatè à lege laicali, quæ cum ipſo ſuam exerceat poteſtatem, ſed potiùs proveniat conſequativè, & ex diſpoſitione juris communis, imò etiam divini, vel naturalis, ut ſcilicet Dominus vendicet rem ſuam à non Domino, ſine legitimo titulo illam detinente, dum poſita inhabilitatione perſonæ, quæ alienationem fecit, ob iſtius infectionem, actus habendus eſt pro infecto, ideoque dominium rei à priori Domino nunquam abdicatum ſuit, neque in alterum translatum; Ea conſequenter Dominus vindicat à non Domino rem ſuam, jure primævi dominii, non autem novæ privationis, vel novæ operationis, quam iſta lex faciat.

Hinc proinde præmiſſa; quæ ita hinc inde urgent, me ancipitem, ac indeterminatum reliquerunt, neque alia hùc uſque ſuppetit occaſio maturiùs hoc punctum examinandi, ſeu videndi, ab aliis examinatum.

In hac tamen facti ſpecie, ob ejus particulares circumſtantias, pro hac parte Clerici rei conventi, judi-
15 cari debere credebam propter bonam fidem, ac ſinceritatem actus, adeo ut pro meo ſenſu non verſaremur in caſu dicti decreti, ejuſque ratio non intraret ut ſupra, quodque propterea generaliter procedendum videatur cum bonæ, vel reſpectivè malæ fidei, diſtinctione; Si etenim ex facti circumſtantiis conſtet de ſinceritate actus, quodque revera Clericus in bona fide verſatus eſt, ideoque onerosam cauſam foveat, unde propterea contendat de vitando damnum, quod ſcrupuloſus rigor legis laicalis ſibi inferret, adeò ut ſpectato effectu nimirum, ipſe potiùs circumventus remaneret, Alter verò contrahens laicus in lucro, ex pretio vel recompenſa habita, quamvis ad formam legis non benè ejus utilitatem vertat. & tunc favore Clerici potiùs reſpondendum eſſet; Secus autem è converſo quando legis ratio intraret, ipſeque Clericus eſſet circumventor, atque de lucro contenderet.

Ad id autem comprobandum ponderabam ea, quæ
16 habemus in materia indirectæ enervationis juramenti, quæ legi laicali tribuitur, adimendo fidem ſcripturæ, ſeu præſumendo actum dolo vel metu extortum, quoniam eſt ſimplex præſumptio, admittenda quatenus eſt ſimplex præſumptio, admittenda quatenus contrariæ veritatis vel ſinceritatis certa probatio non accedat, cùm tunc juramentum, ſuam faciat operationem, dum aliàs enervatio proveniret à ſola vi legis laicalis, non autem conſequutivè à præſumptiva probatione per ipſam inducta in proprio ſubdito quod non licet, *ut d. diſc.143. de dote; & alibi*; Sic à pari; Adhuc tamen ſub maturiori judicio id relinquo, quamvis diſtinctio nimium probabilis videatur; Incertumque eſt quid in iſta cauſa ſequutum ſit.

Item pro validitate actus, quodque non verſaremur in caſu decreti Ducalis in comprobationem eorum,
17 quæ habentur ſupra *num.* 2. circa actum collegiativum, ponderabam quod cum juxta præmiſſa, præfatum Oratorium tanquam locus Eccleſiaſticus, non ſubjaceret dicto decreto, unde propterea opus non erat adhibere ſolemnitatem, ita dicendus veniret caſus mixtus, ac de conſequenti intrarent ea, quæ habentur *ſub tit. de ſucceſſ. ab inteſtat.* in materia ceſſantis operationis Statuti in caſu mixto, ſeu omiſſo ob mixturam perſonæ in Statuta non comprehenſæ, ſeu illi non ſubjectæ, potiſſimè verò ubi hæc mixtura non ſit affectata, & cum mala fide ad faciendam fraudem Statuto, (quo caſu dubitarem) ſed ſincere, ac bona fide. Magis tamen ſolidum erat dictum motivum actus collegiativi.

LICIEN. IMMUNITATIS.

PRO FRANCISCO BORZZICORSO,

CUM FISCO.

Caſus diſputatus in S. Congregatione Immunitatis, reſolutus pro Franciſco.

Qualis dicatur proditio, quam Gregoriana conſtitutio accuſet inter caſus exceptuatos, eique immunitatem Eccleſiaſticam denegat.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De ratione, ob quam Advocati Curiæ Romanæ non ſoleant tractare hanc materiam.*
3 *An requiratur probatio concludens delicti exceptuati.*
4 *De puncto an attendi debeat proceſſus Curiæ ſæcularis.*
5 *De pluribus ſignificationibus proditionis.*
6 *De variis opinionibus ſuper puncto, quando dicatur vera proditio ad hunc effectum.*
7 *Quod placeat poſterior opinio ſuper rigoroſa proditionis ſignificatione.*
8 *De applicatione ad caſum controverſiæ.*
9 *Proditionem excuſat veriſimilis poſſibilitas rixæ.*
10 *De aliis circumſtantiis proditionem excludentibus.*

DISCURSUS IX.

POſtquam Franciſcus, plurium annorum ſpatio, ne- 1
gotia, & bona quorumdam nobilium Januenſium ſub nomine Agentis adminiſtraverat, atque alter forenſis, religioſus clauſtralis ejus loco ſuffectus fuerat, qui ad hunc effectum ad eam Civitatem tranſmiſſus, erat cum particulari commiſſione, ut à prædeceſſore reciperet rationum redditionem; Cum iſta occaſione, calculandi partitas dati & accepti, eaſque benè diſpungendi, ſucceſſor in munere ſolitus eſſet frequentare domum prædeceſſoris, ad quam plurium aliorum frequens erat acceſſus, dum erat juriſperitus, atque munus Advocati exercebat; dictus novus adminiſtrator non reperiretur, neque amplius viſus eſſet, poſtquam quadam die domum prædictam ingreſſus fuerat; Hinc ſparſus fuit rumor quod ab eodem occiſus fuiſſet in propria domo, unde propterea Franciſcus præmonitus de ejus deſtinata carceratione confugit ad Eccleſiam, à qua per Curiam ſæcularem extractus fuit, atque poſt ſequuta aliqua acta coram Ordinario, pro reintegratione immunitatis, re delata ad Sacram Congregationem, per fiſcum, eique adhærentes prætendebatur, quod ageretur de homicidio proditorio exceptuato à Conſtitutione Gregoriana.

Quare ab amico requiſitus fui, ut aliquam præſtarem aſſiſtentiam cauſæ defenſori, ac propterea (præter ſtylum) deſuper ſcripſi ſuper ſolo puncto proditionis, 2
cùm alii puncti ſuper non benè legitimato proceſſu, ac ſuper alio defectu corporis delicti, conſiſterent potiùs in facto, quàm in puncto juris, & quoad ea quæ juris ſunt, reſpiciebant materiam criminalem, à qua, pro Curiæ frequentiori ſtylo qualificati Advocati ob magnam civilium, & Eccleſiaſticorum negotiorum molem nimium occupati, abſtinere ſolent, adeò ut videantur quodammodo profeſſiones diſtinctæ; Iſtaque præſertim negotia Eccleſiaſticæ immunitatis, pro frequentiori contingentia pertractari ſoleant ab illis exterorum negotiorum geſtoribus, qui diſcretivè ad Ad-

vocatos

vocatos & cauſarum Patronos ſub Agentium vocabulo
explicantie, utpotè Epiſcoporum, & Gubernatorum
negotia pertractantes, ideóque non mirum ſi materia
adeo in Curia frequens, rarò à me acta fuit.

Inſinuando itaque ſolùm, ſuper ſecundo puncto non
concludentis probatio in delicti, ac non legitimatio-
nis proceſſus, ea quæ habentur benè deducta apud
Vermigliol. conſ. crim.99. oltra alios deductos per cauſæ
3 defenſorem, ex congrua ratione per eumdem *Vermi-
gliol.* aſſignata, quod idem eſt declarare crimen qualifi-
catum, ut indignum ſit Eccleſiaſtica immunitate, ac
Reum pœna ordinaria dignum declarate, cum fortè
non detur caſus, ut remiſſus Curiæ ſæculari, tanquam
reus criminis à dicta Conſtitutione exceptuati, à pœ-
na ordinaria immunis remaneat, quodque propterea,
ubi agitur de probatione per indicia, illa eſſe debeant
omninò indubitata, non autem ex genere illorum,
quæ apud Criminaliſtas, ad condemnationem ad pœ-
nam ordinariam ſufficientia non reputantur; Super
quo tamen nullum maturum judicium efformavi, cùm
ſolùm incidenter ultra deducta per cauſæ defenſorem,
inſinuarem dictam authoritatem *Vermiglioli.*

Quatenus pertinet ad primum punctum proditionis,
4 ſuper quo ſtrictè requiſitus fui, & ex cujus diſcuſſione
pendebat facilior cauſæ reſolutio, quoniam poſito
quod non conſtaret de qualitate proditionis, inanis la-
bor erat aliam aſſumere inſpectionem ſuper legitima-
tione proceſſus, & an ſtandum eſſet, necne proceſſui
Curiæ ſæcularis, ſuper quo puncto adeò inter ſe pu-
gnant Eccleſiaſtici, & ſæculares ex iis, quæ ſuper
utraque opinione habentur deducta *per Farinac. in ap-
pend. de Immun. cap.22. ex n.367. Ciarlin. contr.10. ex
n.44. del Bene de Immun. tom.2. c.16. dub.43. ſect.1.*
cum aliis per modernum collectorem *Pignatell. conſult.
127. per tot.* apud quos concordantes; Sive ad conclu-
dens adeſſet ipſius delicti probatio, cùm nil referat
illud adeſſe concludenter probatum, ſi non ſit de ex-
ceptuatis.

In hoc autem dicebam quod, omiſſa evagatoria ex-
plicatione, vel ſignificatione hujus vocabuli proditio-
5 nis ſeu proditoris, ſuper qua Criminaliſtæ nimium
ſe diffundere ſolent, adeò ut, duodecim, vel tredecim
ſignificationes ei tribuantur, ex iis, quæ aliis relatis
habentur *apud Gigant. de crim. laſ. majeſt. in rubric. de
proditor. q.1. & Farinacc. q.18. n.79. & apud alios.*

6 Quatenus pertinet ad punctum præciſum illius pro-
ditionis de qua Gregoriana Conſtitutio loquitur, duæ
deſuper habentur opiniones; Una eſt de qua apud *Gam-
bacurt. de immunit. lib.3. par.4. n.28. Mar. Ital. eod. tract.
lib.1. c.5. §.4. n.1. & ſeqq. Farinacc. dicta q.18. n.75.* &
alii relati *per del Bene de immun. c.14. dubit. 20. ſect.5.* ut
ſcilicet ex ſenſu *Aflicti. Covarruv. Petri Blanc.* & alio-
rum, proditor dicatur omnis qui ſine diffidatione, at-
que ut vulgò dicitur de facie ad faciem, ſed per inſi-
dias aliquem occidat, quamvis ejus inimicus, vel odio-
ſus declaratus eſſet; unde propterea in ſenſu allegato-
rum, ac aliorum ejuſdem opinionis ſequacium, pro-
ditor reputatur ille, qui inimicum cum ſclopo à tergo
feriat, ſeu quod aliud oſtendit in ore, & aliud habeat
in corde.

Altera verò eſt opinio, quam magis communiter alii
ſequuntur, atque revera magis recepta eſt etiam apud
DD. ſæculares præſertim *Franch. deciſ.716. Rovit ſuper
pragmat. pragm.2. de abolitionib. n.56. & ſeqq. cum aliis
per Giurb. conſ.60 Vermigliol. conſ. 94. & 99. Sperell.
dec. 23. n.6. cum ſeq. Farinacc.* qui ſeipſum retractat *in
appendic. de immunit. Eccleſiaſt. n.143. & conſ.76. n.8. &
cōſ.168. n.70. in addit. & del Bene de immun. ubi ſupra,* ut
ſcilicet vera & propria proditio, de qua iſta Conſtitutio
loquitur, dicatur illa, quando nulla præcedente inimi-
citia, vel malevolentia, ſub pallio, & figura amicitiæ,
atque occaſione actuum inter amicus convenientium,
homicidium patratum ſit, adeò ut proditus præcavere
non potuerit, puta occidendo ſocium itineris, vel com-
menſalem, aut alium; qui ſub figura amicitiæ ad con-
verſandum cum occiſore allectus fuerit juxta opinio-
nem *Bart. in l. reſpiciendum § delinquenti ff. de pœnis.*

Et quamvis ex genio vel deſiderio publicæ quietis ad
compeſcendum delicta, ego ſim cupidus majoris re- 7
ſtrictionis hujus materiæ contra delinquentes, ut excep-
tis illis delictis, quæ in rixa, vel ex juſto dolore, vel
ex magnæ injuriæ vindicta patrata ſint; & quæ vulgò
commiſeratione digna dicuntur, immunitas denegari
deberet (ex judicio tamen Apoſtolicæ Sedis, & non
aliàs;) Attamen etiam in ſenſu veritatis, dicebam quod
verior, ac omninò tenenda eſſet iſta poſterior opinio;
non ſolùm ob majorem authoritatum aſſiſtentiam, ſed
etiam quia, in magnis præſertim Civitatibus, & inter
nobiles, inter quos practicabilis non eſt ille incivilis
uſus plebeorum ſe non ſalutandi, frequenter receptas
injurias diſſimulare oportet, ac etiam juſtis, ac emeri-
tas vindictas, opportunæ occaſioni reſervare, ita pra-
cticando id quod alterius opinionis ſequaces dicunt, ut
proditionem importet habere aliud in ore, & aliud in
corde, dum potiùs oportet, etiam graves injurias juſta
ultione dignas ſtudioſè diſſimulare, ne ſuperiores de-
ſuper manus apponant, atque ad publicam fidem obli-
gent; Ideoque punctus eſt in eo, an color amicitiæ
fuerit cauſa proditionis, adeò ut proditio imputari non
valeat, cur non præcaverit, juxta exemplum Judæ,
qui reputatur proditorum pater, & magiſter, quod cùm
eſſet diſcipulus, & continuus commenſalis, cum oſcu-
lo, quod eſt ſignum amicitiæ, & benevolentiæ, Do-
minum, & Magiſtrum prodiderit, ut præſertim benè
advertit *Vermigliol. dicto conſ 94. & 99.*

Applicando autem ad rem; Attento etiam proceſſu 8
informativo, cui fiſcus, & adhærentes innitebantur,
conſtabat, quod ille, qui ſupponebatur occiſor, non in-
vitaverat occiſum ut ad ejus domum accederet, ſed
quod occiſus illam, etiam moleſtè, & indiſcretè, ipſo
occiſore ægrè ferente, frequentare ſolebat, ut ſollici-
taret redditionem rationum, & reliquatus reſtitutio-
nem, eo modo quo diligentes creditores, debitorum
domos frequentare ſolent; Ac etiam conſtabat quod
occaſione diſpunctionis partitarum (ut frequenter penè
in omnibus caſibus contingit,) rixari, ſeu altercari
ſoliti eſſent, ideoque non ſolum poſſibile, ſed proba-
bile erat, ob facti circunſtantias, quod alios alterca-
tionis calore, adeò iracundia excreverit, quod letha- 9
liter altercantem percuſſerit, ut in longè fortiori caſu,
quod occiſor ſub ſolo colore amicitiæ occiſum in do-
mo invitaſſet, ut huic imputari deberet cur ſe fiderit
invitanti, de quo ex jam ſequutis ſuſpicionem gravem
habere poterat, ac debebat, ponderatur apud *Vermi-
gliol. ubi ſupra*; Multo itaque magis in hac facti ſpecie
quod occiſor non invitabat, ſed potiùs ægrè ferebat,
cùm acceſſus eſſet odibilis, & moleſtus; Et quod ma-
gis eſt ipſa cauſa acceſſus, ſecum trahebat altercationes,
ac alicujus indignationis incitamenta.

Ponderando etiam nimiùm qualitatem domus, vel
aulæ, in qua occiſi frequentia ſeu converſatio cum oc-
ciſore eſſe ſolebat; & ex cujus ingreſſu ultima die, ex 10
qua amplius viſus non fuit, deduci prætendebantur ho-
micidii indicia indubitata; Quod ſcilicet erat manſio
inferior in primo domus ingreſſu, in qua pro illarum
partium ſtylo, ille profeſſor bibliothecam tenebat,
atque clientes audiebat; & ſic in manſione publica;
ad quam alii confluebant; Et quod magis eſt, conſta-
bat, quod in alia adjacenti aula, recreationis gratia;
alii nobiles ejuſdem profeſſoris amici, morari, ac lu-
dere ſolebant; Cùm etenim ageretur de viro extero ac
religioſo, nimiùm facilis oppreſſionis à viro nobili;
qui in propria patria, famulorum, aliorumque clien-
tum adhærentiam habebat, utique ſi præmeditatus
animus hujus homicidii habitus eſſet, nulla ſuberat
neceſſitas tenendi hunc modum, cùm facilitas, ma-
giſque occultè id practicari potuiſſet in aliis locis, in
quibus occiſus practicare ſolebat; Illudque magnum
dicebam

Digitized by Google

dicebam eſſe argumentum proditionis excluſivum, atque ita pro immunitatis competentia prodiit reſolutio.

† DE Immunitate locali, & de caſibus à Gregoriana Conſtitutione exceptuatis, de quibus in hoc & ſeqq. diſcurſibus, nulla poſtmodum adfuit occaſio diſputandi; Solumque videri poterunt ea, quæ de novo reaſſumpta fuerunt in Summa, ſive Compendio ac etiam *ſupra diſc.*2.

NULLIUS SEU PARMEN.

PRO FRANCISCO BRACCELLO ET ALIIS.

CUM FISCO.

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Immunitatis, reſolutus pro immunitate.

An, & quando dicatur commiſſum delictum in Eccleſia, ad effectum ut dicatur caſus exceptuatus à Gregoriana Conſtitutione.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries cum reſolutione, ac punctis controverſia.*
2 *De concluſione, & an quando homicidium cum ſclopo à tergo ſit proditorium.*
3 *Quod homicidium commiſſum in loco immuni extra Eccleſiam, vel cæmeterium non ſit exceptuatum.*
4 *Quando intret dicta exceptuatio etiamſi ſit delictum in Eccleſia.*
5 *De ratione cui innixa eſt iſta exceptuatio.*
6 *De eadem concluſione de qua num.3.*
7 *Contrarium creditur verius, ut exceptuatio procedat in quocumque loco immuni.*
8 *Quomodo procedendum ſit in interpretatione legum.*
9 *De eodem de quo num.3. & 6.*
10 *Quomodo in hac materia immunitatis procedendum ſit.*

DISCURSUS X.

ORta rixa in platea Guaſtallæ, nullius diœceſis, occaſione percuſſionis cujuſdam pueri, inter Do-
1 minicum, & Thomam, ſupervenit Franciſcus Dominici hoſpes, ab ejus famulis aſſociatus, ut illi opem ferret, ac aſſiſteret, unde propterea Thomas, ne à multitudine opprimeretur, confugere curavit ad ibi vicinam Eccleſiam, in cujus atrio prope cæmeterium, Franciſcus, qui eum inſequebatur, breviori ſclopo emiſſo, eum occidit, cumque tam ipſe Franciſcus quam ejus famuli, ac etiam Dominicus in eadem Eccleſia ſe receperint, atque ab ea per Curiam ſæcularem extracti fuerint ex eo quod ageretur de caſu exceptuato à Conſtitutione Gregoriana; Hinc introducta fuit ad ejuſdem Conſtitutionis præſcriptum cauſa coram Epiſcopo Parmen. viciniore; Verùm proceſſu adhuc pendente, ex parte Curiæ ſæcularis, ac Partis offenſæ, curatum fuit reaſſumi cauſam per S. Congregationem Immunitatis, atque ad inſtantiam Magnatis, qui partes Oratoris cujuſdam Principis ſeu Reipublicæ in Curia gerendo, ob aliquam conſpicuam dicti Franciſci qualitatem ei aſſiſtebat, quaſi coactus ſcripſi ad confovendum ea quæ deducebantur per alios cauſæ defenſores: Atque pro immunitatis competentia reſolutum fuit.

Duo itaque erant fundamenta ſcribentium pro fiſco, & adhærentibus; Primò nempè, quod ageretur de homicidio commiſſo cum ſclopo a tergo, onde propterea dici mereretur proditorium, juxta unam opinionem relatam *diſc. præcedenti*; Et ſecundò quod eſſet delictum commiſſum in Eccleſia vel cæmeterio, ideoque ab eadem Conſtitutione exceptuatum, ac Immunitate indignum.

Primum fundamentum, verè leviſſimum, nullaque conſideratione dignum eſſe dicebam; Tum quia 2
magis communis, & recepta, ac omninò verior eſt altera opinio ex inſinuatis eodem *diſc. præcedenti*, quæ ſcribendo in iſta cauſa, quoque deducebam; Tum clariùs quia, ubi etiam prima opinio tenenda eſſet, adhuc ejus applicatio ceſſabat; Procedit enim quando ex inſidiis ſclopum quis contra inimicum emittat, qui illum non videat, neque ſe defendere, ac præcavere valeat, puta quia ex muro, vel ſepe, ſeu aliàs hæc emiſſio clandeſtina fiat; Secùs autem ſi inimicis ſimul certantibus, uno eorum fugam arripiente, ac altero inſequente, vulnus à tergo ſequatur, quoniam id provenit à caſu, ac de natura rei, non autem ex inſidiis, unde propterea, quando etiam recipienda eſſet prior opinio, adhuc ſine dubio ceſſabat ejus applicatio ad caſum.

Tota igitur diſputatio fuit ſuper altero fundamento quod duas habebat partes, ſeu inſpectiones, Unam ſci-
licet nudi facti, ac probationis, ſuper identitate loci, 3
in quo homicidium patratum erat, an ſcilicet potius in atrio, quàm in cæmeterio; Hujuſque inſpectionis ratio erat opinio, quam tenent plures DD. præſertim Eccleſiaſtici, qui poſt dictæ Bullæ editionem ſcripſerunt, quod ſcilicet, cum ea loquatur de homicidio commiſſo in Eccleſia, vel cæmeterio; Tum ob dictionem *in*, quæ intrinſecitatem denotat; Tum etiam ex generali axiomate ut in odioſis, & reſtrictivis ſtricta interpretatio fieri debeat, locum non habeat ubi homicidium ſequeretur in atrio, vel in ſcalis, ſive in campanili, aut in ibi adjacenti conventu, vel domo, cui eadem immunitas competeret.

Et altera erat inſpectio juris, an ſcilicet, poſito etiam, quod caſus ſequutus eſſet in cæmeterio, juxta prætenſionem ſcribentium pro fiſco, dicendus veniret caſus exceptuatus necne.

Prima inſpectio (ut dictum eſt) conſiſtebat in nudo facto, de quo, pro Curiæ ſtylo, Advocati parum agere ſolent, ſuper dicto ſcilicet teſtium, & an deferendum eſſet, necne iis, qui cum aliqua affectatione conabantur concludere quod caſus ſequutus eſſet in cæmeterio; Aliis id excludentibus, atque concludentibus quod ſequutus eſſet in atrio, prope unam ex portis Eccleſiæ, unde propterea partes Juriſtæ erant in comprobando de jure ut teſtibus patientibus exceptiones, quæ in facto per cauſæ Patronum ſupponebantur, fides adhibenda non eſſet; Ac etiam in probando de jure dictum aſſumptum, quod ſcilicet Conſtitutione loquente de Eccleſia, & cæmeterio, locum habere non deberet in delicto, quod in aliis partibus, vel officinis ſequutum eſſet.

In hoc autem (reflectendo etiam ad ſolam veritatem) credebam quod immunitati locus eſſet, & non ageretur de caſu exceptuato, quamvis admitteretur oppoſitorum aſſumptum, quod delictum ſequutum eſſet in cæteris, quin immò etiam in ipſamet Eccleſia, ex eo fundamento, quod non appenſatè, ac præmeditato animo, ſed caſualiter, atque in rixa in eo calore certaminis id ſequutum eſſet; Potiſſimè, dum ille, qui 4
homicidium patravit, dici non poterat auctor rixæ, unde propterea dici poſſet quod illam præmeditatè affectaſſet, juxta ponderationes, quas Criminaliſtæ facere ſolent, dum ipſe accurrit, ut opem ferret amico, vel hoſpiti; Excluſa etenim præmeditatione, certum eſt, quod exceptuatio non intrat, juxta veriorem, magiſque receptam opinionem de qua plenè *Farinac. in appendic. de immun. Eccleſ. n.* 238. & 240. *Chartar. dec.*74. *n.*12. *Sperell. deciſ.* 59. *n.*36. *Vermigliol conſ.* 193. qui agit de caſu relato per *Dian. de immunit. par.* 6. *tract.*1. *reſolut.*7. atque ſæpius deciſum fuit per hanc Sacram Congregationem, unde propterea videtur indubitatum; & meritò, quoniam ceſſat ratio, cui hæc

exceptua

Digitized by Google

exceptuatio innixa eſt, quæ duplex conſideratur; Pri-
5 mo nempè deducta ex textu *in cap. fin. de homicid. in 6.* quod in eo loco delictum ſequutum præſumatur
ob fiduciam immunitatis; Et ſecundò, ob injuriam,
quæ ipſi Eccleſiæ inferri dicitur, ex axiomate quod
non debet juvari quis præſidio ejus, quem contem-
nit; illudque motivum videbatur omninò ſolidum,
abſque neceſſitate aſſumendi alterum majoris inſpe-
ctionis, tam facti, quàm juris, ſuper identitate
loci,

Quatenus verò ad dictum alterum fundamentum
pertinet; Quamvis ſcribendo more Advocati, dedu-
cerem dictum aſſumptum, quod ſcilicet, cum Bulla
loquatur de homicidio patrato in ipſa Eccleſia, vel
cæmeterio locum habere non debeat, ubi ſequatur in
aliis partibus adjacentibus, juxta ea, quæ aliis relatia
firmant *ſperell. deciſ.60. & 61. Dian. dicta par.6.tract. 1.reſolus.7. de Marin. reſol.170. n.12. & 13. lib.1. del. Bene de immunit. tom.2. c.16. dubit.19. ſect.6.* cum aliis
per modernum collectorem *Pignatell. conſult. 169. per tot.*

Nihilominus, relinquendo locum veritati, atque
meum judicium ſubjiciendo illi S. Congregationis, pro
7 meo ſenſu, id minus probabile videbatur, ex adeò fre-
quenti in omni materia inſinuata veriſſima propoſitio-
ne, quæ, ante omnia à judicantibus præ oculis ha-
benda eſt, quod ſcilicet, ubi agitur de quæſtionibus
voluntatis, ſeu interpretationis, tunc non cortex &
formula verborum, more grammaticali, ſed ſubſtan-
tia veritatis, ac veriſimilis voluntatis attendi debet,
ſpectato fine, ſeu effectu, aut ratione, ob quam diſ-
poſitio prodierit, ſive illa ſit hominis, ſive legis, cum
8 etiam ſuper legiſlatoris, vel ſtatuentis voluntate deſu-
menda, vel interpretanda procedatur cum eiſdem re-
gulis, cum quibus proceditur in interpretandis teſta-
mentis, aliiſque privatorum diſpoſitionibus; Quin im-
mò, ubi agitur de interpretatione legum, multò magis
dicta propoſitio intrat, ac attendi debet, quoniam fre-
quenter repetiuntur homines parùm rationabiles, qui,
vel ex imperfectione prudentiæ, aut ex aliqua indigna-
tione, ſeu paſſione privata parùm rationabiles faciunt
diſpoſitiones, ut pluries advertitur præſertim; *ſub tit. de fideicommiſſ.* & præcipuè, *diſc.30.* Id autem dicen-
dum non eſt in legibus in genere, quæ per viros ſa-
pientes, ac prudentes, maturè ordinantur, ex bonis,
ac rationabilibus motivis directis ad publicum bonum,
publicamque quietem; Multò verò magis ubi agitur de
lege Pontificia in materia merè ſpirituali, ac tanti
ponderis.

Attenta itaque utraque ratione, de qua ſupra, illa
æquè convenit Eccleſiæ, & cæmeterio, ac aliis adja-
centibus partibus, quibus congruat idem privilegium
immunitatis, & conſequenter nulla ſubeſſe videtur con-
grua ratio differentiæ, ut in eodem genere locorum
immunium, id potius in una ſpecie, quàm in altera
dicendum ſit; Ac propterea, pro meo judicio, om-
ninò veriùs videtur, quod iſta reſtrictio, probabili ra-
tionis fundamento careat, quodque Eccleſia, & cæ-
meterium ita ſtent, potius demonſtrativè, non autem
taxativè.

Ad id ponderando quod apud ſacros Canones de Ec-
cleſiaſtica immunitate loquentes, Eccleſiarum, & cæ-
meteriorum mentio ſolùm habetur, Immunitas autem
9 ſacriſtiæ, atrii ſcalarum, campanilia, Palatii Epiſco-
palis, vel adjacentis domus habitationis clericorum
ſæcularium, vel regularium, provenit ex interpreta-
tione DD. ſe fundantium in ratione, quod hæc impli-
citè veniunt ſub nomine Eccleſiæ tanquam ejus par-
tes, & membra; Et conſequenter, cum iſtæ partes,
vel officinæ non gaudeant immunitate de per ſe inde-
pendenter ab Eccleſia, ſed acceſſoriè, & conſequuti-
vè, tanquam partes, ac membra ſeu appendicia; Hinc
proindè Pontifex, papali more, vel ſtylo loquutus eſt,
eo modo quo Canones antiqui loquuti ſunt, ita ſub
nomine Eccleſiarum explicando omnes earum partes
acceſſorias, & apenditias, dum ſufficit, ut quis appen-
ſatè delinquat in loco Immuni, ut ita committere di-
catur in ipſam immunitatem in genere, ſive in ipſam
legem, quæ immunitatem conceſſit.

Ut enim alibi inſinuatur, commendabilis quidem
nimium Eccleſiaſticorum zelus Eccleſiaſticam immu-
nitatem nervosè tuendi, in iis caſibus, quibus con- 10
gruunt rationes, ob quas immunitas conceſſa eſt, non
autem commendabiles videntur illæ indiſcretæ criticа-
tiones, quæ ad illud non ſerviunt; niſi ad confovendum
facinoroſos homines, eoſque ad crimina alliciendum
cum publicæ quietis interverſione contra ſacrorum Ca-
nonum, & Apoſtolicarum Conſtitutionum mentem;
ac rationem; Ac propterea firma remanente incon-
cuſſa obſervantia ſacrorum Canonum, & Conſtitutio-
num Apoſtolicarum, in illis caſibus, in quibus ita ex-
preſsè diſponunt, in aliis tamen caſibus ambiguis ac
interpretatione indigentibus, (pro meo tamen ſenſu
vel genio, me ſubjiciendo ſemper judicio Eccleſiæ, ac
S. Congregationis) cuperem, ut interpretatio fieri
deberet pro excluſione Immunitatis contra delinquen-
tes, potiſſimè verò ob adeo excreſcentem Eccleſiarum, ac
domorum regularium numerum, nimiamque frequen-
tiam, ac vicinitatem, ac Civitatibus, & locis habita-
tis, adeò ut non detur ferè crimen, cui non congruat
ratio, vel diſpoſitio textus *in dicto cap. final. de homicid. in 6.* quod ſcilicet proximus, ac promptus aſylus alli-
cit ad delinquendum, ideoque congruere videntur ea,
quæ ex diſpoſitione vel ratione textus *in cap ſuggeſtum de decim.* advertuntur ad materiam immunitatis realis
clericorum *ſupra diſc.5.* Sive congruit ratio *dicti text. in cap. fin. de homicid. in 6.*

LUCANA IMMUNITATIS.

AD PETITIONEM FISCI REIPUBLICÆ.

Reſponſum pro veritate.

Quinam dicantur latrones exceptuati per eamdem Gregorianam Conſtitutionem; Et de aliis circum-ſtantiis immunitate privantibus; Et de proviſionibus, quæ per Sedem Apoſtolicam, vel per S. Congregationem capi ſolent ſuper aliqua pœna extraordinaria facinoroſorum hominum, qui ad Eccleſias confugiunt.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *An ultra caſus exceptuatos ſoleat diſpenſari ſuper immunitate, & quomodo.*
3 *De eodem, & qua circumſtantia attendi debeant.*
4 *Caſibus, qui prætendebantur exceptuati in caſu &c.*
5 *An, & quando condemnatus ad triremes gaudeat immunitate Eccleſiaſtica.*
6 *Quis dicatur latro famoſus à conſtitutione exceptuatus.*
7 *Furtum in Eccleſia non eſt de exceptuatis.*
8 *An, & quando intret competentia ratione contrectationis.*
9 *Quid practicetur in bonis furatis repertis in loco immuni.*
10 *De delinquente prope Eccleſiam ſub ſpe immunitatis.*

DISCURSUS XI.

FUgiens Franciſcus è carceribus, in quibus pro 1
aliquibus furtis, per ſententiam ad triremes con-
demnatus fuerat, pleraque alia in illius Civitatis pri-
vatis domibus furta commiſit; unum præſertim no-
tabile, aliqua violentia famulo in ea domo exiſtenti
illata, atque in Eccleſia ſe recipiens, ibi cum aliqui-
bus ex bonis furatis, & cum armis ſub pœna capi-
tali

tali prohibitis, carceratus fuit; Cumque ad formam Gregorianæ Conſtitutionis, coram Ordinario penderet proceſſus, an iſta crimina eſſent necne de exceptuatis, adeò ut Eccleſiaſtica immunitate indigna declaranda eſſent, ex parte illius Reipublicæ Magiſtratus, ad quem pertinet, per familiares epiſtolas mei nimium benevoli docti Juriſconſulti, qui per aliquod tempus in meo ſtudio verſatus fuerat, pro veritate conſultus fui, an attenta praxi S. Congregationis Immunitatis, dicta prætenſio ſubſiſteret, & quatenus non, an ſperari poſſet, ut ipſa Republica ſupplicante Pontificem, practicari poſſet id, quod in celebri caſu *Panormitano*, (qui in ore ſæcularium eſt quotidianus) ſub Clemente Octavo, practicatum fuit, ut iſte reus Curiæ traderetur pœna ordinaria condemnandus, tanquam vir facinoroſus, à quo ſi in libertate poneretur, publica quies majorem perturbationem veriſimiliter timebat.

Quatenus pertinet ad hoc ultimum quæſitum; Reſ-
2 pondi quod pro Curiæ praxi, videbatur opus deſperatum, quoniam quidquid ſit de dicto caſu, io quo ejus nimium aggravaotes circunſtantiæ ob criminis acerbitatem, aliæque illorum temporum contiogentiæ illum doctum, ac prudentem Pontificem movere potuerunt, & quando adhuc erecta noo erat S. Congregatio iommunitatis, quæ natales habuit ſub Urbano Octavo; Adhuc tamen certum eſt, quod ille caſus remanet ſingularis, dum iſta S. Congregatio, ex cujus conſultatione Pontifex quandoque in caſibus particularibus, immunitati diſpenſare ſolet, permittendo extractionem cum punitione delinquentium, aliquando ex magna cauſa, præſertim ex illa, ut occurratur futuris malis, & inconvenientibus, quæ in aliquo facinoroſo homine probabiliter timeantur, ſi in libertate reponeretur, id ſolum permittere ſolet pro pœna extraordinaria, puta condemnationis ad triremes, vel detruſionis in aliqua arce, nunquam verò pro pœna ordinaria.

Atque ubi ageretur de principatu habente magnum territorium, adhuc in iſto caſu probabiliter huic provi-
3 ſioni locus non eſſet, cum non ageretur, de criminibus atrocibus & ſcandaloſis, quæ reſpicerent publicam quietem, ſed potius de furtis privatis & occultis, quæ licet ex eo quod eſſent notabilia, & reiterata, eſſent pœna ordinaria digna, non tamen dici merebantur crimina atrocia, & publica, tendentia ad perturbationem publicæ quietis, atque gravia ſcandala producentia; Verùm ob qualitatem hujus principatus, benéque regulatum hujus Reipublicæ regimen, ut in eo ſtatu ſumma quies habeatur, ideoque ſuper delinquentium extirpatione nimium diligenter invigiletur, idcircò probabiliter credebam quod petitis annuendum eſſet; Quamvis in hujuſmodi rebus arbitrariis à mera voluntate, ac arbitrio Principis pendentibus, certum judicium efformari non valeat.

Quatenus verò pertinet ad ea, quæ in puncto juris conſiſtebant, an ſcilicet de juſtitia prætendi poſſet, quod iſte crimínoſus, ex ejuſdem Gregorianæ Conſtitutionis
4 præſcripto, Eccleſiaſtica immunitate indignus reputandus eſſet; Ex pluribus prætendebat ille fiſcalis, quod immunitas noo competeret; Primò nempè quia jam erat condemnatus ad triremes; Secundò ex eo, quod dici poſſet latro famoſus ab eadem Conſtitutione exceptuatus ob pluralitatem, & gravitatem furtorum, quorum unum cum aliqua violentia, armata manu commiſſum fuerat; Tertiò quod in hac eadem Eccleſia, ad quam confugerat, dupliciter deliquiſſet, aſportando ſecum bona furata, & conſequenter, quod adeſſet delictum cootrectationis, ac etiam retinendo arma prohibita ſub pœna capitali; Et quartò dum ultimum furtum, quod erat aliis gravius, tales habebat circumſtantias, ut ex iis vehemens reſultaret præſumptio quod commiſſuo eſſet prope Eccleſiam ſub ejus immunitatis præſidio.

In omnibus autem, contra fiſci prætenſionem reſpondendum eſſe cenſui, cum revera nullus adeſſet caſus exceptuatus; Quatenus enim pertinet ad primum, quidquid ſit de caſu in quo reus jam ſit conſtitutus (per quemdam modum loquendi) in ſtatu
ſervi pœnæ, quia nempè jam tranſmiſſus fuiſſet ad tri- 5
remes, è quibus aufugiſſet, de quo agitur *apud Sanfelio*, *dec.* 271. ubi allegantur *Giurba*, *de Marin & alii*; Et quo etiam caſu, apud Eccleſiaſticos magis recepta eſt opinio immunitati favorabilis, quam Sacra Congregatio ſequi videtur, ex relatis *per del Bene de immunit. cap.*.6. *dubitat.* 10. *ſect.* 8. & 9. Attamen iſta quæſtio non intrabat, dum verſabamur in caſu longè minus dubitabili, quem omnino planum videri dixi, ex regula generali, quam habemus tam in criminalibus, quàm in civilibus, quod ſola ſententia ſine executione non firmat ſtatum facti, dum præſertim in criminalibus ille qui condemnatus eſt, atque adhuc permanet in carceribus, reputatur ſimplex carceratus, potius quam triremium ſervus vulgo *Galeoto*, quoniam eſt in implicito ſtatu libertatis, & non contrahendi illam maculam, vel quia à carceribus fugere poſſit (ut ſequutum fuit,) vel quia in gradu appellationis, vel recurſus melius defenſus, dictæ condemnationis revocationem obtinere valeat, & conſequenter dixi quod non eſſet prætenſio deducibilis ad praxim.

Minus ſubſiſtere dixi alterum caput famoſi latronis, cum latro apud Criminaliſtas, non dicitur ille, qui in
domibus privatis vel in aliis locis, occultè furetur, 6
cum iſte dicatur ſolum fur; Sed latro dicitur ille, qui cum formali violentia, publicè in via rapinas committit ſtudioſè, ab initio opprimendo eos, à quibus pecunias, aliaque bona vult rapere, noo autem ſi volens tanquam fur clam & occultè bona furari, incedat armatus, principaliter ad ſuam defenſionem, & nè captus in fragranti detineatur, unde propterea incidenter ſeu caſualiter cum armis aliquam vim inferat, cum non per hoc dici poſſit formalis rapina ſeu formale latrocinium.

Et clarius quoniam Gregoriana Conſtitutio non excipit quoſcumque latrones, ſed ſolum illos, qui publici, & famoſi ſint, publicarum viarum graſſatores, qui ob Principis contemptum, ac Reipublicæ, turbationem, cum impedimento libertatis cõmercii humani, rebelles, ac diffidati dici merentur, publicique hoſtes, quibus propterea omninò irrationabile, ac inhumanum eſſet, illud præſidium concedere ex deductis *per Chartar. dec.*9.*&* alios relatos *per del Bene dicto cap. cit. dubitat.* 13.*&* 14. apud quem concordantes, & conſequenter cum ageretur de ſimplicibus furtis, caſus videbatur planus.

Si enim etiam ex furto commiſſo in ipſa Eccleſia, quod ſacrilegium admixtum habet, magis communi-
ter receptum eſt, atque Sacra Congregatio ſervat, ut 7
non reſultet immunitatis privatio, neque dicatur caſus exceptuatus ex collectis, *per Bene dicto cap.* 16. *dubit.* 26. *ſect.* 8. ubi concordantes; Multo magis ubi agitur de furtis in domibus privatis abſque dicta mixtura ſacrilegii.

Planam quoque dixi negativam ſuper tertio puncto
contrectationis, quooiam iſta eſt valde involuta quæ- 8
ſtio apud Criminaliſtas quoad fori competentiam, an ſcilicet ille, qui furtum in uno territorio commiſit, confugiens in aliud territorium, cujus magiſtratus nullam cum ejus perſona competentiam habeat, nec ratione originis, nec ratione domicilii, ſeu loci delicti, prætendere valeat competentiæ ratione delicti, quod reſultat ex cauſa contrectationis rei furatæ in loco, atque deſuper variæ habentur opiniones, diverſique ſunt ſtyli, quibus eſt deferendum ex iis quæ aliis relatis habentur *apud Clar.* §. *fin. quæſt.*38. *Farinac. q.*7. *n.*7. *Franch. & add. deciſ.*68. *Cabal. reſol.*143. *Rovit. pragm. ubi de delicto &c. num.*35.

Non autem ad illum effectum, quoniam ſi (ut ſupra

ſupra) pro furto commiſſo in ipſamet Eccleſia de directo offenſa cum mixtura ſacrilegii, non intrat privatio immunitatis, quæ demandata eſt in caſu illius injuriæ, quæ Eccleſiæ fit, in eo homicidium appenſatè perpe-
9 trando ex deductis *diſc. præcedenti*; Multò minus in iſto caſu ſimplicis contractationis bonorum, ſeu delationis armorum, quæ connaturalis, & quodammodo neceſſaria eſt confugientibus ad Eccleſiam, ut tam à familia Curiæ, quàm ab inimicis ſe tueri poſſint, ſolumque juſtè, ac rationabiliter conceditur, ut bona furi etiam in Eccleſia auferantur ad effectum ut propriis dominis reſtituantur.

Pro ut omninò planam dixi negativam ſuper ultimo puncto; Tum quia nimiùm difficile videtur in
10 crimine furti juſtificare iſtam circumſtantiam; Tum etiam quia textus *in cap. fin. de homicid. in 6.* loquitur de homicidio, non autem de furto, vel alio ſimili delicto; Si enim ut ſupra, etiam pro furto in ipſamet Eccleſia patrato, Immunitas non ceſſat, multo minus in præſenti; Incertum autem eſt quid ſequutum ſit, forſan cum aliis temperamentis illa prudentiſſima, beneque recta Reſpublica, formidatis inconvenientibus conſuluit.

URBEVETANA CENSURARUM.

PRO MINISTRIS CURIÆ SÆCULARIS.

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Immunitatis, & reſolutus ut infrà.

An domus canonicales, vel domus Prælati, ſeu aliorum Eccleſiæ miniſtrorum, gaudeant Eccleſiaſtica immunitate; Et quid ubi illas inhabitent perſonæ ſæculares.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De incurſu cenſurarum ob violationem etiam ſi pareatur in reintegratione, & quomodo abſolutio concedi debeat.*
3 *Reſolutio caſus.*
4 *Quod cenſuræ non incurrantur ſine dolo, & temeritate.*
5 *Aliud eſt agere an locus ſit immunis ad effectum reſtitutionis, & aliud ad effectum incurſus cenſurarum.*
6 *De immunitate domorum Cardinalium, vel Epiſcoporum.*
7 *De exemptione familiarum Cardinalium.*
8 *Quando miniſtri laici excuſentur ob carcerationem Clerici vel perſonæ Eccleſiaſticæ.*
9 *De caſu in quo ob perſeverantem inobedientiam non admittatur excuſatio.*
10 *Declarationes S. Congregationis, ac Rotæ deciſiones præſuponuntur, & non ſunt revocandæ incidenter.*
11 *In dubio præſumptio eſt pro facto Iudicum, & Tribunalium.*
12 *Quod domibus canonicalibus vel Clericalibus quæ habitantur à laicis, non debeat competere immunitas.*
13 *De eodem privilegio* tex. in l. ſi quis ſepulchrum.
14 *De eodem circa immunitatem domorum adjacentium Eccleſiæ.*
15 *Immunitas rectè impetit ubi ipſi Clerici, & Religioſi ibi vivant, & de ratione.*
16 *Solet S. Congregatio prohibere Religioſis receptationem delinquentium.*
17 *De abolita immunitate ſpatii prope Eccleſias.*
18 *Quomodo immunitas tuenda ſit.*

DISCURSUS XII.

1 SEquuta per familiam ſæcularem Gubernatoris Urbisveteris carceratione aliquorum delinquentium morantium in quibuſdam domunculis exiſtentibus in atrio Eccleſiæ Cathedralis, quæ domus Canonicales dicuntur, ab ipſis tamen Canonicis inhabitari non ſolitæ, ſed locari vilibus perſonis ſæcularibus, & forſè (ut ſubſed locari vilibus perſonis ſæcularibus, & forſè (ut ſupponebatur, etiam inhoneſtis mulieribus, Cum Epiſcopus demandaſſet Eccleſiæ reintegrationem cum carceratorum reſtitutione, ex eo quod Sacram Congregationem Immunitatis; alia occaſione, iſtæ domus, tanquam canonicales, ac exiſtentes in atrio ipſius Eccleſiæ Cathedralis, declaratæ fuerint de membris, & appenditiis ipſius Eccleſiæ Curia prædicta, re integra, & intra præfinitum terminum paruit, cum carceratorum reſtitutione in loco; Verùm hoc non obſtante, prætendebat Epiſcopus ad cenſuras procedere, non quidem contumaciales, ob non paritionem, ſed ob jam incurſas à lege inflictas ob ipſius immunitatis violationem, dum reintegratio præbere quidem debet moti-
vum concedendi abſolutionem ob ceſſantem contumaciam, ſed non abluit maculam jam contractam, cum abſolutione abluendam. 2

Quin imò aliquando, etiam abſolutio concedi non ſolet niſi cum difficultate, ac impoſita aliqua pœna etiam pecuniaria (piis tamen uſibus fideliter applicanda) pro ſatisfactione Eccleſiæ, ad aliorum terrorem, & coerctionem in futurum, ut quandoque egomet, dum eſſem Vicarius Capitularis, & Generalis practicavi, quoties extractio eſſet temeraria, & ſcandaloſa.

Quare dicta familia recurrente ad Sac. Congregationem Immunitatis, aſſumptaque deſuper formali diſputatione, potius forſan ob alias diſſenſiones inter
Epiſcopum, & Gubernatorem, ut frequenter contingit 3
prodiit conſuetum prudens reſcriptum, quod ſtante jam ſequuta prompta paritione in termino, illi qui prætendebantur cenſurati, eorum conſcientiæ conſulerent, quod ex hac parte victoriam importavit, cum punctus quæſtionis eſſet, an dicta familia teneretur recipere ab Epiſcopo publicam abſolutionem in forma conſueta.

In diſputatione deſuper itaque habita, non fuit opus formiter agere de iſtarum domorum immunitate, dum Gubernator, audito quod S. Congregatio, alia occaſione declaraſſet eas immunes, re integra, intra terminum monitorii ut ſupra mandavit carceratos reſtitui; Sed ſolum agebatur an adeſſet, necne incurſus cenſurarum legis, ratione actus violationis; In hoc autem (etiam cum ſenſu veritatis) dicebam probabiliorem videri ne-
gativam, quoniam cum excommunicatio ſit graviſſima 4
pœna ordinaria omnium major, quæ apud Deum, ac in foro ſpirituali major cenſenda eſt, quàm pœna ordinaria corporalis, cum iſta occidat corpus fragile, & caducum, quod jam moriturum eſt, adeò ut importet ſolum aliquam temporis accelerationem, illa verò occidat animam immortalem, eam ſubjiciendo perpetuis cruciatibus, ac privationi æternæ vitæ beatæ; Hinc e conſequenti danda non eſt ſine temeritate, & peccato, à quibus quælibet cauſa probabilis excuſat. ex iis quæ aliis relatis habentur generaliter *apud Sayr. de cenſur. lib. 1. cap. 18.* & in his terminis immunitatis *Farinac. in appendice de immunitate num. 328.* ubi ſolum (& benè) reprobat *Decianum*, & ſequaces volentes, ut etiam cauſa injuſta excuſet.

Et ſic, Aliud eſt agere, an locus ſit immunis, ad effectum ut Judex ſæcularis de hoc præmonitus, carceratum reſtituere debeat, ſive retractare ea, quæ ibi geſta
eſſent, vel abſtinere ab actis, quæ in loco immuni geri non poſſunt; Aliud verò agere de incurſu ob violatio- 5
nem, ut ità diſtinguendo advertitur *ſub tit. de juriſdict.
in Albanen. diſc. 70.* occaſione agendi de excuſatione 6
cenſuratum, quarum incurſus prætendebatur à Cardinali Epiſcopo ob recognitionem corporis delicti, & examen teſtium, aliaque acta in quadam domo, quæ prætendebatur immunis tanquam cardinalitia, ubi incidenter agitur de domo Epiſcopi, vel alterius Prælati;
Ac etiam habetur *in Maceraten. eod. tit. de juriſdict. diſc.* 7
67. occaſione agendi de conſimili excuſatione cenſuratum ob citationem verbalem vel realem ejus, qui

tanquam familiaris Cardinalis eſſet exemptus, ibique inſinuantur ea, quæ habentur de carceratione Clerici, qui ex juſta credulitate reputabatur laïcus.

8 Atque in idem conferunt quæ habentur *in Matheran eodem tit. de juriſdict. diſc. 65.* ubi de excuſatione Tribunalis ejuſque miniſtrorum, ob carcerationem equitis Heroſolymitani de mandato Proregis Regni (qui tunc erat Cardinalis de Aragonia) aſſerentis ita demandatæ de conſenſu Prælati, vel alterius ſuperioris ejuſdem Religionis cum ſimilibus, quoniam, aliud eſt nullitas actus; Aliud vero incurſus cenſurarum, aliarumque pœnarum, ut advertitur *ſub tit. de alienat. & contract. diſc. 1.* & in aliis in propoſito alienationis bonorum Eccleſiæ, ac etiam *ſub tit. de fideicommiſſ. diſc. 154. & plurib. ſeqq.* occaſione agendi de caducitate ratione alienationis, vel alterius contraventionis, cum ſimilibus.

Quando etenim contraveniens, monitus, atque cer-
9 tificatus, adhuc perſeverat in actu importante contraventionem, tunc, non ſolum contra eum procedi poteſt ad cenſuras contumaciales ob non paritionem, ſed etiam ad declarationem cenſurarum legis, ex ea congrua ratione, quod ita inducitur præſumptio temeritatis, ac mali animi ab initio, ſive quod ratificatio æquipollet mandato, ac habet vim illicitè geſti ab initio, Sive inducit præſumptam probationem, quod etiam ſi ſciviſſet, adhuc deliquiſſet ut advertitur alibi; Secus autem ubi præmonitus illico pareat, cum tunc è converſo præſumptio ſit diverſa.

10 Stante autem declaratione aliàs facta, quod iſtæ domus canonicales, ac exiſtentes in atrio Eccleſiæ Cathedralis, gauderent eadem immunitate, incongruum erat aſſumere principaliter hanc diſputationem, quoniam ſi etiam in Rotæ deciſionibus, multò magis in declarationibus S. Congregationis habemus receptum ſtylum, quod ſint præſupponendæ, atque non debent circumſcribi; Potiſſimè quia, ad effectum impugnationis, oportuiſſet recognoſcere illius caſus acta & circunſtantias, ut dignoſceretur, an id maturè ſequutum ſit.

In hoc autem, quidquid eſſet de dicta reſolutione,
11 atque relinquendo locum veritati, ac ſubjiciendo, ut decet, proprium judicium illi S. Congregationis, pro quo in dubio ſtat præſumptio, quoniam ſi generalem propoſitionem habemus in quolibet Judice, ut pro eo, ejuſque geſtis ſtet præſumptio, multo magis in adeo ſupremo, & qualificato Senatu.

Ad effectum excuſationis prædictæ, quodque familia ſæcularis juſtam habuerit credulitatem, ut ille locus non eſſet immunis, ſed prophanus, deducebam eaſdem ponderationes, & auctoritates, quæ habentur
12 deductæ, *dicto diſc. 70. de juriſdict.* quod ſ. dum in domibus deſtinatis habitationi Canonicorum, & Clericorum, non habitabant ipſi Canonici, vel clerici, ſed perſonæ ſæculares, imò (ut ſupponebatur) etiam inhoneſtæ mulieres, incongruum videbatur, ut hujuſmodi domus haberi deberent tanquam immunes, quoniam ita eſſet inducere, quod delinquentes, etiam cum uxore & familia, aliquam hujuſmodi domorum conducendo, ſive (quod magis) apud meretricem converſando, ità vivere poſſent, cum occaſione demùm delinquendi, adeò ut Eccleſia deſerviret pro commoditate, ac fomento facinoroſorũ hominum, contra diſpoſitionem, ac rationem ipſorum ſacrorum Canonum, & Apoſtolicarum Conſtitutionum; Multò verò magis ubi ſubſiſteret facti præſuppoſitum, quod iſtæ domus haberent januas in via publica, adeò ut non urgeret illa ratio, quæ urgere ſolet, iſta circunſtantia ceſſante, quod ſcilicet immunitas reſultet acceſſoriè, & conſequutivè ob prohibitionem egreſſus, vel ingreſſus per atrium Eccleſiæ, ut in ſpecie ponderatur *apud Apont. dec. 35. Sanfelic. dec. 136. Peregrin. de immunit. cap. 4. num. 27.* Quamvis etenim Canoniſtæ, & Morales, Eccleſiaſticæ immunitatis Zelatores dicant, quod iſtis tanquam Doctoribus, ac Magiſtratibus ſæcularibus, in hac materia non multum deferendum ſit, atque quandoque in hoc bene dicant; Attamen quatenus pertinet ad hunc præciſum, dicebam occaſione iſtius cauſæ, quod eſſet diſtinctio nimium rationabilis.

Ad cujus comprobationem conferre obſervabam ea, quæ in his ſpecialibus terminis domorum Canoni- 13
calium ſeu aliorum Clericorum, in quibus ipſi Canonici vel Clerici vivant, habentur *in Cracovien. ſub tit. de ſervitut. diſc. 83.* occaſione agend. de privilegio, ſeu materia textus *in l. ſi quis ſepulchrum ff. de relig. & ſumptib. funer.* quod ſcilicet attendi non debeat antiqua habitatio quæ in deſuetudinem abierit, ſed obſervantia actualis, ob quam potiſſimùm diuturnam, ita inducta videtur hujuſmodi locorum prophanatio, quodque effectæ ſint domus Laicales.

Hinc (ut dictum eſt) integrum locum veritati relinquendo, nilque deſuper firmando, magnus abuſus pro meo judicio videtur ſubſtinere immunitatem hujuſ- 14
modi adjacentium domorum, quæ conductitiæ effectæ ſunt, ac meræ prophanæ pro habitatione ſæcularium, etiam mulierum inhoneſtarum, cum quibus, delinquentes, ac facinoroſi homines, eorum malam vitam gaudentes ducant, ita allecti ad nova crimina perpetranda pro parandis pecuniis aliiſque bonis, cum quibus in eadem vita perſeverare valeant, quo nil abſurdius.

Ubi enim agitur de illis domibus Eccleſiæ adjacentibus verè Canonicalibus, vel Clericalibus, ſeu Epiſco- 15
palibus, in quibus ipſi Clerici, vel Prælati, clauſtrali, vel collegiativo more vivant, tunc ſaltem regulariter, vel ex juris præſumptione, ceſſare videtur dictum inconveniens, eo quia laïci ibi viventes ſub obedientia, & diſciplina ſuperioris Eccleſiaſtici, quamdam ſpeciem vitæ Eccleſiaſticæ ducere dicuntur, ut in propoſito laïcorum obtinere debentium, eaſdem exemptiones, quas obtinent Regulares, ubi vivunt intra ſepta ſub eorum 16
obedientia habetur *ſub dicto tit. de juriſdict. diſc. 4.* ac pluries inſinuatur *hoc eodem tit. & in annotat. ad Sacrum Concil. Tridentinum*; Et tamen eadem S. Congregatio ſolet ſtrictè inhibere Regularibus, ne hujuſmodi facinoroſos homines in eorum Conventibus vel domibus recipiant, ibique diù morari permittant, neque eis præbeant commoditates, cum ita ſit confovere non ſolum in delictis jam patratis, ſed etiam in cauſa delinquendi in futurum.

Ac etiam ob hujuſmodi inconvenientia, & ob Eccleſiarum frequentiam meritò Eccleſia toleravit conſuetu- 17
dinem, ob quam ab aula receſſit illa immunitas, quæ ex diſpoſitione ſacrorum Canonum concedebatur intra quoddam ſpatium prope Eccleſias; Quinimò, ut alibi inſinuatur, eadem Sacra Congregatio demandare ſolet demolitionem ipſarummet Eccleſiarum, quæ in tali loco exiſtant, ut pro delinquentium aſylo deſerviant.

Ut enim alibi ſupra advertitur, zelanter quidem, ac nervosè, immunitas tuenda eſt in iis caſibus, in quibus competat, & quando congruat ratio, cui antiquorum Canonum, & Apoſtolicarum Conſtitutionum diſ- 18
poſitio innixa eſt, non autem, cum indiſcreto irrationabili zelo, illam convertere in abuſum de directo contrà eorumdem Canonum, & Conſtitutionum ſenſum, ac rationem; Atque revera S. Congregatio hunc habet ſenſum, nimiumque diſcretè ſe gerit, quoties debita teneatur via ad illam recurrendi, cum aliquando rigores rationabiliter adhiberi ſoleant ad compeſcendam licentiam laïcorum, qui ſub his prætextibus ſibi ipſis jus dicere volunt, atque ſe facere judices in materia in qua nullam habent competentiam, ideoque totum malum provenit ab utroque extremo vitioſo inferiorum Magiſtratuum utriuſque fori.

MESSA

MESSANEN. CENSURARUM.

SIVE IMMUNITATIS,

PRO CURIA ARCHIEPISCOPALI,

CUM OFFICIALIBUS PRIORATUS RELIGIONIS HIEROSOLYMITANÆ.

Caſus diſputatus in S. Congregatione immunitatis, ſopitus cum concordi temperamento.

An Inferior Prælatus Eccleſiæ exemptæ, in qua actualem juriſdictionem habeat, ſe ingerere valeat in cauſis concurrentibus immunitatem ejuſdem Eccleſiæ, vel aliarum ſibi ſubjectarum, atque cenſuras proferre ſine conſenſu Ordinarii loci; Et è converſo, an, & quando Ordinarius proferre poſſit cenſuras contra exemptos, ubi præſertim iſti habeant ſpeciale indultum, ut ab Ordinariis locorum cenſurari non poſſint.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeriei.*
2 *Reſolutio cauſa.*
3 *De caſu ſimili, & de prætenſione Regularium defendendi immunitatem ſuarum Eccleſiarum.*
4 *De attentatis lite pendente.*
5 *Quid agendum ſi dubitetur an locus ſit ſacer.*
6 *De ſuppletione negligentia Ordinarii.*
7 *Amiſit facultatem faciendi propria auctoritate qui adit judicem.*
8 *Licentia denegata à ſuperiore, non poteſt concedi per inferiorem.*
9 *De privilegiis Religionis Hieroſolymitanæ circa exemptionem ab Ordinario.*
10 *De diſtinctione inter exemptionem paſſivam, & juriſdictionem activam.*
11 *Quando laici ſervientes dictæ Religioni gaudeant exemptione.*
12 *Declaratur in quibus exemptio locum habeat, & in quibus non.*
13 *Ad quid Prælati inferiores retineant tribunal.*
14 *Quid in caſtris, & locis habitatis, in quibus habetur juriſdictio cum populo.*
15 *De diſtinctione Prælatorum Nullius cum territorio ſeparato, & exemptorum intra diœceſim.*
16 *Defenſio immunitatis Eccleſiaſticæ commiſſa eſt Epiſcopis tantum; etiam in locis nullius.*
17 *Quod Ordinarius procedat ad cenſuras contra exemptos.*
18 *Item contra non ſubditos.*
19 *Declaratur concluſio de qua num.17.*
20 *Et alia de qua num.18.*
21 *De eiſdem concluſionibus ſeu earum limitationibus quando procedant.*
22 *De ratione, ob quam licet denunciare excommunicatum etiam exemptum vel non ſubditum.*
23 *Quomodo inferiores Prælati & præſertim Regulares poſſint non ſubditos denunciare excommunicatos.*

DISCURSUS XIII.

Carcerato per curiam ſæcularem hujus Civitatis Meſſanenſis de anno 1669. Auguſtino capi-
1 taliter bannito, in platea, ſeu plano ante Eccleſiam prioralem S. Joannis Hieroſolymitani, ejuſdem prioratus Procurator (cui pro illius regionis uſu promotoris fiſcalis titulus vulgò tribuitur) inſtetit apud Archiepiſcopum pro Eccleſiaſticæ immunitatis ita violatæ defenſione, ac prolatione cenſurarum contra violatorem; Cumque tranſmiſſo monitorio, officiales ſæculares, ad ſe excuſandum allegaſſent, quod ille locus eſſet prophanus, eique nulla Eccleſiaſtica immunitas competeret; atque ad Gregorianæ Conſtitutionis præſcriptum, remiſiſſent carceratum, interim cuſtodiendum in carceribus ipſius Archiepiſcopi, qui mandavit deſuper Partibus auditis, ac ſervatis ſervandis efformari proceſſum; Hinc Vicarius dicti prioratus poſt hæc ad cenſurarum prolationem, ob Eccleſiaſticæ immunitatis violationem contra carcerantes proceſſit, cum affixione cedulonum in locis publicis, undè propterea Archiepiſcopus credens ita ejus juriſdictionem turbatam atque uſurpatam eſſe, mandavit cedulones removeri, dictas cenſuras invalidas declarando, ac etiam formando proceſſum contradictum Vicarium, alioſque officiales prioratus, ut illos de his attentatis puniret; Eiſque propterea recurrentibus ad S. Congregationem Immunitatis, atque expoſito facto, eo modo quo ipſorum opportunitas exigebat, reportarunt reſ-
criptum *cenſuras ſubſtineri*. Verùm comparentibus in eadem Sacra Congregatione Agentibus pro Archiepiſcopo, atque expoſita præmiſſa facti ſerie, reſcriptum fuit (juxta ſtylum,) ut ſuſpenſis cenſuris, tranſmitteretur proceſſus, præſertim ſuper qualitate loci; an eſſet ſacer, vel prophanus, neque cauſa ulteriorem progreſſum habuit, cum ob ſequutam mortem carcerati in carceribus, ceſſaverit occaſio quæſtionis cum Curia ſæculari, atque ex quibuſdam prudentialibus motivis, cum quodam honeſto temperamento alia controverſia inter Curiam Archiepiſcopalem, & officiales Prioratus finem habuit.

In diſpoſitione igitur habita in Sacra Congregatione, quando iſtud ſecundum reſcriptum prodiit; Ego ſcripſi pro Archiepiſcopo, ejuſque Tribunali, pro
quo etiam ſuper conſimili controverſia cum eiſdem officialibus prioratus in eadem Sacra Congregatione ſcripſerant uſque ab anno 1653. ut patet ex deductis in alia *Meſſanen. ſub tit. de juriſdict. diſc.* 29. quoniam ubique Regulares exempti præſertim verò, ac omnium magis, Milites, aliique miniſtri hujus inſignis Hieroſolymitanæ Religionis hanc erroneam retinent opinionem ſeu prætenſionem, ut defenſio immunitatis ſuarum Eccleſiarum eis incumbat, quodque Ordinarius tanquam in Eccleſia exempta ſe ingerere non poſſit. 3

Pro clariori autem, magiſque methodica reſolutione, duas efformabam inſpectiones; Unam ſcilicet ſpecialem in caſu præciſo controverſiæ ob ejus particulares circumſtantias; Et alteram generalem; pro quibuſcumque caſibus, quæ in futurum contingere poſſent.

Quatenus ad primam inſpectionem pertinet, Dicebam (etiam cum ſenſu veritatis) quod caſus eſſet omnino planus, omnique diſputatione indignus, quoniam ubi etiam generaliter, ac in abſtracto aliquam ſubſiſtentiam haberet prætenſio officialium hujus prioratus, quod Prior vel ejus Vicarius tanquam in eo loco Ordinarius, procedere poſſit ad cenſuras contra violatores immunitatis propriæ Eccleſiæ; Adhuc 4
tamen iſte actus remanebat abſque dubio attentatus, juxta vulgarem & quotidianam propoſitionem, quam in hac materia attentatorum habemus ſæpius deductam in ſua ſede *ſub tit. de judic.* quod ſcilicet introducta cauſa coram uno judice competente, eaque pendente, attentata dicuntur omnia ea, quæ coram alio Judice in forma judiciaria fiant, etiam quando agatur de continuatione propriæ antiquæ poſſeſſionis, quoniam vulgaris regula, quod qui continuat, non attentat, procedit ubi jure ſuo ac privato continuatio ſequatur, ſecus autem ubi ex auctoritate alterius Judicis in forma judiciaria, ut in dicta Judiciorum ſede pluries advertitur; Multò magis ubi hæc ratio continuationis non vigeat; Et conſequenter cum Procurator ejuſdem prioratus cauſam introduxiſſet coram Ordinario, coram quo ad prædictos actus proceſſum eſt, utique non poterat

alter Judex ſine dubio inferior, citra vitium attentatorũ,
deſuper manus apponere, quamvis etiam ex abun-
danti admineretur, quod dici poſſet judex compe-
tens; Multò magis, & abſque dubio, dictâ compe-
tentia nullatenus accedente ut infra in ſequenti inſpe-
ctione.

Et quamvis ex parte Agentium pro dictis officia-
libus prioribus, ad excuſandum hæc attentata, replicare-
5 tur, quod ad id proceſſum eſſet ob negligentiam Ar-
chiepiſcopi in violatæ immunitatis tuitione; Attamen
erat leve refugium; quod nullum habebat probabile
fundamentum; Tum ex deficiente negligentiæ præſup-
poſito, dum prætendente Curia ſæculari, quod locus
non eſſet ſacer, & immunis, ſed merè prophanus, eaque
adimplente Gregorianæ Conſtitutionis formam, re-
mittendo captum ad carceres Epiſcopales, oportebat de
hoc formiter cognoſcere; neque ad cenſuras juſtè pro-
cedi poterat, dum contravenire ſeu violare non dicitur
ille, qui non comprehenſionem alligat, eamque pro-
bare vult, dummodo, judicio pendente, ſervetur dictæ
Conſtitutionis forma tranſmittendi captum ad carce-
res Ordinarii, vel quatenus iſti non ſint tuti, ad alios
eidem Ordinario benè viſos, & tutos carceres, etiam
quandoque illos eorundem Magiſtratuum ſæcularium,
precario tamen nomine ipſius Ordinarii.

Tum etiam quia poſita negligentia, iſtius ſupple-
tio pertinet ad ſuperiorem, non autem ad inferiorem,
6 & multo minus ad eum, qui partes colligantis aſſum-
pſit, cum tamen etiam in ſuperiore, nimium rarò, penè-
que unquam detur iſta ſuppletio ſeu cauſæ reaſſumptio
in prima inſtantia ex ſola ratione negligentiæ, quæ
nimiùm de facili eſt excuſabilis, ideoque in praxi ſer-
vatur potiùs alia via appellationis à denegata juſtitia, ut
advertitur *in adnotationib. ad Concil. Trident. ſeſſ. 24. de
reformat. cap. 20.* Ideoque, ubi etiam re integra exiſtente,
potuiſſet iſte Vicarius prioratus in publicatione hujuſmo-
di cenſurarum ſe ingerere, adhuc tamen in hac facti
ſpecie defectus poteſtatis erat certus.

Multa enim denegantur illi, qui aliàs facultatem
haberet, quando diverſam eligit viam, ob quam alia, quâ
7 habebat ſibi præcluſa remaneat, ne facere poſſit; Ut putà
habens facultatem capiendi poſſeſſionem propria au-
ctoritate, ſi adeat Judicem, atque in forma judiciaria
id petat, tunc ſervare tenetur ordinem judicii, quo pen-
dente, non poteſt amplius, citra vitium attentatorum
vel nullitatis, hanc facultatem exercere, quoniam ſibi
imputet cur ea neglecta, aliam viam elegerit ex dedu-
ctis in hac materia *per Mantic. de tacit. lib. 11 tit. 5. &
lib. 22. tit. 22. Rovit. ſuper pragm. in rub de conſerva-
tor. Conc. de cenſ. quaſt. 94. Gregor. & add. dec. 105. & in
ſua ſede ſub tit. de judic.* agendo de judicio aſſociatio-
nis.

Ita pariter ille, qui poterat cum licentia Magiſtra-
tus inferioris, magis facilis, vel magis grati, aliquid
8 agere, ſi alium ſuperiorem, à quo licentia denegetur,
non poterit regredi ad inferiorem, illamque obtinere,
atque obtenta non ſuffragatur, *ut apud Seraphin. dec.
1328. num. 2.* cum ſimilibus; Atque revera iſte punctus
videbatur omninò planus, quamvis iſta facultas vel
juriſdictio admitteretur, multò verò magis ea nullate-
nus competente, ut infrà.

Quo verò ad aliam inſpectionem magis generalem;
Cùm ſcribentes pro Officialibus prioratus inſiſterent
in ampliſſimis privilegiis hujus inſignis, adeoque de Ec-
cleſia Catholica emeritæ Religionis regiſtratis, *in Con-
9 ſtitutione 9. Pii IV.* quæ habetur etiam Impreſſa poſt
ejuſdem Religionis Statuta, & præſertim quod Priores
vel Commendatarii, in eorum prioratibus vel com-
mendis declarantur veri Ordinarii; Ita potiſſimè com-
probante praxi, ac poſſeſſione hujus prioratus habentis
erectum Tribunal formale, Cum Vicario Generali,
& Cancellario, ac Promotore fiſcali, & cum carceri-
bus; Dicebant eadem quæ in ſpecie ejuſdem Reli-
gionis ſuper hoc privilegio habentur plenè, & ex pro-
feſſo deducta *ſub tit. de juriſd. diſc. 1. cum pluribus ſeqq.*
quod ſcilicet.

Agitur de privilegiis exemptionis à juriſdictione paſſi-
va Ordinariorum; Aut verò de eiſdem privilegiis in 10
ordine ad juriſdictionem activam, ad quam hodie ab-
ſolutum eſt, ex ibi plenè deductis ut à paſſiva exemptio-
ne inferri non poſſit, cum iſta ſine dubio omninò di-
verſa ſint.

Utraque autem pars percutit ſolùm ejuſdem Reli-
gionis profeſſores, vel novitios, non autem ſæcula-
res, de Clero & populo, niſi quatenus verificentur illa 11
requiſita Conſtitutionis Gregorii decimi tertii, plenè
examinata *diſc. 4. eod. tit. de juriſdict.* quod ſc. ſint
prioratuum vel commendarum ſervitio formiter addi-
cti, atque intra eorumdem prioratuum vel commen-
darum ſepta Religioſorum more vivant ſub obedien-
tia ſuperioris; His etenim requiſitis concurrentibus hu-
juſmodi perſonæ exemptæ ſunt à juriſdictione Ordi-
narii, atque ſubjaceant ipſis Prioribus, vel Commen-
datariis, qui earum reſpectu, veri Ordinarii repu-
tantur.

Verùm id procedit, ac recipiendum eſt in cau- 12
ſis propriis, ac privatis, non autem ubi eædem
perſonæ (quamvis exemptæ) ſe ingerant in iis,
quæ percutiant ſpirituale regimen Cleri, & popu-
li ſæcularis, viventis in territorio Epiſcopi, cum tunc
in hoc ejus ſubditi efficiantur, privilegiis non ob-
ſtantibus, puta circa curam animarum, & adminiſtra-
tionem Sacramentorum ſeu concionem verbi Dei
cum ſimilibus, ut ſæpius *hoc eodem tit. & in annotat.
ad S. C. T.* & frequentius *dict. tit. de juriſd.* adver-
titur.

Undè propterea, exagerata retentio formalis Tri-
bunalis, verificabilis remanet in cauſis propriorum
ſubditorum, in quibus dicta requiſita verificentur, ob 13
quorum copiam, & conſequenter, ob cauſarum fre-
quentiam, ita retineri dicatur dictum Tribunal; Mul-
tò magis quia fortè, ex Regum antiquis conceſſioni-
bus, vel ex antiqua conſuetudine, aliqua etiam juriſ-
dictio cum laicis reſpectu bonorum ac jurium priora-
tus competit; Non inde tamen inferri poteſt ad
competentiam, vel exercitium juriſdictionis ſpiri-
tualis activæ cum Clero, & populo ſæculari in quo di-
cta requiſita Conſtitutionis Gregorii XIII. non veri-
ficentur.

Et quamvis hujuſmodi prioratus, vel commendæ
nonnulla poſſideant caſtra, & loca inhabitata cum ju-
riſdictione ſpirituali, & temporali, etiam cum Cle- 14
ro, & populo, juxta caſus de quibus *dicto tit. de juriſ-
dict. diſc. 2. & duobus ſeqq.* in quibus præcisè agitur de
Prioratibus hujus Sacr. Religionis; Nihilominus, ut
ibidem advertitur, iſta juriſdictio activa in Clerum,
& populum, non provenit ratione privilegiorum ge-
neralium Religionis, ſed ratione jurium ſingularium
ipſius Prioratus, vel commendæ, ex indultis Apoſto-
licis, vel ex antiqua conſuetudine, eodem modo quo
id competit pleriſque aliarum Religionum Monaſteriis,
ac Prælatis inferioribus juxta plures caſus de quibus
agitur *eodem tit. de juriſ. dict. diſc. 29. cum pluribus ſeqq.*
& conſequenter nil commune habent privilegia gene-
ralia cum iſtis juribus particularibus, quæ pro majori
parte competunt Monaſteriis jure ſuo antiquo, etiam de
tempore quo poſſidebantur per Benedictinam Religio-
nem ejuſque Congregationes vel alias Religiones, à
quibus Apoſtolica Sedes ea diſmembravit, atque huic
Religioni conceſſit.

Iſtoque caſu, intrat diſtinctio diverſarum ſpecie-
rum hujuſmodi Prælatorum plenè acta *dicto diſc. 1. de
juriſd. & ſupra diſc. 1.* inter illos ſcilicet, qui ſint,
verè, & propriè Nullius, cum proprio territorio 15
materialiter ſeparato ab omni Diœceſi, adeò ut ip-
ſum territorium, in quo vivat Clerus, & populus ſæ-
cularis, habeat ſpeciem Diœceſis; & illos Præla-
tos, qui habeant juriſdictionem cum Clero, & populo
vivente

vivente in loco exiſtente intra limites alicujus Diœceſis; Cum iſto ſecundo caſu non poſſint hodie poſt Concilium Tridentinum ex ejus decretis ſe ingerere in cauſis criminalibus, & matrimonialibus, & pleriſque aliis concernentibus curam animarum, ac adminiſtrationem Sacramentorum, ſive collationem Ordinum, & concionem verbi Dei, cum ſimilibus.

16 Multò verò magis ad effectum præſentis controverſiæ, immunitatis ſcilicet Eccleſiaſticæ localis, dum per Conſtitutionem Gregorii XIV. quæ eſt hujus materiæ regulatrix, etiam in locis, verè, & propriè Nullius, cum vero territorio ſeparato, hujuſmodi inferiores Prælati ſe ingerere non poſſunt, ſed id commiſſum eſt Epiſcopo viciniori; Fortius itaque in iſto caſu, quod Eccleſia prioralis eſt intus ipſam Civitatem, abſque dubio intra territorium Epiſcopi.

17 Iidem ſcribentes pro Prioratu, me reconveniebant cum iis, quæ à me ipſo pro eodem Archiepiſcopo contra ipſammet Religionem, atque hujus prioratus Officiales, jam firmata erant *dicto diſc. 29. de juriſdict.* ſuper propoſitione, quod ubi agitur de cenſuris prolatis à lege, etiam cum exemptis, & non ſubditis ad earum publicationem deveniri poteſt; Ac etiam cum iis quæ habentur *eodem tit. diſc. 47. & ſeq.* ut per viam defenſionis propriorum jurium, etiam contra non ſubditos tan-

18 quam arma ſpiritualia adhiberi poſſint cenſuræ, quodque id ſolum per dictum Vicarium geſtum eſſet.

Verùm, licet ea, quæ locis citatis deducuntur, in ſuis caſibus vera ſint, claram tamen dicebam eſſe eorum non applicationem ad caſum; Siquidem quatenus pertinet ad primam propoſitionem contentam *dicto diſc. 29. de juriſdict.* illa procedit juxta ea quæ ibi, & alibi habentur, & conſequenter in ſuis terminis in quibus id

19 liceat, atque congruat ibi aſſignata ratio, quod ſcilicet non importet actum juriſdictionalem, ſed ſimplicem denunciationem, hujuſmodi Prælati inferiores id facere poterunt intra propria ſepta, cum ſuis ſubditis; Vel etiam in januis propriæ Eccleſiæ, aliiſque locis, per viam privatarum ſchedularum certoriatoriarum, abſque eo quod contineant formam arctativam, ſeu obligatoriam eorum qui legunt, & vident, ad evitandum commercium eorum, qui cenſurati denunciantur, juxta ponderationes, de quibus in Neapolitana implorationis bracchii *diſc. 10.* idcoque nil ad rem, quoniam non verificatur illa notorietas, vel certitudo, quæ neceſſaria eſt.

Et quoad aliam concluſionem de qua *dicto diſc. 47.*

20 *& 48. eod. tit. de juriſdict.* admittebam pariter ejus veritatem in ſuo caſu, ubi ſcilicet aliquis de facto injuriam ſeu moleſtias Eccleſiæ, ejuſque Prælato inferret, aut ſuorum jurium vel bonorum poſſeſſionem impediret, neque Prælato alia ſuppeterent arma, cum quibus illam vim repellere poſſet, cum tunc jure defenſionis, quæ de jure naturæ permiſſa eſt, ita vim vi repellendo, id liceat, in forma tamen extrajudiciali, tanquam in re notoria, ac de facto, non autem ubi forma judicii requiratur, puta quia in illo actu, in quo quis Eccleſiaſticam immunitatem violare tentet, atque refugiatum extrahere, ille Prælatus localis, quando caſus non patiatur moras recurrendi ad Ordinarium, id agat ut impediret, & compeſceret violare volentem, ne id agat, ſive ad compeſcendum eum qui jam violationis actum fecit, ut reſipiſcat, atque Eccleſiam reintegret, cum tunc Vicario jure Ordinarii, ad quem pertinet, in illa urgentia id agere poſſe permittatur, ſecus autem ubi hujuſmodi circumſtantiæ non accedant, quoniam cùm Canones, & Conſtitutiones Apoſtolicæ, cuſtodiam, ac defenſionem Eccleſiaſticæ immunitatis, Epiſcopis commiſerint, ita inferiores Prælati ſe ingererent in eo, quod non eſt ſuum, ac propterea alienam juriſdictionem uſurpare dicerentur.

Neque id ceſſare dicitur ex eo, quod cum agatur de cenſuris prolatis à lege, non ſit exercere juriſdictionem in excommunicando, ſed ſolum gerere partes denunciatoris, & ſic facere actum extrajudicialem, quem

21 etiam præco facere poteſt, ex duplici ratione; Primò quia punctus eſt in declaratione facti quod non ſit omninò notorium, ac indubitatum, an ſcilicet illa perſona patraverit, nec ne tale crimen, ob quod incurret illa cenſura, quæ à lege prolata eſt, *ut diſc. ſeq.*

Et ſecundò, quia denunciatio, ſeu publicatio incurſus cenſurarum non eſt nova pœna, quæ delinquenti

22 inferatur, cum ipſe jam illam incurrerit atque à lege cenſuratus rectè dici valeat, ſed potius fit ad præcipiendum populo, & Clero, ut illius commercium evitet, ita reſultante etiam in cenſurato pœna de facto quod Eccleſiarum, ac divinorum participatione ſibi interdicta, atque commercii privationem ſentiendo, quamdam infamiam, ac etiam corporalem pœnam patiatur, atque ita ad reſipiſcentiam inducatur; Et conſequenter præcipere populo, à quo cavere debeat, necne, pertinet ad proprium populi Prælatum, & paſtorem, atque eſt de rebus, quæ concernunt curam animarum.

Et quamvis replicaretur; quod juriſdictionis uſurpa-

23 tio intrare poſſet, quando affixio cedulonum fieret per loca publica Civitatis, & ſic in territorio Epiſcopi; Secus autem ubi in valvis, aliiſque locis propriæ Eccleſiæ, ſeu domus regularis exemptæ; Dicebam tamen id eſſe tolerabile, quando ita occultè id fieret intra propria ſepta, & per viam denunciationis tantùm, non autem per authenticos cedulones in forma juriſdictionali, ut pro admonitione propriorum ſubditorum tantum id deſerviret, non autem ubi ad fores Eccleſiæ; ſeu aliàs in loco publico ita & taliter, quod populo & Clero ſæculari innoteſcat, quoniam tunc intrat eadem ratio, quæ circa curam animarum, & adminiſtrationem Sacramentorum pluries alibi *hoc eodem tit.* & frequentius *ſub tit. de juriſdict.* inſinuata eſt, quod ſcilicet punctus non eſt in perſona facientis; quæ ſit exempta, minuſque in loco, ſed in ratione paſſiva perſonarum ſubditarum, cum quibus actus fiat; Siquidem Regulares exempti cum ſola licentia, & approbatione proprii ſuperioris, inter ſe ipſos poſſunt, in eorum Eccleſiis, vel ſeptis, januis clauſis, concionari, ac etiam Sacramenta; aliaque Divina miniſtrare, vel peragere, neque per hoc Epiſcopi juriſdictio turbari dicitur; Et tamen non poſſunt ſine Epiſcopi licentia, vel approbatione, etiam in ipſamet eorum Eccleſia exempta concionari publicè populo, ſive eidem miniſtrare ſacramentum pœnitentiæ, vel alia, quæ concernant curam animarum, quamvis utraque exemptio accederet, loci ſcilicet, & perſonarum, cum quibus fiat actus qui ad Epiſcopum pertinet; atque in hoc eſt punctus:

† Agitur de cenſuris contra Regulares, & exemptos, de quibus videantur deducta *ſub tit. de Juriſd. diſc. 99. 100. 101. & 104. diſc. 43. in Adnot. ad S. C. T; & ſub tit. de Regular. diſc. 1. & 65.*

NEAPOLITANA CENSURARUM.

PRO PROMOTORE FISCALI CURIÆ ARCHIEPISCOPALIS.

CUM PROCURATORE RELIGIONIS HIEROSOLYMITANÆ.

Caſus diſputatus coram A. C. reſolutus pro Religione ſeu ejus profeſſo.

An, & quando Ordinarius declarare poſſit excommunicatos, ſeu in alias cenſuras incurſos Regulares exemptos ab ejus juriſdictione; Et incidenter, an, & quando incurrent cenſuræ à Concilio Tridentino & Apoſtolicis Conſtitutionibus contra uſurpatores, & occupatores bonorum Eccleſiæ.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Ad quid ſcribi ſoleat pro ſubſtinendis cenſuris, & pœnis.*
3 *De privilegiis exemptionis Hieroſalimitanæ Religionis.*
4 *Quod Ordinarius poſſit declarare exemptos recurſos in cenſuras latas à jure.*
5 *Contrarium in iſto caſu, quodque cenſura non ſubſtinerentur.*
6 *Declaratur quomodo, & quando procedat concluſio de qua num.4.*
7 *Quomodo iſto caſu fiat proceſſus.*
8 *Et quomodo fieri debeat citatio.*
9 *De applicatione ad caſum controverſia.*
10 *Quando incurrent cenſura contra occupatores bonorum*
11 *Quando exemptus per aſſumptionem muneris fiat ſubditus.*
12 *An exemptus poſſit ſe ſubjicere Ordinario.*
13 *Declaratur caſus de quo* diſc.29. de juriſdict.
14 *Quod erroneum ſit procedere cum generalitatibus.*

DISCURSUS XIV.

1 COmperto in viſitatione cujuſdam devotæ Eccleſiæ exiſtentis in ſuburbiis Civitatis, ſub pia ibi frequenti adminiſtratione quorumdam laicorum, qui Magiſtri nuncupantur, quod quidam Cappellanus profeſſus Ordinis S. Joannis Hieroſolymitani, in ea Eccleſia celebrare, atque in aliis Eccleſiaſticis functionibus adhiberi ſolitus, lampades, aliaque vaſa argentea, & bona pretioſa occupaſſet, ac pignoraſſet; Cum ob hujuſmodi profeſſorum amplam exemptionem (quæ pro frequentiori praxi aliquibus ſcandaloſè vivendi licentiam tribuere ſolet,) practicabilis non eſſet coërctio in perſona vel in bonis, pro Eccleſiæ reintegratione; Hinc viſum fuit Epiſcopo, vel ejus Vicario Generali, efformato deſuper proceſſu, eoque citato, ac recuſante comparere, in contumaciam eum declarare incurſum in excommunicationem contentam *in Concil. Trid. ſeſſ.* 22. *de reformat. c.*11. & in Apoſtolicis Conſtitutionibus, illa præſertim, quæ Cœnæ dicitur, contra occupatores, & uſurpatores bonorum Eccleſiæ, ita publicè contra
6 eum affixis cedulonibus; Verùm interpoſita appellatione ad A.C. per iſtum, inſtante procuratore ipſius Religionis, ac etiam ipſomet cenſurato, prodiit ſententia declarans his cenſuras invalidas, ac ſine juriſdictione prolatas, eaque mihi probabilis viſa eſt, quamvis ſcriberem pro Curia Archiepiſcopali; Non quidem pro odibili effectu contra eam perſonam (cum ab hujuſmodi cauſis qualificati profeſſores Curiæ omninò abſtineant) ſed principaliter pro defenſione ju-
2 riſdictionis, ac majeſtatis Archiepiſcopi, juxta plures conſimiles quæſtiones de quibus *hoc eodem tit.* ac etiam *ſub tit. de juriſdiction. diſc.* 19. 47. 48. *&* in aliis.

In diſputationibus autem deſuper habitis, nulla cadebat quæſtio ſuper veritate exemptionis dictæ perſonæ in genere, cum eſſet jam profeſſus hujus Religionis Hieroſolymitanæ, conſtitutæ ex tribus ordinibus
3 pluries inſinuatis, *ſub tit. de Regular. præſertim, diſc.* 61. atque in profeſſis non deſiderantur tria requiſita conſtitutionis Gregorii XIII. de quibus in ſpecie hujus Religionis habetur *ſub tit. de juriſdictione, diſc.*4. dum ea ſolum deſiderantur in ſæcularibus, non autem in profeſſis; Atque inter alia hujus Religionis privilegia regiſtrata in Conſtitutione 9. Pii IV. illud habetur in ſpecie, ut nec perſonæ, nec Eccleſiæ ab Ordinariis locorum cenſuris innodari valeant; Scribendo autem more Advocati pro ſubſtinendis cenſuris, dicebam quod intrarent ea, quæ habentur *diſc. ſequen.* ac etiam *dicto diſc.* 29. *de juriſdict.* quod ſcilicet, ubi non agitur de
4 cenſuris latis ab homine auctoritate ſua, ſed de latis à lege, tunc poſſit loci Ordinarius, exemptione non obſtante, ad illarum declarationem devenire, ex ea congrua ratione, quod Ordinarius non profert cenſuras, neque ejus poteſtatem exercet cum exempto, ſed ſolum gerit partes denunciatoris illarum cenſurarum, quæ à lege jam illatæ ſunt, idque ab omnibus fieri poteſt.

Multò verò magis ab Ordinario loci, ex altera dictæ rationis ratione, quod ſcilicet huic ex proprii muneris debito incumbit inquirere, atque ſibi commiſſum populum, & clerum certiorem reddere, qui nam ſint excommunicati, atque à fidelium conſortio ſegregati, ut populus, & Clerus ſciant, quorum commercium evitare debeat, ac reſpectivè quibus Eccleſiæ ingreſſum permittere, vel prohibere, ut ex auctoritate *Cardinal. Boniface. I. mol. aliorum clem.*1. *de privil. & Felin. in cap. non poteſt de ſent. & re judic. num.*5. *& Gambar. de poteſtate Legati lib.* 8. *cap.*.. & de poteſtate in Regulares exemptos, bene firmant duo moderni magni practici Canoniſtæ diu verſati in Tribunalibus Curiæ Archiepiſcopalis, & Nunciaturæ Neapolis, nempè *Genuen. in prax. Archiep. Neap. cap.* 59. *in princ. & Campanil. in diverſor jur. Canon. rubr.*12. *cap.*16. *num.* 42. *Giballin. de ſac. Iur. diſquiſ.* 4. *quæſt.* 3. *ſub num.*7. *verſ. poterit, cum aliis de quibus, dicto diſc.* 29. *de juriſdict.*

Verùm reflectendo ad veritatem ab initio Agentibus pro Curia Archiepiſcopali de more liberè inſinuatam, nimium dubitatam, ideoque. reſolutio fuit juxta 5
votum, non ex fallacia concluſionis, quæ vera eſt in caſu ſuo, ejuſque terminis retentis, ſed ex fallacia applicationis.

Ea etenim procedit quando factum ſit certum, vel notorium, adeò ut nulla indigeat diſcuſſione, ac Judicis declaratione, cum formali proceſſu judiciali, undè 6
proptereà Ordinarius nil eorum gerat, quæ juris ſunt, vel juriſdictionem cum ipſa perſona cenſurata importeat, ſed ſolum ea quæ ſint facti, adeò ut actus principaliter tendat ad dictam certiorationem propriorum ſubditorum, ut ſciant morbidam pecudem, à qua cavere debeant; Et ſic in forma extrajudiciali, eodem modo quo ex traditione *Innocent.* conſiderant Canoniſtæ procedendum eſſe in caſu, quo cenſuræ adhibeantur contra non ſubditum tanquam arma defenſiva juxta deducta *diſc.* 47. *&* 48. *de juriſd.* ut patet *ex Felin. & aliis ubi ſupra*, quorum dicta diligenter expendit *Pagnanus in eodem cap. non poteſt de ſententia, & re judicat.* occaſione agendi de aliquibus quæſtionibus hujuſmodi diſputatis in S. Congregatione Concilii, cujus ipſe fuit Secretarius, atque ita rectè procedunt declarationes ejuſdem Sacræ Congregationis enunciatæ, *dicto diſc.* 29. quod ſcilicet factum ſit certum, & notorium, unde de conſequenti certus, ac indubitanus ſit incurſus cenſurarum juxta caſum in hoc frequenter contingibilem incurſus cenſoræ contentum *in canon. ſi quis ſuadente diabolo*, quod publicam requirit percuſſionem cum tali qualitate, ut nulla intret excuſatio, ſeu Judicis diſcuſſio, ac declaratio; Secùs autem ubi ipſum factum percuſſionis ſit dubium, adeò ut ejus veritas pendeat à depoſitione teſtium, an concludant, necne; ſive concludendo, an fides eis adhibenda ſit; Vel an accedat aliqua cauſa excuſativa, à cenſuris, puta quia ad defenſionem, vel caſualiter, &c. Et in ſumma, ubi debent aſſumere partes Judicis, non autem illas ſimplicis publicatoris, vel denunciatoris.

Licet enim, etiam in facto certo, & notorio, ex quo etiam certa reſultet conſequentia incurſus cenſura- 7
rum ipſo jure, aliquis proceſſus adhibeatur, examinando ſcilicet teſtes ſuper illo facto notorio; Attamen iſte dicitur proceſſus potius ad futuram memoriam ſive ad inſtructionem, ac informationem ipſius Ordinarii, vel alterius ſuperioris Eccleſiaſtici, qui inibi præſens non fuerit, dum etiam in factis notoriis Criminaliſtæ aliquem adhibent proceſſum potius facti quàm juris, ut præſertim patet ex doct. Crimina-

liſta

iſta *Feller. in ejus prax. verſ. Item quod eſt notorius delinquens*; Ac juxta eam informationem, de qua in fortioribus terminis judicis laici ſuper clericum habetur, *dicto tit. de juriſdict. diſc. 64.* cum ſimilibus.

Ac etiam, licet tali caſu procedi poſſit ſine citatione, Quinimò aliqui velint, ut ita procedi debeat, quodque aliàs ſi error, quaſi quod illa potius vitiet
8 proceſſum, ac probet fuiſſe tentam viam judicialem, quæ cum non ſubdito teneri non poteſt; *ut diſc. 47. de juriſdict.* Attamen praxis commendabiliùs recepit, ut præcedat citatio, non in forma judiciali, tanquam per exercitium juriſdictionis cum perſona, ſed in forma monitiva, & ex quadam urbanitate, eum conſtituendo reum voluntarium juxta illam urbanam citationem, quam moderni introduxerunt in illa merè extrajudiciali conceſſione aſſociationis familiæ, quæ petatur ab habente facultatem capiendi poſſeſſionem propria auctoritate, ex deductis in ſua ſede *ſub tit. de judic.* agendo de remedio aſſociationis; Sive juxta illam monitionem, quam Judex laicus faciat clerico in concurſu creditorum laici debitoris coram ipſo efformatio ſive ſuper alio judicio univerſali ſucceſſionis vel ſimili, in quo clericus intereſſe habere valeat ex deductis pariter in dicta ſua ſede *ſub tit. de judic.* ac etiam *ſub tit. de juriſdict. diſc. 94.* & alibi, ut in ſpecie *ex Felin.* & aliis obſervat *Fagnan. dicto cap. non poteſt n. 23.*

Applicando autem ad rem; iſta theorica non erat applicabilis ad caſum, dum in eo reverà proceſſum fuerat in forma judicii, atque Ordinarius formales par-
9 tes Judicis aſſumpſerat, ideòque ex facti qualitate omnino aſſumendæ erant, dum ipſum factum occupationis bonorum erat potius occultum, cum formali proceſſu, & teſtium examine juſtificatum; Et (quod magis eſt) data etiam probatione facti, remanebat dubium juris, ac poſſibilitas legitimæ defenſionis, quia ſcilicet id egiſſet ex commiſſione & mandato adminiſtratorum, vel ex alia cauſa excuſante à poſitiva temeritate, quæ neceſſaria eſt pro cenſurarum incurſu, ſecùs autem pro nullitate actus juxta diſtinctionem, quæ ad materiam *Extravagantis ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alien.* habetur *ſub tit. de alienat. & contract. diſc. 1. & alibi.*

Et fortiùs, quoniam cenſuræ illatæ per Concilium Tridentinum, & per Bullam Cœnæ, procedunt con-
10 tra eos, qui potentialiter, vel de facto potius in forma publica, & juriſdictionali ſeu auctoritativa, bona, & jura Eccleſiaſtica ſibi uſurpant, putà in Principibus, & Baronibus, aliiſque Dominis temporalibus, vel in Magiſtratibus, aliiſque potentibus, qui potentialiter, & auctoritativè id agant, adeò ut verificentur ea, quæ latius habentur *dicto diſc. 47. & 48. de juriſdict.* quod ſcilicet intrent cenſuræ tanquam arma, cum quibus Eccleſia ejus jura, & bona tueatur, ſecus autem in illa occupatione, quæ redoleat ſpeciem furti expliciti, vel impliciti juxta communem ſenſum Moralium, & aliorum adeo frequenter agentium de Bulla Cœnæ.

Et verò caſu dicebam ab initio, quo in iſta cauſa conſultus fui, quod Ordinarius, etiam in forma juriſdi-
11 ctionali, & judiciaria, exemptione non obſtante, procedere potuiſſet contra iſtum cappellanum etiam ad coercitionem perſonalem, vel realem, atque ubi ſubſidii ratio exigeret, etiam ad cenſuras, quando ſcilicet ipſe fuiſſet iſtius Eccleſiæ, ſeu pii loci adminiſtrator, contra quem Ordinarius in viſitatione ad præſcriptum *Sacri Concilii Trident. ſeſſ. 22. cap. 8. & 9.* rationum redditionem ab eo petere potuiſſet, cum reliquatus reſtitutione, quoniam tunc, ob aſſumptam ab exempto adminiſtrationem jure cujuſdam quaſi contractus, Ordinarii juriſdictioni ſe ſubjicere voluit, juxta illam ſubjectionem, quæ contrahi dicitur per non ſubditum à manibus Judicis aliàs ſibi incompetentis, recipientem tutelam, vel aliam adminiſtrationem, ſive pecuniam, vel hæreditatem cum obligatione reſtituendi ad omne ejus mandatum, &c. juxta plures caſus recenſitos, *dicto diſc. 94. de juriſdict.*

Quidquid enim ſit de aliquibus caſibus; de quibus ibi agitur in ordine ad clericum recipientem adminiſtrationem à manibus Judicis laici habitualiter incompetentis cum omnimoda incompetentia, quam expreſſus conſenſus ipſius clerici tollere non poteſt, iſta difficultas non intrat, ubi agatur de Regularibus, vel aliis Eccleſiaſticis perſonis, quæ accidentaliter in ſola privilegiativa ratione ſunt exemptæ, cum iſta ſit exemptio dativa, & accidentalis, atque in Ordinario reſideat nativa juriſdictio habitualis, dum antiquitus ante introductionem hujuſmodi privilegiorum, etiam Regulares ei in omnibus ſubjacebant, ideòque habitus in pleriſque caſibus reducitur ad actum, ut pluries advertitur *in tit. de Regularib.* & in altero *de juriſdict. & in annotat. ad Concil. Trid.* ac alibi.

Et quamvis regula ſit ut exempti neque volentes poſſint ſe ſubjicere juriſdictioni Ordinarii vel alterius,
à quo exempti ſunt ex deductis *dicto tit. de juriſdict.* 12
diſc. 25. & diſcurſ. 92. & deciſ. 461. part. 5. & dec. 50. part. 8. rec. & aliis; Attamen id procedit, quando agatur de ſubjectione omnimoda, in cauſis indifferentibus, & perſonalibus per viam regulæ, unde propterea intraret ratio præjudicii Sedis Apoſtolicæ, vel alterius eorundem exemptorum ſuperioris, cui rationi dicta concluſio innixa eſt; Secus autem ubi id accidentaliter proveniat ratione muneris, vel ratione delicti &c. Quemadmodum enim regularis exemptus ſe ingerendo in cura animarum, & in adminiſtratione ſacramentorum, vel accedendo ad Monaſterium monialium, aut quid ſimile faciendo, efficitur in iis Ordinarii ſubditus, ex pluries inſinuatis; Aut quod alienæ diœceſis Clericus delinquendo in diverſa diœceſi, ratione delicti ſit ſubditus illius Diœceſani, cujus non eſt, ita in præſenti.

Neque his adverſantur ea, quæ habentur, *dicto diſc.* 13
29. de juriſdict. in cujus caſu juſtè, ac fundatè Sac. Congregatio immunitatis ſuſtinuit cenſuras ab Ordinario publicatas contra iſtiuſmet Religionis milites cappellanos; Tum quia publicum & notorium erat factum gravis percuſſionis Clerici; Tum etiam quia dupliciter concurrebat in eo caſu competentia Ordinarii, nempe ob offenſam, & turbatam ejus juriſdictionem, ac manuum injectionem in miniſtros, & officiales Curiæ Archiepiſcopalis; Ac etiam quia agebatur de materiis Eccleſiaſticæ immunitatis localis juxta caſum de quo in alia *Maſſanen. hoc eod. tit. diſc. praced.* unde propterea ad præſcriptum Conſtitutionis Gregorii XIV. Ordinarius erat competens.

Atque hinc in dies docemur id, quod mea frequens eſt conſuetudo inculcandi, quàm ſcilicet erroneum ſit
procedere cum generalitatibus, vel cum deciſionibus, 14
quæ in diverſis caſibus prodierint, illas indefinitè cuicumque alteri applicando, atque non reflectendo ad particulares circumſtantias illarumque combinationem, ex qua reſultat congrua applicatio.

NUSCANA CENSURARUM.

PRO EPISCOPO, ET PAROCHO, CUM PP. S. DOMINICI.

Diſcurſus pro veritate in caſu poſtea concordato.

An, & quando Ordinarius loci procedere valeat ad cenſuras contra Regulares exemptos; Et quatenus procedat, an ab illis detur appellatio ſuſpenſiva, necne; Ac etiam ubi agitur de proceſſionibus aliiſque Eccleſiaſticis functionibus; An ſcilicet Regulares exempti iſtas facere valeant ſine licentia parochi, vel Ordinarii.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Ad quem finem ſcribi ſoleat pro ſubſtinendo cenſuras, & pœnas.*
3 *Non licet Regularibus facere proceſſiones extra clauſtra ſine conſenſu parochi.*
4 *Quomodo intelligantur concordia, vel conventiones in hac materia.*
5 *Territorium Regularium eſt intrà ambitum monaſterii.*
6 *De diverſitate rationis inter Ordinarium, & Parochum, & de majori in Ordinario.*
7 *Quod quandoque Ordinarius concedat licentiam Regularibus faciendi proceſſiones ſine conſenſu parochi.*
8 *Ordinarius in cauſis, in quibus habet juriſdictionem cum exemptis, procedit etiam ad cenſuras & pœnas.*
9 *Diſtinguuntur plures caſus, in quibus intret juriſdictio cum exemptis, vel detur appellatio a cenſuris aut circa ordinem judicii ſervandum necne in cenſurarum prolatione.*

DISCURSUS XV.

1 EXiſtente in oppido Balneoli, qualificato, ac numeroſo Conventu Ordinis ſancti Dominici; Ab antiquo, frequentes, ac penè connaturales videntur controverſiæ, inter iſtos Religioſos, & Archipresbyterum, & Clerum Eccleſiæ matricis, ac etiam quandoque cum ipſomet Epiſcopo, ſuper proceſſionibus, aliiſque Eccleſiaſticis functionibus, quas dicti religioſi, extra propria clauſtra, vel reſpectivè in eorum Eccleſia, independenter ab Epiſcopo, & parocho facere prætendunt, cum notabili adhærentia populi; Et quamvis aliquæ deſuper prodierint concordiæ, per Sacram Congregationem Epiſcoporum, vel Rituum etiam approbatæ, non tamen profuerunt ad quietem, pro qua, atque ad evitanda aliqua ſcandala, & inconvenientia, poſt has diſputationes habitas in Tribunali, A. C. ac etiam in S. Congregatione Rituum, me conſulente, & cooperante, de anno 1670. ad aliam deventum eſt concordiam cujus pacificam obſervantiam Deus permittat.

Cùm itaque dicti religioſi, in vim privilegiorum, vel antiquæ conſuetudinis prætenderent, in aliquibus feſtivis diebus facere proceſſiones Roſarii, aliaſque ſolemnitates per dictum Oppidum ſeu per aliquas ejus vias, vel contratas, ſine licentia, & conſenſu parochi, vel Ordinarii; Unde propterea novus Epiſcopus in viſitatione eis inhibuit, ſub pœna excommunicationis ipſo jure, ipſoque facto incurrendæ, ne abſque ejus licentia id peragerent, donec viſitationis occaſione, aſſerta privilegia recognoſceret, vel de legitima conſuetudine ſibi conſtaret; Cùm autem in dictæ inhibitionis ſpretum etiam cum aliquo tumultu, & ſcandalo, aliquæ functiones hujuſmodi peractæ eſſent; Hinc Epiſcopus ad cenſurarum declarationem proceſſit, non obſtante appellatione, quæ à comminatione contenta in dicta inhibitione interpoſita fuerat, unde propterea Religioſis dictam appellationem proſequentibus coram A. C. ac etiam in S. Congregatione Rituum, actum fuit, tam de puncto facultatis faciendi dictas proceſſiones, quàm etiam de cenſurarum validitate, ſed ſuperventa concordia ſubſtulit occaſionem ulterioris formalis diſputationis.

Super utroque autem puncto, Reſponſum dedi ad petitionem Epiſcopi & parochi in forma potiùs diſcurſiva, & concorditer communicabile Procuratori generali Ordinis prædicti, ad effectum parandi dictam
a concordiam, ut ſequutum fuit, ita ſcribendo ſuper validitate cenſurarum (juxta ſtylum,) potiùs ad effectum ſubſtinendi punctum civilem juriſdictiones, quàm pro pœnali ſeu odibili effectu contra cenſuratos, ut eſt qualificatorum Curialium conſuetudo, abhorrendi punctos odibiles, & objectivos.

Quatenus igitur pertinet ad primum punctum facultatis peragendi proceſſiones, aliaſque ſolemnitates, extra clauſtra, vel ſupra proprii Conventus; Dicebam quod niſi doceretur de conſuetudine immemorabili, vel centenaria, cujus vigore allegari poſſet ſpeciale indultum Apoſtolicum, vel conceſſio Epiſcopi, 3
& parochi in limine fundationis, ſeu alter titulus de Mundo melior, juxta conſuetam immemorabilis, vel centenariæ operationem, pluries enunciatam; Regula certa eſt quod Regularibus non licet facere proceſſiones, aliaſque functiones extra propria clauſtra, ſeu propria ſupra; Quamvis etenim per Sixtum IV. in Conſtitutione, quæ vulgò dicitur *Mare magnum*, ac etiam per Leonem X. alioſque Pontifices, multa privilegia Regularibus, adversùs locorum Ordinarios conceſſa fuerunt; Attamen Sacrum Concilium Tridentinum, cognitis inconvenientibus exinde reſultantibus, illa in pleriſque revocari, vel modificavit, ideoque quibuſcumque exemptivis privilegiis non obſtantibus, Regulares in iis, quæ pertinent ad publicas proceſſiones; Ordinariis locorum tanquam Apoſtolicæ Sedis Delegatis ſubjecit, ut etiam in pleriſque aliis pluries recenſitis, *ſub tit. de Regular.* & ſub altero *de juriſdict.* ac etiam in *adnotationibus ad Sac. Conc. Trid.* & alibi *hoc eodem tit.* Atque in ſpecie proceſſionum plura de more colligit diligens, ac elaboratus *Barboſ. de Epiſc. alleg. 68. & in ſumma Apoſtolicarum deciſionum collectan. 605.* ut etiam faciunt *Nicolius*, & alii moderniores Collectores.

Quinimò dabantur ex hac parte per cauſæ Patronum in ſpeciales declarationes Sacræ Congregationis Rituum, occaſione cujuſdam concordiæ, ſeu laudi ſub Epiſcopo prædeceſſore, quod ſcilicet Sac. Congregatio approbando concordiam, reſervavit Epiſcopo li- 4
centiam, ſeu arbitrium, ut quando ei videretur, id permitteret, vel reſpectivè prohiberet, adeò ut approbatio concordiæ reſpiceret exemptionem à neceſſitate petendi licentiam a parocho ſeu archipresbytero, & Clero ſæculari; qui (ut ſupponebatur, erant Regularibus aliqualiter infenſi, pro conſuetis ſpiritualibus æmulationibus inter Clericos ſæculares, & Regulares) non tamen, ut ſpreto Epiſcopo, atque expreſsè id prohibente, id unquam licitum eſſe poſſet.

Duplicem ſiquidem rationem habet hæc prohibitio; Primò nempe reſpectu parochi, intra cujus limites 5
Conventus Regularium ſitus eſt, ne liceat in ejus territorio, ſuæque parochiæ finibus, ipſo inſcio, vel invito, functiones hujuſmodi peragere, cum territorium Regularium, quantumvis privilegiatorum, reſtrictum dicatur intra proprii Conventus ſeu Monaſterii ambitum, vel ſepta, extra quæ jus eſt parochi, ex iis quæ occaſione funerum, & exequiarum, aliis relatis habentur plenè deducta *per Rotam deciſ. 348. par. 11. rec. & ſub tit. paroch. diſc. 23.* edito in eodem caſu, in quo dicta deciſio prodiit, ac etiam pluries *ſub tit. de praeminent.* occaſione agendi pariter de funeribus, ac proceſſionibus.

Et ſecundò ratione Ordinarii loci, in quo duplex 6
viget ratio; Tum ſcilicet eadem territorialis, ac juriſdictionalis, quæ viget in parocho, imò major, poriſſimè ob novam legem Concilii Tridentini, per quam etiam aliarum diœceſium Epiſcopi aliique Prælati, prohibentur Pontificalia, alioſque actus juriſdictionales, vel præeminentiales in aliena diœceſi exercere abſque licentia, & conſenſu Diœceſani; Tum etiam ob pluries enunciatam rationem in omnibus ſupra allegatis locis, occaſione curæ animarum, & adminiſtrationis ſacramentorum, quod meritò Concilium Tridentinum, & Apoſtolicæ Conſtitutiones, in præmiſſis, & ſimilibus, antiquas exemptiones moderando, juriſdictionem etiam ſupra exemptos, Ordinariis concreſcerunt,

Digitized by Google

ſunt, nempe non principaliter, ac directè, in ratione activa cum ipſis perſonis exemptis, ſed occaſionaliter, ac indirectò in ratione paſſiva, quando ipſi ſe ingerunt in ſpirituali regimine, ac in divinis pabulis ovium ſibi commiſſarum; ideoque ſibi incumbere debet jus inquirendi, an ſuis ovibus divina pabula, benè, vel malè miniſtrentur; Ideoque Regulares conquerendi juſtum motivum non habent; quod eorum privilegia violentur, vel non obſerventur, quoniam eis congruè replicari poteſt, ut ſe propriæ domi contineant, ſolumque ipſarum perſonarum Regularium, temporali, ac ſpirituali regimini incumbant, atq; ſe non ingerant in juribus alienis, cùm tali caſu privilegia illibata remaneant; Sed ſi volunt ſe ingerere in adminiſtratione, ac regimine populi ſæcularis, & ſic ovium diœceſano commiſſarum, tunc congruum eſt, ut in hoc earumdem ovium, primum, paſtorem, ac directorem recognoſcant, ne detur inconveniens, ut quod unus ædificat, alter deſtruat.

Ideoque magna differentia eſt inter jus ſimplicis parochi, & illud Ordinarii ſeu Diœceſani; quoniam jus parochi eſt ſolùm territoriale, non autem adeò juriſdictionale, ut eſt illud diœceſani; Ac etiam quia Diœceſanus, tanquam primus parochus ſeu parochus parochorum, nec non tanquam Judex, & ſuperior, agnoſcendo, quod irrationabilis, ac indiſcreta ſit parochi,
7 aliorumque Clericorum ſæcularium oppoſitio propter conſuetas ſpirituales æmulationes præſertim inter ſæculares, & Regulares, ita dictum conſenſum tanquam indebitè denegatum ſupplere poteſt, adeò ut ita, cum conſenſu, & licentia Domini territorii actus generatur; Et conſequenter magna differentia eſt inter unum, & alterum, atque faciliùs datur caſus peragendi hujuſmodi functiones ſine licentia parochi ſuppleta per Ordinarium; longè autem difficilius, ut id liceat, ipſomet Ordinario ſpreto, cùm prorſus incongruum videatur, ut in ejus diœceſi & territorio, hujuſmodi Eccleſiaſticæ functiones fiant; ſub quarum colore, abuſus & corruptelæ introduci poſſunt.

Quo verò ad alium punctum validitatis cenſurarum; Cùm adverſùs eas de tribus objiceretur; Primò nempe defectu juriſdictionis ob privilegia exemptiva; Secundò de judicii, vel proceſſus ordine malè ſervato; Et tertiò de vitio attentatorum ob appellationem interpoſitam.

Ad primam, dicebam eadem, quæ pluries *hoc eod. tit.* & in altero *de Regular.* ac etiam in illo *de juriſdict.*
8 habentur, quod ſ. quamvis Scribentes poſt Concilium Tridentinum, pro majori parte Morales, cauſam propriam agentes, credant quod, licet idem Concilium in pluribus, ac præſertim in hac materia proceſſionum, ac ſolemnitatum, quæ reſpiciant populum Ordinario ſubjectum, eidem exemptos ſubjecerit, ad effectum ut parere teneantur ejus præceptis, non tamen exinde reſultet poteſtas eos puniendi, vel cenſurandi, ſed quod in caſu contraventionis à propriis ſuperioribus puniendi ſint; Attamen (ultra quod in puncto juris contrarium verius eſt, quod ſcilicet data juriſdictione percipiendi, cenſeatur data etiam juriſdictio puniendi inobedientes, nam aliàs eſſet delegatio irriſione digna, ut Ordinarius figuram partis querelantis apud proprios ſuperiores potiùs quàm ſuperioris gereret;) Omnem quæſtionem, ac difficultatem ſuſtulit Conſtit. 9. Gregorii XV. Unde propterea, licet etiam hodie ſoleant Regulares in hujuſmodi contingentiis repetere eaſdem cantiones, eorumque plures adhuc eamdem retineant opinionem, innixi authoritatibus eorum, qui ante dictam Conſtitutionem ſcripſerunt; Attamen eſt punctus, qui non meretur amplius diſcurſum.

Quo verò ad alios defectus, illum præſertim legitimi ordinis judiciarii, qui nullatenus, vel malè ſervatus prætendebatur, dicebam quod tres ſunt diverſi caſus, in quibus diſputari ſolet de cenſurarum validitate, tam ex dicto defectu juriſdictionis, quàm ex iſto proceſſus inordinati; ac etiam ratione appellationis, & an iſta operetur, nec ne effectum ſuſpenſivum; Primò nempe ubi agatur de cenſuris latis à lege, in qui- 9
bus Ordinarius aliud non agat niſi partes declaratoris, vel denunciatoris, ipſe verò ſuarum cl. vium uſum non exerceat, juxta caſum de quo ſupra, *diſc. præcedenti*, ac etiam infrà *diſc. ſeq.* & in aliis ibidem relatis.

Secundò ubi agitur de illis cenſuris, quæ verè, ac propriè hominis dicuntur, illatæ per ſuperiorem, ad effectum cogendi ad paritionem vel implementum, (& quas declaratorias in Curia dicimus) quia nempe pro exequutione ſententiæ, deficientibus aliis exequendi modis, in perſona, vel in bonis, ad ſubſidiarium cenſurarum remedium devenire oporteat, juxta diſpoſitionem Sacri Concilii Tridentini *Seſſ. 25. de reformat. c. 3.* Et tertiò ubi agatur de cenſuris pariter hominis ab ipſo Superiore, authoritate ſua illatis, ratione contumaciæ, ſeu rebellionis, & contraventionis ejus inhibitionum, ac præceptorum, ſive ob turbationes, ac moleſtias, quæ eidem de facto inferantur.

Iſtos autem tres caſus diſtinctè conſiderandos eſſe advertebam, ad conſueta æquivoca tollenda, ac etiam pro congrua ſeparatione ſeu applicatione authoritatum, quæ pro conſueto modernorum ſtylo in confuſo conſarcinari ſolent, totam vim conſtituendo in magno numero arithmetico, cum inutili repletione chartarum, quoniam plures reſpicientes unum caſum, incongruè alteri applicantur.

In primo itaque caſu iſti tres defectus ſunt inſimul connexi, atque à primo alii dependent, ſive eo ſubſiſtente, opus non eſt de aliis quærere, cùm nullitas ex defectu juriſdictionis elidat radicem; dum Ordinario cum exemptis id non cõceditur, niſi ubi agatur de facto certo, ac notorio, nullam exigente cognitionem cauſæ juxta ſuperius deducta, *diſc. præcedenti, & alibi*; Unde propterea poſita iſta circumſtantia, quæ tribuat juriſdictionem procedendi ad declarationem, de conſequenti reſultat quod adhibenda non eſt forma proceſſus judiciarii, quinimò error eſt illam adhibere, ut ibi advertitur.

In ſecundo caſu, admittebam quod ordo judiciarius, cum ſuorum terminorum ſervatione adhibendus eſt, quodque allegante eo, cui cenſuræ comminatæ ſunt, cauſam excuſantem à paritione, audiri debet in forma judicii, cum facultate appellandi ab injuſta comminatione, juxta ea quæ habentur *ſub tit. de judic.* occaſione agendi de hujuſmodi declaratoriis, ad quas per Rotam, aliaque Tribunalia, pro exequutione ſententiarum, aliaque paritione mandatorum, præſertim extra temporalem Eccleſiæ Ditionem, ubi reali, vel perſonali exequutioni impedimenta præſtari ſolent, frequenter devenire oportet; Sed tam iſte, quàm præcedens caſus, extranei ſunt ab illo præſentis controverſiæ, ideoque incongruè, ac extra propoſitum per aliquos Scribentes multæ conſarcinabantur authoritates, quæ iſtos caſus percutiant.

In tertio demum caſu cenſurarum contumacialium, ob ſpretum inhibitionum, & præceptorum, in quibus illæ comminantur ipſo jure ipſoque facto, non obediendo, intrat altera diſtinctio, an agatur de cauſis civilibus inter Partes, vel etiam de criminalibus inter reum, & fiſcum; quibus in forma judiciaria concedantur ſolitæ inhibitiones, quæ plurium pœnarum, ac etiam cenſurarum comminationem in forma conſueta contineant, & tunc quando ratione attentatorum reſultantium à ſpretu inhibitionis prætenditur cenſurarum, aliarumque pœnarum incurſus, procedendum pariter eſt ſervatis ſervandis, & in forma judicii, atque aliquando intrare etiam poteſt appellatio ſuſpenſiva juxta ea quæ ad materiam attentatorum habentur *eodem tit. de judic.* eoſdemque terminos percutiebant plures ex authoritatibus, quæ deducebantur.

Aut verò demùm (juxta caſum præciſum controverſiæ)

verſiæ) cenſuræ adhibentur tanquam arma ſpiritualia ad compeſcendum delinquentes vel inobedientes, ſeu turbantes, ut ita abſtineant à contraventionibus, & rebellionibus, ac pareant, adeò ut adverſùs rebelles, & contemptores vel turbatores de facto iſta arma tanquam per ſpeciem defenſionis adhibere oporteat juxta caſum de quo inſi a *in Faventina diſc.* 19. ac etiam *ſub tit. de juriſdict. diſc.* 47. & 48. Et tunc potius error eſt adhibere formam proceſſus judicialis, quoniam imò non debet adhiberi, ſed procedendum eſt in forma extrajudiciali, & de facto ex ibi deductis; Siquidem res iriſione digna eſſet, ut ab iſta comminatione appellatio ſuſpenſiva dari debeat, ut ita interim inhibito licitum reddatur ſuperiorem inhibentem contemnere, atque in rebellione de facto continuare; Et conſequenter dicebam, quod concluſiones, vel authoritates, quæ cumulabantur, erant in ſuis caſibus veræ, ſed fallacia conſiſtebat in applicatione, circa quam hodie verſatur malum quotidianum, Concordia tamen ſuſtulit occaſionem ulterius iſta diſcutiendi.

NEAPOLITANA JURISDICTIONIS.

PRO ARCHIEPISCOPO.

CUM NUNTIO APOSTOLICO.

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Concilii, reſolutus pro Archiepiſcopo.

Au, & quando Ordinarius juriſdictionem exerceat cum Regularibus exemptis pro contraventione eorum, quæ ſibi commiſſa ſunt; Et in ſpecie pro acceſſu ad Monaſteria Monialium; Et quid in concurſu cum Nuntio Apoſtolico Commiſſario generali Regularium, an huic competat cognitio privativa.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Decretum generale S. Congregationis Concilii ſuper acceſſu Regularium ad Monaſteria monialium.*
3 *Reſolutio cauſæ.*
4 *In claris non intrant quaſtiones.*
5 *Etiam ſine dicto decreto Ordinarius habet hanc juriſdictionem cum exemptis circa Monaſteria monialium.*
6 *Ubi fundetur juriſdictio Nuntii Neapolitani cùm Regularibus.*
7 *De abſurdo quod reſultaret à privativa.*
8 *Regula eſt ut juriſdictio cenſeatur conceſſa cumulativè non autem privativè.*
9 *Nuntius Neapolis non habet jura Legati, ſed habet juriſdictionem limitatam ad certum genus cauſarum.*
10 *Ordinarius in quibus caſibus habeat juriſdictionem cum exemptis eoſque coercere valeat.*
11 *Conceſſo fine, conceſſa cenſentur media.*
12 *De conſtitutione Gregor. 15. ſuper exemptis.*
13 *De concluſione quod delegatio strictè intelligitur, & non datur ejus extenſio.*
14 *Regulares erant ſubjecti Ordinario loci, & quid operetur delegatio eis facta.*
15 *Quid referat quòd Ordinarii in his actibus procedant jure delegato.*
16 *Ponderatur inconveniens de quo etiam n. 7.*

DISCURSUS XVI.

1 Diſſeminata per aliquos Regulares opinione in Civitate Neapolis, quod ipſorum prohibitiones accedendi ad Monaſteria Monialium, non comprehenderent caſum, in quo ut id ſequeretur ad modicum tempus, cum regula generali parvitatis materiæ, eiſque propterea frequentantibus quædam Monaſteria, præſertim exempta, in quibus familia Archiepiſcopi non de facili ſe ingerere ſolet, ita cum brevitate, ſed cum nimia frequentia prohibitiones illudendo; Hinc proinde conſuluit Archiepiſcopus S. Congregationem Concilii, quæ iſta occaſione *ſub die* 1. *Maii* 1669. 2 decretum generale edidit à *Clemente XI.* approbatum, ut Regulares, etiam per modicum tempus, abſque licentia accedentes ad Monaſteria Monialium quantumvis exempta, incurrant cenſuras, & pœnas deſuper inflictas, quodque ab Ordinario loci, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato, coerceri, ſeu puniri valeant; Cùm 3 autem, poſt dicti decreti publicationem, caſus dediſſet contraventionem cujuſdam Religioſi carcerati per familiam Archiepiſcopi ab iſto poſt aliquarum horarum carcerationem ad correctionem, ac aliorum exemplum, benignè agendo, ex eo quod eſſet converſus, qui ex ſimplicitate potiùs contravenerat, ideoque in eo non vigebat illa malitia, quæ dignoſcebatur in dictæ opinionis diſſeminatoribus, ille remiſſus fuit proprio ſuperiori, pro ejus arbitrio corrigendum; Quare Nuntius Apoſtolicus illius Regni qui ſuam reſidentiam habet in ea Civitate, prætenſionem excitavit, quod ſibi carceratus remitti debuiſſet, ex eo quod ſibi, tanquam generali Commiſſario Regularium, & exemptorum, privativè illorum punitio competeret; Quare concorditer certiorato Pontifice, atque per iſtum remiſſo puncto decidendo eidem Congregationi *ſub die* 16. *Novembris ejuſdem anni* 1669. pro Archiepiſcopo prodiit reſolutio, quæ mihi pro eo ſcribenti (reflectendo etiam ad ſolam veritatem) juſta, beneque fundata viſa eſt.

Dicebam itaque ſcribens, quod, abſque neceſſitate aſſumendi aliam altiorem inſpectionem, caſus erat expreſsè deciſus ab eodem Decreto generali de recenti ut ſupra edito per literas circulares in forma conſueta omnibus locorum Ordinariis tranſmiſſo, ideoque intraret vulgaris regula textus *in l. ille aut ille ff. de legat.* 4 3. plenè exornata *per Rot. dec.* 44. *n.* 14. *par.* 15. *recent.* cuicumque caſui ſeu materiæ congruè adaptabilis, quod ſcilicet, in claris, & expreſſis, non intrant quæſtiones, & argumenta.

Verùm quia, genio ac ſtylo ſemper adverſum fuit, 5 cum ſolis regulis generalibus vel ſimplicibus authoritatibus abſque diſcurſu, cum pragmatico abhorrito uſu cauſas tueri; Hinc proinde dicebam, quod ubi etiam præfatum decretum generale editum non eſſet, adhuc tamen idem dicendum veniret; Tum quia prætenſio Nuntii ſuper dicta generali juriſdictione privativa cùm exemptis, nullam habet ſubſiſtentiam; Tum quia ubi etiam illa ſubſiſteret, adhuc tamen non comprehenderet caſum controverſiæ, ideoque non obſtaret ad effectum de quo agebatur; Ita propterea duas conſtituendo inſpectiones.

Quatenus igitur pertinet ad primam dicebam, quod 6 prorſus erronea eſſet, hæc opinio ſeu prætenſio ſuper privativa; Si quidem ejus commiſſio generalis, fundata eſt in quibuſdam literis Apoſtolicis in forma Brevis, *Clementis VIII.* anni 1591. directis Nuntio tunc exiſtenti, quæ in quolibet Nuntio noviter deputato, innovari, ſeu communicari ſolent, per quas, ex motivo frequentiæ bannitorum, qui videntur illi regioni connaturales, inter quos admixti erant aliqui Clerici ſæculares, & Regulares, ob eorum potentiam à criminoſa vita reſultantem non de facili puniſbiles per locorum Ordinarios, quorum poteſtas, in magna parte, ob diœceſium exiguitatem, & Eccleſiarum paupertatem, de facto modica, & exilis eſt, committitur Nuntio, ut procedere poſſit contra omnes Eccleſiaſticos ſæculares, vel Regulares, à laicali foro exemptos, ſicarios, bannitos, graſſatores, rebelles, homicidas, & aſſaſſinos, ſive hujuſmodi facinoroſorum hominum receptatores, fautores, vel ſequaces.

Iſtæ ſiquidem literæ reſtrictæ non ſunt ad ſolos Regulares vel alios exemptos, ſed indefinitè loquuntur

de

de quibuſcumque perſonis Eccleſiaſticis; quæ per ſæculares Magiſtratus coerceri non poſſunt, ita potiùs Ordinariis locorum, aliiſque Prælatis, & Superioribus Eccleſiaſticis tribuendo quamdam opem, ſeu magis potens brachium pro eadem coërctione, quam ipſi non de facili facere poterant; Unde propterea quando dicta prætenſio ſubſiſteret, quod hujuſmodi commiſſio privativam importaret, id non minus in Regularibus, & exemptis, quàm in quibuſcumque aliis Clericis ſæcularibus Ordinariorum ſubditis procederet, cujus tamen contrarium docet inconcuſſa praxis, ac etiam comprobat magnum inconveniens, quod ex inde re-
7 ſultaret, quoniam ita eſſet deſtruere Ordinariorum juriſdictionem, ac poteſtatem cum propriis diœceſanis, atque facere id, quod fecit Sacrum Concilium Tridentinum *ſeſſ.24. de reform. cap.* 20. cum Prælatis inferioribus aliquam juriſdictionem Eccleſiaſticam habentibus in locis, quæ intra alienæ diœceſis fines exiſtant, eis adimendo cognitionem cauſarum criminalium, illamque Ordinariis delegando, quoniam ita cauſæ criminales graviores ademptæ eſſent Ordinariis, & delegatæ Nuntio, quo nil abſurdius.

Ideoque dicebam, quod aliud in vim dictarum fa-
8 cultatum à Nuntio prætendi poteſt niſi cumulativa, pro qua aſſiſtit regula, ut ſcilicet conceſſa alicui juriſdictione ſuper iis, in quibus Alter juriſdictionem, & poteſtatem habet, ea intelligenda veniat cumulativè cum Judicibus Ordinariis, non autem privativè ad communiter notata *per Bart. & alios in l.1. Cod. de offic. Præfect. Aretin. conſ.*502. *n.* 2. *Rota apud Gregor. dec.*4. *& 8. apud Buratt. deciſ.*912. *n.*4. *&* 5. & habetur pluries in ſua materia, *ſub tit. de juriſdict. præſertim diſc.* 8, . Et ſic in hujuſmodi criminibus, quæ vulgò delicta campaniæ dicuntur, habet quidem Nuntius ex hac ſpeciali delegatione, illam juriſdictionem cumulativam, quæ præveniendi facultatem concedit, quam aliàs non habebat.

Ut enim advertitur *diſc. proximo poſt ſequentem*, iſte Nuntius non habet jura Legati, neque juriſdictionem ad univerſitatem cauſarum in gradu appellationis, vel
9 recurſuum, ſed eſt Collector generalis ſpoliorum, & jurium Cameræ habens limitatam juriſdictionem ad certum genus cauſarum concernentium dicta ſpolia & jura Cameræ, ſive juriſdictionem in aliquas perſonas, ratione ejuſdem miniſterii; Et conſequenter etiam cum Regularibus aliiſque exemptis, non poſſet ſe ingerere in præjudicium propriorum Prælatorum niſi ob hujuſmodi facultates ad certos caſus reſtrictas; Et cum iſtis pariter cumulativè, non autem privativè, ita ſolùm in his caſibus corrigendo dictum decretum Concilii Tridentini, *ſeſſ.24. de reformat. c.*20. per quod diſponitur, ut cauſæ omnes per locorum Ordinarios in prima inſtantia cognoſci debeant, neque Legati, vel Nuntii in eis ſe ingerere poſſint, ſed privativa nullum habet fundamentum.

Verùm ubi etiam dicta prætenſio ſubſiſteret in caſibus, qui in dictis litteris Apoſtolicis continentur, quinimò etiam in regula generali exemptiva, ut ſcilicet ipſe Nuntius eſſet ſuperior, ac Prælatus major Regularium, & exemptorum cum Ordinariorum inhibitione ab exemptivis privilegiis reſultante, Adhuc tamen dicebam, quod pro eodem Ordinario reſpondendum eſſet, nòn ſolùm ob hanc individuam delegationem reſultantem à præfato decreto, quod licet ſit generale, attamen principaliter editum fuit pro iſta Civitate, atque ad inſtantiam, & certiorationem iſtius Ordinarii, in cujus diœceſi rectè Pontifex, & Sacra Congregatio ſciebant reſidentiam Nuntii; Sed
10 etiam eo ſecluſo per regulas generales pluries inſinuatas, *ſub dicto tit. de juriſdict.* & præſertim in conſimili controverſia inter alterum Ordinarium & eumdem Nuntium *diſc.* 36. quod ſcilicet quando Concilium Tridentinum, & Apoſtolicæ Conſtitutiones Ordinariis locorum etiam jure delegato plura commiſerunt, etiam contra exemptos, quibuſcumque privilegiis non obſtantibus; Puta circa curam animarum, & adminiſtrationem ſacramentorum, ac prædicationem verbi Dei, & circa acceſſum ad proceſſiones, & obſervantiam feſtorum, vel interdictionem reſpectivè, & in pleriſque aliis caſibus, quos diligenter colligunt *Barboſ. de Epiſc. allegat.* 101. *Tamburin. de jur. Abbat. tom.*1. *diſp.*15. *Fagnan. in cap. nimis parva de exceſſib. Prælat. Frances in paſtoral. regular. par.* 2. *q.*2. & alii moderni collectores frequenter.

Ita cenſetur etiam eis attributa juriſdictio ipſos exem- 11
ptos coërcendi ex certo principio pluries inſinuato eodem *tit. de juriſdict.* & alibi, quod conceſſo fine, conceſſa cenſentur omnia media, per quæ ille finis ſequatur.

Et quamvis plures Morales, (utpotè cauſam pro- 12
priam agentes, ideoque parum idonei teſtes,) contrarium ſubſtinere ſatagant, ut ſcilicet, non per hoc conceſſa cenſeatur coërctio, præſertim perſonalis, vel per cenſuras; Attamen ex dicta ratione contrarium etiam in ſolo puncto juris, verius erat, quamvis non prodiiſſet Conſtitutio 9. Gregorii XV. quæ celebris eſt ſuper exemptorum privilegiis iſtorumque Conſervatoribus, ut pluries, *eodem tit. de juriſdict. præſertim diſc.*49. *& ſub tit. de Regul. diſc.*51. *&* 52. multò verò magis, ac extra omne dubium ob dictam Conſtitutionem, quæ iſtam dirimit quæſtionem.

Et meritò quidem, quoniam nimis evidens fallacia eſt tenentium dictam contrariam opinionem, procedendo cum regulis, quas habemus in materia juriſdi-
ctionis delegatæ ſtrictiſſimè in verbis intelligendæ; at- 13
que non extendendæ de caſu ad caſum, ſeu aliàs, quam ultrà ſonum verborum ex deductis *ſub tit. de matrim. diſc.* 3. & *ſub d. tit. de jud. pariter diſc.*3. *& in aliis*; Quoniam concluſio eſt vera, ſed malè applicata; atque in hoc conſiſtit æquivocum clarum procedendi cum eo præſuppoſito, quod cùm Concilium Tridentinum, & Apoſtolicæ Conſtitutiones conſiderent Ordinarios tanquam Apoſtolicos delegatos, idcircò debeat in eis procedere dicta regula, ſuper ſtricta, & rigoroſa delegationis interpretatione, quoniam ea procedit in illis delegatis, qui nullam, nec actualem, nec habitualem juriſdictionem cum perſonis habent, ſuper quibus conceditur juriſdictio, cùm tunc delegatus habeatur homo merè privatus, extra id, quod delegatio continet.

Id autem non congruit Ordinario loci reſpectu Re- 14
gularium exiſtentium intra ſuam diœceſim, quoniam cum ipſis habet juriſdictionem habitualem, ſeu nativam, dum antiquitus, & antequam privilegia exemptiva ſupervenirent, Regulares, tam quoad juriſdictionem Ordinarii, quàm quoad illam parochi in cura animarum, & ſacramentorum adminiſtratione, metiebantur jure reliqui populi, ex relatis, *per Fagnan. Barboſ. & Franceſ. ubi ſupra*, ac inſinuatur pluries *dicto tit. de juriſdict. & dicto tit. de Regular.* ac etiam in altero *de decimis*, & alibi; Undè propterea, ſuperveniens exemptio, eſt accidentalis, & impeditiva antiquæ, ac nativæ juriſdictionis; Et conſequenter, juxta ea quæ præſertim habentur *ſub tit. de benefic. diſc.* 1. *& ſeqq.* in materia indultorum, quæ Ordinariis conceduntur conferendi beneficia reſervata, vel affecta; id aliud non importat, niſi reſtitutionem primævi ſtatus, per quamdam remotionem obſtaculi, juxta vulgare exemplum deſuper tradi ſolitum, viri habentis membra valida, quæ tamen compedibus, aliiſque vinculis impedita ſint, quoniam ſi ſupreveniat vinculorum ſolutio, iſta non importat conceſſionem novæ facultatis ambulandi, aliaſque operationes membrorum faciendi, cum id ſequatur jure proprio, ac naturali, quod accidentaliter impeditum erat.

Et quamvis hodie in dicta materia indultorum conferendi beneficia reſervata poſt Conſtitutionem 59. Urbani VIII. non procedatur cum hac opinione ſed cum alia

Digitized by Google

alia diverſa, ut hujuſmodi indulta importent jus dele-
15 gatum ex deductis, *dicto diſc. 1. & ſeqq. de Benef.* At-
tamen id ſequutum fuit, potius in gratiam ipſorum In-
dultariorum, ne ſcilicet Capitula ratione ſimultaneæ
prætendere poſſent participationem indulti; Ita in præ-
ſenti mentio expreſſæ delegationis Apoſtolicæ facta fuit
potius ampliativè, atque ad tollendum omne dubium,
ut ita major eſſet Ordinariorum reſtituta poteſtas, ideo-
que inducta ad favorem, non debent retorqueri in
odium.

Ponderabam etiam inconveniens, de quo infra, *diſc.
proximo poſt ſequentem*, quod ſcilicet dictæ literæ Apo-
ſtolicæ directæ Nuntio loquuntur indefinitè de toto
Regno, undè propterea ſi hoc aſſumptum ſubſiſteret,
16 in omnibus aliis diœceſibus idem dicendum eſſet, cu-
jus contrarium praxis docet, ac per neceſſe docere de-
bet, cum alias ob Regni amplitudinem ipſiuſque Nun-
tii diſtantiam multa reſultarent inconvenientia.

ASCULANA CENSURARUM, SEU RECURSUUM.

PRO PP. CONVENTUALIBUS, CUM EPISCOPO.

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Epiſcoporum, & Regularium, reſolutus cum prudentiali temperamento.

De cenſuris, aliiſque pœnis incurrendis ob recurſus ad Magiſtratus ſæculares in cauſis Eccleſiaſticis, an & quando eis locus fiat, & an Ordinarius contra exemptos ad cenſurarum declarationem procedere valeat; Et quid de trahentibus perſonas Eccleſiaſticas ad forum laicalem.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *An Ordinarius procedat ad cenſuras contra exemptos remiſſivè.*
3 *Qualis ſit ſtylus ſacrarum Congregationum in cognitione cauſarum.*
4 *Quando expediat, vel reſpectivè non referat diſputare de validitate cenſurarum.*
5 *Recurſum habentes ad ſæculares in cauſis Eccleſiaſticis, incurrunt cenſuras.*
6 *Recurſus præſumuntur habiti per collitigantem intereſſatum.*
7 *Declaratur ad effectum denegationis audientia, non autem cenſurarum, pro quibus requiritur perfecta probatio.*
8 *Sed quando etiam ſine dicta probatione intrent cenſura.*
9 *Requiſitum recurſuum conſumatorum quale ſit, & quod non puniatur affectus ſine effectu.*
10 *Non eſt recurſus ubi ſit tanquam ad virum potentem pro protectione.*
11 *Declaratur quomodo id intelligi debeat.*
12 *Declaratur Bulla cœna circa trahentes Eccleſiaſticos ad forum ſæcularem.*
13 *An confratres laici, vel confraternitatis ſubjaceant foro laicali.*

DISCURSUS XVII.

1 ALiquibus exortis controverſiis inter Epiſcopum
& PP. Conventuales Civitatis Aſculi in Apulia,
occaſione tranſlationis, vel adminiſtrationis cujuſdam
piæ confraternitatis laicorum erectæ in Eccleſia Con-
ventualium, atque lite deſuper pendente in S. Congre-
gatione Epiſcoporum, & Regularium; Cum ad eam-
dem Civitatem acceſſiſſet quidam Commiſſarius Re-
giæ audientiæ, atque carceraſſet quemdam Notarium
unum ex officialibus dictæ confraternitatis, nullo tamen
ſequuto effectu, cum ille ſe exemerit, ſeu effugerit, ac
etiam ſupponeretur quod idem Commiſſarius contra
eumdem Notarium, ac alios officiales pro eſſum infor-
mativum feciſſet, ſuper ſubtractione, vel auctoritativa
extractione alicujus ſacræ ſuppellectilis à dicta Eccleſia,
ſub prætextu, quod bona ſpectarent ad confraternita-
tem; Hinc Epiſcopus, Guardianum, & procuratorem,
alioſque Religioſos dicti Conventus per cedulones de-
claravit incurſos in excommunicationem aliaſque pœ-
nas contentas in Bulla Cænæ, undè propterea adita ea-
dem Sacra Congregatione, cum iſtius conſuetis regu-
lis prudentialibus, cauſa finem habuit, ſuper modo ſci-
licet ut Epiſcopi dignitas in aliqua ſubſtineretur, ſed in
ſubſtantia finis fuit ad favorem Religioſorum, quod
cenſuræ non ſubſtinerentur.

In diſputationibus autem deſuper habitis, circa initia
profeſſionis, quinimò fortè antequam illi formiter
me addixiſſem, ac de tempore, in quo alia occaſione ad
Curiam accedens, cum adhuc de meo ſtatu indetermi-
natus eſſem in Sacris Congregationibus potiùs quam
in Tribunalibus ad requiſitionem concivium, & ami-
corum, aliquorum negotiorum curam haberem (quod
cauſa fuit, ut paulatim hunc improbum aſſumerem la-
borem)

Dicebam ſcribens pro dictis Religioſis quod duo
erant puncti; Primò ſcilicet circa defectum juriſdictio-
nis in Epiſcopo procedendi ad cenſuras contra Regula-
res exemptos; Et ſecundò, poſita etiam juriſdictione,
circa earumdem cenſurarum injuſtitiam, ſeu non in-
curſum.

Quatenus pertinet ad primum punctum, deducebam
eamdem diſtinctionem pluries *hoc eodem titul.* & alibi
inſinuatam, & præſertim *ſupra diſc.* 14. in quæſtione
frequenter diſputari ſolita, an ſcilicet, & quando Or- 2
dinarius contra exemptos procedere valeat ad declara-
tionem cenſurarum illatarum à lege ſuper facto certo,
& notorio, quod nullam exigat determinationem judi-
cialem, vel cauſæ cognitionem; Iſta verò circumſtan-
tia in præſenti, ubique dubio, ex infra dicendis ſuper
altero puncto, non aderat; Undè propterea certus vi-
debatur defectus juriſdictionis, qui clarior erat ex ea
circumſtantia, quod prætenſus incurſus cenſurarum pro-
veniebat ex cauſa, ſuper qua lis pendebat in S. Con-
gregatione, ideoque Epiſcopus gerebat partes colli-
tigantis, & conſequenter aſſumere non poterat illas
Judicis.

Quo verò ad alterum punctum, de quo principaliter
S. Congregatio inſpicere voluit, eò quia ipſa immorari
non ſoleat in apicibus juris, ſuper ordinatoriis judicii, 3
vel ſuper rigoroſis judiciorum; vel actionum diſtinctio-
nibus, eo modo quo per ordinarios vel delegatos Ju-
dices fieri ſolet ac debet, ſed ſummariè, ac potiùs mo-
re Principis, quàm Judicis, extra judicii formam, ſeu
figuram procedit, ſola veritate inſpecta ut advertitur,
ſub tit. de judiciis in relatione, de praxi curiæ, occaſione
agendi de iſta, aliiſque Sacris Congregationibus.

Dicebatur (& benè) per aliquos peritiſſimos Cardi-
nales, qui in Rota, aliiſque Tribunalibus prius verſati
erant, nil referre, an Epiſcopus, benè, vel malè proceſ-
ſerit, ſi revera adeſſet incurſus cenſurarum, quoniam ſi
malè religioſi declarati fuerant excõmunicati per Epiſ- 4
copum, poterant nunc benè declarari ab ipſa S. Congre-
gatione, ideoq; revera præcipuus, ac totus punctus erat
in meritis, cum juxta frequentem Curiæ praxim, de va-
liditate, vel invaliditate cenſurarum diſputari ſoleat,
quando agatur de cenſuris latis ab homine, & præſer-
tim contumacialibus, vel etiam de illis latis à lege, ad
effectum evitandi neceſſitatem paritionis, ſive obſta-
culum, quod prius cenſuratus audiri non poſſit in ne-
gotio principali, cum tunc expediat principaliter inſi-
ſtere ſuper illarum nullitate, ad effectum tollendi illas
de medio; Secus autem ubi principalis quæſtio ſit, an
verè adſit incurſus, necne, ut in præſenti.

Cum

Cum autem in cedulonibus ab Epiſcopo publicatis duplex alligaretur cauſa; Primò nempè ob recurſus ad magiſtratus ſæculares in cauſa Eccleſiaſtica pendente in ipſamet Sacra Congregatione; Et ſecundò trahendo ad forum laicalem dictos officiales confraternitatis, ideircò de his diſtinctè agendo.

Circa primum punctum recurſuum, non negabam, quod illis poſitis ac probatis, adeſſet incurſus cenſura-
5 rum, quacumque conſuetudine non obſtante quæ improba utpote ſacris Canonibus contraria cenſenda *eſt cap. noverit, Et cap. gravem de ſent. excom. & in Bulla cœnæ Domini* §. 16. *Rot. dec.* 101. 12. & 122. *poſt ſecundum vol. conſil. Farinac. apud Bich. deciſ.* 282. *n.* 1. & 2. *dec.* 83. *par.* 7. *rec. cum aliis ſub tit. de judic. diſc.* 19.

Inſiſtebam verò in deficiente verificatione hujus præſuppoſiti, cum nulla deſuper daretur probatio ſuper his recurſibus, ſed ſolùm deduceretur juris præſumptio
6 quod ſcilicet illi habiti cenſeantur ab habentibus intereſſe, cum ſine inſtantia Partis intereſſatæ non ſoleant Magiſtratus ſæculares ex officio ſeu motu proprio in his ſe ingerere *ad not. per DD. in cap. conſtitutus* 1. *de teſtib. Gregor. & add. dec.* 96. *Cavaler deciſ.* 372. & 529. *Burat. deciſ.* 446. & 536. *apud Bich. dicta dec.* 182. & ſæpius.

Reſpondebam tamen, cum recepta penéque quotidiana diſtinctione, inter pœnam denegationis audientiæ, & alias graviores perſonales, præfertim illam cenſurarum, ut ſcilicet ad primum effectum iſta præſumptio ſufficeret; Secus autem ad alterum, ad quem requiritur vera
7 & perfecta probatio, quod habiti fuerint per eum, in quo prætendatur incurſus cenſurarum, aliarumq; pœnarum, ut de hac diſtinctione aliis relatis habetur *apud Burat. & add. deciſ.* 416. & 446. *add. ad Gregor. dicta dec.* 96. *apud Bich. dec.* 641. *n.* 1. & *d. diſc.* 19. *de judic.*

Eſt bene verum, quod neq; id indefinitè recipiendum
8 eſt circa neceſſitatem perfectæ, & concludentis probationis, cum id moderari ſeu declarari ſoleat quando facti circumſtantiæ ita ſuadeant, ob quas etiam leves, & conjecturales probationes, quamvis imperfectæ, & præſumptivæ admitti ſoleat *ut eod. diſc.* 19.

Quin imò ſufficiens reputatur ſola perſeverantia, ex qua quædam ratihabitio deſumi videtur, quod ſcilicet illa pars intereſſata, contra quam ad minorem effectum denegationis audientiæ, præſumptio viget, renuat formiter, ac ſolemniter recurſibus renunciare, atque ſe promptam offerre parere mandatis Judicis Eccleſiaſtici, ſuaſque diligentias adhibere pro remotione impedimentorum, tunc etenim his non ſequutis dicta juris præſumptio juncta cum his adminiculis, quæ à præmiſſis reſultant, quandoque ſufficiens reputata fuit etiam ad graviorem effectum cenſurarum, ex ea congrua ratione; quod cum iſta dicatur materia difficilis probationis, quò magis fieri poteſt occultè practicari ſolita, quodq; officiales magiſtratuum ſæcularium hujuſmodi actorum copiam denegare ſoleant; ideircò nimium de facili fraus legi fieri poteſt, atque impunè haberi recurſus ſub iſto clypeo, quod ex defectu probationum ad cenſuras, aliaſque pœnas deveniri non valeat, *ut apud Peniam. deciſ.* 1093. *repetit. poſt ſecundum vol. conſil. Farinac. dicta deciſ.* 112. *apud Bich. dicta deciſ.* 282. & *deciſ.* 856. quæ eſt declarativa præcedentis, *dec.* 641. *coram eodem, cum aliis d. diſc.* 19. Undè propterea in iſta materia, certa & determinata Regula ſtatui non poteſt, cum potius arbitraria dicenda ſit pro ſingulorum caſuum qualitate; & circunſtantiis decidenda.

Verum in hac facti ſpecie, hujuſmodi difficultas non intrabat, non ſolum quia iſti religioſi ab initio promptos ſe obtulerunt facere quaſcumque renunciationes, & declarationes à Sac. Congregatione demandandas, ſed etiam quia neque verificabatur iſta circunſtantia impedimentorum, undè propterea non aderat occaſio aſſumendi dictam inſpectionem.

Et quod magis eſt, deficiebat requiſitum recurſivum in radice, quoniam tunc illi formiter haberi dicuntur ad effectum incurſus cenſurarum, aliarumque pœnarum, quando à magiſtratibus ſæcularibus de facto emanant inhibitiones, & præcepta vel alia judiciaria, & aucto- 9
ritativa impedimenta, ob quæ impedita remaneat proſequutio cauſæ Eccleſiaſticæ vel ſpiritualis coram ſuo Judice, vel exequutio literarum Apoſtolicarum ſeu mandatorum Rotalium, vel alterius Judicis ſeu exequutoris Eccleſiaſtici, & ſic ſpectato effectu, qui, non autem ſolus affectus in hac materia eſt punibilis *Felin. in c.* 1. *n.* 10. *de præſumpt. Menoch. de arbitrar. caſu* 360. *n.* 9. *Farinac. q.* 24. *n.* 35. & *ſeqq. Duard. ad Bull. cœn. canon.* 16. *q.* 6.

Et ſic punctus eſt an recurratur ad ſæcularem tanquam Judicem, qui in ratione juriſdictionali, & auctoritativa, cum inhibitionibus, & præceptis, ſeu alias Judicem, vel exequutorem Eccleſiaſticum impediat, ne ſuas partes expleat, vel etiam impediat colligantem, ne 10
ſua jura coram competenti Judice Eccleſiaſtico proſequatur; Secus autem ubi ad aliquem Magiſtratum ſæcularem recurratur tanquam virum potentem pro ſola aſſiſtentia de facto in forma extrajudiciali, adeò ut non adhibeatur auctoritas juriſdictionalis, cum tunc intrent termini diverſi privatæ reſiſtentiæ non autem iſti termini recurſuum, ut admittitur *in eiſdem dec.* 282. 642. & 636. *coram Bich.* ubi concordantes.

Verùm, & id pariter diſcretè pro facti qualitate intelligendum venit, ne aliàs ita adhibendo iſtum modum pro colore quæſito, legis prohibitio eludatur, eique fraus fiat, *ut d. diſc.* 19. *de judic.* Undè propterea cum in hac facti ſpecie, neque id verificaretur, cum acceſ- 11
ſus dicti Commiſſarii nullum ulteriorem habuerit progreſſum, vel produxerit effectum impeditivum, ſeu aliàs præjudicialem, ità ceſſabant illæ quæſtiones, quas ſuper præmiſſis poſtea frequenter diſputari aliquando contra recurrentes, & aliquando pro eis excuſandis juxta requirentium opportunitatem, ut Advocatorum conditio exigit.

Quo verò ad alium punctum, quod perſonæ Eccleſiaſticæ & in cauſa Eccleſiaſtica evocatæ fuiſſent ad forum ſæcularem, pariter difficultas tolli videbatur ex eodem facto, ſeu defectu juſtificationis, dum nulla deſuper dabatur ſufficiens probatio, atque ſola præſumptio juris non ſufficit ad hunc graviorem effectum cenſurarum juxta diſtinctionem, de qua ſuprà.

Dicebam ulterius, quod ubi etiam conſtaret concludenter formali querela quæ per dictos Religioſos adversùs dictus ſæculares pro extractione bonorum ab Ec- 12
cleſia vel ſacriſtia porrecta eſſet, adhuc tamen ſubſtineri non poterant cenſuræ, eo modo quo prolatæ fuerant, contentæ ſcilicet in Bulla Cœnæ, quoniam licet trahentes ſeu vocantes clericos, aliaſque perſonas Eccleſiaſticas ad forum laicalem, incurrant cenſuras, aliaſq; pœnas à ſacris Canonibus inflictas, non tamen incurrunt iſtam bullæ Cœnæ, cum ea loquatur ſolùm de Judicibus, & aliis, qui juriſdictionaliter, ac auctoritativè perſonas Eccleſiaſticas ad ſuum forum trahunt, non autem de partibus colligantibus, ut firmant *Vgolin ſuper hac Bull. c.* 13. §. 1. *n.* 11. *Duard. ſuper eod. c.* 15. *q.* 10. *n.* 2. *Theſaur. de pœn. Eccleſ.* verbo *Curia c.* 9. *verſ. quæres an colligantes, & verbo juriſdictio c.* 9. *in princ.* ac alii moderniores morales frequenter; & habetur etiam occaſione turbationis, vel impedimenti, *diſc. ſequ.* & *d. diſc.* 19.

Clarius verò quia non agebatur de clericis, vel per- 13
ſonis Eccleſiaſticis, ſed de certis, ac notariis laicis, undè propterea, quidquid ſit de competentia fori laicalis, vel Eccleſiaſtici reſpectivè, circa ipſam confraternitatem, ejuſq; corpus, & de quo agitur, *ſub tit. de juriſdict.* pluries, ac etiam *in ſupplemento, & alibi*, ſupponebatur quod proceſſus formatus contra ipſus laicos, eſſet jure ſingulari, ſeu perſonali abſque aliqua mentione officii, & conſequenter ceſſabat quæſtio in radice cum extra controverſiam ſit, ut perſonæ ſingulares ſubjaceant foro laicali, ut locis citatis advertitur ac etiam *hoc libr. ſub tit. de Regular. diſc.* 50.

CÆSARAUGUSTANA ABSOLUTIONIS.

PRO CAPITULO ECCLESIÆ METROPOLITANÆ SANCTI SALVATORIS,

CUM CAPITULO ALTERIUS ECCLESIÆ SANCTÆ MARIÆ.

Caſus diſputatus in Rota deciſus pro Capitulo Sancti Salvatoris.

An obtinens abſolutionem ab aliquibus expreſſis cenſuris, dicatur, rectè ab illis abſolutus, ſi aliis cenſuris non expreſſis innodatus eſſet; Et an detur abſolutio ab una ſpecie cenſurarum, alia firma remanente.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutio cauſæ.*
3 *An cenſura poſſint tolli in parte, diſtinguitur inter forum internum, & externum, ac etiam inter abſolutionem generalem, & particularem.*
4 *Forenſes non debent ſe ingerere in materiis fori interni, & è contra.*
5 *De eodem de quo num. 3.*
6 *An obtinens gratiam de delicto teneatur narrare alia delicta vel gratias.*
7 *Idem de diſpenſationibus.*
8 *Concordia etiam nulla excuſat à cenſuris.*
9 *Non tenetur quis ſe facere criminoſum, ſi praetendat non eſſe.*
10 *De diſtinctione cenſurarum ſpecialium, & univerſalium.*

DISCURSUS XVIII.

RElaxatis contra Capitulum Eccleſiæ Metropolitanæ S. Salvatoris declaratoriis, ob non paritionem mandatorum Rotalium in cauſa diſtributionum
1 diſputata in Rota, inter Canonicos, & Portionarios ejuſdem Eccleſiæ; Et quæ contumacia irritavit Tribunal Rotæ, atque alteri æmulo Capitulo Eccleſiæ de Pilar anſam dedit reaſſumendi antiquas prætenſiones ſuper præeminentiis, undè propterea obtinuit longè plùs quàm credebat, vel ſperabat juxta ſeriem de qua in *Cæſaraugustana Cathedralitatis, ſub tit. de praemin. diſc. 3. cum ſeqq.* Cum ego; & alii ejuſdem Capituli Sancti Salvatoris defenſores in dicta majori cauſa cathedralitatis, agnoſceremus quod nimium præjudicialis eſſet continuatio in dicto ſtatu cenſuratorum, & contumaciæ, conſuluimus, ut concordatis jam portionariis aliiſque intereſſatis, ac propterea ſequuta paritione, ob cujus defectum ad cenſuras deventum erat, commiſſio ſuper abſolutione obtineretur, ut ſequutum fuit, cumque dictæ abſolutionis conceſſioni ſe opponeret dictum Capitulum Pilarenſe; Hinc pro ſtylo Rotæ, cui commiſſio directa erat, datum fuit dubium, an commiſſio abſolutionis deſuper obtenta ſuffragetur, atque poſt binam cauſæ propoſitionem, *ſub die 20. Ianuarii 1656. coram cerro*, credo quod pro conceſſione abſolutionis prodierit reſolutio.

In diſputationibus deſuper habitis, duo erant puncti; Primò ſcilicet in facto, an adeſſent aliæ cenſuræ, ultra illas quæ Papæ in dicta commiſſione narratæ fuerant; Et ſecundò poſito quod adeſſent, an id obſtaret ad effectum quæſtionis.

Primus punctus erat (ut dictum eſt) potius facti,
2 quàm juris, atque ex facti circumſtantiis probabilius videbatur eas non adeſſe, ut etiam infra inſinuatur, de hoc autem ad cauſæ Patronum potius agere pertinebat; Quatenus vero pertinet ad ſecundum punctum juris, an ſcilicet concurrentibus pluribus cenſuris ex diverſis cauſis, ſuffragetur abſolutio ab una, vel aliquibus, aliis non narratis multoque minus purgata contumacia ob quam aliæ cenſuræ incurſæ, vel prolatæ ſint; Dicebam ſcribens pro capitulo S. Salvatoris, diſtinguendum eſſe inter forum internum, & exter- 3
num; Ad effectum ſiquidem fori interni, ac pœnitentialis, circa illam abſolutionem, quæ à peccatis, & à cenſuris à confeſſario habente ſufficientem poteſtatem conceditur in adminiſtratione ſacramenti pœnitentiæ, advertebam quod procederent auctoritates Theologorum moralium, quas plenè cumulabant ſcribentes pro oppoſitoribus, dum confeſſio ſacramentalis debet eſſe integra, tanquam redolens abolitionem omnis maculæ, ac reſtitutionis perſonæ in ſtatum gratiæ, quod ſequi non poteſt ubi aliquod vinculum remaneat, quod conſtituat animam in ſtatu damnationis, juxta dictum Apoſtoli, quod qui in uno deficit, factus eſt omnium reus; Et ad inſtar eorum, quæ habemus apud Criminaliſtas in Indultis ſeu abolitionibus, ad quorum effectum omnia crimina narrare oportet, eorumque remiſſionem, vel ſatisfactionem Partis intereſſatæ habere; Potiſſimè verò ubi adſit perſeverantia in eo delicto vel contumacia, quæ eſt cauſa cenſurarum, cum ita deficiant pœnitentia peccati commiſſi, & propoſitum non peccandi in futurum, ſine quibus non conceditur hujus ſacramenti adminiſtratio, ut latius per Theologos, ac etiam per aliquos Canoniſtas quibus me referre proteſtabar, cum incongruum videatur viro forenſi, externi fori negotia pertractanti, in his materiis ſe ingerere; Sicuti è converſo profeſſores fori interni ſe ingerere non de- 4
bent in legalibus, quæ ad forum judiciarium ſeu externum pertinent.

Ad effectum autem fori externi, dicebam verius eſſe, ut innodatus pluribus cenſuris, rectè poſſit abſolutionem, ab una, vel ab aliquibus obtinere, ut tollat illa obſtacula, quæ ab ea ſpecie præſtantur, deinde verò obtentam aliam abſolutionem ab aliis; Ad inſtar illius, qui duplici, vel triplici catena vinctus eſſet, quoniam
5 ſi intendit aſſequi priſtinam naturalem libertatem, atque omnium membrorum totiuſque corporis liberum uſum & operationem habere, utique debet omnes catenas, vel alia vincula ſolvere, cum nil referat tollere unum vel duo, ſi alia ſuperſint; Et conſequenter ubi agatur etiam in foro externo, de impetratione abſolutionis generalis ab omnibus cenſuris, puta ad effectum capacitatis aſſequendi beneficia, ſeu prælaturas cum ſimilibus, & tunc utique etiam in hoc foro procedunt eadem, quæ in pœnitentiali dicta ſunt, cum agatur de integro ſtatu, ac ad effectum omnimodæ capacitatis perſonæ, quæ eſt individua, atque non poteſt eodem tempore eſſe in ſtatu gratiæ, & in ſtatu indignationis, Secus autem ubi agatur de ſolutione aliquorum vinculorum operantium certos effectus, quos non operantur alia, ſive quia vincto ità paulatim libertatem obtinere expediat, cum nulla ratio id prohibeat.

Si quidem ſi (ex. gr.) quis vinctus ſit compedibus ac etiam manicis ferreis, unde propterea habeat manus, ac pedes impeditos, rectè curare poteſt obtinere ſolutionem unius catenæ, quamvis altera firma remaneat, cum ità expediat obtinere operationem aliquorum membrorum, quamvis non habeat illam aliorum; Quin imò in ipſiſmet membris ligatis duplici vinculo, uno graviori, & altero leviori, nimium refert tollere unum, ut alterum tantùm remaneat, ut praxis docet in compedibus duplicis diverſæ ſpeciei; quoniam alii ſunt ferrei, qui impediunt quidem libertatem celeriter ambulandi ac fugiendi, ſed permittunt (licet cum aliquo incommodo) aliquem illorum membrorum uſum, alii verò ſunt compedes trabei, ſeu lignei, qui impediunt uſum omnimodum; Ideóque ſtant benè ſimul, ut una ſpecies tollatur, & altera remaneat pro effectuum diverſitate; Ut in his terminis cenſurarum, ità diſtinguendo inter forum internum, & externum, ſive inter abſolutionem; & habilitationem generalem,

ac

Digitized by Google

ac particularem habetur *apud Covarruv. in cap. Alma mater par.1. §.11. num. 15. verſ.2. concluſio & num.14. in fin. verſ. igitur hæc ſeptima concluſio Sayr. de cenſur.* (qui forſan omnium plenius iſtam materiam tractat, *lib.2.ca.19.n.16.& 24.& c.21.n.21.& 23.*bene *Garzias de benefic. par.8. cap.3. num.54.55.& 60.* quem refert & ſequitur *Grat.diſcept.817.n. 15. Vrſell. concluſ. 10. n 68. Barboſ.in c. cum pro cauſa n.4. de ſentent.excommun.* atque dicta ratio naturalis evidenter convincere videtur.

Dubitandi ratio cadebat in ſubreptione, ſeu defectu intentionis, adinſtar eorum, quæ etiam reſpectu fori externi apud Criminaliſtas habentur in materia indultorum ſeu abolitionum, quod ſcilicet petens gratiam de aliquo delicto, exprimere tenetur alia crimina,qui-
6 bus innodatus reperiatur, quinimò etiam ea, à quibus per aliam gratiam ſit jam abſolutus, quando tendant in idem, ſeu agatur de eadem ſpecie criminis (quoties præſertim agatur de gratia vel abolitione particulari, quidquid ſit de indultis, & abolitionibus generalibus) ex ea nimium congrua ratione, quod facilius intrat commiſeratio, vel indulgentia cum eo, qui aliàs non criminoſus ex humana fragilitate illud unicum crimen commiſit, quàm cum eo qui ſit ſolitus delinquere, ac plurium criminum reus ad communiter notata *Bal. Caſtr. & alios in l.3. C.de Epiſcopali Audient.de quibus apud Tiraquell. de pœnis temperand. cauſ.10.n.4, Franch. & add.deciſ.330. Farinac. q.6. n. 49. & ſeqq. Sanch. de matr.lib.8. diſp.22.* apud quos alii.

Ponderando in idem ea quæ habemus in materia diſpenſationum Apoſtolicarum à pluribus impedimentis, quæ in idem tendant, quoniam omnia narrari debent, ea illa ratione differentiæ, quod pro ſtylo Datariæ facilius conceditur diſpenſatio ab uno, quàm à pluribus tendentibus in idem, dum aliàs fraus fieri poſſet,
7 ita per plures diſtinctas diſpenſationes ſingulorum impedimentorum, tollendo illud obſtaculum, ſuper quo vel non concederetur,vel difficilius diſpenſatio,*ut apud Sanch. ubi ſupra Pirr. Corrad. in ejus praxi diſpenſationum*, cum aliis per modernos Collectores, vel practicos.

Verùm dicebam quod objectum aliàs conſiderabile, in hac facti ſpecie ceſſabat ex altero fundamento facti,
8 quod ſcilicet, dubiæ, ac incertæ eſſent aliæ cenſuræ, quæ per oppoſitores objiciebantur, ob quoſdam prætenſos recurſus, vel ob prætenſam non paritionem aliquorum antiquorum mandatorum Rotalium in cauſa præeminentiarum, inter eaſdem Eccleſias, vel Capitula; Quamvis etenim adeſſent aliqui declaratoriæ à pluribus annis relaxatæ, attamen videbantur ſublatæ per quandam concordiam, quæ ubi etiam ob defectum beneplaciti Apoſtolici ſeu alias invalida, vel impugnabilis eſſet, adhuc tamen à cenſuris, & à contumacia excuſat, *ut apud Dunozett. ſenior.dec. 34. repertt. dec. 585. par. 1. rec. & apud Roias deciſ. 364.* & *habetur ſuprà diſc.5.*

Undè propterea oportebat prius formiter diſputare, an adeſſent, necne iſtæ aliæ cenſuræ, atque hoc poſito, dicebam quod nulla ſuberat neceſſitas illas nar-
9 randi, vel earum abſolutionem quoque obtinendi,cum nullibi in jure cautum ſit, ejuſque principia; & rationes potius repugnent, ut teneatur quis fateri delictum, ejuſque reum ſe facere; quando probabiliter credere poteſt, ſe eſſe ab illo immunem; Iſtaque ratio pro meo judicio de plano tollebat difficultatem, quæ alias fuiſſet conſiderabilis.

De iſtis autem cenſuris, à quibus totum ut ſupra hujus Eccleſiæ, & Capituli præjudicium provenit,habetur mentio in alia *Cæſaraugustana Canonicatus, ſub tit. de benefic.diſ.*23,ubi de diſtinctione cenſurarum ſingularium afficientium perſonas, & generalium afficientium corpus, quodque abſolutio, vel exemptio ab una ſpecie, ſit compatibilis cum permanentia, & duratione alterius, ex ibi deductis.

FAVENTINA CENSURARUM.

PRO CURIA ARCHIEPISCOPALI, CUM ANTIANIS OPPIDI BAGNACABALLO.

De eadem materia validitatis vel invaliditatis declarationis incurſus cenſurarum contentarum in Bulla Cœnæ ob turbatam, vel impeditam Eccleſiaſticam juriſdictionem.

SUMMARIUM.

1 *Fines Iuriſdictionis temporalis ſolent eſſe diverſi à finibus ſpiritualibus.*
2 *Quod aliquando Epiſcopis non permittatur exercitium juriſdictionis in cauſis mixti fori.*
3 *De feudo devoluto, & conſolidato.*
4 *De privilegiis Ferrariæ, & Vrbini.*
5 *Facti ſeries.*
6 *Reſolutio, ejuſque ratio.*
7 *Iuſta cauſa excuſat ab incurſu cenſurarum.*
8 *Solent ſequi reſolutiones ex motivis ignotis ipſiſmet defenſoribus.*
9 *Teſtes de familia Curiæ non ſunt idonei.*
10 *In cenſuris requiritur citatio perſonalis.*
11 *De Bulla cœnæ contra impedientes juriſdictionem, quando procedat.*
12 *Quare Advocati ſcribant ſuſtinendò cenſuras.*
13 *Declaratur concluſio de qua num.9.*
14 *Quando procedatur ad pœnas contumaciales.*
15 *De eodem circa pœnas ſpirituales.*
16 *Quæ ſit pœna gravior an corporalis, vel ſpiritualis.*
17 *De eadem concluſione de qua num 9. & 13.*
18 *Quando præſtetur fides teſtibus minus idoneis.*
19 *Declaratur concluſio de qua num. 10.*
20 *Quando citandus habeatur pro citato.*
21 *Malè citatus ſi habeat notitiam ſufficit.*
22 *De eadem concluſione de qua num.11. declaratur.*
23 *Quod Communitates dicantur perſonæ potentes.*

DISCURSUS XIX.

Ontingente in hoc oppido Bagnacaballò; illà diverſitate finium temporalium, vel ſpiritualium 1
frequenter enunciata, *ſub tit. de juriſdict. diſc.1. cum ſeqq. & ſub tit. de præmin. diſc. 29.* & alibi; Quia nempè in ſpiritualibus ſit intra fines diœceſis Faventinæ Provinciæ Æmiliæ ſeu Romandiolæ, Status Eccleſiaſtici immediati, in temporalibus verò intra fines Ducatus Ferrariæ, qui ante devolutionem enunciatam *ſub tit. de feudis diſc. 2. & 40.* erat ſub diverſo Principe; Cum forſan antiquitus ſub proprio Principe, ſaltim de facto practicaretur idem, 2
quod in aliquibus Italiæ Principatibus practicari videmus, quod Epiſcopis non de facili permittitur exercitium gladii temporalis, & familiæ armatæ cum Laicis in cauſis pecuniariis, ſeu alias prophanis, ut inſinuatur *infrà diſc. 21.* Quamvis ob devolutionem Ducatus prædicti per reverſionem ad ſuam primæ- 3
vam cauſam, ille effectus fuerit de eodem Statu immediato, undè propterea practicari debeat id, quod de jure diſpoſitum in reliquo Statu practicatur jure illius conſolidationis, de qua agitur, *dicto tit. de feud. diſc.83.*

Attamen dum Clemens VIII. in adeptione poſſeſſionis illius feudi, quam perſonaliter facere voluit, ut illorum populorum benevolentiam captaret, plura 4
privilegia conceſſit, ut ita ſub Cardinali Legato continuarent eo modo, quo ſub proprio Duce, ut advertitur, *ſub tit. de juriſ. diſc. 80.* quod ad inſtar fecit etiam Urbanus VIII. in Statu Urbini ut habetur *dicto diſc. 83. de feud. & diſc. 2. de donat. & alibi*, exinde reſultat quædam opinio ſeu prætenſio illorum

F 2 populo

populorum continuandi in eiſdem uſibus vel ſtylis, cum quibus etiam & jam ſub propriis Ducibus vivebatur, ut præſertim docet praxis caſus de quo agitur, *ſub tit. de Regal. diſc.55. ſeu 56.*

Cum itaque Epiſcopus in viſitatione comperiiſſet non nullos oppidanos ſæculares, eſſe debitores aliquorum piorum locorum atque negligere ſolutionem, undè propterea feciſſet monitionem generalem comminan-
5 do coërctionem realem, ac perſonalem, idque totus populus, eorumque vice illi de Magiſtratu, qui Antiani dicuntur, ægrè ferrent, curarunt proindè obtinere quandam inhibitionem ab officialibus Legationis Ferrariæ, qua freti, cum publica reſiſtentia, ac rebellione exemerunt à familia Curiæ Epiſcopalis unum ex dictis debitoribus jam carceratum ex cauſa prædicta, impediendo quoque, ne ad aliorum carcerationem procederetur, cum formali ſcandaloſo tumultu, comminando etiam eidem familiæ trucidationem; ac etiam convocationem populi ad ſonum campanæ, eo modo quo contra bannitos, ac malefactores practicari ſolet; Undè propterea Vicarius generalis, capta deſuper informatione per depoſitionem eorumdem de familia, præviaque monitione domi ſeu per edictum, præfatos Antianos, ac alios, qui epiſcopalem jurisdictionem ita ſcandaloſè turbaverant, incurſos declaravit in cenſuras contentas in Bulla Cœnæ Domini; contra impedientes, ac perturbantes Epiſcopos, alioſque Prælatos, ne ſuam juriſdictionem exerceant; Quare cenſuratis recurrentibus ad Sacram Congregationem Immunitatis, aſſumpta diſputatione ſuper conſueto dubio, an cenſuræ ſubſtineantur, negativa prodiit reſolutio de anno 1661.

6 Quamvis autem per Scribentes hinc inde, in puncto juris deducerentur ea, de quibus infra; Nihilominus ea per Sacram Congregationem revera parum examinata fuerunt, quoniam unica reſolutionis ratio fuit dicta inhibitio Cardinalis Legati, vel ejus officialium; Tùm quia malè ſe geſſiſſet dicta familia Epiſcopi, illi non parendo, donec obtineretur moderatio ex vulgari regula, de pluries *ſub tit. de judiciis* in materia attentatorum, quod inhibitio, ſive juſta, ſive injuſta eſt ti-
7 menda; Tùm etiam, quia viſum fuit, ut inhibitio præfata præbuiſſet dictis Antianis, & aliis juſtam cauſam credendi, quod licitè pro ejus obſervantia reſiſtentia fieri potuerit, & conſequenter, quod non adeſſet contumacia, ſeu malitia poſitiva, quæ neceſſaria videtur pro incurſu hujuſmodi gravium cenſurarum non de facili dando ſine culpa poſitiva & tali, quæ peccatum mortale redoleat ex deductis *per Fagnan. in c. ad hæc n.68. de Religioſ. dom.* & habetur *ſupra diſc. 5.* in propoſito excuſationis cenſurarum ob aliquam concordiam licet invalidam.

8 Undè propterea edocemur, id quod advertit in ſpecie *Rovit. deciſ.49. num.13.* ac pluries inſinuatur alibi, quod ſcilicet, à magnis præſertim, ac ſupremis Tribunalibus Collegiatis, frequenter prodeunt deciſiones ex motivis nullatenus tactis per cauſarum defenſores hinc inde; Quod improbandum non eſt, Benè tamen ubi ſtylus eſt edendi deciſiones, parum commendabile videtur, occultando motiva, quæ fuerunt cauſa reſolutionis, vel illa leviter attingendo, ad deciſionis ornatum, deducere parum tutas concluſiones præjudiciales in aliis cauſis, ut advertitur *in relatione, & praxi Curiæ, ſub tit. de judic.* occaſione agendi de Auditorio Rotæ ejuſque deciſionibus.

In diſputationibus itaque deſuper habitis, ſcribentes
9 pro cenſurarum validitate, plura deducebant fundamenta; Primò nempè defectum probationis præſuppoſitæ reſiſtentiæ, ac turbationis non aliundè probatæ quàm per depoſitionem eorumdem birruariorum, ſeu illorum de familia, qui plena fide indigni ſunt ex plenè deductis *per Farin. q. 32. n. 80. & q.56. n.370. & ſeqq.* cum aliis de quibus infra; Secundò ex defectu citationis perſonalis, ſine qua non datur vera contumacia, quæ ad cenſurarum, præſertim adeò gravis excommunicationis contumacialem prolationem neceſſaria eſt, 10
ex relatis *apud Sperell. deciſ. 48.* & eſt abſolutum utriuſque civilis, & canonici juris principium, ut non detur vera contumacia ſine ſcientia, ut in ſua ſede *ſub tit. de judic.*

Et tertiò fortius ratione injuſtitiæ, quoniam Bulla Cœnæ, ut advertitur *diſc. præcedenti*, procedit contra
impedientes, vel turbantes Eccleſiaſticam juriſdictio- 11
nem auctoritativè, ſeu juriſdictionaliter, non autem de facto cum auctoritate privata, juxta opinionem plurium quos refert *Duard. ad hanc bull. c.16. q.4.* ac referant alii tenentes contrarium de quibus infra.

Singula igitur dicta objecta rejiciendo, ego & alii Scribentes pro Curia Epiſcopali, (pro conſueto tamen pluries enunciato ſtylo ſubſtinendi ſcilicet hujuſmodi
cenſuras, non in odium cenſuratorum & in parte odi- 12
bili, ſed in gratiam Epiſcopi pro ſubſtinenda ejus dignitate.)

Quatenus pertinet ad primum, dicebamus, quod licet regula ſit talis, ut hujuſmodi miniſtri Curiæ non ſufficiant ad perſpectam, & concludentem probationem delicti, attamen bene ſufficiunt ad torturam, *ut poſt Iſern. & Afflict.* ac alios habetur *apud Franch. deciſ.379.*
& add. & Sperell. dec.149. n.22. Hoc autem poſito re- 13
ſultat, ut licitè tranſmitti poſſit inquiſitio ſeu monitorium, quodque contra contumacem procedi valeat ad condemnationem contumacialem, etiam banni capitalis, quod in Regno Neapolitano ſub termino ſeu vocabulo forjudicationis explicatur juxta ubique receptam praxim de qua *apud Clar. §. fin. quæſt.11. num.2. & ſeqq.*
& q.44. numer. 10. alioſque practicus Criminaliſtas, 14
& præſertim *apud Sciallo jam in tract. de forjudicatione.*

Ac propterea quemadmodum ita ad condemnationem contumacialem, ac pœnam ordinariam corporalem procedi poteſt; ita facilius dicendum eſt procedi
poſſe ad iſtam pœnam ſpiritualem, ut in ſpecie aliis re- 15
latis habetur *apud Cathar. dec.82. n.51. Sperell. dec.* 48. *& dicta dec.* 149. *n.* 22.

Quamvis enim diſcurrendo intellectualiter, gravior pœna reputetur excommunicatio major, quàm pœna capitalis, dum iſta occidit ſolum corpus caducum, &
corruptibile, quod jam eſt moriturum, illa verò cau- 16
ſat mortem æternam animæ nobilioris, ac immortalis, ut alibi quoque inſinuatur; Attamen de facto, pœna capitalis longè gravior reputatur, magiſque circumſpectè ad eam procedendum eſt, ratione irretractabilitatis, quodque detecta nullitate, vel injuſtitia condemnationis, non remanet conſultum indemnitati ejus, qui condemnatus eſt, ſi interim condemnatio executioni demandata fuit; Potiſſimè quia hujuſmodi condemnationes contumaciales cum banno capitali, ſecum trahunt etiam præjudicium animæ, dum ex improviſo, etiam per inſidias à quocumque impunè occidi poſſunt, neque cum eis adhibentur illæ adeò exactæ ſpirituales diligentiæ, quæ adhibentur cum illis, qui occiduntur per manus carnificis; ideoque ſi ſemiplena probatio ſufficiens ad tormenta, juncta cum contumacia, reputatur apta ad dictam condemnationem capitalem, rectè videtur etiam apta ad hunc effectum, qui ſaltim ratione retractabilitatis eſt minus præjudicialis, ac etiam quia ratione frequentiæ non videtur hodie iſta pœna ſpiritualis quoad Mundum producere illam infamiam, alioſque pœnales effectus corporales, quos antiquitus producebat, ut in perjurio quoque praxis docet, ideoque meritò per S. Concilium Tridentinum, & per alia Apoſtolica decreta, cenſurarum facilitas, & frequentia damnatur.

Clariùs verò in hac facti ſpecie, quia concurre- 17
bat notabilis numerus miniſtrorum Curiæ, dum erant quinque, ac ulterius aliæ accedebat probationes adminiculativæ per aliquos teſtes deponentes de fama publica, & de aliis argumentis ex ponderatis *per Sperell. ubi ſupra*; Potiſſimè dum agebatur de facto,

quod

Digitized by Google

quod de ſui natura erat difficilis probationis, cum eſſet delictum potius populare, & è contra omnes, qui ad tumultum accurrerunt, erant potius principales delinquentes, & qui, quatenus aliqui abſque reatu bono animo accurriſſent; Attamen incertum erat, quinam iſti eſſent, & quatenus eorum ſcientia haberetur, utiquè non depoſuiſſent contra patriam, & populum, neque tunc expediebat, ut in eo populi calore officiales curiæ Epiſcopalis ad illum locum acceſſiſſent, ne ſcandali ma-
18 joris occaſionem præberent, undè propterea intrare dicebam receptam ac frequentem concluſionem, ut in iis, quæ ſunt de ſui natura difficilis probationis, iſta leviter ſufficiat, admitienda ſit, atque præſtetur fides teſtibus quamvis aliàs exceptione elidibilibus ex relatis *per Farinac. quæſt. 62. Buratt. & Add. deciſ. 143. 294. & 655. Mantic. dec. 12. & communiter*; Atque revera illud objectum non habebatur in conſideratione, cum caſus redoleret ſpeciem facti notorii, in quo caſu non attenduntur apices juris ex collectis *per Sperell. dicta deciſ. 48. n. 43. & ſeqq. & per tot.*

Minus conſiderabile videbatur alterum objectum deficientis citationis perſonalis, ſine qua non datur vera
19 contumacia ex plenè pariter in his terminis cenſurarum relatis, *per Sperell. dicta deciſ. 43.*

Admittebam ſiquidem veritatem concluſionis in caſu ſuo; ubi ſcilicet agatur de cenſuris contumacialibus ab homine proferendis in pœnam delicti, vel contumaciæ, & inobedientiæ, quia nempe Epiſcopus, vel alter ſuperior Eccleſiaſticus mandet ſubdito, ut coram ſe compareat, ſive aliquid adimpleat ſub pœna excommunicationis, ad quam auctoritate ſua procedat pro punitione contumaciæ, & inobedientiæ, cum tunc requiratur contumacia vera, & formalis, quæ regulariter non contrahitur ſine ſcientia, quæ in graviter præjudicialibus debet eſſe omninò certa, & non admittitur præſumpta ex pleniſſime cumulatis, *per adden. ad deciſ. 542. n. 98. par. 4. rec. tom. 5.* & paſſim, cum ſint principia vulgaria, & quotidiana, ideoque meritò neceſſaria eſt ſaltim prima citatio perſonalis, ut occaſione contumacialis judicii, quod in Curia dicitur per contradictas, ſive occaſione declaratoriæ, ad quam, ob non paritionem procedi ſolet, habetur in ſua *ſede ſub tit. de judic.* Secus autem ubi non agatur de cenſura hominis, ratione contumaciæ, & inobedientiæ, ſed potius de cenſura legis, quam ſuperior ſolum declarat ſeu denunciat populo, cum tunc dicatur potius ſpecies actus extra judicialis, in quo citatio adhiberi ſolet ex quadam urbanitate ad effectum, ut ita monitus ille, qui jam à lege præſupponitur cenſuratus aliquam excuſationem deducere valeat, ideoque non agitur de illa contumacia, quæ eſt cenſuratum fundamentum, ut advertitur *in Meſſanen. diſc. 13. & in aliis, hoc eod. tit. & apud Sperell. dicta dec. 48.*

Et nihilominus etiam in caſibus, in quibus citatio
20 perſonalis regulariter neceſſaria eſt, adhuc recepta eſt limitatio *in dicto tit. de judic.* pluries deducta, ut ceſſet quando vel rationè potentiæ ob non tutum acceſſum, vel ratione affectatæ latitationis, aliàs citatio non eſt practicabilis, quoniam tunc in odium impedientis ille habetur pro citato, ut etiam deſuper plura cumulantur, *apud Sperell. dicta dec. 48.* & per alios modernos paſſim, cum ſint principia hodie notoria.

Accedentibus quoque duabus aliis circunſtantiis; Primò nempè præſuppoſito ſtylo illius Curiæ illarumquè
21 partium; Et ſecundò quia dabantur ſufficientes juſtificationes, quod citationes factæ domi per edicta verè deveniſſent ad notitiam citatorum, quo caſu id ſufficit, cum ad alium finem citatio non requiratur niſi pro notitia, ut pariter ad ſatietatem colligit *idem Sperell. dicta dec. 48. num. 37.* & pluries advertitur *dicto tit. de judic.*

Major itaque difficultas conſiſtebat in tertio objecto; an ſcilicet intrarent cenſuræ contentæ in Bulla Cænæ, dum agebatur de delicto reſiſtentiæ vel inobedientiæ commiſſo ex privato, non autem auctoritativo, ac juriſdictionali jure.

Quamvis etenim alii pro hac parte ſcribentes elaboratè cumularent plures relatos, *per Bene de immuni. tom. 1. c. 5. dubit. 10. ſect. 2. n. 11. dubit. 11. ſect. 2. Alphonſ. de Leon. de cenſur. recollect. 4. litt. I. verbo impedientes*, ut 22
ſcilicet per quoſcumque impedientes Eccleſiaſticæ juriſdictionis exercitium, iſta cenſura incurratur; Attamen pro meo ſenſu probabilior videtur altera opinio, quam tenent *Duard. ad cand. bull.* & alii, ut advertitur *diſc. præcedenti*, quod ſcilicet procedat contra eos, qui juriſdictionaliter, ac in ratione auctoritativa id agant; Sive quod dicta prior opinio verius recipienda veniat; etiam ubi impedimentum præſtetur ab eo, qui non ſit publicus officialis, vel Magiſtratus habens juriſdictionem localem, cum qua in forma judicii impedimentum præſtet, ſed ſit perſona potens cum illa ſpecie potentiæ; quæ in populo potius publica; quàm privata dicenda veniat, ut ex. gr. ſunt Barones & Domicelli, qui licet non habeant juriſdictionem in exercitio, quod eſt penès Judices, & Magiſtratus, eam tamen habent in Dominio; Sive quod eis debetur quædam reverentia ſeu obedientia, ob quam ſpectato effectu, iſte ſit idem; Secùs autem ubi ipſe reus curet facere reſiſtentiam Curiæ donec impediat exercitium juriſdictionis ſuperioris, non per ſpeciem turbationis, vel uſurpationis juriſdictionis, aut poſitivi contemptus, ſed principaliter ut ſe eximat, atque moleſtias perſonales, vel reales evitet per ſpeciem illius defenſionis, quam natura docere videtur; Idemque ubi non ipſemet carceratus vel carcerandus hanc reſiſtentiam faciat, ſed eam faciant ejus amici vel benevoli, quamvis potentialiter, ac armata manu, cum id non niſi per hanc viam ſequi valeat, ſemper tamen dicitur privatum delictum reſiſtentiæ, & exemptionis; non autem formalis turbationis juriſdictionis; Atque cum hac diſtinctione conciliabiles videntur diſſidentes Moralium opiniones.

Applicando autem ad rem; Quando dicta inhibitio 23
officialium Legationis, juncta cum opinatione de qua ſupra, non præberet illam excuſationem, cui verè Sacra Congregatio innixa eſt; Tunc dicebam (etiam in ſenſu veritatis,) quod rectè dici poſſet formalis turbatio publica; & auctoritativa, & conſequenter, quod intraret Bulla Cænæ, dum delictum factum non erat principaliter ad eximendum illum carceratum, ex affectione privata, ſed potius per Magiſtratum communitatis & per populum jure publico, negando Epiſcopi juriſdictionem ſeu poteſtatem, ideoque rectè intrabat ratio potentiæ, ad inſtar eorum quæ habentur, *ſub tit. de jure patronat. præſertim, diſc. 58.* ut Communitates; Baronibus, ac Domicellis exæquatæ ſint, atque dicantur etiam perſonæ potentes.

NEAPOLITANA CENSURARUM

PRO PIO FRANCISCO DE RUBEIS.

Caſus diſputatus coram A. C. reſolutus pro eodem.

An & quando occidens vel graviter percutiens Clericum ex cauſa defenſionis vitæ, vel honoris, ſive ex cauſa indignationis, vel magnæ provocationis, evitet cenſuram contentam in Canon. *ſi quis ſuadente diabolo.*

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De excommunicatione ob percuſſionem Clerici.*
3 *Declaratur ubi ſit appenſata, & doloſa.*
4 *Vel ubi percutiatur Clericus inventus in fornicatione cum applicationibus.*
5 *Item ſi ex cauſa defenſionis.*
6 *Declaratur quomodo debeat eſſe modus defenſionis.*
7 *De differentia inter cenſuram, & irregularitatem.*

Digitized by Google

DISCURSUS XX.

1 CUM juxta ſeriem alia occaſione enarratam, *ſub tit. de fideicommiſſis, diſc.* 149. Pius Franciſcus, vitæ militaris profeſſor, actu deferens gladium, verbis, ac factis graviter injuriatus, ac provocatus eſſet à ſacerdote ſæculari minante etiam cum quodam repagulo ſeu gravi fuſte apto ad occidendum eum offendere, ipſeque evaginato gladio eum occidiſſet: undè propterea Curia Laicalis illum impunibilem declaravit; Curia Archiepiſcopalis per publicos cedulones eumdem declaravit incurſum in excommunicationem majorem contentam in canone, *ſi quis ſuadente diabolo*; Quare appellatione interpoſita ad A.C. ſententiam reportavit ſuper non incurſu cenſurarum, prædictam declarationem Ordinarii infirmando, atque mihi pro dicto Pio Franciſco, præter ſtylum ſcribenti ex eodem motivo enunciato, *dicto diſc.* 49. (reflectendo etiam ad ſolam veritatem) iſta poſterior reſolutio juſta, beneque fundata viſa eſt.

Non negabam ſiquidem notoriam, & quotidiè practicatam dicti Canonis diſpoſitionem, ut pro clerici
2 homicidio, vel alia gravi percuſſione incurratur major excommunicatio Papæ reſervata, pro cujus abſolutione teneatur cenſuratus perſonaliter Urbem adire, quando ab eodem Papa per organum Pœnitentiæ non diſpenſetur ex juſta cauſa ætatis, vel infirmitatis, aut inimicitiarum vel ſimili, ut etiam advertitur *diſc.* 21.

Dicebam tamen, ut id procedat quando agatur de crimine doloſo, & appenſato, non autem ex inconſulto calore iracundiæ, undè vitium calumniæ abſit, ut
3 clarè probant prima verba canonis præſupponentia, ſuadente diabolo id patratum eſſe, & eſt communis traditio DD. *in cap. ſignificaſti il ſecundo de homicid. cap. cum voluntarii de ſentent. excommunic. ex relatis per Sayr. de cenſ. lib.* 3. *cap.* 27. *n.* 20. *cum ſeqq. Carol. de Graſſ. effect. cleric.* 9. *n.* 186. *& ſeqq. & n.* 280. *Bellet. diſquiſit. cleric. par.* 1. §. 2. *n.* 9. *Fagnan.* longè poſt hanc diſputationem editus, *in cap. cum voluntate n.* 39. *de ſentent. excommunic.*

Atque litteraliter probat textus, *in cap.* 3. *de ſentent. excommun.* ubi diſponitur quod percutiens clericum, qui ſit inventus fornicari cum uxore, vel ſorore, aut
4 filia, aut matre, tanquam ex juſto dolore excuſabilis, hanc excommunicationem non incurrat; Idque communiter ampliatur per DD. ad alium caſum, cui eadem ratio congruat, puta quia invenerit cum aliqua ex prædictis vel cum ſponſa de futuro, ſive cum alia conjuncta, in qua pro moribus regionis idem intret juſtus dolor, inhoneſtos actus agentem, ut patet ex ſupra allegatis, quoniam caſus poſitus per textum ſtat demonſtrativè ſeu exemplificativè, non autem taxativè, dum punctus eſt in juſto dolore excluſivo præmeditatæ offenſæ, quæ cum Dei injuria clerico fiat, unde propterea quoties percuſſor ex gravi injuria irritatur, vel etiam fortiter provocatus ſit, ab hac cenſura excuſatur.

Clariùs verò, quoniam in hac facti ſpecie, non ſolum accedebat dicta cauſa juſti doloris reſultantis à receptis injuriis eo gravioribus, dum agebatur de viro nobili ac profeſſore armorum, actualiter deferente enſem, attentis præſertim moribus illius Civitatis, ſed etiam accedente alia juſta cauſa defenſionis propriæ
5 vitæ, dum occiſus accepto quodam gravi fuſte ligneo, cum quo januæ claudi ſolent, apta etiam ad occidendum percutere minabatur, undè propterea dici quoque poterat fuiſſet homicidium ad defenſionem propriæ vitæ, pro quo certum eſt hanc excommunicationem non incurri *ad text. in dicto c.* 3. *de ſent. excommun.* cum concordantibus per DD. ſupra allegatos, *ac Farin. q.* 24. *n.* 32. *&* latius *qu.* 126. & per omnes paſſim.

Adverſus hoc motivum, replicabatur per ſcribentes in Curia pro promotore fiſcali Curiæ Archiepiſcopalis quod iſta non eſſet juſta defenſio, cum illa talis dicatur, quando ſit cum moderamine inculpatæ tutelæ circa tempus, modum, & cauſam, ex plenè deductis *per* 6
Moron. conſ. 13. ubi de iſta materia occaſione agendi de incurſu irregularitatis pro homicidio ex cauſa defenſionis.

Replicabam tamen, terminos eſſe longè diverſos; Ad effectum ſiquidem irregularitatis, rigoroſè proceditur circa præciſè neceſſariam defenſionem, ac moderamen inculpatæ tutelæ, dum etiam pro homicidio 7
vel gravi vulnere rixoſo, ſeu ex juſto dolore, vel provocatione, irregularitas incurritur, quin imò etiam pro nullatenus peccaminoſo homicidio caſuali ex ſola ratione quod daretur cauſa rei illicitæ juxta cauſ.s *textus in cap. continebatur, cap. ſuſcepimus cum ſeq. de homicid. cum concordantibus per Fagnan. in cap. ad audientiam ex n.* 17. *de homicid. volunt.* Secùs autem ad effectum hujus excommunicationis, à qua, ut dictum eſt, ſufficit abeſſe dolum, ideoque non tenetur ille, qui ſe videt in aliquo periculo conſtitutum, tenere libram in manibus, ut cæteris relatis in his terminis cenſurarum advertunt *Sayr. dicto c.* 27. *n.* 19. *&* 20. *Carol. de Graſſ. dicto effect.* 9. *n.* 263. & alii de quibus ſupra; Et præſertim inæqualitas armorum non attenditur, ubi aggreſſus alia arma non haberet, niſi enſem, ut advertitur etiam *per Moron. dicto conſ.* 13. *n.* 25. Cum etenim excommunicatio major, ut alibi *hoc eodem tit.* ad hanc materiam cenſurarum advertitur, importet gravem pœnam ordinariam aſſimilatam pœnæ capitali, hinc ſequitur, ut ab iſta quælibet cauſa juſti caloris vel indignationis excuſare debeat; Ponderando potiſſimè quod ubi etiam aggreſſus potuiſſet cum ſimili repagulo, vel cum fuga ſe defendere; attamen cum ageretur de viro nobilium natalium & armorum profeſſore, actualiter deferente enſem, pro moribus regionis gravior injuria fuiſſet id agere, undè propterea dicebam de plano intrare traditionem *Bart. in l. ut vim ff. de juſtit. & jur.* quæ ob quamdam purificationem, pro illorum temporum forſan conditione ab eo deductam, etiam apud non profeſſores celebris, nimiumque famoſa eſt.

CASTRI MARIS, VEL STABIEN. CENSURARUM.

PRO DIVERSIS PERSONIS.

CUM EPISCOPO, SEU PROMOTORE FISCALI.

Caſus diſputatus in ſignatura Iuſtitiæ reſolutus pro hac parte.

An abſolutio à cenſuris Papæ reſervatis, obtenta à quolibet probato, & legitimo confeſſario in vim Jubilæi, ſuffragetur pro cenſuris in judicium deductis, & per publicos cedulones jam declaratis.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Iubilæum non ſuffragatur pro cenſuris, & pœnis fori externi judicialis.*
3 *In quo conſiſtat puritia Iudicantium, vel Conſulentium.*
4 *Declaratur concluſio de qua num.* 2.
5 *Quod in Regno Neapolitano non permittatur Epiſcopis cognitio cauſarum mixti fori.*
6 *Denunciatio excommunicationis à jure non importat veram juriſdictionem.*
7 *Percuſſor clerici quam pœnam quo ad forum Eccleſiaſticum incurrat.*
8 *Quid operetur jubilæum juxta concluſionem de qua num.* 2. *&* 4.
9 *De eodem, & de differentia inter excommunicatos à Iudice, & declaratos vel denunciatos incurſos.*

DISCUR

DISCURSUS XXI.

PAtrato per plures ſæculares hujus Civitatis homi-
1 cidio in perſona Clerici in ſacris ; Epiſcopus , ſer-
vatis ſervandis , per publicos cedulones , illos declara-
vit incurſos in majorem excommunicationem Apoſto-
licæ Sedi reſervatam contentam *in canon. ſi quis ſuaden-
te diabolo* ; Aliam verò inquiſitionem formavit Curia
ſæcularis, à qua, ſive ab alio ſupremo magiſtratu, obtenta
remiſſione Partis offenſæ , mediante quadam compo-
ſitione , abſolutionem reportarunt. Cumque in hoc ſta-
tu , Clement IX. jubilæum pro ſtylo novorum Ponti-
ficum publicaſſet ; Ideircò in ejus vim dicti cenſurati,
habita jam Partis remiſſione : à quodam privato proba-
to confeſſario ab excommunicatione abſolutionem re-
portarunt , ejuſque fidem præſentando Epiſcopo, inſte-
terunt pro remotione cedulonum , à cujus denegatione
appellantes ad A. C. proviſionem ſuper eadem remo-
tione obtinuerunt ; Quare Epiſcopus , vel ejus promo-
tor fiſcalis, prætendendo , quod nullum adeſſet grava-
men, quodque propterea A. C. deſuper manus appone-
re non poſſet , adiit Signaturam Juſtitiæ pro remiſſione
cauſæ ad ejus Tribunal, ſed petitio rejecta fuit, cum ſo-
lito reſcripto *nihil*.

In diſputatione autem deſuper habita ; Scribens ego
pro dictis appellantibus, non negabam veritatem aſſum-
pti , quod relatis pluribus modernis Moralibus præſer-
2 tim *Diana* de hac Jubilæi materia agentibus, deducebatur
ex parte Epiſcopi, quod ſcilicet jubilæum ſuffragetur
quoad ea quæ concernunt forum internum, non autem
tollat pœnas fori externi pro delictis, quæ jam in judi-
cio deducta ſint, ut præcertim habemus in irregularita-
tibus contractis ratione homicidii vel alterius delicti
publici , ac in judicio deducti , cum ſimilibus.

Dicebam tamen, fallaciam conſiſtere in applicatio-
ne , in qua congruè , vel incongruè facienda , hodie
pro meo ſenſu tota vis conſiſtit; Ob ſcriptorum etenim
3 ac deciſionum Tribunalium , & ſacrarum Congrega-
tionum copiam , penè omnes illæ quæſtiones juris in
in abſtracto quæ apud antiquiores erant nimium invo-
lutæ, hodiè explanatæ videntur ; Statuta jam regula jux-
ta eam opinionem , quæ magis probabilior viſa ſit ma-
jori parti DD. Pro limitatione autem recipiendo alte-
ram opinionem, undè propterea totus punctus eſt in ap-
plicatione, cujus principalis regulatrix eſt diſtinctio ca-
ſuum ſeu circumſtantiarum facti , ac propterea in foro
ut plurimum clarus error eſt cum generalitatibus pro-
cedere , ſtudendo cum improbo labore indigeſtæ con-
fercinationi concluſionum ac doctrinarum , nullatenus
autem reflectendo ad bene diſtinctam, notitiam facti
atque ad combinationem circumſtantiarum illius caſus,
qui eſt in quæſtione, cum circumſtantiis aliorum caſuum,
de quibus Tribunalium deciſiones , vel juris Conſulto-
4 rum Reſponſa , aliæque doctrinæ loquuntur , ac pro-
pterea pernicioſus eſt ſimplicium Collectorum uſus,
non benè expendendo auctoritates , quas ipſi in confu-
ſo , congerunt, ac non diſtinguendo triticum à palea.

Applicando itaque ad rem ; Quando ageretur de ex-
communicatione lata ab homine in pœnam ipſius ho-
micidii , ſive in pœnam contumaciæ , & inobedientiæ
non comparendi coram Epiſcopo, vel alio Eccleſiaſtico
ſuperiore , qui eſſet Judex competens delinquentis ,
etiam pro punitione delicti , quia nempe delinquens
vel Clericus , vel etiam laicus in illis locis , in qui-
bus conceditur Ordinariis locorum competentia , ſed
cognitio criminum mixti fori cum ſæcularibus; Et tunc
admittebam dictum aſſumptum, quod jubilæum in hoc
non ſuffragetur, quo ad forum externum, atque abſolu-
tio ejus vigore obtenta non tollat cenſuras à Judice, vel
ſuperiore illatas , tanquam per ſpeciem pœnæ , quo-
niam unumquodque ſolvendum eſt eo modo quo li-
gatum fuit , atque aliàs , ob frequentem uſum hujuſ-
modi ſpiritualium elargitionum , præſertim in ingreſ-
ſu cujuſlibet novi Pontificis eſſet allicere præſertim
perſonas Eccleſiaſticas ad delinquendum , ſub fiducia
hujuſmodi abſolutionum , quæ frequenter practi-
cantur.

Id autem ad hanc facti ſpeciem applicabile non erat,
quoniam pro ipſo crimine homicidii delinquentes jam
puniri fuerant à proprio Judice laico , cui viſum fuit
(forſan ex facti qualitate ,) illos admittere ad compo- 5
ſitionem , & ſic punire potius in ære, quàm in corpo-
re , adeò ut ſi occiſus fuiſſet ſæcularis , nullæ deſuper
fuiſſent partes Epiſcopi ; Quin imò quoad punitio-
nem ipſius homicidii , pariter nullæ partes ejuſdem
Epiſcopi de facto erant, quamvis occiſus eſſet Clericus
in ſacris , cum in eo Regno, (ſive ex explicito privile-
gio Apoſtolico Papæ Honorii III. ut aliqui putant; Si-
ve ex illo implicito , quod in vim antiquæ conſuetudi-
nis allegari valeat , ſive ex alia cauſa, ſuper quo veritati
locus relinquitur) de facto non permittatur Epiſcopis,
& locorum Ordinariis ſe ingerere cum laicis in hujuſ-
modi criminibus mixti fori ut advertunt. *Rovit. in pragm.
3. de juriſd. invicem non turban. Bajar. ad Clar. §. fin.* 6
*quæſt. 57. num. 2. Duard. ad Bull. cœna canon. 16. quæſt. 5.
& alii.*

Alias itaque partes Epiſcopus non gerebat, niſi illas
publicatoris , ſeu denunciatoris incurſus excommunica-
tionis latæ à jure *in dicto canone ſi quis ſuadente diabolo*,
quod ubi præſertim factum in certum & notorium, non
redolet actum juriſdictionalem vel judicialem; dum eti
contra non ſubditos , atque in forma potius extrajudi-
ciali , quàm judiciali deveniri poteſt ad hujuſmodi de-
clarationem , ita directam ad ſpirituale regimen pro-
priarum ovium, ut ſciant morbidam, ſeu infectam pecu-
dem, à cujus commercio cavere debent, ut plures in præ- 7
cedentibus advertitur.

Illa vero excommunicatio lata à lege contra eum,
qui pro illo crimine ſubjectus eſt aliis pœnis tempora-
libus , à proprio Judice competenti inferendis , aliam
non importat obligationem , niſi illam personaliter
accedendi ad pedes ſummi Pontificis , ejuſque Curiam
adeundi , ut ab eo per organum ſummi Pœnitentiarii
ejuſque coadjutorum , qui in Urbis Patriarchalibus Ba-
ſilicis deputati ſunt , abſolutionem obtineat ; injuncto
onere ſatisfactionis Partis offenſæ , qua ſecuta , ob-
tentaque conſueta atteſtatione Regentis Pœnitentiariæ
ſuper jam conceſſa abſolutione ; tunc Ordinarius ,
qui ad cenſuratum declarationem proceſſerat cum
affixione cedulonum , iſtorum remotionem negare
non poteſt , aliam non habendo cognitionem , ni-
ſi illam recognitionis dictionis præfati Regentis an
ſit vera vel conficta , ſive etiam cognoſcere de purifica-
tione conditionis contentæ in eadem abſolutione ſuper
ſatisfactione ſcilicet partis offenſæ , quibus concurren- 8
tibus, cedulonum remotio negari non poteſt.

Id autem, quod iſti cenſurati reportaſſent accedendo
ad Urbem , ità obtinuerunt mediante jubilæo , cujus
operatio in hoc conſiſtit , ut remittat neceſſitatem hu-
juſmodi acceſſus, ob communicationem conceſſam cui-
libet probato confeſſario illius facultatis, quam habeant
Pœnitentiarius major, ejuſque adjutores , & miniſtri ut
ſupra ; atque per ſpeciem illius particularis diſpenſatio-
nis ab acceſſu ad Urbem, quæ ab eodem Tribunali Pœ-
nitentiariæ hujuſmodi excommunicatis concedi ſolet
ex cauſa infirmæ valetudinis vel gravis ætatis , aut ini-
micitiarum, & ſimili; Et ſic cognitio, quam Ordinarius,
ante remotionem cedulonum prætendere poterat, con-
ſiſtebat in recognitione ſatisfactionis ſeu remiſſionis
Partis , & ſuper veritate atteſtationis confeſſarii , circa
conceſſionem abſolutionis , tam de facto , quàm de ju-
re, quod ſcilicet illa atteſtatio eſſet vera, illeque confeſ-
ſarius eſſet verus , & approbatus.

Clarè iſta probari obſervabam ex tenore ejuſdem 9
Conſtitutionis editæ ſuper conceſſione jubilæi , dum
expreſsè loquitur de publicè denunciatis , ſeu declara-
tis incidiſſe in cenſuras , aliam non adjiciendo legem

ſeu conditionem, niſi illam ſatisfactionis partis; Dum enim ſupponitur publica denunciatio, ſeu declaratio, ita in verbis agitur de iſto caſu habente ſpeciem judicialis, & auctoritativi actus facti per Ordinarium, vel alium Eccleſiaſticum ſuperiorem, ad quem pertinet; Ponderando quod myſterioſè Papa loquitur, non de publicè excommunicatis, vel alias cenſuratis, ſed de publicè declaratis, vel denunciatis, cum iſti termini ſint inter ſe diverſi, quoniam (ut præmiſſum eſt;) Aliud eſt cenſura hominis, quam ipſe ſuperior Eccleſiaſticus exercendo uſum clavium, inferat in pœnam delicti, vel contumaciæ auctoritate ſua; Aliud verò eſt cenſura legis, in qua Ordinarius vel alter Prælatus gerat ſolum partes publicatoris, vel denunciatoris, Ideoque ſicuti hujuſmodi cenſuratis accedentibus ad Urbem ac reportantibus abſolutionem ab uno ex confeſſariis deputatis per Pœnitentiariam, doctoque de ſatisfactione partis offenſæ, per Ordinarium, vel alium Prælatum, qui cedulones publicavit, eorum remotio citra gravamen negari non poteſt; Ita in præſenti; dum illa facultas, quæ competit Pœnitentiariis dictarum Baſilicarum, ita per jubilæum cuilibet confeſſario communicata eſt.

NEAPOLITANA IMPARTITIONIS BRACHII.

PRO CURIA ARCHIEPISCOPALI CUM TRIBUNALI NUNTIATURÆ.

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Epiſcoporum, & Regularium, reſolutus ut infrà.

An poſſit Nuncius Apoſtolicus, invito, vel inſcio Ordinario loci, in ejus diœceſi impartiri brachium alteri Ordinario, volenti ibi exequi ejus ſententias contra proprios ſubditos; Vel potius id privativè ſpectare debeat ad Ordinarium loci in quo exequutio fieri debet.

SUMMARIUM.

1 *De ſtylo Curiæ Archiepiſcopalis Neapolis non dandi brachium ſine juſtificatione actorum.*
2 *Facti ſeries.*
3 *Reſolutio cauſæ.*
4 *Quando Epiſcopus unius diœceſis exerceat juriſdictionem cum proprio ſubdito in diœceſi aliena.*
5 *Quomodo liceat denunciare aliquem excommunicatum in juriſdictione aliena.*
6 *De competentia fori ratione loci delicti.*
7 *Quod commiſſarii, & delegati debeant oſtendere litteras ſuæ delegationis Iudici ordinario loci.*
8 *Laudatur ſtylus non concedendi brachium abſque ſummaria cognitione juſtificationis.*
9 *De eodem ac diverſis ſpeciebus exequutorum.*
10 *Et quod etiam in mandatis Principis id eſt practicandum, ideoque datur exequutoriatio.*
11 *Ut id pertineat ad illum Ordinarium loci cujus eſt territorium.*
12 *Mandata tribunalium Curiæ Romanæ aliorumque delegatorum Apoſtolicorum non indigent brachio Ordinarii.*
13 *Secus in mandatis Epiſcoporum aliorumque inferiorum Prælatorum.*
14 *Iſtoque ſecundo caſu, quare Nuntius ſe non ingerat.*
15 *De præſcriptione juriſdictionis in alieno territorio.*
16 *Qualis debeat eſſe obſervantia ad effectum dictæ præſcriptionis.*

DISCURSUS XXII.

COnfluentibus, ex omnibus Regni partibus, ac locis, ad Regiam Civitatem Neapolis, occaſione reſidentiæ Proregis, ac Tribunalium, in magno numero perſonis utriuſque ſtatus laici, & Eccleſiaſtici, in diex contigit, quod Epiſcopi ſeu Ordinario locorum contra proprios ſubditos inquiſitos vel debitores, qui proprios lares egreſſi, in hac Civitate morantur, exequi volentes eorum ſententias, vel alias proviſiones, per carcerationem, vel per affixionem cedulonum, ſuper cenſuris contra eos prolatis, implorant brachium (ut decet) illius Curiæ Archiepiſcopalis, cujus inveteratus eſt ſtylus (commendatione quidem dignus) id non concedendi, abſque juſtificatione actorum, deſumpto forſan hoc ſtylo ab altero illius M. Curiæ Vicariæ, aliorumque laicalium Tribunalium in eadem Civitate reſidentium, non impartiendi brachium pro exequutione mandatorum aliorum Principum vel Magiſtratuum aliarum ditionum, niſi cognitio ſummariè per authenticam copiam vel atteſtationem diſtinctam actorum. 1

Cum autem Epiſcopus Theanenſis, relaxaſſet mandatum de carcerando quemdam Clericum ejus ſubditum in præfata Civitate morantem, atque ad hunc effectum imploraſſet brachium dictæ Curiæ Archiepiſcopalis, quæ inhærendo dicto ſtylo illud concedere renuit abſque actis juſtificativis; Hinc ejuſdem Epiſcopi Agentes recurſum habuerunt ad Tribunal Nuntiaturæ, quod in eadem Civitate fixam reſidentiam habet, eoque ſimpliciter, & abſque alia juſtificatione brachium impartiente, ſequuta fuit carceratio, quam ægrè ferendo Ordinarius tanquam per actum exercitii juriſdictionis in ejus territorio, conqueſtus eſt; Cumque Archiepiſcopus, & Nuntius concorditer determinaſſent deſuper audire ſenſum S. Congregationis Epiſcoporum negotiis præpoſitæ, iſta per organum ejus Secretarii oportunum cenſuit audire oraculum Summi Pontificis Clementis X. utpotè laudabiliter verſati per decennium circiter ſub Pontificatu Innocentii decimi in munere Nuntii in dicta Civitate, ipſoque aſſerente id practicari, idemque affirmante Cardinali Spinola uno ex Cardinalibus ejuſdem Congregationis; qui pariter per idem tempus circiter ſub Alexandro VII. in eo munere verſatus fuerat, donec exinde præpoſitus Nuntiaturæ apud Cæſarem dignè ad purpuram evectus eſt, Reſponſum fuit à Sacra Congregatione id Nuntio licere, nulla tamen prævia diſputatione; Quare petita juxta ſtylum ex parte Archiepiſcopi nova audientia, & aſſumpta diſputatione, ex quibuſdam motivis prudentialibus cum honeſto temperamento controverſia ſopita fuit, adeò ut verè punctus remaneat indeciſus. 2 3

In hac ſecunda diſputatione, ſcribens ego pro Curia Archiepiſcopali, ſuper hujus facultatis incompetentia in Nuntio; Ad æquivoca tollenda advertebam, quod duæ conſtitui debebant diſtinctæ inſpectiones; Primò ſcilicet generalis, & in abſtracto, an præfatus Nuntius, tam in iſta, quàm in aliis illius Regni diœceſibus in hoc ſe ingerere poſſet; Et ſecundò, poſita in puncto juris negativa, an & quid ſuffragaretur conſuetudo, cujus præſuppoſitum ut ſupra fuerat cauſa reſolutionis.

Quatenus pertinet ad primum punctum ſive inſpectionem deducebam eandem theoricam, quæ habetur inſinuata, *ſub tit. de juriſdict. diſc.10. & infra in annotationib. ad S. Concil. Trident. diſc.6.* ſuper quæſtione, an & quando poſſit Epiſcopus unius diœceſis, juriſdictionem, ac pontificalia exercere intra fines alienæ diœceſis, cum proprio ſubdito, abſque illius Ordinarii ſeu Diœceſani licentia, contra explicitam diſpoſitionem, vel intentionem juris communis, & contra expreſſam prohibitionem S. Concilii Tridentini loco citato, quod ſcilicet; Aut agitur ſolùm de citatione verbali, & tunc 4

licet

licet ſit etiam in controverſia inter DD. Attamen admittebam fieri poſſe rationibus ibi aſſignatis, dummodo mandatum de citando conceptum ſit in propria diœceſi cum in eo potius quàm in exequutione conſiſtere dicatur exercitium juriſdictionis.

An verò agitur de citatione reali, per actum carcerationis; Aut de alia exequutione ejus ſententiarum, & proviſionum, per actus facti poſitivi, ut præſertim contingit in affixione cedulonum, in locis publicis ſuper cenſuris; Et tunc id fieri non poſſit ſine licentia Ordinarii loci; Quoties tamen, reſpectu cedulo-
5 num, vel edictorum id fiat in forma authentica & juriſdictionali, quia nempe in conſuetis locis publicis aſſignantur cedulones originales cum ſubſcriptione & ſigillo Epiſcopi vel ejus Vicarii Generalis, & cancellarii; Secus autem ubi in forma ſimplicis denunciationis, quod illa perſona eſt ejus ſuperiore declaratio excommunicata cum privatis informibus, & non authenticis ſchedulis affixis in aliquibus locis, ita certiorando quod ille Clericus in ſua diœceſi cenſuris innodatus eſt, adeò ut hæc denunciatio non obliget ad evitandum cenſurati commercium, & juxta illas privatas ſchedulas, quæ affigi ſolent ſuper invitationibus ad comedias, vel ad ſpectacula, ſive etiam ad aliquam ſpiritualem functionem, aut ſuper denunciatione præmii deſtinati reportato alicujus rei amiſſæ cum ſimilibus, cum tunc nullum ineſſe dicatur juriſdictionis exercitium, neque ille actus ſit obligatorius, ſed ſolum ut ille, contra quem hujuſmodi pu-
6 blicæ denunciationes privato jure fiant quatenus id verum non eſſet, contra eos, qui talium cedulonum affixionem fecerint, vel mandaverint, inſtituere poterit judicium criminale famoſi libelli, in quo Ordinarius loci etiam contra diœceſanos alienos procedere poteſt ratione loci patrati delicti, cum iſta dicatur competentia omnium aliarum major ex iis, quæ habentur deducta in hoc propoſito competentiæ fori ratione loci delicti, *ut ſub tit. de juriſdict. diſc. 57.*

Idque etiam inter ſæculares ubique, per leges particulares, vel ſtylos introductum eſt, ut Commiſſarii, aliique exequutionem facere volentes, licentiam à Magiſtratu ordinario loci obtinere debeant, vel ſaltim ſibi oſtendere litteras authenticas ſuæ deputationis, ac facultatis ut aliis relatis advertunt *Bovadill in polit. lib. 2.*
7 *cap. 20. numer. 20. & 21. Rovit. ſuper pragmat. in rubric. ne quid in loc. public. num. 3.* Taliſque eſt communis obſervantia, & rationabiliter quidem, ne alias ſub imagine ſeu figura commiſſariorum vel officialium detur anſa bannitis ac facinoroſis hominibus, vel aliis, patrandi delicta, ſeu inferendi moleſtiis in perſona, vel in bonis eorum inimicis, vel infenſis.

Hoc autem poſito, advertebam quoque commendatione dignum cenſendum eſſe dictum ſtylum non de
8 facili concedendi hujuſmodi brachii impartitionem, præſertim ubi agatur de præjudicialibus actibus facti, & irretractabilibus, carcerationis, vel publicæ affixionis cedulonum, abſque aliqua ſaltim ſummaria, & ſuperficiali juſtificatione ad propriam inſtructionem cum authentica fide ſeu compendio actorum præſertim in magna & Regia Civitate, ne alias detur aditus indebitè ac de facto moleſtandi, ac injuria afficiendi perſonas etiam qualificatas ibi morantes, quas aliquis Ordinarius indebitè ejus ſubditas prætendat, ut frequens hujuſmo-
9 di inconvenientium contingentia praxis docere ſolet; Atque ad id probandum deducebam ea, *quæ ex Roſſ. in prax. de foro compet. num. 74 & ſeqq. Rot. deciſ. 576. num. 5. par. 4. rec.* & in aliis ibi relatis habentur deducta, *ſub tit. de feud. diſc. 77.* ſuper diſtinctione diverſarum ſpecierum exequutorum, quod ſcilicet; Alii ſunt exequutores nudi facti, quales ſunt baroncelli, aliique inferiores miniſtri juſtitiæ, explicantes actum exequutoris de facto tantùm & iſti obediunt ſibi injunctis mandatis abſque alia cognitione; Alii verò ſunt exequutores juris, quales ſunt officiales, & magiſtratus, eorum brachium impertientes alteri, qui jure ſuo in alieno territorio id facere non poſſit, vel cum perſonis, & bonis, in quibus ipſe liberum juriſdictionis exercitium non habeat, & tunc iſte exequutor rectè deſiderare poteſt juſtificationem mandati exequendi, non ad effectum formalis cognitionis, ut deſuper judicare valeat, ac mandatum aliaque acta à competenti Judice facta confirmare, vel infirmare ſed ad ſolum effectum negativum ſe abſtinendi à petita exequutione, vel conceſſione brachii, cum declarationibus ibi latius deductis; Quinimò etiam à man- 10
datis ipſius Principis eſt abſtinendum, eique replicandum ex deductis, *ſub tit. de Reg. diſc. 148.* Ideoque etiam in proviſionibus proprii Principis abſentis requiritur exequutoriatio de qua *ſub tit. de feud. diſc. 106. & alibi.*

Id autem abſque dubio pertinere dicebam ad Ordinarium loci, qui eſt dominus territorii, ſeu pro ſibi competenti juriſdictione ordinaria habet jus territoriale, 11
non autem ad Nuntium vel alium Apoſtolicum officialem, quamvis eſſet verus Nuntius cum auctoritate Legati, ac ſuperioritate ipſiuſmet Ordinarii, tanquam Judex appellationis vel recurſuum quoniam ex iſto caſu conceſſio hujuſmodi facultatis dicitur actus primæ inſtantiæ, quæ tam de jure communi, quàm etiam clarius ex diſpoſitione Sacri Concilii Tridentini *ſeſſ. 24. de Reformat. cap. 20.* pertinet ad Ordinarium, atque in ea Nuntii ſeu Legati ſe ingerere non poſſunt, ſed ſolum in gradu appellationis, quando ſcilicet Ordinarius indebitè id denegaret; ſed in forma appellationis, ſervatis ſervandis, & præſertim tranſportatis actis, quatenus adſint, non autem de facto tanquam ex integro, ut in præſenti ſequutum fuerat; Multo magis id procedere dicebam in iſto Nuntio, qui non eſt verè talis, neque habet jura Legati, ſed eſt commiſſarius ad certum genus cauſarum cum juriſdictione in perſonis, ut in duobus diſcurſibus præcedentibus advertitur; Unde propterea ſecluſa præſuppoſita conſuetudine, in ſolo puncto juris caſus, videbatur planus; Taliſque etiam erat ſenſus Sacræ Congregationis.

Difficultas itaque reſtringebatur ad alteram inſpectionem circa præſuppoſitam conſuetudinem, cujus veritas de facto, in pleriſque caſibus juxta diſtinctionem, de qua infra non impugnabatur, ideoque bene verificabantur aſſertiones dictorum Pontificis, & Cardinalis, qui illud munus longo tempore exercuerunt; Verùm dicebam, quod æquivocum conſiſtebat in applicatione, ſeu in ſtatuendo pro regula generali, id quod rationabiliter in aliquibus caſibus frequentius practicatur.

Dupliciter enim contingit, ut in ea magna Civitate frequentiùs, rariùs autem in aliis diœceſibus, ac partibus Regni pro exequutione ſententiarum, vel manda- 12
torum aliorum Judicum etiam Eccleſiaſticorum, iſtius brachii imploratio petatur; Primò nempe ubi agatur de exequendis mandatis Rotalibus, vel Auditoris Cameræ, aliorumque Judicum, & Tribunalium Romanæ Curiæ, vel etiam extra ex Apoſtolica delegatione; Et ſecundò ubi, in præſenti caſu agatur de mandatis Ordinariorum, aliorumque inferiorum Prælatorum cum propriis ſubditis.

Primò enim caſu, rectè procedere dicebam dictam obſervantiam, quæ bene verificabatur, ex ea congrua ratione, quod quidquid ſit de exequutoriatione concedenda per Principes ſæculares, vel eorum Magiſtratus ad id deputatos; Quatenùs pertinet ad Ordinarios locorum, alioſque Eccleſiaſticos Prælatos, & officiales extra omnem controverſiam eſt, ut hujuſmodi mandata, ſine hac imploratione brachii exequi poſſint ubicumque, quodque Apoſtolicus exequutor non habens ſufficientem familiam propriam, ſive ubi eam habendo, non contingat ex facti circumſtantiis, ut cum ea ſolum id expleat, adhibere poteſt quodcumque brachium etiam ſæculare; etiam de facto, quoniam Papa dicitur Ordinarius ordinatoriorum, ac habet univerſum Mundum pro ejus diœceſi, ideoque ubique habet jus territoriale; Et ſi à quocumque etiam laico exequutor Apoſtolicus hanc operam potiùs de facto petere, ac obtinere poteſt, multò magis à

Nuncio

Digitized by Google

Nuncio Apoſtolico ejuſdem Papæ, cui proprie magis incumbit, ut mandata Papalia, vel ejus Tribunalium, & delegatorum exequutioni demandentur, atque ita ceſſat illa ratio congruentiæ, ob quam Ordinarius debet certiorari de facultatibus exequutoris.

Secus autem in altero, quoniam Ordinarius unius
13 diœceſis, extra limites proprios, intra quos ſitum eſt ejus territorium, exercere non poteſt juriſdictionem cum exequutione, quæ requirat actum facti ſine licentia, & auctoritate Ordinarii illius diœceſis, in qua exequutio facienda eſt, dum iſtud dicitur jus territoriale; juxta diſtinctiones ſupra enunciatas & latiùs *dicto diſc.* 20. *de juriſdict.* ac etiam adnotationibus *ad Sacr. Concil. Trident. diſc.* 6. adeò ut ſit exequutio, ac conceſſio brachii, non facti tantùm, ſed etiam juris.

Et conſequenter explicari non poteſt ab hujuſmodi Nuntio, qui eſt potiùs Apoſtolicus Officialis delegatus
14 ad certum genus cauſarum cum juriſdictione etiam in perſonas, quam in ſibi commiſſis cauſis exercere quidem poteſt in omnibus ſibi commiſſis Regni diœceſibus independenter ab Ordinariis, vel Diœceſanis, cum id agat auctoritate Apoſtolica, ac vice, & nomine Papæ, ſed non poteſt ſe ingerere extra cauſas ſibi commiſſas, atque jus Diœceſanum exercere.

Hinc proinde reſultat, quod dicta obſervantia remanet æquivoca, utpotè verificabilis in dicto primo caſu,
15 & conſequenter intret certum principium, quod in foro quotidianum habemus, ut ad effectum, quod obſervantia dici valeat legitimè præſcriptiva, & apta ad acquirendũ juriſdictionem in alieno territorio, debeat eſſe univoca, & talis, ut apta ſit ad formalem præſcriptionem contra jus, ex iis, quæ in terminis præſcriptionis in alieno territorio aliis relatis, habentur *apud Rovit ſuper pragmatic.* 1. *de juriſd. in vic. non turban. n.* 10. *Fagnan. in cap. cum olim de præſcript. cum concord. ſub tit. de juriſdict. diſc.* 1. *& pluribus ſeqq.* ac etiam *diſc.* 20.

Et quatenùs doceri poſſet, quod aliquando iſtud Nuntiaturæ Tribunali in caſibus cadentibus ſub ſecunda parte dictæ diſtinctionis, ſe ingeſſiſſet; Adhuc tamen dice-
16 bam id non ſufficere, niſi formiter probarentur requiſita præſcriptionis formalis contra jus inter quæ, ultra illud bonæ fidei, & alterum temporis ſaltem quadragenarii non contradicti, præcipuum, ac eſſentiale eſt illud ſcientiæ, & patientiæ Ordinarii contra quem hujuſmodi præſcriptio prætendatur, quoniam in incorporalibus, in quibus verificabilis non eſt illa poſſeſſio naturalis, & de facto, quæ pedum poſitio dicitur, ſcientia, & patientia ſtare dicuntur loco poſſeſſionis, ſine qua præſcriptio non datur.

Iſtud verò requiſitum (quod conſtanter ex parte antiquorum officialium alterius Tribunalis Archiepiſcopalis bene informatorum negabatur) per alteram partem non juſtificabatur, atque videbatur improbabile, quamvis etiam doceretur quod Archiepiſcopus pro tempore, vel ejus Officiales ſciviſſent, & toleraſſent, quod Nuntius ejuſque Officiales in ipſa Civitate vel territorio carceraſſent, atque carceratos diu retinuiſſent Clericos aliarum diœceſum, ſive exequutionem realem feciſſent, & conſumaſſent in eorumdem bonis in hac diœceſi exiſtentibus, quoniam cum hoc Tribunal iſtam juriſdictionem in dies exerceat, etiam cum ſubditis, & diœceſanis Ipſius Archiepiſcopi in cauſis ſibi commiſſis, ut ſupra *in duobus diſcurſib. proximè præcedentib.* ita ex eodem titulo vel jure opinari potuit quod geſti eſſent actus, qui pro iſta conſuetudine deduci poſſent; Et conſequenter dicebam quod veridica quidem eſſet dicta aſſertio, ſed ita conciliabilis, Potiſſimè dum hujuſmodi actus potius explicari ſolent per Auditores, ac Notarios, quàm per ipſummet Nuntium, qui proindè hanc diſtinctam notitiam non de facili habet; Ponderando etiam inconvenientia, de quibus in duobus diſcurſibus præcedentibus; Et quod idem ſequi poſſet in toto Regno, &c.

NEAPOLITANA COMPETENTIÆ.

PRO EODEM ARCHIEPISCOPO, CUM EODEM NUNTIO

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Epiſcoporum, & Regularium.

An illa juriſdictio, quam Nuntius habet in cauſis particularibus, præſertim in cauſis illicitæ negotiationis, & receptationis bannitorum, intret in illis, qui ſint miniſtri, officiales, vel familiares Ordinarii loci; Et quid ubi idem Ordinarius ſit etiam Cardinalis.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Quod Nuntii, & Legati non ſe ingerant in cauſis primæ inſtantiæ.*
3 *Nuntius Regni Neapolitani non eſt verus Nuntius, & non habet jura legati.*
4 *De delegatione Apoſtolica ejuſdem Nuntii in aliquibus delictis.*
5 *Quod etiam in his delictis Ordinariis habeat privativam cum ſuis officialibus, & familiaribus.*
6 *De privativa juriſdictione Epiſcopi etiam cùm laïcis ejus officialibus, vel familiaribus.*
7 *De ratione ob quam procedere debeat privativa de qua num. 5.*
8 *Ponderantur inconvenientia, & de controverſiis inter Collectores, & Ordinarios.*
9 *De privativa juriſdictione Nuntii in cauſis Cameralibus, præſertim illicitæ negotiationis.*
10 *De juriſdictione Cardinalium cum eorum familiaribus.*
11 *Cardinales, an veniant ſub generalibus diſpoſitionibus?*
12 *Auditores, & Vicarii aliique Officiales non ſunt familiares Cardinalis.*
13 *Declaratur cum diſtinctione.*

DISCURSUS XXIII.

INquirente Tribunali Nuntiaturæ de receptatione 1
bannitorum, & de illicita negotiatione Thomam, qui erat Vicarius foraneus, cujuſdam loci diœceſis ejuſdem Neapolitanæ Civitatis, ac etiam unus ex miniſtris per Cardinalem Archiepiſcopum deputatis pro collectione, & adminiſtratione fructuum Archiepiſcopatus, aliorumque effectuum ejuſdem Cardinalis, ex parte ejuſdem Thomæ, ac etiam promotoris fiſcalis habitus fuit recurſus ad S. Congregationem Epiſcoporum, & Regularium, à qua audita juxta ſtylum relatione Nuntii, ex conſuetis (commendabilibus quidem,) ejus legibus prudentialibus, cum quodam temperamento controverſia ſopita fuit.

In diſputatione autem deſuper habita, ſcribens pro recurrente, ſeu veriùs ad inſtantiam Cardinalis Archiepiſcopi, diſtinguebam crimina, pro quibus inquiſitio à dicto Tribunali formari prætendebatur, receptionis ſcilicet bannitorum, & illicitæ negotiationis.

Quatenus pertinet ad primum; dicebam (etiam cum ſenſu veritatis, qualem habebat quoque Sac. Congrega-
tio) quod Nuntius in concurſu Archiepiſcopi, eum conſiderando ſolum tanquam Ordinarium loci, abſque 2
Cardinalitia qualitate, nullatenus ſe ingerere poſſet, dum juxta diſpoſitionem S. Concilii Tridentini *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 24. cauſæ in prima Inſtantia cognoſci debent per Ordinarios locorum, expreſsè, ac particulariter inhibendo Legatis, ac Nuntiis, ne in illis ſe ingerant; Multò verò magis reſpectu iſtius Nuntii, qui in ſola nuncupatione eſt talis, ſed non habet jura Legati, neque eſt Ordinarius Judex appellationum & recurſuum ab

ab Ordinariis, ut ſunt Nuntii Hiſpaniarum, & aliorum Principum, de quibus loquitur dictum decretum Con-
3 ciliare, quod iſta ad hunc effectum Legatos, & Nuntios exæquare videtur, cum iſte ob non reſidentiam Regis in eo Regno, quod per Præſidem ſeu Vicarium regitur hoc jus non habeat, ſed ſit ſolum Collector generalis ſpoliorum aliorumque jurium Cameræ, & Commiſſarius Apoſtolicus ad certa genera cauſarum, nuncupationem hanc retinendo ex eo quod de tempore, quo Reges ibi reſidebant, Nuntius erat, ut etiam advertit *Riccius dec.69. par.1.*

Et quamvis in aliquibus caſibus, & præſertim in iſto receptationis bannitorum, eam Apoſtolicam commiſ-
4 ſionem habeat, de qua actum eſt *diſc. præcedenti*; Attamen, ut ibi advertitur, iſta fuit delegatio, coadjuvando Ordinarios locorum, ut ſcilicet iſte Apoſtolicus miniſter, cum potentiori brachio, quod habet, coercere valeat illos facinoroſos Clericos, quos ibi Ordinarii ob eorum exiguam temporalem poteſtatem coercere non poſſunt, non autem, ut privativam prætendere valeat ex deductis, *dicto diſc. præcedenti.*

Clarius verò in hac facti ſpecie, quod agebatur de Vicario foraneo, & actuali miniſtro Ordinarii, quo caſu, omninò probabilius videri dicebam, ut privativa cognitio ad ipſum Ordinarium ſpectare deberet; Si enim, in laicis pro exemptione à foro laicali, ac privativa competentia Epiſcoporum cum illis Officialibus, & miniſtris, qui neceſſarii ſunt pro adminiſtratione Eccleſiæ, &
5 Tribunalis Epiſcopalis, verius, magiſque receptum eſt, ut hæc juriſdictio privativa competat, cum quæſtio, quæ apud illos, qui factionario potius more, quàm ad veritatem ſcribunt, involuta eſt, verſetur circa illos familiares, qui inſerviant potiùs perſonæ Epiſcopi, quàm Eccleſiæ, ac Tribunali Epiſcopali; Et quorum reſpectu, cum id in jure deciſum non habeatur, deferendum videtur conſuetudini, quæ pro Diœceſum, vel ditionum varietate, diverſa eſt; Sed quoad miniſtros neceſſarios ut ſunt
6 Vicarii, Notarii, æconomi, bariſelli, & ſimiles veri, & actuales, non autem ficti, & honorarii, videtur extra controverſiam, ex iis, quæ poſt utrumque *Theſaur.* & alios iſtam quæſtionem diſputantes, habentur *apud Sperell. dec. 128. & ſeq. De Marin. reſolut. 157 lib. 1.* multo magis quoad proprios Clericos Diœceſanos, cum quibus habet juriſdictionem nativam, ac aſſiſtentiam juris.

Idem quoque comprobari dicebam ex regula *quod*
7 *quiſque juris, &c.* quoniam ſi Nuntius privativam prætendit, atque de facto obtinet in illis Diœceſanis, qui ſint Officiales, ac miniſtri ejus Tribunalis, imò etiam ſint ſimplices familiares ejus perſonæ, pro aulico, vel alio inferiori ſervitio; Multo magis, & abſque dubio dicendum videtur favore Ordinariorum, quorum jus in propria Diœceſi, ac reſpectu Diœceſanorum videtur majus, cum ipſe habeat jure communi, atque ab ipſa Diœceſum diviſione ante hujuſmodi Apoſtolicorum Commiſſariorum introductionem, juriſdictionem nativã, jure proprio, iſta verò eſt potiùs dativa, & accidẽtalis.

Ponderando etiam inconvenientia exinde reſultantia per univerſum Regnum, in cujus ſingulis Diœceſi-
8 bus morantur Apoſtolici ſubcollectores, quibus à Nuntio communicari ſolent facultates formandi hujuſmodi inquiſitiones, quoniam ita cogerentur Epiſcopi in dies pati moleſtias in eorum Vicariis, ab hujuſmodi commiſſariis vel ſubcollectoribus, qui ſolent eſſe Ordinariis infeoſi, ut declaratur à decreto edito ſub Urbano VIII. ſuper continuatione exemptionis in perpetuum illorum, qui fuerunt ſubcollectores Apoſtolici, quamvis id (ſuſpenſa tamen exequutione) prudenter nimiumque rationabiliter reformatum fuerit per decreta generalia ex oraculo etiam Sanctiſſimi emanata à S. Cong. Concilii de Anno 1671. quoniam cum delegatio Nuntii initiata ſub Clemente VIII. enarrata *dicto diſc. præcedenti*, includere videatur penè omnes cauſas criminales, ita eſſet dare magnum inconveniens, quod Epiſcopi, & Archiepiſcopi in dies cernerent in faciem inquiri, & carcerari, ſeu alias moleſtari eorum Vicarios etiam generales vel foraneos, & cancellarios, alioſque Officiales, quod utique eſt magnum inconveniens, præſertim ex dicta ratione cujuſdam connaturalis antipatiæ, ac frequentium diſcordiarum.

Difficultas autem reſidebat in altero Inquiſitionis capite ex cauſa illicitæ negotiationis ob Conſtitutionem 9
100. Sixti V. per quam cognitio cauſarum concernentium jus ac intereſſe Cameræ, conceſſa eſt privativè Theſaurario Generali, aliiſque Apoſtolicis Collectoribus; Et in hoc pariter dicebam, ut quidquid ſit de iſta regula generali exemptiva privative ad Ordinarios reſpectu aliorum Clericorum, cum quibus viget ratio generalis juriſdictionis, quæ de jure Diœceſano competit in omnibus Clericis ſuæ Diœceſis (ſuper quo utpote extra caſum quæſtionis inhærendo commendabili, Curiæ ſtylo prohibenti ſuperfluas evagationes, relinquebam locum veritati) Adhuc tamen mihi videbatur quod iſte caſus familiarium, ac Officialium Ordinarii, ex eiſdem rationibus, de quibus ſupra, dicendus videatur exceptuatus à regula, quodque ſit caſus à præfata Sixtina Conſtitutione omiſſus.

Verùm quia ob amplitudinem Regni magnumque numerum Diœceſum, miniſtri Camerales, Urbis, qui 10
Nuntii jura tuebantur; nimium inſiſtebant quod ita eſſet firmare ſtatum nimium præjudicialem Cameræ, ſi etiam in cauſis cameralibus cum omnibus Ordinariorum Officialibus, ac miniſtris iſta propoſitio firmaretur; Idcircò ad hanc difficultatem evitandam, replicabam quod, quidquid eſſet generaliter reſpectu omnium aliorum Ordinariorum; Attamen in caſu præſentis quæſtionis, iſta difficultas ceſſabat, ex ea particulari circumſtantia, quod iſte non eſſet ſimplex Ordinarius, ſed etiam Cardinalis, unde propterea eſſet caſus mixtus ob duplicem competentiam ratione ſcilicet ordinariæ juriſdictionis, ac etiam ratione alterius delegationis, quam Cardinales habent cum eorum familia-
ribus *ex Conſtitutione* 10. *Leonis X.* de qua agitur *ſub* 11
tit. de juriſdict. diſc. 67. Unde propterea iſte caſus ſub dicta Conſtitutione Sixtina non veniat ex prærogativa Cardinalitiæ dignitatis, ut non veniant ſub generalibus diſpoſitionibus, quoties verborum amplitudo, vel aliæ circumſtantiæ ſuadentes veriſimilem intentionem Papæ, illos includendi, aliter non ſuadent, ex iis, quæ in hac materia incluſionis Cardinalium ſub diſpoſitionibus generalibus habentur firmata, *per Rotam apud Otthob. dec.* 257. Atque ita dicebam evitari dictum inconveniens ponderatum reſpectu aliorum Ordinariorum, ob eorum magnum numerum ac frequentiam, quoniam cum pro temporum contingentia unicus eſſet Cardinalis, qui in eo Regno Eccleſiam Cathedralem, vel Metropolitanam regeret, ita caſus non faciebat exemplum.

Pro hujuſmodi motivo elidendo, replicabant ſcribentes in contrarium, quod iſte Vicarius foraneus, ac miniſter Archiepiſcopatus, dici non mereretur fami-
liaris Cardinalis, conſtituendo fundamentum in iis, 12
quæ in Vicariis, aliiſque officialibus Eccleſiarum, & naſteriorum, quæ per Cardinales in commendam ſeu ex alio titulo poſſidentur, firmantur præſertim per Rotam in *Parmen.* coram *Lipſio* de qua mentionem faciunt *Gratian. diſcept. 257. num. 41. & Lotter. lib. 2. q. 32 num.* 127. In idem cumulando ea quæ pluries habentur *ſub tit. de Benef. præſertim, diſc.* 55. ſuper requiſitis neceſſariis familiaritatis, mentis ſcilicet & dentis ex ibi deductis.

Verùm iſtud erat æquivocum clarum revera omninò
contemptibile ad effectum præſentis quæſtionis, cum id 13
procedat in ordine ad Regulas Cancellariæ pro reſervationibus Apoſtolicis, vel pro jure Cardinalium in nominationibus; Ad iſtum verò effectum res eſt in oppoſitum, quoniam major difficultas ſuper privativa competentia cadit potius in familiaribus Aulicis, & domeſticis, quàm in Officialibus ac miniſtris neceſſariis, ut ſupra occaſione ſæcularium miniſtrorum advertitur.

NEAPO

Digitized by Google

NEAPOLITANA ADJUNCTORUM.

PRO ARCHIEPISCOPO CUM CAPITULO.

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Concilii, reſolutus pro Archiepiſcopo.

An, & quando intret Decretum Concilii Tridentini ſeſſ. 25. de reform. cap. 6. ſuper modo procedendi in cauſis capitularium cum adjunctis.

SUMMARIUM.

1 *De Decreto S. C. T. ſuper adjunctis in cauſis Capitularium.*
2 *Facti ſeries cum reſolutione.*
3 *In quibus Capitulis procedat dictum decretum, & quid de novo ſtatuat.*
4 *De eodem, & quod non procedat niſi in Capitulis exemptis.*
5 *De uſu hujuſmodi Capitulorum exemptorum.*
6 *Exemptio eſt probanda per allegantem, & qualis debeat eſſe probatio.*
7 *De concluſione, ut non uſus non præjudicet, ubi non adfuit occaſio, & de diſtinctione ſpecierum non uſus.*
8 *De Eccleſia Sancta Reſtituta ejuſque privilegiis.*
9 *Aliud eſt Eccleſia, & aliud ſunt Capellæ in ea exiſtentes, quæ poſſunt eſſe diverſa natura.*
10 *Poteſt quis eſſe exemptus uno reſpectu, & non exemptus alio reſpectu.*
11 *Capitulum, vel Eccleſia Cathedralis poteſt repræſentari à pluribus Eccleſiis materialibus, eorumque Capitulis.*

DISCURSUS XXIV.

1 Diſponente Sacro Concilio Tridentino loco citato, ut in cauſis Capitularium, procedi debeat
cum adjunctis juxta formam ibi præſcriptam de qua
habetur etiam actum *ſub tit. de Canon. & Capit. diſc.* 23.
occaſione agendi de qualitate tertii adjuncti, an debeat
eſſe Capitularis, necne; *Cum de anno* 1670. Cardinalis
Carraciolus (cui poſt Deum debeo totum circa moram,
primoſque progreſſus in Curia) ob aliquam reſiſtentiam
à quibuſdam Capitularibus factam exequutioni
litterarum Apoſtolicarum ſuper proviſione Canoni-
2 catus in ea Eccleſia Metropolitana, ad aliquas pœnas,
vel earum comminationem contra eos proceſſiſſet, proteſtatum
fuit ex parte Capituli, quod tam in iſta, quàm
in aliis cauſis, procedi non deberet, niſi ſervata dicta
forma; Cumque ex parte Archiepiſcopi, ſeu Promotoris
fiſcalis reſponderetur de hujuſmodi prætenſionis
novitate, nunquam audita intra ſpatium unius ſæculi, &
ultra quod poſt Concilii publicationem decurſum erat;
Replicabatur (res quidem nimia commendatione digna
pro illius Capituli gloria) id contigiſſe ex deficiente
occaſione, dum intra adeò longum ſpatium Annorum
106. non reperiebatur caſus in quo aliquis Canonicus
de crimine imputatus eſſet, Undè propterea Archiepiſcopus,
cupiens quidem jura ſuæ dignitatis tueri, non
tamen volens præjudicare Capitulo ejuſque privilegiis;
Non obſtante quod ex parte ejuſdem Capituli oblata
eſſet renunciatio huic prætenſioni voluit deſuper conſulere
Sacram Congregationem Concilii, à qua reſponſum
fuit, quod dictæ formæ conciliari locus nón eſſet,
atque reſolutio juſta, beneque fundata mihi ſcribenti
pro Archiepiſcopo viſa eſt.

Dicebam itaque ſcribendo idem, quod habetur deductum
dicto diſc. 23. *de Canonic. & Capitul.* quod ſcilicet
iſtud decretum non prodiit in gratiam; Capitulorum,
vel Capitularium, ut eis aliquid de novo con- 3
cederent, quod prius non competeret (ut aliqui male
opinantur) Sed ita depoſitum eſt, cum præſuppoſito
quod ageretur de Capitulis exemptis à juriſdictione
Epiſcoporum, qui nullatenus in cauſis Capitularium
ſe ingerere poſſent, ſed illæ cognoſci deberent per
Apoſtolicos delegatos, vel per alios in ipſo exemptionis
privilegio deputatos; Id autem à Concilio moderatum
fuit, concedendo ſcilicet Epiſcopis, ſaltim jure delegato,
iſtam cognitionem ſeu juriſdictionem, quam prius
non habebant; eodem modo quo in concernentibus
curam animarum, & in pleriſque aliis pluries enunciatis,
hoc eodem tit. & in altero de Regularibus, de juriſd. conceſſit
ſupra regulares alioſque exemptos; Noluit autem
Concilium hanc juriſdictionem liberè ſoli Epiſcopo
concedere, ſed cum hac moderatione, ut procedere deberet
una cum adjunctis ab ipſo Capitulo deputandis
juxta formam ibi præſcriptam ut etiam advertitur *dicto
diſc.* 23. *de Canonic. & Capitul.*

Et conſequenter, cum certo præſuppoſito, quod agatur
de Capitulis exemptis & non aliàs, cum in non
exemptis procedat regula juris communis ſuper juriſdictione,
quam Epiſcopus habet in omnes Clericos ſuæ
Diœceſis, atque ita ferè ab initio publicationis Conci- 4
lii declaratum fuit per Sacram Congregationem, quæ
pro ejuſdem Concilii obſervantia ſub eodem Pio IV.
paulò poſt publicationem, denique pro ejuſdem interpretatione
à Sixto V. deputata fuit, ut patet ex antiquis
declarationibus uſque ab Anno 1580. relatis *per Rot. apud
Seraph. deciſ.* 493. & 497. *cum aliis apud Lotter de benef.
lib.* 1. *q.* 25. *num.* 62. *Barboſ. de canonic. c.* 28. *n.* 2. & *in collectan.
ad idiſtudmet decretum*; Taliſque eſt notoria praxis
penè generalis totius Italiæ, in qua nimium rarus 5
eſt uſus Capitulorum exemptorum, ſicuti è converſo
eſt frequens ultra montes.

Exemptio autem de jure non præſumitur, tanquam
limitatio regulæ, quæ per allegantem probanda eſt, &
conſequenter dicebam quod nulla incumberet neceſſitas 6
Archiepiſcopo probandi non exemptionem, cum ejus
juriſdictio probata eſſet eo ipſo, quod ex parte Capituli
non probaretur exemptio, ex vulgari nimiumque frequenter
deducto axiomate, quod qui habet pro ſe regulam,
habere dicitur intentionem fundatam, eo ipſo
quod ille, qui prætendit limitationem, eam non probat;
Multò verò magis, dum in adeo diuturno ſpatio annorum
106. poſt Concilii publicationem, nulla dabatur
hujus exemptionis praxis, Potiſſimè dum de exemptionis
praxis, Potiſſimè dum de exemptione principaliter
agitur, ſecus autem ubi incidenter, quoniam primo caſu
requiritur concludens, & exacta probatio, ſecus autem
in ſecundo in quo ſufficit levior; ut diſtinguendo habetur
apud Mantic. deciſ. 366. *num.* 10. *deciſ.* 105. *num.* 1. *par.*
7. *rec. & ſæpius.*

Et quamvis vera ſit ſuperius inſinuata juris regula, 7
quæ ex parte Capituli adversùs iſtud obſervantiæ fundamentum
deducebatur, quod ſcilicet lapſus temporis
quantumvis antiquiſſimi, nunquam præjudicat, vel præſcriptionem
inducit ratione non uſus, quando nulla uſus
occaſio adfuerit, & de qua regula habetur præſertim *ſub
tit. de præeminen. diſc.* 26. & alibi; Advertebam tamen
quod fallacia erat in applicatione; Procedit enim cum
præſuppoſito jam exiſtentis, benigueque probatæ exemptionis,
vel alterius privilegii, cujus amiſſio ſeu præſcriptio
ex non uſu deducatur, adeò ut de non uſu opponatur,
tanquam præſcriptivo ſeu deſtructivo juris jam
competentis, & radicati; Secus autem ubi ille conſideretur
tanquam adminiculum competentiæ illius juris,
juxta diſtinctionem, quæ inter non uſum præſcriptivum,
& alterum non initiativum habetur *ſub tit. de ſervit.
diſc.* 1. occaſione agendi de non uſu aliquarum legum,
& de hiſtoria legali ac alibi.

In hac diſputatione habita in S. Congregatione, ex
parte Capituli formiter ſcriptum non fuit, dum (ut præmiſſum
eſt) illicò obſequiosè eidem Archiepiſcopo declaravit

Digitized by Google

claravit nolle proſequi hanc prætenſionem, quæ in quodam calore excitata fuerat, occaſione exequutionis proviſionis Apoſtolicæ in perſona parum grata, Adhuc tamen Archiepiſcopus audire voluit oraculum Sacræ Congregationis, ut certus eſſet de ſua juriſdictione, & ne in futurum iſta prætenſio denuò excitaretur.

In ipſo autem initio, in quo ea excitata fuit, in informatione data eidem Archiepiſcopo, ſupponebatur quod fundamentum conſtitueretur in exemptione Eccleſiæ S. Reſtitutæ annexæ ipſi Eccleſiæ Metropolitanæ, & quæ
8 ſupponitur fundata, & dotata ab Imperatore Conſtantino Magno, dum dicta Eccleſia poſſidetur per Capitulum, cum jure privativo ſepeliendi morientes abſque electione ſepulturæ, adeò ut ſupponeretur quod etiam de præſenti exemptio vigeat quodque Archiepiſcopus illam viſitet ad præſcriptum Concilii jure delegato.

Verùm (admiſſis etiam hujuſmodi præſuppoſitis) dicebam, non exinde inferri poſſe ad exemptionem ipſius Capituli, quoniam, ut advertitur *ſub tit. de juriſdict. diſc.* 33. occaſione agendi de duabus inſignibus Cap-
9 pellis, Sixtina, & Paulina exiſtentibus in Baſilica Sanctæ Mariæ Majoris, ac etiam, *ſub tit. de præemin. diſc.* 11. occaſione agendi de Capella Reliquiarum, cui Theſauri vocabulum vulgò tribuitur, exiſtente in iſtamet Eccleſia Metropolitana, cum quibuſdam prærogativis ibi enunciaris; Aliud eſt Eccleſia, & aliud illæ Capellæ ibi exiſtentes, quæ intellectualiter conſiderari poſſunt tanquam Eccleſiæ diſtinctæ, & in territorio ſeparato juxta illam ſeparationem, quæ datur in Alma Domo Lauretana ab illius Civitatis territorio, cum tamen ſita ſit in medio ipſius Cathedralis, ut de illa habetur actum, *ſub dicto tit. de juriſdict. diſc.* 33. cum ſimilibus.

Stant igitur bene ſimul ut Capitulum Eccleſiæ Metropolitanæ non exemptum, jure ſpeciali poſſideat aliquam Eccleſiam exemptam, cujus reſpectu repræſentet
10 perſonam diverſam Rectoris illius Eccleſiæ, unde in concurrentibus illum titulum ſeu perſonam obtineat exemptionem, quam tamen non habeat uti Capitulum Eccleſiæ Cathedralis; Sicuti è converſo benè dari poteſt, ut quis non ſolum exemptus, ſed etiam ſuperior, atque in majori dignitate, aut prælatura conſtitutus, reſpectu alicujus Eccleſiæ per ipſum in aliena Diœceſi poſſeſſæ, dicatur illius Diœceſanus, ac ſubditus, quamvis ille eſſet ejus ſuffraganeus, juxta caſum de quo, *dicto tit. de juriſdict. diſc.* 21. ubi de Archiepiſcopo Salernitano poſſidente in Diœceſi Nucerina, ac etiam in Amalphitana, quaſdam inferiores Eccleſias, quarum reſpectu conſideratur tanquam ſimplex rector Eccleſiæ ſubditæ inferioris, juxta pluries deductum exemplum alicujus Regis vel ſupremi Principis, qui in alieno Principatu etiam inferiori poſſideat aliqua loca in feudum ſubordinatum, ſeu baronale, quoniam conſideratur tanquam Barò ſubditus, ac juxta manuale exemplum Epiſcopi, qui ſit in ſtudio vel academia tanquam ſcholaris cum ſimilibus.

Item deducebam eadem quæ habentur, *ſub tit. de præemin. diſc.* 3. *cum duobus ſeqq.* in propoſitis Capituli
11 Cathedralis vel Metropolitanæ, quod ejus qualitas non pendet ab Eccleſia materiali, dum rectè dari poteſt, ut illud materialiter ſit diviſum in pluribus Eccleſiis etiam diverſæ naturæ, quia nempe una ſit ſæcularis, & altera regularis, juxta illum caſum, & tamen quod unum & idem ſit Capitulum, quod una cum Epiſcopo efformat unum, idem corpus Eccleſiæ Cathedralis, quæ licet ſit unica, & individua, efformari ſeu repræſentari poteſt per plures Eccleſias materiales diſtinctas, ideoque non ex eo quod Capitulum poſſideat aliquam Eccleſiam ſeu Capellam exemptam; inferri poteſt ad exemptionem ipſius corporis Capituli, vel ſingulorum Capitularium, quoniam ut dictum eſt, exemptio rectè procedit, ac operativa eſt in iis, quæ concernunt dictam Eccleſiam ſeu capellam exemptam, cujus reſpectu repræſentat perſonam diverſam ut ſuprà.

† Vide *Annot. ad S. C. T. diſc.* 44.

NEAPOLITANA COLLATIONIS CLERICATUS.

PRO JANUARIO DE ALTERIO CUM JO. BAPTISTA ETIAM DE ALTERIO.

Caſus diſputatus in Signatura Iuſtitiæ, ac etiam in Sac. Congregatione Epiſcoporum cum exitu ut infrà.

An Epiſcopus cogi poſſit invitus conferre primam tonſuram, alioſque Ordines proprio Diœceſano, adeò ut à denegatione detur appellatio, vel recurſus ad ſuperiorem, qui eumdem Ordinem conferat, vel alteri conferendum committat: Et ad quem ſuperiorem iſto caſu ſit recurrendum.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Quod non ſit deferendum in omni caſu declarationibus, quæ unius occaſione prodeant.*
3 *A delegato per S. Congregationem ad ipſam delegantem eſt appellandum.*
4 *Declaratur, & quando non ſit delegatio ſed remiſſio, ſeu excitatio, & de ratione.*
5 *Quod in hac materia collationis Ordinum non debeat procedi judicialiter.*
6 *Nemo habet jus petendi Clericatum ab Epiſcopo invito.*
7 *An teneatur Epiſcopus aſſignare cauſam denegationis.*
8 *Quando judicialiter procedi poſſit.*
9 *De diſtinctione ſuper concluſione de quanum.* 6.
10 *Conſtituitur differentia inter Laicos, & illos, qui jam ſunt Clerici.*
11 *Traditur regula quomodo hac materia decidi ſeu regulari debeat.*

DISCURSUS XXV.

SEquuta vacatione cujuſdam Cappellaniæ, per contendentium majorem fundatæ, cum jurepatronatus ad favorem illorum de ſanguine, ſeu de familia; Cum 1
illi, ad quos juſpatronatus activum ſive jus præſentandi ſpectabat, præſentare vellent Januarium, cui poſita capacitate, tanquam proximiori debita erat præſentatio, atque Jo. Baptiſta remotior, ut illam ob defectum alterius proximioris capacis obtineret, curaret, ut Archiepiſcopus Januario petitam tonſuram denegaret; Hinc Januario recurrente ad S. Congregationem Epiſcoporum, ab iſta poſt formalem diſputationem deſuper habitam, pro conſuetis ejus regulis prudentialibus, & ne aliqua ejus reſolutio traheretur in exemplum pro aliis caſibus, ut frequenter malè trahi ſolent, juxta ea quæ inſinuantur in proœmio *annot. ad S. Concil. Trid.* remiſſum fuit negotium eidem Archiepiſcopo, ut pro juſtitia provide- 2
ret, oretenus per organum Secretarii, inſinuando Agentibus pro recurrente, ut Archiepiſcopo perſeverante in denegatione, utantur jure ſuo cum remediis appellationis, vel recurſus ad ordinarios judices, & ſuperiores; Unde propterea replicatis inſtantiis, atque Archiepiſcopo continuante in negativa; introducta fuit per appellationem cauſa coram A. C. Oppoſitor autem recurſum habuit ad Signaturam pro moderatione inhibitionis, atque dilata reſolutione; credo quod cauſa per concordiam finem habuerit; dum amplius de illa actum non audivi.

Duo igitur erant hujus controverſiæ puncti; Primò ordinis, an ſcilicet ſtante remiſſione cauſæ factæ per S. Congregationem Archiepiſcopo, appellari potuerit ad A. C. Et ſecundò circa juſtitiam, ſeu merita negotii principalis.

Super primo, de quo ſolum actum fuit in Signatura; Dicebatur per ſcribentes in contrarium quod

G cum

cum per S.Congregationem, ad quam prius ex hac parte
recurſus habitus fuerat, negotium commiſſum fuiſſet
3 Archiepiſcopo, ita iſte dicendus eſſet ejuſdem Congre-
gationis delegatus, à quo proinde ad delegantem non
autem ad A. C. Judicem ordinarium appellationis recur-
rendum eſſet, ut habetur in ſua ſede, *ſub tit. de Iudic.*

Verùm iſtud erat leve objectum, quoniam S. Con-
gregatio non proceſſerat per viam commiſſionis impor-
tantis delegationem, per quam tribui dicitur juriſdictio
illi qui eam non habeat, ſed per viam remiſſionis ad
Ordinarium, cui de jure cognitio cauſæ in prima in-
ſtantia competebat, juxta diſpoſitionem *S. Conc. Trid.
ſeſſ. 14. de refor. cap.* 20. de qua pluries *ſub tit. de Iud.*
ac etiam ſub altero *de juriſd. præſertim, diſc.* 68. *& in
annotat. ad idem Concil. Trid.* Unde propterea fuit po-
tius illa juſtitiæ adminiſtratio, quam quotidie practicat
Signatura Juſtitiæ remittendo ad partes locorum Ordi-
nariis cauſas, quæ prima inſtantia adhuc non terminata,
neque intrante legitima cauſa appellandi malè intro-
ducuntur in Curia, Unde propterea hujuſmodi remiſ-
4 ſiones ſeu etiam novæ commiſſiones, quæ Ordinario
diriguntur tanquam Ordinario juxta communem tra-
ditionem practicorum, delegationem non important,
ſed potius quandam ordinariæ, & jam competentis ju-
riſdictionis excitationem, ſive aliquando, pro caſuum
qualitate, quemdam majorem colorem ſive majorem
exiſtimationem, ut præſertim frequens praxis docet in
iis quæ concernunt immunitatē Eccleſiaſt. quod S.Cong.
Immunitatis Ordinario committit, & inculcat defenſio-
nem cum ſimilibus, atque revera iſtud objectum in nul-
la penitus conſideratione habebatur.

Majorem difficultatem inferebat conſideratio per
ſcribentes in contrarium non deducta, quod cum col-
latio ordinum ſit actus extrajudicialis, meréque arbitra-
rius, utpotè remiſſus arbitrio, ac prudentiæ Epiſcopi,
in quo, pro communi ſenſu antiquorum, ac moderno-
5 rum Patrum, ejuſdemque S. Congr. nimium commen-
dabilis eſt parcitas, ac reſtrictio, damnabilis verò faci-
litas, adeò ut frequenter Sac. Congreg. ubi præſertim
agitur de prima tonſura, ſoleat aliquibus inhibere ne
ipſa inconſulta, eam conferant, ut etiam advertitur *in
adnotationibus ad Concilium*; Idcirco magnum incon-
veniens eſſet, ut aperienda eſſet hæc via adeundi Ju-
dices Ordinarios appellationis in caſu denegationis, ut
ita Epiſcopi cogantur cum pluribus ſubditis, quibus
ordines denegentur, lites cum incommodis, & expenſis
ſubſtinere; Præſertim vero intra montes, poſtquam ere-
ctæ fuerunt Sacræ Congregat, iſta præſertim Epiſcopo-
rum, ad quam facilis eſt recurſus cum extrajudiciali, &
ſummaria cognitione, quæ litium incommoda, & ſum-
ptus non cauſat ut advertitur *ſupra hoc eodem tit. diſc.* 1.
Et conſequenter quando caſus præbeat hujuſmodi apel-
lationes ad Judices ordinarios in forma judiciali per
conſuetum remedium appellandi à denegata juſtitia
poſt tres interpolatas inſtantias, eadem S.Congregatio,
Epiſcopis inſtantibus, vel conquerentibus, iſtas cauſas
reaſſumere ſolet, ſummariè, ac in forma extra judicia-
li, cognoſcendo, an adſit, necne juſta cauſa denegatio-
nis, potiùs per ſpeciem recurſus ad Principem, quàm
per viam appellationis ad Judicem, ex ea clara ratione,
quod ad Clericatum, alioſque ordines aſſequendos, nul-
lum competit jus, nec in re, nec ad rem, ſed eſt mera
gratia, ſeu merum arbitrium adſcribere, vel non adſcri-
6 bere militiæ cœleſti, eo modo quo in arbitrio Principis,
vel Ducis exercitus repoſitum eſt aliquem recipere, vel
non recipere in militem.

Hinc proinde S.Congregatio Concilii, pluries reſcri-
bere conſuevit, & præſertim juxta aliquas meas adnota-
tiones, in una *Vercellen.* 21. *Martii* 1643. & in una *Bo-
nonien.* 14. *Novembris* 1654. atque in una *Alerien.* 24.
7 *Novembris* 1657. & in aliis, quas ubi cauſa proſecutio-
nem habuiſſet, dicebam cauſæ Patrono, perquiri de-
bere in regiſtris, ad effectum videndi an eſſent veræ,
necne, ut ſcilicet Epiſcopus non teneatur ſubditis aſ-
ſignare cauſis denegationis ordinum; Bene tamen eas
aſſignare debeat. Sac. Congregationi, in caſu recurſus,
ut frequenter ego practicavi, & præſertim in caſu de
quo agitur *ſub tit. de benef. diſc.* 71.

Pro hac tamen difficultate evitanda dicebam in iſta
cauſa, quod præmiſſa rectè procederent, quando con- 8
tentio eſſet cum ſolo Epiſcopo, qui pro ejus arbitrio
& prudentia collationem denegaret, cum tunc rectè
procedant dicta inconvenientia; In hac autem facti
ſpecie revera lis erat privata cum dicto æmulo ac op-
poſitore aſpirante ad cappellaniam à majori fundatam
cum evidenti reſiſtentia æquitatis, ut ita remotior;
minuſque dilectus, obtineret emolumentum debitum
proximiori, magiſque dilecto, unde propterea vide-
batur quidem caſus ſpecialis, in quo recedendum eſſet
à dicta regula, cujus veritatem admittebant.

Quo verò ad alteram inſpectionem meritorum, ſuper
qua ſcripſi, tam in S.Congregatione, quàm in Signatu-
ra, ſcribendo more Advocati, deducebam diſtinctio-
nem, cum qua procedi ſolet, firmatam *per Rot. in El-
beronen. ordinum* 24. *Iunii* 1618. *coram Remboldo con-
firmata* 18. *Februarii* 1619. *coram Coccino inter ſuas dec.*
1130. cum aliis *apud Barboſ. de Epiſc. alleg.* 4. *num.* 66. &
inſinuatur etiam *dicto diſc.* 71. *de benef.* quod ſcilicet;
aut agitur de illis, qui nullo Eccleſiaſtico beneficio ar-
ctati ſint, & tunc id reſideat in libera voluntate Epiſ-
copi, qui invitus non teneatur, neque intret appella-
tio, quia nullum adeſt gravamen; Aut verò de illis qui
ſint arctati, & tunc ſecùs.

Verùm quidquid ſit de iſta diſtinctione in caſibus ſuis;
Reflectendo ad veritatem, nimium dubitabam de ejus
applicatione, ſeu relevantia in caſu præſentis contro-
verſiæ; Dicta etenim diſtinctio, verè & propriè intrat,
quando agatur de ordinibus ſacris, qui annexi ſint be-
neficio jam obtento, jam obtento, unde propterea pro
ejus retentione, oporteat aſſumere Presbyteratum, vel
alium ordinem infra Annam, prout ſunt Eccleſiæ Pa-
rochiales, vel dignitates, & Canonicatus in Cathedrali
vel alia beneficia recenſita ſua Sede, *ſub tit. de benef.
diſc.* 95. occaſione agendi de ætate, quæ in beneficiis
neceſſaria eſt, ac etiam inſinuatur *in annotat. ad S.C.T.*
Tunc etenim denegatio ordinum importaret formalem
amiſſionem juris jam quæſiti, unde propterea eſſet ſpe-
cies pœnæ juxta diſtinctionem de qua, *d. tit. de benef.
diſc.* 70. *&* 71. Ac etiam iſto caſu perſona jam præſup-
ponenda eſt in ſtatu Clericali, & adſcripta cœleſti mili-
tiæ, cum alias obtineri non potuiſſet beneficium, cujus
incapax eſt laïcus, unde propterea merito adverſùs de-
negationem intrat appellatio vel recurſus, ne alias in
libito Epiſcopi repoſitum ſit aliquem privare beneficio
aſſequuto à Sede Apoſtolica, & conſequenter in praxi
admittitur recurſus, atque committi ſolet Epiſcopo vici-
niori, vel Metropolitano, quoties aliquod juſtum moti-
vum non concurrat, juxta caſum, de quo *in dicto diſc.* 71.
de benef.

Id autem ad rem adaptabile non erat, quoniam age-
batur de puro laïco, qui nullum jus nec in re, nec ad 9
rem habebat in beneficio, ſed ſolum quamdam ſpem,
unde propterea non diceretur privari jure quæſito, ſed
ſolum arceri à jure quærendo, quod non importat præ-
judicium conſiderabile juxta diſtinctionem, de *qua dicto
diſc.* 70. *&* 71. *de benef.* Atque aliàs eſſet in libro cujuſ-
libet privati cogere Epiſcopum, ut conferat tonſuram
ſæculari, cui Epiſcopus judicet conferri non debere, eri-
gendo beneficium vel cappellaniam cum jure patrona-
tus paſſivo pro illa perſona, ſive in libito illius qui ha-
beat illum laïcum, ut ita clericaretur, ſive præſentare il-
lum Clericum in minoribus, ut ita S. Ordines obti-
neret.

E converſo autem dari poſſet inconveniens, ut
vacato beneficio debito certo generi perſonarum,
in libito Epiſcopi repoſitum eſſet ita indirectè priva-
re illam perſonam ac domum; Et conſequenter iſta 10
materia non recipit certam ac determinatam regulam
cuicumque

cuicumque caſui applicabilem, ſed expectat deciſionem à ſingulorum caſuum circumſtantiis ponderandis à S. Congr. in forma ſummaria & extrajudiciali ut ſupra; potiſſimum autem ponderari ſolet, an agatur de primo ingreſſu, vel de progreſſu, de ingreſſu ſcilicet, puta à ſtatu ſæculari ad Clericalem per collationem primæ tonſuræ, adeò ut ſequatur immutatio ſtatus, aut ab ordinibus minoribus ad primum ſacrum inducentem ſtatum irretractabilem; Vel è converſo à prima tonſura ad alios ordines minores, vel à ſubdiaconatu ad diaconatum & presbyteratum, ac primo caſu ſtrictius, atque cum majori circumſpectione procedatur, quàm in altero, Ideoq; eſt materia, quæ ſine Eccleſiaſtico Zelo, rectique intentione nunquam benè regulari poteſt, Magnamque partem in hoc etiam habent locorum mores, aliæque circumſtantiæ, ob quas in una Diœceſi vel Civitate ſtrictius, in altera largius procedi ſolet.

† DE materia Collationis ordinum habetur *ſupra diſc. 1. & in Adnot. ad S.C.T. diſc. 6. & 14. & ſub tit. de Penſ.*

ACHERUNTINA ET MATERANEN. DISTRIBUTIONIS OLEI SANCTI.

PRO CAPITULO ACHERUNTINO, ET ALIIS CUM ARCHIEPISCOPO.

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Epiſcoporum, reſolutus ut infra.

De conſecratione Olei Sancti, ejuſque diſtibutione per Diœceſim, quando agatur de plutibus Diœceſibus æquè principaliter unitis, quomodo facienda ſit.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutio.*
3 *Epiſcopus poteſt facere Oleum ſanctum in una ex Eccleſiis unitis.*
4 *Fieri tamen debet in Cathedrali, & inter miſſarum ſolemnia.*
5 *De eodem de quo num. 3.*
6 *Eccleſiæ æquè principaliter unitæ retinent proprias prærogativas.*
7 *Quando quoad Epiſcopum habeantur pro una.*
8 *Epiſcopus poteſt in quacumque parte reſidere, & tribunal habere.*
9 *De actibus facultativis non inferentibus præjudicium.*
10 & 11 *Declaratur dicta concluſio de actibus facultativis.*
12 *De eodem, & quando cauſa faciendi ſit rationalis, ut excludat facultatem.*
13 *Oleum ſanctum recipiendum eſt à proprio Diœceſano.*

DISCURSUS XXVI.

UNitis ab antiquo æque principaliter Eccleſiis Acheruntina, & Materanen. ipſarum Diœceſum, ſeu finium diviſione adhuc durante, juxta continuatam praxim, occaſione præſertim Sedis vacantis in deputatione Vicarii per utrumque Capitulum reſpectivè, controverſia ſolùm vigente in aliquibus oppidis, & locis, quæ Materanenſi potiùs adjacent, quorum etiam reſpectu, Acheruntina eſt in quaſi poſſeſſione, juxta ſeriem enunciatam, *ſub tit. de Canonic. & Capitul. diſc. 26. in fin.* occaſione agendi de dicta deputatione Vicarii ſede vacante.

Cùm Archiepiſcopus, continuam reſidentiam facere ſoleat in Civitate Materanenſi, quæ longè majorem incomparabiliter populum, & Clerum habet, quàm Acheruntina penè depopulata, unde propterea ibi ſingulis annis in die cœnæ Domini chryſma, ſeu ſanctum

Oleum conficiatur, pro ejus tamen diſtributione, antiquiſſima & continuata obſervantia decit, ut ad aliam Eccleſiam Acheruntinam Archiepiſcopus tranſmittat totam illam quantitatem, quæ neceſſaria ſit pro illius Diœceſis Parochiis, & oppidis, ſeu locis inhabitatis, quorum Parochi ſeu Vicarii ad iſtam Acheruntinam pro diſtributione accedunt, præſertim verò pro ea Diœceſis parte, ibi approximante in montibus, quæ vulgò ſuperior dicitur, cum incertum ſit; an alia pars, quæ, Materanenſi magis proxima eſt, & quæ ideo inferior dicitur, in iſta diſtributione interveniat.

Cum autem modernus Archiepiſcopus; innovando hanc obſervantiam, mandaſſet ut ſinguli parochi univerſæ Diœceſis, etiam ille ipſiuſmet Acheruntinæ Civitatis, ad ipſam Eccleſiam, in qua ſanctum Oleum conſecratum eſt, juxta generalem conſuetudinem, accedere deberent; Hinc recurſum habuit Capitulum Acheruntinum ad S. Congregationem Epiſcoporum, à qua, audito prius de ſtylo Epiſcopo, prodiit reſolutio ſuper dictæ antiquæ obſervantiæ continuatione; Atque mihi ſcribenti pro recurrente, reſolutio juſta, beneque fundata viſa eſt.

Non negabam ſiquidem ſcribens pro recurrentibus aſſumptum, quod deducebatur ex parte Archiepiſcopi, quod ſcilicet in ejus libro repoſitum ſit Oleum ſanctum conficere in una ex ſibi bene viſis duabus Cathedralibus unitis, quoniam licet ex diſpoſitione ſacrorum Canonum iſta conſecratio, ceſſante conſuetudine, vel deſolatione Civitatis, aut alio impedimento, in ipſa Eccleſia Cathedrali, non autem in alia inferiori fieri debeat juxta textum *in capite referente de celebratione miſſarum*, ubi agendo de Archiepiſcopo Sypontino, qui in die Cœnæ, in qua iſta conſecratio facienda eſt, accedendo de mane, pro illorum temporum majori devotione, ad ſacram ſpeluncam Montis Gargani, Archangelo Michaëli dicatam, ibi cogebatur miſſam celebrare, deindeque in veſperis ad Cathedralem redibat pro conſecratione Olei; Conſultus Pontifex reſpondet, ut id fieri non debeat, ſed quod iſta functio de mane inter miſſæ ſolemnia facienda ſit in Cathedrali, non autem in alia Eccleſia; Et de cujus Decretalis diſpoſitione mentio habetur, *ſub tit. de praemin. diſc. 2.* occaſione agendi de quæſtione Cathedralitatis, inter dictas Eccleſias Sypontinam, & Garganicam.

Attamen cum iſta functio fieri debeat ab Epiſcopo, cujus perſona materialis eſt naturaliter individua, utique pro ejus arbitrio fieri poteſt in una ex duabus Cathedralibus ſimul unitis, pro utraque Diœceſi, ut docet praxis generalis tot conſimilium Diœceſum unitarum.

Quamvis enim unio æquè principalis, nullam Diœceſum mixturam inducat, ſed ambæ remaneant, in ſuo primævo ſtatu, primæviſque juribus perinde ac ſi non eſſent unitæ ad alios effectus, ut præſertim diſtinguendo unionum ſpecies ex profeſſo agatur, *ſub tit. de praemin. diſc. 7.* ac etiam inſinuatur, *dicto diſc.* .. *eod. tit.* & ſupra *hoc tit. diſc.* 1. & alibi; Attamen id procedit ad alios effectus ibi enunciatos; Secus autem quoad illos, qui concernunt perſonam Epiſcopi, cujus reſpectu utraque Eccleſia ſeu Diœceſis habetur pro unica, ut præſertim advertitur *ſub tit. de beneſic. diſc.* 19. occaſione agendi de puncto, an Epiſcopo acceptante alternativam ſub intitulatione, ſeu nuncupatione unius Eccleſiæ, cenſeatur illam acceptaſſe pro altera.

Hinc, ut advertitur, *ſub tit. de juriſdict.* præſertim *diſc. 21. & ſeqq. & dicto diſc. 1. hoc tit.* & alibi, in quacumque parte unius ex duabus Diœceſibus pro utraque, reſidentiam, ac Tribunal erectum, cum unico Vicario Generali habere poteſt, ibique omnes Diœceſanos evocare, & tamen iſta dici poteſt materia dividua, tam reſpectu reſidentiæ; quæ in una parte anni fieri poteſt in una Eccleſia, & in alia fieri poteſt in altera; Ac etiam quia quoad exercitium juriſdictionis retineri poſſunt duo vel plures Vicarii generales cum diſtinctis Tribunalibus, ut in aliquibus nimium amplis Diœ-

ceſibus quandoque practicari inſinuatur, *dicto diſc.* 22. *& ſeq. de juriſd. & alibi*; Multò verò magis, ubi agitur de functione omninò individua, & non reiterabili, qualis eſt iſta, quæ non niſi ſemel in Anno, ac certa ſtatuta die, quinimò in certa diei parte, & non aliàs fieri poteſt, ut ex parte Archiepiſcopi inſiſtebatur, ſed fruſtra, unde propterea inanem laborem dicebam eſſe illum deſuper adhibitum, cum id non eſſet in controverſia.

Prout inanis quoque labor erat (quatenus ad iſtam functionem pertinet) immorari ſuper adeò frequenti, ac recepto principio, quod habemus in ſummum obligatoria; Siquidem potius huic parti expediebat iſtud principium firmari, quod ſc. ſi Archiepiſc. vellet in Archentintina Civitate reſidere, ibique iſtam functionem peragere, impediri non poſſet ſub prætextu antiquæ continuatæ obſervantiæ contrariæ ex dicta ratione facultatis.

Difficultas itaque reſidebat in eo, an idem juris principium, facultatis in quo totum ex parte Archiepiſcopi fundamentum conſtituebatur, eſſet applicabile ad caſum controverſiæ, ut pro eo ſcribentes inſiſtebant, quod ſcilicet ex facultate, ſeu benevolentia Archiepiſcoporum, id provenerit, tranſmittendo eorum cura, & ſumptu ſanctum oleum ad aliam Cathedralem, ut exinde fieret diſtributio pro ea diœceſi.

In hoc autem (etiam in ſenſu veritatis) dicebam quod fallacia erat in applicatione; Siquidem dictum
10 principium rectè procedit, ubi ex actibus facultativis inferretur ad formalem ſervitutem perſonæ ipſius Epiſcopi, qui invitus cogeretur, magis in uno, quàm in altero loco reſidere, vel Tribunal habere, Sive quod cogeretur habere plures Vicarios generales, vel plura Tribunalia, cum id juris reſidentiam potius habeat; Et nihilominus, ubi diœceſis amplitudo, vel itineris aſperitas ita ſuadeant, adhuc multiplicitas Vicariorum, & Tribunalium damnabilis non eſt, ut latius advertitur *eodem diſc.* 22. *de juriſdict.*

Secus autem ubi agitur de hujuſmodi actibus, qui ſervitutem perſonæ ipſius Epiſcopi non importent, minuſque cauſent grave præjudicium, cum actus de quo agitur, concernat ſolùm modicam commoditatem tranſmittendi per unum vel duos clericos oleum ab una Cathedrali ad alteram.

E converſo autem, iſte actus longe majora commoda, & proficuos effectus operatur; Cum ob majorem
11 commoditatem aliorum diœceſanorum; Tum etiam ob eorumdem conſolationem accedendi ad propriam matrem; Ac etiam ob ejuſdem Cathedralis honorificentiam, ut ita illa præcisè cathedratica functio olei ſancti, quæ in ea non fiat in ſpecie fiat ſaltim in hoc æquipollenti; Atque nimium probabile dicebam quod antiquiori tempore, vigentibus inter iſtas Eccleſias gravibus litibus, & diſſidiis iſta forſan prætendente, quod hæc adeo ſolemnis functio cathedratica in ea potius fieri deberet, vel ſaltim, ut ſervata æqualitate, deberet alternari, ita cum hoc temperamento controverſia ſopita fuerit; Ac etiam quia pro qualitate locorum hujus diœceſis vel ejus partis, nimium incommodum eſſet ſingulis accedere ad dictam aliam Eccleſiam.

Quando autem actus habere poteſt aliquod probabile motivum, quod etiam neceſſitati ſit referibile, il-
12 læque conſiſtat in actibus poſitivis, magis quàm negativis, atque antiquam habeat continuationem, tunc neceſſitati potiùs quam voluntati referendus videtur, ideoque non intrat dicta concluſio ſeu principium de actibus facultativis, ut cæteris relatis plenè firmatur *per Rotam in Majoricen. celebrationis miſſarum coram Bichio inter ſuas dec.* 522. *&* 545, *ſepetit. deciſ.* 186. *&* 380. *par.* 11. *rec. & alibi.*

Et ſic non negabatur quod oleum ſanctum reci-
13 piendum eſſet à Diœceſano juxta *conſ.* 4. *Calder. de Privil. Rota apud Roias dec.* 218. *num.* 2. ſed quod ipſe Diœceſanus illud diſtribuere deberet diſcretè, & juxta conſuetudinem, quæ magnum ſomentum rationis habet ut ſupra.

† DE diſtributione Olei ſancti par Diœceſim, Vide *Annot. ad S.C.T. diſc.* 7.

PRÆNESTINA CONCIONATORIS.

PRO COMMUNITATE ZAGAROLÆ CUM EPISCOPO.

Caſus diſputatus coram A.C. reſolutus ut infra.

An, & quando Populus vel Communitas cogi valeat ad præſtandum eleemoſynam concionatori per ipſum non nominato; ſed deputato per Epiſcopum, Et de aliis ad hanc materiam concionatoris.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Declarationibus S. Congregationis eſt deferendum.*
3 *Si parochus vult prædicare per ſe ipſum & eſt idoneus, non poteſt Epiſcopus deputare alium, & n.* 7.
4 *Ad Epiſcopum, non autem ad communitatem, vel alios pertinet deputare prædicatorem.*
5 *Fallit ubi accedit conſuetudo qua numquam admittitur in Cathedrali.*
6 *Ad quem pertineat onus præſtandi alimenta vel eleemoſinam.*
7 *De eodem de quo ſupra num.* 3.
8 *De eodem de quo num.* 6.
9 *Quando dicatur probata conſuetudo.*
10 *An ſimoniacum ſit exigere præmium prædicationis.*
11 *Quomodo iſtæ quæſtiones decidantur.*

DISCURSUS XXVII.

ORta controverſia, inter Epiſcopum Prænestinum, 1
(qui eſt unus ex ſenioribus Cardinalibus) & Communitatem Zagarolæ, ſuper jure eligendi ſeu nominandi concionatorem de tempore quadrageſimæ, eique ſuppeditandi alimenta, vel reſpectivè ſolvendi eleemoſynam; Epiſcopus, cum præſuppoſito quod per aliquos annos, Communitas ſolviſſet eleemoſynam concionatoribus per ipſum abſque aliqua nominatione deputatis, ex prærogativa poſſeſſorii, obtinuit literas à S. Congregatione Concilii, decernendo ut ita continuari deberet, donec in petitorio fierent probationes ex parte Communitatis prætenſæ: dictarumque litterarum exequutione petita coram, A.C. plures habitæ fuerunt diſputationes; Et quamvis Judex, ubi cauſa coram ipſo ex integro tractanda eſſet, inclinaret in hanc partem, eique probabiliora viderentur hujus partis fundamenta; Nihilominus cum ipſe gereret partes executoris dictarum litterarum S. Congregationis, cujus reſolutionibus, etiam Rota, multo magis reverenter deferre profitentur, ut pluties Rota in ejus deciſionibus profitetur, atque frequenter, *ſub tit. de præeminentiis*, & alibi advertitur; Idcircò tunc cum quodam pro- 2
viſionali temperamento, ſine præjudicio fuit jurium partium, controverſia ſuſpenſa durante præſulatu illius Epiſcopi; Eoque ad aliam Eccleſiam tranſlato, impedita fuit eadem exequutio per aliquod tempus de meo conſilio, ex eo quod unus ex duobus dicti loci parochis utpotè S. Theologiæ profeſſor, atque prædicationi idoneus obtulit prædicare per ſe ipſum, quo caſu, atque idoneitate accedente, non poteſt Epiſcopus alium deputare, ut pluries declaratum fuit per S. Congregatio- 3
nem Concilii, & præſertim ſcio ita poſt hæc ſcripta fuiſſe declaratum *ſub die* 13. *Septembris* 1670. incertumque eſt quid exinde ſequutum ſit, ob ſequutam immutationem Domini temporalis, in cujus gratiam ego ſcribebam.

In diſputationibus autem deſuper habitis coram A. C.

A. C. ac etiam in aliis præparatoriis, in S. Congregatione Concilii, quam adire oportebat pro dictarum literarum moderatione, duo erant puncti; Primò nempe ſuper jure nominandi, ſeu eligendi prætenſo per Communitatem, quæ ſuper hoc principaliter inſiſtebat, libenter prompta ad dictam ſolutionem, quatenus obtineret ſibi denegatam facultatem nominandi; Et ſecundò ſuper obligatione ſolvendi eleemoſynam, quatenus dicta facultate denegata, Epiſcopus eum deputaret.

Quatenus pertinet ad primum, agnoſcebam difficultatem contra Communitatem, quoniam juris regulæ aſſiſtunt Epiſcopo, ut ad ipſum pertineat jus eligendi, ſeu deputandi concionatores, tam in Eccleſia Ca-
4 thedrali, quam in aliis Eccleſiis parochialibus, vel matricibus diœceſis de tempore Adventus, & Quadrageſimæ, ex ea ratione, quod ad ipſum Epiſcopum, vel parochos reſpectivè pertinet concionari, ideoque ubi per ſe ipſos id explere nolunt, vel non poſſunt, ſed id agere volunt per ſubſtitutum, iſte ab eis reſpectivè eſt deputandus, ex iis, quæ cæteris relatis habentur *apud Apont. conſ. 48. lib. 2.* & latius rem ab alto peragendo *Rota apud Merlin. deciſ. 598. repetit. dec. 234. par. 6. rec. Barboſ. de paroch. par. 1. cap. 14. & in collectan. ad S.C.T.* atque eſt principium abſolutum, quod ſcilicet non poteſt Communitas vel populus de jure prætendere hanc eligendi ſeu nominandi facultatem.

Niſi accedat conſuetudo immemorabilis, quæ ſer-
5 vari debet, quoties tamen agatur de Eccleſiis inferioribus, non autem de Cathedrali, in qua iſta materia eſt impræſcriptibilis, ex ea ratione, quod jus concionandi in Cathedrali pertinet ad ipſum Epiſcopum, qui ſolet has partes explicare per alium ab ipſo ſemper deputandum; In aliis verò Eccleſiis pertinet ad Parochum, cujus loco, non ita implicat ex conſuetudine deputari alium populo gratum, atque ab eo nominari, ab Epiſcopo autem approbari, ac deputari, ut firmatur *in eadem dec. 598. Merlini*, atque fuiſſet pluries declaratum per S. Congregationem Concilii teſtantur conſueti notorii moderni Collectores, quorum copia adeò hodie irrepſit; Undè propterea donec ex parte Communitatis probaretur iſta conſuetudo, fundata erat intentio Epiſcopi habentis pro ſe aſſiſtentiam juris, cujus virtus ac operatio in hoc conſiſtit, quod donec contrarium probetur, fundat intentionem ejus qui illam pro ſe habet.

Quo verò ad alterum punctum, in quo magis ex hac parte inſiſtebatur, ſolutionis ſcilicet eleemoſynæ
6 vel alimentorum, dicebam quod è converſo aſſiſtentia juris erat pro Communitate; Quamvis enim *Surd. in tract. de alim. tit. 5. quæſt. 59.* aliquibus relatis aſſerat, ut onus ſuppeditandi alimenta, vel eorum loco eleemoſynam concionatori tempore Quadrageſimæ, & Adventus incumbat populo, in cujus gratiam iſte actus explicatur, Nihilominus idem Actor ſe ipſum retractando, atque punctum maturius examinando, contrarium verius eſſe latè firmat *conſ. 254.* ubi pro conſueto ſtylo plenè concordantes cumulantur & firmat etiam Rota *in dicta deciſ. 598. Merlin. cum aliis* plenè relatis, *per Zacch. in tract. de ſalar. quæſt. 81.* ubi allegantur *Barboſ.* & alii relatores plurium declarationum S. Congregationis; Ex ea congrua ratione, quod ideò per populum ſolvuntur parocho decimæ, aliæque oblationes & emolumenta, quia è converſo ipſe adminiſtrat ſacramenta, aliaque divina pabula, inter quæ iſtud prædicationis verbi Dei numeratur, undè propterea, quando parochus illud onus, quod per ſe ipſum de jure implere tenetur, vult adimplere per ſubſtitutum, tunc juſtum ac rationabile, ut ipſe alimenta illi ſuppeditet, ne populus duplici onere gravetur.

Atque ex hac ratione quoque manat aſſumptum de
7 quo ſupra, quod ſcilicet, dum parochus vult concionari, atque ad hoc opus eſt idoneus, non poteſt Epiſcopus eo invito, alium concionatorem deputare, ipſum parochum gravando ad hoc onus; Nimium tamen rara eſt hæc praxis, præſertim in Italia, quoniam ut plurimum parochi vacantes ſolum alicui ſtudio theologiæ moralis, ſeu caſuum conſcientiæ, habent quidem ſufficientem habilitatem exercendi curam animarum, ac adminiſtrandi ſacramenta, non autem habendi conciones toto tempore quadrageſimali, cum iſta videatur hodie profeſſio particularis.

Benè verum, quod quemadmodum in dicto primo
puncto juris nominandi vel eligendi, conſuetudo im- 8
memorabilis favore populi vel Communitatis ceſſare facit aſſiſtentiam juris, quam habet Epiſcopus, vel parochus, ita è converſo eadem conſuetudo, iſtam aliam aſſiſtentiam ceſſare facit, quod ſcilicet ſi populus conſuevit ſuppeditare eleemoſynam, vel alimenta reſpectivè concionatori deputato per Epiſcopum, vel per parochum etiam abſque dicto jure nominandi, adhuc ad id cogi poteſt, ut patet apud allegatos; Quod tamen non procedit in Cathedrali, in qua ratione correlativorum, quemadmodum jus eligendi, ſeu nominandi eſt impræſcriptibile, ut ſupra, ita pariter impræſcriptibilis eſt hæc obligatio.

Dicta verò conſuetudo in iſto caſu erat improba-
bilis, quoniam licet ex parte Epiſcopi deſiderentur at- 9
teſtationes plurium concionatorum ſuper dictæ eleemoſynæ ſuppeditatione facti per Communitatem; attamen plures ex eis ſupponebantur ab ea nominari, ideoque erat poſſeſſio qualificata, quæ dividi non poteſt.

Scribendo item in cauſa more Advocati dicebam,
quod neque per concionatores ab invita Communitate 10
iſta eleemoſyna in pecunia peti poterat, tùm eſſet ſpecies ſimoniæ, ex deductis in puncto, *per Rip. conſ. 26. n. 45. & Surd. d. conſ. 254. n. 25. & ſeq.*

Verùm iſtud non videbatur motivum conſiderabile, ideóque pro ſtylo, inſinuavi partibus, quod in eo fundamentum conſtituendum non eſſet, quoniam tunc intraret ſimoniaca infectio ponderata per allegatos Auctores, quando peteretur directè tanquam merx ſeu præmium ſpiritualitatis; Secus autem ubi petatur loco alimentorum, ac expenſarum viatici, in acceſſu & receſſu, pro quibus omnibus reficiendis, conſuetudo penè univerſalis inolevit, ut certa ſumma uniformis præſtetur, ad tollenda inconvenientia oriri ſolita, quando ſingulis diebus alimenta in ſpecie præſtentur, & conſequenter verè non intrant termini ſalarii vel mercedis, ſed potius illi alimentorum, vel expenſarum; Potiſſimè quia coactio ſequi non ſolet ex parte ipſorum concionatorum, ſed potiùs, ut in præſenti, ex parte Epiſcopi, qui ex officio ad id cogit populum, vel alios, ad quos onus pertinet, ne alias ſtent abſque concionatore; Ideóque ea quæ deducuntur *per Ripam & Surd. ubi ſupra*, in abſtracto vera, patiuntur conſuetam fallaciam in appellatione, ut generaliter contingit in concluſionibus, quæ deduci ſolent per Conſulentes.

Frequenter autem de hujuſmodi quæſtionibus, præſertim circa profeſſionis initia diſputare occaſio dedit in Sacris Congregationibus Concilii, & Epiſcoporum, ſed ſemper ſunt eædem cautiones, omniaque coincidunt
in idem; Unde propterea illæ dicendæ veniunt quæ- 11
ſtiones potius facti quam juris, certam non habentes regulam, omnibus caſibus applicabilem, ſed ex ſingulorum circunſtantiis deciſionem recipientes, quoniam theoricæ, ſeu propoſitiones de quibus ſupra, ſunt veræ hodieque firmæ, ſed punctus eſt in applicatione ad factum ſuper probatione ſcilicet conſuetudinis, quæ reſpectivè ceſſare facit regulam ſeu aſſiſtentiam juris.

† DE Concionatoribus vide *Annot. ad S. C. Ti diſc. 3. per tot.*

ROMANA SEPULCHRI, INTER DUCEM BONELLUM, ET ANTONIUM GHISLERIUM.

Diſcurſus pro veritate.

De jure ſepulchri an ſit hæreditarium vel familiare, ſive, an veniat ſub fideicommiſſo, vel remaneat in hæreditate directa, Et de jure prohibendi illationem cadaverum in propriam ſepulturam.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *An juſpatronatus remaneat penes hæredem gravatum, vel tranſeat ad fideicommiſſarium.*
3 *Sepulchra eodem jure regulantur.*
4 *De lata ſignificatione vocabuli familiæ.*
5 *De jure revocandi antiquum ſepulchrū viri conſpicui.*
6 *Identitas familiæ, vel alia prætenſio de facili attendi debet in merè honorificis.*
7 *Sepulchrum regulariter eſt in hæreditate & ſpectat ad hæredem.*
8 *Poteſt vendi, ut ſatisfiat creditoribus hæreditariis.*
9 *De jure privativo ſepulturæ remiſſive.*
10 *De eadem conclusione de qua num. 2.*
11 *Declaratur concluſio Canoniſtarum, quod in materia ſepulchrorum non attenditur jus civile.*
12 *An capella, & ſepultura ſint in commercio citra ſimoniam.*
13 *De ſtatutis laicorum in materia funerum, & exequiarum.*
14 *De aliis ad materiam ſepulturæ, & funerum remiſſive.*

DISCURSUS XXVIII.

BEatus Pius V. dum eſſet in ſtatu Cardinalis, ſepulchrum ſibi condidit prope altare majus Eccleſiæ ſupra Minervam ordinis Prædicatorum, cujus ipſe profeſſor fuerat, cum inſcriptione ſignificante ſui cadave-
1 ris humationem; Aſſumptus autem ad Summum Pontificatum, de aliquibus paucis bonis ex valdè honeſta parſimonia in dicto ſtatu Cardinalitio partis, diſpoſuit ad favorem Pauli, & Philippi de Ghiſleriis de oppido Boſchi[a] ejus patriæ, cum ſucceſſivo fideicommiſſo ad favorem deſcendentium lineæ maſculinæ, qua defecta, vocavit proximiores de eadem familia oppidi prædicti, atque cum eodem ordine eis reliquit adminiſtrationem Collegii per ipſum fundati in Civitate Papienſi, cum jure nominandi.

Defuncto Pontifice ſuperſtitibus ex Domenina filia Gordinæ ſororis duobus pronepotibus de Bonellis, Cardinali ſcilicet, qui eandem Alexandrini nuncupationem, quam ipſe Pontifex habuerat, aſſumpſit, & Hieronymo avo alterius Cardinalis ab Alexandro ſeptimo dignè creati, & proavo hodierni Ducis, obſervantia dedit, quod ab Anno 1582. per decennium ſcilicet poſt mortem Pontificis, uſque ad annum 1657. promiſcuè in hoc ſepulchro (in quo cadaver Pontificis ob ſuperventam majorem dignitatem illatum non fuit) ſepulti fuerunt, tam præfati Paulus & Philippus de familia, quam dicti fratres de Bonellis Pontificis pronepotes, eorumque reſpectivè filii & deſcendentes promiſcuè; extinctaque linea Pauli, cum ex altera Philippi ſupereſſet Antonius, ob quaſdam contingentias, in forma extrajudiciali, atque ad veritatem indagandam, pro veritate conſultus fui ſuper dicti ſepulchri pertinentia, & jure privativo, an ſcilicet illud ſpectaret ad hæredes Pontificis fundatoris, quales ratione ſanguinis, ac proximitatis gradus, ſtant Bonelli, vel potius ad dictum Antonium de familia jam poſſidentem bona ut ſupra per Pontificem elargita, vel reſpectivè pretium eorum loco ſubrogatum, nec non habente adminiſtrationem, ac jus nominandi præfati Collegii Papienſis ſtante præſuppoſito, quod Eccleſia ſeu conventus (rationabiliter quidem in reverentiam tanti fundatoris) non eſſet in caſu, neque prætenderet ſepulchri libertatem, unde proptereà præſuppoſita exiſtentia patronali, ſola contentio erat ſuper pertinentia inter plures ab eodem fundatore ſuum jus metientes, nullaque deſuper ejuſdem fundatoris diſpoſitio habebatur.

Reſpondi, quod cum ex infra deducendis, ambiguum 2
ſit in jure, an jus ſepulchri ſit hæreditarium, vel potiùs tranſeat cum fideicommiſſo per fundatorem ordinato, hinc proindè intrare deberent eadem, quæ pluries habentur in ſua materia *ſub tit. de jure patr.* præſertim *diſc.* 36. ſuper quæſtione an jus patronatus tranſeat ad fideicommiſſarium, vel potiùs remaneat penes hæredem directum, alioſque ab eo cauſam habentes, quod ſcili-
cet obſervantiæ nimiùm deferri debeat, ex ibi deductis; 3
Ac proptereà cum iſta quoque ſit ſpecies juriſpatronatus, cum eiſdem terminis regulanda, atque haberetur diuturna obſervantia annorum ferè octuaginta ſuper uſu promiſcuo; Idcircò credebam, ut in eodem uſu continuandum eſſet, & conſequenter quod reſpectu extraneorum intraret jus privativum, ſed quoad ipſos con-
tendentes intraret jus cumulativum, ità etiam cogna- 4
tos comprehendendo ſub nomine familiæ, juxta illam latam hujus vocabuli ſignificationem, de qua occaſione alterius pontificiæ fundationis, licet in diverſis terminis, atque ad diverſum effectum, habetur actum *ſub tit. de præeminentiis diſc.* 13. ubi enunciantur aliquæ deciſiones agentes de fundatione dicti Collegii facta ab hoc eodem Pontifice.

Ita inhærendo prudenti reſolutioni in proximis ter-
minis captæ *per Rotam in Romana juris honorifici coram* 5
Dunozetto inter ſuas deciſ. 894. quod ſcilicet, cum occaſione inſtaurandi, ſeu ad meliorem modernam ſtructuram reducendi ſub Innocentio Decimo Baſilicam Lateranenſem, repertum eſſet antiquum ſepulchrum Cardinalis Annibaldenſis de Molaria, exiſtentis in tunc vigente, nunc autem ſuppreſſa Dignitate Archidiaconali, ſuper jure illud renovandi orta fuit contentio inter duas familias Romanas, quarum una nuncupationem habet Molaria, & altera de Annibalis, ſeu de Annibaldenſibus, atque Rota prudenter reſpondit, ut ad utrumque cumulativè id ſpectaret.

Et meritò quidem, quoniam ubi non agitur de quæ-
ſtionibus burſalibus ſuper ſucceſſione in bonis, vel ju- 6
ribus talibus, ut admiſſio unius ſit præjudicialis alteri, dividendo inter plures id quod ad unum ſpectare deberet, ſed agitur de juribus merè honorificis, ac intellectualibus, in quibus admiſſio unius, alteri contendenti non præjudicat; Quoties ambo in ſtatu nobili, & honorifico ſint adeò ut non intret mixtura præjudicialis familiæ nobilis cum ignobili, juxta caſum, de quo *ſub tit. de jur. patr. diſc.* 31. Tunc, ex regula, ſeu axiomate, ut quod uni non nocet, & alteri prodeſt, denegari non debeat, de facili cumulativus concurſus concedi debet, ut ita diſtinguendo inter jura burſalia, vel alias utilia, & jura merè honorifica, in propoſito identitatis familiarum habentur *ſub tit. de præeminentiis diſc.* 32, & latiùs *ſub tit. de fideic. diſ.* 50. & alibi.

Quatenùs verò ad punctum principalem pertinet; Quando ſecluſa obſervantia, in ſolo puncto juris ille
decidendus eſſet, Dicebam quod attenta diſpoſitione 7
juris civilis, regula potiùs aſſiſtebat Bonellis legitimis hæredibus fundatoris, quod ſcilicet ſepulchrum dicitur eſſe in hæreditate, & tranſit ad hæredes, quoties non conſtet illud eſſe familiare, *ad text. in l. familiaria ff. de relig. & ſumpt. funer. & l. jus ſepulchri C. eodem*, cum concordantibus *apud Grat. diſceptat.* 210. *num.* 37. *Medic. de ſepult. part.* 2. *quæſt.* 5. *Molin. de primog. lib.* 1. *quæſt.* 24. *num.* 41. *Lotter. de benefic. lib.* 2. *quæſt.* 4. *num.* 23. & tanquam abſolutum admittitur *in Anagnina ſepulturæ de Cimis* 14. *Martii* 1646.

coram

*coram Dunozzetto inter ſuas deciſ.*7;0.& in eadem 18. *Maii* 1646. *coram Arguelles*, ubi aliqua de ſepulchro familiari, & de pleriſque ad hanc materiam, & ad alteram identitatis familiæ in ſecunda deciſione eruditè dicuntur; Adeò ut illud remaneat in hæreditate, atque affectum ſit debitis hæreditariis, pro quorum diſſolutione vendi poſſit, ac debeat, eo modo, quo habemus
8 in capellis, in iis tamen, quæ concernunt cœmenta, aliaque materialia prophana, ſecluſo jure ſpirituali, ut aliis relatis habetur *apud Rovit.conſ.*75.*lib.*2.*& Salgad. in labyrint.par.*3. *c.*5. *n.*50.*&* 51. cum aliis *ſub tit. de jur.patr.diſc.*52. *&* 53. ubi de hac materia ſepulchri,
9 ejuſque juris privativi ratione juriſpatronatus Eccleſiæ, vel cappellæ, ex ibi deductis, ad hanc materiam.

Atque ex iſta Civiliſtarum traditione præſertim *Bartoli* in materia juris ſepulchralis, Rota antiqua, cum qua ex quadam reverentia debita antiquitati vult procedere moderna, prodit regula, humanæ rationi,& communi uſui parum adaptata, de facili tamen etiam ex levibus adminiculis limitationem recipiens, quod jus-
10 patronatus non tranſit cum fideicommiſſo ex deductis, *dicto tit. de Iurepatr. diſ.*36.

Et quamvis ex originali traditione *Hoſtienſ. in cap. abolendæ de ſepultur.* cum qua alii Canoniſtæ ibidem communiter tranſeunt ex relatis *per Lotter. dicta q.* 4. *n.*23. *& Rot apud Coccin. deciſ.*191. *& dicto diſc.*52. *&* 53.*de jurepatr.*diſpoſita per jus civile in materia ſepulchrorum, locum non habeat de jure canonico, cum non concedatur Principi laico diſponere ſuper ſpiritualibus; Attamen id procedit ad effectum libertatis
11 Eccleſiæ, vel reſpectivè ſervitutis juris privativi ſeu prohibendi, non autem ad effectum pertinentiæ patronalis inter privatos, Eccleſia non exiſtente in cauſa, neque contendente de libertate, quoniam tunc dicitur jus temporale, ſeu prophanum, eodem modo quo ut ſupra habetur de capellis in Eccleſia exiſtentibus, ſuper eo quod concernit cæmenta, & ornamenta, ipſumque ſitum materialem,quòd dicuntur eſſe in hæreditate pro-
12 phana, atque citra ſimoniam ſunt in commercio pecuniario ex deductis, *dicto diſc.* 52. *&* 53.*de Iurepatr.*

Atque in idem conferunt ea, quæ obiter inſinuantur *ſub tit.de dote diſc.*22.ac in deciſionibus in ea cauſa editis, ſuper jure Principis ſæcularis ſtatuendi modum in exequiis, & pompis funebribus, ut ſcilicet id non con-
13 cedatur, in iis,quæ concernunt ſpiritualitatem, puta circa ſuffragia, aliaque divina, ſecus autem in iis quæ concernunt meram temporalitatem, puta circa culcitras & cæreos,vel famulatum, ac ſimilia, quæ pompam temporalem, & honorificam concernunt, cum in his non prohibeatur Princeps laicus ad reſecandos inanes ſumptus, de ſuper providere, dum eſt circa merè temporalia, & ne in Reipublicæ perniciem ſubditi cum inanibus pompis depauperentur, ſive æmulationes oriantur.

14 De hac autem materia ſepulchrorum ſeu juris ſepeliendi aliqua habentur *ſub tit.de Paroch.diſc.* 23. *& ſeq.* 27.*& ſeq.&* 38. & in ſupplemento, ac alibi occaſione agendi de proviſionibus S. Congregationis ſuper extorſionibus, quæ à parochis, ſeu à Capitulis fieri ſolent.

† Vide quoque *ſub tit. de Iurepatr. diſc.*52. *&* 53.

VULTURANIEN. RESTAURATIONIS ECCLESIÆ.

PRO EPISCOPO,

CUM ABBATE S. MARIÆ IN MAZZOCCA.

Caſus diſputatus in S. Congregatione Concilii, reſolutus pro Epiſcopo.

Ad quem pertineat onus reſtaurationis Eccleſiæ, an ſcilicet ad Rectorem habitualem, qui ejus fructus, & emolumenta obtinet, vel ad Rectorem actualem, aut ad Epiſcopum, qui ejus uſum habeat, ſive ad populum, vel alios.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Onus refectionis Cathedralis ſpectat ad Epiſcopum,& illud parochialis ad parochum.*
3 *Quando ſpectet ad populum, ne deſeratur conſuetudini.*
4 *Iſta conſuetudo ſi eſt in Eccleſia, non extenditur ad domum Rectoris.*
5 *Si adſunt duo Rectores, unus habitualis,& alter actualis, ſpectat ad habitualem, qui verè eſt Rector.*
6 *De eodem, & quod actualis eſt potius miniſter.*
7 *Epiſcopus non tenetur ad hoc onus ratione portionis canonicæ ſibi debitæ.*
8 *De eodem de quo n.*3.*ſuper obligatione populi, & de differentia inter Rectorem habitualem, & actualem.*
9 *Si Epiſcopus utatur Eccleſia parochiali loco Cathedralis, non per hoc tenetur ad hoc onus.*

DISCURSUS XXIX.

CUM ob inſalubritatem aëris Civitatis Vulturariæ, Epiſcopus pro majori parte anni reſideat in oppido S.Bartholomæi illius diœceſis, cujus Eccleſia parochialis, vel matrix annexa eſt Monaſterio ſeu Abbatiæ S.Mariæ in Mazzocca, curam verò ibi exerceat Archipresbyter; Eademque Eccleſiâ uti ſoleat Epiſcopus in functionibus pontificalibus loco Cathedralis ob reſidentiam,quam ibi, habet pro majori parte anni; Ea reſtauratione indigente, Epiſcopus in viſitatione decrevit, ut per Abbatem reſtaurari deberet,atque aliàs ex ejuſdem Eccleſiæ redditibus, reſtauratio fieret; Quare Abbas ab hoc decreto appellationem interpoſuit ad A.C.ſed Epiſcopus curavit cauſam reaſſumi à S.Congregatione Concilii, à qua pro dicti decreti exequutione reſponſum fuit, credo autem quod quædam honeſta concordia controverſiæ finem dederit. 1

In diſputationibus autem deſuper habitis; Dicebant ſcribentes pro Abbate quod, cum juris regula ſit,ut re-
ſtauratio Eccleſiæ parochialis pertineat ad parochum eo 2
modo, quo illa Cathedralis pertinet ad Epiſcopum, ex iis quæ antiquioribus relatis habentur *apud Ber. conſ.* 3. *lib.*1. *Latè Surd conſ.*67. *n.*1. *cum ſeq Barboſ.de Paroch. par.*1. *c.*13. *Valaſc. conſult.*179 *Mantic.deciſ.*284 *Rota dec.*454. *par.*3.*rec.* idcircò onus eſſe deberet Archipresbyteri, tanquam rectoris, ſeu parochi, quoties in contrarium non vigeret conſuetudo, ut ad populum, ſive ad alios ſpectare deberet, cum in hac materia conſuetudo
primum locum obtineat, *ut per Hoſtien. Panorm.& alios* 3
*in c.*1.*de Eccleſ.ædif.cum concord.per Valaſ. & Surd. & Barboſ.ubi ſupra & in dictis Rotæ deciſionibus*,atque frequens praxis docet in Hiſpania, quod fabrica Eccleſiæ habet aliquos redditus particulares ſub ejus particularibus adminiſtrationibus, imò in aliquibus locis habet quamdam participationem decimarum, ut præſertim patet ex inſinuatis, *ſub tit. de decimis*, *diſc.*2.

Non negabam ego ſcribens pro Epiſcopo, præmiſſorum veritatem, juxta quam pluries de ſuper conſultus reſpondere conſuevi; præſertim pro veritate in una *Sutrina* inter Parochum, & Sanctesſos terræ Campagnani, quod cum de conſuetudine fabrica ſeu reſtau-
ratio Eccleſiæ parochialis, ſpectaret nomine populi ad 4
quoſdam adminiſtratores ſæculares pii operis, qui ſanctesſi nuncupantur, prætendebat Rector, ut eiſdem incumberet quoque onus reſtaurandi domum Parochi, ſed malè, quoniam regula de qua aliis relatis, *apud Barboſ. de Paroch. dicto cap.* 13. ut cui incumbit onus reſtaurationis Eccleſiæ, incumbat etiam iſtud reſtaurationis domus ad jacentis pro habitatione clericorum, & miniſtrorum ejuſdem Eccleſiæ procedat quando tale onus provenit à diſpoſitione juris, ſecus autem ubi ex

ſola ratione conſuetudinis, quoniam iſtius natura eſt, ut attendatur in caſu individuo, non autem extendatur de caſu ad caſum, ſive de perſona ad perſonam vel de loco ad locum, ut ultra generaliter frequenter in omni ferè materia inſinuata, in his præciſis terminis habetur *apud Mantic. dicta dec.284. n. 6.*

5 Dicebam tamen, in iſta cauſa *Vulturarien.* quod fallacia erat in applicatione, in qua procedebatur cum æquivoco præſupponendo, quod Archipresbyter qui animarum curam exercet, eſſet rector Eccleſiæ, de jure hoc onus incumbat, quoniam cum illa annexa eſſet Monaſterio, in commendam dari ſolito clerico ſæculari, ad quem pertinent redditus, & bona ejuſdem Eccleſiæ, aſſignata ſolum dicto Archipresbytero quadam congrua portione fructuum, cum emolumentis incertis, iſte de jure non eſt parochus vel rector, ſed potius vicarius deputatus ad curæ exercitium cum congrua ſeu tanquam ſtipendio ejus laboris, cura habituali remanente penes eum, cui Eccleſia unita eſt, ut pluries advertitur *ſub tit. de Paroch. præſertim diſc. 19. cum ſeq.* occaſione agendi de congrua debita vicario, ac etiam alibi *eod. tit.* occaſione agendi de modo providendi, ut ſcilicet non intret forma concurſus præſcripta per S. C. T. ſed fiat proviſio ad nominationem rectoris habitualis juxta Conſtitutionem 47. Pii V. taliſque ſupponebatur praxis ſuper hujus Archipresbyteri proviſione.

Cum etenim ad rectorem habitualem pertineant fructus, & emolumenta Eccleſiæ, ut etiam advertitur pluries *ſub tit. de decimis*, occaſione juris deci-
6 mandi, quod regulariter pertinet ad hujuſmodi rectores habituales potius quàm ad actuales, idcircò onus annexum eſſe debet emolumento, dum iſte rector habitualis verè, & propriè eſt Eccleſiæ ſponſus, qui percipit fructus dotis, ideoque onera hujus matrimonii ſpiritualis ſupportare debet, dum vicarius reputari ſolet tanquam famulus ſeu miniſter pro ſolo exercitio, pro cujus ſalario ſeu mercede, emolumentorum ac fructuum aliquam obtinet participationem loco congruæ, & conſequenter dicebam, quod ſi Abbas nolebat ſubjacere huic oneri, crederet fructibus ac emolumentis Eccleſiæ & concordabamus, quoniam libenter Epiſcopus vel Archipresbyter illud in tali caſu aſſumeret.

Replicabatur, quod cum Epiſcopus de aliquibus fructibus, & emolumentis, puta decimarum, & ſimilibus participaret pro quarta parte, idcircò pro eadem
7 rata ſaltem contribuere deberet; Verùm neque erat bona prætenſio, quoniam iſta participatio proveniebat ab illa portione canonica, quæ per parochos Epiſcopo præſtanda eſt de qua *ſub tit. de Paroch. diſc. 25.* & ſub altero *de decimis diſc.19.* Et conſequenter eſt unum ex oneribus parocho incumbentibus, eodem modo, quo eſt iſtud reſtaurationis Eccleſiæ, quod implendum propterea eſt ex reliquis fructibus, quatenus ſufficiant, cum ſolum in caſu inſufficientiæ, adeò ut ultra congruam rectoris ratione adminiſtrationis nil exu-
8 beret, tale onus ſubſidiariè incumbat populo, ut diſponitur etiam *per Sacr. Concil. Trident.* ſed iſta conſideratio non erat ad rem adaptibilis, dum iſte rector habitualis abſque onere curæ actualis ejuſque exercitio, ex ſola ratione habitualitatis fructus ac emolumenta percipit, ideoque contendit de puro lucro ſine onere, ut diſtinguendo inter rectorem habitualem, & actualem conſideratur *in Barchinonen. congrue, ſeu Vicarie ſub dicto tit. de Paroch. in ſupplemento.*

Objiciebatur quoque, quod iſtius Eccleſiæ continuum, ac majorum uſum haberet idem Epiſcopus, cui deſerviebat loco Cathedralis ut ſupra; Verum iſtud pariter erat nimium leve fundamentum, dum id con-
9 tingebat per accidens, atque erat uſus, qui honorificentiam potius Eccleſiæ, ejuſque rectoris importabat ſtante Epiſcopi facultate reſidendi in quocumque loco, atque functiones pontificales exercendi in quacumque parte diœceſis, omnibuſque ſibi ſubjectis Eccleſiis, ex deductis, *ſub tit. de juriſdict. præſertim diſc. 22. & ſeq.* Potiſſimè dum non erat uſus qui cauſaret rei conſumptionem, vel deteriorationem, adeò ut ex hoc reſtaurationis neceſſitas oriretur, obligatio enim Epiſcopi eſt ut ſupra in Eccleſia Cathedrali, quæ adeſt, ac reficienda eſt, Tunc enim difficultas cadere poſſet, quando Cathedralis eſſet diruta, adeò ut iſta materialiter ac formaliter ejus loco ſubrogata eſſet.

† AD quem pertineat reſtauratio Eccleſiæ. Vide aliqua *in Adnot. ad S. C. T. diſc.17. in fin.* Et conferunt deducta *ſub tit. de Iurepat. diſc. 84.* præſertim quoad punctum, de quo *diſcurſ. 30. n. 20.*

ROMANA SEU PRÆNESTINA FUNDATIONIS MONASTERII.

PRO SORORIBUS DE LUDOVISIIS, CUM COMMUNITATE ZAGAROLÆ.

Caſus diſputatus in Tribunali Fabricæ ubi pendet.

An, & quando ille, qui incipit conſtruere Eccleſiam, vel Monaſterium, teneatur opus perficere ac dotare; Et incidenter de facultatibus exequutoris teſtamentarii; Ac etiam an certa deſtinatio bonorum pro pio opere adimplendo, ſtet taxativè, vel demonſtrativè.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De facultatibus Fabricæ in piis diſpoſitionibus.*
3 *Certa demonſtratio adeſt taxativè vel demonſtrativè.*
4 *Quid in hoc operetur privilegium piæ cauſæ.*
5 *Quomodo iſta quæſtio decidi debeat.*
6 *Quomodo dignoſcatur an diſpoſitio ſit taxativè vel demonſtrativè.*
7 *Non ſunt attendenda verba, ſed ſubſtantia voluntatis, & de ratione.*
8 *Quando ſit facienda vis in verbis.*
9 *Quod diſpoſitio eſſet taxativa.*
10 *Quando etiam de ſuperfluis agere congruat.*
11 *Quod incipiens conſtruere Eccleſiam vel monaſterium cogatur perficere.*
12 *De eodem, etiamſi id factum ſit ſine licentia Epiſcopi.*
13 *Ad evitanda æquivoca procedendum eſt cum diſtinctione.*
14 *Conſtruens Eccleſiam cogitur eam dotare.*
15 *De rationibus iſtius concluſionis ſuper dotatione.*
16 *Conſenſus Epiſcopi præſumitur ex tempore.*
17 *Eccleſiæ univerſalis intereſt ut Eccleſia conſtructa dotetur.*
18 *Non poteſt conſtrui Eccleſia ſine licentia Epiſcopi.*
19 *Actus utilis, & lucrativus præſumitur acceptatus.*
20 *Patronus poteſt prohibere ne alter ornet, vel reficiat Eccleſiam, vel cappellam.*
21 *De eadem concluſione de qua n. 11.*
22 *Favore cauſæ piæ promiſſio facta abſenti eſt perfecta.*
23 *Quando procedat concluſio de qua n. 11. & 22. & an concedi poſſit ſitus in Eccleſia, vel concedi capella.*
24 *Quid requiratur pro novis fundationibus Monaſteriorum.*
25 *Declaratur concluſio de qua n. 22.*
26 *Non omnis domus in qua vivant mulieres, eſt Monaſterium.*
27 *De poteſtate exequutoris teſtamentarii, vel fiduciarii.*
28 *De probatione mutatæ voluntatis teſtatricis.*

DISCUR

DISCURSUS XXX.

1 Cupiens Principiſſa Conſtantia Pamphilia, in Oppido Zagarolæ de dominio Principis Nicolai Ludoviſii ejus viri fundare Monaſterium monialium Inſtituti S. Tereſiæ, ſitum deſtinavit, aliquas domunculas adjacentes coemit, & quandam fabricæ partem incœpit proſequutionem deſerendo ob diſceſſum cum viro ad Regnum Sardineæ, ubi poſt eundem virum moriens, in teſtamento ibi condito in aliquo ſtatu indignationis cum Principe Jo. Baptiſta filio juxta ſeriem de qua habetur *ſub tit. de Teſtam. diſc.* 11. mandavit iſtam fabricam cum adjacentibus vendi, atque Monaſterium, cum gemmis aliiſque bonis deſtinatis fundari in urbe vel in alio loco Status Eccleſiaſtici arbitrio Principis Camilli fratris, vel Cardinalis Nicolai Ludoviſii cognati, ejus ſcilicet, qui eſſet tutor ipſius teſtatricis filiorum, & hæredum, eiſdem quoque executores teſtamenti deputando; Atque ſequuta morte teſtatricis, ob ſubſequutum etiam obitum d. Principis Camilli, Cardinalis prædictus recuſata tutela, quæ alteri decreta fuit declarationem fecit ſuper conſtructione Monaſterii in eodem oppido, in quo cæptum fuerat; Cum autem ad breve tempus, dictus Princeps Jo. Baptiſta præfatum oppidum, & caſtra annexa, omniaque alia bona in Urbe, & Statu Eccleſiaſtico exiſtentia alienaſſet; Tutor autem filiarum hæredum teſtatricis comperiſſet, quod bona per eandem huic operi deſtinata, neque ad conſtructionem materialem ſufficerent, multò minus ad formalem cum proviſione de neceſſaria ſupellectili, ac de dote, pro quibus ob iſtud præſertim inſtitutum notabilis hæreditatis neceſſaria eſſet, curavit aliquam facere compoſitionem cum Fabrica S. Petri, juxta ejus facultates in caſu inſufficientiæ bonorum ad pii operis perfectionem. Huic petitioni ſe opponente Communitate dicti loci, atque prætenſionem confovente novo emptore, ac Domino, aſſumpta deſuper fuit formalis diſputatio.

Duæ autem erant illius partes, vel inſpectiones; Primò nempe, an locus eſſet obligationi hæredum teſtatricis perficiendi hoc opus præcisè in iſto loco, vel potius in earum arbitrio repoſitum eſſet alibi opus perficere; Et ſecundò circa ſufficientiam, vel inſufficientiam bonorum ad id deſtinatorum, an ſcilicet iſta ſtarent demonſtrativè, non autem taxativè.

Punctus major, ac deciſivus erat iſte ſecundus, quoniam ſi deſtinatio bonorum ſtaret taxativè, ut ex hac parte prætendebatur, inanis quæſtio erat ſuper primo localitatis, dum certa & indubitata erat inſufficientia, & conſequenter de plano intrabant facultates Fabricæ ſæ-
2 pius enunciatæ, *ſub tit. de Teſtam. præſertim diſc.* 22. & 23. *ſub altero de fideicom. diſc.* 108. *ſub altero de legatis diſc.* 27. ac etiam *tit. de Regular. diſc.* 63. *& alibi*; Si verò è converſo ſtarent demonſtrativè, dum certa erat ſufficientia aliorum bonorum hæreditariorum; nil referebat, an conſtructio in uno vel in altero loco ſequi deberet; Ideoque cùm ſuper primo major ac principalis diſputatio à ſcribentibus pro Communitate oppoſitrice aſſumpta fuiſſet; Dicebam ego ſcribens pro hæredibus, quod iſte eſſet ordo inverſus, contra commendabilem Curiæ ſtylum reſecantem ſuperfluas, vel inanes quæſtiones, qualis remanebat iſta, quatenus motivum taxativæ ſubſiſteret, cum ex eo ſine dubio inſufficientia reſultaret.

Si quidem, ut particulariter agendo de iſta quæſtione, advertitur *ſub tit. de leg. diſc.* 14. iſta remanet quæſtio, potius facti, & voluntatis quàm juris; Quoniam licet, Aliqui ſequentes opinionem *Roman. ſing.* 435.
3 credant, ut inter piæ cauſæ privilegia, iſtud recenſendum ſit, quod ſive bona pio operi deſtinata ſtent demonſtrativè, ſive taxativè, ſemper ipſum opus adimpleri debeat; Nihilominus contraria opinio probabilior eſt, magiſque communiter recepta; Ex ea congruatione, plures circa pias diſpoſitiones enunciata *ſub tit. de teſtam.* ut ſcilicet piæ cauſæ favor, ac privilegia operativa ſint circa ſuppletionem ſolemnitatum, aliorumq; defectuum juris poſitivi, nunquam verò circa ſuppletionem voluntatis, cum iſte dicatur defectus juris natura- 4
lis, adversùs quod diſpenſationes vel privilegia per legem poſitivam dari non poſſunt; Ac etiam quia repugnat juſtitiæ, & æquitati, quarum Eccleſia eſt mater, & cultrix, aliorumq; exemplar, obtinere velle bona aliena citra Domini voluntatem Ideoque favor piæ cauſæ, non ex privilegio legis poſitivæ (ut leguleïcum vulgus credit) ſed ex ratione præſumptæ voluntatis piè diſponentis in eo conſiſtit, quod in dubio benigna interpretatio fieri debeat, pro demonſtrativa potius, quàm pro taxativa; Secus autem ubi expreſsè, vel præſumptivè conſtet de voluntate diſponentis, ut deſtinatio ſit taxativa juxta authoritates, & deciſiones deductas, *dicto diſc.* 14. *de legat.* ubi præſertim allegatur *deciſ.* 57. *Rovit.* ubi ex præſertim allegatur *deciſ.* 57. *Rovit.* ubi ex profeſſo quæſtio diſputatur ad partes, & advertitur etiam *in ſupplemento in Annot. ad eundem diſc.* 14. *de legat.*

Quæſtio itaque (ut ſupra inſinuatum eſt) non eſt am- 5
plius juris, ſed puri facti, & conſequenter certam generalem regulam cuicumque caſui applicabilem non recipit, ſed ex ſingulorum caſuum circumſtantiis prudenti arbitrio veriſimilis diſponentis voluntas metienda eſt; Unde propterea (pro meo ſenſu) evidens eſt error eorum, qui cum adeò damnabili merè pragmatico moderno uſu in hujuſmodi quæſtionibus, cum regulis & propoſitionibus generalibus, vel cum deciſionibus, & conſiliis editis ſuper aliquibus caſibus particularibus, qui diverſas habeant circumſtantias procedunt in ſola litera, non reflectendo ad congruam applicationem.

Et quamvis aliquæ regulæ generales deſuper per Do- 6
ctores tradantur ad dignoſcendum, quando deſtinatio ſtet demonſtrativè, vel taxativè, magnam vim conſtituentes in formula, ſeu contextura ſermonis, ac verborum, & an præcedat necne perfecta oratio ſuper pia diſpoſitione, ſubſequatur autem bonorum deſtinatio per orationem ſeparatam, ſine qua, prior perfecta remaneret, vel e contra, cum ſimilibus frigiditatibus, ſuper quibus moderni adeo immorari ſolent, longis deſuper texendo quæſtionis; Attamen (pro meo ſenſu [illegible] etiam, *dicto diſc.* 14. *de legat.*) id continet unum ex conſuetis ineptiis, quoniam adeò frequenter (ſed ſem- 7
per opportunè) inſinuatur *ſub tit. de fideic.* ac ferè in omni alia materia, verba concipiuntur potius per Notarios pro diverſo eorum ſtylo, vel formulario, quam per diſponentes vel contrahentes; Ideoque ſubſtantia veriſimilis voluntatis diſponentis, vel contrahentis attendi debet, non autem, grammaticorum more, in ſola formalitate; vel ſignificatione verborum ſeu clauſularum, & dictionum immorandum eſt, cum iſte reverà ſit error nimium clarus.

Niſi de tali diſpoſitione agatur, quæ per virum in le- 8
gibus valde peritum, ſtudiosè & accuratè per ſe ipſum concepta ſit, adeo ut dici valeat, quod verba ita myſteriosè concepta ſint; Et nihilominus, etiam in viris literatis iſta regula frequentius fallax detegitur, quoniam in ultimis præſertim voluntatibus, quæ frequentius inter morbi, ac imminentis mortis anguſtias ordinari ſolent, ad hæc reflecti non ſolet, juxta caſum de quo *ſub tit. de dote diſc.* 70. ubi de diſpoſitione concepta per duos Advocatos, quorum unus erat teſtator, & alter ſcriptor, cum ſimilibus; Sive quod etiam in ſtatu valetudinis, quo magis ſunt literati, in alienis negotiis ſemper occupati, eò magis negotia propria in aliquibus ac furtivis horis parum conſideratè agunt; Fortius verò in hac facti ſpecie quod agebatur de teſtamento condito per mulierem, quaſi ex improviſo inter partus dolores morientem.

Applicando autem ad rem; Ubi procedendum eſſet cū 9
dicta regula, ſeu diſtinctione deſumpta ex contextu orationis, vel ex formalitate verborum, pro demonſtrativa potius reſpondendum videbatur, cùm non unica eſſet

oratio

Digitized by Google

oratio, ab eodem verbo tecti, adeo ut, detractâ deſtinatione, diſpoſitio remaneret imperfecta, ſed præcedebat opus, deindeque in alio Capitulo aderat deſtinatio; Verum contrarium videbatur verius attentâ ſubſtantiâ veritatis, quam teſtamenti contextus claré probabat, dum de aliis bonis teſtatrix diverſimodè diſpoſuit, primò ad favorem filiorum, Eccleſiæ & ſecundò ad favorem S. Ignatii Urbis pro fundatione aliquarum cappellaniarum, aliorumque piorum operum; ita quandam bonorum ſeparationem faciendo, & conſequenter clarum videbatur, quod teſtatrix nunquam in animo habuerit id, quod procedendo cum regulis in demonſtrativam de Jure ſonabat, dum iſtud opus, præſertim ob hoc Inſtitutum S. Thereſiæ, quod longè majorem dotem exigit, abſorbere videbatur notabilem partem remanentis Aſſis hæreditarii detracta legitima filiorum, detractiſque aliis legatis & oneribus, Ideoque reflectendo etiam ad ſolam veritatem credebam quod clara eſſet voluntas pro taxativa, præſertim ob conſuetudinem mulierum, quæ multum æſtimant gemmas, & jocalia, aliaque bona mulìebria, atque cum paucis magna opera facere credunt, quodque propterea intrarent dictæ facultates fabricæ.

Hinc proinde inanis labor remanebat aſſumere primam quæſtionem localitatis, & an initium fabricæ ſe-
10 cum ferret obligationem perfectionis, ſive quid dicti Cardinalis declaratio operaretur; Verum quia ſcribentes in contrarium in hoc principaliter inſiſtebant, nimiumque ſe diffundebant; Idcircò, ut Advocati partes explerem, quamvis invitus, ac præter genium, & ſtylum abhorrendi ſuperflua, iſtam diſputationem quoque aſſumere opus fuit.

11 Quatenus igitur ad illam pertinet; Scribentes pro dicta Communitate, ad probandum, quod qui incepit conſtituere Eccleſiam, vel aliud pium opus, cogi poſſit, etiam invitus, illud perficere, tam in materiali perfectione fabricæ, quam etiam in formali conſiſtente in dotatione, ac etiam in proviſione ſuppellectilis, tanquam punctualem, ac deciſivam deducebant authoritatem *Abbat. Conſ. 89. par. 2.* ac etiam *Paul. de Cittadin. de jur. patr. par. 3. n. 6.* cum quo pertranſit *Lambertin. eod. tract. par. 1. lib. 2. q. 4. art. 2. & 3. Vivian. eod. tract. lib. 2. part. 1. c. 3. n. 7.* & alii relati *per Franges in tract. de Eccleſ. Cathed. c. 16. n. 177. & ſeqq.*

Ponderando præſertim dictam authoritatem *Abb.* obl
12 firmat ut id procedat quamvis opus conſtrui cœptum ſit ſine licentia vel conſenſu Epiſcopi, vel alterius ſuperioris ad quem pertinet, quoniam id inductum eſt favore Eccleſiæ, & Epiſcopi, ne ſcilicet privato facultas concedatur abſque tali licentia, Eccleſiam, ſeu locum Eccleſiaſticum conſtruere; Sed ſi Epiſcopus huic juri cedit, atque ſe habet pro conſentiente, non poteſt hic defectus per conſtructorem allegari, ex regula quod ratihabitio æquipollet mandato, vel conſenſui.

Pro iſtarum autem, ac ſimilium doctrinarum intelli-
13 gentia, congruaque applicatione, dicebam, ut procedendum eſſet cum diſtinctione diverſorum caſuum, ne incideremus in conſueta æquivoca adeò frequenter orientia ex indigeſta conſarcinatione doctrinarum, non reflectendo ad diverſitatem caſuum, de quibus DD. loquuntur, ita confundendo triticum cum palea, ſive vinum cum oleo.

Expendendo autem dictam authoritatem *Abb. conſ.*
14 *89.* advertebam, quod illa percutit caſum longè diverſum jam ſequutæ perfectæ conſtructionis Eccleſiæ, quæ ad ſuum eſſe jam redacta ſit, unde propterea *Abbas* concludit, quod conſtructor ad ejus dotationem quoque teneatur, atque cogi poteſt, & ſequuntur alii, præſertim *Gennen. in prax. Archiep. Neap. c. 19. n. 13. & Ventrigl. in notab. Eccleſiaſt. tit. de Eccleſ. & orator. notab. 19. §. unic. n. 33.* atque à me advertitur *ſub tit. de jurepatr. diſc. 52.*

15 Et meritò quidem, ob rationem ab eodem *Abbate* aſſignatam, quod ſcilicet Eccleſia per aliquem constructa loco filiæ habenda venit, ideoque ſicuti pater filiam carnalem dotare compellitur, ita etiam ad dotandum hanc filiam ſpiritualem compellendus eſt fundator, qui loco patris habendus eſt.

Atque huic rationi per *Abbatem* aſſignatæ, alias quo-
que ego addebam; Primò nempè quod ipſe loquitur 16
cum præſuppoſito Eccleſiæ jam conſtructæ atque ad ejus eſſe redactæ, quod præſupponit publicitatem, ac etiam lapſum alicujus temporis notabilis, unde propterea ita dici poteſt adeſſe Epiſcopi conſenſus implicitus juxta firmata *apud Dunozett. deciſ. 98. in fine*, edita in caſu de quo *ſub tit. de Regular. diſc. 33.*

Secundò, quia retento eodem præſuppoſito, quod ædi- 17
ficium jam reductum ſit ad eſſe Eccleſiæ, cum Divino cultu ibi introducto, intrat intereſſe ejuſdem cultus ac Religionis, ut remaneat congruè proviſa; ne idem cultus deſeratur, vel ille malè agatur, ideoque adeſt intereſſe Eccleſiæ & Religionis in univerſum.

Tertiò, quia tam per jus civile *in §. ſi quis autem voluerit auth. de Eccleſ. tit.* quam de jure Canonico, *tot. tit.* 18
de Eccleſ. ædifican. & paſſim prohibitum eſt, conſtruere Eccleſias ſine licentia & authoritate Epiſcopi, vel alterius Eccleſiaſtici ſuperioris, ad quem in eo loco pertinet, & conſequenter ille, qui Eccleſiam conſtruit abſque hac licentia, malè agit, & quodammodo delinquere dicitur, unde propterea, juſtum, & rationabile eſt, quod ſubjacere debeat illi obligationi, cui ſubjacet conſtructor, cum dicta licentia, ne alias detur inconveniens, ut melioris conditionis exiſtat ille qui malè agit, ac legem contemnit, quàm ille, qui legi paret, atque licitè actum gerit.

Quartò in idem cum primo, quoniam conſtructio
ſimplicis Eccleſiæ eſt actus merè lucrativus Epiſcopi & 19
Eccleſiæ univerſalis illius Diœceſis ob augmentum cultus Divini, ideoque ad inſtar eorum, quæ habentur pluries *ſub tit. de donat.* in materia donationis factæ abſenti ex ſimplici ſcientia, reſultat præſumptio acceptationis, & conſenſus ejuſdem Epiſcopi in quo præſumenda eſt ſcientia, ex pluries inſinuata concluſione, quod cum teneatur ſingulis annis diœceſim peragrari, & viſitare, ac etiam extra viſitationem in ſingulis locis habeat vicarium foraneum aliosque miniſtros, & Officiales, ita præſumitur informatus de omnibus, quæ in Diœceſi occurrunt, præſertim de hujuſmodi conſtructionibus Eccleſiarum, quæ præſupponunt publicitatem cum tractu ſucceſſivo per tempus notabile.

Et demum ex ratione, vel natura correlativorum, ſive
ex regula *ſecundùm naturam &c.* quoniam ille, qui Ec- 20
cleſiam conſtruit, de jure etiam abſque expreſſa reſervatione, efficitur ejus patronus, cum reſervatio expreſſa requiratur in caſu refectionis, ex iis quæ habentur in ſua materia, *ſub tit. de Iurepatr. præſertim diſc. 55.* Et hoc poſito reſultat, quod Patronus habet prærogativam dotandi, & ornandi Eccleſiam, vel Cappellam à ſe conſtructam, adeo ut non poſſit alter eo invito in hoc ſe ingerere, ne oriatur confuſio ex iis, quæ habentur *eodem tit. de jur. patr. dicto diſc. 52. & alibi*; Ergo ex præmiſſis ejus quoque debet eſſe obligatio id agendi.

Cùm itaque rationes prædictæ, & præſertim prima aſſignata per *Abbat.* ad rem non adaptentur, cùm agatur de ſimplici velleitate, ſeu deſtinatione cum quodam initio fabricæ, quæ habilis erat etiam ad uſus prophanos, ita planum eſſe dicebam, ut dicta authoritas, & omnes aliæ ejus ſequaces extraneæ remanerent à caſu quæſtionis.

Magis proximæ erant aliæ auctoritates agentes de illo, qui cepit conſtituere Eccleſiam vel cappellam, ut
ad illius perfectionem cogi valeat juxta dictam origi- 21
nalem doctrinam *Paul. de Cittadin.* cum quo alii pertranſeunt, de quibus ſuprà.

Pro congrua verò intelligentia, ſeu applicatione hujuſmodi authoritatum, advertebam reflectendum eſſe ad diſtinctionem duorum caſuum, de quibus Doctores in hoc propoſito ſuperius allegati, ac alii promiſcuè loquuntur, quorum primus eſt, ubi accedat etiam verbalis promiſſio

Digitized by Google

promiſſio pii operis perficiendi, quàm Morales cum termino pollicitationis explicare ſolent, Et alterum in quo nulla accidente promiſſione, vel obligatione verbali, ſequatur ſolus actus facti, initiando ſcilicet fabricam.

In primo caſu, quoties agatur de conſtructione ſimplicis Eccleſiæ, vel alterius pii operis pro quo ſolus
22 Epiſcopi, vel Prælati localis explicitus conſenſus ſufficit, tunc intrat efficax obligatio, quæ reſultat ab hac promiſſione, quamvis facta nemine præſente, & acceptante, ex iis quæ habentur pluries *ſub tit. de Donat. præſertim, diſc. 12. & ſeqq.* quod ſcilicet ubi agitur de piis operibus, donatio, vel promiſſio facta nemine præſente & acceptante, perfecta & obligatoria remanet, eo quia Deus, cui fieri dicitur, eſt ubique præſens, noſtraque pia opera vel oblationes acceptat. Iſte verò caſus extraneus remanebat à præſenti quæſtione cum de iſta perfecta promiſſione in verbis non conſtaret, ſed ſolum verſaremur in altero caſu promiſſionis implicitè reſultantis ab initiatione operis.

23 Iſto autem caſu advertebam, quod *Paul. de Cittadin.* Author iſtius traditionis, aſſerendo neminem inveniſſe deſcendentem ad iſtos terminos, procedit cum diſpoſitione ſupra allegati textus *in §. ſi quis autem voluerit auth. de Eccleſ. tit.* qui ad litteram loquitur de illo conſtructionis initio, qui ſequatur cum conſenſu Epiſcopi; Retento etenim hoc præſuppoſito, juſtè, ac rationabiliter dicta obligatio perficiendi reſultat, quoniam ita inter Epiſcopum conſentientem, & alterum obtinentem conſenſum reſultare dicitur quidam implicitus quaſi contractus obligatorius. Ideoque ſicuti Epiſcopus non poſſet impedire perfectionem operis jam cœpti, ita è converſo ille qui incepit, cogi poteſt ad perficientem, ſive ad patiendum caducitatem, ſeu amiſſionem juris quæſiti, ut ille locus alteri concedi valeat, qui perficiat, & ornet, juxta frequentiorem praxim in conſtructionibus, & ornamentis cappellarum in Eccleſia, in qua per Prælatum ſeu Capitulum ad id ſitus concedatur, juxta caſum de quo *ſub tit. de jur. patron. diſc. 53. & de alienat. & contract. prohib diſcur. 22.* ubi de puncto, an hujuſmodi conceſſiones redoleant, necne ſpeciem prohibitæ alienationis, adeo ut intrent termini *Extravagantis Ambitioſæ*; Sive an conceſſio ſitus mediante pretio dicenda ſit ſimoniaca, quoniam negligente conceſſionario perficere & ornare, praxis quotidiana eſt, ut privetur jure ſuo, & ſitus concedatur alteri abſque refectione expenſarum, non tamen prohibetur à ſuperiore ex ratione dicti impliciti contractus cogere ad perficiendam, & hic eſt caſus celebris coactionis ad cavendum de perficiendo ſecutæ in perſona Cardinalis de Monte Albo, qui poſtea fuit Sixtus V. dum juxta ſeriem inſinuatam, *ſub tit. de praeminentiis, diſc. 13.* quaſi præſagus in ſtatu pauperis Cardinalis, plura magnifica opera cum animo regio aſſumpſit, & præſertim cappellam præſepe in Baſilica S. Mariæ Majoris, dum aderat contractus hinc inde obligatorius in conceſſione ſitus; Atque ad hunc effectum ſufficit conſenſus, etiam tacitus, vel præſumptus, *ut dicto diſc. 22. de alien. & contract. prohib.* & habetur pluries *ſub tit. de jur. patron.*

Iſta verò ratio ſaltim impliciti conſenſus, vel quaſi contractus, abſque dubio non intrabat in hac facti ſpecie, quoniam non agebatur de initio fabricæ in loco ſacro, ut contingit in conſtructionibus cappellarum in Eccleſiis, minuſque de illo initio ædificio ordinati ad ſolum uſum Eccleſiæ, quod inchoari non ſolet abſque aliquibus Eccleſiaſticis cæremoniis, ſed de fabrica merè indifferenti in loco merè prophano, ad libitum applicabili cuicumque prophano uſui.

Clarius verò ex duplici conſideratione; Primò nempè, quia illa obligatio, quæ in piis operibus reſultat ex hujuſmodi implicita pollicitatione, dictam habet rationem promiſſionis obligatoriæ factæ Deo ubique præſenti & acceptanti, & ſi ubi agatur de faciendo vel non faciendo vel non faciendo ipſum pium opus in univerſum, pro quo Epiſcopus agat nomine ipſius Dei, vel Eccleſiæ; Secus autem ubi conſtructio ipſius pii operis non ſit in quæſtione, dum conſtructor vult illud perficere, ſed ſola quæſtio ſit de loco, unde ad illud faciendum magis in uno, quàm in altero loco, agat Communitas laicorum pro ejus honorifico prophano intereſſe, cum tunc abſque dubio nulla actio competat huic Communitati, cum qua nullus initus eſt contractus.

Et ſecundò fortius, quia ſubjecta materia non patitur applicationem dictæ rationis expliciti, vel impliciti conſenſus Epiſcopi, ex quo reſultet dictus quaſi contra- 24
ctus, quoniam ubi agitur de conſtructione Monaſterii etiam virorum, multò magis & abſque dubio mulierum, non ſufficit ſolus conſenſus Epiſcopi, ſed requiritur primariò conſenſus Apoſtolicus, cum aliis requiſitis de quibus, *ſub tit. de Regular. diſc. 25. & ſeqq.* Ideoque dictæ authoritates non remanent applicabiles; Atque potius intrat concluſio de qua frequenter *dicto tit. de Donat.* inter donationem merè lucrativam, & alteram oneroſam, & correſpectivam abſenti factam, ut primo 25
caſu intret præſumpta acceptatio ſeu excluſio pœnitentiæ, in altero autem actus dicatur imperfectus, ideoque pœnitentiam admittat. Quoties tamen agatur de actu verè oneroſo, & correſpectivo, in quo donatarius poſſit etiam ſe habere ad damnum, juxta declarationes ibi contentas, & præſertim *diſc. 11. & ſeqq.* ubi in ſpecie de donatione pro conſtructione Monaſterii, Taliſque eſt communis & frequens praxis, quod in pleriſque locis ob commoditatem, quæ populo reſultat habendi Monaſterium monialium, ſolet hujuſmodi opera libenter initiari, imò quatenus pertinet ad opus materiale ad perfectionem reduci, ſed punctus eſt in perfectione formali, conſiſtente in congrua dote, aliiſque requiſitis, quæ maturè examinari ſolet per Sacram Congregationem Epiſcoporum, & Regular. nimium circonſpectè procedentem, atque frequentiores ſunt caſus, quod hujuſmodi opera remaneant imperfecta.

Ac etiam quia imitatio fabricæ materialis non concludit conſtructionem Monaſterii formalis, cùm rectè 26
ille, qui privato jure, ac propria authoritate in ejus privato ſolo opus conſtruere incepit, dicere valeat, habuiſſe in animo ibi conſtruendi piam domum prophanam pro puellis ſæcularibus ad formam conſervatorii juxta illas ſpecies, de quibus *ſub tit. de Regular. diſc. 50.* Et conſequenter quatenus pertinet ad jus dictæ Communitatis oppoſitricis, illud reverà adeſſe non videbatur, ideoque merito *Maran. jun reſpon. 88. par. 3. n. 58. & ſeqq.* firmat id eſſe revocabile, atque intrare pœnitentiam.

Difficultatem aliquam ſolùm faciebat dicta declaratio Cardinalis Ludoviſii per ipſammet teſtatricem deputari; Verùm ea dupliciter in facto, & in jure tolli videbatur; In facto ſcilicet, quod uni vel alteri dictorum conjunctorum teſtatrix id commiſerit, qui filiorum & hæredum futurus eſſet tutor, quod in Cardinali ceſſabat; Et ſecundò, quia ſive eſſet tutor, ſive exequutor, 27
ſive fiduciarius, gerere poteſt ea, quæ concernunt exequutionem, ac obſervantiam expreſſæ, vel præſumptæ, ſive per legem ſubintellectæ voluntatis teſtatoris, non autem eamdem voluntatem deſtruere, ſive agere id, quod veriſimiliter ejus voluntati adverſetur, ex iis quæ habentur deducta, *ſub tit. de fideicommiſſ. diſc. 182.* & alibi; Ideoque cum clara videretur voluntas teſtatricis, ut Monaſterium non in iſto loco, ſed alibi conſtrui deberet, utique dicta declaratio attendenda non erat.

Talis autem voluntas clara videbatur, non ſolùm in verbis, dum mandavit Monaſterium conſtrui in Urbe vel alio loco ſtatus Eccleſiaſtici, dum verbum *alius* de- 28
notat diverſitatem ab expreſſis ex collectis *à Barboſ. dict. 26. & paſſim*, ſed etiam quia præcisè mandavit, ut vendi deberet fabrica; Ac etiam quia aliæ facti circunſtantiæ idem ad evidentiam comprobabant, ob indignationem ſcilicet erga filium, quem etiam, ubi poſſet, à legitima excludere voluit, juxta ſeriem de qua *dicto diſc. 11. de teſtam.*

MAJORI

Digitized by Google

MAJORICEN. JURIS QUÆSTUANDI.

PRO PRÆCEPTORE HOSPITALIS SANCTI ANTONII VIENNENSIS.

CUM MINORIBUS OBSERVANTIBUS.

Caſus diſputatus coram A. C. ubi pendet.

De jure quæſtuandi competente alicui Hoſpitali, vel Eccleſiæ ſub certa invocatione privativè ad alios, quando per conſuetudinem acquiſitum dicatur, necne; Et quomodo id procedat; & quæ ſpecies præſcriptionis, vel conſuetudinis requiratur.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De probatione immemorabilis.*
3 *De operatione immemorabilis.*
4 *De requiſitis in fundatione novi Monaſterii.*
5 *Solent Religioſi in loco admitti ſub certis conditionibus.*
6 *Quod probatio immemorabilis ſit difficilis, & rara.*
7 *De privilegiis quæ habent Hoſpitalia inſtituti S. Antonii Abbatis.*
8 *Quando ſit neceſſaria probatio immemorabilis, vel ſufficiat minor præſcriptio.*
9 *De jure prohibendi novas fundationes, vel devotiones.*
10 *In ſpecie de conſuetudine prohibendi quæſtuationem.*
11 *Præſumptio aſſiſtit libertati contra jus prohibendi.*
12 *De eodem de quo num. 9.*
13 *Quod in Hoſpitalibus ſit intereſſatus totus populus.*
14 *Ac etiam Princeps ſæcularis & Epiſcopus & de ratione.*
15 *Quando obſervantia dicatur potius interpretativa.*
16 *Conſuetudo non extenditur de caſu ad caſum.*
17 *An diverſitas Sanctorum in hoc attendatur.*
18 *An minoribus obſervantibus liceat quæſtuationem facere in pecunia.*

DISCURSUS XXXI.

1 EXiſtente in Civitate Majoricen. antiquo hoſpitali ſub invocatione S. Antonii Abbatis, qui Viennenſis dicitur ſub hoc nomine, ac etiam ab antiquo tempore ſub nomine alterius Sancti Antonii Patavini, per dicti hoſpitalis miniſtros, privativè ad quoſcumque alios, eleemoſinarum quæſtuatio fieri conſuevit; cùm autem à moderno tempore in hoc ſæculo, in aliquibus Italiæ, ac Hiſpaniæ partibus, ac utique adjacentibus inſulis, nimium creviſſet alias antiqua, & venerabilis devotio erga dictum alterum S. Antonium Ulyſſiponen. qui Patavinus vulgò dicitur, à loco, in quo ejus reliquiæ aſſervantur; Hinc cœperunt Minores Obſervantes (qui ſunt hujus devotionis frequentius excitatores, & cultores) quæſtuationem etiam pecuniarum ſub nomine hujus Sancti facere; Quare ſe opponentibus dicti hoſpitalis Præceptore, aliiſque officialibus, poſt aliquas proviſiones in partibus Ordinarii, aliorumque Magiſtratuum, introducta cauſa in Curia coram A. C. Obſervantes, probatâ quaſi poſſeſſione, obtinuerunt manutentionem per conſuetum decretum interloquutorium in ſummariiſſimo interdicto poſſeſſorio retinendæ; Atque hoſpitali proſequente cauſam petitorii, ſeu poſſeſſorii plenarii, factiſque dictæ conſuetudinis probationibus, aſſumpta fuit ſuper earum relevantia diſputatio, & in hoc ſtatu (pro curiæ ſtylo) ad cauſæ defenſionem evocatus fui.

Quæſtio autem principaliter erat, potiùs facti quàm 2
juris ſuper exceptionibus, quæ tam in perſona, quam in dicto, ac etiam in examinis nullitate dabantur contra teſtes ad excludendam probationem immemorabilis, cum ſuis vulgaribus requiſitis recenſitis *per gloſ. in c. 1. de præſcript. in 6.* de quibus in ſua materia, *ſub tit. de Iudic.* Iſtaque diſputatio erat potius inter cauſæ Patronos, quorum munus verſatur circa ea quæ facti ſunt, quamvis etiam plerique ſint in jure peritiſſimi, ad Advocati partes explendas quoque nimium idonei, quando velint.

Poſitâ etenim iſtâ probatione, planam dicebam eſſe juris conſequentiam, favore hoſpitalis, ſuper jure pro-
hibendi, non obſtantibus indultis Apoſtolicis, quæ ex 3
parte Religioſorum deducebantur eorum favore ſuper jure quæſtuandi ſub Invocatione, ſeu nomine S. Antonii Patavini, ex toties Inſinuata, hodieque nimium vulgari, & receptâ virtute, ſeu operatione immemorabilis, ut ejus vigore allegari poſſit quicumque titulus de Mundo melior, abſque aliqua juſtificationis neceſſitate, dum ita allegari poterat ſpeciale indultum Apoſtolicum cum derogatoriis quarumcumque obſtantiarum, ad inſtar illius privilegii Apoſtolici, quod iſtis Religioſis S. Antonii Viennenſis in ſpecie habetur *apud Dec. conſil. 276. alias* 278. Ac etiam allegari poterat veriſimilis conventio in introductione hujus Religionis in loco, ut infra.

Quamvis etenim, forſan de facto, antiquitus, & præ-
ſertim ante Conſtitutiones Gregorii XV. & Urbani 4
VIII. non ſervarentur omnia illa requiſita, quæ neceſſaria ſunt in fundatione novi Conventus, vel Monaſterii, novaque introductione alicujus Religionis in loco, recenſita *ſub tit. de Regular. diſc. 29. cum ſeq.* Attamen ſine dubio id non ſequebatur ſine conſenſu Epiſcopi & Cleri, ac populi; Ideoque veriſimile eſt, ut ob intereſſe hujus hoſpitalis, in quo tam Clerus, quàm populus intereſſati videntur, præfatus conſenſus
ſub hac lege præſtitus fuerit, quod ſcilicet iſti Religio- 5
ſi viventes ex eleemoſynis, ac oſtiaria quæſtuatione, non poſſent illam facere ſub dicta nuncupatione Sancti Antonii; Id etenim ſervari ſolitum eſſe, atque ſub hac lege, & conditione novos religioſos in loco admitti, advertit in ſpecie *Paſqualig. ad Franch. in contr. inter Epiſc. & Regul. tit. de nov. fundat n. 485.* Ideoque facilius intrare dicebam prædictam facultatem allegandi titulum meliorem, dum iſte erat veriſimilis.

Verum, ubi de dicta perfecta, beneque concludenti probatione immemorabilis dubitari poſſe; (Ut revera dubitari poterat, cum rari videantur caſus, in quibus
iſta rigoroſa probatio in partibus bene fiat, ut adverti- 6
tur, *ſub tit. de Decim. diſc. 1.* & inſinuatur, *dicto titul. de Iudic.* agendo de iſta probatione ejuſque requiſitis;) Adhuc tamen dicebam eam non eſſe neceſſariam, ſed quod ſufficeret conſuetudo quadragenaria, quæ ſine dubio bene probata erat, & quæ immemorabili quodammodo æquipollere videbatur ex colorato titulo indulto-
rum Apoſtolicorum cum hoc jure privativo, ſeu prohi- 7
bendi, quæ hoſpitalibus hujus antiquiſſimi inſtituti S. Antonii Abbatis concedi conſueverunt, ut patet ex punctualiter deductis *per Dec. dicto Conſ.* 176. *alias* 278. & comprobat communis praxis.

Neceſſitas etenim rigoroſæ probationis immemorabilis ob dictam facultatem exinde reſultantem, in-
trare videtur in iis, in quibus adſit poſitiva, & vehe- 8
mens juris reſiſtentia, quam tollere oporteat cum titulo contractus, ſeu privilegii Apoſtolici, aut alterius melioris tituli, quem (poſita immemorabili) allegare liceat; Secus autem ubi non adſit vehemens, ac poſitiva reſiſtentia, quam in hoc propoſito non adeſſe dicebam, unde propterea, licet non ſufficeret illa ordinaria decennalis conſuetudo, vel præſcriptio, quæ ſufficit in iis, quæ ſunt præter jus; Attamen ſufficere dicebam illam quadragenariam, quæ admittitur, etiam in iis quæ ſunt contra jus, quoties non urgeat poſitiva, & vehe-

mens

mens reſiſtentia, juxta hodiè planam atque in foro quotidianam diſtinctionem, frequenter alibi inſinuatam.

Non ſolum autem advertebam quod dicta reſiſtentia vehemens non adeſſet, ſed potius quod adeſſet quædam aſſiſtentia, ex rationibus & fundamentis de quibus *diſcur. ſequenti*, ac etiam *ſub tit. de praeminent. diſc.* 10, ſuper jure prohibendi, quod habeat introductor ali-
9 cujus devotionis, vel pii inſtituti ſeu cappellæ ex ibi deductis, atque præſupponi videtur in dicta punctuali auctoritate *Decii conſ.* 276. Quamvis revera ibi non conſtituitur fundamentum in conſuetudine, ſed potius in litteris Apoſtolicis.

10 Melius autem in his ſpecialibus terminis conſuetudinis inductæ ad favorem hoſpitalis ſuper hoc jure quæſtuandi etiam adverſus Rectores Eccleſiarum bene habetur *apud Bald. Conſ. 277 lib. 2.* ubi præſupponitur conſuetudo ſimplex, & tamen deciditur pro hoſpitali in petitorio, quidquid ſit in poſſeſſorio.

11 Et meritò quidem, quoniam licet jus aſſiſtat libertati, ac reſiſtat ſervituti, adeo ut ſufficiat prætendenti libertatem, & neganti ſervitutem illam ſimpliciter negare, cum ſola intentatione actionis negatoriæ, ex plenè deductis, *dec. 101. par. 4. rec. tom. 2.* & pluties in ſua materia, *ſub tit. de ſervit.* Fortius verò ubi agatur de jure prohibendi, quod reputari videtur de regalibus, atque poſitivam juris reſiſtentiam habet ex deductis, *dicto tit. de ſervit.* & in altero *de Regal.* ubi allegantur *Theſaur. Capoblanc. Caſanatt.* & Rotæ deciſiones agentes de hac materia juris prohibendi, vel cogendi acceſſum ad furnos, & molendina.

Attamen id rectè procedit ad alios effectus, non au-
12 tem ad iſtum aliquid peragendi ſub nomine ſeu invocatione alicujus Sancti, ſive ratione alicujus Eccleſiaſtici vel pii Inſtituti, ob ſcandala, & inconvenientia quæ ex hujuſmodi ſpiritualibus æmulationibus oriri ſolent, ut advertitur *diſc. ſequenti*, cum ibi relatis, quæ repetere non oportet.

Et fortius ratione ſubjectæ materiæ, quod ſcilicet non
13 agebatur de jure vel intereſſe alicujus particularis perſonę, vel Eccleſię, ſeu corporis Eccleſiaſtici, ut contingit in controverſiis enunciatis, *eodem diſc. ſequenti*, ſed de pręcipuo, ac forſan unico hoſpitali Civitatis, in quo omnes de Clero, & populo intereſſati dicuntur, ob eorum ſubventionem, & commoditatem; Quin imò in-
14 tereſſe habere dicuntur, etiam Princeps laicus, & Epiſcopus, ex ratione pluries inſinuata occaſione publicę annonę, *ſub tit. de Regalib. diſc. 44. 45 & 25.* & alibi, quod ſcilicet Princeps eſt Reipublicę maritus, & pater populi, eique propterea in caſu penurię vel infirmitatis incombit onus indigentibus ſubvenire cum ea obligatione, quę Patri incumbit erga filios.

Et in ſpecie ſuſtentationis hoſpitalium pro infirmis, vel ſenibus, aliiſq; indigentibus aliena proviſione advertitur *eod. tit. de Regal. diſc.* 8. ubi quod bona aſſignata per Principem hoſpitali adhuc remanent juris publici, & de regalibus; Idque etiam Epiſcopo rectè congruit, tanquā ejuſdem populi patri ſpirituali; Ideoq; dicebam eſſe nimium probabile, ut iſta conſuetudo introducta ſit ex cōcordi conſenſu Epiſcopi, & Principis, ac etiam Cleri, & populi, cum omnes in hoc eſſent principaliter intereſſati; Quodque ſub eadem lege iſti Religioſi in loco rece-
15 pti fuerint, capiendo retroactam obſervantiam eorundē abſtinendi à quæſtuatione, quæ eſt eorum præcipua, & peculiaris, ſub nomine iſtius Sancti, potius tanquam interpretativam, ſeu corroborativam dictæ veriſimilitudinis; Atque ita potius retorquendo in contrarium privilegia, quæ per ipſos Religioſos deducebantur, quoniam veriſimile non eſt, ut illa hactenus neglecta eſſent, dum ipſi ſunt perſonę indigentes eleemoſynis, ex quibus ſemper vixerunt, iſtaque devotio S. Antonii non eſt nova, dum retroactis temporibus erat fortè major.

Conſtituebatur in contrarium fundamentum in di-
16 verſitate Sanctorum, quod ſcilicet unus eſſet antiquior S. Antonius Vienuenſis; Alter verò recentior S. Antonius Patavinus, quodq; propterea conſuetudo quæſtuandi ſub nomine dicti Sancti antiquioris, ad iſtum caſum trahenda non eſſet, ex ſtricta natura conſuetudinis attendendæ in caſu præciſo, ac individuo, non autem trahendæ de caſu ad caſum, ut pluries in omni ferè materia inſinuatur, & præſertim *ſub tit. de Benef. diſc.* 30.

Huic autem objecto dupliciter reſpondebatur; Primò
ſcilicet in facto, quod illud hoſpitale haberet utriuſq; S. 17
Antonii, Viennenſis, & Patavini nuncupationem; Et ſecundò in jure ex punctualiter firmatis *apud Dec. d. conſ.* 276. ubi in ſpecie reſpondetur ad ſimile objectum diverſæ nuncupationis S. Antonii Vienneoſis, & de Spazzavento; Et meritò quidem, quoniam apud vulgus, ac populum inferiorem, iſta diſtinctio ignota videtur, ſed vulgares capiunt promiſcuè unum ſanctum pro alio.

E converſo, ex hac parte objiciebatur, quod iſti Re-
ligioſi non poſſent facere queſtuationem in pecunia, jux- 18
ta prohibitionem expreſſam Canonum *in cap. exiit de verb. ſignif. 1. n. 6. & Clementin. exivi de paradiſo eod. tit.* Verùm reflectendo ad veritatem, agnoſcebam fallaciam motivi, Partibus pro ſtylo inſinuatam, quoniam hæc prohibitio percutit ipſuſmet Religioſos, ne pecuniarum uſum habeant, non autem, ut per eorum ſindicos, & Procuratores ſæculares pecuniam quoq; poſſint quæſtuare pro illis uſibus, quibus occurri non poteſt cum fragmentis panis, aliorumq; victualium, quæ ex oſtiaria quæſtuatione comparantur, ex ponderatis pluries, *ſub tit. de Regular præſertim diſc.* 35. Sed ex dictis aliis motivis credebam, quod juſtitia aſſiſteret hoſpitali pro quo judicari deberet; Verùm cauſa adhuc pendet.

† De Quæſtuatione videantur deducta *in Annot. ad S. C. T. diſc.* 8. & *ſub tit. de Regul. diſc.* 27. & 28.

ANDRIEN. SOLEMNITATIS.

PRO ECCLESIA CATHEDRALI S. NICOLAI, CUM ECCLESIA CATHEDRALI S. MARIÆ.

Caſus diſputatus in Sac. Congregatione Concilii, reſolutus ut infra.

An una Eccleſia poſſit alteri prohibere celebrationem ejuſdem ſolemnitatis; Et quatenus non, quomodo utraque peragenda ſit; Et an, & quando Cathedralis cogat clericos aliarum inferiorum ad interveniendum in proceſſionibus; Et de iſtarum ambitu ſeu modo.

SUMMARIUM.

1 *De ſtatu Eccleſiarum illarum partium.*
2 *De ratione dicti ſtatus, & de ritu græco ibi aliàs vigēte.*
3 *Caſus controverſia cum reſolutione.*
4 *Reſolutio cauſæ, & de punctis controverſia.*
5 *Ille qui prævenit in aliqua ſolemnitate vel functionē poteſt alios prohibere.*
6 *An poſſit prohiberi aſſumptio familiā.*
7 *De jure prohibendi conſtructionem Eccleſiarum & Monaſteriorum.*
8 *De jure prohibendi uſum veſtium clericalium, vel Religionis.*
9 *Declaratur concluſio de qua num. 5.*
10 *De præjudiciis ob admiſſionem alterius ad præminētias.*
11 *De alia declaratione concluſionis de qua n. 5.*
12 *De eodem, & quomodo plures functiones ejuſdem ſolemnitatis debeant practicari.*
13 *Quod Eccleſia antiquior ſit magis privilegiata.*
14 *Contrarium ut potius dignior.*
15 *De eodem.*
16 *& 17. De ambitu vel finibus proceſſionum.*
18 *Non poteſt erigi crux in alieno territorio.*
19 *Quod poſſint dari plures Eccleſiæ materiales conſtituentes unam Cathedralem.*
20 *Ubi non ſunt parochiæ diſtinctæ, Epiſcopus eſt parochus univerſalis.*

Digitized by Google

21 *Quandò Clerici ſæculares , & regulares cogi poſſint accedere ad proceſſiones.*

DISCURSUS XXXII.

1 IN Civitate Andrien. ab antiquo , duæ adſunt Eccle-
ſiæ clericorum ſæcularium, Una Cathedralis ſub in-
vocatione S. Mariæ, & altera, quæ collegiata nuncupa-
tur, ſub invocatione S. Nicolai , atque utrique (juxta il-
larum Partium penè communem uſum) inſerviunt Cle-
rici, & præsbyteri naturales, certa requiſita habentes ,
abſque præfinitione numeri , conſtituentes illas maſſas ,
vel congregationes , quæ pluries enunciatæ habentur,
*ſub tit. de Canonicis , & Capitulo, diſc. 36. cum pluribus
ſeqq.* adeò ut mirum ſit ac fortè ſingulare,quod ipſamet
Cathedralis nullum habeat Capitulum canonicorum ,
vel beneficiatorum qui provideantur in titulum,exceptis
quatuor dignitatibus , ſed capitulum de facto conſti-
tuitur impropriè ab hujuſmodi presbyteris de quadam
maſſa communi participantibus , abſque præfinitione
numeri ; Idemque ordo ſervatur in dicta alia Eccleſia ;
Utraque verò exercet curam animarum, ac adminiſtrat
ſacramenta illi numeroſo populo , qui ante peſtis exci-
dium erat animarum circiter viginti mille , abſque fi-
nium , vel familiarum diſtinctione aliqua , ſed pro con-
vocantium libito, dum clerici Cathedralis adminiſtrant
ſacramenta,& exercent jura parochialia cum viventibus
in domibus pene adjacentibus dictæ alteri Eccleſiæ col-
legiatæ,& è contra , ut antiquitus quoque ſervati in ibi
adjacente oppido Barolitano numeroſum populum pa-
riter habente, inſinuatur , *ſub tit. de parochis. diſc.27* .

Id autem non modicam inter has Congregationes ,
vel Capitula, ab antiquo tempore produxit , atque in
dies majorem, & continuam producit æmulationem ,
eodem modo quo inter alias conſimiles Eccleſias ea-
rumque clericos,& populos habetur *in tit.de praeminen-
tiis, diſc.9.* adeò ut penè in omni ſeculo,acerrimæ lites
2 inter eos habitæ ſint ; Atque ut inſinuatur , *eodem diſc.
26.de Parochis* , hujuſmodi Eccleſiarum exiſtentia cum
hoc promiſcuo jure parochiali abſque diſtinctione fi-
nium vel perſonarum,probabiliter referenda videtur ei-
dem adamuſſim principio *de quo dicto diſc.9. de praemi-
nentiis*, quod ſcilicet antiquitus , ob ſuperioritatem de
facto in illis partibus Patriarchæ Conſtantinopolitani ,
ratione dominii , ſeu Imperii Græcorum viverent cum
ritu potius Græco, quàm latino, adeo ut ferè omnes il-
lius provinciæ Epiſcopatus cum dicti Patriarchæ autho-
ritate per Archiepiſcopum Barenſem , abſque Diœceſis
aſſignatione, intra ſolos anguſtos fines cujuſlibet Civi-
tatis creati fuerint; Deindeque poſt græcorum expulſio-
nem, Sedes Apoſtolica, ad illorum populorum conſo-
lationem,& quietem prudenter approbavit, unde prop-
terea illis Epiſcopis congruere videtur potius titulus pa-
rochorum ſeu plebanorum, qui uſum Pontificalium ha-
beant, ut advertitur *d.tit.de Praeminentiis diſc.6. in fine.*
Atque ita poſt græcorum expulſionem, introducto , ſeu
reſtituto ritu latino, iſtæ duæ Eccleſiæ pro utroque ritu
reſpectivè adeſſent , quæ paulatim ad eundem latinum,
extincto græco , redactæ fuerunt.

Cum itaque, uſque ab anno 1605. in dicta Eccleſia S.
Nicolai , erecta eſſet quædam cappella ſub invocatione
S. Mariæ de Monte Carmelo , atque deinde de anno
3 1634. in eadem cappella ſub eadem invocatione , Ordi-
narii authoritate erecta eſſet quædam pia Confraterni-
tas laicorum , populi devotione nimium excreſcente ,
iſta ſolemnitas S. Mariæ de Monte Carmelo, quæ ubi-
que celebrari ſolet in die 16. Julii, cum proceſſione &
concionibus , aliaque pompa loco proportionata , cum
magno concurſu celebrari cœpit ; Unde propterea Ca-
pitulum Cathedralis , ratione ſuperius inſinuatæ Æmu-
lationis curavit , ut in ea Eccleſia conſimilis cappella
erigeretur , ac ſucceſſivè eadem die ſolemnitatem cum
eadem & forſan majori pompâ celebrare ſtuduit; Quin
immò prætendere cœpit,quod ob prærogativam Cathedra-
lis, eidem tantum competeret jus paragendi proceſſionē
ſolemnem,per univerſam Civitatem, quodque ad eam ,
Capitulum, & clerus alterius Eccleſiæ accedere tenere-
tur,eo modo quo in ſolemni proceſſione corporis Chri-
ſti,aliiſq; publici proceſſionibus ſervatur ; Quare delata
cauſa ad Sac.Congregationem Concilii,ab iſta de anno
1654. reſolutum fuit,quod ſolemnitas cum proceſſioni-
bus aliiſque functionibus conſuetis , celebrari deberet
ab utraque Eccleſia, in diverſis tamen diebus,eo modo,
quo in eadem ſolemnitate practicatur in Urbe inter 4
Eccleſias Sanctæ Mariæ de Tranſpontina , & ſancti
Chriſogoni , in una ſcilicet in ipſa die Feſtivitatis, & in
altera in Dominico proximè ſequenti ; Doctaque reſo-
lutione ſequuta , aliæ exortæ fuerunt controverſiæ ſuper
utriuſque proceſſionis finibus,qui pariter ad relationem
Epiſcopi,cum quadam ratione ſtatuti fuerunt; Nec non
ſuper dicta Cathedralis prætenſione , ut alterius Eccle-
ſiæ clerici , ac etiam regulares , ad ejus proceſſionem
quamvis inviti accedere tenerentur , ſuper quo prodiit
reſolutio negativa huic Eccleſiæ S.Nicolai favorabilis ,
atque ita controverſia finem habuit.

In diſputationibus autem deſuper habitis , tres fue-
runt puncti ſive inſpectiones ; Primò ſcilicet ſuper jure
privativo celebrandi hanc ſolemnitatem hinc inde præ-
tenſo; Secundò ſuper ambitu ſeu finibus, utriuſq; proceſ-
ſionis reſpective; Et tertiò ſuper dicta prætenſione Ca-
thedralis cogendi omnes alios clericos, & regulares , ut
etiam inviti ad ejus proceſſionem accedere tenerentur.

Quatenus pertinet ad primam ; Scribens pro Eccle-
ſia collegiata,quæ in iſtius ſolemnitatis celebratione an-
tiquior erat , deducebam eaſdem authoritates & ratio-
nes quæ habentur in hac materia deductæ , *ſub d.tit. de
praeminentiis,diſc.*10. ubi etiam hujus cauſæ mentio ha- 5
betur,quod ſcilicet ille qui prævenit in erectione alicu-
jus capellæ, vel altaris , vel in celebratione alicujus ſo-
lemnitatis , rectè alteri prohibere poteſt erectionem al-
terius capellæ, vel altaris ſub eadem invocatione, & ſic
reſpectivè in erectionibus confraternitatum, & congre-
gationum,vel in celebratione feſtivitatis,cum ſimilibus,
in quibus viget eadem ratio tollendi confuſiones, ac
æmulationes, ex quibus (licet ſpiritualibus) ſcandala,&
inconvenientia oriri ſolent , juxta ibidem recenſitas au-
thoritates, & rationes ex quibus,ſeu ex eorum identita- 6
te(ut ibi advertitur)datur jus prohibendi aſſumptionem
vel uſum ejuſdem cognominis, & familiæ , vel eorum-
dem inſignium , ſeu armorum , ob præjudicium quod
exindè tractu temporis, decori ac nobilitati antiquioris
familiæ reſultare ſolet , cum ſimilibus.

Et ex qua æmulationis ratione,per Apoſtolicas Con-
ſtitutiones, & decreta ſtatutorū quoque eſt,ut novæ Ec-
cleſiæ, vel reſpectivè nova Monaſteria , vel novi Con- 7
ventus fundari non poſſint intra certum ſpatium,ex plu-
ries deductis , *ſub titulo de Regalib. praeſertim , diſc.29.
cum pluribus ſeqq.* Ubi etiam *diſc.*21. habetur,quod una
Religio prohibere poteſt alteri uſum ejuſdem habitus ; 8
Eodem modo quo Epiſcopus prohibere poteſt ſæcula-
ribus uſum veſtium clericalium ad tollendas confuſio-
nes, & ſcandala, ut etiam advertitur , *ſub tit. de juriſd.
diſc.* 93. Potiſſime verò in hac facti ſpecie quod, ſtante
antiqua, & notoria æmulatione inter iſtas Eccleſias , ita
clarum remanere videbatur quod iſta nova introductio
affectata eſſet, ut deſtrueretur ſolemnitas per aliam Ec-
cleſiam per plures annos jam introducta.

Quamvis autem hæc deducerem ſcribendo ad cauſam
more Advocati , Attamen reflectendo ad veritatem ,
placuit reſolutio ex duplici fundamento ; Primò nem-
pe quoniam præmiſſa, verè , & propriè locum habent
quando oppoſitio fieret initio novæ introductionis , ſe- 9
cus autem ubi (ut in hac facti ſpecie) adſit alicujus tem-
poris conſiderabilis obſervantia, cum patientia alterius ,
qui ejus prohibendi haberet,cum tunc videatur ſuo juri
ceſſiſſe,illumq; ad id idem jus admiſiſſe; Ad inſtar eorū
quæ habentur *ſub tit.de jurepatron.* de patrono admit-
tente non patronum ad præſentandum, ſive patiente , ut 10
ille quoq; coæqualiter præſentaret, quoniam in ſui præ-
judicium eum conſtituit in hoc jure,ſeu poſſeſſione,cum
ſimilibus;

Digitized by Google

ſimilibus; Atque ex eiſdem rationibus ponderatis, *ſupra*
diſc. 28. circa patientiam introductionis cadaverum in
ſepulchrum, in quo alias prætendi poſſet jus privativum,
ut ita ſequatur jus cumulativum; Idemque in præemi-
nentia habendi ſcamnum in Eccleſia, vel in cappella *ex*
deductis dicto tit. de praeminent. diſc. 27. *& de jurepatron.*
diſc. 52. cum ſimilibus.

Et ſecundò quia, ut advertitur *in dicto diſc.* 10. *de*
11 *praeminentiis*, iſta materia non recipit regulam certam,
cuicumq; caſui applicabilem, ſed potius arbitraria cen-
ſenda eſt pro facti qualitate, & circunſtantiis decidenda,
inſpecta ſcilicet amplitudine loci, & populi reſpectivè,
eodem modo quo in concione quadrageſimæ, ac in ſi-
milibus functionibus ponderari ſolet, an in ſola Cathe-
drali, vel Matrice haberi debeat, vel in aliis etiam eodē
tempore permiſti, cum ſimilibus; Ideoque, ſtante am-
plitudine hujus Civitatis, ac numeroſitate populi, quem-
admodum tempore quadrageſimæ, vel Adventus, in utra-
que Eccleſia habetur concio, eodemque tempore aliæ
peraguntur parochiales functiones, invicem compatibi-
les, ita ſolemnitatis alicujus ſancti rectè iſta cumulativa
celebratio practicari poteſt, ut in Urbe, aliiſque magnis
Civitatibus praxis docet, quæ cum debita proportione
in inferioribus Civitatibus, & locis locum habet, ſpectata
ſcilicet ratione, ſeu fine, ob quem prohibitio prodiit.

Clarius verò quoties, juxta dictam proviſionem, ſo-
lemnitas non ſit contemporanea, adeò ut detur diverſio
12 populi, vel aliud præjudicium, dum ita reſultat potiùs
augmentum cultus, atque utrique conſultum remanet;
Et quamvis redoleat aliquam æmulationem; Attamen
in ſpiritualibus, illa potius commendabilis videtur, ut-
pote incitativa clericorum ad meliorem, ac diligentio-
rem cultum, aliaque ſpiritualia opera, Id autem aliqua
inconvenientia parere ſolet, quando ſequatur contempo-
raneè, adeò ut dici valeat, quod una functio ſit alterius
deſtructiva, vel impeditiva.

Super alternatione autem demandata, eo modo, quo
in Urbe aliiſque Civitatibus ſervatur inter plures ejuſ-
dem Inſtituti profeſſores, ſeu alias eandem ſolemnita-
13 tem celebrantes; Dicebam quod jus celebrandi ſolem-
nitatem in ipſa die aliquam utpote, majorem præemi-
nentiam redolens, ſpectare deberet ad iſtam Eccleſiam
S. Nicolai, tanquam antiquiorem in hac ſolemnitate;
Ad inſtar eorum quæ in concurſu creditorum habemus
ex regula *qui prior &c.* Sive juxta præcedentiæ ordinem
regulandum ex antiquitate, vel introductione ex de-
ductis, *ſub tit. de Regular. diſc.* 19. *& ſub tit. de praemi-*
nentiis, diſc. 24. *&* 25. & alibi, cum ſimilibus.

Verùm probabilis potius viſa eſt reſolutio, ob longè
majorem præeminentiam, quam habet Cathedralis ſu-
14 pra collegiatas, aliaſque Eccleſias inferiores, idque
propterea majorem antiquitatem ſuffocare debet juxta
ea quæ habentur, *dicto diſc.* 9. *de praeminentiis*, de Ec-
cleſia collegiata recentiore præcedentiam habente ſu-
pra parochialem antiquiorem, ac alias habentem præ-
rogativam matricis, quoniam diverſus ordo hierarchi-
cus vincit antiquitatem ex ibi deductis, ac etiam *diſc.*
24. *eod. tit. de praeminentiis*, ſuper præcedentia Eccle-
ſiarum, vel perſonarum de clero ſæculari ſupra antiquas
Eccleſias, vel perſonas de clero regulari.

Ideoque in his materiis, punctus eſt ſuper oppoſitio-
15 ne ab initio, & ne dignior in eo ſtatu conſtituatur, atq;
ita ſocius fiat; Quoniam ſi (exempli gratia) habens jus
privativum ſedendi in capella, vel in ſcamno, patiatur,
ut alter dignior quoque ſedeat, eumque in poſſeſſione
coæqualis juris conſtituat, tunc ſi præcedentiæ quæſtio
oriatur, minus dignus cedere debet locum magis digno,
quoties introductio, vel conſtitutio in poſſeſſione cum
iſta qualitate facta non ſit, ex iis, quæ in hac materia
ſcamni in Eccleſia cum ſimilibus habentur etiam *eodem*
titul. de praeminent. dicto diſc. 27. *& diſc.* 52. *de jurepatr.*

Quo verò ad ſecundum punctum finium, ſeu ambitus
16 proceſſionis; Scribentes pro Cathedrali, inſiſtebant in
generalibus regulis de jure veris, circa differentiam inter
Cathedralem, & aliis Eccleſiis parochiales inferiores,
quod ſcilicet iſtæ habent ſuum territorium reſtrictum
intra ſuos fines contra diſtinctos; Cathedralis autem nō
patitur hanc reſtrictionem, cum univerſa diœceſis dica-
tur ejus territorium, adeo ut, ex alibi inſinuatis *hoc eodem*
titulo, & particulariter actis, *dicto tit. de praeminentiis*,
diſc. 17. Capitulum Cathedralis, ubi capitulariter, ac jure
univerſitatis interveniat, præcedit Capitulū collegiatæ,
vel Rectorē, ſeu Prælatū in propria Eccleſia cū ſimilibus.

Verum admittendo præmiſſorum veritatem, juxta ea 17
quæ ſuperius inſinuata habentur *diſc.* 25. ſuper jure regu-
larium faciendi proceſſiones intra propria clauſtra, vel
ſepta, & non ultra. Dicebam quod fallacia erat in ap-
plicatione, cum procedant quando agatur de parochia-
libus habentibus fines terminatos, & contra diſtinctos;
adeò ut dignoſcatur dicti differentia inter genus, & ſpe-
ciem, ſive intret ratio reſtrictionis intra propriam juriſ-
dictionem; Secus autem in hac facti ſpecie, quod jus 18
utriuſque Eccleſiæ per univerſam Civitatem ejuſque
territorium eſt coæquale ſive coæqualiter generale, abſ-
que finium diſtinctione cum jure erigendi crucem in
funeribus aliiſque functionibus ubique, unde propte-
rea non intrat difficultas quæ reſultat à decretis relatis
per Barboſ. de Parocho, c. 22. *n.* 13.

Quin imò ſtante iſto jure coæquali, atque promiſcuo 19
abſq; aliqua differentia; Dicebam quod probabiliter præ-
tendi poſſet id quod inſinuatur *ſub dicto tit. de praeminen-*
tiis, diſc. 1. *cum ſeqq.* quod ſcilicet iſtæ duæ Eccleſiæ, coæ-
quali, & ſociativo jure, concurrerent ad efformandā eādē
Eccleſiam Cathedralem, quæ licet formaliter unica, &
individua, repræſentari tamen poteſt à pluribus materia-
libus, dum in omnibus iſtæ videntur coæquales, tam in
jure exercendi curam aliaſq; functiones parochiales pe-
ragendi, quam in modo ipſorum clericorum, ut ſcilicet,
exceptis aliquibus Dignitatibus, in utraq; pariformiter in
titulum provideri ſolitis, omnes ſint pariformiter clerici
ſimplices, ac propterea diverſæ nuncupationes Cathe-
dralis, & collegiatæ percutiant quamdam contra diſtin-
ctionem inter eas, ratione cujuſdā præcedentiæ, eodem
modo quo inter plures fratres pro communi, unum, &
idem patrimonium, vel jus poſſidentes, unamq; perſonā
intellectualem ita conſtituentes, datur prærogativa quod
frater major ſit dignior minore, ut advertitur locis cita-
tis de Baſilicis Patriarchalibus Urbis, quatenus ſequēda
eſſet opinio volentium, quod omnes coæquali jure Urbis
Cathedralem, & Patriarchalem conſtituant, cum ſimili-
bus; Sive quod nulla extante diſtinctione parochialium,
vel finium, intrarent ea quæ habentur, *ſub tit. de Decim.* 20
diſc. 2. *cum ſeqq.* quod ſcilicet Epiſcopus eſſet unicus Pa-
rochus, ac Rector univerſæ Civitatis, ac territorii, dum in
his Epiſcopatibus nō eſt verificabilis terminus diœceſis,
intra cujus fines alii populi, & cleri exiſtant, Illiq; utriuſ-
que Eccleſiæ clerici, eſſent æque operarii, & miniſtri
ejuſdem Rectoris, cum revera, de ſtricto jure neutri
congruant meri termini Capituli Cathedralis vel Col-
legiatæ reſpectivè.

Tertius demum punctus erat planus, modicam, ac pe- 21
ne nullam habens dubitandi rationem, quoniam decreta
relata per diligentem collectorem *Barboſ in ſumma A-*
poſtolicarum deciſionum verb. Epiſcopus quoad proceſſiones
n. 6. *& verb. proceſſio n.* 25. ut omnes clerici ſæculares, &
Regulares, etiam exempti teneantur accedere ad proceſ-
ſiones quæ fiunt per Cathedralem, procedunt in illis
proceſſionibus verè publicis, ex Cæremoniali ſeu rituali
Romano, ſive ex alia publica cauſa juxta caſuum contin-
gentias, non autē ubi agatur de hujuſmodi functionibus
ex mera devotione, cum tunc detur quidem facultas in-
vitandi eos, qui ex benevolentia accedere velint, non au-
tem coactio; Clarius vero in hac facti ſpecie, quod acce-
debat ratio æmulationis; Ideoq; vel demandandus erat
æqualis concurſus omnium, quatenus Partes concorda-
rent, vel, ut ſinguli propriam facerent functionē in ſuis
diebus, ac finibus reſpectivè; Atq; propterea in omnibus,
reſolutiones probabiles, beneque fundatæ viſæ fuerunt.

† QUoad celebrationem ejuſdem Solemnitatis, Vid. *ſub tit. de Regul. diſc.* 20. & 21. Et ad materiam proceſſionum *ſub eod. tit. de Regular. diſc.* 1. & *in Adnot. ad S.C.T. diſc.* 38. & *diſc.* 45. & *infra diſc.* 37.

SENEN. CELEBRATIONIS VEL REDUCTIONIS MISSARUM PRO HÆREDIBUS JULII NINI. CUM SOCIETATE S. JOANNIS BAPTISTÆ SEU MORTIS.

Caſus diſputatus in S. Congregatione Concilii reſolutus ut infra.

De reductione, vel ceſſatione aſſumpti oneris miſſarum, ob deficientes redditus bonorum aſſignatorum; Et an bona aſſignata ſtare dicantur potius demonſtrative, adeò ut per fundatorem; vel per hæredes piè diſponentis aliunde ſupplendum ſit pro implemento pii operis, vel potius taxativè.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutio.*
3 *Diminutis bonis pro celebratione miſſarum quid agendum ſit.*
4 *De eodem ubi certum inveſtimentum aſſignatum eſt.*
5 *Si Eccleſia acceptat onus miſſarum non excuſatur ob diminutionem vel peremptionem bonorum.*
6 *De eodem de quo num.* 3. & 4.
7 *Unde reſultent fallacia, & æquivoca.*
8 *De materia reductionis miſſarum.*

DISCURSUS XXXIII.

1 INter piam Societatem, & Julium, de anno 1619. inita fuit conventio ſuper celebratione Miſſæ quotidianæ in ipſius ſocietatis oratorio, pro ſalute animæ ipſius Julii, qui obligavit ſe ipſum, ejuſque hæredes ſolvere annua ſcuta triginta, à quibus tamen ſe liberare poſſet cũ ſolutione ſcutorum 600. inveſtiendorum in bona ſtabilia, vel in alios effectus fructiferos, ſub pacto expreſſo, ut Societas, ex cauſa difficultatis exigendi redditus, vel ex alio impedimento, à dicta celebratione excuſari non valeat; Cum autem Julii hæredes ſolviſſent dictam ſummam Scutorum ſexcentum ex quibus quinquaginta inveſtita fuerunt in emptionem cujuſdam Molendini, quod
2 per alluvionem ad aliquod tempus ruinam paſſum fuit; Hinc eadem ſocietas adiit Sac. Congregationem Concilii pro declaratione, an hæredes prædicti redditum denuo ſupplere tenerentur, vel quod ipſa ſocietas ab onere præfato exempta remaneret, dictæque petitioni ſe opponentibus dd. hæredibus, aſſumpta de ſuper diſputatione, prodiit reſolutio utrique Parti reſpectivè favorabilis, neutram ſcilicet ad aliud teneri.

Duo igitur fuerunt puncti; Primò nempe, an defectis bonis aſſignatis pro celebratione miſſæ, tenerentur hæredes ad ſupplementum aliunde, ut pium opus non deficeret; Et ſecundo, quatenus hæredes non tenerentur, an adhuc ſocietas dictum onus habere, adeò ut ejus damno periculum inveſtimenti cedere debeat.

Quatenus pertinet ad primum; Dicebam ſcribens pro hæredibus, quod licet inter modernos Eccleſiaſticos, quæſtio ſit in ſpecie, an dotata in vita, vel in morte aliqua cappellania, ſeu alias demandata celebratione certi numeri miſſarum cum aſſignatione aliquorum bonorum, vel reddituum, his defectis vel diminutis ſive excreta eleemoſyna miſſarum, teneatur fundator, vel ejus hæres ſupplere aliunde ut miſſarum numerus non diminuatur, vel potius miſſarum reductionis locus eſſe debeat ad numerum redditibus proportionatum; Aliis unam, &
3 aliis alteram ſententiam tenentibus, ex iis quæ cæteris relatis habentur *apud Genuenſ. in practicabil. Eccleſiaſt. q.* 179. *Barboſ. de Epiſcopo alleg.* 29. *n.* 7. *in repertor. deciſ. Borgnin. Cavalcan. verbo Verba cum aliis ſub tit. de legat. diſc.* 14. & in qua quæſtione verius eſt, ut certa non cadat regula generalis cuicumq; caſui applicabilis, cum revera ſit potius quæſtio facti, & voluntatis quam juris; Ideoq; ex ſingulorum caſuum circunſtantiis, & pro facti qualitate decidenda, ex iis quæ circa aliam quæſtionem in aliquorum bonorum demonſtratio pro implemento pii operis ſtet demonſtrativè, vel relativè, habentur, *ſupra hoc eod. tit. diſc.* 30. ac etiam *in dicto tit. de legat. diſc.* 14. & alibi, quoniam iſta quæſtio cadit in dubio, non autem ubi diſponentis clara ſit voluntas, ut redditus ad id aſſignatus redimi, ſeu extingui poſſit cum aliqua ſumma una vice ſolvenda, & inveſtienda per aſſignatarium, cui onus eſt injunctum, quoniam facta ſolutione ſummæ conventæ, vel demandatæ ceſſata dicitur omnis obligatio, quamvis ex ejus inveſtimento tantus redditus non percipiatur, qui ad id deſtinatus fuit, ex iis quæ in individuo dotationis Eccleſiæ, vel cappellæ cum certo annuo reddituextinguendo tamen cum certa ſumma in ſorte principali, ut iſta ſoluta, alia non ſuperſit obligatio, aliis relatis habetur *per Rot. dec.* 56. *n.* 7. *par.* 2. *divenſ.* & *apud Pen. deciſ.* 773. *n.* 6. *juxta Lugdunen. alias* 616. *n.* 9. *juxta Venetam*, ac formiter diſputato articulo firmatum fuit *in Camerinen. dotis Eccleſiæ* 22. *Iunii* 1650. & 9. *Maii* 1652. *par.* 11. *rec. Et in Romana præten ſi ſupplementi dotis*, 5. *Decembris* 1653. *coram Cerro*, & in aliis, unde propterea iſte punctus videtur jam deciſus, quoties facti circunſtantiæ aliud non ſuadeant.

Major itaque difficultas cadebat ſuper ſecundo puncto, an ſcilicet locus eſſet reductioni oneris necne; Atq; in hoc dicebam quod regula aſſiſtebat hæredibus contra ſocietatem; quod ſcilicet ubi Eccleſia, vel pius locus 5
receptis aliquibus bonis ex conventione, in ſe ſuſcepit onus celebrationis miſſarum, non poteſt ab eodem onere ſe excuſare, ſub prætextu diminutionis bonorum illa dimittendo, ex natura contractuum, & conventionum correſpectivarum, quodque periculum debeat eſſe ſequela dominii; Quemadmodum etenim ſi caſus daret eorumdem bonorum aſſignatorum notabile augmentum, non poſſet prætendi augmentum oneris, ſed illud commodo aſſignatarii cederet, ita è converſo ex vulgari regula ſecundum naturam, &c. ut in his terminis, aliis relatis habetur, *apud Mant. dec.* 242. *n.* 1. *Buratt. dec.* 560. *n.* 10.

E converſo autem ex parte ſocietatis fundamentum conſtituebatur, *in deciſ.* 55. *Merlin.* ubi firmatur, quod ceſſato, vel diminuto annuo redditu aſſignato ſocietati, 6
quæ pium opus implere debebat, ad aliud non teneretur, illaque authoritas tanquam individualis, eò quia de conſimili ſocietate loqueretur, juxta currentem pragmaticum abuſum, magnam faciebat impreſſionem.

Reſpondebam verò quod fallacia clara conſiſteret in applicatione ob diverſitatem caſus, quoniam ibi ſocietas contenta non fuerat certa ſumma per ipſam inveſtienda, quod proprium commodum, vel incommodum perciperet, ſed ille qui piam diſpoſitionem fecit, certum redditum, taxative aſſignavit; Et quod magis eſt, ſocietas nullum commodum augmenti ſperare poterat; Tum quia res aſſignata, non erat capax augmenti; Tum etiam, quia ubi pium opus injunctum cum minori ſumma adimpleri poſſet, reliquum nõ cedebat ad cõmodum Societatis, ſed in aliud opus pium erogandum erat; conſequenter, nulla ratio, vel æquitas patiebatur, ut qui non poterat reportare commodum, ſubjacere deberet damno; Ac etiam quia tunc dicitur potius fuiſſe executio quàm legatarius, vel contrahens, ideoque remanet in terminis adminiſtratoris, qui ad nihilum de proprio teneri debet; Et ſic dicta deciſio ob diverſam facti qua- 7
litatem extranea erat à caſu controverſiæ; Iſtaque fallacia eſt pabulum quotidianum forenſium ignorantium ſuper litera doctrinarum, nullatenus reflectendo ad congruam applicationem, quæ pendet à combinatione caſuum, vel circumſtantiarum facti.

Quamvis

Quamvis autem de ſtricto jure, contra Societatem, ob legem conventionis, verius reſponderi debuiſſet, quando coram Judice ordinario procedere debente juxta rigoroſos juris tramites, cauſa diſputaretur, Attamen dum agebatur in S. Cõgregatione, potius per viam gratioſæ reductionis, reſolutio probabilis viſa eſt, Tum quia ex diſpoſitione, vel intentione ſacrorum canonum, ac etiam Sac. Conc. Trid. quando ex mutatione temporum, vel ob alias contingentias redditus non ſufficiunt pro oneribus miſſarum, locus eſt reductioni, quæ prius concedi poterat etiam per locorum Ordinarios, quamvis hodie ob eorumdem Ordinariorum facilitatem, id eis interdictum ſit, inconſulta Sac. Congregatione; Tum etiam ob concluſionem pluries alibi inſinuatam, & præſertim, *ſub tit. de Decim. diſc. 1. & in aliis*, quod ſcilicet quando tractu temporis contractus reducitur ad magnam injuſtitiam, intrat judicis officium pro moderatione, ac reductione ad juſtitiam; Ideoque iſta materia reductionis, certam non habet regulam, cum ſit arbitraria ex ſingulorum caſuum qualitate, & circumſtantiis regulanda.

† QUando bona aſſignata dicantur ſtare taxativè vel demonſtrativè, vide *Annot. ad diſc. 14. in Legat.*

ROMANA SEU &c.

PRO N.

Reſponſum pro veritate.

An Judæi, aliique Infideles ad fidem converſi, vel eorum filii, aliquam patiantur irregularitatem pro aſſequutione ordinum, vel beneficiorum; Et quid ubi talis vigeat conſuetudo inhabilitativa, an afficiat illos originarios, qui contraxerint domicilium in alio loco, in quo ea non vigeat.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Infideles converſi ad fidem ſunt capaces ordinum, & beneficiorum, vel dignitatis.*
3 *Statuta ſuper impuritate ſanguinis ſunt contra jus.*
4 *Quando Judæi, aliique Infideles converſi ad fidem ſint irregulares.*
5 *Conſuetudo localis non afficit eos, qui deſerto loco contraxerunt alibi domicilium.*

DISCURSUS XXXIV.

1 PRæſuppoſito quod in Regno Portugalliæ vigeat conſuetudo, ut patientes impuritatem ſanguinis ratione originis à Judæis, vel ab aliis infidelibus, quandam habeant irregularitatem, ſeu inhabilitatem ad ordines aſſequendos, ad quos abſque Apoſtolica diſpenſatione non admittuntur; Cum Titius dicti Regni originarius, dictamque patiens impuritatem ſanguinis ob deſcendentiam à Judæis, per decennium, & ultra cum parentibus, ac fratribus, totaque familia domicilium in quadam Italiæ Civitate contraxerit, animo illud continuandi; Vellet autem ſacros ordines ſuſcipere; Hinc me pro veritate conſuluit an præfatæ conſuetudini ſubjaceret, adeò ut Apoſtolica diſpenſatione indigeret nec ne.

Reſpondi negativè, quoniam quidquid ſit de ſubſiſtentia dictæ conſuetudinis, & quomodo inducta eſſet, adeò ut legis vim haberet, ſuper quo judicium dari non
2 poterat, cum ignotæ eſſent facti circumſtantiæ ex quibus id pendet. Dicebam negari non poſſe, quin iſta cenſenda eſſet conſuetudo contra jus, quoniam etiam ipſimet qui fuerunt in ſtatu infidelitatis, converſi ad Chriſti fidem, ſunt capaces ordinum, ac beneficiorum, quin imò etiam dignitatum majorum *ad text. in cap. eam te de reſcriptis ubi gloſſ. in fine, & Canoniſtæ communiter allegat. per Barboſ. de Epiſc. alleg. 10. n. 7. & vot. 93. n. 63. lib. 3.* Ex ea cõgrua ratione quod Chriſtiana religio, & Eccleſia, à Judæis, & infidelibus, initium habuit, cum B. Petrus, aliique Apoſtoli atque tot Sancti Pontifices, & Epiſcopi, fuerunt prius Judæi vel gentiles, ad fidem poſtmodum cõverſi.

Unde propterea recepta concluſio eſt in materia beneficiali de qua alias relatis, *Rota apud Merlin. dec. 368.* 3
n. 5. apud Buratt. deciſ. 829. n. 1. & pluries ſub tit. de Beneficiis, quod Statuta Eccleſiarum ſuper impuritate ſanguinis, excentia ſcilicet deſcendentes a Judæis, vel ab infidelibus, a canonicatibus, & dignitatibus, aliiſque beneficiis, dicuntur contra jus.

Unoque caſu intrat irregularitas, quando ſcilicet Judæus, vel quicumque alter infidelis ad fidem converſus, deinde per apoſtaſiam ad infidelitatem redierit juxta 4
traditionem Canoniſtarum *in cap. non poteſt 2. q. 7. cum concordantibus per Majol. de Irregular. lib. 3. c. 34. n. 1.*

His itaque ſtantibus; Ubi etiam dicta conſuetudo admittenda veniret legitimè inducta, Adhuc tamen illa cenſenda eſt localis, potius per Sedem Apoſtolicam approbata, vel tolerata, ut regionis moribus, vel populorum opinioni ſatisfieret, atque aliquod tolleretur ſcan- 5
dalum, quod forſan exinde oriri poſſit, quando Apoſtolica diſpenſatio non accederet, juxta illas conſiderationes quæ in beneficiorum collatione haberi debent in iis, qui de aliquo crimine diffamati fuerint, quamvis de illo non conſtet, quin imò abſolutoriam reportaverint ex deductis, *ſub tit. de Beneficiis diſc. 70. & ſeqq.* Et conſequenter quod conſuetudo non egrediatur locum in quo inducta eſt, juxta notoriam ejus naturam ſi muitù frequenter in omni materia inſinuatam; Atque dum ſupponebatur ex facti circumſtantiis domicilium legitimè contractum, ita ſequitur; ut fingatur quis, deſerta prima civilitate, eſſe civis, & ſubditus loci in quo vivit, etiam ad effectum collationis ordinum ab illo ordinario ex alibi deductis in hac materia collationis ordinum.

† DE Judæis actum eſt ad diverſos effectus in variis locis, & ſignanter *ſub tit. de Regal. diſc. 100. cum ſeqq. & 180 ſub tit. de Servit. diſc. 0. ſub tit. de Uſur. diſc. 3. & ſeqq. & ſub tit. de Matrim. diſc. 15.*

LUCANA OPERÆ.

PRO OPERARIIS SACNTÆ CRUCIS, CUM CAPITULO CATHEDRALIS.

Reſponſum pro veritate.

An adminiſtratio oblationum, & eleemoſynarum, quæ fiunt alicui Eccleſiæ, vel devotæ Imagini, nec non ſacræ ſuppellectilis, eſſe valeat penes ſæculares, privativè ad Rectorem, vel ad Capitulum Eccleſiæ, in qua imago exiſtat.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *An locus ſit Eccleſiaſticus, vel pius.*
3 *Ad quos effectus de iſta quaſtione diſputetur.*
4 *De ſuperioritate Ordinarii loci, etiam in locis piis ſæcularibus.*
5 *Ea quæ procedunt favore ſæcularium in locis Eccleſiaſticis, fortius procedunt in locis ſolum piis.*
6 *Poſſunt ſtare ſimul ſuperioritas Eccleſiaſtica Epiſcopi vel Capituli, & adminiſtratio laicorum cum diſtinctione.*
7 *De adminiſtratione oblationum, & eleemoſynarum.*
8 *Epiſcopus eſt Rector Cathedralis, & Capitulum ſede plena non habet jus*
9 *Quorum jurium ſint incapaces laici.*
10 *De retentione clavium reliquiarum, vel devotæ imaginis penes laicos.*
11 *De tribus ſpeciebus adminiſtrationis rerum Eccleſiæ.*
12 *De capacitate laicorum adminiſtrandi oblationes, & eleemoſynas.*
13 *In vim conſuetudinis immemorabilis, vel centenariæ poteſt allegari privilegium Apoſtolicum.*

14 *Confirmatio Epiſcopi deputationi laici adminiſtratoris quid operetur.*
15 *Aliud eſt cappella, & aliud eſt confraternitas ibi erecta.*
16 *De obligatione dandi eleemoſynam concionatori.*

DISCURSUS XXXV.

PRæſuppoſita in facto multorum ſæculorum obſer-
1 vantia, ut quoad concernentia cuſtodiam, & cultum
S. Crucis, ſive inſignis ſimulacri vultus Domini noſtri
Cucifixi Lucani, adminiſtratio fuiſſet penes aliquos
Gubernatores ſæculares, qui Operarii nuncupantur, de-
putari ſoliti à Republica; vel ab alia ſæculari univerſi-
tate, cum ſola Epiſcopi approbatione ſeu confirmatione;
Ipſo Epiſcopo in cauſa non exiſtente, ſuper tribus exor-
ta eſt quæſtio inter dd. Operarios, & Capitulum Ca-
thedralis, in qua dictum ſac. ſimulacrum exiſtit; Primò
nempe circa adminiſtrationem oblationum, ac legato-
rum, aliarumq; piarum diſpoſitionum; Secundò circa
adminiſtrationem ſacrorum vaſorum, & veſtimentorum,
ac alterius ſacræ ſupellectilis pro illius cappellæ orna-
mento, & cultu; Et tertiò an, opera ſeu confraternitas
teneatur contribuere in eleemoſyna concionatoris, ipſius
Cathedralis tempore Quadrageſimæ, & Adventus;
Quare deſuper pro veritate ex parte dictæ operæ con-
2 ſultus; Cum in nonula deſuper tradita ſcribens nimium
ſe diffunderet in quæſtione, an iſte locus dicendus eſſet
potius pius merè ſæcularis quam Eccleſiaſticus, & de
quo fertur forſan iſti occaſione, vel alia conſimili ple-
ne agi, *per Io. de Turre* ejuſdem Civitatis in opere ad-
huc ſub prælo exiſtente *l. 3. de pactis futuræ ſucceſſionis
c. 1. n. 149. & ſeqq.* de qua materia pluries agitur, & *tit.
de Iuriſdictione diſc. 45. & 60. & ſub tit. de alien & contr.
diſc. 1. & 7. & 8. Et ſub tit. de Regul. diſc. 50. & alibi.*

Reſpondi quod ad effectum hujus controverſiæ, ina-
nis labor videbatur iſtam quæſtionem ex profeſſo aſſu-
3 mere; De illa etenim ad duos effectus potiſſimum diſ-
putari ſolet; Primò nempe ad illum alienationis bono-
rum, *de quo dicto diſc. 1. 7. & 8. de alien. & contr. probib.*
Et ſecundo ad alterum competentiæ fori Eccleſiaſtici
vel laicalis reſpectivè, *de quo dicto tit. de Iuriſd. diſc. 45.
& 60. & ſub tit. de Regul. diſc. 50.*

Ad alios etenim effectus, illum præſertim viſitationis,
ac reviſionis rationum, quoties non intrent limitatio-
nes, quæ ob regiam immediatam protectionem, vel ob
legem fundationis, ſeu alias habentur *ſub dicto de ju-
4 riſdict. diſc. 40. & 41. & 95.* Nil refert an locus ſit Eccle-
ſiaſticus, vel etiam ſæcularis pius; Ideoque iſta quæſtio
ſuperflua videbatur, & ſuper qua judicium proferre no-
lui; Tum quia ſufficiens non habebatur notitia omnium
circumſtantiarum, ex quibus hujus quæſtionis deciſio
pendet; (Tum etiam ut hæredem commendabili curiæ
ſtylo, abhorrendi ſuperfluas evagationes, ac immoran-
di ſtrictè, & præciſè ſuper controverſiæ puncto.

Quare præſupponendo (citra veri præjudicium, atque
ad ſuperabundantiam) quod locus dici poſſet Eccle-
ſiaſticus, ad effectum, ut eo exiſtente ſolum pio laicali,
intraret ſolitum argumentum deſumptum *ex auth. mul-
5 to magis, &c.* Dixi poſſe ſimul ſtare ob præſuppoſitam
antiquiſſimam pluries ſæculorum obſervantiam, quod
iſta cappella cum ſacra imagine eſſet locus verè Eccle-
6 ſiaſticus, quodque in concernentibus cultum, ac ſpiri-
tualia, ſit ſub juriſdictione Epiſcopi, ac etiam ſub ali-
qua ſuperioritate Capituli, quod aliquam participatio-
nem cum Epiſcopo habere dicitur in Eccleſia Cathe-
drali, ex pluries inſinuatis; Et tamen quod temporalis,
vel œconomica adminiſtratio bonorum, & redditum,
ſeu oblationum, & eleemoſynarum, vel Sacræ ſupelle-
ctilis, ſpectet ad laicos privative ad parochum, vel re-
ctorem Eccleſiæ, in qua ſacra Imago vel cappella ſita
ſit; Quin imò etiam retentio clavium ipſius cappellæ,
vel imaginis, ſeu reliquiarum, cum ſimilibus, quæ re-
ferri poſſent ad quid merè temporale, annexum ſpiri-
tualitati, quam directè, ac præciſe non petentur.

Quamvis etenim regula ſit, ut adminiſtratio vel reſ-
pective perceptio oblationum, & eleemoſynarum quæ
fiunt alicui devotæ imagini exiſtenti in Eccleſia, ſpectet
ad ipſius Eccleſiæ Rectorem Attamen ubi oblationes
ſunt magnæ, vel ubi in contrarium vigeat antiqua con- 7
ſuetudo, poteſt hæc adminiſtratio eſſe penes Epiſcopum,
vel penes alios privativè ad Rectorem, ex iis quæ aliis
plene relatis habentur *in notiſſima deciſ. 257. Merlin. re-
petit. dec. 57. par. 5. rec.* quę reputatur in materia magi-
ſtralis paſſimque recepta, ut habetur *in tit. de Paroch.
diſc. 32.* ac etiam habetur reſpective *apud Andreol. con-
tract. 381. n. 17.* Atque docet notoria praxis totius Eccle-
ſiæ Catholicæ quod infinitæ adſunt cappellæ cum ni-
mium devotis imaginibus, quibus magna fiunt legata, &
oblationes ſub adminiſtratione alterius quam Rectoris
Eccleſiæ; Ideóque cum in hac facti ſpecie habeatur an-
tiquiſſima obſervantia plurium, ac plurium ſæculorum,
abſque eo quod de aliquo conſtet in contrarium, nul-
lum habere videbatur fundamentum nova prætenſio
per Capitulum excitata.

Clarius verò, ac extra difficultatem, quia neq; conten-
tio eſt cum Eccleſiæ Rectore; Cum enim agatur de cap- 8
pella, vel imagine exiſtente in Eccleſia Cathedrali, iſtius
Rector, ac ſponſus eſt Epiſcopus, non autem Capitu-
lum, ideoq; dicebam non videri qualem perſonam in hoc
gereret vel repræſentaret Capitulum, dum in hoc nullũ
jus habet, atque ita ceſſare videbatur omnis difficultas,
cum Capitulum rectè valeat repelli per non jus ſede
plena, dum ejus juriſdictio eſt ſede vacante vel impedita.

Neque inconveniens eſſe dicebam ut hæc admini-
ſtratio exiſtat penes laicos, quoniam iſta non dicitur 9
adminiſtratio illius juris ſpiritualis cujus laici ſunt inca-
paces, & de qua adminiſtratione loquuntur ſacri ca-
nones, dum illa conſiſtit in ipſo formali regimine, vel
rectoria Eccleſiæ, vel cappellæ, cum adminiſtratione
divinorum, illorumque actuum ſpiritualium explica-
tione, qui non niſi Eccleſiaſticis perſonis conceduntur,
laicis autem interdicuntur, ſed agitur de adminiſtratio-
ne temporali, prout facti eſt, qualis eſt cuſtodia, tam
ſupellectilis, quam bonorum temporalium, eorumque
cura, & œconomica adminiſtratio, ne diſſipentur, ſeu
in alios uſus convertantur.

Imò in terminis fortioribus, ut retentio clavium, at-
que cuſtodia ſacrarum reliquiarum, aliarumque imagi- 10
num, ex conſuetudine competere poſſit laicis habetur
deductum *apud Andreol. d. contr. 381. n. 1.* atque probatur
cum exemplo de quo *in tit. de Præminent. diſc. fin.* ubi
de clavibus celeberrimæ imaginis S. Mariæ in Porticu
in Urbe retentis per Cuſtodes ſæculares; *Et eodem tit.
de præminentiis, diſc. 12.* ubi de cuſtodia quam in Civi-
tate Neapolis habent laici deputati per Civitatem in-
ſignis Theſauri reliquiarum, in ipſa Eccleſia Metropoli-
tana cum cuſtodia, & adminiſtratione ſacræ ſuppelle-
ctilis, ac redditium; Atque in Urbe laici Gubernato-
res hoſpitalis S. Salvatoris tenent claves celeberrimi
vultus D N. Salvatotis, aliarumq; in ſingulum reliquia-
rum exiſtentium in loco prope Lateranum, qui dicitur
Sancta Sanctorum ad Scalam Sanctam; Et in Civitate
Neapolis celeberrima, & ditiſſima eſt Eccleſia Sanctiſ-
ſimæ Annunciatæ, quæ per laicos adminiſtratur, cum
ſimilibus exemplis per totum orbem, quoniam iſta non
dicitur adminiſtratio ſpiritualis, ut juris eſt, de qua lo-
quuntur ſacri canones, ſed de adminiſtratione œcono-
mica, & vere temporali, ut nudi facti eſt, atque in hoc
verſari ſolet æquivocum, confundendo ſcilicet admi-
niſtrationem ſpiritualem Eccleſiæ, conſiſtentem in ad-
miniſtratione divinorum & ſpiritualium, cum admini-
ſtratione temporali bonorum, ut facti eſt.

Ut de triplici ſpecie adminiſtrationis Eccleſiarum,
& locorum Eccleſiaſticorum, quod ſcilicet; Alia eſt 11
authorizabilis, itaque ſit ſolius Epiſcopi; Alia miniſte-
rialis, atque iſta ſit Eccleſiaſticorum, Et alia providen-
tialis, vel ſollicitudinis, & iſta poſſit eſſe laicorum, ex
magiſtrali dicto *Archid. in cap. beus 17. q. 7.* cum quo
alii

Digitized by Google

alii Canoniſtæ pertranſeunt relati *per Gennenſ in prax. Archiep. Neap. cap. 14. num. 2. & ſeqq. & per tot.* juxta meam impreſſionem Romanam anni 1609.

Et quod de conſuetudine, Confraternitates laïco-
12 rum ſint capaces perceptionis, ac adminiſtrationis oblationum, vel eleemoſynarum, cum dicatur adminiſtratio temporalis, & œconomica, cæteris relatis, qui ibidem videri poſſunt, habetur *apud Fagnan. in cap. paſtoralis num. 21. & ſeqq. de his quæ fiunt à Prælat. &c.*

Quando enim Operarius vellet benedicere, ſeu conſecrare veſtimenta, & vaſa ſacra, vel alias in eorum ſpirituali uſu, ac adminiſtratione ſe ingerere, aut oblationes, & legata, ſibi, vel prophanis uſibus applicare, tunc intraret prohibitio, ſed nulla dignoſci videtur prohibitio, circa merè temporalem adminiſtrationem, providentialem, ut veſtimenta, & vaſa ſacra bene cuſtodiantur, atque non applicentur, niſi uſibus ipſius cappellæ, cui deſtinata ſunt.

Fortius autem, ſtante antiquiſſima conſuetudine non habente memoriam in contrarium, ut hæc adminiſtratio ſemper fuerit penes Operarium ſæcolarem à Con-
13 fraternitate, vel Communitate laïcali deputatum; Ubi enim accedit immemorabilis, vel centenaria, clarius autem, ubi utraque ſimul, tunc intrat receptum juris principium, ut ejus vigore allegari poſſit quicumque titulus de mundo melior, abſque neceſſitate illum juſtificandi, quoties non conſtet de initio infecto, ad quem poſſeſſor per illius productionem præcisè ſe reſtrinxerit *ex deductis per Gabr. de præſcript. concl. 1. num. 7. Menoch. conſ. 1023. num. 3. & 4. Rot. apud Merlin. deciſ. 593. num. 15.* & Ego pluries adverto, præſertim *ſub tit. de feud. diſc. 3. ſub altero de Regal. diſc. 47.* Et magis ex profeſſo *ſub tit. de alien. & contract. prohib. lib. 7. diſc. 2. & 3.* Ideoque ſtante dicta longiſſima plurium ſæculorum obſervantia cum tolerantia, & permiſſione tot inſignium Epiſcoporum, à quibus iſta adeò conſpicua Eccleſia adminiſtrata fuit; Hinc benè dici poteſt, ut etiam accederet, nedum antiqua conceſſio Epiſcoporum, ſed etiam privilegium Apoſtolicum, per quod omnis penitus difficultas in hac materia ceſſat.

Confirmatio autem hujus Operarii ab antiquo fieri ſolita per Epiſcopum, & in qua circumſtantia ſupponebatur, quod ex parte Capituli magnum conſtitueretur fundamentum, potius retorqueri videbatur, atque præmiſſa mirificè comprobare, quoniam ita patet, quod
14 iſta adminiſtratio ab Eccleſiaſtica etiam poteſtate derivaverit, juxta ponderationem, de qua *Fagnan. loc. ſupra citato*; Et conſequenter dixi; quod niſi viderem fundamenta, quibus Capituli prætenſio innititur; non percipiebam probabile motivum dubitandi, cum generalis propoſitio, in qua ſupponebatur, ut totum fundamentum conſtituerent; ſuper laïcorum incapacitate adminiſtrandi Eccleſiaſtica & ſpiritualia ſit, vera in caſu ſuo, ſed malè applicata ad illum, de quo agebatur, dum dicta propoſitio procedit in adminiſtratione ſpirituali, quæ male confunditur cum temporali, atque in hoc dixi, quod verſabatur æquivocum.

Hinc proinde dixi opus non eſſe aſſumere dictam quæſtionem, an hæc opera dicenda veniat verè Eccleſia-
15 ſtica, vel pia; Et in qua, diſtinguenda videtur Confraternitas, ſeu opera, ab ipſa S. cappella, vel imagine, quoniam licèt probabilius videatur, ut ipſa opera, ſeu confraternitas à laïcis conſtituta in bonis, ac rebus per ipſam quæſitis, ſeu etiam in legatis ipſi confraternitati factis, dici poſſit locus pius, potius quàm Eccleſiaſticus; attamen quoad ipſam capellam, vel imaginem, ac legata & oblationes, quæ ipſi directè fiunt, ut ſupponebatur eſſe quoddam annuum legatum, planum videri dicebam, quod locus eſſet potius Eccleſiaſticus, iſtaque poſſunt penè ſimul ſtare, quoniam Aliud eſt cappella, vel Eccleſia; Et aliud eſt confraternitas in ipſa cappella, vel Eccleſia erecta, ut habetur *apud Gennen. in dicta praxi cap. 41.* & paſſim; Et conſequenter ad dictos effectus, de quibus in primo, & ſecundo quæſito, extranea remaneret iſta quæſtio, inaniſque labor videretur in ea immorari, utpotè extra punctum controverſiæ.

Super tertio autem puncto contributionis eleemoſynæ concionatoris, de quo in propoſito adminiſtratorum laïcorum habetur *in dicto cap. 41. praxis Archiepiſ-* 16
copalis n. 24. Dixi quod judicium dari non poterat, niſi melior, magiſque diſtincta facti notitia haberetur, ſuper obſervantia, cui in hac materia deferendum eſt, ut ſæpiſſimè declaravit S. Congregatio contra Communitates laicales in hoc propoſito ſolvendi eleemoſynam concionatori ex deductis, *hoc eod. tit. diſc. 27.* ideoque dixi, quod videndum erat, an adeſſet talis obſervantia quæ dici valeat præſcriptiva & in futurum obligatoria, non autem ſolum facultativa, quod pendet ex circunſtantiis facti, ideoque certam juris regulam non recipit, ut advertitur *dicto diſc. 27. hoc eod. tit.*

† DE Oblationibus & eleemoſinis habetur *ſub tit. de Paroch. diſc. 32. tit. de Decimis diſc. 19. & de Iure patr. diſc. 12.*

ROMANA ADMINISTRATIONIS MONTIS PIETATIS.

Votum ſeu reſponſum pro veritate.

An adminiſtratoribus Montis Pietatis erecti pro ſubventione indigentium, cum mutuo gratuito, liceat occaſione Banci, ſeu Menſæ nummulariæ, quæ hac occaſione teneatur, mutuare in ſumma conſiderabili pecunias mercatoribus, & aliis banci correſpondalibus, præter ejuſdem Montis inſtitutum.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries, & de antiqua exorbitantia uſurarum.*
2 *Adminiſtratores montium pietatis non poſſunt mutuare pecunias divitibus.*
3. *Reſolutio.*
4 *In quo conſiſtat differentia in legalibus, vel moralibus controverſiis.*
5 *In qua ſpecie montium pietatis procedat prohibitio de qua num. 2.*
6 *De eadem concluſione de qua n. 2.*
7 *Tutor non mutuat pecuniam pupillarem.*
8 *Quod adminiſtratores montis teneantur de proprio.*
9 *De erectione banci, ſeu menſæ nummulariæ montis, & de privilegio circa depoſita judicialia.*
10 *Quæ utilitas exindè orta ſit.*
11 & 12 *Cui aſſimiletur iſta menſa nummularia.*
13 *Adminiſtratores debent ſe gerere tanquam tutores.*
14 *Tutor benè agit ſi adminiſtrat eo modo, quo bona propria.*
15 *Argumentum ab effectu eſt magnum.*
16 *In eodem patrimonio dari poſſunt plures diſtinctæ univerſitates vel ſtationes.*
17 *In quo conſiſtat difficultas hujus quæſtionis.*

DISCURSUS XXXVI.

CUrrentibus, pro illorum temporum conditione, in 1
Urbe, & per totam Italiam, graviſſimis uſuris, quæ triennio, ac minus ſortem adæquabant, juxta ſeriem *de qua ſub tit. de uſuris diſc. 6.* De anno 1539. ſub Paulo III. cum illis exiguis principiis, quæ omnia magnifica opera, ipſaque antiqua celeberrima triumphatrix Roma habuerunt, per quandam piam ſocietatem erectus fuit Mons pietatis, qui per ſucceſſores Pontifices & præſertim per Gregorium XIII. & Clementem VIII. pluribus ditatus privilegiis, illo præſertim depoſitorum judicialium in eo faciendorum, unde propterea bancum publicum ſeu menſam nummulariam aperuit, quæ in dies magnam acquiſivit exiſtimationem, adeo ut ſit de majoribus, magiſque tutis, & conſpicuis Italiæ & forſan Europæ bancis publicis; Cumque juxta bancheriorum, ſeu campſorum ſtylum, ut Mercatores, aliique ad pe-

pecunias ibi deponendas allicerentur, uſus inoleverit
quamdam urbanitatem, cum ejuſdem correſponſalibus
exercendi, implendo ſcilicet eorum ordines & manda-
ta, etiam de tempore quo, juxta contingentias, eorum
pecuniæ in banco non exiſterent, in compenſationem
ſcilicet commodi eidem banco, ipſique Monti reſultan-
tis ex pecuniis excreſcentibus, quas Idem correſponſa-
les otioſas ibi retinere ſoleant.

Atque Conſtitutio Apoſtolica ejuſdem Pauli III. ſuper
hujus operis erectione, edita diſponeret, ut ejus pecu-
lium in alios uſus erogari non deberet; Ac etiam de an-
no 1613 ſupervenerit Conſtitutio Pauli V. generalis pro
omnibus Montibus Pietatis ſtatus Eccleſiaſtici, inhiben-
do Adminiſtratoribus ne ſub cenſuris aliiſque pœnis,
pecunias huic pio operi deſtinatas, aliis uſibus applica-
2 rent, & in ſpecie ne mutuarentur perſonis potentibus
vel non indigentibus, idemque diſponeretur in antiquis
ſtatutis ejuſdem Montis editis de anno 1611. Hinc proin-
de aliqui zelantes, ac timoratæ conſcientiæ nobiles viri
congregationis, quæ hoc pium opus adminiſtrat, plures
inſignes Theologos conſuluerunt, an dictus uſus tuta
cõſcientia practicari poſſet, vel potius incurrerẽtur cen-
ſuræ aliæque pœnæ in præfatis Apoſtolicis Conſtitutio-
nibus contentæ, in illa preſertim Pauli V. Eiſque reſ-
pondentibus id fieri non poſſe, ad dictarum Conſtitutio-
num præſcriptum; Cum alii adminiſtratores qui in hu-
3 juſmodi bancorum ſeu menſarum regimine magis ver-
ſati, in contraria eſſent ſententia, ut ſcilicet pro meliori
adminiſtratione, ita continuare expediret; Idcircò à me
tanquam ejuſdem Montis advocato, concilium pro veri-
tate, Theologorum votis communicatis, petitum fuit,
atque mihi pro continuatione dicti uſus reſpondere vi-
ſum eſt, & ita maturè diſcuſſis omnibus in plena congre-
gatione de anno 1672. concluſum fuit; cum modera-
tione tamen de qua infra; Voti autem, ſeu reſponſi te-
nor eſt, videlicet.

In legali, & morali facultatibus, limitari in dies pra-
xis docet certum philoſophicum, ac etiam legale axio-
4 ma, ut una, & eadem cauſa, duos contrarios effectus eo-
dem tempore parere non valeat; Legum etenim, ac de-
ciſionum, & Scriptorum copia, facillimum cuique red-
didit, in una, vel in altera facultate, de jure reſponde-
re, magnumque earum propoſitionum cumulum facere,
quæ in abſtracto, ſive in ſuis caſibus veræ ſint; E conver-
ſo autem, eadem cauſa, difficillimum reddit congruè ad
rem reſpondere, cum eadem concluſionum, ac doctri-
narum copia, faciliſque notitia, æquivocorum potius
mater frequenter eſſet ſoleat, capiendo qui pro quo.

Quando igitur de illis Montibus Pietatis agitur, quo-
5 rum, ne dum principalè, ſed omnimodum inſtitutum ver-
ſatur in exercendo cum ejuſdem Montis peculio ad id
deſtinato, illud pietatis opus, pro quo erectus eſt, ſubve-
niendi ſcilicet indigentibus pecuniis gratuito mutuan-
dis ſuper pignoribus in certis parvis ſummis, certam ta-
men non excedentibus, ut propriè congruit pauperum,
ac populi minuti indigentiis, ac ſubventioni, ut fœne-
ratorum excoriationi, vel ſuffocationi non ſubjaceant;
Et tunc extra controverſiam præfatum Theologorum
moralũ reſponſum procederet, ut ad præſcriptum Con-
ſtitutionis, vel motus proprii generalis S.M. Pauli V. pro
omnibus hujuſmodi piis locis Status Eccleſiaſtici, pecu-
niæ ad hunc uſum deſtinatæ, aliis uſibus deſtinari non
valeant, neque tranſcendi debeat taxa conſueta, ne gra-
tificativa mutuatio, quæ aliquibus de ſummis magnus
fiat, pauperum ſubſidium impediat, atque ita tollatur
finis; ob quem pium opus inſtitutum eſt.

In his terminis rectè procedunt dicta reſponſa, eaque
in caſu ſuo credo certa, ac indubitata; Tum ob contra-
6 ventionem d. ctæ Apoſtolicæ Conſtitutionis; Tum etiam
quia etiamſi ea non adeſſet, adhuc in terminis generali-
bus juris, ac juſtitiæ, idem dicendum eſſet, quoniam
eſſet contractare rem alienam invito domino, atque
erogare pecunias adminiſtrandas, citra uſum adminiſ-
trationis quod fieri non poteſt.

Prout etiam in foro fori, atque ad effectum obliga-
tionis de proprio, certum credo, ut tam inferiores mi- 7
niſtri, quales ſunt Capſerius, & Ratiocinator, quàm
ſuperiores officiales ad id deputati, non poſſint ad
complacentiam (multo minus ubi id fieret turpiter ad
lucrum) mutuare pecunias Montis, quodque aliàs, de hoc
vel de aliis malam adminiſtrationem in eorum munere
concernentibus, teneantur etiam de proprio, ad quam-
cumque damni refectionem, eo modo quo erga pupil-
lum tenetur tutor, qui pecuniam pupillarem pro ejus
libito, ad gratificationem mutare non poteſt, ſeu aliàs
periculoſis negotiationibus exponere, quamvis id age-
ret ſub uſuris ad commodum pupilli, ex plene collectis
per Sperell. deciſ. 90. n. 8. cum plur. ſeqq. & advertitur in
ſua ſede *ſub tit. de tutor. & adminiſtrator.*

Et in individuo Ratiocinatoris, aliorumque officia-
lium hujus S. Montis, non benè ſuum munus explen- 8
tium, atque aliquid agentium ad gratificationem, aliàs
pro veritate conſultus contra eos reſpondi, ex deductis
*ſub tit. de credito, diſc. 68. & 69. & ſub dicto tit. de tutor.
& adminiſtrator. diſc. 15.* ubi ad favorem ejuſdem Mon-
tis agitur de obligatione officialium loci pii pro male
geſtis per adminiſtratorem ab eis præpoſitum.

Verùm punctus eſt in applicatione, ex cujus defectu
recte dici poterat, quod omnia in dicto Moralium reſ- 9
ponſo contenta, eſſent in ſuis caſibus vera, ſed non per-
cuterent caſum de quo agebatur; Siquidem licet iſte
Mons Pietatis in ſtatu ejus primevæ erectionis, illiſque
primis temporibus, cum quorum præſuppoſito procedit
Conſtitutio Pauli III. edita de anno 1539. regiſtrata in
ejuſdem Montis ſtatutis, ob ejus exiguum peculium, pro
dicto opere tantum erectus eſſet; Nihilominus creſ-
cente in dies ejus peculio, introduci cœpit uſus banci,
ad effectum recipiendi depoſita præſertim judicialia
quæ Gregorius XIII. de anno 1584. mandavit in hoc
S. Monte, & non aſibi fieri debere; Idque magnam pro-
duxiſſe Montis exiſtimationem, ac utilitatem, adeò ut ſit
pii operis principalis nervus, quo mediante idem opus
latius expleri valeat; rectè advertitur in proœmio Sta-
tutorum impreſſorum de anno 1618.

Ex hoc itaque conſtat, quod erectio banci cum uſu
depoſitorum, non ſolum judicialium, ſed etiam volun- 10
tariorum, ac etiam dictus uſus mercatores, alioſque pri-
vatos alliciendi, non ſolum pio operi vel inſtituto non
præjudicat, ſed illud potius nimium confovet, ac auget,
dum ita ex calculis compertum eſt, quod major ſumma
ſuper pignoribus mutuari poteſt.

Igitur incongruum eſt procedere cum ſolis terminis
ſimplicis Sacri Montis Pietatis parvarum Civitatum
cum exiguo peculio ad illud præciſum opus deſtinato
procedere, quoniam ob notabilem ſtatus immutatio-
nem, dictamque diverſi inſtituti campſorii introductio-
nem, diverſi intrant termini, diverſuſque eſt guber-
nandi modus.

Itaque etenim iſte ſacer Mons cui tanquam in Urbe
totius Chriſtiani orbis metropoli magis congruit ea di- 11
gnitas quam plerique conſimiles Montes Pietatis mag-
narum Urbium Italiæ habent (ut in eodem Statutorum
proœmio advertitur, redactus videtur ad ſtatum in quo
erat) celeberrimum templum Hieroſolymitanum, in
quo ut legitur *l. 2. Macchabeorum c. 3.* ultra alia pieta-
tis opera, iſtud exercebatur recipiendi depoſita vidua-
rum, & pupillorum, aliorumque privatorum negotian-
tium, ut patet ex reſponſo dato per ſummum Sacerdo-
tem, Eleodoro ibi *tunc Summus Sacerdos oſtendit eſſe
depoſitum hæc, & victualia viduarum, & pupillorum,
quædam vero eſſe Hircani Tobiæ viri valde eminentis, uni-
verſa autem argenti talenta eſſe quadringenta & auri
ducenta, decipi verò eos qui credidiſſent loco, & templo,
quod per univerſum mundum honoratum pro ſua venera-
tione, & ſanctitate, omnino impoſſibile eſſe*, ut Ego adverto,
dicto diſc. 68. de Cred. num. 8.

Sive quod idem ſacer Mons redactus eſſet ad illam 12
publicam ædem ſacram de qua per Doctores paſſim agi-
tur

tur tanquam per reſtitutionem illius publicæ menſæ nummulariæ, quæ in antiqua Romana Republica habebatur pro publica utilitate, juxta ea quæ habentur *apud Magrett. deciſ.6. poſt obſerv. ad Pragm.* & advertit *in dicto diſc.68. de Cred. ex n.5. & eod. libro diſc. 25. n.8. cum ſeq.* ubi de bancis publicis, quæ diſcreta ſint à privatis, ibique *n.5.* fit etiam mentio hujus noſtri S. Montis, pluriumque aliorum conſimilium bancorum, quæ retinentur per conſimilia loca pia in aliis Italiæ magnis Civitatibus.

Et conſequenter non agitur de ſimplici gubernio Montis Pietatis pro ſolo mutuo indigentibus faciendo, ſed agitur de gubernio magnæ menſæ nummulariæ eidem Monti annexæ, quæ gubernanda eſſet juxta ſubjectam materiam, eo modo quo periti, ac diligentes campſores, proprios bancos gubernant, ac adminiſtrant.

Ut enim advertitur in ſtatutis c.11. Gubernatores gerere debent partes tutoris, ſive diligentis patris familiæ,
13 atque pupilli bona adminiſtrare eo modo, quo negotia propria tractaret, neque ultra deſiderandum eſt *ex deduct. apud Duran. deciſ.239. n.5. ad text. in lib. ſi hærede §. lucius ff. de admin. tutor. cum ibi allegat.*

Tutoris autem adminiſtratio regulari debet juxta ſubjectam materiam, quoniam ubi de pupillo privatæ for-
14 tunæ agatur, ille prohibetur pecunias pupillares mutuare, ſeu eas negotiationibus exponere, ſed debet inveſtire in bona ſtabilia, multo verò minus poteſt donare; Et tamen ſi pater pupilli mandet continuari negotium, atque retineri menſam nummulariam ſive campſoriam artem exerceri, utique totum id facere poterit quod negotiator vel bancherius de ſtylo prudens agat, & quod alii conſimiles negotiatores agunt; Quin imo ubi eſſet tutor Principis, vel Magnatis, poteſt etiam dare munera, & facere donativa quæ pro qualitate perſonæ dari ſolita ſint *ex deduct. per Franch. deciſ. 188. & 712. ibique add.* Ideoque ſi agatur de tutore, vel alio adminiſtratore pupilli, vel etiam Eccleſiæ ſeu pii loci habentis Caſtra, & caſalia, vel tenutas, ſeu fodinas, aliaque hujuſmodi pro quibus congruat pro negotii natura, vel bonorum qualitate facere impreſtantias, dubitandum non erit quin eas facere poſſit, cum ſimilibus.

Et conſequenter deciſio puncti de quo agitur non pendet à propoſitionibus Juriſtarum, vel Moralium, ſed potius à regulis prudentialibus, ac à judicio peritorum, & proborum negotiatorum, & quid ipſi, agendo proprium negotium, practicent.

Potiſſimus, ac melior conſiliarius erit retroacti temporis experimentum; & an urbanus, ac benevolus ſtylus adhiberi ſolitus cum correſponſalibus montis, pro-
15 ficuus, vel damnoſus fuerit, cum apud Philoſophos, & dialecticos argumentum ab effectu, ſeu à poſteriori reputetur omnium fortiſſimum, magiſque concludens, atque apud legiſtas, obſervantia dicatur optima magiſtra, & interpres.

Neque obſtare videtur, quod menſa nummularia ſeu arca depoſitorum non ſit diſtincta à peculio pignorum ſeu mutuorum, ſed quod ab iſta dependentiam habeat;
16 Quoniam ſtant bene ſimul, ut unicum ſit alicujus patrimonium, complexivum omnium ejus bonorum, inter quæ tanquam unam ex univerſitatis ſeu bonorum membris, vel effectibus adſit ratio bancaria, quæ dicitur membrum dependens à reliquo patrimonio, & tamen in ſe ipſa conſiderata, univerſitatem contineat, atque bancariæ rationis more regulanda ſit, juxta ea quæ habentur *apud Grat. diſc.216. ex n.6.* & advertitur *lib.7. de donat. diſc.45. n.6. & alibi*, Ideóque iſta poſſunt ſtare ſimul, ſolaque difficultas eſſet quando adminiſtratio banci, eo modo quo campſorio more facienda eſſet, impediret ipſum pium opus, ſeu principale inſtitutum ſubveniendi pauperibus indigentibus, cujus contrarium notoria experientia docuit, ac docet, atque advertitur in dicto præmio ſtatutorum.

Difficultas igitur non eſt in jure ſed eſt in facto, ideſt
17 non ſuper retroacto Urbano uſu tento cum correſponſalibus ad eos alliciendum, ſed eſt ſuper modo id agendi, & ne bonus uſus convertatur in abuſum; In hoc autem non ſunt partes Juriſtarum, vel Moralium, ſed ſunt partes prudentiæ adminiſtratorum illorum præſertim qui ſint in hujuſmodi negotiis periti, quodque iſta urbanitas exerceatur cum jam probatis, & punctualibus correſponſalibus qui bona fide ſe gerant ex juſta cauſa, & ad proportionem pecuniæ quam in banco retinere ſolent otioſam, non autem ad induſtriam, Sive invigilandum eſt in aliis munis gravioribus, ne inſpiciamus ad feſtucas, & negligamus trabes.

† DE Adminiſtratoribus Montis Pietatis agitur *ſub tit. de Credito diſc.68. 69. & 109. & ſub tit. de Tutor. & Adminiſt. diſc. 15.*

THEATINA PRÆEMINENTIARUM

PRO ECCLESIA S. PETRI CUM ECCLESIA S. MARIÆ TERRÆ VASTI.

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Rituum, reſolutus pro Eccleſia S. Maria.

An & quando Clerici unius Eccleſiæ, accedere teneantur ad proceſſiones publicas, & ſolemnes, quæ per aliam Eccleſiam ejuſdem loci celebrantur, Vel potius prætendere poſſint facere proprias proceſſiones, & ſolemnitates diſtinctè, ac independenter.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutiones.*
3 *De inſpectionibus facti.*
4 & 5 *Tranſactio etiam inter Eccleſias, eſt alienatio prohibita.*
6 *Declaratur quomodo procedat.*
7 *De prærogativis primæ dignitatis in functionibus Pontificalibus.*
8 *De eodem, & quid in concurſu deputati à Capitulo.*
9 *Vicarius Generalis præcedit omnes de Capitulo ſed non agit dictas functiones.*
10 *Ceremoniale habet vim legis, & quando admittat contrariam conſuetudinem.*
11 *A qua Eccleſia fieri debeant proceſſiones.*
12 *De eadem concluſione de qua n 4. & ſeqq.*
13 *De alternativa ſervanda inter plures Eccleſias.*
14 *Declaratur id quod habetur n 11.*
15 *Quando loca ſint diverſa, licet faciant unam communitatem.*

DISCURSUS XXXVII.

OPpidum Vaſti, materialiter diviſum eſt in duas partes ratione diverſorum ſituum, Quoniam una pars quæ poſita eſt in monte ſeu in parte eminentiori, nuncupatur *Vaſtum griſone ſuperius*, vulgo *di ſu*; Et al- 1
tera pars ſita in plano, nuncupatur *Vaſtum Aimone inferius* vulgo *di giù*; Cumque utraque pars proprias Eccleſias parochiales habeat, cui ad formam collegiatæ adſcripti ſunt clerici naturales, juxta frequentem illarum uſum pluries *hoc eod. tit.* & ſub altero *de Canonicis, & Capitulo* enunciatum; Hinc proinde, inter utriuſque Eccleſiæ clericos, ac de conſequenti inter utriuſque loci, ſeu partis populos, exortæ fuerunt ab antiquo connaturales æmulationes majoris, vel minoris præeminentiæ, juxta conſimilem caſum recenſitum, *ſub tit. de præeminentiis, diſc. 9.* Præſertim verò antiquæ fuerunt etiam ſcandaloſæ controverſiæ ſuper jure faciendi proceſſionē ſolemnem in die Corporis Chriſti, aliaſque ſimiles functiones; Prætendente Eccleſia S. Mariæ partis ſuperioris, quæ de facto aliquam facit majorem figuram; Vel ob reſidentiam Domini temporalis; Vel quia Archiepiſcopo in hoc oppido commorante, occaſione viſitationis, vel

vel ex alia cauſa, in ea functiones pontificales peragere
ſoleat; Ut ad eam tanquam matricem, ac digniorem
accedere deberent Clerici alterius Eccleſiæ inferioris
S.Petri; E converſo autem iſta prętendente matricita-
tem ratione majoris antiquitatis, vel ſaltim æqualitatem,
ut propterea, vel inter eas ſervari deberet alternativa, ut
pluries ſervatum fuiſſe in facto ſupponebatur, vel quod
quælibet ſuas diſtinctas peragerer functiones, ac proceſ-
2 ſiones; Hinc re delata ad Sac.Congregationem Rituum,
ab iſta, partim audita dicta Eccleſia S.Petri, & partim in
ejus contumaciam, de anno 1656. & in aliis ſubſequenti-
bus, plures prodierunt ad favorem Eccleſiæ S. Mariæ
reſolutiones; Adverſus quas obtenta per alteram Eccle-
ſiam S. Petri nova audientia de anno 1671. in hoc ſtatu
ad cauſæ ita, vel mortuæ, vel graviter vulneratæ defen-
ſionem; Ego, & alii Advocati aſſumpti fuimus, ſed ſe-
ro, quoniam fundamenta quæ furſan deducta ab initio,
quando cauſa eſſet adhuc integra, relevare ſolent, fre-
quenter irrelevantia remanent, quando in hujuſmodi
ſtatu deducantur; Ideoque reſponſum fuit pro dd. reſo-
lutionum confirmatione, quamvis iſta Pars (ut audio)
non adhuc acquieſcat, ſed mutando, ut dici ſolet me-
dicos, eam proſequi intendat.

Et quoniam præcipuum dd. reſolutionum fundamen-
tum fuit quædam aſſerta concordia, quæ inter iſtas Ec-
cleſias cum opera, & mediatione Archiepiſcopi ſuppo-
nitur inita de anno 1626. cujus quoddam tranſumptum
3 tantum exhibebatur, cum aſſertione, ab Archiepiſcopi
atteſtatione comprobata, quod ſcriptura originalis, quæ
exiſtebat in Archiepiſcopali ex parte occupata fuiſſet,
Idcircò major, peneque tota quæſtio erat; potius facti,
quam juris, ſuper dictæ ſcilicet concordiæ veritate; Atq;
dictæ occupationis probatio ſeu vehemens fumus in Sac.
Congregatione quæ procedere ſolet potius more Prin-
cipis quam Judicis, magnum intulit huic parti præjudi-
cium; Prout facti potius quam juris erat inſpectio ſuper
4 aliquibus antiquis diplomatibus ſuper hujus Eccleſiæ S.
Petri majori antiquitate & Matricitate, hujuſque partis
inferioris vaſti Annonis, majori prærogativa, & ſuperiori-
tate, præſertim ex quodã privilegio Regis Caroli tertii.

Quatenus verò pertinet ad ea quæ juris ſunt; Dicebam
ſcribens pro Eccleſia S.Petri partis inferioris, quod ubi
etiam dicta concordia adeſſet originalis, & authentica,
adhoc tamen invalida, nulliuſque operationis cenſenda
eſſet, ex deciſione ejuſdem S.Congregationis *in Collen.*
de qua habetur *altum tit. de Canonicis & Capit. diſc.* 30.
ubi de irritatione concordiæ initæ, cum mediatione, &
authoritate Epiſcopi inter ejuſdem Eccleſiæ dignitates
ſuper jure faciendi primarias, vel Pontificales Epiſcopo
abſente, vel impedito; Ex ratione aſſignata ibidem, ac
etiam *ſub tit. de Iuriſdict. diſc.* 24. & generaliter, *ſub tit.
de alienat. & contract. prohib. diſc.* 1. Quod ſcilicet etiam
hujuſmodi tranſactiones ſuper præeminentiis, aliiſque
5 juribus incorporalibus inter Eccleſias vel perſonas Ec-
cleſiaſticas, redolent ſpeciem prohibitæ alienationis, at-
que cadont ſub diſpoſitione *Extravagantis Ambitioſæ
de reb. Eccleſ. non alienan.* ideoque requiritur copulati-
ve, juſta cauſa neceſſitatis, vel utilitatis, ac etiam ſolem-
nitas beneplaciti Apoſtolici, & conſequenter quod ub-
utcumque defectum iſta concordia corrueret.

Verùm reflectendo ad veritatem, agnoſcebam hujus
motivi fallaciam, ideoque reſpectu hujus concordiæ, de-
fenſio conſiſtebat in facto, negando ſcilicet illius exi-
ſtentiam, non quidem ex defectu concluſionis in jure,
ſed ex altero applicationis ad factum; Quoniam, ut ad-
6 vertitur *eod. diſc.* 30. *de Canonic. & Capitulo*, ea proce-
dit quando fiat concordia, vel alter contractus, contra
juris regulam ſeu diſpoſitionem, adeò ut tollatur, vel
minuatur jus unius, illudque in alterum transferatur,
7 ut contingit in caſu de quo ibi agitur, quod ſcilicet ha-
bente prima Dignitate regulam pro ſe ſuper jure per-
agendi dd. functiones, utique contra jus contrahi dicitur
tollendo, vel minuendo hoc jus digniori, illudque conce-
dendo minus digno, niſi ipſummet corpus Capituli in
cauſa, atque ab eo potius per organum perſonæ depu-
tati per ipſum functiones peragantur juxta ponderatio-
nes de quibus *in Majoricen. eodem tit. de praeminentiis,
diſc.* 19.

Et nihilominus etiam iſto caſu res ſuas patitur diffi-
cultates, ibidem inſinuatas, quoniam licet Capitulum ſit
ſupra primam Dignitatem, ejuſque ſuperior, adeò ut 8
quando poſſible eſſet, ut per ſenſum functiones perage-
ret, tunc non poſſet prima dignitas ſe opponere; Atta-
men id explicare non poteſt per ſubſtitutum, in præju-
dicium ejus, cui lex illas defert, ut habemus in fortioribus
terminis ipſiuſmet Epiſcopi, quod non poteſt in præju-
dicium primæ dignitatis, vel alterius dignioris de Capi-
tulo, illas committere ejus Vicario generali; Et tamen
iſte caſus eſt fortior, non ſolum quia major eſt poteſtas
Epiſcopi quam Capituli, cum ipſe ſit ſuperior, & caput,
Capitulum autem conſtituat corpus inferius, ſed etiam 9
quia Vicarius generalis, tam in ſeſſionibus in choro,
quam in aliis functionibus, exceptis pontificalibus, in
quibus dignitates, & Canonici parati, vel etiam in habi-
tu Canonicali, in throno, vel circulo aſſiſtentiam præſ-
tant Epiſcopo, præcedit omnes, etiam primam digni ta-
tem, quoties conſuetudo immemorabilis aliter non diſ-
ponat ex deductis *eod. tit. de praemin. diſc.* 18. & alibi.

Id autem applicabile non eſt ad rem, quoniam de
illo jure quod in his materiis, vel functionibus reſultat 10
à cæremoniali Romano quod vim legis habet ob con-
firmationem præſertim Clementis VIII. habentem de-
cretum irritans, ob quod inficitur quæcumque contraria
poſſeſſio, vel conſuetudo præſcriptivà in caſu claro, ſe-
cus autem interpretativa in caſu dubio, juxta diſtinctio-
nem de qua cæteris relatis *Rot. deciſ.* 102. *par.* 10. *rec. &* 11
apud Dunozett. deciſ. 855. ubi agitur de hujuſmodi publi-
cis, & ſolemnibus proceſſionibus generalibus; Ut ſunt
præſertim illæ Corporis Chriſti, & Sancti Marci, de-
bent eſſe in eo mane unicæ in loco peragendæ ab uni-
verſo clero ſæculari, & regulari ſimul congregato in
Eccleſia matrice, vel digniore, juxta plures declaratio-
nes S.Congregationis relatas *per Barboſ. in ſumma Apo-
ſtolicarum deciſionum verbo proceſſio Collect.* 605. *cum
duabus ſeqq.* Atque fuit, me ſcribente, pluries ab eadem
S. Congregatione deciſum, præſertim *in una Caſſanen.*
ad favorem Eccleſiæ matricis S. Petri oppidi Marani
contra alias Eccleſias Sanctæ Mariæ Magdalenæ, & S.
Nicolai ejuſdem loci, & in aliis, unde propterea per
concordiam diſponitur, id quod eſt de jure.

Eſt bene verum, quod in hac facti ſpecie dici poterat, 12
(ut replicabam,) quod adeſſet præjudicium poſitivum
redolens ſpeciem alienationis, cum abdicatione juris ab
una Eccleſia, & tranſlatione in aliam, quoniam cum
in quæſtione eſſet matricitas, ſeu major dignitas, ita
per hujuſmodi concordiam, iſta Eccleſia ſuam amit-
tebat prærogativam, eamque concedebat alteri; ideoque
patiebatur formalem privationem ſui juris, & ſic pun-
ctus non erat an Eccleſia inferior poſſet non parere Ec-
cleſiæ matrici, vel digniori ad eam non accedendo, ſed
faciendo independenter ſuam functionem ſeparatam,
(quo caſu cæremoniale obſtaret,) ſed erat ſuper ipſa
matricitate, majorique dignitate, & an ab una, vel ab
altera Eccleſia functio peragenda eſſet, cum id eſſet in-
certum, multaque majoris antiquitatis, ac præeminen-
tiæ argumenta huic Parti aſſiſterent.

Ideoque ex hoc fundamento (etiam cum aliquo
ſenſu veritatis) dicebam, quod potius demandanda 13
eſſet praxis aliquibus temporalibus obſervata, mul-
tum quidem commendabilis pro conſervatione digni-
tatis utriuſque Eccleſiæ ac pro tollendis hujuſmodi jur-
giis, & diſſentionibus; Deducendo in id temperamen-
tum ſumptum inter duas Eccleſias S. Salvatoris, & San-
ctæ Mariæ Delpilar æquè ſe prætendentes cathedra-
les, & metropolitanas, efformantes Eccleſiam Cæ-
ſaraugustanam ex iis quæ habentur *ſub. tit. de praemin.
diſc.* 5. Et tamen, ex ibi deductis, tam in numero clerico-
rum, quam in aliis circumſtantiis, illa præſertim antiquæ
poſſeſſionis

poſſeſſionis ſex circiter ſæculorum, ille caſus eſt longe fortior, adeò ut non modicam conceperim admirationem, quod iſtud temperamentum neglectum eſſet, ad utriuſque Cleri, & populi pacem inducendam, & conſervandam, ut forte ſequutum eſſet, quando cauſa fuiſſet integra, ſed quoniam erat jam toties vulnerata, idcirco non de facili exauditi fuimus.

Præterea (& forſan commendabilius) ad evellen-
14 dam hujuſmodi æmulationum, ac diſſentionum radicem, mihi videbatur, quòd decerni debuiſſet, ut utraque Eccleſia, proprias, ac diſtinctas faceret proceſſiones, quoniam tam diſpoſitio ritualis, quam ſupra enunciatæ declarationes ſuper unicitate functionis, rectè procedunt in eadem Civitate, vel in eodem loco, materialiter, ac de facto unito, conſtituente unicum populum, adeò ut diviſio finium inter plures Eccleſias ſit ſolùm intellectualis ex deſtinatione ſuperioris vel per conſuetudinem, cum intret inconveniens multiplicitatis ejuſdem functionis in eodem loco; Secus autem in hac facti ſpecie quod iſta loca erant materialiter ac de facto invicem ſeparata, adeò ut naturaliter conſtituerent duos pagos, vel duo loca diverſa; cum notabili intermediatione territorii campeſtris, ac ſpectato facto, eſſent duo populi, & duo Cleri; Unio autem ob quam unicam univerſitatem conſtituunt, eſt potius intellectualis, & ex quadam fictione juris eo modo quo, *ſub tit. de legatis,*
15 *diſc.* 7. & alibi habetur de pluribus prædiis naturaliter, ac de facto ſeparatis; quæ ex deſtinatione patris familias pro unico habentur, cum ita ceſſet inconveniens quod conſideratur, quando agitur de eo loci qui ſit verè, & naturaliter unicus unicum conſtituens Populum, adeò ut diviſio ſit ſolum intellectualis, juxta illas Communitates quæ conſtituuntur ex pluribus pagis, vel caſtris etiam diverſarum diœceſum, juxta caſum enunciatum *dicto tit. de Iuriſd. diſc.* 24. cum ſimilibus ideoque à finibus temporalibus non infertur ad ſpirituales.

† Vide ſupra *in Adnot. ad diſc.* 32.

CALAGURITANA PRÆEMINENTIARUM;

PRO CAPITULO ECCLESIÆ COLLEGIATÆ DE VICTORIA, CUM PAROCHIS.

Caſus deciſus per Rotam pro Parochis, & pendet.

An ubi Capitulum, ex conſuetudine, vel ex conventione, in aliqua Eccleſia, vel ſolemnitate intervenire debet, requiratur interventus omnium Dignitatum, & Canonicorum, vel ſufficiat aliquis competens eorum numerus, Et de obligatione Capituli aſſociandi Epiſcopum, ſive illi obviandi, eidemque aſſiſtendi, de tempore concionum aliarumque functionum.

SUMMARIUM.

1 *De antiquo uſu concurſuum ſpirituum in Hiſpania, & de inconvenientibus exinde ortis.*
2 *Facti ſeries, vel caſus controverſiæ.*
3 *Reſolutiones ſuper antiqua controverſia.*
4 *De ſtylo Rotæ ſuper ejus exequutorialibus antiquis.*
5 *Reſolutio in præſenti controverſia.*
6 *De ſtylo neceſſario Rotæ non ſententiandi niſi ad limites deciſionum.*
7 *Sententiæ Rotales recipiunt declarationẽ à deciſionibus.*
8 *Quod contrarium quandoque ſervetur.*
9 *De effectibus diverſitatis ingeniorum.*
10 *Habens pro ſe regulā juris, habet intentionem fundatā.*
11 *Id ſequitur in allegante libertatem cui ſufficit intentare negatoriam.*
12 *De argumentis ſervitutis.*
13 *Servitus probatur per præſumptiones, & argumenta.*
14 *Conſuetudo, vel præſcriptio ſervitutis operativa eſt ad limites poſſeſſionis.*
15 *Habens uſufructum ſi reſtringit ejus poſſeſſionem ad ſolum uſum ſibi præjudicat.*
16 *Quales dicantur actus Capitulares faciendi à toto Capitulo individuo, & quales actus ſingulares aliquorū.*
17 *De eodem, & quare aliqui tantum de Capitulo ſufficiāt.*
18 *Dantur alia exempla.*
19 *De eadem concluſione de qua n. 16. de actibus vere capitularibus.*
20 *Capitulum, vel aliud corpus eſt repræſentabile per duos, ac etiam per unum, & quando.*
21 *An Canonici Cathedralis præcedant Rectores, vel Capitulum propriis Eccleſiis.*
22 *De eadem concluſione de qua num. 16. & 19.*
23 *Non ſolent concedi erectiones collegiatarum cum parvo numero Canonicorum.*
24 *Unum, & idem Capitulum formale repræſentari poteſt per plura Capituli diverſarum Eccleſiarum.*
25 *Quot Canonici, & dignitates de Capitulo debeant aſſiſtere Epiſcopo, & quomodo.*
26 *De alio caſu controverſia.*
27 *Vicarius Generalis præcedit omnes dignitates & Canonicos.*
28 *Capitulum debet præſtare aſſiſtentiam Epiſcopo in concionibus illique occurrere, & aſſociari.*

DISCURSUS XXXVIII.

Illa nimium commendabilis mutua charitas, quæ poſt 1
excuſſum duræ ſervitutis jugum, ſub quo per quatuor & ultra ſæcula & ultra ſub Mauris infidelibus Hiſpania fuerat, tanquam per quandam ſpeciem primitivæ Eccleſiæ, inter diverſarum Eccleſiarum Clericos (ita forte eorum modico numero exigente) introducta fuit, ut ſcilicet in ſolemnitatibus, quæ in una Eccleſia celebrarentur, alterius Eccleſiæ Clerici intervenirent; Poſt illam primævam charitatem jam refrigeratam, multa produxit jurgia, & inconvenientia, illa præſertim omnibus majora, quæ praxis docuit, ac docet in Cæſaraugustana Regni Aragoniæ metropolitica Civitate, eaque recenſita habentur, *ſub tit. de præeminentiis, diſc.* 3. *cum ſeqq.*

Idem (cum debita proportione) contigit in oppido 2
de Victoria hujus Calaguritanæ diœceſis, quod ſcilicet, ibi erecta in quadam Eccleſia collegiata, aliiſque exiſtentibus Eccleſiis parochialibus, iſta mutua charitas adhiberi conſuevit, ut Rectores Eccleſiarum parochialium accedere conſueverint ad Collegiatam pro ejus ſolemnitatibus celebrandis; Et è converſo Canonici, & Dignitates collegiatæ, ad ipſas reſpectivè parochiales; Iſto autem ſimultaneo concurſu, vel interventu, controverſias tractu temporis pariente, cum aliquæ concordiæ non proficerent, eodem modo quo in dicto alio majori caſu Cæſaraugustanæ Civitatis relato, *dicto diſc.* 3. *de Præeminent.* praxis docuit; Devoluta circa finem decurſi ſæculi cauſa ad Rotam; ſuper præcedentia aliiſque præeminentiis, præviis pluribus deciſionibus, præſertim *coram Seraphin. & Penia*, quarum aliquæ habentur inter 3
eorum impreſſas, & præcipuè in meritis, *apud Seraph. deciſ.* 964. *& apud Pen. dec.* 261. (cum aliæ ordinatoria judicii aliaque incidentia potius contineant,) tres ſententiæ conformes favorè parochorum prodierunt, pro quarum obſervantia, conſuetæ exequutoriales relaxatæ fuerunt, atque ita per medium circiter ſæculum illa tamen judicialibus, non extrajudicialia jurgia quieverunt, quæ denuo pullularunt, ſeu excitata fuerunt, non quidem ſuper præcedentia, aliiſque præeminentiis, vel punctis de quibus tunc actum eſſe, prædictæ deciſiones oſtendunt, ſed ſuper neceſſitate dicti interventus, ac etiam ſuper numero Dignitatum, & Canonicorum Collegiatæ, qui intervenire deberent; Prætendentibus Parochis, ut omnes integrum Capitulum conſtituentes intervenire deberent; E converſo autem prætendente Capitulo, ut ſufficeret interventus numeri proportionati ipſorum parochorum numero, ad equalitatem ſervandam.

Unde propterea, poſt aliquas, etiam criminales, & ſcandaloſas

dalosas lites in partibus habitas, devoluta cauſa *ad Rotam coram Taya* ſubrogato in locum illius Auditoris, à quo dictæ executoriales relaxatæ fuerant, datoque dubio,
4 an eiſdem executioni, & obſervantiæ locus eſſet (inhærendo antiquo, ac recepto ſtylo Tribunalis recenſito *in tit. de Iuriſd. diſc.* 2. ut ſcilicet executorialibus antiquis, quales in hoc propoſito dicuntur illæ quæ decennium excedunt, non detur exequutio, abſque nova dubii formali diſputatione, *ſub die* 13. *Martii* 16[illegible]1. pro exequutione) ad favorem parochorum prodiit reſolutio, ad cujus normam expedito conſueto decreto, atque adversùs illud habito recurſu ad Signaturam juſtitiæ, per iſtam ſimpliciter commiſſa fuit cauſa appellationis *in eadem Rota*
5 *coram Caſtrillo*, coram quo ex parte Capituli, ad tollendum omne dubium, petita fuit remiſſoria ad probandam antiquam, & continuatam conſuetudinem ſuper dicto interventu alicujus moderati numeri tantum, iſtique petitioni altera parte ſe opponente, atque petente propoſitionem cauſæ principalis, demandata fuit propoſitio utriuſque dubii, eiſque propoſitis *ſub die* 1. *Iulii* 1672. dilata fuit reſolutio, atque in hoc ſtatu cauſa pendet.

In omnibus autem præfatis diſputationibus habitis, tam in Rota utraque inſtantia *coram Taya, & Caſtrillo*, quam etiam in Signatura Juſtitiæ, tres fuerunt puncti; Primo nempe ordinis, an ſcilicet dictæ antiquæ ſententiæ rotales, & conſequenter executoriales pro earum obſervantia relaxatæ, pereunerent has novas controverſias; Secundò an dictus interventus eſſet neceſſarius, vel potius voluntarius; Et tertiò quatenus etiam eſſet neceſſarius, circa numerum dignitatum, & Canonicorum collegiatæ, intervenire debentium, an ſcilicet deberet intervenire totum Capitulum, vel potius eorum aliqui ſufficerent.

Quatenus pertinet ad primam, Reflectendo etiam ad ſolam veritatem, reſolutio parum probabilis viſa eſt, ut etiam agnovit, ac declaravit Signatura juſtitiæ, dum præter ordinem hujuſmodi proceſſus executivi, reſcripſit
6 de appellatione ſimpliciter, quoniam de ſtylo Rotæ qui hodie per Apoſtolicas Conſtitutiones Pii IV. & Pauli V. ſuper reformatione Tribunalium, effectus eſt neceſſarius, non expediuntur ſententiæ, niſi ad limites deciſionum, ac ſuper iis, quæ cum formali dubio, diſputata, & deciſa fuerunt, ut advertitur *ſub tit de Iudiciis & praxi Curiæ* agendo de hoc Rotæ Auditorio; Adeò ut quandoque ſententiæ latæ ultra ea, quæ in deciſionibus continentur, declaratæ fuerint nullæ, ut præſertim contin-
7 git in caſu de quo agitur *ſub tit. de Regalib. diſc.* 58. Ac propterea recepta habetur propoſitio, quod ſententiæ rotales declarationem, vel interpretationem recipiunt à deciſionibus.

Et conſequenter, cum ex prædictis deciſionibus *coram Penia, & Seraphin.* conſtet, quod de ſolo puncto
8 præcedentiæ actum fuerit, idcircò prorſus improbabile mihi videbatur (ut quoque Signaturæ viſum eſt) quod hujuſmodi ſententiæ, iſtos alios punctos nunquam diſputatos comprehenderent, quoniam ita eſſet dare judicatum, ejuſque executionem, ſuper iis quæ nunquam diſputata nec deciſa fuerunt; Bene verum, quod id moderno tempore non eſt novum, nec ſingulare, cum idem in caſu fortiori praxis doceat, ex deductis, *dicto diſc.* 3. *& ſeq. de Praemin.* ſuper actuali jure Cathedratico, & Metropolitico, nunquam diſputato, quin imò neque per alteram partem prætenſo.

Stant enim benè ſimul, ut contingente caſu hujuſmodi concurſuum, intret quæſtio præcedentiæ, & tamen
9 quod illi ſint voluntarii, & facultativi; Sive etiam quod illis exiſtentibus neceſſariis, obligationi ſatis fiat per interventum aliquorum tantùm, juxta praxim & exempla de quibus infra; unde propterea iſte punctus, pro meo judicio, videbatur omninò planus, ac diſputationis incapax; Et tamen in priori inſtantia, contrarium deciſum fuit; Atque in alia reputatus fuit adeò ambiguus, ut capi non potuerit reſolutio, eaque dilata, demandatum ſit, quod cauſa per omnes videretur; Talis eſt quotidianus effectus varietatis ingeniorum.

In alio puncto circa merita, an ſcilicet iſte mutuus interventus eſſet neceſſarius, vel potius voluntarius, ac facultativus; Quæſtio videbatur potius facti, quam juris, ſuper probationibus ſcilicet quæ deſumebantur ab aliquibus concordiis, aliiſque documentis, ac etiam ex teſtibus.

Et quamvis ego ſcribens pro Capitulo, more Advocati inſiſterem in eo, ut iſte conflictus, vel dubietas probationum ſufficere deberet huic parti ad victoriam pro 10
excluſione neceſſitatis, ex recepto pluries inſinuato axiomate, quod habenti pro ſe regulam juris, ſufficit illam allegare, atque offuſcare, turbidamque reddere probationem illius qui prætendat limitationem, dum iſta non præſumitur, ſed per allegantem concludenter probanda eſt; Atque iſtum dicerem eſſe caſum, quoniam hic neceſſarius interventus redolet ſervitutem quæ non præſumitur, cum regula aſſiſtat libertati, pro qua obtinenda, ſufficit, agendo, vel excipiendo ſola negatoria abſque alia probatione ex deductis, *deciſ.* 101. *par.* 4. *rec. tom.* 2. 11
Et frequenter *ſub tit. de ſervitut. & ſub altero de Penſion. & alibi.*

Attamen, reflectendo ad veritatem, contrarium probabilius videbatur, quod ſcilicet interventus eſſet neceſſarius, non ſolum ob probationes aliaque argumenta, quæ per Scribentes pro altera parte deducebantur, ſed 12
clarius ex ipſamet antiqua lite adeò acriter per tres inſtantias in Rota, cum magno ſumptu ſubſtentata, atque ex ſucceſſiva diuturna paritione, quoniam ſi interventus fuiſſet voluntarius, ac facultativus, nulla ſub erat neceſſitas dictam litem ita ſubſtinendi, dum ab ipſo initio, quo per parochos prætenſa præcedentia denegabatur, ſufficiebat abſtinere ab interventu, ut clarè ſenſum, Atque recepta etiam concluſio eſt, de qua *eod. tit.* 13
de ſervitut. diſc. 2. 3. *&* 23. ut etiam per præſumptiones, & adminicula ſervitus probetur.

Quo verò ad tertium punctum numeri Dignitatum, & Canonicorum; In ſenſu etiam veritatis credebam, quod probabiliores eſſent partes hujus Capituli; Si quidem, præſuppoſito quod talis eſſet, vel continua, vel frequentior obſervantia, ut ex hac parte ſupponebatur, quod non omnes, ſed aliqui tantum intervenire conſueverint; Hinc dicebam quod cum iſtius interventus 14
neceſſitas non proveniat à diſpoſitione juris, ſed à conſuetudine, vel ab antiqua poſſeſſione, iſta ad ejus limites intelligenda eſſet, ex vulgari principio, ut tantum præſcriptum ſit, quantum poſſeſſum; Cum etenim id redoleat quandam ſervitutem, iſta strictè, non autem latè attendi debet, ad præciſos limites poſſeſſionis, dum in dubio pro ejus negatione, vel reſtrictione reſpondendum eſt, adeò ut, etiam qui ex aliquo titulo majus jus habet, ſi minus utatur, ad limites uſus tale jus attendi debet, ut pluries advertitur *ſub dicto tit. de ſervitut. diſc.* 48. *& ſeqq.* 15
ad materiam uſusfructus, ſuper propoſitione, quod habẽs aliquem titulum ſuper uſufructu, ſi iſtum per notabile tempus negligat, atque uſum tantum percipiat, ſibi præjudicat; Atque exinde infertur ad privilegia, quæ ab uſu regulam recipiunt, cum ſimilibus favore libertatis, ut huic quo minus fieri poteſt præjudicetur.

Atque ultra has generalitates; Deſcendendo magis ad ſpecialia, advertebam quod iſte dici non poterat interventus verè Capitularis, adeo ut totum Capitulum per intervenientes repræſentari deberet, ut 16
contingit in illis functionibus, quæ fiunt per Epiſcopum, vel per alium Prælatum, cum interventu Capituli, ob circulum, & aſſiſtentiam Dignitatum, & Canonicorum, & quo caſu omnes non legitimè impediti intervenire debent; Ex ea congrua ratione, quod functio peragi dicitur ab univerſo corpore miſtico, repræſentativo Eccleſiæ Cathedralis, vel majoris, cujus Epiſcopus vel Prælatus eſt caput, alii verò ſunt membra, & ne ita corpus, ſciſſum vel deforme remaneat; Sed agebatur de quadam reciproca aſſiſtentia ſeu adjutorio, ut ita, unis alios adjuvantibus, ſolemnitatis celebratio decentius ſequatur, quod potius
reſpicit

Digitized by Google

reſpicit aliquas perſonas materiales, quam ipſum corpus myſticum, ac juriſdictionale, quod ſolemnitati majeſtatem præbeat.

17 Et conſequenter cum parochi eſſent perſonæ ſingu-
lares, atque in numero trium, vel quatuor interveniant
in collegiatæ ſolemnitatibus; Ita è converſo ad ſervan-
dam æqualitatem, adeò legibus amicam, dicebam,
quod non ſolùm ſufficiens, ſed etiam juſtus, & con-
gruus erat numerus coæqualis, ne aliàs daretur incon-
veniens, ut iſtæ Eccleſiæ parochiales minus dignæ,
in earum ſolemnitatibus majorem haberent aſſiſten-
tiam ac prærogativam, quam habetet Eccleſia Colle-
giata dignior; Ideoque ſpectandus erat finis, vel effec-
tus, ob quem iſte mutuus interventus introductionem
habuerit.

18 Ad quod comprobandum, dabam practicum exem-
plum Urbis, præſertim in litaniis, quæ ſingulis ſabba-
tis poſt veſperas, cantantur in inſigni capella Paulina,
ſeu Burgheſiana Baſilicæ Sanctæ Mariæ Majoris, quod
ſcilicet intervenit ejuſdem Baſilicæ Capitulum, in for-
ma Capitulari, ſeu Collegiativa, cum habitu Canoni-
cali, adeo ut Canonici ſedeant in banco dignioris par-
tis Evangelii, ac præcedant Prælatos jure ſingulari, in
habitu privato intervenientes, quamvis Epiſcopali, vel
Archiepiſcopali, ſeu Patriarchali dignitate fulgeant; Et
tamen non omnes Canonici interveniunt, ſed frequen-
tiùs tres vel quatuor cum ſimilibus, quoniam revera
non eſt formalis functio capitularis, in qua omnes non
impediti intervenire debeant.

Hinc proinde dicebam, quod clarum pro meo judi-
cio videbatur æquivocum, cum quo procedebant Scri-
19 bentes in contrarium, & quod admiſſum fuit per Ro-
tam *in prima deciſione coram Taya*, quod ſcilicet Ca-
pitulum tanquam unicum & individuum corpus, ſcindi
non poteſt in fruſta, neque eodem tempore eſſe in duo-
bus locis, ſed tantum unicum, per omnes non impedi-
tos conſtituendum eſt, ex auctoritate *Oldrad. conſ.* 100.
cum concordantibus *apud Gratian. diſcep. 336. num. 12.*
adeo ut, licet aliquando detur caſus, quod Capitulum,
vel aliud corpus politicum conſtituatur, ſeu repræſen-
20 tetur per aliquem modicum numerum Canonicorum,
etiam per duos imò per unum, ex pluries inſinuatis, &
præſertim *ſub tit. de Benef. diſc. 23. & ſub tit. de Regal.*
diſc. 125. & alibi; Attamen id provenit ob impedimen-
tum aliorum, qui impediti, ſeu voluntariè non inter-
venientes, habentur tanquam extranei.

Siquidem concluſio in jure eſt vera, & de qua præ-
ſertim *ſub tit. de praeminent. diſc. 7.* occaſione agendi de
quæſtione, an Dignitates, & Canonici per Civitatem,
vel diœceſim aſſociantes Epiſcopum viſitantem, vel
alias functiones peragentem, præcedere debeat Capi-
21 tulum collegiatæ, vel Rectorem in Eccleſia propria;
Et proceditur cum diſtinctione, quod ſi Dignitates, &
Canonici Cathedralis, interveniunt capitulariter, ſeu
collegiativè, tanquàm repræſentantes corpus Capituli,
& tunc præcedentiam habere debent; Secus autem ſi
Capitulum remanet in Cathedrali; Ipſi autem acce-
dunt jure ſingulari, ex dicta ratione, quod unum &
idem corpus individuum eſſe non poteſt in duobus lo-
cis, ex ibi deductis.

Verùm ad rem, fallacia clara conſiſtebat in applica-
22 tione, quoniam *Oldrad. dicto conſ.* 100. loquitur de actu
capitulari; Et in eiſdem terminis loquuntur collecti
per Gratian. ubi ſupra, ubi ſcilicet agatur de exercendo
aliquod jus capitulare, ſeu de faciendo alium actum ju-
riſdictionalem, vel præeminentialem, in quo punctus
non ſit in majori, vel in minori numero perſonarum
materialium, ſed in ipſo corpore politico, ſeu intelle-
ctuali, quod ab intervenientibus repræſentetur, quod
in præſenti dici non poterat; Ideoque videbatur æqui-
vocum clarum.

Eodemque defectu laborare dicebam alterum pri-
23 mæ deciſionis aſſumptum, quod modicus Canonicorum
numerus incongruus reputetur ad conſtruendum Ec-
cleſiam Collegiatam, adeò ut Sedes Apoſtolica erec-
tiones Collegiatarum concedere non ſoleat, niſi cum
competenti numero, non autem cum adeò modico;
Id enim prorsùs extraneum videretur à caſu quæſtionis,
ex dicta ratione quod, Aliud eſt conſiderare ipſum in-
tegrum corpus pro actu juriſdictionali, vel præeminen-
tiali; Aliud verò conſiderare aliqua membra, pro ad-
jutorio, vel ſervitio materiali.

Et nihilominus advertebam, quod licet veriſſimum 24
ſit dictum aſſumptum; quod corpus Capituli eſt uni-
cum, & individuum, ſciſſuram non patiens, ut in duo-
bus locis, eodem tempore eſſe poſſit in actibus juriſ-
dictionalibus merè Capitularibus; non tamen impli-
cat, ut perſonarum diviſio materialis dari poſſit pro
exercitio aliquorum actuum, juxta ea quæ habentur
ſub tit. de praeminent. diſc. 2. cum pluribus ſeqq. ubi de
Capitulis plurium Eccleſiarum, quæ materialiter ſunt
diviſæ, etiam in diverſis locis, & tamen conſtituant
unum, & idem Capitulum formale, quoniam aliud
eſt jus habituale, aliud verò exercitium, ex iis quæ ha-
bentur *ſub tit. de feud. diſc. 8. cum ſimilibus.*

Et magis proximè ad rem, docet praxis, quod licet 25
Epiſcopo pontificaliter celebranti vel aſſiſtentiam in
throno ſolemniter præbenti, Capitulum aſſiſtere de-
beat, cum paramentis, vel reſpectivè cum habitu Ca-
nonicali pro functionum qualitate, non tamen neceſ-
ſarius eſt interventus omnium, dum aliquæ Dignitates,
& Canonici, remanere debent in choro, nec iſte deſe-
ratur; Atque per plura Apoſtolica decreta proviſum eſt,
quod in illis caſibus, in quibus Capitulum cum Epiſ-
copo, vel ſine, accedat ad alias Eccleſias pro aliqua ſo-
lemnitate, non omnes accedere debeant, ſed aliqui
remanere in propria Eccleſia, ne iſtius cultus omninò
deſertus remaneat, quod non impleat cum unitate
Capituli, quoniam, Aliud eſt jus habituale, & Aliud
ſunt hujuſmodi actus importantes exercitium mate-
riale.

In propoſito autem ſupra enunciati interventus Ca-
pituli cum Epiſcopo, in functionibus, in quibus ipſum 26
miſticum corpus Eccleſiæ repræſentandum eſt ab Epiſ-
copo, tanquam capite, & à Capitulo tanquam reliquo
corpore; Præſertim in una *Aquilana* diſputata in Sacra
Congregatione Rituum, ortis diſcordiis inter Epiſcopum
& Capitulum ratione præcedentiæ Vicarii Generalis, 27
quam Capitulum negabat, cum S. Congregationis de-
ciſio prodiiſſet ad favorem Vicarii ex fundamentis, de
quibus *in tit. de praeminent. diſc.* 59. ubi de iſta quæſ-
tione, ut Dignitates, & Canonici effugerent dictæ de-
ciſionis praxim ac obſervantiam, renuebant interveni-
re in concionibus tempore quadrageſimæ, vel Adven-
tus quamvis Epiſcopus interveniret cum Vicario; Ac 28
etiam recuſabant Epiſcopo venienti ad Eccleſiam oc-
currere, vel illum regredientem aſſociari; Deciſum
tamen fuit ad omnes hujuſmodi actus vel ſimiles tene-
ri, ex dicta ratione quam deducebam ſcribens pro Epiſ-
copo, quod ſcilicet iſte interventus dicitur verè Capi-
tularis, ut repræſentetur myſticum corpus Eccleſiæ
conſtitutum ex Epiſcopo tanquam capite, & Canoni-
cis, & Dignitatibus tamquam reliquis ejuſdem corpo-
ris membris.

† QUoad ea, quæ concernunt actus Capitulares, videri poterunt deducta in ſua ſede *ſub tit. de Canon. & Capitulo*, ac etiam *in diſcurſibus enunciatis ſub tit. de Praem.* ubi concordantes; & *in Adnot. ad S.C.T. diſc.* 31. & 43.

MAJORICEN. JURISDICTIONIS SEDENDI, VEL CHORI PRO CANONICIS ECCLESIÆ CATHEDRALIS.

CUM DIGNITATIBUS.

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Rituum, & reſolutus ut infra.

De jure, ſeu ordine ſedendi in choro; Et an Canonici occupare poſſint ſedes vacuas Dignitatum; Vel reſpectivè an beneficiati ſedes Canonicorum; Ac etiam de ſede, & præcedentia celebrantis, cum aliis ad hanc materiam chori.

SVMMARIVM.

1 *Acti ſeries.*
2 *Celebranti debetur primus locus in choro.*
3 *Reſolutio.*
4 *Conſuetudini in pracedentiis eſt deferendum.*
5 *Decretum irritans impedit contrariam conſuetudinem.*
6 *In ſpecie contra ceremoniale.*
7 *Declaratur quando procedat.*
8 *De inconvenientibus, ut celebrans non ſtet prope altare.*
9 *De aſſiſtentia praſtanda Epiſcopo intervenienti in Divinis.*
10 *De differentia inter celebrationem Miſſa & officii.*
11 *Quod ſedes vacua ſuperiores occupentur per inferiores.*
12 *De alio caſu quo idem deciſum fuit.*
13 *Beneficiati non ſunt de Capitulo.*
14 *Quomodo beneficiat ſedeanti in choro.*
15 *De eadem concluſione de qua num. 11. & 12.*
16 *An chori mutatio facienda ſit.*
17 *Novitates ſunt prajudiciales.*

DISCURSUS XXXIX.

SItuato choro, juxta antiquum uſum, in medio Ec-
1 cleſiæ Cathedralis Majoricen. nempe inter altare majus, & navim, ſeu inferiorem partem Eccleſiæ, ut præſertim in Italia, pro mea praxi, cernitur in Metropolitanis Eccleſiis, Neopolitana, & Salernitana; Uſus eſt, ut Epiſcopus, quando pontificaliter non celebrat, ſed Divinis aſſiſtit, non ſedeat in throno elato extra chorum cum Aſſiſtentibus, juxta uſum Italiæ, ſed occupet primam ſedem lateralem chori habentem aliquam majorem eminentiam, ac etiam panno coopertam, & cum pulvinari, adeo ut ſedere videatur tanquam primus in choro, atque poſt eum, ſeſſionem continent, juxta eorum ordinem, dignitates, & Canonici; Cumque per Canonicum celebrantem occuparetur prima ſedes poſt Epiſcopum, ſupra dignitates, iſtis prætendentibus id eſſe eis præjudiciale, orta controverſia, eaque delata ad S. Congregationem Rituum, favore celebrantis de anno
2 1653. reſolutiones prodierunt, ut primam, ac digniorem ſedem, poſt Epiſcopum, occupare debeat; Quare Dignitates (inter quas, & Canonicos, aliqua vigere videtur connaturalis æmulatio) ut hanc reſolutionem eluderent, denuò eandem Congregationem adierunt, tria petendo; Primò nempè ut celebranti aſſignari deberet ſcamnum, vel ſedes particularis prope altare majus, cum aſſiſtentia diaconi, juxta formam cæremonialis; Secundò ut ipſæ Dignitates habere deberent ſedes fixas, quas eis abſentibus, occupare non poſſent Canonici; Et tertiò pro mutatione chori, in diverſam moderniorem formam in tribuna retro altare majus, cum ſede ſcilicet Epiſcopi in medio, aliiſque ſedibus Dignitatum, & Canonicorum ex utroque latere; Atque in primo quæſito prodiit reſolutio juxta petita, ut celebrans cum Aſſiſtentibus ſedere debeat in ſcamno tapeto parato, tam quando celebrat officium & veſperas, quam ubi celebrat Miſ-
ſam; Ad ſecundum incerta eſt reſolutio, puto autem, 3
quod prodierit favore Canonicorum, ut vacuas ſedes occupare poſſent. Et tertius negativè reſolutus, non eſſe ſcilicet locum mutationi chori; Atque repropoſitâ causâ perſiſtum fuit in deciſis; Adhuc tamen, ſuper primo puncto, Canonici intendunt redire atque tentare receſſum, vel ſaltim moderationem juſtè ſperandam, ut infrà.

In diſputationibus autem deſuper habitis, dicebam ſcribens pro Canonicis, qui Dignitatum petitionibus ſe opponebant, quod incongrua videbatur opera Juriſtæ, ſeu Advocati, dum non agebatur de articulis juris, adeo
ut, cum legum, vel canonum diſpoſitione, ſive cum In- 4
terpretum magis communi, & recepto ſenſu, vel cum rerum judicatarum majori frequentia decidi deberent; In his etenim controverſiis procedere oportet, vel cum conſuetudine, cui nimium in hac præcedentiarum ſeu præeminentiarum materia defertur; Vel cum declarationibus iſtius S. Congregationis Rituum, ut advertitur *per Rotam deciſ. 214. par. 4. rec. to. 2. Et dec. 254. par. 10. & in aliis frequenter.*

Procedendo itaq; cum his duobus fundamentis; quatenus pertinet ad primum punctum, Dicebant ſcriben-
tes pro Dignitatibus, quod cum in Ceremoniali ſtatutum 5
ſit, quod celebrans in ſcamno vel in ſede prope altare cum aſſiſtentia Diaconi, & Subdiaconi ſedere debeat, ita ſuffragari non poſſet diverſa conſuetudo, ob decretum irritans contentum in Conſtitutione Clementis VIII. ejuſdem Ceremonialis confirmatoria, ex notoria, & conſueta hujus decreti operatione, inficiendi quamcunque contrariam poſſeſſionem, vel conſuetudinem, quam impedit, ne unquam oriatur, ex plenè deductis generaliter *deciſ. 400. par. 9. rec & deciſ. 199. par. 12.* & ſæpiſſimè cum ſit principium hodie notorium de quo *ſub tit. de judic.* in particulari hujuſmodi clauſularum diſcurſu; Et in ſpecie conſuetudinis contra Cæremoniale, aliis relatis habetur *deciſ. 102. par. 10. rec. & apud Dunoz. deciſ. 855.*

Huic autem fundamento reſpondebam cum autho-
ritate earundem proximè allegatarum deciſionum, 6
quod ſcilicet id procedat in nova conſuetudine, quæ poſt dicti Cæremonialis editionem & confirmationem, ſub dicto Pontifice ſequutam, de novo introduceretur; Secus autem ubi continuaretur lo antiqua, dum jam vigentes, atque introductæ conſuetudines non damnantur.

Ac etiam quia dicta concluſio procedit in iis, in 7
quibus clarè ac præcisè ita per Ceremoniale diſponatur, adeo ut eſſet actus de directo contrarius, Secus autem, ubi ageretur de caſu commiſſo, vel etiam dubio, qui ita interpretationem reciperet, adeo ut conſuetudo vel obſervantia dicenda veniret, potius interpretativa, quàm præſcriptiva; Et fortius ubi probabili rationi innixa eſſet.

Reflectendo autem ad veritatem, prò meo judicio videbatur, quod procedi debuiſſet cum diſtinctione inter celebrantem miſſam, & celebrantem officium, vel veſperas; Primò etenim caſu, ob notabilem præſup-
poſitam diſtantiam inter altare majus, & chorum, ad- 8
mittebam incongruum videri, ut celebrans ſedere deberet in choro, ob plura inconvenientia; Primò nempe, ut toties acceſſus ac recurſus de loco ad locum fieri deberet; Secundò ut celebrans, à Diacono & Subdiacono aſſiſtentiam non reciperet; Et tertiò, quod pro majori parte ſolemnitatis, in qua celebrans aſſiſtere debet in altari, illa proxima ſedes vacua remaneret, atque Epiſcopus nullum haberet ibi proximè aſſiſtentem.

Quamvis etenim adverterem ad æquivocum cum
quo procedebatur, circa plures declarationes S. Con- 9
gregationis ſuper aſſiſtentia non intermittenda Epiſcopo, quamvis non celebranti, ſed cum cappa, miſſæ, aliiſque Divinis aſſiſtenti, quod ſcilicet id procedat, quando juxta uſum Italiæ, atque ad inſtar cappellæ Pontificiæ, Epiſcopus aſſiſtit in throno elato,

Digitized by Google

extra chorum, ſecus autem ubi, juxta frequentiorem uſum Hiſpaniæ, ſedeat in choro, potius tanquam unus ex Canonicis, quam tanquam Epiſcopus aliquâ tantùm majori prærogativâ in ornamento ſedis ſibi conceſſa in ſignum dignitatis, dum in reliquis reputari ſolet tanquam unus ex Canonicis; Ac pariter neque habet in jure conferendi illam coæqualem ſimultaneam, quam ex juris diſpoſitione obtinet, ex iis quæ habentur in alia *Majoricen. ſub tit. de Beneficiis, diſc.* 30. Et conſequenter quod termini ſunt omninò diverſi.

Dicta verò inconvenientia, quæ ponderantur in ce-
10 lebrante miſſam, ceſſant, imò retorquentur in celebrante officium, ac veſperas, quoniam celebrans ſemper aſſiſtere debet in choro, illo modico ſpatio excepto, in quo, dum cantantur Pſalmi *Benedictus, & Magnificat*, reſpectivè, incenſatur altare majus, ideo inconveniens eſſet, ut illi exiſtentes in choro, qui officium canunt, ſeu recitant, adeo remoti eſſent à celebrante, ut vix iſte illos, iſtique illum audirent, iſteque caſus dici poteſt omiſſus à Ceremoniali; Ideoque in hac parte credebam, quòd de juſtitia dictæ reſolutionis reformationi locus eiſe debeat.

Quo verò ad ſecundum punctum, an ſc. inferioribus licitum eſſet occupare vacuas ſedes ſuperiores dignita-
11 tum; Dicebam, quod caſus fuit in ſpecie pluries deciſus *per Rotam in Valentina juris ſedendi, ut deciſ.* 252. *&* 288. *par. 6. recent. repetit. apud Merlin. deciſ.* 607. *&* 637. *deciſ.* 224. *par. 7. apud Coccin. deciſ.* 197. *& in aliis*, in quibus ex anthoritate *Duran. de Rit. Eccleſ. lib.* 13. *cap.* firmatur, quod in choro, aliiſque Eccleſiaſticis functionibus damnabilis reputatur, atque vitanda eſt diſperſio, commendabilis autem, atque obſervanda eſt conjunctiſſima unitas.

Atque ad id clarius comprobandum, deducebam ea,
12 quæ uſque ab anno 1651. & ſic per annos viginti ante has diſputationes, (me quoque ſeribente) deciſa fuerunt per eamdem Sac. Congregationem, ſuper eodem puncto, etiam ad favorem beneficiatorum, ſeu Cappellanorum Eccleſiæ Collegiatæ Camajoris Lucanæ Diœceſis, ut Cappellani occupare deberent ſuperiores vacuas ſedes Canonicorum, eodem modo, quo in dicta *Valentina* favore Portionariorum deciſum fuit per Rotam;
13 Quamvis etenim diverſus ſit ordo Canonicorum ab illo Beneficiatorum, qui non dicuntur de Capitulo, ſed potius Capituli, & Canonicorum ſervitores, reputantur *ex deductis deciſ.* 423. *par.* 4. 136. *&* 351. *par. 6. deciſ.* 32. 76. 112. *par.* 7. & frequenter in aliis, atque pluries advertitur *ſub tit. de Beneſic. & ſub altero de Canonicis & Capitulo*; Ideoque unus ordo cum alio non eſt confundendus; Attamen id rectè procedit, quando juxta frequentiorem ac recentiorem uſum (ut præſertim docet praxis trium patriarchalium Baſilicarum, aliarumque collegiatarum Urbis, ac fortè omnium Cathedralium, & inſignium
14 Collegiatarum Italiæ) in choro, aliiſque locis & functionibus, adeſt formalis contradiſtinctio ſedium vel bancorum, quod ſcilicet Canonici, & Dignitates ſedent in ordine eminentiori; Beneficiati verò vel Capellani, in ordine inferiori, ut ita unus ordo, ab altero diſtinguatur; Eodem modo, quo juxta praxim dictarum Baſilicarum, diſtinguuntur etiam Clerici à Beneficiatis, alium inferiorem ordinem ſedendi habentes, quoniam tali caſu ſufficit unitas in quolibet ordine reſpectivè, neque datur aſcenſio ab ordine inferiori ad ſuperiorem, dum ita reſultaret confuſio; Siquidem ſufficit, ut evitetur diſperſio, atque adſit unitas in eodem ordine; Se-
15 cus autem ubi, idem, & coæqualis ſit ordo ſedendi, abſque diſcretione, adeo ut inter Canonicos & Beneficiatos dignoſcatur ſolum illa ratio præcedentiæ, quæ dignoſcitur in eodem choro, vel banco inter dignitates, & Canonicos ſive inter Canonicos antiquiores & juniores, quoniam tali caſu intrat dicta ratio prohibitæ diſperſionis, & interruptæ unitatis; Et conſequenter erroneum eſt (pro conſueta pragmaticorum inepcia) deciſiones in aliquibus caſibus editas, generaliter quibuſcumque aliis applicare, in quibus de conſimili controverſia agatur, quoniam reflectere oportet ad ſingulorum particulares circumſtantias, earumque congruam combinationem.

Tertius demum punctus mutationis chori, erat potius facti, quam juris, ex congruentiæ legibus deciden- 16
dus, inſpecta ſcilicet qualitate ſtructuræ, & an hæc innovatio, Eccleſiæ majeſtati, vel populi ædificationi præjudicare poſſet necne; Id autem pendebat ex magis diſtinctis facti notitiis, ejuſdemque Eccleſiæ magis diligenti, & accurata mappa geographica, utraque parte audita facienda, ut veritas altercetur, dum iſta reputari ſolet optima ſpecies probationis tanquam per evidentiam, ut advertitur aliis relatis, *deciſ.* 9. *n.* 12. *par.* 10. *rec.* cum concordantibus, *ſub tit. de judic.* in particulari diſcurſu
hujus probationis per evidentiam rei; Solumque inſi- 17
nuabam pluries deductam propoſitionem præſertim *ſub tit. de præeminent diſc.* 39. quod ſcilicet novitates regulariter in jure damnabiles reputantur, atque ubi non urgeat neceſſitas, quo magis fieri poteſt evitandæ ſunt; Ideoque apud politicæ profeſſores, parum opportuni Reipublicæ regimini reputari ſolent novatores; Ac propterea, juſta viſa fuit reſolutio, ut nil innovaretur, quatenus non conſtaret de talibus inconvenientibus, quæ immutationem de condigno exigerent.

ROMANA DENOMINATIONIS SEU ORDINIS.

AD PETITIONEM THEATINORUM.

Reſponſum in caſu deciſo per Sacram Congregationem Rituum pro hac parte.

De ordine tenendo per quandam ſpeciem præcedentiæ, tam ſuper expreſſione nominum, quam ſuper expreſſione imaginum, inter plures Dei ſervos, ab Eccleſia eodem tempore canonizandos, atque Sanctorum catalogo adſcribendos.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Quod an in cœlo non adſit diſcordia.*
3 *Sed in terris etiam inter Sanctos datur Ordo Hierarchicus.*
4 *Clerici ſæculares præcedunt regulares.*
5 *Vltimus Archiepiſcopus præcedit primum Epiſcopum cum ſimilibus, ita etiam inter Sanctos ultimus de una majori hierarchia præcedit primum de minori.*
6 *Theatini & Ieſuitæ ſunt veri Regulares mendicantes.*
7 *Habitus ſolitus eſt attendendus.*
8 *Parati præcedant non paratos.*
9 *Quando Protonotarii præcedant Epiſcopos.*
10 *De privilegiis Religionis Dominicanæ.*
11. *An obſtet exemplum alterius Canonizationis quinque Sanctorum.*

DISCURSUS XL.

IMminente canonizatione quinque Sanctorum, quæ 1
anno 1671. per Clementem X. facta fuit, nempe Cajetani unius ex Fundatoribus Religionis Clericorum Regularium, qui Theatini nuncupantur; Franciſci, qui fuit tertius Generalis Societatis Jeſu; Philippi Fundatoris Ordinis Servorum B. Mariæ; Bertrandi Ordinis Prædicatorum; Et Roſæ ejuſdem Ordinis; Aliqua pia, & devota orta eſt controverſia ſuper ordine inter eos tenendo in expreſſione nominum, ac etiam imaginum, per quamdam ſpeciem præcedentiæ, pro noſtra humana intelligentia, vel conſolatione, cum aliàs in cœleſti patria, in qua ſumma pax & unio viget, hujuſmodi quæſtiones non cadant, ut bene admonet *Guglielm. Duran.* (cui apud Juriſtas *ſpeculatoris* nomen tribuitur) in

ejus Eccleſiaſtico rituali, occaſione enarrandi viſionem
Sanctorum Joannis Baptiſtæ, & Joannis Evangeliſtæ,
2 pro componenda f.ctionaria quæſtione inter utriuſque
devotos, ſuper ipſorum majori præeminentia, illa enun-
ciando verba, *dum nos ſumus concordes in cælo, ad quid
vos eſtis diſcordes in terra.*

Deſuper itaque ex parte dictæ Religionis Theati-
norum conſultus, reſpondi (etiam pro veritate) quod
probabilior videretur ipſorum ac Societatis Jeſu præ-
tenſio, ut juxta ordinem hyerarchicum prius exprimi
deberent nomina prædictorum, Cajetani & Franciſci
3 de Clero ſæculari, ordine antiquitatis inter eoſdem
ſervato, deindeque, cum eodem antiquitatis ordine ex-
primi deberent alii duo de Clero, ſeu hyerarchia re-
gulari, ita pro noſtra capacitate ſervando ordinem Ec-
cleſiæ militantis, ipſis Dei ſervis relinquendo ordinem
Eccleſiæ triumphantis.

Ad id motus ex rationibus & fundamentis deductis
4 *ſub tit. de praeminentiis diſc.* 24. ſuper antiqua & cele-
bri controverſia inter Monachos Caſſinenſes, ſeu Mo-
nachos S. Benedicti, & Canonicos Lateranenſes, enun-
ciata etiam *ſub tit. de Regular. diſc.* 19. & alibi, quod
ſcilicet ratione ordinis hierarchici, vel ſimetrici, ad tol-
lendas confuſiones, & ne Clerus ſæcularis cum regula-
ri confundatur, Clerici ſæculares quamvis modernio-
5 res, præcedere debent Regulares quamvis antiquio-
res, quoniam punctas non viget inter perſonas, ſed in-
ter Ordines, & genera, ſeu hierarchias; Unde pro-
pterea in Eccleſia militante habemus, quod ultimus
Archiepiſcopus præcedit primum Epiſcopum, ſive ul-
timus Cardinalis presbyter præcedit primum Cardina-
lem Diaconum, cum ſimilibus; Atque in cœlis, ſive in
Eccleſia triumphante, juxta ordinem, quem Sancti Pa-
tres tradunt, Eccleſia ſervat in litaniis, ultimus Ar-
changelus præcedit primum Angelum, ſive ultimus
Apoſtolorum primum martyrem, & ultimus martyr
primum Confeſſorem Pontificem, & ultimus iſtius or-
dinis, primum Confeſſorem non Pontificem, &c. Ergo
pariter inter perſonas ejuſdem meriti, ſeu claſſis, intra-
re debet illa diſtinctio hierarchica, quæ per Eccleſiam
militantem, in proceſſionibus, aliiſque functionibus
fit inter Clerum ſæcularem, & regularem.

Supponebatur motivari ex alia parte, quod etiam
6 Theatini & Jeſuitæ eſſent Regulares, ac veri mendi-
cantes, juxta ea quæ præſertim de Jeſuitis plenè ad par-
tes diſputato articulo firmantur *per Fagnan. in c. in præ-
ſentia ex n. 61. de probat. Et per Rot. dec.* 101. *p.* 10. *rec. &
habetur ſub tit. de Regul. diſc.* 63. *& in annot. ad S.C.T.
diſc.* 37. Verùm id non obſtare dixi, quoniam id pro-
cedit ad effectum privilegiorum, non autem ut mute-
tur ordo, nam etiam Canonici Regulares Lateranen-
ſes ſunt veri Regulares, ac Regularium more vivunt
in clauſtris, quin imò deferunt habitum de facto à
7 Clericis diverſum, adeo ut apud Populum, communi
opinione inter Clerum Regularem, potius quàm ſæ-
cularem, recenſeantur; Et tamen contrarium adeò
ſolemniter deciſum fuit *ex relatis, d. diſc. 24. de praem.*
quoniam attenditur ille habitus qui defertur in func-
tione ſolemni, qui Clericis non autem monachis, vel aliis
Religioſis congruit, ideoque cum dicti Canonici incedãt
cum cotta, ſeu rochetto, & bireto, idcircò veſtis quo-
tidiana privata, ſeu alia qualitas à dicto actu extrinſeca,
non attenditur; Multò verò magis dum iſti, etiam in
nomine dicuntur Clerici, quale verè eſſe Apoſtolicæ
Conſtitutiones decernunt; Ac etiam de facto deferunt
eundem habitum Clericorum ſæcularium, cum quadam
uniformi moderatione, ex qua aliqua modica diſtin-
ctio reſultat.

Hinc in propoſito attendendi habitum Eccleſiaſti-
cum, vel ſolemnem, illius functionis habemus quod
8 Canonici, vel Beneficiati, imò etiam ſimplices Preſ-
byteri, Diaconi, vel Subdiaconi, qui in Eccleſia vel in
proceſſione incedant parati cum pluvialibus & plane-
tis vel dalmaticis, præcedunt etiam Dignitates & Ca-
nonicos, alioſque antiquiores & digniores, etiam
Vicarium generalem; Atque videmus in ſolemnibus
equitationibus vulgò *Cavalcate*, quæ fiunt in urbe, occa-
ſione ingreſſus alicujus Principis, vel ejus Oratoris, quod
Protonotarii, qui cum cappa magna, & pileo, & ſic in
habitu ſolemni incedunt, præcedant illos Archiepiſco- 9
pos, & Epiſcopos, qui jure privato, ac voluntariè, ut
ingredienti morem gererent, vel obſequium præſtarent,
cum habitu familiari, & quotidiano, in eadem func-
tione interveniunt, quamvis ubi habitum ſolemnem
gererent, Protonotarios præcedere deberent, cum ſi-
milibus.

Præſupponebatur quoque ex parte Ordinis Prædica-
torum, vim fieri in Apoſtolicis Conſtitutionibus, præ- 10
ſertim Pii V. & Clementis VIII. circa eorum præce-
dentiam ſuper omnes alios Regulares mendicantes;
Verum pariter id ad rem non faciebat, quoniam iſtud
privilegium eſt ſupra mendicantes, ſed non ſupra mo-
nachos, qui eos præcedunt, & tamen illi, qui reputari
debent de Clero ſæculari, præcedunt etiam monachos
juxta caſum, *de quo d. diſc.* 14. *de praemin.* Ergo intrat
argumentum, *ſi vinco vincentem te, &c.*

Deducebant quoque exemplum conſimilis canoni-
zationis aliorum quinque Sanctorum, Iſidori, Philippi
Ignatii, Franciſci, & Thereſiæ factæ per Gregorium XV. 11
dum licet adeſſent Philippus Clericus ſæcularis, ac etiam
Ignatius & Franciſcus ejuſdem Societatis; Attamen
proceſſum fuit cum ordine antiquitatis, dando primum
locum Iſidoro laico, Verum facilis erat reſponſio, quod
ſcilicet unicus actus non inducit conſuetudinem, præ-
ſertim ubi non eſt contradictus, & quia ad id animad-
verſum non fuerit, atque ita reſolutum, ac de facto pra-
cticatum fuit.

IMOLEN. VENATIONIS.

AD PETITIONEM CUJUSDAM BARONIS

Reſponſum pro veritate.

An Clericis, & Eccleſiaſticis prohiberi poſſit per Ba-
ronem, vel Dominum temporalem, venatio, vel
piſcatio in locis prohibitis, ſeu reſervatis, Et quan-
do hæc prohibitio intret, ſeu quomodo practican-
da ſit.

SUMMARIUM.

1 *Caſus controverſia.*
2 *De agentibus de materia juris probibendi vena-
tionem, & piſcationem.*
3 *Quando fieri poteſt cum ſubditis an fieri poſſit cum
Clericis.*
4 *Regulariter negativè.*
5 *De diſtinctione an jus ſit reale vel perſonale.*
6 *Etiam in caſu realitatis laici non prohibent juriſdic-
tionaliter.*
7 *Sed ſolum jure privato, & quomodo.*
8 *Qualis ſit effectus immunitatis Eccleſiaſticorum, &
Clericorum.*
9 *De quaſtione, quando jus venationis ſit reale vel per-
ſonale.*
10 *Quos effectus vel caſus iſta quaſtio percutiat.*
11 *Quomodo ſuſtineatur hoc jus prohibendi, & quale
jus dicatur, & quando perſonale.*
12 *Et quando reale, & quare iſto caſu prohibeatur
etiam Clericis.*
13 *Quomodo datâ facultate prohibendi Clericos id fieri
debeat.*
14 *De eodem.*
15 *De jure prohibendi paſcua in bannitis & defenſis.*
16 *Quomodo iſta materia regulanda, & decidenda
ſit.*

DISCUR

Digitized by Google

DISCURSUS XLI.

1 CUm quidam Baro, ab antiquo tempore haberet
in aliqua territorii parte venationem reſervatam,
quæ vulgò bandita dicitur, cum jure prohibendi omni-
bus, ne ibi venari poſſint; Noviſſimè autem aliqui
Clerici prætenderent id eorum immunitati ſeu liber-
tati præjudicare non poſſe; Atque aliqui ex parte eo-
rumdem Clericorum conſulti, nimium ſe diffunderent
in quæſtione de qua, antiquioribus relatis agunt *Capo-*
2 *blanc. de Baron. pragmat.* 14. *tom.* 5. *& tom.* 2. *cap.*86.
*Novar. de gravam. vaſſallor. gravam.*71. *Bellett. diſquiſ.*
Cleric. tit. de pœnis Cleric. §.19. *Caren. reſol.* 105. & alii
moderni frequenter; Deſuper tamen ex parte Baronis
meum conſilium petitum eſſet.

Reſpondi quod inanis mihi videbatur labor deſuper
adhibitus circa prædictis ac ſimiles authoritates agen-
tes de facultate Principis ſæcularis, vel Baronis prohi-
bendi venationem vel aucupium, ſeu piſcationem, &c.
3 Et an iſtæ facultates competant de jure naturæ, necne,
cum id percutiat poteſtatem id agendi etiam cum pro-
priis vaſſallis ſæcularibus; Punctus autem quæſtionis
eſt, poſito quod licitè id fieri poſſit cum propriis ſub-
ditis in caſibus recenſitis per eoſdem ſuperius allegatis,
qui de materia tractant, Puta in certa parte moderata,
quæ vaſſallorum uſum non adimat; Sive cum illis in-
ſtrumentis, deſtruentibus certam ſpeciem animalium;
Aut in certis anni temporibus, quando animalia ſunt
prægnantia, cum ſimilibus apud allegatos ponderatis;
An ſcilicet etiam in his caſibus ſub hujuſmodi prohibi-
tione Eccleſiaſtici comprehendantur.

In hoc autem dixi, quod procedendo cum regulis ge-
neralibus in abſtracto certa eſſet negativa ex defectu
juriſdictionis, cum Clerici non ligentur legibus, ac edi-
4 ctis Laïcorum; Potiſſimè ubi ita eis tollatur illa liber-
tas, vel alia facultas, quæ de jure naturali vel poſitivo
jam competat, qualis eſt venatio, vel piſcatio.

Verùm inhærendo ſenſibus, cum quibus fundatè pro-
cedere conſuevit Sac. Congregatio Immunitatis, occa-
ſione hujuſmodi controverſiarum, ſeu recurſuum, quos
Barones vel Magiſtratus ſæculares habere conſueverunt
5 adverſus Clericos venari volentes in locis banniris, ſeu
reſervatis; Dixi quod punctus eſt, an hoc jus prohi-
bendi, ſit reale vel perſonale, ut in caſu quod ſit reale,
afficiat etiam Clericos & Eccleſiaſticos, ſecus autem è
contra.

Non quod in caſu realitatis Laïci, authoritate ſuâ
juriſdictionali, eos prohibere, vel coërcere poſſint, ſed
6 ut juſtè petere poſſint ab Ordinario, quod eis inhibeat
ipſoſque puniat contravenientes; Atque ipſo Ordina-
rio negligente, per viam querelæ, vel recurſus, adire
poſſint ſuperiores, ut id præcipiant; Licentiâ ſolùm
conceſſâ Laïcis, vel eorum cuſtodibus, & miniſtris, cum
7 privata non autem cum juriſdictionalis authoritate, Cle-
ricis prohibere ingreſſum, vel progreſſum, eodem mo-
do, quo cuilibet privato per viam cuſtodiæ rei ſuæ, con-
ceditur facultas expellendi, vel prohibendi volentes in-
gredi proprium prædium, ſeu volentes ab eo, invito
ipſo Domino, fructus percipere, cùm id Clericis im-
munitas Eccleſiaſtica non concedat.

Siquidem ex inſinuatis *ſupra diſc.* 2. *cum pluribus*
8 *ſeqq.* in quibus de hac materia Eccleſiaſticæ immuni-
tatis agitur, ejus operatio in eo conſiſtit, ut Clerici dam-
nificari non poſſint de proprio, neque eis adimi valeat
id quod ex naturali, vel poſitivo jure competit, adeo
ut onus laicale eorum jus tollat vel minuat, non autem,
ut eis licitum reddatur lucrum facere de alieno, ſeu al-
terius bona invito Domino occupare; Secus autem
ubì ſit jus perſonale, cum tunc dicatur effectus juriſdi-
ctionis, ac poteſtatis laicalis, quæ utique non afficit
Clericos.

Super applicatione autem hujus diſtinctionis, plu-
ries in facti contingentia vidi non parum æquivocari;
Siquidem Aliqui, ſuper hoc puncto ſcribentes, cum
magno labore, aſſumere conſueverunt quæſtionem val-
dè diſputatam per feudiſtas, & præſertim per Germanos
ex relatis *per Zaſi in* §. *æque Inſtit. de action. & conſ.*6.
num 30. *lib.* 2. *Gail. lib.* 2 *concl.*66. *Coloc. conſ.* 29. *n.* 249.
Sebaſt. Medic. de Venat. & piſc. par. 1. *quæſt.* 2. an ſcilicet
jus venandi prohibitivum in ſuo, vel facultativum in
alieno, quod poſſeſſum ſit per aliquem feudatarium, di-
cendum veniat reale, vel perſonale.

Verum dicebam, quod iſta quæſtio extranea eſt à ca-
ſu controverſiæ; Illa enim percutit caſum, vel effectum 10
diverſum, an ſcilicet illa dicatur ſervitus acquiſita feu-
do, ut propterea tranſeat in ſucceſſorem, ſive in do-
minum, facto caſu devolutionis, vel in alterum cui do-
minus denuò feudum conceſſerit, juxta ea quæ ad ma-
teriam ſervitiorum, ſeu angariarum aliarumque ſervi-
tutum habentur, *ſub tit. de feudis diſc.* 51. *&* 65. Et in
quo titulo pluries habetur etiam de eadem diſtinctione
realitatis, & perſonalitatis, in propoſito dignitatum, ac
titulorum, ſeu etiam præeminentiarum, quod nil com-
mune habet cum præſenti controverſia.

In his itaque terminis, iſta diſtinctio realitatis, &
perſonalitatis non intrat activè in perſona feudatarii,
vel feudi reſpectivè, ſed intrat paſſivè in perſonis, qui- 11
bus fiat prohibitio, ſive in loco, vel prædio in quo ea-
dem prohibitio facta ſit, quod nempe Barone, vel Do-
micello exiſtente in antiqua poſſeſſione prohibendi vaſ-
ſallos incolas feudi, ſeu loci, ne venationem, vel piſca-
tionem faciant, in univerſo territorio, vel in aliqua ejus
parte, ſive in certo genere animalium, aut cum certo
genere armorum, vel inſtrumentorum adeò ut dici va-
leat jus legitimè quæſitum quoad vaſſallos, & non ob-
ſtent ea quæ contra hujuſmodi prohibitiones habentur
apud Capoblanc. Novar. Caren & alios ubi ſupra; Et
tunc dicatur jus perſonale, ideſt juriſdictionale; Et con-
ſequenter non afficit non ſubditos, dum id reputatur
fructus, ſeu effectus juriſdictionis.

Reale autem dicitur, quando aliqua ſilva particula-
ris, ſeu aliud prædium, aut lacus, vel ſtagnum, &c. ra- 12
tione nimiæ fertilitatis animalium, vel avium, ſeu piſ-
cium reſpectivè, habeat venationem, vel piſcationem in
fructu burſali, & effectivo potius, quam in intellectua-
li, ſeu oblectationis, juxta caſus qui occaſione piſcatio-
nis vallium comaclenſium, recenſentur *ſub tit. de feudis*
diſc. 2. Ac etiam de aliquibus ſilvis, quæ locantur pro
aucupio, habetur *ſub tit. de ſervit. diſc.* 86. cum ſimili-
bus; Tunc etenim non eſt id prohibere in ratione ju-
riſdictionali, & authoritativa, ſed in ratione privati do-
minii, atque non intrant termini immunitatis, vel
exemptionis, juxta ea quæ habentur *ſupra diſc.* 7. ac
etiam *ſub tit. de Decimis, diſc.* 8. cum ſimilibus.

Et conſequenter benè clerici, & exempti prohiberi
poſſunt, quoniam eſſet velle colligere fructus ex alieno
prædio, invito domino; Dummodo tamen prohibitio (ut 13
dictum eſt ſupra,) non fiat in ratione authoritativa, &
juriſdictionali, ſed ratione privata; Et quando ad juriſ-
dictionalem coactionem, vel punitionem proceden-
dum ſit, tunc cum authoritate proprii Eccleſiaſtici ſu-
perioris id fiat, eodem modo quo faciendum eſſet ſi
clerici alienas vineas ingrederentur, ut uvas colligerent,
ſive aliena pomaria, vel hortos, ut colligerent fructus,
& olera.

In Primò autem caſu juris perſonalis ut ſupra;
Quamvis in Principe ſæculari nulla detur poteſtas pro- 14
hibendi clericos, & Eccleſiaſticos directè; Adhuc ta-
men quoties hujuſmodi prohibitiones vel bannitæ,
ſint licitæ, beneque moderatæ, intrare videtur eadem
facultas prohibendi more privato, ſive adeundi ſupe-
riores ut prohibeant, cum eadem congruere videatur
ratio; Adinſtar eorum quæ *ſub d. tit. de ſervit. diſc.* 38.
& ſeqq. & diſc. 41. habentur ad materiam alicujus
partis territorii quæ per Dominum, vel per Communi-
tatem reſpective reſervetur, cum prohibitione juris
paſcendi, ad effectum ut loci incolæ, ex jure civicò
depaſci non valeant, ſed paſcua vendantur, an ſcilicet

Digitized by Google

hujuſmodi prohibitiones quæ vulgo banditæ, ſeu defenſæ nuncupantur, afficiant etiam cives & incolas, qui ſint clerici quoniam ubi juxta leges, vel mores regionum, defenſæ ſeu banditæ ſint licitæ, ac moderatæ, adeò ut aliis civibus & incolis remaneat in reliqua parte territorii ſuffi.iens moderatus uſus civicus, tunc permitti non debet clericis violatio, cum revera ipſi in hoc propoſito conſiderentur potius tanquam cives quam tanquam clerici, ideoque non eſt effectus exemptionis clericalis, dum clerici exteri depaſci non poſſunt cum eorum animalibus in alieno territorio, ergo eſt effectus civilitatis non autem clericatus, cujus effectus in eo conſiſtere videtur, ut eos eximat ab illa injuſta, & indiſcreta prohibitione venationis, vel paſcuorum reſpectivè, quæ per ſpeciem tyrannidis, vel concuſſionis, fiat vaſſallis, qui non audeant contradicere; Tunc etenim commendabile eſt ut clerici hujuſmodi prohibitiones, ac bannitas intervertant, non ſolum ut propriam immunitatem conſervent, ſed etiam ex motivo charitatis, ut ita impediant concuſſionem, ac etiam redintegrent, vel conſervent jus ac libertatem concivium; Quoties tamen ex hujuſmodi turbatione, ob potentiam prohibentis, reſultare vel timeri non poſſint ſcandala, & inconvenientia eidem ordini clericali, vel eidem Eccleſiaſticæ immunitati præjudicialia, ut quandoque praxis docet.

16 Hinc proinde ſæpius in hujuſmodi controverſiis conſultus, quandoque ex parte Baronum, & Dominorum prohibentium, & quandoque ex altera parte Epiſcoporum & Eccleſiaſticorum de Eccleſiaſtica libertate contendentium reſpondere conſuevi, quod pro meo judicio, iſta potius facti, quam juris quæſtio cenſenda eſt, pro facti qualitate, ac ſingulorum caſuum particularibus circumſtantiis decidenda, non ſolum cum regulis, prudentialibus, ob quas praxis docet, quod Eccleſia pro locorum vel temporum qualitate, plura tolerat vel diſſimulat, quia ſic, ad majora mala vitanda expediat, cum ſæpius ita contingat ut id ſit cum parvis ſtimulis in manibus puerorum, vel debilium, irritare elephantem; Et conſequenter non eſt materia quæ recipiat regulam generalem, & certam cuicumque caſui applicabilem, ſive cum ſolis leguleicis propoſitionibus generalibus, vel cum doctrinis, & deciſionibus editis in diverſis caſibus, metienda, cum tota vis conſiſtat in applicatione congrua ad caſum præciſum, inſpectis ejus particularibus circumſtantiis, eodem modo quo à medicis faciendum eſt in curatione infirmorum; Licet etenim habeant aphoriſmata, & regulas generales veras, non tamen earum praxis, vel applicatio debet eſſe uniformis, quoniam praxis varia eſt, eaque pendet ab ætate, à complexione, à valetudine, à tempore, à Cœlo ſeu regione, & ab aliis ſimilibus circumſtantiis, ex quibus in uno infirmo, ſalubre ſit illas regulas adhibere, in altero autem pernicioſum ac lætale.

† Conferunt ad præſentem materiam Juris prohibendi, deducta *ſub tit. de Regal. diſc. 61. 135. 143. & ſeqq. & ſub tit. de ſervit. diſc. 38. cum ſeqq.*

ROMANA JUBILÆI UNIVERSALIS,

Diſcurſus ad veritatem

De modo viſitandi Eccleſias; & numerandi dies viſitationis ad effectum aſſequendi Jubilæum univerſale, quod dicitur Anni Sancti.

SUMMARIUM.

1 *Caſus controverſiæ, ſeu dubitationis.*
2 *De Conſtitutione Bonif. VIII. ſuper introductione Jubilæi univerſalis.*
3 *De declaratione ſuper viſitatione Eccleſiarum.*
4 *Dies Conſtituitur ex ſpatio 24. horarum.*
5 *Quando nova dies incipit, de variis opinionibus.*
6 *Quod deferendum ſit conſuetudini.*
7 *Conſuetudo non extenditur de caſu ad caſum.*
8 *De conſuetudine in materia indulgentiarum.*
9 *De rationibus, ob quas nova dies ad effectum viſitationis Eccleſiarum incipere debet à primis veſperis.*

DISCURSUS XLII.

INdicto per Clementem decimum conſueto tempore, quarto, & ultimo currentis decimi ſeptimi ſæculi Jubilæo univerſali, orta eſt dubitatio ſuper injuncta quatuor Patriarchalium Baſilicarum Sancti Petri, 1
Sancti Pauli, Sancti Joannis in Laterano, & Sanctæ Mariæ Majoris viſitatione in triginta diebus, quoad cives & incolas Urbis; & quindecim quoad peregrinos facienda, quomodo ſcilicet dies regulari deberet, & an ob continuati longi itineris incommoditatem, licitum eſſet in veſperis antecedentis diei, hanc viſitationem inchoare, illamque, ita diviſo itinere cum intermedia noctis quiete, commodius die ſequenti perficere; Cumque inter Morales, aliosque interni, & vel ſpiritualis fori profeſſores, pro conſueta ingeniorum varietate, diverſæ eſſent ſententiæ. Aliquibus, juxta particularium indulgentiarum praxim affirmantibus; Aliis verò negantibus, ex eo quod juxta receptum Eccleſiæ uſum, in jejunio, & in cuſtodia dierum feſtorum, ac ſimilibus, dies Eccleſiaſticus inciperet à media nocte, atque in alterius noctis medietate deſineret; Hinc de mandato Papæ coram Cardinali Vicario, 2
habitus fuit congreſſus officialium Pænitentiariæ, pluriumque Prælatorum & Parochorum ac Religioſorum, in quo, pro numero magis quàm pro pondere votorum, prævaluit poſterior opinio, cumque caſualiter ad meam notitiam ſequenti die id deveniſſet, idcircò ex ſolo motivo veritatis, ac publicæ commoditatis, impulſum dedit deſuper edendi, familiarem Italico materno idiomate diſcurſum, qui ejuſdem Vicarii Secretario inofficium, tanquam amico tranſmiſſus, occaſionem dedit illas deſuper adhibendi diligentias, quæ ab iis, ad quos pertinet, adhiberi debebant, ante editionem conſtitutionis ſuper dicta Indictione publicatæ, videndi ſcilicet primam conſtitutionem Bonifacii octavi editam ſuper introductione, ſeu reſtauratione hujus Jubilæi, regiſtratam in corpore juris canonici inter extravagantes communes *in cap. 1. de pœnit. & remiſſ.* ad quam neque ego in præfati diſcurſus editione adverteram.

In hujus etenim extravagantis gloſſa verbo *& ſaltem ſemel in die.* refertur quod in ipſomet primo Jubilæo
iſta difficultas excitata fuiſſet, ab eodem verò Papa 3
deciſa in Conſiſtorio, declarando, ut ſufficeret viſitare Eccleſias in pluribus diebus continuatis, unam ſcilicet qualibet die, quaſi quod ita ratione animi, ac deſtinationis, unica ſit itineratio, quamvis in pluribus diebus perficiatur, quod longè commodiorem, ac laxiorem redolet opinionem, ac propterea ita viſum eſt remanere extra quæſtionem primam opinionem perficiendi hanc viſitationem in unica die naturali conſtituta ex ſpatio viginti quatuor horarum, quomodocumque diei principium detur, multo verò magis ubi, juxta Indulgentiarum particularium ſtylum, initietur in primis, ac perficiatur in ſecundis Veſperis, & ad cujus opinionis reflexionem præfatus diſcurſus editus fuit.

Dicebam itaque, quod quidquid ſit de pleriſque dierum civilium, ſeu legalium ſive utilium, & continuorum dictum diviſionibus, ad effectus judiciales vel alios
juridicos tradi ſolitis per Juriſtas ex iis quæ aliis relatis 4
habentur collecta apud *Eugen. conſ. 48. & 63. lib. 1. & Antonell. de tempor. legal. lib. 1. cap. 3. num. 20. & ſequentib.* ac alios; Quatenus pertinet ad diem naturalem, qui in ſubjecta materia ſive dubio attendendus eſt; Apud omnes Nationes omneſque profeſſores, extra controverſiam, ac invariabiliter, ita omnes ad ſenſum docente ipſo curſu naturali Solis, ille conſtituitur ex ſpatio viginti quatuor horarum, utroque lucis, ac tenebrarum computato tempore, quod juxta varia ipſius

Solis

Solis ſigna varium eſt, in duobus tantùm Veris, & Autumni illa ſervata æqualitate, quæ æquinoctialis dicitur.

Incertum verò apud humanum genus remanet, quale dicendum ſit iſtius ſpatii, vel ſolaris curſus initium, in quo nova dies incipiat, ac propterea varii deſuper fuerunt nationum ſenſus, & mores, relati *per Anto-*
5 *nell. ubi ſupra num. 27. cum ſeqq. & in Theatr. human. verbo Dies verſic. Principium*, & per alios frequenter; Siquidem apud Hebræos, cum quorum moribus aliquæ aliæ Nationes concordant, regulatur initium à ſolis occaſu, vel à veſpertino crepuſculo; Apud Romanos à media nocte, juxta teſtimonium Juriſconſulti *Pauli in l. more Romano ff. de feriis*: Apud Babilonios, ſeu Ægyptios, & alios in aurora ſeu crepuſculo matutino; Et apud Arabos, & alios in meridie.

Quare hujuſmodi varietate ſic ſtante, receptum eſt, deferendum eſſe conſuetudini regionis, quæ etiam in regione, vel civitate varia eſſe dignoſcitur pro effe-
6 ctuum diverſitate; Ut exemplificando in eadem Urbe, in qua cadebat quæſtio, praxis docet univerſæ Eccleſiæ vel reſpective Italiæ communis, quoniam ad effectum utriuſque jejunii naturalis, & moralis, ac etiam celebrandi feſtivos dies, abſtinendo ab opere ſervili conſinuatur antiquorum Romanorum mos regulandi initium à media nocte, idemque ſervatur in beneficialibus ad effectum regulandi diſtinctionem menſis Apoſtolici reſervati ab Ordinario ex deductis *ſub tit. de benefic. diſc.* 15. cum ſimilibus.

E converſo autem pro regulatione particularium diurnarum indulgentiarum in aliqua Eccleſia occaſione ſolemnitatis; Ac etiam pro currenti regulatione horarum, & vitæ, in horologiis, datur initium à primis veſperis, vel reſpectivè ab occaſu ſolis; Eademque recepta eſt conſuetudo in recitatione divini officii, quod ſcilicet matutinum cum laudibus diei ſequentis practicatur poſt veſperas diei antecedentis, cum ſimilibus.

De natura verò conſuetudinis eſt, ut attendenda veniat in caſu præciſo, & individuo, prohibita exten-
7 ſione de uno in alterum, quamvis rationis identitas accedat, ex relatis *ſub tit. de benefic. diſc.* 30. *ſub tit. judic diſc.* 35. & alibi.

His itaque ſic prænotatis; Dicebam quod cum ageretur de materia Indulgentiarum, atque in iſta Eccle-
8 ſiæ conſuetudo ſit, ut pro earum conſequutione dies illius ſolemnitatis, cui conceſſæ ſunt, initiet in primis veſperis diei antecedentis, ac deſinat in occaſo Solis ipſius diei ſolemnitas; Hinc ſequitur ut habeamus particularem, ac individuam conſuetudinem, cui deferendum veniat, neglecta illa conſuetudine, quæ ad alios effectus ut ſupra regulas initium diei à media nocte, ex præfata conſuetudinis natura, ut attendi debeat in caſu præciſo ac individuo, neglectis aliis caſibus diverſis, quinimo etiam ſimilitudinariis.

Verùm ubi etiam admittenda eſſet illa ſophiſtarum criticatio, ob quam dicta ſimilitudo indulgentiarum particularium, & hujus Jubilæi univerſalis nòn admittitur, quaſi quod obſervantia Indulgentiarum particularium habeat aliquod majus ſpatium viginti quatuor horarum facta computatione à primis veſperis ad occaſum Solis diei ſequentis, idque potius proveniat ex eo quod ita expreſsè diſponatur in literis Apoſtolicis ſuper indulgentiarum conceſſionibus, adeo ut iſte diei valeat caſus omiſſus, unde remaneat extra conſuetudinem; cujus tamen contrarium probabilius eſſe dicebam, cum pleriſque indulgentiis antiquis, ſuper quibus ea non habentur, eadem ſit praxis, ut eſt præſertim illa in die ſecunda Auguſti, quæ habetur in Eccleſia Sanctæ Mariæ Angelorum Aſſiſii, vulgò Portiuncula nuncupata, de qua agitur *ſub tit. de Praemin. diſc.* 51. extenſa ad omnes Eccleſias ordinis Minorum in tot diverſas religiones, & Congregationes diviſi.

Adhuc tamen, admittendo ex abundanti quod eſſet caſus omiſſus, idem cenſendum eſſe verius dicebam ex pluribus rationibus, quarum ſingula concludere videtur, multo magis omnes junctæ, ex vulgari regula 9
ſive axiomate, ut ſingula quæ non proſunt &c.

Primò nempè (retinendo ejuſdem diſcurſus ordinem) quod à ſimilibus potius, quàm à diſſimilibus arguendum eſt ex regula ſeu axiomate, tam Juriſtis, quam philoſophis, ac medicis, & aliis communi, quod in habentibus ſymbolum facilior ſit tranſitus. Ideoquè ubi etiam dicendum eſſet, quod identicus non eſſet caſus indulgentiarum particularium, & iſtarum Jubilæi univerſalis, adhuc tamen magna ſimilitudo negari non poteſt.

Secundò etiam ducto eodem argumento à ſimili magis proximo aliarum indulgentiarum, pro viſitatione ſeptem Eccleſiarum Urbis in aliis temporibus extra iſtud tempus Jubilæi univerſalis, vel anni Sancti.

Tertiò magis ad rem, ac individualiter propter Eccleſiæ conſuetudinem in apertura Portæ Sanctæ, hujuſque Jubilæi univerſalis initiatione, à die nativitatis Domini, quæ eſt vigeſimaquinta Decembris, & tamen apertura fit in primis veſperis diei vigeſimæquartæ, unde evidens reſultat probatio, quod diei initium ad hunc effectum à primis veſperis regulandum venit.

Quartò quoniam in dubio ſequi potius debemus in his ſpiritualibus conſuetudinem Hebræorum de tempore, quo erat populus electus, ac dilectus; ex quo Verbum æternum humanam carnem ſuſcepit, quàm antiquorum gentilium ſeu ethnicorum Romanorum.

Quintò in idem, & fortius, quoniam iſta introductio Jubilæi univerſalis ſequuta eſt ad inſtar illius Jubilæi, quod erat in uſu apud Hebræos pro viſitatione Templi, ideoque exemplum ab exemplari, ſive copia ab originali regulari debet.

Sextò quoniam in materiis favorabilibus, ac nemini præjudicialibus, magis lata, & benigna opinio recipienda venit.

Septimò in idem, quoniam in dubio illa tenenda eſt opinio, vel via, per quam omnibus commodius conſultum eſſe valeat, omneſque de hoc favore, ac Theſauro ſpirituali participare poſſint; Id autem rectè ſequi poteſt juxta primam opinionem, cum ſenes & debiles, & præſertim mulieres, aliique viri nobiles, qui pro majori merito, ac devotione, pedeſtres hanc viſitationem facere velint, id rectè explicare poſſint ob intermediam quietem noctis; Et è converſo impracticabilis eſſet poſterior opinio.

Octavò, quoniam ita practicabilis magis eſt devotio illorum; qui illam diem huic ſpirituali exercitio dedicantes, in ipſo diei initio viſitationem incipere cupiant; E converſo, autem ſi initiatio, vel terminatio, juxta ſecundam opinionem, ſequi deberet à media nocte, & in altera media terminare, renovarentur antiqua inconvenientia quæ experientia probavit reſultare ex vigiliis, & nocturnis functionibus.

Nonò ob magis communem, & univerſalem certitudinem hujus initii invariabilis apud omnes quamvis idiotas, dum è converſo ſpatium mediæ noctis eſt adeo varium, & incertum, ut paucis innoteſcat.

Et demùm decimò, quoniam in puncto juris, ac etiam juxta philoſophicas rationes, nova generatio initiare dicitur in inſtanti corruptionis; Idque in jure habemus circa regulationem anni fructiferi ſeu recollectæ ex relatis *ſub tit. de Dote diſc.* 160. *& ſub tit. de Benef. diſc.* 100. & alibi; quod ſcilicet annus novus, ſive nova fructuum productio, initiare dicitur eo ipſo, quod recollecti ſunt fructus anni antecedentis, quamvis per aliquos menſes terra inculta remaneat, nullumque præbeat novorum fructuum inditium, dum in illo tempore, quo pro noſtra capacitate terra ſterilis videtur, concipit, ac præparat novos fructus, quos poſtmodum parit, & paulatim nutrit, eoſque ad perfectionem reducit; Ita à pari occidente ſole, corrumpi dicitur illa dies, atque illicò tanquam eodem Sole quieſ-

cente in ſpatio tenebrarum pro futuræ lucis labore, & operatione, ex tunc novæ diei creatio initiare dicatur.

RUBEN GABELLÆ,

PRO CLERO.

Reſponſum pro veritate.

De eadem materia, de qua ſupra diſc. 5. ſuper franchitia Eccleſiaſticorum a gabella farinæ vel panis.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De natura, & qualitate iſtius gabellæ, & undè proveniat Franchitia Eccleſiaſticorum.*
3 *De concordia, quæ deſuper habetur inter univerſitatem, & Eccleſiaſticos, & de illius ratione.*
4 *Gabella aucta, eſt eadem ac prior, eademque franchitia intrat.*
5 *De facultate vendendi franchitias vel bullettas non exemptis, & de ratione.*
6 *De cenſuris contra negantes Franchitias Eccleſiaſticis.*
7 *Quomodo concilientur ea quæ dicuntur* ſupra diſc. 5 & hic.

DISCURSUS XLIII.

ANtiquiori tempore in Civitatem Ruben. impoſita erat gabella Farinæ ad rationem carolenorum decem pro quolibet modio, vulgò tumulo, deinde que mutato Concilio introducta eſt exactio in pane ad rationem quadrantium viginti pro quolibet pane in quodam pondere vulgò *rotolo*; Cumque in dicto antiquiori tempore inita fuiſſet de anno 1584. concordia cum Eccleſiaſticis, eis præſtandi franchitiam in duobus tumulis pro quolibet ſacerdote, uno pro quolibet conſtituto in aliis duobus ordinibus ſacris, & medio pro quolibet Clerico; Hinc producente pro magis communi uſu quolibet tumulo panes 50. obſervantia dedit, quod ſacerdotes potiti fuerint franchitia in rotulis centum pro quolibet, conſtituti in ſacris in rotulis 50. & Cleri in minoribus in 25. juxta frequentem, illius provinciæ praxim enunciatam *ſub tit. de regal. diſc. 54. & 155. & ſupra diſc. 5.* dictaque obſervantia diuturna, & pacifica fuit abſque contradictione, adeo ut non intraret illa quæſtio, de qua agitur *dicto diſc. 5. Miſcellan. Eccleſ.* ſuper innovatione ſolitæ quantitatis.

Cum autem cum regio aſſenſu Univerſitas dictæ Civitatis dictam gabellam auxiſſet, ſeu verius eam
2 reſtituiſſet primævo enunciato ſtatui Carolenorum decem pro quolibet tumulo, & ſic ad rationem obolorum 24. ſeu granorum duorum pro quolibet pane, atque inveterata etiam adſit pacifica conſuetudo, quæ generalis eſt illius Regni Civitatibus, & locis, in quibus eadem vigeat gabella enunciata locis citatis, quod Eccleſiaſtici vendunt vel concedunt ſæcularibus bullettas dictæ franchitiæ in toto vel in parte; Hinc debitori contigit, an iidem Eccleſiaſtici poſſint vendere vel concedere ſæcularibus eaſdem bullettas integræ franchitiæ etiam ab iſto novo augmento obolorum quatuor pro quolibet pane, atque ubi Magiſtratus ſæcularis prohibeat laicis, ne emant, an intrarent cenſuræ ob violatam Eccleſiaſticam immunitatem.

Pro Eccleſiaſticis cenſui ſine dubio reſpondendum, atque pro clariori hujus veritatis cognitione reaſſumenda
3 da eſſe dicebam ab alto naturam, ſeu qualitatem hujus Franchitiæ eo modo quo habetur reaſſumpta in ſupra allegatis *diſc. 54. & 155. de regal. & ſupra dicto diſc. 5.* quod ſcilicet iſta franchitia non ſit gratiæ vel privilegiativa conceſſio, quam Univerſitas faciat Eccleſiaſticis, ut propterea intret illa ſtricta, & rigoroſa interpretatio, quæ intrat in privilegiis, & in donationibus non extendendis de re ad rem, vel de caſu ad caſum; ſed competit ex juſtitia, & ex illa compoſitione æquè ſe habente ad lucrum, & damnum hinc inde ſuper ipſa gabella in genere ſive ſit magna, ſive ſit parva, & ſive augeatur, ſive minuatur, quod ſcilicet attenta juris diſpoſitione Eccleſiaſtici debent eſſe exempti ab iſta gabella laicali pro integra eorum indigentia, atque pro omni uſu, tam proprio quam famulorum, & aliorum, quos ipſi citra fraudem proprioſumptu alant, ſeu alere debeant, adeo ut ſi caſus præbeat quod aliqua perſona Eccleſiaſtica habeat valdè numeroſam familiam, ideoque indigeat mille, vel biſmille panibus, & ultra in quolibet menſe, pro omnibus de jure deberet eſſe immunis, ut praxis docet in Epiſcopis, & in aliis qui non cadant ſub concordiis juxta caſum de quo *dicto diſc. 54. de Regul.* ac etiam *diſc. 61. eod. tit. & in aliis.* Et è converſo illæ perſonæ Eccleſiaſticæ, quæ non teneant famulos, aliamque familiam non habeant, adeo ut pro ſola perſona propria indigentiam panis habeant, & per conſequens vigintiquinque panes pro menſa ſufficiant, pro illis tantum & non ultra; Sed quoniam id in dies pariebat fraudes, & controverſias, quia nempe aliqui Eccleſiaſtici volebant eximere conjunctos, & alios quos ipſi non ſuſtinebant, vel ſuſtentare non tenebantur; Hinc meritò facta fuit penè per univerſum Regnum cum aliqua variatione; concordia, per quam per viam peræquationis pauperis cum divite ſtatueretur regula generalis, & uniformis pro omnibus juxta qualitatem ordinum ſeu graduum, ac propterea in Univerſitatibus compenſatur illud plus quod tribuitur clericis non habentibus familiam cum eo minori quod tribuunt clericis habentibus familiam numeroſam, ita fingendo quod totus Clerus conſtituat unam univerſitatem ſeu unum corpus intellectuale, cui juxta diſtributionem ordinum detur certa quantitas franchitiarum ſingulis menſibus dividenda inter ſe, adeo ut iſta æqualitas tendat in præjudicium illorum Eccleſiaſticorum, qui habeant familias magis numeroſas, quoniam coguntur ſolvere gabellam; atque pati damnum in recompènſationem utilitatis, quam obtineant clerici pauperes minorem familiam habentes tanquam per ſpeciem partiri ita ſe habentis hinc inde ad commodum & incommodum &c.

Et quamvis ut advertitur locis citatis, & præſertim *diſc. 6.* frequentius caſus præbeat, quod major ſit numerus clericorum pauperum habentium modicam familiam, quàm divitum, & nobilium qui majorem habeant, adeo ut Univerſitatibus expediret hujuſmodi concordiam tolli de medio, atque cuique præſtari franchitiam juxta veram indigentiam propriam; Attamen id eſt per accidens ob Regni calamitates, ob quas hodierni temporis populares, fortè magis ex induſtria quàm ex devotione eligunt vitam Clericalem, dum dari poteſt caſus converſus juxta diverſos mores locorum, ſed quidquid ſit, id reſpicit majorem vel minorem quantitatem franchitiæ in genere vel in ſubſtantia, ſive majorem vel minorem quantitatem victualium gabellabilium, non autem ut pro eodem individuo victuali pro una parte gabellæ debeat competere franchitia, & pro altera non, quoniam eſſet dare caſum quod Eccleſiaſtici pro iſta parte aucta ſolverent gabellas ſæculares, quod eſt prohibitum, dum eadem eſt ratio totius quoad totum, ac partis quoad partem.

Et quemadmodum ſi per univerſitatem iſta gabella diminuta fuiſſet, atque redacta ad obolos decem, &
minus pro quolibet pane, non poſſent perſonæ Eccle- 4
ſiaſticæ conqueri, ac prætendere quod deberent obtinere antiquum ſolitum emolumentum ad rationem obolorum viginti juxta ſtatum antiquum; Ita è converſo quoniam ſemper intrat eadem ratio, quod ſcilicet eſt una, & eadem gabella, & una, & eadem franchitia.

Et in ſpecie quod gabella aucta non dicatur nova, ſed
eadem cum antiqua, & quod exempta ab iſta, ſit exem- 5
ptus etiam ab augmento *Menoch. conſ. 1205. Rot. deciſ. 128. num. 14. par. 11. rec. ubi allegatur Caſtr. conſ. 8.*

ſub

*ſub num.2.lib.*1.atque his ſtantibus non videbatur adeſſe probabilis ratio dubitandi cur franchitia juxta antiquam tranſactionem, & taxam deberetur pro gabella antiqua, quodque poſſit aliis vendi vel concedi; Et non deberetur, neque poſſet vendi pro iſto augmento, atque ita docet praxis Civitatis Neapolitanæ, quod prius exigebatur unus granus pro quolibet pane ſeu rotulo, poſtea verò diverſis temporibus factum fuit augmentum plurium granorum, ſed ſemper pariformiter Eccleſiaſtici etiam in augmento eamdem habuerunt immunitatem.

In eiſdem ſupra allegatis diſcurſibus, aſſignavi quo-
5 que congruam rationem hujus conſuetudinis ubique vigentis, quod perſonis Eccleſiaſticis aliiſque exemptis permittitur vendere, vel concedere ſæcularibus, & non exemptis ſuas franchitias, quoniam ita ipſi Eccleſiaſtici coguntur pro ipſorum, & familiæ uſu emere panem ingabellatum, ideoque nil intereſt univerſitati quod Eccleſiaſtici utantur franchitia pro ſuo uſu, vel quod illam alteri non exempto concedant, ipſi verò emant illa victualia ingabellata, quæ emere deberent illi non exempti, quibus franchitia communicatur; Adinſtar habentis bullettam pro ingreſſu gratuito ad Comœdiam, quod nil refert quod det ſuam bullettam alteri, ipſe verò ingreſſurus eam ſolvat, cum deteſtabilis fraus conſiſtat, quando Eccleſiaſtici vendant non exemptis eorum bullettas, & franchitias, ipſi vero pro eorum uſu ſatagant comedere panem etiam franchum, & non gabellatum, ideoque merito S. Congregatio pluries iſtam conſuetudinem approbavit, ac ſervari mandavit juxta declarationes relatas per aliquos modernos Collectores, & præſertim *add. ad del Beno de immun. Eccleſiaſtica verbo Gabella*, & *Nicolius in floſculis ſub eadem verbo num.*3.

Idque habet aliam congruam rationem, quod ſcilicet pleræque perſonæ Eccleſiaſticæ non poſſunt facere panem in propriis domibus, ac propterea coguntur illum emere in platea, quæ ita cum venditione bullettæ eis compenſatur in illa gabella, quam ſolvunt in emptione ingabellati, & ne aliàs indirectè ita privati remanerent immunitate, & cogerentur ſolvere gabellas ſæculares.

Hinc de conſequenti reſultare dicebam reſponſionem ad aliud dubium cenſurarum generalium, reſultantium à quacumque ſive directa ſive indirecta violatione aut perturbatione immunitatis Eccleſiaſticæ, quo-
6 niam cum ex antiqua conſuetudine rationabili ob præmiſſas rationes Eccleſiaſtici ſint in poſſeſſione illius libertatis vendendi vel concedendi non exemptis ſuas franchitias vel earum partem, ita non poteſt iſta libertas eis reſtringi; Credebam tamen non intrare cenſuras contentas in bulla cœnæ, cum ad hunc effectum requiratur inhibitio directè facta perſonis Eccleſiaſticis ex relatis *dicto tit. de Regal. diſc.*62. *num.*3. ſed id parum vel nihil refert, quoniam ſufficit quod fieri non poſſet; quodque aliàs faciendo incurrantur cenſuræ.

Neque præmiſſis obſtare dicebam ea, quæ ex zelo juſtitiæ, & Charitatis erga Univerſitates, & laicos con-
7 tra Eccleſiaſticorum immunitatem à me motivantur *ſupra dicto diſc.*5. *&* 6. ac etiam *in alio opere in Italico idiomate compoſito, cui eſt nomen* il Dottor Volgare *ſub titul. de Immunitate Eccleſiaſtica*; quoniam idem affirmabam, non quidem contra immunitatem, quam laudo, & tueri profiteor, ſed contra illius abuſum, & quando ſub ejus pallio fiat mercatura, reponendo in propria crumena ad illicitam utilitatem, & mercaturam id quod laici ſolvunt Principi, vel Civitati pro oneribus publicis, ſed in iſto caſu; quod adſit jam per concordiam ſtabilita taxa uniformis, quæ ut præmiſſum eſt præjudicat potius Clericis nobilibus, & divitibus habentibus numeroſam familiam, pro cujus ſuſtentatione coguntur ſolvere gabellam ultra taxam generalem, & uniformem, nulla ex rationibus ibi conſideratis intrare videtur, ideoque ibi, & hic deducta bene invicem compatiuntur.

CASTREN. SUBJECTIONIS.

PRO CAROLO GUARINO.

Caſus diſputatus in S. Congregatione Concilii reſolutus ut infra.

An & quomodo Clericus ſæcularis nullum habens beneficium reſidentiale dicatur ſubjectus Epiſcopo; Et an eodem tempore poſſit eſſe ſubditus plurium Epiſcoporum.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Poteſt quis eſſe civis plurium locorum.*
3 *Ac etiam poteſt eſſe ſubditus plurium Epiſcoporum, & quomodo.*
4 *Simplices Clerici, & preſbyteri non tenentur intervenire in proceſſionibus aliiſque functionibus.*
5 *An poſſint cogi ſe præſentare perſonaliter coram Epiſcopo occaſione obedientiæ vel viſitationis.*
6 *Quando prohiberi poſſint, ne diſcedant à loco.*
7 *De civitate, vel origine occaſionali.*
8 *Ad quas pœnas procedi valeat propter abſentiam contra habentes beneficium reſidentiæ.*

DISCURSUS XLIV.

Cum Carolus Guarinus natales habuerit in Oppi- 1
do Boardi Caſtren. diœceſis occaſione incolatus ejus patris, qui erat loci Dominus, & Baro, ibique ad ſacros Ordines ad titulum patrimonii promotus fuerit, poſtmodum verò domicilium transtulerit ad oppidum Speculæ diœceſis Hydrontinæ, atque Epiſcopus originis illum cogere vellet ad præſtandam illam obedientiam, quæ præſtari ſolet Epiſcopo per omnes Clericos diœceſis in Dominica in Albis, nec non ad interveniendum perſonaliter ſtatuta die in edicto ſingulis annis apponi ſolito pro viſitatione loci, ac etiam ad interveniendum in proceſſionibus procedendo alias ad pœnas pecuniarias pro illarum partium abuſibus comminari ſolitas. Hinc Carolus recurſum habuit ad S. Congregationem Concilii pro declaratione cujuſnam diœceſani ſubditus eſſet, atque prodiit reſcriptum ſubjacere utrique. Quare timens quod hoc reſcriptum magis dictas moleſtias confoveret, denuò recurſum habuit pro ejus declaratione, atque in hoc poſteriori recurſo meam adhibuit operam.

Dicebam itaque ſcribens ſuper hoc puncto, quod reſ- 2
criptum eſſet quidem juſtum, benéque fundatum, illud conſiderando generaliter, & in abſtracto, quoniam rectè dari poteſt ſubjectio, ac reſpectivè competentia plurium Epiſcoporum, tam ad effectum collationis Ordinum, quàm etiam cognitionis cauſarum, alioſque effectus, quia nempè poteſt quis eſſe ſubditus unius Epiſcopi ratione originis, alterius ratione domicilii, alterius, imò, & plurium diverſorum ratione beneficiorum, ac reſpectivè bonorum, quæ in ſingulorum diœceſibus poſſideat, eodem modo quo *ſub tit. de præminent.* habetur de civilitate, quod ſcilicet poteſt quis eſſe civis plurium locorum pro diverſitate reſpectuum, ut præſertim *diſc.*36. *& ſequ.* ac etiam *ſub tit. de juriſd. præſertim diſc.* 90. ſuper pluralitate perſonarum formalium in una eademque perſona materiali, cum similibus, ideoque ad effectum præſertim collationis ordi- 3
num, datur iſta pluralitas Epiſcoporum competentium; quia nempè unus ſit competens ratione originis, alter ratione domicilii, alter ratione beneficii, alter ratione familiaritatis, & alter ratione ſimplicis acceſſus, quando propria diœceſis ab Infidelibus, vel Hæreticis occupata ſit, juxta caſum, de quo *eod. tit. de juriſd. diſc.* 32. *cum ſimilibus*; *ut advertitur in annot. ad Concil.* & alibi

alibi pluries, cum iſta hodiè videantur jam plana, & nota apud ſolitos modernos collectores plene deducta. Punctum vero conſiſtere dicebam in applicatione ad factum pro dictis effectibus, vel abuſibus gravatoriis, & onerosis, an ſcilicet abſentia non obſtante, cogi poſſet perſonaliter intervenire in dicta præſtatione obedientiæ per omnes diœceſanos ſtatuta die facienda, vel in altera occaſione viſitationis, ac in proceſſionibus, aliiſque ſimilibus actibus.

In hoc autem etiam pro varietate, agnita quoque,
3 & declarata per S. Congregationem, dicebam, quod injuſta, maléque fundata eſſet Epiſcopi prætenſio, quoniam etiam præſentes, qui non habeant beneficium reſidentiale, ſive non ſint de aliquo corpore, quod ex
4 conſuetudine ſoleat, ac teneatur intervenire in publicis proceſſionibus, aliiſque functionibus, non poſſunt ad id cogi, ex deductis *hoc eodem titul. diſc. 32. in fin.* ac etiam *in opuſculo de Epiſcopo*, Igitur multò minus abſentes; Et quoad interventum perſonalem in præſtatione dictæ obedientiæ ſemel in anno ſtatuta die juxta Diœceſis conſuetudinem, aliumque interventum ad effectum viſitationis perſonalis, quando Clerici, &
5 presbyteri etiam ſimplices ad reſidentiam veram non arctari reperiantur præſentes in loco, nullumque habeant legitimum impedimentum, tunc admittebam quod Epiſcopus poſſit eos ad id cogere, atque ad aliquam pœnam moderatam procedere contra inobedientes, quoties conſtet quod ex contumacia, & inobedientia poſitiva non comparitio proveniat, quoniam non videtur prohibendus Epiſcopus ſemel in anno, ſive in aliquibus ſtatutis temporibus numerare proprium ovile, ac recognoſcere, & viſitare perſonaliter ſuæ Diœceſis clericos, ad effectum dignoſcendi eorum inceſſum, ac vivendi modum, nec non idoneitatem in exercitio ordinum, quamvis nullum habeant
6 beneficium; Non per hoc tamen infertur, ut eos abſentes mulctare poſſit, ſive cogere ut diſcedentes à loco, in quo morantur ad alium accedere debeant, ſive impedire ne abſque ipſius licentia, ejuſque literis dimiſſorialibus diſcedere, ac pro libito peregrinari valeant, cùm hæc pluries improbata fuerint per S. Congregationem; Eo tamen excepto caſu, in quo abſentia eſſet malitioſa, & affectata ad effectum fraudandi viſitationem perſonalem, ut contingere poteſt in Clericis locorum diœceſis, in quibus Epiſcopus reſidere non ſoleat, ſed ſolùm ſemel in anno vel ſtatuto tempore interveniat occaſione viſitationis ſibi injunctæ per Concilium Tridentinum; Ac proptereà ille, qui in reliquis anni partibus domicilium fixum, & ordinarium in loco habeat, in dicta viſitatione, vel ejus conſueto tempore imminente, ſtudiosè affectet abſentiam, & peregrinationem, ut ita effugiat præſentiam paſtoris, ejuſque viſitationem perſonalem, ſed iſte dicitur caſus particularis tanquam per limitationem regulæ, quæ eſt in contrarium.

Atque ſi hæc procedunt in illis, qui verè originarii, & domiciliarii locorum dicuntur, multò magis dicebam id procedere in hac facti ſpecie, quod nativitas in loco fuit potius occaſionalis ob reſidentiam patris
7 ratione feudi, ut advertitur *eodem tit. de præmin. diſc. 37. & diſc. 104. de regalibus*, ac etiam *diſc. 21. de Canonic.* & alibi pluries: Cum enim (loquendo de moribus Italiæ) nobiles magnarum Civitatum, ac etiam alii induſtres negotiatores, occaſione feudorum, & dominiorum, vel reſpectivè occaſione mercaturæ, vel exercitii alicujus profeſſionis ſoleant in diverſis locis morari, ibique filios procreare, ita eſſet dare magnum, & impracticabile inconveniens, quod filii iſtorum ſubjecti remanere deberent quamvis abſentes, illis Epiſcopis, intra quorum diœceſim hujuſmodi natales habuerint, ſi eligant vivere in patria originaria, aut in aliis ſibi benè viſis locis; Ideoque contra clericos ſimplices, qui ratione beneficii verè reſidentialis non poſſunt cogi ad reſidentiam cum remediis ſtatutis per Sacros canones, vel per Concilium Tridentinum, juxta deducta *ſub tit. de benefic. diſc. 77.* & alter non videtur dari caſus niſi ex præmiſſis abſentiæ affectatæ, & fraudulentæ ad evitandam viſitationem perſonalem, ſive alter, ut id ex contemptu fiat.

Quinimò etiam ubi agatur de habentibus beneficium
reſidentiæ adhuc abuſus eſt ob hujuſmodi non compa- 8
ritiones, vel ob abſentiam ſine licentia, procedere ad mulctas, & pœnas pecuniarias, quandoque etiam notabiles, ut proptereà hujuſmodi functiones deſerviant, & principaliter fiunt tanquam per ſpeciem mercaturæ, ſeu venationis, occaſione extorquendi pecunias, dum contra non reſidentes per canones, & per Concilium impoſitæ ſunt pœnæ, ad quas, non autem ad alias procedi debet juxta ea quæ habentur *dicto diſc. 77. & 134. & 135. de benef. & alibi.*

ALEXANDRINA PRÆEMINENTIARUM,

PRO PRÆPOSITO S. DALMATII

CUM PRÆPOSITO S. MARIÆ DE CURTE.

Caſus diſputatus in Tribunali A. C. credo reſolutus pro hac Parte.

An Eccleſia Collegiata inferior teneatur accedere proceſſionaliter ad aliam Collegiatam digniorem, ut exindè accedatur ad Cathedralem, idemque agere in regreſſu in proceſſionibus, quæ per Cathedralem fiunt.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutio cauſa.*
3 *Collegiatá inferior, quando accedat ad digniorem in proceſſionibus peragendis, & num. 5.*
4 *In Eccleſia, in qua proceſſio inchoatur, debet terminare.*
5 *Concluſio de qua num. 3. an procedat, ubi accedendum ſit ad Cathedralem.*
6 *Major dignitas, vel antiquitas Collegiata importare debet præeminentiam, & præcedentiam, non autem ſubjectionem inferioris, & minus digna.*
7 *Quid in hoc operetur obſervantia, ſed conſuetudo.*
8 *An Epiſcopus in Conſtitutione Synodali poſſit diſponere id, de quo ſupra n. 3. & 5.*
9 *Adverſus Ceremoniale non datur contraria obſervantia.*
10 *De facultate quam Concil. Trid. tribuit Epiſcopis in materia præcedentiarum in proceſſionibus.*

DISCURSUS XLV.

CUM in Civitate Alexandriæ adeſſent duæ Ec-
cleſiæ Collegiatæ; Una S. Mariæ de Curte an- 1
tiquior, & quæ præcedentiam habet ſupra alteram S. Dalmatii, prætenſionem excitavit Præpoſitus primæ, in vim aſſertæ conſuetudinis, ac etiam Conſtitutionis Synodalis, quod Præpoſitus, & Canonici S. Dalmatii, quando publicæ proceſſiones per Cathedralem peragendæ ſunt, accedere deberet proceſſionaliter ad Eccleſiam S. Mariæ, ut exindè accederetur ad Cathedralem, idemque fieri debere in regreſſu, atque ſen-
tentiam ab Ordinario ſuper reintegratione ad poſſeſ- 2
ſionem hujus præeminentiæ reportavit in gradu appellationis revocatam à Metropolitano Mediolani; Introductaque per appellationem cauſa in Tribunali Auditoris Cameræ, credo quod hæc poſterior ſententia confirmata fuerit, quod tamen non omninò certum eſt, dum poſt unicam diſputationem amplius de cauſa actum non audivi.

Scribendo itaque pro Præpoſito S. Dalmatii, & ſic pro confirmatione ſententiæ Metropolitani, etiam cum aliquo ſenſu veritatis, ſuper qua tamen cum unica diſputatione

putatione non viſis juribus alterius Partis, judicium omninò maturum efformari non potuit, dicebam, quod probabilius eſſet hæc poſterior ſententia, cum prætenſio actoris probabili fundamento innixa non eſſet;
Quando equidem ageretur de duabus Collegiatis exi-
ſtentibus in aliquo Oppido extra locum Cathedralis
3 juxta caſum, de quo *diſc.9.de Praemin.* cum ſimilibus,
tunc iſta prætenſio probabilitatem haberet, quoniam
inferior, ſeu minus digna, quamvis non proceſſiona-
liter, ſed privatim accedere tenetur ad digniorem, &
matricem, ſaltem in illa matricitate impropria, quam
importat antiquitas, & præcedentia juxta plures ſpe-
cies matricitatis, de quibus pluries *eodem tit.de Praem.*
4 ex ea ratione, quod in illa Eccleſia, ex qua inchoan-
da eſt proceſſio, & in eadem terminare debet, eodem
modo, quo agendum eſt per illos Regulares, & alios,
qui ex decreto Conc. Trid. in publicis functionibus in-
tervenire debent juxta *deciſ.15. Seraphini*, ac declara-
tiones S. Congregationis relatas *per Barboſ. & Nicol.*
alioſque ſimiles Collectores, quæ frequentius loquun-
tur de Cathedrali, ſed ex identitate rationis congruunt
etiam illi Collegiatæ, quæ ſit dignior, cum eadem ſit
proportio; Secùs autem in hac facti ſpecie, quod am-
bæ æqualiter ſubditæ, tanquam conſtituentes duo cor-
pora diſtincta, tenentur accedere ad Cathedralem, cui
ſolum debitum eſt obſequium, cum tunc dicta præten-
ſio nullum habeat juris, ac rationis fundamentum,
quoniam antiquitas, vel alia prærogativa cauſare qui-
6 dem poteſt præeminentiam circa præcedentiam, non
autem circa ſubjectionem, niſi iſtius titulus detur; ille
præſertim veræ, & effectivæ filiationis, quia nempè
priùs eſſet unica, à qua ſub hac lege diſmembrata eſſet
aliqua pars cum nova erectione ſequuta ſub hac lege,
juxta ea quæ circa matricitatem habentur *d. tit. de Praem.* præſertim in *hoc Supplemento diſc.42.*

Et quamvis loco tituli ſtare ſoleat diuturna poſſeſſio,
cujus vigore allegare liceat titulum juxta frequenter in-
ſinuata ſub diverſis materiis, & præſertim *diſc. 21. de*
7 *Judic.* Attamen non ſubſiſtebat factum, quod potius re-
ſiſtere videbatur, dum penè hoc ſæculo ſupponebatur,
quod obſervantia fuiſſet in contrarium, atque actor ſe fundabat in quibuſdam actibus poſſeſſoriis antiquis, ac propterea intentavit reintegrationem, & ſic deficiebat illa ſpecies poſſeſſionis, quæ ad hunc effectum requiritur.

Quo verò ad Conſtitutionem Synodalem duæ cadebant inſpectiones; Una potius facti, quàm juris ſuper ejus tenore & intellectu, ſuper quo certabant cauſæ Patroni, hinc indè prætendentes, quod cuilibet illa aſſiſteret, & nihilominus dicebam, quod ſufficeret illam eſſe dubiam, cum eſſet de anno 1617. & ſic initio iſtius ſæculi, in quo obſervantia præſupponebatur potius in contrarium, ut ita iuvaret pariter nimium frequenter inſinuata operatio obſervantiæ ſuper interpretatione legis dubiæ.

Altera verò inſpectio juris erat ſuper poteſtate, an
ſcilicèt potuerit Epiſcopus deſuper ita ſtatuere, atque
in hoc negativam dicebam videri veriorem, non ſo-
8 lùm, quia eſt contra jus introductio ſervitutis unius
Eccleſiæ erga alteram, quæ ratione Cathedralitatis non
habeat juris aſſiſtentiam, adeo ut etiam in hujuſmodi
juribus incorporalibus juriſdictionalibus, vel præemi-
nentialibus intrent termini. *Extrav. Ambitioſæ*, ut ad-
vertitur *diſc.1.de Alienat. & Contract.* & alibi pluries;
Sed etiam quia id adverſatur cæremoniali præcipienti,
9 quod à Cathedrali, vel Matrice, & digniori reſpe-
ctivè incipere deberet proceſſio, ibique terminare,
cum aliàs non unicæ, ſed plures eſſent proceſſiones, ideoque ubi non doceretur de legitima conſuetudine antiqua jam inducta de tempore editionis, vel confirmationis cæremonialis per Cõſtitutionem Clem. VIII. quam eadem Conſtitutio præſervavit, quælibet alia poſſeſſio, vel conſuetudo non ſuffragatur ob decretum irritans contentum in eadem Conſtitutione ex firmatis *per Rot. deciſ.102. par.10. & apud Dunozet. deciſ 855.* & advertitur pluries *eodem tit.de Praemin.* ac etiam *hoc eodem tit.* & alibi.

Et quamvis ex parte actoris fundamentum conſti-
tueretur in decreto *Conc. Trid.* præbente Epiſcopo fa- 10
cultatem etiam cum regularibus exemptis, multoque
magis cum Clericis ſæcularibus ſubditis, juriſdictio-
nem, & facultatem decidendi ſummarie, & ſimpli-
citer hujuſmodi controverſias præcedentiarum, alia-
rumque præeminentiarum in proceſſionibus, aliiſque
Eccleſiaſticis functionibus ex deductis *diſc. 38. in Ad-
not. ad C. Trid.* & alibi, nihilominus dicebam, quod
clarum erat æquivocum applicare ad rem iſtud decre-
tum conciliare, cum illud conſtituat Epiſcopum judi-
cem, etiam cum exemptis, cum quibus aliàs juriſdi-
ctionem non haberet ad effectum decidendi illas am-
biguas controverſias, quæ ſub Judice cadant determi-
nandas prout de jure, non autem, ut ſibi liceat unam
Eccleſiam alteri ſubditam facere, illamque obligare ad
illa obſequia, quæ non habeant juris aſſiſtentiam, imò
potiùs reſiſtentiam, dum receptum eſt, quod Epiſco-
pus in Conſtitutionibus Synodalibus ſtatuere non po-
teſt contra jus ex deductis *diſc. 35. & 37. de Judic.*
& alibi pluries.

NULLIUS BAREN. SIVE JUVENACIEN. CLERICATUS.

PRO N. LIOY.

Informatio pro Sacra Congregatione Epiſcoporum & Regularium.

Ad intelligentiam *Clem. prima de Pœnis* ſuper inhabilitatione filiorum, & deſcendentium eorum, qui occidunt Epiſcopum, vel alium Prælatum, & an procedat pro aſſequutione primæ tonſuræ, aliorumque ordinum.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De inhabilitatione filiorum, & deſcendentium eorum, qui occidunt Pontifices.*
3 *Qui veniant ſub nomine Pontificum.*
4 *Quod attendatur cauſa occiſionis.*
5 *Quod inhabilitatio ad beneficia non capiat illam ad ordines.*

DISCURSUS XLVI.

CUpiens N. Lioy Oppidi Terlizii Provinciæ Baren. ex juſtis cauſis, illa præſertim, quæ omnium magis cognita reputari ſolet, obtinendi habilitatem ad obtinenda beneficia; præſertim de Jurepatronatus, & quo caſu fraudes committi ſoleant, ut advertitur *ſupra diſc.25.* effici Clericus; Cum id ſibi denegaretur per illum Archipresbyterum exiſtentem in quaſi poſſeſſione Ordinarii loci cum territorio ſeparato, & cum qualitate nullius, recurſum habuit ad Sac. Congregationem Epiſcoporum, & Regularium, quæ juxta ſtylum inſinuatum *in diſc.16. in Relat. Curia, & alibi*, reſcripſit Ordinario pro informatione, iſtoque reſpondente moveri ad hujuſmodi denegationem ex decreto Concilii Viennenſis regiſtrato *in Clem. prima de Pœnis* inhabilitante filios, & deſcendentes eorum, qui occidunt proprios Prælatos, ſtante quod recurrentis pater cum pluriſque aliis ejuſdem loci occiderat Archipresbyterum ejus mediatum prædeceſſorem, idcircò eadem Congregatio reſcripſit, ut huic difficultati in puncto juris reſponderetur, iſtaque reſponſione data, obtentum fuit intentum, demandando conceſſionem literarum dimiſſorialium.

Dicebam itaque, etiam cum ſenſu veritatis; quod ad rem non adaptaretur diſpoſitio *dictæ Clementinæ* dupliciter; Primò quia decretum Conciliare loquitur de Pontifice;

Pontifice, ſub cujus nomine veniunt illi, qui ſunt in Pontificali ordine conſtituti, ac propterea *gloſſ.* verbo
3 *quemvis Pontificem litera.* D. obſervat quod electi, & non conſecrati non includuntur, & clarius in verſ. *A fendis*, & verſ. *Terra quoque*, aliiſque ſequentibus, & per tot. loquitur ſemper de Epiſcopis, & per conſequens dicebam non adaptari ad caſum, in quo agebatur de Archipresbytero prima Dignitate in ea Collegiata, prætendente etiam juriſdictionalem in figura Prælati inferioris juxta tot caſus etiam in Abbatibus, & Prælatis Regularibus, imò in Militibus Religionis Hieroſolymitanæ recenſitis *diſc.1. cum plur. ſeqq. de Iuriſdictione*, quod etiam eſt in lite cum Epiſcopo Juvenacien. qui aliquas reſolutiones favorabiles reportavit, ideoque prorſus improprium eſſe dicebam, ut iſtud decretum Conciliare hujuſmodi inferioribus Prælatis adaptaretur.

Clarius verò in hac facti ſpecie, quod homicidium ſequutum non fuerat ex cauſa Prælaturæ, & adminiſtrationis ſpiritualis, ſed ex eo quod ille Archipresby-
4 ter culposè, & illicitè ſaltem in regulis prudentialibus & congruentiæ exercebat in loco munus Gubernatoris ſecularis, ſive Vicarii Baronis, cujus mentio habetur *diſc.27. de Feud.* iſtaque occaſione aliqui cives nobiles, & qualificati ab eo ſe offenſos, & gravatos reputantes ex odio, & vindicta privata, illum occiderunt, ideoque inſpecto tenore ejuſdem decreti Conciliaris, multò minus erat adaptabile ad caſum.

Et ſecundò, quoniam idem decretum loquitur de inhabilitatione ad beneficia, ideoque ob ſtrictam interpretationem dandam legibus pœnalibus, intelligi-
5 tur de aſſequendis in futurum, non autem de jam obtentis, ut obſervat *gloſſ. ibid. verbo obtinenda*, cum concordan. *per Barboſ. in collect. ad eamdem Clemen. n.14.* ideoque ubi etiam ageretur de ordinibus ſacris, ipſoque Presbyteratu, dicebam hoc objectum nullatenus intrare, utpotè in caſu omiſſo, in quo regula eſt, quod filii non debent ferre iniquitatem patris, atque luere pœnas ejus delictorum, potiſſimè quoniam in beneficiis agitur de lucro captando, & de ditatione cum eorum fructibus, & emolumentis, ac etiam de prærogativis, & præeminentiis honorificis, quæ illorum ratione competunt, ideoque non videtur adeo exorbitans denegare hujuſmodi perſonis ex delicto parentum gratias, utilitates, & honores Eccleſiæ contemptæ, & offenſæ; Ubi verò agitur de ſolis ordinibus, iſti quoties non adſunt illi immunitatis abuſus, qui damnuntur *ſupra diſc.6. & ſeq. & alibi*, important potiùs ſervitium, ac ligamen, & onus, multò igitur magis ad hunc effectum primæ tonſuræ, quæ juxta opinionem Theologorum non eſt ordo, ſed ſola introductio ad ordines, & juxta illam Canoniſtarum eſt ordo Eccleſiaſticus in genere, quia conſtituit perſonam in ordine, vel Hierarchia Eccleſiaſtica, ſed non eſt ordo in ſpecie ex deductis *diſc.81. de Penſ. & in Adnot. ad Concil. & alibi.*

Ponderando etiam, quod idem decretum inhabilitat ad obtinenda beneficia in ea Diœceſi, non autem alibi, ideoque ita denegando clericatum, eſſet inhabilitare ad obtinenda beneficia ubique locorum.

ROMANA FRANCHITIARUM.

Votum, ſive diſcurſus pro veritate.

De Franchitiis, quibus Clerici Cameræ, aliiſque Camerales potiuntur à Dohanis, aliiſque Gabellis, quomodo competunt.

SVMMARIVM.

1 *Quinam ſint Camerales.*
2 *Quomodo franchitiis gaudeant, ſive gaudere conſueverint.*
3 *In quo differant exempti non Camerales à Cameralibus*
4 *De occaſione ſcribendi.*
5 *De motu proprio, ſeu Conſtitutione Innoc. XI. de ſuper edita.*
6 *Quam partem gerant Clerici, & alii Camerales in appaltibus, qui fiunt.*
7 *Tutor, vel alius adminiſtrator non poteſt facere actus ſibi proficuos pupillo damnoſos, ac præjudiciales.*
8 *Quid in hoc operetur confirmatio appaltuum, quæ fit per Papam.*
9 *Pro ratificatione, vel approbatione requiritur ſcientia certa.*
10 *De excluſione voluntatis Papæ approbandi ea, quæ ſunt Cameræ præjudicialia.*
11 *Attenditur ſolum id, quod eſt in ſummario chirographi, ſeu motus proprii.*
12 *Stylus eſt regulator voluntatis Principis.*
13 *Quid operetur decretum Iudicis ſuper confirmatione contractus geſti per Tutorem nomine pupilli.*
14 *De alio ſimili ſuper Liboniano.*
15 *Quando Conſtitutiones revocatoriæ intrent, etiam cum Cameralibus.*
16 *An cauſam onerosam foveant Clerici Cameræ.*
17 *De obſervantia quid in hoc operetur.*
18 *Conſuetudo non admittit extenſionem.*
19 *De motivis, ob quæ juſtè moderatio franchitiarum ſequuta eſt.*
20 *De Franchitiis illorum Cardinalium, qui fuerunt Procamerarii.*
21 *Quomodo intelligi debeant illa verba,* qui ſederunt in Camera.
22 *Procedendum eſt cum diſtinctione caſuum.*
23 *De illis Clericis, qui effecti ſunt Cardinales.*
24 *De illis Clericis, qui Clericatum vendiderunt, & quomodo intelligi debeant illa verba* etiam dimiſſo officio.
25 *De aliis Cameralibus ab officio remotis.*
26 *Exempti debent pati aperitionem arcularum, & ſarcinarum, ac mercium perquiſitionem.*
27 *De antiquis prærogativis Cardinalium.*
28 *De fraudibus, quas committunt Miniſtri exemptorum.*
29 *Quod apertura demandabatur antiquitus, etiam in bonis Principum.*
30 *De proviſione certæ taxæ ad occurrendum fraudibus.*

DISCURSUS XLVII.

Antiqua eſt Urbis conſuetudo enunciata in Con- 1
ſtitutione 45. Pauli III. in Bullar. veteri Sixti V. ac etiam in pleriſque aliis poſterioribus notiſſimis Conſtitutionibus, & in multis capitulis antiquorum appaltuum ab eodem Paulo III. citra, quod Clerici Cameræ Apoſtolicæ, aliique Officiales, & Miniſtri ejuſdem Cameræ, qui in ea ſedere ſolent, quales ſunt Cardinalis Camerarius, Gubernator Urbis tanquam Vice Camerarius, Auditor Cameræ, Theſaurarius Generalis, Præſes, ſeu Præſidens Cameræ, Advocatus Fiſcalis, Advocatus Pauperum, Commiſſarius Cameræ & Procurator Fiſcalis, enunciati, *diſc. 33. in relat. Curiæ.* gaudere conſueverunt exemptionibus, & franchitiis à Dohanis, & Gabellis pro illis mercibus, & rebus, quas pro eorum, ac familiæ ſuo ſumptu viventis uſu introducere facerent, ſub ea tamen lege, ut res ita introductas 2
non poſſent aliis concedere, ne detur caſus fraudis ultra uſum proprium; Ab anno verò 1603. conſuevit in Capitulis Appaltus ſuperaddi, quod iſtis franchitiis potiri deberent Camerales non ſolum pro mercibus, & rebus, quæ ab extra introducerentur ut ſupra, ſed etiam pro illis, quæ emerentur in tabernis, ſeu fundachis, aliiſque Apothecis, ſeu repoſitoriis vulgò Magazenis, quod aliquo tempore antecedenti ſub Gregorio XIII. ſuperadditum fuerat in franchitia à Gabella, ſeu Dohana vini Ripalis, de qua particulariter agitur *diſc. 6. de Regal.* Eademque antiqua conſuetudo enunciata in literis patentibus per Camerarium expediri ſolitis, fert, quod hujuſmodi franchitiis potiri conſueverint

non

non ſolum præfati Clerici, aliique Officiales, quando ſint actualiter in munere, ſed etiam dimiſſo officio, & ſic illi, qui promoti fuerint ad Dignitatem Cardinalatus, aut etiam, quod recepto pretio mandaverint ſtatum, quia Epiſcopi effecti ſint, vel etiam ſæculares, prout etiam alii Camerales ad nutum amovibiles, atque mutari ſoliti, prout ſunt Gubernator Urbis, Commiſſarius Cameræ, & Procurator Fiſcalis, donec vivunt in eadem prærogativa continuare conſueverunt, quia ſic expreſsè diſponunt præfatæ litteræ patentes per Cameram expediri ſolitæ. Quinimò cum Conſtitutio 9. Pauli V. revocatoria exemptionum, & franchitiarum præſervet franchitias eorum, qui ſedeant, vel ſederint in Camera, hinc ductum eſt argumentum, quod ſufficiat aliquando, licet ad breve tempus ſediſſe, ac propterea illi Cardinales, qui pro tempore, quo abfuerit Camerarius, deputati fuerunt Procamerarii, quamvis ad breve tempus illud munus exercuerint, eiſdem franchitiis potiri conſueverunt ad vitam; Cumque præfata immunitas in rebus, quæ pro uſu proprio introducerentur ab extra competeret etiam generaliter omnibus Cardina-
3 libus, ac etiam Oratoribus Principum & Republicarum, hinc ob dictam innovationem ea invaluit differentia inter Cardinales Camerales, & non Camerales, quod primi haberent franchitias etiam pro mercibus, & rebus, quas emebant in fundachis, & magazenis, bonificando Mercatoribus, vel introductoribus, id quod importaret Dohana, ſeu Gabella jam ſoluta in introductione; alii verò Cardinales non Camerales, & Oratores habent ſolum franchitias juxta uſum antiquum pro ſolis rebus, quæ ab extra introducerentur. Cumque moderno
4 tempore, præſertim verò ab anno 1663. ob notoria accidentia, ob quæ franchitiæ exemptorum, tam reales, quàm locales, ac etiam perſonales, cum aliquo exceſſu nimium excreverint, exindè tanquam per omnium penè rerum corruptelam, nimiùm excreverunt iſtæ franchitiæ Cameralium penè in ſexuplo ſupra antiquum ſolitum, ac propterea Pontifex Innocentius Undecimus, qui Cameram Apoſtolicam nimiùm oneratam, & obæratam invenit, totus intentus ad conſulendum, tam huic, quàm multis aliis inconvenientibus, ex quibus Reſpublica, penè tota laxata erat, poſt editam initio Pontificatus (inſequendo veſtigia penè omnium prædeceſſorum à præfato Paulo III. citrà, uſque ad Clementem X. immediatum prædeceſſorem) revocatoriam omnium exemptionum, & franchitiarum in genere, cum enunciata præſervativa Cameralium, deveniendo poſtmodum ad examen, ac moderationem franchitiarum non cadentium ſub dictis Conſtitutionibus revocatoriis, prævio maturo examine illas moderatus fuit; eas reducendo ad antiquum ſtatum; in quo erant ante præfatam innovationem ſequutam de anno
5 1603. ut ſcilicet competere debeant ſolùm pro mercibus, & rebus non ingabellatis, quæ pro uſu proprio, atque citra fraudem introducantur ab extrà, non autem pro mercibus, & rebus jam ingabellatis, quæ manent in fundacis, & Magazenis.

In præfato igitur examine, in quo ego tanquam ejuſdem Papæ Auditor aliquam cum aliis ejuſdem Papæ Miniſtris partem habui (quamvis Camerales totum mihi referrent indebitè,) in voto, ſeu diſcurſu deſuper edito ex ſolo (Deo teſte) motivo veritatis, & juſtitiæ, non autem ut proprio Principi, & Domino adularer (quod hucuſque ſemper à me prorſus alienum fuit, atque ſpero, quod Divina aſſiſtente gratia, erit in futurum uſque ad obitum) dicebam, quod innovatio ſequuta circa dictam ſuperadditionem factam in ſolitis capi-
6 tulis Appaltus in dicto anno 1603. quandam redoleret ſpeciem illicitæ uſurpationis nimiùm Cameræ præjudicialis, ideoque nullatenus attendenda veniret, quoniam cum ad præſcriptum Apoſtolicarum Conſtitutionum, tam Appaltus, quàm eorum Capitula fieri debeant in plena Camera; quod tunc inconcuſsè ſervabatur, exindè ſequitur, quod ipſi Clerici aliique Officiales, & Miniſtri Camerales ita gererent partes Tutoris, ſeu legalis Adminiſtratoris Cameræ, quæ tanquam corpus inanimatum de neceſſitate vivit ſub aliena legali adminiſtratione, & per conſequens in illo contractu Appaltus, qui fiat cum Appaltatore, ipſi dictam gerunt perſonam, quo poſito reſultat certum, ac abſolutum Juris principium ipſi etiam naturali Juri, ac rationi innixum, quod non poteſt Tutor, vel Curator, ſive alter legalis Adminiſtrator in actibus, quos gerit cum tertio adminiſtratorio nomine, ſibi ipſi jus dicere, atque ad proprium commodum ſupplantare pupillum, vel alium, qui ſub ejus adminiſtratione vivat. 7

Et quamvis magnum conſtitueretur fundamentum in eo quod præfata Capitula Appaltus de more confirmata fuerunt per Papam, ac propterea adeſſe diceretur Papæ approbatio quæ ſpeciem conceſſionis haberet. 8 Advertebam tamen hoc fundamentum continere claram fallaciam, quoniam tunc id procedere poſſet, quando conſtaret, quod Papa certam, ac diſtinctam habuiſſet notitiam, non ſolum Appaltus in genere, quoad ſubſtantialia, ſed etiam omnium, & ſingulorum Capitulorum, etiam in iis quæ obiter enunciantur per integram illorum lecturam. Et nihilominus neque id ſufficeret, niſi etiam in eo concurreret certa, & explicita ſcientia diverſæ formæ, ſeu diverſi tenoris capitulorum Appaltuum antecedentium, ut ita habendo certam notitiam iſtius ſuperadditionis, & alterationis valdè præjudicialis ſciens, ac volens hanc novam conceſſionem 9 ita implicitè Cameralibus facere voluiſſet, ex vulgari regula, quod animus non trahitur ad ignorata, quodque ad effectum ratificationis, vel illum confirmationis, quæ redoleat ſpeciem novæ conceſſionis; requiritur ſcientia certa facti & Juris.

Id autem non ſolùm nullam habere dicebam juſtificationem, ſed ad evidentiam excludi ex ipſius actus natura, & qualitate, & ſtylo, quoniam hujuſmodi Capitula ad Appaltum præparantur per Theſaurarium, & 10 Commiſſarium Cameræ, alioſque inferiores Miniſtros, quales ſunt Rationatores, cum illis, qui Appaltum inire volunt, atque poſt hanc præparationem, quando ſervetur forma præſcripta per Conſtitutiones, quibus non derogetur, ut modernis temporibus frequenter fieri conſuevit; non autem in illis temporibus, de quibus agitur, quod ſcilicet inſtrumenta ſtipulentur in plena Camera, tunc inibi maturius examinantur, & approbantur, Papa verò ſequendo fidem Officialium, & miniſtrorum ad id deputatorum approbat, & confirmat Appaltum in partibus ſubſtantialibus concernentibus intereſſe Cameræ cum Appaltatore, ita habendo ſcientiam ſolùm de quantitate Penſionis, vel Cenſus, ac de tempore, pro quo fiat Appaltus, nec non de impreſtantia Appaltatori fieri ſolita, & de aliis pactis magis ſubſtantialibus, dum hæc tantùm per miniſtros Camerales 11 Papæ inſinuantur, ubi confirmatio ſequatur per motum proprium; ubi verò per chirographum ponuntur juxta ſtylum in ſummario, ideoque in his tantum adeſſe dicitur certa ſcientia, & voluntas Papæ, qui non ſolùm non legit Capitula, ſed neque corpus Chirographi, & quando etiam perlegeret, neque in hoc propoſito ad hanc voluntatem inferri poſſet, quoniam, ut præmiſſum eſt, conſtare deberet, quod haberet certam notitiam, ac recentem memoriam de ſtatu antecedenti, ac propterea agnoſceret, quod faceret innovationem, quod utique nullatenus eſt verificabile, quin imo attento ſtylo, qui ut frequenter ſub diverſis materiis advertitur, & præſertim *diſc. 8. in Relat. Cur.* ubi de Dataria, & 12 Cancellaria dicitur regulator voluntatis Papæ, quando iſte habuiſſet in animo faciendi hujuſmodi conceſſionem nimium conſiderabilem, id feciſſet cum particulari Motu proprio, iſtum juſtificando cum cauſis ad id moventibus, non autem ita implicitè, & per ſubauditum intellectum.

Ad id autem comprobandum ponderabam à ſimili, quod ſi Judex cum ejus decreto approbet, &

13 confirmet contractum emptionis, & venditionis, aut locationis, vel ſimilem initum per tutorem, nomine pupilli cum extraneo emptore, vel conductore, aut alio contrahente, tunc partes Judicis ſunt inquirendi ſubſtantiam illius contractus, ne pupillus circumveniatur, ſive lædatur à Tertio contrahente, non autem perſcrutandi id, quod obiter in Inſtrumento inſinuetur ad commodum ipſius Tutoris contra Pupillum, quodque propterea dicatur cum ejus decreto ita approbare; cum ſimilibus, quibus eadem congruat ratio. Ac etiam advertebam adaptari poſſe ea quæ *diſc.8.de Teſtam.* haben-
14 tur in materia *Liboniani*, quod non ex eo quod Teſtator ſe ſubſcripſit Teſtamento, illudque approbat, exinde inferri poteſt ad approbationem eorum, quæ fiduciarius Teſtamenti ſcriptor ſibi aſcripſit, niſi expreſſè dicatur, vel quod ſufficientia concurrant hujus voluntatis argumenta.

Et nihilominus quando etiam exinde ad novam conceſſionem inferri poſſet, adhuc advertebam quod iſta conceſſio, utpotè nova mereque gratuita, & ſine aliqua
15 cauſa illam juſtificante, caderet ſub Conſtitutione 9. Pauli V. paulò poſt ad biennium edita revocatoria omnium hujuſmodi conceſſionum, præterquam ex cauſa verè oneroſa, & correſpectiva, & quamvis per eam præſerventur franchitiæ Cameralium, attamen præſervativa reſtricta eſt ad concedi ſolitas, quod utique huic unico actui tot patienti exceptiones, & difficultates non eſt adaptabile.

Licet enim per Clericos nimium exageraretur cauſa
16 oneroſa, eo quia eorum officium eſt venale pro magno pretio ex deductis *diſc.2.de regal.& diſc.33. in rela.Cur.* Nihilominus illud videbatur omninò leve fundamentum ex pluribus; Primò nempè quoniam præfatum magnum pretium auctum, ac ſtatutum fuit per Sixtum V. correſpectivè ad emolumenta, quæ tunc aucta, & aſſignata fuerunt, quando Franchitiæ fuerunt juxta modum antiquum, iſta verò innovatio ſequuta poſtmodum eſt ad plures annos circa finem Pontificatus Clem. VIII. abſque alia correſpectivitate; Secondo quoniam ex literis patentibus deſuper expediri ſolitis, ut ſupra advertitur, dicitur id provenire a quadam antiqua conſuetudine antequam dictum pretii augmentum ſequeretur, dum habentur hujuſmodi litteræ patentes ſub Pio IV. & Gregorio XIII. & aliis Pontificibus, ante Sixtum V. Et tertiò in idem, quoniam idem Privilegium concedi, atque de facto pariformiter practicari conſuevit in Cardinali Camerario, in Gubernatore Urbis, in Advocatis Fiſci, & Pauperum, in Commiſſario Cameræ, & procuratore Fiſcali, & tamen hæc officia non ſunt venalia, ſed gratis conceduntur; igitur nulla adeſſe dicitur correſpectivitas particularis, ac præciſa ut requiritur ad hoc, ut Privilegium dicatur ex cauſa oneroſa, ex iis quæ in his terminis ſpecialibus exemptionis ab oneribus habentur collecta *apud Merend.lib.2.contr. 40.& generaliter ſub. tit.de Iurepatr. diſc.10.& 65. & in aliis pluries.*

Magnum item fundamentum conſtituebatur ex parte Cameralium in obſervantia annorum ſeptuaginta, & ultra à d. ſcilicet anno 1603. ad currentem annum
17 1677. in quo hæc diſputatio ſequuta eſt, dum omnia capitula ſubſequentium Appaltuum fuerunt ejuſdem tenoris cum ſubſequuta obſervantia, & praxi. Verum & id nullius videbatur ponderis; Tum quia ubi prætenderetur hujus Juris competentia per viam præſcriptionis, neque adeſſe diceretur tempus neceſſarium centum annorum, ut requiritur ad præſcribendum contra Eccleſiam Romanam, & Sedem Apoſtolicam. Tum clarius quoniam hæc poſſeſſio pene in limine ejus nativitatis infecta fuit per dictam Conſtitutionem revocatoriam Pauli V. & ſucceſſivè per alias conſimiles Conſtitutiones Urbani VIII. Innocentii X. Alexandri VII. & utriuſque Clementis IX. & X. & illam ejuſdem Innocentii XI. quæ omnes continent Decretum irritans, per quod inficitur quæcomque poſſeſſio, ac propterea impeditur origo, ſeu nativitas cujuſcumque conſuetudinis, vel præſcriptionis *ex deduct. diſc. 21. de Iudic.* & alibi pluries, ideoque ut advertitur eodem *diſc.21.* ac etiam *diſc.3.de alien. & contract. prohib.* & in aliis, malum ſemper conſilium eſt recurrere ad confugium præſcriptionis, utpote nimium periculoſum, ac de facili eludibile, cum lapſus temporis diuturni proficuus magis videatur ad præſumptam probationem, ut ibi latius advertitur: Potiſſimè verò in hac facti ſpecie, in qua non improbabiliter dici poſſe advertebam, ut ex prædictis circunſtantiis durante ſaltem vita illorum, qui tunc ſedebant in Camera, & quàm incertum eſt quantum ſe extenderit, adeſſet mala fides faciendo dictam alterationem Cameræ præjudicialem, quoniam cum iſta franchitia juxta præmiſſa non proveniat ab aliquo Privilegio, ſed à conſuetudine. Iſta ve-
nit attendendo in caſu præciſo, & non extendenda de 18
caſu ad caſum etiam ubi rationis identitas accedat ex deductis *eodem diſc. 21. de Iudiciis, & diſc.30. de benef. & ſæpius.*

Ex his autem liquet, quod hæc declaratio, ſeu reſtrictio proceſſit ex mera juſtitia, etiam per Iudicem adminiſtranda abſque aliqua mixtura, vel neceſſitate ſupremæ, quinimò ordinariæ poteſtatis Papæ Et nihilominus ubi etiam una, vel altera poteſtas neceſſaria eſſet, illam juſtè, ac rationabiliter interponendam eſſe dicebam ex duplici motivo, quorum quodlibet ſingulariter, & de per ſe conſideratum videretur ſufficiens, multo magis eis ſimul junctis. Primo nempè ob dictarum franchitiarum nimium abuſivum exceſſum, ac propterea intraret vulgatum, ac receptum axioma, quod Privilegium amittere meretur, qui illo abutitur. Et ſecundò
ob notabiliter immutatum ſtatum Cameræ, quæ prius 19
dives, & copioſa, hodie pauper, ac oberata reperitur, Ideoque intrare dicebam quæ in Jure habentur in terminis *cap. ſuggeſtũ de decimis, de quibus diſc. 1.& ſeqq. de decim.* vel ea quæ habentur in donatione revocanda, vel moderanda pro ſuſtentatione donatoris in ſtatu indigentiæ conſtituti, quodque intraret axioma, quod nemo in neceſſitatibus liberalis exiſtit. Potiſſimè verò quia hujuſmodi franchitiæ diminuentes publicos redditus deſtinatos ſupportationi publicorum onerum operantur, quod ita oporteat magis gravare populos ſubditos in adeo magnis miſeriis, & anguſtiis conſtitutos, ideoque nedum injuſtum; & aſperum, ſed prorſus iniquum, ac irrationabile videtur, ut pro impinguandis ex liberalitate, & pro luxu paucis viris adeò divitibus, gravari, & ſuffocari debeant populi adeò pauperes, & miſerabiles.

Hinc dicebam inanem eſſe laborem agere de fran-
chitiis illorum Cardinalium, qui abſque officio in ti- 20
tulum accidentialiter, ſeu proviſionaliter, ſederint in Camera tanquam ſubſtituti in locum Camerarii abſentis, quoniam ſublata præfata moderna innovatione circa franchitias mercium jam ingabellatarum, ac exiſtentium in Fundachis, & Magazenis, quæſtio remanet inanis, dum ita omnium Cardinalium, etiam non Cameralium æqualis remanet conditio; Sed quando de hoc puncto agendum eſſet, dicebam, quod id quoque redoleret aliquem abuſum, quodque poſt ceſſitum actuale exercitium hujus ſuppletionis, aut Vicariatus, nulli fundamento innixa eſſet iſta exemptio, quæ ut præmiſſum eſt, duo habet fundamenta: Unum nempe capitulorum Appaltuum, & alterum literarum patentium, quæ ad favorem Clericorum, aliorumque officialium Cameræ juxta antiquam conſuetudinem expediri ſolent, quorum utrumque ceſſat in hujuſmodi ſubſtitutis, in quibus etiam ceſſat ratio, quoniam Camera tenetur tractare immunes illos ejus officiales, qui illi ſerviunt, atque pro ea laborant in præmium laboris, unum agnoſcendo officialem pro tempore in Camera ſedentem, & ſic unum Camerarium, unum Vice Camerarium, unum Advocatum Fiſci, unum Advocatum Pauperum,

unum

Digitized by Google

unum Commiſſarium, & unum Procuratorem Fiſcalem, atque alias eſſet in libito Cardinalis Camerarii facere exemptos multos Cardinales ejus benevolos, & ſic facere id, quod facere non ſolet Papa, affectando breves abſentias, atque ejus loco ſubrogando modò unum, modò alterum, quoniam licet iſta ſubrogatio exigat Papæ beneplacitum, attamen iſtud pro frequentiori contingentia concedi ſoleat.

21 Et licet iſta prætenſio fundata videatur in inſinuatis
Conſtitutionibus revocatoriis, illa præſertim Pauli V. cum qua per eadem verba procedunt aliæ ſequentes, dum præſervantur franchitiæ illorum, qui ſedent, vel ſederunt in Camera, ita ex dicto verbo *ſederunt* arguendo, quod ſufficiat ſemel ſediſſe, attamen id continere videtur clarum æquivocum, quoniam dictum verbum in præterito poſitum verificabile remanet in iis, qui eſſent Clerici Cameræ, poſtmodum verò ad Cardinalatum promoti, utpote de Juſtitia, ſeu nimia congruentia, & æquitate iſtam continuantes prærogativam, ut infra, & per conſequens, cum tale verbum non ſit fatuum, ſed remaneat operativum in caſu quo aſſiſtant tam ratio, & æquitas, quàm Privilegium, juxta dictam antiquam conſuetudinem concedi ſolitum, non videtur quod ex illo inferri poſſit ad iſtum caſum, cui non aſſiſtunt, ſed potius reſiſtunt, tam ratio, & æquitas, quàm antiqua conſuetudo, dum Privilegium conſuetudini ionixum loquitur de illis, qui haberent officium, etiam eo dimiſſo, & ſic dimiſſio, tanquam privatio præſupponit habitum officii in Titulum, qualis nullus eſſe dicitur in iis, qui tanquam ſubſtituti gerentes potius munus Procuratoris, vel Vicarii habuerunt ſolum exercitium, non autem Titulum vel habitum.

Quo verò ad alios, qui jam ſederint, actu verò amplius non ſedeant, in eodem diſcurſu advertebam ad idem, quod mea frequens eſt conſuetudo dicendi, erro-
22 neum ſcilicet eſſe procedere cum generalitatibus, & in abſtracto, cum verius procedendum ſit cum diſtinctione caſuum ob diverſitatem circunſtantiarum, quæ in uno ac altero vigent, ita tres conſtituendo caſus, unum nempè illorum Clericorum, ac etiam Auditoris Cameræ, & Theſaurarii, qui deſierunt eſſe tales ob eorum promotionem ad Cardinalatum; Alterum pariter enunciatum illorum, qui deſierunt eſſe tales ob venditionem Officii, & receptionem pretii; Et tertium eorum qui obtinuerunt præfata officia non venalia, ſed de eorum natura ad nutum amovibilia, ut ſunt Gubernator Urbis, Commiſſarius Cameræ, & Fiſcalis Generalis, ac etiam qui ſunt perpetui, ut ſunt Advocatus Fiſci, & Advocatus pauperum.

Primo caſu juſtam, vel ſaltem æquam & rationabilem eſſe dicebam dictam conſuetudinem, ac reſpecti-
23 vè conceſſionem ſuper continuatione iſtius, ac aliarum prærogativarum etiam dimiſſo officio ad vitam (licet poſita Dignitate Cardinalitia hodie ſtante dicto motu proprio hæc prærogativa remaneat inanis, ut de Cardinali Camerario dictum eſt ſupra) quoniam cum promotus non recuperet pretium ſolutum, minuſque conſequatur illa emolumenta, quorum intuitu pretium Officii ſolvitur, adeo ut ex divite Prelato efficiatur pauper Cardinalis, idque non ſequatur ex ejus facto voluntario, cum hujuſmodi Promotiones fiant motu proprio Papæ, quamvis promotis valdè gratę ſint, & fortè aliquando nimium quàm par eſt ambiantur, & anhelentur.

In ſecundo autem contrarium omnino à Juſtitia, &
24 æquitate, ac ratione eſigi videtur, cum Immutatio ſtatus proveniat à facto merè voluntario cum reintegratione pretii, adeo ut cauſa reducatur ad non cauſam, nullęque remaneant prioris dignitatis reliquię, ut remanere dicuntur, quando ſuperveniat major Dignitas Cardinalitia; Ideoque nulla ſuppetit ratio, quę iſtam continuationem ſuadeat. Ponderando etiam fraudes, quę deſuper de facili committi ſolent, quoniam viri nobiles, & divites; etiam primarii ordinis Magnatii, qui deſtinati ſunt ſæculo, ac ſtatui conjugali, poſſent ita petere Clericatum, non de facili hujuſmodi qualificatis perſonis denegari ſolitum, ut ad breve tempus illum dimittant recuperato prètio, ut ita faciant magnum lucrum franchitiarum à Gabellis, quæ alias pro magna quantitate bonorum, quæ poſſident, magnaque familia, quam retinent, ſunt valdè notabiles, ac propterea verba, *etiam demiſſo officio* apponi ſolita in litteris Patentibus, intelligenda videntur de dimiſſione per promotionem, vel alia ſimili, non autem de iſta merè voluntaria cum recuperatione pretii. Et in omnem eventum iſta cenſenda videtur exemptio merè Privilegiativa cadens ſub Conſtitutionibus revocatoriis, cum non adſit ratio quæ hanc exemptionem ſalvet, quoniam Clericatus Eccleſiaſticus imprimit magi characterem indebilem, adeout dimiſſus quandoque reaſſumi valeat, & tamen donec durat ſtatus immutanis per dimiſſionem, talis Clericus non gaudet Immunitate. Atque licet officialis dimiſſo officio retineat aliquas ejus reliquias *ex deduct. diſc.* 84. *de fend.* & alibi, attamen id ſolum procedit in honorificis.

In tertio autem, & ultimo caſu aliorum Cameralium amovibilium, qui deſinant eſſe tales, quia Papa eos removeat, alioſque in eo munere deputet, adaptari
videntur omnes rationes ſuperius ponderatæ in illis, 25
qui exercerent munus Procamerarii, ut ſupra, quoniam hæc prærogativa non habet cauſam, vel correſpectivitatem, niſi illam exercitii muneris, quo ceſſante remanet omnino ſine cauſa, ac etiam quia cum Camera, ut ſupra recognoſcat unum Gubernatorem, & unum Commiſſarium, vel Fiſcalem tanquam immunes, ita eſſet dare inconveniens, quod cogeretur recognoſcere, atque pro eodem munere immunes tractare eodem tempore multas perſonas.

Demum dicebam, atque per dictum motum proprium juſtè, ac rationabiliter mandatum fuit, quod omnes, tam Cardinales, quàm Camerales, & alii, qui
juſta dictam antiquam conſuetudinem potiuntur fran- 26
chitiis pro mercibus, & rebus, quas pro uſu proprio introducunt, pati debent aperitionem, ac perquiſitionem ſarcinarum, & involucrorum, ſive arcularum, & ſcriniorum, in quibus merces, aliæque res quæ introducuntur, repoſitæ ſint; ut ita dignoſci poſſit, an ſint res proportionatæ uſui proprio, vel potius ad mercaturam, aut alias pro fraudandis Dohanis, & Gabellis, dum abſque illis diligentiis, quæ adhibentur cum aliis introductoribus eſſet dare anſam delinquendi, ac fraudandi, Ideoque exemptio non eximit à denunciatione, & à perquiſitione ex auctoritatibus, de quibus *diſc.* 57. *in fin. de regal.* & alibi, atque imbecillitas intellectus videtur in hoc deſiderare leges, vel auctoritates, quoniam ubi iſtæ non adeſſent, ad clarum ſenſum id comprobat ipſa ratio naturalis, humanuſque diſcurſus; Ac propterea *Albericus de Roſate* Doctor antiquus expreſsè improbat uſum, ac prætenſionem Cardinalium circa franchitias juxta verba inferius refe-
renda *num.* 28. & tamen illorum temporum conditio 27
erat diverſa, quoniam ſaltem de facto præſertim ob recentia ſchiſmata longè major erat Cardinalium auctoritas, & prærogativa, dum eorum Domus gaudebant illa immunitate, quam de facto ſubſtinent Oratores Principum, ac etiam eorum familiares, & dependentes immunitatem perſonalem habeant ex deductis *diſc.* 67. *&* 70. *de Juriſd.* & alibi, quæ omnia hodie ceſſant, ubi ibidem advertitur, ea quoque accedente differentia, quod numerus erat longè minor infra Trigeſimum, & quandoque infra vigeſimum, ut hiſtoriæ docent, ac propterea dempsis abſentibus, qui occupati eſſent in Legationibus, vel Epiſcopatibus, aliiſque muneribus, exiguus erat numerus, ideoque modicum præjudicium, potiſſimè quia modica erat Dohana hodie in duplo, & ultra excreta, neque invaluerat

Digitized by Google

...gnus luxus, ex quibus crevit malitia, & cre... fraudes, quas notorium eſt adeo frequenter committi, quibus propterea occurrere opot-

Et quamvis non ſit præſumendum in Cardinalibus, & in Clericis Cameræ, aliiſque Prælatis qualificatis iſta fraus, attamen id non tollit argumentum, quoniam quotidiana experientia, & praxi docente fraudes nimium frequenter, & in ſummis notabilibus, quæ ita committi ſolent inſciis ipſis Cardinalibus, & Prælatis, qui in bona fide verſantur per eorum famulos, & miniſtros, præſertim verò per eos qui Præfecti vulgò Magiſtri Domus dicuntur, per quorum manus frequentius hæc negotia pertractantur, vel quia Dominos decipiunt præſupponendo quod ſarcinæ, vel involucra, ſive arculæ contineant res modici valoris propriis, ac domeſticis uſibus proportionatas, cum tamen contineant merces auleas, vel ſericas, aliaſque ſimiles longi valoris ad mercaturam; colludendo cum mercatoribus, à quibus cum aliqua diminutione pretium franchitiarum exigunt, vel alios ſimiles adhibendo fraudis modos, quibus aliàs occurri non poteſt, quamvis Dominus in mandatis explicaret, ut facere deberet, quidnam contineretur in archis, & involucris, quoniam niſi aperiantur, & perquirantur inſervit de vento ex dicta ratione, quod poſſunt ſtare ſimul, quod Domini dicant verum, atque in optima verſentur fide, & tamen, quod per eorum famulos, & miniſtros, præter & contra eorum voluntatem fraudes committantur, ut rectè admonet *Alberic. de Roſate in l. ſi publicanus §. de rebus ff. de publican. relatus per Boer. deciſ. 213. num. 6. & ſeqq. per hac verba, Cardinales communiter mittunt familiares ſuos ad faciendam proviſionem, & emendum Bladum, Vinum, & alia neceſſaria pro eorum uſu, & ob eorum reverentiam communiter nullus Dominus exigit à talibus pedagia, unde familiares volentes lucrari non ſolum neceſſaria pro uſu Cardinalium, & eorum familia, emunt, & exportant in Civitatem multo plus, ſed ſi de tali fraude appareret, locus eſſe pœna & in fine hujus Paragraphi* deſcribit honorificum fore, ſi Cardinales epiſtolam ſcribentes, in qua quantitas contineretur.

Hinc proindè in antiquis Statutis, vel Capitulis
29 Dohanorum, præſertim ſub Julio III. ab eodem enunciatis, & confirmatis, quæ habentur in Bullario veteri Sixti V. apertura, & perquiſitio demandatur etiam in bonis, quæ introducantur per Principes, vel eorum Oratores, cum ea ſolum iſtorum prærogativa, in iis tamen bonis, quæ introducantur in ipſo primo ingreſſu, non autem, ſucceſſivo tempore motæ, quod non adeſſet neceſſitas aſportandi arculas, ac ſarcinas, & involucra ad Dohanam, ſed directè aſportari poſſent ad proprias Domos, in quibus tamen per Dohanæ miniſtrum fieri poſſet, ac deberet apertura, & perquiſitio, undè edocemur quam immutati ſint mores, ob regentium pro tempore conniventias, ac reſpectus, vanoſque timores, qui ſub nomine prudentiæ utiliter, ac indebitè palliari ſolent, ex quibus huic principatui adeò magna invaluerunt præjudicia, quæ in dies magis creſcunt, dum etiam de ipſiſmet Principibus in edictis, aliiſque proviſionibus fiebat mentio, atque etiam in eis demandabantur, & practicabantur hujuſmodi aperturæ, & perquiſitiones.

Ad his autem omnibus occurrendum dicebam illam videri meliorem viam, ſeu proviſionem, quæ in
30 pleriſque Civitatibus, & emporiis præſertim magis prudenter, ac laudabiliter introducta eſt in Clericis, & perſonis Eccleſiaſticis, quod omnes indefinitè, ac pariformiter tractari deberent in ſolutione Dohanarum, & Gabellarum, in fine verò anni, vel menſis bonificari, vel reſtitui id, quod ipſæ Gabellæ, & Dohanæ importare poterunt in Taxa veriſimili, vel univerſali, ut ita major familia unius, compenſata remaneat cum minori alterius, juxta caſus, de quibus *diſc. 54. de Regal. & diſc 5. in hoc Miſcell.* & alibi, vel in qualibet perſona pro numero habentur *diſc. 58. de Regal.* & alibi pluries, ubi concordantes allegantur.

ROMANA TAXÆ VIARUM.

Votum.

De exemptionibus, & Franchitiis à taxis, & contributionibus pro refectionibus pontium, & viarum, quibus in Urbe competant, & quomodo intelligi debeant.

SUMMARIUM.

1 *De introductione tribunalis Magiſtrorum viarum in Urbe.*
2 *Quomodo fiant taxa, & contributiones pro refectione viarum.*
3 *De franchitiis Cameralium.*
4 *Occaſio ſcribendi.*
5 *Diſtinguuntur inſpectiones, & de differentiis inter eas.*
6 *Quando privilegium dicatur conceſſum ex gratia, & ex cauſa lucrativa, & quando ex cauſa onerosa, & correſpectiva, & ſic ex juſtitia.*
7 *Quid in hac materia diſponatur per jus civile.*
8 *Quare immorandum non ſit in dictis legibus, vel in auctoritatibus Doctorum exterorum.*
9 *Ad quid dicta leges, & auctoritates attendi debeant.*
10 *An & quando Eccleſia, & perſona Eccleſiaſtica teneantur ad collectas, & contributiones pontium, & viarum.*
11 *De ratione franchitiarum Cameralium.*
12 *De rationibus ob quas in refectionibus concernentibus privatam utilitatem exemptiones non ſuffragantur.*
13 *Franchitia debent ceſſare, ubi reſultet iniquitas.*
14 *Concluditur pro non exemptione Cameralium.*
15 *Conſideratur praxis in viis Urbanis.*
16 *In quibus verificetur privilegium.*
17 *Quid referat privilegiū non eſſe Papa ſed Camerarii.*
18 *Quale argumentum deſumatur ex eo quod Eccleſia, & Eccleſiaſtici non ſunt exempti.*
19 *Quando, & qua ratione Papa ſupponat Eccleſiaſticos gabella.*
20 *De refectionibus viarum in anno Iubilæi.*
21 *Quid in hoc operetur obſervantia.*

DISCURSUS XLVIII.

Veritati, quæ ſoli Deo pro certo cognita eſt, locum relinquendo, qualis fuerit ſtatus Urbis, ejuſq; 1
diſtrictus poſt tot Barbarorum antiquas incurſiones, ac Romani Imperii in Occidente, præſertim verò in Italia diſſolutionem, ſuper Tribunali Ædilium, ſeu Magiſtrorum viarum pro iſtarum conſervatione, ac reaptatione, uſque ad finem ſæculi decimi tertii; Certum eſt quod per totum ſæculum decimum quartum, & partem decimi quinti, ab anno ſcilicet 1305. in quo Clemēs V. Apoſtolicam ſedem in Galliam tranſtulit, uſque ad annum 1425. in quo Martinus V. præfatum antiquum, & celebrem Ædilium Magiſtratum reſtituit, iſte in deſuetudinem, ac oblivionem tranſierat, nulluſque viarum conſervationis, ac refectionis ordo habebatur, quoniam partim ob præfatam Apoſtolicæ Sedis abſentiam ab Urbe, totaque Italia, & partim ob longævum, ac teterrimum ſchiſma, quod penè illicò poſt ejuſdem Sedis regreſſum exortum eſt, in Conſtantienſi Concilio abolitum cum præfati Martini inſolita electione ſequuta de anno 1417. omnia in magna fuerunt confuſione. Poſt dictam itaque præfati magiſtratus erectionem à Martino factam per ejus conſtitutionem 9. diverſaſque formas eidem Magiſtratui traditas per Sixtum IV. Pium IV. Gre- 2
gorium XIII. & alios, ille inolevit uſus in Urbe, ejuſque agro vel diſtrictu, quod viarum publicarum ſeu conſularium

conſularium campeſtrium ſeu ruſticarum refectio, & conſervatio fieret præfati magiſtratus cura, & auctoritate, illa etiam admixta Cardinalis Camerarii per taxas, & contributiones faciendas per dominos, & poſſeſſores Caſalium, tenutarum viarum, & prædiorum adjacentium pro illorum quantitate ad rationem cujuſdam ſummæ pecuniariæ pro quolibet jugere, ſeu rubro in caſalibus, & tenutis, in vineis autem pro qualibet petia. Cumque in quolibet anno Jubilæi introducta eſſet latior refectio per totum Statum Eccleſiaſticum immediatum; cum cura, & auctoritate Præſidentis viarum, ejuſdemque Tribunalis Ædilium, adhuc idem tentus eſt modus taxæ vel contributionis pro quantitate prædiorum adjacentium infra diſtrictum vel agrum Romanum, extra verò taxantur communitates pro cujuſlibet territorii quantitate, vel reſpective pro majori, ſeu minori uſu, ut de his patet *diſc.139. cum duobus ſeqq. Regal. & diſc. 6 in relatis Curiæ*, ubi de hoc magiſtratu Ædilium ſeu Magiſtrorum viarum.

Cum autem ex quadam antiqua conſuetudine enunciata *diſc. præced.* Clerici Cameræ, aliique ejuſdem Cameræ officiales, & miniſtri in ea ſedentes ſub Cameralium vocabulo nuncupari ſoliti, eodemque *diſc. præced.*
3 enunciati, gauderent immunitate à dohanis, & gabellis, aliiſque oneribus, atque ſuper hac immunitate, conſueverint etiā ab antiquo expediti privilegia ſeu litteræ patentes per Cardinalem Camerarium, atque circa finem ſæculi decurſi, de anno ſcilicet 1597. in aliquibꝰ ex hujuſmodi litteris difformiter uniformiter tamen circa initia ſæculi currentis de anno ſcilicet 1611. adjici conſueverit immunitas etiam à taxis, collectis, & contributionibus pontium, & viarum, hinc inolevit prætenſio eorundem Cameralium poſſidentium Caſalia, tenutas, vineas, & prædia in agro, vel diſtrictu, non ſubjacendi hujuſmodi taxis, & contributionibus ſupportando tamen ſemper onus refectionis viarum urbanarum ante proprias domos, aliaque urbana ædificia; Prout etiam aliqui adeſſent Barones, & loca pia iſtam exemptionem ex Apoſtolico privilegio expreſſo habentes, cum onere tamen reficiendi vias adjacentes propriis caſalibus, major itaque exemptio grave cauſaret onus, ac præjudicium aliis tam privatis quàm Eccleſiis, & locis piis poſſidentibus caſalia, vineas, & prædia, quoniam ita per quoddam jus accreſcendi, longè major fiebat eorum contributio, quod pro tempore annorum triginta quatuor, in quibus in Urbe, dum hæc ſcribo, moram traxi, ſemper audivi nimium moleſtè ferri, atque cum
4 aliquo ſcandalo conqueſtiones fieri, initio verò Pontificatus Innocentii XI. hujuſmodi conqueſtiones fuerint majores, quàm omnes aliæ quæ ſuper aliis abuſibus, & inconvenientibus haberentur; ut ego præ cæteris non quidem occaſione muneris Auditoris Papæ, ſed alterius Secretarii memorialium ſum expertus; idcirco Pontifex ex ejus conſueto ſummo juſtitiæ, ac pietatis zelo motus, particularem octo Prælatorum Congregationem inſtituit ad effectum exquirendi ab eis votum, quomodo pro juſtitia iſtam materiam regulare deberet; quare cum ego unus ex his octo fuerim, idcircò meum deſuper efformavi votum.

Dicebam itaque pro methodica quæſtionis pertractatione duas videri efformandas inſpectiones.
5 Unam nempè illorum exemptorum, qui hanc exemptionem habeant in individuo cum ſpeciali privilegio cauſativè conceſſo, ob ipſam præciſam cauſam refectionis, vel conſervationis, quia nempè ipſis ut ſupra injunctum ſit ſuas reficiendi vias in illis partibus, quæ eorum prædiis cohæreant; Et alteram illorum, qui habeant privilegium generale exemptionis à gabellis, aliiſque oneribus, inter quæ iſtud viarum enumeratur. Magnum ſiquidem diſcrimen inter unum, & alterum caſum dignoſcitur; In primo nempè non intrat quæſtio poteſtatis, quæ cadit in altero conceſſionis factæ per Cardinalem Camerarium, cum privilegia directè, ac immediatè per ſummum Pontificem conceſſa ſint, minuſque intrat aliqua quæſtio voluntatis, vel interpretationis, & quam ſpeciem taxæ, contributionis, hujuſmodi privilegia habeant, ut cadit in altero, ut infra dum privilegium eſt expreſſum, ac ſpeciale, incapax proinde interpretationis; Unde intrare videtur inſpectio, an iſtud privilegium cadat ſub Conſtitutionibus revocatoriis, quoniam illæ loquuntur de gabellis, aliiſque publicis oneribus Cameralibus, adeo ut privilegiativa exemptio percutiat intereſſe, ac præjudicium Cameræ, ut earum tenor oſtendit, ac propterea ſolum cadere videtur inſpectio de qua *diſc. 148. 177. & 195. & in aliis eodem tit.* An ſcilicet hujuſmodi privilegia tanquam injuſta, & læſiva tertii, cui præjudicialia ſint, mereantur, necne revocationem.

In hoc itaque puncto dicebam quæſtionem videri potius facti, quàm Juris, ex ſingulorum caſuum qualitate, & circunſtantiis decidendam, ideoque incapacem 6
eſſe regulæ generalis, an ſcilicet onus injunctum refectionis de proprio æquivaleat, necne taxæ vel contributionis quam alias privilegiatus facere deberet, ſi privilegium non haberet, adinſtar eorum, quæ *diſc. 10. & 65. vel 66. de jurepatron. & alibi*, habentur in materia juriſpatronatus ex privilegio Apoſtolico, quando cadat ſub revocatoriis, vel reſpectivè ſub reſervationibus, & an dicatur competere ex gratia, vel ex Juſtitia, cum ſimilibus, ubi namque æquivalentia oneris non adſit, adeo ut dici valeat privilegium ex gratia potius, quàm ex juſtitia, tunc dicebam quod ex ratione præjudicii tertii revocationem mereretur, deducto à ſimili argumento ab enunciatis Conſtitutionibus Apoſtolicis revocatoriis Franchitiarum, cum aliis quæ habentur *d. diſc. 148. 177. & 195. de regal.* ſecus autem ubi è converſo adeſſet æquivalentia, vel præponderantia talis, quod excluderet læſionem, dum ita privilegium potius continere videtur quemdam implicitum contractum per organum principis initum inter privilegiatum, & alios Dominos Caſalium, & prædiorum, quoniam niſi privilegiatus reficeret in proprio, taxa, vel contributio eſſe deberet major, ideoque deciſio pendet ex facto potius quàm ex jure.

Quo vero ad alteram inſpectionem Cameralium habentium ut ſupra privilegium generale exemptionis ab omnibus gabellis, contributionibus, & taxis, etiam pontium, & viarum, juxta enunciatam modernam ſuperadditionem; Quamvis Scribentes pro impugnatori- 7
bus iſtius exemptionis nimium inſiſterent in iis, quæ per leges civiles diſponuntur, & præſertim *per Textum in l. fin. §. patrimoniorum ff. de muner. & honor. l. ad inſtructionem C. de ſacr. ſan. Eccl. l. abſit C. de privil. domus Auguſtæ lib. 10. §. adhæc Auth. de Eccleſiaſt. titul.* in quibus diſponitur, quod in hac materia nulla penitus datur exemptio. E converſo autem per ſcribentes pro exemptis multa dicerentur ſuper dictarum legum diſpoſitione, ac intelligentia, magniſque fieret pro conſueta modernorum juriſtarum ineptia auctoritatum conſarcinatio quorum multi habentur relati *per Borell. de præſtantia Reg. Cathol. cap. 7.* non diſtinguendo loca, tempora, leges, & mores, cum quorum præſuppoſito Doctores reſpectivè loquuntur; Imaginem, improbumq; laborem iſtum eſſe dicebam, quoniam ut in ipſamet omnium fortè magis exigua noſtra Italiæ Provincia ex- 8
perimur in tot diviſa principatus, nimium diverſæ ſunt leges, nimiumque diverſi mores, ac ſtyli ſuper hujuſmodi contributionibus, & taxis pro viarum, & pontium refectione, conſervatione, ac etiam nova conſtructione, Ideoque multo minus in hoc attendi debent leges *Codicis, & Authenticorum* editæ in Græcia pro illius regionis moribus, minuſque aliæ contentæ in *Digeſtis* quæ propterea præſupponuntur conditæ in Urbe Roma, quamvis earum eloquutio præſertim *in l. fin. ff. de Muner. & honor.* nimium de hoc dubitandi præbeat rationem, quodq; ſit apocrypha lex Græca ibi inſerta, cum pariter in hoc nimium quoque varii eſſent

hujuſmodi prohibitiones quæ vulgo banditæ, ſeu de-
fenſæ nuncupantur, afficiant etiam cives & incolas, qui
ſint clerici quoniam ubi juxta leges, vel mores regio-
num, defenſe ſeu banditæ ſint licitæ, ac moderatæ, ad-
eò ut aliis civibus & incolis remaneat in reliqua parte
territorii ſufficiens moderatus uſus civicus, tunc per-
mitti non debet clericis violatio, cum revera ipſi in hoc
propoſito conſiderentur potius tanquam cives quam
tanquam clerici, ideoque non eſt effectus exemptionis
clericalis, dum clerici exteri depaſci non poſſunt cum
eorum animalibus in aliena territorio, ergo eſt effectus
civilitatis non autem clericatus, cujus effectus in eo con-
ſiſtere videtur, ut eos eximat ab illa injuſta, & indiſcreta
prohibitione venationis, vel paſcuorum reſpectivè, quæ
per ſpeciem tyrannidis, vel concuſſionis, fiat vaſſallis,
qui non audeant contradicere; Tunc etenim commen-
dabile eſt ut clerici hujuſmodi prohibitiones, ac ban-
nitas intervertant, non ſolum ut propriam immunita-
tem conſervent, ſed etiam ex motivo charitatis, ut ita
impediant concuſſionem; ac etiam reintegrent, vel con-
ſervent jus ac libertatem concivium; Quoties tamen ex
hujuſmodi turbatione, ob potentiam prohibentis, reſul-
tare vel timeri non poſſint ſcandala, & inconvenientia
eidem ordini clericali, vel eidem Eccleſiaſticæ immu-
nitati præjudicialia, ut quandoque praxis docet.

16 Hinc proinde ſæpius in hujuſmodi controverſiis con-
ſultus, quandoque ex parte Baronum, & Dominorum
prohibentium, & quandoque ex altera parte Epiſcopo-
rum & Eccleſiaſticorum de Eccleſiaſtica libertate con-
tendentium reſpondere conſuevi, quod pro meo judi-
cio, iſta potius facti, quam juris quæſtio cenſenda eſt,
pro facti qualitate, ac ſingulorum caſuum particulari-
bus circumſtantiis decidenda, non ſolum cum regulis,
prudentialibus, ob quas praxis docet, quod Eccleſia pro
locorum vel temporum qualitate, plura tolerat vel diſ-
ſimulat, quia ſic, ad majora mala vitanda expediat,
cum ſæpius ita contingat ut id ſit cum parvis ſtimulis
in manibus puerorum, vel debilium, irritare elephan-
tem; Et conſequenter non eſt materia quæ recipiat
regulam generalem, & certam cuicumque caſui appli-
cabilem, ſive cum ſolis leguleicis propoſitionibus gene-
ralibus, vel cum doctrinis, & deciſionibus editis in di-
verſis caſibus, metienda, cum tota vis conſiſtat in ap-
plicatione congrua ad caſum præciſum, inſpectis ejus
particularibus circumſtantiis, eodem modo quo à me-
dicis faciendum eſt in curatione infirmorum; Licet ete-
nim habeant aphoriſmata, & regulas generales veras,
non tamen earum praxis, vel applicatio debet eſſe uni-
formis, quoniam praxis varia eſt, eaque pendet ab
ætate, à complexione, à valetudine, à tempore, à Cœ-
lo ſeu regione, & ab aliis ſimilibus circumſtantiis, ex
quibus in uno infirmo, ſalubre ſit illas regulas adhibe-
re, in altero autem perniciosum ac lætale.

† Conferunt ad præſentem materiam Juris prohi-
bendi, deducta *ſub tit. de Regal. diſc. 61. 135.
143. & ſeqq. & ſub tit. de ſervit. diſc. 38. cum ſeqq.*

ROMANA JUBILÆI UNIVERSALIS,

Diſcurſus ad veritatem

De modo viſitandi Eccleſias; & numerandi dies vi-
ſitationis ad effectum aſſequendi Jubilæum univer-
ſale, quod dicitur Anni Sancti.

SUMMARIUM.

1 *Caſus controverſiæ, ſeu dubitationis.*
2 *De Conſtitutione Bonif. VIII. ſuper introductione jubilæi univerſalis.*
3 *De declaratione ſuper viſitatione Eccleſiarum.*
4 *Dies Conſtituitur ex ſpatio 24. horarum.*
5 *Quando nova dies incipit, de variis opinionibus.*
6 *Quod deferendum ſit conſuetudini.*
7 *Conſuetudo non extenditur de caſu ad caſum.*
8 *De conſuetudine in materia indulgentiarum.*
9 *De rationibus, ob quas nova dies ad effectum viſitatio-
nis Eccleſiarum incipere debet à primis veſperis.*

DISCURSUS XLII.

INdicto per Clementem decimum conſueto tempo-
re, quarto, & ultimo currentis decimi ſeptimi ſæ-
culi Jubilæo univerſali, orta eſt dubitatio ſuper injun-
cta quatuor Patriarchalium Baſilicarum Sancti Petri, 1
Sancti Pauli, Sancti Joannis in Laterano, & Sanctæ
Mariæ Majoris viſitatione in triginta diebus, quoad ci-
ves & incolas Urbis; & quindecim quoad peregrinos
facienda, quomodo ſcilicet dies regulari deberet, &
an ob continuati longi itineris incommoditatem, lici-
tum eſſet in veſperis antecedentis diei, hanc viſitatio-
nem inchoare, illamque, ita diviſo itinere cum in-
termedia noctis quiete, commodius die ſequenti per-
ficere; Cumque inter Morales, alioſque interni, &
vel ſpiritualis fori profeſſores, pro conſueta ingenio-
rum varietate, diverſæ eſſent ſententiæ. Aliquibus,
juxta particularium indulgentiarum praxim affirman-
tibus; Aliis verò negantibus, ex eo quod juxta recep-
tum Eccleſiæ uſum, in jejunio, & in cuſtodia dierum
feſtorum, ac ſimilibus, dies Eccleſiaſticus inciperet à
media nocte, atque in alterius noctis medietate deſine-
ret; Hinc de mandato Papæ coram Cardinali Vicario, 2
habitus fuit congreſſus officialium Pænitentiariæ, plu-
riumque Prælatorum & Parochorum ac Religioſorum,
in quo, pro numero magis quàm pro pondere voto-
rum, prævaluit poſterior opinio, cumque caſualiter ad
meam notitiam ſequenti die id deveniſſet, idcircò ex
ſolo motivo veritatis, ac publicæ commoditatis, im-
pulſum dedit deſuper edendi familiarem Italico ma-
terno idiomate diſcurſum, qui ejuſdem Vicarii Secre-
tario in officium, tanquam amico tranſmiſſus, occa-
ſionem dedit illas deſuper adhibendi diligentias, quæ
ab iis, ad quos pertinet, adhiberi debebant, ante edi-
tionem conſtitutionis ſuper dicta indictione publicatæ,
videndi ſcilicet primam conſtitutionem Bonifacii octa-
vi editam ſuper introductione, ſeu reſtauratione hujus
Jubilæi, regiſtratam in corpore juris canonici inter ex-
travagantes communes *in cap. 1. de pœnit. & remiſſ.* ad
quam neque ego in præfati diſcurſus editione adver-
teram.

In hujus etenim extravagantis gloſſa verbo *& ſaltem
ſemel in die.* refertur quod in ipſomet primo Jubilæo
iſta difficultas excitata fuiſſet, ab eodem verò Papa 3
deciſa in Conſiſtorio, declarando, ut ſufficeret viſita-
re Eccleſias in pluribus diebus continuatis, unam ſci-
licet qualibet die, quaſi quod ita ratione animi, ac de-
ſtinationis, unica ſit itineratio, quamvis in pluribus
diebus perficiatur, quod longè commodiorem, ac la-
tiorem redolet opinionem, ac propterea ita viſum eſt
remanere extra quæſtionem primam opinionem per-
ficiendi hanc viſitationem in unica die naturali conſti-
tuta ex ſpatio viginti quatuor horarum, quomodocum-
que diei principium detur, multo verò magis ubi, juxta
Indulgentiarum particularium ſtylum, initietur in pri-
mis, ac perficiatur in ſecundis Veſperis, & ad cujus
opinionis reflexionem præfatus diſcurſus editus fuit.

Dicebam itaque, quod quidquid ſit de pleriſque die-
rum civilium, ſeu legalium ſive utilium, & continuo-
rum dierum diviſionibus, ad effectus judiciales vel alios
juridicos tradi ſolitis per Juriſtas ex iis quæ aliis relatis 4
habentur collecta apud *Engen. conſ. 48. & 63. lib. 1. &
Antonell. de tempor. legal. lib. 1. cap. 3. num. 20. & ſe-
quentib.* ac alios; Quatenus pertinet ad diem natura-
lem, qui in ſubjecta materia ſive dubio attendendus eſt;
Apud omnes Nationes omneſque profeſſores, extra
controverſiam, ac invariabiliter, ita omnes ad ſenſum
docente ipſo curſu naturali Solis, ille conſtituitur ex
ſpatio viginti quatuor horarum, utroque lucis, ac te-
nebrarum computato tempore, quod juxta varia ipſius
Solis

Solis ſigna varium eſt, in duobus tantùm Veris, & Autumni illa ſervata æqualitate, quæ æquinoctialis dicitur.

Incertum verò apud humanum genus remanet, quale dicendum ſit iſtius ſpatii, vel ſolaris curſus initium, in quo nova dies incipiat, ac propterea varii deſuper fuerunt nationum ſenſus, & mores, relati *per Antonell. ubi ſupra num. 27. cum ſeqq. & in Theatr. human. verbo Dies verſic. Principium*, & per alios frequenter;
5 Siquidem apud Hebræos, cum quorum moribus aliquæ aliæ Nationes concordant, regulatur initium à ſolis occaſu, vel à veſpertino crepuſculo; Apud Romanos à media nocte, juxta teſtimonium Juriſconſulti *Pauli in l. more Romano ff. de feriis*: Apud Babilonios, ſeu Ægyptios, & alios in aurora ſeu crepuſculo matutino; Et apud Arabos, & alios in meridie.

Quare hujuſmodi varietate ſic ſtante, receptum eſt, deferendum eſſe conſuetudini regionis, quæ etiam in regione, vel civitate varia eſſe dignoſcitur pro effe-
6 ctuum diverſitate; Ut exemplificando in eadem Urbe, in qua cadebat quæſtio, praxis docet univerſæ Eccleſiæ vel reſpective Italiæ communis, quoniam ad effectum utriuſque jejunii naturalis, & moralis, ac etiam celebrandi feſtivos dies, abſtinendo ab opere ſervili continuatur antiquorum Romanorum mos regulandi initium à media nocte, idemque ſervatur in beneficialibus ad effectum regulandi diſtinctionem menſis Apoſtolici reſervati ab Ordinario ex deductis *ſub tit. de beneſic. diſc. 15.* cum ſimilibus.

E converſo autem pro regulatione particularium diurnarum indulgentiarum in aliqua Eccleſia occaſione ſolemnitatis; Ac etiam pro currenti regulatione horarum, & vitæ, in horologiis, datur initium à primis veſperis, vel reſpectivè ab occaſu ſolis; Eademque recepta eſt conſuetudo in recitatione divini officii, quod ſcilicet matutinum cum laudibus diei ſequentis practicantur poſt veſperas diei antecedentis, cum ſimilibus.

De natura verò conſuetudinis eſt, ut attendenda veniat in caſu præciſo, & individuo, prohibita exten-
7 ſione de uno in alterum, quamvis rationis identitas accedat, ex relatis *ſub tit. de beneſic. diſc. 30. ſub tit. judic diſc. 35.* & alibi.

His itaque ſic prænotatis; Dicebam quod cum ageretur de materia Indulgentiarum, atque in iſta Eccle-
8 ſiæ conſuetudo ſit, ut pro earum conſequutione dies illius ſolemnitatis, cui conceſſæ ſunt, initiet in primis veſperis diei antecedentis, ac deſinat in occaſu Solis ipſius diei ſolemnitas; Hinc ſequitur ut habeamus particularem, ac individuam conſuetudinem, cui deferendum veniat, neglecta illa conſuetudine, quæ ad alios effectus ut ſupra regulat initium diei à media nocte, ex præfata conſuetudinis natura, ut attendi debeat in caſu præciſo ac individuo, neglectis aliis caſibus diverſis, quinimo etiam ſimilitudinaribus.

Verùm ubi etiam admittenda eſſet illa ſophiſtarum criticatio, ob quam dicta ſimilitudo indulgentiarum particularium, & hujus Jubilæi univerſalis non admittitur, quaſi quod obſervantia Indulgentiarum particularium habeat aliquod majus ſpatium viginti quatuor horarum facta computatione à primis veſperis ad occaſum Solis diei ſequentis, idque potius proveniat ex eo quod ita expreſsè diſponatur in literis Apoſtolicis ſuper indulgentiarum conceſſionibus, adeo ut iſte diei valeat caſus omiſſus, unde remaneat extra conſuetudinem; cujus tamen contrarium probabilius eſſe dicebam, cum pleriſque indulgentiis antiquis, ſuper quibus ea non habeutur, eadem ſit praxis, ut eſt præſertim illa in die ſecunda Auguſti, quæ habetur in Eccleſia Sanctæ Mariæ Angelorum Aſſiſii, vulgò Portiuncula nuncupata, de qua agitur *ſub tit. de Praemin. diſc. 11.* extenſa ad omnes Eccleſias ordinis Minorum in tot diverſas religiones, & Congregationes diviſi.

Adhuc tamen, admittendo ex abundanti quod eſſet caſus omiſſus, idem cenſendum eſſe verius dicebam ex pluribus rationibus, quarum ſingula concludere videtur, multo magis omnes junctæ, ex vulgari regula 9
ſive axiomate, ut ſingula quæ non proſunt &c.

Primò nempè (retinendo ejuſdem diſcurſus ordinem) quod à ſimilibus potius, quàm à diſſimilibus arguendum eſt ex regula ſeu axiomate, tam Juriſtis, quam philoſophis, ac medicis, & aliis communi, quod in habentibus ſymbolum facilior ſit tranſitus. Ideoque ubi etiam dicendum eſſet, quod identificus non eſſet caſus indulgentiarum particularium, & iſtarum Jubilæi univerſalis, adhuc tamen magna ſimilitudo negari non poteſt.

Secundò etiam ducto eodem argumento à ſimili magis proximo aliarum indulgentiarum, pro viſitatione ſeptem Eccleſiarum Urbis in aliis temporibus extra iſtud tempus Jubilæi univerſalis, vel anni Sancti.

Tertiò magis ad rem, ac individualiter propter Eccleſiæ conſuetudinem in apertura Portæ Sanctæ, hujuſque Jubilæi univerſalis initiatione, à die nativitatis Domini, quæ eſt vigeſimaquinta Decembris, & tamen apertura fit in primis veſperis diei vigeſimoæquartæ, unde evidens reſultat probatio, quod diei initium ad hunc effectum à primis veſperis regulandum venit.

Quartò quoniam in dubio ſequi potius debemus in his ſpiritualibus conſuetudinem Hebræorum de tempore, quo erat populus electus, ac dilectus; ex quo Verbum æternum humanam carnem ſuſcepit, quàm antiquorum gentilium ſeu ethnicorum Romanorum.

Quintò in idem, & fortius, quoniam iſta introductio Jubilæi univerſalis ſequuta eſt ad inſtar illius Jubilæi, quod erat in uſo apud Hebræos pro viſitatione Templi, ideoque exemplum ab exemplari, ſive copia ab originali regulari debet.

Sextò quoniam in materiis favorabilibus, ac nemini præjudicialibus, magis lata, & benigna opinio recipienda venit.

Septimò in idem, quoniam in dubio illa tenenda eſt opinio, vel via, per quam omnibus commodius conſultum eſſe valeat, omneſque de hoc favore, ac Theſauro ſpirituali participare poſſint; Id autem rectè ſequi poteſt juxta primam opinionem, cum ſenes & debiles, & præſertim mulieres, aliique viri nobiles, qui pro majori merito, ac devotione, pedeſtres hanc viſitationem facere velint, id rectè explicare poſſint ob intermediam quietem noctis; Et è converſò impracticabilis eſſet poſterior opiniò.

Octavò, quoniam ita practicabilis magis eſt devotio illorum; qui illam diem huic ſpirituali exercitio dedicantes, in ipſo diei Initio viſitationem incipere cupiant; E converſo, autem ſi initiatio, vel terminatio, juxta ſecundam opinionem, ſequi deberet à media nocte, & in altera media terminare, renovarentur antiqua inconvenientia quæ experientia probavit reſultare ex vigiliis, & nocturnis functionibus.

Nonò ob magis communem, & univerſalem certitudinem hujus initii invariabilis apud omnes quamvis idiotas, dum è converſo ſpatium mediæ noctis eſt adeo varium, & incertum, ut paucis innoteſcat.

Et demùm decimò, quoniam in puncto juris, ac etiam juxta philoſophicas rationes, nova generatio initiare dicitur in inſtanti corruptionis; Idque in jure habemus circa regulationem anni fructiferi ſeu recollectæ ex relatis *ſub tit. de Dote diſc. 160. & ſub tit. de Beneſ. diſc. 100.* & alibi; quod ſcilicet annus novus, ſive nova fructuum productio, initiare dicitur eo ipſo, quod recollecti ſunt fructus anni antecedentis, quamvis per aliquos menſes terra inculta remaneat, nullumque præbeat novorum fructuum indicium, dum in illo tempore, quo pro noſtra capacitate terra ſterilis videtur, concipit, ac præparat novos fructus, quos poſtmodum parit, & paulatim nutrit, eoſque ad perfectionem reducit; Ita à pari occidente ſole, corrumpi dicitur illa dies, atque illicò tanquam eodem Sole quieſ-

Digitized by Google

cente in ſpatio tenebrarum pro futuræ lucis labore, & operatione, ex tunc novæ diei creatio initiare dicatur.

RUBEN GABELLÆ, PRO CLERO.

Reſponſum pro veritate.

De eadem materia, de qua ſupra diſc. 5. ſuper franchitia Eccleſiaſticorum a gabella farinæ vel panis.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De natura, & qualitate iſtius gabellæ, & undè proveniat Franchitia Eccleſiaſticorum.*
3 *De concordia, quæ deſuper habetur inter univerſitatem, & Eccleſiaſticos, & de illius ratione.*
4 *Gabella aucta, eſt eadem ac prior, eademque franchitia intrat.*
5 *De facultate vendendi franchitias vel bullettas non exemptis, & de ratione.*
6 *De cenſuris contra negantes Franchitias Eccleſiaſticis.*
7 *Quomodo concilientur ea quæ dicuntur* ſupra diſc. 5 & hic.

DISCURSUS XLIII.

ANtiquiori tempore in Civitatem Rubeo. impo-
ſita erat gabella Farinæ ad rationem carolено-
1 tum decem pro quolibet modio, vulgò tumulo, dein-
deque mutatu Concilio introducta eſt exactio in pane
ad rationem quadrantium viginti pro quolibet pane in
quodam pondere vulgò *rotolo*; Cumque in dicto anti-
quiori tempore inita fuiſſet de anno 1584. concordia
cum Eccleſiaſticis, eis præſtandi franchitiam in duo-
bus tumulis pro quolibet ſacerdote, uno pro quolibet
conſtituto in aliis duobus ordinibus ſacris, & medio
pro quolibet Clerico; Hinc producente pro magis com-
muni uſu quolibet tumulo panes 50. obſervantia dedit,
quod ſacerdotes potiti fuerint franchitia in rotulis cen-
tum pro quolibet, conſtituti in ſacris in rotulis 50. &
Cleri in minoribus in 25. juxta frequentem, illius pro-
vinciæ praxim enunciatam *ſub tit. de regal. diſc. 54. &*
155. *& ſupra diſc. 5.* dictaque obſervantia diuturna, &
pacifica fuit abſque contradictione, adeo ut non intraret
illa quæſtio, de qua agitur *dicto diſc. 5. Miſcellan. Ec-
cleſ.* ſuper innovatione ſolitæ quantitatis.

Cum autem cum regio aſſenſu Univerſitas dictæ
Civitatis dictam gabellam auxiſſet, ſeu verius eam
2 reſtituiſſet primævo enunciato ſtatui Carolenorum de-
cem pro quolibet tumulo, & ſic ad rationem obolo-
rum 24. ſeu granorum duorum pro quolibet pane,
atque inveterata etiam adſit pacifica conſuetudo, quæ
generalis eſt illius Regni Civitatibus, & locis, in qui-
bus eadem vigeat gabella enunciata locis citatis, quod
Eccleſiaſtici vendunt vel concedunt ſæcularibus buller-
tas dictæ franchitiæ in toto vel in parte; Hinc debitori
contigit, an iidem Eccleſiaſtici poſſint vendere vel con-
cedere ſæcularibus eaſdem bullettas integræ franchitiæ
etiam ab iſto novo augmento obolorum quatuor pro
quolibet pane, atque ubi Magiſtratus ſæcularis prohi-
beat laicis, ne emant, an intrarent cenſuræ ob violatam
Eccleſiaſticam immunitatem.

Pro Eccleſiaſticis cenſui ſine dubio reſpondendum,
atque pro clariori hujus veritatis cognitione reaſſumen-
3 da eſſe dicebam ab alto naturam, ſeu qualitatem hu-
jus Franchitiæ eo modo quo habetur reaſſumpta in ſu-
pra allegatis *diſc. 54. & 155. de regal. & ſupra dicto
diſc. 5.* quod ſcilicet iſta franchitia non ſit gratia, vel
privilegiativa conceſſio, quam Univerſitas faciat Ec-
cleſiaſticis, ut propterea intret illa ſtricta, & rigoroſa
interpretatio, quæ intrat in privilegiis, & in donatio-
nibus non extendendis de re ad rem, vel de caſu ad ca-
ſum; ſed competit ex juſtitia, & ex illa compoſitione
æquè ſe habente ad lucrum, & damnum hinc inde ſu-
per ipſa gabella in genere ſive ſit magna, ſive ſit par-
va, & ſive augeatur, ſive minuatur, quod ſcilicet at-
tenta juris diſpoſitione Eccleſiaſtici debent eſſe exem-
pti ab iſta gabella laicali pro integra eorum indigen-
tia, atque pro omni uſu, tam proprio quam famulo-
rum, & aliorum, quos ipſi citra fraudem proprioſum-
ptu alant, ſeu alere debeant, adeo ut ſi caſus præbeat
quod aliqua perſona Eccleſiaſtica habeat valdè nume-
roſam familiam, ideoque indigeat mille, vel biſmille
panibus, & ultra in quolibet menſe, pro omnibus de
jure deberet eſſe immunis, ut praxis docet in Epiſco-
pis, & in aliis qui non cadant ſub concordiis juxta ca-
ſum de quo *dicto diſc. 54. de Regul.* ac etiam *diſc. 61.
eod. tit. & in aliis.* Et è converſo illæ perſonæ Eccleſia-
ſticæ, quæ non teneant famulos, aliamque familiam
non habeant, adeo ut pro ſola perſona propria indi-
gentiam panis habeant, & per conſequens vigintiquin-
que panes pro menſa ſufficiant, pro illis tantum & non
ultra; Sed quoniam id in dies pariebat fraudes, & con-
troverſias, quia nempe aliqui Eccleſiaſtici volebant exi-
mere conjunctos, & alios quos ipſi non ſuſtinebant,
vel ſuſtentare non tenebantur; Hinc meritò facta fuit
penè per univerſum Regnum cum aliqua variatione,
concordia, per quam per viam peræquationis paupe-
ris cum divite ſtatueretur regula generalis, & unifor-
mis pro omnibus juxta qualitatem ordinum ſeu gra-
duum, ac propterea in Univerſitatibus compenſatur
illud plus quod tribuitur clericis non habentibus fami-
liam cum eo minori quod tribuunt clericis habentibus
familiam numeroſam, ita fingendo quod totus Clerus
conſtituat unam univerſitatem ſeu unum corpus intel-
lectuale, cui juxta diſtributionem ordinum detur cer-
ta quantitas franchitiarum ſingulis menſibus dividenda
inter ſe, adeo ut iſta æqualitas tendat in præjudicium
illorum Eccleſiaſticorum, qui habeant familias magis
numeroſas, quoniam coguntur ſolvere gabellam; at-
que pati damnum in recompènſationem utilitatis, quam
obtineant clerici pauperes minorem familiam habentes
tanquam per ſpeciem partiri ita ſe habentis hinc inde
ad commodum & incommodum &c.

Et quamvis ut advertitur locis citatis, & præſertim
diſc. 6. frequentius caſus præbeat, quod major ſit nu-
merus clericorum pauperum habentium modicam fa-
miliam, quàm divitum, & nobilium qui majorem ha-
beant, adeo ut Univerſitatibus expediret hujuſmodi
concordiam tolli de medio, atque cuique præſtari fran-
chitiam juxta veram indigentiam propriam; Attamen
id eſt per accidens ob Regni calamitates, ob quas ho-
dierni temporis populares, fortè magis ex induſtria
quàm ex devotione eligunt vitam Clericalem, dum
dari poteſt caſus converſus juxta diverſos mores loco-
rum, ſed quidquid ſit, id reſpicit majorem vel mino-
rem quantitatem franchitiæ in genere vel in ſubſtan-
tia, ſive majorem vel minorem quantitatem victualium
gabellabilium, non autem ut pro eodem individuo vi-
ctuali pro una parte gabellæ debeat competere fran-
chitia, & pro altera non, quoniam eſſet dare caſum
quod Eccleſiaſtici pro iſta parte aucta ſolverent gabel-
las ſæculares, quod eſt prohibitum, dum eadem eſt
ratio totius quoad totum, ac partis quoad partem.

Et quemadmodum ſi per univerſitatem iſta gabella
diminuta fuiſſet, atque redacta ad obolos decem, &
minus pro quolibet pane, non poſſent perſonæ Eccle- 4
ſiaſticæ conqueri, ac prætendere quod deberent ob-
tinere antiquum ſolitum emolumentum ad rationem
obolorum viginti juxta ſtatum antiquum; Ita è con-
verſo quoniam ſemper intrat eadem ratio, quod ſci-
licet eſt una, & eadem gabella, & una, & eadem
franchitia.

Et in ſpecie quod gabella aucta non dicatur nova, ſed
eadem cum antiqua, & quod exempta ab iſta, ſit exem- 5
ptus etiam ab augmento *Menoch. conſ.* 1205. *Rot. de-
ciſ.* 148. *num.* 14. *par.* 11. *rec. ubi allegatur Caſtr. conſ.* 8.
ſub

Digitized by Google

ſub num.2.lib.1. atque his ſtantibus non videbatur adeſſe probabilis ratio dubitandi cur franchitia juxta antiquam tranſactionem, & taxam deberetur pro gabella antiqua, quodque poſſit aliis vendi vel concedi; Et non deberetur, neque poſſet vendi pro iſto augmento, atque ita docet praxis Civitatis Neapolitanæ, quod prius exigebatur unus granus pro quolibet pane ſeu rotulo, poſtea verò diverſis temporibus factum fuit augmentum plurium granorum, ſed ſemper pariformiter Eccleſiaſtici etiam in augmento eamdem habuerunt immunitatem.

In eiſdem ſupra allegatis diſcurſibus, aſſignavi quoque congruam rationem hujus conſuetudinis ubique vi-
5 gentis, quod perſonis Eccleſiaſticis aliiſque exemptis permittitur vendere, vel concedere ſæcularibus, & non exemptis ſuas franchitias, quoniam ita ipſi Eccleſiaſtici coguntur pro ipſorum, & familiæ uſu emere panem ingabellatum, ideoque nil intereſt univerſitati quod Eccleſiaſtici utantur franchitia pro ſuo uſu, vel quod illam alteri non exempto concedant, ipſi verò emant illa victualia ingabellata, quæ emere deberent illi non exempti, quibus franchitia communicatur; Adinſtar habentis bullettam pro ingreſſu gratuito ad Comœdiam, quod nil refert quod det ſuam bullettam alteri, ipſe verò ingreſſurus eam ſolvat, cum deteſtabilis fraus conſiſtat, quando Eccleſiaſtici vendant non exemptis eorum bullettas, & franchitias, ipſi vero pro eorum uſu ſatagant comedere panem etiam franchum, & non gabellatum, ideoque merito S. Congregatio pluries iſtam conſuetudinem approbavit, ac ſervari mandavit juxta declarationes relatas per aliquos modernos Collectores, & præſertim *add. ad del Bene de immun. Eccleſiaſtica verbo Gabella*, & *Nicolius in floſculis ſub eadem verbo num.3.*

Idque habet aliam congruam rationem, quod ſcilicet pleræque perſonæ Eccleſiaſticæ non poſſunt facere panem in propriis domibus, ac propterea coguntur illum emere in platea, quæ ita cum venditione bullettæ eis compenſatur in illa gabella, quam ſolvunt in emptione ingabellati, & ne aliàs indirectè ita privati remanerent immunitate, & cogerentur ſolvere gabellas ſæculares.

Hinc de conſequenti reſultare dicebam reſponſionem ad aliud dubium cenſurarum generalium, reſultantium à quacumque ſive directa ſive indirecta violatione aut perturbatione immunitatis Eccleſiaſticæ, quo-
6 niam cum ex antiqua conſuetudine rationabili ob præmiſſas rationes Eccleſiaſtici ſint in poſſeſſione illius libertatis vendendi vel concedendi non exemptis ſuas franchitias vel earum partem, ita non poteſt iſta libertas eis reſtringi; Credebam tamen non intrare cenſuras contentas in bulla cœnæ, cum ad hunc effectum requiratur inhibitio directè facta perſonis Eccleſiaſticis ex relatis *dicto titul. de Regal. diſc.62. num.3.* ſed id parum vel nihil refert, quoniam ſufficit quod fieri non poſſet; quodque aliàs faciendo incurrantur cenſuræ.

Neque præmiſſis obſtare dicebam ea, quæ ex zelo juſtitiæ, & Charitatis erga Univerſitates, & laicos con-
7 tra Eccleſiaſticorum immunitatem à me motivantur *ſupra dicto diſc.5. & 6.* ac etiam *in alio opere in Italico idiomate compoſito, cui eſt nomen* il Dottor Volgare *ſub titul. de Immunitate Eccleſiaſtica*; quoniam idem affirmabam, non quidem contra immunitatem, quam laudo, & tueri profiteor, ſed contra illius abuſum, & quando ſub ejus pallio fiat mercatura, reponendo in propria crumena ad illicitam utilitatem, & mercaturam id quod laici ſolvunt Principi, vel Civitati pro oneribus publicis, ſed in iſto caſu; quod adſit jam per concordiam ſtabilita taxa uniformis, quæ ut præmiſſum eſt præjudicat potius Clericis nobilibus, & divitibus habentibus numeroſam familiam, pro cujus ſuſtentatione coguntur ſolvere gabellam ultra taxam generalem, & uniformem, nulla ex rationibus ibi conſideratis intrare videtur, ideoque ibi, & hic deducta bene invicem compatiuntur.

CASTREN. SUBJECTIONIS.

PRÒ CAROLO GUARINO.

Caſus diſputatus in S. Congregatione Concilii reſolutus ut infra.

An & quomodo Clericus ſæcularis nullum habens beneficium reſidentiale dicatur ſubjectus Epiſcopo; Et an eodem tempore poſſit eſſe ſubditus plurium Epiſcoporum.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Poteſt quis eſſe civis plurium locorum.*
3 *Ac etiam poteſt eſſe ſubditus plurium Epiſcoporum, & quomodo.*
4 *Simplices Clerici, & presbyteri non tenentur intervenire in proceſſionibus aliiſque functionibus.*
5 *An poſſint cogi ſe præſentare perſonaliter coram Epiſcopo occaſione obedientiæ vel viſitationis.*
6 *Quando prohiberi poſſint, ne diſcedant à loco.*
7 *De civitate, vel origine occaſionali.*
8 *Ad quas pœnas procedi valeat propter abſentiam contra habentes beneficium reſidentiæ.*

DISCURSUS XLIV.

CUm Carolus Guarinus natales habuerit in Oppido Boardi Caſtren. diœceſis occaſione incolatus 1
ejus patris, qui erat loci Dominus, & Baro, ibique ad ſacros Ordines ad titulum patrimonii promotus fuerit, poſtmodum verò domicilium tranſtulerit ad oppidum Speculæ diœceſis Hidruntinæ, atque Epiſcopus originis illum cogere vellet ad præſtandam illam obedientiam, quæ præſtari ſolet Epiſcopo per omnes Clericos diœceſis in Dominica in Albis, nec non ad interveniendum perſonaliter ſtatuta die in edicto ſingulis annis apponi ſolito pro viſitatione loci, ac etiam ad interveniendum in proceſſionibus procedendo alias ad pœnas pecuniarias pro illarum partium abuſibus comminari ſolitas. Hinc Carolus recurſum habuit ad S. Congregationem Concilii pro declaratione cujuſnam diœceſani ſubditus eſſet, atque prodiit reſcriptum ſubjacere utrique. Quare timens quod hoc reſcriptum magis dictas moleſtias confoveret, denuò recurſum habuit pro ejus declaratione, atque in hoc poſteriori recurſu meam adhibuit operam.

Dicebam itaque ſcribens ſuper hoc puncto, quod reſ- 2
criptum eſſet quidem juſtum, benéque fundatum, illud conſiderando generaliter, & in abſtracto, quoniam rectè dari poteſt ſubjectio, ac reſpectivè competentia plurium Epiſcoporum, tam ad effectum collationis Ordinum, quàm etiam cognitionis cauſarum, aliosque effectus, quia nempè poteſt quis eſſe ſubditus unius Epiſcopi ratione originis, alterius ratione domicilii, alterius, imò, & plurium diverſorum ratione beneficiorum, ac reſpectivè bonorum, quæ in ſingulorum diœceſibus poſſideat, eodem modo quo *ſub tit. de præmin.* habetur de civilitate, quod ſcilicet poteſt quis eſſe civis plurium locorum pro diverſitate reſpectuum, ut præſertim *diſc.56. & ſeqq.* ac etiam *ſub tit. de juriſd. præſertim diſc. 90.* ſuper pluralitate perſonarum formalium in una eademque perſona materiali, cum ſimili- 3
bus, ideoque ad effectum præſertim collationis ordinum, datur iſta pluralitas Epiſcoporum competentium; quia nempè unus ſit competens ratione originis, alter ratione domicilii, alter ratione beneficii, alter ratione familiaritatis, & alter ratione ſimplicis acceſſus, quando propria diœceſis ab infidelibus, vel Hæreticis occupata ſit, juxta caſum, de quo *eod. tit. de juriſd. diſc. 32. cum ſimilibus*, *ut advertitur in annot. ad Concil.* & alibi

alibi pluries, cum iſta hodiè videantur jam plana, & nota apud ſolitos modernos collectores plenè deducta. Punctum vero conſiſtere dicebam in applicatione ad factum pro dictis effectibus, vel abuſibus gravatoriis, & oneroſis, an ſcilicet abſentia non obſtante, cogi poſſet perſonaliter intervenire in dicta præſtatione obedientiæ per omnes diœceſanos ſtatuta die facienda, vel in altera occaſione viſitationis, ac in proceſſionibus, aliiſque ſimilibus actibus.

In hoc autem etiam pro varietate, agnita quoque, & declarata per S. Congregationem, dicebam, quod injuſta, maléque fundata eſſet Epiſcopi prætenſio, quoniam etiam præſentes, qui non habeant beneficium reſidentiale, ſive non ſint de aliquo corpore, quod ex
4 conſuetudine ſoleat, ac teneatur intervenire in publicis proceſſionibus, aliiſque functionibus, non poſſunt ad id cogi, ex deductis *hoc eodem titul. diſc. 32. in fin.* ac etiam *in opuſculo de Epiſcopo*, Igitur multò minus abſentes; Et quoad interventum perſonalem in præſtatione dictæ obedientiæ ſemel in anno ſtatuta die juxta Diœceſis conſuetudinem, aliumque interventum ad effectum viſitationis perſonalis, quando Clerici, &
5 presbyteri etiam, ſimplices ad reſidentiam veram non arctati reperiantur præſentes in loco, nullumque habeant legitimum impedimentum, tunc admittebam quod Epiſcopus poſſit eos ad id cogere, atque ad aliquam pœnam moderatam procedere contra inobedientes, quoties conſtet quod ex contumacia, & inobedientia poſitiva non comparitio proveniat, quoniam non videtur prohibendus Epiſcopus ſemel in anno, ſive in aliquibus ſtatutis temporibus numerare proprium ovile, ac recognoſcere, & viſitare perſonaliter ſuæ Diœceſis clericos, ad effectum dignoſcendi eorum inceſſum, ac vivendi modum, nec non idoneitatem in exercitio ordinum, quamvis nullum habeant
6 beneficium; Non per hoc tamen infertur, ut eos abſentes mulctare poſſit, ſive cogere ut diſcedentes à loco, in quo morantur ad alium accedere debeant, ſive impedire ne abſque ipſius licentia, ejuſque literis dimiſſorialibus diſcedere, ac pro libito peregrinari valeant, cùm hæc pluries improbata fuerint per S. Congregationem; Eo tamen excepto caſu, in quo abſentia eſſet malitioſa, & affectata ad effectum fraudandi viſitationem perſonalem, ut contingere poteſt in Clericis locorum diœceſis, in quibus Epiſcopus reſidere non ſoleat, ſed ſolùm ſemel in anno vel ſtatuto tempore interveniat occaſione viſitationis ſibi injunctæ per Concilium Tridentinum; Ac propterea ille, qui in reliquis anni partibus domicilium fixum, & ordinarium in loco habeat, in dicta viſitatione, vel ejus conſueto tempore imminente, ſtudioſè affectet abſentiam, & peregrinationem, ut ita effugiat præſentiam paſtoris, ejuſque viſitationem perſonalem, ſed iſte dicitur caſus particularis tanquam per limitationem regulæ, quæ eſt in contrarium.

Atque ſi hæc procedunt in illis, qui verè originarii, & domiciliati locorum dicuntur, multò magis dicebam id procedere in hac facti ſpecie, quod nativitas in loco fuit potius occaſionalis ob reſidentiam partis
7 ratione feudi, ut advertitur *eodem tit. de praemin. diſc. 37. & diſc. 104. de regalibus*, ac etiam *diſc. 21. de Canonic.* & alibi pluries: Cum enim (loquendo de moribus Italiæ) nobiles magnatum Civitatum, ac etiam alii induſtres negotiatores, occaſione feudorum, & dominiorum, vel reſpectivè occaſione mercaturæ, vel exercitii alicujus profeſſionis ſoleant in diverſis locis morari, ibique filios procreare, ita eſſet dare magnum, & impracticabile inconveniens, quod filii iſtorum ſubjecti remanere deberent quamvis abſentes, illis Epiſcopis, intra quorum diœceſim hujuſmodi natales habuerint, ſi eligant vivere in patria originaria, aut in aliis ſibi benè viſis locis; Ideoque contra clericos ſimplices, qui ratione beneficii verè reſidentialis non poſſint cogi ad reſidentiam cum remediis ſtatutis per Sacros canones, vel per Concilium Tridentinum, juxta deducta *ſub tit. de benefic. diſc. 77.* & alter non videtur dari caſus niſi ex præmiſſis abſentiæ affectatæ, & fraudulentæ ad evitandam viſitationem perſonalem, ſive alter, ut id ex contemptu fiat.

Quinimò etiam ubi agatur de habentibus beneficium reſidentiæ adhuc abuſus eſt ob hujuſmodi non compa- 8
ritiones, vel ob abſentiam ſine licentia, procedere ad mulctas, & pœnas pecuniarias, quandoque etiam notabiles, ut propterea hujuſmodi functiones deſerviant, & principaliter fiant tanquam per ſpeciem mercaturæ, ſeu venationis, occaſione extorquendi pecunias, dum contra non reſidentes per canones, & per Concilium impoſitæ ſunt pœnæ, ad quas, non autem ad alias procedi debet juxta ea quæ habentur *dicto diſc. 77. & 134. & 135. de benef. & alibi.*

ALEXANDRINA PRÆMINENTIARUM,

PRO PRÆPOSITO S. DALMATII CUM PRÆPOSITO S. MARIÆ DE CURTE.

Caſus diſputatus in Tribunali A. C. credo reſolutus pro hac Parte.

An Eccleſia Collegiata inferior teneatur accedere proceſſionaliter ad aliam Collegiatam digniorem, ut exindè accedatur ad Cathedralem, idemque agere in regreſſu in proceſſionibus, quæ per Cathedralem fiunt.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutio cauſæ.*
3 *Collegiatâ inferior, quando accedat ad digniorem in proceſſionibus peragendis, & num. 5.*
4 *In Eccleſia, in qua proceſſio inchoatur, debet terminare.*
5 *Concluſio de qua num. 3. an procedat, ubi accedendum ſit ad Cathedralem.*
6 *Major dignitas, vel antiquitas Collegiata importare debet praeminentiam, & pracedentiam, non autem ſubjectionem inferioris, & minus digua.*
7 *Quid in hoc operetur obſervantia, ſed conſuetudo.*
8 *An Epiſcopus in Conſtitutione Synodali poſſit diſponere id, de quo ſupra n. 3. & 5.*
9 *Adverſus Ceremoniale non datur contraria obſervantia.*
10 *De facultate quam Concil. Trid. tribuit Epiſcopis in materia pracedentiarum in proceſſionibus.*

DISCURSUS XLV.

CUM in Civitate Alexandriæ adeſſent duæ Eccleſiæ Collegiatæ; Una S. Mariæ de Curte an- 1
tiquior, & quæ præcedentiam habet ſupra alteram S. Dalmatii, prætenſionem excitavit Præpoſitus primæ, in vim aſſertæ conſuetudinis, ac etiam Conſtitutionis Synodalis, quod Præpoſitus, & Canonici S. Dalmatii, quando publicæ proceſſiones per Cathedralem peragendæ ſunt, accedere deberet proceſſionaliter ad Eccleſiam S. Mariæ, ut exindè accederetur ad Cathedralem, idemque fieri debere in regreſſu, atque ſententiam ab Ordinario ſuper reintegratione ad poſſeſ- 2
ſionem hujus præeminentiæ reportavit in gradu appellationis revocatam à Metropolitano Mediolani; Introductaque per appellationem cauſa in Tribunali Auditoris Cameræ, credo quod hæc poſterior ſententia confirmata fuerit, quod tamen non omninò certum eſt, dum poſt unicam diſputationem amplius de cauſa actum non audivi.

Scribendo itaque pro Præpoſito S. Dalmatii, & ſic pro confirmatione ſententiæ Metropolitani, etiam cum aliquo ſenſu veritatis, ſuper qua tamen cùm unica diſ-

putatione

putatione non viſis juribus alterius Partis, judicium omninò maturum efformari non potuit, dicebam, quod probabilius eſſet hæc poſterior ſententia, cum prætenſio actoris probabili fundamento innixa non eſſet; Quando equidem ageretur de duabus Collegiatis exiſtentibus in aliquo Oppido extra locum Cathedralis
3 juxta caſum, de quo *diſc.9.de Praemin.* cum ſimilibus, tunc iſta prætenſio probabilitatem haberet, quoniam inferior, ſeu minus digna, quamvis non proceſſionaliter, ſed privatim accedere tenetur ad digniorem, & matricem, ſaltem in illa matricitate impropria, quam importat antiquitas, & præcedentia juxta plures ſpecies matricitatis, de quibus pluries *eodem tit.de Praem.*
4 ex ea ratione, quod in illa Eccleſia, ex qua inchoanda eſt proceſſio, & in eadem terminare debet, eodem modo, quo agendum eſt per illos Regulares, & alios, qui ex decreto Conc. Trid. in publicis functionibus intervenire debent juxta *deciſ.15. Seraphini*, ac declarationes S. Congregationis relatas *per Barboſ. & Nicol.* alioſque ſimiles Collectores, quæ frequentius loquuntur de Cathedrali, ſed ex identitate rationis congruunt etiam illi Collegiatæ, quæ ſit dignior, cum eadem ſit proportio; Secùs autem in hac facti ſpecie, quod ambæ æqualiter ſubditæ, tanquam conſtituentes duo corpora diſtincta, tenentur accedere ad Cathedralem, cui ſolum debitum eſt obſequium, cum tunc dicta prætenſio nullum habeat juris, ac rationis fundamentum, quoniam antiquitas, vel alia prærogativa cauſare qui-
6 dem poteſt præeminentiam circa præcedentiam, non autem circa ſubjectionem, niſi iſtius titulus detur; ille præſertim veræ, & effectivæ filiationis, quia nempè priùs eſſet unica, à qua ſub hac lege diſmembrata eſſet aliqua pars cum nova erectione ſequuta ſub hac lege, juxta ea quæ circa matricitatem habentur *d. tit. de Praem.* præſertim *in hoc Supplemento diſc.42.*

Et quamvis loco tituli ſtare ſoleat diuturna poſſeſſio, cujus vigore allegare liceat titulum juxta frequenter inſinuata ſub diverſis materiis, & præſertim *diſc.* 21. *de*
7 *Iudic.* Attamen non ſubſiſtebat factum, quod potius reſiſtere videbatur, dum penè hoc ſæculo ſupponebatur, quod obſervantia fuiſſet in contrarium, atque actor ſe fundabat in quibuſdam actibus poſſeſſoriis antiquis, ac propterea intentavit reintegrationem, & ſic deficiebat illa ſpecies poſſeſſionis, quæ ad hunc effectum requiritur.

Quo verò ad Conſtitutionem Synodalem duæ cadebant inſpectiones; Una potius facti, quàm juris ſuper ejus tenore & intellectu, ſuper quo certabant cauſæ Patroni, hincindè prætendentes, quod cuilibet illa aſſiſteret, & nihilominus dicebam, quod ſufficeret illam eſſe dubiam, cum eſſet de anno 1617. & ſic initio iſtius ſæculi, in quo obſervantia præſupponebatur potius in contrarium, ut ita intraret pariter nimium frequenter inſinuata operatio obſervantiæ ſuper interpretatione legis dubiæ.

Altera verò inſpectio juris erat ſuper poteſtate, an ſcilicèt potuerit Epiſcopus deſuper ita ſtatuere, atque in hoc negativam dicebam videri veriorem, non ſo-
8 lùm, quia eſt contra jus introductio ſervitutis unius Eccleſiæ erga alteram, quæ ratione Cathedralitatis non habeat juris aſſiſtentiam, adeo ut etiam in hujuſmodi juribus incorporalibus juriſdictionalibus, vel præeminentialibus intrent termini. *Extrav. Ambitioſæ*, ut advertitur *diſc.1.de Alienat. & Contract.* & alibi pluries; Sed etiam quia id adverſatur cæremoniali præcipienti,
9 quod à Cathedrali, vel Matrice, & digniori reſpectivè incipere deberet proceſſio, ibique terminare, cum aliàs non unicæ, ſed plures eſſent proceſſiones, Ideoque ubi non doceretur de legitima conſuetudine antiqua jam inducta de tempore editionis, vel confirmationis cæremonialis per Cõſtitutionem Clem. VIII. quam eadem Conſtitutio præſervavit, quælibet alia poſſeſſio, vel conſuetudo non ſuffragatur ob decretum irritans contentum in eadem Conſtitutione ex firmatis *per Rot. deciſ.102. par.10. & apud Dunozet. deciſ.855.* & advertitur pluries *eodem tit.de Praemin.* ac etiam *hoc eodem tit.* & alibi.

Et quamvis ex parte actoris fundamentum conſti- 10
tueretur in decreto *Conc. Trid.* præbente Epiſcopo facultatem etiam cum regularibus exemptis, multoque magis cum Clericis ſæcularibus ſubditis, juriſdictionem, & facultatem decidendi ſummarie, & ſimpliciter hujuſmodi controverſias præcedentiarum, aliarumque præeminentiarum in proceſſionibus, aliiſque Eccleſiaſticis functionibus ex deductis *diſc. 58. in Adnot. ad C. Trid.* & alibi, nihilominus dicebam, quod clarum erat æquivocum applicare ad rem iſtud decretum conciliare, cum illud conſtituat Epiſcopum judicem, etiam cum exemptis, cum quibus aliàs juriſdictionem non haberet ad effectum decidendi illas ambiguas controverſias, quæ ſub Judice cadant determinandæ prout de jure, non autem, ut ſibi liceat unam Eccleſiam alteri ſubditam facere, illamque obligare ad illa obſequia, quæ non habeant juris aſſiſtentiam, imò potiùs reſiſtentiam, dum receptum eſt, quod Epiſcopus in Conſtitutionibus Synodalibus ſtatuere non poteſt contra jus ex deductis *diſc. 35. & 37. de Iudic.* & alibi pluries.

NULLIUS BAREN. SIVE JUVENACIEN. CLERICATUS.

PRO N. LIOY.

Informatio pro Sacra Congregatione Epiſcoporum & Regularium.

Ad intelligentiam *Clem. prima de Pœnis* ſuper inhabilitatione filiorum, & deſcendentium eorum, qui occidunt Epiſcopum, vel alium Prælatum, & an procedat pro aſſequutione primæ tonſuræ, aliorumque ordinum.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De inhabilitatione filiorum, & deſcendentium eorum, qui occidunt Pontifices.*
3 *Qui veniant ſub nomine Pontificum.*
4 *Quod attendatur cauſa occiſionis.*
5 *Quod inhabilitatio ad beneficia non capiat illam ad ordines.*

DISCURSUS XLVI.

CUpiens N. Lioy Oppidi Terlitii Provinciæ Baren. ex juſtis cauſis, illa præſertim, quæ omnium ma- 1
gis congrua reputari ſolet, obtinendi habilitatem ad obtinenda beneficia, præſertim de Jurepatronatus, & quo caſu fraudes committi ſoleant, ut advertitur *ſupra diſc.25.* effici Clericus; Cum id ſibi denegaretur per illum Archipresbyterum exiſtentem in quaſi poſſeſſione Ordinarii loci cum territorio ſeparato, & cum qualitate nullius, recurſum habuit ad Sac. Congregationem Epiſcoporum, & Regularium, quæ juxta ſtylum inſinuatum *in diſc.16. in Relat. Curia, & alibi*, reſcripſit Ordinario pro informatione, iſtoque reſpondente moveri ad hujuſmodi denegationem ex decreto Concilii Viennenſis regiſtrato *in Clem. prima de Pœnis* inhabilitante filios, & deſcendentes eorum, qui occidunt proprios Prælatos, ſtante quod recurrentis pater cum pleriſque aliis ejuſdem loci occiderat Archipresbyterum ejus mediatum prædeceſſorem, idcircò eadem Congregatio reſcripſit, ut huic difficultati in puncto juris reſponderetur, iſtaque reſponſione data, obtentum fuit intentum, demandando concesſionem literarum dimiſſorialium.

Dicebam itaque, etiam cum ſenſu veritatis, quod ad rem non adaptaretur diſpoſitio *dictæ Clementinæ* dupliciter; Primò quia decretum Conciliare loquitur de Pontifice,

Pontifice, ſub cujus nomine veniunt illi, qui ſunt in Pontificali ordine conſtituti, ac propterea *gloſſ.* verbo
3 *quemvis Pontificem litera.* D. obſervat quod electi, & non conſecrati non includuntur, & clariùs in verſ. *A feudis*, & verſ. *Terra quoque*, aliiſque ſequentibus, & per tot. loquitur ſemper de Epiſcopis, & per conſequens dicebam non adaptari ad caſum, in quo agebatur de Archipresbytero prima Dignitate in ea Collegiata, prætendente curam juriſdictionalem in figura Prælati inferioris juxta tot caſus etiam in Abbatibus, & Prælatis Regularibus, imò in Militibus Religionis Hierosolymitanæ recenſitis *diſc.1. cum plur. ſeqq. de Iuriſdictione*, quod etiam eſt in lite cum Epiſcopo Juvenacien. qui aliquas reſolutiones ſavorabiles reportavit, ideoque prorſus improprium eſſe dicebam, ut iſtud decretum Conciliare hujuſmodi inferioribus Prælatis adaptaretur.

Clarius verò in hac ſacti ſpecie, quod homicidium ſequutum non fuerat ex cauſa Prælaturæ, & admini-ſtrationis ſpiritualis, ſed ex eo quod ille Archipresby-
4 ter culposè, & illicitè ſaltem in regulis prudentialibus & congruentiæ exercebat in loco munus Gubernatoris ſæcularis, ſive Vicarii Baronis, cujus mentio habetur *diſc.27. de Feud.* itaque occaſione aliqui cives nobiles, & qualificati ab eo ſe offenſos, & gravatos reputantes ex odio, & vindicta privata, illum occiderunt, ideoque inſpecto tenore ejuſdem decreti Conciliaris, multò minus erat adaptabile ad caſum.

Et ſecundò, quoniam idem decretum loquitur de inhabilitatione ad beneficia, ideoque ob ſtrictam interpretationem dandam legibus pœnalibus, intelligi-
5 tur de aſſequendis in futurum, non autem de jam obtentis, ut obſervat *gloſſ. ibid. verbo obtinenda*, cum concordan. *per Barboſ. in collect. ad eamdem Clemen. n.14.* ideoque ubi etiam ageretur de ordinibus ſacris, ipſoque Presbyteratu, dicebam hoc objectum nullatenus intrare, utpotè in caſu omiſſo, in quo regula eſt, quod filii non debent ferre iniquitatem patris, atque luere pœnas ejus delictorum, potiſſimè quoniam in beneficiis agitur de lucro captando, & de diratione cum eorum fructibus, & emolumentis, ac etiam de prærogativis, & præeminentiis honorificis, quæ illorum ratione competunt, ideoque non videtur adeo exorbitans denegare hujuſmodi perſonis ex delicto parentum gratias, utilitates, & honores Eccleſiæ contemptæ, & offenſæ; Ubi verò agitur de ſolis ordinibus, iſti quoties non adſunt illi immunitatis abuſus, qui damnantur *ſupra diſc.6. & ſeq. & alibi*, importan potiùs ſervitium, ac ligamen, & onus, multò igitur magis ad hunc effectum primæ tonſuræ, quæ juxta opinionem Theologorum non eſt ordo, ſed ſola introductio ad ordines, & juxta illam Canoniſtarum eſt ordo Eccleſiaſticus in genere, quia conſtituit perſonam in ordine, vel Hierarchia Eccleſiaſtica, ſed non eſt ordo in ſpecie ex deductis *diſc.81. de Penſ. & in Adnot. ad Concil. & alibi.*

Ponderando etiam, quod idem decretum inhabilitat ad obtinenda beneficia in ea Diœceſi, non autem alibi, ideoque ita denegando clericatum, eſſet inhabilitare ad obtinenda beneficia ubique locorum.

ROMANA FRANCHITIARUM.

Votum, ſive diſcurſus pro veritate.

De Franchitiis, quibus Clerici Cameræ, aliique Camerales potiuntur à Dohanis, aliiſque Gabellis, quomodo competunt.

SVMMARIVM.

1 *Quinam ſint Camerales.*
2 *Quomodo franchitiis gaudeant, ſive gaudere conſueverint.*
3 *In quo differant exempti non Camerales à Cameralibus*
4 *De occaſione ſcribendi.*
5 *De motu proprio, ſeu Conſtitutione Innoc. XI. de ſuper edita.*
6 *Quam partem gerant Clerici, & alii Camerales in appaltibus, qui fiunt.*
7 *Tutor, vel alius adminiſtrator non poteſt facere actus ſibi proficuos pupillo damnoſos, ac præjudiciales.*
8 *Quid in hoc operetur confirmatio appaltuum, quæ fit per Papam.*
9 *Pro ratificatione, vel approbatione requiritur ſcientia certa.*
10 *De excluſione voluntatis Papæ approbandi ea, quæ ſunt Cameræ præjudicialia.*
11 *Attenditur ſolum id, quod eſt in ſummario chirographi, ſeu motus proprii.*
12 *Stylus eſt regulator voluntatis Principis.*
13 *Quid operetur decretum Iudicis ſuper confirmatione contractus geſti per Tutorem nomine pupilli.*
14 *De alio ſimili ſuper Liboniano.*
15 *Quando Conſtitutiones revocatoriæ intrent, etiam cum Cameralibus.*
16 *An cauſam oneroſam foveant Clerici Cameræ.*
17 *De obſervantia quid in hoc operetur.*
18 *Conſuetudo non admittit extenſionem.*
19 *De motivis, ob quæ juſtè moderatio franchitiarum ſequuta eſt.*
20 *De Franchitiis illorum Cardinalium, qui fuerunt Procamerarii.*
21 *Quomodo intelligi debeant illa verba,* qui ſederunt in Camera.
22 *Procedendum eſt cum diſtinctione caſuum.*
23 *De illis Clericis, qui effecti ſunt Cardinales.*
24 *De illis Clericis, qui Clericatum vendiderunt, & quomodo intelligi debeant illa verba* etiam dimiſſo officio.
25 *De aliis Cameralibus ab officio remotis.*
26 *Exempti debent pati aperitionem arcularum, & ſarcinarum, ac mercium perquiſitionem.*
27 *De antiquis prærogativis Cardinalium.*
28 *De fraudibus, quas committunt Miniſtri exemptorum.*
29 *Quod apertura demandabatur antiquitus, etiam in bonis Principum.*
30 *De proviſione certæ taxæ ad occurrendum fraudibus.*

DISCURSUS XLVII.

ANtiqua eſt Urbis conſuetudo enunciata in Con- 1
ſtitutione 45. Pauli III. in Bullar. veteri Sixti V. ac etiam in pleriſque aliis poſterioribus notiſſimis Conſtitutionibus, & in multis capitulis antiquorum appaltuum ab eodem Paulo III. citra, quod Clerici Cameræ Apoſtolicæ, aliique Officiales, & Miniſtri ejuſdem Cameræ, qui in ea ſedere ſolent, quales ſunt Cardinalis Camerarius, Gubernator Urbis tanquam Vice Camerarius, Auditor Cameræ, Theſaurarius Generalis, Præſes, ſeu Præſidens Cameræ, Advocatus Fiſcalis, Advocatus Pauperum, Commiſſarius Cameræ & Procurator Fiſcalis, enunciati, *diſc. 33. in relat. Curiæ.* gaudere conſueverunt exemptionibus, & franchitiis à Dohanis, & Gabellis pro illis mercibus, & rebus, quas pro eorum, ac familiæ ſuo ſumptu viventis uſu intro-
ducere facerent, ſub ea tamen lege, ut res ita introductas 2
non poſſent aliis concedere, ne detur caſus fraudis ultra uſum proprium; Ab anno verò 1603. conſuevit in Capitulis Appaltus ſuperaddi, quod iſtis franchitiis potiri deberent Camerales non ſolum pro mercibus, & rebus, quæ ab extra introducerentur ut ſupra, ſed etiam pro illis, quæ emerentur in tabernis, ſeu fundachis, aliiſque Apothecis, ſeu repoſitoriis vulgò Magazenis, quod aliquo tempore antecedenti ſub Gregorio XIII. ſuperadditum fuerat in franchitia à Gabella, ſeu Dohana vini Ripalis, de qua particulariter agitur *diſc. 6. de Regal.* Eademque antiqua conſuetudo enunciata in literis patentibus per Camerarium expediri ſolitis, fert, quod hujuſmodi franchitiis potiri conſueverint
non

Digitized by Google

non ſolom præfati Clerici, aliique Officiales, quando
ſint actualiter in munere, ſed etiam dimiſſo officio, &
ſic illi, qui promoti fuerint ad Dignitatem Cardinala-
tus, aut etiam, quod recepto pretio mandaverint ſta-
tum, quia Epiſcopi effecti ſint, vel etiam ſæculares, prout
etiam alii Camerales ad nutum amovibiles, atque mu-
tari ſoliti, prout ſunt Gubernator Urbis, Commiſſarius
Cameræ, & Procurator Fiſcalis, donec vivunt in ea-
dem prærogativa continuare conſueverunt, quia ſic ex-
preſsè diſponunt præfatæ litteræ patentes per Camera-
rium expediri ſolitæ. Quinimò cum Conſtitutio 9. Pau-
li V. revocatoria exemptionum, & franchitiarum præ-
ſervet franchitias eorum, qui ſedeant, vel ſederint in
Camera, hinc ductum eſt argumentum, quod ſufficiat
aliquando, licet ad breve tempus ſediſſe, ac propterea
illi Cardinales, qui pro tempore, quo abfuerit Came-
rarius, deputati fuerunt Procamerarii, quamvis ad bre-
ve tempus illud munus exercuerint, eiſdem franchitiis
potiri conſueverunt ad vitam; Cumque præfata immu-
nitas in rebus, quæ pro uſu proprio introducerentur ab
extra competeret etiam generaliter omnibus Cardina-
3 libus, ac etiam Oratoribus Principum & Republicarum;
hinc ob dictam innovationem ea invaluit differentia in-
ter Cardinales Camerales, & non Camerales, quod pri-
mi haberent franchitias etiam pro mercibus, & rebus;
quas emebant in fundachis, & magazenis, bonificando
Mercatoribus, vel introductoribus, id quod importaret
Dohana, ſeu Gabella jam ſoluta in introductione; alii
verò Cardinales non Camerales, & Oratores habent
ſolum franchitias juxta uſum antiquum pro ſolis re-
bus, quæ ab extra introducerentur. Cumque moderno
4 tempore, præſertim verò ab anno 1663. ob notoria ac-
cidentia, ob quæ franchitiæ exemptorum; tam reales,
quàm locales, ac etiam perſonales, cum aliquo exceſ-
ſu nimium excreverint, exindè tanquam per omnium
penè rerum corruptelam, nimiùm excreverunt iſtæ
franchitiæ Cameralium penè in ſexuplo ſupra anti-
quum ſolitum, ac propterea Pontifex Innocentius Un-
decimus, qui Cameram Apoſtolicam nimiùm onera-
tam, & ob æratam invenit, totus intentus ad conſulen-
dum, tam huic, quàm multis aliis inconvenientibus,
ex quibus Reſpublica, penè tota laxata erat, poſt edi-
tam initio Pontificatus (inſequendo veſtigia penè om-
nium prædeceſſorum à præfato Paulo III. citrà, uſque
ad Clementem X. immediatum prædeceſſorem) revo-
catoriam omnium exemptionum, & franchitiarum in
genere, cum enunciata præſervativa Cameralium, de-
veniendo poſtmodum ad examen, ac moderationem
franchitiarum non cadentium ſub dictis Conſtitutioni-
bus revocatoriis, prævio maturo examine illas mode-
ratus fuit, eas reducendo ad antiquum ſtatum; in quo
erant ante præfatam innovationem ſequutam de anno
5 1603. ut ſcilicet competere debeant ſolùm pro merci-
bus, & rebus non ingabellatis, quæ pro uſu proprio,
atque circa fraudem introducantur ab extrà, non autem
pro mercibus, & rebus jam ingabellatis, quæ manent
in fundacis, & Magazenis.

In præfato igitur examine, in quo ego tanquam ejuſ-
dem Papæ Auditor aliquam cum aliis ejuſdem Papæ
Miniſtris partem habui (quamvis Camerales totum
mihi referrent indebitè,) in voto, ſeu diſcurſu deſuper
edito ex ſolo (Deo teſte) motivo veritatis, & juſtitiæ,
non autem ut proprio Principi, & Domino adolarer
(quod hucuſque ſemper à me protſus alienum fuit, at-
que ſpero, quod Divina aſſiſtente gratia, erit in futu-
rum uſque ad obitum) dicebam, quod innovatio ſequu-
ta circa dictam ſuperadditionem factam in ſolitis capi-
6 tulis Appaltus in dicto anno 1603. quandam redoleret
ſpeciem illicitæ uſurpationis nimiùm Cameræ præju-
dicialis, ideoque nullatenus attendenda veniret, quo-
niam cum ad præſcriptum Apoſtolicarum Conſtitutio-
num, tam Appaltus, quàm eorum Capitula fieri debeant
in plena Camera, quod tunc inconcuſsè ſervabatur,
exindè ſequitur, quod ipſi Clerici aliique Officiales, &

Miniſtri Camerales ita gererent partes Tutoris, ſeu le-
galis Adminiſtratoris Cameræ, quæ tanquam corpus
inanimatum de neceſſitate vivit ſub aliena legali admi-
niſtratione, & per conſequens in illo contractu Appal-
tus, qui fiat cum Appaltatore, ipſi dictam gerunt per-
ſonam, quo poſito reſultat certum, ac abſolutum Juris
principium ipſi etiam naturali Juri, ac rationi innixum,
quod non poteſt Tutor, vel Curator, ſive alter legalis
Adminiſtrator in actibus, quos gerit cum tertio admi- 7
niſtratorio nomine, ſibi ipſi jus dicere, atque ad pro-
prium commodum ſupplantare pupillum, vel alium,
qui ſub ejus adminiſtratione vivat.

Et quamvis magnum conſtitueretur fundamentum
in eo quod præfata Capitula Appaltus de more confir-
mata fuerunt per Papam, ac propterea adeſſe diceretur 8
Papæ approbatio quæ ſpeciem conceſſionis haberet.
Advertebam tamen hoc fundamentum continere cla-
ram fallaciam, quoniam tunc id procedere poſſet, quan-
do conſtaret, quod Papa certam, ac diſtinctam habuiſ-
ſet notitiam, non ſolum Appaltus in genere, quoad
ſubſtantialia, ſed etiam omnium, & ſingulorum Capi-
tulorum, etiam in iis quæ obiter enunciantur per inte-
gram illorum lecturam. Et nihilominus neque id ſuffi-
ceret, niſi etiam in eo concurreret certa, & explicita
ſcientia diverſæ formæ, ſeu diverſi tenoris capitulorum
Appaltuum antecedentium, ut ita habendo certam no-
titiam iſtius ſuperadditionis, & alterationis valdè præ-
judicialis ſciens, ac volens hanc novam conceſſionem 9
ita implicitè Cameralibus facere voluiſſet, ex vulgari
regula, quod animus non trahitur ad ignorata, quod-
que ad effectum ratificationis, vel illum confirmatio-
nis, quæ redoleat ſpeciem novæ conceſſionis; requiri-
tur ſcientia certa facti & Juris.

Id autem non ſolùm nullam habere dicebam juſtifi-
cationem, ſed ad evidentiam excludi ex ipſius actus na-
tura, & qualitate, & ſtylo, quoniam hujuſmodi Capi-
tula ad Appaltum præparantur per Theſaurarium, & 10
Commiſſarium Cameræ, alioſque inferiores Miniſtros,
quales ſunt Ratiocinatores, cum illis, qui Appaltum ſu-
mere volunt, atque poſt hanc præparationem, quando
ſervetur forma præſcripta per Conſtitutiones, quibus
non derogetur, ut modernis temporibus frequenter
fieri conſuevit; non autem in illis temporibus, de qui-
bus agitur, quod ſcilicet inſtrumenta ſtipulentur in ple-
na Camera, tunc inibi maturiùs examinantur, & ap-
probantur, Papa verò ſequendo fidem Officialium, &
miniſtrorum ad id deputatorum approbat, & confirmat
Appaltum in partibus ſubſtantialibus concernentibus
intereſſe Cameræ cum Appaltatore, ita habendo ſcien-
tiam ſolùm de quantitate Penſionis, vel Cenſus, ac de
tempore, pro quo fiat Appaltus, nec non de impreſtan-
tia Appaltatori fieri ſolita, & de aliis pactis magis ſub-
ſtantialibus, dum hæc tantùm per miniſtros Camerales 11
Papæ inſinuantur, ubi confirmatio ſequatur per motum
proprium; ubi verò per chirographum ponuntur juxta
ſtylum in ſummario, ideoque in his tantum adeſſe dici-
tur certa ſcientia, & voluntas Papæ, qui non ſolum non
legit Capitula, ſed neque corpus Chirographi, & quan-
do etiam perlegeret, neque in hoc propoſito ad hanc
voluntatem inferri poſſet, quoniam; ut præmiſſum
eſt, conſtare deberet, quod haberet certam noti-
tiam, ac recentem memoriam de ſtatu anteceden-
ti, ac propterea agnoſceret, quod faceret innovationem,
quod utique nullatenus eſt verificabile, quin imo atten-
to ſtylo, qui ut frequenter ſub diverſis materiis adverti-
tur, & præſertim *diſc. 8. in Relat. Cur.* ubi de Dataria, & 12
Cancellaria dicitur regulator voluntatis Papæ, quando
iſte habuiſſet in animo faciendi hujuſmodi conceſſio-
nem nimium conſiderabilem, id feciſſet cum particu-
lari Motu proprio, iſtum juſtificando cum cauſis ad id
moventibus, non autem ita implicitè, & per ſubaudi-
tum intellectum.

Ad id autem comprobandum ponderabam à ſi-
mili, quod ſi Judex cum ejus decreto approbet, &

13 confirmet contractum emptionis, & venditionis, aut locationis, vel ſimilem initum per tutorem, nomine pupilli cum extraneo emptore, vel conductore, aut alio contrahente, tunc partes Judicis ſunt inquirendi ſubſtantiam illius contractus, ne pupillus circumveniatur, ſive lædatur à Tertio contrahente, non autem perſcrutandi id, quod obiter in Inſtrumento inſinuetur ad commodum ipſius Tutoris contra Pupillum, quodque propterea dicatur cum ejus decreto ita approbare; cum ſimilibus, quibus eadem congruat ratio. Ac etiam advertebam adaptari poſſe ea quæ *diſc.8.de Teſtam.* haben-
14 tur in materia *Liboniani*, quod non ex eo quod Teſtator ſe ſubſcripſit Teſtamento, illudque approbat, exinde inferri poteſt ad approbationem eorum, quæ fiduciarius Teſtamenti ſcriptor ſibi aſcripſit, niſi expreſsè dicatur, vel quod ſufficientia concurrant hujus voluntatis argumenta.

Et nihilominus quando etiam exinde ad novam conceſſionem inferri poſſet, adhuc advertebam quod iſta conceſſio, utpotè nova mereque gratuita, & ſine aliqua
15 cauſa illam juſtificante, caderet ſub Conſtitutione 9. Pauli V. paulò poſt ad biennium edita revocatoria omnium hujuſmodi conceſſionum, præterquam ex cauſa verè oneroſa, & correſpectiva, & quamvis per eam præſerventur franchitiæ Cameralium, attamen præſervativa reſtricta eſt ad concedi ſolitas, quod utique huic unico actui tot patienti exceptiones, & difficultates non eſt adaptabile.

Licet enim per Clericos nimium exageraretur cauſa
16 oneroſa, eo quia eorum officium eſt venale pro magno pretio ex deductis *diſc.2.de regal.& diſc.33. in rela.Cur.* Nihilominus illud videbatur omninò leve fundamentum ex pluribus; Primò nempè quoniam præfatum magnum pretium auctum, ac ſtatutum fuit per Sixtum V. correſpectivè ad emolumenta, quæ tunc aucta, & aſſignata fuerunt, quando Franchitiæ fuerunt juxta modum antiquum, iſta verò innovatio ſequuta poſtmodum eſt ad plures annos circa finem Pontificatus Clem. VIII. abſque alia correſpectivitate; Secundo quoniam ex literis patentibus deſuper expediri ſolitis, ut ſupra advertitur, dicitur id provenire à quadam antiqua conſuetudine antequam dictum pretii augmentum ſequeretur, dum habentur hujuſmodi litteræ patentes ſub Pio IV. & Gregorio XIII. & aliis Pontificibus, ante Sixtum V. Et tertiò in idem, quoniam idem Privilegium concedi, atque de facto pariformiter practicari conſuevit in Cardinali Camerario, in Gubernatore Urbis, in Advocatis Fiſci, & Pauperum, in Commiſſario Cameræ, & procuratore Fiſcali, & tamen hæc officia non ſunt venalia, ſed gratis conceduntur; igitur nulla adeſſe dicitur correſpectivitas particularis, ac præciſa ut requiritur ad hoc, ut Privilegium dicatur ex cauſa oneroſa, ex iis quæ in his terminis ſpecialibus exemptionis ab oneribus habentur collecta *apud Merend.lib.2.contr. 40.& generaliter ſub. tit.de Iurepatr. diſc.10.& 65. & in aliis pluries.*

Magnum item fundamentum conſtituebatur ex parte Cameralium in obſervantia annorum ſeptuaginta, & ultra à d. ſcilicet anno 1603. ad currentem annum
17 1677. in quo hæc diſputatio ſequuta eſt, dum omnia capitula ſubſequentium Appaltuum fuerunt ejuſdem tenoris cum ſubſequuta obſervantia, & praxi. Verum & id nullius videbatur ponderis; Tum quia ubi prætenderetur hujus Juris competentia per viam præſcriptionis, neque adeſſe diceretur tempus neceſſarium centum annorum, ut requiritur ad præſcribendum contra Eccleſiam Romanam, & Sedem Apoſtolicam. Tum clarius quoniam hæc poſſeſſio pene in limine ejus nativitatis infecta fuit per dictam Conſtitutionem revocatoriam Pauli V. & ſucceſſivè per alias conſimiles Conſtitutiones Urbani VIII. Innocentii X. Alexandri VII. & utriuſque Clementis IX. & X. & illam ejuſdem Innocentii XI. quæ omnes continent Decretum irritans, per quod inficitur quæcumque poſſeſſio, ac propterea impeditur origo, ſeu nativitas cujuſcumque conſuetudinis, vel præſcriptionis *ex deduct. diſc. 21. de Iudic.* & alibi pluries, ideoque ut advertitur eodem *diſc.21.* ac etiam *diſc.3.de alien. & contract. probib.* & in aliis, malum ſemper conſilium eſt recurrere ad confugium præſcriptionis, utpote nimium periculoſum, ac de facili elidibile, cum lapſus temporis diuturni proficuus magis videatur ad præſumptam probitionem, ut ibi latius advertitur: Potiſſimè verò in hac facti ſpecie, in qua non improbabiliter dici poſſe advertebam, ut ex prædictis circumſtantiis durante ſaltem vita illorum, qui tunc ſedebant in Camera, & quàm incertum eſt quantum ſe extenderit, adeſſet mala fides faciendo dictam alterationem Cameræ præjudicialem, quoniam cum iſta franchitia juxta præmiſſa non proveniat ab aliquo Privilegio, ſed à conſuetudine. Iſta venit attendendo in caſu præciſo, & non extendenda de caſu ad caſum etiam ubi rationis identitas accedat ex 18
deductis *eodem diſc. 21. de Iudiciis, & diſc.30. de benef. & ſæpius.*

Ex his autem liquet, quod hæc declaratio, ſeu reſtrictio proceſſit ex mera juſtitia, etiam per Iudicem adminiſtranda abſque aliqua mixtura, vel neceſſitate ſupremæ, quinimò ordinariæ poteſtatis Papæ. Et nihilominus ubi etiam una, vel altera poteſtas neceſſaria eſſet, illam juſtè, ac rationabiliter interponendam eſſe dicebam ex duplici motivo, quorum quodlibet ſingulariter, & de per ſe conſideratum videretur ſufficiens, multo magis eis ſimul junctis. Primo nempè ob dictarum franchitiarum nimium abuſivum exceſſum, ac propterea intraret vulgatum, ac receptum axioma, quod Privilegium amittere meretur, qui illo abutitur. Et ſecundò ob notabiliter immutatum ſtatum Cameræ, quæ prius 19
dives, & copioſa, hodie pauper, ac obærata reperitur; Ideoque intrare dicebam quæ in Jure habentur in terminis *cap. ſuggeſtū de decimis, de quibus diſc.1.& ſeqq. de decim.* vel ea quæ habentur in donatione revocanda, vel moderanda pro ſuſtentatione donatoris in ſtatu indigentiæ conſtituti, quodque intraret axioma, quod nemò in neceſſitatibus liberalis exiſtit. Potiſſimè verò quia hujuſmodi franchitiæ diminuentes publicos redditus deſtinatos ſupportationi publicorum onerum operantur, quod ita oporteat magis gravare populos ſubditos in adeo magnis miſeriis, & anguſtiis conſtitutos, ideoque nedum injuſtum, & aſperum, ſed prorſus iniquum, ac irrationabile videtur, ut pro impinguandis ex liberalitate, & pro luxu paucis viris adeò divitibus, gravari, & ſuffocari debeant populi adeò pauperes, & miſerabiles.

Hinc dicebam inanem eſſe laborem agere de franchitiis illorum Cardinalium, qui abſque officio in titulum accidentaliter, ſeu proviſionaliter, ſederint in 20
Camera tanquam ſubſtituti in locum Camerarii abſentis, quoniam ſublata præfata moderna innovatione circa franchitias mercium jam ingabellatarum, ac exiſtentium in Fundachis, & Magazenis, quæſtio remanet inanis, dum ita omnium Cardinalium, etiam non Cameralium æqualis remanet conditio; Sed quando de hoc puncto agendum eſſet, dicebam, quod id quoque redoleret aliquem abuſum, quodque poſt ceſſatum actuale exercitium hujus ſupplementionis, aut Vicariatus, nulli fundamento innixa eſſet iſta exemptio, quæ ut præmiſſum eſt, duo habet fundamenta: Unum nempe capitulorum Appaltuum, & alterum literarum patentium, quæ ad favorem Clericorum, aliorumque officialium Cameræ juxta antiquam conſuetudinem expediri ſolent, quorum utrumque ceſſat in hujuſmodi ſubſtitutis, in quibus etiam ceſſat ratio, quoniam Camera tenetur tractare immunes illos ejus officiales, qui illi ſerviunt, atque pro ea laborant in præmium laboris, unum agnoſcendo officialem pro tempore in Camera ſedentem, & ſic unum Camerarium, unum Vice Camerarium, unum Advocatum Fiſci, unum Advocatum Pauperum, unum

Digitized by Google

unum Commiſſarium, & unum Procuratorem Fiſcalem, atque alias eſſet in libito Cardinalis Camerarii facere exemptos multos Cardinales ejus benevolos, & ſic facere id, quod facere non ſolet Papa, affectando breves abſentias, atque ejus loco ſubrogando modò unum, modò alterum, quoniam licet iſta ſubrogatio exigat Papæ beneplacitum, attamen iſtud pro frequentiori contingentia concedi ſoleat.

21 Et licet iſta prætenſio fundata videatur in inſinuatis
Conſtitutionibus revocatoriis, illa præſertim Pauli V. cum qua per eadem verba procedunt aliæ ſequentes, dum præſervantur franchitiæ illorum, qui ſedent, vel ſederunt in Camera, ita ex dicto verbo *ſederunt* arguendo, quod ſufficiat ſemel ſediſſe, attamen id continere videtur clarum æquivocum, quoniam dictum verbum in præterito poſitum verificabile remanet in iis, qui eſſent Clerici Cameræ, poſtmodum verò ad Cardinalatum promoti, utpote de Juſtitia, ſeu nimia congruentia, & æquitate iſtam continuantes prærogativam, ut infra, & per conſequens, cum tale verbum non ſit fatuum, ſed remaneat operativum in caſu quo aſſiſtant tam ratio, & æquitas, quàm Privilegium, juxta dictam antiquam conſuetudinem concedi ſolitum, non videtur quod ex illo inferri poſſit ad iſtum caſum, cui non aſſiſtunt, ſed potius reſiſtunt, tam ratio, & æquitas, quàm antiqua conſuetudo, dum Privilegium conſuetudini innixum loquitur de illis, qui haberent officium, etiam eo dimiſſo, & ſic dimiſſio, tanquam privatio præſupponit habitum officii in Titulum, qualis nullus eſſe dicitur in iis, qui tanquam ſubſtituti gerentes potius munus Procuratoris, vel Vicarii habuerunt ſolum exercitium, non autem Titulum vel habitum.

Quo verò ad alios, qui jam ſederint, actu verò amplius non ſedeant, in eodem diſcurſu advertebam ad idem, quod mea frequens eſt conſuetudo dicendi, erro-
22 neum ſcilicet eſſe procedere cum generalitatibus, &
in abſtracto, cum verius procedendum ſit cum diſtinctione caſuum ob diverſitatem circunſtantiarum, quæ in uno ac altero vigent, ita tres conſtituendo caſus, unum nempè illorum Clericorum, ac etiam Auditoris Cameræ, & Theſaurarii, qui deſierunt eſſe tales ob eorum promotionem ad Cardinalatum; Alterum pariter enuntiatum illorum, qui deſierunt eſſe tales ob venditionem Officii, & receptionem pretii; Et tertium eorum qui obtinuerunt præfata officia non venalia, ſed de eorum natura ad nutum amovibilia, ut ſunt Gubernator Urbis, Commiſſarius Cameræ, & Fiſcalis Generalis, ac etiam qui ſunt perpetui, ut ſunt Advocatus Fiſci, & Advocatus pauperum.

Primo caſu juſtam, vel ſaltem æquam & rationa-
23 bilem eſſe dicebam dictam conſuetudinem, ac reſpecti-
vè conceſſionem ſuper continuatione iſtius, ac aliarum prærogativarum etiam dimiſſo officio ad vitam (licet poſita Dignitate Cardinalitia hodie ſtante dicto motu proprio hæc prærogativa remaneat inanis, ut de Cardinali Camerario dictum eſt ſupra) quoniam cum promotus non recuperet pretium ſolutum, minuſque conſequatur illa emolumenta, quorum intuitu pretium Officii ſolvitur, adeo ut ex divite Prælato efficiatur pauper Cardinalis, idque non ſequatur ex ejus facto voluntario, cum hujuſmodi Promotiones fiant motu proprio Papæ, quamvis promotis valdè gratæ ſint, & fortè aliquando nimium quàm par eſt ambiantur, & anhelentur.

In ſecundo autem contrarium omnino à Juſtitia, &
24 æquitate, ac ratione exigi videtur, cum immutatio
ſtatus proveniat à facto merè voluntario cum reintegratione pretii, adeo ut cauſa reducatur ad non cauſam, nullæque remaneant prioris dignitatis reliquiæ, ut remanere dicuntur, quando ſuperveniat major Dignitas Cardinalitia; Ideoque nulla ſuppetit ratio, quæ iſtam continuationem ſuadeat. Ponderando etiam fraudes, quæ deſuper de facili committi ſolent, quoniam viri nobiles, & divites; etiam primarii ordinis Magnatii, qui deſtinati ſunt ſæculo, ac ſtatui conjugali, poſſent ita petere Clericatum, non de facili hujuſmodi qualificatis perſonis denegari ſolitum, ut ad breve tempus illum dimittant recuperato pretio, ut ita faciant magnum lucrum franchitiarum à Gabellis, quæ alias pro magna quantitate bonorum, quæ poſſident, magnaque familia, quam retinent, ſunt valdè notabiles, ac propterea verba, *etiam dimiſſo officio* apponi ſolita in litteris Patentibus, intelligenda videntur de dimiſſione per promotionem, vel alia ſimili, non autem de iſta merè voluntaria cum recuperatione pretii. Et in omnem eventum iſta cenſenda videtur exemptio merè Privilegiativa cadens ſub Conſtitutionibus revocatoriis, cum non adſit ratio quæ hanc exemptionem ſalvet, quoniam Clericatus Eccleſiaſticus imprimit magi characterem indebilem, adeo ut dimiſſus quandoque reaſſumi valeat, & tamen donec durat ſtatus immutatus per dimiſſionem, talis Clericus non gaudet Immunitate. Atque licet officialis dimiſſo officio retineat aliquas ejus reliquias *ex deduct. diſc.* 84. *de feud.* & alibi, attamen id ſolum procedit in honorificis,

In tertio autem, & ultimo caſu aliorum Cameralium amovibilium, qui deſinant eſſe tales, quia Papa eos removeat, alioſque in eo munere deputet, adaptari
videntur omnes rationes ſuperius ponderatæ in illis, 25
qui exercerent munus Procamerarii, ut ſupra, quoniam hæc prærogativa non habet cauſam, vel correſpectivitatem, niſi illam exercitii muneris, quo ceſſante remanet omnino ſine cauſa, ac etiam quia cum Camera, ut ſupra recognoſcat unum Gubernatorem, & unum Commiſſarium, vel Fiſcalem tanquam immunes, ita eſſet dare inconveniens, quod cogeretur recognoſcere, atque pro eodem munere immunes tractare eodem tempore multas perſonas.

Demum dicebam, atque per dictum motum proprium juſtè, ac rationabiliter mandatum fuit, quod omnes, tam Cardinales, quàm Camerales, & alii, qui
juxta dictam antiquam conſuetudinem potiuntur fran- 26
chitiis pro mercibus, & rebus, quas pro uſu proprio introducunt, pari debent aperitionem, ac perquiſitionem ſarcinarum, & involucrorum, ſive arcularum, & ſcriniorum, in quibus merces, aliæque res quæ introducuntur, repoſitæ ſint; ut ita dignoſci poſſit, an ſint res proportionatæ uſui proprio, vel potius ad mercaturam, aut alias pro fraudandis Dohanis, & Gabellis, dum abſque illis diligentiis, quæ adhibentur cum aliis introductoribus eſſet dare anſam delinquendi, ac fraudandi, Ideoque exemptio non eximit à denunciatione, & à perquiſitione ex auctoritatibus, de quibus *diſc.* 57. *in fin. de regal.* & alibi, atque imbecillitas intellectus videtur in hoc deſiderare leges, vel auctoritates, quoniam ubi iſtæ non adeſſent, ad clarum ſenſum id comprobat ipſa ratio naturalis, humanuſque diſcurſus; Ac propterea *Albericus de Roſate* Doctor antiquus expreſsè improbat uſum, ac prætenſionem Cardinalium circa franchitias juxta verba inferius referenda *num.* 28. & tamen illorum temporum conditio 27
erat diverſa, quoniam ſaltem de facto præſertim ob recentia ſchiſmata longè major erat Cardinalium auctoritas, & prærogativa, dum eorum Domus gaudebant illa immunitate, quam de facto ſubſtinent Oratores Principum, ac etiam eorum familiares, & dependentes immunitatem perſonalem habeant ex deductis *diſc.* 67. & 70. *de Iuriſd.* & alibi, quæ omnia hodie ceſſant, ubi ibidem advertitur, ea quoque accedente differentia, quod numerus erat longè minor infra Trigeſimum, & quandoque infra vigeſimum, ut hiſtoriæ docent, ac propterea demptis abſentibus, qui occupati eſſent in Legationibus, vel Epiſcopatibus, aliiſque muneribus, exiguus erat numerus, ideoque modicum præjudicium, potiſſimè quia modica erat Dohana hodie in duplo, & ultra excreta, neque invaluerat

adeo magnus luxus, ex quibus crevit malitia, & creverunt fraudes, quas notorium eſt adeo frequenter hodie committi, quibus propterea occurrere oportet.

Et quamvis non ſit præſumendum in Cardinalibus,
28 & in Clericis Cameræ, aliiſque Prælatis qualificatis
iſta fraus, attamen id non tollit argumentum, quoniam quotidiana experientia, & praxi docente fraudes nimiom frequenter, & in ſummis notabilibus, quæ ita committi ſolent inſciis ipſis Cardinalibus, & Prælatis, qui in bona fide verſantur per eorum famulos, & miniſtros, præſertim verò per eos qui Præfecti vulgò Magiſtri Domus dicuntur, per quorum manus frequentius hæc negotia pertractantur, vel quia Dominos decipiunt præſupponendo quod ſarcinæ, vel involucra, ſive arculæ contineant res modici valoris propriis, ac domeſticis uſibus proportionatas, cum tamen contineant merces auleas, vel ſericas, aliaſque ſimiles longi valoris ad mercaturam; colludendo cum mercatoribus, à quibus cum aliqua diminutione pretium franchitiarum exigunt, vel alios ſimiles adbibendo fraudis modos, quibus aliàs occurri non poteſt, quamvis Dominus in mandatis explicaret, ut facere deberet, quidnam contineretur in archis, & involucris, quoniam niſi aperiantur, & perquirantur inſervit de vento ex dicta ratione, quod poſſunt ſtare ſimul, quod Domini dicant verum, atque in optima verſentur fide, & tamen, quod per eorum famulos, & miniſtros, præter & contra eorum voluntatem fraudes committantur, ut rectè admonet *Alberic. de Roſate in l. ſi publicanus §. de rebus ff. de publican. relatus per Boer. deciſ. 213. num. 6. & ſeqq. per hac verba, Cardinales communiter mittunt familiares ſuos ad faciendam proviſionem, & emendum Bladum, Vinum, & alia neceſſaria pro eorum uſu, & ob eorum reverentiam communiter nullus Dominus exigit à talibus pedagia, unde familiares volentes lucrari non ſolùm neceſſaria pro uſu Cardinalium, & eorum familia, emunt, & exportant in Civitatem multo plus, ſed ſi de tali fraude appareret, locus eſſe pœna & in fine hujus Paragraphi* deſcribit honorificum fore, ſi Cardinales epiſtolam ſcribentes, in qua quantitas contineretur.

Hinc proindè in antiquis Statutis, vel Capitulis
29 Dohanorum, præſertim ſub Julio III. ab eodem enun-
ciatis, & confirmatis, quæ habentur in Bullario veteri Sixti V. apertura, & perquiſitio demandatur etiam in bonis, quæ introducantur per Principes, vel eorum Oratores, cum ea ſolum iſtorum prærogativa, in iis tamen bonis, quæ introducantur in ipſo primo ingreſſu, non autem, ſucceſſivo tempore motæ, quod non adeſſet neceſſitas aſportandi arculas, ac ſarcinas, & involucra ad Dohanam, ſed directè aſportari poſſent ad proprias Domos, in quibus tamen per Dohanæ miniſtrum fieri poſſet, ac deberet apertura, & perquiſitio, undè edocemur quam immutati ſint mores, ob regentium pro tempore conniventias, ac reſpectus, vanoſque timores, qui ſub nomine prudentiæ utiliter, ac indebitè palliari ſolent, ex quibus huic principatui adeò magna invaluerunt præjudicia, quæ in dies magis creſcunt, dum etiam de ipſiſmet Principibus in edictis, aliiſque proviſionibus fiebat mentio, atque etiam in eis demandabantur, & practicabantur hujuſmodi aperturæ, & perquiſitiones.

Ad his autem omnibus occurrendum dicebam illam videri meliorem viam, ſeu proviſionem, quæ in
30 pleriſque Civitatibus, & emporiis præſertim magis
prudenter, ac laudabiliter introducta eſt in Clericis, & perſonis Eccleſiaſticis, quod omnes indefinitè, ac pariformiter tractari deberent in ſolutione Dohanarum, & Gabellarum, in fine verò anni, vel menſis bonificari, vel reſtitui id, quod ipſæ Gabellæ, & Dohanæ importare poterunt in Taxa veriſimili, vel univerſali, ut ita major familia unius, compenſata remaneat cum minori alterius, juxta caſus de quibus *diſc. 54. de Regal.* & *diſc. 5. in hoc Miſcell.* & alibi, vel in qualibet perſona pro numero babentur *diſc. 58. de Regal.* & alibi pluries, ubi concordantes allegantur.

ROMANA TAXÆ VIARUM.

Votum.

De exemptionibus, & Franchitiis à taxis, & contributionibus pro refectionibus pontium, & viarum, quibus in Urbe competant, & quomodo intelligi debeant.

SUMMARIUM.

1 *De introductione tribunalis Magiſtrorum viarum in Urbe.*
2 *Quomodo fiant taxa, & contributiones pro refectione viarum.*
3 *De franchitiis Cameralium.*
4 *Occaſio ſcribendi.*
5 *Diſtinguuntur inſpectiones, & de differentiis inter eas.*
6 *Quando privilegium dicatur conceſſum ex gratia. & ex cauſa lucrativa, & quando ex cauſa onteroſa, & correſpectiva, & ſic ex juſtitia.*
7 *Quid in hac materia diſponatur per jus civile.*
8 *Quare immorandum non ſit in dictis legibus, vel in auctoritatibus Doctorum exterorum.*
9 *Ad quid dicta leges, & auctoritates attendi debeant.*
10 *An & quando Eccleſia, & perſona Eccleſiaſtica teneantur ad collectas, & contributiones pontium, & viarum.*
11 *De ratione franchitiarum Cameralium.*
12 *De rationibus ob quas in refectionibus concernentibus privatam utilitatem exemptiones non ſuffragantur.*
13 *Franchitia debent ceſſare, ubi reſultet iniquitas.*
14 *Concluditur pro non exemptione Cameralium.*
15 *Conſideratur praxis in viis Urbanis.*
16 *In quibus verificetur privilegium.*
17 *Quid referat privilegiū non eſſe Papæ ſed Camerarii.*
18 *Quale argumentum deſumatur ex eo quod Eccleſia, & Eccleſiaſtici non ſunt exempti.*
19 *Quando, & qua ratione Papa ſupponat Eccleſiaſticos gabellæ.*
20 *De refectionibus viarum in anno Iubilei.*
21 *Quid in hoc operetur obſervantia.*

DISCURSUS XLVIII.

VEritati, quæ ſoli Deo pro certo cognita eſt, lo- 1
cum relinquendo, qualis fuerit ſtatus Urbis, ejuſq; diſtrictus poſt tot Barbarorum antiquas incurſiones, ac Romani Imperii in Occidente, præſertim verò in Italia diſſolutionem, ſuper Tribunali Ædilium, ſeu Magiſtrorum viarum pro iſtarum conſervatione, ac reaptatione, uſque ad finem ſæculi decimi tertii; Certum eſt quod per totum ſæculum decimum quartum, & partem decimi quinti, ab anno ſcilicet 1305. in quo Clemēs V. Apoſtolicam ſedem in Galliam tranſtulit, uſque ad annum 1425. In quo Martinus V. præfatum antiquum, & celebrem Ædilium Magiſtratum reſtituit, iſte in deſuetudinem, ac oblivionem tranſierat, nulluſque viarum conſervationis, ac refectionis ordo habebatur, quoniam partim ob præfatam Apoſtolicæ Sedis abſentiam ab Urbe, totaque Italia, & partim ob longævum, ac teterrimum ſchiſma, quod penè illicò poſt ejuſdem Sedis regreſſum exortum eſt, in Conſtantienſi Concilio abolitum cum præfati Martini inſolita electione ſequuta de anno 1417. omnia in magna fuerunt confuſione. Poſt dictam itaque præfati magiſtratus erectionem à Martino factam per ejus conſtitutionem 9. diverſaſque formas eidem Magiſtratui traditas per Sixtum IV. Pium IV. Gre- 2
gorium XIII. & alios, ille inolevit uſus in Urbe, ejuſque agro vel diſtrictu, quod viarum publicarum ſeu conſularium

Digitized by Google

conſulariium campeſtrium ſeu ruſticarum refectio, & conſervatio fieret præfati magiſtratus cura, & auctoritate, illa etiam admixta Cardinalis Camerarii per taxas, & contributiones faciendas per dominos, & poſſeſſores Caſalium, tenutarum viarum, & prædiorum adjacentium pro illorum quantitate ad rationem cujuſdam ſummæ pecuniariæ pro quolibet jugere, ſeu rubro in caſalibus, & tenutis, in vineis autem pro qualibet petia. Cumque in quolibet anno Jubilæi introducta eſſet latior refectio per totum Statum Eccleſiaſticum immediatum; cum cura, & auctoritate Præſidentis viarum, ejuſdemque Tribunalis Ædilium, adhuc idem rentus eſt modus taxæ vel contributionis pro quantitate prædiorum adjicentium infra diſtrictum vel agrum Romanum, extra verò taxantur communitates pro cujuſlibet territorii quantitate, vel reſpective pro majori, ſeu minori uſu, ut de his patet *diſc.139. cum duobus ſeqq. Regal. & diſc. 6. in relatis Curiæ*, ubi de hoc magiſtratu Ædilium ſeu Magiſtrorum viarum.

Cum autem ex quadam antiqua conſuetudine enunciata *diſc. præced.* Clerici Cameræ, aliique ejuſdem Cameræ officiales, & miniſtri in ea ſedentes ſub Cameralium vocabulo nuncupari ſoliti, 3 eodemque *diſc. præced.* enunciati, gauderent immunitate à dohanis, & gabellis, aliiſque oneribus, atque ſuper hac immunitate, conſueverint etiã ab antiquo expediri privilegia ſeu litteræ patentes per Cardinalem Camerarium, atque circa finem ſæculi decurſi, de anno ſcilicet 1597. in aliquib⁹ ex hujuſmodi literis difformiter uniformiter tamen circa initia ſæculi currentis de anno ſcilicet 1611. adjici conſueverit immunitas etiam à taxis, collectis, & contributionibus pontium, & viarum, hinc inolevit prætenſio eorundem Cameralium poſſidentium Caſalia, tenutas, vineas, & prædia in agro, vel diſtrictu, non ſubjacendi hujuſmodi taxis, & contributionibus ſupportando tamen ſemper onus refectionis viarum urbanarum ante proprias domos, aliaque urbana ædificia; Prout etiam aliqui adeſſent Barones, & loca pia iſtam exemptionem ex Apoſtolico privilegio expreſſo habentes, cum onere tamen reficiendi vias adjacentes propriis caſalibus, major itaque exemptio grave cauſaret onus, ac præjudicium aliis tam privatis quàm Eccleſiis, & locis piis poſſidentibus caſalia, vineas, & prædia, quoniam ita per quoddam jus accreſcendi; longè major fiebat eorum contributio, quod pro tempore annorum triginta quatuor, in quibus in Urbe, dum hæc ſcribo, moram traxi, 4 ſemper audivi nimium moleſtè ferri, atque cum aliquo ſcandalo conqueſtiones fieri, initio verò Pontificatus Innocentii XI. hujuſmodi conqueſtiones fuerint majores, quàm omnes aliæ quæ ſuper aliis abuſibus, & inconvenientibus haberentur, ut ego præ cæteris non quidem occaſione muneris Auditoris Papæ, ſed alterius Secretarii memorialium ſum expertus; ideirco Pontifex ex ejus conſueto ſummo juſtitiæ, ac pietatis zelo motus, particularem octo Prælatorum Congregationem inſtituit ad effectum exquirendi ab eis votum, quomodo pro juſtitia iſtam materiam regulare deberet; quare cum ego unus ex his octo fuerim, idcircò meum deſuper efformavi votum.

Dicebam itaque pro methodica quæſtionis pertractatione duas videri efformandas inſpectiones. 5 Unam nempè illorum exemptorum, qui hanc exemptionem habeant in individuo cum ſpeciali privilegio cauſativè conceſſo, ob ipſam præciſam cauſam refectionis, vel conſervationis, quia nempè ipſis ut ſupra injunctum ſit ſuas reficiendi vias in illis partibus, quæ eorum prædiis cohæreant; Et alteram illorum, qui habeant privilegium generale exemptionis à gabellis, aliiſque oneribus, inter quæ iſtud viarum enumeratur. Magnum ſiquidem diſcrimen inter unum, & alterum caſum dignoſcitur; In primo nempè non intrat quæſtio poteſtatis, quæ cadit in altero conceſſionis factæ per Cardinalem Camerarium, cum privilegia directè, ac immediatè per ſummum Pontificem conceſſa ſint, minuſque intrat aliqua quæſtio voluntatis, vel interpretationis, & quam ſpeciem taxæ, contributionis, hujuſmodi privilegii habeant, ut cadit in altero, ut infra dum privilegium eſt expreſſum, ac ſpeciale, incapax proinde interpretationis; Unde intrare videtur inſpectio, an iſtud privilegium cadat ſub Conſtitutionibus revocatoriis, quoniam illæ loquuntur de gabellis, aliiſque publicis oneribus Cameralibus, adeo ut privilegiativa exemptio percutiat intereſſe, ac præjudicium Cameræ, ut earum tenor oſtendit, ac propterea ſolum cadere videtur inſpectio de qua *diſc. 148. 177. & 195. & in aliis eodem tit.* An ſcilicet hujuſmodi privilegia tanquam injuſta, & læſiva tertii, cui præjudicialia ſunt, mereantur, necne revocationem.

In hoc itaque puncto dicebam quæſtionem videri potius facti, quàm Juris, ex ſingulorum caſuum qualitate, & circunſtantiis decidendam, ideoque incapacem 6 eſſe regulæ generalis, an ſcilicet onus injunctum refectionis de proprio æquivaleat, necne taxæ vel contributionis quam alias privilegiatus facere deberet, ſi privilegium non haberet, adinſtar eorum, quæ *diſc. 10. & 65. vel 66. de jurepatron. & alibi*, habentur in materia juriſpatronatus ex privilegio Apoſtolico, quando cadat ſub revocatoriis, vel reſpectivè ſub reſervationibus, & an dicatur competere ex gratia, vel ex Juſtitia, cum ſimilibus, ubi namque æquivalentia oneris non adſit, adeo ut dici valeat privilegium ex gratia potius, quàm ex juſtitia, tunc dicebam quod ex ratione præjudicii tertii revocationem mereretur, deducto à ſimili argumento ab enunciatis Conſtitutionibus Apoſtolicis revocatoriis Franchitiarum, cum aliis quæ habentur *d. diſc. 148. 177. & 195. de regal.* ſecus autem ubi è converſo adeſſet æquivalentia, vel præponderantia talis, quod excluderet læſionem, dum ita privilegium potius continere videtur quendam implicitum contractum per organum principis initum inter privilegiatum, & alios Dominos Caſalium, & prædiorum, quoniam niſi privilegiatus reficeret in proprio, taxa, vel contributio eſſe deberet major, ideoque deciſio pendet ex facto potius quàm ex jure.

Quo vero ad alteram inſpectionem Cameralium habentium ut ſupra privilegium generale exemptionis ab omnibus gabellis, contributionibus, & taxis, etiam pontium, & viarum, juxta enunciatam modernam ſuperadditionem; Quamvis Scribentes pro Impugnatoribus 7 iſtius exemptionis nimium inſiſterent in iis, quæ per leges civiles diſponuntur, & præſertim *per Textum in l. fin. §. patrimoniorum ff. de muner. & honor. l. ad inſtructionem C. de ſacr. ſan. Eccl. l. abſit C. de privil. domus Auguſtæ lib. 10. §. adhæc Auth. de Eccleſiaſt. titul.* in quibus diſponitur, quod in hac materia nulla penitus datur exemptio. E converſo autem per ſcribentes pro exemptis multa dicerentur ſuper dictarum legum diſpoſitione, ac intelligentia, magniſque fieret pro conſueta modernorum juriſtarum inepta auctoritatum conſarcinatio quorum multi habentur relati *per Borell. de præſtantia Reg. Cathol. cap. 7.* non diſtinguendo loca, tempora, leges, & mores, cum quorum præſuppoſito Doctores reſpectivè loquuntur; Imaginem, improbumq; laborem iſtum eſſe dicebam, quoniam ut in ipſamet omnium fortè magis exigua noſtra Italiæ Provincia ex- 8 perimur in tot diviſa principatus, nimium diverſæ ſunt leges, nimiumque diverſi mores, ac ſtyli ſuper hujuſmodi contributionibus, & taxis pro viarum, & pontium refectione, conſervatione, ac etiam nova conſtructione, ideoque multo minus in hoc attendi debent leges *Codicis, & Authenticorum* editæ in Græcia pro illius regionis moribus, minuſque aliæ contentæ in *Digeſtis* quæ propterea præſupponuntur conditæ in Urbe Roma, quamvis earum eloquutio præſertim *in l. fin. ff. de Muner. & honor.* nimium de hoc dubitandi præbeat rationem, quodq; ſit apocripha lex Græca ibi inſerta, cum pariter in hoc nimium quoque varii eſſent mores

mores Romanorum, ut reliquiæ celebrium viarum Appiæ, & Flaminiæ, ac ſimilium ducent, antiquo tunc vigente conciato Ædilium curulium Magiſtratū, qui diverſas leges, diverſoſque ſtylos habebat, ac propterea cum juxta præmiſſam facti ſeriem in moderna Roma poſt jam omninò abolitum, atque in oblivionem abitum dictum antiquum magiſtratum, omninò novus à Martino V. citrà creatus fuerit ſub diverſis legibus, diverſiſque ſtylis, etiam poſtmodum tractu temporis immunitatis, quodque pro currenti ſtylo non haberet uſus taxæ, vel contributionis perſonalis eo modo, quo eſt in aliquibus principatibus, & præſertim in adjacenti Regno Neapolitano, ex relatis *per Borell. de præſtantia Regis Catholici dicto cap.* 7. ſed ſolum eſt in uſu taxa realis pro modo prædiorum adjacentium prout *dicto diſc.* 139. *&* 141. *de regal.* idcirco cum iſta lege propria & particulari procedendum eſt, atque elatus reputari meretur error procedentium cum dictis
9 antiquis legibus, vel cum auctoritatibus illorum, qui juxta leges ac ſtylos diverſorū principatuum loquuntur, cum ſolum hujuſmodi leges, & reſpectivè auctoritates attendendæ, vel ponderandæ veniant pro interpretatione propriarum legum, quando iſtæ ambiguæ ſint, ac interpretatione indigeant.

Quatenus itaque ad hanc propriam, & peculiarem pertinet, præſuppoſita ex abundanti poteſtate Cardinalis Camerarii faciendi in ſolis literis patentibus franchitiarum præfatam moderuam additionem, de qua poteſtate minimum dubitari poſſet, adhuc videbatur injuſtam eſſe, maléque fundatam iſtam Cameralium prætentionem, quamvis privilegium præfatum directè, ac immediate conceſſum eſſet per ipſummet Papam, ex defectu voluntatis, ſeu verius ex capite non comprehenſionis caſus controverſi.

Ad id autem probandum ponderabam diſtinctionem in hac eadem materia pluries traditam in propoſito clericorum, aliarumque perſonarum Eccleſiaſticarum, quibus immunitas a gabellis, aliiſque oneribus competit de jure communi Eccleſiaſtico, quin imò juxta opi-
10 nionem canoniſtarum, quam Romana Curia ſequitur etiam de jure divino præſertim *diſc.* 58. *&* 59. ac etiam *diſc.* 141. *de Regal. & ſupra in hoc Miſcellan. in diſc.* 3. *&* 4. quod ſcilicet duæ ſunt ſpecies refectionis vel conſtructionis viæ publicæ; Una quæ principaliter directa eſt ad commodum publicum in univerſum pro majori facilitate, & commoditate commercii, omniumque itinerantium, ſive habeant agros, & caſalia, aliaque bona adjacentia, ſive non, & pro qua refectione, vel conſtructione imponi ſolent collectæ vel contributiones populares, quæ adinſtar aliarum collectarum, & gabellarum ſint merè perſonales, vel etiam mixtæ, utpotè impoſitæ perſonis ad menſuram bonorum tam ſtabilium, quàm mobilium, ac ſive adjaceant viæ, ſive non, ut vulgò dicitur per æs, & libram, ut exempli gratia eſt illa contributio, quam in dicto Regno Neapolitano Rex pro refectione viarum & pontium exigit ad rationem tot granorum pro quolibet foculari *per Borell. dicto cap.* 7. quamvis acceſſoriè, & per accidens aliqui privati qui agros, & prædia prope viam poſſident aliquod majus commodum, ad majorem utilitatem reportent. Et altera eſt illa refectio vel conſtructio, quæ primario, ac principaliter ordinata ſit ad commoditatem, & utilitatem privatorum poſſidentium agros, & prædia pro aſportatione fructuum, aliiſque eorumdem prædiorum uſibus, & ad quem effectum fiat taxa, vel contributio merè realis, ideſt pro modo agrorum, & prædiorum adjacentium, quorum uſui via deſerviat non curata poſſeſſorum qualitate, & an ſint cives, vel forenſes, vel ſubditi, ſive exempti, quamvis exinde acceſſoriè reſultet utilitas, & commoditas publica, & popularis omnium itinerantium.

In prima etenim ſpecie, ut locis citatis advertitur, intrat aeque ſuffragatur immunitas clericorum & Eccleſiarum, aliarumque perſonarum Eccleſiaſticarum, quoties non verificentur requiſita deſumpta ex celebri *conſil.* 3. *Abb.* Secus autem in altero, ex rationibus recenſitis *dicto diſc.* 58. *&* 59. *de Regal. & ſupra hoc tit. diſc.* 3. *&* 4. quoniam ſi Clerici non ſupportant juxta primam ſpeciem hæc onera popularia, quæ à ſolis laicis ſupportantur, ipſi è converſo ſupportant alia onera ſpiritualia, quæ non ſupportantur a laicis, qui ex eis utilitatem, ac beneficium reportant, ideoque intrat mutua compenſatio, ac etiam regula, quod qui in uno gravatur, in altero relevari debet, & è contra, Dicta-
que ratio in his officialibus Cameralib⁹ adinſtar videtur 11
verificabilis, quod ſcilicet cum ipſi ſupportent pro ſervitio Reipublicæ, omniumque populorum levamine, ac regimine onus curæ, & adminiſtrationis peculii publici, quod alii de populo non ſupportant, à juſtitia, & ab æquitate, illorum immunitas cenſenda non eſt aliena.

In altera verò ſpecie onerum, quæ principaliter concernunt privatam cōmoditatem ac utilitatem, illa ratio non intrat, ſed potius immunitas adverſatur ipſi juri naturæ prohibenti locupletationem de alieno invito Do-
mino, ipſi namque humano diſcurſui repugnat ut vi- 12
cinus cogendus veniat impenſam facere de proprio in eo, quod concernat privatam utilitatem, & commoditatem vicini, dum, ut advertitur locis ſupra citatis, & præſertim *d. diſc.* 58. *de regal.* hujuſmodi refectiones, vel conſtructiones, ac reſpectivè taxæ, & contributiones, quamvis fiant cum publica auctoritate magiſtratus, attamen id ſequitur in gratiam eorumdem privatorum pro minori ſumptu, ac meliori opere, quod ſit uniforme, dum in hujuſmodi, ac ſimilibus operibus unius negligentis inane reddit omne opus, omnemque ſumptum, & laborem aliorum, ut etiam advertitur *ſub tit. de ſervit. diſc.* 46. occaſione agendi, de expurgationibus locuſtarum, ſimiliumque rerum, adeo ut Magiſtratus publicus œconomicam potius, quàm juriſdictionalem, ſive politicam partem in hoc facere videatur, quod præſertim de tempore hujus diſputationis, magis convincentet probari videbatur ex rerum contingentia, quod ſcilicet aliqui actuales Camèrales, ac etiam illi, qui dimiſſo officio eiſdem franchitiis de facto potiebantur, ob magnas divitias poſtmodum in eos obventas, adeo ut eorum aliqui in magnatitio ordine conſtituti eſſent magnas tenutas, & Caſalia, vel prædia poſſidebant, adeo ut eorum franchitiæ creſcere facerent onus aliorum in duplo, & fortè plus quàm data æquali omnium contributione taxa importaret, quod quidem apertam redolere videbatur iniquitatem, & injuſtitiam, dum
præſertim plerique admixti ſunt pauperis, vel nimium 13
privatæ fortunæ poſſeſſores vinearum, vel exiguorum agrorum, ac propterea quando etiam eſſet clarum, & expreſſum privilegium ipſiuſmet Papæ quodque percuteret caſum præciſum, adeo ut nulla caderet dubitatio tam poteſtatis, quàm voluntatis, & comprehenſionis, adhuc tamen locus eſſe deberet revocationi, vel moderationi juxta terminos *text. in Capitul. ſuggeſtum de Decimis, & juxta theoricam Bartoli in l. inter ſtipulationem §. ſacram ff. de verb. oblig. ex inſinuatis diſc. præcedenti.*

Hinc proinde (applicando ad rem) concludebam, quod cum ordinariæ, & currentes taxæ vel contributiones, quæ fiunt in Urbe inter poſſeſſores Caſalium, & tenutarum, ac vinearum, aliorumque agrorum, &
prædiorum eſſent juxta hanc ſecundam ſpeciem pri- 14
vatam, idcirco poſita etiam ſubſiſtentia privilegii etiam quoad taxas viarum, & potentiam, adhuc illud non poſſet plus operari quàm operetur ipſa immunitas Eccleſiaſtica, quæ competit de jure communi Eccleſiaſtico imò divino ut ſupra, tribus potiſſimè conſiderationibus accedentibus. Primò nempè obſervantia in conſtructione, vel refectione viarum urbanarum in Civitate quod omnes pariformiter concurrunt abſque aliqua diſcretione privilegii, vel exemptionis, dictæ ſi quidem literæ patentes loquuntur de viis tam
in Urbe, qua extra, & tamen obſervantia docet con- 15
trarium, unde liquet quod juxta præmiſſam diſtinctionem

nem intelligi debet hoc privilegium, quod tanquam regulariter odioſum, & tertio præjudiciale, ſtrictè, &
16 rigoroſè intelligendum eſt, ac ſufficere deberet quod non ſit inane, ſed aliquam faciat operationem, ut ita quo minus fieri poteſt jus tertii lædat, juxta veras, & receptas pluries enunciatas propoſitiones, verificari namque poteſt in illis taxis, & collectis popularibus, & perſonalibus vel mixtis fiant ob iſtam cauſam viarum, & pontium in aliis Civitatibus, & locis, in quibus ipſi bona poſſideant.

Secundò quia privilegium non eſt ipſius Papæ, ſed Camerarii, ac propterea enunciatus defectus poteſtatis, quando etiam omnimodus admittendus non eſſet, adhuc nimium conſiderabilis videtur pro interpretatio-
17 ne, ita regulando juxta receptum axioma voluntatem à poteſtate; Si enim certum, ac receptum habemus principium, quod conceſſiones & privilegia ipſiuſmet ſupremi Principis intelligi debent ſine præjudicio tertii, vel ut quominus fieri poteſt, illius jus lædatur, ut frequenter ſub diverſis materiis advertitur, quod ſi generaliter procedit in quocumque Principe, multo magis in Papa, qui per ejus regulam *de jure ter. quæſit. non tollendo* id expreſsè profitetur, ac multo magis dicendum eſt in inferiori magiſtratu, qui volens non poteſt facere id, quod ſupremus Princeps facere poteſt, quando velit, ita regulando voluntatem à poteſtate: Potiſſimè quia etiam in ipſomet Camerario non improbabiliter defectus etiam voluntatis conſiderari poteſt, quod ſcilicet cum conſuetudo ſit ſubſcribendi ſolita edicta, vel ſolitas proviſiones in fide Notariorum, ut quotidiana praxis docet abſque accurata lectura omnium in eis contentorum, ita hæc ſuperadditio ad petitionem intereſſatorum ex complacentia potius Notariorum fieri cœperit, deindeque paulatim tranſierit in ſtylum, ut etiam habetur *diſcurſu præcedenti*.

Et tertiò fortiter, quoniam ex antiqua obſervantia à proviſionibus Apoſtolicis comprobata præſertim recentibus Alex. VII. & Clementis Noni, perſonæ Eccleſiaſticæ etiam in Epiſcopali, & Cardinalitia di-
18 gnitate conſtitutæ, ipſæque Eccleſiæ etiam privilegiatiſſimæ Patriarchales non gaudent hac exemptione, quod ad evidentiam comprobabat præfatam diſtinctionem, capiendo Apoſtolicas proviſiones non in ratione derogationis Eccleſiaſticæ immunitatis ex pontificia poteſtate, ut ſuperficiales opinari ſolent, ſed in ratione declarationis ejus quod eſt de jure, ac juxta terminos juſtitiæ; quoniam immunitati Eccleſiaſticæ utpotè juris Divini pontificia poteſtas non derogat, & quamvis contrarium doceat in hoc principatu praxis in dohanis, & gabellis, aliiſque publicis oneribus, quod etiam Ec-
19 cleſiæ, & perſonæ Eccleſiaſticæ eis ſupponi ſolent, attamen id provenit ex rationibus latius proderatis *diſc. 36. de Regal.* ubi videri poſſunt, ne ſuperfluè idem repetatur, quæ nullatenus congruunt, nec adaptari poſſunt huic taxæ, vel contributioni.

Aliqua dubitandi ratio cadere poſſe videtur in illa magis generali taxa, vel contributione, quæ fit pro reaptatione viarum in anno Jubilæi, & de qua particula-
20 riter agitur *d. diſc. 141. de regal.* quaſi quod tanquam univerſalis, atque principaliter ordinata pro commoditate Peregrinorum cenſenda potius veniat de prima ſpecie ſuperius diſtincta. Verùm quidquid ſit in reliquis Civitatibus, & locis Status Eccleſiaſtici, & an procedatur per viam collectæ perſonalis, vel realis juxta cujuſlibet Communitatis uſum, quod nunc examinare non oportet, certum eſt quod in agro, & diſtrictu Romano hæc ſpecies non differt ab altera currenti, & ordinaria mere reali, niſi quod illo tempore refectio ſequatur cum aliqua majori diligentia & auctoritate, quodque in ſingulis viis præfectura, seu præſidentia unicus Cardinalis adjungi ſolet, quod non mutat ſpeciem.

21 Nullius verò momenti videbatur obſervantia, in qua aliquod fundamentum ex parte Cameralium conſtituebatur, quaſi quod illa fuerit conformis ab anno 1615 citra, & ſic per ſpatium annorum circiter 65, tum quia in facto controvertebatur, quodque ſucceſſivis temporibus aliqui Camerales ſolviſſent, ejuſdem obſervantiæ introductione, reſultante quoque à contraria praxi viarum urbanarum, dum privilegium pariformiter loquitur, tam in Urbe, quàm extra, nullaque inter unam, & alteram ſpeciem dignoſcitur differentia; ideoque ubi obſervantia non ſit univoca, & uniformis non ſuffragatur, *ex deduct. diſc. 21. de judic.* & alibi pluries. Tum quia poſita etiam obſervantia continuata, & non interrupta, neque illa ſufficeret, quoniam ex præmiſſis in ſecunda ſpecie non eſſet interpretativa, ſed præſcriptiva juxta hodiè notoriam, ſæpiuſque inſinuatam diſtinctionem, de qua præſertim *dicto diſc. 21. de judic.* Hoc autem poſito certum videri dicebam non adeſſe ſufficientem præſcriptionem ex pluribus. Primò cum in univerſitate poſſidentium tenutas, caſalia, & prædia admixtæ ſint Eccleſiæ Patriarchales Urbis, & aliæ, ac etiam Religiones, & præſertim Caſſinenſis, quæ habent privilegium Eccleſiæ Romanæ ſuper centenaria præſcriptione, ita abeſſe dicitur primum ſubſtantiale requiſitum temporis. Secundò quia dici poteſt abeſſe aliud ſubſtantiale requiſitum bonæ fidei ex eiſdem conſiderationibus de quibus *diſc. præced.* Tertiò quia cum inter poſſeſſores admixti ſint pupilli, & ignorantes, ac etiam Eccleſiæ, & loca pia; Vel tempus non currit, vel intrat reſtitutio in integrum ex deductis *eod. diſc. 21. de judic.* Quartò quia turbida eſt poſſeſſio pacifica ut ſupra; Et quintò in idem quia cum agatur de jure incorporali non conſtat de ſcientia, & patientia omnium poſſeſſorum, quin imò notoriæ ſunt quæſtiones, quodque obſervantia proveneri potius ex eo quod ipſimet Camerales eſſent in hac materia judices in cauſa propria, ideoque iſtud motivum præſcriptionis nulla penitus conſideratione dignum videbatur.

Licet enim quoad actus contrarios ſolutionem hujuſmodi taxæ, vel contributionis per aliquos Camerales diverſis temporibus factarum, reſponderetur, quod ipſi non poterant præjudicare aliis eorumque Cameralium ordini, ex regula quod factum ſingulorum attendendum non eſt in præjudicium Collegii, vel univerſitatis vel ordinis; Nihilominus iſta non videbatur relevans reſponſio, quoniam id rectè procederet quando immunitas, vel alia prærogativa ordinis, vel univerſitatis, ſeu alterius corporis politici fundata eſſet in Jure, vel in privilegio certo, & valido, adeo ut obſervantia deduceretur tanquam privativa illius juris aliàs competentis, cum tunc dicta propoſitio ſit vera, rectèque intret; Secus autem ubi exemptio, vel prærogativa de jure Univerſitati, vel ordini non competat, ſed ea præſumatur ab obſervantia præſcriptiva ut ſupra; quoniam nunc ad effectum ut illa talem operationem facere valeat, eſſe debet uniformis, ac pacifica abſque aliqua interruptione, adeo ut unus actus contrarius illam impediat, quin imò ſolus contrarius rumor, ſive contradictio ſufficiens reputatur, quoniam non eſt deſtruere id quod aliàs competat, ac tollere jus quæſitum, quod redolet ſpeciem pœnæ, ſed eſt ſe opponere juri quærendo, ac impedire ne quæratur, ut advertitur *eod. diſc. 21. de judic.* & conferunt quæ circa differentiam juris quæſiti, vel quærendi habentur *diſc. 30. de benefic.* & magis ad rem habentur *diſc. 1. de ſervit.* & in ejus annotationibus circa non uſum, vel contrarium uſum legum; quod ſcilicet magna differentia eſt inter illum non uſum, vel illum contrarium, qui deducatur pro deſtructione legis jam extraneis, & obligatoriæ; Et illum non uſum, vel uſum contrarium, qui deducatur ad impediendum ne lex oriatur, & non extet, cum ſimilibus.

ROMANA IMMUNITATIS DUODECIM FILIORUM.

Votum.

De Immunitate duodecim filiorum quando, & quomodo competat.

SVMMARIVM.

1 *Vnde proveniant abuſus in Curia circa franchitias.*
2 *De Apoſtolicis Conſtitutionibus ſuper hac immunitate duodecim filiorum.*
3 *Occaſio ſcribendi.*
4 *Diſtinguuntur puncti, ſeu quæſtiones.*
5 *Recenſentur auctoritates agentes de iſta immunitate.*
6 *Quomodo illa attendi debeant in Vrbe. & cum quibus regulis in ea procedi debeat.*
7 *De quo propriè in hoc diſcurſu agatur.*
8 *Quod filii Religioſi profeſſi veniant in calculo.*
9 *Quod attentis contributionibus Apoſtolicis, & iſtarum diſpoſitione.*
10 *Quando lex dicatur correctoria juris communis.*
11 *Quomodo intelligendæ ſint conſtitutiones ſuper convenientia patris, & filiorum in communi.*
12 *De differentia inter diverſas ſpecies filiorum Religioſorum.*
13 *De exemptione filiorum ſuperſtitum mortuo patre.*
14 *Quomodo iſte caſus debeat regulari, & de efformatione corporis collegiativi.*
15 *Corpus non deſinit eſſe per deficientiam aliquorum membrorum, ſed conſervatur etiam in uno.*
16 *Si fratres habitant in diverſis locis, quibus immunitas competat.*
17 *De practica applicatione exemplificando.*
18 *Quid de fœminis nuptis an gaudeant, vel ſi maſculi ducant uxorem.*
19 *In quibus iſta immunitas competat in Vrbe.*
20 *De juramento præſtando ſuper uſu proprio.*

DISCURSUS XLIX.

COnnaturales huic principatui ob ejus electivam
1 qualitatem, ob quam regimen in dies, & tempora notabiliter variatur, ab antiquo eſſe conſueverunt abuſus, & fraudes in Franchitiis, ac propterea Pontifices aliquando coacti ſunt, atque in dies, & tempora coguntur proviſiones, ac reformationes deſuper facere; ut præſertim ſequutum fuit ſub Paulo III. ſuper iſta præſertim franchitiæ ſpecie, quæ reſultat à numero duodecim filiorum, quoniam per ejus conſtitutionem 45. Bullar. veteri Sixti V. revocando omnes conceſſiones jam factas, ſtatuitur ut iſta immunitate duodecim
2 filiorum gaudere ſolùm debeant illi, qui eſſent Cives, vel incolæ Urbis, atque haberent verè duodecim filios, cum quibus viverent in communi, idemque poſtmodum confirmatum fuit per Pium IV. in ejus *Conſtit.* 72. juxta ordinem Bullarii novi, quæ in dicto Bullario veteri eſt *Conſtitutio* 155. revocando ſcilicet omnes intermedias conceſſiones factas per intermedios Pontifices, etiam per ſe ipſum, ac ſtatuendo, quod mandata franchitiæ ſubſcribi debeant per patrem familias ſi vivit, eo autem defuncto per natu majorem, aut illum, qui domus regimen habeat, quodque franchitia ſerviat ſolum pro uſu proprio currenti, non curata accidentali mutatione ſtatus alicujus filiorum ratione Prælaturæ, ob quam oporteat, vel congruat habere majorem familiam, pro qua iſta franchitia ſuffragari non debeat.

Cum itaque præfatum connaturale malum hujus Curiæ, poſt hujuſmodi proviſiones denuò paulatim creverit, atque ad dictum antiquum, & forſan majorem abuſum devenerit, ex iis, quæ habentur in duobus
præced. diſcurſibus, agendo de franchitiis Camerà- 3
lium, ac etiam fortè alibi, agendo de illis Oratorum, atque pluries enunciatus Pontifex Innocentius XI. reperta Camera nimium obærata nimium ſe applicaverit ejus levamini, iſtorumque abuſuum extirpationi, atque mihi tanquam ejus Auditori præ cæteris injunxit, ut hujuſmodi operi particulariter vacare deberem, ideirco quoad ea, quæ concernunt iſtam franchitiam duodecim filiorum; eo modo quo in aliis votum, ſeu diſcurſum pro veritate edidi, in quo de pluribus punctis actum fuit. Primò nempè, & potiſſimè, an in numero filiorum pro aſſequutione ſolitarum literarum patentium ſuper hac immunitate, vel pro ejuſdem jam obtentæ retentione per patrem adhuc viventem connume- 4
rari debeant illi filii, qui ſint jam profeſſi in aliqua Religione. Secundò quid ſi vivente, vel mortuo patre; numerus filiorum per mortem, vel per abſentiam minuatur, vel quod aliqui ex iiſdem adhuc viventibus non vivant amplius in communione cum aliis, ſed ſeorſum. Et an, & quomodo hujuſmodi duodecim filii, vel eorum aliqui originarii, vel domiciliarii aliarum Civitatum, occaſionaliter autem in Urbe moram trahentes, iſta immunitate in eadem Urbe gaudeant. Et tertiò quibus gabellis, & oneribus hæc immunitas ſuffragetur, & quibus non.

Cum autem in congreſſibus deſuper habitis, atque 5
in diſcurſibus editis per aliquos Officiales Camerales, alioſque Advocatos adjunctos juxta ſtylum adhibitum in cauſis, de quibus *diſc.* 1. *& ſeqq. de Feud.* & in aliis, procederetur cum terminis, & propoſitionibus generalibus, quæ in hac ſpecie immunitatis duodecim filiorum habentur diſpoſita in jure civili, atque dicuntur per DD. de quibus præſertim *apud Conſtant. in l. ſi quis decurio Cod. de Decurion. lib.* 10. *Rolan. conſ.* 51. *lib.* 2. *Andreol. contr.* 283. *Morales decif. Reg. cum* §. 7. *quæſt.* 9. *& ſeqq. Ganaver. decif.* 41. *Sanfelic. decif.* 391. *Franchi & add. decif.* 532. qui de materia tractant, alioſque antiquiores referunt.

Dicebam idem, quod advertitur *diſc. præced.* circa
taxas, & contributiones viarum, & alibi, erroneum 6
eſſe generaliter, ac indefinitè procedere, cum iis quæ in jure civili diſpoſita ſunt, vel per DD. diverſorũ Principatuum dicuntur, quoniam cum habeamus leges particulares contentas in præfatis Conſtitutionibus Pauli III. & Pii IV. cum illis præcisè procedendum eſt, potiſſimè quia idem Pontifex Innocentius XI. in motu proprio edito ſuper franchitiis Cameralium, aliorumque immunium enunciatum *ſupra diſc.* 47. eas adamuſſim, ac inviolabiliter obſervari præcipit: ac etiam quia quilibet Principatus peculiares habèt leges, vel ſtylos, cum quibus in hac materia proceditur, ideoque dictæ leges, & auctoritates attendendæ veniunt in caſibus omiſſis per leges particulares, vel pro earumdem interpretatione, quando ambiguæ ſint, ut advertitur *eodem diſc. præcedenti*, magiſque generaliter *diſc.* 35. *de judiciis*.

Quidquid itaque ſit de pleriſque articulis, vel quæ-
ſtionibus in hoc propoſito diſputatis per ſuperius alle- 7
gatos Doctores, ac alios per eos recenſitos, quos ſuperfluum eſt tranſcribere, præſertim verò circa diſtinctionem, quæ fieri ſolet inter onera perſonalia, & realia, ſeu patrimonialia, & inter Decuriones, & privatos circa numerum duodecim, vel reſpectivè ſexdecim filiorum, cum ſimilibus; Ad rem noſtram quæſtio ſtrictè percutit immunitatem, ſeu franchitiam à Dohana, aliiſque Gabellis, quæ ſolvuntur pro introductione mercium, aliarumque rerum, dum pro mercibus, ac victualibus, aliiſque rebus jam ingabellatis, quæ emuntur in tabernis, ſeu fundachis, & magazenis, & apotheeis, nulla ſuffragatur exemptio; Atque ſuper hoc individuo habemus præfatas Conſtitutiones diſponentes, ut hæc immunitas ſuffragetur ſolum patribus viventibus in Urbe in communione duodecim filiorum, idcircò ad limites iſtarum Conſtitutionum hæc immunitas

nitas practicanda eſt, non curando quid deſuper diſponant antiquæ leges civiles, vel quid dicant Doctores, quorum aliqui loquuntur juxta leges, vel ſtylos propriæ patriæ ſeu Principatus, alii verò cum ſolita leguleica ſimplicitate procedunt cum dictarum legum civilium litera.

Deſcendendo itaque ad ſpecialia, cum dictarum Conſtitutionum præſuppoſito; Quatenus pertinet ad primam quæſtionem, quæ principaliter anſam dedit huic diſputationi, præſertim in quodam viro nobili Magnatitu, ac Primarii ordinis, qui onuſtus duodecim filiis, qui pro magna parte erant fæminini ſexus, atque earum unam, vel aliquas habebat Moniales jam profeſſas in Urbe, ſortéque etiam in patria originaria di-
8 verſi Principatus, an ſcilicet iſtæ venirent in calculo, necne; Illi Camerales, quibus ex debito officii magis incumbebat jura cameræ tueri, ac etiam alii, qui eis adhærebant, dicebant quod licet juxta magis communem, magiſque receptam opinionem, Religioſi profeſſi veniant in calculo, quamvis de illis eſſent Religionibus, in quibus pro omnino mortuis habendi eſſent, etiam quoad ſucceſſiones inteſtatas, vel fideicommiſſarias juxta diſtinctionem, de qua *diſc. 63. & ſeqq de Fideic.* & alibi pluries, illa ratione aſſignari ſolita, quod cum in jure diſponatur, ut illi qui per naturalem veritatem ſunt mortui in bello pro ſervitio Reipublicæ, pro extantibus haberi debeant, multo magis haberi debent pro extantibus iſti, qui per naturalem veritatem vivunt, atque ex legis potentia, vel fictione habentur pro mortuis Mundo ob militiam Chriſti; Attamen id procederet in terminis juris communis, non autem attentis præfatis Conſtitutionibus, quarum præſertim
9 prior Pauli III. expreſsè diſponit, ut hæc immunitas competere ſolum debeat *illis duntaxat, qui numerum duodecim filiorum ſuperviventium habent quouſque in communi vivunt, ac in ipſa Vrbe cum eorum familiis continuo degunt* (ſunt vera præciſa) idemque diſponit altera poſterior Conſtitutio Pii IV. ibi, *Et pro illo duntaxat, quibus ob numerum duodecim filiorum conceſſa fuerint, & quouſque duodecim illi ſuperſtites in communi vivent, in ipſaque Vrbe cum eorum familiis continuo degent &c.* Et ſic requiritur omnium duodecim filiorum conviventia in communi in Urbe, quod utique non verificatur in Religioſis profeſſis, qui etiam in ipſa Urbe; Magis verò ſi morentur extra, dici non poſſunt convivere in eadem domo in communi, dum vivunt in clauſtris omnino à paterna domo, & à ſæculo ita ſegregati, quod pro mortuis reputantur.

His tamen non obſtantibus contrarium cenſui probabilius, atque ita concluſum fuit, dum alii quoque in eamdem devenerunt ſententiam, adhuc ſcilicet locum habere præfatam concluſionem ponendi in calculo filios Religioſos profeſſos utriuſque ſexus juxta diſpoſitionem Juris communis, vel verius juxta communem ſenſum Doctorum ex Juris intentione, vel ratione deſumptum, dum Conſtitutiones prædictæ in hoc nihil explicitè diſponunt in contrarium; minuſque implici-
10 tè, & per argumentum, quoniam ad hoc ut nova lex dicenda veniat correctoria implicitè per argumentum juxta nota, & recepta axiomata, opus eſt, ut alium apta non ſit recipere intellectum, vel facere operationem; Ac propterea intret argumentum incompatibilitatis, vel fatuitatis; Secus autem ubi compatibilem recipiat intellectum, ſiamque faciat congruam operationem, quorum utrumque de præſenti conſiderabam, quoniam demandata conviventia in Urbe cum filiis in communi, intelligenda non venit ad præciſam literam judaico more, dum inter patrem, & filios, ſub ejus poteſtate viventes, verè, & propriè non intrat communio, ideoque verificabilis non eſt dicta convenien-
11 tia in communi ac etiam penè unquam verificabile remaneret illud privilegium, cum penè impoſſibile ſit, quod perpetuo omnes duodecim filii vivant in ſimul cum patre in eadem domo, quoniam ſi ſunt fœminæ oportet eas collocare in matrimonium carnale, vel ſpirituale, & ſi ſunt maſculi, quando agitur de hujuſmodi numeroſis familiis, oportet ut fratres præſertim natu minores diverſam eligant viam extra domum, partim eundo ad bellum, partim ingrediendo Religionem, & partim vacando exercitiis litterariis, vel mercaturæ, aut reſpectivè artificio juxta perſonarum qualitatem, & gradum, ac etiam quia eſſet in libito filii inobedientis, & diſcoli, qui non vult vivere ſub patris obedientia, & diſciplina, ſed vagari, privare patrem privilegio, vel impedire, ne illud aſſequatur, ideoque verus, ac rationabilis ſenſus dictorum verborum eſſe videtur, ut ita excludatur immunitas, quæ juxta ſequentem inſpectionem frequenter prætendi ſolet, etiam hodie, magis verò tunc prætendebatur, ac de facto obtinebatur per patres, vel reſpectivè filios, qui alibi domum habentes, accidentaliter, ac ſingulare jure in Urbe moram traherent, adeo ut verificetur conviventia collegiativa, & repræſentatio corporis politici, ſeu communitativi, ut in ſequenti inſpectione advertitur, iſteque pro meo Judicio videbatur verus hujuſmodi conſtitutionum ſenſus; non autem ille penè impracticabilis, qui ut ſupra prætendebatur, ita tamen, ut dictorum filiorum religioſorum exiſtentia patri ſuffragetur ad conſtituendum dictum Collegium, ſeu corpus politicum, ut intret immunitas favore patris, conviventis cum filiis, vel mortuo patre favore aliorum filiorum in ſimul conviventium, non autem favore ipſorum Religioſorum, & aliorum extra domum conviventium.

Præterea in inſinuato caſu particulari, qui majorem dedit hujus diſputationis occaſionem, quia immunitas
ob divitias patris erat notabilis importantiæ, adverte- 12
bam, quod magna differentia conſtituenda videtur inter caſum, in quo agatur de filiis maſculis in aliqua Religione profeſſis, & caſum in quo agatur de filiabus fœminis, quæ profeſſionem in aliquo Monaſterio emiſerint. Priori namque caſu pater omnino relevatur ab illorum filiorum onere, dum pro ingreſſu, & profeſſione nihil ſolvitur, adeo ut omnis ſolutio regulariter prohibita ſit ex deductis *diſc. 47. & 48. de Regular. & alibi*, minuſque aliquod ſupportatur onus pro ſubſtentatione, ac propterea ceſſat ratio gravis oneris, quamvis neque illa ſit unica. Secùs autem ubi agatur de filiabus Monialibus, per quas non ceſſat, ſed potius notabiliter augetur patris onus, tam in dote, quam eis conſtituere oportet, & ſolvere Monaſterio, quàm etiam in annuo notabili livello aſſignari ſolito, quod reputatur neceſſarium tanquam pars dotis, ut advertimus *diſc. 245. & 167. de Dote, & alibi*, ac ultra illud alias expenſas in dies facere oportet juxta Urbis præſertim uſum, vel abuſum, ideoque dicitur durare, imò creſcere onus.

Quin imò etiam in filiis maſculis eadem ratio continuationis oneris pro Religionum qualitate intrare videtur, ut præſertim verificatur in Religione Sancti Joannis Hieroſolymitani, quod pro ſuſceptione habitus valdè notabiles impenſæ fiunt, tam in proceſſu ſuper probatione nobilitatis, aliorumque requiſitorum; ut patet ex deductis *diſc. 32. & ſeqq. de Præeminentiis*; quàm pro ſolutione paſſagii, ac itinere, & mora in Conventu Melevitano, hiſque expletis, ac profeſſione emiſſa, durant, imò creſcunt impenſæ in Caravanis; ac in Triremium Præfectura, & in reſidentia in eodem Conventu, & quatenus ad domum redeant, cum vivant more ſæcularium, iſtorum ad inſtar indigent eadem, imò majori, & honorifica ſuſtentatione; & quoad alias Religiones clauſtrales, quamvis dictæ conſiderationes non intrent, adhuc tamen in earum pleriſque habetur idem uſus ab Eccleſia toleratus annorum livellorum pro extraordinariis indigentiis, in quibus Religio non ſupplet.

Quo verò ad ſecundum punctum, ſeu quæſtionem; an ſcilicet mortuo patre, iſta immunitas competat filiis ſuper

Digitized by Google

13 ſuperſtitibus, & quomodo. Quamvis Camerales illam indefinitè controverterent ex eo quod præfata Bulla Pauli Tertii cum verbo taxativo *dumtaxat*, diſponat, ut competat patribus conviventibus cum filiis; Attamen iſta oppoſitio videbatur omnino indebita, tum ob ſuperventam alteram Conſtitutionem Pii IV. per quam præſupponitur Conſtitutio immunitatis mortuo patre, dummodo filii ſuperſtites vivant in communi, ſtatuendo, quod mandata debeant ſubſcribi per natum majorem, vel illum, qui curam, & regimen domus habeat, ac propterea ex hoc ceſſat omnis ratio dubitandi; Tum quia ubi etiam iſta poſterior Pii non adeſſet, adhuc tamen prior, neque id concluderet, ut propterea dicenda eſſet correctoria juris communis, ubique in hac parte recepti, dum potius dici poteſt caſus omiſſus, quinimò implicitè comprehenſus, dum præſupponitur communio, quæ ut ſupra patre vivente non eſt verificabilis, atque ſi caderet dubietas, illa ſublata remaneret per contrariam obſervantiam, quæ in omnibus dicitur optima interpres.

Hoc itaque pro conſtanti præſuppoſito, quod eadem immunitas conceſſa patri duret in filiis in communione viventibus, dum iſtud communionis requiſitum explicitè deſideratur per ambas Conſtitutiones, quibus ſtantibus extraneum, ac ſuperfluum eſt quærere quid in terminis juris communis dicant Doctores. Deveniendo ad praxim, vel applicationem, quando ut frequentius contingit, ſequuta morte patris, filii diverſis eligant patrias, vel profeſſiones, & ſtatus, & præſertim præfatis Conſtitutionibus hanc immunitatem concedentibus illis tantùm, qui in Urbe vivunt, ac morantur, quomodo illa prædicanda ſit? Quando pater alibi vixit, filii verò partim vivant in patria originaria, ſive in loco domicilii patris, partim verò in Urbe, ut frequens praxis docet, qualis nempè locus attendi debeat, prout etiam quando inter fratres continuare dicatur, necne communio, quæ eſt hujus privilegii neceſſarium, ac eſſentiale requiſitum.

Atque in hoc, quidquid varient ſcribentes, qui pro diverſis legibus, ac ſtylis propriæ patriæ loqui ſolent, & an ſufficiat, quod indiviſa retineant bona paterna, 14 tam ad illum, quam ad alterum effectum localitatis, ut ſupra; Advertebam, quod in hoc præſertim puncto reflectendum eſt ad id, quod mea frequens eſt dicendi conſuetudo, quod ſcilicet deciſio regulanda non eſt à formalitatibus verborum, vel ab illis generalibus propoſitionibus, quæ in materia communionis habentur, ſed ſpectari debet ſubſtantia rationis, cui hæc lex innixa eſt, ſive finis, ob quem iſta immunitas mortuo etiam patre durat, quod ſcilicet pater, & filii, quando ad hunc aſcendunt numerum, efformare dicuntur quoddam corpus univerſale, ſeu collegiativum ad inſtar capituli Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, aut alterius ſimilis corporis politici, cujus caput ſit pater, tanquam Prælatus, & prima dignitas, aut Præſidens, membra verò ſint filii tanquam Canonici, vel Collegiales.

Efformato itaque iſto corpore, ſi caſus præbeat deficientiam Prælati, vel Præſidentis, & aliquorum Canonicorum, vel Collegialium, ſive per mortem, ſive 15 per abſentiam, aut aliud impedimentum, non per hoc dicitur ceſſare corpus, quod adhuc durat, & conſervatur, ſuaque retinet jura, & privilegia, quamvis ad duos, imo ad unum reſtringatur, ex deductis *diſc.23. de Benef. & diſc.125. de Regal. & alibi*, & ſic attendi debet locus, ubi adhuc durat, ſuamque priorem formam communitativam, ſive collegiativam illud corpus retinet, tanquam in loco ubi eſt caput juxta conſiderationes, de quibus in propoſito competentiæ fori ex eo quod bona eſſent in diverſis locis *diſc.87. de Iuriſdictione, & alibi.*

Et quoniam unum, & idem corpus non poteſt eodem tempore eſſe in diverſis locis, idcirco ſi ejus mem-
16 bra dividantur, quodque ſingulares perſonæ diverſa habeant domicilia, quod nempè aliqui fratres adhuc remaneant in patria, alii verò accedant ad Urbem gratia inſequendi Curiam, cum ſimilibus, tunc attendi debet locus, ubi ſit caput, ſive de jure cenſetur eſſe ipſum corpus intellectuale, ſinguli verò in Urbe, vel in alio loco permanentes non retinent hoc privilegium, quia non repræſentant corpus ad inſtar eorum, quæ habentur *diſc.21. de Preæminentiis* circa præcedentiam, aliaſque prærogativas competentes Capitulo Cathedralis ſupra omnia alia Capitula Collegiatarum, omneſque Dignitates Diœceſis, quoniam non competunt illis ſingularibus Canonicis, qui aſſociant Epiſcopum in viſitatione, eo quia non repræſentant Capitulum, cum ſimilibus; Et per conſequens applicando ad rem, ſi corpus domus adhuc duret in patria, aliqui verò fratres occaſione curialitatis, vel mercaturæ, ſeu alias morentur in Urbe, iſtis immunitas non competit; Nil obſtante, quod ea competat omnibus in ſolidum, adeo ut etiam ſi cæteris defectis, unus tantum remaneat, huic immunitas debita ſit, quoniam id rectè procedit retento dicto præſuppoſito, quod totum jus hujus corporis univerſalis in ipſo conſolidetur, ad inſtar illius Canonici, vel Collegialis, qui ſolus ſuperſit de Capitulo, vel Collegio, non autem ubi tanquam perſona ſingularis conſideretur ut ſupra.

Et nihilominus, ubi etiam duo, vel alii repræſentarent corpus univerſale, ipſique diſcedentes à patria ad Urbem accederent, non per hoc eis debet hæc immunitas prodeſſe, quoniam Conſtitutiones præſupponunt, quod privilegium per literas patentes Cameræ, ſeu Camerarii concedi ſolitum, conceſſum in Urbe illis parentibus, qui in ea viverent cum duodecim filiis, ideoque attenditur qualitas civilitatis, vel incolatus in Urbe de tempore conceſſionis, non autem, ut alia Civitate ſentiente commodum hujus fœcundæ prolis, poſtmodum ea penè defecta, licitum reddatur aliquibus, qui ſuperſunt iſtud eligere domicilium, dictaque immunitate gaudere, cum id expreſſè Conſtitutionibus repugnare videatur; Si etenim ad earumdem Conſtitutionum, & præſertim poſterioris præſcriptum, reſpectu illorum, qui in Urbe vivant, ibique privilegium obtinuerint, ſi eorum aliqui unus, vel plures mutant ſtatum, ob quem majorem cogantur habere familiam, quia nempè Prælaturam, vel aliud munus ſuſcipiant, hæc immunitas non ſuffragatur, multò minus ſuffragari debet exteris, qui in propria patria cum patre viventes, ibique obtinentes privilegium, poſtea in quodam meliori ſtatu Urbem adeant, ideoque gaudere ſolùm debent hoc privilegio in loco, in quo illud obtinuerunt, non autem in Urbe.

His autem ſic ſtantibus, atque deſcendendo ad practicam applicationem, ſi (ex. gr.) pater familias, qui in Urbe vivat ad præſcriptum dictarum Conſtitutionum, vel eo defuncto, frater major natu, ſive 17
ille, qui aliorum fratrum, ac domus regimen, & curam habet, introducat merces, aliaſque res etiam pro illis filiis, vel reſpectivè fratribus, vel ſororibus, qui degant in Monaſterio, etiam profeſſione emiſſa, quia nempe Monaſterium, vel Religio in hoc non ſuppleat indigentiæ, ſive in Urbe, ſive extra debent gaudere immunitate, quoniam attenta rei ſubſtantia, ſeu veritate, ipſe paterfamilias, vel eo defuncto ipſum fratrum corpus Collegiativum, quod eum repræſentat, facit illam impenſam, atque pro uſu proprio illa bona deſervire dicuntur; Idemque ſi ſtudiorum cauſa, vel alia occaſione filios, vel fratres reſpectivè in diverſam Civitatem, ſeu locum mittat, cum ſimilibus, quibus eadem congruat ratio, dum introductio ſequitur in loco privilegii, & pro uſu proprio patris, vel corporis, non curata materiali ſeparatione perſonarum, cum attendi debeat unio, ſeu communio formalis. Et è converſo, ſi paterfamilias, vel corpus fratrum vivat extra Urbem, tranſmittat autem in Urbem bona

ad

Digitized by Google

ad unum vel plures filios, vel fratres reſpectivè, qui in ea ex cauſa ſtudiorum, vel Curialitatis, aut alia occaſione moram trahant, non intrat immunitas, quoniam non verificatur requiſitum Bullarum, ut ipſe paterfamilias, vel ipſum corpus collegiativum fratrum in Urbe vivat.

Si autem aliquæ filiæ fœminæ, vel reſpectivè ſorores nubant, ac propterea vivant ſub cura, & adminiſtratione viri, qui ad hunc effectum habeat ſibi conſtitutam dotem pro matrimonii oneribus, tunc non
18 videtur, quod immunitas huic mulieri, etiam pro ſe ipſa, multo verò minus, pro ejus familia competat, quoniam immutavit ſtatum, atque deſiit eſſe de illo corpore, à quo ita diſmembrata fuit ob diverſam communionem initam cum viro, ad quem pertinet illi neceſſaria ad victum, & veſtitum ſubminiſtrare.

Major autem dubitandi ratio cadere videtur in caſo, quod aliqui filii, vel fratres reſpectivè in eadem Urbe uxorem ducant, an ob hanc immutationem ſtatus diſmembrari dicantur à corpore, necne, atque ubi adhuc uxorati contimient cum aliis fratribus in communi domo, & menſa vivant; ut tali caſu adhuc dicantur eſſe de corpore immuni, neque jam quæſita immunitas amittatur in illis, quæ pertinent ad ejus perſonam, attento primævo ſtatu; Difficultas autem cadere poteſt quoad ea, quæ neceſſaria ſunt pro uxore, & filiis, aliaque familia, quæ iſta occaſione adjuncta ſit, atque tunc pro iſtis diverſis perſonis non videtur, quod immunitas competat ex diſpoſitione earumdem Bullarum, ita diſponentium in caſu Prælaturæ, quæ demonſtrativè potius, quàm taxativè ſtare videtur, adhuc tamen ubi in contrarium adeſſet antiqua, & continuata pacifica non interrupta obſervantia, non modicam inferret difficultatem; Ubi verò aliqui nubant, atque cum uxore à domo communiter exeant, tunc ſe efficiunt extraneos à Collegio, ſeu Corpore privilegiato, & immuni.

Demum quoad tertium punctum, à quibus ſcilicet oneribus iſta immunitas competat, ut ſuperius inſinuatum eſt, inanis labor eſſet reaſſumere quæſtionem, adeo
19 per Doctores diſputatã ex plene collectis *per Ganaver. dicta dec.4. Sanfelic. dicta dec.561.* & alios allegatos, an ſuffragetur pro ſolis oneribus perſonalibus, non autem pro patrimonialibus, ſeu realibus, vel mixtis, quoniam in Urbe, de qua ſtrictè agitur, non habetur uſus hujuſmodi onerum, ut pro frequentiori contingentia praxis docet in aliis Regiis, vel Metropoliticis Civitatibus, illudque onus, quod reale potius reputatur taxæ, vel contributionis refectionis viarum, verè non cadit ſub genere publicorum onerum, ſed eſt potius privatum ſub meliori œconomica adminiſtratione publici Magiſtratus, ut advertitur *diſc. præcedenti*, ideoque merito in hac ſpecie immunitas non intrat, ſed publica onera conſiſtunt in Dohana, ejuſque augmentis, & annexis pro introductione mercium, aliarumque rerum, ſubrogata loco antiqui vectigalis, vel octavani, & de quo pluries agitur *ſub tit. de Regal.* præſertim *diſc.65. & ſeq.* & in illis gabellis quæ ſolvuntur inſenſibiliter in magis alterato pretio panis, vini, olei, carnium, piſcium, aliarumque rerum ad victum, vel uſum humanum deſervientium, & de quibus etiam *eodem tit. de Regal.* pluries habetur actum; In iſtis itaque oneribus juxta dictarum Conſtitutionum diſpoſitionem, ac etiam antiquam conſuetudinem enunciatam *ſupra d. diſc.* 47. agendo de franchitiis Cameralium exempto competit ſolùm pro mercibus, & rebus, quæ ab extra introducantur pro uſu proprio, non autem pro illis jam ingabellatis, quæ emantur in apothecis, ſeu fundacis, & magazenis; Et nihilominus iſta immunitas eodem modo, quo generaliter habetur non ſolum in illis, qui ſint immunes ex privilegio, ſed etiam in illis, qui ſint tales de jure communi Eccleſiaſtico, intelligitur ad limites uſus proprii per veritatem, non autem per fraudem, ad mercaturam juxta deducta *ſupra diſc.5. & ſeq. & dicto diſc.* 47. ac etiam pluries *dicto tit. de Regal.* Ac propterea per eaſdem enunciatas Conſtitutiones Pauli, & Pii, nunc innovatas per Innocentium XI. per illos, qui faciunt 20
mandata franchitiæ jurari debet, quod revera illæ merces, & res, quæ introducuntur, deſerviant pro uſu proprio, & pro ſubſtentatione illius familiæ, quæ ſuo ſumptu, ex neceſſitate, vel congruentia vivit, non autem ex cauſa induſtriæ, & mercaturæ, iſtudque juramentum antiquitus præſtabatur etiam per Cardinales, & Clericos Cameræ, alioſque ſimiles immunes, ut patet ex Capitulis antiquiorum appaltuum ſub Paulo III. Julio III. Paulo IV. & Pio IV. deſiit poſtmodum adhiberi à temporibus Gregorii XIII. citra, & non improbabiliter ob excellentiam Eccleſiaſticæ Dignitatis, quæ ratio non militat in hac ſpecie, quod agitur de ſæcularibus, ideoque dicebam, quod adhuc præſtari deberet.

SENECEN. TRANSLATIONIS CATHEDRALIS.

Votum in caſu diſputato in Congregatione Conſiſtoriali.

An, & quando Eccleſia Cathedralis ab uno loco ad alterum ejuſdem Diœceſis transferri poſſit, ac debeat.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries cum reſolutione.*
2 *Cauſæ tranſlationum, ſunt de majoribus, & ad quos effectus.*
3 *Quod ſuper caſu quæſtionis nihil cautum ſit in jure.*
4 *Per quos de hoc agatur.*
5 *In quibus terminis loquantur Canones deſuper allegari ſoliti.*
6 *Quod hæc tranſlatio importet alienationem.*
7 *In quo conſiſtat alienatio præjudicialis.*
8 *Eccleſia Cathedralis formalis poteſt repræſentari per plures Eccleſias materiales.*
9 *Neceſſitas tranſlationis debet eſſe præciſa.*
10 *Epiſcopus poteſt reſidere in qualibet parte Diœceſis.*
11 *De caſibus in quibus Epiſcopi non reſident in Cathedrali.*
12 *Non ex eo quod Oppida Diœceſis ſint majora Civitate, mutari debet Cathedra.*
13 *Expedit reſidere in loco de proprio dominio temporali.*
14 *De aliis circunſtantiis, ob quas magis expedit reſidere in antiqua Civitate.*
15 *De decreto* Gratiani, *quod non ſit authenticum; ejuſque Canones non ſint obligatorii.*
16 *De decretis Conciliorum, quando attendi debeant; necne.*
17 *Non attenduntur antiquæ epiſtolæ decretales Pontificiæ, & quare.*
18 *An in Oppido Diœceſis erigendæ ſit Cathedralis unienda cum Cathedrali antiqua.*
19 *De privatione Civitatis, vel Diœceſis Epiſcopo remiſſivè.*

DISCURSUS L.

CUm ex parte Epiſcopi, & aliquorum Canonicorum, aliis contradicentibus, Eccleſia Cathedralis Senecen. inſtitum eſſet apud Papam pro tranſlatione Cathedræ à Civitate Senecen. in qua præſupponitur eam fuiſſe tredecim ſæculorum ſpatio, ad Oppidum Caſtellanæ ejuſdem Diœceſis, ex eo motivo, quod antiquus locus eſſet habitationi Epiſcopi, & Capituli, ac etiam diœceſanis nimium incommodus, ac etiam incongruus 1

Digitized by Google

incongruus, tum ob aſperitatem itineris, & aëris, tum
etiam ob exiguitatem, ac ignobilitatem populi vix con-
ſtituentis animas 500. circiter, & quia Epiſcopus non
eſſet tutus à Malefactoribus; E converſo autem Oppi-
dum Caſtellanæ ſitum eſſet in loco magis opportuno
pro commoditate Diœceſanorum, ac etiam haberet
populum numeroſum animarum circiter 3500. magiſ-
que civilem, & opulentum, ideoque huic loco longè
magis congrueret Cathedra, & Epiſcopi reſidentia;
Quare delata cauſa juxta ſtylum ad Congregationem
Conſiſtorialem, poſt habitas quaſdam informationes
à Vicelegato Avenionenſis, & à Cardinali Grimaldo
Archiepiſcopo Aquen. in Congregatione habita ſub
die 5. Octobris 1677. de omnium concordi voto
uno excepto, prodiit reſolutio hujus petitionis exclu-
ſiva.

Votando igitur in iſta cauſa, præmittebam in pri-
mis, quod cauſæ tranſlationum, & mutationum Ec-
2 cleſiarum dicuntur de majoribus, ut advertit *Butr. in*
cap. 1. de tranſlat. num. 5. ubi alii, & modernus *Fa-*
gnan. num 8. Et quamvis Canoniſtæ id dicant ad alium
effectum, quod ſcilicet hujuſmodi cauſæ cognoſci non
poſſint aliis, quàm à Papa, qui eſt earum Judex pri-
vativè ad omnes alios, idque propriè denotare ſolet
iſta qualitas eſſendi de majoribus; Ego tamen ad id ad-
vertebam ad effectum diverſum, quod ſcilicet quam-
vis illa iſta non ſit magna Eccleſia, adhuc tamen cau-
ſa cenſenda ſit magni momenti, & de gravioribus
ratione exempli, & introductionis, unde multa ſequi
poſſunt inconvenientia, multarumque Eccleſiarum ſta-
tus revolutiones, dum omnia Oppida, quæ juxta tem-
porum viciſſitudinem, magna, & conſpicua effecta
ſunt ſupra antiquam Civitatem, iſtam prætenſionem
excitare poſſent, juxta quam plura exempla inferius
recenſenda, ut propterea cum magna circunſpectione,
ac maturitate procedi debeat.

Hoc itaque prænotato, advertebam, quod in cor-
pore Juris canonici, nempè in quinque libris Decre-
talium Gregor. IX. & in Sexto Bonifacii VIII. ſive
in Clementinis, & Extravagantibus, de hoc non agi-
3 tur, minuſque de eodem puncto agunt antiqui Ca-
noniſtæ; Quamvis enim adſit *Extravag. Salvator*, de
qua plenè *diſc. 6. de Praeminentiis*, ac etiam *in Bitu-*
ricen. diſc. 52. Attamen illa percutit diverſum effectum
diſmembrationis, nempè partis Diœceſis ob ejus am-
plitudinem pro erectione novæ Cathedralis diſtinctæ
ab antiqua, ſed nil commune habet cum caſu, de quo
agitur, privandi antiquum locum prærogativa Cathe-
dræ, quam jam obtinet, illamque transferendi in
alium locum ejuſdem Diœceſis, adeo ut membrum ef-
ficiatur caput, & è contra, illud quod erat caput, evadat
membrum ſubordinatum.

In his itaque terminis præciſis omnium fortè pri-
mus inter DD. eſt *Rebuff. in prax. benef. ſub tit. de*
Tranſlat. qui probabiliter ad hoc magis cogitavit ex
4 amore erga patriam ob tranſlationem Cathedræ, quæ
de anno 1536. ſequuta fuit ab Inſula Magalona ad ce-
lebre Oppidum Montis Peſſulani vulgò Monpelier ejus
patriam, ipſeque ad hoc cumulat plures canones re-
giſtratos in Decreto *Gratiani*, nempè *in cap. & tempo-*
ris, & cap. ſeq. 16. quaſt. 1. cap. mutationes 7. quaſt. 1.
cap. ita nos 25. quaſt. 2. cap. Epiſcopi 8. diſtinct. cap. tri-
bus de conſecrat. diſtinct. 1. quos mutando totum *ex*
Rebuff. adducunt etiam *Florenſ. ſuper decret. in tit. de*
Tranſlat. latius verò *Frances de Eccleſ. Cathedral. cap. 7.*
& quos canones repetebant Scribentes pro petita
tranſlatione, inculcantes etiam aliqua Decreta Con-
ciliorum Sardicen. & Chartaginen. per allegatos de-
ducti.

Dicebam tamen in primis quoad canones prædictos,
quod ubi etiam illi admittendi eſſent tanquam authen-
tici, atque vim legis habentes, cujus contrarium eſt
5 verius, ut infra, adhuc tamen videbantur extra pro-
poſitum, utpotè loquentes in terminis, diverſis, ali-
qui etenim, ut eorum lectura oſtendit, loquuntur de
novis erectionibus Cathedralium, ut non fiant in par-
vis, & obſcuris locis, aliqui verò de tranſlatione per-
ſonali ipſorum Epiſcoporum, de qua *toto tit. decreta-*
lium de Tranſlatione. Aliqui de unione unius Cathedra-
lis cum altera ob ejus reductionem ad malum ſtatum
juxta deducta *diſc. 7. de Praeminentiis*, adeo ut ſolum
in cap. tribus, & in cap. ita nos, agatur de privatione
alicujus loci iſta præeminentia, vel ob aëris talem in-
temperiem, quod ibi reſideri non valeat, vel ob ho-
ſtium perſequutiones, vel ob magnam populi iniqui-
tatem, occidendo Epiſcopos, quorum caſuum nul-
lus ad rem applicabilis erat, dum non negabatur quod
aër eſſet ſaluberrimum, neque in populo dicta iniqui-
tas verificabatur; Sed ſolùm allegabatur pro cauſa ejuſ-
dem populi exiguitas, & ignobilitas, atque itineris 6
aſperitas, quodque domus Epiſcopalis, & Eccleſia
eſſent extra habitatum, unde aliquis latronum, & ma-
lefactorum timor adeſſe poſſet; Et per conſequens
advertebam, quod nullo deſuper exiſtente canone,
nullaque Doctorum recepta traditione materia debebat
regulari cum terminis generalibus alienationis bono-
rum Eccleſiæ, ſub cujus genere certum eſt venire hu-
juſmodi actus, qui redoleant mutationem, vel diſ-
membrationem, ſive diviſionem, & ſimilia ex de-
ductis *diſc. 1. de alien. & contract. probib.* & alibi
pluries.

Quamvis etenim ipſa Cathedra formalis per hujuſ-
modi mutationem revera nullam pati dicatur aliena-
tionem, quoniam illa eſſe dicitur in univerſa Diœceſi,
quæ conſideratur tanquam unum, & idem corpus, 7
ubique coæquale, eſſe autem reſidentiam Epiſcopi, &
Eccleſiam Cathedralem materialem potius in uno,
quam in altero loco reſpicit accidens, non autem
ſubſtantiam juris Cathedratici, ac propterea receptum
eſt, quod Epiſcopus, in qualibet Diœceſis parte reſi-
dendo, ſatisfacit oneri, ac obligationi reſidendi, ut
habetur *diſc. 24. de Iuriſdict.* & alibi pluries, ac etiam 8
eamdem Cathedralem formalem conſtituere, ac re-
præſentare poſſunt duæ, imò plures Eccleſiæ materia-
les in diverſis locis exiſtentes abſque eo quod conna-
turali, ac neceſſariæ ejus individuitati præjudicetur, *ut*
diſc. 2. & ſeqq. de praemin. & alibi pluries; adeo ut vix
non ſtet in certo loco.

Adhoc tamen gravis injuria fieri dicitur illi loco, in
quo Cathedra ab antiquo conſtitui, ac reſidere con-
ſuevit, quod ex capite fiat membrum, atque de Civi-
tate fiat oppidum, ac etiam illi Eccleſiæ materiali,
quæ Cathedralis figuram diu fecit, ut Eccleſia infe-
rior, ac ſimplex efficiatur, ideoque tam loci, quàm
Eccleſiæ materialis reſpectu adeſſe dicitur alienatio
formalis nimium præjudicialis, & per conſequens abſ-
que juſta cauſa præciſæ neceſſitatis, vel nimium evi-
dentis utilitatis id non eſt permittendum, ac merito
iidem DD. ſuperius allegati, & præſertim *Franceſ.* 9
dicto cap. 7. num. 53. firmant neceſſitatem eſſe debere
adeo urgentem, ac præciſam, ut alias conſuli non
poſſit, quod iſto caſu non verificatur, quoniam quan-
do ſolitus locus reſidentiæ Epiſcopalis, in quo ſita eſt
Eccleſia Cathedralis materialis, & cui ad differen-
tiam attribuitur prærogativa Civitatis ex temporis con-
ſuera operatione ad aliquem malum ſtatum reducitur,
adeo ut non reputetur opportunus pro continua reſi-
dentia Epiſcopi, ejuſque Tribunalis, tunc abſque ne-
ceſſitate faciendi hanc tranſlationem adeo injurioſam,
& præjudicialem ut ſupra, poteſt Epiſcopus etiam pro
majori parte anni reſidere in alio diœceſis loco, juxta 10
ea quæ habentur *dicto diſc. 24. de juriſd.* & alibi; Quin
imò etiam continuè abſque obligatione parendi decreto
Concilii Tridentini, quando Civitas ad talem miſe-
riam, malumque ſtatum redacta ſit, ut neque pro
temporibus privilegiatis, in quibus præciſè demanda-
tur reſidentia, apud Cathedralem, id ſit practica-
bile juxta tot exempla, quæ habemus nimium fre-
quentia

Digitized by Google

quentia in Italia, ut præſertim docet praxis in Patriarcha Aquileiæ, dum reſidet in Utino quia Civitas eſt deſolata, ſed non per hoc mutatur titulus, & Cathedrali-
11 tas; In Archiepiſcopo Conſano, qui continuam reſidentiam habet ſolet in oppido Sancti Andreæ, vel in altero Sancti Mennæ, quorum ipſe eſt Baro, & utilis dominus etiam in temporalibus; In Epiſcopo Caputaquen. qui reſidentiam habere ſolet in oppido Salæ, in Epiſcopo Anglonen. qui reſidentiam habet in oppido vel Civitate Turſii, cum pleriſque ſimilibus, in quibus Civitas ita deſolata ſit, ut inibi reſideri non valeat; In aliis verò in quibus civitas eſt quidem habitabilis, ſed cum magno incommodo, reſidentia pro majori parte anni habetur in aliquo oppido diœceſis, in Civitate autem apud Cathedralem habetur ſolum in temporibus à Tridentino Concilio demandatis, ut exempli gratia eſt Epiſcopus Acernen. in caſu, de quo *diſc. 24. de juriſd.* cum ſimilibus; Ac etiam adduci poſſent exempla trium Epiſcoporum Cardinalitiorum, nempè Hoſtien. Portuen. & Sabinen.

Clarius verò in hac facti ſpecie, quoniam locus, ad quem tranſlatio petebatur, licet comparative habeat ali-
12 quem majorem populum, & aliquas majores commoditates, non tamen dici poteſt conſpicuus, atque ita commodus, & qualificatus, ut iſta prærogativa cum antiquæ Civitatis injuria dignus reputari mereatur, qualis eſt caſus relatus *per Rebuff.* ubi ſupra; Et nihilominus ubi etiam iſta qualitas accederet, neque ſufficiens reputari mereretur, quoniam ita aliqua oppida Diœceſis Piſanæ, vel Amalphitanæ, ſive Tranenſis, vel S. Severinæ, ſive Brunduſinæ hanc prætenſionem excitare poſſent in Italia, & oppidum Baſtiæ adverſus Eccleſiam Marianen. in Corſica, magis verò oppidum Matriti adverſus Civitatem Toletanam in Hiſpania, & adverſus Civitatem Tiraſonen. Oppidum Calatajubii, juxta caſum, de quo *diſc. 22. eodem tit. de juriſdict.* cum ſimilibus.

Ac etiam quia illa major prærogativa, quæ dignoſcitur in hoc Oppido Caſtellanæ, ratione alicujus majo-
13 ris quantitatis populi, & alicujus majoris commoditatis, compenſata remanet à longè majoribus prærogativis, & circumſtantiis, quæ dignoſcuntur in antiqua Civitate; Primò nempè, & omnium fortius, quod Epiſcopus habet ejus dominium in temporalibus pro una parte, & pro alia parte Capitulum; E converſo autem in dicto oppido omnimodum dominium eſt penes Regem, ideoque magna dignoſcitur differentia inter reſidentiam in loco, cujus ſit Dominus etiam in temporalibus, & in loco, in quo tale dominium non habeatur; Ideoque Archiepiſcopus Conſanus ob Civitatis deſolationem, quamvis in diœceſi habeat oppida magis populata, magiſque commoda, & Archiepiſcopi reſidentiæ adaptata, tamen reſidet in uno ex prædictis locis, quorum eſt Dominus etiam temporalis, & merito.

Secundò conſequutivè, quoniam in antiqua Civitate Epiſcopus, & Capitulum ratione præfati dominii gau-
14 dent immunitate ab omnibus gabellis, & oneribus, qua pro moribus regionis non gauderent in alio oppido, ad quod petebatur tranſlatio.

Tertiò quoniam in Civitate Epiſcopus, & Capitulum poſſident majorem partem bonorum, & redditumm, quæ nulla vel ſatis modica poſſident in dicto alio oppido.

Quartò quoniam ob onera miſſarum, & anniverſariorum, quæ incumbunt Eccleſiæ Cathedrali, opus eſſet relinquere, ac ſuſtentare aliquem numerum ſacerdotum, & Clericorum cum notabili ſumptu, ideoque non adeſſet utilitas, ſed potius damnum.

Et quintò quod in Civitate adeſt Eccleſia Cathedralis nobilis, nimiumque decentis ſtructuræ, ac etiam palatium Epiſcopale ad formam arcis, quorum utrumque deeſt in alio loco, in quo adeſt Eccleſia parochialis depreſſæ, ac ignobilis ſtructuræ, abſque domo habitationis Epiſcopi, ideoque facta compenſatione eorum quæ hinc inde conſiderari poſſunt commodi, & incommodi, potius damnum, & incommodum tranſlatio produceret.

Cæterum quatenus pertinet ad canones contentos in Decreto *Gratiani*, ac etiam ad decreta aliquorum Con- 15
ciliorum; ut ſupra, advertebam quod pro regulatione, tam iſtius cauſæ quam aliarum in hac præſertim Congregatione, & in ſubjecta materia novarum erectionum, vel unionum; ſive diſmembrationum, reflectendum veniret ad æquivocum, cum quo procedi videtur; capiendo contenta in dicto decreto tanquam Canones authenticos de neceſſitate attendendos, & obligantes; tanquam habentes vim legum canonicarum; quoniam verius eſt contrarium ut advertitur *diſc. 35. de judic.* & alibi; Quidquid enim ſit de illis partibus, quæ ſub nomine paleæ ibi continentur, quas probabilius eſt eſſe privatas adnotationes Collectoris, Quatenus pertinet ad illas partes, quæ explicantur ſub nomine Canonum, iſti conflati ſunt ex quatuor ſpeciebus, alii etenim continent aliqua fragmenta legum civilium, alii ſententias ſanctorum Patrum, alii decreta aliquorum Conciliorum, & alii Epiſtolas decretales ſummorum Pontificum; ut eorum lectura oſtendit; Illi itaque de prima, & ſecunda ſpecie utique vim legum non habent, illi autem de tertia eatenus habent talem vim, & ſunt obligatorii, quatenus aliundè conſtet ex authentico, atque ab Eccleſia probato corpore Conciliorum, quod ibi fideliter decreta conciliaria regiſtrata ſint, & ſic potius ex relato, quàm ex referente.

Et nihilominus ubi etiam de hoc appareat, adhuc tamen reflectendum eſſe advertebam ad qualitatem Con-
ciliorum, an eſſent Oecumenica, & generalia per Apo- 16
ſtolicam Sedem approbata, vel potius talem non habentia approbationem, ſive ſint provincialia, vel nationalia, quoniam illa de prima ſpecie ſolum ubique, præſertim verò in Curia, & per Sedem Apoſtolicam, ubi Papa eis derogare nolit, attendi debent, non autem alia de ſecunda ſpecie, utpotè particularia, quinimò etiam generalia de prima ſpecie, neque ita ſimpliciter, ac indefinitè attendi debent in his materiis, quæ concernunt regimen civile Eccleſiaſticum, quod à jure Eccleſiaſtico poſitivo pendet, atque à temporum contingentiis variationem recipere poteſt, ac ſolet, ac propterea eis non congruant, quæ habentur in articulis invariabilis Fidei, ſiquidem longè diverſi erant ſtyli Eccleſiæ primitivæ, quàm ſint illi Eccleſiæ modernæ, ſive quando Eccleſia Latina unita erat cum Græca, atque diverſi ſunt mores Orientalium, quàm ſint Occidentalium, cum ſimilibus conſiderationibus, & per conſequens hodierna Romana Curia in materiis regiminis civilis ſe regulare videtur cum illis Conciliis generalibus modernioribus, quæ habentur à Concilio Lateranenſi citra ſub Innoc. III. & cum illis canonibus, quæ habentur in ſex libris Decretalium, in Clementinis, & Extravagantibus, & in Bullario Romano.

Demum quoad quartam ſpeciem illorum canonum, qui deſumpti præſupponuntur ex decretis, aut literis decretalibus Summorum Pontificum, ultra motivum ſæ-
pius recenſitum in antecedenti ſpecie conciliorum, in- 17
ſpiciendi ſcilicet an conſtet de relato authentico, necne, conſiderandum eſſet advertebam proœmium decretalium Gregorii IX. quod ſcilicet enunciatis diverſis collectionibus Epiſtolarum decretalium ad tollendas confuſiones; & inconvenientia, quæ ob earum varios tenores, oriebantur, ſive ad illas conciliandas, vel reſecandas, Apoſtolica auctoritate cum opera Sancti Raymundi, qui erat Magiſter Sacri Palatii, & Rotæ Romanæ Auditor, facta fuit illa compilatio, cui ſolum aliis neglectis, Papa deferri debere decrevit, ac mandavit eodem modo quo fecit, ac ſtatuit Imperator Juſtinianus in compilatione legum civilium, & per conſequens error eſt attendere alias privatas collectiones in ratione legis, benè tamen attendendæ videntur in ratione auctoritatis, vel doctrinæ magiſtralis in caſibus; in qui-

bus expreſſi Canones non habeantur, vel pro illorum interpretatione.

Motivabatur in iſto caſu de eodem, quod habetur *in*
18 *d. diſc. 24. de juriſdict.* quod ſcilicet ad conſulendum eodem tempore indemnitati antiquæ Civitatis, ne injuriam patiatur, ac etiam conſulendum Epiſcopo, ut meliorem, & commodiorem habeat reſidentiam, erigeretur in Cathedralem Eccleſia dicti alterius loci, eodemque tempore fieret ejus unio æquè principaliter cum altera Cathedrali antiqua, cum ita prior Cathedralis adhuc ejus antiquam prærogativam, & jus Cathedraticum, in omnibus retineat ex deductis *d. diſc. 7. de Praemin.* & alibi. Verum dixi, atque Congregatio admiſit, quod hæc nova erectio adhuc injuriam, & præjudicium antiquæ Cathedrali afferebat, dum ita ſubditam efficiebat æqualem, ac etiam quia nulla neceſſitas, vel juſta cauſa ſubeſt, ob quam ad id ſit deveniendum ob ſolam Epiſcopi commodiorem vitam. Tunc etenim id quandoque prudenter Sedes Apoſtolica practicavit, quando ita ſubeſt ratio ſedandi aliquam ſcandaloſam litem, quæ inconvenientia producat, quia nempe aliquis locus prætendat ſe exemptum ab Epiſcopo, & à lege diœceſana, utpotè Nullius cum territorio ſeparato, qualis eſt moderno tempore practicatus cum Eccleſia Pratenſi erecta in Cathedralem, eodemque tempore unita cum Cathedrali Piſtorien. cum qua erat lis, idemque forſan rationabiliter practicaretur in caſu, de quo *diſc. 22. de juriſdict.* cum ſimilibus, non autem in caſo, quo locus extra controverſiam ſit de diœceſi, unde merito hæc petitio rejecta fuit in caſu, de quo *d. diſc. 24. eod. tit. de juriſdict.* ita etenim eſſet revolvere omnes Eccleſias, atque invitare oppida aliquantulum qualificata, magiſque populata, & opulenta, quàm ſit Civitas, erigendi caput, iſtamque prætenſionem magis habere poſſent oppida, de quibus agitur *diſc. 23. eod. tit. de juriſd.* ſed non per hoc exaudienda eſſent, ideoque expedit in hoc aditum omnino claudere, ac tollere ſpem.

Quando autem fiat locus privationi alicujus Civitatis vel Diœceſis Epiſcopo, atque ſequuta privatione, quæ-
19 nam præeminentiæ, ac prioris Dignitatis reliquiæ remaneant, plenè & elaboratè quamvis cum ſolito illorum Scriptorum prolixo ſuperfluo ſtylo *agit Franceſ. de Eccleſ. Cath. c. 9.* ubi videri poſſunt concordantes.

ROMANA DIMISSIONIS EPISCOPATUS.

Votum in pleriſque caſibus diſputatis in S. Congregatione Conſiſtoriali.

An, & quando conſtare dicatur de cauſis dimittendi Epiſcopatum, tam pro dimiſſione libera, quam pro tranſlatione ad aliam Eccleſiam.

SVMMARIVM.

1 *Vnde proveniat quod iſta materia ſit adeo frequens in Congregatione Conſiſtoriali.*
2 *De cauſis tranſlationis, & de inconvenientibus ſuper earum probatione.*
3 *Quomodo in hac materia procedi debeat, & quod ſit error procedere in omni caſu cum propoſitionibus generalibus.*
4 *De illis Epiſcopis qui ſint Cardinales, quomodo cum eis procedi debeat.*
5 *Damnatur uſus dimittendi Eccleſiam cum reſervatione fructuum, vel ad effectum aſſequendi alteram.*
6 *Quid in ſimplicibus Epiſcopis, qui ad dimiſſionem admitti petant, diſtinguuntur caſus.*
7 *De congrua proviſione eorum qui dimiſſionem Eccleſiæ petunt.*
8 *Quod inſpiciendum ſit quomodo iſtam congruam proviſionem Epiſcopus comparaverit.*
9 *De errore procedendi cum generalitatibus.*

C

10 *Quando, & quomodo aſperitas, vel inſalubritas aëris ad hunc effectum attendi debeat.*
11 *De cauſa inimicitiarum, an & quando ſit ſufficiens pro dimiſſione, vel tranſlatione.*
12 *Quod attendi debeat origo, vel occaſio inimicitiarum.*
13 *Quomodo providendum quando culpa ſit Epiſcopi.*
14 *Poteſt Epiſcopus cogi ad dimitendam Eccleſiam.*
15 *An Epiſcopus, qui unam Eccleſiam malè adminiſtret, debeat transferri ad aliam minorem*
16 *Quod tranſlationes ad Eccleſias majores Epiſcoporum, qui benè ſe gerant, fieri debeant motu proprio, non autem ad petitionem.*

DISCURSUS LI.

OMnium frequentior, peneque continua, & magis moleſta in Sacra Congregatione Conſiſtoriali eſſe videtur iſta materia dimiſſionis Epiſcopatuum Italiæ, 1
præſertim verò Neapolitani Regni, in quo ipſorum major eſt copia, & paupertas, ſive majores ſunt Epiſcoporum moleſtiæ, & controverſiæ ob adeo magnam copiam Baronum, dum illud Regnum, ex ejus malo fato, Inter quamplura infortunia, quæ patitur, iſtud præſertim habet, quod penè totum, aliquibus paucis exceptis Civitatibus, eſt infeudatum ſub Baronibus, quamvis de nobilibus, & conſpicuis Civitatibus, vel Oppidis agatur, cum magna Baronum juriſdictione, & poteſtate, à qua omnia mala proveniunt; Quamvis etenim etiam in Gallia, & in Hiſpania, pleræque Civitates, & oppida nobilia, & conſpicua, Barones, ac Feudatarios quoque habeant, attamen ſatis modica eſt eorum juriſdictio, & poteſtas; Cum itaque pro frequentiori contingentia, illi ambitioſi, qui conſtituti in ſtatu privatæ depreſſæ, vel mediocris fortunæ, atque virtutum, ac animi dotium vero, magiſque æſtimabili indumento ſunt deſtituti eorum nuditatem, cum Epiſcopalis dignitatis habitu, ac honorificis tractamentis operire ambiant, & ſatagant, ad hanc ſolam reflectentes apparentiam, nullatenus verò ad gravia onera, & incommoda, quæ illi imminent, & incumbunt, reflectendo, adinſtar illorum imprudentium, qui ad Nuptiales lætitias & honorificentias tantū reſpiciendo, Uxorem ducere cupiunt, & affectant, ad Matrimonii verò onera, & Incommoda nullatenus cogitantando, nec reflectendo, poſtquam dignitatem adepti ſunt, primoſque honores, tam in Curia, quàm in Diœceſi in primo ingreſſu receperunt, utpotè non apti ad Epiſcopatus onera, & incommoda ferenda, neque Dei, & Eccleſiæ ſervitium, ac animarum ſibi commiſſarum ſalutem cum debita, & vera charitate præ oculis habendo; ſed ad propria commoda, propriumque intereſſe, ac ambitionem ſolum reſpiciendo, ſibi commiſſas Eccleſias de facili faſtidiendo, illas dimittere quærunt, ad effectum tranſlationis ad meliores, magiſque commodas, Eccleſias vel ad effectum, ut ſoluti à vinculo Eccleſiæ, & ab onere reſidentiæ, valeant in Romana Curia in hoc honorifico, & præeminentiali Epiſcopali ſtatu morari, majores ambiendo dignitates; Hinc ſequitur quod in iſta Congregatione frequenter de hujuſmodi dimiſſionibus agi ſolet, vel ſuper admiſſione articulorū pro faciendis probationibus cauſarum, ex quibus dimiſſio petatur, vel poſtquam probationes factæ ſunt, ſuper illarū canonizatione.

Cumque ex iis, quæ in hac materia dimiſſionis, vel tranſlationis reſpectivè per Sacros Canones diſponuntur, vel ſuper canoniſtas, aut Theologos firmātur ex relatis *per Barboſ. de Epiſc. alleg. 119. Fagnan. in c. cum ex illo* 2
de Tranſl. Epiſc. alios cauſæ ut plurimum reſtringantur ad inſalubritatem aëris valetudini nimium præjudicialem, vel ad inimicitias contractas cum Barone, ſive cum populo, vel cum aliis ſæcularibus Magiſtratibus, idcirco ſuper hujuſmodi cauſis efformari ſolent articuli, ſuper quorum admiſſione totus punctus eſſe videtur, quoniam cum nullus adeſſe ſoleat oppoſitor, ac legitimus contradictor, hinc ſequitur, quod ſufficit articulare,

us

Digitized by Google

ut benè facta probatio præſupponenda ſit, atque ubi in diſputationibus excitantur difficultates ſuper materiæ articulatæ irrelevantia, ita motivantes docent, & inſtruunt, quomodo concipi debeant articuli, qui in meliori forma, in ſequenti immediata, vel mediata Congregatione exhiberi ſolent, atque admiſſi, ut præmiſſum eſt, præſupponendi ſunt pro probatis, quoniam cum de tertii privato intereſſe, vel præjudicio non agatur, nulluſque adſit formalis, ac intereſſatus contradictor, idcirco de facili reperiuntur Teſtes, qui ad gratificationem, & complacentiam deponunt totum id, quod in articulis continetur, ſive ſciant, ſive non; & ſive ſit verum, ſive falſum. Prout de facili dicta Congregatio decipi ſolet, quoniam probationibus percutientibus, tam circa inſalubritatem aëris, quam circa inimicitias, vel alia inconvenientia, ſolam Civitatem, ſive ſolum locum ſolitæ reſidentiæ, ad alia loca Diœceſis, in quibus cauſæ non verificentur, neque urgeant, non reflectitur, adeo ut hujuſmodi proceſſus nudam continentes formalitatem, nullum producant bonum effectum, ſed potius malum, ob falſitates, quæ non infrequenter committuntur.

Provenit itaq; iſtud inconveniens à conſueto, & connaturali modernorum fori profeſſorum vitio procedendi cum ſolis generalitatibus in abſtracto, non reflectendo ad diſtinctiones caſuum, eorumdemque particulares
3 circumſtantias; Ac propterea occaſione ſedendi in eadem congregatione ratione muneris Auditoris Sanctiſſimi id expertus, meum proferendo votum in hujuſmodi cauſis, dicere conſuevi quod ad ſingulorum caſuum diſtinctiones, & circumſtantias reflecti debet, ad effectum dignoſcendi, an cauſarum concludens probatio deſideranda ſit nec ne, & quatenus deſideranda veniat, quando, & quales articuli admitti debeant, atque relevantes reputari, ac etiam quæ forma in probationibus faciendis præſcribenda ſit; Non verſamur etenim in judice ordinario, qui ad præciſos limites juſtitiæ commutativæ, atque intra ſtrictos cancellos legis ſcriptæ inter privatos de meo, & tuo contendentes judicare debeat, ſed in magno Conſiliario ſupremi Principis in materia concernente regimen politicum, & publicum Chriſtianæ Reipublicæ, ideoque cum legibus prudentialibus; non deſerendo omnino leges ſcriptas, eſt procedendum.

Prima igitur diſtinctio illa videtur inter Epiſcopos, qui Cardinalitia dignitate fulgeant, & alios, qui tali dignitate careant, priori etenim caſu quod agatur de
4 aliquo Cardinali, qui metropolitanam, vel Cathedralem Eccleſiam, ante vel poſt Cardinalatum adeptam dimittere cupiat, reflectendum eſt ad cauſam, ob quam id agat, ſive ad finem ob quem ad id inducatur, an ſcilicet libere Eccleſiam dimittere velit abſque aliqua fructuum univerſali, vel particulari reſervatione, ſed ſolum cum illa reſervatione juris conferendi beneficia reſervata, quæ quodammodo connaturalis eſt Cardinalibus dimittentibus Eccleſias, & quæ ipſis Eccleſiis nullum infert gravamen, vel præjudicium, quod ſolum eſt Papæ, ejuſque Datariæ juxta ea, quæ in hoc propoſito Indultorum Cardinalium conferendi reſervata, vel affecta, habentur nimium frequenter in ſua ſede *ſub tit. de benef.* adeo ut ſolus finis ille ſit redeundi ad Curiam, ibique morandi, ac Papæ aſſiſtendi in Conſiſtoriis, & Cappellis, & in Congregationibus, aliiſque Cardinalitiis functionibus, quamvis de conſequenti exinde reſultet illa major commoditas, & oblectatio, ac animi magis gratum, & adaptatum pabulum, quod reſultat ex vita longè magis civili in Urbe.

Et tunc, attendendo id quod principaliter eſt præſumendum ob primam meliorem partem aſſiſtentiæ Pontifici in regimine Eccleſiæ univerſalis, quæ præferenda eſt Eccleſiis particularibus, quamvis Cardinales hanc dimiſſionem facere volentes pro cohoneſtatione petitionis, aut verius, ex ſtimulo, & timore conſcientiæ aſſerant aliquam cauſam, illam præſertim, pro frequentiori contingentia aſperitatis, & inſalubritatis aëris, eorum atteſtationi deferendum eſt, neque congruit eos obligari ad exhibendos articulos, illoſque probandos, neque ſe ſubjiciendum formali diſcuſſioni, & judicio, an articuli relevent, & admittendi ſint; vel reſpectivè an probationes concludant; Tum ob excellentiam dignitatis; Tum etiam ob majus bonum, ac ſervitium Eccleſiæ univerſalis, & quia ſic dicitur fieri reditus ad ſuam cauſam, ſive ad ſuum centrum, aut fieri reſtitutio membri, ejus corpori, dum præcipuum, ac proprium Cardinalium munus eſt reſidere apud Pontificem, eique opera, & conſilio in regimine Eccleſiæ univerſalis aſſiſtere ex plenè deductis *per Cardinalem de Albicis in ejus diſceptationibus impreſſis in tit. de juriſdict. poſt diſc. 94 & per Cohel. in ejus tract. de notitia Cardinalium*, apud quos alii, adeo ut non deſint volentes, quod Cardinalatus excuſet à reſidentia in Eccleſia Metropolitana, vel Cathedrali, quæ adhuc retineatur ex dicta ratione, quod vacetur majori reſidentiæ; Quamvis etenim iſta opinio reprobata ſit per Apoſtolicas cõſtitutiones, illam præſertim Urbani VIII. ſuper reſidentia, atque contrarium doceat inconcuſſa praxis, exceptis ſex Epiſcopatibus Cardinalitiis, qui ſunt compatibiles cum alio Epiſcopatu, atque non obligant ad reſidentiam, ex plenè deductis *per Cardinalem Brancaccium in ejus diſſertatione* 2. & advertitur *diſc. 5 n. 28. in relatione Curiæ* ac in opere Italici idiomatis, cui titulus eſt *Il Cardinale c. 12.* & in alio opere ejuſdem idiomatis, cui titulus *eſt il Veſcovo pratico c. 8.* Attamen id remanet conſiderabile ad hunc effectum; Sed ſi intenditur per Cardinalem fieri dimiſſio unius Eccleſiæ, ut aſſequatur alteram pinguiorem, ſeu nobiliorem, aut commodiorem, vel cum generali reſervatione fructuum, dando ſolum novo Epiſcopo congruam, ſive cum reſervatione tantæ penſionis, ut penè omnes fructus abſorbeat, adeo ut neque forte remaneat congrua pro Epiſcopo, ut quandoque praxis docuit: Et tunc magis tenaciter, magiſque circumſpectè procedendum eſt, quoniam, ut ex memorabili dicto Cardinalis Bellarmini advertitur in ſuperius citato opere, cui titulus *eſt il Veſcovo pratico*, ita eſt practicare uſum repudiandi uxorem, ſive illam collocandi viro longè inferiori, retinendo pro ſe
dotem, aut repudiandi unam uxorem, ad effectum ob- 5
tinendi alteram nobiliorem, vel ditiorem, ſeu pulchriorem, quorum utrumque eſt abſurdum, atque ab omni jure damnatum, ideoque magna dignoſcitur inter unum caſum, & alterum differentia, etiam ubi de Cardinalium dimiſſionibus agitur.

Aut verò agitur de Epiſcopis Cardinalitia dignitate non præditis, ſed in ſolo prælaturæ ſtatu conſtitutis, &
ad quorum inſtantiam de hoc in S. Congregatione diſ- 6
putari ſolet; Et tunc diſtinguendum eſt, an de hoc agatur ad effectum liberæ dimiſſionis, abſque petitione tranſlationis ad aliam Eccleſiam, vel ad effectum obtinendi tranſlationem; Priori etenim caſu, licet neceſſaria ſit probatio, & canonizatio juſtæ cauſæ; attamen mitius, ac facilius procedendum videtur, dum tunc ceſſat odibilis ratio repudii unius uxoris pauperis vel turpis; aut ignobilis ex ambitu, vel ex avaritia obtinendi aliam ditiorem, vel pulchriorem, ſeu magis nobilem, cum actus percutiat ſolum libertatis obtentionem cum ſolutione à vinculo Matrimonii ſpiritualis abſque eo, quod Eccleſiæ ſponſæ præjudicetur, dum non remanet vidua, quia de alio ſponſo providetur, ejuſque magis expedit habere
ſponſum novum, qui eam cupiat, & amet, quàm con- 7
tinuare cum illo, qui jam eam faſtidiat, & abhorreat, ideoq; major inſpectio cadere ſolet ſuper legitima probatione congruæ proviſionis, ut in ſtatu Prælaturæ decenter valeat ſe ſubſtentare, atq; S. Congregatio ex ſtylo contenta eſſe ſolet annuo redditu ſcutorum ſexcentorum monetæ Romanæ. Quamvis etenim hæc ſumma incongrua ſit, & modica pro decenti ſubſtentatione Prælati in Curia, quoniam ſi Conſtitutio Alex. VII. in ſimplicibus Prælatis Referendariis ſtatuit ſummam ſcutorum mille quingentum, quæ revera ad minus neceſſaria eſt, ideoque major deſiderari debeat in illis Prælatis,

qui ſint in majori Epiſcopali dignitate conſtituti; Attamen opus non eſt quod Epiſcopi poſt dimiſſum Epiſcopatum reſidere debeant in Curia, cum poſſint morari in patria, vel in parvis Civitatibus, vel oppidis, aut etiam in Urbe in aliquo monaſterio, adeo ut ſufficiat, ut quando publicè incedunt per Urbem, quod raro fieri poteſt, competentem habeant famulatum, unde propterea, ex ejuſdẽ Curiæ conſuetudine, aliqua dignoſci videtur differentia circa honorifica tractamenta inter hos Epiſcopos & Prælatos Referendarios, qui quandam magis publicam figuram gerere videntur. Si verò agatur de dimiſſione ad effectum tranſlationis, vel ad effectum, ut exinde Eccleſia dimittendæ gravamen, ac præjudicium ſentiat, quia penſionis reſervatio petatur pro ſubſtentatione, quam non habeat de proprio, & tunc magis rigoroſè, magiſque circumſpectè procedendum videtur.

Prætereà, etiam in caſu liberæ dimiſſionis abſq; aliquo Eccleſiæ dimittendæ onere, quia nempè ſit congruè proviſus de proprio, adhuc tamen inſpicienda videtur
8 qualitas proviſionis, & unde iſta proveniat; Si enim ſit de antiquis bonis patrimonialibus, aut etiam de acquiſitis ex licitæ induſtriæ, vel fortunæ beneficio, aliàs quàm ex redditibus, & proventibus Eccleſiæ dimittendæ; Et tunc mitius, ac facilius procedendum videtur, potiſſimè, ubi gravis, vel diuturna reſidentia, & adminiſtratio potius commendabilis accedat, cum tunc æquitas ſuadere videatur, ut emerito, ac veterano militi quies detur, atque non cogatur ſub adeò gravi pondere in ſenectute, ſive in ſtatu infimæ valetudinis ſuccũbere; Sed ſi cõgrua proviſio proveniat ex redditibus, & bonis comparatis durante Epiſcopatu ex Eccleſiæ dimittendæ fructibus, & proventibus; Et tunc nimium rigoroſè, & circumſpectè procedi debere videtur. Tum ob rationem non dandi anſam Epiſcopis theſaurizandi ad hunc finem aſſequendum; Tum etiam quia ipſæmet divitiæ ita comparatæ magnũ præbent argumentum imò claram faciunt probationem malæ adminiſtrationis Eccleſiæ, quodque dotis ſpiritualis fructus, & proventus non benè, ut tenebatur, erogaverit in ſupportatione onerum iſtius matrimonii ſpiritualis, conſiſtunt in reparatione, & ornamento Eccleſiæ, & in eleemoſynis pro ſuſtentatione pauperum, quæ dicuntur ejuſdem Eccleſiæ filii, aliiſque piis operibus, unde propterea idem ita reſultaret ſuperius inſinuatum abſurdum, quod ſponſus non amat ſponſam, neque dotis fructus erogat in ſponſæ ejuſque filiorum decentem ſuſtentationem, ſed ipſam ſponſam faſtidiendo, illamque negligendi habens in animo, curat theſaurizare, ac facere fructuum cumulum, ut ita ſibi liceat eandem ſponſam repudiare.

Et per conſequens ſemper intrat initio inſinuatus error pariformiter procedendi in hac materia cum oppo-
9 ſitionibus generalibus in abſtracto in omnibus caſibus, ad illorum ſingulas, & particulares circunſtantias non reflectendo, cum verius facti potius, quàm juris iſtæ quæſtiones dicendæ veniant, pro ſingulorum caſuum qualitate; & circunſtantiis regulandæ, ac decidendæ.

Siquidem, quoad cauſas, adhuc æquivocum dignoſci videtur, quoniam circa cauſam aſperitatis, vel inſa-
10 lubritatis aëris, non ſemper iſta generaliter, ac indefinitè reputanda eſt juſta, beneque probata, quoniam ſi probatio percutit Civitatem, ſeu locum cathedralis, ac ſolitæ reſidentiæ, non per hoc locus eſſe debet dimiſſioni, cum ex iſta cauſa reddatur quidem Epiſcopus excuſabilis à reſidentia apud cathedralem, apud quam ſemper, vel pro majori parte anni regulariter de jure reſidere tenetur, ex deductis *diſc. 24. de juriſd.* & alibi, ut ita ſufficiat reſidere in illis temporibus, quæ præciſè demandantur à Concilio Tridentino, de quibus *eodem diſc. 24.* quin imò ut etiam in iſtis excuſetur, quando facti qualitas ita ſuadeat, reſidendo in alio loco diœceſis aëris clementioris, & non adeò damnoſi; Et quando articuletur, & probetur quod univerſa diœceſis eſt ejuſdem inclementiæ, vel inſalubritatis aëris, tunc neq; exindè de ſtricta cenſura ad juſtam dimiſſionis cauſam inferri poſſe videtur, quoniam circa inclementiam ratione aſperitatis, id verificatur ſolum tempore hyberno, cum aliqua parte veris; Et circa inſalubritatem verificatur tempore æſtivo cum aliqua parte autumni, non autem in toto anno, ac propterea huic malo conſuli poteſt cum abſentia per tres menſes, quia Concilio Tridentino conceduntur, & quando iſti non ſufficiant, cum prorogatione unius, vel duorum, ac etiam trium aliorũ menſium, qui ex iſta cauſa concedi ſolent per Sacram Congregationem Concilii.

Quo verò ad alteram cauſam inimicitiarum cum Barone, vel cum populo Civitatis, vel reſpectivè alicujus loci diœceſis, intrat eadem reſponſio, quod reſideri poteſt in aliis locis diœceſis, qui ſint ſub diverſis Baroni- 11
bus, vel Magiſtratibus, & in quibus non habeatur populi, vel Baronis inimicitia; Et quando diœceſis ſit ampla; inimicitia verò ſit cum omnibus populis, vel cum omnibus Baronibus, vel Magiſtratibus, tunc magnum argumentum eſt, quod malum provenit à moribus, vel natura inquieta, ſive ab alia culpa ipſius Epiſcopi, qui propterea minori excuſatione, vel commiſeratione dignus eſt; Atque tunc iſta cauſa inimicitiarum cum populo, vel cum Barone, ſive alio Magiſtratu ſufficiens reputari meretur, quando agatur de anguſta diœceſi, quæ principaliter conſiſtat in ſola Civitate, alia verò loca, ſi quæ ſint, ita ignobilia, & parva eſſent, quod apta non ſint ad reſidentiam Epiſcopi; Ideoque ſemper firmum remanet, quod iſta non ſit materia, quæ conſiſtat in puncto juris, ideoque regulanda ſit cum propoſitionibus generalibus, ſed tota conſiſtit in facto, ex iſtius circunſtantiis metienda.

Reflectendum quoque venit circa inimicitias, vel diſſenſionem, & inquietudines, ad earum occaſionem, vel
originem, an ſcilicet proveniant à culpa, & malitia Ba- 12
ronis, vel alterius Magiſtratus, ſive populi, adeo ut in Epiſcopo meritum potius dignoſcatur, vel laude dignus cenſendus veniat, puta pro juſta defenſione immunitatis Eccleſiaſticæ, vel pro correctione morum, aliave ſimili juſta cauſa, ut tunc emeritus cenſendus veniat, ideoque dignus tranſlatione ad Eccleſiam meliorem in præmium, & ne pro bono opere cogatur in eo loco moleſtias, & inquietudines pati; Vel è converſo ſi originaliter provenit à culpa, & mala adminiſtratione Epiſcopi, quæ aliis controverſiis cauſam dederit, unde provenit læſio immunitatis Eccleſiaſticæ, vel aliud malum, & tunc, licet non per hoc toleranda ſit iſta *læſio*, vel aliud malum ad effectum, ut cum cenſuris, vel aliis pœnis veniat puniendam, adhuc tamen id nimium conſiderandum eſt ad iſtum effectum, & ne Epiſcopus dicatur emeritus, vel illa executione, & commiſeratione ſeu præmio dignus, ut caſu præcedenti.

Quare ubi Epiſcopi facientes hujuſmodi petitionem, exaggerare ſolent, quod eorum inimicitiæ ac moleſtiæ
proveniunt à defenſione immunitatis Eccleſiaſticæ, ut- 13
potè informatus de aliquibus caſibus, dicere cõſuevi quod rem inquirerent magis ab alto, & quænam fuerit prima origo, quæ occaſionem dedit aliis controverſiis, in quib⁹ immunitatis læſio ſubſequuta eſt; Multoties etenim id provenire ſolet, quia Epiſcopi mercaturam, & negotiationem facere ſolent cum franchitiis gabellarum, juxta caſus de quibus *diſc. 50. & ſeqq. de regal. & diſc 5. & ſeqq. hoc Miſcellan.* & alibi, vel quia indiſcreta, & prodigaliter præter omnes regulas juſtitiæ, & charitatis, & contra intentionẽ ſacrorum canonum, & conciliorum concedunt clericatũ illis, qui ad fraudandum publica onera illum affectant; Sive quia volunt ſe ingerere in locis piis, conſtitutis, ac reſpectivè adminiſtratis per laicos, non quidem ut revideant an benè, vel malè adminiſtratio fiat, juxta mentem Concilii Tridentini, ſed ſolum turpis lucri gratia, cum ſimilibus malis principiis, ex quibus incipiunt ſciſſuræ, ac diſſenſiones, quæ de earum natura producunt alias majores controverſias immunitati Eccleſiaſticæ præjudiciales, ideoque inſpiciendum eſt quiſnam dedit primam cauſam, ſive occaſionem diſcordiis;

Et

Digitized by Google

14 Et per conſequens maxima dignoſcitur differentia inter primam ſpeciem inimicitiarum, & diſcordiarum, & illam ad effectum de quo agitur, quoniam iſto poſteriori caſu, quando ita exigat neceſſitas, vel prudentia, ut majoribus occurratur malis, admittenda quidem eſt de facili dimiſſio, non quidem in prœmium, & ſatisfactionem petentis, ſed ad punitionem, cogendo ſcilicet Epiſcopum ita ſe male gerentem ad dimittendum libere, quando ſit aliunde proviſus, vel cum aliquo modo, parce tamen, providendo ut vivat; Dum receptum eſt quod Epiſcopus ex iſta cauſa inimicitiarum, quodque ſit exoſus populo, adeo ut ex continuatione ejus adminiſtrationis ſcandalum oriri valeat, atque ſit aptus potius ad deſtruendum quàm ad ædificandum ad id cogi poteſt ex collectis *per Pariſ. de Reſign. lib. 5. q. 3. ex n. 153. Iacobat. de Concil. lib. 9. art. 3. n. 24. & 37. cum aliis apud Barboſ. de Epiſcopo alleg. 113. n. 9.* & per alios modernos Collectores paſſim. Sive etiam, quando ejus ſubſtentationi non poſſit eſſe aliàs conſultum, transferri ad Eccleſiam minorem.

15 Et quamvis volitet propoſitio, quod ille Epiſcopus, qui non ſit aptus ad benè regendam, & adminiſtrandam unam Eccleſiam, non debet reputari dignus, ut aliam regat, quodque injuſtum ſit, ut alteri Eccleſiæ ſit præjudicium, illi dando paſtorem minus aptum, ut altera Eccleſia ſublevetur, dum ita eſſet diſcooperire unum altare, ut alterum cooperiatur: Attamen erroneum quoq; videtur cum hac generalitate pariformiter in omni caſu procedere, cum pariter materia regulari debeat ex ſingulorum caſuum circunſtantiis; Experientia ſiquidem non infrequenter docet, quod ille qui in una Eccleſia, ob aliquas imprudentias, vel alias contingentias in illis primis temporibus ſuæ aſſumptionis ad hanc dignitatem ibi non ſit amplius aptus, aliam Eccleſiam ita edoctus, & inſtructus, ac etiam diſciplinatus optimè adminiſtret, ſive quod diverſi ſint mores populorum, ac Baronum, magiſtratuum ſæcularium.

16 Prout è converſo, erroneum quoque videtur in tranſlationibus ad Eccleſias majores, ac nobiliores procedere in omni caſu cum illis generalibus propoſitionibus, quæ apud Theologos, & aliquos rigoroſos Canoniſtas habentur ſuper hujus matrimonii indiſſolubilitate, argumentum deſumendo ab indiſſolubilitate matrimonii carnalis; Tum quia magna dignoſcitur differentia inter unam, & alteram ſpeciem matrimonii. Tum etiam quia ſit juxta magis verum, magiſque receptum ſenſum Canoniſtarum (quidquid impugnent Theologi) Papa poteſt diſſolvere carnale matrimonium ratum quod cum copula carnali verè conſummatum non ſit, ex deductis *diſc. 9. de matrimonio*, & alibi; Ita non videtur, cur non poſſit illud matrimonium ex honeſta cauſa diſſolvere. Præſertim vero ubi non ad petitionem id faciat, ſed motu proprio, ex juſto, & rationabili fine alliciendi Epiſcopos benè ſe gerentes ad hoc præmium tranſlationis ad Eccleſiam meliorem, atq; terrendi illos, qui malè ſe gerant cum hac pœna eos transferendi ad Eccleſias inferiores, & ignobiliores, cum potius id omnino expedire videatur; Nulla enim ratio ſuadet, quod ſi ex caſu vir diligens, & aptus ad regimen magni ovilis præficiatur parvo, non debeat ſupremus paſtor iſtum, quem experientia docet magis aptum, præficere magno ovili; Et è converſo quando ſit quis ex eodem caſu deputatus regimini magni ovilis, detegatur in praxi ad id minus idoneus, non debeat ſibi auferri illa major adminiſtratio, ſibique committi minor.

Concludendum eſt itaque ut nimium durum, nimiumque difficilem ſe Papa reddat erga petentes, & ambientes tranſlationes, facilem verò, & applicatum in illis practicandis cum non petentibus, ſed merentibus, ex officio tamen, ac motu proprio, non autem ad ſupplicationem, ut ita alliciantur Epiſcopi, ut præmiſſum eſt, ad benè ſe gerendum.

Iſti videntur itaque veri termini, cum quibus præſens materia regulanda eſt, utpotè facti potius quàm juris, ideoq; cum facti circunſtantiis, atq; cum legibus prudentialibus potius, quàm cum litera legum, vel auctoritatum, ſive cum generalibus propoſitionibus decidenda.

BITURICEN. ET ALBICEN. JURIS METROPOLITICI.

Votum in caſu diſputato in Congregatione Conſiſtoriali, ubi pendet.

De Diſmembratione provinciæ, & erectione unius ex Eccleſiis ſuffraganeis in Metropolitanam, cum aſſignatione aliquorum ſuffraganeorum provinciæ antiquæ.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Non laudatur deputatio Congregationis particularis quando adeſt reſolutio Congregationis generalis.*
3 *Diſmembratio dicitur alienatio prohibita, cum iſtius termnis regulanda.*
4 *De requiſitis validæ alienationis.*
5 *Quando conſenſus Epiſcopi dicatur minus legitimus.*
6 *Nominatus ad aliam Eccleſiam an ſit legitimus defenſor Eccleſiæ, quam poſſidet.*
7 *Non attenditur conſenſus illius, qui ſolum nominatus eſt, non autem à Papa electus.*
8 *Conſenſus Capituli eſt neceſſarius, & debet eſſe capitulariter praſtitus.*
9 *In diſmembratione Epiſcopatuum à Provincia neceſſarius eſt conſenſus Suffraganeorum.*
10 *An requiratur conſenſus populorum, & reliqui Cleri.*
11 *Requiritur conſenſus Patroni.*
12 *Quando recompenſa burſalis dicatur ſufficiens ad hunc effectum.*
13 *Diſtantia itineris ad Eccleſia Metropolitana, an ſit cauſa ſufficiens diſmembrationis.*
14 *Quando verè, & propriè intret iſta ratio diſtantiæ.*
15 *De pluribus exemplis novarum erectionum Metropolitanarum.*
16 *Conſiderandum eſt an adſit aliarum Eccleſiarum præjudicium conſiderabile.*
17 *Eccleſia matris debet remanere magis copioſa ſuffraganeis.*
18 *De Canone diſponente, ut qualibet Metropolis debeat habere duodecim ſuffraganeos.*

DISCURSUS LII.

Cum ſtatus antiquæ, & celebris metropolitanæ Eccleſiæ Bituricenſis, ex rerum mundi viciſſitudine, tam in ejus redditibus, quàm in Civitatis populo, ac divitiis, aliqua diminutio ſequuta ſit, è converſo autem ſtatus Civitatis Albicen. ex eadem viciſſitudine auctus, adeo ut Albicenſis provinciæ nomen tribuat, ejuſq; caput ac metropolis in temporalibus deputetur; Hinc iſta Eccleſia, quæ eſt una ex undecim dictæ metropolitanæ ſuffraganeis, contra matrem erigendo caput, prætenſionem excitavit, ut brevia diſmembratione ab iſta provincia ſex epiſcopatuum ſuffraganeorum, nempè ipſius. Albicen. Retanen. Caſtren. Catorcen. Floren. ſeu Sanctiflori, & Mimaten. ipſa erigeretur in metropolitanam, aliæ verò quinq; ſibi aſſignarentur in ſuffraganeas, remanentibus ſub antiqua metropoli aliis quinque, nempè Lemovicen. Claromonten. Tutelen. Roren. & Anicien. Atque Rege Chriſtianiſſimo omnium prædictarum Eccleſiarum patrono annuente, in Civitate Pariſien. coram illo Archiepiſcopo tanquam ab eodem Rege deputato, inter tunc Archiepiſcopum Bituricen. nominatum tamen ad Archiepiſcopatum Senonen. conſentiente etiam illo, qui ad eundem Archiepiſcopatum Bituricen. jam nominatus erat, & præfatum Epiſcopum Albicien. deventum eſt ad concordiam, per quam dictus Archiepiſcopus huic diſmembrationi, & reſpectivè erectioni conſenſum præſtitit; ut etiam fecit procurator Capituli ejuſdem Eccleſiæ 1

Bituricen. E converſo autem Epiſcopus Albicien. ex aliquibus Eccleſiæ redditibus provenientibus ex decimis, promiſit præſtare, vel aſſignare præfato Archiepiſcopo in recompenſam annuum redditum librarum quindecim millium; Quare in vim iſtius concordiæ, ipſo quoque Rege flagitante, re delata ſub Clemente X. in congregatione conſiſtoriali, me tunc in ea non ſedente, ſed in Advocati munere occupato, negativa prodiit reſolutio, non eſſe ſcilicet locum huic diſmembrationi, ac novæ erectioni reſpectivè; Obtenta verò nova audientia, ac etiam obtenta ab Innocentio XI. ſucceſſore, pro meliori examine, deputatione congregationis particularis ex ejuſdem congregationis plenæ Cardinalibus, & Prælatis conſtitutæ (quod tamen non multum Curiæ placuit, ut poſtquam
2 à plena congregatione jam prodiit reſolutio, committatur reviſio Congregationi particulari) atque in iſta repoſita cauſa *de menſe Septembris* 1677. me in ea tanquam Auditore dicti Pontificis ſedente, atque in hoc præſertim nimium inſiſtente, dilata fuit reſolutio, cum reſcripto, quod audiri debeant, tam hodiernus Archiepiſcopus, & Capitulum Eccleſiæ metropolitanæ Bituricen. principalis intereſſatæ, quam etiam omnes Epiſcopi, & Capitula Eccleſiarum ſuffraganearum, ea lege adjecta, quod conſenſus Capitulorum eſſe debeat capitulariter eis legitimè congregatis, atque in hoc ſtatu cauſa reperitur.

In voto itaque de ſuper edito, dicebam incontrovertibile eſſe, quod iſta diſmembratio redolet magnam, nimiumque præjudicialem alienationem regulandam
3 cum terminis extravagantis *Ambitioſa*, aliorumque decretalium, & conſtitutionum agentium de hac materia alienationis bonorum Eccleſiæ ex deductis *apud Orthobonum deciſ.6.* cum concordantibus, de quibus *diſc. 1. de alienationibus, & contractibus prohibitis*, ubi de hac materia, *& diſc. 35. de Parochis*, & alibi pluries; Si etenim id procedit ubi agitur de diſmembratione alicujus modici territorii, vel alicujus parvæ, & inferioris Eccleſiæ a ſimplici parochiali, juxta terminos textus *in cap. 3. de Eccleſiis ædificandis*, qui cum ſua proportione his diſmembrationibus, cathedralium, & metropolitanarum applicari ſolent, multo magis abſque dubio, & cum longè majori rigore, majorique cauſæ cognitione, id procedere debet in iſta adeo magna, & notabili diſmembratione ſex epiſcopatuum.

Pro iſta itaque alienatione benè, ac legitimè facienda, ex iis, quæ locis proximè citatis habentur, abſo-
4 lutum eſt, quod duo copulativè requiruntur, adeo ut unum ſine altero non ſufficiat, nempè ſolemnitas, & juſta cauſa, quorum utrumque attento præſenti ſtatu, deficere, ſive non ſufficienter juſtificari dicebam, cum tamen ob utriuſque inſinuatum copulativum concurſum, ſufficiat unum deeſſe.

Quatenus enim pertinet ad primum requiſitum ſolemnitatum, abſque dubio neceſſarius eſt conſenſus Archiepiſcopi, & Capituli Eccleſiæ metropolitanæ, quæ adeò notabilem ſciſſuram pati debet; Et quamvis
5 ex inſtrumento inito ſuper concordia ut ſupra, de utroque appareret, neuter tamen legitimus, ac ſufficiens adeſſe videbatur; Non quidem Archiepiſcopi, quoniam iſte in eodem inſtrumento ſe enunciat deſtinatum iſtius Eccleſiæ repudio jam poſtea ſequuto per tranſlationem ad Eccleſiam Senonen. ad quam erat nominatus, idcoque dici non meretur legitimus defenſor, ac adminiſtrator, dum effectum ſuper quo conſenſum præſtitit, contulit in tempus inhabile, quando ipſe non eſſet amplius Archiepiſcopus; Licet enim aliqui motivarent, quod donec per Papam in conſiſtorio ad-
6 miſſa eſſet dimiſſio, ipſeque ſolutus eſſet ab iſtius Eccleſiæ vinculo, ejus paſtor, & Archiepiſcopus dicendus eſſet; Attamen advertebam id rectè procedere quoad actus juriſdictionales vel pontificales ab eo initos pro eorum validitate, quodque ab Archiepiſcopo dici poſſint initi, non autem ad hunc effectum reſpicientem tempus futurum faciendæ diſmembrationis per Pontificem de tempore, quo ipſe talis non eſſet extiturus.

De conſenſu verò alterius, qui ad eandem Eccleſiam nominatus erat, pariter nullam rationem habendam eſſe advertebam, cum per ſolam nominationem nul-
lum penitus jus haberet, nec in re, nec ad rem; Quin 7
imò quod ita potius in delicto eſſet, ſe ingerendo ante Apoſtolicam confirmationem, & collationem in adminiſtratione Eccleſiæ; Ponderando etiam, quod multoties illi, qui prælaturam adipiſci ſperant, libenter præſtant illos conſenſus, quos poſt adeptam negant, poſtquam præſertim edocti ſunt à præſtatione illorum juramentorum, quæ in conſecratione præſtant, ac propterea merito conſilium mutant, ut præſertim me docuit experientia in ſimili caſu, de quo *ſub tit. de Præeminent. diſc.6.* quod nominatus ad Eccleſiam Burgenſem, in eo ſtatu præſtitit conſenſum precibus Sanctiſſimo porrigendis pro diſmembratione partis diœceſis, & erectione novæ Cathedralis in Oppido Sancti Andreæ, & tamen effectus Archiepiſcopus acriter ſe oppoſuit.

Et quoad conſenſum Capituli, quamvis in eodem concordiæ inſtrumento ille præſtitus eſſet per procuratorem cum enunciatione mandati, advertebam tamen
quod oportebat videre mandatum, an eſſet legitimum, 8
ac datum capitulariter benè convocato Capitulo. Certum namque eſt in hoc Capitulum eſſe æquè principaliter intereſſatum juxta celebres deciſiones *in Montis Regalis juriſdictionis coram Penia*, de quibus *ſub tit. de juriſdict. diſc.2. 13. & 22. & diſc.9. de Iudiciis*, & alibi pluries.

Certam quoque dicebam eſſe neceſſitatem conſenſus, tam Epiſcoporum ſuffraganeorum, quàm Capitulorum, dum ut ſupra, Cappitulum dicitur æquè principaliter intereſſatum, ac repræſentatorum corporis cathedratici; Certum namque eſt intereſſe Epiſcoporum ſuffraganeorum, illorum nempè qui diſmembrandi ab antiqua metropoli, ſubjiciendi erant noviter erigendæ, cum durum non ſit continuare in antiqua ſubjectione ejus, qui à ſæculis recognitus eſt ſuperior, nimium verò durum eſt ſervire inæquali, & conſervo, eumque in dominium, & ſuperiorem recognoſcere.

Et quoad alios ſuffraganeos remanſuros ſub antiqua metropoli, eorumque capitula, pariter certum eſſe dicebam intereſſe, quoniam eorum principaliter intereſſe videtur, ut provincia ſit latior, ac dignior; Ac
etiam quia ex eadem ratione, ob quam requiritur con- 9
ſenſus Capituli, quia efformat corpus cathedraticum, cum Epiſcopo, ita pariter Epiſcopi comprovinciales, eorumque Capitula efformant corpus provinciæ, cujus Archiepiſcopus eſt caput, Epiſcopi verò ſuffraganei ſunt membra; Archiepiſcopus enim duas dicitur gerere perſonas, unam Epiſcopi, & ordinarii primæ inſtantiæ in ejus propria, & immediata diœceſi, & alteram metropolitani, & judicis ſecundæ inſtantiæ in provincia juxta diſtinctionem, de qua pluries *ſub tit. de juriſd.* præſertim *in Beneventana, diſc.* 12. & in aliis, ac propterea in concernentibus ejus diœceſim immediatam, ſuffraganei non habent intereſſe, ſed in concernentibus provinciam ſunt æquè principaliter intereſſati, ac propterea non mirum, ſi in dicta cauſa *Burgen.* de qua in allegato *diſc.6. de Præeminent.* actum non fuit de iſto conſenſu ſuffraganeorum, quamvis illa quoque eſſet Eccleſia metropolitana (modicum tamen habens numerum trium ſuffraganeorum) quoniam non agebatur de aliqua juriſdictione provinciæ ſed ſolum de diſmembratione partis diœceſis immediatæ, per quam decor, & majeſtas provinciæ potius augeri dicebatur ob augmentum alterius Epiſcopi.

Motivabatur, an requireretur etiam conſenſus populorum, ſeu Civitatum, arguendo ab iis, quæ habentur

10 tur *in dicta deciſ. 6. Ottbob.* & in aliis recenſitis *d. diſc. 34. & 35. de Parochis*, ſuper conſenſu populi, & parochianorum in diſmembratione parochiæ. Verùm non eſt ratio, quoniam quando Rector Eccleſiæ parochialis vult facere, vel pati diſmembrationem, ſive alium actum præjudicialem, tunc non videtur, quod alter intereſſatus adſit, dum populus formare dicitur intellectuale corpus parochiale una cum parocho, qui eſt hujus corporis caput; Secus verò in Eccleſia metropolitana, vel cathedrali, quoniam adſunt Epiſcopi ſuffraganei, & Capitula, ſeu Canonici reſpectivè, à quibus corpus una cum Archiepiſcopo, vel Epiſcopo effor mari dicitur, reliqui verò, tam de clero, quàm de populo habent quidem intereſſe, adeo ut volentes admitti ad cauſam, & ſuſcipere defenſionem, vel illi aſſiſtere, non poſſint rejici, ex eo quod nullum intereſſe haberent, ſed iſtud dicitur intereſſe ſecundarium, quod non præſefert neceſſitatem, ut conſenſus eorum requiratur ad validitatem actus, vel quod in
11 judicio contentioſo tanquam principaliter intereſſati, ac legitimi defenſores citari debeant, ut ita diſtinguendo habetur *d. diſc. 13. & 22. de juriſdict. & diſc. 9. de Iudic.* & alibi. De conſenſu verò Patroni, qui etiam requiritur, actum non fuit, dum aderat, imò ipſe inſtabat.

Quo verò ad aliud requiſitum juſtæ cauſæ, allegabatur illa utilitatis ob dictum redditum librarum quindecim millium; Verum ex omnium judicio, iſta repu-
12 tata fuit cauſa prorſus inepta; Tum quia hujuſmodi jura incorporalia, quæ adeo qualificatam important juriſdictionem, ac præeminentiam, ſunt inæſtimabilia, neque de facili admittunt burſalem recompenſam, ex deductis *in Aſſiſien. oblationum ſub tit. de Praeminent. diſc. 11.* ubi auctoritates, & deciſiones habentur, fruſtra tranſcribenda; Tum etiam quia recompenſa hæc, ubi etiam eſſet juſta, & æquivalens, non tamen eſt proportionata injuriæ, ſeu damno, quoniam iſtud non fit ſoli Eccleſiæ Bituricen. ejuſque Prælato, cui illud aſſignatur pecuniarium emolumentum, ſed fit univerſæ provinciæ ut ſupra, quæ nullum exinde reportat commodum hujus incommodi compenſativum.

Conſiderabam quoque ad rem applicari poſſe ea, quæ in materia juriſpatronatus ob augmentum dotis habentur in ſua ſede *ſub tit. de Iurepatr. diſc. 55.* quod ſcilicet tunc Eccleſia ſubjicienda eſt ſervituti patronatus ob dotis augmentum, quando jam depauperata ſit, adeo ut non inveniat opportunum Prælatum, ſeu Rectorem, vel aliàs ejus cultus detrimentum patiatur; Secus autem ubi ſit ſufficienter proviſa, augmentum verò fiat ad Prælati ditationem; Idemque habetur *ſub tit. de Benef. diſc. 43. & ſeqq.* & in aliis in propoſito unionis, tum ſimilibus, iſtoſque terminos ad rem adaptabiles eſſe dicebam.

Altera erat cauſa, quæ penè omnibus congregatis primo aſpectu, videbatur juſta, & rationabilis, nimię ſcilicet diſtantiæ à Civitate metropolitica, dum ex mappis geographicis, aliiſque atteſtationibus pręſupponebatur conſtare, quod duarum ex illis ſex Eccle-
13 ſiis quarum diſmembratio petebatur, diſtantia eſſet per milliaria Italica 160. unius milliarium 170. alterius 200. alterius 210. & alterius 225. quaſi quod ita nimium detrimentum provinciales paterentur ob nimium eorum Metropolitani diſtantiam.

Verùm iſta quoque cauſa minus juſta, minuſque ſufficiens mihi videbatur ex pluribus; Primò quoniam ſi ita eſſet, oporteret diſmembrare etiam Eccleſiam Anicien. quæ diſtat per milliaria 160. & Eccleſiam Floren. quę diſtat per milliaria 140. Secundò quia ob hanc rationem oporteret diſmembrare majorem partem provinciarum ultra montes. Siquidem in eadem Gallia, metropolitana Eccleſia Turonenſis, quæ habet conſimilem numerum undecim cathedralium ſuffraganearum, quam plures habet in eadem at majori diſtantia, nam duæ per 230. milliaria diſtant, alia 205. alia 175. alia 160. alia 145. ultra alias proximiores, In Luſitania, Eccleſia Uliſbonenſis habet aliquas Eccleſias ſuffraganeas, quarum una diſtat per milliaria 100. altera 290. altera 1569. altera 3529. altera 4190. altera 5180. In Hiſpania Eccleſia Toletana habet Eccleſiam Chartaginenſem in diſtantia milliarium 220. & quam plures in illa 140. & 130. & in eadem Hiſpania Eccleſia Hiſpalen. habet Eccleſiam diſtantem penè per 600. milliaria. In Germania, Eccleſia Moguntina habet unam Eccleſiam in diſtantia milliar. 160. tres in illa 170. & alteram in illa 190. In Polonia Eccleſia Gueſnen. habet unam Eccleſiam in diſtantia milliar. 330 unam 410. alteram 190. & alteram 160. Et Eccleſia Leopolien. habet unam Eccleſiam in diſtantia milliar. 430. alteram 340. alteram 310. alteram 190. cum pleriſque ſimilibus.

Et quod magis eſt, ſi illa ratio ſubſiſteret, ita eſſet redarguere Sedem Apoſtolicam, quod pleraſque Eccleſias, non ſolum in Italia, ſed etiam in præfatis, aliiſque Provinciis, & regionibus valdè remotis exemit à jure metropolitico, illaſque immediatè ſubjecit ipſi Sedi Apoſtolicæ, ac propterea dicuntur de provincia Romana, atque habent Papam in Metropolitanum, cum tamen diſtantiæ ſint longè majores.

Et tertiò quoniam iſta ratio magnæ diſtantiæ, ſive aſperitatis, & incommoditatis itineris, verè, & propriè cadit in diœceſis cujuſlibet Eccleſiæ cathedralis,
vel etiam metropolitanæ in ejus immediata diœceſi, in 14
qua facit figuram cathedralis, adeo ut Epiſcopus, vel Archiepiſcopus ſit proprius, ac immediatus paſtor, qui diœceſanorum curam proximam, ac immediatam habet, non ſolùm in juriſdictionalibus, & contentioſis, ſed etiam in viſitatione, & proviſione Eccleſiarum parochialium, & aliarum, & in adminiſtratione ſacramentorum, adeo ut intret ratio deſumpta *ab Extravag. Salvator*, de qua *diſc. 6. de Praeminent.* ut ſcilicet paſtor videat, & cognoſcat ejus oves, illæ autem videant faciem paſtoris, ut latiùs *dict. diſc. 6. de Praeminent.* Sed hæc ratio non adaptatur Metropolitano, qui hanc non habet curam immediatam, neque paſtor eſt, ſed ſolum judex appellationum, & recurſuum in contentioſis; Atque ſi in pluries enunciato caſu, de quo *dicto diſc. 6. de Praeminent.* in quo agebatur de diœceſi, & de Epiſcopo immediato, iſta congregatio neglexit hanc diſtantiam milliarium 100. non videtur quomodo in provincia metropolitica eadem diſtantia attendi debeat.

Magis verò in hac regione (quod ſive bene, & licitè, ſive malè, & illicitè, quod Deus videat, & in quo integer locus veritati relinquitur) ferè nullæ, vel nimium raræ ſunt cauſæ, quæ in gradu appellationis, vel recurſus cadunt ſub judicio Metropolitani, ut etiam Romana Curia experitur.

Deducebantur quam plura exempla in Italia, & præſertim à Pio II. citrà nempe de Eccleſia Senenſi erecta in Archiepiſcopatum per Pium II. Urbinaten. 15
erecta per Pium IV. Anſanen. ſeu Lancianen. per eundem Pium IV. Bononien. per Gregorium XIII. Firman. per Sixtum V. & in eadem Gallia habetur exemplum recentius Epiſcopatus Pariſien. erecti in Archiepiſcopatum per Gregor. XV. cum ſimilibus. Verùm advertebam, quod hujuſmodi exempla non faciunt ad rem ob diverſas circunſtantias; Siquidem quatenus pertinet ad Senen. Bononien. & Firman. id actum fuit per ſummos Pontifices ex quadam perſonali benevolentia erga eorum patrias, quæ merito ab eis hac majori dignitate decorarentur; Eccleſia verò Urbinaten. erecta fuit in gratiam illius Ducis, qui inibi reſidentiam habebat, ut quemadmodum in temporalibus illa Civitas principatui nomen præbebat, atque illius Status caput, & metropolis erat, ita conſtituta per Paulum III. juxta ſeriem, de qua *diſc. 1. de Feudis*, ita in ſpiritualibus eandem faceret figuram cum Eccleſiis ejuſdem principatus, ut patet ex deductis *diſc. 1.*

de Praeminentiis, ubi in ſpecie de hac erectione. Illa verò Anſanen. ſive Lancianen. fuit potius honorifica, ſeu titularis pro ſola nuncupatione, dum nullum habet ſuffraganeum, ac nemini præjudicavit, niſi in quodam modico, & remoto præjudicio Eccleſiæ Metropolitanæ Theatinæ, quæ prætendebat habere in ea jus metropoliticom acriter impugnatum, ac propterea iſta erectio ſequuta fuit ex motivo tollendi quandam ſcandaloſam litem.

Et nihilominus non exindè inferri poteſt ad tempus præſens, atque ad effectum examinis, vel conſultationis, de qua agitur in iſta congregatione, quoniam quando hujuſmodi erectiones ſequutæ fuerunt, non erat in rerum natura iſta congregatio, utpotè erecta per Sixtum V. per ejus Conſtit.74. prætérquam de tempore erectionis Eccleſiæ Firmanæ poſt modum ſequutæ per ejus Conſtit.95.

Et ulterius nemini irrogatum fuit præjudicium, vel iſtud fuit modicum, quoniam, quoad Eccleſiam Se-
16 nenſem, illa erat exempta, & de provincia Romana; Eccleſiæ verò Soanen. Cluſin. & Groſſetan. quæ illi aſſignatæ fuerunt ſuffraganeæ, erant pariter exemptæ, & de dicta provincia Romana, unde ſola Eccleſia Maſſanen. diſmembrata fuit à provincia Piſana, ut patet ex Conſt. 3. Pii II. Eccleſia Urbinaten. erat pariter exempta, ut etiam erant Eccleſiæ cathedrales, quæ ſibi ſubjectæ fuerunt, & quarum Epiſcopi conſenſum præſtiterunt, ut patet ex *dict. diſc.1. de Praeminentiis*. Eccleſia Bononien. erat pariter exempta, ut patet ex Conſtit. 79. Gregor. XIII. & ſic nullum aderat præjudicium alterius metropolitanæ, quod Eccleſia ejus ſubdita fieret ſibi æqualis, imò major, cum adeò magna ejus ſciſſura, ſolumque illatum fuit præjudicium Eccleſiis Ravennaten. & Mediolanen. ſuper diſmembratione aliquarum cathedralium, quæ huic novæ metropoli aſſignatæ fuerunt, quod moderatum fuit per Clementem VIII. ut patet ex ejus Conſtitut. 116. Idem de Eccleſia Firmana, quod erat exempta, & immediatè ſubjecta ſedi Apoſtolicæ, & quoad Eccleſias ſuffraganeas, nemini illarum fuit præjudicium, dum penè omnes erant Eccleſiæ recenter erectæ ab eodem Sixto, ac reſpectivè Pio V. qui erexit Eccleſiam Ripanam ejuſdem diœceſis Firmanæ, & ſic termini ſunt, longè diverſi.

Ac demum quoad Eccleſiam Pariſien. inſpicere opus eſſe dicebam omnes illius caſus circunſtantias, ad effectum dignoſcendi, an exemplum quadret, necne, & an prius eadem Eccleſia eſſet exempta; Prout magna dignoſci videtur differentia inter iſtam Civitatem, cujus populus eſt major, qui ſit in Europa, & eſt reſidentia Regis, adeo ut reputetur de facto caput, & metropolis totius Regni Galliarom ac propterea fortius, longeque magis abſque proportione intraret ſuperius enunciata ratio, ob quam Pius IV. cathedralem Urbinaten. erexit in metropolim.

Et nihilominus, quando hæc omnia ceſſarent, quodque crederetur juſtam ac ſufficientem adeſſe cauſam faciendi hanc erectionem; Adhuc advertebam ni-
17 mium claram eſſe injuſtitiam ſuper modo dividendi Eccleſias ſuffraganeas, dando illarum majorem numerum, fortéque meliorem qualitatem huic novæ Eccleſiæ filiali, potiſſimè quia ex quinque remanentibus antiquæ, & matrici, una prætendit ſe exemptam, atque immediatè ſubjectam ſedi Apoſtolicæ, ac propterea eſſet dare magnum inconveniens, magnamque irrationabilitatem, ut illa Eccleſia, quæ prius erat filia, vel ſerva, ita efficeretur major, ac ditior, quàm ſit ejus mater, vel domina; Ponderando, quod illæ modernæ Eccleſiæ, quibus Sedi Apoſtolicæ placuit concedere hanc prærogativam cum præjudidio metropoliticarum antiquarum, habeot ſatis modicum numerum ſuffraganeorum comparativè ad metropoles antiquas, ut patet in eadem Gallia in Eccleſiis Pariſien. Aveniomeo. & Senonen. quæ habent ſolum tres Eccleſias ſuffraganeas, cum tamen antiquæ habeant magnum numerum, quoniam Eccleſia Turonenſis habet undecim, Rhemenſis habet novem, Toleſan. habet octo. Auſenſis habet decem, Burdegalenſis habet novem, Narbonenſis etiam novem; Idque etiam in Hiſpania dignoſcitur in Eccleſiis modernis Bargen. & Hiſpalen. comparativè ad Toletan. & alias Eccleſias metropolitanas antiquas, frequentius verò habemus in Italia, ideoque in omnem è ventum proportionatæ aſſignationi locus eſſe deberet.

Aliqui ex congregatis, qui eidem erectioni ſe opponebant, ponderabant epiſtolam Pelagii regiſtratam *in canon. ſcitote 6. quaſt. 3.* ubi diſponitur, quod quælibet metropolis ſaltem duodenarium numerum ſuffraganeorum habere debet. Quamvis enim iſte canon non 18
habeat vim legis ex deductis *ſupra in Senecen. hoc eod. tit. diſc. 50.* potiſſimè quia frequentior obſervantia contrarium docet; Advertebant tamen illum eſſe conſideratione dignum ad effectum, ut antiquæ metropoli competens numerus relinqueretur ſuffraganeorum, ponderando præſertim dictam obſervantiam, quod metropolitanæ modernæ omnes longè minorem ſuffraganeorum numerum habent, quàm antiquæ, ut præſertim in eadem Gallia ex Eccleſiarum ſerie *apud Barboſ. de Epiſc.* & ex Gallia Chriſtiana patet.

HELMEN. SEU NARBONEN. JURIS METROPOLITICI.

Votum in caſu diſputato in Congregatione Conſiſtoriali.

De jure metropolitico per unam Eccleſiam prætenſo cum Eccleſia cathedrali, quæ ſe prætendat exemptam, vel ſubjectam alteri Metropolitano.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De duplici perſona, qua conſideratur in Archiepiſcopo.*
3 *Quando Epiſcopi ſuffraganei debeant citari.*
4 *Quales ſint partes Congregationis Conſiſtorialis in his materiis.*
5 *Ad effectum ut intret terminus reintegrationis, præſupponendum eſt indebitum ſpolium.*
6 *De diſtinctione inter poteſtatem ordinariam, & abſolutam.*
7 *De requiſitis alienationis, vel diſmembrationis.*
8 *A finibus temporalibus non infertur ad ſpirituales, & è contra.*
9 *An, & quando ſubjectio Eccleſiæ Cathedralis alicui Metropolitanæ ſit fixa, vel potius proviſionalis commendatio.*
10 *Quando poſſit allegari alter titulus melior quàm ille, de quo appareat.*
11 *De eodem de quo num.9.*
12 *De proviſionibus capi ſolitis in Eccleſiis exemptis pro appellationibus.*
13 *Quomodo in caſu providendum videatur.*
14 *Non attenditur revocatio privilegii, ſi iſta non fuit effectuata.*
15 *De electionibus, & coadjutoriis remiſſivè.*

DISCURSUS LIII.

Circa finem teterrimi, omniumq; diuturni ſchiſmatis, quod initium habens de anno 1378. ſub Urbano VI. finem accepit per Concilium Conſtantienſe, in 1
quo electus fuit Martinus V. inter tres, qui tunc eodem tempore pro Pontificibus in eorum reſpectivè obedientia, ſe gerebant, fuit Petrus de Luna, nuncupatus Benedictus XIII. qui indignatus, quod Gallia defeciſſet ab illa obedientia, quam prius ſibi præſtaverat, prout

prout uſque ad obitum continuavit Hiſpania, inter cætera quæ geſſit, exemit Eccleſiam Helnenſem à ſubjectione, & jure metropolitico Archiepiſcopi Narbonenſis, cujus ab antiquo tempore ſuffraganea præſupponebatur; Verum inter alia, quæ per præfatum Martinum caſſata, ſeu revocata fuerunt geſta per iſtum Pſeudopontificem, ipſomet anno primo pontificatus fuit primæva ſubjectio, quæ tamen ob præfatum jam impreſſum diverſum ſtatum, vel contradicta fuit, vel plura produxit inconvenientia enunciata in literis Julii II. qui eandem emptionem denuo conceſſit, iſtamque Eccleſiam immediatè ſuppoſuit Sedi Apoſtolicæ, ſed Leo X. ſucceſſor iſtam quoque revocavit, incertum verò eſt, an iſta revocatio exequutioni demandata fuerit, effectumque ſortita, atque arguendo à ſubſequutis, probabilior videtur pars negativa, quoniam de tempore proximo, quando adhuc memoria recens erat poſt annos ſcilicet quinquaginta ſex, in diplomate, cum quo de anno 1573. Gregorius XIII. iſtam Eccleſiam ſubjecit Archiepiſcopo Tarraconenſi, ejuſque ſuffraganeam uſque ad ejus arbitrium effecit, enunciatur quod illa à quolibet Metropolitano exempta eſſet, atque Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubjecta, iſtaque ſubjectio pacificum ſortita eſt effectum per totum annum 1676. & ſic ſpatio annorum centum & trium circiter; De anno verò 1671. præfatus Archiepiſcopus Narbonenſis petit ejus reintegrationem, atque re delata ad Sa. Congregationem Conſiſtorialem habitam in eodem anno, dilata fuit reſolutio, reſcribendo, quod audiantur intereſſati, atque in hoc ſtatu cauſa reperitur, quoniam pendet intereſſatorum citatio.

In exequutione autem iſtius reſcripti puto, quod Agentes pro Archiepiſcopo actore proceſſerint, ac procedant cum aliquo æquivoco, adeo ut poſtquam citationem demandatam, juxta modum ab eis opinatum, exequuti ſint, nil proſit, ſed oporteat denuo idem reſcribere; Quantum enim conjicere potuit ex citationibus coram me factis contra Agentes Archiepiſcopi, & Capituli Taraconen. ac etiam Epiſcopi, & Capituli Helnen. proceſſiſſe videntur cum præſuppoſito, quod ſufficiat iſtos utpotè ſolum principaliter intereſſatos
2 evocare; Verum de hoc nimium pro meo judicio dubitandum videtur, quoniam ut advertitur *in Bituricen. hoc eod. tit. diſc. præcedenti*, & alibi, Archiepiſcopus duplicem gerit perſonam, ſeu figuram facit, unam Epiſcopi, & ordinarii immediati in ejus diœceſi, & alteram metropolitani, ac judicis ſecundæ inſtantiæ in provincia complexiva diœceſum ſuffraganearum.

Quando itaque agitur de rebus concernentibus pro-
3 priam diœceſim Archiepiſcopi, qui in ea ut ſupra conſideratur tanquam Epiſcopus, tunc corpus cathedraticum efformatur ſolum ab ipſo Epiſcopo, ejuſque Capitulo, ideoque ipſorum conſenſus, vel reſpectivè citatio ſufficit, quoniam Epiſcopi ſuffraganei nullum in hoc intereſſe, ſaltim proximum, & coæquale habere dicuntur, juxta ibidem enunciatum caſum, de quo *diſc. 6. de præeminentiis*, ac alios caſus, de quibus *diſc. 2. & 3. eodem tit. de præeminent.* in quibus pariter agitur de eccleſiis metropoliticam habentibus qualitatem, ſed de rebus pertinentibus ad propriam diœceſim, non autem ad provinciam.

Ubi verò agitur de rebus percutientibus provinciam, & jus metropoliticum, tunc omninò verius videtur, quod Archiepiſcopus junctus cum ejus Capitulo repræſentat, vel efformat caput iſtius intellectualis corporis metropolitici, reliquum verò corpus repræſentatur, vel efformatur ab eccleſiis cathedralibus ſuffraganeis, earumque Epiſcopis & Capitulis reſpectivè, à quibus ſingula membra cathedratica efformantur, ac repræſentantur, ideoque omnes dicuntur habere intereſſe principale, & coæquale, & per conſequens omnes citari debent juxta diſtinctiones, de quibus in ibidem allegatis *diſc. 2. & 13. & 22. de Juriſdict. & diſc. 9. de judic.* & alibi.

Præſuppoſito autem pleno, ac legitimo adimplemento eorum, quæ reſpiciunt ordinem, circa citationem intereſſatorum; Quatenus pertinet ad juſtitiam, ac merita negotii principalis, de quibus aliqualiter diſcurſum fuit; Dicebam diſtingui debere, an Archiepiſcopus Narbonenſis peteret à Papa iſtius Eccleſiæ reſtitutionem per viam gratiæ, & tanquam à ceſſante ratione, ob quam Julius II. ac reſpectivè
Gregor XIII. eam ſibi abſtulerunt, quaſi quod ita exigerent illæ regulæ prudentiales, quæ vulgò politicæ dici ſolent, ratione mutationis dominii temporalis; 4
Et tunc, cum de libera, & abſoluta poteſtate Papæ diſmembrandi, & dividendi, ſive uniendi, & reſtituendi, nulla in his materiis ſpiritualibus apud Catholicos quæſtio cadat, adeo ut totum reſtringatur ad voluntatem, idcircò nullæ videntur partes Congregationis, quæ gerendo in his materiis partes Aſſeſſoris, vel periti conſiliarii, ejus votum, quod ſolum conſultivum eſt, præſtare debet, prout de jure juxta ſacrorum canonum, vel conciliorum, ſive Apoſtolicarum, conſtitutionum diſputationem, aut juxta magis probabiles, magiſque receptas Doctorum traditiones; In reliquis autem ſe remittere debet arbitrio, & prudentiæ Pontificis.

Ubi verò iſta reintegratio peteretur de juſtitia, &
juxta terminos juris, de quo reſpondendum eſſet; Et 5
tunc eram in ſenſu, quod negativè potius reſponderi deberet, quoniam cum de poteſtate Pontificis, qui hanc eccleſiam ſubjecit Eccleſiæ Tarraconen. ejuſque provinciæ univit, non ſit dubitandum ut ſupra, atque Pontificia conceſſio pacificum effectum ſortita jam ſit per ſpatium centum annorum, & ultra, adeo ut jus firmum huic metropoli quæſitum ſit, hinc ſequi dicebam, quod non intraret terminus ſpolii, quod præſupponendum eſt ad hoc ut intret alter terminus juridicæ reintegrationis, dum id ſequutum eſt validè, ac legitimè ex facto ejus, qui habebat hanc poteſtatem tollendi uni, & concedendi alteri Eccleſiæ, ad vulgares terminos *tex. in l. juſtè poſſidet de quibus diſc. 44. de judic.* & alibi ſæpius.

Quando autem non per viam reintegrationis debitæ de juſtitia, ſed per viam novæ conceſſionis ad id eſſet deveniendum; Et tunc, quatenus Papa nollet adhibere ejus abſolutam, ac ſupremam poteſtatem à legis poſitivæ vinculis exemptam, ſed vellet procedere cum poteſtate ordinaria ad præfatæ legis limites regulanda, juxta diſtinctionem de qua agendo
de poteſtate Principis tollendi jus tertii habetur *diſc.* 6
148. & 177. de Regal. & in aliis pluries eod. tit. ac alibi, cum iſta diſmembratio ab uno Metropolitano, ut alteri concedatur, importet veram, ac formalem nimium præjudicialem alienationem, *ut in dicta Bituricen. hoc eod. tit. diſc. præced.* hinc ſequitur, quod ultra ſolemnitates, quas beneplacitum Apoſtolicum ſupplere ſolet, ex deductis in materia alienationis bonorum Eccleſiæ *diſc. 1. de alien. & contract. prohib.* & alibi, requiritur etiam juſta cau-
ſa evidentis utilitatis, & neceſſitatis, quarum utra- 7
que in præſenti ceſſare videbatur, cum nulla exhiberetur recompenſa, ſi quæ in iſta materia cadit juxta ea, quæ habentur *in d. Bituricen. diſc. præced.* nullaque dignoſcebatur neceſſitas, niſi illa, quæ per aliquos inſinuabatur ratione mutationis dominii, ob quam propter longè diverſos dominiorum, ac principatuum mores, aliqua conſiderari poſſent inconvenientia; Nihilominus iſta dicitur ratio, & cauſa conſideratione quidem digna juxta inſinuatas regulas pru-
dentiales, vel politicas, non autem juxtà juridicas 8
ex recepta propoſitione, de qua *diſc. 5. & in plur. ſeqq. ſub. tit. de juriſdict.* quod à dominiis, & finibus temporalibus inferre non licet ad hujuſmodi fines, & juriſdictiones ſpirituales & è contra.

Motivabant aliqui ex ſedentibus in congregatione potius quàm defenſores Archiepiſcopi actoris, qui

erant

erant magis expeditores negotiorum Datariæ, quàm
profeſſores fori, ideoque non multum iſta callebant,
unde propterea (ut frequenter in iſta, aliiſque cardi-
nalitiis congregationibus contingit) practicare opor-
tuit rubricam, ut ea quæ deſunt Advocatis, Judices
ſuppleant, quod dicta conceſſio Greg. XIII. eſſet ad
arbitrium ipſius ſedis Apoſtolicæ, & per conſequens,
quod redoleret potius quandam proviſionalem com-
mendationem, quia ſic temporum contingentia, do-
miniorumque mutatio exigerent, ac propterea ex re-
gula, *cum ceſſante*, *&c.* iſta proviſio ceſſare deberet
atque res ad priorem, primævumque ſtatum redire de-
beret.

Quamvis autem hoc motivum primo aſpectu apud
aliquos nimium conſiderabile, ac plauſibile videretur;
Dicebam tamen illud nullam habere ſubſiſtentiam ex
pluribus. Primò quoniam ubi conceſſio Gregorii eſſet
proviſionalis, ac eo modo quo præſupponebatur (cujus
10 contrarium videtur verius ut infrà) tunc argumentum
procederet, quando ex parte Archiepiſcopi Tarraco-
nenſis iſta conceſſio producta fuiſſet tanquam ejus ti-
tulus, cujus vigore profiteretur ſe poſſediſſe, ac poſſi-
dere hoc jus metropoliticum, cum tunc ad illum ſe re-
ſtrixiſſe cenſeretur, ſed cum exhiberetur ex parte acto-
ris, id non tollit quin Archiepiſcopus Tarraconen. al-
legare poſſet quemcunque alium titulum de mundo me-
liorem, quem allegari poſſe concedit poſſeſſio cente-
naria, ex iis quæ habentur *diſc. 47. de Regal. diſc. 3. de
alien. & contract. prohib. & diſc. 21. de judic.* & alibi,
ideoque dicere poteſt non habere hoc jus in vim dictæ
conceſſionis, ſed alterius tituli melioris poſtmodum ſu-
pervenit etiam ex cauſa oneroſa, & cum conſenſu, ac
ceſſione ipſius Narbonenſis.

Secundo non eſſe verum præſuppoſitum quod iſta
eſſet nuda proviſio, ſeu commendatio, quoniam in ea-
dem conceſſione dicitur, quod Eccleſia iſta efficieba-
tur ſuffraganea, & de iſta provincia adinſtar aliarum
11 ſuffraganearum ejuſdem provinciæ, ideoque præſup-
poſitum ceſſat ex facto, in quo advertebam æquivoca-
ri. Siquidem tunc dicitur delegatio ſeu commendatio
proviſionalis, quæ nunquam tribuit titulum metropo-
liticum jure proprio, quando non aſſignatur Eccleſia
tanquam ſuffraganea, neque tanquam talis ſubjicitur,
ſed ſolum deputatur Metropolitanus tanquam vicinior,
qui gerat vices vicarii ſeu delegati Papæ pro diœceſano-
rum commoditate, & ne cogantur adire Curiam Ro-
manam, remotam in omnibus caſibus appellationum, &
recurſuum, ipſa tamen Eccleſia continuante in ſtatu
exemptæ, ac immediatè ſubjectæ Sedi Apoſtolicæ; Ut
exempli gratia ſequitur in Eccleſia Melphitten. quæ
prius erat ſuffraganea Archiepiſcopi Barenſis, poſtmo-
12 dum verò Innocentius VIII. ex eo quod fuerit ejus
Epiſcopus, undè in ſtatu Cardinalis, juxta illorum
temporum uſum; ab iſta Eccleſia nuncupationem de-
ſumebat, illam exemit a jure metropolitico; ſed com-
perto, quod id ob diſtantiam Curiæ incommodum, ac
præjudicium clero, & populo pareret, dum ita Epiſ-
copus majorem gravandi licentiam habebat, ad eorum-
dem cleri, & populi inſtantiam deputatus fuit idem
antiquus Metropolitanus, non tanquam talis, ac jure
ſuo metropolitico, ſed tanquam vicinior, & tanquam
delegatus pro cognitione cauſarum in gradu appella-
tionis, vel recurſus, idemque in pleriſque aliis Eccle-
ſiis exemptis dignoſcitur, quod aliquis Epiſcopus ex
vicinis hanc habet delegationem, ſive Nuncius Neapo-
litanus, ut contingit in Epiſcopatu Melphien. & ſi-
milibus, undè diſcretiva eſt clara deſumpta ex diſcreto
& diverſo modo reſcribendi, qui diverſam probat vo-
luntatem ex iis, quæ habentur *diſc. 23. de benef.* & alibi
pluries; Ideoque in iſta conceſſione clauſula *ad arbi-
trium* non immutat naturam conceſſionis veri juris
metropolitici, ſed ſolum (ita fortè prudentialibus mo-
tivis exigentibus) adjecta fuit ad quandam interceſſa-
torum ſatisfactionem, exprimendo id, quod de jure
ineſt, quoniam ubi etiam iſta clauſula non adjiciatur,
adhuc in libero arbitrio Papæ repoſitum eſt hujuſmo-
di conceſſiones revocare, ſive Eccleſiarum ſtatum im-
mutare.

Et tertio clarius, quoniam ubi etiam dicta conceſſio
importaret ſolum proviſionalem delegationem ex cau-
ſa, qua ceſſante ceſſare, ſeu revocari deberet, non ta-
men exinde inferri poſſet ad jus metropoliticum Nar- 13
bonenſis, dum in eadem conceſſione Eccleſia enun-
ciatur, ac præſupponitur in ſtatu exemptæ, ac imme-
diatè ſubjectæ Sedi Apoſtolicæ juxta dictam conceſſio-
nem Julii II. ideoque in eo ſtatu relinqui deberet;
Ut fortè quando motiva prudentialia, vel politica exi-
gerent, magis expedire videretur, delegando inte-
rim proviſionaliter juriſdictionem in ſecunda inſtantia
alicui vicino, non autem ad reſtituendum antiquum
jus Metropoliticum Narbonenſi, ob incertitudinem
adhuc vigentem ob rerum Europæ motus, quod do-
minii temporalis mutatio denuò ſequi poſſet, unde
ſcandaloſum, atque indecorum eſſet, quod Sedes
Apoſtolica inconſtantiam in hoc oſtenderet, crebraſ-
que faceret mutationes à ſacris canonibus potius dam-
natas.

Nil oſtante, quod per Leonem X. exemptio con-
ceſſa per Julium II. revocata fuerit; Tum quia ut fre-
quens praxis docet, potuit iſta revocatio in partibus
talia recipere impedimenta, quod ipſamet Sede Apo- 14
ſtolica diſſimulante, ac tacitè conſentiente, non fue-
rit exequutioni demandata, nullumque habuerit effe-
ctum; Unde propterea habemus propoſitionem, quod
poſſidens ex privilegio, quod doceatur revocatum, ad-
huc in ejus poſſeſſione, manuteneri debet non obſtan-
te revocatione, quia potuit hæc non eſſe effectuata ex
deductis *diſc. 2. de præeminentiis*, Tum etiam quia poſt
Leonem, alia potuit ſupervenire Apoſtolica conceſſio,
per quam tollendo de medio ſecundam proviſionem
Leonis, reintegrata eſſet prima Julii ob vehementem
præſumptionem reſultantem à narrativa contenta in
altera conceſſione Gregorii, quoniam cum hujuſmo-
di literæ Apoſtolicæ tranſire ſoleant per manus plurium
peritorum officialium Datariæ, & Cancellariæ, nul-
latenus præſumenda eſt in omnibus iſta ignorantia ſta-
tus Eccleſiæ, & an eſſet ſubdita, vel exempta; Po-
tiſſimè verò, & clarius, quoniam ob crebras, ac fre-
quentes vocationes, & proviſiones, quæ fiunt in con-
ſiſtorio, in quo ſtatus Eccleſiæ per Cardinalem Po-
nentem inquiritur, & præconizatur, prorſus improba-
bilis dicenda eſt hæc ignorantia, atque omnino pro-
babilis veritas dictæ narrativæ, quod Eccleſia eſſet
exempta & immediatè ſubjecta Sedi Apoſtolicæ, ideo-
que ſaltem in hoc ſtatu relinquenda, ita quoque exigen-
tibus aliquibus prudentialibus motivis nimia conſide-
ratione dignis, quamvis non congruat ea calamo com-
mittere.

De pleriſque aliis pertinentibus ad iſtam Congrega-
tionem Conſiſtorialem, præſertim circa electionem
Epiſcopi, quæ in Germania adhuc eſt in uſu, & cir- 15
ca deputationem coadjutoris cum futura ſucceſſione,
habetur actum in ſtatu Advocati *ſub tit. de Canonicis,
& Capitulo*, ubi de materia electionis, & actuum ca-
pitularium *diſc. 27. cum duob. ſeqq. & diſc. 38.* in quo-
rum ultimo agitur de puncto an in conceſſione coad-
jutoriæ conſenſus Capituli debeat capitulariter præſta-
ri, atque firmatur, ut hæc neceſſitas de jure non ad-
ſit, ſolumque aliquam dubitandi rationem præbere vi-
dentur concordata.

ROMANA SIVE &c. COMMENDARUM.

Votum in pleriſque caſibus in S. Congregatione Conſiſtoriali.

An concedi poſſint, ac reſpectivè debeant Monaſteria regularia in commendam Clericis ſæcularibus, quando, & quomodo.

SVMMARIVM.

1 *Occaſio ſcribendi.*
2 *De modernis ſcriptoribus in materia, non adeo laudandis.*
3 *An uſus commendarum adverſetur juri divino antiquo.*
4 *An adeſſet uſus Regularium ante adventum Chriſti.*
5 *De introductione Ordinis mendicantium.*
6 *De præcepto non arandi in bove, & aſino.*
7 *An idem uſus commendarum adverſetur juri divino novi teſtamenti.*
8 *Quando ordo regularium initium habuerit.*
9 *Antiquitus Religioſi non erant Clerici, neque gaudebant exemptione, ſed ſubjacebant Ordinariis locorum, & parochis.*
10 *Eſſentiale requiſitum vitæ regularis eſt profiteri certam regulam, vel certum inſtitutum à Sede Apoſtolica approbatum.*
11 *De jure naturali quale ſit.*
12 *Quare uſus commendarum adverſetur juri naturali.*
13 *Quod contradiſtinctio clericorum ſæcularium, & regularium, tota pendeat à jure poſitivo Eccleſiaſtico.*
14 *An Papa tollat beneficia Eccleſiaſtica poſſeſſoribus, ac mutet ſtatum Eccleſiarum.*
15 *An commendare Monaſteria regularia clericis ſæcularibus lædat juſtitiam naturalem.*
16 *Vnde proveniat error modernorum ſcriptorum.*
17 *De commendarum origine, & introductione, & de inconvenientibus quæ producit.*
18 *De fine ob quem improbentur ſcriptores, qui uſum commendarum adeo damnant.*
19 *De Prælatura regularium ſupra Clericos ſæculares;*
20 *Quod id importat plus quàm prælatura ſæcularium ſupra regulares.*
21 *De commendis Religionis Hieroſolymitanæ, aliorumque ſimilium Religionum, quarum profeſſores ſint veri Religioſi.*
22 *De commendis illarum Religionum, quæ verè non ſunt tales.*
23 *De commendis Eccleſiarum Cathedralium, & Metropolitanarum, ac parochialium.*
24 *De Diſtinctione inter commendas temporales, & perpetuas.*
25 *De commendis monaſteriorum regularium ſine actuali conventu.*
26 *De Monaſteriis commendatis habentibus conventum illorum religioſorum, quæ conſtituunt univerſitatem vel Rempublicam.*
27 *Quale damnum vel præjudicium inferant commendæ hujuſmodi Monaſteriorum.*
28 *De Monaſteriis commendatis quæ reguntur jure ſingulari.*
29 *Iſta regulariter ſubjacent ordinariis locorum.*
30 *In quo conſiſtat æquivocum modernorum.*
31 *De cauſis ex quibus commendæ concedi ſolent, & quando non concedantur.*
32 *De clauſulis, & conditionibus adjici ſolitis.*
33 *Non ſunt admittendi Abbates diverſi inſtituti.*
34 *Concluſio diſcurſus & quomodo materia pertractari debeat.*

DISCURSUS LIV.

IN hoc anno primo pontificatus Innocentii XI. in quo
ratione muneris ejus Auditori ſedi in Congregatione 1
conſiſtoriali, in qua peragitur iſta materia commenda-
rum, quando de monaſteriis conſiſtorialibus agitur, ac
etiam ratione alterius muneris Secretarii memorialium
de eadem materia dignoſcere occaſio dedit reſpectu
monaſteriorum non conſiſtorialium, an hujuſmodi peti-
tiones remitti deberent ad Datariam, vel potius rejici;
Comperii nimium frequenter de hoc agi, cohoneſtan-
do petitiones ex illa frequentius cauſa eadem monaſte-
ria ruinoſa, vel collabentia reſtaurandi, ſive alias eo-
rum damnis, ac præjudiciis occurrendi. Cumque mo-
derno tempore in lucem prodierint quædam anonyma
opuſcula gallici idiomatis, quorum titulus eſt *de Ab-
bate Commendatario*, hujuſmodi commendarum uſum
nimium damnantia, atque comperierim quod apud ali-
quos hæc opera magnum habuerint plauſum; Hinc il-
lorum lecturæ in aliquibus ſubſeciſivis horis applicare
decrevi, atque pro meo judicio conjicere viſum eſt, quod
probabiliter ſint labores clauſtrales, cum illa affectione
adhibiti, quæ in cauſa propria, illamque tuendo, pro
humana conditione haberi ſolet; Non inveni tamen in 2
eis tantam ſoliditatem, quanta mihi exaggerata fuit;
Ex eo præſertim aſſumpto per eos firmato, non modi-
cum efformando conceptum, vel ignorantiæ, vel te-
meritatis, quod ſcilicet iſte uſus concedendi monaſteria
regularium in commendam Prælatis, & clericis ſæcu-
laribus, divino, naturali, & Eccleſiaſtico juri, ac etiam
politico adverſetur, ac reſiſtat.

Quatenus enim pertinet ad jus divinum, neq; in una,
neque in altera ſacra pagina utriuſque, veteris, ac novi 3
Teſtamenti, præſcripta videtur iſta contr. diſtinctio cleri-
corum ſæcularium, & regularium, adeo ut abſurdum, vel
implicantiam juri divino contrariam redoleat, ut clericus
ſæcularis prælaturam habeat, ac regimen, & adminiſtra-
tionem monaſterii regularis; & è converſo quod cleri-
cus regularis prælaturam, ac adminiſtrationem habeat
ſæcularis Eccleſiæ cathedralis, vel metropolitanæ, ſive
parochialis; Illa namque diſtinctio (antiquis etiam ca-
nonibus fortè ignota) inter titulos, & commendas, à re-
centiori jure Eccleſiaſtico potius provenire videtur. In
veteri ſiquidem ſacra pagina habetur ordo Levitarum;
& Sacerdotum, non tamen hæc diſtinctio in hoc genere
hujuſmodi ſpecierum, ſæcularium, & regularium; Quã-
vis etenim Elias, & Eliſæus, aliique ſimiles prophetæ in
monte Carmelo, & alibi anachoreticam, ac Religioſam 4
ducerent vitam. Unde propterea in quinto ſæculo noſtræ
ſalutis per Joannem Patriarcham Hieroſolymitanum ad
iſtorum imitationem juxta unam opinionem, inſtitutus
fuit ordo eremitarum montis Carmeli, qui in Occidente
introductus, vel renovatus fuit cum auctoritate Sedis
Apoſtolicæ in eodem decimo tertio ſæculo, in quo aliæ
tres Religiones mendicantes, Prædicatorum, Minorum,
& Heremitarum Sancti Auguſtini fundatæ, vel reſpecti-
vè per Apoſtolicam Sedem approbatæ fuerunt, ac pro-
pterea iſtæ quatuor Religiones dictæ fuerunt mendican-
tes, atque novus in Eccleſia latina inolevit Ordo regula- 5
ris, mendicantium nuncupatus, ad differentiam antiquio-
ris monaſtici, ut iſtos Ordines diſtinguendo, atque ſingu-
larum Religionum originem, ſeu fundationem, ac in-
ſtitutum recenſendo, advertitur in opere Italici idioma-
tis, cui titulus eſt *il Dottor Volgare lib. 14 ſub tit. de regu-
lar. præſertim c. 30.* Non tamen legitur quod præter Eli-
ſæus, & Elias, ac alii ſimiles tria ſolemnia, regularia ſub-
ſtantialia vota emiſerint, adeo ut eſſent regulares con-
tradiſtincti à ſacerdotibus, & levitis ſæcularibus.

Et quamvis aliqui, ex pia meditatione, vel ex ingenii
acumine, ac oſtentatione ponderent divinum præceptum 6
Levitici, Non arabis in bove & aſino, ac propterea ad
iſtam inferant contradiſtinctionem ſæcularium, & regu-
larium, quodque uni non debeant ſe ingerere in præla-
turis, & adminiſtrationibus aliorum, ſicut iſta mixtura

conſideratur

Digitized by Google

conſideratur, præſertim *diſc. 4. num. 57. & diſc. 24. de praemin.* Attamen, ut præmiſſum eſt, iſta in propoſito dicenda venit eorumdem clauſtralium pia meditatio, ſive ingenioſa conſideratio, quoniam ſi hodie ruſtici adeſſent, qui iſtum haberent morem arandi in bove, & aſino, ut fortè in aliquibus regionibus practicatur, non exinde peccatum aliquod committerent, neque divino præcepto contravenire dicerentur; ſiquidem iſtud præceptum continet myſtica, quæ per myſterium incarnationis, & paſſionis D. N. J. Chriſti noſtræque redemptionis, utpotè jam adimpleta evanuerunt; Atque in hoc præciſo puncto quod regularis ſit caput, & prælatus, ac adminiſtrator Clericorum, & Eccleſiarum ſecularium, vel è converſo, docet generica inconcuſſa praxis, ut advertitur infra, agendo de jure naturali, & Eccleſiaſtico.

Minuſque dici poteſt repugnare jus divinum novi Teſtamenti, quoniam in Evangelio, vel in actibus Apoſtolorum, aliiſque locis, ex quibus in clara littera, vel
7 in ſenſu per Eccleſiam recepto, divinum jus deſumitur, iſta contra diſtinctio ſæcularium, & regularium non habetur. Quamvis etenim moderni regulares, eorum inſtitutum ingenioſè magnificare ſatagant, quod fuerit in Eccleſia primitiva primum, & antiquius, quàm illud Clericorum ſæcularium, ac propterea ipſum Petrum Chriſti Vicarium, & Apoſtolorum Principem eorum fundatorem, & Patriarcham deſcribere ſolent, id deſumendo ab actibus Apoſtolorum, comprobantibus vitam communem, quæ regularibus, non autem ſæcularibus congruit. Attamen ut advertitur *diſc. 1. de regularib. circa principium*, magis autem in eodem ſuperius allegato opere italici idiomatis *cui titulus eſt il Dottore Volgare ditto titul. de Regular. in proemio*, id continet
8 æquivocum, quoniam initio naſcentis Eccleſiæ vita communia erat omnium Chriſtianorum, etiam merè ſæcularium, eorumque uxorum, ac etiam viduarum, ut eadem acta Apoſtolorum docent; Ideoque verius eſt quod regulare inſtitutum in Oriente initium habuerit à Sancto Baſilio, in Occidente autem à Sancto Benedicto, & à Sancto Auguſtino, poſt ceſſatum paganiſmum, ac ſequutam Eccleſiæ tranquillitatem per baptiſmum Conſtantini, quoniam licet in antecedentibus temporibus, in quibus Eccleſia vixit ſub Gentilium perſequutionibus, fundata fuerint monaſteria monachorum, ut legitur in actis SS. Antonii Abbatis, & Hilarionis, aliorumque ſimilium; Nihilominus erant potius ſæculares, qui anachoreticam vitam, non quidem ſolitariam, juxta illam Pauli primi Heremitæ, & Macarii, ac Honufrii, & ſimilium, ſed ſociativam, & collegialem ducebant, non tamen habetur, quod viverent ſub certa regula per Sedem Apoſtolicam probata, cum emiſſione trium votorum ſubſtantialium.

Quinimò etiam poſt introductionem prædicta-
9 rum religionum Sancti Baſilii, & Sancti Benedicti, & ſimilium, antiquitus monachi, aliique religioſi non erant Clerici, ſed Clericari expreſsè prohibebantur, ac propterea more reliqui populi ſæcularis ſubjacebant parocho, & recipiebant ſacramenta in parocho, & recipiebant ſacramenta in parochia, ut advertitur *diſc. 5. & ſeqq. de decimis*, atque in juriſdictionalibus, & in morum correctione ſubjiciebant Epiſcopo ob adhuc non introductum uſum exemptionum, cum juriſdictione conceſſa ipſis prælatis regularibus, quod ſequutum eſt à milleſimo citra, licet aliqui id tribuant Divo Gregorio, quod eſt erroneum, ut advertitur *diſc. 28. de juriſdict. & dicto diſc. 5. & 19. de Regularibus*, & alibi; Et per conſequens omnimoda contradiſtinctio Clericorum ſæcularium, & regularium, eorumque prælaturarum, & beneficiorum, ex qua prodiit regula, quod ſæcularibus, & regularia regularibus conferri debent, eſt potius moderna à milleſimo citra.

Et quidem, cum primum, ac eſſentiale requiſitum ſtatus regularis ſit illud, ut profeſſio fieri debeat in cer-
10 ta Religione, vel in certo inſtituto per Sedem Apoſtolicam approbato ex deductis *diſc. 50. & 66. de Regular.* & alibi, hinc non videtur quomodo caſus dari valeat, quod etiam in primitiva Eccleſia ſub perſequutionibus gentilium id ſit verificabile.

Quo verò ad jus naturale, cui quoque hunc uſum 11
commendarum adverſari dicitur; In primis; excepto illo jure divino, cui naturale morale ineſt, in utraque prædicta ſacra pagina contento, non videtur qualia ſint volumina, in quibus iſtud naturæ jus regiſtratum ſit, & quinam fuerint ejus legiſlatores, ut alibi pluries advertitur, ideoque dicendum eſt, quod ſecluſo illo jure naturæ quod, ut ſupra utpotè reſpiciens moralia, ineſt juri divino, duplex jus naturæ in corde, vel in ſenſibus homines habere videntur, unum circa ea quæ reſpiciunt ſenſus corporeos delectantes, vel contriſtantes, atque iſtud quod penè in omnibus etiam brutis eſt commune, in propoſito non eſt adaptabile; Alterum verò quod ſolum hominibus rationis uſum habentibus, non autem animalibus irrationalibus congruum eſt, atque iſtud verè potius à Religione, quam homines profitentur, & à civili educatione inſitum videtur, atq; de iſto dicendum venit quod præfati ſcriptores ſenſerint, non autem de primo, quando dicunt quod commendarum uſus eſt contrarium juri naturali; Quamvis enim exemplum 12
quod ab eis deducitur, congruat primo in re quæ ſubjaceat ſenſibus corporeis, ac videatur cum oculis carnalibus, non autem cum illis intellectus, quod ſcilicet monſtruoſum ſit, & contra naturam, ut caput ſit diverſæ naturæ, quam ſint membra, & reliquum corpus, puta quia bos habeat caput aſini, & econtra, & ſic quod Clericus ſæcularis ſit caput, & Prælatus monaſterii regularium; Attamen eſt exemplum intellectuale, quod non cadit ſub oculis, & ſenſibus corporeis, ſed percipitur judicio intellectus, atque pendet à diſcurſu rationali, qui dependentiam habet à jure humano Eccleſiaſtico, quoniam ſi non haberetur jus Eccleſiaſticum, utique iſta monſtruoſitas non adeſſet; Attento ſiquidem ſolo jure, vel inſtinctu naturali, nulla dignoſcitur differentia inter Eccleſiaſticos, & laicos, vel in eodem genere Eccleſiaſticorum, inter Clericos ſæculares, & Clericos regulares, ſed iſta ſæcularium, & regularium diverſa, vel oppoſita natura tota pendet à fictione legis Eccleſiaſticæ poſitivæ; Igitur fabuloſum eſt aſſumptum, ut uſus commendarum juri naturæ adverſetur; Idemque diſcurſus ad amuſſim cadit in alio exemplo quod pater ſit diverſæ vitæ, diverſæque naturæ, vel ſtatus, quam ſint filii, quam ſint filii, cum ſimilibus.

Cum itaque iſta monſtruoſitas tota pendeat à quadam fictione, ſive intellectuali diverſitate, quam in- 13
duxit jus poſitivum Eccleſiaſticum à ſummis Pontificibus, vel à Conciliis ordinatum, adeo ut ſi iſtud non eſſet conditum, vel ſi aboleretur, utique nulla dignoſceretur differentia, vel monſtruoſitas, quæ ab eadem diverſa natura artificiali, vel intellectuali pendet; Hinc ſequitur, quod ſi Papa conditor hujus legis illi derogat, vel diſpenſat, tunc tanquam ex ceſſante præ-
ſuppoſito, vel ex remotione obſtaculi omnis penitus 14
monſtruoſitas ceſſat; Eo modo quo *diſc. 148. de Regal.* & alibi habetur in quæſtione, an Papa, ſine demerentia, vel alia juſta cauſa tollere poſſit prælaturas, vel commendas, aut beneficia ſæcularia, de ſui natura perpetua, non autem manualia, quoniam eſſe perpetua vel naturali, ſed à jure merè poſitivo Eccleſiaſtico per Papam condito, cui poteſt ipſemet Papa in totum derogare, vel in caſibus particularibus diſpenſare cum ſimilibus, ideoque paſſim Eccleſias regulares facit ſæculares, *ut diſc. 3. de praeminent.* & alibi; vel è contra ſæculares facit regulares.

Exindeque reſultat plana reſponſio ad majus eorumdem ſcriptorum fundamentum, cui innixi firmant præ-
fatum aſſumptum, quod commendare monaſteria re- 15
gularia Clericis ſæcularibus lædit juſtitiam naturalem, tollendo regularibus id, quod ſuum eſt, ac tribuendo ſæcularibus, qui nullum jus in eis habent, ac propterea
inferunt

Digitized by Google

inferunt ad conſequentiam læſionis omnis juris divini, naturalis, & poſitivi ob juſtitiæ læſionem; Quoniam debitas eſſe regularibus prælaturas monaſteriorum provenit ex mera gratia, & conceſſione Sedis Apoſtolicæ, non autè ex aliquo contractu oneroſo, & correſpectivo, cujus obſervantia aliquod habeat fundamentum in illo jure naturali, vel gentium, quod circa obſervantiam pactorum ſomniant Legiſtæ ex deductis eodem *diſc.* 148. *&* 177. *& in aliis pluries eodem tit. de Regal.* Igitur non eſt tollere jus proprium, neque lædere juſtitiam communitativam, ſed ſolum auferre illud gratuitum beneficium, quod ex juſtitia diſtributiva potius, quàm com-
16 mutativa, gratioſè, ac benevole conceſſum eſt; Ad id autem ſcribentes non reflectunt, utporè fori, ac negotiorum præſertim Romanæ Curiæ nullatenus, vel parum expertes, ideoque in ſola rerum ſuperficie immorantes, atque ad rerum principia, cum debito ratiocinio, ac vero ſcientifico more, non reflectentes, ut pluries advertitur, & inculcatur *in conſpectu legis & rationis hoc tomo ſupplementi in fine.*

Indebitè quoque aliqui ex noſtris, ex hujuſmodi ope-
17 ribus magnum in auctoribus efformant judicium eruditionis, ac ingenii, ex eo quod commendatum occaſionem, vel originem perſcrutentur, vel quod obſervent, & exaggerent inconvenientia; Id enim rem novam non continet, ſed meram redolet collectionem factam, ut vulgo dici ſolet, cum humerorum potius improbo labore, quam cum ingenii acumine, ac operatione, dum hæc recenſentur per antiquos, ac medios ſcriptores, & præſertim *per Rebuff. in praxi benef. tit. de commendis* à quo plerique alii mutuantur, neque *Rebuff* eſt illorum inventor, vel primus relator dum ante illum recenſentur à pleriſque Pontificibus, & Conciliis, præſertim verò ab ultimo Lateranenſi, aliiſque ſcriptoribus.

Illa ſiquidem non negantur, quando ſine juſta cauſa,
18 debitaque circumſpectione, vel cum immoderata frequentia hujuſmodi uſus practicetur; Unde hæc propterea præfatorum ſcriptorum impugnatio illum non habet finem, ut iſte uſus ſubſtineatur, utporè commendatione dignus, ſed ad effectum oſtendendi, quod ipſi ſolum vel cum aliquo livore, vel cum imperitia ita ſcribunt materiam, non adeò benè callentes, atque ita cum eorum generalitatibus temere de injuſtitia, & impietate redarguentes, tam Regem Chriſtianiſſimum, qui omnium frequentius hujuſmodi petitiones facere ſolet in monaſteriis de ejus jurepatronatus, alioſque Reges & Principes, qui eaſdem faciunt petitiones quàm etiam Papam, & Sedem Apoſtolicam hujuſmodi petitionibus annuentem quoniam objecta intelligi debent quando inconſideratè, ac ſine juſta cauſa prodigaliter id ſequatur in cathedralibus, & metropolitanis, vel parochialibus potius juxta ſequentes diſtinctiones, atque de hac ſpecie propriè ac principaliter antiqui loquuntur.

Si enim in ſenſu præfatorum ſcriptorum aliorumque ſimilium prælatura clerici ſæcularis in Eccleſia vel monaſterio regulari exaggeratam ſemper produceret mon-
19 ſtruoſitatem, omni juri divino, naturali, & Eccleſiaſtico, ac etiam politico contrariam, exindè ſequeretur, quod idem abſque dubio ab identitate, imò à majoritate rationis deberet ſequi in prælatura clericorum regularium in Eccleſiis ſæcularibus, & ſupra clericos ſæculares; Et per conſequens ſemper, atque pro regulæ deberent regulares reputari inhabiles ab Epiſcopatus, & Archiepiſcopatus, aliiſque ſimiles, vel æquipollentes prælaturas; Ac etiam quamplutibus monaſteriis, vel conventibus ordinis monaſtici, & mendicatis; prioratibus, vel commendis ordinis militaris præſertim ſancti Joannis Hieroſolymitani tolli deberet illa ſpiritualis ordinaria, & quaſi Epiſcopalis juriſdictio, quæ habetur, & exercetur in pleriſque oppidis, & caſtris cum clero, & populo Epiſcoporum adiectas juxta multos caſus recenſitos *diſc.* 1. *& ſeqq. & tot. tit. de juriſd. ſparſim*; Id etenim eſt longè magis, quam regere exiguum numerum Religioſorum cum certa regula viven-

tium in uno monaſterio, dum ita verificatur utrumque abſurdum, quod caput eſt diverſum à corpore,
quodque pater eſt diverſæ vitæ, & inſtituti, quam ſint 20
filii, atque Religioſi, vel regulares lædere dicuntur juſtitiam, occupando illas prælaturas, quæ pertinent ad clericos ſæculares; Unde propterea quando regulares conqueruntur quod per clericos ſæculares mediante iſto uſu commendarum eis tolluntur Abbatiæ; reſponderi poteſt, quod abſtineant ipſi ab ambiendis, & aſſequendis Epiſcopatibus, & Archiepiſcopatibus; aliiſque prælaturis ſæcularibus ut ſupra, & tunc juſtam, ac rationabile erit, quod clerici ſæculares omnino abſtineant à commendis. His itaque non inutiliter prænotatis, atque aſſumendo materiam non incongruum videtur diverſas commendarum ſpecies quoque præmittere, ſive diverſos earum caſus, quorum diſtinctio in omnibus optimum eſt antidotum veneni æquivocorum, cui ſuperficiales perpetuo ſubjacent, quando cum auctoritatum litera, & propoſitionum generalitate in omnibus caſibus indefinitè procedatur.

Prima agitur ſpecies commendarum eſt illa, quæ eſt 21
in uſu in Religione ſancti Jo. Hieroſolymitani, aliiſque ſimilibus Religionibus militaribus, quæ ſint verè tales, quia nempè earum poſſeſſores emittant tria vota ſubſtantialia, ideoque ſint veri Religioſi juxta diſtinctionem, de qua plenè *diſc.* 92. *de juriſd.* ac etiam *diſc.* 1. *de Regular.* & alibi, iſtæque ſpecies commendarum non cadant ſub hac inſpectione. quoniam reverà ſunt beneficia regularia, ita pro quodam loquendi uſu in Religionibus militaribus nuncupata ad differentiam dignitatum, quæ explicantur ſub vocabulo prioratuum & bajulivatuum, atque & de his agitur pluries *ſub tit. de benef. præſertim diſc.* 8. *&* 69.

Altera eſt ſpecies conſimilis commendarum illarum Religionum militarium, quæ reverà non ſunt tales, ſed
ſolum pia, & Eccleſiaſtica inſtituta, quia eorum pro- 22
feſſores non emittunt dicta tria vota, ideoque non ſunt veri Religioſi, ut exempli gratia in Italia ſunt milites ſancti Stephani, aliiſque ſimiles in eadem Italia, & Hiſpania, Gallia, Germania, Luſitania, aliiſque regionibus, recenſiti *eod. diſc.* 92. *de juriſd.* Magiſque diſtinctè, & ex profeſſo in dicto opere Italici idiomatis cui titulus eſt *il Dottore Volgare lib.* 14. *eod. tit. de Regular.* iſtæque commendæ habent potius naturam primogeniorum vel majoratuum, ſeu fideicommiſſorum ſingularium, quàm beneficiorum, ut habetur *diſc.* 8. *de fideicommiſſ. & diſc.* 20. *de jurepatronatus*, & alibi pluries; ac pariter iſta commendarum ſpecies eſt extra propoſitum.

Tertia eſt ſpecies illarum commendarum, quarum praxis ante Concil. Trid. ubique frequens erat, etiam
Italia, & in Hiſpania, hodie verò poſt dictum Conci- 23
lium ab iſtis provinciis omnino exulavit, earum tamen uſus (licet non adeo frequens, ut prius) adhuc viget in Germania, & quandoque (magiſque tamen rarè) in Gallia, & in Polonia; aliiſque regionibus, cathedralium ſcilicet, & metropolitanarum, ac parochialium, in quibus iſte uſus commendandi practicari ſolebat, ac reſpectivè ſolet, ad effectum fraudandi canonum, & conciliorum prohibitionem ſuper earum multiplicitate in una perſona, ob matrimonium ſpirituale; quod inter hujuſmodi Eccleſias, earumque prælatos, vel rectores contrahi dicitur, ne detur abſurdum, ut unus vir, duas; vel plures habeat eodem tempore uxores. Vel ob impedimentum, quod alias in ea perſona vigeat, ratione ætatis, vel defectus ſacrorum ordinum, ſive alterius requiſiti neceſſarii ad obtinendum iſtas Eccleſias in titulum.

Iſta itaque ſpecies verè, & propriè majori damnatione digna reputati ſolet, ac debet, utporè majorum ſcandalorum, & inconvenientium productiva, quam ſit altera monaſteriorum regularium, de quæ infra, dum iſtæ Eccleſiæ pernecceſſe annexam habent utramque cleri ſæ-

cularis, & populi, imò etiam ipſorummet regularium quamvis exemptorum in ſuis caſibus, curam juriſdictionalem, & ſacramentalem, ac propterea prorſus congruum videtur, ut ille qui non ſit in legitima ætate, vel non ſit in ſacris conſtitutus, aut alium ſimilem habeat defectum, hanc longè majorem quamplurium diœceſum, & quamplurium capitulorum, & collegiorum Eccleſiaſticorum, ac etiam monaſteriorum, ipſorumque monaſteriorum regularium ac populorum curam juriſdictionalem, & ſacramentalem ac civilem, & œconomicam adminiſtrationem habere debeat, adeo ut nulla cadat proportio inter iſtam ſpeciem, & alteram ſequentem, atque multa inconvenientia deſuper conſiderari ſolita verè iſtam percutiunt ſpeciem, Ita etiam comprobante ipſo Concilio Tridentino, quod hanc ſpeciem poſitivè damnat alteram verò non, præterquam ubi agatur de capitibus Religionum; At etiam docet Sedis Apoſtolicæ obſervantia, quoniam poſt dictum Concilium iſta ſpecies in Italia, & Hiſpania, aliiſque locis penitus abolita eſt, non tamen abolita altera, cujus uſus etiam in Italia, imò in ipſamet Urbe ejuſque adjacentibus locis adhuc viget, ut in Vrbe docet praxis monaſteriorum ſancti Gregorii ordinis Camaldulenſium, & SS. Vincentii, & Anaſtaſii trium fontium ordinis Ciſtercienſium, cum ſimilibus; Et extra Urbem in locis viciniis eſt monaſterium Cryptæferratæ prope Tuſculum ordinis S. Baſilii, & Monaſteria Farſæ, & Sublaci ordinis Chaſſinenſium, cum aliis quampluribus per Italiam.

Et nihilominus, etiam in hac ſpecie Cathedralium, & Metropolitanarum adhuc quandoque præſertim in Germania, ac alibi expedit, imò cogit neceſſitas commendandi aliquas Eccleſias depauperatas, vel oppreſſas ab hæreticis, illis nimium qualificatis, ac potentibus Prælatis, qui aliam poſſideant majorem Eccleſiam, ut exempli gratia contingit in tribus Archiepiſcopis electoribus, aliiſque ſimilibus, aut filiis magnorum Principum, qui cum eorum auctoritate & potentia Eccleſias oppreſſas, vel oppreſſionibus ſubjectas tuebantur, ac oppreſſores expellant, ſive eis reſiſtant, ne majores committantur mala, cum ſimilibus cauſis, vel circunſtantiis, quæ à mixtura hæreticorum, vel infidelium, aut ſchiſmaticorum oriantur; Atque in iſtis, vel ſimilibus caſibus, ſive ex iſtis, vel ſimilibus cauſis iſta congregatio hujuſmodi commendas, vel conceſſiones in adminiſtrationem admittere ſolet, non autem ad ſolam petentium complacentiam, vel ditationem, ut iidem ſcriptores, ac alii, à quibus ipſi mutuarunt, de hac veritate non informati, abſque aliquo fundamento obloquuntur.

Et quamvis, tam in iſta ſpecie commendarum cathedralium, vel metropolitanarum, aliorumve Eccleſiarum ſecularium utramque curam prædictam juriſdictiona-
24 lem, & ſacramentalem, vel alteram habentium, ac propterea ob defectum ordinum, vel ætatis, aut incompatibilitatis non poſſint illi perſonæ conferri in titulum, ideoque dentur in commendam adhiberi ſoleat diſtinctio, quæ ſequenti ſpeciei quoque convenit, inter commendas, nempe temporales, & perpetuas, cum magna effectuum diverſitate ex una, vel altera ſpecie reſultantium, dum antiquis temporibus, atque attenta commendarum origine, vel introductione temporales potius erant jure adminiſtrationis quam propriæ utilitatis ac ditationis, ut patet ex DD. de materia agentibus, & præſertim *ex Lotter. de benef. lib. 3. q. 8. Caſtropalao tract. 13. de benef. diſp. 1. puncto 8. Fagnan. in Cap. in Eccleſiis de cappell. monach. & in cap. cum ad noſtram. de elect.* qui omnes referunt *Rebuff.* & alios antiquiores; Attamen, ut iidem teſtantur, atq; docet notoria praxis, in deſuetudinem abiiſſe videtur prima ſpecies commendarum temporalium, ſolumque in uſu eſt altera perpetuarum, ſuper quibus etiam frequentes cadunt quæſtiones ſuper modo vacationis, ac reſpectivè ſuper earum reſervationibus, vel affectionibus ex pluries deductis in ſua ſede *ſub tit. de benef.*

Demum quarta eſt ſpecies, ad rem noſtram magis adaptata, & quæ ſcribendi occaſionem tribuit, illarum commendarum, quæ de monaſteriis, vel conventibus regularibus fiant Cardinalibus, vel Prælatis, aut clericis ſæcu- 25
laribus; Atq; in hac ſpecie tres quoq; caſus diſtinguendi videntur, ut ita eviteutur; Primus enim caſus eſt ubi agitur de illis monaſteriis, quæ actuali conventu carent, ideoq; ſunt ſub adminiſtratione, ac diſpoſitione Papę, vel reſpectivè ſunt providenda ad pręſentationem, vel nominationem Regis, vel alterius patroni; Iſtoq; caſu nullum ex præmiſſis inconvenientibus cadit, adeo ut iſta monaſteria ſortiantur naturam aliorum ſimplicium beneficiorum, quibus penè in omnibus aſſimilantur iſtæ commendæ, quarum uſus ita continuatur pro conſervatione ſtatus regularis ad effectus proficuos exindè reſultantes, *ut in d. tit. de benef.* advertitur, *præſertim in 2. Ferrarien. prioratus diſc. 143.* & alibi, & ſic extra rem noſtram.

Alter caſus eſt ubi agitur de monaſteriis, vel conventibus illorum Religioſorum, qui conſtituunt rempublicā,
ſive univerſitatem in toto orbe catholico, ſive in aliqua 26
regione, vel provincia, adeo ut vivant ſub eorum Prælato generali, & aliis provincialibus reſpectivè, atq; Religioſi non ſint fixè, ac præciſè addicti illi monaſterio vel conventui, ſed eorum, ac etiam prælatorum fiant crebræ mutationes juxta diverſa Religionum inſtituta, ut advertitur *diſc. 28. de juriſd. & diſc. 1. & 19. de Regular. & in aliis eod. tit.* atq; verificatur in ſuperius enunciatis monaſteriis Urbis, ac reſpectivè locorum adjacentium S. Gregorii, Trium fontium, Cryptæferratæ, Farſæ, Sublaci, & ſimilibus, & tunc nullatenus pariter intrant ſuperius enunciata inconvenientia, quoniam menſæ ſunt ſeparatæ; Una ſcilicet Abbatialis, quam adminiſtrat commendatarius, & altera conventualis, quam adminiſtrant Abbas, vel prior, ſive alter ſuperior, & monachi; Et quatenus hæc diviſio menſarum, & bonorum non adſit, adhuc Abbas commēdatarius ex fructibus, & redditibus monaſterii ſolvit conventui Religioſorum certum annuum, vel menſtruum annuum, vel menſtruum cenſum pro eorum victu, aliiſq; occurrentiis, adeo ut in iſta parte œconomica, nullam, vel modicam commendatarius exerceat juriſdictionem, & auctoritatem cum Religioſis; Et quod magis eſt ſe nō ingerit in iis, quæ concernunt eorum mores, ac diſciplinam regularem, dum habent proprium Abbatem, & ſuperiorem localem, ac etiam alios ſuperiores Generales, vel Provinciales reſpectivè ejuſdem ordinis, vel inſtituti, Atq; ſi quæ juriſdictio, vel poteſtas cum eis exerceretur, illa eſt per accidens, non ratione inſtituti, vel diſciplinæ regularis, ſed ratione juriſdictionis ordinariæ ſpiritualis, vel quaſi epiſcopalis, quam Abbas commendatarius habeat in loco juxta caſum, de quo *diſc. 102. de juriſdict.* ubi de monaſterio ſublacenſi, cum ſimilibus, quod nullam continet implicantiam, vel monſtruoſitatem, quoniam alias ſubjacerent Epiſcopo, vel ordinario loci ex juriſdictione à Conc. Trid. & Apoſtolicis conſtitutionibus delegata ex pluries deductis *eod. tit. de juriſd. & ſub altero de Regul. & Miſcell. Eccleſiaſt.* neque Religio præjudicata remanet in amiſſione prælaturæ, dum adhuc ibi habet ejus Prælatum regularem, cum titulo, & præeminentiis abbatialibus.

Atque hinc ſequitur quod commenda verè, & propriè
aliud non infert dānum, vel pręjudicium, niſi circa amiſ- 27
ſionem, vel diminutionē majorū redditüum, quorū copia, & ſuperfluitas Religioſis frequētius ſolet eſſe potius præjudicialis, & productiva relaxationis diſciplinæ, & humilitatis Religioſæ, aliorumq; inconvenientiū, quāvis è converſo impediat, vel minuat illas eleemoſynas, aliaq; pietatis opera, quæ Religioſi facere deberent, ſi illos exuberantes redditus haberent; Sub Judice indeciſam relinquēdo litē, an hoc præponderet illis malis, & inconvenientibus, quæ nimiæ divitiæ in Religioſis, præſertim verò in eorum Abbatibus, aliiſq; ſuperioribus, & adminiſtratoribus parere ſolent; Ita namque caſus præbere poteſt, ac ſolet malos, vel reſpectivè bonos commendatarios, ſicuti bonos, vel reſpectivè malos Abbates, & ſuperiores regulares,

regulares, in quibus quandoque majora dignoſcuntur
inconvenientia, quam in commendatariis.
Tertius demum eſt caſus, in quo agatur de illis mo-
naſteriis, quæ reguntur jure ſingulari independenter ab
28 aliis, adeo ut non conſtituant Rempublicam, ſive uni-
verſitatem, ſed habeant Abbatem, & monachos fixos,
ibique perpetuo addictos juxta caſum de quo *d. diſc. 28.*
de juriſd. & alibi, ac propterea non adſit regimen præ-
latorum Generalium, & Provincialium, minuſque ad-
ſint crebræ mutationes Religioſorum ac ſuperiorum de
loco ad locum; Et quæ mutationes cum uniformi inſti-
tuto, ac regimine univerſali, revera ſubſtinent diſcipli-
nam regularem, atque operantur, ut non ſequantur illæ
ſcandaloſæ relaxationes, quæ leguntur in temporibus
antiquioribus. Et tunc ſi concurrunt eædem circumſtan-
tiæ, de quibus in caſu proximè præcedenti, quod ſcili-
cet menſæ abbatiales, & conventuales omnino ſeparatæ
ſint, quodque conventus habeat proprium Abbatem,
vel alium ſuperiorem ſubalternum contradiſtinctum ab
Abbate commendatario, intrare videntur eadem, quæ
in præcedenti caſu dicta ſunt, ut commenda in effectu
aliud malum non producat niſi privare Abbatem regu-
larem illis majoribus divitiis, quæ commendatario aſſi-
gnantur, & ſic non urgent inconvenientia, de quibus
ſupra.
Ubi verò hæc diſtinctio non adeſt, adeo ut commen-
mendatarius in omnibus gerat partes Abbatis, ac ſupe-
rioris regularis, non ſolum circa œconomica, & civi-
lia, ſed etiam circa moralia, ipſamque diſciplinam re-
gularem, & tunc dignoſci videtur aliquod ex dictis in-
convenientibus, quia diverſum ſit caput à membris,
ſive diverſa vitæ inſtituta patris quam filiorum, ſed non
eſt inconveniens adeò magnum ſicuti per dictos ſcrip-
tores exaggerari ſolet, quoniam ſicuti non eſt mon-
ſtruoſum, neque abſurdum, ut regularis ſit Epiſcopus,
ac Prælatus, & ſuperior clericorum ſæcularium, ut ſu-
pra, ita è converſo.
Quin imò magis ad rem, ut advertitur *eod. diſc. 28.*
de juriſd. & diſc. 1. de regul. & alibi hujuſmodi mona-
ſteria ſingularia, quoties munita non ſint ſpeciali pri-
vilegio exemptivo, ſubjacent Ordinario loci; Et per
29 conſequens quemadmodum non eſt incongruum ut re-
gantur à Prælato ſæculari, qui ſit ordinarius loci, ita
non incongruit, ut regantur à clerico ſæculari, qui ſit
commendatarius ejuſdem monaſterii; Potiſſimè quia in
concernentibus inſtitutum ac diſciplinam regularem, de-
putari poteſt, ac ſolet, ex ipſorum Religioſorum ele-
ctione, vel ex ſuperioris deputatione unus ex ipſis Re-
ligioſis in vicarium ac ſuperiorem ſubalternum, eodem
modo quo (E G.) praxis docet in presbyteris Congre-
gationis oratorii, ſive S. Philippi Nerii, quod in om-
nibus ſubjacent Ordinario loci, eodem modo quo alii
clerici ſæculares civitatis, & tamen habent proprium
ſuperiorem, qui domi eos regat ſuper obſervantia in-
ſtituti, & per conſequens non adeſt illud malum, quod
exaggeratur, quoniam revera illa inconvenientia, quæ
per antiquos ſcriptores declamantur, à quibus moder-
30 ni, non diſtinguendo lepram à lepra tranſcripſerunt,
percutiunt tertiam ſpeciem commendarum Eccleſiarum
cathedralium & metropolitanarum, vel parochialium,
ut ſupra; Ideoque manibus palpatur æquivocum prædi-
ctorum modernorum ad has diſtinctiones non refle-
ctentium.
Adhuc tamen S. Congregatio in monaſteriis conſi-
ſtorialibus, de quibus tantum in eo tractatur, vel Data-
ria in non conſiſtorialibus, cum nimia circumſpectione,
ac maturitate procedere ſolet, non de facili id admit-
tendo niſi prævio examine juſtæ cauſæ, quæ ut pluri-
mum illa eſſe ſolet reficiendi Eccleſiam, & monaſte- 31
rium, quæ ex Religioſorum incuria, & mala admini-
ſtratione ruinam paſſa ſint, vel recuperationis bonorum
à potentibus occupatoribus, vel iiſdem reſiſtendi, eo-
dem modo quo de commendis cathedralium, & me-
tropolitanarum dictum eſt, inſpiciendo an cauſæ ſint
veræ, & an perſonæ poſſint eis conſulere, vel an po-
tius ſit color quæſitus; Et quando etiam videatur de ju-
ſta cauſa conſtare, adhuc id non ſolet concedi in illis
monaſteriis, quæ ſint capita Religionum, ita inhæren-
do diſpoſitioni S. C. T. quod iſto caſu excepto, non vi-
detur hujuſmodi commendas damnare, ſicuti illas ca-
thedralium, & metropolitanarum, vel parochialium;
unde ex eodem Concilio clarè iſtæ diſtinctiones com-
probantur.
Et ulterius quando concedatur, adhuc ſolet adjici
clauſula ſeu lex, ut commenda duret durante vita illius
perſonæ, cui conceditur, eaque finita redeat in titu- 32
lum, ut prius; Facilius autem concedi ſolet caſus con-
verſus, quod nempe monaſterium commendari ſolitum
redeat in titulum, ſuæque Religioni reſtituatur, cum
ita res redeat ad ſuam primævam cauſam, ſuumque
principium.
Parce quoque, nimiumque circonſpecte procedere
ſolent, tam iſta S. Congregatio, quam Dataria in ad- 33
mittendo præſentationes Religioſorum diverſi inſtituti
in Abbates, & ſuperiores ex dicta ratione, quod de-
deceat caput eſſe diverſum à membris, vel patrem à
filiis, dum iſto caſu proviſiones eſſe ſolent in titulum,
non autem in commendam, ideoque dicta inconve-
nientia facilius intrant.
Ex his autem concludendo patet quod materia non
eſt capax regulæ generalis, quæ indefinitè omnibus
adaptetur caſibus, quodque error eſt cum generalibus 34
propoſitionibus in abſtracto, vel cum auctoritatum li-
tera in omnibus caſibus pariformiter procedere, cum
verius totum pendeat ex ſingulorum caſuum particula-
ribus circumſtantiis, quæ arbitrium regulare debent,
adeo ut vitium in utroque extremo adeſſe dicatur; Vi-
tioſum namque eſt ita generaliter, ac indefinitè hunc
uſum damnare, atque hujuſmodi petitionem rejicere;
Et è converſo vitioſum eſt illum generaliter, ac inde-
finitè laudare, dictiſque petitionibus ſemper, ac de fa-
cili annuere, cum verius in ſingulis caſibus reſolutio
pendere debeat à juſta cauſa, quæ ſit vera, beneque juſti-
ficata, non autem ad ſolam formalitatem palliata; Ac
etiam ex qualitate perſonæ, cui commendæ conceſſio
facienda eſt, an veriſimiliter ſit adimpletura narratam
reſtaurationem, vel aliud implementum pro monaſterii
utilitate conſulendo, ut quo minus fieri poteſt Religio-
ni, ac reſpectivè regulari inſtituto præjudicetur; In du-
bio autem pro denegatione, juxta ſenſum impugnan-
tium, reſpondendum videtur; Tum in gratiam regu-
larium, qui de Catholica Religione, & de Sede Apo-
ſtolica ſunt nimium emeriti, adeoque laudabiliter pro
utraque laborant, ac certant; Tum etiam quia in du-
bio reſpondendum eſt pro regula, quæ eſt, ut ſæculari-
bus ſæcularia, & regularia regularibus conferantur;
Ideoque clarus dignoſcitur error, tam in dictis moder-
nis impugnatoribus, quam in modernis defenſoribus,
qui impugnationibus reſpondere profitentur, cum ſolis
generalitatibus in abſtracto procedere. Iſteque videtur
verus modus regulandi hanc materiam. De aliis autem
pertinentibus ad materiam iſtius Congregationis Con-
ſiſtorialis videndum eſt in locis intimatis in diſcurſu
immediatè, vel mediatè præcedenti, ac etiam in rela-
tione Curiæ *diſc. 5. ejuſque annotat.* Ubi de Conſiſto-
rio, & de iſta Congregatione Conſiſtoriali.

SUMMA,
SIVE
COMPENDIUM
Eorum, quæ in Foro magis practicabilia continentur in Miſcellaneo Eccleſiaſtico.

I. DE diverſis immunitatis ſpeciebus; Et de quibus in præſenti agatur; Et primò de immunitate locali, quibus locis competat, quibuſve perſonis.

II. De criminibus vel caſibus exceptis, quibus localis immunitas denegatur, Et de forma cognoſcendi de immunitatis competentia, vel incompetentia, cum aliis de materia.

III. De immunitate reali, quibus competat, & quomodo, cum aliis ad materiam.

IV. De cenſuris Eccleſiaſticis, earumque ſpeciebus, ac effectibus.

I.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiaſtica immunitas in genere eſt de jure divino, eique Papa non derogat, ſed quid agere valeat.*
2 *De tribus ſpeciebus immunitatis.*
3 *De immunitate à foro, & legibus laicalibus etiam pro bonis, & ubi de illa agatur.*
4 *Qua ſit immunitas localis.*
5 *Qualis ad hunc effectum dicatur Eccleſia.*
6 *De aliis membris, & officinis Eccleſiæ pro eodem effectu, & de domo Epiſcopi vel Rectoris.*
7 *Quid de ſpatio ante Eccleſiam.*
8 *De domibus Cardinalium.*
9 *De ſtatua Principis, & de Palatiis oratorum Principū.*
10 *De ſacerdote deferente Euchariſtiæ ſacramentum.*
11 *Omnibus perſonis competit.*
12 *An Clericis, & Religioſis.*
13 *Competit ſolum confugientibus, non autē iis, qui ibi ſunt.*
14 *Ille qui eſt jam detentus non gaudet.*
15 *Ad quem pertineat de his cognoſcere, & decidere.*

II.

16 *De conſtitutione Gregoriana, quæ certos excipiendo caſus ſtatuit regulam generalem in omnibus aliis etiam enormibus.*
17 *Ob atrocitatem quandoque immunitati derogatur, & quomodo.*
18 *Hæretici non gaudent immunitate, ſed Hebræi, aliique Infideles gaudent.*
19 *De crimine læſæ Majeſtatis humanæ.*
20 *De Aſſaſſinio.*
21 *De proditorio.*
22 *De graſſatoribus famoſis latronibus.*
23 *De incendiariis, & agrorum depopulatoribus.*
24 *De homicidio vel membri mutilatione in Eccleſia, vel in cemeterio, aliiſque partibus, & quomodo intelligenda ſit.*
25 *Quid ſi in loco partim ſacro & partim prophano, vel in prophano prope Eccleſiam ſub ejus ſpe.*
26 *Doloſi decoctores gaudent.*
27 *Etiam ſacrilegi.*
28 *Bona non gaudent immunitate.*
29 *De violatione, vel extractione indirecta, & doloſa.*
30 *De aliis moleſtiis, & violationis indirectæ ſpeciebus.*
31 *De forma tenenda ubi prætendatur immunitatis competentia.*
32 *Epiſcopus ſolus eſt judex competens, etiam in Eccleſiis exemptis, imò nullius.*
33 *Non datur appellatio ad Metropolitanum vel alium judicem appellationis.*
34 *Qualis proceſſus in hoc attendi debeat.*

III.

35 *Eccleſia, & Clerici, aliæque perſonæ Eccleſiaſticæ generaliter ſunt exemptæ à collectis, & gabellis, aliiſque laicalibus oneribus.*
36 *De quibus hujus regulæ limitationibus hic agatur.*
37 *Pro negotiatione ſeu mercatura non cōpetit immunitas.*
38 *Clericus conjugatus non gaudet immunitate, & quādo.*
39 *De bonis in fraudem obtentis.*
40 *Immunitas non prodeſt pro collectis verè realibus quæ bonis infixa ſunt.*
41 *De collectis, & oneribus quæ imponantur ob expenſas quæ reſpiciant promiſcuam Eccleſiaſticorum etiam utilitatem.*
42 *An Coloni clericorum, & Eccleſiaſticorum gaudeant eadem immunitate, & quid de emptoribus bonorum, & fructuum.*
43 *Quomodo victualium præſertim gabellæ regulādæ ſint.*
44 *De conceſſione Apoſtolica, ut Eccleſiaſtici gabellis, & oneribus ſubjaceant.*
45 *De antiqua conſuetudine.*
46 *Vt in caſu limitationum cùm auctoritate judicis Eccleſiaſtici fiat exactio.*
47 *De Facultate laicorum in bonis Eccleſiaſticorum pro paſcuis, & damnis datis.*
48 *De cōſuetudine in ſale, & in aliis quæ ſint de regalibus.*

IV.

49 *Cenſuræ ad quid inductæ ſint ac ſerviant.*
50 *Subſidiarium, ac rarum debet eſſe remedium.*
51 *De tribus diverſis cenſurarum ſpeciebus.*
52 *De differentia inter excommunicationem, & alias duas ſpecies.*
53 *Corpora univerſalia non poſſunt excommunicari, ſed poſſunt ſuſpendi vel interdici.*
54 *Etiam innocentes poſſunt ſubjici ſuſpenſioni, vel interdicto, non autem excommunicari.*
55 *De differentiis inter cenſuras perſonales, & communitativas.*
56 *Cenſura occaſionalis an ceſſet ceſſante cauſa.*
57 *De effectibus ſuſpenſionis, vel interdicti.*
58 *De effectibus excommunicationis.*
59 *Proferendæ ſunt cenſuræ per judicem, & cauſa cognita, & quando ſecus.*
60 *De cenſuris pro debito pecuniario vel alio implemēto.*
61 *De diſtinctione cenſuræ legis vel hominis.*
62 *De differentia circa iſtas ſpecies quoad juriſdictionem.*
63 *De differentia in propoſito appellationis.*
64 *De alia diſtinctione excommunicationis, majoris & minoris.*
65 *Datur cumulus plurium cenſurarum in una perſona ex diverſis cauſis, & an abſolutio ab una valeat, aliis remanentibus.*
66 *De irregularitate.*

I.

De diverſis immunitatis ſpeciebus; Et de quibus in præſenti agatur; Et primo, de immunitate locali quibus locis competat, quibuſve perſonis.

ECcleſiaſticæ immunitatis genus à divino potius, quā ab humano Eccleſiaſtico jure manare, probabilior 1
in Eccleſiaſtico foro, recepta opinio firmat, ideoque per humanam poteſtatem quamvis Pontificiam, illi genericè derogari, vel diſpenſari non poſſe, de conſequenti, reſultat;

reſultat; Declarandi verò ſeu moderandi, pro caſuum,
vel Regionum qualitate, & circumſtantiis, ex proba-
bili cauſa, facultate ſolum attributa.

Triplicem verò iſtud genus habet ſpeciem, quarum
2 una fori, ſeu juriſdictionis dicitur perſonalis appellari
ſolita; Altera localis; Tertia verò realis.

Perſonalis autem dicitur prima ſpecies demonſtrativè
potius, quàm taxativè pro frequentiori ſcilicet contin-
gentia, ut clericorum, aliarumq; utriuſq; ſæcularis, & re-
3 gularis cleri, perſonarum vel Eccleſiarum, ac dependen-
tium, à ſæculari foro, ac ſæcularium legibus, exemptionē
denotet, dum forum ſortiri, ac legibus ligari, paria ſunt;
Eadem tamen exemptione bonis earumdem perſona-
tum vel Eccleſiarum quoque competente, utpotè perſo-
nam inſequentibus, ejuſque jure metiendis; De hac ta-
men ſpecie, in juriſdictionali ſede, cui magis congruit,
jam peractum eſt *l. 3. de juriſd. diſc. 55. 58. & ſeqq. ac
etiam hoc tit. diſc. 2. ex num.* 18. ideoque in præſenti de
duabus aliis localis, & realis, agendum eſt.

Localis itaque illa eſt immunitas, quam Eccleſia ad il-
lam confugientibus præbet, ut in ea tanquam in tuto
4 aſylo exiſtentes, pro quavis criminali, vel civili cauſa,
quæ excepta non ſit, nullas recipiant moleſtias, neque
extrahi valeant.

Sub Eccleſiæ tamen nomine, vel genere, illo cadente
loco, qui divino cultui, diviniſq; officiis per Epiſcopum,
5 vel alium loci Prælatum, cum conſecratione, vel cum
benedictione, eam habeat deſtinationem, ut omnibus
fidelibus, cum janua ad viam publicam, acceſſus pateat,
non autem ubi pro eiſdem ſacris, vel divinis uſibus ea
ſit deſtinatio, quæ privatæ domus, vel familiæ commo-
ditatem concernat, quod ſub Oratorii, non autem Ec-
cleſiæ nomine, ſeu vocabulo venit.

Acceſſiones quoq; vel officinæ, quæ Eccleſiæ pars di-
cuntur, eamdem obtinent prærogativam, ut ſunt; Cæme-
6 terium; Atrium; Scalæ; Sacriſtia; Campanile; Atque ſæ-
cularium, vel regularium, fortius autem Epiſcopi, vel
Prælati annexæ domus, quæ cum eadem Eccleſia cor-
pus, vel univerſitatem conſtituant, atque abſque pro-
fani loci commixtione communicatio adſit, niſi ipſa
Eccleſia, vel officinæ ex ruina, vel deſertione, aut
Epiſcopi ſeu alterius legitimi Eccleſiaſtici Superioris
auctoritate, in prophano conſtitutæ ſint ſtatu.

Aliquorum canonum diſpoſitione attenta, quoddam
7 ſpatium ante, vel prope Eccleſias, eadem prærogativa po-
tiebatur; Communis verò uſus, ex Eccleſiarum fortè mo-
derna majori frequentia, non immerito inſtructus, hanc
abolevit prærogativam; Idemque uſus in Urbe, ac alibi,
8 ubi particularis non vigeat conſuetudo, quæ univerſali
prævaleat; illam ſubſtulit immunitatem, quæ Cardina-
lium domibus, vel palatiis concedebatur.

Illa verò localis immunitas, quæ ſtatuæ Principis, vel
Oratorum Principum, aliorumve magnatum palatiis,
9 aliiſve hujuſmodi prophanis locis, ex ſæcularium legi-
bus, vel ex conſuetudine competat, ſub iſto Eccleſiaſticæ
immunitatis genere non cadit; Sub eo tamen illa im-
munitas venit, quæ Sacerdoti ſanctiſſimum Euchariſtiæ
10 ſacramentum deferenti in viis quoque publicis, lociſve
prophanis, pro locorum conſuetudine, competit.

Perſonis, item omnibus, quæ ad iſtos confugiant ſa-
cros aſylos, eadem competit immunitas, abſq; perſonarū
11 exceptione, quæ apud Deum danda non eſt iis exceptis,
qui ratione criminis, hoc beneficio indigni cenſeri me-
reantur, ut ſequenti Rubrica habetur; Ideoq; licet alias
ſub quæſtione fuerit, an clericis, aliiſq; Eccleſiaſticis per-
ſonis adverſus Eccleſiaſticorum Prælatorum moleſtias,
12 iſtud competat beneficium, extra quæſtionem tamen ho-
die affirmativa opinio eſt, ut laicis clerici, & Eccleſia-
ſtici deterioris conditionis eſſe non debeant; Æquivo-
cum enim antiquiorum dubitandi ratio continebat,
ut clericis, aliiſq; Eccleſiaſticis in Eccleſia, vel ejus offi-
cinis, ac domibus morari, ſolitis iſta mora immunitatem
non præbeat, ne ſub proprio ſuperiore puniri valeant.

Illud etenim præſidium iis conceditur, ſive laici, ſive
clerici ſint, qui in prophano non immuni exiſtentes lo- 13
co ad immunem tanquam ad aſylum ac præſidium con-
fugiant; Secus autē ſi ibi alia occaſione exiſtant, ac vivāt.

In libertatis item ſtatu, quamvis cum fugæ beneficio
ad hoc præjudicium recurſus eſſe debet, ideoq; ſi penes
Curiæ familiam jam detentus exiſtens ad Eccleſiam, 14
aliumve immunem locum confugiat; ſecum trahendo
detinentes, vel quod ita detentus per immunem locum
tranſeat, aut quod in eo tanquam in carcere repona-
tur, immunitatis beneficium non iotrat.

Dubio autem ſuper præmiſſis cadente, tam ſcilicet ſu-
per loci qualitate, quàm ſuper modo, aliiſq; contingen- 15
tiis, illud eadem eadem decidendum eſt forma, cum qua,
ut in ſequenti rubrica, exceptuatorum caſuum, vel cri-
minum decidantur quæſtiones, *de hac immunitate locali
habetur ſuprà hoc tit. diſc. 2. n. 1. & diſc. 9. cum ſeqq.*

II.

*De criminibus, vel caſibus exceptis, quibus localis immu-
nitas denegatur: Et de forma cognoſcendi de Immuni-
tatis competentia, vel incompetentia, cum aliis ad ma-
teriam.*

ANtiquas ea ſubſtulit Pontificia lex quæſtiones, quæ 16
Gregoriana dicitur, pro currenti Romanæ Curiæ
ſenſu, ac praxi materiæ regulatrix, ac norma, per quam
aliquibus exceptis caſibus hujus immunitatis præſidio
indignis, generalis in contrarium ſtatuta eſt regula af-
firmativa; ut nempè omnes alii, qui ſub exceptionibus
non cadant, iſto potiantur beneficio; Quamvis crimi-
nis accedat atrocitas.

Ea verò juſtum, quandoq; Pontifici motivum præberē
ſolet, ut in eo particulari caſu criminoſum illum hoc de-
claret indignum beneficio. Eo tamen omnino deſtitu-
tus non remanet, dum à capitali eum ſalvat pœna, cujus 17
exceptuatio pro conditione, ſeu lege præciſi in hujuſ-
modi adjici ſolet declaratione, Papæ tamen arbitrio eam
non adjiciendi non reſervato, quando talis dignoſca-
tur atrocitas, aliave juſta publicæ quietis cauſa.

Excepti itaq; illi ſunt caſus; Utriuſq; ſcilicet divinæ, vel
humanæ in primo capite læſa majeſtas; Ita etenim liquet
magis Eccleſiæ odibiles eſſe Hæreticos, vel Apoſtatas, 18
quàm illi ſint infideles, qui ex patrum moribus, vel pa-
rentum educationibus in infidelitatis cæcitate vivunt,
ideoque hebræis, & Mahometanæ ſuperſtitionis ſequa-
cibus, qui apoſtaſiæ à Chriſtiana Religione crimine in-
fecti non ſint, hoc non denegatur præſidium.

Pro læſæ autem majeſtatis humanæ ſpecie raras eſſe 19
diſputationes fori politicæ rationes docent, vel cauſant.

Deteſtabile aſſaſſinii crimen, tam in mandante, quàm
in mandatario pariter hoc beneficio indignum reputa-
tur, facti ſeu verificationis cadentibus quæſtionibus,
quando illud verè tale dicendum ſit, ut per contractus 20
locationis, & conductionis operarum ſpeciem, mercede
mediante, ſcelus committatur, mandante conductoris
operarum gerente perſonam, mandatario autem, illam
locatoris, juxta declarationes compendio incongruas
in ſua ſede videndis.

Aliud quoq; non minus deteſtabile humanæq; ſocie-
tati oppoſitum crimen eidem ſubjacet exceptioni, quod
proditorium dicitur, quia nempè, Judæ ad inſtar, qui ſub 21
diſcipuli nomine, & conſortio cum pacifico, ac bene-
volo oſculi ſigno Magiſtrum, & commenſalem mani-
bus inimicorum dedit; ſub fide, ac velamine amicitiæ,
nulla præcedente cauſa, quæ occiſo præcavendi occa-
ſionem, vel juſtum timorem præbere potuerit, ami-
cum occiderit juxta declarationes in ſua ſede pariter la-
tius videndas.

Famoſi latrones, quibus graſſatorum attributum con-
gruit, quia nempè in publicis viis, ſeu locis cum violentia;
rapinas committant, atque humanum impediant com- 22
mercium iſto ſunt indigni præſidio.

Ut etiam reputantur doloſi incendiarii, & agrorum,
ſeu prædiorum depopulatores; Iſtæque criminum ſpe-
cies de quibus raro ad hunc effectum in praxi diſputari 23
contingit, plures quoq; declarationes habent, compendio

M 3 pariter

pariter incongruas, ideoque io ſuis ſedibus in caſus
contingentia videndas.

Homicidium, vel membri mutilatio in Eccleſia, vel in
Cemeterio, eſt etiam de exceptis; Pontificiam verò le-
24 gem ad literam intelligendo ſub hac exceptione non
cadere, plerique putant hujuſmodi crimen, quod extra
Eccleſiam, vel Cemeterium, in aliis ejus acceſſoriis
partibus, vel membris patrari contingat, puta, in atrio,
in ſacriſtia, in campanarum turre, in tecto vel in Cleri-
corum, ſeu Prælati adjacenti domo; Id autem parum
probabile videtur, quoniam non litera, ſed ſpiritus, vel
ratio legis attendenda eſt ex Apoſtoli monito, quod
litera occidit, ſpiritus autem vivificat.

Eodemq; retento ſpiritu, de doloſo, ac appenſato cri-
mine, quod in Eccleſia, vel ejus partibus committatur,
exceptio intelligenda eſt, ut Eccleſia in universũ læſa, tã
ejuſdem in qua crimen patratum ſit, quàm aliarum om-
nium denegetur præſidium; Illius verò individuæ Eccle-
ſiæ, in qua non doloſum, ſed rixoſum homicidium ſit ſe-
quutum, non autem aliarum, præſidio denegato; In mix-
to caſu quæſtione cadente, ex facti circumſtantiis deci-
denda, quia nempe in loco immuni cœptum, ſeu præ-
25 paratum, in prophano, ſeu non immuni conſumma-
tum ſit crimen; Sive è converſo in loco prophano ini-
tiatum, in immuni, vel ſacro, perfectionem accipiat;
Aut ubi uterque initii, ac perfectionis actus in propha-
no ſequatur loco, ſacro autem, vel immuni ita proxi-
mo, ut illius præſidii fiducia criminis præbuerit fomen-
tum ut in ſua ſede latius.

His igitur exceptis, generica immunitati aſſiſtit regu-
la, Ideoq; doloſos etiam decoctores ab alia proxima pon-
26 tificia Piana lege hoc beneficio privatos ſub hac regula
cadere communis Eccleſiaſticorum ſenſus credit.

27 Ejuſdem quoque Eccleſiæ ſacrilegos violatores, cum
furto ſacrorum etiam vaſorum, in ipſamet Eccleſia, vel
cum aliis ſacrilegiis ſpeciebus ſub eadem regula com-
prehendi, Eccleſiaſticorum pietas recepit, ac tenet,
quaſi quod inſinuata homicidii, vel mutilationis in Ec-
cleſia exceptio iſtam ſtatuat regulam.

Perſonę autem pręſidium conceditur, ne extractio-
nem, ac punitionem patiatur, non autem bonis, quæ fur-
28 to, vel alio crimine ſubtracta, vel occultata ſint; Idem-
que in ſcripturis, aliiſque juribus, ac etiam offenſivis
armis Eccleſiaſtici tamen Judicis auctoritate ab Eccle-
ſia, vel immuoi loco extrahendis.

Non ſolum autem expreſſa directa extractio prohibita
eſt, atq; immunitatis violationem continet, ſed indirecta
29 quoque ac implicita ſub ea, quæ deindè fallatur, fide vel
aſſecuratione, quam ipſi ſæculares magiſtratus, eorumq;
officiales, & miniſtri, quibus credi debuit, præbuerint, nõ
autem ubi de circumventione, ſeu mala fide privati ſedu-
ctoris. Minuſq; citra extractionem, tormenta, aliæve per-
30 ſonales moleſtiæ inferi poſſunt, verbali tantum citatione
permiſſa, Quin imò ea permittenda eſt in prophano etiã
loco mora, vel commoditas, quam naturæ indigẽtia exi-
gat pro illis uſibus, quos dedecet in Eccleſia, & loco ſa-
cro explicare; Atq; victualium, ſeu medicinalium, alio-
rumque hujuſmodi interdictio immunitatis quoque im-
plicitam, ſeu indirectam redolet violationem.

Quando autem immunitatis incompetentia, loci, vel
31 exceptuati criminis ratione prætendatur, eadem Grego-
riana lex illam ſtatuit formam, cujus inobſervantia im-
munitatis violationem redolet, ut reo in Epiſcopi carce-
ribus, ſive in illis quamvis laicalibus, ab eodem tamen
Epiſcopo electis, & deputatis; Aut pro locorum mo-
ribus, aliiſque caſuum circumſtantiis in ipſomet immuni
loco ſub decenti, & honeſta cuſtodia detento, ab eodem
Epiſcopo, ſeu ejus Generali vicario ſummariè, ac appel-
latione poſtpoſita id cognoſcatur, ac decidatur.

32 Epiſcopale autem munus peculiare eſt, ut propterea in
regularium quoque vel aliorum exemptorum Eccleſiis,
vel locis intra ſuæ diœceſis limites exiſtentibus, pro-
priumque inferiorem habentibus Prælatum cum Ec-
cleſiaſticæ, & quaſi Epiſcopalis juriſdictionis com-
petentia adhuc ad Epiſcopum id privativè pertineat.

Quin imò quòd magis in eo verè ſeparato territorio,
quod ſub nulla ſit diœceſi, propriumque habeat cum
plena quaſi Epiſcopali juriſdictione Prælatum, ad vi-
ciniorem tantum Epiſcopum pertineat cognitio.

Ea quoq; ex Sacræ Congregationis Immunitatis de- 33
clarationibus, vel decretis, Epiſcopis competente præ-
rogativa, ut metropolitanorum, aliorumque appella-
tionum, vel recurſuum judicibus, non ſubjaceant ſupe-
rioritati, ac inhibitionibus, ad ipſam tantùm Sacram
Congregationem conceſſo recurſu.

Majores autem ſuper iſtius formæ obſervantia quæſtio-
nes cadunt, conſuetam habentes opinionum ſciſſuram, 34
ſuper proceſſu, qui exceptuati criminis præ ſe ferat pro-
bationem, an ſcilicet informativus Judicis competentis
inquiſiti attendi debeat, vel potius Epiſcopus, eo negle-
cto proceſſu, alium ex integro fabricare, ſive eumdem
in ſuo Tribunali legitimare valeat; Idque certam non
de facili recipit regulam, compendio congruam, ideoq;
pro caſuum qualitate, & circumſtantiis, à quibus deci-
ſionem quæſtio recipere videtur, in ſua ſede videndum
eſt, *de prædictis caſibus agitur ſupra diſc. 9. cum ſeqq.*

III.

*De immunitate reali, quibus competat, & quomodo,
cum aliis ad materiam.*

Eccleſiis, ac Monaſteriis, aliiſque locis, quæ extra quæ-
ſtionem, Eccleſiaſtica ſint, ac etiam utriuſq; ſæculari-
bus, & regularibus clericis, & Eccleſiaſticis perſonis, ea- 35
dem, in hac realis immunitatis ſpecie, tam in perſona,
quàm in bonis, ſive Eccleſiæ, ſive patrimonii ratione
competat, aſſiſtit regula, quæ in altera fori, ſeu juriſdi-
ctionis, ac legum laicalium perſonali immunitate cadit,
ex eodem juriſdictionis, vel poteſtatis defectu, dum
collectas & tributa, vel gabellas, aliaque publica one-
ra indicere, poteſtatis, ac juriſdictionis eſt effectus, non-
niſi cum propriis ſubditis obtinendus.

Quamvis autem juxta conſuetam utriuſq; Eccleſiaſti-
cæ, & laicalis poteſtatis ſequacium ſciſſuram, quã plures
ſub quæſtione ſint hujus regulæ limitationes; iis tamen
neglectis, quas Romana Curia, ejuſq; exemplo Eccleſia-
ſticus forus jam reprobavit, in ſua ſede pro caſuum opor- 36
tunitate videndis, illæ tantum inſinuantur, quas eadem
Curia, ſeu Eccleſiaſticus forus recepit, & ſuper quibus cer-
tis jam firmatis theoricis, facti, & applicationis potius
dignoſcuntur quæſtiones, certam proindè, ac uniformem
cuicumque caſui adaptabilem non recipientes regulam,
cum ex ſingulorum caſuum individuis circumſtantiis de-
ciſio pendeat. *De immunitate reali habetur ſupra dicto
diſc. 2. ex num. 36. & diſc. 5. & 8.*

Prima itaq; illa eſt limitatio, quam mercatura, vel alia,
Clericis, & Eccleſiis, vel Eccleſiaſticis locis, & perſonis 37
illicita negotiatio inducat, cum negotiator clericus, in
ipſo mercimonio, quoad iſtius immunitatis effectum pro
laico cenſeri debeat. *De Regal. diſc. 70. & 131. & d. diſc. 2.*

Altera conjugalis qualitas limitationem producit,
cum clericus conjugatus merè perſonalibus oneribus 38
exceptis in aliis ab aliis non differat, illo excepto conju-
gio, quod in Orientalibus, ſive in Græci ritus clericis
ſchiſmaticis labe non infectis permittitur; Ubi tamen
in ſacris conſtituti ſint, non autem in minoribus, qui
eodem jure, quo latini ritus clerici in hoc cenſendi ſunt.
De Regal. diſc. 60. & eodem diſc. 2. n. 53. & 54.

Fraudis autem vel ſimulationis qualitas ſub limitatio-
nis genere non cadit, cum potiùs regulæ oppoſita ſit, e- 39
juſq; impeditiva, dum ea bona, quæ ſimulatè, vel fraudu-
lenter ſub clericorum nomine cantant, ipſorum verè, non
ſunt, extra regulam eſſe dicantur. *Dicto diſc. 2. n. 51. & 52.*

Verè realis, ac fixæ, ſeu perpetuæ, ac invariabilis colle- 40
ctæ qualitas, alteram in clericis, ipſiſq; Eccleſiis producit
limitationem; Illa namq; ſoli bona, quæ penes laicos, alias
exiſtentia huic collectæ jam affecta ſunt, in Eccleſias, &
Eccleſiaſticos cum ſuo reali ac infixo tranſeunt onere,
ideoque ſuper hujus realitatis qualitate, ſeu verificatione
potius quæſtiones cadunt; In reliquis autem, quæ perſo-
nalia,

Digitized by Google

nalia, vel mixta ſunt, cum regula proceditur; Ideoq; pariter facti, & applicationis quæſtio eſt, quando realis, vel potius mixta dicenda ſit collecta, quæ talis eſt, ubi fixa ſit, ac invariabilis, & perpetua, ut in ſua ſede latius *ſub tit. de Regal. diſc. 50. & 51. & eodem diſc. 2. ex n. 40.*

In iis collectis, vel taxis, aut gabellis, quæ communitativæ dici ſolent, atque pro illis impoſitæ ſint expenſis, quæ tam laicorum, quàm Eccleſiaſticorum promiſcuam con-
41 cernant utilitatem, vel neceſſitatem, non levis eſt quæſtio ſæpius inſinuatam habens connaturalem, ac factionariã opinionum ſciſſuram, an Eccleſiaſtica intret immunitas.

Ea verò probabilior eſt diſtinctio, ut expenſarum causa inſpicienda ſit, an principaliter privatam, acceſſoriè verò publicam percutiant utilitatem; vel è converſo principaliter publicam, acceſſoriè verò & conſequutivè privatã, Primò etenim caſu illa non intrat ſpecies immunitatis, bene tamen altera juriſdictionis, ac fori ut nonniſi proprii Eccleſiaſtici Judicis auctoritate fiat hujuſmodi taxarum, & contributionum ſolutio, quamvis operis qualitas publicæ laicalis adminiſtrationis naturam habeat, atque Magiſtratus ſpeciẽ redoleat, Ut in iis contingit expenſis, quas pro privatorum prædiorum curativo, vel præſervativo remedio uniformiter, ac una manufacere oportet adversùs malum, quod aquarum inundatio, locuſtarum irruentia, bannitorum, aliorumq; damnificantium turbationes, aliaq; ſimilia producant accidentia; Sive ubi dardanariorũ oppreſſoribus ad privatam pariter utilitatem aliquas congruat facere proviſiones pro œconomicæ adminiſtrationis ſpeciem.

In altero verò, in quo publicam, & communem principaliter utilitatem, expenſæ percutiant, ut mœnium, viarũ, pontium, ac munitionũ, ſunt conſtructiones, vel refectio-
42 nes, necnon medicorum, chirurgorum, ac horologiorum, aliorumq; ſimilium ſumptus, ſecus; Ea etenim utilitas, quã Eccleſiaſtici ſentiunt ex laicorum oneribus, cum ex remanet compenſata utilitate, quam laici ex Eccleſiaſticorum oneribus reportant, divinæ protectionis, & cuſtodiæ, ex orationibus, aliiſq; divinis; Cùm eo tamen præſuppoſito ut Eccleſiaſtici (ut decet) ædificent, non autem deſtruant.

Adhuc tamen Eccleſiaſticorum contributo, pro iſta expenſarum ſpecie quandoq; locus eſſe ſolet, ac debet, quando plurium requiſitorum verificetur concurſus, quem ex canonũ ſenſu Eccleſiaſtici canoniſtæ, ac morales deſiderant; Triplicẽ ſcilicet, Papæ, Ordinarii, & Cleri conſensũ, Subſidii caſum, quia laicorũ non ſuppetant vires; Quodque Eccleſiaſtici, non autem ſæcularis Judicis, vel Magiſtratus auctoritate, juſta, & proportionata fiat exactio.

Super ſubſidii tamen requiſito major eſt quæſtio, quæ facti, non autem juris eſt, ideoq; certam non recipit regulam, tum primus Apoſtolicæ Sedis conſenſus, juſto accedente motivo, denegari non ſoleat; Alii verò duo, vel eorum alter injuſtè denegari, ab eadem Apoſtolica Sede ſuppleantur Potiſſimè verò, ubi expenſarum causa vel occaſio, Eccleſiaſticorum potius, quam laicorum indemnitatem percutiat, ut in eo contingit bello, quod per Chriſtianæ, vel Catholicæ fidei hoſtes, vel inferatur *de Regal. diſc. 58. & 59. diſc. 2. & ſeqq. hoc tit. & in ſupplem. diſc.*

Non minor inter utriuſque poteſtatis ſequaces quæſtio ſeu factionaria opinionum ſciſſura, in ea dignoſcitur immunitatis communicatione, quam Eccleſiaſtici, laicis colonis, vel famulis ac operariis, ſive bonorum, ac fructuum emptoribus concedere intendant; Idque non de facili regulam ſub compendio explicabilem recipere aptum eſt, ideoq; in ſua Sede videndum; Illa tamen generica ſtatui poſſe videtur norma, quæ ſit quæſtionis, vel materiæ, regulatrix, pro caſuum circunſtantiis congruè applicanda, ut Eccleſiaſticæ immunitatis, vel effectus in Eccleſias, & Eccleſiaſticas perſonas damno præſervare, quod laicalia onera inferant, atq; in primævo naturalis libertatis ſtatu conſervare, ut integrum ſuorum bonorum ac fructuum, vel jurium obtineant intrinſecum, ac naturale pretium, quod ob iſtud accidens nullam patiatur diminutionem, ac ſi onera in rerum natura non exiſterent, non autem, ut lucrum ex alieno reportent, atque extrinſecum pretii augmentum, quod ex gabellis, aliiſve oneribus reſultat, ad privatam convertant utilitatem, ut in ſua ſede latius.

Ubi verò de occultis, vel inſenſibilibus agatur oneribꝰ, quæ victualium ac mercium, aliorumq; uſualium contrectationi in ſunt, varia eſt locorum conſuetudo, alicubi etenim, ea commendabilis quidem viget, utpotè opportunior
fraudis medicina, ut clero, ſæcularis populi ad inſtar uniformem habente hujuſmodi rerum contractationem, ſtatutis temporibus id, quod intereſt, ei reficiatur; Alicubi verò certa ſtatuitur taxa ſive alius adhibetur modus, ut in ſua Sede latius, cum ſub compendio non de facili ſit explicabile, *de Regal. diſc. 50. & ſeq. diſc. 2. hoc tit. n. 46.* 43

Quamvis item, ex initio inſinuatis, Eccleſiaſticæ immu-
nitatis genus à Divino derivet jure, ideoq; pontificia pote- 44
ſtas ei genericè non deroget, ac diſpenſet; Adhuc tamen, cauſæ juſtitia, ex temporum, locorum, & accidentium circunſtantiis regulanda, iſtam quandoq; diſpenſationem merito producit, ut juſtitiam potius redoleat, ſæculari poteſtate, Pontificiæ poteſtatis vicarias ita gerendo partes, ut in ſua ſede latius; *locis ſupra citatis.* Ubi eadem tribuitur ratio illius conſuetudinis, quam Papa in ſua temporali Ditione ſervet, ignari vulgi obloquutione neglecta.

Præſumptam verò Apoſtolicam conceſſionem, vel diſpenſationem, de qua non conſtet antiqua immemorabilis, vel non vitioſa, pacifica centenaria conſuetudo quoq; probat, ut propterea corruptelæ nomine digna non ſit, ubi
præſertim de iis agatur clericis, qui minoribus tantum 45
conſtituti ſint, ſive generice de iis clericorum agatur bonis, quæ merè prophana, & patrimonialia ſint; Quamvis etenim verior, magiſq; recepta ſententia hujuſmodi perſonis, ac reſpectivè bonis ejuſdem immunitatis competentiam pro generica ſuperius inſinuata tribuat regula, quia tamen expreſſam canonum, vel conciliorum determinationem non habet ut propterea ſub opinionum ſciſſura cadat, hinc tamen non dignoſcitur juris reſiſtentia, ta in expreſsè deciſis obſtet, ut in ipſis verè Eccleſiaſticis bonis obſtare videtur; Exindeque diverſa eſt conſuetudinis regula.

Ea demum in omnibus limitationum caſibus, aliiſque 46
dubitandi rationibus in Romana Curia Eccleſiaſtici catholici fori regulatrice recepta propoſitio eſt, ut ejuſdem Eccleſiaſtici fori, vel magiſtratus privativa ad laicalem ſit cognitio, & exequutio, *dicto diſc. 2. n. 42 & 43.*

Aliaq; non detur laicali poteſtati facultas, quàm eaque
cuilibet competat privato in ſua re ingredientem, vel tur- 47
bare volentem expellendi, aut ea, quæ in ſuo invenit, pro damni, vel pretii reſtitutione retinendi, ut in Eccleſiaſticorum animalibus aliena deſumentibus paſcua, ſive damnum inferentibus, frequentior docet praxis Eccleſiaſtica tamen immunitate illam proficuam operationem, ut à majori pœnali refectione extrinſeca ultra damni intrinſecum valorem eximat, Id autem aliam perſonalem, ſeu fori immunitatem potius percutit.

Conſuetudine præſertim præmiſſam limitationem pro frequentiori praxi induente, ubi de illo agatur inſenſibili onere, quod jus privativum in pretii extrinſeca alteratio-
ne producat, ut in ſale, ac moneta, aliiſq; ſimilibus, quæ ex 48
antiquo uſu, atque quodam gentium jure de ſupremi Principis regalibus, vel de Reipublicæ dote eſſe videntur, cum aliis in ſua Sede *de Regal. locis ſupra citatis.*

I V.

De Cenſuris Eccleſiaſticis, earumq; ſpeciebus, ac effectibus.

Eccleſiaſtica, vel ſpiritualia remedia, ſunt cenſuræ, 49
quibus mediantibus Eccleſia fideles, ob eam vim, quam conſcientiæ, ac Religionis ſtimulus apud timoratos infert, apud non timoratos verò propter illa prophana, quæ cenſuræ producunt præjudicia; ad obedientiam, atque præceptorum obſervantiam cogit.

Cautè autem, ac circumſpectè, hujuſmodi arma, vel re-
media adhiberi Canones, & Concilia mandant, ut non- 50
niſi ſubſidiariè aliiſque oportunis deficientibus temporalibus remediis ad illud recurratur, ne frequentia ſeu cauſæ levitas, illatum inducat contemptum, vel timoris, ac exiſtimationis diminutionem *diſc. 19. hoc tit. & in Adnot. ad S. C. T. diſc. 43. & de Iudic. 40.*

Triplicem verò ſpeciem iſtud cenſurarum genus habet;
Quarum una cæteris longè gravior excommunicatio di- 51
citur,

citur,omnibus utriuſq; Eccleſiaſtici,& ſæcularis ordinis,
vel generis perſonis communis & congrua; Altera,omni-
bus utriuſque ordinis perſonis pariter communis,quæ in-
terdicti ab Eccleſiæ ingreſſu divinorumq; participatione
dicitur; Et tertia ſuſpenſionis à divinis, illis tamen Ec-
cleſiaſtici ordinis, vel generis congrua, qui Eccleſiaſti-
cum habeant ordinem, vel miniſterium, cujus exerci-
tium iſta cenſura ſuſpendit, ac prohibet *diſc.12. & 20.
d.diſc.43. in Adn. ad S. C. T.*

52 Notabilis verò inter primam,aliaſq;poſteriores,in ple-
riſq;dignoſcitur differentia;Ea præſertim, ut prima,per-
ſonalem exigat gravem culpam,ideoq; animam lædat,atq;
in damnationis, ac divinæ indignationis ſtatu conſtituat,
quod in aliis duabus non contingit, ut in non culpoſis,
ac innocentibus quoq; ex aliorum culpa,vel facto dentur.

Exindeq;manat,ut univerſalia, ſeu politica, & intelle-
ctualia,Civitatum,ſeu populorum,& collegiorum corpo-
53 ra,utpotè doli, ac perſonalis culpæ, vel crim nis incapa-
cia, primæ excommunicationis cenſuræ ſubjici non va-
leant, benè tamen aliis duabus,quæ (ut præmiſſum eſt)
54 pro Principis, vel Magiſtratus, aut aliquorum, ex eo-
dem corpore, univerſo populo, aliiſque corporis etiam
innocentibus membris inferuntur.

Ea igitur dignoſcitur differentia inter corporis univer-
ſalis infectionem,cum interdicti, vel ſuſpenſionis cenſu-
55 ra, & eam majoris excommunicationis privatarum per-
ſonarum ex propria culpa ut primo caſu, nequæ ab inno-
centibus, quin imo ab expreſsè exceptuatis,ipſum corpus
repræſentabile ſit, ſuaſque facere valeat operationes; In
altero autem, à minori non cenſurata parte, quin imò
etiam ab uno ſit repræſentabile.

In occaſionalibus verò cenſuris,quibus ratione corpo-
56 ris ſingula ſubjiciantur membra, eadem inter propriam
culpam affirmativam,vel negativam differentia dignoſ-
citur; Ubi etenim perſona culpoſa eſt, quamvis deſinat
eſſe de corpore adhuc cenſuræ vinculum non ceſſat, ſed
ceſſat in caſu converſo.

Suſpenſiones,ac interdicti plures ſunt effectus, ſuſpen-
57 ſionis nempe,ut ordinum exercitium, ſub irregularitatis
incurrendæ pœna impediat; Interdicti verò ut ab ingreſ-
ſu Eccleſiæ, ubi divina celebrantur, arceat atque ſacra-
mentorum, aliorumque divinorum denegat participa-
tionem, ac etiam Eccleſiæ, illarumque Eccleſiaſticarum
functionum, quæ funeris, vel ſepulturæ occaſione fiunt,
conſolationem tollat.

58 Alia verò major excommunicationis cenſura, omnes
præmiſſos, ac alios operatur effectus, quos aliæ operan-
tur,multoſq;majores, in utroq;interno,& externo foro;
In interno ſcilicet, conſtituendo animam in ſtatu dam-
nationis,ac divinæ indignationis; In externo verò arcen-
do à fidelium conſortio,à quo ſegregatur excommunica-
tus, capitalis banniti ad inſtar,ac infamiam juris, vel pro
locorum moribus illam etiam facti incurrit,nec non Ec-
cleſiaſticorum beneficiorum,& dignitatum, vel officio-
rum,quoad novam aſſequutionem,incapacitatem,non au-
tem jam aſſequutorum amiſſionem, exercitii tamen ſuſ-
penſionem, ut propterea magiſtratus, vel judicaturam,
aliudve publicum munus excommunicatus non exerceat,
beneficia non conferat,publicoſq;honores, ac præeminē-
tias non obtineat, in judicio tanquam actor non ſit,neq;
teſtimonium ferat; Teſtamenti verò factionē non tollit,
cū ſimilibus effectibus per eos recenſitis, qui ex profeſſo
de materia tractare curarunt, ad quos pro minus contin-
gentium effectuum, vel caſuum lumine recurrendum eſt.

Sine ſcriptura, cauſæve cognitione, cenſuras proferri
59 vetitum eſt, ne detur clavium abuſus niſi caſus omnimo-
dæ notorietatis, vel promptæ defenſionis neceſſitas ur-
geat, ut eum hujuſmodi armis, in forma potius extraju-
diciali, atque per ſpeciem privatæ defenſionis, cum
vi repellere liceat, etiam eum non ſubdito, unde pro-
pterea competentiæ, vel juriſdictionis requiſitum non
deſideratur, *locis ſupra citatis.*

Pro temporali, ſeu prophano implemento præſertim
60 verò pro debiti pecuniarii ſolutione,ad cenſuras, illam
præſertim excommunicationis, non niſi in omnimodum
ſubſidium, omniq;diligentia,vel executione præcedente,
deveniri vetitum eſt; Subſidii verò caſu poſito ubi prop-
terea ex voluntate, non autem ex impotentia non paritio
ſequatur,non incongruè iſta coactionis ſpecies,vel mede-
cina adhibetur;Ignari vulgi propterea neglecto ſcandalo,
cum non pro ipſa pecunia,vel prophano implemento,ſed
pro inobedientiæ,& contumaciæ crimine, potius infera-
tur.*ſub tit.de Iudic.diſc.40 & diſc.43.in Adnot.ad S C.T.*

Duplicem hujuſmodi cenſuræ ſpeciem habent; Unam 61
nempè quæ hominis dicitur, quia nempe per competen-
tem Judicem pro coactionis, vel paritionis remedio,ſuâ
auctoritate adhibeatur,tanquam pœna ab ipſo illata; Et
alteram legis; quia nempe per ſcriptam Eccleſiaſticam
legem, crimini, vel contraventioni impoſita ſit,ut ejus
incurſus illico ſequatur, *diſc.13.& ſeqq.hoc tit.& diſc.43.
in Adn. ad S. C. T.*

Notabile itaq; inter utramq; ſpeciem dignoſcitur diſ- 62
crimen, potiſſimè circa Prælati vel Judicis proferentis,
ſeu declarantis qualitatem, ut pro hominis cenſura ju-
riſdictio, & competentia requiritur, cauſæq;cognitio ad-
hibenda ſit, eo excepto ſuperius inſinuato caſu, in quo il-
las, in extrajudiciali potius forma, ad vim repellendam
tanquam armorum potius ſpeciem pro defenſione ut ſu-
pra adhibere oporteat;Ubi verò ſit legis,poſita incurſus,
vel facti certitudine, ut propterea nullæ cauſæ judicialis
cognitio adhibenda ſit,ut cum exceptis quoque, ac non
ſubditis declarentur,cum non Judicis, ac ſuperioris, ſed
potius denunciatoris partes geri dicantur, ita proprios
admunendo ſubditos,ut à morbidæ factæ pecudis com-
mercio abſtineant, Id ſequi dicatur, *locis citatis.*

In appellatione quoq;inter iſtas ſpecies differentia di- 63
gnoſcitur; Hominis etenim cenſura,quæ ex contumacia,
vel pro defenſionis remedio proferri ſolet, ſuſpenſivam
pro regula non admittit appellationem, cui ſubjacet illa
legis, quando facti notorietas regulæ limitationem non
ſuadeat, *diſc.15. hoc tit.*

In ea communicatione item ad adhibetur *diſtinctio*,ut
alia ſit major, quæ pro perſonali culpa incurratur, præ- 64
miſſorum effectum pœnalium productiva;Alia verò mi-
nor, quodammodo impropria, quæ pro Eccleſiæ uſu ſi-
ne gravi culpa incurritur, qualis eſt, quam excom-
municati commercium infert, ubi non eſt contemptus
illud ſit.

Gravioris ita, & levioris alia pro loquendi uſu dif-
ferentia dignoſcitur, inter eam ſcilicet, quæ Papæ re-
ſervata ſit; Et alteram, quæ inferiori Prælato, ut in ea
præſertim excommunicatione frequentior praxis docet,
quam clerici gravis, vel reſpectivè levis percuſſio pro-
ducit, *diſc.20. & 21.*

Plurium cenſurarum cumulus in eadem perſona ex
diverſis cauſis datur, plurium materialium vinculorum 65
ad inſtar; Quæſtione cadente, an invalida, & ſubrepti-
tia ea cenſenda ſit abſolutio; quæ ab una cenſura, aliis
tacitis obtenta ſit, Atque quoad ea quæ externi fori ef-
fectus concernunt, ubi aliarum cenſurarum cumulus
eam non habeat qualitatem, vel connexionem, ut con-
ceſſæ abſolutionis denegationem, earum expreſſio, vel
notitia produceret; Probabilius eſt validam, ac effica-
cem eſſe abſolutionem, quoniam ille qui compedibus
ferreis, ac ligneis,aliiſque vinculis ligatus eſt prohiben-
dus non venit unius vel aliquorum vinculorum impedi-
mentum tollere, ut ita eo minus remaneat impeditus,
diſc.18. & 21.

Quamvis autem irregularitas, pro quodam loquendi 66
uſu, cenſura dici ſoleat, ſeu inter cenſuras recenſeri,
potius tamen cenſuræ effectus eſt, quia nempè cenſuræ
vinculo neglecto ordines exerceri, atque in divinis mi-
niſtrari contingat; Aliæ verò irregularitatis ſpecies, ex ho-
micidio, aliiſve criminibus, ſive ex naturali defecto pro-
veniant, inhabilitatem potius ad Eccleſiaſticos ordines
aſſequendos,ſive impedimentum ad jam aſſequutos exer-
cendum producit *diſc.20. & 34. & in Adnot. ad S.C.T.
diſc.12.*

FINIS.

D. JOAN. BAPTISTÆ

DE LUCA,

ANNOTATIONES AD

S. CONCILIUM TRIDENTINUM:

S I V E

DISCURSUS GENERALES INSTRUCTIVI

Super iis, quæ in foro magis practicabilia, concernunt praxim vel obſervantiam aliquorum *S. Concilii Tridentini Decretorum*, ſuper Reformatione ac Materiis Forenſibus.

DISCURSUS PRIMUS,

CIRCA PROEMIALIA.

S V M M A R I V M.

1 *Sub quibus Pontificibus cœptum, proſequutum, & completum fuit Concilium Tridentinum.*
2 *Ejus gloſſa, & interpretationes ſunt prohibitæ, & quæ.*
3 *De prima erectione Sacræ Congregationis Concilii.*
4 *Antiquis declarationibus quare nimium deferri debeat.*
5 *Obſervantia proxima, eſt melior interpres.*
6 *De alia erectione Congregationis Sixti V. ſuper interpretatione.*
7 *De ratione ob quam hæc S. Congreg. interpres erecta fuit.*
8 *De grammatica ad quid ſerviat, & quomodo adhiberi debeat.*
9 *De occaſione ſcribendi, & de inſtituto Auctoris.*
10 *Quare non colligantur, nec referantur declarationes Sacræ Congregationis.*
11 *Declarationes particulares non omni caſu applicabiles.*
12 *Concilia generalia non veniunt ſub generali derogatione, ſed indigent nota ſpeciali, & quomodo.*
13 *Papa poteſt eis derogare, vel diſpenſare.*
14 *Concilium Tridentinum eſt generale, & Oecumenicum.*
15 *Sed venit ſub generalibus derogationibus.*
16 *Continet decretum irritans, ideoque inficit contrariam obſervantiam.*
17 *Non defertur declarationibus, quæ non ſunt authenticæ.*
18 *Quid agendum quando allegantur declarationes S. Congregationes.*
19 *Qualis ordo teneatur.*

COMPLETO ſub Pio IV. (nimium cooperante magna pietate, ac ſollicitudine S. Caroli Borromæi ejuſdem Pontificis, nepotis, ac primi miniſtri,) Sacro Concilio Tridentino, convocato ſub Paulo tertio, atque continuato, ſub intermediis Pontificibus Julio III. Marcello II. & Paulo IV. Per conſtitutionem ab eodem Pio editam, ſuper ejus confirmationem, publicatione, & obſervantia, prudenter quidem, ac laudabiliter omnes gloſſæ, interpretationes, & commentaria, prohibita fuerunt, *in Bullar. nov. Conſt. Pii IV.* 71. Ideoque Juriſtis, ac Theologis prohibitum eſt, cum conſuetis ſubtilitatibus, opinionumque varietatibus, hanc modernam involvere legem, ut alias antiquiores leges adeo involverunt; Et licet hac prohibitione non obſtante, adhuc non deſint (quamvis potius inſipidi Collectores, quam Doctores) qui deſuper ſe involvant; Idque in aliquibus caſibus fieri poſſe moderni Canoniſtæ in iſta S. Congregatione peritiſſimi probent, *Quid, & quando liceat; aliqua habentur apud Fagnan. in cap. cum veniſſent de judic. ex num.*9. Attamen merito omnino negligendæ ſunt ſolæ hujuſmodi Interpretum aſſertiones, quoties munitæ non ſint cum authenticis declarationibus, ſeu interpretationibus hujus S. Congregationis, quæ attendi debent eo modo quo infra. 1 2

Ad aliquos verò menſes poſt confirmationem, & publicationem, ab eodem Pio IV. erecta fuit aliquorum Cardinalium Congregatio, non quidem ſuper gloſſa, vel interpretatione, ſed pro exequutione, ac obſervantia ejuſdem Concilii. *Conſt.* 81. *ejuſdem Pii IV.* 3

Adhuc tamen, eo primo quoque tempore, occaſione demandandi, ſeu practicandi eamdem obſervantiam, 4 in aliquibus partibus ambiguis, aliquæ prodierunt declarationes, quibus multum deferendum eſſe, frequenter in caſus contingentia dicere conſuevi. *Præſertim ſub tit. de juriſdict. diſc.* 41. *&* 95. *& ſub tit. de matrim. diſc.* 5. Non quod antiquæ majorem, quam modernæ Congregationis auctoritatem eſſe putem, ſed ex eo quod

* A plure

plures tunc in ea ſedebant Cardinales qui vel tanquam Præſidentes, & Legati, vel tanquam Prælati poſtmodum ad purpuram aſſumpti, in ipſo Concilio interveneeant, idroque tanquam ſeſſionum, ac diſputationum conſcii, melius Patrum ſenſum callebant.

Ea quoque in idem, atque ex eadem ratione accedente propoſitione, quam in foro habemus receptam, & quotidianam, ut obſervantiæ, quæ in omnibus ambiguis
5 optima interpres eſt, atque interpretationum Regina reputatur, verborum ſenſui, vel naturali ſignificationi quandoque apta prævalere, proxima eſſe debeat, illaque magis attrodi, quàm remota *Rot. dec. 59. num. 12. & 13. par. 10. rec. Otthobon. dec. 26. num. 14. & 15. & dec. 101. n. 11. & ſeqq. & eſt conclusio vulgaris, quæ frequenter & ubique habetur.*

Clarius autem, hanc interpretandi facultatem, occaſione erectionis quamplurium Congreg. quæ *in relat. Ro. Curia* recenſentur *agendo de iſta, & de aliis Sacris*
6 *Congregationibus* ei conceſſit Sixtus V. Ea tamen reſtrictione peudentiſſimè adjecta, ut non niſi in iis, quæ ad Eccleſiæ, & Eccleſiaſticorum reformationem ac morum correctionem pertinent, Sacra Congregatio hanc facultatem exercere debeat, Summo Pontifici, privativè ad quoſcumque, reſervata facultate interpretandi illa decreta, quæ Catholicæ Fidei dogmata, vel quæſtiones concernant *Conſtit. 74. Sixti V. & latè agit Fagn. in dicto c. cum veniſſent de judic. & alibi.*

Prudens autem, ac forte neceſſarium conſilium fuit, hanc S. Congregationem, pro dicta interpretatione deputare, quoniam, licet conciliaria decreta, ad eam elegantem formam, per quendam inſignem, atque ex illius ſæculi primariis humanarum litterarum profeſſoribus, redacta ſint, Attamen in iis præſertim, quæ à
7 ſacrorum Canonum diſpoſitione, vel intentione derivant, forumque externum, ſeu morum correctionem, ac reformationem concernunt, melius forſan fuiſſet, ſi alicui Rotæ Auditori, vel alteri perito Canoniſtæ, qui in forenſibus bene verſatus, eſſet ex iis pluribus qui in eodem Concilio intervenerunt, ipſaſque quæſtiones in eo deciſas diſputarunt, id commiſſum fuiſſet, quoniam peritiſſimus quidem, atque in ſua profeſſione valde commendabilis extenſor, ut elegantiori ſermoni inſerviret, atque latinæ linguæ regulas rigoroſè ſervaret, nonnulla, cum grammaticali, non autem cum legali, ſeu forenſi ſtylo explicata, ſub aliqua forſan reliquit obſcuritate.

Legalia enim, ac forenſia, per legales, ac forenſes melius, cum propria, primorumque magiſtrorum plana explicantur eloquutione quamvis ea, per Grammaticos barbara reputentur, quoniam fabri fabrilia tractare debent; Grammatica enim, aliarum ſcientiarum famula eſt, ad eas explicandas opportuna, ideoque pro dominarum reſpectivè diverſa qualitate, varium atque
8 cuilibet magis adaptatum ſervitium, ſeu famulatum præſtare debet; Non autem, ut (juxta ſimplicium grammaticorum prætenſionem,) dominæ rigoroſè inſervire debeant famulæ, ejuſque dominationem, ac rigores pati; Finis etenim elegantiæ ſermonis eſt, lectores allicere, atque ſcientiarum capacitatem, ac praxim melius imprimere, ideoque ea tenenda eſt via, per quam juxta locorum loquendi uſum iſte impleatur finis, non aut grammaticalium regularum exactus rigor, contrarium operetur effectum.

His itaque itaque prænotatis; Quatenus ad rem noſtram pertinet; Super iis tantum, quæ ad ejuſdem Concilii S. Congregationem ſpectant, atque conciliarium
9 decretorum obſervantiam, vel interpretationem concernunt, meum eſt inſtitutum, pro eodem fine, qui alibi enunciatus eſt *tit. de Regular. diſc. 1. in principio* plano & compendioſo ſtylo forenſi (ſub ſilentio omninò involutis iis decretis, quæ Fidei quæſtiones, vel dogmata continent,) ea tantum adnotare, quæ forenſia, magiſque practicabilia ſunt, ut virum forenſem decet, atque me tractaſſe memoria ſuppetat, ut in hoc S. Concilio adeo prudenter, pieque ſtat ita, à gloſſis, tamen vel interpretationibus, & commentariis me omnino alienum profitendo.

Puta veram, aliquam in ejuſdem Sacræ Congregationis regiſtris adhibere diligentiam, ut ita certificatus, quænam veræ, & authenticæ eſſent reſolutiones, poſſem 10
illas aperire, quæ apochriphæ in aliquibus circumferuntur voluminibus, aut illas, quæ contrariæ, ſeu diverſæ ignaro vulgo videntur, conciliare, ſeu declarare; Abſtinui tamen ab opere tribus me impellentibus motivis; Primò nempè quia forenſes occupationes iſtud otium non concedebant; Secundò quia genium, has improbi, ineptique laboris partes, in quibus nulla eſt ingenii operatio, nimium abhorret, dum potiſſimè non deſunt notarii Collectores.

Et tertiò, quia, pro meo ſenſu, (aliquibus exceptis decretis, vel declarationibus generalibus,) erroneum 11
eſt, in particularibus declarationibus, cum conſueta cæca fide, vim conſtituere, cum illæ quæ ſingulos, vel particulares concernont caſus, eorum particulari qualitate, & circunſtantiis manaee ſoleant, ideoque alteri diverſas circunſtantias habenti, non ſemper ſunt applicabiles, cum diverſimodè ob diverſam facti qualitatem ſæpius decernere congruat, quod vulgus malè concipit, atque contrarietatem appellat, *de hac occaſione deciſionum Rota agitur ſub tit. de jud. in relatione, & praxi Curiæ agendo de Rot. Auditorio.*

Tres autem generales regulæ, ſeu propoſitiones prænotandæ ſunt; Primò nempè, quod licet, Generalium Conciliorum perculiare ſit, ut ſub generalibus derogato- 12
riis, ac non obſtantiis non veniant, ſed ſpeciali egeant mentione explicata, vel etiam ea implicita, quæ explicitè æquipolleat, ut ita ſcilicet omninò certa reddatur Pontificis voluntas, quæ alias præſumenda non eſt, cum voluntatis iſta ſit quæſtio, non autem poteſtatis, quæ apud forenſes Canoniſtas (quidquid Theologi in ſcholis, & 13
academiis, pro ingeniis exercendis, vel ex alio fine, præſertim ultra montes diſputent,) indubitata eſt, Conciliis etiam Generalibus derogandi, vel diſpenſandi *pluries in pleriſq. locis præſertim ſub tit. de decim. ad materiam Conc. generalis Later. in c. nuper, & apud proximè allegatos.*

Nihilominus quoad iſtud Concilium Tridentinum 14
(quod extra omnem controverſiam, æquè œcumenicum, ac generale eſt) iſta non viget peculiaris circunſtantia, cum ex ejuſdem confirmatoriæ Pianæ Conſtitutionis littera, ac recepto ſenſu, ſub generalibus dero- 15
gatoriis, & non obſtantiis cadat, adeo ut ſufficiat, ut contra, vel præter ejus decreta, aliquid decernatur, vel concedatur, ut implicita ejus derogatio adeſſe dicatur *Gonzal. ad reg 8. gloſ. 6. n. 120. Cavaler. dec. 601. n. 3. Add. ad Buratt dec. 463.*

Secundò quod ob clauſulam *ſublata*, & decretum irritans, quæ continentur in dicta Piana conſtitutione, 16
edita ſuper ejuſdem Concilii confirmatione, ac publicatione, & obſervantia, ſtante dictarum clauſularum recepta virtute ac operatione adimendi juriſdictionem, ac poteſtatem aliter judicandi in contrarium, atque inficiendi quamcumque contrariam poſſeſſionem, vel conſuetudinem, cujus initium, ſive ingreſſus, ac etiam progreſſus ita impeditur; Exinde reſultat, ut in iis, quæ ejuſdem Concilii decretis adverſatur, quæcumque poſſeſſio, vel præſumptio non ſuffragetur, neque allegari valeat, omneſque actus contrarii, pro infectis habeantur *in ſpecie Rota apud Bich. deciſ. 620. num. 3. & 4. & ſæpius, & generaliter deciſ. 400. Par. 9. & deciſ. 199. par. 12. rec.*

Et tertiò demum, ut hujus ſacræ Congregationis declarationibus, quæ impreſſæ, vel manuſcriptæ circumferuntur, cujuſcumque Auctoris teſtimonio munitæ ſint, 17
nulla fides præſtari debeat, tam in judicio, quam extra, niſi ejuſdem ſacræ Congregationis Præfecti, ac Secretarii ſubſcriptionibus, & conſueto ſigillo, juxta aliarum authenticarum expeditionum ſtylum munitæ ſint, *Fagnan. in cap. quoniam de Conſtit. num. 59. & in dicto cap. cum veniſſent de judic. & ſæpius.*

Quamvis

Digitized by Google

Quamvis etenim Conſulentium, ac etiam Deciſionantium ſtylus videatur in cauſis decidendis, cum iis declarationibus procedere, quæ per elaboratos Collectores (ratione publicæ commoditatis quidem commendabiles) diligenter referuntur; Attamen id ſolum in Curia ſequitur, eo quia nimium facile eſt, de earum veritate ſe certum reddere, perquirendo ejuſdem ſacræ Congregationis adnotationes, vel regiſtra, ut frequenter eodem ſacra Congregatio demandare ſolet, quando occaſione diſputationis caſuum particularium, circumferuntur declarationes, quæ diverſæ, vel contrariæ videantur, ſive aliquam habeant probabilem dubitandi rationem, cum nulla fortè ipſarum declarationum repugnantia in abſtracto dignoſcatur, ſed ſingulorum caſuum diverſitas eam operetur diverſitatem, quæ indebitè, ut ſuprà, contrarietas dicitur.

24 Iſtis itaque generalitatibus ita prænotatis, ejuſdem ſacri Concilii ordo tenetur ſupra ſingulis ſcilicet capitulis, quæ materias concernant, foro ſeu praxi magis ad ptat.s, ea genericè adnotando, quæ in ipſa ſacra Congregatione, vel in Rota, aliiſque Congregationibus, vel Eccleſiaſticis probatis Tribunalibus magis recepta eſſe, memoria ſuggerat, ut ita munus injunctum expleatur; Non autem, ut omnia adnotandi onus aſſumatur; id enim forenſi viro aliqualiter occupato, non dicam incongruum eſt, ſed impoſſibile.

DISCURSUS II.

Ad Seſſionem quintam de Reformatione cap.1. & ſeſſ. 24. de Reform. cap.8.

SVMMARIVM.

1 *Quid in his decretis contineatur ſuper lectione ſacræ ſcripturæ & theologiæ.*

2 *Et de ſchola Grammatica pro addiſcendo linguam latinam.*

3 *Ac etiam ſuper Canonico Pœnitentiario.*

4 *De quibus agi ſoleat circa præbendam theologalem.*

5 *Quomodo lectio ſcripturæ, vel theologiæ practicari debeat.*

6 *An pro Epiſcopatibus ſint magis congrui Theologi, quam Canoniſtæ diſtinguitur.*

7 *Quod magis opportuna ſit conferentia caſuū conſcientiæ*

8 *Parochi, & vicarii cogi poſſint, ut interveniant in dicta relatione, vel conferentia etiam regulares exempti.*

9 *Quid de parochis proviſis per concurſum.*

10 *An cogi poſſint ſimplices confeſſarii ſine onere curæ.*

11 *An Epiſcopus poſſit cogere Regulares ut ſubeant onus confeſſionis.*

12 *Quod Regulares cogantur ad interveniendum dictæ lectioni, vel conferentiæ etiamſi in eorum domo adſit lectio.*

13 *De eodem de quo num.* 11.

14 *An & quando Clerici ſæculares cogi valeant ratione beneficii adminiſtrare Sacramentum Pœnitentiæ.*

15 *Quid de illis, qui non habeant beneficium ſed ſint addicti ſervitio, & maſſæ alicujus Eccleſiæ.*

16 *Et quid de clericis ſimplicibus.*

17 *In quibus Eccleſiis cadunt quæſtiones ſuper proviſione præbendæ theologalis.*

18 *De exemptionibus Canonici theologalis, & oneribus remiſſivè.*

19 *Quod in Italia rarus ſit uſus lectionis theologiæ, ſed expedit lectio caſuum, & de ratione.*

20 *De unione, quæ huic præbendæ fieri poteſt.*

21 *De deputatione magiſtri ſcholæ grammaticæ.*

22 *De modo opportuno faciendi dictam deputationem, & ſubſtentandi magiſtros grammaticæ, & muſicæ.*

23 *De materia Canonici pœnitentiarii, & de iſtius proviſione, ac aliis.*

24 *De ætate ejuſdem, &c.*

AD Eccleſiaſticorum operariorum pietatem, ac idoneitatem inducendam, & conſervandam, duo in primo iſtorum Decretorum demandantur; Primò nempe lectio ſacræ Scripturæ & Theologiæ facienda in Eccleſiis Cathedralibus vel collegiatis, ac etiam Regularibus per Canonicum vel alium beneficiatum, ſeu reſpectivè Monachum S. Theologiæ profeſſorem, injungendo locorum Ordinariis theologalis præbendæ, ubi ea non adſit, erectionem etiam cum aliquorum beneficiorum unione, quando alias id ſequi non valeat; Et ſecundò, ut pro inſtructione puerorum, & adoleſcentium aliqua habeatur grammaticæ ſchola pro ſtudio linguæ latinæ quæ neceſſaria eſt pro lectura, & intelligentia ſacrorum librorum, quorum uſus prudenter, atque ex juſtis motivis prohibitus eſt, in ea lingua, quæ ſit in loco naturalis, omnibuſque communis; In altero autem, ut in Cathedralibus, Canonicus Pœnitentiarius adeſſe debeat; Diſtinctè igitur de hujuſmodi proviſionibus agendo. 1 2 3

Quatenus pertinet ad primum, circa ſacræ Scripturæ, ac Theologiæ lectionem, de duobus agi ſolet; Primò ſcilicet de iis, quæ concernunt ipſam præbendam theologalem tam ſuper jure illam conferendi, quam ſuper qualitate perſonæ, cui conferenda eſt, ac etiam ſuper muneribus, quæ huic Lectori incumbant, ejuſque privilegiis, & exemptionibus, ac unionibus beneficiorum, quæ ad hunc effectum fiunt; Et ſecundò ſuper lectione paſſiva, id eſt perſonas, quæ cogi poſſint ad interveniendum huic lectioni. 4

Modus itaque activæ lectionis, varius eſt, pro locorum diverſa qualitate; In iis enim partibus, quæ a hæreticorum, vel ſchiſmaticorum finibus exiſtunt, unde propterea, de fidei dogmatibus, aliiſque theologicis quæſtionibus diſputare oporteat, theologiæ ſcholaſticæ lectiones haberi debent; Ubi verò iſta ratio vel neceſſitas ceſſet, tunc magis utilis reputatur lectio theologiæ moralis, quæ vulgo dicitur caſuum conſcientiæ, utpote magis opportuna pro exercitio curæ animarum ac pro adminiſtratione ſacramentorum, dum in locis, in quibus, omnino pacifica eſt Catholicæ Fidei obſervantia, neque finitimorum hæreticorum, ſeu ſchyſmaticorum timor habetur, theologiæ moralis notitia magis neceſſaria, quam ſcholaſticæ, vel dogmaticæ. 5

Eodem modo quo ita diſtinguendo decidi ſolet quæſtio, an Eccleſiarum Cathedralium regimini. Canoniſtæ, vel Theologi potius præficiendi ſint, ut ſcilicet in finitimis regionibus, vel Diœceſibus cum hæreticis, vel ſchiſmaticis, aut infidelibus, Theologi potius præfici debeant; In aliis autem, in quibus hæc ratio non urgeat, eorum profeſſio, potius congrua ſit, magiſque adaptata ſit perita Canonum, juxta praxim forenſem, ideoque Canoniſtæ in foro verſati eligi debent, ut frequentior quotidiana experientia docet. *De hac diſtinctione in ſpecie electionis Epiſcoporum Men. de arb caſu* 120 *Bar. de Ep. all.* 1. *n.* 50. *generaliter ut in forenſibus magis deferendum ſit Canoniſtis, habetur ſub tit. de uſur. diſc.* 1. *& ſeqq. & ſub tit. de matr dicto diſc.* 3. *& alibi pluries.* 6

Quia verò præſertim in Italia, ob Eccleſiarum Cathedralium nimiam frequentiam, ac paupertatem, exiguoſque fines, non de facili hujus præbendæ theologalis erectio ſequi poteſt. Hinc proinde per probos, ac zelantes Epiſcopos, æquipollens modus introductus eſt, quod ſcilicet qualibet hebdomada, ſive pro locorum uſu, quibuſlibet ſtatutis diebus, fiant congregationes, ſeu conferentiæ caſuum conſcientiæ; In quibus vel unus proponat, alii verò ad formam academiæ diſcurrant alternatim, vel cum eadem alternatione aliqui diſcurrant, & reliqui auſcultent, adeo ut nemo gerat perſonam continui, ac fixi lectoris, juxta hujus decreti diſpoſitionem. 7

Iſteque modus, præſertim in Italia, adeo invaluit, ut etiam in Eccleſiis, in quibus adeſt præbenda theologalis, adhuc idem ſtylus ſervetur illo præbendato, ratione officii, aliquid plus operante. Ubi tamen adſunt

Digitized by Google

Epiſcopi,qui verè ſint Epiſcopi & Paſtores, non autem,
ubi ſint puti mercenarii, ſive Inſtitores, qui aliud non
agunt,neque cogitant, niſi ſtudere pinguiori fructuum,
ac proventuum recollectioni ac ſubditorum excoriatio-
ni, ut ſe ipſos, vel ſuſcepta onera impleant.

Hinc oriti ſolent quæſtiones, non ſolum cum pro-
priis Clericis ſubditis, ſed etiam cum aliis ſæcularibus
vel regularibus exemptis, an,& qui ad iſtam lectionem,
vel reſpectivè congregationem, ſeu conferentiam acce-
dere teneantur, adeo ut non accedentes puniri valeant;
Atque in hoc, in caſus contingentia, mihi videbatur
procedendum eiſe cum diſtinctione cum qua ego edo-
ctus à praxi teota per aliquos probos, ac vigilantes
Epiſcopos, procedere conſuevi io tempore mei regi-
minis Eccleſiaſtici, ante acceſſum ad Urbem, quod
ſcilicet,

Aut agitur de parochis, ſeu vicariis,actualem curam
animarum neceſſariam ratione beneficii, vel officii ha-
8 bentibus; Et iſti teneantur, quamvis inviti, accedere,
adeo ut alias puniri poſſint, quamvis eſſent regulares
exempti, quoniam, ut pluries inſinuatum eſt in iis,
quæ curam animarum, & ſacramentorum adminiſtra-
tionem concernunt, exemptio non ſuffragatur; Cum
etenim ipſi habentes curam fixam in titulum perpe-
tuum, vel etiam manualem, non poſſint vel quatenus
poſſint,non debeant, ex iſta levi cauſa privari, vel ſuſ-
pendi, congruat autem eis, imo ferè neceſſarium vi-
deatur hoc exercitium; Hinc proinde oportet dare fa-
cultatem puniendi, & cogendi, ex recepto juris prin-
cipio, quod quando aliquid præcipitur vel deſideratur,
pernecelſe,tanquam antecedens neceſſarium dare opor-
ter illam facultatem, ſine qua conſequens haberi non
poteſt, ut io propoſito præſideotiæ in choro, cum ſimi-
bus, pluries à Rota firmatum fuit.

Et quamvis in facti contingentia diſputare occa-
ſio dederit, an Parochi habentes parochiam in titulum
9 ad formam Concilii, ad id cogi valeant, ex ea dubi-
tandi ratione,quod ita,cum formalitate concurſus, quo-
dammodo graduati,atque doctorati videantur,ac effecti
magiſtri, ideoque cogi non debeant redire ad ſcholam,
atque partes diſcipuli gerere; Attamen hæc prætenſio
meritò rejecta fuit; Tum quia io hujuſmodi congrega-
tionibus, vel conferentiis, omnes æque dicuntur gere-
re utramque perſonam magiſtri, & diſcipuli, reſpecti-
vè, Tum etiam quia illi, qui uno tempore ſunt ido-
nei, deſerendo ſtudia, effici poſſunt indocti, ac minus
idonei, ut quotidiana praxis docet, atque comprobat
naturale exemplum terræ, quamvis fœcundæ, bene-
que coltæ, ubi continuata cultura deſeratur; Ac
etiam praxis equorum, aliorumque animalium quam-
vis in grado excellentiæ inſtructorum, & operantium,
ubi non exerceãtur, cũ ſimilib' *ſub tit. de paroch. diſc. 16.*

Aut verò agitur de illis, qui ſine titulo, vel officio
voluntariè munus adminiſtrationis ſacramentorum ſuſ-
cipiant, ut ſunt ſimplices confeſſarii ſæculares, ac regu-
10 lares, & tunc nulla neceſſaria videtur coactio pœnalis,
cum Epiſcopus promptum habeat remedium, eis tol-
lendo, vel ſuſpendendo licentiam adminiſtrandi ſa-
cramenta.

Verum non ſemper iſta conſideratio procedit, quo-
niam in parvis Civitatibus, vel locis, in quibus major
proborum, ac zelantium Epiſcoporum afflictio conſi-
ſtit in operariorum, ac mercedum penuria, adeò ut non
ſit practicabilis illa omnium melior medicina, quæ
eſt, alliciendi cum præmiis bene operantes, ita opor-
tet abſtinere ab hoc remedio tanquam præjudiciali po-
pulo, ob carentiam aliorum, qui ad hoc munus idonei
ſunt, ideoque oportet adhibere hoc remedium coactio-
nis, etiam cum illis regularibus exemptis, qui jam iſtud
munus ſuſceperunt, ſive qui in eorum Eccleſia illud
exercere conſueverunt, ut dicere non valeant, quod
non curent ſacramentum Pœnitentiæ miniſtrare, &
confeſſiones audire; Ideoque denegatio, vel ſuſpenſio
licentiæ non eſt ſufficiens medicina, quoniam inter ſu-
periorem, & ſubditos rectè intrat ratio correlativorum,
ut non debeant ad imparia judicari; Undè propterea,
quemadmodum Epiſcopus non poteſt ſuſpendere om-
nes confeſſarios regulares unius vel reſpectivè omnium
Monaſteriorum,ubi perſonalis demerentia non accedat, 11
cum nunc reputetur actus animoſus,ex pluries declaratis
per S.Congregationem; Ita è converſo non debet eſſe
in libito ipſorum regularium recuſare iſtud munus ob
hanc ſuperbiam, quæ ſub pallio exemptionis, ac pri-
vilegiorum tegi ſolet, potiſſimè quia in ipſis domibus
regularibus,ut plurimum,ubi non ſunt magnæ,ac primę
claſſis,cum formalitate ſtudiorum, parum ſervari vide-
tur hujus decreti conciliarii diſpoſitio quæ regulares
percutit.

Quinimò,ubi etiam in propria domo regulari,ad hu-
jus decreti formam,lectio, vel conferentia habeatur in-
ter ipſos regulares,adhuc tamen ego io facti contingen-
tia dicere conſuevi,ut illi,qui confeſſiones audire volunt,
ad hujuſmodi congregationes,vel conferentias accedere 12
debeant, ut ita melius inſtruantur de moribus loci ab iis,
qui in eo verſari ſint, ipſeque Epiſcopus, vel alter, qui
ejus nomine præſidet, certificetur, quas opiniones te-
neant,qualemve praxim adhibeant,quoniam,ut frequens
praxis docet, atque egomet pluries expertus ſum, præ-
ſertim in materia uſuraria,ſeu negotiatoria, ac etiam in
illa fraudis gabellarum, cum ſimilibus, pro locorum
diverſis moribus, aliiſque facti circunſtantiis, diverſæ
retinentur, ac practicantur opiniones; Unde propterea
regulares,in quibus crebræ ſequuntur mutationes de lo-
co ad locum, illas opiniones, quas practicarunt in una
regione, retinere, & practicare ſolent in altera, in qua
illæ reprobatæ ſunt,& conſequenter oportet, ut Epiſco-
po innoteſcat.

Atque ut alias in facti contingentia ego advertebam,
illi regulares,qui ex inſtituto vitam activam profitentur,
& confeſſiones audire ſolent, ita ſe declarantes gerere 13
munus operariorum in vinea Domini, per quemdam
implicitum quaſi contractum ſe obligare videtur parere
Epiſcopo tanquam ejuſdem vineæ Præfecto, ac majori
cuſtodi; Potiſſimè quia,(ut dictum eſt,) Epiſcopo etiam
invito ipſi hanc operariorum partem,non data perſona-
li demerentia, exercere prætendunt, recurrendo ad S.
Congregationem, quando id denegatur. *ſub tit. de ju-
riſ. diſc. 32.*

Reſpectu verò Clericorum ſæcularium altera intrat
diſtinctio,inter eos,qui licet non habeant onus curæ ani-
marum, adhuc tamen habent beneficia reſidentia, &
ſervitoria præciſè, vel cauſativè, puta Canonicatus, vel
Portiones,ſeu Capellanias,&c. undè propterea pro Ec- 14
cleſiæ conſuetudine ſoleant, non ſolum divina officia
celebrare, ſed etiam ſacramenta præſertim illud pœni-
tentiæ, pro devotione, & commoditate populi admini-
ſtrare, eo modo quo faciunt regulares, quoniam tunc,
ex iiſdem rationibus ſupra ponderatis, imò fortius,
non ſolum cogi poterunt illi, qui ſoliti ſunt hoc onus
exercere, ſed etiam alii,ut ita ſubrogari poſſint in dies
in locum deficientium etiam inviti, quando Epiſcopus
eos idoneos reputet, ſi operariorum penuria, & populi
neceſſitas ita exigat, cum hujuſmodi laudabile exerci-
tium non ſolum conſervationem idoneitatis eorum,
qui huic muneri præpoſiti ſunt, ſed etiam doctrinam,ac
inſtructionem aliorum, qui in locum deficientium præ-
ponendi, ac ſubrogandi erunt.

Aut verò agitur de illis Clericis, qui nullum habeant
beneficium reſidentiale,vel ſervitorium; Et tunc ſi agi-
tur de illis, qui parochialis, ſeu matricis Eccleſiæ ſervi- 15
tio,ac maſſæ adſcripti ſunt,ex prærogativa civilitatis,ſeu
nationalitatis, adeo ut de facto quamdam ſpeciem Ca-
pituli, ſeu Congregationis conſtituant per imaginem
Eccleſiæ Collegiatæ, juxta frequentem Italiæ, ac
etiam Hiſpaniæ conſuetudinem pluties inſinuatam; *tit.
de Canon. & Capitulo diſc. 17. cum pluribus ſeqq.* Et tali
caſu pariter idem dicendum videtur cum eadem con-
gruat ratio; Secus autẽ in illis clericis,qui nulli ſervitio

Eccleſiæ

Eccleſiæ formiter addicti, ex ſolo motivo pietatis, ac
devotionis clericalem ſtatum aſſumunt, cum tunc nul-
16 la urgeat ratio, ob quam ad id cogendi ſint, ideoque eis aſſiſtere videtur regula, quæ (licet raro) limitationem recipere apta eſt, quando neceſſitas ita quandoque cogat ob penuriam operariorum, ut quandoque in caſu epydemiæ, ſeu magnæ influentiæ morborum contingere ſolet.

Adinſtar eorum, quæ in jure habemus; ſuper facultate cogendi illos, qui medicinæ & chyrurgiæ profeſſionem aſſumunt, ac etiam artifices, quamvis certo ſervitio addicti non ſint, ſed in eorum libertate remaneant, quoniam eo ipſo, quod quis Clericali militiæ ſe adſcribat, atque ſacros ordines illum, præſertim Præsbyteratus ſuſcipit, ita per quemdam quaſi contractum ad militandum ſpiritualiter, quando neceſſitas cogat, ſe obligaſſe videtur, eo modo quo habemus de voluntariis militibus, qui vulgo *venturieri* dicuntur diſcreti à ſtipendiatis *de juriſdict. d. diſc. 32. & de ben. diſc. 55.* iſta etenim differentia cadere videtur inter illos Clericos, qui alicujus Eccleſiæ ſervitio formiter addicti ſint, & alios.

Super iſtius autem præbendæ theologalis proviſione, quæſtiones cadere ſolent in illis Eccleſiis in quibus proviſio ad Capitulum, vel aliquem inferiorem Prælatum generaliter pertineat, an ſcilicet aliquid peculia-
17 re in his præbendis dignoſcatur, ut ad Epiſcopum collatio, vel ſaltem approbatio pertinere debeat; Verùm in Italia nullus, vel nimium rarus videtur caſus agendi de hujuſmodi quæſtionibus; Vel quia pro frequentiori contingentia, in his qualificatis præbendis, reſervatio, vel affectio Apoſtolica contingere ſolet, tam ratione menſium, quam ratione perſonæ, quia ſit prothonotarius vel familiaris alicujus Cardinalis, aut Subcollector Apoſtolicus; Tum etiam quia in hac provincia, ob Epiſcopatuum frequentiam ac exiguitatem, unde reſultat Eccleſiarum Cathedralium, & Capitulorum paupertas, nimium rarus eſt caſus juris Capituli, vel alterius habendi participationem in collatione canonicatuum in Cathedrali, cum hujuſmodi quæſtiones frequentius audiantur in Hiſpania, ubi Capitulorum longè major eſt prærogativa; Ibi verò ante Concilium Tridentinum per litteras Apoſtolicas Sixti IV. & Leonis X. ſuper proviſione præbendæ theologalis, quæ alicubi magiſtralis dici ſolet, ac alterius, quæ ibi dicitur doctoralis, per Canoniſtas præſcripta fuit certa forma enunciata in ſede beneficiorum. *tit. de ben. di. 28. & 29.*

Plures item per ſolitos Collectores referuntur declarationes circa iſtam præbendam theologalem, tam circa luctum, & reſpectivè amiſſionem diſtributionum pro tempore, quo in munere lectionis occupatus fuerit, quam etiam circa proviſiones ab Epiſcopo capien-
18 das pro tempore, quo eadem præbenda vacat, ſive quod ejus poſſeſſor abſit, vel ſit impeditus aut ſuum munus explere negligat, de quibus in caſus contingentia apud eoſdem Collectores facilè videre eſt eſt. *Barboſ. in Collectan. ad S. Concil.*

Bene verum quod, ut præmiſſum eſt, in Italia, ſuper cujus negotiis potiſſimum Sacrarum Congregationum diſputationes circumferri ſolent, nimium rarò hujuſmodi quæſtiones audiuntur, eo quia cum ab hac
19 provincia, Dei gratia extirpata ſit omnis hæreſis lues, (quibuſdam exceptis extremitatibus, prope montes) iſta lectio penè inutilis, ac ceremonialis remanere videtur, magiſque proficuum eſt ſupra enunciatum exercitium congregationum, ſeu conferentiarum caſuum conſcientiæ, explicari ſolitum in quibuſdam horis, in quibus Divina officia vacant, puta poſt veſperas; Unde propterea audiri non ſolent quæſtiones ſuper lucto, vel amiſſione diſtributionum.

Minuſque ſubeſſe videtur neceſſitas illius proviſionis, quæ ab eodem decreto conciliari præſcribitur pro tempore, quo dicta præbenda theologalis vacat, vel impedita eſt, aſſumendi ſcilicet, cum congruo ſtipendio ex eadem præbenda perſolvendo, aliquem clericum ſæcularem, vel etiam regularem Sac. Theologiæ profeſſorem, qui hoc munus expleat, quoniam id non videtur opportunum, ſtante dicta introductione conferentiarum, quæ in locis, in quibus Catholica Religio omnino pacifica eſt melior reputatur, dum totum Clericorum, & Eccleſiaſticorum munus verſatur circa populorum mores, & animarum curam; ac ſacramentorum, aliorumque Divinorum congruam, ac diligentem adminiſtrationem; Unde propterea miniſtrantium peritia requiritur ſolum in moralibus, in quibus tot modernorum labores materiam nimium facilitarunt; adeo ut cuilibet mediocriter callenti linguam latinam, facile ſit ſtudium, pro quo dictum exercitium conferentiarum nimium confert magis quam conferrent ingenioſæ, & academicæ lectiones, quas aliquis ſcholaſticus theologus ad proprii ingenii, ac propriæ eruditionis oſtentationem academico ſtylo faceret, ut in concionibus verbi Dei frequentior praxis docere videtur; Illud tamen deteſtabile eſt, quod in pleriſque Eccleſiis, quibus præſunt Epiſcopi principaliter, ſolę redditnum pinguiori collectioni, ac ſubditorum excoriationi, & mercaturæ incumbentes, negligitur utrumque.

De unione autem beneficiorum ad hujus decreti præ- 20
ſcriptum facienda habetur infra, occaſione generaliter agendi de unione facienda præbendis canonicalibus Eccleſiarum Cathedralium *infra & tit. de benef. diſc. 43. cum pluribus ſeqq.* ut quantum fieri poteſt evitetur earundem rerum repetitio, quæ tamen in plurimum eſt inevitabilis.

Item quoad alteram valde commendabilem proviſionem in hoc primo Decreto contentam, ſuper depu-
tatione Magiſtri ſcholæ grammaticæ, poſtmodum ad 21
plures annos ob eodem concilio magis opportunum ac proficuum adhibitum fuit remedium erectionis ſeminarii, de quo infr. *ſeſſ. 23. c. 18.* ubi aliqua deſuper adnotantur; Verum quia in Italia, præſertim ob inſinuatam rationem exiguitatis diœceſium, ac paupertatis Eccleſiarum, atque ob carentiam beneficiorum, iſtud remedium non eſt de facili practicabile, adeo ut praxis do-
ceat, quod fortè pro majori parte Cathedralium, præſer- 22
tim Regni Neapolitani (in quo dicta nimia frequentia conjuncta cum paupertate dignoſcitur magis, quam in aliis partibus ex alibi aſſignata ratione;) *tit. de præeminent. diſc. 6. in fin.* Hinc proinde illi Epiſcopi, quibus Epiſcoporum, non autem, ut ſupra inſinuatur, alius titulus congruit, ſuper hoc invigilare ſolent, ac debent, ut ſcilicet magiſter grammaticæ, & alter muſicæ, ſeu cantus conducantur, cum reciproca neceſſitate, tanquam per quandam imaginem ſeminarii, ut ſcilicet in aliqua honeſta domo ab eodem Epiſcopo, vel ejus Vicario deputanda, ſeu approbanda, utraque reſpectivè ſchola habeatur, ad quam omnes Clerici in minoribus, ac reſpectivè in ſacris, juxta eorum indigentiam, vel aptitudinem, etiam ſub pœnis, & coërctionibus, accedere debeant, ſtatutis horis, vel diebus, & è converſo magiſter omnes accedentes docendi obligationem habeat; Atque ubi alius non ſuppetat congruus modus ſolvendi magiſtrorum ſtipendium cum praxis doceat, quod ſingulorum collectæ menſtrua difficilem praxim habeat, aſſignari ſolent quædam emolumenta franchitiarum, quæ per ſæculares gabellarios Clericis præſtantur *in tit. Miſcellan. diſc. 2. cum pluribus ſeqq.*

Ideoque per hanc Sac. Congregationem Concilii ad id advertendum mihi videretur quod quando occaſione viſitationis Liminum, detecto ex relatione ſtatus Eccleſiæ, quod non adſit ſeminarium, unde propterea pro quodam conſueto formulario id Epiſcopis nimium inculcatur, ſed inutiliter, cum revera Eccleſiarum, & Diœceſum vires non ſuppetant, idcirco comperto ex pluribus continuatis relationibus, quod hujuſmodi monitiones inutiles, ac cærimoniales remanent, ob impracticabilitatem poſterioris decreti contenti *in dicto cap.* 8. *ſeſſ.* 23. demandari deberet obſervantia iſtius, quod facilius practicabile eſt; Atque ubi Epiſcopi

benè ſuum munus explere velint, iſtud remedium, forſan melius, magiſque proficuum, ſaltem in parvis locis videtur, ut ego expertus ſum.

In altero autem Decreto *ſeſſ. 24. de Reformat. cap.* 8. agitur de Canonico pœnitentiario, ſuper cujus mune-
23 ris exercitio nimium raræ audiuntur fori quæſtiones,
atque ſuper eo multa referunt conſueti Collectores; Forenſes autem quæſtiones, eo modo quo ſupra de Canonico doctorali, vel theologali dictum eſt, cadunt ſuper modo conferendi iſtum canonicatum in illis Eccleſiis, in quibus collatio ſit ad ſimultaneam Epiſcopi, & Capituli tantum, vel Capituli tantum interventu Epiſcopi tanquam unius ex Capitularibus, an ſcilicet per iſtud Decretum hoc innovatum ſit, ut ad ſolum Ordinarium collatio pertineat; Id autem nimium rarum eſt in Italia, atque in Hiſpania, ubi eſt frequens hic uſus, habentur ſpecialia indulta, ſuper quorum comprehenſione cadunt quæſtiones, de quibus agitur in rerum beneficialium adnotationibus. *tit. de benef. diſc.* 28. & 29.

De ſpeciali autem ætate requiſita in iſto Canonicatu pœnitentiario, alibi habetur occaſione agendi de æta-
24 te, quæ in beneficiis eſt neceſſaria *eodem tit. de benef. diſc.* 95. *ac etiam infra.*

DISCURSUS III.

Ad Seſſionem quintam de Reformatione cap. 2.

SVMMARIVM.

1 *Injungitur onus prædicationis Epiſcopis, & Parochis.*
2 *Quomodo iſtud onus impleatur.*
3 *De controverſiis, quæ deſuper oriri ſolent cum Communitatibus.*
4 *In Cathedrali ſemper jus deputandi concinatorem ſpectat ad Epiſcopum neque dari poteſt conſuetudo contraria.*
5 *Atque ad eum ſpectat onus dandi alimenta, vel eleemoſynam.*
6 *In Eccleſiis inferioribus attenditur conſuetudo, & qualis.*
7 *De eadem conſuetudine circa alimenta vel eleemoſynam.*
8 *In Cathedrali pro onere prædicto conſuetudo debet eſſe immemorabilis.*
9 *Quomodo iſtæ quæſtiones decidantur.*
10 *Regulares extra proprias Eccleſias non poſſunt prædicare ſine licentia Ordinarii.*
11 *Quando adverſus denegationem detur recurſus.*
12 *Quod ubi in Eccleſia propria, & quando etiam denegatur.*
13 *In caſu contraventionis an Epiſcopus puniat Regulares exemptos.*
14 *De eodem, & quando clarius Epiſcopi puniant.*
15 *Quomodo Prælati, & Regulares debeant invicem ſe gerere.*
16 *In Eccleſiis ſæcularibus habentibus Prælatum inferiorem, ad quam ſpectat benedicere Prædicatorem.*
17 *An Regulares occaſione recitandi roſarium, ſeu alias, concionem habere poſſint.*
18 *Qualis regula deſuper cadat.*

1 PRædicationis verbi Dei munus, tam Epiſcopis, & Archiepiſcopis, aliiſque ordinariis Prælatis, quam etiam parochis, & plebanis, per ſe ipſos, vel per alios idoneos viros per hoc decretum, injungitur, aliquibus præſcriptis legibus, præſertim Regularibus exemptis, qui hodie, frequentiori uſu iſtud prædicationis munus exercere profitentur, quomodo in hoc ſe gerere debeant, ubi in ſuorum Ordinum Eccleſiis, vel in aliis, illud exercere volunt.
2 Rarus autem hodie in Epiſcopis, & Archiepiſcopis uſus eſt prædicationis per ſe ipſos, ſed illud explent in ſtatutis Adventus, & Quadrageſimæ temporibus per concionatores, qui ex peculiari ſtudio, à profeſſione id agunt, quorum major, ac fortè omnimoda pars eſt Regularium; Idemque ſervatur in aliis Eccleſiis inferioribus, Civitatis, ac diœceſis; Solumque Parochi, vel Rectores pro locorum diverſis moribus, ſeu pro Epiſcoporum majori, vel minori vigilantia, ac ſollicitudine, feſtivis diebus inter miſſarum ſolemnia aliquas ſalutares monitiones populo, cum plano, ac familiari ſtylo facere ſolent; Ac etiam aliqui probi, ac zelantes Epiſcopi, (quamvis rarius) id faciunt, cum in hoc locorum moribus deferri ſoleat; Si autem parochus velit per ſeipſum concionari tempore Quadrageſimæ, vel Adventus in parochia, atque ad id ſit idoneus, neque alia juſta cauſa accedat prohibendi, non poteſt Epiſcopus alium concionatorem deputare, ut ſcio declaratum per Sac. Congregationem Concilii de menſe Septembris 1670.

Iſtud autem Decretum frequentes parere ſolet con-
troverſias, inter Epiſcopos vel reſpective Inferiores, Præ- 3
latos, vel plebanos, ac rectores, & populos, eorumque communitates, tam ſuper jure eligendi, ſeu nominandi concionatorem, quam etiam ſuper eleemoſyna, ſeu alimentis ejuſdem, dum Communitates laïcorum prætendere ſolent iſtam prærogativam, eligendi ſeu nominandi concionatorem, ab Epiſcopo tamen approbandum.

In hoc autem, Quamvis opinionum varietas non deſit, Ea tamen ex pluribus hujus Sacræ Congre-
tionis, ac alterius Epiſcoporum determinationibus, 4
regula ſeu theorica generalis ſtatui poſſe videtur, ut in ipſa Eccleſia Cathedrali, in qua præcipuum, ac proprium eſt Epiſcopi munus prædicare, nunquam detur conſuetudo, vel præſcriptio ad favorem Communitatum laïcalium, vel Dominorum temporalium, eligendi, ſeu nominandi concionatorem, quamvis per antiquiſſimum, ac immemorabile tempus ita ſervari conſueverit, cum iſtud jus ſit impræſcriptibile omniſque conſuetudo à Concilio ſublata ſit. *de hoc agitur in titul. Miſcellan. Eccleſ. diſc.* 27.

Benè verum quod, ſi eadem Communitas, vel alter, alimenta ſuppeditare, ſeu eleemoſynam ſolvere conſue-
vit concionatori Cathedralis, correſpectivè ad electio- 5
nem, ſeu nominationem ab eo fieri ſolitam tunc ſi Epiſcopus id amplius pati nolit, ipſeque eligere, pro ejus libitu velit Concionatorem, non poterit compellere Communitatem ad alimenta vel eleemoſynam, ex fundamento retroactæ obſervantiæ, cum iſta dividi non valeat, ideoque ſervanda eſt cum ſua qualitate; Quinimo ſi Epiſcopus pati velit, ut electio fiat per Communitatem, iſta verò non curet, quia eleemoſynam ſolvere nolit, non poterit Epiſcopus eam cogere non obſtante conſuetudine, dum in Cathedrali Concilium hinc inde eam ſimpliciter abolevit. *eodem diſc.* 27. *ſupra allegato.*

In aliis autem Eccleſiis inferioribus, ſi antiquiſſi-
ma immemorabilis conſuetudo adſit ſuper hoc jure 6
eligendi, ſeu nominandi per Communitatem, ſuppeditantem eleemoſynam, vel alimenta, ea ſervanda eſt, cum non intret dicta ratio, quæ viget in Cathedrali; Et quatenus talis conſuetudo non bene juſtificetur, tunc poterit quidem Epiſcopus, vel Eccleſiæ Prælatus eam impugnare, atque concionatorem pro ejus libito deputare, cum onere tamen ſibi injuncto, ſuppeditandi alimenta, vel eleemoſynam, ad quam Communitas cogi non poterit, ſi ita correſpectivè ad electionem id geſtum ſit, ex dicta ratione, quod obſervantia dividi non poteſt, ſed cum ſua cauſa, vel qualitate attendi debet.

Si verò conſuetudo immemorabilis, vel etiam quadragenaria adſit, ut concionatori per Epiſcopum
vel per alterum Prælatum eligi, vel deputari ſolito, in 7
his

Digitized by Google

his Eccleſiis inferioribus, Communitas, abſque dicta eligendi, ſeu nominandi prærogativa, eleemoſynam, vel alimenta ſuppeditare conſueverit, tunc eadem conſuetudo ſervanda eſt, atque Epiſcopus cum legitimis remediis pro locorum moribus, vel ſtylis communitatem, vel populum cogere poterit, *ibidem.*

8 In Cathedrali autem onus alimentorum, vel eleemoſynæ abſque jure eligendi exigit immemorabilem, *ibidem.*

9 Hinc proinde, facti potius, quam juris iſtæ quæſtiones remanent, ſuper hujuſmodi ſcilicet conſuetudinis juſtificatione, atque ſuper interdictis poſſeſſoriis, quæ deſuper in forma judiciaria per Epiſcopos, ſeu Rectores, vel reſpectivè Communitates intentari ſolent *ibidem.*

10 Inter Epiſcopos quoque, alioſque Prælatos, & Regulares exemptos, in hac materia facultatis concionandi, quæſtiones cadunt, an ſcilicet & quando Regulares, eam exercere valeant ſine Ordinarii loci licentia; Et poſita iſtius neceſſitate, & quando poſſit denegari.

In hoc autem, regula, ſeu diſtinctio generalis eſt, quod; Aut agitur de concionibus faciendo per Regulares in aliis Eccleſiis, quam in illis ſuorum Ordinum, & tunc licentia neceſſaria eſt, neque ſufficit ejus petitio, niſi accedat etiam conceſſio; & conſequenter denegatio ſperni non poteſt; Solumque ubi ea fiat, non alicui perſonæ particulari, cum qua concurrere valeat ratio perſonalis demerentiæ, vel ſiniſtræ opinionis, ſed fit omnibus Religioſis alicujus Religionis ob indignationem, quam fortè Epiſcopus habeat cum ea Religione, ratione alicujus litis, vel ex alia cau-
11 ſa, (ut quandoque ego practicavi,) & tunc recurſus haberi poteſt ad Sacram Congregationem Epiſcoporum, & Regularium, vel etiam ad iſtam Concilii, à quarum una, vel altera, emanare ſolent eadem præcepta, quæ emanant caſu denegatæ licentiæ audiendi confeſſiones in genere, cum tunc dicta denegatio animoſa ſit, quoties ex parte Epiſcopi aliqua non aſſignetur congrua cauſa, quæ pro facti qualitate hanc præſumptionem animoſitatis tollat *occaſione confeſſionum agitur ſub tit. de juriſdict. diſc. 32. & alibi pluries inſinuatur.*

Ubi vero agitur de concionibus habendis in pro-
12 priis Eccleſiis, tunc ſufficit, ut ſe præſentent loci Ordinario, eique oſtendant proprii ſuperioris regularis approbationem, ac facultatem iſtud munus exercendi, atque benedictionem petant, quamvis non obtineant, cum iſte actus obedientiæ, ſeu reverentiæ ſufficiat, neque regulariter Ordinarius id denegare, vel impedire poſſit, niſi in tribus caſibus; Primò nempè ipſo Epiſcopo prædicante, id eſt de tempore, quo ſive ab ipſo Epiſcopo, ſive ab alio per eum deputato, concio habetur in Eccleſia Cathedrali, quoties contraria conſuetudo non adſit, quod hoc eodem tempore in diverſis Eccleſiis conciones habeantur, ut in magnis, vel nimium populatis Civitatibus & Oppidis praxis docet.

Secundo, niſi aliqua peculiaris juſta cauſa accedat, vel ratione demerentiæ perſonalis ipſius concionatoris, vel ex alia contingentia, ac circumſtantia, ob quam illa concio inconvenientia parere poſſit, unde potius tendat ad deſtructionem, quam ad ædificationem, ut quandoque praxis docet, præſertim in temporibus actualis, vel imminentis, aut ſuſpicati belli Divini vel humani, ſive revolutionum popularium, aut alicujus imminentis popularis functionis, cum alicujus indiſcreti concionatoris verba commotionem in populo facere poſſint, cum ſimilibus.

Et tertio, ubi ea concio fieret ob aliquam æmulationem, ut ſcilicet ita divertatur populus ab aliqua devotione, vel ſolemnitate, aliave Eccleſiaſtica functione, quæ in alia Eccleſia regulari vel ſæculari fieret, ut quandoque pariter expertus ſum, *de iſta æmulatione ſpirituali in functionibus Eccleſiaſticis agitur ſub tit. de præeminent. diſcur. 10. & in tit. Miſcell. diſcur. 32.*

In caſu autem contraventionis, alia diſputatur quæſtio inter Scribentes, an contraveniens, exemptione 13 non obſtante, ab Ordinario puniri valeat, vel potius punitio pertineat ad proprios ſuperiores regulares, atque ante Conſtitutionem Gregorii decimiquinti, magis communiter recepta erat hæc poſterior opinio, ut ad proprium ſuperiorem Regularem id pertineret, neque exinde exemptionis privilegia ceſſarent, ut generaliter per DD. (quorum major pars eſt Moralium propriam cauſam agentium, firmatur in omnibus aliis contraventionibus, præſertim circa illam acceſſus ad monaſteria Monialium; Perdictam verò conſtitutionem iſta quæſtio ſublata fuit, ex ea congrua ratione, quod ubi aliquid ſuperiori committitur, commiſſa vel conceſſa cenſetur omnia ea, ſine quibus id, quod commiſſum eſt, effectum ſortiri non poteſt *ſub tit. de juriſd. diſcur. 18. & 26. & hoc libro in Miſcellan. diſc. 16. & in aliis.*

Potiſſimè verò, ubi in hoc propoſito concionum, contraventio ſeu inobedientia non ſint illius Religioſi 14 concionantis in particulari ex propria temeritate, unde propterea congrua punitio à proprio ſuperiore Regulari ſperanda ſit, ſed fiat ex ſuperioris mandato vel ex conſenſu, quia prætenditur quod dictus actus obedientialis, vel reverentialis non requiratur, unde propterea eſſet remittere cauſam potius ad partem intereſſatam, quam ad Judicem, cum ſæpius dentur aliqui Regulares prælati, qui ex nimio indiſcreto zelo conſervandi, vel ampliandi propria privilegia exemptiva, formales, 15 & ſcandaloſas inobedientias, ac rebelliones adversùs Ordinarios attentare ſolent; Quemadmodum enim Ordinarii malè agunt, atque correctione digni ſunt, quando indebitè regularium privilegia violare ſatagunt; Ita è converſo correctione digni ſunt Regulares, quando illis abutuntur.

In Eccleſiis autem, vel locis exemptis, atque haben- 16 tibus proprium inferiorem Prælatum, etiam cum aliqua juriſdictione activa ordinaria in clerum & populum; Quoties non agatur de vero, & materiali territorio ſeparato cum vera qualitate nullius, adeo ut locus intra diœceſim, iſta facultas concedendi concionatori licentiam vel benedictionem reſpectivè, non pertinet ad Prælatum inferiorem, ſed ad Ordinarium, cum iſte ſit unus ex caſibus juriſdictionis delegatæ Ordinariis locorum in locis exemptis proprium inferiorem prælatum habentibus, ut alibi quoque advertitur, *diſc. 3. de juriſdict. & in aliis ibidem.*

Quandoque Regulares ad hujuſmodi actum obedientialem, vel reverentialem evitandum, ſub præ- 17 textu alicujus ſimplicis devotionis, puta recitationis Roſarii, vel aliarum orationum, ille Religioſus, qui orationi præeſt, aſſumpta occaſione alicujus inſinuationis faciendæ populo, quomodo illam devotionem, vel functionem benè exercere debeat, plura interſecare ſtudet, adeo ut ita formalem faciat concionem, ideoque merito per Ordinarium id prohibetur, ut quandoque practicavi; Ideoque certa & generalis regula deſuper dari non poteſt, cum totum pendeat à ſingulorum caſuum qualitate, & circumſtantiis pro diverſis locorum moribus; Atque regula generalis ea eſt, quæ 18 conſiſtit in axiomate *nequid nimis*, quod ſcilicet Ordinarii, infenſi non ſint Regularibus, neque eorum privilegia, & exemptiones violare ſatagant; E converſo autem Regulares eorum privilegiis, ac emptionibus non abutantur, ideoque ſemper vitium eſt in extremis,

Digitized by Google

DISCURSUS IV.

Ad ſeſſionem ſextam de Reformat. cap. 1. & 2. & ſeſſ. 23. de Reformat. cap. 1. & ſeſſ. 24. de Reform. cap. 12.

SUMMARIUM.

1 *De proviſionibus ſuper reſidentia Epiſcoporum & aliorum.*

2 *De aliis proviſionibus poſterioribus ſuper eadem reſidentia.*

3 *An Epiſcopus praciſè reſidere teneatur in Eccleſia Cathedrali, vel ſufficiat reſidentia in qualibet parte diœceſis.*

4 *Tenentur ſubditi accedere ad locum reſidentia Epiſcopi, & Tribunalis.*

5 *Epiſcopus poteſt reſidere, & habere Tribunal in qualibet parte diœceſis.*

6 *Quando teneatur Epiſcopus deputare Vicarium particularem in parte diœceſis.*

7 *Quid agendum, ubi ſint dua diœceſes unita.*

8 *Epiſcopus an teneatur habere Vicarium generalem, & quando.*

9 *Quando reſidentia diſpenſetur.*

10 *De amiſſione alternativa, vel facultatis teſtandi ob non reſidentiam.*

11 *De reſidentia parochorum quando intret.*

12 *In aliis beneficiis quando intret onus reſidentia.*

13 *An & quando ſervitium cauſet reſidentia onus, & de reſidentia praciſa, vel cauſativa.*

14 *Qui clerici poſſunt cogi ad reſidendum.*

15 *De modo procedendi contra non reſidentes.*

16 *De juſtis cauſis excuſantibus à reſidentia.*

1 DE reſidentia Epiſcoporum, aliorumque Prælatorum, ac etiam Parochorum, & Canonicorum, aliorumque obtinentium beneficia reſidentialia, in his decretis agitur.

Cum etenim, circa initia Concilii, in hac Seſſione ſexta, aliquæ proviſiones prodierint; In ejuſdem verò Concilii progreſſu, plures deſuper exortæ fuerint difficultates, atque conſideratæ fraudes, quæ circa reſidentiam fieri ſolent; Hinc proinde, ad plures annos, alia pinguior, magiſque declarata prodiit proviſio *in ſeſſ. 23. & 24. ut ſupra.*

Diſtinguendo autem reſidentiam Epiſcoporum ab illa
2 aliorum beneficiatorum, & rectorum, aliorumque inferiorum prælatorum; Quamvis pro opinionum diverſitate, variæ deſuper prodierint difficultates, ſeu exortæ, ac adinventæ fuerint cautelæ, ad reſidentiæ onus effugiendum; Attamen ſuperventæ Apoſtolicæ Conſtitutiones, illa præſertim Urbani Octavi, clarius, magiſque enixè iſtud onus reſidentiæ inculcarunt ſub longè gravioribus pœnis, quæ adauctæ fuerint illis, quæ adjectæ fuerunt in his Decretis, atque ita omnem diremerunt quæſtionem; Ideoque pro iſtorum Decretorum, dictarumque Conſtitutionum obſervantia, ſingulis ſtatutis temporibus, in Curia per Cardinalem Vicarium, ex oraculo etiam Papæ, fieri ſolent edicta, pro acceſſu ad reſidentiam, atque illis Epiſcopis, qui in curia ſint, occaſione acceſſus ad Limina, iſta Sacra Congregatio Concilii præcipere ſolet regreſſum ad eorum reſidentiam; & conſequenter rari ſunt caſus, in quibus, de his, ad viros forenſes agere pertineat, quodque cum formali diſputatione contentioſa, de hujus reſidentiæ obſervantia agatur cum in forma extrajudiciali, ac ſummaria procedi ſoleat; Unde quandoque in praxi, vidi Epiſcopos, in aliquo Monaſterio detruſos per tempus notabile, ex iſta cauſa non reſidendi.

3 In foro autem, in hoc propoſito reſidentiæ Epiſcoporum, an aliqua ex ſacris Congregationibus Epiſcoporum, vel in iſta Concilii, in forma contentioſa diſputari ſolet, inter Capitula Cathedralium, ſeu Communitates & Epiſcopos reſidere negligentes in Civitate, apud Eccleſiam Cathedralem, quia reſidere velint in aliis locis diœceſis.

In hoc autem, regula generalis (quando ex antiqua conſuetudine, vel ex aliqua juſta cauſa, ejus limitatio non reſultet,) aſſiſtit Capitulo ſeu Civitati, ut ſcilicet, Epiſcopus, pro majori parte anni, reſidere teneatur in Cathedrali, ibique Tribunal erectum habere; Cum etenim Sedes Apoſtolica in erectione illius Cathedralis, illum locum opportunum cenſuerit pro reſidentia Epiſcopi, & ad quem alii diœceſani accedere debeant, hinc proinde repoſitum eſſe non debet in Epiſcopi arbitrio locum immutare; Niſi (ut dictum eſt) aliqua juſta cauſa accedat, puta inſalubritatis aëris, vel depopulationis in toto, ſive in notabili parte, adeo ut reſidentia Epiſcopalis & Tribunalis, cum debita majeſtate, vel ſecuritate ibi ſequi non valeat, vel ex alia ſimili cauſa pro ſingulorum caſuum circumſtantiis.

Adhuc tamen in caſibus, in quibus hujus regulæ limitatio admittenda veniat, id practicabile eſt in aliis anni temporibus, non autem in illis, in quibus per ſecundum decretum *ſeſſ. 23. cap. 1.* ſpecialiter diſponitur, ut reſideri debeat in Cathedrali; Ut ſunt tempore, à Dominica prima Adventus, uſque ad Epiphaniam; A die Cinerum ad octavam Paſchæ; Ac etiam in ſolemnitatibus Pentecoſtes, Corporis Chriſti, & Sancti Titularis ipſius Cathedralis, aliave ſimili magna loci ſolemnitate, in qua, pro ejus moribus, ſcandaloſum eſſet, quod Epiſcopus non eſſet præſens, quodque à legitimo impedimento non detentus, non interveniret *ſub tit. de juriſdict. diſc. 24.*

Id autem juſtam præbebit anſam ſubditis recurrendi
ad Sacram Congregationem, ut Epiſcopum ad hujuſ- 4
modi reſidentiam cogat; Ac etiam ex antiquorum Canonum diſpoſitione habemus, ut præſertim conſecratio olei ſancti in die Cœnæ Domini, in Cathedrali præciſè fieri debeat *in Miſcellan. Eccleſiaſt. diſc. 26.* Non tamen id eiſdem ſubditis tribuere poteſt licentiam, non parendi Epiſcopo, qui in alia diœceſis parte reſideat, ac Tribunal erectum teneat, cum ad ſubditos non pertineat judicare, an ſuperior juſtum habeat impedimentum nec ne, ſive ex iſto prætextu ei obedientiam denegare, *eod. tit. de juriſd. diſc. 22. cum duobus ſequentibus.*

Regula etenim aſſiſtit Epiſcopo, ut in quacumque diœceſis parte reſidendo, ſuæ reſidendi obligationi ſatisfacere dicatur, ibique Tribunal erectum habere poſſit cum Vicario generali, qui unicus pro tota diœceſi eſt ille, qui apud Epiſcopum aſſiſtit; Alii etenim, qui
pro aliis diœceſis partibus, ac etiam in ipſamet Civitate 5
deputantur, foranei vel ſpeciales delegati dicuntur, quamvis Generalis titulus, ſeu nuncupatio cum aliqua etiam delegatione univerſitatis cauſarum, ei tribuatur, quoniam erit quidem vicarius foraneus, ſed cum aliqua majori prærogativa & juriſdictione, quam regulariter hujuſmodi vicariis competat.

Atque id quandoque faciendum eſt; Vel quia ita exigat antiqua conſuetudo, vel diœceſis amplitudo, atque itineris aſperitas, unde reſultet magna ſubditorum incommoditas pro eorum cauſis civilibus, vel criminalibus accedendi ad locum Tribunalis & reſidentiæ; Atque cum hoc temperamento in his caſibus pro-
cedendum eſt, non autem ut de jure ſubſiſtat aliquorum 6
diœceſanorum prætenſio, quod non poſſint extra proprios lares trahi, quodque ibi à proprio, ac particulari vicario eorum cauſæ debeant cognoſci, ſive ab ipſo Epiſcopo ibi præſente, & non alias cum id nullatenus ſubſiſtat, *dicto diſc. 22. & 24. de juriſdict.*

Si verò fuerint plures diœceſes æquè principaliter unitæ, tunc in quacumque unius earum parte reſiden-
do, ſuæ obligationi ſatisfacit, ibique Tribunal erectum, 7
pro

Digitized by Google

pro utraque rectè habet, cum unico Vicario Generali, abſque aliqua neceſſitate retinendi duo Tribunalia diſtincte, duoſque Generales Vicariòs habendi; Id etenim ſolum Sede vacante ex peculiari ratione practicandum eſt *ibidem, & de duobus Vicariis ſede Vacante ſub tit. de praeminent. diſc. 7. & de Canon. & Cap. diſc. 26.*

Quin imo poteſt nullum Vicarium habere, cum ad id non teneatur, atque poſſit cauſas per ſe ipſum judicare
8 *dicto diſc. 22. & 24. de juriſdict.* Bene verum, quod ſi retineri conſuetum ſit, (juxta generalem conſuetudinem,) unde propterea, pro diœceſis qualitate nimium incommodum ſubditis reddatur, illum non adeſſe, tunc Sacra Congregatio Epiſcoporum illius retentionem demandare ſolet; Imo regulariter, juxta ejuſdem decreta generalia præcipere, ut ille eſſe debeat utriuſque juris, vel ſaltem Canonum Doctor, ac non diœceſanus, prohibendo retentionem diœceſani; Id autem demandatur, quando deſuper recurſus habeantur; Et nihilominus, etiam in caſu recurſuum, quandoque pro facti qualitate; ubi præſertim exiguitas diœceſis, vel paupertas Eccleſiæ, ita ſuadeat, deſuper diſpenſari ſolet, non tamen generaliter, ac indefinitè, ſed ad certum tempus, puta 6. menſium, ut ita interim ſe providere poſſit, hujuſmodi dilationem pluries renovando, prout facti qualitas exigere videtur, ideoque certa, & determinata regula generalis cuicumque caſui applicabilis deſuper ſtatui non poteſt, cum totum pendeat ex ſingulorum caſuum individuis circonſtantiis.

Quando autem reſidentiæ diſpenſandum ſeu indulgendum ſit, pariter certa regula non cadit, cum ex facti qualitate, ac ſingulorum caſuum circunſtantiis, juſtam
9 cauſam ſuadentibus id pendeat; De poteſtate autem Papæ, vel S. Congregationis id agendi, quando neceſſaria, vel juſta cauſa non accedat, ſive qualis iſta eſſe debeat, ad privatum ſcriptorem agere non pertinet.

Super iſta Epiſcoporum reſidentia, quæſtiones etiam judiciales in foro audiri ſolent; Vel ſuper aliquibus privilegiis, quæ eis, ſub explicita, vel de jure ſubintelli-
10 genda reſidentiæ conditione concedi ſolent, ut præſertim eſt facultas teſtandi, quando aliter in ejus formula non diſponitur; Vel & frequentius circa alternativam, quæ per Papam Epiſcopis concedi ſolet in collatione beneficiorum, ita obtinendo menſes quatenus reſideant, non reſidendo autem non deſunt volentes, ut omnes quatuor ordinarios amittat; Verius tamen, magiſque receptum eſt, ut ſolum amittat duos ex iis, ideoque duo tantum fixi, Junii, & Decembris, ei remaneant abſque eo quod, quantumvis juſta cauſa, etiam pro Eccleſiæ univerſalis ſervitio, ſuffragetur, ut latius magiſque diſtincte ſuper hac alternativæ materia habetur in propria beneficiorum ſede *ſub tit. de benef. diſc. 93.*

Quo verò ad obligationem reſidentiæ parochorum, aliorumque beneficiatorum; Quoad parochos, nulla cadit dubitandi ratio, quoties principaliter, atque in titulum de Eccleſia, cum utraque actuali, & habituali
11 cura proviſi ſint; Quæſtione ſolum cadente, circa materialem habitationem, an ea prope Eccleſiam ſive intra ipſius parochiæ limites, in loco commodo, omnibuſque oportuno eſſe debeat, imo in domo prope Eccleſiam pro habitatione parochi deſtinata, ut pluries Sacra Congregatio declaravit; Taliſque eſt regula generalis, quæ tamen pro facti qualitate limitationem recipere apta eſt, ex Epiſcopi arbitrio, quod à juſta cauſa regulandum eſt; Secus verò ubi de illa cura habituali tantum agatur, quæ reſultet ab unione acceſſoriè facta alicui dignitati, vel beneficio, cum deputatione vicarii perpetui, vel temporalis pro exercitio curæ, quoniam tunc, circa iſtud onus, ac modum reſidendi vicario congruunt ea, quæ de parocho diſpoſita ſunt; Poſſeſſori autem dignitatis, vel beneficii, cui unio facta ſit ea reſidendi neceſſitas incumbat, quæ inſit ipſi dignitati, vel beneficio principali.

Reſpectu autem aliorum beneficiorum quæſtio potiſſima eſt ſuper reſidentiali qualitate in genere, an ſcilicet; & quæ ſint reſidentialia; Atque ubi agitur de ca- 12
nonicatibus, & dignitatibus in Cathedrali, vel in Collegiata, regula eſt generalis affirmativa, ſuper qualitate reſidentiali, niſi lex fundationis, legitimè ſtatuta aliter ſuadeat ex regula ſæpius inſinuata in materia juriſpatronatus, ut in limine fundationis de conſenſu Ordinarii adjici valeant à fundatore conditiones juri contrariæ; Et quamvis in aliquibus Eccleſiis ex conſuetudine hæc reſidendi obligatio ceſſaret; Attamen Sac. Congregatio cenſuit hujuſmodi conſuetudines eſſe ſublatas à *Sac. Concil. ſeſſ. 24. c. 12. de reformat.*

In aliis autem, regula generalis eſt in oppoſitum negativa, ut beneficia de conſuetudine generaliter præſumantur potius ſimplicia, & non reſidentialia, niſi lex fundationis, vel conſuetudo, aut ſervitii qualitas aliter exigat, ut præſertim ſunt, portiones, vel beneficiatus, ſeu hebdomadariæ Eccleſiarum Cathedralium, & aliquarum qualificatarum Collegiatarum.

Non omne tamen onus ſervitii, quamvis perſonalis,
quod beneficio injunctum ſit, cauſat reſidentialem qua- 13
litatem, veram ac præciſam, ex qua plures effectus reſultant, ille præſertim incompatibilitatis cum alio beneficio reſidentiali, quoniam quandoque ſervitium cauſat ſolùm reſidentiam cauſativam, ut ſcilicet illius non præſtatio, alicujus pœnæ incurſum, vel emolumenti amiſſionem producat, non autem, ut beneficium verè, ac preciſè reſidentiale efficiat, adeo ut ob non reſidentiam, pœnarum incurſus intret, illa præſertim privationis, vel amiſſionis ipſius beneficii *ſub tit. de benef. diſc. 57. & ſeqq.*

Atque hinc præſertim pendet inſpectio, ſuper qua recurſus ſubditorum adversùs Epiſcopos, alioſque prælatos, ad unam, vel alteram Congregationem Epiſco-
porum vel Concilii haberi ſolent, ſuper coactione. ſ. 14
reſidendi, ac inſerviendi alicui Eccleſiæ, ſeu interveniendi in aliquibus functionibus, cum denegatione literarum dimiſſorialium, ac teſtimonialium, quæ concedi ſolent iis, qui peregrinari, ſeu ad alia loca accedere velint, quoniam ubi non habeant beneficia præciſè reſidentialia, id eis denegari non poteſt, nec debet, ut pluries S. Congregatio declaravit *præſertim de menſe Septemb. 1572. in una Nullius Altamuræ.*

Poſita verò, reſidendi obligatione præciſa, & vera,
non autem cauſativa, ut ſupra, adeo ut contra non 15
reſidentes ad pœnas procedi valeat, quæ à Sacris Canonibus, aliiſque Apoſtolicis Conſtitutionibus vel ab his conciliaribus decretis ſtatutæ ſunt, frequentes cadunt quæſtiones, an benè vel malè proceſſum ſit.

Tres autem reperiuntur viæ, ſeu formæ diſtinctæ, quas Ordinarius deſuper tenere poteſt; Unam ſcilicet ſacrorum Canonum, & duas iſtorum Decretorum conciliarium, in quorum primo contento *ſeſſ. 23. c. 1.* agitur ſolum de beneficiis curatis, juxta veriorem ſenſum, quem litera probat, atque hæc Sacra Congregatio cenſuit; In poſteriori autem *ſeſſ. 24. cap. 12.* agitur de dignitatibus, & canonicatibus, aliiſque reſidentialibus beneficiis non curatis, ideoque unum decretum cum altero non eſt connectendum, ut quandoque, ſed malè, fieri ſolet.

Attenta prima via, ſeu forma Juris communis, & ſacrorum Canonum, neceſſaria eſt contumacia vera, quæ regulariter non contrahitur, niſi per citationem perſonalem legitimè exequutam, per quam indicatur ſcientia vera, & certa, quæ ad veram contumaciam neceſſaria eſt, Niſi dolosè latitet, aut alias affectatè, vel culposè impedimentum præſtet, ne citatio contra eum exequatur, adeo ut exinde ad ſcientiam inferatur, neque pro citato habendus veniat.

Per ſecundam autem viam, ſeu formam in beneficiis curatis inductam, in ea ſacrorum Canonum diſpoſitio innovata eſt, ut etiam citatis per edictum ſufficiat in ipſa Eccleſia parochiali, aliiſque publicis & conſuetis locis, dummodo ea ſerventur, quæ generaliter

neraliter in hac ſpecie citationis per edictum ſervanda ſunt.

Niſi Ordinario bene innoteſcat locus, in quo beneficiatus moretur, cum tunc eſſet conciliaris decreti ratio, ideoque ſubintret juris communis diſpoſitio, ut citatio perſonalis adhibenda ſit.

Ubi vero de tertia ſpecie agatur, ſervari debet forma ibi præſcripta; Ut ſcilicet in primo anno ad privationem medietatis fructuum procedatur; In ſecundo autem ad privationem omnium, deindeque contumacia creſcente, ad cenſuras, ac etiam ad beneficii privationem; atque alias malè proceditur, utpote contra hanc formam.

Ea tamen cumulativa eſt cum prima, quæ à ſacris Canonibus inducta eſt, ideoque non impedit, quin prima teneri valeat, ob quam perſonalis citationis, veræque contumaciæ requiſitum deſideratur ab his conciliaribus decretis diſpenſatum, cum ſola contumacia ficta.

Potiſſimè autem primum juris communis remedium adhibere oportet, quando iſtud ultimum conciliare practicabile non ſit, ut in iis Cathedralibus, & Collegiatis contingit, in quibus nullæ adſint diſtinctæ præbendæ, nullique fructus certi, quia nempe omnes fructus, omniaque emolumenta ad diſtributiones quotidianas, ac participationem pro ratione ſervitii, & per punctos redacta ſunt; Cum tunc, etiam reſidentes, ſed non intereſſentes, ac non inſervientes eas amittant, ideoque deficit ſubjectum hujus praxis, atque ad remedium ſacrorum Canonum convolare oportet *ſub tit. de benef. diſc. 77. & in ſupplemento in Veſtana Canonicatus.*

De juſtis autem cauſis à reſidentia excuſantibus, & quando illæ ſuffragentur ſolum ad effectum fructuum non autem diſtributionem, vel reſpective etiam pro iſtis aſſequendis, ſive qualis ſit ſtylus Sacræ Congregationis Concilii deſuper diſpenſandi, habetur infra *ad ſeſſion. 24. de reformat. cap. 12.*

DISCURSUS V.

Ad ſeſſionem ſextam de Reformat. cap. 4. ſeſſionem ſeptimam cap. 8. ſeſſionem 13. cap. 1. ſeſſionem 21. cap. 8. ſeſſionem 22. cap. 8. & 9. & ſeſſionem 24. cap. 3. & 9.

SUMMARIUM.

1 *De viſitatione demandata per plura decreta.*
2 *Ordinarius habet regulam in jure viſitandi.*
3 *In generali exemptione non venit jus viſitandi.*
4 *Quid innovet Concilium Tridentinum circa viſitationem.*
5 *An, & quando à geſtis in viſitatione detur appellatio.*
6 *Quomodo intelligatur, ut ſingulis annis fieri debeat viſitatio.*
7 *Prohibetur procuratio, & quid permiſſum ſit.*
8 *De proviſionibus Sac. Congregationis ſuper abuſibus.*
9 *De exemptis à viſitatione, & titulis exemptionis.*
10 *De jure viſitandi Monaſteria Monialium exemptione non obſtante.*
11 *Quando viſitentur Monaſteria, & domus Regularium, & n. 19.*
12 *De viſitatione ſacramentorum, & aliorum concernentium curam.*
13 *Viſitantur Eccleſiæ Regularium ex lege conceſſionis.*
14 *De Capitulis exemptis.*
15 *In quibus competat Epiſcopo juriſdictio, & jus viſitandi in locis ſub Prælato inferiori.*
16 *De Capellis Regiis.*
17 *De Hoſpitalibus, aliiſque piis locis remiſſivè.*
18 *De Conſervatoriis, & domibus mulierum ſæcularium.*
19 *De ſubjectione, & viſitatione Regularium de qua num. 11.*
20 *Canonici Cathedralis aſſociantes Epiſcopum in viſitatione, quam præeminentiam habeant, vel exemptionem.*
21 *Ordinarii appellatione in jure viſitandi, qui veniant.*
22 *De jure Epiſcopi vicinioris in locis Nullius.*
23 *Capitulum ſede vacante habet jus viſitandi.*
24 *Dari poſſunt plures viſitatores.*
25 *An ſuperiores Regulares ſe ingerant cum ipſis Regularibus in iis quæ concernunt curam animarum, & adminiſtrationem ſacramentorum.*

IN iſtis decretis agitur de viſitatione, tam Eccleſia- 1
rum, quam perſonarum, quæ Epiſcopis, aliiſque
locorum Ordinariis injungitur, diverſo tamen jure;
Cum non exemptis ſcilicet, jure ordinario, & cum
exemptis jure delegato, ipſiuſque Apoſtolicæ, ſedis nomine; Hinc proinde ad clariorem hujus materiæ cognitionem, ne unus caſus cum altero confundatur, plures inſpectiones diſtinguendæ ſunt; Primò nempe ſuper generica viſitatione diœceſis reſpectu Eccleſiarum, & perſonarum nullum habentium exemptionis privilegium, vel aliam qualitatem, ob quam negetur hæc ſubjectio; Secundo circa viſitationem Eccleſiarum, & locorum, ac operum Eccleſiaſticorum, vel reſpective piorum, quamvis perſonæ ſingulares viſitationi non ſubjaceant, quia ſunt ſæculares, vel alia ratio non ſubjectionis accedat; Et tertio circa perſonas exemptas.

Quatenus pertinet ad primum; Epiſcopo vel alteri 2
Ordinario loci aſſiſtit regula generalis affirmativa, ut viſitandi poteſtatem habeat, atque viſitationis occaſione, corrigendi omnes clericos, omneſque Eccleſias, capellas, oratoria, piave, aut Eccleſiaſtica loca ſuæ diœceſis adeo ut non docto de particulari limitatione, ejus intentio fundata ſit in juris regula, ſeu aſſiſtentia *tit. de juriſdict. diſc. 1. & pluribus ſeqq. & diſc. 40. & ſequent. & ſæpius.*

Adeoque jus viſitandi Ordinario, competit, ut in pri-
vilegio exemptionis à juriſdictione, illud non veniat, 3
abſque ſpeciali mentione, ſive cum adeo ampla, & effrænata generalitate, ut iſta ſpecialis mentio implicitè adeſſe dicatur *ibidem.*

Cum autem iſtud jus eſſet in facultate, aliaque ne-
ceſſitas per ſacros Canones injuncta non ſit, niſi ea,
quæ, ex eorumdem mente paſtorali muneri ineſt, at-
que connaturalis eſt, undè propterea negligi ſolebat; 4
Idcirco per iſtud noviſſimum jus Conciliare injuncta eſt neceſſitas id agendi perſonaliter, ſi commodè fieri poteſt, ſin minus per Vicarium generalem, vel alium ad id deputatum, ſingulo quoque anno, vel ſaltem biennio, univerſam diœceſim peragrando, aliqua majori facultate conceſſa ſuper modo procedendi, quam prius competeret, præſertim ut manus ligari non adeo facilè poſſint per appellationem ad Metropolitanum.

Hinc proinde, apud Epiſcopos alioſque Prælatos,
eorumque officiales, opinio circumfertur, ut multa eis 5
liceant in viſitatione abſque Metropolitani, vel alterius ſuperioris timore, quodque eorum proviſiones non ſubjiceant illi ſuſpenſioni, quam appellatio de jure inducit in caſibus in quibus iſte effectus ſuſpenſivus non ſit ſublatus.

Verum erronea opinatio eſt, ita generaliter, ac indefinitè hoc prætendere, quoniam id percurit ſolum ea, quæ concernunt correctionem morum, aliaſque proviſiones, quas in forma extrajudiciali potius more prudentis patrisfamilias promptè dare oporteat, vel congruat, non autem in iis, in quibus more Judicis, atque in figura ſeu forma judicii procedi debeat, cum tunc diſpoſitio Canonum, ſeu juris communis incorrecta remaneat; Nihilque refert ad effectum appellationis, ac ordinis judiciarii benè ſervandi, an de tempore viſitationis,

tionis, vel extra id fiat *Barboſ. de Epiſc. alleg.92. n.13.*
& ſeq. Itteque error eſt communis, & quotidianus, quod
ſcilicet quando Epiſcopi ſunt in actuali viſitatione cre-
dunt facere poſſe totum id, quod poteſt Papa, & fortè
aliquando faciunt ea, quæ Papa facere quidem poteſt,
ſed non ſolet.

Terminus autem unius anni, vel ſaltem biennii (ut
alias diſcurrendo de Epiſcopis ſeu Prælatis inſinuatum
6 eſt *Miſcellan. Eccl. diſc.1.* quamvis ex præcepto ſtatutus
videatur, ne id negligi valeat; Non tamen adeo taxa-
tivus eſt, ut intra breviorem terminum, quando Epiſ-
copus ſeu Ordinarius, opportunum, vel ſalubre credat,
viſitare non poſſit, cum etiam bis in eodem anno,
juxta caſuum contingentiam, ac rerum opportunita-
tem, id facere valeat; Dummodo tamen ad bonum
finem, bonoque zelo id agatur, non autem ut id ſer-
viat ad ſolum prætextum exigendi à Capitulis &
cleris, aliiſque ſubditis procurationes, ac munera,
& victualia, ſub quorum prætexto magnæ fieri ſolent
extorſiones, adeo ut in pleriſque praxis doceat, quod
diœceſis peragratio, ac viſitatio, non fiat ad illum bo-
num finem, ad quem id inductum eſt, ut ſcilicet pa-
ſtor videat oves, ipſæque ſuum videant Paſtorem, ac
etiam recognoſcat, an eis bona pabula per inferiores
paſtores miniſtrentur, atque Eccleſiarum cultus decen-
ter habeatur, ſed potius ad lucrum, ac negotiationem,
atque per quemdam modum loquendi, exire de Cathe-
drali, ac diœceſum peragrare, eo modo quo ſtatutis
temporibus pyratæ exire ſolent, ac mare peragrari præ-
dandi cauſa; Unde merito idem S. Concilium eos per-
cuſſores, non autem Paſtores dicit.

Quamvis enim Concilium, procurationum, alio-
rumque emolumentorum exactionem, & abuſum ex-
7 preſſè prohibuerit, ſolumque moderata victualia, &
neceſſarias viaticorum expenſas ſuppeditari, debere de-
creverit, atque per S. Congregationem laudabiliter ad
tollenda majora inconvenientia, quæ ſuper hujuſmodi
ſuppeditatione oriri ſolent; tam circa ipſius viſitatoris,
ejuſque familiarium indiſcretum agendi modum, quam
circa fraudes, quæ per cleri œconomos, vel deputatos
ſub hoc prætextu fieri ſolent, permittatur moderata &
honeſta compoſitio, in aliqua ſumma pecuniaria, cum
qua ſibi ipſi Epiſcopus, vel alter viſitator iſtas expen-
ſas ſuppeditet; Attamen ſub hoc prætextu, de facto
iſtud conciliare decretum ſuper procurationum prohibi-
tione, pro frequentiori contingentia in deſuetudinem
abiit, quoniam Epiſcopi exigunt ſummam compoſitam,
ac ulterius recipiunt victualia, aliæque expenſæ etiam
indiſcretè, & cum immoderato exceſſu fiunt; Quin
imo ſingulis annis certis ſtatutis temporibus, tanquam
per ſpeciem conſuetæ recollectæ, tranſmittuntur par-
ticulares viſitatores, nihil agentes, niſi munus exa-
ctoris hujuſmodi procurationum; ſeu compoſitionum;
Et utinam his contenti eſſent, quoniam ſub prætextu
viſitationis perſonalis, vel bullarum, & titulorum be-
neficiorum, cappellaniarum piorumque legatorum, ac
etiam recognoſcendi onera miſſarum eorumque imple-
mentum, ſive revidendi rationes adminiſtratorum,
hoſpitalium, & confraternitatum, aliorumque piorum
locorum, exigunt notabilia emolumenta, quæ propte-
rea in libris, vel memorialibus deſcribuntur, tanquam
corpora redditum, & inter fructus, ut pluries ego vi-
di, & practicavi, quod ſcilicet volente aliquo Archie-
piſcopo, vel Epiſcopo, Eccleſiam dimittere, ſub re-
ſervatione penſionis ad ejus favorem, in notulis ad
hunc effectum traditis, illis ambitioſis, ac indignis,
qui per hanc viam Epiſcopatum ambiunt, atque im-
meriti obtinere curant, inter fructus, ſeu corpora red-
ditum, non ſolum vidi iſtas procurationes, ſeu compo-
ſitiones, francas, & immunes ab omnibus victus, &
viatici expenſis, ſed etiam, certa, & uniformia emo-
lumenta pro viſitatione bullarum, & titulorum benefi-
ciorum, ac etiam pro redditione rationum confrater-
nitatum, aliorumque piorum locorum, quamvis id
neque fiat, cum ut plurimum id committatur alicui
clerico loci, qui gratis id agat; Sive aliquando duplex
onus ita ferre oporter, unum ſcilicet cum Epiſcopo, &
alterum cum reviſore deputato, quin imo etiam mune-
ra, & emolumenta pro collatione ordinum.

Quamvis enim iſta Sacra Congregatio Concilii, vel
altera Epiſcoporum, cum nimio zelo, nimiaque dili-
gentia, in hoc ſe gerere ſoleat, hæc prohibendo, ac
etiam demandando reſtitutionem percepti; Attamen
punctus eſt, quod non ſemper, ac de facili haberi po- 8
teſt hic recurſus, qui ſæpius per ſubditos formida-
tus eſt, utpote majoris oppreſſionis, majorumque gra-
vaminum productivus; Ideoque medicina conſiſtit in
bene providendo Eccleſiis de probis viris, ac etiam in
abſtinendo ab immoderatis Eccleſiarum gravaminibus
ad mentem S. C. T.

Quo verò ad ſecundam inſpectionem, viſitationis
Eccleſiarum exemptarum, ſeu locorum piorum, alia-
rumque univerſitatum, à quibus exemptio ab hoc jure
prætendatur; Dupliciter id prætendi ſolet, vel ſcilicet
ex Apoſtolico privilegio, ut ſunt frequentius Eccleſiæ
& Monaſteria Regularium, ac etiam aliquæ Eccleſiæ 9
collegiatæ ſimplices ſæculares, vel Regiæ capellæ, &
aliqua etiam Monaſteria monialium; Vel quia prætten-
dantur eſſe loca merè ſæcularia, ſub ſæcularium juriſ-
dictione, ac adminiſtratione exiſtentia, unde prætten-
datur, quod vel ex lege fundationis, vel ob immediatam
Regiam protectionem, ſeu alias, Epiſcopus, vel alter
ordinarius juriſdictionem non habeat.

Circa primam exemptionis ſpeciem, determinatio
pendet à privilegii Apoſtolici tenore, ſeu qualitate, ac 10
eo etiam poſito, à qualitate loci ſeu muneris, aut reſ-
pectivè modi viſitandi, & an intret necne aliquis ca-
ſus limitatus, in quo, exemptione non obſtante, ſal-
tem ex juriſdictione à Sacro Concilio Tridentino &
apoſtolicis conſtitutionibus delegata, iſta facultas viſi-
tandi competat, puta circa viſitationem Monaſteriorum
monialium, quamvis exemptorum in iis, quæ concer-
nunt clauſuram, ut reſtituatur, vel reſpectivè conſerve-
tur, *tit. de juriſd. diſc.25. & ſeqq.*

Aut reſpectu virorum regularium, eorumque Eccle-
ſiarum & domorum, ubi ad præſcriptum Conſtitutio-
num Apoſtolicarum, præſertim *Urbani Octavi & In-* 11
nocentii Decimi, Monaſteria non ſint legitime fundata,
aut non habeant ſufficientem numerum Religioſorum,
quo ceſſante, omnimodæ juriſdictioni Ordinarii loci
ſubjiciuntur, ut agendo de Regularibus advertitur, *tit. de*
Regular. diſc.29. & ſeqq.

Sive quod agatur de Eccleſia exempta, cui annexa ſit
cura animarum, & parochialis adminiſtratio ſacramen-
torum, unde propterea, exemptione non obſtante, com- 12
petit jus viſitandi, ſacramentalia, & cæmeteria, & alia,
quæ ipſam curam concernunt, *tit. de juriſdict. diſc. 1.*
cum multis ſeq. & diſc.24.

Aut quod Eccleſia Regularibus ſub hac lege conceſſa
fuerit, ut ſtatus immutatione non obſtante, Ordinarii
viſitationi ſubjaceat, ut ante ſubjacebat; Clarius verò,
ubi Regularibus Eccleſiæ precarius uſus tantum conce- 13
datur, ut divina ibi celebrare, ac peragere poſſent, non
immutato ſtatu Eccleſiæ, quæ adhuc remaneat ſæcularis
ſub tit. de Regular. diſc.64. & ſub tit. de juriſdict. diſc.30.
& 34.

Aut quod agatur de Capitulo Cathedralis exempto,
cujus viſitatio per iſtud conciliare decretum jure dele- 14
gato Epiſcopo committitur; Licet in Italia ferè nun-
quam audiantur controverſiæ ſuper hujus decreti pra-
xi, cum nimium rarus ſit uſus Capitulorum exemp-
torum, qui tamen frequens eſt in Hiſpania, aliiſ-
que partibus ultra montes *tit. de Canonic. & Capitulo*
diſc.23.

In iis autem locis, in quibus inferiores Prælati or-
dinariam activam habeant juriſdictionem, etiam cum
clero, & populo atque ultra hanc juriſdictionalem, ha-
beant etiam curam ſacramentalem, quoties ſint intra 15
diœceſis

Digitized by Google

Diœceſis fines, adeo ut dici non valeant verè Nullius, & de territorio ſeparato materialiter, per veritatem, non autem impropriè, ac intellectualiter per ſolam fictionem, tunc quovis exemptionis privilegio non obſtante, ex jure delegato per Concilium, competit viſitatio in iis, quæ concernunt caſus venientes ſub delegata juriſdictione, quales ſunt ſuperius inſinuati circa curam animarum & adminiſtrationem ſacramentorum; Ac etiam ſunt cauſæ matrimoniales, & criminales, atque approbationes confeſſariorum, & benedictiones, ſeu licentiæ concionatorum, nec non concurſus parochialium, cum ſimilibus, quoniam, data in his juriſdictione, de conſequenti reſultat jus viſitandi, ad effectum videndi, an ea, quæ demandantur, bene ſerventur, necne: *dicto titul. de juriſdiction. diſcurſ. 1. cum pluribus ſeqq.*

Circa verò Regias capellas; Quamvis aliqua Scribentium pugna dignoſcatur, atque congrua deciſio pen-
16 dere videatur à facti qualitate, ſive à diſtinctione, an ſit capella loci continuæ & actualis reſidentiæ Principis, vel ejus Vicarii, aut ſupremi Magiſtratus, vel potius talis ſit in ſola nuncapatione, ſeu ratione privilegiata; Adhuc tamen certa regula deſuper ſtatui non poteſt, cum obſervantiæ (ubi præſertim ſit diuturna,) deferendum videatur, quoniam, ubi etiam regulæ legales id rigorosè concederent, attamen regulæ prudentiales, quandoque hujuſmodi innovationes prohibent, ac propterea in ſingulis caſibus, pro diverſis locorum legibus vel ſtylis, ac moribus, deciſio pendere videtur, non ſolas rigoroſas legales propoſitiones, ſed etiam regulas prudentiales præ oculis habendo.

Altera verò exemptionis ſpecies eſt illa, quæ de facto prætenditur per ſæculares Magiſtratus, in illis hoſ-
17 pitalibus, vel confraternitatibus, aliiſque piis locis, quę ſub laicorum regimine, ac adminiſtratione ſint, ratione legis fundationis; Aut privilegii Apoſtolici; Vel quia laicus fundator adhuc vivat; Aut quod ſint ſub immediata Regia protectione, atque de his agitur particulariter infra.

Quamvis etenim pro regula receptum ſit, ut exemptio à viſitatione, ſpeciali nota digna ſit, neque ſufficiat dicere, ut locus ab Ordinarii juriſdictione & poteſtate ſit exemptus, ac ſubditus ſęcularibus, niſi etiam fiat mentio viſitationis; Attamen pro diverſis locorum ſtylis, ac moribus, diverſa de facto ſolet eſſe praxis, ideoque pariter certa, ac determinata regula, cuicumque caſui applicabilis ſtatui non poteſt, ſed pro diverſis locorum moribus, ac facti circumſtantiis procedendum videtur, dictas prudentiales regulas, quandoque adhibendo, cum pleraque tolerare, vel diſſimulare congruat, ne majora excitentur mala & inconvenientia.

Conſervatoria mulierum, quamvis ſæcularium, ſeu
18 aliæ earum domus vel ſcholæ, & adunantiæ, regulariter (quando diuturna obſervantia, vel alia particularis circumſtantia diverſimodè non ſuadeat) viſitationi Ordinarii ſubjacent, quamvis in reliquis circa cognitionem cauſarum, ac alias in univerſum foro ſæculari ſubjaceant, ac pro ſæcularibus haberi debeant, quoniam, aliud eſt agere de competentia fori; Aliud verò de jure viſitandi, ne hujuſmodi ſcholæ, ſeu adunantiæ, illicitas contineant conventiculas, atque errores, vel abuſus fidei catholicæ, vel Eccleſiæ præjudiciales nutriantur, ut quandoque praxis docuit, unde propterea, quandoque oportuit, ut Tribunal Inquiſitionis manus apponeret, cum magno ſcandalo, magniſque inconvenientibus jam exortis, ideoque opportuna eſt viſitatio, ut principiis occurrantur, atque errores, dum ſunt naſcentes facilius extirpentur, quam ubi jam creverint, *tit. de juriſdict. diſc. 45. & tit. de Regular. diſc. 30.*

Perſonarum, quamvis exemptarum, viſitatio quandoque Ordinario conceditur vel ſcilicet, ubi agatur de
19 Regularibus extra clauſtra viventibus, ſive ad præſcriptum Conſtitutionis *Innocentii Decimi* morentibus in parvis Conventibus, in quibus non adſit præfinitus numerus Religioſorum; Aut quod agatur de illis, qui curam animarum exerceant, cum ſimilibus caſibus, in Regularium materia enunciatis *ſub tit. de Regular. ac etiam ſub tit. de juriſdict. pluries.* Cum pro frequentiori contingentia, exemptionis quæſtiones cum Regularibus haberi ſoleant.

Quia verò ad hujus Conciliaris juris præſcriptum, 20
duo, vel alii Canonici Cathedralis Epiſcopum viſitantem, ac Diœceſim peragrantem aſſociare ſolent; Hinc propterea, præcedentię quæſtiones oriuntur cum Rectoribus Eccleſiarum, vel Capitulis Collegiatarum, Verius autem eſt, ut hujuſmodi Canonici, utpote jure ſingulari intervenientes, non autem repræſentantes Capitulum Cathedralis, hujuſmodi præcedentiam non habeant, *ti. de præeminent. diſc. 17.*

Ordinarii autem appellatione, non veniant ſolum 21
Epiſcopi, vel Archiepiſcopi, ſed etiam illi inferiores Prælati; qui ſunt verè & propriè nullius, cum territorio verè ac materialiter ſeparato abſtracte, ac independenter à quacumque alia diœceſi, nam iſti Prælati quoque hoc jus viſitandi etiam jure delegato habent, *tit. de juriſdict. diſc. 1. & in pluribus ſeqq.*

In dictis autem locis Nullius, proprium habentibus
Prælatum, cum plena & omnimoda ordinaria, aut de- 22
legata quaſi Epiſcopali juriſdictione datur quandoque viſitatio Epiſcopi viciniotis, non autem jure ſuo atque ad ejus beneplacitum; ſed quando à Sede Apoſtolica, vel ejus vice per iſtam Sacram Congregationem Concilii, ſive per alteram Epiſcoporum, ita in tempora juxta neceſſitatem, vel oportunitatem demandetur, ideoque certa deſuper non cadit regula.

Ejuſdem Ordinarii appellatione, venit etiam Capitulum ſede vacante, cujus vice iſtud viſitationis munus explet Vicarius generalis ab eodem Capitulo deputatus ad hujus Concilii præſcriptum; Neque poteſt Capitulum hanc facultatem Vicario interdicere, illamque
ſibi reſervare, ut eam uni, vel pluribus demandet, *de* 23
hac juriſd. Capituli ſede vacante, & deputatione Vicarii ſub tit. de Canon. & Capitulo diſc. 24. cum pluribus ſeqq. & infra ad ſeſſ. 24. c. 16.

Et quamvis unica viſitatio præſupponi videatur; Attamen ea duplex, vel multiplex prohibita non videtur, quia nempè agatur de loco, vel Eccleſiis, quæ alium habeant Prælatum inferiorem, cum juriſdictio-
ne ordinaria, & jure viſitandi; Quin imo adſit Apo- 24
ſtolicus delegatus, vel commiſſarius, ut in pleriſque monialium Monaſteriis exemptis contingit, quoniam quo magis hæc Monaſteria viſitantur, eo melius, *tit. de juriſdict. diſc. 26.*

Ideoque licet Regulares exempti, in iis, quę concernunt curam animarum, & adminiſtrationem ſacramentorum, Ordinarii viſitationi & correctioni ſubjaceant, non tamen prohibentur proprii Prælati Regulares eos viſitare, & corrigere ſuper eiſdem quoties eorum proviſiones non adverſentur iis, quæ ab Ordina-
rio demandata ſunt, eaque deſtruant, *dicto tit. de ju-* 25
riſdict. diſc. 34. & in aliis eodem tit.

DISCURSUS VI.

Ad Seſſionem 6. de Reformat. c. 5. & c. 8.

SVMMARIVM.

1 *De prohibitione uſus pontificalium in aliena diœceſi.*
2 *Diſtinguuntur plures ſpecies uſus.*
3 *Etiam actus honorifici fieri non poſſunt.*
4 *An Metropolitanus eos exerceat in provincia.*
5 *De ſingulari prærogativa Archiepiſcopi Nazareni.*
6 *In Eccleſiis exemptis quales actus pontificales ſine licentia Ordinarii Epiſcopus exerceat.*
6 *De exercitio jurium Epiſcopalium voluntariæ juriſdictionis in aliena diœceſi cum ſubditis propriis*

8 *Prima*

8 *Prima tonſura an conferatur ſubdito in aliena diœceſi.*
9 *Quid de actibus voluntariæ juriſdictionis exigentibus uſum pontificalium.*
10 *De actibus juriſdictionalibus non pontificalibus.*
11 *Ad quem pertineat impartiri brachium pro exequutione.*
12 *Declarantur ea, de quibus n.10.*
13 *Quando iſti actus exerceantur in aliena diœceſi.*
14 *Exercitium pontificalium ſine licentia Ordinarii, an & quando competat Prælato inferiori, qui reperiatur conſtitutus in ordine Epiſcopali.*
15 *De collatione ordinum clerico alieno remiſſive.*
16 *De aliis pontificalibus.*
17 *Quomodo inferiores prælati habentes uſum pontificalium, illum exercere debeant.*

IN iſto Decreto, generaliter Epiſcopis inhibetur ſub
1 pœnis, ne in aliena diœceſi, abſque proprii Diœceſani licentia, pontificalia exerceant, & ſub qua generalitate, ordinum collatio abſque dubio continetur, cum ipſa potiſſimum pontificalium uſum percutiat; Verum quia de iſta materia collationis ordinum agitur particulariter infra *ſeſſ.21. de reformat. cap. 1.& 2.* ubi etiam de diſpoſitis *ſeſſ. 23. de reformat. c.8.* Idcirco de aliis pontificalibus hic agitur, de collatione verò ordinum agitur infra *ad dictum c.1. & 2. ſeſſ.21. & c.8 ſeſſ 23.de reformat.*

Iſta igitur alienæ juriſdictionis uſurpatio, vel turba-
2 tio, cum exercitio pontificalium, aliorumque actuum juriſdictionalium, & Epiſcopalium in aliena diœceſi, plures habet partes; Primò nempè, circa illum pontificalium uſum, qui merè cæremonialis ac honorificus eſt, abſque juriſdictionis poſitivo præjudicio Diœceſani, puta, ſolemniter celebrandi cum baculo, & mitra, & cum veſtibus pontificalibus ac deferendi mozzettam, & impertiendi benedictionem cum ſimilibus, quæ in effectu conſiſtunt in nudo fumo, vel ſimplici honorificentia, abſque quod Diœceſano aliquid tollatur, vel impediatur; Secundo ubi pontificalium, vel epiſcopalium, ſeu juriſdictionalium activum exercitium fiat cum propriis ſubditis, abſque, eo quod juribus Diœceſani (ſpectato effectu,) aliquid detrahatur; Puta quia propriis ſubditis ordines conferantur, vel ſacramentum confirmationis miniſtretur, aut conſecrentur vaſa deſervire debentia pro Eccleſiis propriæ diœceſis; Sive quoad juriſdictionalia, quod proprius ſubditus ibi citetur, vel carceretur, aut contra eum affigantur edicta vel cedulones &c. Tertio, ubi in aliena diœceſi ipſius Diœceſani ſubdito ordines conferantur, ſive pro diœceſis propriæ uſu, veſtes, & lapides altaris, aut vaſa conſecrentur, cum ſimilibus; Quarto ubi in propria diœceſi aliero ſubdito ordines conferantur; Et quinto, ubi ordinum collatio, vel ſacramenti confirmationis adminiſtratio, ſive olei S. Eccleſiarum, altarium, & vaſorum conſecratio, vel alia functio epiſcopalis fiat, in loco Nullius de conſenſu & licentia Prælati inferioris, abſque licentia Epiſcopi vicinioris, cui id peragere commiſſum, vel injunctum ſit.

Quatenus igitur pertinet ad primum, eadem prohi-
3 bitio generalis contenta in primo Decreto; iſtum quoque caſum percutit, quoniam hujuſmodi præeminentiæ, quamvis honorificæ ſint, attamen ſunt effectus juriſdictionis, ac juris Diœceſani, ideoque eſt alienam juriſdictionem uſurpare, vel turbare.

Idque adeo verum, ut neque Metropolitan ſua provinciam in ſuffraganeorum diœceſibus, Diœceſano
4 invito, vel inſcio, erectam crucem habere, vel mozzettam deferre, ſive benedictionem impartiri concedatur, præterquam, ubi juriſdictionaliter, metropoliticum jus exercendo, in ea diœceſi moretur; Puta occaſione viſitationis Provinciæ, quando illa ſit in uſu (qui in Italia ſine Apoſtolica commiſſione non habetur;) Sive quod occaſione cauſæ in gradu appellationis ad faciem loci, acceſſum fieri contingat, cum ſimilibus.

Singulare autem privilegium eſt Archiepiſcopi Nazareni reſidentiam habentis in Oppido Barolitano Tra- 5
nen. diœceſis, ob ſibi impeditum acceſſum ad propriam Eccleſiam, tam ab infidelibus, quam à Schyſmaticis, ut ea ex peculiari ratione, quod ſit Epiſcopus Patriæ Domini noſtri Jeſu Chriſti, ut ubique mozzettam deferre, & crucem erigere valeat, *ſub tit. de juriſd. diſc. 20. & in ſupplemento.*

Dubitari autem quandoque contingit an in Eccleſiis exemptis, intra diœceſim exiſtentibus, de licentia Prælati ipſius Eccleſiæ exemptæ, per alterius diœceſis Epiſcopum, honorificum ſeu præeminentialis pontificalium
uſus haberi valeat; Atque ubi uſus ſit talis, quod juriſ- 6
dictionem, ac diœceſanam poteſtatem denotet, puta pontificaliter celebrandi cum baculo, & mitra, aliiſque veſtibus pontificalibus, aut ſedere ſub baldachino, vel deferre mozzettam, ſeu cappam magnam, ſive impartiri benedictionem populo, & tunc id fieri non poteſt; Secus autem ubi agatur de illis honorificis tractamentis, quæ dignitati Epiſcopali, ubique congruere videntur, puta parare genuflexorium cum ſtrato, & pulvinaribus, quoties ipſe Diœceſanus in ipſa Eccleſia non ſit præſens, aut ſibi præbere ſellam magis honorificam in loco digniori, cum aliquo ſtrato, & ſcabello, ut à reliquo populo diſtinguatur, cum ſimilibus honorificis actibus, in quibus Epiſcopus habeat ſe merè paſſivè, illos recipiendo, ipſe autem actus juriſdictionales, vel Diœceſanos non exerceat, adeo ut eos denegare, potius incivilitatem, & incongruentiam redoleret, quoniam ſi ipſe Diœceſanus in ſuis Eccleſiis vult eſſe incivilis, prohibere non debet Eccleſiarum exemptarum Prælatos, vel ſuperiores, ne hujuſmodi urbanitatis, & congruentiæ actus exerceant *ita deciſum fuit per S.Congregationem Rituum de anno 1672. pro Archiepiſcopo Nazareno contra Archiepiſcopum Tranenſem, ut inſinuatur etiam in tit. Miſcellan. diſc.1.*

Quoad ſecundum punctum ſuper exercitio jurium
Epiſcopalium, vel pontificalium cum propriis ſubditis 7
in aliena diœceſi, diſtinctio eſt, quod, Aut agitur de actibus voluntariæ juriſdictionis, qui non exigant uſum pontificalium; Ut ſunt proviſiones beneficiorum, ac deputationes Officialium, ac deputationes Officialium, vel delegationes cauſarum, quarum cognitio in propria diœceſi à delegato facienda ſit, cum ſimilibus, &
tunc id fieri poteſt; Unde propterea prima tonſura proprio 8
ſubdito confertur, cum illa juxta unam opinionem non ſit ordo, ſed introductio ad ordines, atque ſimplex adſcriptio celeſti, ſeu clericali militiæ, ideoque etiam in camera privatim ſine veſtibus pontificalibus ea dari poteſt, & conſequenter connumeratur inter dictos actus merè voluntariæ juriſdictionis; Idemque in tonſura, quæ alierius diœceſis clerico cum licentia ſeu literis dimiſſorialibus proprii Ordinarii conferatur.

Ubi verò agatur de actibus quamvis voluntariis,
prò quibus requiratur uſus pontificalium, ut ſunt, 9
collatio ordinum, miniſtratio ſacramenti confirmationis, conſecratio lapidum prò altaribus, ſeu vaſorum ſacrorum, cum ſimilibus, & tunc id fieri non poteſt, atque eſt contravenire huic Decreto *dicta diſc. 20. de juriſdict.*

Reſpectu verò actuum juriſdictionalium, non tamen 10
pontificalium, ut ſunt, citare, carcerare, reum conſtituere, teſtes examinare, ſeu cedulones cenſurarum affigere, cum ſimilibus; Et tunc ipſe Epiſcopus qui in alieno territorio exiſtit, id ibi demandare poterit cum proprio ſubdito, qui in ſua diœceſi exiſtat, adeo ut in ea ſequatur exequutio, ſeu exercitium actus; Secus autem ſi ſubditus in aliena quoque diœceſi moretur, ibique actus exerceatur, quoniam id fieri non poteſt, cum ſit exercere juriſdictionem in alieno territorio, atque id importet jus territoriale, quod ſine licentia domini territorii fieri non poteſt *dicto diſc. 20. de juriſdict. & in Miſcellan. Eccleſiaſt. diſc.52. hoc eodem libro.*

Atque hinc ſequitur quod hujuſmodi licentia, ſive ut vulgo dicitur, brachii impartitio ſuper exercitio ju-
11 riſdictionis cum proprio ſubdito, qui in aliena diœceſi moretur, quamvis actus ſit expeditus in diœceſi propria, pertineat ad Diœceſanum ſeu Ordinarium, non autem, ad Nuntium, vel alium Apoſtolicum delegatum ad certum genus cauſarum; Sive habentem juriſdictionem cum certo genere perſonarum, quoniam iſtud dicitur jus territoriale, ideoque pertinet ad Dominum territorii *dicto diſc. 21. Miſcellan. Eccleſiaſt.*

Procedunt hæc ubi agatur de actibus, qui requirant
12 exequutionem, vel coërctionem de facto, ut ſunt carcerare, torquere, fuſtigare, ſeu alias perſonam punire, vel bona ibi exiſtentia exequi, & ſubhaſtare cum ſimilibus; Si verò agatur de actibus merè verbalibus, ut eſt citatio per nuncium, ſeu curſorem, vel per edictum, & tunc ſi citatio decreta eſt in alieno territorio, invalida quoque cenſenda erit, quoniam decernere importat juriſdictionem, quæ ibi non habetur; Sed ſi decernatur in territorio proprio, verbalis autem executio fiat in territorio alieno cum proprio ſubdito, qui moneatur ad comparendum coram proprio ſuperiore, cum comminatione, quod alias contumax reputabitur, atque ad comminatas pœnas contumaciales procedetur, tunc DD. in diverſas abeunt ſententias; Alii enim negant; Alii vero affirmant; Itaque poſterior opinio probabilior videtur, quamvis altera neque improbabilis dici valeat, ideoque ſtylis, ac moribus locorum deferendum videtur *dicto diſc. 20. de juriſdict. & diſc. 22. Miſcellan. Eccleſ.*

Ceſſant verò hæc, ubi de illo Judice, vel Prælato agatur, qui juriſdictionem habeat in perſonis, quæ in
13 alieno territorio pernecelle vivant, ut (ex. gr.) ſunt dictus Archiepiſcopus Nazarenus in Oppido Barolitano, Epiſcopus Feſulanus, in Civitate Florentiæ, ac Protector almæ Domus Lauretanæ in ipſa Lauretana & Racanaten. diœceſi, vel in aliis reſpectu clericorum, ac inſervientium, aliorumque ſubditorum, quoniam data juriſdictione, ac poteſtate puniendi & coercendi, conceſſa cenſentur per neceſſarium antecedens omnia ea, ſine quibus ad id perveniri non poteſt; Ut etiam exemplificari poteſt in Prioribus, aliiſque Prælatis Hieroſolymitanæ Religionis, cujus milites, vel capellani profeſſi vivunt more ſæcularium in privatis domibus in Civitatibus, & Oppidis extra Commendæ, vel Prioratus ſepta, & ſic in alieno territorio, in quo tamen juriſdictio cum perſona ſubdita ſine licentia Ordinarii, ſeu Domini territorii exercere poteſt.

Tertius caſus eſt, ubi in aliena diœceſi, cum ipſius Diœceſani ſubditis, pontificalia, vel alii actus juriſdi-
14 ctionales exerceantur; Et tunc eſt caſus indubitatus, cum ſit formiter uſurpare alienam juriſdictionem, & auctoritatem, unde propterea de plano intrat utrumque decretum prædictum.

Idque verum, quamvis ille, qui hunc uſum exercet, aliquam juriſdictionem, tam in Eccleſia, quam in perſonis habet, atque in ordine Epiſcopali accidentaliter reperiatur, adeo ut cumulentur, tam juriſdictio, quam poteſtas ordinis, quoniam ſufficit, ut iſta non concurrant cumulativè in idem, ſed disjunctivè, ad effectum, ut id fieri non valeat, cum pariter eſſet uſurpare juriſdictionem Diœceſani in iis, quæ illi ſpecialiter competunt; Ut puta Prælatus, inferior, qui ſine vera qualitate Nullius, ac ſine territorio verè ſeparato, ordinariam quaſi Epiſcopalem juriſdictionem habeat in Eccleſia exempta, ac etiam cum clero, & populo alicujus loci exiſtentis intra limites alienæ diœceſis, ut ſunt aliqui Archidiaconi, vel Archipresbyteri, ſeu Decani, vel Præpoſiti &c. ipſeque Prælatus, reperiatur quoque in ordine Epiſcopali conſtitutus; Vel quia (ut frequenter contingit) decoratus ſit aliquo Epiſcopatu titulari in partibus infidelium; Vel quia dimiſſa Eccleſia Cathedrali, quam habebat, de hujuſmodi prælatura inferiori proviſus fuerit, ut præſertim ego vidi practicatum in quodam Saluzzio Bituntino, qui prius fuit Epiſcopus Motulenſis, deindeque pro meliori reſidentia, ac vicinitate propriæ patriæ, Epiſcopatum dimiſit, atque obtinuit Prioratum Eccleſiæ Collegiatæ Sancti Nicolai intus Civitatem Barii, de regio jure patronatus, quoniam non exindè pontificalia hæc exercere poterit, dum in iis, quæ collationem ordinum, aliaque pontificalia concernunt, neque illi de clero, & populo dici poſſunt ejus ſubditi, cum iſti inferiores Prælati poſt Concilium Tridentinum nullum habeant poteſtatem in collatione ordinum, vel in aliis ſacramentalibus, & pontificalibus, & conſequenter eſt alienam juriſdictionem uſurpare vel turbare.

Quartus caſus eſt, ubi in propria diœceſi conferantur 15
ordines clerico alienæ diœceſis; Et tunc ubi aliqua non accedat circunſtantia, ob quam ille, cui ordines conferuntur, ipſius collatoris ſubditus effectus fuerit, & pariter planum eſt, ut id fieri non poſſit, atque contravéniri dicatur poſteriori decreto *ſeſſ. 23. cap. c. 8.* Ideoque ſolent eſſe quæſtiones quando alienæ diœceſis clericos effici dicatur ſubditus, ratione beneficii, vel familiaritatis, & de hoc agitur infra in loco peculiari collationis ordinum *ad ſeſſ. 23. de reform. c. 8.*

In quinto demum, Aut agitur de aliis pontificalibus, 16
ut ſint conſecrationes Eccleſiarum, & altarum, ac vaſorum, aliaque ſimilia præter collationes ordinum; Et fieri poſſunt de licentia, Prælati, qui eſt in omnibus Ordinarius, atque legem habet diœceſanam, Aut verò agitur de collatione ordinum, & de hac agitur ad dictam *ſeſſ. 23. de reformat. c. 8.*

Item in hac materia uſus pontificalium in aliena diœceſi, habetur frequens uſus privilegiorum Apoſtolicorum, quæ conceſſa fuerunt uſus privilegiorum Apoſto- 17
licorum, quæ conceſſa fuerunt aliquibus inferioribus Prælatis, ut in eorum Eccleſiis præſertim exemptis habeant uſum pontificalium, etiam cum throno, ſeu baldacchino, mitra, baculo, faldiſtorio, & aliis more Epiſcoporum, ut præſertim pro frequentiori uſu, ſunt Abbates Regulares Congregationum Sancti Benedicti, & ſimiles; ac etiam adſunt plures Dignitates principales in Eccleſiis Collegiatis exemptis cum juriſdictione, ac jure Prælaturæ; In Abbatibus enim Regularibus, per decreta Sacræ Congregationis Rituum ſtatuta ſunt certa tempora, ut ſcilicet non niſi in tribus anni ſolemnitatibus pontificaliter celebrare videant *tit. de præminent. diſc. 15. & tit. de juriſd. diſc. 31.*

Quæſtione cadente, an funera veniant ſub nomine ſolemnitatum, quod in eadem Sacra Rituum Congregatione quandoque diſputatum fuit, *eodem diſc. 31. de juriſdict.*

Ubi verò de illis Prælatis ſæcularibus agatur hunc uſum habentibus, in quibus hæc reſtrictio non vigeat, adhuc tamen iſte uſus non vigeat, moderatus eſſe debet, adeo ut aliqua dignoſcatur differentia inter ipſos, & Epiſcopum, cui propria diœceſi, utpote inferiorum Prælatorum habituali, ac etiam in pluribus actuali ſuperiori, major utique præeminentia competit *dicto diſc. 15. de præminent. & 31. de juriſdict. & in Miſcellan. Eccleſ. diſc. 1.*

DISCURSUS VII.

Ad Seſſionem ſeptimam de Reform. cap. 2.

SVMMARIVM.

1 *Non debent uni perſonæ conferri plures Eccleſiæ.*
2 *Commenda, vel adminiſtratio non cauſat, ut unus ſit ſponſus plurium Eccleſiarum & de ratione.*
3 *De ratione unionis plurium Cathedralium.*
4 *De eodem quodque iſta unio non cauſat inconvenientia de quibus n. 1.*

5 De

Digitized by Google

5 *De pluribus ſpeciebus unionis.*
6 *Epiſcopus plurium Eccleſiarum unitarum in una earum reſidere poteſt ac Tribunal habere.*
7 *Quomodo fieri debeat diſtributio Olei S. confecti per Epiſcopum duarum Eccleſiarum unitarum.*

1 Nimium oportuna fuit iſta Conciliaris proviſio, ut unus Prælatus, duas, vel plures Eccleſias obtinere non poſſit, ita tollendo abuſum, qui etiam in Italia, aliiſque partibus, nimium irrepſerat, ut uni quamplures darentur Metropolitanæ, & Cathedrales Eccleſiæ, in commendam, ſeu ſimplicem adminiſtrationem, abſque onere reſidentiæ, eo modo quo dantur Monaſteria, aliæque Eccleſiæ inferiores, ac etiam hodie in ipſis Metropolitanis, vel Cathedralibus ultra montes adhuc permittere congruit ex prudentialibus regulis, dum ita oves nunquam videbant faciem Paſtoris, neque iſte illas agnoſcebat, unde propterea multa exinde irrepſerunt mala, & inconvenientia.

Quamvis etenim, ex legali ſubtilitate, ſeu fictione tolli diceretur abſurdum, quod ita reſultet, ut unus vir plures habeat uxores, ex eo quod non conferrentur in 2 titulum, ideoque verum matrimonium non intercedetet, ſed darentur in ſimplicem adminiſtrationem, eo modo quo in dictis ultramontanis partibus, cernimus, quod Metropolitanæ, & Cathedrales (ultra pluralitatem,) committuntur etiam adoleſcentibus, atque conſtitutis in minoribus tantum ordinibus, adeo ut non ſint verè epiſcopi, ſed Eccleſiæ vacare dicantur, earum proviſione ex aliquo juſto motivo interim ſuſpenſa, adinſtar illius adminiſtrationis, quæ Sede vacante committitur æconomo, & Vicario per Capitulum deputandis; Attamen ſpectato effectu, adeſt dictum abſurdum, ut unus vir plures habeat uxores, quorum nulli incumbat; Vel alterum reſultat inconveniens, quod iſtæ ſpirituales mulieres longam, peneque perpetuam viduitatem patiantur, ipſique greges ſint ſine paſtore.

Adhuc tamen, iſto decreto non obſtante, firma re3 manſit plurium Metropolitanarum, vel Cathedralium antiqua unio fixa, & perpetua, quæ ex juſto motivo tenuitatis, vel ex alia cauſa facta ſit, ut frequens in Italia hujuſmodi unionum uſus habetur æque principaliter, ut (ex.gr.) ſunt Metropolitanæ Eccleſiæ Acheruntina, & Materanen. & Cathedrales Sutrina, & Nepeſini, Cortonen. & Civitæ Caſtellanæ, & Viterbien. & Tuſcanen. Piſtorien. & Praten. Avellina, & Frequentin. Melphien. & Rapollen. & pleræque aliæ ſimiles in meis adnotationibus caſuum particularium enunciatæ.

Iſto verò caſu non intrant inconvenientia, quæ in alio urgent, quoniam committuntur perſonæ in epiſcopali ordine conſtitutæ, cum onere reſidentiæ, adeo ut 4 matrimonium ſpirituale verè intercedat, ipſeque proviſus, verus paſtor dicatur ſeu vir, non plurium, ſed unius uxoris, quoniam quoad Epiſcopum, unio habetur, ac ſi eſſet incorporativa & perinde ac ſi ex duabus unica diœceſis effecta eſſet, quamvis quoad ſingularum Capitula ac fines, & prærogativas, ex pluries alibi enunciata natura, ſeu qualitate unionis æque principalis, dicantur inter ſe ita diſtinctæ, adeo ut quælibet proprium, ac antiquum ſtatum retineat, cum id percutiat quoſdam diverſos effectus præeminentiales privilegiativos, potius Sede vacante, quam plena; Quamvis etiam ſub utriuſque Epiſcopo adhuc plures reſultent effectus diverſitatis, non tamen quoad regimen naturale, quod verè fixum, ac unicum eſt, atque quoad ipſum Epiſcopum ambo habentur pro unica, jure potius incorporationis *de præminent. diſc. 7. de benef. diſc. 19. & ſæpius.*

Ut enim pluries advertitur plures ſpecies unionis in jure habemus; alia enim eſt ſubjectiva vel acceſſoria, 5 per quam una Eccleſia omnino extinguitur, atque fit alterius nudum membrum acceſſorium ſeu prædium; alia è converſo eſt æquè principalis, quæ ambas relinquit in primævo ſtatu, cum omnimoda independentia unius ab altera, perindè ac ſi unio facta non eſſet, & tertia per incorporationem ſeu jure cujuſdam coæqualis ſocietatis, ſeu communionis, per quam duæ vel plures perſonæ, eorum patrimonia, vel aliqua bona in communione ponunt, unicum ſociativum corpus conſtituendo ſeu unicum negotium ſociale, quod ab omnibus inſolidum pro eorum quotis obtineri dicitur; Iſtæ ſiquidem duæ poſteriores ſpecies ſunt inter ſe compatibiles pro reſpectuum diverſitate, ut ſcilicet quoad ſingularum præeminentias, ac privilegia, & jura, unio dicatur æquè principalis juxta tertiam ſpeciem, pro effectu præſertim diſtincti regiminis Sede vacante, vel impedita, ut advertitur ad *ſeſſionem 24. de reform. c. 16.* cum ſimilibus; Sed quoad Ipſum Epiſcopum, juxta ſecundam, adeo ut cenſeatur (ut dictum eſt) unica Eccleſia vel diœceſis.

Hinc proinde manat, quod (ut alibi advertitur) Epiſ- 6
copus in qualibet parte unius earum reſidentiam habere poteſt, cum unico Tribunali, & unico Vicario generali; atque in iis temporibus, in quibus à Concilio demandatur præciſa reſidentia apud Cathedralem, ſufficit id explere in una earum, cum ita quoad Epiſcopum, cujus perſona individua eſt, intrare ſeu verificari dicatur illa propoſitio, quæ pluries in meis caſuum particularium adnotationibus enunciata habetur, quod ſcilicet quamvis Eccleſia Cathedralis formalis unica, & individua ſit, attamen ea repræſentari, ſeu efformari poteſt à pluribus quodam ſociativo jure, idem ac unicum corpus conſtituentibus *ibidem.* Et conſequenter, præſertim functio conſecrationis olei ſancti, in una earum pro Epiſcopi libitu ſit, pro utraque diœceſi, quamvis ſuper 7
modo diſtribuendi controverſiæ oriri ſoleant, quia nempe rectores Eccleſiarum unius diœceſis nolint accedere ad alteram magis incommodam Eccleſiam Cathedralem, in qua conſecratio facta ſit, ſed illud tranſmittatur ab Epiſcopo ad aliam Cathedralem, à qua tanquam à propria matre aliæ Eccleſiæ inferiores accipiant, ſuper quo certa non habetur regula, ſed deferendum eſt conſuetudini, ut præſertim me practicante determinavit Sacra Congregatio Epiſcoporum in una *Acheruntina, & Materanen. agitur in Miſcellan. Eccleſ. diſc. 26.*

DISCURSUS VIII.

Ad Seſſionem ſeptimam cap. 6. ſeſſ. 21. cap. 5. ſeſſ. 23. cap. 18. ſeſſ. 24. cap. 13. & ſeſſ. 25. cap. 9. de Reformat.

SUMMARIUM.

1 *De quibus agitur in his decretis.*
2 *Regula revocatoria unionum præſtat magnum obſtaculum.*
3 *Diſtinguuntur plures ſpecies unionum.*
4 *Quare hodie non audiantur novæ uniones Cathedralium.*
5 *In quibus caſibus etiam hodie iſtæ uniones Cathedralium fiant.*
6 *De quæſtionibus cadentibus ſuper confuſione confinium.*
7 *Ex duabus Eccleſiis unitis, una eſt in una provincia, & altera in alia.*
8 *De differentia inter unionem ſubjectivam, atque principalem.*
9 *Quod plures Eccleſiæ materiales conſtituant unam Cathedralem.*
10 *Venio Eccleſiarum Cathedralium fit ſolum per Papam.*
11 *Illa parochiarum, & Eccleſiarum inferiorum fit per Ordinarium.*
12 *De ſolemnitatibus neceſſariis in unione Eccleſiarum inferiorum ab Ordinario.*
13 *De juſta cauſa pro eadem ſolemnitate.*

14 *De unione beneficiorum canonicatibus, & dignitatibus, ut fieri non poſſit de reſervatis, etiam ſi adſit indultum.*
15 *Quid de non vacantibus, unde reſervatio ſit incerta.*
16 *Quæ cauſa requiratur pro iſta unione.*
17 *Debet fieri ſingulis præbendis, vel canonicatibus.*
18 *Beneficia unius diœceſis non uniuntur illis alterius diœceſis.*
19 *Non poteſt fieri unio Eccleſiarum parochialium.*
20 *Neque libera poſſunt uniri beneficiis patronatis.*
21 *Facultas uniendi data Prælato, an ſit perſonalis.*
22 *De regula revocatoria unionum & de effectuatione.*
23 *An unio fieri poſſit dignitatibus Cathedralis.*
24 *De unione diſpenſativa ad tempus, vel perſonali.*
25 *De unione ſociativa Eccleſiarum parochialium.*
26 *Iſta unio ſolet laudabiliter diſſolvi, & n. 33.*
27 *De unione quæ fiat ſeminario.*
28 *Unio non præſumitur. & quomodo probetur.*
29 *Quod in hoc non detur regula certa.*
30 *Quid conſiderandum ſit in hac probatione.*
31 *De præſcriptione unionis.*
32 *De modo providendi Vicariam Eccleſiæ parochialis unionis.*
33 *De diſſolutione unionis Eccleſiarum Cathedralium.*
34 *De eadem diſſolutione Eccleſiarum parochialium, & aliarum inferiorum.*
35 *Et de diſſolutione de qua n. 26.*
36 *Quomodo iſto caſu diviſio facienda ſit.*
37 *De eodem & de ſpeciebus hujus ſocietatis.*
38 *De aliis ad materiam.*

1 Agitur in his Decretis, de Eccleſiarum, & beneficiorum unionibus, tam factis de tempore, quo eadem Decreta prodierunt, quam etiam in futurum faciendis; De iſta verò unionis materia judiciaria agi contingit, adeoque in meis beneficialibus annotationibus pluries de ea agitur, ibique latius in caſus contingentis videndum eſt, *ſub tit. de benefic. diſcur. 7. & 19. & diſcur. 43. cum pluribus ſequentibus & de unione Eccleſiarum Cathedralium ſub tit. de præminent. diſc. 7.*

Ipſarum autem unionum validitati, ac durationi praxis docet majus obſtaculum præſtare Regulam Cancel-
2 lariæ revocatoriam quarumcumque unionum, quæ de tempore ejus editionis adhuc effectum ſortitæ non ſint, cum ea per quoſcumque Pontifices renovetur, & conſequenter deſtruit, non ſolum uniones, quæ per Ordinarios locorum factæ ſint, quas principaliter iſta conciliaria decreta percutiunt, ſed etiam illas, quæ factæ ſint auctoritate Apoſtolica, cum ampliſſima derogatoria omnium obſtantiarum; Sub qua, etiam ſine ſpeciali mentione (ut initio dictum eſt) iſtius Concilii Trid. decreta veniunt *ſupra in proœmio.*

De pluribus itaque unionis ſpeciebus agitur, ex quibus diverſæ oriuntur quæſtiones; Ideoque de illis pro
3 clariori reſolutione, diſtinctè inſpiciendum eſt; Primo ſcilicet de unione duarum Cathedralium; Secundo de illa duarum parochialium, ſeu alias æque reſidentialium, & compatibilium beneficiorum; Tertio de illa unione beneficiorum ſimplicium, quæ ad præſcriptum hujuſmodi decretorum fit canonicatibus Eccleſiæ Cathedralis, aut alteri Eccleſiæ, vel Dignitati; Quarto de illa quæ fit ſeminario; Quinto, ubi quæſtio non ſit de validitate, vel invaliditate unionis, ſed de illius ſubſtantia ſeu probatione, an ſcilicet, & quomodo unio probetur; Et ſexto de unionis jam factæ diſſolutione, an, & quando intret.

De prima ſpecie agi nimium rarò contingit in hac Sacra Congregatione Concilii; Quinimo neque in Congregatione Conſiſtoriali, cui magis ea congruit;
4 quoniam, ut docet praxis, à Concilii publicatione citra, frequenter agi contingit præſertim in dicta Sacra Congregatione Conſiſtoriali de novis erectionibus Eccleſiarum Cathedralium in locis Nullius, ſive in aliqua parte diœceſis, quæ ampla ſit, cum iſtius, vel aliarum adjacentium diſmembratione, unde propterea examinari ſolet, an concurrant debita requiſita *dicto diſc. 7. de præminentiis.* Sed rarus eſt caſus, quod agatur de unione plurium Eccleſiarum Cathedralium, cum ille frequens uſus, qui habetur præſertim in Italia, ſit antiquus ante Concilium.

Aliqui verò hujuſmodi unionis caſus, qui poſt Concilium habentur, ut plurimum, non ſunt de duabus Eccleſiis, quæ prius eſſent Cathedrales, adeo ut quælibet proprium haberet Epiſcopum, ſed ſunt occaſione decorandi aliquem locum, qui prius eſſet Nullius, ſeu etiam 5
in aliqua diœceſi cum prælato tamen inferiori exempto, habente juriſdictionem ordinariam in clerum & populum, unde propterea conſuetæ adeſſent diſcordiæ inter talem prælatum, & Diœceſanum; Ideoque clerus & populus hujuſmodi loci pati nolit ſubjectionem erga locum, in quo ſit Eccleſia Cathedralis, & ex qua cauſa hujuſmodi controverſiæ inconvenientia parere ſolent; Tunc etenim, cum pro frequentiori contingentia, ipſe locus, tam in dote, quam in qualitate non ſit aptus erectioni novæ Cathedralis cum proprio, ac diſtincto Epiſcopo, idcirco, cum prudentiſſimo conſilio factum eſt, quod illa Eccleſia in Cathedralem erigatur, illeque locus civitatis prærogativa, decoretur, ſed unico contextu, æque principaliter uniatur Eccleſiæ antiquæ, cum qua erant controverſiæ, vel alteri pauperi Eccleſiæ pro facti & locorum qualitate, adeo ut in ſubſtantia, ac de facto unus ſit Epiſcopus, quamvis quoad aliquas præeminentias, & prærogativas, inter ſe reputentur duæ omnino diſtinctæ cum omnimoda independentia, *eodem diſc. 7. de præminent. & de benef. diſc. 19. & in Miſcellan. Eccleſiaſt. diſc. 26.*

In illis autem, quæ alias ab antiquo eſſent Cathedrales, diſtinctos habentes epiſcopos, poſtea verò, etiam à tempore antiquo unitæ reperiantur, cadere quando- 6
que ſolent quæſtiones, vel ſuper finibus, eo quia ob unius epiſcopi præfecturam, illi confuſi fuerint, & de quo agi ſolet, vel ad effectum diſtinctionis juriſdictionum Capitulorum ſede vacante; vel ad effectum unionis beneficiorum, & Eccleſiarum inferiorum ſtante prohibitione ejuſdem Concilii, ut beneficia unius diœceſis non uniantur illis alterius, *dicto. diſcur. 19. de benefic.*

Ac etiam quandoque ex jure Metropolitanorum, ſeu alicujus ex illis, quoniam praxis docet quod ex hujuſmodi Eccleſiis ita Principaliter unitis, una ſit in una Provincia, & ſuffraganea unius Metropolitani, alia verò 7
ſit in altera ſub diverſo metropolitano, ſeu etiam exempta, & immediatè ſubjecta Sedi Apoſtolicæ *dicto diſc. 19. de benef. & diſc. 7. de præminent.*

Prout inter ipſas Eccleſias, vel diœceſes, eſſe ſolent quæſtiones, ſuper ipſius unionis natura, ſeu qualitate an ſcilicet illa ſit coæqualis, & æque principalis, adeo ut quælibet ſuas juriſdictiones, & prærogativas retineat, cum omnimoda independentia ab altera, perinde ac ſi nullatenus unitæ eſſent, vel potius eſſet unio acceſſoria, & ſubjectiva, cum tunc alia Eccleſia, quæ alteri ita ſub- 8
jectivè unita eſt, ſupprimi dicatur, atque amittendo nomen, ac eſſentiam Cathedralis, jure cujuſdam alluvionis fiat pars, ſeu membrum illius, cui facta eſt unio, unde propterea antiqui fines confunduntur, atque illud territorium, quod prius ſtabat per ſe, & conſtituebat unam diœceſim, efficitur pars alterius diœceſis, vel territorii, quoniam ubi eſt æquè principaliter, habetur, ac ſi facta non eſſet, qualibet Eccleſia, vel diœceſi in ſuo primævo ſtatu continuante *eo diſc. 7. de præminent. & diſc. 26. in Miſcell & diſc. 19. de benef.*

Audiuntur etiam, aliquando quæſtiones, in propoſito unionis, etiam in una, eademque Cathedrali, vel diœceſi, quæ ab ejus primæva erectione ſemper unica fuerit, inter duas ſcilicet, vel plures Eccleſias in 9
eadem Civitate exiſtentes, earumque clericos, quod earum quælibet prætendit eſſe Cathedralis, dum in jure receptum eſt (ut alias inſinuatur,) quod quamvis

Eccleſia

Eccleſia Cathedralis formalis ſit unica & individua, attamen ea conſtitui, ſeu efformari poteſt per plures Eccleſias materiales, earumque Canonicos, & clericos, adeo ut una ſit Eccleſia in tot membra diſtincta, atque unum & idem ſit Capitulum, cum aliqua diviſione exercitii jurium cathedraticorum, ipſa ſubſtantia indiviſa remanente *ſub tit. de praeminent. diſc.* 2. *&* 3. *cum ſeqq.* Adinſtar illius diviſionis, quæ datur in exercitio juriſpatronatus, vel juris conferendi, quod eſt individuum, ſive illius diviſionis juriſdictionis, ac fructuum, quæ ex conſuetudine Lombardiæ, aliarumque partium datur etiam in feudis dignitatis, quæ de ſui natura individua ſint, cum ſimilibus, *tit. de feud. diſc.* 8.

Altera unionis ſpecies eſt illa, quæ fiat plurium Ec-
10 cleſiarum parochialium; Notabilis autem differentia eſt inter hanc ſpeciem, ac præcedentem plurium Eccleſiarum Cathedralium, quoniam illa Cathedralium per alium fieri non poteſt niſi per Papam, ad quem unicè, ac privativè ad quoſcumque pertinet diœceſes, ac territoria unire, vel dividere, unde propterea quæſtiones potius ſunt in fieri, quam in facto eſſe, in examine ſcilicet, quod fit in Sacra Congregatione Conſiſtoriali, & quandoque etiam (licet nimium raro) in iſta Concilii ſuper conſultatione Papæ facienda, an unioni, vel reſpectivè novæ erectioni locus eſſe debeat, necne, *dicto diſc.* 6. *de praeminent.* Sed poſtquam id jam ſequutum eſt, nullæ vel nimium raræ ſunt quæſtiones ſuper jam factæ unionis, vel reſpectivè novæ erectionis nullitate; eo quia, cum prævio diligenti examine, ac informatione, & juſtificatione omnium circumſtantiarum, & cauſarum, non autem ad Partium ſolam ſupplicationem, vel aſſertionem id fieri ſoleat, idcirco non de facili intrare poteſt obreptio, vel ſubreptio, ſive defectus intentionis, cujus tantum quæſtiones cadunt, cum nulla cadat poteſtatis, *tit. de praeminent. diſcur.* 1.

11 Non ſic eſt in ea unione, quæ fiat Eccleſiarum parochialium, ſeu aliarum inferiorum per Epiſcopum, ſeu alterum loci ordinarium, quoniam poteſtatis etiam quæſtio intrat, atque nullitas actus deduci ſolet ex defectu ſolemnitatis, vel ex altero cauſæ.

Siquidem tam diſmembratio, quam reſpectivè ſuppreſſio, vel unio redolent ſpeciem prohibitæ alienationis bonorum, ac jurium Eccleſiæ, ideoque ad validitatem copulativè requiruntur ſolemnitas & cauſa.

Verum ſolemnitas hujuſmodi actus in eo differunt à vera, & formali alienatione bonorum, in quibus non intrat diſpoſitio Canonis *in cap. Terrulas*, quod ſcilicet
12 ad præſcriptum juris canonici novi *in Extravag. Ambitioſa*, requiritur beneplacitum Apoſtolicum; In hujuſmodi autem unionibus, vel diſmembrationibus, iſtud non eſt neceſſarium, ſed ſufficiunt ſolemnitates ad normam antiquioris juris canonici, nempe conſenſus Capituli, ac etiam ille Rectoris, & populi, aliorumque intereſſatorum, *tit. de alienat. & contract. prohib. diſc.* 1. *& de paroch. diſc.* 34. *& ſeq.*

Cauſa verò juxta generalem regulam alienationum conſiſtit in neceſſitate, vel in magna utilitate, ideoque deſuper certa ſtatui non poteſt regula generalis, cui-
13 cumque caſui applicabilis, cum pendeat ex facti, ac ſingulorum caſuum circumſtantiis; Illa vero generalis regula habetur, ut de juſta cauſa conſtare debeat formiter cum proceſſu ſervatis ſervandis deſuper habito, non autem per aſſertionem ipſius Epiſcopi, vel Prælati, cui in hoc non creditur, niſi temporis antiquitas juncta cum obſervantia, juſtificationis cauſæ, ac ſolemnitatis præſumptionem inducat, *ibid.*

Tertia ſpecies unionis eſt ea, quæ fit beneficiorum ſimplicium præbendis canonicalibus ad præſcriptum alterius Conciliaris Decreti, & tunc ut unio valida remaneat, ſuumque ſortiatur effectum, plura deſideran-
14 tur; Primò nempè, ut fiat de iis, quæ jam vacata ſub reſervatione, vel affectione Apoſtolica non cadant, ſed ſint ad liberam collationem ipſius Ordinarii, qui unionem faciat; Idque adeo verum, quod etiamſi ipſe ha-

beat indultum conferendi reſervata & affecta (quod Cardinalibus & aliquibus nimium qualificatis Prælatis concedi ſolet) non poſſit affecta vel reſervata unire *tit. de benef. diſc.* 7.

Si vero fiat de vacaturis, quæ nullam perſonalem, vel realem habeant reſervationem, vel affectionem, neque illorum vicatio immineat, adeo ut omnino incertum ſit, de quo tempore illa ſequi debeat, & tunc 15
ſuſtinetur, dum contingere poteſt vacatio in menſe ordinarii; Secus autem, ubi probabiliter credatur, quod vacatio debeat cadere ſub reſervationibus, vel quia ex infirmitate, aliove ſtatu poſſeſſoris, vel ex tractatu matrimonii, aut militiæ, vel officii, adſit imminentia vacationis in menſe reſervato tanquam per ſpeciem eorum, quæ habemus ad materiam Regulę de infirmis reſignantibus; Sive eorum, quæ habemus in materia fraudulentæ ſubinfeudationis, vel ubi (ut quandoque practicavi) poſſeſſor beneficii, occaſione alicujus officii, vel exercitii, ſive pro aſſequenda Epiſcopali dignitate, per plures annos moram traxerit in curia Romana veriſimiliter nunquam diſceſſurus, niſi quatenus occaſio ſperati Epiſcopatus cauſet reſidentiam, quoniam tunc beneficia per ipſum poſſeſſa, quamvis non ſubjaceant fixæ, ac invariabili reſervationi, vel affectioni reali, vel perſonali, cum poſſit ille deſerere Curiam, regrediendo ad patriam, vel alium locum, atque ita tollere occaſionem reſervationis localis; Attamen ſit caſus veriſimiliter non ſperatus, ſeu potius è converſo veriſimiliter ſperetur mors in Curia, ſeu vacatio per aſſequutionem Epiſcopatus, ſed diſpenſativa retentio naſcatur, quæ eumdem operatur effectum, quoniam tunc intrare videtur eadem ratio imminentiæ, vel fraudis, *eodem tit. de benef. diſc.* 7. *&* 43. *& ſeqq.*

Alterum requiſitum conſiſtit in juſta cauſa tenuitatis præbendarum, adeo ut ſaltem moralis neceſſitas 16
ſervitii, ac decentioris cultus Eccleſiæ ita exigat, non autem ſi fiat ad ditationem, vel ſuperabundantem proviſionem poſſeſſorum, *eodem tit. de benef. diſc.* 43. *& ſeqq.*

Tertium eſt requiſitum, ut fiat ſingulis præbendis pro 17
earum reſpective tenuitate, ac neceſſitate, non autem Capitulo, ſeu menſę Capitulari in univerſum, cum tunc unio non ſubſtineatur, *ibidem.*

Quartum eſt, ut ſit de beneficiis illiuſmet diœceſis
cum Concilium expreſſè prohibeat unionem beneficio- 18
rum unius diœceſis, præbendis canonicalibus, vel parochialibus alterius diœceſis; Id etenim contingere ſolet, quando unus & idem Epiſcopus, duas, vel plures poſſideat Eccleſias ſimul unitas, adeo ut de facto quoad earum regimen pro unica reputentur, juxta primam ſpeciem unionis, ſupra recenſitam, quoniam ſi unio ſit æquè principaliter, intrat etiam prohibitio *eod. tit. diſc.* 19.

Quinto, ut non ſit de Eccleſiis parochialibus, ſeu alias
reſidentialibus, ſed de ſimplicibus; Quamvis enim pra- 19
xis doceat unionem plurium Eccleſiarum parochialium canonicatibus, vel dignitatibus Cathedralium, ſeu Collegiatarum, ipſiſque menſis capitularibus, vel monaſtecialibus, ut patet ex iis, quæ inſinuamus infra *diſc. ſequent.* occaſione agendi de vicariis parochialium unitarum; Attamen id contingit antiquiori tempore ante Concilium; Atque ſi detur aliquis caſus poſterior, referendus eſt Apoſtolicæ auctoritati, qua concurrente, prædictorum requiſitorum neceſſitas negligitur; cum Papa hujuſmodi prohibitionibus, abſque dubio diſpenſare valeat, de iis vero agitur, quando uniones fiunt per 20
Ordinarios; Et ſexto, ut beneficia liberæ collationis non uniantur beneficiis de jurepatronatus, ut ita ſervilem naturam non aſſumant *dicto diſcur.* 19. *&* 43. *& ſeqq. eodem tit.*

Et quoniam quandoque Ordinariis Sedes Apoſtolica concedit indulta faciendi uniones pro conſtru- 21
ctione, vel reſtitutione aliquarum Eccleſiarum; ſeu Eccleſiaſticorum locorum, ut præſertim cum ſancto

Carolo Boromeo (illorum temporum qualitate exigen-
te) practicatum fuit; Hinc proinde quæſtiones cadere
ſolent, an ceſſio cenſeatur perſonalis, adeo ut ad ſuc-
ceſſorem tranſeat, nec ne, ſive quomodo talia indulta
intelligenda & practicanda ſint; Idque certam regulam
generalem, cuicumque caſui applicabilem non recipit,
cum non ſit punctus juris, ſed facti, ex ipſius facti par-
ticulari qualitate, & circunſtantiis decidendus, ut in
meis beneficialibus notis, ſeu obſervationibus adverti-
tur, *eod. tit, de benef. diſc.* 47.

Quomodocumque autem unio fiat; Vel ſcilicet cum
21 Apoſtolica auctoritate, ob quam dictis requiſitis non
ſubjiceat, vel cum illa Ordinarii, in qua dicta requiſi-
ta verificentur, unde propterea valida & legitima cen-
ſenda ſit; Adhuc tamen alterum verificari debet requi-
ſitum, quod effectum ſortita fuerit, antequam con-
tingat novi Pontificis creatio; Illa etenim contin-
gente, re adhuc integra, priuſquam ſcilicet unio effe-
ctum ſortiatur, tunc unio, ut plurimum, inutilis re-
manere ſolet, ob regulas Cancellariæ quas novus Pon-
tifex in craſtinum ſuæ aſſumptionis edere ſolet, inter
quas eſt regula, quarumcunque unionum revocatoria,
quoties pro Divini cultus neceſſitate factæ non ſint;
Iſtoque caſu neceſſitas non ſufficit moralis pro Eccleſiæ
majeſtate, ac decentiori cultu, ut pro facti circunſtan-
tiis ſufficere videtur ad verificationem unius ex dictis
requiſitis; Sed debet eſſe vera & præciſa, quia nempe
præbendæ canonicales, ac etiam diſtributiones quoti-
22 dianæ eſſent adeo tenues, quod vel non reperiretur, qui
eas acceptaret, ideoque vacationem paterentur, vel
quod earum poſſeſſores cogerentur Eccleſiæ cultum, ac
ſervitium deſerere, ut victum ſibi parare poſſent, ideo-
que magna differentia eſt inter unam alteram ſpeciem
neceſſitatis, *dicto diſc.* 43. *eod. tit.*

24 Quæſtione cadente an & quando ſequuta dicatur ef-
fectuatio, in qua regula eſt, ut illa ſequuta in parte,
ſufficiat in totum, quod aliquas recipere ſolet declara-
tiones, ut in dictis beneficialibus adnotationibus adver-
titur *ibidem.*

25 Cum autem Decretum conciliare loquatur de præ-
bendis canonicalibus, hinc orta fuit quæſtio, an digni-
tatibus Cathedralium ſeu Metropolitanarum, hujuſ-
modi uniones fieri valeant, ubi eadem urgeat ratio;
Atque licet litera legis, negativam ſuadere videatur;
Affirmativam tamen, probabilius ſuadet identitas,
imo majoritas rationis, atque ita me ſcribente per Sa-
cram Congregationem Concilii declaratum fuit, ut
in eiſdem beneficialibus notis advertitur *eod. tit. diſ-
curſ.* 46.

26 Ultra dictas unionis ſpecies; Altera dari ſolet unio
diſpenſativa, ex Apoſtolica auctoritate, perpetua, vel
temporalis, puta dignitatis, & canonicatus ejuſdem
Eccleſiæ; Verum deſuper regula certa, & generalis non
habetur, cum ſit quæſtio voluntatis, nulla verò poteſta-
tis, quæ in beneficialibus abſoluta eſt in Papa *tit. de Re-
gal. diſc.* 148. *& frequenter tit. de benef.*

27 Datur etiam, potius ex antiqua conſuetudine, quæ-
dam illa ſpecies unionis Eccleſiarum, præſertim paro-
chialium, quæ coæquali jure ſociativo ſit per quandam
ſpeciem communionis, quod ſcilicet, abſque diſtin-
ctione finium, vel perſonarum, in aliqua civitate, vel
oppido, duæ vel plures Eccleſiæ parochiales promiſcuè
curam exerceant; Idque ut plurimum contingere ſo-
let; Vel quia antiquiori tempore unica eſſet Eccleſia,
poſtmodum verò populo excreſcente altera constructa
eſſet; Vel (& frequentius præſertim in aliquibus Apu-
liæ, & Calabriæ, vel Siciliæ partibus in quibus id in
uſu eſſe videtur) id contigit ratione ritus græci, cum
quo in illis partibus antiquiori tempore populus vive-
bat, eo quia Imperatore Conſtantinopolitano aliquam
dominationem retinente in Italiæ partibus reſponden-
tibus ad mare Adriaticum, vel Ionium, Conſtantino-
politanus Patriarcha in eis ſe ingerebat, atque ritu græ-
co, ut plurimum vivebatur, unde propterea, dicta intru-
ſione ceſſata, Sedes Apoſtolica ejuſdem ritus continua-
tionem permiſit, prudenter tamen curata fuit introdu-
ctio ritus latini in alia Eccleſia ad hoc erecta, & cum
diverſo Rectore, uſquequo paulatim univerſus populus
Latinum ritum aſſumpſit; ideoq; utraque Eccleſia eam-
dem ſortita eſt naturam, atque continuavit idem pro-
miſcuum exercitium *tit. de praeminent. diſc* 9. *& in Miſ-
cellan. Eccleſiaſt. diſc.* 32.

In pleriſque tamen partibus, ad ejuſdem Concilii 28
Tridentini monitum, finium diviſio introducta eſt, *tit.
de paroch. diſc.* 27.

De quarta inſpectione ſuper unione, quæ fiat ſemi-
natio agitur infra ad *ſeſſ.* 23. *de reform c.* 18.

Circa quintam inſpectionem, quæ facti potius quàm
juris eſt, ſuper unionis ſcilicet probatione; Regula ge-
neralis eſt, ut ea non præſumatur, ſed per allegantem
plenè, & concludenter probanda ſit, atque alias fun-
data eſt intentio ejus, qui dicit, ut beneficium, cujus
unio negatur, ſtet de per ſe independenter *locis citatis
de benef. & tit. de paroch. diſc.* 12. *&* 13.

Quando autem adeſt illius titulus explicitus, tunc
nulla cadit quæſtio probationis, cum ea non detur in
claris, & expreſſis; Solumque intrat quæſtio poteſta-
tis ſeu validitatis; Ideoque forenſes quæſtiones in hac
materia cadunt, ubi de adminiculativa, ſeu præſumpta
probatione agatur, quæ etiam admittitur, ſed eſt diffi-
cilis, cum adminicula, & argumenta debeant eſſe uni-
voca, non autem æquivoca, & referibilia ad juſpatrona-
tus, vel ad ſubjectionem, ſeu cenſuationem *&c. proximè
ſupra de paroch.*

Atque hinc manat, ut certa regula generalis ſtatui
non valeat, cuicumque caſui applicabilis, erroneumque
ſit cum regulis, ac propoſitionibus generalibus procede- 29
re, cum totum pendeat ex facti qualitate, & circunſtan-
tiis Judicis arbitrio penſandis, cum ſolita regula, ut ſin-
gula, quæ non proſunt &c.

Illud autem potiſſimum, pro hujuſmodi arbitrio re-
gulando, in conſideratione habendum eſt, de qua ſci-
licet ſpecie unionis agatur, ex tribus pluries recenſitis; 30
Ubi etenim agatur de illa, quæ æque principalis dici-
tur, ſive de altera, quæ ſit ſociativa, vel coæqualis, tunc
cum iſtæ ſpecies ſint favorabiliores, vel minus præjudi-
ciales, idcirco leviores probationes admittuntur; Secus
autem ubi de acceſſoria, & ſubjectiva, quæ odioſa, ma-
giſque præjudicialis cenſetur, *ibidem, & de praeminent.
diſc.* 7.

Si verò adſit unionis titulus explicitus, qui de ſtricta
juris cenſura invalidus, vel alias inefficax dici mereatur,
Quadragenaria verò, vel major pacifica obſervantia ac- 31
cedat, tunc id ſufficit, niſi titulus adeo clare infe-
ctus ſit, ut malam fidem poſitivam ita inducat, quod
præſcriptionem impediat, *tit. de benefic. in ſupplemento
in Nolana parochialis.*

Inter plures autem unionis effectus, ille eſt præcipuus, 32
circa modum providendi Eccleſiam, quæ ſit unita, præ-
ſertim ubi animarum cura illi incumbit, & de hoc ha-
betur infra; Et de aliquibus aliis effectibus *in cap. pro-
ximè ſeqq.*

Demum quoad ſextam, & ultimam inſpectionem ſu-
per unionis diſſolutione; Ubi agatur de illa duarum 33
Cathedralium, tunc nulla deſuper juris regula ſtatui
poteſt, cum id pendeat ab arbitrio, ſeu voluntate Papæ,
qui pro facti qualitate, ex conſultatione frequentius
Sacræ Congregationis Conſiſtorialis, in pleno Conſi-
ſtorio de iſta agere ſolet; Nullus autem vel nimium ra-
rus eſt in Cathedralibus, ab antiquo unitis, caſus diſ-
ſolutionis; Secus autem ubi agatur de illis unionibus
potius de facto, quando de jure, quæ perſonales vel ac-
cidentales tantum ſint, puta quia Epiſcopo unius Eccle-
ſiæ ex juſta cauſa, altera commendetur, cum tunc verè
non ſit unio, & conſequenter non intrat terminus diſ-
ſolutionis, ſed potius alter reſolutionis actus, tanquam
ex ceſſante cauſa.

In Eccleſiis autem inferioribus, præſertim paro-
chialibus,

chialibus; Quando agatur de unione acceſſoria, & 34 ſubjectiva, vel etiam de altera, quæ æquè principalis dicitur, adeo ut de facto unus utriuſque ſit rector, tunc pariter nimium rarus eſt caſus diſſolutionis, quæ cum ſpecies alienationis dicatur, exigit rigoroſas ſolemnitates, & cauſam, ideoque ubi Apoſtolica auctoritas non accedat; non de facili verificabilis eſt validitas illius diſſolutionis, quæ cum ſola auctoritate Ordinarii fiat, *dicto diſc. 34. & 35. de paroch.*

Ubi verò de illa unione agatur, quæ ſociativa ſit, in
35 parochialibus frequenter contingibilis, ut ſupra, quia nempe quælibet ſuos habeat rectores, ac miniſtros, exercitium autem ſit promiſcuum, & coæquale, abſque finium, vel ovium diſtinctione, & tunc Sacrum Concilium Tridentinum enixè laudat, quin imò præcipere videtur diviſionem, ut oves certum ac proprium agnoſcant paſtorem *eodem tit. de paroch. diſcur. 33.*

Quæſtiones autem cadere ſolent ſuper modo diviſionis, an iſta æqualis, vel inæqualis eſſe debeat, regula
36 verò eſt pro æqualitate, niſi facti circumſtantiæ limitationem ſuadeant, ideoque certa norma ſtatui non poteſt, *eodem diſc 33.*

Atque in hoc major difficultas ſuper ipſius ſociativæ unionis ſubſtantia, vel origine eſſe ſolet, an ſcilicet Eccleſiæ unitæ, ab initio eſſent æque parochiales, eamdem habentes juriſdictionem, ſeu prærogativam jure communionis coæqualis explicitæ, vel implicitæ promiſcuum exercitium habentes; Vel potius ab initio unica eſſet, à qua altera tanquam filia, ſeu adjutrix prodiſſet, ut latius in meis beneficialibus adnotationibus habetur, cum tunc diverſa ſit dividendi ratio ex ibi deductis *eodem diſc. 33.*

De aliis autem ad materiam unionis in rerum beneficialium adnotationibus agitur, ideoque ibi videndum eſt *tit. de benef. diſc. 7. 19. & 43. cum pluribus ſeqq. & in ſupplemento, & de paroch. diſcur. 12. & 13. & de praeminent. diſc. 7.*

DISCURSUS IX.

Ad Seſſionem ſeptimam cap. 7. ſeſſionem 21. cap. 6. & ſeſſionem 25. cap. 16.

SUMMARIUM.

1 *De proviſione Vicarii in Eccleſia parochiali unita cum aſſignatione congrua.*
2 *Etiam ubi Eccleſia ſit unita Capitulo, vel Collegio.*
3 *Idque ſolet demandari per Sac. Congregat. Concilii.*
4 *An Vicarius debeat eſſe unicus, vel plures.*
5 *Quod hæc multiplicitas non adverſetur unitati Eccleſiæ, ejuſque Rectoris, & de ratione.*
6 *An Vicarius debeat eſſe perpetuus, vel manualis, & regulariter debet eſſe perpetuus in ſæcularibus.*
7 *Quanta ſit congrua Vicarii.*
8 *Quænam incerta in congrua non computentur.*
9 *Quando poſſit eſſe minor, quam quinquaginta, & quid in Eccleſia paupere practicetur.*
10 *Et quando debeat eſſe major.*
11 *Si loco congruæ aſſignentur certa bona non curatur ſubſequens diminutio, vel augmentum.*
12 *Item ſi Vicario aſſignentur omnia bona cum certa penſione Curato habituali.*
13 *De ratione differentiæ inter Curatum actualem, & habitualem.*
14 *Hæc taxa pertinet ad Ordinarium, exemptione non obſtante.*
15 *De aliis ſpeciebus deputationis Vicarii.*
16 *An vicarius deputet alium Vicarium.*

1 PRæſuppoſita valida unione, juxta annotationes in capit. proximè præcedenti; Præcipitur in hoc Decreto, Eccleſiæ unitæ viſitatio, ac proviſio, ut onera eidem injuncta, illud præſertim curæ animarum, non negligantur, ſed exactè impleantur, ideoque in eis, pro exercitio curæ, vicarius deputari debeat, qui rectoris vices ſuppleat, atque de facto parochi perſonam repræſentet, parteſque gerat, congrua eidem vicario pro ſubſtentatione, ac laboris mercede aſſignanda per rectorem, vel prælatum Eccleſiæ, vel beneficii, cui parochialis unita ſit, ideoque habitualis cura incumbat, quatenus jam per vicarium provideri ſolitum, iſtud onus expleatur.

Ubi verò id non practicetur, quia nempè (ut in pleriſque partibus etiam hodierna praxis docet, atque 2 antiquiori tempore frequentior erat) Eccleſia curata, unita eſſet alicui Capitulo, vel Collegio ſæculari, vel regulari, cum exercitio promiſcuo penes omnes canonicos, vel collegiales; Tunc providetur, ut certus vicarius, ſive ſit de eodem corpore, ſive extra; deputari debeat, ut ita oves certum habeant paſtorem; quem agnoſcere debeant; Et è converſo certa ſit perſona, quæ ſciat illud onus ſibi incumbere, & à qua Epiſcopus in viſitatione, ſeu alias, rationum redditionem de ſibi commiſſis ovibus petere valeat *de paroch. diſc. 18. 20. 22. & in aliis.*

Hinc proinde, quando contingit, quod occaſione relationis; quæ fieri ſolet in viſitatione liminum, Sacræ Congregationi Concilii, ad iſtius notitiam deveniat, 3 ut adhuc in eodem antiquo uſu continuetur, quod ſcilicet exercitium curæ ſit promiſcuum penes omnes de Collegio, vel Capitulo, per eam enixè præcipi ſolet hæc deputatio vicarii ex eodem Collegio, vel extra, prout facti qualitas exigat *ibid.*

Super vicarii autem unicitate, vel pluralitate, nihil ſtatutum eſt, & meritò, cum id ex facti qualitate pariter pendeat, an ſcilicet unus tantum ſupplere poſſit, vel potius duo, vel plures requirantur. 4

Quamvis etenim rectorum, ſeu parochorum pluralitas de jure prohibita ſit ob inconveniens ne una mulier duos, vel plures habeat viros; Attamen id procedit in eo, qui ſit verus rector, ac ſponſus Eccleſiæ, non 5 autem in hujuſmodi vicariis, qui potius famulorum, ac operariorum jure cenſendi ſunt, cum id dictæ unicitati non adverſetur, eodem modo quo eidem non adverſatur, ut ipſamet cura habitualis ſit penes aliquod Capitulum, vel Collegium, conſtitutum ex pluribus perſonis, quoniam unicus cenſetur parochus repræſentans ab ipſo corpore myſtico, ſeu polytico, conſtituente unam perſonam formalem, ſeu intellectualem, ſinguli autem non ſunt parochi, ut de hoc advertitur ſupra in propoſito ætatis, quæ in beneficiis neceſſaria eſt, quod ſcilicet in ſingulis non deſiderantur illa requiſita, quæ neceſſaria ſunt ad beneficii curati aſſequutionem *ſub tit. de benef. diſcur. 55. & 95.*

Minuſque expreſsè, ac determinatè ſtatutum eſt; circa vicarii qualitatem, an ſcilicet perpetuus, vel ma- 6 nualis eſſe debeat, cum id Ordinarii arbitrio remiſſum ſit; Conſtitutionibus comprobatum eſt, ut perpetuus eſſe debeat, quatenus ille particularis extra gremium Capituli, ſeu Collegii deputari ſoleat, vel expediat; Ubi verò de ipſo Capitulo, vel Collegio; tunc deſtinetur canonicatus, cui fixa ſit iſta vicaria, ut præſertim ſuper hujuſmodi perpetuitate per Conſtitutionem Pii V. proviſum eſt in Capitulis Eccleſiarum Urbis, quibus cura animarum incumbat *tit. de paroch. diſc. 22.* In Eccleſiis autem regularibus manualitas magis congrua eſt.

Quo verò ad congruam vicario aſſignandam, Concilium in his nihil certum determinavit, ſed Ordinarii arbitrio remiſit, pro facti qualitate, ac oneris proportione; Deſuper tamen providit Conſtitutio Pii V. ut ſcilicet congrua eſſe debeat certa, non major centum, ſed non minor quinquaginta ſcutorum, ſeu ducatorum monetæ regionis; Remanente arbitrio circa medium inter utrumque extremum; In ea tamen non computatis illis incertis emolumentis, quæ ratione merè per-

ſonalis laboris habeantur, ſive quę ex merè voluntaria accidentali devotione obveniant, adeo ut ex plurium annorum experimento quandam certitudinem ſaltem moralem non habeant; Secus autem, ubi dicta moralis certitudo accedat, cum tunc in fructu, ſeu redditu veniant *eodem tit. de Paroch. diſc. 17. cum pluribus ſeqq. & de hac diſtinctione incertorum ſub tit. de benef. diſcur. 90. & ſub tit. de jurepatronat. diſc. 10.*

Eatenus autem congrua minor quinquaginta eſſe non poteſt, quatenus ipſius Eccleſię curatę, quę unita ſit, emolumenta ſint majora; Secus autem ſi ad hanc ſummam non aſcendant, cum tunc ſufficiat Capitulo, vel alteri curam habitualem habenti, omnia emolumenta vicaria aſſignare, ſive in quibuſdam exiguis Cathedralibus, vel Collegiatis, loco congruæ aſſignari ſolet vicario, qui etiam ſit Canonicus, portio maſſæ groſſæ diſtributionum, ſupplendo quod deeſt, admittendo ſervitium curæ loco ſervitii chori *eod. tit. de paroch. diſc. 20.*

Et è converſo ſumma major centum (cujus exceſſus prohibitus eſt) intelligenda venit de congrua pro ipſius vicarii mercede, ac ſuſtentatione, non autem ubi populi numerus, vel Eccleſiæ qualitas, aliæve facti circunſtantiæ, majores operarios, alioſque ſumptus exigant, adeo ut quandoque praxis doceat, quod etiam ter, vel quatuor centum, aliave major ſumma aſſignetur vicario, qui alia onera ſupportare debeat *inſinuatur locis citatis, ac etiam in Barchinonen. eo. tit. in ſupplemento.*

Quandoque autem contingit, quod ad hujuſmodi oneris annuam præſtationem evitandam, ac etiam ad illas dirimendas lites, & controverſias, quæ oriri ſoſent præſertim ſuper emolumentis incertis, uſus inolevit, quod capitulum, vel alter, cui habitualis cura incumbat, aſſignent vicario certa bona, vel jura, loco congruæ, per quamdam ſpeciem tranſactionis, aliis bonis penes ipſum Rectorem habitualem remanentibus; Tractu vero temporis, bona, vel jura aſſignata, diminutionem recipiant; unde propterea vicarius suppletionem petere ſolet; Verum regulariter, quoniam in hoc attenditur tempus conventionis, non autem ſubſequuta eventualitas, quæ ſicuti produxit decrementum, ita producere potuiſſet incrementum, quod ipſius vicarii eſſet, niſi diminutio adeo magna eſſet, ut ea quæ remanent, non ſufficiant ad ſubſtentationem, adeo ut cogatur vicarius curæ exercitium deſerere, cum tunc intret Judicis arbitrium pro ſuppletione *eodem tit. de paroch. diſc. 19. & in dicta Barchinonen. in ſupplemento.*

Et è converſo, idem uſus præbuit, ut remaneant omnia Eccleſiæ bona, & emolumenta penes vicarium, qui certam quotam, vel certam quantitatem fructuum vel pecuniarum, ſingulis annis, vel temporibus præſtare debeat Rectori habituali; Tractu verò temporis, bona emolumenta, magnum recipiant incrementum, unde propterea Rector habitualis, nimium modicam reputet ejus portionem, atque petat proportionatum augmentum; Verum pariter illud regulariter denegandum eſt, niſi forte tales ſint facti circunſtantiæ, ut magnam injuſtitiam, ac ſpeciem iniquitatis redoleant, adeo ut Judicis officium, vel arbitrium intret, *In dicta Barchionen. congrua in ſupplemento.*

Ubi verò agatur de caſu converſo, quod ſcilicet bona aſſignata vicario cum onere certæ quantitatis, tanquam per ſpeciem penſionis notabiliter diminuatur, adeo ut penſio nimium exceſſiva remaneat; Tunc, licet eadem ſit regula, attamen facilius intrat limitatio pro moderatione, quoties ſcilicet id, quod remanet, non ſufficiat ad ſubſtentationem vicarii, aliaſque expenſas neceſſarias.

Ratio differentiæ, inter unum caſum & alterum conſiſtit, non in favore perſonæ, ſed in favore Eccleſiæ, vel animarum, ne alias cura, & cultus reſpectivè, deſerantur; Iſta enim ratio è converſo non intrat, quoniam nihil refert, quod illa Eccleſia, vel dignitas, cui facta eſt unio, atque habitualis cura competit, majorem, vel minorem habeat proviſionem, cum id perſonæ poſſeſſionis dignitatis, vel prælaturæ, privatam utilitatem concernere videatur; In caſu autem converſo, viget præjudicium tertii, ipſius ſcilicet Eccleſiæ ejuſque cultus, vel animarum, quarum cura vicario commiſſa eſt, *in eadem Barchionen. in ſupplemento.*

In his autem controverſiis, ab Ordinario decidendis Eccleſiæ, vel perſonarum privilegia exemptiva, nil ſuffragantur, cum in iis, quæ animarum curam concernunt, etiam cum Eccleſiis, vel perſonis exemptis, intret pluries in præcedentibus inſinuata Juriſdictio à concilio trident. delegata ordinario loci, habita potius ratione ovium regendarum, quam rectoris.

Alia eſt vicarii, vel coadjutoris deputatio, quæ præcipitur à Concilio ob Eccleſiæ vacationem pendente concurſu, vel ob illiteraturam parochi, & de hac ſpecie agitur *ad ſeſſ. 24. de reform. cap.* 18. ubi de materia concurſus ad parochiales, earumque proviſione.

Regulariter autem vicarius; alium non deputat vicarium, ſed id pertinet ad Rectorem habitualem, niſi legitima conſuetudo, vel conventio aliud ſuadeat, *dict. tit. de Paroch. diſc.* 17.

DISCURSUS X.

Ad Seſſionem ſeptimam de Reform. cap. 15. ſeſſ. 22. cap. 8. & 9. & ſeſſ. 25. etiam de Reform. cap. 8.

SVMMARIVM.

1 *De viſitatione hoſpitalium, & piorum locorum.*
2 *In quibus cadat hæc viſitatio, & poteſtas.*
3 *Ad quid proſint declarationes S. Congregationis.*
4 *Quid ubi obſtet lex fundationis.*
5 *De eodem de quo n. 3.*
6 *De eadem lege fundationis.*
7 *De limitatione ubi fundator vivat, quomodo intelligatur.*
8 *Quomodo Epiſcopi in hoc ſe gerere debeant, & n. 13.*
9 *An communitates veniant ſub nomine fundatoris viventis.*
10 *De privilegiis exemptivis, præſertim illis Baſilicæ Lateranenſis.*
11 *De Confraternitatibus exiſtentibus in Eccleſiis Regularium.*
12 *De præmiſſis ubi agatur de locis, in quibus iſtorum decretorum obſervantia negetur.*
13 *De eodem de quo n. 8.*

DE viſitatione Eccleſiarum, & piorum locorum 1 in genere agitur ſupra in his autem decretis agitur de hoſpitalium, aliorumque piorum locorum, vel collegiorum, & confraternitatum recta adminiſtratione, ipſiuſque hoſpitalitatis congruo exercitio, ac rationum redditione, In primo etenim, Epiſcopis, aliiſque ordinariis injungitur cura, ut (exemptionis privilegio non obſtante) hoſpitalia ab eorum adminiſtratoribus bene, ac fideliter adminiſtrentur, In ſecundo diſponitur, ut ea viſitare valeant; In tertio, ut adminiſtratores rationes reddant Ordinario, qui earum redditioni aſſiſtere poteſt; Et in ultimo præcipitur, ut ipſa hoſpitalitas bene, & cum debita charitate exerceatur, quatenus illam exercendi occaſio adſit cum peregrinis, vel reſpectivè infirmis, juxta eorum qualitatem, ſeu fundationem; Quatenus verò pro locorum qualitate occaſio deſit, diſponitur ſuper fructuum, ac redditium applicatione aliis piis operibus; Quare de his diſtinctè agendo.

Quatenus pertinet ad viſitationem, ex qua de conſequenti reſultat inſpectio rectæ adminiſtrationis; In 2 temporali

temporali Eccleſiæ Ditione, ſub ſtatus Eccleſiaſtici vocabulo explicari ſolet, aliiſque Ditionibus, in quibus hujus Sac. Concilii obſervantia vigeat, adeo ut non intrent illæ quæſtiones, quæ in aliquibus Ditionibus cadere ſolent ratione limitationis contentæ in eodem Decreto conciliari ob immediatam ſcilicet Regis, vel alterius Principis protectionem, quando hæc verificari dicatur, necne, ſive ob contrariam conſuetudinem, ob quam prætendatur hujuſmodi conciliaria Decreta, in toto, vel in parte, non eſſe uſu recepta.

Tunc nullæ, vel nimium raræ deſuper audiuntur quæſtiones ſuper ipſo jure viſitandi in genere, ac ſuper jure demandandi ea, quæ concernunt hoſpitalitatem, ſive Divinum cultum, aut circa ipſa Eccleſiaſtica, vel pia opera, quæ pro inſtituto exercentur, ſed cadunt quæſtiones circa ea, quæ reſpiciunt meram temporalitatem; Sive quia Ordinarius velit, ultra contenta in his decretis ejus dilatare fimbrias, atque ſub prætextu viſitationis, vel reviſionis rationum, procurationes, vel alias contributiones exigere, aut de redditibus participare, ut in aliquibus diœceſibus vidi practicatum, adeo ut ex alias ſupra inſinuatis, occaſione agendi de viſitatione diœceſis in genere, hujuſmodi emolumenta haberi ſoleant in nota tanquam fructus certi, & corpora redditnum.

Super hoc enim deſuper haberi, ſolent recurſus ad hanc S. Congregationem Concilii, vel ad alteram Epiſcoporum, à quarum una, vel altera, opportunæ dantur proviſiones, ſeu manant declarationes, quarum plures circumferuntur per conſuetos Collectores, aliæve circumferri ſolent manuſcriptæ, quarum notitia opportuna quidem, & congrua eſt, quoniam præcedentibus declarationibus nimium deferri ſolet pro decidendis caſibus,
3 qui jam deciſis ſimiles videantur; Non tamen (ut ſupra initio, ſeu in prœemiali parte advertitur) mordicus, ac ad literam in eis immorandum eſt per ipſammet Congregationem, quoniam rari ſunt caſus, in quibus omnimoda verificetur ſimilitudo, cum ſæpius ex diverſis locorum, ac perſonarum, & operum, ac temporum circumſtantiis, diverſimodè decernere congruat, prudentialibus regulis quandoque id exigentibus, præſertim inſpiciendo finem, ſeu animum, ex quo Ordinarius ſe ingerere velit, & quandoque inhibendo, & quandoque certum modum præſcribendo.

Prout etiam quæſtiones cadont ſuper altera limitatione in eiſdem Decretis contenta, quando lex fundationis, aliter ſuadeat, cum deſuper variæ habeantur
4 reſolutiones, ac etiam opinionum diverſitates, ſuper dictæ legis intelligentia & an reſpectu viſitationis ſpecifica, ſeu individua mentio neceſſaria ſit, ſive an, & quæ dignoſcatur differentia inter diſpoſitionem contentam in uno Decreto ſuper viſitatione, & contentum in altero ſuper jure petendi redditiones rationum, ſive illas revidendi; Ideoque revera nulla deſuper certa, & determinata regula generalis cuicumque caſui applicabilis ſtatui poteſt, *de his habetur ſub titul. de juriſd. diſc. 40. & 41. & ſeqq. & 95. & plura colligit Pignatell. conſult. canon. 113. lib. 1.*

Hinc proinde, pro meo judicio, error eſt, quando aliqua deſuper circumfertur declaratio, quæ alicujus particularis controverſiæ occaſione prodita ſit, abſque alio diſcurſu, in ea firmiter, ac ad litteram immorari,
5 quoniam, ubi non ſint declarationes generales, quæ pro alicujus decreti conciliaris interpretatione in genere prodierint, haberi quidem debent in conſid... ione pro quadam norma; Sed principaliter eſt reflectendum ad ſingulorum caſuum individuas circumſtantias, ex quibus ſuper eodem puncto, qui pene identificus videatur, frequenter congruit diverſimodè decernere.

Præſerim verò circa fundationis legem reflectendum eſt, an illa ſequuta ſit ex cauſa oneroſa, & correſ-
6 pectiva, adeo ut congruant ea, quæ habemus in legibus, quæ in limine fundationis adjiciantur etiam contra Canonum, vel Conciliorum diſpoſitionem in Eccleſiis, ac beneficiis de jurepatronatus cum ſimilibus.

Cumque in eiſdem Decretis, altera contineatur exemptio, ubi fundator adhuc vivat, hinc propterea quæſtiones pariter oriri ſolent, in quibus hæc exemp- 7
tio intelligenda ſit, an ſcilicet in temporali adminiſtratione tantum, non autem in iis, quæ ſpiritualitatem, vel pietatem concernunt, ne ſub iſtius nomine, vel pallio ea fiant, quæ non licent, atque ita abuſus inducantur; Ideoque ubi locorum Ordinarii divoti, & ſpiritualia zelantes in his tantum immorentur, non autem in temporalium adminiſtratione, pro lucro, & emolumento ſe ingerere ſatagant, tunc nullæ, vel nimium raræ ſunt quæſtiones, quæ cum laicis habeantur; Et præſertim circa iſtam exemptionem fundato- 8
ris viventis quæſtiones cadant; an ea ſit adaptabilis illis perſonis fictis, vel intellectualibus, quæ nunquam moriantur, ut ſunt Communitates, aliave ſimilia corpora, ut in meis juriſdictionalibus adnotationibus inſinuatur *dicto diſc. 40. de juriſdict.*

Exemptionum privilegia, hujuſmodi quæſtionibus 9
frequenter autem præbere ſolent, ubi præſertim, de illis hoſpitalibus aliiſque piis locis agatur, quæ in Lateranenſis Baſilicæ ſolo conſtructa ſint, ob ejuſdem Baſi- 10
licæ Apoſtolica privilegia exemptiva, quibus regula aſſiſtit, quoties ratio curæ animarum & adminiſtrationis ſacramentorum contrarium non ſuadeat, ut in eiſdem juriſdictionalibus adnotationibus advertitur, ubi etiam de aliquibus hujuſmodi privilegiorum declarationibus, ſive, quando talis conſtructio adeſſe dicatur, ut privilegia intrent *diſc. 38. & 39. de juriſdict.*

Idemque in iis confraternitatibus, vel piis locis, & inſtitutis, quæ in regularium Eccleſiis exemptis, vel in 11
Monaſteriis exiſtant, cum ex legibus fundationis, atque ex retroacta obſervantia, potiſſimum verò ex dicta diſtinctione eorum, quæ pietatem, & ſpiritualitatem, ac reſpective temporalitatem concernunt, deciſio pendere ſoleat pro facti qualitate, ideoque certa regula generalis cuicumque caſui indefinitè adaptabilis non de facili ſtatui poteſt, *dicto diſc. 40. cum pluribus ſeqq. de de juriſdict. & de Regular. diſc. 50.*

Ubi verò de illis temporalibus Ditionibus agatur, in quibus, ex conſuetudine, vel particularibus privilegiis, ſeu legibus, & ſtylis, diverſa habeatur prætenſio, 12
multò minus certa deſuper dari poteſt regula, ideoque integrum in hoc relinquendo locum veritati, prudentiales potius, quam legales regulæ pro caſuum contingentia, in hujuſmodi quæſtionibus decidendis adhiberi ſolent, ac debent, antiquæ obſervantiæ nimium deferendo, cum novitates frequentius inconvenientia producere ſoleant, cum praxis ſæpius doceat, ut in eadem Ditione varia ſit locorum, ac diœceſum obſervantia, ſive in eodem loco varia ſit lex fundationis, plurium quamvis conſimilium piorum locorum, vel operum, ideoque obſervantiæ nimium deferendum videtur.

Potiſſimè vero, Ordinarii, aliique Prælati monendi ſunt (atque alias agendo, ſevere corrigendi) ut bono animo, atque ex ſolo ſpiritualitatis, vel pietatis zelo, 13
iſtorum conciliarium Decretorum praxim ſervent, cum zelantibus, ac probis Prælatis, qui ex ſolo zelo in hoc ſe ingerant, eo quia verè abuſus exiſtunt, non de facili ſe ponant laici, ut egomet expertus ſum, ideoque facti potius quam juris iſtæ quæſtiones videntur pro ſingulorum caſuum circumſtantiis decidendæ.

DISCUR

ſonalis laboris habeantur, ſive quę ex merè voluntaria accidentali devotione obveniant, adeo ut ex plurium annorum experimento quandam certitudinem ſaltem moralem non habeant; Secus autem, ubi dicta moralis certitudo accedat, cum tunc in fructu, ſeu redditu veniant *eodem tit. de Paroch. diſc. 27. cum pluribus ſeqq. & de hac diſtinctione incertorum ſub tit. de benef. diſcur. 90. & ſub tit. de jurepatronat. diſc. 10.*

Eatenus autem congrua minor quinquaginta eſſe non poteſt, quatenus ipſius Eccleſię curatę, quę unita ſit, emolumenta ſint majora; Secus autem ſi ad hanc ſummam non aſcendant, cum tunc ſufficiat Capitulo, vel alteri curam habitualem habenti, omnia emolumenta vicario aſſignare, ſive in quibuſdam exiguis Cathedralibus, vel Collegiatis, loco congruæ aſſignari ſolet vicario, qui etiam ſit Canonicus, portio maſſæ groſſæ diſtributionum, ſupplendo quod deeſt, admittendo ſervitium curæ loco ſervitii chori *eod. tit. de paroch. diſc.* 20.

Et è converſo ſomma major centum (cujus exceſſus prohibitus eſt) intelligenda venit de congrua pro ipſius vicarii mercede, ac ſuſtentatione, non autem ubi populi numerus, vel Eccleſiæ qualitas, aliæve facti circunſtantiæ, majores operarios, alioſque ſumptus exigant, adeo ut quandoque praxis doceat, quod etiam ter, vel quatuor centum, aliave major ſumma aſſignetur vicario, qui alia onera ſupportare debeat *inſinuatur locis citatis, ac etiam in Barchionen. eo. tit. in ſupplemento.*

Quandoque autem contingit, quod ad hujuſmodi oneris annuam præſtationem evitandam, ac etiam ad illas dirimendas lites, & controverſias, quæ oriri ſoſent præſertim ſuper emolumentis incertis, uſus inolevit, quod capitulum, vel alter, cui habitualis cura incumbat, aſſignent vicario certa bona, vel jura, loco congruæ, per quamdam ſpeciem tranſactionis, aliis bonis penes ipſum Rectorem habitualem remanentibus; Tractu vero temporis, bona, vel jura aſſignata, diminutionem recipiant; unde propterea vicarius ſuppletionem petere ſolet; Verum regulariter, quoniam in hoc attenditur tempus conventionis, non autem ſubſequuta eventualitas, quæ ſicuti produxit decrementum, ita producere potuiſſet incrementum, quod ipſius vicarii eſſet, niſi diminutio adeo magna eſſet, ut ea quæ remanent, non ſufficiant ad ſubſtentationem, adeo ut cogatur vicarius curæ exercitium deſerere, cum tunc intret Judicis arbitrium pro ſuppletione *eodem tit. de paroch. diſc. 19. & in dicta Barchionen. in ſupplemento.*

Et è converſo, idem uſus præbuit, ut remaneant omnia Eccleſiæ bona, & emolumenta penes vicarium, qui certam quotam, vel certam quantitatem fructuum vel pecuniarum, ſingulis annis, vel temporibus præſtare debeat Rectori habituali; Tractu verò temporis, bona emolumenta, magnum recipiant incrementum, unde propterea Rector habitualis, nimium modicam reputet ejus portionem, atque petat proportionatum augmentum; Verum pariter illud regulariter denegandum eſt, niſi forte tales ſint facti circunſtantiæ, ut magnam injuſtitiam, ac ſpeciem iniquitatis redoleant, adeo ut Judicis officium, vel arbitrium intret, *In dicta Barchionen. congrua in ſupplemento.*

Ubi verò agatur de caſu converſo, quod ſcilicet bona aſſignata vicario cum onere certæ quantitatis, tanquam per ſpeciem penſionis notabiliter diminuatur, adeo ut penſio nimium exceſſiva remaneat; Tunc, licet eadem ſit regula, attamen facilius intrat limitatio pro moderatione, quoties ſcilicet id, quod remanet, non ſufficiat ad ſubſtentationem vicarii, aliaſque expenſas neceſſarias.

Ratio differentiæ, inter unum caſum, & alterum conſiſtit, non in favore perſonæ, ſed in favore Eccleſiæ, vel animarum, ne alias cura, & cultus reſpectivè, deſerantur; Iſta enim ratio è converſo non intrat, quoniam nihil refert, quod illa Eccleſia, vel dignitas, cui facta eſt unio, atque habitualis cura competit, majorem, vel minorem habeat proviſionem, cum id perſonæ poſſeſſionis dignitatis, vel prælaturæ, privatam utilitatem concernere videatur; In caſu autem converſo, viget præjudicium tertii, ipſius ſcilicet Eccleſiæ ejuſque cultus, vel animarum, quarum cura vicario commiſſa eſt, *in eadem Barchionen. in ſupplemento.*

In his autem controverſiis, ab Ordinario decidendis Eccleſiæ, vel perſonarum privilegia exemptiva, nil ſuffragantur, cum in iis, quæ animarum curam concernunt, etiam cum Eccleſiis, vel perſonis exemptis, intret pluries in præcedentibus inſinuata juriſdictio à concilio trident. delegata ordinario loci, habita potius ratione ovium regendarum, quam rectoris,

Alia eſt vicarii, vel coadjutoris deputatio, quæ præcipitur à Concilio ob Eccleſiæ vacationem pendente concurſu, vel ob illiteraturam parochi, & de hac ſpecie agitur *ad ſeſſ. 24. de reform. cap.* 18. ubi de materia concurſus ad parochiales, earumque proviſione.

Regulariter autem vicarius; alium non deputat vicarium, ſed id pertinet ad Rectorem habitualem, niſi legitima conſuetudo, vel conventio aliud ſuadeat, *dict. tit. de Paroch. diſc.* 17.

DISCURSUS X.

Ad Seſſionem ſeptimam de Reform. cap. 15. ſeſſ. 22. cap. 8. & 9. & ſeſſ. 25. etiam de Reform. cap. 8.

SVMMARIVM.

1 *De viſitatione hoſpitalium, & piorum locorum.*
2 *In quibus cadat hac viſitatio, & poteſtas.*
3 *Ad quid proſint declarationes S. Congregationis.*
4 *Quid ubi obſtet lex fundationis.*
5 *De eodem de quo n. 3.*
6 *De eadem lege fundationis.*
7 *De limitatione ubi fundator vivat, quomodo intelligatur.*
8 *Quomodo Epiſcopi in hoc ſe gerere debeant, & n. 13.*
9 *An communitates veniant ſub nomine fundatoris viventis.*
10 *De privilegiis exemptivis, præſertim illis Baſilicæ Lateranenſis.*
11 *De Confraternitatibus exiſtentibus in Eccleſiis Regularium.*
12 *De præmiſſis ubi agatur de locis, in quibus iſtorum decretorum obſervantia negetur.*
13 *De eodem de quo n. 8.*

DE viſitatione Eccleſiarum, & piorum locorum 1
in genere agitur ſupra in his autem decretis agitur de hoſpitalium, aliorumque piorum locorum, vel collegiorum, & confraternitatum recta adminiſtratione, ipſiuſque hoſpitalitatis congruo exercitio, ac rationum redditione, In primo etenim, Epiſcopis, aliiſque ordinariis injungitur cura, ut (exemptionis privilegio non obſtante) hoſpitalia ab eorum adminiſtratoribus bene, ac fideliter adminiſtrentur, In ſecundo diſponitur, ut ea viſitare valeant; In tertio, ut adminiſtratores rationes reddant Ordinario, qui earum redditioni aſſiſtere poteſt; Et in ultimo præcipitur, ut ipſa hoſpitalitas bene, & cum debita charitate exerceatur, quatenus illam exercendi occaſio adſit cum peregrinis, vel reſpectivè infirmis, juxta eorum qualitatem, ſeu fundationem; Quatenus verò pro locorum qualitate occaſio deſit, diſponitur ſuper fructuum, ac redditu um applicatione aliis piis operibus; Quare de his diſtincte agendo.

Quatenus pertinet ad viſitationem, ex qua de con-
ſequenti reſultat inſpectio rectæ adminiſtrationis; In 2
temporali

temporali Eccleſiæ Ditione, ſub ſtatus Eccleſiaſtici vocabulo explicari ſolet, aliiſque Ditionibus, in quibus hujus Sac. Concilii obſervantia vigeat, adeo ut non intrent illæ quæſtiones, quæ in aliquibus Ditionibus cadere ſolent ratione limitationis contentæ in eodem Decreto conciliari ob immediatam ſcilicet Regis, vel alterius Principis protectionem, quando hæc verificari dicatur, necne, ſive ob contrariam conſuetudinem, ob quam prætendatur hujuſmodi conciliaria Decreta, in toto, vel in parte, non eſſe uſu recepta.

Tunc nullæ, vel nimium raræ deſuper audiuntur quæſtiones ſuper ipſo jure viſitandi in genere, ac ſuper jure demandandi ea, quæ concernunt hoſpitalitatem, ſive Divinum cultum, aut circa ipſa Eccleſiaſtica, vel pia opera, quæ pro inſtituto exercentur, ſed cadunt quæſtiones circa ea, quæ reſpiciunt meram temporalitatem; Sive quia Ordinarius velit, ultra contenta in his decretis ejus dilatare fimbrias, atque ſub prætextu viſitationis, vel reviſionis rationum, procurationes, vel alias contributiones exigere, aut de redditibus participare, ut in aliquibus diœceſibus vidi practicatum, adeo ut ex aliàs ſupra inſinuatis, occaſione agendi de viſitatione diœceſis in genere, hujuſmodi emolumenta haberi ſoleant in nota tanquam fructus certi, & corpora redditium.

Super hoc enim deſuper haberi, ſolent recurſus ad hanc S. Congregationem Concilii, vel ad alteram Epiſcoporum, à quarum una, vel altera, opportunæ dantur proviſiones, ſeu manant declarationes, quarum plures recenſentur per conſuetos Collectores, aliæve circumferri ſolent manuſcriptæ, quarum notitia opportuna quidem, & congrua eſt, quoniam præcedentibus declarationibus nimium deferri ſolet pro decidendis caſibus,
3 qui jam deciſis ſimiles videantur; Non tamen (ut ſupra initio, ſeu in proœmiali parte advertitur) mordicus, ac ad literam in eis immorandum eſt per ipſammet Congregationem, quoniam rari ſunt caſus, in quibus omnimoda verificetur ſimilitudo, cum ſæpius ex diverſis locorum, ac perſonarum, & operum, ac temporum circumſtantiis, diverſimodè decernere congruat, prudentialibus regulis quandoque id exigentibus, præſertim inſpiciendo finem, ſeu animum, ex quo Ordinarius ſe ingerere velit, & quandoque inhibendo, & quandoque certum modum præſcribendo.

Prout etiam quæſtiones cadunt ſuper altera limitatione in eiſdem Decretis contenta, quando lex fundationis, aliter ſuadeat, cum deſuper variæ habeantur
4 reſolutiones, ac etiam opinionum diverſitates, ſuper dictæ legis intelligentia & an reſpectu viſitationis ſpecifica, ſeu individua mentio neceſſaria ſit, ſive an, & quæ dignoſcatur differentia inter diſpoſitionem contentam in uno Decreto ſuper viſitatione, & contentum in altero ſuper jure petendi redditiones rationum, ſive illas revidendi; Ideoque revera nulla deſuper certa, & determinata regula generalis cuicumque caſui applicabilis ſtatui poteſt, *de his habetur ſub titul. de juriſd. diſc. 40. & 41. & ſeqq. & 95. & plura colligit Pignatell. conſult. canon. 114. lib. 1.*

Hinc proinde, pro meo judicio, error eſt, quando aliqua deſuper circumfertur declaratio, quæ alicujus particularis controverſiæ occaſione prodita ſit, abſque alio diſcurſu, in ea firmiter, ac ad litteram immorari,
5 quoniam, ubi non ſint declarationes generales, quæ pro alicujus decreti conciliaris interpretatione in genere prodierint, haberi quidem debent in conſideratione pro quadam norma; Sed principaliter eſt reflectendum ad ſingulorum caſuum individuas circumſtantias, ex quibus ſuper eodem puncto, qui pene identificus videatur, frequenter congruit diverſimodè decernere.

Præſertim verò circa fundationis legem reflectendum
6 eſt, an illa ſequuta ſit ex cauſa oneroſa, & correſpectiva, adeo ut congruant ea, quæ habemus in legibus, quæ in limine fundationis adjiciantur etiam contra Canonum, vel Conciliorum diſpoſitionem in Eccleſiis, ac beneficiis de jurepatronatus cum ſimilibus.

Cumque in eiſdem Decretis altera contineatur exemptio, ubi fundator adhuc vivat, hinc propterea quæſtiones pariter oriri ſolent, in quibus hæc exemp- 7
tio intelligenda ſit, an ſcilicet in temporali adminiſtratione tantum, non autem in iis, quæ ſpiritualitatem, vel pietatem concernunt, ne ſub iſtius nomine, vel pallio ea fiant, quæ non licent, atque ita abuſus inducantur; Ideoque ubi locorum Ordinarii divina, & ſpiritualia zelantes in his tantum immorentur, non autem in temporalium adminiſtratione, pro lucro, & emolumento ſe ingerere ſatagant, tunc nullæ, vel nimium raræ ſunt quæſtiones, quæ cum laicis habeantur; Et præſertim circa iſtam exemptionem fundato- 8
ris viventis quæſtiones cadant; an ea ſit adaptabilis illis perſonis fictis, vel intellectualibus, quæ nunquam moriuntur, ut ſunt Communitates, aliave ſimilia corpora, ut in meis juriſdictionalibus adnotationibus inſinuatur *dicto diſc. 40. de juriſdict.*

Exemptionum privilegia, hujuſmodi quæſtionibus 9
frequenter anſam præbere ſolent, ubi præſertim de illis hoſpitalibus aliiſque piis locis agatur, quæ in Lateranenſis Baſilicæ ſolo conſtructa ſint, ob ejuſdem Baſi- 10
licæ Apoſtolica privilegia exemptiva, quibus regula aſſiſtit, quoties ratio curæ animarum & adminiſtrationis ſacramentorum contrarium non ſuadeat, ut in eiſdem juriſdictionalibus adnotationibus advertitur, ubi etiam de aliquibus hujuſmodi privilegiorum declarationibus, ſive, quando talis conſtructio adeſſe dicatur, ut privilegia intrent *diſc. 38. & 39. de juriſdict.*

Idemque in iis confraternitatibus, vel piis locis, &
inſtitutis, quæ in regularium Eccleſiis exemptis, vel in 11
Monaſteriis exiſtant, cum ex legibus fundationis, atque ex retroacta obſervantia, potiſſimum verò ex dicta diſtinctione eorum, quæ pietatem, & ſpiritualitatem, ac reſpective temporalitatem concernunt, deciſio pendere ſoleat pro facti qualitate, ideoque certa regula generalis cuicumque caſui indefinitè adaptabilis non de facili ſtatui poteſt, *dicto diſc. 40. cum pluribus ſeqq. de de juriſdict. & de Regular. diſc. 50.*

Ubi verò de illis temporalibus Ditionibus agatur, in quibus, ex conſuetudine, vel particularibus privilegiis, ſeu legibus, & ſtylis, diverſa habeatur prætenſio, 12
multò minus certa deſuper dari poteſt regula, ideoque integrum in hoc relinquendo locum veritati, prudentiales potius, quam legales regulæ pro caſuum contingentia, in hujuſmodi quæſtionibus decidendis adhiberi ſolent, ac debent, antiquæ obſervantiæ nimium deferendo, cum novitates frequentius inconvenientia producere ſoleant, cum praxis ſæpius doceat, ut in eadem Ditione varia ſit locorum, ac diœceſum obſervantia, ſive in eodem loco varia ſit lex fundationis, plurium quamvis conſimilium piorum locorum, vel operum, idroque obſervantiæ nimium deferendum videtur.

Potiſſimè vero, Ordinarii, aliique Prælati monendi ſunt (atque alias agendo, ſevere corrigendi) ut bono animo, atque ex ſolo ſpiritualitatis, vel pietatis zelo, 13
iſtorum conciliarium Decretorum praxim ſervent, cum zelantibus, ac probis Prælatis, qui ex ſolo zelo in hoc ſe ingerant, eo quia verè abuſus exiſtunt, non de facili ſeponant laici, ut egomet expertus ſum, ideoque facti potius quam juris iſtæ quæſtiones videntur pro ſingulorum caſuum circumſtantiis decidendæ.

Digitized by Google

DISCURSUS XI.

Ad Seſſionem ſeptimam cap. 13. ſeſſ. 24. cap. 12. & 13. & ſeſſ. 25. de Reformat. cap. 9.

SVMMARIVM.

1 *De iis quæ continentur in his Decretis.*
2 *In jurepatronatus privatorum Concilium nil innovavit, ſed innovatio eſt in perſonis potentibus, & qui ſint potentes.*
3 *Data potentia, requiritur ſituatio beneficii ſub ejus juriſdictione.*
4 *Iuriſdictio præterita quamvis ceſſata, inducit potentiam.*
5 *Qui ſint Principes exceptuati à diſpoſitione conciliari.*
6 *Ad effectum potentiæ attenditur origo.*
7 *An attendatur potentia, ſi Epiſcopus ſit potentiæ majoris.*
8 *Non datur potentia in perſonis Eccleſiaſticis, licet habeant juriſdictionem.*
9 *Vbi Conſtat de titulo expreſſo fundationis, & dotationis non intrat Concilium.*
10 *Quando propriè intret diſpoſitio conciliaris.*
11 *De ſigno probationis jurispatronatus privatorum, & ad quid hæc deſerviant etiam in potentibus.*
12 *De forma probationis conciliaris, & præſertim de immemorabili, ejuſque requiſitis.*
13 *An teſtes vaſſalli ſint idonei ad hanc probationem.*
14 *Quale tempus ſit ſubducendum ratione litis.*
15 *An actus qui continent proteſtationes debeant deduci.*
16 *De requiſito immemorabilis, ut non conſtet de initio.*
17 *An immemorabilis poſſit probari per ſcripturas.*
18 *De altera ſpecie probationis per plures præſentationes.*
19 *An ſufficiant duæ ad pluralitatem.*
20 *Quomodo probetur effectuatio.*
21 *An media præſumantur.*
22 *De cautela habendi penes ſe acta, & proceſſus.*
23 *Præſentationes an juſtificentur per ſcripturas privatas.*
24 *De cauſa univerſali, & an probatio, quoad aliqua ſuffragetur quoad omnia.*
25 *Quando cauſa univerſalis noceat ratione veriſimilitudinis.*
26 *Probatio rigoroſa non requiritur inter compatronos agentes de pertinentia.*
27 *De inſtitutione, à quo fieri debeant.*
28 *De rationibus, ob quas inſtitutio eſt neceſſaria.*
29 *In beneficiis de jurepatronatus habentibus annexam curam animarum quid agendum.*
30 *Capitulum Sede vacante habet jus inſtituendi.*
31 *De beneficiis ad nominationem, vel præſentationem Academiarum & univerſitatum non potentium, quid Concilium innovet.*
32 *De prohibitione patroni ne ſe ingerat in adminiſtratione Eccleſiæ, & perceptione fructuum*
33 *De revocatione facta per Concilium privilegiorum, & quando intrent Conſtitutiones revocatoriæ, vel reſervationes Apoſtolicæ.*
34 *De eodem, & quando juſpatronatus dicatur de juſtitia potiùs quàm ex gratia, & privilegio.*

1 AGitur in his Decretis de materia juris patronatus, tam circa illius probationem, quàm circa modum inſtituendi eos, qui à patronis præſentati fuerint, ac etiam de patronorum prohibitione, ne ſe ingerant in adminiſtratione bonorum ſpectantium ad Eccleſias, vel in fructuum perceptione; Necnon de juriſpatronatus privilegiorum revocatione; Ideóque de his diſtinctè agendo.

Quatenus pertinet ad primum; Receptum eſt, quod per ultimum Decretum contentum *in ſeſſ. 25. cap. 9.* circa probationem juriſpatronatus privatorum, quales 2 dicuntur omnes, quibus potentium nomen non congruit, nihil innovatum eſt, ſed integri remanent termini juris communis ſuper hujuſmodi juſtificatione per quaſcumque probationis ſpecies etiam per præſumptiones, & adminicula, ex iis quæ, in meis adnotationibus in ſua materia habentur, *ſub tit. de jurepatron. diſc. 57.*

Innovatio itaque ſolùm facta eſt reſpectu potentium quorum nomine, perſonæ ſingulares veniunt, quæ juriſdictionem in dominio pleno, vel utili tantum, in loco habeant, ſub Baronum & Domicellorum, vel conſimili nomine explicari ſolitæ, ſive locorum Communitates, quæ alicubi univerſitates dicuntur, ſub quarum nomine in hoc propoſito veniunt illi Magiſtratus, ſeu illa collegia, vel corpora ficta, quæ loci univerſum populum repræſentant; Secùs autem ubi agatur de aliqua communitate, vel univerſitate, quæ licet plurium perſonarum conſtitutiva ſit, attamen comparatione totius populi, privatam potius, quàm publicam perſonam repræſentat, quia nempè ſit univerſitas aliquorum artificum, ſeu profeſſorum, aut aliqua pia confraternitas laicorum, aut aliquod collegium, &c. cum ſimilibus; Cadente difficultate, ubi ſit univerſitas alicujus partis, vel contratæ, loci, ſeu populi, puta omnium habitantium intra limites alicujus parochiæ; vel in aliquibus viis ſeu contratis.

Poſita etenim qualitate univerſitatis, vel communitatis conſtitutivæ totius populi, vel alicujus partis, ut ſupra tunc non requiritur illa juriſdictio, quæ conſiſtat in cognitione cauſarum, ac in imperio, & in gladii poteſtate eo modo quo in Baronibus, ac locorum Dominis, aliiſque perſonis ſingularibus requiritur; ſed, ſufficit illa minor juriſdictio, quæ communitatibus ineſt collectandi cives, & incolas, eoſque convocandi ad conſilia ſeu parlamenta, aliaſque publicas, & populares, functiones, adeo ut ei conveniant illa, quæ in jure communi diſpoſita ſunt de juribus univerſitatum, earumque Magiſtratibus, & Decurionibus, *eod. tit. diſc. 58.*

Reſpectu verò perſonarum ſingularium, juriſdictio, vel dominium publicum, ac territoriale loci, ſive ſit in feudo, ſive in allodium hanc inducit potentiam, quatenus in eodem loco exiſtat beneficium, de cujus pa- 3 tronatu agitur; Secùs autem ſi ille, qui ſit dominus aliquorum locorum, etiam cum aliquo dominio ſupremo, ac jure principatus, jus patronatus poſſideat in diverſo loco, in quo nullam habeat juriſdictionem, vel dominium publicum, ac territoriale cum ibi jure privati cenſeatur. *eod. diſc. 58.*

Niſi de præterito tale dominium publicum, ac juriſdictionem habuerit ipſe, vel illi, à quibus cauſam ha- 4 beat, deindéque per devolutionem, ſeu alio modo ceſſaverit, quoniam adhuc ſufficit illa antiqua qualitas, ex qua reſultat illa mala præſumptio, de qua infrà. *ibidem.*

Cum autem in hoc Decreto excipiantur, non ſolùm Reges, ſed etiam illi Principes, ac Duces & Domini, 5 qui jura regni in ſuo dominio habent; Hinc difficultas intrat in poſſeſſoribus feudorum, quæ vere Regalia ſint, & dignitatis, quia nempe præter illud dominium quod altum, ſeu altiſſimum dicitur, illamque ſuperioritatem, quæ pro majori temporis parte habitualis, ſeu intellectualis, abſque exercitio remanet vulgo *ſourranità*, nuncupata, reliqua omnia regalis etiam majora, ſeu primi ordinis tranſeunt in feudatarium, adeo ut circa juriſdictionem, ac imperium abſoluti ſint, nullumque alium habeant ſuperiorem, eiſque congruat Juriſtarum aſſumptum, ut tantam habeant ibi juriſdictionem, quantam habet Imperator in ſuo imperio; Sive (quod magis eſt) ſi tale dominium non habeant, & poſſideant in eo puro ac vero allodio, per quod alter recognoſci

cognoſci non dicitur niſi Deus; De facto tamen, atque communi æſtimatione Baronum, ſeu Domicellorum potiùs, quàm Principum jure cenſeantur, quia nempè minoris potentiæ ſint, neque exercitium habeant, neque jus belli, & pacis cum aliis Principibus de facto exerceant; Illi etenim, quamvis de ſtricta juris cenſura, abſtractè, ſeu theorice, eadem jura regni, vel Imperii habeant, quæ habent, alii conſimiles feudatarii veræ dignitatis, eandemque obtineant dignitatem, ſeu nuncupationem, adhuc tamen non veniunt ſub nomine illorum Principum, & Ducum, ac aliorum de quibus iſtud conciliare decretum loquitur; Eodem modoquo non veniunt ſub illis præeminentiis ac prærogativis, quæ hujuſmodi Principibus per ceremoniale conceduntur, cum jus regni ad hos effectus propriè verificari dicatur in illa majori potentia, per quam de facto in ſupremorum Principum ſphœra recenſeantur, & quos in Italia vulgò Potentatus dicimus, non autem veniant alii inferioris ordinis, quamvis dominium ſit in feudo, vel in allodio ejuſdem qualitatis & naturæ eademque jura regalia ſecum ferat. *eod. tit. de jur. patr. diſc.* 1. & 2. & 58.

Item circa hujuſmodi potentiam, ob quam iſtud conciliare decretum intuet, attenditur origo, non autem
6 ſtatus præſens, ideoque nil refert, quod de præſenti juſpatronatus poſſideatur à perſona potenti, ſi ad eam conſtet ex ſucceſſione vel alio titulo obveniſſe à perſona privata, de cujus legitima poſſeſſione conſtet, cum tunc perſona potens ejus auctoris perſonam, ac jura repræſentare dicatur, ideoque privati jure potius cenſendus veniet; Et è converſo nil refert, quod ille, qui de præſenti poſſidet, ſit perſona privata, quinimò etiam pia, vel Eccleſiaſtica, ſi cauſam habeat à potente, cujus perſonam ita repræſentare dicitur; niſi diuturna poſſeſſio, Aliæque circumſtantiæ accedant, ex quibus dici valeat purgata macula illius malæ præſumptionis, quæ in potentibus cauſa fuit hujus legis, ut in meis ſingulorum caſuum adnotationibus in hac materia juriſpatronatus advertitur. *eod. titul. diſcur.* 5. & 6.

Et quamvis alias dubitatum ſit, an juriſdictionalis, vel communitativa qualitas, ex qua iſta potentia reſultat in conſideratione habenda ſit, ubi agatur de beneficio ſito in diœceſi, cujus Epiſcopus majorem juriſdictionem, majoremque potentiam habeat quaſi quod ita ceſſare dicatur legis ratio; Verius tamen eſt, magiſque receptum, ut id non excuſet, *dicto diſc.* 2. & 3. & 58.

7 In ſæcularibus tamen perſonis, vel communitatibus, iſta potentia in conſideratione habetur, ſecus autem in Eccleſiaſticis, non quidem accidentaliter, quia nempe, Baro ſeu loci dominus, in Eccleſiaſtico ſtatu
8 jure perſonali ſit conſtitutus, ſed quia dominium, ſeu juriſdictio, ratione Eccleſiæ, ſeu Eccleſiaſticæ juriſdictionis competat, adeò ut verè penes Eccleſiam reſidere dicatur ipſum dominium, cui annexum ſit juſpatronatos, perſona verò Prælati habeat ſolum exercitium juriſdictionis ac imperii, cum in hac ſpecie, dominorum potentiam coæqualem in loco habentium æque ac domicelli, habeant illi Prælati. *ad diſc.* 58. *& in aliis.*

Poſita verò hac potentia adcò ut iſta conciliaris lex profeſſuri congruat; Altera intrat diſtinctio; an juris
9 patronatus juſtificatio deducatur ex titulo explicito fundationis & dotationis; Et tunc pariter jus commune incorrectum remanet neque deſuper ab iſta Conciliari lege aliquid ſtatutum eſt, niſi circa modum probationis, hujuſmodi expliciti tituli fundationis, & dotationis, per authentica ſcilicet documenta, ſeu per alias ſpecies probationis, alias tamen quàm per teſtes, de quibus Concilium in hac materia confidere noluit, niſi quatenus illi deſerviant pro documentorum adminiculo, ſeu corroboratione, quia nempe circa formam probantem aliquam pati valeant difficultatem, quæ per adminicula tollatur, juxta ea, quæ generaliter in probationum materia habentur, cum tali caſu principale fundamentum, non in teſtibus, ſed in documentis, conſiſtere dicatur; Secus autem, ubi caſus eſſet converſus, pro facti qualitate, & circumſtantiis prudenti arbitrio penſandis, ideoque non de facili certa & determinata regula generalis cuicumque caſui applicabilis deſuper ſtatui poteſt, cum verius videatur, ut ex ſingulorum caſuum qualitate, & circumſtantiis id pendeat. *& eiſdem diſcur.* 3. *cum ſeqq. &* 58.

Iſtud enim conciliare Decretum verè, ac propriè illum caſum percutit, in quo, ex ſola antiqua poſſeſ- 10
ſione, juriſpatronatus juſtificatio à potenti perſona deducatur, ejuſdemque Decreti ratio ex communi, receptoque ſenſu conſiſtit in mala uſurpationis præſumptio ratione potentiæ, ob quam Eccleſiaſtici ſuperiores contradicere auſi non ſint, ſeu quod ob antiquorum temporum qualitatem & circumſtantias diſſimulare, ſeu tolerare oportuerit; Ac propterea, quando ad ſolam poſſeſſionem juſtificatio non reſtringatur, ſed allegetur titulus explicitus fundationis, vel dotationis, ad cujus probationem, publica producantur, documenta quæ tamen aliquo indigeant adminiculorum fomento, tunc nulla ſuppetere videtur congrua ratio, ob quam etiam ex teſtibus, aliiſque argumentis, hæc ſuppletio fieri, non valeat, illa attendendo augmenta ſeu adminicula, quæ in probatione juriſpatronatus privatorum admittuntur, ut (ex.
(gr.) ſunt inſignia in aliquibus Eccleſiæ patribus ab 11
antiquo inſculpta vel depicta, ſeu Eccleſiæ nuncupatio, vel denominatio, ac ſimilia in ejus propria ſede recenſita *diſc.* 57. *eod. tit.*

Ipſam quoque diuturnam poſſeſſionem capiendo tanquam unum ex adminiculis, cum leges diſcretè intelligendæ ſint ad limites earum rationum, ſpectato fine, vel effectu per eas contemplato, non autem grammaticali, vel judaico more in ſolo ſenſu litteræ, præſertim ſi nunquam conferri conſuevit tanquam liberum.

Ubi verò ceſſante dicta via, tituli expliciti fundationis, vel dotationis, ex ſola diuturna poſſeſſione, iſta probatio deſumatur, tunc propriè intrat iſta forma rigoroſa, quàm Concilium deſuper introduxit, ſuper copulativo ſcilicet concurſu duplicis Probationis; Primò nempè, immemorabilis bene probatæ cum ſuis requiſitis; Et ſecundò plurium præſentationum per authentica documenta, quæ effectum ſortitæ ſint, continuato ſpatio annorum quinquaginta, iſtaque duo requiſita copulativè deſiderantur, adeò ut unum ſine altero non ſufficiat.

Quatenus igitur pertinet ad primum immemorabilis; Quotidianum, nimiumque vulgatum eſt hodie
Quotidianum, nimiumque vulgatum eſt hodie quomo- 12
do ea juſtificari debeat, cum tam occaſione illius probationis, quàm etiam in materia decimarum, ac in altera juriſdictionis, vel exemptionis, cum ſimilibus, nil fortè in Curia frequentiùs videamt, ut ſcilicet benè verificari debeant vulgaria requiſita poſitiva *per gloſſam in cap.* 1. *de preſcript. num.* 6. quæ ſunt ut teſtes alias ad probandum habiles, ſubducto tempore pupillaris ætatis, ac altero litis, deponant de viſu ſuper pacifica obſervantia, & poſſeſſione per annos quadraginta, ac etiam de auditu ab eorum majoribus, necnon de fama publica, de qua poſitivè ac principaliter, per articulum, ſeu capitulum ſeparatum deponere debent, adeo ut non ſufficiat illa depoſitio, quæ fiat ſuper illa fama, ſeu publicitate, ac notorietate, quæ in fine cujuſlibet articuli pro quodam conſueto formolario per cauſidicos adjici ſolet, quodque nunquam aliquod in contrarium geſtum, dictum, vel adeo ut unus actus contrarius eam interrumpat, ſeu verius impediat ne adeſſe dicatur.

Quamvis etenim vulgò aliud requiſitum adjici ſoleat ſuper auditu à majoribus, quod ſcilicet, illi ab eorum

majoribus

majoribus audierint, attamen verius eſt id eſſe ad ſuperabundantem probationem, non autem ad neceſſitatem.

Super iſtorum itaque requiſitorum verificatione, plures cadunt difficultates, vel quæſtiones latius inſinuatæ in meis adnotationibus ad hanc materiam in judiciorum ſede *ſub tit. de judiciis agendo de præſcriptione diſc.* 51.

Primò nempe, circa teſtes, an ſcilicet præſuppoſita illa idoneitate; quæ in quacumque alia materia indifferenti pro concludenti probatione neceſſaria eſt, ac etiam ad minus dicta ætas annorum quinquaginta quatuor an-
13 te motam litem, ut ita ſubducto tempore ætatis pupillaris, concluſa remanere valeat quadragenaria, obſtet necne qualitas vaſſallagii, vel civilitatis reſpectivè, quia nempè teſtes ſint ſubditi illius Baronis, vel Domini temporalis, qui juſpatronatus probare velit, vel cives illius loci, cujus univerſitas, vel communitas eamdem faciat probationem; Et quamvis non deſint dubitantes, magis tamen receptum eſt, ut hæc exceptio non obſtet, & probabiliter quidem, quoniam, cum agatur de facto, quod contingit in eo loco, non de facili, quàm ejuſdem loci incolis id innoteſcit, non autem ex-
14 teris; Eſt tamen qualitas, quæ aliqualiter de fide minuit, unde propterea nimium prodeſſe ſolet mixtura teſtium non ſubditorum, quamvis ejuſdem loci, ut (ex. gr.) ſunt clerici, aliique exempti, vel quod numerus, & qualitas, aliave adminicula, hanc ſuſpicionem tollant; Ideoque certa & determinata regula deſuper ſtatui non poteſt, ſed deſideranda eſt prudentia juncta cum integritate in judice, cujus arbitrio lex merito repoſuit, quanta fides teſtibus adhibenda ſit.

Super altero item requiſito ſubductionis litis ac reſpectivè omnino pacifici ſtatus, quæſtiones quoque cadunt, an & quæ lis, vel moleſtias, ſeu contradictio iſtum producat effectum impediendi immemorabilis probationem; Et quamvis pro generali Juriſtarum ſtylo, non deſit opinionum diverſitas; Probabilis pariter, magiſque receptum eſt, ut, ea lis, vel moleſtia, quam eventus calumnioſam, vel injuſtam comprobet, quia nempe poſſeſſor juriſpatronatus favorabilem rem judicatam reportaverit, huic probationi non obſtet, ſed potius ſuffragetur, ſecùs autem, ubi id non verificetur, *eod. diſc* 38. *& in aliis eod. tit. de jur. patr.*

15 Prout controverti ſolet, an illæ proteſtationes, quæ pro aliquarum Epiſcopalium Curiarum ſtylo introductæ fuerunt, pro quadam cautela deſumpta ex Datariæ, & Cancellariæ Apoſtolicæ ſtylo, quod ſcilicet Ordinarius inſtituendo præſentatum à patrono, in vim tamen præſentationis, non autem ex alio titulo, de ipſo jurepatronatus dubitativè loquatur, quia nempè *prætenſum* appellet ſive clauſulam præſervativam adjiciat, *quod non exinde juſpatronatus approbare intendat, quatenus de jure non competat*; Atque licet pro eodem more dubitantes non deſint, probabilius eſt, ut id obſtare non debeat, cum ſit proteſtatio contraria facto *eodem diſc.* 4.

Super altero quoque requiſito, quod non conſtet
16 de initio, quæſtiones frequenter cadunt, quod ſcilicet ſuper eodem jurepatronatus aliquod Apoſtolicum privilegium, vel Ordinarii, ſive alterius Eccleſiaſtici ſuperioris conceſſionem aliquam adeſſe dignoſcatur, an ſcilicet & quando ad immemorabilis probationem deſtruat, vel impediat; Et licet pariter non modica deſuper opinionum diverſitas habeatur; Probabilius tamen eſt, magiſque receptum, ut eatenus hujus tituli exiſtentia hanc probationem deſtruat, vel impediat, quatenus duo copulativè accedant primò nempe ejuſdem tituli productio, purè, ac principaliter, ita ut per ipſum principalem, ſeu procuratorem, qui ad id expreſſum, vel præſumptum ſufficiens mandatum habeat, dictus titulus ita productus ſit, quod de jure denotet reſtrictionem ad illum tanquam unicum, ſive tanquam melioritem, *de hoc puncto productionis ſub tit. de Regal. diſc.* 47.

Et ſecundò, ut idem titulus ſit incoiop tibilis cum altero meliori, quem alligari poſſe, virtus memorabi- 17
lis concedit, quia nempe privilegium, ad majorem alterius præſumpti tituli, ac poſſeſſionis firmitatem, & corroborationem, pro majori cautela obtineri potuerit, ſive quod ad alium compatibilem effectum referri valeat, cum tota vis in compatibilitate conſiſtat, ſive in attritione, *decis.* 19. *par.* 7. *rec. &* 218. *par.* 6. *& ſæpius eod. tit. de jur. patr. diſc.* 1. *& ſeqq.*

Atque hinc reſultat, quod licet regula ſit, ut immemorabilis per ſcripturas probari non poſſit, cum ita dari dicatur initium, quod illi oppoſitum eſt; Adhuc tamen eadem probatio per illas ſcripturas fieri poteſt, quæ ſint compatibiles, quia nempè in ipſis ipſamet antiqua, & immemorabilis poſſeſſio enuncietur, vel canonizetur, ideo ut privilegium, non in ratione gratiæ, & privilegii, ſed in ratione probativa deducatur; Ideoque à facti qualitate, ac ſingulorum caſuum circumſtantiis determinationem id recipit, neque de facili determinata regula generalis, cuicumque caſui applicabilis, deſuper ſtatui poteſt, *ibi ibidem.*

Quo verò ad alterum requiſitum plurium præſentationem, quæ continuatio ſpatio ad minus annorum quin-
quaginta effectuatæ ſunt, atque per authentica docu- 18
menta juſtificentur; Cum aliquo forſan indiſcreto rigore, atque ad ſenſum literæ procedi ſolet, iſtudque requiſitum frequentius hanc probationem impedire ſolet, quoniam receptum eſt, ut ipſæ inſtitutiones, quamvis effectum ſortitæ, ac univocæ, ad alium titulum non referibiles, ipſiſque præſentationes enunciantes, ad id non ſufficiant, niſi ipſæmet præſentationes per authentica documenta juſtificentur, excluſa teſtium, vel alterius ſpeciei probatione, quod aſperum quidem videtur, quoniam cum præſentationes, quæ à patronis fiant, penes ipſius cuſtodiendæ, & conſervandæ non remaneant, ſed in ipſius Ordinarii actis ac proceſſibus relinquantur, ita de facili inconveniens dari poteſt, ut Ordinarius, vel alter officialis, ad hoc, ut beneficiorum libertatem obtineat, hujuſmodi ſcripturas, quæ in ſua poteſtate ſunt, occultet, ſeu laceret; Sive quod ex Cancellarii, vel Archiviſtæ negligentia pereant, quodque ita jus tertii indebitè tollatur, ideoque circumſpectè in hoc procedendum videtur, ſpectato fine habito per Concilium, ejuſque intentionis ſubſtantiam attendendo, non autem judaico more, immorando in ſola littera, cum id ex facti qualitate cum prudenti arbitrio regulando, deciſionem recipiat, ut in meis hujus materiæ particularibus adnotationibus advertitur. *eodem titul. diſc.* 3. *& ſeqq.*

Cadit etiam quæſtio ſuper earumdem præſentatio-
num multiplicitate, ſeu pluralitate, an ſcilicet ſufficiant 19
duæ, quæ adeò diuturno tempore effectum ſortitæ ſint, ut dictum quinquagenarium ſpatium concludant, atque verior videtur affirmativa; Unica verò non ſufficit, quamvis idem tempus includat, cum in ea verificari non poſſit numerus pluralis in verbis à Concilio requiſitus. *ibi ibidem.*

Effectuationis probatio vulgaris eſt, ot ſcilicet con-
ſtet, quod per mortem præſentati; vacatio reſpectivè 20
ſequuta ſit, cum id effectuationem denotet, quoties ejus poſſeſſio ad alium titulum non ſit referibilis, Majorque
difficultas cadere ſolet ſuper verificatione conönuatio- 21
nis, an ſcilicet obſtet alterius intermedia poſſeſſio, de cujus cauſa non conſtet, atque probabile videtur, ut benè juſtificatis extremis, quæ dictum ſpatium includant, hujus medii præſumptio admittenda ſit; Ita tamen, quod iſta præſumptio non ſuffragetur in dicti temporis calculo, ſed ſolùm, ut ea ſuffragetur, ne præjudicialem interruptionem cauſet, quoniam Aliud eſt, ut præſumptio non ſuffragetur ad probationem; Aliud verò, ut iſta præſervet ab alia interruptione, quæ ipſam probationem impediat, vel deſtruat, cum in dubio præſumendum

Digitized by Google

mendum ſit, ut ille intermedius poſſeſſor, de cujus poſſidendi titulo, vel cauſa non conſtat, vel eodem jure præſentationis beneficium obtinuerit, vel ex Apoſtolica proviſione, quæ cum explicita, vel etiam implicita juriſpatronatus derogatione facta ſit, ex regula quod Apoſtolicæ proviſiones beneficii ſtatum non immutant, nec alterant, niſi quoties poſitive tanquam de libero, atque cum poſitiva negatione juriſpatronatus illas factas eſſe conſtet. *eod. tit. ſæpius.*

Hinc proinde, hujuſmodi rigoribus ſtantibus, prudens cautela eſt patronorum, & ſingulorum proceſſuum in qualiber vacatione, & inſtitutione fiat inſtrumen-
22 tum, vel ſumptum authenticum penes ſe conſervandum; Cum etiam quando Ordinarii ſententia juriſpatronatus expreſsè canonizativa habeatur; dubium cadat, an illa ſine actis ſuffragetur; Atque regula eſt negativa, quoties temporis antiquitas aliaque adminicula non ſuadeant limitationem, ſuper cujus admiſſione, non leves difficultates haberi ſolent. *ibidem.*

An autem authenticorum documentorum nomine, per quæ Concilium præſentationes juſtificari debere
23 præcipit, veniant ſolum inſtrumenta publica, vel ſufficiant etiam ſcripturæ privatæ, quarum veritas ſufficienter juſtificata ſit, dubium eſt; Iſtaque poſterior pars verior, magiſque recepta eſt, ut ſufficiant etiam privata, cum frequentior Baronum & Magnatum ſtylus ſit per eorum apocas in forma illarum litterarum, quæ patentes vulgò dicuntur, hujuſmodi præſentationes facere. *ibidem.*

Cum autem frequenter contingat, ut omnium ali-
24 cujus Eccleſiæ beneficiorum jus patronatus prætendatur, iſta verò rigoroſa probatio, bene concluſa remaneat reſpectu aliquorum, non autem aliorum beneficiorum; Dubitari contingit, an probatio bene facta quoad aliqua beneficia, ſuffragetur quoad omnia; Et quamvis regula ſit negativa, ſuper probationis extenſione, non admittenda de caſu ad caſum, vel de re ad rem; Ea tamen limitari ſolet, quando cauſa univerſalis ita ſuadeat, quia nempe allegatio tituli, quæ in vim immemorabilis fieri poteſt, percutiat ipſius Eccleſiæ fundationem, vel dotationem, unde propterea reſultet cauſa univerſalia omnium beneficiorum; Fortiùs autem ſi hæc allegatio, quæ ex virtute immemorabilis conceditur, aliud habeat extrinſecum adminiculorum fomentum pro facti qualitate, & circumſtantiis, à quibus totum pendet, ideoque certam non recipit regulam. *dicto diſc. 3. & in Terracinen. juriſpatronat. de qua in ſupplemento eodem tit. in qua iſta conſideratio canonizata fuit.*

Quemadmodum autem proficua eſt cauſæ univerſalis allegatio, quoties ad unam, vel plures certas Ec-
25 cleſias reſtringatur, ob fundationis, ac dotationis poſſibilitatem, Ita è converſo eſt nociva, ubi ea ſit nimiùm univerſalis, pro omnibus ſcilicet alicujus loci, vel Ditionis beneficiis, ob nimiam improbabilitatem, quod ab eo omnea Eccleſiæ fundatæ, ac dotatæ ſint, cum à naſcentis, ſeu primitivæ Eccleſiæ initio Eccleſiæ jam fundatæ ac dotatæ ſupponendæ ſint, priuſquam hujuſmodi Baronum, ac Dominorum temporalium præſertim utilium & ſubditorum, uſus introductus eſſet, circa Eccleſias parochiales, quæ decimarum, ac parochialium jurium, & emolumentorum connaturalem, & quodammodo neceſſariam annexam dotem habeant; Ubi etenim hæc adeò inveriſimilis univerſalis poſſeſſio accedat, tunc privilegio potiùs ea referenda eſt, atque impedita remanere videtur illius præſumptæ, vel poſſibilis dotationis, vel fundationis, quam in vim immemorabilis allegare licet *in eadem Terracinen. in ſupplemento.*

Omnium autem præmiſſorum rigoroſa probatio
26 tunc neceſſaria eſt, quando de beneficii ſtatu, cum Ordinario, vel cum proviſo tanquam de libero, contentio ſit; Secus autem, ubi Ordinario in cauſa non exiſtente, non de juriſpatronatus exiſtentia, ſed ſolum de pertinentia contendatur, cum tunc inter ipſos compatronos nulla potentium, ac privatorum differentia cadat, neque deſuper per Concilium juris communis diſpoſitio alterata ſit. *dicto diſcurſu 58. eod. tit.*

Altera eſt lex Conciliaris circa inſtituendi poteſta-
tem, ac modum; Si quidem quoad inſtitutionem ad 27
præſentationem patronorum, nil de novo ſtatuit, niſi quod præſentatio fieri debeat coram Ordinario, vel alio ſuperiore, ad quem alias de jure beneficii collatio ſpectaret, ubi illud eſſet liberæ collationis, atque in hoc Concilium in nihilo alteravit diſpenſationem juris communis, ſeu legem particularem fundationis, aut aliam conſuetudinariam, ſeu privilegiatam inſtituendi poteſtatem, de qua in propria Juriſpatronatus ſede agitur; Solúmque iſtud decretum prodiit ad tollendos abuſus, qui forſan irrepſerant, ut præſentati non expectantes legitimam Eccleſiaſticæ ſuperioris inſtitutionem, in vim ſolius præſentationis in poſſeſſione beneficii, ac perceptione fructuum ſe intruderent, quod utique abuſum manifeſtum continebat.

Siquidem inſtitutio ex pluribus cauſis de jure ne-
ceſſaria eſt; Primò nempe quia, ubi igitur præſertim 28
de beneficiis in titulum laicali poteſtati concedenda, non eſt inſtitutio, niſi Sedis Apoſtolicæ ſpeciale indultum accedat, quod rarum eſt; Secundò, ne beneficia obtineantur per inhabiles, vel per indignos, ideoque per Eccleſiaſticum ſuperiorem capacitas, tam circa litteraturam, quàm circa mores inveſtigetur; Tertiò, ne abſque legitimo juriſpatronatus titulo in beneficiis liberæ collationis, ſæculares & præſertim potentes ſe intrudant; Quartò, ut ita non præjudicetur compatronis, vel aliis jus habentibus, unde propterea ſequuta vacatione factiſque præſentationibus per aliquos, praxis inolevit affigendi edicta, pro jure, ac intereſſe aliorum, quoties de jurepatronatus privato agatur, cujus exercitium penes plures eſſe poſſit, quia nempe ſit gentilitium, vel hæreditarium, aut penes unum de aliquo genere habentem certam qualitatem, quæ à pluribus ejuſdem generis perſonis prætendi poteſt; Secus autem, ubi competat ratione principatus, vel officii ſeu dignitatis, adeò ut notorium ſit ad quem tantum privative competat; Et quintò demum, ad effectum inſpiciendi, an infra legitima tempora & juxta leges fundationis præſentatio fiat.

Adeóque verum eſt, ut in hac parte Concilium in
nihilo alteraverit juris diſpoſitionem, quod licet aga- 29
tur de beneficiis habentibus annexam curam animarum, etiam de jurepatronatus laicorum, cum exemptionis privilegio, atque cum inſtitutione à Prælato exempto, adhuc tamen approbatio ratione curæ pertineat ad Ordinarium, ſaltem jure delegatæ juriſdictionis, ut advertitur infra occaſione providendi beneficia curata. Adhuc tamen ſequuta Ordinarii approbatione, inſtitutio facienda eſt per eum, ad quem alias ex lege fundationis, vel ex conſuetudine, ſeu ex privilegio pertinet, quamvis eſſet inferior Prælatus, imò etiam perſona Eccleſiaſtica, abſque juriſdictione, ac formali Prælatura. *ſub tit. de Paroch. diſc. 37. & aliis ibidem.*

Ordinarii autem appellatione in hoc propoſito ve-
nit Capitulum ſede vacante, tam circa approbationem, 30
quàm circa inſtitutionem, quamvis in jure conferendi beneficia libera, vel etiam de jurepatronatus devoluta, in Epiſcopali juriſdictione non ſuccedat, ut advertitur infra agendo de poteſtate Capituli ſede vacante.

Illud autem, quod à Concilio de novo ſtatuitur,
conſiſtit in examine per Epiſcopum faciendo, ejuſque 31
approbatione, in iis beneficiis, quæ formiter non ſint de jurepatronatus, ſed ex privilegio, vel conſuetudine ad alicujus univerſitatis, vel corporis, aut reſpectivè perſonæ Eccleſiaſticæ nominationem, vel electionem conferenda ſint, quorum praxis nimium rara eſt in Italia, frequens autem in Hiſpania, præſertim in

Digitized by Google

Diœceſi Calagurirana, & frequentior in Germania penes illas præſertim univerſitates, vel academias, quatum plures ex diverſis privilegiis ab hoc decreto exemptæ ſunt; Ideoque uniformis regula generalis non de facili deſuper habetur, illæ ſiquidem proviſiones, quæ in Italia ad Capitulorum, aliorumque corporum vel perſonarum Eccleſiaſticarum nominationem fiunt, ut plurimum ſunt de perpetuis Vicariis illarum Eccléſiarum parochialium, quæ alicui Capitulo, vel Monaſterio, ſeu dignitati unitæ ſint, unde propterea ad præſcriptum Conſtitutionis Pii Quinti provideri debeant ad nominationem ejus, cui rectoria, ſeu cura habitualis incumbat ratione unionis juxta ea, quæ inferiùs habentur agendo de modo providendi Eccleſias curatas.

Altera conciliaris proviſio in his Decretis contenta, ad tollendos pariter abuſus, qui deſuper irrepſerant,
32 ſtrictam continet prohibitionem patronis, ne in adminiſtratione temporali, ac perceptione fructuum bonorum Eccleſiæ, vel beneficii de eorum jurepatronatus ſe ingerant, ſub pœna privationis ſui juris. de qua ejuſque praxi, vel reſpectivè excuſatione in ſua peculiari juriſpatronatus ſede habetur *eod. tit. de jur. patr. diſc.* 12. *& in aliis.*

Cum nimium rara ſit in foro iſta pœna, ex quo in privatis, Epiſcopi, aliique Ordinarii invigilant, ac non de facili id permittunt; In Regibus autem, aliiſque ſupremis Principibus, qui Regum jure regulantur, Apoſtolicæ conceſſiones, ſeu antiquæ conſuetudines, diverſam frequentius normam præbent ſuper jure adminiſtrandi, præſertim ſede vacante.

Demum in hac juriſpatronatus materia, iſta lex
33 conciliaris de novo ſtatuit revocationem omnium privilegiorum, quæ deſuper à quadraginta annis citra conceſſa eſſent, aliorum antiquiorum reviſionem demandando, iſtaque revocatio innovativa eſt aliarum præcedentium, quas Innocentii Octavi, & Adriani Sexti Conſtitutiones continent; Eaque de illis privilegiis intelligenda eſt, quæ purè, ac ſimpliciter ſint talia, adeò ut ex mera gratia abſque alicujus cauſæ mixtura conceſſa ſint; Secùs autem, ubi dicta mixtura cauſæ oneroſæ accedat, quamvis præponderantia non adſit, cum iſta, ex qua juriſpatronatus natura metienda eſt, an ex gratia, vel juſtitia competat, non iſtum conciliaris revocationis effectum percutiat, ſed aliunt diverſum exemptionis ſcilicet, vel reſpectivè ſubjectionis Apoſtolicis reſervationibus, ac affectionibus, quibus ſubjacent beneficia de jurepatronatus laicorum, ex gratia, & privilegio, non autem ſubjacent illa ex fundatione, vel dotatione, quæ de juſtitia competunt; Unde propterea quæſtio cadit in caſu mixto, qui de utroque extremo participet, quia nempe ſi juſpatronatus ex privilegio Apoſtolico conceſſo tamen ex aliqua cauſa oneroſa, puta augmenti dotis, vel reſtaurationis Eccleſiæ, vel ſimili, an ſcilicet, & de qua qualitate hoc juſpatronatus participare dicatur ad dictum effectum ſubjectionis, vel reſpective exemptionis, quoniam licet apud antiquiores id ſub non modica quæſtione fuerit, attamen hodie materia plana eſt, ut ſcilicet præponderantia attendi debeat; Si enim augmentum dotis ſit inferius, quàm antiqua Eccleſiæ, vel beneficii dos eſſet, tunc dicitur competere ex gratia, & privilegio, ſecùs autem, ſi è converſo ſuperaret, ex regula, quod actio, vel qualitas deſumitur à præponderanti, Ex benignitate cum hicis adhibita, ut data æqualitate, quia nempè tantum importet antiqua dos, quantum augmentum, iſtud præponderet, atque operetur, ut conceſſio potiùs ex juſtitia, quàm ex gratia cenſeatur *eodem titulo diſcurſu decimo & ſexageſimo quinto, & in aliis.*

34 Super antiquæ verò dotis regulatione ad effectum metiendi dictam præponderantiam quæſtiones cadere ſolent ſuper redditum, ac emolumentorum qualitate, an ſcilicet, & quæ veniant in valore ſeu calculo, dubitandi ratione manante, ex beneficiali regula, ut in valore veniant ſolum certa, non autem incerta; Id autem ad hunc effectum recipiendum non eſt, cum alia ſit valoris regulatio, ad effectum ſatisfaciendi regulæ beneficiali, quæ in materia valoris habetur; Aliud verò ad hunc effectum regulandi Eccleſiæ dotem, quæ ſufficiens, & congrua, quinimò pinguis eſſe poteſt, ita bene proviſos habens rectores, alioſque miniſtros, cum illis emolumentis, quæ licet de ſtricta juris cenſura certorum fructuum nomen non mereantur, neque naturam habeant ad prædictæ regulæ effectum, adhuc tamen ex eis reſultat Eccleſię proviſio, pro qua dos deſideratur; Et conſequenter ad regulandam dotem pro iſto effectu probabilius eſt, ut in conſideratione haberi debeant, ut latiùs diſtinguendo in meis particularibus adnotationibus ſuper juriſpatronatus materia advertitur, Ibique etiam magis diſtinctè agitur de iſta conciliari revocatione, ac etiam de altera contenta in inſinuaris Innocentii Octavi, & Adriani Sexti revocatoriis Conſtitutionibus hujuſmodi privilegiorum. *eod. tit. diſc.* 10. *&* 65.

DISCURSUS XII.

Ad eandem Seſſionem 14. cap. 7.

SUMMARIUM.

1 *Agitur de Clerico homicida pro diſpenſatione ab irregularitate, & incapacitate beneficiorum.*
2 *Quomodo dari ſoleat diſpenſatio ab irregularitate.*
3 *De declaratione ſuper non incurſu irregularitatis.*
4 *De incapacitate aſſequendi, vel retinendi beneficia ob homicidium.*
5 *Secus eſt in penſionibus Eccleſiaſticis.*
6 *An, & quando per homicidium vel per bannum capitale incurratur privatio beneficiorum.*
7 *De privatione per ſententiam contumacialem.*
8 *Quare per militiam amittantur beneficia, & penſiones.*
9 *Pro aſſequutione diffamatio obſtat.*
10 *Etiamſi adſit ſententia abſolutoria, & quando.*
11 *Et quando Epiſcopus diſpenſet huic irregularitati.*
12 *Ibidem.*
13 *An diſpenſet ſubdito moranti extra ſuam diœceſim.*

DE Clerico homicida in præſenti Decreto agitur tam ad effectum diſpenſationis ab irregularitate 1 quam etiam circa beneficiorum capacitatem, vel incapacitatem.

Quatenus ergo ad primam partem, ſuper diſpenſatione irregularitatis pertinet, de ea in foro non agitur, quoniam, Aut homicidium eſt occultum, & tunc id pertinet ad Pœnitentiarium; Aut verò illud publicum eſt, & tunc illi non diſpenſatur niſi per Papam, per organum Datariæ vel Secretariæ Brevium, prævia tamen conſultatione hujus Sacræ Congregationis Concilii, cui ſupplicatio remittitur, ideoque per eam examinan- 2 tur delicti circunſtantię, & an illud ſit commiſeratione dignum, necne, ponderando, an ex improviſo, vel appenſatè, iſtoque ſecundo caſu ponderantur circunſtantiæ aggravantes, vel minuentes præſertim diuturnitatis temporis & majoris, vel minoris ſcandali in populis, cum ſimilibus; Cum præſuppoſito tamen quod certus ſit irregularitatis incurſus.

Ubi verò ille per homicidam negetur, puta quia ſit caſuale, vel ad neceſſariam defenſionem, idque ab Ordinario controvertatur, ſive quod idem ejus conſ- 3 cientiæ magis conſulere velit, aut pro tollendo omnem occaſionem ſcandali in populo, tunc proceditur per viam interpretationis, ſeu declarationis, quod ſcilicet

cum

cum diſtincta narratione caſus, ejuſque circumſtantiarum, ipſa Sacra Congregatio conſulitur, an adſit necne, incurſus irregularitatis, ad ſacrorum Canonum præſcriptum, quorum veſtigiis, abſque alia innovatione, in hoc præſuppoſitivè inhæret illud conciliare Decretum.

4 Quo verò ad aliam partem capacitatis, vel incapacitatis, aſſequendi, vel retinendi beneficia Eccleſiaſtica; Diſtinctio eſt, an agatur de aſſequendis poſt homicidium, vel de iis, quæ prius jam obtenta erant, ac poſſidebantur; In primo enim caſu, illud præſtat inhabilitatem, eo modo quo præſtant aliæ irregularitates, adeò ut, non prævia diſpenſatione, proviſio invalida ſit, ſive Apoſtolica, ſive Ordinaria eſſet, & conſequenter paſſim dantur impetrationes ex iſta cauſa contra eos, qui de facto illa obtinuerint.

5 Non tamen hæc incapacitas obſtat pro aſſequutione penſionum Eccleſiaſticarum, quoniam ut in ſua ſede, ac alibi pluries advertitur, penſiones verè, & propriè non habent naturam beneficiorum, ſed important quid merè temporale ſuper fructibus, cum nullum jus tribuant in, vel ſuper Eccleſia ſeu beneficio ejuſque adminiſtratione, ſolumque ex quodam Curiæ ſtylo exigunt Clericatum, atque redolent quoddam jus ſpiritualitati annexum, ut prohibita ſit contrectatio earum ſubſtantiæ, non autem commoditatis mediante pecunia, vel alia re temporali, impropriè, & per quandam ſimilitudinem intrantibus terminis ſimoniæ *de hoc agitur ſub titul. de penſionibus.*

6 Ubi verò agatur de beneficiis jam aſſequutis, adeò ut non intrent termini inhabilitatis, ſed illi privationis; Regula eſt, quod per homicidium, privatio non incurritur, niſi talem habeat circumſtantiam, ut in ejus caſu per ſacros Canones, ita diſpoſitum ſit, ut (ex. gr.) quando adſit qualitas aſſaſſinii, & conſequenter, multò minus admittitur penſio *tit. de benef. diſcur. 70. & 75.*

Idque verum, quamvis pro delicto ſententia banni capitalis acceſſerit, quoties illa hanc privationem expreſsè non contineat, quoniam homicidium pro ejus
7 qualitate, & circunſtantiis aggravantibus, eſt quidem juſta cauſa, ut Judex contra homicidam inter alias pœnas, ad iſtam privationis beneficiorum quoque procedere valeat, ſed ſi omittit, non reſultat de jure privatio, *ſub titulo de penſionibus diſcurſu quadrageſimo nono.*

Quatenùs verò ad eam procedatur per ſententiam contumacialem, adhuc vacatio in pendulo eſt infra annum, intra quem locus eſt contumaciæ purgationi, eo autem elapſo, vacare dicitur cum aliquibus declarationibus, de quibus in meis adnotationibus in ſua ſede beneficiali *dicto diſcurſ. 49. de penſion. & de benefic.* 78.

Quamvis etenim ſola aſſumptio militiæ ſæcularis, abſque homicidio, vel ſævis, adeò ut nulla incurratur ir-
8 regularitas, beneficiorum, ac penſionum amiſſionem cauſet, unde propterea à fortiori videatur, ut multò magis idem effectus reſultare debeat ab homicidio voluntario, quod ſine dubio inducit irregularitatem, cui quandoque ob ejus aggravantes circumſtantias, nunquam diſpenſari ſolet; Non tamen hæc argumentatio intrat, quoniam amiſſio penſionis, vel beneficii propter militiam, non provenit ratione irregularitatis, ſed ratione ceſſantis Clericatus, qui in beneficiis de jure, in penſionibus autem de ſtylo Curiæ eſt neceſſarius, quaſi quod Clericus in minoribus ſe adſcribendo militiæ temporali quæ omnino contraria eſt cæleſti ſeu ſpirituali, ſtatum omnino incompatibilem aſſumendo, cenſeatur dimittere Clericatum, ex cujus ceſſatione, de conſequenti ceſſant beneficia, & penſiones, non excluſis tamen aliquibus limitationibus, vel declarationibus de quibus in eiſdem meis particularibus adnotationibus in penſionum ſede, præſertim verò ubi militia eſſet pro ſervitio Papæ, ac Sedis Apoſtolicæ, ſive pro defenſione patriæ obſeſſæ, aut adversùs infideles, ut ibi latius *tit. de penſion. diſc. 46.*

Ubi verò in foro externo, ad effectum aliarum pœnarum corporalium, homicidium incertum ſit, illius 9
tamen diffamatio, ſeu vehemens ſuſpicio habeatur, tunc id non præjudicat quidem beneficio ante delictum obtento, minuſque alteri, quod poſtmodum vere obtentum ſit, adeo ut impetrationem, vel collationem effectum non ſortiri, redoleret pœnam formalem privationis; Secus autem ubi agatur de repellendo à beneficio aſſequendo, cum tunc talis diffamatio reputetur juſta cauſa, ut in concurſu, in quo de jure communi, vel conciliari, vel particulari, beneficium digniori, magiſque idoneo debitum ſit, ipſe diffamatus, quamvis alias dignior, negligi valeat, eique minus dignus, dummodo idoneus, præponatur, ſive ut juſtam cauſam id præbeat denegandi inſtitutionem illi, qui à patronis ad beneficium de jurepatronatus præſentatus fuerit *dicto diſc. 70. & 71. de benef.*

Ideque verum, quamvis de tali crimine inquiſitus, ſententiam reportaverit abſolutoriam, quoties iſta, ex 10
defectu probationum, non autem ex capite innocentiæ prodierit; Multò verò magis, ubi tormenta ſuſtinuerit, cum hæc aliquam majorem inducant diffamationem; Iſta enim ſpecies inhabilitatis non provenit ab ipſo delicto tanquam pœna, cum ad hunc effectum ejus concludens probatio requiratur, ſed à diverſa provenit ratione ut ſcandalum populo, ita non reſultet; Eademque diſtinctio intrat non ſolùm in homicidio voluntario, ſed etiam in ſimonia, vel adulterio, aliiſve ſimilibus criminibus, in quibus eadem urgeat ratio ſcandali *eodem diſc. 70. & 75. de benef.*

In Epiſcopis autem, aliiſve locorum Ordinariis, indefinitè, ubi de voluntario homicidio agatur, diſpen- 11
ſandi poteſtas negatur, etiamſi de minoribus ordinibus, vel de ſimplicibus beneficiis obtinendis agatur, ideoque irregularem promovere prohibentur, quamvis occulta eſſet irregularitas; Si tamen de facto promoveant, quamvis ipſi male agant, atque ſint correctione digni, ipſeque promotus, ab exercitio ordinum ſuſpendatur, adhuc tamen character Eccleſiaſticus pro exemptione fori laicalis (aliis requiſitis concurrentibus) bene impreſſus eſt; Diſpenſant autem in ea occulta irregularitate, quæ proveniat ab homicidio caſuali, vel ab altero ad defenſionem, quod tamen tales habeant circumſtantias, ut ad ſacrorum Canonum præſcriptum ab irregularitatis incurſu non excuſet.

Iſta verò diſpenſatio pro minoribus tantùm ordinibus, ac pro ſimplicibus beneficiis prodeſt, non autem 12
ultrà ſe extendit, cum pro ordinibus majoribus, vel pro beneficiis curatis, ſeu pro canonicatibus in Cathedrali, vel in Collegiata, aliiſque ſimilibus, quibus ſimplicium vocabulum non congruit, Apoſtolica diſpenſatio neceſſaria ſit, quæ in occultis per Tribunal Pœnitentiariæ conceditur, vel reſpectivè denegatur, pro delicti qualitate, cum eiſdem circumſpectionibus, cum quibus in homicidio publico per Sacram Congregationem Concilii procedi ſolet.

An autem Epiſcopus concedat diſpenſationem pro- 13
prio ſubdito extra ejus diœceſim non derelicto domicilio moranti, ſub quæſtione eſt, in qua probabilior videtur affirmativa *aliqua colligit Pignatell. conſult. can. 20. apud quem concordantes.*

DISCURSUS XIII.

Ad Seſſionem 24. cap. 10. & 11.

SUMMARIUM.

1 *De incapacitate Regularium obtinendi beneficia ſæcularia.*

2 *Sunt etiam incapaces penſionum ſuper ſæcularibus.*

3 *Etiam ſignanter in Religionibus militaribus.*
4 *Declaratur de quibus militiis intelligatur.*
5 *An Canonici Regulares ſint capaces.*
6 *Quid de profeſſoribus Societatis Ieſu.*
7 *Regularibus ſolet aliquando diſpenſari.*
8 *Regularia non niſi Regularibus debentur.*
9 *De ſæculariſatione plurium Eccleſiarum Regularium.*
10 *De beneficiis, & dignitatibus Religionis Hieroſolymitana quomodo conferantur.*
11 *Non profeſſis in hac Religione ſolent reſervari penſiones.*
12 *An hac beneficia dicta Religionis ſint perpetua, vel manualia.*
13 *Quare in aliis Religionibus non audiantur iſta quæſtiones beneficiales.*

1 DIſponitur in his Decretis, ut Regulares, beneficiorum ſæcularium, quamvis curatorum, incapaces omninò exiſtant; Regularia verò non conferantur, niſi iis, qui in illius ordinis habitum jam ſuſceperint, ac religioſi ſint, ſive habitum ſuſcipere ac profeſſionem emittere velint, eamque ſtatutis temporibus emittant, unde propterea beneficialis propoſitio paſſim recepta prodit, ut ſæcularia ſæcularibus, regularia regularibus conferenda ſint, atque alias collatio invalida eſt, niſi Apoſtolica diſpenſatio accedat, *ſub tit. de beneſ. diſc. 64. & de penſion. diſc. 44.*

2 Quinimò regularium incapacitas in beneficiis ſæcularibus, ad penſiones etiam Eccleſiaſticas ſuper iiſdem extenditur, non ſolùm pro aſſequutione in futurum poſt profeſſionem, ſed etiam pro retentione beneficiorum vel penſionum, quæ in ſtatu ſæculari legitime obtenta ſint, ac poſſideantur, cum adhuc per profeſſionem in Religione ipſo jure vacatio beneficii, vel amiſſio penſionis reſultet, niſi accedat Apoſtolica diſpenſatio præventiva, ſeu quæ futuræ vacationi occurrat, illamque impediat, antiquum jus conſervando, potiùs in ratione curativa, quàm præſervativa, quod ad plures effectus nimium refert, ut in ſuis beneficiorum, ac penſionum peculiaribus ſedibus advertitur *dicto diſc. 44. de penſion.*

3 Procedit autem hæc incapacitas regularium, reſpectu beneficiorum, vel penſionum ſæcularium, ubi de illarum religionum profeſſoribus agatur, qui verè religioſi profeſſi dicendi ſunt, quia nempe prævio formali noviciatu, ad præſcriptum hujus Tridentini Concilii, ſolemnis fiat profeſſio; cum emiſſione trium formalium votorum, quamvis Religio ſit militaris, ut præſertim eſt illa S. Joannis Hieroſolymitani, dum profeſſio in ea eamdem producit incapacitatem, etiam reſpectu penſionum Eccleſiaſticarum ſuper beneficiis ſæcularibus *ibid.* Secùs autem, ubi de illis agatur militaribus Reli-
4 gionibus, aliiſve inſtitutis, quamvis à Sede Apoſtolica approbatis, in quibus id non verificetur, quia nempè per quamdam ſpeciem, ſeu imaginem profeſſionis, etiam cum alicujus habitus particularis ſuſceptione, quædam promiſſio obedientiæ, aliarumque virtutum fiat ut (ex. gr.) eſt militia, S. Stephani cum ſimilibus, quoniam iſti vere non ſunt religioſi venientes ſub Clero regulari, ut pluries in meis adnotationibus advertitur *ſub tit. de juriſdict. diſc. 92. & ſub tit. de jurepatr. diſc. 20.*

5 In Canonicis autem regularibus, adeſſe videtur quædam ſpecialitas, ut ſervitio Eccleſiarum ſæcularium curam animarum habentium addici valeant. *plura deſuper colligit Pignatel conſulat. canon. 44.*

6 Prout non circa novam aſſequutionem, ſed circa retentionem eorum, quæ in ſtatu ſæculari jam obtinebantur, ſpecialiter habetur in Societate Jeſu, non obſtante prima profeſſione, cum emiſſione trium votorum, quoniam donec fiat profeſſio magis ſolemnis, cum emiſſione quarti voti, per quam contrahitur omnimoda incapacitas, atque profitens conſtituitur in ſtatu medio, ob facilem reverſionem ad ſæculum, non quidem ex propria electione, liberaque voluntate, ut eſt in iis, qui adhuc novitiatum peragunt, ſed ob libertatem ſuperioris eos dimittendi *ſub tit. de Regularib. diſc. 63. ubi concordantes, & infra diſc. 35.*

Tam ſuper retentione quam etiam (licet rariùs) ſuper nova aſſequutione, diſpenſari ſolent regulares in 7
penſionibus Eccleſiaſticis ſuper fructibus beneficiorum ſæcularium, occurrendo, (ut dictum eſt) ceſſationi, quæ ex profeſſione reſultaret, nimium autem raro in beneficiis titulum collativum hæc diſpenſatio conceditur *dicto diſc. 44. de penſion.*

Quo verò ad alteram partem, ut beneficia regularia, 8
non tenantur niſi actualibus regularibus ejuſdem ordinis, vel ſaltem iis, qui Religionem ingredi, atque habitum ſuſcipere, ac profeſſionem emittere parati ſunt; Exceptis illis Monaſteriis regularibus, quæ Cardinalibus, ac prælatis ex Apoſtolica diſpenſatione, ipſorum beneficiorum natura non alterata, commendari ſolent; In Italia nullus videtur hujuſmodi quæſtionum caſus, quoniam, ut in regularium adnotationibus advertitur, omnes Religiones redactæ ſunt ad formam Reipublicæ, ac ſociativi regiminis omnium Monaſteriorum, cum diſtributione prælaturarum ad tempus per circulum, adeo ut non verificetur illa prælatura fixa Monaſteriorum, quæ ſingulariter, ac independenter regantur, ut erat antiquitus, cum id ſolùm in aliquibus Germaniæ & Galliæ, aliarumque regionum ultra montes Monaſteriis hodie praxis doceat, & quorum occaſione de iſto requiſito, ſeu capacitate in Rota, vel in Sacra Congregatione Conſiſtoriali agi ſolet *ſub tit. de juriſdict. diſc. 28. ſub tit. de Regular d. 19. & 53.*

In Hiſpania verò, antiquiori tempore, etiam in 9
Eccleſiis Cathedralibus, & Metropolitanis, aliiſque Collegiatis, frequens erat uſus Canonicorum regularium, qui tamen hodie nimium rarus remanet, cum adinſtar ejus, quod priùs in Italia practicatum eſt pro majori parte, illæ Eccleſiæ ad ſtatum ſæcularem redactæ fuerint *tit. de præeminent. diſc. 3. & ſeqq.*

Et quamvis occaſione Commendarum, ac dignita- 10
tum nempe Bajulivatuum, & Prioratuum, vel Mareſcialatuum Hieroſolymitanæ Regionis, frequentes quæſtiones beneficiales audiri ſoleant, non tamen in eis iſte punctus cadit, cum ex ejuſdem Religionis ſtabilimentis in non profeſſis certa ſit ſæcularium, vel novitiorum incapacitas, hujuſmodi commendas, vel dignitates obtinendi; Niſi Apoſtolica accedat diſpenſatio, quando Pontifex præveniendo ipſam Religionem, ſeu ejus Prælatos collatores hujuſmodi beneficia confert, quandoque in titulum, & quandoque in commendam cum diſpenſatione dicti requiſiti profeſſionis.

In iis autem, quæ conferuntur ab ipſa Religione, 11
ejuſque M. Magiſtro, & Conſilio, non datur iſte caſus, exceptis quibuſdam commeodis, quæ militibus devotionis concedi ſolent, cum hujuſmodi collatio, non pendeat ab arbitrio, ſeu libera facultate Religionis, ſed fieri debeat (reſpectu commendarum) per ordinem antianitatis, cum pluribus requiſitis, non ſolum profeſſionis, ſed etiam ſervitii militaris præſtiti in caravanis, ac reſidentiæ conventualis, quodque non ſit debitor ærarii, ac etiam ubi alia jam obtineatur commenda, cum ejus reſidentia, & melioratione; Reſpectu verò dignitatum, cum ordine benemerentiæ, ut latiùs, magiſque diſtinctè advertitur in meis adnotationibus beneficialibus *titul. de beneſ. diſcur. 98. & 69. & in aliis Melevitan. eodem tit. in ſupplemento.* Unde propterea cum non profeſſis, qui tamen habitum ſuſceperint, penſionum, vel aliquorum inferiorum beneficiorum de menſa ipſarum commendarum., ſeu dignitatum quæſtiones, quandoquè audiri ſolent *tit. de penſion. diſc. 42.*

De hujus autem Religionis beneficiis, aut prælaturis 12
frequenter in foro diſceptatur, eo quia licet adhuc retineant qualitatem manualem, quæ regularibus beneficiis connaturalis eſt; Attamen cum non ex gratia, ſed ex

juſtitia,

juſtitia, conferri ſoleant, ut ſupra, hinc proinde de facto perpetua ſunt, neque amittuntur, niſi per optionem majorum.

In aliarum autem Religionum prælaturis, officiorum
13 potiùs temporalium, quàm beneficiorum termini cadere videntur, ideoque ſuper eis ſummariè quæſtiones audiuntur ſolum in Sac. Congregatione Regularium occaſione electionis, quę invalida prętendatur, ſive malę diſtributionis, aut remotionis infra tempus conſuetum, ut in Regularium adnotationibus habetur *ſub tit. de Regular. pluries.*

DISCURSUS XIV.

Ad Seſſionem 21. de Reformat. cap. 1. & 2. & ſeſſ. 23. cap. 8. ac etiam ſeſſionem 24. cap. 1. 2. & 3.

SVMMARIVM.

1 *Collatio ordinum eſt de rebus gravioribus.*
2 *Recenſentur plures proviſiones conciliares in materia.*
3 *Accedente licentia proprii Epiſcopi nulla cadit dubitatio.*
4 *Certum eſt, quòd in aliena diœceſi illius diœceſis clerico ordines conferri non poſſunt.*
5 *Neque in aliena diœceſi conferri clerico diverſa diœceſis.*
6 *Quid de collatione facta ſubdito proprio in diœceſi aliena.*
7 *De collatione in propria diœceſi clerico alieno accidentaliter ſubdito.*
8 *De ſubjectione accidentali ratione domicilii, vel beneficii, aut familiaritatis.*
9 *Poteſt quis eſſe civis plurium locorum, ac ſubditus plurium diœceſum.*
10 *De domicilio, quando benè contractum cenſeatur.*
11 *De qualitate originaria quando adſit.*
12 *De familiaritate.*
13 *De beneficio ad hunc effectum.*
14 *De ſubjectione clerici alieni de diœceſi occupata ab infidelibus.*
15 *De Epiſcopis habentibus ſedem fixam in aliena diœceſi.*
16 *De contentione inter Epiſcopos viciniores Sede vacante.*
17 *In locis inferiori Prælato ſubjectis, ad quem pertineat collatio ordinum.*
18 *Quid in Regularibus profeſſis.*
19 *Epiſcopis titularibus interdicta eſt ordinatio etiam familiarium.*
20 *De Epiſcopis græcis.*
21 *De ratione ritus græci etiam in Italia, & frequentia exiguorum Epiſcopatuum.*
22 *An dentur duo Epiſcopi in una Eccleſia.*
23 *Epiſcopus an ſit Vicarius alterius Epiſcopi.*
24 *De quæſtione præcedentiæ inter Epiſcopos titulares, & actuales.*
25 *De ætate, aliiſque qualitatibus pro prima tonſura, & minoribus ordinibus, & de differentia inter tonſuram, & ordines.*
26 *De diligentiis adhibendis in prima tonſura.*
27 *De ætate pro ordinibus ſacris.*
28 *De literatura ad id neceſſaria.*
29 *De temporibus ordinationum, & interſtitiis.*
30 *Ordinum Collatio debet fieri gratis, & de fraudibus, quæ deſuper committuntur.*
31 *Ad ſacros ordines non fit promotio ſine titulo beneficii, vel patrimonii.*
32 *Beneficium hoc non poteſt reſignari.*
33 *Quale ad hunc effectum dicatur beneficium.*
34 *Penſio Eccleſiaſtica etiam ſufficit.*
35 *Quid de Cappellaniis manualibus, & ſervitoriis.*
36 *De patrimonio ejuſque prohibita alienatione.*
37 *De fraudibus, quæ deſuper committiti ſolent.*
38 *Quando dicatur proviſio ſufficient pro titulo.*
39 *De pœna Epiſcopi promoventis abſque dicto titulo.*
40 *In quibus Regularibus iſte titulus requiratur.*
41 *De pœnis Epiſcopi malè promoventis.*
42 *De pœnis malè promoti.*

CUm ordinum collatio, manuumque impoſitio, 1
ſit de gravioribus materiis, quæ in Eccleſia Catholica habeantur, dum ex hujus poteſtatis non benè reſultant; Hinc proindè Sacrum Concilium, plures dare curavit proviſiones, ob quarum diverſitatem, pro congrua adnotatione, & ne unus caſus, cum altero con- 2
fundatur, plures diverſi caſus diſtinguendi ſunt; Primò ſcilicet ubi agatur de Epiſcopo conferente ordines in aliena diœceſi perſonæ ſubditæ illi Diœceſano, in cujus diœceſi id agat, abſque aliqua propria competentia; Secundò de Epiſcopo conferente ordines, pariter in aliena diœceſi, perſonæ ejus non ſubditæ, non tamen ſubditæ illius Diœceſani, ſed alterius; Tertio ubi de collatione ordinum etiam in aliena diœceſi cum proprio ſubdito; Quartò ubi de collatione ordinum in diœceſi propria, ſubdito alienæ, vel nullius diœceſis; Quintò ubi de collatione ordinum perſonæ, de qua ſit quæſtio, an unius vel alterius diœceſis ſubdita ſit; Sextò in Epiſcopo titulari, nullam habente diœceſim, ſive in Epiſcopo ritus græci; Septimò ubi certa ſit poteſtas conferendi, adeo ut nulla ex dictis difficultatibus cadat, ſed ea ſit ſuper modo conferendi; Et demum octavo ſuper pœnis, quæ in præmiſſis caſibus illicitis, injunctæ ſiot, tam ordinanti, quàm ordinato reſpectivè.

In omnibus caſibus, ut ſupra, inſpectio cadit, quando collatio ordinum fiat abſque licentia, & commiſſione ejus, ad quem legitimè pertineat illos conferre, vel 3
alteri committere, ut conferat, quoniam ubi accedunt voluntas & poteſtas, tunc nulla cadit ratio dubitandi, ut literaliter ſupponitur in his Decretis conciliaribus, ac probat vulgare axioma, quod omnia veſtra facimus, quibus noſtram impertimur auctoritatem, Quare de ſingulis agendo.

Quatenus pertinet ad primum; ille eſt caſus indubitatus, cum contineat poſitivam duplicem turbationem, ac uſurpationem alienæ poteſtatis, & juriſdictionis, tam 4
circa perſonam, quam circa territorium, ordinando ſcilicet Clericum alienum, atque exercendo pontificalia in aliena Diœceſi, quod generaliter etiam extra collationem ordinum, non dato legitimo titulo particulari, eſt prohibitum ex inſinuatis ſupra *diſc. 6.*

Quoad ſecundum caſum, ordinationis non ſubditi proprii in aliena Diœceſi, cujus neque ſit ſubditus ille, 5
qui ordinatus eſt, puta quia Epiſcopus Tuſculanus in Diœceſi Albanen. ordinet ſubditum Diœceſis Veliternæ; Et tunc reſpectu Epiſcopi Albanen. in cujus territorio id geſtum eſt, quamvis ordinatio facta ſit cum licentia Epiſcopi Veliterni, illicitè actum dicitur ob genericam prohibitionem de qua *dicto diſc. 6.* ſuper exercitio pontificalium in genere, non autem ſuper collatione ordinum, cum in nihilo ei præjudicatum ſit, atque de hoc pertineat ad ſuperiorem perſonæ ordinatæ, cujus poteſtas turbata eſt, quatenus ejus licentia non acceſſerit.

Tertius eſt caſus ordinationis factæ ſubditi proprii in 6
Diœceſi aliena, & tunc pariter ex alia cauſa actus dici non poteſt illicitus, niſi ob uſum pontificalium juxta præmiſſam genericam prohibitionem; Unde propterea ſi ageretur de conceſſione primæ tonſuræ, quæ nullum exigit uſum pontificalium, ſed etiam in cubiculo, privato more dari poteſt, ſi id cum proprio ſubdito fiat, una opinio credit, quod Diœceſanus conqueri non poteſt, cum in nihilo ejus juriſdictio turbari dicatur, ſuper quo locus veritati relinquitur.

Quartus eſt ordinationis in propria Diœceſi ſub-

diti alieni, quoties ille dici non poſſit quoque ſub-
7 ditus proprius, adcò ut practicari valeat cumulativa
ſubjectio diverſis reſpectibus, Et tunc pariter planum
eſt quod actus ſit illlcitus, quoniam licet bene exerceau-
tur pontificalia io proprio territorio, attamen malè ſit
collatio ordinum ſubdito non proprio, cum non de-
beat unus paſtor ſe ingerere in ovibus alieni ovilis, quæ
alteri paſtori commiſſæ ſint.

8 Quare diſputandi ratio cadit, quando prætendatur
ſubjectio accidentalis, etiam cum Clerico alienæ diœ-
ceſis, puta quia eſſet quis originarius unius diœceſis,
prætendatur autem effectus domiciliatius alterius; Si-
ve quod effectus ſit ſubditus illius Epiſcopi, ratione fa-
miliaritatis, aut ratione beneficii, quod in ea diœceſi
quæſierit; Iſta etenim ſunt tria capita, ex quibus, uni
Diœceſano conceditur facultas conferendi ordines per-
ſonæ, quæ naturaliter, ac inſpecta origine, ſit de diœ-
ceſi aliena.

9 Quemadmodum enim generaliter in prophanis
receptum eſt, ut quis retinere poſſit comp.tib.liter du-
plicem veram civilitatem, unam ſcilicet originariam,
& alteram domiciliariam; *de præeminent. diſc. 36. &
ſeqq.* Ac etiam poteſt eſſe ſubditus plurium diverſis reſ-
pectibus, unius ſcilicet ratione originis, alterius verò
ratione domicilii, & alterius ratione delicti vel con-
tractus, ac etiam alterius ratione rei ſitæ; *de juriſdict.
57. & ſeqq. & de judic. diſc. 3.* Ita poteſt eſſe ſubditus
plurium Epiſcoporum ex dictis diverſis reſpectibus,
originis, domicilii, familiaritatis & beneficiis *plura
colligunt Barboſ. de Epiſcop. alleg. 4. & alii moderni Col-
lectores paſſim.*

Verùm quia ex his prætextibus, fraus dictis prohi-
bitionibus de facili fieri ſolet; Hinc proinde nimium
10 circumſpectè procedendum eſt in iſtorum requiſitorum
verificatione, ſuper qua frequentius cadunt quæſtiones;
præſertim verò circa domicilium, quando ſcilicet
iſtud ad hunc effectum, legitimè contractum dicatur nec
ne; Atque ſuper hoc DD. nimium ſe involvere vi-
dentur cum conſueta opinionum varietate; Aliis præ-
ciſè exigentibus decennalem habitationem; aliis verò
opinantibus, ut ſola declaratio animi ſufficiat etiam
ſine lapſu temporis; Et aliis credentibus, ut neutrum
ſufficiat ſine aliis adminiculis facti, puta mediante ac-
quiſitione bonorum ſtabilium, ac formali apertura do-
mus cum familia, tanquam verè in propria patria, ita
verè ſibi conſtituta.

Verius autem videtur, ut iſta ſit quæſtio potiùs fa-
11 cti quàm juris, ideoque apta non ſit certam recipere
regulam generalem cuicumque caſui applicabilem,
ſed ejus deciſio pendeat ex facti qualitate, & circum-
ſtantiis, quoniam ſtant bene ſimul, ut quis non ſolum
per decem, ſed etiam per viginti, & triginta annos, ac
majus tempus in loco moretur cum familia, & domo
formali, ac etiam cum acquiſitione bonorum ſtabilium,
& tamen illius loci domiciliatius non fiat, quia nem-
pè ejus habitatio ibi fuerit occaſionalis, ex cauſa offi-
cii, vel mercaturæ, aut alicujus muneris; Et è conver-
ſo ejus habitatio non fuerit decennalis, ſed tamen ta-
les accedant circunſtantiæ, quod ſecum ferant verum
domicilium fixum. *De his agitur ſub tit. præeminent.
diſc. 63. & 37. & de Regal. diſc. 140. & de Canon. & Ca-
pitulo diſc. 21.*

Idemque dicendum eſt circa originem, quoniam li-
cet de jure ad alios effectus prophanos, præſertim ho-
norificos, iſta civilitas non amittatur per habitationem,
12 etiam verè domiciliariam, quæ alibi ſequatur, quini-
mò ſufficiat origo patris, atque in plurium ſententia,
etiam illa avi, quamvis ipſe in patria domiciliaria na-
tus eſſet; Clarius verò ubi parentum, ac majorum ha-
bitatio fuiſſet occaſionalis, cùm tunc retineatur ci-
vilitas originaria, perinde ac ſi verè, & realiter ſe-
quuta eſſet; *ibid. de matrimonio diſcurſ. 14.* Adhuc ta-
men cum debita circumſpectione procedendum eſt, ne
ſit color quæſitus, atque ſit talis origo remota, ut deſerta
videantur; ideoque totum pendet ex circunſtantiis
facti.

Idemque quoad alterum ſubjectionis caput, ratione
familiaritatis, non ſolùm ratione temporis triennalis
continui, ſed etiam, ut ea ſit vera, & realis, cum copu-
lativo concurſu duplicis requiſiti, mentis ſcilicet, & den-
tis, de quibus requiſitis frequentiùs in foru agitur in ma-
teria beneficiali ad effectum reſervationis ratione fami-
liaritatis Cardinalium, *de benef. diſc. 6. & 11.* ut pariter
non ſit color quæſitus, ac in fraudem, quæ frequentiùs
in hoc committi ſolet; ideoque pariter ex facti circun-
ſtantiis deciſio pendet.

Et quoad beneficium, illud debet eſſe verè reſiden-
tiale cum annexione ordinis, vel de præciſa neceſſitate, 13
vel ſaltem de morali, puta quia ſit proviſus de Eccle-
ſia parochiali, vel de canonicatu, alioque beneficio re-
ſidentiali, & ſervitorio in Eccleſia Cathedrali, vel Col-
legiata; Secùs autem ubi (ut quandoque practicari vi-
di) agatur de beneficio ſimplici, nullam præſeferente
arctationem ordinum, & quod affectatè ad hunc effe-
ctum procurari ſolet, quamvis exigui redditus, imò
quandoque de novo erigi juxta illam frequentem pra-
xim, quam habemus in illis valdè exiguis, ac penè
idealibus beneficiis, quæ erigantur, vel acquirantur ad
effectum gaudendi privilegio fori abſque requiſitis ab
hoc Sacro Concilio præſcriptis, cum utique iſta ſpecies
beneficiorum ad id ſufficere non debeat; *Barb. & alii
ibid.* Quinimò neque altera reſidentialium, atque ſe-
cum ferentium arctationem, niſi quando ſincere obti-
neantur animo retinendi, cùm frequens praxis doceat,
quod fraudulenter affectari ſolent pro hoc fine obtinen-
di ordines, qui parum digno à proprio Diœceſano ne-
gentur, ut eis obtentis, beneficium dimittatur, atque ad
propriam diœceſim ſeu conſuetum domicilium ſemper
animo retentum, reverſio fiat, ideoque totum pendet
ex facti circunſtantiis, neque deſuper certa regula ſta-
tui poteſt.

Circa quintum caſum ſupra diſtinctum, quod colla-
tio fiat perſonæ, de qua ſit quæſtio, an collatoris, vel al- 14
terius ſubdita ſit; Ultra dictas ſpecies accidentalis ſub-
jectionis in præcedenti caſu recenſitas, plures aliæ ſpe-
cies dari poſſunt; Primò nempè in illis perſonis, quæ
nullam habeant actualem Catholicam diœceſum, pro-
priumque Catholicum Antiſtitem, quia nempe, eorum
originaria diœceſis ab infidelibus, vel ab hæreticis oc-
cupata ſit, undè propterea ad hoc ut catholicè vivere
valeant, in alienas diœceſes Catholicas confugiant;
Tunc etenim de jure efficiuntur ſubditi, ac Diœceſani
illius diœceſis, in qua ſe receperint, ſed quoniam poſt-
quam ſe receperunt in noa Diœceſi, ſe transferre ſolent
in aliam, hinc proinde cadere ſolet iſta quæſtio, an An-
tiſtes illius ſecundæ, illum ordinare valeat, ſine licen-
tia ejus cujus primò diœceſanus effectus eſt, idque pa-
riter certam non recipit regulam; ſed ex facti qualitate,
& circunſtantiis deciſionem expectat, ut in juriſdictio-
nalium rerum adnotationibus ſpecialiter advertitur. *de
juriſd. diſc. 32.*

Secundò, ubi agatur de illis Epiſcopis, qui ex con- 15
ceſſione Apoſtolica, fixam ſedem habeant in aliena
diœceſi, cum plena juriſdictione Epiſcopali, in aliqua
Eccleſia, & Clericis ibi inſervientibus, undè propte-
rea oporteat aſſumere ad ſervitium, & ordinare perſo-
nas, quæ naturaliter, atque inſpecta origine, ſint ſubdi-
tæ Diœceſani, juxta alias inſinuatum exemplum Epiſ-
copi Feſulani in Civitate Florentiæ, Archiepiſcopi
Nazareni in Oppido Baroli Diœceſis Traen. & Car-
dinalis Protectoris Almæ domus Lauretanæ cum ſi-
milibus, *eodem tit. de juriſdict. diſc. 20. & in ejus ſup-
plemento.*

Tertiò, ubi agatur de Clericis alienæ Diœceſis, ſu-
per quorum ordinatione contentio ſit inter duos Epiſ- 16
copos vicinos ob impedimentum proprii Diœceſa-
ni, ut contingit Sede vacante in primo ejus anno,
in quo per iſtud Concilium interdicta eſt Capitulo,

vel

vel ejus Vicario iſti poteſtas, undè propterea deſuper obtinentur literæ Apoſtolicæ directæ Epiſcopo viciniori, quod etiam poſt annum ſequi ſolet occaſione diſpenſationis interſtitiorum, vel ſimilis, cum Papa ejuſque Dataria, vel Secretaria Brevium non ſcribat Capitulo, vel ejus Vicario, undè propterea quæſtio cadit, quiſnam ſit vicinior, quod pariter facti quæſtionem continet, cujus deciſio pendet à menſura diſtantiæ, attendenda ab una Eccleſia ad alteram, non autem à loco, de quo ſit ille qui ordinari debeat, cum vicinitas regulетur à capite, non autem à membris, *eodem tit. de juriſdiction. diſ.50.*

17 Et quarò magis, ac frequentius, ubi perſonæ ordinandæ habeant Prælatum inferiorem cum Ordinaria ſpirituali, ſeu quaſi Epiſcopali juriſdictione, dictuſque Prælatus alicui Epiſcopo licentiam concedat ordinandi proprium ſubditum, id autem impugnet Epiſcopus, in cujus diœceſi ſitus ſit locus habens hunc inferiorem Prælatum, ſive ille qui ſit vicinior, atque contendat id ad ſe pertinere, neque alteri per Prælatum inferiorem committi poſſe.

In hoc autem diſtinctio eſt, Aut agitur de locis, vel Eccleſiis verè ſitis in aliena diœceſi, undè propterea intret ſolùm ratio, tam exemptionis paſſivæ, à Diœceſano, quàm etiam juriſdictionis activæ Prælati inferioris cum illius loci clero, & populo, ſive cum certo genere perſonarum; Aut verò agatur de illis locis, quæ ſint verè Nullius extra omnem diœceſim, cum vero, ac materiali territorio ſeparato, tanquam per ſpeciem diœceſis illius inferioris Prælati, qui verus Ordinarius cenſendus veniat juxta alias recenſitas inferiorum Prælatorum ſpecies.

In prima ſpecie illorum inferiorum Prælatorum exemptorum verè exiſtentium intra fines alienæ diœce-
18 ſis, diſtinctio eſt inter ſæculares, & regulares; Ubi etenim agitur de Regularibus profeſſis, qui ad titulum Religionis, & paupertatis ad ordines promoventur; Tunc ad Superiores regulares pertinet eligere Antiſtitem, à quo promoveri debeant, quoniam ob pluries inſinuatam laudabilem introductionem regiminis Religionum ad formam Univerſitatis, vel Reipublicæ cum crebris obedientianis mutationibus Religioſorum de loco ad locum, ita Religioſi profeſſi de nulla certa diœceſi eſſe videntur, *apud Barboſ. dict. alleg.4. & alios Collectores paſſim.*

Ubi verò agatur de illis, qui ſint de clero, & populo ſæculari, hodie ex his conciliaribus Decretis, neglecta quavis ampla exemptione, extra controverſiam eſt, ut hujuſmodi inferiores Prælati iſtam non habeant poteſtatem, quæ pertinet ad Ordinarium, ſeu Diœceſanum jure delegationis factæ à Sacro Concilio Tridentino, adeo ut nulla deſuper dignoſcatur differentia inter exemptos, & non exemptos.

Ubi verò agatur de loco verè Nullius cum territorio ſeparato; In illis primis temporibus poſt Concilii publicationem id in ambiguo fuit, undè propterea per hanc Sacram Congregationem proviſionaliter Epiſcopo viciniori commiſſum fuit, donec punctus maturius decideretur; Deindeque aliquibus ex hujuſmodi Prælatis inſtantibus, pro eis prodierunt reſolutiones, ut ſcilicet ipſis facultas competeret concedendi literas dimiſſoriales cuicumque Catholico Antiſtiti eis benè viſo diſectus, eo modo, quo cuilibet loci Ordinario licet; Aliqui verò id neglexerunt, undè propterea diu in dicta proviſione continuatum eſt, eis verò moderno tempore idem petentibus per Sacram Congregationem denegatum fuit, cum modernæ Congregationis ſenſus videatur, ut etiam in his Prælatis Nullius quoad ordinum collationem iſta conciliaris diſpoſitio procedat, quod ad viciniorem Epiſcopum pertineat, ideoque obſervantia in hoc nimium conferre videtur, *de juriſdict. diſc.16.*

Sextus caſus duplicem habet inſpectionem, unam ſcilicet Epiſcoporum titularium, & alteram Epiſcoporum ritus Græci; In prima ſpecie, cautum eſt, ut nullatenus hæc facultas tribuatur Epiſcopo titulari, adeo ut nulla in eis competentia intret; Non poteſt enim intrare illa originis, minuſque domicilii vel beneficii, cum in Titularibus nullum ex his verificabile remaneat, quamvis aliquis de Eccleſia ab infidelibus occupata ad loca catholica veniat, ut catholicè vivat, quoniam efficitur ſubditus illius diœceſis, ut ſupra inſinuatur; Unde 19
propterea remaneret ſolus titulus familiaritatis, qui per hoc Decretum conciliare ſublatus fuit, dum ſub hoc prætextu plures committebantur fraudes atque multi, qui ob illiteraturam, vel ob vitam, & mores, aliaſve juſtas cauſas per Ordinarium repellebantur, ita ordines aſſumebant.

De Epiſcopis autem ritus Græci, in his Decretis non diſponitur, niſi implicitè ſub nomine Titulatium, 20
quales aliquando eſſe ſolent illi, qui in Eccleſia Latina converſantur; Eſt bene verum, quod adſunt quoque illi, qui diœceſim actualem habent in illis partibus, in quibus eodem ritu retento, damnatoque ſchyſmate Græcorum, recognoſcatur, obedientia Papæ, ac unitas Eccleſiæ Romanæ; In Italiam verò venire ſolent, ibique aliquo tempore permanere, occaſione certiorandi de ſtatu Eccleſiæ S. Congregationem de Propaganda Fide, atque aliquam ſubventionem ab ea obtinendi; Sive etiam, quia in pleriſque partibus præſertim in provinciis utriuſque Calabriæ Lucaniæ, ſeu Baſilicatæ & Hydrunti, plura adſunt oppida, vel caſtra Græcorum, vel Albanenſium ritu Græco adhuc viventium cum clericis in ſacris uxorem habentibus, qui ritu Græco ordinantur, ideoque licet ſubditi ſint Epiſcopo Latino, in cujus diœceſi morantur, atque nonniſi de ejus licentia, & delegatione ad ordines promoveri poſſint, attamen eos recipere debent ab aliquo Epiſcopo Græco, eo quia diverſa eſt forma collationis ordinum inter Eccleſiam Græcam, & Latinam, *de Regalibus diſc.60.*

Ideoque antiquiori tempore frequens erat uſus ritus Græci in Italia, præſertim in partibus reſpondentibus ad mare Adriaticum, vel Jonium ob dominationem 21
Imperatoris Conſtantinopolitani, qua durante, iſtæ partes, vel regiones, in ſchyſmate Græcorum vivere coactæ fuerunt, ſub obedientia Patriarchæ Conſtantinopolitani; qui plures Epiſcopatus erexit, undè provenit illud inconveniens, præſertim in Apulia, apud omnes alicujus admirationis, quod ſcilicet locus cum valdè exiguo territorio ſine diœceſi proprium habet Epiſcopum, adeo ut eis parochorum habentium uſum pontificalium, titulus magis congruat, quod ſcilicet poſtquam ſequuta expulſione Græcorum per Normandos, iſtæ partes ad unitatem, ac obedientiam Eccleſiæ Romanæ redierunt, atque continuationem Epiſcopi Græci, ac etiam deputationem alterius Epiſcopi ritus Latini, per aliquod tempus practicare oportuit, quod tamen modernis temporibus ab aula receſſiſſe videtur *de præeminent. diſc.3. & ſeq. de hac materia, & de juriſdict. diſc.20.*

Id autem unitati Eccleſiæ Cathedralis non, adverſatur, quoniam licet regolariter non detur, niſi unus 22
Eccleſiæ Cathedralis Epiſcopus, ex ratione inconvenientis, ne una ſponſa duos habeat viros, ſive quod unum corpus, duo habeat capita; Attamen, quemadmodum compatibiliter (ut alibi inſinuatur) plures Eccleſiæ materiales, ſociativo quodam jure concurrere poſſunt ad efformandam unicam Cathedralem abſque unitatis præjudicio, *de præminent. diſc.2. cum pluribus ſeqq.*

Ac etiam plures perſonæ materiales conſtituere poſſunt unicam perſonam formalem, ſeu intellectualem rectoris Eccleſiæ parochialis; Ita pariter pro reſpectuum diverſitate dari poſſunt in eadem Eccleſia Cathedrali eademque diœceſi duo Epiſcopi, unus pro ritu Latino, & alter pro ritu Græco *ibidem.* Vel quia dicto ſociativo jure, iſtæ duæ perſonæ materiales pro meliori admini-

*C ſtratione

ſtratione Eccleſiæ habentis utrumque rituum, efforment
unam intellectualem, Vel, quia unus revera ſit Epiſco-
pus, & Eccleſiæ ſponſus, ille ſcilicet ritus Latini; Alter
verò adjutoris, ac vicarii partis gerat, qui in Epiſcopali
ordine conſtitutus eſt pro exercitio pontificalium præ-
fati ritus diverſi, quod Epiſcopo Latino non con-
gruit.

Eo modo quo plures magni, & qualificati Præſules,
23 præſertim in Germania, & quandoque etiam in Hiſ-
pania, & in Italia retinent pro vicariis perſonas in
Epiſcopali dignitate conſtitutas, præſertim Epiſcopos
titulares,& quandoque etiam actuales aliquam exiguam
adjacentem diœceſim habentes, quod etiam in Italia
per Sacram Congregationem (licet rarò) permitti ſo-
let; Iſtique Epiſcopi adjutores vulgò præſertim in Ger-
mania appellantur, undè quando Archiepiſcopatum
titularem habeant, ſive ſint Epiſcopi antiquiores, oriri
24 ſolent quæſtiones præcedentiæ cum actualibus Epiſco-
pis ſuffraganeis illius Metropolitani, cui hunc famula-
tum præſtant, ut in meis præeminentiarum rerum ad-
notationibus habetur, *de praeminent. diſt.* 16

Septimus eſt caſus collationis ordinum, quæ citra
omnem poteſtatis quæſtionem, per Epiſcopum in pro-
pria diœceſi fiat proprio ſubdito diœceſano; Et tunc
intrat inſpectio ſuper modo tenendo, ut bene iſta col-
latio ſequatur, unde propterea per hæc decreta ad tol-
lendos abuſus, qui irrepſerant, plures prodierunt pro-
viſiones; Primò nempè, circa habilitatem perſonæ,
ut ſcilicet ordines non conferantur, niſi perſonis habi-
libus ac dignis, non autem indignis, vel incapacibus
ratione ætatis, vel ratione illiteraturæ, ſive natalium,
aut criminis, & irregularitatis juxta ordinum quali-
tatem.

Ubi enim agitur de prima tonſura ex communi, ac
recepto ſenſu DD. ſufficit ætas ſeptem annorum, atque
alia non deſideratur litteratura, niſi quod ſaltem ſciant
25 ſcribere, neque ad hunc effectum obſtat defectus nata-
lium, vel irregularitatis, cum ſuper eis Epiſcopus diſ-
penſet; Idemque in quatuor minoribus ordinibus, in
quibus tamen aliqua major ætas non tamen certa,& pre-
finita, & aliqua major literatura ſuper intelligentia lin-
guæ latinæ, vel ſaltem quod adſit habilitas, ac aliqua
honeſta præparatio ad illam obtinendam.

Malè autem agant Epiſcopi, ſi criminoſos & inquiſi-
tos ad hujuſmodi etiam minores ordines, ac præſertim
ad primam tonſuram promovent, undè propterea S.
26 Congregatio Epiſcoporum, vel iſta Concilii pruden-
ter injunxit, ut ad inſtar matrimonii publicationes in
Eccleſia fieri debeant de promovendis ad primam ton-
ſuram.

Diverſum autem eſt in ordinibus ſacris, pro quibus,
neceſſarii ſunt legitimi natales, eiſque Epiſcopus non
diſpenſat, ſed neceſſaria eſt diſpenſatio Apoſtolica, ac
27 etiam obſtat irregularitas, ideoque irregulares ad eos
promovendi non ſunt, necnon præfinita eſt certa ætas;
Pro Subdiaconatu ſcilicet illa anni vigeſimi primi com-
pleti, adeo ut ſufficiat attigiſſe unam diem anni vigeſi-
mi ſecundi; Pro Diaconatu initium anni vigeſimi tertii;
Et pro Præsbyteratu initium anni vigeſimi quinti; Niſi
accedat diſpenſatio Apoſtolica, quæ regulariter pro tre-
decim menſibus concedi ſolet, rarò autem, & ex gratia
ſpeciali pro tempore majori.

Obſtat quoque pro his ordinibus illiteratura, quæ
ſpeciem irregularitatis cauſat ubi ad minus non habea-
28 tur notitia linguæ latinæ, quamvis per Concilium ali-
qua major literatura, ſaltim in Theologia morali, ſeu
in caſibus conſcientiæ deſiderari videatur, idque diver-
ſam habet praxim pro diverſis locorum moribus, ſeu
etiam ex majori, vel minori Epiſcoporum zelo, & dili-
gentia; In illis enim partibus, in quibus incolæ, inge-
nioſi, ac ſtudioſi ſint, unde propterea literatorum co-
pia habeatur magis circunſpectè, ac rigoroſè procedi
ſolet, atque ſacri ordines non conferuntur, niſi bene
verſatis ſaltim in Theologia morali; In aliis verò, in
quibus naturaliter incolæ ſint groſſolani, vel parum ſtu-
dioſi, ut præſertim eſt in Apulia, ſive in parvis & ob-
ſcuris locis, in quibus ſtudiorum occaſio non habeatur,
tunc mediocris, ac talis qualis notitia linguæ latinæ re-
putatur magna litteratura.

Aliud requiſitum conſiſtit in temporibus, quæ in-
terſtitia nuncupantur, ſiquidem prima tonſura, & qua-
tuor minores ordines, quocumque tempore conferri
poſſunt, cum ea differentia, quod prima tonſura, (ut 29
ſupra dictum eſt,) nullum exigit uſum pontificalium,
ſed quacumque die, & hora, etiam in camera,& privato
more conferri poteſt, cum una opinio credat non eſſe
ordinem, ſed ſolum introductionem ad ordines, adſcrip-
tionem militiæ cœleſti; alii verò ordines conferri de-
bent diebus feſtivis, inter miſſæ ſolemnia, vel in
ejus celebratione.

Pro ordinibus autem ſacris, ſtatuta ſunt certa anni
tempora, extra quæ ſine Apoſtolica diſpenſatione Epiſ-
copus ordinationes, quæ ita ſolemnes, ac publicæ dicun-
tur, tenere non poteſt, atque nonniſi unus ordo ſacer,
uni eidemque perſonæ conferri poteſt, ſolaque poteſtas
diſpenſandi, quæ Epiſcopo in his interſtitiis concedi-
tur, eſt circa illud ſpatium anni, quod ab hoc ſacro
Concilio præſcribitur inter diaconatum & Præsbyte-
ratum; Ac etiam promoti ad unum ordinem, non de-
bent ad alium ſacrum promoveri niſi prius in eo mi-
niſtraverint; De facili autem iſta promotio per ſaltum
hodie practicatur ob nimiam facilitatem conceſſionis
Apoſtolicæ diſpenſationis ſuper his interſtitiis, quod-
que in tribus diebus feſtivis omnes ordines obtineri
poſſint.

Aliud eſt præcipuum requiſitum à ſacro Concilio
enixè deſideratum, ut ordinum quorumcumque etiam
minorum collatio gratis, & abſque aliqua mercede 30
etiam à ſponte dantibus fieri debeat; Verùm hoc De-
cretum parum ſervatur, quoniam ultra munera & cor-
ruptelas, quibus improbi,ac ſimoniaci Epiſcopi nimium
vacant; Adhuc etiam publicè, & ſub ſpecie licitæ rei,
ex ordinationibus notabilia obtinent emolumenta ſub
nomine actorum judicialium quæ facere oporteat pro
juſtificatione vitæ, ac morum, & legitimorum nata-
lium, aliorumque requiſitorum, & præſertim ſufficien-
tis beneficii, vel patrimonii, idque cauſa eſt, ut Epiſ-
copi cum tam magno abuſu ſint adeò faciles,& frequen-
tes in ordinum collatione, ac etiam dictorum requiſito-
rum verificationem frequentiùs cum exacta diligentia
affectare ſolent pro notabilibus emolumentis actorum,
quæ pro majori parte tendunt ad ipſorum Epiſcoporum
utilitatem; Vel quia Cancellariam locant pro annua,
vel menſtrua penſione; Vel quia eorumdem emolumen-
torum quotam obtineant, reliqua dimiſſa Vicario, &
Cancellario loco ſolatii, ſeu mercedis, & conſequen-
ter collationes ordinum, iſto decreto non obſtante, re-
cenſeri ſolent inter corpora reddituum, eodem modo
quo recenſentur procurationes, ac alimenta viſitationis,
non obſtantibus pleriſque decretis, ac proviſionibus ſa-
cræ Congregationis, quoniam punctus eſt circa obſer-
vantiam, quoniam cum non facilis ſit continuus ſubdi-
torum recurſus ad S.Congregationem, atque magis for-
tè expediat iſtas pati concuſſiones, quàm recurſuum in-
commoda & diſpendia; Hinc ſecluſo remedio timo-
ratæ conſcientiæ, ac honeſtatis ipſorum Epiſcoporum,
quorum plures qualificati Prælati exactè id ſervant iſta
remedia non proſunt.

Quartum eſt requiſitum, ut ad ſacros ordines promo-
veri non debeant, niſi ſufficienter proviſi de Eccleſia-
ſtico beneficio, vel de patrimonio, ex quo decenter vi- 31
vere valeant, ne alias cum ordinis Clericalis dedecore
mendicare cogantur, cum prohibitione reſignationis
hujuſmodi beneficiorum, vel alienationis bonorum,
ad quorum titulum promotio ad ordines facta ſit.

Hinc ubi ad beneficii titulum id ſequutum ſit, ad
iſtius decreti limites, recepta eſt beneficialis conclu-
ſio, ut in hujuſmodi beneficii reſignatione, quamvis 32
in

In manibus Papæ facta ſit, ſpecialis mentio hujus qua-
litatis fieri debeat, ac alias ea irrita cenſeatur, ut in ſua
beneficiali ſede latiùs advertitur, *de benefic. diſc.37.*

Quæſtiones itaque in propoſito cadere ſolent, quid-
nam ſub nomine beneficii ad hunc effectum cadat, ut
33 ad ejus titulum promotio fieri valeat; Cumque Con-
cilium patrimonio quoque contenteur, hinc proindè
verius, magiſque receptum eſt, æquipollentem provi-
ſionem ſufficere, quamvis in ſtricta juris cenſura, Ec-
cleſiaſtici beneficii nomen non competat, ut illæ ſunt
capellaniæ, quibus utpotè cum legitima auctoritate non
erectis, beneficii nomen non congruit, ſed potius le-
gati pii, undè propterea regulæ beneficiales non in-
trant, quoniam ſufficit, ut ejus titulus, quamvis pro-
phanus perpetuus eſſet; Sive ubi etiam de ſui natura ma-
nualis, atque ad nutum amovibilis adhuc tamen per ac-
cideos in ea perſona perpetuus ſit, quia nempè illi, ad
quos amovere pertinet, id agere validè permittant, *eo-
dem tit. de benefic. diſc.97.*

Prout etiam Eccleſiaſtica penſio cum legitima aucto-
34 ritate reſervata, ad id ſufficiens reputatur *Barboſ. dict.
alleg.4. & alii communiter.* Secùs autem ubi de iis merè
ſervitoriis, ac manualibus capellaniis, vel muneribus
agatur, in quibus nullus accedat titulus, qui hanc ſecu-
35 ritatem inducat, *dict. diſc.97. de benef.*

Adhuc tamen in hac ſpecie diſtinctio eſt, an de illa
capellania, vel alio ſervitorio manuali munere agatur,
qui famulatus ſpeciem redoleat, ut in illis clericis con-
tingit, qui ex alicujus Eccleſiæ adminiſtratorum depu-
tatione illius ſervitio ſub menſtruo, aut annuo, ſeu diur-
no ſtipendio adſcribuntur, ſecùs autem, ubi licet nullus
ſpecialis, vel perſonalis titulus accedat, attamen pro-
movendus tale jus habeat, ut titulo æquipolleat, adeo
ut illud ſervitium, etiam ex parte recipientis neceſſa-
rium ſit, neque libera competat dimittendi facultas,
juxta frequentem praxim, non ſolùm parochialium, ſed
etiam collegiatarum, & cathedralium, ad quarum ſer-
vitium ex conſuetudine cum numero præfinito, vel ſine,
loci cives, ſeu nationales, qui certas habeant qualita-
tes, recipiuntur ad quamdam maſſam, ſeu participa-
tionem, ut in capitulatium rerum ſede, ac notis ad-
vertitur, *De Can. & Capit. diſc.17. cum plur. ſeq.* quo-
niam ad hujus ſervitii titulum, promotionem fieri
poſſe receptum eſt, cum beneficio, vel titulatæ per-
petuæ capellaniæ, ſpectato affectu, id æquipolleat, *ibi-
dem.*

Hujuſmodi autem proviſione ceſſante, alia ſuccedit,
36 cujus frequentior eſt uſus, ad titulum patrimonii tem-
poralium ſcilicet bonorum ac redditum, quorum alie-
natio, vel etiam obligatio interdicta eſt, ſpectato quo-
que effectu, ne ſcilicet exindè libera fructuum, vel red-
dituum perceptio impediatur, donec ipſe clericus vi-
vat, ſive aliunde proviſionem æquivalentem obtineat,
ſpectato effectu, non autem verbali forma; Atque ſi
bona magni redditus deſuper aſſignata ſint, non in
omnibus hæc alienandi, vel obligandi prohibitio ur-
get, ſed in ea rata, quæ congruæ ſubſtentationi pro
loci moribus adaptata ſit, juxta declarationes, vel di-
ſtinctiones, de quibus pro qualitate perſonarum in ſe-
de prohibitarum alienationum in meis adnotationibus
actum habetur, *de alienat. & contract. diſc.38.*

Fraudes autem deſuper committi frequens praxis do-
cet, ut ſcilicet clericis ad ordines promoveri cupien-
37 tibus, iſtamque non habentibus proviſionem, à con-
junctis vel benevolis ſimulatæ fiant donationes bono-
rum, vel redditum, ſimulationis expreſſæ declara-
tione per diverſam ſcripturam reportata; Adhuc ta-
men, ubi effectus jam conſumatus eſſet, adeo ut re
non integra ſimulatio detegatur, in nulla ratione haben-
da eſt, atque præcedens conventio, vel declaratio do-
natorem non relevat, ob mixturam juris tertii, Epiſ-
copi ſcilicet promovennis, quem alias lex ad alimenta
promoto ſuppeditanda obligat. Vel etiam ut ob ſe-
cundarium jus vel intereſſe ipſius ordinis clericalis do-
natio firma remaneat; Ad inſtar, eorum, quæ in con-
ſimili prophana donatione habentur carnalis matrimo-
nii contemplatione facta, ut hujuſmodi occultæ, ad
fraudulentæ conventiones, vel declarationes, ſeu etiam
retrodonationes, quibus eadem congruat ratio, pro in-
fectis haberi debeant, *de donat. diſcur.1. & ſeqq. & in
ſpecie diſc.11.*

Super redditus, vel emolumenti quantitate, ſive de
beneficio, ſive de patrimonio, aliave æquipollenti pro-
viſione agatur, certa regula deſuper ſtatui non poteſt, 38
cum ex regionum, ſeu locorum diverſa qualitate id pen-
deat, ratione majoris, vel minoris victualium affluen-
tiæ, unde propterea ad congruam ſuſtentationem ma-
jor proviſio neceſſaria ſit, vel reſpectivè minor ſufficiat,
ideoque cujuſlibet diœceſis legi diœceſanæ, vel Syno-
dali quatenus adſit, ſeu conſuetudini deferendum eſt,
cum non implicet, ut in eademmet diœceſi diverſa ſit
taxa pro locorum, vel regionum diverſitate, ubi præ-
ſertim de ampla diœceſi agatur, cum alter eſſe ſoleat
victualium valor, ſeu vivendi honorificentior uſus in
Civitate, vel in conſpicuis, ac civilibus oppidis, quàm
in caſtris & pagis, ideoque prudenti Epiſcopi arbitrio
id remiſſum eſt, *dicta diſc.38. de alien. & contract.*

Quamvis autem, Epiſcopo alias malè proviſum or-
dinanti, lex onus imponat ſuppeditandi ordinato ali-
menta; Nunquam tamen praxis id docet, quoniam pro
frequentiori contingentia, promoti non remanent in 39
duobus primis ſacris ordinibus, ſed aſſumunt ſacerdo-
tium, quod ſufficientem proviſionem ad victum præ-
bere ſolet cum eleemoſyna celebrationis miſſæ diurur-
næ. Adhuc tamen Epiſcopus malè agit, atque corre-
ctione dignus eſt, ſub hac licet probabili, ac frequen-
tius contingibili ſpe proviſionis, ad ordines ſacros pro-
movere, cum extra quæſtionem ſit, ut in minoribus hæc
proviſio non requiratur ob libertatem redeundi ad ſta-
tum ſæcularem, atque artibus, aliiſque mæchanicis exer-
citiis pro victu comparando ſe abdicendi.

In clericis ſæcularibus hæc procedunt, ac etiam in
illis Regularibus, qui licet verbaliter paupertatis vo-
tum emittunt, de facto tamen clericorum ſæcularium
more in privatis domibus proprio ſumptu vivunt, un-
de propterea eadem congruit ratio (ut illi ſunt clerici, 40
qui ſervitio militarium Religionum addicti ſunt, præ-
ſertim Hieroſolymitanæ;) Secus autem ubi de illis aga-
tur Religionibus, in quibus intra clauſtra communis
vita agatur, atque Religio de omnibus ad victum, &
veſtitum neceſſariis pro ejus inſtituto provideat, cum
tunc ad titulum Religionis, ac paupertatis promotio
fiat; Iſtaque novæ profeſſionis quæ prioris revalidato-
ria ſit vim, ac ſpeciem habere videtur, *tit. de Regular.
diſc.42.*

Demùm ultima eſt inſpectio ſuper pœnis; quæ ubi
præmiſſa non ſerventur, tam Epiſcopo collatori, quàm
ipſis malè promotis in his reſpectivè Decretis inferun-
tur, præſertim ubi Epiſcopus in aliena diœceſi, vel
reſpectivè in propria cum alieno ſubdito iſtud pontifi-
cale exerceat, quoniam præſertim ſibi iniuncta eſt pœ- 41
na ſuſpenſionis; Undè propterea, quandoque diſpu-
tare occaſio dedit, an Metropolitanus, cujus ſubditus
ordinatus fuerit, ad hujus pœnæ declarationem con-
tra ſuffraganeum procedere valeat, ut in juriſdictiona-
lium quæſtionum adnotationibus habetur; *ſupra alleg.
diſc.32. de juriſdict.* Licet enim ut ſupra, quando pro-
movet non bene proviſos de ſufficienti beneficio, vel
patrimonio, teneatur ipſe Epiſcopus promotor ad illis
ſuppeditandum alimenta, attamen quia nimium raro,
ac fortè nunquam id practicatur, idcirco ad alias pœ-
nas arbitrarias, Apoſtolica Sedes, vel Sacra Congrega-
tio Epiſcoporum hujuſmodi Epiſcopos malè agentes
condemnare ſolet, ac debet.

Ipſis autem malè promotis, quamvis malè agatur,
adhuc ordinum character imprimitur; Verùm injun-
gitur pœna ſuſpenſionis, ne in illis ordinibus miniſtra- 42
re videant, ac alias miniſtrando irregularitatem in-
currant,

currant, aliaſque patiuntur pœnas, de quibus frequenter apud conſuetos Collectores, vel Morales habetur, cum de his rarò in foro agatur, ſed potius in Tribunali Pœnitentiæ pro hujuſmodi irregularitatis, vel ſuſpenſionis diſpenſatione, ideoque alia, quæ deſuper cadunt, apud dictos Collectores, vel Morales videri poſſunt.

DISCURSUS XV.

Ad Seſſionem 23. de Reform. cap. 3. ſeſſionem 22. cap. 3. & ſeſſionem 24. cap. 12.

SVMMARIVM.

1 *Expedit Eccleſiarum ſervitio, ut diſtributiones ſint pingues.*
2 *Pro fructibus ſufficit reſidentia ſine ſervitio.*
3 *Secùs in diſtributionibus pro quibus requiritur ſervitium.*
4 *Quando infirmitas cauſet lucrum diſtributionum.*
5 *De aliis impedimentis pro lucro diſtributionum.*
6 *Quando exercitium curæ animarum excuſet.*
7 *De eodem de quo num. 5.*
8 *De concluſione quod diſtributiones maſſa groſſa ſuccedunt loco præbendæ, quod declaratur.*
9 *De laudabili introductione reducendi omnia ad diſtributiones.*
10 *Iſto caſu facilius datur lucrum in abſentia.*
11 *De differentia inter fructus, & diſtributiones pro lucro in abſentia.*
12 *De alia differentia ad effectum regulæ de valore.*
13 *Et circa penſiones Eccleſiaſticas.*
14 *Et circa tranſmiſſionem inexactorum.*
15 *Circa decimas papales.*
16 *Non poſſunt abſentibus condonari diſtributiones.*
17 *Quod ſervitium debeat eſſe in omnibus horis.*
18 *De injuſta carceratione, an excuſet pro lucro diſtributionum.*
19 *De aliis ad hanc materiam.*

1 IN iſtis Decretis pro Eccleſiarum Cathedralium, vel Collegiatarum, meliori ſervitio, ac decentiori cultu, prudenter diſponitur, quod ubi diſtributiones quotidianæ tenues eſſent, adeò ut Canonicos, ac Beneficiatos, alioſque Miniſtros ad ſervitium non allicerent, quia nempè ob tenuitatem de facili negligantur, tunc tertia pars fructuum ſingularum præbendarum, cum debita proportione, ot æqualis, non autem inæqualis contributio ſit, quotidianis diſtributionibus aſſignari debeat.

Ea etenim inter fructus, ac diſtributiones differen-
2 tia eſt, quod pro fructuum aſſequutione, ſola reſidentia ſufficiat abſque intereſſentiæ, vel ſervitii neceſſitate; Quin imò etiam præſentia, ſeu reſidentia facta ſufficit, quia nempè ex cauſa ſtudiorum, vel pro Epiſcopi, ſeu Eccleſiæ ſervitio, vel ex alia juſta cauſa quis abſit, *ſub tit. de Canon. & Capitul. diſc. 12. cum ſeqq.* Ac etiam ſine cauſa, donec ad ejuſdem Concilii præſcriptum, clericus non reſidens pœna privationis fructuum, vel eorum partis mulctetur, eos obtinet, ut alibi in his adnotationibus ad reſidentiæ materiam advertitur.

In diſtributionibus autem quotidianis ſecus eſt, quoniam pro earum lucro, præcisè intereſſentia, cum actuali ſervitio requiritur, neque illæ cauſæ, quæ à reſiden-
3 tia excuſant, ſufficiunt pro diſtributionibus ſive ſint minutæ, & verè quotidianæ, ſive reducantur ad maſſam groſſam, ac diſtribuantur in fine anni, ſeu in aliis ſtatutis temporibus, quoties diſtributio ſit per punctos ratione ſervitii, quoniam tunc licet reducantur ad maſſam groſſam, attamen dicuntur verè quotidianæ, adinſtar minutarum, etiam ad effectum Regulæ de valore; Ac etiam ad alterum, ut penſiones ſuper eis non ſubſtineantur abſque ſpeciali mentione, ut in ſuis ſedibus advertitur, *de penſion. diſc. 61.*

Ideoque pro frequentiori contingentia, ſola cauſa infirmitatis excuſat, atque fingit intereſſentiam, etiam ad 4
effectum hujuſmodi diſtributionum; Quoties tamen ille, qui infirmitatis impedimentum habet, de tempore valetudinis reſidere, ac inſervire ſolitus eſſet, adeo ut ceſſante hoc impedimento pro ejus conſuetudine ſervitium præſtiturus eſſet; Secus autem in caſu converſo, quod non eſſet ſolitus, quoniam tunc non intrat ficta ſuppletio, iſtudque impedimentum non prodeſt, *de Canon. & Capitulo dicto diſc. 12.*

Dantur etiam alii caſus juſti impedimenti, ob quod concedatur participatio diſtributionum præſertim maſ-
ſæ groſſæ cum excuſatione à punctaturis, puta quia ex- 5
tra chorum Canonicus pænitentiarius, vel alter, qui de mandato ſuperioris, vel de conſenſu Capituli, pro majori Eccleſiæ cultu, in confeſſionario aſſiſtat, ſeu alterius ſacramenti miniſtrationi incumbat, etiam extra Eccleſiam, ut contingit in iis locis, in quibus conſuetudo eſt, quod ſacramentum Euchariſtiæ pro viatico ad infirmos deferatur, à ſola Eccleſia Cathedrali, vel ab alia Matrice, atque baculi baldachini pro decentiori aſſociatione deferantur à Canonicis, vel Beneficiatis, aut quod aliis ſacramentorum aſſocientur; Sive quod iidem exeant à choro miſſam celebraturi in eadem Eccleſia pro commoditate populi, ſeu pro decentiori ejuſdem Eccleſiæ cultu, cum ſimilibus impedimentis pro Eccleſiarum, ac locorum moribus.

Secus autem ubi non præſtatur ſervitium, ut vacetur alteri muneri diverſo; Puta (ex. gr.) pro exercitio curæ, & adminiſtratione ſacramentorum in aliqua parochia, quam Canonicus ex Apoſtolica diſpenſatione ſive
in ſolam adminiſtrationem, ac manualem vicariam ha- 6
beat, ut in pleriſque locis contingit, quoniam ita conſideratur tanquam duplex, ac diverſus homo, neque ſervitium unius Eccleſiæ operatur, ut illud alteri Eccleſiæ præſtari fingatur.

Quin imò etiam ſi agatur de exercitio curæ annexæ eidem Eccleſiæ Cathedrali, vel Collegiatæ, ubi Canonicatus annexam habeat vicariam cum ejus congrua diſtincta à participatione maſſæ diſtributionum ratione canoniæ, quoniam tunc non poterit utrumque lucrum facere, niſi ubi, (ut ex proviſione Sacræ Congregationis frequenter practicatum vidi,) incongruæ computetur participatio maſſæ, cum tunc punctari non debeat, *de paroch. diſc. 20.*

Sub quæſtione autem eſt, an à punctaturis excuſentur illi canonici, qui ad Sacri Concilii præſcriptum aſſociantur Epiſcopum viſitantem Civitatem, vel diœceſim; Sive illi, qui pro Epiſcopi, vel ipſiuſmet Eccleſiæ ſervitio abſint; Nimium verò conſuetudini in hoc deferendum eſt; Sive Eccleſiarum, ipſorumque beneficiorum qualitati, & præſertim an Canonicus habeat pinguem, ſeu honeſtam præbendam, undè propterea juxta iſtius conciliaris Decreti præſuppoſitum,
diſtributiones ſint potiùs modicæ, ac à præbendis diſtin- 7
ctæ, vel potius, nullis, ſeu nimium modicis exiſtentibus præbendis, totum canoniæ emolumentum in participatione diſtributionum, præſertim maſſæ groſſæ conſiſtat, cum tunc iſta ſpecies diſtributionum loco præbendæ ſuccedere videatur, ad hujuſmodi effectum, non tamen ad alios, in quibus abſentia dici quidem poteſt juſta pro excuſatione à reſidentia, non autem pro altera interceſſione, *in eiſdem locis citatis.*

Quamvis etenim regula ſit, quod in illis Eccleſiis 8
Cathedralibus, vel collegiatis, in quibus nullæ diſtinctæ ſunt præbendæ, ſed totum reducatur ad maſſam groſſam in fine anni, ſeu alias ſtatutis temporibus diſtribuendam, hujuſmodi diſtributio ſuccedat loco præbendæ, ſine qua canonia ſtare non debet, ideoque tam ad iſtum effectum lucri in caſu juſtæ abſentiæ, puta cauſa ſtudiorum vel ſimili, quàm etiam ad effectum penſionum, quæ reſervantur, præbendarum naturam

habeant;

habeant; Attamen id intelligitur, quando hæc diſtributio non pendeat à punctaturis ratione ſervitii, unde propterea ſit quædam ſpecies communionis, vel ſocietatis, quam præbendæ faciant inter ſe pro meliori œconomica adminiſtratione, Secus autem ubi participatio ſit per punctaturas ratione ſervitii, quoniam tunc etiam ſi nullæ adſint præbendæ, totumque emolumentum canoniæ conſiſtat in hujuſmodi participatione, ipſaque maſſa conſtituatur, non ſolùm ab iis emolumentis, quæ obveniant ab anniverſariis, aliiſque divinis, ſed etiam à redditibus bonorum ſtabilium antiquorum menſæ capitularis, adhuc tamen diſtributionum quotidianarum in omnibus veram naturam habent, etiam ad effectum regulæ de valore, vel ad alios quoſcumque, præterquam ad illum, ut ipſæ conſideratione habendæ ſint pro regulando dotem Eccleſiæ, & ne illa indotata dici valeat, ad effectum juriſpatronatus conceſſi ob augmentum dotis, *de hoc jurepatr. diſcur. 20. dicto diſcurſ. 61. de penſion. & in aliis locis cit.*

In pleriſque etenim Eccleſiis, ut docet praxis Baſilicarum, Patriarchalium, aliarumque Collegiatarum
9 Urbis, ac etiam fortè omnium inſignium Metropolitanarum, & Cathedralium Hiſpaniæ, & frequenter etiam in Italia, nimium laudabiliter, pro meliori Eccleſiarum cultu, & ſervitio, introductum eſt, ut abolito præbendarum uſu, univerſis Eccleſiæ ſive menſæ capitularis aſſis, ponatur in maſſa, ſub annua, vel menſtrua diſtributione, per punctaturas ratione ſervitii, adeo ut illi, qui in anno nullum præſtant ſervitium, nullam habeant participationem, quoniam tunc pro veris diſtributionibus quotidianis habentur, ad omnes effectus, *ibidem.*

Bene verùm quod iſto caſu, facilius ex cauſa ſtudiorum, ſeu alterâ ſimili, ob quam Canonicus lucraretur
10 fructus præbendæ, Sacra Congregatio indulgere ſolet participationem hujuſmodi maſſæ in toto vel in parte, pro Eccleſiarum ſeu locorum ipſiuſque cauſæ qualitate.

Effectus qui ex hac diſtinctione præbendarum, ac di-
11 ſtributionum reſultant ſunt quamplures, & præſertim; Primò jam dictum, ut ſola reſidentia vera, vel ficta ſufficiat pro lucro fructuum præbendæ, non autem pro illo diſtributionum, pro quo neceſſaria intereſſentia cum præſtatione ſervitii, neque cauſæ excuſantes à reſidentia, excuſant ab intereſſentia, niſi ubi agatur de infirmitate, vel de alia ſimili ut ſupra.

12 Secundò ad effectum Regulæ de valore, & ſolutionis annatæ, quoniam diſtributiones quotidianæ, quamvis ſint maſſæ groſſæ ut ſupra, non computantur in valore, *de benef. diſc. 90. & dicto diſc. 20. de jurepatr.*

13 Tertiò circa reſervationem, vel reſpectivè translationem penſionum Eccleſiaſticarum, quoniam pariter diſtributiones non veniunt in valore reſpectu reſervationis, minuſque veniunt in facultate transferendi, niſi ſpecialis mentio fiat, *dicto diſc. 61. & in aliis de penſion.*

Quartò potiſſimum, circa tranſmiſſionem ad hæredes, vel ad ſeipſum, per mortem naturalem, & reſpectivè civilem, pro fructibus inexactis, quoniam ubi verè fructus ſunt, (quales dicuntur illi, qui obtinentur
14 ratione præbendæ) non tranſmittuntur, ſed pertinent ad Eccleſiam, ſive ad Cameram Apoſtolicam, pro locorum diverſis moribus, vel Apoſtolicarum Conſtitutionum uſu, ut in beneficiali ſede advertitur; Secùs autem in diſtributionibus, quæ tranſmittuntur ex ea congrua ratione, quod iſtæ non important emolumentum, cum quo beneficiatus aſſimilatus uſufructuario, ex legato, vel donatione foveat cauſam lucrativam, ſed dicuntur præmium, vel ſalarium laboris, & ſervitii, unde propterea illarum lucrum perficitur ſingulis diebus ac horis, in quibus ſervitium præſtatur, dilata ſolum ſolutione, vel executione pro majori commoditate *ibidem.*

Quintò eadem differentia dignoſcitur de jure in deci-
15 mis papalibus, aliiſque oneribus, & contributionibus ſuper fructibus beneficiorum, quoniam eis non ſubjacent diſtributiones, niſi in Apoſtolico diplomate alias diſponatur, ut ſequi ſolet, cum ſimilibus differentiis, ex rationis identitate reſultantibus.

Cumque Concilio cordi fuerit, ita diſtributiones impugnare pro meliori Eccleſiæ cultu & ſervitio, ad alliciendum ad intereſſentiam, ac actualem ſervitii præſta- 16
tionem, unde propterea nimium commendabilis reputatur enuncianis uſus reducendi omnes præbendas, totumque menſæ capitularis aſſem ad formam diſtributionum; Hinc proinde ab eodem Concilio bene proviſum eſt, ut adeo rigorosè ſolis intereſſentibus diſtributionum participatio concedenda ſit, non autem illis, qui non inſerviant, ut id quod amittant, non inſervientes, accreſcere debeat inſervientibus, qui propterea cum hoc majori lucro ad ſervitium magis alliciantur, adeo ut neque volentes eas remittere, vel condonare poſſint non inſervientibus; Et merito quidem quoniam, licet regula ſit, quod quilibet eſt rei ſuæ moderator & arbiter, attamen id non conceditur, quando redundat intereſſe, vel præjudicium tertii, ut in præſenti ſequi diceretur ob præjudicium Eccleſiæ, quæ ita cultu deſtituta remaneret ob hujuſmodi reciprocam, ac viciſſitudinariam urbanitatem, ſeu condonationem, *de Canon. & Capitulo diſc. 10. & ſeq.*

Quin imò cum idem conciliare decretum, diſtributionum lucrum decernat pro integro ſervitio in omnibus horis canonicis, idcirco hæc Sacra Congregatio Concilii, improbare conſuevit illarum Eccleſiarum
conſuetudines excuſantes Canonicos ab intereſſentia & 17
ſervitio in aliquibus horis, Dummodo excuſatio ſit generica & continua, adeo ut dari valeat caſus, quod nullus Canonicus in illis interveniat, dum ceſſat mulcta punctaturæ; Secus autem ſi fiat diſtributio per dies, vel hebdomadas, cum aliqua majori diſpenſatione, ſeu laxiori turno in aliquibus anni temporibus, quoniam id conceditur, atque in omnibus ſtatutis horis inſervire dicuntur, & huic conciliari decreto ſatisfaciunt intereſſendo in omnibus horis ſibi aſſignatorum dierum, vel hebdomadarum cadentium ſub ejus turno, *eod. diſc. 10. & 11. de Canon. & Capit.*

Inter cauſas autem, quæ infirmitati, aſſimilatæ, juſti
Impedimenti productivæ, reputantur, etiam pro lucro 18
diſtributionum, recenſeri ſolet injuſta carceratio, vel detentio, quæ propriè ſequi dicitur ad hunc effectum, quando de facto ſequatur ex laicali poteſtate, ſive etiam ex bannitorum, vel hoſtium detentione, adeò ut injuſtitia ſit notoria, & incontrovertibilis, quæ tyrannidem ſapiat; Secus autem, ubi de illa carceratione, quæ per Judicem competentem fiat pro delicto, à quo deindè carceratus abſolutionem reportet, quoniam tunc, niſi injuſtitia adeo notoria ſit, ut nullo penitus velamine occultari valeat, unde propterea eandem tyrannidem importare cenſeatur, non de facili id admittendum venit; Licèt id certam non habeat regulam cum diverſimodè S. Congregatio pro facti qualitate reſpondere ſoleat, *quandoque ob detectam innocentiam decrevit diſtributionei, & quandoque carceratio alimenta ex diſtributionibus.*

Pluresque alios caſus magis diſtinctè recenſent con-
ſueti Collectores; Quamvis, ut ſupra, in proœmio in- 19
ſinuatum eſt, certa regula deſuper ſtatui non valeat cuicumque caſui applicabilis, cum frequentius ex locorum moribus, ac ſingularium Eccleſiarum qualitate, vel ſingulorum caſuum circumſtantiis deciſio pendeat, ideoque erroneum eſt cum generalitatibus ſive cum aliquibus declarationibus proditis in caſibus particularibus procedere.

DISCURSUS XVI.

Ad Seſſionem 21. cap. 4.

SUMMARIUM.

1 *Quid faciendum ſit in parochialibus populo excreſcente.*
2 *Quomodo iſta materia decidi, ſeu regulari debeat.*
3 *Regulariter eſt prohibita diſmembratio, & quomodo potius providendum ſit.*
4 *De circunſtantiis prohibentibus diviſionem.*
5 *Et è contra de illam exigentibus.*
6 *De novis erectionibus Cathedralium.*
7 *Quando præſertim erectio nova Cathedralis fieri debeat.*
8 *Et quandoque ſit erectio Eccleſiæ Cathedralis in Metropolitanam.*
9 *& 10. De quæſtionibus inter Eccleſiam matricem, & filialem.*

1 POpulo excreſcente, ſeu alias tractu temporis immutato rerum ſtatu, adeo ut, unus rector, vel parochus, vel reſpectivè una Eccleſia parochialis, univerſo populo non ſufficiat, vel non congruat; tunc prudenter Sacrum Concilium in hoc decreto providet, ut pro facti qualitate, Ordinarius, unum de duobus remediis adhibeat; Vel ſcilicet vicarios ſeu adjutores, ac etiam unam, vel plures Eccleſias adjutrices deputet, parochi, & Eccleſiæ parochialis unitate non immutata; Vel quod, prævia diſmembratione partis populi, ac territorii, unam vel plures novas parochias erigat, quoties omnium opportuna proviſio ſit practicabilis.

In hoc autem, certa regula generalis cuicumque caſui adaptabilis utique ſtatui non poteſt, ideoque manifeſtus error eſt illorum, qui cum aliquibus Sacræ Congregationis declarationibus, vel cum Rotæ, deciſionibus, aut aliquorum Doctorum traditionibus, pro hu-
2 juſmodi nova erectione facienda, vel deneganda, in ſola litera procedunt, cum ſit potius quæſtio nudi facti, ex ſingulorum caſuum particulari qualitate, ac individuis circunſtantiis decidenda, Quoniam poſſunt ſimul ſtare, ut in uno caſu eadem populi multiplicitate, eademque diſtantia, vel itineris aſperitate, aliiſque cauſis accedentibus, id denegandum ſit, ac in altero concedendum, eo quia diverſi mores religionis vel major, ſeu minor contiguæ parochialis majeſtas, vel decor, in uno caſu permittant, & in alio prohibeant. *De his agitur ſub tit. de Paroch. diſc. 34. & 35.*

Quoties enim ſola ratio excreti populi, vel incommoditatis itineris in aliquibus anni temporibus urgeat, adhuc abſque neceſſitate procedendi ad hanc diſmem-
3 brationem, ſeu diviſionem, quæ alienationem redolet, ideoque regulariter prohibita eſt, rectè conſuli poteſt cum deſtinatione unius, vel plurium inferiorum Eccleſiarum, quæ per territorium jam ſparſæ ſint, ac exiſtant, vel denuo conſtruantur, cum deputatione vicariorum, ſeu coadjutorum, ut ita commodior ſacramentorum, aliorumque divinorum adminiſtratio, præſertim infirmis, ac aliis reſpectivè ſequi valeat, non diminuta Eccleſiæ parochialis unitate, ac majeſtate tam circa numerum clericorum, & inſervientium, quàm circa populi majorem concurſum, in aliquibus præſertim majoribus anni ſolemnitatibus, dum cum præfato remedio rectè conſultum remanet, idemque obtinetur finis, vel reſultat effectus, *ibidem.*

Multoties etenim Eccleſiæ parochialis, ob populi & cleri copiam (ut plurium locorum praxis docet) collegiatarum etiam inſignium figuram faciunt, quia nempe clerici naturales, ſeu patrimonialem, loci ejus ſer-
4 vitio, ac maſſæ adſcripti, quandam Capituli ſpeciem conſtituunt, ſeu figuram faciunt, cum diurnæ miſſæ conventualis, aliorumque divinorum celebratione, ac etiam ſtatutis diebus cum miſſa ſolemni, & cum concionibus in Adventu & Quadrageſima, magiſque exacto doctrinæ chriſtianæ, aliarumque ſpiritualium rerum exercitio, quæ omnia cum hac ſciſſura ceſſarent, vel diminutionem paterentur, Sive ubi etiam talis populi & cleri copia ſit, ut in utraque antiqua & nova Eccleſia, pariformiter eædem functiones continuari valeant, atque emolumenta talia ſint, ut omnium congrua proviſio adſit; Adhuc tamen, quandoque non expedit, quoniam frequens experientia docet, quod hujuſmodi Eccleſiarum parochialium duplicitas, ſciſſuras ac factionarias æmulationes inter utriuſque clerum & populum reſpectivè cauſare ſolet, *ibidem.*

E converſo autem, ob aliquarum regionum, Vel 5
contratarum ejuſdem parochiæ antipatiam; Vel quia una pars æmula alterius, in qua ipſa parochia ſita ſit, illam ſubjectionem ægrè ferat, unde propterea reſultent inconvenientia, quibus cum adjutricis Eccleſiæ ſeu vicariorum & coadjutorum deputatione conſultum non ſit; Ad hanc diviſionem procedendum eſt adeo ut in uno caſu, in quo major, populi numerus, majorque territorii amplitudo adſit, diviſio facienda non ſit, in altero autem expediat; Et conſequenter prudenti, beneque regulato arbitrio totum commiſſum eſt, *ibidem.*

Adinſtar eorum quæ cum debita proportione (à 6
majoribus, minora regulando, habemus in novis cathedralium, ac diœceſum erectionibus, cum antiquarum diſmembratione, ſtatuta *in extrava. Salvator*, atque frequenter, in forma potius extrajudiciali, & conſultiva, diſputari, ac examinari in ſacra Congregatione conſiſtoriali; Quamvis enim generales regulæ ſint, ad ejuſdem Extravagantis præſcriptum, aliorumque antiquorum Canonum ſenſum, quibus iſtud conciliare decretum quoque derivat, ut quando diœceſis amplitudo ea cauſet inconvenientia, quod oves faciem paſtoris non de facili videant, neque paſtor omnes oves frequenter recognoſcere, ac perſonaliter viſitare valeat, taliſque ſit proviſio, & qualitas reſpectivè, ut antiquæ Eccleſiæ majeſtas non vileſcat, atque nova debitam, ac proportionatam majeſtatem habere valeat,
ad hujuſmodi diſmembrationes, novaſque erectiones 7
deveniri debeat; Unde propterea pluries contingit, ut ex una diœceſi quamplures conſtitutæ ſint, ita temporum aliarumque contingentiarum neceſſitate, vel opportunitate exigente; Attamen non omnium locorum, vel regionum, eadem eſt regula, quoniam frequenter praxis docet, quod in una regione non congruit diœceſim quantumvis amplam dividere, quia ſic illius regionis mores exigant; In altera verò, etiam in uno loco, & abſque alia diœceſi, Cathedralem erigi, atque Epiſcopum deputari non incongruum reputetur, quia nempè adjacentium Cathedralium eadem pene conditio ſit, ut in aliquibus Italiæ partibus praxis docet, ideoque magna differentia eſt, ubi citra vel ultra montes de his agatur, *tit. de præeminent. diſc. 6. & in ejus ſuppl.*

Potiſſimè autem, præſertim in Italia, inſpici ſolet, 8
congrua ratio, quæ per dictam Extravagantem, & antiquiores Canones non de facili cognita eſt, ubi ſcilicet melior Eccleſiæ adminiſtratio, meliorque animarum cura, ita exigat, quoties ſcilicet de illis locis agatur, quæ cum territorio ſeparato quod *Nullius*, dicitur, ſub inferioris Prælati omnimoda, ac plenaria quaſi Epiſcopali juriſdictione ſint; Id etenim pro mea experientia, ut alias inſinuatum eſt, parum commendabile videtur, ideoque, quando loci qualitas congruave proviſio, ita permittant, opportunum videtur Epiſcopum ibi deputare, ſive (ut ad materiam unionum inſinuatum eſt) illam Eccleſiam Cathedralis titulo, ac Oppidum, ſeu locum Civitatis prærogativa, decorare, eodemque contextu, cum alia adjacenti Cathedrali æquè principaliter unire, ut ita utriuſque unus ſit Epiſcopus,

Epiſcopos, cum meliori earumdem Eccleſiarum, ac populorum regimine, ita quoque dirimendo frequenter ſcandaloſas controverſias, quæ inter viciniores Epiſcopos, ac hujuſmodi inferiores Prælatos vigere ſolent; Ideoque totum pendet ex locorum moribus, aliiſque facti circumſtantiis abſque eo quòd certa regula generalis deſuper ſtatui valeat, cum ex prudentialibus potius, quam legalibus regulis, ac principiis hujuſmodi quæſtionum deciſio pendeat.

Unde propterea, quandoque praxis docuit, quod ad dirimendas ſcandaloſas lites inter inferiores Prælatos,
9 & Epiſcopos, iſtud remedium adhibitum eſt; Et quandoque etiam ad tollendas pariter ſcandaloſas lites ob populorum præſertim æmulationem, vel antipatiam inter aliquem Metropolitanum, & ſuffraganeum de exemptione concedentem, ipſa Eccleſia Cathedralis, de cujus ſubjectione, vel reſpectivè exemptione quæſtio erat, in Metropolitanam quamvis cum brevi diœceſi, ac ſine provincia, per quamdam ſpeciem Archiepiſcopatus titularis, ac honorifici erecta eſt, dum id in Italia non incongruit, cum aliæ adſint Eccleſiæ Metropolitanæ, quæ ultra montes, vix exiguæ, ac infimæ claſſis Cathedralem conſtituerent, ita regionum moribus exigentibus, ut quod in uno loco licitum, eſt illicitum atque incongruum reputetur in altero *eod. tit. de praemin. diſc* 2. & 6.

10 Poſita verò, ad præſcriptum hujus decreti, novæ parochiæ erectione, onde propterea reſultat alias inſinuatus titulus ſeu vocabulum, quod antiqua matrix, moderna verò filia ſeu filialis appellatur; Inter iſtas exoriri ſolent præeminentiales quæſtiones, & quandoque etiam burſales, præſertim verò ſuper jure decimandi, aliiſque juribus, illo præſertim funerandi, quod pariter facti potius quam juris eſt; quamvis etenim regula ſit, ut data valida, ac legitima diſmembratione novaque reſpectivè erectione, habeantur ac ſi ab initio fuiſſent duæ omnino diverſæ, cum omnimoda independentia penes antiquam, aliquibus honorificis, remanentibus præeminentiis compatibilibus, puta circa præcedentiam ſive circa illas functiones, quæ unicæ ac individuæ ſint; Attamen, vel ex lege erectionis, vel ex conſuetudine aliquod jus penes matricem remanere ſolet, ut præſertim comprobat alias inſinuatum exemplum inſignis Eccleſiæ parochialis S. Joannis majoris Neapolitanæ Civitatis, quod à moderno tempore ob Regum deſidioſam reſidentiam, ac ſucceſſivè Tribunalium ſedem, majori, ac nobiliori illius Civitatis parte conſtructa in dictæ parochiæ alias deſertis, & campeſtribus finibus, magnus ſupra vigeſimam parochiarum numerus intra eoſdem fines erectus eſt, quarum ſingulæ numeroſæ, & qualificatæ dici poſſunt; Jure tamen funerandi penes ipſam Eccleſiam matricem, quæ collegiata quoque eſt remanente, adeo ut aſſociationis funerum emolumenta ſatis congruam plurium hebdomadarum, ſubſtentationem, ac etiam alterius ibidem erectæ congregationis clericorum ſub nomine *fratantia*, explicatæ producant, ut in parochialium annotationibus advertitur, *tit. de parech. diſcurſ.* 28.

Atque hujuſmodi controverſiæ præſertim audiri ſolent ſuper jure decimandi, ut in propria decimarum ſede advertitur, *ſub tit. de decim. in hoc eodem libro pluries.*

DISCURSUS XVII.

Ad ſeſſionem 21. cap. 7.

SUMMARIUM.

1 *De demandata demolitione Eccleſiarum collabentium.*

2 *Quæ regula deſuper ſtatui valeat.*

3 *Quando etiam Eccleſiæ non collabentes demoliri, vel prophanari debeant.*

4 *Si clerici ſeculares, vel regulares transferantur ad alium locum, atque Eccleſiam trahant, an ſecum ferant legata & jura pro miſſis & anniverſariis.*

5 *Quid in ſpecie Monaſterii monialium.*

6 *De tranſlatione Congregationis, vel Collegii, aut nationis de una Eccleſia ad aliam.*

7 *Quid ubi ſequatur ſuppreſſio Conventus, vel Monaſterii.*

8 *Ad quem pertineat refectio Eccleſiæ Cathedralis, vel Parochialis.*

Eccleſiarum vetuſtate, ac reſpectivè paupertate, vel 1
indecentia exigente, adeo ut illæ reſtitui, vel ad decentiorem formam reduci non valeant; Bene, ac nimium laudabiliter in hoc decreto proviſum eſt ut illæ prophanari debeant, ac prophanatæ deſtrui; ſeu aliis uſibus applicari, ibique erecta beneficia, vel cappellanias, vel miſſarum onera, ad alias conſpicuas, ſive ad parochiales, ſive reſpective ad matricem, aut majorem Eccleſiam transferendo, pro ſingulorum caſuum qualitate, & circumſtantiis; Ideoque pariter certa, & generalis regula, cuicumque caſui applicabilis deſuper
ſtatui non poteſt, idemque dignoſcitur error proximè 2
ſupra *diſcur. praecedent.* inſinuatus, procedendi cum regulis generalibus, ſive cum DD. traditionibus, aut cum aliquibus Sacræ Congregationis declarationibus, vel proviſionibus, quæ (ut pluries advertitur) pro diverſorum caſuum particularibus circumſtantiis non ſemper ſunt uniformes.

Quandoque autem, ceſſantibus etiam cauſis in illo conciliari Decreto conſideratis, adhuc, ex prudentibus proviſionibus Sacræ Congregationis Immunitatis,
ſive illius Epiſcoporum, aliquarum Eccleſiarum, quam- 3
vis alias bene, ac decenter conſtructæ ſint, neque alia indigeant refectione, demolitio, vel prophanatio demandari ſolet, quod etiam ipſi Ordinarii, quando facti circumſtantiæ, ita exigant, in viſitatione facere deberent; Puta ubi agatur de Eccleſiis exiſtentibus extra loca habitata, & in locis campeſtribus, ſeu alias ita ſituatis, ut pro delinquentium, ac facinoroſorum hominum confugio cum publicæ quietis perturbatione deſerviant.

Ubi verò Eccleſiæ demolitio, vel prophanatio non 4
ſequatur, ſed ea deferatur per clericos ſæculares, vel regulares ibi morari ſolitos, eique inſervientes, qui alibi Eccleſiam fundent, ſeu alterius Eccleſiæ ſervitio addicantur, tunc cadit dubitatio circa onera miſſarum, & anniverſariorum, an remaneant in ipſa Eccleſia, ſub diſpoſitione Ordinarii, qui alios deputet clericos pro adimplemento, pro quo melius faciendo ad Eccleſiam matricem, vel aliam, transferat onera; Vel potius cum dictis clericis, vel religioſis eadem onera tranſeant ad aliam Eccleſiam; & tunc diſtinctio eſt, quod aut conſtat, quod miſſarum, & anniverſariorum legata facta non ſint taxative pro particulari devotione illius Eccleſiæ materialis, ſed potius reſpectu clericorum, ſeu religioſorum ibi morantium; Et tali caſu cum eorum corpus ſive univerſitas non diſſolvatur, ſed agatur tantum de tranſlatione de loco ad locum, præſertim eamdem Civitatem, vel diœceſim, verum eſt, ut perſonæ ſecum trahant hæc bona, vel jura, cum oneribus, juxta celebrem *deciſionem Seraphini* 1149. *& Rot. in Tudertina celebrationis miſſarum* 23. *Maii* 1633. *coram Melito*; in qua agitur de tranſlatione Monaſterii monialium de uno loco ad alterum, ut ſecum trahant legata cum oneribus miſſarum, quamvis in verbis concepta eſſent ad favorem antiquæ Eccleſiæ, quoniam illa Eccleſia, in qua Moniales miſſas audiunt, atque divinis aſſiſtunt.

Et merito quidem (ut in me ipſo experior) quo-
niam libentius in Eccleſiis Monialium fundari ſolent 5
capellaniæ, pro celebratione miſſarum, aliorumque divinorum; Tum ad ſublevandum Monaſterium ab

onere allas neceſſario habendi proprios capellanos, ſaltem pro miſſa quotidiana ſeu conventuali; Tum etiam, quia ita magis certus redditur diſponens de injuncti implemento, quod tractu temporis in Eccleſiis Clericorum ſæcularium, vel regularium, ob eorum multiplicitatem, negligi ſolet, quod à Monialibus negligi non ſolet; Ideoque Monaſterium trahit hujuſmodi bona & jura cum annexis oneribus.

6 Ita pariter ubi de alicujus Collegii, vel Monaſterii, aut alterius univerſitatis tranſlatione agatur, ut docet frequens praxis Urbis in Eccleſiis nationalibus, in quibus nationalium congregationes habentur, cum diligenti ipſarum Eccleſiarum cultu, ex legatis, aliiſque diſpoſitionibus, & oblationibus eorumdem nationalium, vel aliorum, qui ipſis annexi ſint, quoniam aliquando mutare ſolent ſitum, ſeu Eccleſiam materialem, ut noſtris temporibus experti ſumus, in Urbe, præſertim in natione Picena habente Eccleſiam ſub invocatione Almæ Domus Lauretanæ, quòd ferè intra decennium, vel parum plus, plures mutavit Eccleſias.

Ubi verò id ſequatur ob illius corporis, vel univerſitatis diſſolutionem, vel ſuppreſſionem; Et tunc pro facti qualitate onera remanent penes ipſam Eccleſiam materialem ſi in ea decenter, & commodè impleri poſ-
7 ſunt, ſin minus ad aliam Eccleſiam transferuntur, ut melius videatur Ordinario, vel Sacræ Congregationi; Pro ut praxis noſtri ſæculi docuit in ſuppreſſionibus Religionum in univerſum, ſive parvorum Conventuum, quoniam Religioſi, bona, & jura non traxerunt ſecum ad alios ejuſdem Religionis Conventus, ut facere poſſe credebant, atque diſputatum fuit cum fundamento dictæ deciſionis *Seraphini*, ſed ſuper eis diverſæ factæ fuerunt proviſiones, rejectis pluribus prætenſionibus excitatis per fundatores, vel benefactores ſuper reſolutione donationum, aliarumque diſpoſitionum, ac bonorum reverſione, ad eos ſive onerum tranſlatione ad alias Eccleſias, eorum arbitrio, quoniam ceſſante expreſſo pacto reſolutivo, ſive ratione imperfectæ, ac verè non ſequutæ fundationis, hujuſmodi prætenſiones neglectæ fuerunt, ut alibi in meis annotationibus advertitur *ſub tit. de donation. diſc. 12. & ſeqq.*

Ad quem autem pertineat refectio Eccleſiæ paro-
8 chialis, vel Cathedralis reſpective non de facili, certa regula generalis cuicumque caſui applicabilis ſtatui poteſt; Quamvis enim regulariter ſpectet ad Rectorem, vel Epiſcopum, aliumve Prælatum reſpective; Attamen in pleriſque partibus, ut præſertim frequentius eſt in Hiſpania, fabrica Eccleſiæ ſuam dotem, ſeu menſam diſtinctam habere ſolet, & in pleriſque partibus ex conſuetudine ſolet eſſe onus Communitatis, & populi, atque conſuetudine ceſſante, inſpiciendæ ſunt vires ipſius Eccleſiæ, vel menſæ Epiſcopalis, aut Rectoris, quoniam ſi redditus non exuberant poſt neceſſariam ipſius Rectoris, vel Prælati ſubſtentationem, tunc populi, vel parochianorum onus erit *in titul. Miſcellan. Eccleſ. diſc. 28.*

Et in ſumma deciſio pendet ex facti qualitate, & circumſtantiis particularibus.

DISCURSUS XVIII.

Ad Seſſionem 21. cap. 9.

SVMMARIVM.

1 *Prohibitio quaſtuariorum.*
2 *Ad quid in hoc adverti debeat.*
3 *De quaſtionibus ſuper quaſtuatione inter regulares.*
4 *Et de alius inter clericos ſæculares, vel Confraternitates.*
5 *De oblationibus, & eleemoſynis ad quem pertineant.*

INvocatur per hoc Decretum antiquiorum Canonum, 1
& Conciliorum pia, prudenſque prohibitio, illorum quæſtuariorum, qui otioſam vitam ducere ſtudendo, ex profeſſione hoc munus agunt, atque catholicum Orbem peragrando, ut plurimum vagabundi, ac vitioſi ſunt, atque idiotas præſertim perſonas, ac mulieres pias, ac devotas, ut pecunias extorqueant, decipere ſtudent, cum indulgentiarum, aliorumque ſpiritualium privilegiorum amplis aſſertionibus, & communicationibus, plures etiam errores diſſeminando.

Quamvis autem ita proviſum ſit, adhuc tamen eorum uſus, non omnino extirpatus eſt, quoniam præſer- 2
tim, in vim facultatum, quas aliquæ piæ Confraternitates Urbis habent, alias aggregandi, cum communicatione indulgentiarum, & privilegiorum adhuc iſtæ perſonæ, quæ huic miniſterio, ſeu vitæ modo deditæ ſunt (ut ex frequentiori praxi, præſertim jure quodam hæreditario, ſeu naturali, eſſe videntur incolæ aliquorum caſtrorum, aliorumque obſcurorum locorum Appennini) idem continuant; Ideoque totum pendet ex majori, vel minori vigilantia Ordinariorum ſuper hujus decreti obſervantia; Potiſſime quia Sacræ Congregationes, præſertim illa Viſitationis Apoſtolicæ ſuper hoc invigilant, Eccleſiis, & confraternitatibus Urbis inhibendo ne hujuſmodi quæſtuarios tranſmittant, ſed potius pro eleemoſynis comparandis pro fabrica Eccleſiæ vel pro implemento aliorum piorum operum, ſe commendent locorum Ordinariis; Specialiter verò inhiberi ſolet, ne ad id deputentur perſonæ dictorum locorum etiam in caſibus, in quibus videatur pro facti qualitate hujuſmodi facultas concedenda; Verùm in hoc ſuperiores decipiuntur, quoniam iidem alias ſupponere ſolent perſonis, ſub quarum nomine iſtud connaturale miniſterium exercent.

Super hoc autem jure quæſtuandi, in Sacra Congre- 3
gatione Regularium præſertim, ac in aliis, quæſtiones adhuc audiri ſolent, potiſſime inter Regulares mendicantes per veritatem, quia nempe verè ex mendicitate vivant, quorum privilegia per iſtud decretum revocata non ſunt, ut de his quæſtionibus habetur in regularium annotationibus *ſub tit. de Regular. diſc. 28. cum ſeq. & ſub tit. de Regular. diſc. 57.*

Ac etiam oriri ſolent inter alias Eccleſias clericorum 4
ſæcularium, vel confraternitates laicorum ſive alia pia loca, ne quæſtuatio fieri poſſit ſub invocatione alicujus imaginis, vel capellæ, aut Inſtituti, in præjudicium alterius, cui aliquod jus in hujuſmodi quæſtuatione ſub ea invocatione quæſitum eſſet *in Miſcellan. Eccleſiaſt. diſc. 31. & 32. & de Regular. dicto diſc. 28. & ſeqq.* Super his tamen certa regula generalis ſtatui non poteſt, cum ex privilegiorum tenore ſive ex conſuetudine, aut locorum, vel operum qualitate totum pendeat, ex quibus ſuperiorum arbitrium regulandum eſt.

De controverſiis autem inter parochos, & locorum 5
Ordinarios, vel aliarum Eccleſiarum rectores ſuper eleemoſynis, ac oblationibus, quæ fiant per populum devotis, ac miraculoſis imaginibus de novo repertis, agitur in parochorum, & oblationum ſedibus particularibus, *ſub tit. de paroch. diſcurſ. 32. & ſub tit. de decim. diſcurſ. 19.*

DISCURSUS XIX.

Ad Seſſionem 22. cap. 1.

SVMMARIVM.

1 *De vita & honeſtate clericorum, & quid eis prohibeatur.*
2 *Quales ſint veſtes clericales.*
3 *De ludis, qui clericis ſint prohibiti.*
4 *De mercatura clericis prohibita, & qua.*

5 *Damnatus*

5 *Damnatus uſus Commiſſariorum, qui paragrantur diœceſes ex cauſa illicita negotiationis.*
6 *An contractus cambii ſit licitus.*
7 *De pœnis illicita negotiationis.*
8 *In quo Concilium Tridentinum innovaverit jus commune.*
9 *An ſit mercatura componere pharmaca vel aquam vitam ex vino, & ſimilia.*

1 SAcrorum Canonum diſpoſitio, ſuper vita, & honeſtate clericorum generaliter in hoc decreto innovatur, tam circa habitum, quàm circa alia, quæ clericis illicita ſint, præſertim, ut abſtineant à ludis alearum, & à choreis, aliiſque ſæcularibus luxibus, ac etiam à negotiatione, ſeu mercatura, nihil ſpeciale, vel de novo deſuper ſtatuendo, ſed ſolùm innovando id quod jam per Canones proviſum erat.

Circa veſtes clericales, quales illæ ſint, habetur in-
2 *fra diſc.* Quo verò ad ludos alearum, & taxillorum, ac alios; Quamvis generaliter prohibiti ſint; Attamen certa regula generalis deſuper ſtatui non poteſt, cum totum pendeat à diverſorum locorum moribus, & an indefinitè clerici luſores populo ſcandalum præbeant, quamvis occultè, ac modeſtè recreationis gratia id fiat; Et è converſo circa ludorum diverſas ſpecies, etiam in
3 eodem genere alearum, quod ſcilicet aliquæ ſcandaloſæ reputentur, aliæ non, ut ipſiuſmet Urbis, vel Romanæ Curiæ praxis docet, pro locorum, ac ludorum reſpectivè, moribus, & qualitate prudens Ordinariorum, aliorumque ſuperiorum arbitrium in hoc regulandum eſt quoad clericos ſæculares, cum reſpectu regularium indefinitè, præſertim circa ludum alearum, nulla data diſtinctione, ille ſcandaloſus videatur; Quamvis non deſint aliqui volentes, ut eis permitti poſſit modernus ingenioſus ludus, qui *omo* ſeu *ombre* vulgo nuncupatur *tit. de alien. & contract. diſc.* 49. Quod tamen ita obiter inſinuatur, referendo, quod Aliqui dicunt; non autem affirmando.

3 Majores itaque controverſiæ, quę deſuper oriri ſolent, percutiunt materiam mercaturæ, ſeu negotiationis, ſuper qua, ſolent quidem aliquando Ordinarii locorum inquirere, frequentius autem diœceſes curſitare ſolent Camerales officiales, vulgo commiſſarii nuncupati, ſtantibus Apoſtolicis Conſtitutionibus applicantibus Cameræ Apoſtolicæ ea, quæ per clericos ex illicita negotiatione facta ſint, quod juris communis diſpoſitioni innixum eſt, ut ſcilicet fiſcus tanquam ab indigno inferat omnia, quæ turpiter, ac illicita ſint; Verum commendabilius videretur, ut bujuſmodi commiſſariorum uſus prohiberetur, quoniam forte abſque ulla, vel nimium exigua Cameræ utilitate, magna inconvenientia audiuntur, magnæque fieri ſolent extorſiones, adeo ut ſine præjudicio proborum, qui rari ſunt, videatur ſpecies irruentiæ latronum, ſeu banoitorum.

Quamvis etenim S. Congregatio, ut his inconvenien-
5 tibus occurreret, plures dederit ſalubres proviſiones, ac ediderit declarationes ſuper actibus licitis, ex quorum prætextu hujuſmodi Commiſſarii clericos moleſtare ſolent, atque ut dictum eſt, aliqua Cameræ Apoſtolicæ utilitate magnas, & ſcandaloſas facere extorſiones, ubi ſcilicet de Eccleſiarum, vel patrimonialium terrarum cultura agatur, ſive de induſtria animalium pro ſtercoratione agrorum, aut pro paſtura propriarum herbarum, ſeu glandium, vel pratorum &c. aut ubi bombices fiant pro reportando fructum foliorũ propriarum arborum, cum ſimilibus *ſub tit. de cambiis deciſ.* 18. *& in ſupplemento.*

Non tamen iſtud ſufficiens remedium videtur, quoniam ſub hoc prætextu examinandi, an dictarum declarationum requiſita verificentur, necne, extorſiones fiunt; Ideoque uſus hujuſmodi Commiſſariorum omnino aboleri deberet, dum experientia docet, quod exinde, nulla, vel nimium exigua utilitas Cameræ reſultat, ex iſta illicitæ negotiationis inquiſitione.

Diſputari autem quandoque conſuevit, an contractus

cambii in ea forma obliqua iniri ſolitus, ut mutuum, ac 6
circulationem contineat, illicitam negotiationem redolere dicatur; Atque pro affirmativa, quandoque Rota reſpondit, cujus contrarium de ſtricta juris cenſura probabilius videtur; niſi vel ratione communis opinionis, vel ratione modi, ad formam ſcilicet vel ſtylum campſoris, cum publicitate, ac multiplicatione contractuum, ſcandalum id præbeat, ut in cambiorum adnotationibus advertitur, *ſub tit. de cambiis diſc.* 18. *& in ſupplemento.*

In tali autem caſu, in quo illicita negotiatio exercea- 7
tur, jus quidem eſt ſuperioris, clericum negotiatorem punire, ac etiam lucra tanquam ab indigno auferre, atque Eccleſiæ, vel piis operibus, aut reſpective Cameræ Apoſtolicæ applicare, pro locorum, vel diœceſum diverſis moribus; Aliamque clericus pœnam ſentit privationis Eccleſiaſticæ immunitatis realis in iis, quæ mercaturam concernunt *in Miſcel. Eccleſ. diſc.* 2. *&* 3. Non tamen exinde acquirendi dominium lucrorum ex negotiatione reſultantium incapacitatem patitur, quoniam bene acquirit, licet malè retineat, *dicto diſc.* 18. *de cambiis.*

Illud autem hoc decretum conciliare antiquorum 8
Canonum diſpoſitioni addidiſſe videtur, ut in iis, quæ morum correctionem concernunt, ordinarius quodam Apoſtolicæ Sedis jure etiam delegato, appellatione remota procedat, ut ſupra *diſc.* 5. occaſione viſitationis advertitur.

An autem mercatura clericis prohibita, dicatur componere pharmaca, ut vendantur, in Regularium ſede advertitur *tit. de Regul. diſc.* 60.

Ac etiam in altera Regalium, an ex vino liceat componere illum liquorum, qui aqua vita appellatur *tit. de Regal. diſc.* 53.

DISCURSUS XX.

Ad Seſſionem 22. cap. 4.

SUMMARIUM.

1 *Non exiſtentes in ſacris non habent vocem in Capitulo.*
2 *Non prohibentur habere votum conſultivum.*
3 *An Dignitates habeant vocem in Capitulo.*
4 *De poſſeſſione adiſpiſcenda capitulariter.*
5 *Conſuetudo dandi votum in Capitulo, quomodo attendi debeat.*
6 *De conſuetudine, ut Epiſcopus, vel Prælatus habeat votum duplicatum, vel præponderans.*
7 *An beneficiati, vel capellani, aut ſimplices, presbyteri habeant vocem in Capitulo.*
8 *Diſtinguuntur actus capitulares.*
9 *De modo proferendi vota, & qua debeantur computari.*
10 *De obligatione aſſumendi ordines.*
11 *A quo tempore currat terminus ad id præfinitus.*
12 *De beneficiis, quibus ſint annexi ordines ſacri, & qui.*
13 *Beneficia ſimplicia, quod ſint ſacerdotalia.*
14 *Quæ regula deſuper ſtatui valent, & quomodo procedendum.*
15 *Qualitas ſacerdotalis, de quo tempore adeſſe debeat.*
16 *Quod beneficia non poſſint ſtare in ſuſpenſo, & de differentia cum fideicommiſſis.*

PRoviſi de Canonicatibus, aliiſque beneficiis capi- 1
tularibus, ſeu collegialibus, quibus de ipſorum beneficiorum natura, jus competit votandi, ſeu vocem habendi in Capitulo, ut ad ſacros ordines ſuſcipiendos alliciantur, jure votandi privantur, per hoc Decretum, quouſque in minoribus ſteterint, ideoque Apoſtolica diſpenſatione non accedente, jus habendi

D 2 vocem

vocem io Capitulo, tam in electionibus, quàm in aliis
actibus verè capitularibus à votorom majori parte con-
ficicudis, ſolùm habent cum voto deciſivo illi, qui in
ſacris, ſaltem in ordine ſubdiaconatus conſtitui fue-
rint, quod etiam io Cardinalibus non diſpenſatis pro-
cedit.

2 Non exindè tamen prohibentur alii, qui in ſacris non
ſint, in Capitulo intervenite, eorumque judicium tan-
quam votum conſulrivom proferre, eum id noo ſit pro-
hibitum.

Io hoc autem propoſito habendi vocem in Capitulo,
3 inter ejuſdem Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ Di-
gnitates, & Canonicos, quæſtiones cadere ſolent, quæ
facti potius quàm juris dicuntur, ſuper Juſtificatione
ſcilicet conſuetudinis, qua accedente etiam Dignitates
vocem habent, atque de Capitulo dicuntur, ut præſer-
tim majori parte Cathedralibus, vel Collegiatum Ita-
liæ praxis docet; De jure autem in contrarium eſt re-
gula, ut non dicantur de Capitulo, neque vocem ha-
beant, *tit. de Can. & c.d.4.*

4 Atque exinde reſultat modus capiendi poſſeſſionem,
quoniam canonicatuum, aliorumque beneficiorum ca-
pitularium, poſſeſſio capitulariter apprehendeoda eſt
ae alias invalida, & inefficax cenſetur, niſi Capitu-
lum ad id requiſitom ſe coovocare noluerit; Id au-
tem dicendum non eſt in dignitatibus, quoties juxta
juris regulam non ſint de Capitulo, neque vocem
in eo habeant, ſecus autem in caſu converſo, *eod.
diſc.4.*

Ubi verò dicta conſuetudo noo ſit generalis, in om-
nibus actibus capitularibus, ſed in aliquibus tantum, &
tunc, in iis, in quibus inducta fuit, operativa eſt, in
5 aliis autem firma remanet juris regula, ex conſuetudi-
nis natura, ut ſtrictè in caſu præciſo attendenda ſit, ne-
que ejus extenſio detur de caſu ad caſum, eodem mo-
do quo non extenditur de perſona ad perſonam vel de
loco ad locum, *titul. de benefic. diſc. 30.*

Idemque pluries deciſum eſt in ea conſuetudine, quæ
io Hiſpaniarum præſertim Eccleſiis Cathedralibus,
6 vel Collegiatis, viget, ut Epiſcopus vel Prælatus, ſive
ſit ratione ipſius Prælaturæ, ſive ratione ſibi annexi Ca-
nonicatus, adeo ut potius tanquam Canooicus, quàm
tanquam Epiſcopus intervenire dicatur, ſuper ejus voti
duplicitate, vel præponderantia, ad effectum, ut io
paritate votorum, actum capitularem concludat; Quo-
niam niſi probetur conſuetudo generalis, ejuſque juſti-
ficatio, quæ in aliquibus taotum particularibus acti-
bus accedat, in iis tantom attendenda eſt, non autem
in aliis, ex eadem regula prohibitæ extenſionis de caſu
ad caſum, cum de jure tanta ſit vox Prælati, quanta
eſt illa cujuſlibet Canonici vel Capitularis, quoties io
Capitulo, tanquam unus ex Capitularibus intervenit,
quoniam ubi perſonam gerat Epiſcopi (ut in collatio-
ne beneficiorum ſimultanea cum Capitulo contingit,)
extra Capitulum ſuum jus exercet, ejuſque jus eſt coæ-
7 quale, adeo ut tanta ſit vox ſolius Epiſcopi quanta eſt
illa totius Capituli; Quando verò tanquam Epiſco-
pus ſuum jus exercet jure devoluto, tunc nulla Ca-
pituli mixtura dignoſcitur, ſed integrum eſt jus ip-
ſius Epiſcopi, ut latius in beneficialibus meis ad-
notationibus advertitur, *dicto diſcurſu 30. de be-
nefic.*

In hoc item propoſito habendi vocem in Capitulo,
quæſtiones haberi ſolent inter caoonicos, & beneficia-
8 tos, vel hebdomadarios, aut capellanos eidem Eccle-
ſiæ inſervientes, atque de communi maſſa participan-
tes, quamvis revera nullum beneficialem titulum col-
lativum habeant, ut in pleriſque Eccleſiis, etiam Ca-
thedralibus cootingit, quæ pro locorum conſuetudine,
receptitiæ ſunt, civium ſeu naturalium, quibus aliqua
requiſita habentibus, jus competit, coæqualem, vel
reſpectivè inæqualem participationem habendi cum
Canonicis & Beneficiatis, de communi maſſa capitula-
ri; Atque licèt regula ſit negativa, etiam reſpectu be-
neficiatorum, aliorumque portionariorum habentium
beneficium in titulum, quoniam de jure Beneficiati, vel
ſimiles non dicuntur de capitulo, quod à Canonicis tan-
tum conſtituitur, non autem à Beneficiatis, qoi Capitu-
li miniſtri, ac ſervitores de jure dicuntur; Adhuc tamen
ubi conſuetudo vigeat; illi deferendum eſt, cum eadem
ſuperius inſinuata diſtinctione an ea ſit generalis, vel
particularis, cum prohibitione extenſionis ut ſupra, *de
Canonic. & Capitul. diſc.20.*

Potiſſimè verò attenta actuum capitularium diverſa 9
natura, ſeu qualitate, quoniam alii ſunt merè juriſdi-
ctionales, ut præſertim eſt electio Vicarii, aliorumque
officialium ſede vacante, vel collatio canonicatuum,
aliorumque beneficiorum, cum ſimilibus; Alii verò ſunt
œconomici, ut (ex. gr.) ſunt deputationes, quæ ſin-
gulis annis, vel ſtatutis temporibus fiant de ſindicis, ſeu
procuratoribus, ac etiam de punctatoribus, aliiſque of-
ficialibus ſuper adminiſtratione bonorum, vel maſſæ,
quoniam ex interventu in hujuſmodi actibus capitulari-
bus œcooomicis, inferri non poteſt ad alios actus capi-
tulares juriſdictionales ex ea differentiæ ratione, quod
in actibus œconomicis, congruum, ac rationabile eſt,
ut ii audiantur, ac interveniant, qui ſunt intereſſati, at-
que participationem habent, *eodem diſc. 20. de Canon.
& dicto diſc. 30. de benef.*

Super modo autem proferendi votum, atque con-
cludendi actum capitularem, quænam vota computan- 10
da ſint, quæ verò non, aliquid inſinuatur infra *diſcur. 31.*
occaſione agedi de electione vicarii capitularis ac etiam
habetur in adnotationibus ad materiam Canonicorum,
& Capituli, *tit. de Canonic. & Capitul. à diſcurſ. 24.
ad 30.*

In hoc decreto quoque Injungitur proviſis de canoni-
catibus, vel dignitatibus, aliiſque beneficiis, quibus or-
dines diſtributi ſint, ut ad eoſdem ordines, ſub pœna
privationis promoveri debeant infra annum quod etiam
in proviſionibus Apoſtolicis cum decreto aonullarivo
injungi ſolet.

Quamvis autem, in dicto præſertim decreto, quod 11
per Datariam adjici ſolet in proviſione, in verbis dica-
tur, ut à die proviſionis, ſeu datæ gratiæ, annus com-
putari debeat; Uſus tamen rationabiliter recepit, ut hic
terminus non currat, niſi à die adeptæ pacificæ poſſeſ-
ſionis, adeo ut tempus litis, vel aliorum impedimento-
rum, de facto non computetur, niſi ceſſante quocumq;
impedimento, per ipſum culposè ſteterit, quominus poſ-
ſeſſionem adipiſcatur; Quod etiam in ſuſceptione gra-
dus Doctoratus, aliiſque neceſſariis qualitatibus ſtatutum
eſt, quoniam arctari non debet quis ad ſuſcipiendum
certum ſtatum, præſertim irretractabilem ex cauſa il-
lius beneficii, de cujus effectiva aſſequutione, ac reten-
tione adhuc incertus vivat, *tit. de benef. diſc.42.*

Qualia verò ſiot hæc beneficia, quibus annexa ſit ſa-
cerdotii, vel aliorum ſacrorum ordinum neceſſitas ali-
quid inſinuatum eſt *diſcur.24.* occaſione agendi de æta-
te, quę neceſſaria eſt pro beneficiorum aſſequutione,
quod ſcilicet ubi agatur de Eccleſiis parrochialibus prin-
cipaliter in titulum conferri ſolitis, cum habituali, &
actuali cura animarum promoveri debeat ad ſacerdo-
tium, quod pro munere parochiali ac adminiſtratione
ſacramentorum, præſertim pœnitentiæ Eucharistiæ, &
extremę unctionis requiritur, ideoque juſto impedimen-
to ceſſante privatio incurritur, ipſo jure; Idemque in
vicariis in titulum coofetri ſolitis, pro ejuſdem curæ
exercitio; Secus aotem in iis canonicatibus, & be-
neficiis, quibus ratione unionis, habitualis cura tan-
tum incumbat, quoniam tunc ſufficit habere ætatem,
vel ordinem, qui requiritur pro ipſius beneficii quali-
tate.

In canonicatibus autem, vel dignitatibus in Ca-
thedrali, inſpiciendum eſt, an adſit diſtributio ordi-
num io hoc decreto præſuppoſita, quod ſcilicet alii 12
ſint præsbyterales, alii vero diaconales, & alii ſubdia-
conales, ut ita munera diſtributa ſint, quooiam habere
oportee

oportet, illum ordinem, qui canonicatui annexus eſt; Ubi verò hæc diſtributio non adeſt, tunc contraria conſuetudine non accedente (ut in Germania vigere ſupponitur magis receptum eſt), ut ſaltem ordo ſubdiaconatus ſit neceſſarius, ſecùs verò in collegiatis, pro quibus ſola ætas quatuordecim annorum ſufficit, niſi lex fundationis, vel conſuetudo aliter ſtatuat, *eod. tit. de benef. diſc.95. & 96.*

Pleraque tamen adſunt inferiora beneficia ſive ſervitoria ſint, ſive etiam ſimplicia, ſub capellaniarum no-
13 mine explicari ſolita, in quibus ratione annexi oneris celebrationis miſſarum, quæſtio frequenter cadit, an ſacerdotalia dicenda ſint, necne; Regula vero eſt negativa, quamvis annexum habeant onus celebrationis miſſarum, quoniam illud rectè adimpleri poteſt per ſacerdotem ſubſtitutum, niſi ex lege fundationis conſtet de diverſa fundatoris voluntate, etiam præſumpta ex conjecturis & argumentis deducta, ſive ubi fundatio ambigua ſit, adeo ut interpretationis capax dici valeat, rectè eadem probatio reſultat, ſeu deſumi poteſt ex obſervantia tanquam interprete.

Hinc proinde adinſtar eorum, quæ generaliter habentur in materia fideicommiſſorum, aliarumque ultima-
14 rum voluntatum, certa regula generalis, cuicumq; caſui applicabilis deſuper ſtatui non poteſt, ac propterea maniſeſtus error eſt, cum aliquibus S. Congregationis declarationibus, vel Rotæ deciſionibus, quæ in aliquibus caſibus particularibus prodierint, indefinitè procedere; quoniam ut advertitur in eadem ultimarum voluntatum materia, atque in omni alia, in qua ambiguæ voluntatis quæſtio cadat, deciſio in quibuslibet caſibus pendeat ex ipſorum individuis circumſtantiis, ex quibus frequens praxis docet, quod in uno judicari debet album, & in altero nigrum, quamvis primo aſpectu omnino ſimiles videantur, ob aliquam alterativam circumſtantiam, quodque eadem individualia argumenta in uno caſu ſufficiantin, altero autem aliis quoque additis in ſufficientia ſint, quia ſic unius, vel reſpectivè alterius aliqua diverſa qualitas exigat, in dubio autem inhærendum eſt regulæ, *ibidem.*

Expedit verò notitiam habere declarationum, vel deciſionum, quæ deſuper prodierint, ad effectum illuminandi intellectum pro benè regulando arbitrium, cui totum commiſſum eſſe videtur.

Poſita vero qualitate ſacerdotali, Alia cadere ſolet quæſtio, an in concurſu perſonarũ certi generis, cui ea debita ſit, iſta qualitas verificari debeat de tẽpore vacationis, vel reſpectivè de tempore præſentationis, vel potius ſufficiat habilitas ad illam obtinendam infra annum, juxta ea quę habemus in parochialibus, aliiſq; beneficiis, quæ ſacerdotalem ordinem annexum habeant, Atque pariter certa & determinata regula deſuper ſtatui non poteſt, quoniam licet generaliter, ſeu abſtractè, ea ſit juxta dictam ultimam partem, ut habilitas ſufficiat de tempore, quo obtineatur; Nihilominus eadem intrat limitatio ex diverſa lege fundationis expreſſa, vel conjecturali; Ideoque ex ſingulorum caſuum qualitate determinatio pendet, quoties tamen, ut dictum eſt, intra annum eadem qualitas obtineri valeat, *ſub tit. de jure patron. & dicto tit. de benef. diſc.96.*

Quamvis etenim, ubi vocatio ſit cum certo ordine prędilectionis, ad favorem unius generis perſonarum, in fideicommiſſis aliiſq; indifferentibus diſpoſitionibus, regula ſit, ut ſola potentia, ſeu habilitas etiam remota imo in ſola ſpe ſufficiat, ut exiſtentibus perſonis de genere prædilecto, non admittantur aliæ de genere minus dilecto, ac ſubſidiariè vocato, multoq; minus extraneæ, Attamen in beneficiis, vel capellaniis id non admittitur, cum non admittant hanc diuturnam vacationem; Ideoq; remotiores, vel extranei admittuntur, neque ſuperveniens habilitas perſonæ prædictæ, illas jam admiſſas, excludit, niſi lex fundationis aliter ſuadeat, *eod. tit. de jur. patr. & tit. de fideicommiſſ. diſc. 7. & ſeqq.*

DISCURSUS XXI.

Ad ſeſſionem 22. cap.6. & ſeſſ.25. cap.4.

SUMMARIUM.

1 *De commutationibus ultimarum voluntatum per Ordinarios, & quid requiratur.*
2 *Pia diſpoſitio non corruit, quia impleri non poſſit opus volitum & de ratione.*
3 *De facultatibus Fabricæ Sancti Petri.*
4 *Quæ ſint verè, & propriè commutationes.*
5 *De poteſtate Papæ, aliorumque Principum in commutatione, vel denegatione ultimarum voluntatum.*
6 *In ſpiritualibus eſt ſolius poteſtatis Pontificiæ.*
7 *De gratis ſuper ſubſidiis dotalibus.*
8 *De reductione miſſarum.*
9 *De acceptatione onerum perpetuorum miſſarum.*
10 *Quid in reductione onerum ponderandum ſit.*

DE ultimarum voluntatum commutationibus, in 1
iſto decreto agitur, ut per locorum Ordinarios non concedantur, niſi ex juſta cauſa, unde propterea diſputare ſolent moderni, an neceſſitas, & juſtitia copulativè, vel alternativè requirantur, atque probabilior videtur hæc poſterior pars; Rari autem videntur caſus, in quibus, præſertim in Italia, & in locis, in quibus adſit Tribunal Fabricæ S.Petri, iſta facultas per locorum Ordinarios exerceatur; Ea etenim exerceri non poteſt
pro mero arbitrio, ſive ex aliqua cauſa, quæ ex quadam 2
non ſcripta æquitate, vel alio congruo motivo juſta videatur, ſed ſolum ubi; Vel ex inſufficientia ejus, quod aſſignatum eſt, Vel ex aliis accidentibus, ultima voluntas effectum ſortiri non poteſt in eo opere, quod à diſponente volitum ſit, unde propterea, non per hoc pia diſpoſitio caducata remanet, ut aliqui malè crediderunt, ſed effectum ſortiri debebit in alio pio opere, quod explicari valeat; Atque in iſta, unius, vel alterius operis electione, vel deſtinatione, conſiſtit Epiſ-
copi arbitrium quod, ut dictum eſt, raro ad praxim 3
deduci ſolet, in iis locis, in quibus Fabricæ facultates intrent cum ex Apoſtolicis Conſtitutionibus iſtud opus, loco eorum, quæ à defunctis volita ſunt, ſubrogatum ſit, quoties res ſit integra, quia nempe Epiſcopus legitimè non prævenerit, *de facultatibus Fabricæ tit. de teſtament. diſc. 22. & & 23. tit. de legat. diſc. 27. & de Regular. diſc. 63.*

Impropriè autem iſte commutationis terminus adhiberi videtur, quoniam, poſita impoſſibilitate adimplendi id, quod diſponens voluit, ſuppletio, vel ſubrogatio potiùs quam commutatio dicenda videtur, ne alias diſpoſitio caducata remaneat, ex ea congrua ratione, quod pia diſpoſitio, principaliter directa dicitur in Deum, propriamque animam; Unum vero, vel alterum opus, dicitur accidentaliter deſtinatum, ut impleri poteſt, ſerve-
tur defuncti voluntas, ubi verò non, id ſequatur in eo, 4
in quo ſequi poteſt, *ibidem, & in aliis pluries in eiſdem titulis.*

Commutationes autem ſunt illæ, quæ continent omnimodam immutationem pro voluntate, vel arbitrio, etiam in caſibus, in quibus impleri poſſint, eo modo, quo per diſponentes volitum eſt, adeo ut ſpeciem diſpenſationem, vel derogationis, redoleant.

Id autem in piis operibus, ac diſpoſitionibus, ſo-
litus Pontificiæ poteſtatis eſt; Quamvis enim rejecta 5
dubitantium opinione in foro externo, ubique receptiſſimum ſit, ut ſupremus Princeps, qui poteſtatem habet condendi leges, eiſque diſpenſandi, atque tollendi jus tertii, poſſit in ejus ditione, cum propriis ſubditis, derogare fideicommiſſis, aliiſque ultimis voluntatibus, ſeu alias eas commutare, eo quia teſtandi

facultas, ſuamque voluntatem conferendi in templis inhabile, in quo per mortem annihilatus eſt, ac deſiit eſſe dominus, non proveniat à lege Divina, vel naturali, cui lex poſitiva diſpenſare non valeat, ſed proveniat à lege poſitiva, cui eadem derogare poteſt. Et conſequenter Princeps, qui Lex animata dicitur *ſub tit. de Regal. diſc.* 148.

6 Attamen in iis diſpoſitionibus, quæ Deum, & animam concernunt, id ſolius Pontificiæ poteſtatis eſt, ex quo ſæcularis poteſtas in his non ſe ingerit. *De hac poteſtate deciſ.* 408. *par.* 12. *rec.*

Quare præſertim frequens praxis docet, quod illa dotalia ſubſidia, quæ pluribus pauperibus puellis ex teſtatoris judicio diſtribuenda ſunt, ex Pontificia conceſ-
7 ſione dantur alicui puellæ conjunctæ teſtatoris; quæ pro ejus qualitate majori indigeat dote cum ſimilibus; Atque in hoc differunt Pontifex, & Epiſcopus, quod iſte gerit ſolum partes juſtitiæ tanquam Judex, ille autem partes gratiæ tanquam princeps ſupremus.

8 Quamvis autem poſterius decretum concilii re, ex eadem ratione contenta in præcedenti deſcendendo ad ſpeciem, magis explicitè, non ſolum locorum Ordinariis, ſed etiam majoribus Prælatis regularibus facultatem concedat, ut Ordinarii in ſynodo, Prælati autem regulares in Capitulo generali, reductiones onerum miſſarum facere valeant, quia nempe, ob excretum victualium, aliarumque rerum valorem, illa eleemoſyna, quæ antiquis temporibus aſſignata fuit, & quæ tunc, attenta illorum temporum conditione ſufficiens erat, de præſenti non ſufficiat; Sive quod bonorum, ac redditum deſuper aſſignatorum accidentalis diminutio ſequuta ſit, ut quotidiana praxis docet; Verum quia nimia facilitas deſuper irrepſerat, unde propterea aliquis dignoſcebatur abuſus; Hinc proindè hæc Sacra Congregatio Concilii, in decretis generalibus de anno 1625. editis, quæ vulgò decreta de celebratione miſſarum dicuntur, Pontificia auctoritate Urbani VIII. roboratis, hanc facultatem ademit, ideoque ipſi Congregatione reſervatum eſt, quæ id concedere ſolet, audita prius relatione Epiſcopi, vel reſpectivè Prælati regularis, ac recognito ſtatu Eccleſiæ, ita arbitrium verſimodè pro locorum diverſa qualitate, prudenter interponendo, adeo ut certa regula deſuper ſtatui non valeat, cum ex regionum majori, vel minori victualium affluentia, ſeu vivendi commoditate id procedere ſoleat, ad effectum decernendi majorem, vel minorem, taxam eleemoſynæ pro qualibet miſſa, ſeu anniverſario.

Eademque conſideratio haberi ſolet circa acceptationem onerum paupertuarum miſſarum, ſuper quibus
9 per eadem decreta anni 1625. plures proviſiones prodierunt, præſertim ſuper modo inveſtiendi pecunias ad hunc effectum relictas, ut ſcilicet inveſtimentum fieri debebat in bona ſtabilia fructifera, vera, non autem ficta (ut ſunt cenſus) abſque ſpeciali licentia ejuſdem Sacræ Congregationis, quæ diverſimodè in hoc ſe gerere ſolet pro locorum qualitate, aliiſque facti circunſtantiis.

Præſertim verò ubi agitur de reductione, inſpici ſolet, an agatur de oneribus ex legatis, aliiſque piis diſpoſitionibus, vel è converſo de adjectis in fundatione per ſpeciem contractus, ut iſto caſu difficilius, quàm in præcedenti procedatur.

DISCURSUS XXII.

Ad Seſſionem 22. cap. 10.

SUMMARIUM.

1 *De examine Notariorum, & quare iſtud decretum ſit parum in uſu.*
2 *Notarii Apoſtolici in aliquibus Principalibus non admittuntur, in rebus laicalibus.*
3 *Et quid è converſo de Notariis laicis in rebus Eccleſiaſticis.*
4 *An clerico ſit licitum officium Notarii.*
5 *Et an dicatur illicita negotiatio.*
6 *De Notariis ideſt ſecretariis Regularibus.*
7 *An dari valeat de non uſu illius decreti.*

NOtariorum examen, quod per hoc decretum Epiſcopis committitur, ſaltem pro Italiæ moribus, nimium rarum eſt in praxi, quoniam, ut plurimum Apoſtolica auctoritate, vel ex illa ſupremi Principis creantur; Ideoque per inferiorum Statuta, vel proviſiones, regulariter non impeditur exercitium illius facultatis, quæ à ſuperiore conceſſa eſt; Atque in aliquibus Principum ſæcularium Ditionibus, reſpectu Notariorum, qui ab eodem Principe creantur id uſu receptum non videtur; Occaſione etiam deficiente, 1
quoniam quemadmodum Notarii Apoſtolica auctoritate creati, ad acta judicialia fori laicalis pertractanda admitti non ſolent, quin imò neque ad inſtrumenta, aliaque acta extrajudicialia in eodem laicali foro expediendi, adeo ut pro ſcripturis privatis eorum inſtrumenta habeantur, ita è converſo in ſpiritualibus, ſeu Eccleſiaſticis, tam judicialibus, quàm extrajudicialibus actibus non de facili admittendi ſunt Notarii, qui cum ſola auctoritate laicali creati ſint; Quamvis deſuper certa regula generalis cuicumque caſui applicabilis ſtatui non 2
valeat, cum diverſi ſint ſtyli, ſeu mores principatuum, 3
quibus ex legalibus ſeu prudentialibus regulis deferendum videtur, *de his ſub tit. de juditc. agendo de fide inſtrumentorum diſc.* 26.

Super hoc autem Notarii munere, an ſcilicet clericis licitum ſit, necne, quæſtio eſt inter ſcribentes, nedum ad effectum, ut locorum ordinarii, aliique ſuperiores Eccleſiaſtici ad eis prohibere valeant, ſed 4
etiam, ad alterum amiſſionis, vel implicitæ dimiſſionis clericatus, in minoribus, unde propterea reſultet vacatio beneficii Eccleſiaſtici, vel amiſſio Eccleſiaſticæ penſionis *ſub tit. de penſion. diſc.* 47. Ac etiam an illicita negotiatio dici valeat, adeo ut intrent pœnæ clerico negotiatori per ſacros Canones inflictæ, illa præſertim ſpolii quod per Cameram fieri ſolet de bonis, quæ ex illicita negotiatione quæſita ſint, Atque licet 5
dignoſcatur opinionum diverſitas; Ea tamen videtur verior, magiſque recepta diſtinctio, ut in Eccleſiaſtico foro, indiſtinctè id permiſſum ſit, ſive de civilibus, ſive de criminalibus cauſis agitur prophanis & Eccleſiaſticis, cum Eccleſiaſtici ſuperioris, ac Judicis ſervitium clerico non incongruat, potiſſime cum forus Eccleſiaſticus non tractet cauſas capitales, ab ipſo exequendas, adeo ut ratio irregularitatis intret; Aut verò de prophanis, ſeu laicalibus negotiis agitur, & tunc aut illa extrajudicialia ſint, ſeu voluntariæ juriſdictionis, ut eſt conficere Inſtrumenta, aliaque documenta conventionalia inter partes, & pariter clericis prohibitum non videtur; Majorque difficultas in hoc provenit 6
potius ab ipſa laicali poteſtate id non de facili de facto id permittente inter laicos, Aut vero de actibus laicalibus fori laicalis, & tunc aliqui diſtinguunt inter cauſas criminales, & civiles, ſive inter clericos in ſacris, & in minoribus; Alii verò melius diſtinguunt effectus ſuperius inſinuatos, vel ſimiles; Aut etenim de illo agitur, ut Eccleſiaſticus ſuperior clerico id prohibeat, & indefinitè affirmativa procedit; Aut verò ad alium effectum pœnarum illicitæ negotiationis, & tunc diſtinctio inter clericum in minoribus, ac in majoribus, intrare videtur; Aut demum ad alterum graviorem amiſſionis beneficiorum, vel penſionum; Et tunc licet aliqui cum criminalium cauſarum diſtinctione procedunt; Verum tamen videtur, ut certa deſuper ſtatui non valeat regula generalis cuicumque caſui applicabilis, ſed ex facti qualitate pendeat, ejuſque circunſtantiis, quæ de officii natura per aſſumptionem ſtatus laicalis, redoleant

Digitized by Google

doleant hanc implicitam dimiſſionem Clericatus, ex qua de conſequenti reſultet amiſſio beneficii, vel penſionis, eo quod ſine Clericatu obtineri non poſſint, ut latius in penſionum notis advertitur. *eod. diſc. 47. de penſion.*

Quia verò Regulares Prælati, Notarios ipſiuſmet ordinis regularis creare ſolent, pro ipſorum regularium
6 negotiis pertractandis, quibus ſecretarii, vel ſocii, aut ſcriptoris vocabulum pro Religionum diverſis moribus congruit; Hinc proinde, aliqui Epiſcopi, huic decreto innixi, hujuſmodi Notariorum examen facere, ac ſufficientiam perſcrutari poſſe crediderunt, ſed male, niſi quando in iis ſe ingerant litibus, & cauſis ac negotiis Eccleſiaſticis, ac ſpiritualibus, quorum cognitio (exemptione non obſtante) ad ipſum Epiſcopum ordinario, vel delegato jure pertineat; Cumque in his hujuſmodi regulares Notarii, vel ſecretarii nullatenus ſe ingerant, idcircò ex facto ceſſat hujus quæſtionis occaſio.

Atque ex hac ratione provenit ſupra inſinuatum aſſumptum aliquorum, quod in ſæcularium Principari-
7 bus, iſtud decretum in uſu non ſit cum illis Notariis, Principis laici auctoritate creati ſint; Id etenim non provenit ex illo non uſu, qui legis auctoritatem tollat, ut male vulgus credit; Tum quia in laicorum poteſtate non eſt, hanc legem conciliarem tollere, ubi ipſum Concilium in genere receptum ſit; Tum etiam ratione decreti irritantis contenti in Conſtitutione Pii IV. ſuper Concilii confirmatione, & publicatione, per quod quicumque contrarius uſus impeditur, vel inficitur; Sed provenit ratione deficientis occaſionis, cum Notarii laicale auctoritate creati, adhiberi non ſoleant in cauſis Eccleſiaſticis, ac ſpiritualibus, de quibus Concilium loquitur; Sed quando de facto adhibeantur, atque in eis ſe ingerant, tunc in eis, quæ ipſum exercitium hujuſmodi cauſarum concernunt, de hac ſubjectione dubitandum non videtur, ex quaſi eodem contractu, qui reſultat mittendo manum in meſſem alienam, ut habemus de Regularibus exemptis, qui ſe ingerunt in cura animarum.

converſo in Curia Romana, pro ejus prudentia, &
circumſpectione, idem uſus nimium rarus eſt, damnan- 3
do inferiorum facilem abuſum, dum etiam contra privatos debitores, qui ex impotentia, vel ex aliqua prætentione, decimas, vel canones, ſeu livellos, aliaſque præſtationes ſtatutis temporibus non ſolvant, ad has pœnas procedunt; Sive contra eos, qui ex privatis juribus, ac prætenſionibus aliqua poſſideant bona, quæ ad Eccleſias, vel pia loca ſpectare prætendatur; cum in his alia juris remedia intreot, non autem iſtud, quod auctoritativas, ac potentiales occupationes, & uſurpationes percutit, adeo ut Epiſcopo, vel alteri Eccleſiaſtico ſuperiori aliud non ſuppetat remedium, quo mediante, quo mediante, Eccleſiarum, piorumque locorum indemnitati conſuli valeat, unde propterea cogantur ad cenſuras, aliaque Eccleſiaſtica remedia devenire tanquam per ſpeciem defenſionis, ita cum armis ſpiritualibus vim vi repellendo; Quod etiam, in forma tamen potius extrajudiciali, quàm judiciali, ac in prædicta defenſionis forma, cum non ſubditis, ac pro bonis extra propriam diœceſim exiſtentibus, pro facti qualitate, vel defenſionis neceſſitate quandoque conceditur. *tit. de juriſdict. diſcurſ. 47. & 48.*

N mium itaque ſalubre eſt illud remedium, quando opportune illud adhibetur, ſed è converſo Epiſcopi, aliique Eccleſiaſtici ſuperiores, nimium parce, ac circumſpectè in ejus uſu ſe habere debent, ne alias ob aſſiduitatem, ſeu ob incongruum uſum in caſibus in quibus non intrat, illud parum proficuum remaneat, atque laici opinentur, ut quemadmodum in aliquibus caſibus malè adhibitum eſt, ita quoque malè adhibeatur in altero, in quo in effectu intret, atque ex hoc indiſcreto abuſu pene omnia Eccleſiaſticæ auctoritati, vel immunitati præjudicialia inconvenientia reſultant.

Ao autem contra exemptos, poſſit Ordinarius pro- 4
cedere ad hujuſmodi cenſuras contentas in hoc decreto, & in Bulla cœnæ, particulariter alibi adverſatur. *in Miſc. Eccleſ. in hoc eod. lib. diſc. 14. & alibi.*

DISCURSUS XXIII.

Ad Seſſionem 25. cap. 15.

SVMMARIVM.

1 *De pœna uſurpantium bona Eccleſiæ, & patroni bona Eccleſiæ patronata.*
2 *De ampliatione bullæ Cœnæ.*
3 *Quomodo in hujus decreti praxi debeant ſe gerere Epiſcopi, & Prælati.*
4 *An in hoc procedant ad cenſuras contra exemptos.*

1 De duobus in hoc decreto agitur; Primò nempe de occupatoribus, & uſurpatoribus jurium, ac bonorum Eccleſiarum, tam ſæcularium, quàm regularium, vel Montium pietatis, aliorumque piorum locorum; Et ſecundò de prohibitione patroni laici ne ſe ingerat in perceptione fructuum, ac adminiſtratione bonorum Eccleſiæ vel beneficii, cujus patronus exiſtat, adjectis etiam pœnis Clericis, qui ejuſmodi uſurpationibus, vel occupationibus aſſenſum præbeant, ſeu alias cooperentur.

De ſecunda parte aliquid inſinuatur *ſupra diſc. 11.* oc-
2 caſione agendi de Jurepatronatus; Quatenus verò ad primam partem pertinet, ea latiùs continetur in Apoſtolica Conſtitutione, quæ ſingulis annis innovari, ac publicari ſolet in die cœnæ Domini, à qua nuncupationem accipit.

Quemadmodum autem tam hujus Decreti, quàm dictæ Conſtitutionis uſus nimiùm frequens eſt apud Epiſcopos, alioſque Eccleſiaſticos ſuperiores, ita è

DISCURSUS XXIV.

Ad ſeſſionem 23. de Reformat. Cap. 6.

SVMMARIVM.

1 *De quibus agitur in hoc decreto præſertim circa ætatem 14. annorum pro beneficiis.*
2 *De jure communi ad beneficia ſufficit ætas ſeptem annorum.*
3 *Decretum Concilii procedit etiam in beneficiis de jurepatronatus.*
4 *Etiam in Canonicatibus Collegiatarum, & ſimilibus iſta ætas ſufficit, & in quibus requiratur ætas pro ſacerdotio.*
5 *Quamvis Capitulo, vel Collegio ſit annexa cura animarum.*
6 *De ætate requiſita in Canonicatibus in Cathedrali.*
7 *Quid in Germania.*
8 *In Canonicatu pœnitentiario requiritur ætas 40. annorum.*
9 *Pro penſione Eccleſiaſtica, quæ ætas requiratur, & an penſio ſit jus Epiſcopale.*
10 *Beneficiorum appellatione quænam veniant, & quæ non.*
11 *De requiſitis, ut Clerici in minoribus gaudeant privilegio fori.*
12 *Quale ſit beneficium quod eximat ab his requiſitis.*
13 *An ſimplex exigui redditus ſufficiat.*
14 *An ſufficiat penſio Eccleſiaſtica ad eumdem effectum.*

15 *De ſimplicibus capellaniis, vel coadjutoriis, & fratantus.*
16 *An ſolus titulus abſque poſſeſſione ſufficiat.*
17 *Et è contra ſola poſſeſſio ſine titulo legitimo.*
18 *Quomodo in hac materia procedi debeat.*
19 *De verificatione requiſitorum ad ſuperiorem Eccleſiaſticum cognoſcere pertinet.*
20 *Vnde proveniant inconvenientia in hac materia.*
21 *Quod ſuper habitu Clericali non detur regula certa & quare.*
22 *Veſtis Clericalis, qua proprie ſit.*
23 *De toga doctorali, & de uſu Vrbis, & Status Eccleſiaſtici.*
24 *Epiſcopus poteſt prohibere laicis uſum veſtium Clericalium, & quid de toga doctorali.*
25 *In tonſura debet attendi uſus regionis.*
26 *Idemque circa uſum comæ.*
27 *De requiſito ſervitii in divinis, quomodo intelligendum ſit.*
28 *Quod ſit error procedere cum declarationibus, vel doctrinis generalibus, vel particularibus aliquorum locorum.*
29 *De conſiderationibus, cum quibus eſt procedendum.*
30 *De eodem errore, de quo num. 28.*
31 *Et quomodo procedi debeat in materia, & quod adſcriptio non ſit praciſè neceſſaria.*
32 *De modo cum quo intelligendum eſt requiſitum delationis habitus.*
33 *An hac requiſita deſiderentur pro aliis privilegiis clericalibus.*
34 *In ſpecie circa onera realia, & expenduntur rationes, ob quas idem in aliis privilegiis eſt dicendum.*
35 *Privatio privilegiorum eſt ad tempus donec non impleantur requiſita.*
36 *Poteſt reaſſumi, quandocumque habitus etiam propria authoritate non obſtante inhibitione.*
37 *Non poteſt Epiſcopus privare habitu, & declarare aliquem invitum laicum.*
38 *Quomodo debeant in hoc ſe gerere Epiſcopi abſtinendo à collatione tonſura.*
39 *Quod habitus poſſit reaſſumi etiam poſt matrimonium, vel militiam.*
40 *Etiam matrimonio durante ſi eſt cum virgine poteſt reaſſumi habitus, ſecus autem per bigamum.*
41 *Non poteſt Clericus propria auctoritate dimittere habitum atque adhuc remanet ſubditus,*
42 *Etiamſi fiat coram non legitimo ſuperiore.*
43 *De ratione, ob quam in dimiſſione requiratur auctoritas ſuperioris.*
44 *De Clericis conjugatis, quibus privilegiis gaudeant.*
45 *De Clericis gracis, ſeu orientalibus, eorumque exemptione.*
46 *Ad quem pertineat cognoſcere de Clericatu & requiſitis.*
47 *De probatione Clericatus, quomodo fiat.*
48 *De eodem, & de diſtinctione, qua deſuper cadat.*

1 DE tribus agitur in hoc Decreto; Primò nempe de ætate neceſſaria ad obtinenda beneficia Eccleſiaſtica; Secundò de requiſitis neceſſariis in Clericis in minoribus non beneficiaris, ad effectum, ut potiantur Clericali privilegio fori; Et tertio de eodem privilegio fori reſpectu Clericorum conjugatorum.

Quatenus pertinet ad primum, innovator per hoc
2 Decretum diſpoſitio juris communis, atque ita reſtringitur ea libertas obtinendi beneficia, quæ prius habebatur etiam in ætate ſeptem annorum; Non quod canones, vel antiquiora concilia aliquid deſuper expreſsè diſponant, ſed ex recepto uſu derivante à communi DD. ſenſu præſcribendo hujus ætatis annorum ſeptem neceſſitatem potius argumentativè ſeu illativè à prima tonſura, quæ ante dictam ætatem conferri non debet, cum ſine illa, Eccleſiaſtica beneficia obtineri non poſſint. *tit. de benef. diſc.95.*

Hujus autem ætatis conciliaris præſinitio, ex magis recepta opinione, locum habet, etiam in benefi- 3
ciis ſimplicibus de jurepatronatus laicorum, niſi voluntas fundatoris, ſeu lex fundationis aliter ſuadeat; Quia nempe fundator dixerit, ut præſentari poſſit etiam illi, qui minorem ætatem habeant; atque ubi ipſa voluntas ſit clara, & expreſſa, tunc nulla cadit dubitatio, cum tali caſu ſufficiat, ut prima tonſura ſit initiatus; Quæſtio autem eſt in caſu voluntatis ambiguæ, quæ deducatur per argumentum, quia nempe dictum ſit, ut præſentari valeat Clericus primæ tonſuræ; Iſta etenim diſpoſitio æquivoca eſt, utpote duplicem habens intellectum, unum ſcilicet circa ætatem, ut ſufficiat illa, quæ ſufficit pro tonſura; Et alterum, ut id expreſſum ſit ad tollendam ambiguitatem, ſeu quæſtionem, quæ cadere ſolet, an beneficium, ſit ſacerdotale, necne, præſupponendo tamen in reliquis terminos habiles; Et quamvis deſuper opinionum varietas habeatur; Attamen magis recepta eſt diſtinctio, an fundatio facta ſit ante vel poſt Concilium, ut in iis, quæ ſunt priores, hoc non obſtante, ætas conciliaris neceſſaria ſit; Secus autem in poſterioribus niſi alia accedant argumenta voluntatis, cujus revera eſt quæſtio. *tit. de benef. diſc.95.*

Quemadmodum autem, iſta ætas neceſſaria eſt, etiam in beneficiis ſimplicibus, ita ſufficit etiam in reſi- 4
dentialibus, & qualificatis, quoties non ſint curata, ſeu aliquem ordinem ſacrum annexum non habeant, ſeu alias certa ætas à jure vel à Concilio præfinita ſit, ut contingit in principalibus Dignitatibus, vel in Abbatiis cum convento, & adminiſtratione actuali, & conſequenter etiam in Canonicatibus, ac inferioribus Dignitatibus in Collegiata; ſive in beneficiis, vel portionariis, aut hebdomadariis Cathedralis eadem ſufficit ætas; niſi Eccleſiæ ſtatutum, vel conſuetudo, aut lex fundationis aliter diſponat. *eodem diſc.95.*

Idque verum eſt, quamvis illi Eccleſiæ, ſeu Colle-
gio annexa ſit aliqua Eccleſia parochialis, vel cura ani- 5
marum totius populi illius loci, ut in pleriſque partibus contingit; Licet enim pro animarum cura, neceſſarius ſit ordo præsbyteralis, & conſequenter, in beneficiis curatis, illa ſaltem ætas requiratur, ut infra annum ad ſacerdotium promoveri poſſit *ibidem.* Attamen id intelligitur, in ipſa principali rectoria, *ſive in vicaria*, cui exercitium curæ incumbit; Sive in illis Canonicatibus, vel in aliis beneficiis, quibus idem exercitium annexum ſit; In aliis autem, ſola cura habitualis, quæ eſt penes Collegium, ſeu corpus univerſale, in ſingulis hunc effectum non producit, niſi ex Eccleſiæ uſu, (quem tamen Concilium non laudat,) idem exercitium ſit penes omnes Canonicos, vel Beneficiatos. *ibidem.*

In Canonicatibus autem, vel Dignitatibus inferio-
ribus in Cathedrali, quoties ad ejuſdem Concilii men- 6
tem, adeſt ordinum annexio, & diſtributio; tunc extra controverſiam eſt, ut ea ſit neceſſaria ætas, quæ habilitatem contineat ad illum annexum ordinem obtinendum infra annum, Ubi verò hæc tamen annexio non adſit, tunc quamvis variæ deſuper habeantur opiniones, magis receptum eſt ut ea ſaltem ætas neceſſaria ſit, ut infra annum ad primum ſacrum ſubdiaconatus or-
dinem promoveri valeat *ibidem.* Niſi diverſa alicu- 7
jus Eccleſiæ conſuetudo aliter ſuadeat, ut ſola ætas quatuordecim annorum ſufficiat ut in Germania generaliter, vel in aliquibus ejus Eccleſiis vigere (non tamen extra quæſtionem ac variationem) Rota cenſuit, *eodem diſc.95.*

Pro Canonicatu autem pœnitentiario eſt ætas
quadraginta annorum quoties loco adſint perſonæ, 8
quibus in hac ætate conferri poſſit, ſin minus ætas, quo magis fieri poteſt aptior, & provectior. *eodem diſc. 95.*

quibus

Digitized by Google

Quamvis autem penſiones ſuper beneficiis Eccle-
9 ſiaſticis, Clericatum exigant, ad inſtar beneficiorum,
quibus ad aliquos effectus exæquatæ ſunt præſertim
(juxta unam opinionem,) etiam ad effectum hujus
Decreti pro fori privilegio, ſine aliorum requiſitorum
neceſſitate ut ioſra, adeo ut quemadmodum per matri-
monium, vel per militiam vacant beneficia ipſo jure,
ita quoque (Indulto Apoſtolico non ſuffragante) ceſſent
ac extinguantur penſiones; Non tamen ad iſtud con-
ciliare Decretum extenditur, ex ea ratione quod pen-
ſio de ſui regulari, ac intrinſeca natura, eſt res mere
temporalis, cujus eſt capax etiam laicus, vel infans,
cum penſionarius nullam habeat participationem in
Eccleſia, vel in ejus adminiſtratione; Atque præciſs
neceſſitas Clericatus provenit potius ex recepto ſtylo
Curiæ Romanæ, ex quo etiam ob quamdam anne-
xionem ſpiritualitatis provenit illa ſimoniaca infectio,
quæ in penſionibus Eccleſiaſticis habetur circa earum
ſubſtantiam, ne in conventionem deducantur cum pe-
cunia, vel cum alia re temporali, ſecùs autem ubi ſo-
la commoditas; Et conſequenter illa ſufficit ætas, quæ
neceſſaria eſt ad obtinendum Clericatum tanquam re-
quiſitum neceſſarium, etiam de ſtylo Curiæ, non au-
tem de intrinſeca natura, *ſub tit. de penſion. pluries.*

10 Beneficiorum autem appellatione, ad hunc effectum,
ea ſolum veniunt, quæ, vere, ac legaliter talia ſint, quia
nempe, cum Apoſtolica, vel Ordinaria auctoritate, ſive
cum illa alterius Eccleſiaſtici ſuperioris, ad id ſufficien-
tem poteſtatem habentis, legitime, ac ſervandis fun-
data ſint; Secus autem ubi agatur de capellaniis ma-
nualibus, ſive delegatis pila, ex ſola privata diſpoſitio-
ne fundatis, quamvis cum onere celebrationis miſſa-
rum, quod per ſubſtitutos recte impleri poteſt, adeo
ut dicta formalis fundatio, ſeu erectio non accedat,
cum hujuſmodi capellaniarum, ac piorum legatorum,
etiam mulieres, ac infantes ſint capaces. *eodem tit.
de benef. dicto diſc. 95. & 97. & in aliis.*

11 Quo vero ad dictam ſecundam partem hujus decre-
ti, ut ſcilicet Clerici in minoribus, nullum Eccleſia-
ſticum beneficium habentes; ad effectum privilegii fo-
ri, habere debeant requiſita in hoc decreto præſcripta;
Primò nempe, ut habitum, & tonſuram Clericalem
deferant; Secundò, ut alicujus Eccleſiæ ſervitio per
Epiſcopum adſcripti ſint; Et tertiò, ut actualiter in-
ſerviant; Plures deſuper ob nimiam (parum tamen
commendabilem) frequentiam Clericorum in mino-
ribus, cadunt quæſtiones; Primo nempe qualia ſint ea
beneficia, quæ ab hujuſmodi requiſitorum neceſſita-
te eximant, qualiſve titulus, vel poſſeſſio in eis requi-
ratur; Secundo, poſita dicta neceſſitate requiſitorum,
ſuper ipſius Clericatus probatione; Tertio ſuper habitu
Clericali, qualis dicatur, vel an continuus eſſe debeat;
Et quarto ſuper ſervitio in divinis, ejuſque adſcrip-
tione.

12 Ad primum; Cum decretum in verbis exigat be-
neficium Eccleſiaſticum, hinc ſequitur, ut illud ſupe-
rius enunciatum requiſitum habere debeat, legitimæ
ſcilicet fundationis factæ, cum auctoritate Ordinarii,
non autem ubi ſit capellania manualis vel ſimplex pium
legatum, ut ſupra.

13 Poſita verò dicta qualitate beneficii, illud etiam ſim-
plex, quod nullum annexum habeat ſervitium, vel re-
ſidentiæ onus, etiam exigui redditus ſufficere videtur,
ex magis communi ſenſu ſcriptorum; Ideoque non au-
deo deſuper aliquid in contrarium aſſerere, vel firma-
re; Verùm relinquendo locum veritati inſinuare cogor,
quod iſta opinio, mihi nullatenus placet, cum ita non
impleatur laudabilis finis à Concilio deſideratus, ut
Clerici in minoribus, beneficium vel dicta requiſita,
habeant, ut ſcilicet, uno vel alio modo populo inno-
teſcat, quod ipſi ſint Clerici, non autem laici, atque
ita à ſæcularibus diſtinguantur; Et conſequenter de il-
lis beneficiis Concilium ſenſiſſe videtur, quæ alicujus
Eccleſiæ adminiſtrationem, ſeu actuale ſervitium an-
nexum habeant, cujus occaſione perneceſſe, in illis
ſaltem functionibus, quæ prædictæ adminiſtrationi,
vel ſervitio annexæ ſunt, faciant figuram Clericorum,
atque ita eorum qualitas, ſaltem aliquibus anni tempo-
ribus, ad populi, ac Magiſtratuum ſæcularium, noti-
tiam deveniat, unde propterea ſequatur dictorum re-
quiſitorum implementum per æquipollens; Secus au-
tem ubi de illis parvis ac omnino ignotis beneficiis
agatur, quæ etiam in remotis diœceſibus exiſtentia, af-
fectate procurantur, facilis obtentionis, ob exiguita-
tem, quia pene derelicta ſint, adeo ut quodammodo
titulus beneficii de peroca eis congruat, ut frequentiſ-
ſima praxis docet; Sive quod illi qui licentioſam, &
criminoſam vitam ducere volentes, in habitu, ac ſtatu
de facto mere laicali, à ſæculari tamen foro ſe aſſecu-
rare volunt, curant, vel directe per ſe ipſos, vel per
eorum conjunctos fundari cum redditibus alicujus de-
relicti prædioli, vel cum aliquo exiguo cenſu, aliquod
ideale beneficium, ad meram fraudem, ac formalita-
tem; Lex enim impoſita dicitur rebus non autem ver-
bis, ideoque ſpectari debet finis, ſeu effectus, ob quem
illa emanavit; Et conſequenter, pro meo judicio, id in-
telligendum eſt de illis beneficiis, quæ reſidentiam, vel
ſaltem aliquod perſonale ſervitium, ita annexum ha-
beant, ut iſta occaſione, ita ille publice dignoſcatur Cle-
ricus apud populum, ac apud Magiſtratus.

Atque hinc ſequitur, quod (relinquendo pariter in- 14
tegrum locum veritati, nihilque ex meo ſenſu firman-
do,) neque placet alterum aſſumptum, quod ex ſcri-
ptorum Eccleſiaſticorum magis communi ſenſu recep-
tum videtur, ut etiam penſio Eccleſiaſtica ad hunc ef-
fectum beneficio æquipolleat, quoniam ut præmiſſum
eſt penſio verè, & propriè non eſt quid ſpirituale, ſed
mere temporale, atque accidentaliter ex ſtylo Curiæ,
& pro quodam frequentiori uſu, exigit Clericatum, ac
dicitur habere quandam annexionem ſpiritualitatis re-
motam, & impropriam. Ideoque nullatenus eis con-
gruere poteſt dicta ratio, quæ à Concilio ad hunc ef-
fectum ponderata fuit.

Et quamvis aliqui ponderent, quod dum magis re-
ceptum eſt, ut etiam ſimplices capellaniæ perpetuæ ad id
ſufficiant, vel etiam coadjutoria per Papam conceſſa, 15
ſive illa fratantia, quæ in Civitate Neapolis in uſu eſt,
pro cadaveribus aſſociandis in funere; Attamen id cla-
rum continet æquivocum, quoniam capellaniæ perpe-
tuæ, & collativæ, ſunt vera beneficia, ſeu eorum jure
regulantur, dictæque fratantiæ pariter conferuntur in ti-
tulum. *sit. de paroch. diſc. 28.*

Poſita verò qualitate beneficii veri, atque ad id ſuffi-
cientis; Quamvis aliqui credant, ut ſolus titulus, 16
abſque poſſeſſione, ad id ſufficiat, Attamen ex eadem
ſuperius ponderata ratione, id parùm probabile vide-
tur, cum ſpectandus veniat effectus, vel finis à Conci-
lio conſideratus, ut ſupra, atque ita recepta praxis do-
cere videtur

E converſo autem, ſola poſſeſſio, ubi non ſit notorie
intruſiva, ſufficit, quamvis titulus deinde detegatur mi- 17.
nus legitimus, ut frequenter contingit, in illis benefi-
ciis, quæ aliquam habeant Apoſtolicam reſervationem,
vel affectionem, eaque non obſtante, conferantur ab
Ordinario, quoniam ille ſtatus de facto ſufficit, cum ita
dictus finis impleatur.

Commendabilis quidem, regulariter eſt Eccleſia-
ſticorum Scriptorum, ac præſertim Moralium zelus, 18
tuendi quo magis fieri poteſt, ut Clerici, laicalis fori
exemptionem obtineant, ſed cum præſuppoſito, ut illi
retineant ſtatum Clericalem, atque tales dici merean-
tur; Secus autem, ubi ex verbis, vel ex mente Conci-
lii reſultet, ut tales dicendi non ſint, quoniam tunc
non eſt ſubjicere Clericum foro laicali, ſed eſt eum
declarare non Clericum, ſed laicum.

Nimium etenim improbabile eſt, ut per generale
œcumenicum Concilium, in quo intervenientibus tot
Epiſc. & Prælatis, ac Principum Oratoribus, inſinuan-
tibus

ribus hunc abuſum, ut ei occurreretur, poſt maturam
diſcuſſionem, ordinari voluerit lex, quæ adeoſde
facili eludibilis eſſet, eum obtentione alicujus ex dictis
beneficiis depertica, vel alicujus modicæ penſionis,
abſque eo quod id præberet occaſionem vel neceſſita-
tem, ut ille agnoſcatur tanquam Clericus atque à po-
pulo diſtinguatur, quodque ſenſus aliquorum Mota-
lium, vel Collectorum, ita deſtruere debeat, id quod,
per tot Patres in generali Concilio congregatos, ſub
inſpiratione Spiritus ſancti, ſtatutum eſt, quoniam
inſpici debet finis, ſeu effectus à Concilio conſidera-
tus, quodque iſta non ſit dicenda lex impoſita verbis,
ſed rebus.

Quatenus verò ſine præjudicio veritatis iſta quæ in-
ſinuantur, aliquam probabilitatem forte habere vide-
rentur; Adhuc tamen illud firmiter aſſerendum, ac
tenendum eſt, ut non exinde laicalis poteſtas licentiam
ſibi aſſumat in jus dicere, atque ſub hoc prætextu, ma-
nus apponere, ſuper iis, qui Clerici ſunt, vel ſuppo-
nantur, cum de his cognoſcere pertineat ad Epiſcopos,
alioſque competentes ſuperiores Eccleſiaſticos, qui ta-
men juſtitiam, ac publicam quietem ante oculos habe-
re debent, ut delicta jam patrata puniantur, atque fu-
turis occurratur, ne committantur, non autem affecta-
re zelum immunitatis, vel fori, ad lucrum, & mercatu-
ram, ita malefactores, ac delinquentes allieiendo ad
nova delicta.

20 Hinc proinde malum conſiſtit in utriuſque extremi
vitio, quod ſcilicet, ſæculares facere volunt id, quod
non poſſunt, atque Eccleſiaſtici facere volunt id, quod
non debent; Ideoque ſuperiores majores, & præſertim
ſacræ Congregationes, quemadmodum prudenter ri-
goroſè procedunt contra primos, ita rigoroſius pro-
cedere deberent contra ſecundos, quando in ſuo mu-
nere deficiunt.

21 Ubi verò prima pars hujus Conciliaris Decreti non
verificetur, quia nempe Clericus in minoribus non ha-
beat beneficium Eccleſiaſticum quod ad id ſufficiens
reputetur unde propterea (præſuppoſito Clericatu agen-
dum ſit de ſecunda parte ſuper requiſitis; Quatenus
pertinet ad habitum, qualis ſcilicet ille ſit qui Clerica-
lis dici valeat; Non de facili certa regula generalis cui-
cumque loco, vel perſonarum generi applicabilis dari
poteſt, unde propterea moribus regionis nimium de-
ferendum videtur, adeo ut ille adimpleatur finis, vel
ſequatur effectus; qui à concilio prudenter conſidera-
tus fuit, ut ſcilicet ita ille habitus contra diſtinguat
Clericos à laicis, atque ita Magiſtratus ſæculares, eo-
rumque familiæ armatæ, dignoſcant, ac videant, ſuper
quibus manus apponere poſſint, & à quibus reſpective
abſtinere debeant, cum ad hunc effectum probabiliter
deſiderata ſit tonſura.

Veſtis enim Clericalis, ex ſacrorum Canonum
22 præſcripto, vere, & proprie, illa eſt, quæ ſit intra
genua, & talos, ut ſcilicet non ſit nimium brevis mo-
re laicorum, neque nimium longa, importet togam
honorificam, & ad luxum, Quæ Clericali humilitati
incongrua ſit.

Varius tamen eſt locorum, ac reſpective perſona-
rum uſus; quoniam in Civitatibus, aliiſque locis ci-
vilibus, in quibus cum decore vivitur, adinſtar uſus
Urbis, veſtes Clericales ſunt longæ ultra talos, ad for-
mam togæ; In parvis autem, vel obſcuris locis ob Cle-
ricorum paupertatem, vix ad genua aſcendunt; Sive
etiam in Civitatibus, contradiſtinctio eſſe ſolet inter
conſtitutos in ſacris, ſeu Canonicatum vel dignitatem
habentes, & Clericos in minoribus, quod ſcilicet illi
veſtes talares deferre ſolent, iſti vero breviores ad ge-
nua, adhuc tamen, ob diverſum uſum ſæcularium ita
bene diſtinguuntur.

23 In Urbe autem, & Statu Eccleſiaſtico, aliiſque for-
ſan Italiæ partibus, non de facili hæc certa diſtinctio
haberi poteſt, quoniam antiquus retinetur uſus togæ in
aliquarum ſcientiarum profeſſoribus ſeu gradum Do-
ctoratus habentibus, eodem adamuſſim modo quo
utuntur Clerici, adeo ut nullatenus diſtinguantur ra-
tione habitus, ſed pro diverſis moribus diverſa habea-
tur diſtinctio; Idcirco jus non eſt in modo præciſo, ſed
in dicto fine, vel effectu, ad quem potius quam ad
generales propoſitiones, vel formalitates reflectendum
videtur. *de hoc agitur ſub tit. de juriſd. diſc. 93.*

Hinc proinde receptum eſt, ut Epiſcopi aliique Præ- 24
lati, ſæcularibus ſub cenſuris, aliiſque remediis pro
locorum ſtylis, vel moribus, prohibere poſſint uſum
illius habitus, quem ſolum Clerici, non autem laici
deferunt quamvis attenta diſpoſitione legis ſcriptæ,
ille habitus laicis certam qualitatem habentibus, potius
quàm Clericis congruat; Ut purà, juxta caſum de quo
agendi occaſionem habui, quod laicus gradum docto-
ratus habens in legibus, vel in alia facultate longam,
ſeu talarem veſtem deferre velit, tanquam togam do-
ctoralem, eo modo quo in urbe DD. deferunt, quo-
niam ſi in ea regione D D. ſæculares veſtibus brevibus
adinſtar aliorum ſæcularium utantur, adeo ut toga non
ſit in uſu niſi apud Clericos, tunc rectè prohiberi po-
teſt; Tum, quia jus non ſcriptum, quod à loci con-
ſuetudine reſultat antiquum jus ſcriptum abolevit;
Tum etiam, quia apud populum præſertim infimum,
vel medium hujuſmodi antiquæ eruditionis ignarum,
ſcandalum præberet, videndo laicum qui in eo habitu
faciat eos actus, qui laicis licent, Clericis autem om-
nino illiciti ſunt; Ut quotidiana probat experientia in
illis advenis, qui antequam de conſuetudine informa-
tionem habeant, in Urbe vident in curribus togatos
publice incedentes cum mulieribus, ac adoleſcentulis
quia ſcilicet ſint medici vel Advocati, ſeu Procurato-
res, aliive Curiales uxorati, more laicorum incedentes
cum uxoribus ac filiabus, exteri autem credunt, quod
ſint parochi, vel in aliqua Eccleſiaſtica dignitate con-
ſtituti, ideoque materia regulanda videtur pro locorum
diverſis moribus, dicto fine, vel effectu ſpectato. *eod.
diſc. 39. de juriſd. & diſc. 21. de Regular.*

Idem quoque circa tonſuram, quoniam in pleriſque 25
partibus, per Clericos in minoribus, præſertim nobi-
les, ſeu alias qualificatos, quinimo (ut præſertim in
Urbe frequens praxis docet,) etiam per illos in ſacris,
ea negligi ſolet; Ac etiam circa uſum comæ, quæ in ali-
quibus locis & præſertim in urbe etiam per Clericos in
ſacris more ſæcularium, præſertim togatorum, abſque 26
aliquo ſcandalo geritur; In aliis autem locis, in Cleri-
cis etiam in minoribus, omnino illicita, & ſcandaloſa
eſt, tanquam ſignum quod contra diſtinguunt ſæculares
à Clericis, unde propterea locorum Ordinarii antiquo-
rum Canonum rigorem in hoc bene adhibent.

Pro ut etiam circa Eccleſiæ ſervitium, quoniam in
pleriſque partibus, præſertim verò in pravis Civitati-
bus vel oppidis, prima tonſura ad hunc effectum prin-
cipaliter conferri ſolet, ut ſcilicet Miſſis, aliiſque di-
vinis inſerviatur, cum id per laicos explicari non ſoleat, 27
adeo ut in uſu ſit quod Ordinarii, aliique ſuperiores,
Clericos quamvis nullum beneficium, vel officium,
ſeu ſtipendium habentes, cogant etiam ſub pœnis &
mulctis ad præſtandum iſtud quamvis gratuitum ſervi-
tium per hebdomadas, ſeu per alia tempora pro mo-
ribus diſtributa, nemine excepto; Unde propterea ita
reſultat diſtinctio Clericorum à ſæcolaribus cum uſus
cottæ, ſeu albæ veſtis lineæ, quæ ſuper pellicea vulgò
dicitur, non permittatur niſi Clericis, atque in laicis
ſcandaloſa eſſet; in aliis verò partibus, præſertim in
magnis Civitatibus, & in ipſamet Urbe præſtatur per
ipſos ſæculares conductos, qui in actu inſerviendi quan-
dam adhibet longam veſtem, cum cotta, ſeu ſuper pel-
liceo, poſtmodum vero finito ſervitio, ea dimiſſa ince-
dunt in conſueto habitu brevi ſæculari, adeo ut in per-
ſonis præſertim nobilibus, vel civilibus id incongruat,
cum ſpeciem famulatus redoleat; Neque in uſu eſt ad-
ſcriptio, quæ de mandato Epiſcopi ſiu alicui Eccleſiæ
ut practicatur in dictis locis, in quibus tale ſervitium
præſtandum

Digitized by Google

præſtandum eſt, ut ſupra. *de hoc ſervitio & aggrega. tione agitur ſub tit. de Can. & Cap. diſc. 17. cum plur ſeqq.*

28 Igitur manifeſtus error eſt, cum aliquibus declarationibus, vel doctrinis generalibus, Collectorum in hac materia procedere, quoniam ſtant benè ſimul quod in uno loco dicta requiſita uno modo impleri dicantur, in alio autem altero; Et conſequenter retenta dicta regula, quæ in omnibus facti quæſtionibus principaliter attendenda eſt, ſpectandi ſcilicet rei ſubſtantiam, ſeu finem, ac effectum à lege conſideratum, non autem verborum formalitates, vel aliquas deciſiones, quæ particulares circumſtantias habere potuerunt, pro locorum, ac perſonarum qualitate id regulandum videtur.

29 Atque ſi (e. g.) juxta caſus inferius inſinuandos, in Rota, vel in alio Tribunali Romanæ Curiæ, de aliquo Clericali privilegio, vel effectu diſputari contingat, an ſcilicet adſint, necne dicta requiſita; Videndum eſt, an agatur de Clerico, qui ſit Civis Urbis, vel incola, ubi ea de facto in uſu non ſunt. Vel de Clerico, qui licet in Curia litem habeat, ſeu incolatum faciat ſit civis ſeu incola loci, in quo requiſita ſint in uſu, atque per ea ex communi opinione, Clerici diſtinguuntur à laicis. *ponderatur dict. diſc. 93. de juriſd. & ſub tit. de teſtament. diſc. 34. & in ſupplemento, & ſub tit. de Reg. diſc. 62. & tit. de credito diſc. 119.*

30 Atque in hoc præſertim conſiſtere ſolet pragmaticorum ineptia, quæ tot æquivocorum productiva eſt, cum magno juſtitiæ detrimento, attendendi ſcilicet doctrinas, vel deciſiones in ſola litera, non diſtinguendo locorum, aliarumque circumſtantiarum diverſitatem, atque id, quod Hiſpanus, vel Gallus, aut Germanus Auctor, pro illarum reſpectivè regionum moribus, aſſerat, applicare cuicumque loco, ubi omnino diverſi ſint mores; Idemque in eadem provincia, vel regione pro locorum, vel perſonarum variis uſibus.

31 Quodque ſubſtantia veritatis attendi debeat, inſpiciendo ſcilicet finem, vel effectum ad quem id ordinatum eſt; ex eo præſertim comprobatur, quod licet iſtud decretum in verbis copulative exigat habitum & tonſuram, ac etiam ſervitium, & adſcriptionem factam ab Epiſcopo, Attamen ſi verificetur de facto ſervitium more clericali, quamvis deſit adſcriptio, id non præjudicat, ſive ſi deferatur habitus verè Clericalis, qui dictam Clericorum contradiſtinctionem inducit, unde propterea quis in loco pro notorio Clerico habeatur, non ex eo, quod tonſuram negligat, exinde ſequitur quod ſub hujus decreti pœnis cadere debeat, ut ex magis recepto ſenſu inconcuſſa praxis docet.

32 Prout circa delationem habitus, ea moraliter, non autem phyſice intelligenda venit, pro frequentiori ſcilicet uſu, adeo ut dictus reſultet effectus notitiæ, ſeu contradiſtinctionis apud populum, vel apud Magiſtratus; Quoniam ſi de nocte recreationis, vel negotiorum cauſa, ſive itineris, vel venationis occaſione, aut alias accidentaliter in habitu ſæculari incedat, non tamen exinde, fori privilegio, aliiſque Clericalibus privilegiis vel effectibus privandus erit; Solumque inceſſus in habitu ſæculari pro facti qualitate excuſatos reddere poterit illos Curiæ ſæcularis miniſtros, qui in eos, occaſione armorum vel alicujus criminis, manus apponant, ab incurſu cenſurarum, quoties tamen in bona fide ſint, juſteque crediderint non autem ex affectata ignorantia, illum eſſe laicum, non autem Clericum, dummodo poſt notitiam, illico eum proprio ſuperiori remittant.

33 Cum autem iſtud decretum, dictis requiſitis non accedentibus, privilegio fori eos privet; Hinc proinde inter modernos, qui poſt Concilium ſuper his materiis ſcripſerunt, (quorum major pars Collectorum, vel moralium eſt, pauci autem videntur illi, quibus Doctorum nomen vere congruat,) exorta eſt quæſtio, an id privilegii fori tantùm privationem, conciliaris diſpoſitio reſtringatur, aliis privilegiis, ac effectibus Clericalibus firmis remanentibus; Puta circa exemptionem realem ab oneribus laicalibus, Sive circa privilegium *cap. Odoardus de ſolut.* Aut circa factionem teſtamenti, ac alia, quæ filiisfamias Clericis conceduntur, laicis autem denegantur, cum ſimilibus; Et quamvis plurium ſententia ſit, capiendo conciliare decretum ad literam, ut alia privilegia firma remaneant.

Merito tamen Rota Romana aliam probabiliorem ſequuta eſt ſententiam, præſertim occaſione dicti privilegii *cap. Odoardus.* ac etiam occaſione alterius, circa facultatem teſtandi de bonis adventitiis, patriæ poteſtatis impedimento non obſtante; Sive circa exemptionem ab uſu fructu legali, qui patri in bonis adventitiis filii debetur, cum ſimilibus *in locis proxime ſupra allegatis.*

34 Potiſſime autem, iſta opinio probabilior ſtatque omnino recipienda videtur, circa exemptionem onerum, dum iſta denegatur etiam Clericis, in quibus omnia requiſita hujus decreti exactè verificentur ex ſolo defectu cœlibatus, quia nempe ſint conjugati; Igitur multo magis in iis, qui ob requiſitorum defectum, præſertim habitus, laicorum potius figuram de facto faciant.

Prorſus etenim improbabile eſt, ut denegari debeat illud privilegium fori, quod concernit præjudicium totius ordinis Clericalis, adeo ut, neque volens poſſit Clericus illi renunciare, ac ſe laicali foro ſubjicere, retenta Clerici figura, vel ſtatu, adeo ut poſſit ita per Magiſtratum ſæcularem, furcis ſuſpendi atque in fruſta ſcindi, ſeu ignominioſe fuſtigari, aliiſque ſubjici pœnis, Clericali ſtatui omnino incongruis, & tamen ut ea retinere debeat privilegia, quæ intereſſe privatum concernunt, & quibus ſine aliquo ordinis præjudicio, renunciare poteſt, ut eſt illud factionis teſtamenti, vel exemptionis ab uſufructu legali, cum ſimilibus; Ac etiam eſt illud *cap. Odoardus*, quod etiam Clericis in ſacris, vel ratione doli, vel ratione arctioris obligationis, & in pleriſque aliis caſibus denegari ſolet.

Alia etiam valde congrua, & convincenti ratione accedente, quod juxta probabiliorem magiſque receptam opinionem apud Eccleſiaſticos, Clericorum exemptio à foro laicali reputatur de jure Divino, de quo non ſunt dicta alia privilegia minora; Ideoque dicendum non eſt, quod Concilium, eum quem ſupponat adhuc Clericum, atque in Clericali ſtatu perſeverantem, contra juris Divini diſpoſitionem, laicali foro ſubjicere voluerit, ſed omnino verius eſt, ut de iſto majori privilegio tanquam magis dubitabili loquutum ſit, ut ita generaliter non Clericus, ſed potius laicus declaretur, *ibidem proxime ſupra.*

35 Hæc autem privatio, ob requiſitorum defectum, perpetua non eſt, ſolumque durat, eorumdem requiſitorum deficientis duratione; Cum etenim juxta opinionem, in Romana Curia magis receptam, tonſura (ſive ſit ordo, ſive ſit ſolum introductio ad ordines,) imprimat characterem indebilem; Hinc proinde licitum eſt etiam poſt dimiſſum habitum, imo poſt expreſſe factam dimiſſionem ipſius Clericatus, cum formali ſuſceptione ſtatus incompatibilis matrimonii, imo poſt patratum delictum, ac inquiſitione pendente, habitum quandocumque reaſſumere, atque requiſita adimplere, ut propterea privilegium fori, aliaque privilegia obtineat.

36 Quamvis enim, ubi de expreſſa dimiſſione Clericatus agitur, ſoleant Epiſcopi, vel alii ſuperiores, adjicere decretum, ut habitus Clericalis reaſſumptio, nonniſi de ejus licentia fieri valeat; Attamen, ſi de facto quis reaſſumat habitum & tonſuram, ac inſerviat in divinis eo modo, quo locorum conſuetudo exigit, adeo ut impleri dicatur prædictus affectus, vel finis à Concilio deſideratus, adhuc reputandus erit Clericus, cum non poſſit Epiſcopus, vel alter Prælatus hanc facultatem tollere.

Eo

Eo modo quo pluries ab hac S. Congregatione Con-
cilii, & ab altera Epiſcoporum declaratum fuit, ut non
poſſit Epiſcopus, vel alter Prælatus tollere habitum
37 clericalem, ſeu clericalibus privilegiis aliquem privare,
eo quia negligat aſſumere ordines ſacros, vel ad eos aſ-
ſumendos omnino inhabilis deregatur.

Ideoque vigilantia, & charitas eorum; qui Epiſcopi
38 & Paſtoris, non autem mercenarii, & mercatoris par-
tes facere volunt, conſiſtit in ingreſſu, id eſt non de fa-
cili conferendo tonſuram, cum ea jam impreſſa deleri
ab eiſdem non valeat, neque procedi per viam priva-
tionis, ſed ſolum per viam declarationis, quando ad
hujus decreti formam, aliorumque Canonum, vel Apo-
ſtolicorum decretorum in Clericali ſtatu, ejuſque pri-
vilegiis de jure reputandus veniat, & ſic declarare id,
quod jam de jure ineſt adinſtar excutientis grana à ſpi-
cis, non autem ex ſua poteſtate de novo diſponere, vel
decernere.

Quinimo etiamſi Clericus aſſumpſerit militiam ſe-
39 cularem, vel alium ſtatum omnino incompatibilem cum
clericatu, qui proinde ſit in minoribus, iſte illico ceſſat;
Sive contraxerit matrimonium cum unica & virgine,
quoniam ſi militia, vel alio ſtatu incompatibili dimiſſo,
ad priorem ſtatum clericalem redeat, recte id agere po-
teſt, neque irregularitas id impedit, minuſque aliquod
crimen commiſſum, quamvis inquiſitio adſit cum ejus
terminis & moderationibus, ne ſcilicet poſitivæ fraudis
ratio id prohibeat *tit. de penſion. diſc. 49.*

40 In caſu autem matrimonii, eo durante, adhuc ſtatus
clerici conjugati aſſumi poterit, ubi autem ſit ſolitum,
ille clerici cœlibis, pleno jure, cum ſolum bigamia utro-
que caſu impediat, niſi Apoſtolica diſpenſatio accedat,
quæ ſoluto matrimonio dari ſolet, non autem eo du-
rante.

Procedunt hæc omnia, contra ipſum clericum, ne
foro, aliiſque clericalibus privilegiis potiatur, non au-
41 tem ut exinde licentia ſibi tribuatur, proprio marte de
facto deſerendo habitum, vel non ſervando requiſita,
ſe eximere ab Epiſcopi, vel alterius Eccleſiaſtici ſupe-
rioris juriſdictione, vel poteſtate, quoniam ita in ejus
odium utrique foro ſubjectus remanebit, ut pluries de-
claravit hæc Sacra Congregatio, ac etiam Rota, *ſub tit.
de juriſdict. diſc. 55.*

Quinimo etiamſi expreſſam fecerit dimiſſionem alias,
quam coram Epiſcopo, vel alio ſuperiore, ad quem per-
45 tinet, eam admittente vel admittere debente, adeo ut
alias à non admiſſione detur appellatio, vel recurſus;
Adinſtar eorum, quæ in jure habentur de reſignatione
beneficiorum, quę fieri non poteſt niſi coram ſuperiore
acceptante, ut ita ex mutuo conſenſu diſſolvatur ille
contractus, qui eo modo initus eſt.

Ac etiam quia cum clericatus in minoribus aliud non
ſit, niſi quædam adſcriptio militię cæleſti idcirco quem-
43 admodum in militia terreſtri ille, qui per Ducem, vel
alium officialem, ad quem pertinet, militum rotulo,
ſeu matriculæ adſcriptus eſt tanquam per ſpeciem con-
tractus, non poteſt eam deſerere abſque ejuſdem Ducis,
vel alterius ſuperioris licentia, per quam ex mutuo con-
ſenſu diſtractis, ſequi dicatur, atque alias adhuc militia
deſerta dicitur foro militari ſubjectus; Ita à pari, cum
in omnibus eadem ſit ratio.

Tertia eſt pars hujus decreti circa clericos conjugatos,
quorum reſpectu innovata fuit Conſtitutio Bonifacii
44 VIII. ut ſcilicet præſuppoſitis à fortiori illis requiſi-
tis, quæ pro locorum moribus, ut ſupra neceſſaria ſunt
etiam in clericis, qui ſint cœlibes gaudeant privilegiis
clericalibus canonicis, & fori criminalis non autem
aliis privilegiis, præſertim illo exemptionis onerum
laicalium, niſi reſpectu mere perſonalium ac ſordido-
rum, unde propterea ſub quæſtione eſt, an id procedat
in illis muneribus, quæ ſunt quidem perſonalia, ſed
non ſordida, ut (ex. gr.) eſt munus Decurionis, vel
Magiſtratus Communitatis, vel Ærarii, Baronis, ſive
exactoris publicorum vectigalium, vel Præfecti publi-
corum onerum juxta varios regionum mores; Atque in
hoc aliqua opinionum diverſitas dignoſcitur; Verius
tamen videtur, ut ex obſervantia, ſeu conſuetudine loci
deciſio pendeat.

Eodemque modo decidenda videtur altera quæſtio,
ſuper qua pariter habentur opiniones hinc inde per
collectores referri ſolitæ, an poſt iſtud decretum conci-
liare, in parte innovata ſit diſpoſitio juris communis
quoad exemptionem fori in civilibus, ut ſcilicet loco-
rum conſuetudini, receptæque obſervantiæ potius de-
ferri debeat.

Cum autem Eccleſia Latina permittat etiam intra
ejus viſcera & in pleriſque Italiæ partibus ritum græ-
cum in iis, quæ græcorum ſchyſma damnantes, ejus 45
unitatem agnoſcunt, ac propterea clerici, etiam in ſa-
cris, cælibatus vinculo adſtricti non ſint, ſed uxorem
habeant unicam, & virginem; Hinc proinde dubitari
contigit, an hujuſmodi clerici ritus græci, qui orien-
tales appellari ſolent, in minoribus conſtituti, ac uxo-
rati, omnibus clericalibus privilegiis indefinite potiri
debeant, vel potius iis, quibus potiuntur clerici con-
jugati ritus Latini, quibus aſſimulari debeant; Iſtaque
ſecunda pars verior eſt, atque ita declaravit Sac. Con-
gregatio Immunitatis, *tit. de Regal. diſc. 60. & in ejus
ſupplemento.*

Præmiſſa omnia recte procedunt, ubi nulla ſit quæ-
ſtio clericatus in genere; Sed eo poſito, agatur ſolum 46
de requiſitis ut ſupra; Ubi vero ipſe clericatus in quæ-
ſtione ſit, atque de ejus juſtificatione agatur; Illud in
primis de jure certum eſt; ut iſta cognitio ad Epiſco-
pum, vel alium Eccleſiaſticum ſuperiorem pertineat,
non autem ad Magiſtratus ſæculares; Quamvis enim in
aliquibus Ditionibus conſuetudo diverſa vigeat, quod
ſcilicet, vel ex Apoſtolica conceſſione quæ in vim an-
tiquiſſimæ conſuetudinis allegari valeat, ſeu ex aliis
motivis (de quorum ſubſtantia meum non eſt judicare)
iſta juſtificatio fiat coram illo ſæculari magiſtratu, à quo
cauſæ remiſſio ad Judicem Eccleſiaſticum petitur; At-
tamen dicitur cognitio potius facti pro ejus inſtructio-
ne, ac informatione, quam juris, *ſub tit. de juriſdict.
diſc. 64.*

Super modo autem probandi clericatum certa, & de-
terminata regula generalis tradi non poteſt, quoniam 47
licet magis conſueta omnium melior probatio ſit illa,
quæ fit per literas teſtimoniales Epiſcopi, qui tonſuram
proprio diœceſino, vel alieno de proprii ſuperioris li-
centia, contulit, dummodo tamen ea vera, beneque
recognita ſit, cum frequentius in literis Epiſcoporum
ultra montes iſta dubietas cadat, ideoque magis circum-
ſpecte procedatur, magiſque exacta legalitas exigatur:
non tamen ad hanc ſolam ſpeciem probationis id re-
ſtrictum eſt, cum per alias ſpecies id juſtificare reprohi-
bitum non ſit, etiam per præſumptam, ſeu adminicu-
lativam probationem, cujus ſufficientia certam regulam
non habet, ſed Judicis, vel ſuperioris arbitrio commiſ-
ſa eſt, *tit. de teſtament. in ſupplemento ad diſcur. 34. & in
eiſdem locis, in quibus ſupra.*

Ea tamen diſtinctio in facti contingentia adhibenda 48
mihi videtur, ut ſpectari debeat finis vel effectus, ad
quem iſta probatio facienda ſit, an ſcilicet pro privile-
gio exemptionis fori laicalis, vel pro aliis privilegiis,
quæ ipſius clerici commodum prophanum, ſeu burſale
contineant, puta exemptionis onerum, ſive pro factio-
ne teſtamenti non obſtante patria poteſtate, cum ſimili-
bus; In primo enim caſu minus perfecta probatio ſuffi-
cit, ex ea ratione, quod in dubio eligenda eſt illa pars
tutior, per quam totius ordinis clericalis, atque immu-
nitatis Eccleſiaſticæ præjudicium evitetur; Secus autem
in altero, in altero, in quo iſta ratione ceſſante, magis
concludens, & perfecta probatio deſiderari debet, *ibi-
dem.*

DISCUR

DISCURSUS XXV.

Ad Seſſionem 23. de Reformat. cap. 18.

SVMMARIVM.

1 *Demandatur erectio Seminari puerorum.*
2 *Solet injungi Epiſcopis viſitantibus limina.*
3 *Collectari poſſunt pro ſuſtentatione omnia beneficia quandoque exemptione non ſuffragante, etiam Regularia, non autem Monaſteria actualia, & quare.*
4 *Declaratur quando etiam Monaſteria Regularia huic collecta ſubjaceant.*
5 *Quod expediat Monaſteria Regularium eſſe proviſa copioſo numero Religioſorum & de ratione.*
6 *Quandoque loco ſeminarii cum eadem contributione eriguntur collegia Societatis Ieſu vel ſimilia.*
7 *De eodem de quo num. 4.*
8 *De Hoſpitalibus.*
9 *De exemptione beneficiorum Religionis Hieroſolymitanæ, & de ratione.*
10 *Quando hæc exemptio ceſſet.*
11 *De aliarum militiarum commendis.*
12 *De confraternitatibus laicorum, aliiſque piis locis.*
13 *Epiſcopus etiam huic contributioni ſubjacet.*
14 *An diſtributiones veniant in iſta contributione & quando.*
15 *De unione beneficiorum, quæ ſeminario fieri poteſt jam erecto, non autem erigendo.*
16 *Pro erigendo fieri poteſt collecta ſeu contributio.*
17 *Quando dicatur erectum necne.*
18 *Quænam beneficia poſſint uniri.*
19 *De ratione ob quam hæc erectio in multis diœceſibus non eſt practicabilis.*
20 *De proviſione adhibenda in iſto caſu.*

1 SEminarium puerorum, ſeu adoleſcentium, ut literis, boniſque moribus, atque fidei Catholicæ regulis, bene imbuantur, atque ita, boni parochi, aliique ſpirituales operarii in vinea Domini, idonei, beneque inſtructi haberi valeant, prudentiſſimè in hoc Decreto diſponitur, ut in qualibet diœceſi, quantum poſſibile ſit, ab Epiſcopis erigatur ſeminarium, illudque ab eodem, atque aliquis Cathedralis Canonicis regatur, ac adminiſtretur.

Hujus autem decreti obſervantia præ cæteris Apoſtolicæ Sedi, atque huic Sac. Congregationi nimium cor-
2 di eſt, unde propterea in ejuſdem Sacræ Congregationis Reſponſis, quæ dantur Epiſcopis, qui per ſe ipſos, per ſubditos, intra montes ſingulo quinquennio, ad præſcriptum Conſtitutionis Sixti V. Apoſtolorum limina viſitant, iſtaque occaſione relationem Status Eccleſiæ huic Eccleſiæ huic Sacræ Congregationi faciunt, præſertim injungi ſolet, ſeminarii erectio, quando adhuc erectum non eſſet, vel reſtitutio, quando alias erectum, diſſolutum fuiſſet.

Pro hujuſmodi autem proficuo opere adimplendo, Concilium, collectam, ſeu contributionem omnium
3 beneficiorum ſimplicium imponi mandat etiam illorum beneficiorum regularium, quæ abſque actuali conventu in commendam, Cardinalibus, vel Prælatis, aliiſque Clericis ſæcularibus, ex Apoſtolica diſpenſatione concedi ſolent, nulla exemptione ad . ſuffragante, cum ſolum exempta ſint ea Regularium Monaſteria, vel Conventus, in quibus religioſi actualiter vivant adeo ut omnes redditus, in neceſſarios religioſorum uſus, ejuſdemque Religionis taxas, & collectas convertantur; Ac etiam exempta ſunt Monaſteria monialium, ex ea congrua ratione, quod nihil detractis neceſſariis oneribus pro Prælato, ſeu rectore ſupereſt, dum in Monaſteriis, vel conventibus actualibus, præſertim Italiæ (ubi omnia Monaſteria, ut plurics in-

ſinuatum eſt Reipublicæ, .
nantur, tot religioſi aſſignar.
tari valeant, cum quadam ven.
perſona, juxta diverſam locorum q.
pterea nihil ſupereſt, quod, adinſtar .
cularium Prælati, vel rectoris comm.
modo quo etiam hodie contingit in illis .
Regularibus, quæ in pleriſque partibus ultra .
ſingulari jure, ac independenter, per aliquam Præ.
adminiſtrantur, adeo ut Abbates, vel Priores, ſeu G.
diani, aliove nomine nuncupati locales ſuperiores, in iis, quæ redditus, & œconomicum regimen concernunt, adminiſtratorum perſonam vere gerant, cum obligatione, adinſtar tutoris exactæ redditionis rationum, ut nihil in eorum manibus remaneat, & conſequenter nil ſupereſt, ex quo contributio facienda ſit. *de hac diſtinctione Monaſteriorum ſub tit. de Regular. diſc. 19. & ſub tit. de juriſdict. diſc. 29.*

Niſi forte Monaſteria, vel Conventus adeo divitiis affluant, & è contra Diœceſis, beneficiorum ſæcularium 4
copiam non habeat, ut Sedes Apoſtolica ſpeciali jure, pro erectione, vel ſubſtentatione ſeminarii, iſtam contributionem, dicta exemptione non obſtante, opportunam reputet, ac demandet; quia nempe ob magnum religioſorum numerum, quem ſubſtentare valet, parum, ſeu nihil referre judicetur, ut unius, vel duorum numerus diminuatur, ut ita iſtud proficuum opus impleatur.

Id autem nimium ratio praxis docet quoniam pro Catholicæ fidei, & vitæ ſpiritualis conſervatione, ipſa- 5
rumque literarum doctrina, nimium proficere ſolent regularium Monaſteria, vel Conventus, in quibus magnus religioſorum numerus vivat, cum in hujuſmodi Monaſteriis, pro frequentiori contingentia fundari ſoleant ſtudia, quæ licet pro ipſorum regularium doctrina, & profectu principaliter deſtinata ſint; Adhuc tamen adoleſcentes, tam Clerici, quàm ſæculares Civitatis, vel Diœceſis, in eiſdem ſtudiis nimium proficere ſolent, unde propterea quædam æquipollens ſeminarii ſpecies adeſſe videtur; Quoties tamen dicta ratio verificetur, Secus autem, ubi de illis numeroſis Monaſteriis agatur, in quibus, ut incumbatur vitæ contemplativæ tantùm, nullum peragatur exercitium ex iis, quæ ſæcularibus proficiant, cum tunc dicta arbitriis interpoſitio nimium opportuna, & commendabilis videretur, ut ſcilicet aliqua ſuperflui numeri diminutio, ſeminarii ſubſtentationi applicaretur pro facti qualitate, & circunſtantiis, ex quibus totum pendet; Ideoque certa regula generalis cuicumque caſui applicabilis deſuper ſtatui non poteſt, cum ex prudentialibus, more Principis potius, quam ex legalibus regulis, more Judicis, id pendere videatur.

Aliquando autem, ex eiſdem regulis prudentialibus, loco ſeminarii, cum eadem contributione demandari
conſuevit per Sedem Apoſtolicam fundatio ſeu pin- 6
guior proviſio Monaſterii, ſeu Conventus alicujus Religionis, cujus Inſtitutum ſit, grammaticæ aliarumque ſcientiarum ſcholas, etiam pro ſæcularibus exercere, adeo ut illa contributio, ſeu collecta, quæ ſeminario facienda eſt, hujuſmodi collegio, ſeu domui regulari fiat; Ut præſertim eſt ſocietas Jeſu, cum qua id in ſpecie, quandoque practicatum fuit, cum ita pinguis huic conciliari decreto ſatisfieri videatur, *in ſpecie agitur ſub tit. de benef diſc.* 88.

Si verù de illis regularibus Monaſteriis agatur in
quibus adſit quidem religioſorum conventus actualis, 7
ſed cum menſa pro iſtorum religioſorum ſubſtentatione diſtincta ab illa Commendatarii, qui cum bonis, ac redditibus ſibi aſſignatis, more beneficiorum ſæcularium de privato lucro, privatave utilitate contendat, tunc contributio Commendatarii intrat cum eadem congruat ratio. *advertitur per Barboſ. in annot. hic atque ita ſervat praxis, & de iſta diſtinctione menſarum ſub tit. de locat. & conducto diſc. 15.*

vocem in Capitulo, tam in electionibus, quàm in aliis
actibus verè capitularibus à votorum majori parte con-
ficiendis, ſolùm habent cum voto deciſivo illi, qui in
ſacris, ſaltem in ordine ſubdiaconatus conſtituti fue-
rint, quod etiam in Cardinalibus non diſpenſatis pro-
cedit.

2 Non exindè tamen prohibentur alii, qui in ſacris non
ſint, in Capitulo intervenire, eorumque judicium tan-
quam votum conſultivum proferre, cum id non ſit pro-
hibitum.

In hoc autem propoſito habendi vocem in Capitulo,
3 inter ejuſdem Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ Di-
gnitates, & Canonicos, quæſtiones cadere ſolent, quæ
facti potius quàm juris dicuntur, ſuper Juſtificatione
ſcilicet conſuetudinis, qua accedente etiam Dignitates
vocem habent, atque de Capitulo dicuntur, ut præſer-
tim majori parte Cathedralibus, vel Collegiatum Ita-
liæ praxis docet; De jure autem in contrarium eſt re-
gula, ut non dicantur de Capitulo, neque vocem ha-
beant, *tit. de Can. & c.d.4.*

4 Atque exinde reſultat modus capiendi poſſeſſionem,
quoniam canonicatuum, aliorumque beneficiorum ca-
pitularium, poſſeſſio capitulariter apprehendenda eſt
ac alias invalida, & inefficax cenſetur, niſi Capitu-
lum ad id requiſitum ſe convocare noluerit; Id au-
tem dicendum non eſt in dignitatibus, quoties juxta
juris regulam non ſint de Capitulo, neque vocem
in eo habeant, ſecus autem in caſu converſo, *eod.
diſc.4.*

Ubi verò dicta conſuetudo non ſit generalis, in om-
nibus actibus capitularibus, ſed in aliquibus tantum, &
tunc, in iis, in quibus inducta fuit, operativa eſt, in
5 aliis autem firma remanet juris regula, ex conſuetudi-
nis natura, ut strictè in caſu præciſo attendenda ſit, ne-
que ejus extenſio detur de caſu ad caſum, eodem mo-
do quo non extenditur de perſona ad perſonam vel de
loco ad locum, *titul. de benefic. diſc. 30.*

Idemque pluries deciſum eſt in ea conſuetudine, quæ
in Hiſpaniarum præſertim Eccleſiis Cathedralibus,
6 vel Collegiatis, viget, ut Epiſcopus vel Prælatus, ſive
ſit ratione ipſius Prælaturæ, ſive ratione ſibi annexi Ca-
nonicatus, adeo ut potius tanquam Canonicus, quàm
tanquam Epiſcopus intervenire dicatur, ſuper ejus voti
duplicitate, vel præponderantia, ad effectum, ut in
paritate votorum, actum capitularem concludat; Quo-
niam niſi probetur conſuetudo generalis, ejuſque juſti-
ficatio, quæ in aliquibus tantum particularibus acti-
bus accedat, in iis tantum attendenda eſt, non autem
in aliis, ex eadem regula prohibitæ extenſionis de caſu
ad caſum, cum de jure tanta ſit vox Prælati, quanta
eſt illa cujuſlibet Canonici vel Capitularis, quoties in
Capitulo, tanquam unus ex Capitularibus intervenit,
quoniam ubi perſonam gerat Epiſcopi (ut in collatio-
ne beneficiorum ſimultanea cum Capitulo contingit,)
extra Capitulum ſuum jus exercet, ejuſque jus eſt coæ-
7 quale, adeo ut tanta ſit vox ſolius Epiſcopi quanta eſt
illa totius Capituli; Quando verò tanquam Epiſco-
pus ſuum jus exercet jure devoluto, tunc nulla Ca-
pituli mixtura dignoſcitur, ſed integrum eſt jus ip-
ſius Epiſcopi, ut latius in beneficialibus meis ad-
notationibus advertitur, *dicto diſcurſu 30. de be-
nefic.*

In hoc item propoſito habendi vocem in Capitulo,
quæſtiones haberi ſolent inter canonicos, & beneficia-
8 tos, vel hebdomadarios, aut capellanos eidem Eccle-
ſiæ inſervientes, atque de communi maſſa participan-
tes, quamvis revera nullum beneficialem titulum col-
lativum habeant, ut in pleriſque Eccleſiis, etiam Ca-
thedralibus contingit, quæ pro locorum conſuetudine,
receptitiæ ſunt. civium ſeu naturalium, quibus aliqua
requiſita habentibus, jus competit, coæqualem, vel
reſpectivè inæqualem participationem habendi cum
Canonicis & Beneficiatis, de communi maſſa capitula-
ri; Atque licèt regula ſit negativa, etiam reſpectu be-
neficiatorum, aliorumque portionariorum habentium
beneficium in titulum, quoniam de jure Beneficiati, vel
ſimiles non dicuntur de capitulo, quod à Canonicis tan-
tum conſtituitur, non autem à Beneficiatis, qui Capitu-
li miniſtri, ac ſervitores de jure dicuntur; Adhuc tamen
ubi conſuetudo vigeat; illi deferendum eſt, cum eadem
ſuperius inſinuata diſtinctione an ea ſit generalis, vel
particularis, cum prohibitione extenſionis ut ſupra, *de
Canonic. & Capitul. diſc.20.*

Potiſſimè verò attenta actuum capitularium diverſa 9
natura, ſeu qualitate, quoniam alii ſunt merè juriſdi-
ctionales, ut præſertim eſt electio Vicarii, aliorumque
officialium ſede vacante, vel collatio canonicatuum,
aliorumque beneficiorum, cum ſimilibus; Alii verò ſunt
œconomici, ut (ex. gr.) ſunt deputationes, quæ ſin-
gulis annis, vel ſtatutis temporibus fiant de ſindicis, ſeu
procuratoribus, ac etiam de punctatoribus, aliiſque of-
ficialibus ſuper adminiſtratione bonorum, vel maſſæ,
quoniam ex interventu in hujuſmodi actibus capitulari-
bus œconomicis, inferri non poteſt ad alios actus capi-
tulares juriſdictionales ex ea differentiæ ratione, quod
in actibus œconomicis, congruum, ac rationabile eſt,
ut li audiantur, ac interveniant, qui ſunt intereſſati, at-
que participationem habent, *eodem diſc. 20. de Canon.
& dicto diſc. 30. de benef.*

Super modo autem proferendi votum, atque con-
cludendi actum capitularem, quænam vota computan- 10
da ſint, quæ verò non, aliquid inſinuatur infra *diſcur.31.*
occaſione agendi de electione vicarii capitularis ac etiam
habetur in adnotationibus ad materiam Canonicorum,
& Capituli, *tit. de Canonic. & Capitul. à diſcurſ. 24.
ad 30.*

In hoc decreto quoque Injungitur proviſis de canoni-
catibus, vel dignitatibus, aliiſque beneficiis, quibus or-
dines diſtributi ſint, ut ad eoſdem ordines, ſub pœna
privationis promoveri debeant infra annum quod etiam
in proviſionibus Apoſtolicis cum decreto annullativo
injungi ſolet.

Quamvis autem, in dicto præſertim decreto, quod 11
per Datariam adjici ſolet in proviſione, in verbis dica-
tur, ut à die proviſionis, ſeu datæ gratiæ, annus com-
putari debeat; Uſus tamen rationabiliter recepit, ut hic
terminus non currat, niſi à die adeptæ pacificæ poſſeſ-
ſionis, adeo ut tempus litis, vel aliorum impedimento-
rum, de facto non computetur, niſi ceſſante quocumq;
impedimento, per ipſum culposè ſteterit, quominus poſ-
ſeſſionem adipiſcatur; Quod etiam in ſuſceptione gra-
dus Doctoratus, aliiſque neceſſariis qualitatibus ſtatutum
eſt, quoniam arctari non debet quis ad ſuſcipiendum
certum ſtatum, præſertim irretractabilem ex cauſa il-
lius beneficii, de cujus effectiva aſſequutione, ac reten-
tione adhuc incertus vivat, *tit de benef. diſc.42.*

Qualia verò ſint hæc beneficia, quibus annexa ſit ſa-
cerdotii, vel aliorum ſacrorum ordinum neceſſitas ali-
quid inſinuatum eſt *diſcur.24.* occaſione agendi de æta-
te, quę neceſſaria eſt pro beneficiorum aſſequutione,
quod ſcilicet ubi agatur de Eccleſiis parrochialibus prin-
cipaliter in titulum conferri ſolitis, cum habituali, &
actuali cura animarum promoveri debeat ad ſacerdo-
tium, quod pro munere parochiali ac adminiſtratione
ſacramentorum, præſertim pœnitentiæ Euchariſtiæ, &
extremę unctionis requiritur, ideoque juſto impedimen-
to ceſſante privatio incurritur, ipſo jure; Idemque in
vicariis in titulum conferri ſolitis, pro ejuſdem curæ
exercitio; Secus autem in iis canonicatibus, & be-
neficiis, quibus ratione unionis, habitualis cura tan-
tum incumbat, quoniam tunc ſufficit habere ætatem,
vel ordinem, qui requiritur pro ipſius beneficii quali-
tate.

In canonicatibus autem, vel dignitatibus in Ca-
thedrali, inſpiciendum eſt, an adſit diſtributio ordi-
num in hoc decreto præſuppoſita, quod ſcilicet alii 12
ſint præsbyterales, alii vero diaconales, & alii ſubdia-
conales, ut ita munera diſtributa ſint, quoniam habere
oportet

oportet, illum ordinem, qui canonicatui annexus eſt; Ubi verò hæc diſtributio non adeſt, nine contraria conſuetudine non accedente (ut in Germania vigere ſuppoottur magis receptum eſt), ut ſaltem ordo ſubdiaconatus ſit neceſſarius, ſecùs verò in collegiatis, pro quibus ſola ætas quatuordecim annorum ſufficit, niſi lex fundationis, vel conſuetudo aliter ſtatuat, *eod. tit. de benef. diſc.95. & 96.*

Pleraque tamen adſunt inferiora beneficia ſive ſervitoria ſint, ſive etiam ſimplicia, ſub capellaniarum no-
13 mine explicari ſolita, in quibus ratione annexi oneris celebrationis miſſarum, quæſtio frequenter cadit, an ſacerdotalia dicenda ſint, necne; Regula vero eſt negativa, quamvis annexum habeant onus celebrationis miſſarum, quoniam illud rectè adimpleri poteſt per ſacerdotem ſubſtitutum, niſi ex lege fundationis conſtet de diverſa fundatoris voluntate, etiam præſumpta ex conjecturis & argumentis deducta, ſive ubi fundatio ambigua ſit, adeo ut interpretationis capax dici valeat, rectè eadem probatio reſultat, ſeu deſumi poteſt ex obſervantia tanquam interprete.

Hioc proinde adinſtar eorum, quæ generaliter habentur in materia fideicommiſſorum, aliarumque ultima-
14 rum voluntatum, certa regula generalis, cuicumq; caſui applicabilis deſuper ſtatui non poteſt, ac propterea manifeſtus error eſt, cum aliquibus S. Congregationis declarationibus, vel Rotæ deciſionibus, quæ in aliquibus caſibus particularibus prodierint, indefinitè procedere; quoniam ut advertitur in eadem ultimarum voluntatum materia, atque in omni alia, in qua ambiguę voluntatis quæſtio cadat, deciſio in quibuslibet caſibus pendeat ex ipſorum individuis circunſtantiis, ex quibus frequens praxis docet, quod in uno judicari debet album, & in altero nigrum, quamvis primo aſpectu omnino ſimiles videantur, ob aliquam alterativam circunſtantiam, quodque eadem iodividualia argumenta in uno caſu ſufficiant in, altero autem aliis quoque additis in ſufficientia ſint, quia ſic unius, vel reſpectivè alterius aliqua diverſa qualitas exigat, in dubio autem inhærendum eſt regulæ, *ibidem.*

Expedit verò notitiam habere declarationum, vel deciſionum, quæ deſuper prodierint, ad effectum illuminandi intellectum pro benè regulando arbitrium, cui totum commiſſum eſſe videtur.

Poſita vero qualitate ſacerdotali, Alia cadere ſolet quæſtio, an io concurſu perſonarũ certi generis, cui ea debita ſit, iſta qualitas verificari debeat de tẽpore vacationis, vel reſpectivè de tempore præſentationis, vel potius ſufficiat habilitas ad illam obtinendam infra annum, juxta ea quę habemus in parochialibus, aliiſq; beneficiis, quæ ſacerdotalem ordinem annexum habeant, Atque pariter certa & determinata regula deſuper ſtatui ooo poteſt, quoniam licet generaliter, ſeu abſtractè, ea ſit juxta dictam ultimam partem, ut habilitas ſufficiat de tempore, quo obtineatur; Nihilominus eadem intrat limitatio ex diverſa lege fundationis expreſſa, vel coojecturali; Ideoque ex ſingulorum caſuum qualitate determinatio pendet, quoties tamen, ut dictam eſt, intra annum eadem qualitas obtineri valeat, *ſub tit. de jure patron. & dicto tit. de benef. diſc.96.*

Quamvis etenim, ubi vocatio ſit cum certo ordioe prędilectionis, ad favorem unius generis perſonarum, in fideicommiſſis aliiſq; indifferentibus diſpoſitionibus, regula ſit, ut ſola potentia, ſeu habilitas etiam remota imo in ſola ſpe ſufficiat, ut exiſtentibus perſonis de genere prædilecto, non admittantur aliæ de genere minus dilecto, ac ſubſidiariè vocato, multoq; minus extraneæ, Attamen in beneficiis, vel capellaniis id oon admittitur, cum non admittant hanc diuturnam vacationem; Ideoq; remotiores, vel extranei admittuntur, neque ſuperveniens habilitas perſonæ prædictæ, illas jam admiſſas, excludit, niſi lex fundationis aliter ſuadeat, *eod. tit. de jur. patr. & tit. de fideicommiſſ. diſc. 7. & ſeqq.*

DISCURSUS XXI.

Ad ſeſſionem 22. cap.6. & ſeſſ.25. cap.4.

SUMMARIUM.

1 *De commutationibus ultimarum voluntatum per Ordinarios, & quid requiratur.*
2 *Pia diſpoſitio non corruit, quia impleri non poſſit opus volutum & de ratione.*
3 *De facultatibus Fabricæ Sancti Petri.*
4 *Quæ ſint verè, & propriè commutationes.*
5 *De poteſtate Papæ, aliorumque Principum in commutatione, vel denegatione ultimarum voluntatum.*
6 *In ſpiritualibus eſt ſolius poteſtatis Pontificiæ.*
7 *De gratis ſuper ſubſidiis dotalibus.*
8 *De reductione miſſarum.*
9 *De acceptatione onerum perpetuorum miſſarum.*
10 *Quid in reductione onerum ponderandum ſit.*

DE ultimarum voluntatum commutationibus, in 1
iſto decreto agitur, ut per locorum Ordinarios noo concedantur, niſi ex juſta cauſa, unde propterea diſputare ſolent moderni, an neceſſitas, & juſtitia copulativè, vel alternativè requirantur, atque probabilior videtur hæc poſterior pars; Rari autem videntur caſus, in quibus, præſertim in Italia, & in locis, in quibus adſit Tribunal Fabricæ S.Petri, iſta facultas per locorum Ordinarios exerceatur; Ea etenim exerceri non poteſt
pro mero arbitrio, ſive ex aliqua cauſa, quæ ex quadam 2
non ſcripta æquitate, vel alio congruo motivo juſta videatur, ſed ſolum ubi; Vel ex inſufficientia ejus, quod aſſignatum eſt, Vel ex aliis accidentibus, ultima voluntas effectum ſortiri non poteſt in eo opere, quod à diſponente volitum ſit, unde propterea, non per hoc pia diſpoſitio caducata remanet, ut aliqui malè crediderunt, ſed effectum ſortiri debebit in alio pro opere, quod explicari valeat; Atque in iſta, unius, vel alterius operis electione, vel deſtinatione, conſiſtit Epiſ-
copi arbitrium quod, ut dictum eſt, rarò ad praxim 3
deduci ſolet, in iis locis, in quibus Fabricæ facultates intrent cum ex Apoſtolicis Conſtitutionibus iſtud opus, loco eorum, quæ à defunctis volita ſunt, ſubrogatum ſit, quoties res ſit integra, quia nempe Epiſcopus legitimè non prævenerit, *de facultatibus Fabricæ tit. de teſtament. diſc. 22. & & 23. tit. de legat. diſc. 27. & de Regular. diſc. 63.*

Impropriè autem iſte commutationis terminus adhiberi videtur, quoniam, poſita impoſſibilitate adimplendi id, quod diſponens voluit, ſuppletio, vel ſubrogatio, potius quam commutatio dicenda videtur, ne alias diſpoſitio caducata remaneat, ex ea congrua ratione, quod pia diſpoſitio, principaliter directa dicitur in Deum, propriamque animam; Unum vero, vel alterum opus, dicitur accidentaliter deſtinatum, ut impleri poteſt, ſerve-
tur defuncti voluntas, ubi verò non, id ſequatur in eo, 4
in quo ſequi poteſt, *ibidem, & in aliis pluries in eiſdem titulis.*

Commutationes autem ſunt illæ, quæ continent omnimodam immutationem pro voluntate, vel arbitrio, etiam in caſibus, in quibus impleri poſſint, eo modo, quo per diſponentes volitum eſt, adeo ut ſpeciem diſpenſationem, vel derogationis, redoleant.

Id autem in piis operibus, ac diſpoſitionibus, ſo-
litus Pontificiæ poteſtatis eſt; Quamvis enim rejecta 5
dubitantium opinione in foro externo, ubique receptiſſimum ſit, ut ſupremus Princeps, qui poteſtatem habet condendi leges, eiſque diſpenſandi, atque tollendi jus tertii, poſſit in ejus ditione, cum propriis ſubditis, derogare fideicommiſſis, aliiſque ultimis voluntatibus, ſeu alias eas commutare, eo quia teſtandi

facultas, ſuamque voluntatem conferendi in templis
inhabile, in quo per mortem annihilatus eſt, ac deſiit
eſſe dominus, non proveniat à lege Divina, vel natu-
rali, cui lex poſitiva diſpenſare non valeat, ſed prove-
niat à lege poſitiva, cui eadem derogare poteſt, Et con-
ſequenter Princeps, qui Lex animata dicitur *ſub tit. de*
Regal. diſc. 148.

Attamen in iis diſpoſitionibus, quæ Deum, & ani-
6 mam concernunt, id ſolius Pontificiæ poteſtatis eſt, ex
quo ſæcularis poteſtas in his non ſe ingerit. *De hac po-*
teſtate deciſ. 408. *par.* 52. *rec.*

Quare præſertim frequens praxis docet, quod illa
dotalia ſubſidia, quæ pluribus pauperibus puellis ex te-
ſtatoris judicio diſtribuenda ſunt, ex Pontificia conceſ-
7 ſione dantur alicui puellæ conjunctæ teſtatoris; quæ pro
ejus qualitate majori indigeat dote cum ſimilibus;
Atque in hoc differunt Pontifex, & Epiſcopus, quod iſte
gerit ſolum partes juſtitiæ tanquam Judex, ille autem
partes gratiæ tanquam princeps ſupremus.

8 Quamvis autem poſterius decretum conciliare, ex ea-
dem ratione contenta in præcedenti deſcendendo ad
ſpeciem, magis explicitè, non ſolum locorum Ordi-
nariis, ſed etiam majoribus Prælatis regularibus facul-
tatem concedat, ut Ordinarii in ſynodo, Prælati au-
tem regulares in Capitulo generali, reductiones one-
rum miſſarum facere valeant, quia nempe, ob excrenim
victualium, aliarumque rerum valorem, illa eleemoſy-
na, quæ antiquis temporibus aſſignata fuit, & quæ
tunc, attenta illorum temporum conditione ſufficiens
erat, de præſenti non ſufficiat; Sive quod bonorum,
ac redditum deſuper aſſignatorum accidentalis dimi-
nutio ſequuta ſit, ut quotidiana praxis docet; Verum
quia nimia facilitas deſuper irrepſerat, unde propterea
aliquis dignoſcebatur abuſus; Hinc proindè hæc Sacra
Congregatio Concilii, in decretis generalibus de anno
1625. editis, quæ vulgò decreta de celebratione miſſa-
rum dicuntur, Pontificia auctoritate Urbani VIII. ro-
boratis, hanc facultatem ademit, ideoque ipſi Congre-
gatione reſervatum eſt, quæ id concedere ſolet, audita
prius relatione Epiſcopi, vel reſpectivè Prælati regula-
ris, ac recognito ſtatu Eccleſiæ, ita arbitrium veriſi-
modè pro locorum diverſa qualitate, prudenter inter-
ponendo, adeo ut certa regula deſuper ſtatui non va-
leat, cum ex regionum majori, vel minori victualium
affluentia, ſeu vivendi commoditate id procedere ſo-
leat, ad effectum decernendi majorem, vel minorem,
taxam eleemoſynæ pro qualibet miſſa, ſeu anniver-
ſario.

Eademque conſideratio haberi ſolet circa accepta-
tionem onerum perpetuarum miſſarum, ſuper quibus
9 per eadem decreta anni 1625. plures proviſiones pro-
dierunt, præſertim ſuper modo inveſtiendi pecunias ad
hunc effectum relictas, ut ſcilicet inveſtimentum fieri
debebat in bona ſtabilia fructifera, vera, non autem
ficta (ut ſunt cenſus) abſque ſpeciali licentia ejuſdem
Sacræ Congregationis, quæ diverſimodè in hoc ſe ge-
rere ſolet pro locorum qualitate, aliiſque facti circun-
ſtantiis.

Præſertim verò ubi agitur de reductione, inſpici ſo-
let, an agatur de oneribus ex legatis, aliiſque piis diſ-
poſitionibus, vel è converſo de adjectis in fundatione
per ſpeciem contractus, ut iſto caſu difficilius, quàm
in præcedenti procedatur.

DISCURSUS XXII.

Ad Seſſionem 22. cap. 10.

SUMMARIUM.

1 *De examine Notariorum, & quare iſtud decretum ſit parum in uſu.*

2 *Notarii Apoſtolici in aliquibus Principalibus non admittuntur, in rebus laicalibus.*

3 *Et quid è converſo de Notariis laicis in rebus Eccleſiaſticis.*

4 *An clerico ſit licitum officium Notarii.*

5 *Et an dicatur illicita negotiatio.*

6 *De Notariis ideſt ſecretariis Regularibus*

7 *An dari valeat de non uſu illius decreti.*

NOtariorum examen, quod per hoc decretum E- 1
piſcopis committitur, ſaltem pro Italiæ mori-
bus, nimium rarum eſt in praxi, quoniam, ut pluri-
mum Apoſtolica auctoritate, vel ex illa ſupremi Prin-
cipis creantur; Ideoque per inferiorum Statuta, vel
proviſiones, regulariter non impeditur exercitium il-
lius facultatis, quæ à ſuperiore conceſſa eſt; Atque in
aliquibus Principum ſæcularium Ditionibus, reſpectu
Notariorum, qui ab eodem Principe creantur id uſu
receptum non videtur; Occaſione etiam deficiente,
quoniam quemadmodum Notarii Apoſtolica auctorita- 2
te creari, ad acta judicialia fori laicalis pertractanda ad-
mitti non ſolent, quin imò neque ad inſtrumenta, alia-
que acta extrajudicialia in eodem laicali foro expedien-
da, adeo ut pro ſcripturis privatis eorum inſtrumenta
habeantur, ita è converſo in ſpiritualibus, ſeu Eccle-
ſiaſticis, tam judicialibus, quàm extrajudicialibus acti-
bus non de facili admittendi ſunt Notarii, qui cum ſola
auctoritate laicali creati ſint; Quamvis deſuper certa
regula generalis cuicumque caſui applicabilis ſtatui non
valeat, cum diverſi ſint ſtyli, ſeu mores principatuum, 3
quibus ex legalibus ſeu prudentialibus regulis deferen-
dum videtur, *de his ſub tit. de judic. agendo de fide in-*
ſtrumentorum diſc. 26.

Super hoc autem Notarii munere, an ſcilicet cleri-
cis licitum ſit, necne, quæſtio eſt inter ſcribentes,
nedum ad effectum, ut locorum ordinarii, aliique ſu- 4
periores Eccleſiaſtici ad eis prohibere valeant, ſed
etiam, ad alterum amiſſionis, vel implicitæ dimiſſio-
nis clericatus, in minoribus, unde propterea reſultet
vacatio beneficii Eccleſiaſtici, vel amiſſio Eccleſiaſti-
cæ penſionis *ſub tit. de penſion. diſc.* 47. Ac etiam an
illicita negotiatio dici valeat, adeo ut intrent pœnæ
clerico negotiatori per ſacros Canones inflictæ, illa
præſertim ſpolii quod per Cameram fieri ſolet de bonis,
quæ ex illicita negotiatione quæſita ſint, Atque licet 5
dignoſcatur opinionum diverſitas; Ea tamen videtur
verior, magiſque recepta diſtinctio, ut in Eccleſiaſti-
co foro, indiſtinctè id permiſſum ſit, ſive de civilibus,
ſive de criminalibus cauſis agitur prophanis & Eccle-
ſiaſticis, cum Eccleſiaſtici ſuperioris, ac Judicis ſervi-
tium clerico non incongruat, potiſſime cum forus
Eccleſiaſticus non tractet cauſas capitales, ab ipſo exe-
quendas, adeo ut ratio irregularitatis intret; Aut verò
de prophanis, ſeu laicalibus negotiis agitur, & tunc
aut illa extrajudicialia ſint, ſeu voluntariæ juriſdictio-
nis, ut eſt conficere inſtrumenta, aliaque documenta
conventionalia inter partes, & pariter clericis prohi-
bitum non videtur; Majorque difficultas in hoc provenit
potius ab ipſa laicali poteſtate id non de facili de facto
id permittente inter laicos, Aut vero de actibus laicali-
bus fori laicalis, & tunc aliqui diſtinguunt inter cauſas
criminales, & civiles, ſive inter clericos in ſacris, & in
minoribus; Alii verò melius diſtinguunt effectus ſu-
perius inſinuatos, vel ſimiles; Aut etenim de illo agi-
tur, ut Eccleſiaſticus ſuperior clerico id prohibeat, &
indefinitè affirmativa procedit; Aut verò ad alium effe-
ctum pœnarum illicitæ negotiationis, & tunc diſtin-
ctio inter clericum in minoribus, ac in majoribus, in-
trare videtur; Aut demum ad alterum graviorem amiſ-
ſionis beneficiorum, vel penſionum; Et tunc licet ali-
qui cum criminalium cauſarum diſtinctione procedunt;
Verum tamen videtur, ut certa deſuper ſtatui non va-
leat regula generalis cuicumque caſui applicabilis, ſed
ex facti qualitate pendeat, ejuſque circunſtantiis, quæ
de officii natura per aſſumptionem ſtatus laicalis, re-
doleant;

Digitized by Google

doleant hanc implicitam dimiſſionem Clericatus, ex qua de conſequenti reſultet amiſſio beneficii, vel penſionis, eo quod ſine Clericatu obtineri non poſſint, ut latius in penſionum notis advertitur. *eod. diſc. 47. de penſion.*

Quia verò Regulares Prælati, Notarios ipſiuſmet
ordinis regularis creare ſolent, pro ipſorum regularium
6 negotiis pertractandis, quibus ſecretarii, vel ſocii, aut
ſcriptoris vocabulum pro Religionum diverſis mo-
ribus congruit; Hinc proinde, aliqui Epiſcopi, huic
decreto innixi, hujuſmodi Notariorum examen facere,
ac ſufficientiam perſcrutari poſſe crediderunt, ſed male,
niſi quando in iis ſe ingerant litibus, & cauſis ac ne-
gotiis Eccleſiaſticis, ac ſpiritualibus, quorum cognitio
(exemptione non obſtante) ad ipſum Epiſcopum or-
dinario, vel delegato jure pertineat; Cumque in his
hujuſmodi regulares Notarii, vel ſecretarii nullatenus
ſe ingerant, idcircò ex facto ceſſat hujus quæſtionis
occaſio.

Atque ex hac ratione provenit ſupra inſinuatum aſ-
ſumptum aliquorum, quod in ſæcularium Principati-
7 bus, iſtud decretum in uſu non ſit cum illis Notariis,
Principis laici auctoritate creati ſint; Id etenim non
provenit ex illo non uſu, qui legis auctoritatem tollat,
ut male vulgus credit; Tum quia in laicorum poteſta-
te non eſt, hanc legem conciliarem tollere, ubi ipſum
Concilium in genere receptum ſit; Tum etiam ratione
decreti irritantis contenti in Conſtitutione Pii IV. ſu-
per Concilii confirmatione, & publicatione, per quod
quicumque contrarius uſus impeditur, vel inficitur; Sed
provenit ratione deficientis occaſionis, cum Notarii
laicale auctoritate creati, adhiberi non ſoleant in cau-
ſis Eccleſiaſticis, ac ſpiritualibus, de quibus Concilium
loquitur; Sed quando de facto adhibeantur, atque in
eis ſe ingerant, tunc in eis, quæ ipſum exercitium hu-
juſmodi cauſarum concernunt, de hac ſubjectione du-
bitandum non videtur, ex quaſi eodem contractu, qui
reſultat mittendo manum in meſſem alienam, ut habe-
mus de Regularibus exemptis, qui ſe ingerunt in cura
animarum.

DISCURSUS XXIII.

Ad Seſſionem 22. cap. 11.

SVMMARIVM.

1 *De pœna uſurpantium bona Eccleſiæ, & patroni bona Eccleſiæ patronata.*

2 *De ampliatione bullæ Cœnæ.*

3 *Quomodo in hujus decreti praxi debeant ſe gerere Epiſcopi, & Prælati.*

4 *An in hoc procedant ad cenſuras contra exemptos.*

1 DE duobus in hoc decreto agitur; Primò nempe de occupatoribus, & uſurpatoribus jurium, ac bonorum Eccleſiarum, tam ſæcularium, quàm regularium, vel Montium pietatis, aliorumque piorum locorum; Et ſecundò de prohibitione patroni laici ne ſe ingerat in perceptione fructuum, ac adminiſtrione bonorum Eccleſiæ vel beneficii, cujus patronus exiſtat, adjectis etiam pœnis Clericis, qui ejuſmodi uſurpationibus, vel occupationibus aſſenſum præbeant, ſeu alias cooperentur.

De ſecunda parte aliquid inſinuatur *ſupra diſc.* 11. oc-
2 caſione agendi de Jurepatronatus; Quatenus verò ad
primam partem pertinet, ea latiùs continetur in Apo-
ſtolica Conſtitutione, quæ ſingulis annis innovari, ac
publicari ſolet in die cœnæ Domini, à qua nuncupatio-
nem accipit.

Quemadmodum autem tam hujus Decreti, quàm
dictæ Conſtitutionis uſus nimiùm frequens eſt apud
Epiſcopos, alioſque Eccleſiaſticos ſuperiores, ita è
converſo in Curia Romana, pro ejus prudentia, &
circumſpectione, idem uſus nimium rarus eſt, damnan- 3
do inferiorum facilem abuſum, dum etiam contra pri-
vatos debitores, qui ex impotentia, vel ex aliqua præ-
tentione, decimas, vel canones, ſeu livellos, aliaſque
præſtationes ſtatutis temporibus non ſolvant, ad has
pœnas procedunt; Sive contra eos, qui ex privatis ju-
ribus, ac prætenſionibus aliqua poſſideant bona, quæ
ad Eccleſias, vel pia loca ſpectare prætendatur, cum in
his alia juris remedia intrent, non autem iſtud, quod
auctoritativas, ac potentiales occupationes, & uſurpa-
tiones peccutit, adeo ut Epiſcopo, vel alteri Eccleſia-
ſtico ſuperiori aliud non ſuppetat remedium, quo me-
diante, quo mediante, Eccleſiarum, piorumque
locorum indemnitati conſuli valeat, unde propterea
coguntur ad cenſuras, aliaque Eccleſiaſtica remedia de-
venire tanquam per ſpeciem defenſionis, ita cum ar-
mis ſpiritualibus vim vi repellendo; Quod etiam, in for-
ma tamen potius extrajudiciali, quàm judiciali;
ac in prædicta defenſionis forma, cum non ſubditis,
ac pro bonis extra propriam diœceſim exiſtentibus,
pro facta qualitate, vel defenſionis neceſſitate quan-
doque conceditur. *tit. de juriſdict. diſcurſ.* 47. & 48.

Nimium itaque ſalubre eſt illud remedium, quando opportune illud adhibetur, ſed è converſo Epiſcopi, aliique Eccleſiaſtici ſuperiores, nimium parce, ac circumſpectè in ejus uſu ſe habere debent, ne alias ob aſſiduitatem, ſeu ob incongruum uſum in caſibus in quibus non intrat, illud parum proficuum remaneat, atque laici opinentur, ut quemadmodum in aliquibus caſibus malè adhibitum eſt, ita quoque malè adhibeatur in altero, in quo in effectu intret, atque ex hoc indiſcreto abuſu pene omnia Eccleſiaſticæ auctoritati, vel immunitati præjudicialia inconvenientia reſultant.

An autem contra exemptos, poſſit Ordinarius pro- 4
cedere ad hujuſmodi cenſuras contentas in hoc decreto,
& in Bulla cœnæ, particulariter alibi adverſatur. *in Miſc.
Eccleſ. in hoc eod. lib. diſc.* 14. *& alibi.*

DISCURSUS XXIV.

Ad ſeſſionem 23. de Reformat. Cap. 6.

SVMMARIVM.

1 *De quibus agitur in hoc decreto præſertim circa ætatem* 14. *annorum pro beneficiis.*

2 *De jure communi ad beneficia ſufficit ætas ſeptem annorum.*

3 *Decretum Concilii procedit etiam in beneficiis de jurepatronatus.*

4 *Etiam in Canonicatibus Collegiatarum, & ſimilibus iſta ætas ſufficit, & in quibus requiratur ætas pro ſacerdotio.*

5 *Quamvis Capitulo, vel Collegio ſit annexa cura animarum.*

6 *De ætate requiſita in Canonicatibus in Cathedrali.*

7 *Quid in Germania.*

8 *In Canonicatu pœnitentiario requiritur ætas* 40. *annorum.*

9 *Pro penſione Eccleſiaſtica, quæ ætas requiratur, & an penſio ſit jus Epiſcopale.*

10 *Beneficiorum appellatione quænam veniant, & quæ non.*

11 *De requiſitis, ut Clerici in minoribus gaudeant privilegio fori.*

12 *Quale ſit beneficium quod eximat ab his requiſitis.*

13 *An ſimplex exigui redditus ſufficiat.*

14 *An ſufficiat penſio Eccleſiaſtica ad eundem effectum.*

15 *De ſimplicibus capellaniis, vel coadjutoriis, & fratantiis.*
16 *An ſolus titulus abſque poſſeſſione ſufficiat.*
17 *Et è contra ſola poſſeſſio ſine titulo legitimo.*
18 *Quomodo in hac materia procedi debeat.*
19 *De verificatione requiſitorum ad ſuperiorem Eccleſiaſticum cognoſcere pertinet.*
20 *Vnde proveniant inconvenientia in hac materia.*
21 *Quod ſuper habitu Clericali non detur regula certa & quare.*
22 *Veſtis Clericalis, qua proprie ſit.*
23 *De toga doctorali, & de uſu Vrbis, & Status Eccleſiaſtici.*
24 *Epiſcopus poteſt prohibere laicis uſum veſtium Clericalium, & quid de toga doctorali.*
25 *In tonſura debet attendi uſus regionis.*
26 *Idemque circa uſum coma.*
27 *De requiſito ſervitii in divinis, quomodo intelligendum ſit.*
28 *Quod ſit error procedere cum declarationibus, vel doctrinis generalibus, vel particularibus aliquorum locorum.*
29 *De conſiderationibus, cum quibus eſt procedendum.*
30 *De eodem errore, de quo num. 28.*
31 *Et quomodo procedi debeat in materia, & quod adſcriptio non ſit pracisè neceſſaria.*
32 *De modo cum quo intelligendum eſt requiſitum delationis habitus.*
33 *An hac requiſita deſiderentur pro aliis privilegiis clericalibus.*
34 *In ſpecie circa onera realia, & expenduntur rationes, ob quas idem in aliis privilegiis eſt dicendum.*
35 *Privatio privilegiorum eſt ad tempus donec non impleantur requiſita.*
36 *Poteſt reaſſumi, quandocumque habitus etiam propria authoritate non obſtante inhibitione.*
37 *Non poteſt Epiſcopus privare habitu, & declarare aliquem invitum laicum.*
38 *Quomodo debeant in hoc ſe gerere Epiſcopi abſtinendo à collatione tonſura.*
39 *Quod habitus poſſit reaſſumi etiam poſt matrimonium, vel militiam.*
40 *Etiam matrimonio durante ſi eſt cum virgine poteſt reaſſumi habitus, ſecus autem per bigamum.*
41 *Non poteſt Clericus propria auctoritate dimittere habitum atque adhuc remanet ſubditus,*
42 *Etiamſi fiat coram non legitimo ſuperiore.*
43 *De ratione, ob quam in dimiſſione requiratur auctoritas ſuperioris.*
44 *De Clericis conjugatis, quibus privilegiis gaudeant.*
45 *De Clericis gracis, ſeu orientalibus, eorumque exemptione.*
46 *Ad quem pertineat cognoſcere de Clericatu & requiſitis.*
47 *De probatione Clericatus, quomodo fiat.*
48 *De eodem, & de diſtinctione, que deſuper cadat.*

1 DEttibus agitur in hoc Decreto; Primò nempe de ætate neceſſaria ad obtinenda beneficia Eccleſiaſtica; Secundò de requiſitis neceſſariis in Clericis in minoribus non beneficiatis, ad effectum, ut potiantur Clericali privilegio fori; Et tertio de eodem privilegio fori reſpectu Clericorum conjugatorum.

Quatenus pertinet ad primum, innovatur per hoc
2 Decretum diſpoſitio juris communis, atque ita reſtringitur ea libertas obtinendi beneficia, quæ prius habebatur etiam in ætate ſeptem annorum; Non quod canones, vel antiquiora concilia aliquid deſuper expreſsè diſponant, ſed ex recepto uſu derivante à communi DD. ſenſu præſcribendo hujus ætatis annorum ſeptem neceſſitatem potius argumentativè ſeu illativè à prima tonſura, quæ ante dictam ætatem conferri non debet, cum ſine illa, Eccleſiaſtica beneficia obtineri non poſſint. *tit. de benef. diſc.95.*

Hujus autem ætatis conciliaris præ initio, ex ma-
gis recepta opinione, locum habet, etiam in benefi- 3
ciis ſimplicibus de jurepatronatus laicorum, niſi volun-
tas fundatoris, ſeu lex fundationis aliter ſuadeat; Quia
nempe fundator dixerit, ut præſentari poſſit etiam illi,
qui minorem ætatem habeant; atque ubi ipſa volun-
tas ſit clara, & expreſſa, tunc nulla cadit dubitatio, cum
tali caſu ſufficiat, ut prima tonſura ſit initiatus; Quæſtio
autem eſt in caſu voluntatis ambiguæ, quæ deducatur
per argumentum, quia nempe dictum ſit, ut præſenta-
ri valeat Clericus primę tonſuræ; Iſta enim diſpoſitio
æquivoca eſt, utpote duplicem habens intellectum,
unum ſcilicet circa ætatem, ut ſufficiat illa, quæ ſuffi-
cit pro tonſura; Et alterum, ut id expreſſum ſit ad tol-
lendam ambiguitatem, ſeu quæſtionem, quæ cadere ſo-
let, an beneficium, ſit ſacerdotale, necne, præſuppo-
nendo tamen in reliquis terminos habiles; Et quam-
vis deſuper opinionum varietas habeatur; Attamen
magis recepta eſt diſtinctio, an fundatio facta ſit ante
vel poſt Concilium, ut in iis, quæ ſunt priores, hoc
non obſtante, ætas conciliaris neceſſaria ſit; Secus
autem in poſterioribus niſi alia accedant argumen-
ta voluntatis, cujus revera eſt quæſtio. *tit. de benef. diſc.95.*

Quemadmodum autem, iſta ætas neceſſaria eſt,
etiam in beneficiis ſimplicibus, ita ſufficit etiam in reſi- 4
dentialibus, & qualificatis, quoties non ſint curata, ſeu
aliquem ordinem ſacrum annexum non habeant, ſeu
alias certa ætas à jure vel à Concilio præfinita ſit, ut
contingit in principalibus Dignitatibus, vel in Abba-
tiis cum conventu, & adminiſtratione actuali, & con-
ſequenter etiam in Canonicatibus, ac inferioribus Di-
gnitatibus in Collegiata; ſive in beneficiis, vel portio-
nariis, aut hebdomadariis Cathedralis eadem ſufficit
ætas; niſi Eccleſiæ ſtatutum, vel conſuetudo, aut lex
fundationis aliter diſponat. *eodem diſc.95.*

Idque verum eſt, quamvis illi Eccleſiæ, ſeu Colle-
gio annexa ſit aliqua Eccleſia parochialis, vel cura ani- 5
marum totius populi illius loci, ut in pleriſque partibus
contingit; Licet enim pro animarum cura, neceſſarius
ſit ordo præsbyteralis, & conſequenter, in beneficiis
curatis, illa ſaltem ætas requiratur, ut infra annum
ad ſacerdotium promoveri poſſit *ibidem.* Attamen id
intelligitur, in ipſa principali rectoria, ſive in vicaria,
cui exercitium curæ incumbit; Sive in illis Canoni-
catibus, vel in aliis beneficiis, quibus idem exercitium
annexum ſit; In aliis autem, ſola cura habitualis,
quæ eſt penes Collegium, ſeu corpus univerſale, in
ſingulis hunc effectum non producit, niſi ex Eccleſiæ
uſu, (quem tamen Concilium non laudat,) idem
exercitium ſit penes omnes Canonicos, vel Beneficia-
tos. *ibidem.*

In Canonicatibus autem, vel Dignitatibus inferio-
ribus in Cathedrali, quoties ad ejuſdem Concilii men- 6
tem, adeſt ordinum annexio, & diſtributio; tunc extra
controverſiam eſt, ut ea ſit neceſſaria ætas, quæ habi-
litatem contineat ad illum annexum ordinem obtinen-
dum infra annum, Ubi verò hæc tamen annexio non
adſit, tunc quamvis variæ deſuper habeantur opiniones,
magis receptum eſt ut ea ſaltem ætas neceſſaria ſit,
ut infra annum ad primum ſacrum ſubdiaconatus or-
dinem promoveri valeat *ibidem.* Niſi diverſa alicu- 7
jus Eccleſiæ conſuetudo aliter ſuadeat, ut ſola ætas qua-
tuordecim annorum ſufficiat ut in Germania genera-
liter, vel in aliquibus ejus Eccleſiis vigere (non tamen
extra quæſtionem ac variationem) Rota cenſuit, *eodem diſc.95.*

Pro Canonicatu autem pœnitentiario eſt ætas 8
quadraginta annorum quoties loco adſint perſonæ,
quibus in hac ætate conferri poſſit, ſin minus ætas,
quo magis fieri poteſt aptior, & provectior. *eodem diſc. 95.*

quibus

9 Quamvis autem penſiones ſuper beneficiis Eccleſiaſticis, Clericatum exigant, ad inſtar beneficiorum, quibus ad aliquos effectus exæquatæ ſunt præſertim (juxta unam opinionem,) etiam ad effectum hujus Decreti pro fori privilegio, ſine aliorum requiſitorum neceſſitate ut infra, adeo ut quemadmodum per matrimonium, vel per militiam vacant beneficia ipſo jure, ita quoque (Indulto Apoſtolico non ſuffragante) ceſſent ac extinguantur penſiones; Non tamen ad iſtud conciliare Decretum extenditur, ex ea ratione quod penſio de ſui regulari, ac intrinſeca natura, eſt res mere temporalis, cujus eſt capax etiam laicus, vel infans, cum penſionarius nullam habeat participationem in Eccleſia, vel in ejus adminiſtratione; Atque præciſa neceſſitas Clericatus provenit potius ex recepto ſtylo Curiæ Romanæ, ex quo etiam ob quamdam annexionem ſpiritualitatis provenit illa ſimoniaca infectio, quæ in penſionibus Eccleſiaſticis habetur circa earum ſubſtantiam, ne in conventionem deducantur cum pecunia, vel cum alia re temporali, ſecùs autem ubi ſola commoditas; Et conſequenter illa ſufficit ætas, quæ neceſſaria eſt ad obtinendum Clericatum tanquam requiſitum neceſſarium, etiam de ſtylo Curiæ, non autem de intrinſeca natura, *ſub tit. de penſion. pluries.*

10 Beneficiorum autem appellatione, ad hunc effectum, ea ſolum veniunt, quæ, vere, ac legaliter talia ſint, quia nempe, cum Apoſtolica, vel Ordinaria auctoritate, ſive cum illa alterius Eccleſiaſtici ſuperioris, ad id ſufficientem poteſtatem habentis, legitime, ac ſervandis fundata ſint; Secus autem ubi agatur de capellaniis manualibus, ſive de legatis piis, ex ſola privata diſpoſitione fundatis, quamvis cum onere celebrationis miſſarum, quod per ſubſtitutos rectè impleri poteſt, adeo ut dicta formalis fundatio, ſeu erectio non accedat, cum hujuſmodi capellaniarum, ac piorum legatorum, etiam mulieres, ac infantes ſint capaces. *eodem tit. de benef. dicto diſc. 95. & 97. & in aliis.*

11 Quo vero ad dictam ſecundam partem hujus decreti, ut ſcilicet Clerici in minoribus, nullum Eccleſiaſticum beneficium habentes, ad effectum privilegii fori, habere debeant requiſita in hoc decreto præſcripta; Primò nempe, ut habitum, & tonſuram Clericalem deferant; Secundò, ut alicujus Eccleſiæ ſervitio per Epiſcopum adſcripti ſint; Et tertiò, ut actualiter inſerviant; Plures deſuper ob nimiam (parum tamen commendabilem) frequentiam Clericorum in minoribus, cadunt quæſtiones; Primo nempe qualia ſint ea beneficia, quæ ab hujuſmodi requiſitorum neceſſitate eximant, qualiſve titulus, vel poſſeſſio in eis requiratur; Secundo, poſita dicta neceſſitate requiſitorum, ſuper ipſius Clericatus probatione; Tertio ſuper habitu Clericali, qualis dicatur, vel an continuus eſſe debeat; Et quarto ſuper ſervitio in divinis, ejuſque adſcriptione.

12 Ad primum; Cum decretum in verbis exigat beneficium Eccleſiaſticum, hinc ſequitur, ut illud ſuperius enunciatum requiſitum habere debeat, legitimæ ſcilicet fundationis factæ, cum auctoritate Ordinarii, non autem ubi ſit capellania manualis vel ſimplex pium legatum, ut ſupra.

13 Poſita verò dicta qualitate beneficii, illud etiam ſimplex, quod nullum annexum habeat ſervitium, vel reſidentiæ onus, etiam exigui redditus ſufficere videtur, ex magis communi ſenſu ſcriptorum; Ideoque non audeo deſuper aliquid in contrarium aſſerere, vel firmare; Verùm relinquendo locum veritati inſinuare cogor, quod iſta opinio, mihi nullatenus placet, cum ita non impleatur laudabilis finis à Concilio deſideratus, ut Clerici in minoribus, beneficium vel dicta requiſita, habeant, ut ſcilicet, uno vel alio modo populo innoteſcat, quod ipſi ſint Clerici, non autem laici, atque ita à ſæcularibus diſtinguantur; Et conſequentes de illis beneficiis Concilium ſenſiſſe videtur, quæ alicujus Eccleſiæ adminiſtrationem, ſeu actuale ſervitium annexum habeant, cujus occaſione pernecesse, in illis ſaltem functionibus, quæ prædictæ adminiſtrationi, vel ſervitio annexæ ſunt, faciant figuram Clericorum, atque ita eorum qualitas, ſaltem aliquibus anni temporibus, ad populi, ac Magiſtratuum ſæcularium, notitiam deveniat, unde propterea ſequatur dictorum requiſitorum implementum per æquipollens; Secus autem ubi de illis parvis ac omnino ignotis beneficiis agatur, quæ etiam in remotis diœceſibus exiſtentia, affectate procurantur, facilis obtentionis, ob exiguitatem, quia pene derelicta ſint, adeo ut quodammodo titulus beneficii de petrica eis congruat, ut frequentiſſima praxis docet; Sive quod illi qui licentioſam, & criminoſam vitam ducere volentes, in habitu, ac ſtatu de facto mere laicali, à ſæculari tamen foro ſe aſſecurare volunt, curant, vel directe per ſe ipſos, vel per eorum conjunctos fundari cum redditibus alicujus derelicti prædioli, vel cum aliquo exiguo cenſu, aliquod ideale beneficium, ad meram fraudem, ac formalitatem; Lex enim impoſita dicitur rebus non autem verbis, ideoque ſpectari debet finis, ſeu effectus, ob quem illa emanavit; Et conſequenter, pro meo judicio, id intelligendum eſt de illis beneficiis, quæ reſidentiam, vel ſaltem aliquod perſonale ſervitium, ita annexum habeant, ut iſta occaſione, ita ille publice dignoſcatur Clericus apud populum, ac apud Magiſtratus.

Atque hinc ſequitur, quod (relinquendo pariter integrum locum veritati, nihilque ex meo ſenſu firmando,) neque placet alterum aſſumptum, quod ex ſcriptorum Eccleſiaſticorum magis communi ſenſu receptum videtur, ut etiam penſio Eccleſiaſtica ad hunc effectum beneficio æquipolleat, quoniam ut præmiſſum eſt penſio verè, & propriè non eſt quid ſpirituale, ſed mere temporale, atque accidentaliter ex ſtylo Curiæ, & pro quodam frequentiori uſu, exigit Clericatum, ac dicitur habere quandam annexionem ſpiritualitatis remotam, & impropriam. Ideoque nullatenus eis congruere poteſt dicta ratio, quæ à Concilio ad hunc effectum ponderata fuit. 14

Et quamvis aliqui ponderent, quod dum magis receptum eſt, ut etiam ſimplices capellaniæ perpetuæ ad id ſufficiant, vel etiam coadjutoria per Papam conceſſa, 15 ſive illa fratantia, quæ in Civitate Neapolis in uſu eſt, pro cadaveribus aſſociandis in funere; Attamen id clarum continet æquivocum, quoniam capellaniæ perpetuæ, & collativæ, ſunt vera beneficia, ſeu eorum jure regulantur, dictæque fratantiæ pariter conferuntur in titulum. *tit. de paroch. diſc.* 28.

Poſita verò qualitate beneficii veri, atque ad id ſufficientis; Quamvis aliqui credant, ut ſolus titulus, 16 abſque poſſeſſione, ad id ſufficiat, Attamen ex eadem ſuperius ponderata ratione, id parùm probabile videtur, cum ſpectandus veniat effectus, vel finis à Concilio conſideratus, ut ſupra, atque ita recepta praxis docere videtur

E converſo autem, ſola poſſeſſio, ubi non ſit notorie intruſiva, ſufficit, quamvis titulus deinde detegatur minus legitimus, ut frequenter contingit, in illis beneficiis, quæ aliquam habeant Apoſtolicam reſervationem, vel affectionem, eaque non obſtante, conferantur ab Ordinario, quoniam ille ſtatus de facto ſufficit, cum ita dictus finis impleatur. 17

Commendabilis quidem, regulariter eſt Eccleſiaſticorum Scriptorum, ac præſertim Moralium zelus, 18 tuendi quo magis fieri poteſt, ut Clerici, laicalis fori exemptionem obtineant, ſed cum præſuppoſito, ut illi retineant ſtatum Clericalem, atque tales dici mereantur; Secus autem, ubi ex verbis, vel ex mente Concilii reſolter, ut tales dicendi non ſint, quoniam tunc non eſt ſubjicere Clericum foro laicali, ſed eſt eum declarare non Clericum, ſed laicum.

Nimium etenim improbabile eſt, ut per generale œcumenicum Concilium, in quo intervenientibus tot Epiſc. & Prælatis, ac Principum Oratoribus, inſinuantibus

tibus hunc abuſum, ut ei occurreretur, poſt maturam diſcuſſionem, ordinari voluerit lex, quæ adeo de facili eludibilis eſſet, cum obtentione alicujus ex dictis beneficiis depertica, vel alicujus modicæ penſionis, abſque eo quod id præberet occaſionem vel neceſſitatem, ut ille agnoſcatur tanquam Clericus atque à populo diſtinguatur, quodque ſenſus aliquorum Moralium, vel Collectorum, ita deſtruere debeat, id quod, per tot Patres io generali Concilio congregatos, ſub inſpiratione Spiritus ſancti, ſtatutum eſt, quoniam inſpici debet finis, ſeu effectus à Concilio conſideratus, quodque iſta non ſit dicenda lex impoſita verbis, ſed rebus.

Quatenus verò ſine præjudicio veritatis iſta quæ inſinuantur, aliquam probabilitatem forte habere viderentur; Adhuc tamen illud firmiter aſſerendum, ac tenendum eſt, ut non exinde laicalis poteſtas licentiam ſibi aſſumat in jus dicere, atque ſub hoc prætextu, manus apponere, ſuper iis, qui Clerici ſunt, vel ſupponantur, cum de his cognoſcere pertineat ad Epiſcopos, alioſque competentes ſuperiores Eccleſiaſticos, qui tamen juſtitiam, ac publicam quietem ante oculos habere debent, ut delicta jam patrata puniantur, atque futuris occurratur, ne committantur, non autem affectare zelum immunitatis, vel fori, ad lucrum, & mercaturam, ita malefactores, ac delinquentes alliciendo ad nova delicta.

20 Hinc proinde malum conſiſtit in utriuſque extremi vitio, quod ſcilicet, ſæculares facere volunt id, quod non poſſunt, atque Eccleſiaſtici facere volunt id, quod non debent; Ideoque ſuperiores majores, & præſertim ſacræ Congregationes, quemadmodum prudenter rigorosè procedunt contra primos, ita rigoroſius procedere deberent contra ſecundos, quando in ſuo munere deficiunt.

21 Ubi verò prima pars hujus Conciliaris Decreti non verificetur, quia nempe Clericus in minoribus non habeat beneficium Eccleſiaſticum quod ad id ſufficiens reputetur unde propterea (præſuppoſito Clericatu agendum ſit de ſecunda parte ſuper, requiſitis; Quatenus pertinet ad habitum, qualis ſcilicet ille ſit qui Clericalis dici valeat; Non de facili certa regula generalis cuicumque loco, vel perſonarum generi applicabilis dari poteſt, onde propterea moribus regionis nimium deferendum videtur, adeo ut ille adimpleatur finis, vel ſequatur effectus; qui à concilio prudenter conſideratus fuit, ut ſcilicet ita ille habitos contra diſtinguat Clericos à laicis, atque ita Magiſtratus ſæculares, eorumque familiæ armatæ, dignoſcant, ac videant, ſuper quibus manus apponere poſſint, & à quibus reſpective abſtinere debeant, cum ad hunc effectum probabiliter deſiderata ſit tonſura.

Veſtis enim Clericalis, ex ſacrorum Canonum
22 præſcripto, vere, & proprie, illa eſt, quæ ſit intra genua, & talos, ut ſcilicet non ſit nimium brevis more laicorum, neque nimium longa, importet togam honorificam, & ad luxum, Quæ Clericali humilitati incongrua ſit.

Varius tamen eſt locorum, ac reſpective perſonarum uſus; quoniam in Civitatibus, aliiſque locis civilibus, in quibus cum decore vivitur, adinſtar uſus Urbis, veſtes Clericales ſunt longæ ultra talos, ad formam togæ; In parvis autem, vel obſcuris locis ob Clericorum paupertatem, vix ad genua aſcendunt; Sive etiam in Civitatibus, contradiſtinctio eſſe ſolet inter conſtitutos in ſacris, ſeu Canonicatum vel dignitatem habentes, & Clericos in minoribus, quod ſcilicet illi veſtes talares deferre ſolent, iſti vero breviores ad genua, adhuc tamen, ob diverſum uſum ſæcularium ita bene diſtinguuntur.

23 In Urbe autem, & Statu Eccleſiaſtico, aliiſque forſan Italiæ partibus, non de facili hæc certa diſtinctio haberi poteſt, quoniam antiquus retinetur uſus togæ in aliquarum ſcientiarum profeſſoribus ſeu gradum Doctoratus habentibus, eodem adamuſſim modo quo utuntur Clerici, adeo ut nullatenus diſtinguantur ratione habitus, ſed pro diverſis moribu diverſa habeatur diſtinctio; Idcirco jus non eſt in modo præciſo, ſed in dicto fine, vel effectu, ad quem potius quam ad generales propoſitiones, vel formalitates reflectendum videtur. *de hoc agitur ſub tit. de juriſd. diſc. 93.*

Hinc proinde receptum eſt, ut Epiſcopi aliique Præ- 24
lati, ſæcularibus ſub cenſuris, aliiſque remediis pro locorum ſtylis, vel moribus, prohibere poſſint uſum illius habitus, quem ſolum Clerici, non autem laici deferunt quamvis attenta diſpoſitione legis ſcriptæ, ille habitus laicis certam qualitatem habentibus, potius quàm Clericis congruat; Ut purà, juxta caſum de quo agendi occaſionem habui, quod laicus gradum doctoratus habens in legibus, vel in alia facultate longam, ſeu talarem veſtem deferre velit, tanquam togam doctoralem, eo modo quo in urbe DD. deferunt, quoniam ſi in ea regione D D. ſæculares veſtibus brevibus adinſtar aliorum ſæcularium utantur, adeo ut toga non ſit in uſu niſi apud Clericos, tunc rectè prohiberi poteſt; Tum, quia jus non ſcriptum, quod à loci conſuetudine reſultat antiquum jus ſcriptum abolevit; Tum etiam, quia apud populum præſertim infimum, vel medium hujuſmodi antiquæ eruditionis ignarum, ſcandalum præberet, videndo laicum qui in eo habitu faciat eos actus, qui laicis licent, Clericis autem omnino illiciti ſunt; Ut quotidiana probat experientia in illis advenis, qui antequam de conſuetudine informationem habeant, in Urbe vident in curribus togatos publice incedentes cum mulieribus, ac adoleſcentulis quia ſcilicet ſint medici vel Advocati, ſeu Procuratores, aliive Curiales uxorati, more laicorum incedentes cum uxoribus ac filiabus, exteri autem credunt, quod ſint parochi, vel in aliqua Eccleſiaſtica dignitate conſtituti, ideoque materia regulanda videtur pro locorum diverſis moribus, dicto fine, vel effectu ſpectato. *eod. diſc. 39. de juriſd. & diſc. 21. de Regular.*

Idem quoque circa tonſuram, quoniam in pleriſque 25
partibus, per Clericos in minoribus, præſertim nobiles, ſeu alias qualificatos, quinimo (ut præſertim in Urbe frequens praxis docet,) etiam per illos io ſacris, ea negligi ſolet; Ac etiam circa uſum comæ, quæ io aliquibus locis & præſertim in urbe etiam per Clericos in
ſacris more ſæcularium, præſertim togatorum, abſque 26
aliquo ſcandalo geritur; In aliis autem locis, in Clericis etiam in minoribus, omnino illicita, & ſcandaloſa eſt, tanquam ſignum quod contra diſtinguunt ſæculares à Clericis, unde propterea locorum Ordinarii antiquorum Canonom eigorem in hoc bene adhibent.

Pro ut etiam circa Eccleſiæ ſervitium, quoniam in pleriſque partibus, præſertim verò in parvis Civitatibus vel oppidis, prima tonſura ad hunc effectum principaliter conferri ſolet, ut ſcilicet Miſſis, aliiſque di-
vinis inſerviatur, cum id per laicos explicari non ſoleat, 27
adeo ut in uſu ſit quod Ordinarii, aliique ſuperiores, Clericos quamvis nullum beneficium, vel officium, ſeu ſtipendium habentes, cogant etiam ſub pœnis & mulctis ad præſtandum iſtud quamvis gratuitum ſervitium per hebdomadas, ſeu per alia tempora pro moribus diſtributa, nemine excepto; Unde propterea ita reſultat diſtinctio Cleeicorum à ſæcularibus cum uſus cottæ, ſeu albæ veſtis lineæ, quæ ſuper pellicea vulgò dicitur, non permittatur niſi Clericis, atque in laicis ſcandaloſa eſſet; in aliis verò partibus, præſertim in magnis Civitatibus, & in ipſamet Urbe præſtatur per ipſos ſæculares conductos, qui in actu inſerviendi quandam adhibet longam veſtem, cum cotta, ſeu ſuper pelliceo, poſtmodum vero finito ſervitio, ea dimiſſa incedunt io conſueto habitu brevi ſæculari, adeo ut in perſonis præſertim nobilibus, vel civilibus id incongruat, cum ſpeciem famulatus redoleat; Neque in uſu eſt adſcriptio, quæ de mandato Epiſcopi fiat alicui Eccleſiæ ut practicatur in dictis locis, in quibus tale ſervitium

præſtandum

Digitized by Google

præſtandum eſt, ut ſupra. *de hoc ſervitio & aggregatione agitur ſub tit. de Can. & Cap. diſc. 17. cum plur ſeqq.*

28 Igitur manifeſtus error eſt, cum aliquibus declarationibus, vel doctrinis generalibus, Collectorum in hac materia procedere, quoniam ſtant benè ſimul quod in uno loco dicta requiſita uno modo impleri dicantur, in alio autem altero; Et conſequenter retenta dicta regula, quæ in omnibus facti quæſtionibus principaliter attendenda eſt, ſpectandi ſcilicet rei ſubſtantiam, ſeu finem, ac effectum à lege conſideratum, non autem verborum formalitates, vel aliquas deciſiones, quæ particulares circunſtantias habere potuerunt, pro locorum, ac perſonarum qualitate id regulandum videtur.

29 Atque ſi (e. g.) juxta caſus inferius inſinuandos, in Rota, vel in alio Tribunali Romanæ Curiæ, de aliquo Clericali privilegio, vel effectu diſputari contingat, an ſcilicet adſint, necne dicta requiſita; Videndum eſt, an agatur de Clerico, qui ſit Civis Urbis, vel incola, ubi ea de facto in uſu non ſunt. Vel de Clerico, qui licet in Curia litem habeat, ſeu incolatum faciat ſit civis ſeu incola loci, in quo requiſita ſint in uſu, atque per ea ex communi opinione, Clerici diſtinguuntur à laicis. *ponderatur dict. diſc. 93. de juriſd. & ſub tit. de teſtament. diſc. 34. & in ſupplemento, & ſub tit. de Reg. diſc. 62. & tit. de credito diſc. 119.*

30 Atque in hoc præſertim conſiſtere ſolet pragmaticorum ineptia, quæ tot æquivocorum productiva eſt, cum magno juſtitiæ detrimento, attendendi ſcilicet doctrinas, vel deciſiones in ſola litera, non diſtinguendo locorum, aliarumque circunſtantiarum diverſitatem, atque id, quod Hiſpanus, vel Gallus, aut Germanus Auctor, pro illarum reſpectivè regionum moribus, aſſerat, applicare cuicumque loco, ubi omnino diverſi ſint mores; Idemque in eadem provincia, vel regione pro locorum, vel perſonarum variis uſibus.

31 Quodque ſubſtantia veritatis attendi debeat, inſpiciendo ſcilicet finem, vel effectum ad quem id ordinatum eſt; ex eo præſertim comprobatur, quod licet iſtud decretum in verbis copulative exigat habitum & tonſuram, ac etiam ſervitium, & adſcriptionem factam ab Epiſcopo, Attamen ſi verificetur de facto ſervitium more clericali, quamvis deſit adſcriptio, id non præjudicat, ſive ſi deferatur habitus verè Clericalis, qui dictam Clericorum contradiſtinctionem inducit, unde propterea quis in loco pro notorio Clerico habeatur, non ex eo, quod tonſuram negligat, exinde ſequitur quod ſub hujus decreti pœnis cadere debeat, ut ex magis recepto ſenſu ineconcuſſa praxis docet.

32 Prout circa delationem habitus, ea moraliter, non autem phyſice intelligenda venit, pro frequentiori ſcilicet uſu, adeo ut dictus reſultet effectus notitiæ, ſeu contradiſtinctionis apud populum, vel apud Magiſtratus; Quoniam ſi de nocte recreationis, vel negotiorum cauſa, ſive itineris, vel venationis occaſione, aut alias accidentaliter in habitu ſæculari incedat, non tamen exinde, fori privilegio, aliiſque Clericalibus privilegiis vel effectibus privandus erit; Solumque inceſſus in habitu ſæculari pro facti qualitate excuſatos reddere poterit illos Curiæ ſæcularis miniſtros, qui in eos, occaſione armorum vel alicujus criminis, manus apponant, ab incurſu cenſurarum, quoties tamen in bona fide ſint, juſteque crediderint non autem ex affectata ignorantia, illum eſſe laicum, non autem Clericum, dummodo poſt notitiam, illico eum proprio ſuperiori remittant.

33 Cum autem iſtud decretum, dictis requiſitis non accendentibus, privilegio fori eos privet; Hinc proinde inter modernos, qui poſt Concilium ſuper his materiis ſcripſerunt, (quorum major pars Collectorum, vel moralium eſt, pauci autem videntur illi, quibus Doctorum nomen vere congruat,) exorta eſt quæſtio, an id privilegii fori tantùm privationem, conciliaris diſpoſitio reſtringatur, aliis privilegiis, ac effectibus Clericalibus firmis remanentibus; Puta circa exemptionem realem ab oneribus laicalibus, Sive circa privilegium *cap. Odoardus de ſolut.* Aut circa factionem teſtamenti, ac alia, quæ filiisfamilias Clericis conceduntur, laicis autem denegantur, cum ſimilibus; Et quamvis plurium ſententia ſit, capiendo conciliare decretum ad literam, ut alia privilegia firma remaneant.

Merito tamen Rota Romana aliam probabiliorem ſequuta eſt ſententiam, præſertim occaſione dicti privilegii *cap. Odoardus.* ac etiam occaſione alterius, circa facultatem teſtandi de bonis adventitiis, patriæ poteſtatis impedimento non obſtante; Sive circa exemptionem ab uſu fructu legali, qui patri in bonis adventitiis filii debetur, cum ſimilibus *in locis proxime ſupra allegatis.*

Potiſſime autem, iſta opinio probabilior ſtatque omnino recipiendi videtur, circa exemptionem onerum, dum iſta denegatur etiam Clericis, in quibus omnia requiſita hujus decreti exactè verificentur ex ſolo defectu cœlibatus, quia nempe ſint conjugati; Igitur multo magis in iis, qui ob requiſitorum defectum, præſertim habitus, laicorum potius figuram de facto faciant. 34

Prorſus etenim improbabile eſt, ut denegari debeat illud privilegium fori, quod concernit præjudicium totius ordinis Clericalis, adeo ut, neque volens poſſit Clericus illi renunciare, ac ſe laicali foro ſubjicere, ne tota Clerici figura, vel ſtatu, adeo ut poſſit ita per Magiſtratum ſæcularem, furcis ſuſpendi atque in fruſta ſcindi, ſeu ignominioſe fuſtigari, aliiſque ſubjici pœnis, Clericali ſtatui omnino incongruis, & tamen ut ea retinere debeat privilegia, quæ intereſſe privatum concernunt, & quibus ſine aliquo ordinis præjudicio, renunciare poteſt, ut eſt illud factionis teſtamenti, vel exemptionis ab uſufructu legali, cum ſimilibus; Ac etiam eſt illud *cap. Odoardus*, quod etiam Clericis in ſacris, vel ratione doli, vel ratione arctioris obligationis, & in pleriſque aliis caſibus denegari ſolet.

Alia etiam valde congrua, & convincenti ratione accedente, quod juxta probabiliorem magiſque receptam opinionem apud Eccleſiaſticos, Clericorum exemptio à foro laicali reputatur de jure Divino, de quo non ſunt dicta alia privilegia minora; Ideoque dicendum non eſt, quod Concilium, cum quem ſupponat adhuc Clericum, atque in Clericali ſtatu perſeverantem, contra juris Divini diſpoſitionem, laicali foro ſubjicere voluerit, ſed omnino verius eſt, ut de iſto majori privilegio tanquam magis dubitabili loquutum ſit, ut ita generaliter non Clericus, ſed potius laicus declaretur, *ibidem proxime ſupra.*

Hæc autem privatio, ob requiſitorum defectum, perpetua non eſt, ſolumque durat, eorumdem requiſitorum deficientia durante; Cum etenim juxta opinionem, in Romana Curia magis receptam, tonſura (ſive ſit ordo, ſive ſit ſolum introductio ad ordines,) imprimat characterem indebilem; Hinc proinde licitum eſt etiam poſt dimiſſum habitum, imo poſt expreſſe factam dimiſſionem ipſius Clericatus, cum formali ſuſceptione ſtatus incompatibilis matrimonii, imo poſt patratum delictum, ac inquiſitione pendente, habitum quandocumque reaſſumere, atque requiſita adimplere, ut propterea privilegium fori, aliaque privilegia obtineat. 35

Quamvis enim, ubi de expreſſa dimiſſione Clericatus agitur, ſoleant Epiſcopi, vel alii ſuperiores, adjicere decretum, ut habitus Clericalis reaſſumptio, nonniſi de ejus licentia fieri valeat; Attamen, ſi de facto quis reaſſumat habitum & tonſuram, ac inſerviat in divinis eo modo, quo locorum conſuetudo exigit, adeo ut impleri dicatur prædictus affectus, vel finis à Concilio deſideratus, adhuc reputandus erit Clericus, cum non poſſit Epiſcopus, vel alter Prælatus hanc facultatem tollere. 36

Eo modo quo pluries ab hac S. Congregatione Con-
cilii, & ab altera Epiſcoporum declaratum fuit, ut non
poſſit Epiſcopus, vel alter Prælatus tollere habitum
37 clericalem, ſeu clericalibus privilegiis aliquem privare,
eo quia negligat aſſumere ordines ſacros, vel ad eos aſ-
ſumendos omnino inhabilis detegatur.

Ideoque vigilantia, & charitas eorum; qui Epiſcopi
38 & Paſtoris, non autem mercenarii, & mercatoris par-
tes facere volunt, conſiſtit in ingreſſu, id eſt non de fa-
cili conferendo tonſuram, cum ea jam impreſſa deleri
ab eiſdem non valeat, neque procedi per viam priva-
tionis, ſed ſolum per viam declarationis, quando ad
hujus decreti formam, aliorumque Canonum, vel Apo-
ſtolicorum decretorum in Clericali ſtatu, ejuſque pri-
vilegiis de jure reputandus veniat, & ſic declarare id,
quod jam de jure ineſt adinſtar excutientis grana à ſpi-
cis, non autem ex ſua poteſtate de novo diſponere, vel
decernere.

Quinimo etiamſi Clericus aſſumpſerit militiam ſæ-
39 cularem, vel alium ſtatum omnino incompatibilem cum
clericatu, qui proinde ſit in minoribus, iſte illico ceſſat;
Sive contraxerit matrimonium cum unica & virgine,
quoniam ſi militia, vel alio ſtatu incompatibili dimiſſo,
ad priorem ſtatum clericalem redeat, recte id agere po-
teſt, neque irregularitas id impedit, minuſque aliquod
crimen commiſſum, quamvis inquiſitio adſit cum ejus
terminis & moderationibus, ne ſcilicet poſitivæ fraudis
ratio id prohibeat *tit. de penſion. diſc.* 49.

40 In caſu autem matrimonii, eo durante, adhuc ſtatus
clerici conjugati aſſumi poterit, ubi autem ſit ſolitum,
ille clerici cœlibis, pleno jure, eum ſolum bigamia utro-
que caſu impediat, niſi Apoſtolica diſpenſatio accedat,
quæ ſoluto matrimonio dari ſolet, non autem eo du-
rante.

Procedunt hæc omnia, contra ipſum clericum, ne
foro, aliiſque clericalibus privilegiis potiatur, non au-
41 tem ut exinde licentia ſibi tribuatur, proprio marte de
facto deſerendo habitum, vel non ſervando requiſita,
ſe eximere ab Epiſcopi, vel alterius Eccleſiaſtici ſupe-
rioris juriſdictione, vel poteſtate, quoniam ita in ejus
odium utique foro ſubjectus remanebit, ut pluries de-
claravit hæc Sacra Congregatio, ac etiam Rota, *ſub tit.
de juriſdict. diſc.* 55.

Quinimo etiamſi expreſſam fecerit dimiſſionem alias,
quam coram Epiſcopo, vel alio ſuperiore, ad quem per-
42 tinet, eam admittente vel admittere debente, adeo ut
alias à non admiſſione detur appellatio, vel recurſus;
Adinſtar eorum, quæ in jure habentur de reſignatione
beneficiorum, quę fieri non poteſt niſi coram ſuperiore
acceptante, ut ita ex mutuo conſenſu diſſolvatur ille
contractus, qui eo modo initus eſt.

Ac etiam quia cum clericatus in minoribus aliud non
ſit, niſi quædam adſcriptio militię cæleſti idcirco quem-
43 admodum in militia terreſtri ille, qui per Ducem, vel
alium officialem, ad quem pertinet, militum rotulo,
ſeu matriculæ adſcriptus eſt tanquam per ſpeciem con-
tractus, non poteſt eam deſerere abſque ejuſdem Ducis,
vel alterius ſuperioris licentia, per quam ex mutuo con-
ſenſu diſtractis, ſequi dicatur, atque alias adhuc militia
deſerta dicitur foro militari ſubjectus; Ita à pari, cum
in omnibus eadem ſit ratio.

Tertia eſt pars hujus decreti circa clericos conjugatos,
quorum reſpectu innovata fuit Conſtitutio Bonifacii
44 VIII. ut ſcilicet præſuppoſitis à fortiori illis requiſi-
tis, quæ pro locorum moribus, ut ſupra neceſſaria ſunt
etiam in clericis, qui ſint cœlibes gaudeant privilegiis
clericalibus canonicis, & fori criminalis non autem
aliis privilegiis, præſertim illo exemptionis onerum
laicalium, niſi reſpectu mere perſonalium ac ſordido-
rum, unde propterea ſub quæſtione eſt, an id procedat
in illis muneribus, quæ ſunt quidem perſonalia, ſed
non ſordida, ut (ex. gr.) eſt munus Decurionis, vel
Magiſtratus Communitatis, vel Ærarii, Baronis, ſive
exactoris publicorum vectigalium, vel Præfecti publi-
corum onerum juxta varios regionum mores; Atque in
hoc aliqua opinionum diverſitas dignoſcitur; Verius
tamen videtur, ut ex obſervantia, ſeu conſuetudine loci
deciſio pendeat.

Eodemque modo decidenda videtur altera quæſtio,
ſuper qua pariter habentur opiniones hinc inde per
collectores referri ſolitæ, an poſt iſtud decretum conci-
liare, in parte innovata ſit diſpoſitio juris communis
quoad exemptionem fori in civilibus, ut ſcilicet loco-
rum conſuetudini, receptæque obſervantiæ potius de-
ferri debeat.

Cum autem Eccleſia Latina permittat etiam intra
ejus viſcera & in pleriſque Italiæ partibus ritum græ-
cum in iis, quæ græcorum ſchyſma damnantes, ejus 45
unitatem agnoſcunt, ac propterea clerici, etiam in ſa-
cris, cælibatus vinculo adſtricti non ſint, ſed uxorem
habeant unicam, & virginem; Hinc proinde dubitari
contigit, an hujuſmodi clerici ritus græci, qui orien-
tales appellari ſolent, in minoribus conſtituti, ac uxo-
rati, omnibus clericalibus privilegiis indefinite potiri
debeant, vel potius iis, quibus potiuntur clerici con-
jugati ritus Latini, quibus aſſimulati debeant; Iſtaque
ſecunda pars verior eſt, atque ita declaravit Sac. Con-
gregatio Immunitatis, *tit. de Regal. diſc.* 60. *& in ejus
ſupplemento.*

Præmiſſa omnia recte procedunt, ubi nulla ſit quæ-
ſtio clericatus in genere; Sed eo poſito, agatur ſolum 46
de requiſitis ut ſupra; Ubi vero ipſe clericatus in quæ-
ſtione ſit, atque de ejus juſtificatione agatur; Illud in
primis de jure certum eſt; ut iſta cognitio ad Epiſco-
pum, vel alium Eccleſiaſticum ſuperiorem pertineat,
non autem ad Magiſtratus ſæculares; Quamvis enim in
aliquibus Ditionibus conſuetudo diverſa vigeat, quod
ſcilicet, vel ex Apoſtolica conceſſione quæ in vim an-
tiquiſſimæ conſuetudinis allegari valeat, ſeu ex aliis
motivis (de quorum ſubſtantia meum non eſt judicare)
iſta juſtificatio fiat coram illo ſæculari magiſtratu, à quo
cauſæ remiſſio ad Judicem Eccleſiaſticum petitur; At-
tamen dicitur cognitio potius facti pro ejus inſtructio-
ne, ac informatione, quam juris, *ſub tit. de juriſdict.
diſc.* 64.

Super modo autem probandi clericatum certa, & de-
terminata regula generalis tradi non poteſt, quoniam 47.
licet magis conſueta omnium melior probatio ſit illa,
quæ fit per literas teſtimoniales Epiſcopi, qui tonſuram
proprio diœceſano, vel alieno de proprii ſuperioris li-
centia, contulit, dummodo tamen ea vera, beneque
recognita ſit, cum frequentius in literis Epiſcoporum
ultra montes iſta dubietas cadat, ideoque magis circum-
ſpecte procedatur, magiſque exacta legalitas exigatur:
non tamen ad hanc ſolam ſpeciem probationis id re-
ſtrictum eſt, cum per alias ſpecies id juſtificare reprohi-
bitum non ſit, etiam per præſumptam, ſeu adminicu-
lativam probationem, cujus ſufficientia certam regulam
non habet, ſed Judicis, vel ſuperioris arbitrio commiſ-
ſa eſt, *tit. de teſtament. in ſupplemento ad diſcur.* 34. *& in
eiſdem locis, in quibus ſupra.*

Ea tamen diſtinctio in facti contingentia adhibenda
mihi videtur, ut ſpectari debeat finis vel effectus, ad 48
quem iſta probatio facienda ſit, an ſcilicet pro privile-
gio exemptionis fori laicalis, vel pro aliis privilegiis,
quæ ipſius clerici commodum prophanum, ſeu burſale
contineant, puta exemptionis onerum, ſive pro factio-
ne teſtamenti non obſtante patria poteſtate, cum ſimili-
bus; In primo enim caſu minus perfecta probatio ſuffi-
cit, ex ea ratione, quod in dubio eligenda eſt illa pars
tutior, per quam totius ordinis clericalis, atque immu-
nitatis Eccleſiaſticæ præjudicium evitetur; Secus autem
in altero, in altero, in quo iſta ratione ceſſante, magis
concludens, & perfecta probatio deſiderari debet, *ibi-
dem.*

DISCUR

DISCURSUS XXV.

Ad Seſſionem 23. de Reformat. cap. 18.

SVMMARIVM.

1 *Demandatur erectio Seminarii puerorum.*
2 *Solet injungi Epiſcopis viſitantibus limina.*
3 *Collectari poſſunt pro ſuſtentatione omnia beneficia quandoque exemptione non ſuffragante, etiam Regularia, non autem Monaſteria actualia, & quare.*
4 *Declaratur quando etiam Monaſteria Regularia huic collectæ ſubjaceant.*
5 *Quod expediat Monaſteria Regularium eſſe proviſa copioſo numero Religioſorum & de ratione.*
6 *Quandoque loco ſeminarii cum eadem contributione eriguntur collegia Societatis Ieſu vel ſimilia.*
7 *De eodem de quo num. 4.*
8 *De Hoſpitalibus.*
9 *De exemptione beneficiorum Religionis Hiereſolymitanæ, & de ratione.*
10 *Quando hæc exemptio ceſſet.*
11 *De aliarum militiarum commendis.*
12 *De confraternitatibus laicorum, aliiſque piis locis.*
13 *Epiſcopus etiam huic contributioni ſubjacet.*
14 *An diſtributiones veniant in iſta contributione & quando.*
15 *De unione beneficiorum, quæ ſeminario fieri poteſt jam erecto, non autem erigendo.*
16 *Pro erigendo fieri poteſt collecta ſeu contributio.*
17 *Quando dicatur erectum necne.*
18 *Quænam beneficia poſſint uniri.*
19 *De ratione ob quam hæc erectio in multis diœceſibus non eſt practicabilis.*
20 *De proviſione adhibenda in iſto caſu.*

1 SEminarium puerorum, ſeu adoleſcentium, ut literis, boniſque moribus, atque fidei Catholicæ regulis, bene imbuantur, atque ita, boni parochi, aliique ſpirituales operarii in vinea Domini, idonei, beneque inſtructi haberi valeant, prudentiſſimè in hoc Decreto diſponitur, ut in qualibet diœceſi, quantum poſſibile ſit, ab Epiſcopis erigatur ſeminarium, illudque ab eodem, atque aliquis Cathedralis Canonicis regatur, ac adminiſtretur.

Hujus autem decreti obſervantia præ cæteris Apoſto-
2 licæ Sedi, atque huic Sac. Congregationi nimium cordi eſt, unde propterea in ejuſdem Sacræ Congregationis Reſponſis, quæ dantur Epiſcopis, qui per ſe ipſos, per ſubditos, intra montes ſingulo quinquennio, ad præſcriptum Conſtitutionis Sixti V. Apoſtolorum limina viſitant, iſtaque occaſione relationem Status Eccleſiæ huic Eccleſiæ huic Sacræ Congregationi faciunt, præſertim injungi ſolet, ſeminarii erectio, quando adhuc erectum non eſſet, vel reſtitutio, quando alias erectum, diſſolutum fuiſſet.

Pro hujuſmodi autem proficuo opere adimplendo, Concilium, collectam, ſeu contributionem omnium
3 beneficiorum ſimplicium imponi mandat etiam illorum beneficiorum regularium, quæ abſque actuali conventu in commendam, Cardinalibus, vel Prælatis, aliiſque Clericis ſæcularibus, ex Apoſtolica diſpenſatione concedi ſolent, nulla exemptione ad ſuffragante, cum ſolum exempta ſint ea Regularium Monaſteria, vel Conventus, in quibus religioſi actualiter vivant adeo ut omnes redditus, in neceſſarios religioſorum uſus, ejuſdemque Religionis taxas, & collectas convertantur; Ac etiam exempta ſunt Monaſteria monialium, ex ea congrua ratione, quod nihil detractis neceſſariis oneribus pro Prælato, ſeu rectore ſupereſt, dum in Monaſteriis, vel conventibus actualibus, præſertim Italiæ (ubi omnia Monaſteria, ut plurimum in ſtituatum eſt Reipublicæ, vel univerſitatis more gubernantur, tot religioſi aſſignari ſolent, quod ibi ſuſtentari valeant, cum quadam veriſimili taxa pro qualibet perſona, juxta diverſam locorum qualitatem, unde propterea nihil ſupereſt, quod, adinſtar beneficiorum ſæcularium Prælati, vel rectoris commodo cedat, eo modo quo etiam hodie contingit in illis Monaſteriis Regularibus, quæ in pleriſque partibus ultra montes, ſingulari jure, ac independenter, per aliquam Prælatum adminiſtrantur, adeo ut Abbates, vel Priores, ſeu Gardiani, aliove nomine nuncupati locales ſuperiores; in iis, quæ redditus, & œconomicum regimen concernunt, adminiſtratorum perſonam vere gerant, cum obligatione, adinſtar tutoris exactæ redditionis rationum, ut nihil in eorum manibus remaneat, & conſequenter nil ſupereſt, ex quo contributio facienda ſit. *de hac diſtinctione Monaſteriorum ſub tit. de Regular. diſc. 19. & ſub tit. de juriſdict. diſc. 29.*

Niſi forte Monaſteria, vel Conventus adeo divitiis affluant, & è contra Diœceſis, beneficiorum ſæcularium 4
copiam non habeat, ut Sedes Apoſtolica ſpeciali jure, pro erectione, vel ſuſtentatione ſeminarii, iſtam contributionem, dicta exemptione non obſtante, opportunam reputet, ac demandet; quia nempe ob magnum religioſorum numerum, quem ſuſtentare valet, parum, ſeu nihil referre judicetur, ut unius, vel duorum numerus diminuatur, ut ita iſtud proficuum opus impleatur.

Id autem, nimium ratio praxis docet quoniam pro
Catholicæ fidei, & vitæ ſpiritualis conſervatione, ipſarum- 5
que literarum doctrina, nimium proficere ſolent regularium Monaſteria, vel Conventus, in quibus magnus religioſorum numerus vivat, cum in hujuſmodi Monaſteriis, pro frequentiori contingentia fundari ſoleant ſtudia, quæ licet pro ipſorum regularium doctrina, & profectu principaliter deſtinata ſint; Adhuc tamen adoleſcentes, tam Clerici, quàm ſæculares Civitatis, vel Diœceſis, in eiſdem ſtudiis nimium proficere ſolent, unde propterea quædam æquipollens ſeminarii ſpecies adeſſe videtur; Quoties tamen dicta ratio verificetur, Secus autem, ubi de illis numeroſis Monaſteriis agatur, in quibus, ut incumbatur vitæ contemplativæ tantùm, nullum peragatur exercitium ex iis, quæ ſæcularibus proficiant, cum tunc dicta arbitriis interpoſitio nimium opportuna, & commendabilis videretur, ut ſcilicet aliqua ſuperflui numeri diminutio, ſeminarii ſuſtentationi applicaretur pro facti qualitate, & circunſtantiis, ex quibus totum pendet; Ideoque certa regula generalis cuicumque caſui applicabilis deſuper ſtatui non poteſt, cum ex prudentialibus, more Principis potius, quam ex legalibus regulis, more Judicis, id pendere videatur.

Aliquando autem, ex eiſdem regulis prudentialibus, loco ſeminarii, cum eadem contributione demandari
conſuevit per Sedem Apoſtolicam fundatio ſeu pin- 6
guior proviſio Monaſterii, ſeu Conventus alicujus Religionis, cujus Inſtitutum ſit, grammaticæ aliarumque ſcientiarum ſcholas, etiam pro ſæcularibus exercere, adeo ut illa contributio, ſeu collecta, quæ ſeminario facienda eſt, hujuſmodi collegio, ſeu domui regulari fiat; Ut præſertim eſt ſocietas Jeſu, cum qua id in ſpecie, quandoque practicatum fuit, eo ut ita pinguis huic conciliari decreto ſatisfieri videatur, *in ſpecie agitur ſub tit. de benef diſc. 88.*

Si verò de illis regularibus Monaſteriis agatur in
quibus adſit quidem religioſorum conventus actualis, 7
ſed cum menſa pro iſtorum religioſorum ſuſtentatione diſtincta ab illa Commendatarii, qui cum bonis, ac redditibus ſibi aſſignatis, more beneficiorum ſæcularium de privato lucro, privatave utilitate contendat, tunc contributio Commendatarii intrat cum eadem congrua ratio. *advertitur per Barboſ. in annot. hic atque ita ſervat praxis, & de iſta diſtinctione menſarum ſub tit. de locat. & conducto diſc. 25.*

Idemque, ex eadem ratione, procedit in hoſpitali-
8 bus, aliiſve Eccleſiaſticis locis, quocumque nomine
nuncupari ſolitis, quæ in titulum, ſeu commendam
uni perſonæ conſerantur, abſque actuali hoſpitalita-
te, vel etiam ſi actualis adſit, ſed cum eadem diſtin-
ctione menſarum, ſeu redditum ſuperius in regula-
ribus Monaſteriis enunciata, adeo ut eadem congruat
ratio, quod ſcilicet proviſus in eo exceſſu lucrati-
vam cauſam foveat, atque privatam utilitatem re-
portet.

Solumque ab hac regula, ex Apoſtolicis indultis ex-
cepta ſunt regularia beneficia Hieroſol. Religionis quæ
9 ſub Commendarum, vel Prioratuum, ſeu Bajaliva-
tuum vocabulis explicari ſolent quamvis poſſeſſor,
in eo quod conſueta Religionis onera excedit, cauſam
lucrativam fovere dicatur; Iſtud autem privilegium, con-
gruam quidem habet rationem, quia nempe hujus mi-
litiæ profeſſores commendas, & dignitates, non obti-
nent per viam gratiæ, ac benevolentiæ ſuperiorum, ſed
per viam juſtitiæ, cum ordine antianitatis ac beneme-
rentiæ, prævio implemento requiſitorum nempe, ſer-
vitii in caravanis, ac reſidentiæ conventualis, alio-
rumque Religionis munerum *ſub tit. de benefic. diſc.*
10 68. *& 69. & in ſupplemento eod. tit.* pro benefi-
ciorum qualitate; Unde propterea, quando caſus præ-
beat, quod hoc ordine interverſo, Clericis ſæcu-
laribus iſtæ commendæ, vel dignitates, & quandoque
etiam in pueris in commendam, vel in adminiſtratio-
nem concedantur, tunc, tanquam ex ceſſante privi-
legii cauſa, vel ratione, huic contributioni locus eſſe
deberet.

Aliarum autem commendarum poſſeſſores, huic
11 contributioni ſubjacere non ſolent eo quia, ſæcularia
potius, quam Eccleſiaſtica beneficia eſſe videntur, ut
ſunt militiæ Sancti Stephani, & ſimiles pro earum qua-
litate, ac privilegiis *de his commendis ſub tit. de jure-
patr. diſcurſ.* 20. *& ſub tit. de fideicommiſſ. diſcurſ.* 8.
unde propterea certa regula deſuper ſtatui non poteſt.

Ex eadem quoque ratione, aliqua pia loca per ſæ-
12 culares adminiſtrari ſolita, vel aliquæ piæ confraterni-
tates, ab iſta contributione, exemptionem obtinent;
Non quidem in ratione privilegiativæ exemptionis,
ſed quia bona potius laicalia ſunt; Sive quia omnes
redditus, jure ſimplicis, ac puræ adminiſtrationis,
in opera ſibi incumbentia erogentur abſque aliqua pri-
vata utilitate; Niſi aliquorum Eccleſiaſticorum bono-
rum, vel beneficiorum annexio adſit; Aut quod reddi-
tus adeo exuberantes eſſent, ut congruum cenſeatur,
aliquid conſuetis operibus ſubtrahere, ut iſtud, forte
magis pium, ac opportunum opus impleatur; Super quo
tamen, neque certa regula dari poteſt, præſertim in tem-
poralium Principum ditionibus, in quibus ratione lai-
calis protectionis, ſive ex conſuetudine, vel ex privile-
giis, diverſa praxis eſſe ſoleat, neque congruat hoc pru-
dens arbitrium interponere, unde propterea ex ſingulo-
rum caſuum circumſtantiis, hæc determinatio pendere
debebit.

Illud autem pro regula generali ſtatuendum eſt, quod
ubi ſpeciale indultum Sedis Apoſtolicæ limitationem
13 non ſuadeat, nulla datur privilegiativa exemptio, etiam
in ipſomet Epiſcopo, qui primus eſſe debet in contri-
buendo, aliiſque exemplum præbendo, aliaſque male
ſe gereret, quod ſcilicet alios invitando, vel cogendo,
ſe ipſum eximeret.

Ex diſtributionibus vero quotidianis, iſta contribu-
tio pro ſeminario, facienda non eſt, ex eadem ratione
alibi aſſignata, quod ſcilicet, non dicuntur fructus, ſeu
emolumenta, ad lucrum, & utilitatem, ſed potius
14 merx vel ſalarium laboris. *Barboſ. in Collectan. ad hoc
decretum & cæteri Collectores communiter & conferunt,
quæ ad materiam diſtributionum pro exemptione à pen-
ſionibus habentur ſub tit. de penſion.*

Id autem intelligendum venit, ubi tales, ſint, ut ad
ſervitii proportionem recipiantur adeo ut præfata ratio
adaptetur, quodque earum diminutio, non beneficia-
torum, ſed ipſius Eccleſiæ præjudicium concerneret,
quia nempe alias ipſum ſervitium negligeretur; Secus 15
autem ubi etiam redditus alias de ſui natura certi, con-
ſiſtentes in fructibus bonorum ſtabilium in notabili
quantitate more prebendarum, in quas forte anti-
quitus diſtributio eſſet, ex majori, nimiumque com-
mendabili motivo, majoris intereſſe eſſentiæ & cultus
Eccleſiæ, jure implicitæ ſocietatis inter omnes Cano-
nicatus, & beneficia redacti eſſent ad maſſam per pun-
ctos, ad formam diſtributionum quotidianarum, inter
inſervientes tantum repartiendam; Portiones tamen
ſint tales, ut pinguem redditum conſtituant, longe ex-
cedentem proportionatum ſalarium ſervitii; Ut ex. gr.
ſunt Canonicatus, & Dignitates Eccleſiarum Toleta-
næ, & Hiſpalen. & ſimilium Hiſpaniæ; Ac etiam illi
Baſilicarum, aliarumque Eccleſiarum Urbis, quoniam
quemadmodum (ut quotidiana praxis docet) gravan-
tur penſionibus, etiam in notabili quantitate, ita con-
tribuere debent pro ſeminario, dum excepta illa rata,
quæ congruæ, ſeu premio laboris, & ſervitii propor-
tionata eſt, exceſſus, quamvis ex iſta cauſa, jure diſtri-
butionum percipiatur, ne alias abſentes & non inſer-
vientes, de illis participent, Attamen in effectu, lucrum
& utilitatem importat; Taliſque eſt praxis in collecta
ſeu contributione decimarum papalium, quæ pro Eccle-
ſiæ, vel Religionis Catholicæ urgentiis, quandoque
imponi ſolent, quoniam vere, & proprie ad iſtos effe-
ctus diſtributiones dicuntur illæ, quæ pro locorum &
Eccleſiarum qualitate neceſſariæ ſint ad ſuſtentationem,
non autem illæ, quæ in effectu ſunt ad ditationem jux-
ta diſtinctionem occaſione conceſſionis juriſpatronatus
ex cauſa augmenti dotis, vel occaſione unionum, quæ
præbendis Canonicalibus faciendæ ſint, ut alibi in-
ſinuatum eſt *tit. de jurepatr. diſc.* 10. *& tit. de benefic.
diſc.* 43.

Ultra contributionem, ex omnibus beneficiis ut ſu-
pra faciendam, datur etiam Epiſcopo, cum conſenſu
tamen Capituli qui per quandam ſpeciem formæ ne-
ceſſarius videtur, facultas uniendi ſeminario beneficia
ſimplicia; Dummodo tamen iſta unio fiat poſt ſemina-
rium jam erectum, cum magis receptum ſit, ut ſemina-
rio erigendo, unio fieri non poſſit, atque facta invalida
ſit *Cavaler. deciſ.* 372. *deciſ.* 373. *par.* 4. *rec. tom.* 2. *ubi* 16
latè Adden. multa cumulant ad materiam. Secus autem
in taxa, de qua ſupra quoniam nil prohibet, ut ea prius
fiat, atque prudenter quidem; Tum ut dignoſci valeat,
an ea ſufficiat necne; Tum etiam quia, oportet illam
præparare, ac etiam exigere anticipate, ut ita in eadem
anticipata exactione continuetur, ad effectum ut con-
gruæ proviſiones victualium fiant, cum venter non
patiatur dilationem.

Erectio autem, quæ actu neceſſaria eſt, ad effectum
ſuſtinendi unionem formalis, non autem materialis re- 17
quiritur; cum introductione ſcilicet puerorum veriſimi-
liter duratura; Nil enim refert, quod domus materialis,
cum omnibus neceſſariis officinis, jam conſtructa, &
deſtinata ſit; ſi puerorum vera, & formalis introductio
ſequuta non ſit; Vel ſi ſequuta, & non continuata, adeo
ut, illud diſſolutum dici valeat, quia nempe pueri ad
proprias domos redierint; Et è converſo, nil refert,
quod domus non eſſet propria, ſed conductitia, & va-
riabilis, ſi pueri in forma ſeminarii, in ea vivant, cum
effectus in hoc ſpectari debeat, *advertitur ſub tit. de
Regular. diſc.* 35.

Poſita verò erectione; Quomodo unio fieri valeat,
id eſt de qua ſpecie beneficiorum; & quando reſervata, 18
vel effecta uniri valeant, procedendum videtur cum eiſ-
dem diſtinctionibus, de quibus habetur in adnotationi-
bus *diſc.* 8. occaſione unionis, quæ ad ejuſdem Conci-
lii præſcriptum fieri poteſt, præbendis, vel diſtributio-
nibus canonicatuum, aliorumque beneficiorum Ca-
thedralium ideoque ibi videri poteſt.

Quamvis autem Concilium enixe id præcipiat, atque
ut

Digitized by Google

ut dictum eſt, iſta Sacra Congregatio, occaſione viſitationis liminum inculcare ſoleat; Adhuc tamen in Italia & forte in majori parte diœceſim, hæc introductio ſequuta non eſt, vel ubi ſequuta fuerit, attamen intermiſſa fuit, ob impotentiam, dum Diœceſes exiguæ ſunt, beneficiis Eccleſiaſticis parum proviſæ, atque ea, quæ adſunt, adeo tenues habeant redditus, in diſtributionibus quotidianis ut plurimum conſiſteotes ut vix ad congruam ſubſtentationem, ac ſervitii ſtrictam mercedem ſufficiant, unde propterea Canonicatus, & dignitates, aliaque beneficia reſidentialia, & ſervitoria ſubventione potius indigent, quam ut aliis ſubveoire valeant.

Iſto autem caſu, ab eodem Concilio proviſum ad-
20 huc eſt cum remedio io præcedentibus ſeſſioıibus excogitato, potiuſque iſtud adhibendum videtur utpote facilius, ut ſcilicet Epiſcopus, curet, ſaltem introducere in loco magiſtros grammaticæ, & muſicæ, ut ita pueri edoceri valeant, cum id de facili practicabile ſit, ut aibi advertitur *ſupra diſc.* 2. Idque ubi cum debito zelo per Epiſcopos practicetur, nimium proficuum eſt, ut egoıoet practicavi.

DISCURSUS XXVI.

Ad ſeſſionem 24. de Reformat. matrim. cap. 3. & cap. 9.

SUMMARIUM.

1 *De nova forma introducta ſuper celebratione matrimonii.*
2 *Quæ ſint quæſtiones juris deſuper cadentes.*
3 *Et quæ ſint quæſtiones facti.*
4 *In quo conſiſtat forma præciſa, cujus omiſſio cauſet nullitatem.*
5 *Denunciationes, & liber, vel deſcriptio in eo non ſunt de forma.*
6 *Quomodo matrimonium probari poſſit.*
7 *De diligentiis ſuper ſtatu libero.*
8 *Forma de qua num. 1. & 4. non procedit, ubi receptum non eſt Concilium.*
9 *An iſta ſit forma præciſa, vel probatoria.*
10 *Per quam habitationem efficiatur quis de parochia.*
11 *De eodem, & quando dicatur contractum domicilium.*
12 *Quomodo id decidi debeat.*
13 *De errore procedendi cum generalitatibus, vel cum aliquibus decisionibus diverſorum caſuum.*
14 *Quomodo legales quæſtiones in foro decidi debeant.*
15 *An & quando mutatio domicilii in fraudem obſtet.*
16 *An Capellanus exercitus ſit parochus militum.*
17 *De exiſtentibus in Hoſpitalibus.*
18 *Vicarius, vel coadjutor parochi eſt ſufficiens pro matrimonio.*
19 *Licentia dari etiam poteſt per Epiſcopum vel Vicarium Generalem, ſeu Capitularem.*
20 *Quid ſit Vicarius non ſit in ſacris.*
21 *Archipreſbytero Cathedralis.*
22 *An valeat delegatio ſeu conceſſio licentiæ per parochum ſine expreſſione nominum.*
23 *Quid ubi eſt expreſſum nomen, ſed adeſt alteratio in cognomine.*
24 *Deferendum eſt potius Canoniſtis quam Theologis in foro.*
25 *Licentia data per Ordinarium ad unum effectum, an ſuffragetur, &c.*
26 *An Vicarius parochi Vicarium deputet.*
27 *Non eſt neceſſaria ſolemnitas interrogationis, vel benedictionis.*

28 *Quomodo ſufficiat explicari conſenſum contrahentium.*
29 *De matrimonio contracto per procuratorem.*
30 *An unus ex teſtibus ſit procurator.*
31 *De tempore matrimonii mandatum non debet eſſe revocatum.*
32 *Mandatum debet eſſe datum ad contrahendum cum certa perſona.*
33 *Quid ubi conſenſus extrinſecus detur ſimulate.*
34 *Matrimonium invalidum habet vim ſponſalium quæ obligant.*
35 *Non requiritur conſenſus patris in matrimonio filiifamilias.*
36 *An pater denegat dotem, vel exheredet filiam, abſque ejus conſenſu nubentem.*
37 & 38 *De conditionibus libertati matrimonii præjudicialibus, & quæ non.*
39 *Quando Principes & Magiſtratus ſæculares prohibeant matrimonia.*
40 *De ſequeſtro puellæ pro exploratione voluntatis.*
41 *Quomodo in iſta, & ſimilibus quæſtionibus juriſdictionalibus procedi debeat.*

POſtquam Sacroſancta Synodus in eadem *ſeſſione* 24. per duodecim Canones, plures determinavit quæſtiones ſuper hoc matrimonii ſacramento; Ad conſulendum frequentibus, atque ſcandaloſis inconvenientibus, quæ à matrimoniis clandeſtinis reſultabant, novam præſcripſit formam celebrandi matrimonium in faciem Eccleſiæ coram proprio ſcilicet parocho, & duobus teſtibus ſub decreto irritanti, adeo ut iſta forma non ſervata, illud invalidum cenſeator, atque pro infecto habendum ſit; Demandando quoque denunciationes inter Miſſarum ſolemnia feſtivis diebus interpolatè faciendas, ad effectum, ut ad impedimentorum notitiam deveniri valeat; Ac etiam injungendo parochis confectionem, ac retentionem libri in quo matrimonia, cum hac forma concepta deſcribantur, prohibendo aliis quibuſcumque ſacerdotibus, vel in Clericis, in quavis dignitate conſtitutis, ne in hoc ſe ingerant, niſi licentiam habeant ab ipſo parocho, vel ab Ordinatio loci.

Super hujus autem formæ obſervantia frequenter diſputari conſueverunt, atque in dies ſolent oriri quæ-
ſtiones, quæ ſunt duplicis generis; Aliæ namque ſunt 2
juris, iſtæque hodie pene ſopitæ videntur per plures declarationes Sacræ Congregationis, & Rotæ Romanæ deciſiones, ſeu communes, ac receptas traditionea Canoniſtarum, & Moralium, qui poſt hujus formæ introductionem adeo frequenter iſtam matrimonialem materiam pertractarunt.

Aliæ verò ſunt quæſtiones facti; Vel ſcilicet ſuper
probatione ſufficienti, quod hæc forma ſervata ſit; Vel 3
ſuper contrahentium ſubjectione, ut propterea ille dici valeat proprius parochus, necne; Sive an legitimam, ac ſufficientem habuerit facultatem à proprio parocho vel ab Ordinario; Super his autem certa, & determinata regula dari non poteſt, cuicumque caſui applicabilis, quoniam juxta generalem naturam quæſtionum facti, deciſio pendet à ſingulorum caſuum individuis circumſtantiis.

Quatenus igitur, ad illa primi generis pertinet; Illud
in primis receptum eſt, ut omnia, quæ in iſto conci- 4
liari decreto continentor redoleant formam præciſam, cujus non implementum ex decreto irritante, actum vitiet; Sed forma, cujus omiſſio actum vitiet, & in qua decretum annullativum cadit, ſolum conſiſtit in præſentia, & interventu proprii parochi, vel alterius de ipſius, vel de Ordinarii licentia, & duorum teſtium: Reliqua vero continet, oportunas quidem, nimiumque laudabiles proviſiones, quæ tamen non reſpiciunt formam, ideoque eorum non implementum perfectioni, ac validitati matrimonii non præjudicat, ut præſertim ſunt
denuntiationes, quoniam licet parochus ad id teneatur, 5

adeo ut alias voluntarie aſſiſtendo matrimonio,eis omiſ-
ſis, peccet, atque punibilis reddatur, (cum Ordinario
tantum competat ex juſta cauſa facultas eis diſpen-
ſandi;) Attamen earum omiſſio validitati matrimonii
nullum cauſat præjudicium. *ſub tit. de matrim. diſ-
curſ. 2. & 6.*

Idemque circa non implementum confectionis, ac
retentionis libri, vel deſcriptionis matrimonii, in eo
6 qui retineatur, quoniam male quidem parochus agit
id negligendo, non tamen id præjudicat validitati ma-
trimonii minuſque facultati illud probandi per teſtes,
vel alias ſpecies probationis, cum negligentia parochi
præjudicare non debeat partibus earumque jus tollere
late deciſ.233. par.10.rec. Ottbobon. diſc.275.

Iſtaque probatio favorabilis eſt, adeo ut etiam per
teſtes conjunctos, vel alias imperfectas ſpeciea,pro facti
qualitate, fieri valeat *Buratt. & Adden. ad deciſ. 143.
530. 713. & 893. deciſ. 375. par. 11. rec. & hoc tit.
diſc. 2. in fine.* Unde propterea certa, & determinata
regula deſuper tradi non poteſt, cum probationum
materia, arbitraria ſit, ex facti qualitate, & circun-
ſtantiis regulanda, quia nempe, in uno caſu parentes,
vel conjuncti ſint fide digni, in altero autem ſecus,
ſic unius, vel alterius qualitas exigat. *apud proxime al-
legatas.*

Prout, licet ſtrictius per decreta generalia Sacræ
Congregationis univerſalis Inquiſitionis, tam paro-
7 chis, quam Ordinariis aliquæ injungantur diligentiæ
ſuper juſtificatione ſtatus liberi contrahentium, ad
conſulendum inconvenientibus poligamiæ; Atta-
men contraventio reddit quidem parochum punibi-
lem, quatenus voluntarie matrimonio interventum
præbeat, non tamen nullitatem cauſat, quatenus
ſervetur forma, aliudque legitimum impedimentum
dirimens non adſit. *hoc eod. tit. de matrim. diſc. 1. &
ſeqq.*

Quo vero ad prædictam formam, præſentiæ paro-
chi, & teſtium, ea neceſſaria eſt in illis locis, quibus
Concilium receptum fuit; In aliis autem, in quibus re-
8 ceptum non eſt, proceditur cum diſpoſitione juris com-
munis; Et conſequenter, licet per iſtud conciliare de-
cretum ſublatum fuerit matrimonium præſumptum,
quod de jure communi dabatur; Attamen illud ad-
huc hodie viget, ubi Concilium receptum non ſit,
ideoque cum diſpoſitione juris communis procedatur.
*add. ad deciſ. 431. par. 4. rec. tom. 2. ubi multa cumu-
lantur.*

Opinantur aliqui, ut hæc forma ſit probatoria po-
tius, quam ſolemnis; Verum erronea opinio eſt, ideo-
que merito rejecta, quoniam verius eſt, ut ſolemnis
9 cenſenda veniat, ac propterea præciſum exigat imple-
mentum, neque iſtud admittatur per æquipollens *hoc
eod. tit. diſc.1. & ſeqq.*

Nil enim refert, quod matrimonium publice & pa-
lam, coram magno, & qualificato cætu celebretur ſi
proprius unius contrahentium parochus, vel alter de
ipſius, aut Ordinarii licentia, deſit.

Sufficit autem, ut unius contrahentium parochus
interveniat; ſive ſit viri, ſive ſit mulieris, cum in hoc
10 nulla dignoſcatur differentia; Ideoque dubitandi ratio-
nes cadere ſolent, ſuper ipſius parochi intervenientis
qualitate, ſeu legitimatione, an ſcilicet, & quando
talis eſſe dicatur quodque contrahentes, vel eorum al-
ter ſit ejus ſubditus, unde propterea per ejus interven-
tum huic formæ ſatisfactum ſit; Iſtaque dubitandi ra-
tio cadere ſolet, quoniam non omnis materialis habi-
tatio contrahentium intra parochiæ fines, parochianum,
ſeu parocho ſubditum facit, ad effectum adminiſtratio-
nis hujus ſacramenti, quamvis pro aliorum ſacramento-
rum adminiſtratione talis habitatio ſufficeret, cum ad
hunc effectum formale domicilium requiratur, animo
ibi permanendi, ac vivendi, tanquam in domo habita-
tionis, non autem accidentaliter gratia rurandi, vel ſe
curandi, aut mutationis aëris, aliave ſimili ex cauſa ac-
cidentali, per quam de jure domicilium ad hujus juriſ-
dictionis, vel ſacramenti effectum non contrahitur. *eod.
diſt. 1. & 4. eod. tit.*

Quando autem, & quomodo domicilium, quod
ad hunc effectum ſufficiat, contractum dicatur; Quam- 11
vis moderni Canoniſtæ & Morales, qui poſt Concilium
ſcripſerunt, nimium ſe involvere videantur; Verius ta-
men eſt, ut tanquam in quæſtione, quæ facti & vo-
luntatis potius eſt, quam juris, nulla deſuper ſtatui va-
leat regula certa & generalis, cuicumque caſui appli-
cabilis; cum totum pendeat ex facti qualitate, ac par-
ticularibus circunſtantiis, eam probantibus voluntatem,
quod illa ovis, diſcendendo ab alterius paſtoris ovili al-
teri ovili ſe addixerit, ejuſque paſtoris ſubdita effecta ſit,
adeo ut illa novum paſtorem agnoſcat in ſuum, iſteque
in ſuam agnoſcat ovem, unde propterea ſatisfiat fini, vel
rationi, cui hæc forma innixa eſt, circa interventum
proprii parochi pro forma ſolemni potius, quam pro-
batoria, adeo ut parochus accidentalis, occaſione ru-
randi, vel coloniæ, ſeu colligendi fructus, ſeu curæ,
ac mutationis aëris, cum ſimilibus, ad id non ſufficiat,
quamvis per iſtum alia ſacramenta miniſtrari valeant,
quoniam requiritur illa determinata voluntas conſti-
tuendi fixe in ea parochia domicilium altero deſerto.
eod. diſc.1. hoc tit.

Ea vero, quæ circa alicujus temporis decurſum ſive
alia ſigna, quæ conſiderari ſolent, regulam certam
non habent, ſed ſunt argumenta, ſeu adminicula, 12
quæ pro facti qualitate ponderanda veniunt, cum illis
generalibus regulis, quas in quibuſcumque admini-
culativis habemus præſertim cum ea, *ut ſingula, quæ
non proſunt, &c.* ex prudentis Judicis bene regulato
arbitrio; Ideoque vis non eſt in tempore, quoniam
ſtant bene ſimul, ut illud breve ſit, & tamen, ex aliis
circunſtantiis, domicilium contractum dicatur; Et
è converſo, ſit temporis conſiderabilis, & tamen il-
lud non adſit, quoniam ita facti qualitas exigat. *eodem
diſc. 1.*

Erroneumque propterea eſt, (ut alibi advertitur,)
in aliquibus declarationibus S. Congregationis, vel 13
Rotæ deciſionibus proditis in diverſis caſibus particu-
laribus, fundamentum indefinite conſtituere, niſi
caſus, de quo agatur, eaſdem omnino individuas ha-
beat circunſtantias, cum alias, etiam modica facti di-
verſitas, totalem juris diverſitatem cauſare ſoleant;
Unde propterea partes Judicis, in judicio, vere con-
ſiſtunt, ut ſcilicet bene ponderatis circunſtantiis facti,
illiſque combinatis, cum illis diverſi caſus, in quo de-
claratio ſacræ Congregationis, vel alterius magni
Tribunalis prodierit, congrue, ac judicioſe faciat ap-
plicationem.

Meritoque, (ut pluries advertitur,) legalis facul-
tas, in forenſibus pro juſtitiæ practica adminiſtratione, 14
jurisprudentia potius, quam ſcientia dicitur; Iſte ſiqui-
dem ſcientiæ terminus per apices in abſtracto ſcho-
laſticis bene congruit, in quibus partes ingenii magis
deſiderantur, in forenſibus autem partes judicii, ac pru-
dentiæ, cum præſuppoſito tamen, ut dictas alias in-
genii partes ſcientificas in ſcholis & academiis, jam
bene quis exercuerit ac expleverit, ut aliæ partes ju-
dicii per tramites juris, non autem pro ſola cervice,
ſeu lumine naturali, juiſtcano more expleantur *in re-
latione Curiæ agendo de Rota Auditorio, ubi de indica
judicis.*

Quamvis autem aliqui, iſtam domicilii materiam
confundant cum altera fraudis, vel affectationis, ubi 15
ſcilicet quis volens, parum dignum, ſeu alias parenti-
bus, vel conjunctis parum gratum contrahere matri-
monium, ne ab eis impediatur, à propria patria diſce-
dendo ſeu alias antiquo domicilio deſerto, ad aliam Ci-
vitatem, vel ad alium locum, ſeu diverſam parochiam
affectate ſe conferat ad hunc effectum, dum pluries iſta
ſacra Congregatio Concilii declaravit ut fraudis, vel af-
fectationis circunſtantia matrimonii validitati non obſtet

dicto

Digitized by Google

dicto diſcurſu primo hoc titul. de matrimonio. Attamen clarum æquivocum eſt iſtos terminos confundere, quoniam, Aliud eſt agere, an domicilium vere contractum ſit, ita & taliter, quod (ut dictum eſt) illa ovis à priori ovili, ac primo paſtore diſcedendo, vere de alterius paſtoris ovili effecta ſit; Aliud vero, ut id in fraudem conjunctorum, ac affectate factum ſit, dum aliud eſt conſiderare cauſam faciendi; Aliud eſt conſiderare ipſum factum. *ibidem.*

16 Ubi verò de militibus agatur, qui in caſtris, atque in exercitu ſint, ejuſdem exercitus capellanus, etiam pro iſto matrimonii ſacramento, parochi partes bene explicat, eodem modo, quo in aliis ſacramentis & divinis; Quæſtione cadente in eo tempore puta hyberno, in quo milites, non in caſtris, ac papilionibus; ſed in Civitatibus, lociſque habitatis, vulgo in quarteriis, vivant, an ſi idem capellanus hanc poteſtatem habeat, vel potius tunc, parocho ſubjaceant, quod ab obſervantia, vel à tenore facultatum, eidem capellano, ſeu vicario exercitus attributarum, nimium pendere videtur. *eodem tit. diſc.4.*

Si vero de illis agatur, qui ex cauſa infirmitatis
17 morentur in hoſpitalibus, quæ proprios capellanos, vel miniſtros habeant, qui omnia jura parochialia, cum eis donec ibi ſunt, cum omnimoda independentia à parrocho, exercere poſſunt, ut præſertim ſunt profeſſores Religionis Beati Joannis Dei iſtud habentes inſtitutum *tit. de paroch. diſc.* 23. Non tamen hanc poteſtatem habent, cum iſta accidentalis, non autem domiciliaria mora ſit, magnaque differentia eſt inter poteſtatem adminiſtrandi alia ſacramenta, & jura parochialia, & iſtam aſſiſtendi matrimonio. *dicto diſc.1. ac etiam dicto diſc.23. de paroch.*

Sed ſi parochus, alium pro ejus adjutorio in admi-
18 niſtratione ſacramentorum, & cura animarum, ſub vicarii, vel capellani ſeu coadjutoris, aut ſubſtituti vocabulo, deputet; Iſta generalis deputatio, pro iſto quoque ſacramento matrimonii ſufficit, cum licentia, ſeu delegatio ſpecialis procedat in iis Præsbyteris, qui huic muneri generaliter præpoſiti non ſint. *eod. tit. diſc.* 6.

19 Iſtaque licentia, ſeu delegatius ſpecialis, non ſolum à parocho tribui poteſt, ſed etiam ab Ordinario, ejuſque Vicario generali, ſeu etiam à Vicario Capitulari, dum ipſi quoque reſpective iſtam habent facultatem *eod. tit. diſc.* 3.

Quæſtione cadente, ubi Vicarius Generalis, vel Ca-
20 pitularis in præsbyteratus ordine non ſit conſtitutus, cum tunc poſſit quidem ratione habitualis juriſdictionis hanc facultatem alteri delegare, quamvis ipſe per ſeipſum non aſſiſtat. *Sanchez & alii communiter agentes de hac materia.*

De Archipresbytero Eccleſiæ Cathedralis quæri ſolet, an hanc poteſtatem habeat aſſiſtendi matrimoniis in univerſa Diœceſi, ex ea dubitandi ratione, quod de
21 jure dicitur Epiſcopi Vicarius natus in ſpiritualibus; Verius autem eſt, ut hanc non habeat poteſtatem, niſi quando particularis conſuetudo aliud ſuadeat, per quam ceſſet conſuetudo generalis, atque antiquum jus conſervent, dum alias ex communi conſuetudine, Archidiaconi & Archipresbyteri hodierni, non habent illam nativam juriſdictionem quam ad ſacrorum Canonum præſcriptum, habebant; Unde propterea abuſive ac impropriè tales hodierni dicuntur, cum aliquibus præeminentiis, tanquam reliquiis priſtinæ dignitatis. *tit. de præeminent. diſc.* 20.

In caſu autem, in quo, non parochus, ſed alter pri-
22 vatus ſacerdos, ex parochi, vel Ordinarii licentia, ſeu delegatione, matrimonio aſſiſtat, tunc plures circa hujuſmodi delegationem quæſtiones cadere ſolent; Et præſertim in facti contingentia, pro mea notitia, dubitari contigit, an ea delegatio, ſeu licentia ſufficiat, in qua contrahentium nomina, & cognomina non exprimantur, ſed indecenter per adjecta, ſeu attributa generalia; Puta quia dicatur concedi licentiam aſſiſtendi matrimonio contrahendo inter quemdam nobilem virum, & quamdam nobilem mulierem eorum nominibus non expreſſis; Quamvis enim juxta generales juris regulas, iſta delegatio inutilis videatur; Tum ratione incertitudinis; Tum etiam quia cum ea non eſſet ad univerſitatem ſacramentorum, ut eſt illa, quæ datur vicario, vel coadjutori, ſed ſit ad unum matrimonium tantum, ita dari poſſet quod delegatus, abſque voluntate delegantis, cum eadem licentia, centum, & ultra, matrimoniis inter perſonas nobiles aſſiſtere poſſet.

Contrarium tamen in ea ſpecie deciſum fuit, eò quia ex facti circumſtantiis bene certificabitur voluntas delegantis quod præcisè ſentierit de illis perſonis ſibi bene cognitis, tacitis nominibus ex aliquibus juſtis cauſis. *dicto diſc.4. hoc tit.*

Item in alio caſu; Cum Vicarius generalis Epiſcopi aliam conſimilem dediſſet licentiam ſimplici presbytero, vel diverſo parocho, conjungendi Titiam cum Sempronio alterato tamen viri cognomine, non autem nomine; Dubitatum fuit de matrimonii validitate, atque iſta ſacra Congregatio, non abſque magna votorum 23
ſciſſura, pro invaliditate reſpondit, ex natura delegationis non admittentis extenſionem de perſona ad perſonam, vel de caſu ad caſum; Adeo ut fuerit quædam generalis ſciſſura inter Theologos & Canoniſtas, ſed iſtorum votum prævaluit, perſiſtendo in dicta rigoroſa delegationis natura ad Canonum præſcriptum, Theologi vero opinabantur, quod ſufficeret, ut ſatisfactum eſſet formæ; Tum quia, ut infra parochi conſenſus in hoc non requiritur, neque ab ejus voluntate matrimonii validitas, ac perfectio pendet; Tum etiam quia error in nomine, vel cognomine non attenditur, ubi accedit veritas, quod ſcilicet vere, qui talem licentiam obtinuerat, erat ille, qui matrimonium contrahere volebat & contraxit.

Probabilior autem viſa eſt opinio Canoniſtarum,
juxta quam reſolutio prodiit, Tum quia juxta diſtin- 24
ctionem in iis, quæ concernunt forenſia, & judicialia, & alia quæ concernunt quæſtiones fidei, vel forum internum, in concernentibus primam partem deferendum eſt potius Canoniſtis, quam Theologis, quibus è converſo deferendũ eſt in altera parte *de uſur. diſc.1. & ſeqq. & hoc tit. de matrim. diſc.* 3 Tum etiam quia, ultra prædictam rationem generalem à delegationis ſtricta natura, ſeu intelligentia reſultantem, duæ aliæ urgere videbantur; Prima nempe ejuſdem inconvenientis ſupra conſiderati, quod in vim unius delegationis multa matrimonia fieri poſſent; Ac altera quoniam finis, ob quem parochi, vel Ordinarii præſentia præciſe deſideratur, adeo ut quodlibet aliud magnum æquipollens non ſufficiat ille videtur, ut actus fiat, cum interventu illius, qui cognoſcit contrahentes, ut ita quo magis fieri poteſt, occurratur fraudibus committi ſolitis, Unde propterea quando neglecto proprio parocho Ordinarius, vel ejus Vicarius Generalis minus informatus aditur, iſta deceptio admittenda non eſt, ubi facti circumſtantiæ doceant, quod eidem deleganti cognita eſſet perſona, adeo ut ſi per verum cognomen expreſſum fuiſſet, licentiam fuiſſet denegaturus cum tunc vere ac proprie non intrent termini erroris, cadentes quando vere faciens ſenſerit de illa perſona, quæ ex errore ſub diverſo nomine, vel cognomine explicata ſit, ſed intrant alii termini deficientis animi, ac voluntatis, ut in particularibus meis notis plenius advertitur. *dicto diſc.3. hoc tit.*

In eodem quoque propoſito, licentiæ, ſeu facultatis conceſſæ per Ordinarium, vel ejus Vicarium; Du- 25
bitari in caſus contingentia pariter contingit, an hæc licentia data ei, qui verè ſit parochus, cum præſuppoſito quod contrahentes eſſent de ejus parochia ad alium diverſum effectum, pro certificatione ſcilicet ſtatus liberi ad præſcriptum decretorum generalium

Sacræ Congregationis univerſalis Inquiſitionis, ſuffi-
ceret, obi revera ille non eſſet proprius contrahentium
parochus, Atque licet in eo caſu, ex diverſo præſuppo-
ſito, quod domicilium per unum contrahentium in ea
parochia ſufficienter contractum eſſet, pro validitate
reſponſum fuerit; Attamen iſto præſuppoſito ceſſan-
te, omninò probabilius pro invaliditate reſponde-
ri debuiſſet, ex eadem ratione de deficientis vo-
luntatis delegantis, cum licentia conceſſa ad diver-
ſum finem, atque directa illi, qui proprius paro-
chus ſupponebatur, ut pariter in meis hujus materiæ
adnotationibus advertitur, ubi etiam de materia domi-
cilii, quando ad hunc effectum cenſeatur ſufficienter
contractum necne. *dicto diſc. 1. hoc tit.*

Et quemadmodum, Concilio loquente de Ordina-
rio, receptum eſt, ut ſub ejus nomine veniat Vicarius
26 Generalis, qui denunciationibus diſpenſare valeat, ac
etiam alteri non parocho licentiam concedere poſſit;
Ita ſi parochus vicarium, vel adjutorem ad univerſita-
tem curæ ac adminiſtrationem ſacramentorum depu-
taverit, dicendum videtur, ut iſte, non poſſit quidem
alium vicarium ad eamdem univerſitatem deputare,
poſſit autem dare licentiam ſpecialem, ſuaſque par-
tes in negotio particulari alteri committere. *diſc. 6. hoc
eod. tit.*

Poſito verò interventu ejus, qui unius contrahen-
tium ſit legitimus parochus, vel qui ab eodem, ſive ab
Ordinario, validam, ac ſufficientem habeat auctorita-
tem; Quamvis conciliare decretum mandet, ut paro-
chus debeat ipſas partes interrogare, earumque conſen-
ſu intellecto, debeat eas conjungere cum illis verbis
adhiberi ſolitis, *Ego vos conjungo in nomine Patris, &
Filii, & Spiritus ſancti*, vel ſimilibus, aliaſque adhibe-
re ſolemnitates in Rituali præſcriptas, Non tamen hæc
ad matrimonii validitatem neceſſaria ſunt, quoniam
etiam coram parocho cum fraude & dolo ad id vo-
cato, ſive etiam expreſsè diſſentiente ac fugiente, aut
per vim detento, ſeu aures claudente ut non audiret
valide matrimonium contrahitur, cum ejus præſen-
tia, ſeu interventus materialis ſufficiat, conſenſus au-
tem non requiratur; Dummodo tamen ipſe, ac teſtes
intelligant, ſeu intelligere poſſint, affectent autem
non intelligere id, quod agitur, ad effectum ut coram
eis dormientibus, ſeu aliud agentibus, atque id nulla-
27 tenus advertentibus, id facere non liceat. *diſc. 1. & 6.
eod. tit.*

Minuſque neceſſarium eſt, ut utriuſque contrahentis
conſenſus in verbis exprimatur, quoniam etiam nutus
28 & ſigna ad id ſufficiunt, dummodo ex eis certa & deter-
minata voluntas arguatur, vel reſultet, cum verba non
ſint de ſubſtantia, dummodo conſenſus verè accedat.
eod. diſc. 1.

Per procuratores quoque matrimonium cum hac
forma contrahi poteſt, quoties legitimum accedat man-
datum, quod duret, ac perſiſtat de tempore quo actus
29 explicatur coram parocho; Ita tamen quod mandatarii
interveniant, qui conſenſum explicent atque contra-
ctum perficiant, juxta generales aliorum contractuum
regulas; Unde propterea conſenſus per abſentem præ-
ſtitus per epiſtolam directam alteri contrahenti, ſuffi-
ciens non videtur.

Ac etiam in facti contingentia dubitatum fuit, an
30 aliquis ex teſtibus, iſtas mandatarii partes unius contra-
hentium explicare valeat; atque probabilior videbatur
negativa, licet caſus adhuc pendeat indeciſus; Si vero
de tempore actus, mandatum revocatum ſit; quamvis
clandeſtinè id ſequutum eſſet, adhuc infectus remanet;
31 Idemque mandatum certæ perſonæ pro matrimonio
contrahendo cum certa, & determinata perſona dire-
ctum eſſe debet, neque alias ſufficit. *in ſupplemento eod.
tit. de matrim.*

Si verò, dum hæc forma adhibetur per unum
contrahentium, vel utrumque extrinſecus conſenſus
32 detur, intrinſecus autem vere abſit, illeque poſtea
ſupervenìat, hæc ratihabitio abſque alia ſolemnitate
ſufficit.

Quatenus autem, ex præmiſſis, vel aliis, ob iſtam
formam non bene ſervatam, matrimonium corruat,
atque invalidum cenſendum ſit; Adhuc tamen, ubi al- 33
ter non accedat defectus conſenſus, iſte actus obligat,
in ratione contractus, ac ſponſalium, ut propterea, ex
eorumdem ſponſalium jure, cum remediis, quæ apud 34
ſacros Canones habentur, ad matrimonium validè con-
trahendum cogi valeant, juxta terminos generales, qui
habentur circa iſtam coactionis actionem reſultantem à
ſponſalibus *diſcur. 3. & 8. eod. tit.*

In hoc eodem conciliari decreto, expreſsè damna-
tur opinio volentium, ut ad matrimonii validitatem,
quod per filios familias, vel eorum aliquem contraha- 35
tur, patris conſenſus neceſſarius eſſe debeat; Sive quod
ob ejus defectum, filius exhæreditari valeat, vel alteri
pœnæ ſubjici; Cum præſuppoſito tamen, quod digne
nubat; Si enim ante ætatem annorum vigintiquinque,
abſque patris culpa filia nubat, non exindè reſultat juris
civilis correctio ſuper exhæredandi facultate, bene ta-
men ſuper ea matrimonii invaliditate, quæ ex defectu
paterni conſenſus reſultabat. *de his & aliis infra ſub tit.
de dote diſc. 1.*

In caſu autem non indignarum nuptiarum, Conci-
lium nihil ſtatuit circa dotem, ad quam filiæ præſtan-
dam lex civilis patrem obligat, quamvis alias proviſa, 36
an ſcilicet eadem lege correcta per ſacros Canones, &
clarius per hoc decretum conciliare circa neceſſitatem
paterni conſenſus, ea in hac alia parte firma remaneat,
quoniam licet plures id credant, ac etiam in facti con-
tingentia judicatum ſit, omnino tamen pro meo ſenſu
verius videtur contrarium, quoniam tam per ſacros
Canones, quàm per hoc decretum, proviſum eſt ſuper
matrimonii validitate, ac etiam ſuper libertate, & ne
huic præjudicetur per ea quæ indicant ſpeciem pœnæ,
ac privationis ejus, quod alias de jure certe competit,
ut in caſu exhæreditatus dici poteſt, ac etiam in caſu
denegationis dotis, quæ in filia alias non proviſa pro
communi uſu neceſſaria videtur pro ejus ſuſtenta-
tione, cum negatio alimentorum dicatur ſpecies neca-
tionis, ideoque libertatem tollat, vel impediat; Se-
cus autem ubi agatur de quodam exuberanti, parum-
que rationabili lucro, quod lex civilis, ſeu verius ejus
communis mala intelligentia filiæ quamvis proviſæ de-
fert, ut in dotalis materiæ adnotationibus advertitur.
eod. diſc. 1. de dote.

Hinc proinde, in ea quæſtione, an & quando condi-
tiones, aliæve leges, quæ filiæ, vel alteri puellæ in inſ- 37
titutione, vel legato, ſeu in alia diſpoſitione injungitur,
quæ matrimonii libertatem impediant, vel reſtringant,
Quamvis non deſint plures, qui hanc libertatem ni-
mium zelantes, hujuſmodi conditiones, ſeu leges inde-
finitè reprobent, eaſque pro non ſcriptis haberi velint,
adeo ut eis vitiatis diſpoſitio firma remaneat; Ex verio-
ri tamen, magiſque communi ſenſu Canoniſtarum fo-
renſium (quibus in his materiis externi, ac judicialis fori
ac adminiſtrationis juſtitię magis deferendum eſt;) Vera
& recepta eſt diſtinctio inter pœnam, & lucrum; Si ete-
nim contraventio ſpeciem pœnæ redoleat, quia nempe
damnum in re propria cauſet, ſive etiam privationem
illius juris quæſiti, quod alias quaſi debitum ſit, ut eſt
legitima, vel etiam congrua, ſeu neceſſaria dos ejus,
quæ aliunde proviſa non ſit, tunc rejectio, ſeu vi-
tiatio intret; Secus autem ubi ſit conditio, vel quali-
tas invitativa ad lucrum, ut in hujus matrimo-
nialis materiæ adnotationibus, ac etiam in illis
ultimarum voluntatum, & alibi advertitur. *hoc ti-
tul. de matrim. diſcurſ. 14. titul. de teſtamento diſ-
cur. 73.*

Ibidemque habetur etiam de diſtinctionibus, ſeu
reflexionibus, circa hujuſmodi leges, & conditio- 38
nes, an ſcilicet ſimpliciter, ac indefinitè, ſeu irratio-
nabiliter, vel indiſcretè, hanc libertatem impediant,
ſeu

ſeu reſtringant, vel potius alium habeant diverſum finem, qui ſit compatibilis cum libertate; Puta quia adjiciatur laudabilis conditio, vel bonus finis virginitatis, ac vitæ ſpiritualis. Sive quod eadem lex vel conditio, tam circa tempus, quàm circa locum, vel perſonarum genus ſit compatibilis cum libertate rectè exercibili intra eamdem reſtrictionem, atque ad ejus limites, quoties reſtrictio indefinite ex alia ratione, puta ex privilegio legitimæ non corruat, *dicto diſc.14. hoc titul.& diſc.73. de teſtament.*

39 In iſto itaque ſenſu intelligenda venit inhibitio in iſto Concilio contenta Principibus, & Magiſtratibus ſæcularibus, ne matrimonii libertatem impediant; Sive abolitio illarum legum temporalium, quæ deſuper diſponant, Ubi ſcilicet directe matrimonii libertatem percutiant, ſeu etiam ita per indirectum, quod directi ſpeciem habeat; Secus autem ubi id alium honeſtum habeat finem. Ut (ex.gr.) ſunt leges municipales prohibentes, ne bona præſertim ſtabilia, vel æquipollentia in proprio territorio exiſtentia in forenſes alienari ſeu alias transferri poſſint etiam ex cauſa dotis; Sive ſunt prohibitiones, quas Domini directi feudorum faciant mulieribus feudatariis, ne feuda in dotem dare poſſint; Sive ne extra Regnum vel Principatum nubant ob finem eorumdem feudorum, vel aliorum bonorum juriſdictionalium, ſeu alias qualificatorum, ne ſcilicet quamvis in dotem non dentur, adhuc tamen ex cauſa illius quaſi dominicalis poſſeſſionis, ac adminiſtrationis qua vir de facto pro frequentiori contingentia obtinet in bonis etiam extradotalibus uxoris, ita feuda, vel alia bona hujuſmodi, tranſeant ad inimicos, vel infenſos, aut ſuſpectos, ſive potentiores &c. cum ſimilibus; Quoniam punctus eſt in fine ſeu effectu per ſacros canones conſiderato, quos ita hæc decreta conciliaria, clarius, magiſque præcisè declararunt, ad dirimendas tot diverſas interpretationes per ſcribentes datas, per quas eorumdem canonum diſpoſitio circa matrimonii libertatem deluſa, vel annihilata remaneat, *titul. de feud.diſc.20.*

Atque cum eadem diſtinctione, ſeu diſcreto modo intelligendi, & practicandi, decidenda videtur quæſtio inter laicos, & Eccleſiaſticos, ſuper poteſtate ſequeſtrandi puellas, ad effectum explorationis earum, veræ, ac liberæ voluntatis, ut occurratur ſeductionibus, ac violentiis, & ſic circa meram temporalitatem, ad prædictum tamen bonum, ac laudabilem finem ejuſdem libertatis directum, non autem, ut ita indirecte, atque ſub hoc pallio libertas verè impediatur.

Hinc proindè, totum conſiſtit in fine, ac moderatione, non autem in formalitatibus, adeo ut utrumque extremum vitioſum ſit, ut frequenter tam in Eccleſiaſticis, quam in laicis ſcriptoribus contingit, qui, ſive ex bono animo, nimioque zelo, ſive etiam ex altero adulatorio, ad propriam ambitionem, honoreſque, vel dignitates, & officia ita captandum, factionario more ſcribunt, atque extrema de directo oppoſita ſuſtinere volunt quod utrique poteſtati potius pernicioſum eſt, ac præjudiciale; Unde propterea ab ea poteſtate, cui adulantur, magis quàm ab altera, cui infenſi ſunt damnari, ac puniri deberent, cum eam potius offendant, eique præjudicent; Illaque, quo magis fieri poteſt media via tenenda eſt, per quam compatibiliter (quoties bonus finis rectaque intentio in idem tendant,) verificari valeat, vere Divinę Sapientię oraculum, tradendi ſcilicet, ea quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo, quod etiam ab Apoſtolo Paulo, adeo bene explicatum eſt, atque injunctum, ac docent juſtitiæ, ac juris præcepta, dandi unicuique quod ſuum eſt.

DISCURSUS XXVII.

Ad Seſſionem 24. de Reformat. matrim. cap. 2. 3. 4. & 5.

SUMMARIUM.

1 *De proviſionibus circa impedimenta matrimonii.*
2 *Ad quid hac decreta prodierint.*
3 *In quibus Tribunalibus de his agatur.*
4 *Quare ad viros forenſes hac non pertineant.*
5 *De quaſtionibus forenſibus deſuper cadere ſolitis.*
6 *An in ſponſalibus contractis ante diſpenſationem, iſta obtenta, novus conſenſus requiratur, & n.11.*
7 *De tractantibus de materia.*
8 *An de jure communi ſponſalia invalida cauſarent impedimentum, & quid per Concilium.*
9 *Quando ſint valida, quale impedimentum cauſent.*
10 *De impedimento reſultante à matrimonio, rato non conſumato.*
11 *Si fiant ſponſalia inter prohibitos, deindeque ſuperveniat diſpenſatio, an requiratur novus conſenſus, & num.5.*
12 *De obligatione reſultante à ſponſalibus ad contrahendum matrimonium, & qua cauſa excuſet.*
13 *Ubi agi ſoleat de conceſſione diſpenſationis matrimonialis.*
14 *De invaliditate diſpenſationis ad effectus tertio præjudiciales.*
15 *De eodem pro annullatione matrimonii.*
16 *An diſpenſetur matrimonio rato, & quando.*
17 *De diſſolutione matrimonii propter impotentiam.*

DE impedimentis matrimonii, ex cognatione ſpi- 1
rituali, vel ex publica honeſtate, ſive ex illicito
concubito in his decretis agitur, cum enixa prohibitione non contrahendi matrimonia, quoties hæc, aliave impedimenta dirimentia obſtent, abſque Apoſtolica diſpenſatione, ſuper cujus faciliori, vel difficiliori uſu, aliqua dantur monita ac etiam proviſiones ſuper earumdem diſpenſationum exequutione facienda per eos, quibus directæ ſunt, ut gratis fiant.

Prodierunt autem hæc decreta, ad abuſus tollendos,
qui tunc irrepſerant, ſive ad plures quæſtiones deciden-
das, ac aliquas opiniones, vel canonum interpretatio- 2
nes damnandas, ſive ad earumdem canonum rigorem temperandum, circa aliqua impedimenta, ex ſpirituali cognatione, vel fornicatione, ſive ex publica honeſtate reſultantia, *hoc tit. diſc.7.*

Nimium autem raræ, peneque nullæ in foro, ac etiam
in Sacris Congregationibus, illæ quæſtiones videntur, 3
quoniam ubi de publicis impedimentis agatur eorumq; diſpenſationibus, ad Datariam potius de eis agere pertinet, illaque ex quotidiano frequenti ejuſdem Datariæ & Cancellariæ ſtylo, ſeu praxi, plana reddita ſunt; Ubi verò de impedimentis occultis agatur, ad Sac. Pœnitentiariam, agere pertinet; Unde propterea viro fo-
renſi, externi fori contentioſas quæſtiones diſputare, ac 4
peragere profitenti, iſta parum congrua ſunt, magiſque congrua, & adaptata ſunt officialibus, ac expeditoribus Datariæ, & Cancellariæ ſive procuratoribus, aliiſque officialibus tribunalis Pœnitentiariæ; aut illis merè practicis Eccleſiaſticis, qui in Epiſcopi, ſeu Vicarii munere verſantur pro diſpenſationum exequutione, ſive pro dignoſcendo impedimenta, quæ occaſione denunciationum à concilio laudabiliter demandatarum detegi contingat aut per interni fori profeſſores ad effectum dignoſcendi circa impedimenta occulta, an oporteat Pœnitentiariam adire, necne, cum ſimilibus, de quibus ad Collectores, vel nudos practicantes; ſive ad rerum moralium profeſſores agere pertinet.

In foro autem, quandoque in facti contingentia,

circa validitatem vel operationem Apoſtolicarum diſ-
5 penſationum agere contingit, pro effectibus exinde re-
ſultantibus, pro nullitate ſcilicet ſeu validitate matrimo-
nii, ſive pro legitimatione filiorum cum retractatione
ad ſuum initium, atque ut vulgo dicitur, in radice,
quando extrema ſint habilia, cum ſimilibus effecti-
bus, de quibus in prophanis quæſtionibus potius agi-
tur *ſub tit. de dote diſc.78. & 79. & ſub tit. de feudis
& de fideicommiſſ.* Ideoque de his, ac ſimilibus in feu-
dorum, vel fideicommiſſorum, ac ſucceſſionum ſedi-
bus agitur, ac etiam in illa dotis. Ubi occaſione agendi
6 de tempore ex quo hypotheca dotalis deſumenda eſt,
agitur præſertim de quæſtione inter Theologos, & Ca-
noniſtas nimium controverſa, an ſponſalibus initis in-
ter impeditos, ac prohibitos, diſpenſatione deinde ob-
tenta, novus requiratur conſenſus, vel potius prior ſuf-
ficiat per remotionem obſtaculi, atque prior opinio
magis in foro recepta eſt; In reliquis autem, dicti Col-
7 lectores practicantes, aut Morales conſulendi in his ve-
niunt, ſive illi, qui hanc materiam matrimonialem in
copioſo numero peragere profeſſi ſunt.

De jure communi quæſtio erat, an per invalida ſpon-
ſalia, publicæ honeſtatis impedimentum contraheretur,
atque probabilis magiſque recepta reputabatur opinio
8 affirmativa; Contrarium autem in hoc decreto ſtatui-
tur, atque clarius eam dirimit quæſtionem Motus pro-
prius B. Pii V. ut in rerum matrimonialium adnota-
tionibus, particulariter in caſus contingentia, adverti-
tur *dicto diſc.8. hoc tit. de matr.*

Ubi verò ſponſalia valida ſint; Altera quoque deci-
ditur quæſtio varias habens opiniones, ut ſcilicet pri-
9 mum gradum excedat, ut etiam à dicto Motu proprio
Piano declaratur, *eod. diſc.8.*

Adhuc tamen ſub quæſtione remanet an matrimo-
nium ratum tantum, ſed non conſumatum, eodem
10 jure debeat regulari, quo ſponſalia valida, ut ſcilicet
primum gradum ratione publicæ honeſtatis non exce-
dant, vel potius inducant impedimentum affinitatis uſ-
que ad quartum gradum ad limites juris communis,
adeo ut Concilium Tridentinum nil in hoc innovave-
rit, idque probabilius, magiſque receptum videtur, *ibi-
dem.*

Quando autem ſponſalia inter prohibitos invalide
contrahantur, deindeque Apoſtolica diſpenſatio ſuper-
veniat, quæſtio cadit, an ille prior conſenſus ſufficiat,
11 vel novus ex integro potius requiratur iſtaque poſterior
opinio in foro magis recepta eſt ut ſupra etiam adver-
titur, *dicto diſc.78. & 79. de dote.*

De obligatione autem reſultante à ſponſalibus vali-
de contractis, & quando unus ex contrahentibus ad ma-
trimonium præciſe cogi valeat, vel debeat, ſive quæ-
nam cauſa excuſet, in eiſdem rerum matrimonialium ad-
notationibus peragitur.

De diſpenſationum matrimonialium conceſſione ſu-
per gradibus prohibitis, in Tribunalibus contentioſis
12 agi non ſolet, minuſque in Sacris Congregationibus,
cum de hoc tractare ſoleant Datariæ officiales in forma
extrajudiciali, quando agatur de illis gradibus proxi-
mis, quibus regulariter diſpenſari non ſolet cum ſit ma-
teria arbitraria Papæ, ideoque certam non habeat re-
gulam.

Agi verò quandoque ſolet in foro, de jam conceſſæ
13 diſpenſationis validitate, vel operatione, præſertim
circa illam ſibi connaturalem operationem, revali-
dandi matrimonium in radice, ad effectum legitima-
14 tionis prolis, potiſſime ubi exinde, in feudorum, & fi-
deicommiſſorum ſucceſſione, tertio præjudicium reſul-
tet, ejuſque jus tollat; Idque poteſtatis, ac voluntatis
quæſtionem habet *tit. de Reg. diſc.148.*

Ac etiam ad effectum validitatis ipſius matrimonii
15 de hoc agi ſolet, quando unus conjugum ab eo vincu-
lo diſſolvi cupiat, quod facti potius, quam juris quæ-
ſtionem continet, ideoque certam non recipit regu-
lam.

Super ea verò diſpenſatione, quæ petatur pro diſſo-
lutione matrimonii valide jam contracti, quod tamen 15
ratum ſit, adhuc non conſumatum, quandoque hæc
Sacra Congregatio conſuli ſolet, cum iſto caſu apud fo-
renſes, certa hodie reputetur Papæ poteſtas, ideoque
agi ſoleat de regulanda voluntate, ex aliqua juſta cauſa,
qua accedente diſpenſari ſolet, *tit. de Regular. diſc.148.*

De illa diſſolutione autem, cui locus de jure ſiat, ob
viri impotentiam, agi ſolet in foro contentioſo, cum à
juris diſpoſitione id proveniat, ideoque per ejus trami-
tes, ac juſtitiæ terminos agitur; Atque diſputari ſolet
quæſtio circa experimenti modum, vel mentalis coha-
bitationis computationem, vel probationem non con-
ſumationis, ut in rerum matrimonialium adnotationi-
bus etiam advertitur, *eod. diſc.9.*

DISCURSUS XXVIII.

Ad eandem Seſſionem 24. de Reformat. matrim. cap. 6.

SVMMARIVM.

1 *De materia raptus, & de prohibito matrimonio cum raptore.*
2 *Vbi receptum non eſt Concilium, proceditur cum diſpoſitione juris communis.*
3 *Quæ diſputationes in Curia deſuper cadant.*
4 *In Statu Eccleſiaſtico iſte caſus non de facili datur, & de ratione.*
5 *Diſtinguuntur plures caſus.*
6 *Quando dicatur adeſſe raptus de jure civili.*
7 *Quid de jure canonico antiquo decretorum.*
8 *Quod decretum Gratiani non ſit authenticum.*
9 *Quale ſit jus canonicum authenticum.*
10 *Quid diſponat jus canonicum in hac materia.*
11 *Et in quo Concilium Tridentinum jus Canonicum alteret.*
12 *Puellæ ſunt facilis ſeductionis.*
13 *Ceſſat raptus ubi præcedat tractatus matrimonii.*
14 *De ratione.*
15 *Qualis debeat eſſe iſte tractatus.*
16 *De eodem, & quomodo procedendum ſit.*

INter raptorem, & raptam, donec iſta in illius pote- 1
ſtate ſit, matrimonium conſiſtere non poſſe, atque
contractum irritum eſſe, in hoc decreto diſponitur;
Quamvis autem clara, & literalis ſit ejus diſpoſitio,
adhuc tamen ea per Scribentes, nimium involuta fuit,
ut recens praxis docuit in diſputatione habita in Rota
ſuper ea matrimonii nullitate, quæ ex iſto capite ex par-
te mulieris, ejuſque parentis intentata fuit *tit. de matr.
diſc. 5.* Non quidem circa theoricam in abſtracto, ut
ſcilicet poſita qualitate raptus, matrimonium cum rap-
tore irritum ſit, cum expreſſa, nimiumque literalis ſit
concilii diſpoſitio, ideoque in illis partibus, in quibus
illud receptum eſt, id remanet extra omnem quæſtio-
nem, ac diſputationem, quæ in claris, & expreſſis non
intrant; Antiquis adhuc vigentibus quæſtionibus, in iis
partibus, in quibus Concilium receptum non ſit, unde
propterea cum canonum diſpoſitione procedatur, ut 2
ſupra ac alibi, occaſione præſumpti, ſeu clandeſtini ma-
trimonii advertitur.

Quæſtiones autem ſunt potius facti, & applicatio-
nis, ſuper verificatione quantitatis raptus veri, qui ſuf-
ficiat ad matrimonii annullationem, ac incurſum alia- 3
rum pœnarum in eodem decreto conciliari inflicta-
rum; An ſcilicet, & quando talis dicatur concurrere
ratio, quæ hunc præſertim effectum annullationis ma-
trimonii producat, & de quo effectu præſertim in Ro-
mana Curia diſputare contingit potius quam de aliis 4
pœnis, de quibus, pro ditionum, ſeu regionum di-
verſis legibus, vel motibus, in partibus agi contingit;
Cum

Cum temporali Eccleſiæ ditione, ob ſatis bene, nimiumque commendabiliter refrenatam ſubditorum potentiam, vel licentiam, ac diligenter, & intrepide adminiſtratam juſtitiam hujuſmodi inconvenientia non de facili audiantur.

In hoc autem, quatuor caſus conſtituendi ſunt; Pri-
5 mò ſcilicet, ubi cum vera, & poſitiva violentia abducatur puella invita è domo patris, vel alterius conjuncti, ſeu educatoris etiam inviti, & contradicentis; Secundò ubi, abſque matrimonii tractu, puella volens abducatur è domo patris, vel educatoris, etiam poſitivè inviti; Tertiò ubi pariter abſque matrimonii tractatu puella volens abducatur à domo patris, vel alterius ignari, vel abſentis, aut dormientis, adeo ut poſitiva non accedat violentia; Et quartò ubi prævio matrimonii tractatu puella volens ſecundo, vel tertio modo abducatur; Iſtaque diſtinctio oportuna, imò neceſſaria videtur pro tollendis æquivocis, *eodem diſc.5.*

In primo caſu, nulla cadit ratio dubitandi, cum in eo omnes concordent; Prout in ſecundo, quoties, non adſit matrimonii præcedens tractatus, verius eſt magiſque receptum, ut raptus adeſſe dicatur; Idque verùm, atque ab hac Sacra Congregatione declaratum, etiamſi de tutore, vel alio educatore agatur, quoniam conſenſus puellarum, quæ nimium de facili ſubjacent deductionibus, non videtur habendus in conſideratione.

In tertio autem caſu aliqua dignoſcitur opinionum diverſitas; Verum probabilius eſt ut etiam raptus adeſſe
6 dicatur ſiquidem attenta juris civilis diſpoſitione, indefinito raptus dicitur illicitus, ac punibilis; quamvis de puella non invita, ſed conſentiente fiat, non ſolum ubi expreſſa, & poſitiva violentia inferatur patri, vel alteri, ſub cujus tutela, ſeu cuſtodia, vel educatione ſit, ſed etiam ubi ſit violentia interpretativa, ſeu præſumpta, quæ, patre, vel tutore, ſeu alio educatore abſente, vel dormiente, ſeu alias occupato, vel ignaro fiat, cum ita ei inferri dicatur injuria, quæ inferri quoque dicitur Reipublicæ ac Principis protectioni, publicæque quieti, adeo ut, jure civili attento neque excuſet præcedens tractatus matrimonii, cum ex illius juris diſpoſitione, abſque patris conſenſu, id, quoque prohibitum ſit.

Opinantur Aliqui, ut idem juris civilis rigor procedat de jure canonico antiquo innixi aliquibus canoni-
7 bus regiſtratis in Decreto Gratiani, atque pro conſueto Legiſtarum abuſu, ut unus alium tranſcribant, nulla habita conſideratione, an bene vel male dicatur, plures cum hac opinione, ſeu traditione pertranſeunt.

Continet autem id æquivocum manifeſtum, quoniam
8 Decretum Gratiani non habet vim legis de per ſe, utpote continens privatam collectionem plurium ſententiarum Sanctorum PP. ſive aliquorum decretorum Conciliorum generalium, vel provincialium, nec non regiſtrationem aliquarum legum civilium, quæ antiquitus ante inventionem, vel communem receptionem, ſeu uſum totius corporis civilis juxta compilationem Juſtiniani, ſparſim circomferebantur per manus aliquorum eruditorum, ſive regiſtrata habebantur in Codice confecto per Gothicos Reges, qui in aliquibus Hiſpaniæ partibus regnabant; Atque eatenus aliqui ex dictis canonibus vim legis habent, quatenus de per ſe, eam auctoritatem ſecumferant, ut ſunt decreta aliquorum Conciliorum, ſive illæ SS. PP. traditiones, quas Eccleſia recepit; Et conſequenter non omne, quod in dicto decreto continetur, tale dici poteſt vel debet ut præſertim contingit in hac parte, quod ſunt eædem leges civiles per Gratianum in iſto volumine regiſtratæ. *Penia. dec.480. n.18. juxta Lugdun. impreſſ. alias 377. num.36. & ſeqq. juxta Venetam, ac etiam habetur dicto diſc.3.*

Jus itaque canonicum authenticum, proprie illud
9 eſt, quod in quinque libris decretalium juxta compilationem Gregorii IX. continetur, & in Sexto Bonifacii VIII. necnon in Clementinis & Extravagantibus poſt eumdem Sextum regiſtratis, ac etiam in legitimis, ac receptis Conciliis generalibus, & in Apoſtolicis Conſtitutionibus, Papali jure pro univerſa Eccleſia editis.

Atque per iſtud jus, quidquid ſit reſpectu aliarum 10
pœnarum, vel effectuum; Quatenus pertinet ad illum matrimonii, de quo agitur, rigor civilis temperatus eſt, ex motivo libertatis matrimonii; Ideoque, non ſolum ubi puella volens, cum expreſſa, vel interpretativa parentum, ſeu educatorum violentia, vel diſſenſu, ſed etiam cum vera violentia illata etiam ipſi puellæ, juxta primum caſum ſupra exemplificatum, adeo ut ſine dubio eſſet raptus verus, ac punibilis, adhuc tamen ſi deinde validus, ac legitimus puellę conſenſus accederet, quamvis adhuc eſſet in poteſtate raptoris, neglecto parentum, vel tutorum, ſeu educatorum diſſenſu, recte matrimonium ſequi poteſt inter raptorem, & raptam, neque patris diſſenſus, ſeu vitioſum initium raptus validitati matrimonii præjudicat.

Quia verò iſta juris canonici benignitas ex laudabili 11
motivo libertatis matrimonii, ejuſdemque juris ſatis lata interpretatio facta per Canoniſtas & Theologos, eamdem libertatem zelantes, raptus licitos, ac frequentes reddebat, multaque producebat inconvenientia nimium Reipublicæ præjudicialia; Hinc proinde, Concilium Tridentinum quemadmodum ut occurreretur ſcandalis, & inconvenientibus, quæ reſultabant ex matrimoniis clandeſtinis, libertatem ex canonum diſ-
poſitione provenientem, reſtrinxit cum nova forma, 12
de qua ſupra, adeo ut contrahentium conſenſus quantumvis liber, perfectus, ac legitimus, abſque dicta forma, non ſufficiat; Ita in ordine ad raptum quoties non verificetur quartus caſus, de quo infra, ſuper formali prævio tractatu matrimonii, juris civilis rigorem reſtituere prudenter voluit, tam circa pœnas, per ipſum adauctas, quàm etiam circa matrimonii prohibitionem, donec rapta in poteſtate raptoris fuerit, quamvis ipſius mutato conſilio, liber ac perfectus conſenſus accedat; Et conſequenter probabilius eſt, ut abductio puellæ, quamvis volentis, invitis, vel etiam ignaris parentibus, vel aliis in quorum poteſtate, vel educatione ſit, raptum ad hunc effectum importet; Potiſſimè quia etiam in ipſiſmet puellis, ob ſexus, ac ætatis imbecillitatem, ſeductionibus de facili ſubjectis, violentia interpretativa quoque ineſſe videtur; Neque propterea recipienda eſt magis benigna, & excuſativa opinio illorum, qui cum antiquorum canonum, vel antiquiorum ſcriptorum ſenſibus procedunt, cum ita iſtud decretum adeo accuratè editum, inane remaneret.

Ubi vero, de quarto caſu agatur, quod ſcilicet ma- 13
trimonii, verus, ac legitimus, & perfectus tractatus præcedat; Et tunc verus eſt, ut Concilium deſuper nullam induxerit prohibitionem, neque innovaverit canonum diſpoſitionem, quàm potius ipſum Concilium, circa matrimonii libertatem ampliare, ſeu latius explicare, & confovere, enixe curavit, Et conſequenter, neglecto parentum, ac aliorum, quamvis expreſſo diſſenſu, mulieris volentis licita eſt abductio, licet cum poſitiva violentia parentibus illata, id ſequatur.

Ex ea nimium probabili ratione, per antiquos Cano- 14
niſtas bene ponderata, quod dicto legitimo tractatu poſito, & concluſo, ita contractum dicitur matrimonium; Et conſequenter exinde reſultat, quod uxor invitis, vel ignaris parentibus, educatoribus, ab eorum domo diſcedit, ut virum ſequatur, ipſeque vir, alienam puellam rapere non dicitur, ſed propriam uxorem ſecum ducere, quodque illa violentia, ſive ſit vera, ſive interpretativa, quæ ſpeciem raptus habeat, adhibeatur, ut ita removeatur injuſtum impedimentum, quod matrimonii libertati per parentes vel alios inferatur.

Hinc propterea, facti potius, & applicationis quàm
juris quæſtio remanet, an ſcilicet, & quando iſte tra- 15

ctatus

ctatus bene concluſus accedere dicatur, adeo ut inter-
dicta ratio per Canoniſtas ponderata, quod ex juris com-
munis diſpoſitione perfectum matrimonium ratum
exinde reſultet, unde propterea, vir uxorem abducere
dicatur, atque uxor virum ſequi.
16 Quamvis etenim hodie poſt introductionem dictæ
formæ conciliaris in faciem Eccleſiæ, coram parocho,
& teſtibus, non detur amplius illud matrimonium ra-
tum, quod prius ex ſolo viri, & mulieris libero, ac per-
fecto conſenſu reſultabat, Attamen illa ſponſalia, quæ
ex eodem conſenſu hodie reſultare dicuntur, eumdem
effectum in hoc propoſito producunt, ut ſcilicet quem-
admodum antiquitus iſto caſu dicebatur, quod uxor
ſequebatur virum, iſteque uxorem abducebat, adhibeo-
do violentias, ut vim vi repelleret, atque injuſta tolle-
ret impedimenta; Sic hodie à pari, quod ſponſa ſe-
queretur ſponſum, iſteque propriam ſponſam abduce-
ret, ut propriæ domi, ſeu io alio loco libertatis ma-
trimonium juxta conciliarem formam ſolemnizari
poſſet.
Et conſequenter totus punctus eſt in facto, an ſcili-
cet, & quando accedere videatur iſte tractatus, ita va-
lidus ac perfectus, quod niſi oporteret ſervare formam
conciliarem, ex tunc adeſſet matrimonium, jam ra-
tum, & perfectum; Atque in hoc conſiſtere videtur ali-
quorum æquivocum, quod, ſcilicet illæ genericæ pol-
licitationes, quæ ſimplicibus puellis, per viros, etiam
ex cauſa libidinis fieri ſolent, de ipſas ducendo in uxo-
res, ad id ſufficiaot, quoniam ita eſſet reddere nun-
quam verificabilem raptum, atque de facili eludere,
nimiumque reddere iſtam adeo prudentem & commen-
dabilem proviſionem, quæ cum adeo accurato ſtudio
in generali Concilio facta fuit, ut latius in hujus ma-
trimonialis materiæ adnotationibus advertitur, *dicto diſ-
curſu quinto, de matrimonio.*

DISCURSUS XXIX.

Ad Seſſionem 24. de Reformat. matrim.
cap. 7. & 8.

SVMMARIVM.

1 SUper hoc Decreto prohibente ne vagantes matri-
monio conjungantur, non adhibitis prius diligen-
tiis, atque non habita Ordinarii licentia, pinguius
providit Sacra Congregatio univerſalis Inquiſitionis,
cum decretis generalibus, ac formulario, quomodo
proceſſus ſuper ſtatu libero fieri debeat; Nulluſque, vel
nimium rarus eſt caſus, ut in foro de hoc agatur; Iſto-
2 rum vero, qui certum non habent proprium parochum,
Ordinarius eſſe videtur parochus, ut ſatisfiat formæ
conciliari, *ita firmant omnes adeo frequenter de hac ma-
trimoniali materia agentes.*
Super concubinariis providetur etiam, ſed praxis in
foro judiciario hodie, præſertim in Italia, nimium ra-
ra eſt, cum apud parochos & Ordinarios circa dene-
gationem ſacramentorum, de hoc agi ſoleat.
3 Solumque audiri ſolent forenſes quæſtiones cum
clericis proviſis de beneficiis Eccleſiaſticis, quorum pri-
vatio ex iſto capite prætendatur juxta poſterius decre-
tum, quod pariter eſt nimium rarum, ut ad praxim de-
ducatur, atque de hoc agitur quoad clericos *ſeſſ. 25.
cap. 14. tit. de benefic. diſc. 75.*

DISCURSUS XXX.

Ad ſeſſionem 24. de Reformat. cap. 2.

SVMMARIVM.

1 *De duplici Synodo provinciali & diœceſana.*
2 *De diſſenſionibus inter metropolitanos, & ſuffraganeos ob facilitatem admittendi appellationem.*
3 *In concernentibus immunitatem Eccleſiaſticam, & novas fundationes conventuum, metropolitanus ſe non ingerit.*
4 *De ratione coarctationis poteſtatis Metropolitanorum in Italia.*
5 *De prohibitione convocationis Concilii provincialis in conſulta Sac. Congregationis.*
6 & 7. *Quare iſtud Decretum non practicetur, in Synodo annali.*
8 *De deputatione examinatorum ſynodalium extra Synodum.*
9 *Conſtitutiones ſynodales in Italia debent approbari à Sacr. Congregatione.*
10 *An omnes clerici diœceſis convocentur ad Synodum.*
11 *Quinam exempti teneantur accedere ad Synodum.*
12 *Et an illi Nullius.*
13 *De conſenſu Capit. in celebratione Synodus.*
14 *De efficacia Conſtitutionum Synodalium.*
15 *Non ceſſant iſta Conſtitutiones per mortem, vel ceſſionem Epiſcopi.*

DUplicis Synodus celebratio in hoc decreto præ- 1
cipitur; Provincialis ſcilicet per Metropolitanum,
cum Suffraganeis ſingulo quoque triennio; Et diœceſa-
næ per quemlibet reſpective Epiſcopum ſingulis annis,
Prima verò ſpecies, præſertim in Italia, nimium rara
eſt, adeo ut in hac parte, præſens decretum pene ab aula
receſſiſſe videatur.
Experta verò Sacra Congregatio inconvenientia, quæ 2
deſuper oriri ſolebant, ob diſſenſiooem pene continuas,
inter Metropolitanos, & ſuffraganeos, ſuper facilita-
te admittendi etiam frivolas appellationes, & conce-
dendi inhibitiones, adeo ut pene omnium cauſarum
curſus impediretur, multas proviſiones fecit ſuper me-
tropoliticæ poteſtatis reſtrictione, & quando appella-
tiones admitti, atque inhibitiones concedi debeant, 3
necne, ut alibi advertitur. *Decreta antiqua ſub Cle-
men. VIII. regiſtrantur apud Quarant, in ſumma Bul-
lar. verbo Archiepiſcopi auctoritas, & alia recentiora ſub
Vrbano VIII. apud Barboſ. in annot. ad ſeſſ. 13. de re-
format. cap.* 1. Prout etiam eadem metropolitica poteſtas
in pleriſque caſibus reſtricta fuit, præſertim in iis, quæ 4
concernunt Eccleſiaſticam immunitatem *Miſcellan.
Eccl. diſc. 1. & 2.* Vel ubi agatur de novis fundationi-
bus Conventuum *tit. de Regular. diſc. 1. & 29.* cum ſi-
milibus, quoniam ob facilem recurſum ad iſtam Sa-
cram Congregationem ſeu ad alteram Epiſcoporum,
aut ad alia Romanæ Curiæ Tribunalia, ita partibus in-
tra montes exiſtentibus conſulium remanet; Atque id
minus inconveniens eſt, quam effrænatam antiquam li-
centiam concedere Metropolitanis, quorum frequen-
tia, nimiaque vicinitas, majora inconvenientia produ-
cere ſolebat, ut omnes cauſæ præſertim criminales vix
initiatæ ab ordinariis avocatæ remanerent, unde prop-
terea Ordinariorum majeſtas viluerat, *dicto diſc. 1. Miſ-
cellan. Eccl.*
Quare, ex eiſdem, aliiſque rationibus, prohibita quo- 5
que fuit convocatio Synodus provincialis, ioconſulta
hac Sacra Congregatione, quæ aliquando, ſed raro
Suffraganeorum informationibus, prius auditis, omni-
buſque diligenter penſatis id demandare ſolet.
Quo vero ad Synodum diœceſanam pariter uſus pa-
rum recepit hujus decreti obſervantiam circa tempus,
ut ſcilicet ſingulis annis celebrari deberet, cum iſta fre-
quentia, nedum Epiſcoporum, ſed etiam ſubditorum, 6
ſuperfluam iocommoditatem aliaq; inconvenientia po-
tius producere videatur; Ideoque rara pariter eſt pra-
xis, ut ſcilicet Epiſcopus. pene unica ſynodo, toto tem-
pore præſulatus contentus eſſe ſoleat, atque plures om-
nino abſtineant, demandando, obſervantiam Conſti-
tutionum Synodalium prædeceſſorum,
Potiſſime verò in illis diœceſibus, in quibus; Vel
quia

quia non adſit parochiarum diſtinctio, unde propterea
unica generalis parochia ſit in Cathedrali, uniuſque
parochus ſit Epiſcopus *tit. de decim. diſc. 1. & ſeqq.* Vel
quia ob annexionem parochiarum, Capitulis, vel Di-
gnitatibus, non ſubſit neceſſitas deputandi examinato-
res ſynodales in numero oportuno, pro concurſu in pa-
rochialibus habendo, *tit. de paroch. diſc. 37.*

Quando autem iſta neceſſitas adſit, tunc oportet con-
vocare Synodum, quoniam licet ubi examinatores jam
deputati defecerint, poteſtas ſubrogandi alios in locum
deficientium cum ſolo conſenſu Capituli, Epiſcopo
8 competat; Attamen iſta facultas reſtricta fuit infra an-
num, quo elapſo, Rota firmare conſuevit quod Epiſ-
copo imputandum eſt, cur ad hujus decreti præſcrip-
ptum, Synodum non celebraverit, *eod. diſc. 37. ubi
concordantes, & de juriſdict. diſc. 56.*

Et quoniam id pariter cum diœceſanis, præſertim
9 verò cum exemptis, jurgia parere ſolet; Hinc proinde
à Sacra Congregatione in Italia injunctum eſt Epiſco-
pis, ut jam editas Synodales Conſtitutiones eidem exa-
minandas, & confirmandas tranſmittere debeant, iſta-
que eſt praxis.

Super convocatione autem, ſive interventu in Syno-
do, controverſiæ oriri ſolent, cum Capitulis, & cleris
oppidorum, aliorumque locorum diœceſis, an ſcilicet
10 omnes presbyteri, & clerici ad Synodum convocari
poſſint, ut ab aliquibus Epiſcopis (& utinam, non ad
induſtriam, & occaſione mulctarum, & pœnarum,
ſive extorſionum & contributionum) fieri conſuevit;
Ideoque proviſum eſt, ut ſufficiat interventus deputa-
torum cleri cujuſlibet loci, & parochorum, ſeu vica-
riorum, aut illorum, quibus alias exercitium curæ
animarum, & adminiſtrationis ſacramentorum in-
cumberet; Licet enim Capituli Cathedralis interven-
tus requiratur. Attamen id incommodum non præ-
bet, ex quo in eadem Cathedrali Synodus celebranda
eſt.

11 Majores autem, ac frequentiores eſſe ſolent contro-
verſiæ, cum exemptis, præſertim regularibus, an ipſi,
eorumque Prælati in Synodo intervenire debeant; Re-
ceptaque diſtinctio eſt (ut in regularium adnotationi-
bus advertitur) ut illi intervenire debeant, atque cogi
valeant, qui curam animarum, habeant & adminiſtra-
tionem ſacramentorum exerceant cum in hac parte ſub-
diti ſint, atque à primo paſtore qualis eſt Epiſcopus,
inſtruendi ſint quomodo in ſibi commiſſarum ovium
cura, & regimine ſe gerere debeant quod etiam proce-
dit in aliis ſæcularibus exemptis, ſuum inferiorem Præ-
latum habentibus cum ordinaria quaſi Epiſcopali juriſ-
dictione; Potiſſime ubi de illis agatur, qui hanc ju-
riſdictionem habent in locis intra diœceſis fines exi-
ſtentibus *tit. de juriſdict. diſc. 37. & 38. & de Regular.
diſc. 1.*

12 Majores enim difficultates cadere ſolent cum illis in-
ferioribus Prælatis, qui ſint *Nullius* per veritatem, cum
territorio ſcilicet verè, ac materialiter ſeparato, unde
propterea adjacenti Epiſcopi Diœceſani, vel Ordina-
rii terminus non congruat, an ſcilicet illi, penes quos
exercitium curæ animarum, & adminiſtrationis ſacra-
mentorum reſidet, ad Synodum accedere teneantur, ac
ſucceſſivè ad Synodalium Conſtitutionum obſervantiam
obligentur, cum iſta connexa ſint, atque vis non con-
ſiſtat in eo acceſſu, vel interventu materiali, ſed in iſto
effectu obſervantiæ; Et tunc diſtinctio eſt, an ille In-
ferior Prælatus cum ordinaria quaſi epiſcopali juriſdi-
ctione, habeat necne ex privilegio, vel conſuetudine
hanc facultatem celebrandi Synodum talemque facul-
tatem vel exercitium deducere ſoleat, ſpectato effectu;
Si quidem ubi propriæ Conſtitutiones Synodales cele-
brentur, ac habeantur, illæ ſufficiunt; Sin minus illas
Epiſcopi vicinioris recipere, ac obſervare oportet, ne
abſque hujuſmodi legibus in loco vivatur, quibus me-
diantibus provideatur iis, in quibus per Canones, vel
Concilia ſeu Apoſtolicas Conſtitutiones aut decreta Sac.
Congregationis proviſum non ſit, *locis proxime cita-
tis, & in Miſcellan. Eccl. diſc. 1.*

Cum Capitulo Cathedralis controverſiæ haberi ſo- 13
lent, an ejus conſenſus in convocatione Synodus requi-
ratur, ſeu quale votum habeat, ut pro caſus contingen-
tia in meis juriſdictionalibus notis advertitur, *dicto diſc.
de juriſd.*

In foro autem contentioſo, de Synodalium Conſti- 14
tutionum validitate, ac efficacia, quandoque diſputari
ſolet, an ſcilicet illæ obligent, ac attendendæ ſint in iis,
quæ ſint contra jus; Præſertim verò ubi occaſione in-
ducendi proceſſum exequutivum, ſeu denegandi appel-
lationem, in iis caſibus, in quibus aliàs de jure compe-
teret; Atque regula eſt negativa, quoties legitima con-
ſuetudo aliter non ſuadeat *ſub tit. de judic. in mat. ap-
pellat.*

Cumque hujuſmodi leges ab univerſa diœceſi fieri
dicantur; Hinc proinde per Epiſcopi ceſſum, vel de-
ceſſum non ceſſant, ut ſequitur in edictis, & banni-
mentis, aliiſque proviſionibus.

DISCURSUS XXXI.

Ad Seſſionem 24. de Reformat. cap. 16.

SUMMARIUM.

1 *De ratione ob quam etiam de jure communi, Sede vacante juriſdictio Epiſcopalis eſt Epiſcopi.*

2 *De juriſdictione actuali quam habet Capitulum etiam ſede plena, & in ſpecie de ſimultanea.*

3 *Speciale eſt, ut membra ſine capite conſtituant corpus operativum.*

4 *Ius Capituli reſidere poteſt in paucis Canonicis etiam uno, aliis impeditis.*

5 *Preſcribitur forma deputandi Vicarium, & Oeconomum Sede vacante.*

6 *Deputatio Oeconomi ad quem hodie pertinere ſoleat.*

7 *Quando audiantur quæſtiones ſuper adminiſtratione Oeconomica Capituli.*

8 *De conſuetudine, quod Capitulum percipiat fructus Eccleſiæ Sede vacante.*

9 *Infra octo dies, antequam fiat electio Vicarii Capitularis, ad quem ſpectet juriſdictio, & de Dignitate Archidiaconi, & Archipreſbyteri.*

10 *Vicarius debet eſſe Doctor ſaltem in jure Canonico alias deputatio eſt nulla, ſecus autem ſi in Capitulo non adſint Doctores.*

11 *Qui veniant nomine Doctorum ad hunc effectum.*

12 *Et quid de licentiatis, quales ſint illi, de quibus Concilium loquitur.*

13 *An Doctoratus in Theologia, vel aliis ſcientiis ſufficiat.*

14 *Epiſcopo ſolet demandari, ut teneat Vicarium generalem Doctorem.*

15 *An Doctoratus in ſolo jure civili ad id ſufficiat.*

16 *Quare in Italia non ſit in uſu doctoratus in uno tantum jure.*

17 *Quando eligitur non Doctor, qualis effectus exinde reſultet, & de reſolutione Sac. Congregationis Concilii.*

18 *De eodem, & quæ proviſiones deſuper adhibeantur per Sacram Congregationem, & an exinde prætendi valeat nullitas actorum.*

19 *De conſuetudine Hiſpaniæ eligendi non Doctorum.*

20 *Poteſt eligi aliquis extra gremium Capituli, imo quod expediat.*

21 *Vicarius Capitularis ſubjacet ſindicatui coram Epiſcopo ſucceſſore, non autem Vicarius generalis.*

22 *De modo votandi, & qui habeat votum in Capitulo.*

23 *De quæſtionibus ſuper defectu electionis.*

24 *An*

24 *An fieri debeat per vota ſecreta.*
25 *An fieri poſſit deputatio ad tempus, vel cum certis reſtrictionibus.*
26 *De devolutione ad metropolitanum, ſi electio non fiat vel malè.*
27 *An in hac materia detur appellatio ſuſpenſiva.*
28 *Vicar. gener. in choro, & functionibus habeat præcedentiam ſupra omnes Canic. & Dignitates.*
29 *Quid de Vicario Capitulari.*
30 *Non concedit Vicarius Capitularis dimiſſorias ad ordines infra annum.*
31 *Concedere tamen poteſt literas teſtimoniales ſuper requiſitis.*
32 *Sede vacante non ſolet dari facultas promovendi ad primam tonſuram, & diſpenſatio ſuper interſtitiis directa viciniori concedatur clericis tantum.*
33 *Quandoque Sacr. Congregatio communicat Vicario Capitulari facultatem, de qua num. 30.*
34 *Quod deberet iſta facultas tolli pro toto tempore vacationis.*
35 *Concedit inſtitutionem beneficiorum de jurepatronatus, ſed ſe non ingerit in collatione, ſed facit concurſum in parochialibus.*
36 *Diſpenſationes materiales non dirigũtur Vicario Capitulari.*
37 *An jurisdictio ex delegatione Apoſtolica conceſſa Epiſcopo competat Vicario Capitulari.*
38 *Quod dicitur de Sede Vacante, procedit etiam Sede plena Epiſc. abſente, vel impedito.*
39 *Idem quod in Epiſcopo, & Capitulo Cathedralis, procedit in Prælato, & Capitulo Nullius vel exempto.*
40 *Capitula Collegiatarum ſubditarum non habent hanc juriſdictionem.*
41 *Quod ubi agatur de pluribus Cathedralibus æque principaliter unitis.*
42 *Sed quid ſi Capitulum Cathedralis actualiter non adſit.*
43 *De caſu quo adſint plura Capitula, & plures Eccleſiæ matrimoniales ejuſdem Eccleſiæ Cathedralis formalis.*

1 CUm ſede Epiſcopali vacante, de jure Epiſcopalis juriſdictio atque Eccleſiæ adminiſtratio, devolvatur ad Capitulum; Non quidem ex aliquo privilegio, vel ſpeciali delegatione, ſed ex ratione juris non decreſcendi, eo quia Eccleſia Cathedralis efformatur conjunctam ab Epiſcopo, & Capitulo, ab illo ſcilicet tanquam capite, ab iſto autem tanquam reliquo corpore, Eccleſiaſtica juriſdictione penes totum corpus habitualiter reſidente, exercitio autem in pleriſque competente capiti *ſub tit. de juriſdict. diſc. 2. ſub tit. de praeminent. diſc. 19. & 22. & in Miſcellan. Eccl. diſc. 2. & ſæpius.*

2 In aliquibus tamen actibus, eidem Epiſcopo cum reliquo corpore, hoc exercitium competit, pro Eccleſiarum diverſa conſuetudine, ut præſertim contingit in proviſione canonicatuum aliorumque beneficiorum ejuſdem Eccleſiæ quod de jure eſt ad Epiſc. & Capituli ſimultaneam, & coæqualem poteſtatem; In praxi autem diverſum, eſt exercitium; Quod alicubi hæc juris diſpoſitio viget; Alicubi vero exercitium totum eſt penes Epiſcopum privativè ad Epiſcopum, ſive iſto unius capitularis figuram agente, *tit. de benef. diſc. 1. & 30.*

3 Et conſequenter, defecto capite, jure conſolidationis, vel ex jure non decreſcendi, univerſa juriſdictio, ſeu totum jus cathedraticum, tam in habitu, quam in exercitio, remanet penes Capitulum, tanquam reliquum corpus politicum, ſeu intellectuale, quod in hoc differt à corpore naturali, ſeu materiali, ut etiam ſine capite vivat, omneſque faciat operationes quod in corpore naturali non datur.

Quin imò (quod magis eſt) ubi etiam omnia membra putreſcant, ſeu pro defectis, ac putridis habenda ſint, etiam aliqua modica membra valida, quamvis eſſent duo, imò etiam unum, apta ſunt operari, totumque corpus repræſentare, quia nempe vacatis de facto pro majori parte canonicatibus, vel exiſtentibus de jure Canonicis, impeditis, ſeu habitis pro non extantibus, puta per cenſuras, vel alia impedimenta, tunc totum Capitulum conſolidatur in non impeditis, etiam in paucis, quin imò etiam in uno non impedito; Quoties tamen impedimentum reſpiciat perſonas atque inficiat ſingulos, non autem ubi inficiat ipſum corpus politicum, ſeu intellectuale, quamvis aliqui capitulares ſingulari jure eximantur à cenſuris aliiſque impedimentis, ut latius in rerum beneficialium adnotationibus advertimus, *eod. tit. de benef. diſc. 23.* 4

Quia vero ea ratio, ut id, quod commune eſt negatur ſive factionariæ diviſiones hujuſmodi communitativis corporibus connaturales, malam Eccleſiæ ac juſtitiæ adminiſtrationem producebant; Hinc proinde in hoc decreto conciliari, nimium prudenter Capitulo neceſſitas injuncta eſt, ut infra octo dierum ſpatium (à die certæ notitiæ vacationis computandum;) Vicarium pro adminiſtratione juſtitiæ, ac exercitio juriſdictionis, & Oeconomum pro adminiſtratione bonorum Menſæ Epiſcopalis deputare teneatur, ſin minus, hac deputatione nullatenus, vel nulliter facta, jus illam faciendi devolvatur ad Metropolitanum, quatenus in aliqua Eccleſia ſuffraganea, vacationis caſus contingat; Eo autem contingente in ipſa Metropolitana, ad antiquiorem Epiſcopum ſuffraganeum; ſi verò id ſequatur in Eccleſia exempta, ad Epiſcopum viciniorem, *de his ſub tit. de Canon. & Capit. diſc. 24. cum ſeqq. & de juriſd. diſc. 54.* 5

Deputationis autem Oeconomi nimium rara eſt praxis, ſaltem ſpectato effectu, in Italia; Sive quia, ubi etiam fiat, nimium brevis eſt perſonæ deputatæ adminiſtratio, quoniam in illis partibus in quibus Cameræ Apoſtolicæ Collectores adſunt, (unde propterea ex Apoſtolicis Conſtitutionibus fructus pro tempore vacationis ipſi Cameræ applicantur) per Collectorem fieri ſolet deputatio; Ubi verò, vel ex conſuetudine, vel ratione Regiæ nominationis, vel Regii patronatus, Collector Apoſtolicus ſe non ingerit, neque iſte œconomus, ſed alter ab ipſo Rege ſeu ejus officialibus ad Apoſtolicarum conceſſionum præſcriptum, adminiſtrat, adeo ut iſtud jus Capituli exercibile remaneat pro illis proviſionibus, quæ neceſſariæ ſunt donec certioretur ille, ad quem pertinet, de caſu vacationis Eccleſiæ, alterо mortis, aut alterius impedimenti perſonæ deputatæ. 6

Hinc proinde ſequitur, quod in iſta Sacr. Congregatione, vel in altera Epiſcoporum, nullæ audiuntur quæſtiones ſuper deputatione, vel adminiſtratione Oeconomi; Bene tamen audiuntur frequentes ſuper altera deputatione Vicarii; Solumque in Rota aliquando in Eccleſiis ultra montes, audiri ſolent iſtæ quæſtiones adminiſtrationis œconomicæ, ex eo præſertim, quod in aliquibus Eccleſiis mos inoleverit, quod Capitulum ſede vacante ſibi ipſi, atque ad Capitularium commodum Eccleſiæ ſeu menſæ Epiſcopalis fructus, ac proventus applicaret, quod fieri non poſſe regula eſt, limitando ex Apoſtolico indulto, explicito vel ex illo implicito, quod in vim immemorabilis conſuetudinis bene probatæ allegari poteſt. 7

Omnes itaque (& quidem frequentes) ſunt quæſtiones ſuper deputatione Vicarii ejuſque forma bene ſervata, ſive ſuper iis, quæ Epiſcopalis juriſdictionis exercitium reſpectivè concernunt.

In primis etenim, in eo octo dierum ſpatio, quod conceditur ad Vicarii deputationem, frequentius antiquiori tempore oriebatur controverſiæ, quæ in Italia jam ſopitæ ſunt, (ut in aliquibus tamen Hiſpaniarum Eccleſiis, adhuc vigere) inter Capitulum, & primam

D gnitatem,

Dignitatem, ſuper dictæ juriſdictionis exercitio, quod à prima Dignitate prætendi ſolebat, ubi præſertim (pro Italiæ frequentiori uſu) ſit Archidiaconus, qui antiquorum Canonum auctoritati inniti ſolet, ex quorum diſpoſitione, Vicarius natus in temporalibus eſſet, *tit. de praeminent. diſc.* 10.

Verius autem, Capitulo regula aſſiſtit, quoniam hæc antiqua Archidiaconi, ac etiam Archipresbyteri, nativa vicarialis poteſtas, Archidiaconi ſcilicet in temporalibus, archipresbyteri in ſpiritualibus, hodie de conſuetudine ab aula receſſit, atque moderni Archidiaconi & Archipresbyteri ſunt potius abuſivi, & in ſola nuncupatione; Niſi circa hoc breve exercitium, legitima conſuetudo aſſiſteret, non in ratione Archidiaconalis dignitatis, ſed potius in ratione primæ Dignitatis, quæ
10 nomine Capituli individuos actus explicet, ut in Eccleſiaſticis, ac divinis functionibus Epiſcopo abſente vel impedito, vel ſede vacante contingit, quoniam ad primam Dignitatem pertinent, non autem ad Vicarium vel alium à Capitulo deputatum, niſi legitima conſuetudo immemorabilis aliter ſtatueret, *tit. de praem. diſc. 19. cum ſeqq.*

11 Deputandus autem eſt vicarius, qui ad minus in jure canonico Doctor ſit, ſeu licentiatus, ſin minus (quoties in Capitulo ita graduati exiſtant in aliquo competenti numero, intra quem electionis libertas congrue exercibilis, remaneat) deputatio invalida pluries per S. Congregationem declarata eſt; Secus autem ſi in Capitulo graduati non adſint in dicto numero, intra quem dicta libertas cadat, quamvis in Civitate, vel diœceſi graduati idonei exiſtant, quoniam poteſt quidem Capitulum aliquem ex eis deputare, ſed non tenetur, ideoque unum de Capitulo quamvis non Doctorem tali caſu licite deputare poteſt.

12 Doctorum autem nomine, veniunt illi qui in aliqua publica Univerſitate, vel Collegio ſolemniter iſto gradu decorati ſint, non autem illi, qui ex aliquorum particulari privilegio, Doctores creati fuerint, cum iſti ad hunc alioſque effectus à Sacro Concilio, vel ab Apoſtolicis Conſtitutionibus conſideratos, pro Doctoribus habendi non ſint.

Prout licentiatorum nomine, veniunt ſolum illi, qui pariter à publica Univerſitate, vel Collegio, juxta re-
13 gionum mores ac ſtylos licentiatura tanquam gradu ſolemniter decorati ſint, ut præſertim in Hiſpania, ubi licentiatura illam habet imaginem, vel ſpeciem, quam habet doctoratus in Italia, in qua iſte licentiatorum uſus non habetur, cum ibi doctoratus non niſi provectis, cum magna ſolemnitate conferri ſoleat; Ideoque licet in Italia illi, qui aliquo tempore ſtudiis in aliqua Univerſitate vacaverint, atque ordinario curſu expleto, ab aliquo magiſtro licentiam reportent, vulgo licentiati de facto nuncupati ſoleant, vere tamen tales non ſunt, neque iſtud decretum eos complectitur.

14 Doctoratus autem in aliis ſcientiis, etiam in Sacra Theologia, in hoc propoſito non habetur in conſideratione, cum ille requiratur in utroque jure, vel ſaltim in Canonico, ſpectato fine, ſeu effectu, quod cum Vicarius deputetur ad juſtitiam adminiſtrandam, atque ad decidendas cauſas tam civiles, quam criminales, & mixtas, idcirco debet eſſe verſatus in ea facultate, quæ ad id neceſſaria eſt; Unde propterea (ut alibi advertitur) per S. Congregationem Epiſcoporum, quando recurſus habentur, demandari ſolet Epiſcopo, ut teneat Vicarium generalem Doctorem, & non diœceſanum; Et tamen nullibi cautum eſt, ut Vicarius debeat eſſe Doctor, neque quod Epiſcopus de neceſſitate teneatur deputare Vicarium, quem poteſt non habere, multo magis, dum Concilium, agendo de Capitulo utrumque præcipit.

In facti autem contingentia diſputavi in Tribunali
15 A. C. in una Majoricenſi; Cum electus fuiſſet in Vicarium quidam Canonicus, qui erat Doctor in ſolo jure civili, an iſte doctoratus in jure civili tantum ſufficeret ad ſatisfaciendum huic decreto, adhibitiſque diligentiis, per ſcribentes hinc inde, inventa non fuit declaratio vel doctrina, quæ ad iſtos terminos ſpeciales deſcenderet, cum omnes declarationes, & conſequenter earum Collectores ſeu relatores agant de doctoratu in genere, & deputatione non Doctoris, quando in Capitulo adſint Doctores.

Ratio autem, ob quam iſte caſus non contigit diſpu-
tandus, ea mihi videbatur, quod in Italia, ob adeo ma- 16
gnam facilitatem conferendi iſtum gradum, in utroque jure (quamvis pro frequentiori contingentia, in quo neutro aliqua peritia habeatur,) non practicatur hæc diſtinctio.

Dicebam itaque ſcribens pro electo, quod cum decretum conciliare, præcisè, ac taxative non ſe reſtringat ad doctoratum in Decretis, ſed adhibeat dictionem *ſaltim*, ita excludere non videbatur iſtam aliam ſpeciem doctoratus, qui cauſarum determinationi magis congruus eſt, ex vulgari dicterio quod Legiſta ſine Canonibus imperfectus Judex eſt parumque valet, ſed Canoniſta ſine legibus nihil valet *Rom. ſingula.* 660. *Men. de arb. caſu* 420. Ideoque magis opportuna eſt peritia in legibus, quam in canonibus.

Verum, reflectendo ad veritatem (Patribus pro ſtylo inſinuatam,) nimium dubitabam, quoniam dictio *ſaltim*, præſeferre videtur, quod Concilium utrumque doctoratum in effectu exigere voluerit; Cum etenim illud in magna parte ex Italis Cardinalibus, Epiſcopis & Prælatis conſtaret, ita ſecundum Italiæ mores, ſenſiſſe viſum eſt, quodque ad minus deſideratus fuerit Doctoratus, in Decretis tanquam præſuppoſitus neceſſarius, myſterioſè forſan non facta mentione doctoratus in legibus, eo quia plures Canoniſtæ, & Morales, in ſenſu antiquorum Canonum, illicitum reputant in clericis ſtudium legum civilium ſine licentia Papæ, vel ſaltim Epiſcopi, unde propterea prudenter gradu, ac peritia in eis, ſub ſilentio relicta fuerunt, ne canonizaretur id, quod reputatur prohibitum; Verum quia caſus erat novus, nunquam adhuc in ſpecie deciſus, idcirco Judex remiſit oppoſitores ad S. Congregationem Concilii, quæ (me tamen non ſcribente) inhærendo antiquis declarationibus, ut doctoratus in Theologia, vel in aliis ſcientiis ad hunc effectum non ſufficiat in con-
curſu Doctorum in decretis, reſcripſit hunc doctoratum 17
non ſufficere, atque ita etiam implicitè reſpondit oppoſitorem, qui erat Doctor in jure canonico, atque à minori parte fuerat electus, cenſeri Vicarium legitime electum, ita tamen, ut id non influeret ad nullitatem geſtorum per electum, minuſque ut iſte teneretur ad emolumentorum reſtitutionem, dum controverſia non habebat tractum ſucceſſivum, ex quo jam Eccleſia proviſa erat de Epiſcopo.

Eodem tamen veritatis ſenſu retento, dicebam quod prima pars reſolutionis in genere, ſive in abſtracto videbatur probabilis, quod ſcilicet, ubi habeantur in Capitulo Doctores in utroque jure, vel ſaltim in canonico, digni, & idonei, atque in tali numero, quod recte remaneat exercibilis electionis libertas, non debeat eligi non Doctor, quamvis iſte ſit graduatus in Theologia, vel in alia facultate, quæ à munere reputetur extranea, ut in clericis, & officiis Eccleſiaſticis reputatur illa legum civilium tantum, niſi quatenus deſerviant profeſſori Canonum pro eorum meliori intelligentia, & praxi.

Non placebat autem altera pars reſolutionis in concreto, quod ſcilicet exinde reſultaret, ut electio
facta per majorem partem, ita irrita remaneret, quod 18
propterea concluſa remanere deberet alia electio facta per minorem partem; Siquidem iſta concluſio circa præponderantiam dignæ electionis factæ per minorem partem, procedit, quando electio facta per majorem partem eſſet de ſcienter indigno, cum tunc interpretatio alibi inſinuata *titul. de Canonicatibus & Capitulis diſc.* 27. *& tit. de jurepat. diſc.* 61. *& alibi* ut eligentes

ſcientet indignum, pro ea vice privati ſint jure eligendi, quod propterea totum conſulidetur in paucioribus, à quibus Capitulum conſtituatur; Secus autem ubi id excuſabiliter ſequatur, cum iſta ſit ſpecies pœnæ, ac injuriæ, quæ dari non debet ſine culpa redolente delictum.

Id autem in dicto caſu dici non poterat, quoniam in Hiſpania conſtans opinio eſt, ut ex conſuetudine repoſitum ſit in libertate Capituli eligere Canonicum vel alium ſibi viſum, etiam non doctorem, iſtaque conſuetudo ſupponebatur etiam inconcuſſa, & certa in iſta Eccleſia; Unde propterea quidquid ſit, an ea in futurum tolerenda eſſet necne, quod adhuc pro mea notitia formiter in Hiſpania deciſum non fuit; Attamen negari non poteſt, ut ea excuſet ad effectum prædictum, ex regula, quod etiam mala conſuetudo excuſat à culpa & delicto.

19 Et clarius quia etiam ſi eſſemus in Italia ſeu quod alias dicta conſuetudo non adeſſet, adhuc tamen caſus erat juſte excuſabilis, ſtante gradu in jure civili, ob novitatem caſus adhuc non deciſi ut ſupra, ideoque, non debent tam eligentes, quam electus, ita gravi injuria affici ſine cauſa.

Præterea erroneum, pro meo judicio videtur, quando hujuſmodi caſus contingunt, procedere generaliter cum antiquis decretis, vel declarationibus, non reflectendo ad particularium caſuum individuas circunſtantias, quoniam in primis videndum eſt qualis ſit numerus doctorum exiſtentium in Capitulo ad effectum inſpiciendi, an in eis rectè verificetur libertas electionis, quæ omnino neceſſaria eſt, atque eſſentialis.

Et ulterius, ac magis videndum eſt de hujuſmodi doctorum qualitatibus, quoniam poſſunt eſſe doctorati, ſed non doctores, ut frequens praxis docet; Sive poſſunt eſſe juvenes inexperti, vel male morigerati, aut diffamati, vel imprudentes, aut alias non habiles ad illud munus, quod ſpectato effectu eſt Epiſcopale, potiſſime in metropoliticis Civitatibus, atque in faciem ſupremorum Magiſtratuum, & Tribunalium, ut in præſenti caſu

Ideoque recte congruere videntur à fortiori ea quæ habentur in materia concurſus, qui ad formam S. C. T. habendus eſt in proviſione Eccleſiarum parochialium; Quod ſcilicet quamvis Epiſcopus teneatur de neceſſitate præeligere digniorem, atque alias ab ejus irrationabili judicio appellari valeat, cum iſta dignoſcatur differentia inter beneficia curata, & ſimplicia, ut in ſua ſede advertitur; Attamen non ſemper gradus, ætas, doctrina, nobilitas, & aliæ qualitates hujuſmodi majorem cauſant dignitatem, quoniam attenduntur mores, prudentia & bona opinio apud populum ex quibus, quoties adeſt ſufficiens literatura, minus nobilis, minuſque literatus, vel non graduatus, vel junior præeligi mereatur *ſub tit. de paroch. diſc. 6. & 37. & infra in his annotationibus diſc. ſeq.*

Et per conſequens non eſt materia, quæ recipiat certam, ac generalem regulam cuicumque caſui applicabilem, ſed pro ſingulorum caſuum circunſtantiis eſt decidenda.

Hinc proinde Sacra Congregatio Epiſcoporum, quæ frequentius hujuſmodi negotia pertractare ſolet, quando adverſus electionem non doctoris, ſpretis doctoribus recurſus habetur, non procedit ex abrupto ad annullationem; ſed ſcribit pro informatione, atque partes audit; Et quatenus comperiat non bene proceſſum fuiſſe, quodque non potuerint ſperni doctores, ut ſupra digni, & idonei mandat denuo procedi ad electionem, vel ipſa deputat Vicarium Apoſtolicum; Ac propterea in iſto caſu conſului, quod Capitulum peteret denuo audiri, idque pendet.

Quamvis autem Sacra Congregatio laudet, ut exi-
20 ſtentibus graduatis, vel alias idoneis de Capitulo, vel de gremio Eccleſiæ Cathedralis, in uno iſtorum deputatio cadere ſoleat; Si tamen eligatur doctor idoneus extra gremium, non exinde actus remanet invalidus; Quin imò id inſinuat ipſummet Concilium, dum primo loco agit de confirmatione Vicarii Generalis Epiſcopi defuncti qui in magnis diœceſibus pro frequentiori contingentia ſupponendus eſt exterus; Et quidem id potius commendabile videtur; ut ego pluries ſum expertus; Tum quia ita conciliantur factionariæ diviſiones aſſumendo tertium, ut neutra canat triumphum; Tum etiam quia libentius recognoſcitur, ac timetur ille ſuperior, qui non ſit de Capitulo, unde propterea ejus præſentia rara ſit, cum potius apud Capitulares vileſcat illa perſona, quæ quotidie in choro, & in ſacriſtia cernitur in habitu Canonicali, ſerviendo in Divinis in ſuo loco, quandoque inferiori; Ac etiam quia ob diſſenſiones, quæ frequenter habentur in currentibus negotiis, & actibus capitularibus, diſplicet quod unus ex eis ſit ſuperior, ex generali axiomate, quod durum eſt ſervire, ac obedire conſervis in ſemetipſos teſtari poſſum, quoniam cum in Capitulo Cathedralis propriæ patriæ plures adeſſent dignitates vel Canonici, qui in retroactis vacationibus Vicarii capitulares fuerunt, ad componendas factionarias diviſiones, ita contractas, Ego pene adoleſcens ex cauſa infirmitatis, à Tribunalium Neapolis praxi ad nativum cœlum ex conſilio medicorum, de proximo regreſſus, de omnium concordi conſenſu, electus fui Vicarius Capitularis, atque in ſpatio unius anni cum dimidio circiter, in quo vacatio duravit longe major quies inter Capitulares habita fuit quam in præcedentibus quamvis longe brevioribus; Atque ex illo exemplo illinc ad breve tempus idem practicatum fuit in Metropolitana Eccleſia Sipontina, eligendo pariter non Capitularem clericum in minoribus, qui nunc eſt Epiſcopus Alexanen. Et pariter (dum eſſem in partibus) Capitulum Metropolitanæ Barenſis, ad tollendas factionarias diviſiones deputavit eumdem exterum non capitularem, qui erat Vicarius Generalis Archiepiſcopi defuncti; Eſt etenim commendabilius ex argumento à poſteriori ſive ab effectu, adeo ut forſan deberet tranſire in præceptum, quoniam ita multis inconvenientibus occurreretur.

Licet enim Concilium ad incutiendum Vicario deputato timorem, eidem injunxerit onus ſindicatus co-
ram Epiſcopo ſucceſſore, cui ex veriori, magiſque 21
praxi recepta opinione, non ſubjacet Vicar. generalis Epiſcopi; Attamen, ut experientia me docuit, iſtud non eſt remedium ſufficiens, quin imo eſt majus pabulum, ac fomentum inconvenientium; Tum quia factionariæ diviſiones augentur; Tum etiam quia Vicarius Capitularis majores extorſiones facere ſtudet, ut cum muneribus, Epiſcopi gratiam captet. Unde propterea quemadmodum Epiſcopo præſente, atque ut plurimum extero, adhuc ob civicas æmulationes, ac factiones, injungitur neceſſitas habendi Vicarium exterum, multo magis fieri deberet Sede vacante, quoniam ita eligerentur famoſi Doctores ac perſonæ, quæ ex aliis jam peractis muneribus in Regione ſint in magna æſtimatione.

Super ipſis quoque electionibus frequentes quæſtiones contingere ſolent, vel ſuper jure votandi in Ca-
pitulo, ex eo quod in pleriſque Eccleſiis Cathedrali- 22
bus vigeat conſuetudo; ut etiam beneficiati, vel capellani, aut illi ſimplices presbyteri, qui aliquam habent participationem maſſæ capitularis, habeant vocem in Capitulo, quando alia negotia Capitularia pertractantur; An ſcilicet idem in iſto actu dicendum ſit; Atque regula eſt negativa, cum Capitulum conſtituatur à Canonicis tantum, qui in ſacris exiſtentes, vocem habeant in Capitulo, adeout neque de jure, de capitulo dicantur Dignitates, niſi alias de conſuetudine cautum ſit; Dicta tamen regula ex legitima conſuetudine

limitatio

limitationem recipere apta eſt, *tit. de Canon. & Capi-
tulo diſc.4.*
Prout ſuper computatione votorum, & quando ele-
23 ctio à majori parte concluſa dicatur, ſive ſuper aliquo-
rum contemptu, vel non legitima convocatione Ca-
pituli, aut ſuper modn illam faciendi, ſive ſuper com-
putatione voti ipſius electi, cum ſimilibus, quæſtiones
oriri ſolent decidendæ cum terminis generalibus, qui in
electionis materia habentur, *eod.tit.de Canon. & Capi-
tulo diſc.26. & ſeqq.*
Non tamen ſubeſt neceſſitas ſervandi illam ſcrutinii
24 formam, quæ per ſacros canones præſcripta eſt in vera,
& formali electione facienda de prælato, vel Paſtore
Eccleſiæ viduatæ, cum iſta verè non ſit electio, ſed ſim-
plex deputatio per quamdam ſpeciem traditionis man-
dati, adeo ut alia non exigatur ſuperioris confirmatio,
vel ſolemnitas, ſive conceſſio literarum patentium, ſine
quibus deputatus illico adminiſtrare poteſt, *dicto diſc.26.
de Canon.*
In pleriſque Eccleſiis, mos inoleverat, deputandi
Vicarium ad tempus, puta ad annum vel ad ſex ſive ad
25 tres menſes, ac etiam, ut Capitulum Vicarii poteſtatem
in pluribus reſtringendo, aliqua graviora negotia ſibi
reſervaret, pluresque alias leges, & reſtrictiones electo
præſcribendo.
Hæc autem omnia Sacra Congregatio improbavit
decernendo ut electio pura, & generalis pro toto tem-
pore vacationis fieri deberet, denegata Capitulò pote-
ſtate pro libito revocandi deputationem jam factam, ac
alteram faciendi, inconſulta ipſa Sacra Congregatio-
ne, quæ propterea in caſibus, in quibus temporalis
deputatio fiat cum hujuſmodi reſtrictionibus reſcribere
ſolet electo, ut per totum tempus vacationis conti-
nuet neglectis reſtrictionibus, & quandoque ex iſta
cauſa improbare ſolet electionem deputando Vicarium
Apoſtolicum pro facti qualitate, ex qua aliquando
etiam ipſummet electum deputat, quamvis electio in
valida eſſet, ideoque certa generalis regula cuicumque
caſui applicabilis deſuper ſtatui non poteſt, cum to-
tum pendeat ex ſingulorum caſuum circumſtantiis, &
juxta Sacræ Congregationis leges prudentiales.
Ubi autem ob nullatenus, vel male factam ele-
26 ctionem, ad hujus decreti præſcriptum; jus devol-
vatur ad Metropolitanum, vel reſpectivè ad antiquio-
rem, vel viciniorem, receptum eſt, ut id ſequatur,
tam ob non factam, vel non bene concluſam electio-
nem infra octo dies, quam etiam, quod ea male facta
ſit in perſona ad id non idonea ex defectu doctoratus,
vel clericatus, vel conſimili defectu, ob quem ille
non ſit ad hoc munus de jure idoneus *dicto tit. de Ca-
non & Capit. diſcur.24. & ſeqq.* Atque ubi unus ex præ-
dictis ſuperioribus, jure devoluto, manus deſuper ap-
27 ponat, diſputari quandoque conſuevit, an appellatio
quæ ab eo interponatur, effectum ſuſpenſivum cau-
ſare debeat necne, in caſus autem contingentia pro
negativa per Sacram Congregationem reſolutum
fuit ex rationibus inſinuatis in meis adnotationibus
ad materiam Capituli, & rerum Capitularium. *eod. tit.
diſc. 25.*
28 Quamvis autem, verius magiſque receptum ſit, ut
Vicarius Generalis Epiſcopi, primum locum, ac di-
gniorem occupet poſt Epiſcopum, quando in habitu
Vicarii non autem Canonici in choro, aliiſque func-
tionibus intervenit, non tamen ſupra aſſiſtentes vel
29 paratos, ut in præeminentiarum ſede advertitur. *ſub
tit. de praeminent. diſc.* 18. In Vicario tamen Capituli
ſecus videtur, ut ſcilicet ſupra primam Dignitatem
præcedentiam prætendere non valeat; Ex ea ratione,
quod ipſe eſt miniſter Capituli, quod in ipſa prima
Dignitate in actibus præeminentialibus repreſentari
videtur; Quando tamen Ego in hoc munere fui, ſtu-
dui effugere hunc actum poſitivum occupandi locum
poſt primam Dignitatem, ſed ſedem ſtatui in loco tertio,
in quo apud populum, major videbatur officii dignitas.

Capitulo Sede vacante, & conſequenter ejus Vica-
rio, aſſiſtit regula generalis, vel cauſa univerſalis, in
Epiſcopali juriſdictione, etiam ea, quæ ſupra exemp- 30
tos à Sac. Concil. Trident. & Apoſtolicis Conſtitutio-
nibus delegata eſt; In pleriſque tamen caſibus reſtri-
ctionem recipit præſertim circa facultatem conceden-
di literas dimiſſoriales ad Ordines ſuſcipiendos infra
annum, quo elapſo iſta facultas conceditur; Ipſoque 31
anno durante, concedit literas teſtimoniales iis, qui
pro ordinibus ſuſcipiendis obtinere ſolent diſpen-
ſationem Apoſtolicam ſuper interſtitiis; Verum iſtæ
literæ Apoſtolicæ diriguntur Epiſcopo viciniori,
cum Dataria, vel Secretaria brevium non reſcribat
Capitulo.
Iſtaque diſpenſatio Sede vacante concedi ſolet
pro aliis ordinibus, iis qui tam Clericali charactere 32
inſigniti ſint, non autem laicis pro prima tonſura,
cum id nonniſi ex gratia ſpeciali concedi ſoleat, unde
propterea, ſubreptitia, & invalida cenſetur iſta gra-
tia, ſine hac ſpeciali mentione. *ſub tit. de jurepatron.
diſc.46.*
Prout etiam infra annum, Sacra Congregatio, ad
ſupplicationem aliquorum particularium, per literas
eamdem facultatem Vicario capitulari communicare 33
ſolet, ut Egomet practicavi; Sanctius tamen eſſet, ut
non ſolum infra annum ab hoc abſtineretur, ſed etiam
pro toto tempore vacationis, tam circa facultatem Vi-
carii Capitularis, quam etiam circa delegationem Epiſ-
copi vicinioris; cum experientia probet, multa exinde
reſultare inconvenientia, quodque illi, qui ob defectum
literaturæ, ſeu vitæ ac morum per Epiſcopos ordinibus
indigni reputati ſunt, ita indignè ac ſcandaloſè ad eos
admittantur.
Quin imo, (ut alibi advertitur,) ob nimiam faci-
litatem, quæ fortè in abuſum tranſiit, oportebit etiam
Epiſcopis id prohibere generaliter, eo modo quo hodie 34
cum aliquibus ſingulariter, quandoque practicari ſolet.
Beneficiorum item liberæ collationis proviſio, quæ
ceſſantibus Apoſtolicis reſervationibus, vel affectionibus,
Epiſcopo competit, denegatur Capitulo, ſeu ejus Vi-
cario ſede vacante; qua durante, pertinent ad collatio-
nem Papæ; Bene tamen concedit inſtitutionem in be-
neficiis de jurepatronatus, ad patronorum præſentatio- 35
nem; Sed ubi in iſtis quoque fiat locus collationi Ordi-
narii ob devolutionem, intrat idem, quod in beneficiis
liberæ collationis.
In parochialibus autem, quamvis reſervatis, vel af-
fectis, Capitulum ſuccedit in juriſdictione Epiſcopi ſu-
per jure habendi concurſum, ac præeligendi inter ap-
probatos magis dignum, dandique literas teſtimoniales
Datariæ, ut proviſio Apoſtolica ſequatur. Id autem à
Vicario faciendum eſt improbata conſuetudine, ut à Ca-
pitulo, vel ab aliquibus ab eo deputatis fiat, *ſub tit. de
paroch. diſc.5.*
Diſpenſationum matrimonialium, aliarumque Apo-
ſtolicarum gratiarum, ſeu literarum executio, Capi- 36
tulo, ſeu ejus Vicario committi non ſolet quoniam
Dataria, vel Cancellaria Apoſtolica, vel ſecretaria
Brevium illi non reſcribit, unde propterea ſede vacan-
te reſcribitur Epiſcopo viciniori.
Atque ex hoc ſtylo, reſultare videtur deciſio quæſtio-
nis, in qua Scribentes videntur ſe involvere, an ſcilicet 37
in juriſdictione Epiſcopo, vel Vicario Generali dele-
gata Capitulum, ſeu ejus Vicarius ſuccedat, ut affir-
mativa intrent in ea delegatione generali, quæ per
Conc. Trid. & Apoſtolicas Conſtitutiones locorum
Ordinariis conceditur; Secus autem in iis ſpecialibus
delegationibus, quæ Capitulo, vel ejus Vicario dirigi
non ſolent; Pluresque alii habentur caſus per particu-
lares Conſtitutiones, vel decreta Sac. Congregationis
excepti, qui apud ſolitos, ac notos Collectores ha-
bentur.
Id autem quod in caſu vacationis ſedis per Epiſ-
copi ceſſum, vel deceſſum, ut ſupra habetur, genera-

38 liter procedit, quando ſede adhuc plena, eadem In-
tret ratio, ut oporteat in Eccleſiæ adminiſtratione,
& Epiſcopali juriſdictione Epiſcopi abſentis, vel
alias impediti partes implere; Ut potiſſimum caſus
præbere ſolet, quando Epiſcopo in Nuntiaturis Apo-
ſtolicis, ſeu alias longa abſentia impedito, ſequatur
mors, vel diſceſſus, aut aliud impedimentum Vicarii
Generalis per eum deputati, alia non facta provi-
ſione pro iſtius caſus contingentia. *tit. de juriſdict.
diſc.54.*

Demonſtrative autem, ac pro frequentiori contin-
gentia potius, quam taxative, de Capitulo Cathedra-
lis vel Metropolitanæ in hoc poſito habetur ſermo,
39 quoniam in Capitulis collegiatarum ſub Prælato infe-
riori nullius, cum territorio ſeparato vel etiam reſ-
pective exempto, cum aliqua ordinaria juriſdictione,
idem comparativè, ſeu proportionate, ſingula ſingulis
congrue referendo, procedit *dicto diſc.54.de juriſdict.*
Niſi contraria conſuetudo aliter ſuadeat, atque iſto Ca-
pitulo ſuas partes non bene explente, ſubintrat Me-
tropolitanus, vel reſpectivè, in caſu exemptionis, vi-
cinior.

Denegatur autem hæc facultas Capitulis collegiata-
40 rum ſubditarum, quibus dicta ratio proprii Prælati non
congruat, quamvis de conſuetudine, vel de congruen-
tia Epiſcopus ſolitus eſſet in eo loco vel diœceſim par-
te, particularem deputare vicarium, etiam cum titulo,
& facultatibus Generalis, quoniam ex eadem juſta cau-
ſa, vel conſuetudine, ex qua Epiſcopus non ex libera
facultate, ſed ex præciſa, vel morali neceſſitate id egit,
facere debebit Capitulum, ſeu ejus vicarius cum depu-
tatione etiam vicarii foranei, qui in effectu licet gene-
ralis nuncupationem, & quamdam ſpeciem habeat fo-
raneus potius cēſendus eſt cum revera unicus tantum ſit
Vicarius generalis, ſive ſit Epiſcopi, ſive Capituli, niſi
privilegium Apoſtolicum explicitum, aut illud impli-
citum quod ex immemorabili bene probata reſultet,
aliud ſuadeat, *dicto tit. de juriſdict. diſc.22. & 24.*

Ubi verò plures ſint Eccleſiæ Cathedrales, quæ ſub
uno Epiſcopo æque principaliter unitæ ſint; Quamvis
Sede plena, unum ſit regimen, unumque Tribunal,
41 cum unico Vicario generali *ibidem, & de præminent.
diſc.7.* Adhuc tamen, ſede vacante vel impedita, ut ſu-
pra, quælibet Eccleſia, juxta naturam unionis æquè
principalis pluries inſinuatam, ſuum ſtatum antiquum
aſſumit, proindeque quodlibet Capitulum, cum omni-
moda independentia, ejus proprium, ac diverſum de-
putat Vicarium, alioſque officiales, in ſua reſpectivè
diœceſi, perinde ac ſi quælibet haberet proprium
Epiſcopum, atque uterque eodem tempore obiiſſet,
*eod. diſc.7. de præminent. & diſc. 26. de Canon. &
Capit.*

Quandoque tamen, in facti contingentia ſequitur,
ut in una hujuſmodi Eccleſiarum, capitulum Cathe-
dralis, ob canonicatuum paupertatem, ſeu ex alio ac-
cidenti, de facto non adſit, ideoque intrat quæſtio, ad
quem Eccleſiæ unitæ adminiſtratio, ac juriſdictio per-
tineat, Reſpondi autem, quod niſi talis eſſet, antiqua
42 & legitima conſuetudo, ut Apoſtolicum privilegium
redoleat, tunc ad Metropolitanum potius id pertinere
debeat, non autem ad Capitulum, vel clerum alicujus
Eccleſiæ inferioris ejuſdem diœceſis *dicto diſc.7.de præ-
minent.*

Quia verò quandoque caſus præbet, ut eadem Ec-
cleſia Cathedralis efformetur per plures Eccleſias ma-
teriales cathedraticam prærogativam ſociativo quodam
43 jure habentes, unde propterea, materialiter ac de
facto, plura ſint diſtincta Capitula, cum diſtinctis
menſis, ac redditibus, cum aliqua etiam non levi
æmulatione, inter eas; Hinc proinde in caſu vacatio-
nis Sedis, coæquale eſt omnium hujuſmodi Capitulo-
rum jus, cum in effectu ſit unum, & idem formale,
ac individuum, idemque propterea ſit jus habituale;
Verum quia ſuper exercitio, inconvenientia quandoque
eadere ſolent, idcirco ceſſante (conſuetudine, cui re-
gulariter deferendum eſt) proviſiones per Sedem Apo-
ſtolicam, vel per Sac. Congregationem pro ſingulo-
rum caſuum particularibus circumſtantiis, adhiberi ſo-
lent, ut inconvenientibus occurratur nullaque propte-
rea certa, & determinata regula cuicumque caſui ap-
plicabilis deſuper ſtatui poteſt, *diſcurſ. 5. de præmi-
nent.*

Adinſtar autem hujus juriſdictionis Capituli Sede
vacante (habitâ debita proportione, ſeu congrua rela-
tione) dubitari quandoque contingit de juriſdictione 44
ſeu poteſtate Sacri Collegii Sede Papali vacante; Et
de hoc aliquid inſinuatur *lib. de Iudiciis*, occaſione
agendi de declaratione, ac praxi curiæ Romanæ *agendo
de Collegio Cardinal.*

DISCURSUS XXXII.

Ad Seſſionem 24. de Reformat. cap. 18.

SVMMARIVM.

1 *De forma proviſionis Eccleſiarum parochialium.*
2 *Deputari debet Vicarius pro tempore vacatio-
nis.*
3 *De affixione edicti.*
4 *De forma examinis concurrentium, eorumque appro-
batione.*
5 *Super quibus deſuper oriri ſoleant lites.*
6 *Quales debeant eſſe examinatores, & de eorum depu-
tatione.*
7 *Quid ubi deficiant illi, qui deputati fuerunt in ſy-
nodo.*
8 *De juramento, quod examinatores præſtare debent.*
9 *Debent eſſe Congregatò, & proferre vota collegialiter
in ipſo actu.*
10 *Quales dicantur approbati, & quales non.*
11 *In votorum æqualitate Ordinarius habet votum adhæ-
ſivum, & concludit actum, iſtaque adhæſio etiam
ipſo actu collegialiter fieri debet.*
12 *De duplici perſona quam in hoc gerit Ordinarius.*
13 *De prohibitione mixturæ aliorum, qui non ſint exa-
minatores, quod declaratur.*
14 *Quomodo concurrentes debeant examinari, vel in-
terrogarò.*
15 *Ad examinatores non pertinet judicare quis ſit di-
gnior, ſed ſolum qui approbentur, & qui repro-
bentur.*
16 *Debet eſſe eorum munus omnino gratuitum, & quando
alias intret nec ne ſimonia.*
17 *Epiſcopus tenetur præeligere magis dignum.*
18 *De quæſtione an beneficia conferri debeant dignio-
ribus.*
19 *De appellatione ab irrationabili judicio Epiſcopi.*
20 *Hæc appellatio non operatur effectum ſuſpenſivum,
ideoque rara eſt ejus proſequutio.*
21 *Præſumitur pro judicio Epiſcopi in præelectione, &
quare difficile ſit hanc irrationabilitatem convin-
cere.*
22 *Diffamatio de crimine reddit minus dignum ille qui
alias eſſet dignior.*
23 *De aliis partibus, vel circumſtantiis, quæ eumdem
producant effectum.*
24 *De provocatione quam appellantes faciunt appellati ad
novum examen in Curia.*
25 *Quod Epiſcopus in præelectione non teneatur ſequi
majorem partem votorum.*
26 *Poteſt eligi unus ex approbatis, & cum minori nume-
ro votorum per ſolam adhæſionem.*
27 *Comparentes in concurſu non poſſunt ſperni, & quid ſi
deſcriptus non compareat.*
28 *De prorogatione termini concurſus in edictis.*
29 *Quiſnam in hoc veniat ſub nomine Ordinarii.*

30 *Capitu*

Digitized by Google

30 *Capitulum ſede vacante, ſed id pertinet ad Vicarium Capitularem.*
31 *In Eccleſiis de jurepatronatus laicorum non ſirvatur, quid de mixto.*
32 *Non requiritur in Dignitatibus, vel Canonicatibus, quibus annexa ſit Eccleſia parochialis, vel cura habitu, & non actu.*
33 *Neque in Vicariis.*
34 *Quando dicatur adeſſe unio ob quam iſte effectus reſultet.*
35 *Etiam in caſibus, in quibus concurſus non requiritur, approbatio fieri debet cum examine examinatorum ſynodalium.*
36 *Ad hunc effectum non prodeſt exemptio Eccleſiæ, & quid agendum ubi de Eccleſia exempta, & ſub inferiori Prælato.*
37 *An Parochi, vel Vicarii, ita approbati poſſint denuo per Epiſcopum examinari, & ſuſpendi.*
38 *De aliis ad materiam.*

1 SUper parochialium Eccleſiarum proviſionibus, ut dignè fiant pro meliori animarum cura, Sacrum Concilium reſtringendo collatorum antiquam libertatem, certam adjecit providendi formam, quam ampliavit, ſeu magis declaravit ſubſequuta B. Pii V. *Conſtit. Conſt.* 47. Sub decreto annullativo, quando talis forma non benè ſervetur; Unde propterea in dies praxis docet, adverſus jam proviſos de parochialibus, Apoſtolicas fieri impetrationes certo modo, quæ ob non ſervatam formam Conſtitutionis Pii V dicuntur, ac de facto multæ ex hujuſmodi impetrationibus effectum ſortiuntur, cum ad hanc formam exactè ſervandam, adverti non ſoleat.

2 Forma igitur eſt, ut ſequuta vacatione; Ordinarius, illico vicarium proviſionalem præficere debeat, congrua illi aſſignata, ne interim animarum cura detrimentum patiatur; Atque ſive in menſe ordinario, ſive in Apoſtolico vacatio ſequuta ſit, aut quod alias Apoſtolica reſervatio, vel affectio intret, indici debeat 3 concurſus, mediante affixione edictorum in ipſa Eccleſia parochiali, & in loco ſolito reſidentiæ Epiſcopi, ejuſque Tribunalis, in quibus ſtatuto competenti termino, qui non debet eſſe minus dierum decem, prorogari tamen pluries poteſt ex Conſtitutione Pii V. (dummodo non excedatur terminus dierum viginti) concurrere volentes invitando, ut certo loco, certave die, vel horæ compareant, examini, & concurſui ſe expoſituri; Ipſoque termino adveniente, & comparentibus oppoſitoribus, qui prius deſcripti fuerint, examen peragendum eſt coram ipſo Ordinario, vel ejus Vicario generali, & Examinatoribus in proxima diœceſana Synodo deputatis, qui propterea ſynodales appellantur, qui non ſint minus, quàm tres, per quos concurrentium inquiſitio fiat, tam ſuper literatura, mediante examine tunc peragendo, quàm etiam ſuper vita, & 4 moribus, ac prudentia; aliiſque partibus, quæ congruæ in hoc munere judicantur, hiſque ponderatis, referant Epiſcopo, quos dignos, vel idoneos approbent, & quos indignos reprobent, ut ex iis, qui cum majori ſuffragiorum parte inter candidatos, ſeu approbatos adſcripti ſunt, Epiſcopus illum præeligat, quem magis dignum credat; Atque ubi ad ejus liberam proviſionem collatio ſit præelecto faciat; Ubi vero ad Datariam, vel Apoſtolicam Sedem ex reſervationis, vel affectionis cauſa id pertineat, tunc teſtimoniales literas concedat præelecto Apoſtolicam proviſionem, ita earum vigore obtinenti; Atque ſi proviſio ad alium inferiorem pertineat, conſimiles literas huic directas idem Ordinarius concedat, adeo ut proviſio ad ita præelectum reſtingatur, *tit. de paroch. diſc.* 37. *& in ſupplemento, ubi de titulis Cardinalium.*

5 Super hujus itaque formæ exacto implemento, forum in dies audit quæſtiones. Vel occaſione dictarum impetrationum, quæ adverſus ita proviſos ob eam non bene ſervatam fiant; Vel ob lapſum termini ſex menſium, intra quem id faciendum eſt; Vel ob appellationem ab aliquo concurrentium interpoſitam à judicio Examinatorum, qui ipſum indebitè reprobaverint, ſive ab irrationabili judicio Ordinarii in præelectione, ideoque de his diſtinctè agendo, *dict. tit. de paroch. diſc.* 5. *cum plurib. ſeqq. & diſc.* 37.

Quatenus pertinet ad formam, bene vel malè ſervatam, ejus defectus multiplex eſſe ſolet, adeo ut frequenter, atque de facili ejus violationem praxis doceat. Primò ſcilicet circa numerum, & qualitatem Examinatorum, quoniam, (ut dictum eſt,) deputati eſſe debent ſolemniter in proxima diœceſana Synodo, atque alias deputati minus idonei ſunt, Idque adeo verum, quod ſi ſub uno Epiſcopo duæ Cathedrales Eccleſiæ æque principaliter unitæ ſint, Epiſcopus autem pro diverſis locorum ſtylis, duas diſtinctas Synodus pro qualibet diœceſi celebraverint; Sive unam pro utraque, cum diſtincta tamen Examinatorum deputatione pro earum qualibet, tunc Examinatores deputati pro una diœceſi, idonei non ſunt pro concurſu ad parochialem alterius, quamvis unus, & idem ſit Epiſcopus, *ibidem, & præſertim dicto diſc.* 37. 6

Ubi verò caſus præbeat, quod per mortem, vel per abſentiam, aut aliud legitimum non tamen affectatum, 7 ac fraudulentum impedimentum, habet non valeat Examinatorum numerus, qui ſaltem trium ut ſupra neceſſarius eſt ad quoddam Collegium conſtituendum, tunc in locum deficientium extra Synodum ab Ordinario alii ſubrogari poſſunt, aliqua tamen ſolemnitate quoque adhibita, conſenſus ſcilicet Capituli, atque alias invalida eſt deputatio.

Id autem conceditur quatenus infra annum à die ultimo celebratæ Synodus contingat; Secus autem ſi poſt 8 annum, quoniam tunc rectè Ordinario imputandum eſt cur ad præſcriptum ejuſdem S. Concilii Tridentini, ſynodum non celebraverit, atque novos Examinatores non deputaverit, *tit. de juriſdict. diſc.* 56. *& dicto tit. de paroch. diſc.* 37. *& alibi.*

Non ſufficit autem ſola deputatio quæ, non, vel altero modo, ut ſupra, ſequuta ſit, niſi etiam deputati juramentum ſolemniter præſtent ſuper hoc munere benè, ac fideliter peragendo; Super hujus autem ſolemnitatis implemento alias dubitatum fuit, an illud in ſingulis quibuſcumque concurſibus, toties quoties caſus contingat præſtandum ſit, vel potius ſufficiat; ut una vice generaliter præſtetur; Itaque poſterior pars verior, magiſque recepta eſt, ut unius juramenti generalis præſtatio ſufficiat, *eod. tit. de paroch. diſc.* 3.

Peracto itaque examine coram dictis Examinatoribus, non ſingulariter coram eorum quolibet, ſed collegialiter in loco qui in edictis deputatus eſt, iidem collegiativo pariter jure, votum, ſive ſecretum ſive publicum, aut in ſcriptis, vel oretenus, pro diverſis locorum ſtylis in ipſo actu proferre debent, quos ſcilicet ex concurrentibus approbent, & quos reprobent, ad effectum, ut inter approbatos Ordinarium dictam præeligendi facultatem exerceat. 9

Approbatio autem, vel reprobatio pendet à concluſione majoris partis votorum, juxta regulas generales, quas habemus in electionibus, vel præſentationibus, quæ univerſitatis, vel collegiativo jure fiant, ut ſcilicet major pars dicatur ea, quæ medietatem congregatorum etiam in uno, vel in dimidio voto excedat habita comparatione omnium congregatorum, non autem comparativè ad minorem partem, quæ in diverſam abeat ſententiam, juxta dictas regulas electionis, ideoque ſi (ex. gr.) Examinatores ſint quinque vel tres, tunc tres, vel reſpectivè duo concludunt.

Si autem vota ſint æqualia, adeo ut neuter actus 10 remaneat concluſus, ideoque ille concurrens juridicè, nec approbatus, nec reprobatus dici valeat, tunc Ordinarius, vel ejus Vicarius generalis, qui examini præſideat,

præſideat , ubi qui alias (& vota Examinatorum
actum pro majori parte concludant , nullum habet
votum deciſum) habebit votum adhæſivum , ſeu
præponderans , ut propterea illa pars approbationis
vel reprobationis , actum concludat, cui ipſe adhæ-
rebit.

Adhæſio autem hæc pariter in ipſo actu , atque in
11 forma collegiativa , tanquam per ſpeciem electionis ,
vel actus capitularis fieri quoque debet , adeo ut actus
approbationis , vel reprobationis ſingulorum tunc re-
maneat concluſus , neque attendantur vota , quæ in
diverſo loco , vel tempore ſingulariter præſtentur, jux-
ta prædictam regulam , quam in electionibus , aliiſ-
que actibus collegiativis habemus. *dicto tit. de paroch.
diſc.* 1.

Duplicem etenim diverſam perſonam Ordinarius in
12 hoc gerere dicitur , quam etiam cum materialium per-
ſonarum diverſitate explicare poteſt ; Una ſcilicet præ-
ſidendis in ipſo collegio , ſeu concilio una cum exami-
natoribus cum dicto voto adhæſivo , atque hanc expli-
care poteſt , vel per ſe ipſum,vel per ejus Vicarium ge-
neralem , aut alium ad id ſpecialiter delegatum ; Iſtud-
que votum adhæſivum , tunc in ipſo actu , collegiativo
jure, proferre debet , ut ita actu, collegiativo jure , pro-
ferre debet , ut ita actus capitularis , vel collegiativus
concluſus remaneat.

Altera verò perſona eſt,circa jus prælectionis inter
plures approbatos ; Atque iſtam diverſo loco , diverſo-
que tempore , pro ejus libito explicare poteſt, dummo-
do intra ſtatutum terminum ſex menſium id faciat , ne
alias devolutioni locus fiat ; Unde propterea frequens
praxis docet præſertim in magnis Diœceſibus , ut con-
curſus fiat coram Vicario generali , vel altero præ-
ſidente ad id deputato, tranſmittantur autem vota ap-
probatorum Epiſcopo ; qui , ſive in eadem Civitate,
vel loco concurſus , ſive in altero , tam intra , quam
extra Diœceſim , ex intervallo prælectionem,ad effe-
ctionem , propriæ vel alienæ proviſionis , ut ſupra ſa-
ciat. *eod. diſc.* 1.

In dicto collegio , ſeu conſeſſu , prohibita eſt mixtu-
13 ra aliorum,qui non ſint Examinatores ſynodales;Dum-
modo tamen , juxta eaſdem regulas electionis , ſit mix-
tura cum effectu , id eſt quod aliæ perſonæ votum de-
ſuper non habentes , illud proferant , adeo ut incertum
remaneat , an major pars concluſa ſit ab examinatori-
bus legitimis necne ; Ubi etenim iſta dubitandi ratio
ceſſet , tunc talis interventus validitati actus non præ-
judicat , ut frequentior praxis docet , quod ipſe Epiſ-
copo præſidente , interveniat quoque Vicarius genera-
lis , ac etiam cancellarius , aliique Officiales , vel fami-
liares , Idque nil præjudicat , quoties iſti votum deciſi-
vum non habeant , quamvis ad aliquam Epiſcopi ſa-
tisfactionem alii , qui non ſint Examinatores ſynodales
aliquas examinandis faciant interrogationes , ac etiam
peracto examine , eorum judicium in forma diſcurſi-
va , vel conſultiva proferant ; Id etenim , quandoque,
cum eſſem Vicarius generalis , proficuum expertus
ſum , ad occurrendum colluſionibus , & machinationi-
bus examinatorum , qui ita auſi non ſunt reprobare
illos , quos licet , approbatione dignos , in animo ta-
men reprobare habebant , ad gratificationem eorum,
qui illius obſtaculi remotionem affectabant ; Sive
approbare eos , quos Aliis publicè viderant malè ſe
geſſiſſe ; Et ſic iſte interventus potius prodeſt quam
noceat.

Super modo autem peragendi examen ſuper literatu-
ra , an ſcilicet concurrentes eodem tempore ſuper iiſ-
14 dem , vel ſuper diverſis interrogari debeant , vel po-
tius ſingulariter , ac diſtinctè eorum examen facien-
dum ſit , certa regula ſeu forma deſuper præſcripta non
habetur , ideoque locorum ſtylo deferendum eſt , ſive
Epiſcoporum placito ; Idemque circa modum profe-
rendi votum , an publice, vel ſecrete ſive an oretenus,vel
in ſcriptis.

Ad examinatores autem non pertinet judicare quiſ-
nam ſit dignior inter plures qui idonei approbati ſint,ſed
eorum munus conſiſtit in approbando , ſeu denuncian- 15
do quos credant idoneos , & quos non , cum iſta pars
præeligendi inter plures approbatos pertineat ad Or-
dinarium.

Eorumdemque Examinatorum munus gratuitum
eſſe debet , omneque emolumentum ſub quovis præ- 16
textu ſimoniacum reputatur ; Quatenus tamen hæc tur-
pitudo ab eis , vel eorum aliquo committatur , id præ-
judicare non debet concurrentibus alias idoneis , qui-
bus de juſtitia approbatio debita erat,qui conſcii,ac par-
ticipes non ſint quia nempe ab eorum conjunctis , vel
benevolis ipſis ignaris , ad evitandam injuſtam repro-
bationem factum ſit , Adhuc tamen , quando de hoc
aliqua habeatur diffamatio , quæ ſcandalum ſaltem de
facto præbere valeat , iſtud juſtum motivum reputatur
in prælectione poſtponendi eum , qui alias magis dig-
nus prælegi deberet. tit. *de benefic. diſc.* 70. *&* 71. *&
dicto titul.de paroch. diſc.*8.

Liberum verò non eſt Epiſcopo, ſeu Ordinario,inter
candidatos , ſeu approbatos , præeligere illum quem 17
maluerit , quoniam adhuc ejus arbitrium bene regula-
tum eſſe debet , præeligendo eum , quem reputet magis
dignum , quoniam ſecluſa etiam iſta conciliari forma,
attentiſque terminis juris communis , cum quibus abſ-
que hujuſmodi reſtrictionibus , etiam beneficia curata
ad liberam collatoris proviſionem erant; In ea quæſtio-
ne, an beneficia conferri debeant dignioribus,val potius
in libito ſit, eis neglectis conferre dignis, & idoneis,ma-
gis communis & recepta diſtinctio eſt inter curata &non
curata,ut de prima ſpecie dignioribus conferri debeant, 18
alia verò ſufficiat conferre dignis , quales ſunt omnes
à jure non reprobati *dicto diſc.*1. *& ſeqq. &* 37. *de pa-
ro.* Quod etiam per iſtud Sacrum Concilium antequam
iſta forma induceretur ſtatutum fuerat *ſeſſ.* 7. *de Refor-
mat. cap.*3.

Hinc proinde , ab iſta prælectione , quatenus ea ir-
rationabilis , maleque regulata videatur , licitum eſt iis, 19
qui ſe magis dignos credant, appellare ab Ordinarii ir-
rationabili judicio , atque quandoque caſus præbet , ut
per judicem appellationis , irritata prælectione, appel-
lanti parochia decernatur.

Nimium autem rari videntur caſus , in quibus id
ſequatur , quodque hujuſmodi appellationes ad finem
perducantur , quoniam licet frequentiſſima ſit earum 20
interpoſitio, nimium tamen rara eſt proſequutio, & me-
rito ; Tum quia appellatio effectum ſuſpenſivum non
cauſat , neque prælectum impedit , quominus bene-
ficii poſſeſſionem adipiſcatur, atque in eo miniſtret *eod.
tit. de paroch. diſc.* 1. *cum plur. ſeqq. & diſc.* 37. Unde
oportet proſequi cauſam appellationis in judicio ordi-
nario per tres ſententias conformes , & frequentius
etiam per quartam exequutorialem , quod magnam
temporis , ac pecuniæ jacturam redolet , magnaque
producit incommoda , potiſſimè quia in Italia hujuſ-
modi beneficia non adeò pinguia ſunt ut id expediat, ac
propterea appellationes , quæ in eo fervore excluſio-
nis , nimium de facili interponuntur raram habent pro-
ſequutionem.

Tum etiam quia , præſumptio aſſiſtit judicio Epiſ-
copi , nimiumque difficile eſt , hanc irrationabilitatem 21
convincere , quamvis appellans de majori literatura,
vel gradu , ſeu nobilitate , aut ætate aliave majori quali-
tate doceat , qua prælectus careat, quoniam , licet ge-
neraliter , ac in abſtracto , habentes hujuſmodi qualita-
tes , vel earum aliquas , magis digni reputari debeant,
quam illi qui eis careant ; Non tamen id perneceſſe
concludit , ad reddendum hoc judicium irrationabile,
dum illud rationabiliter , ita interponi potuit , ob
alias qualitates in prælecto concurrentes magis quam
in poſtpoſito , licet magis qualificato ; Puta majoris
prudentiæ , ſeu vitæ magis exemplaris , aut quod alias
populo ſit magis gratus , vel magis proficuus , pro

facti

Digitized by Google

facti qualitate reperietur; Ideoque certa, & determina-
ta regula, cuicumque caſui applicabilis deſuper ſtatui
non poteſt; Et conſequenter nimium rarum, ac dif-
ficile eſt hujuſmodi irrationabilitatem convincere.
ibidem,

Illudque præſertim in hac prælectione advertendum
eſt, an ille qui in literatura, aliiſque partibus quali-
22 ficatus, magiſque dignus eſſet, de aliquo crimine ſit
diffamatus, quamvis talis probatio non accedat, ut
condemnari valeat; Quinimò etiamſi, ex probatio-
num defectu, abſolutoriam reportaſſet, quæ tamen de
facto ſiniſtram opinionem, vel diffamationem non
ſuſtuliſſet, quoniam licet id non ſufficiat ad privatio-
nem beneficii, vel juris jam obtenti, ſeu quæſiti, bene
tamen ſufficit ad repellendum ab aſſequendo, juſtum-
que motivum præbere poteſt ſuperiori, ut eo negle-
cto, alter quamvis minus dignus, dummodo habilis &
idoneus præeligatur; Multo vero magis, ubi ultra ſuſ-
picionem, vel diffamationem, in populo carceratio
acceſſerit; Et fortius ubi tormenta ſubſtinuerit, quo-
niam invigilandum eſt, ne ſcandalum populo de facto
præbeatur. *dicto diſt. 9. dicto tit. de Paroch. & diſc. 71. de
benef.*

Prout etiam, ceſſante poſitiva diffamatione crimi-
nis, aliæ partes ponderandæ ſunt, quæ licet poſitive cri-
minoſæ non ſint, adhuc tamen aliquod ſcandalum de
facto præbeant, aut modicam ædificationem; Puta quia
cum eſſet ſacerdos non eſſet ſolitus celebrare, aliiſque
23 divinis intereſſe atque ſæcularibus rebus magis deditus
eſſet, cum id in aſſequendis quamdam ſpeciem indigni-
tatis præſeferre videatur, cum ſimilibus pro facti qua-
litate conſiderandis. *ibid.*

Solent appellantes, in eo primo fervore, in quo
æmuli prælatio eos conſtituit, Romanam Curiam adi-
24 re, atque appellatum prælectum, ad novum examen
in Curia peragendum provocare; Idque regulariter ad-
mittitur, ubi præſertim agatur de Eccleſia citra mon-
tes, quamvis ex parte appellantis de judicii Epiſcopi
irrationabilitate doctum non ſit, juxta opinionem,
quam Rota, & Curia ſequitur, aliquibus hujus Sac.
Congregationis declarationibus innixa; Parum autem
probabilis hæc generalitas videtur, ſed pro facti quali-
tate, & circunſtantiis, prudenti arbitrio penſandis, cir-
cumſpectè id practicandum eſt, quoniam cum ſæpius hu-
juſmodi provocationes animoſæ ſint, vel affectatæ, ut
prælectus, cui nimium incommodum ſit ratione æta-
tis, ſeu valetudinis, ſeu ex alia cauſa, curiam adire, ita
ſequatur inconveniens, quod prælectus juri ſuo ce-
dere cogatur, atque rejectus, obtentum indirectè aſ-
ſequatur; Ideoque diſcrete pro facti qualitate id practi-
candum eſt, ut in meis annotationibus ad hanc mate-
riam parochialium advertitur. *eod. tit. de paroch. diſc.
6. & ſeq.*

Non tenetur item in hac prælectione, Epiſcopus
vel alter Superior, ad quem pertinet, ſequi majorem
25 numerum ſuffragiorum, ſed ſufficit, ut eligat unum
ex jam approbatis; Ideoque ſi (ex. gr.) quinque exi-
ſtentibus examinatoribus, Aliqui ex concurrentibus
cum plenis votis omnium approbationem habeant;
Aliqui vero habeant quatuor; Et alii tria vota, poteſt
Epiſcopus præeligere unum ex his trium tantum voto-
rum approbationem habeant, neglectis iis, quibus to-
ta, vel major pars aſſiſtat, quoniam in hujuſmodi acti-
bus collegiativis, major pars concludit, atque mino-
rem ſuffocat, ſeu ad ſe attrahit, adeo ut actus habeatur,
ac ſi ab omnibus concluſus eſſet, ideoque ſufficit præ-
eligere unum ex iis qui ſint in albo candidatorum; Po-
tiſſime quia in hujuſmodi collegiativis, vel capitulari-
bus actibus, frequens praxis docet, quod aliqui, ut
includant eos quos deſiderant, omnibus aliis vota ne-
gativa præbere curant ſive debita ſint, ſive non. *diſt. 1.
eod. tit. de paroch.*

Quinimo ſufficit, ut prælectus ſit de genere appro-
26 batorum, quamvis approbatio ex Epiſcopi, vel Vica-
rii adhæſione reſultaverit, quia neopo ob votorum
paritatem, approbationis, vel reprobationis actus con-
cluſus non eſſet, niſi cum dicta adhæſione, ut moderno
tempore, me ſcribente, non abſque magna diſcrepan-
tia per hanc Sac. Congregationem deciſum fuit, ut in
meis parochialium adnotationibus advertitur, ibique
reſolutionis probabilia fundamenta recenſentur, *eodem
diſt. 1.*

Si verò plures concurrere volentes comparuerint at-
que deſcripti ſint, omneſque ſtatuta die, & loco com- 27
paruerint, ut examini ſe exponant, tunc omnes exami-
nari debent, neque unus, vel aliqui contemni poſſunt,
atque alias ipſo contempto reclamante, non dicitur
bene ſervata forma, ideoque actus corruit, ratione de-
creti irritantis contenti in Conſtitutione Pii V. Secus
autem ſi aliqui ex deſcriptis ſtatuta die, & loco com-
parare negligant, quoniam expectandi non ſunt, niſi
aliquod injuſtum eis præſtitum fuerit impedimentum,
quod ex parte aliorum concurrentium affectatum ſit;
Vel quod alia accedat juſta cauſa, ob quam Ordinarius
illum, vel illos poſtea venientes ad examen admittat
pro facti qualitate adeo ut dici non valeat tolli jus quæ-
ſitum iis, qui jam comparuerunt, & approbati ſunt.
eod. tit. pluries, & præſertim diſc. 37.

Quamvis autem conciliare decretum, terminum
ſtatuat decem dierum in edicto præfigendum, atque 28
Conſtitutio Pii V. concedat quidem facultatem il-
lum prorogandi pluries, dummodo omnes proro-
gationes, terminum in totum viginti dierum non
excedant, adeo ut novæ prorogationes fieri non
valeant; Attamen id intelligitur, quoties pro-
rogatio concerneret præjudicium eorum, qui jam
in termino comparuerunt; Si vero nemo compa-
ruerit, tunc non prohibetur Epiſcopus edicta reno-
vare toties quoties ei videbitur, durante termino ſex
menſium ſibi competente ad providendum, ex ea clara
ratione, quod tunc nemini præjudicat, niſi ſibi ipſi,
dum libertatem acquiſivit providendi Eccleſiam ad
ejus libitum, ita obtinendo reſtitutionem illius priſtinæ,
facultatis, quæ de jure communi ſibi competebat, ideo-
que laudabiliter id agit. *ibidem.*

Ordinarii autem nomine in hoc propoſito, non ſo-
lum venit Epiſcopus, ſeu, ex ejus delegatione, Vica- 29
rius, vel alter officialis, ſed etiam quicumque alter Præ-
latus inferior, qui habeat territorium, vere ac materia-
liter ſeparatum, adeo ut verè *Nullius*, dici valeat, cum
plena quaſi Epiſcopali juriſdictione independenter à
quocumque Epiſcopo, vel Diœceſano; Dummodo
tamen, tam de jure, quàm de facto habeat jus indi-
cendi ſynodum, adeo ut verificetur exiſtentia Exami-
natorum ſynodalium, qui hujuſmodi concurſus Judi-
ces à Sacr. Concilio conſtituti ſunt; Sin minus, ad vi-
ciniorem Epiſcopum id pertinet; Nullatenus autem
veniunt inferiores Prælati quantumvis exempti, atque
jus conferendi, aliamve Eccleſiaſticam, ſeu ordi-
nariam juriſdictionem habentes, cum Clero, &
populo alicujus loci intra diœceſis limites, adeo ut
Diœceſani, vel Ordinarii attributum ei non con-
gruat; Tunc etenim planum eſt, ut ad Ordinarium,
ſeu Diœceſanum pertineat, indicere, ac perficere
concurſum etiam cum prælectione; Inferior autem
Prælatus, qui ceſſante Apoſtolica reſervatione, vel af-
fectione, jus conferendi habeat, collationem faciat
in ea perſona, quæ ab Ordinario prævio concurſu
prælecta fuerit, ſeu nemine in concurſu comparente,
ab eodem Ordinario fuerit electa, atque ab examina-
toribus ſynodalibus approbata. *diſc. 10. cum plurib. ſeqq.
eod. tit. de par.*

Ubi verò Ordinarii ſedes vacet, ſeu alias impedita
ſit, adeo ut in univerſa juriſdictione Epiſcopali ſubin- 30
tret Capitulum, tunc ad illud quoque id pertinet, dum-
modo tamen (ut alias inſinuatum eſt) id agat per Vi-
carium ab eo deputatum, ad præſcriptum ejuſdem
Sacr. Concilii, ideoque non poteſt, id ſibi reſervare,
ac per ſe ipſum capitulariter, ſeu per aliquos Cano-
nicos ad id deputatos hujuſmodi actum explicare jux-

ta hujus Sacræ Congregationis declarationes. *eod. tit. diſc.* 5.

Plerique autem caſus dantur, in quibus licet de Ec-
31 cleſiæ parochialis proviſione agatur, attamen formam concurſus ſervare non oportet; Primò nempe ubi agatur de Eccleſiis de jurepatronatus laicorum, ad quorum præſentationem Eccleſiæ providendæ ſint, cum tunc requiratur quidem Ordinarii approbatio, prævio examine, ſed non intrat concurſus, cui locus aliquando eſſe ſolet, quando ſcilicet plures coæquali jure, vel ratione cumulativæ, vel ratione ſciſſutæ votorum præſentati fuerint, adeo ut gratificationi locus daretur, cum tunc concurſui congrue locus eſſe debeat, illi tamen indefinite locus eſt in Eccleſiis, quæ de jurepatronatus Eccleſiaſtico eſſent, ob expreſſam hujus decreti conciliaris diſpoſitionem; Sed ſi illud ſit mixtum tunc laicalis potius in hac parte naturam habet. *eod. diſc.* 37. *de paroch. & alibi pluries.*

Non requiritur ſecundò in illis dignitatibus, vel canonicatibus, aliiſve beneficiis, quibus acceſſorie ipſa
32 Eccleſia parochialis unita eſſet, cum tunc proviſio regulетur à natura beneficii principalis. *eod. tit. diſc.* 10. *cum plurib. ſeqq. & dicto diſc.* 37. Multo verò minus, quando Eccleſia parochialis unita eſſet alicui Capitulo, vel Collegio, ne in ſingulis Canonicatibus concurſus requiratur, dum (ut alibi in fortioribus terminis advertitur) quoties ipſi Canonicatui, vel dignitati annexa non ſit vicaria, pro exercitio curæ nec ætas, nec ordo qui in parochialibus requiruntur, in hujuſmodi Canonicatus deſiderantur, ex dicta ratione, quod proviſio regulatur à natura beneficii principalis, cum Eccleſia unita reputetur membrum ſeu acceſſorium;

Tertiò non requiritur concurſus in vicariis quamvis
33 perpetuis, atque in titulum conferri ſolitis dictarum parochialium, quæ alicui dignitati, vel canonicatui, ſeu Capitulo, vel Monaſterio unitæ ſint, cum ad præſcriptum Bullæ Pii V. proviſio fieri debeat ab Ordinario, ad nominationem, ſeu præſentationem ejus, qui ratione dictæ unionis, habitualem curam habeat, non obſtante, quod aliquando etiam pluries per concurſum provideri conſueverint, vel quia actui facultativo id referendum ſit, qui de ſui natura non eſt in futurum obligationis; Vel quia ob decretum irritans, quod in dicta Pii V. Conſtitutione continetur, quæcunque contraria poſſeſſio, vel conſuetudo infecta ſit, *ibidem.*

Hinc proinde, quæſtiones quæ hodie deſuper cadunt,
34 inter Ordinarios locorum, & Prælatos, vel univerſitates, quibus Eccleſiæ parochiales unitæ prætendantur, præſertim verò, & frequentius, Monaſteriis regularium, non ſunt amplius juris, ſed facti, ſuper qualitate ſcilicet unionis, de qua ſupra alibi agitur, quoniam, ut ibidem advertitur *ibid.* non omne jus, quod aliquod Monaſterium, vel Capitulum, ſive aliqua Dignitas in Eccleſia parochiali habeat veram unionem, ſeu annexionem hujus effectus productivam importat, cum quandoque, vel juſpatronatus, vel tributum ſeu cenſuationem, aut penſionem, ſeu protectionem, aliamve dependentiam id importare ſoleat, atque una, vel altera ex his ſuperioritatis ſpeciebus concurſus neceſſitatem non tollit.

In omnibus autem caſibus prædictis, in quibus con-
35 curſum ſervare non oportet, ſive quod eo inſtante, deſit occaſio illum practicandi, eo quia in termino præfinito, nemo comparuerit, tunc, licet proviſio libera ſit Ordinarii, ſive ejuſdem libera ſit electio illius quem providere debebit inferior Prælatus, ad quem jus conferendi pertineat; Aut quod à patrono, vel à curato habituali præſentetur; Adhuc approbatio fieri debet prævio examine eorumdem examinatorum ſynodalium cum eadem forma collegiatæ diſcuſſionis, an ille, qui examini ſe exponit, electus, vel nominatus, ſeu præſentatus ut ſupra idoneus ſit, necne, adeo ut non ab unius judicio hæc approbatio pendeat, *eod. tit. de paroch. diſc.* 11. *& ſeqq.*

Exemptionis autem privilegia, quibus gaudeant Eccleſiæ, vel Monaſteria, quibus parochiales unitæ ſint, non ſuffragantur, quamvis etiam agatur de vicaria pro exercitio curæ annexæ ipſimet Eccleſiæ principali ipſius Monaſterii, vel inferioris Prælati quantumvis exempti; Ex ea congrua ratione, pluries alibi, occaſione viſitationis, vel concionis, ot adminiſtrationis ſacramenti pœnitentiæ inſinuata, quod ſcilicet juriſdictio, quæ Diœceſano commiſſa eſt, non percutit Eccleſiam materialem, in qua cura animarum exercetur, minuſque juriſdictionem, vel ſuperioritatem perſonalem ejus, qui illam exerceat in ejus cauſis indifferentibus, quæ cum dicto exercitio connexionem non habeant, ſed percutit ipſius Diœceſani Clerum, ac populum, cum quo cura exercenda eſt; quoniam cum agatur de perficiendo ovibus particularem ſubordinatum paſtorem, idcircò congruum, ac rationabile eſt, ut ipſarum ovium primus, ac principalis paſtor inquirat, an ille ſit, necne idoneus miniſter, cui propriæ oves cuſtodiendæ, ac paſcendæ committi valeant, atque ita ſucceſſive exemptionis privilegio non obſtante, eumdem viſitare, & inquirere, ac etiam corrigere poteſt in iis, quæ hominibus concernunt, vel cum eo connexionem habeant, cum eadem ſit ratio in præponendo, quæ eſt, an præpoſitus bene ſe gerat necne *tit. de juriſdict. diſcurſ.* 1. *cum pluribus ſeqq. tit. de Regular. diſc.* 1. *& aliis ſæpius.*

Atque hinc manat, probabilius eſſe, ut facilius iſtos vicarios perpetuos, vel temporales, abſque forma con- 36
curſus præpoſitos; Quandoque autem etiam ipſoſmet principales curatos, qui cum dicta ſolemnitate concurſus, tanquam per ſpeciem doctoratus approbati ſint, poſſit Ordinarius occaſione viſitationis ac etiam extra eam ex ſuſceptione ab aliquo juſto motivo conceptas (ad cujus formalem juſtificationem non tenetur,) examinare, ac etiam, ubi non bene verſatos comperierit ſuſpendere, donec profecerint, vicarium, vel coadjutorem interim proviſionaliter, non autem in titulum deputando; Ex alias aſſignata ratione, quod etiam docti, ac literati, tractu temporis, deſertis ſtudiis, deſertaque applicatione, indocti, minuſque idonei effici poſſunt; Adinſtar fertilis, beneque culti prædii, quod ſterile, atque incultum effici poteſt, ſi cultura per notabile tempus deſeratur, cum idem in humanis ingeniis praxis doceat. *eod. tit. de paroch. diſc.* 16.

De aliis autem agitur in propria parochorum ſede *eod. diſcurſ. de paroch. præſertim diſc.* 37. *ubi concordantes.*

DISCURSUS XXXIII.

Ad ſeſſionem 24. de Reformat. cap. 10.

SVMMARIVM.

1 *De cognitione cauſarum in prima inſtantia coram Ordinario loci.*

2 *Quæ diſponantur in hoc decreto.*

3 *Cauſæ criminales, & matrimoniales adimuntur Prælatis inferioribus, & delegantur Ordinario.*

4 *De praxi concluſionis, de qua num.* 1.

5 *In quibus cauſis id procedat.*

6 *De eodem & de quibus Ordinariis decretum Concilii loquatur.*

7. 8 & 9 *De eodem de jure communi, & quid plus operetur Concilium.*

10 *Quæ ſint cauſæ Eccleſiaſticæ de quibus loquitur Concilium.*

11 *De eodem, ubi cauſæ ſint inter laicos ſuper rebus Eccleſiaſticis.*

12 *Quales ſint cauſæ ſpirituales.*

13 A1

13 *An per iſtud decretum ſit derogatum privilegio l. unic.* Cod. quando Imperator &c.
14 *De privilegio electionis fori, quod producit obligatio Cameralis.*
15 *Quid de iſtius decreti praxi in cauſis beneficialibus.*
16 *Quomodo ſervetur intra diſtrictum Urbis.*
17 *Tribunalia Eccleſiaſtica Urbis concurrunt intra diſtrictum cum Ordinario loci.*
18 *Legati, & Nuntius non ſe ingerunt in cauſis primæ inſtantiæ.*
19 *De caſu negligentiæ ob quam Ordinarius amittit cognitionem in prima inſtantia.*
20 *De appellatione à denegata juſtitia.*
21 *De facultatibus legatorum.*
22 *& 23 De nuntiis Apoſtolicis, eorumque diverſis ſpeciebus, & præſertim de Nuntio Neapolis, quam juriſdictionem habeat.*
24 *De eodem, & in quibus non poſſit ſe ingerere.*
25 *Quales dicantur appellationes frivolæ, & non admittendæ, & de decretis generalibus contra Metropolitanos.*
26 *In cauſis concernentibus Eccleſiaſticam immunitatem Metropolitanus non ſe ingerit.*
27 *De obligatione terminandi cauſas infra biennium, & de peremptione inſtantiæ.*
28 *De jure canonico inſtantia nunquam perit & de lite derelicta.*
29 *De tranſportatione actorum ſine qua Iudex appellationis non procedit.*
30 *Quando procedatur etiam ſine hac tranſportatione.*
31 *De actorum integritate.*
32 *De ſumptibus litis, & alimentis dandis pauperi collitiganti.*
33 *Quando quis dicatur pauper.*
34 *De requiſito boni juris, quando verificetur.*
35 *Quod paupertas ſit probanda.*
36 *Quando ſine hac probatione hæc alimenta debeantur, & quibus.*
37 *De proviſionibus fieri ſolitis in hac materia.*
38 *De eodem de quo num. 3. ſuper cauſis criminalibus & matrimonialibus.*
39 *De quibus Prælatis inferioribus hoc decretum loquatur.*
40 *De probatione territorii ſeparati cum qualitate nullius, & quod interim Epiſcopo datur manutentio.*
41 *De probatione ſituationis loci intra diœceſim.*
42 *De cauſis gravioribus, quæ ſint Curiales etiam in prima inſtantia.*

1 CElebertinuum eſt iſtud decretum, omniumque in foro frequentius, præſertim autem io Romana Curia quotidianum, circa fori competentiam, ac remiſſionem cauſarum ad partes in prima inſtantia locorum Ordinariis; De quo tamen in utraque Signatura potius, quam in ſacris Congregationibus agi contingit, ideoque iſta materia ſub judiciorum, vel praxis Romanæ Curiæ ſede congruentius cadit. *ſub*
2 *tit. de judic. diſcurſ.* 3. *& ſub tit. de juriſdict. diſcurſ.* 68. *& in relat. Curiæ agendo de utraque Signatura.*

Plura itaque in hoc decreto ſtatuuntur; Primo nempe ut cauſæ ſpectantes ad forum Eccleſiaſticum, in prima inſtantia cognoſcantur per Ordinarios locorum; Secundo conſequutive, ut Legati, vel Nuntii, ſeu Gubernatores, in eiſdem primæ inſtantiæ cauſis, non ſe ingerant, niſi in caſu negligentiæ; Tertio ut appellationes frivolæ, ſeu alias, à diffinitiva, vel vim diffinitivæ habente, non recipiantur; Quarto quod Ordinarii infra biennium cauſas primæ inſtantiæ terminare debeant; Quinto, ut in caſu appellationis legitimè interpoſitæ, Judex ſecundæ inſtantiæ non procedat, niſi omnibus actis tranſportatis; Sexto, ut pauperes; non trahantur extra propriam provinciam, quodque alias alimenta eis ſuppeditari debeant; Septimo, ut Decani, & Archidiaconi, aliique inferiores
3 Prælati, aliquam Eccleſiaſticam juriſdictionem habentes intra limites alienæ Diœceſis; non poſſint cognoſcere cauſas matrimoniales, & criminales, quamvis alias id in facultatibus haberent, cum iſtæ locorum Ordinariis à Concilio ſaltem jure delegato commiſſæ ſint; Ac demum à præmiſſis excipiuntur cauſæ, quæ ob earum gravitatem, curiales dici mereantur; De ſingulis, itaque agendo.

Quatenus pertinet ad primum; Nil in Romana Curia frequentius, per forenſium ora volitat, quam hujus decreti diſpoſitio; Cum etenim, præſertim in eo judicio, quod jactationis, vel diffamationis dicitur; ſive in alia ſpecie, frequens ſit uſus monitoriorum Auditoris Cameræ, vel inhibitionum Rotalium cum quorum clypeo; aliquorum bonorum, & jurium poſſeſſores muniri ſtudent, ac etiam agendo in prima inſtantia, cauſas Curiæ introducere frequenter curetur. Hinc propterea, ſive in Tribunali A, C. ſive in Signatura juſtitiæ, vel coram ejus Præfecto, quotidie cum nimia frequentia petendo moderationem inhibitioourm, ac remiſſionem cauſarum ad partes, attenta prima inſtantia, decantatur hujus conciliaris decreti diſpoſitio; Cumque frequentius, nudi practici, qui hæc tractant, de auditu, vel per traditiones, ea ſciunt, quæ dicunt, vel petunt, ſive decernunt, ideoque indefinite quaſcumque remiſſiones cauſarum primæ inſtantiæ, huic decreto referunt. 4

5 Id autem æquivocum continet manifeſtum, quoniam ut latius in relatione Curiæ advertitur, eadem Curia, ratione duplicis Principatus, Eccleſiaſtici, & temporalis, duplicem habet cauſarum cognitionem, Eccleſiaſticarum ſcilicet, quæ ab univerſo Orbe Catholico trahuntur ad Papam, tanquam Papam, ac univerſalis Eccleſiæ Epiſcopum, & Ordinarium, Ordinariorum; Et temporaliorum, quæ trahuntur ad eandem, tanquam temporalis dominii, vel Ditionis Eccleſiæ Principem ſæcularem, & ex quo titulo tot indies Civitatis Bononiæ, aliarumque Civitatum, & locorum Status Eccleſiaſtici cauſæ fideicommiſſariæ & pecuniariæ, aliæque merè temporales inter laicos pertractantur.

6 Cum itaque iſtud decretum, in verbis loquatur de cauſis ad forum Eccleſiaſticum pertinentibus, quarum cognitio in prima inſtantia demandatur Ordinariis locorum, ſub quorum nomine, Epiſcopi, aliique Prælati, & Superiores Eccleſiaſtici veniunt univerſi Orbis Catholici; cum quibus generale hoc œcumenicum Concilium loqui profitetur; Hinc proinde, erroneum eſt, idem decretum applicare, (ut frequentiſſimè, ac in dies auditur (remiſſionibus cauſarum merè temporalium, quæ petuntur ad Gubernatores, alioſque Judices ſæculares Status Eccleſiaſtici, vel ad Barones, eorumque Curias.

7 Iſtis etenim, eadem remiſſio debita eſt, ex diſpoſitione juris communis, adeo ut, ubi præſertim de Baronibus agitur, neque litigantium conſenſus cognitionem cauſarum primæ vel ulterioris inſtantiæ illis tollere valeat, juxta generales juris regulas, de quibus præſertim, omnium frequentius aliquot Regni Neapolitani Doctores, ac deciſiones, quoniam ob magnum Baronum frequentiam, adeout deplorabiliter totum illud
8 Regnum infeudatum ſit (paucis exceptis Civitatibus, quæ neque ab hac Baronali labe immunes fuerunt) ſed ab eo proprio ære ſe eximere curarunt, frequentius idcirco, & quotidianæ ſint hujuſmodi quæſtiones, inter Curias, Regias & & Baronales; Idemque in iſto Principatu contingit, cum ea differentia, quam reſpectivè leges ac ſtyli particulares inducant. *De aliis controverſiis inter Barones ſtatus Eccleſ. & alia Tribunalia urbis dict. tit. de juriſdict. diſcurſ.* 53. *&* 88. Sed nil commune hoc habet cum iſto decreto conciliari, quod ab hujuſmodi ſæcularibus quæſtionibus extraneum eſt.

Nimium

Digitized by Google

Nimium autem refert, an iſtud decretum intret, nec-
9 oe ex ea notabili differentiæ ratione quod cum Concilium Trid. munitum ſit clauſola ſublata, & decreto irritanti contentia in Conſtitutione Pii IV. quæ ejus confirmatione, ac publicatione edita fuit, ſuffragari non poteſt cootraria obſervaotia, quæ ita infecta remaner, ſive impedita ne otiatur, juxta hujuſmodi elauſulatum notoriam virtutem, ac operationem *deciſ. 400. par. 9. & 199. par. 12. rec. ubi concordantes.* Id autem non urget in alio caſu, in quo ex ſola juris communis diſpoſitione, vel intentione id pendeat; Et tamen non ſemel, cum ea patientia, quæ Advocatorum quotidianus cibus eſt, audire, ac tolerare oportuit reſponſiones ad hanc diſtinctionem, quod ſcilicet ea contineret Advocarorum ſubtilitatem.

Quidquid igitur ſit de cognitione cauſarum primæ Inſtantiæ Gubernatoribus, ac Baronibus localibus competente, ad terminos juris communis, de quo in juriſdictionalium, vel judicialium ſedibus agitur *dicto diſc. 53. & 88. de juriſdict.* Quatenus pertinet ad cauſas fori
10 Eccleſiaſtici, de quibus hoc decretum loquitur, quales dicuntur omnes illæ io quibus Clerici, & perſonæ Eccleſiaſticæ à laicali foro penitus exemptæ ſiot, unde propterea io proprio foro Eccleſiaſtico conveniendæ ſunt; Ac etiam inter laicos ſuot illæ cauſæ, quæ de ſui natura Eccleſiaſtici fori ſunt, ut præſertim (abſque limitatione) ſunt cauſæ matrimoniales, in quibus de matrimonii fædere, vel de ſeparatione thori principaliter, ac de jure agatur, ſive ubi agatur principaliter de jurepatronatus beneficiorum Eccleſiaſticorum, cum ſimilibus.

Licet enim, juxta Canoniſtarum, ac Romanæ Cu-
11 riæ receptum ſenſum, Eccleſiaſticæ dicantur quoque illæ caoſæ, in quibus ioter laicos tractetur de bonis temporalibus, ac indifferenóbus, quæ ſint de directo dominio Eccleſiarum, ac etiam reputentur cauſæ, ſacrilegii, uſuræ, concubinatus, ac ſimiles, quæ mixti fori dicuntur, quamvis cum laicis agatur; Attamen diverſi principatuum ſecularium mores vel ſtyli id in praxi de facto non admittunt, ideoque certa regula deſuper ſtatui non poteſt.

Et licet in Rotæ præſertim deciſionibus, nimium fre-
12 quens diſtinctio habeatur inter caoſas ſpirituales, & prophanas, quodque ſub ſpiritualium nomine veniant ſolum beneficiales, in quibus de beneficii ótulo agatur, omnes autem aliæ quamvis fori Eccleſiaſtici, & inter Eccleſiaſticas perſonas, prophanæ reputentur; Attameo, ut in judicioum ſede advertitur, iſta diſtinctio ſolum effectum remiſſoriæ, & compulſoriæ percutit, non autem iſtum, vel ſimiles. *ſub tit. de judic. diſc. 3. ac etiam eod. diſc. in quo agitur de remiſſoria & de benef. diſc. 99.*

Iſtud decretum, diſputandi anſam dedit, an per illod derogatum cenſeatur privilegio electionis fori,
13 quod jus civile pupillis, ac viduis, aliiſque miſerabilibus perſonis conceſſit; Dubitandi rationem præbente, ampla derogatoria in eodem decreto contenta, quibuſcumque privilegiis; Magis tameo receptum eſt, ut huic privilegio tanquam clauſo in corpore juris, derogatum non cenſeatur, illudque adhuc vigeat in ſuis terminis, unde propterea etiam in cauſis fori Eccleſiaſtici, illud practari ſolet. *de hoc privilegio dict. tit. de juriſdict. diſc. 69. 72. & 80.*

Ut etiam illud electionis fori privilegium, quod
14 etiam non privilegiatis tribuit obligatio in forma Cameræ Apoſtolicę. *eodem titulo de juriſdiction. diſcurſ. 71.*

In reliquis autem, ceſſantibus caſibus limitatis, de
15 quibus habetur in ultima inſpectione ſuper cauſis curialibus; Quotidiana praxis Curiæ eſt ſuper iſtius decreti obſervantia, remittendi ſcilicet cauſas primæ inſtantiæ locorum Ordinariis, quamvis agatur de beneficialibus, in quibus idem conciliare decretum expreſſe loquitur.

Bene verum, quod nimium rara eſt ejuſdem decreti 16
praxis in cauſis beneficialibus, quoniam cum illæ frequentius, ac bene ſemper oriri ſoleant a reſervationibus, vel affectionibus Apoſtolicis, quarum vigore impetrationes fiunt contra proviſos ab Ordinariis, ideoque ſuper Apoſtolicis proviſionibus expediuntur literæ, cum certis exequutoribus, dum congrua oon eſt cauſarum cognitio coram Ordinariis, qui partis intereſſatæ figuram quodammodo gerere dicuntur aſſiſtendo illis, qui ab eis proviſi fuerint, idcirco, ut dictum eſt, nimium rara dignoſcitur hujus decreti praxis in cauſis beneficialibus, quamvis de illis idem decretum expreſſe loquatur.

Intra diſtrictum tamen Urbis (qui juxta modernam 17
receptam praxim, ad quadraginta milliarium ambitum circumcirca ſe protendit, quamvis antiquitus ille centum milliarium eſſet. *de hoc diſtrictu ſub tit. de Regal. diſc. 27. & 94. & ſub tit. de praemin. diſc. 1. de juriſdict. diſc.* 30. iſtius decreti limitatio, dignoſcitur, quo-
oiam eoam io prima inſtantia, aliqua Tribunalia Ec- 18
cleſiaſtica Urbis, quæ cauſarum fori Eccleſiaſtici cognitionem habeant, ut eſt Tribunal Cardinalis Vicarii, ac etiam alterum Auditoria Cameræ, præventionem cum Ordioariis locorum habere prætendunt, unde propterea plures deſuper oriri ſolent quæſtiones, quæ in juriſdictionali materia, ac etiam in relatione Curiæ inſinuaotur, *de juriſd. diſc. 50. & 53. & in relatione Curiæ.*

Hinc de conſequenti, poſita cognitione cauſarum 19
primæ ioſtantiæ coram Ordinariis locorum, reſultat ſecunda pars ſuperius diſtincta, quod ſcilicet, Legati, vel Nontii, ſeu Gubernatores, aliique Apoſtolicæ Sedis Officiales, cum Ordinariorum ſubditis, atque in cognitione cauſarum primæ inſtantiæ ſe ingerere non poſſunt nec debent, niſi ob Ordinarii negligentiam, cujus nimium raró, ac fere nunquam in praxi datur, vel cum à partibus, vel ex accidentibus provenire ſoleant impedimenta, de facili haoc negligentiam excuſantia, adeo ut pro meæ diuturnæ forenſis vitæ tempore devolutionem cauſæ ad ſuperiorem ex iſto capite negligentiæ nunquam practicari viderim; Verum io praxi
inolevit uſus melior appellationis à deoegata juſtitia, faciendo ſcilicet tres inſtantias pro expeditione cauſæ, cum interpolatis diebus, & cum aliquo moderato intervallo Inter unam, & alteram, in quarum ſingulis contineatur proteſtatio appellationis à denegata juſtitia *tit. de juriſd. diſc. 68. & ſub tit. de judic. in diſc. appellationum.* Tunc etenim præſcotando dictas inſtantias coram Judice appellationis, dari ſolet inhibitio cum compulſoria pro tranſportatione actorum, & ſic per viam appellationis, non autem per viam reaſſumptionis cauſæ, ratione negligentiæ. 20

Bene verum, quod pené in dies hujuſmodi quæſtio- 21
nes audiuntur ioter Ordinarios, & Legatos, vel Nuncios Apoſtolicos, ſuper hujuſmodi reaſſumptionibus; Reſpectu etenim Legatorum, ubi ſint extraordinarii, & de latere, qui cum magna poteſtate ex aliqua extraordinaria cauſa tranſmittuntur ad Reges, & magnos Principes, non poteſt dari regula, ob facultates, quæ eis dantur per brevia particularia, quorum tenor attendendus eſt; Idemque dicendum venit reſpectu Legatorum ordinariorum ſtatus Eccleſiaſtici, Bononiæ ſcilicet, Ferrariæ, Emiliæ, & Urbini, & quandoque, (licet rarius,) Marchiæ, & Umbræ, quoniam licet de jure, ſive per iſtud decretum, aliaſque Apoſtolicas Conſtitutiones, intra certos limites eorum facultates reſtrictæ ſint; Attamen per Brevia particularia, pleræque aliæ facultates illis concedi ſolent, cum inſtructionibus tamen, ut non niſi moderate, ac raro ex aliqua urgenti cauſa eis otantur; Et conſequenter neque certa regula deſuper ſtatui poteſt, cum totum pendeat ex tenore facultatum.

Quo vero ad Nuncios, iſti ſunt de duplici ſpecie; 22
Alii enim qui ſunt veri Nuncii ad Reges, & Principes cum facultatibus Legati, ac Judicis appellationum, &

recurſuum

recurſuum ab Ordinariis, & in iſtis, procedit pene idem quod in Legatis, exceptis aliquibus majoribus, ac extraordinariis facultatibus, quæ per brevia particularia, ut ſupra, Cardinalibus Legatis, præſertim vero extraordinariis de latere concedi ſolent, ideoque in eis praxis docet hujus conciliaris decreti obſervantiam. *de aliquibus facultatibus Nuntii Neapolis ſub tit. de juriſdict. diſc. 36. & in Miſcellan. Eccleſ. diſcurſ. 22. & 23.*

Altera verò Nunciorum ſpecies eſt, potius impro-
23 pria cum ſola nuncupatione, quia non habet jura Legati, neque cognitionem appellationum, & recurſuum ab Ordinariis, adeo ut in effectu ſint ſolum collectores generales ſpoliorum, aliorumque jurium Cameræ, ac delegati, vel commiſſarii ad certum genus cauſarum, ut præſertim Nuncius Apoſtolicus Regni Neapolitani, in hoc ſtatu, in quo, abſente Rege illud regitur per Vicarium, ſeu Proregem, quoniam ejus juriſdictio, cujus vigore, quandoque inhibet Ordinariis, atque ab eis cauſas avocat, ſeu reaſſumit, ex incerto genere cauſarum, concernentium, jus, & intereſſe Cameræ, ut ſunt ſpolia Clericorum, & fructus Eccleſiarum, ac beneficiorum vacantium, necnon cauſæ illicitæ negotiationis ac alia, in quibus Fiſcus Apoſtolicus jus habeat, vel habere prętendat juxta locorum praxim, ac ſtylos; Putà in bonis vacantibus Clerici morientis abſque legitimo hærede, vel in theſauris, qui in fundo Eccleſiæ inveniantur pro ea portione quæ de jure debita ſit, cum ſimilibus juribus fiſci Eccleſiaſtici, pro diverſis locorum, vel principatuum uſibus, ac ſtylis, ex quibus hæc jura intrant, quoniam poſita eorum competentia, intrat Nuncii juriſdictio, quæ habet ſpeciem privativæ ad Ordinarios in perſonis ſub collectorum ſingularum diœceſum, aliarumque Cameræ ſeu Tribunalis officialium, ac miniſtrorum.

Ac etiam ex aliquibus ſpecialibus delegationibus eſt commiſſarius generalis regularium, aliorumque Eccleſiaſticorum exemptorum in toto regno; Necnon habet cognitionem aliquorum delictorum, quæ vulgò campagnię dicuntur, ſive monetæ falſę, ac aliorum, quæ in facultatibus expreſſa ſint; In his tamen habet cum Ordinariis cumulativam, adeo ut ſit locus præventioni, non autem privativam, ut non bene ab eo Tribunali prętenditur; Ideoque ex his cauſis frequentes controverſię audiuntur ſuper earum avocatione, vel reaſſumptione, quam etiam in prima inſtantia, ob prętenſionem privativæ, tentare ſolet atque cum debilibus Ordinariis frequenter practicat. *in eiſdem locis proxime ſupra citatis.*

24 In reliquis autem nullam habet ordinariam juriſdictionem jure territoriali, adeo ut ſe ingerere valeat in iis, quæ ad Ordinarium loci pertinent, ultra caſus ſibi commiſſos, ut alibi advertitur. *ibidem.*

Quoad tertium hujus decreti caput, ut, appellatio-
25 nes frivolę non admittantur, per Metropolitanos, vel per alios Judices appellationis; Cum iſtud decretum conciliare ſufficientem non prębeuret medicinam, eo quia ſuper hoc puncto, an appellatio ſit frivola, necne, ſeu quando dicatur talis, certa regula ſtatuta non eſt; Hinc proinde iſta Sacra Congregatio vel altera Epiſcoporum, prius ſub Clemente VIII. deindeque ſub Urbano VIII. aliqua edidit decreta generalia deſuper modum præſcribentia, quæ regiſtrata habentur apud aliquos elaboratos collectores, quorum labores pro publica commoditate commendatione quidem digni ſunt *apud Quarant. in ſumma Bullar. verbo Archiepiſc. autorit. & Bar. in Collect. ac Conſeſ. 13. de Reformat. cap. 1.*

Adhuc tamen inter Ordinarios, & Metropolitanos
26 quæſtiones in una, vel altera ex prædictis Congregationibus audiri ſolent, ac etiam in Signatura Juſtitię, quando ſcilicet appellatio eſſet injuſta, vel frivola ab aliquo decreto interloquutorio, vel alio incidenti, adeo ut cauſa remitti debeat Ordinario per eum terminanda, ut frequenter contigit.

Et quandoque recurſus per Ordinarios adverſus
Metropolitanorum inhibitiones haberi ſolent ad Sa- 27
cram Congregationem Immunitatis, ex eo quod prætendatur agi de cauſis immunitatem concernentibus, in quibus per ejuſdem Sacræ Congregationis proviſiones, Metropolitanis interdicta eſt, in iis partibus, in quibus ipſa Sacra Congregatio manus apponere ſolet, atque occurrere poteſt, inhibendi, vel reaſſumendi facultas interdicta eſt. *Miſcellan. Eccleſ. diſc. 2.*

Quarta eſt proviſio, ut Ordinarii, cauſas primæ in-
ſtantię, infra biennium terminare debeant; Iſtaque 28
proviſio aliquam originem trahere videtur à diſpoſitione Juris civilis, qua tamen attenta, ubi cauſa intra præfinitum tempus non terminetur, reſultat peremptio inſtantiæ, unde propterea inolevit uſus, ut illa ex ſuprema Principis auctoritate inſtauretur, quod ſub inſufflationis ſpiritus vitæ termino explicari ſolet, ac propterea multæ per DD. tractari ſolent quæſtiones ſuper effectibus ex peremptione inſtantiæ, vel reſpective ex ejus inſtauratione reſultantibus, aut quando uni, vel alteri ſit locus, necne, *tit. de judiciis, ubi de litis extinctione.*

De his autem non agitur in foro Eccleſiaſtico, in 29
quo vivitur cum diſpoſitione juris canonici; Quinimo neque in foro laicali ditionis temporalis Eccleſiæ, vel Status Eccleſiaſtici, ex eadem ratione, quod vivatur cum diſpoſitione juris Canonici, qua attenta, inſtantia eſt perpetua, & nunquam perit, ideoque iſte terminus biennii, potius conſilium videtur, dum ſolum in foro Eccleſiaſtico datur deſertio litis, cujus praxis etiam rara eſt, dum ad ejus effectum requiritur lapſus longiſſimi temporis 30. annorum, qui neque ſufficit, niſi, malum jus quoque accedat, ut in beneficiali materia præſertim de hoc agi ſolet, *ibidem de judiciis & tit. de benef. diſc. 92.*

Frequentes autem in Curia ſunt diſputationes ſuper 30
quinto hujus decreti requiſito, ut Judex appellationis in cauſa non procedat non tranſportatis omnibus actis; Hinc proinde, illa differentia dignoſcitur, inter cauſas fori Eccleſiaſtici de quibus iſtud conciliare decretum loquitur, & alias prophanas, quæ ad Curiam per appellationem trahuntur, ratione principatus temporalis, & quæ ut ſupra, ſub iſto decreto non cadunt; Quod ſcilicet, ubi agitur de hac ſecunda ſpecie, ad limites juris communis, ſufficit tranſportatio actorum relevantium tantum; Ubi verò de prima ſpecie cauſarum ca-
demiſſa ſub hoc decreto agitur, requiritur tranſportatio 31
integra omnium actorum, etiam irrelevantium tanquam de forma, adeo ut alias adeſſe videatur defectus juriſdictionis; Niſi agatur de aliquibus incidentibus, puta attentatorum, vel ſpolii &c. cum tunc ſufficiat exhibere illa acta, ex quibus id juſtificetur, cum dicta forma prę̨ſcripta ſit in expeditione cauſę principalis, non autem ſuper hujuſmodi incidentibus, quibus prompte occurrere congruat, ut latius in rerum judicialium ſede advertitur, ubi quomodo de integritate conſtet. *de hac materia tranſportationis actorum ſub tit. de judic.*

Sexta hujus decreti pars, vel proviſio eſt, ne pau- 32
peres extra provinciam trahuntur, quodque alias litis expenſę debent eis ſuppeditari; Super hoc autem S. Concilium, juris communis diſpoſitionem non alteravit, ſed quod jam diſpoſitum erat monuit, ideoque intrant eadem requiſita generalia, de quibus in judiciorum ſede habetur, ſuper ſuppeditatione alimentorum, & ſumptuum litis colliganti facienda, qualia ſunt paupertas, ac pręſumptio boni juris; Remanente quęſtione, pro Tribunalium diverſis ſtylis decidenda, ſuper qualitate cauſę, an ſcilicet id procedat ſolùm in cauſa univerſali, ut de ſtricta juris cenſura verius videtur, vel etiam in particulari juxta ęquiorem opinionem, quę in Romana Curia magis recepta eſt. *dict. tit. de judic. agendo de tranſportatione actorum.*

Deſuper

Nimium autem refert, an iſtud decretum intret, nec- 9 ne ex ea notabili differentiæ ratione quod cum Concilium Trid. munitum ſit clauſula ſublata, & decreto irritanti contentis in Conſtitutione Pii IV. quæ ejus confirmatione, ac publicatione edita fuit, ſuffragari non poteſt contraria obſervantia, quæ ita infecta remanet, ſive impedita ne oriatur, juxta hujuſmodi clauſularum notoriam virtutem, ac operationem *deciſ.* 400. *par.* 9. *&* 199. *par.* 12. *rec. ubi concordantes.* Id autem non urget in alio caſu, in quo ex ſola juris communis diſpoſitione, vel intentione id pendeat; Et tamen non ſemel, cum ea patientia, quæ Advocatorum quondianus cibus eſt, audire, ac tolerare oportuit reſponſiones ad hanc diſtinctionem, quod ſcilicet ea contineret Advocatorum ſubtilitatem.

Quidquid igitur ſit de cognitione cauſarum primæ Inſtantiæ Gubernatoribus, ac Baronibus localibus competente, ad terminos juris communis, de quo in juriſdictionalium, vel judicialium ſedibus agitur *dicto diſc.* 53. *&* 88. *de juriſdict.* Quatenus pertinet ad cauſas fori 10 Eccleſiaſtici, de quibus hoc decretum loquitur, quales dicuntur omnes illæ in quibus Clerici, & perſonæ Eccleſiaſticæ à laicali foro penitus exemptæ ſint, unde propterea in proprio foro Eccleſiaſtico conveniendæ ſunt; Ac etiam inter laicos ſunt illæ cauſæ, quæ de ſui natura Eccleſiaſtici fori ſunt, ut præſertim (abſque limitatione) ſunt cauſæ matrimoniales, in quibus de matrimonii fœdere, vel de ſeparatione thori principaliter, ac de jure agatur, ſive ubi agatur principaliter de jurepatronatus beneficiorum Eccleſiaſticorum, cum ſimilibus.

Licet enim, juxta Canoniſtarum, ac Romanæ Cu- 11 riæ receptum ſenſum, Eccleſiaſticæ dicantur quoque illæ cauſæ, in quibus inter laicos tractetur de bonis temporalibus, ac indifferentibus, quæ ſint de directo dominio Eccleſiarum, ac etiam reputentur cauſæ, ſacrilegii, uſuræ, concubinatus, ac ſimiles, quæ mixti fori dicuntur, quamvis cum laicis agatur; Attamen diverſi principatuum ſæcularium mores vel ſtyli id in praxi de facto non admittunt, ideoque certa regula deſuper ſtatui non poteſt.

Et licet in Rotæ præſertim deciſionibus, nimium fre- 12 quens diſtinctio habeatur inter cauſas ſpirituales, & prophanas, quodque ſub ſpiritualium nomine veniant ſolum beneficiales, in quibus de beneficii titulo agatur, omnes autem aliæ quamvis fori Eccleſiaſtici, & inter Eccleſiaſticas perſonas, prophanæ reputentur; Attamen, ut in judiciorum ſede advertitur, iſta diſtinctio ſolum effectum remiſſoriæ, & compulſoriæ percutit, non autem iſtum, vel ſimiles. *ſub tit. de judic. diſc.* 3. *ac etiam eod. diſc. in quo agitur de remiſſoria & de benef. diſc.* 99.

Iſtud decretum, diſputandi anſam dedit, an per illud derogatum cenſeatur privilegio electionis fori, 13 quod jus civile pupillis, ac viduis, aliiſque miſerabilibus perſonis conceſſit; Dubitandi rationem præbente, ampla derogatoria in eodem decreto contenta, quibuſcumque privilegiis; Magis tamen receptum eſt, ut huic privilegio tanquam clauſo in corpore juris, derogatum non cenſeatur, illudque adhuc vigeat in ſuis terminis, unde propterea etiam in cauſis fori Eccleſiaſtici, illud practari ſolet. *de hoc privilegio dict. tit. de juriſdict. diſc.* 69. 72. *&* 81.

Ut etiam illud electionis fori privilegium, quod 14 etiam non privilegiatis tribuit obligatio in forma Cameræ Apoſtolicę. *eodem titulo de juriſdiction. diſcurſ.* 71.

In reliquis autem, ceſſantibus caſibus limitatis, de 15 quibus habetur in ultima inſpectione ſuper cauſis curialibus; Quotidiana praxis Curiæ eſt ſuper iſtius decreti obſervantia, remittendi ſcilicet cauſas primæ inſtantiæ locorum Ordinariis, quamvis agatur de beneficialibus, in quibus idem conciliare decretum expreſſe loquitur.

Bene verum, quod nimium rara eſt ejuſdem decreti 16 praxis in cauſis beneficialibus, quoniam cum illæ frequentius, ac bene ſemper oriri ſoleant a reſervationibus, vel affectionibus Apoſtolicis, quarum vigore impetrationes fiunt contra proviſos ab Ordinariis, ideoque ſuper Apoſtolicis proviſionibus expediuntur literæ, cum certis executoribus, dum congrua non eſt cauſarum cognitio coram Ordinariis, qui partis intereſſatæ figuram quodammodo gerere dicuntur aſſiſtendo illis, qui ab eis proviſi fuerint, idcirco, ut dictum eſt, nimium rara dignoſcitur hujus decreti praxis in cauſis beneficialibus, quamvis de illis idem decretum expreſſe loquatur.

Intra diſtrictum tamen Urbis (qui juxta modernam 17 receptam praxim, ad quadraginta milliarium ambitum circumcirca ſe protendit, quamvis antiquitus ille centum milliarium eſſet. *de hoc diſtrictu ſub tit. de Regal. diſc.* 27. *&* 94. *& ſub tit. de praemun. diſc.* 1. *de juriſdict. diſc.* 50. iſtius decreti limitatio, dignoſcitur, quoniam etiam in prima inſtantia, aliqua Tribunalia Ec- 18 cleſiaſtica Urbis, quæ cauſarum fori Eccleſiaſtici cognitionem habeant, ut eſt Tribunal Cardinalis Vicarii, ac etiam alterum Auditoris Cameræ, præventionem cum Ordinariis locorum habere prætendunt, unde propterea plures deſuper oriri ſolent quæſtiones, quæ in juriſdictionali materia, ac etiam in relatione Curiæ inſinuantur, *de juriſd. diſc.* 50. *&* 53. *& in relatione Curiæ.*

Hinc de conſequenti, poſita cognitione cauſarum 19. primæ inſtantiæ coram Ordinariis locorum, reſultat ſecunda pars ſuperius diſtincta, quod ſcilicet, Legati, vel Nuntii, ſeu Gubernatores, aliique Apoſtolicæ Sedis Officiales, cum Ordinariorum ſubditis, atque in cognitione cauſarum primæ inſtantiæ ſe ingerere non poſſunt nec debent, niſi ob Ordinarii negligentiam, cujus nimium rarò, ac fere nunquam in praxi datur, vel cum à partibus, vel ex accidentibus provenire ſoleant impedimenta, de facili hanc negligentiam excuſantia, adeo ut pro meæ diuturnæ forenſis vitæ tempore devolutionem cauſæ ad ſuperiorem ex iſto capite negligentiæ nunquam practicari viderim; Verum in praxi inolevit uſus melior appellationis à denegata juſtitia, fa- 20 ciendo ſcilicet tres inſtantias pro expeditione cauſæ, cum interpolatis diebus, & cum aliquo moderato intervallo inter unam, & alteram, in quarum ſingulis contineatur proteſtatio appellationis à denegata juſtitia *tit. de juriſd. diſc.* 68. *& ſub tit. de judic. in diſc. appellationum.* Tunc etenim præſentando dictas inſtantias coram Judice appellationis, dari ſolet inhibitio cum compulſoria pro tranſportatione actorum, & ſic per viam appellationis, non autem per viam reaſſumptionis cauſæ, ratione negligentiæ.

Bene verum, quod penè in dies hujuſmodi quæſtio- 21 nes audiuntur inter Ordinarios, & Legatos, vel Nuncios Apoſtolicos, ſuper hujuſmodi reaſſumptionibus; Reſpectu etenim Legatorum, ubi ſint extraordinarii, & de latere, qui cum magna poteſtate ex aliqua extraordinaria cauſa tranſmittuntur ad Reges, & magnos Principes, non poteſt dari regula, ob facultates, quæ eis dantur per brevia particularia, quorum tenor attendendus eſt; Idemque dicendum venit reſpectu Legatorum ordinariorum ſtatus Eccleſiaſtici, Bononiæ ſcilicet, Ferrariæ, Emiliæ, & Urbini, & quandoque, (licet rarius,) Marchiæ, & Umbriæ, quoniam licet de jure, ſive per iſtud decretum, aliaſque Apoſtolicas Conſtitutiones, intra certos limites eorum facultates reſtrictæ ſint; Attamen per Brevia particularia, pleræque aliæ facultates illis concedi ſolent, cum inſtructionibus tamen, ut non niſi moderate, ac raro ex aliqua urgenti cauſa eis utantur; Et conſequenter neque certa regula deſuper ſtatui poteſt, cum totum pendeat ex tenore facultatum.

Quo vero ad Nuncios, iſti ſunt de duplici ſpecie; 22 Alii enim qui ſunt veri Nuncii ad Reges, & Principes cum facultatibus Legati, ac Judicis appellationum, &

reccuſuum

recurſuum ab Ordinariis, & in iſtis, procedit pene idem quod in Legatis, exceptis aliquibus majoribus, ac extraordinariis facultatibus, quæ per brevia particularia, ut ſupra, Cardinalibus Legatis, præſertim vero extraordinariis de latere concedi ſolent, ideoque in eis praxis docet hujus conciliaris decreti obſervantiam. *de aliquibus facultatibus Nuntii Neapolis ſub tit. de juriſdict. diſc. 36. & in Miſcellan. Eccleſ. diſcurſ. 22. & 23.*

23 Altera verò Nunciorum ſpecies eſt, potius impropria cum ſola nuncupatione, quia non habet jura Legati, neque cognitionem appellationum, & recurſuum ab Ordinariis, adeo ut in effectu ſint ſolum collectores generales ſpoliorum, aliorumque jurium Cameræ, ac delegati, vel commiſſarii ad certum genus cauſarum, ut præſertim Nuncius Apoſtolicus Regni Neapolitani, in hoc ſtatu, in quo, abſente Rege illud regitur per Vicarium, ſeu Proregem, quoniam ejus juriſdictio, cujus vigore, quandoque inhibet Ordinariis, atque ab eis cauſas avocat, ſeu reaſſumit, ex incerto genere cauſarum, concernentium, jus, & interreſſe Cameræ, ut ſunt ſpolia Clericorum, & fructus Eccleſiarum, ac beneficiorum vacantium, necnon cauſæ illicitæ negotiationis ac alia, in quibus Fiſcus Apoſtolicus jus habeat, vel habere prętendat juxta locorum praxim, ac ſtylos; Putà in bonis vacantibus Clerici morientis abſque legitimo hærede, vel in theſauris, qui in fundo Eccleſiæ inveniantur pro ea portione quæ de jure debita ſit, cum ſimilibus juribus fiſci Eccleſiaſtici, pro diverſis locorum, vel principatuum uſibus, ac ſtylis, ex quibus hæc jura intrant, quoniam poſita eorum competentia, intrat Nuncii juriſdictio, quæ habet ſpeciem privativæ ad Ordinarios in perſonis ſub collectorum ſingularum diœceſum, aliarumque Cameræ ſeu Tribunalis officialium, ac miniſtrorum.

Ac etiam ex aliquibus ſpecialibus delegationibus eſt commiſſarius generalis regularium, aliorumque Eccleſiaſticorum exemptorum in toto regno; Necnon habet cognitionem aliquorum delictorum, quæ vulgò campagnię dicuntur, ſive monetæ falſę, ac aliorum, quæ in facultatibus expreſſa ſint; In his tamen habet cum Ordinariis cumulativam, adeo ut ſit locus præventioni, non autem privativam, ut non bene ab eo Tribunali pretenditur; Ideoque ex his cauſis frequentes controverſię audiuntur ſuper earum avocatione, vel reaſſumptione, quam etiam in prima inſtantia, ob pretenſionem privativæ, tentare ſolet atque cum debilibus Ordinariis frequenter practicat. *in eiſdem locis proxime ſupra citatis.*

24 In reliquis autem nullam habet ordinariam juriſdictionem jure territoriali, adeo ut ſe ingerere valeat in iis, quæ ad Ordinarium loci pertinent, ultra caſus ſibi commiſſos, ut alibi advertitur. *ibidem.*

25 Quoad tertium hujus decreti caput, ut, appellationes frivolę non admittantur, per Metropolitanos, vel per alios Judices appellationis; Cum iſtud decretum conciliare ſufficientem non pręberet medicinam, eo quia ſuper hoc puncto, an appellatio ſit frivola, necne, ſeu quando dicatur talis, certa regula ſtatuta non eſt; Hinc proinde iſta Sacra Congregatio vel altera Epiſcoporum, prius ſub Clemente VIII. deindeque ſub Urbano VIII. aliqua edidit decreta generalia deſuper modum præſcribentia, quæ regiſtrata habentur apud aliquos elaboratos collectores, quorum labores pro publica commoditate commendatione quidem digni ſunt *apud Quarant. in ſumma Bullar. verbo Archiepiſc. autorit. & Bar. in Collect. ac Conſeſ. 13. de Reformat. cap. 1.*

26 Adhuc tamen inter Ordinarios, & Metropolitanos quæſtiones in una, vel altera ex prædictis Congregationibus auditi ſolent, ac etiam in Signatura Juſtitię, quando ſcilicet appellatio eſſet injuſta, vel frivola ab aliquo decreto interloquutorio, vel alio incidenti, adeo ut cauſa remitti debeat Ordinario per eum terminanda, ut frequenter contigit.

27 Et quandoque recurſus per Ordinarios adverſus Metropolitanorum inhibitiones haberi ſolent ad Sacram Congregationem Immunitatis, ex eo quod prætendatur agi de cauſis immunitatem concernentibus, in quibus per ejuſdem Sacræ Congregationis proviſiones, Metropolitanis interdicta eſt, in iis partibus, in quibus ipſa Sacra Congregatio manus apponere ſolet, atque occurrere poteſt, inhibendi, vel reaſſumendi facultas interdicta eſt. *Miſcellan. Eccleſ. diſc. 2.*

28 Quarta eſt proviſio, ut Ordinarii, cauſas primæ inſtantię, infra biennium terminare debeant; Iſtaque proviſio aliquam originem trahere videtur à diſpoſitione juris civilis, qua tamen attenta, ubi cauſa intra præfinitum tempus non terminetur, reſultat peremptio inſtantiæ, unde propterea inolevit uſus, ut illa ex ſuprema Principis auctoritate inſtauretur, quod ſub inſufflationis ſpiritus vitæ termino explicari ſolet, ac propterea multæ per DD. tractari ſolent quæſtiones ſuper effectibus ex peremptione inſtantiæ, vel reſpective ex ejus inſtauratione reſultantibus, aut quando uni, vel alteri ſit locus, necne, *tit. de judiciis, ubi de litis extinctione.*

29 De his autem non agitur in foro Eccleſiaſtico, in quo vivitur cum diſpoſitione juris canonici; Quinimo neque in foro laicali ditionis temporalis Eccleſiæ, vel Status Eccleſiaſtici, ex eadem ratione, quod vivatur cum diſpoſitione juris Canonici, qua attenta, inſtantia eſt perpetua, & nunquam perit, ideoque iſte terminus biennii, potius conſilium videtur, dum ſolum in foro Eccleſiaſtico datur deſertio litis, cujus praxis etiam rara eſt, dum ad ejus effectum requiritur lapſus longiſſimi temporis 30. annorum, qui neque ſufficit, niſi, malum jus quoque accedat, ut in beneficiali materia præſertim de hoc agi ſolet, *ibidem de judiciis & tit. de benef. diſc. 92.*

30 Frequentes autem in Curia ſunt diſputationes ſuper quinto hujus decreti requiſito, ut Judex appellationis in cauſa non procedat non tranſportatis omnibus actis; Hinc proinde, illa differentia dignoſcitur, inter cauſas fori Eccleſiaſtici de quibus iſtud conciliare decretum loquitur, & alias prophanas, quæ ad Curiam per appellationem trahuntur, ratione principatus temporalis, & quæ ut ſupra, ſub iſto decreto non cadunt; Quod ſcilicet, ubi agitur de hac ſecunda ſpecie, ad limites juris communis, ſufficit tranſportatio actorum relevantium tantum; Ubi verò de prima ſpecie cauſarum ca-
dentium ſub hoc decreto agitur, requiritur tranſportatio 31
integra omnium actorum, etiam irrelevantium tanquam de forma, adeo ut alias adeſſe videatur defectus juriſdictionis; Niſi agatur de aliquibus incidentibus, puta attentatorum, vel ſpolii &c. cum tunc ſufficiat exhibere illa acta, ex quibus id juſtificetur, cum dicta forma pręſcripta ſit in expeditione cauſę principalis, non autem ſuper hujuſmodi incidentibus, quibus prompte occurrere congruat, ut latius in rerum judicialium ſede advertitur, ubi quomodo de integritate conſtet. *de hac materia tranſportationis actorum ſub tit. de judic.*

32 Sexta hujus decreti pars, vel proviſio eſt, ne pauperes extra provinciam trahantur, quodque alias litis expenſę debeant eis ſuppeditari; Super hoc autem S. Concilium, juris communis diſpoſitionem non alteravit, ſed quod jam diſpoſitum erat monuit, ideoque intrant eadem requiſita generalia, de quibus in judiciorum ſede habetur, ſuper ſuppeditatione alimentorum, & ſumptuum litis colliriganti facienda, qualia ſunt paupertas, ac preſumptio boni juris; Remanente queſtione, pro Tribunalium diverſis ſtylis decidenda, ſuper qualitate cauſę, an ſcilicet id procedat ſolùm in cauſa univerſali, ut de ſtricta juris cenſura verius videtur, vel etiam in particulari juxta equiorem opinionem, quę in Romana Curia magis recepta eſt. *dict. tit. de judic. agendo de tranſportatione actorum.*

Deſuper

33 Deſuper itaque regula generalis cuicumque caſui ap-
plicabilis ſtatui non poteſt, quoniam Judicis prudenti
arbitrio remiſſum eſt dignoſcere, quando dicatur adeſſe
hæc vera paupertas, cum id pendeat ex qualitate perſo-
narum, dum id quod plebeum divitem reddit, in no-
bili paupertatem importat, *habetur ſub tit. de decim.
diſc.19. & ſub tit. de judiciis ſuper hac ſubminiſtratione
alimentorum & ſumptuum.*

34 Idemque circa bonum jus, quod regulariter reſul-
tare ſolet ex ſententia quamvis per appellationem ſuſ-
penſa, ſive in Rota ex deciſione, quamvis ea contineat
actum merè extrajudicialem, adhuc tamen, etiam ſine
his aliqua ſummaria cognitio pro guſtu ad hunc effec-
tum incidenter haberi ſolet.

Et quoad paupertatem; Quamvis illa dicatur homi-
35 nibus connaturalis, quoniam illi à natura nudi pro-
creantur; Adhuc tamen ad iſtum effectum illa pro-
banda eſt per allegantem iis exceptis, quos lex, paupe-
res, ac deinde proviſos præſumit, ut ſunt monachus,
qui litem habeat cum Monaſterio, uxor cum viro, à
quo imo etiam ab ejus patre, durante cauſa matrimo-
niali hæc alimenta obtinet, ac etiam filius cum patre;
Niſi hæc præſumptio per contrariam probationem eli-
datur, ac propterea totum pendet ex facti circunſtan-
tiis. *de his omnibus, ad materiam alimentorum, & ſum-
ptuum litis dicto tit. de judic.*

Quia verò, ante ſententiam, vel deciſionem,
36 quandoque pro cauſarum qualitate non expedit, ut ju-
dex ejus ſenſum ſuper bono jure aperiat, vel oſtendat,
hinc prudentes fieri ſolent proviſiones, ut pauperi col-
litiganti abſque declaratione, quod hæc alimenta de-
beantur, aliqua ſumma detur in cauſam declarandam,
ut latius in dicta propria Sede judiciorum; de his autem,
nimium raro ac forte nunquam in iſta, vel altera Sacra
Congregatione agi contingit.

Notabilior autem magiſque antiqui rerum ſtatus al-
37 terativa eſt penultima hujus decreti Conciliaris ſupe-
rius diſtincta pars, in qua inferioribus Prælatis aufer-
tur cognitio cauſarum criminalium, & matrimonia-
lium, eaque jure delegato conceditur locorum Ordi-
nariis eodem modo quo circa concernentia curam ani-
marum, ac adminiſtrationem ſacramentorum, ſeu pu-
blicas conciones ac alia hujuſmodi ab eodem Concilio
alibi ſtatutum eſt *ſub tit. de juriſdict. diſc. 1. cum pluri-
38 bus ſeqq.* Id enim frequentes, & quotidianas producit
quæſtiones, inter locorum Ordinarios, & inferiores
Prælatos, qui ſub nomine Archidiaconorum, & De-
canorum, in hoc decreto explicantur; Non quidem ſu-
per ejuſdem decreti obſervantia, quando certum ſit,
quod de illis inferioribus Prælatis agatur, qui juriſdi-
ctionem aliquam ordinariam habeant, in locis exiſten-
tibus intra fines alicujus diœceſis; Sed potius ſuper fa-
cto hujuſmodi ſituationis, quæ negari ſolet, prætèn-
dendo territorium ſeparatum, cum qualitate *Nullius*,
39 quo caſu, eodem modo, quo de concernentibus curam
animarum, alibi advertitur, tales Prælati, qui per ve-
ritatem ſint *Nullius*, cum materiali territorio ſeparato,
non veniunt ſub hoc decreto, utpote venientes potius
ſub nomine Ordinariorum, etiam cum iſta juriſdictio-
ne delegata ſupra inferiores Prælatos, dum habentur
tanquam Epiſcopi, vel Diœceſani in proprio territorio,
ut alibi latius advertitur. *dicto tit. de juriſdict. diſc. 1. cum
plurib. ſeqq. & Miſcellan. Eccl. diſc. 1.*

40 Ubi quoque enunciatur receptus hujus Sac. Congre-
gationis ſtylus, quem etiam Rota reverenter in omni-
bus ſuſcepit quod ſcilicet iſta qualitas territorii ſeparati
non præſumitur atque ubi non doceatur incontinenti
de privilegio Apoſtolico claro, unde propterea recur-
ratur ad immemorabilem, ad quam ſolum, ceſſante
privilegio, hæc probatio reſtringitur, tunc donec illa,
per rem judicatam, vel per tres conformes canonizata
ſit, decernitur manutentio Epiſcopo in hujus delegatæ
juriſdictionis quaſi poſſeſſione. *eod. diſc. 1. cum ſeqq. de
juriſd.*

Ad hanc autem manutentionem impediendam, ex-
citari ſolet quæſtio incertitudinis ſuper ſituatione, vel 41
finibus, quoties locus non ſit undique à diœceſi cir-
cundatus, ſed alia adjaceat diœceſis, quo caſu, inſpici
ſolet, an alter Epiſcopus ſit in cauſa, necne, ut latius
in juriſdictionalis materiæ particularibus adnotationi-
bus. *ibidem.*

Demum quoad ultimam ſuperius diſtinctam hujus
decreti partem, cauſarum curialium graviorum, quia 42
ſcilicet etiam in prima inſtantia, cauſæ in Curia com-
mitti, & cognoſci debeant; Certa, & determinata re-
gula ſtatui non poteſt, cum ex facti qualitate, & cir-
cunſtantiis, id pendeat; Unde propterea videtur mate-
ria arbitraria utriuſque Signaturæ, gratiæ, vel juſtitiæ,
in quibus Tribunalibus potius quam in Sacris Con-
gregationibus de hoc agi ſolet, ideoque relatio ſufficiet
ad ea, quæ in judiciorum Sede, vel in Romanæ Cu-
riæ relatione, ac praxi agendo, de utraque Signatura
inſinuantur.

DISCURSUS XXXIV.

Ad ſeſſionem 25. de Regular. cap. 1. & 2.

SVMMARIVM.

1 *De obſervantia Regulæ per religioſos, & præſertim de vita communi monialium, quando demandari debeat.*

2 *Religioſi profeſſi utriuſque ſexus, nil proprium habere poſſunt in particulari.*

3 *De eodem.*

4 *De conſuetudine monialium habendi annuos redditus vitalitios.*

5 *Reputatur pars dotis, ejuſque naturam habet.*

6 *De dote ſolita dari Monaſterio.*

7 *Quando hæc alterationem recipiat, ut ſit duplicata, ſeu &c.*

8 *Et quando ſit minor quam ſolita.*

9 *In vitalitio redditu non adeſt uniformitas quæ in dote.*

10 *An Monialis alienet, vel retrocedat hanc vitalitiam aſſignationem.*

11 *Super prohibita proprietate, Moniales non differunt à viris Religioſis.*

12 *Monialium nomine ad hunc effectum, quænam veniant.*

13 14 & 15 *De militibus Hieroſolymitanis, an poſſideant proprium, & diſponant, quomodo, & quando.*

16 *De diverſis ſtylis Religionum clauſtralium.*

17 *Quomodo intelligi debeat licentia, quæ conceditur Religioſis in particulari poſſidendi, & adminiſtrandi bona.*

18 *De diſpoſitione favore Religioſi ſub lege ut non quæratur Religioni.*

19 *An Religioſus profeſſus ſit executor ultimarum voluntatum.*

20 *Religioſi ſunt capaces ſucceſſionum, & fideicommiſſorum.*

21 *Cui Monaſterio bona religioſo delata applicentur.*

22 *De peculiari inſtituto Societatis IESV.*

23 *An Religio excludatur per diſpoſitionem Religioſi ante profeſſionem.*

25 *Religioſo tranſlato de una religione ad alteram, vel exeunte à Religione, an ſecum erabat bona.*

26 *Quid ubi egreſſus eſt cauſa nullitatis profeſſionis.*

27 *De facultatibus Prælatorum Regularium circa alienationes, &c.*

IN primo iſtorum decretorum generaliter injungitur 1
Regularibus obſervantia regulæ, quam profeſſi ſunt,
atque deſuper, nulla forenſis quæſtio cadere ſolet, cum
ſolum in S. Congregatione Epiſcoporum, & Regula-
rium, circa moniales, aliquando, cum conſueta forma
extrajudiciali,

Digitized by Google

extrajudiciali, atque cum ſolitis legibus prudentialibus, determinationes prodeant, ſuper vita communi, cum ea in pleriſque præſertim antiquis Monaſteriis non habentibus illam formalem, beneque regulatam fundationem, quam habent moderna, non de facili exactè, ut decet, ſervari poſſit; Ac propterea, licet Sacra Congregatio prudenter locorum Ordinariis, vitæ communis introductionem, vel obſervantiam injungere ſoleat; Attamen, ut pluries expertus ſum, ejus prudentes ſenſus ſunt, ut id cum debita diſcretione, pro Monaſteriorum qualitate, ac viribus intelligendum ſit; Unde propterea pluries experientia docuit, quod aliquorum Prælatorum zelus indiſcretus, inducendi novitates, Monaſterii viribus incongruas magna cauſavit damna, atque oportuit ad priorem ſtatum, potius in deterius regredi; Eſt itaque res optima, & commendabilis, ſed juxta vires, & quando commodè practicari poteſt, ſin minus majora producit inconvenientia.

2 In altero autem decreto diſponitur, ut regulares utriuſque ſexus, nihil habeant proprii, neque liceat ſuperioribus bona ſtabilia alicui religioſo concedere ad privatum uſumfructum, vel uſum; Quo verò ad mobilia, detur ſolum aliquis uſus permiſſivus, ad nutum ſuperioris, ita tamen, ut ſtatui paupertatis non adverſetur.

3 Super hoc autem decreto, pariter certa & generalis regula, cuicumque caſui applicabilis, ſtatui non poteſt; Non quidem theorice, ac in abſtracto, cum generaliter certum ſit juris principium, ut religioſus profeſſus, quoties Apoſtolica diſpenſatio non accedat, nihil proprium habere valeat, cum id de directo adverſetur ſtatui regulari ob votum paupertatis, ſed de facto & practice, ob diverſa Religionum inſtituta vel diver-
4 ſas conſuetudines ab Eccleſia toleratas, nimium diverſa eſt praxis; Cum præſuppoſito tamen, quod agatur de Religionibus, vel Inſtitutis capacibus in communi, adeo ut urgeat ſolum incapacitas in particulari, cum de Religionibus, quæ ſint ſimpliciter incapaces, tam in communi, quam in particulari hæc inſpectio non cadat *de hoc agitur ſub tit. de Regular. diſc. 56. & 57.*

5 Diſtinguendo itaque moniales, à viris regularibus; Quatenus ad moniales pertinet; Ex generali conſuetudine ab Eccleſia tolerata, quoties alicujus Monaſterii particulare inſtitutum aliter non ſuadeat monialibus aſſignari ſolet ex obligatione, vel benevolentia, à conjunctis, vel benevolis, annua, vel menſtrua vitalitia præſtatio, ad earum liberam diſpoſitionem, pro extraordinariis indigentiis, vel honeſtis uſibus, abſque eo quod ſuperiores ſe ingerant; Neque illa ſervetur communis depoſiti forma, quæ in regularibus viri ſervari ſolet, ut infra; adeo ut nimium rari ſint caſus, In quibus ſuperiores hujuſmodi aſſignationis uſum, vel adminiſtrationem impediant; Niſi quoties imprudentia monialis, ita cogat, quia nempe abutatur, atque convertat in uſus parum honeſtos, ſeu ſtatui religioſo parum congruos. *dicto diſc. 56. de Regular. & tit. de donat. & diſc. 25. & 32.*

6 Adeoq; communis eſt iſta conſuetudo, quod hujuſmodi aſſignatio reputetur pars dotis, ideoque neceſſitate præſtanda eſt per eos, qui dotare tenentur, unde etiam pro ea intrat illud ſubſidiarium remedium, quod lex ſuper bonis fideicommiſſi concedit *tit. de toto diſc. 155. & 177. & alibi.* Cum etenim pro frequentiori uſu, illa dos, quæ datur Monaſterio modica ſit ac rigoroſè non proportionata ſuppeditationi omnium, quæ præſertim pro veſtitu, aliiſque extraordinariis indigentiis, vel honeſtis uſibus neceſſaria ſunt, unde propterea Monaſterium in communi non ſuppleat ſufficienter in omnibus, hinc proinde reputatur pars dotis, vel pars alimentorum.

Quamvis autem id, quod Monaſterio præſtatur
7 ſub nomine dotis, certam ac uniformem taxam habeat abſque licentia Sacræ Congregationis inalterabilem in particulari, cum ſolum Epiſcopo concedatur facultas ex juſto motivo augendi, eamdem taxam generaliter pro omnibus *eod. tit. de dote diſc. 11. & 167.* Solumque augmentum, vel diminutio oriri ſoleat accidentaliter & ex particularibus circumſtantiis, puta quia agatur de ſupernumeraria, vel de tertia ſorore aut de muliere corrupta, ſeu alium patiente defectum; cum in his, ac ſimilibus caſibus pro facti qualitate, vel ex Sacræ Congregationis arbitrio dos duplicata, ac etiam major præſtari ſoleat. *dicto diſc. 167.*

Idque etiam, ex plurium Monaſteriorum conſuetudine practicetur cum mulieribus exteris, ut ſcilicet duplicatam, ſeu alias majorem ſolvant dotem, quàm cives, ex nimium probabili ratione, quod à civibus Monaſteriorum fundatum fuerit, atque antiquam recognoſcat dotem, Sive quandoque minui ſoleat ob perſonales virtutes puellæ recipiendæ, ſive ob merita majorum, qui fuerint Monaſterii fundatores vel benefactores pro arbitrio S. Congregationis cujus licentia in hoc requiritur, quoties certa lex fundationis non accedat. *eod. diſc. 167.* 8

Attamen, in hujuſmodi menſtruis, vel annuis vitalitiis aſſignationibus, non intrat hæc taxa uniformis, quoniam, etiam de juſtitia intrat illa difformis taxa, quæ pro perſonarum qualitate fieri debet, cum illis generalibus regulis, quæ habentur ſuper taxa dotis congrua, vel de paragio. *de dote diſc. 144.* 9

Super hujus præſtationis alienatione, vel retroceſſione, ſeu demiſſione quæſtiones cadere ſolent, an ſcilicet id monialem ſine conſenſu Monaſterii, ac ſuperiorum, aliiſque ſolemnitatibus fieri valeat, quod certam non recipit regulam cuicumque caſui applicabilem cum plures deſuper cadant diſtinctiones, receſſitæ in rerum regularium particularibus adnotationibus, ubi videri poteſt, *de Regular. diſc. 56. & 57. de donat. diſc. 25. 32. de dot. diſc. 167. & alibi.* 10

In reliquis autem moniales non differunt à Religioſis viris profeſſis, ſuper dicta generica incapacitate habendi proprium in particulari, cum in eis pariformiter intret eadem ratio voti paupertatis, quodque propterea omnia bona, & jura, quæ ex ejus perſona deferuntur, eodem modo quo in Religioſis viris, directè, ac immediatè, independenter à perſona ipſius monialis, acquirantur Monaſterio, juxta opinionem Canoniſtarum receptam in Curia Romana, atque generaliter tenendam in foro Eccleſiaſtico, adeo ut nulla dignoſcatur differentia. 11

Quando autem in hoc propoſito monialium ſermo habetur, intelligitur de illis, quæ cum lege clauſuræ in aliquo formali monaſterio, prævio anno novitiatus, ad præſcriptum Sacri Concilii Tridentini, ſolemnem ac validam emiſerint profeſſionem, cum tribus votis ſubſtantialibus caſtitatis, paupertatis & obedientiæ; Secus autem ubi de illis agatur mulieribus, quæ in aliqua domo formam Monaſterii habente, tam in habitu; quam in inſtituto, Religioſè vivant, atque pro monialibus publicè habeantur, niſque ab eis de facto deferre videantur; Verè tamen tales non ſint, quia dictam ſolemnem irretractabilem profeſſionem non emittant, quamvis quemdam faciant promiſſionis actum qui; profeſſionis ſpeciem redoleat (ut exempl. gratia,) ſunt Oblatæ celeberrimi Monaſterii Turris ſpeculorum Urbis, ad cujus inſtar alia per Orbem Catholicum habentur, quoniam iſtæ revera non ſunt moniales, ſed potius perſonæ ſæculares; in quibus inſpectio cadit, an dici valeant Eccleſiaſticæ ad effectum exemptionis fori, ut in ſuis reſpective ſedibus pluries advertitur. *tit. de Regular. diſc. 50. tit. de dote diſc 5. & 167. tit. de juriſdict. diſc. 25.* 12

Quo vero ad Religioſos viros, pariter Religionum diverſum inſtitutum in hoc attendendum venit; Ubi enim agitur de Religionibus militaribus, quæ ſint veræ Religiones cum ſolemni profeſſione, ac formali emiſſione trium votorum, prævio anno probationis 13

Google

ad præſcriptum hujus Sacri Concilii, ut eſt præſertim
ſac. Religio Hieroſolymitana, & tunc quamvis legiti-
me profeſſi, in omnibus ſint veri religioſi, unde pro-
pterea ſunt inteſtabiles, atque incapaces poſſidendi ali-
quid in particulari jure dominii, ſed adinſtar aliorum
14 Religioſorum, omnia bona & jura eis delata, ſeu alias
quæſita directe acquirantur Religioni *tit. de teſtam.
diſc. 9. & 35.* Attamen quia vivunt extra clauſtra in
privatis domibus more ſæcularium, & cum eodem ſæ-
culari faſtu, ſeu decore; Hinc proinde eis conceditur
uſus, ac libera adminiſtratio omnium redditnum, &
bonorum, tam commendarum ac dignitatum ipſius Re-
ligionis, quam patrimonialium, & acquiſitorum,
adeo ut, de facto habeantur milites ditiſſimi, qui mag-
natitio etiam more vivant; Moriendo autem commen-
15 dabilis ſtylus Religionis eſt, negligendi, ſibi alias de
jure debitam ſucceſſionem in bonis ſtabilibus, anti-
quis, & patrimonialibus, unde propterea de facili M.
Magiſter (qui hanc poteſtatem habet) cuilibet peten-
ti, licentiam de his teſtandi, ſeu alias diſponendi con-
cedit; In acquiſitis autem ſecus, quoniam, licet poſ-
ſit, non tamen ſolet hanc licentiam concedere, niſi
aliquando per viam compoſitionis, ut faciat Camera
Apoſtolica cum Epiſcopis, & Clericis. *dicto diſc.9. de
teſtam.*

Ubi verò agitur de religioſis clauſtralibus, pariter
16 diverſus eſt Religionum ſtylus, quoniam in pleriſque,
toleratur idem uſus, de quo ſupra, in monialibus, ha-
bendi ad ejus diſpoſitionem aliquem vitalitium an-
nuum, vel menſtruum redditum; In pleriſque autem
non, ſed eumdem redditum, aliaſque obventiones te-
nere oportet penes ſuperiorem, ſive in communi æra-
rio Conventus, atque ubi occaſio præbeat erogandi
aliquam ſummam, pro religioſis, honeſtiſque uſibus,
ut ea petatur à ſuperiore; Et in aliquibus magis late
proceditur; quod ſcilicet, ſi religioſo obvenit aliqua
hæreditas, vel alia ſucceſſio, ei permittitur uſus,
ac adminiſtratio fructuum, & emolumentorum ad
vitam; Idque etiam in Religionibus, in quibus id
non ſit in uſu, quandoque per gratiam ſpecialem à
Papa S. Congregationis Regularium concedi ſolet. *in
caſu de quo apud Bich. deciſ. 508. & ſub tit. de fideicom.
diſc. 64.*

In omnibus autem caſibus prædictis, vel ſimilibus,
hæc tacita, vel expreſſa licentia, intelligenda venit
17 diſcrete, pro neceſſariis, vel ſaltem honeſtis, ac piis uſi-
bus religioſo profeſſo congruis, non autem pro iis, qui
incongrui ſint; Unde propterea in facti contingentia
cum religioſus cujuſdam ordinis Mendicantium diſ-
penſationem pontificiam obtinuiſſet ſuper adminiſtra-
tione, ac diſpoſitione cujuſdam ſibi obventæ hæredi-
tatis, donec viveret, independenter à ſuperioribus,
ipſe autem aliquas pecuniarum ſummas erogaſſet in
cenſus vitalitios, ut ita majorem obtineret fructum,
per ejus vero mortem ſors principicipalis amitteretur;
Rota cenſuit iſtum contractum fuiſſe invalidum ideo-
que per dicti religioſi mortem factum non fuiſſe locum
ſortis lucro; Verum quod in eam imputari deberent ali-
qui fructus ſoluti, aſſignata ratione prędicta, quod ſcilicet
hujuſmodi diſpenſationes, vel promiſſiones, intelligendę
veniunt diſcrete, pro uſibus piis, ac honeſtis, non au-
tem cum effrænata facultate diſſipandi etiam ſortem.
dicta deciſ. 508. Bich.

Ut autem religioſi aliquarum Religionum, in qui-
bus circa hoc ſtrictius vivitur, effugiant hanc neceſſita-
18 tem tenendi has annuas, vel menſtruas præſtationes,
alioſve proventus, ſub omnimoda dependentia ſupe-
rioris, qui prudenter aliquando inquirere ſolet, in
quoſnam uſus ea pecunia erogetur, vel eroganda ſit,
adhiberi ſolet cautela ut iidem teſtatores, ſeu elargito-
res, expreſſam adjiciant legem, quod Monaſterio, vel
Religioni, ejuſque ſuperioribus nullum jus deſuper
acquiri poſſit, unde propterea intrat quæſtio, an hoc
præceptum valeat, idque non modicam habet opi-
nionum ſciſſuram; Aliquibus volentibus, ut iſta lex
per diſponentem adjecta, præciſe ſervari debeat, atque
ſuprema voluntas non violari; Alias autem in oppo-
ſitum volentibus, ut hujuſmodi lex vitiata rema-
neat, atque pro non ſcripta habenda ſit, ac propterea
diſpoſitio pura cenſeatur; Et aliis, mediam conciliati-
vam tenentibus opinionem, ut dominium habituale
bonorum, ac redditum, ob incapacitatem religioſi
in particulari, acquiratur Religioni, vel Monaſterio,
adminiſtratio autem & actualis diſpoſitio, permitti
debeat religioſo, ut voluntas teſtatoris non viole-
tur, ita tamen quod remaneat ſuperiori dicta facul-
tas inveſtigandi in quid ſcilicet erogetur. *ſub tit. de do-
nat. diſc. 26. & de teſtam. diſc. 56. & 36. & diſc. 36. de
Regular.*

Ad id autem quoque evitandum, alia adjici ſolet
cautela, ut per diſponentem, religioſus deputetur exe-
quutor, ad effectum diſtribuendi illos redditus in oc-
cultos uſus, ſibi fiducialiter commiſſos, cum liberatio- 19
ne ab onere reddendi rationes, vel publicandi uſus,
quos ipſe cupiat remanere occultos; Verum quia iſte
ſolet eſſe color quæſitus, vel affectata cautela, ut legi
fraus fieret; Idcirco pro facti qualitate, & circum-
ſtantiis, materia eſt regulanda, an ſcilicet ex eis
conſtet, quod revera teſtator illi religioſo, puta con-
feſſario, aliquos commiſerit uſus, quorum publicatio
defuncti famæ, ac exiſtimationi præjudicare poſſit;
Vel è converſo, ſufficiens fumus habeatur, dictæ frau-
dis, vel affectatæ cautelæ; Unde propterea facti po-
tius, quam juris eſt quæſtio, pro ſingulorum caſuum
qualitate, & circumſtantiis decidenda *dicto diſc. 56. de
teſtam.*

Quia verò frequenter contingit, ut ex perſona re- 20
ligioſi, ſucceſſiones directæ, vel fideicommiſſariæ,
deferantur; Dum receptum eſt, ut ceſſante expreſſa, vel
conjecturata voluntate teſtatoris, profeſſio in Religio-
ne capaci in communi, non tollat jura ſanguinis, ideo-
que religioſi profeſſi ſuccedant in fideicommiſſis, ac
majoribus qui ſæcularem adminiſtrationem annexam
non habeant, ut in fideicommiſſaria materia particu-
lariter advertitur. *de fideicommiſſ. diſc. 7. & 63. cum
ſeqq.*

Sive quod ob prædictas vitalitias decurſas annua-
litates non exactas, aliquam notabilem ſummam con-
flari contingat, quam non congruit eſſe ad religioſi
liberam diſpoſitionem in particulari; Hinc proinde,
quæſtio intrat, ſuper applicatione, cui ſcilicet Mona-
ſterio, vel Conventui, vel quibus uſibus id applican-
dum ſit, & an ipſe religioſus in hoc aliquod habeat
arbitrium, quod determinationem recipit ex facti cir-
cumſtantiis, diverſiſque diſtinctionibus in Regularium
rerum particularibus adnotationibus recenſitis. *diſc. 57.
de Regular.*

Societatis autem Jeſu, quoddam peculiare Inſtitu-
tum habet, ab aliis Religionibus diverſum, quod ſci- 22
licet ejus alumni, quamvis poſt legitimum peractum
noviriatum eam emittant profeſſionem, quam alii re-
gulares emittere ſolent, cum tribus ſolitis, ac eſſen-
tialibus caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ votis,
adeo ut ſæculares, vel novitii amplius non dicantur;
Attamen quoad iſtam incapacitatem, non dicuntur ve-
re profeſſi, neque aliam contrahunt incapacitatem,
de qua *in cap. ſequenti*, ni poſt emiſſum quartum vo-
tum votum, per quod vere, ac proprie profeſſi cen-
ſentur, cum interim liberum ſit Superiori eos dimitte-
re, unde propterea in quodam implicito ſtatu ſæculari
eſſe videntur, cum data dimiſſione, illum per quamdam
ſpeciem poſtliminii reaſſumant, ac propterea etiam
penſiones Eccleſiaſticas retinent. *tit. de Regular. diſ-
curſ. 63.*

Super dicto autem jure, quod Religio, vel Monaſte-
rium, (juxta Canoniſtarum opinionem,) directe, ac 23
immediate ſiabet, in ſucceſſionibus, aliiſque juribus
religioſo obventis, quæſtio cadit, an illud, quod per
ipſum

ipſum religioſum jam profeſſum impediri non poteſt, adeo ut etiam eo expreſsè recuſante, Religio, vel Monaſterium agnoſcere valeat, adhuc tamen impediri poſſit per ejuſdem diſpoſitionem factam ante profeſſionem, per translativam ſcilicet, vel extinctivam renunciationem, aliamve diſpoſitionem; Et licet aliqui negent, quaſi quod iſta ſit diſpoſitio in tempus inhabile collata; Verior tamen, atque in praxi recepta eſt opinio affirmativa. *tit. de Renun. diſc. 7. & hic in diſc. ſequenti.*

Quæſtione cadente, an ipſi religioſo, qui ante pro-
24 feſſionem teſtatus fuerit, ſeu aliam fecerit diſpoſitionem, eam revocare liceat; Atque verior, magiſque recepta videtur negativa, niſi de ambiguæ voluntatis declaratione agatur, quæ ſibi permiſſa eſt. *tit. de teſtament. diſc. 35.*

Contingente autem caſu, quod religioſus vel monialis de una Religione ad aliam, vel reſpective de uno Monaſterio ad alterum transferatur; Atque præſuppoſito valido, ac licito tranſitu (cum eo illicito exiſtente nulla cadat quæſtio) intrat dubitatio, an bona primæ Religioni, vel Monaſterio jam delata, & quæſita, ipſius religioſi perſonam ſequantur, necne; Rara verò ſolet hodie eſſe iſta quæſtio, quoniam cum hujuſmodi tranſitus licitus non detur ſine licentia Sac. Congregationis, quæ ſuperiorum conſenſum deſiderare ſolet vel ſaltem eos audire, idcirco hujuſmodi quæſtionibus præventive occurritur expreſſe deſuper providendo occaſione concedendi dictam facultatem.

Quatenus verò caſus præbeat, ut hæc proviſio non
25 adſit; Quamvis non modica, deſuper dignoſcatur opinionum diverſitas, Attamen diſtinctio eſt, quod, Aut agitur de illis bonis, quæ in eo ſtatu religioſo, atque illius occaſione quæſita ſint, independenter à perſona propria ubi conſideretur tanquam ſæcularis; Puta ex eleemoſynis, aliiſque elargitionibus piis, vel etiam (pro frequentiori contingentia) ex emolumentis ratione prædicationis, vel Cathedræ; Et tunc penes primam Religionem vel Monaſterium remanere debeant; Ubi verò de aliis patrimonialibus, ſeu alias occaſione perſonæ tanquam ſæcularis, iſta ſequantur perſonam, atque ad aliam Religionem, vel Monaſterium tranſeant. *de Regular. diſcurſ. 39. & 57.*

26 Illa vero non recuperat Monaſterio, vel Religioni jam quæſita, ſi occaſione Epiſcopatus, vel ex alia cauſa, quamvis licita, ad ſæculum redeat, niſi Apoſtolica conceſſio aliter ſuadeat, vel eſſet egreſſus ex cauſa annullationis profeſſionis, *ibidem.*

Ea verò quæ poſt egreſſum acquirantur, vel obveniant, quamvis per illum religionis vinculum non ſolvatur, adeo adhuc religioſus de facto extra clauſtra ſuæque Religionis gremium vivat, non ta-
27 men Religioni, vel Monaſterio quæruntur, ſed ex Apoſtolica Conſtitutione Gregorii XIII. acquiruntur Cameræ, quæ in eis ſuccedit. *dicto diſcurſ. 57. de Regular.*

De facultatibus autem ſuperiorum regularium alienandi bona Religionis, vel Monaſterii, ſive contrahendi debita, in rerum Regularium, ſive inalienationis bonorum Eccleſiæ, aut debiti, & crediti ſedibus particularibus agitur, cum diverſas hæc recipiant diſtinctiones, non de facili inſinuabiles abſque nimia digreſſione. *tit. de alienat. & contract. diſc. 9. & de regular. diſc. 55.*

DISCURSUS XXXV.

Ad Seſſionem 25. de Regular. cap. 5.

SUMMARIUM.

1 *Statuitur generalis capacitas Religionum in communi poſſidendi bona duabus exceptis.*
2 *Non debet in Monaſteriis recipi major numerus ultra vires.*
3 *De novu erectione Monaſteriorum, vel conventuum.*
4 *Regulares diſtinguuntur in Monachos, & in Mendicantes.*
5 *Quales ſunt Monachi.*
6 *Et quales ſint Mendicantes.*
7 *Canonici Regulares, de qua ſpecie ſint.*
8 *Diſtinguuntur Mendicantes in veros, & privilegiativos.*
9 *De eodem de quo num. 5.*
10 *Intrat regula generalis, quod omnis Religio eſt capax.*
11 *Quid de Theatinis, & Jeſuitis, & in ſpecie latius explicatur inſtitutum Societatis IESU.*
12 *De aliqua relaxatione in hoc Minorum Obſervantium & quomodo.*
13 *In quibus incapacitas Capuccinorum, & Obſervantium intret.*
14 *De decreto, de quo num. 2. quomodo procedat in Monialibus.*
15 *Quid in Monaſteriis, vel Conventibus virorum.*
16 *An redditus unius Conventus applicari poſſint alteri.*
17 *De requiſitis novarum fundationum Monaſteriorum virorum.*
18 *Et de illis Monialium, &c.*

IN hoc decreto plura ſtatuuntur; Primò nempe ad 1
multas ambiguitates ac ſcrupuloſitates removendas omnibus Monaſteriis, tam virorum, quam mulierum, etiam Ordinum Mendicantium, conceditur facultas
poſſidendi bona immobilia, & redditus, quamvis 2
alias propriæ Conſtitutiones prohiberent, exceptis Capuccinis, & Minoribus Obſervantibus; Secundò ut in eiſdem Monaſteriis, ita effectis capacibus, non recipiatur monialium, ſeu religioſorum major numerus, quam Monaſterii redditus ſuſtentare valeat; Et tertiò, ut in futurum Monaſteria, vel domus regula-
res non erigantur, niſi cum licentia Epiſcopi, in cu- 3
jus diœceſi erectio facienda eſt; Quare de his diſtinctè agendo.

Quatenus ad primam partem pertinet (ut alibi ad-
vertitur) duæ ſunt regularium ſpecies, Monachorum 4
ſcilicet, & Mendicantium.

Monachorum autem nomine veniunt profeſſores Ordinis Sancti Benedicti, qui primus fuit in Eccleſia
Latina, illeque diviſus eſt in plures Congregationes, ut 5
præſertim citra montes ſunt, Caſſinenſes, Ciſtercienſes, Carthuſiani, Camaldulenſes, Olivetani, Vallumbroſani, Silveſtrini, & Montis Virginis, aliæque plures adſunt Congregationes ultra montes præſertim in Germania Burſfeldenſis & aliæ; Aliæque in Hiſpania, Ac etiam in pleriſque Germaniæ, Galliæ, & Poloniæ partibus idem antiquus Ordo, qui Monachorum nigrorum dicebatur, retinet primævum inſtitutum ſingularitatis Monaſteriorum; Ac etiam Monachi dicuntur profeſſores Ordinis S. Baſilii, qui eſt primus in Eccleſia Græca. *tit. de juriſdict. diſcurſ. 19. & de Regular. diſc. 19.*

Mendicantes verò originarie ſunt quatuor Re- 6
ligiones, quæ attento ſaltem tempore Apoſtolicæ approbationis, ac reductionis ad formam Univerſitatis, vel Reipublicæ ſunt coætaneæ; Prædicatorum

ſcilicet

ſcilicet Sancti Dominici, Minorum S.Franciſci; Eremitarum S.Auguſtini,& Carmelitarum; Ex quibus reſpective (prima excepta) aliæ prodierunt Religiones filiales, ſeu reformatæ per quamdam ſpeciem reſtitutionis primi rigoris Inſtituti; Deindeque plures aliæ exortæ ſunt Religiones, vel Congregationes etiam ſub nomine Clericorum regularium,quæ ſub hac ſpecie mendicantium veniunt. *tit. de Regular.diſc.63.& de Regal. diſc 57.*

Canonici vero regulares, ſub Clero ſæculari potius recenſeri ſolent, ſeu quamdam tertiam ſpeciem con-
7 ſtituunt, adeo ut neque Monachi, neque Mendicantes dicantur. *tit. de praeminent. diſcurſ. 24. & diſc. 19. de Regular.*

Quamvis autem Mendicantium vocabulum, ſignificet illam mendicitatem, cum qua, ad differentiam monachorum, iſti ordines fundati fuerunt; attamen idem
8 nomen retinent, quodammodo in ratione privilegiativa quamvis immutato antiquo ſtatu per indulta Apoſtolica particularia, deinde verò per hoc decretum conciliare, derelicta mendicitate, adinſtar monachorum ex redditibus vivant; Unde propterea ſtante introductione Religionum reformatarum veram mendicitatem profitentium, inolevit diſtinctio, per antiquiores etiam tradita, inter Mendicantes per fictionem, ſeu privilegium, & illos per veritatem, iſta etenim diſtinctio antiquiori tempore ac ante hujus decreti editionem, magis frequens erat, quoniam in eadem Religione diverſimode vivebatur, quod ſcilicet in una provincia, vel regione, vel in aliquibus reſpectivè Conventibus vivebatur cum omnimoda mendicitate, in aliis verò ſecus, quod diſſenſionum, ac ſcandalorum occaſionem præbebat quaſi quod illi, qui aliquos obtinebant redditus, Inſtitutum violarent, & ſcandaloſe agerent. *de diſtinctione Mendicantium dicto diſcurſ. 57. de Regal.*

Ut itaque hujuſmodi, ac aliis inconvenientibus occurreretur, iſtud prodiit decretum, per quod exceptis duobus Religionibus reformatis ejuſdem Ordinis, Mi-
9 norum obſervantium, ſcilicet, & Capuccinorum, quæ primævum veræ mendicitatis, ac paupertatis Inſtitutum profitentur) generaliter alii utriuſque ſexus regulares redditi ſunt capaces poſſidendi, bona & redditus in communi.

10 Et conſequenter, ex vulgari axiomate, quod exceptio firmat regulam generalem in caſibus non exceptis, ſtatui poteſt propoſitio generica, ut omnis Religio, ſeu omne Inſtitutum, vel Monaſterium reſpective, præfatis duabus Religionibus, capacitatem habeat atque ſub genere mendicantium per fictionem, vel privilegium veniat.

Et quamvis aliæ habeantur Religiones, quæ veram
11 mendicitatem profitentur, ut præſertim eſt Religio Clericorum regularium, qui vulgo Theatini nuncupantur, ac etiam eſt Societas Jeſu, in domibus tamen profeſſis, non autem in Collegiis; Attamen eſt potius quædam mendicitas impropria, in ordine ad non retentionem bonorum ſtabilium, vel æquipollentium, ut ex eorum fructibus, vel redditibus vivatur, non autem circa illam mendicitatem de facto, quam profitentur Religiones in hoc decreto exceptæ; Siquidem Theatini profitentur quidem arctam paupertatem, adeo ut, etiam oſtiaria mendicitas eis ex inſtituto interdicta ſit,ut Divinæ providentiæ omninò commiſſi vivant,ſed non prohibentur obtinere legata, & hæreditates, etiam bonorum ſtabilium, vel æquipollentium, ad effectum vendendi, ut ex pretio vivant, & ſic habendi ſaltem in ſorte principali proviſionem victus per tempus notabile, quod dictis Religionibus incapacibus eſt prohibitum; Quinimo etiam ad effectum retinendi incapacitas eſt potius voluntaria, juxta Conſtitutionum declarationem, (me occaſionem præbente) factam in quodam Capitulo Generali in vim ſuarum facultatum. *ita diſponitur in earum Conſt. atque in earum modernis declarationibus ex meo conſilio ſeqq. & inſinuatur ſub tit. de fideicommiſſ. diſc. 45.*

Quo verò ad Societatem Jeſu, ea dupliciter differt ab aliis Religionibus; Primò nempe quoad perſonas eam profitentes; Et ſecundò quoad domos, in quibus vivunt, ideoque ad hujuſmodi diſtinctiones eſt reflectendum, ne alias incidatur in æquivoca.

Prima diſtinctio perſonarum eſt quod poſt expletum tempus probationis (quod in hac Societate eſt biennii) & quo tempore durante, juxta omnium novitiorum ſtatum univerſalem, ſæcularium potius jure cenſentur, aliquibus tantum privilegiis exceptis, pro quibus tanquam perſonæ Eccleſiaſticæ reputantur; Quamvis in hac ſocietate emittantur tria omnibus Regolaribus communia vota, paupertatis, caſtitatis & obedientiæ, unde propterea quoad omnes alios effectus viri religioſi dicuntur; Attamen quia emittendum eſt quoque ad aliquod tempus cum maturiori concilio, quartum votum, per quod vere, & proprie in hac ſocietate iniri dicitur perfectus, & irrevocabilis contractus reciprocus, hinc inde obligatorius inter Religionem, & profeſſorem, antea verò adeſſe dicitur contractus, qui ad inſtar eorum, quæ habemus in materia alienationis bonorum Eccleſiæ obligant privatum contrahentem, non autem ipſam Eccleſiam ante beneplacitum Apoſtolicum *ſub tit. de alien. & contract. diſc. 1.* Quod ſcilicet non poteſt quidem ipſe Religioſus exire à religione, ac redire ad ſæculum pro ejus libito; Bene tamen poteſt Religio ex aliquo motivo, cujus juſtificatio neceſſaria non eſt, eum dimittere, atque ſæculo à dictis primis votis abſolutum reſtituere; Hinc proinde quodammodo habentur tanquam adhuc exiſtentes in ſtatu probationis, cum habilitatione retinendi dominium, & poſſeſſionem bonorum, ac etiam de novo in hoc ſtatu acquirendi ex teſtamento, vel ab inteſtato; Quinimo retinendi beneficia ſimplicia, & penſiones; Ac etiam retinent facultatem teſtandi, ſeu alias diſponendi de bonis ſuis, compatibiliter cum voto paupertatis jam emiſſo, ob uſum, & adminiſtrationem dependentem à voluntate ſuperioris, cujus nutui ſubjecti in hoc vivunt; Idque nullam continet implicantiam ob auctoritatem,ſeu approbationem Pontificiam, cum incapacitas profeſſorum tota pendeat à jure humano, ſeu poſitivo, cui Papa ſine dubio derogat,vel diſpenſat; Ac propterea in ipſa Societate, ſive inter ipſos religioſos, iſti potius dicuntur ſcholaſtici, non autem profeſſi, quorum titulus congruit ſolum magis ſolemniter profeſſis, cum dicto quarto voto. *de his ſub tit. de Regul.diſc.62.& 63. & ſub tit.de teſtam diſc.36. apud Bich. deciſ. 52. & deciſ.101.par.10.recent.*

Poſtquam verò iſta profeſſio ſequuta eſt, tunc contrahitur, circa paupertatem, quædam omnimoda incapacitas, per quamdam ſpeciem, vel aſſimilationem illius incapacitatis, quam contrahunt Minores Obſervantes,vel Capuccini, non quidem circa contractionem, ac retentionem,& adminiſtratione m pecuniarum jure ſimplicis adminiſtrationis, ac precarii uſus ad nutum ſuperiorum, cum id quod prohibitum eſt, Minoribus,& Capuccinis,non ſit prohibitum profeſſis hujus Societatis; ad effectum ut nil penitus retineant de bonis quæ prius habebant, minuſque retineant habilitatem illa aſſequendi ex perſona,& jure proprio, ſive ſit ab inteſtato, ſive ex teſtamento condito tunc ante profeſſionem,quod poſtea per mortem teſtatoris perfectionē recipiat,quoad diſpoſitiones univerſales, vel particulares directas,aut ex eodem quoad obliquas,& fideicommiſſarias ſucceſſiones; Et in ſumma, ut in iis quæ ſæculum, ac perſonam concernunt, habeatur omnino pro mortuo tanquam religioſus profeſſus Religionis incapacis etiam in communi; Et per conſequens amittantur penſiones,atque vacent beneficia ac etiam ceſſet omnis facultas teſtandi, vel diſponendi,cum ſimilibus effectibus ex vero, ac perfecto ſtatu regulari reſultantibus. *dicto diſc.63. de Regul.& diſc. 36. de teſtamen.*

Non

Non tamen iſti profeſſi ſunt incapaces obtinendi ex donatione, vel ex teſtamento, aliave diſpoſitione bona, hæreditates, & legata, quæ ex pietatis, vel benevolentiæ, aut gratitudinis motivo, fiant ipſis jam religioſis profeſſis, atque in hoc ſtatu conſtitutis; ut directe totum acquiratur Religioni, vel domui profeſſæ in qua vivant; Cum ea tamen capacitate, quam ipſa domus profeſſa habet, acquirendi ſcilicet ad effectum vendendi, & erogandi pretium in quotidianos uſus currentes, non autem perpetuo retinendi ad redditum; ut infra *eod. diſc.* 63.

Et quamvis aliqui id negent in hæreditatibus, admittant verò in legatis, ac donationibus, aliiſque particularibus diſpoſitionibus; Attamen hæc diſtinctio nullum habere videtur probabile fundamentum, ut in meis rerum regularium adnotationibus advertitur. *eod. diſc.* 63.

Quo verò ad alteram diſtinctionis partem, ſuper capacitate ſcilicet ipſius Societatis in univerſum, ejuſque domorum reſpective; Quamvis per ſolam exceptuationem prædictarum duarum Religionum nempe Capuccinorum, ac Minorum Obſervantium, iſta ſocietas, abſque dubio caderet ſub regula generali per iſtud conciliare decretum conſtituta in omnibus aliis Religionibus; Attamen illi ejuſdem Societatis profeſſores, qui in eodem Concilio, cum tanto Catholicæ Religionis ac Sedis Apoſtolicæ profectu aderant, ex commiſſione totius Religionis, ejuſque ſuperiorum, huic capacitati renunciarunt, atque nolle dictæ regulæ gener. beneficio uti declararunt. *eod. diſc.* 63.

Verum Concilium nullum deſuper fecit actum acceptationis hujus renuntiationis, nilve deſuper ſtatuit; Ideoque eatenus iſtius Religionis incapacitas viget, quatenus eam inducant propriæ leges, & conſtitutiones, necnon Apoſtolica auctoritas earumdem legum, & conſtitutionum approbativa, adhuc ſalva remanente illa poteſtate, quam eidem Religioni in Capitulo, vel in congregatione generali, tam ipſæ leges, quam eadem Apoſtolica auctoritas tribuunt, id declarandi vel moderandi, ut temporum, & contingentiarum oportunitas exigeret. *eod. diſc.* 63. *& apud Buratt. deciſ.* 245.

Cumque illa omnimoda incapacitas, cum vera, ac diurna oſtiaria mendicitate mereque eleemoſynali ſuſtentatione, quam profitentur Minores Obſervantes, & Capuccini, hujus Religionis inſtituto omnino incongrua ſit, cum non poſſint adeo utrique ſpirituali, & temporali Reipublicæ proficua, ſacrarum, aliarumque litterarum ſtudia in hoc vitæ genere coli, ſuumque profectum, ac durationem, tam diſcendo, quam alios docendo habere; Hinc proinde, cum ſumma prudentia, ſtatuta eſt ejus domorum diſtinctio, ſeu diverſitas, inter Collegia ſcilicet, & domos profeſſas, ut iſtæ incapaces redituum; ac bonorum retentionis, ac jurium ſtabilium, vel quæ pro ſtabilibus habentur, exiſtant tanquam de Religione vere & proprie mendicanti, & incapaci etiam in communi; Illa verò capacia ſint retentionis bonorum ſtabilium, aliorumque jurium æquipollentium etiam in redditum, compatibiliter tamen cum ſtatu verè mendicanti ipſius Religionis, per quamdam ſpeciem illius capacitatis, quam habent ſimplices profeſſi trium votorum ut ſupra, ad uſum ſcilicet, ac adminiſtrationem precariam ad nutum ſuperiorum pro illis uſibus, quibus cum incertis eleemoſynis, & cum oſtiaria quæſtuatione, ac vera mendicitate occurri non poteſt. *eod. diſc.* 63. *de Regularib. late, & ex profeſſo Fagnan. in cap. in præſentia de probat.*

Quemadmodum etenim, in Minoribus Obſervantibus & Capuccinis, permittitur reſpective quædam capacitas pro ſacriſtia, & infirmaria, & fabrica Eccleſiæ vel Conventus; eo quia id reſpicit illos uſus; quibus alias occurri non poteſt *eod. tit. de Regular. diſc.* 33. ita dicendum eſt de hoc uſu ſtudiorum adeo Eccleſiæ univerſali, totique Reipublicæ etiam temporali proficuo.

Omniſque in hoc difficultas ceſſat, ob ſubſequutas Apoſtolicas declarationes vel conceſſiones poſt Conſtitutionem primævi inſtituti confirmatoriam, quæ dubitandi anſam pleriſque dedit, atque quæſtiones deſuper excitavit apud eos, qui ante dictas declarationes vel moderationes ſcripſerunt. *dicta deciſ.* 101. *par.* 10. *rec. & dicta deciſ.* 245. *Buratt. & dicto diſc.* 63. *de Regular.*

In Collegiis etenim non cadit illa dubitandi ratio, quæ cadit in Domibus profeſſis, ut infra circa poteſtatem acceptandi hæreditates, & legata cum oneribus miſſarum, anniverſariorum, (quidquid aliqui dubitent, ſed male; & abſque fundamento,) quoniam iſta incapacitas in Domibus profeſſis non ſtat principaliter, ac de per ſe, ſed acceſſorie, & conſecutive tanquam conſequens neceſſarium, quod ſcilicet, dum iſtæ domus ſunt incapaces retinendi bona ſtabilia in redditu, de conſequenti deficit ſubjectum neceſſarium pro hujuſmodi oneribus perpetuis; Iſta verò ratio ceſſat in Collegiis ideoque nullum ſuppetit dubitandi fundamentum probabile.

Et quamvis ad ſenſum Regulæ, aut ad mentem S. P. Fundatoris, ſive ex Conſtitutionibus, hujus Societatis inſtitutum prohibeat acceptationes onerum perpetuarum miſſarum, ac anniverſariorum; Attamen id procedit circa illas acceptationes correſpectivas, quæ fiant in forma contractus præciſi, obligatorii, do, ut facias, ut alibi de hac ſpecie acceptationis particulariter *tit. de donation. diſc.* 24. Adeo ut exinde ſequeretur violatio inſtituti, ut omnia ſpiritualia munia gratis ab ejuſdem Inſtituti profeſſoribus impendantur; Nil autem prohibere videtur, ut benefactore ejus deſiderium, ſeu voluntatem explicante, quod aliqua ſuffragia pro ejus anima applicarentur, id ſequi non valeat, cum id contineat expreſſionem ejus, quod ineſt, dum etiam ſine hac expreſſione, donatario iſtud gratitudinis onus incumbit. *tit. de Regal. diſc.* 5. Omniaque ſacrificia, & alia ſpiritualia officia quæ in dies fiunt, ſecluſa conventionali, ac præciſa obligatione, ex debito charitatis, & gratitudinis, benefactoribus potius applicari debent, dum etiam in adeo prohibita materia uſuraria, damnatum non eſt, ſed potius laudabile, ut mutuatarius, mutuatori aliquod gratitudinis officium impendat, quoties obligatoria pactio non accedat *ſub tit. de uſur. pluries.* Idemque in materia beneficiali, vel ſimili ſpirituali, in qua ſimoniaca labes cadat, cum totum conſiſtat in pactione. *tit. de beneſic. diſc.* 36.

Et nihilhominus, in Collegiis, in quibus, ut ſupra, perpetuæ retentionis capacitas viget, nil prohibet, etiam onera obligatoria acceptari, quorum tamen implementum, non ab ipſis profeſſoribus, ſed à Clericis ſæcularibus fiat, adeo ut non ſequatur violatio Inſtituti præſtandi gratis illud ſpirituale munus, cum tunc in ea parte, executoris, vel debitoris vices, ipſum Collegium dicatur.

Sicut enim nulla dignoſcitur prohibitio acceptandi ex donatione, ſeu legato, ſive ex contractu correſpectivo acquirendi bona ſtabilia gravata annuis cenſibus; vel Canonibus ac livellis cum onere illa ſolvendi ſingulis annis, vel ſtatutis temporibus eorum creditoribus; Ita non videtur quid prohibeat acceptare hæc onera, pro quorum implemento, ſingulis diebus, vel ſtatutis temporibus congrua eleemoſyna aliis Clericis ſæcularibus vel regularibus miſſas celebrantibus tanquam ſpecies ſolutionis cenſus, vel livelli præſtetur, cum punctus vere conſiſtat in eo ut ipſorum profeſſorum inſtitutum non violetur, celebrandi ſcilicet miſſas, aliaque divina in forma, vere, ac preciſe ſtipendiaria.

Quatenus verò pertinet ad Domos profeſſas; ut in rerum regularium ſede particulariter advertitur

*dicto diſc. de Regul. diſc.*63. omnimoda incapacitas, ac ſummæ paupertatis, veræque mendicitatis inſtitutum percutit retentionem perpetuam, vel ad longum tempus, ne ita victus certitudo ex fructibus, vel redditibus ſequatur, non autem percutit acquiſitionem, ad effectum vendendi, ut pretium exinde redigendum, currentibus, & quotidianis uſibus applicetur; ſive de legatis, ac particularibus elargitionibus agatur; Sive etiam de hæreditatibus (quidquid Aliqui male, ac ſine probabili fundamento dubitent, atque inter hæreditates, & legata diſtinguant;) In ſpiritualibus enim, ſive in piis, & Eccleſiaſticis diſpoſitionibus, per quas Deo elargiri dicitur, ſubtilitates, ac diſtinctiones Juris civilis, inter hæreditates, & legata, ſive inter univerſales, & particulares, vel directas, & obliquas diſpoſitiones non dantur, ſed ſola veritas naturalis attenditur *tit. de fideicommiſſ. diſcurſ.* 108. *& titul. de teſtamen. diſcurſ.* 13. *cum plur. ſeqq.* Ideoque nulla ſubeſt probabilis differentiæ ratio, cur donationes, & legata præmiſſo modo acceptari valeant, non autem hæreditates.

Argumentum verò à Minoribus Obſervantibus, & Capucinis non intrat, Tum quia iſtorum incapacitas à Concilio præſcripta eſt neceſſitate; illa verò hujus Societatis eſſe videtur potius voluntaria ut ſupra; Tum etiam quia ſi argumentum procederet, idem in legatis, & donationibus bonorum ſtabilium vel æquipollentium, ac in hæreditatibus procedere deberet. *De legato particulari in Capucinis ſub tit. de fideicommiſſ. dicto diſc.*108.

Id autem in hoc Inſtituto practicabile non eſt, ſed ei omnino congruunt loculi quos ipſe D. N. Jeſus Chriſtus ad informandam Eccleſiam habere voluit, ob omnimodam difformitatem inſtitutorum; illud etenim Minorum, juxta ejus originem in earumdem rerum regularium adnotationibus inſinuatam, anachoriticam & contemplativam vitam potius redolet. *tit. de Regular. diſc.* 7. *& tit. de præeminent. diſcurſ.* 11. *& alibi.* Ideoque Eccleſiarum, & domorum humilis, ac exiguus ſtatus congruit, humiliſque, ac rigidus eſt veſtitus modicum ſumptum exigens; Ac etiam connaturalis eſt ille cibus, & potus quem hortorum ab eis cultorum olera, atque ſitaceiarum oſtiaria quæſtuatio fragmentorum tribuant, ut antiqui Anachoritæ in uſu habebant.

Comparative autem, iſtud inſtitutum, compatibiliter cum paupertatis, ac religioſæ humilitatis obſervantia, aliquam ampliorem ſumptum exigit, vel majori ſubſidio indiget, quoniam licet veſtitus, comparatione Clericorum ſæcularium, qui ſerico, ac pretioſis pannis licite induuntur, ſit rudis, & humilis, adhuc tamen eſt habitus Clericorum, cum veſte & pallio, ac pileo, & bireto, ac etiam cum tunica decentibus, ultra alias veſtes interiores, & calceamenta, ideoque aliquem majorem ſumptum in pecunia exigit, neque ex oſtiaria quæſtuatione comparari valet; Prout etiam, licet comparatione ſæcularium, victus valde ſit moderatus, & parcus, adhuc tamen eum bene regulatum, ac uniformem eſſe neceſſitas cogit, cum de viris agatur ſaltem pro majori parte nobilibus qui ſacrarum, aliarumque literarum ſtudiis altiſſimis dediti ſunt, atque vitæ activæ, ad proximorum ſalutem, & Catholicæ Religionis conſervationem, & augmentum vacant, ideoque quodammodo impoſſibile eſt, ut diuturnum victum, irregularem, maleque compoſitum pati, vel ſuſtinere poſſint, ſed neceſſarii ſunt loculi ad congruas proviſiones.

Ac etiam quia nil forte magis Religiones, in ſui Inſtituti, ac diſciplinæ regularis obſervantia conſervat, niſi omnium profeſſorum coæqualis, ac ſufficiens in victu, & veſtitu, aliiſque neceſſariis proviſio; Nihilque inſtitutum, ac diſciplinam adeo labefactat, quam inæqualitas, ob quam verificetur Apoſtoli dictum, quod unus quidem eſurit, Alius vero ebrius eſt; Igitur præciſe neceſſaria eſt opportuna proviſio, quæ non niſi eſt legatorum, ac hæreditatum aliarumque ſimilium notabilium elargitionum pretio ſortiri poteſt.

Potiſſime quia, pro ejuſdem vitæ activæ meliori exercitio, decentiorique Dei cultu, ac populorum allectione ad ſpiritualia officia, & exercitia, ad animarum ſalutem præordinata, magis decorum, ſeu minus depreſſum eſt inſtitutum in Eccleſiis, earumque ornamentis, ac etiam in domibus; Ideoque argumentum à Minoribus, & Capucinis, omnino extraneum eſt, ac improprium, ob tot rationis diverſitates, ac propterea ut ſupra advertitur, ea quæ etiam in Minoribus conceduntur pro fabrica, vel ſacriſtia, & infirmaria, huic inſtituto generaliter etiam pro ſuſtentatione congruunt.

Unica itaque dubitandi ratio reſpectu domuum profeſſarum, cadit circa eas diſpoſitiones, quæ miſſarum, vel anniverſariorum onus annuum habeant, juxta caſus particulares in dictis rerum regularium adnotationibus recenſitos *dicto diſc.* 63. *de Regular.* In quorum illo, quem adhuc pendere indeciſum ibi inſinuatum eſt, prodiit reſolutio pro incapacitate, quodque propterea Fabricæ facultates intrarent, in ea rata bonorum, quæ oneribus perpetuis reſpondeat; Verum in reſolutionis obſequium intellectus non de facili captivari potuit; Triplicem enim rationem iſta incapacitas onerum habere poteſt; Primò ſcilicet ſuperius inſinuatam, quod cum adſit incapacitas retinendi fundos in perpetuum, vel ad longum tempus de conſequenti non eſt practicabile hoc onus perpetuum ex defectu ſubjecti; Secundò quia, ut etiam ſupra advertitur, id inſtituto adverſatur, ut ſacrificia miſſarum, aliaque divina in forma ſtipendiaria miniſtrentur; Et tertiò quod ita paupertatis, ac veræ mendicitatis inſtitutum deſtrueretur, ut occaſione Minorum, circa diſpoſitiones favore ſacriſtiæ alibi advertitur.

Nullum autem ex his ſubſiſtere videtur, quoties onus præciſe ipſiſmet ſocietatis profeſſoribus præciſe injunctum ſit, per ipſos, & non per alios explicandum, & cum quo præſuppoſito fertur in dicta reſolutione proceſſum eſſe, (incertum tamen eſt, ex quo fundamento;) Siquidem quoad primum, quemadmodum nil prohibet acquirere bona, cenſibus, & livellis, aut canonibus, aliiſque annuis præſtationibus onerata, eaque gravata vendere pro eo minus, ita in præſenti, ut ſupra inſinuatur; Ad ſecundum reſponſum eſt ſupra occaſione Collegiorum; Et ad tertium latius reſpondetur in præfatis rerum regularium particularibus adnotationibus *dicto diſc.*63. *de Regular.* quod ſcilicet punctus eſt, in fine ſeu effectu, cui prohibitio innixa eſt, ne hujuſmodi onerum emolumenta in ipſorum profeſſorum ſuſtentationem tendant, unde reſultet illa victus & veſtitus certitudo, quæ veræ mendicitati adverſatur; Ad hujuſmodi vero ambiguitates dirimendas, commendabile crederem, ut in vim ejus facultatum ipſamet Societas in Capitulo, vel Congregatione generali iſta clarius declararet, ut de meo conſilio fecit altera religio Clericorum regularium, qui Theatini nuncupantur.

Ex dictis autem duabus Religionibus ab hoc decreto conciliari exceptuatis, illa Capuccinorum, adhuc rigoroſum, primævum retinet inſtitutum; Sed quoniam altera Obſervantium, aliqualiter cœperat ab eo deviare; Hinc propterea in eadem prodiit reformatio ſuper Inſtituti rigoroſa obſervantia, quæ ſi non de jure, ſaltem de facto, quamdam diverſam Religionem conſtituere videtur, ſub nuncupatione Reformatorum, ad differentiam Obſervantium, qui nuncupantur de familia *eod. titul. de Regularib. diſcurſ.* 1. *& in aliis pluries.* Dum in iſtis introducta fuerat retentio aliquorum ſtabilium, ac redditnum; Verùm Capitulo generali celebrato de anno 1616. editæ fuerunt Conſtitutiones Apoſtolica auctoritate confirmatæ in Bullario etiam inſertæ, per quas hujuſmodi

redditus

redditus dimiſſi fuerint, unde propterea ex eorum aliquibus nonnulla beneficia Eccleſiaſtica tunc erecta fuerunt, alii verò applicati fuerunt Fabricæ Sancti Petri.

Sed poſtmodum iidem per Apoſtolicum decretum habilitati fuerunt ad exigendum eoſdem redditus à ſponte dantibus tantum, abſque facultate exigendi ab invitis, à quibus eadem Fabrica exigit; Et conſequenter ſaltem de facto aliqua dignoſci videtur veræ, ac rigoroſæ mendicitatis relaxatio, cum ex primævo inſtituto, quod Capuccini, & Obſervantes reformati profitentur, non ſolum adſit incapacitas hæreditatum, & legatorum, aliarumque diſpoſitionum ad effectum retinendi, ſed etiam ad effectum acquirendi ut bona vendantur, atque pretium, in victum, & veſtitum aliaque neceſſaria erogetur, cum ita ceſſaret, vel relaxaretur inſtitutum, quod eſt vivendi in dies, ex vera, & oſtiaria mendicitate, adeo ut nihil proprium poſſideatur, dum etiam domus in quibus vivunt, earumque horti, & officinæ in dominio Eccleſiæ univerſalis, vel Sedis Apoſtolicæ eſſe dicantur, ipſæ autem Religiones, precarium uſum tantum habent. *dicto diſc. 35. de Regular.*

Procedit autem iſta omnimoda incapacitas ſuper iis, quæ ipſorum religioſorum ſuſtentationem concernunt, cui per dictam veram, & oſtiariam mendicitatem conſultum eſſe poteſt, elemoſynaliter vivendo; Non autem in iis, quibus per hanc viam occurri non poteſt, ſed neceſſarius eſt uſus pecuniarum etiam in aliqua notabili quantitate; Ut puta pro nova conſtructione, ſive pro refectione, & congruo ornamento Eccleſiarum, & Conventuum, vel hortorum, aliarumque officinarum; Necnon pro ſacra ſupellectili ſacriſtiæ, vel pro infirmaria, & libraria &c. Quoties tamen ſincere id ſequatur, adeo ut non ſit color quæſitus, ut regulæ fraus fiat, quia nempe ſub pallio Sacriſtiæ, vel Eccleſiæ, emolumenta convertantur in proviſiones victualium pro ipſorum religioſorum ſuſtentatione, ſuper qua totus eſt punctus, ut ſcilicet, iſta ex vera & oſtiaria mendicitate eſſe debeat, per quam dictis aliis uſibus conſuli non poteſt. *eodem diſc. 35. de Regular.*

Altera eſt hujus decreti pars, ut in Monaſteriis, vel Conventibus capacibus in communi non adſit major numerus religioſorum quam redditus ferant; Super hoc autem, in Monaſteriis monialium, generaliter proviſum eſt, cum præfinitione certi numeri, qui conſulta Sacra Congregatione Epiſcoporum, & Regularium, augeri, vel reſpective reduci ſolet, prout redditaum excreſcentia, vel decreſcentia ſuadeat, neque ultrà numerum moniales admittuntur, niſi ſoluta dote duplicata, ut ita ſupranumerariæ moniales Monaſterio oneroſæ non ſint, *ſub tit. de dote diſc. 167. ubi de dotibus monialium.*

In Monaſteriis autem, vel Conventibus virorum, quoties ſingulari jure regantur, eo modo quo faciunt Monaſteria monialium, juxta praxim aliquarum partium, ultra montes, ut ſupra *ſub tit. de juriſdict. diſc. 26. & ſub tit. de Regular. diſc. 19.* Et tunc idem dicendum venit, ut ſi non præciſe, ſaltem moraliter, certus numerus, juxta capacitatem præſcribi debeat ad iſtius decreti formam; Quamvis forte praxis in oppoſitum ſe habeat, quod ſcilicet adeſſe ſolet longe minor numerus, quam vires exigant, eo quia Abbatiæ illorum Monaſteriorum ad redditum, & locupletationem Abbatum, ſeu Commendatariorum conferri ſolent. *habetur ſub tit. de locat. & conduct. diſc. 25. ubi de diſtinctione menſarum Abbatis, Commendatarii, & Monaſterii, & alibi.*

Ubi verò juxta uſum inconceſſum Italiæ, ac majoris partis Orbis Catholici, & præſertim Religionum Mendicantium, ad quarum inſtar, etiam Religiones Monachales, laudabiliter quoque ſe regunt, regimen ſit per viam Reipublicæ, ſeu univerſitatis, tanquam per communionem omnium Monaſteriorum, vel Conventuum, conſtituentium unum corpus, ſeu unam univerſitatem, ſub Generali, vel reſpective provinciali Rectore *tit. de Regular. diſcurſ. 1. cum plurib. ſeqq. & per tot.* Et tunc certa, & determinata regula deſuper cadere non videtur, adeo ut iſtud decretum, conſilium potius redoleat, quoniam ſingulis annis, vel triennis, aliiſve ſtatutis temporibus, in quibus comitia celebrantur, pro diverſis Religionum legibus, vel ſtylis, varia eſſe ſolet aſſignatio religioſorum, in qualibet domo; juxta temporum contingentias, habita ratione, non ſolum redditaum certorum ſed etiam incertorum ex quæſtuatione ubi ea in uſu ſit aliiſve eleemoſynis, ac emolumentis incertis.

Ac etiam quia (ut in rerum regularium adnotationibus advertitur) *ibidem proximè.* in hujuſmodi Religionibus, adeo præciſe urgere non videtur illa prohibitio, quæ de jure viget, inter ſingularia, & independentia Monaſteria ut bona vel redditus unius, alteri non applicentur, cum quandoque expediat pro bono publico Religionis, in aliquo Conventu, ad tempus, habere majorem numerum religioſorum ultra ſolitum, atque ultra vires ſubveniendo cum collectis, vel cum alio peculio totius Religionis, vel provinciæ. *Advertitur præſertim dicto tit. de Regular. diſc. 32.* Atque præſertim ego in praxi vidi in Civitate Salerni in primis annis meorum ſtudiorum, quod cum in quodam Conventu conſpicuæ Religionis, grave ſcandalum contigiſſet, idcirco prudentiſſime ſuperiores, ibi introduxerunt noviriatum, atque collocarunt graviores, magiſque probatos, & exemplares religioſos, continuo ſe exercentes in concionibus, aliiſque ſpiritualibus exercitiis, vel piis operibus, cum maxima exemplaritate, adeo ut ad breve tempus, illa ſiniſtra opinio penitus abolita fuerit, ſuppliendo aliunde pro illis ſumptibus, quos Conventus vires ferre non poterant, dum in hujuſmodi Religionibus, quæ ita ſociativo jure per modum Reipublicæ reguntur cum proficua obedientiaria mutatione religioſorum de loco ad locum, iſta communicatio (juſta cauſa accedente,) diffinitorio præſertim generali, vel provinciali, univerſam Religionem, vel reſpective provinciam in comitiis repræſentant, prohibita non videatur, quamvis regulariter ſingulorum Conventuum, vel domorum redditus, ac vires attendantur, ut moderna praxis docuit in reformatione, ac reſpective ſuppreſſione parvorum Conventuum, in quibus ad minus ſex religioſi ſuſtentari non poſſent facta per Innocentium.

Tertia hujus decreti pars eſt, ut nova Monaſteria vel novi Conventus fundati non poſſint ſine conſenſu Diœceſani; Illud autem decretum aliquibus occaſionem dedit opinandi, quod per illud correcta eſſet diſpoſitio antiquorum canonum prohibentium novas fundationes, præſertim Mendicantium, abſque beneplacito Apoſtolico, quaſi quod ita ſolus conſenſus Ordinarii ſufficeret; Contrarium autem verius, magiſque receptum eſt, ſtantibus præſertim modernis Conſtitutionibus Apoſtolicis Gregorii XV. Urbani VIII. & Innocentii X. ut copulative requirantur conſenſus Apoſtolicus explicari ſolitus per organum Sac. Congregationis Epiſcoporum, & Regularium, ac etiam ille Diœceſani, necnon Parochi, & Cleri, ac populi, atque etiam pro qualitate locorum, & Religionum reſpective conſenſus aliorum regularium exiſtentium in eodem loco intra certum cannarum ſpatium, juxta ſingularum regionum diverſa privilegia, ſive intra ambitum quatuor milliarium reſpectu mendicantium per veritatem, neque licentia Apoſtolica concedi ſolet, niſi ad præſcriptum dictarum Conſtitutionum, duodecim ad minus religioſorum numerus ſuſtentari valeat, ut in rerum regularium adnotationibus magis diſtincte novarum fundationum requiſita cenſentur *eod. tit. de Regular. dicto diſc. 32.*

Magis autem exactè, ac rigoroſè per dictam Sacram Congregationem proceditur in novis fundationibus Monaſteriorum monialium, ne alias circa vitam communem ac ſufficientem ſuſtentationem reſultent illa inconvenientia, quæ tolerare oportet in Monaſteriis antiquis, abſque congrua dote fundatis, ideoque congrua dos, vel proviſio rigoroſè requiritur.

DISCURSUS XXXVI.

Ad Seſſionem 25. de Regular. cap. 4. & 5.

SUMMARIUM.

1 *Religioſi debent ſervare clauſuram, & vivere in clauſtris.*

2 *Dari ſolet Religioſis licentia vivendi extra clauſtra.*

3 *Et tunc ſubjacent Ordinario.*

4 *Religioſo decedenti extra clauſtra, ſuccedit Camera Apoſtolica, quod declaratur.*

5 *De reſtitutione, & conſervatione clauſuræ monialium commiſſa Ordinario.*

6 *Quod etiam ad Ordinarium ſpectet dare licentiam pro acceſſu ad Monaſteria.*

7 *& 8 aſſignantur rationes.*

9 *Quare exemptio non ſuffragetur in concernentibus curam.*

10 *Quod expediat etiam in hoc adhibere brachium ſæculare tanquam perſonæ potentes.*

11 *Unio, ſeu bona lex utriuſque poteſtatis opportuna eſt pro bono regimine.*

12 *De juriſdictione Ordinarii cum Religionibus accedentibus ad Moneſteria monialium.*

13 *An hæc juriſdictio impediatur per Nuntium Apoſtolicum Commiſſarium generalem exemptorum.*

14 *An Magiſtratus, vel deputati ſæculares jus habeant in cuſtodia clauſuræ monialium.*

15 *De introductione puellarum in clauſuram gratia educationis, vel alia cauſa.*

16 *De aliis ad materiam clauſuræ.*

1 Religioſorum utriuſque ſexus vita præſcribitur ſub clauſura, ut ita tollantur abuſus, qui prius irrepſerant, præſertim in Religioſis viris, qui more ſæcularium Principum, & Magnatum, vel Prælatorum, aulico ſervitio mancipati vivebant, ſeu alias extra clauſtra morabantur; Id autem hodie raras producit forenſes quæſtiones, cum ad hujus decreti normam, atque per ſingularum Religionum Conſtitutiones, ac proviſiones, Sacr. Congregationis Regularium etiam in viris, illa clauſura quæ eis proportionata eſt, inconcuſsè ſervetur, adeo ut viventes extra clauſtra, ſeverè puniantur, rarique ſint caſus, in quibus ex aliqua ur-
2 genti, & juſta cauſa per Sanctiſſimum, prævia conſultatione Sacræ Congregationis aliquibus Religioſis, concedatur licentia vivendi extra clauſtra, habitu retento, vel etiam quandoque in habitu clerici ſæcularis, regulari tamen ſtatu firmo remanente *enunciatur caſus ſub tit. de Regul. diſc.* 43. Ubi verò extra clauſtra vivant, Epiſcopo, ſeu Ordinario loci ſubjiciuntur, ut infra in hac eadem *ſeſſione cap.* 14.

Necnon ex alias inſinuata Conſtitutione 43. Gregorii XIII. Religioſo extra clauſtra viventi non ſucce-
3 dit Monaſterium, vel Religio, ut de jure ſuccedere debet, potius ea ratione occupationis peculii jure proprio, quam jure ſucceſſorio, ſed ſuccedit Camera apoſtolica; Quod tamen intelligendum venit in iis bonis, quæ ab eo quæſita ſint, ſeu alias obvenerint, dum extra clauſtra viveret; Secus autem in iis quæ priuſquam à clauſtris exiret, Monaſterio, vel Religioni
4 jam quæſita erant, cum factum culpoſum Religioſi non debeat Religioni, vel Monaſterio præjudicare, illique jus quæſitum tollere. *Rot. deciſ.* 121. *num.* 17. *& ſeqq. par.* 7. *rec.*

Majores autem quæſtiones, quæ in iſta Sacra Congregatione Concilii, vel in altera Epiſcoporum, & Regularium, & quandoque etiam in Rota, ſive in par- 5
tibus, coram Legatis, vel Nuntiis Apoſtolicis haberi ſolent, percutiunt ſecundum decretum, ſuper reſtitutione, & conſervatione clauſuræ monialium in Monaſteriis exemptis, quæ ſub regularium, vel aliorum inferiorum Prælatorum regimine, ac juriſdictione ſint; qualis ſcilicet juriſdictio delegata competat Diœceſano, ſeu Ordinario loci, exemptivis privilegiis non obſtantibus, circa materialem Monaſterii viſitationem, quæ Diœceſano competit, ad effectum recognoſcendi clauſuram, an bene cuſtodita ſit, cum hoc jus hodie ſit extra quæſtionem, quamvis alter Apoſtolicus Viſitator, vel ſuperior adſit, ut in rerum regularium adnotationibus, ac etiam in materiis juriſdictionalibus plenius, magiſque diſtinctè advertitur, *ſub. tit. de juriſdict. diſc.* 26.

Et magis ſuper cuſtodia continuata clauſuræ forma- 6
lis, pro acceſſu ſcilicet ſæcularium ad Monaſteria monialium, tam pro alloquutione cum eis, etiam per crates extra clauſuram, quam etiam pro ingreſſu in clauſuram medicorum, chirurgorum, & artificum, pro illis operibus, quæ neceſſaria ſint, ad quem ſcilicet in Monaſteriis exemptis ſub juriſdictione, ac adminiſtratione regularium, vel alterius inferioris Prælati pertineat licentias concedere; Atque licet pro locorum, vel ditionum diverſitate, de facto diverſa eſſe ſoleat praxis, adeo ut omnino certa regula generalis, quibuſcumque Monaſteriis, ac Religionibus applicabilis, non de facili ſtatui valeat; Regulariter tamen, ubi diverſa conſuetudo limitationem non ſuadeat, juxta declarationes Sacræ Congregationis, cum quibus hodie procedi ſolet, hujuſmodi licentiæ concedi debent per Epiſcopum, ſeu Ordinarium, cui clauſuræ cuſtodia commiſſa eſt cuojunctim cum Prælato Regulari, ſi ex conſuetudine licentia ſolius Ordinarii non ſufficiat.

Idque probabili non caret ratione, quoniam acceſſus
ad Monaſteria, etiam pro alloquutione cum moniali- 7
bus extra clauſuram, concernit ejuſdem clauſuræ cuſtodiam, dum per hujuſmodi frequentes alloquutiones contrahuntur illi amores, ex quibus clauſuræ violatio reſultat, quæ ita per eaſdem alloquutiones præordinatur, ideoque intrat juris regula, quod conceſſo fine conceſſa cenſentur illa omnia media, ſine quibus ille finis obtineri non poteſt *eod. tit. de juriſdict. diſc.* 18. *& eod. tit. in ſuppl. in Subla.*

Alia etiam convincenti ratione accedente quod clau-
ſuræ cuſtodia, non conſiſtit ſolum in ea juriſdictione, 8
quæ habeatur, ac exerceri valeat in ipſo Monaſterio, ejuſque ambitu, ſed conſiſtit in reprimendo cum pœnalibus, & rigoroſis edictis populum, & clerum ſæcularem ne ad Monaſteria accedant, ſeu alias cum monialibus correſpondentiam habeant cum epiſtolis familiaribus, vel cum fiduciariis miſſis, ac nunciis, ſeu cum muneribus, quoniam frequenter contingit, quod, prohibito etiam acceſſu perſonæ, non exinde malo occurritur; Ac propterea rationabiliter, ita ſtatutum eſt, ut etiam in Monaſteriis exemptis ſub regimine, ac juriſdictione inferioris Prælati, Ordinarius loci, qui habet juriſdictionem territorialem in univerſum, atque coercere poteſt clerum & populum ſæcularem, ſciat quinam ad Monaſteria accedant, atque in eis converſentur, etiam extra clauſuram, multo verò magis reſpectu eorum qui clauſuram ingredi debeant; *eod. diſc.* 18. *de juriſd. & in ſuppl.*

Undè propterea adaptari videntur ea quæ pluries in-
ſinuata ſunt ſuper exemptivorum privilegiorum mode- 9
ratione prudentiſſimè ab hoc Sacro Concilio, ac recentioribus Conſtitutionibus Apoſtolicis poſt ejus publicationem editis, præſertim Pii V. Gregorii XIII.

ac

Digitized by Google

& Gregorii X V. ſuper juriſdictione Ordinario loci delegata etiam in Eccleſiis, & perſonis regularium, aliorumque exemptorum in concernentibus curam animarum, & adminiſtrationem ſacramentorum cum clero, & populo ſæculari, quoniam juriſdictio in effectu non percutit ipſas Eccleſias, vel perſonas exemptas de per ſe conſideratas, ſed percuit ipſum clerum, & populum Ordinario commiſſum; Ideoque iſtius reſpectu nimium oportunus, quin imo neceſſarius eſt iſte ſaltim cumulativus interventus Ordinarii loci cum Prælato inferiori, *dicto diſc. 18. & 26. cum ſeqq. & in ſupplemento eod. tit. de juriſdict.*

Quin imò neque iſte ſufficere ſolet, quoniam in illis Principatibus, vel ditionibus, in quibus non per-
10 mittitur Epiſcopis liber uſus gladii temporalis, ac familiæ armatæ cum laicis, eos carcerando; ſive in bonis vel in perſona puniendo, ob acceſſum ad Monaſteria monialium, vel ob aliam edictorum contraventionem, unde propterea conceditur ſolum uſus gladii ſpiritualis cum cenſuris, qui à malè morigeratis, atque cum depravata intentione affectantibus amicitiam monialium, non timetur, cum ipſe actus de ſui natura præſeferat contemptum timoris Dei, Hinc proinde (ut egomet expertus ſum) melior medicina eſſe ſolet implorare authoritatem Magiſtratuum ſæcularium, non tanquam Judices competentes, ſed tanquam perſonas potentes, ut cum pœnis perſonalibus, vel pecuniariis, quæ ob depravatos mores de facto magis timentur, ita cumulanvè, atque ad eumdem finem laici coerceantur; Non ut quidem ipſis aliqua juriſdictio, vel participatio concedenda ſit, in hoc ſpirituali regimine Monaſteriorum monialium, ſed (ut dictum eſt) tanquam per ſpeciem aſſiſtentiæ, ac impartitionis brachii potentis, ut cum pœnis temporalibus coerceantur illi, qui cum ſpiritualibus coerceri non poſſunt, ut etiam habemus receptum in materia recurſuum *juxta deciſ. 36. Achill. de appell.* cum diſtinctione de qua *apud Bich. deciſione 282. num. 5. & ſub tit. de judic.* in materia recurſuum.

Ideoque cum in mea patria ob Epiſcopi prædeceſſoris nimium benignam naturam, quæ quamdam ineptiæ ſpeciem redolere videbatur, aliquam licentiam ſibi aſſumpſiſſent laici frequentandi Monaſteria monialium, Ego electus Vicarius Capitularis, optimam expertus fui hanc medicinam, curando, ut eodem tempore, quo rigoroſa edicta publicavi ſub comminatione cenſurarum, per Magiſtratum ſæcularem alia rigoroſa edicta cum comminatione pœnarum temporalium publicarentur pro exequutione, ac obſervantia *Regia Pragmatica prima de Monialibus.*

Hinc proinde, tam iſta occaſione, quam alias fre-
11 quenter expertus ſum, quod bono ſubditorum regimini, ac juſtitiæ adminiſtrationi, nimium oportuna, & proficua eſt utriuſque poteſtatis, ſpiritualis & temporalis bona correſpondentia, & unio, quodque è converſo, pernicioſus eſt ille indiſcretus zelus, ſeu illa inſulſa zelotipia, cum qua utriuſque fori Magiſtratus vivere ſolent; Id etenim ſubditis, male vivendi licentiam tribuere ſolet, magnaque producit inconvenientia, dum iidem ſubditi, ut malè vivendi licentiam habeant, ſciſſuras, & controverſias juriſdictionales excitare ſtudent, ut ita, ad æmuli protectionem contra proprium ſuperiorem recurſum habeant; Non quod una poteſtas ſibi præjudicare debeat; atque dare alteri, id quod de jure, vel de more regionis non competat, dum ipſummet Evangelium præcipit, ut dari debeant, quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo, ſed ut ita, ex duobus gladiis concordibus, uno alterum juxta oportunitatem confovente, eiſque ad unum eumdemque finem tendentibus Reipublicæ quies, rectaque juſtitiæ adminiſtratio reſultet; Malum verò in eo conſiſtit, quod utramq; poteſtatem reſpectivè repræſentantes, ac exercentes, dictum bonum non quærunt, neq; curant finem, ſed alterum proprium, turpis lucri, & extorſionum,

Ex eiſdem rationibus, de quibus ſupra, tam per hoc Sacrum Concilium, quam etiam clarius, ac liberius per Apoſtolicas Conſtitutiones, illam præſertim 12
Gregorii X V. juriſdictio conceditur Ordinariis locorum coercendi, ac puniendi regulares exemptos accedentes ad Monaſteria monialium, etiam gratia ſimplicis alloquutionis, ſeu alias contravenientes edictis eumdem finem percutientibus; Cumque ob affectatas gloſſas, ſeu interpretationes, quas ſcriptores Morales propriam cauſam principaliter agentes, Concilii decretis, & Apoſtolicis Conſtitutionibus tradiderunt, controverſiæ in dies orientur, hinc iſta Sacra Congregatio Concilii per viam decreti generalis ſeu circularis omnem quæſtionem in hoc propoſito ſuſtulit.

Atque prætendente Nuncio Neapolis, quod Archie-
piſcopus poſt editionem hujus decreti, quod ipſo in- 13
ſtante prodiit, quamvis generaliter ad omnes extenſum eſſet, non potuiſſet carcerare quemdam regularem ob acceſſum ad Monaſterium monialium, ex eo, quod ipſe eſſet in eo Regno generalis commiſſarius regularium, & exemptorum; Re delata ad hanc eamdem Sac. Congregationem, per iſtam prodiit reſolutio Archiepiſcopo favorabilis, eo quia dicta Nuntii poteſtas non induxit privativam ad Ordinarios locorum in iis caſibus, in quibus cum regularibus, ac exemptis ipſi juriſdictionem habeant, cum pariter ipſi Ordinarii ſint commiſſarii, ac delegati Apoſtolici, *tit. Miſcellan. Eccleſiaſt. 16. cum ibi proxime, cumque in caſu, de quo dicto diſc. 16. Sacr Congregatio Concil. declaraſſet, quod Regulares etiam contravenientes peccarent mortaliter, Aliqui verò morales cum eorum ſubtilitatibus, ac idealibus argumentis prætenderent id non ſubſiſtere, habita ſuper hoc particulari diſputatione in eadem Sacr. Congregatione Concilii ſub die prima Octobris 1672. hæc opinio damnata fuit, ac reputata temeraria*

In hoc item propoſito clauſuræ monialium (ut alibi
in meis adnotationibus inſinuatur) tam ubi de exem- 14
ptis, quam de non exemptis Monaſteriis agatur, quæſtiones eſſe ſolent inter Ordinarios locorum & Magiſtratus ſæculares Communitatum, vel alios hoc jus habere prætendentes, ut ſcilicet Ordinarius ingredi non poſſit clauſuram, ſive aliis ingrediendi licentiam concedere, abſque illorum participatione, ac interventu; Quoties etenim id non proveniat à lege, quę in limine fundationis legitimè de conſenſu Papæ, vel Ordinarii adjecta ſit, ſive quod ob immemorabilem bene probatam, illa allegari valeat, verius eſt, ac certius per iſtam, vel per alteram Epiſcoporum, & Regularium Congregationem declaratum, ut id in ratione auctoritativa, & juriſdictionali contra Ordinarium invitum prætendi non valeat; Bene tamen ſit prudens conſilium eorumdem Ordinariorum, ut iſtam conſuetudinem, ubi vigeat, ſervent, imo, ubi non vigeat, introducant, cum ita magis eorum indemnitati in caſu quo ſcandala, & inconvenientia reſultent, conſultum remaneat, *advertitur eod. tit. de juriſdict. diſcur. 27. & alibi.*

Super aliis autem, quæ in decreto diſponuntur circa egreſſum monialium à clauſura, vel introductionem
ſæcularium in eamdem, & præſertim puellarum gratia 15
educationis, rarum eſt in foro agere, cum poſtea per plures proviſiones iſtius vel alterius Sacræ Congregationis Epiſcoporum, & regularium, aut per Conſtitutiones Apoſtolicas, ſatis proviſum ſit dum Ordinariis interdicta fuit in magna parte illa poteſtas, quam alias ipſi habebant, neque licentia introductionis puellarum, gratia educationis vel aliarum mulierum alias quam ratione ſuſceptionis habitus, & monachagii per eos conceditur, ſed id pertinet ad Sacram Congregationem Epiſcoporum, & Regularium, præterquam ubi urgens neceſſitas, quæ dilationem non patiatur, quandoque alias ſuadeat.

Circa vero introductionem puellarum in clauſuram,
ſeu aliquem egreſſum monialium ab ipſa, & ſuper in- 16

curſis

Digitized by Google

curſu cenſuratum, aliarumque pœnarum, rarum eſt in foro contentioſo agere, cum potius ad profeſſorea fori interni de his agere pertineat, ideoque viro forenſi parum congrua videntur; Potiſſime, quia conſueti collectorea io hia nimium ſe diffundunt, ideoque apud eos oportune videri poteſt.

DISCURSUS XXXVII.

Ad ſeſſionem 25. de Regular. cap. 6. & 7.

SUMMARIUM.

1 *De jure communi, quando electio debeat eſſe ſecreta.*
2 *Quod non debet eſſe talis in electione Prælatorum Regularium.*
3 *Id innovatum eſt per Concilium, quod dat hanc formam præciſam.*
4 *De ratione ob quam in Regularibus, ita ſtatutum eſt.*
5 *Quando in Curia audiantur quæſtiones electionum.*
6 *Quomodo iſtæ quæſtiones decidi debeant.*
7 *An jus eligendi acquiri poſſit per aliquam partem Religionis.*
8 *De electione turnaria inter nationes.*
9 *Electiones invalidæ, quando ſanentur, vel confirmentur.*
10 *Eadem forma procedit in electione Abbatiſſæ, & quomodo.*
11 *In iſta electione Abbatiſſæ requiruntur duæ partes votorum.*
12 *Quid agendum, ubi vota non concludant.*
13 *Datur praxis, & quid facere debeat ſuperior.*
14 *Superior non poteſt ingredi clauſuram ob electionem.*
15 *An Ordinarius aſſiſtat electioni Abbatiſſæ Monaſterii exempti.*
16 *De ætate quam debet habere Abbatiſſa.*
17 *Electa ante ætatem poteſt denuo eligi.*
18 *Non virgines, non poſſunt eligi in Abbatiſſam.*
19 *Prælatura in Religionibus utriuſque ſexus eſt ſolum triennalis.*
20 *In aliquibus partibus Abbatiſſa eſt perpetua.*
21 *De Monaſterio Turris ſpeculorum ejuſque Prælatura, & de ſimilibus inſtitutis.*

1 SUper electione Superiorum, ſeu Prælatorum regularium, per iſtud decretum inducitur id, quod de jure communi diſpoſitum non erat, quoniam ut advertitur pluries occaſione deputationis Vicarii capitularis ſede vacante, ac etiam occaſione proviſionis canonicatuum, aliorumque beneficiorum, quorum collatio pertinet ad Capitula, ratione ſimultaneæ de jure competentis, aut ex privilegio, vel conſuetudine forma electionis per ſcrutinium ſecretum in jure communi præſcripta, ſervanda ſolum eſt, quando agitur de electione Epiſcopi, vel alterius Prælati Eccleſiæ viduatæ, adeo ut agatur de formali electione ad prælaturam perpetuam in titulum, non autem in aliis actibus *ſub tit. de Canon. & Capit. diſc. 26. cum ſeqq. & alibi.*

2 Id autem congruere non videtur hujuſmodi electionibus Superiorum regularium tam Generalium, & Provincialium, quam etiam hæc munera localium cum pro frequentiori uſu, infra certum determinatum tempus durent, atque non inferant dignitatem, quæ imprimat characterem, ſeu immutet ſtatum perſonæ, illumque in diverſo hierarchico ordine conſtituat, ut præſertim eſt Epiſcopatus, vel Archiepiſcopatus, molto verò magis Pontificatus, cum his caſibus per electum contrahi dicitur formale ſponſalitium, ſeu matrimonium cum Eccleſia viduata, quod non ſequitur in his prælaturis regularibus, quæ non immutato ſtatu perſonæ, officium potius redolent, abſque impreſſione alicujus indelebilis characteris, ac propterea dicta forma, quæ per ſacros canones inducta eſt, ex eorumdem canonum diſpoſitione neceſſaria non erat, *in ibidem allegatis & infra.*

Hodie verò ex hoc decreto, adeo dicta forma neceſ- 3
ſaria eſt, ut eam ſervare oporteat cum majori rigore, quam in dictis formalibus prælaturis requiratur, cum in eis prohibitæ non ſint aliæ ſpecies per acclamationem vel per inſpirationem, ſeu etiam per compromiſſum, præterquam in Summi Pontificis electione, in qua modernæ Conſtitutiones pariter unicam, ac præciſam formam præſcripſerunt, *ut in relatione Curiæ diſc. 3.* & tamen per hoc decretum iſtæ aliæ ſpecies ſunt prohibitæ.

Rationabiliter autem, ſummaque cum prudentia per iſtud conciliare decretum, ita ſtatutum fuit, ad inducendam majorem electionis libertatem, quæ in aliis 4
ſpeciebus, quamvis à jure probatis, adeſſe non debet, præſertim in regularibus; Ex ea differentiæ ratione inter ipſos, & alios electores, quoniam iſti nullum habent adſtantem ſuperiorem, qui expreſſam, vel interpretativam vim eis inferat, ſed omnes qui in comitiis interveniunt, coæquale jus habent, ut præſertim contingit in Capitulis cathedralium, quibus jus competat eligendi Epiſcopum, ut docet praxis aliquarum Eccleſiarum Germaniæ, ad quas hodie ſingulariter hoc jus eligendi, quod antiquitus erat penè generale, reſtrictum fuit *eod. tit. de Canon. & Capit. diſc. 27. & 28. & ſeq.* Siquidem, ubi (ex. gr.) agitur de electione ſuperioris provincialis, ſeu localis adeſſe ſolet præſidentia ſuperioris Generalis, vel alterius per eum deputati, cui Præſidentis nomen congruit, cum aliqua ſuperioritate, adeo ut pro frequentiori contingentia (ut quotidiana praxis docet) quamvis etiam iſta forma conciliaris per vota ſecreta exactè ſervetur, adhuc tamen quædam ſpecies violentiæ adeſſe videtur, ut eligatur ille, quem Generalis velit, & ſic reſpectivè in electionibus localibus in illis Religionibus, in quibus in uſu ſit præſidentia ejuſdem Generalis, vel Provincialis, ſeu deputati ab uno eorum.

Et quamvis iſta ratio congruere non videatur comitiis generalibus, in quibus nullus inter ipſos regulares de jure adeſſe videtur ſuperior, ſed omnes vocales coæquale jus habent; Adhuc tamen ſaltem de facto, idem verificari videtur; Vel ob priora dignitatis reliquias, quæ remanent in immediato prædeceſſore Generali, cui Provinciales, aliique diffinitores, ex motivo gratitudinis, tanquam ab eo promoti, publicè contradicere non audent; Vel ratione præſidentiæ Cardinalis Protectoris ordinis, ſeu alterius præſidentia in majori ſtatu, vel prælatura conſtituti, ac propterea iſta forma eſt unica, & præciſa, & non ſufficiunt aliæ, quamvis aliàs canonicæ, utpote per ſacros canones reprobatæ.

In electionibus præſertim Provincialium occaſione confirmationis per Generalem concedendæ, nimium frequentes, peneque quotidianæ audiuntur quæſtio- 5
nes in Curia, adeo ut adſint fortè Curiales, qui cum his negotiis regularium tantum vivant, tam occaſione diſputationum, quæ haberi ſolent coram Generali ſuper electionis confirmatione concedenda, vel deneganda, quam etiam in S. Congregatione Regularium, quoties determinationi Generalis Partes non acquieſcant.

In hac vero materia, certa juris theorica, ſeu juris regula, cuicumque caſui applicabilis, ſtatui non poteſt, 6
cum revera ſint quæſtiones, potius facti, ex ſingulorum caſuum circumſtantiis pro diverſis Conſtitutionibus Religionum, vel ſtylis decidendæ, ut in regularium rerum particularibus adnotationibus advertitur, *tit. de Regular. diſc. 2. cum plur. ſeqq.*

Ibique etiam habetur, an ex conſuetudine, ſeu alias induci valeat, ut activa electio Generalis, aliorumque ſuperiorum, non ad univerſam Religionem, vel reſpe- 7
ctivè

ctivè provinciam, ut regulariter ſpectare debet, ſed ad
aliquam partem, vel ad aliquas provincias pertineat,
eod. tit. diſc. 1.

Ac etiam circa alternatam, ſeu turnariam electionem
8 paſſivam, inter provincias vel nationes, aut alia per-
ſonarum genera, quoniam licet de jure communi id
cautum non ſit, attamen in pleriſque Religionibus,
non damnabiliter, introductum eſt, ut ita quædam æqua-
litas ſervetur inter omnes provincias vel nationes; Nul-
la tamen deſuper certa regula ſtatui poteſt, cum ex ſin-
gularum Religionum legibus vel ſtylis totum pendeat,
eod. tit. diſc. 3.4.6.*&* 10.

Quia verò electionum nullitates, non ex machina-
9 tione, ſeu militia oriri ſolent, quia nempè ex quadam
Religioſa ſimplicitate, non callendo juris apices, ali-
quæ non ſerventur formæ de jure ſervandæ; Electio au-
tem, tam ratione perſonæ electæ emeritæ, quàm etiam
ratione ſinceritatis actus, commendabilis potius cen-
ſenda ſit; Hinc proinde Sac. Congregatio, inhærendo
Sedis Apoſtolicæ, antiquo, ac moderno continuato
ſtylo confirmandi electiones, quamvis de ſtricto jure
invalidas, per viam ſanationis, aut per viam novæ de-
putationis ex integro ejuſdem perſonæ electæ, idem
facere ſolet; Quod etiam aliquarum Religionum Ge-
nerales, qui hanc habeant facultatem, quandoque pra-
cticant, cum hujuſmodi controverſiarum ſpecies cum
prudentialibus regulis potius, quam per rigoroſos juris
apices decidi ſoleant, ac debeant, *eod. tit. de Regular.
diſc.*1. *&* 22.

Eadem forma ab hoc decreto inducta, electionis
per vota ſecreta, utriuſque ſexus regularibus commu-
10 nis eſt, ideoque procedit etiam in electionibus, quæ de
Abbatiſſa, ſeu Prioriſſa, aliave Prælata in Monaſteriis
monialium fiunt; Cum duplici tamen differentia; Pri-
mò nempè, quod in iſtis non eſt de facili practicabilis
forma ſcrutinii per ſchedulas, ut practicatur in viris,
ratione illiteratutæ, quæ in monialibus, ut plurimum vi-
get, unde propterea vota ſingulariter, ac ſecreto profe-
runtur coram Epiſcopo, vel altero Prælato, qui ea re-
cipere ſolet.

Et ſecundo quod in viris, quando leges particulares
11 Religionis aliter non diſponant, innovata non eſt diſpo-
ſitio juris communis, ut major pars concludi dicatur ab
exceſſu medietatis vocum, habita ratione, ſeu compa-
ratione omnium votorum, quæ de jure legitima ſint,
& computari debeant, quamvis exceſſus eſſet in modi-
co unius, vel etiam dimidii voti, juxta terminos gene-
rales juris; Secus autem eſt in electionibus faciendis per
moniales, in quibus per proviſiones Concilio poſterio-
res ſtatutum eſt, ut duæ ex tribus partibus neceſſariæ
ſint ad electionem concludendam, *plures declarationes
Sac. Congregationis referunt Barboſ. & alii Collectores,
vel practicantes.*

Ubi verò ita electio concludi non valeat tunc per
- decreta Sacræ Congregationis injungitur Ordinario,
12 vel alteri Prælato, ad quem pertinet, ut plura ſcru-
tinia repetere curet, præviis illis monitionibus, ac di-
ligentiis, quæ citra violationem libertatis adhiberi poſ-
ſunt, atque ubi non concordent, ipſe Abbatiſſam de-
putet *proximè ſupra.* Ut ego practicavi in ipſomet ini-
tio, quo electus fui Vicarius capitularis in patria, quod
cum fieri deberet electio Abbatiſſæ in Monaſterio, in
quo tres habebam germanas ſorores moniales inter ſe
diviſas, cum duæ uni, & una alteri adhærerent, adeo-
que vota ſciſſa eſſent, atque exactæ diligentiæ cum rei-
13 teratione quatuor, vel quinque ſcrutiniorum, omnino
inutiles eſſent, adeo ut neque unum votum alterari po-
tuerit; Ego deputavi in Abbatiſſam eam, quam reve-
ra major pars eligebat, adeo ut ad limites juris com-
munis illa verè electa eſſet; Atque ita videtur, quod
Prælatus ſe gerere in iſto caſu omiſſo, ſervando diſpo-
ſitionem juris, ac deputando illam perſonam, quam con-
ſtet à majori parte volitam eſſe, non autem pro ejus libi-
to, quoniam quamvis licitum ſit, non tamen eſt ho-
neſtum.

Non poteſt autem Epiſcopus, vel alter ſuperior, ob
iſtam electionem faciendam, ingredi clauſuram, ibi-
que cum monialibus ratione ſcrutinii converſari, ſed id 14
faciendum eſt ex parte Eccleſiæ per feneſtrallam com-
munioni deſtinatam, per quam id congruè explicari po-
teſt, atque bene nimiumque laudabiliter ſe geret, ſi con-
feſſarium, alioſque probatos viros ſecum aſſiſtentes
habeat.

Ubi autem agatur de Monaſteriis monialium exem-
ptis; Ex modernis Conſtitutionibus Apoſtolicis poteſt
Epiſcopus, ubi velit, cum proprio Prælato regulari 15
intervenire, ac aſſiſtere, non tamen jus confirmandi
prætendere poteſt, ſi alteri alias competat.

Quo verò ad Abbatiſſæ paſſivam electionem; In ſe-
cundo ex his decretis dicitur, ut in moniali provecta
cadere debeat, quæ annum quadrageſimum excedat, 16
atque ſaltem per octo annos profeſſa ſit, quatenus in
Monaſterio adſint plures moniales hujuſmodi qualita-
tem habentes, in quibus libertas electionis practicari
valeat; Sin minus, eligi valeat altera junior, quæ ſal-
tem trigeſimum annum excedat, atque per quinquen-
nium profeſſa ſit; Ideoque in facti contingentia hæc
Sacra Congregatio invalidam declaravit electionem
factam de Abbatiſſa, quæ dictam ætatem annorum 40.
non expleverat ob exiſtentiam plurium monialium,
in quibus hoc decretum practicari poterat, *in caſu il-
lius Monaſterii; de quo agitur ſub tit. de Regular.
diſc.* 14.

Cum autem, Sacra Congregatione demandante,
ut ad electionem denuo deveniretur, atque hoc inter-
medio tempore monialis electa, neceſſariam ætatem 17
complevisset, eaque denuo pro majori parte electa
fuiſſet, dubitatum fuerit, an hæc electio ſuſtineretur in ea-
dem perſona, dum præcedens caſſata fuerat; Et pro
validitate reſponſum fuit, fundatè quidem quoniam
concluſio, ut ille cujus electio caſſata eſt, denuo
eligi non debeat, de jure procedit, quando caſſa-
tio provenerit ex vitio perſonæ, vel ex alia nulli-
tate colpoſa ex parte electi; Secus autem, ubi ob iſtud,
vel ſimile impedimentum naturale, quod culpam, vel
demeritum perſonale non præſeferat, quoniam eo ceſ-
ſato non prohibetur denuo eligi.

Atque ubi agatur de Monaſterio, quod pro regu-
lari ejus ſtatu virgines tantum admittat, jure tamen 18
ſpeciali, vidua, ſeu alias corrupta, admiſſa fuerit,
ut quandoque per Sacram Congregationem concedi
ſolet, cum obligatione tamen ſolvendi dotem dupli-
catam, & quandoque plus, vel etiam minus pro facti
vel cauſæ qualitate, iſta tamen prohibetur eligi in Ab-
batiſſam *apud eoſdem Collectores habentur relata reſolu-
tiones.*

Prout per Apoſtolicas Conſtitutiones, poſt iſtud de- 19
cretum editas, cautum eſt, ut hoc officium, ad inſtar
regularium virorum, temporale ad triennium tantum
eſſe debeat, neque iſtud tempus prorogari poſſit per
viam confirmationis, vel novæ immediatæ electionis,
cum ſaltem pro primo triennio vacare debeat, quam-
vis omnium monialium accedat aſſenſus *apud eoſdem,
atque docet inconcuſſa praxis.* Bene verum, quod ubi mo-
niales id deſiderent, atque Epiſcopus Sac. Congrega-
tioni Epiſcoporum, & Regularium referat, quod ita
Monaſterii bono regimini expediat, de facili ſolet hæc
S. Congregatio, in hoc diſpenſare, ſeu Epiſcopo pro
ejus arbitrio diſpenſandi facultatem concedere, *docet
praxis quotidiana Sacræ Congregationis Epiſcoporum, &
Regularium.*

Si verò ex particulari conſuetudine adhuc continua-
ta, vel ex lege adjecta in limine fundationis, à ſupe- 20
rioribus approbata, Abbatiſſa ſit ad vitam, iſta Sac.
Congregatio in eodem caſu; in quo ſuperius inſinuata
quæſtio ætatis habita fuit, validam hujuſmodi electio-
nem

nem cenſuit *in eodem caſu de quo dicto diſc. 24. de Regular.* Quod tamen in aliquibus Monaſteriis ultra montes practicatur; Secus autem citra, cum forte in Italia nullius detur caſus, in quo poſt dictam Apoſtolicam Conſtitutionem, Abbatiſſa ſeu Prælata, aut alio quocumque nomine nuncupata ſit perpetua.

Quamvis enim in Urbe hanc perpetuitatem praxis quoque doceat in celebri Monaſterio Turris ſpeculo-
21 tum, quod Superiorissa, cui Præſidentis nomen tribuitur, perpetua ſit; Attamen iſtud Monaſterium, vel alia ſimilis inſtituti, ſub his, vel ſimilibus decretis, ſeu conſtitutionibus regulariter iſtæ non comminentur, quoniam in effectu non ſunt moniales, quę formalem profeſſionem irretractabilem emittant, & per quam ſpirituale matrimonium contrahi dicatur, ſed ſunt potius perſonę ſæculares ſive oblatę, quę tanquam in conſervatorio collegialiter ſub pio vel Eccleſiaſtico inſtituto vivunt; clauſurę non ſobjectę, quamvis inſtitutum ſtrictiſſimum ſit,(& quidem magnę exemplaritatis;) Unde propterea ad ſęculum pro libito redire valent, atque interim ſunt capaces retinendi proprium, ac teſtandi, ſeu alias diſponendi, ut pluries alibi aduvertitur, *ſub tit. de dote diſc. 5. & 167. & ſub tit. de Regular. diſc. 50. & alibi.*

DISCURSUS XXXVIII.

Ad Seſſionem 25. de Regular. cap. 33.

SUMMARIUM.

1 *Quæſtiones præſidentiæ quomodo decidi debeant.*
2 *Regulares exempti tenentur accedere ad proceſſiones publicas.*
3 *De ratione, ob quam hac poteſtas Ordinario tribuitur.*
4 *De Conſtit. Gregor. XIII. in hac materia.*
5 *Per dictam Conſtitutionem præſervatur conſuetudo.*
6 *Quando in eadem Civitate adſunt plures conventus ejuſdem Religionis, attenditur antiquitas primi.*
7 *Quid ubi Religioſi conventuum recentiorum procedunt ſoli ſine illis Conventus antiquioris.*
8 *Quando attendatur antiquitas receptionis in loco.*
9 *De materia præcedentiæ remiſſive.*

1 PRæcedentię quæſtiones, quas inter regulares in publicis proceſſionibus, aliiſque Eccleſiaſticis functionibus, antiquiori tempore frequentius, quam hodierno oriri, praxis docebat, decernit Sancta Synodus ut per Epiſcopum, ſommariè decidi debeant, ex auctoritate ab eodem Concilio delegata per quam, privilegia exemptiva non ſuffragentur; Et merito quidem
2 quoniam, cum eiſdem privilegiis, ex alio conciliari decreto; atque ex multis declarationibus hujus Sacr. Congregationis, vel alterius Regularium, quæ apud conſuetos Collectores habentur, non ſuffragentur quoad obligationem accedendi ad publicas proceſſiones, ad quas ab ipſo Ordinario, etiam cum pœnis, & mulctis cogi poſſunt, unde propterea in hac parte ſunt ejus ſubditi. *Barboſ. de Epiſc. alleg.* 105. *tit. de Regular. diſc.* 19. *& ſæpius.* Hinc de conſequenti, congruum eſt, ut idem ſit deciſor controverſiarum, quæ earum-
3 dem proceſſionum occaſione oriuntur; Ac etiam quia expedit, ut promptè ad occurrendum ſcandalis, quæ deſuper oriri ſolent provideatur; Multo verò magis hæc eadem poteſtas attributa eſt cum clericis ſæcularibus, ac etiam cum confraternitatibus laicorum, quibus omnibus eadem incumbit neceſſitas ad proceſſiones accedendi, illis exceptis, quibus ſpecialis exemptio ab Apoſtolica ſede conceſſa ſit, quarum plures recenſent Collectores ſuper hoc eodem decreto. *Bar. & alii.*

Cum autem hæc proviſio ſufficiens non eſſet ad hujuſmodi controverſias decidendas, vel componendas,
ſtantibus privilegiis, quibus aliquæ Religiones potiri 4
prætendebant; Hinc proinde prodiit Conſtitutio Gregorii XIII. quæ prudenter ſtatuit, ut ſola ratio antianitatis in loco haberi debeat, id eſt ut illi Religioſi præcedant, qui prius recepti ſunt, atque Monaſterium, vel Conventum ibi fundarunt; Niſi de illis Religioſis agatur, qui ex humilitatis motivo, infimum locum ſemper occupare profiteantur, omnibuſque aliis cedere, quamvis in loco recentioribus, ut ſunt præſertim Capuccini.

Per eamdem tamen Conſtitutionem reſervatur loca- 5
lis conſuetudo, quæ in iſta præcedentię omniumque aliarum præeminentiarum materia potiſſimum attendenda eſt, *tit. de præeminent. diſc.* 25. *& de reg d.* 19.

Ubi verò contingat, quod ejuſdem Religionis plures Conventus in eodem loco diverſis temporibus fun-
dati ſint; Tunc in proceſſionibus generalibus, in qui- 6
bus omnes interveniont, ceſſat quæſtionis occaſio, quoniam omnes ejuſdem inſtituti incedunt uniti ſub unica cruce conventus antiquioris, illum repræſentantes, & conſequenter præcedunt Religioſos aliorum conventuum, qui intermedio tempore fundari fuerunt, cum recentior conventus nullam in ea functione figuram faciat.

Controverſiæ autem exoriti conſueverunt; quan-
do in funeribus, vel privatis proceſſionibus invitan- 7
tur ſolum Religioſi conventus recentioris ſub propria cruce incedentes abſque mixtura conventus antiquioris, an ſcilicet locum propriæ fundationis occupare debeant, vel retinere eumdem, quem in proceſſionibus publicis occupant; Atque juxta hanc ſecundam partem pluries per S. Congregationem Rituum cujus iſtæ quæſtiones ſunt peculiares, deciſum fuit; Et merito quidem, quoniam dedecet ut iidem Religioſi modo unum, & modu alterum locum occupare cernantur, cum populus ad hujuſmodi diſtinctiones non de facili reflectat, ut in meis adnotationibus præeminentialibus advertitur, *dicto diſc.* 25. *de præeminent.*

Iſte autem ordo, qui ex antiquitate receptionis in
loco regulatur neglectis privilegiis generalibus, quoties
ea conſuetudinis confirmatione munita non ſint, atten- 8
ditur inter illos regulares, qui ejuſdem hierarchiæ cenſentur, atque ſub clero regulari incedunt; Secus autem ubi de illis agatur, qui licet regulare inſtitutum profiteantur, attamen de ordine hierarchico clericorum ſæcularium potius cenſentur, ut ſunt Canon. Reg. Lat. qui cum rochetto diſcooperto & biretto incedunt, adeo ut excepto colore veſtis inferioris, à reliquis clericis ſæcularibus non diſtinguantur; Secus aotem, ubi de iis Canonicis regularibus agatur, qui cum ſcapulari, & cappa, ita cooperti incedunt, ut Monachi, ſeu de ordine hierarchico regulari potius cenſeantur, *eod. tit. de præeminent. diſc.* 24.

De pleriſque autem aliis concernentibus, hanc 9
materiam præcedentiæ inter regulares, vel etiam inter ſæculares, habetur in eiſdem adnotationibus præeminentiarum, vel in aliis rerum regularium, *dicto diſcur.* 24. *&* 25. *de præeminent. & diſc.* 19. *de Regular.*

DISCUR

DISCURSUS XXXIX.

Ad eandem ſeſſionem 25. de Regular. cap. 15. & 17.

SVMMARIVM.

1 *Profeſſio fieri non poteſt ante annum 16. expletum.*
2 *Quæ ætas ſufficit de jure communi ad profeſſionem.*
3 *Etiamſi dies deficiat ad dictam ætatem profeſſio eſt nulla, niſi adſit Apoſtolica diſpenſatio, & quando hac attenditur.*
4 *De jure, an annus novitiatus ſufficeret diſcontinuus, ſed ex Concilio debet eſſe continuus.*
5 *An & quando egreſſus à novitiatu illum corrumpat.*
6 *Poteſt quis etiam ultra annum eſſe novitius, & in qua ætate poſſit ſuſcipi habitus.*
7 *Si ſtatuta Religionis ſtatuant ætatem majorem, quàm præfinitam à Concilio an cauſet nullitatem.*
8 *Eadem forma novitiatus requiritur, ubi Religioſus transferatur de una Religione ad alteram.*
9 *An iſta forma requiratur in Religionibus militaribus.*
10 *An profeſſores militiarum ſint perſonæ Eccleſiaſticæ.*

1 DIſponitur in hoc decreto, ut Regulares utriuſque ſexus, ſub decreto annullativo, ad profeſſionem admitti non debeant ante expletum annum decimum ſextum, atque non peracto integro anno probationis, ſeu novitiatus.

Dupliciter itaque juris communis diſpoſitio per hoc decretum alteratur; Primo nempe circa ætatem, quoniam illa in jure taxata non reperitur, ad hoc ut in Religione ſolemnis profeſſio emitti valeat, magiſque com-
2 munis DD. ſenſus eſt, juxta regulas generales, ut ſufficiat illa ætas, quæ ſufficit pro quocumque contractu, vel diſpoſitione, ſeu obligatione apud Deum, & præſertim pro matrimonio, unde propterea exemplificatur in pubertate, quæ adeſſe dicitur in anno decimoquarto.

Quin imò, neque hic preciſè, ac taxativè neceſſarius eſt, cum illa præfinitio ex frequentiori contingentia, juxta ordinem naturæ, pro quadam regula generali facta ſit a lege civili in teſtamentis, aliiſque actibus; Iſta verò lex apud Deum, ac in ſpiritualibus non attenditur, cum in his attendenda veniat veritas naturalis, ideoque ſi malitia ſupplente ætatem, ante dictum tempus adſit illa perfectio, quæ regulariter per dictam ætatem ſequi ſolet, iſta veritas attenditur, & è converſo ſi poſt eam completam adhuc duret illa imperfectio judicii, quam lex civilis in ætate pupillari præſumit, potius veritas, quàm fictio, vel præſumptio attendi debet, *agitur ſub tit. de Regular. diſc. 41.*

Verum quia dicta ætas, adhuc tenera, & ſeductio-
3 nibus ſubjecta viſa eſt, ac etiam varietas opinionum inconvenientia producebat; Hinc prudenter iſta major ætas præfinita eſt, cum decreto annullativo; Ideoque etiamſi dies deficeret ad complementum dictæ ætatis profeſſio invalida eſt; Niſi Apoſtolica diſpenſatio accedat, quæ ab ipſo profitente, vel eo tempore profeſſionis ſciente, ac ratam habente obtenta ſit, ut in regularium rerum adnotationibus advertitur, *eod. diſc. 14.*

4 Altera eſt diſpoſitio circa continuationem integri anni novitiatus requiſitam pro forma, quoniam de jure quæſtio erat, cum non modica opinionum ſciſſura, an daretur conjunctio temporum interpolatorum, ad conſtituendum probationis annum, ut in eiſdem rerum regularium adnotationibus latius advertitur, ideoque Concilium ad tollendas hujuſmodi quæſtiones, deſuper cum optimo conſilio providit, ut ita continuate, ac in omnibus anni temporibus novitius Religionis aſperitates probet, *eod. tit. de Regular. diſc. 46.*

5 Adhuc tamen remanent quæſtiones, an, & quando egreſſus à novitiatu, vel deſertio habitus ipſo anno probationis, adhuc durante, vel etiam ex eo expleto novitiatum corrumpat, adeo ut illum ex integro repetere oporteat, idque varias habet diſtinctiones in eiſdem rerum regularium notis recenſitas, ubi videndum eſt, ne eadem inutiliter repetantur, *eod. diſc. 46. & in aliis, eod. titul.*

Quamvis autem pro frequentiori uſu juxta ejuſdem 6
decreti conciliaris monitum expleto anno probationis, novitius, vel novitia ad profeſſionem admittatur, vel dimittatur; Non tamen id præciſè ac de forma neceſſarium, quoniam habitus Religioſus etiam antea ſuſcipi poteſt, dummodo, juxta ejuſdem Concilii decretum, puellæ ante annum duodecimum ad illum non admittantur; Et conſequenter etiam in Religionibus clauſtralibus non implicat, ut perſiſtatur in ſtatu novitii, etiam per duos, aut plures annos, quamvis bonus ordo, juxta Religionum varia inſtituta, id non de facili exigat, vel ſi fiat, non ſit circumſtantia annullativa, *eod. tit. de Regular. dicto diſc. 41. & 45.*

In pleriſque Religionibus, ex eorum ſtatutis, major 7
præfinita eſt ætas ad profeſſionem, ut præſertim ob nimiam inſtituti auſteritatem, cautum eſt in Religione Minimorum, quod ſ. præfinita eſt ætas annorum 18. Ut etiam ex diverſa ratione cautum eſt in Religione Hieroſolymitana; Iſtud autem eſt conſilium, non autem præceptum annullativum; Sive eſt præceptum obligatorium Superiorum ne alias ad profeſſionem admittant; quodque alias tanquam contraventores puniri valeant, ſed ſi ſervata forma per Concilium præfinita circa novitiatum, ac ætatem, profeſſio emittatur illa valida erit, *dicto diſc. 45. & 46. de Regular.*

Eadem forma, præſertim circa novitiatum, ſervanda 8
eſt, in iis utriuſque ſexus, qui jam validè ac ſolemniter profeſſi in una Religione, in uno Monaſterio, ad aliam Religionem, vel aliud Monaſterium tranſitum faciant; Quin imò etiamſi attenta origine, eadem ſit Religio, quæ poſtea ratione reformationis diviſa ſit, unde propterea de facto ſint duo diverſa Inſtituta, idem procedit; Bene verum, quod iſto caſu per Sacram Congregationem Regularium diſpenſari ſolet tempori, ut ſcilicet aliquorum menſium, vel dierum novitiatus ſufficiat, pro facti qualitate, *eod. tit. de Regular. diſc. 37. & ſeqq.*

In Religionibus militaribus quæſtio eſt, an iſta for- 9
ma novitiatus continui requiratur; Recepta verò eſt affirmativa in illis Religionibus militaribus, quæ ſint veræ Religiones, cum formali emiſſione trium votorum ſubſtantialium adeo ut imprimatur verus ſtatus regularis, cum effectibus exindè reſultantibus, incapacitatis poſſidendi in particulari, ac omnimodæ mortis civilis ad effectus mundanos, ut eſt militaris Religio Sancti Joannis Hieroſolymitani, vel alia ſimilis, ſi quæ adeſt; Secus autem, ubi agatur de illis militiis, quæ profitentur quidem pium, ac laudabile inſtitutum à Sede Apoſtolica probatum, non tamen formalem ſtatum regu-
larem imprimunt; (e. g.) ſunt in Italia militares Reli- 10
giones SS. Mauritii & Lazari, & S. Stephani; & in Hiſpania ſunt Sancti Jacobi du Spata, de Calatrava; Et de Alcantara; Et pleræque ſimiles in aliis regionibus, cùm verius ſit, ut perſonæ hujuſmodi regulam profitentes non ſint veri Religioſi *tit. de juriſdict. diſc. 92. de jurepatr. diſc. 20. & tit. de regular. diſc. 50.* Sub quæſtione autem eſt, an ſint perſonæ Eccleſiaſticæ, ad effectum exemptionis à foro vel ab oneribus laicalibus, ex iis, quæ in juriſdictionalibus notis, ac alibi advertuntur, *ibidem, & de Regal. diſc. 84.*

DISCURSUS XL.

Ad eandem ſeſſionem 25. de Regul. cap. 16.

SUMMARIUM.

1 *Quando renunciationis fieri poſſint.*
2 *A novitiis nihil recipi poteſt.*
3 *Quomodo intelligatur lapſus duorum menſium.*
4 *In qua ætate ſuſcipi poſſit habitus.*
5 *De inconvenientibus circa renuntiationes etiam ſervata iſta forma.*
6 *Servata iſta forma non requiruntur aliæ ſolemnitates.*
7 *An ſervari debeat hac forma, ubi renunciatio fiat ante ingreſſum.*
8 *Quod non proſit ratio reſolutionis in caſu egreſſus.*
9 *Forma debet ſervari, ad favorem cujuſcumque renunciatio fiat.*
10 *De caſu mixto, quod quis ſit ingreſſus Monaſterium, ſed non ſuſceperit habitum.*
11 *De reſolutione renuntiationis ceſſante cauſa.*
12 *De eodem, & de alia reſolutione.*
13 *Quid Monaſterio præſtari poſſit.*
14 *Quando in hoc intret ſimonia.*
15 *An hac forma ſervari debeat in contractu correſpectivo, & oneroſo.*

1 DE renunciationibus faciendis per eos, qui in Monaſterio, vel in Religione profiteri volunt, in hoc decreto agitur, ut ſcilicet, ſub annullatione actus renunciationes fieri non valeant, cujuſcumque favore, etiam piæ cauſæ, vel cum juramento, niſi cum licentia Epiſcopi, vel ejus Vicarii generalis, intra duos menſes proximos ante profeſſionem, & non alias; Decernen-
2 do etiam, ut ante profeſſionem, excepto victu, & veſtitu, nihil à Monaſterio, vel à Religione, de novitii bonis obtineri valeat, quodque novitio propoſitum mutante, atque exeunte à Religione, omnia integrè reſtituantur; Ita præſertim cavendo, ne novitii bonis cum hujuſmodi renuntiationibus, aliiſve elargitionibus ſpoliati, inviti cogantur profeſſionem emittere atque in ſtatu Religioſo perſeverare, ne alias in ſæculo mendicitatem pati cogantur.

3 Super prædicti autem temporis duorum menſium præfinitione, antiquiori tempore inter Scribentes certatum fuit, an ſcilicet iſtud ſpatium perneceſſe intercedere debeat inter renuntiationem & profeſſionem; Atque affirmativam aliqui malè tenent; Veriùs autem, atque in praxi omnino receptum eſt, ut etiam expleto integro probationis anno, ipſa præambula profeſſionis die, vel hora, id fieri valeat, cum dictis terminus ita præfinitus fuerit, ut non antea quam poſt decimum menſem novitiatus, renunciatio fiat, quaſi quod ita, perſeverante novitio per tantum tempus in eo propoſito, ſufficiens reſultet argumentum ejus vocationis, ac liberæ voluntatis, non tamen prohibitum eſt fieri poſtea, quoniam, quo ſerius, eo melius, Potiſſimè verò, quia (ut *diſc. præc.* advertitur) quamvis hodie ad profitendum completa ætas annorum ſexdecim præfinita ſit, non tamen præfinita eſt illa ſuſcipiendi habitum, & ingrediendi novitiatum cum in puellis tantum proviſum ſit ne adhibitum monaſticum ante annum duodecimum admittantur; Unde pro-
4 pterea non implicat, ut qui in ſtatu novitii perſiſtat duobus, ac tribus annis, imò pluribus donec legitima ætas perficiatur, cum annus integer & continuus præfinitus fuerit, ne ſufficiat ſpatium minoris temporis, ſed prohibitum non eſt majus; Licet enim ejuſdem Sacri Concilii ſenſus videatur ut expleto novitiatus anno, novitius, vel admittatur ad profeſſionem, vel dimittatur; Attamen id Concilium potius quam præceptum annullativum actus redolet, *ut diſc. præt.*

Atque hinc aliquando ſequi ſolet (ut in praxi expertus ſum) quod ſuſcipientes habitum in tenera, & puerili ætate annorum 13. vel 14. poſt expletos decem 5
menſes novitiatus, adhuc ignorantes quid agant, hujuſmodi renunciationes faciant, favore conjunctorum vel aliorum, qui alienorum bonorum captores, pueros ita malis artibus cogunt vel alliciunt, ut aliquem habitum Religioſum ſuſcipiant; Ac propterea, (ut dictum eſt) quo magis in ætate provectiori tardius imminente profeſſione hic actus fiat, eo melior cenſendus erit. *De hac renunciatione ſub tit. de Regular. diſc. 58. & 69. & ſub tit. de don. diſc. 15.*

Quando iſta forma, vel ſolemnitas adhibeatur, tam circa lapſum temporis, quàm circa licentiam Epiſcopi, vel alterius ad id deputati (quæ certam præciſam for- 6
mam non habet, ſed per quamcumque ſpeciem probationis juſtificari poteſt;) Tunc receptum eſt, ut deſiderandæ non veniant aliæ ſolemnitates, quæ per jus commune vel municipale generaliter in contractibus mulierum vel minorum deſiderantur, cum iſta ſufficiat. *ibidem, & ſub tit. de renunci. ut diſc. 11.*

Quæſtio autem eſt, ubi renuntiatio vel alia diſpoſitio per contractum fiat, adhuc habitu non ſuſcepto, ſed 7
in ſtatu ſæculari, contemplatione tamen imminentis, ac futuri ingreſſus; Tunc etenim licet non deſint contradicentes; Receptum eſt, ut iſta forma, vel ſolemnitas conciliaris non requiratur, Probabilior tamen pro meo ſenſu videtur opinio, quam pleriquæ DD. quoque habent, ac etiam aliquando Rota tenuit, ut aliæ ſolemnitates juris communis vel ſtatuti, adhiberi debeant, ne ita utraque forma actus careat; Et quamvis alii (eorum quorum ſenſu hodie procedi videtur) contrarium teneant, ea ratione ducti quod ſacri Canones, ipſæque leges civiles volentibus ingredi religionem, diſponendi libertatem præbeant; Attamen hæc opinio non placet, quoniam abſonum atque contra Concilii mentem videtur, ut hujuſmodi actus abſque aliqua ſolemnitate fiat, cum ita nimium de facili eadem lex conciliaris eludi valeat; Siquidem adhibere unam vel alteram formam, non percutit impedimentum libertatis, neque diſponendi poteſtatem reſtringit, ſed ad majorem libertatem ac ſinceritatem tendit, ut ita adoleſcens, calliditatibus, ac ſeductionibus vel violentiis, minus ſubjiceat; Ideoque nulla ſubeſſe videtur congrua ratio, quæ hanc opinionem probabilem reddat.

Et quamvis aliqui illam aſſignent rationem, quod ingreſſuro non ingrediente Religionem, actus reſol- 8
vatur tanquam à ceſſante cauſa, & conſequenter non remaneat præjudicialis, unde propterea ceſſet neceſſitas ſolemnitatum, quæ in teſtamentis, aliiſque diſpoſitionibus per ultimam voluntatem non requiruntur; Non tamen eſt ratio congrua, quoniam etiam poſtquam nundum, elapſo decimo menſe novitiatus, renunciatio juxta iſtam formam conciliarem facta eſt, adhuc in caſu egreſſus, vel non factæ profeſſionis, intrat eadem reſolutio; Et conſequenter ſi iſta ratio eſſet ſufficiens, fatua cenſenda eſſet hæc proviſio conciliaris, quod admittendum nó eſt, Sed potius dicendum, quod prudenter à Concilio cogitatum fuit (experientia forſan illos Patres edocente) quod adoleſcentes iſtas nó caſſent ſubtilitates, ſed eo ipſo quod bonis renunciarunt, ſe illis ſpoliatos reputent, ideoq; intrat ratio, quæ Concilium movit ad ita ſtatuendum; Neque probabilis differentia dignoſci videtur cum ille, qui habitum religioſum ſuſcepit, prohibitus eſſe debeat renunciare ante completum decimum menſem novitiatus, quodque ingreſſurus, qui junior minuſque prudens eſt ſupponendus, hanc libertatem habeat.

Ratio etenim illius reſtrictionis, ſub qua novitii vivunt, à magiſtri aliorumque Superiorum nutu omnino pendentes, congruere ſolùm ita videretur renunciationibus, quæ fierent ad favorem ipſius Monaſterii vel Religionis; Sed cum receptum ſit, ut iſta forma conciliaris adhiberi debeat, etiam in ea renunciatione, quæ favore

conjuncto

Google

conjunctorum vel cujuſcumqoe alterios fiat; Idcirco iſta ratio neque concludit ; Qnin imò bene retorquetur, quoniam conjunctorum vel aliorum violentiis vel ſeductionibus minus ſubjacent adoleſcentes, quando ſuſcepto habitu in novitiatu vivant, quam ubi ſint in ſeculo, *diſc.* 58. *& 59. de Regular.*

9 M xtum caſum quoque diſputare occaſio dedit, ubi ſcilicet adoleſcens in Religione acceptatus, atque de facto in novitiatu ſub magiſtro aliorum novitiorum more vivens, ex Religionis commendabili inſtituto, vel ſtylo adhuc per aliquos dies habitum ſæcularem retinet, an ſcilicet iſta forma conciliaris adhiberi debeat, atque mihi affirmative reſpondere viſom eſt, ut in rerum regularium adnotationibus advertitur, *eod.*59.

10 Quidqnid autem ſit, ubi illæ adhibeantur ſolemnitates, quæ à communi, ſeu municipali lege præſcriptæ ſunt, otraque tamen forma deficiente, ubi de minoribus agatur, nunquam intellectus huic opinioni acquieſcere potuit, cum nulla ſuppetat ratio, quæ id probet,

Quatenus verò pertinet ad aliam hojus decreti partem, ſuper reſolutione renunciationis vel alterius contractus, non ſequuta profeſſione, tanquam ex ceſſante 11 cauſa; Aliquorum ſenſus eſt (quam Rota aliquando probavit) ut id non procedat, quando renuntiatio expreſſam habeat declarationem, ut etiam in caſu egreſſus à Religione, ac conſequutæ profeſſionis actus firmus remaneat, *dicto diſcurſ.* 15. *de donat.*

Id autem, neque ſatisfacit, quoniam ita eſſet imponere legem verbis, & non rebus, nimiumque de facili huic decreto, cum iſta verbali cautela, ad quam adoleſcentes advertere non ſolent, fraus fieri poſſet; Ideoque dictum aſſumptum, pro meo ſenſu, catenus recipiendum videtur, quatenus facti circonſtantiæ illud probabile reddant, qualis erat caſus in quo Rota ita reſpondit, *dict. diſc.*15. quod ſcilicet donatio à viro majoris, ac provectæ ætatis ex omnino libera electione facta ſit, non autem ut principaliter, ingreſſus fuerit cauſa omnino finalis, ideoque diſcrete ac pro facti qualitate id intelligendum eſt, principaliter attendendo ſubſtantiam veritatis potius quam verborum formulas, quæ Notariorum, vel ſapientum potius, quam ipſorum contrahentium eſſe ſolent. Quin imò ac pro meo ſenſu, quo majores ac inſolitæ ſunt clauſulæ, & cautelæ, eo magis actus redditur ſuſpectus ac propterea veriſimilitudo, vel inveriſimilitudo eſſe debet materiæ regulatrix.

Ejuſdem reſolutionis etiam poſt ſequutam profeſſionem, quæſtiones cadunt quando caſus egreſſum præ- 12 beat ob annullationem profeſſionis, vel ob Epiſcopalem dignitatem, ſive Religionis ſuppreſſionem, vel tranſitum ab una Religione ad alteram, potiſſimè verò ab incapaci ad capacem; Verum hæc non percutiunt materiam hujus decreti ſuper validitate, ſed aliam diverſam, de qua in renuntiationis generica ſede agitur, ubi etiam de hujuſmodi interpretatione, vel operatione habetur, *ſub tit. de renuntiat. diſc.* 1. *cum plur. ſeqq.*

Cumque in hoc decreto diſponatur, ut præterea, quæ ad novitii victum ac veſtitum neceſſaria ſunt, ni- 13 hil aliod recipiatur; Quæſtiones promoveri ſolent an prandia, aliaque conſueta munuſcula prohibita cenſeantur; præſertim in Monaſteriis monialium, in quibus ſuſceptio habitus monaſtici quamdam ſponſalitiam ſolemnitatem præſeferre videtur; Receptum tamen eſt, ut toleretur conſuetudo, quoties debitæ moderationis limites non excedat, neque tranſeat in abuſum, onde propterea totum commiſſum eſt prudenti Epiſcoporum, aliorumque ſuperiorum arbitrio, pro moribus regionis, ac perſonarum, & Monaſteriorum qualitate.

Ita tamen ut munerum præſtatio referri non valeat ad præmium illius acceptationis, quæ per moniales vel religioſos de profeſſuro vel ingreſſuro facienda eſt, juxta diſtinctionem in rerum regularium notationibus traditam, ſuper quæſtione, an & quando id, quod per ſuſcipientem habitum vel profitentem, Religioni vel monaſterio datur, redoleat necne ſimoniam, *tit. de Regular. diſc.*47. *&* 48.

14 Iſtam verò formam in renunciationibus ſervandam non requiri in contractibus oneroſis, ac merè correſpectivis, vel factis in recognitionem veritatis & bonæ fidei probabile videtur, *dicto diſc.* 11. *de renunciat.*

DISCURSUS XLI.

Ad ſeſſionem 25. de Regular. cap. 19.

SVMMARIVM.

1 *De annullatione profeſſionis.*
2 *De forma allegandi, & tractandi hanc annullationem.*
3 *Qua regula detur in hac materia.*
4 *De lapſu quinquennii quid operetur.*
5 *Quomodo reſcribi ſoleat de reſtitutione in integrum.*
6 *De ſtylo particulari in Religione Hieroſolymitana.*
7 *Lapſus quinquennii an operetur præſumptionem juris & de jure.*
8 *Quomodo fieri debeat reclamatio infra quinquennium.*
9 *De tranſitu ab una Religione ad alteram.*
10 *An in caſu tranſitus, Religioſus ſecum trahat bona.*

1 INter omnia decreta concillaria, quæ de regularibus utriuſque ſexus agunt, omnium frequentius eſt illud, per quod certa præſcribitor forma ſuper annullatione profeſſionis, quæ invalida prætendatur, utpote emiſſa per vim & metum; Sive ante legitimam ætatem; Aut non bene peracto anno novitiatus. Vel eo peracto, & poſtea corrupto; Sive ex alia cauſa, ex qua; juxta diverſa Religionum inſtituta, profeſſio invalida prætendatur.

2 Forma enim eſt, ut reclamatio ſeu oppoſitio nullitatis ſequatur intra quinquennium à die profeſſionis, quo elapſo adimitur judicibus facultas judicandi, ſi verò intra præfinitum tempus id ſequatur, hoc judicium peragi debeat coram Ordinario loci, & coram proprio ſuperiore locali, id eſt illius Monaſterii, in quo profeſſionem emiſerit, ſeu ubi à ſuperioribus collocatus fuerit, cum ſub nomine ſuperioris regularis, veniat ille, qui ſit Prælatus illius Monaſterii, vel conventus, non autem totius Ordinis.

3 Si verò contingat, ut Religioſus ſponte ſua habitum dimiſerit, ſeu alias à clauſtris exierit, decernitur, ut audiri non debeat, niſi prius reaſſumpto habitu ad clauſtra redierit ſub diſciplina regulari, ac ſuperiorum obedientia, donec cauſa peragatur; atque ſi egreſſus cum dimiſſione habitus talem habeat circonſtantiam, quod temerarius dici valeat, unde propterea apoſtaſiæ crimen commiſſum ſit, demandatur quoque iſtius criminis punitio, *tit de Regular. diſc.*41.

Quando itaque iſta forma ſervetur, facti potius, quam juris remanent quæſtiones ſuper prætenſæ nullitatis ſubſiſtentia vel inſubſiſtentia, cum totum pendeat ex probationibus ac facti circunſtantiis, ideoque deſuper ſtatui non poteſt certa regula generalis cuicumque caſui applicabilis; Idemque circa invalidæ profeſſionis, expreſſam, vel tacitam ſufficientem ratificationem, cum totum pendeat à facti qualitate, ac ſingulorum caſuum particularibus circunſtantiis, ex iis quæ pro diverſorum caſuum contingentia habentur in rerum regularium adnotationibus, ubi videndum eſt, *eod. tit. de Regul. diſc.* 40. *& ſeqq.*

Majores autem quæſtiones in hac materia eſſe ſolent poſt lapſum quinquennii; Tum ob ademptam judicibus alias competentibus juriſdictionem; Tum

etiam ob ratificationis, vel tacitæ profeſſionis præſumptionem, ex hoc quinquennali ſilentio, reſultantem.

4 Quatenus itaque pertinet ad juriſdictionem ſeu ad judicum habilitatem, neceſſaria eſt ſpecialis commiſſio Papæ ſuper reſtitutione in integrum adverſus lapſum quinquennii, eaque diverſimodè concedi ſolet; Pro frequentiori enim praxi, in Religionibus præſertim clauſtralibus, commiſſio remitti ſolet conſultationi hujus Sacr. Congregationis Concilii, & quandoque
5 (licet nimium rarò) alteri Regularium, in qua examinari ſolent iſtæ cauſæ pro hujuſmodi conceſſione, pro qua S. Congregatione conſulente ſignatur commiſſio ad hujus decreti formam Ordinario ac ſuperiori locali directa & aliquando Vicario Urbis, & ſuperiori locali ejuſdem Urbis, quando recurrens in ea reperiatur.

6 Quandoque verò (ubi præſertim agatur de iis, qui in Sacra Religione Hieroſolymitana profeſſi ſint) de hoc agitur coram Sanctiſſimo in plena Signatura Gratiæ, in qua cum formali diſputatione, examinato negotio quando creditur non adeſſe cauſas ſufficientes *Nihil* reſcribitur, atque commiſſio denegatur; Quando verò è converſo cauſæ reputantur ſufficientes, de commiſſione reſcribitur, & quando id ambiguum ſit reſcribi ſolet de commiſſione cum clauſula *arbitrio* de voto Rotæ, ut ſcilicet in hoc Tribunali formiter examinentur, tam cauſæ reſtitutionis in integrum, quam etiam ipſa nullitas, juxta plures caſus in iiſdem rerum regularium adnotationibus recenſitos *locis proxime citatis*, & ad quas contingente quæſtione recurrendum eſt, cum non de facili in iſtis, quæ facti potius quam juris quæſtiones videntur, certa ac determinata regula generalis ſtatui valeat.

7 Quamvis enim plerique opinentur, ut hoc decretum invalidæ profeſſionis ratihabitionem firmam producat per quinquennale ſilentium, quod operetur præſumptionem juris, & de jure; Erronea tamen ac reprobata eſt hæc opinio cum omnino ſit verius, ut temporalis lapſus, juris tantum inducat præſumptionem, contraria probatione elidibilem, *ibidem*.

Super modo autem reclamandi intra quinquennium,
8 opinantur aliqui, ut eadem forma ſervari debeat, reclamationem ſ. faciendo coram Ordinario, & locali ſuperiore conjunctim; Verius autem eſt ut iſta forma neceſſaria non ſit, ſed coram eorum uno, ſive coram quocumque judice, vel apud acta Notarii, quin imò etiam coram honeſtis viris, vel amicis, & conjunctis id fieri valeat, cum in effectu quæſtio ſeu materia probatoria ſit, ut in eiſdem rerum regularium notis advertitur, *ibidem, & præſertim diſc.41. & 45.*

Statuitur etiam in hoc decreto, ne Religioſi profeſſi tranſitus fiat à ſtrictiori ad laxiorem Religio-
9 nem, abſque Apoſtolica diſpenſatione; Quin imò neque à laxiori ad ſtrictiorem libertas tranſeundi conceditur, ſine licentia Sacræ Congregationis Regularium, quæ audito ſuperiore primæ Religionis, id concedere ſolet, certas præſcribendo Religiones, in quibus benevoli receptores inveniantur, pro facti qualitate, ac ſingulorum caſuum circumſtantiis; Ideoque certa regula deſuper ſtatui non poteſt, ſed pariter in caſus contingentia videndum eſt in præfatis rerum regularium particularibus adnotationibus; *dicto diſcurſ. 41. & ſeqq.* In quibus etiam agitur quid dicendum ſit de bonis Religioſo quæſitis, vel ei delatis in caſu tranſitus, vel reſpectivè in caſu annullationis profeſſionis, *eod. diſcurſ.* 41.

DISCURSUS XLII.

Ad Seſſionem 25. de Regular. cap. 5.

SUMMARIUM.

1 *Injungitur Prælatis modeſtia vitæ.*
2 *An Baronibus titularis competat thronus ſeu Baldacchinum in Eccleſia.*
3 *De quæſtionibus in ſpoliis clericorum, & Epiſcoporum.*
4 *Clerici habent duplex patrimonium & duplicem hæredem, ut etiam habent milites, & feudatarii.*
5 *De quibus bonis præſumantur factæ acquiſitiones vel reſpectivè præſumatur clericus alimentatus.*
6 *Qualis in hoc ſit cautela.*
7 *De indulto teſtandi Cardinalium, & aliorum, in quibus non ſuffragetur.*
8 *Quæ dicantur bona deſtinata cultui divino debita Eccleſiæ.*
9 *De his indultis teſtandi ſine ſolemnitatibus.*

IN hoc decreto injungitur Epiſcopis, aliiſque Eccleſiaſticis Prælatis, ut modeſtè vivant, atque frugali menſa, modeſtaque ſupellectili utantur, quodque Eccleſiaſticos reditus bene diſtribuant, non autem conjunctos ditare ſatagant. 1

Occaſione primæ partis modeſtæ ſupellectilis, examinant aliqui, an id in Eccleſia circa ornamenta ali- 2
qui, an id in Eccleſia circa ornamenta throni ſeu Baldacchini Epiſcopalis, aliaque decorem dignitatis atque cultum divinum concernentia intelligendum ſit, & concludunt negativè; Iſtaque occaſione, cum conſuetis digreſſionibus, inferunt, an Baronibus, aliiſque temporalibus Dominis permittendus ſit in Eccleſia uſus throni ſeu baldacchini, & pariter concludunt negative, taliſque eſt regulariter ſenſus S. Congregationis Rituum, ac etiam alterius Epiſcoporum; Verum diſcretè id intelligendum eſt pro moribus regionum, aliiſque ſpectatis facti circumſtantiis, ex quibus aliquando ad majora mala, & inconvenientia evitanda, id tolerare congruat, ut in meis præeminentiarum notis advertitur, *ſub tit. de præeminent. diſc.16.*

Quo verò ad alteram partem, in qua præcipitur, ut 3
ab avaritia abſtinere debeant, atque reditus Eccleſiaſticos piis operibus diſtribuere, non autem conjunctis applicare; Id concernit potius conſilium, quam præceptum, ſaltim quoad forum externum (cum de interno ex pluries proteſtatis agere, non ſint partes viri forenſis, ipſique videant;) Ideoque in iſta, vel in aliis Sacr. Congregationibus, aliiſque Tribunalibus deſuper nullæ audiuntur quæſtiones, ipſis Prælatis viventibus; Eis autem defunctis, non ex iſtius decreti, ſed ex antiquorum canonum diſpoſitione in bonis, quæ beneficiorum Eccleſiaſticorum intuitu quæſita ſint intrat ſucceſſio Eccleſiæ, tanquam hæres clerici, in patrimonio Eccleſiaſtico; Sive in locum Eccleſiæ per Apoſtolicas Conſtitutiones, in iis locis in quibus adſint collectores Apoſtolici intrat ſpolium ad favorem Cameræ, ac proptereа plures audiuntur quæſtiones, quæ in Tribunal. cameralibus practicari ſolent.

Primò nempe inter teſtatos vel inteſtatos hæredes patrimonii prophani, & Cameram vel Eccleſiam reſ- 4
pective, ſuper patrimoniorum diſtinctione, & quænam bona, ad unum, vel ad alterum pertineant, & ſic reſpective etiam onera, & debita cum in Clericis detur illa duplicis patrimonii ac duplicis hæredis in ſolidum diſtinctio, *ſub tit. de benefic. diſc.* 81. *cum pluer. ſeqq.* quæ de jure communi datur in milite, & de jure feudali datur in feudatario, *ſub tit. de feud diſc.* 21. *& ſeq.*

Et præſertim, ubi acquiſitiones factæ ſint promiſcue

cue abſque diſtinctione unde propterea recurrendum
5 ſit ad præſumptiones, quid ſcilicet potius Clericus
pro ejus ſuſtentatione erogaverit, & quid cumulave-
rit pro acquiſitione, ad effectum conjiciendi, cui pa-
trimonio acquiſitio referenda ſit; Et in hoc magis
benigna plurium ſententia eſt (quam Rota pluries pro-
bavit) favore hæredis prophani, ut ſ. ex propoſitione,
quod qui Altari ſervit, de altari vivere debeat, cenſea-
tur vixiſſe ex redditibus Eccleſiaſticis, quodque prop-
terea cumulus fuerit ex patrimonialibus vel alias pro-
phanis. *Rot. apud Rojas deciſ.* 280. *& apud Celſ. de-
ciſ.* 65.

Verum Camerales non de facili hanc propoſitio-
nem in praxi admittunt, ideoque cautela eſſe ſolet, ut
6 Clericus vivens in dies & tempora declaret, ac initio
ſuſcepti Epiſcopatus, vel alterius beneficii, inventa-
rium faciat redituum, & bonorum, quæ tunc poſ-
ſideat, ac ſucceſſive, retinendo libros diſtinctos utriuſ-
que patrimonii, cum erogatione, fructuum, & red-
dituum reſpective; Et quoniam Cardinales præſer-
tim, & plures Prælati obtinere ſolent indultum, ſeu
7 facultatem teſtandi, idcirco cum Camera, vel reſpecti-
ve cum Eccleſia quæſtiones peragi ſolent ſuper diſtin-
ctione, ac pertinentia illorum bonorum, quæ dicto in-
dulto non obſtante, cadunt ſub ſpolio, ut ſunt fructus
inexacti, ſeu non percepti, vel etiam maturi, & per-
cepti, non tamen cum patrimonio prophano bene
confuſi, juxta plures diſtinctiones, de quibus in ſede
rerum beneficialium agitur, in caſus contingentia
videri poteſt. *dicto diſcurſ.* 81. *cum pluribus ſeqq. de
benefic.*

Et quoniam per Apoſtolicas Conſtitutiones, bona
deſtinata divino cultui, vel uſibus Eccleſiaſticis, penes
Eccleſiam remanere debent, ideoque neque ad Ca-
8 meram, neque ad hæredem pertinent; Hinc proinde
quæſtiones cadunt ſuper hujuſmodi bonorum ſepara-
tione, & quæ deſtinatio ad hunc effectum requiratur;
atque de hoc agitur in adnotationibus ſuper materia
teſtamentorum, aliarumque ultimarum voluntatum,
tit. de teſtament. diſc. 7. *&* 9. *& in locis ſupra tit. de be-
nef.* Ubi etiam de hujuſmodi indultorum & facultatum
teſtandi efficacia, & validitate, præſertim circa remiſ-
ſionem ſolemnitatum à jure communi præſcriptarum,
ibique propterea in caſus occurrentia pariter de his
videri poteſt *eod. tit. de teſtamen. diſc.* 6. *& ſeqq.* De
quibus tamen, ut dictum eſt, in iſta, vel aliis S. Con-
gregat. agi non ſolet.

DISCURSUS XLIII.

Ad Seſſionem 25. de Reformat. cap. 2.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi, & Prelati non debent proferre cenſuras niſi in ſubſidium.*
2 *Declaratur, quando iſte caſus ſubſidii intret.*
3 *Diſtinguuntur caſus ſuper eodem.*
4 *Cenſuræ oretenus proferri non poſſunt.*
5 *Aliæ ſunt cenſuræ legis, & aliæ hominis.*
6 *Quæ ſint cenſuræ legis, & in eis non procedit ordo ſubſidiarius.*
7 *An, & quando Ordinarius procedat ad has cenſuras contra exemptos.*
8 *Vt etiam in cenſuris legis detur, quandoque abuſus, & quomodo.*
9 *&* 10 *Pro debito pecuniario, an ad cenſuras devenire valeat, diſtinguitur.*
11 *Aſſignatur ratio cur iſto caſu cenſuræ proferantur.*
12 *Quando de facto etiam cum non ſubditis ad cenſuras procedatur.*
13 *De cenſuris in pœnam delicti, & contumaciæ.*
14 *Damnatur lubricitas cenſurarum.*
15 *Quando Prælati excuſentur non ſervando ordinem hujus decreti.*
16 *Quod non de facili cenſuræ debeant proferri, & de ratione.*
17 *Solent timeri magis pœnæ corporales, quam ſpirituales.*
18 *Quid agere debeant Prælati Eccleſiaſtici, ut cenſuræ timeantur.*
19 *Quomodo debeant ſe gerere in applicatione mulctarum, & pœnarum in pecunia.*
20 *Excommunicari non poſſunt univerſitates & corpora ficta, ſed ſupponuntur interdicto, & quomodo.*
21 *De differentia inter has cenſuras.*
22 *Excommunicati ratione officii, vel quod ſint de univerſitate, an ſolvantur ſi deſinant eſſe de illo corpore & quid de aliis cenſuris.*
23 *De ſtylo Curiæ in declaratoriis contra Capitula.*
24 *Capitulum non cenſuratum, eſt repræſentabile à paucis non cenſuratis, licet major pars ſit cenſurata; ſecus è converſo.*
25 *De caſu practico, ut Capitulum cenſuratum non ſit repræſentabile à Canonicis non cenſuratis.*
26 *De alio caſu, ut cenſuræ communitativæ non afficiant in juribus propriis, & ſingularibus.*
27 *An cenſuræ communitativæ ſuſpenſionis, vel interdicti, impediant collationem beneficiorum.*
28 *De inſordeſcentia in cenſuris.*

SAncte, ac prudenter, injungitur Epiſcopis, aliiſque
Prælatis Eccleſiaſticis, moderatus uſus cenſurarum 1
præſertim excommunicationis, ut ad eas deveniendum
non ſit niſi in ſubſidium, quatenus alias provideri non
poſſet; adeo ut aliæ deſint viæ, ſeu remedia illud præ-
ſertim mulctarum, quarum applicatio ad proprium
commodum prohibetur, eam piis operibus deman-
dando.

In praxi autem forenſi, iſtius decreti proviſio re- 2
cepta videtur, ubi agatur de illis cenſuris, quæ profe-
rantur pro debito pecuniario, ex cauſ. penſionis Ec-
cleſiaſticæ, ſeu ex alio titulo, etiam mere temporali;
pro quo, ad eas, quandoque deveniri ſolet, ut nonniſi
in ſubſidium, prævijs diligentiis, executionis perſo-
nalis, ac realis, ad id deveniri valeat; Secus autem ubi
agatur de cenſuris, quæ comminentur in pœnam deli-
cti, vel contumaciæ ſive de illis, quæ per legem irro-
gatæ ſunt, ut tunc iſtius ordinis neceſſitas non urgeat,
ſed directè, ad eas deveniri valeat. *Ottobon. deciſ.* 75.
in fine.

Quia verò hæc generalis nimium vaga eſt, ejoſque 3
prætextu idem continuari videtur abuſus cum aliquo
cenſurarum vilipendio; Hinc proindè cum aliquibus
diſtinctionibus in hoc propoſito procedendum videtur,
ut ſciant illi quibus Eccleſia hujus gladii ſpiritualis
poteſtatem conceſſit, quomodo ſe gerere debeant in
ejus uſu, & ne tranſeat in abuſum, quem non ſolum
iſtud Concilium damnat, ſed perpetuo damnarunt ſa-
cri Canones, aliaque antiquiora Concilia graves quo- 4
que pœnas pro hoc abuſu irrogando, ubi præſertim
oretenus, & ex abrupto ſequatur, cum nonniſi in ſcri-
ptis, & cauſa cognita ad eas deveniri debere ſtatutum
ſit, etiam ſub pœnis, niſi ubi de notoria rebellione,
ſeu violentia agatur. *Lop. & Add. alleg.* 73. *Sperel.
dec.* 39.

Diſtinguendæ igitur in primis ſunt cenſurarum; & 5
excommunicationis ſpecies, quod ſcilicet, Aliæ ſunt
illæ, quæ à lege inflictæ ſunt, unde propterea, ob ali-
quod delictum vel contraventionem earum incurſus ſe-
quatur; Et aliæ ſunt quæ proferantur ab homine id eſt
ab Epiſcopo, vel ab alio Judice Eccleſiaſtico auctorita-
te ſua.

In prima ſpecie, quæ pro frequentiori uſu incurri 6
dicitur, ob violentam manuum injectionem in cleri-
cos, ob violationem Eccleſiaſticæ immunitatis, localis,
vel perſonalis, aut realis, ſive ob duella, vel ob uſur-

pationem bonorum ac jurium Eccleſiaſticorum aut ex aliis cauſis contentis in Sacris Canonibus, Conciliis, vel Apoſtolicis Conſtitutionibus illa præſertim, quæ dicitur *bulla cœnæ*; Et tunc certum eſt, quod hunc ordinem ſervare non oportet, quoniam Epiſcopus, vel alter Eccleſiaſticus Judex, & ſuperior, nullas iſto caſu infert, vel profert cenſuras, auctoritate ſua, cum illæ jam incurſæ ſint ſolumque eas declarat, ac detegit.

Unde propterea, ex pluries alibi inſinuatis, Epiſcopo, vel alteri Prælato conceditur facultas iſtas cenſuras declarandi, etiam adverſus exemptos, quamvis Apoſtolicum indultum ſpeciale habeant, ne ab Epiſcopis, vel ab aliis locorum Ordinariis, excommuni-
7 cari, ſeu aliis cenſuris innodari valeant, cum tunc nullus juriſdictionis actus in forma contentioſa exerceri dicatur, ſed tantum gerantur partes denunciatoris, vel publicatoris, quæ à quocumque fieri poſſunt; Multo verò magis ab Epiſcopo, vel Ordinario loci; Ex ea congrua ratione, quod hæc denunciatio, ſeu declaratio ordinatur ad ſpirituale regimen propriarum ovium ſibi commiſſarum, eas monendo, ſeu certiorando, à cujus morbidæ ac infectæ ovis, quamvis externi, ac alieni ovilis converſatione, abſtinere debeant, unde propterea non eſt exercere juriſdictionem cum dicta ove externa, & ovilis alieni, ſed potius cum ovibus propriis.

Quod tamen recipiendum videtur, ubi ipſum factum certum ſit, adeo ut nulla requiratur cauſæ cognitio, neque forma judicii, vel proceſſus ſervetur; Secus autem, ubi probabile dubium cadat, an intret, necne legis contraventio, ipſarumque cenſurarum incurſus, adeo ut Ordinarius aſſumere debeat partes formales Judicis; Adinſtar illius diſtinctionis, quæ præſertim in materia beneficiali habetur inter merum, & mixtum exequutorem, quoniam tunc eſt cognoſcere de cauſa, ac exercere juriſdictionem, ſuper puncto, à quo pendet affirmativa, vel negativa incurſus, niſi ipſum factum tale ſit, ut exemptionem ceſſare faciat, eaque non obſtante, juriſdictionem Ordinario tribuat; Puta ubi ejus majeſtas offenſa ſit, ſive offenſæ ſint aures, cum ſimilibus, *tit. de juriſdict. diſc. 29. in Miſcellan. Eccl. diſc. 14. & ſeqq.*

Adhuc tamen, poſita etiam juriſdictione, vel com-
8 petentia, abuſus remanet verificabilis in hac ſpecie, ſuper mala ſ. interpretatione legum, ex quibus cenſuræ manant, præſertim ſuper uſurpatione, vel occupatione bonorum, & jurium Eccleſiæ, vel ſuper violatione Eccleſiaſticæ immunitatis, vel juriſdictionis, quoniam ubi (ex. gr.) agatur de quæſtione probabiliter dubia competentiæ fori; Sive ubi quis poſſideat bona tanquam ſua, ex titulo ſaltem probabiliter colorato; Aut quod ex probabili conſuetudine, vel Apoſtolicis privilegiis, aut concordia, aliquæ franchitiæ Eccleſiaſticis denegentur; Sive quod agatur cum cenſuariis, & reddentibus, qui debitis temporibus, cenſus vel canones non ſolvant, cum ſimilibus, de facto per aliquos Epiſcopos, alioſque hujus gladii poteſtatem habentes, proceditur ad declarationem illarum cenſurarum, quæ continentur in iſto Concilio, ſive in dicta Bulla Cœnæ, aliiſque Apoſtolicis Conſtitutionibus, vel Canonibus, loquentibus de poſitivis, ac potentialibus occupatoribus, vel uſurpatoribus bonorum, ac jurium Eccleſiæ ſeu violatoribus immunitatis, vel juriſdictionis, non autem ubi ex merè privato titulo vel prætenſione, ſive impotentia, aut incommoditate id ſequatur; Atque in hoc frequentem, peneque quotidianum experimur abuſum, ex quo reſultant ipſarum cenſurarum vilipendia, quæ ſunt omnium fere malorum, & inconvenientium productiva. *Miſcellan. Eccleſ. diſc. 16. & in aliis de proximis.*

Quo verò ad alteram cenſurarum ſpeciem, quæ ab homine proferuntur, adhuc plures caſus diſtinguendi
9 veniunt; Primò nempè, ubi agatur de debito pecuniario, vel alio temporali implemento, ob cujus culpoſam denegationem, ad cenſuras, quandoque deveniré oporteat; Et tunc; Aut agitur de illis perſonis, cum quibus, utriuſque ſpiritualis, ac temporalis gladii, exercitium liberum ſit, & rectè intrat ordo ſubſidiarius ab iſto decreto præfinitus, nimiumque rarum eſt, ut in Curia iſtæ cenſuræ ſuſtineantur. Unde propterea, quando ad illas indebitè procedatur, Curiæ ſtylus eſt, ad earum amollationem de facili procedere; Intrat enim dilemma; Aut debitor idoneus eſt; Aut non; Si eſt idoneus; de facili, cum exequutione reali, & perſonali cogi poteſt; Et ſi non eſt idoneus, non intrant cenſuræ, ad quas deveniri non poteſt contra eum, qui ex impotentia non impleat.

Aut verò idoneus eſt, ſed ex mera contumacia non 10
impleat, neque ratione potentiæ propriæ, ſive alterius, quæ ſibi aſſiſtat, dictus ordo ſervari poteſt, adeo ut culposè, ac de facto, impeditum remaneat remedium exequutionis realis, & perſonalis, unde propterea excuſſio ita probata remaneat, utpote impedita; Et tunc rectè ad cenſuras tanquam ſubſidiarium remedium proceditur, *juxta caſum de quo deciſ. 165. poſt Zacch. de obl. Camer.*

Et quamvis ignarum vulgus obloqui ſoleat, atque 11
ſcandalum concipere de ſtylo Curiæ, procedendi quandoque ad cenſuras pro debito pecuniario, vel alio temporali impedimento, Attamen iſte eſt poſitivus ignorantiæ effectus, ob clarum dilemma, quod; Aut eſt impotens ad implendum id, quod debet, & tunc excuſatur, neque ad cenſuras proceditur; Aut eſt idoneus, ſed ex ejus contumacia, & culpoſa potentia propria, vel aliena, ad quam recurſum habeat, impedit ne implementum ſequatur, & tunc cenſuræ inferuntur, non ex ratione ipſius debiti, ſed ex ratione talis delicti, & contumaciæ, & ſic notoriæ perſeverantiæ in peccato, *dicta deciſione 165. poſt Zacch.*

Item quandoque, ex eadem ratione potentiæ ad cen- 12
ſuras, immediatè, ac de facto, etiam cum non ſubditis procedi ſolet, quando ſcilicet quis de facto, bona, vel jura Eccleſiaſtica uſurpet, vel occupet, ſeu Eccleſiaſticum Prælatum impediat ne pacificè eadem bona Eccleſiæ poſſideat, ac fructus ex eis percipiat, cum tunc cenſurarum uſus concedatur in forma extrajudiciali, per quamdam ſpeciem neceſſariæ defenſionis, vim vi repellendo, cum illis armis ſpiritualibus, quæ ſolùm habeantur pro facti qualitate, *ſub tit. de juriſdict. diſc. 47. & 48.*

Aut verò agitur de illis cenſuris, quæ ab homine pro- 13
ferantur in pœnam alicujus delicti, vel contraventionis; Et tunc, ubi agitur de clericis ſubditis, cum quibus liber ſit gladii temporalis uſus, cum pœnis ſcilicet temporalibus vel realibus, utique damnabile eſt, illico ac directè cenſuras adhibere; Idemque ubi, pro locorum, ſeu regionum moribus, & qualitate, idem liberum exercitium gladii temporalis, Epiſcopi, aliique Prælati habeant cum laicis, quoniam ubi per mulctas, aliaſque pœnas temporales provideri poteſt, ſemper er- 14
roneum eſt, dictum ſpirituale remedium adhibere, cum ad illud nonniſi in totale ſubſidium, ac nimium parce, & circumſpectè recurri debeat, ut magis timeatur, atque in veneratione habeatur; Unde propterea magna reprehenſione, imò punitione digni ſunt Epiſcopi, aliiſque Prælati, & officiales Eccleſiaſtici, præſertim verò quidam commiſſarii Cameræ Apoſtolicæ, vel fabricæ S. Petri, qui in hoc adeo lubrici ſunt, cum maximo hujus Eccleſiaſtici remedii præjudicio.

In illis autem ditionibus, vel regionibus, in quibus
de facto non permittitur Epiſcopis, aliiſque Prælatis, 15
& officialibus Eccleſiaſticis, exercitium gladii temporalis, ac familiæ armatæ cum laicis ſunt excuſabiles, cum aliud non ſuppetat remedium, atque laici debent potius de ſe ipſis ſcandalum concipere, quod non permittant id, quod ſacri canones concedunt.

Adhuc tamen iſto etiam caſu, nimium parce, ac

circumſpectè procedi debet, pro facti qualitate, com-
16 mitiando quidem non tamen de facili exequendo cen-
ſuris; Ad inſtar habentis ſclopum in manibus vel gla-
dium in vagina, ut cuiet cum eo incutere timorem, cum
potentia exploſionis vel extractionis reſpectivè, ab uno
autem vel altero actu, quò magis fieri poteſt, abſtineat,
ne alias ille, qui exploſionem, vel evaginationem prius
timebat, eam experiatur de facto magis levem, ac pro-
pterea illam contemnat; Siquidem, ut advertitur, ali-
bi in his adnotationibus occaſione agendi de cuſtodia
clauſuræ monialium; Quoties Eccleſiaſticus ſuperior,
17 pro corruptis moribus regionis, videt, quod magis pro-
ficuus, ac operativus eſt gladius temporalis, quam ſpiri-
tualis, illumque ſalva eius dignitate, cumulare poteſt
procedendo ſcilicet unitim cum poteſtate laicali, (com-
patibiliter tamen, & ſine Eccleſiaſticæ juriſdictionis;
ac poteſtatis præjudicio,) tunc iſtud remedium negli-
gere non debet.

18 Potiſſimum verò, Epiſcopi, ac Prælati Eccleſiaſtici
habere debent validam, ac robuſtam manum, cum
qua iſtum ſpiritualem gladium exerceant, ex ea ſcilicet
valida, & robuſta qualitate, quæ reſultat ab eorum vita
exemplari, boniſque moribus; Fortius autem à cauſa;
ob quam iſtud remedium adhibeatur, ſeu ob quam hu-
jus ligaminis ſolutio concedatur, ubi etenim ex bono
zelo id ſequatur, quodque populus experiatur, quod
iſtud remedium adhibeatur pro conſervatione diſcipli-
næ ſpiritualis, & Eccleſiaſticæ immunitatis non autem
tanquam medium ad extorſiones, propriæque avaritiæ
finem, tunc validè illud timere ſolet, ſecus autem è
converſo.

19 Quamvis etenim quandoque pro moribus regionis,
laudabile ſit à contravenientibus, pro abſolutione à
cenſuris, vel pro abſtentione ab earum prolatione, mul-
ctas pecuniarias petere, ac exigere pro ſatisfactione
Eccleſiæ, ad exemplum ac terrorem aliorum, qui ma-
gis timent amiſſionem pecuniæ, quam alias pœnas,
quantumvis graves, in corpore vel in anima ſive in exi-
ſtimatione; Attamen omnino adimplere debent hu-
jus decreti conciliaris præceptum, ſeu monitum, ap-
plicando ſcilicet hujuſmodi mulctas, ac pœnas piis uſi-
bus, non autem ſibi ipſi, vel ejus Curiæ, ſub prætex-
tu actorum; Idque tunc publicè ac immediatè fieri de-
bet, ut pluries ego à probis ac zelantibus Epiſcopis pra-
cticatum vidi, & quandoque ego etiam practicavi cum
magno profectu; Licet enim huic decreto ſatisfiat, de-
putando pœnarum, ac mulctarum depoſitarium, per
cujus manus probi Epiſcopi, fideliter illas erogant,
juxta opportunitatem, in pauperum ſubventionem, vel
in fabricam, aut ſupellectilem Eccleſiarum (quoties
tamen iſtud onus eis non incumbat ex propriæ menſæ
redditibus explendum;) Sive in alia pietatis opera, &
præſertim prudenter, aliquam ſummam cumulando pro
annis vel temporibus penurioſis, ſeu alias calamitoſis
pro ſubventione indigentium; Attamen id commen-
dabile eſt, quoties fideliter, non autem pro colore quæ-
ſito id agatur, in pœnis, ac multis, vel compoſitio-
nibus clericorum, vel etiam laicorum ex cauſis, quæ
non ſint exemplares, & ſcandaloſæ.

Ubi verò de iſtis agatur, adeo ut congruat, ita exem-
plum, ac timorem aliis incutere, & tunc immediate,
ac publica iſta erogatio facienda eſt, adeo ut omnibus
innoteſcat, ideoque laici concipere non valeant ſuſpi-
cionem quod applicatio ſibi ipſi facta ſit, cum ipſi non
diſtinguant, ac frequenter ignorent quid tractu tempo-
ris de hac pecunia agatur.

20 Excommunicationis item remedium, exerceri non
poteſt, neque debet, cum univerſitatibus, aliiſque
corporibus fictis vel intellectualibus, ut ſunt Capitula,
Collegia, congregationes, Communitates, &c. ſed
cum iſtis adhibentur aliæ ſpecies cenſurarum, nempe
ſuſpenſionis, vel interdicti *cap. Romana §. univerſita-
tem de ſentent. exc. in 6. ubi Burat. & add. dec. 916.*
Atque ubi agatur de hac præſertim ſpecie interdicti Ec-
cleſiaſtici, cui aliqua Civitas vel oppidum ex delicto
populi, & quandoque Domini, vel Magiſtratus, ad
præſcriptum ſacrorum Canonum ſubjici ſolet, adhuc
nimium circumſpecte procedendum eſt; atque non-
niſi ex magna, & graviſſima cauſa in totale ſubſi-
dium, quando ſ. omne aliud remedium deſit, mag-
nuſque error eſt, ſevera punitione dignus, ubi alias
fiat.

Magna vero differentia eſt inter iſtas cenſurarum 21
ſpecies, quoniam excommunicatio exigit proprium,
ac ſingulare delictum, eique delinquentes tantum ſub-
jici debent, cum perſonas ſingulares afficiat, eiſque
ligamen inferat; Aliæ autem cenſuræ, quæ pro-
feruntur contra corpus univerſale, afficiunt omnes,
etiam innocentes, jure tamen univerſo, non autem
perſonali

Hinc proinde, ſi excommunicatio contra aliquos 22
cives vel Canonicos, etiam ex cauſa communicativa,
vel capitulari proferatur, tunc illæ perſonæ remanent
affectæ, adeo ut quamvis deſinant eſſe Canonici vel
cives, ſive officiales, adhuc cenſura durat, donec ab-
ſolutionem obtineant, illaque eis impedimentum præ-
ſtat, etiam in juribus propriis, quæ jure proprio & ſin-
gulari competant, independenter à Civitate vel à Ca-
pitulo, ſeu ab officio; ideoque nonniſi ex propria, vel
particulari culpa hæc cenſura inferri debet; E con-
verſo autem, ſuſpenſio vel interdictum contra corpus
univerſale ſeu politicum, afficit tantum ipſam univer-
ſitatem, & ſingulos, non jure ſingulari, ſed tanquam
hujus corporis membra, quamvis ipſi ſint innocentes;
unde propterea repræſentare non poſſunt ipſum cor-
pus infectum; Verum ſalva eis remanent jura compe-
tentia ſingulariter, ac independenter a corpore com-
municativo, quamvis adhuc ſint canonici, vel cives, aut
de magiſtratu, multo magis ubi deſinant eſſe talea, *tit.
de benef. diſc. 23.*

Ac propterea, juxta frequentem praxim Curiæ, & 23
præſertim Rotæ, in declaratoriis, quæ relaxari ſolent;
contra Capitula, vel alia corpora communitativa, ob
non paritionem, juxta ea, quæ in judiciorum ſede ha-
bentur; Si non paritio vel alia contumacia proveniat ab
aliquorum Canonicorum vel officialium protervia, ſine
culpa aliorum, qui parere prompti ſint, ſed eorum bona
voluntas effectum paritionis non cauſet, tunc relaxatur
cenſura communitativa, ſuſpenſionis, & interdicti con-
tra ipſum corpus univerſale, adeo ut ſub ea etiam inno-
centes & prompti obedire veniant, ac etiam relaxatur
excommunicatio contra ſingulares perſonas delinquen-
tes, exceptuando innocentes, *d. diſc. 23. de ben. & ſub tit.
de judiciis.*

Notabilis autem eſt, hujus diſtinctionis effectus, 24
quoniam ſi (ex. gr.) etiam ex cauſa capitolari, multi
Canonici, qui majorem partem conſtituant, ob non
paritionem excommunicentur jure ſingulari, ſed non
proferatur cenſura communitativa interdicti, vel ſuſ-
penſionis contra corpus Capituli, tunc iſtud remanet
integrum, & non infectum, ideoque repræſentabile eſt
ipſum corpus, ab illis modicis membris, quæ valida,
& non infecta ſint, à quibus etiamſi ſint duo, imo
unus, totum corpus Capituli conſtitui ſeu repræſentari
poteſt, ideoque omnia jura capitularia ab eis exercen-
tur; Id autem non ſequitur, ubi totum corpus cenſura-
tum ſit, quamvis aliqua membra à cenſuris exempta
ſint, quoniam non poteſt corpus infectum repræſentari
per aliqua membra valida; Et è converſo cenſura com-
munitativa vel univerſalis non afficit ſingulos in jure ſin-
gulari, *ibidem.*

Unde propterea in facti contingentia; Cum quod-
dam Capitulum, ob non paritionem mandatorum Rota 25
lium, ſuppoſitum fuiſſet cenſuræ communitativæ ſuſ-
penſionis, & interdicti, ac etiam contra multas digni-
tates, & canonicos contumaces relaxata eſſet, excom-
municatio, à qua aliqui canonici, & dignitates, qui
erant obedire parati, exceptuati fuerunt (prævia magna

diſputatione) deciſum fuit per Rotam, ut iſti canonici exceptuati, non eſſent apti repræſentare Capitulum, & exercere jura capitularia, quoniam exceptuatio percutit cenſuram perſonalem, non autem communitativam *ibidem.*

Et è converſo, per Sacram Congregationem Concilii deciſum fuit, ut ſuſpenſio à jure conferendi bene-
26 ficia, incurſa per Capitulum ob contraventionem Conſtitutionis Pii V. non impediat illam beneficiorum collationem, quæ ſingulis dignitatibus, & canonicis jure ſingulari non autem capitulari competat *ita fuit declaratum per hanc Sacram Congregationem Concilii in una Leodien. de menſe Aprilis* 1672. *& de iſta conſtitutione ſub tit. de Canon. & Capit. diſc.* 27. Atque cum eadem proportione idem dicendum eſt in Civitatibus, ac Tribunalibus vel Magiſtratibus collegiatis reſpectivè.

27 An autem & quando cenſuræ communitativæ, ſuſpenſionis, vel interdicti, impediant collationem beneficiorum alioſque actus capitulares, in beneficiorum ſede advertitur. *Eod. diſc.* 23. *de benef. & eod. tit. de ſupplem.*

Agitur etiam in hoc decreto, de inſordeſcentia in
28 cenſuris; Verum de hoc rarum eſt agere in foro contentioſo, in iſta S. Congregatione vel in altera Epiſcoporum, quoniam quando per Epiſcopos, vel alios Eccleſiaſticos ſuperiores inſordeſcentia declaratur, tunc deſuper manus apponere ſolet Sacr. Congregatio univerſalis Inquiſitionis, *ut agendo de iſta Sacra Congregatione advertitur in relatione Curiæ.*

DISCURSUS XLIV.

Ad Seſſionem 25. de Regular. cap. 13.

SVMMARIVM.

1 *De modo procedendi cum adjunctis.*
2 *Reſtringitur ita jus Capitulorum.*
3 *Non procedit niſi in Capitulis exemptis.*
4 *Exemptio non præſumitur.*
5 *In Italia eſt rara, & ubi ſit magis in uſu.*
6 *De quæſtionibus deſuper cadentibus.*
7 *De materia remiſſivè.*

1 PRæſcribitur in hoc decreto, quomodo Epiſcopus procedere debeat in viſitatione Capituli, & in cognitione cauſarum capitularium cum adjunctis ſcilicet ab eodem Capitulo eligendis juxta formam in eo contentam.

2 Opinantur aliqui quod in gratiam Capitulorum, & capitularium, iſtud conciliare decretum prodierit, quaſi quod ita Capitulum cathedralis, à reliquo Clero contra diſtinctum ac ſingularizatum ſit; Sed malè, quoniam potius id, Capitulorum jura, & privilegia reſtrinxit, atque Epiſcopis conceſſit, id quod non habebant. *de Canon. & Capit. diſcurſ.* 23. *Miſcell. Eccl. diſc.* 24.

3 Verius enim eſt, ac hodie extra omnem controverſiam receptum, ut iſta conciliaris diſpoſitio, procedat ſolum in illis Capitulis, quæ ex Apoſtolicis indultis exempta erant à juriſdictione Epiſcopi, atque immediate ſubjecta Sedi Apoſtolicæ; Unde propterea, cum viſitatore, ac ſuperiore præſente carerent capitulares, id plura producebat inconvenientia, ideoque illa Capitula, quæ iſtud privilegium non habeant, quod in uſu ſit, non differunt à reliquo Clero circa omnimo-
4 dam ſubjectionem Epiſcopi; iſtudque privilegium non præſumitur, ſed ab allegante probandum eſt, ſin minus fundata eſt Epiſcopi intentio ſuper ejus plena & ordinaria juriſdictione, ut in facti contingentia occaſio dedit diſputare in hac Sacra Congregatione. *dicto diſc.* 24. *miſcellan. Eccl.*

5 Nimium autem ratus eſt hujuſmodi exemptionis uſus in Italia, magis autem frequens in Hiſpania, aliiſque partibus ultra montes, in quibus tamen etiam jure ſingulari hæc exemptio competit, cum pleraque adſint etiam Capitula non exempta, ſed cadentia ſub dicta regula generali ſeu cauſa univerſali, quæ Epiſcopo aſſiſtit, quoties non doceatur de limitatione, cujus natura eſt, ut in dubio præſumenda non ſit, ſed per allegantem probanda, quodque alias fundata remaneat intentio habentis pro ſe regulam.

Poſita itaque exemptione, nonnullæ oriri ſolent
controverſiæ, præſertim verò illam diſputare in Rota 6
occaſio dedit; An tertius adjunctus, qui aſſumendus eſt in caſu diſcordiæ inter Epiſcopum vel ejus Vicarium generalem, & Judicem capitularem, debeat eſſe de ipſius Capituli gremio, vel potius aſſumi poſſit quicumque extra gremium; Et quamvis aliquæ non improbabiles rationes hanc ſecundam partem ſuadeant; Attamen iſta S. Congregatione, cum cujus ſenſibus Rota proceſſit, pluries cenſuit, ut de ipſo gremio eſſe debeat; Cadente quæſtione an debeat eſſe verus capitularis, id eſt de Canonicis, vel dignitatibus, vel ſufficiat eſſe de portionariis beneficiatis habentibus vocem in Capitulo, ſuper quo obſervantiæ deferendum videtur. *dicto diſc.* 23. *de Can. & Cap.*

Aliqua verò ad hujus decreti materiam pertinentia, ut 8
pote rara in iſta S. Congregatione, imo generaliter in Curia, ex dicta ratione quod rarus eſt hujuſmodi Capitulorum exemptorum uſus in Italia, videri poſſunt inſinuata apud conſuetos elaboratos Collectores, *& habetur, etiam locis citatis.*

DISCURSUS XLV.

Ad ſeſſionem 25. de Regulat. cap. 7.

SVMMARIVM.

1 *Aboliti ſunt acceſſus, coadjutoria & expectativa, atque Papa poteſt huic prohibitioni derogare, ſed raro ſolet.*
2 *De penſionibus eventualibus.*
3 *An impediant facultatem transferendi.*
4 *An dicatur gratia pura vel conditionalis, & an ceſſet per mortem Papæ.*
5 *De inveſtituris abuſivis vel præventivis.*
6 *De acceſſu vel regreſſu ad beneficia, & ad penſiones & de diverſis ſpeciebus regreſſus.*
7 *Quæ coadjutoriæ ſunt in uſu, & quæ non.*
8 *De juribus, & prærogativis coadjutoris.*
9 *In quibus viget uſus coadjutoriarum etiam in Cathedralibus.*
10 *Quomodo practicari ſoleant iſta gratia coadjutoria, & qualis conſenſus Capituli requiratur.*

RAra hodie videtur in foro hujus decreti diſputatio, 1
in quo aboletur uſus, qui frequens erat, acceſſuum, vel regreſſuum, ac etiam coadjutoriatum cum futura ſucceſſione, vel expectativarum; Et quamvis (ut alias inſinuatum eſt,) extra controverſiam ſit poteſtas Papæ diſpenſandi generaliter Conciliis generalibus, magis verò huic Tridentino, ob legem particularem in ejus confirmatione adjectam, ut veniant ejus decreta ſub derogatoriis generalibus atque neceſſaria ſit mentio non ſpecialis; Adhuc tamen, ſuper iſtius decreti obſervantia inſiſtitur, præſertim in gratiis expectativis, quarum uſus, poſt Concilium nimium rarus eſt.

Solum etenim ab aliquo moderno tempore, hic uſus 2
invaluiſſe videtur, in penſionibus, eas reſervando per quamdam ſpeciem expectativæ, poſtquam aliæ jam exiſtentes ceſſaverint, quæ propterea eventuales dicuntur; Ideoque ſuper eis, aliquæ in foro oriri ſolent controverſiæ, in ſua penſionum ſede inſinuatæ; Et

præſertim,

Digitized by Google

præſertim, an hujuſmodi reſervatio impediat, necne facultatem transferendi antiquam penſionem, atque
3 probabilior, & negativa, ubi alias Apoſtolica auctoritate cautum non ſit. *tit. de penſionibus diſc.* 1. *cum ſeqq.*

At etiam, an iſta gratia dicatur conditionalis, perfectionem obtentura à futuro caſu vacationis, vel ceſ-
4 ſationis, vel potius ſit pura, & perfecta ab initio, dilata ſolum exequutione poſtquam caſus ceſſationis antiquæ advenerit, cujus quæſtionis effectus eſt, an tali eventuali reſervationi obſtet mors Papæ, conditione pendente; Atque probabilius eſt, ut gratia ſit potius pura, & perfecta, quam conditionalis, quodque futura ceſſatio penſionis antiquæ non percutiat ſubſtantiam gratiæ, ſed potius exequutionem ſeu effectum, ut in ſua peculiari ſede penſionum advertitur. *dict. diſc.* 1. *& ſeqq. de penſion. in ſupplemento.*

Ea verò, quæ habentur apud antiquos Beneficialiſtas, qui ante hujus decreti promulgationem ſcripſerunt de hac materia expectativæ, utpote tunc frequen-
5 ti, hodie in foro, à ſimili deſervire ſolent in feudalibus vel emphyteuticis conceſſionibus præventivis, ſeu abuſivis, quæ fiant de feudo vel de emphiteuſi jam plena, ut in ſuis ſedibus advertitur. *tit. de emphyteuſ. diſc.* 1. *&* 2.

Ille autem acceſſus vel regreſſus, qui in hoc decreto prohibetur; percutit ipſa beneficia libere dimiſſa,
6 ne ita detur ſpecies hæreditariæ ſucceſſionis; Non autem ubi agatur de illis regreſſibus, qui reſervantur in caſu reſignationis, ſub reſervatione penſionis in caſu, quo iſta non ſolvitur; De hoc autem regreſſu habetur pariter in ſua peculiari penſionum ſede, ubi de diſtinctione inter duas ejus ſpecies; Unam ſcilicet ex juris diſpoſitione; Et ob contumaciam ſeu proterviam non ſolvendi & quæ juxta formulam antiquam dicitur; Et alteram, quæ juxta formulam modernam per viam conditionis: Cum ea notabili differentia inter has ſpecies, quod in prima, impugnatio penſionis ex cauſa nullitatis, vel diminutionis fructuum, ſive ex alia juſta cauſa, excuſat regreſſum, qui proinde exigit formalem canonizationem in judicio ordinario per tres conformes; Secus autem ubi agatur de ſecunda ſpecie, in qua proceditur exequutive, atque nullitas, vel alia cauſa non excuſat, ut ibi latius *tit. de penſion. diſc.* 12. *& ſeqq.*

Quo verò ad coadjutorias In Italia, & Hiſpania,
7 aliiſque partibus in quibus Concilii obſervantia viget, nimium rarus, peneque nullus eſt earum uſus in Eccleſiis Cathedralibus, vel Metropolitanis; Bene tamen in Eccleſiis, ac beneficiis inferioribus, puta in parochialibus vel in Dignitatibus, & Canonicatibus Cathedralium, vel Collegiatarum, quando juſta cauſa infirmitatis, vel gravis ætatis accedit, ut in beneficiorum ſede habetur, cum de hujuſmodi controverſiis peragi ſoleat in Rota, aliiſque ordinariis contentioſis tribunalibus, non autem in Sac. Congregationibus, in quibus, præſertim in illa Rituum, agi quandoque ſolet de præcedentia aliiſque juribus, & præeminentiis coadjutoris, & de quibus aliqua habentur in rerum capitularium, vel canonicalium ſede, ubi in caſus contingentia videri poteſt *de coadjutoria ſub tit. de Canon. & Capit. diſcurſ.* 27. *& de Regularibus diſc.* 54.

8 In Germania verò, & Gallia aliiſque partibus ultra montes, in quibus Concilii obſervantia adeo non vigeat; Vel etiamſi in aliis vigeat, in hac tamen parte uſus aliter ſuadeat; Solet Sedes Apoſtolica facilius concedere etiam in Eccleſiis cathedralibus, & metropolitanis, ſeu monaſterialibus iſtam coadjutoriam, cum futura ſucceſſione in prælatura, ex juſta cauſa, examinari ſolita in Sacra Congregatione conſiſtoriali, ad cujus conſultationem Papa gratiam concedere vel denegare ſolet.

Hinc propterea in illis partibus, in quibus Eccleſiæ ſunt ad electionem Capituli; Quamvis pro coadjutoria 9
non intret jus electionis, cum totum pendeat à gratia, & voluntate Papæ ex aliqua cauſa concedendi coadjutorem, non ſolum Prælato petente, ſed etiam quandoque invito; Attamen prudenter ad occurrendum aliquibus inconvenientibus, id agere non ſolet ſine Capituli conſenſu, qui præſtari ſolet per quamdam formam, ſeu ſpeciem electionis ſuper cujus forma, bene, vel male ſervata, in eadem Congregatione conſiſtoriali, peragi ſolent quæſtiones, quarum aliquæ in capitularium, & Canonicalium rerum adnotationibus; ac etiam in illis Regularium inſinuantur *dicto diſc.* 53. *de Regul. & diſc.* 27. *de Can. & Capit.* Ubi quod iſta non eſt vera, & formalis electio, ideoque de facili ſanari ſolent illæ nullitates, quæ de ſtricta juris cenſura obſtarent cum ſufficiat, ut Papa ſe certum quoquo modo reddat de conſenſu capitularium, ut latius in dictis ſuis ſedibus.

DISCURSUS XLVI.

Ad ſeſſionem 25. de Reformat. cap. 10.

SUMMARIUM.

1 *De judicibus ſynodalibus.*
2 *Quid ubi deputati in Synodo deficiant.*
3 *De eodem.*
4 *Datur iſto caſu cautela.*
5 *Quid operetur hæc deputatio.*
6 *De conſervatoribus privilegiorum, & Collectoribus Apoſtolicis, & an eſſe debeant in dignitate Eccleſiaſtica.*
7 *Dicuntur idonei licet non ſint Doctores.*

De Judicibus Synodalibus in iſto decreto agitur, 1
ut. ſ. in provinciali, vel in diœceſana ſynodo deputentur ad minus quatuor perſonæ in dignitate conſtitutæ, quibus Apoſtolica Sedes committere valeat cauſas in gradu appellationis, ut ita certa reddatur de eorum integritate, & idoneitate, atque congrua fiat electio, cum alias, ob locorum diſtantiam ac negotiorum multiplicitatem, iſta notitia impoſſibilis eſſe videatur.

Quatenus verò perſonas ita deputatas deficere, vel 2
abeſſe contingat, in eodem decreto diſponitur, ut ab Epiſcopo, cum conſenſu Capituli aliorum ſuffectio fieri debeat, quod ex rationis identitate intelligendum videtur eodem modo quo ſupra *ſeſſ.* 24 *cap.* 18. dictum eſt de examinatoribus ſynodalibus, ut ſcilicet iſta proviſionalis ſuffectio extra ſinodum, recte intret infra annum, ſecus autem eo elapſo, ex eadem ratione ibi inſinuata quod ſcilicet Epiſcopo imputandum eſt cur ad ejuſdem Concilii præſcriptum non congregaverit ſynodum ſingulis annis congregandam. *tit. de juriſdict. diſcurſ.* 56. *tit. de paroch. diſcurſ.* 37. *Miſcell. Eccleſiaſt. diſc.* 1.

Bene verum, quod etiam in examinatoribus ſyno- 3
dalibus, iſta propoſitio, quamvis per Rotam firmata ſit, adhuc tamen ex magis communi uſu parum rationabilis videtur; Quoniam ut advertitur ſupra cum ſynodi convocationem ſingulis annis ſuperfluam experientia doceat, eo quia cum una ſynodo bene ordinata, per plures annos diœceſis recte adminiſtratur, iſtaque convocatio, incommoda, & diſpendia, ac etiam quandoque inconvenientia parere ſoleat, adeo ut de facto iſta frequentia non ſit in uſu; Hinc proinde dicta ratio parum concludens remanet.

Ad tollendum verò omne dubium, provida cautela 4
eſt, ut Epiſcopus, deficientibus hujuſmodi examinatoribus, vel judicibus reſpective, de hoc certioret iſtam Sacram Congregationem, vel alteram Epiſcoporum à quarum una vel altera oraculum accipiat, facien-

dt

di hujuſmodi deputationes, etiam poſt annum.

5 Hujus itaque decreti operatio eſt, quod cum ad Canonum præſcriptum, Sedes Apoſtolica non ſoleat reſcribere, neque cauſas vel Apoſtolicarum literarum exequutionem committere, niſi perſonis in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutis, eis ſub nomine dignitatis reſcribendo, atque ita ſpecies dignitatis reputatur hæc deputatio, reſcribendo uni ex Judicibus in Diœceſana ſynodo legitime deputatis, ut etiam in judiciorum ſede advertitur, *tit. de judic. ubi agitur de appellationibus.*

6 Et premiſſa verò inſinuata ſacrorum canonum diſpoſitione, ut non niſi perſonis in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutis, Apoſtolica delegatio congruat, reſultat, ut conſervatores privilegiorum regularium per ſingula Monaſteria vel Conventus, & domos regulares ad præſcriptum Conſtitutionis Gregorii XV. deputandi, in Eccleſiaſtica dignitate conſtituti eſſe debeant, eo quia hujuſmodi conſervatores, Apoſtolici delegati dicuntur, ut de eis alibi particulariter agitur. *de conſervatoribus privilegiorum tit. de juriſdict. diſc.49.& de Regular. diſc. 51. & 52.*

7 Atque ex eadem ratione, de ſtricto jure verius eſt, ut non niſi tales perſonæ in Apoſtolicos collectores deputari debeant, quodque alias diſputatio invalida ſit adeo ut conſuetum effectum Apoſtolicæ reſervationis beneficiorum non cauſet; Id autem in Italia, reſpectu ſubcollectorum, ex diverſo uſu, difficultatem pati videtur, ut in rerum beneficialium adnotationibus advertitur *tit. de benef. pluries.* Reputantur autem judicandum idonei eo ipſo, quod in ſynodo ſunt deputati. *Mantic. deciſ. 5. in fin.*

DISCURSUS XLVII.

Ad eandem ſeſſionem 25. cap. 11.

PRohibentur per hoc decretum anticipatæ exactiones fructuum, vel penſionum ex cauſa locationis bonorum Eccleſiæ; De hoc autem nimium rarò ac fortè nunquam in hac Sacra Congregatione, vel in alia Epiſcoporum agi contingit, cum de hujuſmodi quæſtionibus diſputari ſoleat inter conductores, vel alios debitores qui anticipitas fecerint ſolutiones; Et ſucceſſores in Eccleſia, vel beneficio coram Judicibus ordinariis, & frequenter coram officialibus cameralibus, occaſione collectionis fructuum pro tempore vacationis, petendo novam ſolutionem penſionis, vel alterius debiti, neglecta ſolutione anticipata, utpote prohibita, cum frequenter colluſiva, ſeu fraudulenta eſſe ſoleat, quoties communis uſus regionis, vel qualitas bonorum, ſeu aliæ facti circunſtantiæ, bonam fidem non redoleant, atque juſtam non inducant excuſationem; Ideoque non de facili certa regula generalis, cuicumque caſui applicabilis deſuper ſtatui valet, cum ex ſingulorum caſuum qualitate, & circunſtantiis verius reſolutio pendere videatur; Atque de hoc agitur in rerum beneficialium adnotationibus, occaſione agendi de diviſione fructuum beneficii inter prædeceſſorem, & ſucceſſorem vel Cameram Apoſtol. reſpective; Ac etiam in ſede penſionum occaſione agendi de penſionum repartitione. *tit. de ben. 31. & tit. de penſ. diſc. 23. cum plur. & tit. de locat. diſc. 25. ubi quando ſucceſſor ligetur locatione prædeceſſoris.*

DISCURSUS XLVIII.

Ad eandem ſeſſionem 25. de Regular. cap. 12. 13. & 14.

IN iſtis tribus decretis agitur de ſolutione decimarum, ac etiam de ſolutione quartæ Canonicæ, & de Clericis concubinariis; Verùm quia decimæ particularem habent ſedem in hoc eodem libro, idcirco ibi videndum eſt. *ſub tit. de decim.* Et de 4. canonica agitur in Parochorum ſede, ſeu adnotationibus. *ſub tit. de Par.*

In ultimo autem decreto agitur de Clericis concubinariis, eorumque punitione; Nimium autem rara, ac hodie forte nulla eſt citra montes hujus decreti quæſtio in foro, cum etiam in laicis in Italia non de facili permittatur uſus concubinatus, multò minus in Clericis; Quandoque autem in Rota audiri conſueverunt iſtæ quæſtiones in Clericis ultra montes, occaſione privationis beneficiorum, ad quam procedi ſolet, cum iſta licentia in Clericis ibi quandoque uſurpari ſoleat ob eam potentiam, quæ reſultat à Capitulorum exemptione, ſive à conſpicua qualitate poſſeſſorum illarum dignitatum & Canonicatuum magnam figuram facientium, ac forte eandem, & alicubi majorem, quam in Italia faciant Epiſcopatus, & Archiepiſcopatus, cum hæc dignitas in Italia ob nimiam frequentiam, & Eccleſiarum paupertatem, quodammodo viluiſſe videatur; Et è converſo ibi iſtæ inferiores dignitates in magna exiſtimatione ſunt; Tum ob divitias; Tum etiam pro diverſa regionum qualitate ob activum, ac paſſivum jus electionis Epiſcopi.

Nimium tamen difficile eſt, atque in praxi multum rarum convincere concubinatum ſufficientem ad pœnas in iſto decreto contentas, illam præſertim privationis beneficiorum. *tit. de benef. diſc. 75.*

DISCURSUS XLIX.

Ad eandem Seſſionem 25. de Reformat. cap. 15.

SUMMARIUM.

1 *Filius non habet beneficium patris, vel in eadem Eccleſia.*
2 *Quid è converſo, an pater ubi adeſt filius.*
3 *Quomodo in hoc procedi debeat.*
4 *De Conſtitutione Pii V. ne conferantur conjunctis beneficia reſignata.*

1 FIlii illegitimi Clericorum, prohibentur habere ſimile, vel diſſimile beneficium in ea Eccleſia, in qua pater de præſenti habeat vel de præterito habuerit, minuſque penſiones ſuper ipſis beneficiis habere, quæ parentes obtinent, vel obtinuerunt, prohibitis etiam reſignationibus, quæ deſuper fierent.

2 Super iſtius autem decreti obſervantia pariter tantum eſt agere, quoties non accedat Apoſtolica diſpenſatione, quæ eandem quæſtionem, omnemque dubitationem juris dirimere videtur, illaque reſtringi ſolet ad factum; Vel ſuper ipſius diſpenſationis ſubreptitione; Vel ſuper ejuſdem tenore, ac reſtrictione, quoniam cum generaliter ad ſacrorum Canonum præſcriptum, illegitimi ſint incapaces beneficiorum, ideoque diſpenſatione indigeant, hinc proinde ejuſdem diſpenſationis tenor attendendus eſt.

3 Diſputari autem ſolet, an iſta prohibitio procedat in caſu converſo, ne ſcilicet pater obtinere valeat beneficium in Eccleſia, in qua filius obtineat, vel obtinuerit; Atque aliqua opinionum diverſitas dignoſcitur; Verius autem videtur, ut prohibitio in eodem beneficio

Digitized by Google

ficio procedat , in diverſo autem ſecùs , cum ubi agatur de eodem , etiam prohibita ſit immediata ſucceſſio filii , quamvis legitimi , utpote ante Clericatum ex legitima uxore ſuſcepti , ut in Eccleſiis , ac beneficiis tollatur ſpecies hæreditariæ ſucceſſionis. *tit. de benef., diſc.66.*

Bene verum quod etiam in caſibus non prohibitis; & quamvis de filiis legitimis , ut ſuprà agatur , circumſpectè in hos procedendum eſt circa collationem, cum apud populum , ſive vulgum ignarum , id ſcandalum parere ſoleat ; Ut etenim alibi advertitur, Aliud eſt formalis prohibitio ad effectum incapacitatis , & conſequenter nullitatis proviſionis pro amiſſione , ſeu privatione iuris quæſiti ; Aliud vero conſiderare aliquem defectum productivum ſcandali vel inconvenientis ſaltem de facto , ad effectum repellendi ab aſſequendo , ac reputando minus dignum eum , qui alias magis dignus cenſendus eſſet ut in facti contingentia praxis me docuit in his ſpecialibus terminis non de facili admittendi partem ad aſſequutionem beneficii in Eccleſia , in qua filius beneficium quoque poſſideret , vel ibi inſerviret. *dicto diſc.66. de ben.*

Quo verò ad poſteriorem decreti partem in materia
4 reſignationis , ad Datariam potiùs , quam ad iſtam vel alteram Congregationem de his agere pertinet ; Et quatenus reſignatio admittatur , ſuper ejus validitate , agi ſolet in Rota , aliiſque Tribunalibus juxta rerum beneficialium adnotationes ; Bene verum quod ſuperventa Conſtitutione Pii V. quæ ſtrictius ſub pœnis prohibet inferioribus collatoribus collationem beneficiorum vacantium ex cauſa reſinationis ad favorem eorum conjunctorum , reſignantium , ne ita rèſignationes ad favorem certæ perſonæ coram Ordinariis prohibitæ , indirectè ſequantur ; Quandoque ſuper hujus Conſtitutionis intelligentia diſputationes in iſta Sacra Congregatione haberi ſolent , ut præſertim habita fuit ſuperius alibi inſinuata , an ſcilicet ſi Capitulum huic Conſtitutioni contraveniat , unde propterea reſultet pœna ſuſpenſionis à jure conferendi , iſta pœna incurrat in ſingulis Dignitatibus , & Canonicis pro eo jure conferendi , quod ſingulari , non autem capitulari nomine competat ; Atque de hujus Conſtitutionis materia in rerum beneficialium ſede potiùs agitur. *ſub tit. de beneſic.*

DISCURSUS L.

Ad ſeſſionem 25. de Reformat. cap. 17. 19. & 20.

IN primo iſtorum decretorum , injungitur Epiſcopis , ut dignitatis majeſtatem tueantur , atque ſæcularibus obſequia indecentia , vel ſamulatum non præſtent ; In ſecundo prohibetur duellorum ; Et in tertio eiſdem Epiſcop. injungitur defenſio , & conſervatio Eccleſiaſt. immunitatis , ac libertatis.

De primo , non pertinet ad foreoſes agere ; Bene tamen cordi eſſe debet Sedi Apoſtolicæ , & S.Congregationibus , deſuper invigilare , præſertim in Italia,ob Eccleſiarum cathedralium nimiam frequentiam,& paupertatem , unde propterea cum viris parum dignis, ac infimæ conditionis Epiſcopatus conferri , quandoque caſus præbeat , hinc de conſequenti praxis docet hujus decreti abuſum , ſeu violationem.

De aliquibus autem controverſiis inter Epiſcopos & Principes, vel Dominos ſæculares ſuper uſu throni elati , ſeu baldachini , habetur in ſede præeminentiarum, *ſub titulo de praeminent. diſc. 26.*

Super duellorum prohibitione, & quomodo illorum uſus citra incurſum cenſurarum, aliarumque pœnarum ſit practicabilis particulares ediderunt tractatus aliqui moderni. *Carafa in tract. de duello.*

Et de tertio decreto , ſuper defenſione vel competentia triplicis immunitatis , localis , perſonalis & realis particulariter agitur in Eccleſiaſtico Miſcellaneo in hoc eodem libro contento , ubi videri poteſt. *Miſcell. Eccleſ. diſc.2. cum plur. ſeqq.*

SUMMA

Digitized by Google

SUMMA,

SIVE

COMPENDIUM

Eorum, quæ in Foro magis practicabilia continentur ſuper ANNOTATIONIBUS AD EA CONCILII TRIDENTINI DECRETA, quæ reformationem, atque externum judicialem ſeu practicum forum concernunt.

I. DE pluribus Conciliorum ſpeciebus, & præſertim de Concilio generali, quando tale dicendum ſit, & de ejuſdem Concilii generalis convocatione, auctoritate, privilegiis, & prærogativis, & præſertim circa derogandi vel diſpenſandi poteſtatem, & de aliis generalitatibus ad materiæ introductionem.

II. De decretis, & proviſionibus ſuper Sacræ Scripturæ lectione, ac Theologica doctrina; Nec non ſuper grammaticæ ſchola, & puerorum ſeminario, & de Epiſcoporum, ac parochorum reſidentia, atque de verbi Dei prædicatione.

III. De Eccleſiarum, ac Diœceſum viſitatione, & majori viſitatoris poteſtate, & juriſdictione, ac modo in viſitatione tenendo; Nec non de ſynodus diœceſanæ celebratione, & de vita & honeſtate Clericorum, & morum correctione.

IV. De collationibus ordinum, ac de inhibitione Epiſcopis pontificalia in aliena diœceſi exercendi; Atque de iis quæ Eccleſiarum parochialium, aliorumque beneficiorum proviſiones, vel uniones, ſive diviſiones, novaſque erectiones concernunt; Ac etiam ad materiam juriſpatronatus.

V. De Regularibus utriuſque ſexus; Et de matrimonio, & aliis quæ materiam reformationis concernunt.

I.

SVMMARIVM.

1 *Quatuor ſunt ſpecies Conciliorum, & quæ ſint.*
2 *De qua ſpecie Concilii agatur, & cum quo themate.*
3 *Non datur legitimum Concilium ſine convocatione Apoſtolica.*
4 *Papa eſt ſupra Concilium, eique diſpenſat, non autem Concilium ſupra Papam.*
5 *Conciliorum generalium ſpecialis derogatio requiritur & quomodo.*
6 *Fallit in Concilio Tridentino, quod tamen eſt generale, & Oecumenicum.*
7 *De diverſis ſpeciebus decretorum Concilii Tridentini, & de qua ſpecie in præſenti agatur.*
8 *De declarationibus S. Congregationis Interpretum Concilii, & quomodo eis deferendum ſit.*
9 *De Conciliis provincialibus, & diœceſanis remiſſive.*

II.

10 *De proviſionibus ſuper ſchola grammatica, & lectione ſacræ ſcripturæ ac ſtudiorum Theologiæ, & de prædicatione verbi Dei.*
11 *De proviſione ſuper reſidentia Epiſcoporum, & parochorum.*
12 *De erectione ſeminarii, & collatione beneficiorum.*
13 *De unione beneficiorum ſeminario.*
14 *De eodem ſeminario erigendo in provincia.*
15 *Quod opportuna ſit proviſio publicæ ſcholæ grammaticæ.*
16 *Ubi magis expediat conferentia caſuum conſcientiæ quam lectio ſcripturæ vel ſtudium Theologiæ.*
17 *An parochi, & Rectores teneantur accedere ad has conferentias, & quid de exemptis, & aliis Clericis.*
18 *De temporibus, in quibus verbum Dei eſt prædicandum, & quæ licentia in concionatoribus requiratur.*
19 *Ad quos pertineat concionatori alimenta, vel eleemoſynã præſtare, ac reſpective illam eligere, vel nominare.*
20 *De Epiſcoporum, & parochorum reſidentia.*
21 *De pœnis non reſidentium, cum diſtinctionibus.*
22 *Quando Epiſcopus præciſè in Cathedrali reſidere debeat.*
23 *De lucro fructuum, & diſtributionum, & de differentia inter reſidentiam, & intereſſentiam, ac de lucro diſtributionum per abſentem.*
24 *De unione beneficiorum pro augmento diſtributionum remiſſive.*

III.

25 *Tenetur Epiſcopus viſitare diœceſim quolibet anno per ſe, vel per Vicarium.*
26 *An & quãdo à decretis in viſitatione detur appellatio.*
27 *Prohibetur exigi procurationes aliaque emolumenta, & de alimentis.*
28 *Quod etiam pluries in anno viſitare liceat, & quando à viſitatione ſingulis annis facienda congruà abſtinere.*
29 *Epiſcopus habet intentionem fundatam in jure viſitandi omnes Eccleſias, & loca Eccleſiaſtica vel pia, omneſque perſonas ſuæ diœceſis, & quale debeat eſſe privilegium exemptionis.*
30 *Quando etiam exemptos viſitet.*
31 *De viſitatione hoſpitalium & montium pietatis, aliorumque piorum locorum laicalium.*
32 *De facultate viſitandi titulos beneficiorum non obſtante regula de annali vel triennali.*
33 *De viſitatore, an examinare poſſit parochos jam approbatos.*
34 *De vita, & honeſtate Clericorum, præſertim circa concubinatum, ac ludum, & illicitam negotiationem.*
35 *De obligatione incedendi in habitu, & tonſura, cum privatione privilegii fori.*
36 *Vicarius Capitularis ſede vacante habet jus viſitandi.*
37 *De celebratione ſynodus, & de aliis ad materiam.*
38 *Qui teneantur intervenire in ſynodo diœceſana.*
39 *De ſynodo provinciali.*

IV.

40 *Non poteſt exercere pontificalia in alieno territorio ſine licentia ordinarii.*
41 *De modis, & temporibus uſus pontificalium in Prælatis inferioribus, præſertim Regularibus.*
42 *Qui ordines proprio ſubdito in alieno territorio conferri poſſint.*
43 *Alieno ſubdito etiam in propria diœceſi abſque proprii Prælati licentia ordines conferri eſt prohibitum.*
44 *Quando alienus diœceſanus ad hunc effectum fiat ſubditus.*
45 *De temporibus ordinationum, & de interſtitiis.*
46 *De ætate pro ordinibus ſuſcipiendis.*
47 *De titulo beneficii vel patrimonii ad quem fieri debet ordinatio.*

48 *Inſt*

48 *Inferioribus Prælatis juriſdictio in materia ordinum adempta eſt.*
49 *De ordinatione Religioſorum profeſſorum.*
50 *De inferioribus Prælatis habentibus territorium ſeparatum, & nullius.*
51 *De ætate in beneficiis Eccleſiaſticis deſiderata.*
52 *De profeſſione fidei.*
53 *De proviſione parochialium per concurſum.*
54 *Non exiſtentes in ſacris non habẽe votum in Capitulo.*
55 *De materia jurisſpatronatus, & quid in eo concilium ſtatuit.*
56 *De unionibus beneficiorum, & de diſmembrationibus, noviſque erectionibus parochiarum, ac aliis ad materiam curæ animarum.*
57 *De prohibita pluralitate beneficiorum, & ne filius obtineat beneficium patris, vel in Eccleſia ubi ipſe obtineat.*
58 *De moderato gravamine Cathedralium, & parochialium, ut ſalva remaneat congrua.*

V.

59 *De ætate, in qua profeſſio regularis emitti valeat.*
60 *De anno novitiatus.*
61 *De renunciationibus aliiſquè diſpoſitionibus novitiorum.*
62 *De reclamatione adverſus profeſſionem, ejuſque annullatione.*
63 *De capacitate Religionum in communi, & de incapacitate regularium.*
64 *De moderatione exemptionum, & de Conſervatoribus privilegiorum.*
65 *De clauſura monialium.*
66 *De obligatione Regularium accedendi ad proceſſiones, & ſtandi judicio Epiſcopi in controverſiis præcedentiarum.*
67 *De pleriſquè aliis ad materiam Regularium.*
68 *De matrimonii carnalis libertate.*
69 *De forma matrimonii coram parocho.*
70 *De impedimento raptus.*
71 *De aliis impedimentorum ſpeciebus.*
72 *Ad cenſuras nonniſi in ſubſidium eſt deveniendum.*
73 *De adminiſtratione Capituli ſede vacante, & de deputatione Vicarii Capitularis.*
74 *De pleriſque aliis decretis, & proviſionibus.*
75 *De proviſionibus circa judicialia.*

I.

De pluribus Conciliorum ſpeciebus, & præſertim de Concilio generali, quando tale dicendum ſit; Et de ejuſdem Concilii generalis convocatione, auctoritate, & privilegiis præſertim circa derogandi vel diſpenſandi poteſtatem; Et de aliis generalitatibus ad materiæ introductionem.

1 QUatuor ſpiritualium, ſeu Eccleſiaſticorum Conciliorum ſpecies, pro Catholicæ Eccleſiæ antiquo uſu, rectoque regimine habentur; Quorum unum œcumenicum eſt, ac generale, Eccleſiæ univerſalis repræſentativum; Alterum nationale ſeu Primatiale, quod per eam Nationem vel Mundi partem celebretur quod ſub Primate ſit; Tertium Provinciale quod per Metropolitanum, ejuſque ſuffraganeos Epiſcopos celebratur; Et quartum diœceſanum, quod per Epiſcopum, cum Capitulo, & Clero fit in qualibet Eccleſia, ſive per illum inferiorem Prælatum, qui proprium habeat ſeparatum territorium, quod nullius dicitur, ubi in hujus juris poſſeſſione exiſtat.

Secunda, & tertia ſpecies, nimium raram, pro fori judicialis præſertim quæſtionibus, habent praxim; Prima tamen ſpecies, & quarta frequentes habent quæſtiones.

De prima itaque Oecumenici, ac generalis Concilii ſpecies in præſenti agendo, illis neglectis quæſtionibus, quæ pro noſtris moribus, ſcholis, circu-
2 lis, vel Academiis potius congruæ ſunt, iiſque rejectis opinionibus, quas Romana Curia, foruſque Catholicus Eccleſiaſticus externus judicialis recepit; Hodie firmum eſt, nullum detur legitimum generale Concilium, niſi illud, quod Apoſtolicam habeat convocationem, quodque Papæ auctoritas major ſit, atque ſuperior, ut propterea conciliaribus decretis deroget vel diſpenſet; Concilium verò non ſit ſupra Papam. 3 4

5 Eam tamen Conciliis generalibus peculiarem prærogativam habentibus frequenter in foro canonizari ſolitam, ut ſub generalibus non cadant obſtantiarum, derogatoriis, ſed ſpeciali indigeant mentione, pro pontificiæ tamen voluntatis probatione, non autem pro poteſtatis coarctatione, adeo ut ex ejuſdem voluntatis argumentis, vel implicita, ſeu præſumpta accedenter probatione, adhuc ſufficiat. *in adnot. ad S.C.T. diſc.* 1.

6 Iſtius verò expreſſæ vel præſumptę voluntatis probatio, quæ in aliis generalibus Conciliis deſideranda eſt, neceſſaria non cenſetur in iſto Tridentino Concilio, quamvis verius, in foro magis receptum ſit, ut illud vere generale, & œcumenicum ſit, & ſub generalibus cadat derogatoriis, ejus Apoſtolica confirmatione ita diſponente. *dicto diſc.* 1. *ubi concordantes.*

7 Diverſæ autem quæſtionum ſpecies in hujus Concilii decretis continentur; Aliæ ſiquidem dogmata ſeu articulos fidei continent; Aliæ materiam ſacramentorum, aliorumque divinorum, quæ ad interni fori regimen pertinent, ſeu alias Eccleſiaſticum concernunt ritum, Et alia demum, quæ ſub reformationis genere cadentia, Prælatorum, & Clericorum vitam, & mores, Eccleſiarum, & populorum regimen, benficiorum proviſiones, matrimonii formam, aliaque hujuſmodi quæ externum forum pertinent; Eorum tamen, quæ ad hanc poſteriorem ſpeciem pertinent; omni gloſſa vel interpretatione abhorrita, in ſola relatione illarum interpretationum, quas ſacra ejuſdem Concilii interpretum Congregatio dederit, tractatio eſt; Aliæ verò priores ſpecies forenſi ſcriptori non congruunt.

8 In ejuſdem tamen Sacræ Congregationis interpretum declarationibus, cum duplici procedendum eſt regula; Primo nempe, ut iis tantum præſtetur fides, quæ authenticæ ſint, Præfecti nempe, & ſecretarii ſubſcriptionibus, ac ſigillo munitis, ideoque celaris per Collectores, alioſque voluminum auctores, nullam oportet præſtare fidem. *Fagnan. in cap. quoniam de Conſtit. num.* 58. *& dict. diſc.* 1. *Annotat. ad S.C.T.*

Et ſecundo, ut illæ declarationes legis ſpeciem pro aliorum caſuum deciſione habeant, quæ pro eorumdem decretorum interpretatione, veraque intelligentia, ſeu praxi, genericè ac in abſtracto prodierunt, non autem quæ pro ſingulorum, ac particularium caſuum determinatione, ex eorum ſingularibus circunſtantiis regulatæ ſunt, quoties earumdem circunſtantiarum omnimoda non accedat identitas, quod nimium rarò praxis docet.

9 De ultima verò Diœceſani Concilii ſpecie, ac etiam de Provinciali inferius agitur in eo decreto, in quo hujuſmodi Conciliorum vel ſingulorum injungitur celebratio.

I I.

De Decretis, & proviſionibus ſuper Sacra Scriptura lectione, ac Theologica doctrina. Nec non ſuper grammatica ſchola, & puerorum ſeminario, Et de Epiſcoporum ac parochorum reſidentia; Atque ſuper verbi Dei prædicatione.

10 CUm Lutheranæ, aliarumque hæreſum ſemina ex Sacrarum literarum imperitia, & ſacræ ſcripturæ adulteratione, vel ſiniſtra interpretatione, apud imperitos populos adeo magnum recepe-

rint incrementum; Potiſſime verò, pro ejuſdem ſa-
cræ ſcripturæ recta catholica intelligentia, & praxi
linguæ latinæ, in qua ſolum divina tractari, juſte, ac
prudenter cautum eſt, deſideranda ſit peritia; Hinc
provide in primis Concilii decretis reformationem con-
cernentibus, Epiſcopis injunctum eſt, ut in ſingulis
Diœceſium locis, publicas grammaticæ ſcholas, pro
puerorum doctrina aperiri, beneque exerceri cu-
rare debeant, atque ſacræ ſcripturæ lecturam, ſa-
crarumque literarum doctrinam pro locorum qua-
litate certis ſtatutis temporibus in Eccleſiis, alio-
que publico congruo loco haberi, ac reſpectivè
explicari debere, ut ita in clero, & populo boni
ſeminis habita cultura, zizaniæ ſuperſeminationi,
quam inimicus homo facere ſolet occurratur, ſuper
verbi Dei etiam prædicatione ex eodem fine pruden-
ter plures decernendo proviſiones. *diſc. 2. & 3. in ann.
ad S. C. T.*

Cumque paſtoris præſentia, ad lupos arceodos,
11 ſive ad ovilis conſervandam valetudinem, nimium pro-
ficua ſit, è converſo autem, abſentia præjudicialis, ac
noxia; Hinc Epiſcoporum, aliorumque Prælatorum,
& parochorum reſidentia injungitur, ac etiam aliis,
quibus idem incumbat reſidendi onus, *diſc. 4. in eiſdem
Annot.*

Ut autem juventutis melius præmiſſa obtineatur
12 in ſacris litteris ac moribus instructio; Hinc colle-
gium, vel ſeminarium in ſingulis demandatur diœ-
ceſibus, lege injuncta, ut ex ipſius menſæ epiſcopa-
lis, ac alterius capitularis prius, ad aliorum exemplum,
deindeque ex omnibus diœceſis Eccleſiaſticis bene-
ficiis quorum fructus, ac emolumenta, in actualis
conventus, vel monaſterii, vel actualis Hoſpitalis
ſuſtentationem integrè erogari non contingat, ſive in
alia pietatis opera, ſed pro ea rata, quæ in Rectoris
vel adminiſtratoris privatum commodum, ac utili-
tatem tendat, taxa fiat ſeu collecta, tamdiu dura-
tura, quamdiu alia obtineatur congrua proviſio,
quam ex ſimplicium, non autem curatorum beneficio-
13 rum unione per Epiſcopum facienda ſequi poſſe decer-
nitur, ſub ea tamen lege, ut præmiſſa procedat taxa,
vel collecta; quodque jam erecto, non autem eri-
gendo ſeminario fiat, de illis beneficiis, quorum jam
vacatorum, ipſius Ordinarii, non autem Apoſtolicæ
Sedis libera collatio ſit, quia nempè nulli ſubjaceant
Apoſtolicæ affectioni vel reſervationi; Ubi verò de il-
lorum unione agitur, quæ adhuc plena ſint, pro tem-
pore ſequuturæ vacationis, ſufficit quod fixæ, reali,
vel perſonali non ſubjiceant Apoſtolicæ reſervationi,
vel affectioni, ea contingibili ac incerta non curata,
quam caſus ratione temporis ſeu loci producat, niſi
fraudem ejus imminentia redoleat, ut in beneficiali
ſede latius.

Unius verò Diœceſis viribus non ſuppetentibus ad
14 proprii ſeminarii ſuſtentationem, quia nempè benefi-
ciorum exiguitas non concedat, tunc metropolitano
injungitur, ut in provinciæ magis opportuno loco
unum ſeminarium pluribus diœceſibus commune, jux-
ta ſingulorum contributionem, ac vires, eum juſta
proportione erigi curet; Adhuc tamen Italiæ præſer-
tim cathedralium Eccleſiarum nimia frequentia hanc
non de facili permittit praxim, vel ea nimium in-
commoda, nimiumque exiguo puerorum vel adoleſ-
centium numero proficua, ideoque opportuna & non
negligenda prior Conciliaris remanet proviſio pro pu-
15 blicæ grammaticæ ſcholæ apertura, ut omnibus pa-
teat acceſſus; Inutilis tamen adhuc una, vel altera
ſeminarii vel ſcholæ proviſio remanet, niſi ejuſdem
Epiſcopi, ejuſque officialium, ac Vicariorum accedat
diligentia, ac vigilantia, ut ille obtineatur finis, vel
ſequatur effectus, à Concilio deſideratus. *diſc. 15. in
eiſdem Adnot.*

16 Sacræ verò ſcripturæ lectura, vel ſacrarum litera-
rum doctrina pro locorum ſeu regionum diverſis mo-
ribus, vel qualitate, diverſam habere debet praxim;
Ubi etenim de iis agatur locis, vel diœceſibus, qui
hæreticorum vel ſchiſmaticorum patiantur vicinitatem,
vel incurſionem, ut propterea pravi ſeminis vel zi-
zaniæ cadat ſuperſeminatio, illa diligentia nedum
commendabilis, & proficua, quinimo neceſſaria cen-
ſenda eſt; Ubi verò catholica religio habeat ſtatum,
atque Sacræ Inquiſitionis diligentiæ, ab ovili hujuſ-
modi lupos, vel ab agro zizaniæ ſuperſeminatores
omnino arceant, adeo ut in morum correctione atque
Eccleſiaſticorum præceptorum obſervantia, divino-
rumque adminiſtratione, major verſetur animarum
cura; Tunc magis commendabilem magiſque profi-
cuam experientia probat Theologiæ moralis ſeu ca-
ſuum conſcientiæ lecturam; Melior verò videtur alte-
ra ſtudii ſpecies, quę fiat per modum circuli ſeu Aca-
demię ſub conferentiarum magis uſitato vocabulo, ut
ſingulis hebdomadis vel aliis ſtatutis diebus in oppor-
tuno loco per Epiſcopum deſtinato, uno per circu-
lum aliquos conſcientię caſus ſive dubia ſuper adminiſ-
tratione ſacramentorum proponente, alii pariter jux-
ta turnarium vel alias diſtributum ordinem, deſuper
diſcurrant, ut nedum ipſi, ſed alii Auditores inſtruan-
tur, juxta illum valde commendabilem ſtylum, quem
Sanctus Philippus Nerius, in Congregationis Ora-
torii ab eo inſtitutæ clericis collegialiter viventibus in-
troduxit, de mane, & de ſero circa finem menſæ; Ita
etenim ob majorem applicationem pro diſcurſi-
bus deſuper faciendis, ac etiam ob faciliorem ca-
pacitatem auditorum in eo familiari diſcurſu cir-
culari, major abſque dubio reſultat profectus, quam
ubi cathedratico more uno loquente, alii audiant,
cum frequens praxis doceat formalitatem ſeu ce-
remoniam id potius redolere. *diſcurſ. 2. in eiſdem
adnot.*

Ita quoque illa ceſſante quæſtione, quæ cum par- 17
rochis per concurſum, juxta Tridentini Concilii for-
mam approbatis, vel theologiæ, aut decretorum
Doctoribus haberi ſolet, an ad intereſſendum hu-
juſmodi lectioni cogi valeant, quaſi quod jam in dicto
concurſu, vel à publica univerſitate declarati magi-
ſtri, cogendi non ſint diſcipulos denuò agere, dum ita
omnes æquè magiſtri, ac docentes dici valent, ideoque
libentius cogi poſſunt, minoremque habent intereſſen-
tię excuſationem, *diſc. 2.* Alii quoque clerici, ad id ju-
ſtè cogendi ſunt, quamvis actuale non habeant curæ
animarum exercitium, ut ita ad illud idonei, aptive
reddantur; Neque excuſari poſſunt exempti, qui ani-
marum curam exercere, ac ſacramenta populo miniſtra-
re volunt, *ibidem.*

Prædicationem verbi Dei fieri debere in Eccleſiis 18
adventus, & Quadrageſimæ præſertim temporibus,
prudenter pieque ſtatuitur; Ita tamen, ut nonniſi per
eos qui per locorum Epiſcopos, vel Ordinarios appro-
bati fuerint, ejuſque licentiam, ac benedictionem ha-
beant, id fiat, ut ita ſemen bonum, non autem ziza-
nia ſuperſeminetur; Ea tamen conſtituta differentia,
inter Eccleſias ipſi Epiſcopo, vel ordinario ſubjectas,
aliaſque exemptas, eas Regularium præſertim, ut in
prima ſpecie, licentia omninò requiratur; In altera
illam petere ſufficiat, ubi proprii Regularis Prælati
approbatio accedat; Niſi juſta cauſa ordinariom im-
pellat, id expreſse prohibendi, cum tunc ejus inhibitio-
ni parendum ſit.

Hujuſmodi verò concionatorum, in adventus præ- 19
ſertim, & Quadrageſimæ ordinariis temporibus, depu-
tatio frequentes quæſtiones parit, ſuper eorumdem
electione, ſeu nominatione, ac alimentis, vel ea pecu-
niaria eleemoſyna, quæ alimentorum loco ex probata
conſuetudine præſtari ſolet.

Id autem inter Eccleſiam cathedralem, aliaſque 20
Eccleſias inferiores diſtinctionem habet, ut in pri-
ma ſpecie ſemper, quacumque non obſtante con-
ſuetudine, electio ſit Epiſcopi; Ejuſdemque è con-
verſo

Digitized by Google

verſo ſit onus alendi vel præſtandi eleemoſynam; Ideoque correſpectiva, & vel cauſativa, ea eſt eleemoſynæ, vel alimentorum ſuppeditatio, quam ſæcularium communitates cathedralis etiam concionatoribus facere ſolent quia nempe per Epiſcopum, qui alimentorum onus pati nolit, nominandi prærogativam eis permittat, vel patiatur; Ex utriuſque tamen parte reſpectivè, id arbitrarium eſt, ac facultativum.

In altera verò inferiorum Eccleſiarum ſpecie; Quamvis regula Epiſcopo aſſiſtat, niſi parochus ad id munus idoneus, illud per ſe ipſum explicet, cum tunc, eo reluctante, alter non deputetur concionator; Limitationem tamen ea patitur ex diverſa antiqua immemorabili conſuetudine, quæ alimentorum, vel eleemoſynæ onus abſque nominationis commodo quoque reguleт, adeo ut ambo actus, eam non habeant neceſſariam correſpectivitatem, quæ in cathedrali dignoſcitur; ideoque conſuetudo ſolum alendi vel eleemoſynam præſtandi onus, in populum vel communitatem quandoque transfert, abſque nomioationis prærogativa.

Ea quoque differentia conſtituta inter ominandi prærogativam, & alendi onus, ut ad primum effectum immemorabilis, ad alterum verò quadragenaria conſuetudo ſufficiat, ob eam differentiæ rationem, quæ à majori, ac reſpective minori juris reſiſtentia reſultat, quoties poſterior oneris conſuetudo nuda ſit, abſque prærogativæ mixtura, vel correſpectivitate. *diſc. 3. in eiſdem Adnot.*

20 Reſidentiam Epiſcopis aliiſque locorum ordinariis, nec non parochialium Eccleſiarum Rectoribus atque Cathedralium vel collegiatarum Canonicis, aliiſque beneficiatis, quorum vera non autem cauſativa, vel impropria ſit reſidentialis qualitas in beneficiali ſede diſtincta, conciliaria decreta præcipiunt, cum aliquorum menſium diſpenſatione, quando juſta exigat cauſa; Diverſo tamen pœnarum genere ac modo adjectis; In Epiſcopis, & Archiepiſcopis etenim pro foro interno
21 aliquæ adjiciuntur pœnæ per recentiores Apoſtolicas
conſtitutiones adauctæ; Pro externo verò Papæ arbitrio id remiſſum eſt, ut propterea Ordinariorum Judicum contentioſus forus cum uniformibus regulis hujuſmodi non agat cauſas; In aliis verò inferioris ordinis, juxta diverſa tempora vel diverſas contumaciæ ſpecies, diverſæ adjiciuntur pœnæ gradatim augendæ, alicujus ſcilicet mulctæ, ac reſpective in toto vel in parte privationis fructuum, aliis non præcluſis coactionis vel punitionis remediis, demum verò privationis beneficii; Iſtaque poſterior pœnæ ſpecies frequentea externi fori judicialis quæſtiones producit, beneficiali materiæ potius congruas, ibique recenſitas, cum diſtinctione inter curata, & non curata, ſive inter ordinem procedendi ab iſto Tridentino Concilio, & à canonum diſpoſitione diverſimode manantem.

22 In qualibet verò diœceſis parte Epiſcopo reſidente, huic oneri ſatisfieri dicitur; Adhuc tamen in aliquibus anni temporibus præciſe in ipſa Cathedrali reſidendum eſſe ſtatuitur; In Adventu ſcilicet uſque ad Epiphaniam, in die Cinerum ad octavam paſchæ, in diebus Pentecoſtes, & Corporis Chriſti, aliiſque majoribus ſolemnitatibus.

23 In Cathedralium verò, ſeu Collegiatarum Canonicis vel beneficiatis, ſola reſidentia, fructuum quidem lucrum producit, atque à non reſidentium pœnis excuſat; Idemque ficta vel interpretativa reſidentia operatur, quia nempe abſentia juſtam cauſam vel juſtum habent impedimentum, quamvis voluntarium, puta ſtudiorum, aut peregrinationis, vel aſſociationis Epiſcopi, aliave ſimili cauſa; Quinimo etiam ubi à culpoſo facto neceſſarium proveniat impedimentum, puta carcerationis pro crimine, vel pro ære alieno ac ſimili.

Non tamen reſidentia vera, fortius autem ficta quotidianarum diſtributionum lucrum producit, illæque omnes dicuntur, quæ ab actuali ſervitio, ac intereſſentia cum punctaturæ ordine pendeot; Quamvis etenim, quotidianarum, ac aliarum maſſæ groſſæ, Canoniſtę ac morales adhibeant diſtinctionem, ut maſſa groſſa, prębendis præſertim non extantibus, fructuum, ſeu præbendarum habeat ſpeciem; Incoogrua tamen diſtinctio eſt, ubi præmiſſus punctaturę, ac ſervitii ordo accedat, cum tunc groſſæ à minutis non differant, omneſque quotidianarum veram ſpeciem habeant, ut nonniſi verè intereſſentibus ac inſervientibus competant in omnibus divinorum officiorum ſtatutis horis, juxta dierum vel hebdomadarum diſtributionem ab Eccleſiæ conſuetudine inductam, quæ tamen non omnino ab aliquibus horis vel temporibus eximat.

Atque ſolis intereſſentibus, ac inſervientibus diſtributiones debitæ ſunt, ut etiam voluntariam re- 24
miſſionem vel condonationem per inſervientes, quibus illę non inſervientium accreſcere debent, Concilium expreſſe prohibeat; Eo tamen excepto juſto impedimento, quod infirma valetudo inducat; Ubi tamen in ſtatu valido, divinis intereſſe, atque Eccleſię inſervire ſolitus eſſet, ne fictio veritatem excedat; Sive ubi omnino injuſtę, ac tyrannicę carcerationis, aliudve ſimile, pro facti qualitate accedat impedimentum, quod ex magis recepto ſenſu infirmę valetudinis aſſimilari mereatur; Aliis ſtudiorum vel ſimilium impedimentorum cauſis ad hunc effectum neglectis, niſi Apoſtolicum gratioſum accedat indultum.

Illa verò proviſio, quam idem Concilium, pro Eccleſiarum majori, ac decentiori cultu adhibet, ſuper Eccleſiaſticorum beneficiorum unione, pro quotidianarum diſtributionum augmento, ſub beneficiorum ſede cadit ubi videndum eſt. *diſc. 4. in eiſdem Annot. & de Benef. diſc. 77. 134. & 135. & de Canon. & Capitulo diſc. 12. & 13.*

III.

De Eccleſiarum, & perſonarum Diœceſis viſitatione; ac majori viſitantis poteſtate, & juriſdictione: Et de modo in viſitatione tenendo; Nec non de ſynodi Diœceſana celebratione, & de vita, & honeſtate Clericorum, ac morum correctione.

Singulis annis per ſeipſum, univerſam peragrandi, 25
ac viſitandi diœceſim, vel ubi ejus amplitudo id commodè non patiatur, ſingulo quoque biennio id perficiendi, Epiſcopis, aliiſque Prælatis, ab iſto Concilio præciſe injungitur; Aliquam majori
in iſto viſitationis munere eis attributa facultate, ut 26
in iis quę morum correctionem concernunt, ſeu alias pro facti qualitate celerem deſiderent proviſionem, illi non ſubjiceant eorum decreta ſuſpenſivę appellationi, cui alias, juxta canonum, ſeu legum regulas ſubjacere deberent; Eiſdem tamen firmis remanentibus regulis in aliis indifferentibus cauſis, vel negotiis, quibus dicta morum correctionis, vel celeris ac promptæ proviſionis ratio non congruat, quamvis in hoc viſitationis munere ſententias, vel decreta proferri, aliaſque proviſiones capi contingat.

Ubi verò juſtum accedat impedimentum, quod per ſeipſum id impleri non permittat, non exinde tamen, idem viſitationis munus ſingulo quoque anno vel reſpective biennio negligendum ſit, ſed per Generalem Vicarium, vel alium idoneum ad id ſpecialiter deputatum impleri debeat.

Procurationum verò aliorumque emolumen- 27
torum quamvis contraria reprobata conſuetudine, interdicta eſt exactio; Ideoque exacti reſtitutionem Sacra Congregatio, in recurſus, vel notitiæ

caſu rigide demandare ſolet , moderatorum alimen-
torum tantum ſubditis injuncta ſuppeditatione , cum
eo minori eorumdem ſubditorum gravamine , quod
poſſibile ſit ; Honeſta tamen non damnata compoſitio-
ne , per quam certa ſuppeditetur quantitas , quam ma-
nu ſua , in ſui , ſuæque perſonæ , ac familiæ alimo-
niam erogет ; Ita tamen , ut veritati hæc fictio æqui-
valeat , & ne præſtanda quantitas veriſimilem mo-
deratorum alimentorum impenſam excedat , ut alias
prohibitam procurationis exactionem talis concor-
dia non occultet , nec fraudet ; Neque eadem præ-
ſtanda eſt alimentorum quantitas Vicario generali ,
vel altori delegato , cujus dignitas illam non exigat
majoris comitatus , ac decentioris tractatus impen-
ſam , quæ ipſi Epiſcopo , pro majori dignitate con-
gruat.

Anni verò vel reſpective biennii terminus , non ita
præciſus ac taxativus eſt , ut pluries in eodem anno , in
toto , vel in parte , quando neceſſitas , vel opportuni-
28 tas exigat , viſitationem repetere prohibitum ſit ; Et è
converſo ubi pro diœceſis qualitate neceſſitas vel opor-
tunitas non cogat ſingulis annis diœceſim peragrari ,
iſtudque viſitationis munus peragere , ex iſto charita-
tis motivo quandoque abſtinendo , ut ſubditorum in-
commodis , & gravaminibus parcatur , commenda-
bile potius cenſendum videtur , atque Concilii legis
ſpiritum , vel rationem , ſeu finem , ac effectum , non
autem ſolam attendendo literam ; Ideoque bonus , vel
reſpective malus Prælati animus , vel finis , materiæ
regulator eſſe debet , ne ſcilicet exacta conciliaris
decreti obſervantia , neceſſitate vel oportunitate non
exigente , illum habeat finem , exactionis alimento-
rum , ac munerum , ſive compoſitionum ; Certam-
que proinde id non habet regulam , niſi eam quam
præfatum boni animi , rectique finis requiſitum
ſtatuit.

Sub iſta verò viſitandi poteſtate , ac juriſdictione
pro generica regula , omnes Diœceſis Eccleſiæ , & Ec-
cleſiaſtica , vel pia loca , vel opera , omneſque Cleri-
29 ci , aliæve Eccleſiaſticæ perſonæ ſubjacent , ubi exemp-
tionis privilegium Apoſtolicum , ejuſdem regulæ non
ſuadeat limitationem , Exemptio autem à viſitatione
ſpecialem exigit mentionem , atque ſimplex , ac gene-
ricum exemptionis privilegium ordinariæ referendum
eſt juriſdictioni , ac poteſtati , iſtamque non capit viſi-
tationem , quæ Apoſtolicam quoque delegatam poteſ-
tatem admixtam habet , ideoque facti potius quam ju-
ris quæſtio eſt , ex tenore vel amplitudine exemptivi
privilegii decidenda , vel ex illa antiqua immemorabi-
li , ſive centenaria conſuetudine , quæ idem Apoſtoli-
cum privilegium allegandi facultatem concedat ; Si-
ve ubi ambiguum ſit privilegium , interpretationis
capax ut in eis propterea obſervantia cadat interpre-
tativa.

Iſto autem exemptivo poſito privilegio , quod viſi-
30 tationem quoque complectatur , ut in Regularium pri-
vilegiis directis vel communicatis contingit , adhuc
ex ipſius Conciliaris legis diſpoſitione , Epiſcopus
vel alter loci ordinarius , Eccleſias , vel reſpective
perſonas ex Apoſtolica delegata auctoritate viſitat in
iis , quæ animarum curam concernunt , atque ad-
miniſtrationem ſacramentorum , quæ Clero , & po
pulo ſæculari in viſitantis diœceſi vel territorio viven-
ti , fiat ; Ubi verò de monialium monaſteriis agatur ,
idem Apoſtolicum exemptivum privilegium habenti-
bus , illorum clauſuram adhuc viſitat , & cuſtodit Diœ-
ceſanus.

31 In iis autem piis locis , in quibus pietatis opera
exerceantur , ut præſertim ſunt Hoſpitalia , & Mon-
tes pietatis , ſub laicorum tamen adminiſtratione ;
Sive in eorumdem laicorum utriuſque ſexus ſocietati-
bus , vel congregationibus , aut ſcholis , & Conſerva-
toriis , vel adunantiis , aliiſque hujuſmodi , majores
ac frequentiores cum laicali poteſtate quæſtiones ca-
dunt ſuper hoc jure viſitandi ; Quamvis etenim ab
iſta lege conciliari generica ſtatuatur regula affirmati-
va ; Ob aliquas tamen , ab eadem lege datas exceptio-
nes ; Immediatæ nempe regiæ protectionis ; Vel le-
gis adjectæ in limine fundationis ; Aut quia vivat fun-
dator ; Sive ob antiquam conſuetudinem univerſalem
vel particularem , ob quam eandem legem fundatio-
nis , vel Apoſtolicum privilegium , aliumve melio-
rem titulum allegare liceat , hujuſmodi proinde
quæſtiones , certam proinde , ac genericam non ad-
mittentes regulam utpote facti potius , & applicatio-
nis quàm juris pro facti qualitate , & circumſtantiis de-
cidendæ.

De Eccleſiaſticorum beneficiorum titulis , viſitanti 32
inquirere licet , an legitimi , & canonici ſint , vel po-
tius illiciti , & intruſivi , Cancellariæ regula nunob-
ſtante , quæ triennalem confovet poſſeſſorem , cum
inter privatos de beneficii pertinentia contendentes ,
iſta regula de triennali , ac altera de annali procedant ,
Epiſcopum autem , vel Ordinarium loci viſitantem
non impediant. *De his omnibus quoad Viſitationem in
eiſdem Adnot. diſc. 5.*

Idemque quoque viſitationis actus aliquam majorem 33
Epiſcopo vel Ordinario facultatem tribuere videtur
de parochorum ac aliorum , qui animarum curæ vel
ſacramentorum adminiſtrationi præpoſiti ſint , non
ſolum de vita , & moribus inquirendi , ut generaliter
cum omnibus Clericis , & Eccleſiaſticis perſonis etiam
extra viſitationem fieri poteſt , ſed etiam de illa idonei-
tate , quæ circa literaturam , aliamve miniſterii pe-
ritiam verſetur cum ſuſpendendi poteſtate , ſolemni eo-
rum approbatione in concurſu facta non obſtante ,
ubi deficientis idoneitatis probabilia argumenta , vel
ſuſpiciones accedant , quorum tamen extrinſeca juſti-
ficatio neceſſaria non eſt , ſed illam admittunt juſtifica-
tionem , quæ eſt ejuſdem Epiſcopi aſſertione ob extra-
judiciales informationes reſultet. *diſc. 32. num. 37. in
eiſdem Adnot.*

Circa ea verò , quæ vitam , ac mores Clericorum 34
concernunt , Concilium innovat , ſeu verius obſervari
injungit ea quæ per antiquos canones , aliave antiquio-
ra Concilia demandata ſunt , ideoque nil novi ſtatuit ,
ſolumque pro concubinatus crimine , quod in Clericis
præſertim ex primativæ Eccleſiæ legibus omni tem-
pore damnabile ac punibile eſt , aliquæ majores injun-
guntur pœnæ , illa præſertim , quæ beneficiorum Ec-
cleſiaſticorum vel dignitatum , & officiorum privatio-
nem concernit , ſubſidiarie tamen poſt monitiones
aliaque remedia infligenda , ideoque nimium raram
ejus praxim eſſe experientia docet , *diſc. 29. & 48. in eiſ-
dem Adnot.* Ludorum quoque atque illicitæ negotia-
tionis adjecta prohibitione. *diſc. 19. ibid.* Clericorum 35
item vitam , & honeſtatem , habitus , ac tonſuræ Cleri-
calis geſtatio concernit , ut propterea in Clericis in mi-
noribus iſtis requiſitis , ac alio ſervitii Eccleſiæ non
accedentibus , fori Clericalis privatio reſultet , niſi
Eccleſiaſticum obtineant beneficium. *diſc. 24. ex num.
19. ibid.*

Epiſcopi verò vel Prælati ſede vacante , vel alias im- 36
pedita , ut propterea impedimento vacationi æquipol-
lente , Capituli juriſdictioni , ac adminiſtrationi locus
aperiatur , eadem quoque viſitandi facultas competit ,
exercitium tamen Vicario generali ad hujus Concilii
præſcriptum deputato concipitur , non autem , ut par-
ticulares Viſitatores pro libito deputet. *diſcurſ. 5. n. 23.
ibid.*

Diœceſanam ſynodum ſingulis annis quoque ab 37
Epiſcopis aliiſque Ordinariis , qui in hac exiſtant poſ-
ſeſſione , celebrari debere idem Concilium ſtatuit ;
Rationabiliter verò , diverſa eſt iſtius legis praxis ,
ut rarius , juxta ſingularum diœceſium neceſſitatem ,
vel oportunitatem id practicetur ; Ubi etenim be-
ne ordinata ſynodus jam habeatur , nullumque
ſuppetat novum grave emergens , quod hujuſmodi
exigat

exigat incommodam, ac diſpendioſam convocationem, dilatio potius commendabilis cenſenda eſt; præſertim accedente circunſtantiis, quod intra montes potiſſimum, hujuſmodi conſtitutiones Sacræ Congregationis hujus Concilii interpretum, examen ac approbationem habent; Ideoque ſynodalium examinatorum vel Judicium renovatio pro concurſu parochialium hanc neceſſitatem quandoque inducit, cum infra annum tantum Epiſcopo, cum conſenſu Capituli iſtius ſubrogationis facultas competat, ut in parochiarum ſede advertitur, de iſtius concurſus forma agendo; Iſtam verò neceſſitatem dirimere ſolet facultas, quam eadem inſinuata Sacra Congregatio, ex præmiſſo juſto motivo, communicare ſolet.

Ad illius ſynodi interventum, ultra illum Capituli
38 cathedralis, qui neceſſarius eſt, invitari debent, ac reſpectivè cogi poſſunt omnes Parochialium Eccleſiarum rectores, vel Vicarii, qui animarum curam exerceant, exemptionis privilegio non obſtante, ex eadem ratione, quæ viſitationi eoſdem ſupponit exemptos; Quin imò ubi etiam de iis locis agitur, quæ de territorio ſeparato ſint, atque nullus diœceſis, ubi proprius ordinarius Prælatus, propriam de facto non celebret, nec habeat ſynodum, ad illam Epiſcopi vicinioris animarum curam habentes vel exercentes accedere, ipſæque diœceſanæ ſynodales leges in eo loco ſervandæ ſunt.

39 Magis verò raram praxim præſertim citra montes habet ſynodus Provincialis, quam à metropolitano cum ſuffraganeorum interventu celebrari debere idem Concilium præcipit, cum ob oracula à Romanæ Curiæ Sacris Congregationibus de facili expetenda, atque ob incommoda, & ſumptus, aliaque inconvenientia, ab hujuſmodi congreſſibus produci ſolita, ex hujus Congregationis Concilii pariter ſenſibus, rara effecta ſit iſtius ſynodi praxis; Quandoque tamen ex ejuſdem Congregationis placito, ubi juſtum impellat motivum, haberi ſolet, *diſc. 30. ibid.*

I V.

De collationibus ordinum, ac de inhibitione Epiſcopis, ne pontificalia in aliena diœceſi exerceant; Atque de iis quæ Eccleſiarum parochialium, aliorumque beneficiorum proviſiones vel uniones ſive diviſiones, novaſque erectiones concernunt; Ac etiam de materia jurispatronatus.

Pontificalia, per Epiſcopos, alioſque Prælatos, in aliena diœceſi, vel territorio ſine diœceſani, vel
40 Ordinarii licentia, exerceri prohibetur; Quæſtione cadere ſolita, cum exemptis, & regularibus præſertim Prælatis, qui intra diœceſis fines exiſtant, atque pontificalium uſum ex Apoſtolica conceſſione habeant, tam ſuper temporibus, quam ſuper modo illa exercendi, ne ſcilicet, ipſo Epiſcopo diœceſano præſente, id ſequatur, atque talis adhibeatur modus, ut inferior Prælatus ab Epiſcopo diſtinguatur; Conſuetudine tamen vel ob-
41 ſervantia in hoc nimium attendenda; Cum regularibus verò Prælatis, S. Congregationis Rituum decreta, hujuſmodi quæſtionibus penè omnimodum dederunt finem, certa anni tempora præſcribendo, in quibus limitate iſte uſus haberi valeat, ut in præeminentiarum, ac juriſdictionis ſedibus advertitur, *diſc. 6. ibidem ubi concordantes.*

Majores autem quæſtiones producere ſolet inter plures Epiſcopos vel Prælatos, ille pontificalis actus, qui circa ordinum collationem verſatur; Idque duas habet inſpectiones; Unam ſcilicet loci vel territorii ratione, quia in alieno territorio Epiſcopus propriis ſubditis ordines conferat; Et alteram ratione perſonarum, quia nempè in propria diœceſi vel territorio, ordinet alienum ſubditum, vel diœceſanum, *diſc. 14. ibidem, & ſub tit. de Penſ. diſc. 81. in ſupplemento.*

Prima inſpectio modicam admittit quæſtionem ob præmiſſam hujus Concilii prohibitionem, exercendi pontificalia in alieno territorio; Iſta ſiquidem prohibitione ſecluſa, cum actus voluntariæ ſit, non autem contentioſæ, juriſdictionis, Juris communis inhibitio de-
eſt, ideoque primam tonſuram concedi vetitum non eſt, 42
dum pontificalium non requirit exercitium.

Major itaque controverſiarum occaſio, in altera cadit inſpectione, quia nempè alieno ſubdito in ſuo territorio abſque proprii ordinarii vel prælati talem ha-
bentis poteſtatem, licentia; quæ ſub dimiſſorialium li- 43
terarum termino explicari ſolet, ordines conferat, ex eo quod ex aliquo accidenti, ſuum effectum eſſe ſubditum prætendatur; Ubi etenim iſte non intrat prætextus, extra quæſtionem pariter eſt, actum illicitum eſſe, atque utrumque ordinantem, & ordinatum pœnas incurrere; ordinatum præſertim illam ſuſpenſionis ab ordinum exercitio.

Ex pluribus itaque cauſis, illa qui naturaliter de aliena ſit diœceſi, ſubditus alterius Epiſcopi, pro iſta ordi-
nandi facultate, effici, vel eſſe dicitur, Ratione ſcilicet 44
paternæ quamvis non propriæ originis, Vel ex domicilii ſive beneficii, aut familiaritatis ratione, ſive ex altera confugii à propria diœceſi, quæ ab infidelibus vel hæreticis occupata ſit; Præmiſſarum verò cauſarum verificatio, quæſtiones producit, certam non habentes ſtatutam regulam, neque deſuper iſta conciliaris lex, iſtud ſtatuit, niſi triennalis termini in familiaritate præfinitionem; Ideoque facti, & applicationis potius quàm juris quæſtio eſt, cum juris communis regulis, ex facti qualitate, & circunſtantiis decidenda.

Subjectione poſita; ut propterea ordinandi facultas non deſit, ſive naturalis, ſive accidentalis ſubjectio ſit; Certas iſtius facultatis exercitium leges recipit; illam
præſertim ut non niſi in ſex præfinitis anni temporibus 45
vel diebus, ſacros ordines conferre liceat; In Sabbatho ſcilicet quatuor temporum Quadrageſimæ; In altero Sabbatho ante Dominicam Paſſionis, quæ *ad Sitientes* dicitur, & in Sabbatho; Ac etiam in vigilia Pentecoſtes, & in utroque Sabbato quatuor temporum, Septembris, & Decembris, cum ſpatiorum tamen vel interſtitiorum regula, ut plures ſacri ordines in eadem ordinatione conferri non valeant; Pro conſilio, non autem pro præcepto, injungendo, ut onus ordo ſacer non conferatur, niſi in altero miniſtratum fuerit; Quodque inter diaconatum, & presbyteratum, anni ſaltem decurrat ſpatium vel interſtitium.

Ordinandorum item ætas præfinita eſt; Ut ad ſubdiaconatum ante vigeſimum ſecundum ſaltim attin-
ctum; Ad diaconatum ante vigeſimum tertium; Et ad 46
presbyteratum ante vigeſimum quintum attinctum, ſuſpenſionis perpetuæ ſi ſcienter, uſque ad ætatem congruam ſi ignoranter adjecta pœna; Minores verò ordines hanc expreſſam non habent præfinitionem; Ex recepto autem ſenſu, prima tonſura ante completam infantiam, minores verò ordines ante pubertatem conferri non debent.

Congrua quoque in promovendo ad ſacros ordines, utpotè perſonam in ſtatu irretractabili conſtituentes,
deſideratur proviſio, ad titulum ſcilicet beneficii, quod 47
pro moribus Religionis, honeſtam præbeat ſubſtentationem, vel in beneficii defectum ad titulum patrimonii, beneficii reſignatione, ac patrimonii alienatione prohibita, cum declarationibus in ſuis reſpectivè ſedibus contentis.

Inferioribus Prælatis, ſive regulares ſint, ſive ſæ-
culares, intra alienæ diœceſis fines, ordinariam ſpiri- 48
tualem cum certi loci clero, & populo, vel cum perſonarum genere juriſdictionem habentibus, primam tonſuram, ac minores ordines, quos ex canonum diſpoſitione, vel privilegiorum ratione conferre poterant, ex hac nova conciliari lege conferre inhibetur; Minuſque pro eiſdem, vel pro ſacris ordinibus ab alio Epiſcopo ſuſcipiendis, licentiam ſeu literas dimiſſoriales

Digitized by Google

concedere; Quæcunque etenim poteſtas alias deſuper
competens, cum ſubditis, cleri ac populi ſæcularis
adempta eſt, atque ordinario ſeu diœceſano delegata,
quavis extenſione non obſtante, iis exceptis, qui in ali-
49 qua religione ſolemniter profeſſi, ad religionis, ac pau-
pertatis titulum promovendi ſint, ut cum proprii regu-
laris ſuperioris, licentia, & approbatione, ab eo Epiſ-
copo, quem idem ſuperior deſtinaverit, promoveri va-
leant; Religionibus etenim juxta modernum commen-
dabilem uſum veram hodie conſtituentibus univerſita-
tem, ſeu rempublicam; Ita ſequi dicitur, quod cum
religioſi certo non ſint perpetuo addicti monaſterio, de
nulla dicantur eſſe diœceſi.

In iis autem inferioribus Prælatis, qui proprium ha-
beant verè ſeparatum territorium, quod propterea nul-
lius diœceſis dicitur, magis receptum, iſtam non cade-
50 re prohibitionem, eoſque locorum ordinarios verè cen-
ſendos, dimiſſoriales literas, pro ordinibus ſuſcipiendis
propriis ſubditis concedere poſſe, niſi obſervantia, vel
Sacræ Congregationis proviſio aliter ſuadeat, *locis ſupra
citatis, & ſignanter diſc. 81. de Penſion.*

Super beneficiorum capacitate, iſta conciliaris lex
51 circa ætatem vel ordines aut gradus plures induxit in-
novationes, in habentibus ſcilicet animarum curam,
ut non niſi per eos obtineri valeant qui infra annum ſa-
cerdotium ſuſcipere valeant; Idemque in Cathedralium
majoribus, vel Collegiatarum principalibus dignitati-
bus, quæ aliquam habitualem vel juriſdictionalem cu-
ram annexam habeant; In quibus in Decretis vel in
Theologia doctoratus quoque deſideratur; Ubi verò de
iis agatur dignitatibus, vel canonicatibus, ac benefi-
ciis, quæ ſive in cathedrali, ſive in collegiata, certum,
ſubdiaconalem, diaconalem vel presbyteralem ordi-
nem annexum habeant, ut nonniſi per eos obtineri va-
leant, qui infra annum ad annexum ordinem poſſint
promoveri, cum ſuſceptionis obligatione; Iſta verò
ordinum diſtributione vel annexione ceſſante, in col-
legiatis, aliiſque inferioribus Eccleſiis, dignitates, &
Canonicatus, aliave beneficia quamvis reſidentiæ, ac
ſervitii onus annexum habentia, ſub ſimplicium, ac
indifferentium beneficiorum cadunt genere, in quo iſta
Conciliaris lex eam induxit innovationem, ut nonniſi
ante ætatis pupillaris complementum, & ſic annum
decimum quartum, obtinendi incapacitas obſtet, quam-
vis de laicali patronatu beneficia ſint, niſi fundationis
lex aliter ſtatuat; In illis cathedralium, quamvis Con-
cilii litera non diſponat, ex ejus tamen ſenſu, ubi con-
traria non vigeat conſuetudo, magis receptum eſt, ut
ea requiratur ætas, quæ ſuſcipiendi primum ſacrum or-
dinem infra annum præbeat habilitatem, ut in benefi-
ciali ſede latius; Ubi etiam de provectiori ætate qua-
dragenaria in Pænitentiario canonicatu deſiderata, *diſc.
14. & 24. ibid.*

In aliorum beneficiorum, quæ principaliter curata
non ſint (acceſſoriæ curæ annexione neglecta) colla-
52 tione vel proviſione, nil novi concilium ſtatuit, de di-
gnitatibus tamen vel canonicatibus in cathedrali provi-
ſis onus emiſſionis profeſſionis fidei intra bimeſtrem
terminum poſt adeptam poſſeſſionem ſub certis pœnis,
illa præſertim amiſſionis fructuum, injungendo.

In proviſione autem parochialium, novam per con-
curſum ſtatuit formam, in eadem beneficiorum, vel
parochialium ſede recenſitam, ideoque ibi videndam,
53 *ſub tit. de Paroch ſignanter diſc. 37.*

In cathedralium verò, & collegiatarum dignitatibus,
& canonicatibus, aliiſque capitularibus beneficiis illud
54 quoque de novo ſtatuit, ut in ſacris ordinibus non con-
ſtituti in capitulo vocem non habeant, *diſcurſ. 20.
ibid.*

Super iis item beneficiis, vel Eccleſiis, quæ juris-
55 patronatus ſubjectionem habere prætendatur, ubi de
privatis agitur perſonis, quæ ſub potentium genere
non cadunt, nulla ab iſta conciliari lege inducta eſt
innovatio; Ea tamen notabilis dignoſcitur in illis, quæ
potentes dicuntur, rigoroſam probationis ſtatuendo for-
mam, in ſua peculiari Juriſpatronatus ſede latius recen-
ſitam, ideoque ibidem videndam indeſinentè cuilibet Pa-
trono interdicendo ne in Eccleſiæ adminiſtratione ac
fructuum perceptione ſe ingerat, *tit. de Iurep. diſc. 57.
& 58.*

In altera item ſede beneficiorum, & Parochiatum vi-
denda ſunt, quæ ex hujus conciliaris legis præſcripto ſta-
tuta ſunt, ſuper beneficiorum unione præbendis cano- 56
nicalibus pro diſtributionum augmento, ſive dignita-
tibus facienda, vel ſuper parochialium Eccleſiarum unio-
ne, ac reſpectivè ſeparatione, vel diſmembratione, no-
vaque erectione, vel finium præfinitione; Sive ſuper
neceſſitate certum deſignandi perpetuum, vel actua-
lem Vicarium in illis parochiis, quæ Capitulis, vel
collegiis, ſeu monaſteriis, aliiſque ſimilibus univerſi-
tatibus, vel corporibus unita ſint, ut oves certum ha-
beant ac agnoſcant paſtorem, *de Benef. diſc. 43. & ſeq.
de Paroch. diſc. 34. & ſeq. & 42. de Canon. & Capitulo
diſc. 34. in Supplemento.*

Eademque beneficialis ſedes alias recenſet proviſio-
nes ſuper beneficiorum pluralitate prohibita, ac ſuper 57
expectativarum reprobatione, & ne filius beneficium à
patre obtentum habeat, ſive ubi de illegitimis filiis aga-
tur, ut neque diverſa obtineant beneficia in illis Ec-
cleſiis, in quibus patres obtineant, vel obtinuerint, *de
Benef. diſc. 66. & diſc. 49. in eiſd. Adn.*

Atque in altera Eccleſiaſticarum penſionum Sede
iſtius Concilii proviſio ſuper exceſſivo Cathedralium,
vel Parochialium gravamine, ut in Cathedralibus ſal- 58
tem in mille pro Epiſcopo, in Parochialibus autem ſal-
tem in centum pro Rectore ſalva, & exempta rema-
neat congrua, *de Penſion. diſc. 16. cum ſeq.*

V.

*De Regularibus utrinſque ſexus; Et de Matrimonio;
An de aliis, quæ reformationis mate-
riam concernunt.*

VLtra ea quæ damnando hæreticorum errores, fal-
ſaſque opiniones, ſuper utroque ſpirituali, & car-
nali matrimonio, in Concilio ſtatuta fuere, pro fidei
dogmatibus, vel pro foro interno; Quatenus ad refor- 59
mationem, externumque pertinet forum; In ſpiritua-
li matrimonio, ſeu voto, quod per ſolemnem profeſ-
ſionem in aliqua probata religione, vel monaſterio con-
trahi, vel reſpectivè emitti dicitur, plura de novo ſta-
tuta ſunt. Primo nempe circa ætatem, quæ per canones
non præfinita, ideoque carnalis matrimonii, aliorum-
que humanorum actuum ad inſtar, in pubertate ſuffi-
ciens erat, provectior præfinita eſt, ut ad minus in de-
cimo ſexto anno completo eſſe debeat, ſub decreto an-
nullativo, ſi prius facta ſit; Habitus tamen ſuſceptio-
ne, atque novitii ſtatu non prohibitis, ante annum de-
cimum quintum, cum probationis onus præcisè requi-
ſitum ſit, ne minor eſſe valeat, prohibitum verò non
ſit novitiatum majori tempore peragere, *diſc. 59. in eiſ-
dem Adnot.*

Quia verò ex aliquarum Religionum legibus provе-
ctior ætas decimi octavi, ſeu vigeſimi anni deſideratur,
huic dubitandi ratio cadit, an invalida cenſenda ſit ea
profeſſio, quæ iſta majori ætate incompleta, ſequatur,
poſt completam tamen præmiſſam ætatem conciliarem;
Verior autem, magiſque recepta eſt opinio, quæ vali-
ditati aſſiſtit, niſi lex particularis, Apoſtolicæ Sedis au-
ctoritate roborata, expreſſum contineat decretum an-
nullativum, *dicto diſc. 59.*

Super novitiatu quoque, antiquis Canoniſtarum, ac
moralium ſcitiſſitas ſubſtulit ſuper anni probationis, ex 60
canonum diſpoſitione requiſiti interruptione, tempo-
rumque conjunctione ad illum perficiendum, ut inte-
ger, atque continuus eſſe debeat, ex ea congrua ratio-
ne, ut in omnibus anni temporibus reciprocum ſequatur
experi

experimentum, ideoque, ubi talis ſit egreſſus, vel interruptio, ut in probabiliori ſenſu pro facti qualitate novitiatus corruptionem inducat, nulla retroacti temporis ratio habenda eſt, ſed novus, & continuus annus ex integro perficiendus; *diſc. 39. in eiſdem Adnot.*

In renunciationibus, aliiſque diſpoſitionibus, quæ per novitios ante profeſſionis emiſſionem, de eorum bonis, ac juribus faciendæ ſunt, certa ſtatuta eſt forma, ut nonniſi decimo novitiatus menſe jam peracto, atque cum licentia Ordinarii loci, vel ejus Vicarii, & cum præſentia Superioris regularis fiat; Ita tamen ut integrum, ac liberum ſit Novitio profeſſionem emittere nolenti, ſed ad ſæculum regredienti, bona, juraque renunciata reaſſumere, ne alias ita depauperatus cogatur invitus in Religione, ſeu Monaſterio profiteri; Eidem Religioni, vel Monaſterio rectè inhibendo, ne Novitii egredientis bona, vel jura retineat, ac reſtituere renuat; Quæſtione cadente, an iſta conciliaris forma in illis extenderetur renunciationibus, aliiſque diſpoſitionibus, quæ per adhuc exiſtentem in ſæculo ante ſuſceptionem habitus fiant, futuri tamen ingreſſus intuitu, idque opinionum ſciſſuram habet, in renunciationum peculiari ſede recenſitam, *de Renunc. diſc. 17. & ſub tit. de Regular. diſc. 38. & 39. & diſc. 40. in eiſd. Adnot.*

Reclamationi, adverſus jam emiſſam profeſſionem,
62 ejuſque annullationi, certa pariter præſcripta eſt forma, ut quinquennii lapſu non accedente, ſive intra illud, quamvis poſtea decurſum, ſequuta reclamatione, adempta quidem non ſit ordinariorum Judicum facultas, vel juriſdictio; Privativè tamen ad quoſcumque, Ordinario loci, ac ſuperiori regulari, pariter locali, conjunctim talis facultas, ſeu juriſdictio competat; Non tamen exerceri valeat, ubi profeſſus, habitu temerè dimiſſo, clauſtra ſit egreſſus, niſi ad ea reaſſumpto habitu redeat; Ac etiam aliquas temerè dimiſſionis ſalutares luat pœnas; Poſt quinquennium verò, juriſdictio adempta eſt, atque denegatur audientia, niſi Apoſtolicæ reſtitutionis in integrum conceſſio, ſeu commiſſio ex juſta cauſa accedat, ut in Regularium ſede latius, *de Regul. diſc. 40. & ſeqq. & diſc. 41. in eiſdem Adnot.*

Ad multas item tollendas ambiguitates, ac opinio-
63 num ſciſſuras, per duarum Religionum exceptuationem, Minorum ſcilicet Obſervantium, & Capuccinorum, generalis ſuper capacitate bonorum, ac redituum in communi ſtatuta eſt in Religionibus regula, iis etiam, quæ ex inſtituto Mendicantes eſſent; Ita ex privilegio quoque remanentes, ut idem retineant vocabulum, eaſdemque prærogativas; Generica tamen ſtatuta incapacitate in particulari, ut nonniſi de ſuperioris licentia, atque ad ejus nutum aliqua pecuniarum, vel bonorum permittatur adminiſtratio, ac diſpoſitio, *diſc. 35. in eiſdem Adnot.*

Antiqua item utriuſque ſexus regularium exemptiva
64 privilegia, aliquam receperunt moderationem in viſitationis rubrica ſuperius inſinuata, licentia, quam hujuſmodi privilegiorum Conſervatores aſſumebant, in aliquo pariter refrænata; majorem tamen deſuper moderationem, ac regulam recentiores Apoſtolicæ Conſtitutiones induxerunt, *de Conſervator. privilegiorum, de Iuriſd. diſc. 49. & de Regul. diſc. 31. & 55.*

Monaſteriorum Monialium perpetuam, activam, ac
65 paſſivam clauſuram, à Bonifacii Octavi Conſtitutione demandatam, innovavit; Eam tamen ſtrictius poſteriores Apoſtolicæ Conſtitutiones præſcripſerunt, *diſc. 36. ibid.*

66 Ad publicas poſſeſſiones exemptivo particulari privilegio non accedente adſtrictos eſſe voluit, quodque Epiſcopi, vel Ordinarii judicio ſtetur ſuper illarum quæſtionum deciſione, quæ ſuper præcedentiis oriantur, *diſc. 38. ibid.*

67 Regularium quoque incapacitatem obtinendi beneficia ſæcularia ſtatuit, quodque eadem regularia, nonniſi per profeſſos, vel profeſſuros obtineantur; Super novis Monaſteriorum, vel Conventuum fundationibus aliquibus ſtatutis regulis in eadem peculiari regularium ſede recenſitis; Super Regularium Prælatorum electione nova quoque inducta eſt forma, ut per ſecretum ſcrutinium eſſe debeat, eaque temporalis, non autem perpetua, niſi peculiare inſtitutum à Sede Apoſtolica approbatum aliter ſtatuat, *diſc. 37. ibid.*

In altero autem ornati matrimonio, plura quoque 68
de novo, ultra Canonum, vel antiquiorum Conciliorum diſpoſitionem de novo ſtatuit, in matrimonii peculiari Sede quoque recenſita; Primò nempè ſuper ejus omnimoda libertate, omnibus reprobatis laicalibus legibus, vel edictis, aliiſque proviſionibus, parentum, vel aliorum conſenſum ad matrimonii validitatem deſiderantibus, ſeu alias ejus impedientibus libertatem, *de Matrimonio diſc. 5. & diſc. 26. n. 35. ibid.*

Ad illis item occurrendum inconvenientibus, quæ 69
clandeſtina matrimonia producere praxis docebat, nova ſtatuta eſt forma in eadem propria ſede latius explicata, ut in faciem Eccleſiæ, coram proprio, ſaltim unius contrahentium Parocho, duobuſque teſtibus, celebrari debeat, ſub decreto annullativo tali forma non ſervata; Aliis quoque demandatis diligentiis ſuper trina ſcilicet denunciatione in Eccleſia inter miſſarum ſolemnia facienda ad canonica impedimenta detegenda; ac etiam ſuper matrimonii adnotatione per Parochum facienda in libro ad hunc effectum conficiendo, ac retinendo; Formam tamen hæc non important, ideoque omiſſio actus validitati non præjudicat; Ubi tamen Parochi, & teſtium adhibeatur præſentia, quæ formam contineat præciſam, non admittens æquipollentia, *diſc. 26. ibid. & de Matrim. diſc. 1. 2. & 4.*

Novum quoque iſta Conciliaris lex induxit impedi- 70
mentum irritativum in ſua pariter Sede latius recenſitum, quod ex raptu reſultat, donec rapta mulier in raptoris poteſtate ſit, ſuæque priſtinæ non reſtituta libertati, *de matrim. diſc. 5. & diſc. 58. ibid.*

Super impedimentis quoque ex publica honeſtate ra-
tione ſponſalium reſultantibus, vel ex illa affinitate, quæ 71
ab illicita oritur copula, ſive ex altera affinitate ſpirituali, antiquæ deciſæ fuerunt quæſtiones, certas deſuper ſtatuendo regulas in eadem præmiſſa Sede recenſitas, *diſc. 27. ibid.*

Pleraque alia minus in foro practicabilia ſtatuta ſunt 72
eamdem concernentia reformationem; Præſertim verò pro forenſi praxi ſuper Eccleſiaſticis cenſuris parcè, nimiumque circumſpectè, ac nonniſi in ſubſidium aliis adhibitis diligentiis inferendis, ut in ſua cenſurarum ſede, in qua declarationes habentur, *diſc. 43. in eiſd. Adnot. ubi concordantes.*

Super Eccleſiarum Cathedralium, ſeu Metropolitanarum vacantium adminiſtratione, per canones Capi- 73
tulo commiſſa, certa quoque ſtatuta eſt regula ſuper Vicarii Generalis, & Oeconomi deputatione intra octo dierum ſpatium facienda, quodque Vicarius, quatenus in Capitulo de hoc genere adſint, adeo ut electionis libertas ſit exercibilis, decretorum ad minus doctor, vel licentiatus, ubi licentiaturæ uſus habeatur, eſſe debeat; In caſu verò neglectæ deputationis, vel ejus minus legitimè factæ, hanc facultatem tribuendo Metropolitano, ſi de ſuffraganea Eccleſia agatur; Si verò de ipſa metropolitana, ad Epiſcopum antiquiorem; Et de exempta, ad viciniorem, tam Vicarium, quam Oeconomum ad rationem redditionum novo Epiſcopo faciendam obligando, *diſc. 31. ibid. & de Canon. diſc. 24. cum ſeqq. & in Supplem. diſc. 35.*

Super ultimarum voluntatum commutationibus, vel 74
onerum miſſarum reductionibus, ac ſuper vagabundis, & concubinariis, & quæſtuantibus, ac notariis,

&

Digitized by Google

& ſimilibus, necnon ſuper digna Epiſcoporum, aliorumque Prælatorum electione, ac Epiſcopalis dignitatis conſervatione; Decimarum item, ac canonicarum portionum debita præſtatione, aliiſque ſimilibus, congruæ prodierunt proviſiones, in foro tamen nimis raræ, ideoque pro caſuum contingentia in ſua ſede videndæ, *diſc.* 18. 21. *&* 29. *in eiſd. Annot.*

In judicialibus quoque plura per iſtud Concilium ſtatuta ſunt pro cauſarum congrua cognitione, ut ſcilicet in prima inſtantia coram locorum Ordinariis cauſæ cognoſcantur, neque ea finita aliarum inſtantiarum judices, ac ſuperiores ſe intromittant; Quodque appellationis judex nonniſi integre in Eccleſiaſticis cauſis tranſportatis actis proce[illegible]r, *diſc.* 33. *ibid.*

Inferioribus autem Prælatis criminalium, ac matrimonialium cauſarum alias competentem ademit juriſdictionem, eamque Diœceſanis, vel Ordinariis locorum delegato etiam jure conceſſit; Id autem in illis non procedit inferioribus Prælatis, qui territorium verè ſeparatum, cum qualitate nullius habeant, *dicto diſc.* 33.

F I N I S.

Digitized by Google

Jesse McJoseph

Jesse McJoseph

Jesse McJoseph

Jesse McJoseph